

DOM

Afsagt den 12. juni 2017 i sag nr. BS 159-509/2013

FS Finans III A/S
(advokaterne Jens Rostock-Jensen
og Kolja Staunstrup)

mod

Niels Erik Nielsen
(advokat Søren Lundsgaard)
og
Villy Rasmussen
(advokat Thomas Bøgelund Norvold, beskikket)
og
Henrik Zimino
(advokat Michael Amstrup, beskikket)
og
John Kim Skafte
(advokat Asger Tue Pedersen, beskikket, fri proces)
og
Anne Toxværd
(advokat Asger Tue Pedersen, beskikket, fri proces)
og
Kent Villadsen Madsen
(advokat Dan B. Larsen, beskikket)
og
Carsten Dan Ehlers
(advokat Philip Thorsen, beskikket)
og
Henrik Ole Håkonsson
(advokat Philip Thorsen, beskikket)
og
Jesper Michael Buster Reinhardt
(advokat Philip Thorsen, beskikket)
og
Jørgen Christian Brændstrup
(advokat Lars Kjeldsen, beskikket)
og
Allan George Ottsen
(advokat Jacob Goldschmidt, beskikket)

KAPITEL 1 SAGENS BAGGRUND OG PÅSTANDE	5
1.1 Sagens baggrund	5
1.2 Parternes påstande	5
1.3 Grundlag for søgsmål.....	6
KAPITEL 2 SAGSFREMSTILLING GENEREL DEL.....	7
2.1 Bankens regelsæt.....	7
2.1.1 Forretningsorden for bestyrelsen	7
2.1.2 Forretningsorden for kreditkomitéen.....	8
2.1.3 Bestyrelsens bevillingsinstruks til direktionen	10
2.1.4 Kreditpolitik.....	11
2.2 Bankens organisation.....	13
2.2.1 Organisationen generelt	13
2.2.2 Generalforsamlinger	14
2.2.3 Bestyrelsen	15
2.2.4 Direktionen.....	18
2.2.5 Kreditkomitéen.....	19
2.2.6 Kreditkontoret	19
2.2.7 Erhvervsafdelingen.....	21
2.3 Bankens årsrapporter m.v. for perioden 2006-2010.....	21
2.3.1 Årsrapporten for 2006	21
2.3.2 Årsrapporten for 2007	22
2.3.3 Årsrapporten for 2008	22
2.3.4 Årsrapporten for 2009	23
2.3.5 Delårsrapporter i 2010	24
2.4 Revisionens rolle.....	26
2.4.1 Grundlag for revision	26
2.4.2 Revision vedrørende årsrapporten for 2006	28
2.4.3 Revision vedrørende årsrapporten for 2007	32
2.4.4 Revision vedrørende årsrapporten for 2008	32
2.4.5 Revision vedrørende årsrapporten for 2009	35
2.4.6 Revision vedrørende perioderegnskab for første halvår af 2010.....	37
2.5 Finanstilsynets rolle.....	40
2.5.1 Ordinær undersøgelse i efteråret 2005	40
2.5.2 Finanstilsynets generelle brev af 3. februar 2006	41
2.5.3 Korrespondance mellem Finanstilsynet og Amagerbanken i 2006 - 2008	42
2.5.4 Finanstilsynets gennemgang af Amagerbankens 40 største engagementer i september 2008.....	44
2.5.5 Finanstilsynets funktionsundersøgelse i november – december 2008.....	45
2.5.6 Finanstilsynets opfølgingsundersøgelse i juni 2009 – påbud vedrørende solvensbehov	47
2.5.7 Finanstilsynets funktionsundersøgelse i juni 2010	48
2.6 Undersøgelser gennemført efter Amagerbankens konkurs.....	49
2.6.1 Finanstilsynets § 352 a redegørelse.....	49
2.6.2 Rigsrevisionens beretning til Statsrevisorerne.....	49
2.6.3 Advokatundersøgelse	50
2.6.4 Strafferetlig efterforskning.....	51
KAPITEL 3 SAGSFREMSTILLING KONKRET DEL.....	52
3.1 Østerfælled-engagementet.....	52
3.1.1 Schaumann Østerfælled A/S' erhvervelse af Østerfælled-ejendommen i 2006	52
3.1.2 Refinansiering af Østerfælled-engagementet i 2007	74
3.1.3 Palm, Classen og Ørbekkers ultimative erhvervelse af Østerfælled Holding A/S i 2008	94
3.1.4 Forløbet efter Palm, Ørbekker og Classens køb af Østerfælled-ejendommen.....	108
3.1.5 Forløbet efter nedlukningen af valutarammen	147
3.1.6 Efterfølgende notater om valuta samt diverse grafer	154
3.1.7 Nedskrivninger på Østerfælledparken A/S.....	160

3.1.8 Tabsopgørelse.....	160
3.2 Main Road	160
3.2.1. Indledning	160
3.2.2 Hovedbevillingen i februar 2008.....	161
3.2.3 Bevilling i juni 2008 vedrørende køb af ejendommen Priorparken 230	166
3.2.4 Bevillingerne i november og december 2008 samt juni 2009	169
3.2.5 Tabsopgørelse.....	203
3.2.6 Det efterfølgende forløb med Main Road.....	203
3.3. P40C.....	204
3.3.1 Bevillinger i 2008 og juni 2009	204
3.3.2 Bevillinger i september og oktober 2009 samt maj og juni 2010	206
3.3.3 Det efterfølgende forløb og tabsopgørelse	215
3.4 Mols-Linien.....	216
3.4.1 Overblik.....	216
3.4.2 Første halvår af 2008 – ændring af porteføljekreditter	217
3.4.3 Andet halvår 2008/primio 2009 – kursfald og underdækning.....	224
3.4.4 Fravigelse fra børskursen	229
3.4.5 2009-2015 Det afsluttende forløb.....	229
3.4.6 Tabsopgørelse.....	231
KAPITEL 4 FORKLARINGER	232
4.1 Indledning.....	232
4.2 Partsrepræsentants forklaring samt partsforklaringer	232
Henrik Bjerre Nielsen.....	232
Jørgen Brændstrup.....	241
N. E. Nielsen	296
Villy Rasmussen.....	329
Henrik Zimino.....	341
Allan Ottsen	350
Kent Villadsen Madsen	369
Henrik Ole Håkonsson	375
Carsten Dan Ehlers	385
Jesper Reinhardt.....	393
John Kim Skafte.....	403
Anne Toxværd	406
4.3 Vidneforklaringer	409
John L. Weibull	409
Annette Hansen.....	428
Marianne Sørensen	435
Lotte Pind	440
Tina Fogh Aagaard.....	447
Michael Nellemann Pedersen	451
Gitte Buchholz	459
Peer Meisner	467
Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender.....	469
Per Rolf Larssen.....	482
Henrik Ørbekker.....	487
Olav Damkiær-Classen.....	496
Steen Hove	500
Niels Heering.....	513
Peder Krag.....	518
Klaus Bach Jensen	522
Henrik Jensen.....	526
Hans-Henrik Palm.....	528
Henrik Priskorn	532

Jens Schaumann.....	534
Leif Busk.....	539
Lars Højrup Nielsen.....	544
Niels Vestermark.....	547
Per Kirk-Andersen.....	553
Henrik Wessmann Jensen.....	558
Søren Ingerslev.....	563
Michael Sander Baagø.....	567
Jannik Skovgaard Hindsbo.....	568
Dan Roland Hansen.....	570
Kristian Vie Madsen.....	571
Jørgen Steen Jørgensen.....	585
KAPITEL 5 ANBRINGENDER.....	592
5.1 Sagsøgers anbringender.....	592
5.1.1 Afvisningspåstanden.....	592
5.1.2 Generelt vedrørende erstatningspåstandene.....	592
5.1.3 Østerfælled-engagementet.....	606
5.1.4 Main Road og P40C.....	628
5.1.5 Mols-Linien.....	632
5.1.6 Forældelse, passivitet og lempelse.....	635
5.2 De sagsøgte anbringender.....	640
5.2.1 Afvisningspåstanden.....	640
5.2.2 Generelt om erstatningspåstandene.....	640
5.2.3 Østerfælled-engagementet.....	761
5.2.4 Main Road og P40C.....	983
5.2.5 Mols-Linien.....	1021
5.2.6 Forældelse, passivitet og lempelse.....	1024
KAPITEL 6 RETTENS BEGRUNDELSE OG RESULTAT.....	1071
6.1 Søgsmålskompetence.....	1071
6.2 Generelle bemærkninger om grundlaget for erstatningsansvar.....	1071
6.3 Østerfælled-engagementet.....	1073
6.3.1 Schaumann Østerfælled A/S' erhvervelse af Østerfælled-ejendommen i 2006.....	1073
6.3.2 Refinansiering af Østerfælled-engagementet i 2007.....	1077
6.3.3 Palm, Classen og Ørbekkers ultimative erhvervelse af Østerfælled Holding A/S i 2008.....	1079
6.3.4 Betalinger til Nykredit Bank vedrørende den nedlukkede renteswap.....	1082
6.3.5 Forlængelse af driftskrediten og valutarammen i december 2009.....	1083
6.3.6 Valutarammen i 2010.....	1084
6.4 Main Road og P40C.....	1086
6.5 Mols-Linien.....	1090
6.6 Sagens resultat og sagsomkostninger.....	1091

KAPITEL 1 SAGENS BAGGRUND OG PÅSTANDE

1.1 Sagens baggrund

Sagen, der er anlagt den 22. marts 2013, angår, om de sagsøgte medlemmer af den tidligere bestyrelse og direktion i Amagerbanken, Aktieselskab (nu under konkurs), CVR nr. 15 77 39 28, (i det følgende benævnt "Amagerbanken") har handlet erstatningspådragende ved varetagelsen af deres ledelseshverv i perioden fra 2006 – dog tidligst fra den enkelte sagsøgtes indtræden i bestyrelsen eller direktionen – og frem til deres udtræden af ledelsen.

De sagsøgtes titler og embedsperioder i Amagerbanken har været som følger:

1. N. E. Nielsen	11. december 1996 – 10. november 2010 (bestyrelsens formand)
2. Villy Rasmussen	30. marts 1998 - 22. marts 2010 (bestyrelsens næstformand)
3. Henrik Zimino	30. marts 1998 - 10. november 2010 (bestyrelsesmedlem)
4. John Kim Skafte	1. maj 2005 - 7. februar 2011 (medarb.valgt bestyrelsesmedlem)
5. Anne Toxværd	28. marts 2006 – 22. marts 2010 (medarb.valgt bestyrelsesmedlem)
6. Kent Villadsen Madsen	11. august 2008 - 10. november 2010 (bestyrelsesmedlem)
7. Jesper M. B. Reinhardt	23. marts 2009 - 10. november 2010 (bestyrelsesmedlem)
8. Carsten Dan Ehlers	23. marts 2009 - 10. november 2010 (bestyrelsesmedlem)
9. Henrik Ole Håkonsson	23. marts 2009 - 10. november 2010 (bestyrelsesmedlem)
10. Jørgen Brændstrup	11. december 2002 - 2. oktober 2008 (direktør) 2. oktober 2008 - 15. november 2010 (administrerende direktør)
11. Allan G. Ottsen	11. december 2002 - 7. februar 2011 (direktør)

1.2 Parternes påstande

Sagsøger, FS Finans III A/S, har nedlagt følgende påstande:

- 1) Sagsøgte, N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson, Jesper Michael Buster Reinhardt, Jørgen Christian Brændstrup og Allan George Ottsen, tilpligtes, principalt in solidum, subsidiært alternativt, til sagsøger, FS Finans III A/S, at betale 300 mio. kr. med tillæg af sædvanlig procesrente af 265.863.095,15 kr. fra sagens anlæg og af 34.136.904,85 kr. fra 18. september 2014.
- 2) Sagsøgte, N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Jørgen Christian Brændstrup og Allan George Ottsen, tilpligtes herudover, principalt in solidum, subsidiært alternativt, til sagsøger, FS Finans III A/S, at betale 600 mio. kr. med tillæg af sædvanlig procesrente af 536.130.585,94 kr. fra sagens anlæg og af 63.869.414,06 kr. fra 18. september 2014.

Over for Kent Villadsen Madsens afvisningspåstand har FS Finans III A/S nedlagt påstand om, at sagen fortsætter i realiteten.

De sagsøgte, N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson, Jesper Michael Buster Reinhardt, Jørgen Christian Brændstrup og Allan George Ottsen, har nedlagt påstand om frifindelse.

Sagsøgte, Kent Villadsen Madsen, har nedlagt påstand principalt om afvisning, subsidiært om frifindelse.

For det tilfælde, at flere af de sagsøgte måtte blive fundet solidarisk ansvarlige, har de sagsøgte hver især nedlagt påstand om, at den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden blandt de solidarisk ansvarlige foretages således, at erstatningen endeligt skal betales eller i videst muligt omfang endeligt skal betales af de øvrige solidarisk dømte sagsøgte, subsidiært en del af disse. Modsvarende dette har de sagsøgte hver især nedlagt påstand om frifindelse over for de således nedlagte friholdelsespåstande.

1.3 Grundlag for søgsmål

Da Amagerbanken ikke kunne leve op til solvenskravene i lov om finansiel virksomhed, indgik Banken den 6. februar 2011 aftale med Finansiell Stabilitet, CVR nr. 30 51 51 45, om overdragelse af samtlige aktiver og passiver, bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital, til Finansiell Stabilitets nystiftede datterselskab Amagerbanken af 2011 A/S, CVR nr. 32 32 15 77 (nu FS Finans III A/S, der er det sagsøgende selskab) i overensstemmelse med de dagældende regler i Bankpakke III i lov om finansiel stabilitet.

Af overdragelsesaftale af 6. februar 2011 med overtagelsesdag samme dato fremgår bl.a. følgende:

”4. OVERDRAGNE AKTIVER

Bortset fra som anført i punkterne 4.3 og 4.4, omfatter overdragelsen samtlige aktiver, som tilhører Banken pr. Overtagelsesdagen, herunder eventualaktiver af enhver art, hvad enten de er udtrykkeligt omtalt i Aftalen eller ej. Overdragelsen omfatter bl.a. følgende aktiver, herunder aktiver, som Banken har overtaget til midlertidig besiddelse i medfør af FIL § 25:

...

4.8 Øvrige aktiver

Datterselskabet overtager endvidere samtlige Bankens øvrige aktiver, herunder øvrige materielle aktiver, overdragelige skatteaktiver, tilgodehavende skatter, periodeafgrænsningsposter og eventualaktiver. Datterselskabet overtager således også Bankens eventuelle erstatningskrav af enhver art hidrørende fra handlinger eller undladelser forud for Overtagelsesdagen.

...

8. RETSSAGER MV.

8.1 Datterselskabet overtager og indtræder i de retssager, klagesager m.v. der pr. Overtagelsesdagen er rejst af eller mod Banken, og som fremgår af vedhæftede Bilag ... I det omfang Datterselskabet vurderer, at en sådan sag ikke udgør et aktiv for Banken pr. Overtagelsesdagen, kan Datterselskabet dog vælge ikke at overtage og indtræde i en sådan sag.

8.2 I det omfang tredjemand ikke kan acceptere, at Datterselskabet indtræder i og viderefører de sager, som Datterselskabet overtager og indtræder i, tiltræder Banken, at Datterselskabet kan føre de pågældende sager i Bankens navn mod at Datterselskabet afholder samtlige de med sagernes førelse forbundne omkostninger. ”

De erstatningskrav, som denne sag vedrører, har FS Finans III A/S rejst med henvisning til denne aftale.

Amagerbanken blev erklæret konkurs dagen efter, den 7. februar 2011, og aktiviteterne i form af fortsat pengeinstitutdrift blev i maj 2011 videresolgt til Bank Nordik P/F.

KAPITEL 2 SAGSFREMSTILLING GENEREL DEL

2.1 Bankens regelsæt

2.1.1 Forretningsorden for bestyrelsen

Af bestyrelsens forretningsorden af 20. april 2005 fremgår bl.a. følgende:

”Bestyrelsens generelle ledelsesopgaver

§ 2.

Bestyrelsen forestår sammen med direktionen ledelsen af bankens anliggender og skal sørge for en forsvarelig organisation af bankens virksomhed, alt i overensstemmelse med aktieselskabsloven og lov om finansiel virksomhed.

Bestyrelsen tilsikrer, at der udfærdiges skriftlige retningslinier for bankens væsentligste aktivitetsområder og fastlægger arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion.

Retningslinierne skal blandt andet omfatte:

1. Bestyrelsens instruks om, i hvilket omfang direktionen kan yde lån uden bestyrelsens forudgående medvirken.
2. Bestyrelsens instruks om direktionens bemyndigelser gældende for udlands- og investeringsområdet samt likviditetsdisponering.

Arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion udover nævnte to instrukser er fastlagt i aktieselskabsloven samt lov om finansiel virksomhed eller forskrifter udstedt af den kompetente myndighed og omfatter blandt andet:

1. Bestyrelsen tager stilling til, om bankens og koncernens organisation som helhed vurderes at fungere tilfredsstillende, herunder blandt andet stabsfunktionerne og den interne revision.
2. Bestyrelsen skal påse, at bogføringen og formueforvaltningen kontrolleres på en efter bankens forhold tilfredsstillende måde og sikre sig, at bøger, fortegnelser og protokoller føres i overensstemmelse med lovgivningen.
3. Bestyrelsen fastsætter efter samråd med direktionen de nærmere regler for bankens forretningsgang, herunder at der som minimum findes forretningsgange vedrørende kreditgivning, fondsdispositioner samt foranstaltninger imod hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.
4. Bestyrelsen fastsætter retningslinierne for og giver anvisninger til direktionen om den daglige ledelse af banken.
5. Bestyrelsen fører tilsyn med direktionens ledelse af banken og datterselskaberne.
6. Bestyrelsen fører kontrol med, at de i henhold til lovgivningen til enhver tid gældende regler om oplysningsforpligtigelser, misbrug af intern viden, kursmanipulation og foranstaltninger til modvirkning af markedsmissbrug overholdes, og fastsætter retningslinier herfor i det omfang lovgivningen henlægger dette til bestyrelsen.
7. Bestyrelsen skal kontrollere, at direktionen udarbejder skriftlige retningslinier om koncerninterne transaktioner i henhold til Finanstilsynets regler.

8. Bestyrelsen fører kontrol med, at de i henhold til lovgivningen til enhver tid gældende regler for ansattes deltagelse i spekulationsforretninger overholdes, og fastsætter nærmere retningslinier for denne kontrol.
9. Bestyrelsen tager stilling til, om bankens kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til bankens drift.
10. Bestyrelsen skal følge op på bankens planer og budgetter og tage stilling til rapporter om væsentlige forhold, herunder resultat- og balanceudvikling, af- og nedskrivninger samt hensættelser, finansiering og likviditet.
11. Bestyrelsen skal sikre, at det nødvendige grundlag for revision er til stede, og sikre, at revisorerne har adgang til de oplysninger m.v., som fremgår af årsregnskabslovens revisionsbestemmelser.
12. Bestyrelsen skal fordre sig meddelt alle til opfyldelse af dens opgaver fornødne oplysninger.

Bestyrelsen ansætter og afskediger direktionen og chefen for den interne revisionsafdeling samt fastsætter disses lønnings- og pensionsforhold m.v.

...

Bestyrelsens møder

§ 3.

Bestyrelsen afholder møde mindst hvert kvartal, og i øvrigt når formanden skønner det fornødent, eller det begæres af et bestyrelsesmedlem, en direktør, en valgt revisor eller den interne revisionschef.

Bestyrelsen sammenkaldes af formanden.

Formanden leder møderne.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst 4 af bestyrelsens medlemmer er til stede, og mødet er indkaldt med rimeligt varsel. Ved særligt vigtige beslutninger bør bestyrelsen have for øje, at flertallet af bestyrelsens medlemmer udgøres af de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer.

Ved afstemning afgøres enhver sag ved almindelig flertalsbeslutning, medmindre andet måtte være bestemt i lovgivningen eller vedtægterne. I tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget.

Underrettes bestyrelsen om, at et medlem i en periode vil være forhindret i at deltage i kommende møder, afgør formanden efter omstændighederne, om suppleanten skal indkaldes.

Ønsker et medlem af bestyrelsen i tilfælde af forfald, at suppleanten træder i medlemmets sted, underrettes bestyrelsens formand i hvert enkelt tilfælde herom forud for det møde, hvortil suppleanten ønskes indkaldt.

Næstformanden varetager i formandens forfald de denne påhvilende pligter og har de denne tilkommende beføjelser.

Direktionen overværer bestyrelsens møder og deltager i forhandlingerne, medmindre sager forhandles, der angår en direktør personligt. Direktørerne har ingen stemmeret.

2.1.2 Forretningsorden for kreditkomitéen

Forretningsorden af 9. december 2002 er sålydende:

”A) Kreditkomiteens medlemmer udgøres af:

1. Direktionen med Knud Christensen som formand for komiteen. I Knud Christensen fravær er Jørgen Brændstrup stedfortrædende formand.
2. Kreditkontoret v/John L. Weibull med Ole Beier som stedfortræder.
3. Ad hoc indkaldte områdeledere.

B) Kreditkomiteen afholder møder:

1. Ugentligt principalt møde mandage ca. kl. 14.00.
2. Ugentligt subsidiært (hvis behov) torsdage kl. 9.00.
3. Efter behov, indkaldes af formanden.

C) Kreditkomiteen behandler.

1. Bevillingssager
2. Efterretningssager
3. Opfølgningssager
4. Principbevillinger

Ad 1 - Bevillingssager

- Sager, der skal bevilges endeligt af bestyrelsen
- Første gang et engagement overstiger kr. 7,5 mill. efter fradrag af "særlig sikkerheder"

Ad 2 - Efterretningssager

Rapporteringen til kreditkomitéen sker på lister, som føres af Kreditkontoret, og vil omfatte ændringer på mere end kr. 250.000 i engagementer, der efter ændringer overstiger kr. 2,5 mill. opdelt i:

- Orienteringssager til bestyrelsen, jfr. instruks § 4
- Bevillinger foretaget af direktionsmedlemmer og kreditchefen
- Bevillinger foretaget af områdedirektørerne

Såfremt endelig bevilling er meddelt, ud over den bevilgendes formelle beføjelser, vil dette være markeret på listen.

Ad 3 - Opfølgningssager

Kvartårlig opfølgningsskemaer, primært på engagementer over direktionens bevillingsbeføjelser til drøftelse i kreditkomiteen, der beslutter, hvilken yderligere indberetning, der skal kræves.

Kreditchefen forelægger løbende indkomne indberetninger.

Kreditchefen orienterer komitéen om større overtræk og andre afvigelser, der er konstateret som led i den daglige opfølgning.

Generelt tilstræbes det, at komitémedlemmerne får kopi af relevant materiale senest dagen inden et komitémøde, idet omfanget heraf løbende aftales mellem komitémedlemmerne.

Ad 4 - Principbevillinger

Komitéen besluttet ud fra forelagte notater og lignende, hvorvidt der skal arbejdes videre med en konkret lånesag og meddeler den områdeansvarlige sin foreløbige konklusion, herunder eventuelt hvilket komitémedlem eller anden referenceperson, der vil deltage i den videre bearbejdning af sagen frem mod endelig indstilling/bevilling.”

2.1.3 Bestyrelsens bevillingsinstruks til direktionen

Instruks af 30. januar 2006 benævnt ”Retningslinier for Amagerbankens direktionens adgang til at yde lån uden bestyrelsens forudgående medvirken” er sålydende:

”§ 1.

Direktionen kan bevilge lån, kreditter og garantier af enhver art, når debtors samlede engagement, herunder effektive kautionforpligtelser, ved bevillingen ikke overstiger kr. 25 mio.

Direktionen kan bevilge ændringer af enhver art på bestående og af bestyrelsen tidligere bevilgede engagementer under forudsætning af, at ændringerne ikke overstiger det af bestyrelsen senest bevilgede engagement med mere end 25 %, dog højst kr. 25 mio.

Direktionen kan dog uanset foranstående, bevilge ændringer på indtil kr. 7,5 mio. i engagementer, der tidligere er bevilget af bestyrelsen.

Ændringer bevilget i henhold til afsnit 2 og 3 er kumulative, således at den ændring, der sammenlagt med tidligere af direktionen foretagne bevillinger siden seneste forelæggelse for bestyrelsen, bevirker, at den i afsnit 2 indeholdende grænse overskrides, i sin helhed skal forelægges bestyrelsen, medmindre denne ændring udgør mindre end 5 % af det senest forelagte engagement.

Frigivelse af sikkerhed uden tilsvarende nedbringelse af engagementet betragtes som en bevilling omfattet af nærværende retningslinier.

Grænsen i afsnit 1, 2 og 3 kan, mod sikkerhed af enhver art, som omhandles i Finanstilsynets bekendtgørelse om store engagementer, forhøjes med den. således sikrede del af engagementet, dog med højst kr. 50 mio.

Engagementsgrænserne dækker tillige en flerhed af debitorer, som ud; fra en konkret vurdering udgør en samlet risiko for banken, jf. lov om finansiel virksomheds § 145. Direktionen skal drage omsorg for, at alle engagementer, der opgjort på dette grundlag overstiger de i afsnit 1 og 6 angivne grænser, mindst en gang årligt forelægges bestyrelsen i den i forretningsordenen foreskrevne form.

Indgåelse af fonds- og valutaterminsforretninger samt forretninger om andre finansielle instrumenter med fremtidig afvikling eller rammer herfor med kunder med en placeringsrisiko på indtil kr. 50 mio. pr. engagement, jf. de herom i likviditetsinstruksen fastsatte regler og definitioner, kan bevilges af direktionen ud over ovenstående engagementsgrænser.

§2.

Uanset bestemmelserne i § 1 kan direktionen i presserende tilfælde, hvor hurtig stillingtagen er nødvendig af forretningsmæssige hensyn, og hvor bestyrelsens godkendelse ikke kan indhentes, foretage bevillinger, der bringer engagementet op over de i § 1 nævnte grænser.

Sådanne bevillinger skal forelægges bestyrelsen til efterbevilling på det førstkommende bestyrelsesmøde, der afholdes en uge eller mere efter bevillingen.

§ 3.

Direktionens bevillingsret ifølge nærværende retningslinier omfatter ikke de af lov om, finansiel virksomhed § 78, stk. 1 og 4, omfattede personer og selskaber.

§4.

Bevillinger eller ændringer i bestående engagementer foretaget af direktionen i henhold til § 1, afsnit 1 - 5 skal, såfremt engagementet overstiger kr. 12;5 mio., forelægges bestyrelsen til efterretning på det førstkommende bestyrelsesmøde, der afholdes en uge eller mere efter bevillingen. Undtaget fra efterretning er bevillinger, hvad enten det er udvidelse af engagementet, frigivelse af sikkerhed uden tilsvarende nedbringelse af engagementet eller andre ændringer, der enkeltvis ikke overstiger 10 % af engagementet.

Ved beregning af engagementstørrelse og størrelse af ændring bortses der i forhold til nærværende fra engagementer, i det omfang de i henhold til Finanstilsynets bekendtgørelse om store engagementer, anses for "sikret".

§ 5.

Direktionen aflægger 4 gange årligt i tilknytning til den kvartårlige regnskabsaflæggelse rapport vedrørende koncernens kreditrisici samt forhold i forbindelse med lån og kreditter, som har medført eller som kan forventes at ville medføre væsentlige tab for koncernen.

Rapporten skal indeholde en opgørelse over driftspåvirkningen af de samlede nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser. Derudover skal rapporten indeholde en kommenteret oversigt over driftspåvirkningen vedrørende større ændringer på enkeltstager, således at det tilstræbes, at mindst 70 % af den samlede driftspåvirkning år til dato er redegjort.

Direktionen skal endvidere på førstkommende bestyrelsesmøde orientere bestyrelsen om enkeltengagementer, hvor det er konstateret, at bankens tabsrisiko må forventes at være forøget med mere end kr. 10 mio."

2.1.4 Kreditpolitik

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift identificeret følgende dele af bankens kreditpolitik som centrale for sagens afgørelse:

"Kreditorganisation

"Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kundevendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen."

(Årsrapport for 2007, ... og 2008 ...).

"Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kundevendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen samt en kreditkomité, hvor engagementer over en vis størrelse behandles.

Dog er Bankens administrerende direktør på nuværende tidspunkt tillige chef for erhvervsafdelingen og medlem af kreditkomitéen." (Prospekt 2009 ...), Risikorapport 2009 (...) og Årsrapport for 2009 (...))

Risici forbundet med drift af andres virksomhed

"Banken ønsker ikke at påtage sig risici for drift af andres virksomhed eller finansiere privatforbrug ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue." (Kreditsagsbehandling 2006, ..., Prospekt 2009, ..., Risikorapport 2009, ...).

"Amagerbanken ønsker hverken over for privatkunder eller erhvervs kunder at påtage sig kreditrisici ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue." (Årsrapport for 2006, ..., årsrapport for 2007, ..., årsrapport for 2008, ..., og årsrapport for 2009, ..., og Prospekt 2009, ...)

Konjunkturfølsomhed

"Såvel projektf finansiering inden for boligbyggeri som investeringskreditter indeholder naturligvis et vist konjunktur element. Banken har i sine krav til egenkapitalen, sikkerhed, spredning og risikostyring i de respektive finansieringsmodeller tilstræbt afdækning af konjunkturfølsomheden" (Årsrapport for 2006, ..., og 2007...).

Investerings ejendomme

"Investerings ejendomme vil banken normalt kun være interesseret i at finansiere, hvis dette er et middel til at opnå øvrige bankforretninger fra investorer, der efter den overordnede kreditpolitik er "særligt interessante". Maksimal realkreditbelåning forudsættes som ved erhvervsmæssig anlægsfinansiering." (Kreditsagsbehandling 2006, ...).

Valuta- og renterisici

"I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risikobelastning indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssig afdækning på linje med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko.

Samme forhold gør sig gældende, såfremt kunden ønsker at finansiere investeringer i anden valuta, end den investeringen giver afkast i. Som udgangspunkt skal der i det mindste kræves løbende indbetaling af kurstab." (Kreditsagsbehandling 2006, ...), kreditsagsbehandling 2009, ..., 7.6. kreditpolitik, ..., og bevillingsinstruks 2009, ...).

Valutarisici

"Det er bankens investeringsstrategi at have begrænsede nettopositioner i fremmed valuta" (Årsrapport for 2007, ..., 2008, ..., og 2009, ..., Prospekt 2009, ..., Risikorapport 2009, ...).

Markedsrisiko (overvågning)

"Rammer, målsætninger og strategier for bankens markedsrisiko er fastlagt i et delegeringssystem, hvor bankens bestyrelse fastsætter de samlede markedsrisici, som banken maksimalt ønsker at påtage sig. Direktionen videregiver herefter dele af risikorammen til investerings- og udlandsområdet.

Alle meddelte risikorammer kontrolleres dagligt af en funktion, der er uafhængig af forretningsansvar og positionsstyring, og overskridelse af de fastlagte rammer rapporteres til direktion og bestyrelse. Denne funktion kontrollerer endvidere, at alle positioner og transaktioner overholder risikostyringspolitikken. Rapportering til direktionen sker på daglig basis, og rapportering til bestyrelsen sker på månedsbasis." (Årsrapport 2007, ..., 2008, ..., og 2009, ...).

Kreditmodninger gennemarbejdet i mindst to led

"Kreditkontores behandling af ansøgninger med henblik på 3. mands syn på sagen fsv – registrering og anvendelse af data og fakta – argumentation og juridiske problemstillinger" (Kreditsagsbehandling 2009, ...).

"Organisationsudbygningen skal sikre, at alle større kreditmodninger er gennemarbejdede i mindst 2 led og indplaceret i et ratingsystem inden bevillingsproceduren." (7.6 kreditpolitik (...)).

Risikostyring og reduktion af balance

"Ambitionen for Amagerbankens krediteksponering er fremadrettet følgende:

[...]

- kreditbevilling skal ske inden for veldefinerede principper for maksimal risikoeksponering, herunder størrelsen af enkeltengagementer og store engagementers andel af Bankens samlede risikovægtede kapital, krav til kundens soliditet, marginkrav ved investeringskreditter, krav til sikkerheder og likviditet og Bankens mulighed for kreditovervågning og stop loss adgang.

Amagerbanken lever på nuværende tidspunkt ikke op til de nævnte fremtidige principper for krediteksponering, idet Banken eksempelvis aktuelt har engagementer, der overstiger Bankens principper for størrelsen af store engagementer og principper for marginkrav til investeringskreditter. Banken arbejder på at opfylde de ovenfor beskrevne ambitioner for krediteksponering og adressere de risici, der er en følge af den tidligere førte kreditpolitik." (Prospekt 2009, ...)"

Af betydning for sagen er endvidere følgende passage i ledelsesberetningen i Amagerbankens årsrapport for 2008 under overskriften Risikoafdækning og risikoreduktion:

"Banken anvender de muligheder, der er for at reducere risikoen ved som minimum at have sikkerhed i de objekter, den finansierer. De hyppigst forekommende sikkerheder er pant i fast ejendom og finansielle aktiver i form af afkastgivende værdipapirer.

...

Banken foretager løbende vurdering af værdien af den stillede sikkerhed. Værdien opgøres som det forventede nettoprovenu ved realisation.

Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab. Konjunktur- og markedsforholdene for realisation af aktiver kan variere betydeligt. Banken overtager derfor fra tid til anden aktiver, som banken har haft stillet som sikkerhed, i hvert enkelt tilfælde baseret på en nøgtern vurdering af, hvad der bedst muligt mindsker bankens risiko. I 2009 må det forventes at være et væsentligt indsatsområde i banken at overtage aktiver sælges igen, når banken vurderer, risikoen for tab er reduceret mest muligt."

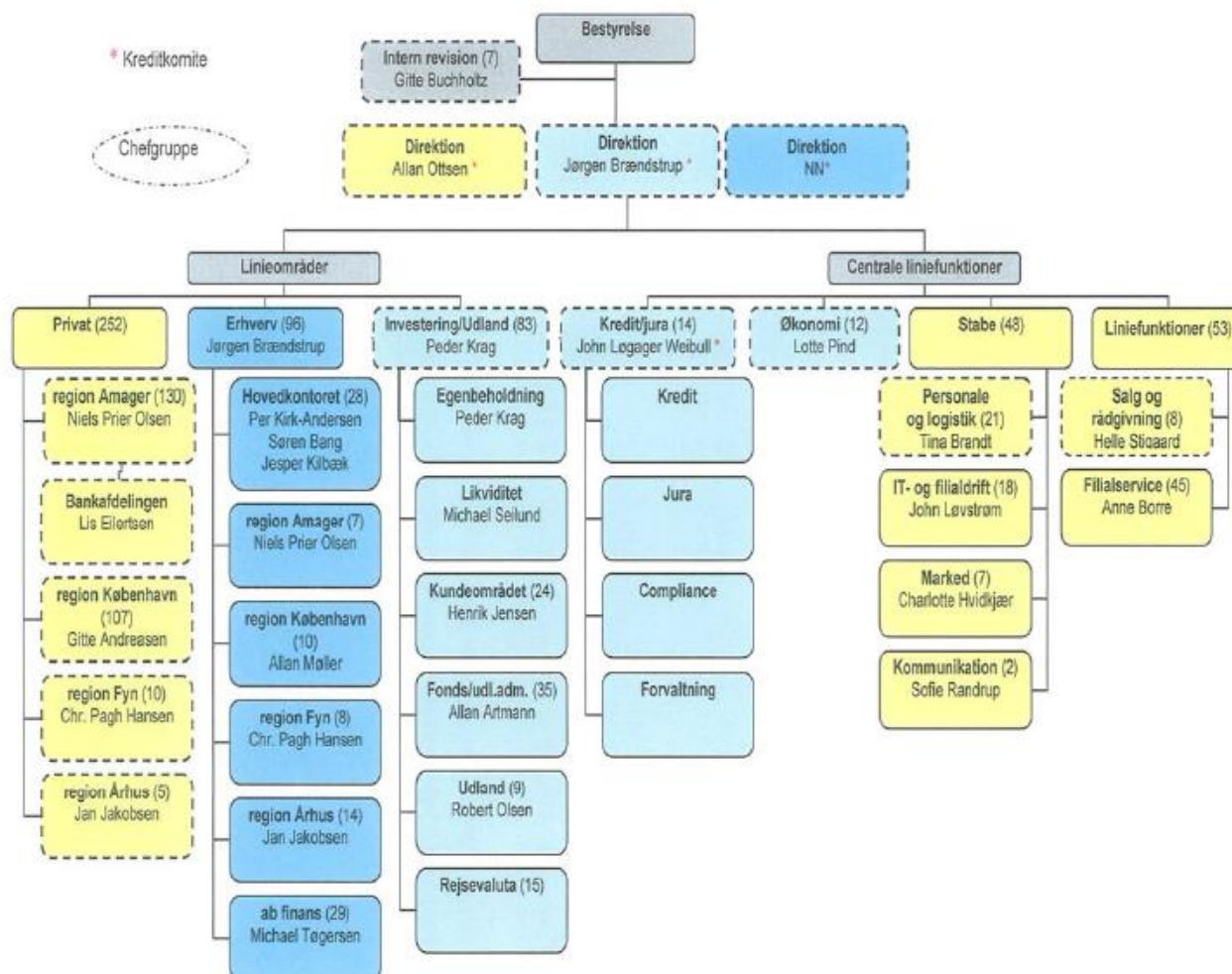
En tilsvarende formulering var medtaget i ledelsesberetningen i Amagerbankens årsrapport for 2009.

2.2 Bankens organisation

2.2.1 Organisationen generelt

Følgende organisationsdiagram illustrerer Amagerbankens organisation i perioden efter Jørgen Brændstrups overtagelse af posten som bankens adm. direktør i oktober 2008:

BANKENS ORGANISATIONSDIAGRAM PR. 1. FEBRUAR 2009

2.2.2 Generalforsamlinger

I perioden 1. januar 2007 til 10. november 2010 blev der ifølge de i sagen fremlagte referater afholdt generalforsamling på følgende datoer:

26. marts 2007	(Ordinær generalforsamling)
31. marts 2008	(Ordinær generalforsamling)
23. marts 2009	(Ordinær generalforsamling)
4. november 2009	(Ekstraordinær generalforsamling – kapitalforhøjelse – ansøgning om statsligt kapitalindskud – valg af Deloitte som yderligere revisor)
22. marts 2010	(Ordinær generalforsamling)
22. juli 2010	(Ekstraordinær generalforsamling - kapitalforhøjelse)
17. august 2010	(Ekstraordinær generalforsamling – kapitalnedsættelse og kapitalforhøjelse)

13. september 2010 (Ekstraordinær generalforsamling - valg af Steen Hove og Steen Hemmingsen til bestyrelsen)
 10. november 2010 (Ekstraordinær generalforsamling)

2.2.3 Bestyrelsen

I perioden 2006 til 2010 sad følgende personer i Amagerbankens bestyrelse:

<i>Bestyrelsesmedlemmer</i>	<i>Periode</i>
Bent Müller	07.08.1991 - 11.07.2008
N. E. Nielsen	11.12.1996 - 10.11.2010 (formand)
Villy Rasmussen	30.03.1998 - 22.03.2010 (næstformand)
Henrik Zimino	30.03.1998 - 10.11.2010
Jannik Skovgaard Hindsbo	18.03.2002 - 27.03.2006 (medarbejdervalgt)
John Kim Skafte	01.05.2005 - 07.02.2011 (medarbejdervalgt)
Anne Toxværd	28.03.2006 - 22.03.2010 (medarbejdervalgt)
Kent Villadsen Madsen	11.08.2008 - 10.11.2010
Jesper Michael Buster Reinhardt	23.03.2009 - 10.11.2010
Carsten Dahl Ehlers	23.03.2009 - 10.11.2010
Henrik Ole Håkonsson	23.03.2009 - 10.11.2010
Michael Nellemann Pedersen	22.03.2010 - 10.11.2010
Tina Fogh Aagaard	22.03.2010 - 07.02.2011 (næstformand)
Dan Roland Hansen	22.03.2010 - 07.02.2011 (medarbejdervalgt)
Jannik Skovgaard Hindsbo	22.03.2010 - 07.02.2011 (medarbejdervalgt)
Michael Sander Baagøe	22.03.2010 - 07.02.2011 (medarbejdervalgt)
Steen Hove	13.09.2010 - 15.11.2010
Steen Hemmingsen	13.09.2010 - 07.02.2011
Niels Heering	10.11.2010 – 07.02.2011 (formand)
Jens Peter Toft	10.11.2010 – 07.02.2011
Hans Nielsen	10.11.2010 – 07.02.2011
Hans Boye Clausen	10.11.2010 – 07.02.2011

I perioden fra 1. januar 2006 til 10. november 2010 afholdt bestyrelsen ifølge de i sagen fremlagte referater i alt 181 bestyrelsesmøder, hvoraf nogle var telefoniske.

Møderne fandt sted på følgende datoer i 2006:

10. januar	26. april	20. september
30. januar	24. maj	23. oktober
13. februar	7. juni	15. november
15. marts	21. juni	13. december
27. marts	16. august	

Møderne fandt sted på følgende datoer i 2007:

10. januar	13. marts	20. juni
31. januar	25. april	15. august
7. februar	23. maj	18. september

28. september	14. november
31. oktober	12. december

Møderne fandt sted på følgende datoer i 2008:

8. januar	26. september	5. oktober
30. januar	28. september	6. oktober
6. februar	29. september	19. oktober
12. marts	30. september	26. oktober
23. april	30. september	28. oktober
21. maj	1. oktober	2. november
24. juni	2. oktober	3. november
8. august	2. oktober	12. november
11. august	3. oktober	26. november
4. september	3. oktober	14. december
17. september	3. oktober	18. december

Møderne fandt sted på følgende datoer i 2009:

14. januar	7. august	9. oktober
28. januar	10. august	14. oktober
2. februar	20. august	20. oktober
5. februar	4. september	23. oktober
19. februar	8. september	26. oktober
25. februar	16. september	28. oktober
2. marts	20. september	28. oktober
11. marts	25. september	1. november
23. marts	30. september	4. november
30. marts	2. oktober	4. november
25. april	3. oktober	11. november
29. april	5. oktober	15. november
20. maj	6. oktober	17. november
17. juni	6. oktober	25. november
20. juni	6. oktober	6. december
29. juni	8. oktober	13. december
30. juni	8. oktober	17. december

Møderne fandt sted på følgende datoer i 2010:

6. januar	7. februar	18. marts
10. januar	10. marts	22. marts
4. februar	17. marts	22. marts

24. marts
14. april
16. april
29. april
16. maj
19. maj
24. maj
8. juni
12. juni
13. juni
16. juni
16. juni
17. juni
18. juni
20. juni
21. juni
22. juni
26. juni
27. juni
28. juni
29. juni
30. juni
1. juli
1. juli
3. juli
5. juli
9. juli
14. juli
16. juli
20. juli
21. juli
22. juli
23. juli
27. juli
11. august
15. august
17. august
26. august
29. august
30. august
31. august
1. september
1. september
2. september

3. september
6. september
7. september
8. september
9. september
10. september
12. september
13. september
15. september
19. september
27. september
8. oktober
12. oktober
22. oktober
27. oktober
10. november
10. november

2.2.4 Direktionen

Fra 1. december 2002 og frem til Knud Christensens død i oktober 2008 blev Amagerbankens direktion udgjort af Knud Christensen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen med førstnævnte som administrerende direktør. Efter Knud Christensens død blev Jørgen Brændstrup administrerende direktør og fortsatte i en direktion bestående af ham selv og Allan Ottsen. Den 15. november 2010 blev Jørgen Brændstrup erstattet som administrerende direktør af Steen Hove, der fortsatte i en direktion bestående af ham selv og Allan Ottsen. Denne direktion virkede frem til bankens overdragelse til Finansiell Stabilitet den 6. februar 2011.

Jørgen Brændstrups og Allan Ottsens oprindelige ansættelsesvilkår var fastsat i direktørkontrakter af 29. november 2002, hvoraf fremgik bl.a., at de sammen med den øvrige direktion skulle varetage og sørge for, at der skete en kyndig og forsvarlig ledelse af banken, uanset om de herunder indbefattede pligter måtte falde uden for direktørens særlige ansvarsområde. De skulle sammen med den øvrige direktion forestå bankens ledelse i overensstemmelse med den relevante lovgivning og de af bestyrelsen givne anvisninger og retningslinjer. Af kontrakterne fremgik videre, at de via den administrerende direktør skulle underrette bestyrelsen om alle forhold vedrørende banken, som måtte være af interesse for bestyrelsen, eller som måtte være af en karakter, der var af væsentlig betydning for banken, eller som lå uden for den daglige drift af banken. Kontrakten kunne af banken opsiges med 12 måneders varsel og af Jørgen Brændstrup henholdsvis Allan Ottsen med 6 måneders varsel. Derudover indeholdt kontrakten en sædvanlig bestemmelse om ophævelse i tilfælde af misligholdelse.

Jørgen Brændstrups direktørkontrakt blev ændret ved brev af 24. september 2008 fra bestyrelsesformand N. E. Nielsen, hvorved Brændstrup blev tillagt en såkaldt change-of-control-klausul. Vilkåret gav Jørgen Brændstrup ret til en forhøjet fratrædelsesgodtgørelse og ret til fritstilling ved opsigelse i det tilfælde, at mere end 50 % af bankens kapital eller bankens væsentligste aktiviteter blev erhvervet af tredjemand. Ved tillæg af 16. marts 2009 blev change-of-control-klausulen ændret, idet det blev præciseret, at den fandt anvendelse i alle tilfælde af en overgang af kontrollen over banken eller bankens væsentligste aktiviteter.

Ved brev af 15. oktober 2010 fremsendte Finanstilsynet et afgørelsesudkast til høring i Amagerbankens bestyrelse og til Jørgen Brændstrup. Afgørelsesudkastet bar titlen "Fit & proper-vurdering af direktøren for Amagerbanken A/S, jf. lov om finansiell virksomhed § 64, stk. 2, nr. 4" og indeholdt følgende konklusion:

"Det er Finanstilsynets opfattelse, at Jørgen Brændstrup efter en samlet vurdering har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at han ikke vil varetage stillingen som direktør i Amagerbanken på forsvarlig måde.

Finanstilsynet skal derfor påbyde bestyrelsen for Amagerbanken A/S at afsætte Jørgen Brændstrup som medlem af direktionen, da han ikke længere kan anses for egnet til at varetage stillingen på forsvarlig måde, jf. FIL § 351, stk. 1, jf. § 64, stk. 2, nr. 4."

Ved juridisk notat af 22. oktober 2010 konkluderede advokat Elise Ross-Hansen som rådgiver for Amagerbanken, at der på det tidspunkt var indtrådt et forhold, der udløste den change-of-control-klausul, som banken havde aftalt med Jørgen Brændstrup.

Ved høringsvar af 5. november 2010 udtalte advokat Søren Lundsgaard på vegne af Amagerbankens bestyrelse på nær Steen Hemmingsen, Steen Hove og til dels Tina Aagaard sig imod Finanstilsynets afgørelsesudkast.

Ved brev afleveret om morgenen den 10. november 2010 opsagde Jørgen Brændstrup sin stilling som Amagerbankens administrerende direktør og anmodede advokat Søren Lundsgaard om at få sin fratrædelsesgodtgørelse frigivet fra den konto, hvor godtgørelsesbeløbet var deponeret. Ved mail af samme dato, kl. 15.53 rykkede Jørgen Brændstrups daværende advokat, advokat René Offersen, advokat Søren Lundsgaard for frigivelse af den deponerede fratrædelsesgodtgørelse. Ved brev af 11. november 2010 fra advokat Søren Lundsgaards kontor til Amagerbanken, att. vicedirektør John Weibull og advokat René Offersen blev det meddelt, at betingelserne for frigivelse var opfyldt, hvorfor advokat Søren Lundsgaard agtede at instruere Amagerbanken om at frigive beløbet uden modregning til Jørgen Brændstrup den 16. november 2010.

Medlemmerne af Amagerbankens direktion deltog sammen med bankens kreditchef, John Weibull, i Amagerbankens Kreditkomite.

Ud over hvervet som direktør (fra oktober 2008 administrerende direktør) varetog Jørgen Brændstrup også opgaven som leder af Amagerbankens Erhvervsafdeling.

2.2.5 Kreditkomitéen

Amagerbankens kreditkomité blev nedsat i 2002 til behandling af større kreditsager. Fra 2002 til oktober 2008 bestod komitéen af kreditchef John Weibull, Jørgen Brændstrup, Allan Ottsen og adm. direktør Knud Christensen med sidstnævnte som formand.

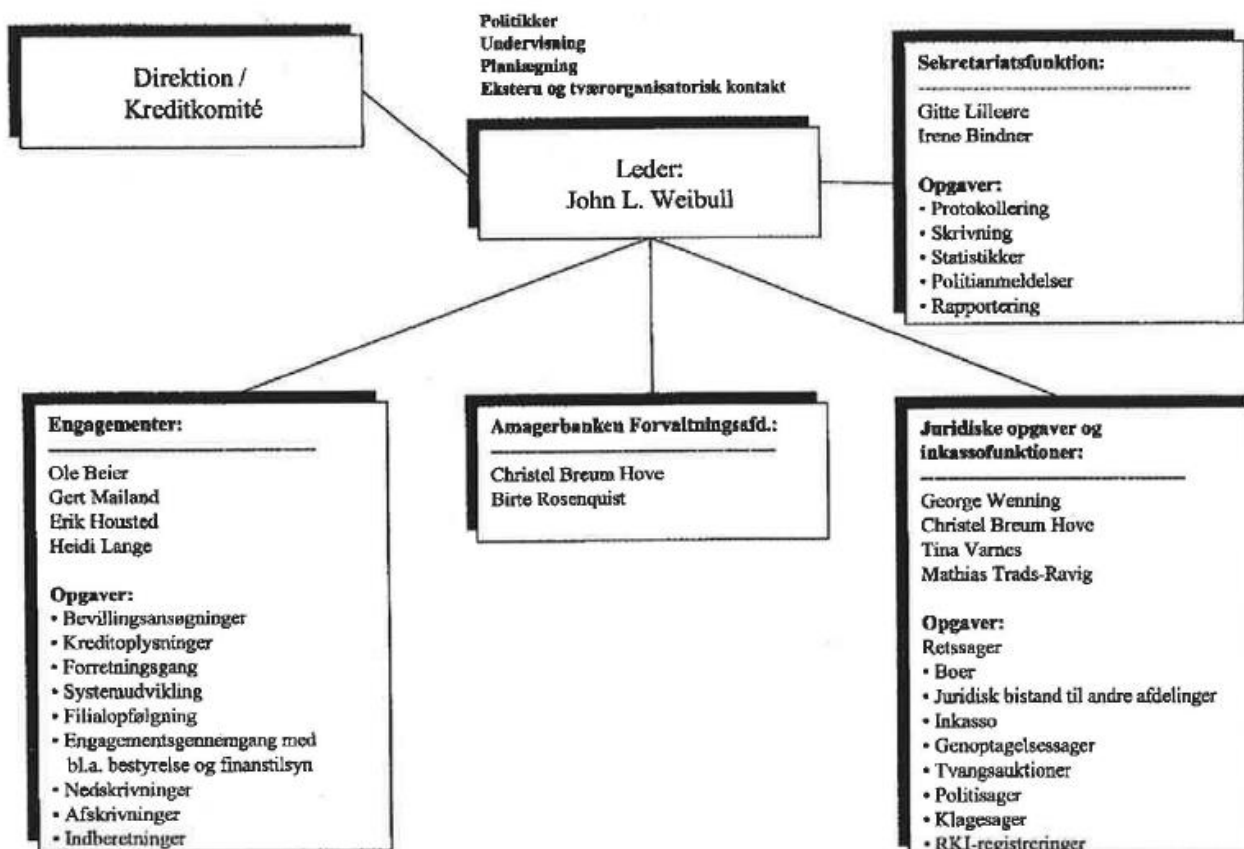
Efter Knud Christensens død i oktober 2008 blev Jørgen Brændstrup som ny administrerende direktør formand for Kreditkomitéen, der herefter bestod af John Weibull, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Efter Steen Hoves overtagelse af stillingen som administrerende direktør i november 2010 blev der den 17. november 2010 udstedt en ny forretningsorden for Kreditkomitéen, hvoraf fremgik, at Steen Hove var formand for komitéen.

2.2.6 Kreditkontoret

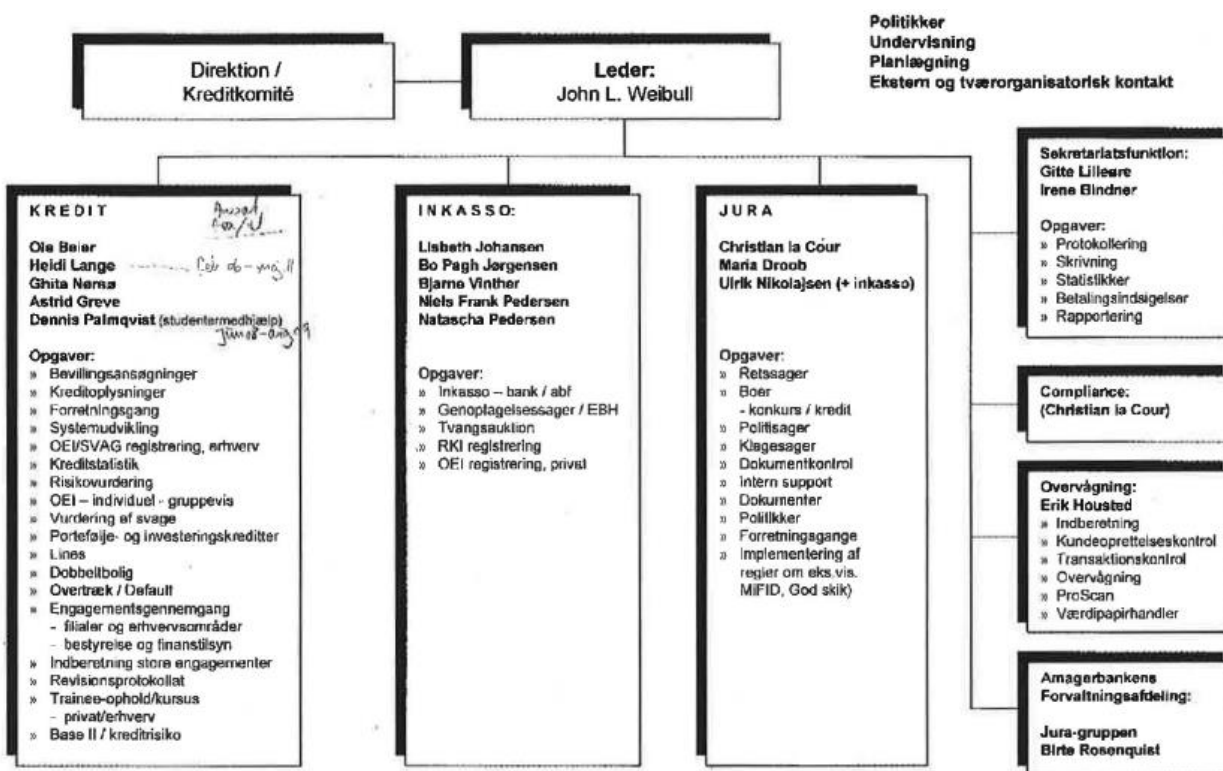
Amagerbankens kreditkontor blev ledet af John Weibull og forestod behandling af bl.a. bevillingsansøgninger, soliditetsoplysninger, engagementsgennemgang med bestyrelsen og Finanstilsynet, nedskrivninger, afskrivninger og indberetninger. Dette fremgår af de i sagen fremlagte funktionsplaner for Kreditkontoret. I 2008 blev opgavelisten i funktionsplanerne udvidet med blandt andet OIV/SVAG registrering, risikovurdering og Basel II / kreditrisiko. Af funktionsplanerne fremgår videre, at der ud over John Weibull var tilknyttet tre og fire medarbejdere til Kreditkontoret. Fra medio 2010 var fem øvrige medarbejdere tilknyttet.

Følgende diagrammer illustrerer udviklingen fra 2006 til 2010 i Kreditkontorets opbygning og bemanning:

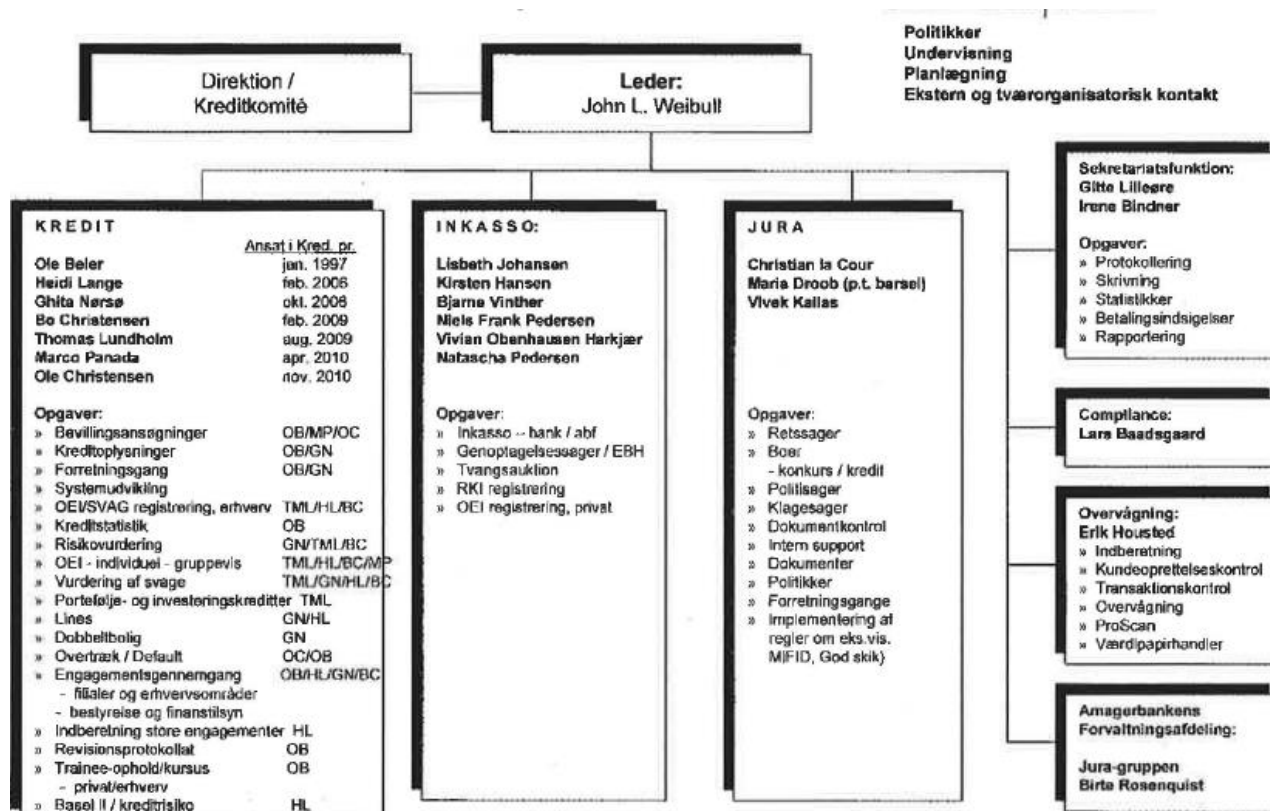
1. marts 2006:

1. juli 2008:

1. november 2010:

2.2.7 Erhvervsafdelingen

Som det fremgår af organisationsdiagrammet ovenfor, havde Amagerbankens Erhvervsafdeling pr. 1. februar 2009 96 ansatte fordelt med 28 på Amagerbankens hovedkontor, syv i region Amager, 10 i region København, otte i region Fyn, 14 i region Århus og 29 i AB Finans.

Jørgen Brændstrup var chef for Erhvervsafdelingen og var kundeansvarlig i forhold til nogle af afdelingens kunder.

2.3 Bankens årsrapporter m.v. for perioden 2006-2010

2.3.1 Årsrapporten for 2006

Ifølge årsrapporten, der er forsynet med revisionspåtegninger fra intern og ekstern revision uden forbehold, var årets resultat efter skat 502,9 mio. kr., egenkapitalen 2 mia. kr., og balancesummen 24,7 mia. kr.

Af årsrapportens indledning fremgår følgende generelle beskrivelse af Amagerbanken:

”Amagerbanken er et selvstændigt og uafhængigt pengeinstitut. Banken blev etableret i 1903 som en lokalbank på Amager. For 25 år siden gik banken 'over broerne' og etablerede sig uden for Amager. Amagerbanken har udviklet sig til en fuldservice regionalbank med aktiviteter, der placerer banken blandt de større banker i Danmark.

Banken har i dag 27 afdelinger fordelt med 13 på Amager, 11 i det øvrige hovedstadsområde, to i Århus og en i Odense. Fundamentet for banken er vores 580 medarbejdere; 47.000 aktionærer og 120.000 kunder.”

2.3.2 Årsrapporten for 2007

Ifølge årsrapporten, der er forsynet med revisionspåtegninger fra intern og ekstern revision uden forbehold, var årets resultat efter skat 393 mio. kr., egenkapitalen 2,3 mia. kr., og balancesummen 31,1 mia. kr.

I rapportens afsnit om samarbejdspartnere er anført blandt andet følgende:

”Projektfinansiering

Amagerbanken har en lang tradition som 'byggebank' med særlige kompetencer inden for finansiering af fast ejendom og projektudvikling. Som en naturlig konsekvens af bankens placering i landets største vækstregion deltager vi i en række af de byggeprojekter, der i disse år finder sted i Storkøbenhavn og i særdeleshed på Amager og i Københavns Havn.

Banken har de seneste år særligt beskæftiget sig med projekter inden for boligbyggeri. Over det seneste år har aktiviteten inden for erhvervsbyggeri på ny været stigende. For al projektudvikling er en høj risikoafdækning i kombination med erfarne projektudviklere en forudsætning for bankens deltagelse. Hvert enkelt projekt vurderes isoleret ud fra projektets cashflow enten gennem salg til slutbruger eller gennem udlejning, således at der er sikret sammenhængende likviditet efter projektets færdiggørelse og indtil aflevering.

I boligbyggeprojekter skal 70-75 % af boligerne være solgt på forhånd, alternativt skal der præsteres et egenkapitalfundament, der sikrer færdiggørelse. I erhvervsbyggeprojekter sikres en forhåndsudlejning til solide lejere, alternativt skal der præsteres et egenkapitalfundament, der sikrer færdiggørelse.”

2.3.3 Årsrapporten for 2008

Årsrapporten var forsynet med revisionspåtegninger fra intern og ekstern revision uden forbehold. Som følge af varslet afgørelse fra Fondsrådet vedrørende værdiansættelse af sikkerheder i aktier på ikke velfungerende markeder aflagde Amagerbanken den 17. november 2009 en korrigeret årsrapport for 2008, hvor der var taget højde for virkningerne af Fondsrådets afgørelse. Efter korrektion var årets resultat efter skat et underskud på 582,9 mio. kr., egenkapitalen 1,6 mia. kr., og balancesummen 35,6 mia. kr.

I revisionspåtegningen af 5. februar 2009 fra den eksterne revisor var indeholdt bl.a. følgende afsnit:

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”

Det afsnit i ledelsesberetningen, som den supplerende oplysning henviser til, er sålydende:

”Amagerbanken har i de seneste år ændret karakter fra at være en lokalbank til at være en bank med betydelige aktiviteter i Danmarks største byområder, København, Odense og Århus. Det konjunkturomslag, der har ramt Danmark og resten af verden i løbet af 2008, særligt inden for den finansielle sektor og ejendomsbranchen, har derfor fået væsentlig negativ indflydelse på banken både nu og fremover.

De markant forværrede konjunkturer, som banken og samfundet generelt har konstateret gennem det sidste halve år, har påvirket såvel nedskrivninger på udlån som bankens værdipapirbeholdning.

Banken valgte i september at afhænde en væsentlig del af bankens egenbeholdning af aktier for at imødegå fremtidig risiko herpå.

Risikoen på bankens store engagementer, der i stort omfang er ejendomsrelaterede eller relaterede til investeringskreditter, er særligt eksponeret over for rente- og konjunkturfølsomhed. Engagementerne er derfor præget af stigende finansieringsomkostninger, som har indsnævret rentabiliteten for bankens kunder. Slut- og efterfinansieringsvilkår for blandt andet fast ejendom er under de eksisterende markedsvilkår blevet vanskeligere. Samtidig er værdien og omsætningshastigheden nedsat for en række aktivgrupper, herunder også fast ejendom.

Samfundets og den finansielle sektors krise og den deraf afledte økonomiske afmatning medfører efter ledelsens vurdering naturligt en større usikkerhed ved måling af engagementer ved regnskabsaflæggelsen for 2008 end i de tidligere år.

Målingen af bankengagementer afhænger blandt andet af værdiansættelsen af sikkerheder. Værdiansættelsen af sikkerhederne i bankens engagementer afhænger i høj grad af ledelsens skøn over afkastkrav blandt andet i ejendomsmarkedet samt for værdiansættelse af aktier og virksomhedsobligationer noteret på visse ikke velfungerende finansielle markeder. Som følge heraf er der naturligvis en betydelig større usikkerhed end normalt, hvorfor banken i enkelte tilfælde har foretaget en selvstændig vurdering baseret på andre kriterier. En fortsat negativ konjunkturudvikling kan føre til yderligere nedskrivninger, hvilket kan påvirke bankens resultat og dermed egenkapital negativt i kommende regnskabsperioder.

...

Bankens forventninger for 2009 er en positiv basisindtjening før nedskrivninger i niveauet 480-520 mio.kr. Der er ikke heri medregnet eventuelle renter afledt af kapitalindskud efter lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter. Behovet for nedskrivninger vil afhænge af konjunkturudviklingen set i forhold til bankens kreditformidling. Som det fremgår ovenfor er det bankens vurdering, at der er stor usikkerhed omkring niveauet for nedskrivninger i 2009. En fortsat nedadgående konjunkturudvikling vil som nævnt kunne medføre betydelige nedskrivninger, hvilket samlet vil kunne medføre et negativt resultat og dermed negativ påvirkning af bankens egenkapital og dermed solvens.”

2.3.4 Årsrapporten for 2009

Ifølge årsrapporten, der er forsynet med revisionspåtegninger fra intern og ekstern revision uden forbehold, var årets resultat efter skat et underskud på 469 mio. kr., egenkapitalen 1,9 mia. kr., og balancesummen 33,6 mia. kr. Af egenkapitalopgørelsen fremgår, at Amagerbanken ved kapitalforhøjelsen i 2009 fik tilført ny kapital på netto 710 mio. kr., heraf netto 226 mio. kr. i overkurs.

Ledelsesberetningen indeholder følgende beskrivelse af året 2009:

”Året 2009 og særligt andet halvår har været en turbulent periode for banken, men hvor samtlige væsentlige forhold for bankens fremtid er afklaret.

Den første del af 2009 var fortsat præget af den likviditetskrise, der opstod i efteråret 2008, og som i høj grad påvirkede banken og bankens kunder.

Ultimo april, og samtidig med bankens offentliggørelse af delårsrapporten for 1. kvartal 2009, ansøgte banken om Bankpakke II. I forbindelse med behandlingen af ansøgningen om Bankpakke II har banken gennem 2009 haft dialog med Finanstilsynet om bankens individuelle solvensbehov. Den 29. oktober 2009 blev forholdet afgjort i Erhvervsankenævnet. Bankens individuelle solvensbehov efter betydelige nedskrivninger i 3. kvartal 2009 blev endeligt fastsat til 11,6 %. Bankens individuelle solvensbehov er pr. 31. december 2009 af banken opgjort til 12,1%.

I november 2009 offentliggjorde banken en korrigeret årsrapport for 2008 samt korrigerede delårsrapporter for 1. kvartal, 1. halvår og 1.- 3. kvartal 2009 som følge af, at bankens behov for nedskrivninger blev øget, da bankens værdiansættelse af sikkerheder i aktier på ikke velfungerende markeder blev underkendt i Fondsrådet. Effekten af ændringen er et yderligere underskud på 64 mio.kr. i den korrigerede årsrapport for 2008 og en tilsvarende forbedring i 2009.

I overensstemmelse med den i årsrapporten for 2008 udmeldte strategi om at styrke bankens kapitalgrundlag samt for at opfylde kravene til det individuelle solvensbehov har banken i december 2009 gennemført en aktiekapitaludvidelse samt optaget supplerende kapital. Herved opfyldte banken det af Finanstilsynet fastsatte individuelle solvensbehov samtidig med, at banken opfyldte betingelserne for at modtage Bankpakke II.

...

Den 18. december 2009 opnåede banken et lån under Bankpakke II i form af hybrid kernekapital på 1,1 mia.kr., hvorefter bankens solvensprocent udgør 17,2 %, og kernekapitalprocenten udgør 12,0 %.

Banken har således gennem 2009 afklaret en række forhold af betydning for bankens fremtid i god og professionel dialog med myndighederne, herunder Finanstilsynet.”

2.3.5 Delårsrapporter i 2010

Amagerbankens konkurs indebar bl.a., at der ikke blev aflagt årsrapport for 2010. Ifølge halvårsrapporten pr. 30. juni 2010, der er forsynet med revisionspåtegninger fra intern og ekstern revision uden forbehold, var periodens resultat efter skat et underskud på 263 mio. kr., egenkapitalen 1,6 mia. kr., og balancesummen 30,4 mia. kr.

I revisionspåtegningen fra ekstern revision var indeholdt følgende afsnit:

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til note 1 i perioderegnskabet for koncernen for perioden 1. januar -30. juni 2010 vedrørende forudsætningerne for fortsat drift (going concern). For at banken kan opfylde lovens krav til likviditet efter udløbet af Bankpakke I den 30. september 2010 har banken modtaget individuel statsgaranti for 13,5 mia. kr. fra Finansiell Stabilitet A/S. Statsgarantien er ledsaget af flere vilkår, herunder især at bankens kapitalgrundlag skal styrkes kontant med yderligere mindst 750 mio. kr.

Selskabets ledelse forventer, at styrkelse af kapitalgrundlaget i form af yderligere basiskapital kan opnås ved offentligt udbud af aktier eventuelt ved ansvarlig lånekapital og har aflagt perioderegnskabet for perioden 1. januar - 30. juni 2010 med fortsat drift for øje (going concern).

Såfremt den krævede styrkelse af bankens kapitalgrundlag ikke gennemføres, eller andre af de stillede vilkår ikke kan opfyldes, vil bankens mulighed for fremskaffelse af nødvendig likviditet (funding) være væsentlig forringet eller ikke til stede, hvilket kan medføre, at den ved perioderegnskabsaflæggelsen anlagte forudsætning om fortsat drift kan vise sig at være fejlagtig.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Vi har gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den gennemførte revision af perioderegnskabet. Det er på denne baggrund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med perioderegnskabet.”

Note 1, som revisorerne har henvist til i de supplerende oplysninger, indeholder bl.a. følgende:

”Forudsætning om fortsat drift

Perioderegnskabet for perioden 1. januar - 30. juni 2010 er aflagt med fortsat drift for øje (going concern). Bankens nødvendige likviditet og dermed fortsatte drift efter 30. september 2010 er efter bankens ledelses vurdering afhængig af, at vilkårene i aftale med Finansiell Stabilitet A/S om individuel statsgaranti opfyldes, herunder bl.a. kravet om tilførsel af basiskapital på mindst 750 mio.kr.

Banken er sammen med bankens finansielle rådgiver i færd med at forberede et offentligt udbud af nye aktier og eventuelt ansvarlig lånekapital, herunder er der dialog med såvel eksisterende aktionærer som potentielle nye investorer. Banken forventer inden for kort tid at kunne udsende de relevante børsprospekter, ligesom der er indkaldt til ekstraordinær generalforsamling den 22. juli 2010, for at opnå de nødvendige bemyndigelser. Bankens ledelse finder det på nuværende tidspunkt realistisk, at den nødvendige kapitalforhøjelse vil kunne opnås via gennemførelse af et offentligt udbud af nye aktier og eventuelt ansvarlig lånekapital i banken inden den 15. september 2010. Der foreligger pt. ikke endelige tegningstilsagn.

Ved regnskabsaflæggelsen har banken forudsat at engagementer nedbringes i et kontrolleret tempo. Såfremt engagementer nedbringes med en meget kort tidshorisont, er der risiko for, at dette vil øge tabene markant. Såfremt kapitalfremskaffelsen mod forventning ikke kan gennemføres, er der risiko for, at banken ikke kan opnå anden funding, og banken kan derfor være tvunget til at træde i betalingsstandsning, eventuelt overdrage bankens virksomhed helt eller delvist til en køber anvist af Finansiell Stabilitet A/S, eller gå konkurs.”

De seneste regnskabstal i sagen fremgår af delårsrapport for 1. – 3. kvartal 2010. Ifølge delårsrapporten, der ikke har været genstand for revision eller review, var periodens resultat efter skat et underskud på 328 mio. kr., egenkapitalen 2,4 mia. kr., og balancesummen 33,3 mia. kr. Af egenkapitalopgørelsen fremgår, at Amagerbanken ved kapitalforhøjelsen i 2010 fik tilført ny kapital på netto 878 mio. kr.

Ledelsesberetningen i kvartalsrapporten indeholder bl.a. følgende afsnit om den gennemførte kapitalforhøjelse:

”Banken har i september 2010 opfyldt de to stillede vilkår fra Finansiell Stabilitet omkring valg af to kandidater til Amagerbankens bestyrelse samt gennemført en kapitaludvidelse med et nettoprovenu på 878 mio.kr. En kapitaludvidelse der blev fuldtægtet, og hvor banken havde modtaget yderligere tegningstilsagn for et væsentligt beløb, således at udbuddet blev overtegnet med ca. 37 %. Provenuet forbedrer bankens likviditet og solvens, og dermed bankens evne til at imødegå tab. De af Finansiell Stabilitet A/S udpegede Steen Hemmingsen og Steen Hove, som blev valgt til Amagerbankens bestyrelse på bankens ekstraordinære generalforsamling den 13. september 2010, har ikke medvirket til udarbejdelse af prospekt af 17. august 2010 med efterfølgende tillæg til prospekt af 3. september og af 12. september 2010 og har undladt at stemme om kapitalforhøjelsens gennemførelse.

De af Finansiell Stabilitet A/S udpegede Steen Hemmingsen og Steen Hove har meddelt, at de ikke i den forløbne periode har erhvervet tilstrækkelig viden om bankens samlede engagementer til på kvalificeret vis at forholde sig til delårsrapporten for 1.-3. kvartal 2010, og de har derfor undladt at stemme om dette punkt.

Den øvrige bestyrelse, bortset fra næstformand Tina Fogh Aagaard, er forundret overfor de 2 bestyrelsesmedlemmers handlemåde, som finder sted, efter at de i ca. 3 måneder har fulgt banken og blandt andet dens kredithåndtering på lige niveau med den øvrige bestyrelse. Ved de to medlemmers undladelse af at stemme skabes der uro om banken. Banken aflægger i øvrigt sin delårsrapport efter bankens hidti-

dige fulgte principper og gældende regnskabsregler som påset af Finanstilsynet ved tidligere regnskabs-aflæggelser, ligesom bankens revisorer har påtegnet årsrapporten for 2009, delårsrapporten for 1. kvartal og 1. halvår 2010 og bankens prospekt af 17. august 2010.”

2.4 Revisionens rolle

2.4.1 Grundlag for revision

Amagerbanken har i den relevante periode haft en Intern Revision, der blev ledet af en revisionschef. KPMG har i hele perioden virket som ekstern revisor for Amagerbanken. På bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 23. marts 2009 blev der nedsat et revisionsudvalg bestående af N. E. Nielsen, Henrik Zimino og Carsten Dan Ehlers. Fra november 2009 har Deloitte virket som bankens eksterne revisor sammen med KPMG.

Revisionsaftale for revisionens udførelse i Amagerbanken aktieselskabs-koncernen er tiltrådt den 11. maj 2005 af på den ene side de statsautoriserede revisorer Flemming Brokhattingen og Henrik O. Larsen fra KPMG og på den anden side revisionschef Claus Herschend fra Amagerbanken.

Af aftalen fremgår bl.a. følgende:

”§ 1. Formål

Nærværende instruks er udarbejdet i henhold til § 15 i Finanstilsynets bekendtgørelse nr. 1324 af 14. december 2004 om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner.

Instruksen har til formål at beskrive, hvilke revisionsopgaver der skal udføres, og hvilke af disse opgaver der påhviler henholdsvis den eksterne revision og den interne revisionsafdeling, herunder kravene til planlægning og dokumentation af revisionsarbejdet.

Instruksen har endvidere til formål at fastlægge retningslinjerne for samarbejdet mellem den eksterne revision og den interne revisionsafdeling, herunder for det arbejde den eksterne revision skal udføre i forbindelse med gennemgang af den interne revisions afdelings arbejde.

...

§ 3. Revisionsopgaver og arbejdsmetoder

Opgaverne for den interne revisionsafdeling omfatter principielt alle revisions opgaver i relation til revision af banken og koncernen, således som dette er fastlagt i Lov om finansiell virksomhed, i Aktieselskabsloven og i Bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner.

Der skal således foretages revision af bankens årsrapport i overensstemmelse med god revisionskik, og herunder foretages en kritisk gennemgang af regnskabsmaterialet og forholdene i øvrigt.

Revisionen har som overordnet målsætning, at revisionschefen og den eksterne revision ved en påtegning på årsrapporten kan bekræfte, at denne er revideret, og at den, som krævet i Lov om finansiell virksomhed, § 186, giver et retvisende billede af bankens og koncernens aktiver og passiver, den økonomiske stilling samt resultatet. Revisionen skal herudover lede frem mod, at der kan gives de i revisionsbekendtgørelsen krævede erklæringer.

Revisionen tilrettelægges ikke med henblik på afsløring af misligheder, men revisor skal i rimeligt omfang være opmærksom på forhold, der muliggør eller kan tyde på besvigelser og andre uregelmæssigheder, og som er af betydning for regnskabsbrugerne. Revisionen vil blive udvidet ved konstaterede eller formodede uregelmæssigheder.

Revisionschefen skal endvidere i samarbejde med den eksterne revision være opmærksom på forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings og strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører koncernen, med henblik på at kunne give supplerende oplysning herom i revisionspåtegningen.

I det omfang der ikke er bemandingsmæssig eller revisionsteknisk kapacitet i den interne revisionsafdeling til gennemførelse af revisionen, således som denne er planlagt, jf. § 4, yder den eksterne revision den nødvendige bistand til revisionens gennemførelse.

Arbejdsdelingen mellem den interne revisionsafdeling og den eksterne revision aftales hvert år i forbindelse med udarbejdelse af årets revisionsplan, jf. § 4.

Den godkendte revisionsplan og den aftalte arbejdsdeling er en integreret del af nærværende revisionsaftale for det pågældende år.

Revisionschefen har ansvaret for, at den godkendte revisionsplan følges, herunder at revisionsarbejdet udføres i overensstemmelse med nærværende revisionsaftale og "Funktionsbeskrivelse for intern revision i Amagerbanken Aktieselskab". Revisionsarbejdet udføres herudover som angivet i de arbejdsinstrukser, der på en række områder indeholder nærmere retningslinjer for udførelse og dokumentation af den enkelte revisionsopgave.

...

§ 7. Rapportering

Efter afslutning af revisionsarbejdet på hvert område påhviler det revisionschefen at udarbejde rapportering om det udførte arbejde til brug for vurdering af revisionsarbejdet og dets resultater.

...

Den eksterne revision fører en revisionsprotokol i overensstemmelse med Finanstilsynets bekendtgørelse nr. 1324 af 14. december 2004 om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner.

Det er i bekendtgørelsen anført, at oplysningerne i § 5, stk. 1, nr. 2 og 3, § 6, stk. 1, nr. 2 og § 25, alene skal fremgå af den eksterne revisions revisionsprotokol.

Den eksterne revision skal udtale sig om:

- de af bestyrelsen bevilligede engagementer til og modtagne sikkerhedsstillelser fra bestyrelsesmedlemmer eller direktører samt selskaber, hvori disse er direktører eller bestyrelsesmedlemmer,
- spekulationsforretninger,
- banken kan beregne den enkelte indskyders og investors dækkede aktiver.

Det er aftalt, at oplysninger om store og betydelige engagementer i § 27 i bekendtgørelsen alene skal fremgå af den eksterne revisions revisionsprotokol.

Det er tilsvarende aftalt, at oplysningerne efter § 5, stk. 1. nr. 1, 4 og 5, § 6, stk. 1, nr. 1 og 4, samt § 24, stk. 1, nr. 1 og 3, i bekendtgørelsen alene skal fremgå af den interne revisionsprotokol.

Dette indebærer, at revisionschefen skal udtale sig om:

- indberetninger efter lov om finansiel virksomhed § 61, stk. 7 (ændring i ejerandele m.v.)
- koncerninterne engagementer, jf. lov om finansiel virksomhed § 182
- koncerninterne transaktioner
- virksomhedens væsentligste forretningsgange og interne kontrolprocedurer fungerer betryggende
- virksomhedens samlede system-, data- og driftssikkerhed fungerer betryggende
- værdiansættelsen af virksomhedens aktiver, passiver og eventuelle poster uden for balancen er foretaget i overensstemmelse med lovgivningens bestemmelser samt god regnskabsskik
- overholdelse af lov om finansiel virksomhed § 72 (værdipapirhandel m.v.)
- drift af anden virksomhed.
- ...

Dette indebærer, at både den eksterne revision og revisionschefen skal udtale sig om:

- bemærkninger, som revisionen har givet anledning til at fremføre over for bestyrelsen
- den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn”

Aftalen blev afløst af en i det væsentlige tilsvarende aftale dateret 12. juni 2007, der blev underskrevet af på den ene side de statsautoriserede revisorer Flemming Brokhattingen og Andres Duedahl-Olesen fra KPMG og på den anden side revisionschef Gitte Buchholtz fra Amagerbanken. Aftalen fra 2007 gentog bl.a. følgende vilkår fra aftalen fra 2005:

”Revisionschefen skal endvidere i samarbejde med den eksterne revision være opmærksom på forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings og strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører koncernen, med henblik på at kunne give supplerende oplysning herom i revisionspåtegningen.”

På ekstraordinær generalforsamling den 4. november 2009 blev Deloitte indvalgt som yderligere ekstern revisor for Amagerbanken.

I revisionsprotokollat af 9. november 2009 er indeholdt en beskrivelse af samarbejdet mellem revisorerne og bankens ledelse. Protokollatet indeholder bl.a. følgende afsnit:

”Bliver vi under vores arbejde bekendt med forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller udeladelser, der berører virksomheden, skal vi give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen.”

Protokollatet er tiltrådt af Amagerbankens revisionschef, Gitte Buchholtz, og bestyrelse, samt af de statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen fra KPMG samt Henrik Priskorn og Per Rolf Larssen fra Deloitte.

2.4.2 Revision vedrørende årsrapporten for 2006

Revisionschef Gitte Buchholtz har på vegne af Intern Revision underskrevet revisionsprotokollat af 7. februar 2007 vedrørende årsrapporten for 2006. Af protokollatet fremgår bl.a. følgende:

”2. KONKLUSION OM DEN UDFØRTE REVISION - REVISIONSPÅTEGNING

Revisionen af årsrapporten for 2006 for Amagerbanken Aktieselskab har ikke givet anledning til forbehold eller supplerende oplysninger i revisionspåtegningen. ... Vi er orienteret om og henviser til indholdet af den eksterne revisions protokollat af 7. februar 2007 vedrørende årsrapporten for 2006.

Godkender bestyrelsen årsrapporten for 2006 i den foreliggende form, vil vi forsyne årsrapporten med følgende revisionspåtegning.

Revisionspåtegning

"Vi har revideret årsrapporten for Amagerbanken Aktieselskab for regnskabsåret 2006. Årsrapporten aflægges efter International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede finansielle selskaber.

Den udførte revision

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. samt finansielle koncerner og efter danske revisionsstandarder. Disse standarder kræver, at vi planlægger og udfører revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsrapporten ikke indeholder væsentlig fejlinformation.

Revisionen er udført i henhold til den arbejdsdeling, der er aftalt med ekstern revision, og har omfattet vurdering af etablerede forretningsgange og interne kontroller, herunder den af ledelsen tilrettelagte risikostyring, der er rettet mod rapporteringsprocesser og væsentlige forretningsmæssige risici. Ud fra væsentlighed og risiko har vi stikprøvevis efterprøvet grundlaget for beløb og øvrige oplysninger i årsrapporten, herunder undersøgelse af information, der understøtter de i årsrapporten anførte beløb og oplysninger. Revisionen har endvidere omfattet stillingtagen til, om den af ledelsen anvendte regnskabspraksis er passende, om de af ledelsen udøvede regnskabsmæssige skøn er rimelige samt en vurdering af den samlede præsentation af årsrapporten.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at de etablerede forretningsgange og interne kontroller, herunder den af ledelsen tilrettelagte risikostyring, der er rettet mod koncernens og moderselskabets rapporteringsprocesser og væsentlige forretningsmæssige risici, fungerer tilfredsstillende.

Det er tillige vores opfattelse, at årsrapporten giver et retvisende billede af koncernens og moderselskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2006 samt af resultatet af koncernens og moderselskabets aktiviteter og koncernens pengestrømme for regnskabsåret 2006 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede finansielle selskaber."

...

Revision af årsrapporten

I forbindelse med revision af årsrapporten har vi gennemgået 26 større erhvervsengagementer.

Gennemgangen har taget udgangspunkt i de af banken udarbejdede engagementsbeskrivelser pr. 31. december 2006. Nævnte beskrivelser fremgår af bilag til ekstern revisions revisionsprotokollat til årsrapport 2006 af 7. februar 2007.

Gennemgangen af større engagementer har ikke givet anledning til bemærkninger. I henhold til revisionsaftalen fremgår oplysningerne om bankens største engagementer af ekstern revisions årsprotokollat 2006, hvortil der henvises.

Vi har kontrolleret, at de af banken foretagne *nedskrivninger* pr. 31. december 2006 er opgjort i henhold til bankens forretningsgang samt gældende regler herfor. I den forbindelse har vi gennemgået bankens rapport vedrørende nedskrivninger pr. 31. december 2006. Herudover har vi stikprøvevis gennemgået udvalgte engagementer, hvorpå der er foretaget nedskrivninger i 2006.

...

Konklusion

De samlede revisionshandlinger vedrørende udlån og andre tilgodehavender samt garantier har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

Bankens direktion har overfor os erklæret, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn over risikoen for tab på engagementer.

Vi skal oplyse, at bankens måling af udlån og garantier pr. 31. december 2006 er foretaget i overensstemmelse med reglerne herfor.

... Finanstilsynets undersøgelse i 2005

Finanstilsynet foretog i perioden 31. oktober - 2. december 2005 en ordinær undersøgelse af Amagerbanken Aktieselskab. Finanstilsynet har i rapporterne af 26. januar 2006 til henholdsvis bankens bestyrelse/direktion og direktion redegjort for resultatet af undersøgelsen.

Finanstilsynet har pålagt intern revision i 2006 at forholde sig til de påbud/pålæg, der fremgår af rapporterne. Nedenfor er anført en status på de bemærkninger, som fremgik som åbentstående i protokollatet for årsrapporten 2005 (side 1150-1151).

Som omtalt i revisionsprotokollat af 4. september 2006 har intern revision fulgt bankens arbejde med de af Finanstilsynet nævnte påbud/pålæg.

Finanstilsynets rapport til bestyrelse og direktion

Bankens markedsrisikoområde

...

- Der skal rapporteres til bestyrelsen om udnyttelsen af samtlige de rammer for risici, bestyrelsen har fastsat i eller i henhold til § 70-instruksen (31. marts 2006).

Ifølge § 70-instruksen skal der rapporteres til bestyrelsen hver måned på markedsrisici. Rapporteringen omfatter bl.a. balance, ejendomsinteresser, likviditet, renterisici, valutarisici, aktierisici samt modpartsrisici. *Afklaret.*

...

Bankens kreditområde

- Banken skal ajourføre visse forretningsgange (frist 30. juni 2006).

Visse forretningsgange på kreditområdet er blevet ajourført i 2. kvartal 2006 (beregning af belåningsværdier for fast ejendom, valutarisici ved kundeengagementer). *Afklaret.*

...

I henhold til Revisionsbekendtgørelsens § 6, nr. 1 skal det erklæres at:

- virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis ...
- ...”

De statsautoriserede revisorer Flemming Brokhattingen og Anders Duedahl-Olesen fra KPMG har som Amagerbankens eksterne revision underskrevet revisionsprotokollat den 7. februar 2007 vedrørende årsrapporten for 2006.

Af protokollatet fremgår bl.a. følgende:

”Konklusion på den udførte revision – revisionspåtegning

Vores revision er udført i overensstemmelse med de principper, der er beskrevet i revisionsprotokollat af 11. maj 2005, side 1160-1169 om ansvarsforhold samt revisionens mål og omfang.

Revisionen af årsrapporten har ikke givet anledning til bemærkninger af en sådan væsentlighed eller karakter, at det vil komme til udtryk i vores revisionspåtegning på årsrapporten.

Vedtages årsrapporten i den foreliggende form, og fremkommer der ikke under bestyrelsens behandling og vedtagelse af årsrapporten væsentlige nye oplysninger, vil vi forsyne årsrapporten for 2006 med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

...

Gennemgang af måling af individuelt vurderede engagementer

Vi har gennemgået Amagerbanken Aktieselskabs engagementer ultimo 2006 med henblik på at vurdere, hvorvidt den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn i overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Gennemgangen har primært omfattet væsentlige enkeltengagementer.

Vi har desuden gennemgået de af Amagerbanken Aktieselskab udarbejdede oversigter over udlån, hvor der foreligger objektiv indikation for værdiforringelse. Vi har herunder stikprøvevist gennemgået de foretagne nedskrivningstests.

Bankens direktion har oplyst, at udgangspunktet er, at alle udlån og kreditter er vurderet ud fra et lavt signifikansniveau, hvorved den langt overvejede del af engagementerne i praksis er vurderet individuelt.

Der er ved gennemgangen anlagt en linje, hvorved alene meget sikre betalingsrækker er lagt til grund, hvor der har kunnet konstateres objektiv indikation på værdiforringelse.

Gennemgangen har bl.a. omfattet drøftelser med bankens direktion og kreditleidelse.

...

Bankens direktion har over for os erklæret, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn. Direktionen har endvidere erklæret, at bankens engagementer, der er omtalt neden for, hver for sig er målt korrekt.

Vi kan på baggrund af vores gennemgang tilslutte os det af direktionen anlagte skøn, jf. neden for vedrørende gruppevist vurderede udlån.”

Ved gennemgangen af Amagerbankens største engagementer m.v. konkluderer revisorerne for hvert engagement, at engagementet er målt korrekt.

I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24 har revisorerne oplyst, at pengeinstituttets samlede måling af udlån og garantier er foretaget i overensstemmelse med reglerne herfor.

2.4.3 Revision vedrørende årsrapporten for 2007

Revisionschef Gitte Buchholtz har på vegne af Intern Revision underskrevet revisionsprotokollat af 6. februar 2008 vedrørende årsrapporten for 2007. Af protokollatet fremgår i det væsentlige tilsvarende vurderinger og konklusioner, som det ovenfor citerede protokollat fra 2007, idet der dog ikke er oplysninger om Finanstilsynets undersøgelse, da der ikke havde været en ny undersøgelse siden 2005.

De statsautoriserede revisorer Flemming Brokhattingen og Anders Duedahl-Olesen fra KPMG har som Amagerbankens eksterne revision underskrevet revisionsprotokollat den 6. februar 2008 vedrørende årsrapporten for 2007. Af protokollatet fremgår i det væsentlige tilsvarende vurderinger og konklusioner, som det ovenfor citerede protokollat fra 2007.

2.4.4 Revision vedrørende årsrapporten for 2008

Revisionschef Gitte Buchholtz har på vegne af Intern Revision underskrevet revisionsprotokollat af 5. februar 2009 vedrørende årsrapporten for 2008. Af protokollatet fremgår bl.a. følgende væsentlige ændringer i forhold til protokollatet fra 2008:

Under konklusionsafsnittet om revisionspåtegning fremgår følgende:

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om "Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko". Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”

Under afsnittet om revision af udlån fremgår følgende:

”Vi har i årets løb foretaget engagementsrevision i udvalgte afdelinger. Revisionen har omfattet en vurdering af, om afdelingerne følger bankens forretningsgange ved kreditgivning og håndtering af engagementer.

Vi har i årets løb besøgt 5 afdelinger, hvor vi har gennemgået 123 engagementer med en samlet engagementsportefølje på 3.371 mio.kr. Engagementsrevisionen i 2007 omfattede 83 engagementer med en engagementssum på 2.453 mio.kr. fordelt på 6 afdelinger.

I forbindelse med revision af årsrapporten har vi revideret 29 *større erhvervsengagementer* med en engagementssum på 13.143 mio. kr.

Revisionen har for 24 erhvervsengagementer omfattet revision af både måling og dokumenter samt for 5 engagementer alene omfattet revision af måling.

...

... *Konklusion*

Ved revisionen af udlån til amortiseret kostpris samt garantier pr. 31. december 2008 har vi bemærket, at dokumentation for individuelt og gruppevist vurderede udlån ikke fuldt ud er i overensstemmelse med Finanstilsynets minimumskrav hertil.

Bankens udlånsportefølje er i særlig grad eksponeret mod fast ejendom samt aktier og virksomhedsobligationer, der er negativt påvirket af den aktuelle finansielle krise. Som følge heraf er ledelsens skøn over værdien af forventede sikkerheder forbundet med betydelig usikkerhed.

Bankens direktion har overfor os erklæret, at den samlede måling af engagementerne pr. 31. december 2008 er baseret på ledelsens bedste skøn over forventede betalingsstrømme.

Vi har på baggrund af vores gennemgang accepteret de af direktionen foretagne skøn.”

Protokollatet indeholder følgende afsnit om Finanstilsynets ordinære undersøgelse:

”Finanstilsynet har i november - december 2008 foretaget ordinær undersøgelse i Amagerbanken Aktieselskab. I forbindelse hermed har intern og ekstern revision deltaget i et møde med Finanstilsynet, hvor der blev drøftet revisionsmæssige forhold.

Direktion, bestyrelse samt intern og ekstern revision deltog i afsluttende møde den 18. december 2008 med Finanstilsynet, hvor Finanstilsynet redegjorde for de væsentligste konklusioner, som undersøgelsen har givet anledning til.

I Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 til bankens bestyrelse og direktion har Finanstilsynet redegjort for resultatet af undersøgelsen. Rapporten indeholder en række påbud og risikoplysninger.

Finanstilsynet har pålagt intern revision i 2009 at forholde sig til de påbud, der fremgår af Finanstilsynets rapport.”

De statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen fra KPMG har som Amagerbankens eksterne revision underskrevet revisionsprotokollat den 5. februar 2009 vedrørende årsrapporten for 2008. Af protokollatet fremgår samme supplerende oplysning vedrørende forhold i regnskabet som hos Intern Revision. Protokollatet indeholder følgende redegørelse for baggrunden for den supplerende oplysning:

”Der er konstateret objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) på en række af bankens engagementer. For disse engagementer er målingen af engagementerne i stort omfang knyttet til ledelsens skøn over værdien af forventede sikkerheder og dermed nedskrivningen eller hensættelsens størrelse. Som følge af den generelle konjunkturedgang, og som følge af illikviditet for visse ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer, er ledelsens skøn herover forbundet med en betydelig usikkerhed.

Det har ikke i alle tilfælde været muligt for banken at opstille betalingsrækker for engagementer med OIV som krævet i Finanstilsynets orienterings breve. I disse tilfælde er nedskrivninger og hensættelser baseret på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme.

Banken har ikke implementeret egentlige modeller for beregning af gruppevise nedskrivninger af udlån til erhverv, som forudsat i Finanstilsynets orienteringsbreve. I mangel heraf har banken anvendt en risikopræmiemetode til en overordnet gruppevis vurdering af udlån.

Bankens direktion har over for os erklæret, at de finder de foretagne skøn over fremtidige betalingsstrømme ved individuelle og gruppevist vurderende engagementer for rimelige og realistiske under hensyntagen til den givne usikkerhed, samt at disse skøn ligger inden for rammerne af IFRS.

Da usikkerhed ved måling af engagementer ultimo 2008 er af stor betydning for forståelse af årsrapporten, har vi som supplerende oplysninger i vores revisionspåtegning henvist til omtale heraf i ledelsesberetningen.

... Bankens kapitalforhold

I ledelsesberetningen er der foretaget omtale af bankens kapitalforhold og solvens. Ledelsen tilstræber en styrkelse af bankens kapitalforhold og dermed solvens med henblik på at sikre bankens robusthed, hvilket kan vurderes nødvendigt under et fortsat negativt konjunkturløb. Ledelsesberetningen omtaler bankens overvejelser om kapitalforhøjelse og kapitalindskud efter lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter.

Bankens budget for 2009 viser et overskud på 119 mio. kr. efter nedskrivninger på 250 mio. kr. og før eventuelle merrenter i forbindelse med kapitalindskud efter lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter samt før eventuelt yderligere bidrag til garanti over for Det Private Beredskab. Vi har ikke foretaget en gennemgang af bankens budget og forudsætningerne herfor.

Da bankens kapitalforhold og forudsætningerne herfor er af afgørende betydning for regnskabslæserens forståelse af årsrapporten for 2008, har vi ligeledes i vores supplerende oplysninger henvist til omtalen af bankens kapitalforhold.”

Om Finanstilsynets ordinære undersøgelse i banken i 2008 indeholder protokollatet følgende oplysning:

”Finanstilsynet har i november og december 2008 gennemført undersøgelser i banken og har rapporteret herom til bankens bestyrelse og direktion i rapport af 20. januar 2009.

Finanstilsynet har foretaget gennemgang af samtlige engagementer større end 100 mio. kr. og en stikprøvevis gennemgang af andre engagementer, svarende til ca. 70 % af bankens udlån.

Det er Finanstilsynets sammenfattende indtryk fra undersøgelsen, at bankens udlånsportefølje er præget af mange meget store engagementer med dårlig kreditkvalitet.

Finanstilsynet har baseret på deres undersøgelser konkluderet, at fordelingen af bankens engagementer afspejler en dårlig bonitet med betydelig risiko for tab, således at banken er meget sårbar over for en negativ konjunkturudvikling.

Finanstilsynet har konkluderet, at banken har et samlet yderligere nedskrivningsbehov på minimum 860 mio. kr. for individuelt vurderede engagementer.

Efter Finanstilsynets gennemgang har direktionen på baggrund af betalingsrækker og skøn over betalingsstrømme for individuelt og gruppevist vurderede engagementer fastlagt et samlet nedskrivnings- og hensættelsesbehov på 1.096 mio. kr. til brug for årsrapporten for 2008, hvoraf individuelle nedskrivninger udgør 1.040 mio. kr., og gruppevis nedskrivninger udgør 56 mio. kr.”

Med hensyn til måling af enkeltengagementer har revisorerne konstateret, at engagementerne er målt korrekt, at der ikke er fundet grundlag for at anlægge en anden vurdering end direktionen, henholdsvis at værdi af sikkerheder og dermed nedskrivningen er forbundet med usikkerhed.

Protokollatet indeholder følgende afsnit om bankens organisation:

”Vi har fået oplyst, at banken arbejder med en styrkelse af bankens kreditorganisation med et antal kreditspecialister, herunder kreditspecialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer. Vi har endvidere fået oplyst, at banken overvejer at styrke ressourcerne på solvensområdet. Vi er enige i behovet herfor.”

2.4.5 Revision vedrørende årsrapporten for 2009

Revisionschef Gitte Buchholtz har på vegne Intern Revision underskrevet revisionsprotokollat af 2. februar 2010 vedrørende årsrapporten for 2009. Af protokollatet fremgår, at årsrapporten vil blive forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Under overskriften ”Usikkerhed ved måling af udlån og garantier” har Intern revision anført bl.a. følgende:

”Jf. årsregnskabet note 2 har banken en række betydelige engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme. Vi er enige med ledelsen i, at skøn over værdien af disse sikkerheder fortsat er forbundet med særlig usikkerhed og risiko.

Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. december 2009.”

Under overskriften ”Revisionens tilrettelæggelse og udførelse” er anført bl.a., at revisionen har omfattet en gennemgang af den anvendte regnskabspraksis og de af ledelsen udøvede regnskabsmæssige skøn.

Under overskriften ”Måling af udlån og garantier” er anført følgende:

”Jf. årsregnskabet note 2 har banken en række betydelige engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme. Vi er enige med ledelsen i, at skøn over værdien af disse sikkerheder fortsat er forbundet med særlig usikkerhed og risiko. Nedskrivningsbehovet på ejendomsengagementerne er især følsomt overfor udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.

Direktionen har bekræftet overfor os, at måling af såvel individuelt som gruppevist vurderede udlån og garantier pr. 31. december 2009 er baseret på ledelsens bedste aktuelle skøn over fremtidige betalingsstrømme, herunder at sikkerheder er værdiansat på baggrund af rimelige og realistiske forudsætninger.

Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. december 2009.”

I protokollatets afsluttende afsnit har Intern Revision suppleret denne del med følgende erklæring:

”Vi har afgivet oplysning i henhold til revisionsbekendtgørelsens § 23 om, at bankens måling af udlån og garantier er foretaget i overensstemmelse med reglerne, idet vi skal bemærke, at en række engagementer er forbundet med særlig usikkerhed og risiko, ...”

Om kontrolmiljø har Intern Revision i sit protokollat anført bl.a. følgende:

”Som led i revisionen af årsregnskabet for 2009 har vi i samarbejde med ekstern revision vurderet bankens kontrolmiljø m.v. Der henvises til den særskilte omtale heraf i afsnit 2.3 i ekstern revisionsprotokollat af 2. februar 2010.”

De statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen fra KPMG og Henrik Priskorn og Per Rolf Larssen fra Deloitte har som Amagerbankens eksterne revision underskrevet revisionsprotokollat den 2. februar 2010 vedrørende årsrapporten for 2009.

Under overskriften ”Usikkerhed ved måling af engagementer” har revisorerne anført bl.a. følgende:

”De samlede nedskrivninger og hensættelser andrager 2.593 mio. kr. pr. 31. december 2009, og nedskrivningerne er således forøget betydeligt i forhold til nedskrivninger og hensættelser på 1.504 mio. kr. pr. 31. december 2008. Nedskrivningerne i 2009 kan primært henføres til nedskrivninger på engagementer ydet til kunders investeringer i ejendomme og værdipapirer m.v. På øvrige engagementer er nedskrivningerne relativt set fortsat begrænsede.

I note 2 i koncernregnskabet og årsregnskabet for 2009 fremgår det vedrørende regnskabsmæssige skøn, at der er særlig usikkerhed ved måling af sikkerheder i ejendomme. De beregnede værdier af sikkerhederne har væsentlig indvirkning på opgørelse af nedskrivningsbehovet på disse engagementer, hvorfor der for disse engagementer er en særlig usikkerhed og risiko.

På baggrund af vores gennemgang kan vi tilslutte os ledelsens vurdering, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå har en betydelig følsomhed over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.”

Under overskriften ”Kontrolmiljø” har revisorerne anført følgende:

”Vi har som led i vores revision drøftet visse af bankens forretningsgange og interne kontroller med direktionen med udgangspunkt i et af os udarbejdet notat. Direktionen har i den forbindelse oplyst, at der vil blive iværksat en systematisk gennemgang af forretningsgange. Vi kan tilslutte os dette og vil følge op herpå i 2010.

Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner. Direktionen har oplyst, at der er igangsat aktiviteter i forbindelse hermed.

Der vil i den forbindelse blive foretaget en vurdering af, hvorledes nøglepersoners viden bedre kan sikres i banken, ligesom tiltag til mindskelse af afhængighed af enkeltpersoner overvejes. Vi kan tilslutte os dette.

Direktionen har endvidere oplyst, at der på visse områder mangler ressourcer og kompetencer i kreditfunktionen, hvorfor der vil blive tilført yderligere ressourcer (herunder specialister med indsigt i regnskabsmæssige forhold vedrørende engagementer).

Direktionen vil i denne forbindelse igangsætte styrkelser af bankens forretningsgange på kreditområdet blandt andet vedrørende rating (inkl. markering som svag eller OIV) af bankens engagementer og i tilknytning hertil uddannelsesmæssige aktiviteter.

Vi har endvidere drøftet ovennævnte forhold med bankens revisionsudvalg.”

Under overskriften ”Gennemgang af måling af individuelt vurderede engagementer” har revisorerne konstateret, at en række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er meget komplekse, og baserer sig på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme. På baggrund af deres gennemgang har revisorerne tilsluttet sig det af ledelsen anlagte skøn.

Som i de foregående år har revisorerne under overskriften ”Amagerbankens største engagementer m.v.” gennemgået bankens 10 største engagementer samt øvrige betydelige engagementer, der overstiger 10 % af basiskapitalen. Ved samtlige gennemgæede engagementer har revisorerne vurderet, at engagementet er målt korrekt.

På linje med de forrige år har revisorerne i erklæringsafsnittet oplyst, at virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis.

Under overskriften Opsummering af påbud fra Finanstilsynet har revisorerne punkt for punkt gennemgået samtlige påbud, som Finanstilsynet har afgivet over for Amagerbanken i 2009 samt påbud fra foregående år, som ikke var efterlevet pr. 31. december 2008. Revisorerne har konstateret, at påbuddene er efterlevet. I gennemgangen af de efterlevede påbud har revisorerne anført bl.a. følgende:

<i>Område</i>	<i>Beskrivelse</i>	<i>Status</i>
...
Vurdering af sikkerheder, jf. § 71 vejledningens pkt. 119 (rapport af 20. januar 2009)	Påbud om til enhver tid at foretage en forsigtig vurdering af sikkerheder	Efterlevet ved indsendelse af ændret bevillingsinstruks samt revideret oversigt over belåningsværdier, jf. Finanstilsynets brev af 12. maj 2009 og bankens svar af 29. maj 2009.
Kreditororganisationens opbygning og ansvarsfordeling, herunder afhængighed af nøglepersoner (rapport af 20. januar 2009)	Påbud om overholdelse af § 71 vejledningens pkt. 108 om funktionsadskillelse samt vejledningens pkt. 109 om, at bestyrelse og direktion skal sikre betryggende bevillingsprocesser.	Efterlevet ved indsendelse af brev af 31. marts 2009 til Finanstilsynet med oplysning om, at der fremtidigt vil være øget fokus på gennemførelse af en fuld kreditmæssig behandling, før engagementer [forelægges] til bevillingsbeslutning, samt at der vil ske udvidelse af kreditkontoret.
...

2.4.6 Revision vedrørende perioderegnskab for første halvår af 2010

Revisionschef Gitte Buchholtz har på vegne af Intern Revision underskrevet revisionsprotokollat af 20. juli 2010 vedrørende perioderegnskabet for første halvår af 2010. Af protokollatet fremgår, at regnskabet vil blive forsynet med revisionspåtegning uden forbehold, men med supplerende oplysning, der er identisk med den supplerende oplysning fra den eksterne revision, der er citeret ovenfor i afsnit 2.3.5.

Protokollatet omtaler bankens tab på valuta i første halvår af 2010 med en oplysning om, at en række nærmere beskrevne nedskrivningsengagementer med valutatab samt øvrige svage engagementers valutaeksponeringer er blevet lukket ultimo juni 2010.

Under overskriften ”Usikkerhed ved måling af udlån og garantier” har Intern revision anført bl.a. følgende:

”Pr. 30. juni 2010 udgør bankens samlede nedskrivninger og hensættelser 3.342 mio. kr. og periodens driftsvirkning udgør -622 mio. kr. (udgift).

I perioderegnskabets note 2 om regnskabsmæssige skøn og vurderinger omtales usikkerhed ved måling af bankens sikkerheder. Banken har en række betydelige engagementer baseret på sikkerheder i helt eller delvist udlejede erhvervs- og boligejendomme. Vi er enige med ledelsen i, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivninger på disse engagementer fortsat er følsomme over for udviklingen i den korte rente og afkastkrav.

Direktionen har bekræftet, at måling af såvel individuelt som gruppevist vurderede udlån og garantier pr. 30. juni 2010 er baseret på ledelsens bedste aktuelle skøn over fremtidige betalingsstrømme, herunder at de foretagne skøn er rimelige og realistiske.

Vi har på baggrund af ovennævnte samt vores revision accepteret den samlede måling af bankens engagementer pr. 30. juni 2010.”

Om Finanstilsynets funktionsundersøgelse er anført bl.a. følgende i protokollatet:

”Finanstilsynet foretog 28. april og 3. - 4. maj 2010 undersøgelse i banken, hvor 53 ud af bankens største og risikofyldte engagementer blev gennemgået.

I forbindelse med Finanstilsynets funktionsundersøgelse har vi sammen med ekstern revision deltaget i møde med tilsynet den 4. maj 2010.

På møde i banken den 11. maj 2010 afrapporterede Finanstilsynet overfor bankens ledelse.

Finanstilsynet har i rapport af 21. juni 2010 til bankens direktion redegjort nærmere for de væsentligste konklusioner. Finanstilsynets redegørelse om inspektion i Amagerbanken A/S er offentliggjort 28. juni 2010 på bankens og tilsynets hjemmeside.

Påbud

- Banken skal sikre, at der løbende sker en tilstrækkelig og forsigtig identifikation af de risici, som banken er udsat for ved opgørelsen af det individuelle solvensbehov, herunder særligt ved engagementsudvidelser og ved den løbende opfølgning på de enkelte engagementer.

Risikooplysninger

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på:

- risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver.
- at de valgte forudsætninger til beregning af individuelle nedskrivninger medfører betydelig risiko for, at bankens individuelle nedskrivninger vil skulle øges med et betydeligt beløb.
- dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.

Herudover vurderede Finanstilsynet, at nedskrivningerne pr. 31. marts 2010 på udvalgte engagementer skulle øges med mindst 127 mio. kr. I perioderegnskabet for perioden 1. januar - 30. juni 2010 er de krævede nedskrivninger indarbejdet.

Vi har noteret os indholdet af Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010 samt Finanstilsynets redegørelse af 28. juni 2010, og er enige i Finanstilsynets risikovurderinger.

I brev af 16. juli 2010 har banken meddelt Finanstilsynet følgende:

- at banken har styrket sin systematiske risikoklassificering efter de af Finanstilsynet fastlagte risikoklassificering (vejledning af januar 2010).
- at en redegørelse for omtalte risikoplysninger i prospektet, herunder oplysninger om organisatoriske ændringer vil fremgå af prospektet i tilknytning til den planlagte kapitalforhøjelse."

De statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen fra KPMG og Henrik Priskorn og Per Rolf Larssen fra Deloitte har som Amagerbankens eksterne revision underskrevet revisionsprotokollat af 20. juli 2010 vedrørende perioderegnskabet for første halvår af 2010. Af protokollatet fremgår, at regnskabet vil blive forsynet med revisionspåtegning uden forbehold, men med den supplerende oplysning, der er citeret ovenfor i afsnit 2.3.5.

Under overskriften "Usikkerhed ved måling af udlån og garantier" har revisorerne anlagt samme vurdering som Intern Revision.

Under overskriften "Kontrolmiljø" har revisorerne anført følgende:

"Vi har i vores revisionsprotokollat af 2. februar 2010 omtalt drøftelser med bankens direktion vedrørende bankens forretningsgange, interne kontroller og uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række områder er afhængig af nøglepersoner.

Finanstilsynet har tilsvarende i rapport af 21. juni 2010 oplyst, at det er Finanstilsynets vurdering, at der er et uhensigtsmæssigt personsammenfald ved, at bankens administrerende direktør fungerer som chef for bankens erhvervsafdeling.

Bestyrelsen og direktionen har allerede i 2009 oplyst, at de ikke finder ovennævnte hensigtsmæssig, og at der er iværksat tiltag til imødegåelse heraf.

Vi kan som tidligere oplyst tilslutte os denne vurdering."

Om måling af engagementer har revisorerne konkluderet følgende:

"Amagerbankens direktion har over for os bekræftet, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn.

En række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er af stor kompleksitet, og det beregnede nedskrivningsbehov baserer sig i betydeligt omfang på bankens planer og intentioner med engagementerne og dermed på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme.

For enkelte engagementer, hvorpå der ikke er foretaget nedskrivninger, har vi særligt drøftet nedskrivningsbehovet med direktionen, ...

På grundlag af ovennævnte og den af os udførte revision kan vi samlet set acceptere det af ledelsen anlagte skøn over måling af bankens engagementer. Vi udtrykker ikke en konklusion om målingen af bankens enkeltengagementer.

Ved revisionen af engagementer har vi med bankens ledelse drøftet registrering af objektiv indikation på værdiforringelse (OIV) på en række engagementer, der efter vores opfattelse sker for sent på de enkelte engagementer. Vi har fået oplyst, at banken i 1. halvår af 2010 har udarbejdet forretningsgange m.v., og at ledelsen i 2. halvår 2010 vil implementere forretningsgange på området, herunder at der igangsættes uddannelsesaktiviteter m.v. Vi er enige i behovet herfor.”

2.5 Finanstilsynets rolle

2.5.1 Ordinær undersøgelse i efteråret 2005

Ved rapport af 26. januar 2006 har Finanstilsynet redegjort for udfaldet af tilsynets ordinære undersøgelse af Amagerbanken i perioden 31. oktober til 2. december 2005. Af rapporten fremgår bl.a. følgende vedrørende Amagerbankens kreditområde:

”Forretningsgange

På undersøgelsen konstaterede Finanstilsynet, at banken har mange forældede forretningsgange på kreditområdet.

I henhold til FiL § 71, stk. 1, samt vejledningens side 2 (overordnede krav til forretningsgange) skal disse være ajourførte.

Finanstilsynet skal påtale den manglende ajourføring af visse forretningsgange og påbyde banken inden udløbet af 1. halvår 2006 at sørge for, at disse bliver ajourført.

...

Finanstilsynet gennemgik ved undersøgelsen bankens engagementer over 50 mio. kr. (68 engagementer). ... Derudover udtog Finanstilsynet en stikprøve på i alt 250 engagementer i intervallet 500t.kr. – 50 mio. kr., samt en sekventiel stikprøve på 50 engagementer i intervallet 0 – 500 t.kr.

...

Gennemgangen af de indberettede og nye engagementer over 50 mio. kr. gav anledning til nedenstående karakterfordeling:

Karakter	Antal	Fordeling (volumen)	Fordeling (antal)
3	19	28 pct.	28 pct.
2a	38	63 pct.	56 pct.
2b	3	4 pct.	4 pct.
1a	6	5 pct.	9 pct.
1b	0	0 pct.	0 pct.
0a	0	0 pct.	0 pct.
0b	0	0 pct.	0 pct.
X	2	0 pct.	3 pct.
I alt	68	100,0 pct.	100,0 pct.

Karakterfordelingen er foretaget efter følgende karakterskala:

 FINANSTILSYNET	
Måling af bonitet	
Tilsynets karakterskala:	
3	Engagementer med lav risiko
2a	Eng. med normal risiko
2b	Eng. med visse svaghedstegn
2c	Eng. med væsentlige svaghedstegn, men uden nedskrivningsbehov pr. seneste balancedag
1	Eng. med nedskrivning/hensættelse pr. seneste balancedag
X	Indfrie engagementer m.v.

Rapporten indeholdt ikke bemærkninger om funktionsadskillelse.

2.5.2 *Finanstilsynets generelle brev af 3. februar 2006*

I et brev af 3. februar 2006 rundsendt til danske penge- og realkreditinstitutter har Finanstilsynet anført bl.a. følgende:

”Prisudvikling på fast ejendom og opgørelse af solvensbehov

Det danske boligmarked er præget af en betydelig prisstigningstakt. I nogle områder er der endog meget betydelige stigninger. Dette giver anledning til bekymring for, om udviklingen er spekulativt drevet i et omfang, så der er tale om en prisboble, hvor de nuværende prisstigninger er drevet af forventninger om endnu højere priser i fremtiden. Også for andre typer af fast ejendom end de private ejerboliger har der i de senere år været betydelige prisstigninger.

Samtidig bemærker Finanstilsynet, at der i de senere år har været en betydelig vækst i udlån, som er baseret på finansiering af fast ejendom, såvel private ejerboliger som andre ejendomme. Hertil kommer, at risikoen på fast ejendom også via garantistillelse fra pengeinstitutter overfor realkreditinstitutter er ændret i forhold til tidligere. Således har pengeinstitutter i dag en større del af den samlede risiko på lån med pant i fast ejendom end tidligere.

Finanstilsynet gør derfor opmærksom på, at institutternes bestyrelse og direktion i deres risikovurdering ikke længere kan se bort fra den mulighed, at der kan være tale om en prisboble, og at der på et tidspunkt kan ske et prisfald. Det kan ske i forbindelse med en rentestigning, men det kan også ske uafhængigt heraf.

I den forbindelse henviser Finanstilsynet til bestemmelsen i § 124, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed, som trådte i kraft pr. 1. januar 2005, om, at bestyrelse og direktion på baggrund af instituttets risikoprofil skal opgøre instituttets individuelle solvensbehov.

Det fremgår af tilsynets vejledning af 30. juni 2005, at opgørelsen af solvensbehovet skal være fremadrettet, således at instituttet ved opgørelsen skal lægge vægt på de fremtidige forventninger og mindre på de historiske erfaringer.

I pengeinstitutter vil kreditområdet (udlån og garantier) som oftest være det væsentligste område. Fokus skal være på vurderingen af den andel af udlån og garantier, der udviser — eller potentielt kan have — svaghedstegn.

Det fremgår også af lovbemærkningerne, at bestyrelsen og direktionen skal tage stilling til instituttets koncentration af risici. For udlån til finansiering af fast ejendom og garantier stillet i forbindelse hermed har det betydning såvel for den geografiske risikokoncentration — hvor et institut har udlån m.v. til ejendomme i områder med særlig risiko for prisfald — som for risikokoncentration vedrørende sikkerheder, hvor en stor del af udlånene m.v. er sikret ved pant i fast ejendom. Hertil kommer låntagers risiko for større renteudgifter og formuetab som følge af rentestigninger, i det omfang finansiering af fast ejendom væsentligt er baseret på variabelt forrentede lån, f.eks. fordi foranstående realkreditlån er ydet som rentetilpasningslån.

Hvis instituttet har store engagementer, der væsentligt er baseret på fast ejendom, skal også dette forhold indgå i bestyrelsens og direktionens vurdering af solvensbehovet.

Det fremgår ligeledes af Finanstilsynets vejledning, at det enkelte institut skal udarbejde skriftlig dokumentation for, hvorledes man er nået frem til det opgjorte solvensbehov. I vid udstrækning er der metodefrihed, og bestyrelse og direktion kan tage udgangspunkt i mere eller mindre avancerede modeller. Anvendelse af følsomhedsanalyser (stress-tests) vil i den forbindelse være et redskab til at teste, hvilke påvirkninger instituttet som minimum skal kunne klare.

Finanstilsynet beder bestyrelsen og direktionen informere instituttets revisionschef og eksterne revisorer om dette brev.

Tilsvarende breve er sendt til de øvrige pengeinstitutter og realkreditinstitutter.”

2.5.2 Korrespondance mellem Finanstilsynet og Amagerbanken i 2006 - 2008

I et brev af 2. november 2006 bad Finanstilsynet Amagerbanken redegøre for sin udlånsvækst. Tilsynet har i den forbindelse bemærket, at det har erfaret, at der i mange tilfælde har været en sammenhæng mellem stor udlånsvækst og dårlig bonitet i udlånsporteføljen, samt at der i mange tilfælde har været en sammenhæng mellem høj gearing af den arbejdende kapital og dårlig likviditet.

Amagerbanken besvarede henvendelsen ved brev af 15. november 2006 underskrevet af adm. direktør Knud Christensen og John Weibull. I svaret har banken oplyst, at væksten i udlån kunne henføres til, at banken var en udpræget storbybank og deltog som sådan naturligt i finansiering af boligbyggeri, der især i København og nærmeste omegn havde været et betydeligt vækstområde med enhedspriser, der såvel med hensyn til niveau som vækst lå betydeligt over landsgennemsnittet. Banken oplyste, at der i ejendomsinvesteringer har været en udlånsstigning på 56 %, og om ejendomsinteressenter har banken anført følgende:

”Inden for sidstnævnte segment lægger banken vægt på en kombination af en betydelig egenkapital hos investor kombineret med en udlejning, der tilsikrer, at bankens engagement kan forrentes og over en rimelig periode afvikles gennem ejendommenes drift, også uden bidrag fra ejeren.

For god ordens skyld bemærkes, at en del af de engagementer, der har medført den beskrevne udlånsvækst, vil blive beskrevet i den eksterne revisions protokollat i forbindelse med bankens årsrapport. En

væsentlig del af de større engagementer, der har medvirket til udlånsstigningen, er bevilget i 4. kvartal 2005 og er således indgået i Finanstilsynets undersøgelse i banken i november 2005, i hvilken forbindelse det konstateredes, at engagementerne var af god bonitet.

Med hensyn til likviditeten skal bemærkes, at bankens overdækning i forhold til lovkravet pr. 30.6.2006 udgjorde 66,1, hvilket er en del bedre end det tilsvarende nøgletal for udvalgte sammenlignelige banker. Det har da også kunnet konstateres, at banken uden problemer har kunnet opnå langfristet funding hos professionelle markedsdeltagere på markedsmæssige vilkår.”

I et brev af 19. september 2007 til Amagerbanken konstaterede Finanstilsynet en betydelig stigning i udlånet. Tilsynet bemærkede i den forbindelse, at det havde erfaret, at der i mange tilfælde har været en sammenhæng mellem stor udlånsvækst og dårlig bonitet i udlånsporteføljen, samt at der i mange tilfælde har været en sammenhæng mellem høj gearing af den arbejdende kapital og dårlig likviditet. Tilsynet har bedt banken være opmærksom på disse forhold ved overvejelser omkring instituttets kreditpolitik og instituttets likviditet.

Ved brev af 13. maj 2008 bad Finanstilsynet som led i en undersøgelse af pengeinstitutters ejendomsrelaterede engagementer Amagerbanken tilstille tilsynet oplysninger om følgende oplysninger vedrørende alle pengeinstituttets ejendomsrelaterede engagementer, der efter fradrag i henhold til bekendtgørelse om store engagementer udgjorde mere end 5 % af pengeinstituttets basiskapital, dog minimum de 10 største ejendomsrelaterede engagementer:

- ”1. Debitors navn
2. Koncerndiagram, hvis der er tale om en koncern
3. Pengeinstituttets rating/risikoklassifikation af engagementet
4. Engagementets størrelse før/efter fradrag
5. Sikkerhedsværdi
6. Aktuel saldo
7. Overtræk/restance
8. Oplysning om nedskrivning/hensættelse
9. Seneste regnskab på de enkelte debitorer koncernen samt regnskabsanalyser
10. Bevillingsgrundlag
11. En kort beskrivelse af ejendomsprojekterne/ejendommene
12. Forventet afkast for sælger på ejendomsprojekterne/ejendommene
13. Nuværende cashflow på ejendomsprojekterne/ejendommene”

Ved brev af 25. september 2008 vendte Finanstilsynet tilbage til Amagerbanken med sin vurdering af bankens ejendomsrelaterede engagementer. Det fremgår heraf, at undersøgelsen af Amagerbanken var et led i en bredere undersøgelse af pengeinstitutters ejendomsrelaterede engagementer på baggrund af konjunkturerne på ejendomsmarkedet. Af brevet fremgår bl.a.:

”Resultater af undersøgelsen viser, at instituttet både har en høj samlet bruttoeksponering (før fradrag af sikkerhedsværdier) mod ejendomsrelaterede engagementer på i alt 261 pct. af basiskapitalen, og en høj samlet nettoeksponering (efter fradrag af sikkerhedsværdier) på 51 pct. af basiskapitalen.

Undersøgelsen viser en median for de medvirkende institutters bruttoeksponering mod ejendomsrelaterede engagementer på 110 pct. af basiskapitalen, og en median på netto eksponering på 59 pct. af basiskapitalen.

Finanstilsynet skal gøre instituttets ledelse opmærksom på, at der er en betydelig risiko forbundet med en høj koncentration i krediteksponeringen. Finanstilsynet skal derfor anmode om en redegørelse. Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af, hvordan instituttet følger op på engagementerne, sikrer at aktiver stillet som sikkerhed er værdiansat korrekt og at ændringer i risici afspejles i solvensbehovet. Redegørelsen skal være Finanstilsynet i hænde senest fredag d. 10. oktober 2008.”

Brevet blev besvaret ved Amagerbankens brev af 7. oktober 2008 underskrevet af Jørgen Brændstrup og John Weibull, hvor engagementsopfølgningen er beskrevet.

2.5.3 Finanstilsynets gennemgang af Amagerbankens 40 største engagementer i september 2008

Den 27. og 28. september 2008 foretog Finanstilsynet en ekstraordinær gennemgang af Amagerbankens 40 største engagementer sammen med bankens direktion og eksterne revision. Ved brev af 13. oktober 2008 til Amagerbanken har Finanstilsynet skrevet bl.a. følgende om gennemgangen:

”Formålet med gennemgangen var, at tilsynet skulle kunne danne sig et indtryk af bankens risiko på de enkelte engagementer.

I hvilket omfang denne risiko er så konkret, at banken i henhold til regnskabsbekendtgørelsens bestemmelser skulle have foretaget nedskrivning, har tilsynet på det foreliggende grundlag ikke haft mulighed for at tage stilling til. Det var dog tilsynets indtryk, at der i nogle af de gennemgåede engagementer måtte være objektiv indikation for værdiforringelse. For en ordens skyld bemærkes, at nedskrivning i denne sammenhæng omfatter såvel individuelt beregnede nedskrivninger af udlån, hvor der er objektiv indikation for værdiforringelse, som gruppevis nedskrivning, hvor det enkelte udlån ikke kan identificeres værdiforringet, men hvor der er indtruffet forhold, som bevirker, at gruppen er værdiforringet.

Tilsynet bemærker, at i det omfang de gennemgåede engagementer ikke individuelt er værdiforringede, må det lægges til grund, at der for en gruppe af lån skal foretages nedskrivning, idet der i vidt omfang er tale om engagementer, som er påvirket af den problematiske udvikling på markedet for fast ejendom.

I det omfang risikoen ikke efter reglerne kommer til udtryk i nedskrivninger, vil der være tale om, at banken solvensmæssigt, jf. § 124, stk. 4, i lov om finansiel virksomhed skal tage højde for risikoen.

Tilsynet bemærker som nævnt, at der i de fleste engagementer var et ufuldstændigt grundlag for vurdering af risikoen. Derfor var tilsynets udmelding af "reservationer" på en lang række engagementer fordelt i intervaller, der omfatter såvel et mersolvensbehov som et eventuelt nedskrivningsbehov.

Tilsynet påpegede endvidere, at der i nogle engagementer på grund af debtorsammensætningen kunne være § 145 sammenhænge, som banken tilsyneladende ikke havde taget højde for ved præsentationen af engagementerne.

Banken oplyste dog på mødet den 29. september, at den i den sædvanlige sagsbehandling var meget opmærksom også på bestemmelserne i § 145 i lov om finansiel virksomhed.

Det blev aftalt, at banken udarbejder et notat om de problemstillinger, tilsynet rejste ved gennemgangen, som skal tilgå tilsynet hurtigst muligt.

Det aftaltes endelig at afholde møde den 24. oktober 2008, hvor banken vil fremlægge de informationer, der manglede ved gennemgangen af engagementerne med henblik på at tilsynet kan opgøre risikoen mere præcist. Endvidere skal bankens notat vedrørende § 145 sammenhænge drøftes.”

Den 24. oktober 2008 blev der som nævnt i brevet holdt møde mellem Amagerbanken og Finanstilsynet. I forlængelse af mødet sendte Finanstilsynet brev af 28. oktober 2008 til Amagerbanken,

hvoraf bl.a. fremgår, at adskillige af de 40 engagementer var forbundet med så stor en kreditrisiko, at banken nødvendigvis måtte tage højde for dette ved opgørelsen af individuelt solvensbehov. Tilsynet vurderede, at der på de 40 engagementer var en risiko på ikke under 1,17 mia. kr.

2.5.4 Finanstilsynets funktionsundersøgelse i november – december 2008

I perioden 17. november – 9. december 2008 gennemførte Finanstilsynet en ordinær funktionsundersøgelse af Amagerbanken med hovedvægt på kreditområdet. Undersøgelsens væsentligste konklusioner blev gengivet i Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009.

Af rapportens afsnit benævnt ”Generelt indtryk af bankens kreditgivning” fremgår følgende:

”Det er tilsynets sammenfattende indtryk fra undersøgelsen, at bankens udlånsportefølje er præget af mange meget store engagementer med dårlig kreditkvalitet. Banken har indtil medio 2008 haft en betydelig risikoappetit, og kreditkvaliteten i de store engagementer er markant ringere end ved tilsynets seneste undersøgelse af banken i efteråret 2005.

Medvirkende til bankens betydelige kreditrisiko i forhold til sammenlignelige institutter er en skæv udlånsfordeling: Ca. 40 pct. af bankens udlån er koncentreret omkring fast ejendom, hvilket er forbundet med stor rente- og konjunkturfølsomhed og problematisk i en periode med store prisfald på fast ejendom. Kun ca. 20 pct. er baseret på privatkunder, som er karakteriseret ved stor risikospredning og typisk også en større robusthed ved konjunkturskift.

Hertil bemærker tilsynet, at banken meget sent har reageret på problemerne i ejendomssektoren, som har været alment kendt i en årrække. Eksempelvis har tilsynet i årene 2006, 2007 og 2008 skrevet til banken om særlig stor udlånsvækst og om et betydeligt indlånsunderskud. På grund af bankens betydelige ejendomsseksponering fik banken endvidere et brev i foråret 2008 i forbindelse med tilsynets undersøgelse om ejendomsbaseret udlån i pengeinstitutter.

Tilsynet bemærker, at udlånskoncentrationen er endnu større, end bankens tal viser, idet det i betydeligt omfang er den samme personkreds, der står bag mange store svage engagementer.”

I et indledende afsnit om bankens kreditstyring er anført følgende:

”Undersøgelsen gav anledning til mange og væsentlige bemærkninger til bankens kreditstyring. De enkelte bemærkninger uddybes nærmere i det følgende:

- Overskridelse af grænsen for store engagementer, jf. § 145, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed (påbud).
- Risikabel konsolideringspraksis i øvrigt (risikooplysning)
- Stor udlånsseksponering til ejendomssektoren (risikooplysning)
- For optimistisk værdiansættelse af sikkerhed for udlån (påbud)
- Uensartet og inkonsekvent behandling af porteføljekreditter (påbud)
- Afhængighed af få nøglemedarbejdere (risikooplysning)
- Kreditkontorets involvering i store engagementer (påbud)
- Manglende rating af engagementer og manglende watchliste til løbende identifikation af og fokus på svage engagementer (påbud)
- Banken skal senest ultimo marts 2009 sende tilsynet en redegørelse for, hvilke ændringer den har foretaget for at imødekomme de anførte påbud. Videre skal banken i redegørelsen anføre, hvilke overvejelser og eventuelle tiltag de anførte risikooplysninger har givet anledning til (påbud).”

Punktet om afhængighed af nøglepersoner blev uddybet i et særligt afsnit med følgende indhold:

”Tilsynet bemærkede, at banken ses at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse. Større engagementer ses at forudsætte væsentlig løbende involvering af bankens administrerende direktør og kreditchef.

Videre bemærkede tilsynet blandt andet, at bankens kreditkontor ikke ses at have været aktivt involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag m.v. i engagementer bevilget af bestyrelsen. Denne usædvanlige arbejdsdeling måtte i konsekvens heraf indebære, at bankens bestyrelse og direktion i vidt omfang skulle indgå i den egentlige sagsbehandling. Dette ses dog ikke at have været tilfældet, og tilsynet må antage, at bankens betydelige risiko på større engagementer i et vist omfang er forårsaget heraf.

Banken har oplyst, at den hidtidige arbejdsdeling mellem direktion og kreditororganisation ikke er en blivende situation, men at det i tidsrummet mellem administrerende direktør Knud Christensens bortgang og tilsynets besøg ikke har været muligt at indrette sig anderledes.

- Det følger af punkt 108 i § 71-vejledningen, at banken skal sikre, at kreditororganisationens opbygning indrettes således, at der er klart definerede ansvars- og arbejdsområder således at udførelse af opgaver adskilles fra kontrollen af samme. Videre fremgår det af punkt 109 i vejledningen, at bestyrelse og direktion skal sikre, at bevillingsprocessen er betryggende. Banken skal senest ultimo marts 2009 sende tilsynet en redegørelse for, hvilke ændringer den vil foretage (påbud).

Undersøgelsen har ikke givet anledning til væsentlige generelle bemærkninger til kreditororganisationens håndtering af mindre og mellemstore filialengagementer.”

Ved brev af 31. marts 2009 underskrevet af Jørgen Brændstrup og John Weibull meddelte Amagerbanken Finanstilsynet, hvorledes meddelte påbud var efterlevet. Under overskriften ”Arbejds- og ansvarsområder” er anført følgende:

”Finanstilsynet påpeger under henvisning til vejledningen ad Fil § 71, at der skal være klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelsen af opgaver adskilles fra kontrollen af samme, og således at det skal sikres, at bevillingsprocessen er betryggende.

Banken mener allerede at opfylde dette gennem de bestående procedurer, men har for at til sikre en konsekvent efterlevelse af disse besluttet at opnormere kreditkontoret, med øget fokus på, at alle engagementer gennemgår en fuld kreditmæssig behandling, uafhængig af den kundeansvarlige, inden forelæggelse til bevillingsbeslutning.

Til støtte for beslutningsprocessen vil banken indføre et ratingsystem, baseret på en uvildig ekspertering ud fra vedtagne parametre, således at beslutningsprocessen tilføres yderligere et Objektivt element.

For at kunne opfylde ovenstående mål er det besluttet, at gennemføre en udvidelse af kreditkontorets kapacitet, herunder ved ansættelse af minimum 1 person med indsigt og erfaring i implementering af ratingsystemer.”

Ved brev af 12. maj 2009 fra Finanstilsynet til Amagerbanken forholdt tilsynet sig til Amagerbankens redegørelse vedrørende efterlevelse af tilsynets påbud. Under overskriften ”Bankens kreditororganisation” har Finanstilsynet citeret sit påbud af 20. januar 2009 om kreditororganisationens opbygning og Amagerbankens redegørelse af 31. marts 2009 vedrørende dette påbud. Herefter har Finanstilsynet anført følgende:

”Finanstilsynet tager bankens redegørelse til efterretning. Tilsynet skal dog ikke undlade at påpege, at dette tiltag umiddelbart vurderet kun vil give en mindre aflastning af bankens administrerende direktør og bankens vicedirektør på kreditområdet.”

2.5.5 Finanstilsynets opfølgningsundersøgelse i juni 2009 – påbud vedrørende solvensbehov

I perioden 2. – 4. juni 2009 foretog Finanstilsynet en opfølgningsundersøgelse af solvensbehovsopgørelsen og de største engagementer i Amagerbanken. Ved rapport af 1. juli 2009 konkluderede Finanstilsynet på baggrund af undersøgelsen bl.a. følgende:

”Det er herefter Finanstilsynets opfattelse, at bankens opgjorte solvensbehov ikke afspejler de aktuelle risikoforhold i banken.

Finanstilsynet skal på den baggrund påbyde banken at gennemgå grundlaget for opgørelsen af solvensen og solvensbehovet i lyset af tilsynets bemærkninger og at foretage en ny opgørelse af solvensen og solvensbehovet, herunder tage hensyn til behovet for yderligere nedskrivninger. Opgørelsen skal ske med udgangspunkt i status pr. 30. juni 2009, og det skal fremgå særskilt på engagementsniveau, hvordan engagementerne på over 100 mio. kr. indgår.”

Amagerbanken besvarede påbuddet ved brev af 10. august 2009. Af besvarelsen fremgår, at Amagerbanken havde indhentet rådgivning fra Deloitte om bl.a., hvilken metode banken skulle anvende for den mest korrekte opgørelse af sit individuelle solvensbehov. Af besvarelsen fremgår herefter bankens opgørelse af solvens, individuelt solvensbehov og bankens nedskrivninger. Amagerbanken opgjorde solvensbehovet til 9,48 %.

Ved afgørelse af 5. oktober 2009 bestemte Finanstilsynet, at det af Amagerbanken opgjorte individuelle solvensbehov ikke var tilstrækkeligt. Finanstilsynet fastsatte i afgørelsen et solvenskrav på 13,6%. Af afgørelsen fremgår følgende under overskriften ”Operationelle risici/Kontrolrisici”:

”Banken har afsat kapital på 100 mio. kr. til at afdække operationelle risici samt kontrolrisici. Banken anfører, at kapitalbindingen er sket med udgangspunkt i historiske erfaringer over risici påført ved operationelle fejlhåndteringer.

Operationelle risici og kontrolrisici er svære at kvantificere og udmønter sig i langt de fleste tilfælde i tab, der anses for at tilhøre en anden risikokategori (f.eks. kreditrisiko).

Finanstilsynets vurdering af kontrolmiljøet i banken adskiller sig ikke afgørende væsentligt fra andre sammenlignelige pengeinstitutter. Det er Finanstilsynets opfattelse, at der derfor altid skal være afsat kapital til operationelle risici/kontrolrisici, svarende til basisindikatormetoden til opgørelse af operationelle risici, som i banken kan opgøres til 163 mio. kr.”

Afgørelsen blev af Amagerbanken påklaget til Erhvervsankenævnet, der ved afgørelse af 29. oktober 2009 tiltrådte Finanstilsynets fastsættelse af solvenskrav på 13,6 %.

Ved afgørelse af 18. november 2009 traf Fondbestyrelsen afgørelse vedrørende en række forhold, som Finanstilsynet havde konstateret vedrørende Amagerbankens årsrapport for 2008. Afgørelsen angik emnerne nedskrivning på udlån, oplysninger om måleusikkerhed ved regnskabsmæssige skøn, Investeringsejendomme, manglende sammenligningstal og kvantitative oplysninger om kreditrisiko. Afgørelsen fik betydning for Amagerbankens aflægelse af korrigeret årsrapport for 2008.

2.5.6 Finanstilsynets funktionsundersøgelse i juni 2010

Finanstilsynet foretog den 28. april samt den 3. og 4. maj 2010 en funktionsundersøgelse af Amagerbankens største og mest risikofyldte engagementer. Undersøgelsen omfattede udvalgte engagementer blandt bankens største og mest risikofyldte engagementer med henblik på en vurdering af nedskrivningsbehovet og solvensbehovet på de udvalgte engagementer. I Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010 til Amagerbanken konkluderede tilsynet følgende på gennemgangen af enkeltengagementer:

”På baggrund af engagementsgennemgangen kunne Finanstilsynet konstatere, at der ikke generelt betragtet var sket en positiv udvikling i bankens ejendomsengagementer siden seneste undersøgelse, ligesom ejendomsengagementerne ikke var blevet nedbragt i nævneværdigt omfang. Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at banken er meget afventende i forhold til at realisere deponerede sikkerheder i nødlidende engagementer, herunder også likvide aktier og virksomhedsobligationer.

Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt videreføres for bankens risiko, idet banken udvider engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver.

Udover den negative udvikling i bankens ejendomsengagementer kunne Finanstilsynet konstatere, at der siden seneste undersøgelse også var sket en bonitetsmæssig forværring i øvrige af bankens større engagementer, som banken ikke i alle tilfælde havde taget højde for i den løbende risikoidentifikation.

Det følger af pkt. 39 i bilag 1 til bekendtgørelse om kapitaldækning, at ved vurdering af kreditområdet vil en vurdering af aktivernes kvalitet være afgørende, ligesom det af samme bilags pkt. 40 følger, at fokus ved vurdering af boniteten skal være på den andel af engagementer, der udviser svaghedstegn. Videre følger det, at: "Særligt gælder det på risikobetonede udlån, kreditter og garantier, hvor der ikke er foretaget nedskrivninger eller hensættelser i regnskabet, eller hvor der kun er foretaget delvise nedskrivninger eller hensættelser. Hvis kvaliteten af udlånene, kreditterne og garantierne er forringet eller vurderes at være på vej mod forringelse, skal der tages højde herfor ved opgørelse af den tilstrækkelige basis-kapital".

- Påbud

Banken skal sikre, at der løbende sker en tilstrækkelig og forsigtig identifikation af de risici, som banker er udsat for ved opgørelsen af det individuelle solvensbehov, herunder særligt ved engagementsudvidelser og ved den løbende opfølgning på de enkelte engagementer.

Påbuddet skal straks efterleves.

Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at de af banken opstillede betalingsrækker ved beregning af individuelle nedskrivninger indeholder en lang løbetid, ligesom betalingsrækkernes forudsætninger har væsentlig indflydelse på resultatet af beregningerne. Dette indebærer blandt andet, at nedskrivningerne skal tages, såfremt renten stiger.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, at de valgte forudsætninger til beregning af individuelle nedskrivninger medfører betydelig risiko for, at bankens individuelle nedskrivninger vil skulle øges med et betydeligt beløb.

Det følger af § 71, stk. 1, nr. 6, i lov om finansiel virksomhed, at et pengeinstitut skal have de ressourcer, der er nødvendige for den rette gennemførelse af dens virksomhed, og anvende disse hensigtsmæssigt. Afviklingen og håndteringen af bankens mange store og svage ejendomsengagementer fordrer en styrkelse af bankens direktion.

Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for erhvervsafdelingen.

Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.

- Risikooplysning
Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.”

2.6 Undersøgelser gennemført efter Amagerbankens konkurs

2.6.1 Finanstilsynets § 352 a redegørelse

Den 24. august 2011 afgav Finanstilsynet redegørelse om forløbet op til Amagerbankens konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed. I redegørelsen gennemgik Finanstilsynet årsagerne til bankens konkurs, bankens revisionsprotokollater, Finanstilsynets undersøgelser og anden tilsynsaktivitet samt bankens nedskrivninger i 4. kvartal 2010.

2.6.2 Rigsrevisionens beretning til Statsrevisorerne

I oktober 2011 afgav Rigsrevisionen beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken. Beretningens hovedkonklusion indeholdt bl.a. følgende vurdering:

”Amagerbanken ansøgte i slutningen af 2009 om en individuel statsgaranti på 13,5 mia. kr. Som led i behandlingen af bankens ansøgning gennemgik Finansiell Stabilitet 35 af Amagerbankens største engagementer for at vurdere bankens økonomiske tilstand. Gennemgangen viste, at Amagerbanken i stort omfang anvendte særligt risikable forretningsmetoder, og Finansiell Stabilitet vurderede, at banken befandt sig i så store økonomiske vanskeligheder, at den muligvis ikke opfyldte lovens solvenskrav. Finansiell Stabilitet orienterede Erhvervs- og Vækstministeriet om denne vurdering. Ministeriet bad om Finanstilsynets vurdering af, om Amagerbanken opfyldte lovens solvenskrav. Resultatet af Finanstilsynets undersøgelse var, at Amagerbanken opfyldte lovens solvenskrav, og tilsynet orienterede ministeriet og Finansiell Stabilitet herom. Finansiell Stabilitet indledte herefter forhandlinger med Amagerbanken og opstillede de mest vidtgående vilkår blandt de pengeinstitutter, der havde fået tildelt individuel statsgaranti.

...

Resultatet af Finanstilsynets undersøgelse i maj 2010 var, at Amagerbanken opfyldte lovens solvenskrav, efter at banken havde foretaget yderligere reservationer. Rigsrevisionen finder, at det med Finanstilsynets vurdering blev godtgjort, at Amagerbanken opfyldte lovens solvenskrav på dette tidspunkt.

Finanstilsynets undersøgelse afdækkede imidlertid kun delvist Amagerbankens økonomiske tilstand. Amagerbankens udbredte anvendelse af særligt risikable forretningsmetoder medførte, at banken skubbede problemerne foran sig, hvilket Finansiell Stabilitet tillagde stor betydning i sin gennemgang af bankens engagementer. Rigsrevisionen finder, at Finanstilsynet burde have været endnu mere opmærksom på de særligt risikable forretningsmetoder, som Amagerbanken i betydeligt omfang var præget af. Rigsrevisionen finder samtidig, at Finanstilsynet burde have gennemgået en større del af Amagerbankens

engagementer givet den særlige situation, hvor Finanstilsynets vurdering indgik i Finansiell Stabilitets behandling af bankens ansøgning om en individuel statsgaranti på 13,5 mia. kr.”

Rigsrevisionen definerede de nævnte ”risikable forretningsmetoder” nærmere i beretningens afsnit III, hvor følgende fremgår af boks 3:

”RISIKABLE FORRETNINGSMETODER I AMAGERBANKEN

Renteoprul/forhøjelse af engagement: I sådanne tilfælde kan en kunde ikke længere betale de påløbne renter. Amagerbanken lånte imidlertid yderligere penge til kunden for at sikre, at kunden kan betale renter til banken.

Valutaspekulation: Betegnelsen dækker over, at engagementerne har været ydet i fremmed valuta (fx schweizerfranc), og/eller at Amagerbanken har givet kunden mulighed for at handle med valuta (i form af valutaoptioner, terminsforretninger mv.).

Indfrielse af delengagement hos andre pengeinstitutter: I disse tilfælde havde Amagerbankens tidligere ledelse indfriet en nødlidende kundes engagementer i andre pengeinstitutter. Amagerbanken gjorde dette for at afværge, at kunden erklæres konkurs af et andet pengeinstitut.

Stråmands-/parkeringshandel: En sådan handel er kendetegnet ved, at gældsøvertagelsen sker på vilkår, som pengeinstituttet under normale omstændigheder ikke ville acceptere (manglende egenfinansiering, manglende hæftelse mv.). Handelsprisen er typisk væsentligt højere end markedsprisen. Ved at gennemføre stråmands-/parkeringshandel kan pengeinstituttet forsøge at undgå at foretage nedskrivninger og/eller øge solvensreservationerne på nødlidende ejendomme.

Opgørelse af sikkerheder, fx ved lange betalingsrækker (forskelle i principper for opgørelse af sikkerheder - herunder fx opgørelsen af betalingsrækker): Amagerbanken havde i disse tilfælde anvendt en meget langsigtet strategi for, hvornår engagementerne kunne afhændes, og for de fremtidige realisationsværdier. Det havde betydning for Amagerbankens aktuelle værdisætning af engagementerne. Ved at opstille sådanne meget lange betalingsrækker blev størrelsen af nedskrivningerne mindre.

Lommepege: Finansiering af kundens udgifter til privatforbrug, herunder almindelige leveomkostninger, betaling af terminer på privatboligen mv,

Betalt foranstående panter: Amagerbanken har serviceret betalingen af renter og eventuelle afdrag på foranstående panter (ejendomme) til andre pengeinstitutter, hvor banken havde 2. eller 3. prioritetspant. Herved undgår Amagerbanken, at kunden misligholder de foranstående lån, og en eventuel tvangsauktion/konkurs afværges.”

2.6.3 Advokatundersøgelse

Efter opdrag fra Økonomi- og Erhvervsministeriet gennemførte advokat Jens Christensen en advokatundersøgelse af visse forhold i Amagerbanken A/S, der resulterede i rapport af 30. marts 2012. Af rapportens konklusioner fremgår bl.a., at advokaten vurderede, at der kunne gøres et erstatningsretligt og strafferetligt ansvar gældende over for de sagsøgte i denne sag på nær Allan Ottsen for så vidt angår Amagerbankens tab som følge af nedskrivninger forårsaget af kunders valutatab i 2010. Endvidere fremgår det, at advokaten vurderede, at Amagerbankens ledelsesmedlemmer havde handlet inden for det tilladte forretningsmæssige skøn for så vidt angår finansieringen af kunders erhvervelse af aktier i Mols-Linien A/S.

2.6.4 Strafferetlig efterforskning

Den 14. januar 2013 indgav Finanstilsynet politianmeldelse mod ledelsen i Amagerbanken A/S for overtrædelse af § 373, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed i forbindelse med ledelsens virke som bestyrelsesmedlemmer og direktionsmedlemmer i Amagerbanken. Efterfølgende indgav kurator i Amagerbanken Aktieselskab under konkurs den 21. juni 2013 anmeldelse mod ledelsen i Amagerbanken A/S for overtrædelse af en række bestemmelser i lov om finansiel virksomhed og straffeloven. Ved afgørelse af 31. august 2015 besluttede Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet at opgive sigtelsen over for de politianmeldte, der er identisk med de sagsøgte i den foreliggende sag.

KAPITEL 3 SAGSFREMSTILLING KONKRET DEL

3.1 Østerfælled-engagementet

3.1.1. Schaumann Østerfælled A/S' erhvervelse af Østerfælled-ejendommen i 2006

Østerfælled-engagementet angår en beboelsesejendom beliggende på området fra den tidligere Østerfælled Kaserne på Østerbro i København ("Østerfælled-ejendommen"). Schaumann Properties A/S indgik en betinget købsaftale med Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoger ("PBU") om købet af Østerfælled-ejendommen i foråret 2006 med det formål at frasælge lejlighederne, der var udlejet, i takt med, at de blev ledige. Beboelsesejendommen indeholdt 521 beboelseslejemål fordelt på ungdomsboliger samt 2- til 5-værelses lejligheder.

I den betingede købsaftale af 31. marts 2006 er anført bl.a.:

”5 Overtagelse

5.1 Køber overtager Ejendommen den 15. september 2006 (herefter kaldet "Overtagelsesdagen"), ...

6. Ejendommens drift og administration frem til Overtagelsesdagen

6.4 Sælger er forpligtet til, efter udløbet af Købers due diligence periode, at medvirke til, at Køber kan iværksætte opdeling af hele eller dele af Ejendommen i ejerlejligheder m.v., idet tinglysning af opdeling dog først kan finde sted efter udløbet af tilbudspligten. ...

8. Lejeforhold

8.8 Sælger oplyser, at de gældende lejeindtægter pr. 1.marts 2006 for Beboelseslejemålene udgør kr. 36.687.337 (...) og, at deposita udgør kr. 6.962.291 og forudbetalt leje kr. 1.109.995. Lejeindtægterne for Parkeringspladserne udgør pr. 1. marts 2006 kr. 329.221. Sælger oplyser endvidere, at administrationsudgifter, skatter/afgifter, forsikring og abonnement samt vedligeholdelse incl. renhold i henhold til budget 2006 udgør kr. 12.350.000,00 (kr. 12.083.000 i regnskab 2005). ... Sælger oplyser endelig, at den stipulerede merleje fra nuværende gennemsnit på kr. 847,00 pr. m² til nyt gennemsnit på kr. 1.056,00 pr. m² for anslået ca. 50 genudlejninger udgør ca. kr. 435.000,00 pr. medio 2006.

11. Købesummen

11.1.2 ...

Samlet købesum

kr. 1.415.000.000”

I dokumentet "Boliger ved Østerfælled Torv – udkast til term sheet" af 4. april 2006 er anført bl.a., at låntager ville blive Schaumann Danmark 1 K/S, og at facilitetsbeløbet ville bestå af realkreditlån på 1,132 mia. kr., banklån på 213 mio. kr. samt to obligationslån på hver 88 mio. kr. Videre er anført, at realkreditlånet ville få 1. prioritetspant i Ejendomsporteføljen og primært håndpant i forsikringer, og at banklånet ville få 2. prioritetspant i Ejendomsporteføljen, sekundært håndpant i forsikringer og primært håndpant i anparterne i Schaumann Danmark 1 K/S. For så vidt angår afdrag er det anført, at realkreditlånet ville blive afdraget med 10 % p.a. (struktureret med optimering af frasalgs og afdrag), og at banklånet ville blive afdraget "afhængig af frasalgstakten". Base case budget er angivet til: 2007: 19 %, 2008: 53 % og 2009: 28 %. I budgetmaterialet af 4. april 2006 er anført bl.a.:

"Businessmodel:

Umiddelbart efter overtagelsen 15. 9.2006 frasælges lejlighederne i eksisterende stand på følgende måder:

- Ungdomsboliger sælges som forældre køb til investor
- Ledige lejligheder sælges til markedspris (anslået 60 styk fra 10.5.2006 til 15.9.2007)
- Lejlighederne tilbydes lejerne med en rabat på 400.000 pr. lejlighed, idet der samtidigt med tilbuddet fremsendes et købstilbud til markedsprisen
Såfremt tilbagekøbs-tilbuddet ikke accepteres tilbydes et sælgerpantebrev på 20% af rabatprisen (vil ligge i intervallet 71-89% af markedsprisen)
- Lejlighederne opdeles i klumper af restejerlejligheder, der sælges en gros til samme pris, som lejerne er blevet tilbudt."

Ved Management Summary af 10. april 2006 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om bankfinansiering af Østerfælled-ejendommen samt ramme for obligationsudstedelse. Det fremgår af stemplet på forsiden, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 12. og 20. april 2006, og at ansøgningen blev behandlet på Kreditkomitémøde den 19. april 2006. Endvidere fremgår det, at ansøgningen blev bevilget af bestyrelsen den 26. april 2006. I Management Summary'et er anført bl.a.:

"Ansøgning

Til køb af boligudlejningsejendommen Øster Fælled for løbende frasalgs af boliger efter opsagte lejemål søges:

• efterfinansiering af ejendommen "Øster Fælled", København Ø	kr. 225.000.000	henstår til medio 2008; finansieringen forventes fuldt nedbragt over perioden via overskudslikviditet
• indtil ovennævnte etableres	kr. 25.000.000	kontant afdækket garanti overfor sælger til sikkerhed for købesummen, inkl. evt. erstatningsansvar
• ramme for obligationsudstedelse med forhåndsgaranti for fuldtegning	kr. 180.000.000	50% som 5-årige erhvervsobligationer.;
6% fast rente; 2011, indfrielseskurs 100
50% som 10-årige erhvervsobligationer
6% rente; udløb 2016, indfrielseskurs 121,9 (svarende til eff.rente 8.0%)

Projektet placeres i et særskilt K/S-projekt under Schaumann Investment A/S, kaldet Schaumann Danmark 1 K/S, hvis eneste aktivitet er ejerskabet af ejendommen Øster Fælled. Banken modtager pant i selskabskapitalen samt fuldt pant i ejendommen næst maksimal realkreditfinansiering

Øvrige vilkår

Af konsolideringshensyn forudsættes det,

- at Schaumann Koncernens ejerandel af projektselskabet til enhver tid udgør under 50%
- at selskabet administreres udenfor Schaumann Koncernen; DanEjendomme A/S forventes at fortsætte den nuværende administration af ejendommen

Derudover vil det være gældende,

- at bankgælden i relation til forrentning efterstilles obligationslånene; således opskrives bankgælden med obligationsrenten, såfremt der ikke er aktuel likviditet til betaling
- at det verificeres, at den eksisterende ejerlejlighed - og dermed ejendommen - kan underopdeles i ejerlejligheder
- at der søges indgået aftale med kommanditisterne om en resthæftelsesforpligtelse i niveau kr. 5-15 mio.

Projektet Øster Fælled, København Ø

Schaumann har indgået købsaftale med Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoger om overtagelse af ejendommen "Øster Fælled", København Ø for kr. 1,4 mia., betinget af tilfredsstillende due diligence senest 10.5.2006.

Nettolejeindtægten kan forrente anskaffelsessummen med ca. 1,7% p.a. Avance og likviditet skal opnås i forbindelse med frasalg af boliger efter opsigelser af lejemål. Anskaffelsesprisen svarer til ca. 32.900 pr. etm.

...

Fakta om ejendommen:

- opført 1993-1996
- 512 boliger, i alt 43.383 etm fordelt på i alt 472 2-,3- og 4-værelsesboliger samt 5 5-værelses og 42 1-værelses lejligheder
- aktuel bruttoårsleje kr. 37,7 mio. svarende til en gennemsnitlig leje på kr. 847/etm; lejen reguleres årligt ift nettoprisindekset; lejlighederne kan reguleres til markedsleje evt. genudlejninger
- aktuel nettoårsleje kr. 26,8 mio., svarende til en forrentning af købesummen på 1,79% p.a. fraflytningstakt de 3 senest år på i snit 64 boliger, eller 12% årligt
- jf. vurdering fra Nybolig Peter Norvig vil lejlighederne kunne sælges for gennemsnitligt kr. 45.000 pr. etm. efter en minimal istandsættelse

...

Økonomi

Investering- og finansieringsplan

Købesum, ejendom	kr. 1.415,0 mio.
Stempel, skøde	kr. 8,4 mio.
Rådgivere	kr. 5,0 mio.
Stempel, pantebreve	kr. 21,0 mio.
Uforudsete	<u>kr. 15,6 mio.</u>
Investering, i alt	kr. 1.535,0 mio.

Der budgetteres således ikke med egenkapital ud over indskudskapital kr. 130.000 i K/S-et.

Under givne forudsætninger omkring primært lejeindtægter, frasalgstakt og forrentningsniveau budgetteres med likviditetsbehov de 3 første år indenfor ansøgte bankfinansiering max. kr. 225,0 mio., nedbragt til kr. 0 i løbet af 2008, og herefter overskudslikviditet frem til 2016, hvor al finansiering budgetteres indfriet og egenkapitalen er opgjort til kr. 311 mio., heraf kr. 276 mio. placeret i de resterende 78 lejligheder.

Risiko

Risikoen i engagementet består primært i, om der er tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne; realkredit, obligationsejere og bank.

Likviditeten fremskaffes via

- lejeindtægterne, der er indeksregulerede i forhold til NPI (budgetteret til 2,5% årligt); ved evt. genudlejning i stedet for salg af opsagte lejemål, vil det være muligt at udleje til markedsleje
- salgsprouvenuer, der i budget er baseret på kr. 45.000 pr. etm efter mindre istandsættelsesomkostninger på baggrund af vurdering fra Nybolig Peter Nordvig, stigende med 2,5% årligt

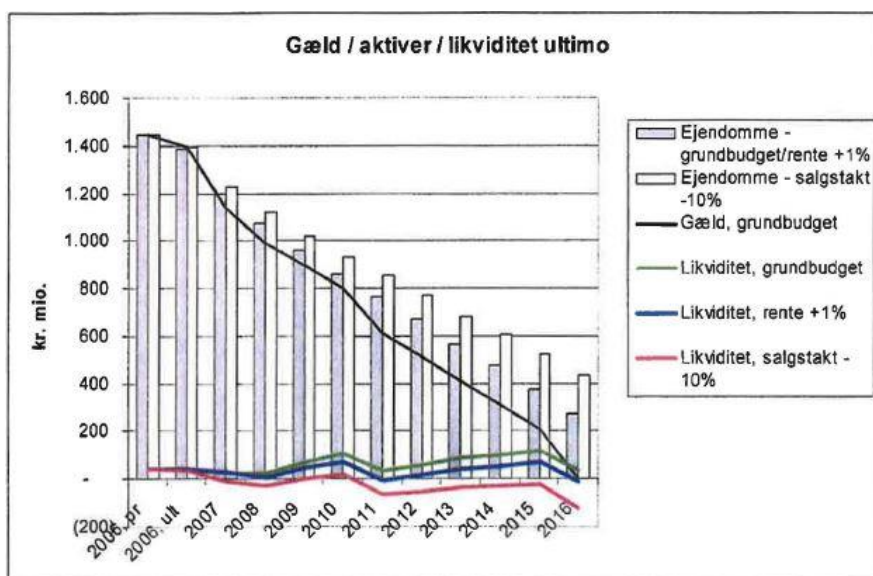
Udgifter består primært i renteudgifter til

- realkreditfinansiering (1-årig rentetilpasning pga mulig indeksregulering af leje); inkl. bidrag budgetteret til 3,48% stigende til 4,23% over 10 år
- bankfinansiering; inkl. margin 1,5% budgetteret til 4,62% stigende til 5,67% over 10 år
- erhvervsobligationer; budgetteret til 6%, hhv. 6% + indfrielse til kurs 121,9

Væsentligste risikofaktorer synes at være renteudvikling og salgstakt, idet DanEjendomme anses som en fuld professionel administrator af ejendommen.

Ved øvrige forudsætninger uændrede vil

- rente på 1,0% over budget for så vidt realkredit/bank betyde negativ likviditet ultimo 2016 kr. 16 mio., og en uændret bogført værdi af ejendomme på kr. 276 mio. (78 boliger; kr. 42.405/etm)
- salgstakt 10% under budget vil give negativ likviditet ultimo 2016 på kr. 120 mio. og en bogført værdi af ejendomme på kr. 434 mio. (123 boliger; kr. 42.405/etm)

Schaumann Koncernen

Årsrapport 2004 for Schaumann Holding A/S udviser omsætning kr. 317 mio. og resultat før skat kr. 53 mio. Egenkapitalen udgjorde ultimo 2004 kr. 57,9 mio. (heraf minoritetsinteresser kr. 3,7 mio.) af en samlet balance kr. 394 mio., svarende til en soliditet på 14%. På baggrund af balance excl. sikre aktier, netto kr. 174 mio. og er korrigeret soliditet beregnet til 26%. Egenkapitalen i Schaumann Koncernen baserer sig naturligt på kapitalbinding i koncernens udviklingsprojekter.

Kapitalisering ultimo 2005

Årsrapport 2005 for Schaumann Holding A/S foreligger ikke på nuværende tidspunkt, men der forventes for Schaumann Development A/S et resultat før skat kr. 64,0 mio., egenkapital kr. 208,0 mio. af samlet balance kr. 980,0 mio. Korrigeret soliditet på baggrund af korrigeret balance kr. 700,0 mio., er beregnet til 30,0%.

Koncernens struktur er under tilpasning efter købet af det børsnoterede tidligere AB, nu Schaumann Properties A/S, der bliver det fremtidige moderselskab, samt med det ny forretningsområde "Investment". Samtidig har Schaumann A/S ændret navn til nu Schaumann Development A/S.

...

Konklusion

Lejlighedskomplekset Øster Fælled udgør en "oase" beliggende på arealerne for den tidligere Østerbro Kaserne, der omkranser et fælles torv. Komplekset indeholder tilsvarende parkerings- og indkøbsmuligheder.

Selv i et forventningsbillede, hvor pris- og salgsudvikling for fast ejendom jævner sig markant ud anses erhvervsprisen kr. 33.000/etm som attraktiv og levner betydelig margin i relation til det forventede videresalg af lejlighederne enkeltvis. En mere markant opbremsning i fraflytningen vil have en væsentlig likviditetseffekt.

Boligprisudviklingen og boligomsætningen har historisk været attraktiv på Østerbro, som fortsat må anses for et af det centrale Københavns mest attraktive boligområder.

Schaumann Koncernen har gennem K/S Schaumann Boligudvikling dokumenteret at kunne håndtere proces, offentlighed og kommunikation i relation til en obligationsudstedelse.

Baseret på beliggenheden, markedsbestemt og pristalsreguleret lejefastsættelse sammenholdt med områdets omsættelighed, anses ansøgte obligationer salgbar og afviklingshorisonten for bankfinansieringen frem til 2008/2010 for realistisk.

Et væsentligt hurtigere afviklingsscenario gennem salg af del af lejlighederne til de nuværende lejere og salg af en restlejlighedsportefølje er en mulig udgang på sagen.

Ansøgte anses samlet vurderet ikke at indeholde risiko."

Som det fremgår, er summen af de enkelte poster under Investerings- og finansieringsplanen anført til at udgøre 1.535.000.000 kr. Summen af de enkelte poster er rettelig 70 mio. kr. lavere, dvs. 1.465.000.000 kr.

Forud for udarbejdelsen af dette Management Summary havde Amagerbanken ligesom landets øvrige pengeinstitutter modtaget et brev af 3. februar 2006 fra Finanstilsynet med overskriften "Prisudvikling på fast ejendom og opgørelse af solvensbehov". Brevet er citeret ovenfor i afsnit 2.5.2.

I Management Summary'et er omtalt en vurdering fra Nybolig Peter Norvig. Denne vurdering af Østerfælled-ejendommen, der er udateret, havde Schaumann Investment A/S indhentet fra Nybolig Peter Norvig Projektsalg og Nybolig Hanne Nørrisgaard Projektsalg. I vurderingen er anført bl.a.:

”Prisfastsættelsen af Øster Fælled

- De 521 boliger udgør i alt 43.409 m², ifølge vurderingsattesten
- Jeg vurderer, og anbefaler, at den gennemsnitlige kvm. pris for samtlige ejerlejligheder i projektet, vil udgøre kr. 45.000 pr. bruttokvm.
- Ejerlejlighederne har en gennemsnitsstørrelse på ca. 83 kvm. bruttokvm.
- Det forudsættes at der maksimalt er 10% forskel på bruttokvm og nettokvm.
- De sidste 3 år er der fraflyttet 64 lejere i gennemsnit pr. år. Vi forventer at der i gennemsnit fraflytter 50 lejere om året, hvilket medfører en salgsperiode på ca. 10 år.
- Prisfastsættelsen skal dels ses med baggrund i min salgsvurdering fra andre lejligheder i området, mit generelle kendskab til markedet, konjunktur- samt renteforhold og dels i min specifikke erfaring med salg af andre attraktive ejendomsprojekter.

Det er min helt klare overbevisning, at dette byggeris meget velfungerende planløsninger og spændende udtryk, er så nøje afstemt med arkitektur og beliggenhed, at det anførte prisniveau er realistisk i 2006/2007 priser. Dette bekræftes yderligere af de realiserede handelspriser på øvrige ejendomme i området.”

Schaumann Investment A/S indhentede et notat af 20. april 2006 om Østerfælled-ejendommen fra rådgivende ingeniører Birch og Krogboe, hvori er anført bl.a.:

”8. *Konklusion*

Der er tale om et byggeri af meget høj arkitektonisk klasse, og bygningen fremstår stort set som ny.

Der er rapporteret om problemer med opfugtning af murværk flere steder sandsynligvis pga. tagvand der løber forbi tagrenderne. Forholdet giver anledning til jævnlige vedligehold/afhjælpning.

Vedrørende ejendommens karnapper ud mod torvet pågår der afhjælpning. Det er Birch & Krogboes opfattelse, at der er tale om en tilfredsstillende afhjælpning af afvandings- og opfugtningsproblematikken.

Såfremt problemerne med opfugtning af murværk og karnapper afhjælpes, fremstår bygningen velegnet til ejendommens nuværende lejemål.”

Ejendomsmæglerkæden Home udarbejdede den 25. april 2006 en vurdering af den samlede ejendomsportefølje med udgangspunkt i den enkelte lejligheds værdi i almindelig fri handel og fri for lejemål. Med en prissætning på baggrund af det aktuelle udbud pr. 25. april 2006 anførte Home den gennemsnitlige nettopris pr. m² til 45.412 kr. og den gennemsnitlige bruttopris pr. m² til 40.871 kr. Med en prissætning på baggrund af det aktuelle udbud pr. 25. april 2006 med et tillæg på 6 % svarende til Homes forventede prisudvikling i den resterende del af 2006 anførte Home den gennemsnitlige nettopris pr. m² til 48.137 kr. og den gennemsnitlige bruttopris pr. m² til 43.323 kr.

Endvidere indhentede Schaumann Investment A/S en vurdering af Østerfælled-ejendommen fra Home Erhverv af 5. juli 2006, hvori er anført bl.a.:

”TEMA FOR VURDERING:

Fastsættelse af ejendommens markedsværdi som udlejningsejendom udstykket i ejerlejligheder, med det potentiale der ligger i at videresælge fraflyttede, tomme lejligheder som ejerlejligheder.

...

<i>VURDERINGSANSÆTTELSE</i>

...

LEJEFORHOLD:

Lejeindtægter

De samlede lejeindtægter for ejendommene, opgjort pr. 1/8-2006 udgør kr. 37.487.943, eksklusiv lejerreserve jfr. side 5, "lejeforhold".

I øvrigt henvises til særskilt bilag, "lejemålsoversigt".

KONKLUSION:

På grundlag af de foreliggende oplysninger, besigtigelse samt diverse beregninger, ansættes ejendommens kontante markedsværdi, med udgangspunkt i dagens marked for denne type ejendom, herunder ejendommens udlejningsstatus og i øvrigt som ejendommene er og forefindes, efter valuarens bedste skøn og overbevisning til

Kr. 1.490.000.000,-

...

Rentabilitet og udvidelsesmuligheder

Ved fastsættelsen af handelsprisen for en af denne type ejendom vil prisen dels være fastsat ud fra ejendommens rentabilitet udtrykt som lejeindtægten / lejeværdien fratrukket driftsudgifter, hvorefter restbeløbet forrenter den investerede kapital, dels fastsat ud fra hvilket kurs investorer vil købe ejendommene til i forhold til den pris ejendommene kunne indbringe ved salg af lejlighederne som ejerlejligheder i ledig stand. Endelig vil investorerne fokusere på i hvilken takt lejemaalene fraflyttes og dermed skifter lejer, alternativt vil kunne sælges. Fraflytningsprocenten har de foregående 3 år i gennemsnit været lige under 10%, svarende til ca. 50 lejligheder årligt.

...

Lejeforhold

Prisen vil ligeledes basere sig dels på den aktuelle leje, dels på en mulig lejereserve, skønnet på basis af valuarens kendskab til områdets lejeniveau under hensyn til om lejerenserven kan fremkomme på baggrund af regulering i henhold til lejelovens og / eller lejekontraktens bestemmelser eller ved nyudlejning.

I nærværende ejendomme skønnes det, at der ud fra de foreliggende oplysninger, er en lejereserve ved nyudlejning udover de under "Lejeindtægt" anførte beløb.

Fra 15. maj 2006 er 18 lejligheder med et samlet boligareal på 1.415 m² blevet opsagt, og vil dermed om ønsket kunne frasælges."

Den 26. april 2006 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. I referatet er anført bl.a.:

"ad punkt 6: Individuelt solvensbehov

...

På formandens forespørgsel om, hvordan Amagerbanken placerer sig i forhold til andre pengeinstitutter blev oplyst, at det ikke giver nogen mening at måle sig op imod eksempelvis gruppe 2-pengeinstitutterne. Bankens placering sammenholdt med udvalgte pengeinstitutter blev illustreret.

Næstformanden savnede en markedsvurdering omkring eksempelvis behov for bolig, antal familier o.s.v. i den forbindelse blev henvist til foreliggende prognoser, hvor behovet for boliger i København er markant stigende i de kommende år.

Jørgen Brændstrup omtalte supplerende HUR's rapport for udviklingen frem til 2018, og oplyste, at der p.t. ikke opføres tilnærmelsesvis det antal nye boliger, der er behov for.

...

ad punkt 11: Kreditandragender

...

b) Bevillinger

Følgende andragender blev gennemgået og bevilget:

b.nr.006.073	Schaumann Danmark 1 K/S
b.nr. 006.074	Schaumann Holding A/S m.fl.

...

med følgende kommentarer:

ad: b.nr.006.073: Schaumann Danmark 1 K/S – bevilget

PBU vurderes at ville sælge for at realisere et betydeligt afkast til genplacering. Udviklingen i historisk fraflytningstakt verificeres under forudsat due diligence."

Samme dag sendte Amagerbanken et tilsagnsbrev om finansiering til Schaumann Investment A/S. Dette blev senere erstattet af Amagerbankens tilsagnsbrev af 2. maj 2006 om finansiering i form af finansieringsramme op til 225 mio. kr. samt garanti for fuldtegning af erhvervsobligationer op til 180 mio. kr., hvori er anført bl.a.:

”Finansieringsrammen - samt garanti for fuldtegning - tilbydes med udgangspunkt i det foreviste budgetmateriale og i øvrigt på baggrund af følgende oplysninger:

- en samlet anskaffelsessum i niveau kr. 1,4 mia. excl. købsomkostninger
- et samlet finansieringsbehov for projektet i niveau op til kr. 1,5 mia.
- der opnås tilbud på maksimal realkreditfinansiering (80%), forventet hos Nykredit
- der udstedes 2 obligationslån i niveau kr. 87,5 mio., forventet løbetid 5-10 år
- årlig bruttolejeindtægt ved nuværende lejlighedsportefølje kr. 37,7 mio.
- løbende frasalg af opsagte/fracflyttede lejligheder
- fracflytningstakt på 64 boliger pr. år gennem de 3 seneste år
- vurdering fra Nybolig Peter Nordvig lydende på forventet salgspris på kr. 45.000 pr. etm i gennemsnit

Til sikkerhed for finansieringsrammen forudsættes

- kr. 225.000.000 ejerpantebrev, næst efter maksimal realkreditbelåning
- transport i salgsprovenuer, herunder transport i de til sikkerhed for købesummernes betaling stillede garantier
- pant i anparterne i Schaumann Danmark 1 K/S
- transport i kommanditisternes resthæftelsesforpligtelse, der efter nærmere aftale med banken forhøjes til i niveau kr. 15 mio.

Som drøftet er det endvidere en forudsætning fra bankens side

- at Schaumann Koncernens ejerandel i K/S Schaumann Danmark 1 maksimalt udgør 49%, og at de øvrige 51 % er fordelt på min. 2 kommanditister udenfor Schaumann Koncernen
- at administration af ejendom/selskab sker udenfor Schaumann Koncernen, forventet af ejendommens nuværende administrator DanEjendomme A/S

Finansieringsrammen forudsættes nedbragt løbende med provenu i forbindelse med frasalg af lejligheder og genforhandles senest 1. juli 2008, idet det forudsættes, at banken årligt og senest 1. maj modtager selskabets årsrapport, hvilken forudsættes ikke at give anledning til bemærkninger.

Træk under finansieringsrammen forrentes med Amagerbankens cost of funds (p.t. cibor 3) med tillæg af p.t. 1,50% p.a. Renten tilskrives og opkræves kvartalsvist bagud.

Etableringsprovision vil udgøre 0,5% af maksimum - svarende til kr. 1.125.000, der forfalder ved etablering. Etableres finansieringen mod forventning ikke, opkræves et ekspeditionsgebyr for behandling af sagen stor kr. 125.000.

...

Endelig vil banken beregne et supplerende succesfee på 10% af nettoavancen, afregnet senest når bank- og obligationsfinansiering er indfriet.

Succesfee'et beregnes som følgende:

- 10% af egenkapitalen excl. indskudt egenkapital, såfremt samtlige lejligheder er solgt, ellers som
- 10% af egenkapitalen excl. indskudt egenkapital, baseret på en værdisætning af evt. ikke-solgte lejligheder til en pris pr. etm svarende til gennemsnittet af de senest 25 gennemførte handler

Afregning af succesfee gennemført på et tidligere tidspunkt end ovennævnte kan ske efter nærmere aftale med udgangspunkt i ovennævnte beregningsmodel.

Ud over relevante, underskrevne dokumenter forudsættes det forud for etablering af finansiering under rammen i øvrigt,

- at den i den betingede købsaftale aftalte due diligence forevises, og ikke giver anledning til bemærkninger
- at selskabets ejerforhold og vedtægter er accepteret af banken
- at tilbud fra anerkendt realkreditforening foreligger og ikke giver anledning til bemærkninger og
- at hjemtagelse af lånet sker via banken
- at det er verificeret, at lejlighederne kan udmatrikuleres i selvstændige ejerlejligheder
- at der foreligger prospekt i forbindelse med udstedelsen af 2 erhvervsobligationslån á kr. forventet 87,5 mio. til notering på Københavns Fondsbørs med Amagerbanken som tegningssted på vilkår, der ikke giver anledning til bemærkninger
- at der foreligger aftale om administration af ejendom/selskab, der ikke giver anledning til bemærkninger

Når de 3 førstnævnte vilkår er opfyldt og dokumenteret, vil den af banken på nuværende tidspunkt på vegne Schaumann Danmark 1 K/S stillede garanti stor kr. 25,0 mio. blive omfattet af finansieringsrammen, og den p.t. stillede sikkerhed i form af kontant indeståede vil blive frigivet.

Det forudsættes dog, at banken senest samtidig modtager pant i anparterne i Schaumann Danmark 1 K/S, samt at Schaumann Investment A/S afgiver selvskyldnerkaution og hensigtserklæring om sagens gennemførelse indtil den jf. ovenfor yderligere forudsatte sikkerhedsstillelse er etableret.

Det samme vil være tilfældet for afgivelse af yderligere garantistillelse kr. 25,0 mio. jf. vilkårene i den betingede købsaftale vedrørende erhvervelsen af ejendommen.

For så vidt angår erhvervsobligationslåne til notering på Københavns Fondsbørs for delvis finansiering af investeringen, stiller banken garanti for fuldtegning, naturligvis forudsat, at vilkårene for obligationerne og prospektmaterialet i øvrigt som nævnt ikke giver anledning til bemærkninger, samt at banken bliver tegningssted for udstedelsen. Der vil skulle træffes særskilt aftale omkring håndteringen samt om bankens honorar, idet der i øvrigt henvises til bankens brev dateret 28. april 2006.

Vi håber tilbuddet, der vil være gældende indtil 20. juni 2006, lever op til Deres forventninger og ser frem til at modtage Deres tilbagemelding.

Nærværende brev erstatter bankens tilsagnsbrev af 26. april 2006, der herefter er bortfaldet.”

Ved brev af 28. april 2006 til Schaumann Investment A/S meddelte Amagerbanken indikative betingelser for obligationsudstedelsen til delvis finansiering af erhvervelsen af Østerfælled-ejendommen. I brevet af anført bl.a.:

”*Forudsætninger*

Samlet kostpris:	DKK	1.450 mio.
Selskabskapital:	DKK	15 mio.

- Fortjenester realiseret i obligationens løbetid forbliver i projektselskaberne, indtil obligationerne er indfrie

- Der skal indgås tegningsaftale med banken
 - Obligationerne sikres ved pant i de erhvervede lejligheder med respekt af maksimal realkreditbelåning, anslået DKK 1,1 mia. i forbindelse med købet samt bankfinansiering DKK 225 mio.
 - Obligationerne udstedes af Schaumann Danmark 1 K/S
 - Obligationerne aftages på forhånd af Amagerbanken med videresalg for øje
 - Det skal klarlægges, hvem der er ansvarlig for udfærdigelse af prospekt og salgsbrochure
 - Selskabets ledelse skal deltage i præsentationsmøde med potentielle investorer
 - Såfremt den løbende likviditet ikke giver mulighed for at servicere rentebetalingerne på obligationerne, opskrives bankfinansieringen med sådanne rentebetalinger
 - Obligationslån I har prioritet foran obligationslån II.
- ...

Honorar

Banken beregner sig følgende honorarer for sin medvirken i transaktionen:

- Salgsprovision 2,5%
- Garantiprovision 1,0%

Ovenstående angivelse af "nominel rente" skal opfattes som foreløbig med mulighed for justering ved udsving i markedsrenten."

Der blev i overensstemmelse med det forudsatte gennemført en due diligence vedrørende købet af Østerfælled-ejendommen, og i advokatfirmaet Plesners due diligence rapport af 27. april 2006 er anført bl.a.:

"DEL 2 – EXECUTIVE SUMMARY

Vore undersøgelser har ikke afsløret ekstraordinære eller særligt byrdefulde forhold eller omstændigheder vedrørende Ejendommen, som ud fra en juridisk synsvinkel og transaktionens størrelse taget i betragtning bør have en afgørende negativ indflydelse på Købers beslutning om at erhverve Ejendommen.

...

DEL 3 – FULDSTÆNDIG RAPPORT

...

11 *Lejeforhold*

11.1 *Lejekontrakter*

Ejendommen indeholder 521 beboelseslejemål, hvoraf ca. 14 ifølge Administrators oplysninger er uudlejede.

De samlede lejeindtægter for beboelseslejemålene udgør pr. 1. marts 2006 kr. 36.687.337,21

...

11.4 Fraflyttede lejere

...

11.4.2 Oversigten viser, at der i 2003 flyttede i alt 76 lejere (incl. lejere af ungdomsboliger og parkeringspladser), i 2004 flyttede i alt 71 lejere, i 2005 flyttede i alt 79 lejere, og i 2006 er indtil videre flyttet i alt 44 lejere....

11.4.3 Ser man på fraflytningsoversigten for 2003 – 2005 flytter der i gennemsnit ca. 75 lejere pr. år, svarende til ca. 14,39 % af det samlede antal beboelseslejere. Lejerne, der flytter, har for langt de flestes vedkommende kun boet i Ejendommen i en kort periode. Ud af de i alt 270 lejere, der har opsagt deres lejemål i perioden 1. januar 2003 til i dag, er kun 40 lejere med indflytningsdato i 1994/1995.

...

14.2 Ejendommens regnskab/budget

14.2.1 Vi har fra Sælger modtaget kopi af Ejendommens regnskaber for 2004 og 2005 samt budgettet for 2006.

14.2.2. Regnskabet for 2004 viser indtægter på i alt kr. 34.408.000,00 og udgifter på i alt kr. 11.781.000,00.

14.2.3 Regnskabet for 2005 viser indtægter på i alt kr. 35.965.000,00 og udgifter på i alt kr. 12.083.000,00.”

I maj/juni 2006 korresponderede parterne om bl.a. muligheden for, at køber af Østerfælled-ejendommen blev et aktieselskab i stedet for et kommanditselskab. Konklusionen på disse drøftelser blev, at Schaumann Properties A/S af PBU købte Østerfælled-ejendommen for 1,415 mia. kr., og at ejendommen herefter blev videreoverdraget til Østerfælled Holding A/S for en købesum, der blev berigtiget ved, at sidstnævnte overtog betalingsforpligtelsen overfor pensionskassen samt betalte yderligere 75.200.000 kr. til Schaumann Properties A/S. Endelig blev der foretaget en kapitalforhøjelse i Schaumann Østerfælled A/S med nominelt 500.000 kr., der blev tegnet ved Østerfælled Holding A/S' apportindskud af Østerfælled-ejendommen omfattende alle rettigheder og forpligtelser knyttet til ejendommen. Østerfælled-ejendommen indgik med en værdi på 1.490.200.000 kr. i denne beregning. Der blev i forbindelse med kapitalforhøjelsen indhentet en vurderingsberetning af 7. september 2006 fra revisionsfirmaet Deloitte, hvori er anført, at det var de to statsautoriserede revisors opfattelse, at værdien af den indskudte virksomhed mindst svarede til det aftalte vederlag, herunder den pålydende værdi af de aktier, der skulle udstedes som vederlag i forbindelse med kapitalforhøjelsen. Østerfælled Holding A/S blev stiftet den 6. juli 2006 af EKS ApS og Schaumann Investment A/S, og disse to selskabet ejede holdingselskabet i forholdet 51:49. EKS ApS blev stiftet den 5. juli 2006 af Erik Skjøtt.

Den 29. august 2006 indgik Amagerbanken og Schaumann Østerfælled A/S en kreditaftale vedrørende kreditten på 225 mio. kr. I kreditaftalen er anført bl.a.:

”Særlige betingelser

Træk under kreditten forrentes med Amagerbankens cost of funds (pt cibor 3) med tillæg af p.t. 1,50% p.a. Kredittens maksimum reguleres løbende og efter nærmere aftale i forbindelse med frasalg af lejligheder fra den til sikkerhed for finansieringen pantsatte ejendom. Regulering sker under hensyntagen til, at den løbende likviditet til enhver tid skal kunne servicere rentebetalingen på udstedte obligationslån store i alt opr. kr. 175,6 mio.

...

Sikkerheder

Pantsat af Schaumann Østerfælled A/S:
De til enhver tid i sikkerhedsdepot nr. 5201 784439 beroende effekter.

Pantsat af Østerfælled Holding A/S:
De til enhver tid i sikkerhedsdepot nr. 5201 784455 beroende effekter.
Nom. kr. 10.000.000 aktier i Schaumann Østerfælled A/S”

Schaumann Østerfælled A/S som udsteder og Amagerbanken indgik samme dag en tegningsaftale vedrørende fortegning af obligationer for nom. 175,6 mio. kr. fordelt på Tranche 1 bestående af 87,8 mio. kr. 7 % obligationer med udløb i 2013 og Tranche 2 bestående af 87,8 mio. kr. 7 % obligationer med udløb i 2016. I tegningsaftalen er anført bl.a.:

”1. Baggrund

...

- 1.2. Med henblik på videresalg af Obligationerne (som defineret nedenfor), accepterer Amagerbanken at tegne samt betale for Obligationerne på de vilkår, der fremgår af denne tegningsaftale.

...

3. Udstedelse og tegning af obligationer

- 3.1 Udsteder forpligter sig til på Udstedelsesdatoen at udstede Obligationerne på de vilkår, der er angivet i Prospektet.
- 3.2 Amagerbanken forpligter sig til på Udstedelsesdatoen at tegne Obligationerne i overensstemmelse med Obligationsvilkårene, og at foretage betaling for Obligationerne jf. afsnit 10.

4. Videresalg af obligationerne

- 4.1. Amagerbankens tegning af Obligationerne sker med henblik på videresalg. Amagerbanken alene er ansvarlig for sådant videresalg, og modtager derfor en kommission fra Udsteder på 3,5 % beregnet af Obligationernes hovedstol (fordelt med 2,5% salgsprovision og 1% garantiprovision), der fragår ved Amagerbankens afregning jf. afsnit 10. Derudover er Amagerbanken berettiget til et indtægtsafhængigt success fee fra udsteder, [på datoen] for Obligationernes aftalte indfrielse.

...

- 4.3. Amagerbankens videresalg sker alene på baggrund af Prospektet samt Offentliggjort Information. Amagerbanken påtager sig på ingen måde - og accepterer ikke - noget ansvar for Prospektet eller Offentliggjort Information eller mangel på samme i forhold til Investorerne, nogen anden person (fysisk eller juridisk), herunder Udsteder, eller nogen dansk eller udenlandsk myndighed.”

Amagerbanken modtog følgende sikkerheder:

- Pant i ejerpantebrev i Østerfælled-ejendommen for 225 mio. kr. næsteften Nykredits to realkreditlån på 500 mio. kr. og 634.723.000 kr.
- Pant i ejerpantebrev i Østerfælled-ejendommen for 175.600.000 kr. næsteften Nykredits to realkreditlån (i alt 1.134.723.000 kr.) og Amagerbankens pant i ejerpantebrev på 225 mio. kr. Dette ejerpantebrev blev oprindeligt pantsat til fordel for obligationsejerne og lå i håndpant hos Amagerbanken som repræsentant for obligationsejerne.
- Pant næsteften obligationsejerne i provenukonto og afviklingskonto vedrørende provenu ved salg af ejerlejligheder udmatrikuleret fra Østerfælled-ejendommen.
- Pant i aktiekapitalen i Schaumann Østerfælled A/S.
- Ledelseserklæring/negativ pledge vedrørende Schaumann Østerfælled A/S.
- Pantsætningsforbud vedrørende Østerfælled-ejendommen.

Ved prospekt af 8. september 2006 udbød Schaumann Østerfælled A/S 175,6 mio. kr. obligationer i to trancher af hver 87,8 mio. kr. I prospekt er anført bl.a.:

”2.3 *Erklæring afgivet af uafhængig revisor om budgettet*

Til obligationstegnerne,

Vi har efter aftale undersøgt budgettet for Schaumann Østerfælled A/S for perioden 15. september 2006 - 15. september 2016, omfattende drifts-, status- og likviditetsbudget samt budgetforudsætninger.

Bestyrelsen har ansvaret for budgettet og for de forudsætninger, der fremgår af budgetberetningen, og på hvilke budgettet er baseret. Vores ansvar er på grundlag af vores undersøgelser at afgive en konklusion om budgettet.

...

De udførte undersøgelser

Vores undersøgelser har omfattet en gennemgang af budgettet med henblik på at vurdere, om de af Bestyrelsen opstillede budgetforudsætninger er dokumenterede, velbegrundede og fuldstændige. Vi har endvidere efterprøvet, om budgettet er udarbejdet i overensstemmelse med de opstillede budgetforudsætninger, ligesom vi har efterprøvet den indre talmæssige sammenhæng i budgettet.

Det er vores opfattelse, at de udførte undersøgelser giver et tilstrækkeligt grundlag for vores konklusion.

Konklusion

Ved vores undersøgelse er vi ikke blevet bekendt med forhold, der afkræfter, at budgetforudsætningerne giver et rimeligt grundlag for budgettet. Det er endvidere vores opfattelse, at budgettet er udarbejdet på grundlag af de opstillede forudsætninger og præsenteret i overensstemmelse med den anvendte regnskabspraksis som beskrevet i afsnit 9.20, ”Anvendt regnskabspraksis i Udsteder”.

De faktiske resultater vil sandsynligvis afvige fra de budgetterede, idet forudsatte begivenheder ofte ikke indtræder som forventet, og afvigelse kan være væsentlige.

...

Deloitte
Statsautoriseret Revisionsaktieselskab

Jens Glestrup

Keld Danielsen

Statsautoriseret revisor

Statsautoriseret revisor

...

3 Resumé

...

3.2 Risikofaktorer

Der er risiko forbundet med al investering, således også i Obligationerne, da en række faktorer har indflydelse på Udsteders økonomi. For Bestyrelsen er det vigtigt, at potentielle investorer får det bedst mulige vidensgrundlag forud for en eventuel investering i Obligationerne. Bestyrelsen har bestræbt sig på at beskrive relevante og sandsynlige risici. Overordnet set vurderer Bestyrelsen, at risikofaktorerne kan grupperes i 5 kategorier

- ejendomsspecifikke risici,
- makroøkonomiske risici,
- selskabs relaterede risici,
- finansielle risici,
- politiske/lovgivningsmæssige risici.

Ejendomsspecifikke risici knytter sig til usikkerheden omkring Ejendommens drift, salg og stand. Obligationsejerne er eksponeret for, at

- frasalget af Ejerlejlighederne sker med en lavere Fraflytningsrate end budgetteret,
- frasalget af Ejerlejlighederne sker til lavere Frasalgspriser end budgetteret,
- frasalget af Ejerlejlighederne sker med en længere Liggeperiode end budgetteret,
- værdien af Ejendommen sammenholdt med Anskaffelsessummen potentielt kan falde over Budgetperioden, hvilket bl.a. påvirker lånevilkårene,
- bygningens stand afviger væsentligt fra beskrivelsen i en ekstern vurdering fra rådgivende ingeniører Birch & Krogboe og dermed fra den stand som er antaget i budgettet og
- udviklingen i Ejendommens drift bliver væsentligt anderledes end budgetteret, herunder at lejereguleringen bliver mindre og/eller vedligeholdelsesomkostningerne bliver højere.

Ovenstående faktorer kan i sidste ende betyde, at Udsteder misligholder Obligationerne.

Bestyrelsen ønsker at understrege, at Ejendommen kun giver en positiv likviditet, hvis Ejerlejlighederne frasælges. Hvis Ejendommen i stedet forvaltes som en udlejningsejendom vil der ikke være likviditet nok til at betale renterne på Obligationsslånet, eller til at indfri Obligationerne i overensstemmelse med Obligationsvilkårene, jf. afsnit 5, "Obligationsvilkår".

Idet Bestyrelsen forventer at frasælge Ejerlejlighederne i takt med, at de bliver tomme, udgør niveauet for Tomgangen i Ejendommen ikke en risikofaktor medmindre Udsteder er tvunget til at udleje Ejerlejlighederne frem for at sælge dem.

Makroøkonomiske risici knytter sig til eventuelle ændringer i de økonomiske konjunkturer og tendenser. Obligationsejerne er i forbindelse med Obligationerne eksponeret overfor en risiko ved renteutviklingen eftersom en andel af Finansieringsrenten er variabel. For at imødegå risikoen for udsving i renten er der på en del af Realkreditlånet, svarende til DKK 500 millioner, indgået en 10-årig Renteswap, således at renten fastlåses i 10 år. Renteswappen er amortiserende således, at hovedstolen i 2016 forventes at udgøre DKK 250 millioner

...

Det er Bestyrelsens vurdering, at de væsentligste risici er, at Frasalgspriserne, Fraflytnings- og Frasalgsraten samt Liggeperioden afviger fra de budgetterede satser og betingelserne/mulighederne for refinansiering.

...

3.5 *Markedet for leje- og ejerboliger i København*

Bestyrelsen vurderer, på baggrund af en gennemgang af de generelle økonomiske betingelser, at markedet for salg af Ejerlejlighederne på Østerbro i København er gunstigt. Bestyrelsens vurdering af muligheden for salg af Ejerlejlighederne er bl.a. baseret på en mæglervurdering fra Home, ifølge hvilken Ejendommens gennemsnitlige Frasalgspris pr. m² Bruttoareal ultimo 2006 er opgjort til DKK 43.323.

...

3.7 *Kapitalforhold*

Finansieringen udgøres af et variabelt forrentet Realkreditlån, en variabelt forrentet Kassekredit, Obligationsslånet samt egenkapital. Kassekrediten er stillet til rådighed af Amagerbanken. Realkreditlånet er delt i to dele på hhv. DKK 633 mio. og DKK 500 mio. begge med 10 års afdragsfrihed. Mens den del af Realkreditlånet, der udgør DKK 633 mio. er variabelt forrentet, er der indgået en 10-årig Renteswap for den del af Realkreditlånet, der udgør DKK 500 mio. Udsteder modtager en 6M CIBOR rente og betaler en 10-årig fast rente på ca. 4,50%, hvortil kommer bidragsatsen på realkreditlånet på 0,22%. Renteswappen indgås med en hovedstol på DKK 500 mio., som nedskrives lineært med DKK 25 mio. p.a. til DKK 250 mio. i år 10. Efter 10 år er renten på hele Realkreditlånet dermed igen variabel. Realkreditlånet afdrages forholdsmæssigt i takt med et eventuelt frasalgs af Ejerlejlighederne.

...

4 *Risikofaktorer*

...

Bestyrelsen har grupperet de risikofaktorer der vurderes som de væsentligste, i forbindelse med investering i Obligationerne, i 5 overordnede kategorier

- ejendomsspecifikke risici,
- makroøkonomiske risici,
- selskabsrelaterede risici,
- finansielle risici,
- politiske/lovgivningsmæssige risici.

Hver af de ovenstående kategorier indeholder flere risikofaktorer. Blandt disse risikofaktorer vurderer Bestyrelsen, at de mest kritiske for Obligationsejerne er

- frasalgspriserne,
- Frasalgsraten,
- Liggeperioden,
- mulighederne for salg af Restejerlejlighederne i 2016.

Figur 4-1 indeholder en oversigt med følsomhedsberegninger i den disponible likviditet ved en ændring i en given variabel, såfremt en sådan beregning er væsentlig eller mulig. De fleste følsomhedsberegninger er foretaget som isolerede ændringer i de pågældende variable, mens alle andre variable fastholdes som i budgettet, jf. afsnit 10, "Budgetoplysninger".

To følsomhedsberegninger i Figur 4-1 kombinerer dog ændringer i to variable samtidigt. Følsomhedsberegningerne er, efter Bestyrelsens skøn, indikative for, hvor meget en ændring i den enkelte variabel forventes at påvirke budgettet.

Kassekreditten udløber i 2008. Det er i følsomhedsberegningerne forudsat at Kassekreditten prolongeres i en eller flere omgange frem til 2016. Kassekreditten er stillet til rådighed af Amagerbanken.

Det fremgår af Figur 4-1, at Frasalgspriserne og Frasalgsraten, som angivet ovenfor, har stor betydning for den disponible likviditet. Specielt er budgettet følsomt overfor et samtidigt fald i Frasalgspriserne og Frasalgsraten.

Bestyrelsen ønsker at understrege, at Ejendommen kun giver et positivt afkast, hvis Ejerlejlighederne Frasalges. Hvis Ejendommen i stedet forvaltes som en udlejningsejendom, vil der ikke være likviditet nok til at betale renterne på Obligationslånet, eller til at indfri Obligationerne i overensstemmelse med Obligationsvilkårene. jf. afsnit 5 "Obligationsvilkår".

Figur 4-1 Oversigt med følsomheder som viser den disponible likviditet i budgettet ved ændringer i udvalgte variabler

År (DKK millioner)		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Cash i stambudget		102,9	118,9	51,9	61,0	75,1	266,3
Kreditfacilitet		225,0	225,0	225,0	225,0	225,0	225,0
Disponibel likviditet i alt		327,9	343,9	276,9	286,0	300,1	491,3
Simuleringer:							
Rente	▲ 0,5%-point	322,6	337,9	270,6	279,6	293,6	484,8
	▲ 1,0%-point	314,3	329,0	261,3	270,2	284,1	475,2
	▲ 1,5%-point	306,1	324,5	256,5	265,3	279,2	470,2
Lejeindeksering	▼ 0,5%-point	326,6	342,3	275,0	283,8	297,7	488,8
	▼ 1,0%-point	325,4	340,7	273,2	281,7	295,3	486,3
Vedl.omk	▲ 5%	323,1	338,3	270,8	279,3	292,9	483,9
	▲ 10%	315,4	329,9	261,6	269,6	282,7	473,5
	▲ 15%	307,7	325,7	256,9	264,3	277,0	467,5
Frasalgspris	▼ 5%	275,4	288,2	219,8	229,5	238,0	412,4
	▼ 10%	220,0	224,3	147,2	149,1	157,5	331,7
	▼ 15%	164,6	160,5	74,7	68,7	68,9	219,2
Frasalgsrate	▼ 5% løbende	277,9	287,1	213,2	216,3	224,3	493,4
	▼ 10% løbende	225,0	231,1	150,4	147,5	149,4	496,3
	▼ 15% løbende	172,1	170,7	87,9	79,0	74,9	499,6
Frasalgsrate	▼ 5%	}	}	}	}	}	}
Salgspris	▼ 5%						
Frasalgsrate	▼ 10%	}	}	}	}	}	}
Salgspris	▼ 10%						

...

4.1.1 Tomgang

Hvis den gennemsnitlige Tomgang stiger, kan Udsteder sætte Ejerlejlighederne til salg, hvorfor Tomgang i Ejendommen principielt anses som et aktiv. Hvis Tomgangen stiger, vil Udsteder have mulighed for at øge Frasalgsraten. Der henvises til afsnit 4.1.5, "Ejendommens salgspris" og 4.1.6, "Fraflytnings- og Frasalgsraten". Pr. 30. juni 2006 var der 18 ledige lejligheder i Ejendommen, svarende til 3,5% af Ejerlejlighederne.

...

4.1.4 Liggeperiode for Ejerlejlighederne ved Frasalg

Hvis Liggeperioden er længere end den budgetterede, vil det medføre en risiko for, at Udsteder er ude af stand til fuldt ud at indfri Obligationerne. Frasalget af Ejerlejlighederne i forbindelse med Lejernes fraflytning kan påbegyndes i det øjeblik en lejer opsiger sin lejekontrakt. Lejekontrakterne kan opsiges med 3 måneders varsel. Udsteder budgetterer med en Liggeperiode, der svarer til Lejernes opsigelsesperiode plus 1 måned, hvilket giver en liggeperiode på i alt 4 måneder.

4.1.5 Ejendommens salgspris

Frasalgsværdien af Ejendommen er i afsnit 10, "Budgetoplysninger" opgjort på grundlag af Frasalgsprisen, der måles pr. m² Bruttoareal.

Kvadratmeterprisen på sammenlignelige ejerlejligheder bliver dermed afgørende for frasalgsværdien af Ejendommen. Niveauet for Frasalgspriserne, der benyttes i budgettet, er baseret på analysen i afsnit 7, "Boligmarkedet i København" samt på en vurdering af Home, jf. afsnit 7.2, "Udvikling i ejerlejlighedspriserne". I 2006 forventes Ejerlejlighederne frasolgt til en gennemsnitlig pris på DKK 43.300 pr. m² Bruttoareal. Der budgetteres med en årlig prisstigning på 2,5%.

Hvis Frasalgsprisen ikke lever op til budgettet, er der risiko for, at Udsteder vil være ude af stand til at indfri Obligationerne fuldt ud.

4.1.6 Fraflytnings- og Frasalgsraten

Fraflytningsraten har betydning for, hvor hurtigt Ejerlejlighederne kan frasælges. Hvis Ejerlejlighederne ikke frasælges, fortsætter Ejendommen eller dele heraf som udlejningsejendom.

Bestyrelsen ønsker at understrege, at Ejendommen kun giver et positivt afkast, hvis Ejerlejlighederne frasælges. Hvis Ejendommen i stedet forvaltes som en udlejningsejendom, vil der ikke være likviditet nok til at betale renterne på Obligationslånet eller til at indfri Obligationerne i overensstemmelse med Obligationsvilkårene, jf. afsnit 5, "Obligationsvilkår".

Niveauet for Frasalgsraten, der benyttes i Budgettet, er baseret på de historiske fraflytningsrater, jf. afsnit 8.8.8, "Fraflyttede lejere". Den gennemsnitlige fraflytningsrate har i perioden 2003-2005 ligget på 12,7% ...

Hvis Frasalgsraten ikke lever op til budgettet, er der risiko for, at Ejerlejlighederne ikke vil kunne frasælges enkeltvis inden for Budgetperioden og en større del af Ejendommen end budgetteret vil skulle frasælges som en portefølje af Resterlejligheder til en lavere værdi end der kan opnås ved et individuelt frasalg af de enkelte Ejerlejligheder. Ovenstående medfører en risiko for, at Udsteder vil være ude af stand til fuldt ud at indfri Obligationerne ved udløb.

...

4.2.1 Renterisiko og risici knyttet til belåning af ejendomme

Der er en risiko forbundet med optagelsen af finansiering i Ejendommen, da udsving i de variable renter vil påvirke resultaterne i Udsteder.

Realkreditlånet er delt i to dele på hhv. DKK 633 mio. og DKK 500 mio. begge med 10 års afdragsfrihed. Der er indgået en 10-årig Renteswap på DKK 500 mio., hvor Udsteder modtager en 6M CIBOR rente og betaler en 10-årig fast rente på ca. 4,50%, hvortil kommer bidragssatsen på realkreditlånet på 0,22%. Renteswappen indgås med en hovedstol på DKK 500 mio., som nedskrives lineært med DKK 25 mio. p.a. til DKK 250 mio. i år 10. Efter 10 år er renten på hele Realkreditlånet dermed igen variabel. Realkreditlånet afdrages forholdsmæssigt i takt med et eventuelt frasalg af Ejerlejlighederne. Den vejede rentesats på Realkreditlånet er på tidspunktet for Obligationsudstedelsen budgetteret til gennemsnitligt på 4,05% p.a.

I forbindelse med Renteswappen indgås en aftale med realkreditlångiver, hvorefter realkreditlångiver har ret til marginindbetalinger såfremt markedsværdien af Renteswappen er negativ med mere end 10% af hovedstolen. På tidspunktet for etableringen af Renteswappen svarer dette til, at Realkreditinstituttet kan kræve marginindbetalinger, hvis markedsværdien er negativ med DKK 50,0 mio. eller mere. På grund af gebyr til realkreditlångiver ved indgåelse af Renteswappen forventes markedsværdien af denne at starte på DKK -1,6 mio. Dag 1 er der således risiko for marginindbetalinger, såfremt den 10-årige rente falder med 1,57 procentpoint. Et sådant fald i den 10-årige rente, vil efter al sandsynlighed føre et betydeligt merprovenu fra salg af Ejerlejlighederne. Likviditetsrisikoen i forbindelse med marginindbetalinger anses derfor som meget lille.

Kassekreditten er variabelt forrentet baseret på renteperioder på 3 måneder. Pr. den 3. juli 2006 udgør 3 måneders CIBOR 3,15% p.a. og i budgettet er der budgetteret med en rente på 4,66% for Kassekreditten. Kassekreditten udløber i 2008. Kassekreditten prolongeres i en eller flere omgange frem til 2016. Der er en refinansieringsrisiko forbundet med prolongeringen af Kassekreditten.

Idet DKK 633 millioner af Realkreditlånet samt hele Kassekreditten er variabelt forrentet i hele Obligationens løbetid, er der, såfremt Finansieringsrenten stiger, en risiko for, at Udsteder vil være ude af stand til fuldt ud at imødegå rentebetalinger på Obligationerne samt fuldt ud at indfri Obligationerne ved udløb.

...

4.3.1 Realisationsværdier ved misligholdelse

...

Opmærksomheden henledes på, at Udsteder har finansieret købet af Ejendommen næsten udelukkende ved låneoptagelse. Pantebrev C der ligger til sikkerhed for Tranche 1 og Tranche 2 er eller vil blive registreret på en prioritetsplads, der ligger fra 91,13% - 102,91% i gennemsnit af Anskaffelsessummen. Da Pantebrev C ligger til sikkerhed primært for Tranche 1 og sekundært for Tranche 2 vil Tranche 1 og Tranche 2 blive registreret på en prioritetsplads, der ligger fra henholdsvis 91,13% - 97,02% og 97,02% - 102,91 % i gennemsnit af Anskaffelsessummen.

...

7 Boligmarkedet i København

Ejendommen er en boligudlejningsejendom beliggende på Østerbro i Københavns Kommune. Bestyrelsen forventer at foretage en videreopdeling af Ejendommen i Ejerlejligheder og frasælge de enkelte Ejerlejligheder i takt med, at Lejerne fraflytter. Derfor er såvel udviklingen i leje- som ejerboligmarkedet af betydning for Ejendommen og budgettet. Bestyrelsen har foranlediget en analyse af boligmarkedet foretaget af Sadolin & Albæk, der gennemgår udviklingen i

- likviditeten på ejerboligmarkedet i Københavns Kommune,
- priserne på ejerlejligheder i Københavns Kommune,
- niveauet for markedslejen i Københavns Kommune sammenlignet med inflationen,
- andelen af ledige boliger i Københavns Kommune,
- de demografiske tendenser i hovedstadsområdet og Københavns Kommune,
- personindkomsterne i Københavns Kommune,
- renteniveauet i Danmark og,
- realkreditfinansieringsalternativerne.

Nedenfor gennemgås markedssegmenter for ejer- og lejeboliger med fokus på Københavns Kommune. Såfremt Bestyrelsen har fundet det relevant, er udviklingen i Danmark og/eller hovedstadsområdet inkluderet i beskrivelsen af markedssegmenterne.

Bestyrelsen understreger, at den markedsudvikling der fremgår af figurene i de nedenstående afsnit, ikke nødvendigvis er indikativ for den udvikling der vil finde sted i Budgetperioden. Bestyrelsen kan ikke udelukke, at der i den mellemliggende periode fra indhentelse af data anvendt i nedenstående afsnit til tidspunktet for Obligationsudstedelsen (i) er sket en markedsudvikling, der afviger fra den nedenfor angivne eller (ii) der findes andre data, der viser en anden markedsudvikling end den nedenfor angivne.

7.1 *Antal solgte ejerlejligheder*

Ifølge data fra Realkreditrådet har der i perioden 1995 til 2005 været en stigning i antallet af ejerlejlighedshandler på omkring 2.250, svarende til en stigning på 75%. I 1. kvartal 2006 gennemførtes 1.034 ejerlejlighedshandler i Københavns Kommune, hvilket er et fald på 164 handler i forhold til den tilsvarende periode i 2005.

...

7.2 *Udvikling i ejerlejlighedspriserne*

Tal fra Realkreditrådet viser, at priserne på ejerboliger er steget betydeligt i løbet af de seneste år. Den årlige vækst i ejerlejlighedspriserne i Københavns Kommune har i perioden 1. kvartal 1995 til 1. kvartal 2006 ligget på 17%.

...

Værdien af de 521 lejligheder i Ejendommen opdelt i Ejerlejligheder er pr. 25. april 2006 vurderet af Home til en samlet pris på omkring DKK 1,77 mia. Home forventer, at Frasalgspriserne vil være steget med 6% pr. 15. september 2006, hvorfor Home vurderer, at Ejerlejlighederne kan frasælges til DKK 1,88 mia. svarende til DKK 43.323 pr. m² Bruttoareal, jf. Figur 7-3. Der i budgettet budgetteret med en salgspris på Ejerlejlighederne på DKK 43.000 pr. m² i 2006.

...

Det forventes yderligere, at Udenomsrum med et samlet areal på 503 m² i form af vaskerum, servicebutik og fælles lokaler, kan frasælges som ejerboliger. Der foreligger ikke en vurdering af værdien af Udenomsrum. I budgettet budgetteres med en salgspris pr. m² på DKK 43.000 og ombygningsomkostninger pr. m² for DKK 12.500 for Udenomsrum, jf. afsnit 10, "Budgetoplysninger".

7.3 *Udvikling i markedslejen*

For perioden 2003-2006 var den gennemsnitlige samlede vækst i markedslejen i København og Frederiksberg Kommune, ifølge tal fra Sadolin & Albæk, på 12%, svarende til ca. 3,8% p.a. Markedslejen for de mindre lejligheder er steget mindst med en samlet vækst på ca. 2,5% p.a. mens de største lejligheder er steget forholdsvis mere med en samlet vækst på over 5,3% p.a.

...

Sadolin & Albæks vurdering af markedslejeniveauet viser, at Østerbro har et af de højeste lejeniveauer i København sammen med city, Frederiksberg og Islands Brygge. Markedslejen er den leje udlejer ved fri huslejeafastsættelse vil kunne opkræve på almindelige lejevilkår med en frivillig lejer.

...

7.5 Demografisk udvikling

...

Siden 1990 har befolkningstilvæksten i Københavns Kommune ifølge tal fra Danmarks Statistik været på 7,8% og denne positive udvikling forventes at fortsætte med 8,5% frem mod 2030.

...

8 Ejendommen

...

8.8.8 Fraflyttede lejere

Administrator oplyser at, i 2003 fraflyttede i alt 69 lejere lejemålene i Ejendommen eller opsagde lejekontrakten på en parkeringsplads. I 2004 flyttede i alt 71 lejere, i 2005 flyttede i alt 79 lejere og i 2006 er der indtil videre flyttet i alt 47.

I perioden 2003-2005 flytter der i gennemsnit ca. 66 lejere pr. år, svarende til ca. 14,5% af det samlede antal beboelseslejere. Lejerne der flytter, har for langt de flestes vedkommende kun boet i Ejendommen i en kort periode. Ud af de i alt 270 lejere der har opsagt deres lejemål i perioden 1. januar 2003 til i dag, har kun 40 lejere indflytningsdato tidligere end 1994/1995.

Fraflytningsraten er højest blandt beboerne i de 42 ungdomsboliger i Marskensgade 1-9.”

Det fremgår endvidere af prospektet, at ejendommen blev administreret af en administrator uden for Schaumann-koncernen, og at Schaumann Investment A/S stod for selskabsadministrationen. Af managementaftalen mellem Schaumann Investment A/S og Schaumann Østerfælled A/S fremgår bl.a., at førstnævnte årligt modtog et honorar svarende til 2,4 % af den årlige lejeindtægt fra udlejning af Østerfælled-ejendommen med tillæg af moms, dog minimum 400.000 kr., og at managementaftalen var uopsigelig i 10 år fra indgåelse.

Der er fremlagt et antal avisartikler bragt i Børsen den 13. september 2006 med omtale af obligationerne i Østerfælled-ejendommen. En af artiklerne havde overskriften ”Eksperter kalder Schaumann-obligationer for junk bonds”, og det er i denne artikel anført bl.a., at ejendomsinvestorer påtog sig en massiv risiko ved køb af ejendomsobligationer, mens folkene bag obligationsudstedelsen reelt ingen økonomisk risiko havde. Videre er det i artiklen anført bl.a., at ”[d]en største risiko i projektet ifølge eksperterne var selve forretningsmodellen”, idet der i børsprojektet efter købet ikke var likviditet til løbende at betale renter eller afdrag på det 1,3 mia. kr. store boliglån, medmindre de daværende lejelejligheder løbende blev konverteret til ejerlejligheder og frasolgt til en kvadratmeterpris på 43.000 kr., og at det var en forudsætning herfor, at lejerne frivilligt fraflyttede, hvilket ikke fremgik af prospektets opstillinger. Endelig er det i artiklen anført, at Schaumann Properties A/S selv havde betalt 32.000 kr. pr. kvadratmeter, og at der således var en forudsætning om en ”væsentlig boligprisstigning under den nuværende aftagende efterspørgsel”.

Den anførte presseomtale blev omtalt på bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 20. september 2006, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Villy Rasmussen og John Skaftede deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. Af referatet fremgår således bl.a., at der blev givet en orientering om bankens udbud af obligationer i Schaumann Østerfælled A/S, og at banken pt. havde solgt obligationer for 30 mio. kr. ud af 175 mio. kr., hvorefter er anført:

”I lyset af den senere tids presseomtale vedrørende ejendomsobligationer blev de velbeliggende og attraktive ejendomme i Østerfælledprojektet fremhævet. Hertil kommer, at banken har vurderet likviditetssituationen i projektet.

Rentebetaling og indfrielse af obligationerne er afhængig af lejlighedernes frasalg i budgetperioden.”

Den 4. december 2006 udarbejdede Erhvervsafdelingen et notat til Kreditkomitéen og bestyrelsen med overskriften ”Projekterboliger finansieret og håndteret af Amagerbanken”. I notatet, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, er anført bl.a.:

”Status

...

Schaumann koncernen er gået i salg noget over budgetpriser og har endnu ikke reguleret sine priser.

...

Risikofaktorer

De største risikofaktorer der kan påvirke markedet er her og nu:

- fortsat meget negativ presse og negative økonomiske prognoser
- 'politikændring' hos kreditgivere - krav om salg af eksisterende bolig forud for køb af ny
- ændring i renteforventningerne / forventningsdannelsen
- sammenbrud hos én af de større eller helt store entreprenører
- dårlig kvalitet og sjusket færdiggørelse og afleveringsprocedure (misforståede 'besparelser')

Konklusion

Salgstakten ventes normaliseret på et lavere niveau i 1. halvår 2007.

Markedet for projektsalg - salg forud for lejlighedernes opførelse - er kommet i ganske hård konkurrence med udbuddet af lejligheder med kort tid til overtagelse. Dette billede vil præge den fremtidige markedssituation, køberne vil have kortere tid til indflytning. Som følge heraf vil kravene til developerens finansieringsevne stige markant idet de ikke ved finansiering kan dokumentere et vist præsalg. Effekten kan allerede spores, færre projekter sættes i gang (leveringstiden på betonelementer er faldet fra 9 til 5 måneder).

Ved udlejning af enkeltdele (enkeltlejligheder eller hele opgange) til markedspris sikres en vis likviditet og erfaringsmæssigt vil man opnå en fraflytningsfrekvens på 20% der kan bidrage til løbende 'salgstilpasning' til markedet.

Udbuddet af gammelt og nyt er allerede under reduktion. Over de kommende år forventes tilflytningen til København at fortsætte, og kravet til nybygning vil derfor vende tilbage.

Materialet og markedsforholdene fordrer overvågenhed, agtpågivenhed og tæt opfølgning, hvilket understøttes af en allerede udvist professionel tilgang fra alle nævnte developere, der følger sagerne tæt.

En fastholdelse af udviklingen kan afstedkomme en situation, hvor en restfinansieringsdel af finansierede projektboliger vil skulle bero på et cashflow fra alternativ udlejning indtil efterfølgende salg.

Risikoprofilen i bankens deltagelse i projektboligmarkedet vil derfor kunne indeholde nogle mere langfristede finansieringsløsninger, men sammensat således at engagementerne ikke aktuelt anses for at indeholde risiko.

Samlet kan der blive tale om en længerevarende eksponering i et restlejlighedsscenario, som gennem udlejning og potentiel realkreditbelåning skal sikre afvikling af de tilsagte projektfinaieringer.”

3.1.2 Refinansiering af Østerfælled-engagementet i 2007

Opdelingen af Østerfælled-ejendommen i ejerlejligheder faldt på plads den 17. januar 2007.

Den 18. januar 2007 blev der holdt møde med deltagelse af Jørgen Brændstrup og Annette Hansen fra Amagerbanken samt Jens Schaumann og Kurt Kahla, sidstnævnte fra Schaumann Development A/S, der stod for salget af lejligheder i Østerfælled-ejendommen. Det fremgår af Erhvervsafdelingens mødereferat, at banken havde anmodet om mødet med henblik på en opfølgning på salgsindsatsen vedrørende Østerfælled-ejendommen, og at Kurt Kahla præsenterede den nuværende handlingsplan for projektet. Endvidere fremgår det af referatet, at Amagerbanken ville modtage bl.a. løbende orientering om tiltag i forbindelse med salget af enkeltboliger samt om overvejelser i forbindelse med øvrige salgsmuligheder. Det fremgår med håndskrift af referatet, at det blev drøftet på et møde i Kreditkomitéen den 30. januar 2007, hvor orienteringen blev taget til efterretning.

Det var Nybolig Peter Norvig, der fik i opdrag at sælge de enkelte lejligheder, der blev ledige i Østerfælled-ejendommen, og ved brev af 22. januar 2007 til bl.a. Jens Schaumann og Jørgen Brændstrup orienterede Peter Norvig om, at salget af lejlighederne ikke gik, som han havde håbet på. I brevet er anført bl.a.:

”Salget af Østerfælled er ingen succes, det kan vi blot konstatere. Salget er ikke gået som vi håbede på, nærmere som vi frygtede. Projektet er blevet hårdt ramt, at den meget voldsomme opbremsning, som er sket i København, både på styksalg, men sandelig også på priser. På Østerbro sælger vi i øjeblikket til en pris på kr. 35.000-37.000 pr tinglyste kvm, hvorimod vi prøver at sælge Østerfælled til en pris på kr. 43.000 pr. brutto kvm. Noget af en forskel.

Men.

Vi tror på at Østerfælled bliver en succes for alle, ved bare at have noget is i maven, og foretage nogle korrektioner i salget. Vi fornemmer, at markedet bevæger sig lidt mere positivt i øjeblikket, og den medgang vil også smitte af på Østerfælled. Beliggenheden er en af Østerbro's bedste, og nå vi først får overbevist markedet om at der også findes ejerlejligheder i flot kvalitet, så vil der ske et skub på salget. Prøvelejligheden er flot og den skal bruges mere i markedsføringen, således at vi får noget positivt ud af lejlighederne, frem for indtil nu, hvor køberne fortrinsvis har set uistandsatte lejligheder, og de er ikke spændende. Vi skal have en højere pris på Østerfælled, end gennemsnittet af Østerbro, og det får vi også.

...

Det er selvfølgelig oplagt bare at sætte prisen ned, og det skal vi også, men vi vil hellere for projektet skyld, kunne sælge lejlighederne til højere priser, men så bare have noget at handle med. Det kunne være istandsættelse eller andre fordele.

...

Vi tror på, at markedet vender nu, og at det smitter af på Østerfælled. Men ovennævnte tiltag kan medføre en yderligere fremgang, og måske kunne vi være med til at "nappe" flere købere i denne fremgang. Den investering, der foretages nu, vil komme igen senere, når markedet er normaliseret, og priserne stiger igen."

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 31. januar 2007, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup, at N. E. Nielsen forespurgte til salgsudviklingen i Østerfælled-ejendommen, hvor status var et begrænset salg. Det fremgår endvidere, at der blev orienteret om likviditetsudviklingen, og at engagementet var på overvågningslisten.

I Revisionsprotokollat af 7. februar 2007 udarbejdet af de statsautoriserede revisorer Flemming Brokhattingen og Anders Duedahl-Olesen, KPMG fremgår, at revisorerne havde gennemgået bankens måling af "Schaumann Holding A/S m.fl." og "Erik Skjøtt/Østerfælled", og at de kunne tilslutte sig den måling af engagementerne, som banken havde foretaget. I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3, erklærede revisorerne baseret på deres gennemgang, at engagementerne var målt korrekt.

Den 29. marts 2007 blev der holdt endnu et møde med deltagelse af bl.a. Jørgen Brændstrup og Jens Schaumann med henblik på opdatering om salgsbestræbelser i forhold til ledige lejligheder. Det fremgår af Erhvervsafdelingens mødereferat bl.a., at Jens Schaumann over for Jørgen Brændstrup gav udtryk for, at han afventede salgsbestræbelserne i påsken og resten af april 2007, og at han overvejede forskellige modeller, herunder hans/Schaumann Properties A/S' køb af obligationerne og en samlet refinansiering af den ikke-realkreditfinansierede del i schweizerfranc ("CHF"), hvilket koncernens øvrige projekter skulle kunne finansiere. Det fremgår endvidere, at Jørgen Brændstrup afviste, at en refinansiering af obligationsgælden kunne ske rentefrit. Afslutningsvis fremgår det af referatet, at der "synes fokus på sagen", og at efterspørgslen og hele opmærksomheden omkring lejlighedsmarkedet siden overtagelsen af ejendommen ikke havde været til gavn for projektet. Det fremgår af en mail fra Gitte Lilleøre, Kreditkontoret, at mødereferatet blev behandlet på et møde i Kreditkomitéen i Amagerbanken den 11. april 2007, hvor orienteringen blev taget til efterretning.

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 25. april 2007, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. Det fremgår af referatet bl.a., at Jørgen Brændstrup orienterede om, at der var stor træghed i salget af lejligheder i Østerfælled-ejendommen, men at der var en vis udlejningsaktivitet, og at der fortsat var drøftelser med Jens Schaumann herom.

I løbet af 2007 skete der en restrukturering af Schaumann-koncernen, idet Schaumann Properties A/S den 8. maj 2007 erhvervede 87 % af aktierne i Schaumann Development A/S fra Schaumann Holding A/S for en pris på 543 mio. kr. En del af købesummen blev betalt ved udstedelse af gælds-brev for et ansvarligt lån på 250 mio. kr. I juni 2007 meddelte Schaumann Holding A/S, at dette selskab ønskede at søge lånet konverteret til egenkapital. Den faktiske konvertering fandt sted i december 2007, og Schaumann Properties A/S erhvervede i løbet af 2007 tillige de resterende 13 % af aktierne i Schaumann Development A/S fra Schaumann Holding A/S.

Den 13. maj 2007 blev der afholdt møde med deltagelse af bl.a. Jens Schaumann og Jørgen Brændstrup vedrørende Schaumann Østerfælled A/S. Af mødereferatet, der er udarbejdet af Jørgen Brændstrup, fremgår, at formålet med mødet var videre drøftelse af finansieringsstrukturen i Schaumann Østerfælled A/S. I mødereferatet er endvidere anført bl.a.:

”Salgs/udlejningssituationen

Aktuelt er der alene frasolgt parkeringsdelen. Der pågår drøftelse om salg af ungdomsboligerne. Samlet er der p.t. 80 lejligheder ledige. Udsprunget af det træge salg pågår drøftelser med Q Management om samlet udlejning som servicede lejligheder. Q Management har kontakter til blandt andet Novo Nordisk; Mærsk m.fl.

Udlejningsniveauet vurderes aktuelt at ligge i niveau kr. 1.200/etm. Serviceret forventes en leje i niveau kr. 1.400/etm, idet den højere videreudlejningspris Q Management vil beregne ikke vurderes at påvirke den samlede sag negativt. Udlejning som servicede lejligheder vil samtidig afstedkomme at lejlighederne kontinuerligt fremstår velapterede. Det vil i givet fald blive indbygget en klausul omkring mulighed for fremtidigt salg af lejlighederne.

Finansieringsstruktur

JS ønsker i lyset af de ændrede markedsvilkår at 'tage projektet' af markedet for ejerlejligheder, fortsætte sagen som udlejningsprojekt indtil videre og opnå en ændret finansieringsstruktur for projektet. JS har i forlængelse heraf fremsat forslag om

- at banken yder Schaumann Holding A/S et lån på kr. 400 mio.
- at Schaumann Holding A/S udlåner beløbet til børsnoterede Schaumann Properties A/S som et konvertibelt lån
- at Schaumann Properties A/S videre udlåner beløbet via de respektive ejerselskaber således at Schaumann Østerfælled A/S kan tilbagekøbe og afnotere det udstedte obligationslån og indfri selskabets kredit i banken
- at Schaumann Østerfælled A/S yderligere ønsker at afdække muligheden for at konvertere det nuværende realkreditlån til et indekslån hvor forrentningen følger de indekserede lejer - sandsynligheden herfor er uvis
- at lånet til Schaumann Holding A/S ydes mod transport i det konvertible lån til Schaumann Properties A/S (herunder eventuelle frugter ved en konvertering) samt en afdækning af muligheden for at de netop af Schaumann Properties A/S erhvervede aktier i Schaumann Development A/S ligges til sikkerhed for Schaumann holding A/S' lån i banken. Ved en vis afvikling forventes sikkerheden i Schaumann Development A/S frigivet
- at lånet ydet til Schaumann Holding A/S forrentes med samlet kr. 10 mio. årligt. Dette henstår idet JB gjorde det klart at en rente under Cibor 3 med et aftalt tillæg ikke er realistisk, omvendt kan en del af tillægget alt andet lige aftales som løbende oprullet rente

Konklusion

JS vedstår sig med modellen koncernens kommitment i sagen. Det foreslåede lån og vilkår herfor skal detailforhandles med henblik på at tage højde for mulige udfald under forskellige fremtidige markedsf forhold.

Opfølgning

- modellen viderebearbejdes
- - JS tager kontakt til koncerndirektør Karsten Knudsen, Nykredit”

Som det fremgår heraf, ønskede Jens Schaumann at ændre projektet således, at det i lyset af de ændrede markedsvilkår indtil videre blev fortsat som et udlejningsprojekt, ligesom han ønskede at opnå en ændret finansieringsstruktur for projektet. Mødereferatet var vedlagt et oplæg til en ændret finansieringsstruktur i Schaumann Østerfælled A/S. I oplægget er anført bl.a., at baggrunden for ændringen i finansieringsstrukturen var stærkt faldende omsætning i det københavnske ejerlejlighedsmarked til vigende priser, der nødvendiggjorde en ændring af finansieringsstrukturen i Schaumann Østerfælled A/S, idet det forudsatte cash flow i den daværende struktur var baseret på et betydeligt løbende frasalgt af ejerlejligheder til uændrede eller let stigende priser. Af det vedlagte budget

for 2007 til 2016 fremgår, at der ville være et positivt nettoresultat fra 2010, og at dette kunne henføres til årlige opskrivninger af Østerfælled-ejendommens værdi med 4 %.

Der blev den 20. juni 2007 afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. Det fremgår af referatet bl.a., at Jørgen Brændstrup orienterede om, at der blev arbejdet med en refinansieringsmodel for Østerfælled-ejendommen, hvor det fortsat kun var solgt én lejlighed.

Den 3. juli 2007 modtog Jørgen Brændstrup fra Anders Halberg, Schaumann-koncernen, en mail vedhæftet et udkast til en såkaldt "step plan" benævnt "Schaumann Østerfælled A/S, Omstrukturering af passiverne" med budgetmodel.

I et notat af 4. juli 2007 fra Erhvervsafdelingen til Kreditkomitéen gav Jørgen Brændstrup en status for drøftelser med Schaumann Holding A/S og Schaumann Østerfælled A/S om restrukturering af Schaumann Østerfælled A/S. I notatet er anført bl.a.:

"Status

...

Markedets opbremsning samt en mere psykologisk faktor i relation til konvertering af bebyggelsen fra udlejningsejendom til en ejerlejlighedsejendom har - sammen med det tilsyneladende faktum, at lejlighederne synes prissat skævt i forhold til markedet - bevirket, at ejendommen synes overudbudt. Sideløbende er den samlede 'klump' af tomme lejligheder (84) søgt udlejet til Q Management A/S - der forstår apteret udlejning til virksomheder m.fl. - denne udlejning har endnu ikke kunne lukkes.

Schaumann koncernen, repræsenteret ved ejer og direktør Jens Schaumann, har vedkendt sig problemkomplekset i sagen og søgt en rekapitalisering af Østerfælled gennem en variation af løsningsmuligheder - udstedelse af indekslån til 2,5% stående; delsalg af sagen til interessenter, der kunne have fordel i løbende pasning og administration, og via ejendomsmægler Peter Vinther (Sadolin & Ahlbæk) kontakt til Pensionskasser. Yderligere er der perifert kontakt til repræsentant for en New York baseret pensionsfond.

Det manglende frasalg af lejligheder medfører sammenholdt med renteutviklingen, at Østerfælled vil løbe tør for likviditet i 4. kvartal 2007 set overfor at markedet i bred forstand forholder sig afventende til sagen.

Bankens drøftelser med Schaumann

Drøftelserne med Jens Schaumann har centreret sig om en refinansiering af Østerfælled i form af tilførsel af kr. 400 mio. til indfrielse af de i forbindelse med etableringen optagne obligationslån og bankfinansiering.

Kapitalen tænkes frembragt i form af et stående lån kr. 400 mio. ydet til Schaumann Holding A/S, der indirekte videreudlåner provenuet til Østerfælled. Lånet ydes i princippet med uændret sikkerhedsstillelse i form af fuldt pant i Østerfælled, *samt* yderligere tredjemandssikkerhed i form af aktierne i det af det børsnoterede Schaumann Properties A/S 100% ejede datterselskab Schaumann Development A/S.

Faciliteterne ydes uændret *uden* personligt gældsansvar fra Jens Schaumann, der dog indirekte gennem Schaumann Holding A/S' 'gældsovertagelse' fra Østerfælled kommitter sig til sagen gennem 'medhæftelse' og delvis pantsætning af hans øvrige forretning. Pantet i 'Development' frigives ved afvikling af kr. 200 mio.

Lånet til Schaumann Holding A/S er drøftet baseret på, at afvikling primært skal ske gennem realisation af Østerfælled. Forrentningen baseres på Cibor 3 med tillæg af 1,50% p.a. idet Schaumann Holding A/S maksimalt vil binde sig for en årlig betaling kr. 15 mio. (kr. 20 mio. er krævet) Den resterende rente op-rulles.

Nykredit er indstillet på at opretholde sine lån i Østerfælled såfremt den halvdel der aktuelt ikke er fast-renteafdækket gøres fastforrentet, *samt* at Nykredit føler sig betrygget i, at renterne kan erlægges i 10 år frem baseret på en ren udlejningscase. Nykredit kan ikke etablere et indekslån og ønsker nødtigt at skulle revurdere ejendommene i det nuværende marked.

Som ren udlejningscase de første 5 år beregnes på givne vilkår et likviditetsbehov i Østerfælled kr. 150 mio.

Schaumann Holding A/S ønsker i forlængelse af refinansieringen at gennemføre en kapitaludvidelse i Schaumann Properties A/S på op til kr. 900 mio. gennem gældskonvertering for kr. 650 mio. og nyttegning kr. 250 mio., hvoraf kr. 150 mio. ønskes tegningsgaranteret af Ambk mod at kr. 150 mio. af provenu nedbringer Schaumann Holding A/S' lån til banken. Schaumann mener at kunne forhåndstegne kr. 100 mio.

Handlingsalternativer

Med forløbet er det en uofficiel hemmelighed at ejendommen er problematisk, hvorfor ro omkring ejendomme er påkrævet. En refinansiering vil tilsikre denne ro og 'gen'etablere forhandlingsstyrke i de fortsat realisationsbestrebelsers.

På den korte bane er der derfor 3 handlingsalternativer

- indgå ovennævnte refinansiering og aftale med Nykredit at de lader ikke betalbare renter oprulle og derigennem reelt stiller kredit kr. 150 mio. til rådighed; alternativt aftaler en relativ fordeling ud fra bruttoengagement Nykredit/Ambk 74/26
- indgå ovennævnte refinansiering og stille kredit kr. 150 mio. til rådighed for Østerfælled mod andel i up side
- indtræde i pantet og etablere administration, håndtering, udlejning og løbende frasalg

Det bør være i såvel Nykredits som vores interesse, at ejerskabet forbliver i Schaumann-regi under tæt opfølgning; en opfølgning, der med refinansieringen indeholder yderligere incitament for Schaumann-koncernen. Nykredit bør, sagens størrelse og den krævede rentesikring taget i betragtning, kunne motiveres til forholdsmæssigt at være i udlæg med den efter refinansieringen af Østerfælled manglende likviditet.

Sammen med Nykredit skal der opstilles krav til videre handlingsplan og opfølgning herpå.

Ved en efterfølgende konvertering af Schaumann Holding A/S' lån til Schaumann Properties A/S vil aktierne blive krævet pantsat. Etablering af en tegningsgaranti skal i meget væsentligt omfang forud være forhåndstegnet - dels fordi vores engagement worst case vil blive konverteret fra udlån til aktiebeholdning, dels fordi vi ikke ønsker bankens beholdning af ejendomsaktier eksponeret i denne form. Kan der etableres grundlag for en forhåndstegning således at en tegningsgaranti er af mere teknisk karakter, bør vi i den samlede interesse være positive heroverfor.

Som et led i hele processen ønsker Schaumann Properties A/S at købe EKS ApS (Erik Skjødt) ud af Østerfælled Holding A/S for at opnå sambeskatning.

Konklusion

Det anbefales, at Schaumann Holding A/S søges endeligt motiveret til at gennemføre en refinansiering af kr. 400 mio. i Østerfælled gennem låneoptagelse på de overfor skitserede vilkår, herunder en maksimering af den løbende betalbare rente til minimum kr. 15-20 mio.

Nykredit bør søges tilskyndet til at være i udlæg med det herefter løbende likviditetsunderskud i Østerfælled med oprykkende pant efter deres første prioritets lån og minimum med en risikofordeling pro rata i forhold til brutto engagement (Nyk/Ambk - 74/26).

Sammen med Nykredit skal der opstilles krav til handlingsplan for Østerfælled, håndtering, udlejning og salg samt opfølgning herpå.

En efterfølgende konvertering til aktiekapital i Schaumann Properties A/S skal dokumenteres, og i relation til en ønsket tegningsgaranti skal denne sandsynliggøres forhåndstegnet.

Alle realisationsmuligheder skal forfølges.”

Der var herefter i juli 2007 løbende korrespondance mellem Jørgen Brændstrup og Jens Schaumann om en refinansiering, og Schaumann-koncernen fremkom herunder med en step plan af 6. juli 2007 benævnt ”Refinansiering af Schaumann Østerfælled A/S”.

Den 15. august 2007 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. Det fremgår af referatet, at Østerfælled-egendommen blev drøftet, og at projektet stod med et likviditetsproblem. Det fremgår endvidere, at der blev drøftet en løsningsmodel med Jens Schaumann, og at Nykredit, som havde realkreditlånet på 1,1 mia. kr., også fulgte sagen nøje. Endelig fremgår det, at der blev arbejdet intenst med udlejning af de ledige lejligheder med henblik på at skabe likviditet til at honorere rentebetalingen, at Amagerbanken ville forsøge at tilbagekøbe de børsnoterede obligationer og afnotere dem, og at banken drøftede forskellige scenarier.

Der var i august og september 2007 korrespondance mellem Amagerbanken og advokat Peer Meisner, der repræsenterede Schaumann-koncernen, om en model for refinansieringen. Ved mail af 16. september 2007 skrev Jørgen Brændstrup til Jens Schaumann bl.a., at det var helt afgørende, at Jens Schaumanns organisation ville bakke projektet op, ligesom det var opfattelsen, at projektet skulle have den fornødne ro for, at værdierne kunne komme til udtryk, og at den ro skulle sikres, inden likviditeten slap op. På denne baggrund appellerede Jørgen Brændstrup til, at der blev skredet til handling i relation til indgåelse af de påkrævede aftaler i relation til en restrukturering af projektets finansiering.

Ved Management Summary af 17. september 2007 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der vedrørende Schaumann Østerfælled A/S foreløbigt ansøgt om refinansiering af den daværende driftskredit på 225 mio. kr. samt obligationslån på 175,6 mio. kr. ved etablering af et nyt udlån samt ny driftskredit (Del 1). Det fremgår af forsiden, at den foreløbige ansøgning blev behandlet på bestyrelsesmøde den 18. september 2007 og efterfølgende telefonmøde den 28. september 2007, og at det blev efterfølgende modtaget på Kreditkontoret den 29. november 2007. Der er afgivet forklaringer om, hvorvidt dette Management Summary blev behandlet på Kreditkontoret og i Kreditkomitéen. I dette Management Summary er anført bl.a.:

”Foreløbig ansøgning

Refinansiering af nuværende driftskredit kr. 225 mio. samt obligationslån kr. 175,6 mio. ved etablering af

• nyt udlån	kr. 400.000.000	henstår u/afvikling frem til 1.10.2022
forrentet med 5% p.a.
• ny driftskredit	kr. 30.000.000	budgetteret likviditetsunderskud 1 år frem;
forventes forhøjet årligt med ca. kr. 30,0 mio.
over de næste 4 år; ny ansøgninger vil i givet fald
fremkomme, idet der skal gives betinget for-
håndstilsagn i henhold til budget

Sikkerhedsstillelse:

- kr. 400 mio. ejerpant i ejendommen næst efter nuværende Nykredit-lån, ca. kr. 1,3 mia.; pantet rykker for det løbende likviditetsunderskud
- uændret pant i aktiekapitalen i Schaumann Østerfælled A/S
- selvskyldnerkaution af Østerfælled Holding A/S for udlån kr. 400 mio.; kautionen sikres ved kontant indestående kr. 400 mio.

Engagementet konsolideres fremover med Schaumann Koncernen, uanset Schaumann Koncernen alene ejer 49% af Østerfælled, og uanset at ejendommen administreres af Dan Ejendomme A/S.

Baggrund for refinansieringen

Som følge af opbremsningen i boligomsætningen, herunder salg af lejligheder i København, er det ikke lykkedes Schaumann Østerfælled A/S at sælge det krævede antal boliger fra, for at have sammenhæng i likviditeten.

...

Udlejning til de aktuelt markant højere priser vil understøtte ændringen i beboersammensætningen og dermed bringe bebyggelsen tættere ind i et traditionelt, klassisk Østerbro-miljø.

*Økonomi**Budgetteret investering- og finansieringsplan april 2006*

Købesum, ejendom	kr. 1.415,0 mio.	Max. Realkreditlån (80%)	kr. 1.132,0 mio.
Stempel, skøde	kr. 8,4 mio.	Bank (træk. 209,4 mio.)	kr. 225,0 mio.
Rådgivere	kr. 5,0 mio.	Obligationslån	kr. 90,0 mio.
Stempel, pantebreve	<u>kr. 15,6 mio.</u>	Obligationslån	kr. 90,0 mio.
Investering, i alt	kr. 1.535,0 mio.		
		Finansiering i alt	kr. 1.535,0 mio.
		Fremmedfinans. netto	kr. 1.519,4 mio.
		svarende til	kr. 35.078 / etm

Realiseret investering- og finansieringsplan september 2006

Købesum, ejendom	kr. 1.415,0 mio.	Egenfinansiering	kr. 44,5 mio.
Schaumann /		Max. realkreditlån (80%)	kr. 1.135,0 mio.
merpris ejd.	kr. 75,2 mio.	Bank (træk. 164,8 mio.)	kr. 225,0 mio.
Stempel, skøde	kr. 0,0 mio.	Obligationslån	kr. 175,6 mio.
Rådgivere	kr. 0,0 mio.		
Stempel, pantebreve	kr. 18,2 mio.		
Etableringsomk.			
i øvrigt	kr. 11,5 mio.		
<u>Likviditetsreserve</u>	<u>kr. 60,2 mio.</u>		
Investering, i alt	kr. 1.535,0 mio.	Finansiering, i alt	kr. 1.580,1 mio.

Fremmedfinans. netto	kr. 1.475,4 mio.
svarende til	kr. 34.062 / etm

...

Under givne forudsætninger omkring primært lejeindtægter, frasalgstakt og forretningsniveau var der oprindeligt budgetteret med likviditetsoverskud og løbende nedbringelse af bankfinansieringens max. kr. 225,0 mio. i såvel 2006 som 2007 samt fuld nedbringelse i løbet af 2008, hvorefter der skulle være overskudslikviditet frem til 2016, hvor al finansiering var budgetteret indfriet og egenkapitalen opgjort til kr. 311 mio., heraf kr. 276 mio. placeret i de resterende 78 lejligheder.

Som følge af det manglende salg budgetteres nu alene på baggrund af udlejning med et likviditetsunderskud i niveau kr. 30 mio. for 2008 og herefter ca. kr. 25 mio. årligt i budget frem til og med 2012. Kan der alligevel løbende sælges et vis antal lejligheder, vil det naturligvis forbedre likviditeten væsentligt.

Risiko

Risikoen i engagementet består uændret i, om der er tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne, nu realkredit og bank.

Likviditeten fremskaffes uændret via

- lejeindtægterne, der er indeksregulerede i forhold til NPI og som ved genudlejning i stedet for salg af opsagte lejemål reguleres til markedsleje
- salgsprovenuier, når der igen kommer gang i salget af ejerlejligheder i København; aktuelt budgetteres der ikke med salgsprovenuier

Udgifter består primært i renteudgifter til

- realkreditfinansiering; renten er sikret på i gennemsnit 5,04% jf. budget
- banklånet; renten tilbydes som en fast rente på 5,0% i lånets løbetid; differencen op til cibor 3 + 1,25% forudsættes at indgå som en upside til afregning, såfremt likviditeten giver mulighed herfor

Herudover består der en eventualrisiko for at kautionisten i fald banken ikke dækker det løbende likviditetsbehov kan påberåbe sig bristede forudsætninger.

Væsentligste risikofaktorer er fortsat renteudviklingen og salgstakten - samt nu tillige niveau for genudlejningslejen, idet DanEjendomme anses som en fuld professionel administrator af ejendommen.

Derudover om værdiansættelsen af ejendommen kan fastholdes. Pr. 30.6.2007 er ejendommen bogført til ca. kr. 34.200 pr. etm svarende til en startforrentning på knapt 3,0% i forhold til budgetteret lejeindtægt for 2008. Aktuelt udbydes ejerlejligheder på Østerbro til i snit godt 37.000 pr. etm (beregnet på 579 boliger jf. Boliga).

Konklusion

Lejlighedskomplekset Øster Fælled anses fortsat for attraktivt beliggende på arealerne for den tidligere Østerbro Kaserne. Komplekset indeholder desuden parkerings- og indkøbsmuligheder.

Selv i det nuværende marked, hvor pris- og salgsudvikling for ejerlejligheder har været faldende gennem de seneste kvartaler anses nettoerhvervspris ca. kr. 34.000/etm for at levne en vis margin i relation til det aktuelle prisniveau for ejerlejligheder på Østerbro.

...

Det er afgørende for sammenhængen i projektet Østerfælled, at der skabes ro omkring projektet, at der etableres en finansiell struktur, der understøtter en længere løsningshorisont og at der herigennem opnås/reableres en normaliseret placering i markedet.

Baseret på beliggenheden, markedsbestemt og pristalsreguleret lejefastsættelse sammenholdt med forventningen om, at der indenfor en 5-årig periode på ny vil være en rimelig omsættelighed på ejerlejligheder på Østerbro indstilles refinansiering og forhøjelse som ansøgt.”

Ved Management Summary ligeledes af 17. september 2007 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der vedrørende Schaumann Holding A/S ansøgt om udlån af 400 mio. kr. på anfordring indtil 1. oktober 2017 (Del 2). Det fremgår af forsiden, at også denne lånesag blev behandlet på bestyrelsesmødet den 18. september 2007 og efterfølgende telefonmøde den 28. september 2007, og at det blev efterfølgende modtaget på Kreditkontoret den 29. november 2007. I dette Management Summary er anført bl.a.:

”Foreløbig ansøgning

- udlån til Schaumann Holding A/S kr. 400.000.000 på anfordring indtil 01.10.2017

Provenuet videreudlånes til Schaumann Properties A/S, der videreudlåner nedad i koncernen til Østerfælled Holding A/S, som herefter pantsætter beløbet til sikkerhed for kautionsforpligtelse overfor Aamagerbanken vedr. lån stort kr. 400,0 mio. ydet Schaumann Østerfælled A/S jf. separat låneansøgning.

Sikkerhedsstillelse

- transport i tilgodehavende kr. 250. mio. I/Schaumann Properties A/S iht. aftale om ansvarligt, begrænset til kr. 200 mio. - alternativt pant i de aktier man måtte erhverve, såfremt det ansvarlige lån konverteres til aktier, hvilket er forventeligt
- nedbringes lånet, nedbringes sikkerhedsstillelsen med et tilsvarende beløb

Andre vilkår

- lånet er afdragsfrit i 15 år, men kan indfries helt eller delvist til kurs 100 til enhver tid
- lånet forfalder dog til fuld indfrielse ved bortfald af Schaumann Østerfælled A/S' kautionsforpligtelse for lån kr. 400 mio. I/Schaumann Østerfælled
- lånet forrentes med 5,0% p.a. i løbetiden; indestående på sikringskonto I/Schaumann Østerfælled A/S forrentes tilsvarende
- der indbetales kvartalsvist kr. 5 mio. til dækning af renten
- så længe renten inddækkes rettidigt er banken uberettiget til at opsige låneaftalen og foretage modregning; dog ikke hvis debitor kommer under konkursbehandling m.v. jf. bankens alm. Betingelser
- påberåber banken sig misligholdelse er fristen for afværgelsesmuligheder forlænget fra lovmæssigt foreskrevne 1 uge til 8 uger

...

Risiko

Schaumann Koncernen har i sin 3-årige levetid gennemgået en meget ekspansiv udvikling indenfor såvel bolig, erhverv og investeringsaktivitet samt opbygget en organisation på nu 41 medarbejdere over kort tid. Styling af projekterne i et omskifteligt marked er helt afgørende for succes og for opretholdelse af substansen i balancen.

Projekter stillet til sikkerhed af Schaumann Development A/S anses for at indeholde forsvarlig margin til usikkerhed. Der er tale om projekter som banken i en worst case situation vil kunne færdiggøre i samspil med andre relationer i ejendomsmarkedet.

De projekter vi har kendskab til og har deltaget som finansier for har været styret uden problemstillinger.

...

Konklusion

Ansøgte baseres primært på Schaumann Holding A/S' kapitalforhold. Koncernens igangværende og kommende ejendomsprojekter og anses for at skabe basis for den påtagne renteforpligtelse. Samlet vurderes udviklingen i Schaumann Koncernen at skabe risikomæssig afdækning.

Der er tale om en formålsbestemt finansiering der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik. Der lægges vægt på, at Schaumann Koncernen egenhændigt ønsker at styrke Østerfælledsagen. Baseret på den hidtil opbyggede erfaring og en vurdering af, at banken i en nedbrudssituation kan styre færdiggørelsen af projekterne, indstilles ansøgte til bevilling.

Den samlede koncern følges tæt.”

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 18. september 2007, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup, at direktionen omdelte den foreløbige ansøgning vedrørende Schaumann Østerfælled A/S, og at det blev oplyst, at der ville blive afholdt møde herom den kommende mandag, hvorefter bestyrelsen ville blive orienteret om forløbet af dette møde som supplement til den foreløbige ansøgning.

Den 28. september 2007 blev der afholdt telefonisk bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor det eneste punkt på dagsordenen var behandling af bevillingssagen vedrørende Schaumann-koncernen. Samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, idet Henrik Zimino dog først tiltrådte mødet et kvarter efter dets begyndelse, og mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. I referatet er anført bl.a.:

”Knud Christensen orienterede indledningsvis om hans og Jørgen Brændstrups drøftelse den 24. september 2007 med Karsten Knudsen, der er indtrådt som bestyrelsesformand for Nykredit Bank og den nye direktør i Nykredit Bank Bjørn Damgaard Mortensen. På mødet havde Nykredit ønsket garanti for likviditet 5 år frem, og banken havde bedt Nykredit overveje, om de i stedet ville give henstand med renter.

Karsten Knudsen havde efterfølgende henvendt sig telefonisk til Knud Christensen og meddelt, at Nykredit ikke ville give henstand med renter, men havde frafaldet kravet om likviditetsgaranti, hvilket Knud Christensen konkluderede som en imødekommende gestus.

Knud Christensen sammenfattede, at sagen var gennemforhandlet med Jens Schaumann og hans rådgivere, og det var vurderingen, at Jens Schaumann ikke ville lægge navn til at vælte sagen i dagens marked, og derfor heller ikke ville løbe fra tingene.

Bankens mål var som beskrevet, snarest at indfri de obligationer, hvor banken har hovedparten og etablere sikkerhed ned i Schaumann Østerfælled A/S og kredit op i Schaumann Holding A/S, for på denne måde, at skubbe commitments op i Holding-selskabet.

Formanden fremhævede, at såfremt der ikke skabes en løsning vil der kunne opstå misligholdelse fra Jens Schaumanns side i forhold til Nykredit, med heraf følgende risiko for, at banken taber et betydeligt beløb. Det er ikke p.t. forventningen, at banken i en tvangssituation kan disponere dette ejendomskompleks uden tab.

Knud Christensen supplerede, at det i dagens marked ville være at foretrække at få lukket sagen ned i fred og ro, samtidig med at banken undgår at blive ejer af en stor ejendom.

På formandens forespørgsel vedrørende den økonomiske status i Schaumann koncernen kunne Jørgen Brændstrup oplyse, at Schaumann Holding er helt afhængig af Schaumann Properties A/S, som er et børsnoteret selskab, der netop har aflagt halvårsregnskab. Banken har en tro på, at Schaumann Properties kan generere den i notatet beskrevne likviditet om end der naturligvis altid er risikomomenter.

I forlængelse af en drøftelse af pant og modregningsret besluttedes det, at den juridiske holdbarhed i hele grundlaget vurderes ved ekstern bistand.

For god ordens skyld bemærkedes det, at det i materialet nævnte krav om back-up garanti ikke bliver aktuelt, idet der ved en nærmere vurdering af Frederikssundsvej projektet ikke er krav om konsolidering.

Det var formandens indstilling, at banken går ind i modellen som forelagt, under forudsætning af, at det med ekstern bistand vurderes holdbart i en nedbrudssituation. Sagen kunne drøftes senere på et bestyrelsesmøde, men formanden udbad sig hvert enkelt bestyrelsesmedlems tilkendegivelse.

Der var fuld opbakning til formandens indstilling og dermed enighed om, at der arbejdes videre på de forelagte forudsætninger og vilkår.

Knud Christensen bemærkede afslutningsvis, at der arbejdes aktivt på at finde en professionel partner på engros ejendomsmarkedet, samt at banken presser på med udlejning m.v.

Afslutningsvis orienterede Knud Christensen kort om markedssituationen i forbindelse med den såkaldte "likviditetskrise". I banken føler vi os samlet set tilpasse, men de nugældende forhold vil ikke umiddelbart høre op."

I henhold til bestyrelsens beslutning om at få den juridiske holdbarhed af den drøftede refinansiering vurderet ved ekstern bistand anmodede Amagerbanken advokat Henrik Sjørsløv om hans juridiske vurdering af den drøftede refinansiering. Ved brev af 9. oktober 2007 til Amagerbanken fremkom advokat Henrik Sjørsløv med sin juridiske vurdering, og i brevet er anført bl.a.:

"Amagerbanken har i forbindelse med den påtænkte refinansiering i Schaumann-koncernen anmodet om min juridiske vurdering af følgende forhold:

1. *Hvorledes er banken stillet, såfremt Schaumann Østerfælled A/S sælges.*
2. *Hvorledes er banken stillet, såfremt Schaumann Østerfælled A/S kommer i vanskeligheder.*
3. *Hvorledes er banken stillet, såfremt et af selskaberne i kæden over Schaumann Østerfælled A/S kommer i vanskeligheder.*
4. *Hvorledes er banken stillet, såfremt aktivet (ejendommen Østerfælled Torv) sælges af Schaumann Østerfælled A/S.*

...

1. Executive Summary

...

Med den foreslåede refinansieringsplan tilsigtes den væsentligste debitorrisiko flyttet fra det nederste lag i Schaumann-koncernen – Schaumann Østerfælled A/S – til det øverste lag – Schaumann Holding A/S. Dette sker ved Schaumann Holding A/S' optagelse af lån på 400 MDKK i Amagerbanken og videudlån af samme beløb gennem en række koncernselskabet til Østerfælled Holding A/S til dækning af Schaumann Østerfælled A/S' samtidige optagelse af lån på tilsvarende 400 MDKK i banken.

Refinansieringsplanen indebærer at de med bankens nuværende engagement med Schaumann Østerfælled A/S forbundne risici minimeres. Samtidig indebærer refinansieringsplanen nogle andre risici end

den nuværende lånestruktur, herunder særligt en risiko for at de enkelte selskaber i Schaumann-koncernen kan disponere over den koncernudlånte fordring på 400 MDKK i strid med bankens interesser. Der etableres alene i begrænset omfang restsikkerhed for det nye lån til Schaumann Holding A/S. En uddybende beskrivelse af de med engagementet forbundne nuværende og fremtidige risici af juridisk karakter er indeholdt nedenfor i afsnit III og IV.

Derudover frembyder finansieringsplanen den vanskelighed, at Schaumann Holding A/S' udlån på 400 MDK til Schaumann Properties A/S forudsættes konverteret til aktier i sidstnævnte selskab. Dette indebærer, at likviditeten reelt ikke vil kunne flyde frit fra Schaumann Properties A/S til Schaumann Holding A/S til brug for sidstnævnte selskabs forudsatte løbende afvikling af gælden til Amagerbanken i takt med Schaumann Østerfælled A/S' afvikling af sin gæld til banken.

...

5. Øvrige væsentlige forhold

...

Som ligeledes nævnt ovenfor forudsættes det af Schaumann Holding A/S optagne lån på 400 MDKK anvendt af dette selskab til aktietegning i Schaumann Properties A/S. Dette vanskeliggør imidlertid reel opfyldelse af den af Schaumann Holding A/S i allongen til låneaftalen påtagne forpligtelse til løbende at nedbringe lånet til banken.

I det omfang der ikke længere vil bestå et låneforhold mellem Schaumann Holding A/S og Schaumann Properties A/S vil en kapitalafgang fra Schaumann Properties A/S til Schaumann Holding A/S således alene kunne ske ved deklareret af udbytter, kapitalnedsættelse eller likviditetsprovenu. Likviditet kan således ikke længere frit tilgå Schaumann Holding A/S fra Schaumann Properties A/S, hvilket vanskeliggør Schaumann Holding A/S' opfyldelse af sin forpligtelse over for banken til nedbringelse af lånet på 400 MDKK i takt med frigivelse af kautionen/sikringskontoen fra Østerfælled Holding A/S.

I denne forbindelse bemærkes, at den senest offentliggjort årsrapport for Schaumann Holding A/S ikke viser et likviditetsberedskab, der umiddelbart muliggør en nedbringelse af det nye lån som forudsat."

Ved mail af 29. oktober 2007 til bl.a. Jørgen Brændstrup og Jens Schaumann orienterede Hans Christian Steglich-Petersen, Schaumann-koncernen om status for uge 43 vedrørende udlejning og salg på Østerfælled Torv. I mailen er anført, at i forhold til udlejningsbudgettet på 40 stk. for hele 2007 havde man på daværende tidspunkt udlejet 61 lejligheder, og at der var solgt tre lejligheder til en gennemsnitspris på "49.592,- kr. pr. kvm. tinglystareal (nettoareal), kostprisen udgør 39.125,- kr. pr. kvm. tinglystareal (nettoareal)".

I efteråret 2007 pågik der løbende dialog om udfærdigelse af de nødvendige dokumenter til refinansieringen. Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 31. oktober 2007, som samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog i, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup, at det blev oplyst, at den eksterne advokatbistand med vurdering af løsningsmodellen ikke havde ændret ved hovedstrukturen, og at den juridiske model, som var beskrevet for bestyrelsen på mødet den 28. september 2007, hang sammen.

Et af dokumenterne i refinansieringen var budgettet for Schaumann Østerfælled A/S for perioden 2007-2022 ("genopretningsperioden"), der skulle være et bilag til låneaftalen mellem Schaumann Holding A/S og Amagerbanken. Amagerbanken modtog første udkast hertil den 13. november 2007, og John Weibull skrev ved mail af 13. november 2007 til Annette Hansen og Jørgen Brændstrup herom, at budgettet var "stærkt uambitiøst og dertil (muligvis) mangelfuldt/fejlbehæftet", samt at det fremsendte "kan naturligvis ikke opfylde den mission budgettet i forhold til aftalekomplekset er tiltænkt". Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 14. november 2007,

som samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog i, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup, at Jørgen Brændstrup redegjorde for, at banken var i de afsluttende drøftelser med Schaumann-koncernen omkring det budget, der var en integreret del af de faciliteter, som bestyrelsen tiltrådte på mødet den 28. september 2007. Der var i tiden herefter yderligere korrespondance mellem Jørgen Brændstrup, Jens Schaumann, advokat Peer Meisner og John Weibull om budgettet, og Jørgen Brændstrup modtog den 26. november 2007 et budget for genopretningsperioden af 26. november 2007.

Den 29. november 2007 skrev adm. direktør Knud Christensen og Jørgen Brændstrup til Nykredit og orienterede om, at der var skabt grundlag for at indgå aftalekompleks med Schaumann Holding A/S og Schaumann Østerfælled A/S, således at Schaumann Østerfælled A/S kunne indfri de udstedte obligationer og refinansiere sin bankgæld. I brevet er yderligere anført bl.a.:

”Aftalekomplekset bygger således på to grundlæggende forudsætninger i relation til Nykredit, nemlig at Nykredit vil forholde sig afventende i sagen så længe ydelser på de ydede lån erlægges og at Nykredit, som tidligere aftalt, anerkender at salgssummen ved frasalg af lejligheder i projektet anvendes til forholdsmæssig afvikling i prioritetsorden, således at Nykredit ved frasalg afvikles svarende til de af Nykredit belånte 80% af anskaffelsesprisen på de respektive lejligheder.

Den tætte gensidige kommunikation i denne sag vil helt naturligt blive opretholdt.

Vi finder med ovennævnte, at vedlagte aftalekompleks til fulde lever op til det drøftede. For god ordens skyld imødeser Nykredits bekræftelse på førnævnte forudsætninger for aftalekompleksets indgåelse.”

Ved brev af 4. december 2007 svarede Nykredit, at de havde noteret sig, at der var fundet en løsning, som dannede grundlag for fortsat rettidig betaling af terminsydelser på Schaumann Østerfælled A/S' lån i Nykredit.

Den 6. december 2007 sendte Amagerbanken et tilsagnsbrev til Schaumann Østerfælled A/S med tilbud om omlægning af finansiering i form af et lån på 400 mio. kr. samt en driftskredit på 35 mio. kr. I tilsagnsbrevet er anført bl.a.:

”Anvendelse af provenu

Lån stort kr. 400 mio. tilbydes til indfrielse af nuværende obligationslån samt af nuværende finansiering i Amagerbanken.

Driftskredit stor kr. 35 mio. tilbydes til løbende drift af selskabet.

Afvikling

Lånet henstår afdragsfrit i 15 år, dog jf. nedenfor.

Driftskreditens maksimum genforhandles årligt, 1. gang senest 1. juli 2008 på baggrund af ajourført likviditetsbudget i forhold til det p.t. foreliggende budget for perioden 2007 - 2022.

Eventuelle provenuer efter afdrag til 1. prioriteten ved frasalg af de til sikkerhed for engagementet pantsatte ejendomme indgår i selskabets driftslikviditet indtil driftskrediten er fuldt indfriet. Herefter forudsættes provenuer, efter afdrag til 1. prioriteten samt evt. betalbar skat, anvendt til nedbringelse af lån stort kr. 400 mio.

Forrentning

Lånet forrentes med 5,00% p.a.

Driftskreditten forrentes med 5,00% p.a.

Renten tilskrives kvartalsvist bagud.

Succesfee

Som tidligere aftalt beregner banken sig ud over ovennævnte forrentning et succesfee svarende til 10% af nettoavancen i Schaumann Østerfælled A/S efter salg af den samlede lejlighedsportefølje.

For hver kr. 10,0 mio. der disponeres under driftskreditten øges succesfee'et med yderligere 0,5%, idet det samlede succesfee udsprunget af nettoavancen maksimalt kan andrage 15%.

Forud for beregning af succesfee'et opkræves en merrente svarende til forskellen mellem den på lån stort kr. 400 mio. tilskrevne rente på 5,00% p.a. og en rente svarende til cibor 3 + 1,25% p.a.

Succesfee's afregnes senest når den fulde ny bankfinansiering er indfriet, opgjort som 10% + tillæg jævnt over ovenfor af en avance beregnet som værdien af restlejligheder med udgangspunkt i en pris pr. etm svarende til gennemsnittet af de seneste 25 gennemførte handler med fradrag af restgæld på resterende realkreditfinansiering. Avancen kan naturligt først opgøres efter refundering af samtlige medgåede omkostninger i Schaumann Gruppen til servicering, administration og salg af de lejligheder der har skabt grundlag for tilbagebetaling af projektets bruttogæld.

Afregning af succesfee's kan alternativt og efter aftale eventuelt ske tidligere med udgangspunkt i samme beregningsmetode.

Sikkerheder

Til sikkerhed for engagementet forudsættes

- nyt ejerpantebrev kr. 35,0 mio. næst efter lån apr. kr. 1,135 mia. til Nykredit
- nuværende kr. 400.600.000 ejerpantebrev i ejendommen "Østerfælled", næst efter ovennævnte
- transport i nettoprovenuer ved frasalg af lejligheder for ejendommen
- pant i selskabskapitalen i Schaumann Østerfælled A/S

Til sikkerhed for lån stort kr. 400,0 mio. forudsættes desuden

- selvskyldnerkaution fra Østerfælled Holding A/S, der endvidere forudsættes
- fuldt kontant afdækket i form af indestående på pantsat sikringskonto, forrentet med 5,00% p.a.

Derudover forudsættes afgivet følgende erklæringer

- ikke-pantsætningserklæring vedr. ejendommen "Østerfælled"
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring fra Schaumann Østerfælled A/S
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring fra Østerfælled Holding A/S
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring fra Schaumann Investment A/S

Øvrige vilkår

Årsrapporter for Schaumann Østerfælled A/S forudsættes modtaget årligt senest 1. maj.

Banken modtager årligt og senest 1. november budget for det kommende år og senest 1. maj ajourført budget for det indeværende år, herunder likviditetsbudget for det indeværende år med henblik på revurdering af den løbende driftskredits maksimum, 1. gang senest 1. maj 2008 for året 2008, idet der ved vurderingen vil blive taget udgangspunkt i, at det ajourførte budget ikke afviger negativt i forhold til det oprindelige budget.

Banken modtager derudover løbende og minimum kvartalsvist relevante budgetopfølgninger for Schaumann Østerfælled A/S.

Det samlede træk på faciliteter ydet til selskaber og projekter i Schaumann Holding A/S koncernen kan til enhver tid maksimalt udgøre kr. 800 mio., hvorfor det vil være nødvendigt efter nærmere aftale at søge indgået en særskilt aftale omkring bankens finansiering af koncernen i øvrigt.

Etableringsomkostninger

Etableringsomkostninger vil favørmæssigt blive frafaldet.”

Der blev herefter indgået henholdsvis en låneaftale og en kreditaftale på de vilkår, der er anført i tilsagnsbrevet, samt udarbejdet de omhandlede sikkerhedsdokumenter i form af ejerpantebrev med pant i Østerfælled-egendommen for 35 mio. kr. næstefter Nykredit, håndpantætningserklæring, hvorved Østerfælled Holding A/S pantsatte indestående på sikringskonto til sikkerhed for selvskyldnerkautionen samt negative pledges fra Østerfælled Holding A/S og Schaumann Investment A/S.

Ligeledes den 6. december 2007 sendte Amagerbanken et tilsagnsbrev til Schaumann Holding A/S med tilbud om finansiering af lån fra Schaumann Holding A/S til Schaumann Properties A/S på 400 mio. kr. Der blev samme dag indgået en låneaftale med bilag 1 (Allonge til låneaftale) og 2 (Budget for Genopretningsperioden 2007-2012) samt udarbejdet den uigenkaldelig transport nævnt nedenfor. I bilag 1 (Allonge til låneaftale) er anført bl.a.:

”Forrentning

Schaumann Holding A/S indbetaler i en 15-årig periode fra lånets udbetaling kr. 5 mio. ultimo hvert kvartal til dækning af påløbne renter.

Opsigelse, misligholdelse og modregningsret

...

Afvikling

Lånet henstår afdragsfrit i op til 15 år.

Ved nedbringelse af Østerfælled Holding A/S' kautionsforpligtelse for bankens lån kr. 400,0 mio. ydet til Schaumann Østerfælled A/S, nedbringes nærværende udlån dog tilsvarende.

Ved frigivelse af Østerfælled Holding A/S' kautionsforpligtelse for bankens lån kr. 400,0 mio. ydet til Schaumann Østerfælled A/S, forfalder nærværende lån dog til fuld indfrielse.

Sikkerheder

Til sikkerhed for nærværende lån har Amagerbanken transport i kr. 200.000.000 af gældsbev på kr. 250.000.000 udstedt af Schaumann Properties A/S til Schaumann Holding A/S. Amagerbanken accepterer, at gældsbevet kan konverteres til aktier i Schaumann Properties A/S. Konverteres gældsbevet til aktier, får Amagerbanken i stedet for gældsbevet pant i de aktier, som konverteringen af de kr. 200 mio. af gældsbevet udmønter sig.

Sikkerhedsstillelsen i gældsbevet, alternativt aktierne frigøres, når lånet nedbringes. Således frigøres sikkerhedsstillelsen i sin helhed, når lånet nedbringes til kr. 200.000.000 eller derunder. Ved nedbringelser fra kr. 400.000.000 til de kr. 200.000.000 sker der en forholdsmæssig frigivelse af pantet. Nedbringes lånet eksempelvis fra kr. 400.000.000 til kr. 360.000.000 frigøres 20 % af sikkerhedsstillelsen.

Anvendelse af låneprovenu

Det er parternes fælles forudsætning, at Schaumann Holding A/S anvender låneprovenu kr. 400.000.000 til en kapitalforhøjelse i Schaumann Properties A/S. Afhængig af timingen indskydes de kr. 400.000.000 enten ved en kontant kapitalforhøjelse eller ved konvertering af gæld, hvis de kr. 400.000.000 tidsmæssigt er nået at blive udlånt (uden hæftelse) til Schaumann Properties A/S inden kapitalforhøjelsen.

Schaumann Properties A/S udlåner de kr. 400 mio. til Østerfælled Holding A/S. Østerfælled Holding A/S styrker sikkerheden for Schaumann Østerfælled A/S' engagement med Amagerbanken ved at afgive selvskyldnerkaution for kr. 400.000.000 af Schaumann Østerfælled A/S' ny lån hos Amagerbanken stort kr. 400 mio. Østerfælled Holding A/S sikrer opfyldelse af kautionens forpligtelse ved at pantsætte indestående på sikringskonto kr. 400.000.000 til Amagerbanken. Indlånsrenten på sikringskontoen vil være 5,00% p.a. Renten tilskrives kvartalsvist. Ved nedbringelse af det ny lån stort kr. 400 mio. frigives et hertil svarende beløb fra sikringskontoen.

Amagerbanken accepterer, at der fra pågældende sikringskonto med frigørende virkning til Østerfælled Holding A/S udbetales de renter, der optjenes af de indestående midler, forudsat at rentebeløbene samtidigt udlånes af Østerfælled Holding A/S til Schaumann Østerfælled A/S, og af Schaumann Østerfælled A/S anvendes til betaling af renter på det lån på op til kr. 400 mio – og kun dette lån – Schaumann Østerfælled A/S har hos Amagerbanken, og som er sikret af kautionen afgivet af Østerfælled Holding A/S.

Schaumann Østerfælled A/S

...

Det er et vilkår, for både lånet til Schaumann Holding A/S og for kautionen fra Østerfælled Holding A/S, at Amagerbanken, uden at kræve medhæftelse fra Schaumann Holding A/S eller datterselskaber af Schaumann Holding A/S, yder kredit til Schaumann Østerfælled A/S til nødvendig finansiering af dette selskabs løbende likviditetsunderskud i den igangværende genopretningsperiode i overensstemmelse med budget (bilag 2). Parterne vurderer mindst 1 gang årligt i fællesskab forsvarligheden i fortsat drift, hvilket altid vil være tilfældet, hvis budgettet er opfyldt indenfor +/- 10% målt på resultat før rente, skat, afskrivninger, og amortisering (EBITDA)". Hvis afvigelsen er større i negativ retning, skal Schaumann Gruppen være berettiget til efter egen vurdering gennem kontant indbetaling senest 3 uger efter, at resultatet foreligger al inddække mankoen, således at budgettet incl. dette er opfyldt inden for den angivne margin."

I bilag 2 ("Budget for Genopretningsperioden 2007-2022") af 26. november 2007 er anført bl.a.:

"Deloitte

Mortensen & Beierholm

*De uafhængige revisorers erklæring om faktiske resultater**Til bestyrelsen i Schaumann Østerfælled A/S*

Vi har udført de arbejdshandlinger, som blev aftalt med Dem, og som er angivet nedenfor vedrørende budgettet i bilag 2 til allonge til låneaftale nr. 5201 0214017 mellem Schaumann Holding A/S og Amagerbanken Aktieselskab. Vores arbejde er udført i overensstemmelse med den danske revisionsstandard om aftalte arbejdshandlinger.

Budgettet viser en egenkapital i 2022 på 126.762 t.kr. og en likviditet, der overstiger gælden i 2022 på 93.039 t.kr.

Vores erklæring er udelukkende udarbejdet til Amagerbankens og egen brug med det formål, der er nævnt i denne erklæring.

Udførte arbejdshandlinger

Arbejdshandlingerne er udelukkende udført for at hjælpe Dem til at vurdere pålideligheden af budgettet i bilag 2 til allonge til låneaftale nr. 5201 0214017 mellem Schaumann Holding A/S og Amagerbanken Aktieselskab og er opsummeret som følger:

- a Vi har sammenholdt det af ledelsen udarbejdede budget og kontrolleret at det er udarbejdet i overensstemmelse med budgetforudsætninger i bilagene.
- b Vi har kontrolleret budgettets indre sammenhænge.
- c Vi har kontrolleret budgettets sammentællinger.
- d Vi har kontrolleret, at den i budgettet anvendte balance pr. 31.12.2006 for Schaumann Østerfælled A/S er i overensstemmelse med fondsboersmeddelelse nr. 2/2007 der er offentliggjort på Københavns Fondsboers den 28. februar 2007.

Faktiske resultater

Vi har fundet følgende forhold:

- a Med hensyn til punkt a fandt vi, at der var sammenhæng mellem de fastlagte forudsætninger og budgettet.
- b Med hensyn til punkt b fandt vi, at de indre sammenhænge i budgettet er korrekte.
- c Med hensyn til punkt c fandt vi, at sammentællingerne i budgettet er korrekte.
- d Med hensyn til punkt d fandt vi, at den anvendte balance pr. 31.12.2006 i budgettet er i overensstemmelse fondsboersmeddelelse nr. 2/2007 der er offentliggjort på Københavns fondsboers den 28. februar 2007.

Da ovennævnte arbejdshandlinger hverken er revision eller review i overensstemmelse med danske revisionsstandarder herom, udtrykker vi ikke nogen grad af sikkerhed om budgettet. Dette betyder, at vi ikke udtaler os om budgetforudsætningerne er velbegrundede, dokumenterede og fuldstændige.

Hvis vi havde udført yderligere arbejdshandlinger, revideret eller udført review af budgettet i overensstemmelse med danske revisionsstandarder, kunne andre forhold være fundet og rapporteret til Dem.

Erklæringen vedrører alene de forhold, der er nævnt ovenfor, og kan ikke udstrækkes til at omhandle selskabets andre forhold som helhed.

...

BUDGETFORUDSÆTNINGER

Generelle forudsætninger

I budgettet indgår realiserede tal til og med 30. juni 2007 og budgettal fra perioden 1. juli 2007 til 31. december 2007. Der er ved budgetlægningen dog foretaget gennemsyn af bogføringen for perioden 1. juli 2007 til 30. september 2007.

Leje

Den budgetterede leje for 1. halvår 2007 udgør 17.575 t.kr.

For lejekontrakter, der er indgået forud for Schaumann Østerfælled A/S' overtagelse af ejendommen, er budgetteret med en gennemsnitlig lejeindtægt på 850 kr. pr. m². I forbindelse med fraflytning sker der

genudlejning til et højere lejeniveau. Af selve budgettet fremgår de forudsatte lejeniveauer ved genudlejning.

I budgettet beregnes den samlede bruttoleje som antal lejligheder multipliceret med den forventede leje pr. m² multipliceret med det gennemsnitlige antal bruttokvadratmeter pr. lejlighed. Det gennemsnitlige antal bruttokvadratmeter pr. lejlighed er opgjort til 84,1. Østerfælled bestod af 521 ejerlejligheder ved overtagelsen i 2006 svarende til i alt 43.818 bruttokvadratmeter. Oplysningerne i budgettet om budgetteret udlejningsstatus for selskabets ejerlejligheder vedrører status for ultimo 4. kvartal for hvert budgetår. De forudsatte variationer i udlejningsstatus inden for et budgetår er ikke specificerede, men er reguleret hvert kvartal.

I budgettet er der forudsat en aftagende tomgang, hvor der i 3. kvartal 2007 er forudsat 60 tomme ejerlejligheder og 22 tomme ejerlejligheder i 4. kvartal 2007. Tomgangen aftager pr. kvartal indtil 1. kvartal 2008, hvorefter der er forudsat en konstant tomgang på 15 ejerlejligheder.

Der er i budgettet forudsat en fraflytningsrate for de oprindelige lejemål, som ligeledes fremgår af selve budgettet.

Den årlige leje pr. m² øges med en budgetteret stigning i CPI (forbrugerprisindeks) på 2% p. a.

Frasalg

I 4. kvartal 2007 er solgt 2 lejligheder med en realiseret avance på 1.431 t.kr. I 2006 er der blevet solgt en parkeringskælder, og likviditetseffekten af dette salg fremgår i pengestrømsopgørelsen i ændringen i arbejdskapitalen i 2007. I 2006 er yderligere solgt en ejerlejlighed.

Der er forudsat frasalg af ejerlejligheder fra 2008 til 2022. Salgsprisen forudsættes at udgøre 39.000 kr. pr. bruttokvadratmeter, og denne reguleres med 5% p.a i perioden fra 2013 til 2022 lige som den bogførte værdi af ejendommen også reguleres med denne sats.

Antal solgte ejerlejligheder pr. år fremgår af budgettet. Salget indregnes ultimo hvert kvartal gennem budgetperioden. De solgte ejerlejligheder modregnes i lejligheder udlejet til lejen på DKK 1.400 pr. m². Det er forudsat, at en del af salgsprovenuet bliver anvendt til afdrag på realkreditlånet. Denne del svarer til afgangen af bogført værdi af ejendommen.

Driftsomkostninger

De budgetterede årlige driftsomkostninger for 2007 udgør ca. 14.549 t.kr. for hele ejendommen. I budgettet indgår de realiserede omkostninger for 1. og 2. kvartal 2007, mens driftsomkostningerne er forudsat at udgøre 301,34 kr. pr. m² for 2. halvår 2007. Dette dækker over omkostninger til ejerforeningsbidrag på 168 kr. pr. m², ejendomsskatter på 75 kr. pr. m², øvrige driftsposter på 37 kr. pr. m² samt administrationshonorar til Dan-Ejendomme på 21 kr. pr. m². Driftsomkostninger øges årligt med en budgetteret årlig stigning i CPI på 2%.

Finansiering

...

Finansieringsstrukturen efter refinansieringen kan opgøres således:

DKK 1.000	Restgæld	Løbetid	Afdrags- frihed	Lånetype	Rente- vilkår	Rentesats
Realkreditlån I	622.000	30 år	10 år	St.lån	Fast	4,96%
Realkreditlån II	500.000	30 år	10 år	St.lån	Fast	4,61%
Realkreditlån i alt	1.122.000					4,80%
Nyt st. banklån	392.360	15 år		St.lån	Fast	5,00%
Payment-In-Kind		0 15 år		PIK-facilitet	Fast	5,00%
Total	1.514.360					4,86%

En 10-årig renteswap forudsættes indgået ved refinansieringen ultimo 3. kvartal 2007, hvor Schaumann Østerfælled A/S modtager en 6 måneders CIBOR rente og betaler en 10 årig fast rente på ca. 4,74%, hvortil kommer bidrag på 0,22%. Renteswappen indgås med en hovedstol på 622.000 t.kr. Det forudsættes i budgettet, at markedsværdien af denne swap er 0 kr.

Der er indgået en 10-årig renteswap, hvor udsteder modtager en 6 måneders CIBOR rente og betaler en 10 årig fast rente på ca. 4,39%, hvortil kommer bidrag på 0,22%. Renteswappen indgår med en hovedstol på 540.000 t.kr. Markedsværdien af denne swap indgår i budgettet med en fast positiv værdi for selskabet på 14.989 t.kr. svarende til markedsværdien den 30. september 2007.

Den lånefacilitet, der er benævnt Bank Payment-In-Kind (PIK-facilitet) vedrører en roll-up facilitet, der dækker likviditetsunderskuddet i sagen, der stilles af Amagerbanken A/S. Denne kredit skal dække likviditetsunderskuddet i Schaumann Østerfælled A/S. Kreditten er afdragsfri og har en løbetid på 15 år. Forrentningen er en fast rente på 5% p.a.

Det er forudsat, at der i 2007 tilføres 4.966 t.kr. til Schaumann Østerfælled A/S fra Østerfælled Holding A/S i form af lån. De følgende år tilføres der 4.966 t.kr. pr. hvert kvartal. Dette lån forudsættes forrentet med 5% p.a., som tilskrives lånesaldoen primo hvert kvartal. Det beløb, Østerfælled Holding A/S overfører til Schaumann Østerfælled A/S, udgøres af renter på en deponeringskonto i Amagerbanken tilhørende Østerfælled Holding A/S med indestående på 392.360 t.kr. Forrentningen på deponeringskontoen er en fast rente på 5% p.a.

...

Investerings ejendomme

Det forudsættes, at ejendommens værdi stiger med 5% p.a. fra 2013 til 2022. Værdireguleringer finder sted ultimo 3. kvartal fra 2013 til 2022.

...

Bilag 2

”

Endelig blev der den 6. december 2007 indgået de fornødne låneaftaler mellem henholdsvis Schaumann Holding A/S og Schaumann Properties A/S samt Østerfælled Holding A/S og Schaumann Properties A/S. Den 7. december 2007 blev lånesagen bevilget af direktionen, og de to lån blev udbetalt med 392,5 mio. kr. den 10. december 2007. Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 12. december 2007, som samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog i, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup, at Jørgen Brændstrup orienterede om, at refinansieringen var faldet på plads.

Ved fondsbørsmeddelelse af 10. december 2007 skrev Schaumann Properties A/S til Københavns Fondsbørs A/S, at Schaumann Properties A/S nu ejede 100 % af Schaumann Østerfælled A/S, idet Schaumann Properties A/S ved købet af selskabet EKS ApS havde overtaget de resterende 51 % af selskabet Schaumann Østerfælled A/S. Det er endvidere oplyst, at der for 2008 var forventet et overskud for Schaumann Properties-koncernen på ca. 70 mio. kr., og at det var forventet, at dette overskud voksede med ca. 30 % om året de følgende par år.

I et notat til økonomichef Lotte Pind, Amagerbanken af 27. december 2007 om lånestrukturen i relation til de indgåede aftaler om forrentning skrev Jørgen Brændstrup bl.a.:

”Aftaler om forrentning

Betragtes aftalen med Schaumann Holding A/S isoleret er der tale om en fastrenteaf tale hvor afviklings-takt og horisont ikke er kendt på forhånd. I denne terminologi skal lånet rentemæssigt afdækkes, idet den ukendte afviklingsprofil gør at der *ikke* kan laves en symmetrisk afdækning. Renterisikoen kan i en isoleret betragtning derfor *ikke* elimineres, men alene minimeres.

Lånestrukturen er dog som ovenfor beskrevet integreret, hvorfor denne i forrentningsmæssig sammenhæng bør betragtes som variabel. Lånet til Schaumann Holding A/S elimineres af den nominelt enslydende forrentede sikringskonto i Schaumann Østerfælled A/S. Lånet til Schaumann Østerfælled A/S er i sin struktur variabelt forrentet, dog indtil det underliggende aktiv berettiger der løbende begrænset til en afregning af 5,0%.

Konklusion

Da der er tale om en integreret lånestruktur er det vurderingen, at der *ikke* er tale om en fastrentestruktur.

Lånestrukturen bør derfor ikke indgå i opgørelsen af bankens renterisiko.”

Af Revisionsprotokollat af 6. februar 2009 for Amagerbanken udarbejdet af de statsautoriserede revisorer Flemming Brokhattingen og Anders Duedahl-Olesen, KPMG, fremgår, at revisorerne havde gennemgået bankens måling af bl.a. ”Schaumann Holding A/S m.fl.”, og at de kunne tilslutte sig den måling af engagementet, som banken havde foretaget. I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3, erklærede revisorerne baseret på deres gennemgang, at engagementet var målt korrekt.

3.1.3 Palm, Classen og Ørbekkers ultimative erhvervelse af Østerfælled Holding A/S i 2008

I august 2007 bevilgede bestyrelsen et engagement til K/S Dalgas Have 15 – der var ejet af Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker – med henblik på finansiering af selskabets erhvervelse af ejendommen Dalgas Have 15 på Frederiksberg. Denne ejendom var lejet ud til Handelshøjskolen, og ejendommen benævnes som følge deraf herefter ”Handelshøjskole-ejendommen”. Det fremgår af årsrapporten for K/S Dalgas Have 15 for perioden 25. juni - 31. december

2007, at Handelshøjskole-ejendommen var købt med overtagelse pr. 1. september 2007 for 489.522.641 kr., og at selskabet i sin første regnskabsperiode havde foretaget en værdiregulering med 40.477.359 kr., således at den bogførte værdi af Handelshøjskole-ejendommen pr. 31. december 2007 var 530 mio. kr. Olav Damkiær-Classen har herom forklaret, jf. nedenfor, at umiddelbart efter erhvervelsen hævede selskabet lejen, hvorefter Nybolig vurderede ejendommens værdi til 530 mio. kr. En sådan vurdering fra Nybolig er ikke fremlagt.

Dialogen mellem Amagerbanken og Olav Damkiær-Classen om Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekkers køb af Østerfælled-ejendommen startede efter det oplyste i marts 2008. Ved mail af 5. april 2008 skrev Jørgen Brændstrup til John Weibull bl.a.:

”Jeg har modtaget nedenstående fra Olav Classen i relation til Classen, Palm og Ørbekkers potentielle interesse i at erhverve Østerfælled Holding A/S fra Schaumann Investment A/S.

...

Ud over, at jeg har rejst spørgsmål ved om og med hvilket beløb Dalgas Have kan belånes op - det skulle i realiteten være 'egenkapitalen' i casen - har jeg anmodet d'herre opstille et budget på den samlede case i en klar forventning om, at bankens tilgodehavende over tid *skal* nedbringes.

Desuagtet beder jeg venligst om dine umiddelbare kommentarer i relation til casen som sådan, i relation til måling - også såfremt 'holding'-lånet skal elimineres. Min holdning er, at d'herre mod deres kaution vil udgøre en minimum lige så god og med al sandsynlighed bedre debitor for banken.”

I det materiale, som Jørgen Brændstrup havde modtaget fra Olav Damkiær-Classen, var anført bl.a.:

”Jeg har et møde med Palm og Ørbekker på lørdag kl. 14.00, og vil være taknemmelig, hvis du vil ringe mig op, ..., og meddele mig om du tror vi vil kunne finde hinanden i en løsning, baseret på følgende punkter:

1. Det nuværende lån med tilhørende låneaftale nr. 5201 0214017, ydet til Schaumann Holding A/S, gældsøvertages af Øster Fælled Holding A/S. Sikkerhedsstillelsen er som hidtil indeståendet på sikringskontoen pt. ca. 393 mio. kr. samt selvskyldnerkaution fra Palm, Ørbekker og undertegnede.
2. Kreditten til Schaumann Østerfælled A/S omlægges fysisk til CHF til CHF-renten + 1,25 % (svarende til den nuværende marginal på lånet i DKK).
3. Der ydes en valutaterminsramme til Østerfælled Holding A/S på 1,134 mia. kr. (svarende til de 2 kreditforeningslån i Schaumann Østerfælled A/S) samt en tabsline på 100 mio. kr. Likviditeten fra denne ramme kan benyttes til at servicere lånet til Amagerbanken samt til udlån til Schaumann Østerfælled A/S (indsættes på kreditten i Amagerbanken), men kan ikke udbetales til fri disposition uden Amagerbankens samtykke. For så vidt angår strategien vedrørende valutarammen, henviser jeg til vedlagte mail fra Ørbekker til mig. Hvis du har spørgsmål i den anledning, skal jeg anmode dig om at ringe til Ørbekker direkte.

Når den varslede lejestigning i Dalgas Have er en retlig realitet, belånes ejendommen op iht. anerkendt mæglervurdering, fratrukket en risikomargin.

NÅR handlen er på plads, er der følgende 2 punkter, som skal betragtes som gensidige hensigtserklæringer.

4. Lånet og indlånet på de ca. 393 mio. kr., skal "rettes ud" uden at den retlige stilling ændres, altså skal den likviditetsfacilitet, som Amagerbanken har stillet til rådighed over for Schumann Østerfælled A/S opretholdes, mod at vore selvskyldnerkautioner opretholdes.
5. Lejlighederne sælges ud til K/S Dalgas Have 15 - igen mod, at låneaftalen og den fulde kaution opretholdes. (Skødet vil formentligt ikke blive tinglyst af omkostningshensyn)."

John Weibull svarede Jørgen Brændstrup den 6. april 2008, at idet han tog det for givet, at Schumann Holding A/S hermed ville blive indfriet, mente han, at det beskrevne ville betyde en styrkelse.

Ved brev af 11. april 2008 til Jørgen Brændstrup skrev Olav Damkiær-Classen bl.a.:

"Købet af ejerlejlighederne synes umiddelbart ikke at være den bedste forretning man kan indgå i øjeblikket, men vi tror så meget på, at vi kan køre sagen hjem, at vi alle tre er indstillet på at kautionere for sagen med hele vore formuer - en kraftigere tilkendegivelse af, at vi mener at kunne komme hjem i fin form kan vi jo ikke give.

For at komme i land, skal der tre ting til, nemlig:

1.
Lån i en billigere valuta.
2.
Bedre administration.
3.
Bedre tider.

Ad. 1:

Hvorledes valutadelen skal styres, fremgår af Henrik Ørbekkers notat til mig, der tidligere er fremsendt.

Som Ørbekker siger, kan man sagtens tjene penge på valutaen, også selvom man skulle ligge lidt skævt i et stykke tid, da man jo kan sælge optioner uanset om kurserne stiger eller falder, men for ikke at være alt for afhængig af små udsving, er vi nødt til at have en tabslinie med på 100 mio. kr.

Ad.2:

Ifølge Landstrøm, er den nuværende administration ganske forfærdelig, og det er helt afgørende for os, at hvis vi skal få dette projekt på ret køl, så skal administrationen være knivskarp.

...

Ad.3:

Vi tror på, at inden år 2022 kommer ejendomsmarkedet op igen, og så vil det være muligt at sælge lejlighederne, da der ikke skal herske nogen tvivl om, at "varen" er i absolut topklasse - bevares den vil præsentere sig betydeligt bedre når man får styr på fællesarealerne og får viceværterne til at lave noget, men grundlæggende er der tale om en prima vare.

Som du kan se, har jeg ændret §§ 5 og 6, således at det ikke længere er en hensigtserklæring, men en del af vores aftale, at vi kan sælge lejlighederne ud af selskabet til os selv, uden at der ændres i likviditetsaftalen med jer, eller det forhold at vi kautioner fuldt ud.

Årsagen til, at vi vil have det ud i et K/S er, at hvis man lader komplementaren være en fysisk person, og ikke et selskab, så skal K/S'et ikke registreres i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, og dermed skal regnskabet heller ikke offentliggøres.

Vi mener, at denne sag bedst kan løses stille og roligt, og i fuld diskretion for offentligheden.

Som det er nu, har Østerfælled Holding A/S offentliggjort regnskab, hvor aktierne i Schaumann Østerfælled A/S, er opført til 45 mio. kr., men af regnskabet for Schaumann Østerfælled A/S fremgår det, at egenkapitalen reelt er negativ med 2,3 mio. kr. Måden man har gjort det på er, at man i januar måned, før man har udarbejdet et regnskab for Schaumann Østerfælled A/S, har skyndt sig at lave et regnskab for Østerfælled Holding A/S, og da man jo ikke havde nogen værdi af datterselskabet da regnskabet endnu ikke var lavet, blev det ansat til anskaffelsessummen, der altså nu viser sig at være 47 mio. kr. over den reelle værdi. Det er ret let for en journalist at trævle den historie op (man skal blot se regnskaberne i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen når det offentliggøres for datterselskabet) og så kan man starte en artikelserie med et børsnoteret selskab, der har anvendt denne metode, og at selskabet nu er solgt til os, men hvis vi sælger lejlighederne ud til et ikke offentligt registreret K/S, slipper vi for at være en del af det "mediecirkus", der kan opstå.

Derfor er det et krav for os, at vi fra starten af har adgang til at gøre dette mod at den fulde aftale og den fulde kaution naturligvis opretholdes, således at det reelt ikke gør nogen forskel for jer - tværtimod - I slipper også for at blive inddraget i et eventuelt "mediecirkus".

Som svar på Olav Damkiær-Classens fremsendelse af to aftaler til Klaus Landstrøm, Schaumann-koncernen den 11. april 2008 skrev Klaus Landstrøm den 14. april 2008 bl.a., at det vedrørende prisen på Østerfælled Holding A/S fra starten havde været en forudsætning, at "Østerfælled-sagen skulle kunne afhændes uden tab for Schaumann Properties A/S, hvilket fordrer, at prisen på Østerfælled Holding A/S må være 16 mio. kr. og ikke -8,5 mio. kr.". I anledning heraf skrev Olav Damkiær-Classen samme dag til Henrik Ørbekker og Hans Henrik Palm, c.c. Jørgen Brændstrup bl.a.:

"Det korte og det lange er at Schaumann nu har hævet prisen med 24,5 mill kr svarende til at ejerlejlighederne skal opskrives yderligere med 32,7 mill før skat ud over de 20 mill som de allerede er opskrevet med i forhold til regnskabet pr. 31.12.07.

Der er 37.776 m2 tinglyst areal hvilket svarer til at vi køber til kr 40.340 pr m2. Handelsprisen i dag er iflg. Home og alle andre jeg har spurgt 33.000 kr pr m2 eller 307 mill. kr mindre end det Schaumann nu forlanger. Hertil kommer at der er aktiveret (vi skal købe) et skattemæssigt underskud på 15,7 mill kr og at vi skal betale mægleromkostninger ved salg af 531 lejligheder samt at der er 6 lejligheder der skal totalt renoveres og sidst, men bestemt ikke mindst, er der et relativt stort finansieringsunderskud før lejlighederne er solgt.

Når man herefter betænker at vi foreløbig har måttet give os en gang da prisen blev hævet fra 1,48 mia til 1,5 mia uden at vi har fået noget igen og nu så bare skal give os yderligere med 33 mill ud over det aftalte og uden at vi har fået noget igen eller noget bevis på at han kan løfte sin del må jeg sige at min smertegrænse er overskredet."

Den 23. april 2008 sendte Olav Damkiær-Classen et notat til Jørgen Brændstrup om en aftale mellem Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker på den ene side og Jens Schaumann på den anden side om et ejendomsswap af Østerfælled-ejendommen og Handelshøjskole-ejendommen. I notatet er anført bl.a.:

3. Casen K/S Østerfælled.

For mig at se, er der 3 hovedspørgsmål vi skal forholde os til, nemlig:

- a. tror vi på, at ejendomsmarkedet stiger med minimum 25 % inden år 2022?
- b. tror vi på, at vi vha. bedre finansiering og bedre management kan få driften til at gå i 0,- indtil salg af lejlighederne sker?
- c. tror vi på, at vi kan udnytte et skattemæssigt underskud på 80 mio. kr.?

Ad. a:

Anskaffelsessum ejerlejligheder	1.511
Istandsættelse 6 ejerlejligheder	3
Afsat til mægler ved senere salg	43
Reguleret anskaffelsessum	1.557
Nuværende handelsværdi: 37.776 m ² x 33.000	<u>1.247</u>
Overpris i dagens marked	<u>310</u>

Vi køber til kr. 41.217 pr. m², og mæglerne siger, at prisen i dagens marked er kr. 33.000.

For at casen skal gå i "0" før liggeomkostninger, skal ejendomsmarkedet stige med 25 % fra det nuværende niveau.

Ad. b:

Iht. budgettet, er der et årligt driftsunderskud på 46 mio. kroner, hvilket svarer til, at der skal tjenes 3 % på valutarammen - hvilket vel er svært, men historisk set ikke umuligt. I det omfang det lykkes at optimere driften, vil indtjeningskravet være mindre, men i det omfang det ikke lykkes at få driften til at gå i "0", skal differencen lægges oven i lejlighedernes anskaffelsessum, hvorefter de skal stige ud over de 25 % før casen går i "0".

Ad. c:

Vi køber et skattemæssigt underskud på 80 mio. kroner for 20 mio. kroner. For at det skal være pengene værd, skal underskuddet udnyttes til modregning (ubegrænset fremførsel). Jeg har nogle ideer til, hvordan det kan ske, og vil godt stå på mål for, at den forudsætning opfyldes, således at det vi reelt skal diskutere er spørgsmålene a) og b).

4. Handelshøjskolen.

Leje pr. 01.07.2008	23.809
Aftalt lejestigning	5.854
GARANTILEJE	29.660
Ejendomsskat 2008	- 1.143
Forsikring	- 170
Vedligeholdelse, afsat	- 500
Administration	- <u>100</u>
Nettoleje	<u>27.747</u>
Pris	659.000
Depositum	- <u>6.000</u>
Nettoinvestering	<u>653.000"</u>

Der var mailkorrespondance mellem Jens Schaumann og Jørgen Brændstrup herom i april/maj 2008, herunder videresendte Jens Schaumann til Jørgen Brændstrup en mail fra Peter Winther, Saldolin & Albæk, til Jens Schaumann den 25. april 2008, hvori er anført, at han ”er sikker på, at jeg kan sælge den [Handelshøjskole-ejendommen] til 5% [startafkast], og jeg tror den ryger til 4,75%”.

Ved Management Summary af 14. maj 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled, i form af udlån i DKK og/eller CHF af 392,5 mio. kr., driftskredit på 75 mio. kr. samt ramme for valutaterminer/-optioner på 100 mio. kr. (”valutarammen”). Det fremgår af stemplet på forsiden bl.a., at det blev modtaget på Kreditkontoret den 15. maj 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 15. maj 2008. Af dette Management Summary fremgår endvidere, at drøftelser mellem Schaumann Holding A/S på den ene side og Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm på den anden side havde mundet ud i en betinget aftale om Jens Schaumanns salg af Østerfælled-ejendommen til Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm mod, at Jens Schaumann købte Handelshøjskole-ejendommen. Aftalerne var betinget af finansiering. I Management Summary’et er herudover anført bl.a.:

”Indstilling

...

Med dette ejendomsswap opnår begge realisation til et lavt startafkast. Med genudlejning, løbende indeksering og baseret på en vurdering af, at Ørbekker, Classen og Palm med personlig hæftelse vil være meget nærværende i administration, håndtering og optimering af Østerfælled komplekset vurderes det muligt at opnå en hurtigere realisation af projektet end i det nuværende ejerregi.

Schaumann opnår en markant balancereduktion og til trods for at fortsat tilførsel af likviditet vil være påkrævet, en mindre krævende ejendom, som alt andet lige vurderes lettere omsættelig. Banken skal i begge sager have tillid til at de respektive parter kan tilføre den påkrævede likviditet - dog vurderes bankens position styrket.

Østerfælled Holding A/S overtages til bogført værdi, kr. 16 mio., der finansieres af køberne selv. Selskabets gæld til Schaumann Properties A/S kr. 392,5 mio. forudsættes indfriet forud for overtagelse. Værdisætningen er baseret på bogført værdi af Østerfælled-ejendommen, kr. 1.557 mio.

Samtidig sælges ejendommen Østerfælled over i et nyt selskab, K/S Østerfælled.

Ansøgning

Videreførelse af den mellem banken og Schaumann Østerfælled A/S gældende aftale omkring finansieringen af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled:

• udlån	kr. 392.500.000	i DKK og/eller CHF, henstår uden afvikling frem til 1.10.2022, forrentet med 5% p.a. / margin 1,25% p.a.
• driftskredit	kr. 75.000.000	til dækning af budgetteret likviditetsbehov frem til medio 2009; forventes forhøjet årligt med op til kr. 30,0 mio. over de næste 4 år til dækning af yderligere likviditetsbehov ifm. driften; ny ansøgninger vil i givet fald fremkomme, idet der skal gives betinget forhåndstilsagn i henhold til budget; margin fast i perioden 1,25% p.a.

- ramme for valutaterminer/-optioner i CHF mod DKK med nettoposter op til kr. 1.550 mio. for afdækning af det foranstående realkreditlån kr. 1,15 mia. og udlån kr. 392,5 mio.; belastning risiko 5% + tab/underdækning op til kr. 100 mio. accepteres *uden* marginopkrævning.

Sikkerhedsstillelse:

- kr. 435,6 mio. ejerpant i ejendommen næst efter nuværende Nykredit-lån, ca. kr. 1,15 mia.; fsv kr. 400,6 mio. af pantet rykkes for det løbende likviditetsunderskud
- pant i samtlige andele i K/S Østerfælled
- personlig selvskyldnerkaution Olav Damkiær-Classen, Hans Henrik Palm og Henrik Ørbekker

I forbindelse med handlen af selskabet Østerfælled Holding A/S frigives selskabets selvskyldnerkaution for bankens engagement med Schaumann Østerfælled A/S, ligesom den nuværende kontante afdækning af kautionen kr. 392.5 mio. frigives. Samtidig indfries lån på samme beløb ydet til Schaumann Holding A/S.

Olav Damkiær-Classen, Hans Henrik Palm og Henrik Ørbekker ejer hver 1/3 og administrationen af ejendomskomplekset ventes varetaget af In Revision. Ændring af administrator og revisor for selskabet kan alene ske efter aftale med banken.

Baggrund

...

Classen, Palm og Ørbekker finder at de gennem en 'hands on' styring af sagen, samt med de over det seneste halve år konstaterede markant højere udlejningspriser og den årlige lejeregulering, der ved det nuværende inflationsniveau er voksende, i kombination med en aktiv valutahåndtering af finansieringen vil kunne skabe rentabilitet i ejendommen. Med købet af Østerfælled Holding A/S følger et skattemæssigt underskud kr. 80 mio. som de tre vil søge at eliminere.

...

Økonomi

Som følge af det manglende salg budgetteres alene på baggrund af udlejning med et likviditetsunderskud i niveau kr. 30 mio. for 2008 og herefter ca. kr. 25 mio. årligt i budget frem til og med 2012. Kan der alligevel løbende sælges et vis antal lejligheder, vil det naturligvis forbedre likviditeten væsentligt.

I budgettet indgår ikke købers forventede optimering af drifts- og renteudgifter.

Kautionisterne

Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen er alle formuende.

Hans Henrik Palm

Hans Henrik Palms formue udgør medio 2007 i niveau kr. 140 mio. efter udskudt skat. Aktiverne er primært placeret i ejendomme, via ejerandele i K/S'er samt værdipapirer, herunder aktieposter i Parken Sport og Entertainment A/S samt MolsLinien A/S.

Henrik Ørbekker

Privat regnskab for 2006 udviser en personlig formue (fælles med hustruen) på kr. 225 mio. efter udskudt skat. Aktiverne er primært placeret i ejendomme, bl.a. via et holdingselskabet Ejd.selskabet Øresundshøj A/S og ejerandele i K/S'er.

Olav Damkiær-Classen

Privat regnskab for 2006 udviser en personlig formue i niveau kr. 160 mio. efter udskudt skat. Aktiverne er primært placeret i ejendomme, bl.a. via et holdingselskab og ejerandele i K/S'er.

Risiko

Risikoen i engagementet består uændret i, om der er tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne realkredit og bank.

Likviditeten fremskaffes uændret via

- lejeindtægterne, der er indeksregulerede i forhold til NPI og genudlejning af opsagte lejemål til markedsleje
- salgsprovenuier, når der igen kommer gang i salget af ejerlejligheder i København; for nuværende budgetteres ikke med salgsprovenuier

Udgifter består primært i renteudgifter til

- realkreditfinansiering; renten er sikret på i gennemsnit 5,04% jf. sælgers budget
- banklånet; renten tilbydes som en fast rente på 5,0% i lånets løbetid/ margin + 1,25% der løbende betales og differenceoprulles såfremt rente samlet overstiger 5,0%

Herudover består en eventualrisiko for at kautionisterne i fald banken ikke dækker det løbende likviditetsbehov kan påberåbe sig bristede forudsætninger. De tre købere er helt bekendt med den kautionsrisiko de påtager sig.

Væsentligste risikofaktorer er fortsat renteudviklingen, prisniveau for genudlejningslejen og på sigt niveau for salgspriser, idet InRevision anses som en fuld professionel administrator af ejendommen.

Derudover om værdiansættelsen af ejendommen kan fastholdes. Ved overtagelsen er ejendommen bogført til ca. kr. 41.217 pr. etm svarende til en startforrentning på knapt 1,8% i forhold til budgetteret lejeindtægt for 2008. Aktuelt udbydes ejerlejligheder på Østerbro til i snit godt 34.550 pr. etm (baseret på 522 boliger jf. Boliga).

Konklusion

Lejlighedskomplekset Øster Fælled anses fortsat for attraktivt beliggende på arealerne for den tidligere Østerbro Kaserne. Komplekset indeholder desuden parkerings- og indkøbsmuligheder.

Boligprisudviklingen og boligomsætningen har historisk været attraktiv på Østerbro, som fortsat må anses for et af det centrale Københavns mest attraktive boligområder.

Det er afgørende for sammenhængen i projektet Østerfælled, at den etablerede finansielle struktur oprettholdes og nu understøttes gennem aktiv håndtering af rente- og valutainstrumenter i et ejerregi der har en komitet længere løsningshorisont.

Kautionisterne hæfter med deres fulde formue, og anses for professionelle aktører i ejendomsmarkedet, og i stand til at håndtere sagen til den aftalte handelspris.

Baseret på beliggenheden, markedsbestemt og pristalsreguleret lejefastsættelse sammenholdt med forventningen om, at der indenfor en 5-årig periode på ny vil være en rimelig omsættelighed på ejerlejligheder på Østerbro indstilles gældovertagelse tilknyttet rente- og valutakursinstrumenter og forhøjelse som ansøgt.”

I Erhvervsafdelingens Rekapitulation af 14. maj 2008 er anført bl.a.:

”Rekapitulation af engagement/delengagement (i tkr.):

K/S Østerfælled
Engagement

645.000

Sikkerhed	<u>35.000</u>		- 610.000
Engagement er sammensat af			
- udlån	392.500		
- driftskredit, incl. ansøgt forhøjelse	75.000		
- terminsramme til afdækning af total finansiering af ejendommen, kr. 1,55 mio., i CHF, incl. afdækning i optioner, belastning 5% + tab/underdækning op til kr. 100 mio. uden marginopkrævning	177.500		
Sikkerhed stillet af debitor:			
- kr. 435,6 mio. ejerpant i ejendommen Øster FælledTorv, København Ø næst efter Nykredit, tkr. 1.135.000	35.000		
- transport i evt. salgsprovenuier			
- negativ pledge vedr. pantsætning til anden side			
Personlig selvskyldnerkaution af de ultimative ejere:			
- Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen			
		<hr/>	<hr/>
<i>Totalengagement</i>	<i>645.000</i>	<i>Blanco</i>	<i>- 610.000"</i>

Af Erhvervsafdelingens beregninger vedrørende K/S Østerfælled, der var vedlagt Management Summary'et, fremgår om likviditeten efter gennemførelsen af salget af Østerfælled-ejendommen:

”Likviditet			
Nuværende nettoleje, fuldt udlejet		28.078	
Forretning, Nykredit	4,65%	(52.778)	
Forretning, AMBK – CHF-lån, anslået	3,75%	(14.719)	
Forretning, AMBK	5,00%	<u>(1.750)</u>	
Årligt likviditetsunderskud		(41.168)	
Anslået besparelse på driftsomk., pr. etm	110	4.155	
Merleje v/genudl. af 10% til merleje pr. etm	550	2.078	
Anslået gevinst på CHF-optionsterminer	2%	<u>30.550</u>	
Nyt årligt likviditetsunderskud		(4.385)”	

Ved Management Summary fra Erhvervsafdelingen ligeledes af 14. maj 2008, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om restfinansiering af køb af Handelshøjskolen-ejendommen i form af udlån i DKK/EUR/CHF af 275 mio. kr. og 50 mio. kr. til belastning af ramme for valuta-swap nettopost op til 655 mio. kr. Det fremgår af stemplet på forsiden bl.a., at det blev modtaget på Kreditkontoret den 15. maj 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 15. maj 2008. I dette Management Summary er anført bl.a.:

”*Indstilling*

I ejendomsswappen erhverver Schaumann Properties A/S (eller et særskilt projektselskab) ejendommen Dalgas Have 15, Frederiksberg for kr. 655 mio., svarende til en startforretning på 4,25% p.a. Handlen finansieres ved overtagelse af realkreditlån ca. kr. 380 mio. og ansøgt lån kr. 275 mio., jf. nedenfor. Handelsomkostningerne egenfinansieres.

Ansøgning

Restfinansiering af køb af ejendommen Dalgas Have 15, Frederiksberg (Handelshøjskolen) for kr. 655 mio. af K/S Dalgas Have (Olav Damkiær-Classen, Hans Henrik Palm og Henrik Ørbekker):

- udlån kr. 275.000.000 optaget i DKK/EUR/CHF; stående lån i 10 år i et lukket kredsløb med afkastet fra ejendomme
- ramme for valutaswap nettopost op til kr. 655 mio. for omlægning af rente fra EUR/DKK til CHF; belastning/risiko 7,5%, svarende til kr. 50 mio. + op til kr. 10,0 mio. tab uden krav om marginafdækning

...

Ejendommen

...

Ejendommen erhverves til et startafkast på 4,25%, hvilket vurderes at ligge 0,50% under gældende markedspris for en ejendom af denne karakter, svarende et en overpris på ca. kr. 70 mio.

Økonomi

Baseret på en anskaffelsespris til et startafkast på 4,25% vil ejendommen finansieret i danske kroner efterlade et årligt likviditetsunderskud kr. 16 mio., der forudsættes kvartalsvist inddækket af Schaumann Properties A/S. Finansiering i CHF vil alt andet lige nedbringe rentebyrden, men samtidig øge valutarisikoen.

Der søges maksimal tillægsbelåning i Realkredit Danmark som stående 10-årigt lån, der vil nedbringe bankens efterfinansiering.

...

Konklusion

Ansøgte indstilles til bevilling og baseres på:

- at ejendommen er fuldt udlejet til Handelshøjskolen på kontrakt uopsigelig indtil 2017
- at driften af ejendommen vurderes enkel
- at ejeren vurderes at have evne og vilje til at inddække likviditetsunderskud løbende
- at der etableres sidesikkerhed til understøttelse af det lave startafkast/kursrisiko.

Med den forudsatte sikkerhed anses engagementet for risikomæssigt fuldt afdækket.”

De to låneansøgninger blev bevilget af bestyrelsen på bestyrelsesmødet den 21. maj 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog i, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup. I referatet af bestyrelsesmødet er om Østerfælled-engagementet anført:

”B nr. 008.083 – K/S Østerfælled

Ud fra en risikovurdering og en håndteringssynsvinkel vurderes banken samlet set at være bedre stillet. Formanden bemærkede, at banken i realiteten giver en driftskredit på 175 mio. kr. – en risikoudvidelse på 100 mio. kr.”

Ved brev af 21. maj 2008 til Olav Damkiær-Classen tilbød Amagerbanken omlægning af finansiering af Østerfælled-ejendommen i form af ny ejers overtagelse af udlån på 392.500.000 kr. samt driftskredit med maksimum på 35 mio. kr. Endvidere tilbød Amagerbanken en udvidelse af engagementet med en ramme for valutaterminer/-optioner i kr./CHF og CHF/kr. med nettopositioner maksimalt 1.525.000.000 kr. med henblik på optimering af finansieringens renteomkostninger, og det

fremgår, at tab på løbende forretninger op til 100 mio. kr. ville blive accepteret uden særskilt marginafdækning. I tilbuddet er anført vilkår for finansieringen, herunder bl.a.:

”Afvikling

Lånet henstår afdragsfrit indtil oktober 2022, dog jf. nedenfor.

Driftskreditens maksimum genforhandles årligt, 1. gang senest 1. juli 2009 på baggrund af ajourført likviditetsbudget i forhold til det p.t. foreliggende budget for perioden 2007 - 2022.

Eventuelle provenuer efter afdrag til 1. prioriteten ved frasalg af de til sikkerhed for engagementet pantsatte ejendomme indgår i selskabets driftslikviditet indtil driftskrediten er fuldt indfriet. Herefter forudsættes provenuer, efter afdrag til 1. prioriteten (samt evt. betalbar skat), anvendt til nedbringelse af lån stort kr. 392,5 mio.

Forrentning

Lånet forrentes med 5,00% p.a.

Driftskrediten forrentes med 5,00% p.a.

...

Succesfee

Banken modtager ud over ovennævnte forrentning et succesfee svarende til 10% af nettoavancen i K/S Østerfælled efter salg af den samlede lejlighedsportefølje.

For hver kr. 10,0 mio. der disponeres under driftskrediten øges succesfee'et med yderligere 0,5%, idet det samlede succesfee udsprunget af nettoavancen maksimalt kan andrage 15%.

Forud for beregning af succesfee'et opkræves en merrente svarende til forskellen mellem den på lån stort kr. 392,5 mio. tilskrevne rente på 5,00% p.a. og en rente svarende til cibor 3 + 1,25% p.a.

...

Sikkerheder

Til sikkerhed for engagementet, herunder forrentning, rammen for finansielle instrumenter samt eventuelt succesfees m.v. forudsættes

- ejerpantebrev kr. 35,0 mio. med pant i Østerfælled-ejendommen næst efter lån opr. kr. 1,135 mia. til Nykredit
- ejerpantebreve kr. 400,6 mio. næst efter ovennævnte
- transport i nettoprovenuer ved frasalg af lejligheder fra ejendommen
- pant i selskabskapitalen i K/S Østerfælled
- pant i komplementarselskabet for K/S Østerfælled
- 3 x kr. 10.000.000 kontant indestående, pantsat af ejerkredsen
- selvskyldnerkaution fra Henrik Ørbekker, Hans Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen

Derudover forudsættes afgivet følgende erklæringer

- erklæring fra ejerkredsen om årlig indbetaling af op til kr. 20 mio. til dækning af påløbne renter på engagementet med banken, såfremt der ikke er driftslikviditet til dækning heraf
- ikke-pantsætningserklæring vedr. ejendommen "Østerfælled"
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring vedrørende aktiviteter og aktiver i K/S Østerfælled
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring vedrørende anparterne i K/S Østerfælled

...

Etableringsomkostninger

Etableringsprovision er favørmæssigt fastsat til kr. 2.500.000”

Dette omlægningstilbud blev accepteret.

K/S Østerfælled blev aldrig etableret, og i stedet skete handlen vedrørende Østerfælled-egendommen ved, at Hans-Henrik Palm Holding ApS, Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S (ejet af Henrik Ørbekker) og Classen Holding A/S (ejet af Olav Damkiær-Classen) købte den samlede aktiekapital i Østerfælled Holding A/S af Schaumann Investment A/S til kurs 320 svarende til 16 mio. kr. I aktieoverdragelsesaftalen af 10. juni 2008 er om købesummens opgørelse anført bl.a.:

”Købesummen er fastsat som følger:

Egenkapital iht. årsrapport pr. 31.12.2007	44.999.696
Heraf regnskabsmæssig værdi af aktier i Schaumann Østerfælled A/S	- 45.000.000
Anslået indre værdi 01.06.2008 af Schaumann Østerfælled A/S	16.000.304
Aftalt købesum for aktierne i Østerfælled Holding A/S pr. 01.06.08	16.000.000

idet den anslåede værdi af aktierne i datterselskabet Schaumann Østerfælled A/S er fastsat således:

Egenkapital 31,12.2007, jfr. årsrapporten	-	2.310.294
Bogført værdi af ejendomskompleks incl. renteswap	-	1.496.158.146
Aftalt værdi af ejendomskompleks		1.546.080.769
Anslået perioderesultat 1.1. - 1.6.2008	-	20.416.667
Skatteeffekt drift (25 %)		5.104.167
Skattevirkning af opskrivning ejendomsværdi (25 %)	-	<u>16.299.525</u>
Anslået værdi af Schaumann Østerfælled pr. 01.06.2008		<u><u>16.000.304</u></u> ”

Ligeledes den 10. juni 2008 indgik Classen Finans A/S, Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S samt Hans-Henrik Palm aftale med Schaumann Investment A/S om overdragelse af 100 % af selskabskapitalen i K/S Dalgas Have. Om købesummen er i aftalen anført bl.a.:

”7.1 Købesummen for selskabskapitalen i Selskabet udgør kr. 145.555.493 (...) svarende til summen af den indre værdi (egenkapitalen) pr. Overtagelsesdagen i Selskabet i henhold til overdragelsesbalance for Selskabet, der er udarbejdet i overensstemmelse med det i punkt 7.4 anførte (...). Den del af Købesummen der vedrører Ejendommen i Selskabet fordeles i skattemæssig henseende som følger:

Bygninger	kr. 485.310.000
Installationer	kr. 85.643.000
Grund	kr. 79.047.000
Ejendommen i alt	kr. 650.000.000”

Overtagelsesdagen for begge selskaber var 1. juni 2008. Den 20. juni 2008 ændrede Schaumann Østerfælled A/S navn til Østerfælledparken A/S.

Bankens sikkerheder for engagementet i form af håndpantsetningserklæringer fra henholdsvis Hans-Henrik Palm Holding ApS, Classen Holding A/S og Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S, selvskyldnerkautioner fra henholdsvis Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, erklæring fra Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker om årlig indbetaling af 20 mio. kr. i Østerfælledparken A/S til betaling af påløbne renter på engagementet med Amagerbanken, tilbagetrædelseserklæringer fra Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker og deres holdingselskaber samt ledelseserklæring/negativ pledge, hvorved Hans-Henrik Palm Holding ApS, Classen Holding A/S og Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S påtog sig et pantsætningsforbud vedrørende aktierne i Østerfælled Holding A/S, blev etableret. Hertil kom, at Amagerbanken beholdt pantet i ejerpantebreve med pant i Østerfælled-ejendommen, pant i aktierne i Østerfælledparken A/S, pantsætningsforbuddet af Østerfælled-ejendommen samt ledelseserklæring/negative pledges (pantsætningsforbud) fra Østerfælled Holding A/S og Schaumann Investment A/S. I erklæringen om årlig indbetaling af 20 mio. kr. i Østerfælledparken A/S til betaling af påløbne renter på engagementet med Amagerbanken er anført bl.a.:

”I forbindelse med Amagerbankens deltagelse i finansiering af den af Østerfælledparken A/S ejendom ”Østerfælled”, 2100 København Ø erklærer undertegnede

- Hans Henrik Palm
- Henrik Ørbekker
- Olav Damkiær-Classen

hermed overfor Amagerbanken Aktieselskab, at vi årligt indskyder/indbetaler kr. 20.000.000 kontant i det af os indirekte ejede

Østerfælledparken A/S, cvr.nr. 28664184

til betaling af påløbne renter på engagementet med banken.

Jævnfør særskilte erklæringer, træder vi tilbage overfor banken som långivere/indskyder tilbage med tilgodehavender i forbindelse med ovennævnte.”

Rammeaftalen vedrørende køb og salg af valuta på termin, udstedelse af valutaoptioner samt rente- og valutaswaps blev indgået den 13. juni 2008. Af rammeaftalen fremgår bl.a., at indestående på sikringskontoen til enhver tid kunne dække urealiserede tab på løbende forretninger samt tab på lukkede, men endnu ikke afviklede forretninger ud over 100 mio. kr.

Der blev den 13. og 16. juni 2008 indgået allonger til låneaftalen vedrørende lånet på 392,5 mio. kr. I allongen af 13. juni 2008 er anført bl.a:

”Formålet med nærværende allonge er dels at supplere og dels at modificere bestemmelser og indhold af ovenstående låneaftale.

I tilfælde af modstrid med låneaftalen skal nærværende allonge have forrang.

Forrentning

Lånet forrentes med 5% p.a.

Ovennævnte rente er en minimumsrente. Ud over de 5% p.a. opkræves særskilt en merrente på forskellen mellem de 5% p.a. og cibor 3 + 1,25%. Merrenten beregnes og opkræves løbende som likviditeten i K/S Østerfælled giver mulighed for det.

...

Kommanditisterne i K/S Østerfælled forpligter sig til årligt indtil år 2022 at indbetale negative budgetafvigelse ud over "resultatet før værdireguleringer" iht. "budget for genopretningsperioden 2007-2022" i bilag 2 til nærværende låneaftale.

Indbetalingsforpligtelsen er dog maksimeret til kr. 20 mio. årligt.

...

Afvikling

Eventuelle provenuer efter afdrag til 1. prioriteten ved frasalg af de til sikkerhed for engagementet pantsatte ejendomme indgår i selskabets driftslikviditet indtil driftskreditten er fuldt indfriet. Herefter forudsættes provenuer, efter afdrag til 1. prioriteten, anvendt til nedbringelse af nærværende lån.

Derudover henstår lånet afdragsfrit frem til 1.10.2022.

Ramme for valutaterminer og valutaoptioner

I tilknytning til nærværende udlån samt lån hos Nykredit er stillet en finansiel ramme til rådighed for indgåelse af valutaterminer og valutaoptioner i CHF/DKK, DKK/CHF, EUR/CHF, CHF/EUR, EUR/DKK og DKK/EUR for optimering af de finansielle omkostninger i K/S Østerfælled og jf. særskilt dokumentsæt.

Tab på løbende forretninger under denne ramme accepteres af banken med op til DKK 100 mio. uden særskilt marginafdækning. Tab ud over DKK 100 mio. afdækkes kontant af kommanditisterne i K/S Østerfælled.

Driftslikviditet

Amagerbanken yder kredit til K/S Østerfælled mod aftalt sikkerhed til nødvendig finansiering af dette selskabs løbende likviditetsunderskud i den igangværende genopretningsperiode i overensstemmelse med budget (bilag 2). K/S Østerfælled, kommanditisterne og Amagerbanken vurderer mindst 1 gang årligt i fællesskab forsvarligheden i fortsat drift, hvilket altid vil være tilfældet, hvis budgettet er opfyldt indenfor +/- 10% målt på "resultat før rente, skat, afskrivninger, og amortisering (EBITDA)". Hvis afvigelsen er større i negativ retning, skal kommanditisterne i K/S Østerfælled være berettiget til efter egen vurdering gennem kontant indbetaling senest 3 uger efter, at resultatet foreligger at inddække mankoen, således at budgettet incl. dette er opfyldt inden for den angivne margin.

Kommanditisterne skal, indtil bankens finansiering af likviditetsunderskud er indfriet, være forpligtet til at håndtere "Østerfælled" - projektet i mindst samme omfang som hidtil, og skal være uberettiget til at kræve sig vederlagt herfor, for så vidt interne ydelser.

Det er ligeledes parternes fælles forudsætning for indgåelse af nærværende aftale, at Nykredits 1. prioritet i "Østerfælled" ikke helt eller delvist forfalder, bortset fra sædvanlige krav om nedbringelse ved salg af lejligheder. Det vedlagte likviditetsbudget (bilag 2), hvis oparbejdede likviditetsunderskud banken, jf. ovenfor har tilsagt at finansiere, indeholder betaling af terminsydelser til Nykredit."

Af allongen af 16. juni 2008 fremgår, at udlånet på 392,5 mio. kr. helt eller delvis kunne lægges om i CHF og/eller EUR.

Jørgen Brændstrup har forklaret, at der ikke blev udarbejdet et nyt budget i forbindelse med handlen, da det tidligere udarbejdede budget af 26. november 2007 var relativt nyt, jf. Jørgen Brændstrups forklaring nedenfor. Dette budget (bilag 2 - "Budget for Genopretningsperioden 2007-2022") er gengivet ovenfor.

Ved Management Summary fra Erhvervsafdelingen af 16. juni 2008, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om, at udlånet på 392,5 mio. kr. kunne ligge i DKK, CHF og/eller EUR, samt at valutarammen ud over DKK/CHF, CHF/DKK skulle kunne udnyttes i DKK/EUR, EUR/DKK, EUR/CHF og CHF/EUR. I Management Summary'et er herom anført, at der ved krydsene EUR/CHF, CHF/EUR opnås bedre priser på forretningerne og dermed yderligere optimering af likviditeten i Østerfælled-engagementet. I afsnittet Risiko/konklusion er anført, at i tiltro til fortsat stabilt forhold mellem DKK og EUR accepteres udvidelsen af muligheden for indgåelse af forretninger. Det er med håndskrift anført, at Kreditkomitéen bevilgede ansøgningen den 17. juni 2008.

Der blev holdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 24. juni 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen og Allan Ottsen. I referatet er om salget/købet af henholdsvis Østerfælled-ejendommen og Handelshøjskole-ejendommen anført, at adm. direktør Knud Christensen orienterede kort om konstruktion, den egentlige ejerstruktur og hæftelsesforhold, og at Amagerbanken anså sig "lettet på risikobilledet".

3.1.4 Forløbet efter Palm, Ørbekker og Classens køb af Østerfælled-ejendommen

3.1.4.1 Østerfælledparken A/S omtalt ved Finanstilsynets besøg, undersøgelser og notater

3.1.4.1.1 Konsolidering med Palm, Ørbekker og Classens engagementer

Den 27. og 28. september 2008 gennemgik Finanstilsynet Amagerbankens 40 største engagementer, herunder Østerfælled-engagementet.

På bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 30. september 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, blev der orienteret om, at eksterne revisorer og Finanstilsynet havde vurderet OIV (Objektiv Indikation for Værdiforringelse) på bl.a. Østerfælled-engagementet. Dette fremgår tillige af revisionsprotokollat af 5. oktober 2008 om status på overordnet gennemgang af engagementer mv., der er udarbejdet af de statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen, KPMG. Det fremgår endvidere af dette revisionsprotokollat, at revisorerne efter aftale parallelt med Finanstilsynet foretog en tilsvarende overordnet gennemgang af de samme engagementer, som Finanstilsynet gennemgik i weekenden den 27. og 28. september 2008.

Foranlediget af Finanstilsynets bemærkninger vedrørende overholdelse af 25 %-engagementsgrænsen i den dagældende § 145 i lov om finansiel virksomhed under besøget den 27. og 28. september 2008 udarbejdede John Weibull et notat til Kreditkomitéen i oktober 2008 om, hvorvidt der i relation til Østerfælledparken A/S og selskabets ejerkreds var et problem i forhold til den pågældende bestemmelse. I notatet er anført bl.a., at det var Amagerbankens vurdering, at der ikke bestod nogen risikomæssig sammenhæng mellem Østerfælledparken A/S og dets ejere eller enkelte af disse indbyrdes "... bortset fra de af disse afgivne selvskyldnerkautioner, der hverken er aktualiserede eller bestemmende for engagementet."

Endvidere foranlediget af Finanstilsynets besøg den 27. og 28. september 2008 udarbejdede John Weibull den 20. oktober 2008 et notat til Kreditkomitéen vedrørende Finanstilsynets indikering af øget kapitaldækningskrav. Om Østerfælled-engagementet er i notatet anført:

”11. Østerfælled

Foruden selve ejendommen er bankens engagement dækket ved solidarisk selvskyldnerkaution af ejerkredsen, der alle ifølge det foreliggende, herunder personlige regnskaber pr 31.12.2007 er formuende, og som alle indtil for nylig har kunnet overholde sine forpligtigelser over for banken. Likviditetsmæssigt er det dog vurderingen, at der er opstået behov for at realisere faste værdier for at kunne imødekomme eventuelle yderligere betalingskrav.

Henrik Ørbekker	Formue	før skat	kr. 575,4 mio.
		efter skat	kr. 449,0 mio.
Hans Henrik Palm	Formue	før skat	kr. 364,2 mio.
		efter skat	kr. 206,4 mio.
Olav Damkiær-Classen	Formue	før skat	kr. 229,9 mio.
		efter skat	kr. 135,9 mio.

De ovennævnte hæfter ikke for realkreditbelåningen i ejendommen.

Ifølge vedlagte betalingsrække, der alene forudsætter genudlejning af ledige lejligheder (og altså intet frasalg) og en optionsstrategi, der omlægger belåningen, vil egenkapitalen være i balance i 2019 uden likviditetstilførsel fra ejerkredsen.

I den forløbne del af 2008 (ult. sept.) har driften før renter været kr. 1 mill. bedre end budget.

Planen med ejendommen er, at eje den som udlejningsejendom indtil anden udgang måtte vise sig, altså en langsigtet investering.

Banken følger løbende udlejningen, der sker til stigende lejeniveau og uden nogen nævneværdig tomgang bortset fra kortvarigt i forbindelse med lejerudskiftninger, hvilket henset til det ovennævnte om stigende lejeniveau tjener til positiv opfyldelse af formålet med at eje ejendommen. Udlejningsopfølgning vedlægges.

Hvis man skal danne en betalingsrække, med henblik på måling af bankens engagement, må det fastholdes, at der er tale om en langsigtet investering, hvor den mest kvalificerede betalingsrække udgøres af det budget, der ligger til grund for engagementets etablering, og som der efter de hidtidige forløb ikke er nogen grund til at betvivle realismen i.

Da det imidlertid efter budgettet vil være nødvendigt med en likviditetstilførsel for at forsvare investeringen, bør engagementet kapitaldækkes med kr. 250 - 350 mill., da det ikke kan anses for givet, at ejerkredsen fuldt ud er i stand til at honorere krav herom.”

I brev af 28. oktober 2008 til Amagerbanken skrev Finanstilsynet bl.a., at tilsynet endnu ikke havde taget stilling til Amagerbankens redegørelse om eventuel sammenhæng mellem nogle af bankens engagementer i henhold til § 145 i lov om finansiel virksomhed.

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 2. november 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Kent Villadsen Madsen deltog, ligesom mødet blev over-

været af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, at Jørgen Brændstrup, der nu var administrerende direktør, orienterede om nedskrivningerne pr. 30. september 2008 samt brevet af 28. oktober 2008 fra Finanstilsynet.

Ved mail af 13. december 2008 skrev John Weibull til Jørgen Brændstrup om konsolidering af engagementerne med Østerfælledparken A/S og henholdsvis Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classens engagementer:

”Hvis Finanstilsynets afgørelse går på, at vort engagement med Østerfælled skal konsolideres med de 3 kautionisters engagementer, der jo ikke p.t. er særligt likvide, mener jeg, at den eneste løsning er at få Østerfælled etableret i et andet regi.

Vi kan evt. selv overtage selskabet for 1 kr. Det vil herefter vægte med lånet på ca. kr392,5 mill, idet jeg forudsætter at d’herrer kautionister overtager valuta-og oparbejdet driftsunderskud, hvilket burde kunne rummes indenfor merprisen fra Dalgas Have.

Det faktiske er jo, at vi siden finansieringen blev etableret de facto har været ejere. Der er blot forsøgt et par modeller, der ikke holdt.

Der skal naturligvis regnes på ovenstående, men jeg mener det kan være den mest tålelige løsning for alle.”

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 14. december 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, at formålet med mødet var at orientere bestyrelsen om indholdet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsens møde med Finanstilsynet den 11. december 2008. Vedrørende spørgsmålet om konsolidering i forhold til Østerfælled-engagementet er i referatet anført:

”Blandt de overordnede problemstillinger, som kunne resultere i påbud havde Finanstilsynet fremhævet følgende:

- §145-problemstillingen vedrørende konsolidering. Især vedrørende Østerfælled engagementet var det Finanstilsynets vurdering, at der er et betydeligt sammenfald af risikobilleder og økonomisk afhængighed. Det er bankens vurdering, at der ikke skal konsolideres. Endvidere påpegede Finanstilsynet, at §145.
- ...”

I Finanstilsynets rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed af 20. januar 2009 er om konsolideringsspørgsmålet i forhold til Østerfælled-engagementet anført bl.a.:

”For så vidt angår Østerfælledparken A/S, har tilsynet konstateret, at banken ikke har konsolideret engagementet med ejerkredsens engagement.

Ejerkredsen i Østerfælledparken A/S består af Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans Henrik Palm, som alle sidder i bestyrelsen i Østerfælledparken A/S. Olav Damkiær-Classen er endvidere administrerende direktør i selskabet.

...

Tilsynet har ikke truffet afgørelse i sagen, men vurderer umiddelbart, at bestyrelsen og direktionen i Østerfælledparken A/S har bestemmende indflydelse på de beslutninger, der tages i selskabet, og at der

som udgangspunkt er tale om en gruppe af indbyrdes forbundne kunder, jf. artikel 4 i direktiv 2006/48/EF.

Tilsynet vurderer ikke, at der foreligger sådanne forbindelser, at ejerkredsens enkeltvise engagementer under et skal konsolideres med Østerfælledparken A/S's engagement. Der er således tale om tre engagementer.

Konsolidering vil medføre, at engagementerne på undersøgelsestidspunktet oversteg 25 % af bankens basiskapital. Tilsynet antager, at det vil være vanskeligt inden for en kortere tidshorisont at bringe de konsoliderede engagementer inden for grænsen.

Tilsynet vil træffe afgørelse i sagen, og formentlig skal sagen i denne forbindelse forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd.”

Ved brev af 12. maj 2009 til Amagerbanken skrev Finanstilsynet herom, at tilsynet fortsat overvejede sagen og snarest ville vende tilbage hertil.

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 4. februar 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, at der blev orienteret om et møde med Finanstilsynet den 29. januar 2010, hvor N. E. Nielsen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen deltog. Videre fremgår det, at Kristian Vie Madsen, Finanstilsynet, havde orienteret om, at Finanstilsynet fortsat fandt, at Østerfælled-engagementet skulle konsolideres med de enkelte ejere, og at udkast til afgørelse herom ville blive sendt til Amagerbanken. Hvis der var uenighed, måtte sagen forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd. Af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 10. marts 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af N. E. Nielsen og Henrik Håkonsson var til stede, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, fremgår, at Amagerbanken havde modtaget Finanstilsynets udkast til afgørelse, og at banken fastholdt i sit svar, at banken ikke var enig i, at engagementerne skal konsolideres.

Den 27. maj 2010 traf Finanstilsynet efter forelæggelse for Det Finansielle Virksomhedsråd afgørelse om, at Østerfælled-engagementet skulle konsolideres med hver af de tre ejere af Østerfælledparken A/S. I afgørelsen er anført bl.a.:

”Afgørelsen er baseret på, at virksomheden på bevillingstidspunktet var meget svagt kapitaliseret, at ejendommen havde et lavt startafkast og et likviditetsmæssigt underskud, og at der derfor er sandsynlighed for, at dette vil medføre, at de respektive ejere også vil få vanskeligheder med tilbagebetalingen på de private engagementer som følge af de afgivne selvskyldnerkautioner.

Det forhold, at der ikke er krav om, at engagement skal medregnes til kautionistens engagement efter pkt. 23 i bilag I til bekendtgørelse om store engagementer, udelukker ikke, at der ikke som følge af kautionsafgivelsen konkret kan være tale om, at der er økonomisk afhængighed mellem kautionisten og den der kautioneres overfor.

Hertil kommer, at ejernes engagementer i vidt omfang er relaterede til ejendomme, og der som følge af ejernes indflydelse i form af ejerskabet må formodes at være risiko for at vigtige beslutninger vil være sammenfaldende.”

Ved brev af 3. juni 2010 til Finanstilsynet oplyste Amagerbanken vedrørende konsolidering af engagementer med Østerfælledparken A/S, at to af bankens engagementer – Østerfælledparken A/S

konsolideret med henholdsvis Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl. og Hans-Henrik Palm m.fl. – pr. 31. maj 2010 ved denne konsolidering oversteg 25 %-grænsen i § 145 i lov om finansiel virksomhed. Amagerbanken anmodede om frist til den 31. januar 2011 til lovliggørelse af engagementerne, hvilket Finanstilsynet afslog og i stedet fastsatte fristen til den 30. september 2010.

3.1.4.1.2 Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 mv.

I forlængelse af Finanstilsynets gennemgang af Amagerbankens 40 største engagementer, herunder Østerfælled-engagementet, den 27. og 28. september 2008 blev der afholdt et møde mellem tilsynet og Amagerbanken den 24. oktober 2008. Ved brev af 28. oktober 2008 skrev Finanstilsynet til Amagerbanken, at tilsynet i forlængelse af dette møde og med udgangspunkt i bankens supplerende oplysninger havde foretaget en vurdering af, hvilken effekt de 40 gennemgåede engagementer måtte skønnes at have for bankens solvensbehov og værdiansættelse pr. 30. september 2008. I brevet er endvidere anført, at tilsynets konklusion er, at adskillige af de 40 engagementer var forbundet med så stor en kreditrisiko, at Amagerbanken nødvendigvis måtte tage højde herfor ved opgørelsen af individuelt solvensbehov. Om Østerfælled-engagementet er anført, at Finanstilsynet mente, at der var et nedskrivningsbehov på minimum 200 mio. kr. og mersolvens herudover på minimum 200 mio. kr., således at den samlede risiko udgjorde minimum 400 mio. kr.

Finanstilsynet foretog i perioden 17. november til 9. december 2008 en undersøgelse af udvalgte områder i Amagerbanken med hovedvægt på kreditområdet, og Finanstilsynets udarbejdede rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed af 20. januar 2009 om undersøgelsens væsentligste konklusioner. I bilag 1 til rapport om Finanstilsynets undersøgelse 17. november – 9. december 2008 er anført bl.a., at Østerfælled-koncernen, Hans-Henrik Palm m.fl. og Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl. fik karakteren 2C, og Classen-koncernen fik karakteren 1. Om karakterskalaen er i rapporten anført:

”Ved undersøgelsen klassificerede tilsynet de gennemgåede engagementer efter følgende skala:

Engagementer med lav risiko	3
Engagementer med normal risiko	2a
Engagementer med visse svaghedstegn	2b
Engagementer med væsentlige svaghedstegn, men uden nedskrivnings-/hensættelsesbehov pr. seneste balancedag	2e
Engagementer med nedskrivning/hensættelse pr. seneste balancedag	1”

Finanstilsynet foretog en opfølgingsundersøgelse af solvensopgørelsen og de største engagementer i Amagerbanken i perioden 2. til 4. juni 2009, og tilsynet udarbejdede Rapport om undersøgelse i Amagerbanken A/S af 1. juli 2009 med undersøgelsens konklusioner. Det er om Østerfælledparken A/S heri anført, at engagementet var nedskrevet med 189 mio. kr. pr. 31. marts 2009, og at Finanstilsynets skøn for yderligere nedskrivninger var 210 mio. kr.

Finanstilsynet udarbejdede den 9. september 2009 et notat med en liste over store og svage engagementer med korrektion. Om Østerfælledparken A/S er i notatet anført bl.a.:

”Østerfælledparken A/S
(t.kr.)

Engagement pr. 30. april:	610.800	Nedskrivning 31. marts:	189.256
Engagement pr. 30. juni:	545.500	Nedskrivning 30. juni:	186.300

Beskrivelse:

Banken anvender i juni 2009 en LGD på 400 mio. kr. og en PD på 1,0.

Ejerne af engagementet er i betydelige økonomiske vanskeligheder, og engagementet holdes reelt i live af banken.

Sikkerheder:

Pant i indlån 30 mio. kr.

Østerfælled Torv, København Ø

Boligudlejningsejendom med 518 lejligheder i gennemsnit på 73 m2. Ejendommen er opdelt i ejerlejligheder. Samlet areal 37.776 etm.

Budgetleje	tkr. 42.661 (AB)
Nettoleje	tkr. 26.644 (AB)

Finanstilsynet:

Driftsudgifterne forekommer meget høje og beror formentlig på særlige omstændigheder, hvorfor de anslås til 15 % af bruttolejen.

Nettoleje 85 % af tkr. 42.661	tkr. 36.262
Værdiansættelse v. startforrentning 4,25 %	tkr. 853.000
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -42.650
Foranstående gæld m.v.:	tkr. -1.135.000
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 0

Risikoberegning:

Engagement	545,5 mio. kr.
Sikkerhed	-30,0 mio. kr.
Ikke realiseret tab under tabsramme (100 mio. kr.)	<u>-35,0 mio. kr.</u>
Risiko:	480,5 mio. kr.
Nedskrivning pr. 30. juni:	-186,3 mio. kr.
FT's vurdering af LGD:	294,2 mio. kr.
Sikkerhed	

Finanstilsynets vurdering af PD er skønsmæssigt fastsat til 1,0, idet ejendommene genererer negativ likviditet af betydeligt omfang.”

I Finanstilsynets afgørelse af 5. oktober 2009 vedrørende fastsættelse af frist til opfyldelse af det af Finanstilsynets fastsatte individuelle solvenskrav er om Østerfælledparken A/S anført:

”Boks 4.1 Østerfælled-engagementet

...

Budgetlejen er af banken oplyst til 42.661 t.kr. Da driftsudgifterne forekommer meget høje, har Finanstilsynet anslået, at disse udgør 15 pct. af bruttolejen. Nettoglejen bliver dermed 36.262 t.kr.

Finanstilsynet har fastsat en særlig lav startforrentning på 4,25 pct., idet Finanstilsynet har taget hensyn til, at der i forbindelse med genudlejning af fraflyttede lejligheder formentlig er mulighed for at opnå en højere leje.

Finanstilsynet værdiansætter herefter ejendommen til en værdi på 853.000 tkr.

Bankens engagement pr. 30.06.09 er på 545 mio. kr. Banken har tinglyst pant i ejendommen næstefter 1.135 mio. kr. til Nykredit, rente p.t. 4 pct. (rentetermin ultimo 2009) samt årligt afdrag 10 mio. kr., ydelse i alt p.t. 55,4 mio. kr.

Med Finanstilsynets vurdering af ejendommens værdi er bankens pant pt. uden værdi.

Der er, som det kan ses, p.t. store likviditetsunderskud. Bankens forventninger om, at nettoglejindtægten i de kommende 15 år kan øges fra p.t. 30 til 68 mio. kr. årligt, er meget usikker. Endvidere er bankens forventning om uændrede renteudgifter usikker, ligesom finansieringen af årlige likviditetsunderskud frem til 2017 er usikker. Videre er bankens tilbagediskonteringsats på 2,65 pct. diskutabelt lav. Satsen består af en marginal på 1,25 pct. pr. år i tillæg til en markedsats for finansiering i danske kroner eller anden valuta.

Selskabets aktionærer (Palm, Classen og Ørbekker) og kautionister kan ikke tillægges væsentlig økonomisk betydning. De er alle nedskrivningsengagementer i banken.

Banken vurderer LGD til 400 mio. kr. Finanstilsynet vurderer LGD til 480 mio. kr. Finanstilsynet har taget udgangspunkt i bruttoengagementet efter fradrag for andre sikkerheder og uudnyttet ramme.”

3.1.4.2 Revisionsprotokollater mv. 2009

I revisionsprotokollat af 5. februar 2009 vedrørende Amagerbankens årsrapport for 2008 udarbejdet af de statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen, KPMG er om Østerfælledparken A/S anført, at der var en nedskrivning på engagementet på 224 mio. kr. Om Østerfælledparken A/S og ejerne heraf er i øvrigt anført:

”2.1. Gennemgang af måling af individuelt vurderede engagementer

Vi har gennemgået Amagerbanken Aktieselskabs engagementer ultimo 2008 med henblik på at vurdere, hvorvidt den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn i overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Gennemgangen har primært omfattet væsentlige enkeltengagementer.

Vi har desuden gennemgået de af Amagerbanken Aktieselskab udarbejdede oversigter over udlån, hvor der foreligger objektiv indikation for værdiforringelse. Vi har herunder stikprøvevist gennemgået de foretagne nedskrivningstests.

Gennemgangen har blandt andet omfattet drøftelser med bankens bestyrelsesformand og adm. direktør.

Resultatopførelsen er netto påvirket af samlede individuelle nedskrivninger af udlån og hensættelser på garantier med 1.040 mio. kr. (inkl. beløb indgået på tidligere afskrevne fordringer og tilbageførte nedskrivninger). Det tilsvarende beløb for gruppevis nedskrivninger udgør 56 mio. kr. Den samlede

driftsvirkning af nedskrivning af udlån og hensættelse til tab på garantier for 2008 udgør således 1.096 mio. kr.

Samlede nedskrivninger og hensættelser til imødegåelse af tab udgør pr. 31. december 2008 1.435 mio. kr. (2007: 325 mio. kr.).

Vi kan på baggrund af vores gennemgang tilslutte os det af direktionen anlagte skøn.

...

2.4 *Amagerbankens største engagementer m.v.*

...

2.4.10 *Østerfælledparken A/S*

Vi har gennemgået nedskrivningen på engagementet og har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden vurdering end direktionen. Vi skal fremhæve, at værdi af sikkerheder og dermed nedskrivningen er forbundet med usikkerhed.

2.4.11 *Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S m.fl.*

Vi har gennemgået nedskrivningen på engagementet og har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden vurdering end direktionen. Vi skal fremhæve, at værdi af sikkerheder er forbundet med usikkerhed.

...

2.4.19 *Hans Henrik Palm m.fl.*

Vi har gennemgået nedskrivningen på engagementet og har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden vurdering end direktionen. Vi skal fremhæve, at værdi af sikkerheder og dermed nedskrivningen er forbundet med usikkerhed.

...

2.4.26 *Classen Koncernen*

Vi har gennemgået nedskrivningen på engagementet og har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden vurdering end direktionen. Vi skal fremhæve, at værdi af sikkerheder og dermed nedskrivningen er forbundet med usikkerhed.”

I Internt revisionsprotokollat af 5. februar 2009 vedrørende årsrapporten for 2008 er om Østerfælledparken A/S anført bl.a.:

”4.2.2. *Måling af individuelt vurderede udlån*

...

Østerfælledparken A/S

Engagementet udgør 551 mio. kr. I engagementet indgår valutaterminsforretninger med positiv markedsværdi på i alt 105 mio. kr. Ved indgåelse af valutaterminsforretninger har kunden omlagt 1.587 mio. kr. til CHF, og har dermed en valutarisiko.

Sikkerheder består primært af ejerpant i 528 lejligheder i ejendommen øster Fælled Torv, København Ø.

Banken har opgjort et nedskrivningsbehov på 224 mio. kr. Målingen af udlånet er baseret på følgende skøn foretaget af bankens ledelse; afkastkrav på 4 %, gennemsnitlig leje på 1.150 kr. pr. etm. - som indeksreguleres, 10 % årlig genudlejning på markedsvilkår.

Direktionen har overfor os erklæret, at måling af udlånet er baseret på ledelsens bedste skøn over de forventede betalingsstrømme.

...

4.2.5 Konklusion

...

Bankens udlånsportefølje er i særlig grad eksponeret mod fast ejendom samt aktier og virksomhedsobligationer, der er negativt påvirket af den aktuelle finansielle krise. Som følge heraf er ledelsens skøn over værdien af forventede sikkerheder forbundet med betydelig usikkerhed.

Bankens direktion har overfor os erklæret, at den samlede måling af engagementerne pr. 31. december 2008 er baseret på ledelsens bedste skøn over forventede betalingsstrømme.

Vi har på baggrund af vores gennemgang accepteret de af direktionen foretagne skøn.”

I revisionsprotokollat af 29. april 2009 vedrørende Amagerbankens regnskab for perioden 1. januar til 31. marts 2009 udarbejdet af de statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen, KPMG er om Østerfælledparken A/S anført, at engagementet var på 533 mio. kr., at de skønnede sikkerheder udgjorde 65 mio. kr., og at der var en nedskrivning på engagementet på 189 mio. kr. Det er videre anført, at revisorerne ikke har fundet grundlag for at anlægge en anden samlet vurdering af målingen af Amagerbankens engagementer, hvorfor de kan tilslutte sig den regnskabsmæssige behandling i perioderegnskabet, og at gennemgangen af dokumenter, herunder sikringsakter, i forbindelse med den stikprøvevise revision af væsentlige enkeltengagementer ikke gav anledning til bemærkninger. Endelig er det anført, at Amagerbankens største engagementer og øvrige større engagementer, der har givet anledning til kommentarer, er omtalt i afsnit 4.2 i intern revisionsprotokollat af 29. april 2009. I dette interne revisionsprotokollat er anført bl.a.:

”4.2 Udlån til amortiseret kostpris, 24.423,1 mio. kr.

4.2.1. Konklusion

...

Bankens udlånsportefølje er i særlig grad eksponeret mod fast ejendom samt aktier og virksomhedsobligationer, der er negativt påvirket af den aktuelle finansielle krise. Som følge heraf er ledelsens skøn over værdien af bankens sikkerheder og dermed nedskrivningernes størrelse forbundet med betydelig usikkerhed.

Bankens direktion har overfor os erklæret, at den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. marts 2009 er baseret på ledelsens bedste skøn over forventede betalingsstrømme.

Vi har på baggrund af vores gennemgang af individuelt og gruppevist vurderede udlån ikke grundlag for at anlægge en anden samlet vurdering end direktionen.

...

4.2.2. Måling af individuelt vurderede udlån

Revisionen af de individuelt vurderede udlån har omfattet 23 engagementer, der overstiger 10% af basiskapitalen svarende til 290 mio. kr. pr. 31. marts 2009. Revisionen heraf har omfattet måling og dokumenter.

Herudover har revisionen omfattet 19 øvrige større engagementer, som efter vores opfattelse er forbundet med usikkerhed. Revisionen heraf har alene omfattet måling.

Nedenfor er omtalt udvalgte engagementer, der efter vores vurdering giver anledning til kommentarer over for bestyrelsen.

...

Østerfælledparken A/S

Engagementet udgør 533 mio. kr. Sikkerheder består primært af ejerpanth i 528 lejligheder i ejendommen Øster Fælled Torv, København Ø.

Banken har opgjort et nedskrivningsbehov på 189 mio. kr. Målingen af udlånet er baseret på følgende skøn foretaget af bankens ledelse; 10 % årlig genudlejning på markedsvilkår, 3 % årlig lejeregulering, fuld udlejning (aktuelt udlejet 95 %) samt salg af ejendommen i 2023 til et afkastkrav på 3,8 %.

Bankens betalingsrækker pr. 31. marts 2009 tager udgangspunkt i budget for ejendommen for perioden 2010 til 2021 udarbejdet af banken ultimo 2008. Bankens ledelse har som følge af usikkerhed vedrørende cashflow, jf. det af banken udarbejdede budget, foretaget en samlet korrektion på 85 mio. kr.

Direktionen har overfor os erklæret, at måling af udlånet er baseret på ledelsens bedste skøn over de forventede betalingsstrømme.”

I Amagerbankens opgørelse af bankens individuelle solvensbehov pr. 30. juni 2009 er om Østerfælledparken A/S anført, at engagementet efter fradrag var på 546 mio. kr., at ”worst case” var et tab på 400 mio. kr., at konkurssandsynligheden var 100 %, og at den samlede risiko dermed var på 400 mio. kr. Det fremgår endvidere, at der var nedskrevet 186 mio. kr. på engagementet.

I Amagerbankens ”Rapport vedrørende nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser pr. 30.06.2009” af 7. august 2009 er om Østerfælledparken A/S anført bl.a., at der må forventes en længere tidshorisont, inden der er balance i driften, hvorfor der var beregnet et væsentligt nedskrivningsbehov. Videre er det anført, at fald i nedskrivningen i 1. halvår 2009 primært skyldtes faldende renteniveau og fald i kursen på CHF.

Efter aftale med Amagerbankens ledelse foretog Deloitte en gennemgang af nedskrivninger på udvalgte udlån pr. 30. juni 2009. Gennemgangen omfattede Østerfælledparken A/S. I Deloitte's notat af 10. august 2009 er anført bl.a.:

”Konklusion

På baggrund af det af os udførte arbejde er det vores opfattelse, at

- bankens registreringer af, hvorvidt der er indtrådt OIV, og dermed skal opstilles betalingsrækker for beregning af et konkret nedskrivningsbehov på de enkelte engagementer, er velbegrundede og veldokumenterede, og

- de af banken opstillede betalingsrækker, uanset der heri indgår såvel skøn over betalingstidspunkter og beløbsstørrelser, fremtræder veldokumenterede, og i tilstrækkeligt omfang er underbygget med ekstern og uafhængig dokumentation for de foretagne skøn.

Det er derfor sammenfattende vores opfattelse, baseret på gennemgang af de udvalgte dokumenter og sagsfremstillinger, jf. vores efterfølgende kommentarer til kvaliteten heraf, at bankens beregning af de konkrete nedskrivningsbehov og dermed nedskrivningerne er opgjort i overensstemmelse med de gældende regnskabsmæssige regler herfor.

Vi skal endvidere anføre, at vi anser den forelagte dokumentation som overbevisende og på et niveau eller over, det man må forvente af et institut med Amagerbankens forretningsomfang og risici.”

3.1.4.3 Østerfælledparken A/S' realkreditlån og renteswapaftale i Nykredit Bank A/S

Den 25. september 2008 havde Østerfælledparken A/S og Nykredit Bank A/S ("Nykredit Bank") indgået en renteswapaftale vedrørende en hovedstol på 1.119.251.551 kr. Ved mail af 19. december 2008 skrev bankdirektør Bjørn Mortensen, Nykredit Bank til Jørgen Brændstrup, at Nykredit Bank så sig nødsaget til at opsigte den indgåede swapaftale med Østerfælledparken A/S, og at årsagen her til var, at renteutviklingen skabte en for stor risiko for Nykredit Bank, såfremt Østerfælledparken A/S skulle blive nødlidende. I mailen er tillige oplyst, at hvis Amagerbanken ønskede at overtage swapaftalen, ville Nykredit Bank se positivt herpå, og at Nykredit Bank og Amagerbanken i øvrigt skulle holde møde om Østerfælled-engagementet den 23. december 2008. Jørgen Brændstrup besvarede mailen samme dag, og i svaret er anført bl.a., at Jørgen Brændstrup umiddelbart stillede sig "uforstående overfor din bemærkning om opsigelse af en renteafdækning der initialt er krævet af Nykredit Bank, og som ikke harmonerer med de drøftelser Amagerbanken og Nykredit Bank hidtil har haft i relation til denne fælles kunde”.

Den 30. december 2008 skrev Jørgen Brændstrup og John Weibull til Nykredit Bank, at de kunne bekræfte, at Amagerbanken over for Østerfælledparken A/S havde afgivet betinget likviditetstilsagn baseret på et budgetforløb frem til 2022 indeholdende en vægtet rente på realkreditfinansieringen på 4,8 % p.a., og at banken således bekræftede at ville servicere Østerfælledparken A/S' driftsfinansieringsbehov i minimum 2009. I brevet er endvidere anført, at Jørgen Brændstrup og John Weibull gjorde opmærksom på, at renteswapaftalen var indgået på Nykredit Banks foranledning baseret på den nu noget længere tidshorisont end det, der var forventet i 2006.

På bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 14. januar 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen, blev der vedrørende Østerfælled-engagementet orienteret om problemstillinger i forbindelse med Nykredit Banks renteswap. Ved mail af 30. januar 2009 til Jørgen Brændstrup orienterede advokat Søren Ingerslev om, at han havde indhentet en "second opinion" fra Hans-Henrik Palms revisor vedrørende indregning af renteswappens negative markedsværdi i Østerfælledparken A/S' årsrapport, og at revisoren havde anført, at konklusionen var, at renteswappen skulle indregnes. Den 4. februar 2009 skrev advokat Søren Ingerslev til Østerfælledparken A/S' revisor, at han til brug for planlægningen af udarbejdelse af årsrapport for 2008 gerne ville drøfte bl.a., at ejerne mente, at den negative værdi af renteswappen ikke skulle medtages i resultatopgørelsen, men eventuelt kunne fremgå af en note i årsrapporten. Det er i mailen oplyst, at den negative værdi af renteswappen var – 101 mio. kr.

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 5. februar 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Villy Rasmussen deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen, at der under punktet "Orientering fra formand og direktion"

blev orienteret om, at der var blevet afholdt møde med Nykredit om bl.a. Østerfælled-engagementet. Nykredit havde udtrykt bekymring for så vidt angår ejerkreds og CHF-lån, men havde samtidig bekræftet at ville forholde sig roligt, hvis terminsbetalingerne blev overholdt. Det fremgår af referatet af bestyrelsesmøde den 19. februar 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, at Jørgen Brændstrup orienterede om drøftelser med Nykredit Bank om renteswappen og ansvarsproblemstillingen, hvor det var bestyrelsens holdning, at Amagerbanken ikke kunne påtage sig et ansvar herfor. Videre fremgår det, at der var usikkerhed om udfaldet af drøftelserne.

Ved mail af 25. februar 2009 skrev Vagn Holm, Nykredit Bank til Jørgen Brændstrup bl.a.:

”Denne mail sender jeg i forlængelse af din telefonsamtale d.d. med Bjørn Mortensen.

Som bekendt ligger den aktuelle negative markedsværdi af den med Østerfælledparken indgåede renteswap p.t. meget tæt på de 10% af hovedstolen - svarende til 111,9 mio. kr. - som er den aftalte "kaldegrænse" på forretningen. Der er således en betydelig risiko for, at selskabet skal indbetale tabet inden for en meget kort periode, idet Nykredit ikke ønsker at udvide tabsrammen fra det nuværende niveau. - Et yderligere fald i renten på f.eks. 50 b.p. vil påvirke markedsværdien negativt med yderligere ca. 45 mio. kr. ! .

På baggrund af modtagne skrivelser og de seneste møder, er det vores forståelse, at Amagerbanken vil drage omsorg for betaling af de fremtidige ydelser på realkreditlånet i Nykredit med tilhørende renteswap med en rente på 4,88%, hvortil kommer bidrag og afdrag.

Da tabsrammen forventes overskredet, men selskabets likviditet er sikret, kan vi tilbyde flg. løsning: ...”

Jørgen Brændstrup og John Weibull besvarede mailen ved Amagerbankens brev af 4. marts 2009, hvori er anført bl.a.:

”Med henvisning til vores brev dateret 30. december 2008 finder vi det rigtigt, at drøftelserne omkring den af Dem initierede aftale om renteswap sker direkte med selskabets ejere.

Amagerbankens betingede likviditetstilsagn til Østerfælledparken A/S indeholder som tidligere beskrevet accept af den af Nykredit medio 2008 krævede forøgelse af bidraget til 0,42% p.a. samt den af Nykredit fordrede årlige afvikling af kr. 10 mio. på 1 prioritetslånet i ejendommen. Endelig bygger Amagerbankens betingede likviditetstilsagn på, at løbende likviditetsudlæg pantsikres næst efter Amagerbankens nuværende ejerpart i ejendommen Østerfælledparken med pant næst efter Nykredits ovennævnte 1. prioritetslån. Denne prioritetsstilling er uændret et vilkår for Amagerbanken.

En aftale mellem Nykredit og selskabet om ændring af den af Nykredit initierede renteswap forudsættes således at respektere den for den løbende likviditet aftale prioritetsstilling.”

Den 5. marts 2009 meddelte Nykredit Bank Henrik Ørbekker, at renteswappen var blevet lukket for at undgå yderligere tab, og at den var lukket med et tab på 115.178.985 kr. På bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 11. marts 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, blev der orienteret om Nykredit Banks tab ved nedlukning af renteswappen, og at Nykredit ønskede realkreditlånet omlagt til EUR. På forespørgsel blev det bekræftet, at prioritetsrækkefølgen var realkreditlånet, banklånet og herefter valutakurstab samt swap-tabet.

Østerfælledparken A/S' årsrapport for 2008 blev påtegnet den 15. marts 2009, og det fremgår om eventualforpligtelser, at selskabet til afdækning af renterisikoen for realkreditlånet med variabel rente hos Nykredit havde indgået en swap-aftale på nominelt 1.119.251.549 kr., og at hvis swap-aftalen skulle realiseres pr. 31. december 2008, ville renteswappen have en negativ værdi på 86.341.647 kr. Det forhold, at renteswappen var blevet lukket med et tab på omkring 115 mio. kr. 10 dage før påtegningen af årsrapporten, er ikke omtalt.

I referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 30. marts 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, er om Østerfælled-engagementet anført:

”Jørgen Brændstrup resumerede kort sagsforløbet, hvor vi har 500 mio.kr. næstefter Nykredits 1.150 mio. kr. Der var enighed om, at det var en kedelig sag, hvor banken har nedskrevet 233 mio.kr. Det var vurderingen, at Nykredit nu agerer konstruktivt.”

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 29. april 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, at det blev præciseret, at belastningen på ca. 115 mio. kr. vedrørende Nykredit Banks renteswap var efterstillet Amagerbankens ca. 500 mio. kr.

I november og december 2009 var der en mailkorrespondance mellem Jørgen Brændstrup og underdirektør Jakob Wind-Hansen, Nykredit, om dels et betinget likviditetstilsagn fra Amagerbanken for 2010, dels spørgsmålet om anvendelse af renteforskellen mellem realkreditlånet og den lukkede renteswap (der pr. 30. september 2009 udgjorde 6.776.959,52 kr.). I den forbindelse skrev Jakob Wind-Hansen bl.a., at realkreditlånet blev afdraget med 2,5 mio. kr. pr. termin, og at renteforskellen mellem realkreditlånet og den lukkede renteswap skulle bruges til afvikling af kreditfacilitet i Nykredit Bank på EUR 16,2 mio. Hertil svarede Jørgen Brændstrup bl.a., at det ved drøftelserne af lukningen af renteswappen havde været det naturlige udgangspunkt, at den likviditet, som Amagerbanken lagde ud, skulle gå til afvikling foran i prioritetsrækkefølgen. Jakob Wind-Hansen fastholdt heroverfor, at renteforskellen skulle bruges, som han havde anført.

Den 28. december 2009 skrev Jørgen Brændstrup og John Weibull til Nykredit Bank om finansiering af Østerfælledparken A/S' driftsfinansieringsbehov i 2010:

”Jævnfør bankens brev af 30. december 2008 har banken tidligere overfor Østerfælledparken A/S afgivet betinget likviditetstilsagn, baseret på et budgetforløb frem til år 2022, indeholdende en vægtet rente på realkreditfinansieringen på 4,8% p.a. mod rente på 2,4417% p.a. pr. 1.10.2009.

Banken kan således bekræfte, at ville servicere Østerfælledparken A/S' driftsfinansieringsbehov i minimum det kommende år, incl. dels det aftalte kvartalsvise afdrag på Nykredits realkreditlån stort nom. kr. 2,5 mio.

Derudover er banken indstillet på at stille driftsfinansiering til rådighed i 2010 til kvartalsvise ekstraordinære afdrag af størrelse svarende til den oprindeligt aftalte swap-rente 4,88% p.a. med fradrag af faktisk rentebetaling, såfremt beløbet er positivt og på betingelse af, at afdraget i lighed med ovennævnte afdrag nom. kr. 2,5 mio. sker på Nykredits realkreditlån med oprykkende ret for Amagerbankens pant i ejendommen.

Vi tillader os i den anledning at henvise til, at renteswap-aftalen blev lukket på Nykredits foranledning.”

Som svar herpå skrev Nykredit Bank den 5. januar 2010 bl.a.:

”Med hensyn til den omtalte fastrenteswap, blev denne lukket ned som følge af, at Østerfælledparken A/S ikke kunne honorere, det med renteswappen forbundne marginkald, som følge af den negative udvikling i renteswappens markedsværdi.

I forbindelse med bevilling i marts 2009 af kreditfacilitet stor ca. DKK 115 mio. til brug for betaling af den negative markedsværdi ved lukningen af fastrenteswappen - betingede Nykredit Bank sig, at kreditfaciliteten fremover afvikles med et beløb svarende til differencen mellem swappens fastrenteben og swappens variable ben. Dette blev aftalt og accepteret i forbindelse med etablering af kreditfaciliteten.

Denne betingelse vil blive fastholdt overfor Østerfælledparken A/S, og Nykredit Bank kan ikke acceptere, at beløbet i stedet anvendes til nedbringelse af realkreditlån ydet til Østerfælledparken A/S.

Såfremt Deres tilsagn om servicering af Østerfælledparken A/S' driftsfinansieringsbehov ikke rummer en sådan afvikling af ovennævnte kreditfacilitet, vil betingelserne for at opretholde kreditfaciliteten ikke være til stede, og den må herefter forventes opsagt med deraf følgende retslige skridt mod debitor, Østerfælledparken A/S.

Hvis foranstående giver anledning til, at Amagerbanken ikke kan opretholde likviditetstilsagnet for 2010 til Østerfælledparken A/S bedes De give besked herom indenfor 14 dage, i modsat fald anser vi betingelsen om, at beløbet anvendes til yderligere afdrag på realkreditlånet, udover de tidligere aftalte DKK 2,5 mio. per kvartal, som værende bortfaldet.”

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 6. januar 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Villy Rasmussen deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. I referatet er om Østerfælled-engagementet anført bl.a., at Amagerbanken havde givet tilsagn om, at Østerfælledparken A/S betalte terminsydelser i 2010, og at der fortsat var ro i forhold til Nykredit. Videre er det anført, at Jørgen Brændstrup gennemgik historikken omkring Østerfælled-handlerne.

Den 18. januar 2010 besvarede Jørgen Brændstrup og Jørgen Weibull Nykredit Banks brev af 5. januar 2010, og i svaret er anført bl.a.:

”I besvarelse af Deres brev af 5. januar 2010 skal vi under henvisning til tidligere korrespondance, herunder især Amagerbankens brev af 4. marts 2009 til Dem, fastholde, at vi har accepteret at finansiere den nødvendige likviditet til dækning af et 1. prioritetslån med en fast rente på 4,88 % p.a. tillige med kvartalsvis afdrag kr. 2,5 mio. på 1. prioritetslånet.

Amagerbanken har ikke været part i nedlukning af swap-aftalen, og kan således ikke tage stilling til i hvilket omfang, der skal afvikles på det lån, Nykredit Bank ydede til dækning af swap-aftalens markedsværdi i den anledning.

Vi er således indstillet på, at Amagerbankens likviditetstilsagn til Østerfælledparken A/S omfatter betaling til afløsningslånet for den nedlukkede swap-forretning inden for de i 1. afsnit af dette brev skitserede rammer.

Det er fortsat en forudsætning for Amagerbankens medvirken, at løbende likviditetsudlæg pantsikres umiddelbart efter bankens nuværende pant næstefter Nykredits 1. prioritet.”

Ved brev af 3. februar 2010 takkede Nykredit Bank for bekræftelsen på parternes aftale om, at ”Amagerbanken stiller likviditet til rådighed for 2010, under forudsætning af, at der afvikles kr. 10 mio. p.a. på 1. prioritets lånet i Nykredit samt at likviditetsudlægget kan pantsikres efter realkreditlån i Nykredit på opr. Kr. 634.724.000 og kr. 500.000.000.”

Ved brev af 2. juli 2010 meddelte Amagerbanken Nykredit Bank, at banken efter en fornyet vurdering af forudsætningerne herfor havde meddelt Østerfælledparken A/S, at banken ikke længere vurderede, at det var økonomisk forsvarligt at stille likviditet til rådighed for drift af Østerfælledparken A/S' ejendomsvirksomhed. I brevet er endvidere anført bl.a.:

”Banken er således med virkning fra og med 30. juni 2010 terminen indtil videre alene indstillet på at dække renter på nuværende 1. prioritet tillige med aftalte afdrag kr. 2,5 mill. pr. kvartal.

Banken har ved ovenstående beslutning lagt vægt på en relativt lav fraflytningsfrekvens for lejligheder med "gammel" (lav) husleje, samt at der vurderes at være lange udsigter til at boligmarkedet retter sig i et omfang, der i væsentlig grad kan bidrage til inddækning af bankens udlæg, endsige nedbringelse bankens engagement.

Amagerbanken deltager gerne i en drøftelse med Nykredit om på hvilket grundlag, der kan etableres et konstruktivt samarbejde med det formål bedst muligt i gensidig interesse at sikre de langsigtede værdier i pantet gennem fælles bestræbelser på omplacering af ejendommen til ny ejer.”

Der var herefter korrespondance mellem Jørgen Brændstrup og henholdsvis koncerndirektør Knud Knudsen og bankdirektør Bjørn Mortensen, Nykredit Bank. Ved mail af 8. juli 2010 videresendte sidstnævnte til Jørgen Brændstrup kopi af Nykredit Banks brev af 3. juni 2010 til Østerfælledparken A/S, hvori Nykredit Bank opkrævede 8.702.330,41 kr. vedrørende rentedifference mellem den terminerede renteswap og realkreditlånet for perioden 1. april til 30. juni 2010. Det er i brevet til Østerfælledparken A/S anført, at beløbet anvendes til nedbringelse af underskud ved terminering af swap. I mailen til Jørgen Brændstrup skrev Bjørn Mortensen bl.a., at den manglende betaling af beløbet aktuelt betød, at Nykredit Banks jurister nu forberedte en konkursbegæring mod Østerfælledparken A/S. Der blev efterfølgende afholdt et møde mellem Amagerbanken og Nykredit Bank, ligesom Bjørn Mortensen den 15. juli 2010 skrev til den ny bestyrelsesformand i Østerfælledparken A/S, advokat Søren Ingerslev, at Nykredit Banks kredit var forfalden på grund af misligholdelse, hvis det udestående beløb ikke var indbetalt inden ugens udgang. Ved mail af 16. juli 2010 skrev Jørgen Brændstrup til Bjørn Mortensen, at Amagerbanken på vegne af Østerfælledparken A/S havde overført 8.702.330,41 kr. i henhold til opkrævningen af 3. juni 2010. I mailen er endvidere anført bl.a.:

”I forlængelse af afholdte møder, sker overførslen i forståelse af, at Amagerbanken i samarbejde med Nykredit iværksætter tiltag med henblik på ændring af ejerstrukturen for Østerfælled Holding A/S / Østerfælledparken A/S, for størst mulig sikring af långivernes tilgodehavender.”

Bjørn Mortensen svarede hertil, at Nykredit Bank gerne indgik i en nærmere dialog om ejendommen, ”idet der forudsættes at allerede indgåede aftaler indgår heri.”

Den 30. september 2010 overførte Amagerbanken til Nykredit Bank aftalt ekstraordinært afdrag på 2,5 mio. kr. samt 9.364.061,87 kr. vedrørende rentedifferencen mellem den terminerede renteswap og realkreditlånet for perioden 1. juli til 30. september 2010.

John Weibull, Kreditkontoret udarbejdede den 26. november 2010 et notat til den nu administrerende direktør Steen Hove vedrørende Østerfælledparken A/S og Nykredit Bank. I notatet er anført bl.a.:

”Uanset det seneste brev af 2. juli 2010 blev ”swap-renten” pr. 30. juni 2010 betalt den 16. juli 2010 med kr. 8,7 mill. Efter det oplyste i forlængelse af et møde som N.E. Nielsen og Jørgen Brændstrup havde med Nykredits direktion

Pr. 30. september 2010 er betalt.

Ordinær termin	kr.	5,2 mill.
Ekstraordinær afdrag	kr.	2,5 mill.
Swap-renter	kr.	<u>9,3 mill.</u>

I alt kr. 17,0 mill.

Det korte af det lange er, at der betales svarende til kr. 4,88 % p.a., således at forskellen ned til den aktuelle lårente, bruges til servicering af afløsningslånet for swappen.”

I notat af 7. december 2010 udarbejdet af Thomas Lundholm, Kreditkontoret vedrørende Østerfælledparken A/S er om betalingen af ydelser til Nykredit Bank anført:

”I forbindelse med ejerskiftet i 2008, kom Nykredit på banen med diverse krav, der indebar årligt ekstraordinære afdrag på 10 mio.kr., fordelt på 2,5 mio.kr. pr. kvartal.

Siden finansieringens etablering ultimo 2006 har Nykredit modtaget ydelser på:

mio.kr.	Ordinære ydelser	Heraf rente	Ekstraordinære afdrag	Betaling til SWAP	Samlet betaling
2006	10,7	10,7	0,0	0	10,7
2007	50,9	50,9	13,9	0	64,8
2008	62,2	62,2	0,0	0	62,2
2009	46,5	46,5	12,5	13,5	72,5
2010	17,1	17,1	7,6	26,8	51,5
Akkumuleret	187,4	187,4	34,0	40,3	261,7

Ultimo 2010 vil der yderligere blive betalt 5,2 mio.kr. i ordinær ydelse, 2,5 mio.kr. i ekstraordinært afdrag, samt 9,3 mio.kr. i betaling på SWAP, hvilket vil bringe den samlede betaling i 2010 til Nykredit op på 68,6 mio.kr. Samlet set er der i 2010 + indbetaling på SWAP i 2009 betalt 65 mio.kr. Ved betalinger ultimo 2010 vil dette beløb være steget til 82,1 mio.kr.

Akkumuleret har Nykredit modtaget i alt 261,7 mio.kr. Da der udelukkende betales renter på det aktuelle lån i Amagerbanken og at resten af engagementet for nuværende beror på driftskreditter, kan det ikke konkretiseres nærmere, hvor stor en del af betalingerne til Nykredit Amagerbanken har stået for. Det antages at Amagerbanken reelt har stået for størstedelen af disse betalinger. Af samme årsag er det ikke muligt at konkretisere, hvad Amagerbanken har modtaget af ydelser fra Østerfælledparken A/S.

Pr. 31.10.10 udestår der restgæld til Nykredit på 1,10 mia.kr. dækket af 1. og 2. prioritetspant.”

Ved Management Summary af 15. december 2010 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Annette Hansen, blev der ansøgt om yderligere overtræksret op til 17 mio. kr. til brug for opfyldelse af aftale med Nykredit om servicering af Nykredits tilgodehavender i 2010. Det er heri anført bl.a.,

at stillingtagen til, om der skulle stilles yderligere driftslikviditet til rådighed til dækning af likviditetsunderskud i 2011 samt til håndtering af sagen generelt henstod. Ansøgningen blev bevilget af adm. direktør Steen Hove og bestyrelsesformand Niels Heering i slutningen af december 2010.

3.1.4.4 Valutarammen – 2008 og 2009

Efter det, der er oplyst, indgik Østerfælledparken A/S' de første fire terminsforretninger i juni 2008 i krydset EUR/CHF. Ved mail af 16. juni 2008 skrev afdelingsdirektør Henrik Jensen, Investeringsafdelingen, således til bl.a. Jørgen Brændstrup herom, ligesom det fremgår af denne mail, at der samtidig var solgt call optioner, og at der var modtaget en præmie for disse på ca. 18,5 mio. kr. Det fremgår endvidere af mailen, at Østerfælledparken A/S herved havde fraskrevet sig gevinstmulighederne ved faldende CHF, og at selskabet fortsat havde fuld risiko ved stigende CHF.

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 28. oktober 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Villy Rasmussen deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup, der nu var blevet administrerende direktør, og Allan Ottsen. Af referatet fremgår bl.a., at Jørgen Brændstrup orienterede om kunder, ”der var bundet op i CHF, og de overvejelser der gøres i banken i relation hertil med henblik på vurdering i forbindelse med nedskrivninger.” Videre fremgår det, at Kent Villadsen Madsen tilføjede hertil, at man måtte forvente, at der kom en korrektion, men at man ikke kunne forvente, at alt rettede sig på kort sigt.

Jørgen Brændstrup og Henrik Ørbekker havde i begyndelse af november 2008 en mailkorrespondance i forbindelse med forlængelse af en terminsforretning i EUR/CHF, og Henrik Ørbekker spurgte om Jørgen Brændstrups mening om, hvorvidt det var en idé at omlægge denne forretning til EUR/JPY, idet renteforskellen mellem EUR og CHF var blev kraftigt indsnævret, og JPY renten var faldet. Jørgen Brændstrup svarede hertil, at han ikke mente, at tiden var hertil, og at tiden ”er vist ikke til yderligere spekulation”.

Af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 12. november 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, fremgår, at Kent Villadsen Madsen bemærkede, at CHF var blevet bedre kursmæssigt, og at Jørgen Brændstrup tilføjede, at det havde gavnet Østerfælled-engagementet. Videre fremgår det, at Kent Villadsen Madsen supplerede, at man eventuelt kunne benytte anledning til at bringe sig i en lavere risikoprofil end CHF.

Ved brev af 15. januar 2009 sendte Amagerbanken et såkaldt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen som følge af, at det aktuelle tab på valutarammen oversteg 100 mio. kr. I brevet er anført bl.a., at tabet udgjorde 136,7 mio. kr., og at der derfor skulle afdækkes minimum 36,7 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i CHF-kursen fastsat til 11 dage. Den 26. januar 2009 sendte Amagerbanken et nyt marginkald, hvori er anført bl.a., at det aktuelle tab på valutarammen nu udgjorde 107,5 mio. kr., og at der derfor i stedet skulle afdækkes 7,5 mio. kr. kontant senest 10 dage fra denne dato. Ved brev af 29. januar 2008 meddelte Amagerbanken, at tabet pr. den 28. januar 2009 var opgjort til 92,3 mio. kr., og at der derfor kunne ses bort fra brevet af 26. januar 2009. Den 1. februar 2009 sendte Amagerbanken et nyt marginkald, hvori er anført bl.a., at det aktuelle tab på valutarammen nu udgjorde 119,2 mio. kr., og at der derfor skulle afdækkes 19,2 mio. kr. kontant senest den 12. februar 2009. Den 10. marts 2009 sendte Amagerbanken et nyt marginkald. På bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 11. marts 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, blev der orienteret om, at terminsforretningen lå i underskud på

130 mio. kr. Den 13. marts 2009 meddelte Amagerbanken, at tabet pr. den 12. marts 2009 var opgjort til 77, 2 mio. kr., og at der derfor kunne ses bort fra brevet af 10. marts 2009.

I marts 2009 udarbejdede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, et udateret notat vedrørende Østerfælledparken A/S foranlediget af, at Henrik Ørbekker havde givet udtryk for ønske om at omlægge terminsforretning, der forfaldt den 18. marts 2009, fra EUR/CHF til EUR/JPY. I notatet er bl.a.:

”Henrik Ørbekker har givet udtryk for ønske om at omlægge terminsforretning med forfald d. 18.03.09 val. 20.03.09 fra EUR/CHF til EUR/JPY, idet han dels tror på en væsentlig svækkelse af JPY, og dels fordi optioner i EUR/JPY betaler væsentlig højere præmie.

P.t. eksisterer der følgende forretninger med forfald d. 18.03.09 val. 20.03.2009:

Terminsforretninger:

Bankens salg: EUR/CHF 50 mio. på kurs 159,33
Bankens køb: EUR/DKK 50 mio. på kurs 746,50

Option:

Bankens køb: call EUR/CHF 50 mio. strike 159,33.

Hvis vi vælger at fortsætte med en uændret position sker der følgende:

Terminsforretning EUR/CHF 50 mio. forlænges i 4 måneder (Ørbekker's ønske). Ny terminskurs ca. 159,10. (spotkurs d.d. 154,00)

Terminsforretning EUR/DKK 50 mio. forlænges 4 måneder. Ny terminskurs ca. 748,00 (spotkurs d.d. 745,50)

Der skrives ny option - call EUR/CHF 50 mio. strike 159,10. Den giver ca. CHF 550.000 i præmie (DKK 2.650.000).

Hvis vi imødekommer Ørbekker's ønske om omlægning til EUR/JPY sker der følgende:

Der handles spot bankens salg af CHF/JPY 79.665.000

Derved fremkommer der ny terminsforretning bankens salg af EUR/JPY 50 mio. Ny terminskurs ca. 132,00 (inkl. tabet fra den omlagte EUR/CHF terminsforretning). (spotkurs d.d. 128,25)

Der skrives ny option - call EUR/JPY 50 mio. strike 132,00. Den giver ca. JPY 195 mio. i præmie (DKK 11.300.000).

Endvidere vil EUR/DKK 50 mio. blive lukket ned. Gevinst ca. DKK 50

Ovennævnte bregner på kurser og volatiliteter d. 16. marts 2009 kl. 9.30.”

Med håndskrift på notatet er skrevet ”Accepteret på Kreditkomitémøde den 16. marts 2009”.

Den 13. juli 2009 sendte Amagerbanken et nyt marginkald, hvori er anført bl.a., at det aktuelle tab udgjorde 101,9 mio. kr., og at der derfor skulle afdækkes minimum 1,9 mio. kr. kontant. Henset til udsving i såvel JPY- som CHF-kursen blev fristen fastsat til den 23. juli 2009. Den 14. juli 2009 meddelte Amagerbanken, at tabet nu var opgjort til 94,75 mio. kr., og at der derfor kunne ses bort fra brevet af 13. juli 2009.

3.1.4.5 Forlængelse af driftskredit og valutarammen i december 2009

Ved Management Summary af 14. december 2009 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der vedrørende Østerfælledparken A/S ansøgt om forlængelse af henholdsvis driftskredit på 75 mio. kr. og valutarammen. Det fremgår af forsiden, at ansøgningen blev modtaget på Kreditkontoret den 15. december 2009 og i Kreditkomitéen den 17. december 2009, hvor den blev behandlet den 18. december 2009. Endvidere fremgår det, at ansøgningen blev skriftlig bevilget af bestyrelsen den 23. december 2009. I dette Management Summary er anført bl.a.:

”Baggrund

Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans Henrik Palm overtog medio 2008 boligudlejnings-ejendommen Østerfælledparken fra Schaumann Koncernen. Handlen blev gennemført baseret på en bogført værdi af Østerfælled-ejendommen, kr. 1.557 mio.

Ejendommen er finansieret dels via realkreditlån hos Nykredit, dels via bankfinansiering i form af udlån kr. 392,5 mio., bevilget frem til 1.10.2022, dels i form af driftskreditramme op til kr. 75 mio., der tages op årligt på baggrund af den likviditetsmæssige situation, idet det medio 2008 baseret på oprindelige budgetter har været forventningen, at der vil være et yderligere likviditetsbehov på ca. kr. 30,0 mio. årligt i 4 år - eller i alt kr. 195 mio.

Aktuel udnyttelse af rammen er på netto kr. 37. mio. Indtil videre har alene kr. 35 mio. været tilsagt kunden som fast maksimum.

Ansøgning

Der ansøges om forlængelse på uændrede vilkår af

• driftskredit kr. 75.000.000

til dækning af budgetteret likviditetsbehov frem til november 2011; afhængig af udvikling i optionspræmier, rente og genudlejningsfrekvens m.v. forventes kreditten årligt at skulle forhøjes med op til kr. 50,0 mio. over de næste 3 år til dækning af yderligere likviditetsbehov ifm. driften og afdrag på Nykredit's foranstående realkreditlån; ny ansøgninger vil i givet fald fremkomme, idet der skal gives betinget forhåndstilsagn i henhold til budget; margin fast i perioden 1,25% p.a.

• ramme for valutaterminer/-optioner i CHF og/eller YEN samt USD efter nærmere aftale (nyt) mod DKK med nettoposter op til kr. 1.550 mio. for afdækning af det foranstående realkreditlån kr. 1,1 mia. og udlån kr. 392,5 mio.; belastning risiko 2,25%-10% + tab/underdækning op til kr. 100 mio. accepteres uden marginopkrævning.

Sikkerhedsstillelse:

- kr. 475,6 mio. ejer pant i ejendommen næst efter nuværende Nykredit-lån, ca. kr. 1,1 mia. ; fsv de yderste kr. 400,6 mio. af pantet rykkes for det løbende likviditetsunderskud
- pant i aktiekapitalen i Østerfælledparken A/S og i Østerfælled Holding ApS
- personlig selvskyldnerkaution Olav Damkiær-Classen, Hans Henrik Palm og Henrik Ørbekker

...

Økonomi

Internt resultatbudget pr. 30.9.2009 udviser jævnfør ovenfor nettoglejndtægter kr. 43,0 mio. og resultat før finansielle poster kr. 27,35 mio.

For optimering af renteomkostninger har anlægsudlånet kr. 392,5 mio. være omlagt til EUR, ligesom der siden medio 2008 har været indgået diverse valutaoptioner/-terminer. I de første 3 kvartaler af 2009 har disse forrentninger bidraget positivt til driften/likviditeten med kr. 39,9 mio., mens der pr. samme dag var et urealiseret tab på de løbende forretninger på kr. 91 mio. (Aktuelt udgør urealiseret tab ca. kr. 75 mio.)

Resultat før skat udgør for de første 3 kvartaler kr. -32,9 mio. før resultat af valutaoptioner og kr. 8,0 mio. efter. For hele 2009 er resultat før skat estimeret til kr. + 2,6 mio. før resultat af valutaoptioner i 4. kvartal.

I 2009 forventes nettotrækket på driftskrediten forøget med ca. kr. 16,5 mio. svarende til kr. 10 mio. til Nykredit til nedbringelse af realkreditlån og kr. 6,5 mio. til Nykredit til nedbringelse af renteswap-tab.

For 2010 budgetteres med bruttoglejndtægter kr. 44,3 mio. og resultat før finansielle poster kr. 28,75 mio. Efter rente til banken, terminsydelser til Nykredit budgetteres med nettolikviditet i året på ca. kr. - 50 mio. *incl.* afdrag til Nykredit på hhv. kr. 10,0 mio. på realkreditlån og ca. kr. 25 mio. på renteswap-tab. Eventuelle præmier på valutaoptionsforrentninger indgår ikke i budgettet.

Som følge af markedssituationen budgetteres indtil videre ikke med salg, men alene med udlejning. Et af banken udarbejdet budget frem til 2024 udviser under givne forudsætninger omkring forrentning, fraflytningsfrekvens, lejestigninger og omkostningsreduktioner likviditetsunderskud de kommende 4 år i niveau kr. 20-25 mio. årligt før aftalte ekstraordinære afdrag til Nykredit, og i niveau kr. 45-50 mio. efter (jf. ovenfor), ligeledes excl. optionspræmier på valutaoptionsforretninger.

Nykredit har for fastholdelse af finansieringen forudsat at modtage ekstraordinære afdrag på kr. 10 mio. årligt.

I foråret 2009 lukkede Nykredit mod Østerfælledparken A/S' vilje en renteswap, der var etableret medio 2008 efter krav fra Nykredit for renteafdækning frem til 2013. Lukningen har medført, at der er opstået et realiseret tab på kr. 115 mio., som indtil videre er finansieret via en EUR-kredit hos Nykredit. Lukningen af swappen har medført en betydelig lavere terminsydelse aktuelt på Nykredit-lånet. Den som følge heraf i forhold til de oprindelige budgetter sparede renteomkostning har Nykredit dog betinget sig går til nedbringelse af deres engagement. Det er indtil videre accepteret af banken at lægge likviditet til, mod at nedbringelse sker på de foranstående realkreditlån. Afdraget til Nykredit er ved renteniveau 4,0% ca. 15 mio. årligt.

Der budgetteres således med nedbringelse af Nykredit med ca. kr. 25 mio. årligt de kommende 3 år, hvilket er indeholdt i ansøgte.

Kautionsisterne

Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen er alle under afvikling p.t. og deres kautitioner er ikke tillagt værdi.

Risiko

Risikoen i engagementet består uændret i, om der over tid er tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne realkredit og bank.

Likviditeten fremskaffes uændret via

- lejeindtægterne, der er indeksregulerede i forhold til NPI og genudlejning af opsagte lejemål til markedsleje
- salgsprovenuer, når der igen kommer gang i salget af ejerlejligheder i København; for nærværende budgetteres ikke med salgsprovenuer

Udgifter består primært i renteudgifter til

- realkreditfinansiering; lånet er et F1-lån med halvårlig rentetilpasning, der efter Nykredits lukning af renteswap Ikke længere er sikret
- banklånet; renteaftalen om 5,00% fast rente er indtil videre stillet i bero; i stedet forrentes iht. aftale med cost af funds + 1,25% p.a.

...

Væsentligste risikofaktorer er fortsat renteudviklingen, prisniveau for genudlejningslejen og på sigt niveau for salgspriser.

Derudover om værdiansættelsen af ejendommen kan fastholdes. Ved overtagelsen er ejendommen bogført til ca. kr. 41.217 pr. nettoetm svarende til en startforrentning på knapt 1,8% i forhold til estimeret nettoglejndtægt for 2009.

Af hensyn til interesserede købere har administrator haft taget kontakt til en Estate-mægler og oplyser at have fået oplyst et prisniveau på Østerfælled-boligerne på ca. kr. 35.000 pr. nettoetm (22% under Nybolig-vurdering fra 2007 på kr. 45.000 pr. etm).

...

Baseret på udviklingen i handelspriser på samtlige lejligheder i 2100 og Kbh by generelt anslås der gennemsnitligt at været en udvikling i salgspriserne på ca. kr. 1.000 pr. etm om året.

Østerfælledparken vurderes at ligge min. kr. 10,000 over gennemsnittet, baseret på dels vurderingen fra 2007 på ca. kr. 45.000/etm, dels den aktuelle vurdering fra Estate på ca. kr. 35.000/etm.

I tkr.	rammer p.t.	træk p.t.	sikret v/pant i ejendommen	rammer efter nedskrivning ambk 400 mio. nk 115 mio. (forudsat)
netto-etm 37.776				
Nykredit, realkredit	1.109.000	1.109.000	1.109.000	1.109.000
Amagerbanken, drift	75.000	35.500	75.000	75.000
Amagerbanken - lån	392.500	392.500	392.500	92.500
Amagerbanken, valutaforr.	100.000	88.000	8.100	-
Nykredit, tab renteswap	115.000	115.000	-	-
I alt	1.791.500	1.735.000	1.584.600	1.276.500
finansiering pr. netto-etm	47.292	45.929	41.947	33.791

Efter den nuværende nedskrivning kr. 400 mio. ligger bankens engagement således indenfor en pris pr. etm på knapt kr. 33.800. Bankens pant i ejendommen iht. etableret ejerpant ligger indenfor knapt kr. 42.000 pr. etm, mens aktuelt træk under den samlede finansiering ligger indenfor ca. kr. 45.810 pr. etm og tilsagte rammer incl. ansøgte indenfor ca. kr. 47.292 pr. etm.

Konklusion

...

Det er afgørende for sammenhængen i projektet Østerfælled, at den etablerede finansielle struktur oprettholdes og understøttes gennem en fortsat aktiv håndtering af rente- og valutainstrumenter uanset ejerregiets sammensætning og aktuelle økonomiske situation.

Baseret på beliggenheden, markedsbestemt og pristalsreguleret lejefastsættelse sammenholdt med forventningen om, at der indenfor en 5-årig periode på ny vil være en rimelig omsættelighed på ejerlejligheder på Østerbro indstilles forlængelsen som ansøgt.

Engagementet er aktuelt nedskrevet med kr. 400 mio.”

Det fremgår Management Summary’et, at det aktuelle urealiserede tab på valutarammen var ca. kr. 75 mio. Af rekapitulationen til dette Management Summary fremgår imidlertid, at det aktuelle nettotab var på 93,199 mio. kr. Som det fremgår af Management Summary’et, blev valutarammen udvidet til også at omfatte USD ”efter nærmere aftale”. Det er ubestridt, at denne mulighed ikke blev udnyttet.

Det er ubestridt, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen på dette tidspunkt var økonomisk nødlidende, og at ledelsen i Amagerbanken var vidende herom, jf. også det, der er anført ovenfor om, at deres kautioner ikke var tillagt nogen værdi.

Ved mail af 23. december 2009 til Marianne Sørensen og Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 105,5 mio. kr.

Den 24. december 2009 skrev Henrik Ørbekker til Jørgen Brændstrup vedrørende omlægning fra CHF til USD og/eller YEN, og det er anført, at Henrik Ørbekker stadig troede, at det var det eneste rigtige at gøre, idet han forventede en kraftig svækkelse af USD straks efter årsskiftet med henvisning til bl.a., at flere af verdens store banker samme dag ”havde været ude med forudsigelser, hvor blandt andet Barclays Bank forudser en meget kraftig svækkelse af USD i hele 2010, ikke mindst grundet udstedelse af statsobligationer”. Den 29. december 2009 skrev Henrik Ørbekker til Jørgen Brændstrup, at både JPY og USD var på vej ned igen, og at hvis de omlagde samme dag eller dagen efter med tilhørende optioner i Østerfælledparken A/S, ville de kunne indtægtsføre yderligere ca. 4 mio. kr. for 2009. Endvidere skrev Henrik Ørbekker, at CHF var styrket igen, og at han ikke kunne ”lide lugten pt!”

I referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 6. januar 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Villy Rasmussen deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen, er Østerfælledparken A/S anført under punktet ”Skriftlige bevillinger siden sidste møde”. Under punktet eventuelt er anført bl.a., at Kent Villadsen Madsen fandt, at det kunne være interessant med en oversigt over Amagerbankens eksponering i forhold til store kunder.

3.1.4.6 Valutarammen – 2010

Den 8. januar 2010 skrev Henrik Ørbekker til Jørgen Brændstrup bl.a.:

”Det er min klare fornemmelse at der faktisk er en langt højere risiko ved at blive hængende i CHF.

Faktuelt har Østerfælled faktisk tjent penge på YEN men desværre ikke på CHF.

Vi skal over i noget mere YEN.”

Den 10. januar 2010 sendte Henrik Ørbekker sine ønsker til omlægning af CHF til JPY med tilhørende optioner til Henrik Jensen, Investeringsafdelingen, c.c. Jørgen Brændstrup. I mailen, som

Henrik Ørbekker også har afgivet forklaring om, jf. hans forklaring nedenfor, er anført bl.a., at alt nu tydede på yderligere styrkelse af CHF, og at JPY ville blive yderligere svækket, ligesom den japanske finansminister netop havde udtalt, at han ønskede yderligere svækkelse af JPY, hvilket var et godt udgangspunkt. Foranlediget af Henrik Ørbekkers mail skrev Klaus Bach Jensen og Henrik Jensen, begge Investeringsafdelingen, den 12. januar 2010 til Jørgen Brændstrup bl.a.:

”Hermed et kort skriv om vores aktuelle holdning til de forskellige valutaer i relation til Ørbekker. Ørbekker er bevidst om vores holdning til valutaerne (...) og at en bevillingsbeslutning ligger hos dig.

...

Ørbekker ønsker omlægning af CHF-finansiering i flere af sine selskaber. Han har før jul og nytår 2009 givet udtryk for, at han ville omlægge til USD og JPY, idet han forventer en kraftig svækkelse af begge valutaer. På det seneste er han dog til dels gået væk fra USD som finansieringsvaluta, og ønsker i stedet at omlægge udelukkende til JPY.

Stemningen omkring USD har ændret sig en del siden begyndelsen af december 2009, og markedet er ikke længere entydigt enige om hvilken retning USD skal tage i 2010. Usikkerheden er med andre betydelig større, end for bare et par måneder siden. Prognoser fra forskellige danske og udenlandske banker peger nu også i mange retninger. Alt lige fra 480 til 550. Vi anbefaler *ikke* at tage risiko i USD på nuværende tidspunkt.

Kigger vi på JPY ser situationen lidt anderledes ud. Her er de fleste markedsdeltagere overbevist om en svækkelse af, eller i bedste fald, en uændret JPY i løbet af 2010. Makroøkonomisk er der god grund til at forvente en pæn svækkelse af JPY, ligesom den nytiltrådte finansminister Kan offentligt har erklæret at han ønsker en lavere JPY. Nordea, Danske Bank, Sydbank og Jyske Bank forventer alle en lavere JPY om 12 måneder nede omkring 5,0000 - 5,2000. Et bredt udsnit af internationale banker, hvis forecast er samlet hos FX4Cast/globalInsight venter en stort set uændret JPY fra det nuværende niveau og 12 måneder frem.

Risikoen virker dermed umiddelbart mindre i JPY end USD.

Der kan derfor argumenteres for, at der kan omlægges til JPY i de selskaber hvor der p.t. er 100 % CHF-finansiering (Østerfælled har jo allerede 50% CHF og 50% JPY). Endvidere betaler JPY-optioner bedre end USD-optioner, for slet ikke at tale om CHF-optioner, som på de underliggende terminsforretningers kurser slet ikke betaler noget. Spredningen mindsker risikoen hvis det viser sig at CHF ikke får det tilbagefald vi forventer. Volatiliteten øger risikoen men 25 % i JPY på nuværende niveauer anses som ok. Der bør dog ses på den samlede eksponering til JPY under hele Ørbekker & Co.

Vedhæftet kursgrafer.”

Jørgen Brændstrup besvarede mailen samme dag, og i sin mail spurgte han Henrik Jensen, om det var relevant at se på kursudviklingen i de pågældende valutaer f.eks. 20 år tilbage, således at de kunne se tidligere kursudsving, hvortil Henrik Jensen den 13. januar 2010 svarede:

”Vi ser på om det giver mening at gå 20 år tilbage. Vi befinder os i et nuværende konjunkturforløb der ikke er set lige de seneste 60 år. Hvad prisen bliver for at få økonomierne op at kører igen og hvem/hvad skal betale for det, er svært at sige, men en del af prisen i de enkelte lande bliver betalt over reguleringer og renten/inflationen men nogle af valutaerne kommer også til at betale en del af prisen. Vi ser jo også p.t. at alle stort set prøver at tale deres valutaer ned - uden dog speciel stor succes.

Skal jeg tage en snak med Marianne S. og få hende til at lave en konkret indstilling som kredit-komiteen kan tage stilling til, så vi kan få givet en klar melding om mulighederne til Ørbekker?”

Ved mail af 12. januar 2010 til Marianne Sørensen og Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 101,75 mio. kr. Annette Hansen videresendte samme dag mailen til Jørgen Brændstrup med teksten ”så røg den over 100 mio. igen ..”

Den 15. januar 2010 sendte Jørgen Brændstrup det modtagne materiale fra Klaus Bach Jensen og Henrik Jensen, herunder grafer fra Consensus over EUR/JPY, EUR/CHF, USD/DKK, CHF/DKK, JPY/DKK, EUR/USD, USD/DKK for forskellige perioder til Kreditkomitéens medlemmer samt til vicedirektør for investerings- og udlandsområdet Peder Krag, ligesom han skrev til de pågældende, at han havde inviteret Klaus Bach Jensen og Henrik Jensen til det kommende mandagsmøde i Kreditkomitéen med henblik på drøftelse af valutastrategien for primært Østerfælled-engagementet. Det er med håndskrift påført mailen, at det blev drøftet i Kreditkomitéen den 18. januar 2010, hvorefter er anført: ”1) ØF max 50 % YEN 2) Øvrige max 40 % YEN”. Jørgen Brændstrup har forklaret, at det er ham, der har skrevet de pågældende ting i hånden.

Amagerbanken sendte den 19. januar 2010 et marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen som følge af, at det aktuelle tab på valutarammen oversteg 100 mio. kr. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 18. januar 2010 udgjorde 113,2 mio. kr., og at der derfor skulle afdækkes minimum 13,2 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 29. januar 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden betalingsfristens udløb.

Den 21. januar 2010 videresendte Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, en mail af samme dag fra Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, hvoraf fremgår, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 122,9 mio. kr., til Jørgen Brændstrup med teksten ”til din info”. Den 26. januar videresendte Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, en mail af 26. januar 2010 fra Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, hvoraf fremgår, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 138,1 mio. kr., til Jørgen Brændstrup med teksten ”ups ... så steg JPY igen ...”.

Amagerbanken sendte den 29. januar 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen som følge af, at det aktuelle tab på valutarammen oversteg 100 mio. kr. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 28. januar 2010 udgjorde 144,2 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 44,2 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 10. februar 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden betalingsfristens udløb.

Den 1. februar 2010 videresendte Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, til Jørgen Brændstrup en mailkorrespondance mellem hende og Klaus Bach Jensen samme dag vedrørende underdækning på engagementer, herunder på Østerfælled-engagementet, som Klaus Bach Jensen havde oplyst at være i underdækning med 141,25 mio. kr., samt kursen på CHF og JPY. Mailkorrespondancen blev videresendt til Jørgen Brændstrup med teksten ”Info vedr. aktuelle tab”.

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 4. februar 2010, hvor samtlige medlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Det fremgår af referatet, at statsautoriseret revisor Torben Bender, KPMG, gennemgik Ekstern Revisions Revisionsprotokollat af 2. februar 2010. I dette revisionsprotokollat er anført bl.a.:

”2.2. *Usikkerhed ved måling af engagementer*

De samlede nedskrivninger og hensættelser andrager 2.593 mio. kr. pr. 31. december 2009, og nedskrivningerne er således forøget betydeligt i forhold til nedskrivninger og hensættelser på 1.504 mio. kr. pr. 31. december 2008. Nedskrivningerne i 2009 kan primært henføres til nedskrivninger på engagementer ydet til kunders investeringer i ejendomme og værdipapirer m.v. På øvrige engagementer er nedskrivningerne relativt set fortsat begrænsede.

I note 2 i koncernregnskabet og årsregnskabet for 2009 fremgår det vedrørende regnskabsmæssige skøn, at der er særlig usikkerhed ved måling af sikkerheder i ejendomme. De beregnede værdier af sikkerhederne har væsentlig indvirkning på opgørelse af nedskrivningsbehovet på disse engagementer, hvorfor der for disse engagementer er en særlig usikkerhed og risiko.

På baggrund af vores gennemgang kan vi tilslutte os ledelsens vurdering, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå har en betydelig følsomhed over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.

...

Bankens direktion har over for os bekræftet, at de finder de foretagne skøn over fremtidige betalingsstrømme ved individuelle og gruppevist vurderende engagementer for rimelige og realistiske under hensyntagen til den givne usikkerhed, samt at disse skøn ligger inden for rammerne af IFRS.

...

3 *Engagementer*

3.1 *Gennemgang af måling af individuelt vurderede engagementer*

Vi har i samarbejde med bankens interne revision gennemgået Amagerbankens engagementer ultimo 2009 med henblik på at vurdere, hvorvidt den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn i overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Gennemgangen har primært fokuseret på væsentlige enkeltengagementer.

Vi har desuden gennemgået de af Amagerbanken udarbejdede oversigter over udlån, hvor der foreligger objektiv indikation for værdiforringelse. Vi har herunder stikprøvevist gennemgået de udarbejdede betalingsrækker.

Gennemgangen har blandt andet omfattet drøftelser med bankens direktion og ledende medarbejdere.

...

Samlede nedskrivninger og hensættelser til imødegåelse af tab udgør pr. 31. december 2009 2.693 mio. kr. (2008: 1.521 mio. kr.) inkl. hensættelse vedrørende Det Private Beredskab.

En række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er meget komplekse, og baserer sig på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme. Vi kan på baggrund af vores gennemgang tilslutte os det af ledelsen anlagte skøn.

...

Amagerbankens direktion har over for os bekræftet, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn.

...

3.3. *Amagerbankens største engagementer m.v.*

...

3.3.8 *Østerfælledparken A/S*

I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3 skal vi baseret på vores gennemgang erklære, at:

- Ovennævnte engagement er målt korrekt.

...

10 *Bilag: Gengivelse af oversigt over engagementer*

...

6) *Østerfælledparken A/S*

Banken har pr. 30. december 2009 opgjort engagementet med *Østerfælledparken A/S* således:

	mio.kr.
Engagement	567,5
Sikkerheder vurderet til	73,4
Blanco	494,1
Tilsagte rammer for termins- og optionsforretninger	100,0
Rammer for andre afledte finansielle instrumenter	-
Udstederrisiko	-
Resultat før skat i henhold til årsrapporten for 2008	
Østerfælled Holding A/S	neg. -0,0
Østerfælledparken A/S	23,4
Egenkapital pr. 31. december 2008	
Østerfælled Holding A/S	45,0
Østerfælledparken A/S	19,8
Olav Damkiær-Classen (Formueopgørelse)	-
Hans-Henrik Palm (Formueopgørelse)	-
Henrik Ørbekker (Formueopgørelse)	-
Engagementsbelastning jf. FiL § 145	520,3

...

Engagementet består af anlægslån stort kr. 392,5 mio., driftskredit i alt kr. 35 mio., yderligere intern trækningsret kr. 40 mio. (udnyttet med kr. 14,5 mio.) samt ramme for tab på termins- og optionsforretninger på kr. 100,0 mio. (aktuelt tab kr. 100,4 mio.).

Til sikkerhed har banken ejerpantebrev kr. 475,6 mio. i 518 restejerlejligheder i ejendommen Øster Fælled Torv, København Ø, samt indestående på sikringskonti og værdipapirer i alt kr. 31,3 mio. Herudover pant i aktiekapitalen og negativepledge vedrørende aktiviteter.

Selvskyldnerkaution af Henrik Ørbekker, Hans Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen.

På engagementet er der ultimo 2009 foretaget individuel nedskrivning på kr. 540,6 mio. Pr. 31/12 2008 var der foretaget individuel nedskrivning på kr. 223,9 mio. og i 2007 var der ikke foretaget individuel nedskrivning.

Baseret på forventet løbende optimering af udlejning til markedsvilkår, samt ud fra indhentede oplysninger om salgspriser for ejerlejligheder i området, er det ledelsens opfattelse, at der er en forhøjet kreditrisiko i engagementet, og at dette er målt korrekt.”

I Intern Revisions Revisionsprotokollat af 2. februar 2010, der blev gennemgået på bestyrelsesmødet af revisionschef Gitte Buchholtz, er anført, at Østerfælled-engagementet udgjorde 540,6 mio. kr., og at det pr. 31. december 2009 var nedskrevet med samme beløb. Videre er det anført, at intern revision på baggrund af deres gennemgang ikke havde grundlag for at anlægge en anden vurdering

end Amagerbankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. december 2009.

Den 4. februar 2010 videresendte Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, en mail af samme dag fra Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, hvoraf fremgår, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 144 mio. kr., til Jørgen Brændstrup med teksten ”så steg de igen”. Den 5. februar 2010, kl. 10.13 skrev Annette Hansen til Jørgen Brændstrup, at ”I går endte tabet på kr. 160 mio.”

Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, skrev på ny til Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, den 5. februar 2010 og oplyste den aktuelle underdækning på forskellige engagementer. Om Østerfælledparken A/S er i denne mail oplyst, at den aktuelle underdækning var 164 mio. kr. I mailen er endvidere oplyst bl.a.:

”Markederne har været præget af uro de seneste uger og specielt de sidste par dage. Fokus er så småt forsvundet fra makro- og fundamentale nøgletal, og risikoaversion er kommet i højsædet. Denne tiltagende risikoaversion, som ses afspejlet i blodrøde globale aktiemarkeder, har resulteret i flugt fra højrisiko- og råvarerelaterede valutaer og har dermed styrket de klassiske safe-haven valutaer som JPY, USD og CHF. Ydermere er hele situationen omkring Grækenlands gældssituation, og generelt mistillid til andre sydeuropæiske økonomier, selvfølgelig også med til at stimulere risikoaversion og svække EUR overfor ovennævnte safe-haven valutaer.

Forårsaget af fokus på situationen i Euro-zonen er det tydeligvis mere en svækkelse af EUR end det egentlig er en styrkelse af JPY, USD og CHF, men selvfølgelig er der tale om en kombination.

Vi mener, at der er tale om en overreaktion, da situationen i Euro-zonen, sammenlignet med f.eks. den japanske og amerikanske økonomi, ikke er så slem. Når dette er sagt, er det jo åbenlyst, at trenden fortsat er nedadgående for EUR, men vi forventer en stærk modreaktion lige så snart fokus kommer væk fra Euro-zonen og over på nogle af de andre økonomier.”

Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, videresendte denne mail til Jørgen Brændstrup med teksten ”info ...”.

Den 7. februar 2010 blev der afholdt telefonisk bestyrelsesmøde, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, og i referatet er om valutaterminsforretninger anført under punktet ”Eventuelt”:

”Kent Madsen rejste spørgsmål vedrørende styring af valutaterminsforretninger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet. Der var tilslutning til formandens forslag om snarest at tage en samlet drøftelse heraf på et bestyrelsesmøde.”

Amagerbanken sendte den 12. februar 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen som følge af, at det aktuelle tab på valutarammen oversteg 100 mio. kr. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 11. februar 2010 udgjorde 166,2 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 66,2 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 22. februar 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden betalingsfristens udløb.

Ligeledes den 12. februar 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er

anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 170 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten "... så er den helt gal igen ...".

Den 10. marts 2010 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af N. E. Nielsen og Henrik Håkonsson deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Det fremgår af referatet bl.a., at Jørgen Brændstrup i forbindelse med månedsrapport til bestyrelsen for januar 2010 orienterede om, at kursbevægelser på aktier og valuta forventeligt ville aflejre supplerende nedskrivninger for første kvartal.

Den 11. marts 2010 udsendte den schweiziske nationalbank en pressemeddelelse med overskriften "Monetary policy assessment of 11 March 2010". I pressemeddelelsen er anført bl.a.:

"The trade-weighted external value of the Swiss franc has increased further, mainly as a result of the recent weakness of the euro. Since the SNB no longer has any room for manoeuvre, the SNB has been intervening in the foreign exchange market. In doing so, it is aiming to act decisively to counter an excessive appreciation of the Swiss franc against the euro, since an appreciation of this kind would result in an undesired tightening of monetary conditions."

Ved mail af 15. marts 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 157,6 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten "det går den rigtige vej (i dag) ...". Den 19. marts 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt på ny bl.a. Annette Hansen om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S nu var på 182,4 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten "... ups ...".

Der blev umiddelbart før den ordinære generalforsamling den 22. marts 2010 afholdt bestyrelsesmøde, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. I referatet er om valutarisici anført:

"1.3. Valutarisici

Det var aftalt at drøfte valutarisici på et møde i bestyrelsen i april måned, men den seneste tids udvikling i CHF og Yen havde gjort det relevant med en kort orientering om eksponeringen for enkelte af bankens kunder og bankens samlede risikobillede. Bestyrelsen drøftede markedsvurderinger på omtalte valutaer samt risikobilleder over for renteforskelle mellem EUR og CHF. Der var enighed om i april måned at vedtage en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere."

Det er ubestridt, at der i forbindelse med dette punkt på bestyrelsesmødet blev gennemgået nogle plancher benævnt "Situationen på valutamarkedet lige nu" udarbejdet af Investeringsafdelingen, hvori konklusionen var, at kursen på henholdsvis CHF og JPY ville falde, ligesom grafer med prognoser over EUR/CHF, CHF/DKK, EUR/JPY, JPY/DKK, USD/DKK, GBP/DKK frem til marts 2012, der var udarbejdet af Nordea og Consensus, blev drøftet på bestyrelsesmødet. I plancherne benævnt "Situationen på valutamarkedet lige nu" er anført bl.a.:

"Generelt:

Sagt ganske kort så er det lige nu euroen mod alle andre. Gældskrisen i Grækenland er det dominerende tema og påvirker tiltroen til euroen i meget negativ grad. Frygten for at den "græske tragedie" skal brede sig til de øvrige såkaldte PIIGS-lande (Portugal, Irland, Italien, Grækenland, Spanien) får investorerne

til at flygte ud af euroen og ind i de traditionelle safe-haven valutaer – us-dollar, japanske yen og schweizerfranc. ... Styrkelsen af CHF og JPY er selvsagt uheldig set i relation til at netop disse valutaer har været meget populære lånevalutaer, hvor det især er CHF der har været den foretrukne. Kunder, som på passivside er eksponeret mod disse 2 valutaer, har p.t. voksende urealiserede kurstab. Hvad er så situationen omkring CHF og JPY lige nu og hvordan er forventningerne til den fremtidige kursudvikling?

CHF:

Der har i lang tid været en underliggende efterspørgsel efter CHF til nedlukning af finansiering. Centralbanken (SNB) har i det seneste års tid haft en klar politik om at imødegå enhver tendens til styrkelse af CHF, og har gentagne gange foretaget direkte intervention i valutamarkedet. SNB har med jævne mellemrum kommunikeret denne politik ud til markedet, senest efter rentemødet d. 11. marts, og har dermed haft held til at holde sin valuta relativt stabil, om end på et højt niveau. ... Helt galt gik det torsdag d. 11. marts hvor det nyudnævnte medlem af direktionen i SNB – Jean-Pierre Danthine – holdt sin tiltrædelsestale. Han kom for skade at udtale, at man fremover skulle vænne sig til højere renter, og at kursen på CHF ville blive bestemt af valutamarkedet. Selv om han var hurtigt ude for at korrigere sine udtalelser, var skaden sket. Det førte til en lynhurtig og kraftig styrkelse af CHF, som steg til 519 over for DKK. Det foruroligende i hele dette forløb er, at der på intet tidspunkt har været nogen form for intervention fra SNB. Markedet er nu i total forvirring – har SNB forladt sin hidtidige politik, eller er det en bevidst taktik for at kunne ”ramme” markedet med intervention når det mindst ventes? Svaret får man kun ved at blive ved med at efterspørge CHF, derfor kan en yderligere styrkelse på kort sigt ikke udelukkes. Det skal dog bemærkes at valutakrydset EUR/CHF er ekstremt oversolgt på det nuværende niveau, og det kan i sig selv medvirke til en modreaktion, som vil svække CHF. På længere sigt forventer vi en mere markant svækkelse af CHF.”

Amagerbanken sendte den 23. marts 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 22. marts 2010 udgjorde 190,6 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 90,6 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 6. april 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden betalingsfristens udløb.

Ved mail af 23. marts 2010 til Jørgen Brændstrup skrev Henrik Ørbekker om omlægning af valuta:

”vedrørende valuta er mit forslag at omlægge EUR/YEN til TRY[tyrkiske lira]/YEN og derved få 6,8% i rente pr. Kvartal. TRY er meget stabil! Jeg ved godt jeg har nævnt det før, men det er det eneste rigtige! Blive hængende i CHF den holder ikke! Ringer senere!”

Henrik Ørbekker fulgte denne mail op med mail af 24. marts 2010 til Jørgen Brændstrup, c.c. Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, hvori er anført bl.a.:

”Vedrørende Østerfælledparkens valutaline, som er blevet meget hårdt ramt de sidste par uger, grundet den økonomiske situation i Grækenland, mener jeg at vi på denne baggrund må revurdere vores investeringsstrategi fremadrettet.

Vores holdning har hidtil været at vi har fordelt risikoen på 2 valutaer, nemlig CHF og YEN.

Denne situation har nu ændret sig radikalt, idet at vi nu må konkludere at det rent faktisk er EUR vi har risikoen på!

Da vi indtil nu kun har indgået valutatermins forretninger ud fra en kommerciel betragtning (Låneomlægning) fra EUR til anden valuta med en lavere rente og da disse renteforskelle i dag er blevet indsnævret ganske betragteligt siden vi i sin tid etablerede faciliteten, mener jeg som sagt at vi må revurdere situationen.

En anden ting vi er meget ramt er vores mulighed for at kunne agere hurtigt i marked og lukke af ved hjælp af "Stops". Da der er tale om en langsigtet låneomlægning og vi er "Låst" i forhold til vores udstedte optioner, kan vi kun nedlukke vores positioner før tid såfremt vi køber udstedte optioner tilbage og betaler ved kontant afregning!

Jeg er 100% indstillet på at arbejde hårdt og effektivt på at tjene pengene hjem igen, jeg ved at i samspil med de meget dygtige og kompetente valutafolk i Banken kan det lade sig gøre inden Nytår, men samtidigt er det et "Must" at en fleksibel facilitet er til rådighed.

Helt konkret kunne jeg tænke mig følgende hurtigst muligt;

Omlægning af 100 mill. EUR til TRY, således at vi fremadrettet holder fast i vores EUR/CHF men omlægger EUR/YEN til TRY/YEN.

Renten i TRY er pt. 6,8%, svarende til en renteindtægt på kr. 50 mill. p.a.

Samtidigt holder vi "Døren" åben til at indgå nye optioner i EUR/YEN så snart muligheden byder sig."

Ved mail af 24. marts 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 186 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten "info ... rykker sig ikke meget ...". Den 31. marts 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt på ny bl.a. Annette Hansen om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S nu var på 167 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten "hallo ... tabet falder yderligere".

Den 1. april 2010 sendte Henrik Ørbekker et revideret oplæg til Jørgen Brændstrup til brug for "ændring af vores investeringspolitik i Østerfælledparken". I mailen er anført bl.a.:

"..., idet vi må konstatere at vores forventning om en svækket YEN har været rigtig, vi er nu i den situation at vi igen kan begynde at udstede optioner i EUR/YEN, idet disse nu igen bliver honoreret.

...

Omkring situationen i EUR/CHF er situationen stadig kritisk, stik imod alt fornuft, styrkes CHF overfor EUR. Vi er derfor ikke i stand til at udstede optioner med præmier for øje.

...

På nær TRY er pengemarksrenterne i ovenstående valutaer indsnævret så meget at der ikke længere er den store rentefordel i at omlægge fra EUR til CHF eller YEN."

Jørgen Brændstrup svarede hertil, at han ville drøfte oplægget med Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen, og at han umiddelbart var forbeholden over for tyrkiske lira. Den 6. april 2010 fremkom Investeringsafdelingen med sin vurdering af Østerfælledparken A/S' valutaeksponering, herunder spørgsmålet om tyrkiske lira på aktivsiden i valutaeksponeringen. I vurderingen, der blev sendt til Jørgen Brændstrup og John Weibull, er anført bl.a.:

”Den nuværende eksponering med 50% i EUR mod CHF og 50% i EUR mod JPY mener vi er den rigtige.

Med afslutningen af det japanske finansår ultimo marts ser det nu ud til, at en større svækkelse af den japanske yen kan være undervejs. Forventninger om en udvidelse af rentespændet til flere investeringsvalutaer så som USD, CAD, AUD, NZD og EUR, bør medføre en svækkelse af JPY over de kommende måneder. Forhåbentlig vil euro-landenes bestræbelser på at inddæmme den græske gældskrise lykkes. Det vil bidrage positivt til en svækkelse af JPY.

Efter at CHF steg til nye højder i løbet af Skærtorsdag, (CHF/DKK 526,50) fik det endelig centralbanken til at reagere. Intervention, om end ubekræftet, fandt helt sikkert sted, og førte lynhurtigt til en svækkelse af CHF, som faldt til 519 over for DKK. Dermed må det stå klart, at SNB holder fast i sin politik om at imødegå enhver tendens til overdreven styrkelse af sin valuta. De kommende uger vil vise, om SNB nu står fast og langsomt flytter tolerancetærsklen nedad. Markedet vil uden tvivl teste SNB's handlekraft. Under alle omstændigheder ligner det en mere langsigtet case med en større svækkelse af CHF.

Ørbekker har set sig lun på TRY som placeringsvaluta på aktivsiden. Selvfølgelig p.g.a. det attraktive renteniveau. Makroøkonomisk ser tingene ganske fornuftige ud i Tyrkiet, og en tiltagende global vækst vil gavne tyrkisk økonomi. Bunden for renterne er formentlig nået, og renteforhøjelser ligger i kortene.

Men lad det være sagt med det samme: Den politiske risiko er den altafgørende faktor. Hvis den nuværende armlægning mellem det islamiske regeringsparti AK og de sekulære kræfter (generaler og dommere) eskalerer, vil der være en overvejende risiko for at udenlandske investorer forlader Tyrkiet. Så sent som i dag iværksatte tyrkisk politi en større operation, som skulle føre til anholdelse af op mod 90 højtstående militærfolk, men operationen blev dekretet stoppet af chefanklageren for Istanbul. Det siger noget om den anspændte situation.

Som vi ser situationen i Tyrkiet er det altså ikke den makroøkonomiske risiko der vejer tungest, men derimod den politiske. Da den er umulig at vurdere, samt at vi i øvrigt ikke mener at TRY passer ind i et engagement som Østerfælledparkens, kan vi derfor ikke anbefale, at der indgår TRY på aktivsiden i valutaeksponeringen.”

Der blev ikke indgået aftale med Henrik Ørbekker om omlægning af noget beløb til tyrkiske lira.

Den 6. april 2010 deltog Jørgen Brændstrup, John Weibull og økonomidirektør Lotte Pind i et møde med repræsentanter fra Finansiell Stabilitet, som en af repræsentanterne fra Finansiell Stabilitet den 25. august 2010 udarbejdede et internt referat af, hvori er anført bl.a.:

”LB [Leif Busk] bemærkede, at det er usædvanligt, at banken ikke lukkede sin rente- og valutarisiko på risikobehæftede erhvervsengagementer.

I forhold derivater og optioner forklarede JØB [Jørgen Brændstrup], at banken bogfører tab i form af nedskrivninger, men beholder optionen, så banken kan bestemme, hvornår den skal lukkes ned. Han erkendte, at det var atypisk, men fastholdt, at det følger det underliggende lån.

LB bemærkede, at det var usædvanligt at have åbentstående positioner i nødlidende engagementer.

JØB bemærkede, at AB [Amagerbanken] traditionelt set var meget tålmodig i sin afvikling af nødlidende engagementer for derved at få mest ud af det.

HBN [Henrik Bjerre Nielsen] spurgte, om banken har råd til at være tålmodig i den 3-årige tidshorisont, FS har.

JØB svarede, at vurderingen af engagementet blev foretaget med en lang tidshorisont, men at det var hensigten, at realisationen skal ske over kort tid.”

Amagerbanken sendte den 7. april 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 6. april 2010 udgjorde 165,3 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 65,3 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 19. april 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden betalingsfristens udløb.

Ved mail af 13. april 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 155,25 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst.

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 14. april 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Det fremgår af referatet bl.a., at Nova Bank (Fionia) havde taget skridt til at begære Henrik Ørbekker konkurs, samt at Jørgen Brændstrup redegjorde for, at Amagerbanken havde tilbudt at afkøbe Nova Banks fordring for 20 mio. kr., og at der klart var tale om en pressituation fra statsbankernes side, men at udlægget måtte betragtes som det bedste alternativ. Under punktet ”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010” er der endvidere anført:

”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010

Budgetopfølgning for februar 2010 var udsendt og Jørgen Brændstrup orienterede om det foreløbige resultat for marts 2010. I relation til bankens valutaeksponering i CHF og JPY blev der endvidere redegjort for vurderinger af udviklingen.

Bestyrelsen drøftede eksponering, aggressivitet i markedet og markedsudvikling.

Formanden fastslog, at der i bestyrelsen var behov for en generel drøftelse af den ønskede risikoprofil i banken, og at denne drøftelse måtte finde sted efter opnåelse af statslig likviditetsgaranti og aflæggelse af kvartalsrapport.”

Det er ubestridt, at der i forbindelse med dette punkt på bestyrelsesmødet blev gennemgået nogle plancher med grafer over JPY/DKK (fra 13. april 2000 til 11. april 2010), JPY/DKK (fra 13. april 2009 til 8. april 2010), CHF/DKK (fra 13. april 2000 til 11. april 2010) og CHF/DKK (fra 13. april 2009 til 8. april 2010).

Ved mail af 14. april 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 152,1 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst.

Amagerbanken sendte den 19. april 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 16. april 2010

udgjorde 173,3 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 73,3 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 3. maj 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden fristens udløb.

Ved mail af 27. april 2010 orienterede Peter Kreutzfeldt, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 161,15 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst. Dagen efter orienterede Peter Kreutzfeldt på ny bl.a. Annette Hansen om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S nu var 174,65 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten ”tilbage på 175 mio. kr. igen”

Af referatet af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 29. april 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Michael Nellemann Pedersen, Jannik Hindsbo og Henrik Håkonsson deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, fremgår under punktet ”Status vedrørende – Henrik Ørbekker”, at Amagerbanken havde købt Nova Banks fordring på Henrik Ørbekker for 20 mio. kr., jf. referatet af bestyrelsesmødet den 14. april 2010, og at Nykredit m.fl. havde købt to andre bankers fordringer. I samme afsnit er anført, at bestyrelsen drøftede valutaeksponeringen sammenholdt med renterisiko. Det fremgår endvidere af referatet, at revisionschef Gitte Buchholtz gennemgik Intern revisions revisionsprotokollat af 25. april 2010 vedrørende Amagerbankens perioderegnskab for 1. januar til 31. marts 2010. I dette revisionsprotokollat er om Østerfælledparken A/S’ samt dets ejeres valutaterminsforretninger anført:

”Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta

Bankens nedskrivninger pr. 31. marts 2010 er som følge af udviklingen i CHF og JPY kursen forøget i forhold til 31. december 2009.

Udviklingen i CHF og JPY valutakursen har medført, at den negative markedsværdi på valutaterminsforretninger m.v. indgået af følgende kunder er forøget med 102 mio. kr. i forhold til 31. december 2009:

<u>Mio. kr.</u>	Markedsværdi afledte fin. instr. 31. 03. 2010	Markedsværdi afledte fin.instr. 31. 12. 2009	Ændring i perioden
Østerfælledparken A/S	165	99	66
Classen Koncemen	43	26	17
Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl.	31	19	12
Hans Henrik Palm m.fl.	15	8	7
	254	152	102

Eftersom ovenstående kunder er nedskrivningsengagementer, medfører stigningen i den negative markedsværdi, at bankens nedskrivninger på disse engagementer er forøget tilsvarende.”

Amagerbanken sendte den 5. maj 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 4. maj 2010 udgjorde 181,7 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 81,7 mio. kr. kontant. Fristen

herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 17. maj 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden fristens udløb.

Ved mail af 6. maj 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 210,1 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten "... nu er den helt gal !! både CHF og YEN er steget voldsomt ... eller DKK faldet ... ;o("

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 19. maj 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Michael Nellesmann Pedersen deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. I referatet er om valutakursudviklinger anført:

"Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet april

4.1. Budgetopfølgning april 2010

JB kunne oplyse, at kursreguleringer ultimo april til dato havde udviklet sig negativt med 28 mio.kr.

...

4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års udvikling i valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt sig p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne."

Der er i næstsidste linje i hånden i referatet påført "kunders" mellem "bankens" og "positioner", og N. E. Nielsen har forklaret, at han påførte dette. Det er ubestridt, at plancher med grafer over JPY/DKK (maj 2000 til maj 2010), JPY/DKK (maj 2008 til maj 2010) CHF/DKK (maj 2000 til maj 2010) samt CHF/DKK (maj 2008 til maj 2010), der var udarbejdet af Consensus, blev gennemgået af Jørgen Brændstrup på bestyrelsesmødet.

Amagerbanken sendte den 19. maj 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 18. maj 2010 udgjorde 261,8 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 161,8 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 28. maj 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden fristens udløb.

Ved mail af 26. maj 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 277,2 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst.

Østerfælledparken A/S aflagde årsregnskab for 2009 den 26. maj 2010, og det fremgår heraf, at årets resultat var -151.402.601 kr., og at egenkapitalen udgjorde – 131.631.638 kr. I revisionspåtegningen er taget følgende forbehold:

”Selskabet har tabt kapitalen, og den fortsatte drift er betinget af opretholdelse af de nuværende kreditfaciliteter. Såfremt disse ikke kan opretholdes vurderes selskabet ikke til at være en going concern.

Vi tager forbehold for målingen af investeringsejendommene, som i balancen er optaget til DKK 1.523 mio. Ledelsen har i ledelsesberetningen beskrevet usikkerhederne ved måling af ejendommene. Vi er enige i ledelsens omtale af usikkerhederne og den forventede merindtjening i form af lejerreserve, men vurderer dog stadigvæk, at investeringsejendommene er optaget til en væsentlig højere værdi i balancen end dagsværdi. Grundet usikkerhederne på boligmarkedet har vi ikke kunne estimere en retvisende værdi på ejendommene.”

I Østerfælled Holding A/S’ årsregnskab for 2009 af 26. maj 2010 har revisionen ligeledes taget et forbehold med henvisning til, at dette selskab havde tabt kapitalen, og at den fortsatte drift var betinget af opretholdelse af de daværende kreditfaciliteter i datterselskabet.

Den 26. maj 2010 udtrådte Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen af bestyrelsen i henholdsvis Østerfælledparken A/S og Østerfælled Holding A/S. Olav Damkiær-Classen udtrådte tillige af direktionen i de to selskaber. I bestyrelsen i de to selskaber indtrådte advokat Søren Ingerslev, Kim Eriksson og Christian Warburg. Sidstnævnte indtrådte tillige i direktionen i de to selskaber.

Ved mail af 28. maj 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 259,5 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten ”så er både CHF og JPY faldet en anelse ...”

Amagerbanken sendte den 4. juni 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 3. juni 2010 udgjorde 275,1 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 175,1 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 14. juni 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden fristens udløb.

Ved mail af 7. juni 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 306,8 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten ”... hvad er planen”.

Ved mail af 11. juni 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 298,7 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag med teksten ”... under 300 !!”.

Ved mail af 14. juni 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 291,7 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst.

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 16. juni 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Af dagsordenen for bestyrelsesmødet fremgår, at der under punktet ”4. Budgetopfølgning for moderselskab maj” var et punkt benævnt ”Valutakursudvikling”. Det fremgår imidlertid af referatet af bestyrelsesmødet, at punkt 2 til 4 blev udskudt til senere behandling, således at bestyrelsen kunne gå direkte til behandling af situationen vedrørende Amagerbankens ansøgning om individuel statsgaranti. Under punktet eventuelt i referatet er det anført, at Jørgen Brændstrup gennemgik bl.a. stress af beregningerne ved realisation af udvalgte boligejendomme. Det er oplyst, at der forinden dette bestyrelsesmøde til bestyrelsesmedlemmerne blev udleveret notat af 8. juni 2010 fra Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen med overskriften ”Prognoser på CHF/DKK og JPY/DKK fra udvalgte Banker”, hvori er anført bl.a.:

”

CHF/DKK

	3m	6m	12m
Danske Bank	539	544	529
Nordea	531	536	544
Sydbank	535	540	530
Jyske Bank	har p.t. indstillet prognose p.g.a. ekstreme markedsforhold		
FX4Casts/Global Insight	522	525	521
UBS	531	543	543
Gennemsnit	531,60	537,60	533,40

JPY/DKK

Danske Bank	6,53	6,54	5,74
Nordea	5,99	6,00	5,73
Sydbank	7,00	7,13	7,02
Jyske Bank	6,77	6,48	6,21
FX4Casts/Global Insight	6,73	6,66	6,64
UBS	6,82	-----	6,82
Gennemsnit	6,64	6,56	6,36

Udviklingen på valutamarkedet siden fredagens skuffende arbejdsmarkedsrapport fra USA og Ungarns udmelding samme dag, om at landet måske befinder sig i en gældskrise af græske dimensioner, kan kun betegnes som hysterisk og efter vores opfattelse en overreaktion. CHF har nået et all time high over for EUR, og JPY er ligeledes blevet markant styrket. Det er p.t. således at EUR skal betale prisen for alle negative nyheder, uanset om de kommer fra euroland eller andre steder. Valutamarkedet er nærmest gået i "selvsving" og der skal hele tiden testes ekstreme niveauer, hvor det er EUR der bliver solgt fra.

På trods af de seneste dages udvikling er vi fortsat af den overbevisning, at både CHF og især JPY skal korrigeres nedad fra de nuværende niveauer, om end risikoen for at begge valutaer på kort sigt vil blive styrket yderligere er absolut overhængende.

God makroøkonomi understøtter i høj grad CHF, som tillige nyder godt af en udpræget safe haven status. Derfor kan det forventes at tilbagefaldet, når det engang kommer, vil blive mindre markant end vi tidligere har forventet.

Situationen omkring JPY er, som vi ser det, ganske anderledes dystert. I sin tiltrædelsestale tirsdag udtalte den ny premierminister Kan, at nu skal der gøres noget ved den enorme statsgæld, som snart rammer 200% af BNP, i modsat fald vil japansk økonomi ikke nogensinde igen komme på fode. Kan ønsker endvidere en svagere JPY, for at styrke eksporten. Han opfordrede centralbanken til aktivt at arbejde for en svækkelse af valutaen. Vi forventer på baggrund heraf en markant svækkelse af JPY fra det nuværende niveau. På 12 måneders sigt forventer vi således et niveau i JPY/DKK omkring 5,70 - 5,75 (EUR/JPY omkring 130,00) på linje med Danske Bank og Nordea."

Det er endvidere oplyst, at der forinden bestyrelsesmødet til bestyrelsesmedlemmerne blev udleveret et bilag benævnt "Ugekommentar – Valuta – 11.06.2010 vedlagt grafer over udviklingen i henholdsvis CHF og JPY overfor DKK i perioden juni 2000 til juni 2010 og perioden 7. til 11. juni 2010, et bilag benævnt "Seneste nyt i valutamarkedet", der med håndskrift er dateret 15. juni 2010 af Klaus Bach Jensen, samt nogle udaterede plancher med overskriften "Seminar for pengeinstitutter – Udsigter for schweizerfrancens" fra Danske Markets. I bilaget benævnt "Seneste nyt i valutamarkedet" er anført bl.a.:

"CHF

Stor fokus på rentemødet i SNB (centralbanken) på torsdag d. 17. juni. Der forventes ingen ændring i renten, men de efterfølgende udtalelser kan få stor betydning."

Ved mail af 16. juni 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 293,6 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst.

Amagerbanken sendte den 16. juni 2010 et nyt marginkald til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I brevet er anført bl.a., at tabet pr. 15. juni 2010 udgjorde 283,8 mio. kr., og at der derfor nu skulle afdækkes minimum 183,7 mio. kr. kontant. Fristen herfor blev henset til de aktuelle udsving i såvel JPY- som CHF-kursen fastsat til den 28. juni 2010. Der er mellem parterne enighed om, at der ikke skete indbetaling af noget beløb i den anledning, uanset at tabet ikke kom under 100 mio. kr. inden fristens udløb.

Ved mail af 17. juni 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er

anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S var 288,5 mio. kr. Annette Hansen videresendte mailen til Jørgen Brændstrup samme dag uden nogen medfølgende tekst.

Finanstilsynet sendte den 21. juni 2010 tilsynets ”Rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S” til Amagerbanken. Det fremgår af rapporten, at Finanstilsynets undersøgelse alene omfattede udvalgte engagementer blandt Amagerbankens største og mest risikofyldte engagementer med henblik på en vurdering af nedskrivningsbehovet og solvensbehovet på de udvalgte engagementer. Østerfælledparken A/S var fuldt nedskrevet på dette tidspunkt. I afsnittet ”2. Væsentlige observationer” er anført bl.a.:

”I det følgende vil der blive redegjort for funktionsundersøgelsens væsentligste observationer.

2.1 Konklusion på gennemgangen af enkeltengagementer

På baggrund af engagementsgennemgangen kunne Finanstilsynet konstatere, at der ikke generelt betragtet var sket en positiv udvikling i bankens ejendomsengagementer siden seneste undersøgelse, ligesom ejendomsengagementerne ikke var blevet nedbragt i nævneværdigt omfang. Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at banken er meget afventende i forhold til at realisere deponerede sikkerheder i nødlidende engagementer, herunder også likvide aktier og virksomhedsobligationer.

Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt videreføres for bankens risiko, idet banken udvider engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor.

- Risikooplysning
Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver.”

Ved mails af 22. 23., og 24. juni 2010 orienterede Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, om den aktuelle underdækning på forskellige engagementer, og det er anført, at den aktuelle underdækning på Østerfælledparken A/S den 22. juni var 314,9 mio. kr., den 23. juni var 319,3 mio. kr., og den 24. juni var 327,9 mio. kr. Annette Hansen videresendte disse mails til Jørgen Brændstrup samme dag, som hun modtog dem. Mailen den 22. juni 2010 blev videresendt med teksten ”CHF på himmelflugt igen ..”, og de to øvrige mail blev videresendt uden nogen medfølgende tekst.

Den 25. juni 2010 skrev Klaus Bach Jensen, Investeringsafdelingen, til bl.a. Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, c.c. Jørgen Brændstrup bl.a.:

”Så er det hele pludselig eksploderet igen uden nogen påviselig årsag, andet end at markedet er ekstremt tyndt og der er praktisk taget ingen volumen i EUR/CHF.

CHF har netop sat ny rekord igen over for EUR og dermed også DKK.

Østerfælled: - 331,1 mio.

...

CHF/DKK 550,50

JPY/DKK 6,7670”

Jørgen Brændstrup videresendte mailen til N. E. Nielsen omkring en halv time efter, at han havde modtaget den, og han skrev i den forbindelse:

”Til info i forlængelse af telefonsamtale.

Vi må drøfte igen i eftermiddag.”

Lørdag den 26. juni 2010 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog med undtagelse af Henrik Zimino, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup, Allan Ottsen, økonomidirektør Lotte Pind samt advokat Steen Jensen. I referatet er om valuta anført:

”*Valuta*

Jørgen Brændstrup orienterede om, at banken i lyset af udviklingen i CHF - og efter aftale med formanden samt Kent Madsen og Jesper Reinhardt - havde lukket halvdelen af bankens udsatte kundeoperationer i CHF, svarende til en tredjedel af bankens positioner. Efter drøftelse besluttede bestyrelsen tillige at lukke halvdelen af JPY-positionerne. Opfølgning på situationen ville ske.”

Der blev afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken igen den 27. juni 2010, kl. 21.00 og fortsat den 28. juni 2010 kl. 12.30, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup, Allan Ottsen, økonomidirektør Lotte Pind samt advokat Steen Jensen. Det fremgår af referatet, at bestyrelsen drøftede direktionens oplysninger om forventede nedskrivningsbehov som følge af valutatab i andet kvartal og noterede, at valutatabet beløbsmæssigt ville blive oplyst til at være i niveau 300 mio. kr. I referatet er om valuta endvidere anført:

”I fortsættelse af drøftelse på bestyrelsesmødet den 26. juni 2010 oplystes det, at den tilbageværende del af den omtalte valutaeksponering var lukket ned om formiddagen den 28. juni 2010.

Foreløbigt udkast til intern meddelelse blev gennemgået, og det kunne oplyses, at ledere ville blive inviteret til orienteringsmøde tirsdag.

Det aftales, at bestyrelsen løbende ville blive opdateret hver aften kl. 22.00 pr. telefon, indtil andet blev besluttet.”

Der blev afholdt G20-møde den 26. og 27. juni 2010, hvilket Jørgen Brændstrup og Michael Nellemann Pedersen har omtalt i deres forklaringer.

3.1.5 Forløbet efter nedlukningen af valutarammen

Den 1. juli 2010 blev der holdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Carsten Ehlers deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. I referatet er anført bl.a.:

”Bestyrelsen drøftede nedskrivningerne som følge af valutakursudviklingen. Der var tale om kundelån i CHF og ikke bankens valutaspekulation, men det betegnedes som kritisk med åbne positioner på kunder, der ikke kunne betale.

Karsten Ree havde endnu ikke det fornødne grundlag for at vurdere, men der var risiko for, at valutasa-gen kunne resultere i mistillid til direktionen, Karsten Ree havde i denne forbindelse udbedt sig en fuldstændig rapport.”

Jørgen Brændstrup udarbejdede et notat til bestyrelsen den 1. juli 2010 vedrørende ”Kunders valutaeksponering”. I notatet er anført bl.a.:

”Baggrund

I fondsbørsmeddelelse af 28. juni 2010 meddelte banken valutakurstab for kunder i 2. kvartal 2010 i niveau kr. 300 mio. - hvilket naturligvis er stærkt utilfredsstillende.

Historisk har en lang række kunder bredt haft adgang til at optage deres lånefinansiering i fremmed valuta efter individuel bevilling.

Fra medio 2005 har Henrik Ørbekker på egne og en række af hans og bankens kunders vegne forestået disponering af sådanne låneoptagelser, og på egne vegne haft bevillingsmæssig adgang til at udstede optioner på en fremtidig valutakurs. Den samlede vurdering heraf er, at Henrik Ørbekker har optimeret finansieringen for sig selv og for disse kunder.

Risikostyring

På kundeindividuel niveau skal låneoptagelse i fremmed valuta bevilges, og den kundeansvarlige skal løbende ved risikovurdering af sin portefølje følge den individuelle kundes risikoudvikling.

Kreditkontoret overvåger løbende på individuelt og tværgående niveau bankens risikoudvikling indenfor det spektrum af risikoklasser banken bevilger, og hvor det er naturligt, at der løbende og ad hoc skabes tværgående risikoanalyser for den samlede portefølje. For finansiering i fremmed valuta har overvågningen pågået på kundeindividuel niveau, og ikke tværgående. Der etableres fremadrettet instrumenter til tværgående risikoovervågning.

Investeringsområdet overvåger dagligt forretningerne, danner sig et samlet billede af bankens eksponering- og sammenholder den med bankens eventuelle risikotagning på egne bøger og sikrer sig, dels at instruksen følges, dels at der er et afstemt risikobillede, når bankens egenrisiko og kunders eksponering vurderes. På kundeniveau har overvågningen af finansiering i fremmed valuta pågået på kundeindividuel niveau, og ikke tværgående. Der etableres fremadrettet instrumenter til tværgående risikoovervågning, således at bankens samlede 'modpartsrisiko' følges.

Rapportering

Investeringsområdet følger dagligt kursudviklingen og tendenser i risikobillederne, der kommenteres i en ugerapport. Nogen egentlig tværgående risiko- og eksponeringsvurdering har ikke fundet sted. Bankens større kunders eksponering har løbende været genstand for analyse og drøftelse på de ugentlige ledelsesmøder, i kreditkomiteen og i dagligdagen ved større bevægelser.

Særligt gennem 2010 har bankens valutaeksponering på kunder været rapporteret i revisionsprotokollen, i nedskrivningsrapporter og gennem løbende drøftelse i bestyrelsen og ved drøftelse af resultatprognoser. Den samlede kunderisiko har dog ikke indgået i bestyrelsens månedsrapport, idet der her alene rapporteres på bankens egenrisiko, og kunderisikoen har ikke været en del heraf. Banken har aktuelt ikke et værktøj der opsamler og rapporterer den samlede valutaeksponering - dette arbejde er sat i værk.

I analyser og risikovurdering af kundeeksponeringen, har bankens interne eksperter, tilgængelige analyser og eksterne ekspertvurderinger kontinuerligt gennem 1. halvår 2010 bekræftet en klar forventning om, at kursniveauet for CHF og YEN skulle falde ikke ubetydeligt. Analyser der løbende er bekræftet, også ved de i første halvår konstaterede pludselige og til tider voldsomme kursudsving.

Der har løbende været udøvet en efter bedste overbevisning velunderbygget forretningsmæssig vurdering af kundernes risiko, kundens evne til at honorere risikoen og bankens potentielle risiko ved at have stillet muligheden for finansiering i fremmed valuta til rådighed.

Østerfælled - som eksempel på eksponering

Østerfælledparken har været ejet i det nuværende regi siden medio 2008, bevilget med adgang til at eksponere finansieringen i fremmed valuta, og med optioner som en integreret del. Adgangen hertil er ydet baseret på de tidligere gode erfaringer med Henrik Ørbekkers håndtering af valutaeksponering.

Senest i december 2009 blev Østerfælledparken bevilget adgang til at eksponere sig i EUR, YEN, CHF og USD. Problemstillingen er at CHF, YEN og USD alle er steget betragteligt siden nytår.

Af vedlagte opstilling fremgår

- at valutahåndteringen likviditetsmæssigt har bidraget positivt til driften af Østerfælled med kr. 72 mio. frem til udgangen af 2009
- at tab på de indgåede terminsforretninger m.v. ultimo 2009 udgjorde i niveau kr. 100 mio., ekskl. de indtægtsførte optionspræmier
- at tabene ultimo 1. kvartal 2010 akkumuleret var kr. 165 mio. - forholdet var særskilt nævnt i revisionsprotokollen for 1. kvartal 2010
- at tabene også ultimo april lå på førnævnte niveau med kr. 170 mio.
- at tabet i maj og juni 2010 er fordoblet til i niveau kr. 340 mio. ultimo 1. halvår 2010, således at det akkumulerede tab i 2. kvartal 2010 udgør kr. 170 mio.

Samlet for en række kunder med relation til Henrik Ørbekker vurderes valutakurstabet i 2. kvartal 2010 at udgøre kr. 250 mio., inklusive Østerfælledparken A/S.

Markedsvurderinger, interne og eksterne ekspertvurderinger har ligget til grund og støttet de konkrete forretningsmæssige beslutninger i relation til den gennem 2010 kontinuerlige vurdering, at et *kursfald* i CHF og YEN var forestående.

Indtil aflæggelse af årsrapport for 2009 var der den forståelse med bankens revision, at valutaeksponeringen ikke til fulde var nedskrevet. Ved aflæggelse af årsrapporten primo februar 2010 blev den samlede eksponering og hermed tillige den fulde valutaeksponering i Østerfælledparken nedskrevet.

Konklusion

Der er iværksat en tværgående eksponerings analyse, der løbende skal rapporteres til Kreditkomiteen.

Ideelt set skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere marginkald. De gennemførte forretningsmæssige beslutninger har været baseret på analyser m.v. - interne og eksterne - tillige med ensartede handlemonstre i større pengeinstitutter, og ligget til grund for rapporteringen af udviklingen. Eksempler er udsendt og flere vedlægges.

Da eksponeringen blev lukket ned fredag den 25. juni 2010 og mandag den 28. juni 2010 var det naturligt at tage den konsekvens, at andre kunder der enten direkte eller indirekte havde eksponering til disse valutaer skulle tage deres forholdsregler. Denne yderligere eksponering vurderes at beløbe sig til en samlet potentiel nedskrivning i niveau kr. 50 mio. fordelt på andre kunder i Erhvervsafdelingen, heraf kr. 35 mio. som ligeledes har fulgt samme valutastrategi som Henrik Ørbekker.

Der pågår aktuelt endelige opgørelser pr. ultimo juni, idet disse skal foretages manuelt.

Resultatet af den fulgte strategi er stærkt utilfredsstillende.”

Jørgen Brændstrup gennemgik notatet på bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 2. juli 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Tina Fogh Aagaard deltog, ligesom mødet foruden Jørgen Brændstrup blev overværet af Allan Ottsen. Desuden deltog økonomidirektør Lotte Pind og advokat Steen Jensen. Det er anført i referatet af bestyrelsesmødet, at bestyrelsen efter drøftelse tog afrapporteringen til efterretning, idet der var enighed om, at resultatet af den fulgte strategi var stærkt utilfredsstillende, og at eventuelle yderligere konsekvenser ville blive drøftet, når Amagerbankens situation var afklaret.

Vicedirektør for investerings- og udlandsområdet Peder Krag udarbejdede ligeledes den 1. juli 2010 et notat benævnt ”Interne aktiviteter vedr. overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF”, hvori er anført bl.a.:

”Notaterne,

- Markante hændelser som har påvirket udviklingen
- Consensus vedr. JPY/DKK af 5. januar 2010
- Consensus vedr. CHF/DKK af 5. januar 2010
- Notat af 8. juni 2010 vedr. prognoser for JPY og CHF

vedlægges.

De af bankens kunder, der har stor valutaeksponering, følges løbende i bankens investeringsområde med udgangspunkt i de tilsagte lines.

Overvågningen består bl.a. i en løbende dialog med kunden om udviklingen og ikke mindst den forventede kommende udvikling.

For kreditmæssigt svagere kunder er der en helt naturlig meget tæt dialog om udviklingen internt i investeringsområdet og videre til bankens kreditorganisation og direktion.

Som eksempler på denne dialog kan det nævnes, at Investeringsområdet siden starten af 2009 dagligt har opgjort et underdækningstal for en række kunder og rundsendt dette til relevante personer i organisationen, herunder Direktionen via Erhvervsafdelingen.

De centrale personer i investeringsområdet for denne aktivitet er:

- vicedirektør, Peder Krag
- afdelingsdirektør, Henrik Jensen
- senior rådgiver, Klaus Bach Jensen

Mundtlige drøftelser om udviklingen med Direktionen - i hvert fald siden 1. januar 2010 – har været meget hyppig.

Såvel på de regelmæssige (hver mandag) likviditetsmøder som på direktionsmøder (JB, AO, JLW, PK) har situationen været drøftet, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.

Den 20. maj 2010 har Carsten Valgreen været indkaldt til møde for at give sin vurdering af primært den makroøkonomiske situation (JB+HJ+KBJ)

Eksterne vurderinger af specielt CHF udviklingen har været cirkuleret straks de forelå.

Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kratter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer.”

Det fremgår af investeringsrådets bilag benævnt ”Ugekommentar – Valuta – 02.07.2010”, at CHF ugen igennem havde steget, og at der fortsat ikke var tegn på, at den schweiziske nationalbank ville blande sig i styrkelsen, i den schweiziske nationalbank tilsyneladende fuldstændigt havde opgivet at styre markedskræfterne og overlod det nu til markedet at afgøre, hvor CHF skulle hen. Videre fremgår det, at JPY også fortsatte med at nyde godt af de finansielle markeders manglende lyst til at tage risiko på bøgerne.

I Internt revisionsprotokollat af 20. juli 2010 vedrørende Amagerbankens perioderegnskab for perioden 1. januar til 30. juni 2010 er anført bl.a., at Østerfælledparken A/S’ tab på terminsforretninger og valutalån pr. 30. juni 2010 var i alt 340 mio. kr. I revisionsprotokollat af 20. juli 2010 vedrørende samme perioderegnskab udarbejdet af statsautoriserede revisorer Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen, KPMG samt statsautoriserede revisorer Henrik Priskorn og Per Rolf Lassen, Deloitte er om nedskrivninger afledt af kunders valutaterminsforretninger og valutalån anført:

”Banken har gennem en længere periode haft en række åbne valutaterminsforretninger og valutalån med kunder. Værdien af disse kontrakter og lån er løbende værdiansat til den opgjorte negative markedsværdi, og tabet er således løbende indregnet i resultatopgørelsen under nedskrivninger. Tab herpå, som følge af ændringer i valutakurser i perioden 1. januar - 30. juni 2010, udgør i alt 394 mio. kr.

...

Vi har fået oplyst, at valutakursrisikoen på de nævnte valutaterminsforretninger og valutalån nu er afdækket via lukning af de enkelte valutaterminsforretninger og omlægning af valutalån.

Vi henviser til intern revisions revisionsprotokollat af 20. juli 2010 for specifikation af de realiserede tab.”

Den 22. juli 2010 blev der afholdt ekstraordinær generalforsamling i Amagerbanken. I referatet er anført bl.a., at N. E. Nielsen nævnte nogle få hovedpunkter fra Amagerbankens halvårsregnskab for perioden 1. januar til 30. juni 2010, herunder at nedskrivninger på udlån udgjorde 590 mio. kr., og at disse i væsentligt omfang kunne henføres til de allerede oplyste valutakurstab på kunders anlægsfinansiering og i mindre grad anden negativ udvikling for enkelte af bankens kunder. Herefter fremdrog N. E. Nielsen under punktet ”Særlige forhold” fire forhold, hvoraf et af dem var ”Valuta og Amagerbanken”. Under punktet ”Særlige forhold” er anført bl.a.:

”Der er fire forhold, som jeg godt vil fremdrage her. De har også været omtalt meget.

Der har været meget stor fokus på pant i ejendomme, hvor banken har finansieret visse kunder og virksomheder. For det første er det korrekt, at bankens kunder bor i deres egne huse, også når de er finansieret af Amagerbanken, uanset de pågældende ejendommers karakter – hvad enten de er store eller små. Hvis de pågældende kunder er nødlidende, foretager banken en meget klar vurdering af, om det tjener bankens økonomiske interesse bedst, at ejendommen er beboet af ejendommens hidtidige ejer, eller om der for banken kan opnås et bedre resultat ved alternativ anvendelse eller beboelse. Jeg tror, at alle banker tænker i sådanne økonomiske termer.

For det andet er det altid spektakulært, hvis kendte mennesker erklæres konkurs. Men set med bankens øjne er det vigtigste, hvad der økonomisk er bedst for banken. At lade et konkursbo med en kurator ekspedere en blandt mange sager, eller at lade de personer, der har en betydelig egeninteresse i at sikre bankens tilgodehavende bedst muligt - og dermed sig selv - stå for det samme arbejde. Her er det vigtigt at understrege et forhold: Det er klart, at hvis det fra bankens side konstateres, at der er falske lodder i vægtskålen fra den pågældende kundes side, får det øjeblikkeligt konsekvenser for kunden - som for eksempel en konkurs.

For det tredje: Valuta og Amagerbanken. Banken har gennem årene haft mange kunder, der har finansieret deres virksomhedsdrift eller anlægsfinansiering i fremmed valuta. Og igennem årene har banken haft et begrænset antal velhavende privatkunder, der har haft investeringskreditter af mere spekulativ karakter i fremmed valuta. Det har været noget helt sædvanligt gennem årene. For virksomhederne har der de senere år primært været tale om langfristet anlægsfinansiering i fremmed valuta, som samlet set har været en god forretning for såvel kunderne som banken. Da der har været tale om anlægsfinansiering, har det været en længerevarende, ikke spekulativ finansiering med det formål at opnå samlede reducerede låneomkostninger. Der er således ikke tale om såkaldte valutakarruseller alene med det formål at opnå en fortjeneste ved spekulation i valuta. Disse kreditter har alle været bevilget - også med ret til visse udsving helt naturligt for de enkelte valutaer som en del af bevillingsgrundlaget.

Hvad var det så, der skete? Bankens vurderinger af kundernes valutapositioner har løbende været afstemt op imod interne og eksterne valutaekspertvurderinger. Konsensus blandt disse har været, at de pågældende valutaer i 2. kvartal 2010 ville vende tilbage til mere normale niveauer. Den fortsatte spekulation mod euroen fik banken til at miste troen på en snarlig tilbagevenden til normale niveauer for de pågældende valutaer. Efter orientering af de pågældende kunder tog banken i juni konsekvensen af den fortsatte valutakursudvikling, som i spring havde medført en overskridelse af de bevilgede kreditrammer. For de kunder, hvor de markante valutabevægelser ikke aktuelt har kunnet finde dækning inden for kundernes formuesfære, har banken reserveret til potentielle tab ved de stærkt utilfredsstillende nedskrivninger i 2. kvartal 2010, således som vi oplyste ved udgangen af juni måned. Direktionen har løbende drøftet valuta, og bankens bestyrelse har drøftet dette på bestyrelsesmøder.

Det er i juni måned konstateret, at bankens interne systemer ikke rapporterede på tværs i banken, hvorfor bankens konsoliderede valutarisiko var større end rapporteret. Der er ingen tvivl om, at det er en fejl, som har nogle meget enkle, men betydelige konsekvenser. Alle valutapositioner er nu gennemgået, ligesom andre markedspositioner ligeledes er gennemgået for at sikre, at der ikke er andre systemiske risici. Det er ikke konstateret. Størrelsen af de pågældende nedskrivninger er en konsekvens af, at bankens kunder har afdækket også foranstående prioriteter i forhold til banken med valutafinansiering.”

Den 26. august 2010 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Østerfælledparken A/S og Østerfælled Holding A/S, hvor bestyrelsesformanden Søren Ingerslev orienterede om drøftelser med Nykredit og Amagerbanken om Østerfælledparken A/S' økonomi. Det fremgår af referatet, at Søren Ingerslev oplyste bl.a., at Jørgen Brændstrup på spørgsmål fra Nykredit havde bekræftet, at man fra Amagerbankens side kunne betrygge ledelsen i, at der fortsat ville være tilstrækkelig likviditet til at betale selskabets forpligtelser efterhånden, som de forfalder. Det fremgår endvidere, at det blev besluttet, at Østerfælledparken A/S' ledelse skulle fremkomme med et oplæg til en struktureret proces for et samlet salg af ejendommen, og at det var Nykredits vurdering, at det var realistisk at ejerskifte ejendommen/selskabet til en værdi, som væsentlig oversteg de prisindikationer, der forelå på daværende tidspunkt, samt at Nykredit anbefalede, at der blev iværksat en struktureret salgsproces. Der var drøftelser om en rekonstruktionsmodel i efteråret 2010.

Henrik Ørbekker blev erklæret personligt konkurs den 3. november 2010, og Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S blev erklæret konkurs den 8. november 2010. Hans-Henrik Palm blev erklæret personligt konkurs den 17. november 2010, og Hans-Henrik Palm Holding ApS blev erklæret konkurs den 13. juli 2011.

Den 22. november 2010 udarbejdede Ole Christensen, Kreditkontoret et notat benævnt ”Plan for Østerfælled Holding A/S”, hvori er anført bl.a.:

”Der er ikke engagement med holdingselskabet. Derimod er der et betydeligt engagement med datterselskabet *Østerfælledparken A/S* Under hensyn til de løbende betydelige drifts- og likviditetsunderskud samt i øvrigt, at 2 af de 3 ejere er taget under konkursbehandling, synes det udsigtsløst at videreføre engagementet. Umiddelbart forekommer en eventuel overtagelse af ejendommen på en forventelig tvangsauktion heller ikke hensigtsmæssig – men det må vurderes når/hvis det bliver aktuelt.

Handlingsplan for den nærmeste fremtid:

- 1) Aftalen om at servicere Nykredit (og øvrige driftsudgifter) bør bringes til ophør ved årets udgang. Aftalen med Nykredit er efter sin tekst alene gældende til 31/12 2010, men det vil nok være passende snarest at meddele Nykredit, at forlængelse ikke kan påregnes.
- 2) Med udgangspunkt i 2 kautionisters konkurs bør engagementet formelt opsiges til fuld indfrielse med kortest mulig varsel. I den forbindelse bemærkes, at det vel kan overlades til Nykredit, at begære tvangsauktion.
- 3) Driftskonti bør straks spærres for yderligere udbetalinger (bortset fra Nykredit, hvor aftalen må overholdes).
- 4) Positioner i rente- og valuta-derivater må snarest lukkes (efter nærmere juridisk vurdering af retten hertil).”

I maj 2011 blev Østerfælledparken A/S og Østerfælled Holding A/S omdannet til anpartsselskaber, og direktionen i begge selskaber bestod af advokat Jens Vandborg Mathiasen. Det fremgår af Østerfælledparken ApS’ årsrapport for 2010, at selskabet var ejet af Amagerbanken af 2011 ApS, og at det indgik i koncernregnskabet for Finansiell Stabilitet. I ledelsesberetningen er anført bl.a.:

”Der er betydelig usikkerhed omkring værdiansættelsen af selskabets ejendomme grundet ejendommens karakteristika og et for nuværende illikvidt marked for sådanne ejendomme. Ejendommene er værdiansat efter den handlede værdi i maj 2008, da jeg vurderer, at denne værdiansættelse bedst afspejler den langsigtede og realistiske værdi af ejendommene.

Der er tæt dialog med selskabets finansieringskilder, der har udtrykt sin hensigt om vedvarende finansiell støtte til selskabet og opretholdelse af selskabets bankfinansiering på uforandrede vilkår indtil videre. Det er på dette grundlag min opfattelse, at selskabet kan gennemføre aktiviteterne i det kommende år, og årsrapporten er derfor aflagt under forudsætning af fortsat drift.”

Af årsrapporten fremgår endvidere bl.a., at årets resultat var negativt med 246.505.000 kr.

Det fremgår af Østerfælled Holding ApS’ årsrapport for 2011, at Amagerbanken af 2011 A/S og Balder Danmark ApS den 30. december 2011 indgik en overdragelsesaftale vedrørende anparterne i Østerfælled Holding ApS med forventet overtagelsestidspunkt ultimo januar 2012. FS Finans III A/S har oplyst, at salget skete på baggrund af en aftalt værdi af Østerfælled-ejendommen på 1.096.751.549 kr. pr. 1. januar 2012, svarende til Nykredits tilgodehavende i henhold til de to real-kreditlån. Videre er det oplyst, at Amagerbanken af 2011 A/S modtog 20 mio. kr. som led i handlen,

og at dette beløb er gået til nedbringelse af Amagerbankens afskrivning på Østerfælled-engagementet.

3.1.6 Efterfølgende notater om valuta samt diverse grafer

Den Schweiziske Nationalbank ("SNB") udgav i april 2011 en publikation, hvori er et afsnit om første og andet kvartal 2010 benævnt "1 Chronicle of monetary events in 2010". I dette afsnit er anført bl.a.:

"By means of interventions in the foreign exchange market, the SNB purchased around CHF 31 billion of foreign exchange in the first quarter of 2010.

...

By means of interventions in the foreign exchange market, the SNB purchased around CHF 113 billion of foreign exchange against Swiss francs in the second quarter of 2010."

Til brug for SØIK's efterforskning i anledning af Finanstilsynets politianmeldelse af ledelsen i Amagerbanken for overtrædelse af § 373, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed udarbejdede Finanstilsynet to notater af 10. september 2014 benævnt henholdsvis "Notat om markedsstandarder for afdekning af kunders valutapositioner" og "Notat om markedsstandarder for marginkald". I førstnævnte notat er anført bl.a.:

"Finanstilsynet har politianmeldt ledelsen for overtrædelse af § 373, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed, hvorefter et medlem af en finansiel virksomheds bestyrelse eller direktion, der undlader at træffe nødvendige foranstaltninger i tilfælde af tab eller nærliggende fare for tab af væsentlig størrelse, kan straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, for så vidt højere straf ikke er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

Baggrunden er, at bankens ledelse ifølge anmeldelsen ikke traf de nødvendige beslutninger i særligt det nødlidende Østerfælled-engagement, samt de ligeledes nødlidende engagementer med de tre ejere heraf, der ved hjælp af terminsforretninger m.v. var eksponeret overfor valutakursudviklingen i CHF.

I løbet af foråret 2010 steg CHF markant, og banken sendte af flere omgange påkravsskrivelser til debitorerne, idet de bevilgede rammer som følge af udviklingen blev overskredet.

Som led i efterforskningen har SØIK anmodet FT om at udfærdige et notat, der nærmere beskriver pengeinstitutters generelle håndtering af sådanne situationer.

Spørgsmålet er således, om det er normal markedsstandard at lade engagementerne fortsætte, velvidende, at en eventuel yderligere negativ udvikling reelt set sker for pengeinstituttets egen regning og risiko.

Håndtering af valutaafledte kreditrisici

Det er ikke usædvanligt, at en kunde optager lån i fremmed valuta. Enten direkte udtrykt i den fremmede valuta, eller indirekte ved valutaterminsforretninger, hvor der indgås valutaterminsforretninger, valutaswaps eller andre derivater, der svarer til, at der optages et lån i fremmed valuta.

Det er tilsynets erfaring, at pengeinstitutter normalt sondrer mellem valutelines til kommercielle formål og mere spekulativt baserede valutelines.

Valutalines til kommercielle formål har normalt til formål at sikre en virksomheds handelstransaktioner i fremmed valuta (f.eks. salg af varer faktureret i USD), således at virksomheden ikke lider tab ved valutakursændringer. I nogle tilfælde er sådanne transaktioner ikke risikofrie, f.eks. hvor en virksomhed ønsker at sikre sit forventede salg i fremmed valuta et år frem i tid, og det realiserede salg viser sig at blive væsentligt mindre end forventet.

Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden ”spiller på”, at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.

Når der indgås en sådan forretning (uanset hvordan det er konstrueret), så påtager både kunden og pengeinstituttet sig en valutarisiko, jf. nedenfor om mekanismerne:

A. Pengeinstituttet foretager IKKE afdækning af valutarisikoen:

Hvis valutakursen stiger, vil kunden tabe penge, og pengeinstituttet alt andet lige tjene penge, under forudsætning af, at kunden kan betale den højere valutakurs. Hvis valutakursen derimod falder, vil pengeinstituttet opleve et tab, da pengeinstituttet får mindre tilbagebetalt.

Hvis valutakursen stiger, og kunden ikke kan betale dette tab til pengeinstituttet opstår et kredittab for pengeinstituttet.

B. Pengeinstituttet foretager afdækning af valutarisikoen:

Når pengeinstituttet foretager afdækning kan dette ske på mange måder, og sker typisk som led i en større sammenhæng med øvrige valutaforretninger, som pengeinstituttet i øvrigt har med kunderne eller af mere spekulativ karakter.

En typisk (og her stiliseret) afdækningsforretning vil være "back-to-back", hvor pengeinstituttet foretager sin afdækning af den med kunden indgåede valutaterminsforretning ved at indgå en tilsvarende modgående forretning med et andet pengeinstitut.

Hvis valutakursen stiger, vil kunden tabe penge, og pengeinstituttet alt andet lige tjene penge på denne forretning, men da pengeinstituttet har foretaget en modgående afdækningsforretning, vil pengeinstituttet tabe tilsvarende på afdækningsforretningen. Problemet opstår imidlertid som et kredittab for pengeinstituttet, hvis kunden ikke er i stand til at betale den højere valutakurs til pengeinstituttet.

Hvis valutakursen derimod falder, vil pengeinstituttet ikke opleve et tab, da det tab der med kunden tilsvarende opvejes af, at pengeinstituttet alt andet lige skal betale tilsvarende mindre tilbage på den modgående afdækningsforretning, og får således isoleret set en gevinst på denne forretning.

Styringen af disse risici (valutarisici og kreditrisici) sker forskelligt.

For så vidt angår de valutarisici, der opstår for et pengeinstitut, så består disse af mange forskelligartede forretningstyper, og visse af disse forretninger er i sig selv afdækkende i forhold til hinanden, som f.eks. vil et valutaudlån og et valutaindlån med samme vilkår i øvrigt alt andet lige afdække hinanden. Styringen sker oftest i et pengeinstituts udlandsafdeling, der samler alle valutapositionerne og herigennem tager stilling til, hvilke valutarisici pengeinstituttet skal påtage sig. Dette skal ske efter bemyndigelser ultimativt givet fra bestyrelsen, der tager stilling til de valutarisici som pengeinstituttet - som helhed - må påtage sig.

Valutarisiko kan opstå af flere årsager og forskellige steder i pengeinstituttet:

...

God risikostyring indebærer, at pengeinstituttet er vidende og bevidst om den valutarisiko, som pengeinstituttet har, herunder om valutarisikoen er aflejret af kunders eller egne positioner, jf. ovenfor.

Vigtigt i denne henseende er, at der er effektive procedurer (forretningsgange og systemer) til at sikre, at den afdeling, der styrer de samlede valutarisici, får rapportering om transaktioner, der påfører instituttet valutarisiko, herunder om bevilling af væsentlige ind- og udlån i udenlandsk valuta. I den henseende er det vigtigt, at alle positioner med valutarisiko indgår i risikoopgørelserne og rapporteringen heraf.

Ovenstående indebærer også, at pengeinstituttet i politikker, instrukser og beføjelser har taget stilling til, hvad der må aflejre valutarisiko og i hvilket omfang (risikoprofil (høj, mellem, lav) samt grænser), idet valutarisikoen skal stå i rimeligt forhold til pengeinstituttets kapitalforhold. Krav til afdækning skal også fremgå.

Det forventes, at pengeinstituttet, herunder den afdeling, der styrer de samlede valutarisici, er særlig opmærksomt på koncentrationer i en enkelt eller enkelte valutaer (både hos pengeinstituttet selv og hos kunderne) og særligt, hvis der er tale om en valuta eller valutaer, der svinger meget i forhold til DKK. I den forbindelse må det forventes, at den ansvarlige for de samlede valutarisici flager, hvis der opstår valutakoncentrationer, der indikerer risikopåtagning i strid med politikkerne, og særligt hvis valutarisiciene er betydelige eller usædvanlige for pengeinstituttet.

Det forventes også, at overvågningen af valutarisiciene skærpes i tider med uro på rente- og valutamar- kederne, særligt hvis pengeinstituttet selv eller pengeinstituttets kunder er eksponeret over for udviklin- gen i rente- og valutakurserne.

For så vidt angår de afledte kreditrisici, der opstår for et pengeinstitut, som følge af, at forretningerne kan udvikle sig til ugunst for kunden, så styres disse generelt ved, at der for hvert kundeforhold tages stilling til den risiko (typisk i form af en tabsramme/valutaline), som kundens forretning(er) må bevæge sig indenfor, inden der nærmere skal tages stilling til engagementet. Bevillingen af en sådan ramme vil typisk følge det normale bevillingshieraki i det pågældende pengeinstitut. Bevillingen adskil- ler sig ikke i væsentlighed fra f.eks. bevilling af en kassekredit, idet der derved er taget stilling til den maksimale risiko, som pengeinstituttet vil løbe før, der på ny skal tages stilling til engagementet. Ved denne fornyede overvejelse, vil der enten ske en bevilling af en udvidelse af engagementet, eller en tvangslukning af forretningerne. Disse kreditbeslutninger vil heller ikke i væsentlighed adskille sig fra andre kreditbeslutninger.

Ovenstående markedspraksis er for så vidt gældende uafhængigt af, om kunderne er nødlidende eller ikke.

Vurdering af håndteringen af valutaafledte kreditrisici

Spekulative valutaforretninger laves enten som rent finansielle transaktioner eller - som i den konkrete sag - som et led i en finansiering af fast ejendom. Ved spekulativt at opnå en lånerente, som er lavere end ved finansiering i DKK, kan man skabe ejendomsprojekter baseret på et lavt afkast fra ejendomsud- lejningen, og som derfor ikke ville fremstå som finansielt sammenhængende ved finansiering i DKK. Forudsætningen for, at det tilsyneladende "hænger sammen" er, at man undlader at indregne risikoen for en kursstigning i lånevalutaen målt i forhold til DKK.

God bankpraksis er ifølge Finanstilsynets erfaring fra tilsyn med pengeinstitutter, at projekters økonomiske sammenhæng ikke baseres på kunstigt lave lånerenter som følge af valutaspekulation. En forsvarlig kreditbevilling vil således kræve, at en kundes eller et projekts økonomi er så solid, at den kan baseres på en finansiering i DKK. Kun hvis der herudover er fornøden finansiell styrke, som kan bære en forøget risiko, vil kunden efter forhandling kunne opnå finansiering i fremmed valuta for en periode. Typisk bevilges dette for en periode af 1-3 år.

I årene op til Finanskrisen var det ikke usædvanligt, at landbrugskunder og kunder med ejendomsfinansiering af pengeinstitutter var vurderet kreditværdige til finansiering via CHF. I perioden fra 2008 fik pengeinstitutter et væsentligt øget fokus på at reducere kunders risici. Det var derfor sædvanligt, at pengeinstituttet og kunden i meget vidt omfang fandt det hensigtsmæssigt at omlægge lån fra CHF til DKK. I en række tilfælde skete det først, efter kunden havde lidt et betydeligt kurstab, fordi CHF-kursen var øget i forhold til DKK. I de fleste tilfælde skete omlægningen ved forhandling, men det er Finanstilsynets indtryk, at omlægning i nogle tilfælde skete på foranledning af pengeinstituttet.

Sædvanligvis var låneaftaler udformet således, at pengeinstituttet kunne kræve indbetaling eller øget sikkerhedsstillelse fra kunden, hvis lånets restgæld målt i DKK blev forøget som følge af en kursstigning. Hvis kunden ikke kunne honorere pengeinstituttets krav om indbetaling eller øget sikkerhedsstillelse, var pengeinstituttet berettiget til at omlægge lånet fra CHF (eller anden fremmed valuta) til DKK.

Pengeinstitutters faktiske reaktion, i tilfælde hvor kursstigninger i lånevalutaen medførte øget restgæld målt i DKK, afhang af pengeinstituttets kreditpolitik henholdsvis pengeinstituttets vurdering af kundens finansielle styrke.

Hvis pengeinstituttet vurderede, at kunden ikke havde fornøden finansiell styrke, ville det være usædvanligt at tillade væsentlig forøgelse af lånerestgælden som følge af kursstigning i lånevalutaen målt i forhold til DKK. Dermed ville det forhold, at der var foretaget nedskrivning på et lån normalt føre til, at lånet blev omlagt til DKK, eller at der kun tillades en marginal stigning, førend lånet kræves omlagt til DKK. I forhold til svagt økonomisk funderede kunder med valutalån, har pengeinstitutter sædvanligvis stor risikofokus og en tæt løbende opfølgning.

Den faktiske reaktionstid for pengeinstituttet indebærer skøn. Medmindre der er tale om marginale forøgelser af risikoen (øget restgæld pga. valutakursstigning), må det være forventeligt, at pengeinstituttet har disponeret i løbet af en måneds tid efter pengeinstituttet har konstateret forøgelsen - også afhængigt af i hvilket omfang forhandlinger med kunden er påkrævet. Hvis kunden er så finansielt svag, at en risikoforøgelse utvivlsomt skal bæres af pengeinstituttet, bør pengeinstituttets reaktionstid være ganske kort.

Hvis lånet har en størrelse, som er væsentlig for pengeinstituttet, og kunden er finansielt svag, er det Finanstilsynets opfattelse, at pengeinstituttet normalt ikke tillader en yderligere forhøjet risiko. Det skal dog nævnes, at det ikke nødvendigvis er entydigt, at enhver engagementsforøgelse, der foretages til nødlidende kunder i øvrigt, vil blive stoppet. F.eks. hvis den pågældende engagementsudvidelse på længere sigt forventes at kunne reducere pengeinstituttets risici. Et eksempel herpå er f.eks. likviditetstilførsel for at undgå totalt sammenbrud i en ejendoms-koncern, idet debitor/pengeinstituttet forudsætningsvist vil få mere ud af aktiverne i et mere kontrolleret salg.”

I notatet om markedsstandarder for marginkald er anført bl.a.:

”Indledningsvis bemærkes, at pengeinstitutters krav til og håndtering af margins og afkald på margin beror på kundens forhold og den risiko, valutaforretningen vurderes at have for det pågældende institut. Hertil kommer, at pengeinstitutter kan have en forskellig risikoprofil. Pengeinstitutternes praksis for håndtering af marginkald er således forskellig.

Formålet med at kræve indbetalt en margin i forbindelse med etablering af en valutaforretning er, at der herved er sikkerhed for pengeinstituttet, hvis risikoen øges målt i DKK som følge af, at kursrelationen mellem DKK og den pågældende valuta ændres.

...

Er der tale om valutaforretninger med en vis løbetid, øger det pengeinstituttets behov for at sikre sig. Er der tale om spekulative valutaforretninger, vil pengeinstituttet normalt kræve sikkerhed (i form af indbetalt margin eller anden realsikkerhed), også selvom kunden ikke er finansielt svag.

Hvis pengeinstituttet har påtaget sig kreditrisiko (afledt af valutarisiko) på kunden som et led i finansiering, dvs. ydet et lån i f.eks. CHF fremfor i DKK, vil instituttets sikkerhed for kursudsving ofte bestå af andet pant end indbetaling på en konto. Det skyldes, at en indbetaling på en konto blot forøger finansieringsbehovet fremfor f.eks. pant i fast ejendom eller værdipapirer udmålt så tilstrækkeligt, at det ikke blot sikrer lånets hovedstol, men også eventuel yderligere tilvækst på grund af valutakursudsving.

Et pengeinstitut bør altid tage stilling til den risiko, der er forbundet med valutakursudsving, inden kunden får tilbudt en sådan forretning. Det indebærer, at instituttet forlods har foretaget et skøn over, hvilke konsekvenser en ændret kursrelation mellem den fremmede valuta (lånevalutaen) og DKK skal have for kundens engagement. Pengeinstituttets dokumentation er normalt udformet således, at pengeinstituttet kan kræve forretningen lukket, hvis kunden ikke kan tilbyde yderligere sikkerhed. Som udgangspunkt skal pengeinstituttet i sin rådgivning henholdsvis krav til forlods sikkerhedsstillelse tilstræbe, at en sådan situation ikke opstår.

Hvis kursrelationen mellem den fremmede valuta og DKK ændres, så pengeinstituttets risiko på kunden derved øges udover, hvad der var taget stilling til ved bevillingen, er der tale om en ny kreditbeslutning. Det gælder for denne kreditbeslutning ligesom for andre, at instituttet må vurdere, om kunden vil være i stand til at tilbagebetale sin gæld ved forfald.

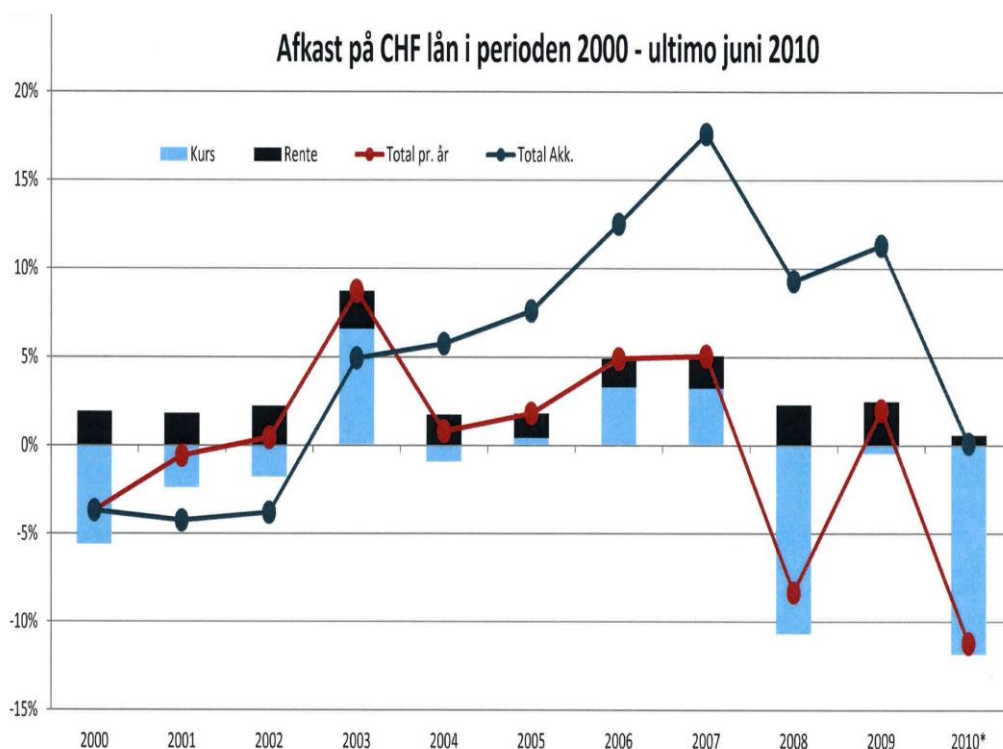
Som nævnt kan pengeinstituttets risikoprofil være forskellig, men i alle tilfælde skal der foretages en vurdering, hvis der er tale om en væsentlig kreditudvidelse. Eftersom vurderingen beror på kundens forhold, dvs. kundens evne og vilje til fremadrettet at tilbagebetale gælden om nødvendigt gennem realisation af sikkerhed, er det ikke udtryk for forsvarlig bankdrift, hvis instituttet primært baserer sin kreditbeslutning på sin egen forventning til, hvorledes valutarelationen over tid kan udvikle sig.

Er der tale om en kunde, som ret åbenbart ikke vil være i stand til at påtage sig yderligere risiko uden tab for instituttet, eller hvor aftalegrundlaget er således, at det ikke er kunden, men instituttet, der bærer risikoen, må det anses for meget usædvanligt - og uforsvarligt - at tillade øget risiko, uanset om det er i form af kurstab, afkald på margin eller anden kreditbevilling.

Hvis en sådan handle måde pågår gennem længere tid, således at instituttets risiko for tab væsentligt forøges, er det vanskeligt at se argumenter for, at der ikke er tale om uforsvarlig bankdrift. Det må sidestilles med, at et institut tillader en finansielt svag kunde at trække over på sin konto, uden det er sandsynliggjort, at kunden vil kunne inddække overtrækket igen.

Det afgørende for at vurdere, om banken handlede i overensstemmelse med markedspraksis er således ikke nødvendigvis, om banken accepterede, at der ikke skete marginkald. Det afgørende i forhold til markedspraksis er, om pengeinstitutter udvider sine engagementer i form af valutaeksponering til i forvejen nødlidende kunder, jf. særskilt notat herom.”

Graf over afkast på CHF lån i perioden 2000 – ultimo juni 2010:

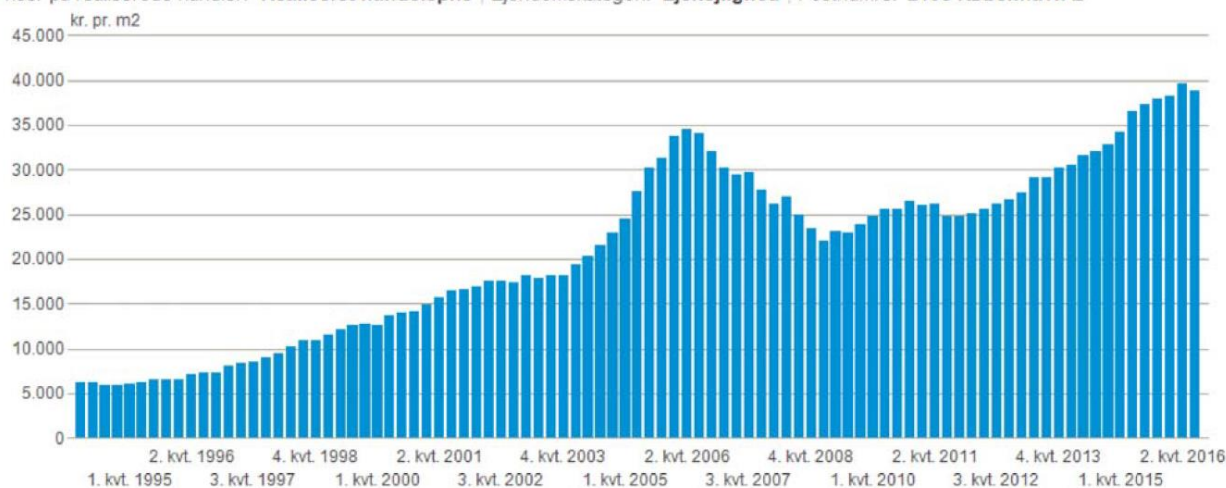
Ovenfor er illustreret det afkast, man har opnået ved at låne penge i schweizerfranc i perioden 2000 - ultimo juni 2010. Det årlige "afkast" er fremkommet som summen af 4 kvartalsvise "afkast" pr. år, svarende til at man refinansierer 4 gange årligt til en 3 måneders rente. "Kurs" stolpen angiver, hvad man har tjent/tabt på, at kursen har bevæget sig over året. "Rente" stolpen angiver, hvad man her tjent på renteforskellen imellem en 3 måneders schweizisk pengemarkedsrente og en tilsvarende dansk rente. "Total pr. år" angiver summen af hhv. rente og valutaafkastet pr. år, og "Total Akk." angiver den rullende sum af de årlige totale afkast. *Bemærk at 2010 kun dækker over de 2 første kvartaler.

Kilde: Danmarks Nationalbank og Swiss National Bank

Graf over ejendomspriser på boligmarkedet:

Ejendomspriser på boligmarkedet

Priser på realiserede handel: **Realiseret handelspris** | Ejendomskategori: **Ejerlejlighed** | Postnummer: **2100 København Ø**

Kilde: Realkreditrådet

3.1.7 Nedskrivninger på Østerfælledparken A/S

Bankens nedskrivninger på Østerfælled-engagementet i perioden 31. december 2008 - 30. juni 2010 kan skematisk gengives som følger (mio. kr.):

Dato	Østerfælledparken	
	Engagementsstørrelse (afrundet)	Nedskrivning (afrundet)
31. december 2008	551,2	224
31. marts 2009	533	189
30. juni 2009	546	186
30. juni 2009 (korrigeret)	546	400
30. september 2009	533	400
30. december 2009	568	541
31. marts 2010	618	618
30. juni 2010	807	795

3.1.8 Tabsopgørelse

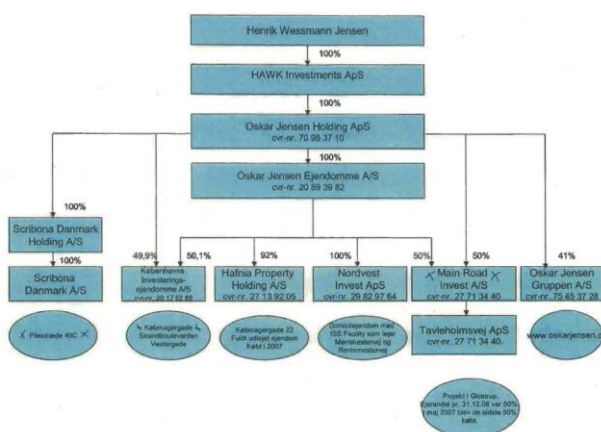
Vedrørende FS Finans III A/S' tabsopgørelse for Østerfælled-engagementet henvises der til FS Finans III A/S' tabsopgørelse i det sammenfattende processkrift, der er gengivet nedenfor.

3.2 Main Road

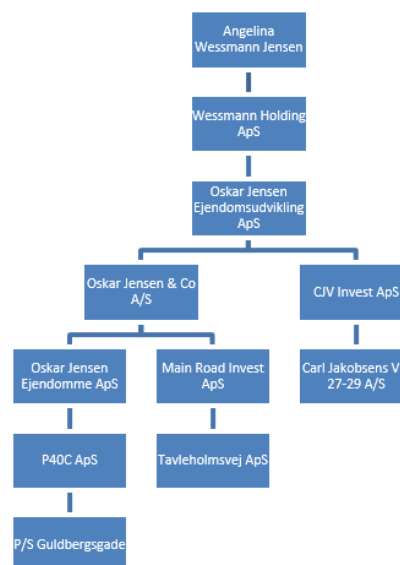
3.2.1. Indledning

Amagerbankens engagementer med Main Road Invest A/S (herefter "Main Road") og P40C ApS (herefter "P40C") blev etableret i foråret 2008. Main Road og P40C indgik oprindeligt som datterselskaber i Oskar Jensen Holding-koncernen, og efter en rekonstruktion i januar 2009 var selskaberne ultimativt ejet af Henrik Wessmann Jensens hustru, Angelina Wessmann Jensen, gennem Wessmann Holding ApS. Koncernstrukturen pr. februar 2008 og pr. august 2009 var således:

Koncernstruktur pr. februar 2008

Koncernstruktur pr. august 2009

3.2.2 Hovedbevillingen i februar 2008

Main Road havde i en årrække opkøbt erhvervsejendomme beliggende i Vibeholms Erhvervsområde i Glostrup, og selskabet var i 2007 ejer af en række ejendomme i området. Formålet hermed var at omdanne et ældre traditionelt erhvervsområde til en moderne erhvervspark med moderne kontordomiciler.

Main Road anmodede i 2007 statsaut. ejendomsmægler CB Richard Ellis Cederholm A/S (herefter "CBRE") om at vurdere ejendommene. Af det af CBRE den 17. juli 2007 udarbejdede skema "Vurdering af ejendomme beliggende i Vibeholm Business Park" fremgår, at ejendommene samlet blev vurderet til en værdi på henholdsvis 500,6 mio. kr. (nuværende markedsværdi) og knapt 1,7 mia. kr. (nuværende markedsværdi tillagt projektværdi).

Ejendomsporteføljen, som blev vurderet af CBRE, var ikke helt identisk med den ejendomsportefølge, som indgik i Management Summary af 18. februar 2008 fra Erhvervsafdelingen, idet ejendommen beliggende Vibeholmsvej 31 indgik i Amagerbankens engagement og sikkerhed med en vurdering på 15,9 mio. kr., men ikke indgik i CBRE's vurdering.

I Main Roads årsrapport for 2007, der var påført ledelsespåtegning og revisionspåtegning af 18. januar 2008, var selskabets ejendomme optaget med en værdi på 497,05 mio. kr. Den ejendomsportefølge, som blev værdiansat i regnskabet, var ikke helt identisk med den ejendomsportefølge, som indgik i Management Summary af 18. februar 2008, idet ejendommen beliggende Tavleholmsvej 2 indgik i Amagerbankens engagement og sikkerhed, men ikke indgik i årsrapporten, da den ikke var ejet af Main Road.

Ved Management Summary af 18. februar 2008, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der ansøgt om et anlægslån på 190 mio. kr., en driftskredit på 10 mio. kr. og en ramme på 50 mio. kr. til køb af yderligere ejendomme eller grunde, samlet 250 mio. kr. Det fremgår af stemplet på forsiden heraf, at det blev modtaget på Kreditkontoret første gang den 17. januar 2008 og på ny den 19. februar 2008, ligesom det fremgår, at sagen blev behandlet på Kreditkomitémøde den 25. februar 2008. Af Management Summary'et, som er pagineret og på 20 sider, fremgår bl.a.:

"Baggrund

Oskar Jensen Holding koncernen er kunde i dag via projektselskabet Københavns Investeringsejendomme A/S, der ombygger ejendommen beliggende Købmagergade 11, København.

I projektselskabet Main Road Invest A/S (benævnes i det efterfølgende som Main Road) har kunden i de sidste 4 år løbende opkøbt erhvervsejendomme beliggende i Vibeholms Erhvervsområde i Glostrup, med det formål at omdanne et ældre traditionelt erhvervsområde domineret af mindre industri til en moderne erhvervspark, med moderne kontordomiciler fra 500 til 15.000 kvm. Ideen opstod da kunden i anden anledning havde møde med Glostrup kommune, hvor kommunen fremlagde deres fremtidsønsker for dette erhvervsområde. Kommunen havde et ønske om ændret anvendelse, ændret infrastruktur og et ønske om etablering af ny S-togsstation.

Kunden stiftede oprindeligt projektselskabet 50/50 sammen med Investeringsselskabet CatPen A/S, men udnyttede en option til at købe CatPen's aktiepost i 2007, da potentialet i sagen viste sig at være meget større end oprindeligt forudsat.

Main Road ejer i dag 15 ejendomme med et samlet grundareal på 57.197 kvm. Ejendommene ligger både i Glostrup og Brøndby kommune. Lokalplanen i begge kommuner er færdigbehandlet og godkendt, tilpasset kundens strategi. Kunden har allerede gennemført 4 projekter på i alt 17.810 kvm. På

disse ejendomme er der indgået nye lange lejekontrakter med f.eks Peugeot Danmark A/S, Borg & Bigum A/S m.fl. Alle færdigudviklede ejendomme beholdes i selskabet, da det er planen at sælge projektet som en samlet portefølje og fordi den finansielle strategi er, at nettolejen på de færdigudviklede ejendomme sammen med den midlertidige leje på projektejendommene skal kunne dække de løbende renteudgifter for hele projektet.

I forbindelse med købet af CatPen's aktiepost ønsker kunden en ny finansiel samarbejdspartner. Projektselskabet har indtil nu været kunde i Nordea som er CatPen's bankforbindelse. Nordea Kredit har finansieret de færdigudviklede projekter, og har givet tilsagn om yderligere tkr. 300.000 til de kommende færdige ejendomme.

Samarbejdet vil derfor omfatte finansiering af de indkøbte ikke udviklede ejendomme (projektejendommene), driftskredit til projektet, ramme til køb af yderligere ejendomme og byggekredit til de enkelte projekter når der er indgået lejekontrakter. Hele projektets drift vil således gå via banken og sikkerheden vil bestå af andenprioritetspant i de færdigudviklede ejendommen og førsteprioritetspant i projektejendommene. Alle ejendommene er vurderet af CBRE Cederholm, og ud fra denne vurdering ligger den ansøgte finansiering indenfor 64% af markedsvurderingen.

Ansøgning

Der ansøges om:

- Tkr. 190.000, anlægslån med årlige genforhandlinger (refinansiering af nuværende gæld).
- Tkr. 10.000, driftskredit med årlige genforhandlinger (alle lejebetalingerne vil køre via denne konto).
- Tkr. 50.000, ramme/købsfinansiering af købesummen på yderligere ejendomme/grundarealer.

Sikret ved:

- Tkr. 200.000 ejerpantebrev med hhv. anden og førsteprioritetspant.
- Tkr. 50.000 ejerpantebreve i de evt. nye ejendomme
- Primær håndpant i låntagers aktier.
- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Holding ApS og Oskar Jensen Ejendomme A/S.
- Transport i lejekontrakterne.

Relation

Main Road indgår i Oskar Jensen Holding koncernen, som ejes af Henrik Wessmann Jensen. Undertegnede har kendt Henrik Wessmann Jensen i de sidste 10 år. Alle projekter er håndteret på professionel vis og alle er gennemført som planlagt. Projektselskabet Københavns Investeringsejendomme A/S blev kunde i banken i forbindelse med ejendommen Købmagergade 11, København. På denne ejendom er der nu indgået lejekontrakt vedrørende butiksljemålet på de budgetterede forudsætninger, hvorfor salget vil blive effektueret.

Ejendommen/området

Beliggenhed: Ejendommene ligger i Brøndby & Glostrup kommune lige hvor Roskildevej / Hovedvejen krydser Motorring 3.

Strategi: At omdanne et ældre traditionelt erhvervsområde domineret af mindre industri og fremstillingsvirksomheder til en moderne erhvervspark, med moderne kontordomiciler fra 500 til 15.000 kvm. De færdigudviklede ejendomme beholdes i projektselskab, da det er planen at sælge projektet som en samlet portefølje. Der har været afholdt flere møder med potentielle investorer, der alle har vist stor interesse, f.eks. Danica Pension.

Lokalplan: Kunden har sideløbende med køberne af de nuværende ejendomme, udarbejdet lokalplan i begge kommuner. I dag foreligger der en endelig godkendt lokalplan i begge kommuner, der giver tilla-

delse til kontor og serviceerhverv samt parkeringshuse til betjening af området. Etablering af detailhandelsforretninger mod Hovedvejen kan også etableres. De anvendte arealer stemmer overens med bebyggelsesprocenterne i lokalplanerne. I den seneste landsplan har Miljøministeriet muliggjort etableringen af en ny S-togsstation. Stationens placering er vist i tegningen på side 1 og vil få navnet Priorparkens S-togsstation. Der foreligger ingen fast tidsplan for etableringen af stationen.

Projektejendomme: Projektejendommene omfatter 11 ejendomme/delprojekter med et samlet grundareal på 39.966 kvm og et samlet projektareal på 83.691 kvm. Projekterne vil først blive igangsat når der foreligger underskrevet lejekontrakter. Projektfinansieringen vil blive vurderet fra sag til sag.

Der er indgået optionsaftale på yderligere 2 grundarealer. Disse grundarealer og de øvrige grundarealer der ikke ejes af Main Road i området er ikke omfattet af de to lokalplaner. Dette er for at formindske risikoen, at de nuværende ejere sælger til andre end Main Road og for at holde markedsprisen nede. Såfremt rammen til køb af yderligere ejendomme udnyttes fuldt ud og købesummen sættes til markedsværdien vil det påvirke den gennemsnitlige belåningsprocent fra 64% til 67%.

Der forhandles pt. med følgende lejeemner: Astellas Pharma (3.500 kvm), Andersen & Bjørnskov (800 kvm), Kanal Digital (2.000 kvm), Mazda Danmark (600 kvm), Armatech (1.700 kvm), Milestone (4.000 kvm), Privatklinik (1.500 kvm), ISS Danmark (12.000 kvm) og Carl Bro (15.000 kvm). Man har nået langt med Carl Bro og forventer en afslutning inden for kort tid. Kundens egen tidshorisont for hele projektet er minimum 5 år.

Markedsværdier og likviditet

De i dag færdigudviklede ejendomme genererer en årlig nettogleje på tkr. 13.906 og CBRE har vurderet markedslejen på de ledige lejemål i de færdigudviklede ejendomme til tkr. 2.211. Nogle af projektejendommene genererer også en leje indtil de skal rives ned eller ombygges. Den aktuelle leje er tkr. 6.678 og CBRE har vurderet markedslejen på de ledige lejemål i projektejendommene til tkr. 1.524. Den samlede aktuelle leje i dag udgør således tkr. 20.584 og markedslejen på de ledige lejemål er tkr. 3.735.

CBRE har gennemgået samtlige ejendomme og har beregnet en markedsværdi på tkr. 300.840 på de færdigudviklede ejendomme og en markedsværdi på projektejendommene på tkr. 271.266, i alt tkr. 572.106. Den samlede gæld (Nordea og den ansøgte finansiering) i selskabet på tkr. 366.121 ligger derfor indenfor 64% af markedsværdien i dag.

Såfremt driftskreditten på tkr. 10.000 er trukket fuldt op, vil der ved en rente på 7% være et årlig likviditetsmæssigt underskud på tkr. 834 beregnet ud fra den aktuelle leje og der vil være et overskud på tkr. 1.377 ved fuld udlejning af de færdigudviklede ejendomme. De ledige lejemål i de færdigudviklede ejendomme forventes udlejet indenfor kort tid. Det skal endvidere bemærkes, at når et projekt starter op, vil den del af anlægsfinansieringen der omfatter denne ejendom blive afløst af byggekreditten og dermed nedbringes den løbende renteudgift.

Økonomisk udvikling

Main Road havde i 2007 et bruttoresultat på tkr. 13.211 og et resultat før skat på tkr. 50.393 som betragtes som meget tilfredsstillende og er i væsentlig grad påvirket af værdireguleringer på porteføljen. Balancen udgør tkr. 625.391, sammensat af investeringsejendomme på tkr. 497.050 og kapitalandele på tkr. 20.745. Den bogførte værdi er baseret på en ekstern vurdering udarbejdet af CBRE Cederholm. Egenkapitalen udgør tkr. 89.850, svarende til en solvens på 14%. Der er hensatte forpligtelser på tkr. 45.932. Langfristede gældsposter udgør tkr. 448.185 og de kortfristede gældsposter udgør tkr. 41.424.

Kautionisten Oskar Jensen Holding A/S havde en balance ultimo 2006 på tkr. 1.153.850. De materielle anlægsaktiver udgør tkr. 993.089 og består af investeringsejendomme på tkr. 475.484, udviklingsejendomme på tkr. 514.527 og andre anlæg på tkr. 3.078. De finansielle anlægsaktiver er sammensat af ka-

pitalandele i associerede virksomheder på tkr. 84.395 og andre kapitalandele på tkr. 20.425. Egenkapitalen udgør tkr. 162.140, svarende til en solvens på 14%. Resultatet før skat udgør tkr. 59.033, heraf udgør værdireguleringer tkr. 13.256.

Der foreligger endnu ikke udkast til 2007 regnskabet, men der forventes en positiv egenkapitalpåvirkning på tkr. 50.000 fsv angår ejerandelen fra Oskar Jensen Gruppen A/S og ca. tkr. 137.000 fsv. angår Oskar Jensen Holding A/S aktiviteterne.

Risiko

Udlejning af projektejendommene.

- Der er stor efterspørgsel efter nye effektive kontorlejemål med stor fleksibilitet, gode parkeringsmuligheder og nem adgang til motorvej, lufthavn etc. Området kan tilbyde disse ting.
- Der er med de gennemførte projekter dokumenteret, at der kan indgås lejekontrakter på de forventede lejeniveauer.
- Såfremt udlejning til nye kontorlejemål ikke kan ske for hele projektet, er der mulighed for at foretage udlejning af projektejendommene uden større om og tilbygninger.

Projekterings- og gennemførelsesrisiko

- Kunden har mange års erfaring med gennemførelse af sådanne projekter.
- Der er tale om op til 15 enkelt stående projekter, hvorfor der er stor risikospredning.
- Projekterne vil ske via totalentreprisekontrakter.

Salg af ejendommene.

- Strategien er salg som en samlet portefølje til f.eks en stor dansk investor. Der har været afholdt møder og flere har vist interesse i hele porteføljen.
- Projektet vil komme til at bestå af ca. 15 selvstændige projekter på hver deres matrikelnummer, hvorfor salget også kan ske som enkeltstående salg. Projektet kan derfor sælges til mange typer investorer.

Konklusion

Indstilles som ansøgt, baseret på:

Professionel kunde med mange års erfaring indenfor projektering samt udlejning af erhvervsejendomme.

Projektet kan gennemføres indenfor strategien, selvom der ikke erhverves yderligere grundstykker. Der foreligger godkendte lokalplaner for hele området. Der er stor efterspørgsel indenfor kontorområdet, hvor dette område tiltrækker mange forskellige brancher og kan tilbyde mange forskellige løsninger og størrelser.

Projektejendommene kan med få undtagelser lejes ud i den vedligeholdelsesmæssige stand som de findes i i dag. Den aktuelle leje fra dels de færdigudviklede ejendomme og fra projektejendommene kan betale de løbende renteudgifter.”

Amagerbankens sikkerheder for engagementet var yderligere beskrevet i ”Rekapitulation af engagement/delengagement (i tkr.)” af 18. februar 2008, som ligeledes er udarbejdet af Per Kirk-Andersen, og som var en del af Management Summary af 18. februar 2008. Af rekapitulationen fremgår bl.a.:

”...

Main Road Invest A/S: ANSØGT

Engagement	250.000	
Sikkerhed	<u>250.000</u>	
Blanco		0

Engagementet er sammensat af

Anlægs lån	190.000
Driftskredit	10.000

Ramme til køb af yderligere grundarealer 50.000

Pantsat af Main Road Invest A/S

- tkr. 200.000 ejerpantebreve fordelt på flere ejendomme,
jf. separat bilag
- tkr. 50.000 ejerpantebreve i de evt. nye ejendomme,
der finansieres via rammen
- transport i ejendommens lejeindtægter

}

250.000

Pantsat af Oskar Jensen Ejendomme A/S

- tkr. 1.250 aktier i Main Road Invest A/S

Pantsat af Oskar Jensen Holding A/S

- tkr. 1.250 aktier i Main Road Invest A/S
- selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Holding ApS
- selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Ejendomme A/S
- ...

Management Summary af 18. februar 2008 indeholdt ejendomsskemaer over følgende ejendomme, som alle indgik i Amagerbankens sikkerhed: Hovedvejen 9, Vibeholms Alle 12 (Hovedvejen 3A-C), Hovedvejen 1-3-7, Vibeholms Alle 15, Roskildevej 519, Vibeholm Alle 8-10+14, Vibeholm Alle 7-9 og Roskildevej 547, Tavleholmsvej 2 (Hovedvejen 11), Vibeholms Alle 18-20, Vibeholms Alle 19-23, Vibeholms Alle 17 og Vibeholms Vej 31. Alle ejendomsskemaer indeholdt oplysninger om ejendommenes værdier, herunder oplysninger om lejeindtægt, belåningsværdi mv. I ejendomsskemaerne indgik følgende oplysninger om nettolejen for de udlejede lejemål:

Ejendom	Nettoleje, udlejet del
Hovedvejen 9	4.864 tkr.
Vibeholms Alle 12	451 tkr.
Hovedvejen 1-3-7	5.746 tkr.
Vibeholms Alle 15	2.676 tkr.
Roskildevej 519	400 tkr.
Vibeholms Alle 8-10 og 14	772 tkr.
Vibeholms Alle 7-9 og Roskildevej 547	528 tkr.
Tavleholmsvej 2	1.589 tkr.
Vibeholms Alle 18-20	1.223 tkr.
Vibeholms Alle 19-23	967 tkr.
Vibeholms Vej 17	1.314 tkr.
Vibeholms Vej 31	-250 tkr.
I alt	20,280 mio. kr.

Der er mellem FS Finans III A/S og de sagsøgte uenighed om, hvorvidt bilaget benævnt: ”Bilag: Main Road Invest A/S” var en del af Management Summary’et. Af bilaget fremgår bl.a.:

”Bilag: Main Road Invest A/S

Regnskabstal:

Main Road Invest A/S: 2006 årsrapport og udkast for 2007.

Resultatopgørelse	2007	2006
Omsætning	14.370	12.291
Ejendomsomkostninger	-1.159	-867
Bruttoresultat	13.211	11.424
Eksterne omkostninger	-872	-672
Res. før finansielle poster	12.339	10.752
Værdiregulering af ejd.	48.074	54.157
Fortjeneste ved salg	7.299	0
Indtægt ved kapitalandele	-861	0
Finansielle indtægter	3.621	5.590
Finansielle omkostninger	-20.079	-5.883
Resultat før skat	50.393	64.616
Skat	-10.239	-18.137
Årets resultat	40.154	46.479

2007 resultatet på tkr. 50.393 betragtes som meget tilfredsstillende og er i væsentlig grad påvirket af værdireguleringer på porteføljen. Omsætningen (lejeindtægterne) forventes på samme niveau for 2008. Værdireguleringerne er resultatet af det udviklingsarbejde der er sket på projektejendommene.

Der er i 2007 købt et projektselskab hvor ejendommen Tavleholmsvej 2 er placeret og ejendommen

Hovedvejen 183 blev solgt med overtagelse pr. 30.09 i 2007. Hovedvejen 183 var ikke en del af Main Road området (Vibeholms Erhvervsområde), hvorfor det var hensigtsmæssig at sælge denne ejendom.

...

Den bogførte værdi af investeringsejendommene på tkr. 497.050 er på baggrund af en ekstern vurdering udarbejdet af CBRE Cederholm. Ejendommen Vibeholms Vej 17 indgår ikke i 2007 regnskabet, men er medtaget i denne ansøgning, da ejendommen købes med overtagelse 1. april 2008.

..."

Ansøgningen blev behandlet og vedtaget på bestyrelsesmødet den 12. marts 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af adm. direktør Knud Christensen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Af referatet fremgår, at lånesagen vedrørende Main Road var udsendt med oplæg til skriftlig bevilling i uge 10. Det fremgår videre, at Jørgen Brændstrup orienterede om Main Road-projektet samt om Oskar Jensens koncernens salg og udlejning.

I årsrapporten for 2007 for Oskar Jensen Holding ApS, der var påtegnet af ledelsen og revisor den 2. april 2008, var ejendommen Tavleholmsvej 2 optaget med en værdi på 69 mio. kr. med henvisning til vurdering foretaget af Sadolin & Albæk A/S. Main Road var optaget med en værdi på 497 mio. kr. svarende til værdien i Main Roads årsrapport for 2007, jf. ovenfor. Det fremgår i øvrigt af årsrapporten, at koncernen i 2007 havde en egenkapital på 274 mio. kr. og et resultat på 123,1 mio. kr.

Det fremgår af Sadolin & Albæks udaterede rapport fra april 2008: "Summarisk vurdering af Tavleholmsvej 2/Hovedvejen 11", at ejendommens markedsværdi blev vurderet til 75 mio. kr.

3.2.3 Bevilling i juni 2008 vedrørende køb af ejendommen Priorparken 230

Ved Management Summary af 9. juni 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der til Main Road ansøgt om et træk på 11 mio. kr. på den i marts 2008 bevilgede ramme på 50 mio. kr. til køb af ejendommen Priorparken 230 i Brøndby. Det fremgår af stemplet på forsiden, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 10. juni 2008, og at det blev behandlet og bevilget på Kreditkomitémøde den 19. juni 2008. Af Management Summary'et fremgår bl.a.:

"Baggrund/ansøgning: Træk på bevilliget ramme stor tkr. 50.000 med tkr. 11.000 ifm køb af ejendommen Priorparken 230, 2605 Brøndby.

Main Road Invest ApS (herefter kaldet Main Road) har indgået aftale om køb af ejendommen Priorparken 230, 2605 Brøndby. Main Road ønsker at denne ejendom, der er beliggende i Priorparken kan indgå i Main Road projektet (Vibeholms Erhvervsområde), idet denne ligger i tilknytning til dette område og ønsker i den forbindelse at trække på den tidligere bevilligede ramme i B-nr. 008.037.

Ejendommen købes for tkr. 24.000, hvor tkr. 16.000 forfalder til betaling ved overtagelsen. For den resterende del på tkr. 8.000 udstedes der et gældsbrief til sælger. Gældsbriefet henstår afdragsfrit til den 01.04.2010 og forrentes med 7 % p.a. der forfalder til betaling med kvartårlige ydelser. Main Road har ansøgt om en førsteprioritetsfinansiering på tkr. 11.000, hvorfor egenkapitalen andrager tkr. 5.000, eller ca. 21% af købesummen.

Ansøgning

Der ansøges om:

- Tkr. 11.000 – træk på ramme stor tkr. 50.000

Sikret ved:

- Tkr. 11.000 ejerpantebrev med førsteprioritet i matr.nr. 19 i Brøndbyøster by, Brøndbyøster
- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Holding ApS
- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Ejendomme Holding A/S
- Transport i lejekontrakten
- Primær håndpant i låntagers aktier

Såfremt ejendommen vælges at blive placeret i et projektselskab (100% ejet af Main Road Invest A/S), vil der være kaution fra Main Road Invest ApS og primær håndpant i projektselskabets anparter.

Ejendommen

Ejendommen Priorparken 230 er beliggende i Priorparken tættest ved jernbanen og dermed ”nabo” til Vibeholms Erhvervsområde (Main Road projektet) og den S-togsstation der forventes etableret med navnet ”Priorparken”.

Ejendommen består af ca. 2.360 kvm udlejet til Bøgeskov Flytteforretning. Den nuværende aftale løber til den 01.11.2008. Der betales en årlig leje på tkr. 300, svarende til kr. 127 pr. kvm. Main Road har flere lejemner, såfremt nuværende ikke accepterer at betale minimum tkr. 1.000 i årlig leje, svarende til kr. 424 pr. kvm. Ejendommen er opført i 1960 og har en loftshøjde på ca. 10 meter.

Købesummen er aftalt til kontant tkr. 24.000 med følgende aftale om tillæg/fradrag. Købesummen på tkr. 24.000 er fastsat ud fra forudsætningen om, at nuværende lokalplan giver tilladelse til yderligere 6.000 kvm på grunden. Såfremt der ikke kan opnås tilladelse på dette, reguleres købesummen med tkr. 4 pr. byggeret, dog således at den endelige købesum ikke kan blive mindre end tkr. 16.000. Reguleringen sker ved at restgælden på gældsbrief stor tkr. 8.000 nedskrives.

Modsat, såfremt der med nuværende lokalplan kan opnås tilladelse til mere end de 6.000 kvm, skal Main Road betale tkr. 3 for hver ekstra byggeret, dog maksimalt tkr. 18.000.

Strategi: Brøndby Kommune har for år tilbage udarbejdet nogle undersøgelser om Priorparkens fremtidige anvendelse. Man ønsker at ændre lokalplanen for området, for at opnå en større og bredere aktivitet i Priorparken, der i NKT's ejetid har ”levet sit eget liv”.

Kommunen iværksatte derfor udarbejdelsen af en helhedsplan for området, der senere skal blive den nye lokalplan for hele området. Denne helhedsplan blev præsenteret for Kommunalbestyrelsen i februar 2008. Helhedsplanen forventes godkendt endeligt til august 2008. Dette betyder at en lokalplan kan forventes færdig til april 2009.

Main Road ønsker at købe ejendommen og deltage aktivt i dette lokalplansarbejde sammen med kommunen, som Main Road også gjorde på den lokalplan der i dag er gældende for Vibeholms Erhvervsområde.

Ejendommen/grunden ligger strategisk korrekt i forhold til den planlagte placering af den nye S-togsstation mellem Priorparken og Vibeholms Erhvervsområde. Der arbejdes allerede på at etablere en ny tunnel mellem Tavleholmsvej og Hovedvejen, hvorfor der vil ske en værdistigning af såvel det nuværende Vibeholms Erhvervsområde og Priorparken.

Status på udlejningssituationen i Vibeholms Erhvervsområde/Main Road

Vibeholms Alle 15: Ejendommen er nu fuldt udlejet på lange kontrakter. Det sidste lejemål er nu udlejet. Lejekontrakterne er uopsigelige til hhv. 2014 og 2013. Den samlede leje andrager nu tkr. 3.440.

Tavleholmsvej: Nuværende lejer SIBA's Computer City A/S afstår lejemålet til SIBA Danmark, filial af SIBA AB Sverige, der indtræder i den nuværende lejekontrakt og samtidig med dette er følgende ændringer aftalt. Der er indgået en ny uopsigelsesperiode på 10 år og samtidig er der aftalt en renovering af lejemålet. Den nye leje er sammensat af kr. 350 pr. kvm for lager, kr. 900 pr. kvm for kontor og kr. 1.762,50 pr. kvm for salgsarealet, eller i alt tkr. 3.406. SIBA AB Sverige indestår for lejebetalingen i uopsigelsesperioden. SIBA startede tilbage i 1951 og har i dag 57 varehuse i Sverige, Norge og Danmark. Familien bag ved SIBA-koncernen skulle være en af de rigeste familier i Sverige. Lejer er i den nye lejekontrakt gjort bekendt med udlejers udviklingsplan for ejendommen.

Hovedvejen 9: Norrig (er lejer i dag i ejendommen) indgår ny kontrakt på et mindre areal forventes underskrevet med en leje svarende til markedslejen. Det areal de fraflytter forventes udlejet til ny lejer (Festo).

Hovedvejen 3C: Espon Computer. Ny kontrakt på ca. 600 kvm. Forventes underskrevet indenfor kort tid. Den endelige kontrakt ligger til godkendelse på selskabets europæiske hovedkontor.

Økonomisk udvikling

Main Road Invest A/S 2007: Det endelige årsregnskab for 2007 er nu udarbejdet og der er ikke sket ændringer i forhold til det præsenterede udkast.

Bruttoresultat for 2007 blev på tkr. 13.211 og resultatet før skat blev på tkr. 50.393 som betragtes som meget tilfredsstillende og er i væsentlig grad påvirket af værdireguleringer på porteføljen. Balancen udgør tkr. 632.360, sammensat af investeringsejendomme på tkr. 497.050 og kapitalandele på tkr. 20.745. Den bogførte værdi er baseret på en ekstern vurdering udarbejdet af CBRE Cederholm. Egenkapitalen udgør tkr. 89.850, svarende til en solvens på 14%. Der er hensatte forpligtelser på tkr. 45.932, der består af projektudviklingsomkostninger på tkr. 18.080 og udskudt skat på tkr. 27.852. Langfristede gældsposter udgør tkr. 448.185 og de kortfristede gældsposter udgør 48.393.

Kautionisten Oskar Jensen Holding A/S: Årsrapport 2007 foreligger i udkast. Der ventes en balance ultimo 2007 på tkr. 2.854.462. De materielle anlægsaktiver udgør tkr. 2.597.325 og består af investerings-ejendomme på tkr. 2.594.584 og andre anlæg på tkr. 2.740. De finansielle anlægsaktiver er sammensat af kapitalandele i associerede virksomheder på tkr. 77.698 og andre kapitalandele på tkr. 275. Egenkapitalen udgør tkr. 274.384, svarende til en solvens på 10%. Resultatet før skat udgør tkr. 163.348.

Risiko på det nye køb (Priorparken 230)

Endelig lokalplan for området Priorparken

- Det vurderes, at risikoen for at der ikke udarbejdes en ny lokalplan for området er meget lille. Kommunen har et stort ønske om, at dette område hvorpå der tidligere har været stor aktivitet på, bliver et område hvorpå der igen bliver stor aktivitet og dermed mange arbejdspladser i kommunen. Den nye lokalplan vil også forbedre infrastrukturen på begge sider af jernbanen.

Udlejning af ejendommen i nuværende stand.

- Ejendommen er i dag fuldt udlejet. Main Road har fået vurderet markedslejen til minimum ca. tkr. 1.000 p.a. og hvis Bøgeskov ikke vil acceptere at betale denne markedsleje, er der andre lejere der ønsker at overtage lejemålet. Markedslejen vil kunne betale de løbende renteudgifter på lånet (op til en årlig rente på 9%) og ejendommens drift.

Konklusion

Indstilles som ansøgt, baseret på:

Ejendommen har i dag et cash flow, ejendommen belånes alene med ca. 45% og der vil ved vedtagelsen af ny lokalplan ske en væsentlig værdistigning på ejendommen. Købet vurderes som strategisk godt for det nuværende projekt/Vibeholms Erhvervsområde.”

Main Road indgik efterfølgende i oktober 2008 lejeaftale med Bøgeskov Flytteforretning [Bøgeskov Lagerhotel A/S] omhandlende 1.534 m² af Priorparken 230, hvor bruttolejen blev aftalt til 540.000 kr.

Main Road indgik videre i oktober 2008 lejeaftale med henholdsvis Kontorhuset ApS og Hans Heiberg Transport A/S omhandlende henholdsvis 312 m² af Priorparken 230 og 13 parkeringspladser på ejendommen, hvor bruttolejen blev aftalt til henholdsvis 56.600 kr. og 58.500 kr.

3.2.4 Bevillingerne i november og december 2008 samt juni 2009

3.2.4.1 Korrespondance, mødeaktivitet mv. i sommeren og efteråret 2008

Den 17. juli 2008 sendte Annette Hansen en mail til Per Kirk-Andersen, begge ansat i Erhvervsafdelingen, med følgende indhold:

”Jeg har ifm. overtrækket ved rentetilskrivning kikket lidt på Main Road-sagen, og er faldet over følgende

- driften kører ikke over kontoen p.t.; det skulle der komme styr på, når en Thomas Jensen er retur fra ferie; se særskilt mail af i dag
- for at få helt styr på likviditeten har jeg også bedt om budgetter 2008, da det ikke ser ud til vi har modtaget det tidligere?
- der er ikke denuncieret fsv vores transport i lejerne; for at kunne gøre det har jeg også bedt om en samlet oversigt over lejere + kopi af kontrakterne (kan ikke se vi har modtaget det tidligere?) jvf. samme mail
- jeg har lavet et udkast til denunciation, der evt. kan bruges
- der mangler en samlet oversigt over vores sikkerheder m.v.; så jeg har prøvet at samle oplysningerne i et skema ud fra de oplysninger jeg har kunnet finde i sagen; se vedhæftede -
- jeg har ... taget udgangspunkt i de oplysninger der er i vurderingerne fra medio 2007; startforr. 7,5% på nettoleje +50% af ca. 3.000/etm byggeret og så bliver samlet BV ca. 115 mio. -
- og der er jo et stykke op til 211 mio. !! likviditeten rummer også kun forrentning af AMBK med 3,13%?
- Når budget 2008 og oplysningerne om lejerne er modtaget hjælper det nok på begge dele - og så skal der jo nok der ændres noget i startforr. og etm-pris ? ”

Annette Hansen videresendte mailen samme dag til Jørgen Brændstrup.

Michael Mazzoni fra Oskar Jensen Gruppen sendte den 28. august 2008 en mail til Per Kirk-Andersen. Af mailen fremgår:

”Kære Per,

Iht. aftale med Henrik [Henrik Wessmann Jensen], vedhæfter jeg herved en række udeståender med bl.a. arkitekter, rådgivere og Kommune.

Det samlede beløb andrager lidt over DKK 2,0 mio.

Er der det mindste er du velkommen til at kontakte os.”

Den 9. september 2008 sendte Amagerbanken et brev til Main Road, Oskar Jensen Holding A/S og Oskar Jensen Ejendomme Holding A/S. Af brevet, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup og Per Kirk-Andersen, fremgår bl.a.:

”*Main Road Invest A/S*

Ved bankens behandling af finansiering af Main Road Invest A/S har banken lagt Deres oplysning om likviditetsmæssig sammenhæng til grund for vores tilsagn indeholdt i brev dateret 7. maj 2008.

Den 5. september 2008 blev afholdt møde i banken med Henrik Wessmann afledt af den modtagne anmodning om bankens betaling af overforfaldne fakturaer for knapt kr. 2,1 mio., på trods af, at der p.t. ikke er dækning for beløbet under Main Road Invest A/S’ kreditfaciliteter samt det forhold, at modtaget budget for 2008 udviser likviditetsunderskud i niveau kr. 15,0 mio.

På mødet blev det aftalt, at banken i går den 8. september 2008 ville modtage opdateret oversigt over lejere i ejendommen i projektet Main Road for dokumentation af lejeindtægter samt materiale tilsvarende det materiale, der er forelagt i forbindelse med de drøftelser det p.t. føres med bl.a. Vallat/Michael Bruhn, hvilket endnu ikke ses modtaget.

Under henvisning til tidligere henvendelse og for dokumentation af engagementet skal banken derfor på ny udbede sig

- halvårsrapport pr. 30. juni 2008, der iht. bankens tilsagnsbrev af 7.5.2008 er forudsat indleveret senest den 30. august 2008, men endnu ikke ses modtaget
- ajourført oversigt over lejere og lejeindtægter
- ajourført drifts- og likviditetsbudget for 2008

Sidstnævnte forventes at indeholde Deres oplæg til likviditetsfremskaffelse til dækning af ovennævnte overforfaldne fakturaer samt kommende termins- og rente betalinger pr. ultimo september og ultimo december 2008 til HSH, Nordea Bank, Nordea Kredit og Amagerbanken, således at selskabet kan overholde sine betalingsforpligtelser og således at trækket på faciliteterne i banken kan holdes indenfor de nuværende rammer.

Deres tilbagemelding imødeses senest den 20. september 2008.”

Den 3. oktober 2008 afholdt Per Kirk-Andersen og Henning Nørgaard, Amagerbankens Erhvervsafdeling møde med Henrik Wessmann Jensen og advokat Michael Ziegler. Af referatet, der er udarbejdet af Per Kirk-Andersen, fremgår bl.a.:

”Referat af møde afholdt fredag den 3. oktober 2008.

...

Formål med mødet:

- Oskar Jensen Holding havde tidligere på dagen telefonisk oplyst, at koncernen ikke var i stand til at betale sine forpligtelser (rentetilskrivning pr. 30.09).

Status på engagementet:

- Københavns Investeringsejendomme A/S: Engagement fuldt afdækket af kontanter.
- P40C A/S: Pilestræde 40; Tkr. 10.938 næst efter BRF tkr. 20.153 - overtræk på tkr. 167 (pantsat konto med indestående på tkr. 350).
- Main Road Invest A/S: Engagement, tkr. 204.567, overtræk tkr. 1.538.

Michael Ziegler og Henrik Wessmann Jensen oplyste følgende:

Oskar Jensen Gruppen og Oskar Jensen Holding havde de sidste 3 måneder oplevet en stor tilbageholdenhed fra banker, investorer og potentielle lejere.

I tirsdags oplyste Jeudan, at man ønskede at annullere en ellers færdigforhandlet ejendomshandel på ca. tkr. 450.000 (Strandboulevarden), samme dag oplyste Aberdeen, at en ellers færdigforhandlet pris på en ejendomshandel skulle ændres med -tkr. 10.000, hvis handlen skulle lukkes (Enigheden) og endelig oplyste FioniaBank, at man ikke længere kunne udbetale på byggekreditten ydet til projektet på Strandboulevarden.

Efter disse "oplevelser" valgte Henrik Wessmann Jensen at kontakte Michael Ziegler for hjælp.

Michael Ziegler oplyste, at han nu havde været igennem samtlige selskaber, projekter, finansieringer og sikkerheder i Oskar Jensen Gruppen og Oskar Jensen Holding. I denne weekend skulle koncernens revisionsfirma ligeledes gennemgå selskaberne (mellemlægninger m.m.) på baggrund af Plesner's gennemgang.

Han havde samtidig været i kontakt med en række potentielle investorer med det formål at finde kapital på mellem tkr. 300-500.000. Siden onsdag havde Asgaard Group v. Søren Stensdal deltaget i processen og forventede at være færdig med deres vurdering af samtlige ejendomme/projekter i denne weekend.

Michael Ziegler mente på baggrund af det nuværende arbejde/viden, at det var muligt at finde ny kapital til at fortsætte aktiviteterne. Understregede dog kraftigt, at han ikke på nuværende tidspunkt kendte til Asgaard Group's eller de øvrige potentielle investeres værdiansættelser.

På onsdag den 8. oktober forventede han at kunne sende en skrivelse til samtlige kreditorer om status, samt et oplæg hvori alle projekter var beskrevet og på hvilke vilkår koncernen kunne fortsætte. I dette oplæg ville værdiansættelsen for det enkelte selskab/projekt fremgå og dermed med hvilket beløb den enkelte kreditor evt. skulle afskrive på deres tilgodehavende.

Såfremt det måtte være muligt, at finde en løsning som alle kreditorer kunne acceptere, ville der også blive lagt op til en form for overskudsdeling i takt med færdiggørelsen og salget af projekterne."

Mads Skaarup fra Oskar Jensen Gruppen sendte den 23. oktober 2008 en mail til Jørgen Brændstrup og Per Kirk-Andersen, hvori bl.a. er anført: "En lille brist havde desværre sneget sig ind i vores cash burn oversigt, nærmere betegnet i renteudgifterne efter et evt. frasalg af de to ejendommen". Mailen var vedhæftet en cash burn oversigt vedrørende Main Road, hvoraf fremgik:

”

Cash burn, Main Road Invest

- Selskabets annualiserede lejeindtægter andrager i fjerde kvartal 2008 knapt end DKK 19,2 mio., mens de samlede drifts- og renteudgifter for samme periode beløber sig til DKK 33,6 mio.; således har selskabet et underskud på ca. DKK 14,4 mio.
- Denne kalkule er baseret på en as-is-betragtning, dvs. dér foretages ingen renovering eller nybyg fremadrettet.

<i>Alle beløb i TDKK</i>	Porteføljen består	Frasalg af B&B- og Peugeot-ejendom
Lejeindtægt	19,198	9,246
Drift	(2,852)	(2,852)
Renter	(30,762)	(20,157)
Resultat	(14,416)	(13,764)

”

3.2.4.2 *Management Summary af 4. november 2008. Forhøjelse af driftskrediten med 17 mio. kr.* Ved Management Summary af 4. november 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der ansøgt om en forhøjelse af driftskrediten med 17 mio. kr. til i alt 27 mio. kr. Det fremgår af stemplet på forsiden heraf, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 11. november 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 17. november 2008. Af Management Summary'et fremgår bl.a.:

”Baggrund

I B-nr. 008.037 blev bevilget finansiering til projektselskabet Main Road Invest A/S vedrørende køb og udvikling af ejendomme beliggende i Vibeholms Erhvervsområde i Glostrup. Engagementet blev bevilget med den forudsætning om at der var sammenhængende likviditet i projektet. Denne forudsætning har vist sig ikke at holde grundet fejl i budgetforudsætningerne. Dette sammenholdt med den ændrede markedssituation samt ændringen i renteniveauet betyder, at Main Road i dag har behov for tilførsel af yderligere likviditet.

For koncernens øvrige udviklingsprojekter, er der tale om den samme situation, hvorfor der ikke kan tilføjes likviditet fra den øvrige del af koncernen. Grundet finanskrisen har det ikke været muligt at afhænde de færdige projekter indenfor de planlagte tidsrammer, ligesom det har været svært for koncernen at fastholde de allerede etablerede byggekreditter. Koncernen har derfor stoppet alle betalinger/udvikling, indtil der foreligger en handlingsplan for at fortsætte. Der har været ført forhandlinger med blandt andet C. W. Obel om salg af store dele af porteføljen, men uden resultat.

Der arbejdes nu med, at gennemføre en restruktureringsaftale med alle finanskreditorerne, som foruden AMBK omfatter Sparekassen Sjælland, Bank DnB Nord, Fionia Bank, Roskilde Bank, HSH Nordbank, CapiNordic Bank, Nordea og BRFKredit. Denne aftale, indebærer at Oskar Jensen Gruppen fortsætter som udviklingsselskab, og de ejendomme/projekter den enkelte bank har finansieret fortsætter i hvert datterselskab med likviditetstilførsel fra den enkelte bank.

For Main Road betyder dette, at der ansøges om en forhøjelse på tkr. 17.000. Denne forhøjelse kan dække den nuværende restance på de foranstående lån (september terminen) og dække det forventede likviditetsunderskud frem til 30. juni 2009.

Ansøgning

Der ansøges om:

- Tkr. 194.567, anlægslån med årlige genforhandlinger (fortsætter uændret).
- Tkr. 27.000, driftskredit med årlige genforhandlinger (heraf forhøjelse på tkr. 17.000).

og samtidig bortfalder ramme til køb af yderligere ejendomme.

Sikret ved:

- Tkr. 323.050 ejerpantebreve med hhv. første- og andenprioritetspant.
- Primær håndpant i låntagers aktier.
- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Holding ApS.
- Selvskyldnerkaution Oskar Jensen Ejendomme Holding A/S.
- Transport i lejekontrakterne.
- Salgsfuldmagter.

Der kan alene disponeres på driftskrediten efter aftale med AMBK.

Relation

Oskar Jensen Holding koncernen ejes ultimativt af Henrik Wessmann Jensen. Oskar Jensen Holding ejer 41 % af Oskar Jensen Gruppen A/S, som der er indgået en udviklingsaftale med vedrørende drift- og udvikling af alle ejendomme i Oskar Jensen Holding koncernen.

Engagement

Engagementet med Oskar Jensen Holding er i dag sammensat af følgende 3 ejendomme/projekter;

- Købmagergade 11 (Københavns Investerings Ejendomme A/S som låntager)
- Pilestræde 40C (P40C A/S som låntager)
- Main Road (Main Road Invest A/S som låntager)

Købmagergade 11: Ejendommen er solgt og købesummen er betalt. Der resterer en betalingsgaranti/ABT93 garanti som er kontant afdækket.

Pilestræde 40C: Centralt beliggende ejendom beliggende Pilestræde 40C. Ejendommen indeholder i alt 1.454 kvm, heraf 184 kvm kælderareal. Ejendommen blev i foråret refinansieret med nyt realkreditlån på tkr. 20.433 (svarende til 60% af vurderingen eller tkr. 34.055). Der er ydet driftskredit på tkr. 10.770 i ejendommen.

Ejendomsbeskrivelse/Main Road

Porteføljen består i dag af 14 ejendomme med et samlet udlejningsareal på ca. 36.010 kvm. 4 ejendomme er færdigudviklede, hvoraf 2 er til salg for i alt ca. tkr. 162.000. Ejendommene Hovedvejen 1-7 og Vibeholms Alle 15 er til salg via mæglerfirmaet Sadolin & Albæk (der foregår pt. forhandlinger med Aberdeen). De 2 øvrige ejendomme er i dag ikke fuldt udlejet, hvorfor salg vil blive igangsat når en større udlejningsprocent er opnået. De øvrige 10 ejendomme består af udviklingssegne ejendomme med et samlet udlejningsareal på 19.867 kvm, heraf er 11.102 kvm udlejet.

Med udgangspunkt i de nuværende lokalplaner er der udover de nuværende arealer yderligere byggeretter på ca. 48.153 kvm på samtlige 14 ejendomme. Låntager arbejder på, at få ændret lokalplanen på Priorparken 220 og Vibeholmsvej 31 (Brøndby Kommune). Såfremt dette godkendes, vil byggeretterne forøges med ca. 30.500 kvm. På nuværende tidspunkt forventes dette godkendt i 4. kvartal 2009.

Der foregår pt. flere udlejningsforhandlinger vedrørende udviklingsejendommene: På Hovedvejen 3A forventes indgået lejekontrakt på 600 kvm med Dibs A/S til årlig leje på tkr. 600. På Tavleholmsvej 2 er der indgået tillæg til nuværende lejekontrakt med Computer City om udvikling og der forhandles også om salg af ejendommen til lejer. Salg/udvikling af Roskildevej 519 til Lauritz.com forventes afsluttet inden udgangen af december. På Vibeholms Alle 7-9 forhandles med Region Hovedstaden om leje af hele ejendommen. På Vibeholms Alle 18-20 forhandles med Astellas Pharma om leje af hele ejendommen. På Vibeholmsvej 31 forventes underskrevet en lejekontrakt inden udgangen af november.

Der er behov for tilførsel af likviditet til projektet. Årsagen til dette skyldes primært følgende 3 ting. De budgetterede finansieringsomkostninger i projektet er steget væsentligt, det har ikke tidsmæssigt været muligt at få indgået/lukket lejekontrakter som først budgetteret og lejen på de udviklingsegne ejendomme har været mindre end budgetteret.

Med det nuværende udlejningsniveau udgør den aktuelle leje tkr. 19.010 og nettolejen udgør ca. tkr. 16.498. Lejen på de ledige arealer vurderes at udgøre min. tkr. 7.600. Porteføljen har med nuværende renteniveau og udlejningsgrad et årligt likviditetsmæssigt underskud i niveauet tkr. 16.000 for den samlede finansiering.

Den ansøgte forhøjelse skal anvendes til betaling af ydelser på foranstående hæftelser, renter på lån til AMBK samt til drift. Med udgangspunkt i nedenstående afviklingsplan, vil forhøjelsen kunne dække det likviditetsmæssige underskud frem til juni 2009.

Det samlede engagement forventes nedbragt på følgende måde (afviklingsplan for engagementet):

- De færdigudviklede ejendomme beliggende Hovedvejen 1-7 og Vibeholms Alle 15 forventes solgt til en samlet salgssum på tkr. 162.000, svarende til et afkast på 6% p.a.. Salget forventes effektueret i 2008. Ejendommene er til salg hos Sadolin & Albæk, der pt. forhandler med Friheden Invest og Aberdeen. Et salg vil nedbringe gæld hos Nordea med ca tkr. 109.000 og tkr. 29.000 i AMBK, hvor avancen på ca. tkr. 24.000 anvendes til ekstraordinært afdrag på AMBK lånet.
- Ejendommen Roskildevej 519 forventes solgt til Lauritz.com for tkr. 34.000. Salget forventes effektueret i 2008. Der er tale om et salg af grunden, hvor der samtidig underskrives en totalentreprisekontrakt med Oskar Jensen Gruppen om opførsel af ny domicil til Lauritz.com. Salget betyder at gælden på tkr. 26.000 tilbagebetales og avance på ca. tkr. 8.000 anvendes til ekstraordinært afdrag på AMBK lånet.

Ovenstående salg vil nedbringe den samlede restgæld i projektet til ca. tkr. 263.000, heraf tkr. 140.000 i AMBK.

- De to øvrige færdigudviklede ejendomme beliggende Vibeholms Alle 12 og Hovedvejen 9 forventes solgt til de anslåede værdier på i alt, tkr. 102.000. Den forventede salgspris er som for de øvrige beregnet ved et afkast på 6%. Der kræves dog en yderligere udlejning af Vibeholms Alle 12, inden salg er muligt uden en form for leje garanti. De nuværende arealer forventes udlejet. Et salg vil nedbringe foranstående Nordea lån med ca. tkr. 55.000 og lån til AMBK med ca. tkr. 47.000.

Disse salg vil nedbringe den samlede restgæld i projektet til ca. tkr. 161.000, heraf tkr. 93.000 i AMBK.

De øvrige 9 ejendomme består af udviklingsegne ejendomme samt Tavleholmsvej der er udlejet til Computer City. Den resterende gæld kan tilbagebetales ved et salg beregnet ud fra et afkast på 8% (beregnet på baggrund af den faktiske udlejning) og ved en værdi pr. byggeret på kr. 2.600. Disse ejendomme er endnu ikke færdigudviklet.

Såfremt de udviklingsegne ejendomme måtte være fuldt udlejet, vil der ud fra disse salgsforudsætninger være et overskud på tkr. 73.000, hvorfra eventuelle istandsættelser skal fratrækkes. Der pågår drøftelser med flere interessenter til porteføljen.

Økonomisk udvikling

P40C A/S:

Ejendommen Pilestræde 40C er den eneste aktivitet i selskabet. Selskabet P40C A/S (tidligere Scribona Danmark A/S) blev oprindeligt købt for at kunne udnytte et skattemæssigt underskud på ca. tkr. 216.000 i selskabet. 2007 regnskabet for P40C A/S indeholder derfor driftsposter fra Scribona's ejertid. 2007 balancen på tkr. 76.853 består af ejendommen Pilestræde 40C på tkr. 30.161, tilgodehavende på tkr. 45.812 og likvide beholdninger på tkr. 879. Passivsiden består af en egenkapital på tkr. 32.623 og kortfristede gæld på tkr. 44.230. I april 2008 blev gennemført en kapitalnedsættelse på tkr. 31.500.

Main Road Invest A/S:

2007 regnskabet udviser et bruttoresultat på tkr. 68.584 og et resultatet før skat blev på tkr. 50.393 som er væsentlig påvirket af værdireguleringer på tkr. 48.074. Balancen udgør tkr. 632.360, sammensat af investeringsejendomme på tkr. 497.050 og kapitalandele på tkr. 20.745. Den bogførte værdi er baseret på en ekstern vurdering udarbejdet af CBRE. Tilgodehavende udgør tkr. 114.424, der primært består af tkr. 111.979 vedrørende salg af Hovedvejen 183, Glostrup. Denne transaktion er gennemført. Egenkapitalen udgør tkr. 89.850, svarende til en solvens på 14%. Der er hensatte forpligtelser på tkr. 45.932, der består af projektudviklingsomkostninger på tkr. 78.080 og udskudt skat på tkr. 27.852. Langfristede gældsposter udgør tkr. 448.185 og de kortfristede gældsposter udgør tkr. 48.393.

Ikke revideret 30.09 resultat udviser et bruttoresultat på tkr. 13.142 og et resultat før skat på tkr. -4.048.

Risiko

- Restruktureringsaftalen omfatter samtlige kreditorer, hvorfor der er risiko for at der ikke kan opnås enighed/accept hos alle. På nuværende tidspunkt er der fra alle kreditorer vist velvillighed til den foreslåede løsning. Fionia Bank og Sparekassen Sjælland har sammen ydet kredit til Oscar Jensen Gruppen til betaling af løn, husleje m.m.
- Worst case scenario; kan projektet på baggrund af den etablerede sikkerhed overtages og afvikles af AMBK ved salg som et projekt eller som enkelte delprojekter.

Konklusion

Indstilles som ansøgt, baseret på:

- På baggrund af de igangværende udlejningsforhandlinger er det dokumenteret, at der er efterspørgsel efter kontorlejemål i Vibeholms Erhvervsområde/Priorparken. Området tilbyder en central placering med gode tilkørselsmuligheder og gode parkeringsforhold, hvorfor området kan tiltrække mange forskellige brancher og kan tilbyde mange forskellige løsninger og størrelser. De udviklingsegne ejendomme kan med få undtagelser lejes ud i den nuværende vedligeholdelsesmæssige stand.
- De forventede salg i 2008 forventes gennemført, hvorfor de øvrige salg/afvikling af engagementet forventes at kunne blive gennemført inden udgangen af 2. halvår 2009.
- Et salg af de udviklingsegne ejendomme til et afkast på 8% og med en byggeretspris på tkr. 2,6 gør det muligt, at det samlede engagement kan tilbagebetales uden tab for AMBK."

Af rekapitulation af 7. november 2008, som var en del af Management Summary'et fremgår bl.a.:

”

Rekapitulation af engagement/delengagement (i tkr.):

Main Road Invest A/S

Engagement	221.567	
Sikkerhed	<u>221.567</u>	0

Engagementet er sammensat af

Anlægslån	194.567
Driftskredit, heraf forhøjelse på tkr. 17.000	27.000

Pantsat af Main Road Invest A/S

- tkr. 323.050 ejerpantsbreve fordelt på flere ejendomme	}	221.567
- transport i ejendommens lejeindtægter		
- Salgsfuldmagter		

Pantsat af Oskar Jensen Eiendomme Holding A/S

- tkr. 1.250 aktier i Main Road Invest A/S

Pantsat af Oskar Jensen Holding A/S

- tkr. 1.250 aktier i Main Road Invest A/S

- selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Holding ApS
- selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Ejendomme Holding A/S

P40C A/S

Engagement	10.770	
Sikkerhed	<u>10.770</u>	0

Engagement er sammensat af:

- Kredit	10.770
----------	--------

”

Ansøgningen blev behandlet og bevilget på bestyrelsesmødet den 26. november 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottensen. Af referatet af bestyrelsesmødet fremgår bl.a.:

”Ad punkt 8. Kreditandragender

...

b. Bevillinger

...

B.nr. 008.182 Oscar Jensen Holding

Der er ikke likviditetsmæssig sammenhæng, hvilket fejlagtigt blev angivet ved behandlingen i bestyrelsen primo 2008.

Formålet er nu at sikre likviditet til fornuftig afvikling. Bestyrelsesformanden spurgte til fejl i budgetforudsætningerne, som skyldes ren anvendelse af kunders oplysninger. Engagementet blev bevilget.”

3.2.4.3 *Management Summary af 8. december 2008. Forhøjelse af driftskrediten med 15 mio. kr.*
Ved Management Summary af 8. december 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der til Main Road ansøgt om en forhøjelse af driftskrediten på 15 mio. kr. Af forhøjelsen på 15 mio. kr. skulle 10 mio. kr. gå til indfrielse af Roskilde Bank.

I samme Management Summary blev der til P40C ansøgt om en kredit på 13,77 mio. kr., heraf forhøjelse med 3 mio. kr. (vedr. Pilestræde 40C), en kredit på 28 mio. kr., heraf forhøjelse med 3 mio. kr. (vedr. Pilestræde 35) samt en garanti på 9,823 mio. kr., DLR garanti, (vedr. Pilestræde 35).

Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary'et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 10. december 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 10. december 2008. Det fremgår af stemplet på forsiden, at forhøjelsen af driftskreditten for Main Road omhandlede i alt 34 mio. kr., men tallet 34 mio. kr. var en skrivefejl, idet der rettelig var tale om en forhøjelse på 15 mio. kr., som det fremgår af Ole Beiers notat af 29. december 2008, hvilket notat blev tiltrådt af Jørgen Brændstrup og N. E. Nielsen ved påtegning af 14. januar 2009.

Af Management Summary'et fremgår bl.a.:

”Baggrund

I B-nr. 008.182 blev bevilget en forhøjelse af engagementet med den nuværende ejerstruktur. Forhøjelsen skulle anvendes til dækning af det likviditetsmæssige underskud ifm. afvikling af engagementet.

Sideløbende er der fortsat arbejdet på, at gennemføre en restruktureringsaftale med alle finanskreditorerne, som foruden AMBK omfatter Sparekassen Sjælland, Bank DnB Nord, Fionia Bank, Roskilde Bank, HSH Nordbank, Capi Nordic Bank, Nordea og BRFKredit. Denne aftale indebærer, at Oskar Jensen Gruppen fortsætter som udviklingsselskab, og de ejendomme/projekter den enkelte bank har finansieret fortsætter i hvert datterselskab med likviditetstilførsel fra den enkelte bank. Personerne/ejerskabet bag udviklingsselskabet skulle uændret være Henrik Wessmann, Tomas Jandorf og Rasmus Friis. Denne restruktureringsaftale kræver enighed mellem alle finanskreditorer, hvilket virker svært grundet Roskilde Banks håndtering.

Der ansøges om, at AMBK ikke deltager i denne restruktureringsaftale, men i stedet placerer det nuværende engagement i Main Road Invest ApS og P40C A/S under et nyt udviklingsselskab (Oskar Jensen & Co.) ejet af Henrik Wessmann som hovedaktionær (80%) og af Michael Mazzoni (20%). Det nye udviklingsselskab vil bestå af 4-6 personer, som alle i dag er ansat i Oskar Jensen Gruppen og har arbejdet med blandt andet Main Road Invest projektet.

Dette udviklingsselskab skal således koncentrere sig om udvikling af Main Road Invest og ejendommen Pilestræde 40C beliggende i selskabet P40C A/S. Det er hensigten, at ejendommen Pilestræde 35 også placeres i P40C A/S. Denne ejendom var tidligere ejet af Erik Vestergaard Jensen, hvor der den 10. oktober 2008 blev afsagt konkursdekret. Øvrige ejendomme kan senere komme på tale, såfremt det vurderes, at udviklingsselskabet kan tilføre ejendommen værdi.

Der bliver mellem det nye udviklingsselskab Oskar Jensen & Co og Sjælsø Gruppen indgået en udviklingsaftale omkring ejendommene placeret i Main Road Invest ApS.

Det nye udviklingsselskab/set-up kræver godkendelse fra de nuværende finanskreditorer i Main Road Invest ApS, som foruden AMBK er Nordea og HSH Nordbank. Roskilde Bank har i dag et tilgodehavende på tkr. 10.000 i Main Road Invest ApS, et tilgodehavende som skulle være flyttet i foråret 2008. Der ansøges om en forhøjelse på tkr. 10.000 til indfrielse af dette beløb, såfremt der ikke kan indgås anden aftale med Roskilde Bank.

Som en del af købesummbetalingen af Priorparken 220, blev der udstedt et pantebrev på tkr. 8.000 til sælger. Samtidig blev der aftalt en købesumsregulering, såfremt den endelige lokalplan vil give flere byggeretter end oprindelig budgetteret. Der forhandles med sælger om indfrielse af pantebrevet til underkurs og ophævelse af købesumsreguleringen, hvorfor der ansøges om en forhøjelse på tkr. 5.000.

Der er ansøgt om en forhøjelse på 6.000 i P40C A/S. I forbindelse med købet af P40C A/S, hvori der er et skattemæssigt underskud på ca. tkr. 216.000, mangler der en betaling på ca. tkr. 3.300 til sælger (Scribona Sverige). Der forhandles pt. med sælger om betaling af et lavere beløb. Det øvrige beløb skal anvendes til ejendommens drift, herunder istandsættelse af ledige lejemål.

Endelig ansøges der om nyt lån tkr. 7.000 til Henrik Wessmann som låntager. Der er i dag et ulovligt aktionærlån mellem Hawk Investment ApS og Oskar Jensen Holding ApS. Dette er opstået ved, at det planlagte udbytte for 2007 er tilbageført. Samtidig har CapiNordic et tilgodehavende på tkr. 50.000 i Oskar Jensen Holding ApS, som HAWK Investment ApS har kautioneret for og pantsat anparterne i Oskar Jensen Holding ApS. Låneprovenuet skal anvendes til, at tilbagebetale det ulovlige aktionærlån mod, at CapiNordic frigiver kautionen og pantsætningen af anparterne i Oskar Jensen Holding ApS. Der forhandles med CapiNordic om beløbet.

I forbindelse med etableringen af Oskar Jensen & Co. vil Henrik Wessmann og Michael Mazzoni blive privatkunder i AMBK. Der udarbejdes særskilt MS på Henrik Wessmann og Michael Mazzoni's private engagement.

Ansøgning

Der ansøges derfor om:

- At det nuværende engagement i Main Road Invest ApS og P40C A/S bliver restruktureret under det nye udviklingsselskab Oskar Jensen & Co. og
- At det nuværende engagement i Pilestræde 35 placeres i P40C A/S.

Det samlede engagement er sammensat på følgende måde:

Main Road Invest ApS

- Tkr. 194.567, anlægslån med årlige genforhandlinger.
- Tkr. 34.000, driftskredit, heraf forhøjelse tkr. 15.000 med årlige genforhandlinger.

Sikret ved:

- Tkr. 323.050 ejerpantebreve med hhv. første- og andenprioritetspant.
- Transport i lejekontrakterne.
- Salgsfuldmagter.
- Primær håndpant i låntagers aktier.
- Selvskyldnerkaution fra P40C A/S.

P40C A/S:

- Tkr. 13.770, kredit vedr. Pilestræde 40C, heraf forhøjelse på tkr. 3.000 med årlige genforhandlinger
- Tkr. 28.000, kredit vedr. Pilestræde 35, heraf forhøjelse på tkr. 3.000 med årlige genforhandlinger
- Tkr. 9.823, DLR garanti vedr. Pilestræde 35.

Sikret ved:

- Tkr. 13.770 ejerpantebrev i Pilestræde 40, næst efter BRF tkr. 20.153
- Tkr. 30.000 ejerpantebrev i Pilestræde 35, næst efter DLR tkr. 28.000
- Transport i lejekontrakterne.
- Salgsfuldmagter.
- Primær håndpant i låntagers aktier.
- Regresret over DLRKredit.
- Selvskyldnerkaution fra Main Road Invest ApS.

Henrik Wessman:

- Tkr. 7.000, kredit vedr. indfrielse af forpligtelse vedr. CapiNordic.

Sikret ved:

- Tkr. 3.500 ejerpantebrev i Hambros Alle 14, 2900 Hellerup, næst efter RD tkr. 21.903 og ejerpantebrev tkr. 8.700 (pantsettes af Angelina og Henrik Wessmann).
- Tkr. 3.500 ejerpantebrev i Kystvej 406, 3100 Hornbæk, næst efter RD tkr. 12.002 og ejerpantebrev Tkr. 3.500 (pantsettes af Angelina Wessmann).
- Aktier i Noir A/S (ca. 13,7%, pantsettes af Wessco ApS og Henrik Wessmann)

Der etableres krydshæftelse mellem samtlige ovenstående sikkerheder.

Relation/det nye udviklingsselskab Oskar Jensen & Co.

Det nye udviklingsselskab Oskar Jensen & Co. vil være ejet ultimativt af Henrik Wessmann med minimum 80%. De øvrige 20% vil blive ejet af Michael Mazzoni, som igennem de sidste 7 år har arbejdet sammen med Henrik Wessmann og har haft ansvaret for økonomi og regnskab.

Det er hensigten, at Oskar Jensen & Co. køber anparterne i Main Road Invest ApS for kr. 1 af AMBK. Det forventes/forudsættes, at den nuværende finansiering fra de foranstående långivere fortsætter uændret. De i Main Road Invest ApS eksisterende mellemregninger ca. tkr. 7.823 købes af AMBK for kr. 1 og den ansvarlige lånekapital tkr. 10.000 købes af Wessmann Holding ApS for kr. 1.

Engagement

Engagementet med Oskar Jensen & Co. vil således bestå af;

- Main Road projektet i Glostrup,
- Pilestræde 40C, København og
- Pilestræde 35, København.

Ejendomsbeskrivelse

Strategien for alle ejendommene er ens - de ejendomme der er færdigudviklede skal sælges "her og nu" og de øvrige skal udvikles og sælges.

Main Road:

Porteføljen består i dag af 14 ejendomme med et samlet udlejningsareal på ca. 36.010 kvm. 4 ejendomme er færdigudviklede, hvoraf 2 er til salg for i alt ca. tkr. 162.000. Ejendommene Hovedvejen 1-7 og Vibeholms Alle 15 er til salg via mæglerfirmaet Sadolin & Albæk. Et salg til tkr. 162.000 vil give en avance på tkr. 27.000, som skal anvendes til betaling af det nuværende likviditetsmæssige underskud. De 2 øvrige ejendomme er i dag ikke fuldt udlejet, hvorfor salg vil blive igangsat når en større udlejningsprocent er opnået. Der forhandles om salg af ejendommen Roskildevej 519 til Lauritz.com og ejendommen Tavleholmsvej forsøges solgt til nuværende lejer (Computer City). De øvrige ejendomme består af udviklingsegnede ejendomme med et samlet udlejningsareal på 19.867 kvm, heraf er 11.102 kvm udlejet. Med det nuværende udlejningsniveau udgør den aktuelle leje tkr. 19.010 og nettolejen udgør ca. tkr. 16.498. Lejen på de ledige eksisterende arealer vurderes at udgøre min. tkr. 7.600. Porteføljen har med det nuværende renteniveau (ca. 9,50% p.a. på lån til AMBK) og udlejningsgraden et årligt likviditetsmæssigt underskud i niveauet tkr. 16.000 på den samlede nuværende finansiering.

Det er derfor af afgørende betydning, at de færdigudviklede ejendomme kan afhændes og dermed generere likviditet til dækning af det likviditetsmæssige underskud. Endvidere er det vigtigt, at der bliver indgået lejekontrakter, dels på de udviklingsegnede ejendomme og dels endelige lejekontrakter.

Værdiansættelsen på porteføljen er beregnet ud fra et afkast på 6% på de færdigudviklede ejendomme, en værdi pr. byggeret på tkr. 2,6 og et afkast på 7% på de udviklingsegnede ejendomme ved fuld udlejning.

Der er behov for tid til at udvikle porteføljen. Det er dokumenteret, at der er lejere og investorer til området, men grundet den nuværende markedssituation skal der forventes lange beslutningsprocesser.

Deltagelsen i det nye udviklingsselskab skal ses som nødværgende. Ved denne struktur skabes der ro til at udvikle projektet, hvor det kræves at der kan ske salg af de færdigudviklede ejendomme, hvor avancen skal dække det nuværende likviditetsmæssige underskud.

Pilestræde 40C:

Centralt beliggende ejendom i København. Ejendommen indeholder i alt 1.454 kvm, heraf 184 kvm kælderareal. Ejendommen blev i foråret refinansieret med nyt realkreditlån på tkr. 20.433. Ejendommen er fredet og er opdelt i ejerlejligheder, hvorfor et løbende frasalg er muligt. Det undersøges pt. om salg af den øverste etage til boliger er muligt. Det nuværende ledige lejemål på 336 kvm forsøges udlejet hurtigst muligt.

Pilestræde 35:

Pæn og velholdt ejendom indeholdende butikker, boliger og kontorarealer på i alt 1.627 kvm. Ejendommen er fuldt udlejet, men vurderes at indeholde ikke væsentlige lejereserver.

Økonomisk udvikling

Main Road InvestApS.

...

P40C A/S:

...

Risiko

- At de nuværende foranstående finanskreditorer ikke godkender den nye ejerstruktur.
- At et salg "her og nu" af de nuværende færdigudviklede ejendomme ikke kan gennemføres som budgetteret, hvorfor der ikke genereres den forventede avance til dækning af den løbende drift i ca. 1- 1 1/2 år.
- At det ikke er muligt at indgå lejekontrakter på de nuværende tomme udviklingsegnede ejendomme indtil endelig lejer er fundet.
- At det ikke er muligt at indgå endelige lejekontrakter

Konklusion

Indstilles som ansøgt, baseret på:

- Der etableres et udviklingsselskab der ikke er afhængig af de øvrige nuværende finanskreditorer i de øvrige projektselskaber,
- Med dette udviklingsselskab etableres der en organisation som kan have fuld fokus på udvikling af primært Main Road porteføljen,
- Selskabet vil ikke blive påvirket af en eventuel manglende udvikling i de øvrige projektselskaber og eventuel påvirkning fra de øvrige finanskreditorer og dermed skabes der ro til udviklingsarbejdet,
- Det vurderes, at Henrik Wessmann i samarbejde med Sjælsø Gruppen A/S via udviklingsaftalen kan gennemføre og afslutte Main Road projektet på tilfredsstillende måde."

Af Rekapitulationen af 8. december 2008, som er en del af Management Summary'et, fremgår bl.a.:

"Main Road Invest ApS

Engagement	236.567	
Sikkerhed	<u>236.567</u>	0

Engagementet er sammensat af

Anlægs lån	194.567
Driftskredit, heraf forhøjelse tkr.	42.000

Pantsat af Main Road Invest ApS

- tkr. 323.050 ejerpantebreve fordelt på flere ejendomme	}	236.567
- transport i ejendommens lejeindtægter (*)		
- Salgsfuldmagter		

Pantsat af Oskar Jensen & Co. A/S

- tkr. 2.500 aktier i Main Road Invest ApS
- Selvskyldnerkaution fra P40C A/S

(*)Nordea har pant i 4 af ejendommene i porteføljen. Det er aftalt med Nordea, at huslejen fra disse 4 ejendomme indsættes på konto i AMBR, men at huslejen overføres til Nordea på disse 4 ejendomme. Huslejen anvendes til betaling af ydelserne på Nordea lånene samt til ejendommens sædvanlige drift.

P40C A/S

Engagement	51.593	
Sikkerhed	<u>30.423</u>	-21.170

Engagementet er sammensat af:

- Kredit (Pilestræde 40C, heraf forhøjelse tkr. 3.000 13.770
- Kredit (Pilestræde 35), heraf forhøjelse tkr. 3.000 28.000
- DLR garanti (Pilestræde 35)

Sikkerhed

- tkr. 13.770 ejerpantebrev i Pilestræde 40, næsteften BRF tkr. 20.153, anslået HV v. 5,25% tkr. 23.000 2.850
- kontant indestående, sikringskonto (Pilestræde 40) 350
- tkr. 30.000 ejerpantebrev i Pilestræde, næst efter tkr. 28.000 DLRkredit, anslået HV v. 5,25%, tkr. 45.400 17.400
- tkr. 9.823 regresret overfor DLRkredit (Pilestræde 35) 9.823
- Salgsfuldmagter
- Transport i ejendommens lejeindtægter

Pantsat af Oskar Jensen Ejendomme A/S

- tkr. 500 aktier i P40C A/S
- Selvskyldnerkaution fra Main Road Invest ApS
- ..."

Ansøgningen blev bevilget på bestyrelsesmødet den 18. december 2008, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen. Af referatet fremgår, at N.E. Nielsen vedrørende bevillingen forespurgte til ratingkarakter, jf. Finansministeriets skala. Det er videre anført: "Der er tale om et afviklingsengagement – Engagementet blev bevilget."

3.2.4.4 Main Roads gæld pr. 31. december 2008 samt revisionsprotokollat af 5. februar 2009

Af oversigt med overskriften: "Main Road Invest pr. 31.12.2008" fremgår, at Main Roads samlede gæld pr. 31. december 2008 var på 455,5 mio. kr. I oversigten fremgår gælden på hver enkelt af ejendommene, som indgik i Main Road engagementet, herunder fremgår det bl.a., at den samlede gæld i Hovedvejen 1 og Vibeholms Alle 15 udgjorde henholdsvis 88,6 mio. kr. og 49,3 mio. kr.

Af KPMG's revisionsprotokollat af 5. februar 2009 fremgår, at der ikke var foretaget individuelle nedskrivninger på engagementet med Main Road. Af protokollatet fremgår bl.a.:

” 24) *Oskar Jensen Holding ApS m.fl.*

Banken har pr. 30. december 2008 opgjort engagementet med Oskar Jensen Holding ApS m. fl. således:

	<u>mio. kr.</u>	
Engagement		236,4
Sikkerheder vurderet til	<u>228,8</u>	
Blanco	7,6	
Tilsagte rammer for terminsforretninger		-
Rammer for andre afledte finansielle instrumenter	-	
Udstederrisiko	-	
Resultat før skat i henhold til årsrapporten for 2007:		
Oskar Jensen Holding ApS 19.06.08 (31.12)	164,3	
Main Road Invest ApS 12.06.08 (31.12)		50,4
P40C A/S		2,4
Københavns Investeringsejendomme A/S		<u>81,9</u>
Egenkapital pr. 31. december 2007:		
Oskar Jensen Holding ApS 19.06.08 (31.12)	250,4	
Main Road Invest ApS 12.06.08 (31.12)		89,8
P40C A/S		32,6
Københavns Investeringsejendomme	<u>154,3</u>	
Engagementsbelastning	<u>236,4</u>	

Engagementet består væsentligst af engagement kr. 221,6 mio. med *Main Road Invest A/S*, der har opkøbt et antal erhvervsjendomme i Glostrup og Brøndby Kommuner med henblik på at udvikle disse inden for rammerne af lokalplaner for området, inkluderende ny S-togsstation og anden infrastruktur. Størsteparten af ejendommene er udlejede og bidrager således til projektets likviditet, der kan rummes inden for de tilsagte rammer indtil 30. juni 2009.

Hovedaktionærer Oscar Jensen Holding ApS er generelt presset likviditetsmæssigt på grund af finanskrisen og søger ordninger med de enkelte finanskreditorer vedrørende de enkelte projekter.

Engagementets blancoelement hidrører fra P40C A/S, der ejer ejendom beliggende Pilestræde 40. Selskabet har et væsentligt fremførbart skattemæssigt underskud.

På engagementet er der i 2006-08 ikke foretaget individuel nedskrivning på udlån, afskrevet på udlån eller hensat på garantier.

Baseret på selskabets værdier og udviklingsmuligheder er det ledelsens opfattelse, at engagementet er målt korrekt.”

I protokollatet er anført, at revisionen – efter gennemgang af Amagerbankens engagementer, som bl.a. har omfattet drøftelser med bankens bestyrelsesformand og adm. direktør – kunne tilslutte sig det af direktionen anlagte nedskrivningsskøn.

3.2.4.5 Management Summary af 10. juni 2009. Forhøjelse af driftskreditte på 22 mio. kr. og bevilling af intern ramme på 3 mio. kr.

Ved Management Summary af 10. juni 2009 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der til Main Road ansøgt om forhøjelse af driftskreditrammen på 22 mio. kr. til i alt 64 mio. kr., ligesom der blev ansøgt om en intern ramme på 3 mio. kr. Af forhøjelsen på de 22 mio. kr. skulle 6 mio. kr. anvendes til betaling af renter til Amagerbanken samt terminer til Nordea og HSH.

I samme Management Summary blev der til P40C ansøgt om forhøjelse af driftskreditte med 6 mio. kr. til i alt 19,8 mio. kr., en forhøjelse af driftskreditte på 15 mio. kr. til i alt 43 mio. kr. samt om frigivelse af et indestående på 352.000 kr. på sikringskontoen.

Det fremgår af stemplet på forsiden, at sagen blev modtaget på Kreditkontoret den 11. juni 2009, og det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 11. juni 2009. Af Management Summary'et fremgår:

”Baggrund

Gennemførelse af restruktureringen af Oskar Jensen koncernen er nu gennemført som beskrevet i B-nr. 008.188. Etableringen af det nye ejendomsudviklingselskab Oskar Jensen & Co. A/S er gennemført og ejerskabet af projektselskaberne Main Road Invest ApS og P40C ApS er dermed på plads. De øvrige finanskreditore i Main Road Invest ApS (Nordea og HSH Nordbank) har godkendt det nye set-up. Engagementet med Nordea skal genforhandles den 30. juni 2009 (er positiv overfor en forlængelse) og HSH skal genforhandles til februar 2010.

Salg af ejendommen Pilestræde 35 fra Erik Vestergaard-Jensen under konkurs til P40C ApS er under ekspedition. Skødet er underskrevet og DLR har som førsteprioritetslångiver godkendt P40C ApS som ny låntager. Der arbejdes med løsninger for videresalg af såvel denne ejendom som ejendommen Pilestræde 40C.

Der er i 1.kvartal 2009 solgt 2 ejendomme i Main Road Invest ApS til Essex Invest A/S. Ejendommene Hovedvejen 1 og Vibeholms Alle 15 er solgt for hhv. kr. 97.600 (bogført værdi kr. 95,8 mio.) og kr. 56,7 mio. (bogført værdi kr. 54,0 mio). Skøderne er underskrevet og Nordea Realkredit har som førsteprioritetslångiver godkendt Essex Invest A/S som ny låntager. Handlen er fortsat efterfinansieret af AMBK.

Der er indgået akkordordninger med nogle af de simple kreditorer i Main Road Invest A/S. Det resterende krav fra de tilbageværende simple kreditorer andrager ca. kr. 4,0 mio. Derudover henstår afregning af honorar til Bech-Bruun Advokater i forbindelse med aftale- og dokumentkompleks m.v. i forbindelse med ejerskiftet af Main Road Invest ApS og selskabets fortsatte drift.

Der er udarbejdet nye budgetter/strategier for samtlige ejendomme. På baggrund af disse budgetter er der udarbejdet drifts- og likviditetsbudget for begge projektselskaber.

Strategien for ejendommene er uændret færdigudvikling i form af fremskaffelse af nye lejere og deraf følgende renoveringer, om- og nybygninger med henblik på efterfølgende salg snarest muligt.

Ansøgning

Main Road Invest ApS:

- driftskreditramme forhøjes med kr. 22.000.000 til i alt kr. 64 mio. frem til primo januar 2010.
- derudover intern ramme kr. 3.000.000 til dækning af eventuel yderligere behov/udsving

Forhøjelsen på kr. 22,0 mio. søges til dækning af

- forfaldne kreditorer, kr. 4,0 mio. og øvrige kreditorer frem til 30.6.2009, anslået kr. 1,0 mio.
- renter til banken samt terminer til Nordea og HSH ultimo juni 2009, ca. kr. 6,0 mio.
- likviditetsunderskud på driften 2. halvår 2009, ca. kr. 12 mio.
- projekteringsomkostninger som led i opnåelse af lejekontrakter, ca. kr. 4,0 mio.
- ud af anslået provenu kr. 34 mio. vedr. frasalg af 2 ejendomme forventes 4-5 mio. at kunne frigives til driften efter nedbringelse af engagementet med kr. 29,0 mio..

Derudover intern ramme kr. 3,0 mio. såfremt der måtte opstå yderligere behov, eller være udsving indenfor perioden.

Nuværende sikkerhedsstillelse udvides til at omfatte ansøgte; incl. nye gældsbreve (kr. 2 mio) ifm. Essex-handlen.

P40C ApS:

- forhøjelse af driftskredit med kr. 6.000.000 til kr. 19,8 mio. vedrørende Pilestræde 40C
- forhøjelse af driftskredit med kr. 15.000.000 til kr. 43,0 mio. vedr. Pilestræde 35
- frigivelse af indestående tkr. 352 på sikringskonto til køb af lejl. nr. 10 i Pilestræde 35

Bankens pant i ejendommene forhøjes til hhv. kr. 20 mio. i Pilestræde 40C og kr. 43 mio. i Pilestræde 35.

Relation

Det nye udviklingselskab Oskar Jensen & Co. A/S er ultimativt ejet af Angelina Wessmann med en ejerandel på 60%, hvor de øvrige 40% ejes af Michael Mazzoni med 20% og Troels Nelander med 20%. Begge har igennem mange år arbejdet sammen med Henrik Wessmann og har haft ansvaret for hhv. økonomi og udlejning.

Projekterne

Main Road Invest ApS

Efter salg af 2 færdigudviklede ejendomme, Hovedvejen 1-7 og Vibeholms Alle 15, består porteføljen af 12 projektejendomme med aktuelt samlet udlejningsareal på ca. 20.000 etm, men med et samlet potentiale på ca. 57.500 etm iht. nuværende lokalplaner for området.

Strategien for ejendommene er ændret færdigudvikling i form af fremskaffelse af nye lejer og deraf følgende renoveringer, om- og nybygninger med henblik på efterfølgende salg snarest muligt.

Der er dialog med HSH Nordbank, der p.t. har ydet 1.prioriets finansiering i ejendommen Tavleholmsvej 2 om en ny og udvidet finansiering af hele Main Road-projektet, hvor HSH Nordbank yder 1. prioritetslån med pant i samtlige ejendomme og den 1. prioritets finansier, Nordea, indfries.

Stade for projektet

Aktuelt forhandles der med lejeremner til 6 af ejendommene:

FA209 (Vibeholms Alle 12): Lejekontrakt omfatter 720 kvm, der er enighed om en leje svarende til kr. 1.050 pr. etm med tillæg af fuld drift. Kontrakten vil have en uopsigelighed på 5 år. Endelig lejekontrakt forventes indgået den 20. juni 2009. Særskilt ansøgning på byggefinansiering vil blive fremsendt, såfremt kontrakt indgås.

CapGemini (Hovedvejen 9): Lejekontrakt omfatter 5.655 etm, bestående af nuværende ejendom på 4.355 etm, tagterrasse på 250 etm og tilbygning på 1.050 etm. Årlejen excl. parkering vil være kr. 6,3 mio. og med en uopsigelighed på 10 år. Særskilt ansøgning på byggefinansiering vil blive fremsendt, såfremt kontrakt indgås.

Region Hovedstaden, Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center (Vibeholmsvej 17): ca. 2.600 etm til en leje svarende til kr. 1.050 med tillæg af fuld drift. Kontrakten vil indeholde en uopsigelighedsperiode på 10 år. Lejekontrakt med forbehold for endelig indretningsplan forventes underskrevet i juni. Særskilt ansøgning på byggefinansiering vil blive fremsendt, såfremt kontrakt indgås.

Sleep-Hotel (Roskildevej 519): Projektet på nybyggeri ca. 3.000 etm er tegnet. Ca. 1.800 etm af nuværende arealer bevares og skal lejes ud. Der forhandles med 2 møbelkæder om dette lejemål. Sleep-Hotel-projektet mangler myndighedsgodkendelse, der forventes indsendt medio juni 2009, hvor også endelig aftale forventes underskrevet. Særskilt ansøgning på byggefinansiering vil blive fremsendt, såfremt kontrakt indgås.

Ingeniørfirmaet Moe & Brødsgaard (Roskildevej 547): 8.000 etm kontor/nybyggeri. Endeligt materiale skal foreligge ultimo juni 2009, hvorefter Moe & Brødsgaard senest primo august 2009 vil tage endelig stilling til projektet. Særskilt ansøgning på byggefinansiering vil blive fremsendt, såfremt kontrakt indgås.

ÅF, rådg. Ingeniører (tidligere Hansen & Henneberg) (Vibeholms Alle 18-20): Den danske ledelse i ÅF har internt indstillet godkendelse af lejekontrakt på 2.500 kvm til en leje svarende til kr. 1.150 med tillæg af drift og uopsigelighed på 10 år. Der forventes endelig stillingtagen ultimo juni 2009. Særskilt ansøgning på byggefinansiering vil blive fremsendt, såfremt kontrakt indgås.

Likviditet

Ansøgt forhøjelse skal jf. ovenfor dels anvendes til det løbende driftsmæssige likviditetsunderskud, dels projekteringsopgaver i form af oplæg/tegninger m.v. i forbindelse med arbejdet med potentielle lejere. Der udestår aktuelt forfaldne simple kreditorer på ca. kr. 4 mio. og i forhold til tidligere budget forventes nu behov for yderligere træk på ca. kr. 26 mio. frem til januar 2010. I tidligere budget blev forventet depositum ved indgåelse af nye lejekontrakter medtaget i likviditetsbudgettet.

Ultimo juni 2009 forventes aktuelt et træk på minimum kr. 48 mio. incl. forfaldne kreditorer, rente til de finansielle kreditorer samt andel af provenu vedr. ejendomssalg. Det øgede træk primært tillægges øgede omkostninger i første halvår 2009 i forbindelse med rekonstruktion og projekteringsarbejder.

Trækket på kreditten forventes ultimo 2009 i niveau min. kr. 64 mio. under givne forudsætninger.

Næste salg er budgetteret til at ske i 1. kvartal 2010 (Vibeholms Allé 12, Vibeholmsvej 17 og Tavleholmsvej 2). I forbindelse med indgåelse af lejekontrakter opstår der et løbende behov for byggefinansiering, hvilket vil blive ansøgt separat, når lejekontrakter foreligger i underskrevet stand. Salg søges opnået parallelt med nye lejekontrakt.

Det samlede engagement forsøges jf. ovenfor nedbragt via en omlægning af forhøjelse af førsteprioriteten.

Pilestræde 35 (erhverves af P40C ApS):

Pilestræde 35 var tidligere ejet af Erik Vestergaard-Jensen u. konkurs. Ejendommen er købt af P40C ApS til den nuværende restgæld. Samtlige restancer på ejendommen overtages af P40C ApS. I forbindelse med den seneste reovering i 2006 blev ejendommen udmatrikuleret i ejerlejligheder. Pilestræde 35 består i dag af forhuset som ejerlejlighed nr. 1 med et areal på 1.739 kvm.

Stueplan består i dag af 3 butikker, udlejet til Miss Sixty, Nielsen og Whyred. 1. sal består af 1 boliglejemål på 83 kvm og 1 kontorlejemål på 212 kvm. 2. sal består af 1 boliglejemål på 266 kvm og 1 kontorlejemål på 85 kvm. 3. sal består af 2 boliglejemål på 138 kvm og 138 kvm og 1 kontorlejemål på 80 kvm og 4. sal består af 1 kontorlejemål på 117 kvm.

Det er P40C ApS's strategi at videreopdele ejendommen i 7 selvstændige ejerlejligheder og udnytte den byggemulighed der er i tagetagen, hvorefter de enkelte lejligheder skal sælges. Tagetagen udnyttes ved, at de fremtidige lejligheder bliver i to etager. Et af kontorlejemålene vil blive konverteret til en bolig. Der er dialog med 3 af de nuværende lejere om salg af de fremtidige ejerlejligheder.

Køb, herunder betaling af restancer, ombygning og omkostninger til videreopdelingen er budgetteret til kr. 71 mio., og der forventes en samlet salgspris på ca. kr. 79 mio. Den forventede salgssum er sammensat af en salgspris på hhv. kr. 30.000 og kr. 32.000 pr. kvm på boligerne og et afkast på 5,5% på butiksarealerne. Ejendommen søges alternativt solgt som den nu er og forefindes.

Der er mulighed for at købe ejerlejlighed nr. 10 i ejendommen (fra Erik Vestergaard-Jensen u. konkurs) for kr. 390.000. Lejl. nr. 10 er et kælderareal på 39 kvm beliggende under de 3 butikker, hvorfor der ansøges om at indestående kr. 352.000 på en sikringskonto frigives til køb af denne ejerlejlighed. Ved salg af ejerboliger skal der til lejligheden være tilknyttet et depot/kælderrum, hvorfor arealet er vigtigt i den sammenhæng.

Ejendommen er i dag finansieret med et DLR realkreditlån på kr. 28 mio. og kredit i banken kr. 28 mio. Der ansøges om en forhøjelse på kr. 15 mio. til dækning af nuværende restancer på ejendommen til DLR, ejerforening, skatter og afgifter m.m., anslået ca. kr. 2,5 mio., samt til gennemførelse af ovenstående videreopdeling og ombygning.

På baggrund af de igangværende forhandlinger med de nuværende lejere af butikslejemålene som potentielle købere forventer P40C ApS en afklaring på størstedelen af Pilestræde 35 senest med udgangen af 3. kvartal 2009. Det forventede salgspvenu på butikslejemålene andrager ca. 67% af det samlede budgetterede provenu på ejendommen.

Pilestræde 40C (ejt af P40C ApS):

Der forhandles med reklamebureauet Mensch A/S om såvel et salg som udlejning af hele ejendommen. P40C ApS er længst i forhandlingerne med Mensch A/S om udlejning af hele ejendommen. Udkast til lejekontrakt er fremsendt til Mensch A/S. Der forhandles om en lejestart pr. 01.12.2009, en årlig leje på kr. 2,1 mio. der reguleres efter NPI, minimum 3% p.a. En uopsigelsesperiode på 7 år fra lejers side og lejer skal betale alle driftsudgifter. Markedsværdien ved et afkast på 5,25% er ca. kr. 40 mio.

Derudover forhandles der med følgende potentielle lejere om de nuværende ledige lejemål; Stohm Group, Elmer & Partnere, Envision Design og Kontrapunkt.

Ejendommen er i dag finansieret med et BRF realkreditlån på kr. 20,153 mio. og kredit i banken kr. 13,770 mio. Der ansøges om en forhøjelse kr. 6 mio. til dækning af driftsunderskud samt omkostninger forbundet med et salg, herunder det arbejde, der forventes at skulle udføres på ejendommen inden salg/udlejning kan gennemføres.

På baggrund af de igangværende forhandlinger forventer P40C ApS at have en endelig aftale om salg af Pilestræde 40C inden udgangen af 2. kvartal 2009.

Økonomisk udvikling

P40C ApS

Ejendommen Pilestræde 40C var ultimo 2008 den eneste aktivitet i selskabet. Selskabet P40C ApS (tidligere Scribona Danmark A/S) blev oprindeligt købt i 2007 for at kunne udnytte et skattemæssigt underskud, der pr. 31.12.2008 udgør kr. 119,1 mio. Balancen udgør kr. 31,4 mio., heraf investeringsejendommen på kr. 30,2. Tilgodehavende udgør tkr. 814, sammensat af tilgodehavende fra salg og tjenesteydelser på tkr. 789 og tilgodehavende hos tilknyttede virksomhed på tkr. 25. Den langsigtede gæld udgør kr.

20,7 mio. (BRF kredit) og kortfristede gæld udgør kr. 17,5 mio. Egenkapitalen er negativ med kr. -6,8 mio. På baggrund af de forelagte budgetter/strategier på ejendommene Pilestræde 35 og 40C, forventes engagementet tilbagebetalt i 2009.

Main Road Invest ApS og Tavleholmsvej ApS

Betragtet som koncern realiserede ovennævnte i 2008 et driftsresultat på kr. 13,0 mio. og et resultat før skat og værdireguleringer på kr. -22 mio. Efter værdireguleringer af ejendomme med kr. -79,5 mio. blev resultatet før skat på -101,5 mio. De negative værdireguleringer svarer ca. til de seneste års opskrivninger, således at ejendommene ultimo 2008 ca. er bogført til kostpris. Værdireguleringerne er gennemført som følge af udviklingen på ejendomsmarkedet i 2. halvår 2008.

Betragtet som koncern udgjorde balancen ultimo 2008 kr. 509 mio. placeret i investeringsejendomme. Egenkapitalen var ultimo 2008 kr. 14 mio., svarende til en soliditet på 2,7%. Hensættelser til udskudt skat udgjorde kr. 5,5 mio. Øvrige finansiering bestod af realkreditlån (Nordea og HSH) kr. 203 mio., bankfinansiering (primært AMBK) kr. 244 mio. samt sælgerpantebrev kr. 8,0 mio. og gæld til Oskar Jensen Koncernen kr. 10,0 mio.

Efter årsskiftet er mellemregning kr. 10 mia. indfriet via kreditten i AMBK, og ved frasalget af de 2 ejendomme til Essex Invest A/S jf. ovenfor til lidt over bogført værdi er balancen nedbragt med ca. kr. 154 mio.

For 2009 må det forventes, at resultat før skat og værdireguleringer ligger under niveau for 2008, bl.a. som følge af opsagte/raflyttede lejemål samt øgede omkostninger i forbindelse med rekonstruktionen i Oskar Jensen Koncernen, anslået i niveau kr. -25 mio. Lejekontrakter, der måtte blive indgået i løbet af 2009 forventes realistisk ikke at føre til salg før i løbet af 1. kvartal 2010.

Risiko

- At de nuværende foranstående finanskreditorer ikke løbende godkender forlængelse af engagementet
- At nuværende lejere i de udviklingsegne ejendomme fraflytter før nye lejere er fundet med deraf følgende reducerede lejeindtægter
- At søgeperioden for opnåelse af endelige lejekontrakter på de udviklingsegne ejendomme bliver for lang, eller at det ikke er muligt at identificere lejere overhovedet

Konklusion

Det nye udviklingselskab er etableret og organisationen er på plads, således at selskabet kan have fuld fokus på udvikling af Main Road-projektet samt de 2 ejendomme i Pilestræde.

Det er i år lykkedes at opnå salg af 2 ejendomme i Main Road-projektet til afkast på hhv. 6,11 og 6,30%, og der er på den ene ejendom aftalt en købesumsregulering på kr. 3,8 mio., såfremt Main Road kan levere yderligere en ejendom i området. Reguleringen vil betyde en ændring af afkastet fra 6,30 til 6,07%. Interessen fra øvrige investorer har i løbet af 2009 været stigende, hvorfor yderligere færdigudviklede ejendomme forventes af kunne sælges til tilsvarende startforrentningsniveau.

Der er imidlertid behov for tid til at udvikle porteføljen. Det er dokumenteret, at der er interesse fra såvel lejerne som investorer til området, men som følge af den nuværende markedssituation er det også dokumenteret, at der er lange beslutningsprocesser hos begge parter. På baggrund af igangværende forhandlinger med potentielle lejere til flere af ejendommene er forventningen dog, at der minimum forventes indgået 3 lejekontrakter i 2009 med efterfølgende salg af ejendommene i løbet af 2010.

Driftsfaciliteten tages op i forbindelse med indgåelse af forventede nye lejekontrakter, dog senest primo januar 2010 på baggrund af projektets stade på det tidspunkt.

Bankens engagement med Main Road Invest ApS incl. ansøgte forhøjelse anses for at være på dækket basis indenfor beregnet belåningsværdi kr. 143,2 mio. samt potentiel merværdi ved færdigudvikling af projekterne kr. 91,2 mio. (excl. ekstra potentiale for så vidt Tavleholmsvej og Priorparken ved udnyttelse af byggeretter).

Sagen kræver tæt styring og en forsinket udvikling kan på sigt kræve reservation til nedskrivning og yderligere reservation til solvens.

Engagementet betragtes som et projektudviklings- og afviklingsengagement, hvor den gennemførte rekonstruktion (herunder finansiering af Henrik Wessmann privat) ud fra en samlet vurdering anses som den bedste varetagelse af bankens interesser og de stillede sikkerheder.

Sikkerheder stillet af Henrik Wessmann privat er på baggrund af ejendommenes klare liebhaverstatus ikke optaget til værdi, idet bankens tilgodehavende i en tvangsrealisation vurderes at ville blive dækket indenfor en realisationsperiode på 6 måneder.

...

Rekapitulation af engagement/delengagement (i tkr.)

Main Road Invest ApS

Engagement	232.567	
Sikkerhed	234.500	(+1.833)

Engagementet er sammensat af

Anlægs lån	194.567	
Nedskrivning ifm. effektivering af 2 frasalg	<u>-29.000</u>	
Anlægs lån, nedskrevet	165.567	
Driftskredit, nuværende max.	42.000	
<i>Ansøgt forhøjelse</i>	22.000	
<i>Ansøgt intern trækningsret</i>	3.000	67.000

Pantsat af Main Road Invest ApS & Tavleholmsvej ApS

- tkr. 303.050 ejerpantebreve fordelt på diverse ejendomme
- transport i ejendommens lejeindtægter (*)
- Salgsfuldmagter, ejendommene
- Transport i salgsprovenuer
- Pantsætningsforbud, Negativ Plegde

Belåningsværdi af ejendommene baseret på

Nuværende udlejning + 50% af udlejede, nuværende etm
+ værdi af byggeretter kr. 2.600/etm 143.300

Merpotentiale efter færdigudvikling og fuld udlejning
af ejendommenes byggeretter baseret på leje kr. 1.000/etm
kontor og kr. 500/etm kælder samt startforr. 6,5% p.a. 91.200

(merpotentiale ikke beregnet for ejendommene Tavleholmsvej 2
og Priorparken 220, ligesom eventuel værdi af udlejning af
pt. udlejede p-pladser ikke indgår i belåningsværdierne)

...

Kautationer

- Selvskyldnerkautation fra Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS
- Selvskyldnerkautation fra Oskar Jensen & Co. A/S
- Selvskyldnerkautation fra Oskar Jensen Ejendomme ApS
- Selvskyldnerkautation fra P40C ApS

- Selvskyldnerkaution fra Tavleholmsvej ApS
 ...”

Management Summary’et indeholdt tillige oversigt i skemaform over Main Roads ejendomme, hvori der var redegjort for principperne for byggeretternes værdi, herunder belåningsværdien.

Management Summary’et indeholdt endvidere et ”Notat - vedrørende Main Road Invest ApS – principperne i belåningsværdierne” udarbejdet af Erhvervsafdelingen v/Per Kirk-Andersen til Kreditkontoret. Af notatet fremgår bl.a.:

”Grundprincipper for belåningsværdier

Helt eller delvist færdigudviklede ejendomme

- ejendommen tages op til en værdi baseret på 6,5% startforrentning af nettoleje (lejeindtægter reduceret med anslåede driftsomkostninger, der påhviler udlejer)
- uudlejede etm indregnes i værdien for så vidt 50% af budgetteret lejeindtægt, baseres på 1.000/etm kontor og 50/etm kælder
- uudnyttede byggeretter værdisættes til kr. 2.600/etm (baseret på særskilt beregning jf. nedenfor)
- *potentiel total projektværdi* baseres på 6,5% startforrentning af nettoleje (lejeindtægter reduceret med anslåede driftsomkostninger, der påhviler udlejer) såfremt ejendommen er fuldt udlejet;
- værdien reduceres med anslåede omkostninger for opfyldelse af ny lejekontrakter; har lejemålet tidligere været udlejet anslås omkostning at kunne ligge indenfor nyt deposita

Helt eller delvist udlejede projektejendomme

- ejendommen tages op til en værdi baseret på 6,5% startforrentning af nettoleje (lejeindtægter reduceret med anslåede driftsomkostninger, der påhviler udlejer); alternativt
- ejendommens byggeret værdisættes til kr. 2.600/etm (baseret på særskilt beregning jf. nedenfor), reduceret med eventuelle omkostninger til nedrivning af nuværende bygning + anslåede omkostninger ved en evt. opsigelse af nuværende lejere, hvis højere
- *potentiel total projektværdi* baseres på 6,5% startforrentning af nettoleje (lejeindtægter reduceret med anslåede driftsomkostninger, der påhviler udlejer) ved fuld nyudlejning
- værdien reduceres med anslåede omkostninger for byggeri/opfyldelse af ny lejekontrakt(er)

Uudlejede projektejendomme

- ejendommens byggeret værdisættes til kr. 2.600/etm (baseret på særskilt beregning jf. nedenfor), reduceret med eventuelle omkostninger til nedrivning af nuværende bygning + anslåede omkostninger ved en evt. opsigelse af nuværende lejere
- *potentiel total projektværdi* baseres på 6,5% startforrentning af nettoleje (lejeindtægter reduceret med anslåede driftsomkostninger, der påhviler udlejer) ved fuld nyudlejning
- værdien reduceres med anslåede omkostninger for byggeri/opfyldelse af ny lejekontrakt(er)

Generel beregning af værdi byggeret:

projektomk. excl. grund	12.000 pr. etm
<i>byggeret</i>	<u>2.600 pr. etm</u>
projektomk. incl. grund	14.600 pr. etm
leje	1.150 pr. etm
<u>ejers omk.</u>	<u>(50) pr. etm</u>
nettoleje	1.100 pr. etm
nettoleje	1.100 tkr.
startforr.	6,25%
handelsværdi	17.600 pr. etm

<i>avance</i>	3.000 pr. etm
<i>avance</i>	17.0% af salgsprovenu
<i>avance</i>	20,5% ift. projektomk.”

Indstillingen blev behandlet på bestyrelsesmødet den 17. juni 2009, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Af referatet fremgår bl.a.:

”6.2. *Bevillinger*

...

b.nr. 009.063 Main Road Invest

Bestyrelsen gennemgik sagens baggrund og muligheder, hvor der tilsyneladende nu var en vis bevægelse. Det var Jørgen Brændstrups vurdering, at risikoen i sagen kan minimeres ved professionel håndtering. Sagen bevilgedes.”

3.2.4.6 *Orientering af Finanstilsynet i juni 2009, Deloitte's involvering mv.*

Det ovenfor omtalte Management Summary af 10. juni 2009 blev den 12. juni 2009 overbragt til Finanstilsynet. Af følgebrevet, der er underskrevet af John Weibull, fremgår:

”*Main Road Invest ApS*

I forlængelse af de mellem Finanstilsynet og Amagerbanken førte drøftelser vedrørende værdiansættelse i ovennævnte engagement i banken fremsendes hermed kopi af indstilling til bankens bestyrelse, ligeledes udsendt i dag.

Idet vi gør opmærksom på, at der er tale om et projektudviklingsområde, kan værdien ikke alene opgøres ud fra det aktuelle afkast, men skal ses i sammenhæng med de muligheder det kan rummes inden for de planmæssige forudsætninger.

Der henvises især til notat om principperne i belåningsværdierne og samleskema for ejendomsskemaerne.

Såfremt det fremsendte måtte give anledning til spørgsmål eller kommentarer, er De velkommen til at rette henvendelse til undertegnede.”

Den 30. juni 2009 blev der afholdt ekstraordinært bestyrelsesmøde, hvori samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog med undtagelse af Villy Rasmussen og Henrik Håkonsson, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. I forlængelse af bestyrelsesmødet afholdt bestyrelsen møde med Finanstilsynet, hvorfra deltog Ulrik Nødgaard, Flemming Nytoft Rasmussen, Kristian Vie Madsen og Jørgen Jørgensen. Endvidere deltog ekstern og intern revision samt John Weibull og Lotte Pind. Under mødet gennemgik Finanstilsynet v/Kristian Vie Madsen engagementer over 100 mio. kr., herunder bl.a. engagementet med Main Road. Af referatet fremgår bl.a.:

”Gennemgangen afsluttedes med at anføre en række engagementer med stor forskel i bankens solvensreservation og finanstilsynets. Der var således efter tilsynets vurdering ikke tale om dårlige engagementer, men bankens solvensvurdering ansås simpelthen for at være for lav.”

Økonomidirektør Lotte Pind udarbejdede den 30. juni 2009 ”Opgørelse af Amagerbankens individuelle solvensbehov”. Det fremgår, at opgørelsen blev godkendt af bestyrelsen den 10. august 2009. Af opgørelsen fremgår bl.a., at Amagerbanken ikke havde foretaget nedskrivninger på Main Road.

Finanstilsynets afgave den 1. juli 2009 Rapport om undersøgelse i Amagerbanken A/S. Det fremgår af rapporten bl.a., at Finanstilsynet havde gennemgået alle engagementer over 100 mio. kr., herunder Main Road. Det fremgår endvidere af rapporten, at der pr. 31. marts 2009 ikke var foretaget nedskrivninger på Main Road, ligesom det fremgår, at Finanstilsynet skønnede, at der var behov for nedskrivninger på ”50(+46)”.

I Finanstilsynets notat af 9. september 2009 med overskriften ”Liste over store og svage engagementer med korrektion” indgår bl.a. Main Road som et af bankens engagementer. Om Main Road fremgår bl.a., at engagementet med Main Road pr. 30. juni 2009 var på 300 mio. kr., at der ikke var foretaget nedskrivninger pr. 30. juni 2009, at PD (Probability of Default) var 100, og at LGD (Loss Given Default) var på 74,5 mio. kr. I notatet indgik videre Finanstilsynets vurdering af hver enkelt af ejendommene i Main Road-projektet, herunder en vurdering af, hvordan sikkerhederne ifølge Finanstilsynet skulle opgøres:

”

MainRoad Invest

(t.kr)

Engagement pr. 30. april:	250.955	Nedskrivning 31. marts:	0
Engagement pr. 30. juni:	299.951	Nedskrivning 30. juni:	0

Beskrivelse

Banken anvender i juni 2009 en LGD på 50 mio kr. og en PD på 0,5.

Engagementet er ifølge oversigten over engagementer over 100 mio. kr. pr. 30. juni 2009, hvorimod en rekapitulation fra 30. juni 2009 opgør engagementet til 326,7 mio. kr. med et træk på 245,9 mio. kr.

Det lægges til grund, at engagementet er 326,7 mio. kr.

Ejerne bag engagementet vurderes ikke at have væsentligt økonomisk formåen, da der er tale om et engagement, der er blevet rekonstrueret i forbindelse med søsterkoncernen Oskar Jensen Gruppens økonomiske kollaps.

Sikkerheder:

Roskildevej 519, 2605 Brøndby

Tilsyneladende tom ejendom, der påtænkes nedrevet, således at kun grunden kan tillægges værdi.

Finanstilsynet:

Byggeretsværdi 4.895 etm. x tkr. 3.000	tkr. 14.700
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -735
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 14.00

Banken påregner, at ejendommen skal ombygges for ca. 81 mio. kr.

Roskildevej 547, 2605 Brøndby

Asfalteret parkeringsplads, ubebygget.

Finanstilsynet:

Byggeretsværdi 4.432 etm. x tkr. 3.000	tkr. 13.300
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -665
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 12.600

Vibeholms Alle 7-9.2605 Brøndby

Tom ejendom, som skal renoveres før udlejning, eller nedrives i forbindelse med et projekt på naboejendommen Roskildevej 547 ovenfor.

Finanstilsynet:

Anslået nettoleje 1.203 m ² kontor x kr. 1.200	tkr. 1.444
Værdiansættelse v. startforrentning 7,0 %, ca.	tkr. 20.600
Tomgangsleje 1 år	<u>tkr. 1.444</u>
Værdiansættelse	tkr. 19.156

Renovering 1.203 m ² x kr. 8.000	tkr. 9.624
Yderligere byggeret 4.382 x kr. 2.000, ca.	<u>tkr. 8.750</u>
Samlet værdiansættelse, ca.	tkr. 18.300
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -915
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 17.400

Vibeholms Alle 12. 2605 Brøndby

Kalkuleret bruttoleje	tkr. 1.442 (AB)
Nettoleje	tkr. 1.048 (AB)

Finanstilsynet:

Ledigt kontor 1.247 m ² x 800 (nettoleje)	tkr. 997
Ledigt lager 658 m ² x 300 (nettoleje)	<u>tkr. 197</u>
Samlet nettoleje	tkr. 2.242
Værdiansættelse v. startforrentning 6,5 %, ca.	tkr. 34.500
Tomgangsleje 1 år	tkr. 1.194
Apteringsudgifter iflg. AB	<u>tkr. 8.833</u>
Samlet værdiansættelse	tkr. 24.500
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. - 1.225
Foranstående gæld m.v.:	tkr. - 3.500
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 19.800

Vibeholms Alle 14, 2605 Brøndby

Ejendom til nedrivning for nyt byggeri.

Finanstilsynet:

Byggeretsværdi 2.882 etm. x tkr. 2.500	tkr. 7.200
Nedrivning af eksist. Byggeri	<u>tkr. 1.000</u>

Samlet værdiansættelse	tkr. 6.200
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -310
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 5.900

Vibeholms Alle 18-20, 2605 Brøndby

Ejendom som skal totalrenoveres før udlejning til kontor.

Finanstilsynet:

Ansl. bruttoleje 2.658 m ² kontor x kr. 1.200	tkr. 3.200
Ansl. nettoleje 85 %	tkr. 2.710
Værdiansættelse v. startforrentning 6,75 %, ca.	tkr. 40.000
Tomgangsleje 1 år	tkr. 3.200
Renoveringsudgifter 2.658 m ² x kr. 8.000, ca.	<u>tkr. 24.000</u>
Samlet værdiansættelse	tkr. 12.800
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -640
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 12.200

Ejendommen skal ombygges for 30,4 mio. kr.

Vibeholms Alle 19-23, 2605 Brøndby

Ældre kontorbygning samt mulighed for merbebyggelse

Bruttoleje (udlejet del)	tkr. 540 (AB)
Nettoleje	tkr. 406 (AB)

Finanstilsynet:

Ansl. nettoleje 1.320 m ² ledigt kontor x kr. 500	tkr. 660
Samlet nettoleje	tkr. 1.066
Værdiansættelse v. startforrentning 7,0 %, ca.	tkr. 15.300
Tomgangsleje 1 år for ledige lokaler	<u>tkr. 660</u>
Værdiansættelse	tkr. 14.640
Byggeretsværdi 6.932 etm. x kr. 2.500	<u>tkr. 17.330</u>
Samlet værdiansættelse, ca.	tkr. 32.000
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -1.600
Foranstående gæld m.v.:	tkr. -11.378
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 19.000

Tavleholmsvej 2, 2600 Glostrup

Kontor- og lagerejendom udlejet til Computer City. (Tidligere ejer Höganäs).

Mulighed for merbebyggelse af 11.665 etm.

Bruttoleje 2.230 m ²	tkr. 2.810 (AB)
Nettoleje	tkr. 2.160 (AB)

Finanstilsynet:

Ansl. nettoleje 916 m ² ledigt kontor x kr. 800	tkr. 733
Samlet nettoleje	tkr. 2.893
Værdiansættelse v. startforrentning 6,75 %, ca.	tkr. 42.860
Tomgangsleje 1 år for ledige lokaler	<u>tkr. 733</u>

I alt	tkr. 42.127
Byggeret 11.665 etm. x kr. 2.000	<u>tkr. 23.330</u>
Samlet værdiansættelse	tkr. 65.500
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -3.275
Foranstående gæld m.v.:	tkr.-51.000
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 11.200

Vibeholmsvej 17, 2605 Brøndby

Fuldt udlejet erhvervsejendom; totalrenoveret indenfor de seneste år.
Hele ejendommen er netop udlejet til Region Hovedstaden indtil 1.02.2021
Etagereal 2.898 m², heraf kælder 705 m².

Bruttoleje	tkr. 3.159 (AB)
Nettoleje	tkr. 3.170 (AB)

Finanstilsynet	
Værdiansættelse v. startforrentning 6,5 %, ca.	tkr. 48.800
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -2.440
Foranstående gæld mv.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 46.400

Vibeholmsvej 31, 2600 Glostrup

Ældre lagerhal som tænkes nedrevet i f.m. nyt byggeri.

Finanstilsynet:	
Byggeretsværdi 5.795 etm. x 2.500	tkr. 14.500
Nedrivning	<u>tkr. 500</u>
Værdiansættelse, ca.	tkr. 14.000
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -700
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 13.300

Ejendommen skal ombygges for 70 mio. kr.

Hovedvejen 9, 2600 Glostrup

Færdigudviklet kontorejendom formentlig på ca. 3.147 m² kontor og 1.208 m² kælder.
Yderligere byggeret 3.082 etm.
Nuværende lejer fraflytter 1.2.2010.
Der forhandles med ny lejer om leje af hele ejendommen + tilbygning på 1.050 etm.

Finanstilsynet.	
Ansl. bruttoleje for 3.147 m ² kontor x kr. 1.200	tkr. 3.776
Ansl. bruttoleje for 1.208 m ² kælder x kr. 500	tkr. 604
Samlet ansl. Bruttoleje	tkr. 4.380
Nettoleje anslås til 95 % af bruttoleje	tkr. 4.161
Værdiansættelse v. startforrentning 6,75 %, ca.	tkr. 61.644
Tomgangsleje 1 år	<u>tkr. 4.380</u>
Ialt	tkr. 57.264
Nyindretning af eksist. kontor og kælder (oplyst af AB)	tkr. 14.035

Byggeretsværdi 3.082 etm. x kr. 2.500	<u>tkr. 7.705</u>
Samlet værdiansættelse, ca.	tkr. 51.000
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. - 2.550
Foranstående gæld m.v.:	tkr. -53.297
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 0

Priorparken 220, 2600 Glostrup

Delvis udlejet erhvervsejendom. Etageareal i alt 2.360 m².

Det oplyses, at her er en samlet byggeret på 9.166 etm. og, at en ny lokalplan som giver mulighed for yderligere bebyggelse, er under udarbejdelse.

Bruttoleje 312 m² lager tkr. 117 (AB)

Finanstilsynet:

Ansl. bruttoleje 2.048 m ² ledigt kontor x kr. 400	tkr. 819
Ansl. bruttoleje 1.534 m ² ledigt lager x kr. 350	<u>tkr. 537</u>
Samlet bruttoleje	tkr. 1.473
Ansl. nettoleje 85 % af bruttoleje	tkr. 1.252
Værdiansættelse v. startforrentning 7,5 %, ca.	tkr.16.693
Tomgangsleje 1 år for ledige lokaler	<u>tkr. 1.356</u>
Samlet værdiansættelse, ca.	tkr.15.300
Handelsomkostninger (5%)	tkr. -765
Foranstående gæld m.v.:	tkr. -15
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 14.500

Pilestræde 35, 1112 Kbh. K

Ældre bolig- og erhvervsejendom beliggende på hjørnet af Pilestræde og Sværtegade.

Bruttoleje, udlejet del tkr. 2.062 (AB)
 Nettoleje, udlejet del tkr. 1.384 (AB)

Finanstilsynet:

Ansl. nettoleje uudlejet kontor 319 m ² x kr. 1.200	tkr. 383
Ansl. nettoleje uudlejet bolig 205 m ² x kr. 1.200	<u>tkr. 246</u>
Samlet nettoleje	tkr. 2.013
Værdiansættelse v. startforrentning 5,75 %, ca.	tkr. 35.000
Tomgangsleje 1 år ledige lokaler	<u>tkr. 629</u>
Samlet værdiansættelse, ca.	tkr. 34.400
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -1.720
Foranstående gæld m.v.:	tkr.-28.000
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 4.700

Pilestræde 40C, 1112 Kbh. K

Fredet kontorejendom fra 1850, totalrenoveret i 1970.

Bruttoleje, udlejet del 1.002 m² tkr. 1.760 (AB)
 Nettoleje, udlejet del tkr. 1.676 (AB)

Finanstilsynet:

Ansl. nettoleje uudlejet kontor 138 m ² x kr. 1.200	tkr. 166
Samlet nettoleje	tkr. 1.842
Værdiansættelse v. startforrentning 5,75 %, ca.	tkr. 32.000
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -1.600
Foranstående gæld m.v.:	tkr. -22.000
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 8.400
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 9.823 (indtrædelse i samme ejendom)

Risikoberegning:

Engagement	326,7 mio. kr.
Interne rammer/utrukne dele (anslået)	-43,0 mio. kr.
Sikkerhed	<u>-209,2 mio. kr.</u>
Risiko:	74,5 mio. kr.
FT's vurdering af LGD:	74 mio. kr.

Finanstilsynets vurdering af PD er skønsmæssigt fastsat til 1,0, idet debitor ikke har økonomisk formåen, og ejendommene genererer pt. negativ likviditet"

I løbet af sommeren 2009 anmodede Amagerbanken Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab om at foretage en gennemgang af bankens væsentligste engagementer pr. 30. juni 2009. I Deloitte's gennemgang indgik også Main Road. I Deloitte's afrapportering af 10. august 2009 er anført bl.a.:

”Formål og omfang

Formålet med opgaven har været at vurdere, hvorvidt banken i tilstrækkeligt omfang har dokumenteret, at værdiansættelsen/målingen af de enkelte engagementer lever op til de nugældende regnskabsmæssige krav, herunder især at identifikation af tabsgivende begivenheder (OIV) samt målingen (værdiansættelsen) baseret på opstillede betalingsrækker af udlån sker i overensstemmelse med reglerne herfor.

...

Engagementer udvalgt af banken

Bankens ledelse har til brug for vores gennemgang specifikt udvalgt i alt 32 engagementer. Kendeteggende for disse engagementer er, at der efter bankens opfattelse er indtrådt hel eller delvis objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), og at der derfor skal opstilles betalingsrækker til brug for opgørelse af et eventuelt nedskrivningsbehov. Vores gennemgang af disse sager har været baseret på følgende af banken udarbejdet materiale:

- ”Rekapitulationer” over de enkelte engagementer med en samlet oversigt over engagementets størrelse, sammensætning og sikkerheder
- Opstillede betalingsrækker udskrevet fra BEC's systemer
- Management kommentarer til de enkelte engagementer
- Årsrapporter for de omhandlede låntagere

Vores gennemgang har ikke omfattet gennemgang af bankens dokumentation for de fremlagte oplysninger med det formål at foretage kontrol af de underliggende dokumenter og dermed dokumentation for værdi og tilstedeværelse af sikkerheder og registreringer mv.

...

Konklusion

...

Det er derfor sammenfattende vores opfattelse, baseret på vores gennemgang af de udvalgte dokumenter og sagsfremstillinger, jf. vores efterfølgende kommentarer til kvaliteten heraf, at bankens beregning af de konkrete nedskrivningsbehov og dermed nedskrivningerne er opgjort i overensstemmelse med de gældende regnskabsmæssige regler herfor. Vi er således ikke ved vores gennemgang blevet bekendt med forhold, der efter vores opfattelse kunne indikere, at nedskrivningsbehovet på bankens engagementer pr. 30. juni 2009, skulle afvige væsentligt fra de af banken foretagne nedskrivninger.

Vi skal endvidere anføre, at vi anser den forelagte dokumentation som overbevisende og på et niveau eller over, det man må forvente af et institut med Amagerbankens forretningsomfang og risici.
...”

3.2.4.7 Management Summary af 26. august 2009. Nettoforhøjelse på 19,367 mio. kr.

Ved Management Summary af 26. august 2009 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der til Main Road ansøgt om en nettoforhøjelse på 19,367 mio. kr. (forhøjelse af anlægslån med 7 mio. kr. til i alt 144 mio. kr., en projektf finansieringsramme på 47,8 mio. kr. og hvor der samtidig skete nedbringelse af anlægslånet med 28,567 mio. kr.).

I samme Management Summary blev der til P40C ansøgt om en forhøjelse af projektf finansieringsrammen på 7 mio. kr.

Formålet med forhøjelsen af Main Roads anlægslån med 7 mio. kr. var at indfri Nordeas tilgodehavende i den delvist udlejede ejendom på Hovedvejen 9. Formålet med bevillingen af projektf finansieringsrammen til Main Road var at gøre Vibeholmsvej 17 klar til salg.

Af påtegning på ansøgningens forside fremgår det, at ansøgningen blev bevilget af bestyrelsen under et bestyrelsesmøde den 9. september 2009. Det fremgår imidlertid af referat af bestyrelsesmødet den 8. september 2009, som blev afholdt telefonisk, og hvori samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Anne Toxværd deltog, ligesom det blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen, at ansøgningen rettelig blev bevilget på bestyrelsesmødet den 8. september 2009.

Ligesom i Management Summary'et af 9. juni 2009 var der også i dette Management Summary opereret med et såkaldt ”merpotentiale” under Amagerbankens sikkerheder, idet ejendommene pantsat af Main Road var opgjort med en værdi i form af et merpotentiale på ca. 101 mio. kr.

Af rekapitulationen, som var en del af Management Summary'et, fremgår om sikkerheder mv. i Main Road engagementet:

”Rekapitulation af engagement/delengagement (i tkr.)

Main Road Invest ApS

Engagement	268.800	
Sikkerhed	280.750	+11.950

Engagementet er sammensat af:

Anlægslån v/11 projektejendomme	165.567
-flytning til særskilt projektf finansiering	<u>-28.567</u>
Anlægslån, restbeløb	137.000
Forhøjelse ifm. indfrielse af kredit I/Nordea	<u>7.000</u>
Anlægslån v/11 projektejendomme, i alt	144.000

Ramme for driftskredit (træk tkr. 48.330)

- heraf intern ramme, der ikke er meddelt kunden tkr. 3.000	
Særskilt projektf finansiering v/Vibeholmsvej 17	21.233
+ nedbringelse af anlægslån jf. ovenfor	+26.567
Særskilt projektf finansiering i alt	47.800

Ansvarligt lån (overtaget for kr. 1)	10.000
--------------------------------------	--------

Pantsat af Main Road Invest ApS & Tavleholmsvej ApS

- tkr. 165.060 ejerpantebreve fordelt på 11 projektejendomme
- transport i ejendommens lejeindtægter (*)
- salgsfuldmagter, ejendommene
- transport i salgsprovenuier
- pantsætningsforbud, Negativ Pledge

Belåningsværdi af ejendommene baseret på nuværende udlejning + 50% af uudlejede, nuværende etm + værdi af byggeretter kr. 2.600/etm	131.400
---	---------

Merpotentiale efter færdigudvikling og fuld udlejning af
ejendommens byggeretter baseret på leje kr. 1.000/etm
kontor og kr. 500/etm kælder samt startforr. 6,5% p.a.
(merpotentiale ikke beregnet for ejendommene Tavleholmsvej 2
og Priorparken 220, ligesom eventuel værdi af udlejning af
p.t. uudlejede p-pladser ikke indgår i belåningsværdierne) 101.550

Transport i 2 gældsbreve l/Essex Invest A/S i alt kr. 2,0 mio.
sikret ved sekundært pant i ejerpantebreve pantsat til AMBK

- tkr. 47.800 ejerpantebrev i Vibeholmsvej 17,
bv baseret på startforr. 6,5% ved nuværende udlejning 47.800

Virksomhedspant/Pantsætningsforbud

- tkr. 5.000, virksomhedspant i Main Road Invest ApS
- tkr. 2.000, virksomhedspant i Tavleholmsvej ApS
- Pantsætningsforbud i Main Road Invest ApS
- Pantsætningsforbud i Tavleholmsvej ApS

Pantsatte aktier/anparter

- anparter i Main Road Invest ApS
- anparter i Tavleholmsvej ApS
- anparter i Oskar Jensen Ejendomme ApS
- anparter i P40C ApS
- anparter i Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS
- aktier i Oskar Jensen & Co A/S

Kautitioner

- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS
- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen & Co. A/S
- Selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Ejendomme ApS
- Selvskyldnerkaution fra P40C ApS
- Selvskyldnerkaution fra Tavleholmsvej ApS

Erklæringer m.v.

- Salgsfuldmægter vedr. projektejendomme og -selskaber

Indtrædelsesret i forkøbsrettaftaler

- Indtrædelsesret i aftale mellem Angelina og Henrik Wessmann vedrørende Henrik Wessmann's forkøbsret af anpartar i Wessmann Holding ApS
- Indtrædelsesret i aktionæroverenskomst fsv angår Wessmann Holding ApS's forkøbsret af anpartar i Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS fra Mazzoni Holding ApS og Nelander Projektudvikling ApS

(*) Nordea har pant i 2 af ejendommene (Hovedvejen 9 og Vibeholms Alle 19-23). Det er aftalt med Nordea, at huslejen fra disse ejendomme indsættes på konto i AMBK, men at huslejen overføres til Nordea på disse 2 ejendomme. Huslejen anvendes til betaling af ydelserne på Nordea lånene samt til ejendommenes sædvanlige drift.”

Ejendommen på Vibeholmsvej 17 blev solgt den 9. oktober 2009 for 27,6 mio. kr.

3.2.4.8 Nedskrivning af Main Road i 2009 og Finansiell Stabilitets vurdering heraf i foråret 2010.

Ifølge Amagerbankens rapport vedrørende nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser pr. 31. december 2009 var der pr. 30. juni 2009, pr. 30. september 2009 og pr. 31. december 2009 foretaget nedskrivning af engagementet med i alt 4 mio. kr. Tilsvarende fremgår det af opgørelse af Amagerbankens individuelle solvensbehov pr. 30. september 2009, at der pr. 30. september 2009 var foretaget nedskrivning af engagementet med 4 mio. kr.

Finansiell Stabilitet gennemgik i april 2010 Amagerbankens store engagementer. Det fremgår af skema udarbejdet i tilknytning til Finansiell Stabilitets notat af 20. april 2010, at Finansiell Stabilitet vurderede, at der var nedskrivningsbehov på mellem 150 og 200 mio. kr. på Main Road, idet Finansiell Stabilitet ville foretage en ”Tilpasning af sikkerhedsværdi til nom. pant”.

3.2.4.9 Management Summary af 22. april 2010. Forhøjelse af driftskreditte med 22 mio. kr.

Ved Management Summary af 22. april 2010 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Annette Hansen, blev der til Main Road ansøgt om forhøjelse af driftskreditrammen med 22 mio. fra 46,5 mio. kr. til 68,5 mio. kr. frem til april 2011. Det fremgår af stemplet på forsiden, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 27. april 2010. Det fremgår videre af påtegning på forsiden, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, at lånesagen blev bevilget skriftligt af bestyrelsen den 12. maj 2010. Af Management Summary'et fremgår bl.a.:

”Historie

Main Road Invest ApS (MRI) blev kunde medio 2008. Primo 2009 blev en rekonstruktion af Oskar Jensen Gruppen og MRI gennemført, hvorved MRI sammen med søsterselskabet P40C ApS blev isoleret i en ny koncernstruktur med det ny Oskar Jensen & Co. A/S som holdingselskab og administrator/udvikler af selskabernes ejendomme.

Main Road er et erhvervsområde i krydset Ring3/Hovedvejen i Glostrup (sydvest) p.t. omfattende 11 ejendomme efter senest frasalgt af 3 moderniserede og udlejede ejendomme. Karakteristisk er det, at Oskar Jensen & Co. A/S har opnået ny lokalplaner med forhøjelse af bebyggelsesprocenter til op til 150-200%. Gennem planlagt ny S-station bliver området gjort stationsnær.

P40C-ejendommene er i løbet af 2009/2010 søgt optimeret med henblik på salg, og i løbet af indeværende kvartal er det forventningen, at der indgås aftale om frasalgt af P40C's ejendomsportefølje samt køb af ny projektejendom. Særskilt ansøgning fremkommer i den forbindelse.

Oskar Jensen & Co. A/S' aktiviteter er efter aftale med banken udvidet til også at omfatte projektudvikling for en tidligere gren af Oskar Jensen Gruppen (Rambla-selskaberne), hvorved der med den nuværende personalesituation forventes at kunne genereres likviditet til dækning af administrationsselskabets løbende drift fra projekter, der ikke er finansieret af banken.

Det overordnede holdingselskab i koncernen, Wessmann Holding A/S er 100% ejet af Angelina Wessmann gift med direktør Henrik Wessmann.

Ansøgning

Der ansøges om ordinær forlængelse og samtidig forhøjelse af MRI's

- driftskreditramme fra 46,5 mio. kr. til 68.500.000 frem til april 2011

Forhøjelsen kr. 22,0 mio. er baseret på realiseret driftsunderskud i 1. kvartal 2010 ca. kr. 5 mio. samt kr. 2 mio. yderligere reserve, svarende til yderligere renteomkostninger ved 1 års rentestigning på 1%. I ansøgt indgår op til 3 mio. til projektudviklingsomkostninger. Likviditeten stilles til rådighed løbende.

Opnås der i perioden nye aftaler om udlejning og/eller salg vil separat ansøgning i den anledning blive fremsendt baseret på indgået aftale.

Projekterne

Efter frasalg af 2 projekter til Essex Invest samt salg af 1 projekt til PKA består MRI-porteføljen af 11 projektejendomme. Der arbejdes til stadighed fra Oskar Jensen & Co. A/S' side på nye emner til køb/salg; aktuelt er der tiltag på ejendommen Hovedvejen 519, Vibeholmsvej 18-20 og Vibeholmsvej 31/Evas Alle 24.

Jævnfør ovenfor vil der fremkomme separate ansøgning, når der foreligger aftaler.

Økonomisk udvikling

Jævnfør udkast til årsrapport havde MRI i 2009 en omsætning på 6,8 mio. Efter værdireguleringer kr. + 9,3 mio., avance vedr. salg af ejendomme incl. entreprisaftale kr. 6,4 mio. samt finansielle omkostninger kr. -21,9 mio. er resultat før skat på kr. -3,4 mio.

Resultat af kapitalandelen i datterselskabet Tavleholmsvej ApS indgår med kr. 0 i resultatet. Jf. udkast til årsrapport har Tavleholmsvej ApS i 2009 et resultat før skat på kr. +4,9 mio., efter værdiregulering kr. +5,0 mio.

Egenkapitalen i MRI udgør ultimo 2009 kr. 10,5 mio. jf. udkastet ud af en samlet balance på kr. 342,2 mio. Selskabets ejendomme er aktiveret til kr. 283,5 mio. og kapitalandelen i Tavleholmsvej ApS uændret til kr. 7,6 mio. Egenkapitalen i Tavleholmsvej ApS er jf. regnskabsudkastet opgjort til kr. 11,1 mio. ud af en samlet balance kr. 70,1 mio.

MRI er ud over banken finansieret ved realkreditlån hos Nordea i 2 ejendomme samt ved CHF-lån hos HSH Bank vedr. Tavleholmsvej. Nordea har indtil videre accepteret at finansieringen indestår, så længe lånene serviceres. For så vidt Tavleholmsvej, har HSH indstillet lånet til forlængelse.

Der er ikke udarbejdet koncernregnskaber.

Baseret på nuværende lejekontrakter og renteniveau, anslåede driftsomkostninger samt projektkomkostninger i niveau kr. 3 mio. anslås der at være et likviditetsbehov i niveau kr. 20-22 mio. frem til april 2011. Aftaler om nyudlejning vil påvirke finansierings- og likviditetsbehov positivt.

Risiko

Risikoen i engagementet er uændret

- at søgeperioden for opnåelse af lejekontrakter/salgsaftaler på udviklingsejendommene bliver for lang, eller at det ikke er muligt at identificere lejere overhovedet; i 2009 opnåedes salg af 2 færdigudviklede ejendomme og udlejning/salg af en udviklingsejendom
- at de foranstående kreditorer, Nordea Kredit og HSH Nordbank, ikke forlænger deres engagementer
- at de tilbageværende lejere i udviklingsejendommene fraflytter før nye lejere er fundet med deraf følgende reducerede lejeindtægter

Konklusion

Organisationen bag Oskar Jensen & Co. A/S er på plads og selskabet har fuld fokus på udviklingen af såvel Main Road-projektet, Pilestræde-ejendommene samt øvrige projekter i regi andre ejere eller aftale med banken.

For så vidt MRI er der behov for tid til at udvikle porteføljen. Det er ved de i 2009 realiserede salg dokumenteret, at der er interesse fra såvel lejere som investorer til området, men som følge af den nuværende markedssituation er det også dokumenteret, at der er lange beslutningsprocesser hos begge parter. Der er derfor ikke opnået det antal nyudlejninger i 2009, som var forventet. På baggrund af igangværende forhandlinger med potentielle lejere til flere af ejendommene er forventningen dog, at der minimum forventes indgået lejekontrakter for 3 ejendomme i 2010 med efterfølgende salg af ejendommene.

Driftsfaciliteten tages op i forbindelse med indgåelse af forventede nye lejekontrakter, dog senest primo januar 2011 på baggrund af projektets stade på det tidspunkt.

Bankens engagement med Main Road Invest ApS incl. ansøgte forhøjelse anses for at være på dækket basis indenfor beregnet belåningsværdi kr. 110 mio. samt potentiel merværdi/værdi af byggeretter ved færdigudvikling af projekterne kr. 134 mio. (excl. ekstra potentiale for så vidt Tavleholmsvej og Priorparken ved udnyttelse af byggeretter).

Engagementet betragtes som et projektudviklings- og afviklingsengagement, hvor den primo 2009 gennemførte rekonstruktion (herunder finansiering af Henrik Wessmann privat) ud fra en samlet vurdering fortsat anses som den bedste varetægelse af bankens interesser og de stillede sikkerheder.

Sikkerheder stillet af Henrik Wessmann privat er på baggrund af ejendommenes klare liebhaverstatus ikke optaget til værdi, idet bankens tilgodehavende i en tvangsrealisation dog vurderes at ville blive dækket indenfor en realisationsperiode på 6 måneder.”

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet den 19. maj 2010, at ansøgningen blev bevilget på skriftligt grundlag i uge 18. På mødet deltog samtlige bestyrelsesmedlemmer med undtagelse af Michael Nellemann Pedersen, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen.

3.2.4.10 Intern revisions revisionsprotokollat af 20. juli 2010 vedrørende perioderegnskabet for perioden 1. januar til 30. juni 2010

Pr. 31. december 2009 havde Amagerbanken foretaget nedskrivning på 4 mio. kr. på Main Road, jf. ovenfor. Pr. 30. juni 2010 tilbageførte Amagerbanken nedskrivningen på de 4 mio. kr., således at der ikke længere var nedskrevet på engagementet. Af intern revisions protokollatet fremgår således:

”...

Engagement før fradrag 30. juni 2010	Nedskrivning 30.06.2010	Nedskrivning 31.12.2009	Periodens driftsvirkning
---	----------------------------	----------------------------	-----------------------------

14. Main Road Invest	398	0	4	-4
...”				

3.2.4.11 Sikkerheder, herunder kautioner

Som led i restruktureringen af Oskar Jensen Gruppen A/S og Oskar Jensen Holding ApS fastlagde Amagerbanken i et tilsagnsbrev af 22. januar 2009 vilkårene for fortsættelsen af engagementerne med Main Road Invest ApS og P40C ApS. Amagerbanken stillede herunder krav om yderligere sikkerhedsstillelse i form af bl.a. krydsselvskyldnerkaution mellem P40C ApS og Main Road Invest ApS og Tavleholmsvej ApS m.fl. Af brevet fremgår bl.a.:

”...

Derudover stilles krav om følgende yderligere sikkerheder for begge engagementer [Main Road og P40C]:

- Sikkerheder stillet af og for Main Road Invest ApS og Tavleholmsvej ApS skal tillige tjene til sikkerhed for bankens engagement med P40C ApS
- Sikkerheder stillet af og for P40C A/S skal tillige tjene banken til sikkerhed for engagement med Main Road Invest ApS og Tavleholmsvej ApS.
- Kryds-selvskyldnerkaution mellem Main Road Invest ApS, Tavleholmsvej ApS og P40C ApS
- Primær pant og salgsfuldmagt i selskabskapitalerne i følgende selskaber (skal noteres i anparts-/aktiebogen):
 - Oscar Jensen Ejendomsudvikling ApS
 - Oskar Jensen & Co. A/S
 - Oskar Jensen Ejendomme ApS
- Selvskyldnerkaution fra følgende selskaber således alle selskaber kautionerer for hinanden:
 - Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS, cvr-nr. 30617401
 - Oskar Jensen & Co. A/S, cvr-nr. 30805747
 - Oskar Jensen Ejendomme ApS, cvr-nr. 25113446
 - P40C ApS, cvr-nr. 73399017.
 - Main Road Invest ApS, cvr-nr. 27713440
 - Tavleholmsvej ApS, cvr-nr. 27908608
- Transport i optionsaftalen mellem Angelina & Henrik Wessmann.
- Transport i Wessmann Holding ApS's forkøbsret jævnfør aktionæroverenskomsten. Forkøbsretten skal noteres i aktiebogen og af Mazzoni Holding ApS og Nelander Projektudvikling ApS

...

Tiltrædelse af tilbuddet imødeses inden den 6. februar 2009”

Af en bevillingsansøgning dateret den 13. april 2010 omhandlende en supplerende garanti på 690.500 til Main Road i forbindelse med salg af ejendommen Vibeholmsvej 17 fremgår en kautionsoversigt:

”

Sikkerheder kautionsoversigt

Kautionist	Omfang	Konto	Type	Hæftelse	Begr. til	Bel.værdi
0027713440 Main Road Invest ApS (debitor)						
0025113446 Oskar Jensen Ejendomme ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0027908608 Tavleholmsvej ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030617401 Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030805747 Oskar Jensen & Co. A/S		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0073399017 P40C ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030805747 Oskar Jensen & Co. A/S (debitor)						
0025113446 Oskar Jensen Ejendomme ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0027713440 Main Road Invest ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0027908608 Tavleholmsvej ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030617347 Wessmann Holding ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030617401 Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0073399017 P40C ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
2008681352 Angelina Wessmann Jensen		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
2108580685 Henrik Wessmann Jensen		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0073399017 P40C ApS (debitor)						
0025113446 Oskar Jensen Ejendomme ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0027713440 Main Road Invest ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0027908608 Tavleholmsvej ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030617347 Wessmann Holding ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030617401 Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
0030805747 Oskar Jensen & Co. A/S		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
2008681352 Angelina Wessmann Jensen		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0
2108580685 Henrik Wessmann Jensen		Kunde	Selvskyldnerkaution	Solidarisk	100,00 %	0

”

3.2.5 Tabsopgørelse

Vedrørende FS Finans III A/S' tabsopgørelse for Main Road-engagementet henvises der til FS Finans III A/S' tabsopgørelse i det sammenfattende processkrift, der er gengivet nedenfor.

3.2.6 Det efterfølgende forløb med Main Road

På tidspunktet for Amagerbankens konkurs ejede Main Road 11 ejendomme.

Den ny ledelse i Amagerbanken v/bestyrelsesformand Niels Heering og administrerende direktør Steen Hove afgav den 31. marts 2011 redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010. I redegørelsen er anført:

”Den nye ledelse gennemgik også nøje de sikkerheder, der var stillet for engagementer, herunder værdimæssigt og om fornødne sikringsakter var foretaget. Den nye ledelse måtte i en række tilfælde konstatere, at sikkerhederne var værdiløse, havde en meget lavere værdi end forudsat eller slet ikke var til stede som følge af manglende foretagelse af sikringsakter.

...

Den nye ledelse måtte også konstatere, at den tidligere ledelse i sikkerhedsopgørelsen i et engagement havde indregnet 135 mio. kroner som sikkerhed med følgende tekst: ”merpotentiale efter færdigudvikling og udlejning af ejendommens byggeretter”. Den angivne sikkerhed forudsatte således, at projektet blev færdigudviklet, at projektet blev udlejet, at Amagerbanken bevilgede en byggekredit på 330 mio.

kroner, at byggeriet blev gennemført indenfor den afsatte tid og økonomi og at projektet herefter kunne sælges med den kalkulerede fortjeneste på 135 mio. kroner. Den nye ledelse forkastede denne sikkerhedsopgørelse som værende helt urealistisk og der blev af den nye ledelse nedskrevet 242 mio. kroner på engagementet.”

Main Road gik konkurs den 14. november 2012. Dividenden blev på 0.

3.3. P40C

3.3.1 Bevillinger i 2008 og juni 2009

3.3.1.1 Management Summary af 17. april 2008. Kredit på 10,77 mio. kr.

Ved Management Summary af 17. april 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per Kirk-Andersen, blev der til P40C ansøgt om en kredit på 10,77 mio. kr. med årlige genforhandlinger. Det fremgår af stemplet på forsiden heraf, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 16. april 2008, og at det blev behandlet og bevilget på Kreditkomitémøde den 21. april 2008. På stemplet er det med håndskrift påført, at det skal tilstræbes, at renter der ikke dækkes af afkastet, betales årligt forud. Af Management Summary'et fremgår:

”Baggrund

P40C A/S (tidligere Scribona Danmark A/S) blev oprindeligt købt ind i Oskar Jensen Gruppen for at kunne udnytte et skattemæssigt underskud på tkr. 240.000. Ejendommen Pilestræde 40 C blev købt for at bibeholde retten til det skattemæssige underskud. Ejendommen Pilestræde 40C blev på købstidspunktet belånt med tkr. 25.000. Der sker nu som planlagt en refinansiering.

Kapitalfremskaffelse

tkr. 20.153 1. prioritet realkreditlån i BRF (Lånetilbud foreligger)

tkr. 10.770 2. Prioritet lån i AMBK.

tkr. 30.923 I Alt

Ansøgning

- tkr. 10.770 kredit med årlige genforhandlinger. Ejendommens drift vil køre via kreditten.

Sikkerheder:

- 2. prioritets pant i ejendommen, næst efter BRF tkr. 20.153.
- Kaution af Oskar Jensen Holding ApS

Ejendommen

Centralt beliggende ejendom beliggende Pilestræde 40 C, Ejendommen indeholder i alt 1.454 kvm, heraf 184 kvm kælderareal. Der er 11 lejemål (erhverv) kontor. Lejen andrager i gns. kr. 1.630 ved fuld udlejning. Driften på ejendommen er pt. negativ med ca. tkr 636 årligt på grund af tomgang, dermed kan driften ikke bære finansieringsomkostningerne. Årsagen til det tomme lejemål er, at kunden vil ændre lejemålet fra erhverv til minimum to boliger, for at få nulstillet en pligt Oskar Jensen Holding Gruppen har overfor kommunen til at etablere to erstatningsboliger. Det er planen at afhænde ejendommen derefter.

Årsagen til, at sagen indstilles er det faktum at der i selskabet er et tab til fremførsel på ca. tkr. 240.000, der ved udnyttelse vil frembringe yderligere likviditet til koncernen. Tabet på driften er altså en præmie, der betales for at kunne beholde det skattemæssige underskud i koncernen indtil eksisterende ejendom afhændes og ny ejendom skydes ind i selskabet.

Økonomisk udvikling

Oskar Jensen Holding ApS havde i 2006 en balance på tkr. 1.153.853 primært baseret på ejendomme tkr. 993.089, kapitalandele tkr. 104.820 og likvider tkr. 34.895.

Regnskabet for P40C A/S indeholder en del resterende driftsposter fra Scribona tiden, det er derfor ikke muligt at kommentere på udviklingen i tal og niveau angående indtjening og egenkapital. Det kan dog af regnskabet ses efter kapital nedsættelse vil det eneste væsentlige aktiv være ejendommen taget op til tkr. 30.161.

Risiko

Drift: Ejendommen vil med den finansierede gæld skulle have tilført likviditet fra moderselskabet til dækning af rentebetalingerne. Dette er afdækket af kaution fra koncernforbundne selskaber.

Realisering af pantet: I tilfælde af at pantet ikke realiseres til en pris der kan inddække lånet vurderes det, at restprovenuet kan hentes via kaution fra moderselskabet.

Konklusion

Ansøgte indstilles til bevilling og baseres på følgende:

- Finansieringen forventes at blive af kortvarig karakter, idet det er planlagt at ejendommen skal afhændes efter etablering af boligerne.
- Kaution fra Oskar Jensen Holding ApS”

3.3.1.2 Management Summaries af 8. december 2008 og 10. juni 2009.

Pilestræde 35 var en investeringsejendom på 1.627 m², som indeholdt boliger, butikker og kontorarealer. Pilestræde 35 var tidligere ejet af Erik Vestergaard-Jensen, som blev erklæret konkurs den 10. oktober 2008. Amagerbanken havde oprindeligt finansieret Erik Vestergaard-Jensens køb af Pilestræde 35.

Efter Erik Vestergaard-Jensens konkurs sendte Per Kirk-Andersen, Erhvervsafdelingen, den 27. november 2008 en mail til Jørgen Brændstrup angående Main Road, hvori også indgik overvejelser om ejendommen i Pilestræde 35. Af mailen fremgår bl.a.:

”...

Hvilken vej skal vi vælge?? Hvis mødet i morgen ikke giver noget, synes jeg at vi skal overveje modellen med at placere MainRoad & P40C under Wessmann og lave en aftale med ham. I dette selskab kunne den anden Pilestræde ejendom [Pilestræde 35] også placeres.”

Efterfølgende blev der indledt drøftelser med Oskar Jensen Gruppen om overtagelse af Pilestræde 35, hvilket bl.a. fremgår af Per Kirk-Andersens mail af 3. december 2008 til Henrik Wessmann Jensen og Michael Mazzoni, hvoraf fremgår bl.a.:

”Som aftalt på vort møde tidligere i dag, sendes de aftalte ”opgaver”.

P40C A/S

- *Salgsfuldmager sendes til underskrift som aftalt
- *Info på Pilestræde 35 sendes.
- *Betaling til Scribona Sverige på ca. 3,3 mio. kr. undersøges.
- *De skattemæssige aspekter undersøges, herunder et evt. salg af selskabet.
- *Handlingsplan for ejendommen Pilestræde 40C”

Ved skøde af 28. juli 2009 blev ejendommen overtaget af P40C fra konkursboet efter Erik Vestergaard-Jensen, mod at P40C overtog gælden til banken på ca. 27 mio. kr. I den forbindelse ansøgte P40C først om en forhøjelse af en kredit med 6 mio. kr. samt en garanti, som det fremgår af Management Summary af 8. december 2008, som redegjort for ovenfor under afsnittet om Main Road.

Amagerbankens sikkerheder er beskrevet i det omtalte Management Summary samt i rekapitulatio-
nen af 8. december 2008.

Siden ansøgte P40C om en forhøjelse af driftskreditter med samlet 21 mio. kr. samt frigivelse af et
indestående på en sikringskonto, hvilket fremgår af Management Summary af 10. juni 2009, som
redegjort for ovenfor under afsnittet om Main Road.

3.3.2 Bevillinger i september og oktober 2009 samt maj og juni 2010

3.3.2.1 Management Summary af 26. august 2009

P40C ansøgte om en forhøjelse af projektfinansieringsrammen på 7 mio. kr. vedrørende Pilestræde
40C, som det fremgår af Management Summary af 26. august 2009, som redegjort for ovenfor un-
der afsnittet om Main Road.

3.3.2.2 Management Summary af 24. september 2009. Bl.a. kredit på 22 mio. kr. til køb af ejendom- men Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1A-C

I Management Summary af 24. september 2009 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Per
Kirk-Andersen, blev der til P40C ansøgt om en kredit på 22 mio. kr. til køb af ejendommen Pile-
stræde 40 A-B/Sværtegade 1A-C samt en projektfinansieringsramme på 17 mio. kr. omhandlende
samme ejendomme. Samtidig skulle den tidligere bevilgede projektfinansieringsramme på 7 mio.
kr. vedrørende Pilestræde 40C udgå.

Der foreligger to udgaver af forsiden af Management Summary'et af 24. september 2009. På den
ene udgave fremgår det af stemplet på forsiden, at ansøgningen blev modtaget på Kreditkontoret
den 24. september 2009 og at den blev behandlet på Kreditkomitémøde den 25. september 2009,
samt sendt til bestyrelsen. Jørgen Brændstrup har endvidere skrevet under på forsiden, på følgende:
"Ovenstående lånesag er skriftligt bevilget af bestyrelsen i.h.t. modtagne telefax med nedenstående
evt. supplerende bevillingskommentarer: Bevilget den 02.10.09". På den anden udgave af forsiden
af Management Summary'et fremgår det ikke, at ansøgningen har været under behandling i Kredit-
komitéen.

Af Management Summary'et fremgår bl.a.:

”

I forbindelse med udviklingen af ejendommen Pilestræde 40C har der været dialog med ejerne af nabo-
ejendommen – Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C (ejet af C.W Obel) og Sværtegade 3 (ejet af CA-A
kasse). Der er mulighed for at købe Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C af C.W Obel for tkr. 20.000.
CA har fået tilbudt tkr. 16.500 for Sværtegade 3, som de endnu ikke har taget stilling.

Nærværende ansøgning omhandler finansiering til køb af Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C samt en
projektfinansieringsramme til Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C.

Ansøgning: P40C ApS som låntager:

1. Kredit	kr. 22.000.000 køb af Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C
2. Projektfinansieringsramme	kr. 17.000.000 vedr. Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C

Samtidig udgår projektfinansieringsramme tkr. 7.000 vedrørende Pilestræde 40C.

Nuværende sikkerhedsstillelser udvides til at omfatte følgende ny sikkerhedsstillelse:

- kr. 21,0 mio. ejerpantebrev i ejendommen Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C, forhøjes når
projektfinansieringsrammen benyttes.

Der er i dag tinglyst et Nykredit realkreditlån i 40 A-B/Sværtegade 1 A-C på tkr. 10.180. Der vil blive ansøgt om gældsøvertagelse på dette lån. Såfremt der opnås gældsøvertagelse, vil den ansøgte kredit blive nedskrevet med restgælden på Nykreditlånet og ejerpantebrevet vil således respektere Nykreditlånet. Den ansøgte kredit dækker køb, købsomkostninger og det likviditetsmæssige underskud det første år.

Relation

Det nye udviklingsselskab Oskar Jensen & Co A/S var efter rekonstruktion i januar 2009 ultimativt ejet af Angelina Wessmann med ejerandel på 60%, hvor de øvrige 40% ejes af Michael Mazzoni med 20% og Troels Nelander med 20%. Ejerstrukturen i koncernen ændres imidlertid nu, idet Michael Mazzoni og Torben Nelander, udtræder som ejere, hvorefter Angelina Wessmann via Wessmann Holding A/S vil blive 100% ejer af hele koncernen.

Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C:

Fredet erhvervs- og boligudlejningsejendom beliggende på hjørnet af Pilestræde og Sværtegade. Ejendommen kaldes "Glargaarden". Ejendommen handles til tkr. 20.000, svarende til et afkast på 4,96%. Ejendommen indeholder i alt 1.183 kvm, fordelt med 177 kvm butikker (2 lejemål), 644 kvm kontor (1 lejemål) og 362 kvm bolig (2 lejemål). Ejendommen er fuldt udlejet til en årlig bruttoleje på tkr. 1.183 og en nettoleje på tkr. 991.

Det er hensigten at udvikle ejendommen, således der på erhvervsarealerne opnås markedslejen. Det er planen, fortsat at have 2 butikslejemål, men at konvertere ca. 210 kvm fra det nuværende kontorareal til butiksareal, således at butiksarealet bliver på 387 kvm i alt og kontorarealet bliver således på 210 kvm.

Der er i dag 2 boliglejemål på i alt 362 kvm, hvor gennemsnitslejen andrager kr. 345 pr. kvm. For disse boliger er det planen, enten at varsle til markedsleje og/eller at opdele det store lejemål på 206 kvm i 2 og/eller udstykke disse i ejerlejligheder og sælge disse 2/3 lejligheder.

Der budgetteres med en markedsleje på butikkerne på kr. 6.500 pr. kvm, dog kr. 3.000 pr. kvm på det nuværende kontorareal der konverteres. For kontorarealet forventes en leje på kr. 1.425 pr. kvm. For boligerne er der budgetteret med en leje på kr. 550 pr. kvm. De samlede ombygningsomkostninger er budgetteret til tkr. 17.000. Den samlede anskaffelse på ca. tkr. 39.000 vil ved den budgetterede leje give et afkast på ca. 6,46%. Det forventes at ejendommen kan sælges til et afkast på minimum 5%, hvorfor avancen forventes at blive ca. tkr. 11-12.000.

Såfremt denne projektplan ikke kan gennemføres og ejendommen fortsætter i nuværende stand og med nuværende udlejning, vil der være mulighed for at varsle både en huslejestigning til markedsleje og en manglende varsling vedrørende skatter og afgifter. Kunden vurderer at nettolejen kan øges med ca. tkr. 842 til tkr. 1.833. En varsling til markedslejestigningen vil dog først være fuldt effektueret efter 4 år. Ved et afkast på 5% øges værdien med ca. tkr. 16.848 såfremt nettolejen efter varsling vil andrage minimum tkr. 1.833.

Ejendommen vil på købstidspunktet have et likviditetsmæssigt underskud på ca. tkr. 330 p.a. ud fra den gældende leje og drift. Den ansøgte finansiering dækker udover køb og købsomkostninger også det likviditetsmæssige underskud i minimum 1 år.

Pilestræde 40

Den indgåede lejekontrakt med Mensch A/S kan ikke gennemføres, idet de nødvendige tilladelser fra Kulturarvstyrelsen ikke kan opnås.

I budgettet arbejdes der fortsat med, at ejendommen i sin helhed skal udlejes til kontor til en leje på kr. 1.425 pr. kvm, svarende til vilkårene i Mensch kontrakten. Der arbejdes dog på nuværende tidspunkt

med at få etableret et restaurationslejemål i kælder/stueniveauet og lave et gårdmiljø med diverse boder. Det vil således være muligt at få en højere leje end ved kontorudlejning på disse arealer.

Der forventes uændret et driftsunderskud/ombygningsbudget i niveauet ca. tkr. 13.000.

Der arbejdes med diverse lejeemner på begge ejendomme. På Pilestræde 40 A-B er forhandlinger langt med Noir, der ønsker det ene butikkslejemål og hele kontorarealet til de budgetterede lejeniveauer. Det skal bemærkes, at Henrik Wessmann har en ejerandel i Noir på ca. 5% og Angelina Wessmann har en ejerandel på ca. 14% og derudover sidder Henrik Wessmann i bestyrelsen. På Pilestræde 40C arbejdes der ligeledes med nogle konkrete emner til restaurationslejemålet.

Risiko

- At der ikke kan indgås lejekontrakter på de budgetterede lejeniveauer
- At ombygningsbudgettet ikke kan gennemføres til de forventede priser

Handlingsplan

Opfyldelse af lejekontrakterne og salg af ejendommene bedst muligt indenfor en tidshorisont på 1-12 måneder.

Konklusion

Der er uændret fuld fokus på udvikling af Main Road – projektet samt de 2 nuværende ejendomme i Pilestræde 35 og 40C, men der er fortsat behov for tid til at udvikle porteføljen.

Det er dokumenteret, at der er interesse fra såvel lejerne som investorer til begge områder, men som følge af den nuværende markedssituation er det også dokumenteret, at der er lange beslutningsprocesser hos begge parter.

På Pilestræde 35 – ejendommen arbejdes der pt. med en mulig investor til projektet til en pris på ca. tkr. 60.000.

Det vurderes, at med købet af Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C øges muligheden for at tiltrække og sammensætte de rigtige lejere på begge ejendomme og denne mulighed øges såfremt CA vælger at sælge ejendommen Sværtegade 3 til den tilbudte pris på tkr. 16.500. På salgssiden opnås en yderst interessant pakke.”

Ligesom i de to Management Summaries af 9. juni 2009 og 26. august 2009 (se afsnittet ovenfor om Main Road) er der også i Management Summary’et af 24. september 2009 (i afsnittet ”Rekapitulation”) opereret med et såkaldt merpotentiale under Amagerbankens sikkerheder, idet ejendommene pantsat af Main Road og Tavleholmsvej ApS er opgjort med en værdi i form af et merpotentiale på i alt ca. 101 mio. kr. Det fremgår videre, at engagementet oversteg Amagerbankens sikkerheder med et beløb på ca. 40 mio. kr.

Af referatet af bestyrelsesmødet den 2. oktober 2009, hvori samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen, fremgår bl.a.:

”Kreditandragender

Main Road/Pilestræde

Jørgen Brændstrup præsenterede sagen og beskrev potentialet. Der var opmærksomhed om, at engagementet ikke må stige, så der skulle helst foreligge aftale om, at Pilestræde 35 var solgt. Endelig beslutning overlades til formanden og direktionen. Der blev givet en kort orientering om øvrige ejendomme i Main Road engagementet.”

3.3.2.3 P40C's erhvervelse af Sværtegade 3 og Nørrebrogade 66C samt salg af Pilestrædejendomme

I efteråret 2009 blev der mellem P40C og Ejendomsselskabet Norden af 2008 P/S (herefter "Norden") ført forhandlinger om salg af P40C's ejendomme i Pilestræde og Sværtegade til Norden og P40C's køb af Nordens ejendom på Nørrebrogade 66C.

Den 26. marts 2010 indgik P40C og Oskar Jensen Ejendomme ApS en rammeaftale med ejendomsselskabet Norden, hvorefter P40C/Oskar Jensen Ejendomme ApS købte ejendommen Nørrebrogade 66C mod samtidigt salg af Pilestræde 35, Pilestræde 40 A-B, Pilestræde 40 C og Sværtegade 3 til Norden. Det fremgår af aftalen, at P40C/Oskar Jensen Ejendomme ApS skulle betale 285 mio. kr. for Nørrebrogade-ejendommen, og at Norden skulle betale 79 mio. kr. for ejendommen Pilestræde 35 og 101 mio. kr. i foreløbig købesum for de resterende ejendomme (Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C, Pilestræde 40C og Sværtegade 3), og med mulighed for en tillægskøbesum på 55 mio. kr. for de resterende ejendomme.

3.3.2.4 Management Summary af 25. april 2010 om mellemfinansieringsramme vedr. Sværtegade 3

Som det fremgår ovenfor, indgik ejendommen Sværtegade 3 i rammeaftalen af 26. marts 2010 med ejendomsselskabet Norden. P40C havde behov for en mellemfinansieringsramme til købet af Sværtegade 3, som i umiddelbar forlængelse af købet skulle videresælges til ejendomsselskabet Norden.

Ved Management Summary af 25. april 2010 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Annette Hansen, blev der til P40C ansøgt om en efterbevilling af mellemfinansieringsrammen på 20,5 mio. kr. frem til den 1. september 2010 vedrørende ejendommen Sværtegade 3. Af stemplet på forsiden fremgår, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 27. april 2010. Af påtegning på forsiden fremgår: "Ovenstående lånesag blev skriftligt behandlet af bestyrelsen i.h.t. modtagne telefaks med nedenstående evt. supplerende kommentarer:" Der er videre anført: "Henstår 12/5-2010". Af Management Summary'et fremgår bl.a.:

"...

Ansøgning

P40C ApS har indgået en rammeaftale mellem Ejendomsselskabet Norden, hvor P40C ApS køber ejendommen Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8, København og samtidig sælger ejendommene Pilestræde 35A/Kronprinsessegade 16, Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C, Pilestræde 40C og Sværtegade 3, København til Ejendomsselskabet Norden. Overtagelsesdagen er aftalt til 1. juni 2010.

P40C ApS har med henblik på videresalg straks indgået betinget købsaftale med CA A-kasse om købet af Sværtegade 3 for kr. 20 mio. kr. kontant.

Der ansøges i den forbindelse om efterbevilling af

- mellemfinansieringsramme kr. 20,500.000 frem til 1. september 2010

Rammen søges til dækning af købesum samt handelsomkostninger og skal kunne udnyttes som garanti-stillelse/kredit. Ejendommen skal iht. rammeaftalen med Norden overtages af Norden pr. samme dato som P40C erhverver den.

Sikkerhedsstillelse:

- transport i provenu fra Norden-handlen
- transport i krav mod sælger, såfremt sælgers forhold gør, at handlen ikke kan effektueres

Som led i handlen med Norden indgås udviklingsaftale med køber, hvor P40C ApS påtager sig at udvikle, istandsætte og udleje P40C/P40AB/S1/S3 i en 2 årig periode fra overtagelsesdagen. Ejendommen handles til et afkast på 5%, beregnet til i alt kr. 156 mio., hvoraf kr. 101 mio. er en fast købesum og de 55 mio. henstår som en tillægskøbesum afhængig af, hvilken nettoleje der er opnået på ejendommene efter 2 år.

Tillægskøbesummen frigives løbende i rater, baseret på gennemførelse af arbejder for opfyldelse af indgåede lejekontrakter, og der vil derfor kunne forventes at opstå likviditetsbehov i større eller mindre omfang, afhængig af hvorledes Norden kan acceptere frigivelser i forhold til rateplaner i henhold til indgåede entrepriseaftaler. Der vil fremkomme separat ansøgning, såfremt behovet opstår.

Salget til Norden

i tkr.	Pilestræde 35	Øvrige, p.t.	Øvrige, færdigudviklede
Lejeindtægter			7.602
Henlæggelser, betalt af lejere			232
Omkostninger, vedligehold/adm			(202)
Nettoleje			7.632
Forrentningskrav		5,00%	5,00%
Salgspris		-	152.645
Depositum			3.541
Salgspris, i alt	79.000	101.000	156.186
Tillægskøbesum			55.186
Aktuel finansiering, realkredit, ca.	(28.500)	(20.750)	
Aktuel finansiering, bank, ca. *)	(39.500)	(57.500)	
Projektfinansiering, budget	-		(51.018)
Provenu	11.000	22.750	4.168
Egne honorarer	-	-	3.791
Provenu, i alt	11.000	22.750	7.959
Provenu, nu *)		33.750	
Provenu, på sigt			7.959

Ved effektivering af handlen med Norden vil Pilestræde-ejendommene generere et provenu i niveau kr. 33-34 mio. straks og yderligere i niveau kr. 8,0 mio., såfremt der indenfor de kommende 2 år kan opnås lejekontrakter, der opfylder lejeforventningerne og entrepriseaftaler, der ligger indenfor budgetrammen for ombygning. Provenuer (*) anvendes til styrkelse af det nuværende koncernengagement, samlet ca. 130 mio.

Risiko

At handlen med Norden ikke gennemføres, og at P40C der skal stå for videreudviklingen af ejendommene, incl. den nyindkøbte, for egen regning. Worst case understøtter ejendommen, at der besiddes en samlet bebyggelse.

Norden har gennemført due diligence og accepterer handlen.

Konklusion

Aftalen med Norden understøtter billedet af prisniveauet i Københavns City – samtidig med, at Nørrebrogade-projektet ligger centralt i Oskar Jensen & Co.'s kompetencefelt. Samlet vurderes aftalen om salg/køb som en styrkelse og understøttelse af engagementet.

Ansøgte indstilles til bevilling.”

Ligesom det var tilfældet i Management Summary'et af 24. september 2009 (ovenfor) blev der også i dette Management Summary opereret med et såkaldt merpotentiale under Amagerbankens sikkerheder, idet ejendommene pantsat af Main Road og Tavleholmsvej ApS var opgjort med en værdi i form af et merpotentiale på i alt ca. 135 mio. kr. Det fremgår af Rekapitulationen af 26. april 2010, som var en del af Management Summary'et.

Det fremgår af rekapitulationen på side 5, at Amagerbankens engagement med P40C den 26. april 2010 var på 110 mio. kr.

3.3.2.5 Management Summary af 23. juni 2010. Køb af Nørrebrogade 66C

Ved Management Summary af 23. juni 2010 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Henning Nørsgaard, blev der til P40C ansøgt om en kreditramme på 90 mio. kr. til køb af ejendommen Nørrebrogade 66C/Meinungsgade 6 og 8, ligesom der blev ansøgt om en kreditramme på 25 mio. kr. til midlertidig finansiering af ejendommen. Det fremgår af stemplet på forsiden, at ansøgningen blev modtaget på Kreditkontoret den 23. juni 2010, og at den blev bevilget af bestyrelsen den 28. juni 2010. Det fremgår af ansøgningen, at denne skulle ses i sammenhæng med Amagerbankens engagement vedrørende Pilestrædeejendommene og P40C, idet bankens daværende engagement på 110 mio. kr. ville blive indfriet fuldt ud i forbindelse med samtidigt salg af Pilestrædeejendommene. Af dette Management Summary fremgår endvidere bl.a.:

Af ansøgningen fremgår:

”Baggrund

Main Road Invest ApS (MRI) blev kunde medio 2008. Primo 2009 blev en rekonstruktion af Oskar Jensen Gruppen og MRK gennemført, hvorved MRI sammen med søsterselskabet P40C ApS blev isoleret i en ny koncernstruktur med det ny Oskar Jensen & Co. A/S som holdingselskab og administrator/udvikler af selskabernes ejendomme.

I løbet af 2009 har selskabet solgt 3 ejendomme i regi MRI og købt 1 ejendom i regi P40C. P40C-ejendommene er i løbet af 2009/2010 søgt optimeret med henblik på salg.

Der er nu indgået en rammeaftale mellem Ejendomsselskabet Norden og P40C ApS, hvor P40C ApS' køber ejendommen Nørrebrogade 66C/Meinungsgade 6 og 8, København og samtidig sælger ejendommene Pilestræde 35A/Kronprinsensgade 16, Pilestræde 40A-B/Sværtegade 1 A-C, Pilestræde 40C og Sværtegade 3, København. Overtagelsesdagen er aftalt til 1. juli 2010.

Ejendommen Nørrebrogade 66 købes for tkr. 285.000. Der er et betydeligt udviklingspotentiale i ejendommen, og over de kommende 2 år er der afsat tkr. 205.500 i projektudviklingsomkostninger for at optimere ejendommen med henblik på salg. Som et led i aftalen stiller ejendomsselskabet Norden en lejaranti på tkr. 10.000 overfor P40C ApS, hvilket tilsikrer en tilfredsstillende likviditet i udviklingsperioden.

Som et led i P40C ApS' salg af ejendommene Pilestræde 40A-B/Sværtegade 1 A-C, Pilestræde 40C og Sværtegade 3 er der samtidig indgået en udviklingsaftale med Ejendomsselskabet Norden, hvor P40C ApS påtager sig at udvikle, istandsætte og udleje udviklingsejendommen i perioden fra overtagelsesdagen 1. juli 2010 til 1. juni 2012. Udviklingsejendommene handles til et afkast på 5% og til sikkerhed for den forventede tillægskøbesum deponerer Ejendomsselskabet Norden tkr. 55.000 på en sikringskonto i Amagerbanken. Købesummen er aftalt til tkr. 101.000 + ovennævnte tillægskøbesum tkr. 55.000 – maksimalt tkr. 156.000. Provenuet til P40C ApS opgjort alene ud fra et salg til tkr. 101.000 forventes at andrage tkr. 35.000. Hertil kommer en "upside" til P40C ApS i relation til udviklingsaftalen

Ansøgning

P40C ApS som låntager:

- Kr. 90.000.000 kreditramme til køb af ejendommen Nørrebrogade 66C/Meinungsgade 6 og 8, København. Rammen genforhandles årligt første gang den 1. juli 2011. Det forudsættes at der kan opnås en tilfredsstillende 1. prioritets finansiering på minimum kr. 175.000.000.
- Kr. 25.000.000 kreditramme som midlertidig finansiering i forbindelse med købet af ejendommen Nørrebrogade 66 C/Meinungsgade 6 og 8, København. Kreditten indfries i forbindelse med afregning af provenu i forbindelse med salget af ejendommen Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C, Pilestræde 40 C og Sværtegade 3.

Som ny sikkerhed indlægges:

- Kr. 140.000.000 ejerpantebrev med 2. prioritets pant i ejendommen Nørrebrogade 66C/Meinungsgade 6 og 8, København, næstefter 1. prioriteten kr. 175.000.000
- Transport i diverse fordringer i forbindelse med ejendomshandlerne
- Transport i samtlige lejeindtægter
- Transport i lejegaranti kr. 10.000.000 fra Ejendomsselskabet Norden samt provenu ved salg af Pilestræde-ejendommene, min. kr. 25 mio.

Ejendommen Nørrebrogade 66

Ejendomskomplekset er beliggende overfor Assistens Kirkegård på strækningen mellem søerne og Nørrebros Runddel og har udover Nørrebrogade adgang fra Meinungsgade og Guldbergsgade. Ejendommen består af en række bygninger opført i perioden 1880 til 1993 i forskellig højder. Området er attraktivt og tæt på Sankt Hans Torv på Nørrebro. Ved udbygningen af Metroens City-ring vil området endvidere blive stationsnært. Væsentlige lejere i dag er Empire Bio, IBIS, Arbejdermuseet, A-pressen og Dansk Musikerforbund. Ejendommen skal udvikles i etaper, og debitor har i sine budgetter selv indlagt en opdeling i 4 delprojekter.

...

Ejendommen indkøbes til en forrentning på 3,25% med den nuværende udlejning, som dog kompenseres af en lejegaranti fra sælger på tkr. 5.000 de første 2 år, hvilket bringer forrentningen op på 5,27%, hvilket er acceptabelt for en velbeliggende projektudviklingsejendom centralt i København.

<i>Drift for hele ejendommen i DKK 1.000</i>	År	2010	2011
...			
Årets resultat		-4.710	-4.519
...			
<i>Likviditetsbudget for hele ejendommen i DKK 1.000</i>			
Årets resultat		-4.710	-4.519
...			
Lejegaranti		<u>5.000</u>	<u>5.000</u>
Årets resultat efter afdrag		290	481
Akkumuleret likviditet		290	771

Ovennævnte beskriver likviditeten i ejendommen som en "worst case" scenarie, hvor der imod forventning ikke sker udvikling af ejendommen/udskiftning af lejere de næste 2 år, men hvor de nuværende lejeaftaler fortsætter uændret. Lejegarantien fra ejendomsselskabet Norden sikrer dog en tilfredsstillende likviditet i denne periode.

Ejendommen Nørrebrogade 66 skal dog betragtes som en projektudviklingsejendom med et betydeligt udviklingspotentiale. Allerede i den første delperiode frem til 30.11.2010 forventes der indgået nye lejekontrakter, og ifølge de forelagte budgetter vil nettohuslejen kunne hæves betydeligt over de kommende 2 år, hvilket med en indlagt forrentningsprocent 5,75% betyder, at ejendommen til sin tid kan sælges for tkr. 580.000.

Af fremtidige potentielle ankerlejere nævntes offentlige uddannelsesinstitutioner, som søger en bynær placering tæt på offentlig transport. Der vil endvidere blive arbejdet på at finde lejere, som kan understøtte/forbedre det helt specielle miljø der pt. eksisterer omkring Empire Bio.

Projektudviklingsomkostningerne frem til 30.11.2010 er budgetteret til kr. 74.000.000. En åbning af en projektudviklingsramme vil kræve en ny bevilling i banken, baseret på nye lejekontrakter. Der vil kun kunne disponeres over en fremtidig projektudviklingsramme med godkendelse fra Amagerbanken og hele projektudviklingen vil blive fulgt nøje.

Såfremt det imod forventning ikke lykkes at udvikle ejendommen iflg. de forelagte budgetter/handlingsplaner indeholder ejendommen i den nuværende stand et betydeligt potentiale. Dels er der 3.065 etm. tomgang som kan genudlejes, dels har en opmåling fra landinspektøren vist, at der er visse afvigelser mellem de faktiske arealer og hvad lejekontrakterne nævner. Disse afvigelser er alle i udlejers favør og lejeforhøjelser vil blive varslet.

Økonomisk udvikling

Ifølge udkast til regnskab for 2009 for P40C ApS forventes et resultat før skat på tkr. 31.668. "Værdireguleringer, gevinster og tab ved investeringsejendomme" indgår i resultatopgørelsen med tkr. 32.000. Egenkapitalen er opgjort til tkr. 24.861 ud af en balance på tkr. 153.949 (solvens 16%). Væsentligste aktivpost udgøres af "investeringsejendomme" med tkr. 150.773. Der er foretaget positive værdireguleringer med tkr. 32.000 og disse værdireguleringer kan primært henføres til "Pilestræde-ejendommene".

For de øvrige selskaber i koncernen henvises til separat Management Summary afleveret sammen med nærværende ansøgning.

Risiko

At der ikke kan indgås tilfredsstillende lejekontrakter på de budgetterede lejeniveauer. Selv om ejendommen Nørrebrogade 66 i dag består af mange forskellige lejemål og også i fremtiden vil have en stor lejespredning vil det være vigtigt for den fremtidige salgsproces, at der kan indgås tilfredsstillende lejekontrakter med en/flere solide ankerlejere. Det er dog vurderingen at Oskar Jensen & Co. A/S qua deres mangeårige erfaring kan løfte denne opgave.

At ombygningsprojektet ikke kan gennemføres til de forventede priser. Ejendommen fremtræder pt. i god håndværksmæssig stand med stor fleksibilitet indbygget. Det at ejendomsudviklingen kan opdeles i 4 delprojekter med hver sit værdiforøgende element, vurderes som én af projektets store styrker.

At renten stiger markant. En kraftig forøgelse af rentebyrden vil alt andet lige have en negativ effekt på rentabiliteten i projektet. Renterisikoen vil blive forsøgt formindsket ved at hjemtage en 1. prioritet med en fast rente i nærmere aftalt periode. Et stigende renteniveau kan modsætningsvis have en gunstig effekt på lejeniveauerne ved indgåelse af nye lejekontrakter.

Konklusion

Mere end 50 års erfaring gør Oskar Jensen-koncernen til en af mest erfarne omkring ejendomsudvikling med fokus på butiks- og kontormarkedet primært i Storkøbenhavnssområdet. Den nye organisation bag Oskar Jensen & Co. A/S er på plads og selskabet har fuld fokus på udviklingen af såvel Main Road-projektet samt øvrige projekter i regi af andre ejere eller aftaler med banken.

Ejendommen Nørrebrogade 66 er en interessant og velbeliggende ejendom som er fleksibel og kan udvikles i etaper. Ejendommen generer likviditet til medfinansiering af projektudviklingen allerede fra overtagelsen. Der vurderes at være et betydeligt udviklingspotentiale i ejendommen og en aktiv projektudvikling vil alt andet lige genere den merværdi, som bevirker at ejendommen efter en toårig udviklingsperiode kan sælges med en betydelig fortjeneste.

Nærværende ansøgning skal endvidere ses i sammenhæng med Amagerbankens nuværende engagement vedr. ”Pilestræde-ejendommen” som ved salget til Ejendomsselskabet Norden bliver nedbragt med skønsmæssigt tkr. 100.000. Samtidig sikrer aftalen med Ejendomsselskabet Norden en ”upside” til P40C ApS i forbindelse med udviklingen af ejendommene.

Baseret på hele organisationens mangeårige erfaring herunder direktør Henrik Wessmanns personlige involvering i projektet, indstilles ansøgningen til bevilling.”

Ligesom det var tilfældet i flere tidligere Management Summaries, herunder Management Summaries af 24. september 2009 og 25. april 2010, var der også i dette Management Summary i afsnittet ”Rekapitulation” opereret med et såkaldt merpotentiale under Amagerbankens sikkerheder, idet ejendommene pantsat af Main Road og Tavleholmsvej ApS var opgjort med en værdi i form af et merpotentiale på i alt ca. 135 mio. kr. Det fremgår videre af ”Rekapitulationen”, at det ansøgte engagement på 115. mio. kr. var inddækket i form af en sikkerhed på samlet 102,5 mio. kr.:

”Engagementet er sammensat af:

Ny finansiering ifm. køb af Nørrebrogade-ejendom	115.000
--	---------

Nuværende engagement 110 mio. kr. med P40C indfries fuldt ud ifm. samtidig salg af Pilestræde-ejendommene

Pantsat af P40C ApS

Provenu v/salg af Pilestræde-ejendomme, minimum	25.000
---	--------

Likviditetstilskud fra sælger af Nørregade-ejendommen;

Anvendes løbende til dækning af evt. likviditetsunderskud	(10.000)
---	----------

- min. kr. 140 mio. 2. prioritets ejerpart i Nørrebrogade-ejd. næst efter anslået kr. 175 mio.	77.500
--	--------

BV baseret på startforrentning 5,5% v/nuv. Udlejning + 50% af uudl.

- transport i lejebetalinger m.v.

- transport i diverse fordringer i forbindelse med ejd.handlerne

Virksomhedspant/pantsætningsforbud

- tkr. 1.000, virksomhedspant i P40C ApS

- Pantsætningsforbud i P40C ApS

- Pantsætningsforbud i Oskar Jensen Ejendomme ApS”

Indstillingen blev behandlet på bestyrelsesmødet den 28. juni 2010, hvor samtlige bestyrelsesmedlemmer deltog, ligesom mødet blev overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Endvidere deltog advokat Steen Jensen og økonomidirektør Lotte Pind. Om ansøgningen fremgår af referatet:

”Efter en mellemliggende drøftelse bevilget under forudsætning om dokumentation for 1. prioritets finansiering kr. 175 mio., og at salg af Pilestræde ejendommene var tidsmæssigt sammenfaldende med køb af Nørrebrogade.”

3.3.2.6 Kautitioner

Der er fremlagt kautionserklæringer af 30. december 2009 fra henholdsvis Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS, Oskar Jensen og Co A/S, Main Road Invest ApS, Tavleholmsvej ApS, Oskar Jensen Ejendomme ApS, Angelina Wessmann Jensen, Wessmann Holding ApS og Henrik Wessmann Jensen, hvoraf fremgår, at de opregnede selskaber samt Angelina Wessmann Jensen og Henrik Wessmann Jensen afgav fuldstændig indeståelse for enhver forpligtelse, som P40C havde eller måtte påtage sig for banken.

3.3.3 Det efterfølgende forløb og tabsopgørelse

3.3.3.1 Det efterfølgende forløb med ejendommene i Pilestræde/Sværtegade

Dansk Ejendoms kapital A/S (Barfoed) indtrådte i december 2010 som køber i den tidligere omtalte aftale indgået mellem ejendomsselskabet Norden og P40C om Nordens køb af ejendommene i Pilestræde og Sværtegade, jf. ovenfor.

Den 31. december 2010 påtænkte administrerende direktør Steen Hove Kreditkontorets indstilling af 23. december 2010, som er underskrevet af Marco Panada. Af indstillingen fremgår bl.a.:

”Kundenavn: Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS/Henrik Wessmann

...

Bevillingsniveau: Bestyrelsen

Garanti stillet overfor Dansk Ejendoms kapital A/S på kr. 6,25 mio. indstilles til efterbevilling.

Garantien er tilsagt af daværende direktør Jørgen Brændstrup og er bogført.

Kreditmæssige bemærkninger:

Dansk Ejendoms kapital A/S (Barfod) er indtrådt som køber i den oprindeligt indgåede aftale vedr. køb/udvikling af 3 Pilestræde-ejendomme mellem Ejendomsselskabet Norden A/S og P40C ApS (selskab i Oskar Jensen-koncernen).

Købesummen var oprindeligt aftalt til kr. 101 mio. kontant + projektudviklingsaftale kr. 55 mio. Den endelige købesum er aftalt til kr. 96 mio. kontant + kr. 5 mio. gældsbevilling til sælger + projektudviklingsaftale kr. 55 mio.

Gældsbevilling er sikret ved ejerpantebrev i ejendommen næst efter kr. 71 mio. til FIH.

Garantien er stillet overfor Dansk Ejendoms kapital A/S til sikkerhed for opfyldelse af den mellem P40C ApS og Dansk Ejendoms kapital A/S indgåede projektudviklingsaftale på kr. 55 mio. Aftalen løber i 2 år fra overtagelsen af ejendommen.

Garantien er sikret med transport i gældsbevilling og transport i provenu af projektudviklingsaftalen. Provenuet ved salget af Pilestræde ejendommene var opr. budgetteret til ca. kr. 35. mio. Som følge af den nye konstruktion udgør provenuet ca. kr. 25 mio.

Jævnfør opr. bevilling skal kr. 25 mio. af provenuet anvendes til nedbringelse af finansiering kr. 115 mio. ydet i forbindelse med købet af Nørrebrogade-ejendommen.

Kreditkontoret

Indstilles til efterbevilling.”

3.3.3.2 *Tabsopgørelse*

Vedrørende FS Finans III A/S' tabsopgørelse for P40C-engagementet henvises der til FS Finans III A/S' tabsopgørelse i det sammenfattende processkrift, der er gengivet nedenfor.

3.3.3.3 *Det efterfølgende forløb med ejendommen på Nørrebrogade 66*

I en mail af 29. april 2011 fra Peter Winther (Sadolin & Albæk) til Niels Vestermark fremsendte Peter Winther tilbud om Ejendomsselskabet Nordens tilbagekøb af ejendommen på Nørrebrogade 66. Af mailen fremgår:

”Kære Niels

Det lønner sig med lidt jysk stædighed.

Vedhæftet underskrevet købsaftale på kr. 207,5 mio. med en meget kort alm. due diligence og 4 uger til bestyrelsesgodkendelse mv.

Jeg har ikke lovet noget, men jeg har sagt, at det er mit indtryk, at du vil arbejde på at få sagen igennem. Bemærk den korte acceptfrist - 4 maj.

Mvh

Peter”

Amagerbanken accepterede ikke Nordens tilbud. I stedet solgte Amagerbanken ejendommen i foråret 2012 for 177,5 mio. kr. til C.W Obel Ejendomme og Lundbeckfonden.

3.3.3.4 *Det efterfølgende forløb med P40C og P/S Guldbergsgade*

Engagementet med P40C blev undervejs overtaget af P/S Guldbergsgade, som var et datterselskab til P40C.

P/S Guldbergsgade gik konkurs den 14. september 2010. Boet var uden aktiver.

P40C gik konkurs den 18. marts 2013. Dividenden i boet var tæt på 0.

3.4 **Mols-Linien**

3.4.1 *Overblik*

Amagerbanken finansierede fra 2006 fem kundegrupperes opkøb af aktier i Mols-Linien A/S. Kunderne var Schaumann Holding A/S (ejet af Jens Schaumann), Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S/Kyster Invest ApS (ejet af Henrik Ørbekker), Figaro Aktieinvest ApS/Classen Holding A/S/Damkiær-Classen Fonden (ejet af Olav Damkiær Classen), HHP Finans/Hans Henrik Palm Holding ApS (ejet af Hans-Henrik Palm) og Ejendomsselskabet H. O. Mørck A/S (ejet af Henrik Olav Mørck). Finansieringen skete i form af porteføljekreditter. Det var et vilkår i kreditterne, at kursværdien af aktier med en og samme udsteder maksimalt måtte udgøre 20 % af kredittens maksimum på købstidspunktet.

I skemaet nedenfor er udviklingen i de nævnte kunders aktier i Mols-Linien A/S finansieret af Amagerbanken oplistet (tallene i parentes i kolonne 4 angiver antal aktier efter et aktiesplit den 6. maj 2008):

<i>Kunde</i>	<i>Bevil- lings- dato</i>	<i>Ydet kredit (mio. kr.)</i>	<i>Antal Mols-Li- nien-aktier</i>	<i>Værdi på bevil- lingstids- punkt (mio. kr.)</i>	<i>Bevil- get af</i>	<i>Belå- nings- grad</i>	<i>Sikkerhed</i>
<i>Ejendomsselska- bet Øresundshøj A/S</i>	Ukendt	50,0	80.730 (403.650)	74,3	Ukendt	ukendt	Pant i aktier Kautio
<i>Figaro Aktieinvest ApS</i>	3.1.08	68,8	109.400 (547.000)	102,3	Kredit- komité	70 %	Pant i aktier Kautio
<i>Ejendomsselska- bet Øresundshøj A/S/Kyster Invest ApS</i>	6.2.08	86,0	124.600 (623.000)	114,6	Besty- relsen	75 %	Pant i aktier Kautio
<i>Ejendomsselska- bet H. O. Mørck A/S</i>	25.2.08	6,8	10.000 (50.000)	9,15	Kredit- komité	75 %	Pant i aktier Kautio
<i>HHP Fi- nans/Hans Henrik Palm Holding ApS</i>	12.3.08	137,25 (forhø- jelse med 77)	200.000 (1.000.000)	183	Besty- relsen	75 %	Pant i aktier Kautio
<i>Schaumann Hol- ding A/S</i>	12.3.08	40,0	59.000 (295.000)	54	Besty- relsen	75 %	Pant i aktier
<i>Kyster Invest ApS</i>	17.9.08	29,0	0 (margin- afdæk- ning)	Ukendt	Besty- relsen	Ukendt	Sekundær pant i ejendomme og aktier
<i>Figaro Aktieinvest ApS</i>	17.9.08	49,3	217.480	23,5	Besty- relsen	ukendt	Pant i aktier Sekundær pant i ejendom
<i>Classen Holding A/S/Damkiær- Classen Fonden</i>	5.4.09	7,0	57.650	3,055	Kredit- kontor	Ukendt	Pant i aktier Sekundær pant i ejendom

3.4.2 Første halvår af 2008 – ændring af porteføljekreditter

Ved Management Summary af 27. december 2007 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Søren Bang og Marianne Sørensen, blev der ansøgt om ændring af Figaro Aktieinvest A/S' eksisterende porteføljekredit, således at den alene blev udnyttet til belåning af aktier i Mols-Linien A/S, hvorved porteføljekreddittens spredningskrav blev fraveget. Belåningsværdien af aktierne i Mols-Linjen A/S var 70 % af kursværdien (kurs 935). Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary'et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 28. december 2007, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 3. januar 2008, hvor bevilling blev meddelt. Af Management Summary fremgår en beskrivelse af "Casen Molslinien", der i det væsentlige svarer til den, der er refereret nedenfor i Management Summary af 25. januar 2008. Det er i Management Summary af 27. december 2007 oplyst, at koncernen består af holdingselskabet Classen Holding A/S, som er 100 % ejet af advokat Olav Damkiær-Classen, og en række datterselskaber. Koncernens selskaber har indbyrdes indflydelse på hinanden via interne mellemregninger og personlig hæftelse på låneoptagelse. Denne komplekse struktur kan indeholde et risikoelement. Olav Damkiær-Classen har ifølge sit

regnskab for 2006 en personlig formue på 157 mio. kr. Om risikoen indeholder Management Summary følgende oplysninger:

”Aktien i Mols-Linien A/S blev medio 2006 handlet op fra at have ligget omkring kurs 300 til et niveau pr. dags dato på 935. Salget af Scandlines 30 %-ejerandel er sket til kurs 600,7.

En ’salgsvillig’ ejerandel i niveau 50+% åbner rigtigt håndteret en række muligheder, men kan ende i en ’deadlock’ hvor det reelt er selskabets daglige ledelse der vil sidde tilbage med magten. Derfor kan der opstå den situation at aktien er fortsat illikvid og vanskelig realiserbar. Her overfor står den stigende aktivitet/belægning, genereringen af positivt cash-flow og udbyttepolitikken.

Selskabets vedtægter er helt sædvanlige uden stemmeretsbegrænsninger eller andre særlige rettigheder.

...

ODC [Olav Damkiær-Classen] vurderes i en længere periode at kunne renteservicere lånet i en eventuel illikvid situation omkring aktien.

...

Med den aftalte overdækning bakket op af en personlig kautio skønnes porteføljeengagementet ikke at indeholde risiko.

Risikoen i engagementet begrænser sig til den afdækningsramme for valutalån, som anvendes til både valutaterminsforretninger samt til optioner, herunder tilladelse til at skrive optioner, hvilket vurderes styret professionelt af HØ [Henrik Ørbekker], som har fuldmagt i porteføljeengagementet.”

Konklusionen i Management Summary er, at, at casen ”trods sit klart spekulative indhold” anses som indeholdende en acceptabel risiko. Det ansøgte blev på den baggrund indstillet til bevilling.

Af rekapitulationen til Management Summary af 27. december 2007 fremgår, at investeringskreditten på 120 mio. kr. til enhver tid skal være fuldt sikkerhedsmæssigt afdækket, og at Olav Damkiær-Classen stillede selvskyldnerkautio. Det fremgår tillige, at belåningsværdien af ejerandele i Mols-Linien A/S var 70 %, medens øvrige børsnoterede danske aktier og børsnoterede udenlandske aktier i euro kunne belånes med 90 %. Aktier i andre valutaer kunne belånes med 85 %.

Ved Management Summary af 25. januar 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Søren Bang og Marianne Sørensen, blev der ansøgt om ændring af Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S’ eksisterende porteføljekredit, således at den også kunne udnyttes af Kyster Invest ApS. Aktier i Mols-Linien A/S kunne belånes med 75 % af kursværdien (kurs 920), og spredningskravet på 20 % blev fraveget. Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary’et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 31. januar 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 31. januar 2008. Endelig fremgår det, at bevilling blev meddelt af bestyrelsen den 6. februar 2008. Af Management Summary fremgår bl.a. følgende:

”Casen Molslinien

Gennem det seneste år har en række personer købt op i Mols-Linien A/S i forventning om en strategisk ændring i selskabets ejerstruktur og/eller forretningsgrundlag.

Personkredsen omfatter Henrik Ørbekker (10+%), Olav Damkiær-Classen (ODC) (15%), Hans Henrik Palm (10% - købt af Martin Klyts) og Carsten Berger (15+%). Her ud over ejer selskaber kontrolleret af Clipper Group 30%, en post som de har erhvervet fra Scandlines. Handlen gennemføres ultimo januar 2008.

Aktiehandlen mellem Scandlines og Clipper Group er sket til kurs 600,7, men skal ses i sammenhæng med, at aktierne indgår i en samlet handel, hvor også Scandlines ejerandel i rederiet Sydfynske indgår.

Clipper Group har siden handlen rettet henvendelse til den private aktionærgruppe om afholdelse af møde, hvor fremtiden kunne drøftes.

Ud fra en kreditmæssig vurdering indeholder denne ejerkoncentration flere løsningsalternativer:

- der kan tiltrækkes en ny ejer
- selskabet kan søges afnoteret i kombination med at selskabets efter det oplyste aktuelt ubelånte færger kan belånes eller sælges i sale and lease back aftaler
- selskabet kan videreføres som nu med en betydelig generering af cash flow, senest i niveau kr. 105 mio. i 2006 — forventes i niveau kr. 105 — 120 mio. i 2007.
- Et andet alternativ er, at Clipper Group ønsker at overtage fuld kontrol over selskabet, idet dette selskabs strategi er, at blive førende indenfor Dansk Færgefart.

Mols-Linien A/S har siden 1996 drevet hurtigfærgefart med overfarterne Odden-Århus; Odden-Ebeltoft og Kalundborg-Århus. Ruterne betjenes med 5 specialtilvirkede færger fra havneterminaler der sikrer hurtig til- og frakørsel som sammen med sejltiden er selskabets væsentligste konkurrenceparameter. Mols-Liniens færger er eneste mulige alternativ til Storebæltsbroen, hvorfor driften sker i konkurrence med de statsfastsatte overfartspriser på Storebælt. Trængselsproblemer på vejnettet og timeoverfart giver stigende belægning og kapaciteten på hurtigruten Odden-Århus er besluttet øget, ligesom kapaciteten på Kalundborg-Århus ventes øget. Senest har Molslinien tilbudt at bygge en ”færgebro” med 20 minutters drift over Kattgat, en forudsætning er dog, at politikerne sørger for vejforbindelserne. Dette er et spændende initiativ, som vil give yderligere konkurrence til Storebæltsbroen, idet bilisterne ikke vil skulle bestille plads eller tænke på færgetider.

Som led i tilsikring af transportmulighederne mellem landsdelene har der siden etableringen af Storebæltsforbindelsen været prisaftaler i relation til brotaksterne. I forbindelse med Statens prisnedsættelse af brotaksterne i 2005 blev der således på markedsvilkår indgået aftale om A/S Storebæltsforbindelsens køb af Mols-Liniens havneanlæg eksklusive de specialtilvirkede rampeanlæg. Havneanlæggene blev solgt for kr. 226 mio. med en 10-årig lejeaftale og en 5-årig forpligtigelse til at besejle ruten Odden-Ebeltoft. Taksterne på Storebæltsbroen må i fremtiden gennemsnitligt alene reduceres med 5%.

Selskabet havde i 2006 en omsætning kr. 761 mio. (kr. 716 mio.) og et resultat før skat kr. 52,5 mio. (kr. 45,5 mio.). Den primære drift genererede et positivt cash-flow kr. 105 mio. For 2007 er resultatet opjusteret til et overskud efter skat i intervallet kr. 55 til 70 mio. og et positivt cash-flow i intervallet kr. 105 -120 mio. Forventningerne er opjusteret efter årets første 3 kvartaler, hvor der er realiseret et resultat som er bedre end forventet for perioden.

Egenkapitalen udgjorde ultimo 2006, incl. afsat udbytte kr. 10/aktie eller kr. 28 mio., kr. 420 mio. (kr. 386 mio.) af en samlet balance kr. 836 mio. (kr. 837 mio.) baseret i skibe kr. 416 mio. (i årsregnskabet oplyst vurderet til markedsværdi kr. 570-645 mio.); terminaler og rampeanlæg kr. 50 mio., driftsmidler kr. 18 mio. binding i datterselskaber (havneanlæg) kr. 18 mio., varebeholdninger og tilgodehavender kr. 85 mio. og obligatfoner/likvider kr. 249 mio. Selskabets udbyttepolitik baserer sig på at ca. 50% af overskuddet udloddes.

Passiverne består ud over egenkapitalen af gæld til skibskreditfonden og finansielle leasingforpligtigelser kr. 275 mio. samt forudbetalte flerturskort, leverandørgæld og anden gæld på hver kr. 47 mio. Ud over gage, fri bil og 2 års opsigelse aflønnes ledelsen med et optionsprogram. I alt er der i 2006 besluttet et aktieoptionsprogram på 34.350 aktieoptioner (1,2% af aktiekapitalen). I 2006 er 15.000 aktieoptioner

tildelt direktionen og 6.450 til ledende medarbejdere. I 2007 og 2008 ventes yderligere 6.450 aktieoptioner tildelt ledende medarbejdere. Alle medarbejdere tilbydes i 2007 for kr. 20.900 aktier mod fuld lønindeholdelse.

Økonomisk udvikling i koncernen Henrik Ørbekker

Der henvises til seneste generelle forlængelse af engagementet, som er bevilget med B.nr. 007-213.

Risiko

Ejendomsselskabet Øresundshøj ApS og Henrik Ørbekker

Med den aftalte overdækning af selskabets samt koncernens (kautionisternes) kapitalforhold skønnes porteføljeengagementerne ikke at indeholde risiko.

Risikoen i engagementet begrænser sig til den tilknyttede afdækningsramme for valutalån, som kan anvendes til både valutaterminforretninger samt til optioner, herunder tilladelse til at skrive optioner.

Gennem de seneste to uger er kundens likviditetsberedskab blevet afestet, og der har været inddækket løbende på underdækninger på porteføljeengagementet.

...

Konklusion

Ansøgte indstilles til bevilling med baggrund i følgende:

- Under hensyntagen til krav om overdækning og løbende daglig opfølgning, anses porteføljeengagementet for risikomæssigt afdækket.
- Med kundens formueforhold anses risiko ved mindre spredning i værdipapirinvesteringerne at kunne dækkes, herunder den manglende spredning i relation til investeringen i aktierne i Molslinien.
- I perioder hvor børskurserne falder indbetales overdækning førend bankers konstaterer, at der reelt opstår underdækning.
- Samlet årligt db ligger i niveau kr. 13,8 mio., hertil kommer afledte forretninger i øvrige engagementer (bl.a. K/S'er, som grundet HØ's ejerandel ikke er medtaget) som også udgør et ikke ubetydeligt beløb.
- Ud over udlånsengagement har HØ og dennes selskaber likvider/ubehæftede obligationer for kr. 56 mio., samt pensionsdepoter på kr. 20,0 mio. i banken.
- HØ har henvist flere investeringskunder til banken, hvilket forventes at kunne fortsætte."

Af rekapitulationen til Management Summary af 25. januar 2008 fremgår, at investeringskrediten til enhver tid skal være fuldt sikkerhedsmæssigt afdækket, og at Henrik Ørbekker stillede selvskyldnerkaution. Det fremgår tillige, at belåningsværdien af ejerandele i Mols-Linien A/S var 75 % mens øvrige børsnoterede danske aktier og børsnoterede udenlandske aktier i euro kunne belånes med 90 % Aktier i andre valutaer kunne belånes med 85 %.

I et Management Summary af 29. januar 2008 fra Erhvervsafdelingen underskrevet af Marianne Sørensens, der omhandler selve modpartsrisikoen ved Amagerbankens belåning af aktier i Mols-Linien A/S, fremgår, at Amagerbanken potentielt vil have belånt 20,46 % af kapitalen i Mols-Linien A/S.

Ved Amagerbankens bestyrelsesmøde den 6. februar 2008 deltog den samlede bestyrelse. Derudover blev mødet overværet af adm. direktør Knud Christensen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Af referatet af bestyrelsesmødet er under punktet "9. Kreditandragender, B. Bevillinger" anført, at bevilling er meddelt med følgende bemærkninger:

"B.nr. 008.022

Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl.

& B.nr. 008.024:

Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S, Hans Henrik Palm, Schaumann, Henrik Mørck og Figaro Aktieinv.

Disse to sager behandles samlet under hensyntagen til belåning af kapitalen i Molslinien A/S - potentielt 75% belåning af 20,46 % af kapitalen. Formanden fandt, at den største risiko var at komme til at sidde på en illikvid aktiepost. Formanden understregede, at bankens inddækningskrav ved kursfald bør opretholdes. JB [Jørgen Brændstrup] fandt ikke, at belåningen af en post NeuroSearch aktier på kr. 28,7 mio. udgjorde et problem i forhold til det samlede engagement med Henrik Ørbekker, så situationen er som hidtil.”

Ved Management Summary af 15. februar 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Søren Bang og Marianne Sørensen, blev der ansøgt om etablering af porteføljekredit på 6,8 mio. kr. til Ejendomsselskabet H. O. Mørck A/S. Belåningsgraden på aktier i Mols-Linien A/S var på 75 % af kursværdien (kurs 915). Spredningskravet på 20 % var fraveget. Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary’et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 18. februar 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 25. februar 2008, hvor bevilling blev meddelt. Af Management Summary fremgår samme beskrivelse af ”Casen Molslinien” som i summary’et af 25. januar 2008. Derudover fremgår bl.a., at kunden ifølge sit regnskab har en egenkapital pr. 30. juni 2007 på 23,2 mio. kr. Det vurderes, at kunden vil kunne renteservicere lånet i en eventuel illikvid situation omkring aktierne, og det konkluderes, at ansøgningen kan bevilliges ud fra den vurdering, at porteføljeengagementet er risikomæssigt afdækket ved krav om overdækning og løbende daglig opfølgning. Derudover er der lagt vægt på kundens generelle formueforhold, og at samarbejdet med kunden vurderes at kunne udvides yderligere. Det blev skønnet, at der kunne genereres en samlet årlig indtjening på 500.000 kr.

Af rekapitulationen til Management Summary af 15. februar 2008 fremgår, at investeringskrediten var fuldt sikkerhedsmæssigt afdækket, og at Henrik Mørck stillede selvskyldnerkaution. Det fremgår tillige, at belåningsværdien af ejerandele i Mols-Linien A/S var 75 %.

Ved Management Summary af 14. februar 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Søren Bang og Marianne Sørensen, blev der ansøgt om forhøjelse af HHP Finans/Hans Henrik Palm Holding ApS’ eksisterende porteføljekredit med 77 mio. kr. Belåningsgraden på aktier i Mols-Linien A/S var på 75 % af kursværdien (kurs 915). Spredningskravet på 20 % var fraveget. Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary’et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 18. februar 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 25. februar 2008. Endelig fremgår det, at bevilling blev meddelt af bestyrelsen den 12. marts 2008. Af Management Summary fremgår samme beskrivelse af ”Casen Molslinien” i summary’et af 25. januar 2008. Derudover fremgår bl.a. følgende:

”Årsag til ansøgningen

Aktieposten er p.t. finansieret i Kaupthing Bank i Luxembourg. Grundet ændring i vilkårene ønskes posten ændret, da HHP (i lighed med Henrik Ørbekker) er meget utilfreds med fremgangsmåden ved denne ændring.

...

Hans Henrik Palms private formueforhold

En intern formueoversigt for Hans Henrik Palm udviser pr. 30. juni 2007 en estimeret egenkapital på kr. 294 mio.

...

Risiko

Molslinien og Schaumann Properties — finansieret under porteføljeengagement, hvor spredningskrav er fraveget

HHP vurderes i en længere periode at kunne renteservicere lånet i en eventuel illikvid situation omkring aktierne. HHP har p.t. fri likviditet stående i banken for kr. 45 mio.

Portefølje/investeringsengagement - generelt

Med den aftalte overdækning skønnes porteføljeengagementet ikke at indeholde risiko.

...

Risikoen i engagementet begrænser sig til den tilknyttede afdækningsramme for valutalån, som kan anvendes til både valutaterminforretninger samt til optioner, herunder tilladelse til at skrive optioner, hvilket vurderes styret professionelt af Henrik Ørbekker, som har fuldmagt til porteføljeengagementet.

Valutaline - ansøgt

Der er udfærdiget et regneark i Investeringsafdelingen i lighed med porteføljearkene for professionelle investorer, således at der sker daglig opfølgning på dels udnyttelsen og dels det løbende tab. Ved tab over det ansøgte maksimum skal der ske indbetaling på bankens anmodning efter samme koncept for porteføljekredit

Markedet for valutaterminforretninger og optioner er væsentlig mere likvidt end eksempelvis aktiemarkedet, hvorfor en eventuel nedlukning ved tab vurderes at kunne ske mere professionelt.

Konklusion

Ansøgte indstilles til bevilling med baggrund i følgende:

- Under hensyntagen til krav om overdækning og løbende daglig opfølgning, anses porteføljeengagementet for risikomæssigt afdækket.
- hhp's generelle formueforhold, hvor han over de seneste år har bevist sin evne til [at] øge formuen
- de gennemførte salg af eksempelvis aktieposten i Fitness.dk har vist en professionel tilgang til investeringerne; da salget vurderes gennemført på et gunstigt tidspunkt —fitness-branchen er efterfølgende hårdt ramt dels af omkostninger til ekspansion samt pris- og vilkårskrig
- aktuelt har HHP og dennes selskaber kr. 41,5 mio. i kontant indestående, som ikke indgår i pantsætning for engagementet
- i den seneste periode, hvor der har været store kursudsving på aktiemarkedet har der ikke været problemer med indbetaling af yderligere overdækning.
- Samlet årligt db ligger i niveau kr. 1 mio., hertil kommer afledte forretninger i øvrige engagementer, som udgør et ikke ubetydeligt beløb.”

Af rekapitulationen til Management Summary af 14. februar 2008 fremgår, at investeringskreditte på 200 mio. kr. var sikkerhedsmæssigt afdækket for 195 mio. kr. Det fremgår tillige, at belåningsværdien af ejerandele i Mols-Linien A/S var 75 %.

Ved Management Summary af 3. marts 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om etablering af udvidelse af eksisterende kredit med 40 mio. kr. til Schaumann Holding A/S til overtagelse af finansiering af aktier i Mols-Linien A/S fra Roskilde Bank. Belåningsgraden af aktierne var på 75 % af kursværdien (kurs 915). Der er ikke bemærkninger i Management Summary om spredningskrav. Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary'et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 5. marts 2008, og at det blev behand-

let på Kreditkomitémøde den 6. marts 2008. Endelig fremgår det, at bevilling er meddelt af bestyrelsen den 12. marts 2008. Af Management Summary fremgår samme beskrivelse af ”Casen Molslinien” som i summary’et af 25. januar 2008. Derudover fremgår bl.a. følgende:

”Schaumann Holding A/S

Schaumann Holding A/S er moderselskab i Schaumann Koncernen og 100% ejet af Jens Schaumann. Ultimo 2006 var der 41 ansatte i koncernen.

Selskabets hovedaktivitet er at være holdingselskab for Schaumann Properties A/S, der er noteret på Københavns Fondsbørs og som i eget regi eller gennem ejerandele i danske eller udenlandske selskaber erhverver/udlejer/udviklerformidler finansierer og administrerer fast ejendom o.lign.; aktuelt har selskabet investeringer i Finland, Norge, Sverige, Tyskland og Danmark.

Det tidligere datterselskab Schaumann Development A/S, der driver handel med - og udvikling af fast ejendom og som bidrager hovedparten af koncernens resultat er i maj 2007 solgt over i Schaumann Properties A/S.

Årsrapport 2006

Koncernomsætningen var i 2006 kr. 480 mio. (kr. 232 mio.) med et resultat før skat kr. 120 mio. (kr. 90 mio.). I resultatet indgår indtægter af andele i ass. virksomheder med kr. 61,5 mio. heraf ca. kr. 34 mio. fra Schaumann Boligudvikling A/S (kr. 80,7 mio.) samt en nedskrivning af finansielle aktiver med kr. 10,1 mio. (kr. 0). Egenkapitalen udgjorde ultimo 2006 kr. 214 mio. (kr. 118 mio.) excl. minoritetsinteresser ud af en samlet balance kr. 2,7 mia. (kr. 1,0 mia.) Soliditet en kan opgøres til 9,8% (13,9%).

Aktiverne var ultimo 2006 primært placeret i investeringsejendomme kr. 1,1 mia. (kr. 0,9 mia.) projekt-ejendomme kr. 0,9 mio. (kr. 0,1 mia.) samt tilgodehavender fra salg af ejendomme kr. 0,3 mia. (kr. 0) Ud over egenkapital udgøres finansieringen primært af kredit- og realkreditinstitutter, i alt kr. 1,9 mio. (kr. 0,8 mia.), hovedsageligt kortfristet.

Udviklingen i balancen på kr. 1,7 mia. kan primært tillægs aktiviteter i Schaumann Properties A/S.

Egenkapitalen i Schaumann Koncernen baserer sig naturligt på kapitalbinding i koncernens udviklings- og investeringsprojekter. Selskabet har aktuelt igangværende boligprojekter for anslået kr. 1 mia. med en forventet avance kr. 300-400 mio., hertil kommer flere erhvervsprojekter med ombygning af Hundige Centret som det største og mest markante. Kapitalbindingen i investeringsprojekter indeholder aktuelt et boligprojekt i Tyskland, et detailprojekt i Finland og delejerskab af Øster Fælled. Der vurderes at være substans i kapitalgrundlaget.

Risiko

- Kursudviklingen i Mols-Linien; kursen er fra medio august 2007 til december 2007 (perioden med opkøb) steget fra niveau ca. 550 til nu ca. 915; handlen mellem Clipper Group A/S og Scanline er i november 2007 aftalt til kurs 600, uanset børskursen på daværende tidspunkt var i niveau 800
- Er der tilstrækkelig likviditet i Mols-Linien-aktien til, at der kan findes køber(e), der vil overtage til min. 75% af børskursen, såfremt et (tvangs) salg af aktieposten måtte blive nødvendig
- Schaumann Koncernen vurderes at kunne honorere kravet om kontant afdækning ved faldende kursniveau samt løbende afdækning

Schaumann Koncernen har i sin 3-årige levetid gennemgået en meget ekspansiv udvikling indenfor såvel bolig, erhverv og investeringsaktivitet samt opbygget en organisation på nu 41 medarbejdere over kort tid. Styling af projekterne i et omskifteligt marked er helt afgørende for succes og for opretholdelse af substansen i balancen og generering af likviditet.

Konklusion

Ansøgte baseres dels på værdien af de pantsatte aktier i Mols-Linien, dels på Schaumann Holding A/S' kapitalforhold.

Koncernens igangværende og kommende ejendomsprojekter anses for at skabe basis for den påtagne rente og kursafdækningsforpligtelse. Samlet vurderes udviklingen i Schaumann Koncernen at skabe risikomæssig afdækning.”

Af rekapitulationen til Management Summary af 3. marts 2008 fremgår, at den samlede kredit på 432,5 mio. kr. var sikkerhedsmæssigt afdækket for 255 mio. kr. med et følgerlig blancoelement på 177,5 mio. kr. Det fremgår tillige, at belåningsværdien af ejerandele i Mols-Linien A/S var 75 %. De 40 mio. kr., som belåningen af aktier i Mols-Linien A/S angik, udgjorde en belåningsgrad på 75 % af aktiernes børskursværdi og var således mere end fuldt sikkerhedsmæssigt afdækket.

Ved Amagerbankens bestyrelsesmøde den 12. marts 2008 deltog den samlede bestyrelse. Derudover blev mødet overværet af adm. direktør Knud Christensen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Af referatet af bestyrelsesmødet er under punktet ”9. Kreditandragender, A. Skriftlige bevillinger” anført, at bevilling til HHP Finans/Hans Henrik Palm Holding ApS er meddelt med følgende bemærkninger:

”B.nr. 008.035 - Hans Henrik Palm

Der orienteredes om situationen omkring salg af E-billetter samt HHPs personlige formueforhold.

Af referat af bestyrelsesmødet er under punktet ”9. Kreditandragender, B. Bevillinger” anført, at bevilling til Schaumann Holding A/S er meddelt med følgende bemærkninger:

”B.nr.008.045 - Schaumann Holding

Det kunne oplyses, at alt forløber som forventet, samt at det efter alt foreliggende generelt går fornuftigt hos Schaumann.”

3.4.3 Andet halvår 2008/primò 2009 – kursfald og underdækning

Børskursen på Mols-Linien-aktier faldt fra den 25. august 2008 til den 9. september 2008 fra over kurs 200 til under kurs 100. Kursudviklingen på Mols-Linien-aktierne førte til, at kundernes porteføljekreditter kom i underdækning i den efterfølgende periode.

Jørgen Brændstrup skrev den 31. august 2008 følgende notat til Amagerbankens Kreditkomité:

”Formål

Status for bankens belåning af aktier i Mols-Linien.

Banken har aktuelt belånt aktier i Mols-Linien på vegne af Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker, Olav Damkiær Classen og Schaumann Holding A/S, der samlet ejer 39,24% af aktiekapitalen i Mols-Linien.

Bestyrelsesformand Carsten Berger ejer i underkanten af 20% af kapitalen og rederiet Clipper ejer mellem 30 og 33% af kapitalen.

Forløb

På den ordinære generalforsamling 24. april 2008 blev Carsten Berger valgt som bestyrelsesformand for Mols-Linien, og advokat Søren Ingerslev blev indvalgt på stemmer fra de 4 private aktionærer. Clipper har ikke indvalgt repræsentanter i bestyrelsen.

Det forlyder at relationen mellem den mangeårige direktør Preben Wolff og Carsten Berger ikke er god, og der kan være en relation mellem Preben Wolff og rederiet Clipper, begge har en lang relation til Danske Bank.

Det seneste forløb omkring selskabet er følgende;

- 24.04.2008 Mols-Linien offentliggør Q1 indeholdende meddelelse om aktietilbagekøbsprogram kr. 100 mio.
- 21.08.2008 Mols-Linien offentliggør halvårsregnskab indeholdende nedjustering på grund af olieprisudviklingen - olieprisfaldet efter 30. juni 2008 gør jævnfør personer tæt på selskabet nedjusteringen tvivlsom. Selskabet vil fortsat generere positiv likviditet med kr. 30-50 mio.
- I meddelelsen redegøres for projekt for konvertering til kendt gas-teknologi der vil nedbringe selskabets brændstofudgifter med 40%.
- Forud for meddelelsen har selskabet fra Danmarks Skibskreditfond modtaget meddelelse om, at man betragter en gennemførelse af tilbagekøbsprogrammet som værende i strid med lånevilkår hvor maksimalt 50% af selskabets overskud må udloddes som udbytte. Samtidig har Danske Bank, der gennem en årrække har ydet selskabet en uudnyttet kassekredit kr. 100 mio., meddelt at gennemførelse af tilbagekøbsprogrammet vil medføre opsigelse. Tilbagekøbsprogrammet er derfor ikke omfattet af halvårsmeddelelsen, men ikke trukket tilbage.
- 25.08.2008 Offentliggør Danske Bank en analyse af Mols-Linien og nedsætter sit kursmål til 75-90 mod aktuelt kurs 200+
- 26.08.2008 Meddeler Mols-Linien en beklagelig fejl i nøgletal i halvårsmeddelelsen, der sammen med Danske Bank analysen og drypvise udsalg af mindre aktieposter fra Danske Bank og SEB skubber markant til kursdannelsen.
- 27.08.2008 Henrik Ørbekker har gennem nogen tid af sin fri likviditet understøttet kurs 200+, men indstiller dette afledt af presseomtale, kursudviklingen og hans likviditetsberedskab - kursen falder igen.
- 27.08.2008 Handelsbanken Capital Markets redegør for en analyse foretaget af dem indeholdende kursmål under givne forudsætninger fra kurs 98 - kurs 236, og ønsker at indgå aftale om formidling af 60 % af aktiekapitalen baseret på adgang til efter det oplyste flere interesse-rede købere.
- 27.08.2008 Regeringen afviser at der etableres en ny Kattegatbro, hvorved færgerne fortsat er alternativet.
- 28.08.2008 På baggrund af møde med Palm og Ørbekker drøftes forløb, baggrund og margin problematik i direktionen, og det besluttes, at afhjælpe aktuelle marginindbetalinger.
- 28.08.2009 På vegne Henrik Ørbekker foretages margininddækning i Ringkøbing Bank mod sekundær pant, og der tages på opfordring fra Ørbekker aflukningspant i hans privatbolig og sommerhus.
- 28.08.2008 På vegne Olav Damkiær Classen foretages margininddækning i flere banker mod sekundær pant i de samlet set 6 andre banker Classen har belånt sine samlede 15,3% i Mols-Linien.

- 29.08.2008 Efter henvendelse fra Carsten Berger (der har belånt sin ca. 20% ejerandel i Alm. Brand Bank, Forstædernes Bank og FIH) afvises det at overtage opsagt porteføljekredit kr. 120 mio. i FIH. På møde i FIH gives der 3 måneders suspendering af opsigelsen betinget af, at aktiekursen på Mols-Linien ikke falder under kurs 80.
- 31.08.2008 Massiv avisomtale hvor aktien sammenkædes med banken. Rederiet Clipper udtaler forsat at være interesseret, dog til et kursniveau på 50 ...
- 31.08.2008 Mols-Linien meddeler, at driften ikke er påvirket af kursudviklingen og medieomtalen. I øvrigt overvejer man om man skal byde på den udbudte Bornholmstrafik med tilbudsfrist 15. september 2008. Det er kendt, at rederiet Clipper med erhvervelsen af rederiet Sydfynske og 30% af aktiekapitalen i Mols-Linien (fra Scandlines) ønsker at konsolidere dansk færge infrastruktur, incl. Bomholmstrafikken.
- 31.08.2008 Carsten Berger, Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær Classen indgår musketeraftale om at hyre Handelsbanken til at forestå salg af en samlet aktiepost på 60%.
- 31.08.2008 På møde i Handelsbanken indgås mandataftale om salg af 60% inden 31. januar 2009. I kursintervallet 120-150 skal aktionærerne godkende et salg, over kurs 150 er mandatet bindende. Der er aftalt et minimumsfee og et succesfee på 9% fra kurs 120-150 og 12% for kurs >150.
- 01.09.2008 Mandataftalen ønskes tiltrådt af aktionærernes finansieringsbanker, hvorefter den tiltrædes og sendes til ledelsen i Mols-Linien

Konklusion

Med de skete margin indbetalinger, de foretagne sekundære pantsætninger og mandataftalen med Handelsbanken er det forventningen at der samlet set er lagt en bund under kursen i Mols-Linien, herunder at forløbet kan motivere en vis form for spekulation i aktien fra tredjemand, der ligeledes vil understøtte kursen.

Ansøgninger på sket margin inddækning fremsendes separat.

Der vil kunne blive behov for, at banken skal medvirke til at motivere de øvrige finansieringsbanker til at 'frede' aktiefinansieringen i mandatperioden.”

Den 31. august 2008 blev der som nævnt i notatet mellem Handelsbanken og bl.a. Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen, Henrik Ørbekker, Jens Schaumann og Henrik Olav Mørck indgået en mandataftale vedrørende salg af 60 % af aktierne i Mols-Linien A/S inden den 31. januar 2009. Handelsbankens værdiansættelse af Mols-Linien A/S til brug for mandataftalen fremgår af analyse af 21. august 2008, hvor aktiens børskurs var ca. 200. Analysen var, at ved uændret oliepris ville værdien pr. aktie være 140 uden nye tiltag, og at den estimerede fair-værdi, efter gennemførelsen af en række nye tiltag, ville være kurs 202.

Ved Management Summary af 8. september 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om kredit på 29 mio. kr. til Kyster Invest ApS, der skulle anvendes til margininddækning i Ringkøbing Bank og Fionia Bank. Samtidig blev porteføljeengagementet med Kyster Invest ApS og Ejendomsselskabet Øresundhøj A/S nedskrevet med 29 mio. kr.

Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary'et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 9. september 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 11. september 2008. Endelig fremgår, at bevilling blev meddelt af bestyrelsen den 17. september 2008. Af Management Summary fremgår, at kreditten skulle anvendes til margininddækning i Ringkøbing Bank og Fionia Bank. Som sikkerhed fik Amagerbanken pant i ejerpantebreve, Høje Sandbjergvej 13, i Holte, næstefter DLR, og i Skovvej 27, i Hornbæk, næstefter Ringkøbing Bank. Derudover opnåede banken sekundær pant i en række yderligere aktieposter i Mols-Linien A/S.

Kreditten blev i Management Summary indstillet til bevilling med følgende begrundelse:

- ”Da aktieposten, som sættes til salg, samlet kan give bestemmende indflydelse over selskabet vurderes muligheden for at opnå en attraktiv pris for realistisk opnåelig.
- Ved en børskurs på 110,57 kan samtlige gældsposter i relation til Ejd.selskabet Øresundshøj A/S' og Kyster Invest ApS' aktiebelåning i Mols-Linien A/S elimineres.
- Risiko for banken isoleret på aktierne i Mols-Linien A/S ligger således ved en salgskurs under 110,57 excl. de yderligere sikkerheder i form af ejerpant i privatbolig og sommerhus.
- Henrik Ørbekker/Ejd. Selskabet Øresundshøj A/S har porteføljeengagementer i Ringkøbing Bank, Fionia Bank og Forstædernes Bank, hvor overdækningskrav alle steder er overholdt.
- Henrik Ørbekker og hustruens formue udgjorde pr. 31. december 2007 kr. 469,7 mio., efter skattehensættelse på kr. 126 mio.
- Pr. 31.12.2007 ejede selskaberne Ejd.selskabet Øresundshøj A/S og Kyster Invest ApS en samlet aktiepost i Mols-Linien A/S på 1.428.305 stk. (samlet kursværdi pr. 31.12.2007 kr. 271 mio.), hvor der frem til dags dato har været et kursfald på i alt kr. 117,1 mio., som i forhold til den samlede formueopgørelse skal reduceres med en mindre skattehensættelse, som det ikke umiddelbart er muligt at opgøre eksakt.
- Det er vurderingen, at HØ ud over aktiebesiddelsen i Mols-Linien A/S fortsat har en betydelig formue, til at bakke engagementet op med.”

Ved Management Summary ligeledes af 8. september 2008 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup, blev der ansøgt om en kredit på 49,3 mio. kr. til Figaro Aktieinvest ApS, hvoraf 27 mio. kr. var en efterbevilling til margininddækning i andre banker, mens de øvrige 22,3 mio. kr. skulle anvendes til indfrielse af kredit på 22,3 mio. kr. i Kaupthing Bank. Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary'et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 9. september 2008, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 11. september 2008. Endelig fremgår, at bevilling blev meddelt af bestyrelsen den 17. september 2008. Som sikkerhed fik Banken primær pant i Mols-Linien-aktier til 23,5 mio. kr., sekundær pant i et yderligere antal aktieposter i Mols-Linien A/S samt sekundær pant i ejerpantebrev i ejendom beliggende Kongshvilebakken 30 i Lyngby, primært pantsat til Forstædernes Bank, næstefter realkreditlån. Det fremgår, at porteføljeengagementet som følge af kursfald på aktierne i Mols-Linien A/S var i reel underdækning med 3,5 mio. kr.

Kreditten blev i Management Summary indstillet til bevilling med følgende begrundelse:

- ”Da aktieposten, som sættes til salg, samlet kan give bestemmende indflydelse over selskabet vurderes muligheden for at opnå en attraktiv pris for realistisk opnåelig.
- Ved en børskurs på 126,57 kan samtlige gældsposter (i samtlige finansierende banker) i relation til Classen koncernens investeringer i aktierne i Mols-Linien A/S elimineres.
- Likviditeten i Classen-koncernen har ikke været tilstrækkelig til løbende at inddække opståede underdækninger på porteføljeengagementer. Det må derfor konkluderes, at der p.t. ikke er noget likvidt beredskab.

- Risiko for banken isoleret på aktierne i Mols-Linien A/S ligger således ved en salgskurs under 126,57.
- ODC's personlige formue pr. 31.12.2007 udgør kr. 140,6 mio., efter fradrag til eventualskat på kr. 94 mio. Største aktiv er posten aktier og anparter på kr.120,3 mio. (udløser kr. 50 mio. i skat, såfremt de sælges), hvoraf Clasen Holding A/S udgør kr. 119,3 min.
- I selskabet Figaro Aktieinvest ApS er der porteføljekreditter i Gudme Raaschou Bank og Forstædernes Bank, som er i underdækning. I opgørelsen af nødvendig børskurs for at indfri samtlige engagementer er der taget højde herfor.
- Pr. 31.12.2007 ejede Classen-koncernen en samlet aktiepost i Mols-Linien A/S på 2.145.780 stk. (samlet kursværdi pr. 31.12.2007 kr. 407,7 mio.), hvor der frem til dags dato her været et kursfald på kr. 176 mio., som i forhold til den samlede formueopgørelse skal reduceres med en mindre skattehensættelse, som det ikke umiddelbart er muligt at opgøre eksakt.
- Det er vurderingen at ODC's formue efter kursfaldet fortsat er positiv, men engagement skal ydes med sikkerhed, hvorfor det ansøgte med den yderligere sikkerhedsstillelse i det private hus anses for afdækket."

Ved Amagerbankens bestyrelsesmøde den 17. september 2008 deltog den samlede bestyrelse. Derudover blev mødet overværet af adm. direktør Knud Christensen og Jørgen Brændstrup. Af referat af bestyrelsesmødet er under punktet "7. Kreditsager" anført, at bevilling til Kyster Invest ApS og Figaro Aktieinvest ApS er meddelt med følgende bemærkninger:

"B.nr. 008.144 & 008.145
Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl.
& Adv. Olav Classen mfl.

Jørgen Brændstrup redegjorde for bevæggrundene for bankens finansiering af aktier i Mols-Linien, herunder det mandat aktionærer med ca. 60 % ejerandel har givet til Handelsbanken."

Den 17. september 2008, hvor bestyrelsen behandlede bevillingerne, var børskursen på aktierne i Mols-Linien A/S faldet til kurs 100.

Den 5. april 2009 bevilgede Bankens kreditkontor ved John Weibull 7 mio. kr. til overtagelse af fordringer over for Classen Holding A/S/Damkiær-Classen Fonden på i alt 12,31 mio. kr. i Nordea, der samtidig tilbagekaldte konkursbegæring mod Classen-koncernen. Som sikkerhed fik Banken pant i Mols-Linien-aktier samt sekundær pant i ejerpantebrev i en udefineret ejendom.

Ved Amagerbankens bestyrelsesmøde den 19. februar 2009 deltog den samlede bestyrelse. Derudover blev mødet overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen. Af referat af bestyrelsesmødet fremgår bl.a. følgende under punktet "5. Orientering fra formanden og direktion, Status":

"Olav Damkiær-Classen

Banken har for 7 mio.kr. købt Nordeas fordring på 12-13 mio.kr., og Nordea har trukket konkursbegæring tilbage. Der arbejdes på en fælles pengeinstitutaftale.

Hans Henrik Palm

Finansbanken har trukket konkursbegæring tilbage og faktureret Amagerbanken kr. 200.000 for omkostninger i denne forbindelse.

Mols-Linien

Handelsbankens mandatperiode udløb den 16. februar 2009, men der er fortsat køberinteresse. Pengeinstitutterne drøfter fortsat en model."

3.4.4 Fravigelse fra børskursen

Efter kursfaldet i august 2008 fraveg Amagerbanken børskursen ved fastsættelse af sikkerhedsværdien af aktier i Mols-Linien A/S. Amagerbanken anvendte således kurs 120 som sikkerhedsværdi i rekapitulation af 21. oktober 2008, hvor børskursen var 77,01; i engagementsoversigt pr. 31. oktober 2008 hvor børskursen var 73,58; i rekapitulation af 30. december 2008 hvor børskursen var 61,49, og i Management Summary med tilhørende rekapitulation og bilag af 17. marts 2009 hvor børskursen var 49,34. Amagerbanken anvendte kurs 90 som sikkerhedsværdi i rekapitulation af 26. marts 2009 hvor børskursen var 56; i Management Summary med tilhørende rekapitulation af 10. maj 2009 hvor børskursen var 71,73; og i Management Summary med tilhørende rekapitulation af 10. maj 2009.

I eksternt revisionsprotokollat af 5. februar 2009, har Amagerbankens revisor anført følgende vedrørende de belånte aktier i Mols-Linien A/S:

”I engagementerne med Henrik Ørbekker (Øresundhøj), Classen og Hans Henrik Palm, hvor banken har konstateret OIV i det enkelte engagement, indgår sikkerheder i form af aktier i Mols-Linien A/S.

Sikkerhedsværdien af aktier i Mols-Linien A/S er af banken opgjort på baggrund af kurs 90, svarende til en samlet sikkerhedsværdi på 286 mio. kr. Børskursen pr. 31. december 2008 udgjorde 63, svarende til en sikkerhedsværdi på 200 mio. kr.

De tre ejere søger efter aftale med banken at afhænde aktierne i Mols-Linien A/S og har givet Handelsbanken Capital Markets forhandlingsmandat frem til den 16. februar 2009, der er tiltrådt af banken.

Vi har modtaget redegørelse via banken fra den sagsansvarlige hos Handelsbanken Capital Markets, som er drøftet med bankens bestyrelsesformand og adm. direktør. Banken vurderer på basis af kendskab til dialog mellem sælgere og potentielle købere samt prisindikationer, at aktierne vil være afhændet senest ved udgangen af marts 2009 til en kurs på minimum 90.

Vi har fået oplyst, at banken eventuelt sammen med andre banker med pant i aktier i Mols-Linien A/S er indstillet på at finansiere en aktieerhvervelse hos tredjemand.

På baggrund af ovennævnte har vi accepteret, at banken anvender kurs 90 som grundlag for beregning af sikkerhedsværdierne.”

Ved brev af 12. marts 2009 anmodede Finanstilsynet Amagerbanken om en redegørelse for situationen omkring bestræbelserne på salg af aktierne i Mols-Linien A/S, det forventede udfald af de på daværende tidspunkt verserende forhandlinger samt baggrunden for, at sikkerhedsværdien var opgjort til kurs 90 pr. 31. december 2008.

Den 7. december 2009 modtog Amagerbanken påbud fra Fondsrådet, der bl.a. indeholdt et påbud om, at Amagerbanken skulle nedskrive i alt 86 mio. kr. på engagementer med sikkerheder i aktier i Mols-Linien A/S som følge af, at børskursen skulle anvendes ved værdiansættelsen af aktier i Mols-Linien A/S. Herefter anvendte Bankens børskursen ved værdiansættelsen af disse aktier.

3.4.5 2009-2015 Det afsluttende forløb

I marts 2009 opsagde Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm, Jens Schumann og deres selskaber mandataftalen med Handelsbanken. Jørgen Brændstrup anførte i et brev af

20. marts 2009 til Finanstilsynet, at mandatet til Handelsbanken formelt udløb pr. 16. februar 2009, men at Handelsbanken i forståelse mellem parterne arbejdede videre på sagen.

I løbet af 2009 bevilgede bestyrelsen forlængelser af engagementerne på baggrund af Management Summaries af 26. marts, 10. maj, 10. maj og 15. december 2009. Disse engagementer var på forlængelsestidspunkterne under administration af Amagerbanken som afviklingsengagementer.

Ved bevilling af 5. april 2009 meddelt af Kreditkontoret erhvervede Amagerbanken fra Nordea fordringer på i alt 12,3 mio. kr. med Classen Holding A/S og Damkiær-Classen Fonden som skyldner. Købesummen var på 7 mio. kr., og som sikkerhed overtog Amagerbanken primær pant i aktier i Mols-Linien A/S til en kursværdi på 3 mio. kr. (kurs 52). Det fremgår af bevillingsansøgningen, at der ved værdiansættelsen blev anvendt den aktuelle børskurs. Som sikkerhed var tillige selvskyldnerkaution fra Olav Damkiær-Classen m.v.

Ved Management Summary af 10. maj 2009 fra Erhvervsafdelingen, der er underskrevet af Marianne Sørensen, blev der ansøgt om tiltrædelse af skitseret kreditoraftale vedrørende Olav Damkiær-Classen og dennes selskaber. Det fremgår af stemplet på forsiden af Management Summary'et, at det blev modtaget på Kreditkontoret den 12. maj 2009, og at det blev behandlet på Kreditkomitémøde den 13. maj 2009. Endelig fremgår, at bevilling blev meddelt af bestyrelsen den 20. maj 2009. Af Management Summary fremgår bl.a. følgende:

”Handlingsplan

Aktieposten i Mols-Linien A/S indgår i overvejelser tillige med øvrige engagementer baseret i aktierne. Tidligere indgået salgsaftale med Handelsbanken er udløbet. Aktionærkredsen har indsat en ny bestyrelse, hvor adv. Franz Palludan er den nye formand. Der skabes ro om driften, hvor især udviklingen i USD-kursen og oliepriserne vil have en gunstig indvirkning på den fremtidige drift. Samtidig er der nu politisk velvilje til at åbne en flydende bro mellem Sjælland og Jylland herunder gennem forbedring af infrastrukturen, hvilket forventes at forbedre driften yderligere.

Salgsprocessen er sat i bero, og der er sammen med Nykredit, som tillige har pant i en større post aktier, indgået en aftale om, at et strategisk salg har et sigte på mindst 1 til 2 år.

...

Risikoelementer

Ejerandelen i Mols-Linien A/S udgør en særlig risiko. Med den skabte ro i selskabets øverste ledelse, og den forventede udvikling i driften på Mols-Liniens monopol-sejlads mellem landsdelene, vurderes risikoen ikke at stige yderligere.

Lån i CHF er opretholdt på trods af en svingende kurs på valutaen. Efter udmelding fra nationalbankdirektøren i Schweiz om, at man for at holde kursniveauet på valutaen nede vil intervenere direkte i både obligations- og valutamarkedet, vurderes risikoen for en yderligere kursstigning i CHF for mindsket. Vurderingen i valutamarkedet er, at kursen på CHF vil falde fra det nuværende niveau.

...

Konklusion

Nærværende indstilles til bevilling med baggrund i følgende:

- Engagementet sikres mulighed for en rolig afvikling med den indgåede kreditorordning
- som følge af den markedsmæssige udvikling vil tvangsrealisation som følge af konkurs i de enkelte selskaber ikke give dækning for bankens tilgodehavender, idet værdierne af aktiverne er vanskelige at ansætte, og salg kræver tid.

...

- Sagen vil løbende blive genfremstillet ved frasalg/ændringer.”

Ved Amagerbankens bestyrelsesmøde den 20. maj 2009 deltog den samlede bestyrelse. Derudover blev mødet overværet af Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Af referatet af bestyrelsesmødet fremgår bl.a. følgende under punktet ”5. Kreditandragender, 5.2 Bevillinger”:

”b.nr.009.045 Classen

Det var forventningen, at også Fionia tiltræder kreditoraftale og sammen med Nykredit bærer det meste af likviditetsbelastningen. Bestyrelsen bevilgede sagen under hensyntagen til indgåelse af kreditordningen, som sikrer mulighed for en rolig afvikling.”

På samme møde blev en kreditoraftale med Hans-Henrik Palm bekræftet tiltrådt.

Efter Bankens konkurs og frem til medio 2015 ejede FS Finans III A/S 26,35 % af aktiekapitalen i Mols-Linien A/S. I august 2015 afhændede FS Finans III A/S sin samlede aktiepost til kapitalfonden Polaris til en aftalt kurs på 40 kr. pr. aktie.

3.4.6 Tabsopgørelse

Vedrørende FS Finans III A/S’ tabsopgørelse for engagementet vedrørende belånte aktier i Mols-Linien A/S henvises der til FS Finans III A/S’ tabsopgørelse i det sammenfattende processkrift, der er gengivet nedenfor.

KAPITEL 4 FORKLARINGER

4.1 Indledning

Der er afgivet forklaring af Henrik Bjerre Nielsen som partsrepræsentant for FS Finans III A/S, partsforklaringer af Jørgen Brændstrup, N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, Allan Ottsen, Kent Villadsen Madsen, Henrik Ole Håkonsson, Carsten Dan Ehlers, Jesper Buster Reinhardt, John Kim Skafte og Anne Toxværd samt vidneforklaringer af John L. Weibull, Annette Hansen, Marianne Sørensen, Lotte Pind, Tina Fogh Aagaard, Michael Nellemann Pedersen, Gitte Buchholz, Peer Meisner, Anders Duedahl-Olsen, Torben Bender, Per Rolf Larssen, Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen, Steen Hove, Niels Heering, Peder Krag, Klaus Bach Jensen, Henrik Jensen, Hans-Henrik Palm, Henrik Priskorn, Jens Schaumann, Leif Busk, Lars Højrup Nielsen, Niels Vestermark, Per Kirk-Andersen, Henrik Wessmann, Søren Ingerslev, Michael Sander Baagø, Jannik Skovgaard Hindsbo, Dan Roland Hansen, Kristian Vie Madsen og Jørgen Steen Jørgensen.

Partsrepræsentants forklaring samt partsforklaringer er gennemlæst og vedstået

4.2 Partsrepræsentants forklaring samt partsforklaringer

Henrik Bjerre Nielsen har forklaret bl.a., at han er administrerende direktør i Finansiell Stabilitet. Han er uddannet cand.polit. i 1980. Han har tidligere bl.a. været direktør for Finanstilsynet. Som han husker det, var han den første, der blev ansat i Finansiell Stabilitet.

Sagens generelle del

Finansiell Stabilitet A/S blev stiftet i forbindelse med Finanskrisen i efteråret 2008 som et aktieselskab ejet af staten. I 2015 blev Finansiell Stabilitet omdannet til en selvstændig offentlig virksomhed. Finansiell Stabilitet har til formål at administrere de individuelle statsgarantier under Kreditpakken (Bankpakke II) samt overtage og afvikle nødlidende pengeinstitutter overtaget under Bankpakkerne I, III og IV. Afviklingsbekendtgørelsen finder anvendelse for afviklingen af de datterselskaber, som Finansiell Stabilitet har oprettet i den forbindelse. Det er Finansiell Stabilitets overordnede strategi og en fælles mission at omdanne røde engagementer til kontanter, og Finansiell Stabilitet arbejder for at afvikle de overtagne aktiviteter hurtigst muligt, økonomisk forsvarligt og i overensstemmelse med koncernens værdigrundlag, dvs. ordentligt og redeligt.

Bankpakke I blev vedtaget i oktober 2008, og den indebar bl.a. en ubegrænset statsgaranti til sikring af alle indskydere og simple kreditorers krav i pengeinstitutter samt oprettelse af Finansiell Stabilitet A/S. Han tiltrådte i Finansiell Stabilitet den 17. november 2008, og den første bank, der blev overtaget efter Bankpakke I var Ehb Bank, der blev overtaget den 21. november 2008. Derefter blev Løkken Sparekasse, Gudme Raaschou Bank, Fionia Bank, Capinordic Bank, Eik Banki samt Eik Bank Danmark overtaget i en periode frem til september 2010. Finansiell Stabilitet overtog endvidere i 2009 forvaltningen af Roskilde Bank, der ikke var omfattet af Bankpakke I, idet Roskilde Bank var gået ned, inden lovgrundlaget kom på plads. Der var tale om et relativt hektisk forløb, da han startede i Finansiell Stabilitet, hvor den oprindelige tanke var, at Finansiell Stabilitet skulle være et lille holdingselskab, der alene leverede kapital og likviditet til datterselskaberne. Sådan blev det imidlertid ikke ved med at være, og Finansiell Stabilitet blev større og fik også andre opgaver, herunder administrationen af ordningen om individuelle statsgarantier til kreditinstitutterne (Bankpakke II).

Finansiell Stabilitet havde allerede fra sin start fokus på, om de enkelte pengeinstitutter kunne blive nødlidende, og de kunne i en børsmeddelelse se, at Amagerbanken i efteråret 2008 havde likviditetsproblemer. De fortolkede det sådan, at Amagerbanken blev reddet af den generelle statsgaranti.

På den baggrund var Amagerbanken en af de banker, Finansiell Stabilitet havde i søgelyset. Finansiell Stabilitet fik ikke i almindelighed oplysninger fra Finanstilsynet, men hvis en bank var tæt på at skulle overtages af Finansiell Stabilitet, kunne de godt få et praj fra Finanstilsynet om, at dette kunne være nært forestående.

Bankpakke III (Exitpakken) trådte i kraft den 1. oktober 2010, og Amagerbanken var den første bank, der blev overtaget herefter. Overtagelsen af Amagerbanken skete ved, at Finansiell Stabilitet indgik aftalen med Amagerbanken om overdragelse af samtlige aktiver og passiver, bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital, til et nystiftet datterselskab, Amagerbanken af 2011 A/S. Da Amagerbanken havde en balance på over 3 mia. euro skulle overtagelsen i henhold til EU-statsstøttereglerne notificeres individuelt til Kommissionen med henblik på tilladelse.

Forevist dagsorden pkt. 5.2 til bestyrelsesmøde den 21. oktober 2009 i Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind IV, s. 3006) har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at handlingsplanen vedrørende Amagerbanken blev udarbejdet på Finansiell Stabilitets eget initiativ som en slags beredskabsplan med henblik på at være forberedt, hvis en overtagelse af Amagerbanken blev aktuel. På daværende tidspunkt havde Finansiell Stabilitet overtaget Ebh Bank, Løkken Sparekasse, Gudme Raaschou Bank, Fionia Bank og Roskilde Bank, og i Finansiell Stabilitet vidste de derfor, at det var vigtigt hurtigt at iværksætte en række tiltag, hvis en overtagelse af Amagerbanken blev en realitet. Situationen var på daværende tidspunkt den, at Finanstilsynet den 6. oktober 2009 havde påbudt Amagerbanken at opfylde et individuelt solvensbehov på 13,6 %, og denne afgørelse havde Amagerbanken påklaget til Erhvervsankenævnet. Han har godkendt handlingsplanen, der er udarbejdet af Niels Olsen. Oplysningerne til brug for den økonomiske analyse i handlingsplanen stammer fra Amagerbankens årsrapport for 2008 samt halvårsrapport fra 2009, og der var således tale om offentligt tilgængeligt materiale. For så vidt angår de anførte oplysninger om engagementer (samme bind, s. 3011), havde Finansiell Stabilitet ikke oplysninger om de enkelte engagementer.

Foreholdt afsnittet ”Udpegning af ny ledelse” i dagsordenen til bestyrelsesmødet den 21. oktober 2009 i Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind IV, s. 3007, sidste afsnit) har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at man skal være opmærksom på, at der i perioden mellem ”signing” og ”closing” var en proces med indhentelse af en EU-godkendelse, hvilket gjorde, at denne periode var ganske lang. I den periode sad den eksisterende bestyrelse fortsat, og det var naturligt at udskifte den administrerende direktør, der sad efter Finansiell Stabilitet ville have overtaget ansvaret. Han mener, at det er sædvanligt at håndtere den pågældende situation sådan, og det har man også gjort i andre banker. Der lå ikke i den forbindelse en særskilt bedømmelse af Jørgen Brændstrup, men Finansiell Stabilitet anså det for mest hensigtsmæssigt at ansætte en ny direktør.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde i Finansiell Stabilitet den 21. oktober 2009 (ekstrakten bind IV, s. 3018), hvoraf fremgår, at bestyrelsen tog den fremlagte handlingsplan til efterretning, har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at dette betød, at man i Finansiell Stabilitet kunne arbejde videre på det grundlag, som var beskrevet i handlingsplanen. Der lå også i det, at hvis Erhvervsankenævnet tilsidesatte Finanstilsynets afgørelse, ville Finansiell Stabilitet tage dette til efterretning og ikke gøre mere. Ligeledes ville der ikke være noget problem, hvis det lykkedes Amagerbanken at skaffe sig mere kapital, så banken opfyldt det individuelle solvensbehov på 13,6 %. Som han erindrer det, gennemførte Amagerbanken en aktieemission og fik tilført mere kapital i perioden efter, at Erhvervsankenævnet havde stadfæstet Finanstilsynets afgørelse. Der var på daværende tidspunkt ikke noget hastværk fra Finansiell Stabilitets side, da der på grund af den generelle statsgaranti ikke var

risiko for et stormløb mod banken fra indskydere og simple kreditorer. Han kendte til Amagerbankens klage over Finanstilsynets fastsættelse af bankens individuelle solvenskrav til Erhvervsankenævnet fra en børsmeddelelse, som Amagerbanken havde sendt ud, og han orienterede på bestyrelsesmødet den 21. oktober 2009 i Finansiell Stabilitet om, hvornår det var forventet, at Erhvervsankenævnet traf afgørelse. Som han husker det, blev Erhvervsankenævnets afgørelse offentliggjort, men han erindrer ikke hvornår, eller hvornår han fik kendskab til den. Han erindrer ikke at han har set selve kendelsen.

Forevist Amagerbankens ansøgning af 17. december 2009 om individuel statsgaranti (ekstrakten bind V, s. 1009f) for 6,5 mia. kr. har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at ordningen om mulighed for individuel statsgaranti blev etableret i det tidlige forår 2009. Der blev bevilget tilsagn for flere hundrede milliarder kroner, og Amagerbankens ansøgning var blot en blandt mange ansøgninger. Han var ikke særligt involveret i sagsbehandlingen i den tidligere fase, og han mener, at han først hørte mere konkret om ansøgningen i det tidlige forår 2010. Der var krav til, hvordan en ansøgning skulle være udformet mv., og at det første, der blev undersøgt, var, om alt det nødvendige materiale var medsendt. Det var i vid udstrækning det samme materiale, der skulle bruges ved en ansøgning om statslig hybrid kernekapital. Som han erindrer det, opfyldte Amagerbankens ansøgning de formelle krav. Det skulle naturligvis være forsvarlig at udstede en individuel statsgaranti, og derfor skulle ansøgningen holdes opdateret i ansøgningsperioden. Et pengeinstitut kunne få en individuel statsgaranti med en løbetid op til 3 år, og det var en forudsætning, at pengeinstituttet opfyldte solvenskravet. Finansiell Stabilitet foretog en kreditvurdering af alle pengeinstitutter, der ansøgte om individuel statsgaranti. Det var muligt at give garantitilsagn med fastsatte individuelle vilkår for et pengeinstitut, hvis Finansiell Stabilitet vurderede, at det var nødvendigt for, at det kunne anses for forsvarlig at yde den individuelle statsgaranti. Det var dog i sagens natur sådan, at Finansiell Stabilitet pga. sin rolle skulle være mere risikovillig end de sædvanlige kommercielle markedsaktører.

Forevist Finansiell Stabilitets dokumentet ”Amagerbanken – store engagementer” af 8. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1476) erindrer han ikke, at Finansiell Stabilitet skulle have disse oplysninger om Amagerbankens store engagementer i forbindelse med ansøgningen. Foreholdt afsnit 3.1.1.6 i Amagerbankens ansøgning, (samme bind, s. 1019) erindrer han, at han har set den omtalte redegørelse, men ikke hvornår han har set den. Foreholdt afsnit 3.1.1.4 i samme ansøgning (samme bind, s. 1019) har han forstået kravet om den omtalte redegørelse fra bestyrelsen sådan, at det i detaljeringsniveau var på linje med, hvad der sædvanligvis fremgår af et prospekt. Udover redegørelsen nævnt i afsnit 3.1.2 i samme ansøgning kunne det være nødvendigt at se på en banks konkrete engagementer, hvis der var anledning til det, hvilket der var i forhold til Amagerbanken. Amagerbanken var ikke den eneste bank, hvor Finansiell Stabilitet gjorde det. Det var en balance mellem på den ene side at gøre, hvad der var forsvarligt, og på den anden side ikke kræve mere end nødvendigt.

I forbindelse med en ansøgning om individuel statsgaranti skulle et pengeinstitut indberette sine store engagementer. Finansiell Stabilitet fik dog i den forbindelse ikke dybtgående oplysninger om de enkelte engagementer, idet man alene kunne se nogle navne samt engagementernes størrelse. Det var ikke muligt at lave en sædvanlig kreditvurdering på det grundlag, ligesom materialet ikke gav grundlag for at vurdere, om der var tale om ansvarspådragende forhold. Mailen af 11. februar 2010 fra Lotte Pind, Amagerbanken til Ulrik Bjerre Andersen, Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind V, s. 1408) indeholdt en opdateret opgørelse over Amagerbankens store engagementer, som Finansiell Stabilitet havde bedt om, da ansøgningen vedrørte tal for 3. kvartal 2009, og Finansiell Stabilitet havde anmodet om, at disse tal blev opdateret med tallene fra 4. kvartal 2009. Amagerbankens brev

af 16. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1418) indeholdt den opdatering af Amagerbankens ansøgning, som løbende skulle foregå, og ansøgningen blev med dette brev endnu større i sit omfang, idet Amagerbanken ansøgte om statsgaranti for yderligere 7 mia. kr. Finansiell Stabilitet fik ikke revisionsprotokollatet af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1275) i forbindelse med tillægsansøgningen den 16. februar 2010, og han mener, at de fik det i maj 2010 efter, at de havde bedt om at se det. Foreholdt del af referat af bestyrelsesmøde den 23. februar 2010 i Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind V, s. 1431) bestod den særligt detaljerede og dybdegående kreditvurdering af Amagerbanken, der er nævnt i andet afsnit i, at Finansiell Stabilitet skulle se Amagerbankens solvensbehovsopgørelse samt oversigt over store engagementer og sikkerheder i den forbindelse. Det forhold, at Amagerbanken havde fået en frist af Finanstilsynet til at opfylde et øget individuelt solvensbehov på 13,6 %, viste, at banken havde været i en situation, hvor den var tæt på at skulle overtages af Finansiell Stabilitet, og banken fik derfor allerede af den grund mere opmærksomhed fra Finansiell Stabilitets side. Forevist Finansiell Stabilitets foreløbige redegørelse af 10. marts 2011 til Rigsrevisionen, s. 8, 2. til 7. afsnit (ekstrakten bind VII, s. 3017) er det korrekt, at Amagerbanken blev bevilliget et garantitilsagn på 13,5 mia. kr. på de individuelle vilkår, som der er anført.

Forevist tabellen ”Kapital til dækning af store engagementer” i Finansiell Stabilitets oversigt over Amagerbankens store engagementer af 8. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1476) har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at tabellen siger noget om bankens store engagementer, og at der på daværende tidspunkt var metodefrihed til, hvordan man ville beregne solvensbehovet, hvor praksis i dag er mere indsnævret. I tabellen kan man både se bruttoengagementerne, samt hvor meget af disse, der er udnyttet. LGD (”loss given default”) er tab i tilfælde af misligholdelse, og PD (”probability of default”) er sandsynligheden for misligholdelse. Når man ganger disse to tal med hinanden, får man det forventede tab. Når man trækker nedskrivningen og den generelle kapitalbinding på 5,31 % af udnyttelsen fra, får man den specifikke kapitalbinding. Forevist samme bilag (ekstrakten bind V, s. 1477) er tabellen ”Sikkerhedsstillelse store engagementer” en tabel, der prøver at vise, hvordan sikkerheder var fordelt. Finansiell Stabilitet kunne her se, at banken ud af den samlede sikkerhedsstillelse for Amagerbankens store engagementer havde en meget høj koncentration af sikkerheder i ejendomme. Dette dokument er et internt arbejdsdokumentet, som Finansiell Stabilitet har udarbejdet til brug for sine overvejelser i forhold til Amagerbanken.

Forevist referat af møde mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken den 23. marts 2010 dateret den 3. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 1759) har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at de på daværende tidspunkt havde meget travlt i Finansiell Stabilitet, hvilket er baggrunden for, at referatet er skrevet lidt tid efter, at mødet blev afholdt. Referatet er skrevet på baggrund af noter taget under mødet. Baggrunden for mødet var, at de i Finansiell Stabilitet havde besluttet, at de måtte et spæde-stik dybere i Amagerbankens forhold til brug for vurderingen af ansøgningen om individuel statsgaranti. Som det fremgår af referatet, tilkendegav Jakob Brogaard under mødet, at Finansiell Stabilitet sammen med Amagerbanken gerne ville have mulighed for at gennemgå bl.a. 25 af bankens største engagementer, hvilket Amagerbanken accepterede. Baggrunden herfor var, at Finansiell Stabilitet fandt, at Amagerbanken havde meget lave budgetterede nedskrivningsprocenter, og Finansiell Stabilitet frygtede, at banken ville være nødsaget til at foretage store nedskrivninger i 2011 og dermed, at banken ikke kunne holde nedskrivningerne nede på det niveau, som banken forudsatte. Finansiell Stabilitet så således ikke kun på et øjebliksbillede, men også på hvordan det kunne se ud om 1, 2 og 3 år. På grund af Amagerbankens meget store koncentration af engagementer på ejendomsmarkedet var der en betydelig risiko for, at der ville være behov for yderligere store nedskrivninger. Det havde betydning for vurderingen af størrelsen af de senere nedskrivninger, om Amagerbanken havde 1., 2. eller 3. prioritetspant i de pågældende ejendomme, banken havde sikkerhed i. For at få

oplysninger herom var Finansiell Stabilitet nødt til at se nærmere på de nævnte engagementer. Han erindrer ikke, om Finansiell Stabilitet og Amagerbanken drøftede bankens ledelsesforhold på mødet den 23. marts 2010. Vedrørende referatets 6. afsnit (ekstrakten bind V, s. 1759), hvoraf fremgår, at Jakob Brogaard anførte, at Finansiell Stabilitet sammen med banken gerne ville have mulighed for at gennemgå f.eks. bankens 25 største engagementer, husker han ikke, om de talte om andre engagementer end disse. Han erindrer ikke, om de talte om kunder, der spekulerede i valuta.

På bestyrelsesmødet i Finansiell Stabilitet den 26. marts 2010 blev der orienteret om, at Amagerbanken var blevet bedt om at give et kreditteam under ledelse af Leif Busk, Finansiell Stabilitet, mulighed for at gennemføre en mere dybdegående analyse af Amagerbankens kreditrisici, ligesom der blev orienteret om, at Finansiell Stabilitet var i gang med en nærmere gennemgang af udvalgte engagementer i Amagerbanken med henblik på at vurdere, om det var forsvarligt at udstede en individuel statsgaranti til Amagerbanken, (jf. ekstrakten bind V, s. 1789 og 1803). Finansiell Stabilitet havde en bestemt gruppe af medarbejdere, der stod for arbejdet med at foretage analysen af Amagerbankens kreditrisici, og det blev håndteret meget diskret. Finansiell Stabilitets arbejde udmøntede sig i dokumentet ”Gennemgang af kreditporteføljen i Amagerbanken” af 20. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2003f). Som det også fremgår af dette dokument, vurderede kreditteamet, at der forelå OIV i 26 af de gennemgaaede 35 engagementer, og at der burde foretages yderligere betydelige nedskrivninger. Der var nogle år før blevet indført nye internationale regnskabsregler for indregning og værdiansættelse af udlånsengagementer, hvilket medførte, at hensættelser til fremtidige tab ikke længere skulle indregnes efter et forsigtighedsprincip, men i stedet efter et neutralitetsprincip. For at tage højde for denne lempelse, var der i 2009 blevet indført regler om, at pengeinstitutterne skulle offentliggøre deres individuelle solvensbehov. Foreholdt samme bilag i ekstrakten bind V, s. 2004, sidste afsnit har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at den analyse, som Leif Busk lavede, var at tage et spadestik dybere. Finansiell Stabilitet lavede ikke den mere præcise vurdering af nedskrivningsbehovet, som er anført i det pågældende afsnit, idet Finansiell Stabilitet kom i tvivl om, hvorvidt Amagerbanken i det hele taget var ansøgningsberettiget, da banken skulle have foretaget større nedskrivninger. Han mener, at det var en væsentlig information, at det blev estimeret, at der var et yderligere betydeligt nedskrivningsbehov. Dokumentet blev sendt til Finanstilsynet, Finansiell Stabilitets bestyrelse og nærmeste medarbejdere. Han har ikke undersøgt, om Amagerbanken fik det udleveret. Han ved ikke om Steen Hove og Steen Hemmingsen fik dokumentet udleveret.

Dokumentet ”Internt arbejdsdokument vedrørende engagementsgennemgang” (ekstrakten bind V, s. 1760) indeholder den baggrundsinformation, som Leif Busck modtog fra Amagerbanken. Henrik Bjerre-Nielsen deltog i møder, hvor de stillede spørgsmål til Jørgen Brændstrup, og Henrik Bjerre-Nielsen kendte derfor godt dette dokument. Foreholdt ekstrakten bind VII, s. 3607, første afsnit med overskriften ”Undersøgelsens hovedkonklusion” i Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S, har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at beskrivelsen i første og anden linje er ufuldstændig, da det først var efter den 23. marts 2010, at Finansiell Stabilitet igangsatte en gennemgang af Amagerbankens 35 største engagementer.

Den 6. april 2010 blev der holdt et møde mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken, hvor der var lejlighed til at drøfte nogle reservationer, som Finansiell Stabilitet havde i forhold til banken, ligesom Finansiell Stabilitet stillede nogle opklarende spørgsmål til banken. Foreholdt side 2, 7. afsnit, i referatet af mødet (ekstrakten bind V, s. 1967), hvoraf fremgår, at Leif Busk bemærkede, at det var usædvanligt, at banken ikke lukkede sin rente- og valutarisiko på erhvervsengagementer, har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at baggrunden for denne bemærkning var den risiko, der var, for at

tabe yderligere på disse engagementer. Foreholdt samme side, næstsidste afsnit, husker han ikke, hvilke engagementer, der blev gennemgået og drøftet.

Den 9. april 2010 blev der holdt et møde mellem Finansiell Stabilitet og Økonomi- og Erhvervsministeriet. Anledningen var, at hvis kreditteamets vurdering efter at have set på de omtalte 35 af Amagerbankens engagementer blev lagt til grund, opfyldte Amagerbanken ikke solvenskravet, hvilket var en betingelse for at få en individuel statsgaranti. Det var Finanstilsynet, der kunne tage stilling til, om solvenskravet var opfyldt, og Finanstilsynet blev derfor kontaktet med henblik på en vurdering heraf. Amagerbankens ansøgning blev sat i bero på Finanstilsynets svar. Foreholdt referatet af mødet, 4. afsnit (ekstrakten bind V, s. 2487) hvoraf fremgår, at Jakob Brogaard anførte, at Amagerbanken efter hans umiddelbare opfattelse var ”pilradden”, husker han, at det blev sagt, men han eller andre bad ikke efterfølgende om at få det uddybet. Han opfattede det sådan, at Jakob Brogaard baserede udsagnet på sin erfaring, og at han kom med sin mavefornemmelse i den forbindelse. Leif Busks notat blev sendt til Finanstilsynet. Finanstilsynet vurderede, at Amagerbankens nedskrivningsbehov ikke var nær så stort, som Finansiell Stabilitet havde vurderet. Leif Busks notat var derfor ikke længere væsentligt.

I juni 2010 bevilgede Finansiell Stabilitet et garantitilsagn på 13,5 mia. kr. til Amagerbanken. Finansiell Stabilitet fastsatte i den forbindelse de individuelle vilkår, som Finansiell Stabilitet mente, var nødvendige for at give Amagerbanken den individuelle statsgaranti. Dette gav anledning til en længere debat i Finansiell Stabilitets bestyrelse, hvor man brugte en del tid på at drøfte, hvordan vilkårene skulle udformes. Det var knap halvdelen af de pengeinstitutter, der fik en individuel statsgaranti, som i den forbindelse fik fastsat individuelle vilkår herfor. I forhold til Amagerbanken blev der stillet de helt særlige vilkår, at Amagerbanken havde pligt til at sikre, at to kandidater udpeget af Finansiell Stabilitet blev valgt til bankens bestyrelse, samt at Amagerbanken skulle udskifte direktionen, hvis Finansiell Stabilitet krævede det. Han erindrer ikke, om han havde kendskab til tabet på valutaen i juni 2010. Finansiell Stabilitet havde adgang til Amagerbankens selskabsmeddelelse af 28. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2879). Foreholdt afsnittet med overskriften ”Nedskrivninger foranlediget af valutakursudvikling” (samme bind, s. 2880) var det vanskeligt at vurdere, om de primære risici lå på Østerfælled-engagementet. Finansiell Stabilitet havde ikke et samlet overblik over bankens valutakursrisici. Selv om Amagerbanken offentliggjorde dette den 28. juni 2010, var Finansiell Stabilitet bundet af tilsagnet om individuel statsgaranti. Han mener ikke, at de i Finansiell Stabilitet spurgte Amagerbanken, hvor det yderligere tab på valutaen lå. Han erindrer ikke, om Finansiell Stabilitet spurgte til det anførte tab på 300 mio. kr.

I forhold til Jørgen Brændstrup vurderede Finansiell Stabilitet kort fortalt, at han stod i vejen for den ændring af Amagerbankens forretningsmodel, som Finansiell Stabilitet i efteråret 2010 mente var nødvendig. Det var Finansiell Stabilitets vurdering, at Jørgen Brændstrup havde et andet syn end Finansiell Stabilitet på, hvad der var værdiskabende for Amagerbanken, og Jørgen Brændstrup var mere tålmodig i forhold til afvikling af engagementerne, end Finansiell Stabilitet var. I Finansiell Stabilitet vidste de også, at revisorerne havde tilkendegivet, at Jørgen Brændstrup havde mange kasketter på. Finansiell Stabilitet var ikke involveret i ”Fit and proper-vurderingen” af Jørgen Brændstrup. Årsagen til, at spørgsmålet om Jørgen Brændstrup fortsatte ansættelse kom op på mødet mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken den 30. august 2010, var, at Finansiell Stabilitet vurderede, at Jørgen Brændstrup stod i vejen for at gennemføre den omlægning af bankens strategi, som Finansiell Stabilitet anså for at være nødvendig, jf. Finansiell Stabilitets brev af 7. september 2010 til formanden for Amagerbanken (ekstrakten bind VI, s. 42). Finansiell Stabilitet var samtidig af den opfattelse, at Jørgen Brændstrup havde en betydelig indsigt i bankens engagementer, og der var derfor

brug for, at han blev i en overgangsperiode frem til, at banken havde opfyldt kravet om yderligere kapital i aftale om vilkår for ydelse af statsgaranti af 28. juni 2010. Han tror ikke, at der var så meget tvivl hos Amagerbanken om, at Finansiell Stabilitet var skeptisk over for Jørgen Brændstrups virke i banken. Han erindrer ikke, om der kom nye oplysninger om bankens forhold i perioden juni til september 2010. Han erindrer dog, at banken kom ud og meddelte, at der var lidt et meget betydeligt tab på valuta, og han erindrer, at dette lå relativt sent i forhold til garantien. Foreholdt, at det fremgår af dokumentet ”Internt arbejdsdokument vedrørende engagementsgennemgang” (ekstrakten bind V, s. 1760), at der var lidt et tab på valutaen i Østerfælled-engagementet på 173,6 mio. kr., hvilket Finansiell Stabilitet således måtte have været klar over i foråret 2010, mener han, at tabet var blevet større siden da. Foreholdt samme bilag, ekstrakten bind V, s. 1762, afsnittet ”Rente-/Valutarisiko” mener han, at det begyndte at blive uforsvarligt, at den position ikke blev lukket. Finansiell Stabilitet havde dette materiale på mødet mellem Amagerbanken og Finansiell Stabilitet den 6. april 2010.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 27. september 2010 i Finansiell Stabilitet, 6. sidste afsnit under punkt 4.6. ”Orientering om Amagerbanken” (ekstrakten bind VI, s. 202), hvoraf fremgår, at Jakob Brogaard tilkendegav, at det var ønskværdigt, om den nuværende bestyrelsesformand og administrerende direktør ikke fik mulighed for at aflægge et revideret årsregnskab for 2010, da dette ville kunne medvirke til at frikende dem for et eventuelt ansvar for forhold begået forud herfor, har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at Jakob Brogaard var nærmest til at udtale sig herom. Henrik Bjerre-Nielsen formodede dog, at Jakob Brogaard havde haft i tankerne, at ledelsen i Amagerbanken ikke skulle have den sædvanlige decharge. Han havde ikke kontakt med Steen Hove om dennes indtræden i bankens bestyrelse. Han kan ikke svare på, hvorfor Steen Hove ikke ville tiltræde som administrerende direktør for Amagerbanken så længe, at N. E. Nielsen var bestyrelsesformand. N. E. Nielsen havde fortalt, at det kunne være vanskeligt at finde en ny direktør i banken med den nuværende situation. Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt der var begået ansvarspådragende forhold, er det sådan, at spørgsmålet om forsvarlighed i forhold til risikovillighed kræver en dyberegående analyse, som ikke er Finansiell Stabilitets kernekompetence at foretage. Finansiell Stabilitet anmodede senere en advokat om at vurdere dette.

Da Steen Hove og Steen Hemmingsen var indtrådt i Amagerbankens bestyrelse i september 2010, ønskede Finansiell Stabilitet, at de fik de bedst mulige vilkår for at bestride deres bestyrelsesposter, således at de kunne sikre, at tingene gik ordentlig for sig. Det var vigtigt at få to personer ind i bestyrelsen, der kunne trække på Finansiell Stabilitets ressourcer og drøfte forhold, der var anledning til at drøfte, med Finansiell Stabilitet. Steen Hove og Steen Hemmingsen havde ikke en formel rapporteringspligt i forhold til Finansiell Stabilitet, men med respekt af tavshedspligtsreglerne fik de informationerne til at flyde. Steen Hove og Steen Hemmingsen havde mulighed for at trække på Finansiell Stabilitets rådgivere, herunder advokat Carsten Fode, som Steen Hove allerede havde et samarbejde med i forbindelse med undersøgelsen af Capinordic Bank, og som Steen Hove havde et ønske om at samarbejde med. Årsagen til, at Steen Hove og Steen Hemmingsen undlod at stemme om gennemførelse af kapitalforhøjelsen, var, at hele grundtanken var, at de skulle indtræde i bestyrelsen, når kapitalforhøjelsen var på plads, og derfor ønskede de ikke at stemme herom. Efter Steen Hove og Steen Hemmingsen var blevet medlemmer af bestyrelsen, var der situationer, hvor Amagerbanken bevilgede lån, som de to havde stemt imod bevillingen af. Det gav anledning til, at Finansiell Stabilitet skrev til Amagerbanken, at dette var i strid med aftalen af 28. juni 2010 om vilkår for ydelse af statsgaranti, og at hvis det skete igen, ville Finansiell Stabilitet gøre misligholdelsesbeføjelser gældende. Banken var ikke enig i, at det var i strid med aftalen.

Finansiel Stabilitet havde tillid til den nye ledelse i Amagerbanken med Steen Hove som administrerende direktør og Niels Heering som bestyrelsesformand. Den beslutning om nedskrivning, som ledelsen tog for 4. kvartal 2010, blev taget efter orientering af Finansiell Stabilitet om situationen. Finansiell Stabilitet og revisorerne havde ingen bemærkninger hertil. Finansiell Stabilitet var ikke involverede i de konkrete målinger, der førte til beslutningen om nedskrivningen. Der var helt op til den weekend, hvor Amagerbanken brød sammen, usikkerhed om, hvor store nedskrivningerne skulle være. Finansiell Stabilitet havde ikke nikked til det nye nedskrivningsprincip eller den nye nedskrivningsstrategi, som den nye ledelse indførte, men Finansiell Stabilitet ville næppe have været uenig heri.

Amagerbanken gik konkurs den 7. februar 2011. Dagen før overdrog banken sine aktiver til Amagerbanken af 2011 A/S, der blev stiftet som et datterselskab under Finansiell Stabilitet. Herefter blev advokat Jens Christensen anmodet om at forestå advokatundersøgelsen af visse forhold i Amagerbanken. Der blev også lavet advokatundersøgelser af de øvrige banker, som Finansiell Stabilitet har overtaget. Det var Økonomi- og Erhvervsministeriet, der valgte den advokat, der skulle forestå undersøgelsen, og retssagen blev indledt på baggrund af advokatens vurdering. Kommissoriet til de forskellige advokatundersøgelser har været stort set det samme, men han tør dog ikke sige andet end, at der kan have været visse forskelle. Finansiell Stabilitet har indledt retssager om erstatningsansvar mod tidligere ledelser i syv af de 12 banker, som Finansiell Stabilitet har overtaget. I de øvrige sager har de pågældende banker også været eksponeret mod ejendomsmarkedet. Det har i praksis været ledelsen i Finansiell Stabilitet, der efter indstilling fra det pågældende datterselskabs bestyrelse har truffet beslutning om anlæggelse af retssag. Der var ikke drøftelser herom mellem Finansiell Stabilitet og Erhvervs- og Økonomiministeriet. Finansiell Stabilitet har i vid udstrækning lænet sig op ad, hvad deres advokater har vurderet i forhold til at få medhold i de anlagte sager.

Han har ingen erindring om, hvorfor John Weibull ikke er medsagsøgt i denne sag. I forhold til Michael Nellemann Pedersen og Tina Aagaard, der kom ind i bestyrelsen i marts 2010, ved han, at der var nogle konkrete overvejelser om, hvorvidt de skulle stævnes, og at Finansiell Stabilitet i vid udstrækning lyttede til deres advokat, der skulle udarbejde stævningen. Han mener dog at vide om praksis, at man som nyt medlem af en bestyrelse, har en vis tid til at sætte sig ind i sagerne, inden man kan holdes ansvarlig for noget. Der har ikke ham bekendt været nogen aftale med Karsten Ree om, at der ikke skulle føres sag mod Tina Aagaard. Han var ikke tæt inde over forløbet med udarbejdelse af stævningen, og han kan ikke svare på, hvorfor deres advokat har vurderet hele Østerfælled-engagementet som ansvarspådragende. Han mener, at Finansiell Stabilitet plejer at styre deres advokaters opdrag relativt hårdt. Han erindrer ikke, om der var overvejelser om at udskyde stævningen mod den tidligere ledelse i Amagerbanken. Den advokat, der skulle udarbejde stævningen, var ikke den advokat, der havde foretaget advokatundersøgelsen, og dette kan have medført en forsinkelse. Han erindrer, at der var overvejelser om, hvorvidt revisionen tillige skulle stævnes. Han erindrer ikke, hvornår det blev besluttet, at der også skulle gøres ansvar gældende for så vidt angår tab på Main Road-engagementet og Mols-Linien. Han vil tro, at Finansiell Stabilitet og FS Finans III A/S blev opmærksom herpå, lige inden disse engagementer kom frem i retten. Han kan ikke forklare, hvorfor tab på Main Road-engagementet og Mols-Linien først kom ind i sagen senere.

Forevist Finansiell Stabilitets hjemmeside under afsnittet "Individuelle statsgarantier" har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at Finansiell Stabilitet ultimo 2010 havde bevilget garantitilsagn for 366 mia. kr. til 64 pengeinstitutter. Der var nogen pengeinstitutter, der fik tilsagn, men som ikke ønskede at gøre brug af det, ligesom der var nogen pengeinstitutter, der indgik aftale med Finansiell Stabilitet herom, men som ikke udnyttede aftalen. Når det under samme afsnit på hjemmesiden er

anført, at et antal pengeinstitutter pr. 31. december 2010 havde ”foretaget udstedelser” for i alt 194 mia. kr. betyder det, at der teknisk var blevet udstedt en obligation, der havde statsgaranti, og hvis udsteder ikke opfyldte, ville Finansiell Stabilitet stå på mål.

Han var ikke været involveret i beslutningen om, at Allan Ottsen skulle fortsætte i Amagerbanken efter, at den nye bestyrelse kom til. Han har ikke været involveret i drøftelser med den nye bestyrelse om Allan Ottsens ansættelse.

Foreholdt Amagerbanken, Erhvervsafdelingens Management Summary af 15. december 2010 (ekstrakten bind VI, s. 689) har Henrik-Bjerre Nielsen forklaret, at han ikke tidligere har hørt om den bevilling, der er nævnt heri.

Foreholdt artikel fra Finanswatch den 2. november 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3663-3665) har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at han står ved de citater i artiklen, der er sat i citationstegn, og at resten er en journalistisk udlægning. Finansiell Stabilitet administrerede ordningen med den generelle statsgaranti forsvarligt, og hvis Finansiell Stabilitet bare ville have Amagerbanken over i den individuelle statsgaranti, havde det nok være oplagt at stille færre krav til banken, end Finansiell Stabilitet gjorde.

Opbevaring af materiale

Ved overtagelsen af de forskellige banker, havde hver enkel bank interne regler for opbevaring af materiale på arkiv, og Finansiell Stabilitet og det enkelte datterselskab indtrådte heri og i alle forretningsgange. På den korte bane blev de overtagne banker således i forhold til arkiv drevet efter de interne regler, der havde været i banken forud for overtagelsen. I dag har Finansiell Stabilitet fælles retningslinjer for, hvordan de håndterer arkivmateriale fra de tidligere banker. I praksis er bankerne dog registreret efter forskellige principper. Den nye banks ledelse har pligt til forsvarlig opbevaring af al materiale. Han var ikke konkret involveret heri i forbindelse med overtagelsen af Amagerbanken. Han har ikke været involveret i opfyldelse af provokationer i denne sag.

Han var ikke involveret i gennemgangen af de enkelte engagementer i Amagerbanken i forår 2010. Han erindrer ikke at have hørt noget om, at der på dette tidspunkt var et værre rod i Amagerbankens papirer end i andre af de banker, Finansiell Stabilitet har overtaget. I 2012 var Finansiell Stabilitet i den situation, at man overtog banker, der kørte på to forskellige datacentraler. I dag er det samlet på én platform, og Finansiell Stabilitet har forsøgt at konvertere systemerne og bevare historikken, så de har kunnet følge med i engagementerne. Da de begyndte at flytte ud af Amagerbankens hovedsæde på Amagerbrogade i 2012, vil han tro, at de flyttede ”den røde banks” arkiv ud. Finansiell Stabilitet har noget af materialet stående hos sig selv og resten stående i en central opbevaringsenhed hos virksomheden Iron Mountain. For så vidt angår ”de levende sager” sker forvaltningen heraf hos Finansiell Stabilitet i den centrale kreditfunktion. Det er korrekt, at advokatfirmaet Gorrissen Federpiel ydede rådgivning til Amagerbanken af 2011 A/S, men han erindrer ikke, at Finansiell Stabilitet var involveret i overvejelserne herom. Han går ud fra, at der er retningslinjer for, hvordan man sikrer sig opbevaringen af materiale, der bliver udleveret til eksterne, men han ved det ikke.

Østerfælled

Østerfælled Holding A/S blev solgt til det svenske selskab Balder i slutningen af 2011 ved en normal kommerciel transaktion, der skete i datterselskabet Amagerbanken af 2011 A/S. Der er i Finansiell Stabilitet og datterselskaberne ikke fastsat fælles skriftlige forretningsgange for salg, men reglerne i afviklingsbekendtgørelsen samt EU-statsstøttereglerne skal overholdes. Salg må således ikke

ske for billigt og det enkelte aktiv skal udbydes i et åbent og transparent udbud. Datterselskabet stod selv for realisationen af Østerfælled-engagementet, og han var ikke involveret i salget, herunder om datterselskabet fik den rigtige pris, og han kan derfor ikke svare på, om der blev foretaget et lignende skøn over, om den pris, som disse aktier blev solgt til, var rimelig.

Mols-Linien

Amagerbanken af 2011 A/S blev i 2013 omdannet til FS Finans III A/S, og Finansiell Stabilitet overtog administration heraf. Finansiell Stabilitet var derfor involveret i salget af aktierne i Mols-Linien, der skete i sommeren 2015 efter, at Finansiell Stabilitet havde ventet på en mulighed for at komme af med dem. Aktierne lå i tre store klumper fordelt på FS Finans III A/S, Clipper Group og Nykredit, og tilsammen ejede de omkring 75 % af aktierne i Mols-Linien. Det var en væsentlig udfordring at komme af med aktierne til en rimelig pris. Han tror ikke, at man kunne have fået en bedre pris end kurs 40, fordi der var tale om et salg af så stor en del af aktierne, og aktien var ikke så likvid.

For så vidt angår retningslinjer for afvikling af aktiver har Finansiell Stabilitet siden efteråret 2011 haft en mere formel vision om at omdanne røde engagementer til kontanter. Det betød, at Finansiell Stabilitet skulle sælge aktiverne til rimelig pris og ikke i en forhastet salgsproces, men samtidig skulle Finansiell Stabilitet heller ikke vente med at sælge til, der var højkonjunktur. Indtil sommeren 2015 vurderede Finansiell Stabilitet, at man kun kunne få en meget dårlig pris for aktierne i Mols-Linien. Det var meget svært at komme af med den aktiepost, og Finansiell Stabilitet foretog et skøn over, om det var en rimelig pris at sælge aktierne til. Der blev ikke indgået aftale om en ”upside”, hvis kursen steg. Han er godt klar over, at kursen er steget siden, men han mener ikke, at situationen i dag kan sammenlignes med den situation, der forelå, før de solgte, hvor markedet havde viden om, at Finansiell Stabilitet, Clipper Group og Nykredit tilsammen gerne ville sælge omkring 75 % af aktierne i Mols-Linien. Når der i markedet er viden om, at nogen gerne vil sælge en stor aktiepost, påvirker det prisen, og kursen kan derfor godt være forskellig fra aktiens reelle værdi.

Foreholdt FS Finans III A/S’ sammenfattende processkrift, s. 95, næstsidste afsnit (ekstrakten bind I, s. 2487), hvoraf fremgår bl.a., at Amagerbanken i perioden februar til december 2009 ”burde have fastsat sikkerhedsværdien til børskursen og i øvrigt have sikret en afhændelse af aktierne i en periode, hvor kursen i kortere intervaller var over 80 og i længere perioder over 70” mener han, at man selvfølgelig ikke kan være sikker på, at man kunne have solgt aktierne til de nævnte kurser i den omhandlede periode.

Jørgen Brændstrup har til de *generelle omstændigheder* forklaret bl.a., at han er uddannet HD i finansiering og cand.merc. fra 1996. Han er 50 år gammel i dag. Han blev ansat i Amagerbanken den 1. august 1984 som bankelev. Siden kom han til Erhvervsafdelingen. I 1992 blev Erhvervsafdelingen reorganiseret som følge af den daværende krise. Han blev leder i Erhvervsafdelingen, som bestod af to afdelinger. Han fik ansvaret for de større kunder. I 1999 blev han underdirektør i Erhvervsafdelingen. Han blev leder af et af Erhvervsafdelingens tre teams og fra december 2002 medlem af Amagerbankens direktion.

Fra 1903 til 1980 var Amagerbanken en lokalbank. Fra 1980 blev Amagerbanken en regionalbank med afdelinger i det øvrige Storkøbenhavn. Da nogle af kunderne flyttede fra Amager til resten af landet, valgte man at åbne filialer i København uden for Amager. Fra 1988 var Amagerbanken landsdækkende med filial i Odense og Århus. Amagerbankens forretningsområder var i hele bankens levetid at være byggebank på Amager. Der var privatkunder og erhvervs-kunder. Man bistod

ved generationsskifte af virksomheder og ved al kortere og mellemlang finansiering vedrørende virksomhedsdrift. Kun i mindre grad bistod Amagerbanken personer, der købte ejendomme med henblik på investering. De store developere i 80'erne var for en dels vedkommende kunder i Amagerbanken. I slutningen af 80'erne blev ejendomsbranchen trængt. Der var behov for at rebe sejlene. I 1992 og frem blev der arbejdet på at sikre, at en række ejendomsforretninger ikke blev nødlidende. Man indgik i samarbejde med det selskab, der senere blev til Jeudan. Her samlede man nødlidende ejendomme og modtog delvist aktier som vederlag. I starten af 90'erne valgte nogle pengeinstitutter en langsigtet strategi, medens andre forsøgte at komme hurtigt ud af markedet. Amagerbanken sikrede, at nedbrud hos den enkelte udvikler ikke ramte banken. I enkelte tilfælde sikrede Amagerbanken, at nødlidende kunders ejendomme blev færdigbygget, således at panternes værdi blev sikret.

Foreholdt mail med fondsbørsmeddelelse af 29. november 2002 om ansættelse af Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup som nye direktører og med supplerende bemærkninger om etablering af en kreditkomité (ekstrakten bind II, s. 16) har han forklaret, at han i 2002 blev medlem af direktionen, ansvarlig for team for fast ejendom og medlem af Kreditkomitéen. Judith Larsen var chef i Erhvervsafdelingen frem til efteråret 2003, hvor han overtog posten. Der var et ønske om at finde en ny leder af Erhvervsafdelingen på det tidspunkt, og det var ikke unaturligt, at han tog det overordnede ansvar for afdelingen, da han havde en del af kontakten med de store kunder. John Weibull var vicedirektør.

Foreholdt organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har han forklaret, at han i 2002 fik direktionsansvar for den mørkeblå del. Han havde det overordnede ansvar for Amagerbankens erhvervs-kunder og havde med reference fra otte afdelingsdirektører 100 medarbejdere under sig. Fra 1980 til 2008 var Knud Christensens daglige opgaver de lyseblå områder i diagrammet. Efter Knud Christensens død fik han også ansvaret for de lyseblå områder. Erhvervsafdelingen havde 25-30 medarbejdere på hovedkontoret. Der var først tre, siden fire teams. Man koordinerede en række praktiske ting, herunder rapportering over for revision. I Erhvervsafdelingen refererede han for så vidt angår hans direkte kundeansvar til afdelingens vicedirektør Judith Larsen. Fra 2003 var han også daglig leder af hovedkontorets Erhvervsafdeling. Han havde et godt kendskab til Amagerbankens store kunder. Det var Amagerbankens politik, at de store kunder skulle have nem tilgang til bankens ledelse. Det var primært ham, der havde sådanne kontakter, herunder kontakten til de store ejendomskunder. I efteråret 2008 skete der et paradigmeskift i de danske pengeinstitutter fra kundepleje til sikring af de eksisterende udlån.

Kreditchef og erhvervschef i det interne hierarki var på samme niveau. John Weibull refererede til Knud Christensen frem til dennes død. Jørgen Brændstrup var som følge af bankens retningslinjer underordnet John Weibull i kreditmæssig sammenhæng, da denne skulle godkende sagerne før forelæggelse for Kreditkomitéen. Amagerbankens hovedkontor på Amagerbrogade havde Erhvervsafdelingen på én etage, Kreditkontoret på en anden og direktionen på en tredje.

Ole Beier var John Weibulls souschef. Der var 14 medarbejdere på Kreditkontoret. Det var John Weibull, der fordelte sagerne på Kreditkontoret efter nogle nærmere retningslinjer. Det var ikke således, at John Weibull havde med større kreditter at gøre, medens Ole Beier havde med de mindre at gøre.

Dialogen mellem Erhvervsafdelingen og Kreditkontoret foregik efter procedurerne beskrevet i kreditpolitikken/Kreditbehandling i Amagerbanken. Når en kundeansvarlig havde behandlet en sag og afstemt den med sin teamleder, gik teamlederen eller den ansvarlige medarbejder til Kreditkontoret,

hvor der var en dialog med den eller de relevante medarbejdere der. Viste der sig et behov om tilpasning af ansøgningen, blev ansøgningen tilpasset og afleveret som endelig ansøgning på Kreditkontoret. Herefter så en medarbejder på Kreditkontoret sagen, hvorpå John Weibull foretog den endelige gennemgang og forelagde ansøgningen for Kreditkomitéen. Kreditkontoret kom sjældent med en skriftlig vurdering af Erhvervsafdelingens ansøgninger. Sagen var færdig, når den blev afleveret som endelig ansøgning. Hvis dialogen var afspejlet i den endelige ansøgning, blev sagen videresendt fra Kreditkontoret til Kreditkomitéen. Hvis Kreditkontoret og Erhvervsafdelingen så forskelligt på en sag, ville det i nogle tilfælde blive skrevet ned. I øvrigt var der jo en dialog på Kreditkomitémødet, hvor John Weibull deltog. De enkelte afdelinger havde sammen med den specifikke kreditsag indleveret det materiale, der var relevant, herunder eksempelvis regnskaber. Det var John Weibull, der præsenterede sagerne på Kreditkomitémødet. Ønsket var at skaffe et så rigtigt kreditgrundlag som muligt. Kreditkontoret havde bevillingskompetence op til 7 mio. kr. De enkelte afdelinger havde beføjelse op til 5 mio. kr. Kreditkomitéen havde kompetence op til 25 mio. kr. Ændringer på mere end 250.000 kr. blev afrapporteret på lister til Kreditkomitéen. Bestyrelsen blev forelagt lister over direktionsbevillinger siden sidste møde.

Marianne Sørensen og Annette Hansen sad begge i Erhvervsafdelingen. Marianne Sørensen sad i teamet for store kunder og var daglig kontaktperson for Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker. Annette Hansen sad i team for fast ejendom. Hun var daglig ansvarlig for Østerfælled. Annette Hansen refererede direkte til Jørgen Brændstrup. Marianne Sørensen refererede fra efteråret 2008 i relation til de pågældende kunder til bl.a. John Weibull. Fra 2008 handlede hendes arbejde mest af alt om at varetage bankens interesser i forhold til afgivne kreditter.

Foreholdt søjlediagram vedrørende håndtering af sikkerheder fra skrivelsen ”Individuelt solvensbehov for Amagerbanken Aktieselskab – oktober 2008” (ekstrakten bind IV, s. 38) har han forklaret, at den lyseblå søjle viser Amagerbankens bruttotab og nedskrivninger i perioden frem til 2007 fordelt på forskellige forretningsområder. Den grønne søjle viser de sikkerheder, som Amagerbanken har haft og genvundet. På ejendomsområdet genvandt man over en halv milliard af sine tab. Amagerbanken genvandt mere end sine tilgodehavender.

Foreholdt søjlediagram over basisindtjening i Amagerbankens præsentation over for Moody's fra første halvår 2008 (ekstrakten bind III, s. 2024) har han forklaret, at banken i 2006-07 tjente sine penge på en udlånsstruktur med 20 % private udlånsforretninger. Resten var erhvervsudlån. Ved projektudvikling med bygning af boliger og andre projekter med private slutbrugere blev den private kundes økonomi set som risikoafspejlende. På den måde var 40 % af porteføljen privat. I 2006 udgjorde i underkanten af 50 % af indtjeningen erhvervsforretninger.

Amagerbankens bestyrelse var topprofessionel. Kompetencen svarede godt til Amagerbankens virkefelt. Der var 12-16 bestyrelsesmøder om året, der tog udgangspunkt i oplæg fra direktionen. Frem til 2008 foregik den væsentligste kommunikation mellem bestyrelse og direktion på møderne. Det var Knud Christensen, der havde dialogen med bestyrelsen. Sager blev bearbejdet internt og beskrevet med stillingtagen til risici. Så kom sagen til Kreditkontoret og herefter Kreditkomitéen. Når der var enighed her, blev sagen udsendt til bestyrelsen til behandling på næste møde. Var der tale om eksisterende kunder blev materialet udsendt til skriftlig behandling hos bestyrelsen. Ønskede blot ét medlem sagen på bestyrelsesmøde, skete dette. De sagsansvarlige i kreditbehandlingen bestræbte sig på at beskrive sagen færdigt, før den blev forelagt bestyrelsen.

Det var en direktionsbeslutning at oprette Kreditkomitéen. Man drøftede, hvem der skulle sidde der. Sammensætningen med direktion, kreditchef og relevante afdelingsledere var naturlig på baggrund af de erfaringer, man havde i banken. Chefen for Erhvervsafdelingen sad med til møderne, så længe Judith Larsen var i banken. Hun var en del af ledergruppens mandagsmøde, der blev efterfulgt af Kreditkomitémødet. Før 2002 lå bevillingskompetencen hos direktionen. Bevillingskompetencegrænserne har ændret sig gennem årene.

Foreholdt afsnit om Risikostyring, kreditorganisation, i Amagerbankens årsrapport for 2007 (ekstrakten bind III, s. 1086) har han forklaret, at kundevedtatte funktioner var de blå og de gule til venstre i organisationsdiagrammet (ekstrakten bind IV, s. 1205). De kunderettede medarbejdere havde med privatkunder (gule) og erhvervs-kunder (blå) at gøre. Kontrol og overvågning lå i kreditkontoret og intern revision. De enkelte afdelinger havde også ansvar for, at deres dokumenter var i orden. Kreditkomitéen havde ikke nogen kontrolfunktion. Det var et sted, hvor man gennemgik sager for at foretage bevilling eller videresende til bestyrelsen. Kreditkomitéen havde derudover tværgående risikodrøftelser. Man drøftede med faste mellemrum nedskrivningsrapporter og større engagementer. Kreditkomitéen tog ikke på dokumentkontrol. Der var ikke fysisk sagshåndtering i Kreditkomitéen. Man behandlede det beslutningsgrundlag, som blev forelagt. Der er eksempler, hvor Kreditkomitéen har afslået bevillinger, som han havde ansøgt. Han kan ikke på stående fod give eksempler.

Alle forelagte sager blev gennemgået på Kreditkomitéens møde, ligesom de forelagte lister blev gennemgået. Det var oftest John Weibull, der forelagde sagerne. Hvis Jørgen Brændstrup havde haft kundekontakten, kunne det være ham, der forelagde sagen. Det forekom, at John Weibull var uenig med direktionen. Det kom ikke nødvendigvis til udtryk i det skriftlige materiale. Det var hensigtsmæssigt, at man var enige. Komitéens medlemmer respekterede hinanden og hinandens indvendinger. Efter Knud Christensens død havde John Weibull i realiteten vetoret. Der blev ikke udarbejdet referat fra komitémøderne. Enten blev der givet afslag eller også blev sagen videresendt til bestyrelsen. Heri lå der, at Kreditkomitéens medlemmer alle var enige i ansøgningen.

Han søgte at sikre, at erhvervs-kunder gav de fornødne oplysninger før forelæg for Kreditkomité og bestyrelse. Fra oktober 2008 havde han dialogen med bestyrelsen. Der kom massivt mere information og materiale, som man skulle tage stilling til. Dialogen blev følgelig meget tættere, herunder blev dialogen mellem bestyrelsesformand N. E. Nielsen og ham meget tæt. Skriftlige bevillinger var ikke efterbevillinger. Der var kun ganske få efterbevillinger. Finanstilsynet har efter hans erindring kun én gang - sent i 2005 - bemærket, at der var mange skriftlige bevillinger. Tilsynet anbefalede, at grænsen for bestyrelsesforelæggelse blev hævet fra 15 til 50 mio. kr. Der kom derfor en ændret instruks, hvor grænsen blev hævet til 25 mio. kr.

Allan Ottsen havde det daglige ansvar for privatkunder og stab. Knud Christensen havde ansvaret for Amagerbankens solvens og likviditet, det kommunikative og politiske ansvar, herunder samarbejdet med andre banker og organisationer. Der var direktionsmøde mandag formiddag, hvor man drøftede den forgangne hhv. den kommende uge. Senere mandag var der ledermøde og herefter kreditkomitémøde. Derudover var der i løbet af året budgetmøder, møder med revision, mv.

Forevist plancher til "Gå hjem møde vedr. kreditbehandling i Amagerbanken, torsdag den 4. september 2003" (ekstrakten bind II, s. 25ff.) har han forklaret, at der i 2003 blev holdt gå hjem møder vedrørende dette emne. Man så på de erfaringer, Amagerbanken havde draget fra krisen i starten af 90'erne. Man etablerede Kreditkomitéen og ønskede at brede tanken om ensartede retningslinjer for

erhvervskundeforholds behandling ud i hele Amagerbanken, herunder behandling af lånesager, arkivering mv. Oplysninger skulle være tilgængelige for alle. Gå hjem møderne blev behandlet med udgangspunkt i disse plancher, der var udarbejdet af kernemedarbejdere fra Kreditkontoret m.fl. Der blev holdt gå hjem møder for alle medarbejdere i Erhvervsdelen. Kreditkomitéen blev etableret for at understøtte Kreditkontorets plads i organisationen. Komitéen tog stilling til det materiale, som Kreditkontoret forelagde, forud for forelæggelse for bestyrelsen. Kreditkomitéen havde bevillingskompetence op til 25 mio. kr. De enkelte direktører havde tilsvarende beføjelse, men i realiteten foretog direktionens bevillinger kun i Kreditkomitéen. Forevist uddrag af skrivelsen ”Kreditbehandling i Amagerbanken” (ekstrakten bind II, s. 45, 50-59 og 99 f.) har han forklaret, at de skriftlige retningslinjer vedrørende dokumentationskrav til engagementer generelt blev implementeret i Amagerbanken. Man ønskede bedst muligt at afdække kunde- og risikoforhold. Det blev løbende forfinet og respekteret i Amagerbanken. Reglerne for sagsopbevaring beskrevet i plancherne blev gennemført. Dette regelsæt for kreditbehandling var udgangspunktet for den kreditbehandling, der skulle ske i Amagerbankens afdelinger. Det blev løbende ajourført. Efterhånden kom der også et intranet med paradigmer og kreditpolitik. Hvert år lavede direktionen budgetoplæg til afdelingerne med en opdateret kreditpolitik. Man udarbejdede regelsættet ”Kreditbehandling i Amagerbanken” i 2003, der indeholdt erfaring fra erhvervsafdelingerne rundt omkring i landet, og man ville sikre sig, at alle gode idéer blev samlet et sted. Retningslinjerne blev udarbejdet af en arbejdsgruppe, hvori han selv og John Weibull deltog som ”styregruppe”. Retningslinjerne blev revideret i 2006 og 2009. Ved inspektionen ultimo 2005 havde Finanstilsynet den opfordring, at en række forretningsgange var blevet lige støvede nok. Derfor opdaterede man retningslinjerne i foråret 2006. Efter Finanstilsynets inspektion ultimo 2008 blev bevillingsrammer mv. opdateret.

Forevist diagram over behandling af erhvervsager i dokumentet ”Individuelt solvensbehov for Amagerbanken – oktober 2008” (ekstrakten bind IV, s. 75) har han forklaret, at dette viser rammebetingelserne for de enkelte afdelinger. Der skulle løbende indhentes information fra kunden. Amagerbanken havde som forretning et incitament til løbende at holde sig i kontakt med kunden for at sikre sig flest mulige forretninger. Derudover skulle forretninger indgås og følges op. Internt skulle man sikre, at der i Amagerbankens systemer var et kendskab til kundeporteføljen. Man skulle forholde sig til kunden på en række niveauer, herunder rentabilitetsmæssigt. Efter låneanmodningsmodtagelse blev der udarbejdet et beslutningsgrundlag af afdelingen. Ved mindre sager blev sagen bevilliget lokalt men med rapportering til Kreditkontoret. Ved større sager, blev sagen sendt til Kreditkontoret med det fornødne materiale. Sagen blev her vurderet af eksperter, der ikke havde haft kontakt til kunden og derfor ikke var påvirket af kunden. Kreditkontorets kompetence gik op til 7,5 mio. kr. Oversteg bevillingen 7,5 mio. kr., skulle sagen i Kreditkomitéen, der havde kompetence op til 25 mio. kr. Der skete en løbende rapportering op til ledelsen af bevillinger større end 2,5 mio. kr. og ændringer større end 250.000 kr., således at man hele tiden var bekendt med omfanget af de bevilgede engagementer. Det gav respekt, når man mødte en kunde på gaden, at man havde aktuel viden om deres forretninger med Amagerbanken. Efter bevilling gik sagen tilbage til videre behandling i den ansvarlige afdeling, der arbejdede videre i samarbejde med Kreditkontoret i fornødent omfang. Havde bestyrelsen truffet beslutning om en bevilling, skrev han eller Knud Christensen under på bevillingen/tilsagnsbrevet til kunden. Herefter blev fornødne dokumentations- og sikringsaktskrav iagttaget. Al dokumentation blev lagret, også elektronisk, og sagen blev fremdateret, således at man løbende kunne holde sagen i erindring. Foreholdt punkt 7.6 Kreditpolitik (ekstrakten bind IV, s. 814) har han forklaret, at Amagerbankens kreditpolitik var rammebetingelser udstukket af bestyrelsen efter direktionens oplæg. Det var bindende for Amagerbankens afdelingers behandling af creditsager. Kreditkomité og bestyrelsen kunne ud fra sund fornuft og forretningsmæssige

overvejelser fravige rammebetingelserne. De var jo udstedere af retningslinjerne og havde derfor bemyndigelse til at fravige dem.

John Weibull var en gæv jyde, der kom fra Bikuben. Han blev kreditchef og underdirektør fra start. Siden blev han vicedirektør og medvirkede i Kreditkomitéen. Han var meget indsigtfuld hvad angik jura og kredit. Han var uddannet jurist og var Amagerbankens repræsentant i Finansrådets juridiske klub. Weibull var særdeles kompetent til sit arbejde. Det lod sig ikke gøre at køre hen over Weibull. Jørgen Brændstrup selv er vokset op i Amagerbanken under Weibulls kyndige instruktion. Han har altid skullet udarbejde sine sager, så de kunne passere Weibulls bord. I hele sin tid i Amagerbanken har han sparret med Weibull, når han var i tvivl om noget. Det forekom derfor, at Weibull blev inddraget i en sag, før den formelt blev forelagt for ham. Man skulle komme velforberejet, gerne med et foreløbigt udkast til det relevante beslutningsgrundlag. Fra 2002-2008 refererede Weibull til Knud Christensen. Herefter refererede han til Jørgen Brændstrup. Kreditkontoret og Weibull sikrede, at alle regler og retningslinjer blev udmøntet i principper og paradigmer til brug for de kundensvarlige. I forhold til Amagerbankens risikostyring havde alle et ansvar for, at man havde de relevante kundeoplysninger. Weibull havde ansvaret for, at de fornødne oplysninger internt var til stede. Frem til ultimo 2010 havde Weibull i det væsentlige ansvaret for dialogen med Finanstilsynet i kreditmæssig sammenhæng. I 2006 fik Amagerbanken en ny, flittig økonomidirektør ved navn Lotte Pind, der fik ansvaret for solvensrapporteringen over for Finanstilsynet. Det skete dog i tæt samarbejde med Weibull. Intern revision tog rundt i filialnettet. Revisionsrapporter blev drøftet lokalt og sendt til Kreditkontor og direktion. Weibull drøftede på den baggrund risikostyring med Kreditkomitéen. Der var løbende dialog med Kreditkontoret om notekrav mv. til årsregnskabet.

Foreholdt Notat fra afsluttende møde med Finanstilsynet efter ordinær undersøgelse i november 2005 (ekstrakten bind II, s. 403 f.) har han forklaret, at Finanstilsynet var på tilsyn i 2005. De afgav udbedt materiale til tilsynet i august, i september-oktober var der inspektion, medens afrapportering fandt sted i december. Inspektionen indebar, at hele Amagerbankens organisation blev gennemtrævet. Det var en fuld, ordinær inspektion med gennemgang af alle områder. Der var gennemgang af bestyrelsesprotokol, samtale med Kreditkontoret, gennemgang af alle engagementer over 50 mio. kr., stikprøvekontrol af enkeltsager, drøftelse med revision mv. Den ”ganske flotte vækst” i udlån, som tilsynet omtaler på s. 404, var fra 2003-2005 på omtrent 25-50 % pro anno. Man får ikke ofte ros af tilsynet, så man var i Amagerbanken ganske tilfreds med rapporten. Finanstilsynet anerkendte det materiale, der var produceret, herunder det materiale, som han selv havde ansvaret for var produceret. Det var han tilfreds med. Finanstilsynet konkluderede, at Amagerbanken havde orden i bøgerne, og kreditterne fik fine karakterer efter tilsynets målestok. Implementeringen af kreditbehandlingen i Amagerbanken fungerede. Længere inde i notatet (ekstrakten bind II, s. 423 f.) ser man Finanstilsynets oversigt over de engagementer, som tilsynet havde gennemgået. 2A var næstbedste karakter. 84 % af de gennemgåede engagementer, herunder Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm, Schaumann A/S og Ejendomsselskabet Øresundshøj, fik bedste eller næstbedste karakter. Ejendomsengagementer udgjorde en væsentlig del af de gennemgåede engagementer. Som det fremgår af skrivelsen ”Individuelt solvensbehov for Amagerbanken – april 2009” (ekstrakten bind IV, s. 1897) var 30% af Amagerbankens forretning i 2005 rettet mod ejendomsbranchen. Den reelle ejendomseksponering var nok snarere 35 – 40 %, hvis man så på rammerne og ikke kun de faktiske træk. I november 2005 havde Finanstilsynet ikke bemærkninger til Amagerbankens eksponering mod ejendomsmarkedet. Tværtimod blev materialet vurderet som godt og med gode karakterer.

Finanstilsynets gennemgang omfattede også spørgsmålet om funktionsadskillelse, som det fremgår af henvisningen til § 71 i lov om finansiel virksomhed (ekstrakten bind II s. 405). Som det fremgår i

notatets punkt 4.10 "Kreditområdet" (ekstrakten bind II, s. 418) havde Finanstilsynet ved inspektionen selvstændige drøftelser med Kreditkontorets ledelse. Han har hørt om det ved efterfølgende drøftelser med Weibull. Finanstilsynet har i rapporten beskrevet materialet som godt og tilgængeligt. Finanstilsynet fandt en række forretningsgange "umoderne". Disse blev derfor opdateret. Han husker ikke præcis, hvilke ændringer, der blev foretaget. Han har ikke erindring om kritiske bemærkninger vedrørende funktionsadskillelse. Finanstilsynet var på det tidspunkt bekendt med, at Brændstrup varetog stilling som direktør, medlem af Kreditkomitéen, leder af Erhvervsafdelingen og kundeansvarlig. Kom en korrekt udformet ansøgning til Kreditkontoret, kunne Weibull godt alligevel have skriftlige kommentarer til Kreditkomitéen, men det var undtagelsen. Finanstilsynet havde ikke bemærkning til de manglende skriftlige indstillinger. Fra 2005 til 2006 skete der ikke ændring i samarbejdet i de sager, som Jørgen Brændstrup var involveret i. John Weibull refererede til Knud Christensen, men samarbejdede meget med Jørgen Brændstrup.

I foråret 2006 var hans opfattelse af ejendomsmarkedet, at der var en usvækket efterspørgsel på ejendomsprojekter i Amagerbankens geografiske områder. Han mente ikke, at man var på vej ind i en prisboble. Man havde erfaret, at priserne i København var stigende, men samtidig var der en jævn og tilfredsstillende salgsudvikling. Der var god bevægelse i boligmarkedet, og folk ville gerne flytte til nyt. Amagerbankens vurderinger baserede sig ikke på forventede prisstigninger.

Foreholdt Finanstilsynets brev af 3. februar 2006 (ekstrakten bind II, s. 473) hvor fremgår bl.a. følgende:

"Samtidig bemærker Finanstilsynet, at der i de senere år har været en betydelig vækst i udlån, som er baseret på finansiering af fast ejendom, såvel private ejerboliger som andre ejendomme. Hertil kommer, at risikoen på fast ejendom også via garantistillelse fra pengeinstitutter over for realkreditinstitutter er ændret i forhold til tidligere. Således har pengeinstitutter i dag en større del af den samlede risiko på lån med pant i fast ejendom end tidligere.

Finanstilsynet gør derfor opmærksom på, at institutternes bestyrelse og direktion i deres risikovurdering ikke længere kan se bort fra den mulighed, at der kan være tale om en prisboble, og at der på et tidspunkt kan ske et prisfald. Det kan ske i forbindelse med en rentestigning, men det kan også ske uafhængigt heraf."

Hertil har han forklaret, at det var et brev, der blev sendt til direktioner og bestyrelser i alle pengeinstitutter. Til bemærkningen i 3. afsnit, hvorefter der var mulighed for en prisboble, har han forklaret, at bankerne fra udgangen af 2005 skulle opgøre individuelle solvensbehov. I den forbindelse skulle man tage højde for Finanstilsynets bemærkning. Det skete første gang ved opgørelsen pr. marts 2006. Alle henvendelser fra Finanstilsynet blev drøftet i bestyrelsen. På mødet den 13. februar 2006 drøftede man bemærkningerne i brevet af 3. februar 2006, hvilket fremgår af referatet (ekstrakten bind II, s. 477). Amagerbankens vurdering af ejendomsmarkedet i starten af 2006 blev baseret på statistikker fra Realkreditrådet, Nationalbanken mv. Statistikkerne var dog noget sene, hvorfor man også så på indberetningerne fra filialnettet. Udtalelser fra Nationalbankdirektøren bekræftede, at der fortsat var en god udvikling, ikke mindst i Storkøbenhavn. Hovedstadsrådet udgav en prognose, hvoraf fremgik, at befolkningstallet frem til 2017 ville generere behov for 75.000 nye boliger. Der var en større efterspørgsel end udbud. Nybyggede boliger i Københavns Kommune "peakede" i 2005-2006 med 5.000 boliger om året.

På bestyrelsesmødet den 27. marts 2006 drøftede man under punkt 1 spørgsmålet om et eventuelt vigende marked, hvilket fremgår af referatet (ekstrakten, bind II, s. 660). Amagerbankens ledelse

fulgte meget tæt med i spørgsmålet. Der var branchenormer for, hvor stor en indtægt man skulle have for at kunne købe en bolig. Amagerbanken fulgte branchenormen. Kreditkontoret fulgte med i sager om såkaldte dobbeltboligsager. Ledelsen fulgte med i projekter med udbud af lejligheder, idet man holdt øje med, at den samme person ikke købte mere end én lejlighed. Dette så man vel at mærke efter på tværs af alle de projekter, som Amagerbanken finansierede.

Amagerbanken ansøgte om individuel statsgaranti ved brev af 17. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 1009), og den erklæring afgivet af bankens revisorer den 16. december 2009 vedrørende opdateret information om opgørelsen af bankens solvensbehov mv., der er nævnt i sidste afsnit på ansøgningens første side, var den opgørelse af bankens individuelle solvensbehov, der blev medsendt. Forevist Amagerbankens brev af 8. december 2009 til Finanstilsynet om opgørelse af solvens og solvensbehov med bilag (ekstrakten bind V, s. 626f) mener han, at oplysningerne i denne opgørelse helt sikkert svarer til de oplysninger, som revisorerne havde med i erklæringen af 16. december 2009. Den 21. december 2009 fik Amagerbanken bekræftet fra Ulrik Bjerre Andersen, Finansiell Stabilitet, at bankens ansøgning var modtaget, og Finansiell Stabilitet bad i den forbindelse om samtykke til, at Finansiell Stabilitet kunne indhente oplysninger om Amagerbanken fra med Økonomi- og Erhvervsministeriet, herunder materiale til brug for Amagerbankens ansøgning om statsligt kapitaltilskud (statslig hybrid kernekapital). Han meddelte på bankens vegne samtykke hertil i en mail af 21. december 2009 til Ulrik Bjerre Andersen. Han er ikke klar over, om Finansiell Stabilitet modtog materiale om Amagerbanken fra Økonomi- og Erhvervsministeriet. Amagerbankens ansøgning om statsligt kapitaltilskud blev behandlet hen over efteråret 2009, og der skulle opnås enighed med Finanstilsynet om fastsættelse af solvenskravet, hvilket der blev i december 2009. Der var tillige fuld parallelitet mellem oplysningerne afgivet i forbindelse med Finanstilsynets inspektion i 2009, og oplysningerne afgivet i forbindelse med ansøgningen om individuel statsgaranti. Lotte Pind sendte efter anmodning fra Ulrik Bjerre Andersen endvidere den 11. februar 2010 en opdateret opgørelse over Amagerbankens store engagementer til Finansiell Stabilitet.

Østerfælled-engagementet

Forevist CV for Jens Schaumann (ekstrakten bind II, s. 137) har han forklaret, at Jens Schaumann som kunde var en professionel aktør, og en professionelt krævende aktør. Schaumann var fagligt dygtig og meget ordholdende. Schaumanns virksomhed leverede godt og fyldestgørende materiale til brug for Amagerbankens beslutninger. Han lærte Schaumann at kende i 2001 eller 2002, hvor Schaumann var ansat hos Keops, som Amagerbanken på det tidspunkt samarbejdede med.

Foreholdt prospekt af 8. november 2004 om udbud af obligationer for Schaumann Boligudvikling K/S (ekstrakten bind II, s. 103) har han forklaret, at Amagerbanken samarbejdede med Schaumann Boligudvikling K/S om fire individuelle boligkomplekser, hvoraf Amagerbanken finansierede de to. Schaumann havde erhvervet nogle erhvervsgrunde, hvorfra der skulle udvikles boligprojekter. En del af finansieringen blev udbudt i obligationer. Det var udviklingsejendomme med ringe mulighed for realkreditlån, hvorfor der alene var mulighed for banklån, obligationsfinansiering og egenkapital. Amagerbanken havde finansieret købet af grundene. Obligationerne blev efterstående i forhold til byggefinansieringen. En del af boligerne skulle være solgt, før der kunne påbegyndes byggeri. Det var et normalt krav i den tid. De fire grunde var valuarvurderet til 28 mio. kr. højere end anskaffelsesprisen som konsekvens af den indledende forædling af ejendommen. Der kom 105 mio. kr. fra obligationer. De 28 mio. kr. blev udlånt fra Schaumann Boligudvikling K/S til Schaumann A/S. Finansiering med obligationer var ikke usædvanligt på det tidspunkt. Det her var dog første gang, man så det ved en sag om et boligudviklingsprojekt. Dette projekt blev af Finanstilsynet som en del af Schaumann-koncernen vurderet til karakteren 2.A.

I projektet vedrørende Schaumann Boligudvikling tilbage i 2004 foregik der også en indledende værdiforøgelse af de omfattede ejendomme. De 28 mio. kr., der kom i værdiforøgelse, blev lånt tilbage til Schaumann. De penge kunne være krævet tilbagebetalt. Schaumann koncernen fik et fee på netto 30 mio. kr. i forbindelse med opstarten af Østerfælled.

Schaumann-koncernens moderselskab var Schaumann Holding A/S, der var ejet af Jens Schaumann. Der var en række datterselskaber, der blev samlet i Schaumann Properties. Holdingselskabets kreditkvalitet havde i de tidligere sager vist sig at være god. Der blev fulgt godt op i lånenes løbetid. Østerfælled-sagen kom Amagerbanken ind i som led i den løbende dialog med Jens Schaumann. Jørgen Brændstrup havde ikke tidligere hørt om sagen. På et møde den 9. marts 2006 med Jens Schaumann blev sagen præsenteret. Schaumann var i drøftelser med BUPL om køb af ejendommen. Der skulle stilles en garanti, som blev drøftet på mødet. Der var drøftelser i direktionen og Kreditkomitéen i perioden efter, hvorpå Amagerbanken stillede den begærede garanti. Finansieringen af garantien var ikke en garanti for, at Amagerbanken ville stille yderligere finansiering. Garantien var fuldt afdækket af Schaumann. Annette Hansen og han selv behandlede sagen på Amagerbankens vegne. De udarbejdede herunder de relevante management summaries.

Foreholdt Notat vedrørende finansieringen af Øster Fælled Torv (ekstrakten bind II, s. 588) har han forklaret, at Amagerbanken var i besiddelse af dette notat på mødet den 9. marts 2006. Klaus Landstrøm var Schaumann-koncernens økonomidirektør. Annette Hansen og han havde et nyt møde den 5. april 2006 om en mere udvidet budgetmodel i forhold til den, der fremgår af 8. marts-notatet. En af byens førende ejendomsmæglere havde vurderet sagen, og i 8. marts-notatet kan man se Brændstrups håndskrevne kommentarer. Mægleren, der havde foretaget vurderingen, var Peter Norvig, der på det tidspunkt sammen med Home var den største formidler af ejerlejligheder i København. Foreholdt mæglervurdering med en vurderingspris på 45.000 kr. pr. bruttokvadratmeter fra Nybolig Peter Norvig (ekstrakten bind II, s. 625) har han forklaret, at der ikke var noget i vurderingen, der gav ham anledning til panderynker. Senere kom der en vurdering fra Home med samme prisniveau. I den følgende del af processen fik Amagerbanken fuld indsigt i Schaumanns materiale. Der var ikke noget i materialet, der tydede på usædvanlige risikomomenter. Det var en forudsætning, at der kunne ske videreopdeling i ejerlejligheder. Det blev afklaret. Der blev gennemført en due diligence, hvis udfald Amagerbanken fik tilstillet. Endvidere havde Amagerbanken på mødet den 5. april 2006 et forslag om indhentelse af supplerende tilbud fra Nykredit, hvilket blev efterkommet. Nykredit meldte tilbage, at projektet var interessant. Schaumanns rådgivere var advokatfirmaet Plesner samt Deloitte og måske Beierholm.

Amagerbankens Kreditkontor kom ind over sagen i forbindelse med stillelsen af den første garanti. På mødet den 5. april 2006 var den betingede købsaftale indgået. Annette Hansen påbegyndte herefter udarbejdelse af Management Summary. Han kan af sin kalender se, at den 5. april 2006 var en onsdag. I løbet af fredagen fik han det første udkast til Management Summary. Han aftalte med Weibull, at denne skulle gennemgå sagen for en "second opinion" forud for forelæggelse for Kreditkomitéen. Mandag den 10. april 2006 fik Weibull hele sagen med en introduktion fra Annette Hansen. Den 11. april 2006 havde Weibull været materialet igennem, og de gennemgik Weibulls spørgsmål, som Weibull havde noteret ned ved sin gennemgang. Annette Hansen og han rettede herefter Management Summary til efter disse kommentarer.

Foreholdt Management Summary af 10. april 2006 vedrørende efterfinansiering af Øster Fælled med 225 mio. kr., garanti på 25 mio. kr. og obligationsudstedelse på 180 mio. kr. (ekstrakten bind

II, s. 706 ff.) har han forklaret, at Weibull havde den kritiske bemærkning generelt, at salgstakten og salgsprisen var en nøglefaktor i sagen. Som det fremgår af konklusionen i Management Summary, ville en mere markant opbremsning i fraflytningen have en væsentlig likviditetseffekt. Kreditkomitéen havde fået sagen udleveret lige før påsken, og onsdag efter påske blev sagen drøftet nøje i Kreditkomitéen på baggrund af oplægget. De drøftede nøje markedsplatformen for projektet. Allan Ottosen spurgte til, om Schaumann havde organisation til at løfte projektet ved siden af sine øvrige projekter. Det var oplyst, at Schaumann ville ansætte en kompetent person, Kurt Kahla, der skulle dedikeres til projektet. De konkluderede i Kreditkomitéen, at der var et markedsgrundlag for projektet, og at sagen var interessant i relation til en mulig kontakt til 500 nye privatkunder på Østerbro. En enig Kreditkomité indstillede herefter sagen til godkendelse i bestyrelsen. Det var et vilkår for finansieringen, at der ikke skulle ske konsolidering med de øvrige forretninger, som Amagerbanken havde med Schaumann-koncernen.

Forevist koncerndiagram over Schaumann-koncernen (ekstrakten bind I, s. 2427) har han forklaret, at Amagerbanken på dette tidspunkt havde et engagement med Schaumann Properties. Reglerne var således, at hvis en koncern ejede under 50% af et selskabs kapital, skulle engagementer med dette selskab ikke konsolideres med koncernens øvrige engagementer hos Amagerbanken. Schaumann ønskede ikke Østerfælled-engagementet konsolideret med resten af koncernen. For Amagerbanken var det et vilkår, at Østerfælled skulle stå for sig og ikke konsolideres. Derfor kom selskabet EKS ApS ind i billedet. Dette selskab var ejet af Erik K. Skjøtt, der også var medejer af Schaumann Boligudvikling ApS.

Selskabet EKS ApS spillede den rolle, at det påtog sig en ejerrolle og en rolle i forhold til en fremtidig gevinst. Baseret på det grundlag var selskabet villig til at komme med en del af egenkapitalen. Selskabet skaffede finansiering af egenkapitalen ved lån fra Schaumann. Det har han kunnet læse; men det er udslag af drøftelser mellem Jens Schaumann og Erik K. Skjøtt, som han ikke har været en del af.

Erik Skjøtts andel af kapitalen på 51 % var finansieret af Schaumann Holding. EKS ApS' aktier i Østerfælled Holding var B-aktier. Den forrentning, der er omtalt i Management Summary, var afkastet som boligudlejningsejendom. De risici, der er omtalt på s. 3 i summary'et går på, at afkastet af ejendommen var lavere end finansieringsomkostningerne, hvorfor der var et likviditetsunderskud, så længe ejendommen kørte som udlejningsejendom. Det var derfor vigtigt, at forudsætningerne om fraflytningstakt og salgstakt kunne holde. Som en del af due diligence-materialet var oplysninger om de seneste års fraflytningstakt. Den var på 12 % pro anno. Dette var hele kernen for beregningen af den mulige salgstakt. Der var på dette tidspunkt intet, der tilsagde, at den forudsatte salgspris pr. kvadratmeter ikke kunne holde. Schaumanns projektorganisation blev opmandet specifikt med henblik på Østerfælled-projektet. Grafen på s. 3 i summary'et viser afviklingen af den samlede gæld i ejendommen. I forbindelse med udarbejdelsen af Management Summary blev der lavet analyse på scenario med faldende rente, henholdsvis faldende salgstakt. Hvis renten steg med 1 %, ville gældsafviklingen være længere. Tilsvarende hvis salgstakten blev opbremsat. På s. 4 i summary'et kan man se, at Schaumann-koncernen ved udgangen af 2004 havde en egenkapital på 57,9 mio. kr. efter realisering af et overskud på 53 mio. kr. Det var afgørende for Amagerbanken, at de finansierede projekter var i et lukket kredsløb, hvor likviditeten blev i det enkelte projekt. Når Østerfælled Holding blev ejet i den valgte struktur, skyldtes det ønsket om, at projektet kunne stå for sig selv. Schaumann ønskede ikke at kautionere. Når man køber en portefølje af restlejligheder, er der erfaringsmæssig en avance i at konvertere dem til ejerlejligheder. Erhvervsprisen var på 33.000 kr.

pr. kvadratmeter, medens salgsprisen var estimeret til 45.000 kr. pr. kvadratmeter. Med det tilgængelige antal lejligheder til at sælge, ville det kunne skabe likviditet i projektet. I slutningen af 2006 skulle der være 50 lejligheder klar til salg. Når en lejlighed blev solgt, skulle realkreditselskabet have ca. 26.000 kr. pr. solgt kvadratmeter, medens resten skulle gå til Amagerbanken. Der ville derfor kun være brug for Amagerbanken i nogle få år, hvis forudsætningerne holdt. Muligheden for at drive ejendommen som udlejningsejendom blev også grundigt drøftet. Amagerbankens vurdering var, at en reduceret adgang til salg ville aktualisere den betydelige lejerreserve, der var på lejemålene. Den hidtidige ejer havde ikke reguleret lejen op, så meget som muligt; muligvis fordi lejerne var medlemmer hos den pensionskasse, der ejede bygningen. Management Summary'ets afsluttende sætning på s. 4 "Ansøgte anses samlet vurderet ikke at indeholde risiko" baserede sig på den samlede analyse. Man oplevede i markedet en usvækket appetit på lejlighedskøb. Hertil kom de demografiske fremskrivninger, mæglervurderingen og de to positive realkreditvurderinger.

I 2006 finansierede Amagerbanken projektudviklingssager på den prisdannelse, der var på tidspunktet for udbuddet. Man satsede ikke på, at der var prisstigninger fra projektstart og til byggeperiodens afslutning. Forventningen i Management Summary om en prisstigning på 2½ % pr. år (ekstrakten bind II, s. 709) var baseret på Nyboligs vurdering. 2½ % i 2006 var kun en lille smule over inflationen. Det var ikke vigtigt for ham. Det væsentlige var, at det var indgået i analysearbejdet og tiltrådt af revisorerne som en realistisk forudsætning for budgettet. Sammentællingen i Management Summary på s. 708 på 1.535 mio. kr. har en manko på 70 mio. kr. svarende til den fri likviditet. Fra salgstakt og renteændring var de to væsentligste risikofaktorer. Faldende salgspriser var også en væsentlig risiko. I Management Summaryet på s. 709 er salgstakt og renteutvikling omtalt. På s. 710 under konklusionen er nævnt risiko for pris- og salgsudvikling. Således fremgår både risiko for salgstakt og pris. Ved salgstakt forstås antal fraflyttede lejligheder pr. år. Følsomhedsberegningen angår ikke prisfald. Den førende mægler havde jo vurderet, at lejlighederne kunne sælges til 45.000 kr. pr. kvadratmeter. Foreholdt følsomhedsanalyse i Prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S (ekstrakten bind II, s. 1194) har han forklaret, at han ikke ved, hvorfor den først tager sin begyndelse i 2011.

Foreholdt ledelsesberetningens afsnit om konjunkturfølsomhed i Amagerbankens årsrapport for 2006, hvoraf fremgår bl.a., at banken tilstræber afdækning af konjunkturfølsomheden (ekstrakten bind II, s. 1908) har han forklaret, at banken i Østerfælled-engagementet søgte at afdække konjunkturrisici. Banken var fuldt sikret, og man havde i Management Summary taget højde for de forskellige risici. Der var foretaget forudgående analyser, herunder vedrørende konjunkturforhold.

Foreholdt brev af 2. maj 2006 fra Amagerbanken til Schaumann Investment A/S (ekstrakten bind II, s. 837) har han forklaret, at en margin på 1½ % p.a. på rentedelen ikke udgjorde hele fortjenesten, da banken kunne "funde" sig til en lavere rente end Cibor 3. Et succesfee på 10 % var sædvanligt i sager som den foreliggende, herunder projektudvikling af boligejendomme. Set fra bankens synsvinkel var 10 % en normal sats.

Foreholdt Schaumann Østerfælled A/S - Oplæg til ændret finansieringsstruktur - tredje bullet, hvoraf fremgår, at obligationsgæld og bankgæld skulle indfries (ekstrakten bind II, s. 2234) har han forklaret, at den endelige model ikke blev, at gæld blev erstattet af egenkapital. Der var drøftelser med Nykredit om en indeksobligation, men det lod sig ikke gøre. Dette papir var et modeloplæg. Schaumann-organisationen havde et ønske om at bakke op om sagen, men havde den udfordring, at

man løbende skulle kommunikere markedsmessigt i forhold til obligationsudstedelsen. Amagerbanken tilsluttede sig at afkøbe obligationerne fra markedet. Det var i bankens interesse at få konstruktionen løftet ind i og højere op i Schaumann-koncernen.

Forevist vurderingsrapport af 5. juli 2006 fra Home Erhverv (ekstrakten bind II, s. 1.019) har han forklaret, at den supplerende mæglervurdering fra Home lød på 1.490.000.000 kr. Denne vurdering understøttede Amagerbankens beslutning. Det var denne vurdering, der lå til grund for salget af ejendommen ind i Østerfælled-selskabet og for værdiansættelsen i prospektet. Han er ikke bekendt med forhold, der skulle give anledning til tvivl om vurderingen.

Foreholdt mæglervurderingerne fra Nybolig, Home, Bjerregaard & Co. og Home Erhverv (ekstrakten bind II, s. 619, 752 og 1019) har han forklaret, at forskellen i forudsætningerne mellem på den ene side de to første vurderinger på ca. 1,9 mia. kr. og den tredje vurdering på ca. 1,49 mia. kr., beror på, at den tredje vurdering angår hele ejendommens værdi som samlet udlejningsejendom, hvorimod de to første vurderinger angår de enkelte lejligheder. Prisforskellen markerer, at det var en forudsætning, at der kunne frasælges lejligheder, ligesom der skulle forestås noget istandsættelse. Generelt er der en prisforskel på køb af lejelejligheder til udlejning eller til salg. Ejendommen havde et betydeligt lejeefterslæb. Fra starten af 2006 til starten på obligationsudstedelsen i 2006 var der en fortsat usvækket efterspørgsel på ejerlejligheder og projektlejligheder. Foreholdt diagram over salg af ejerlejligheder (ekstrakten bind VII, s. 5816) har han forklaret, at han ved sine udtalelser i bestyrelsen tog udgangspunkt i bankens egne erfaringer fra de sager, som banken finansierede. Statistikkerne var i øvrigt ikke hurtigt ajourførte tilbage i 2006. Foreholdt avisartikel fra september 2006 (ekstrakten bind II, s. 1316) har han forklaret, at dette ikke ændrer hans forklaring. Efterspørgslen var usvækket i foråret 2006.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 26. april 2006, punkt b) Bevillinger (ekstrakten bind II, s. 782) har han forklaret, at der på bestyrelsesmødet skete en gennemgang af den ansøgte bevilling til Østerfælled-projektet. Direktionen havde indstillet ansøgningen til godkendelse på baggrund af de drøftelser, der havde været i Kreditkomitéen. På bestyrelsesmødet drøftede man obligationsudstedelsen, markedsrisici mv. Bestyrelsen godkendte bevillingen. Obligationsdelen var drøftet med Peder Krag fra Investeringsområdet, og det var vigtigt for Amagerbanken, at der var en sober forventning om, at markedet ville tage godt imod obligationen. På det pågældende tidspunkt var en obligationsemission som denne normalt forekommende. Det var et sædvanligt produkt på bankernes hylder. De havde sagt nej, hvis de havde vurderet, at obligationerne ikke kunne sælges.

Obligationerne var ikke fortegnede, fordi man i Storkøbenhavn ville have vanskeligt ved at sælge obligationer, hvis base var en andens mands ejendom, og så længe ejendommen kun var solgt betinget, tilhørte ejendommen fortsat BUPL. Der sad en arbejdsgruppe med blandt andre Peder Krag bag prospektet, og den arbejdsgruppe havde forventninger om, at obligationerne ville kunne afsættes i markedet.

Foreholdt brev af 2. maj 2006 fra Amagerbanken til Schaumann Invest A/S (ekstrakten bind II, s. 836 ff.) har han forklaret, at de i brevet nævnte sikkerheder i form af ejerpantebrev, transport i salgsprovenu, og pant i selskabskapital kom på plads. Det endte med at blive et A/S, hvorfor det var aktier, der blev pantsat. Realkredit fik inderste pant, Amagerbanken fik det næste, obligationsejerne fik det næstfølgende. Der var en egenkapital på 45 mio. kr. Amagerbankens rentemargin på 1,5 % var en sædvanlig margin. Etableringsprovisionen på 0,5 % var ikke unormal. Det var en forhandlet pris. For deltagelsen i obligationsudstedelsen fik Amagerbanken 5-6 mio. kr. Ekspeditionsgebyrerne

indeholdt også et element af fortjeneste. Aftalen om succes fee på 10 % kom på plads som led i en forhandling efter bestyrelsen havde foretaget bevillingen. Amagerbanken ville kun få sin andel, hvis der blev en avance, og først med betaling efter 10 år. Succes fee er ikke nævnt i Management Summary. Det var ikke en del af beslutningsgrundlaget. Der er aftaler om succes fee i andre sager end denne. Det var ikke usædvanligt. Peder Krag havde tidligere deltaget i prospektarbejdsgruppen for K/S Schaumann Boligudvikling. Peder Krag havde drøftelsen af vilkårene for obligationsejerne med Schaumann. Obligationerne blev udbudt på markedsvilkår. Salget af obligationer skulle delvis ske blandt Amagerbankens kunder og samarbejdsparter samt via Schaumann-koncernens øvrige relationer.

Foreholdt prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S, punkt 10.1 Erhvervelse af Ejendommen (ekstrakten bind II, s. 1245) har han forklaret, at overdragelsen fra Schaumann Properties A/S til Østerfælled Holding A/S var efter samme koncept som Schaumann Boligudvikling. Han havde hele tiden været klar over, at der skulle ske en ny valuarvurdering til brug for fastsættelse af videresalgssummen. Ved bevillingen vidste man i Amagerbanken godt, at der ville være en vis værdiforøgelse. Det var ikke noget, der forudsatte ekstra finansiering fra Amagerbanken. Den forskellige rente til obligationsejerne i de to prospekter afspejler en udvikling i renten. Han har ikke selv været med til at fastsætte renten. Det var Peder Krag, der undersøgte markedet. I 2004 var niveauet 11-11½ %. I 2006 var niveauet 7 %.

Foreholdt vurderingsberetning af 7. september 2006 fra Deloitte, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab vedrørende apportindskud af Østerfælled-ejendommen i Schaumann Østerfælled A/S (ekstrakten bind II, s. 1127) har han forklaret, at Amagerbanken modtog denne vurderingsberetning. Han havde ikke grundlag for at antage, at der var noget galt med denne vurdering. I forbindelse med drøftelsen af sagen var man nået frem til, at Schaumann Properties A/S skulle have en betaling for det udførte arbejde. Han var klar over, at det ville ligge i niveauet 2-3 %. Denne fortjeneste lå inden for en sædvanlig ramme i en sådan situation.

Foreholdt mail af 19. juni 2006 fra Klaus Landstrøm til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen, hvoraf fremgår, at man hos Schaumann havde overvejet forskellige måder at "give EKS ApS' 51 % af ejerskabet af Østerfælled Holding A/S mere reelt indhold" (ekstrakten bind II, s. 989) har han forklaret, at de drøftelser, der foregik mellem Schaumann og Amagerbanken vedrørende konsolidering, involverede drøftelser, der fandt sted med henblik på at sikre reglernes overholdelse. Mailen er sendt i kopi til advokat Peer Meisner og Anders Hallberg. Peer Meisner var Schaumann Properties A/S' advokat. Anders Hallberg var en projektmedarbejder hos Schaumann Properties. I Amagerbanken ville de være sikre på, at de opstillede forudsætninger holdt. Peer Meisner var en særdeles kyndig advokat inden for fast ejendom og finansielle forhold.

Foreholdt mail af 21. juni 2006 fra John Weibull til Jørgen Brændstrup, hvorved Weibull godkender Landstrøms forslag til at give EKS ApS' ejerskab mere reelt indhold (ekstrakten bind II, s. 998) har han forklaret, at Weibull var den i Amagerbanken, der vidste noget om problemstillingen vedrørende konsolidering. Weibull var med i hele processen. Konsolideringsproblemstillingen er en helt naturlig overvejelse i en bank. Der er flere mulige løsninger. Man kan bede Finanstilsynet om dispensation; man kan spørge en kollega om en back up garanti, så engagementet deles, eller man kan bede kunden få løst sagen et andet sted. Weibull har tidligere haft drøftelser med Finanstilsynet om konsolideringsspørgsmål. Det var drøftelser, som Jørgen Brændstrup ikke selv havde deltaget i. Weibull blev i den forbindelse særdeles velbevandret inden for spørgsmålet om konsolidering og Finanstilsynets vurdering af konsolideringsspørgsmål.

Foreholdt brev af 10. august 2006 fra Amagerbanken til Schaumann Investment A/S, hvoraf fremgår, at Amagerbanken frafalder sit oprindelige krav om, at ejendoms- og selskabsadministrationen af Schaumann Østerfælled A/S skulle ske uden for Schaumann-koncernen (ekstrakten bind II, s. 1064) har han forklaret, at det i forbindelse med drøftelserne hen over sommeren var blevet klart, at Amagerbanken måske havde været for hård, da man havde afskåret Schaumann-koncernen fra al administration. Derfor skrev han dette brev, hvor Amagerbanken accepterede, at selskabet kunne forestå sin egen selskabsadministration på nærmere vilkår. Dette havde forinden været drøftet på direktion- og kreditkomitémøder. Det er Weibull, der har konciperet brevet.

Forevist prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S, (ekstrakten bind II, s. 1172 ff.) har han forklaret, at prospektet er udarbejdet af en prospektarbejdsgruppe med deltagere fra Schaumann, Plesner, Sadolin & Albæk samt Peder Krag fra Amagerbanken. Peder Krag søgte bistand hos Weibull i fornødent omfang. Revisorpåtegningen i prospektet var en del af lakmustesten på de forudsætninger, der lå til grund for hele sagen. Revisorerne havde vurderet, at budgetforudsætningerne var holdbare. De risici, der er omtalt i prospektets punkt 4 (ekstrakten bind II, s. 1193), svarer til Amagerbankens egne vurderinger. Man anså renter og frasalgstakt som de væsentligste risici. Prospektet indeholdt følsomhedsanalyser på stigende rente, faldende lejeindeksering, stigende vedligeholdelsesudgifter, faldende frasalgsrate og faldende salgspriser. I figur 4.1 (ekstrakten bind II, s. 1194) ser man effekten af kumulerede risici. Hvis både salgspriser og salgsrate faldt, ville likviditeten i 2016 falde fra 491 mio. kr. til 312 mio. kr. Firmaet Sadolin & Albæk, der er omtalt i prospektets punkt 7 om boligmarkedet i København (ekstrakten bind II, s. 1219), er en stor erhvervsejendomsmægler i København. Ved siden af har firmaet introduceret analyse af ejendomsmarkedet og var allerede dengang referencen for analyser i ejendomsmarkedet. Sadolin & Albæks konklusion i prospektet var, at der fortsat ville være en efterspørgsel på ejerboliger, der oversteg udbuddet af ejerlejligheder. Der ville være stigende indbyggertal og stigende lejeniveau. I prospektets figur 7-6 (ekstrakten bind II, s. 1222) kan man se, at der blev forudset et højt lejeniveau på Østerbro. Han havde den gang ikke anledning til at betvivle Sadolin & Albæks vurderinger. Sadolin & Albæk var for ham at se en del af lakmustesten på, at Amagerbankens vurdering af markedet var korrekt.

Dagen for obligationernes udbydelse kom der en stor avisartikel i Børsen eller Berlingske, hvor en tidligere medarbejder i Keops, Lars Wismann, udlagde projektet som dårligt. Det fik en stor betydning for det videre forløb. Jens Schaumann forsøgte at tage til genmæle, og gennem efteråret forsøgte man at arbejde videre med obligationssalget. Der blev dog kun solgt for 30 mio. kr. BUPL ville næppe som betinget sælger af ejendommen havde accepteret en forhåndstegning af obligationer.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 20. september 2006 (ekstrakten bind II, s. 1322) har han forklaret, at man på mødet åbent drøftede den problemstilling, der var. Salget var godt i gang, men den negative presse kunne få den indflydelse, at Amagerbanken kunne risikere at sidde tilbage med hovedparten af obligationerne, idet Amagerbanken jo havde forhåndstegnet obligationerne. Bestyrelsen konkluderede ikke noget, da det var et orienteringspunkt.

Foreholdt Intern revisions revisionsprotokollat af 4. september 2006, punkt 2 Revisionsplanlægning (ekstrakten bind II, s. 1115) har han forklaret, at det blev aftalt, at der skulle være særlig fokus på ledelsesrapportering, efterlevelse af kreditpolitik, kreditgivning og større engagementer samt markedsrisici. Baggrunden var, at der havde været en væsentlig udlånsvækst og stigende kompleksitet. Man havde derfor aftalt, at der skulle være et øget fokus fra revisionens side på de disse spørgsmål.

Forevist plancherne benævnt Det storkøbenhavnske ejendomsmarked (ekstrakten bind II, s. 1372 ff.) har han forklaret, at Amagerbanken udarbejdede denne oversigt i november 2006. En række faktorer kunne påvirke boligmarkedet i København, hvilket blev oplyst i oversigten på s. 1383. Konklusionen var, at konjunkturerne var robuste, men at der kunne være lokale afvigelser. Der var nok en forventning om en udjævnende prisudvikling i København, hvorimod deciderede prisfald ikke blev forudset.

Foreholdt Finanstilsynets brev af 2. november 2006 til Amagerbankens bestyrelse og direktion med forespørgsel til Amagerbankens kraftige vækst (ekstrakten bind II, s. 1391) har han forklaret, at brevet blev besvaret med Amagerbankens brev af 15. november 2006 (ekstrakten bind II, s. 1418). Amagerbanken redegjorde i det brev for, hvordan projektudviklingssager blev håndteret, herunder Amagerbankens krav til information og sikkerhed. Den væsentligste del af udlånsstigningen var indgået i den inspektion, som Finanstilsynet havde gennemført i efteråret 2005, da meget lå inden for rammerne af de tilsagn, der var givet i 2005. Østerfælled-engagementet var dog nyt.

Foreholdt Finanstilsynets brev af 1. december 2006 til Amagerbankens direktion, hvorved tilsynet tog Amagerbankens opgørelse af individuelt solvensbehov på 8 % til efterretning (ekstrakten bind II, s. 1447) har han forklaret, at et solvensbehov på 8 % er det laveste krav, som Finanstilsynet accepterer. Store banker har vist på det tidspunkt kunnet opgøre en lavere solvensbehovsprocent. I det materiale, der var indleveret til Finanstilsynet, var der afsat ekstra solvens til den del af forretningen, der angik fast ejendom.

Foreholdt afsnittet Projektfinansiering og udlejning af fast ejendom i skrivelsen Individuelt solvensbehov for Amagerbanken aktieselskab – april 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1897) har han forklaret, at andelen, som disponerede lån til fast ejendom udgjorde, steg fra 2005 til 2006 med ca. 2,5 %. Den ændring gav efter hans erindring ikke anledning til bemærkninger.

I efteråret 2006 gjorde Schaumann Properties et stort arbejde med videreopdeling af ejerlejligheder og med markedsføring gennem ejendomsmægler. Der blev arbejdet på at gøre de ledige lejligheder salgbare. På kreditkomitémøder drøftede man i Amagerbanken, om der kunne hverves privatkunder gennem projektet. Der deltog derfor medarbejdere fra Amagerbanken ved åbent hus arrangementer i Østerfælledparken, og der var markedsføringsmateriale i nogle af filialerne. I december 2006 lavede han og Annette Hansen en oversigt over udviklingen i projektet (ekstrakten bind II, s. 1457 f.) Det fremgik, at der ikke var den forventede efterspørgsel. Det redegjorde han for over for bestyrelsen. Der var konstateret en opbremsning i salget; men holdningen var generelt den, at der ikke skulle reguleres priser. Hans oplevelse var, at efterspørgslen i markedet var til stede, men at der var en opbremsning i antallet af gennemførte handler

Foreholdt referat af møde den 18. januar 2007 mellem Jens Schaumann, Kurt Kahla, Jørgen Brændstrup og Annette Hansen (ekstrakten bind II, s. 1559) har han forklaret, at de på dette møde drøftede bl.a. et forslag om prisreduktion; men det var man enige om ikke at forsøge. I stedet ville man forsøge at ændre kvaliteten af enkelte lejligheder. Der var gennemført et salg til 49.286 kr. pr. etagemeter. Derudover var parkeringskælderens solgt. Nogle festlokaler skulle ombygges til lejligheder. Ejendomsmægleren Annette Uttenthal var kunde i Amagerbanken, og man tog et møde med hende for at høre hendes anbefalinger vedrørende salget. Det er John Weibulls påtegning, man ser nederst på mødereferatet.

Forevist brev af 22. januar 2007 fra ejendomsmægler Peter Norvig (ekstrakten bind II, s. 1570) har han forklaret, at Peter Norvig i januar 2007 gav udtryk for, at han fortsat troede på projektet. Han anbefalede en relancering af salget.

På bestyrelsesmødet den 31. januar 2007 (ekstrakten bind II, s. 1599) gav han en orientering for status på sagen, herunder vedrørende likviditetsudviklingen.

Foreholdt referat af møde den 29. marts 2007 mellem Jens Schaumann, Kim Lautrup, Berit Evald Jendal og Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind II, s. 1967) har han forklaret, at Kim Lautrup og Berit Jendal var to medarbejdere hos Schaumann Properties A/S. På mødet drøftede man relancering af salget. Hvis dette ikke lykkes, måtte man søge alternative løsninger. Hvis der ikke kom hul på salget i løbet af påsken, mente Schaumann, at det var påkrævet efter børsreglerne at give investorerne supplerende oplysninger. Det lykkedes desværre ikke at få gang i salget hen over påsken. Fra foråret og hen over sommeren i 2007 blev det klart for alle, at der var en fuld opbremsning på bolig-ejendomsmarkedet. Psykologien i markedet ændrede sig, idet boligkøberne begyndte at afvente prisfald.

Han orienterede om trægheden i salget på bestyrelsesmødet den 25. april 2007 (ekstrakten bind II, side 1997). Amagerbanken og Brændstrup selv fortsatte drøftelserne med både Jens Schaumann og Schaumann Holding A/S. Jens Schaumann var selv udfarende, da han kunne se, at Østerfælled løb tør for likviditet, hvis der ikke kom gang i salget. Der ville også skulle ske en orientering i form af en fondsbørsmeddelelse, da obligationerne var børsnoteret.

Den 13. maj 2007 deltog han i et møde med Jens Schaumann og Anders Hallberg (ekstrakten bind II, s. 2232), hvor finansieringsstrukturen blev drøftet. Jens Schaumann og dennes organisation havde udarbejdet et oplæg, hvorefter salgsbestræbelserne blev indstillet. I stedet skulle ledige lejligheder udlejes under forskellige former, bl.a. udlejning af møblerede lejligheder. Diagrammet og budgetskaemaet/finansieringsmodellen, som ses på side 2235-2236, var en del af oplægget. Modellen blev præsenteret af Jens Schaumann. Modellen indebar, at bankens afkast lå for lavt i forhold til den kommercielle smertegrænse. Derfor ville Amagerbanken ikke acceptere modellen. Der var drøftelse af modellen både i Kreditkomitéen og i bestyrelsen. Finansieringsmodellen blev drøftet henover de næste 5-6 måneder.

Som opfølgning på mødet den 13. maj 2007 udarbejdede han et udkast til velvillighedsbrev til Schaumann Holding A/S, som han den 17. maj 2007 sendte på mail til John Weibull med kopi til Annette Hansen (ekstrakten bind II, s. 2238). John Weibull skulle involveres, da forudsætningerne for en lånesag skulle være i orden. Flere øjne ser mere. Omvendt skulle der sikres en balance, så Jens Schaumann fortsat ville være med. Schaumann-koncernen var fortsat et stærkt selskab.

Schaumann Holding A/S' årsrapport for 2006 forelå den 30. maj 2007 (ekstrakten bind II, s. 2265). Omsætningen i 2006 havde været stærkt stigende. Holdingselskabet tjente penge på de projekter, som koncernen arbejdede med. Der var ingen selvstændig aktivitet i holdingselskabet.

Han ved ikke i dag, hvordan det havde set ud, hvis Amagerbanken i foråret 2007 havde forsøgt at sælge hele den pantsatte ejendom. Kunden var indstillet på at tilføre 20 mio. kr. likviditet om året, og udsigten var, at alle bankens penge ville komme hjem. De 20 mio. kr. servicerede rentebetalingen. I 2007 i forbindelse med refinansieringen var casen en anden end i 2006. Planen var nu at fort-

sætte udlejning af ejendommen. Det var muligt at regulere lejerne op. Der var ikke behov for mæglervurdering på dette tidspunkt. Det havde været spild af penge at få en mæglervurdering. Ejendommens værdiansættelse i budgetforudsætningerne i Budget for Genopretningsperioden 2007 – 2022 (ekstrakten bind III, s. 230) ved han ikke, hvor kommer fra. Det er formentlig ejendommens anskaffelsespris med fradrag for de to parkeringskældre, der var solgt fra.

På bestyrelsesmødet den 20. juni 2007 (ekstrakten bind II, s. 2358) var der en drøftelse af boligmarkedet i København, og han orienterede om de boligprojekter, som Amagerbanken var involveret i, herunder gav han en statusopdatering om Østerfælled.

Der pågik kontinuerlig professionel dialog med Jens Schaumann over flere måneder. Jens Schaumann ønskede at få sagen løst. Forhandlingerne afspejlede en model, som skulle være acceptabel for både Schaumann-koncernen og Amagerbanken.

Den 4. juli 2007 udarbejdede han et statusnotat (ekstrakten bind II, s. 2393), som indeholdt en beskrivelse af den restruktureringsmodel, som blev drøftet. Restruktureringsmodellen tog afsæt i en udlejningssituation, og der var tre handlingsalternativer. Det er Knud Christensen, der har sat de blå streger, som fremgår af notatet. Refinansieringsplanen indebar, at renten skulle være markedskonform, dvs. 5 % - svarende til et niveau på ca. 20 mio. kr. om året. Hvis renten var lavere f.eks. 3,5 %, skulle banken efterfølgende kunne fakturere op til 5 %. Notatet blev behandlet på et møde i Kreditkomitéen, hvorfra der var opbakning til en løsning af sagen. Kreditkomitéen var fortrolig med bankens DNA, hvorefter der altid skulle være et forretningsmæssigt potentiale i et kundeengagement. Kreditkomitéen var mest stemt for oplægget om et fortsat samarbejde med Schaumann-koncernen.

Den 13. august 2007 udarbejdede John Weibull et notat (ekstrakten bind II, s. 2812), hvori han kommenterede bankens standarddokumenter om bl.a. opsigelsesfrister, idet der på et møde samme dag fra advokat Peer Meisners side var udtrykt ønske om, at disse blev modereret. John Weibull løste sin del af opgaven. John Weibull var med fra A til Z i Østerfælledsagen.

Økonomidirektør Lotte Pind var også involveret i arbejdet med restruktureringsmodellen, som indebar to længerevarende forpligtelser. Det fremgår bl.a. af mail af 30. august 2007 (ekstrakten bind II, s. 2887). Lotte Pind og Peder Krag skulle vurdere, hvordan modellen påvirkede bankens rentebillede. Peder Krag bekræftede, at et renteniveau på 5 % var markedskonformt. Brændstrup husker ikke Lotte Pinds svar.

Han har gennemgået John Weibulls notat af 21. september 2007 om K/S Abild Have (ekstrakten bind II, s. 3122). Notatet blev også drøftet i Kreditkomitéen. Der var ikke anledning til at tro, at oplysningerne i notatet ikke var korrekte. K/S Abild Have var ét af de fire projektbyggerier, som var indeholdt i den tidligere omtalte obligation fra Schaumann-koncernen. Der var et indestående svarende til bankens gæld.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 omhandlende refinansiering af nuværende driftskredit 225 mio. kr. samt obligationslån 175,6 mio. kr. til Schaumann Østerfælled A/S (ekstrakten bind II, s. 3069), som efter sit indhold blev behandlet på bestyrelsesmøde den 18. september 2007 og på efterfølgende telefonomøde den 28. september 2007, hvoraf fremgår bl.a. (side 3072):

”Herudover består der en eventualrisiko for at kautionisten i fald banken ikke dækker det løbende likviditetsbehov kan [påberåbe] sig bristede forudsætninger.”,

har han forklaret, at denne passus blev indføjet efter drøftelser med John Weibull. Både Schau-mann-koncernen og banken påtog sig nogle forpligtelser. Afsnittet var resultatet af Amagerbankens forhandlinger med advokat Peer Meisner, der ville have vished for, hvorledes banken ville forholde sig, hvis besætningen i banken ændrede sig, f.eks. hvis banken fik ny direktør. Amagerbanken noterede sig Peer Meisners synspunkter. Psykologien på ejerlejlighedsmarkedet havde ændret sig i løbet af et års tid, men efter de foreliggende oplysninger mv. om demografiens udvikling i København, var der grundlag for en antagelse om, at der inden for en 5-årig periode på ny ville være rimelig omsættelighed af ejerlejligheder, som anført afslutningsvis i Management Summary'et (samme ekstrakt, s. 3073).

Foreholdt Management Summary af 17. september 2007 vedrørende refinansiering af nuværende driftskredit på 225 mio. kr. og obligationslån på 175,6 mio. kr. (ekstrakten bind II, s. 3069) har han forklaret, at ansøgningen alene angik likviditetsunderskud i de kommende fire år, fordi man forventede, at markedet igen ville vende. Boligefterspørgslen var jo uændret, hvorfor det kunne være relevant at gå tilbage til et spor, hvor man kunne sælge lejlighederne. Man skulle derfor årligt revurdere strategien et år frem. Bemærkningen om eventualrisikoen for, at kautionisterne ville påberåbe sig bristede forudsætninger, der fremgår nederst på side 3072, handler om, at kunden kunne være nervøs for personskifte på posterne i Amagerbanken, når der skulle genforhandles årligt. Banken var forpligtet til at fortsætte, hvis bestemte budgetforudsætninger var opfyldt. Han er ret overbevist om, at budgettet var vedlagt ansøgningen. Der har ligget en konkret budgettering til grund for, at man kunne beregne et årligt likviditetsunderskud på 30 mio. kr.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 omhandlende udlån af 400 mio. kr. på anfordring indtil 1. oktober 2017 til Schaumann Holding A/S (ekstrakten bind II, s. 3075), som efter sit indhold blev behandlet på bestyrelsesmøde den 18. september 2007 og på efterfølgende telefonomøde den 28. september 2007, hvoraf fremgår bl.a.:

”Konklusion

Ansøgte baseres primært på Schaumann Holding A/S's kapitalforhold. Koncernens igangværende og kommende ejendomsprojekter anses for at skabe basis for den påtagne renteforpligtelse. Samlet vurderes udviklingen i Schaumann Koncernen at skabe risikomæssig afdækning.

Der er tale om en formålsbestemt finansiering der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik. Der lægges vægt på, at Schaumann Koncernen egenhændigt ønsker at styrke Østerfælledsagen. Baseret på den hidtil opbyggede erfaring og en vurdering af, at banken i en nedbrudssituation kan styre færdiggørelsen af projekterne, indstilles ansøgte til bevilling.

Den samlede koncern følges tæt.”,

har han forklaret, at Amagerbankens ønske om at drive forretning var baseret på ydelse af kortvarig finansiering, men her bevægede banken sig ind i mellemlang finansiering. Det var derfor vigtigt, at det blev påpeget, at man her var uden for normalområdet.

Som det fremgår af referat af bestyrelsesmødet den 18. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3107) blev der under mødet omdelt foreløbig ansøgning vedrørende Schaumann Østerfælled A/S -. Han er

dog overbevist om, at omdelingen har været ledsaget af introduktion til, hvad de to før omtalte Management Summaries indeholdt.

Forevist forsiden til det før omtalte Management Summary (ekstrakten bind V, s. 3075) omhandlende lånet på 400 mio. kr., som ifølge rubrikkerne i ”stemplet” ikke har været behandlet hverken i Kreditkontoret eller i Kreditkomitéen forinden behandlingen på bestyrelsesmødet, har han forklaret, at sagen med sikkerhed har været behandlet i både Kreditkontoret og Kreditkomitéen. Han deltog selv i Kreditkomitémødet. Det er Knud Christensens initialer, som fremgår under bevillingsdatoen den 7. december 2007. Den mest sandsynlige forklaring på den manglende udfyldelse af rubrikken om Kreditkomitébehandling og den håndskrevne bemærkning ”Efterfølgende” over rubrikken om modtagelse på kreditkontoret, er, at de oprindelige lånesager - med udfyldte rubrikker - lå på Knud Christensens kontor i forbindelse med bestyrelsens behandling af sagen. Annette Hansen har derfor nok printet et nyt eksemplar og fået et ”frisk” stempel på Kreditkontoret, der havde stemplet for registrering af sagsgangen.

Foreholdt referat af det telefoniske bestyrelsesmøde den 28. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3124) har han forklaret, at det var under dette møde, man behandlede de to lånesager. Der blev ikke drøftet mere, end hvad der fremgår. En evt. nedbrudssituation blev drøftet, og som det fremgår, var det formandens indstilling, at Amagerbanken kunne gå med til modellen under forudsætning af, at den efter ekstern bistand var blevet vurderet som holdbar. På denne baggrund anmodede banken om advokat Henrik Sjørsløvs juridiske vurdering af sagen. Henrik Sjørsløvs vurdering og anbefalinger forelå den 9. oktober 2007 (ekstrakten bind II, s. 3217). Det er hans bestemte opfattelse, at Henrik Sjørsløvs anbefalinger blev fulgt. Der var således en fuldt åben proces om, at aftalegrundlaget skulle være ordentligt. John Weibull og Henrik Sjørsløv havde også drøftelser, ligesom Henrik Sjørsløvs anbefalinger blev drøftet med Jens Schaumann og advokat Peer Meisner.

Foreholdt sin mail af 19. november 2007 til Jens Schaumann med kopi til bl.a. advokat Peer Meisner m.fl. (ekstrakten bind III, s. 46), hvori han har skrevet bl.a.: ”Det synes meget forsigtigt kun at budgettere med fraflytning af 20 lejligheder til gammel leje pr. år.”, har han forklaret, at fraflytningstakten var meget højere i det prospekt, som forelå året før. Derfor syntes han, at en årlig fraflytningstakt med 20 lejligheder var uambitiøs. Det ville være for nemt for Schaumann-koncernen at opfylde dette mål. Schaumann-koncernen skulle ambitiøst arbejde for den bedst mulige økonomi. Set med bankens øjne skulle forudsætningen om genudlejning være realistisk - og derved være tættere på de oprindelige 60 lejligheder årligt end de nu omtalte 20. Hans bemærkninger om frasal, herunder forskellen mellem to år uden frasal og fire år uden frasal, er lidt i samme boldgade. Der skulle være en realistisk gulerod for Schaumann-koncernen, så det blev sikret, at der skete salg af lejligheder. John Weibull var involveret i de løbende budgetdrøftelser, som det ses af mailkorrespondancen den 13. november 2007 (ekstrakten bind III, s. 36), hvor også Weibull skrev, at budgettet var uambitiøst.

Budgettet for Schaumann Østerfælled A/S (Budget for Genopretningsperioden 2007-2022), som var ledsaget af uafhængige revisorers erklæring, forelå den 26. november 2007 (ekstrakten bind III, s. 222). Revisorerne (Deloitte) udtalte sig ikke om forudsætninger for budgettet, med det betød mindre på dette tidspunkt, hvor Amagerbanken kendte ejendommen.

På ny foreholdt budgetforudsætningerne i Budget for Genopretningsperioden 2007 – 2022 (ekstrakten bind III, s. 14-22) har han forklaret, at han ikke husker, om dette var det først budget, Amagerbanken modtog af denne type. Det var en forhandlingssituation. Kunden havde incitament til, at det

skulle se forsigtigt ud. Men forudsætningerne var helt urealistiske, herunder forudsætningen om genudlejning af kun 20 lejligheder pr. år.

Foreholdt mailkorrespondance af 22. november 2007 mellem på den ene side advokat Peer Meisner og på den anden side Jørgen Brændstrup og John Weibull (ekstrakten bind III, s. 66) har han forklaret, at der var en lang række møder, hvor banken var bistået af rådgiver. Der var mange grundige drøftelser, og han husker ikke nøje, hvad der blev sagt hvornår. Han accepterede at ændre målepunktet for budgetopfyldelse fra EBT til EBITDA, fordi det ikke gjorde forskel for banken. Afgørende var, om der var ændringer på driften, og at ændringer i driften på ejendommen holdt sig under 10 %. Banken var kun bundet, hvis budgettet holdt. Hvis budgettet holdt, var udviklingen i ejendommens værdi fornuftig for banken. Fra bankens og kundens side var EBITDA det rigtige sted at måle.

Forevist bilag/skema til budgettet af 26. november 2007 (ekstrakten bind III, s. 230) har han forklaret, at refinansieringsplanen forudsatte, at forudsætningerne i skemaet var realistiske. Refinansieringen indebar, at der kom et årligt underskud på mellem ca. 32-35 mio. kr. frem til og med 2012. Modellen indebar også, at Schaumann-koncernen årligt skulle bidrage med ca. 20 mio. kr. ud af de 32-35 mio. kr. Amagerbanken skulle i princippet bidrage med resten, herunder finansiere bankens egne renter. Budgettet var realistisk. Sagen blev drøftet i Kreditkomitéen.

Som det fremgår af mail af 29. oktober 2007 (ekstrakten bind II, s. 3273) var det Hans Christian Steglich-Petersen fra Schaumann Properties, som forestod arbejdet med udlejning. I mailen redegøres der for status på udlejningstakten, hvor man havde udlejet 61 lejligheder, hvilket var mere end de budgetterede 40 lejligheder.

Forevist sin mail af 27. december 2007 til Lotte Pind med kopi til John Weibull (ekstrakten bind III, s. 281) har han forklaret, at mailen er printet fra hans mailboks. Der var en drøftelse med Lotte Pind om, hvorvidt det ydede lån var fast eller variabelt forrentet. Han udarbejdede notatet af 27. december 2007, som fremgår af side 283 i samme ekstrakt. Han opfattede lånet som variabelt forrentet. Notatet blev drøftet på direktionens møde den 2. januar 2008. Han husker ikke, om revisionen havde bemærkninger hertil.

Om Amagerbankens samarbejde med Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker har han forklaret mere generelt, at banken og Hans-Henrik Palm havde haft et langt forretnings-samarbejde helt tilbage fra 1980'erne, hvor Palm opbyggede fitnesscentre. Først etablerede Hans-Henrik Palm en fitness-kæde, som blev solgt til et amerikansk selskab. Siden etablerede Hans-Henrik Palm fitness dk, som i midten af 00'erne blev solgt til Parken Sport & Entertainment. Palm investerede også i byggeri. Hans-Henrik Palm var kendetegnet ved at være loyal, ordholdende og snusfornuftig og var nok mere købmand end fagligt funderet - uden at det må misforstås. I foråret 2008 havde Palm bl.a. et likvidt indestående på mere end 50 mio. kr.

Henrik Ørbekker var tidligere bankmand, som havde investeret i fast ejendom og værdipapirer. Henrik Ørbekker havde en relation til Amagerbankens afdelingsdirektør Henrik Jensen, som tidligere havde arbejdet i Spar Nord Bank. Amagerbanken indledte et forretnings-samarbejde med Ørbekker i 2005. Henrik Ørbekker var dygtig, ordholdende og loyal. I 2008 var Henrik Ørbekker en større kunde i banken.

Olav Damkiær-Classen havde en relation til Amagerbankens afdelingsdirektør Henrik Jensen, som tidligere havde arbejdet i Spar Nord Bank. Olav Damkiær-Classen ejede ejendomme sammen med Henrik Ørbekker. Bankens engagement med Olav Damkiær-Classen var noget mindre end med Henrik Ørbekker.

Hans-Henrik Palm havde en relation til Jens Schaumann helt tilbage fra Palms etablering af et fitnesscenter på Østerbro.

Der var forhandlinger mellem Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Ørbekker på den ene side og Jens Schaumann på den anden side om bl.a. Mols-Linien og Østerfælled.

Forevist mail af 10. marts 2008 fra Birgitte Brandt Pedersen, som Olav Damkiær-Classen videre-sendte til Jørgen Brændstrup den 25. marts 2008 (ekstrakten bind III, s. 854), har han forklaret, at Birgitte Brandt Pedersen var sekretær for Olav Damkiær-Classen. Han læste mailkorrespondancen, herunder det anførte om en regnefejl på 10-15 % for så vidt angår lejlighedernes areal (samme ekstrakt side 855). Det var imidlertid ikke hans opfattelse, at der var lavet en regnefejl, og det er baggrunden for, at han har sat to streger i højre margin. Diskussionen om arealstørrelsen hørte hurtigt op.

Om Hans-Henrik Palms, Olav Damkiær-Classens og Henrik Ørbekkers overtagelse af Østerfælled har han forklaret, at der blev afholdt et møde den 27. marts 2008, hvori han selv deltog (ekstrakten bind III, s. 1206). Parterne havde nu konkretiseret ønskerne så meget, at han fandt anledning til at søge råd fra en udenforstående, som ikke havde deltaget i møderne. Det er baggrunden for hans mail af 5. april 2008 til John Weibull (samme ekstrakt, s. 1205), hvori han anmodede om Weibulls kommentarer. Som det fremgår af mailkorrespondancen (samme ekstrakt, s. 1206) lagde Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker op til, at Amagerbanken ydede en valuta-ramme til Østerfælled Holding på 1,134 mia. kr. Det var et vilkår fra Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, at de kunne finansiere den fulde finansieringsramme af Østerfælled i fremmed valuta. Henrik Ørbekker var god til at se ind i markedet og Amagerbanken vurderede, at Henrik Ørbekker kunne finansiere til en lavere rente, f.eks. ved optagelse af lån i udenlandsk valuta. Dalgas Have, Handelshøjskolen, var ikke inde i billedet på dette tidspunkt. Der var på dette tidspunkt kun tale om køb af Østerfælled, hvor parterne tidligere havde talt om at lade aktier i Mols-Linien indgå i handlen. Det var ikke på tale, at Amagerbanken skulle tage en nedskrivning på bankens tilgodehavende i ejendommen. Oplægget (side 1206, punkt 2 og 4) indebar, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker skulle indtræde i Schaumann-koncernens forpligtelser over for banken - dog var der et tillæg om, at de nye køberes finansiering skulle kunne ligge i fremmed valuta.

Foreholdt Olav Damkiær-Classens mail af 23. april 2008 til Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 1299) har han forklaret, at det var første gang, at han blev introduceret for et bytte med Dalgas Have, Handelshøjskolen. Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker havde erhvervet Handelshøjskolen fra en pensionskasse, og de havde konstateret, at der ikke var blevet iværksat huslejestigninger fra den tidligere ejers side. Classen m.fl. havde herefter iværksat huslejestigninger henover en 4-årig periode, så lejen årligt udgjorde samlet 29,6 mio. kr., som det fremgår af bilaget, som var vedhæftet mailen af 23. april 2008 (samme ekstrakt s. 1301). Det var den nye leje, som gjorde, at Olav Damkiær-Classen nåede frem til en højere værdisætning af ejendommen. Om Olav Damkiær-Classens tre hovedspørgsmål a-c i relation til Østerfælled (samme ekstrakt s. 1300) har han forklaret, at han også anså det for realistisk, at ejendommen kunne stige med 25 %

frem til 2022. Det var hans vurdering, at man kunne optimere driften af ejendommen. Der blev ikke givet ved dørene.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 23. april 2008 (ekstrakten bind III, s. 1269), hvorunder det blev oplyst, at Østerfælled var fuldt udlejet, har han forklaret, at dette var korrekt. Der var en god udlejningssituation.

Foreholdt Jens Schaumanns mail af 9. maj 2008 til ham (ekstrakten bind III, s. 1465), hvori Schaumann bekræftede vilkårene for aftalen om Schaumann Properties køb af Handelshøjskolen for 655 mio. kr. og Hans-Henrik Palm med fleres køb af aktierne i Østerfælled for 16 mio. kr., har han forklaret, at det endte med, at parterne indgik en handel på de skitserede vilkår. Amagerbanken blandede sig ikke i prissætningen, da begge parter var professionelle aktører, som havde udfordret hinanden på priserne og var nået frem til de priser, som fremgår.

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 ("Finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled") (ekstrakten bind III, s. 1468), har han forklaret, at han tror, at dette Management Summary havde været hos John Weibull før den 15. maj 2008, og han mener også, at det havde været drøftet på et kreditkomitémøde før den 15. maj 2008. Han støtter sig herved til notater i sin egen medbragte kalender. Foreholdt passus på side 1469 i samme ekstrakt, hvor er anført: "Med dette ejendomsswap opnår begge realisation til et lavt startafkast.", har han forklaret, at han herved indikerede, at begge ejendomme var solgt til høje priser. Amagerbanken kunne imidlertid godt leve med den aftalte værdi af Østerfælled på den lange bane. Kontrakten med Handelshøjskolen var fornuftig, og det var vanskeligt at se problemer med udlejningssituationen. Foreholdt den efterfølgende passus:

"Med genudlejning, løbende indeksering og baseret på en vurdering af, at Ørbekker, Classen og Palm med personlig hæftelse vil være meget nærværende i administration, håndtering og optimering af Østerfælled komplekset vurderes det muligt at opnå en hurtigere realisation af projektet end i det nuværende ejerregi",

har han forklaret, at det var Amagerbankens opfattelse, at de tre investorer ville interessere sig for en optimering af driften mv. Hvis administrationen lå i Dan-Ejendommens regi, ville Østerfælled blot være en af mange ejendomme, som skulle administreres. Fra bankens side var der et ønske om en mere nærværende administration for at sikre maksimering af leje mv. Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker gjorde meget for at sikre, at udlejning skete mest optimalt. Valutadelen, som er beskrevet i samme ekstrakt, s. 1469, var ny på finansieringssiden. Det var på det tidspunkt helt sædvanligt at finansiere i lavrente valuta. Foreholdt likviditetsbudgettet i samme ekstrakt side 1474, hvoraf fremgår, at der var et årligt likviditetsunderskud på ca. 41 mio. kr., har han forklaret, at man fra Erhvervsafdelingen så flere muligheder for at minimere det årlige likviditetsunderskud. Som det fremgår af budgettet, anså man det for muligt dels at optimere driften, dels at opnå indtægt i form af merudlejning til højere priser, dels at opnå en gevinst ved omlægning af lån til CHF. Herved ville det årlige likviditetsunderskud kunne reduceres til ca. 4 mio. kr., som det fremgår af budgettet. Han har uddybende forklaret om den anslåede gevinst ved CHF-optionsterminer, at gevinsten bestod i den rentebesparelse på ca. 1,75 procentpoint, som kunden forventede at opnå ved omlægning af lånet til fremmed valuta fremfor lån i DKK. Det er således en lapsus, når der i budgettet er anført en rentesats på 3,75 % ved et CHF-lån. Der skulle rettelig have stået et DKK-lån. Der blev ikke udarbejdet nyt budget i forbindelse med handelen, da det tidligere udarbejdede budget af den 26. november 2007 (ekstrakten bind III, s. 230) var relativt nyt. Der var ingen nye parametre.

Foreholdt oplysningerne om adgangen til at tjene penge på CHF-optionsterminer i henholdsvis notat om ejendomsswap af 23. april 2008 fra Olav Damkiær-Classen og likviditetsberegning i Management Summary af 14. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1301 og 1474) har han forklaret, at der var tale om, at driften ville gå i 0, hvis man kunne tjene 3 % på valutarammen. Der var historisk belæg for, at man kunne spare 2 % på at optage lån i fremmed valuta. Det var på det tidspunkt normalt for pengeinstitutter at finansiere lån til fast ejendom i fremmed valuta. Man havde bevilliget en ramme på 100 mio. kr. til tab, så banken kalkulerede også med, at der kunne være en risiko ved valutalån. Det var et vilkår for køberne for at tiltræde handlen, at der kunne etableres en valutaramme i den størrelsesorden. Amagerbanken havde en professionel og god erfaring med de pågældende kunders håndtering af lån i fremmed valuta, hvorfor man accepterede kravet.

Amagerbanken fremsendte bekræftelsesbrev om finansiering til Olav Damkiær-Classen den 21. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1511). Vedrørende sikkerhederne blev der etableret et lukket kredsløb, hvor de tre nye ejere hver indskød 10 mio. kr. Samtidig kautionerede de tre nye ejere hver med deres fulde formue. Banken opfattede disse sikkerheder som en bedre sikkerhed for banken end de sikkerheder, som var stillet i forbindelse med bankens finansiering til Schaumann-koncernen. Yderligere underskrev Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen den 13. juni 2008 erklæring om, at de årligt indskød op til 20 mio. kr. kontant i Østerfælledparken A/S til betaling af påløbne renter på engagementet (ekstrakten bind III, s. 1670). Samme dag underskrev Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen og disses selskaber tillige tilbagetrædelseserklæring, hvorefter de tre personer og deres selskaber accepterede, at Amagerbanken til enhver tid kunne kræve dækning forud for de krav, som de tre personer og deres selskaber måtte have mod Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind III, side 1671).

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 omhandlende Schaumann Holding A/S m.fl.'s restfinansiering af køb af ejendommen Dalgas Have 15 (Handelshøjskolen) omhandlende 275 mio. kr. i udlån i DKK/EUR/CHF og 50 mio. kr. (belastning af ramme for valutaswap nettopost op til 655 mio. kr.) (ekstrakten bind III, s. 1476), har han forklaret, at han ikke har nogen klar erindring om, hvorvidt dette Management Summary havde været forbi kreditkontoret den 15. maj 2008, som det fremgår af stemplet. Der blev i forbindelse med Schaumann-koncernens køb af Handelshøjskolen etableret en tilsvarende finansiering i fremmed valuta som ved Hans-Henrik Palm m.fl.'s køb af Østerfælled. Det var forudsat, at Handelshøjskolen skulle købes af Schaumann Properties eller et særskilt selskab. Han mener, at det endte med, at Schaumann Properties blev ejer. Amagerbanken var risikomæssigt afdækket med de sikkerheder, som fremgår af dokumentet. Der var i forbindelse med købet indhentet vurdering af Handelshøjskolen fra erhvervsmæglervirksomheden Sadolin & Albæk v/Peter Winther, som det fremgår af mail af 25. april 2008 fra Peter Winther til Jens Schaumann (ekstrakten bind III, s. 1321). Banken var dækket ind med den sikkerhedspakke, som fremgår af Management Summary'et, og der var tiltro til, at Schaumann Properties kunne generere det, de skulle.

Uddybende om Handelshøjskolen har han forklaret, at Amagerbanken siden hen i foråret 2009 indledte forhandlinger med Jeudan om salg af ejendomme til Jeudan. Handelshøjskolen blev i den forbindelse i efteråret 2009 solgt af Schaumann Properties A/S for 575 mio. kr., og bankens lod i den samlede handel var, at banken erhvervede nytegnede aktier i Jeudan. Disse aktier blev solgt kort før Amagerbankens konkurs med en gevinst på 70-80 mio. kr.

Under bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 blev elementerne i de to bevillingsansøgninger nøje gennemgået (ekstrakten bind III, s. 1504). Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker havde gjort en god handel ved købet af Handelshøjskolen.

Foreholdt aktieoverdragelsesaftale af 10. juni 2008 mellem Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker som købere og Schaumann Investment A/S som sælger (ekstrakten bind III, s. 1619) har han forklaret, at den aftalte værdi af ejendomskomplekset på 1.546.080.769 kr. ikke påvirkede finansieringsbehovet. De personer, der købte kapitalen i Østerfælled Holding overtog krone til krone bankens finansiering. I foråret 2008 var Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekkers formuer primært sat i fast ejendom og værdipapirer. Kautitionerne fra de tre kunne ikke kaldes, hvis budgetterne holdt. I givet fald udviklede ejendommens værdi sig jo fornuftigt.

Ved brev af 13. juni 2008 blev Nykredit orienteret om salget af Østerfælled til Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker. Amagerbanken anmodede Nykredit om at acceptere gældsøvertagelse af et indestående lån stort 1,1 mia. kr. fra Schaumann Østerfælled A/S til K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 1677).

Henrik Jensen, som var ansat i Amagerbankens investeringsafdeling, sendte den 16. juni 2008 en mail til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen (ekstrakten bind III, s. 1689). Banken havde nu igangsat omlægning til lån i CHF. Der var fra Hans-Henrik Palms, Olav Damkiær-Classens og Henrik Ørbekkers side fremsat ønske om, at der for de 3x10 mio. kr., som de tre personer havde indskudt, blev købt obligationer i tyrkiske lira (TRY), som havde en høj nominel rente. Der var marginal risiko forbundet hermed.

Det er hans sammenfattende vurdering, at der var godt ræsonnement i, at Amagerbanken gik med til salget af Østerfælled, herunder omlægning af lånet osv. Banken ville få sine penge igen. Køber var en professionel kunde, som var bedre til at administrere ejendommen end et administrationselskab var.

Om optakten til krakket i Lehman Brothers i september 2008 har han forklaret, at der på det amerikanske bankmarked var lånestrukturer, som indebar, at boligejere i en del af låneperioden hverken betalte rente eller afdrag på lån. Konstruktionen var hårdt gearret, og da boligejerne pludselig ikke havde mulighed for at betale renter og afdrag, startede Finanskrisen i USA, som hurtigt bredte sig til Europa. Bankerne og lånemarkederne, herunder interbankmarkedet, frøs til i forbindelse med Lehman Brothers' kollaps.

I 2006, 2007 og 2008 var der hård konkurrence blandt danske pengeinstitutter om bl.a. indlån, da bankerne havde højere udlån end indlån. Amagerbanken deltog ikke i indlånskrigen, men indledte forhandlinger med henblik på at opnå rating fra Moody's for at styrke mulighederne for optagelse af langsigtet funding. Det var på det tidspunkt, hvor der var fokus på Roskilde Bank fra Nationalbankens side. Moody's rapport skulle give et retvisende billede af Amagerbanken. Der blev fra Moody's side udført et meget grundigt stykke arbejde, og rapporten fylder 9-10 ringbind. Amagerbanken forberedte materiale til Moody's gennem flere måneder. Moody's havde lister over bankens store engagementer, som Moody's blev orienteret nærmere om.

I perioden efter 10. juli 2008, hvor Roskilde Bank fik likviditetsstøtte fra Nationalbanken, var der stor interesse offentligt og fra kunder i relation til pengeinstitutternes indlåns-/fundingsituation.

Efter Lehman Brothers konkurs indkaldte Finanstilsynet ved brev af 18. september 2008 Amagerbanken til et møde den fredag 26. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2272). Amagerbankens direktion samt Peder Krag, John Weibull og Lotte Pind deltog i mødet. Intern og ekstern revision deltog også. På mødetidspunktet havde Nationalbanken overtaget Roskilde Bank. Finanstilsynet ønskede et generelt sundhedstjek af de danske banker, og det var ikke kun Amagerbanken, som blev indkaldt til møde. Knud Christensen bemærkede, at Amagerbanken i nogle ganske få dage ikke havde overholdt likviditetskravene i § 152 i lov om finansiel virksomhed. Dette var Jørgen Brændstrup først samme morgen blev orienteret af Knud Christensen om. I forlængelse af mødet meddelte revisionen, at den ønskede at afgive en såkaldt § 200-erklæring til Finanstilsynet.

I forlængelse af mødet med Finanstilsynet blev der samme dag afholdt bestyrelsesmøde (ekstrakten bind III, s. 2318). Nationalbanken havde samme dag udsendt pressemeddelelse om, at Nationalbanken ville udarbejde en lånemodell, hvorefter banken kunne yde lån mod at stille fornøden sikkerhed. Foreholdt følgende uddrag af referatet:

”Bestyrelsesformanden spurgte til Finanstilsynets synspunkt omkring engagementerne. Jørgen Brændstrup redegjorde for de engagementer, som Finanstilsynet fandt mest bekymrende: Schaumann, K/S Hjortholm, K/S Amalieparken og K/S Østerfælled. Det er Finanstilsynets vurdering, at banken vil blive mødt med stigende afkastkrav på ejendomsengagementerne og dermed stingende krav til egenolvens.”,

har han forklaret, at det var Finanstilsynets opfattelse, at pengeinstitutterne ville blive mødt med krav om øget afkast, og at sikkerheder for engagementer ville blive vurderet til en lavere værdi.

Efter mødet med Finanstilsynet og bestyrelsesmødet om fredagen den 26. september 2008 gennemgik Finanstilsynet Amagerbankens 40 største engagementer lørdag og søndag den 27. og 28. september 2008. Der var møde i Nationalbanken søndag aften den 28. september 2008, hvor deltagerne var bl.a. bestyrelsesformand N.E. Nielsen, han selv, advokat Frantz Palludan, advokat Steen Jensen, to vicedirektører fra Finanstilsynet, Nationalbankens direktion, ligesom advokatfirmaet Gorrissen Federspiel var repræsenteret. Der blev afholdt to møder i Nationalbanken med kort mellemrum, og at han er i tvivl om, hvorvidt advokaterne fra Gorrissen Federspiel var med til det første møde, eller om de først var til det andet møde. Efter sidstnævnte møde afholdt Nationalbanken efter hans antagelse samme søndag aften møde med Danske Bank.

Mandag den 29. september 2008 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Amagerbanken (ekstrakten bind III, s. 2323), hvorunder der blev orienteret om mødet i Nationalbanken og Finanstilsynets krav mv.

Søndag den 5. oktober 2008 opnåede Amagerbanken en kreditfacilitet i Nationalbanken, og natten mellem den 5. og 6. oktober 2008 blev Bankpakke I præsenteret. I aftalen med Nationalbanken var der et vilkår om at søge et salg af Amagerbanken, og der blev etableret et fuldt datarum.

Om Knud Christensens sygdom og sygemelding har han forklaret, at bestyrelsen blev orienteret herom under bestyrelsesmødet søndag den 28. september 2008, som blev afholdt forud for mødet i Nationalbanken (ekstrakten bind III, s. 2321). Det blev under mødet oplyst, at den øvrige direktion med bankens ledelse overtog alt arbejde efter Knud Christensen. Spørgsmålet om varetagelsen af Knud Christensens opgaver havde været rejst allerede den 23. og 24. september 2008, hvor Knud Christensen havde udvist træthedstegn over nogen tid. N.E Nielsen indkaldte til møde om ansættelse af en ny adm. direktør som afløser for Knud Christensen. Det var ikke tanken, at Jørgen Brændstrup skulle overtage posten som adm. direktør.

Den 2. oktober 2008 afgik Knud Christensen ved døden, og samme dag blev der afholdt telefonisk bestyrelsesmøde (ekstrakten bind III, s. 2369), hvorunder der var en drøftelse af, hvilke organisatoriske ændringer dødsfaldet gav anledning til. Han blev konstitueret som ny adm. direktør. Amagerbankens udadvendte aktiviteter var næsten blevet lukket helt ned som følge af Finanskrisen, men han overtog Knud Christensens ansvarsområder, herunder de udadvendte. Han blev aflastet af Kreditkontoret og Allan Ottsen, som trak bredere, end han plejede. Hele ledergruppen og direktionen arbejdede rigtig meget. Det var en travl tid.

Om sine ansættelsesvilkår mv. har han forklaret, at der fra bestyrelsens side var et ønske om at fastholde Allan Ottsen og ham på deres poster som et led i et generationsskifte i banken. Det var baggrunden for, at der den 24. september 2008 blev udarbejdet tillæg til hans direktørkontrakt, som det fremgår af brev fra N.E. Nielsen (ekstrakten bind III, s. 2304). Tillægget til direktørkontrakten, som indeholder en change of control-klausul, fremkom i forlængelse af drøftelser med Villy Rasmussen, Allan Ottsen og N.E. Nielsen. Ultimo september 2008 skete der mange ting i den danske bankverden, og det lå ikke klart, hvordan den fremtidige struktur ville blive. I tillægget lå der ikke nogen kritik af ham.

Der var ikke held til at finde en afløser for Knud Christensen, selvom der var kontakt til mulige kandidater. Når mulige kandidater ikke ønskede at indtræde som ny adm. direktør, hang det nok sammen med, at hele det danske pengeinstitutmarked var uafklaret. Den endelige platform kendtes ikke. Der var således berettigede indsigelser fra de mulige kandidater.

Som det fremgår af John Weibulls mail af 14. oktober 2008 til ham (ekstrakten bind III, s. 2508), ønskede Weibull et nyt og opdateret budget for Østerfælled, som tog udgangspunkt i de nu faktisk foreliggende omstændigheder. Weibull var i færd med at forberede Finanstilsynets ordinære tilsyn i Amagerbanken i november 2008. Der har givetvis været drøftelser med Finanstilsynet om det nye budget.

Foreholdt bestyrelsesmødereferat af 12. november 2008 (ekstrakten bind IV, s. 394) har han forklaret, at bestyrelsen på dette tidspunkt var orienteret om, at valutarammen på 100 mio. kr. var blevet overskredet. De lod sig rådføre af bankens investeringsområde, der søgte oplysning hos eksterne rådgivere. Konklusionen var, at valutamarkedet ville sætte sig igen (kurserne ville falde).

Foreholdt mail af 13. december 2008 fra John Weibull, hvori Weibull anfører bl.a.

”Det faktiske er jo, at vi siden finansieringen blev etableret de facto har været ejere. Der er blot forsøgt et par modeller, der ikke holdt.”

(ekstrakten bind IV, s. 676) har han forklaret, at John Weibull formentlig sigter til konsoliderings-spørgsmålet.

Amagerbanken skulle holde møde kort før jul 2008 med Nykredit om Østerfælled. Ved mail af 19. december 2008 skrev Brændstrup til Nykredit i anledning af den af Nykredit påtænkte opsigelse af renteswappen (ekstrakten bind IV, s. 710). Amagerbanken forudså, at Nykredit ville opsiges vilkåret om renteswap som følge af fald i renten. Der var drøftelser om opsigelsen hen over årsskiftet 2008-2009, som det også fremgår af Amagerbankens brev af 30. december 2008 til Nykredit (ekstrakten bind IV, s. 774). Banken accepterede en samlet betaling til Nykredit svarende til en rente på 4,88 %.

Nykredit opsagde renteswappen. Der var tab for Østerfælled på 115 mio. kr. Der kom ny prioritetsrækkefølge i Østerfælled, hvor Nykredit ud over sin 1. prioritet havde et efterstående pant – efter Amagerbanken – der dækkede betalingskravet for den opsagte renteswap.

Foreholdt mail af 29. januar 2009 fra Karsten Rasmussen, PWC, til advokat Søren Ingerslev med bemærkning om, at Amagerbanken ønskede at udeholde renteswappen fra årsrapporten (ekstrakten bind IV, s. 1196 og 1210) har han forklaret, at han ikke havde ønske om at påvirke udarbejdelsen af regnskabet for Østerfælled. Det var et ønske, der kom fra ejerne.

Den 5. februar 2009 blev der afholdt bestyrelsesmøde (ekstrakten bind IV, s. 1214). Der blev givet statusopdatering om Hans-Henrik Palm, herunder oplysning om, at Finansbanken havde indgivet konkursbegæring, men at situationen var under revurdering. Hertil har han forklaret, at Finansbanken var en af de små kreditorer. Små kreditorer er ofte mere aggressive end de større i et forløb om konkurs. Der var tvivl om, hvorvidt de tre ejere, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen, kunne klare deres forpligtelser. Palm havde indgået aftale om afvikling af gældsforpligtelser i et kontrolleret forløb, herunder indgået aftale med advokat Frantz Palludan om rekonstruktion for at undgå indbyrdes kamp mellem de forskellige finansielle kreditorer. Konklusionen var, at det bedste var, at debitorerne selv havde ansvaret for deres aktiver. Derfor blev konkursbegæringen trukket tilbage.

Foreholdt mail af 5. marts 2009 fra Nykredit med opsigelse af renteswappen og Amagerbankens bestyrelsesmødereferat af 11. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1440 og 1453) har han forklaret, at Amagerbankens bestyrelse ikke som Nykredit valgte at opsig engagementet, da der er tale om to forskellige ting: Rente og valuta. På baggrund af bankens oplysninger var det hensigtsmæssigt for banken at forblive i fremmed valuta. Forventningen var, at valutaerne ville sætte sig igen (kurserne ville falde), hvilket på kort sigt også viste sig at være korrekt.

Under bestyrelsesmødet den 11. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1451-1453) blev der orienteret om Østerfælled. Renten på EUR var lavere end på DKK. Der var drøftelser om kursudviklingen i CHF. Der blev over hele perioden høstet rentefordele, men han kan ikke huske, hvordan det præcist så ud denne dag. Der var en aftale om, at bestyrelsen blev orienteret, hvis noget lå skævt. Om passussen: ”Roskilde Bank har oprettet et ejendomsselskab, som skal overtage ejendomme, der ikke p.t. kan sælges fornuftigt.” har han forklaret, at Roskilde Bank var blevet overtaget af Finansiell Stabilitet, som havde konstateret, at der skete finansiering af ejendomme, som ikke var til at sælge. Der var ikke noget reelt marked. Derfor blev der oprettet et selskab, som overtog disse ejendomme. Man ville vente på, at markedet kom igen.

I Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (Rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiell virksomhed) (ekstrakten bind IV, s. 1038ff) udtalte tilsynet sig om gennemgangen af bankens 40 største engagementer. Tilsynet vurderede, at disse engagementer var forbundet med en betydelig risiko. John Weibull havde forud for det før omtalte ordinære kontrolbesøg af Finanstilsynet udarbejdet notat af 15. oktober 2008 om Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 2509), som forelå i endelig form den 17. oktober 2008 (samme bind, s. 2514).

Foreholdt afsnittene i Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1044):

”Tilsynet vurderer ikke, at der foreligger sådanne forbindelser, at ejerkredsens enkeltvise engagementer under et skal konsolideres med Østerfælledparken A/S's engagement. Der er således tale om tre engagementer.

Konsolidering vil medføre, at engagementerne på undersøgelsestidspunktet oversteg 25% af bankens basiskapital. Tilsynet antager, at det vil være vanskeligt inden for en kortere tidshorisont at bringe de konsoliderede engagementer inden for grænsen.

Tilsynet vil træffe afgørelse i sagen, og formentlig skal sagen i denne forbindelse forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd. Det følger således af § 344, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed, at rådet træffer afgørelser i tilsynssager af principiel karakter samt i tilsynssager, der har videregående betydelige følger for finansielle virksomheder.

...

Det følger videre af § 354a, stk. 1, at sådanne afgørelser skal offentliggøres. Dog kan offentliggørelse ikke ske, hvis det vil medføre uforholdsmæssig stor skade for den finansielle virksomhed, og offentliggørelsen må blandt andet ikke indeholde fortrolige oplysninger om kundeforhold, jf. § 354a, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed. Undladelsen af at offentliggøre er tidsbegrænset, jf. stk. 3 i samme bestemmelse.”

har han forklaret, at der ikke blev truffet afgørelse fra Finanstilsynets side før den 31. maj 2010, hvor Finanstilsynet fastslog, at bankens engagementer med Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen og Østerfælledparken skulle anses for indbyrdes forbundne (ekstrakten bind V, s. 2578). Der var forud for afgørelsen drøftelser med Finanstilsynet, som ønskede en praksisændring som følge af Finanskrisen. Det er hans opfattelse, at Finanstilsynet ønskede en skærpelse, og at afgørelsen af 31. maj 2010 er udtryk herfor.

Skemaet, som fremgår af ekstrakten (bind IV, s. 1055), var en del af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009. I skemaet havde Finanstilsynet angivet karakteren "2C" i forhold til Amagerbankens engagementer med Hans-Henrik Palm m.fl. og Østerfælled-koncernen. Der var en drøftelse af denne karaktergivning med Finanstilsynet. Finanstilsynet forudsatte, at man kunne realisere aktiverne meget hurtigt, hvorfor værdierne var forsigtigt ansat. Banken accepterede Finanstilsynets vurdering, hvorefter der var behov for en nedskrivning på 200 mio. kr. på Østerfælled-koncernen. Finanstilsynet var i forbindelse med denne vurdering også inde og vurdere valutadelen, hvorpå der var tab.

I Finanstilsynets rapport var der en bemærkning om, at banken sås at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse (ekstrakten bind IV, s. 1049). Hertil har han forklaret, at der var sket to forandringer i bankens kreditorganisation. Dels refererede John Weibull nu til Jørgen Brændstrup selv, og dels var der sket et paradigmeskift i banken i tilknytning til Finanskrisen, hvor banken nu primært havde fokus på at tage hånd om eksisterende forretninger og ikke så megen fokus på at indgå nye forretninger. Både direktion og bestyrelse var forundret over følgende passus i rapporten (samme bind, s. 1049):

”Videre bemærkede tilsynet blandt andet, at bankens kreditkontor ikke ses at have været aktivt involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag m.v. i engagementer bevilget af bestyrelsen.”

Kreditkontoret var fortsat involveret. Han og John Weibull havde delt opgaverne imellem sig i forbindelse med den ordinære gennemgang. Banken svarede Finanstilsynet, som det fremgår af ekstrakten bind IV, s. 1719. Det var en venlig måde at skrive på, at banken ikke var enig i Finanstilsy-

nets udlægning. Som anført i svaret til Finanstilsynet (samme bind, s. 1720) besluttede Amagerbanken dog at udvide kreditkontorets kapacitet ved ansættelse af en person med indsigt og erfaring i implementering af ratingsystemer. Pengeinstitutterne skulle på dette tidspunkt opgøre individuel solvens, og også til brug for denne opgavevaretagelse havde banken brug for den omtalte specialist. Banken annoncerede efter - den omtalte medarbejder, men også her var bankens statussituation mv. en stopklods for ansættelse af en specialist. Han ønskede at pointere, at Kreditkomitéen hvert halvår gennemgik alle større engagementer, og det var direktionens vurdering, at der således i forvejen var en kontrolfunktion.

I Finanstilsynets brev af 12. maj 2009 til Amagerbanken (ekstrakten bind IV, s. 2059-2060) meddelte Finanstilsynet, at tilsynet tog bankens redegørelse om kreditorganisationen til efterretning. Samtidig skrev tilsynet:

”Tilsynet skal dog ikke undlade at påpege, at dette tiltag umiddelbart vurderet kun vil give en mindre aflastning af bankens administrerende direktør og bankens vicedirektør på kreditområdet.”

Det var de sidste ord i den dialog. Finanstilsynet var fuldt ud klar over hans roller i banken. Både under Finanstilsynets ophold i banken henover en weekend i efteråret 2008 og under tilsynets ordinære inspektion i efteråret 2008 oplevede banken en anerkendelse fra Finanstilsynets side, hvorunder der blev givet udtryk for, at de kreditansvarlige havde dyb indsigt.

Om den af Amagerbanken udarbejdede rapport: ”Fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov, Oktober 2008” (ekstrakten bind IV, s. 9ff) har han forklaret, at afsnittene på side 73-74 om interne kontroller på kreditområdet, er affattet af John Weibull. Det anførte gav ikke Finanstilsynet anledning til bemærkninger. De af John Weibull skitserede procedurer svarede til, hvorledes sagsbehandlingen rent faktisk forløb.

Om Amagerbankens rapport til Moody's (ekstrakten bind III, s. 1912ff) har han forklaret, at afsnittet side 2035ff. om ”Assets and related credit risk” er affattet af John Weibull. Han er ikke klar over, om Finanstilsynet fik et eksemplar af denne rapport i efteråret 2008.

Forevist ”Tillæg til Direktørkontrakt af 29. november 2002 mellem Amagerbankens Aktieselskab og Direktør Jørgen Brændstrup” af 16. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1477) har han forklaret, at banken netop havde aflagt årsregnskab for 2008. Der var en aftale med bestyrelsesformanden om, at direktørkontrakten muligt skulle revideres. Tillægget indeholdt en lønforhøjelse på ca. 1/2 mio. kr. i forhold til året før. Tidligere blev spørgsmålet om tildeling af evt. bonus suverænt afgjort af bestyrelsen, og størrelsen af en evt. bonus var heller ikke genstand for forhandling. Det lå ikke i tillægget, at Amagerbanken ville tage forhold fra fortiden op til forhandling.

Deloitte udarbejdede notat af 10. august 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2514). Det skete i forlængelse af Finanstilsynets opfølgningsundersøgelse af solvensopgørelsen og de største engagementer i Amagerbanken i perioden 2. – 4. juni 2009 (ekstrakten bind IV, side 2426 ff.), hvor tilsynet havde pålagt banken at aflægge ny solvensberegning, da aktivmarkedet efter Finanstilsynets opfattelse var værre end i efteråret 2008. Finanstilsynet vurderede, at solvensbehovet var større end det, som banken selv havde vurderet. På den baggrund blev der indgået aftale med Finanstilsynet om, at banken opgjorde et fornyet solvensbehov. Deloitte blev antaget til denne opgave, da netop dette selskab havde stor erfaring i at vurdere solvens mv. i finansielle virksomheder. Banken ønskede, at der kom endnu en opinion. Deloitte havde den finesse, at Deloitte frem til 2004 var den ene af de to valgte revisorer

for Amagerbanken. Deloitte var enig i Amagerbankens opgørelse af et individuelt solvensbehov på 9,48 %. Deloitte var enig i anvendelsen af Amagerbankens beregningsmetoder. Deloitte havde ingen bemærkninger til valutapositionerne i forhold til Østerfælled.

Ved Finanstilsynets brev af 9. september 2009 fik Amagerbanken fremsendt udkast til afgørelse vedrørende sagen om fastsættelse af individuelt solvenskrav (ekstrakten bind IV, s. 2611). Brevet var ledsaget af et notat (s. 2648) bl.a. omhandlende Østerfælled, hvoraf ses tab på valutarammen. Valutaeksponering blev ikke drøftet yderligere. Det blev ikke fra Finanstilsynet fremført, at det var tale om usædvanlig fremfærd fra Amagerbankens side.

Finanstilsynets afgørelse af 5. oktober 2009 om fastsættelse af et solvenskrav på 13,6 % blev indbragt for Erhvervsankenævnet, som ved kendelse af 29. oktober 2009 stadfæstede Finanstilsynets afgørelse (ekstrakten bind IV, s. 3098). Kendelsen blev offentliggjort. Den 2. november 2009 var der omtale af afgørelsen på DR's hjemmeside (ekstrakten bind IV, s. 3236). Børsen skrev også om afgørelsen. Den 3. november 2009 blev han ringet op af direktør Henrik Bjerre-Nielsen fra Finansiell Stabilitet, som udbad sig en såkaldt § 7-erklæring, hvorefter en bank skulle lade sig sælge gennem Finansiell Stabilitet, hvis banken ikke opfyldte solvensbehov. Banken afgav erklæring den 15. november 2009. Banken opnåede ad hoc fristforlængelse fra Finanstilsynet og den 18. december 2009 var fornøden kapitalrejsning på plads.

Foreholdt mailkorrespondance af 10. november og 3. december 2009 mellem Jakob Wind-Hansen, Nykredit og Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind IV, s. 1957 + s. 1026f) har han forklaret, at Amagerbanken accepterede at betale af på det bagvedstående lån. Det var det, der var aftalt, da renteswappen blev opsagt. Banken havde fremsat et ønske om, at der i stedet skulle ske tilbagebetaling på det foranstående lån, men det ville Nykredit ikke acceptere. Da renteswappen blev lukket, blev det aftalt, at likviditeten i sagen skulle flyde som hidtil. Renteforskellen kom til at gå til afbetaling på tabet på renteswappen. Det var et forhandlingsudfald. Når han benytter ordet "misforståelse" i sin mail til Wind-Hansen er det et led i forhandlingen.

Den 2. december 2009 modtog han en mail fra Henrik Ørbekker, der gerne ville omlægge valutapositionerne i CHF til USD (ekstrakten bind V, s. 567). På det møde den 2. december 2009, der er omtalt i mailen, deltog Henrik Ørbekker, advokat Henrik Sjørsløv og han selv, og de drøftede Henrik Ørbekkers samlede aktiver. Advokat Sjørsløv var tilsynsførende i forhold til Henrik Ørbekker. Amagerbanken var den finansielle kreditor med de største sikkerheder hos Henrik Ørbekker. Amagerbanken havde derfor stor interesse i, hvordan afviklingen af Henrik Ørbekkers aktiver foregik. Han husker ikke specifikt, at de drøftede valutapositionerne, men det kan godt være blevet nævnt på vej ud af mødet. Han videresendte mailen af 2. december 2009 til Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen fra Amagerbankens investeringsområde, og der var herefter en drøftelse fra primo december 2009 til medio januar 2010, hvor han udfordrede såvel Henrik Ørbekker som sine egne folk i Amagerbanken i forhold til finansiering i USD, herunder om USD var en lavrente valuta. De havde nøje drøftelser herom.

Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. og valutaramme med tab/underdækning på 100 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 911) har han forklaret, at man på s. 913 kan se, at der også sker betaling på det bagvedstående lån hos Nykredit. Det må bero på en fortalelse, at det ikke også står på første side. På det pågældende tidspunkt var det ikke opgjort, hvordan driften så ud i forhold til budgettet. Han husker ikke, at man overvejede at

lukke engagementet ned på dette tidspunkt. Der var ikke noget gryende marked for udlejningsejendomme af den karakter, hvorfor der ikke var et marked at afsætte ejendommen i. I 2009 kom der hver uge rapportering fra administrator om tomgang, opsigelser og genudlejning. Det gik både op og ned. Der blev arbejdet meget seriøst med dette, og ejerne interesserede sig meget for administrators arbejde.

Baggrunden for udarbejdelsen af Management Summary af 14. december 2009 vedrørende forlængelse af driftskredit og ramme for valutaterminer/-optioner var todelt. For det første skulle driftsfaciliteten en gang årlig forelægges til bevilling og forlængelse, og for det andet skulle der etableres mulighed for, at låneoptagelse efter nærmere aftale kunne ske i USD. Forevist s. 1 (ekstrakten bind V, s. 911), afsnittet om ramme for valutaterminer/-optioner under punktet ”Ansøgning” har han forklaret, at der i formuleringen ”samt USD efter nærmere aftale” lå, at man i Amagerbanken internt skulle være enige om, at USD var en lavrente-lånevaluta. Dette var skrevet med kursiv, fordi det var nyt i forhold til teksten i det tidligere Management Summary om valutaterminer/-optioner. For så vidt angår driftskreditten måtte man forvente, at kreditten årligt skulle forhøjes med op til 50 mio. kr. pr. år over de næste tre år. Ejerne havde ikke længere 20 mio. kr. årligt til at betale påløbne renter på engagementet med Amagerbanken, og som det er anført på s. 3, 5. afsnit, i dette Management Summary (samme bind, s. 913) blev der for 2010 efter rente til Amagerbanken og terminsydelser til Nykredit budgettet med nettolikviditet i året på ca. – 50 mio. kr. inkl. afdrag til Nykredit. Ansøgningen blev behandlet på Kreditkontoret, og han mener også, at den blevet behandlet af Kreditkomitéen. Dette Management Summary blev sendt ud som skriftlig bevilling, fordi det var led i en sædvanlig kreditproces vedrørende et stort engagement, der var kendt af alle, herunder var det blevet drøftet som led i Finanstilsynets netop afsluttede inspektion og i forbindelse med solvensopgørelse. I den forstand kan man sige, at der var tale om en formalitet. I efteråret 2008 efterspurgte John Weibull et budget over ejendommens likviditet, og dette blev udarbejdet. Dette budget blev efterfølgende løbende opdateret i form af ajourføring af faktisk leje og driftsudgifter. Budgettet er ikke blevet fremlagt i denne sag.

Foreholdt Management Summary af 15. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 918f) hvori på s. 4 og s. 5 (samme bind, s. 922 og 923) er anført bl.a.:

”Der søges om følgende strategi, som er lagt i samarbejde med Klaus Bach fra bankens investeringsområde:

...

Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S

Den nuværende position på 26,6 mio. CHF/EUR omlægges til 50% EUR/USD og 50% EUR/YEN, men tilknyttede optioner, pr. 22.03.2010.

Vurdering

Omlægningen skal ske i samråd med bankens valutaafdeling v/Klaus Bach (KB). Forventes gennemført lige efter nytår. For spredning af risikoen anbefaler KB at der omlægges til to forskellige valutaer, USD og YEN.

Gennem de seneste 2 uger er USD og YEN styrket, og dette tillægges udelukkende nedlukning af positioner inden nytår. Der forventes i det nye år en kraftig svækkelse af USD og YEN, som vil medføre at nuværende urealiserede tab på valutaforretninger forventes at kunne blive neutraliseret.”,

har han forklaret, at det på dette tidspunkt var et ønske fra kunden, at der også skulle kunne ske omlægning af valutaen i Østerfælledparken A/S, og at rammerne bevillingsmæssigt skulle være på

plads. Hverken Østerfælledparken A/S eller Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S havde adgang til valuta i USD på daværende tidspunkt. Drøftelserne var ikke færdige, da dette Management Summary blev sendt til Kreditkontoret. Der var således tale om investeringsrådets indstilling på dette tidspunkt, og drøftelserne om, hvorvidt USD var en lavrentevaluta, pågik fortsat.

Forevist tabellen med overskriften ”Likviditet” i ekstrakten bind V, s. 917, har han forklaret, at den aktuelle leje fremgår af den første linje. Af anden linje fremgår den aktuelle forrentning til Nykredit. Af tredje linje fremgår det aftalte afdrag til Nykredit, og det ekstraordinære afdrag til Nykredit i fjerde linje er effekten af aftalen om nedlukning af renteswappen, og der er tale om en merbetaling, indtil renteswappen er elimineret. Femte og sjette linje vedrører forrentning, og Amagerbanken fik omkring 10 mio. kr. i renter om året. Linjen om merleje ved genudlejning af 170 lejemål angår en forventning om, at hvis man genudlejede 170 lejemål, kunne man med pristalsregulering opnå 1.515 kr. pr. etagemeter. Genudlejning af 170 lejemål ville tage nogle år. Afdraget på 10 mio. kr. til Nykredit var på foranstående pantegæld og medførte, at Amagerbanken rykkede op. Af de i alt omkring 43 mio. kr. fik Amagerbanken dermed omkring 9 mio. kr. i renter og rykkede 10 mio. kr. op i prioritetsrækkefølgen. Forevist ekstrakten bind V, s. 915, 1. afsnit betyder det, der er anført, at hvis Amagerbanken også skulle have dækket det aktuelle tab på renteswappen, skulle prisen udgøre 45.810 pr. nettoetagemeter. Det er korrekt, at kvadratmeterprisen skulle stige, hvis Amagerbanken skulle have alle sine penge hjem igen. Konklusionen var, at det fortsat var en god ide at lægge penge i Østerfælled, og de vurderede uændret, at budgettet fra refinansieringen i 2007 mere end fulgtes. Situationen var den, at driftsomkostningerne var på niveau, og at kvadratmeterprisen ved udlejning steg. Den ekstra sten med tab på renteswappen kunne med en væsentlig lavere rente på lånet til Nykredit elimineres på tre til fire år, hvorefter driften ville være tilbage i 0. Hvis udviklingen i lejepriser steg, ville Amagerbanken på 10 til 15 år være kommet tilbage fuldt og helt. Amagerbanken anså det for at være et lukket system, hvor banken havde hånd om likviditeten, og banken ønskede hermed at sikre sit tilgodehavende, hvilket naturligvis var i bankens bedste interesse. Grunden til, at Amagerbanken ikke gik ud af finansieringen i CHF, var, at det på daværende tidspunkt ikke var usædvanligt at finansiere fast ejendom i valuta. Renten var på daværende tidspunkt i et mere moderat niveau, og fremadrettet kunne den lige så godt være steget. Der var derfor samlet set ikke noget usædvanligt i den fortsatte finansiering i CHF, og der var ingen alarmklokker, der ringede. Forevist ekstrakten bind V, s. 916, har han bekræftet, at det aktuelle urealiserede tab på valutaterminsforretningen i december 2009 var på omkring 93,9 mio. kr.

Forevist mail af 23. december 2009 fra Peter Kreutzfeldt til bl.a. Annette Hansen (ekstrakten bind V, s. 1064) har han forklaret, at han ikke har kendskab til underdækningen denne dag. Han blev løbende holdt orienteret, så han har sikkert også fået denne mail på et tidspunkt. Han husker ikke det eksakte tidspunkt for, hvornår han underskrev bevillingen, men bestyrelsen sendte en telefax den 22. december til sekretariatet, der gjorde bevillingen klar til ham til underskrift, og den lå sikkert klar den 23. december 2009 om morgenen.

Baggrunden for, at Amagerbanken tog initiativ til brevet af 28. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 1066), som var en ændring af aftalen i forbindelse med nedlukning af renteswappen i 2009, var et ønske om at opnå den situation, der er beskrevet i brevet. Amagerbanken testede herved om Nykredit var villig til at ændre den tidligere indgåede aftale, hvilket det viste sig, at Nykredit ikke var. Der var herefter skriveri frem og tilbage. Ved brev af 18. januar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1143) til Nykredit oplyste Amagerbanken, at Amagerbanken var indstillet på, at bankens likviditetstilsagn til Østerfælledparken A/S omfattede betaling til afløsningslånet i Nykredit for den nedlukkede renteswapforretning inden for de rammer, der var skitseret i brevet. Det var en forudsætning herfor, at

Amagerbanken kunne udvide sit pant for så vidt angår disse betalinger, og Amagerbanken fandt således på den måde en salomonisk løsning. Det er korrekt, at Nykredit ved en tvangsauktion i 2010 næppe ville have fået dækning for sit lån til dækning af tabet på renteswappen til Østerfælledparken A/S, men Amagerbanken mente, at det med den forhandlede løsning med Nykredit på mellemlang sigt så fornuftigt ud, og Amagerbanken var ikke interesseret i at tvinge Østerfælledparken A/S ud i en tvangsauktion. På dette tidspunkt havde Amagerbanken lige været igennem en kapitaludvidelse, hvor Nykredit havde bakket banken op, og der var med den anførte løsning fundet en fornuftig løsning mellem to professionelle pengeinstitutter i en situation, hvor ingen af dem ønskede at skabe surhed hos den anden, og ingen af dem havde interesse i at få Østerfælledparken A/S på tvangsauktion.

Peder Kragh, der var vicedirektør i Amagerbanken, havde ansvaret for bankens investerings- og udlandsområde, der var en relativ stor afdeling i forhold til bankens størrelse. Peder Kragh havde omfattende erfaring fra Danske Bank, hvor han også havde haft udlandsophold i bl.a. Japan. Henrik Jensen var chef for kundeområdet og kom med erfaring fra SparNord. Klaus Bach Jensen var valutaekspert og arbejdede med analyser og investering. De var alle tre yderst kompetente. I forhold til Østerfælledparken A/S i 2009 deltog investeringsområdet i drøftelser og disponering af låneoptagelse i fremmed valuta baseret på de bevillinger, der var. Dette foregik sammen med kolleger, der havde kundekontakt og i direkte kontakt med kunden inden for bevillingen. I foråret 2010 blev der udvekslet en lang række mails mellem investeringsområdet, Annette Hansen og ham om valutapositionerne, der blev fulgt nøje. Disse mails illustrerer, hvor meget han blev orienteret om aktuelle tab, og han drøftede de aktuelle tab med bestyrelsesformanden. Hver mandag morgen blev der afholdt direktionmøde, hvorefter der blev holdt likviditetsmøde med deltagelse af Lotte Pind, Peder Kragh og ham. Han deltog herefter i et frokostmøde med Allan Ottsen, John Weibull og Peder Kragh. Forvist Henrik Jensens mail af 12. januar 2010 til ham (ekstrakten bind V, s. 1128), hvori er anført Henrik Jensen og Klaus Bach Jensens aktuelle holdning til de forskellige valutaer i relation til Henrik Ørbekker, samt hans mail af 15. januar 2010 til Allan Ottsen, John Weibull og Peder Kragh (samme bind, s. 1126), hvoraf fremgår, at han havde inviteret Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen til at deltage i mandagsmødet for drøftelse af valutastrategien i Østerfælledparken A/S, har han forklaret, at det uddybende materiale blev gennemgået på mandagsmødet den 18. januar 2010, og der var indgående drøftelser heraf. De grafer over henholdsvis EUR/USD, USD/DKK, EUR/CHF, CHF/DKK, EUR/JPY og JPY/DKK alle over en 20-årig periode, der var vedhæftet Klaus Bach Jensens mail af 13. januar 2010 til ham (samme bind, s. 1135f), blev også gennemgået. Han ønskede at se, hvor de var i det historiske forløb, og derfor var der valgt en periode på 20 år. Drøftelserne endte med den indstilling, som han har påført med håndskrift på sin mail af 15. januar 2010 (samme bind, s. 1126).

I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutarammen måtte bæres af banken. Det foretog man også reservationer ud fra. Forespurgt, hvordan dette harmonerede med følgende passus i skrivelsen Kreditbehandling i Amagerbanken 2009 under overskriften Markedsrisici:

”I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risiko-belastning indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssigt af-dækket på linje med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko.”

(ekstrakten bind IV, s. 795), har han forklaret, at svaret på dette findes beskrevet i årsregnskabet for Amagerbanken for 2009, s. 36. (ekstrakten bind V, s. 1585). Det fremgår her, at Amagerbanken i

hvert enkelt tilfælde vurderede, om tvangsrealisation var det, der tjente banken bedst. Amagerbanken tog ikke valutarisikoen ind på egne bøger. De indhentede vurderinger talte for, at tålmodighed ville føre engagementet tilbage inden for de rammer, der var tilsagt kunden. Man besluttede derfor at lade eksponeringen blive på kunden. Banken målte løbende engagementet og forhøjede hensættelserne efterhånden, som tabet steg. Der blev ikke iværksat ny bevillingsprocedure med nyt maksimum. Dette blev imidlertid drøftet hele tiden i bestyrelsen. Der var ikke grund til at skrive bevillingen om.

I foråret 2010 var der løbende kontakt mellem folk i investeringsområdet og ham. Der blev også afholdt møder mellem investeringsområdet og Kreditkomitéen, hvor problemstillinger i forhold til valutaen blev drøftet. Forevist Peder Kraghs notat af 1. juli 2010 med overskriften ”Interne aktiviteter vedr. overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF” (ekstrakten bind V, s. 2912) mener han, at det på et overordnet plan giver en rimelig redegørelse for Amagerbankens overvejelser i foråret 2010. Det var essentielt for ham, at banken selv udarbejdede vurderinger og analyser, og at vurderinger også blev indhentet fra eksterne analytikere og markedsdeltagere. Valutatab blev løbende bogført på de enkelte kunder og i banken.

Foreholdt punkt 1.5, sidste afsnit i referat af bestyrelsesmødet den 6. januar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1087) har han forklaret, at Carsten Ehlers redegjorde for to til tre møder, som revisionsudvalget havde haft med intern revision efter kapitaludvidelsen om planlægningen af aflæggelse af årsregnskab for 2009. Såvel intern som ekstern revision havde vurderet, at det ville være hensigtsmæssigt med en revurdering af udvalgte engagementer, herunder Østerfælledparken A/S. Med denne anbefaling nåede Amagerbanken frem til fuld nedskrivning på Østerfælledparken A/S. På bestyrelsesmødet havde han i tilknytning til punkt 1.5 anført, at fremtidige udsving i valutakurserne ville afspejle sig i nedskrivninger på engagementer med finansiering i valuta. Den gennemgang af historikken omkring Østerfælled-handlerne, som det er anført i referatets pkt. 2.3.3., at han gav, omfattede tiden fra starten i 2006 med Schaumann-koncernen, refinansieringen i 2007, handlen i 2008 samt forløbet omkring renteswappen. Foreholdt punkt 6 i referatet (samme bind s. 1089), hvor det er anført, at bestyrelsen blev orienteret om Henrik Ørbekkers samlede bankgæld, har han forklaret, at gælden var fuldt finansieret i fremmed valuta.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 10. januar 2010, første afsnit under punktet ”Nedbringelse af store engagementer” (ekstrakten bind V, s. 1093) har han forklaret, at med kapitaludvidelsen og den statslige hybride kernekapital på plads havde ledelsen og Kreditkomitéen den forventning, at når også den individuelle statsgaranti var på plads, ville kunder have en mere smidig adgang til realkreditfinansiering til færdigbyggede projekter. Det lykkedes imidlertid ikke at få disse kunder ind i realkreditfinansiering, da forløbet med den individuelle statsgaranti jo strakte sig over hele foråret 2010. Forevist samme referat, første afsnit, sidste linje under punktet ”Bemanding/Kompetence” (samme bind, s. 1093) har han forklaret, at der i en lang periode havde været drøftelser om styrkelse af den øverste ledelse. På dette tidspunkt i januar 2010, hvor Amagerbanken alene manglede at få den individuelle statsgaranti på plads, og hvor ledelsen forventede, at dette ville falde på plads hurtigt, mente ledelsen, at bankens forhold var afklaret, og at man kunne gå i gang med øvrige forhold, der havde været drøftet længe, herunder styrkelse af direktionen. Forud for dette tidspunkt havde konklusion været, at man måtte afvente en afklaring af bankens situation, inden man realistisk kunne gå i gang med at styrke direktionen og organisationen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 4. februar 2010, pkt. 5.1., sidste punktum (ekstrakten s.1364) har han forklaret, at det refererede om drøftelse af udviklingen på ejendomsmarkedet henviser til perioden i det sene efterår 2009, hvor Amagerbanken gennemførte transaktionen med Jeudan og forpligtede sig til at erhverve for 200 mio. kr. nytegnede aktier i Jeudan, og hvor markedet i Storkøbenhavn blev skubbet i den rigtige retning. I relation til valutarisici havde der været en negativ udvikling i januar 2010, som ingen rigtig kunne forklare, og den samlede vurdering var, at dette ville rette sig. Foreholdt mail af 5. februar 2010 fra Peter Kreutzfeldt til bl.a. Marianne Sørensen og Annette Hansen (ekstrakten bind V, s. 1398), hvoraf fremgår bl.a.:

”Vi mener, at der er tale om en overreaktion, da situationen i Euro-zonen, sammenlignet med f.eks. den japanske og amerikanske økonomi, ikke er så slem. Når dette er sagt, er det jo åbenlyst, at trenden fortsat er nedadgående for EUR, men vi forventer en stærk modreaktion lige så snart fokus kommer væk fra Euro-zonen og over på nogle af de andre økonomier.”

har han forklaret, at dette er et eksempel på formen i de redegørelser, som han løbende fik. På bestyrelsesmødet den 7. februar 2010 rejste Kent Madsen under punktet ”eventuelt” spørgsmål om styring af de af Amagerbankens kunder, der havde finansieret sig i fremmed valuta, idet finansiering i fremmed valuta havde udviklet sig skævt siden årsskiftet (ekstrakten bind V, s. 1407). Der blev talt om, at Amagerbanken havde fået anbefalinger om, at man skulle forholde sig afventende, at det blev det besluttet at gøre.

På bestyrelsesmødet den 10. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1481) blev der orienteret om, at John Weibull var ramt af sygdom. John Weibull havde været på skiferie og var indlagt til observation for et ildebefindende. Han mener, at Weibull var tilbage på arbejde efter to til tre uger. Foreholdt pkt. 4 i referatet (samme bind s. 1484) har han forklaret, at Kreditkontoret havde opgjort de forventelige yderligere nedskrivninger, og at han nævnte, at disse var på 121 mio. kr. fra 31. december 2009 til ultimo februar 2010. Han erindrer ikke, om de drøftede, hvilke engagementer, der var tale om, men de drøftede, at tabet stammede fra valutaen. N. E. Nielsen var sygemeldt i omkring 14 dage på dette tidspunkt, og han havde i weekenden forud for mødet en samtale med N. E. Nielsen om forløbet af mødet. Han havde efter sin kalender formøde med Villy Rasmussen på dennes konto den 9. marts 2010.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1546) har han forklaret, at der forud for 22. marts 2010 var regler og rammer for, hvordan man håndterede bankens egne positioner. For så vidt angår kunderne måtte man vurdere, hvor stor en samlet risiko, Amagerbanken skulle acceptere. Der var en ny situation, som forudsatte nye forretningsmæssige beslutninger. Valutasituationen omkring Østerfælled blev drøftet gennem hele foråret 2010 på baggrund af den helt særegne situation, der var opstået. Bankens ledelse vurderede til stadighed, hvad man burde gøre.

På bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1546) blev de plancher, der er i ekstrakten bind V, s. 1743ff, gennemgået i forbindelse med bestyrelsesmødets pkt. 1.3. Plancherne var udarbejdet af investeringsområdet, og konklusionen heri var, at kursen på henholdsvis CHF og JPY ville falde. De grafer, der i plancherne fra samme ekstrakt s. 1747 til 1752, var udarbejdet af Nordea og Consensus, der dækkede over et bredt udsnit af internationale banker, og disse grafer blev drøftet på bestyrelsesmødet. Introduktionen hertil var den, at umiddelbart forud for bestyrelsesmødet var kurserne på CHF og JPY steget noget, og N. E. Nielsen og han havde drøftet, hvordan der skulle redegøres herfor. Konklusionen på deres drøftelse blev, at investeringsområdet skulle udarbejde en

analyse og præsentation, og investeringsområdet udarbejdede herefter de nævnte plancher. På bestyrelsesmødet blev det drøftet indgående, hvad det var, at de havde med at gøre her, hvor situationen i hele Europa var den, at der var gældskrise, ikke mindst i Grækenland, og hvor der var drøftelser om opbakning til Euroen. Ingen vurderede, at det ville ende med andet end, at Europa bakkede op om sin egen valuta. I det lys var tabet på Østerfælledparken A/S på 189 mio. kr., men det var samtidig vurderingen af den foreliggende situation, at man skulle afvente, at kurserne faldt tilbage i et naturligt leje. Han kan se af materialet, at i hvert fald Østerfælledparken A/S blev drøftet på bestyrelsesmødet. De bad herefter eksperter analysere, hvad forventningerne til markedet var, og der blev talt indgående om situationen i Europa, og hvorvidt det lå inden for en forretningsmæssig realistisk vurdering, at Tyskland vil forlade Euroen. På dette bagtæppe skulle man tage stilling til, om Amagerbanken skulle realisere på det værst tænkelige tidspunkt, eller om bankens tarv blev bedst varetaget ved at fastholde positionen og afvente udviklingen. Direktionen vurderede, at man skulle fastholde positionen og afvente udviklingen. Dette var også bestyrelsens vurdering.

Han modtog den 24. marts 2010 en mail fra Henrik Ørbekker, der gerne ville finansiere i tyrkiske lira (ekstrakten bind V, s. 1785). Hans opfattelse er, at det ikke var noget fornuftigt forslag. Amagerbanken havde i hele perioden været enige med sine kunder om, at rammen var traditionel og sædvanlig finansiering i sædvanlige lånevalutaer, og det var hans opfattelse, at tyrkiske lirs aldrig skulle være en del af den ligning. Udgangen på dette blev også, at investeringsområdet anbefalede, at banken ikke skulle ind i at lade Henrik Ørbekker finansiere i tyrkiske lira. Foreholdt femte afsnit i mailen, hvoraf fremgår:

”Da vi indtil nu kun har indgået valutatermins forretninger ud fra en kommerciel betragtning (Låneomlægning) fra EUR til anden valuta med en lavere rente og da disse renteforskelle i dag er blevet indsnævret ganske betragteligt siden vi i sin tid etablerede faciliteten, mener jeg som sagt at vi må revurdere situationen.”

har han forklaret, at han tror, at Henrik Ørbekker henviste til, at den danske rente på dette tidspunkt var faldet fra et relativt højt niveau til et noget lavere niveau. Lige præcis på dette tidspunkt var renteforskellen mellem den valuta, der var finansieret i, og den danske valuta lavere end længe, og det er det, Henrik Ørbekker må have hentydet til. Han mener, at det alligevel ikke var en god ide at omlægge, idet ingen eksperter havde en fast mening om, hvordan det ville gå med den danske renteutvikling, og den kunne således også stige. Hele gældssituationen i Europa gjorde, at CHF og JPY blev brugt som ”safe haven” valutaer, hvorfor vurderingerne var, at de kursmæssigt unaturligt højt oppe. Det tidligere rentespænd mellem DKK og CHF var snævret ind på dette tidspunkt. Man måtte imidlertid forvente, at renteforskellen kunne komme tilbage. Derudover var lånevalutaernes niveau på det tidspunkt angiveligt unaturligt høj.

Forevist referat af møde mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken den 23. marts 2010, der er udarbejdet den 3. maj 2010, (ekstrakten bind V, s. 1759) har han forklaret, at hverken Amagerbanken eller han har modtaget internt materiale fra Finansiell Stabilitet. Foreholdt kolonnen ”Bemærkninger til regnskab” i dokumentet ”Internt arbejdsdokument vedrørende engagementsgennemgang” (ekstrakten bind V, s. 1760), hvoraf fremgår:

”Selskabet er med en reel værdiansættelse af ejendommen Øster Fælled Torv insolvent. Likviditeten til servicering af bankens engagement vil være negativ i mange år fremover.”,

har han forklaret, at han aldrig har fået kommentarer eller lignende fra Finansiell Stabilitet om, at Finansiell Stabilitet opfattede Østerfælledparken A/S sådan. Han har drøftet med Finansiell Stabilitet,

at Finansiell Stabilitet satte spørgsmål ved bankens nedskrivninger, men ikke i nærheden af det niveau, som Finansiell Stabilitet senere fremkom med.

På mødet mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken den 6. april 2010 blev det drøftet, at en række kunder havde finansieret ejendomme i fremmed valuta. Nedskrivning på de kunder, hvorpå der var OIV, og som havde funding i fremmed valuta, blev taget løbende. Ud fra samme overordnede betragtninger vurderede banken, hvornår det var bedst for banken at pålægge de kunder, der var OIV på, at gå ud af engagementet. Der var ingen, der sagde, at dette var spekulativt. Han har aldrig modtaget referatet af dette møde (ekstrakten bind V, s. 1966). Forevist notatet ”Gennemgang af kreditporteføljen i Amagerbanken” udarbejdet af Finansiell Stabilitet, afsnittet ”Rente- og valutari-sici” (ekstrakten bind V, s. 2005) har han forklaret, at han har på ingen måde kan bekræfte, at der var tale om spekulation i valuta.

Amagerbankens opgørelse af bankens individuelle solvensbehov af 31. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 2195) blev gennemgået og godkendt af bestyrelsen, hvorefter den blev udleveret til Finanstilsynet. Han husker ikke, om Finansiell Stabilitet fik opgørelsen, men banken var forpligtet til at holde Finansiell Stabilitet løbende underrettet, så han kan ikke forestille sig andet end, at Lotte Pind sendte den til Finansiell Stabilitet. Forevist note 4 ”Kapital til dækning af store engagementer” i opgørelsen (ekstrakten bind V, s. 2214) har han forklaret, at det træk på 618 mio. kr., der er anført ud for Østerfælledparken A/S, er bankens samlede eksponering inklusivt tab på valutaen pr. 31. marts 2010. Nedskrivningen på ligeledes 618 mio. kr. betyder, at Amagerbanken i overensstemmelse med sin vedtagelse ultimo 2009 fuldt har nedskrevet udsving i valutaen på kunder, hvor der var OIV. Han mener ikke, at der kom nogen kommentarer fra Finanstilsynet til denne solvensopgørelse.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 14. april 2010, pkt. 4 ”Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010” (ekstrakten bind V, s. 1983) har han forklaret, at de plancher, der er i ekstrakten bind V, s. 1975-1978, blev forevist i forbindelse med gennemgangen. Han gav en opdatering af markedssituationen, som han havde fået denne forelagt af investeringsområdet. Udviklingen på Østerfælledparken A/S var, at tab på valutaen i forhold til den 22. marts 2010 var 25 mio. kr. mindre den 31. marts 2010 og dags dato yderligere i niveauet 15 mio. kr. mindre fra ultimo marts 2010. Kurven viser også, at valutaen er faldet, og det understøttede eksperternes vurdering af, at der ville komme et tilbagefald. De var derfor på den baggrund uændret optimistiske i forhold til, at JPY og CHF ville falde, da der nu tillige var en reaktion i markedet, der understøttede denne vurdering. Vurderingen var baseret på det samme som hidtil, nemlig uvished om de europæiske politikere ville bakke op om Euroen, samt at CHF og JPY var stærkt overvurderet og ville falde. Han videregav naturligvis disse oplysninger til bestyrelsen. Bestyrelsen bakkede efter drøftelse op om denne vurdering.

Forevist afsnittet ”Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta” i Intern Revisions revisionsprotokollat vedr. perioderegnskabet for perioden 1. januar til 31. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 2116, 4. afsnit) har han forklaret, at oplysningerne vedrørende Østerfælledparken A/S i tabellen ikke gav anledning til, at revisorerne opfordrede til, at Amagerbanken skred ind over for valutapositionerne. Revisorerne vurderede også, at banken havde taget højde for de risici, der var. Der var ikke forskel mellem bankens redegørelse til henholdsvis intern og ekstern revision og den redegørelse, som John Weibull, Kreditkomitéen og han gav bestyrelsen. Han mener, at revisionsprotokollatet blev sendt til Finanstilsynet, og den var i hvert fald tilgængelig ved Finanstilsynets inspektion. Han mener også, at banken sendte revisionsprotokollatet til Finansiell Stabilitet.

Banken havde forpligtet sig til at sende alt materiale, der fremkom efter ansøgningen om individuel statsgaranti, til Finansiell Stabilitet.

Foreholdt pkt. 2.3., første afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 29. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2190) har han forklaret, at Amagerbanken købte Nova Banks fordring på Henrik Ørbekker for 20 mio. kr. Situationen var den, at der medio 2009 var indgået en kreditoraftale mellem Henrik Ørbekkers finansielle kreditorer, og til trods for den fælles aftale om ro valgte Nova Bank og ebh bank, der begge var ejet af Finansiell Stabilitet, i starten af marts 2010 at opsigte deres engagementer med Henrik Ørbekker og tilkendegive, at de ville få Henrik Ørbekker erklæret konkurs. Der blev opnået enighed om at foretage disse køb af fordringer med henblik på at opretholde kreditoraftalen, således at aktiver kunne afvikles i ro og orden uden konkurs. I praksis gjorde de det i Amagerbanken sådan, at de vurderede de sikkerheder, som de enkelte pengeinstitutter havde modtaget som sikkerhed, til lidt under dagsværdi, hvorefter de så, om der var grundlag for at nå til enighed om en aftale om overdragelse af den pågældende fordring. I dette konkrete tilfælde havde de en modpart, der havde en forventning til værdien af sikkerheden, som lå over markedsværdi. Amagerbanken valgte alligevel at slå til efter en samlet vurdering af det samlede engagement. Han mener, at banken betalte fire til fem mio. kr. for meget for fordringen i forhold til den sikkerhed, banken fik. Bankens kunder med problemer af lignende karakter, og banken har foretaget denne type transaktion i forhold til andre kunder, også sammen med Nykredit og andre pengeinstitutter. Der har i andre situationer været tale om lignende metodik med erhvervelse af et engagement for værdien af sikkerheder. Det er korrekt, at man så tilfælde, hvor små kreditorer kunne finde på at gøre sig besværlige og få de store kreditorer til at købe sig ud, fordi de store kreditorer havde mere at risikere ved en konkurs. Foreholdt sidste sætning i samme afsnit i referatet (ekstrakten bind V, s. 2190), hvoraf fremgår, at bestyrelsen drøftede valutaeksposering sammenholdt med renterisiko, har han forklaret, at bestyrelsen drøftede de fremmede valutaer, der var finansieret i, ligesom bestyrelsen drøftede rentesituationen og den danske krone. Han husker ikke konkret, om bestyrelsen drøftede Østerfælledparken A/S, men han antager, at det gjorde den sikkert, når Henrik Ørbekkers situation blev drøftet. Forevist referatets pkt. 4 (ekstrakten bind V, s. 2191) har han forklaret, at delårsrapport 1. kvartal 2010 var blevet revideret, og at den blev gennemgået i den anledning. Der var ingen bemærkninger fra bestyrelsen om, at man ønskede yderligere orientering i anledning af, at tabet på valutaterminforretningen for Østerfælledparken A/S nu var på 165 mio. kr. Foreholdt samme referat, fjerde sidste afsnit, ekstrakten bind V, s. 2191, har han forklaret, at Finanstilsynet i sommeren 2009 udtog Amagerbankens årsregnskab til regnskabskontrol. Dette medførte korrigeret årsregnskab for 2008 og korrektioner i de aflagte kvartalsregnskaber for 2009, fordi der var kommet ny praksis for værdifastsættelse af børsnoterede aktier. Som led i regnskabskontrol frem til maj 2010 var der i samspil med Finanstilsynet drøftelser af modelapparat og opgørelse af gruppevis nedskrivninger.

Vedrørende Hans-Henrik Palms mail af 6. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2258) har han forklaret, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen stadig var aktive i driften af Østerfælledparken A/S, og det var de ud fra en overvejelse om, at de var de bedste hertil. De løb ikke fra deres ansvar.

De plancher, der er i ekstrakten bind V, s. 2467-2470, brugte han til at illustrere sin gennemgang af valutakursudviklingen på bestyrelsesmødet den 19. maj 2010, jf. referatet heraf, pkt. 4.3. (ekstrakten bind V, s. 2473). På dette tidspunkt havde den tyske regering vedtaget regler om short selling, og der var kommet melding herom fra Reuters, som han også havde med. Forud for bestyrelsesmødet havde N. E. Nielsen og han aftalt, at han skulle mødes med Carsten Valgreen, der havde et rådgivningsfirma i New York, med henblik på at få en vurdering fra en ekspert, banken ikke havde talt

med tidligere, og som ikke havde det filter, som bankens egne folk havde. På mødet med Carsten Valgreen blev han bekræftet i, at den væsentlige stigning i kursen på CHF og JPY var et tilflugts-syndrom, og at man måtte afvente, at gældskrisen blev løst, og at EU-landene støttede op om Euroen og fik løst den græske krise. Banken blev herved understøttet i sin vurdering af, at krisen var et forbigående problem, og at uro i forhold til Euroen ville blive løst, hvorefter kurserne ville sætte sig. Det blev sat i værk, at der skulle udarbejdes plan, men dette arbejde blev aldrig færdiggjort. Han er sikker på, at størrelsen af tabet på valutaeksponeringen blev drøftet, herunder vedrørende Østerfælledparken A/S. Der skete en voldsom kursstigning i juni 2010, og efter G20-mødet kom der usikkerhed i markedet, hvorefter Amagerbanken besluttede, at banken ikke længere kunne sikre valutaeksponeringen i Østerfælledparken A/S, og banken lukkede eksponeringen i slutningen af juni 2010.

Forevist ”Prognoser på CHF/DKK og JPY/DKK fra udvalgte Banker” udarbejdet den 8. juni 2010 af Klaus Bach Jensen, Investeringsområdet (ekstrakten bind V, s. 2662) har han forklaret, at han husker disse. Der var punktvis opdateringer i forløbet op til lukningen af valutaeksponeringen. Foreholdt det sidste afsnit på s. 2662 har han forklaret, at dette er i overensstemmelse med den rådgivning, Amagerbanken fik. Forevist ”Ugekommentar – Valuta – 11.06.2010” (ekstrakten bind V, s. 2675) har han forklaret, at dette bilag også er udarbejdet af investeringsområdet. Forevist ”Seneste nyt i valutamarkedet” (ekstrakten bind V, s. 2690) har han forklaret, at eksperterne på dette tidspunkt i midten af juni 2010 ikke vidste, hvad de skulle mene, da den schweiziske nationalbank havde bedt om et møde den 17. juni 2010. Frem til dette tidspunkt havde den schweiziske nationalbank forsøgt at dæmpe kursen, men nåede nu frem til, at den ikke havde de fornødne muskler til at blive ved med at kæmpe mod markedet. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 26. juni 2010, afsnittet ”Valuta” (ekstrakten bind V, s. 2859) har han forklaret, at banken fulgte udviklingen og modtog rapporter om, at valutapositionerne steg. De indhentede herefter tættere analyser fra udenlandske eksperter samt investeringsområdet, og de signaler, der kommer tilbage herfra, var miksede. Han drøftede dette med Jesper Reinhardt og Kent Madsen, der var de personer i bestyrelsen, som havde mest forstand herpå. Op til den weekend hvor G20-mødet blev afholdt, lukkede banken halvdelen af de udsatte positioner, og da meldingen fra mødet kom, der ikke kunne bruges til noget i forhold til valutamarkedet, besluttede banken at gå helt ud.

Foreholdt referat af telefonbestyrelsesmøde den 1. juli 2010, 4. afsnit (ekstrakten bind V, s. 2943) har han forklaret, at det pågældende tab var taget løbende, og det var utilfredsstillende med så stort tab, men at banken kunne tage det. Foreholdt 5. afsnit i samme referat har han forklaret, at Karsten Ree var bankens største aktionær, og at det var fundet fornuftigt under krav om streng fortrolighed at orientere ham. Den rapport Karsten Ree udbad sig blev udarbejdet i form af analyser vedrørende første halvår 2010. Som det fremgår af referat af telefonbestyrelsesmødet den 5. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2962) holdt N. E. Nielsen og han m.fl. møde med Karsten Ree den 4. juli 2010, og det, der kom ud af det møde, var, at Karsten Ree ønskede, at Rees rådgiver, Hans Nielsen, samt Peder Krag og Jørgen Brændstrup skulle gennemgå yderligere materiale om valutadispositionerne samt visse ejendomsengagementer. Karsten Ree fremsatte ikke specifik kritik på dette tidspunkt.

På bestyrelsesmødet den 3. juli 2010 gennemgik han et notat udarbejdet til bestyrelsen vedrørende bankens kunders valutaeksponering. Foreholdt, at det af referat af bestyrelsesmødet fremgår, at bestyrelsen tog afrapporteringen til efterretning, ”idet der var enighed om, at resultatet af den fulgte strategi var stærkt utilfredsstillende” (ekstrakten bind V, s. 2960, næstsidste afsnit), har han forklaret, at det forhold, der kommer frem, er, at da Amagerbanken for de største kunder valgte at lukke

deres valutaeksponering ned, blev strategien for valuta ændret, og banken så derfor på andre kunders valuta og opfordrede disse kunder til at lukke deres valutaeksponering, hvilket førte til yderligere tab på omkring 50 mio. kr. Foreholdt samme side i referatet, 6. afsnit har han forklaret, at disse kunder så at sige først blev samlet op til sidst, og det var utilfredsstillende, at disse kunder ikke var blevet fanget af bankens tværgående rapportering. Dette fik direktionen ikke ros for. Dette var den del, som N. E. Nielsen henviste til på generalforsamlingen i efteråret 2010. Foreholdt samme referat, næstsidste afsnit, sidste sætning, hvoraf fremgår, at eventuelle yderligere konsekvenser drøftes, når bankens situation er afklaret, har han forklaret, at han mener, at det var helt naturligt efter et forløb som dette, hvor man havde lyttet til den ene ekspert efter den anden og alligevel kommet ud med et stort tab, at banken gennemgik sine procedurer for at se, om bl.a. rapportering til bestyrelsen skulle skærpes. Det var således helt naturligt, at man spurgte sig selv, om man kunne gøre det bedre, og han mener ikke, at det er udtryk for, at man ikke har gjort det fyldestgørende hidtil. Foreholdt samme side i referatet, 5. afsnit, hvor fremgår bl.a., at ”Ideelt skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010” har han forklaret, at dette var refleksion over, at man havde lyttet til eksperter og på den baggrund gjort som gjort, og at det set i bakspejlet - der jo er eksakt videnskab – havde været bedre at nedlukke valutaeksponeringen primo februar. Han har ingen viden om, at der skulle være nogen i bestyrelsen, der mente, at han skulle have kritik i den anledning.

N. E. Nielsen og han afholdt møde med Peter Engberg og Karsten Knudsen fra Nykredit om Østerfælledparken A/S, jf. omtalen heraf i referat af bestyrelsesmødet den 5. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2962). Baggrunden for dette møde var, at Amagerbanken ved brev af 2. juli 2010 havde orienteret Nykredit om, at banken ikke længere kunne stå ved likviditetstilsagnet for 2010 til drift af Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind V, s. 2946). Nykredit blev ganske skuffet herover, og de havde drøftelser med Nykredit hele juli 2010. De nåede til sidste frem til, at når der var givet et tilsagn, var det den rigtige forretningsmæssige position at indtage at stå ved dette tilsagn. I den forbindelse drøftede de også Amagerbankens situation, idet Nykredit var aktionær med mere end 5 % af aktierne, og banken stod over for en kapitaludvidelse, hvor banken havde et ønske om at drøfte med Nykredit, om Nykredit var interesseret i at tegne med i en kapitaludvidelse. Han mener, at Nykredit i grove træk havde kendskab til bankens engagement i Østerfælledparken.

Ved brev af 25. maj 2010 til Karsten Rees rådgiver, Hans Nielsen (ekstrakten bind V, s. 2488) sendte han bl.a. et budget for perioden 2010-2019 (ekstrakten bind V, s. 2493). Dette budget var en videreførelse af budgettet for 2009, og fundamentet var de beregninger, Amagerbanken foretog på Østerfælledparken A/S.

Finanstilsynets grundlag for afgørelse af 31. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2578) var fuld indsigt i sagen, der havde været til forelæggelse for Det Finansielle Virksomhedsråd, ligesom Finanstilsynet lige havde afsluttet inspektion i banken. Finanstilsynet havde også fuld indsigt i valutaeksponeringen i forhold til Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen. Amagerbankens brev af 3. juni 2010 til Finanstilsynet (ekstrakten bind V, s. 2637) gav ikke Finanstilsynet anledning til bemærkninger om, at valutaeksponeringen i forhold til Østerfælledparken A/S var for risikabel el.lign., jf. også Finanstilsynets svar ved brev af 21. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2760). Foreholdt den første side, sidste afsnit i Finanstilsynets rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2751) har han forklaret, at bl.a. han deltog i et møde med Finanstilsynet inden udarbejdelsen af denne rapport. Han har ingen erindring om, at valutaeksponering i forhold til hverken Østerfælledparken A/S, Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm eller

Olav Damkiær-Classen blev omtalt. Finanstilsynet har ikke på nogen måde indikeret, at valutaeksponeringen var en usædvanlig disposition fra bankens side. Foreholdt samme rapport i ekstrakten bind V, s. 2755, fjerde til sjette afsnit, har han forklaret, at dette var første gang, at han hørte om indvendinger mod, at han også var kundeansvarlig. Efter Knud Christensens død vurderede Amagerbanken selv, at det var hensigtsmæssigt, at direktion bestod af tre mennesker. John Weibull deltog i Finanstilsynets gennemgang af engagementer, og Weibull og han var til stede under hele inspektionen. Han erindrer ikke, om John Weibull havde selvstændige møder med Finanstilsynet. Der var altid god toner mellem Finanstilsynet og Amagerbanken i forbindelse med deres møder.

Han har aldrig modtaget gaver eller erkendtligheder fra hverken Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen eller Jens Schaumann. Han har ikke holdt ferie med nogen af dem, ligesom han hverken har lånt lystbåde, sommerhuse eller andet af nogen af dem. Han har alene haft en forretningsmæssig relation med dem, og han har spist en let frokost i løbet af forløbet med dem. Han har spillet tennis med Hans-Henrik Palm et antal gange, og han har spillet squash med Jens Schaumann et antal gange.

Jørgen Brændstrups fratræden i Amagerbanken

Vedrørende Finansiell Stabilitets brev af 7. september 2010 til N. E. Nielsen (ekstrakten bind VI, s. 42) har han forklaret, at det på daværende tidspunkt ikke var hans indtryk, at N. E. Nielsen og Michael Nellesmann ønskede, at han skulle ud af banken. Hans sekretær gav ham brevet, inden det blev givet videre til N. E. Nielsen, og han drøftede også brevet med N. E. Nielsen. Dette var første gang, at han opfattede, at Finansiell Stabilitet anså hans afgang fra banken som nært forestående. N. E. Nielsen drøftede sit svar med ham, og N. E. Nielsen tilkendegav, at han ønskede, at Jørgen Brændstrup blev i banken. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 10. september 2010 (ekstrakten bind VI, s. 51, 2. afsnit og s. 52, 5. afsnit) har han forklaret, at baggrunden for den drøftelse, der er nævnt, var den netop omtalte brevveksling mellem Finansiell Stabilitet og N. E. Nielsen. Han interesserede sig naturligvis herfor, og med henblik på at betrygge ham tog N. E. Nielsen det initiativ, der er omtalt. Efter hans erindring blev N. E. Nielsen bakket fuldt op heri.

Det var N. E. Nielsen, der skrev aftalen af 10. september 2010 mellem Amagerbanken og ham (ekstrakten bind VI, s. 55), og de havde drøftet rammerne herfor. Han var ikke til stede, da aftalen blev skrevet. Pkt. 2 var N. E. Nielsens måde at tilkendegive, at det blev en "give and take"-situation. Han arbejdede rigtigt meget, og han ville gerne frigøres hurtigere, hvis han ikke skulle blive i banken. Omfanget af hans fratrædelsesgodtgørelse blev ikke udvidet ved denne aftale. Det var også N. E. Nielsen, der skrevet tillægget til aftalen den 11. september 2010. Den 10. september 2010 var en fredag, og der var aftalt møde om lørdagen på N. E. Nielsens kontor om udarbejdelse af prospekttillæg til kapitaludvidelsen. Der kørte imidlertid pludselig en rulletekst på TV2 News, hvorpå der stod, at Jørgen Brændstrup skulle afskediges. Da det var en ny oplysning for både N. E. Nielsen og ham, drøftede de, hvordan det var kommet ud til offentligheden, og de mente, at det alene kunne være kommet fra et bestyrelsesmedlem eller en deltager i korrespondancen. Han følte dette uhenigtsmæssigt i forhold til varetagelsen af sit arbejde, og derfor udarbejdede de tillægget. Det var en ubehagelig lørdag formiddag, og han ville sikre sig, at der ikke opstod tvist om beløbet. Han drøftede med N. E. Nielsen, at hvis han skulle fortsætte, skulle han selv kunne opsige sin stilling og medtage sin godtgørelse, hvis dette udviklede sig yderligere. Han kan ikke svare på, om han var fortsat i banken, hvis denne aftale ikke var blevet lavet.

Foreholdt sidste afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 12. oktober 2010 (ekstrakten bind VI, s. 251) har han forklaret, at han efterfølgende blev orienteret om disse drøftelser. Foreholdt referat af

bestyrelsesmødet den 22. oktober 2010, pkt. 2.1., første afsnit (ekstrakten bind VI, s. 307) har han forklaret, at han oplevede det sådan, at Steen Hove var uenig i, at der forelå change-of-control. Han har ikke en klar erindring om, hvad Tina Aagaard mente. Han opsagde sin stilling ved brev af 10. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 539). Baggrunden var, at det sent dagen før stod klart, hvordan stemmefordelingen mest af alt ville falde ud på de spørgsmål, der var til afstemning på generalforsamlingen. Det var hans vurdering, at den eksisterende bestyrelse ikke ville opnå opbakning, og da han var en integreret del af den strategi, som den bestyrelse havde ført, førte hans personlige integritet til, at han ikke ville kunne blive. Han fik en kopi af brevet med en påtegning på retur fra N. E. Nielsen. Der var ingen bemærkningerne om, at bestyrelsen mente, at der forelå misligholdelse fra hans side eller havde handlet ansvarspådragende el.lign. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 10. november 2010, 6. afsnit (ekstrakten bind VI, s. 439), hvoraf fremgår, at ”Det oplystes, at Jørgen Brændstrup ville blive i banken efter nærmere aftale”, har han forklaret, at det var den nye bestyrelsesformand, Niels Heering, der sagde dette. Forud herfor havde den nye bestyrelse umiddelbart efter generalforsamlingen den 10. november 2010 konstitueret sig i Falkonersalen, og bestyrelsesmødet umiddelbart herefter blev af praktiske grunde holdt i bankens lokaler. Niels Heering kørte med ham til banken, og de drøftede dette i bilen på vej til banken. Niels Heering gjorde ham ikke opmærksom på undersøgelse af hans forhold el.lign.

Den 10. november 2010 aftalte Niels Heering og han, at de skulle mødes mandag den 15. november 2010 og planlægge arbejdet. De var i telefonisk kontakt mellem den 10. og 15. november 2010, og der fik han ingen oplysninger om, at banken ville se nærmere på hans forhold eller lignende. Mødet den 15. november 2010 foregik på hans direktionskontor og startede kl. 15. De drøftede de punkter, som Jørgen Brændstrup havde forberedt, ligesom de drøftede samarbejdet mellem direktion og bestyrelse, personaleforhold mv. De drøftede også engagementer samt kreditmæssig vurdering i relation til en konkret ejendom. Omkring kl. 16 fortalte Niels Heering, at bestyrelsen havde drøftet en suspendering af Jørgen Brændstrup, og at Niels Heering var ærgerlig over, at det var sådan deres samarbejde skulle slutte, men at bestyrelsen havde besluttet at suspendere ham. Herefter tog Niels Heering dispensationsbrevet af 15. november 2010 frem (ekstrakten bind VI, s. 559). Jørgen Brændstrup læste brevet, der ikke indbød til drøftelser, hvorefter han tiltrådte det. Han havde oplevelsen af, at han ikke måtte gå rundt i København og tale med mennesker, han kendte, og Niels Heering præciserede, at det drejede sig om bankens forretning. Han afleverede koden til sin pc, nøgler og adgangskort, hvorefter han fik lejlighed til uledsaget at gå ned og se efter personlige effekter ved sit skrivebord. Bankens edb-netværk var sådan, at man med en personlig kode kunne logge ind på netværket fra en bærbar pc samt en hvilken som helst arbejdsstation i banken. Niels Heering sagde til ham, at mens han tog hjem, ville koden blive ændret, og at han kunne aflevere sin bærbare pc efterfølgende. Niels Heering omtalte intet om et muligt efterspil, og de drøftede ikke godtgørelsen, der var deponeret hos advokat Søren Lundsgaard, og som ikke var udbetalt på dette tidspunkt.

Foreholdt Finansiell Stabilitets foreløbige redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Banken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010, s. 6, første afsnit efter citatet (ekstrakten bind VII, s. 3194) har han forklaret, at det første møde mellem Niels Heering og ham blev afholdt lige efter bestyrelsesmødet den 10. november 2010. Han gav ikke på dette møde udtryk for, at alene han selv havde tilstrækkelig indsigt i en række af de større engagementer. Han gav heller ikke udtryk herfor på mødet den 15. november 2010. Tværtimod sagde han netop, at det ikke var et problem, at han havde sagt op, da der var et hold i Erhvervsafdelingen og Kreditafdelingen, der kendte hertil. Han talte i telefon med Niels Heering i anledning af sit brev af 15. december 2010 til Niels Heering (ekstrakten bind VI, s. 718). Der blev hverken i den forbindelse eller i forbindelse med hans brev af 14. januar 2011 til Niels Heering (ekstrakten bind VI, s. 1256) drøftet noget om mulighed for at

rejse krav mod ham. Der blev heller ikke taget forbehold for det i forbindelse med drøftelserne om hans bil. Han havde en samtale med Niels Heering i anledning af Amagerbankens brev af 26. januar 2011 til ham (ekstrakten bind VI, s. 1301), og der blev ikke taget forbehold for at rejse krav mod ham i den forbindelse. Han studsede over fjerde og femte afsnit i brevet om gennemgangen af hans tidligere computer og formålet hermed, men han blev forsikret om, at der ikke var tale om nogen undersøgelse. Niels Heering kunne ikke forklare, hvad relationen til bankens drift var, jf. femte afsnit, men at brevet blev sendt til ham, fordi Steen Hove havde sagt, at man var forpligtet hertil i henhold til persondatalovgivningen.

Forevist Amagerbankens brev af 2. februar 2011 til ham (ekstrakten bind VI, s. 1336) har han forklaret, at mødet blev afholdt den 8. februar 2011, kl. 16.30. Steen Hove, Lars Højrup Nielsen og han deltog. De gennemgik de kunder, der er nævnt i brevet. Steen Hove oplyste, at man var i gang med at undersøge hans mailboks, hvilket, han sagde, var fint. Han blev spurgt, om han har brug for nogle personlige mails fra sin mailboks, og han bad om mappe, han havde lavet med mails fra Stanford University. Han fik denne mappe på et USB-stik. Der fremkom på ingen måde oplysninger på dette møde om krav mod ham eller overvejelser om at kræve fratrædelsesgodtgørelsen tilbage. Han blev ikke kontaktet af Amagerbanken i forbindelse med advokatfirmaet Gorrissen Federspiels undersøgelse af hans forhold. Han har intet hørt fra Finansiell Stabilitet før indgivelsen af stævningen i denne sag.

Oskar Jensen koncernen, herunder Main Road

Forevist organisationsdiagram over Oskar Jensen koncernen (ekstrakten bind III, s. 585) har han forklaret, at Henrik Wessmann Jensen var en professionel og idérig ejendomsudvikler i København. Amagerbankens kontakt med Henrik Wessmann Jensen går tilbage til midten af 1990'erne, hvor Henrik Wessmann Jensen også var leder af koncernen.

I sommeren 2007 blev Per Kirk-Andersen ansat som afdelingsdirektør i Amagerbankens erhvervsafdeling. Per Kirk-Andersen havde ansvaret for teamet med fast ejendom. Også Per Kirk-Andersen kendte Henrik Wessmann Jensen, idet Per Kirk-Andersen kom fra den nordtyske bank HSH Nordbank AG, som havde Oskar Jensen koncernen som kunde. Per Kirk-Andersen var faglig dygtig og velrenommeret inden for ejendomsbranchen. Per Kirk-Andersen levede fuldt ud op til sit renommé. Amagerbanken var en driftsbank, hvor man også arbejdede med dynamiske sikkerheder, hvilket Per Kirk-Andersen ikke havde været vant til i HSH Nordbank. Per Kirk Andersen havde ansvaret for Main Road-engagementet frem til april/maj 2010.

På et møde i december 2007 præsenterede Henrik Wessmann Jensen byggeprojektet på Københavns Vestegn, Vibeholms Erhvervsområde. Henrik Wessmann Jensen redegjorde herunder for opkøb af ejendomme i området. Det var tanken, at Oskar Jensen koncernen fremadrettet skulle fortsætte projektet på egen hånd. Projektet indeholdt to centrale elementer. Dels var der forventning om etablering af en ny S-togstation i området; stationsnære områder er kendetegnet ved at have lavere ledighed og højere leje i forhold til andre områder. Dels var der en forventning om udvidelse af bebyggelsesprocenten for området. Henrik Wessmann Jensen stod på tærsklen til at arbejde videre med udviklingsprojektet. Der skulle findes en finansiell samarbejdspartner, før de enkelte byggeprojekter kunne gennemføres i henhold til lokalplanen, som fremgår af ekstrakten bind II, s. 3160.

I februar 2008 kom hovedbevillingen til Main Road Invest A/S i stand. Som det fremgår af Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende anlægslån på 190 mio. kr., driftskredit på 10 mio. kr. og rammefinansiering på 50 mio. kr. (ekstrakten bind III, s. 581 ff.), er der i summary'et på

side 586 også en omtale af et engagement med Københavns Investeringsejendomme A/S. Hertil har han forklaret, at dette engagement fra 2007 var Amagerbankens første egentlige engagement med Oskar Jensen koncernen. Det var Per Kirk-Andersen, som i 2007 introducerede Oskar Jensen koncernen, der havde investeret i en ejendom på Købmagergade, hvorfra den amerikanske tøjkæde Abercrombie & Fitch skulle drive forretning. Amagerbanken valgte at gå ind i engagementet, da Oskar Jensen koncernen var velkonsolideret. Engagementet blev gennemført efter planerne, og Oskar Jensen koncernen opnåede sædvanlig avance.

Af årsregnskab 2007 for Oskar Jensen Holding ApS (ekstrakten bind III, s. 1696-1697) fremgår, at koncernen i 2007 havde en egenkapital på 274 mio. kr. Oskar Jensen Holding ApS og Oskar Jensen Ejendomme A/S stillede selvskyldnerkaution i forbindelse med det før omtalte anlægs lån mv. til Main Road Invest A/S (ekstrakten bind III, s. 581). Vurderingen af selvskyldnerkautionen sammenholdt med oplysningerne i årsregnskabet for 2007 var, at moderselskabet stod bag datterselskaberne.

I sensommeren 2008 ændrede forholdene sig. Main Road kunne ikke leve op til sine forpligtelser. Indtil september 2008 havde han ikke selv ansvaret for indholdet af Management Summaries mv., men læste kun disse. Herefter blev han inddraget i håndteringen af engagementet og fik udkast forelagt.

De Management Summaries, som under denne sag er blevet gennemgået under forelæggelsen, har alle været igennem Kreditkontoret og Kreditkomitéen.

Den før omtalte bevilling fra februar 2008 (ekstrakten bind III, s. 581) blev ikke bevilget på skriftligt grundlag. Sagen var udsendt til bestyrelsen med oplæg til skriftlig bevilling, men ét bestyrelsesmedlem ønskede gennemgang af sagen på et fysisk bestyrelsesmøde. Sagen blev derfor drøftet og kommenteret på bestyrelsesmødet den 12. marts 2008 (ekstrakten bind III, s. 713). Af "stemplet" på Management Summary'et fremgår det således også, at sagen var forbi Kreditkontoret ad to omgange - første gang den 17. januar 2008 og anden gang den 19. februar 2008. Han har til referat af bestyrelsesmødet fra den 12. marts 2008 mere generelt bemærket, at hvis der står anført "kommenteres" ud for et låneengagement, betyder dette, at den skriftligt udsendte bevilling er blevet drøftet på mødet.

Der var drøftelser mellem Per Kirk-Andersen og Henrik Wessmann Jensen om finansieringen. Per Kirk-Andersen valgte i første omgang at præsentere sagen samlet for Kreditkomitéen. Han har mest sandsynligt selv set denne udgave af dette Management Summary den 20. februar 2008, hvor sagen var på Kreditkomitémøde anden gang. Han så en tidligere udgave den 18. januar 2008. Amagerbanken fik transport i lejekontrakterne (ekstrakten bind III, s. 582). Der var fra bankens side et ønske om at have adgang til alle frugter fra det finansierede aktiv. Hermed kunne banken tage nøglerne til aktivet og selv arbejde videre, hvis forhindringer måtte opstå. Selvskyldnerkautionen fra bl.a. holdingselskabet gjorde, at der var et interessefællesskab mellem Main Road og moderselskabet, som var formuende. Amagerbanken fik også pant i ejerpantebreve i flere ejendomme svarende til en samlet værdi på 250 mio. kr. Bestyrelsen blev præsenteret for en oversigt over ejerpantebrevene i de ejendomme, som udgjorde en værdi på minimum 200 mio. kr., hvilket fremgår af Management Summary'et på side 6 (samme bind, s. 587), hvor der henvises til separat bilag.

Det er Per Kirk-Andersen, som har påført Management Summary'et oplysninger om ejendommens markedsværdier (ekstrakten bind III, s. 583). Der var ikke anledning til at tro, at de af CBRE foretagne vurderinger ikke var korrekte. Han studsede ikke over oplysningerne om Main Roads økonomiske udvikling (samme bind, s.584).

Årsregnskabet for Oskar Jensen Holding ApS forelå den 2. april 2008 (ekstrakten bind III, s. 1691ff.), hvor Main Road Invest A/S og Tavleholmsvej ApS var optaget til værdier på henholdsvis 497 og 69 mio. kr. (s. 1698)

De værdier, som fremgår af Management Summary'et af 18. februar 2008 under afsnittet: "Markedsværdier og likviditet" (ekstrakten bind III, s. 583), stammer fra ejendomsskemaerne. Amagerbanken havde næsen helt nede i de enkelte lejekontrakter. Det var Per Kirk-Andersen, som udarbejdede skemaerne. Af bilag til summary'et af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S (samme bind, side 603) fremgår, at der i 2007 var en omsætning på 14 mio. kr., ligesom det står anført:

"Omsætningen (lejeindtægterne) forventes på samme niveau for 2008. Værdireguleringerne er resultatet af det udviklingsarbejde der er sket på projektejendommene. "

Hertil har han forklaret, at lejeindtægt på 14 mio. kr. ikke hænger sammen. Tallet må stamme fra et af Per Kirk-Andersens tidligere udarbejdede arbejds papirer, formentlig fra januar 2008. Han fæster mere lid til oplysningerne i ejendomsskemaerne. Det pågældende bilag (ekstrakten bind III, s. 603-604) var ikke en del af Management Summary'et, der ifølge litreringen var på 20 sider.

Foreholdt oplysningerne i Management Summary'et på side 2-3 (ekstrakten bind III, s. 583-584), hvor der på side 583 fremgår følgende under "Markedsværdier og likviditet":

"CBRE har gennemgået samtlige ejendomme og har beregnet en markedsværdi på tkr. 300.840 på de færdigudviklede ejendomme og en markedsværdi på projektejendommene på tkr. 271.266, i alt tkr. 572.106. Den samlede gæld (Nordea og den ansøgte finansiering) i selskabet på tkr. 366.121 ligger derfor indenfor 64% af markedsværdien i dag. "

og på side 584 under "Økonomisk Udvikling":

" ... Langfristede gældsposter udgør tkr. 448.185 og de kortfristede gældsposter udgør tkr. 41.424."

har han forklaret, at der ikke er nogen umiddelbar sammenhæng mellem tallene.

Det første træk på kreditten med en bevilget ramme på 50 mio. kr. skete i henhold til Management Summary af 9. juni 2009 (ekstrakten bind III, s. 1610). Trækket på 11 mio. kr. skulle anvendes til Main Roads køb af Priorparken, der var interessant, fordi ejendommen lå umiddelbart på den anden side af banelegemet i forhold til Vibeholms Erhvervsområde. Der forelå ikke en ekstern vurdering. Amagerbanken vurderede som regel selv de ejendomme, som banken finansierede. Banken opstillede i den konkrete sag et cash flow på baggrund af eksisterende lejeindtægter. Det var et tilfredsstillende grundlag. Amagerbanken brugte samme metodik som eksterne valuarer. Summary'et indeholder oplysninger om lejer af Priorparken, Bøgeskov Flytteforretning (samme bind s. 1617). Flytteforretningen betalte en årsleje på 300.000 kr. Oskar Jensen koncernen vurderede, at lejerveauet realistisk kunne hæves til 1 mio. kr., hvilket ville være markedskonformt. Der skulle imidlertid lægges arm med lejer. Enten skulle Bøgeskov Flytteforretning opsiges, eller også skulle der

iværksættes lejeforhøjelse. Det lykkedes for Oskar Jensen koncernen at hæve lejeniveauet i ejendommen, og Bøgeskov Flytteforretning gik med til at lade nye lejere overtage lejemålet.

Forevist mailkorrespondancen mellem Annette Hansen og Per Kirk-Andersen af 17. juli 2008 (ekstrakten bind III, s.1856), hvilken korrespondance Annette Hansen videresendte til ham samme dag, har han forklaret, at han den 17. juli 2008 var midt i et studieophold på Stanford University i USA. Annette Hansen, der var på kontoret og med på sagen, havde konstateret, at der ikke var dækning for rentebetalingen ultimo juni 2008. Han ærgrede sig. Noget tydede på, at forhold ikke var faldet på plads. Der var således ikke denuntieret i forhold til lejerne, som derfor ikke havde betalt til Amagerbanken. Måske det skyldtes, at Per Kirk-Andersen ikke var vant til at foretage den slags ekspeditioner i den tyske bank. Han tror ikke, at Per Kirk-Andersen var på kontoret den 17. juli 2008. Per Kirk-Andersen var formentlig på ferie. Annette Hansens mail indeholder en opstilling, som skulle danne grundlag for en drøftelse efter sommerferien. Annette Hansen havde formentlig nok at se til på kontoret. Han er fortsat overbevist om, at der lå kopi af lejekontrakter i banken. Annette Hansen havde regnet sig frem til en samlet belåningsværdi på 115 mio. kr. (samme bind, s.1856). Der var en diskrepans, som skulle afklares. Den kundeansvarlige skulle følge op. Som det fremgår af mailen, var der også noget praktik omkring afløsning af lån, som skulle afklares. Han antager, at det nok hang sammen med, at pantsætning ikke var blevet afløst i tilknytning til, at han tidligere havde underkrevet et tilsagnsbrev betinget af Nordea som eneste yderligere långiver.

Forevist mail af 28. august 2008 fra Michael Mazzoni fra Oskar Jensen koncernen til Per Kirk-Andersen (ekstrakten bind III, s. 2149), printet fra Annette Hansens mailboks, omhandlende udeståender med bl.a. arkitekter m.fl. som androg lidt over 2 mio. kr., har han forklaret, at Annette Hansen nok skønnede, at han skulle underrettes. Der skulle være styr på tingene, og han tog en snak med Per Kirk-Andersen.

Amagerbanken underrettede ved brev af 9. september 2008 Main Road Invest A/S m.fl. (ekstrakten bind III, side 2252) om sin holdning til det likviditetsmæssige underskud. Det var klart utilfredsstillende. Det var gået galt meget hurtigt, fordi erhvervsområdet bestod af en række enkeltejendomme, som hver især skulle udvikles. Der var en masse aktivitet bl.a. med stillingtagen til, hvor der skulle bygges nyt osv. Det fordrede udgiftsafhængighed til arkitekt, byggerådgiver osv. Hvis verden havde udviklet sig, som man forventede i starten af 2008, ville udgifter til arkitekttegninger mv. have været en del af projektf finansieringen. I september 2008 var verden så småt begyndt at gå i stå, og virksomhederne ønskede ikke at skifte domicil. Disse forhold forklarer en del af budgetafvigelsen. En anden årsag til budgetafvigelsen var, at Main Road havde ladet lejere fraflytte uden samtidig at sikre sig nye lejere. Lejeindtægten var derfor også faldet. Samtidig var finansieringsomkostningerne steget. Summen af disse faktorer gjorde, at der var et likviditetsunderskud på 15 mio. kr. Han underkrev selv brevet, fordi Amagerbanken ønskede en afklaring af situationen. Han kom tættere på sagen.

Den 3. oktober 2008 afholdt Amagerbanken møde med Main Road Invest A/S (ekstrakten bind III, s. 2377). Fra Oskar Jensen koncernen deltog advokat Michael Ziegler og Henrik Wessmann Jensen, og fra Amagerbanken deltog Henning Nørgaard og Per Kirk-Andersen. Som det fremgår af referatet, var Oskar Jensen koncernen ikke i stand til at betale sine kreditorer. Verden var nu en helt anden, og det kommer også til udtryk i referatet. Store professionelle virksomheder var sprunget fra tilsagn om at indgå i projekter. Hele finansieringsmiljøet havde ændret sig. Oskar Jensen koncernen stod på randen af et sammenbrud. Amagerbanken noterede sig, at koncernen havde hyret advokat Michael Ziegler som professionel rekonstruktør. Oskar Jensen koncernen håndterede situationen

professionelt, og Amagerbanken besluttede derfor at afvente oplysninger fra koncernen, hvilke oplysninger skulle foreligge den 8. oktober 2008. Parallelt undersøgte Amagerbanken bankens panter mv. Det var imidlertid ikke muligt at tvangsrealisere panter på dette tidspunkt. Miljøet var ikke til det. Amagerbanken så sig derfor nødsaget til at arbejde helt anderledes med sagen. Der skulle tages andre greb. Af referatet fremgår bl.a., at Fionia Bank havde suspenderet udbetalinger fra byggekredit, hvilket ikke var normalt, da man derved forringede pantet. Aftalen med Michael Ziegler var, at Oskar Jensen koncernen skulle producere et materiale, som gav overblik.

Fra den 3. oktober 2008 og frem til november 2008 undersøgte Amagerbanken løbende, hvordan banken var stillet. Han deltog i flere møder med Michael Ziegler i forløbet. Banken indhentede også selv juridisk bistand fra advokat Ulrik Holsted-Sandgreen, som også er rekonstruktør. Alt blev gjort pinligt korrekt, da det senere kunne vise sig nødvendigt at foretage opsplnitning af Oskar Jensen koncernen. Henrik Wessmann Jensen fulgte med i den del, som havde med Amagerbanken at gøre. Henrik Wessmann Jensen havde uendeligt travlt, da han ikke ønskede, at alt arbejde omkring Main Road blev spildt. Der blev således indgået lejekontrakt mv. Henrik Wessmann Jensen kæmpede med udfordringerne. Brændstrup var ikke i tvivl om, at erhvervsområdet i Glostrup havde sin berettigelse. Det finansielle miljø var imidlertid forandret.

Forevist Management Summary af 4. november 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om forhøjelse af driftskrediten med 17 mio. kr. (ekstrakten bind IV, s. 271) har han forklaret, at der fra Amagerbankens side ikke var et ønske om at begære tvangsauktion. Bankens vurdering var, at man ved at udvise tålmodighed kunne få pengene arbejdet hjem igen. Som det fremgår af summary'et (samme bind, s.272), blev der arbejdet på gennemførelse af restruktureringsaftaler med alle finanskreditorerne, som foruden Amagerbanken omfattede otte andre pengeinstitutter. De enkelte pengeinstitutter varetog således hver deres panter og stod bag hver deres panter. I forbindelse med forhøjelse af kreditten sikrede Amagerbanken sig på flere måder, herunder også i form af salgfuldmagter (samme bind, s. 272). Banken vurderede, at banken bedre kunne agere med salgfuldmagter.

På bestyrelsesmødet den 26. november 2008 (ekstrakten bind IV, side 529) bevilgede bestyrelsen den før omtalte forhøjelse af driftskrediten med 17 mio. kr. Af referatet fremgår bl.a.:

”Der er ikke likviditetsmæssig sammenhæng, hvilket fejlagtigt blev angivet ved behandling i bestyrelsen primo 2008.

Formålet er nu at sikre likviditet til fornuftig afvikling. Bestyrelsesformanden spurgte til fejl i budgetforudsætningerne, som skyldes ren anvendelse af kundens oplysninger.

Engagementet blev bevilget. ”

Hertil har han forklaret, at der fra start var et begrænset likviditetsmæssigt underskud. Da sagen blev genforelagt for bestyrelsen, var sagen anderledes, idet udviklingsomkostninger ikke var lagt ind under nye byggelån, da der ikke var sket udlejning til nye projekter, ligesom finansieringsomkostningerne var steget, som det fremgår af summary'et (ekstrakten bind IV, s. 273). I marts 2008 var Amagerbanken enig i potentialet, men det viste sig, at forudsætningsbilledet ikke holdt. Det havde ingen forudset. Han var nu selv inde over forhøjelsen af driftskrediten, da der nu også var spørgsmål om håndtering af et potentielt tab. Der var løbende drøftelse med Kreditkontoret og Kreditkomitéen.

Forevist Per Kirk-Andersens mail af 3. december 2008 kl. 15.23 til Henrik Wessmann Jensen og Michael Mazzoni og med kopi til ham selv (ekstrakten bind IV, s. 615) har han forklaret, at samme morgen havde Per Kirk-Andersen og han haft et møde med Henrik Wessmann Jensen og Michael Mazzoni. Han støtter sig til de oplysninger, som fremgår af hans egen kalender, som han har medbragt i retten. Amagerbanken ønskede at varetage bankens interesser og mailen indeholder en præcisering i forhold til Oskar Jensen koncernen i håbet om, at Amagerbanken kom til at ligge højere i arbejdsbunken end øvrige banker.

Forevist Management Summary af 8. december 2008 omhandlende rekonstruktion af lån mv. til Main Road Invest A/S og P40C A/S under nyt udviklingsselskab Oskar Jensen & Co (ekstrakten bind IV, s. 644) har han forklaret, at det endte med, at Amagerbanken - i modsætning til andre banker - valgte at stå uden for kreditoraftalen. De syv-otte øvrige kreditorer havde tilgodehavender i andre dele af koncernen. Amagerbanken ønskede at undgå en masse arbejde med håndtering af den samlede Oskar Jensen koncern. Henrik Wessmann Jensen valgte at gå med banken. Forevist organisationsdiagrammet over Oskar Jensen & Co, som er en del af summary'et (samme bind, s. 650), har han forklaret, at planen var, at Michael Mazzoni skulle have en ejerandel på 20 %, men sådan gik det ikke. Henrik Wessmann Jensen havde en meget bred kontaktflade. Det var derfor vigtigt for Amagerbanken at få hans kapacitet med. Herved ville både hastighed og succesrate blive større. Henrik Wessmann Jensen syntes om idéen med at gå med banken. Henrik Wessmann Jensens partnere accepterede dette. Michael Ziegler og Ulrik Holsted-Sandgreen var også med på en adskillelse, som ville være hensigtsmæssig for Amagerbanken. I forbindelse med restruktureringsmodellen blev der arbejdet intenst med sagen, og alt blev gennemgået på ny. Der må være ganske mange mails herom. Der var i januar 2009 et helt ringbind, som afspejlede den nye konstruktion. I summary'et (samme bind, s. 646) nævnes det, at Roskilde Bank havde et tilgodehavende i Main Road på 10 mio. kr. Amagerbanken havde drøftelser med Roskilde Bank herom. Det endte med, at Amagerbanken købte Roskilde Banks fordring for 1 kr. Hvis rekonstruktionen måtte vise sig at blive en succes langt ude i fremtiden, var der en potentiel afkastmulighed for Amagerbanken. Fordringen stod bogført med 1 kr. i Amagerbankens bogholderi. Han deltog selv i møder med Henrik Wessmann Jensen med tilknytning til udarbejdelse af summary'et, men også i møderne fremadrettet. Han ville sikre sig, at engagementet udviklede sig, som banken ønskede det. Rekonstruktionen blev sikret med alle tænkelige sikkerheder fra bankens side, herunder krydskautioner.

Forevist oversigt over Amagerbankens tilgodehavende i Main Road Invest pr. 31. december 2008 (ekstrakten bind IV, s. 775) har han forklaret, at oversigten nok er udarbejdet af Main Road eller Michael Mazzoni. Rekonstruktionen indebar, at der blev rensset ud på kreditorsiden. I skemaet er der opereret med de oprindelige anskaffelsespriser. Nordea og HSH Nordbank var også panthavere.

Forevist Management Summary af 10. juni 2009 omhandlende forhøjelse af bl.a. driftskreditramme til Main Road Invest ApS og forhøjelse af bl.a. driftskredit til P40C ApS (ekstrakten bind IV, side 2185 ff.) har han forklaret, at der var sket frasalg af to ejendomme til Essex Invest A/S marginalt over de bogførte værdier. Bankens tilgodehavender blev fuldt dækket. Amagerbankens lakmusprøve var, at ejendommene var solgt til de i oversigten (ekstrakten bind IV, s. 775) anførte værdier. Som det fremgår af summary'et (samme bind, s. 2186), skulle forhøjelsen af driftskreditrammen anvendes til bl.a. dækning af terminsbetalinger til Nordea. Det var aftalt med Nordea, at Nordea ville holde sig i ro, så længe Nordea modtog terminsbetalinger. Hvis Amagerbanken ikke havde forhøjet driftskreditrammen, så ville Nordea kunne have begæret tvangsauktion. Det var ikke hensigtsmæssigt for Amagerbanken, eftersom Amagerbanken var efterstillet Nordea.

På bestyrelsesmødet den 17. juni 2009 skete der bevilling af forhøjelserne mv. indeholdt i Management Summary'et af 10. juni 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2307). Af referatet fremgår bl.a.:

”Bestyrelsen gennemgik sagens baggrund og muligheder, hvor der tilsyneladende nu var en vis bevægelse. Det var Jørgen Brændstrups vurdering, at risikoen i sagen kan minimeres ved professionel håndtering. Sagen bevilgedes.”

Hertil har han forklaret, at det fortsat var Amagerbankens opfattelse, at man ved en tålmodig tilgang ville få gang i sagen igen. Det havde de to frasalg af ejendomme jo vist. Der var også forhandlinger med lejere, som det fremgår af summary'et (ekstrakten bind IV, s. 2187). Det var opfattelsen, at Amagerbanken skulle holde fast i strategien, hvor banken holdt kunden til ilden.

Ejendommens udviklingspotentialer er beskrevet i summary'et på side 12 (ekstrakten bind IV, s. 2198). Regneeksemplet viser, at projektomkostningerne ekskl. grund kunne sættes til 12.000 pr. etm. Udgifterne til byggeret kunne sættes til 2.600 pr. etm., i alt en samlet udgift på 14.600 kr. pr. etm. Der blev opereret med en avance på 3.000 kr. pr. etm. Byggeretsprisen fremkom efter indgående drøftelser med Finanstilsynet i april-maj 2009 og var således baseret på helt friske tal mv. Finanstilsynets ejendomsinspektører havde deltaget i drøftelserne. Indstillingen til bestyrelsen blev også sendt til Finanstilsynets inspektør, som havde deltaget i inspektionen af Amagerbanken. Finanstilsynet tog vurderingen til efterretning.

Forevist ejendommens belåningsværdier, således som de er opgjort i summary'et på side 8 (ekstrakten bind IV, s. 2193). Hertil forklarede han, at opgørelsesmetoden stemmer med den metodik, som fremgår af det nærmere angivne notat.

Forevist skemaet: ”Ejendomsoversigt – samleskema”, som indgår i summary'et (ekstrakten bind IV, s. 2196-2197), som blev omdelt i papirkopi, har han forklaret, at den potentielle merværdi er optaget til et beløb på 91,2 mio. kr., som er et nettobeløb og korresponderer med rekapitulationen. Belåningsværdien på 143,2 mio. kr. korresponderer også med rekapitulationen.

Som det fremgår af Amagerbankens brev af 12. juni 2009 til Finanstilsynet (ekstrakten bind IV, s. 2270), modtog Finanstilsynet kopi af Management Summary af 10. juni 2009, herunder med oversigten i ekstrakten bind IV, s. 2196-2197. Finanstilsynet havde ikke indvendinger.

Den 30. juni 2009 blev der afholdt ekstraordinært bestyrelsesmøde (ekstrakten bind IV, s. 2326). I forlængelse af bestyrelsesmødet afholdt bestyrelsen møde med Finanstilsynet, hvorfra deltog Ulrik Nødgaard, Flemming Nytoft Rasmussen, Kristian Vie Madsen, Jørgen Jørgensen og Per Kaiser Jørgensen. Endvidere deltog ekstern og intern revision samt John Weibull og Lotte Pind (ekstrakten bind IV, s. 2327ff). Som det fremgår af referatet, blev bl.a. engagementerne Østerfælledparken A/S og Main Road Invest ApS gennemgået. Af referatet fremgår bl.a.:

”Gennemgangen afsluttedes med at anføre en række engagementer med stor forskel i bankens solvensreservation og finanstilsynets. Der var således efter tilsynets vurdering ikke tale om dårlige engagementer, men bankens solvensvurdering ansås simpelthen for at være for lav.”

Hertil har han forklaret, at det var Kristian Vie Madsen, som præsenterede engagementerne. Der var ingen bemærkninger ud over det anførte.

Forevist Management Summary af 26. august 2009 omhandlende bl.a. forhøjelse af anlægslån til Main Road Invest ApS og forhøjelse af projektfinansieringsramme til P40C A/S (ekstrakten bind IV, s. 2539) har han forklaret, at sagen, som det fremgår af summary'et side 10 (side 2549), blev behandlet i Erhvervsafdelingen den 13. august 2009. Som det fremgår af sagsforløbsoversigt (ekstrakten bind IV, s. 2564), blev sagen behandlet i Kreditkontoret den 28. august 2009, som var en fredag. Sagen blev indstillet til bevilling. Mandag den 31. august 2009 var der møde i Kreditkomitéen, og det er hans faste overbevisning, at sagen blev behandlet også på dette møde, selvom det ikke fremgår af "stempleet" på forsiden af Management Summary'et (samme bind, s. 2539). Bestyrelsen meddelte bevilling på bestyrelsesmødet den 8. september 2009 (samme bind, s. 2609). Sagsgangen har således været fulgt også i forhold til dette låneengagement.

Som det fremgår af summary'et side 1 (ekstrakten bind IV s. 2539), havde Nordea både et banklån og et realkreditlån indestående i ejendommen Hovedvejen 9. Nordea opsagde engagementet og krævede indfrielse af kreditten på 7 mio. kr. Amagerbanken valgte at betale Nordea de 7 mio. kr. i henhold til kreditten. Amagerbanken foretog sig ikke noget i forhold til realkreditlånet. Om ejendommen Vibeholmsvej 17 (samme bind, s. 2540-2540) har han forklaret, at der var indgået lejekontrakt med Region Hovedstaden om leje af hele ejendommen, som skulle anvendes i ungdomspsykiatrisk regi. Rammebetingelserne var blevet drøftet. Der var indhentet tilbud om de samlede byggeomkostninger, og der var indgået aftale med eksisterende lejer om fraflytning af lejermålet. Main Road kunne forvente nettoprovenu på ca. 47,8 mio. kr. Det var forventet, at bankens tilgodehavende ville blive nedbragt med 28,6 mio. kr.

På ny forevist skemaet: "Ejendomsoversigt – samleskema", som indgår i summary'et (ekstrakten bind IV, s. 2196-2197) har han forklaret, at færdiggørelsesomkostninger var optaget til 13 mio. kr. Amagerbanken var velfornøjet med pantets nettoværdi på 28,6 mio. kr. Ejendommen var i 2009 blevet købt af PKA for 27,6 mio. kr. (samme bind, s. 2959) med tillæg af en entreprisekontrakt på i niveau 25 mio. kr., som samlet var en optimal pris.

Banken havde allerede finansieret ejendommen i Pilestræde 40C i 2007, hvor der skete belåning med 25 mio. kr. Ved Management Summary af 17. april 2008 omhandlende kredit på 10,7 mio. kr. (ekstrakten bind III, s. 1235) skulle der ske refinansiering af ejendommen. De håndskrevne bemærkninger på forsiden (samme bind, s. 1235) er påført af John Weibull. Ejendommen havde noget tomgang i forbindelse med konvertering af erhvervslejemål til boliglejemål, som det også fremgår af summary'et side 1 (samme bind, s. 1236). Der var imidlertid fuld tillid til, at Oskar Jensen kunne gennemføre rekonstruktionen.

Ejendommen i Pilestræde 35 stammede fra en anden af bankens kunder, Erik Westergaard. En række af Erik Westergaards kreditorer havde begæret ham konkurs. Amagerbanken havde et pant, som skulle håndteres. Ejendommen i nr. 35 lå tæt på nr. 40C, og derfor forespurgte Amagerbanken Henrik Wessmann Jensen, hvorvidt han også kunne håndtere denne ejendom. Henrik Wessmann Jensen kom tilbage til banken med oplysning om, at han godt kunne videreudvikle ejendommen. Alternativet til at tillade Henrik Wessmann Jensen at købe ejendommen ville have været at lade ejendommen gå på tvangsauktion. Det var ikke acceptabelt. Det var bedre at lade Henrik Wessmann arbejde videre med ejendommen. Ejendommen blev i efteråret 2010 med avance videresolgt til Barfoedkoncernen.

Ejendommen Pilestræde 40A-B/Sværtegade 1 A-C lå i samme karré som Pilestræde 40C. Ejendommene havde samme gårdmiljø. Der var synergi i disse to ejendomme. Hvis man ejede flere ejendomme, kunne der etableres en mere hensigtsmæssig ejendomsindretning. Den tidligere ejer, en pensionskasse, havde ikke fået varslet lejeforhøjelser. Der var et lejeforhøjelsespotentialer på op mod 1 mio. kr. Main Road ville have en meget bedre vare at sælge efter et tilkøb af Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C. Der var et fint forretningsmæssigt potentialer, som det fremgår af skemaet (ekstrakten bind IV, s. 2801) til Management Summary af 24. september 2009 omhandlende bl.a. kredit til køb af Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C (samme bind, s. 2792ff.). Risikomæssigt var der god balance.

Den 26. marts 2010 blev der indgået betinget aftale mellem Ejendomsselskabet Norden I K/S, Ejendomsselskabet Nørrebrogade 66 P/S, Oskar Jensen Ejendomme ApS og P40C (ekstrakten bind V, s. 1806 ff.) om overdragelse af en række ejendomme. Rammeaftalen var kommet i stand efter forhandlinger. Amagerbanken blev først involveret i forhandlingerne efter indgåelsen af rammeaftalen. Banken var dog orienteret om forhandlingerne.

Af tillæg af 26. april 2010 til Management Summary af 26. april 2010 om kreditramme på 19 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 2146ff.) fremgår det på side 2150, at der forelå fire ansøgninger. Banken skulle på baggrund af den før omtalte rammeaftale tage stilling til P40C ApS' køb af ejendommen på Nørrebrogade 66. Annette Hansen, Per Kirk-Andersen og Henning Nørgaard havde arbejdet på sagen om Nørrebrogade-ejendommen. Der skulle tages stilling til det samlede projekt. Når der på bevillingsansøgningen (ekstrakten bind V, s. 2177) står anført: "Rekap. incl. ansøgninger jvf. særskilt fremsendte MS'er vedhæftet", så betyder det, at der skete behandling og gennemgang af fire Management Summaries. De blev behandlet i både Kreditkontoret og i Kreditkomitéen. Medlem af Amagerbankens bestyrelse, Michael Nellemann Pedersen, havde et ønske om, at ansøgning 3 og 4 blev behandlet senere. Ansøgning 3 blev udsendt med henblik på skriftlig bevilling (ekstrakten bind V, s. 2133). Michael Nellemann Pedersen havde forfald i forbindelse med bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2471), og det er baggrunden for, at der i referatet ud for ansøgning 3 og 4 står: "Henstår". N.E. Nielsen og han talte med Michael Nellemann Pedersen i forlængelse af mødet og fik herunder en afklaring på lånesag nr. 3, og den blev bevilget samme dag, som det også fremgår af "stemplet" på side 2133. Som følge af drøftelserne kom der muligt en ny bevilling også på lånesag nr. 4.

Forhandlingerne og rammeaftalen mv. endte med, at P40C ApS købte ejendommen Nørrebrogade 66C/Meinungsgade 6. Samtidig solgte P40C ApS ejendommene Pilestræde 35A/Kronprinsensgade 16, Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C, Pilestræde 40 C og Sværtegade 3. Det fremgår af Management Summary af 23. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2828 ff.). Som det fremgår af side 2829, blev der indlagt nye sikkerheder, og han er helt overbevist om, at der blev etableret krydskaution. I forbindelse med salget af bl.a. ejendommen i Pilestræde kom der en køber til, som så ræson i at færdigudvikle ejendomme. De 101 mio. kr. dækkede fuldt og helt bankens tilgodehavende. Den nye køber fik løftet alle ejendommene i Pilestrædeområdet - og samtidig fik banken pant i en ejendom på Nørrebrogade tæt på ny metro og Sct. Hans Torv, som er et område kendt for restaurationsliv mv. Henrik Wessmann Jensen så en idé i at udvikle ejendommen med restauranter mv. Der lå et ikke uvæsentligt udlejningspotentialer i ejendommen. Oskar Jensen Ejendomme og P40C reforhandlede aftalen, så også Barfodkoncernen blev en del af aftalen. Han afviser, at der er handlet til opskruede priser. Der blev indgået lejeaftaler med Københavns Erhvervsakademi, KEA for ca. 17.000 m². Det så ud til at blive en god case for Amagerbanken. Casen fra Pilestræde havde vist, at Amagerbankens strategi havde holdt stik, og banken forventede, at det samme kunne ske i forbindelse

med Nørrebrogadeejendommen. Der var både lejegaranti på 2 år fra sælgeren og udsigt til ny forretning. Ud fra en kreditmæssig vurdering kunne Amagerbanken sætte check marks ud for den strategi, som man havde fulgt i Pilestræde. Banken var risikomæssigt afdækket. Alle dispositioner var aftalt og på plads, da han forlod banken. Hans efterfølger Steen Hove tiltrådte det allerede skete, som det bl.a. fremgår af indstilling af 23. december 2010, hvorpå man ser Steen Hoves underskrift (ekstrakten bind VI, s. 1053).

Om Henrik Wessmann Jensens private engagementer med Amagerbanken har han forklaret, at der i henhold til Management Summary af 8. december 2008 blev ydet et privat lån på 7 mio. kr. til Henrik Wessmann Jensen (ekstrakten bind IV, s. 645 ff.). Amagerbanken aftalte et forløb, hvor Henrik Wessmann Jensen også kunne blive privat kunde i banken. Det samme gjaldt Michael Mazzoni. Henrik Wessmann Jensen havde en forpligtelse på 7 mio. kr. over for Capinordic Bank, hvilken forpligtelse han kunne komme ud af med lånet fra Amagerbanken.

Det fremgår af Management Summary af 20. april 2009 omhandlende yderligere privat kredit på 14 mio. kr. til Henrik Wessmann Jensen (ekstrakten bind IV, s.1846 ff.), at der var fuld pantesikkerhed for det samlede engagement, bl.a. i form af ejerpanter i Wessmann Jensens hus på Hambros Alle, Hellerup, og sommerhus i Hornbæk. I Kreditkontoret var man grundigt inde i Finanstilsynets vurderinger af liebhaverejendomme i det aktuelle marked, og man lyttede på vandrørerne. Af forsigtighedshensyn optog banken lånet som blanko. Amagerbanken skulle håndtere panter i andre sammenhænge, og banken havde brug for Henrik Wessmann Jensen som medspiller. Amagerbanken vurderede, at der var behov for ro omkring Henrik Wessmann Jensen, hvis denne skulle koncentrere sig om ejendomme mv. Danske Bank ville søge boligen på Hambros Alle tvangsrealiseret. Det var Amagerbankens vurdering, at det var bedst at give Henrik Wessmann Jensen mulighed for at blive boende, idet pantet var mere værd med lys i vinduerne. Alternativet var, at huset stod tomt. En tom ejendom taber i værdi. Det viste sig at blive tilfældet for Main Road-ejendommene. Amagerbanken ophørte med at vedligeholde panterne i Main Road-ejendommene, kort efter at han forlod banken. Resultatet var, ejendommene stod og forfaldt med værdifald til følge, hvilket Sadolin & Albæk gav udtryk for i mail af 20. april 2012 (ekstrakten bind VII, s. 4279)

Mols-Linien

Businesscasen for banken var at finansiere de berørte kunders beholdning af aktier i Mols-Linien. Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen m.fl. havde haft traditionelle investeringskreditter. Banken fulgte løbende med i marginkrav mv. Mols-Linien-aktien var en børsnoteret aktie, hvori der var et uudnyttet potentiale. Amagerbankens kunder ønskede samlet at investere i mere end 20 % af de samlede aktier. Den case, som kunderne præsenterede, så fornuftig ud, også når Amagerbanken sammenlignede med andre institutters vurderinger. Det var en god investering. Der var fra Clipper Groups side tanker om at samle dansk færgeservice. Clipper Group havde erhvervet 30 % af aktierne i Mols-Linien, flere færgeserviceoverfarter i det sydfynske øhav og havde også Bornholmstrafikken inde i overvejelserne.

Også Infrastrukturkommissionen så positivt på en Kattegatforbindelse, hvilket fremgår af betænkningen fra januar 2008 (ekstrakten bind III, s. 332). I tilfælde af lukning af Storebæltsbroen skulle der være en alternativ transportmulighed mellem Øst- og Vestdanmark.

Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen m.fl. ønskede at samle aktierne i Amagerbanken, da banken havde vist forståelse for deres businesscase. Det var nemmere at have én finansiør end flere.

Der var også et forretningspotentiale i casen set med bankens øjne, og der var sikkerhed for banken, da investorerne kautionerede med deres personlige formue.

Forevist Management Summary af 29. januar 2008 om Mols-Linien (ekstrakten bind III, s. 387 ff.), hvoraf fremgår en belåningsværdi på 75 % (samme bind, s.388) har han forklaret, at man i Kreditkomitéen drøftede kursudvikling. Det ville ikke være rigtigt at tage afsæt heri. Der skulle laves et "haircut", og Amagerbanken ville kun belåne med 75 % af værdien. Det var ikke usædvanligt, at en bank lånte så store beløb i et enkelt børsnoteret selskab. Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Mørck, som investerede, havde noget at stå imod med og kunne understøtte deres egen investering.

Bevillingen blev behandlet på bestyrelsesmødet den 6. februar 2008 (ekstrakten bind II, s. 460ff). Af referatet fremgår bl.a.:

"Disse to sager behandles samlet under hensyntagen til belåning af kapitalen i Molslinien A/S - potentielt 76% belåning af 20,46% af kapitalen. Formanden fandt, at den største risiko var at komme til at sidde på en illikvid aktiepost. Formanden understregede, at bankens inddækningskrav ved kursfald bør opretholdes. "

Hertil har han forklaret, at han erindrer mere, end hvad der fremgår. Der var under mødet en indgående drøftelse af de risikoparametre, som fremgår af Management Summary'et. Bevillingen blev bevilget uden iagttagelse af spredningskrav, da det var fem professionelle investorer. Der var standarddokumentsæt. Han var selv involveret i den indledende fase ultimo 2007-primus 2008, hvor Marianne Sørensen og Søren Bang forelagde spørgsmålet om fravigelse af 20%-regel. Hans svar hertil var, at det måtte bero på en konkret vurdering af risikoen.

Forevist håndteringsaftale af 27. september 2007 med bl.a. Hans-Henrik Palm Holding ApS (ekstrakten bind II, s. 296) har han forklaret, at der skulle meddeles tilladelse til at fravige spredningskrav. Beslutning om fravigelse af spredningskravet kunne træffes af Kreditkomitéen, hvis en formuende person bakkede op med kaution.

Forevist Management Summary af 25. januar 2008 omhandlende Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S (ekstrakten bind III, s. 368) har han forklaret, at Henrik Ørbekker var ejer af flere selskaber i koncernen, herunder Kyster Invest ApS, som bl.a. havde investeret i aktier i Mols-Linien. Det var et ønske fra Henrik Ørbekkers side, at begge juridiske enheder kunne anvende kreditten, og det var også et ønske at komme ud af Kaupthing Bank, som havde hvæsset kniven og bl.a. nedsat belåningsgraden til 75 %. Henrik Ørbekker var utilfreds. Amagerbanken ville gerne håndtere forretningen på samme vilkår som Kaupthing Bank nu tilbød. Amagerbanken forhandlede til den bedst mulige rente. De kunder, som var økonomisk stærke, fik nok en bedre rente end øvrige kunder.

Forevist Management Summary af 14. februar 2008 om bl.a. Hans-Henrik Palms belåning af aktier i Mols-Linien (ekstrakten bind III, s. 566) har han forklaret, at Kaupthing Bank havde revurderet engagementet. Det var ikke hemmeligt for Kaupthing og de øvrige investorer, at Amagerbanken allerede havde etableret engagementer med andre investorer i Mols-Linien.

Forevist Management Summary af 15. februar 2008 om Ejd. H.O. Mørck A/S (ekstrakten bind III, s. 573) har han forklaret, at Henrik Mørck havde forretningsmæssige snitflader med Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker. Mørck var formuende. Kaupthing Bank agerede ens over for alle be-

rørte kunder - og også Mørck anmodede om at få engagementet over i Amagerbanken. Også Schumann Holding A/S fik løftet deres lån over i Amagerbanken (ekstrakten bind III, s. 668). Jens Schumann havde talt med Hans-Henrik Palm, som havde fortalt, at han havde samlet sine interesser i Amagerbanken.

Forevist Amagerbankens brev af 29. februar 2008 til bl.a. Hans-Henrik Palm ApS (ekstrakten bind III, s. 633) har han forklaret, at der blev stillet vilkår om 3 % fee til Amagerbanken ved salg af aktier. Det var udtryk for helt almindeligt købmandskab.

Efter at banken havde ydet kreditter, fulgte banken meget mere med i udviklingen af aktien. Carsten Berger var storaktionær og ville søge sig repræsenteret i bestyrelsen for Mols-Linien. Carsten Berger blev valgt som bestyrelsesformand. Advokat Søren Ingerslev blev tillige indvalgt af bl.a. Amagerbankens kunder. Clipper Group, som havde 30 % af aktierne, havde ikke egen repræsentant i bestyrelsen. Så vidt han erindrer, skete der ikke noget med aktieporteføljen i løbet af foråret og sommeren 2008.

Han udarbejdede selv notat af 31. august 2008 om belåning af aktier i Mols-Linien (ekstrakten bind III, side 2232), da der i slutningen af sommeren skete mange ting. Danske Bank nedjusterede forventningerne til kursen. Det var en buket af forhold, som gjorde, at kursen faldt. Margin skulle inddækkes. Der var fra Amagerbankens side behov for at agere på sagen, og han havde selv møde med Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker om behovet for professionel bistand til en samlet afhændelse af de aktier, som banken havde finansieret. Han husker ikke, om han deltog i et møde i Handelsbanken, men han mener ikke, at han deltog. Af notatet fremgår bl.a.:

"29.08.2008

Efter henvendelse fra Carsten Berger (der har belånt sin ca. 20% ejerandel i Alm. Brand Bank, Forstædernes Bank og FIH) afvises det at overtage opsagt porteføljekredit kr. 120 mio. i FIH. På møde i FIH gives der 3 måneders suspendering af opsigelsen betinget af, at aktiekursen på Mols-Linien ikke falder under kurs 80."

Hertil har han forklaret, at Carsten Berger havde investeringsselskabet "Rudersdal", som havde investeret i Mols-Linien. Berger var også investor i andre sammenhænge. Der var en frist på tre måneder. Der var ingen kunderelation og historik i forhold til Carsten Berger. Da kursen faldt til under 80, krævede de øvrige banker ikke salg af Carsten Bergers aktiebeholdning. Banken ville ikke kaste aktierne på markedet, da et overudbud ville have resulteret i en markant faldende kurs.

Forevist referat af bestyrelsesmøde af 4. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2220) omhandlende bl.a. bankens belåning af aktier i Mols-Linien, har han forklaret, at han er ret sikker på, at bestyrelsen fik udleveret det før omtalte notat af 31. august 2008 forud for mødet. Det var fortsat vurderingen, at Clipper Group ønskede at overtage Mols-Linien. Den bedste beslutning for banken var at bakke op om investorernes ønske om et samlet salg af aktierne via Handelsbanken. Der var opbakning hertil i bestyrelsen. Der var en belåning på ca. 25 % af aktiekapitalen i Mols-Linien i Amagerbanken. Henrik Ørbekker havde opkøbt aktier for frie midler. Banken var villig til at afhjælpe Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen med inddækning af marginkald, da det var opfattelsen, at business casen var solid. Det ville være ødelæggende, hvis nogle af investorerne begyndte at spot-sælge. Bestyrelsen ville gerne understøtte det nødlidende engagement, hvis det tjente banken bedst.

Forevist Management Summary af 8. september 2008 omhandlende Ejendomsselskabet Øresundshøj med fleres ansøgning fra Kyster Invest ApS om kreditfacilitet på 29 mio. og nedskrivning på 29

mio. kr. af eksisterende porteføljekredit (ekstrakten bind III, s. 2224) har han forklaret, at han har underskrevet summary'et, da han var bankens forhandlingspart. Der var tillige forøget risiko, hvorfor direktionen skulle ind over kreditfaciliteten. Der var marginkald, og der skulle indbetales beløb til bl.a. Fionia Bank. Der blev stillet sikkerhed i form af ejerpantebreve dels i Henrik Ørbekkers hus i Høje Sandbjerg og dels i hans sommerhus i Hornbæk. Der var også sekundær sikkerhed i aktieposter i Mols-Linien, som lå i depot i andre banker. Det var til benefice for alle, at der var ro om Handelsbankens salg af aktierne. Det er korrekt, at samtlige gældsposter ville elimineres ved en børs-kurs på 110,57, som det fremgår af summary'et side 2 (samme bind, s. 2226).

Tilsvarende ydede Amagerbanken lån på samlet 49,3 mio. kr. til Olav Damkiær-Classen, som det fremgår af Management Summary af 6. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2235). Banken overtog bl.a. sikkerhed i 217.490 stk. aktier fra Kaupthing Bank. Banken sikrede sig også i form af ejerpantebrev i ejendommen Kongshvilebakken i Lyngby. Pantet var ikke tillagt værdi, jf. den lille streg ud for denne ejendom på summary'et side 3 (samme bind, s.2238).

Forevist Annette Hansens mail af 30. oktober 2008 til Mads Christian Romild fra Schaumann omhandlende underdækning på 1,6 mio. kr. (ekstrakten bind III, s. 2510) har han forklaret, at beløbet blev inddækket. Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker kom i 2008 af egen drift og gav pant i deres private ejendomme. Banken forsøgte at samle alle sikkerheder sammen mod de fire herrer.

Forevist mailkorrespondancen den 10. februar 2009 mellem bl.a. Nordea og John Weibull (ekstrakten bind IV, s. 1395) har han forklaret, at Amagerbanken overtog bl.a. Olav Damkiær-Classens engagement i Nordea. Banken indfriede Olav Damkiær-Classens engagement i Nordea. Det skete efter nogle skriverier i pressen. Nordea havde opsagt deres engagement med Damkiær-Classen. Nordea ville ikke associeres med Olav Damkiær-Classen og havde indgivet konkursbegæring. Derfor valgte Amagerbanken at overtage engagementet. Lånesagsforløbet fremgår af sagsforløbsoversigt (ekstrakten bind IV, s. 1735)

Forevist Management Summary af 9. juni 2010 om køb af fordringer i andre pengeinstitutter med det formål at afværge konkursdekret over Henrik Ørbekker (ekstrakten bind V, s. 2666) har han forklaret, at der var indgået en "stand still"-aftale med Ørbekkers øvrige kreditorer. Nova Bank og Løkken Sparekasse, som i juni 2010 var ejet af Finansiell Stabilitet, valgte at indgive konkursbegæring. HSH Nordbank spillede også med musklerne og valgte at gå med. Som det fremgår af summary'et (samme bind, s. 2668), var der sat gang i en salgsproces af ejendommen i Høje Sandbjerg, da det ikke var rimeligt, at Henrik Ørbekker kunne blive boende i en ejendom til 75 mio., hvis den kunne afhændes.

I forbindelse med revisionsprotokollatet af 5. februar 2009 for Amagerbanken var der en drøftelse af sikkerhedsværdierne af aktierne. Det blev aftalt, at sikkerhedsværdien blev opgjort til kurs 90 (ekstrakten bind IV, s. 1304).

Aktierne blev ikke solgt.olieprisudviklingen i 2008 og 2009 var meget markant. Prisudviklingen påvirkede kursen. Der kunne ikke identificeres en køber til en tilfredsstillende købskurs. De bagved finansierende pengeinstitutter arbejdede videre. Advokat Frantz Palludan blev valgt som ny formand for Mols-Liniens bestyrelse, og der blev tillige indvalgt professionelle shippingfolk. Bestyrelsen forsøgte at optimere driften.

Han har mere generelt bemærket, at fuld sikkerhedsmæssig afdækning i sparekasseverdenen er forskellig fra sikkerhedsmæssig afdækning i bankverdenen. Amagerbanken tog pant i sikkerheder, og banken lavede lukkede kredsløb, så banken kunne tage hånd om det pantsatte aktiv. Han husker meget få blanco lån.

N. E. Nielsen har om *personlige forhold* forklaret bl.a., at han er født i 1948 og uddannet advokat. Han har siden april 2011 været partner i advokatfirmaet Lett. Forud herfor var han partner i advokatfirmaet Bech Bruun. Han var bestyrelsesformand i Amagerbanken fra 11. december 1996 til 10. november 2010. I 2006 bestod hans arbejdsdag først og fremmest af at varetage sit arbejde som medlem af eller formand i forskellige selskabers bestyrelser (ekstrakten, bind II, side 1963). Selskaberne var af forskellig størrelse, og bestyrelsesarbejdet i fem af selskaberne krævede en egentlig arbejdsindsats. At varetage dette omfang af bestyrelsesarbejde var af tidsmæssige årsager uforeneligt med at være virkende advokat, og i 2004 besluttede han sig derfor for, at han alene ville lave én rigtig advokatsag om året. Omkring 2006 havde Bech Bruun, tidligere Advokatfirmaet Børge Kock, været advokat for Amagerbanken i mere end 50 år. Direktionen og medarbejderne i Amagerbanken kunne frit vælge advokat til at løse de juridiske opgaver, der var, og Bech Bruun var ikke det eneste firma, banken anvendte. Han udførte ikke selv juridisk arbejde for banken.

Hans kendskab til Amagerbanken opstod i den sidste del af hans studietid i 1972, hvor banken var udsat for overtagelsesforsøg fra Finansbanken og Alex Brask Thomsen. I august 1972 blev han ansat som advokatfuldmægtig hos højesteretssagfører Børge Kock, der var formand for bestyrelsen i banken. Dengang varetog han ikke selv sager for banken, men Børge Kock fortalte om banken. Hans første egen advokatomæssige relation til banken opstod i 1989/90, hvor han bistod banken med en sag i Erhvervsankenævnet, og derefter bistod han banken med andre særlige opgaver. Det var på daværende tidspunkt tydeligt, at banken havde problemer, herunder med at styre sine sikkerheder, og det gav anledning til selvransagelse. I vinteren 1990-91 blev han spurgt af den daværende bestyrelsesformand, der var borgmester på Amager, om han ville være formand for bestyrelsen, men det sagde han nej til, da han var i gang med at oparbejde sit advokatfirma. Han blev herefter dirigent ved bankens generalforsamlinger, hvor han lærte mere om banken. I sommeren 1996 blev han spurgt, om han ville vælges til bankens bestyrelse. Han talte med den daværende formand og næstformand om, hvilken opgave dette var, ligesom han drøftede det med Knud Christensen. Han nåede frem til, at han gerne ville indtræde i bestyrelsen, hvis han også blev formand, da der skulle skabes nye tider i banken. Han blev herefter bestyrelsesformand i 1996.

Perspektivering

Efter at have hørt forelæggelsen og Jørgen Brændstrups forklaring vil han gerne sætte perspektiv på Amagerbanken og dens bestyrelse. Som det allerede er blevet sagt, var banken en bygge- og ejendomsbank, først på Amager og senere tillige i resten af Storkøbenhavn og senere igen i Odense og Århus. Banken var vant til at håndtere konjunkturudsving og de problemer, der opstår i forbindelse hermed. Bankens DNA var store engagementer med store kunder. Samtidig er det også interessant og vigtigt at holde sig for øje, at banken var en ganske almindelig virksomhed med medarbejdere og en organisation. Mens han var formand for bestyrelsen, udviklede banken sig gennem skiftende konjunkturforskeligheder i både gode og dårlige tider. Banken havde mere end 100.000 kunder, og altså ikke blot de fem kunder, som denne sag drejer sig om. Denne retssag er vigtig for alle involverede, men det er samtidig vigtigt at erindre om, at banken omfattende meget andet end de låneengagementer, som er omhandlet i denne retssag. Ser man på den historiske udvikling fra det tidspunkt, hvor han indtrådte i bestyrelsen, var situationen i midten af halvfemserne den, at banken led af efterveer fra den finansielle krise, hvorunder bl.a. Hafnia gik konkurs. Banken arbejdede sig stille og roligt

ud af denne krisesituation, der var optimisme. Efter den 11. september 2001 faldt verden i grus, og samtidig kom den såkaldte dot.com-krise. I forbindelse med dot.com-krisen viste banken, at den kunne arbejde sig ind i gode tider, og disse gode tider varede herefter frem til 2008. På et tidspunkt i 2001/02 var banken udsat for et overtagelsesforsøg fra den svenske bank SEB. Der var generelt mange forhold at beskæftige sig med for bestyrelsen. Banken havde løbende meget fokus på at overvåge, hvornår konjunkturerne ændrede sig, men ingen havde forestillet sig det paradigmeskifte, der indtrådte, da Lehman Brothers gik ned. Lehman Brothers' kollaps var starten på den finansielle krise, og den danske finansielle sektor var da gået ned, hvis det ikke havde været for Bankpakke I. Finanskrisen startede som en likviditetskrise og endte som soliditetskrise. Midt i denne yderst vanskelige periode døde Knud Christensen, der havde været bankens administrerende direktør gennem 25 år, og Jørgen Brændstrup blev ny administrerende direktør.

Med Finanskrisen indtrådte der er et regimeskifte på regulativområdet samt generelt inden for compliance, og Finanstilsynet havde en hel ny tilgang hertil. Frem for at ligge i krig med Finanstilsynet tog Amagerbanken i 2009 den beslutning, at banken ville samarbejde med Finanstilsynet, og banken søgte siden dette samarbejde. Banken havde en enkel tvist med Finanstilsynet i efteråret 2009, hvor banken kom i Erhvervsankenævnet med en sag om fastsættelse af bankens solvenskrav. Det lykkedes for banken at få den efterfølgende kapitaltilførsel på plads, og banken søgte Finansiell Stabilitet om individuel statsgaranti efter bankpakke II, hvilket banken fik i september 2010 efter, at vilkårene i aftalen af 28. juni 2010 herom var opfyldt. Dermed skulle der være sikret ro omkring banken, og denne ro skulle bruges til bl.a. en reorganisering af banken og til at gennemføre en ændring i direktionen og ledelsen efter Knud Christensens død. Der blev imidlertid ikke ro omkring banken, og banken gik konkurs i februar 2011. Det er afgørende for ham at fortælle dette, fordi der var meget andet i banken end de engagementer, som denne sag angår, idet banken var en betydelig virksomhed at drive og ikke blot de i sagen fremhævede engagementer.

Bestyrelsen og direktionens sammensætning

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 10. januar 2007, ad pkt. 9 "Corporate Governance", sidste afsnit (ekstrakten bind II, s. 1557) har han forklaret, at det er enhver bestyrelsesformand og den samlede bestyrelses opgave at have en mening om, hvorvidt bestyrelsen og direktionen har de rette kompetencer i forhold til den tid, banken befinder sig i. Dengang var det ikke så anerkendt at tale om governance, men det var et led i god selskabsledelse løbende at tage stilling hertil.

Amagerbanken var lokalt forankret på Amager, og det var vigtigt med en markant repræsentant fra Amager i bestyrelsen. Det var derfor naturligt, at borgmester Henrik Zimino indtrådte i bestyrelsen i 1998. Samtidig var det vigtigt at få en person ind i bestyrelsen, der ikke kom fra Amager, og som kendte indgående til bankens markedsområde. Villy Rasmussen var en god kandidat til at udfylde denne post, og han indtrådte i bestyrelsen i 1998. Bent Müller, der var fynsk entreprenør, stod for bankens kontakt til Fyn, og han havde derudover også stor viden generelt om byggebranchen, og så var det godt, at han kendte til Odense afdelingen og derigennem havde indblik i, hvad der skete i en sådan filial. Bent Müller udtrådte af bestyrelsen i juli 2008 efter en sag, der måtte have denne konsekvens. Bestyrelsen havde fortsat behov for en person med forstand på fast ejendom og finansiering, og Kent Villadsen Madsen, der var i bankens repræsentantskab og havde drevet fondsmæglervirksomhed i Silkeborg, indtrådte efter aftale med Bent Müllers suppleant i august 2008. Der var også blevet et krav om en revisionskyndig i bestyrelsen, der havde tid til bestyrelsesarbejdet, og Carsten Ehlers, der var tidligere partner i PWC og havde et godt omdømme og jugement, indtrådte i marts 2009. Samtidig indtrådte Henrik Ole Håkonsson og Jesper Reinhardt. Med det arbejde, som bestyrelsen kunne forudse ville blive en konsekvens af reguleringen af den finansielle sektor, var

det vigtigt at sikre grundlaget for et generationsskifte og at brede bestyrelsens kompetencer ud. Henrik Ole Håkonsson og Jesper Reinhardt var begge repræsentanter for den nye generation, og de handlede begge internationalt og havde finansiell indsigt. I marts 2010 udtrådte Villy Rasmussen af bestyrelsen. Det var meningen, at han skulle være udtrådt året før, men på grund af det stormvejr, banken var i, blev det aftalt, at han blev lidt længere. Bestyrelsen blev udvidet i forbindelse hermed, idet både Tina Aagaard og Michael Nellesmann Pedersen indtrådte. Tina Aagaard var jurist og direktør i Karsten Rees holdningsselskab og var den store aktionærrepræsentant i bestyrelsen. Michael Nellesmann Pedersen var investeringsdirektør i PKA og stærkt forankret i det finansielle miljø, og han kendte alt til ejendomme og valuta, så han var et stort aktiv at få ind i bestyrelsen. Også i forhold den udvikling, der var inden for compliance og regulatoriske forhold, var Michael Nellesmann Pedersen meget vigtig, da han dækkede disse områder. Samtidig fik banken tre nye medarbejderrepræsentanter der var bredere funderet i banken, herunder også fra filialnettet. I 2010 havde Finansiell Stabilitet stillet som vilkår for, at banken kunne få den individuelle statsgaranti efter Bankpakke II, at Finansiell Stabilitet fik ret til at udpege to bestyrelsesmedlemmer. Det blev Steen Hove og Steen Hemmingsen, der indtrådte i bestyrelsen i september 2010. Banken havde ingen indflydelse på valget af de pågældende. Han kendte Steen Hemmingsen som en flink ældre mand, der havde erfaring fra Sønderjyllands Sparekasse. Han kendte alene Steen Hove perifert. Steen Hove og Steen Hemmingsen deltog i bestyrelsesmøder fra juli 2010 i det omfang, de ikke var inhabile. Steen Hove og Steen Hemmingsen havde meget tæt kontakt til Finansiell Stabilitet, og de bad i en del tilfælde om pauser, når bestyrelsen drøftede visse kreditsager, idet de skulle ringe til Finansiell Stabilitet for at få at vide, hvad de skulle mene. Han talte i flere omgange med Henning Kruse Petersen i forløbet op til september 2010. De havde et vist friskprog over for hinanden, og Henning Kruse Petersen fortalte, at da Finansiell Stabilitet i 2009 troede, at Finansiell Stabilitet skulle overtage Amagerbanken, var Steen Hove blevet udpeget som den, der skulle være ny formand i banken. Han mener, at det derfor er helt forståeligt, at Steen Hove på den baggrund ikke ønskede at være administrerende direktør så længe, N. E. Nielsen var bestyrelsesformand. Han mener samlet, at bestyrelsen kompetencemæssigt var godt dækket ind.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 28. september 2008, første side, næstsidste afsnit (ekstrakten bind III, s. 2321, næstsidste afsnit), hvoraf fremgår, at Knud Christensen havde stået som ikon for banken, har han forklaret, at Knud Christensen kom ind i banken som administrerende direktør i 1980, og at han dengang var en ung stjernerevisor, der var partner i et stort, anerkendt revisionsfirma. Ved sin død i 2008 var han en af de bankdirektører i Danmark, der havde siddet længst. Som person gav Knud Christensen udtryk for at have styr på tingene, og han var direkte, kontant og dygtig. Der var formentlig nogen i banken, der kunne være bange for Knud Christensen. Knud Christensen var en person, der helt naturligt vidste meget om samfundet, branchen og bankens kunder. Ved Knud Christensen og hans samarbejde var det en fordel, at de turde sige tingene til hinanden, som de var. De havde respekt for hinanden, også når de diskuterede og måske ikke var enige. Frem til december 2002 var Knud Christensen og Bent Schøn Hansen henholdsvis administrerende direktør og direktør i banken, og de havde begge kundeansvar. Knud Christensen var inde over kreditsager vedrørende store kunder, og han forelagde sine egne sager for bestyrelsen og det samme gjorde Bent Schøn Hansen. Knud Christensen var i direktionssammenhæng den, der bestemte.

Første gang han mødte John Weibull og Knud Christensen var i begyndelsen af 1990'erne, hvor Amagerbanken og en bank, han repræsenterede, var modparter. Det var helt tydeligt, at John Weibull og Knud Christensen spillede godt sammen. John Weibull var en tænkende person, der ikke lod sig rokke med mindre, han blev overbevist om, at det var rigtigt at ændre opfattelse. Knud Christen-

sen havde stor respekt for John Weibull, og Weibull var helt klart pennefører på mange store beslutninger, som Knud Christensen og direktionen traf. I forhold til direktionen var der ingen tvivl om, at det var Knud Christensen, der i relation til bankens daglige virke, kreditområdet og i forhold til mere overordnede forhold bestemte. Som henholdsvis administrerende direktør og bestyrelsesformand havde Knud Christensen og han et sædvanligt, professionelt nært samarbejde i forhold til at håndtere de udfordringer, der er ved at drive virksomhed af bankens størrelse. I de nemme år talte Knud Christensen og han sammen velsagtens en til to gange om ugen. I de omkring 12 år de arbejdede sammen, var de sammen socialt fire til fem gange uden for bankens regi.

Forevist mail af 29. november 2002, hvoraf fremgår bl.a., at Amagerbankens bestyrelse havde besluttet at udnævne vicedirektør Allan Ottsen og underdirektør Jørgen Brændstrup til bankdirektører og medlemmer af bankens direktion med virkning fra den 1. december 2002 (ekstrakten bind II, s. 16) har han forklaret, at det i forbindelse med dot.com-krisen stod klart, at der ikke havde været tilstrækkelig koordination i banken. Tidligere direktør Bent Schøn Hansen havde været udsat for et trafikuheld, og han var derefter desværre ikke så præcis som hidtil. På denne baggrund besluttede bestyrelsen at ændre på direktionsforholdene. Banken havde et fundament af privatkunder, som man forsøgte at brede ud over de områder, hvor banken var, og bestyrelsen ønskede privatkundeområdet tættere på sig. Samtidig var erhvervsområdet i vækst. Der var derfor både brug for en, der tog sig af privatkundeområdet, og en, der tog sig af erhvervsområdet, og dette var baggrunden for, at Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup blev udpeget som direktører. Han kendte dem begge fra generalforsamlinger og andre sammenhænge, hvor bestyrelsen var sammen med medarbejderne, og han havde et godt indtryk af dem begge. Han talte med Knud Christensen om, at Jørgen Brændstrup var meget ung i forhold til at komme i direktionen, men de var enige om, at det var sundt for banken som led i en fortløbende fornyelsesproces at få Jørgen Brændstrup ind i direktionen. Banken havde en erhvervschef, Judith Larsen, der havde været chef for Erhvervsafdelingen i fem år, men hun var blevet syg, og det var derfor oplagt, at der skete udskiftning på den post i 2003. For den samlede bestyrelse var det helt naturligt, at Jørgen Brændstrup blev chef for Erhvervsafdelingen, og Allan Ottsen blev chef for privatkundeafdelingen. Hvis man har mødt Knud Christensen, vil man vide, at så længe han var direktør i banken, var det ham, der bestemte. På bestyrelsesmøderne var det, som tiden gik, efterhånden Jørgen Brændstrup, der forelagde de erhvervsrelaterede sager, men Knud Christensen brød gerne ind og fortalte, hvad direktionen mente om de enkelte sager.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 28. september 2008, punktet "Handlingsplaner", fjerde afsnit (ekstrakten bind III, s. 2321, tredjesidste afsnit) har han forklaret, at det på daværende tidspunkt hverken var hans eller bestyrelsens opfattelse, at Jørgen Brændstrup skulle være administrerende direktør, og i hvert fald ikke før afholdelse af en såkaldt "beauty contest". Fem dage før dette bestyrelsesmøde blev han informeret om, at Knud Christensen tilsyneladende ikke fungerede, og han havde en drøftelse med Allan Ottsen, Jørgen Brændstrup og Villy Rasmussen om, hvordan de skulle håndtere situationen. Det var en vanskelig situation, og de drøftede, om man kunne styrke direktionen med et ad hoc forløb, indtil Knud Christensen var tilbage. De talte om en række navne, og han tog kontakt til to headhuntere, hvoraf den ene sagde, at sådan som den finansielle sektor havde det efter Finanskrisens start, kunne han glemme at få en kvalificeret person til at flytte fra et godt job i en bank til en anden bank. Den ene headhunter nævnte tre navne og sagde, at han ville stikke en føler ud. To dage senere meldte headhunteren tilbage, at pga. situationen i den finansielle sektor havde ingen af de tre personer lyst til at skifte arbejde. Som det fremgår af bestyrelsesmødereferaterne, var der fra 2008 og frem et helt naturligt tæt og professionelt samarbejde mellem bestyrelsen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. De sås ikke i sociale sammenhænge.

Revisionen

Revisionsfirmaerne Deloitte og KPMG havde været revisorer for Amagerbanken siden før hans tid. Han kendte begge firmaer og havde tillid til både deres revision og deres evne til at rådgive. I begyndelsen af 00'erne fik bankerne mulighed for alene at have én revisor, og det benyttede alle sig af, herunder Amagerbanken. Som følge heraf udtrådte Deloitte i 2005 (ekstrakten bind VII, s. 4391). Deloitte blev antaget på ny i 2009 (ekstrakten bind VII, s. 4388). På det tidspunkt havde banken været igennem en hård tid både set i relation til Finanstilsynet og omverdenen, og bestyrelsen ville sikre sig, at der kom yderligere øjne på revisionen.

Forevist Revisionsaftale for revisionens udførelse i Amagerbanken Aktieselskabs-koncernen af 11. maj 2005 (ekstrakten bind II, s. 260) har han forklaret, at aftalen er udarbejdet på grundlag af KPMG's paradigme, som banken kunne godkende. Foreholdt internt revisionsprotokollat for perioden 1. januar til 11. maj 2005, hvoraf fremgår bl.a., at det for regnskabsåret 2005 var særskilt aftalt, at ekstern revisions indsats udvides på områderne "Store engagementer" og "Likviditetsområdet", og at ekstern revision ville være primært udførende revisor for "Likviditetsområdet" (ekstrakten bind II, s. 234, fjerde afsnit) har han forklaret, at baggrunden herfor var, at banken gennem 2004 havde set en kraftig vækst i "store engagementer". De havde haft drøftelser om, hvorvidt banken havde de fornødne sikkerheder, og om der var generelt styr på engagementerne. Som følge heraf blev det aftalt, at der skulle være ekstra øjne på disse engagementer. Knud Christensens begrundelse herfor var et ønske om at sikre sig, at han som administrerende direktør ikke overså noget. Dette tilsluttede bestyrelsen sig. Denne aftale med ekstern revision blev opretholdt i den tid, han sad i bankens bestyrelse.

Foreholdt eksternt revisionsprotokollat af 5. oktober 2008 om status på overordnet gennemgang af engagementer mv., pkt. 1 "Indledning", 3. afsnit (ekstrakten bind III, s. 2382), hvoraf fremgår:

"I weekenden den 27. - 28. september 2008 foretog Finanstilsynet en overordnet gennemgang af bankens 40 største engagementer. Vi foretog efter aftale parallelt med Finanstilsynet tilsvarende en overordnet gennemgang af de samme engagementer."

han har forklaret, at baggrunden herfor var, at Knud Christensen på et møde i Amagerbanken fredag den 26. september 2008 med Finanstilsynet fortalte, at banken ikke overholdt solvenskravet i lov om finansiel virksomhed, hvorefter banken var blevet bedt om at komme til møde med Finanstilsynet. Han, Jørgen Brændstrup og Allan Ottosen tog fat i KPMG også efter aftale med Finanstilsynet, som bankens eksterne revisor og bad KPMG bistå dem. Det var vigtigt for ham, at det blev klarlagt, hvad der foregik, og at dette blev korrekt protokolleret, således at det kunne danne grundlag for en drøftelse og beslutning i bestyrelsen.

Bestyrelsen mødte Amagerbankens eksterne revisorer i forbindelse med årsregnskabsaflæggelsen. De eksterne revisorer deltog i de møder, hvor der blev fremlagt revisionsprotokollater, med mindre fremlæggelsen var af hel formel karakter jf. eksempelvis bestyrelsesmødereferat af 13. februar 2006 (ekstrakten bind II, s. 478, første og andet afsnit). I den forbindelse var der mulighed for at stille spørgsmål til revisionen. Der var en rigtig god debat med de eksterne revisorer i forbindelse med de bestyrelsesmøder, hvor revisorerne deltog. Forevist Amagerbankens notat fra afsluttende møde med Finanstilsynet efter ordinær undersøgelse i november 2005 (ekstrakten bind II, s. 403) har han forklaret, at KPMG deltog i møder, som Finanstilsynet afholdt med banken i forbindelse med de ordinære og ekstraordinære undersøgelser. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 30. juni 2009, punk-

tet ”Møde med Finanstilsynet” (ekstrakten bind IV, s. 2327) har han forklaret, at de to eksterne revisorer fra KPMG deltog i mødet med Finanstilsynet, ligesom intern revision deltog. KPMG deltog på ad hoc-basis i møder, hvor der var anledning til det. Hvis der var specifikke opgaver i banken i den periode, hvor KPMG deltog, kom de pågældende revisorer efterfølgende og forelagde resultatet heraf for bankens bestyrelse. Som bestyrelsesformand og eventuelt sammen med direktionen eller andre bestyrelsesmedlemmer deltog han også i møder med ekstern revision, når der var anledning hertil.

Som det fremgår af referat af bestyrelsesmødet den 11. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1451), besluttede bestyrelsen, at der skulle nedsættes et revisionsudvalg i banken i overensstemmelse med gældende regler. Fra 2006 til 2010 deltog han i ikke mindre end 35 møder med bankens eksterne revision, enten i bestyrelsen eller i revisionsudvalget, og han kendte disse revisorer fra arbejdet i banken. Han kendte endvidere KPMG og deres systemer fra en række andre virksomheder. Der var kontinuitet i KPMG's arbejde, og KPMG havde et indgående kendskab til bankens kreditstyring og forretning. KPMG levede til fulde op til den rolle at kontrollere de store engagementer. Han er selv søn af en statsautoriseret revisor, og han er vokset op med en forståelse af betydningen af revisionsprotokollater, revisionspåtegninger og erklæringer, og han lagde derfor betydelig vægt på, at der ikke var nogen anmærkninger fra revisionens side. Han undersøgte som advokat også selv lovgrundlaget for revisorernes erklæringsafgivelse og havde derfor kendskab til, hvad de forskellige oplysninger og erklæringer angik. Han erindrer, at han på et bestyrelsesmøde eksaminerede de pågældende revisorer i, hvad det var, at de erklærede sig om. I forhold til bestyrelsen og bankens iagttagelse af henholdsvis § 70 og § 71 i lov om finansiel virksomhed er han sikker på, at med den nærhed, der var mellem den eksterne revision og banken, ville det være blevet meddelt bestyrelsen, hvis revisorerne havde nogen bekymring i forhold til overholdelse af disse bestemmelser.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 13. februar 2006, ad pkt. 5 ”Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende årsrapport 2005” første afsnit, sidste punktum (ekstraktens bind II, s. 478) har han forklaret, at dette er en forkortet gengivelse af det, som statsautoriseret revisor Flemming Brokhattingen sagde, og at Brokhattingen havde en meget rosende omtale af bankens måde at organisere sine store engagementer på.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 7. februar 2007, ”ad punkt 3: Orientering fra formand og direktion”, sidste afsnit (ekstraktens bind II, s. 1614), hvoraf fremgår, at formanden atter udtrykte sin bekymring for, at revisionen mere havde karakter af formel end reel revision, har han forklaret, at han tror, at det var et led i hans opvækst at sikre sig, at revisionen ikke blot afkrydsede bokse med bekræftelse på, at det ene eller det andet var undersøgt, uden at den pågældende afkrydsning dækkede over en reel undersøgelse. For ham var det ikke nok, at revisionen var formel, men revisionen skulle også ned i substansen. Han fik efterfølgende bekræftet, at KPMG var nede i det materielle, og at KPMG særligt var nede i substansen i de store engagementer. Foreholdt samme referat ”ad 5. Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende årsrapport 2006 og ad 6 årsrapport 2006”, (samme bind, s. 1615-1616) var han enig i, at det var meget positivt, at revisorerne også mente, at det var et godt regnskab, og at der var færre bemærkninger end generelt hos de øvrige pengeinstitutter, samt at banken var på niveau med andre pengeinstitutter med hensyn til det materiale, revisionen havde kendskab til. Han opfattede det positivt, at KPMG, der havde omfattende kendskab til andre pengeinstitutter, og som kendte til bankens forhold og forretningsgange, fandt, at der var en stærk styring, hvor kreditkontor og direktion var tæt på kunderne og deres sager. Brokhattingen opfattede det positivt, at direktionsmedlemmerne kendte deres sager i detaljer, hvil-

ket N. E. Nielsen var enig i. Han ville gerne vide, hvor banken lå generelt set i forhold til compliance mv., og det var positivt at vide, at Brokhattingen også mente, at der var styr på forretningen. Der var med andre ord ”orden i penallhuset” i banken. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 5. februar 2009, hvoraf fremgår bl.a., at Torben Bender, KPMG på formandens forespørgsel kunne bekræfte, at kredithåndværket i banken var i orden, men risikoeksponeringen sammenholdt med det hastige fald i værdier medførte en ny situation (ekstrakten bind IV, s. 1215, sidste afsnit), har han forklaret, at dette ikke kom som en overraskelse for bestyrelsen eller banken, der godt var klar over, at der var sket et fald i markedsværdier efter Finanskrisen. Ekstern revision har på intet tidspunkt sagt til ham eller den samlede bestyrelse, at der var noget kritisabelt ved valutaeksponeringen på Østerfælled, men har alene refereret status i revisionsprotokollaterne.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 27. marts 2006, ”ad punkt 4: Intern revisionschef” (ekstrakten bind II, s. 661) har han forklaret, at det var bestyrelsen, der ansatte og opsagde intern revision. Intern revision refererede direkte til bestyrelsen. Claus Herschend var en flink og god revisionschef, men med den aktuelle situation på daværende tidspunkt vurderede bestyrelsen, at der var brug for en revisionschef, der var mere dynamisk og flittig, end han var. Der var enighed i bestyrelsen om at søge en ny intern revisionschef. Gitte Buchholtz havde en baggrund i Nordea og var kendt af ekstern revision, der sagde, at hun var moden til et nyt spændende job, og at hun kedede sig i landsbrugssektoren – DLR – Dansk Landbrugs Realkreditfond, hvor hun var på daværende tidspunkt. Alle i bestyrelsen var enige om at ansætte hende.

Forevist funktionsbeskrivelse for intern revision af 20. juni 2007 pkt. 8 ”Arbejdsområde” (ekstrakten bind II, s. 2365) samt referat af bestyrelsesmødet den 20. juni 2007, ”ad punkt 2: Intern revisionsprotokol” (ekstrakten bind II, s. 2355-2356) har han forklaret, at det fulgte af lovgivningen, at revisionschefen var ansvarlig over for bankens bestyrelse. Såvel intern som ekstern revision var bestyrelsens mulighed for at have referencepunkter uden om direktionen. Intern revision vidste, at de stod til ansvar over for bestyrelsen, og at hvis de var utilfredse med noget i forhold til muligheden for at udføre deres arbejde, kunne de rette henvendelse til bestyrelsen. Bestyrelsen holdt møder med intern revision, hvor intern revision forelagde planer og aflagde rapporter samt protokoller til bankens bestyrelse. Bestyrelsen afholdt mindst 27 møder med intern revision fra 2006 til 2010, og intern revision opnåede kendskab til banken og dens forhold, herunder var intern revision løbende inde over bankens store som små engagementer. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 20. september 2006, ”ad punkt 2: Protokol fra intern revision af 4. september 2006 samt funktionsbeskrivelse for intern revision”, første afsnit, sidste punktum (ekstraktens bind II, s. 1320) har han forklaret, at han ikke erindrer i detaljer, hvordan den interne revisionsafdeling havde været ramt på resourcesiden. Han fandt det tilfredsstillende, at Gitte Buchholtz kunne fortælle, at der var ved at komme skik på dette forhold, og at der var et godt samarbejde med ekstern revision. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 31. januar 2007, afsnittet ”Internt revisionsprotokollat af 25. januar 2007” (ekstrakten bind II, s. 1595-1596) har han forklaret, at han ville være sikker på, at den interne revision virkede, og at der var de fornødne ressourcer og kompetencer. Dette var et fokuspunkt for bestyrelsen, således at intern revision kunne udføre sit arbejde ordentligt. Han ved, at det var vanskeligt at rekruttere til intern revision, idet det var mindre prestigefyldt arbejde end at arbejde i et revisionsfirma.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 26. november 2008, ”Ad punkt 2. Intern revisionsprotokol”, femte afsnit (ekstrakten bind IV, s. 527, øverste afsnit) har han forklaret, at hans bemærkninger konkret gik på det interne revisionsprotokollat, hvor han drøftede med Gitte Buchholtz, at der skulle være en klar konklusion på samtlige afsnit. Han ønskede, at det skulle fremgå klart, om hun

udtalte sig om en enkelt sag eller om et mere generelt forhold. Dette var hun enig i. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 7. februar 2007, ”ad 5. Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende årsrapport 2006 og ad 6 årsrapport 2006”, femte afsnit (ekstraktens II, s. 1615, næstsidste afsnit) har han forklaret, at baggrunden for, at han spurgte Gitte Buchholtz, om der udestod forhold, som burde komme til bestyrelsens kendskab, var, at han i sin revisormistroiske hjerne altid var bekymret for, om der var et for tæt samarbejde mellem direktionen og revisionen, og at der som følge heraf var ting, som direktionen ikke ønskede, blev skrevet i en protokol. Derfor spurgte han altid, om der var noget, som intern revision havde lyst til at sige til bestyrelsen. Den samme spørgeteknik blev også anvendt over for ekstern revision. Intern revision har aldrig problematiseret valutaen på Østerfælled over for ham eller bestyrelsen. Intern revision underskrev på årsrapporten, jf. eksempelvis bankens årsrapport 2006 (ekstrakten bind II, s. 1961), selv om dette ikke var et lovkrav. Han mente, at det ville være mærkværdigt, hvis intern revision ikke underskrev på årsrapporten, og han havde en drøftelse med intern revision herom, der var enige, da de havde gennemgået materialet.

Kreditkomitéen, bestyrelsen, direktionen

Som tidligere forklaret traf bestyrelsen beslutning om at udnævne Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup til bankdirektører med virkning fra 1. december 2002, da det i forbindelse med dot.com-krisen stod klart, at der ikke havde været tilstrækkelig koordination i banken. Det viste sig, at der ikke helt var sammenhæng i den måde, som kreditter var blevet behandlet og indstillet på. Han talte med Knud Christensen om, hvordan der kunne skabes større ensartethed, og han blev inspireret af samtaler, han havde herom med Peter Schütze, Nordea om etablering af en kreditkomité. Det blev aftalt, at banken skulle have en kreditkomité. Hermed skete der en centralisering også i forhold til håndtering af engagementer, der skulle til behandling i bestyrelsen, og der kom ekstra øjne ind over låneansøgningerne inden forelæggelse for bestyrelsen. Han havde en klar forståelse af, at Kreditkomitéen udførte deres arbejde. Han talte også løbende med Knud Christensen om arbejdet i Kreditkomitéen, og han blev også herved bekræftet i, at der foregik en reel behandling i Kreditkomitéen.

Det er hans opfattelse, at der var klar governance i banken, og bestyrelsens kontakt i banken skete ved henvendelse til direktionen. Bestyrelsen havde nogle gange også kontakt til kreditchefen. En gang om året gennemgik bestyrelsen stikprøvevis bankens engagementer, og intern og ekstern revision, kreditchefen og filialdirektørerne deltog i den forbindelse. Der var ikke derudover interaktion i forhold til bankens bestyrelse. Han havde ikke kontor i banken. John Weibull var en meget tænksom og beslutsom person. Der var en sag i 2002, hvor han og John Weibull sammen gennemgik et kompliceret engagement, og han oplevede i den forbindelse, at John Weibull udstrålede stor kompetence. Banken havde i John Weibull en yderst fornuftig, forstandig og dygtig kreditchef som ingen kunne løbe om hjørner med.

Foreholdt revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1279), hvoraf følgende fremgår:

”Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner. Direktionen har oplyst, at der er igangsat aktiviteter i forbindelse hermed.”

har han forklaret, at citatet er affødt af de bemærkninger, der var medtaget i børsprospektet fra efteråret 2009. Det er her anført, at det var uhensigtsmæssigt med en tomandsdirektion efter Knud Christensens død. Det var en drøftelse, som bestyrelsen havde haft internt og med såvel revisionen som Finanstilsynet. Den fra protokollatet citerede tekst overraskede derfor ikke bestyrelsen.

Foreholdt følgende afsnit i Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3453):

”Finanstilsynet afholdt den 8. juni 2010 et møde med bankens formand om problemstillingen. Formanden oplyste, at bestyrelsen havde fokus på at styrke direktionen, dels for at aflaste Jørgen Brændstrup og dermed mindske personafhængigheden, og dels for at sikre uvildige øjne i bevillingsprocessen ved, at Jørgen Brændstrup ikke skulle lede Erhvervsafdelingen.”

har han forklaret, at man allerede på et møde den 13. april 2010 med Finanstilsynet drøftede denne problemstilling med Finanstilsynet. Tilsynet var helt enige i, at det først var muligt at få den korrekte bemanding, når likviditetstilsagn fra Finansiell Stabilitet var opnået.

Foreholdt følgende afsnit i brev af 21. juni 2010 fra Finanstilsynet til Amagerbankens bestyrelse (ekstrakten bind V, s. 2755):

”Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for Erhvervsafdelingen.

Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.

Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.”

har han forklaret, at han ikke er enig i denne formulering; men han kan stå ved, at en bank af Amagerbankens størrelse skal have en direktion af en vis størrelse for at undgå sårbarhed.

Foreholdt teksten til § 71 i lov om finansiel virksomhed af 1. januar 2007 og vejledningens nr. 10114, pkt. 108-109, har han forklaret, at disse regler var overholdt fra 1. januar 2007 frem til Knud Christensens død. Det var ikke et problem for bankens kreditfolk, at man kunne være nødt til at gå i rette med et direktionsmedlem. Kreditchefens styrke og kreditorganisationens opbygning sikrede, at bestyrelsen kunne være betrygget. Alle varetog bankens interesser og kun det. Der var en uafhængig kreditmæssig vurdering. Efter Knud Christensens død opstod et problem, som anført en del gange tidligere. Man søgte at håndtere dette problem, men Finanskrisen var i fuld gang, hvorfor det var umuligt at rekruttere kvalificerede folk. Der var en liste, men ingen på listen var mulige at få fat i. Der var kontakt til to headhuntere, der fortalte, at man ikke kunne få kvalificerede til at flytte sig på det tidspunkt. Den dialog foregik primo oktober 2008. Man kunne kun få pensionister eller ukvalificerede. Det var et generelt problem i hele branchen. I 2009 var banken i en helt uafklaret situation, fordi banken søgte hybrid kapital, havde sag i Erhvervsankenævnet og skulle gennemføre kapitalforhøjelse. Det, bestyrelsen ønskede, var et nyt direktionsmedlem, en ny chef for Erhvervsafdelingen og en ny chef for Compliance. Han oplevede ikke, at der på det tidspunkt var et reelt problem,

da banken i realiteten ikke fik nye kreditsager. Banken forsvarede interesserne i eksisterende kreditsager. Problemet ved Knud Christensens bortfald var, at man manglede de ekstra hænder og den ekstra hjerne, der lå i et ekstra direktionsmedlem. Jo færre direktionsmedlemmer, jo større risiko for, at arbejdsbyrden medførte risiko for fejl.

Foreholdt følgende afsnit i Registreringsdokumentet for prospekt 2009 af 18. november 2009 (ekstrakten bind V, s. 244, venstre spalte)

”Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kundevendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen samt en kreditkomité, hvor engagementer over en vis størrelse behandles. Dog er Bankens administrerende direktør på nuværende tidspunkt tillige chef for Erhvervsafdelingen og medlem af kreditkomitéen.”,

har han forklaret, at man skrev ”på nuværende tidspunkt” i prospektet fra november 2009, fordi man anså tilstanden for midlertidig.

Foreholdt følgende afsnit fra Amagerbankens årsrapport for 2008 (ekstrakten bind IV, s. 1233):

”Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kundevendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen. Herudover har banken en kreditkomité, hvor engagementer over en vis størrelse behandles.”,

har han forklaret, at man på det tidspunkt ikke meldte ud, at den administrerende direktør også var chef for Erhvervsafdelingen og medlem af Kreditkomitéen. Bestyrelsen regnede på det tidspunkt med, at der ville være tale om en relativ kort finanskrise, hvorfor det organisatoriske snart ville falde på plads. Det var et forhold, bestyrelsen arbejdede med.

Finanstilsynet – tiden efter Finanskrisen indtrådte

Foreholdt brev af 31. august 2015 fra Statsadvokaten for særlig økonomisk og international kriminalitet til advokat Boris Frederiksen, der er kurator i Amagerbanken A/S under konkurs, om opgivelsen af sigtelsen for overtrædelse af straffelovens § 299, stk. 1, mod bl.a. N. E. Nielsen, pkt. 5.3.2 ”Finanstilsynets rolle”, femte og sjette afsnit (ekstraktens bind VII, s. 5623) har han forklaret, at dette tætte samarbejde med Finanstilsynet opstod fra efteråret 2008, hvor Finanskrisen var indtrådt. Der var i efteråret 2008 en tæt observation af banken fra Finanstilsynets side, og Finanstilsynet stillede krav om betydelige nedskrivninger, der udmøntede sig i en inspektion, som blev afrapporteret i december 2008. Bankens ledelse besluttede sig for at prøve at få et samarbejde op at stå med Finanstilsynet, så de kunne drive banken igennem denne vanskelige periode. Dette betød bl.a., at banken altid sørgede for rettidig besvarelse af Finanstilsynets henvendelser. Banken havde en enkel konfrontation med Finanstilsynet af teknisk karakter, der angik solvensopgørelsen. Dette forløb henover sommeren 2009, og derefter havde banken et ordentligt samarbejde med Finanstilsynet frem til det tidspunkt, hvor han stoppede som bankens bestyrelsesformand. Banken bestræbte sig i dette samarbejde på at sikre, at banken var på lige kurs med Finanstilsynet, så der ikke opstod nogen konflikter.

Foreholdt Finanstilsynets notat om Finanstilsynets inspektioner i 2008-2010 (tillægsekstrakten, s. 37-38) har han forklaret, at han ikke er klar over, hvad forskellen er på, om Finanstilsynet ved inspektionen har foretaget en ”særskilt inspektion” eller en inspektion, der ikke var særskilt. Finanstilsynet havde gennem hele perioden, hvor der var inspektion i banken, kendskab til, at der var et valutaengagement i Østerfælled, og dette blev gennemgået, herunder de fluktuationer, som man kunne

se. Finanstilsynet var dybt nede i Østerfælled-engagementet, og han eller bestyrelsen har aldrig fået en mundtlig eller skriftlig advarsel eller tilkendegivelse om, at valutaforretningen på Østerfælled var noget skidt.

Forevist dokumentet ”Gennemgang af kreditporteføljen i Amagerbanken” af 20. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2003-2007) har han forklaret, at han hverken har set eller hørt om dette notat eller dets indhold før efter bankens konkurs, da han læste Finanstilsynets redegørelse. Finanstilsynet har aldrig nævnt for ham, at Finanstilsynet lå inde med notatet, og Hove og Hemmingsen har heller ikke tilkendegivet deres kendskab hertil i forbindelse med deres indtræden i bankens bestyrelse eller senere.

Arbejdet i bestyrelsen

Arbejdet i bestyrelsen var organiseret ét år frem tiden, idet der var en ordinær mødeplan for ét år ad gangen. Mødeplanen blev tilrettet således, at flest mulige bestyrelsesmedlemmer kunne deltage. Der blev afholdt ordinære bestyrelsesmøder en gang om måneden, og mødet lå på en onsdag fra kl. 9.15 til 12. Efterhånden som banken udviklede sig, blev mødetidspunktet udvidet, således at mødet sluttede kl. 13. Derudover blev der i fornødent omfang afholdt telefonbestyrelsesmøder. Der blev udsendt en foreløbig dagsorden til bestyrelsesmøderne, og han aftalte med direktionen, at direktionen skulle sørge for, at dagsordenen med bilag var bestyrelsesmedlemmerne i hænde helst fredag og ellers senest lørdag morgen i ugen før bestyrelsesmødet. Dette gav mulighed for at nå at rette henvendelse til direktionen inden bestyrelsesmødet, hvis dagsordenen gav anledning hertil. Det kunne godt forekomme, at dagsordenepunkter af mere informativ karakter blev tilføjet dagsorden efter, at den var udsendt. Bestyrelsen fik sammen med dagsordenen tilsendt det for mødet relevante materiale, bl.a. oversigt over hensættelser og nedskrivninger, rapportering om risikoposter, bevillingsansøgninger til engagementer, som bestyrelsen skulle tage stilling til bevillingen af, materiale i forbindelse med årsrapport mv. Han havde oftest inden bestyrelsesmødet en drøftelse med den administrerende direktør om, hvorvidt det var opportunt at tage et forhold med på dagsordenen til det pågældende møde, eller om forholdet skulle vente. Til bestyrelsesmøderne sad de rundt om et bord, og han sad for bordenden. Direktørerne sad på venstre side af ham, og næstformanden sad på højre side af ham. Hvis der deltog advokater, ekstern revisor eller andre i et bestyrelsesmøde, sad de pågældende også med rundt om bordet. Under møderne gik de frem efter dagsordenen. Direktionen forelagde sagerne og var dermed helt naturligt den udfarende kraft, da de havde det daglige ledelsesansvar. De bevillinger, der var på dagsordenen, blev gennemgået. Bestyrelsen havde forinden mødet modtaget de Management Summaries, der var udarbejdet til de enkelte bevillinger, så alle var sat ind i, hvad bevillingerne drejede sig om. Der blev anvendt projektor til at vise analyser, grafer og regnskaber mv. Selve kreditsagen lå i et læderchartek bag direktionen. Alle sad med den pågældende sag foran sig, og alle kunne stille spørgsmål til de underliggende bilag, der lå i direktionens sag. Han ved, at direktionen nogle gange mente, at bestyrelsen var lidt for spørgende. I bevillinger var der naturligvis interesse for at høre om det bevillingsmæssige, samt hvorfor der var tale om en god forretning for banken. Han mener, at der i bestyrelsen var en sund interesse for tingene. Det var kun i enkelte forhold, at han direkte spurgte hvert enkelt medlem på skift, hvad den enkelte mente. Efter Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen kom ind i direktionen, blev det mere og mere Jørgen Brændstrup, der forelagde erhvervsagerne, men med et kraftigt engagement fra Knud Christensens side. Når en bevilling var gennemført eller afslået, påtegninge han og direktionen på forsiden af ansøgningen.

Efter 2002 var det Allan Ottsen, der skrev referaterne. Referatet blev sendt til Knud Christensen, og når Knud Christensen og Allan Ottsen var blevet enige om, hvad der skulle refereres, blev det sendt

til ham. Allan Ottsens referater indeholdt altid en loyal gengivelse af det, der var sket på mødet, så han havde mere præciseringer hertil end egentlige rettelser. Referaterne var i deres form relativt kortfattede. Dette var et bevidst valg, fordi bestyrelsen mente, at det kun var relevant at referere det essentielle. Selv om der blot står ”bevilliget” ud for et engagement i et referat, kan man være sikker på, at det var blevet drøftet. Når han spurgte direktionen om ting, der lå flere år tilbage, var direktionen i stand til at svare i løbet af ét døgn, så arkiv og dokumentationssystemet var velfungerende.

Foreholdt punkt 23.5.4, femte afsnit, i FS Finans III A/S’ replik (ekstrakten bind I, s. 1099), hvoraf fremgår bl.a., at det er FS Finans III A/S’ opfattelse, at bankens bestyrelse var karakteriseret ved, at der bestod et tæt samarbejde mellem den administrerende direktør og ham, har han forklaret, at hans samarbejde med Knud Christensen var et helt normalt professionelt samarbejde i lighed med samarbejdet i andre finansielle og ikke finansielle virksomheder. De drøftede mange ting inden bestyrelsesmøderne, og der var selvfølgelig forhold, de var uenige om. Normalt var de naturligvis enige, inden forhold blev forelagt for bestyrelsen. Vedrørende kreditsagerne sørgede han så vidt muligt for at give sin bemærkning hertil til direktionen mandag morgen, så direktionen var i stand til at forberede sig inden bestyrelsesmødet. Da Jørgen Brændstrup blev administrerende direktør, var der meget krisestyring i banken, og mange relationer til Finanstilsynet, hvorfor han naturligt også arbejdede tæt sammen med Jørgen Brændstrup. Der foregik rigtig mange ting, og han søgte at holde et meget højt informationsniveau i hele bestyrelsen. Jørgen Brændstrup og han talte løbende sammen mellem bestyrelsesmøderne. Der blev i 2010 nedsat et kreditudvalg og vederlagsudvalg netop med henblik på at sikre, at arbejdet i bestyrelsen blev spredt mest muligt ud. Både før og efter Knud Christensens død var der en bestyrelse i banken, der vidste, hvad opgaverne i bestyrelsen var. Bestyrelsen var et kollektiv, og det var helt afgørende, at alle blev informeret og var med i alle beslutninger. Frem til 2008 holdt bestyrelsen ét bestyrelsesmøde om måneden, og disse møder foregik i en meget kontrolleret form med mulighed for information. Baggrunden for, at der herefter tillige blev holdt mange telefonmøder i weekender og på aftener, var det pres, som banken blev udsat for. For at sikre at alle i bestyrelsen fik den rigtige information, aftalte de at holde disse telefonmøder. I samme periode fortsatte bestyrelsen med at holde de almindelige bestyrelsesmøder, hvor de behandlede kreditsager mv. Man kan fra 2008 dele bestyrelsesarbejdet op i det ordinære arbejde og det arbejde, der kom til at ligge uden for det skemalagte som følge af Finanskrisen, og arbejdet med kapitalfremskaffelse.

Sagens generelle del

Han deltog selv i det møde med Finanstilsynet, hvor der skete afrapportering efter ordinær undersøgelse i november 2005 (ekstraktens bind II, s. 402). Forevist skema over indberettede engagementer pr. 1. august 2005 (samme bind, s. 424) har han forklaret, at han havde et særligt kendskab til engagement nr. 6, Satair A/S, og han mener, at det var konservativt, at Finanstilsynet havde givet dette engagement ”2.A”. Han fik herved forståelse for, at der her var et nidkært finanstilsyn. Forevist referat af bestyrelsesmøde den 30. januar 2006, hvoraf fremgår bl.a., at det på hans forespørgsel om, hvor mange kunder, der havde mere end én lejlighed, blev oplyst, at banken var bekendt med 5-7 % ud af en population på mellem 1.100 og 1.200 lejligheder (ekstrakten bind II, s. 472), har han forklaret, at det på daværende tidspunkt var blevet populært blandt yngre medarbejdere i advokatfirmaer i spekulationsøjemed at købe en eller to lejligheder i tillid til, at prisen steg. Det var vigtigt for bestyrelsen at vide, at banken fulgte nøje med i, hvor mange kunder, der var gået i gang hermed, og om der var andre kunder, der lå med to ejendomme.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets brev af 3. februar 2006 til de danske banker (ekstrakten bind II, s. 473):

”Finanstilsynet gør derfor opmærksom på, at institutternes bestyrelse og direktion i deres risikovurdering ikke længere kan se bort fra den mulighed, at der kan være tale om en prisboble, og at der på et tidspunkt kan ske et prisfald. Det kan ske i forbindelse med en rentestigning, men det kan også ske uafhængigt heraf.”,

har han forklaret, at dette ham erindret var første gang, der kom et sådant brev fra Finanstilsynet. Godt en uge før brevet havde banken modtaget den endelige rapportering fra Finanstilsynet vedrørende den gennemførte inspektion af banken i efteråret 2005. Der var givet positive karakterer på samtlige engagementer vedrørende fast ejendom. Finanstilsynets brev blev forelagt bestyrelsen og direktionen. Banken havde tradition for at styre sine boligbyggerier, hvorfor man følte sig komfortabel på det tidspunkt.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 13. februar 2006, afsnittet ”Finanstilsynets skrivelse af 03.02.2006 vedrørende prisudvikling på fast ejendom og opgørelse af solvensbehov” (ekstraktens bind II, s. 477) har han forklaret, at for at få det fulde risikobillede var det vigtigt også at finde ud af risici påtaget i forbindelse med realkredit på parcelhusmarkedet, der var vigende. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 27. marts 2006 (ekstrakten bind II, s. 660) har han forklaret, at de i forbindelse med drøftelse af punkt 1 ”Prognose for 1. kvartal 2006” selvfølgelig talte om aktivitetsniveauet i samfundet, og at de hidtil sete prisstigninger var på et mere afdæmpet niveau, samt at banken skulle være opmærksom på om ejendomsmarkedet stagnerede. Den rapport fra HUR, der er nævnt i referat af bestyrelsesmødet den 26. april 2006, afsnittet ”ad punkt 6: Individuelt solvensbehov”, femte afsnit (ekstraktens bind II, s. 780) modtog han og bestyrelsen senere. Han erindrer, at samtlige prognoser dengang viste, at tilflytningen til København ville stige over de kommende år. Rapporten fra HUR udgjorde et godt grundlag for bestyrelsens drøftelse, og det var baggrunden for, at Jørgen Brændstrup henviste til den. Boligsalg var et punkt på dagsordenen på bestyrelsesmødet den 24. maj 2006 (ekstrakten bind II, s. 946). I samme periode rådgav han som advokat en stor dansk institutionel ejer af en stor ejendomsportefølje bl.a. på Østerbro, der ønskede at sælge hele sin ejendomsportefølje, og derfor havde han et indgående kendskab til den forventede boligudvikling i Storkøbenhavn og resten af Danmark som følge af arbejdet med salgsmateriale og salgsprospekt. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 7. juni 2006, afsnittet ”Status – investeringskreditter” (ekstraktens bind II, s. 959) kan han bekræfte, at der på mødet blev givet oplysning om, at der var træghed på boligmarkedet i København. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 23. oktober 2006, afsnittet ”ad punkt 5: Regnskab for 1.-3. kvartal 2006”, underafsnittet ”c) Budgetopfølgning 1.-3. kvartal 2006” (ekstraktens bind II, s. 1354) har han forklaret, at det siden 2002 havde været et mål i banken, at ledelsen gerne ville rette banken mod andre aktiviteter end de hidtidige, hvor fast ejendom fyldte meget. De ville gerne have tilgang af engagementer fra en bredere kreds af erhvervslivet, hvilket lykkedes, således at der var erhvervskunder i banken, som indtjeningsgrundlag i perioder, hvor fast ejendomsmarkedet ikke var så attraktivt at finansiere.

Forevist brev af 2. november 2006 fra Finanstilsynet til bestyrelsen og direktionen i Amagerbanken, tredje afsnit (ekstraktens bind II, s. 1391) og referat af bestyrelsesmødet den 15. november 2006, afsnittet ”Finanstilsynets brev af 02.11.2006 vedrørende udlånsvækst” (ekstrakten bind II, s. 1415) har han forklaret, at når der kom et brev fra Finanstilsynet til bestyrelsen og direktionen, fik bestyrelsen det udsendt oftest samme dag, som det blev modtaget, selv om der ikke var bestyrelsesmøde den pågældende dag. Bestyrelsen var selv fokuseret på udlånsvæksten og vidste, at der var kraftig vækst i boligudlån. Det var vigtigt for bestyrelsen at vide, om der var kontrol over den situation, som banken var i, og der var en dybtgående drøftelse af de enkelte engagementer. Finanstilsynets brev kom ikke bag på bestyrelsen.

Foreholdt følgende afsnit i Amagerbankens brev af 15. november 2006 til Finanstilsynet (ekstrakten bind II, s. 1418):

”Således har væksten i udlån til projektf finansiering, der stort set alene består i opførelse af ejerboliger i Københavnsområdet været på kr. 1.485 mill., svarende til en stigning på 105 %.

...

Det er således ikke bankens ledelses vurdering, at de nævnte vækstområder udgør nogen væsentlig kreditmæssig risiko relativt til deres indtjeningsmæssige betydning for banken.”

har han forklaret, at det at drive bank er at løbe risici; man skal helst tjene penge samtidig. Amagerbanken løb ikke unødige risici for at tjene penge. Banken løb velkalkulerede risici, og der var kontrol over udlånsvæksten.

Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 13. december 2006 (ekstrakten bind II, s. 1493):

”Finanstilsynet

Brev af 1. december som svar på bankens brev af 1. marts 2006 vedrørende kravet til bankens solvens, blev omdelt. Bestyrelsen noterede sig brevets indhold.”

har han forklaret, at banken den 1. marts 2006 havde svaret på Finanstilsynets rapport af 26. januar 2006 (ekstrakten bind II, s. 448 - 462). Der gik herefter helt frem til december måned 2006, før Finanstilsynet svarede tilbage. Tilsynet ville ikke gå i dialog, men påpegede risikokoncentrationen i fast ejendom. Det var der ikke noget nyt i, hvorfor tilsynets brev blev taget til efterretning i banken. Der var opmærksomhed på forholdene vedrørende fast ejendom.

På bestyrelsesmødet den 13. december 2006 (ekstrakten bind II, s. 1494) fik bestyrelsen en detailgennemgang af bankens involvering i projektejerboliger, og Jørgen Brændstrup havde udarbejdet et notat til brug for denne drøftelse (ekstraktens bind II, s. 1457). Det var vigtigt for bestyrelsen at kunne komme ned i detaljerne, således at de blev betrygget i, at der ikke var noget uoplyst. Bestyrelsen blev betrygget heri i den information, der blev givet på bestyrelsesmødet, og informationen gav grundlag for at træffe fornuftige beslutninger fremadrettet. Bestyrelsen blev endvidere bekræftet i, at banken havde tænkt sig om, da bevillingerne fandt sted, og at selv med en opbremsning var der plads til, at banken ikke ville få problemer fremadrettet. Den 13. december 2006 var Finanskrisen ikke et tema, og de prisfald, der var vist på de udarbejdede oversigter, viste, at banken kunne tåle et prisfald på 25 % før sikkerhedsværdier kom i fare. Forskellen til tiden efter Finanskrisen var, at da Finanskrisen var indtrådt, eksisterede markedet ikke længere.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 31. januar 2007, afsnittet ”ad 7. Rapport om nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser” (ekstrakten bind II, s. 1597) har han forklaret, at der var særlig fokus på dobbeltfinansiering og spekulation på ejendomsmarkedet. Bestyrelsen havde været optaget heraf også før modtagelsen af Finanstilsynets brev af 3. februar 2006 (ekstrakten bind II, s. 473), da det var et væsentligt område for hele bankens omsætning, og bestyrelsen fulgte med i de områder, der kunne give problemer. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 13. marts 2007, afsnittet ”Udviklingen på boligmarkedet” (ekstrakten bind II, s. 1841) har han forklaret, at det var vigtigt at overvåge boligområdet løbende, og at bestyrelsen kunne se, at udlejningsmarkedet stadig eksisterede og fungerede. Sidstnævnte blev også bekræftet på bestyrelsesmødet den 25. april 2007 (ekstraktens bind II, s. 1997, første afsnit). Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 23. maj 2007, afsnittet ”ad

8. Basiskapital og individuelt solvensbehov” (ekstrakten bind II, s. 2247) har han forklaret, at når man laver opgørelsen af basiskapitalen og det individuelle solvensbehov, vurderer man risikokonzentrationen. Han mente, at det skulle beskrives mere firkantet i materialet vedrørende opgørelsen af det individuelle solvensbehov, at banken havde så store engagementer på ejendomsområdet. Det skulle her inddrages, at i engagementerne ved havnen og på Amager var det Sjælsø, der var den store developer, og derfor skulle afhængigheden af denne enkelte virksomhed vurderes, når man bedømte bankens individuelle solvensbehov. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 20. juni 2007 afsnittet ”Status vedr. salg af lejligheder” (ekstrakten bind II, s. 2358) har han forklaret, at deres vurdering af lejlighedsmarkedet i København var, at der havde været en opbremsning, men at tilstrømningen af mennesker var uændret, og at der derfor stadig var behov for det samme antal boliger. Deres forventning var, at markedet var uændret, og at opbremsningen ville være forbigående. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 15. august 2007, afsnittet ”Boligsituationen i København” (ekstraktens bind II, s. 2818-2819) har han forklaret, at konklusionen om, at sundhedstilstanden i bankens boligportefølje som helhed blev vurderet til at være god, blev draget efter en helhedsvurdering. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 18. september 2007, afsnittet ”Ejendomsmarkedet, generelt” (ekstrakten bind II, s. 3106) har han forklaret, at bestyrelsens overvejelser hele tiden var, om der skete noget i form af et sammenbrud, der ændrede forudsætningerne for bankens bevillinger. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 12. marts 2008, afsnittet ”Salg af ejerlejligheder – Storkøbenhavn ” (ekstrakten bind III, s. 715) har han forklaret, at Jesper Thulin var kunde i banken og havde startet projektbyggeri langs havnen til udlejning. Undervejs i projektet var det blevet ændret til et ejerlejlighedsbyggeri, og da ejerlejlighedssalget stagnerede, blev det ændret tilbage til et udlejningsbyggeri.

Forevist notat vedrørende Projektejeboliger finansieret og håndteret af Amagerbanken udarbejdet af Jørgen Brændstrup den 4. december 2006 (ekstrakten bind II, s. 1457- 1458) har han forklaret, at bestyrelsen så de syv grafiske fremstillinger, der er nævnt. Banken havde stort set ikke siden ultimo 2006 bevilget nye kreditter til projektboliger til nyopførelse i København. Der havde kun været tale om fortsættelse eller sikring af eksisterende engagementer til færdiggørelse af påbegyndte projekter. Der var en oversigt over, hvilke priser ejerlejlighederne var udbudt til, og hvilken pris, der skulle opnås for, at banken kunne få kreditterne hjem, og den viste, at banken kunne tåle et markant prisfald. Banken havde således udvist rettidig omhu. I forhold til sikkerhederne var der endvidere en rimelig margin. Hans opfattelse var, at banken i alt overvejende grad skulle holde sig ude af nye, større projektboligengagementer, indtil man kunne se, hvor markedet bevægede sig hen. De nederste to linjer i notatet viser, at banken ikke bare havde tænkt på situationen her og nu, men at der var tænkt hele vejen igennem i forhold til de allerede bevilligede projektfinsieringer. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 18. september 2007, afsnittet ”Ændret organisationsstruktur i Erhverv”, første underafsnit, sidste punktum, hvoraf fremgår bl.a., at han konkluderede, at opgaven var at flytte banken fra ejendomsengagementer og investeringskreditter til mere stabile, blivende forretningsområder (ekstrakten bind II, s. 3106) har han forklaret, jf. tillige tidligere forklaret, at ejendomsengagementer var bankens DNA. I det foreliggende scenario kunne banken imidlertid ikke blive ved med denne fokusering, hvis forretningen skulle udvikles, og det var derfor vigtigt, at øvrige dele af forretningen udviklede sig. De drøftede indgående, hvordan de kunne styrke forretningen inden for engagementer på erhvervsområdet.

Få dage før bestyrelsesmødet den 17. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2267) var Lehman Brothers gået konkurs. Roskilde Bank var blevet overtaget af Nationalbanken i august 2008. Funding var det store emne på det tidspunkt, og den nemmeste måde at skaffe funding var at likvidere flest mulige aktiver (lån) hurtigt, og dette blev drøftet, jf. samme bind, s. 2269, første afsnit. Som

følge af Finanskrisen blev ethvert pengeinstitut fra september 2008 betænkelig, og mistroen mellem bankerne bredte sig, og bankerne smækkede kassen i - også over for hinanden. I Amagerbanken var den funding, man havde haft med mangeårige samarbejdspartnere, blevet et helt andet tema. Det øjeblik, bankerne slog kassen i over for hinanden, smeltede alt sammen. Aktiekurserne og alle værdier faldt 35-40 % over alt, og alle beslutninger skulle træffes på et nyt grundlag. Det havde den konsekvens, at banken meget hurtigt skulle gøre op, om man ville stoppe og lade sikkerhederne falde til jorden, eller gøre det, de besluttede at gøre, nemlig at videreføre engagementerne og færdiggøre de projekter, banken havde pant i.

Amagerbanken havde ingen relationer til Lehman Brothers, hvis konkurs var en ekstraordinær begivenhed. Den 15. september 2008 var han i løbende kontakt med Amagerbankens administrerende direktør. Nykredit havde givet bud på Forstædernes Bank. Svenske Handelsbank havde givet tilbud på Lokalbanken i Hillerød. Disse forhold ville afgørende kunne ændre billedet af bankstrukturen i Hovedstadsområdet. Dette kom i tillæg til Roskilde Banks sammenbrud.

Foreholdt Amagerbankens selskabsmeddelelse af 18. september 2008 med titlen Rekordhøj basisindtjening og beskedne nedskrivninger - Solvens og likviditet fortsat tilfredsstillende (ekstrakten bind III, s. 2274) har han forklaret, at denne meddelelse, som er udsendt kort efter Lehman Brothers' konkurs, er baseret på, at bankens direktør, Knud Christensen, skulle holde et indlæg på et investorseminar. For at undgå, at der kom ting frem på seminaret, som ikke i forvejen var offentliggjort, blev det aftalt at udsende denne selskabsmeddelelse. Det var ajourførte oplysninger baseret på bankens halvårsmeddelelse. Det afgørende var at give det nødvendige øjebliksbillede for at sikre, at direktøren ikke overtrådte sine forpligtelser vedrørende insider-viden. Det var fortsat uklart, hvordan effekten af Finanskrisen ville være for den danske banksektor.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 29. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2323, nederst):

”Fondsbørsmeddelelsen pr. 18. september var problematisk, set i lyset af det der efterfølgende er sket.”,

har han forklaret, at det var åbenbart, at bankens bestyrelse ikke var bekendt med, at bankens likviditet var så presset, som tilfældet var. Det havde selvfølgelig været væsentligt at have været vidende om denne fundingsituation, inden en selskabsmeddelelse blev udsendt den 18. september 2008.

Da de holdt bestyrelsesmøde den 30. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2327) var verden i den situation, at hvis der ikke kom et indgreb fra staten, ville hele den finansielle sektor med få undtagelser ikke overleve. Alle var ramt af granatchok og vidste ikke, hvad morgendagen ville bringe. Foreholdt tredje afsnit på s. 3 i udskrift af Peter Straarups tale den 12. november 2010 i Politikens hus (tillægsekstrakten, s. 13, tredje afsnit), hvoraf fremgår

”Verden gik i chok. Og vi opdagede, at globalisering også omfattede, at alle kunne trække bremsen på samme tidspunkt. Det skabte den hårdeste økonomiske opbremsning, vi har set siden 30’-erne”,

har han forklaret, at han er enig i denne udtalelse. Der var tale om en situation, som ingen havde prøvet før, og enhver stresstest faldt til jorden. Ingen havde forudset, at verden nedsmeltede, og der var tale om at gå fra nedbremsning til bakgear. Han spurgte nationalbankdirektør Nils Bernstein på et møde den 3. oktober 2008, om han skulle have det dårligt over, at han ikke havde forudset Finanskrisen, og han fik svaret, at Bernstein heller ikke selv havde forudset den.

Østerfælled-engagementet

Han hørte om Østerfælled-projektet ved sin løbende drøftelser med Knud Christensen, inden det første Management Summary herom blev udsendt i april 2006. Som nævnt tidligere var han i foråret 2006 som advokat involveret i salg af en ejendomsportefølje for omkring 3,6 mia. kr. for en institutionel investor, og der var i den forbindelse udarbejdet et gennemarbejdet prospekt af bl.a. Sadolin & Albæk. Der var heri også en gennemgang af, hvilke områder, der var attraktive, kvadratmeterpriser mv., og en række af de omhandlede ejendomme lå på Østerbro. Østerfælled-ejendommen var af samme karakter som disse ejendomme. I forbindelse med udbuddet i den sag, hvor han var rådgiver, fik han et tæt indblik i markedet for køb og salg af sådanne velbeliggende ejendomme, der kunne opdeles i ejerlejligheder. Han mødte Jens Schaumann for første gang i forbindelse med den sag, hvor han var rådgiver. Jens Schaumann blev dog ikke højstbydende i den pågældende sag.

Forevist stemplet i Management Summary af 10. april 2006 (ekstrakten bind II, s. 706) har han forklaret, at han kunne se, at dette Management Summary var blevet gennemgået på sædvanlig vis af Kreditkontoret og Kreditkomitéen, inden det kom til bestyrelsen. Han havde selv et godt kendskab til ejendommen på Østerfælled. Banken havde tidligere finansieret byggesager for Jens Schaumann, og disse havde kørt snorlige. Det var indtrykket, at Jens Schaumann vidste, hvad han gjorde, og at der var orden i papirerne. Ejendomsobligationer var ikke et ukendt fænomen, og banken havde tidligere solgt ejendomsobligationer, der gik som varmt brød. Han havde fra sit virke som advokat kendt til ejendomsobligationer til finansiering af den yderste del af et ejendomsprojekt. Bestyrelsen havde ikke bevilget kreditten, hvis ikke de havde troet på, at obligationen kunne afhændes. Han erindrer Erik Skjøtt som en erfaren, professionel, formuende mand. Hele finansieringsmodellen og bankens indstilling var baseret på forudsat realkreditbelåning. For så vidt angår afsnittet ”Øvrige vilkår” i Management Summary af 10. april 2006 (samme bind, s. 708) blev han oplyst, at det var Schaumann-koncernen, der havde opstillet den forudsætning, at engagementet ikke blev konsolideret med Schaumann-koncernen i øvrigt. John Weibull havde tilbage i 2002 skrevet klare og skarpe notater om § 145 i lov om finansiel virksomhed i forhold til en anden af bankens kunder, og banken samt bestyrelsen var derfor vidende om reglerne om konsolidering. Han så sådan på det, at når John Weibull var med, og der ikke blev talt om konsolidering, var det fordi, at dette var i orden. Forevist grafen på s. 709 i samme bind har han forklaret, at da han inden bestyrelsesmødet læste Management Summaryet og reflekterede over det, var der forhold, han gerne ville have afklaret. Han ringede derfor mandag morgen til Knud Christensen og sagde, at han ville være sikker på, at han forstod grafen og risikoparametrene. Knud Christensen henviste ham til at tale direkte med Jørgen Brændstrup herom. Følsomhedsanalysen i det senere prospekt for obligationsudstedelsen i forhold til renten og salgstakten var resultatet af hans samtale med Jørgen Brændstrup idet det var disse forhold, de drøftede i samtalen. Han havde set Nyboligs vurdering af Østerfælled (ekstrakten bind II s. 619) inden bestyrelsesmødet. For ham var de centrale ting i Management Summaryet, om han troede på, at ejendommen lå i et område, der var attraktivt, og om man kunne få de værdier hjem, der var forudsat. Det essentielle her var, at der var styr på sikkerhederne, og at tingene hang sammen. Han erindrer, at han sagde til Knud Christensen, at det var interessant, at de i denne sag ikke havde opførelsesrisiko, men alene en risiko for om folk flyttede samt en afhændelsesrisiko. Det var vigtigt, at der blev solgt lejligheder fra start, hvilket var dokumenteret ud fra de historiske fraflytningstal og skulle dokumenteres i due diligence. For ham var det helt fundamentalt, at pantet havde den værdi, som banken vurderede, og at Schaumann-koncernen var en velfungerende organisation. Når bankens direktion ikke selv kom med et krav om kautioner fra Schaumann, bragte han på denne baggrund ikke det på banen. Foreholdt afsnittet ”Økonomi” i Management Summary af 10. april 2006 (ekstrakten bind II, s. 708) har han forklaret, at han så, at der manglede et tal et eller andet sted, da en sammenlægning af tallene over strengen ikke gav tallet under strengen, og det talte han med Jørgen

Brændstrup om. Der var tale om en likviditetsreserve, og han bad om, at det blev vist som en selvstændig linje, hvilket det senere blev i Management Summary af 17. september 2007, del 1 om refinansiering (ekstrakten bind II, s. 3072). Finansieringen af købet af Østerfælled-ejendommen i 2006 var et stort engagement, som blev gennemgået grundigt på bestyrelsesmødet, og der var en generel drøftelse af ejendommens kvalitet, risikoen ved engagementet, mv. Det var Jørgen Brændstrup, der forelagde sagen, og Knud Christensen supplerede. Villy Rasmussen kendte ejendommen i forvejen. Det var forudsat, at der skete sædvanlig relaxsation af realkreditlånet ved salg af lejligheder, hvilket han også talte med Jørgen Brændstrup om i telefonen, og som også blev drøftet på bestyrelsesmødet. Han ville være helt sikker på, at han forstod grafen på s. 709 i ekstrakten bind II, og han fik at vide, at det bærende i den graf var, om de kunne føle sig betryggende i den fraflytningstakt, der var lagt op til. Han er enig i den vurdering, der er i andet afsnit i konklusionen i det pågældende Management Summary, og han mener, at det tredje afsnit i konklusionen er velbegrundet. Hvis bestyrelsen ikke havde troet på projektet, havde den ikke bevilget finansieringen. Hans primære tanke var generelt på, om banken fik sine penge igen med renter. Han bad ikke om succes fee og vidste ikke, at det vilkår blev fremsat. Det var på daværende tidspunkt meget almindelig med succes fees, og mange banker tjente stort herpå. Det var advokatfirmaet Plesner, der udarbejdede due diligence på Østerfælled-ejendommen, og han var ikke involveret heri.

Refinansiering af Østerfælled-ejendommen i 2007

Forevist uddrag af "Kvartalsoversigt 3. kvartal 2007" fra Danmarks Nationalbank (ekstrakten bind II, s. 2955), hvoraf fremgår bl.a.:

"Boligmarkedet er afdæmpet siden efteråret 2006. Hurtig omsætning og høje prisstigninger er afløst af stigende liggetider og tæt på uændrede priser. Generelt har der været prisfald på de markeder, hvor kvadratmeterprisen var nået højest op, og mindre prisstigninger i de segmenter af boligmarkedet, hvor udviklingen forudgående var mere behersket. I prognosen ventes boligpriserne at holde sig omkring det nuværende niveau i nominelle termer.

...

Boliginvesteringerne er vokset kraftigt i de seneste år. De høje boligpriser og husholdningernes gode økonomi har øget efterspørgslen efter nye boliger og forbedringer af de eksisterende boliger - mere end byggevirkomhederne har kunnet følge med til. Boliginvesteringerne fastholder det høje niveau i de nærmeste kvartaler. I 2008 og 2009 aftager boliginvesteringerne i takt med, at meget byggeri færdiggøres, og de reale kontantpriser aftager. ",

har han forklaret, at han fra direktionen løbende modtog mange bilag, herunder den omtalte kvartalsoversigt fra Nationalbanken. Nogle afsnit af rapporten har han læst i detaljer, herunder det dokumenterede afsnit, som dannede baggrund for de beslutninger, som bestyrelsen siden traf. Nationalbanken forventede som anført, at byggerier stod foran færdiggørelse. Netop betydningen af forventet færdiggørelse af byggerier blev drøftet af bestyrelsen helt tilbage i december 2006.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 18. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3107), hvoraf fremgår bl.a.:

"Direktionen omdelte foreløbig ansøgning vedrørende Schaumann Østerfælled A/S. Der afholdes møde desangående mandag. Bestyrelsen vil herefter, eventuelt på et telefonmøde blive orienteret om indholdet heraf som supplement til den foreløbige ansøgning. ",

har han forklaret, at han var blevet orienteret om indstillingen løbende, herunder at der blev arbejdet med en model, som var mere langsigtet end den tidligere. Han så først Management Summary'et under mødet, som var en foreløbig ansøgning. Management Summary'et blev fysisk omdelt på mødet

og var ikke udsendt forinden og blev derfor ikke behandlet af bestyrelsen på det møde, hvor der alene skete orientering.

Som det fremgår af forsiden af Management Summary af 17. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3069) omhandlende refinansiering af nuværende driftskredit på 225 mio. kr. og obligationslån på 175,6 mio. kr., blev lånesagen gennemgået af direktionen på det før omtalte bestyrelsesmøde den 18. september 2007 og behandlet af bestyrelsen på et efterfølgende telefonisk møde den 28. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3124), hvorunder der fremkom en supplerende bemærkning om indhentelse af udtalelse fra uvildig advokat. Merprisen i forhold til den oprindelige indstilling til bestyrelsen fremgik af prospektet fra september 2006, som var udarbejdet på baggrund af vurderingen fra ejendomsmæglerfirmaet Home. Modellen var forhandlet på plads og tog afsæt i en egenkapital på 44,6 mio. kr. Tallene i Management Summary'et var på baggrund af hans drøftelser med Jørgen Brændstrup i foråret 2006 tilrettet således, at likviditetsreserven også fremgik. Bestyrelsens behandling af lånesagen den 28. september 2007 skete således på baggrund af de korrekte tal, som ses af ekstrakten, samme bind s. 3072.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 omhandlende udlån af 400 mio. kr. på anfordring (ekstrakten bind II, s. 3078), hvoraf fremgår:

"Der er tale om en formålsbestemt finansiering der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik. Der lægges vægt på, at Schaumann Koncernen egenhændigt ønsker at styrke Østerfælledsagen. Baseret på den hidtil opbyggede erfaring og vurdering af, at banken i en nedbrudssituation kan styre færdiggørelsen af projekterne, indstilles ansøgte til bevilling. ",

har han forklaret, at det er en helt korrekt gengivelse af bankens forretningspolitik. Bankens politik var at finansiere produkter, som kunne omsættes på kort sigt. Her bevægede banken sig ind i en langsigtet finansiering. Der var tale om en ændring fra et omsætningsprodukt til et mere langsigtet produkt. Da finansieringen ændrede karakter, skulle bestyrelsen loyalt orienteres. Der ligger således intet suspekt eller andet i finansieringen end det forhold, at finansieringen ændrede karakter.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 28. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3124) omhandlende bevilling til Schaumann-koncernen har han forklaret, at referatets gengivelse af, at det var Knud Christensen, som førte ordet, er korrekt. Referatet gengiver korrekt forløbet af mødet. Dette bestyrelsesmødereferat er mere ordrigt og med mere tekst end normale referater. Det skyldes, at der var tale om et telefonisk bestyrelsesmøde. Ikke alle bestyrelsesmedlemmer var fysisk til stede. Det var endvidere en bevillingssag, hvor bestyrelsen skulle ændre en tidligere godkendt indstilling til en mere langsigtet finansiering. Der skulle derfor være vished om, hvorvidt alle bestyrelsesmedlemmer kunne bakke op om indstillingen. Knud Christensen kendte sagen i alle detaljer og deltog selv i drøftelserne med Nykredit. Knud Christensen var in charge på sagen. Om følgende afsnit i referatet:

"Formanden fremhævede, at såfremt der ikke skabes en løsning vil der kunne opstå misligholdelse fra Jens Schaumanns side i forhold til Nykredit, med heraf følgende risiko for, at banken taber et betydeligt beløb. Det er ikke p.t. forventningen, at banken i en tvangssituation kan disponere dette ejendomskompleks uden tab. "

har han forklaret, at der var drøftelse af det alternative scenario, som var en tvangsrealisation igangsat af Nykredit. Hans bemærkning tog højde for det alternative scenario. Han havde vanskeligt ved at se, at Amagerbanken kunne overtage projektet i tilfælde af en tvangsrealisation fra Nykredits side, hvor der skulle ske håndtering af mange problemstillinger. Banken havde en forpligtelse til at

undgå tab. Den foreliggende løsning var bedre end blot at lade Nykredit påberåbe sig misligholdelse. Tilsagnet var en fordel for banken, også selvom banken gik fra en kortsigtet til en langsigtet finansiering. Engagementet havde på dette tidspunkt en størrelse på ca. 400 mio. kr., og der var risiko for betydeligt tab for banken i tilfælde af tvangsrealisation. Med tilsagnet blev Schaumann-koncernen stadig mere ”committed” til projektet, og banken kunne undgå tab, når ejendomsmarkedet havde ændret sig.

Om følgende afsnit i referatet:

"Det var formandens indstilling, at banken går ind i modellen som forelagt under forudsætning af, at det med ekstern bistand vurderes holdbart i en nedbrudssituation. Sagen kunne drøftes senere på et bestyrelsesmøde, men formanden udbad sig hver enkelt bestyrelsesmedlems tilkendegivelse."

har han forklaret, at man udvidede engagementet i to niveauer, både til Schaumann Holding A/S og Schaumann Østerfælled A/S. Han ville sikre sig, at denne konstruktion var juridisk gennemtænkt, herunder om den påvirkede bankens sikkerhedsmæssige position. Han ønskede en ekstern vurdering heraf. Når han udbad sig hver enkelt bestyrelsesmedlems tilkendegivelse, så skyldtes det, at bestyrelsen ved behandling af ordinære kreditsager normalt sad samlet rundt om et bord, hvor medlemmerne blot kunne nikke til en bevilling. Her sad bestyrelsen og behandlede kreditsagen i et telefonisk møde, og tre bestyrelsesmedlemmer sad uden for bestyrelseslokalet. Han ville sikre sig, at ingen sad og puttede sig med en skepticisme eller spørgsmål. Alle medlemmer skulle positivt fremkomme med deres bemærkninger - om de så var korte eller lange. Der var fuld opbakning til indstillingen. I Management Summary'et er der omtalt et budget. Han har ikke set alle de budgetter, som er drøftet under retssagen, og han tror ikke, at Management Summary'et var ledsaget af et budget.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 14. november 2007 (ekstrakten bind III, s. 39), hvoraf fremgår bl.a.:

"Aftalekomplekset er gennemgået af bankens advokat, der har påpeget de styrker og svagheder i konstruktionen som allerede påpeget i den interne gennemgang, idet banken har indarbejdet de råd og anbefalinger der er modtaget. Konklusionen var, at banken ikke påtog sig en større risiko, heller ikke i en nedbrudssituation. ",

har han forklaret, at advokat Henrik Sjørsevs notat ikke blev udleveret og fremlagt på mødet, men han vil tro, at hans almindelige nysgerrighed som advokat har gjort, at han nok bad om at få det tilsendt. Han er ikke sikker på, at han læste det i detaljer, men det afgørende var, at konklusionen var klar, nemlig at der ikke var større risiko for banken, heller ikke i en nedbrudssituation.

Hans-Henrik Palms, Olav Damkiær-Classens og Henrik Ørbekkers køb af Østerfælled-ejendommen i 2008

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 om finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s.1468) har han forklaret, at han havde hørt om sagen før bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1504). Østerfælled-engagementet var et naturligt samtaleemne med Knud Christensen i foråret 2008 på linje med andre større engagementer. Han kendte Hans-Henrik Palm fra pressen som gammel bokser, men vidste også, at Hans-Henrik Palm var en gammel kunde i banken, som passede sine ting. Hans eget advokatkontor havde tilbage i tid repræsenteret køberne af de fitnesscentre, som Hans-Henrik Palm solgte. Han havde et klart indtryk af, at Hans-Henrik Palm var en dygtig forretningsmand, som vidste, hvad han gjorde.

Han kendte ikke Hans-Henrik Palm personligt og havde ikke mødt Olav Damkiær-Classen eller Henrik Ørbekker, men vidste, at de begge var kunder i banken.

Det forhold, at købet indebar et ejendomsswap med ejendommen i Dalgas Have, gjorde ikke, at banken skulle holde sig fra kreditten. Banken kendte til ejendommen i Dalgas Have, herunder at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker meget dygtigt havde fået forhøjet huslejen efter købet af ejendommen af DIP. Det havde givet anledning til moro, at der lå så stor en lejerreserve i ejendommen. Han vurderede begge ejendomme som attraktive. Hvordan parterne handlede indbyrdes, var ikke så vigtigt for ham og banken. Det vigtige for banken var, at gælden blev overtaget, og at der blev stillet personlig kaution af både Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, som alle var særdeles formuende. Han betragtede de personlige kautioner som et stort aktiv og som signalet på "commitment". Der skete således yderligere sikring af banken.

Finansieringen indebar etablering af en valutaramme, hvor der først skete marginkald ved en underdækning på 100 mio. kr. At finansiere fast ejendom med valutalån har været helt sædvanligt i al den tid, hvor han har været advokat. Der lå således intet bekymrende eller foruroligende i denne finansieringsform.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1504), hvoraf fremgår bl.a.:

"Ud fra en risikovurdering og en håndteringsvinkel vurderedes banken samlet set at være bedre stillet. Formanden bemærkede, at banken i realiteten giver en driftskredit på 175 mio. kr. - og risikoudvidelse på 100 mio. kr. ",

har han forklaret, at det som tidligere anført var tabet /underdækningen på 100 mio. kr., som bestyrelsen skulle tage med i vurderingen. Vurderingen var, at der ikke var nogen reel risiko herved, da Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker hver påtog sig en personlig kaution. Udvidelsen skræmte derfor ikke bankens bestyrelse. Bankens bevilgede kreditfaciliteten ud fra det synspunkt, at det var en god løsning for banken som kreditor. Huslejestigninger, optimering af Østerfælled-ejendommen mv. kunne gennemføres ved denne løsning af meget "committede" personer.

Forevist likviditetsbudgettet på side 6 i Management Summaryet (samme bind, s. 1474) har han forklaret, at engagementet var interessant derved, at det stort set gik i 0 (kun et minus på 4, 3 mio. kr.), hvis der kom den anslåede valutafordel som angivet i Management Summaryet. Samtidig ville banken få forrentet bankens lån løbende. Nu var der en yderligere optimeringsmulighed i kraft af valutarammen. Ejendommen var derudover solgt til tre personer, som vurderedes at kunne og ville drive projektet frem - i og med, at de alle tre, med personlige kautioner, havde lagt hånden på kogepladen. Den før omtalte passus i referat af bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 (samme bind, s. 1504), hvorefter han vurderede, at banken samlet set var bedre stillet, skal læses i den kontekst. Når tre personer påtog sig en personlig selvskyldnerkaution, havde de "committed" sig til at gøre noget ved tingene. Der skete faktisk også væsentlige spring i huslejen i opadgående retning på Østerfælled-ejendommen. De tre herrer havde set, at det, som de havde gjort i Dalgas Have, også var muligt i Østerfælled-ejendommen. Det var udtryk for "hands-on".

Østerfælledparken, valuta, fra december 2009 og frem

Fra december 2009 var ledelsen opmærksom på, at Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm var sat under administration af deres banker. De var juridisk set nødlidende. Det var afhængigt af samfundsudviklingen, hvorvidt de fortsat kunne anses som formuende.

Om Management Summary af 14. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 910) omhandlende forlængelse af driftskrediten på 75 mio. kr. har han forklaret, at der var tale om en ordinær forlængelse af driftskrediten på uændrede vilkår, idet der samtidig blev åbnet for, at rammen for valutaterminer også kunne ske i USD. Én gang årligt skulle der tages stilling til forlængelse af driftskrediten. Det var hovedårsagen til, at kreditten kom op på dette tidspunkt. Selv om verden havde ændret sig som følge af Finanskrisen, var det opfattelsen, at Hans-Henrik Palm m.fl. stadig ville kæmpe for Østerfælled-ejendommen. Tvangsrealisation i et ikke eksisterende marked var ikke en løsning. Som det fremgår af summary'et side 2 (samme bind, s. 912), var det lykkedes for Hans-Henrik Palm m.fl. at holde planen om huslejestigning. Planen havde således vist sig holdbar, og det var i hans optik ikke muligt ikke at forlænge driftskrediten. Som det videre fremgår af summary'et side 3 (samme bind, s. 913), havde der også været positiv driftseffekt på ca. 39 mio. kr. som følge af valutaen. Som det fremgår af summary'et side 6 (samme bind, s. 916), svingede valutaen, og der var et aktuelt tab på ca. 93 mio. kr. Banken lå således fortsat inden for den ramme, som oprindeligt var bevilget. Der var positiv udvikling på driften. Derfor var der fra bestyrelsens side ingen bemærkninger til valutarammen, som i øvrigt ikke var oppe til fornyelse. Bevilling fandt sted den 23. december 2009.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 14. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 913):

”Kautionisterne

Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen er alle under afvikling p.t. og deres kautioner er ikke tillagt værdi.”,

har han forklaret, at kautionisterne var nødlidende. Der er stor forskel på at være nødlidende og arbejde videre i egen og bankens interesse henholdsvis at være nødlidende og have lagt sig helt ned. Det stod klart for ham, at tab eller det modsatte var en risiko eller en mulighed for banken. Lån optaget i fremmed valuta var en professionelt anvendt tilgang til at finansiere fast ejendom. Der er en sammenhæng mellem renter og valutakurser.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 6. januar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1086ff), hvoraf fremgår, at der blev orienteret om Østerfælled, har han forklaret, at han ikke husker orienteringen i detaljer, men han kan ikke forestille sig, at valutadelen ikke blev berørt.

Forevist mail af 15. januar 2010 fra Jørgen Brændstrup til Allan Ottosen, John Weibull og Peder Krag (ekstrakten bind V, s. 1126) omhandlende bl.a. et kommende møde med Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har han forklaret, at mails af den karakter og møder af den karakter deltog bestyrelsen eller han ikke i. Bestyrelsen kendte dog Peder Krag fra andre møder.

Som det også fremgår af hans duplik af 22. april 2015 (ekstrakten bind I, s.1262), deltog John Weibull i møder i Kreditkomitéen. Det var helt naturligt, at hele ledelsesgruppen var involveret i overvejelserne omkring CHF og valutaterminforretningerne. Investeringsafdelingen rapporterede på sagen til direktionen. Som det videre fremgår af duplikkens side 25 (samme bind, s. 1260) indhentede bankens valutaafdeling analyser om både CHF og JPY fra såvel danske som udenlandske banker. Bestyrelsen deltog ikke heri. Bag direktionen stod således en backinggruppe af dygtige og

kompetente folk fra valutaafdelingen. Flere bestyrelsesmedlemmer finansierede også deres virksomheder i valuta og benyttede sig i den forbindelse også af bankens valutarådgivere. Meldingen var generelt, at de var dygtige.

Forevist notat af 1. juli 2010 omhandlende interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering, primært i CHF, som er udarbejdet af Peder Krag, hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind V, s. 2912):

”Såvel de regelmæssige (hver mandag) likviditetsmøder som på direktionsmøder (JB, AO, JLW, PK) har situationen været drøftet, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.”

har han forklaret, at Jørgen Brændstrup informerede om valutaens udvikling på bestyrelsesmøderne, og han betragtede informationen således, at det var bankens holdning, som kom til udtryk. Jørgen Brændstrup vidste, at valutaeksperterne skulle tages i ed.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 4. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1360ff), hvoraf fremgår følgende om mødet den 29. januar 2010 med Finanstilsynet (s. 1363):

”Vedrørende store engagementer orienterede Kristian Vie Madsen om, at Finanstilsynet fortsat fandt, at Østerfælled-engagementet måtte konsolideres med de enkelte ejere, og et udkast til afgørelse herom ville blive fremsendt til banken. Såfremt der var uenighed herom, måtte sagen forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd.”

har han forklaret, at Finanstilsynet under mødet den 29. januar 2010 ikke havde kommentarer om valutaen i forhold til Østerfælled. Bankens direktion og han som formand var inviteret til et møde i Finanstilsynet. Det var et positivt møde, hvor formålet var, at man skulle se fremad. Det blev fra Finanstilsynets side foreslået, at Amagerbanken skulle forhøje bankens ansøgning om likviditetsgaranti, som lå til behandling i Finansiell Stabilitet. Finanstilsynets melding var, at Amagerbanken skulle sørge for at få andel i et større beløb, mens pengene var der. Under mødet gav Finanstilsynet udtryk for, at der var et udestående i forhold til Østerfælled. Tilsynet ønskede en afklaring i forhold til § 145 i lov om finansiell virksomhed.

Foreholdt den del af bestyrelsesmødereferatet (ekstrakten samme bind, s. 1364), som omhandler Årsrapporten for 2009, hvoraf fremgår:

”5.1. Rapport vedr. nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser pr. 31.12.2009

På baggrund af rapport vedrørende nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser pr. 31. december 2009 orienterede Jørgen Brændstrup om udviklingen i nedskrivninger i 4. kvartal 2009. Efter drøftelse af udviklingen på ejendomsmarkedet, valutarisici og prognoser på mulige tilbageløb i 2010 for nedskrivninger foretaget pr. 31. december 2009, tog bestyrelsen rapporten til efterretning.”

har han forklaret, at bestyrelsen på mødet drøftede spørgsmålet om aflæggelse af Årsrapporten for 2009, herunder nedskrivningerne i 2009 samt det seneste kvartals nedskrivninger. Situationen var klart beskrevet. Banken havde i 2009 foretaget nedskrivninger, fordi man måtte operere med længere tidshorisonter på opgørelsen af værdien på en række sikkerheder. Bestyrelsen drøftede også det seneste kvartals udvikling, herunder at der var en mulig ændring i ejendomsmarkedet. CHF var steget. Der blev ikke orienteret om marginkald. Hvis Amagerbanken valgte at lukke engagementer med nedskrivninger, ville banken forventeligt skulle realisere tab. De nedskrevne værdier ville såle-

des være tabt endeligt uden mulighed for at blive genvundet efter en tvangsrealisation. Amagerbanken betragtede ejendoms krisen som midlertidig. Det ville være dumt og forretningsmæssigt uforvarligt at gå ud og tage et tab, når det var vurderingen, at det kunne undgås. Amagerbanken skubbede ikke et tab foran sig, idet tab i form af valutakursjusteringer løbende og på daglig basis blev bogført på engagementerne. Hvis valutakurserne rettede sig - som eksperterne forventede - ville der ske tilbageførsel af allerede foretagne nedskrivninger, hvilket ville være til fordel for banken.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet afholdt søndag den 7. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1406), hvoraf fremgår bl.a. (s. 1407):

”Eventuelt

Kent Madsen rejste spørgsmål vedrørende styring af valutaterminsforretninger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet. Der var tilslutning til formandens forslag om snarest at tage en samlet drøftelse heraf på et bestyrelsesmøde.”,

har han forklaret, at der som anført havde været bestyrelsesmøde den 4. februar 2010, hvor dagsordenen var så lang, at bestyrelsen ikke kunne nå at færdiggøre alle bevillingssager. Der blev derfor afholdt et telefonisk møde den 7. februar 2010. Det var helt i tråd med Kent Villadsen Madsens ekspertise at rejse spørgsmålet om valutaterminsforretningerne. Bestyrelsen skulle imidlertid ikke behandle spørgsmålet uden at være behørigt forberedt. Der blev normalt ikke afholdt bestyrelsesmøde i vinterferieperioden omkring uge 7.

Han var sygemeldt fra den 19. februar til den 21. marts 2010. Han var indlagt som følge af en sprængt blindtarm i 14 dage, og blev herefter udskrevet til hjemmet. Han opholdt sig herefter hjemme. Han afholdt et møde på sin private bopæl med Jørgen Brændstrup den 7. marts 2010 kort efter hjemkomsten fra hospitalet. Jørgen Brændstrup aflagde efter aftale et kort besøg en søndag eftermiddag som optakt til bestyrelsesmødet den 10. marts 2010. De havde en snak om, hvad der skulle ske på bestyrelsesmødet, og det blev aftalt, at når han vendte tilbage efter sin sygdom, skulle der også tales om valuta.

Forevist referat af bestyrelsesmødet fra den 10. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1481), hvoraf fremgår bl.a. (samme bind, s.1484):

”Ad punkt 4. Budgetopfølgning – januar 2010

Månedrapport til bestyrelsen – januar 2010

Bestyrelsen drøftede kort budgetopfølgning og månedsrapport. Jørgen Brændstrup orienterede om, at kursbevægelser på aktier og valuta forventeligt ville afleje supplerende nedskrivninger for første kvartal.”,

har han forklaret, at han har set referatet, hvilket også fremgår af ekstraktens side 1486, hvor han har underskrevet og noteret ”set”.

Hans første arbejdsdag efter sygemeldingen var den 22. marts 2010, hvor der blev afholdt bestyrelsesmøde umiddelbart før den ordinære generalforsamling. Der havde den 15. og 17. marts været to bestyrelsesmøder pr. telefon, som følge af breve fra advokat Németh bragt til hans privat adresse. Han havde talt med Jørgen Brændstrup dagen forinden, søndag den 21. marts 2010. De skulle forberede generalforsamlingen, idet han havde lovet næstformanden at ville aflægge beretningen på generalforsamlingen. Under det korte bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 skete der forberedelse af generalforsamlingen (ekstrakten bind V, s. 1546). Han erindrer ikke, at der under mødet var omtale

af marginkald. Med stigningen i CHF måtte man have passeret grænsen for marginkald, som var 100 mio. kr. Som det fremgår af referatet, var der enighed om, at bestyrelsen skulle drøfte forhold om valuta på april mødet. Han og resten af bestyrelsen fik under mødet præsenteret plancher (ekstrakten bind V, s.1743). Det var bankens, direktionens og efter drøftelse bestyrelsens indstilling, at man ville fortsætte engagementet på de samme positioner. Banken havde ikke selv risiko på valuta, da den ikke havde egne positioner. Det var altid på kundeniveau, at risikoen lå. Det må have været Østerfælled, der blev talt om under mødet den 22. marts 2010, selv om det ikke fremgår direkte af referatet (samme bind, s. 1546). Der var behov for en drøftelse ikke kun på enkeltkundeniveau, men også af den samlede valutaeksponering, som alle kunder havde i banken og konsekvenserne for banken af denne eksponering. Der var i banken behov for et tværgående blik.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010, pkt. 1.3 (ekstrakten bind V, s. 1546):

”1.3. Valutarisici

Det var aftalt at drøfte valutarisici på et møde i bestyrelsen i april måned, men den seneste tids udvikling i CHF og Yen havde gjort det relevant med en kort orientering om eksponeringen for enkelte af bankens kunder og bankens samlede risikobillede. Bestyrelsen drøftede markedsvurderinger på omtalte valutaer samt risikobilleder over for renteforskelle mellem EUR og CHF. Der var enighed om i april måned at vedtage en strategi for, hvilken risikosituation bankens ville acceptere.”,

har han forklaret, at det åbenbart i marts 2010 var aftalt i bestyrelsen, at der skulle drøftes valuta på april mødet. Som følge af valuta udviklingen i slutningen af marts, kom den i referatet citerede ud-melding. Der skulle være en samlet vurdering af valutarisici for banken og bankens kunder. Denne drøftelse fandt sted i bestyrelsen i maj måned 2010, men notatet for det samlede risikobillede forelå ikke på dette tidspunkt. Bestyrelsen bad igen om dette notat for at få det samlede risikobillede. Valutapositionerne nåede imidlertid at blive lukket, før notatet fremkom. Det var hans opfattelse, at man måtte følge de samstemmende vurderinger fra en række eksperter. Både den gang og siden var der kvalificerede mennesker, som fulgte med i de forhold, der påvirker valutakurser. Deres råd burde man følge.

Forevist mail af 6. april 2010 fra Klaus Bach Jensen til bl.a. Jørgen Brændstrup og John Weibull (ekstrakten bind V, s. 1964) har han forklaret, at han ikke har modtaget denne mail, men han kan genkalde sig indholdet fra samtaler med Jørgen Brændstrup henover foråret 2010, hvor Brændstrup omtalte tyrkiske lira. Han var glad for, at spørgsmålet om tyrkiske lira blev slået ned med hård hånd.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde afholdt den 14. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 1979), hvoraf fremgår bl.a. (s.1983):

”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010

Budgetopfølgning for februar 2010 var udsendt og Jørgen Brændstrup orienterede om det foreløbige resultat for marts 2010. I relation til bankens valutaeksponering i CHF og JPY blev der endvidere redet gjort for vurderinger af udviklingen.

Bestyrelsen drøftede eksponering, aggressivitet i markedet og markedsudvikling.

Formanden fastslog, at der i bestyrelsen var behov for en generel drøftelse af den ønskede risikoprofil i banken, og at denne drøftelse måtte finde sted efter opnåelse af statslig likviditetsgaranti og aflæggelse af kvartalsrapport.”,

har han forklaret, at de to sidste afsnit ikke havde noget at gøre med valuta, men knyttede sig til drøftelsen om likviditetsgaranti. Bestyrelsesmødet den 14. april 2010 var det første møde med den nye bestyrelse. Under dagsordenspunktet om budgetopfølgning fremkom der idéer til oplæg om den fremtidige bank fra bestyrelsen. Han måtte kalde til orden og sige, at Amagerbanken skulle have den statslige likviditetsgaranti på plads, før man satte for meget i gang i banken. Dette fremgår tidligere af samme referat. Valuta og statslig likviditetsgaranti kan således ikke kædes sammen. Valuta var i øvrigt et emne, som stod højt på bestyrelsens dagsorden i hele foråret 2010. Også på dette møde blev der talt om valuta, og direktionens indstilling til bestyrelsen var den samme som hidtil, nemlig at positionerne skulle fastholdes, da man forventede, at kurserne ville falde tilbage til normalt niveau. Bestyrelsen tilsluttede sig direktionens indstilling.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 29. april 2010 (ekstrakten bind V, side 2189), hvoraf fremgår følgende under punktet om orientering fra formanden og direktion (s. 2190):

” 2.3. Status vedrørende

- Henrik Ørbekker

I fortsættelse af tidligere orientering kunne det meddels, at banken havde købt Nova Banks fordring for 20 mio. kr. og Nykredit m.fl. havde købt EBH's og HSH's fordringer. Bestyrelsen drøftede valutaeksponeringen sammenholdt med renterisiko. ”,

har han forklaret, at han ikke erindrer drøftelsen i detaljer, men der blev drøftet valuta, og også valuta i relation til Østerfælled, idet internt revisionsprotokollat af 25. april 2010 for første kvartal 2010 var fremlagt under mødet (ekstrakten bind V, s. 2110ff). Af det interne revisionsprotokollat fremgik det (samme bind, s. 2116), at der havde været et valutatab på 66 mio. kr. på Østerfælled. Det var dog et mindre tab end det tab, der blev oplyst om under mødet den 22. marts 2010. Indstillingen var fortsat den samme både i Amagerbanken, i direktionen og i bestyrelsen, nemlig at man ikke skulle lukke kundernes valutapositioner.

Der blev afholdt et møde den 10. maj 2010 mellem ham og Carsten Valgreen, som han fik kendskab til via sit bestyrelsesarbejde i Rederiet Torm. I den sammenhæng var han blevet foreslået at møde Carsten Valgreen, som på det tidspunkt udarbejdede finansielle analyser om bl.a. valutamarkedet. Carsten Valgreen havde de nordiske briller på. Han tænkte, at det kunne være en idé, at Amagerbanken lyttede til Carsten Valgreen.

På bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, side 2471ff.) var der igen en drøftelse af valutakursudviklingen. Under mødet så han formentlig de plancher, som fremgår af ekstrakten bind V, side 2467ff. De drøftelser, som fandt sted under mødet i maj, skulle som tidligere forklaret oprindeligt have fundet sted på mødet i april. Bestyrelsen ønskede et bredt tværgående billede af markedet til brug for stillingtagen til lukning eller bibeholdelse af valutapositioner. Der var mange analyser fremme på mødet, herunder internationale analyser (bl.a. fra Danske Bank, Nordea, JPMorgan Goldman Sachs m.fl.). Kursen på CHF var steget, selv om alle analyser entydigt sagde, at valutaen ville falde tilbage. Beslutningen blev truffet på baggrund af relevante oplysninger, analyser mv. Det er ham, som med håndskrift har påført ”kunders” [positioner] (s. 2473). Bestyrelsen valgte at fastholde positionerne efter drøftelse og indstillingen fra direktionen.

Han deltog ikke i mødet med Carsten Valgreen, Jørgen Brændstrup m.fl. den 20. maj 2010, men er givetvis blevet orienteret om forløbet.

Forevist referat af bestyrelsesmødet af 12. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2683) og Klaus Bach Jensens notat af 8. juni 2010 om ”Prognoser på CHF/DKK og JPY/DKK fra udvalgte Banker” (ekstrakten bind V, s. 2662 f.) har han forklaret, at han formoder, at notatet var en del af materialet. Mødet den 12. juni 2010 blev afholdt en lørdag formiddag. Det skyldtes, at Amagerbanken mandagen forinden var blevet præsenteret for et krav fra Finansiell Stabilitet om kapitaludvidelse. Realismen i kravet om forøgelse af basiskapitalen med 750 mio. kr. blev drøftet, herunder solvens. Også valuta blev drøftet. Det var et led i den samlede drøftelse af bankens situation. Der forelå ikke nogen ændring i indstillingen til bestyrelsen. Prognosen var fortsat, at CHF og JPY ville falde tilbage.

Som det fremgår af referat af bestyrelsesmødet den 16. juni 2010 under punkt 1.6 (ekstrakten bind V, side 2699), var bestyrelsen nødsaget til at behandle bankens ansøgning om individuel statsgaranti, hvorfor dagsordenens punkt 2-4 omhandlende bl.a. valutakursudvikling (samme bind, s. 2697) måtte udskydes til senere behandling. Han er dog ret overbevist om, at der var en drøftelse af valuta i tilknytning til dagsordenens punkt 6 (Eventuelt), hvor man drøftede stresstest.

Den 25. juni 2010 modtog han fra Jørgen Brændstrup en mail af samme dag fra Klaus Bach Jensen til flere ansatte i Amagerbanken, herunder Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 2841), omhandlende underdækning som følge af ny rekord for CHF. Han havde en drøftelse med Jørgen Brændstrup herom. Der blev afholdt et rentemøde i Schweiz lige omkring den 20. juni 2010, hvilket møde alle ventede på. CHF eksploderede opad efter mødet. Der var meget fokus herpå. Han har utvivlsomt også talt med Jørgen Brændstrup herom i løbet af ugen op til den 25. juni 2010. Indstillingen hos både ham og Jørgen Brændstrup var, at banken måtte nu gøre noget uanset de foreliggende analyser mv. Jørgen Brændstrup forsøgte at få kontakt til de bestyrelsesmedlemmer, som havde størst indsigt i valuta, og det lykkedes at holde telefonisk møde med Kent Villadsen Madsen, Jesper Reinhardt og ham selv. Det blev efter dette møde besluttet at lukke valutalinjerne. Kunderne blev underrettet. Den øvrige bestyrelse blev underrettet under bestyrelsesmødet dagen efter, lørdag den 26. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2858 ff.) Det, som gjorde, at de besluttede at lukke halvdel af positionerne, var, at ingen kloge mennesker - eksperterne - længere ville give et råd om, hvilken vej CHF-kursen gik i modsætning til tidligere. Som det fremgår af referat af bestyrelsesmødet den 26. juni 2010 under afsnittet ”Valuta” (samme bind, s. 2859), lukkede banken valutalinjerne i etaper. Det var ikke længere forsvarligt at videreføre den oprindelige plan. Bestyrelsen besluttede på dette bestyrelsesmøde også at lukke halvdel af JPY-positionerne. Det viste sig, at det var rigtigt at lukke positionerne om fredagen, og banken fortsatte derfor med at gøre det samme med den tilbageværende del af positionerne mandag morgen, som det også fremgår af referatet fra bestyrelsesmødet den 27. og 28. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2861 ff.) Det var mandag fortsat ikke forsvarligt at blive på positionerne.

Foreholdt følgende sætning i Jørgen Brændstrups notat af 1. juli 2010 om kunders valutaeksponeering (ekstrakten bind V, s. 2927):

”Ideelt set skulle valutaeksponeeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere marginkald.”

har han forklaret, at det er et meget ærligt notat fra en bankdirektør, der var under massivt pres. Ideelt burde man have gjort noget andet, end det skete. Hvis kunden løbende havde honoreret de afgivne marginkald, ville banken ikke have haft noget tab. Åbentstående valutapositioner har teoretisk set ikke noget loft for risikoen. Banken var opmærksom på risici og muligheder. Foreholdt pkt. 94) i vejledning nr. 10114 af 22. december 2006, hvorefter bestyrelsen og direktionen i et pengeinstitut er

ansvarlig for, at instituttet kun påtager sig risici, som instituttet i fornødent omfang kan vurdere konsekvensen af, har han forklaret, at bankens bestyrelse og direktion løbende fulgte situationen. Havde man ikke gjort det, ville det have stridt mod vejledningens pkt. 94. Valutaudsving var en risiko, der kunne ramme banken. Da der ikke var en handlingsplan for det i starten af 2010, fulgte bestyrelsen løbende med i situationen og fik løbende indstillinger og udbad sig en samlet plan.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 3. juli 2010 (ekstrakten bind V, side 2960), hvoraf fremgår bl.a.:

"Jørgen Brændstrup gennemgik notat udarbejdet alene til bestyrelsen vedrørende bankens kunders valutaeksponering og med Østerfælled-engagementet som eksempel. Kreditkontoret, Investeringsområdet og den kundeansvarlige havde hidtil hver især overvåget risikoudviklingen fra forskellige indfaldsvinkler, men det måtte konstateres, at overvågningen tværgående ikke havde været dækkende. Fremadrettet ville der snarest blive etableret instrumenter til tværgående risikoovervågning, således at bankens samlede "modpartsrisiko" følges. ",

har han forklaret, at resultatet af den fulgte strategi var stærkt utilfredsstillende. Referatet er en konstatering af den faktiske situation. Det var rart med en klar melding fra bankens direktør, men også stærkt utilfredsstillende, at bestyrelsen, som troede, at man havde været stærkt polstret med ekspert råd og indstillinger, havde fulgt en forkert strategi. Der var en ærgrelse rundt om bordet. Han er nok blevet sur, selv om det er sjældent, at det sker i professionel sammenhæng, også fordi der i det sidste døgn blev konstateret yderligere tab og hensættelser på 50 mio. kr. som følge af valutapositioner på helt andre kunder end Østerfælled og de tre personer relateret hertil. Det kom som en overraskelse og gav stof til eftertanke. Der skulle foretages tværgående risikoanalyser i forhold til hver enkelt af disse øvrige kunder og bankens samlede kundemasse som begæret tidligere.

Forevist Peder Krag's notat af 1. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2912) om interne aktiviteter vedr. overvågning af bankens kunders valutaeksponering - primært i CHF, hvoraf fremgår bl.a.:

"Mundtlige drøftelser om udviklingen med Direktionen - i hvert fald siden 1. januar 2010 - har været meget hyppig.

Såvel på de regelmæssige (hver mandag) likviditetsmøder som på direktionsmøder (JB, AO, JLW, PK) har situationen været drøftet, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.

...

Eksterne vurderinger af specielt CHF udviklingen har været cirkuleret straks de forelå.

Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.",

har han forklaret, at det, som fremgår af notatet, var det, som kom frem under bestyrelsesmødet den 3. juli 2010.

Forevist Generalforsamlingsprotokollatet af 22. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 3086), hvoraf ses hans redegørelse for valutapositionerne har han forklaret, at hans ærgrelse udsprang af, at man som bestyrelse skal træffe afgørelser på et oplyst grundlag. Grundlaget var fuldt oplyst i forhold til Østerfælled, og bestyrelsen prøvede at gøre det bedste i forhold til valutapositionerne. Det var en forretningsmæssig beslutning, hvor bestyrelsen vidste, hvad de gjorde. Fra bestyrelsens side var det

hver gang en forretningsmæssig overvejelse af, hvad der var bedst for banken. Det var et forsvar af bankens interesser. Bestyrelsen mente, at det var i bankens interesse, at man havde en valutaposition. Til sidst var det ikke forsvarligt at fortsætte. Det, han var ærgerlig over, var tab på det uoplyste og ikke besluttede.

Til hans beretning har han mere generelt bemærket, at det er helt sædvanligt, at der sker ændringer i oplægget til beretning undervejs, og man skal ikke lægge så meget i de forskellige udkast. Det er den endelige beretning, som tæller.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets notat af 10. september 2014 (tillægsekstrakt, s. 43);

”Spekulative valutaforretninger laves enten som rent finansielle transaktioner eller - som i den konkrete sag - som et led i en finansiering af fast ejendom. Ved spekulativt at opnå en lånerente, som er lavere end ved finansiering i DKK, kan man skabe ejendomsprojekter baseret på et lavt afkast fra ejendomsudlejningen, og som derfor ikke ville fremstå som finansielt sammenhængende ved finansiering i DKK. Forudsætningen for, at det tilsyneladende "hænger sammen" er, at man undlader at indregne risikoen for en kursstigning i lånevalutaen målt i forhold til DKK.”,

har han forklaret, at han er enig i, at der kan være den nævnte sammenhæng mellem rente og valutarisiko. Han betragtede det dog ikke som givet, at der var en entydig sammenhæng, slet ikke set over kortere perioder.

Foreholdt graf over udviklingen i CHF fra december 2009 til juli 2010 (hjelpebilag E1) har han forklaret, at han forholdt sig til de informationer, som han fik. Volatiliteten i kursen for CHF var et forhold, der blev drøftet i bestyrelsen. Kursen var opadgående i den periode, hvor de havde fået at vide, at den ville være nedadgående. De analyser, som Amagerbanken fik forelagt, tog såvel makroøkonomiske som politiske forhold i betragtning. Han havde tillid til disse analyser samt til de folk, der havde udarbejdet dem. Hvis banken havde lukket valutapositionerne i strid med eksperternes råd, ville man have påført banken en anden form for risiko, nemlig risikoen for ikke at drage fordel af et forventet valutakursfald.

I bankens bestyrelse var kursen på CHF noget, der blev orienteret om fra direktionens side fra 2008 og frem.

Oskar Jensen

Forevist Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (ekstrakten bind III, s. 581) har han forklaret, at han på bestyrelsesniveau lærte Henrik Wessmann Jensen og Oskar Jensen koncernen at kende via byggeprojektet i den før omtalte Købmagergadeejendom, som skulle indrettes til en amerikansk tøjkæde. Projektet, som var komplekst, blev gennemført udmærket. Han kendte også Oskar Jensen koncernen fra byggebranchen men havde ikke med den at gøre. Han tror ikke, at han fik en forhåndsadvisering om denne sag forud for bestyrelsesmødet. Han kendte området i Glostrup, som lå tæt på virksomheder, han havde berøring med i andre sammenhænge. Han kendte også området rent fysisk fra besøg i disse virksomheder.

Fra november-december 2006 gik Amagerbanken kun i begrænset omfang ind i nye boligbyggeprojekter. Banken bremsede op inden for privatboligområdet, men Main Road projektet lå inden for erhvervsområdet. Amagerbanken og bestyrelsen valgte at gå ind i projektet som et led i det strategiske, hvor banken skulle bevæge sig væk fra boligområdet. Med dette projekt kunne banken dreje

sig væk fra boligområdet i København og hen mod et attraktivt erhvervsområde. Main Road var således et godt projekt også strategisk. Han så ikke lokalplan mv. og havde heller ikke forventet det. De bilag som ses af ekstrakten bind III, side 602-604 var ikke en del af Management Summary'et.

Den 4. november 2008 forelå nyt Management Summary med stillingtagen til forhøjelse af Main Roads driftskredit til 27 mio. kr. (ekstrakten bind IV, s. 271). Det skyldtes, at de oprindelige budgetforudsætninger viste sig ikke at holde (samme bind, s. 272).

Forevist referat af bestyrelsesmødet af 26. november 2008 (ekstrakten bind IV, s. 526 ff.), hvorunder forhøjelse af driftskrediten blev bevilget, og hvoraf fremgår bl.a. (s. 529):

"Der er ikke likviditetsmæssig sammenhæng, hvilket fejlagtigt blev angivet ved behandling i bestyrelsen primo 2008.

Formålet er nu at sikre likviditet til fornuftig afvikling. Bestyrelsesformanden spurgte til fejl i budgetforudsætningerne, som skyldes ren anvendelse af kundens oplysninger. Engagementet blev bevilget. ",

har han forklaret, at kunden havde brug for likviditet. Man skulle være et skarn, hvis man som bestyrelsesformand ikke spurgte ind til de bristede budgetforudsætninger. Bestyrelsen havde bevilget engagementet i marts 2008, og der var irritation over, at man så hurtigt måtte konstatere både fejl i budgetforudsætninger, og at man derfor så hurtigt arbejdede med en rekonstruktion. Når han under mødet spurgte ind til, hvorvidt fejlene i budgetforudsætningerne skyldtes "ren anvendelse af kundens oplysninger", så skyldes det, at det var væsentligt for ham at få afklaret, om bestyrelsen sad over for en person, som ville snyde banken. Hvis der var tale om en bevidst overlagt handling, så måtte banken agere. I forbindelse med drøftelsen af fejlen, var der bevågenhed også i forhold til Per Kirk-Andersen, som var relativ ny i banken. Bestyrelsen blev oplyst om årsagen til fejlen.

Mols-Linien

Igennem sit virke i andre fora i dansk erhvervsliv kendte han til interessen for at samle den danske færgefart. Han var bl.a. bekendt med, at formanden for Bornholmstrafikken gerne ville etablere samarbejde med Cimber om transport til og fra Bornholm. Fra sit arbejde for rederiet Torm havde han også hørt, at stærke kræfter var i gang for at samle dansk færgefart, herunder at rederiet Clipper var interesseret. Clipper havde erfaring med færgefart andre steder i verden. Under et møde med rederiet Clipper deltog han i korridorssnak omkring overvejelserne om at samle af dansk færgefart.

Forevist Management Summary af 25. januar 2008 om ændring af Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S' porteføljeengagement, således at den også kunne udnyttes af Kyster Invest ApS (ekstrakten bind III, s. 368) har han forklaret, at han havde en drøftelse med Knud Christensen om Mols-Linien-sagen inden bevillingen. Det var for N.E. Nielsen vigtigt i bankens regi, at der kom en væsentlig spiller på banen, som kunne få indflydelse på planerne for dansk færgefart. Det ville i sidste ende også få betydning for aktiekursen. Forsvarlighedsanalysen gjorde, at banken og bestyrelsen accepterede projektet. Aktierne blev belånt med 75 % af kursværdien. Aktierne var ejet af særdeles formuende personer. Det var set med bankens og bestyrelsens øjne interessant, hvis banken kunne deltage i finansieringen af et "take over" og dermed bringe banken ind i et nyt og interessant marked. Han havde erfaring med "take overs" fra sit virke som advokat. Samlingen og koncentrationen af aktieposten gjorde, at alle vidste, at der skulle ske noget med Mols-Linien. Da Clipper købte aktieposten, var tegningen til løsningen givet. Aktivet var attraktivt. Der var professionel interesse for projektet.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 4. september 2008 (ekstrakten bind III, side 2220), hvoraf fremgår bl.a.:

"Jørgen Brændstrup orienterede om belåningsværdien og om de enkelte kunders situation, herunder bankens beslutning om at afhjælpe Henrik Ørbekker og Olav Damkiær Classen med margininddækning. Ansøgning på sket margininddækning ville blive fremsendt separat.

Med de gennemførte margininddækninger, de foretagne sekundære pantsætninger og mandataftalen med Handelsbanken var det forventningen, at der var lagt en bund under kursen. ",

har han forklaret, at Mols-Linien aktien faldt i august 2008, efter at Danske Bank markant havde ændret sin analyse af Mols-Linien. I september 2008 var situationen vedrørende funding anderledes end tidligere, og der var generelt meget fokus på funding hos pengeinstitutterne. Amagerbanken var i den situation, at banken enten kunne lade aktierne flyde eller prøve at sikre en stabilitet af aktien og stabilitet omkring størrelsen af en aktiepost. Sidstnævnte løsning havde det formål, at store aktionærer kunne finde en løsning. Det var fra bankens side et ønske at fastholde den stærke aktiekoncentration ud fra en værdibetragtning af sikkerhederne. De aktionærer, der var finansieret af banken, herunder bestyrelsesformanden for Mols-Linien, som selv sad på 20 % af aktierne i Mols-Linien, ville gå til Handelsbanken i håbet om at opnå den reelle værdi af aktierne.

Han ønskede at pointere, at engagementet var bevilget, og sikkerhederne var vurderet, inden Finanstilsynet foretog vurdering af engagementet.

Forevist Amagerbankens eksterne revision, KPMG's, revisionsprotokollat af 5. februar 2009, (ekstrakten bind IV, side 1304 ff.), hvoraf fremgår bl.a. følgende om Mols-Linien A/S:

"Vi har modtaget redegørelse fra banken fra den sagsansvarlige hos Handelsbanken Capital Markets, som er drøftet med bankens bestyrelsesformand og adm. direktør. Banken vurderer på basis af kendskab til dialog mellem sælgere og potentielle købere samt prisindikationer, at aktierne vil være afhændet senest ved udgangen af marts 2009.

...

På baggrund af ovennævnte har vi accepteret, at banken anvender kurs 90 som grundlag for beregning af sikkerhedsværdierne. ",

har han forklaret, at aflæggelsen af Amagerbankens årsrapport for 2008 var stærkt præget af begivenhederne i efteråret 2008, herunder Finanstilsynets tilsynsbesøg og afrapportering. Det var en for-tættet proces. KPMG kontaktede Jørgen Brændstrup og ham selv om et par forhold, som man ønskede drøftet, herunder Mols-Linien. Der blev afholdt et møde med revisorerne, hvorunder revisorerne gav udtryk for, at de savnede revisionsbevis for, at aktierne var ansat til korrekt værdi. Han foreslog KPMG, at revisionselskabet kunne tage kontakt til Handelsbanken herom, men KPMG tilkendegav, at banken selv skulle fremskaffe fornøden dokumentation. Jakob Bastholm chef for Corporate Finance i Handelsbanken blev herefter anmodet om at afgive erklæring om Handelsbankens vurdering af aktien. Alle var herefter enige om, at det var den korrekte kurs rent regnskabsmæssigt, som var anvendt.

Kreditkontoret

Han mødte John Weibull første gang i sin egenskab af advokat, hvor John Weibull var modpart og repræsentant for Amagerbanken. Under den omtalte sag viste John Weibull sig som en duelig person, som satte sig ind i tingene. John Weibull var i stand til at føre en god strategi for banken. Der var, udtrykt på moderne dansk, intet "bullshit" over John Weibull.

John Weibull deltog i de årlige heldagsmøder for gennemgang af engagementer i bestyrelsen. Weibull kendte sagerne i detaljer, og hvis der var drøftelser omkring sikkerheder eller andre forhold, trådte Weibull til under forelæggelsen af en kreditsag. John Weibull havde tyngden både fysisk og fagligt til at stå imod Knud Christensen, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. John Weibull var en god mand på posten som vicedirektør og kreditchef.

Forevist uddrag af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (ekstrakten bind IV, side 1049-1050), hvoraf fremgår bl.a.:

"5.5. Afhængighed af nøglepersoner

Tilsynet bemærkede, at banken ses at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse. Større engagementer ses at forudsætte væsentlig løbende involvering af bankens administrerende direktør og kreditchef."

har han forklaret, at han i januar 2009 blev glad over at konstatere, at Finanstilsynet havde set, at bankens direktør og kreditchef var inde over store engagementer. Finanstilsynet vidste fra inspektionen af banken i 2008, at kreditchefen var involveret i alle større engagementer. Han delte den forudsætning, som tilsynet gav udtryk for.

Videre foreholdt den første sætning i det efterfølgende afsnit i samme rapport (samme bind, s.1049):

"Videre bemærkede tilsynet blandt andet, at bankens kreditkontor ikke ses at have været aktivt involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag m.v. i engagementet bevilget af bestyrelsen. ",

har han forklaret, at det for ham var en overraskelse at læse denne sætning, hvilket han også gav udtryk for over for Finanstilsynet under afrapporteringen i 2008.

Videre forholdt den anden sætning i samme afsnit i samme rapport (samme bind, s. 1049):

"Denne usædvanlige arbejdsdeling måtte i konsekvens heraf indebære, at bankens bestyrelse og direktion i vidt omfang skulle indgå i den egentlige sagsbehandling. Dette ses dog ikke at have været tilfældet, og tilsynet må antage, at bankens betydelige risiko på større engagementer i et vist omfang er forårsaget heraf.

Banken har oplyst, at den hidtidige arbejdsdeling mellem direktion og kreditorganisation ikke er en blivende situation, men at det i tidsrummet mellem administrerende direktør Knud Christensens bortgang og tilsynets besøg ikke har været muligt at indrette sig anderledes. ",

har han forklaret, at bestyrelsen ikke foretog egentlig sagsbehandling som en daglig ledelse. Han syntes i øvrigt, at det var underligt, at Finanstilsynet bebrejdede direktionen, at direktionen arbejdede med sagerne. Afsnittet havde samme indhold og ordlyd som en af de plancher, som bestyrelsen fik forevist under Finanstilsynets afrapportering i december 2008. Under dette møde gav Finanstilsynet udtryk for, at Amagerbanken manglede en direktør efter Knud Christensens bortgang. Bestyrelsen var enige i, jf. tidligere nævnt, at det ikke var holdbart i længden kun at have to direktører mod tidligere tre, og der var enighed om, at direktionen skulle styrkes. Sætningen om "den usædvanlige arbejdsdeling osv." blev gjort til skamme under mødet, hvor Finanstilsynet kunne konstatere, at John Weibull kunne svare på samtlige sager, som var genstand for inspektionen. Finans-

tilsynets inspektører havde fulgt John Weibull under hele inspektionen i efteråret 2008. Finanstilsynets synspunkt om, at bankens kreditorganisation ikke var involveret på tilfredsstillende vis, kom slet ikke frem under drøftelserne med Finanstilsynet. Bestyrelsen kunne ved nedslag se, at kreditafdelingen fungeret tilfredsstillende. Bestyrelsen sikrede sig, at Kreditafdelingen var behørigt bemandet i den nye situation, som indtraf, efter Finanskrisen begyndte i efteråret 2008.

Forevist referat af bestyrelsesmødet den 30. marts 2009 (ekstrakten bind IV, side 1594), hvoraf fremgår bl.a.:

”2.3 Status Finanstilsynets besøg i 2008 og senere korrespondance

Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 var udsendt, og på baggrund af en opsummering af mødeforløbet med Finanstilsynet den 18. december 2008, drøftede bestyrelsen bankens udkast til brevbesvarelse dateret 27. marts 2009. Der var enighed om at søge en løsningsorienteret tone.”,

har han forklaret, at den finansielle sektor var i uvejr, og det var efter bestyrelsens opfattelse nødvendigt, at der ikke kom for mange kampe med Finanstilsynet. Bankens svar af 31. marts 2009 til Finanstilsynet om opfyldelse af påbud mv. (ekstrakten bind IV, s. 1718) blev forelagt for bestyrelsen, forinden afsendelse.

Som det fremgår af Finanstilsynets brev af 12. maj 2009 til Amagerbanken (ekstrakten bind IV, s. 2056), tog Finanstilsynet bankens svar om kreditorganisationen til efterretning (samme bind, s. 2059). Det tilkommer ikke ham at fortolke på tilsynets brev, som bl.a. har følgende formulering:

”Finanstilsynet tager bankens redegørelse til efterretning. Tilsynet skal dog ikke undlade at påpege, at dette tiltag umiddelbart vurderet kun vil give en mindre aflastning af bankens administrerende direktør og bankens vicedirektør på kreditområdet.”

Forevist Amagerbankens præsentation over for Moody's fra første halvår 2008, hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind III, s. 2035):

”Inden kreditkomitéen tager stilling til en indstilling, er denne behandlet i bankens kreditkontor, der kontrollerer at relevante fakta er medtaget i indstillingen og i øvrigt er behørigt dokumenteret gennem kundens regnskaber og kontrakter mv., som kunden måtte have indgået med sine medkontrahenter. Det kontrolleres ligeledes i denne proces, at det juridiske grundlag i form af offentlige tilladelser og plangrundlag er til stede.”,

har han forklaret, at Finanstilsynet ikke udtalte kritik af den skitserede fremgangsmåde i Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010 om funktionsundersøgelse i Amagerbanken (ekstrakten bind V, s. 2755). Formuleringerne i rapportens side 5 (samme bind, s. 2755) er affødt af Knud Christensens død, hvor direktionen var blevet mindre. I foråret 2010 afholdt han to møder henholdsvis den 13. april 2010 og 8. juni 2010 med Finanstilsynet om bl.a. bankens planer mv. på det organisatoriske område, herunder bemanningen af direktion. Under møderne redegjorde han på bestyrelsens vegne for tiltag mv. på kreditområdet, compliance mv. Han gav over for Finanstilsynet udtryk for, at det ikke var muligt at gennemføre disse tiltag mv., før der var vished for fornøden kreditfacilitet fra Finansiell Stabilitet. Finanstilsynet var enig heri, herunder enig i, at tiltag mv. først kunne gennemføres, når der var vished for, om banken eksisterede efter den 15. september 2010. På møderne blev endvidere oplyst af N. E. Nielsen, at der stod tre personer klar til at indgå i ledelsen, der kunne styrke banken, men at de afventede afklaringen.

Afslutning

Om snitfladerne mellem Allan Ottsens og Jørgen Brændstrups arbejdsopgaver inden for kreditområ- det har han forklaret, at Allan Ottsen ikke forelagde erhvervsager. Jørgen Brændstrup forelagde ikke sager om privatkunder.

Foreholdt uddrag af advokat Jens Christensens undersøgelse af visse forhold i Amagerbanken A/S af 30. mart 2012, hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind VII, s. 4149):

”I den forbindelse har det formodningen imod sig, at en afvikling af Bankens aktiver i regi af Finansiell Stabilitet A/S indbringer et bedre provenu end en mere kontrolleret og langsigtet udlånsnedbringelse foretaget af Banken selv.”,

har han forklaret, at han deler advokatundersøgerens opfattelse, således som det også kom til udtryk på den generalforsamling, hvor der blev redegjort for, at banken havde sikret sig en langsigtet fun- ding. Det var opfattelsen, at når man var kommet ud på den anden side af konjunkturcyklussen, så ville værdierne blive tilbageført til banken. Den langsigtede strategi var udtryk for sund bankdrift i et konjunkturforløb. Den nye bestyrelse burde efter hans opfattelse have fortsat den langsigtede strategi. Når man ser på aktivernes værdi i dag, så ville Amagerbanken have været en af de mest velkonsoliderede banker i Danmark, hvis strategien havde været fastholdt.

Villy Rasmussen har om *sagens generelle del* forklaret bl.a., at han blev valgt ind i Amagerbankens bestyrelse den 30. marts 1998. På dette tidspunkt havde han været medlem af Amagerbankens re- præsentantskab i et år. Amagerbankens formand og næstformand blev valgt af repræsentantskabet. Han havde handelskompetencer, og derfor var det naturligt, at han blev valgt ind i bestyrelsen. Han er oprindeligt uddannet smed. I 1969 blev han ingeniør med produktion som speciale, og han har også en HD i organisation. Han var i ni år sagkyndig dommer i Sø- og Handelsretten. Han var på daværende tidspunkt erhvervsmæssigt i en mellempriode efter, at han havde været koncerndirektør i FDB fra 1987 til 1997. På grund af en konkurrenceklausul var han herefter arbejdende bestyrelses- formand i Dalls Varehus, og senere blev han administrerende direktør for Dagrofa, hvor han var frem til 2006. Da han forlod Dagrofa i 2006, havde han i 30 år siddet som leder eller direktør i større virksomheder. Siden har han ernæret sig ved bestyrelsesarbejde, og han har siddet i bestyrel- sen i bl.a. DanMælk, Irma, Fakta, Toms Gruppen, Schur International Holding A/S og Færch Hol- ding A/S. Han har ikke været i bestyrelsen i andre finansielle virksomheder. Han har bred ledelses- mæssig erfaring både inden for handel og industri, og han kunne i Amagerbankens bestyrelse bi- drage med erfaring med drift af virksomheder. Han havde arbejdet med økonomi, men kendte ikke til bankvirksomhed, herunder behandling af kreditter mv. Det adskiller en banks bestyrelse fra an- dre bestyrelser, at man i en banks bestyrelse har creditsager på bordet. I den sidste del af sin tid i bestyrelsen fik han 300.000 kr. om året i honorar.

Da han kom ind i Amagerbankens bestyrelse, var banken en lokalbank på Amager. Fra 1998 til 2006 var banken meget aktiv, og den gik fra at være en lokalbank til at være en regionalbank. Han kendte Amagerbanken godt, da han indtrådte i bestyrelsen. Han kan tilføje til N. E. Nielsens forkla- ring om bestyrelsen og dens sammensætning, at formanden selv havde en meget bred erhvervsferfa- ring og var god til at få alle med under møderne, hvilket er vigtigt i en bestyrelse. N. E. Nielsen var meget grundig og dybdegående, og han havde også evnen til at få Knud Christensen ned på jorden, når Knud Christensen engang imellem gik ud af en tangent. Han er enig med N. E. Nielsen i, at det var en kompetent bestyrelse, hvor der var brede kompetencer. Han mener også, at der var en velfun- gerende bestyrelse i hele den periode, som denne sag angår. Bestyrelsen fungerede godt. Der var på et tidspunkt en bestyrelsesevaluering, hvor bestyrelsen evaluerede sig selv og direktionen, og denne

faldt godt ud. Han mener, at det er nødvendigt med sådanne evalueringer for at være stærke nok. Amagerbankens direktion var meget engageret og meget arbejdsom, og direktionen kæmpede i døgndrift for banken. Han deltog i forskellige sammenhænge, herunder sociale arrangementer, hvor medarbejderne under direktionsniveauet også deltog. Det er vigtigt for en bestyrelse at vide, hvilke kompetencer, der ligger under direktionsniveauet, og det vidste de i Amagerbankens bestyrelse. Han havde det samme indtryk af medarbejderne i niveauet under direktionen, som han havde af direktionen, nemlig at de var dygtige, arbejdsomme og kompetente.

Han udtrådte af Amagerbankens bestyrelse den 22. marts 2010. De havde ved den omtalte evaluering fundet ud af, at nogen af bestyrelsesmedlemmerne havde siddet ganske længe, og at det ville være godt med nye kræfter. De var enige om, at Bent Müller skulle udtræde i forbindelse med generalforsamlingen i 2008. Han skulle egentlig selv være udtrådt i 2009, men det endte ikke sådan, da Finanskrisen indtrådte, og Knud Christensen døde, hvorfor han ikke bare kunne forlade banken på det tidspunkt. Han blev derfor et år mere end egentlig planlagt. Efter sin udtræden i marts 2010 havde han ikke noget med bestyrelsen at gøre. Han mødte formanden engang imellem i faglige sammenhænge. Han modtog aldrig referaterne af de to sidste bestyrelsesmøder, han deltog i.

Det er altid en bestyrelses opgave at fastsætte strategi, retningslinjer og politikker for virksomheden. Bestyrelsen har naturligvis også en kontrolfunktion i forhold til at påse, om driftsafviklingen foregår rigtigt. Amagerbankens bestyrelse fik hjælp til sidstnævnte fra intern og ekstern revision, ligesom Finanstilsynet også var der. Direktionens opgave er at drive banken i dagligdagen og meddele bestyrelsen, hvis der er noget galt.

Næstformandens rolle var at lede møderne, når formanden ikke var til stede. Formanden og næstformanden gik ikke hånd i hånd og deltog i de samme ting, men de drøftede organisatoriske ting i banken, herunder honorering af direktionen samt bonus. N. E. Nielsen var sjældent fraværende, men det kunne forekomme, at N. E. Nielsen måtte forlade et møde, hvis det trak ud, og så tog han som næstformand over. Der var normalt bestyrelsesmøde en gang om måneden, og dette møde fandt sted en onsdag fra kl. 9 til kl. 12. Foreholdt sit sammenfattende processkrift afsnit 5.1 (ekstrakten bind I, s. 2542) kan han bekræfte, at der blev afholdt det antal bestyrelsesmøder, som er angivet. Antallet af bestyrelsesmøder steg fra 2008 og frem. Baggrunden herfor var, at da Finanskrisen indtrådte, blev verden i stor udstrækning ændret for bankerne, og de problemstillinger, der opstod, krævede, at bestyrelsen trådte tættere på. De almindelige bestyrelsesmøder, der var planlagt et år i forvejen, blev kørt på samme måde som før Finanskrisen, og de øvrige bestyrelsesmøder blev lagt på andre tidspunkter. Det meste, der blev drøftet i bestyrelsen, blev drøftet på bestyrelsesmøderne. De enkelte bestyrelsesmedlemmer kunne ringe til direktionen, hvis den enkelte var i tvivl om noget i de sager, der var blevet tilsendt. Frem til Knud Christensens død var det ham, man ringede til, og derefter var det Jørgen Brændstrup. Det enkelte bestyrelsesmedlem havde ikke nogen kontakt med medarbejderne i banken i den forbindelse. Bestyrelsen modtog månedsrapporter om driften. Det modtagne materiale indeholdt nøgletal, der viste bankens driftsforhold. Bestyrelsen modtog også materiale fra henholdsvis intern og ekstern revision. Endelig modtog bestyrelsen materiale fra Finanstilsynet, der skrev direkte til bestyrelsen, og de enkelte bestyrelsesmedlemmer fik materialet tilsendt via direktionen, da Finanstilsynet sendte det til banken. For bestyrelsen var der dermed tre informationskilder - direktionen, revisionen og Finanstilsynet. Hertil kom det enkelte bestyrelsesmedlems egen viden og den information, den enkelte selv opsamlede.

Forevist Dagsorden for bestyrelsesmødet den 25. april 2007 (ekstrakten bind II, s. 1992) har han forklaret, at dette var en standarddagsorden, og at han modtog en dagsorden inden de enkelte bestyrelsesmøder. I kolonnen "Bilag udsendt" kan man se, hvornår det enkelte materiale var sendt til bestyrelsen. Protokollen (referatet) fra foregående møde havde de haft mulighed for at gennemlæse, og formanden spurgte på bestyrelsesmødet, om der var bemærkninger hertil. Hvis der var ændringer eller tilføjelser, drøftede bestyrelsen det og tog stilling til, om det skulle tilføjes referatet. Herefter underskrev de referatet. Det var ikke ofte, at der var ændringer eller tilføjelser. Det var Allan Ottosen, der udarbejdede referatet. Allan Ottosen sendte referatet til formanden, der læste det og godkendte det, inden resten af bestyrelsen fik det tilsendt. Han synes, at der blev skrevet meget grundige referater, der beskrev, hvad der var foregået. Man fik referaterne tilsendt forholdsvis kort tid efter det enkelte bestyrelsesmøde, så man stadig kunne huske, hvad der var foregået. Selv om man havde været forhindret i at deltage i et bestyrelsesmøde, modtog man referatet af det pågældende bestyrelsesmøde. Hvis man underskrev referatet, selv om man ikke havde deltaget i bestyrelsesmødet, betød det, at man havde læst referatet og orienteret sig om indholdet. Til bestyrelsesmøderne fulgte man dagsordenen slavisk. Forevist dokumentet, der er i ekstrakten bind II, s. 1994, har han forklaret, at han ikke har set det før, men at han tror, det er en intern dokumentoversigt for direktionen, der viser, hvornår noget materiale er sendt til bestyrelsen.

Som oftest fik man en samlet pakke med al materiale til et bestyrelsesmøde, men man kunne også få materialet successivt, hvis det var omfattende. Det var aftalt, at bestyrelsen skulle have materialet om fredagen før mødet førstkommende onsdag, men ofte kom det først med posten om lørdagen. Han brugte almindeligvis tre til fire timer på at forberede sig til et bestyrelsesmøde. Når der ud for et punkt i dagsordenen står "ingen tilføjelser" betød det, at der ikke var sendt materiale ud vedrørende punktet. Revisionen var til stede, når bestyrelsen drøftede revisionsprotokollater, og disse blev gennemgået punkt for punkt. Der var altid mulighed for at spørge til de enkelte punkter og bryde ind, hvis man havde noget at spørge om, og der var ikke tale om enetaler. Årsrapporterne blev behandlet på samme måde, og engagementsoversigter til årsrapporter blev også gennemgået punkt for punkt. Forevist Dagsorden for bestyrelsesmødet den 25. april 2007, "ad punkt 5: Orientering fra formand og direktion" (ekstrakten bind II, s. 1993) har han forklaret, at orienteringen blev sendt ud sammen med materialet. Orienteringen var en opdatering på, hvad der foregik. På bestyrelsesmødet var der en mundtlig orientering, hvor der også blev brugt overheads eller projektor til at vise forskellige ting, f.eks. grafer. Mens Knud Christensen var i banken, var det som oftest ham, der orienterede fra direktionen, men alt efter det konkrete punkt kunne det også være en anden fra direktionen. Efter Knud Christensens død var det som regel Jørgen Brændstrup, der orienterede. Når formanden havde deltaget i et møde med direktionen, var det formanden, der rapporterede fra dette møde. Ellers var det kun i begrænset omfang formanden, der orienterede. Det var hans indtryk, at formanden havde haft et formøde med direktionen inden de enkelte bestyrelsesmøder, hvilket han mener, er helt naturligt. Det var usædvanligt, hvis der var materiale, der blev udsendt til dette punkt om orientering. Han mener, at bestyrelsen fik en grundig indførelse i de problemer, der var i Amagerbanken. Han var tilfreds med den måde, de blev orienteret på.

Vedrørende punkt 11 "Kreditandragender" (samme bind, s. 1992) om skriftlige bevillinger har han forklaret, at bestyrelsen fik de skriftlige bevillinger sendt ud i de uger, hvor der ikke var bestyrelsesmøder. De enkelte bestyrelsesmedlemmer skulle herefter sende en fax til banken, hvor den enkelte godkendte eller afviste bevillingen. Når der står "(kommenteres)" betyder det, at et af bestyrelsesmedlemmerne havde haft spørgsmål til den skriftlig udsendelse, og behandlingen blev derfor udskudt. Hvis alle sagde ja til bevillingen, blev den ikke behandlet på bestyrelsesmødet. De mundtlige kreditandragender gennemgik Jørgen Brændstrup, og mens Knud Christensen var i banken, brød

han ind. Det stod klart for alle, at både Jørgen Brændstrup og Knud Christensen var meget inde over kundeforholdene, og de kunne begge svare på alle detaljer, der blev spurgt til. Bestyrelsen fik et Management Summary og en rekapitulation. Det var det samme materiale man fik, uanset om der var tale om en skriftlig eller mundtlig behandling. Bestyrelsen fik normalt ikke yderligere materiale, da alt relevant skulle medtages i det pågældende Management Summary. Et Management Summary skulle forbi Kreditafdelingen og Kreditkomitéen, inden det blev sendt til bestyrelsen. Han mener, at bestyrelsen fik en grundig indførelse i sagerne. Fra 1998 og frem skete der også en udvikling i Management Summaries, og der skete en løbende forbedring af disse. Han mener, at de enkelte Management Summaries var både grundige og gode, og bestyrelsen gik ud fra og havde tillid til, at oplysningerne heri var rigtige. Bestyrelsen havde Kreditkontoret til at tjekke, at oplysningerne er rigtige. Bestyrelsen havde altid mulighed for at stille spørgsmål og bede om uddybning af oplysninger. Han husker ikke konkrete eksempler herpå, men der har helt sikkert været spørgsmål. Det var vigtigt for ham, at den enkelte business case hang sammen, og heri var en bedømmelse af sagen i forhold til, om den var god for kunden, idet den i givet fald også var god for Amagerbanken. Han gennemgik også risikoplysningerne samt sikkerhedsstillelserne. Det var også vigtigt at læse konklusionen igennem og tage stilling til, om man var enig heri. Det vigtige var at sikre sig, at banken kunne få sine penge tilbage, og der var klart en konkret separat vurdering heraf i hvert enkelt tilfælde. Holdningen i bestyrelsen var at låne penge ud og sikre sig, at Amagerbanken fik pengene tilbage, herunder vurdere sikkerhederne og få så mange sikkerheder som muligt. Bestyrelsen var naturligvis interesseret i sund vækst. Det er vanskeligt generelt at sige, hvilke risici man skulle gå ind i, og det var nødvendigt at se på hver enkel sag for sig. Han mener, at der blev foretaget en helhedsvurdering i den enkelte sag.

Hvis et engagement viste sig at blive svagt eller nødlidende, lagde bestyrelsen vægt på at få så mange penge som muligt hjem. Fokus blev rettet mod den pågældende sag, og der skulle følges op på de sikkerheder, der nu var, for at se, om man kunne trække på dem. Det er klart, at bestyrelsen vurderede sikkerhederne fra sag til sag, herunder ud fra den erfaring, man fik over tid. Det var også vigtigt at have en vis form for tålmodighed, da det ville være dårligt købmandskab at sælge noget i et marked, der ikke fandtes. Hvis bestyrelsen kunne se, at der var behov for at få ro på for at få nogen penge hjem, skulle man gøre det. Bankens "varer" blev jo ikke på den måde fordærvet. Disse overvejelser hviler på et erfaringsgrundlag, og det er vigtigt at forstå, at det ikke i alle tilfælde tjener en banks interesser at trække tæppet væk under et nødlidende engagement. Drøftelsen i bestyrelsen foregik i en åben debat, og der blev stillet spørgsmål undervejs i gennemgangen af de enkelte engagementer. Bestyrelsen var i langt de fleste tilfælde enige i direktionens indstillinger. En direktion holder ikke længe, hvis den ofte forelægger sager, som en bestyrelse ikke vil godkende. Direktionen tager i stedet bestik af bestyrelsen og den linje, som bestyrelsen lægger. Han husker ikke, at der har været uenighed bestyrelsen imellem på bestyrelsesmøderne. Dog var der engang noget med en efterbevilning til et slagteri, som han ikke mente, at banken til en start skulle være gået ind i.

Forevist Finanstilsynets Rapport om undersøgelse i Amagerbanken A/S af 26. januar 2006, s. 12 (ekstrakten bind II, s. 459), hvoraf fremgår bl.a., at Finanstilsynet havde foretaget en vurdering af Amagerbankens engagementer over 50 mio. kr. med efterfølgende karaktergivning af disse engagementer, har han forklaret, at gennemgangen og karaktergivningen viste, at engagementerne havde særdeles god bonitet. Det betød selvfølgelig meget for bestyrelsen, og engagementsgennemgangen betryggede bestyrelsen.

Forevist Finanstilsynet brev af 3. februar 2006 til pengeinstitutter og realkreditinstitutter (ekstrakten bind II, s. 473) har han forklaret, at spørgsmålet om en mulig prisboble naturligvis blev drøftet i bestyrelsen. Bestyrelsen drøftede, hvornår mætningspunktet var nået i København, og der var en løbende dialog herom. Han så ikke det store problem i starten af 2006, men bestyrelsen var klar over, at den skulle være opmærksom herpå. Forevist Finanstilsynets brev af 2. november 2006 til bestyrelsen og direktionen i Amagerbanken, hvoraf fremgår bl.a., at banken havde haft en vækst i udlån fra ultimo juni 2005 til ultimo juni 2006 på 55 %, og at det var Finanstilsynets erfaring, at der i mange tilfælde har været en sammenhæng mellem stor udlånsvækst og dårlig bonitet i udlånsporteføljen (ekstrakten bind II, s. 1391) har han forklaret, at brevet blev behandlet i bestyrelsen. Det kom ikke bag på bestyrelsen, at væksten i udlån var i den størrelsesorden, som Finanstilsynet anførte, da Amagerbanken gerne ville være med, hvor der skete noget, og hvor banken havde kompetence. Bestyrelsen mente, at væksten var bonitetsmæssigt inddækket. Han erindrer beslutningen om, at Amagerbanken i slutningen af 2006 ikke skulle finansiere yderligere boligprojekter, og han var enig heri. Foreholdt Intern revisions revisionsprotokollat af 25. januar 2007, pkt. 1.2., sidste afsnit (ekstrakten bind II, s. 1593) har han forklaret, at man kan sige, at intern revisions gennemgang viste, at der var orden i organisationen, og bestyrelsen fik en bekræftelse på, at der var orden i Amagerbankens forretningsgange. Foreholdt Intern revisions revisionsprotokollat af 6. februar 2008, pkt. 2 ”Konklusion om den udførte revision - revisionspåtegning”, hvoraf fremgår bl.a., at det var intern revisions opfattelse, at de etablerede forretningsgange og interne kontroller, herunder den af ledelsen tilrettede risikostyring rettet mod koncernens og moderselskabets rapporteringsprocesser og væsentligste forretningsmæssige risici, fungerede tilfredsstillende (ekstrakten bind III, s. 471), har han forklaret, at dette fortalte ham, at der var orden i Amagerbanken, og at organisationen havde styr på det. Forevist samme revisionsprotokollat pkt. 5.6., hvoraf fremgår en erklæring i medfør af revisionsbekendtgørelsens § 6, nr. 1, (samme bind, s. 480) har han forklaret, at intern revision hermed fortalte ham, at intern revision havde været nede i organisationen og herved set, at der ikke var noget galt i organisationen. Dette viste, at Amagerbanken i 2007 var i god gænge. Som følge af Finanskrisen og Knud Christensens sygdom var der i september og oktober 2008 øget aktivitet i bestyrelsen. Det var nødvendigt, at bestyrelsen rykkede tættere på ledelsen, og de kunne ikke længere nøjes med at mødes én gang om måneden. Bestyrelsen opgave blev at sikre, at Amagerbanken kom gennem Finanskrisen bedst muligt.

Foreholdt Finanstilsynets rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed af 20. januar 2009, afsnit 2 ”Generelt indtryk af bankens kreditgivning”, hvori er anført bl.a., at Amagerbankens udlånsportefølje var præget af mange meget store engagementer med dårlig kreditkvalitet (ekstrakten bind IV, s. 1040), har han forklaret, at Finanskrisen var indtrådt, og den havde fastfrosset situationen. Bestyrelsen fik dermed en ekstra opgave i forhold til at agere bedst mulig under de nye vanskelige forhold. Efter hans erindring blev de påbud, som Finanstilsynet gav, håndteret. Foreholdt Finanstilsynets rapport om undersøgelse i Amagerbankens A/S af 1. juli 2009, afsnit 3 ”Konklusion”, hvoraf fremgår bl.a., at det var Finanstilsynet opfattelse, at Amagerbankens opgjorte solvensbehov ikke afspejlede de aktuelle risikoforhold i banken (ekstrakten bind IV, s. 2431) har han forklaret, at banken havde en lang dialog med Finanstilsynet om måden og metoden at opgøre solvens. Solvensopgørelse er ikke eksakt videnskab, og banken brugte nogen tid herpå. Bestyrelsen havde også kontakt til nogle specialister fra Deloitte, der havde en god model for opgørelsen af solvens, som Amagerbanken brugte, og denne model gav et andet resultat. Amagerbanken klagede over Finanstilsynets afgørelse til Erhvervsankenævnet, og da banken tabte sagen i ankenævnet, accepterede banken den individuelle solvensgrad, som Finanstilsynet havde opgjort.

Han tegnede selv aktier i Amagerbanken i december 2009. Amagerbanken var en god forretning, som han gerne ville støtte. Når man så på nøgletallene, og det, bestyrelsen havde foretaget i Amagerbanken, efter Finanskrisen var indtrådt, var han sådan set meget tilfreds med årsregnskabet for 2009. Han var en glad mand, da han udtrådte af bestyrelsen i marts 2010, da han følte, at bestyrelsen havde reddet Amagerbanken igennem Finanskrisen med det arbejde, der var foretaget i 2009.

Mols-Linien

Første gang han stiftede professionelt kendskab til Mols-Linien var i forbindelse med investeringskreditterne. Foreholdt Management Summary af 29. januar 2008, afsnittet ”Tillæg til ansøgninger om øget belåning af aktier i Molslinien”, sidste linje, hvoraf fremgår, at Amagerbanken med en bevilling potentielt samlet ville have belånt 20,46 % af kapitalen i Mols-Linien (ekstrakten bind III, s. 388) har han forklaret, at det ville bestyrelsen ikke have bevilget i en almindelig porteføljekredit. Der var imidlertid ikke tale om en almindelig sag, men derimod en business case med en ”take over”. Clipper havde vist interesse og købt sig ind i virksomheden, og der var behov for og synergi-effekt ved at samle dansk færgedrift. Her var nogle personer, der ville samle disse aktier op, og der var tale om personer, der alle var kunder i Amagerbanken, og som banken kendte godt. Bestyrelsen vidste, at personerne, der havde formuer, stod på mål for de projekter, som de gik ind i. Han husker ikke, hvorfor bestyrelsen gik med til en belåningsværdi på 75 %, men bestyrelsen så på det og vidste, at der var tale om en kortsigtet belåning, da der skulle være en ”take over”. Der var også luft op til de 100 %, og det lå der en sikkerhed i. Endvidere lå der også en sikkerhed i de formuer, som ejerne af aktierne havde. Forevist Management Summary af 25. januar 2008, hvoraf fremgår bl.a., at spredningskravet fraviges for så vidt angår 124.600 stk. aktier i Mols-Linien (ekstrakten III, s. 369) har han forklaret, at man fraveg spredningskravet, da der var tale om en ”take over”, og det derfor skulle være kortvarigt. Foreholdt næstsidste afsnit i konklusionen, hvoraf fremgår, at Henrik Ørbekker og hans selskaber ud over udlånsengagementer havde likvider/ubehæftede obligationer for 56 mio. kr. samt pensionsdepoter på 20 mio. kr. i Amagerbanken (samme bind, s. 371), har han forklaret, at det er klart, at når man går ind i et porteføljeengagement, lægger man meget vægt på, om de folk, der skal arbejde med aktierne, er formuende. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 6. februar 2008, afsnittet ”Bevillinger”, bevilling B.nr. 008.022, hvoraf fremgår bl.a., at formanden understregede, at Amagerbankens inddækningskrav ved kursfald bør opretholdes (ekstrakten bind III, s. 463), har han forklaret, at han var enig i formandens risikovurdering. Han mener også, at der var inddækninger i en periode. Det var de samme overvejelser, der var i forhold til Hans-Henrik Palm.

Forevist Management Summary af 3. marts 2008 vedrørende flytning af finansieringen af Schumann Holding A/S' aktiepost på 59.000 stk. aktier i Mols-Linien fra Roskilde Bank til Amagerbanken (ekstrakten bind III, s. 669) har han forklaret, at der var et fald i kursen, og det var naturligvis aldrig rart, men størrelsen heraf var til at have med at gøre. Han tror, at det, der mentes med, at lånet ydes på ”porteføljelignende vilkår”, var, at Amagerbanken fraveg spredningskravet, hvilket bestyrelsen kunne beslutte at gøre, når der var grund til det. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 4. september 2008, afsnittet ”ad Molslinien”, femte afsnit, hvori er anført:

”Den 25. august offentliggjorde Danske Bank en analyse af Mols-Linien og nedsatte sit kursmål til 75-90 mod den da aktuelle kurs over 200, og sammen med udsalg af mindre poster fra Danske Bank og SEB påvirkede dette kursdannelsen markant” (ekstrakten bind III, s. 2220),

har han forklaret, at dette var en trist meddelelse, der gav anledning til dialog i bestyrelsen, da man så en halvering af det, der var købt ind til. Han så ikke umiddelbart en nedjustering på driften, da

færgerne sejlede. Baggrunden for, at bestyrelsen den 17. september 2008 bevilgede Henrik Ørbekker en kredit på 29 mio. kr. til at foretage margininddækning i andre banker, jf. Management Summary af 8. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2225), var at holde ro omkring aktien. Tilsvarende kredit blev til det samme formål bevilget Olav Damkiær-Classen samme dag.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 17. september 2008, afsnittet ”Ad punkt 7, Kreditsager”, hvoraf fremgår bl.a., at Jørgen Brændstrup redegjorde for bevæggrundene for bankens finansiering af aktier i Mols-Linien, herunder mandataftalen med Handelsbanken (ekstrakten bind III, s. 2270), har han forklaret, at Amagerbanken sammen med aktionærene bad Handelsbanken om at finde en køber, og at Clipper var en af mulighederne. I bestyrelsen regnede man med, at aktierne ville blive solgt. Dette var ved Finanskrisens start, og det lykkedes desværre ikke. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 17. juni 2009, pkt. 2.3.4. (ekstrakten bind IV, s. 2304) har han forklaret, at da det ikke lykkedes at afhænde aktierne, tog banken fat om driften med henblik på at optimere denne. Han mener, at bestyrelsen var med til at få advokat Frantz Paludan indsat som formand. Formålet med at tage fat om driften var at udnytte muligheden for at fastholde og forbedre pantet. Han ved ikke, hvad der skete med Mols-Linien efter, at han forlod Amagerbanken.

Main Road

Han kendte alene Henrik Wessmann Jensen fra omtale i pressen. Forevist Management Summary af 18. februar 2008 (ekstrakten bind III, s. 582) har han forklaret, at han husker projektet omkring Vibenhølmens Erhvervsområde i Glostrup. Han kendte området og tog også ud og så området, og det var klart, at der lå et uudnyttet potentiale der, hvor der også var god infrastruktur og ønske om etablering af en ny S-togsstation. Han mente, at det var en god business case. Bestyrelsen ville gerne væk fra at finansiere boligprojekter, og dette var noget andet, men samtidig stadig noget Amagerbanken havde forstand på. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 26. november 2008, afsnittet ”Ad 8. Kreditandragender”, underafsnittet om Oskar Jensen Holding (ekstrakten bind IV, s. 529) har han forklaret, at det viste sig, at der var sket en fejl, og at bestyrelsen ikke havde fået de oplysninger, der var nødvendige for at tage en beslutning om finansieringen. Problemet var, at der ikke var den fornødne likviditet, og det var naturligvis irriterende for bestyrelsen, at Erhvervsafdelingen ikke havde været omhyggelig nok. Han syntes ikke, at det var rart, at Erhvervsafdelingen bare havde anvendt kundens oplysninger uden selv at efterprøve disse. Han mente ikke, at der var grund til kritik af Jørgen Brændstrup, der arbejdede utrolig hårdt. Markedet var siden bevillingen blevet meget forsigtig pga. Finanskrisen, og situationen havde ændret sig markant. Foreholdt Management Summary af 4. november 2008, afsnittet ”Ejendomsbeskrivelse/Main Road”, fjerde afsnit (ekstrakten bind IV, s. 273) har han forklaret, at der var behov for tilførsel af likviditet til projektet. Bygningerne skulle sættes i stand og lejes ud, og bestyrelsen bad Oskar Jensen Holding ApS om at færdiggøre bygningerne og ikke koncentrere sig om at købe nyt i området. Forhøjelsen af driftskreditten var med henblik på at komme i mål. Han mener, at man var nødt til at lave projektet færdigt, så pantet var noget værd. Det var med samme formål for øje, at bestyrelsen forhøjede kreditten, jf. referat af bestyrelsesmøde den 18. december 2008 (ekstrakten bind IV, s. 689). Alternativet havde været at lukke engagementet ned, og så havde man haft en halvfærdig bygning, man ikke kunne få noget ud af. Foreholdt ekstern revisions revisionsprotokollat af 5. februar 2009, pkt. 24 ”Oskar Jensen Holding ApS m.fl.”, sidste afsnit (ekstrakten bind IV, s. 1361) har han forklaret, at det i forhold til det anførte om udviklingsmulighederne var sædvanligt at gå ind i udvikling af bygningerne til formål, der medførte, at bygningerne blev mere værd. Foreholdt samme revisionsprotokollat pkt. 2.4.24 (samme bind, s. 1309) var det hans opfattelse, at ekstern revision var enig heri. Han mener også, at der var sund fornuft.

Foreholdt Management Summary af 10. juni 2009, afsnittet ”Baggrund”, første afsnit (ekstrakten bind IV, s. 2186) har han forklaret, at der havde været andre banker inde over projektet, som Amagerbanken skulle overtage, og dette var den restrukturering, der var på plads her, så banken havde hånd i hanke med sine panter. Bestyrelsen gik med til det for at forsvare pantet, og han mente, at det var det rigtige at gøre i denne situation. Forevist tabellen under note 4 ”Kapital til dækning af store engagementer” i Opgørelse af Amagerbankens individuelle solvensbehov af 39. juni 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2378), hvoraf ved nr. 24 fremgår, at konkurssandsynligheden for Main Road A/S m.fl. var 50 %, har han forklaret, at dette var en solvensopgørelse, og at det er en anden vurdering, hvad det var for et pant, man sad med, og hvordan dette kunne udvikle sig. Han mener stadig, at projektet var værd at arbejde med. Samtidig er det da klart, at det ikke var rart at se, at konkurssandsynligheden var 50 %. Forevist Management Summary af 26. august 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2540) har han forklaret, at Nordea lukkede sit engagement med Oskar Jensen-koncernen, men at Amagerbanken fortsatte. Amagerbankens strategi var at foretage en individuel vurdering af, om pantet havde en værdi på længere sigt, og det vurderede bestyrelsen, at det havde.

Forevist Management Summary af 24. september 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2779) har han forklaret, at P40C ApS var et projekt med en ejendom i Pilestræde i København K, der skulle udlejes til kontorformål. Ejendommen skulle renoveres og udlejes til kontorformål. Bestyrelsen bevilgede finansiering til køb af en yderligere ejendom, som lå ved siden af ejendommen i Pilestræde, og vurderingen i den business case var, at man ved at få naboejendommen, kunne gøre ejendommen i Pilestræde mere attraktiv for hele markedet. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 2. oktober 2009, afsnittet ”Kreditandragender”, underafsnittet om Main Road/Pilestræde, hvoraf fremgår, at den endelige beslutning blev overladt til formanden og direktionen (ekstrakten bind IV, s. 2839), har han forklaret, at der var en form for udestående, der skal undersøges og færdigbehandles, og at det var sædvanligt, at bestyrelsen lod formanden og direktionen løbe det hjem, når dette udestående var afklaret. Han mener, at Main Road blev behandlet forsvarligt, og at det undervejs blev behandlet på en måde, så Amagerbanken fik mest muligt ud af det. Han ved ikke, hvad der skete med Main Road efter, at han forlod banken.

Østerfælled-engagementet

I 2006 havde Jens Schaumann været kunde i Amagerbanken i en årrække. Han har aldrig mødt hverken Jens Schaumann, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker eller Olav Damkiær-Classen. Forevist Management Summary af 10. april 2006 vedrørende Schaumanns køb af Østerfælled-ejendommen (ekstrakten bind II, s. 706f) har han forklaret, at han husker sagen, og at det lød som en rigtig spændende business case. Han kendte området, da Dagrofa ved købet af ISO først i 00'erne havde en butik på Østerfælled Torv. Beliggenheden er rigtig god. Casen med finansiering af at omdanne lejelejligheder til ejerlejligheder havde Amagerbanken haft succes med andre steder, og det mente bestyrelsen også, at banken kunne få succes med her. Ved vurderingen af business casen var prisniveauet vigtigt, og det havde Amagerbanken fået en ekstern vurdering af. Fraflytningstakten var også vigtig, og den havde banken også fået fra en statistik. Han husker ikke, at han selv fik mæglervurderingen, men da det også var hans egen opfattelse, at kvadratmeterprisen var på 45.000 pr. kvadratmeter, gjorde det ham ikke mistænksom. Forevist afsnittet ”Økonomi”, investering- og finansieringsplan (samme bind, s. 708) har han forklaret, at han lagde vægt på, at der var realkreditbelåning, fordi det betød, at realkreditinstituttet også havde vurderet prisen. Han hæftede sig ikke ved, at tallene over strengen ikke passede med facit. Foreholdt fra samme Management Summary, første afsnit i samme bind, s. 709 har han forklaret, at han forstod det sådan, at der var et likviditetsbehov, i perioden indtil de fik solgt lejlighederne. Foreholdt konklusionen, sidste afsnit, hvoraf fremgår, at det ansøgte ”anses samlet vurderet ikke at indeholde risiko” (samme bind, s. 710), har han forklaret, at

med den gennemgang, der var, og på baggrund af dette Management Summary anså han det som en god business case. Han kunne godt se, at der kunne skabes værdi for ejerne og banken. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 26. april 2006, afsnittet ”ad: b.nr.006.073: Schaumann Danmark 1 K/S – bevilget” (ekstrakten II, s. 782) har han forklaret, at et af de væsentligste elementer var fraflytningstakten, og at bestyrelsen drøftede, om man kunne få denne verificeret i selskabets bøger. Hvis prisen og fraflytningstakten holdt, ville business casen køre snorlige igennem. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 23. oktober 2006, afsnittet ”Schaumann-obligationer” (ekstrakten bind II, s. 1355) har han forklaret, at obligationsporteføljen på 180 mio. kr. var en del af finansieringen, og Amagerbanken skulle stå for salget. Jørgen Brændstrup oplyste, at der ikke var fundet købere. Han så ikke prospektet vedrørende obligationerne, da det var et direktionsanliggende. Som han husker det, var der en orientering, men der var ikke noget der skulle besluttes, da denne fandt sted.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 31. januar 2007, afsnittet ”Ad 11: Kreditandragender”, underafsnittet vedrørende Schaumann Holding (ekstrakten bind II, s. 1599) har han forklaret, at hvis engagementet var på overvågningslisten, må der have været en overskridelse af likviditetskrediten. Han tænker sig, at der har været en håndtering heraf. Foreholdt ekstern revisions revisionsprotokol vedrørende årsrapporten for 2006 af 7. februar 2007, pkt. 21, sidste afsnit og afsnit 3.4.21 (ekstrakten bind II, s. 1690 og s. 1647) har han forklaret, at dette fortalte ham, at Amagerbanken havde styr på engagementet, og at risikobilledet ikke havde ændret sig. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 7. februar 2007, punktet ”ad 5. Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende årsrapport 2006 og ad 6 årsrapport 2006”, tiende afsnit (ekstrakten bind II, s. 1616, fjerde afsnit), hvoraf fremgår, at Flemming Brokhattingen uddybede baggrunden for, at ekstern revision anførte, at et engagement var målt korrekt, har han forklaret, at denne drøftelse gik på, om de sikkerheder, som Amagerbanken havde, var blevet taget rigtig op. Foreholdt samme punkt, næstsidste afsnit (samme bind, s. 1616) har han forklaret, at Amagerbanken havde mange byggesager, og at banken var en del af den verden i København, hvor man fik mange byggesager ind. Amagerbanken havde også arbejdet på at blive en byggebank, og banken havde drevet mange byggesager igennem til glæde for både kunden og banken. Vedrørende sidste linje i dette afsnit, hvoraf fremgår, at der var en stærk styring, hvor Kreditkontoret og direktion var tæt på, har han forklaret, at bestyrelsen var glad for, at Flemming Brokhattingen så sådan på det, og at Kreditkontoret fungerede over for det mere aggressive salg, der skete i Erhvervsafdelingen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 20. juni 2007, afsnittet ”Status vedr. salg af lejligheder”, tredje og fjerde afsnit (ekstrakten bind II, s. 2358) har han forklaret, at Amagerbanken måtte søge en refinansiering, da obligationerne ikke blev solgt. Der var også den kedelige del i det, at der kun var solgt én lejlighed, og at det var klart, at der måtte ske en justering. Der var stadig interesse for bygningerne, men folk var mere interesserede i at være lejer end at være ejer. Vedrørende punkt ”ad 7. Forventninger til resultat” i samme referat (samme bind, s. 2358) har han forklaret, at han ikke husker, hvad man så på, da visse risikobilleder, herunder Østerfælled, blev gennemgået. Men man havde jo en business case, der havde ændret sig, og det kan være det, formanden hentydede til. Forevist referat af bestyrelsesmøde den 15. august 2007, afsnittet Schaumann (ekstrakten bind II, s. 2819) har han forklaret, at det var en uforudset situation, at man ikke kunne sælge lejlighederne, og projektet derfor måtte tages op på en anden måde i form af refinansiering og udlejning af lejlighederne. Forevist Management Summaries af 17. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3069 og s. 3075) har han forklaret, at formålet med refinansieringen var at få obligationerne væk samt at få ført Amagerbankens sikkerhed højere op i koncernen. Der skulle sikres ro om projektet, og da der ikke var fornøden likviditet i projektet, ville Amagerbanken holde hånden under det. Foreholdt andet af-

snit i konklusionen i det Management Summary af 17. september 2007, der vedrører udlån på anfordring af 400 mio. kr. indtil 1. oktober 2017 (ekstrakten bind II, s. 3078) har han forklaret, at bestyrelsen kunne se, at man var nødt til at understøtte denne business case, og med henblik herpå gik bestyrelsen ind i at lave et mere langsigtet engagement. Bestyrelsen havde på dette tidspunkt stadig troen på, at man inden for en periode kunne komme tilbage i forhold til et salg af lejligheder i området. Han er ikke helt sikker på, om han så budgetterne dengang. Foreholdt næstsidste afsnit på første side af referat af bestyrelsesmødet den 28. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3124) har han forklaret, at baggrunden for, at bestyrelsen ønskede, at der blev foretaget en vurdering af den juridiske holdbarhed af refinansieringen, var, at bestyrelsen ville sikre sig, at Amagerbanken havde fat i de sikkerheder, der var, og at disse sikkerheder kunne holde i en nedbrudssituation. Det skete engang imellem, at bestyrelsen rådførte sig med nogen, der havde en mere specifik viden om et emne, end bestyrelsen havde. Formanden bad om hvert enkelt medlems tilkendegivelse, og det betød, at ingen kunne putte sig i denne sag. Det var en enig bestyrelse, der gik ind i refinansieringen. Han oplevede det sådan, at hvis den forudsætning, som formanden opstillede, holdt, da var der en godkendelse af bevillingen. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 14. november 2007, afsnittet ”Schaumann Østerfælled”, andet underafsnit (ekstrakten bind III, s. 39) har han forklaret, at dette var en opfølgning på det, der var omtalt i referat af bestyrelsesmødet den 28. september 2007 om, at aftalekomplekset skulle gennemgås af en advokat. Advokaten vurderede, at det, som Amagerbanken selv havde undersøgt, holdt vand. Han husker ikke, om bestyrelsesmedlemmerne fik udleveret advokatreddegørelsen, men de fik den gennemgået, og det havde han tillid til. Redegørelsen var en blåstempling af, at Amagerbanken havde styr på sikkerhederne. Det budget, der er omtalt i dette afsnit, blev ikke gennemgået. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 12. december 2007, afsnittet Schaumann Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 257) har han forklaret, at dette var en bekræftelse af, at refinansieringen var faldet på plads. Foreholdt ekstern revisions revisionsprotokollat af 6. februar 2008, afsnittet ”1) Schaumann Holding A/S m.fl.” og pkt. 2.3.1 ”Schaumann Holding A/S m.fl.” (ekstrakten bind III, s. 503 og 487) har han forklaret, at det, der er anført, fortalte ham, at engagementet med ekstern revisions briller var opgjort rigtigt og målt korrekt.

På et tidspunkt henvendte nogle kunder sig til Amagerbanken og sagde, at de kunne se et ejendoms-swap som en mulighed. Amagerbanken ville herved få en bedre stilling, og bestyrelsen havde tillid til de tre ejere, Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen, der alle var formuende. Der var mulighed for at få selvskyldnerkaution fra de tre ejere, og det var boniteten og kationerne, der var bedre. De tre personer arbejdede positivt og ihærdigt med sagen, og bestyrelsen oplevede en driftssikkerhed med de tre nye ejere. Det var et krav fra Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen, at der blev etableret en valutaramme, og Henrik Ørbekker havde haft stor succes med en valutaramme tidligere. Han havde ikke selv arbejdet med valutaterminsforretninger på den måde. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 21. maj 2008, afsnittet ”Ad punkt 8: Kreditandragender”, underafsnittet ”B.nr. 008.083 – K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 1504) har han forklaret, at bestyrelsen nåede frem til, at Amagerbanken samlet set var bedre stillet. Det var også hans personlige opfattelse, at dette var tilfældet. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 12. november 2008, afsnittet ”Gerhardt”, tredje underafsnit, hvoraf fremgår bl.a., at Kent Villadsen Madsen bemærkede, at CHF var blevet bedre kursmæssigt (ekstrakten bind IV, s. 394) har han forklaret, at dette var en bemærkning fra Kent Villadsen Madsen, der arbejdede med valuta, og at Jørgen Brændstrup replicerede. Han fulgte ikke selv med i markedet.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 14. januar 2009, afsnittet ”Status vedrørende Østerfælled” (ekstrakten bind IV, s. 960 og s. 961) har han forklaret, at han mener, at Nykredit sprang ud af renteswappen, og at Nykredit havde nogle omkostninger i den forbindelse, som Nykredit anmodede

om, at Amagerbanken betalte. Som så mange andre, fik Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Clas- sen det økonomisk svært efter Finanskrisen, og de drøftede en kreditoraftale med hver af de to. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 11. marts 2009, afsnittet ”Status, Østerfælledparken A/S” (ekstrakten bind IV, s. 1453) har han forklaret, at han ikke husker, hvad de nærmere drøftede som følge af, at terminsforretningen i CHF lå i underskud på 130 mio. kr. Han går ud fra, at der skete en margininddækning eller, at kursen faldt tilbage. Han hørte ikke om denne overskridelse igen. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 30. marts 2009, afsnittet ”Østerfælled” (ekstrakten bind IV, s. 1595) har han forklaret, at baggrunden for, at det står, at det var ”en kedelig sag” var, at Amager- banken var gået ind i en business case, som ikke var der mere. I anden omgang gik de ind i en busi- ness case med personer, der i marts 2009 ikke længere var så formuende. Forevist referat af besty- relsesmødet den 8. september 2009, hvor formanden orienterede om et møde med Finanstilsynet, som formanden havde deltaget i (ekstrakten IV, s. 2607), har han forklaret, at resten af bestyrelsen ikke deltog i det pågældende møde. Der var efter Finanskrisen sket et paradigmeskifte i forhold til, hvordan Finanstilsynet vurderede forskellige ting. Bestyrelsen troede mere på fremtiden, end Fi- nanstilsynet gjorde, og bestyrelsen vurderede, at Finanskrisen ville gå over igen, og at business ca- sen ville kunne komme tilbage igen. Flemming Nytoft Rasmussen, Finanstilsynet, havde oplyst på mødet, at det var Amagerbanken, der drev kundernes forretninger, og at banken var urealistisk i sin vurdering af Østerfælled. Han var enig med formanden i, at dette ikke var korrekt, og at Amager- banken skulle holde gang i engagementet for at holde liv i pantet. Han mener, at kunderne stadig arbejdede med ejendommen, og at de havde forbedret situationen for Østerfælled. Foreholdt Finans- tilsynets afgørelse af 5. oktober 2009, afsnittet ”Boks 4.1 Østerfælled-engagementet” (ekstrakten bind IV, s. 2887) har han vedrørende Finanstilsynets vurdering af ejendommen til en værdi på 853 mio. kr. forklaret, at han mener, at markedet ikke var der på det tidspunkt, og værdien derfor ikke var interessant. Denne værdi gav derfor ikke rigtig nogen mening i hans hoved. Priserne var ureali- stiske i et svært marked, og man får værdierne frem, når markedet er vendt. Forevist Management Summary af 14. december 2009 om Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind V, s. 910) har han for- klaret, at det var et projekt, bestyrelsen kendte særdeles godt på dette tidspunkt, og der var tale om en årlig forlængelse. Der var umiddelbart ingen ændringer i forhold til, hvad bestyrelsen havde set tidligere, og bestyrelsen havde stadig troen på, at markedet ville komme tilbage. Der var tale om en genbevilling af noget, som bestyrelsen kendte. Foreholdt andet afsnit i afsnittet ”Økonomi” (samme bind, s. 913) har han forklaret, at han kunne konstatere, at valutaterminsforretningerne gik lidt frem og tilbage. Alternativet til en forlængelse havde været, at engagementet var faldet sammen, og at man skulle tvangssælge ejendommen i et marked, der ikke var der. Det havde ikke været godt køb- mandskab.

Han deltog ikke i bestyrelsesmøderne den 6. og 10. januar 2010 pga. ferieafholdelse. Han kan ikke i detaljer huske, hvad der blev drøftet om valuta på bestyrelsesmøderne den 4. og 7. februar 2010 samt den 10. og 22. marts 2010, men der blev drøftet valuta. Valutaen steg i denne periode, og der- for drøftede man det. Der blev ikke drøftet konkrete tal eller kunder i den periode, og der blev ikke oplyst om, at der var sendt marginkald i denne periode. Foreholdt pkt. 1.3 i referat af bestyrelsesmø- det den 22. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1546) har han forklaret, at han ikke har set dette refe- rat før under denne sag. Han husker fra bestyrelsesmødet, at der blev drøftet en strategi. Valutaen blev drøftet så grundigt, som man nu kunne lige før generalforsamlingen. Jørgen Brændstrup havde nogle plancher med, der viste udviklingen og problemstillinger vedrørende nogle kurser i den sam- menhæng samt vurderinger fra specialister på dette område. Anbefalingen fra direktionen og deres specialister var ikke at gøre noget. Han husker ikke, om det blev sagt, at Østerfælled-engagementets valutaramme var væsentligt overskredet, men det må være blevet sagt, at der var et problem. Han husker ikke, at der blev oplyst konkrete tal, og han husker ikke, at problemets omfang blev vist i

kroner og øre. Han har ikke haft grund til at tvivle på, at Amagerbanken var grundig i det, som banken foretog sig. Amagerbanken havde indsigt i valuta, og direktionen havde spurgt sig til råds hos specialister. Der var ikke et oplæg til strategi på dette møde, men der blev flaget et problem, som man måtte lave en strategi for. Han deltog i generalforsamling, og derefter fratrådte han som bestyrelsesmedlem. Dagen efter fyldte han sin bil med de ting, han havde fra Amagerbanken og afleverede dette i banken.

Adspurgt af FS Finans III A/S' advokat og foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 14. januar 2009, afsnittet "Status vedrørende Østerfælled" (ekstrakten bind IV, s. 960) har han forklaret, at problemstillingen i forbindelse med Nykredits renteswap var, at den var blevet opsagt. Han kan ikke uddybe yderligere, hvorfor de øgede omkostninger til Nykredit ikke var Amagerbankens risiko, men han har forstået det sådan, at banken ikke skulle betale disse.

Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 911) har han forklaret, at der var sket den ændring, at kautionisterne ikke var formuende længere. Ved at holde hånden under engagementet beskyttede Amagerbanken pantet. Foreholdt mailkorrespondance mellem Annette Hansen, Jørgen Brændstrup og Klaus Bach Jensen den 1. februar 2010 om underdækning på Østerfælled-engagementet på 141,25 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 1272-1274) og mailkorrespondance den 4. februar 2010 mellem Annette Hansen, Jørgen Brændstrup og Peter Kreutzfeldt om underdækning på Østerfælled-engagementet på 144 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 1395) har han forklaret, at oplysningerne om den negative markedsværdi ikke blev videregivet til bestyrelsen på de to bestyrelsesmøder i februar 2010. Hvis bestyrelsen var blevet oplyst herom, havde bestyrelsen skullet beslutte, om bestyrelsen ville ændre valutarammen og bevilge en større valutaramme. Underdækningerne burde have været viderekommunikeret til bestyrelsen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 4. februar 2010, pkt. 5.1 og afsnittet "ad punkt 4: Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende årsrapport 2009" (ekstrakten bind V, s. 1364-65 og s. 1363) samt ekstern revisions revisionsprotokollat af 2. februar 2010, afsnittet "6) Østerfælledparken A/S", andet afsnit under skemaet (samme bind, s. 1318) har han forklaret, at det aktuelle tab på termins- og optionsforretninger på 100,4 mio. kr. var pr. 31.12.2009. Han forstod det sådan, at grænsen på 100 mio. kr. var nået, og da der ingen bemærkninger var fra revisionen, tænkte han, at tabet nok var bragt ned igen. Hvis det fortsat havde været et problem i februar 2010, mener han, at ekstern revision nok havde påpeget det på bestyrelsesmødet den 4. februar 2010, hvor revisionen deltog. Han tog den manglende orientering som udtryk for, at tabet igen var under 100 mio. kr. Han drøftede ikke dette med andre i bestyrelsen.

Han deltog i bestyrelsesmødet den 10. marts 2010, og bestyrelsesmødet foregik på hans kontor. Han ledede bestyrelsesmødet, da N. E. Nielsen var syg. Han havde ikke forinden haft et formøde med Jørgen Brændstrup. N. E. Nielsen havde haft formøde den 7. marts 2010 med Jørgen Brændstrup. Han ved ikke, om Allan Ottsen også var med til dette formøde. Foreholdt pkt. 2 i udsendelseslisten vedrørende bestyrelsesmødet den 10. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1480) har han forklaret, at han ikke husker, om opgørelsen af Amagerbankens individuelle solvensbehov blev gennemgået. Vedrørende pkt. 11 "Månedssrapport, januar 2010" har han forklaret, at han læste månedssrapporterne. Han husker ikke, hvordan hensættelser og nedskrivninger var markeret. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 10. marts 2010, afsnittet "ad punkt 4. Budgetopfølgning – januar 2010" (ekstrakten bind V, s. 1484) har han forklaret, at han ikke husker, hvad de konkret drøftede, men at de drøftede valuta. Han husker ikke, at Jørgen Brændstrup skulle have sagt, at tabet på valutaen var 120 mio. kr. på dårlige kunder. Tallet 120 mio. kr. siger ham ikke noget.

I forbindelse med gennemlæsningen og godkendelsen af rettens protokollerede forklaring ændrede han forklaringen til, at bestyrelsesmødet den 10. marts 2010 rettelig foregik i Amagerbanken.

Afslutning

Vedrørende § 71 i lov om finansiel virksomhed og pkt. 4.2. og 4.3 (note 108 og 109) i vejledning nr. 10114 af 22. december 2006 har han forklaret, at frem til Knud Christensens død var bestemmelsen og vejledningen overholdt. Han oplevede ikke drøftelserne mellem chefen for Erhvervsafdelingen og chefen for Kreditafdelingen sådan, at det var et problem, at chefen for Erhvervsafdelingen også var i direktionen. John Weibull havde sin mening og lod gerne denne komme frem. Alle kæmpede for det bedste for Amagerbanken, og han er ikke i tvivl om, at der var en uafhængig kreditvurdering. Det er klart, at der opstår et problem i en bank, når man går fra at være tre i direktionen til at være to. Som forklaret af N.E. Nielsen, forsøgte bestyrelsen at få en kvalificeret person ind i banken efter Knud Christensens død, men det kunne ikke lade sig gøre på daværende tidspunkt, hvor Finanskrisen netop var indtrådt. Man kunne ikke umiddelbart se Kreditafdelingens fingeraftryk på de enkelte Management Summaries; de fremstod som et samlet dokument.

Henrik Zimino har til de *generelle omstændigheder* forklaret bl.a., at han er uddannet folkeskolelærer fra 1973. Han blev valgt til kommunalbestyrelsen i Tårnby i 1974 og fungerede som viceborgmester i 15 år, før han den 1. januar 1994 blev kommunens borgmester. Han kom i Amagerbankens bestyrelse i 1998. Han har også siddet i mange andre bestyrelser, herunder kommunale interessentskaber og aktieselskaber. Han er medlem af Amagerforbrændingens bestyrelse, hvor han også har været formand i to perioder á fire år. Siden 1995 har han siddet i bestyrelsen i Kommunekredit, der er underlagt sin egen finansieringsretlige regulering, og altså ikke de samme love som andre finansielle virksomheder. Man tilstræber dog at følge de samme regler, der gælder for de øvrige finansielle virksomheder.

Baggrunden for, at han blev indvalgt i Amagerbankens bestyrelse, var, at han havde siddet i bankens repræsentantskab. Amagerbankens bestyrelse vidste, hvad han stod for, han var godt kendt med Amagers forhold, og han havde erfaring med finansiel virksomhed. Han har hele tiden siddet som generalforsamlingsvalgt bestyrelsesmedlem. Det var N. E. Nielsen, der kontaktede ham med opfordringen til at indtræde i bestyrelsen. N. E. Nielsen kunne dog ikke love ham, at han faktisk ville blive valgt. Det var ikke en automatik.

Som bestyrelsesmedlem har han altid følt sig tilstrækkelig orienteret om Amagerbankens forhold. Der foregik grundige orienteringer på bestyrelsesmøderne. Derudover kunne han trække på erfaringerne fra sine øvrige bestyrelsesposter. Orienteringsniveauet var det samme, som han kendte fra Amagerforbrændingen og Kommunekredit, men adskilte sig fra niveauet i kommunalbestyrelsen, hvilket hænger sammen med den forskel, der nu engang er på selskaber og kommunalpolitik.

N. E. Niensens forklaring for retten om bestyrelsesarbejdet i almindelighed og i kriseårene i særdeleshed, kan han fuldstændig tiltræde. Det var en detaljeret og grundig forklaring, som han ikke på noget punkt har haft forbehold overfor. Forklaringen er dækkende for hans egen oplevelse af den tid.

Det generelle bestyrelsesarbejde før krisen foregik helt normalt. De fik udsendt dagsordener, management summaries og nødvendige papirer. Mødetidspunkterne var fastlagt et år i forvejen. De fik

også løbende udsendt materiale om kunder, Finanstilsynet m.v. Der var en løbende informationsstrøm. Der var altid en weekend mellem materialeudsendelse og bestyrelsesmøde. Man kunne så ringe til den administrerende direktør, hvis man havde spørgsmål til det udsendte materiale. Det sikrede også, at der kunne komme dækkende svar på spørgsmål på bestyrelsesmøderne. På selve bestyrelsesmødet var det Knud Christensen og siden Jørgen Brændstrup, der forelagde sagerne. Ofte skete det med supplerende fra N. E. Nielsen, der havde haft forudgående drøftelse med den administrerende direktør. Når bestyrelsen behandlede årsrapporten, var revisionen til stede. Revisionen deltog også ved andre lejligheder, når det var relevant. I en række tilfælde deltog John Weibull på bestyrelsesmøder med forelæggelse af kreditsager. John Weibull var altid til stede på de bestyrelsesmøder, hvor Finanstilsynet eller revisorerne deltog.

Antallet af bestyrelsesmøder steg, da krisen kom. De ordinære møder fandt dog sted efter den almindelige orden. Der var så ekstraordinære møder ind imellem disse. Der var et ønske fra bestyrelsen om at være så godt informeret som muligt, og de ville gerne kunne reagere med kort varsel. Det blev derfor til mange møder. Bestyrelsens medlemmer var travle folk, så det var vanskeligt at få alle samlet. Ved samtlige møder blev der ført referat, som efterfølgende blev godkendt.

Det udsendte materiale til ordinære møder var dagsorden, kreditsager og de ting, der efter årshjulet skulle rulleres ud, herunder organisationsspørgsmål. Bestyrelsen opfyldte til fulde lovens krav om at behandle de ting årligt, der skulle behandles årligt.

N. E. Nielsen havde den opfattelse, at der på alle møder skulle være et punkt om tilførsler til revisionsprotokollen. Han selv indførte et tilsvarende punkt på dagsordenen i Amagerforbrændingen. Bestyrelsen ville sikre sig, at oplysninger fra revisionen kom hurtigst muligt til bestyrelsens kundskab. Han følte sig klædt ordentligt på til bestyrelsesmøderne. Han kunne altid rette henvendelse, hvis der var information, han savnede. Meget information kom jo også til ham i kraft af hans kontakt til det omgivende samfund.

I foråret 2009 blev bestyrelsen udvidet med tre yderligere medlemmer. Det skyldtes, at der hele tiden kom nye forhold til, ligesom kompleksitetsniveauet steg, herunder på det regulatoriske område. N. E. Nielsen foreslog derfor, at man trak flere kompetencer ind i bestyrelsen. De blotlagde hvilke kompetencer, der kunne bruges i bestyrelsen, og på den baggrund opfordrede de relevante kandidater til at stille op. Carsten Dan Ehlers havde eksempelvis revisionsmæssig baggrund.

Hans egne kompetencer var lokalkendskab og kendskab til politiske forhold. Derudover havde han gået på en række kurser i nationaløkonomi hos Mette Koefoed Bjørnsen, hvilket han har haft meget stor glæde af i sit bestyrelsesarbejde. På bestyrelsesmøderne var der en formel rangorden, da N. E. Nielsen jo var formand; men når det er sagt, så var der ingen, der holdt sig tilbage, og der var ingen, der blev trynet. Bestyrelsesmøderne foregik i det hele taget i en inddragende form. N. E. Nielsen var god til at hive folk ud af busken, de få gange hvor nogen måtte holde sig tilbage. N. E. Nielsen kunne også udbede sig konkrete kommentarer fra de enkelte medlemmer, før han tilkendegav sin egen mening til et punkt.

Han mener ikke, at der var bestyrelsesmedlemmer, der kæmpede for specielle standpunkter. Hvis et medlem havde en personlig eller arbejdsmæssig relation til et spørgsmål, rykkede man ud af kredsen og erklærede sig inhabil.

I foråret 2008 drøftede bestyrelsen Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classens erhvervelse af Østerfælled. De tre herrer var kendt af bestyrelsesmedlemmerne, om end ikke personligt. Hans-Henrik Palm kendte han som kunde i banken. Bestyrelsen fik præsenteret de tre og fik oplyst, at de var formuende personer. Østerfælled-sagen var en almindelig sag bortset fra, at boligerne faktisk var der. Der skulle således ikke bygges noget. Bestyrelsen var oplyst om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen tidligere havde haft en heldig hånd med et tilsvarende engagement. Det var de tre, der selv havde risikoen på projektet. Amagerbanken blev ikke stillet ringere, da de tre overtog ejendommen. I så fald ville bestyrelsen ikke have tiltrådt finansiering af erhvervelsen. På det pågældende tidspunkt var Amagerbanken holdt op med at finansiere nye boligejendomme som følge af Finanstilsynets tilkendegivelser.

De nødlidende engagementer, som opstod i forbindelse med Finanskrisen, fandtes inden for flere forskellige brancher og altså ikke kun inden for boligmarkedet. Det var Amagerbankens holdning, at det var bedre at forsøge at hjælpe folk gennem krisen frem for at begære dem konkurs. Banken var en forretning, der havde kunder, som de havde hjulpet gennem tidligere kriser. Det var således en økonomisk vurdering, der lå til grund for bankens politik. Man definerede ”nødlidende”, når en kunde ikke kunne svare enhver sit. Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen kom også i en svær situation. Kunder, der ikke fulgte bankens krav, blev smidt ud; men kunne man håndtere et samarbejde om et nødlidende engagement, var banken klar til et sådant samarbejde. Amagerbanken fortsatte således samarbejdet med Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I 2009 fornyede banken kreditten. Der var ikke noget nyt på det tidspunkt.

Da Finanskrisen satte ind, havde bestyrelsen et ønske om at få nedbragt balancen i banken. Det skyldtes, at fundingen kunne blive rasende dyr eller sande til. Det talte man meget om i bestyrelsen, ligesom det var omtalt i pressen. Det er ikke så enkelt at reducere balancen. Amagerbanken var meget eksponeret på ejendomsmarkedet, og det forsøgte de at få nedbragt, men det var svært, da det var langsigtede forretninger. Der var jo ikke nogen, der ville sælge et hus i 2008. Det viste sig jo også senere, at man kunne sælge de ejendomme videre, som banken havde finansieret; men da var der jo sket så meget i mellemtiden.

Hans opfattelse af Amagerbankens medarbejdere var, at medarbejderne havde et lokalkendskab til banken. Der var mange medarbejdere med lang anciennitet og godt kundekendskab. Amagerbanken var en mindre bank, hvor man kunne overskue forretningen og kendte medarbejderne. Det var solide medarbejdere, der turde sige både til og fra. Integriteten var meget høj.

Da han kom ind i bestyrelsen, kom Finanstilsynet på besøg indimellem, anmeldt såvel som uanmeldt. Dette blev fulgt op af en efterfølgende afrapportering til bestyrelsen. I den forbindelse drog tilsynet generelle sammenligninger til andre institutter. Da Finanskrisen kom, mødte Finanstilsynet noget hyppigere op. Amagerbanken var måske den bank i Danmark, der var mest gennemtestet af Finanstilsynet. Bestyrelsen lyttede til tilsynets anvisninger og søgte at rette ind herefter. Det var bestyrelsen, der drev banken, men Finanstilsynet havde hjemmel til at stille krav. Sådant var lovgivningen, og det lå til grund for samarbejdet mellem banken og Finanstilsynet. Det var ikke konfrontatorisk. Efterhånden som krisen fortsatte, skete der en udvikling i tolkningen af reglerne om solvens. Det var der en sag om, der blev håndteret. Han opfattede det som en afprøvning af, hvor lovgivningen lå. Det var en normal afprøvning, som systemet indeholdt adgang til. Der var også et spørgsmål om solvens, der blev løst ved rejsning af kapital. Han opfattede det ikke som dramatisk i forhold til Finanstilsynet.

Finanstilsynet havde et godt kendskab til de engagementer, som denne sag angår. Det hersker der ingen tvivl om. Finanstilsynet kendte de 40-50 største engagementer som sin egen bukselomme. De var nede i alle detaljer og kroge. Det kunne man høre. De kunne kappes med John Weibull om, hvem der var bedst inde i sagernes detaljer. Det var ikke nogen hanekamp; men Finanstilsynet kunne drøfte endog små detaljer vedrørende disse engagementer. Allerede omkring 2005-06 kom Finanstilsynet langt ned i de store engagementer, og som tiden gik, kom tilsynet stadig dybere ned. Efter Finanskrisens begyndelse kom tilsynets medarbejdere ud og efterså de enkelte engagementer i enkeltheder. Finanstilsynet fik således meget tidligt et meget dybtgående kendskab til de største engagementer. Han selv deltog i de bestyrelsesmøder, hvor Finanstilsynet deltog. I enkeltstående tilfælde havde N. E. Nielsen og måske enkelte bestyrelsesmedlemmer og direktionen særskilte møder med tilsynet.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (ekstrakten bind IV, s.1049):

”5.5 Afhængighed af nøglepersoner

Tilsynet bemærkede, at banken ses at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse. Større engagementer ses at forudsætte væsentlig løbende involvering af bankens administrerende direktør og kreditchef. ”,

har han forklaret, at der var en nødvendig funktionsadskillelse. John Weibull havde sin rolle, som han varetog uafhængigt. Det var meningen, at direktionen skulle udvides; men det var ikke muligt på det pågældende tidspunkt. Han mener selv, at der var den nødvendige funktionsadskillelse. Han havde fuld tillid til John Weibulls varetagelse af sin funktion som kreditchef. Problematikeringen af spørgsmålet om funktionsadskillelse var derfor mere formel end reel.

Han mener, at banken opfyldte kravet i lov om finansiel virksomhed § 71, stk. 1, nr. 1 og 6, for så vidt angår klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling. Interessekonflikter var tillige forebygget. De drøftede løbende i bestyrelsen, om der var styr på organisationen. Han følte sig som bestyrelsesmedlem ikke ukomfortabel på noget punkt. Finanstilsynet virkede væsentlig mere determineret, efterhånden som krisen fortsatte. Referaterne blev stadig mere fyldestgørende. Finanstilsynet gik tættere på og blev stadig mere formalistisk. Krisen skærpede interessen.

Foreholdt følgende afsnit i Revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1279):

”Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner. Direktionen har oplyst, at der er igangsat aktiviteter i forbindelse hermed. ”,

har han forklaret, at der var en situation, som alle var enige om, skulle ændres ved ansættelse af en ny direktør. Han har ikke oplevet det som problemfyldt. Hvis direktionen opfattede det som uhensigtsmæssigt, skulle de være de første til at bede om, at det blev ændret. Tingene foregik fornuftigt, og i forhold til bestyrelsen var det ikke problemfyldt.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets redegørelse fra august 2011 (ekstrakten bind VII, side 3453)

Finanstilsynet afholdt den 8. juni 2010 et møde med bankens formand om problemstillingen. Formanden oplyste, at bestyrelsen havde fokus på at styrke direktionen, dels for at aflaste Jørgen Brændstrup og dermed mindske personafhængigheden, og dels for at sikre uvildige øjne i bevillingsprocessen ved, at Jørgen Brændstrup ikke skulle lede Erhvervsafdelingen. Formanden oplyste, at der var fundet en privatkundedirektør, en direktør til kreditter og risikostyring samt en chef for Erhvervsafdelingen. For de to førstnævnte fordrere deres underskrivelse af en ansættelsesaftale dog, at banken kunne få forhandlet en aftale med Finansiell Stabilitet på plads og dermed demonstrere sin videre levedygtighed. Situationen i forhold til den potentielle chef for Erhvervsafdelingen var mere uafklaret.”,

har han forklaret, at han ikke erindrer at have fået direkte orientering om dette møde; men bestyrelsen blev løbende holdt orienteret om Finanstilsynets synspunkter, og denne holdning var ham bekendt.

Forholdt følgende afsnit i Finanstilsynets brev af 21. juni 2010 til bestyrelsen og direktionen i Amagerbanken (ekstrakten bind V, s. 2755):

”Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for Erhvervsafdelingen. Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.”,

har han forklaret, at det var et udsagn, som man var nødt til at forholde sig til. Han var ikke enig i, at Kreditkontoret var sat ud af kraft. Der var folk der, som var stærke nok til selv at kunne stå på mål for deres sager. John Weibull havde fuldt styr på Kreditkontoret. Der var ikke fra Jørgen Brændstrups side nogen påvirkning af Kreditkontorets daglige drift. Der var således et formelt problem, og det var u hensigtsmæssigt, at Finanstilsynet havde et synspunkt, som ikke kunne imødekommes med det samme som følge af forholdene på det tidspunkt. Da Jørgen Brændstrup blev udnævnt som administrerende direktør, opfattede han det ikke som et formelt problem. Han blev sidenhen klar over, at Finanstilsynet anså organisationen som et formelt problem. Han selv opfattede det ikke som et reelt problem. Da Knud Christensen var administrerende direktør, var der heller ikke noget problem. Der var en Kreditkomité, hvor man sikrede, at der ikke var noget problem.

Bestyrelsen var fuldt orienteret om, at man ikke kunne skaffe en ny direktør. Det var ikke noget, som han personligt tog sig af, men han var en del af den bestyrelse, der søgte at løse problemet.

Revisionen

Samarbejdet med revisorerne før Finanskrisen foregik helt almindeligt og professionelt. Han sad i Amagerbankens revisionskomité, der havde møder med revisionen, før tingene blev forelagt for bestyrelsen. Han oplevede revisionens adfærd på linje med, hvad han som bestyrelsesmedlem oplevede i andre selskaber. Der var ikke mange kritiske bemærkninger. Der kom en lovændring, hvorefter man kunne nøjes med én ekstern revisor, hvilket blev besluttet i Amagerbanken. Da krisen satte ind og fortsatte, besluttede bestyrelsen igen at antage to eksterne revisorer i stedet for én. Tilbagemeldingerne fra revisorerne var betryggende for bestyrelsen. Tingene kørte, som de skulle. Revisionen bakkede generelt op om Amagerbankens forhold. De sammenlignede med andre banker, og det gav ikke anledning til bemærkninger. Hvis der havde været noget at bemærke, er han sikker på, at revisorerne ville have skrevet det ned. Revisorerne var langt nede i de enkelte sager. Man kunne referere til sagerne på kundeniveau. Det var jo en mindre bank med en stor overskuelighed. Revisorerne vidste helt klart, hvad de talte om. Revisionen var til stede på de møder, hvor Finanstilsynet deltog, og fik løbende Finanstilsynets oplysninger.

Når bestyrelsen gennemgik revisionsprotokollatet, skete det på grundlag af forudgående udsendelse. På mødet bladrede de protokollen igennem side for side og fremkom med spørgsmål eller bemærkninger. N. E. Nielsen sluttede altid af med at spørge revisionen, om der var yderligere at tilføje. Der var ingen begrænsninger i, hvad man kunne gøre, hvis der var noget, man som bestyrelsesmedlem ville have afdækket hos revisionen.

Østerfælled-engagementet

N. E. Nielsens forklaring vedrørende dette engagement kan han fuldt ud tilslutte sig. Der var hverken fejl eller mangler. Det gælder i øvrigt også for så vidt angår Mols-Linien og Main Road.

Han havde ikke hørt om Østerfælled-ejendommen, før sagen kom som et punkt på et bestyrelsesmøde. Da han modtog materialet, fandt han ikke noget usædvanligt kreditmæssigt i sagen. Det eneste, der adskilte sig fra tilsvarende sager, var, at det angik en eksisterende bygning. Der var således ikke nogen opførelsesrisiko. Behandlingen i bestyrelsen foregik på linje med tilsvarende store engagementer i banken. N. E. Nielsen startede med at spørge hver enkelt, om man kunne tilslutte sig bevillingen. Det skete efter gennemgangen af sagen. Alle tilsluttede sig, og N. E. Nielsen tilsluttede sig bevillingen som den sidste.

Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen havde med et andet tilsvarende projekt haft en heldig hånd. Det fik bestyrelsen oplyst på et bestyrelsesmøde. Det drejede sig om Handelshøjskolen på Frederiksberg. Det handlede om at ”committe” sig på at skaffe en lejer og få ejendommen til at køre. Der er naturligvis også forskelle.

Bevillingen i forbindelse med ”Ejendomsswapet” var en normal bestyrelsesbeslutning. Der var tale om et bytte.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 14. maj 2008 vedrørende finansiering af Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classens overtagelse af Østerfælled-ejendommen (ekstrakten bind III, s.1469):

”Med dette ejendomsswap opnår begge realisation til et lavt startafkast”

har han forklaret, at det lave startafkast viste, at der var tale om en mere langsigtet finansiering. Amagerbanken blev ikke stillet ringere. Han husker ikke præcis, hvad der blev sagt på bestyrelsesmødet. Man må have drøftet startafkast og værdiansættelse. Han fæstnede sig ved, at bankens stilling ikke blev ringere.

I september 2007 skete der refinansiering. Han læste de to Management Summaries (ekstrakten bind II, s. 3069 og 3075). Han læste altid disse. Der var efter hans opfattelse ikke noget usædvanligt. Der var de nødvendige sikkerheder og et ekstra ”commitment” fra holdingselskabet. Han opfattede det således, at banken blev stillet bedre efter refinansieringen.

Foreholdt det afsluttende afsnit i Management Summary af 17. september 2007, hvoraf fremgår, at der er tale om en formålsbestemt finansiering, der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik (ekstrakten bind II, s. 3078) har han forklaret, at Amagerbanken ikke tidligere var gået ind i finansiering af virksomhed med udlejning af eksisterende lejligheder; bortset fra det op-

fattede han ikke sagen som særlig. Der skulle være oprul på sagen frem til 2020, hvilket gjorde engagementet mere langsigtet end normalt. Det var dog i sin orden, da boliger jo har karakter af varige forbrugsgoder. Nykredit var fortsat med på projektet. Det tillagde han betydning, eller han ville i hvert fald have hæftet sig ved det, hvis Nykredit ikke ville have været med. Der var ikke noget i Management Summariet, der gav ham anledning til tvivl. Sagen blev behandlet på linje med andre store engagementer. Ved refinansieringen skete der ikke en forespørgsel til de enkelte bestyrelsesmedlemmer. Det var jo en eksisterende sag i banken.

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 om finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 1468 ff.) har han forklaret, at han ikke havde hørt om handlen forud for dette summary. Han kunne læse, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen alle tre var formuende. Han kendte til Hans-Henrik Palm forud som kunde i banken. De to andre kendte han ikke til på forhånd. Hans-Henrik Palm havde ham bekendt ikke tidligere haft nødlidende engagementer i banken. Han opfattede det som rart, at der nu var tre, der ville lægge hånden på kogepladen i dette engagement. Tre sæt øjne ser bedre end et, og tre bankkonti er bedre end en. Han betragtede handlen som en forbedring af bankens stilling. Han var betrygget ved de oplysninger om sikkerheder, der fremgår af Management Summariet. De personlige kautioner tillagde han vægt, da kautionisterne havde store personlige formuer. Der var ikke noget, som han ikke fandt sig betrygget i. Han fik svar på alle de spørgsmål, han måtte have haft til sagen. Der var også sikkerhed i form af negative pledge. Det fremgik ikke af Summariet, men det var der, hvilket fremgår i samme ekstrakt side 1674. Det var helt normalt. Bestyrelsesmæssigt blev denne finansieringssag behandlet på linje med andre tilsvarende, store engagementer.

Finansieringen blev genforhandlet i december 2009. Han fandt det ikke mærkeligt, at der skulle genforhandles, da det jo var aftalt i den oprindelige bevilling. Sagen kom frem for bestyrelsen i december 2009 som led i den aftalte årlige genforhandling. Kunderne var nu dårligere stillet, hvilket dog ikke indgik. Det måtte tages op i anden sammenhæng. Engagementet var ikke i misligholdelse. Amagerbanken var ikke forpligtet til at meddele forlængelsen. Man kunne også have ændret vilkårene. Der kunne måske være en moralsk forpligtelse, men ikke en juridisk. Hvis kunderne ikke fik rettet engagementet op, ville der være en risiko for banken; men det anså man ikke på det pågældende tidspunkt.

Forevist Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af finansieringen af Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind V, s. 911 ff.) har han forklaret, at han har læst dette. Han opfattede det som en helt ordinær ansøgning om forlængelse. Der skete ikke nogen vilkårsændring. Valutarammen på 100 mio. kr. blev ikke forandret. Der blev vist ændret fra en af valutaerne til en anden. Rammen på 100 mio. kr. kan ikke have været overskredet på tidspunktet for forlængelsen. Det ville i givet fald have været omtalt i Management Summary. Han husker ikke, hvad tabet var på dette tidspunkt. Bankens påtog sig således ikke nogen forøget risiko ved forlængelsen. Det ville med sikkerhed have fremgået af de papirer, der var forelagt for bestyrelsen. Han var klar over, at der var nedskrevet på engagementet. Bestyrelsen blev orienteret om de økonomiske problemer, som Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen havde på det tidspunkt. Der var også andre engagementer, der var i krise. Man lukkede ikke engagementet, blot fordi der var problemer. Der var forventning om, at engagementet ville rette sig. Det var således en forretningsmæssig beslutning at holde engagementet i live. Bestyrelsen havde en klar forventning om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen ville arbejde videre på engagementet i bankens og ikke mindst deres egen interesse. De ville gøre alt for at køre engagementet hjem. De pågældende kunder havde tidligere håndteret tilsvarende problemer på en fin måde.

Han har ikke personlig erfaring med lån i fremmed valuta. I forbindelse med arbejdet i Kommunekredit var han bekendt med kommuner, der havde optaget lån i CHF, hvilket de blev bebrejdet. Det var et stort tema på det tidspunkt. Han betragtede ikke optagelse af lån i fremmed valuta som en spekulationsforretning. Der er strenge regler for, hvordan kommuner kan håndtere deres økonomi; men der gjaldt ikke forbud mod optagelse af lån i fremmed valuta, da det ikke blev betragtet som spekulativt. Mange af de kommuner, der måtte høre for deres tab på valutalån havde dog nok set over årene tjent mere på den lavere rente, end de havde tabt på kursstigningen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 6. januar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1086) har han forklaret, at han ikke husker specifikt det drøftede; men har man talt om Østerfælled, har man med sikkerhed også talt om valuta. Generelt valgte man i bestyrelsen at have tillid til de af direktionen indhentede ekspertudtalelser vedrørende valutakursernes sandsynlige udvikling. Han betragtede ikke sig selv som et orakel, der kunne forudse denne udvikling bedre end eksperterne

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 7. februar 2010, hvor det under punktet eventuelt fremgår, at Kent Villadsen Madsen rejste spørgsmål vedrørende styring af valutaterminforretninger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet, og at der var tilslutning til formandens forslag om snarest at tage en samlet drøftelse heraf på et bestyrelsesmøde (ekstrakten bind V, s. 1407), har han forklaret, at spørgsmålet om valutakurser skulle tages op på et kommende møde. Det var revisionsprotokollatet, der gav anledning til, at Kent Villadsen Madsen stillede spørgsmål til valuta. På hvert eneste bestyrelsesmøde i den følgende periode blev valutakurser drøftet i bestyrelsen.

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 10. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1481) har han forklaret, at Villy Rasmussen var mødeleder. Han er helt sikker på, at dette bestyrelsesmøde blev holdt i banken. Han har aldrig været i Dagrofas lokaler. De må have talt om valutakurser, jf. det, der er anført i referatet under punkt 4 om budgetopfølgning – januar 2010. Amagerbanken havde ikke egne positioner, så valuta handlede primært om Østerfælled. Det har været CHF, som bestyrelsen drøftede.

Forevist referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1546) har han forklaret, at mødet cirka varede en times tid. Før hver generalforsamling, der begyndte kl. 19.00, blev der holdt et bestyrelsesmøde kl. 17, hvor man drøftede, hvad der kunne komme op på generalforsamlingen. Han husker ikke de konkrete drøftelser om valutakurser. Det var fortsat således, at alle forventede, at CHF ville falde. Hver gang spørgsmålet var oppe i bestyrelsen, blev det drøftet, og bestyrelsen tog bestik af direktionens og eksperternes råd. Man kunne spørge ind til det, men bestyrelsen var bekendt med holdningen i markedet, hvorfor der ikke var grunde til at stille supplerende spørgsmål. Det var ikke kun direktionens egen vurdering. Således forholdt det sig helt frem til lukningen af terminsforretningerne. Der skulle komme et oplæg til en valutastrategi på et senere møde.

Forevist referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 29. april 2010 sammenholdt med den interne revisions revisionsprotokol af 25. april 2010 med oplysning om, at den negative markedsværdi af Østerfælledparkens finansielle instrumenter var forværret med 66 mio. kr. fra 99 mio. kr. til 165 mio. kr. i 1. kvartal af 2010 (ekstrakten bind V, s. 2191 og s. 2116), har han forklaret, at man også på mødet den 29. april 2010 gennemgik revisionsprotokollatet side for side. Alle måtte vide, hvis de fulgte med, at valutarammen flyttede sig ud over de 100. Han husker ikke, hvilke eksperter direktio-

nen rådførte sig med. I bestyrelsen var man bekendt med holdningen hos den schweiziske nationalbank, hvorefter CHF skulle falde. Den holdning havde nationalbanken frem til to dage før, Amagerbanken lukkede terminsforretningen. Da nationalbanken ændrede holdning, kunne der ske hvad som helst, hvorfor terminsforretningen blev lukket.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets notat af 10. september 2014 (tillægsekstrakt, s. 41):

”Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutalines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden "spiller på", at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.”,

har han forklaret, at han ikke er enig i Finanstilsynets synspunkt. Der er en sammenhæng mellem valutakurs og renter. CHF har kørt op og ned. Han opfatter det ikke som spekulation at optage lån i CHF. Det er en forretningsmæssig disposition.

Foreholdt følgende afsnit i Jørgen Brændstrups notat af 1. juli 2010 (ekstraktens bind V, s. 2927):

”Ideelt set skulle valutaeksposeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere margin kald.”,

har han forklaret, at han ikke er enig i udsagnet. Valutaen svinger, nogle gange inden for, nogle gange udenfor. Det var bedre at fortsætte positionen og have ”hands on”. Jørgen Brændstrups udsagn er hængt op på, at det var på det tidspunkt, at marginkald ikke blev honoreret. Det var bestyrelsen, der måtte beslutte, hvornår man ville stoppe. På det pågældende tidspunkt regnede alle med, at CHF ville falde, herunder den schweiziske nationalbank. Så længe nationalbanken pengepolitisk stod bag sin valutapolitik, var der grænser for, hvor meget CHF kunne stige. Det er lige meget, hvordan fortiden så ud, alle eksperter anså det for sandsynligt, at CHF ville falde på dette tidspunkt. Der var en stigende tendens fra januar til sidst i maj 2010. Faldet i CHF’s kurs i maj måned var meget markant. Der var således volatilitet i valutaen. Han ved ikke, om nogen kan forudsige valutakurser, men der er mange, der gør det. Som bestyrelsesmedlem i en bankbestyrelse er man forpligtet til at lytte til eksperter i den situation.

Den hændelse, der indtraf den 15. januar 2015 vedrørende CHF, kunne ikke indtræffe i 2010, da den schweiziske nationalbank på daværende tidspunkt havde som officiel politik, at CHF skulle falde. Den politik blev opgivet i slutningen af juni 2010. I januar 2015 opgav den schweiziske nationalbank at forhindre CHF i at stige.

Afsluttende

Han udtrådte af bestyrelsen den 10. november 2010. Det var ikke særlig rart. Problemstillingen var, at Karsten Ree ønskede en anden formand end N. E. Nielsen. Han selv havde tilkendegivet, at han ville gå, hvis N. E. Nielsen gik. Han var nervøs for, at en ny bestyrelse ikke ville have samme tålmodighed med kunderne, som den hidtidige bestyrelse havde. Han rejste sig på generalforsamlingen og holdt en uforberedt tale i anledning af de bemærkninger, der var faldet om bestyrelsesformanden og bestyrelsen (ekstrakten bind VI, s. 463-465). Han appellerede til den nye bestyrelse om at have

den nødvendige tålmodighed. Han afviste angrebene på den hidtidige bestyrelse som usaglige. Det var ikke folk, der var gået i bestyrelsen for egen vindings skyld. Niels Heering holdt et indlæg, hvor han erklærede, at den nye bestyrelse ville have den nødvendige tålmodighed. Han har netop erfaret, at dividenden i Amagerbanken er oppe på 90. Den nye bestyrelse havde travlt, og det skal man ikke have i en krisetid.

Allan Ottsen har forklaret bl.a., at han generelt kan tilslutte sig de forklaringer, som Jørgen Brændstrup og N.E. Nielsen har afgivet under denne sag. Om *generelle forhold* har han forklaret, at han er født i 1952. Han blev uddannet som cand.oecon. i 1975. Herefter arbejdede han inden for forskning, uddannelse og HR i en årrække. Han blev i 1984 ansat som uddannelseschef i Amagerbanken, hvor han skulle opbygge et uddannelsessystem inden for ledelse. Han havde tæt kontakt med filialnettet og fik et bredt indblik i banken. Han blev vicedirektør i 1985 og avancerede i 1988 til vicedirektør med ansvar for bankens stabsområder. Som vicedirektør refererede han både til Knud Christensen og til den direktør, som havde ansvar for bankens stabsområder. Han havde ikke ansvar for kreditgivning. Han bestred posten som vicedirektør i 14 år, indtil han i 2002 blev udnævnt til direktør med overordnet ansvar for privatkundeområdet og bankens stabsområder, som det også er beskrevet i mail af 29. november 2002 (ekstrakten bind II, s. 16). Som direktør havde han ansvar for stort set de samme områder, som han havde ansvar for som vicedirektør.

Foreholdt N.E. Nielsens forklaring om de ændrede direktionsforhold i 2002:

”Banken havde et fundament af privatkunder, som man forsøgte at brede ud over de områder, hvor banken var, og bestyrelsen ønskede privatkundeområdet tættere på sig. Samtidig var erhvervsområdet i vækst. Der var derfor både brug for en, der tog sig af privatkundeområdet, og en, der tog sig af erhvervsområdet, og dette var baggrunden for, at Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup blev udpeget som direktører. Han kendte dem begge fra generalforsamlinger og andre sammenhænge, hvor bestyrelsen var sammen med medarbejderne, og han havde et godt indtryk af dem begge. Han talte med Knud Christensen om, at Jørgen Brændstrup var meget ung i forhold til at komme i direktionen, men de var enige om, at det var sundt for banken som led i en fortløbende fornyelsesproces at få Jørgen Brændstrup ind i direktionen. Banken havde en erhvervschef, Judith Larsen, der havde været chef for Erhvervsafdelingen i fem år, men hun var blevet syg, og det var derfor oplagt, at der skete udskiftning på den post i 2003. For den samlede bestyrelse var det helt naturligt, at Jørgen Brændstrup blev chef for Erhvervsafdelingen, og Allan Ottsen blev chef for privatkundeafdelingen. Hvis man har mødt Knud Christensen, vil man vide, at så længe han var direktør i banken, var det ham, der bestemte. På bestyrelsesmøderne var det, som tiden gik, efterhånden Jørgen Brændstrup, der forelagde de erhvervsrelaterede sager, men Knud Christensen brød gerne ind og fortalte, hvad direktionen mente om de enkelte sager.”

han har forklaret, at han også kan tilslutte sig denne del af N.E. Nielsens forklaring. Han havde også selv gjort Knud Christensen opmærksom på, at der var et behov for at løfte privatkundeområdet op på direktionsniveau.

Som det fremgår af direktørkontrakt af 29. november 2002 (ekstrakten bind II, s. 17), var han underlagt den administrerende direktør i banken. Han kan i øvrigt fuldt ud tilslutte sig N.E. Nielsens udlægning og beskrivelse af Amagerbankens direktion, hvorefter Knud Christensen var den, der bestemte, så længe denne var direktør. Han har aldrig haft resultatafhængig løn, men han er blevet tildelt diskretionær bonus.

Forevist ”Retningslinier for Amagerbankens direktions adgang til at yde lån uden bestyrelsens forudgående medvirken”, som blev vedtaget på et bestyrelsesmøde den 30. januar 2006 (ekstrakten, bind II, s. 464), hvori er beskrevet direktionens kompetence til at bevilge lån, kreditter og garantier

af enhver art i forskellige størrelsesordener, har han forklaret, at han aldrig har benyttet denne bevillingskompetence hverken i forhold til erhvervskunder eller privatkunder, og det har heller aldrig været meningen. Han har dog benyttet bevillingskompetencen i personalebankregi, hvor han i samarbejde med bl.a. personalechefen og John Weibull har bevilget lån mv. – dog i meget mindre mængde end foreskrevet i de nævnte retningslinjer. Han har endvidere medvirket ved behandlingen af lånesager mv. i sin egenskab af medlem af Amagerbankens kreditkomité.

På ny foreholdt den ovenfor nævnte mail af 29. november 2002 (ekstrakten bind II, s. 16), som er gengivet i uddrag i hans svarskrift (ekstrakten bind II, s.1031), hvoraf fremgår bl.a.:

”Det er endvidere besluttet at etablere en egentlig Kreditkomité for håndtering af engagementer til behandling i bestyrelsen og større engagementer til behandling i direktionen. Kreditkomitéen vil bestå af direktionen samt vicedirektør John Løgager Weibull og vil efter behov blive suppleret med relevante områdeledere.”

har han forklaret, at han er af den opfattelse, at han med sin baggrund, herunder mangeårige erfaring i banken, havde de fornødne kompetencer til at varetage opgaverne i Kreditkomitéen, som ud over ham selv bestod af John Weibull, Knud Christensen og Jørgen Brændstrup. Samlet udgjorde Kreditkomitéen en god palette af kompetencer.

Forevist N.E. Nielsens brev af 30. januar 2008 omhandlende hans lønforhold (ekstrakten, bind III, s. 402) kan han bekræfte, at hans årlige grundløn i 2007 var på 2,8 mio. kr., hvortil kom en bonus på 700.000 kr., som bestyrelsen tildelte diskretionært. De årlige bonusbeløb har han oplevet som et skulderklap fra bestyrelsens side og som udtryk for, at man var tilfreds med hans arbejde.

Forevist N.E. Nielsens brev af 24. september 2008 til Jørgen Brændstrup omhandlende kontrakttilføjelse angående ”Change of control-klausul” (ekstrakten bind III, s. 2304) har han forklaret, at han også selv modtog et enslydende brev [som ikke er fremlagt under denne sag].

Som det fremgår af N.E. Nielsens brev af 26. januar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1072), fik han også tildelt bonus for året 2008. Bonussen dette år var på 500.000 kr.

Forevist bankens organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s.1205), har han forklaret, at han havde ansvaret for de gule ”kasser” omhandlende privatkunder (med i alt 252 ansatte) og stabs- og linjefunktioner (med samlet 101 ansatte). Jørgen Brændstrup havde ansvaret for de blå ”kasser” – både de lyseblå og de mørkere blå. Som det fremgår af diagrammet, var der et ønske om, at banken fik tilknyttet yderligere en direktør. Som det videre fremgår af diagrammet var der knapt 50 ansatte, som varetog stabsfunktioner. I 2009 gik banken i gang med at reducere bemanningen i stabsafdelingerne og filialnettet mv. af omkostningsmæssige årsager. Han havde et fint samarbejde med personale- og logistikchef Tina Brandt også i den sammenhæng. IT- og filialdrift og Marketing var selvstændige afdelinger med hver sin chef. Kommunikationsafdelingen var en meget lille afdeling bestående af kun to personer, som havde tæt kontakt til den administrerende direktør. Han havde drøftelser med fagchefer omkring bankens IT-systemer, herunder med økonomidirektør Lotte Pind om kravene til bankens IT-systemer, når der blev iværksat nye rapporteringssystemer i forhold til Finanstilsynet. De medarbejdere, som havde ansvaret for de forskellige afdelinger mv. i privatkundesøjlen (i alt 252 medarbejdere), var alle erfarne. Lis Eilertsen, som havde ansvaret for bankafdelingen, var selv uddannet i Amagerbanken. Gitte Andreasen, som havde ansvaret for region Kø-

benhavn, var uddannet cand.jur. og kom fra Spar Nord Bank. Chr. Pagh Hansen, som havde ansvaret for region Fyn, kom fra Nordea. Jan Jakobsen, som havde ansvaret for region Århus, kom fra Jyske Bank. Regionerne havde egne mindre erhvervsafdelinger, som jf. organisationsdiagrammet refererede til Jørgen Brændstrup/NN. De enkelte filialer var styret budgetmæssigt, og intern revision fulgte filialerne tæt. Om et engagement i en filial henhørte under ham eller Jørgen Brændstrup blev afgjort af regionsdirektøren; dog var det således, at hvis engagementet nåede en vis størrelse eller kompleksitet, henhørte det under Erhverv. De centralt placerede "Liniefunktioner", som blev varetaget af 53 ansatte, kunne i princippet godt have været varetaget af filialerne selv, men Amagerbanken valgte at samle opgaverne i "stabshuset" både for at øge kvaliteten, men også for at rationalisere. Medarbejderne i "Salg- og rådgivningsgruppen", som var specialister i bolig, pension og investering, var fysisk placeret på Christianshavn, men kunne nå ud i filialerne i Københavnsområdet på under en halv time. Han blandede sig ikke i arbejdet i de blå "kasser" ud over det, som omhandlede arbejdet i kreditkomitéen.

Hans arbejdsbyrde og arbejdsdag hang sammen, men der var da nok at se til. Der var mange kompetente ledere til at løfte opgaverne, som det er skitseret i det før omtalte organisationsdiagram. Der var et vældigt godt samspil.

Hans rolle i forhold til Amagerbankens kredit- og långivning vil han selv karakterisere som værende begrænset til hans medlemskab af Kreditkomitéen. Han var til en start rent fysisk placeret et stenkast fra hovedsædet på Amagerbrogade 25. Sidenhen arbejdede han fra lokaler på Christianshavn, som lå tæt på hovedsædet. Den daglige kontakt var de ansatte, som arbejdede på Christianshavn, og de mange filialmedarbejdere, som deltog i møde- og uddannelsesaktiviteter i undervisningslokalerne på Christianshavn. Han har aldrig arbejdet i hovedsædet på Amagerbrogade.

Da Jørgen Brændstrup tiltrådte som administrerende direktør, fik Allan Ottsen tildelt enkelte nye opgaver i form af to bestyrelsesposter i det daværende Multidata A/S og FA, Finanssektorens Arbejdsgiverforening. Det før omtalte organisationsdiagram giver et dækkende billede af hans ansvarsområder også efter Jørgen Brændstrups tiltræden som administrerende direktør. Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvorefter Allan Ottsen "trak bredere, end han plejede" efter Knud Christensens død og efter Jørgen Brændstrups udnævnelse som ny administrerende direktør, har han forklaret, at denne del af Jørgen Brændstrups forklaring ikke skal forstås således, at han nu også varetog opgaver i de blå "kasser" i organisationsdiagrammet, men at han nu også varetog de to før omtalte bestyrelsesposter samt organisatoriske, kommunikative og fagpolitiske opgaver.

Han vil beskrive sin rolle i Amagerbankens direktion således, at han var medlem af direktionen i en virksomhed, som skulle tjene penge. Alle banker modtager penge i indlån og foretager herefter udlån med en kalkuleret risiko. Det er almindeligt kendt stof også fra lærebøger om bankdrift. Der er regelsæt, som skal iagttages. Han blev noget pikeret, da FS Finans III A/S' advokat under denne sag anvendte udtrykket: "The sky is the limit" i tilknytning til Østerfælled-sagen og lånefinansiering i valuta. Finansiering i valuta beror på et forventningsbillede, som er baseret på analyser. Mange har tjent penge på lånefinansiering i CHF. Klaus Bach Jensen m.fl. fulgte med i valutaområdet hele tiden. Der er i alle pengeinstitutter fokus på at få fat i teams, som er dygtige til valutarådgivning og lånefinansiering. Lånefinansiering i valuta ligger inden for kerneområdet af bankdrift.

Amagerbanken hentede funding bl.a. gennem indlån og via interbankmarkedet. Direktionen blev løbende orienteret, så der var altid vished om, at banken havde den fornødne likviditet. Amagerbanken havde rigelig funding helt frem til krakket i Lehman Brothers. Det samme gjorde sig gældende

med hensyn til likviditet, hvor der var fornuftig overdækning både på kort og lidt længere sigt. Det er hans opfattelse, at de enkelte engagements volumener også var fornuftige set i forhold til bankens funding. Der blev afholdt likviditetsmøder hver uge med deltagelse af den administrerende direktør, vicedirektør Peder Krag og økonomidirektør Lotte Pind. Han deltog ikke selv i likviditetsmøderne. Han husker ikke, at han stillede spørgsmål i forhold til funding, likviditet og volumen i forløbet, da der ikke opstod relevante problemstillinger før efter Lehman Brothers' krak. Han blev således ikke på noget tidspunkt frem til Lehman Brothers' krak mødt med oplysninger, som gav anledning til bekymring i forhold til bankdriften.

Grundighed var kendetegnende for Amagerbankens måde at arbejde på. Grundighed var en del af bankens kultur. Alt skulle være i orden mv. under Knud Christensens ledelse, og alle ansatte var meget grundige. Der skulle være styr på tingene. Han oplevede generelt, at de ansatte havde de fornødne kompetencer. Der herskede respekt om opgavefordelingen, og han var selv komfortabel med den måde, som opgaverne var organiseret på.

Det tværgående samarbejde i banken udmøntede sig bl.a. i de ugentlige direktionmøder og mandagsfrokostmøderne, hvor der skete orientering om bankens drift. Der var ikke en fast dagsorden for direktionmøder, men tilbagevendende emner var bl.a. solvens, nøgletal mv. Om mandagen blev der tillige afholdt likviditetsmøder, hvor Jørgen Brændstrup, vicedirektør Peder Krag og økonomidirektør Lotte Pind deltog. Han deltog ikke selv i likviditetsmøderne. Han deltog i frokostmøderne om mandagen, hvor der bl.a. var en bredere drøftelse af de temaer, som forinden var behandlet på direktionmøderne. Der blev ikke taget referat af frokostmøderne.

Forevist uddrag af solvensopgørelse af 22. oktober 2008 "Fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov" udarbejdet af Lotte Pind (ekstrakten bind IV, s.71-72) omhandlende bl.a. valutarisici, hvoraf fremgår:

"Beregning af de aktuelle markedsrisici sker med udgangspunkt i bankens it systemer og rapporteringen foretages via en database. Derudover foretages stikprøvevis intra-dag kontrol af de enkelte markedsrisici. Der er i forbindelse med den daglige styring sat limits for såvel den totale markedsrisiko samt for områdechefernes markedsrisici. Disse bliver systematisk overvåget og der er etableret procedurer til den efterfølgende rapportering.

Overskridelser rapporteres til direktion m.fl. dagligt, såfremt der er nogen. Disse attesteres af direktionen og returneres til økonomiafdelingen. Hver uge foretages rapportering til direktionen m.fl. på tidligere indberettede overskridelser, der fortsat er gældende.",

har han forklaret, at han ikke selv modtog indberetningerne, men blev løbende underrettet af Knud Christensen og sidenhen af Jørgen Brændstrup.

Forevist notat af 1. juli 2010 om "interne aktiviteter vedr. overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært CHF", som er udarbejdet af Peder Krag (ekstrakten bind V, s. 2912), hvoraf fremgår:

"De af bankens kunder, der har stor valutaeksponering, følges løbende i bankens investeringsområde med udgangspunkt i de tilsagte lines

Overvågningen består bl.a. i en løbende dialog med kunden om udviklingen og ikke mindst den forventede kommende udvikling.

For kreditmæssigt svagere kunder er der en helt naturlig meget tæt dialog om udviklingen internt i investeringsområdet og videre til bankens kreditorganisation og direktion.

Som eksempler på denne dialog kan det nævnes, at investeringsområdet siden starten af 2009 dagligt har opgjort et underdækningstal for en række kunder og rundsendt dette til relevante personer i organisationen, herunder Direktionen via Erhvervsafdelingen.”

han har forklaret, at han ikke modtog oplysninger om underdækningstal.

Han har mere generelt bemærket, at når man under denne sag har omtalt ”direktionen”, så involverer det ikke altid ham. I nogle tilfælde er udtrykket ”direktionen” anvendt i betydningen den administrerende direktør.

Brita Sommer var leder af Direktionssekretariatet. Hun var en meget erfaren og grundig leder. Hun var støttet af direktionssekretær Susanne Nyberg. Sekretariatet lå i tilknytning til den administrerende direktørs kontor på Amagerbrogade 25. Direktionssekretariatet skulle servicere den administrerende direktør, styre kalendere mv., ligesom sekretariatet havde ansvaret for direktionsarkivet. Hans egen sekretær, Inge Segall, sad fysisk sammen med ham i lokalerne på Christianshavn.

Forevist ”Funktionsplan for kreditkontoret pr. 17.11.2005” (ekstrakten bind II, s. 315) har han forklaret, at Kreditkontoret under ledelse af John Weibull udformede og havde ansvaret for kreditpolitikken i banken. Ole Beier havde i høj grad ansvaret for undervisning i filialnettet. Under John Weibull sorterede også en mindre forvaltningsafdeling samt en afdeling, som tog sig af juridiske opgaver og inkassofunktioner. Der var en bred vifte af juridiske opgaver. Det var John Weibull, som var den juridiske chef i banken. Under John Weibull sorterede endelig en sekretariatsfunktion.

Forevist ”Funktionsplan for kreditkontoret” af 8. november 2007 (ekstrakten bind II, s. 3301) har han forklaret, at der blev oprettet en Compliance-afdeling i forbindelse med indførelsen af regelsættet Basel II.

Forevist ”Funktionsplan for kreditkontoret pr. 1. juli 2008” (ekstrakten bind III, s.1854) har han forklaret, at inkasso og jura blev opdelt i to selvstændige enheder i 2008. Inkassoområdet var blevet så stort et ansvarsområde, at det gav mening, at håndteringen af inkassospørgsmål lå i en selvstændig afdeling.

Han havde kun kontakt med John Weibull i relation til kredithåndtering, når der var tale om låneansøgninger, som skulle behandles af bestyrelsen. I John Weibulls fravær havde han kontakt til Ole Beier. John Weibull var en meget kompetent person på kreditområdet. Han var lidt sindig i sin form, men meget arbejdsom. John Weibull stillede høje krav til kvalitet - og blev af regionsdirektørerne opfattet om omstændelig og meget grundig. John Weibull havde nærmest en vetoret i Kreditkomitéregi.

Om de under sagen foreviste datostempler på låneansøgninger, Management Summaries mv. har han forklaret mere generelt, at selv om der på visse af de foreviste låneansøgninger fremgår datostempler med identiske datoer for sagens behandling i Kreditafdelingen og Kreditkomitéen, så er disse datostempler ikke udtryk for, at sagen først er blevet behandlet den pågældende dag i Kreditafdelingen. Der har utvivlsomt været udført arbejde i Kreditafdelingen forud for datostemplet, som det også fremgår af materiale fremlagt vedrørende GR Production (ekstrakten bind VI, s.150f)

Finanskrisen resulterede i et fuldstændigt paradigmeskift i Amagerbanken og også i Kreditkontoret, hvor der var øget fokus på kunder, som potentielt var eller kunne blive nødlidende økonomisk. Kreditkontoret blev derfor tilført yderligere personale.

Lotte Pind, som er uddannet cand.merc.aud. og tidligere revisor, var leder af Økonomiafdelingen. Hun overtog også visse opgaver fra Kreditkontoret efter Finanskrisens indtræden. Der var også bankuddannede ansat i Økonomiafdelingen, ligesom en økonomichef tog sig af afdelingens daglige drift. Det var Økonomiafdelingen, som udarbejdede de månedsrapporter, som bestyrelsen modtog, hvilke rapporter Villy Rasmussen tidligere har forklaret om.

Forevist Britta Sommers mail af 29. november 2002 indeholdende orientering af bl.a. Københavns Fondsbørs om udnævnelse af Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup til bankdirektører og medlemmer af direktionen samt etablering af en Kreditkomité (ekstrakten bind II, s. 16), har han forklaret, at han ikke var involveret i beslutningen om etablering af en Kreditkomité. Det er hans opfattelse, at det var Knud Christensen og bestyrelsesformanden, som traf afgørelse herom. Det var dengang ikke almindeligt, at banker med en størrelse som Amagerbanken havde en Kreditkomité, men etablering af Kreditkomitéer havde vundet indpas i større banker.

Foreholdt uddrag af Amagerbankens præsentation for Moody's fra første halvår 2008 (ekstrakten bind III, s. 1937), hvoraf fremgår bl.a.:

”Kreditkomité

Banken har i 2002 nedsat en kreditkomité bestående af direktionen og kreditchefen. Kreditkomitéen afholder ugentlige møder og behandler større bevillingssager, efterretningssager, opfølgningssager og principalsager. Der indkaldes områdeledere ved behov. Formålet med kreditkomitéen er at sikre topledelsen indblik i større kundeengagementer og skaber overblik over sammenhæng mellem de enkelte kunde-forhold. Samtidig er det et vigtigt værktøj i styringen af bankens kreditrisiko samt justeringen af bankens kreditpolitik.”,

har han forklaret, at beskrivelsen er dækkende for Kreditkomitéens funktion og arbejde. Via de konkrete sagers behandling fulgte medlemmerne med i bankens udvikling. Medlemmerne havde forskellige spidskompetencer og supplerede hinanden. Jørgen Brændstrup sad tæt på erhverv. Alle medlemmerne fulgte den generelle samfundsudvikling tæt.

Forevist ”Forretningsorden for kreditkomité i Amagerbanken af 9. december 2002” (ekstrakten bind II, s. 23) omhandlende bl.a. ”Bevillingssager” har han forklaret, at bevillingssagerne bl.a. var de sager, som skulle videre til bestyrelsen. ”Efterretningssager” var kendetegnet ved, at kreditkomitéen modtog en liste med en oversigt over engagementer, som efter en ændring på mere end 250.000 kr. oversteg 2,5 mio. kr. ”Opfølgningssager” var typisk større sager, som kreditchefen orienterede om. ”Principbevillinger” var de sager, hvori der kunne være tvivlsspørgsmål, herunder spørgsmålet om, hvorvidt der skulle arbejdes videre med en konkret lånesag. Større og vanskelige sager blev i øvrigt drøftet med bl.a. interne og/eller eksterne rådgivere.

Der blev fast afholdt kreditkomitémøde hver mandag eftermiddag, og hvis man ikke fik færdiggjort behandlingen, blev mødet genoptaget om torsdagen. Han modtog forud for hvert møde materiale i form af Management Summaries mv. fra Kreditkontoret. Han forberedte sig ved gennemlæsning, og havde i nogle tilfælde tillige en forudgående drøftelse med John Weibull, hvis han fandt det nødvendigt. John Weibull forelagde som oftest sagerne under møderne og medbragte store bunker af

materiale. Medlemmerne tilstræbte at opnå enighed under møderne, og der var derfor ikke afstemning. Han og de øvrige medlemmer var ligeværdige medlemmer – det gjaldt også i forhold til den administrerende direktør, som først var Knud Christensen og sidenhen Jørgen Brændstrup. Han har aldrig oplevet at have været udsat for pres i forbindelse med stillingtagen til lånesagerne. Han oplevede også, at han havde fornøden tid til forberedelse samt, at der var fornøden tid på møderne. Visse potentielle, nye kunder blev fravalgt i de indledende faser; f.eks. fravalgte Amagerbanken developere som Steen Gude og Martin Klüts. Også i de efterfølgende faser er nogle af bankens faste kunder blevet afvist; f.eks. takkede Amagerbanken nej til senere ansøgninger fra Oskar Jensen koncernen, da banken syntes, at man havde tilstrækkeligt med engagementer med denne kunde. Nye engagementer med det daværende investeringshus Finansgruppen [nuværende Habro & Finansgruppen], som havde engagementer i Ørestad, blev også fravalgt.

Når en lånesag var behandlet i Kreditkomitéen, så han sagen igen, når denne blev behandlet i bestyrelsen. Det var i hans egenskab af referent for bestyrelsen. Han havde ikke opgaver i den forbindelse hverken før eller under bestyrelsesmøderne.

Han var fast referent ved bestyrelsesmøderne. Enkelte gange bad bestyrelsen ham om under møderne at redegøre for initiativer på filialområdet eller andre af hans ansvarsområder. N. E. Nielsen spurgte af og til, om Kreditkomitéen fungerede, som den skulle. Han tog referat af møderne i hånden og færdigskrev referatet på PC, som herefter blev godkendt af den administrerende direktør og formanden og derefter udsendt.

Både direktionen og bestyrelsen genererede meget materiale, dokumenter mv. Alt blev arkiveret. Han havde derudover selv et ret omfattende arkiv i form af ca. 100 ringbind på sit eget kontor. Direktionssekretariatet og som han så det Kreditkontoret førte et udførligt arkiv, og der ifølge hans sekretær undren over, at han selv sideløbende førte et så omfattende arkiv. Han foretrak dog at have egne håndskrevne noter mv. Der var også et fjernarkiv på Oliebladsgade (sidenhen Yderlandsvej), og her blev bl.a. ældre kreditindstillinger og ikke igangværende lånesager mv. opbevaret som supplement til arkivering i den kontoførende afdeling. Nogle sager skulle opbevares i 20 år. Hans opfattelse var, at arkivet var meget velorganiseret. Det var nemt at fremfinde materiale. Kun to personer havde adgang til arkivet i Oliebladsgade, som var meget systematisk indrettet. Mailkorrespondance blev opbevaret i BEC i en periode, men printede mails blev bevaret permanent. I forbindelse med Jørgen Brændstrups suspension besluttede Steen Hove, at det var vigtigt at sikre Jørgen Brændstrups mailkorrespondance. Banken rettede skriftlig henvendelse til BEC, og banken sikrede sig derved Jørgen Brændstrups mailkorrespondance. Det er ikke muligt efter en karensperiode manuelt at slette mailkorrespondancen. Han har forstået, at nogen efterfølgende gennemgik Jørgen Brændstrups mailkorrespondance.

Han slettede ingen mails i sin egen mailboks i forbindelse med sin fratreden i 2011. Hans ”fysiske arkiv” på hans eget kontor forblev intakt i forbindelse med hans fratreden. Efter oplysning fra hans sekretær blev det makuleret i forbindelse med rydningen af Amagerbankens lokaler på Christianshavn.

Forevist oversigt over medarbejdere i Kreditkontoret og Økonomiafdelingen i perioden fra 2008 til 2010 (ekstrakten bind VI, s.1281-1282) har han forklaret, at der, som det fremgår af oversigten, skete en udvikling i antallet af ansatte fra syv ansatte i januar 2008 til 13 ansatte i juli 2008. Ultimo 2010 var der 19 medarbejdere. Løsningen af flere opgavetyper blev flyttet til Økonomiafdelingen

efter paradigmeskiftet i 2008. Der blev også tilført erfarne og meget kompetente folk til Kreditkontoret, herunder medarbejdere som havde erfaring med kreditgivning. I 2009 havde Amagerbanken en afskedigelsesrunde, hvor banken afskedigede ca. 70 medarbejdere. Før afskedigelsesrunden havde banken ca. 580 medarbejdere. Medarbejderstaben blev reduceret til ca. 510. Ikke én eneste fra Kreditkontoret og Økonomiafdelingen blev fyret i den forbindelse, idet banken ønskede at fokusere indsatsen på disse to områder.

Forevist Amagerbankens brev af 31. marts 2009 til Finanstilsynet om opfyldelse af påbud mv. (ekstrakten, bind IV, s. 1718f), hvoraf fremgår bl.a.

”Arbejds- og ansvarsområder

Finanstilsynet påpeger under henvisning til vejledningen ad FIL § 71, at der skal være klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelsen af opgaver adskilles fra kontrollen af sammen, og således at det skal sikres, at bevillingsprocessen er betryggende.

Banken mener allerede at opfylde dette gennem de bestående procedurer, men har for at tilsikre en konsekvent efterlevelse af disse besluttet at opnormere kreditkontoret, med øget fokus på, at alle engagementer gennemgår en fuld kreditmæssig behandling, uafhængig af den kundeansvarlige, inden forelæggelse til bevillingsbeslutning.

Til støtte for beslutningsprocessen vil banken indføre et ratingsystem, baseret på en uvildig ekspertering ud fra vedtagne parametre, således at beslutningsprocessen tilføres yderligere et objektivelement.”,

har han forklaret, at det ratingsystem, der tales om, er en klassificering af engagementer. Også i BEC-regi var man i færd med at opbygge et system, som kunne honorere de krav til rating, som alle banker blev mødt med.

Forevist uddrag af Finanstilsynets brev af 12. maj 2009 til bestyrelsen og direktionen for Amagerbanken (ekstrakten bind IV, s. 2059), hvoraf fremgår bl.a.:

”4. Bankens kreditororganisation

...

Finanstilsynet tager bankens redegørelse til efterretning. Tilsynet skal dog ikke undlade at påpege, at dette tiltag umiddelbart vurderet kun vil give en mindre aflastning af bankens administrerende direktør og bankens vicedirektør på kreditområdet.”,

har han forklaret, at han opfattede svaret således, at Finanstilsynet accepterede tingenes tilstand, herunder at Amagerbanken arbejdede videre på at finde kompetente folk. Han opfattede den sidste sætning som værende et arbejdsbelastningsspørgsmål rettet mod Jørgen Brændstrup og John Weibull.

Foreholdt uddrag af referat af bestyrelsesmøde afholdt den 14. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 1982) om ”Organisationsforhold”, har han forklaret, at Jørgen Brændstrup orienterede om ansættelsen af en økonomichef, som skulle tage sig af ”dagligdags” økonomiforhold, hvorved Lotte Pind kunne frigøres til større opgaver. John Weibull havde under en ferie i Østrig fået et ildebefindende og var kortvarigt indlagt. John Weibull var sammenlagt væk i anslået ca. 14 dage fra banken.

Forevist ”Notater til direktionsmøde den 31. maj 2007” (ekstrakten bind II, s. 2306), hvor der under emnet ”Erhverv” står anført: ”Der er for få kandidater i markedet”, har han forklaret, at personaledirektør Tina Brandt har udarbejdet notatet. Amagerbanken var på udkig efter dygtige folk. Man forsøgte forgæves med bl.a. annoncering, herunder internetsøgning. Banken havde også kontakt til

rekrutteringsfirmaer, som heller ikke kunne få kontakt til dygtige medarbejdere. Amagerbanken lå i et ”minefelt” tæt på alle de store banker. De store banker ”slugte” alle dygtige bankfolk, og i Amagerbanken gjorde man alt for at få fat i dygtige folk. Bl.a. ansatte Amagerbanken dobbelt så mange bankelever, som banken reelt havde brug for vel vidende, at halvdelen af eleverne efter endt elevtid ville blive rekrutteret af de store banker.

Foreholdt uddrag af Finanstilsynets brev af 21. juni 2010 til bestyrelsen og direktionen for Amagerbanken (ekstrakten bind V, s. 2755), hvoraf fremgår:

”Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for Erhvervsafdelingen.

Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.”,

har han forklaret, at heller ikke han oplevede det som et reelt problem, at Jørgen Brændstrup både var leder af Erhvervsafdelingen og administrerende direktør i banken. Amagerbankens ledelse tog også på dette område Finanstilsynets bemærkninger alvorligt, og N.E. Nielsen og den øvrige bestyrelse blev underrettet, som de blev vedrørende Finanstilsynets breve. Tina Brandt og han selv havde kontakt til mulige direktørkandidater, som dog ikke havde den fornødne erfaring på erhvervsområdet.

Foreholdt uddrag af referat af bestyrelsesmøde afholdt den 28. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2321), hvoraf fremgår:

”Bestyrelsesformanden gav udtryk for, at Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup gør et utroligt godt arbejde, men at man på grund af ekstraordinære forhold bør finde en ekstern person som supplement til den nuværende ledelse. Enkelte nøglemedarbejdere har arbejdet i døgndrift den senere tid, og har ydet en kæmpeindsats under pressede konditioner. Bestyrelsen var enig om, at finde en kompensationsløsning”,

har han forklaret, at formanden tog sig af opgaven med rekruttering af yderligere en direktør. Der var ingen skuffede miner i den anledning hos hverken ham selv eller Jørgen Brændstrup. De drøftede mulige emner med N.E. Nielsen, og man havde også fat i et headhunterfirma. Det lykkedes ikke at finde kandidater. Det var meget vanskeligt at rekruttere, hvilket muligvis også hang sammen med den megen negative presseomtale af Amagerbanken.

Foreholdt uddrag af N.E. Niensens redegørelse på den årlige generalforsamling den 10. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 446), hvoraf fremgår:

”Her efter kapitaltilførslen og obligationsudstedelsen var det en meget vigtig opgave at få styrket bankens organisation og direktion, som var hårdt belastet og slidt under 2 års helt ekstraordinært arbejde. En styrkelse, som havde været planlagt siden december 2009, men ikke gennemførlig før statsgarantien for obligationsudstedelsen var på plads. Tillige er det jo ingen hemmelighed, at blandt andet Karsten Ree har givet udtryk for sin holdning til Jørgen Brændstrup, ligesom TV2 Finans, med ikke navngivne kilder, i september kunne oplyse, at Finansiell Stabilitet A/S ville af med Jørgen Brændstrup.

De meget dygtige og særdeles kvalificerede kandidater, som havde været klar til at træde til allerede i foråret 2010, når banken havde opnået statsgarantien på de 13,5 mia. kr., blev betænkelige - meget endda, da de loyalt blev orienteret om udviklingen i bestyrelsen og direktionens samarbejde - eller mangel på sammen. Siden Karsten Ree erklærede mistillid i begyndelsen af oktober har de pågældende selvfølgelig ikke ønsket ansættelse. De er klare tilhængere af den af banken hidtil fulgte strategi og lægger afstand til de aggressive udtalelser, der er fremkommet i medierne om en anden linie og strategi for banken. ”,

har han forklaret, at N.E. Nielsens gengivelse også dækker hans oplevelse af forløbet.

Foreholdt uddrag af referat af bestyrelsesmøde den 15. december 2010 (ekstrakten bind VI, s. 709-710), hvoraf fremgår:

”Som tidligere meddelt bestyrelsen blev der fra direktionens side arbejdet med intensivt på ny organisering af Erhvervsafdelingen, hvor Jørgen Brændstrup tidligere havde fungeret som både kundeansvarlig sagsbehandler og erhvervskundechef. Steen Hove oplyste videre, at direktionen arbejdede på en opsplitning i flere afdelinger, herunder et ejendomsselskab, men at den nødvendige ny rekruttering ikke var uden vanskeligheder. Der havde således også været akutte bemandingsproblemer på kredit- og risikofunktionerne. ”,

har han forklaret, at seks nye medarbejdere tiltrådte fra den 1. november 2010 og frem. Michael Ahm, som kom fra Finansiell Stabilitet, blev den 16. november 2010 ansat som chief risk officer. Det er hans opfattelse, at Michael Ahm blev ansat på en favorabel kontrakt med både høj løn på næsten 2 mio. kr., hvortil kom særlige fratrædelsesvilkår og andre goder. Flemming Vollertsen fra Danske Bank og Lars Højrup Nielsen fra Nykredit kom også til, hvilket var understøttet af Finansiell Stabilitet; Lars Højrup Nielsen overtog John Weibulls stilling. Lars Højrup Nielsen blev tilbudt en tilbagetilrædelsesadgang til Nykredit. De blev ansat på "den pæne side" rent lønmæssigt. De tre nævnte havde bopæl i hovedstadsområdet. Endvidere tiltrådte Ole Christensen og Niels Westergaard, som kom fra provinsen, og Palle Villadsen. De sidstnævnte blev begge tilbudt en favorabel timelønsordning og betalt hotelovernatning i hverdagene. John Weibull fortsatte som seniorkonsulent. Det forløb udramatisk og efter aftale med Steen Hove.

Han sad selv fysisk i samme hus som Intern Revision. Foreholdt uddrag af Intern revisions revisionsprotokollat vedrørende regnskabet for perioden 1. januar til den 31. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 2113):

”3.2. Måling af engagementer

I perioderegnskabets note 2 om regnskabsmæssige skøn og vurderinger omtales usikkerhed ved måling af engagementer. Det fremgår heraf, at banken har en række betydelige engagementer baseret på sikkerheder i helt eller delvist udlejede erhvervs- og boligejendommen. Vi er enige med ledelsen i, at skøn over værdien af disse sikkerheder fortsat er forbundet med særlig usikkerhed og risiko.

Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. marts 2010.”,

har han forklaret, at han lagde meget vægt på Intern Revisions meldinger. Gitte Buchholtz, som var cand.merc.aud. samt uddannet ejendomsmægler og valuar, havde den fornødne autoritet og trådte også i karakter i forhold til filialerne.

Han mødte kun repræsentanter fra ekstern revision på bestyrelsesmøderne. Ellers havde han ingen kontakt med ekstern revision. Foreholdt KPMG's og Deloitte's revisionsprotokollat af 2. februar

2010 (ekstrakten bind V, s. 1284), hvoraf fremgår, at Østerfælled-engagementet var målt korrekt, har han forklaret, at det var hans opfattelse, at ekstern revision var meget grundig i gennemgangen af Amagerbankens engagementer. Ekstern revision var dybt nede i sagerne. Han kan tilslutte sig N.E. Nielsens forklaring om, at også N.E. Nielsen spurgte ind til konkrete engagementer. Han har ikke selv haft viden mv., der har affødt et behov for at gribe ind.

Forevist "Notat af 5. januar 2006 fra afsluttende møde med Finanstilsynet efter ordinær undersøgelse i november 2005" (ekstrakten II, s. 402f), har han forklaret, at notatet, som var strengt fortroligt, kun blev udleveret til de personer, som står anført på forsiden. Han har skrevet notatet. Notatet omhandlede en fuldskalaundersøgelse af banken. Foreholdt uddrag af notatet (samme bind, s. 406), hvoraf fremgår, at Finanstilsynet stillede spørgsmål omkring bestyrelsens tilsyn med direktionens ledelse af banken og datterselskaber, jf. aktieselskabslovens § 56, stk. 7, nr. 3, har han forklaret, at Finanstilsynet var helt nede i materien. Som det fremgår af notatet (samme bind, s. 414), omfattede undersøgelsen også IT-området, som var hans eget ansvarsområde. Som det videre fremgår af notatet (samme bind, s. 417), omhandlede undersøgelsen også Amagerbankens samarbejde med Totalkredit/Nykredit. Som det endvidere fremgår af notatet (ekstrakten samme bind, s. 423), gav Finanstilsynet "karakterer" til hvert enkelt af bankens engagementer over 50 mio. kr., herunder topkarakterer til engagementer som Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm og Schaumann A/S. Bestyrelsen, som havde deltaget i det afsluttende møde med Finanstilsynet, blev underrettet om tilbagerapporteringen til Finanstilsynet.

Østerfælled-engagementet

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

"Jørgen Brændstrup havde ikke tidligere hørt om sagen. På et møde den 9. marts 2006 med Jens Schaumann blev sagen præsenteret. Schaumann var i drøftelser med BUPL om køb af ejendommen. Der skulle stilles en garanti, som blev drøftet på mødet. Der var drøftelser i direktionen og Kreditkomitéen i perioden efter, hvorpå Amagerbanken stillede den begærede garanti."

har han forklaret, at han første gang hørte om Østerfælled-sagen omkring primo april 2006, hvor Jørgen Brændstrup orienterede om sagen i direktionen. Han havde på dette tidspunkt kendskab til Finanstilsynets brev af 3. februar 2006 om prisudviklingen på fast ejendom og opgørelse af solvensbehov (ekstrakten bind II, s. 473). I direktionen og bestyrelsen drøftede de ejendomsmarkedet, men følte sig på tørt land, da der var stor efterspørgsel på ejendomme i København. Bl.a. havde Knud Christensen netop købt en lejlighed på Østerbro til sin datter. Jens Schaumann var kunde i banken i forvejen og man havde gode erfaringer med ham. Jens Schaumann var ordholdende og en dygtig forretningsmand.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

"Foreholdt Management Summary af 10. april 2006 vedrørende efterfinansiering af Øster Fælled med 225 mio. kr., garanti på 25 mio. kr. og obligationsudstedelse på 180 mio. kr. (...) har han forklaret, at Weibull havde den kritiske bemærkning generelt, at salgstakten og salgsprisen var en nøglefaktor i sagen. Som det fremgår af konklusionen i Management Summary, ville en mere markant opbremsning i fraflytningen have en væsentlig likviditetseffekt. Kreditkomitéen havde fået sagen udleveret lige før påsken, og onsdag efter påske blev sagen drøftet nøje i Kreditkomitéen på baggrund af oplægget. De drøftede nøje markedsplatformen for projektet. Allan Ottosen spurgte til, om Schaumann havde organisation til at løfte projektet ved siden af sine øvrige projekter. Det var oplyst, at Schaumann ville ansætte en kompetent person, Kurt Kahla, der skulle dedikeres til projektet. De konkluderede i Kreditkomitéen, at

der var et markedsgrundlag for projektet, og at sagen var interessant i relation til en mulig kontakt til 500 nye privatkunder på Østerbro. En enig Kreditkomité indstillede herefter sagen til godkendelse i bestyrelsen. Det var et vilkår for finansieringen, at der ikke skulle ske konsolidering med de øvrige forretninger, som Amagerbanken havde med Schaumann-koncernen.”,

har han forklaret, at han kan tilslutte sig Jørgen Brændstrups forklaring. I forhold til hans eget ansvarsområde var det da interessant med en mulig kontakt til 500 nye privatkunder.

Forevist Management Summary af 10. april 2006 (ekstrakten bind II, s.707) har han forklaret, at business casen var et stort engagement i forhold til Amagerbankens størrelse mv. Derfor blev sagen drøftet nøje igennem. Banken fik præsenteret fornuftige vurderinger fra bl.a. ejendomsmægler Peter Norvig. Der var ingen forventning om, at lejlighederne ikke kunne sælges.

Når der i det før omtalte Management Summary afslutningsvis står anført: ”Ansøgte anses samlet vurderet ikke at indeholde risiko” (samme bind, s. 710), er det et udtryk for, hvordan banken vurderede projektet i april 2006, og han har intet at tilføje til Jørgen Brændstrups forklaring om, at banken baserede sig på den samlede analyse, og at der var en usvækket appetit på lejlighedskøb. Der var ingen forventning om en lavere salgstakt.

Forevist uddrag af prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S (ekstrakten bind II, s.1194) har han forklaret, at Amagerbanken havde iagttaget risikofaktorer, hvilket også fremgår af det skema, Jørgen Brændstrup fremviste under sin partsforklaring. Ingen havde drømt om, at frasalgsraten ville falde så markant.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

”Foreholdt referat af bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 26. april 2006, punkt b) Bevillinger (,,) har han forklaret, at der på bestyrelsesmødet skete en gennemgang af den ansøgte bevilling til Østerfælledprojektet. Direktionen havde indstillet ansøgningen til godkendelse på baggrund af de drøftelser, der havde været i Kreditkomitéen. På bestyrelsesmødet drøftede man obligationsudstedelsen, markedsrisici mv. Bestyrelsen godkendte bevillingen. Obligationsdelen var drøftet med Peder Krag fra Investeringsområdet, og det var vigtigt for Amagerbanken, at der var en sober forventning om, at markedet ville tage godt imod obligationen. På det pågældende tidspunkt var en obligationsemission som denne normalt forekommende. Det var et sædvanligt produkt på bankernes hylder. De havde sagt nej, hvis de havde vurderet, at obligationerne ikke kunne sælges.”,

har han forklaret, at han kan tilslutte sig Jørgen Brændstrups udlægning.

Han svarede ”ja” til advokat Jacob Goldschmidts redegørelse for sagens forelæggelse i bestyrelsen, som forklaret af Jørgen Brændstrup og N.E. Nielsen, herunder at bestyrelsen nikkede til sagen.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

”Den 4. juli 2007 udarbejdede han et statusnotat (...), som indeholdt en beskrivelse af den restruktureringsmodel, som blev drøftet. Restruktureringsmodellen tog afsæt i en udlejningssituation, og der var tre handlingsalternativer. Det er Knud Christensen, der har sat de blå streger, som fremgår af notatet. Refinansieringsplanen indebar, at renten skulle være markedskonform, dvs. 5 % - svarende til et niveau på ca. 20 mio. kr. om året. Hvis renten var lavere f.eks. 3,5 %, skulle banken efterfølgende kunne fakturere op til 5 %. Notatet blev behandlet på et møde i Kreditkomitéen, hvorfra der var opbakning til en løsning af sagen. Kreditkomitéen var fortrolig med bankens DNA, hvorefter der altid skulle være et

forretningsmæssigt potentiale i et kundeengagement. Kreditkomitéen var mest stemt for oplægget om et fortsat samarbejde med Schaumann-koncernen.”,

har han forklaret, at han også husker forløbet sådan. Det var dét alternativ, som tjente banken bedst.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 om refinansiering af driftskredit på 225.000 tkr. mv. (ekstrakten bind II, s.3069) har han forklaret, at det væsentligste var at få håndteret obligationslånet. Hvis det måtte vise sig, at obligationerne ikke kunne sælges, ville det ikke indebære en øget risiko for banken. Han husker med sikkerhed, at lånesagen blev behandlet af Kreditkomitéen før behandlingen på bestyrelsesmødet, selvom det det ikke fremgår af stemplet på forsiden (samme bind, samme side).

Foreholdt uddrag af referat af bestyrelsesmødet den 28. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3124), hvoraf fremgår:

”Det var formandens indstilling, at banken går ind i modellen som forelagt, under forudsætning af, at det med ekstern bistand vurderes holdbart i en nedbrudssituation. Sagen kunne drøftes senere på et bestyrelsesmøde, men formanden udbad sig hvert enkelt bestyrelsesmedlems tilkendegivelse”,

har han forklaret, at man ønskede en ekstern vurdering af, hvorvidt modellen var holdbar i tilfælde af et nedbrud. Hvis ekstern rådgiver vurderede, at det var tilfældet, var lånesagen bevilget.

Forevist advokat Henrik Sjørsløvs brev af 30. november 2007 (ekstrakten bind III, s.144) har han forklaret, at han ikke husker, hvornår han så brevet første gang, men det var ikke i efteråret 2007. Han var ikke involveret i forløbet, kontakten mv. med advokat Sjørsløv. Brevet blev – som det fremgår af den gule post-it - påtegnet af den administrerende direktør, efter at sagen havde været hos advokat Sjørsløv.

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1468) har han forklaret, at han ikke selv var involveret i sagen om salget af ejendommen til Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen, men er givetvis blevet orienteret af den øvrige del af direktionen. Der var behov for, at der skulle ske noget med engagementet. Derfor vurderede man, at det var godt med nye kræfter. Engagementet indebar en øget risiko, idet driftskrediten blev udvidet. Til gengæld fik Amagerbanken øget sikkerhed, idet tre formuende personer nu stod bag engagementet, hvortil kom, at de tre personer havde erfaring med optimering af drift. I Amagerbanken lagde man vægt på de tre personers historik. Han kan tilslutte sig Jørgen Brændstrups forklaring om forløbet.

At lånet blevet ydet i CHF er efter hans opfattelse ikke udtryk for spekulation. Lånet bestod jo både af en rentedel og en kursrisikodel. Amagerbanken forlod sig på analyser mv. af CHF. Både banker og kreditforeninger tilbød på dette tidspunkt også bredere finansiering i euro. Han betragtede Handelshøjskolen og Østerfælled som to selvstændige engagementer.

Forevist Finanstilsynets brev af 18. september 2008 til Amagerbanken, att. Knud Christensen, angående møde i Amagerbanken den 26. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2272) har han forklaret, at Østerfælled-sagen blev drøftet på dette møde med Finanstilsynet. Samme dag var der bestyrelsesmøde kl. 18.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

” Foreholdt afsnittene i Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (...):

”Tilsynet vurderer ikke, at der foreligger sådanne forbindelser, at ejerkredsens enkeltvis engagementer under et skal konsolideres med Østerfælledparken A/S' engagement. Der er således tale om tre engagementer.

Konsolidering vil medføre, at engagementerne på undersøgelsestidspunktet oversteg 25% af bankens basiskapital. Tilsynet antager, at det vil være vanskeligt inden for en kortere tidshorisont at bringe de konsoliderede engagementer inden for grænsen.

Tilsynet vil træffe afgørelse i sagen, og formentlig skal sagen i denne forbindelse forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd. Det følger således af § 344, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed, at rådet træffer afgørelser i tilsynssager af principiel karakter samt i tilsynssager, der har videregående betydelige følger for finansielle virksomheder.

...

Det følger videre af § 354a, stk. 1, at sådanne afgørelser skal offentliggøres. Dog kan offentliggørelse ikke ske, hvis det vil medføre uforholdsmæssig stor skade for den finansielle virksomhed, og offentliggørelsen må blandt andet ikke indeholde fortrolige oplysninger om kundeforhold, jf. § 354a, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed. Undladelsen af at offentliggøre er tidsbegrænset, jf. stk. 3 i samme bestemmelse.”,

har han forklaret, at der ikke blev truffet afgørelse fra Finanstilsynets side før den 31. maj 2010, hvor Finanstilsynet fastslog, at bankens engagementer med Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen og Østerfælledparken skulle anses for indbyrdes forbundne (...). Der var forud for afgørelsen drøftelser med Finanstilsynet, som ønskede en praksisændring som følge af finanskrisen. Det er hans opfattelse, at Finanstilsynet ønskede en skærpelse, og at afgørelsen af 31. maj 2010 er udtryk herfor.”,

har han forklaret, at han fulgte konsolideringsspørgsmålet løbende, herunder John Weibulls vurdering. Han opfattede John Weibull som en kapacitet på dette område. Det var fortsat vurderingen, at banken var på tørt land. Det er også hans vurdering, at der skete en skærpelse fra Finanstilsynets side.

Efter rekonstruktionen talte de hyppigt om Østerfælled-engagementet i både direktionen, bestyrelsen og Kreditkomiteen. I foråret 2010 blev valutaen og Østerfælled-engagementet drøftet i stort omfang. Udgangspunktet for drøftelsen var altid engagementets status. Der var tale om et stort engagement, som tillige blev drøftet med både intern og ekstern revision samt Finanstilsynet. Der var stort fokus på engagementet, da det nåede rammen på 100 mio. kr. Det gælder generelt, at alle, der havde med Østerfælled-engagementet at gøre, var inde i det. Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring om forløbet af mandagsmødet den 18. januar 2010, hvoraf fremgår:

”Forevist Henrik Jensens mail af 12. januar 2010 til ham (...), hvori er anført Henrik Jensen og Klaus Bach Jensens aktuelle holdning til de forskellige valutaer i relation til Henrik Ørbekker, samt hans mail af 15. januar 2010 til Allan Ottsen, John Weibull og Peder Kragh (...), hvoraf fremgår, at han havde inviteret Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen til at deltage i mandagsmødet for drøftelse af valutastrategien i Østerfælledparken A/S, har han forklaret, at det uddybende materiale blev gennemgået på mandagsmødet den 18. januar 2010, og der var indgående drøftelser heraf. De grafer over henholdsvis EUR/USD, USD/DKK, EUR/CHF, CHF/DKK, EUR/JPY og JPY/DKK alle over en 20-årig periode, der var vedhæftet Klaus Bach Jensens mail af 13. januar 2010 til ham (...), blev også gennemgået. Han ønskede at se, hvor de var i det historiske forløb, og derfor var der valgt en periode på 20 år. Drøftelserne endte med den indstilling, som han har påført med håndskrift på sin mail af 15. januar 2010 (...),”

har han forklaret, at han husker forløbet, som Jørgen Brændstrup har forklaret det, og at han fuldt ud kan tilslutte sig dette.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring om eventuelt tab på valutarammen og drøftelse af ny bevillingsprocedure, da valutarammen blev overskredet, hvoraf fremgår:

”I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken.

...

Der blev ikke iværksat ny bevillingsprocedure med nyt maksimum. Dette blev imidlertid drøftet hele tiden i bestyrelsen. Der var ikke grund til at skrive bevillingen om.”,

har han forklaret, at det også var hans opfattelse, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutarammen måtte bæres af banken. Overskridelsen af denne ramme blev drøftet hele tiden – det var jo årsagen til at det var på dagsordenen - og han mener ikke, at der var grund til at skrive bevillingen om. Hvis man skrev bevillingen om, ville man således forhøje den pågældende kundes mulighed for at køre videre. Ved at fastholde rammen, fastholdt man derimod fokus. Foreholdt indholdet af boksen øverst i venstre side af grafen på s. 1 i støttebilag E1 med overskriften ”Schweiziske franc” har han forklaret, at der rettelig burde have stået ”frokostmøder” og ikke ”direktionsmøder”, da det er frokostmøder, der er omtalt i boksen. Frokostmøderne blev afholdt fast hver mandag fra kl. 12. Det er korrekt, at Jørgen Brændstrup, John Weibull, Peder Krag og han selv deltog i frokostmøderne, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen blev tilkaldt. Han har ikke nogen bemærkninger til støttebilaget i øvrigt, og han kan bekræfte de nedslag i støttebilaget, der har været i forbindelse med de tidligere forklaringer. Vedrørende referatet af bestyrelsesmødet den 12. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2683) mener han, at drøftelsen af valutarammen alene er kommet kortfattet til udtryk i forhold til, hvor indgående dette blev drøftet. Hele vejen frem til udgang af juli 2010 var der et stort fokus herpå. Han skrev referaterne af bestyrelsesmøderne. Alle de valutadrøftelser, der var, omhandlede Østerfælled-engagementet.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring om drøftelserne på bestyrelsesmøderne den 7. februar, 10. og 22. marts 2010 af finansiering i fremmed valuta, hvoraf fremgår:

”På bestyrelsesmødet den 7. februar 2010 rejste Kent Madsen under punktet ”eventuelt” spørgsmål om styring af de af Amagerbankens kunder, der havde finansieret sig i fremmed valuta, idet finansiering i fremmed valuta havde udviklet sig skævt siden årsskiftet (...). Der blev talt om, at Amagerbanken havde fået anbefalinger om, at man skulle forholde sig afventende, at det blev det besluttet at gøre.

På bestyrelsesmødet den 10. marts 2010 (...) blev der orienteret om, at John Weibull var ramt af sygdom. Weibull havde været på skiferie og var indlagt til observation for et ildebefindende. Han mener, at Weibull var tilbage på arbejde efter to til tre uger. Foreholdt pkt. 4 i referatet (...) har han forklaret, at Kreditkontoret havde opgjort de forventelige yderligere nedskrivninger, og at han nævnte, at disse var på 121 mio. kr. fra 31. december 2009 til ultimo februar 2010. Han erindrer ikke, om de drøftede, hvilke engagementer, der var tale om, men de drøftede, at tabet stammede fra valutaen. N. E. Nielsen var sygemeldt i omkring 14 dage på dette tidspunkt, og han havde i weekenden forud for mødet en samtale med N. E. Nielsen om forløbet af mødet. Han havde efter sin kalender formøde med Villy Rasmussen på dennes konto den 9. marts 2010.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 (...) har han forklaret, at der forud for 22. marts 2010 var regler og rammer for, hvordan man håndterede bankens egne positioner. For så vidt angår kunderne måtte man vurdere, hvor stor en samlet risiko, Amagerbanken skulle acceptere. Der var en ny situation, som forudsatte nye forretningsmæssige beslutninger. Valutasituationen omkring Østerfælled blev drøftet gennem hele foråret 2010 på baggrund af den helt særegne situation, der var opstået. Bankens ledelse vurderede til stadighed, hvad man burde gøre.

På bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 (...) blev de plancher, der er i ekstrakten bind V, s. 1743ff, gennemgået i forbindelse med bestyrelsesmødets pkt. 1.3. Plancherne var udarbejdet af investeringsområdet, og konklusionen heri var, at kursen på henholdsvis CHF og JPY ville falde. De grafer, der i plancherne fra samme ekstrakt s. 1747 til 1752, var udarbejdet af Nordea og Consensus, der dækkede over et bredt udsnit af internationale banker, og disse grafer blev drøftet på bestyrelsesmødet. Introduktionen hertil var den, at umiddelbart forud for bestyrelsesmødet var kurserne på CHF og JPY steget noget, og N. E. Nielsen og han havde drøftet, hvordan der skulle redegøres herfor. Konklusionen på deres drøftelse blev, at investeringsområdet skulle udarbejde en analyse og præsentation, og investeringsområdet udarbejdede herefter de nævnte plancher. På bestyrelsesmødet blev det drøftet indgående, hvad det var, at de havde med at gøre her, hvor situationen i hele Europa var den, at der var gældskrise, ikke mindst i Grækenland, og hvor der var drøftelser om opbakning til Euroen. Ingen vurderede, at det ville ende med andet end, at Europa bakkede op om sin egen valuta. I det lys var tabet på Østerfælledparken A/S på 189 mio. kr., men det var samtidig vurderingen af den foreliggende situation, at man skulle afvente, at kurserne faldt tilbage i et naturligt leje. Han kan se af materialet, at i hvert fald Østerfælledparken A/S blev drøftet på bestyrelsesmødet. De bad herefter eksperter analysere, hvad forventningerne til markedet var, og der blev talt indgående om situationen i Europa, og hvorvidt det lå inden for en forretningsmæssig realistisk vurdering, at Tyskland vil forlade Euroen. På dette bagtæppe skulle man tage stilling til, om Amagerbanken skulle realisere på det værste tænkelige tidspunkt, eller om bankens tarv blev bedst varetaget ved at fastholde positionen og afvente udviklingen. Direktionen vurderede, at man skulle fastholde positionen og afvente udviklingen. Dette var også bestyrelsens vurdering.”

har han forklaret, at det var sådan, situationen var, og han kan tilslutte sig denne forklaring. Han var ikke involveret i indhentelsen af materiale fra Consensus og Nordea. Hans viden herom stammer derfor fra bestyrelsesmøderne og møder afholdt forud herfor.

Foreholdt N. E. Nielsens forklaring om drøftelse af status vedrørende Henrik Ørbekker på bestyrelsesmødet den 29. april 2010, hvoraf fremgår:

”Forevist referat af bestyrelsesmødet den 29. april 2010 (...), hvoraf fremgår følgende under punktet om orientering fra formanden og direktion (...):

” 2.3. Status vedrørende

- Henrik Ørbekker

I fortsættelse af tidligere orientering kunne det meddels, at banken havde købt Nova Banks fordring for 20 mio. kr. og Nykredit m.fl. havde købt EBH's og HSH's fordringer. Bestyrelsen drøftede valutaeksponeringen sammenholdt med renterisiko. ”,

har han forklaret, at han ikke erindrer drøftelsen i detaljer, men der blev drøftet valuta, og også valuta i relation til Østerfælled, idet internt revisionsprotokollat af 25. april 2010 for første kvartal 2010 var fremlagt under mødet (...). Af det interne revisionsprotokollat fremgik det (...), at der havde været et valutatab på 66 mio. kr. på Østerfælled. Det var dog et mindre tab end det tab, der blev oplyst om under mødet den 22. marts 2010. Indstillingen var fortsat den samme både i Amagerbanken, i direktionen og i bestyrelsen, nemlig at man ikke skulle lukke kundernes valutapositioner.”,

har han forklaret, at han kan bekræfte dette. Han kan i det hele tiltræde Jørgen Brændstrup og N. E. Nielsens forklaring om valutarammen i 2010 samt lukningen heraf.

Foreholdt ordlyden af Vejledning nr. 10114 af 22. december 2006 for pengeinstitutter i henhold til § 71, stk. 1, nr. 1-8, i lov om finansiel virksomhed, pkt. 94, 2, har han forklaret, at han ikke mener, at han i 2009 deltog i at påtage sig en risiko, som han og den øvrige ledelse i Amagerbanken ikke kunne vurdere konsekvensen af. Han mener heller ikke, at andre gjorde det. Han mener derimod, at de indhentede saglige vurderinger fra de største eksperter i landet, og at Amagerbanken også selv havde de nødvendige kompetencer til at vurdere finansiering i fremmed valuta.

Han talte i 2006 indgående med John Weibull om Østerfælled-engagementet, og han har også stillet spørgsmål og bedt om yderligere materiale. Han ærgrer sig over, at hans arkiv er blevet makuleret, da han havde den vane, at han skrev ned på det modtagne materiale, hvad hans spørgsmål til John Weibull var, og hvad udkommet heraf blev. Han kan ikke længere i detaljer sige, hvilket materiale han modtog. Han har set store budgetskemaer, men han kan ikke præcist sige, hvilke han har set hvornår.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3070) har han forklaret, at de var fuldt oplyst om, at der kunne opstå behov for at stille likviditet til rådighed. Det ville over tid medføre en øgning af risikoen, men der var stadig mulighed for frasalg og lejeforhøjelse.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring om eventuelt tab på valutarammen, hvoraf fremgår:

”I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken.”

har han gentaget sin tidligere forklaring om, at han heller ikke var i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutarammen måtte bæres af banken. Kreditkomitéen indstillede ikke en nedlukning af valutarammen, idet man rådførte sig med interne og eksterne eksperter, og på den baggrund havde man en forventning om, at valutarammen kom tilbage på plads. Han var enig i indstillingen i Kreditkomitéen om ikke at anbefale en nedlukning. Bestyrelsen fik indblik i overvejelserne.

Foreholdt N. E. Nielsens forklaring om åbentstående valutapositioner, hvoraf fremgår:

”Åbentstående valutapositioner har teoretisk set ikke noget loft for risikoen.”

har han forklaret, at han ikke er uenig i N. E. Nielsens vurdering af den teoretiske mulighed. Han mener, at finansiering i fremmed valuta er et helt almindeligt produkt i forhold til erhvervs kunder. Det var ikke et produkt, man tilbød privatkunder. Han er ikke selv ekspert på dette område, men det er der andre, der er.

Main Road og Mols-Linien

Vedrørende Main Road og Mols-Linien har han forklaret, at beslutningerne om bevillingerne hertil blev truffet i 2006, 2007 og 2008. Disse engagementer er dermed i deres grundstruktur etableret før Knud Christensens død i 2008. Han mener, at Amagerbankens fokus efter Finanskrisens start var på de engagementer, som banken allerede havde, og på at få disse nedbragt bedst muligt. Banken fokuserede således på at få den bedst mulige udgangssituation på noget, der var etableret inden 2008.

Sagens generelle del

Han mener, at der hverken før eller efter Knud Christensens død var et ”kasket-spørgsmål” i forhold til Jørgen Brændstrup. Han har aldrig haft indtryk af, at det materiale, der blev bragt videre til bestyrelsen, var mangelfuldt. Dette gælder også for materiale vedrørende Østerfælled-engagementet, Main Road og Mols-Linien. Hvis der opstod en konflikt på kredit- eller erhvervsområdet, siger det sig selv, at det var det den administrerende direktør, der bestemte, uden at han kan huske konkrete eksempler herpå.

Foreholdt N. E. Niensens forklaring om Finansiell Stabilitets ret til at udpege to bestyrelsesmedlemmer, hvoraf fremgår:

”I 2010 havde Finansiell Stabilitet stillet som vilkår for, at banken kunne få den individuelle statsgaranti efter Bankpakke II, at Finansiell Stabilitet fik ret til at udpege to bestyrelsesmedlemmer. Det blev Steen Hove og Steen Hemmingsen, der indtrådte i bestyrelsen i september 2010. Banken havde ingen indflydelse på valget af de pågældende. Han kendte Steen Hemmingsen som en flink ældre mand, der havde erfaring fra Sønderjyllands Sparekasse. Han kendte alene Steen Hove perifert. Steen Hove og Steen Hemmingsen deltog i bestyrelsesmøder fra juli 2010 i det omfang, de ikke var inhabile. Steen Hove og Steen Hemmingsen havde meget tæt kontakt til Finansiell Stabilitet, og de bad i en del tilfælde om pauser, når bestyrelsen drøftede visse kreditsager, idet de skulle ringe til Finansiell Stabilitet for at få at vide, hvad de skulle mene.”,

har han forklaret, at han kan tilslutte sig denne forklaring. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 16. juli 2010, 3. afsnit (ekstrakten bind V, s. 3002) har han forklaret, at han deltog i det omtalte møde med Steen Hemmingsen og Steen Hove, og at mødet fandt sted den 15. juli 2010. Foreholdt samme referat, 4. til og med 6. afsnit har han forklaret, at det blev aftalt at gennemgå 60 af bankens store engagementer. 30 af disse blev gennemgået den 15. juli 2010, og de resterende 30 blev gennemgået den 26. juli 2010. Steen Hove og Steen Hemmingsen kunne i den forbindelse stille alle de spørgsmål, som de ønskede. Engagementerne omfattede også Østerfælled, Main Road og Mols-Linien. De enkelte engagementer blev gennemgået på samme måde, som når bestyrelsen gennemgik Management Summaries, og han mener, at det gav et godt indblik i engagementerne.

Efter den nye ledelse var kommet til, havde han den 15. november 2010 en kort samtale med Niels Heering. Han fik at vide, at han skulle fortsætte som hidtil. Formelt var der ingen ændringer, men det er klart, at der med en ny administrerende direktør skete et skift i retning af, hvad den nye administrerende direktør ønskede. Der var noget at arbejde med i hele medarbejderkredsen – ikke mindst i Erhvervsafdelingen, hvor der kom mere fokus på nedskrivninger. Han var ikke involveret heri, men hørte herom bl.a. fra Kreditkomitéen. Han havde en drøftelse med Steen Hove om sin deltagelse i Kreditkomitéen. Kl. 7 om morgenen den 11. januar 2011, hvor der samme dag kl. 8 skulle være møde i revisionsudvalget, blev han ringet op af Steen Hove, der fortalte, at Niels Heering havde meddelt, at Allan Ottsen ikke skulle deltage i mødet. Der skete et skift i, hvor meget han skulle deltage i forskellige møder.

Foreholdt Henrik Bjerre Niensens forklaring om den individuelle statsgaranti til Amagerbanken i juni 2010 og de særlige vilkår fastsat i forbindelse hermed, hvoraf fremgår:

”I juni 2010 bevilgede Finansiell Stabilitet et garantitilsagn på 13,5 mia. kr. til Amagerbanken. Finansiell Stabilitet fastsatte i den forbindelse de individuelle vilkår, som Finansiell Stabilitet mente, var nødvendige for at give Amagerbanken den individuelle statsgaranti. Dette gav anledning til en længere debat i

Finansiell Stabilitets bestyrelse, hvor man brugte en del tid på at drøfte, hvordan vilkårene skulle udformes. Det var knap halvdelen af de pengeinstitutter, der fik en individuel statsgaranti, som i den forbindelse fik fastsat individuelle vilkår herfor. I forhold til Amagerbanken blev der stillet de helt særlige vilkår, at Amagerbanken havde pligt til at sikre, at to kandidater udpeget af Finansiell Stabilitet blev valgt til bankens bestyrelse, samt at Amagerbanken skulle udskifte direktionen, hvis Finansiell Stabilitet krævede det.”

har han forklaret, at han ikke har hørt, at han var i spil til at blive udskiftet som direktør. Han fortsatte som referent på bestyrelsesmøderne, og han hørte ingen kritik af det arbejde, der var lavet af den gamle ledelse. Han blev på et tidspunkt orienteret om, at der var aktiviteter i forhold til at sælge banken, og han ved, at der blev etableret et datarum. Han var ikke involveret i etableringen af dette datarum og kender ikke noget til dette datarums specifikke indhold og skæbne.

Foreholdt Henrik Bjerre Nielsen forklaring om nedskrivningen i 4. kvartal 2010, hvoraf fremgår:

”Finansiell Stabilitet havde tillid til den nye ledelse i Amagerbanken med Steen Hove som administrerende direktør og Niels Heering som bestyrelsesformand. Den beslutning om nedskrivning, som ledelsen tog for 4. kvartal 2010, blev taget efter orientering af Finansiell Stabilitet om situationen. Finansiell Stabilitet og revisorerne havde ingen bemærkninger hertil. Finansiell Stabilitet var ikke involverede i de konkrete målinger, der førte til beslutningen om nedskrivningen. Der var helt op til den weekend, hvor Amagerbanken brød sammen, usikkerhed om, hvor store nedskrivningerne skulle være. Finansiell Stabilitet havde ikke nikked til det nye nedskrivningsprincip eller den nye nedskrivningsstrategi, som den nye ledelse indførte, men Finansiell Stabilitet ville næppe have været uenig heri.”

har han forklaret, at Michael Ahm tiltrådte den 16. november 2010. Fra det første møde i december 2010 var det Allan Ottens opfattelse, at den nye ledelse arbejdede på store nedskrivninger. Der var helt klart tale om en ny nedskrivningsstrategi. Han havde fornemmelsen af, at Finansiell Stabilitet var tættere på bankens ledelse, men han kan ikke svare på, om denne fornemmelse er korrekt. Der blev arbejdet med at se på de samlede nedskrivninger. For så vidt angår de gruppevise nedskrivninger, blev der taget stikprøver af de små engagementer, og revisorerne advarede mod at gange disse op og anvende på hele bestanden af mindre engagementer. Til grund for den nye nedskrivningsstrategi blev der lagt nogle nye kriterier, og det er klart, at dette gav nogle andre resultater. Efter hans opfattelse drejede alt sig om nedskrivninger. Selv om de eksterne vurderinger var, at der var potentiale i et engagement, blev engagementet alligevel nedskrevet. Der blev indført kortere betalingsrækker, hvilket var en tilbageførsel af tidligere beslutninger i forhold til f.eks. Østerfælled-engagementet. Han mener, at den tidligere ledelse, herunder han selv, med ekstern bistand havde lavet den fornødne gennemgang af engagementerne i forhold til de tidligere beslutninger. Han mener, at nedskrivningerne væltede Amagerbanken, og dette var et business judgement fra den nye ledelse.

Da Amagerbanken var gået konkurs, stod han som den eneste medarbejder, der ikke automatisk fortsatte ansættelse i den nye bank. Han fortsatte i banken til udgangen af februar 2011. Han blev tilbudt en ny kontrakt som stabsdirektør fra 1. marts 2011 til udgangen af august 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3006). Han endte med at fortsætte til udgangen af oktober 2011. Der blev fortsat drevet en bank, og han medvirkede i forbindelse med afvikling. Han havde uændrede beføjelser i kraft af den tildelte A-prokura (ekstrakten bind VII, s. 3005). I den tid han var i Amagerbanken af 2011, blev der holdt arkiver efter den ordning, man hidtil havde drevet Amagerbanken på. Han ved ikke, hvad der skete med arkivet efter konkursen, og han var ikke involveret i servicering af konkursboet.

Mens han var ansat i Amagerbanken, har han ikke modtaget kritik af sit arbejde i direktionen eller Kreditkomitéen, og han har hverken fået påtaler eller advarsler. Han læser advokatundersøgelsen sådan, at han blev frifundet for ansvar, og at advokaten mente, at han ikke havde en handlepligt. Han hørte om stævningen i denne sag, da hans advokat ringede til ham herom den 22. marts 2013. Hans advokat havde sin viden herom fra omtale i pressen. Hverken han eller hans advokat modtog nogen forhåndsunderretning om dette søgsmål. Han ved stadig ikke, hvad FS Finans III A/S bebrejder ham, og hans opfordringer herom er ikke besvaret.

Han har siden sit ophør i Amagerbanken af 2011 haft ansættelse i Home Erhverv, der er en del af Danske Bank-koncernen. Han har været vurderingschef og arbejdet med vurderinger af ejendommen, herunder offentlige ejendomme. Han var provisionslønnet og i realiteten selvstændig. Han stoppede med dette arbejde ved årsskiftet 2015-16 med henblik på at kunne give møde i retten i denne sag. Danske Bank bruger stadig den model for vurdering af erhvervsejendommen, som Home anvendte ved vurderingen af Østerfælled-ejendommen i 2006.

Han er ikke formuende, og han lever af sin hustrus indtægt. Han ejer et hus og et sommerhus sammen med sin hustru. Han har en pensionsopsparing. Han havde aktier i Amagerbanken, og da de var bedst, var de mellem 2 og 3 mio. kr. værd. Aktierne endte med at være 0 kr. værd. Hans hustru og børn havde også haft aktier i Amagerbanken og tabte penge på disse aktier.

Kent Villadsen Madsen har om sagens generelle omstændigheder forklaret bl.a., at han indtrådte i Amagerbankens bestyrelse den 11. august 2008 efter at være blevet valgt af repræsentantskabet. Der var tale om en speciel situation, da Bent Müller var udtrådt af bestyrelsen i utide i juli 2008. Forud for valget blev han kontaktet af Knud Christensen, der sagde, at direktionen og bestyrelsen gerne ville opfordre ham til at opstille. Han tror, at baggrunden herfor var, at han vidste noget om fast ejendom og finansiering heraf. Han er endvidere jøde, og der var også forretning for Amagerbanken vest for Storbælt. Han er uddannet vekselerer og har arbejdet med finans- og ejendomsmarkedet hele sin karriere. Han mener, at en bestyrelse skal fastlægge strategi og være sparringspartner for direktionen samt holde tilsyn. Såvel intern som ekstern revision samt Finanstilsynet holdt også øje med, hvad der foregik i Amagerbanken. Der var en høj grad af professionalisme i og omkring bestyrelsen. Han fik en introduktion til bestyrelsesarbejdet af Knud Christensen, der advarede ham mod, at der var vældig meget papir, og at det var arbejdskrævende at være bestyrelsesmedlem. Dette var han ikke forskrækket over, da tilsvarende gjaldt for hans egen virksomhed. Han fik udleveret forretningsorden og kreditpolitik mv., inden han tiltrådte. Han mener, at han var godt orienteret om bestyrelsen og dens arbejde, da han tiltrådte. Han blev glad, da han fik henvendelsen fra Knud Christensen om at indtræde i bestyrelsen. Han havde solgt sin børsmæglervirksomhed i 2005, og han glædede sig meget til at komme ind i bestyrelsen. Han havde et godt indtryk af de personer i bestyrelsen, han kendte i forvejen. Det første bestyrelsesmøde, han deltog i, var den 18. september 2008. På dette tidspunkt var Lehman Brothers lige krakket, og omkring 10 dage senere fik man at vide, at Amagerbanken ikke opfyldt likviditetskravet.

Udover ved bestyrelsesmøderne var han ikke ofte i kontakt med formanden og de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Hvis han havde spørgsmål til noget materiale, kunne han kontakte bl.a. Jørgen Brændstrup herom. Han var i kontakt med andre medarbejdere i banken, som f.eks. Lotte Pind og John Weibull, når de deltog i bestyrelsesmøderne. Han havde ikke derudover kontakt med dem. Han har ikke kendskab til, at der skulle eksistere materiale fra intern revision, ekstern revision eller Finanstilsynet, som bestyrelsen ikke modtog.

Foreholdt N. E. Nielsens forklaring, afsnittet med overskriften "Arbejdet i bestyrelsen" har han forklaret, at han er helt enig i, at det var sådan, at arbejdet i bestyrelsen foregik. Alle bestyrelsesmedlemmer blev hørt, og alles mening fik lov til at komme frem. Hvis der sad nogle, som ikke af sig selv sagde ret meget, spurgte N. E. Nielsen de pågældende om, hvad de mente. Han mener, at der var stor interesse for at inddrage alle bestyrelsesmedlemmer, også medarbejderrepræsentanterne, hvilket for sidstnævntes vedkommende ikke altid er sædvanligt i en bestyrelse. Protokollen indeholdt generelt samtlige de ting, der blev drøftet på bestyrelsesmøderne. Foreholdt N. E. Nielsens forklaring, afsnittet med overskriften "Revisionen" har han forklaret, at det foregik sådan, i den periode da han var medlem af bestyrelsen. Han kan ikke svare for den resterende periode. Det er korrekt, at revisionen blev opfordret til at komme med de synspunkter, revisionen havde, og der var et højt informationsniveau fra såvel intern som ekstern revision.

Bestyrelsen fik udsendt creditsagerne, der skulle behandles, op til bestyrelsesmøderne. Materialet var altid velforberedt og grundigt. Det var Jørgen Brændstrup, der forelagde sagerne. Kent Villadsen Madsen blev også selv hørt i forbindelse med behandlingen, og alle kunne få svar på de spørgsmål, de havde. Man kunne også ringe til Jørgen Brændstrup inden et bestyrelsesmøde, hvis man havde spørgsmål til det udsendte materiale. Han mener, at der altid var et forsvarligt grundlag at behandle sagerne på. Foreholdt Amagerbankens årsrapport for 2009, afsnittet "Risikoafdækning og risikoreduktion" underafsnit om bankens kreditpolitik i misligholdelsestilfælde (ekstraktens bind V, s. 1585) har han forklaret, at han opfattede kreditpolitikken sådan, at der pga. Finanskrisen skete et paradigmeskifte, således at temaet for Amagerbanken og dens bestyrelse ikke længere var nye engagementer, men i stedet behandling af eksisterende engagementer. Fokus var på behandling af hver enkel sag og på at beskytte de aktiver, der var. I det omfang bestyrelsen havde tillid til, at de enkelte kunder arbejdede seriøst, understøttede bestyrelsen engagementet. Han var enig i at gøre dette. Historisk set havde Amagerbanken været gennem kriser, hvor banken succesfuldt havde båret gode kunder igennem, og banken havde dermed god erfaring med at tænke langsigtet. Amagerbankens håndtering i forbindelse med dot-com-krisen er et eksempel herpå. Samarbejdet mellem direktionen og bestyrelsen var meget konstruktivt. Det var meget voldsomt, da Knud Christensen døde, men direktionen og bestyrelsen klarede sig igennem det. Bestyrelsen mødtes meget tit, og der var derfor ikke det store behov for kontakt bestyrelsen imellem på andre tidspunkter end ved møderne.

Amagerbankens dialog med Finanstilsynet var meget konstruktiv og professionel. Han har selv drevet børsmæglervirksomhed, hvor man bliver holdt godt øje med, og han var meget autoritetstro over for Finanstilsynet. Han kan ikke bekræfte, at bestyrelsen skulle have ligget i krig med Finanstilsynet. Lige efter han indtrådte i bestyrelsen, var der et møde mellem Amagerbankens direktion og Finanstilsynet om tilrettelæggelse af en ordinær gennemgang af banken, og på det møde kom det for en dag, at Amagerbanken ikke overholdt likviditetskravet. Der blev afholdt bestyrelsesmøde herom en søndag på N. E. Nielsens kontor i Advokatfirmaet Bech Bruun, og denne situation var voldsom, og det var ikke noget, han havde forudset, da han sagde ja til opgaven som medlem af bestyrelsen. Han mener ikke, at spørgsmålet om manglende overholdelse af likviditetskravet var udtryk for, at Amagerbanken ikke blev drevet ordentligt, men derimod at banken havde stor eksponering i forhold til ejendomsmarkedet, der kollapsede med Finanskrisen. Vedrørende Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed (ekstrakten bind IV, s. 1038) og referat af bestyrelsesmødet i Amagerbanken den 18. december 2008 (samme bind, s. 683) har han forklaret, at der blev drøftet nedskrivninger på bestyrelsesmødet den 18. december 2008, ligesom bankens organisation efter Knud Christensens død blev drøftet. Foreholdt Finanstilsynets bemærkninger i pkt. 5.5 "Afhængighed af nøglepersoner" i rapporten af 20. januar 2009 (samme bind, s. 1049-50) har han forklaret, at han husker, at der var en drøftelse med Finanstilsynet herom, og det

havde der også været i bestyrelsen forinden. Som N. E. Nielsen har forklaret, forsøgte de at rekruttere til direktionen, men det var ikke muligt at finde kvalificerede personer. Han husker drøftelsen om kreditafdelingen, og det var bestyrelsens holdning, at bestyrelsen ikke kunne genkende det billede, som Finanstilsynet stillede op. Det var ikke hans opfattelse, at kreditafdelingen var sat ud af spil pga. Jørgen Brændstrups to roller. John Weibull var ikke en person, der lod sig hundse med, og John Weibull var en meget kompetent og dygtig person. Kent Villadsen Madsens virksomhed havde i en årrække haft samarbejde med Amagerbankens afdeling i Århus, og han ved, at man i den afdeling også havde stor respekt for John Weibull, ligesom alle vidste, at kreditsager skulle gennem ham. Han er enig i, at det på den lange bane ikke var hensigtsmæssigt, at den administrerende direktør havde så meget at lave. Solvensberegninger er et komplekst område, og som bestyrelsesmedlem lænede han sig op af det, der kom fra Amagerbanken, og det, som Amagerbankens revisorer sagde. Deloitte blev engageret til at lave nye beregninger af solvensen, og han lænede sig op af disse. Det var ikke kun Finanstilsynet, der kunne se, at der skulle foretages nedskrivninger. Nedskrivningerne blev øget, og disse blev godkendt af bestyrelsen. Amagerbanken udarbejdede en rapport, og der er en revisionsprotokol, hvori revisionen erklærer sig enig i værdiansættelsen. Foreholdt Finanstilsynets rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010, pkt. 1.2, pind 4 (ekstrakten bind V, s. 2752) har han forklaret, at spørgsmålet om et u hensigtsmæssigt organisatorisk personsammenfald også var oppe til drøftelse i 2009. Bestyrelsen var enig i det, der er anført. Der blev i denne periode gennemført aktieemissioner, forhandlinger om bankgaranti og andet omfattende arbejde, så det var simpelthen ikke muligt at rette op på den situation på daværende tidspunkt, fordi der ikke kunne rekrutteres til Amagerbanken i denne periode pga. uroen omkring banken.

Han tegnede selv aktier i Amagerbanken, og nogle af de selskaber, han var involveret i, deltog i aktieemissionerne i 2009 og 2010. Han solgte ikke sine aktier inden Amagerbankens kollaps.

Østerfælled-engagementet

Han hørte første gang om Østerfælled-engagementet på et repræsentantskabsmøde i maj eller juni 2008. Han hørte om Østerfælled-ejendommens ejerskifte gennem medieomtalen heraf. Knud Christensen orienterede herom og fortalte, at Amagerbanken mente, at banken ved ejerskiftet havde fået bedre debitorer. Han kendte ikke engagementet i detaljer, men han mente, at ejendommen var fantastisk med en fremragende beliggenhed. Fra et repræsentantskabsmedlems side lød ejerskiftet fornuftigt. Valutarammen blev stillet til rådighed med henblik på at opnå lavere finansieringsomkostninger. Han ved ikke, om det var specielt almindeligt i ejendomsbranchen, men han ved, at mange virksomheder, kommuner samt landbrugsbedrifter benyttede sig af valutarammer. Han har for mange år siden selv investeret i valuta. Ved investering i valuta er man nødt til løbende at følge kursudsving mv., og det skal man have både tid og kompetencer til at gøre.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 28. oktober 2008, afsnittet ”Ad punkt 5. Orientering fra formand og direktion” (ekstraktens bind IV, s. 116) har han forklaret, at han mente, at i den situation, der var opstået med Finanskrisen, ville kapital og investorer søge sikker havn, og CHF var altid blevet betragtet som sikker havn at sætte sine penge. Det, der også typisk sker, er, at når valutakurs laver en stor bevægelse, kommer der en korrektion, hvor markedet falder tilbage. Det handler også om at have is i maven. Forevist bilag over CHF-kursen i perioden april 2008 til udgangen af 2010 har han forklaret, at man kan se, at kursen den 27. oktober 2008 var 5,16, og at der kom en korrektion efterfølgende, hvorefter kursen lå stabilt og lidt lavere i de næste år. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 12. november 2008, 3. afsnit i afsnittet med overskriften ”Gerhardt”, (ekstrakten bind IV, s. 394) har han forklaret, at det, han sagde, var i fortsættelse af bestyrelsesmødet i oktober 2008. Han sagde, at det kunne være en overvejelse at bringe sig i en lavere risikoprofil, og han

tænkte her på euro. Heldigvis blev beslutningen, at bestyrelsen valgte ikke at lytte til det, da CHF i perioden frem til ultimo 2009 lå stabilt og gav reduktion på finansieringsomkostningerne i Østerfælled over perioden.

Foreholdt referatet af bestyrelsesmødet den 12. november 2008, 3. afsnit i afsnittet med overskriften "Gerhardt" (ekstrakten bind IV, s. 394), har han forklaret, at risikoen var, at kursen på CHF kunne stige yderligere, og at billedet fra september/oktober 2008 ville gentage sig. Bestyrelsen havde ikke eksperterne inde til bestyrelsesmødet, men direktionen tog det med, som bestyrelsen drøftede, og drøftede dette med valutaafdelingen. Der var generel utryghed i efteråret 2008, men ikke mere specifikt i forhold til valutakursen på CHF.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 11. marts 2009, afsnittet "Status, Østerfælledparken A/S" (ekstrakten bind IV, s. 1453) har han forklaret, at han husker drøftelsen. Bestyrelsen var meget optaget af det, der står om renteswappen, der var blevet nedlukket. Nykredit havde krævet en nedlukning på trods af, at det var Nykredit, der havde krævet renteswappen etableret, og dialogen herom fyldte derfor meget. Der blev orienteret om underskuddet på valutarammen, og man afventede, at situationen rettede sig. Det var et tema på det tidspunkt, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker var hårdt ramt af Finanskrisen. Han husker ikke de specifikke drøftelser af overvejelsen om lukning af valutarammen. Han fortsat var tryk ved engagementet, men samtidig super opmærksom på, at dette skulle håndteres på bedst mulig måde. Bestyrelsen var meget opmærksom på valutaterminsforretningen. I forhold til de engagementer, hvor kunderne var under pres, var der særlig høj opmærksomhed, da det kunne betyde øget tab for banken, hvis engagementerne udviklede sig negativt. Efter råd fra eksterne eksperter vurderede de, at valutarammen ikke skulle lukkes ned. Han husker ikke, om Jørgen Brændstrup orienterede om, at der var blevet sendt marginkald ud. Man kan sige, at dette ville være at gå ned i Amagerbankens daglige maskinrum, og den daglige detaljerede styring af engagementer drøftede man ikke i bestyrelseslokalet.

Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 910) har han forklaret, at dette blev udsendt, og at han tænkte, at det ikke var ny viden. Bestyrelsen havde talt om Østerfælled-engagementet mange gange, og han erindrer også, at Jørgen Brændstrup på det foregående bestyrelsesmøde havde sagt, at denne creditsag ville blive udsendt under hensyntagen til den kommende juleferie. Han tænkte, at det ansøgte var helt i tråd med bestyrelsens strategi om at støtte de gode ejendomsaktiver. Bestyrelsen havde tillid til, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker arbejdede for sagen, og det var helt i overensstemmelse med strategien at forlænge. Han mener ikke, at Amagerbanken skulle have lukket valutarammen på dette tidspunkt med baggrund i den viden, som man havde på dette tidspunkt.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 6. januar 2010, pkt. 2.3.3. "Særlige engagementer", underafsnit "Østerfælled" (ekstrakten bind V, s. 1087) har han forklaret, at Østerfælled-engagementet blev gennemgået, og at det vist var efter anmodning fra Henrik Håkonsson. Foreholdt samme referat, punkt "Ad punkt 7. Eventuelt", 2. afsnit, har han forklaret, at det, der lå i hans bemærkning om, at det kunne være interessant med en oversigt om bankens eksponering i forhold til udvalgte, store kunder, var, at man tog stilling til creditsager fra sag til sag, og han fandt, at de manglede en oversigt på tværs over de kunder, der var pressede pga. Finanskrisen. Han ville gerne have, at bestyrelsen fik et overblik over de samlede risici af finansiell karakter, herunder også i forhold til valuta. Som han erindrer det, var direktionen og bestyrelsen enig heri. Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

”I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutatermins-rammen måtte bæres af banken.”

har han forklaret, at han er enig i dette udsagn.

Foreholdt mail af 1. februar 2010 fra Klaus Bach Jensen til bl.a. Annette Hansen (ekstrakten bind V, s. 1273-1274 og mail af 4. februar 2010 fra Peter Kreutzfeldt til bl.a. Annette Hansen (samme bind, s. 1395) har han forklaret, at han ikke husker, om bestyrelsen fik de præcise tal for de aktuelle underdækninger, men de vidste godt, at det lå skævt. Han husker heller ikke, om de fik størrelsesordenen herfor, eller om man var over eller under den enkelte ramme. Bestyrelsen blev løbende orienteret, men han husker ikke de præcise datoer herfor. Han kan dog se, at de drøftede CHF på bestyrelsesmødet den 4. februar 2010, jf. referatet heraf under punktet ”Eventuelt” (samme bind, s. 1407). Det, som er anført der, skal ses i fortsættelse af hans spørgsmål rejst på bestyrelsesmødet den 6. januar 2010 om, at de manglede et tværgående overblik over de forskellige engagementer. Han ville bruge dette overblik til en drøftelse af den samlede risikoprofil for bankens engagementer. Han havde tillid til de personer i Amagerbanken, der arbejdede med dette.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 4. februar 2010, pkt. 5.1 (ekstrakten bind V, s. 1364) har han forklaret, at de drøftede, hvordan ejendomsmarkedet var, og at det var på vej ud af stilstand. De drøfter også valutakursudviklingen. Formentlig drøftede de også sager med positivt tilbageløb. Endeligt drøftede de, om det var fornuftigt at opretholde lån i CHF. Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 7. februar 2010, punktet ”Eventuelt” (samme bind, s. 1407) har han forklaret, at det, han sagde, var lidt en påmindelse om det, de havde talt om primo januar, nemlig at de skulle have udarbejdet et risikooverblik. Valutaen var en central del af at se på risici, og der skulle være en plan for, hvordan disse risici blev håndteret.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 10. marts 2010, punktet ”ad punkt 4. Budgetopfølgning – januar 2010” (ekstrakten bind V, s. 1484) har han forklaret, at der var en løbende dialog i forhold til valutaen om, hvorvidt de skulle blive liggende. Frem til juni 2010 var det alle eksperter vurdering, at det var bedst at blive. Han har set de plancher, der er omtalt i de øvrige partsforklaringer, der er afgivet, og han havde ikke grundlag for at være bedrevidende i forhold til eksperterne. Han havde selv nogle holdninger, men han kunne ikke komme med bedre vurderinger end de eksperter, der sad med det hver dag. Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 25. april 2010, pkt. 5.2.2. ”Måling af individuelt vurderede engagementer”, underpunkt ”Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta” (samme bind, s. 2116) har han forklaret, at det selvfølgelig ikke var behageligt at se, at der var et urealiseret tab på 66 mio. kr. på Østerfælledparken A/S i perioden, men at tabet var blevet reduceret, og at det var bedre end at være gået ud, da det så værst ud. Den 19. maj 2010 var status den, at kursudviklingen var forværret, og tabet var væsentligt forøget. Der skulle meget hurtigt laves en plan. Den 25. juni 2010, hvor situationen var yderligere forværret, var der samtale med Jesper Reinhardt, N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup. Ingen turde håndfast sige, hvad der ville ske med CHF. Det blev besluttet i to omgange at lukke valutarammen ned og tage tabet. Lørdag den 26. juni 2010 og mandag den 28. juni 2010 lukkede de valutarammen og tog tabet. Situationen var den, at ingen turde sige, hvad der ville ske, og der var også en ændret udmelding fra den schweiziske nationalbank. Det var heldigt, at de lukkede valutarammen, fordi CHF-kursen derefter steg yderligere. I det bestyrelsesmøde, hvor Finanstilsynet deltog, var det ikke et tema fra tilsynets side, at banken skulle ud af valutarammen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 22. marts 2010, pkt. 1.3. ”Valutarisici”, sidste sætning (ekstrakten bind V, s. 1546) har han forklaret, at han ikke havde de præcise tal for engagementerne, men at der var noteret 150 mio. kr. i tab på kunder på dette møde. Han var tilfreds med, at strategi blev behandlet på bestyrelsesmødet i april. Det blev drøftet grundigt, og bestyrelsen henholdt sig til, hvad eksperterne sagde. Der var ingen fraktioner i bestyrelsen. Han bragte det nok op, fordi han med sin baggrund ville sikre sig, at de tog det op.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 14. april 2010, ”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010”, næstsidste og sidste afsnit (ekstrakten bind V, s. 1983) har han forklaret, at diskussionen omtalt her ikke specifikt havde noget med valuta at gøre. Forud herfor blev der rejst en drøftelse også fra de nye bestyrelsesmedlemmer af, hvilken strategi bestyrelsen skulle have. N. E. Nielsen sagde, at de skulle have den statslige likviditetsgaranti på plads først, og det, man her skal forstå, er, at arbejdet med statsgarantien viste sig at være mere omfattende end, hvad man havde forestillet sig. Statsgarantien havde første prioritet, og valutakurserne havde i øvrigt bedret sig.

Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 25. april 2010, pkt. 5.2.2. ”Måling af individuelt vurderede engagementer”, underpunkt ”Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta” (ekstrakten bind V, s. 2116) har han forklaret, at han fik tallene, der er nævnt, på bestyrelsesmødet i april 2010. Valutastillingen var på dette tidspunkt bedret, og han var fortsat tryk ved situationen, men fortsat super opmærksom.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 19. maj 2010, pkt. 4.3. ”Valutakursudvikling” (ekstrakten bind V, s. 2473) har han forklaret, at det ubehagelige i relation til valutaen var, at tabet var vokset temmelig meget, hvilket var i strid med forventningen. På dette tidspunkt havde tabet fået en størrelse, hvor bestyrelsen skulle rykke tættere på engagementet. Bestyrelsen satte ikke en nedlukning i gang med det samme, da den rådgivning, de modtog, gik ud på, at det ville være forkert. Det var såvel eksterne eksperter som valutaafdelingen, der rådgav bestyrelsen herom. Det var på baggrund af, at tabet var forøget, og at det var gået modsat eksperternes forventning, at bestyrelsen udbad sig en plan, jf. sidste sætning under dette punkt. Bestyrelsens fokus var på at komme bedst muligt ud af det. Der blev ikke sat timer eller dage på, hvornår planen skulle foreligge, men det skulle være snarest.

Foreholdt 2. afsnit i konklusionen i Jørgen Brændstrups notat af 1. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2927), har han forklaret, at han mener, at det vel giver sig selv, at ”ideelt set” skulle valutaeksposeringen i Østerfælledparken A/S have været lukket ned senest primo februar 2010, som anført i notatet. Det er vigtigt at notere, at der står ”ideelt set”. Det ville være en reel begrundelse for nedlukning, at debitor ikke kunne honorere marginkald.

Foreholdt Kreditbehandling i Amagerbanken, afsnittet ”Markedsrisici”, 1. afsnit (ekstrakten bind IV, s. 795) har han forklaret, at han mener, at bestyrelsen levede op til dette i første halvår 2010. Bestyrelsen håndterede situationen, der var vanskelig, bedst mulig efter råd fra eksperter. Bestyrelsen forsøgte at komme bedst muligt igennem det. Foreholdt Amagerbanken, prospekt 2009, afsnittet ”valutarisiko”, sidste sætning (ekstrakten bind 5, s. 271) har han forklaret, at dette relaterer sig til bankens egne positioner. I denne sag taler man om kunders positioner i relation til en lånesag. Han mener, at det ikke er det samme.

Foreholdt Finanstilsynets notat af 10. september 2014 om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner, afsnittet ”Håndtering af valutaafledte kreditrisici”, 4. afsnit (tillægsekstrakten,

s. 41) har han forklaret, at han ikke mener, at man kan generalisere sådan, som der er gjort her. Der er ingen tvivl om, at man historisk set har kunnet tjene penge på at finansiere sig i CHF. Han er forbløffet over FS Finans III A/S' tidslinje over CHF-kursen, idet man også er nødt til at se på renteforskellen. Den pågældende graf duer ikke, fordi den meget behændigt for FS Finans III A/S har taget 70'erne med. I 70'erne var der devaluering og oliekrise, og det giver derfor sig selv, at det på det tidspunkt var en dårlig ide at skyldte penge i fremmed valuta. Efter fastkurspolitikken blev indført i 1982, har den danske krone ligget relativt fast. I hvert fald i 20 år forud for 2009 lå den danske krone ganske stabilt, og det gav et betydeligt afkast, hvis man havde finansieret i CHF. Ser man på grafen i Kent Villadsen Madsens hjælpebilag VI.2. "Afkast på CHF lån i perioden 1990 – ultimo juni 2010", viser den øverste sorte linje det akkumulerede afkast, og man kan her se, at der kunne opnås et afkast på 30 % fra 1990 frem til 2009. Der kunne også opnås et betydeligt afkast, hvis man tager perioden frem til juni 2010 med.

Foreholdt SØIK's brev af 31. august 2015 til Kammeradvokaten vedrørende påtaleopgivelse, hvoraf fremgår bl.a.:

"Nogle bestyrelsesmedlemmer (John Kim Sørensen Skafte, Jesper Michael Buster Reinhardt, Kent Villadsen Madsen og Henrik Zimino) er af den opfattelse, at det først stod bestyrelsen klart, at der var store tab på Østerfælledengagementet i april 2010. Henrik Zimino, Michael Buster Reinhardt og Kent Villadsen Madsen udtaler dog samtidig, at bestyrelsen også drøftede valutaeksponeringerne forud for dette tidspunkt" (ekstrakten bind VII, s. 5621),

har han forklaret, at bestyrelsen var klar over, at der var tab på valutarammen, men at han ikke kan sige præcist, hvornår han vidste, at tabet var over rammen på 100 mio. kr. Han mener ikke, at det blev sagt specifikt på bestyrelsesmødet i april 2010, at det aktuelle tab på 165 mio. kr. lå primært på Østerfælled-engagementet. Men Østerfælled-engagementet var et stort engagement, og bestyrelsen vidste, at der var et stort tab herpå. I forbindelse med gennemlæsningen og godkendelsen af rettens protokollerede forklaring har han oplyst, at det rettelig var på bestyrelsesmødet i marts 2010, at han ikke mener, at det blev sagt specifikt, at det aktuelle tab på 165 mio. kr. lå primært på Østerfælled-engagementet.

Vedrørende Main Road og Mols-Linien har han ikke noget at tilføje til det, der er forklaret af N. E. Nielsen herom.

Henrik Ole Håkonsson har forklaret bl.a., at han i dag er administrerende direktør i Phase One A/S. Det har han været siden 2001. Da han blev ansat, var det en lille virksomhed, der skulle arbejdes med, da den gav underskud. Det er en niche-virksomhed, der udvikler digitale kamerasystemer. Eksempelvis kommer 80 % af fotos i et verdenskendt modeblad fra virksomhedens kameraer. Før ansættelsen hos Phase One A/S var han i direktionen hos Brüel & Kjær, hvor han i løbet af sin direktions-tid vendte et underskud til et overskud. Før Brüel & Kjær-årene var han konsulent hos McKinsey. Han er uddannet cand.merc. fra Handelshøjskolen i København. I hans karriere har han været motiveret af at reparere og forandre. Han vil gerne tage en virksomhed, der ikke kører så godt, og føre den til et nyt og bedre niveau. Han har været i bestyrelsen i Kunde & Co fra virksomhedens start. Han har været 16 år i bestyrelsen i Foss A/S, der er førende inden for fødevareteknologi. Han har tillige været bestyrelsesformand for en række datterselskaber i Brüel & Kjær-koncernen.

Phase One A/S havde Amagerbanken som primær bank, allerede før han kom ind som direktør i virksomheden. Som direktør i Phase One A/S oplevede han Amagerbanken som meget krævende og

opsat på at tjene mange penge. Der var høje renter og mange gebyrer. Det var en professionel kamp mellem bank og kunde. Som kunde var det hans oplevelse, at Amagerbanken leverede et professionelt modspil. Der blev stillet gode og udfordrende spørgsmål. Det var professionelt og interesseret. Da han startede i 2001 var Kirkbi Invest A/S hovedaktionær i Phase One A/S. Ledelsen i Kirkbi Invest A/S var pikeret over at skulle lægge selskabets aktier i Phase One A/S som pant i banken. Det var de ikke vant til. Der blev gennemført et ”management buy out” i 2006. I den situation krævede Amagerbanken, at han skulle stille personlig kaution og lægge sine aktier som pant. Det var en stramning af de hidtidige vilkår. Det var overraskende for ham at opleve en meget veldokumenteret papirgang og en meget hurtig responstid med tilhørende hurtig gebyropkrævning. Det oplevede han som en god service. Hans kontaktpersoner i banken var Jørgen Brændstrup og Marianne Sørensen. Sidstnævnte blev på et tidspunkt udskiftet med Bo Jakobsen. Kontaktpersonerne var meget interesserede og irriterende dygtige til at følge op på det, der var sagt på det seneste møde. Det var han ikke vant til i andre banker. Phase One A/S har købt to større virksomheder i hhv. Israel og Japan. Amagerbanken var med til at finansiere disse opkøb og stillede krav om indsigt i handlernes papirer. Planerne blev diskuteret på baggrund af oplæg, som de skulle lave til banken. Amagerbankens repræsentanter var ikke blege for at kommentere på det udleverede.

Han blev bestyrelsesmedlem i Amagerbanken i 2009. Det gjorde det ikke nemmere at være kunde i banken, snarere tværtimod på grund af reglerne om nærstående. Priserne gik heller ikke ned. Det var derfor ikke en fordel for Phase One A/S, at han blev bestyrelsesmedlem. Phase One A/S fortsatte som kunde, efter han i 2010 var udtrådt af bankens bestyrelse. I den periode faldt serviceniveauet drastisk. De fik ikke svar på deres henvendelser, og der blev ikke vist opmærksomhed. Han ved ikke hvorfor. Han har dog hørt fra andre virksomheder, at der generelt skete en dramatisk forringelse af kundeopmærksomheden efter Amagerbankens ledelsesændring i 2010. Phase One A/S valgte til sidst at skifte bank til Nordea. Det blev herved markant billigere at være bankkunde. Nordea havde lavere gebyrer og renter end Amagerbanken. Serviceniveauet var også bedre. Til gengæld var der ikke den samme tætte personlige relation, som han havde været vant til fra Amagerbanken. Ved Amagerbankens konkurs i 2011 var Phase One A/S fortsat kunde i Amagerbanken med nogle af sine forretninger. Det kom bag på ham, at Amagerbanken gik konkurs. Havde man fortsat bankens strategi, ville banken have haft gode overlevelsesmuligheder. Phase One A/S havde et indskud på godt 4 mio. kr. i Amagerbanken ved konkursen. Dividenden lader heldigvis til at blive god.

Han indtrådte i Amagerbankens bestyrelse i marts 2009. Det kom i stand derved, at Jørgen Brændstrup i nogle år havde stukket til ham om bistand med nogle industrielle aktiver, der skulle ryddes op i. Det havde han så forsøgt at bistå med. Det lykkedes dog ikke i 2008. I 2009 efter bankpakke II spurgte Jørgen Brændstrup ham, om han ville være med til at opbygge en ny Amagerbank. Han følte sig taknemmelig over den gode behandling, som han havde oplevet i banken, hvorfor han svarede positivt. Han kom til et møde med Jørgen Brændstrup og N. E. Nielsen i februar 2009, hvor de forklarede ham om deres visioner. På baggrund af mødet sagde han ja til at indtræde i bestyrelsen.

Foreholdt præsentationen ”Et oplæg til ændret governance- og kapitalstruktur i Amagerbanken” (ekstrakten bind IV, s. 776) har han forklaret, at det var det oplæg, der blev drøftet på mødet. Foreholdt følgende tekst fra oplægget (samme bind side 781):

”Bestyrelsen

- At deltage i en finansiel virksomheds bestyrelse kræver tid, tilstedeværelse, viden om og forståelse for samfundsforhold, økonomi, opdateret forretningsforståelse, lovgivning, regnskaber, kendskab til "spillerne" i markedet og stærke meninger.
- Generelt er bestyrelser kommet meget tættere på direktionerne end før governance-debatten og den finansielle krise har forstærket dette - det stiller store krav til begge parter.
- Bankens bestyrelse er for lille til at indeholde alle relevante kompetencer og til at sikre et løbende generationsskifte.
- Bestyrelser skal kunne nedsætte relevante komiteer som fx revisionskomite, kreditkomite og evt. andre. ”,

har han forklaret, at det var en passende introduktion til det bestyrelsesarbejde, han deltog i i de følgende år. De var tre nye bestyrelsesmedlemmer, der supplerede hinanden og den øvrige bestyrelse.

Foreholdt følgende tekst fra oplægget (samme bind, side 783):

“Direktionen - organisationen

- Bankens nuværende direktion er for lille og skal minimum bestå af tre personer.
 - det branchemæssige arbejde tager meget tid.
- Robustheden og gennemførelseskraften i bankens beslutninger skal sikres.
- Organisationen styrkes på væsentlige poster for at skabe sikkerhed, højere effektivitet og formalisering
 - Kredit/compliance
 - økonomi/controlling
 - likviditet/egen-funding.”,

har han forklaret, at det var det, som formand og administrerende direktør ville signalere over for ham. Det meste lykkedes, dog fik man ikke udvidet direktionen.

Foreholdt følgende afsnit i sit svarskrift (ekstrakten bind I, s. 840, pkt. 4.10):

”Over for Henrik Håkonsson blev krisen fra 2008 nærmest bagatelliseret, og ifølge N.E. Nielsen ventede nu nye tider med bankpakke II.”,

sammenholdt med følgende bemærkning i præsentationen ”Et oplæg til ændret governance- og kapitalstruktur i Amagerbanken” (ekstrakten bind IV, s. 776 f.):

”Banken er hårdt presset af finanskrisen”,

har han forklaret, at problemstillingen vedrørende likviditetssituation blev bagatelliseret med henvisning til bankpakke II. Der var ikke tale om, at man kunne lægge Finanskrisen bag sig. Banken var presset af Finanskrisen, men ledelsen søgte at se fremad, og det var muligt at løse problemerne.

Han kendte ikke N. E. Nielsen personligt, men de havde fælles bekendte, der gav N. E. Nielsen et skudsmål som meget grundig, meget arbejdsom og med et stort netværk. Dette gode skudsmål levede N. E. Nielsen op til. Carsten Ehlers og han havde også fælles bekendte, der anbefalede Ehlers

varmt. Hans indtryk af bestyrelsen var, at den var et bredt sammensat team, som ønskede at gøre det bedste for bankens aktionærer og ansatte. Det var en klassisk sammensat bestyrelse, som han var tryk ved at indtræde i. Det var hans opfattelse, at de relevante kompetencer var til stede i bestyrelsen.

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 30. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1593) har han forklaret, at han forud for sin indtræden havde gennemgået regnskabet for 2008. Han fik udleveret en lang række ringbind med regulativer m.v. Det var hans klare forventning, at Amagerbanken ville komme ind under bankpakke II. Han fik læst alle de papirer, som han fik udleveret ved sin indtræden. Han gennemgik sammen med de to andre nye bestyrelsesmedlemmer og bankens advokat en hel del ringbind. De fik således en miniuddannelse i at sidde i bankens bestyrelse.

Foreholdt følgende oplysning fra revisor i Amagerbankens årsrapport for 2008 (ekstrakten bind IV, s. 1292):

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”,

har han forklaret, at han tog det som en professionel udmelding fra revisionen. Det viste, at revisor ikke var bleg for at sige fra, når det var relevant. Han var opmærksom på, at banken var fokuseret på at få et bedre vurderingssystem, og det var der planer om at gøre noget ved.

At indtræde i en bankbestyrelse kort efter Finanskrisens start passede ham meget godt. Hans indtryk var, at staten ville understøtte, at gode banker kunne fortsætte. Han foretrækker udfordrende opgaver, og han var parat til at stille op.

Foreholdt følgende afsnit i sit svarskrift (ekstrakten bind I, s. 842, pkt. 6.2.2):

”Banken havde mange flere udfordringer og forbedringsmuligheder end oprindeligt antaget af Henrik Håkonsson. Henrik Håkonsson blev overrasket over, hvor mange svage kundeforhold Banken havde. Det havde til konsekvens, at mange sager var et valg mellem "pest eller kolera", dvs. enten skulle Banken undlade at forlænge med kunden og realisere tabet eller alternativt skulle Banken påtage sig risikoen ved fortsat at arbejde videre med kunden, og i den forbindelse yde kunden nye lån.”,

har han forklaret, at hans oprindelige antagelse som ekstern kunde var anderledes end som internt bestyrelsesmedlem. Den erkendelse fremkom løbende. Der var både værre og bedre ting end forudset. Organisationen var bedre. Der var kundeengagementer, som var værre. Han vurderede, at der var mulighed for at forbedre den måde, hvorpå man arbejdede med sagerne, eksempelvis ved at inddrage ny viden. I bestyrelsen diskuterede man eksempelvis en forbedring af systemerne med gruppevis nedskrivning.

Han kan tiltræde den forklaring, som N. E. Nielsen har afgivet vedrørende arbejdet i bestyrelsen. I forhold til de øvrige bestyrelser, som han har arbejdet i, var der i Amagerbanken en lang række proceduremæssige spørgsmål i forhold til myndigheder. Revisionsrollen var meget skærpet, hvilket han havde det godt med. N. E. Nielsen løftede opgaven som bestyrelsesformand godt. N. E. Nielsen var

meget arbejdsom, reflekterende, opsøgende og opfordrende i forhold til de øvrige medlemmer. N. E. Nielsen fik inddraget rigtig mange konsulenter i bestyrelsens arbejdsopgaver. Det var en god formand for en bank i modvind. Det materiale, som bestyrelsen fik til møderne, var generelt godt. Management Summaries var gode og grundige med meget få fejl. Var der ønske om at stille spørgsmål til materialet, var der altid svar i form af et yderligere bilag. Det var meget omfattende materiale, han måtte gennemgå, men det lå som en del af den opgave, som han havde taget på sig. Det, der står tydeligst tilbage fra den tid, var det eksorbitante arbejdspress for bestyrelse og direktion. Han kom til at deltage i langt flere møder, end der var stillet i udsigt; men N. E. Nielsen havde ikke forestillet sig, hvordan virkeligheden ville udvikle sig. Han havde regnet med 12-16 møder årligt, men det blev til markant flere. Han vil antage, at Amagerbankens bestyrelse i hans bestyrelsesperiode var Danmarks mest flittige. De var meget flittige og meget grundige. Det var et meget professionelt arbejde, der blev udført med det formål at sikre bankens langsigtede overlevelse. De arbejdede tæt med Finanstilsynet, havde inspektioner, rejste kapital to gange m.v. Hertil kom bestyrelsesarbejdet vedrørende den almindelige bankdrift. Han oplevede ikke på noget tidspunkt, at der blev plejet andre interesser end bankens. Der var en stor korpsånd blandt alle bankens ansatte og ledelse. Kredit-håndteringssystemer og andre analoge systemer var skabt i Knud Christensens direktørtid. Der var meget strikse regler for, hvordan eksempelvis skriftlige godkendelser skulle foretages – det skulle foregå via fax, ikke via e-post. Han har aldrig set nogen virksomhed, der havde et så stringent analogt papirarbejde, som det han oplevede i Amagerbanken.

Om sin egen rolle i bestyrelsen har han forklaret, at han fik til opdrag på den længere bane at sikre dialog med mindre og mellemstore virksomheder. Han endte dog som den øvrige bestyrelse med at sidde med et kalejdoskop af opgaver, men for hans vedkommende med et særligt fokus på industrielle aktiver. Gerhardt Gruppen havde været en mangeårig kunde i banken. Tingene var gået galt, og banken havde overtaget alle aktiver i værktøjsvirksomheden. Det lykkedes ham sammen med den administrerende direktør at få virksomheden forbedret og solgt til en amerikansk køber. Det skete dog først i andet kvartal 2011. Han var blevet bedt om at fortsætte med denne opgave af bankens nye ledelse. Det gav banken en betydelig ekstra indtægt i juni 2011. Virksomheden var taget på bankens egne bøger. I løbet af 2010 var de kommet i tæt forhold til en amerikansk køber, der ville betale omkring 100 mio. kr. på almindelig going concern vilkår. Amagerbanken skulle garantere, at Amagerbanken ejede aktierne, og at virksomheden havde betalt sin skat. Denne indeståelse ville den nye bestyrelse i Amagerbanken ikke give. Så faldt prisen til 63 mio. kr. altså et tab på 40 % af prisen. Virksomheden var optaget til 0 i bøgerne. Det er et eksempel på, hvordan bankens strategi med udvikling af nødlidende aktiver skabte en gevinst for banken.

På hans allerførste møde med Jørgen Brændstrup og N. E. Nielsen drøftede de bankens strategi, der handlede om at sikre funding, at slanke balancen og at realisere værdier, hvor det var muligt. Andre aktiver skulle man arbejde mere langsigtet med for at sikre bankens aktionærer bedst muligt. Der var ikke nogen vækststrategi. Forklaringerne afgivet af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup vedrørende bankens strategi, herunder vedrørende nødlidende engagementer, kan han tiltræde. Amagerbanken havde i forbindelse med "dot-com-krisen" identificeret SimCorp A/S som en virksomhed, der havde mulighed for at komme op igen. Det endte Amagerbanken med at tjene virkelig godt på. Han er bekendt med, at banken blandt andet opkøbte fordringer på nødlidende virksomheder for at hindre konkursbegæringer, hvorved virksomheden kunne holdes i live frem til et muligt salgstidspunkt. Når et engagement er gået skævt, vil langt de fleste debitorer være indstillet på, at det bliver rettet op; men det var ikke altid værd at have debitorerne med i et nødlidende engagement. Arbejder man med et engagement er cash flowet meget vigtigt. Det kan medføre, at der består et længerevarende valutalån for at sikre fundingen.

Det, som Finanstilsynet har karakteriseret som ”usædvanlige forretningsmetoder”, er efter hans mening ikke usædvanligt for et finansielt institut. Da han skiftede til Nordea, talte han med en direktør om, hvilke værktøjer, man brugte ved nødlidende situationer, og her blev de samme metoder nævnt. Amagerbankens metoder afveg ikke fra den øvrige banksektors.

Amagerbanken var meget konsistent i sit arbejde med at sikre den nødvendige funding. Man kom løbende tilbage til strategien. Ved en lejlighed opfordrede han til, at man fik tilført flere kunder, men den afvigelse fra strategien ville N. E. Nielsen ikke være med til. Man holdt fast i strategien.

Om forholdet til direktionen har han forklaret, at han allerede som kunde havde mødt Jørgen Brændstrup. Allan Ottsen mødte han første gang på generalforsamlingen i 2009. I 2007 og 2008 havde han talt med Knud Christensen et par gange. Denne var bankmand af den gamle skole. Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen fulgte i Knud Christensens spor. De var flittige og velforberedte med fokus på bankens forhold og ikke på sig selv. Direktionen var seriøs og dedikeret med interesse i tilførsel af yderligere ressourcer til bestyrelsen. Hans indtryk af direktionen har ikke ændret sig ved læsning af processkrifterne fra Finansiell Stabilitet. Samarbejdet mellem bestyrelse og direktion var baseret på gensidig tillid. Der blev stillet og besvaret opgaver med en tydelig arbejdsdeling mellem bestyrelse og direktion med fokus på effektivitet. N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup gik i spidsen i arbejdet og havde et usædvanligt tæt, omfattende og godt samarbejde. Det skete dog i et nært samarbejde med den øvrige bestyrelse. Han har aldrig oplevet, at Jørgen Brændstrup har haft andre interesser end bankens. En sundhedsperson ville have opfordret Jørgen Brændstrup til at tænke lidt mere på sig selv og lidt mindre på banken. Jørgen Brændstrup satte banken foran alt. Det var meningen, at der skulle have været en tredje person i direktionen. Dette blev drøftet på hans allerførste møde med Jørgen Brændstrup og N. E. Nielsen. Han har siden haft flere samtaler med N. E. Nielsen om spørgsmålet. Han selv har nævnt et par mulige kandidater fra sit netværk, hvilket desværre ikke førte til noget. Der var kandidater i spil lige frem til det sidste; men det var ikke noget nemt marked at rekruttere i. Han er bekendt med navngivne kandidater til direktørstillingen og har mødtes med en af dem.

Selv om direktionen var flittig, kunne de ikke nå det hele. Derfor deltog en del medarbejdere fra næste niveau i banken i bestyrelsens møder, herunder Lotte Pind. Denne spillede en vigtig rolle i relation til arbejdet med Deloitte. Hendes organisation blev løbende styrket. Hun var en faglig kompetent økonomidirektør med bankens interesse som sit eneste pejlemærke. Han var komfortabel ved det materiale, som han modtog fra Lotte Pind. Alt modtaget materiale var virkelig godt og gennemarbejdet. John Weibull har han mødt flere gange. Det første ord, man tænker på, er ”konservativ”. John Weibull var en ”kreditbisse” af den gamle skole. Ham kom man ikke nemt forbi, hvis man ikke kunne føre et rationelt og logisk argument. Som kunde i banken kunne man ikke komme igennem med sine planer, hvis man ikke kunne redegøre fornuftigt for dem. Man ønskede ikke at lægge sig ud med John Weibull, der var en frygtet person i banken.

Det havde været skønt med flere i direktionen. Man kan imidlertid altid give sig lidt ekstra i en periode, lige som når et hold får en mand udvist i en fodboldkamp. Takket være den ekstraordinære indsats havde Amagerbanken en velfungerende organisation. Der var vist kun én ny kunde, der kom til i løbet af hans periode i bestyrelsen. Kreditrådet beskæftigede sig derfor med kendte sager, hvor der skulle følges op. Fokus var således særligt rettet mod opfølgning. Bestyrelsesformanden brugte mange konsulenter. Det kunne være på vanskelige kundesager, på spørgsmålet om gruppevis ned-

skrivninger og på spørgsmål om vurdering af faste ejendomme. Som gammel management konsulent var det som at komme ind i en slikbutik. I regnskabet fremtræder en stor regning til konsulenter. Det var med til at sikre et fornødent beredskab i en travl periode. Brugen af konsulenter handlede om at sikre flere hestekræfter, så man kunne dække bredere. Det var ikke udtryk for beslutningsangst hos ledelsen. Jørgen Brændstrups rolle som administrerende direktør og som chef for Erhvervsafdelingen havde den fordel, at man sendte et signal om, at den administrerende direktør interesserede sig for bankens store kunder. Det sendte også et signal ned i organisationen om fokus på kunder. Ulempen var, at det lagde et stort pres på Jørgen Brændstrup. Ordet ”ærefrygt” har han kun hørt anvendt i forhold til Knud Christensen og John Weibull. Jørgen Brændstrup var en moderne leder i øjenhøjde med kunderne. Marianne Sørensen, der var startet i banken samtidig med Jørgen Brændstrup, var slet ikke bange for at sige sin mening til Jørgen Brændstrup, selv om denne var blevet administrerende direktør. Han havde Jørgen Brændstrups telefonnummer indkodet på sin telefon. Jørgen Brændstrup var tilgængelig 24 timer i døgnet ugens 7 dage.

Om forholdet til Finanstilsynet har han forklaret, at han ved sin tiltræden i bestyrelsen fik oplyst, at der bestod et tillidsfuldt og tæt samarbejde med tilsynet. Af den korrespondance, som han så, fik han samme indtryk. Det var to parter, der skulle få et samarbejde til at blive en succes.

Foreholdt følgende afsnit i referatet af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 30. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1594):

”2.3. Status Finanstilsynets besøg i 2008 og senere korrespondance

Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 var udsendt, og på baggrund af en opsummering af mødeforløbet med Finanstilsynet den 18. december 2008, drøftede bestyrelsen bankens udkast til brevbesvarelse dateret 27. marts 2009. Der var enighed om at søge en løsningsorienteret tone.”

har han forklaret, at den løsningsorienterede tone var kendetegnende for hele den periode, som han sad i Amagerbankens bestyrelse. Finanstilsynet blev taget overordentlig alvorligt. Det var bankens vigtigste samarbejdspartner overhovedet. Når man sidder som en del af et hold og oplever, at man bliver spurgt væsentligt oftere end de andre, tænker man over, om man måske er blevet en art forsøgskanin. Sådan havde han det lidt med Finanstilsynets adfærd i forhold til Amagerbanken. Det var imidlertid en ekstrem periode for hele det finansielle system, hvor Finanstilsynet skulle forholde sig til en række nye ting. Det kan derfor godt være, at ledelsen i andre banker har haft samme indtryk som hans. Han har aldrig nogensinde fra Finanstilsynet hørt, at der var et problem med Østerfælled og valuta. Det har aldrig været et tema i den meget tætte dialog.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets notat af 10. september 2014 (tillægsekstrakten, s. 41, 3. afsnit):

Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden "spiller på", at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden. Når der indgås en sådan forretning (uanset hvordan det er konstrueret), så påtager både kunden og pengeinstituttet sig en valutarisiko ...”

har han forklaret, at han anser det for overordentlig kritisabelt. Finanstilsynet har haft en masse personer til at arbejde med Amagerbanken i 2009 og 2010. Alligevel afgiver tilsynet en rapport fire år senere, der fuldstændig underminerer det arbejde, som Finanstilsynets medarbejdere foretog i 2009-10. Han er skuffet og finder, at en sådan U-vending burde være ansvarspådragende. Det burde man som chef holde sig for god til. Det er aldrig blevet bragt på bordet fra Finanstilsynet, at der var forskellige opfattelser hos tilsynet og Finansiell Stabilitet.

Om forholdet til revisionen har han forklaret, at han kendte KPMG godt. Det var hans indtryk, at det firma var nr. 1 eller 2 inden for revision i den finansielle sektor. Deloitte var det andet førende revisionsfirma inden for revision i den finansielle sektor. På mødet i februar 2009 med N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup gav de udtryk for, at de ligesom storbankerne ønskede at have de to bedste revisorer til at revidere bøgerne, hvilket skulle udstråle et tillidsvækkende signal over for omverden. Det er ikke usædvanligt at have to revisionsfirmaer inden for den finansielle sektor. I hans bestyrelsesperiode nåede KPMG og Deloitte til samme konklusioner i deres arbejde med Amagerbanken. Det var hans indtryk, at revisorerne i denne ekstreme periode lagde ekstra timer i deres arbejde. De lavede det bedst mulige stykke arbejde. Der blev leveret en super indsats fra begge firmaers side. Der var løbende gennemgang af Amagerbankens største engagementer. Det skete så tit, at revisorerne efterhånden kunne dem udenad. Han har aldrig fra revisorerne hørt om, at der var anledning til bekymring vedrørende valutarammen i Østerfælled-engagementet. Revisionen har på intet tidspunkt meddelt, at ledelsen havde foretaget sig eller var ved at foretage noget ansvarspådragende.

Om forholdet til den interne revision har han forklaret, at han havde et udmærket indtryk af denne revision, hvis opgaver var anderledes end ekstern revisions. De har også været alle større engagementer igennem og havde en udtalepligt. Som bestyrelsesmedlem fandt han revisionssystemet betryggende. Intern revision har på intet tidspunkt meddelt, at valutarammen i Østerfælled-engagementet var et problem.

Til forholdet vedrørende aktierne i Mols-Linien har han ikke noget at tilføje i forhold til, hvad N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup har forklaret. Han er enig i, at det var kloget at vente med at realisere aktierne, indtil markedet var bedret. Det minder om den strategi, som Amagerbanken i sin tid anvendte. Havde man anvendt samme strategi med Østerfælled-ejendommen ville man have fået fordel af den prisstigning på 1 mia. kr., som sidenhen har været.

Til forholdet vedrørende Main Road har han ikke noget at tilføje i forhold til, hvad N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup har forklaret.

Til forholdet vedrørende Østerfælled-engagementet har han forklaret, at det var et stort engagement, som der var overordentlig meget fokus på i bankens ledelse. Det var et klasse A-aktiv med en meget god beliggenhed. Fra 2007-2016 ville der have været en meget god økonomi i projektet. Han er ikke ejendomseksperter; men når man ser på en velbeliggende ejendom med lave pensionskassehuslejer, er det klart, at der var et værdistigningspotentiale ved frasalg. Han kendte ejendommen og området i forvejen, fordi Kunde & Co var en af de største lejere på Østerfælled Torv. Han har derfor fulgt området og dets udvikling nøje i mange år. Det er efter hans mening et af Storkøbenhavns bedste områder. Han har drøftet denne case med personer i sit netværk, herunder en rådgiver inden for store ejendomstransaktioner. Han fik herved bekræftet, at man så på Østerfælled som en attraktiv ejendom. Det var en lækkerbissen i ejendomsbranchen.

Usikkerhederne i sagen var på den lange bane salgspriserne. Da markedet for salg af ejerlejligheder frøs til, gik man over til at udleje til markedsbestemt leje. Herved blev den største risikofaktor et fald i fraflytningstakten. På udgiftssiden var risikoen en rentestigning og tab på valutarammen. Det var alle disse forhold, han overvejede, da han skulle vurdere, om casen var god. Han kendte ikke Olav Damkiær-Classen, Hans-Henrik Palm eller Henrik Ørbekker. Han kom heller ikke til at kende dem i løbet af sin bestyrelsesperiode. Han har mødt Palm ved arrangementer på det gymnasium, hvor de begge havde børn gående; men de har aldrig talt forretning sammen. I bestyrelsen blev det oplyst, at de tre personer havde økonomiske problemer. Han var også bekendt med, at de tre fortsat var aktive i Østerfælled-sagen. Han var opmærksom på valutarammen og dens størrelse. Han opfattede ikke valutarammen som spekulativ. Det var i den periode næsten altid reglen, at man i større investeringsprojekter ”fundede” i fremmed valuta. Foreholdt den af Kent Villadsen Madsen udarbejdede graf over kursudvikling og rentedifference har han forklaret, at der over perioden 1990 til 2009 var en 30 % fordel ved at være fundet i CHF i stedet for DKK. Det havde rigtig mange været opmærksomme på i perioden. I den konkrete sag var der tale om et femårigt perspektiv, hvorfor det var økonomisk forsvarligt og fornuftigt at ”funde” sig i CHF. Foreholdt graf over kursudviklingen i CHF/DKK (hjælpebilag A-VII) har han forklaret, at CHF i stort set hele 2009 har ligget fladt, hvorfor man i den periode havde den fulde fordel af renteforskellen. Det var en fordel, at valutarammen blev lukket i juni 2010, da udviklingen siden er gået meget galt.

Han var på juleferie, da Amagerbankens bestyrelse holdt det møde, hvor Østerfælled-engagementet blev forlænget, hvorfor han først den 5. januar 2010 tiltrådte indstillingen. Han har læst Management Summariet grundigt, da det var en omfattende sag af stor vigtighed for Amagerbanken. Han var indforstået med at tiltræde forlængelsesbevillingen på skriftligt grundlag. Der var primært tale om en forlængelse af et engagement, der skulle være ro om. Han fandt Management Summariet fyldestgørende til at træffe afgørelse på grundlag af. En udvidelse fra to til tre valutaer var ud fra en klassisk porteføljeteori en positiv ting. Han kunne have sagt fra over for bevillingen, men han mente, at det var rigtigt at tiltræde den. Han var enig i den grundlæggende business case. Et afslag ville have kastet engagementet ud i usikkerhed. Man kunne have forlænget kreditten uden at forlænge valutarammen; men det ville ikke have været fornuftigt ud fra, hvad man hørte i markedet. Det ville have ført til en betydelig forhøjelse af engagementets rentebelastning. Ved forlængelsen var han opmærksom på, at banken ville tage tabene, hvis udviklingen gik skævt. Selv om engagementet var nødlidende, så var aktivet af en sådan karakter, at det ville kunne komme tilbage ”i penge”. Det har den efterfølgende prisudvikling bekræftet. Amagerbanken havde netop fået kapitalforhøjelse og hybrid kernekapital for 2 mia. kr. Amagerbanken havde derfor bedre end sine kunder råd til at tage risikoen på valutarammen. I december 2009 og januar 2010 havde han bankens overordnede strategi for nødlidende engagementer i baghovedet. Den langsigtede strategi vedrørende ejendomsengagementer havde tidligere vist sig givtig. Han havde ikke forestillet sig, at strategien ville blive omlagt af en ny ledelse.

De to nye bestyrelsesmedlemmer, der indtrådte i foråret 2010, så uændret på engagementets funding i CHF. Michael Nellemann Petersen, der var investeringsdirektør i PKA og var vant til at arbejde med valutarammer, anbefalede at holde is i maven og køre videre. Den anbefaling lagde han stor vægt på.

De forklaringer, som er afgivet af Jørgen Brændstrup N. E. Nielsen, Henrik Zimino og Kent Villadsen Madsen vedrørende forholdene i bestyrelsen i foråret 2010, kan han tiltræde. Han har i sine år som forretningsdrivende arbejdet med forskellige former for valutaforretninger. Han har i disse tilfælde lyttet til ekspertråd, der oftest – men ikke altid - har vist sig korrekte. Han var derfor tryk ved,

at Amagerbanken søgte rådgivning på et bredt felt omkring valuta. Han noterede sig, at råd blev indhentet hos de bedste rådgivere. I Phase One A/S troede de også på, at der ville ske en sænkning af JPY's værdi i foråret 2010. Det modsatte skete imidlertid, hvilket påførte Phase One A/S et betydeligt tab i 2010. Han var overordnet enig i de øvrige bestyrelsesmedlemmers holdning til valutaspørgsmålet, indtil de alle blev i tvivl i juni 2010. Han havde tillid til den information, som bestyrelsen fik tilstillet vedrørende valutarammen i foråret 2010. Indstillinger blev vurderet og fulgt i hele perioden. Det ville ikke have givet mening at give en ny bevilling til forhøjelse af engagementet. Alle beslutningstagere var jo på sagen. En ny bevilling kunne også have været uheldig, da den kunne have reduceret fokus på sagen. Det ville efter hans mening have været en fejl at give en ny bevilling. Han stod også bag beslutningen om at lukke valutarammen.

Foreholdt følgende afsnit i SØIK's brev af 31. august 2015 til advokat Boris Frederiksen (ekstrakten bind VII, s. 5621):

”Henrik Håkonsson har forklaret, at bestyrelsen først blev klar over, at der var tale om en overskridelse af margin den 22. marts 2010.”,

har han forklaret, at det var størrelsen af overskridelsen, der overraskede ham den 22. marts 2010.

Foreholdt mailkorrespondance af 1. februar 2010 mellem Klaus Bach Jensen, Annette Hansen og Jørgen Brændstrup, hvoraf fremgår, at valutarammen havde en underdækning på 141,25 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 1272 f.) har han forklaret, at han ikke husker, at tallet 141,25 mio. kr. blev viderekommunikeret til bestyrelsen. Det mener han ikke, at det gjorde.

Foreholdt følgende afsnit i referatet af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 7. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1407):

”Eventuelt

Kent Madsen rejste spørgsmål vedrørende styring af valutaterminsforretninger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet. Der var tilslutning til formandens forslag om snarest at tage en samlet drøftelse heraf på et bestyrelsesmøde.”,

har han forklaret, at der havde været en ændring i valutakurserne siden årsskiftet. Det spurgte Kent Villadsen Madsen ind til. Han var opmærksom på overskridelsen, men ikke på dens størrelsesorden.

Foreholdt følgende afsnit i referatet af Amagerbankens bestyrelsesmøde af 22. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1546, pkt. 1.3):

”1.3. *Valutarisici*

Det var aftalt at drøfte valutarisici på et møde i bestyrelsen i april måned, men den seneste tids udvikling i CHF og Yen havde gjort det relevant med en kort orientering om eksponeringen for enkelte af bankens kunder og bankens samlede risikobillede. Bestyrelsen drøftede markedsvurderinger på omtalte valutaer samt risikobillede over for renteforskelle mellem EUR og CHF. Der var enighed om i april måned at vedtage en strategi for, hvilken risikosituation bankens ville acceptere.”,

har han forklaret, at der allerede var en strategi for valuta. Der var en strategi for at benytte valuta på en begavet måde i større ejendomsprojekter. I bestyrelsen drøftede de, om man skulle ændre i den hidtidige strategi. Afgørende for at lukke eller ikke lukke valutarammen var, om det ville være en god forretning. På det her tidspunkt forventede man på baggrund af råd fra eksperter, at kursen

på CHF ville falde tilbage. Der var ingen i bestyrelsen, der var uenige om, at det var det korrekte valg, de traf.

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde af 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2473) har han forklaret, at han husker mødet som ubehageligt. Det var ikke gået som forventet, idet der var sket en markant forværring af valutakurserne. Eksperternes råd var dog uændret at blive i positionen. Der var i bestyrelsen en stigende uro. Renteforskellen mellem DKK og CHF blev reduceret i første halvår 2010.

Baggrunden for valutarammens nedlukning var, at på et tidspunkt måtte nok være nok. Der skete makroøkonomiske ændringer, herunder i signalerne fra den Schweiziske nationalbank. Han husker ikke, hvad bankens rådgivere anbefalede på det tidspunkt, da Amagerbanken lukkede valutapositionerne.

Foreholdt følgende afsnit i Jørgen Brændstrups notat af 1. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2927):

”Ideelt set skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere marginkald.”,

har han forklaret, at det er en bakspejlsbetragtning. Det er altid rart, når man gør det rigtige. Bestyrelsen traf de rigtige beslutninger på baggrund af de oplysninger, man sad inde med.

Han har i alt deltaget i 90 bestyrelsesmøder i Amagerbanken. Det var fem om måneden eller et hver femte dag. Bestyrelsesmedlemmerne har gjort deres bedste for at tjene Amagerbanken og dens aktionærer på bedste vis. Man traf de relevante beslutninger for at hjælpe banken. Han tegnede aktier i Amagerbanken, da han indtrådte i bestyrelsen, og han tegnede med på de to kapitalforhøjelser. Det skete for at vise holdånd og for at udvise en tro på rigtigheden af, hvad man foretog sig i bankens ledelse. Han solgte sine aktier, da han udtrådte af bestyrelsen. Hans aktier har ikke påvirket hans beslutninger. Han tabte på sin investering.

Carsten Dan Ehlers har forklaret bl.a., at han er 67 år gammel og pensionist. Han blev statsautoriseret revisor i 1980 og blev partner i Seier-Petersen statsautoriserede revisorer i 1985. Firmaet blev fusioneret ad flere gange og endte som PriceWaterhouseCoopers. Han har været hele spektret af revisoropgaver rundt. Han har således været revisor for mange typer virksomheder inden for mange brancher. Han har også beskæftiget sig meget med specialopgaver, herunder inden for M&A-området. Han har tillige haft opgaver for SØK, de større politikredse, DR m.fl. Han udtrådte som partner i PriceWaterhouseCoopers i 2007. På det tidspunkt var han leder af firmaets transaktionsafdeling. Afdelingen havde underafdelinger, der var specialiseret inden for bl.a. due diligence, regnskabsmæssig rådgivning vedrørende tvister og M&A. Der var i alt 13 partnere i afdelingen. Han bevarede efter sin fratræden en tilknytning til PriceWaterhouseCoopers som ad hoc bistand. Han skulle gå som 60 årig, men valgte efter 32 år at gå som 58 årig. Han har som revisor været motiveret af nye komplekse opgaver, hvor man fik lejlighed til at arbejde sammen med firmaets øvrige specialister. Han har været medlem af PriceWaterhouseCoopers bestyrelse og har været med til rigtig mange af sine kunders bestyrelsesmøder i løbet af årene. Han har fra 1982 været censor i forbindelse med den årlige revisoreksamen. Siden har han frem til 2000 fungeret som såvel censor og eksaminator.

Indtræden i bestyrelsen

Han indtrådte i Amagerbankens bestyrelse i 2009. N. E. Nielsen rettede henvendelse til ham og fortalte, at banken havde besluttet at oprette revisionsudvalg og skulle bruge et bestyrelsesmedlem, der var uafhængigt af banken, var ”fit and proper” og havde de rigtige kompetencer. Den profil passede på ham. Han kendte N. E. Nielsen i forvejen fra fælles forretninger. N. E. Nielsen var en meget professionel bestyrelsesformand, meget visionær, løsningsorienteret og arbejdsom. Han selv kendte meget lidt til Amagerbanken. Han var ikke kunde i banken, men det var et par af hans kompagnoner, og de var godt tilfredse med bankens serviceniveau. Ud fra hans branchekendskab havde han via pressen været opmærksom på Amagerbankens situation. Som følge af hans pensionering var han afskåret fra at påtage sig hverv, der konkurrerede med PriceWaterhouseCoopers. Tog han nye hverv, skulle det først godkendes af PriceWaterhouseCoopers. Han fik godkendt sit kandidatur til bestyrelsen i Amagerbanken. Inden han formelt accepterede at opstille til valget, havde han et møde med N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, hvor de drøftede bankens situation og udfordringer. Han har spurgt ind til, om der var en bestyrelsesansvarsforsikring. Svaret var, at hvis man udførte sit hverv med omhu, ville man ikke ifalde ansvar efter dansk ret. Det blev dog undersøgt, om der var mulighed for at tegne forsikringen. Han kendte næstformanden, Villy Rasmussen, i forvejen. Rasmussen var administrerende direktør i Dagrofa, og som revisor var han medunderskriver på Dagrofas årsrapport.

Han læste om bestyrelsen i årsrapporten fra 2008. Han kunne se, at de rette kompetencer var til stede. Bankens situation i første kvartal 2009 var godt beskrevet i årsrapporten for 2008. Hans indtryk var, at det var en lokalbank, der havde udviklet sig til en storbybank med kontorer i Århus og Odense. Banken var specialiseret inden for byggeri. På det første bestyrelsesmøde, han deltog i, var der to punkter på dagsorden (ekstrakten bind V, s. 1590 ff.), der blev kendetegnende for bestyrelsesperioden i 2009, nemlig besvarelse af et brev af 20. januar 2009 fra Finanstilsynet og bankens kapitalforhold. Banken var præget af det paradigmeskifte, banken havde gennemført efter Finanskrisens start. Man var skiftet fra det vækstorienterede til at arbejde for en nedbringelse af balancen, få en bedre ”funding” og styre fornuftigt gennem krisen. Man gik ikke efter nye engagementer.

Ved sin indtræden fik han den vigtige information, at Finanstilsynet tidligere havde omtalt Amagerbanken som en ”mønsterbank”. Det lød godt. Jørgen Brændstrup sagde, at man ønskede at arbejde godt og fornuftigt sammen med Finanstilsynet. Den strategi, der var besluttet ved paradigmeskiftet, blev opretholdt i hans bestyrelsesperiode. Han kan tiltræde de øvrige parters forklaring herom.

Han var valgt som uafhængig af banken, og Allan Ottsen fandt frem til, at en investering på 5.000 euro i bankens aktier ikke ville stride mod kravet om uafhængighed. De aktier beholdt han.

Foreholdt revisionspåtegningerne i Amagerbankens årsrapport for 2008 (ekstrakten bind IV, s. 1292), hvor følgende supplerende oplysning fremgår:

”Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerheder og risiko.”,

har han forklaret, at han fandt KPMG’s supplerende oplysning usædvanlig. Man kunne også sige, at situationen var usædvanlig både i det omgivende samfund og i banken. Det var dog samtidig en revisionspåtegning uden forbehold. Den supplerende oplysning var sammenfaldende med bestyrelsens tilsvarende information i ledelsesberetningen. Revisor har villet sikre sig, at regnskabslæser var

opmærksom på netop dette forhold. Han fandt revisors oplysning forståelig. I årsrapporten for 2009 var der ikke forbehold eller supplerende oplysninger fra revisor.

Bankens strategi

Bankens strategi vedrørende nødlidende engagementer var affødt af bankens gode historie med langmodig håndtering af kunder, der arbejdede loyalt med. Banken havde gode erfaringer med strategien fra byggekrisen i starten af 90'erne og fra dot.com-krisen.

Foreholdt uddrag vedrørende etableringen af Jeudan i 1990'erne i Uffe Gardels bog "Amagerbanken – en unødvendig undergang" (ekstrakten bind VI, s. 970) har han forklaret, at casen vedrørende Jeudan var ham bekendt på forhånd, da han havde været revisor for ét af de selskaber, der kom til at indgå i "casen".

Om de forhold, som Finanstilsynet i Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S (ekstrakten bind VII, s. 3624) har betegnet som "risikable forretningsmetoder" (renteoprul/forhøjelse af engagement, valutaspekulation, stråmands-/ parkeringshandel, opgørelse af sikkerheder, lommepenge og betaling af foranstående panthavere), har han forklaret, at behandlet på den rigtige facon var disse metoder en nødvendighed for bankens strategi. Han var ikke ukomfortabel med disse værktøjer. Strategien var til løbende diskussion.

Revisionsudvalget

Foreholdt følgende afsnit om Revisionsudvalgets kommissorium i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 30. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1593):

"... Revisionsudvalgets opgaver skal i det mindste bestå af:

at overvåge regnskabsaflæggelsesprocessen

at overvåge, om den finansielle virksomheds interne kontrolsystem, eventuelle interne revision og risikostyring fungerer effektivt

at overvåge den lovpligtige revision af årsregnskabet m.v.

og

at overvåge og kontrollere revisors uafhængighed, herunder særlig leveringen af yderligere tjenesteydelser til virksomheden."

har han forklaret, at han skulle være formand for det nye Revisionsudvalg. Der var udgivet en bekendtgørelse lige før årsskiftet 2008/09 om etablering af revisionsudvalg. Man kunne vælge at nedsætte et udvalg eller at lade hele bestyrelsen være revisionsudvalg. Der var store fordele ved at etablere et selvstændigt udvalg, hvilket Amagerbanken gjorde. N. E. Nielsen og Henrik Zimino trådte også ind i revisionsudvalget. Der var ikke noget problem med at være formand over bankens formand. Han havde i hvert fald ikke noget problem. Revisionsudvalgets opgaver og kompetencer blev præciseret i de fire "at'er" i referatet. Det var disse punkter, som udvalget holdt sig for øje i udvalgets arbejde.

Ud over de tre bestyrelsesmedlemmer deltog de underskrivende revisorer fra den eksterne revision, Interne Revisions chef, administrerende direktør Jørgen Brændstrup og økonomidirektør Lotte Pind. På mødet den 20. oktober 2010 var den eksterne revision dog ikke repræsenteret, da der lige havde været et andet møde med dem. Der var fem møder i perioden fra marts 2009 til 31. december 2009 og fem møder fra januar 2010 til slutningen af oktober 2010. Udvalget skulle være med til at koordinere revisionsprocesserne. Der var en frugtbar drøftelse om, hvordan man kunne optimere processen op til regnskabsaflæggelsen. Det krævede en veltilrettelagt og styret proces. Det var et frugtbart

arbejde, som udvalget fik udført. Udvalget udarbejdede referat fra møderne, og han orienterede bestyrelsen på førstkommende bestyrelsesmøde efter Revisionsudvalgets møde. Bestyrelsen havde fortsat ansvaret, men havde delegeret opgaver til Revisionsudvalget. Udvalget tilførte banken værdi ved at optimere processerne i forbindelse med aflæggelse af årsrapport. Der var etableret en forretningsorden for Revisionsudvalget. Forretningsordenen var godkendt af bestyrelsen. Han har som formand for udvalget holdt separate møder med ekstern og intern revision.

Bestyrelsesarbejdet

Han kan tilslutte sig de forklaringer, der er afgivet vedrørende arbejdet i bestyrelsen. Der var en fast struktur på arbejdet. Dagsordener var fastlagt på forhånd, og materialet kom i omfattende form ud til de fastsatte frister. Direktionen forelagde mange af dagsordenspunkterne. Der var en meget åben dialog, og det var tydeligt meget vigtigt for bestyrelsesformanden, at alle fik lejlighed til at komme til orde. Der var meget materiale, men med korrekt prioritering var der tid til at sætte sig ind i det. Materialet havde en meget høj standard. Han har ikke taget direktionen i konkrete fejl. Han har ikke konstateret, at nogen i bestyrelsen på noget tidspunkt har arbejdet for andet end bankens interesser.

Forholdet til direktionen og kreditchefen

Han kendte ikke direktionen på forhånd. Det var kompetente folk, og hans eneste bekymring var, om de kunne stå for det meget hårde arbejdspress. Det var personer med godt humør, og det gik. Selv ud fra sin egen baggrund med lange arbejdsdage anså han direktionens arbejdsmængde som ekstrem.

Han havde adgang til at stille spørgsmål til direktionen både før og under bestyrelsesmøderne. Direktionen har aldrig varetaget andre interesser end bankens. Der var et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem direktion og bestyrelse. Han kan tilslutte sig de øvrige forklaringer om forsøget på at rekruttere nye kræfter til direktionen. N. E. Nielsen havde gode kontakter til headhuntere, der kunne finde egnede kandidater. Sådanne blev fundet, men man fik dem ikke til at søge stillingen.

Han havde et jævnt samarbejde med økonomidirektør Lotte Pind. Hun var uddannet revisor fra Deloitte og meget kompetent til sine opgaver. Derudover var hun en rigtig god leder for sine folk og altid i godt humør.

Han har i sin karriere mødt mange kreditchefer. De minder alle om hinanden. John Weibull var en klassisk kreditbisse, men han havde også sine konstruktive sider og var en god mand for banken.

Selv om Jørgen Brændstrup ikke havde været erhvervskundechef, ville der efter hans opfattelse ikke være givet andre bevillinger end sket allerede på grund af paradigmeskiftet i 2008. Derfor var det reelt en udmærket organisationsform, der var i banken. I modsat fald ville Finanstilsynets bemærkninger formentlig også have været af en helt anden karakter. Tilsynet spurgte ind til, hvordan det gik med udvidelsen af direktionen. Der kom ingen markante bemærkninger fra Tilsynet.

Forholdet til Finanstilsynet

Samarbejdet med Finanstilsynet var rigtigt godt. Det var en periode med mange ændringer i det omgivende samfund og i reguleringen af den finansielle sektor. Det var derfor nødvendigt med et godt samarbejde med Finanstilsynet, hvilket han også synes, at de havde. Bestyrelsen tog påbud fra Finanstilsynet meget alvorligt. Finanstilsynet var vel også selv under pres og fik ny organisation i samme periode. Den ene store sag, Amagerbanken havde med Finanstilsynet, handlede om den in-

dividuelle solvens. Der blev ofret mange, store ressourcer på den sag. Deloitte arbejdede som konsulenter sammen med bankens folk om at få skabt en model for bankens individuelle solvens. Deloitte konkluderede, at Amagerbankens model var "first in class", hvilket bestyrelsen var godt tilfredse med. Der var et katalog af anbefalinger, som bestyrelsen havde det godt med at arbejde videre med. Deloitte's anbefalinger blev fulgt. Desværre fik Amagerbanken ikke fred med Finanstilsynet, da tilsynet ikke var enig i bankens model. Dette kom efter hans vurdering bag på Deloitte. I systemet med individuel solvens var der netop plads til, at banken skulle kunne komme med sine egne vurderinger. Sådan skulle det imidlertid ikke vise sig at være efter Finanstilsynets udlægning. Sagen kørte i Det Finansielle Virksomhedsråd og siden i Erhvervsankenævnet. Advokat Jørgen Holst gjorde sit bedste, men var ikke i stand til at vinde sagen for Amagerbanken, der derfor var nødt til at rette ind. Derfor opfyldte banken ikke længere solvenskravene, hvilket nødvendiggjorde rejsning af ny kapital i størrelsesorden 750 mio. kr.

Foreholdt bilag af 13. oktober 2009 benævnt "Oplæg til handlingsplan vedrørende Amagerbanken" til bestyrelsesmøde den 21. oktober 2009 i Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind IV, s. 3006), hvoraf fremgår bl.a., at Finansiell Stabilitet forberedte sig på en mulig overtagelse af Amagerbanken, har han forklaret, at han ikke var klar over, at Finansiell Stabilitet havde en dagsorden om mulig overtagelse af Amagerbanken. Foreholdt referat af nævnte bestyrelsesmøde (samme bind s. 3017 f.), hvoraf fremgår, at bestyrelsen i Finansiell Stabilitet tog handlingsplanen til efterretning, har han forklaret, at ingen i Amagerbankens bestyrelse var informeret om dette.

Finanstilsynet var godt nede i Amagerbankens engagementer. Han har aldrig hørt kritik fra tilsynet i relation til Østerfælled-engagementets "funding" i fremmed valuta. Han var særdeles forundret og chokeret over Finanstilsynets "husmandsbetragtninger" i Finanstilsynets notat af 10. september 2014 benævnt "Notat om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner" (tillægs-ekstrakten, s. 40 f.), hvoraf fremgår bl.a. følgende:

"Det er ikke usædvanligt, at en kunde optager lån i fremmed valuta. Enten direkte udtrykt i den fremmede valuta, eller indirekte ved valutaterminforretninger, hvor der indgås valutaterminforretninger, valutaswaps eller andre derivater, der svarer til, at der optages et lån i fremmed valuta.

Det er tilsynets erfaring, at pengeinstitutter normalt sondrer mellem valutelines til kommercielle formål og mere spekulativt baserede valutelines.

Valutelines til kommercielle formål har normalt til formål at sikre en virksomheds handelstransaktioner i fremmed valuta (f.eks. salg af varer faktureret i USD), således at virksomheden ikke lider tab ved valutakursændringer. I nogle tilfælde er sådanne transaktioner ikke risikofrie, f.eks. hvor en virksomhed ønsker at sikre sit forventede salg i fremmed valuta et år frem i tid, og det realiserede salg viser sig at blive væsentligt mindre end forventet.

Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden "spiller på", at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.

Når der indgås en sådan forretning (uanset hvordan det er konstrueret), så påtager både kunden og pengeinstituttet sig en valutarisiko, jf. nedenfor om mekanismerne:"

Med "husmandsbetragtninger" mener han, at de empiriske data viser et helt andet billede historisk set. Der har således været både lav rente og beskeden kursstigning.

Forholdet til den eksterne revision

KPMG havde tidligere været hans konkurrent; men nu var KPMG hans rådgiver. Det var han ganske tilfreds med, da KPMG og Deloitte efter hans vurdering på daværende tidspunkt skilte sig ud som førende inden for revision på det finansielle område. Samarbejdet med KPMG var rigtig godt, og banken havde da også behov for at have en revisor og rådgiver, der var indstillet på at gøre en ekstraordinær indsats.

Amagerbanken havde den holdning, at der var behov for at få så mange øjne som muligt ind og se på banken. Derfor måtte det økonomiske perspektiv vige, og bestyrelsen valgte at antage Deloitte som revisor ved siden af KPMG. Baggrunden for, at de rettede henvendelse til netop Deloitte, var, at Deloitte tidligere havde været revisor for Amagerbanken, dengang da der var krav om to revisorer. I tiltrædelsesprotokollat skal revisor redegøre for fordeling af opgave og ansvar i forbindelse med regnskabsaflæggelse og revision. Deloitte overbeviste sig fra start om, at åbningsbalancen pr. 1. januar 2009 kunne tiltrædes af Deloitte. Ultimobalancen for 2008 blev derfor gennemgået og vurderet af Deloitte, uden det gav anledning til bemærkninger.

Samarbejdet med Deloitte var lige så godt som samarbejdet med KPMG. Man så ens på tingene. Den interne revision i en bank udfører normalt stort set hele revisionen af engagementer. I Amagerbanken havde man imidlertid lavet en speciel aftale med KPMG om, at KPMG tog sig af revisionen af de store engagementer. Det var en aftale fra før hans tid, men den fortsatte i hans bestyrelsesperiode. Store engagementer var bl.a. Østerfælled. KPMG havde ingen bemærkninger til "funden" i fremmed valuta i Østerfælled-engagementet.

Han har ikke set eller hørt noget fra revisionen om, at bestyrelsen var på vej ud i noget, der kunne medføre et bestyrelsesansvar. Det ville revisionen ellers i givet fald være forpligtet til at gøre en supplerende bemærkning om, hvilket eksempelvis fremgår af revisionsprotokollat af 9. november 2009 (ekstrakten bind IV, s. 3307, næstsidste afsnit).

Revisorernes arbejde har efter hans vurdering været korrekt og fyldestgørende

Forholdet til Intern Revision

Gitte Buchholtz var leder af Intern Revision i Amagerbanken i hele hans bestyrelsesperiode. Hun kom fra KPMG og havde været revisionschef i DLR. Der var fem-seks personer tilknyttet Intern Revision. Vicerevisionschefen, Majken Plenge, var også meget kompetent. I revisionsudvalgsmøderne var det kun revisionschefen, der deltog fra Intern Revision; men han har i sin egenskab af udvalgsformand haft møder med revisionschefen og vicerevisionschefen.

Ved sin tiltræden spurgte han KPMG om deres syn på den Intern Revision og fik oplyst, at KPMG havde respekt for det faglige niveau og det udførte arbejde. Intern Revision refererede til bestyrelsen. Havde bestyrelsen ikke været tilfreds med Intern Revision, havde den haft pligt til at skifte dem ud. Intern Revision afrapporterede over for den eksterne revision, der kunne benytte oplysningerne i sit eget revisionsarbejde.

Da revisionschefen i Intern Revision også underskrev årsrapporten, skulle hun sætte sig ind i de eksterne revisorerers arbejde. Intern Revision havde ingen bemærkninger til "fundingen" i fremmed valuta i Østerfælled-engagementet.

Han har herefter forklaret om systemanalytisk revision henholdsvis substansrevision. I Amagerbanken foretog man systemanalytisk revision. Det fremgik, at bankens systemer var de rigtige og var korrekt implementeret. De var kendt og blev fulgt af medarbejderne. En stor del af databehandlingen foregik uden for huset i BEC. Revisionen af BEC's systemer blev forestået af BEC's revisor som en del af ydelsen og banken og dens revisorer modtog revisorerklæring herom. Heller ikke herfra kom kritiske bemærkninger.

Main Road og Mols-Linien

Han har hørt og gennemlæst de forklaringer, som de andre parter har afgivet vedrørende disse engagementer, og han har ikke noget at tilføje.

Østerfælled-engagementet

Før han blev medlem af bestyrelsen, kendte han ikke til forretningscasen. Han modtog revisionsprotokollatet for 2008, hvor engagementet var omtalt med størrelse, hensættelse og kapitalbinding på i alt 400 mio. kr. Han kendte ikke Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen eller Henrik Ørbekker. Han kom heller ikke til at lære dem at kende. Han har aldrig mødt dem.

Anvendelsen af finansiering med CHF var helt sædvanlig på dette tidspunkt. Det havde han også set hos sine kunder i sin tid som revisor. Han har ikke som revisor taget forbehold i en revisionspåtegning som følge af en kundes benyttelse af valutarammer i CHF.

For år tilbage i det gamle PriceWaterhouse skulle alle partnerne i regionen for Europa, Mellemøsten og Afrika foretage et kapitalindskud, og der var i den forbindelse forhandlet adgang til lån i Royal Bank of Scotland. Kapitalindskud og lån, samt firmaets pensionstilsagn over for partnerne var denomineret i CHF. Det var bestemt ikke et udtryk for risikoappetit. Valutaen var valgt, netop fordi den blev betragtet som stabil. Han betragtede ikke valget af en fremmed valuta som CHF som en væsentlig risiko i sig selv.

Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. og ændring af ramme for valutaterminer/-optioner (ekstrakten bind V, s. 910 f.) har han forklaret, at der var tale om en forlængelse af en driftskredit og en udvidelse af valutarammen til også at omfatte USD. Det var et oplæg fra den daglige ledelse, og han anså det som fornuftigt, at kunden fik mulighed for at gå i en tredje valuta. Han satte sig ind i grundlaget for beslutningen om forlængelse. Bestyrelsen havde været igennem engagementet tidligere. Der var ikke nogen markant udvikling i engagementet, der var langsigtet. "Fundingen" var på plads, og budgetterne viste, at driften i sig selv ikke kunne servicere de likviditetsmæssige forpligtelser. Det var derfor en forventelig bevilning. Rentestørrelsen havde betydning for likviditeten. Han var klar over, at kautionisterne ikke længere var solide, og han var opmærksom på, at yderligere tab ville bæres af banken. Spørgsmålet om risikoen for valutatab var ikke oppe at vende ved den lejlighed. Han mente ikke, at det ville være klogere at flytte det hele over i DKK. Strategisk var det fornuftigt at blive i det etablerede "setup". I givet fald ville banken have råd til at bære et eventuelt tab. Bankens lige fået hybrid kernekapital på 1,1 mia. kr. og havde fået ca. 800 mio. kr. i markedet i kapitalindskud. Der var derfor likvi-

ditet til at understøtte engagementet. De, der har råd, kan bedre tage en lavtforrentet, men mere risikabel, finansiering. Beslutningen i december 2009 var helt i overensstemmelse med Amagerbankens strategi.

Han vidste, at valutarammen i december 2009 var udnyttet i JPY og/eller CHF. Han var klar over, at Østerfælled var finansieret i udenlandsk valuta. Der var ikke andre valutakunder i tilnærmelsesvis samme størrelsesorden. Når man i bestyrelsen drøftede valuta, var han opmærksom på, at der primært var tale om et mindre antal kunder, herunder Østerfælled-engagementet.

De forklaringer vedrørende bestyrelsens behandling af Østerfælled-engagementet i første halvår 2010, der er afgivet af de øvrige parter, kan han tilslutte sig. Han havde tillid til de rådgivere, som banken benyttede i valutaspørgsmål. Han havde ikke anledning til at betvivle rådgivningen. Han var bekendt med, at den schweiziske nationalbank arbejdede intenst på at få kursen på CHF ned. Det gav god mening for ham, at den schweiziske nationalbank ofrede mange ressourcer på dette. Han var enig i at blive i positionen frem til juni 2010, og han bakkede klart op om, at man gik ud af den i juni 2010.

Oplysningen om, at valutarammen på 100 mio. kr. var overskredet, har han svært ved at komme nærmere end Kent Villadsen Madsen gjorde i sin forklaring. Den 22. marts 2010 var han opmærksom på, at der var kundetab på i alt 150 mio. kr. på valuta, men han var næppe klar over, hvor stort tabet var præcis på Østerfælled-delen. Bestyrelsen forholdt sig løbende til situationen. Formålet var alene at optimere bankens interesser bedst muligt. Bestyrelsesmedlemmerne fik informationer løbende, efterhånden som de havde behov for dem for at træffe beslutninger. Verden havde næppe set anderledes ud, hvis han tidligere havde fået oplysningerne. Der blev et par gange omdelt artikler fra et tidsskrift i bestyrelsen med oplysninger fra den schweiziske nationalbank om bestræbelserne for at holde kursen på CHF nede.

Foreholdt følgende afsnit i sit svarskrift, punkt 7.14 (ekstrakten bind I, s. 781):

”Henrik Håkonsson/Jesper Reinhardt/Carsten Ehlers har på intet tidspunkt været vidende om, hvorvidt Østerfælled Projektets valutaforretninger lå i CHF, JPY eller USD endsige i hvilket valutasplit.”,

har han forklaret, at han ikke husker at have specificeret, hvordan de enkelte rammer var udnyttet inden for de forskellige valutaer. De interesserede sig for CHF, da de på et tidspunkt havde hørt om et split på 50/50 på JPY og CHF.

Beslutningen om ikke at lukke valutarammen var i overensstemmelse med bankens valutapolitik.

Han havde tillid til de indstillinger, som direktionen kom med i første halvår 2010.

Afslutning

Han havde fået varsel om 14-15 bestyrelsesmøder om året. Han nåede imidlertid at deltage i 20 bestyrelsesmøder og 23 telefonbestyrelsesmøder i 2009. I 2010 deltog han i 32 fysiske møder og 31 telefonbestyrelsesmøder. Det giver 106 bestyrelsesmøder i alt. Der har været tre telefonbestyrelsesmøder, som han har måttet melde forfald til. Det samlede mødeantal var 159, når man medregner møder i Revisionsudvalget, møder med Finanstilsynet m.v.

Han mener, at han i sit hverv som bestyrelsesmedlem udnyttede sin erfaring og baggrund. Han arbejdede flittigt og ansvarsbevidst og varetog kun bankens og aktionærernes interesser.

Jesper Reinhardt har forklaret bl.a., at han er 54 år. Han driver som tredje generation familievirksomheden Carl Reinhardt A/S, som beskæftiger sig med salg mv. af motorcykler, el-cykler, el-scootere mv. Han er også ejer af en leasingvirksomhed.

Han startede i virksomheden tilbage i 1982. Han og hans bror købte hver halvdelen af aktierne i selskabet i 1987 i forbindelse med generationsskifte. Han købte brorens aktier i 1995 og er i dag ene-ejer. Han føler en stolthed over at videreføre familievirksomheden og vil gerne bringe virksomheden videre til fjerde generation. At få ting til at lykkes er et nøgleord i virksomheden. I 1987 havde virksomheden en årlig omsætning på 30 mio. kr. I 1995 var omsætningen på 90 mio. kr. Omsætningen toppede omkring Finanskrisen med 457 mio. kr. årligt.

Virksomheden var kunde i Spar Nord Bank frem til 1995, hvor bankens daværende direktør Bent Schøn Hansen fik job som bankdirektør i Amagerbanken. Bent Schøn Hansen kontaktede ham kort herefter og spurgte, om virksomheden var interesseret i at blive kunde i Amagerbanken. Han stod foran at skulle købe brorens aktiepost, hvilket køb skulle finansieres. Han afholdt møde med Bent Schøn Hansen og Jørgen Brændstrup. I Spar Nord Bank blev han nok opfattet som ham ”Københavnerdrengen, som handlede med motorcykler”. Han vurderede, at Amagerbanken, som var beliggende i København, nok havde større forståelse for virksomheden og det forestående opkøb af brorens aktier, end den nordjyske bank. Virksomheden valgte derfor at blive kunde i Amagerbanken. Han havde diskussioner med Bent Schøn Hansen og Jørgen Brændstrup om prisen for at blive ny kunde. Prisen var væsentligt højere, end prisen havde været i Spar Nord Bank. Virksomhedens egenkapital blev vandet ud i forbindelse med hans køb af brorens aktiepost. Meldingen fra Amagerbanken var, at prisen for at være bankkunde var højere for en virksomhed med ingen eller lille egenkapital end for en virksomhed med stor egenkapital.

I forbindelse med bankskiftet til Amagerbanken blev han for første gang som bankkunde præsenteret for en forfærdelig masse dokumenter, herunder kautionserklæringer mv. Han havde aldrig tidligere været præsenteret for sådanne dokumenter i hverken Unibank eller Spar Nord Bank. Amagerbanken virkede meget professionel.

Hans kontaktperson i Amagerbanken var dengang Jørgen Brændstrup, men han havde også kontakt til Marianne Sørensen. Han oplevede, at Amagerbanken var meget engageret. Banken havde en proaktiv tilgang i forhold til hans virksomhed og fulgte op på, hvordan tingene gik mv. Det havde han ikke oplevet fra de to tidligere bankers side. Der var en kommerciel forståelse i Amagerbanken. Virksomhedens engagementer med Amagerbanken blev løbende genforhandlet – typisk i hvert år i juni måned. Virksomhedens egenkapital steg i de følgende år. Det betød i hans optik, at banken nu måtte tilbyde bedre og billigere priser.

Der indtraf ingen ændringer i hans virksomheds kundeforhold med Amagerbanken i forbindelse med hans indtræden i Amagerbankens bestyrelse i 2009.

Han udtrådte af Amagerbankens bestyrelse i slutningen af 2010. Hans virksomhed fortsatte som kunde i Amagerbanken, men kun i et par måneder. Efter at den nye ledelse i Amagerbanken kom til, blev hverken han eller virksomheden kontaktet én eneste gang af banken. Fra hans netværk erfarede han, at det også gjaldt andre af Amagerbankens kunder. De, som han talte med, berettede, at de ikke

fik svar på deres henvendelser til Amagerbanken. Han inviterede derfor Danske Bank, Nordea og Handelsbanken til møder. Han ønskede at forhøre sig om disse bankers vilkår, priser mv. Alle tre banker var billigere end Amagerbanken. Virksomhedens valg faldt på Handelsbanken, som demonstrerede nærhed. Dertil kom, at han hellere ville være en af de større kunder i en mindre bank end "en lille fisk i en stor dam". Endelig skelede han til, at Handelsbanken er en svensk bank. Han ønskede at komme ud af Finansiell Stabilitets fangarme.

Han mødte Knud Christensen første gang i starten af 00'erne, hvor denne spurgte, om han ville være med i Amagerbankens repræsentantskab. Medlemmerne af repræsentantskabet var typisk personer, som var forankret på Amager eller personer, som var gode ambassadører for banken.

I januar 2009 spurgte N. E. Nielsen, om han ville indtræde i Amagerbankens bestyrelse. Der var et ønske om at udvide bestyrelsen, og han kunne bidrage med sin erfaring med "godt købmandskab". Han havde også en forholdsvis stor aktiepost i Amagerbanken, og måske blev han opfattet som aktionærernes repræsentant. Han tænkte over tilbuddet i et par uger, inden han sagde ja. Han tænkte, at medlemskabet ville være en ny udfordring i hans karriere. Finanskrisen havde ikke tydeligt forplantet sig i januar 2009, da han sagde ja. Han tilbød at tage ud sammen med repræsentanter fra Amagerbanken. Formålet var, at Amagerbanken på en ny og god måde ville tage kontakt til nye potentielle kunder og fortælle om, hvilke muligheder, løsninger mv. banken kunne tilbyde. Bestyrelsen blev imidlertid belejret af helt andre opgaver som følge af Finanskrisen. Der var tæt kontakt til offentlige myndigheder, skærpede regelsæt mv. Der var derudover udelukkende fokus på at tage hånd om de eksisterende kunders engagementer. Han fik derfor ikke brugt sine kernekompetencer i bestyrelsesregi ud over sin sunde fornuft. Han kendte ikke de øvrige nye medlemmer af bestyrelsen. Han kendte til de eksisterende medlemmer.

Han kan tilslutte sig N. E. Niensens, Jørgen Brændstrups og øvrige parters forklaringer om forløbet mv. af bestyrelsesmøderne. N. E. Nielsen var meget professionel, meget dedikeret, ekstrem flittig og havde i udpræget grad fokus på at bevare værdier. Han blev stillet i udsigt, at der nok ville blive afholdt 15 møder på årsbasis, men det holdt slet ikke stik. Bestyrelsen var ekstrem arbejdsom og kæmpede. Bestyrelsen var meget grundig med bestyrelsesarbejdet. Der blev lagt mange timers arbejde i bestyrelsen. Det udsendte materiale var af god kvalitet, og han kunne ikke sætte fingeren på noget. Det var tungt og svært stof - og i voldsomme mængder. Hvis der var ting, som han ikke forstod, ringede han til Jørgen Brændstrup. Fokus lå på den daglige drift, men der var også meget arbejde forbundet med de to kapitaludvidelser i december 2009 og september 2010. Derudover fyldte arbejdet med likviditetsgarantien i foråret 2010 også meget.

Svenningsen Maskinforretning A/S var en meget gammel kunde i Amagerbanken. Virksomheden var på vej til at blive nødlidende. Han blev af Amagerbanken bedt om at bistå, og han indtrådte i virksomhedens bestyrelse. Virksomheden havde ca. 100 ansatte og en årlig omsætning på 300-400 mio. kr. Det lykkedes at vende skuden i løbet af 18 måneder, hvor der på ny var overskud i virksomheden. Maskinforretningen eksisterer fortsat. Forløbet med Svenningsen Maskinforretning A/S er et godt eksempel på, at Amagerbanken passede på sine kunder. Det gør han og hans egen virksomhed i øvrigt også. Amagerbanken "masserede" kunderne. Banken forsøgte at holde kunderne i live, hvis det blev vurderet, at det var en god kommerciel disposition for banken. Det nemmeste i denne verden er at lukke et kundeengagement, men det bedste forretningsmæssigt er jo som oftest at holde en kunde i live. Det ved han også fra sin egen virksomhed. Han kan tilslutte sig øvrige parters forklaringer om bankens fokus på værdibevarelse, nærhed til kunderne mv.

Da han indtrådte i Amagerbankens bestyrelse, kendte han kun Allan Ottsen fra repræsentantskabsmøderne. Han havde som kunde primært haft kontakt til Jørgen Brændstrup og dennes team. Allan Ottsen var ”indenrigsminister” i Amagerbanken. Forholdet mellem direktionen og bestyrelsen var rigtig godt. Man gik i takt og havde samme mål. Det var et meget homogen samarbejde.

Han kan tilslutte sig de øvrige parter forklaringer om det under sagen foreviste organisationsdiagram (ekstrakten bind IV, s. 1205), hvori er markeret en yderligere direktør, ”NN”, i direktionen. Man forsøgte at rekruttere en ny direktør efter Knud Christensens død, men som forklaret af de øvrige parter, lykkedes det ikke.

Han har under sit arbejde i bestyrelsen mødt bl.a. Peder Krag, John Weibull og Lotte Pind. De var solide, dygtige og arbejdsomme folk. John Weibull var en kreditbisse af den gamle skole. Ham kom man ikke uden om. John Weibull var ikke bange for at bide fra sig og havde et røntgenblik ned i alle regneark.

Om direktionens og bestyrelsens samarbejde med Finanstilsynet har han forklaret, at man tog påbud mv. meget alvorligt. Bestyrelsesmedlemmerne lærte folkene fra Finanstilsynet godt at kende i og med, at Amagerbanken vel nok var det mest gennemkontrollerede pengeinstitut i Danmark. Amagerbanken var udsat for utrolig mange kontrolbesøg. Fra sit netværk fik han det indtryk, at kontrolbesøgene ikke i samme omfang rettede sig mod andre banker. Direktion og bestyrelse havde et godt forhold til Finanstilsynet. Kontakten mv. til Finanstilsynet var tilbagevendende dagsordenspunkter på bestyrelsesmøderne, som det fremgår af bl.a. referaterne af møderne den 30. marts 2009 og 6. januar 2010 (ekstrakten bind IV, s. 1594 og bind V, s. 1088). Henvendelser fra Finanstilsynet blev besvaret. Der var enighed i bestyrelsen om, at Amagerbankens tilgang til Finanstilsynet skulle være professionel og samarbejdsorienteret. Han kan tilslutte sig bl.a. Jørgen Brændstrups og N. E. Nielsens forklaringer herom. Finanstilsynet var usædvanligt langt nede i Amagerbankens enkelte engagementer. Han erfarede det selv under de afrapporteringer til Finanstilsynet, som han overværede. Finanstilsynet udtrykte aldrig bekymring eller kritik i forhold til ”funding’en” af Østerfælled. Ej heller de eksterne rådgivere, bl.a. advokater m.fl. udtrykte bekymring eller kritik. Intern revision og ekstern revision udtrykte heller ikke bekymring eller kritik.

Foreholdt uddrag af Rigsrevisionens ”Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S” fra oktober 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3624), hvori der er redegjort for ”Risikable forretningsmetoder i Amagerbanken”, herunder renteoprul/forhøjelse af engagementer, valutaspekulation og fem yderligere forretningsmetoder, har han forklaret, at han kan nikke genkendende til at tage sådanne værktøjer i brug i forhold til nødlidende kunder. Han synes dog, at værktøjerne er meget negativt ladet i beretningen. De syv nævnte værktøjer var helt sædvanlige værktøjer at tage i anvendelse over for Amagerbankens nødlidende kunder. Forinden kiggede Amagerbanken på kunden og vurderede, om kunden var samarbejdsvillig og engageret. Hvis vurderingen var, at det var fornuftigt at tage værktøjerne i brug - ud fra en kommerciel kalkule om opnåelse af det bedste resultat for banken - gjorde man det. En bank er en købmandsbutik, som handler med penge, og det handler om at få det bedste ud af forretningen. Han fandt ikke, at debitorerne var risikable. Modpolen ville have været en konkurs og et totalt tab for banken. Han er ikke enig i, at engagementer, hvori der er lån i fremmed valuta, kan karakteriseres som ”valutaspekulation”. Det har været helt almindeligt gennem årtier, at dansk erhvervsliv, kommuner, foreninger og landmænd har været ”fundet” i fremmed valuta.

Foreholdt uddrag af advokat Jens Christensens undersøgelse af 30. marts 2012 af visse forhold i Amagerbanken A/S (ekstrakten bind VII, s. 4189):

”8.8. Vurdering

Sammenfattende er det således min vurdering, at der bortset fra tilfældet vedrørende valutaspekulation ikke er grundlag for at statuere et egentligt erstatningsansvar som følge af de af Rigsrevisionen påpegede såkaldte ”risikable forretningsmetoder.”

Jeg finder som udgangspunkt ikke, at denne definition af de omtalte dispositioner tegner et retvisende billede af hensigten bag og hvad der af Rigsrevisionen betegnes som det egentlige alternativ nemlig, at: ”løse problemerne i engagementerne” ved at gennemføre konkurser eller tvangsrealisationer af pantsatte aktiver, er det ikke nødvendigvis den økonomisk bedste løsning for Banken, herunder dennes kreditorer og aktionærer.

I Bankens tilfælde er det imidlertid min vurdering, at ledelsen var for tilbageholdende med at realisere sikkerheder og ophøre med at tilføre de problematiske engagementer ny likviditet, idet en del af beslutningerne om at forholde sig afventende beroede på en for optimistisk vurdering af konsekvenserne heraf.”

har han forklaret, at han ikke er enig i advokat Jens Christensens vurdering af, at der er tale om valutaspekulation, men ellers er han enig i advokatens vurdering i de to første afsnit. Jens Christensens vurdering af, at tvangsrealisation ikke nødvendigvis var den bedste løsning for Amagerbanken, tyder i øvrigt på, at advokaten har bedre forstand på debitorer, end Rigsrevisionen havde. Når han læser det tredje afsnit i advokat Jens Christensens vurdering, tænker han, at der er mange ”mandagstrænere” i denne sag, som vil gøre sig klog på, hvad man skulle have gjort under kampen, som blev spillet om søndagen. Han er således ikke enig i Jens Christensens vurdering i tredje afsnit. Foreholdt yderligere et uddrag af den omtalte beretning fra Rigsrevisionen: ”Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S” fra oktober 2011 (ekstrakten samme bind, samme side):

”52. Finanstilsynet har oplyst, at tilsynet allerede i 2009 blev opmærksom på Amagerbankens risikable forretningsmetoder i forbindelse med sit daværende tilsyn i banken.”

har han forklaret, at Finanstilsynet i 2009 intet kommunikerede om, at der var tale om risikable forretningsmetoder. Finanstilsynet nævnte intet herom under møderne og under afrapporteringerne.

Foreholdt yderligere et uddrag af den omtalte beretning fra Rigsrevisionen: ”Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S” fra oktober 2011 (samme bind, s. 3625):

”Tabellen viser videre, at de 2 institutioner [Finansiel Stabilitet og Finanstilsynet] observerede valutaspekulation i Amagerbanken. Finanstilsynet pegede på, at lån i lavrentevalutaer er forbundet med en højere risiko, men at det ikke er ualmindeligt i det danske lånemarked. Finanstilsynet var enig med Finansiell Stabilitet i, at det kunne betegnes som spekulation.”

har han forklaret, at citatet er dækkende for hans oplevelse. Han synes i øvrigt, at det er tankevækkende, at Finanstilsynet her giver udtryk for, at lån i lavrentevalutaer er sædvanlig praksis, når advokat Jens Christensen og Rigsrevisionen betegner lån i lavrentevalutaer som ”valutaspekulation”.

Rigsrevisionens og advokat Jens Christensens opfattelser står således i modsætning til Finanstilsynet og Henning Kruse Pedersen, der tilsyneladende på de pågældende tidspunkter mente, det var en sædvanlig funding metode.

Foreholdt yderligere et uddrag af den omtalte beretning fra Rigsrevisionen: ”Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S” fra oktober 2011 (samme bind, s. 3626):

”58. Det er Finanstilsynets vurdering, at med de nye nedskrivninger og solvensreservationer i april 2010 var Amagerbankens mest sandsynlige tab reserveret i solvensbehovet, men at der ikke var sikkerhed for, at banken ville opfylde solvensbehovet på længere sigt.

Finanstilsynet finder, at forskellen på Finansiell Stabilitets og Finanstilsynets vurderinger af merbehovet for reservationer ikke skyldes en forskellig vurdering af de forretningsmæssige risici, men primært er forskellig vurdering af sikkerhedernes værdi.”

har han forklaret, at det var hans indtryk, at Finanstilsynet i foråret 2010 vurderede, at der var hensat tilstrækkelig sikkerhed i forhold til Østerfælled-engagementet. Finanstilsynet vidste, at Østerfælled var ”fundet” i fremmed valuta. Han blev ikke indviet i, at der var forskellige holdninger hos Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet.

Foreholdt uddrag af Finanstilsynets notat af 10. september 2014 om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner (tillægsekstrakten, s. 41):

”Valutalines til kommercielle formål har normalt til formål at sikre en virksomheds handelstransaktioner i fremmed valuta (f.eks. salg af varer faktureret i USD), således at virksomheden ikke lider tab ved valutakursændringer. I nogle tilfælde er sådanne transaktioner ikke risikofrie, f.eks. hvor en virksomhed ønsker at sikre sit forventede salg i fremmed valuta et år frem i tid og det realiserede salg viser sig at blive væsentligt mindre end forventet.

Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutalines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån – hvorved kunden ”spiller på”, at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente en finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.”

har han forklaret, at notatet efter hans opfattelse er et klassisk eksempel på, hvor ”travlt, der kan være ved en håndvask”. Amagerbanken havde et særdeles godt og professionelt samarbejde med Finanstilsynet, og det er efter hans opfattelse helt uanstændigt, at Finanstilsynet i 2014 – flere år efter forløbet - kommer med et sådant statement. Noget sådant burde være ansvarspådragende. Det er i hans optik både ulækkert og tarveligt at diske op med sådanne betragtninger, når Finanstilsynet kunne have fremkommet med disse over for Amagerbanken 4-5 år tidligere.

Om sine erfaringer med revisionselskaber har han forklaret, at han og hans virksomhed aldrig selv har anvendt KPMG som revisionselskab. Det havde hans virksomhed ikke råd til. Han vidste dog, at KPMG var et af landets førende revisionselskaber.

Foreholdt uddrag af Amagerbankens årsrapport for 2008, afsnittet med den uafhængige revisors påtegning (ekstrakten bind IV, s. 1292):

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”

han har forklaret, at det ikke var kønt med en sådan supplerende oplysning, men omvendt viste den også, at revisionen var uafhængig og havde en egen holdning. Det var betryggende at vide som bestyrelsesmedlem.

Han synes, at der blev brugt ufattelig mange penge på eksterne rådgivere i Amagerbanken. Omvendt var Amagerbanken ude i et stormvejr. Det var derfor dumt at spare på ekstern rådgivning. Han husker et møde med Henrik Priskorn fra Deloitte, hvor Priskorn gav udtryk for, at der var væsentlig større hensættelser i Amagerbanken sammenlignet med andre banker, også når man tog afsæt i sammenlignelige engagementer. Han havde ikke grund til at tro, at der ikke var det fornødne fokus fra revisionens side. Alle var bange for at tage et forkert skridt i dette forløb. Revisorerne udtalte ikke bekymring i forhold til ”fundingen” i fremmed valuta og nævnte heller intet om, at bestyrelsen kunne nærme sig et ansvar.

Han har mødt intern revision et par gange. Han vidste, at Amagerbankens interne revisionschef kom fra KPMG. Heller ikke den intern revision påpegede problemer i forhold til funding i fremmed valuta.

Han deltog i møder med Finansiell Stabilitet under sin bestyrelsesperiode. Han deltog bl.a. i et møde den 2. juli 2010 sammen med bl.a. N. E. Nielsen, Tina Fogh Aagaard og Michael Ahm. Fra Finansiell Stabilitet deltog Henrik Bjerre-Nielsen og Marianne Simonsen. Mødet er omtalt i referatet af bestyrelsesmødet den 3. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2959). Mødet foregik i Finansiell Stabilitets lokaler i Amaliegade. Under mødet skulle der ske en koordinering af problemstillinger mv. i tilknytning til den forestående offentliggørelse af vilkårene for likviditetsgarantien, herunder at Steen Hove og Steen Hemmingsen blev tillagt vetoret. Det var første gang, at han mødte en så højtstående embedsmand som Henrik Bjerre-Nielsen. Han har aldrig tidligere mødt en så ufatteligt arrogant og fjendsk indstilling fra en mødedeltagers side, som det var tilfældet fra Henrik Bjerre-Nielsens side. Og det vel og mærke under et møde, hvor der skulle findes løsninger. Han har i retten medbragt sin egen notesbog med noter fra mødet, hvor han bl.a. har skrevet ”arrogant” om Henrik Bjerre-Nielsen. Det viste sig, at Finansiell Stabilitet allerede forud for mødet havde udarbejdet en pressemeddelelse på Finansiell Stabilitets brevpapir. Henrik Bjerre-Nielsen var uforstående over for, at der skulle være et problem i, at Finansiell Stabilitet kunne udsende en pressemeddelelse om en børsnoteret virksomhed, men accepterede til sidst, at Amagerbanken stod for udsendelsen heraf. Henrik Bjerre-Nielsen kom i den forbindelse med en bemærkning i retning af: ”I er jo trods alt stadig børsnoterede”. På dette møde gik det op for ham, hvilken samarbejdspartner Amagerbanken havde med at gøre. Steen Hove og Sten Hemmingsen tiltrådte undervejs mødet.

Han deltog også i et møde med Finansiell Stabilitet den 19. juli 2010. Mødet blev afholdt i tilknytning til Finansiell Stabilitets krav om en kapitaludvidelse på 750 mio. kr. Der havde forud for mødet hen over sommeren været afholdt flere møder med Finansiell Stabilitet i et forsøg på at få mindsket

kravet til en kapitaludvidelse. I disse møder havde Henning Kruse Petersen og Henrik Bjerre-Nielsen deltaget. Karsten Ree og dennes rådgiver, Hans Nielsen, og han selv deltog i mødet den 19. juli 2010. De var nogle af bankens større aktionærer. Under mødet den 19. juli 2010 stillede Finansiell Stabilitet med den stærkeste opstilling. Fra Finansiell Stabilitet deltog Jakob Brogaard, Marianne Simonsen, Henning Kruse Petersen og Henrik Bjerre-Nielsen. Formålet med mødet var at drøfte omfanget af kapitaludvidelsen. Hans opdrag var at forsøge at komme igennem med et lavere beløb, og hvis dette ikke lykkedes at få fordelt kapitaludvidelsen i rater på hver 250 mio. kr. Under mødet blev han mødt med den melding, at der ikke var tale om nogen forhandlingssituation. Han tog også noter fra dette møde. Finansiell Stabilitet var bekendt med tabet på Østerfælled. Karsten Ree var blevet opereret dagen forinden og faldt i søvn under mødet, men nåede forinden at stille spørgsmål om, hvorvidt kravet til kapitaludvidelse hang sammen med valutatabet. Henning Kruse Petersen sagde, at kravet til kapitaludvidelse intet havde at gøre med valutatabet. Henning Kruse Petersen sagde også, at han var sikker på, at der også var store tab på valuta i andre banker. Jesper Reinhardt tilkendegav, at det ville kræve en kontrol også af andre banker. Under mødet spurgte han, om ledelsesstrukturen i Amagerbanken havde indflydelse på Finansiell Stabilitets risikovurdering. Jakob Brogaard svarede, at Finansiell Stabilitet var nået frem til et krav om en kapitaludvidelse på 750 mio.kr., da man var af den opfattelse, at der var en forhøjet risikoprofil. Derfor var kravet til Amagerbanken større end til øvrige banker, hvor Finansiell Stabilitet tog afsæt i en procentsats af bankens engagementer. I forhold til Amagerbanken indlagde Finansiell Stabilitet en overdækning på 50 %.

Samarbejdet med Steen Hove og Steen Hemmingsen forløb skidt, da de havde et andet syn på bankdrift end den tidligere direktør og formand. De gamle bestyrelsesmedlemmer, den tidligere formand og den tidligere direktør havde en langsigtet going concern strategi. Steen Hove og Steen Hemmingsen havde derimod en kortsigtet strategi. Under bestyrelsesmøderne skulle Steen Hove og Steen Hemmingsen i flere tilfælde ringe til ”far”. Han tør ikke svare på, hvem ”far” var. De nye bestyrelsesmedlemmer fik til en start 3 dages gennemgang af alle Amagerbankens engagementer. Han fik ikke selv en sådan gennemgang, da han indtrådte i bestyrelsen.

Mols-Linien

Han kan tilslutte sig N. E. Nielsens og Jørgen Brændstrups forklaringer om Mols-Linien. Han overværede Henrik Bjerre-Nielsens forklaring i retten og blev positivt overrasket over, at Henrik Bjerre-Nielsen udviste rettidig omhu ved salget af aktierne i Mols-Linien. Han tænkte, at hvis Henrik Bjerre-Nielsen havde gjort noget tilsvarende i forhold til Østerfælled, dvs. ikke solgt på bunden, så havde han og de øvrige sagsøgte ikke siddet i retten i dag.

Østerfælled-engagementet

Østerfælled-engagementet adskilte sig fra de engagementer, som Amagerbanken normalt beskæftigede sig med. Traditionelt beskæftigede Amagerbanken sig mest med projektsalg. Østerfælled-ejendommen var en af de bedst beliggende ejendomme i København. Ejendommen havde lejere. Der skulle tages hånd om en vanskelig likviditetsmæssig situation, idet engagementet var nedskrevet med 400 mio. kr. i december 2009. Han fik dengang forevist Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 910). Han hæftede sig ved, at der var mange BUPL-lejere, som boede til en subsidieret, lav leje. Han kendte ikke selv Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen og havde heller aldrig mødt dem. Han var dog bekendt med, at de tre var aktive investorer, som aktuelt var nødlidende og ikke likvide. Det var ikke spekulativt at have funding i CHF. Amagerbanken havde lige rejst én mia. kr. i hybrid kernekapital og knap én mia. kr. ved kapitalforhøjelsen, og meldingerne fra Finansministeriet lød på lysere udsigter. Man havde en tro på fremtiden. Det var platformen for hans stillingtagen

til lånesagen. Han tog stilling på skriftligt grundlag, som det fremgår af hans underskrift fra den 23. december 2009 på "Låneansøgninger til bevilling i uge 52/2009" (ekstrakten bind V, s.1035). Det var ganske sædvanligt, at stillingtagen skete på skriftligt grundlag. Han læste Management Summary'et, og hæftede sig ved, at man også kunne gå over i USD. Det var således et ekstra værktøj i kassen. Casen var ikke "spændende" set med bankens øjne, men der var opstået et problem, og der skulle tages hånd om problemet. Amagerbanken anlagde en langsigtet strategi. Man troede på, at ejendomsmarkedet ville komme tilbage. Amagerbanken vurderede, at det var bedre at fortsætte engagementet end at realisere, mens markedet var i bund. Dertil kom, at debitor havde en god "track record" på valuta. Alle investorer havde "fundet" sig i CHF og fremmed valuta med henblik på at opnå en rentegevinst. Alle eksperter's råd var, at CHF var en sikker valuta. Det var derfor opfattelsen, at det en fornuftig beslutning, som bestyrelsen traf i december 2009.

De efterfølgende seks måneder - 1. halvår 2010 - var præget af, at Amagerbanken skulle drive bankforretning og samtidig kvalificere sig til likviditetsgarantien. Likviditetsgarantien var et fast punkt på bestyrelsens dagsorden. Bestyrelsen undrede sig over, at der ikke var nogen respons fra Finansiell Stabilitet, så banken kunne fokusere på det mere fremadrettede, som jo var at drive bankdrift. Han kan tilslutte sig N. E. Nielsens og Jørgen Brændstrups forklaringer om valutapositionerne, eksperternes råd mv. i denne periode. Michael Nellemann Pedersen og Tina Fogh Aagaard blev indvalgt som nye bestyrelsesmedlemmer i marts 2010. Også de to nye medlemmer lænede sig op ad valutaeksperternes vurderinger, råd mv. af CHF. De to nye medlemmer var enige med de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Under et møde spurgte han Michael Nellemann Pedersen om dennes erfaring med afkast på nyindkøbte ejendomme i PKA regi. Nellemann Pedersens melding var, at PKA stillede krav om et afkast på 3,8%, hvilket var mindre end Finanstilsynets krav om et afkast på mere end 5%. Jesper Reinhardt forklarede, at en forskel på afkastkravet alene på 1,5% ved lejeindtægt på 50 mio. kr. medfører en forskel i værdiansættelsen af pågældende ejendom på næsten en halv milliard kr. Amagerbanken anvendte mange rådgivere og eksperter på valutaområdet, herunder rådgivere fra Danske Bank og en uafhængig valutaekspert. Han havde tillid til rådgivernes råd. Han lænede sig også op ad valutarådgiveres råd i driften af sin egen virksomhed, hvor der var oparbejdet en gæld som følge af stigning i den japanske yen. De råd kostede virksomheden mange penge. Man er imidlertid som bestyrelsesmedlem og virksomhedsejer forpligtet til at søge den optimale rådgivning. Linjen i bestyrelsen var, at man ville afvente en korrektion af valutaen. Deri var han enig. Flere gange i forløbet var CHF nedadgående, og man valgte at blive i positionen. Han husker telefonsamtalen i slutningen af juni 2010, hvor han blev ringet op, mens han opholdt sig hjemme i sin baghave. Hans konstatering var også, at CHF nu var ude af kontrol. CHF var steget med mere end 10% på et halvt år. Han foreslog, at Amagerbanken tog tabet og lukkede ned. Det viste sig at være heldigt, at banken lukkede ned på det tidspunkt, når man ser på den efterfølgende kursudvikling af CHF.

Foreholdt uddrag af Jesper Reinhardts svarskrift (ekstrakten, bind I, s. 893):

"6.6. Østerfælled Projektet

6.6.1. Jesper Reinhardts opfattelse var, at Bankens engagement med Østerfælled Projektet ikke fyldte specielt meget på bestyrelsesmøderne eller mellem bestyrelsesmøderne. Østerfælled var en blandt mange ejendomssager, der var blevet særligt ramt efter finanskrisens indtog."

samt uddrag af Jesper Reinhardts processkrift A (samme bind, s. 2302):

"1.1.3. Der blev ikke afholdt noget bestyrelsesmøde den 23. december 2009, og der havde ikke været nogen behandling af indstillingen om forlængelsen af valutarammen og driftskrediten forud for telefax-

fremsendelsen den 23. december 2009. Den pågældende dag blev Jesper Reinhardt anmodet om at tiltræde denne og en række andre bevillinger, som der tilsyneladende skulle træffes beslutning om umiddelbart inden den forestående juleferie uden afholdelse af et bestyrelsesmøde.”

har han forklaret, at han i december 2009 forholdt sig talmæssigt til casen. Risikoen blev holdt op mod Amagerbankens strategi og den bevilling, som han blev forelagt.

Foreholdt yderligere et uddrag i samme processkrift A (samme bind, s. 2304):

”1.1.9. Efter tiltrædelsen af indstillingen den 23. december 2009, udviklede valutakurserne sig tilsyneladende ufavorabelt. Jesper Reinhardt blev ikke orienteret om betydningen heraf før tidligst på bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 i relation til Bankens generelle valutaeksponering. Efterfølgende blev det klart, at tabet på valutarammen på Østerfælled Torv var blevet langt større, end det beløb på godt DKK 7 mio. som Jesper Reinhardt havde været med til at bevilge på baggrund af indstillingen den 23. december 2009. Fra det tidspunkt og frem til afviklingen tre måneder efter forholdt bestyrelsen sig løbende til udviklingen, og i den forbindelse, indhentede Banken oplysninger om andre finansielle institutioners forventninger til udviklingen i bl.a. kursen på CHF og JPY. På baggrund af disse forventninger og anbefalinger valgte Jesper Reinhardt og den øvrige bestyrelse i Banken, at bevare den oprindelige funding i fremmed valuta på Østerfælled-engagementet, og hverken revisionen, Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet havde bemærkninger til dette på det tidspunkt. ”

har han forklaret, at han under bestyrelsesmødet den 22. marts 2009 fik oplyst et specifikt tal, men at han også forud for mødet havde viden om, at valutaen havde det vanskeligt.

Foreholdt følgende uddrag fra SØIK's påtaleopgivelse af 31. august 2015 (ekstrakten bind VII, s. 5621):

”Nogle bestyrelsesmedlemmer (John Kim Sørensen Skafte, Jesper Michael Buster Reinhardt, Kent Villadsen Madsen og Henrik Zimino) er af den opfattelse, at det først stod bestyrelsen klart, at der var store tab på Østerfælledengagementet i april 2010. Henrik Zimino, Jesper Michael Buster Reinhardt og Kent Villadsen Madsen udtaler dog samtidig, at bestyrelsen også drøftede valutaeksponeringen forud for dette tidspunkt.”

har han forklaret, at han var klar over, at man var ude over rammen i forbindelse med revisionsprotokollatet primo februar 2010. Bestyrelsesmedlemmerne blev i marts 2010 orienteret om, at tabet var større. Forløbet var i overensstemmelse med bankens kreditpolitik.

Foreholdt følgende uddrag af Jesper Reinhardts svarskrift omhandlende bestyrelsesmødet den 28. juni 2010 (ekstrakten bind I, s. 898):

”7.14. Jesper Reinhardt har på intet tidspunkt været vidende om, hvorvidt Østerfælled Projektets valutaforretninger lå i CHF, JPY eller USD endsige i hvilket valutasplit.”

har han forklaret, at han deltog i bevillingen om fortsættelsen af et engagement. Han behøvede ikke at have viden om splittet mellem valutaerne. Udtalelsen står til troende.

Foreholdt yderligere uddrag af Jesper Reinhardts svarskrift (ekstrakten samme bind, s. 886):

”1.5. I relation til sagsøgers anbringende om, at Jesper Reinhardt efterfølgende i første halvdel af 2010 skulle have afviklet de pågældende valutapositioner på et tidligere tidspunkt, bemærkes det, at Jesper

Reinhardt ikke undlod at handle på det tidspunkt, hvor Jesper Reinhardt blev opmærksom på overskridelsen, men at det ud fra den rådgivning, der blev indhentet, og den generelle opfattelse, der herskede blandt sagkyndige, ikke var åbenbart forkert at søge at begrænse det opståede valutatab frem for at realisere dette endeligt umiddelbart efter, at det blev konstateret, at den bevilgede ramme for tab på valuta var overskredet.”

har han forklaret, at han synes, at det lyder som en mærkelig formulering. Det var på ingen måde forkert at læne sig op ad ekspertisen. Hans pejlemærke var ikke, at det var åbenbart forkert.

Han havde også drøftelser senere i 2010 med Karsten Ree. Han og Karsten Ree blev nok betragtet som samme type. Ingen af dem var opvokset på de bonede gulve. Han kendte til Karsten Ree fra sin egen virksomhed, idet hans virksomhed havde været en af de store annoncører i Den Blå Avis i Karsten Rees ejertid. Han havde møder med Karsten Ree i efteråret 2010 og har også ført notater fra disse møder i den medbragte notesbog. I notesbogen er der notater fra et møde den 18. oktober 2010, hvor Karsten Ree kom på besøg i hans virksomhed i Ballerup. Baggrunden var, at Karsten Ree en uges tid efter kapitaludvidelsen udtalte mistillid i forhold til bestyrelsens formand og Amagerbankens direktør. Karsten Ree sagde, at han havde mistet tilliden til N. E Nielsen og Jørgen Brændstrup, fordi han ikke var blevet orienteret om valutaspørgsmålene. Under mødet redegjorde Jesper Reinhardt for, hvorfor han ikke havde tillid til Finansiell Stabilitet, herunder at han frygtede, at Finansiell Stabilitet havde onde hensigter. Han havde hørt, at Niels Heering og Henning Kruse Petersen var bonkammerater. Karsten Rees reaktion var, at netop Niels Heering og Henning Kruse Petersen over for ham havde sagt, at de nok skulle passe godt på Danmarks niendestørste bank, og at Karsten Ree var betrygget herved. Han anbefalede Karsten Ree at indsætte en egen kandidat i bestyrelsen. Hans forudsigelse var, at Amagerbanken ville blive lukket i tilknytning til den næste regnskabsaflæggelse, hvis de ændrede på nedskrivningsmodellerne. I hans notesbog er der notater om en telefonsamtale, der varede fra kl. 14.27 til kl. 15.10 med Karstens Rees rådgiver, Hans Nielsen, som sagde, at Finansiell Stabilitet ville lægge en ring om Amagerbanken. Ifølge hans notater i notesbogen sagde Hans Nielsen, at Karsten Ree hellere ville etablere en uhellig alliance med Finansiell Stabilitet end en hellig alliance. Det var ifølge Hans Nielsen bedre at spille sammen med Finansiell Stabilitet end at spille mod Finansiell Stabilitet. Hans Nielsen udtrykte, at han mente, at Finansiell Stabilitet havde lært noget. Jesper Reinhardt gentog sin frygt over for Hans Nielsen. Hans Nielsens melding var, at han ville tale med Karsten Ree i dagene efter samtalen.

Han har deltaget i mere end 100 bestyrelsesmøder i Amagerbanken. Han lå ”meget tungt” i Amagerbanken rent aktiemæssigt, men det bekymrede ham ikke. Banken havde et solidt overskud på den primære drift. Det forhold, at han selv var aktionær i banken, prægede ikke hans arbejde i bestyrelsen. Han så ikke ting, som skræmte ham som investor. Han og hans familie og hans selskaber tabte sammenlagt 40 mio. kr. i forbindelse med Amagerbankens konkurs.

Foreholdt yderligere uddrag af Jesper Reinhardts svarskrift (ekstrakten bind 1, side 891):

”6.3.4 Det var Jesper Reinhardts oplevelse af bestyrelsesarbejdet, at bestyrelsen aldrig blev fuldt informeret om enkeltsager, men var henvist til at læse bevillingsanmodningerne. Baggrunden herfor, at langt den største del af bestyrelsesarbejdet kom til at bestå i krisestyring i den periode, hvor Jesper Reinhardt var bestyrelsesmedlem, herunder i udstrakt grad arbejde relateret til det øgede fokus fra Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet”.

har han forklaret, at han blev fuldt informeret i hovedlinjerne, men selvfølgelig ikke informeret om unødvendige detaljer. Han følte sig således ”fuldt informeret”.

Foreholdt uddrag af Amagerbankens regelsæt mv. om kreditpolitik: ”Kreditbehandling i Amagerbanken” (ekstrakten bind II, s. 346), hvoraf fremgår:

”*Markedsrisici*

I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risikobestand indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssig afdækket på linie med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko.”,

har han forklaret, at bestyrelsen i alle engagementer foretog en vurdering af de finansielle udeståender. Bestyrelsen forholdt sig i overensstemmelse med bankens overordnede strategi om bevarelse af bankens værdier.

John Kim Skafte har om *personlige forhold* forklaret bl.a., at han startede som bankbetjent i Bendix Bank i Odense i 1984. Han er uddannet blikkenslager, og han har arbejdet som skibsbygger samt været soldat. Bendix Bank blev overtaget af Amagerbanken i 1988, og han fortsatte som bankbetjent i Amagerbankens afdeling i Odense. I slutningen af 1980'erne blev han vurderingsmand. Hans arbejdede bestod herefter i at vurdere private ejendomme for Totalkredit, hvor der var indgået købsaftale mellem køber og sælger. Hans arbejde bestod i at tage stilling til, om den pris for ejendommen, som køber og sælger havde aftalt, var i orden og dermed kunne berigtiges. Han fik denne stilling, fordi den medarbejder, der bestred stillingen, ophørte, og der var et akut behov for at få besat stillingen hurtigt. Han har altid interesseret sig for boligpriser, og han havde byggeteknisk baggrund og havde derfor kendskab til, hvordan et hus skulle være indrettet, og om tingene var, som de skulle være. Derudover havde han et redskab fra Totalkredit til rådighed, der viste kvadratmeterpriser i forskellige områder. Han tog ikke en særlig uddannelse i forbindelse med, at han fik dette arbejde. Han var på et tidspunkt på kursus om byggeteknisk gennemgang. Han har ikke haft noget med erhvervsjendomme eller udlejningsejendomme at gøre. Han har ikke taget nogen uddannelse i finansiering af ejendomme.

Omkring 2000 blev han lokal tillidsmand i den afdeling i Odense, hvor han selv arbejdede. Han blev tillige sikkerhedsrepræsentant, og det faglige arbejde begyndte derved at fylde mere. På daværende tidspunkt varetog han det faglige arbejde ved siden af sit arbejde som vurderingsmand. Omkring 2004 blev han valgt som fællestillidsmand. Dette var et fuldtidsjob, og han måtte efter kort tid opgive arbejdet som vurderingsmand. Kort tid derefter blev han tillige valgt ind i en lokal kredsbestyrelse i Finansforbundet. Der var kutyme for, at fællestillidsmanden blev valgt ind i Amagerbankens bestyrelse af medarbejderne. Han indtrådte i bestyrelsen den 1. maj 2005, og han var medlem af bestyrelsen, indtil Amagerbanken gik konkurs. I hele denne periode var han også fællestillidsmand. Efter Amagerbanken gik konkurs, var han ledig i en periode. Han havde herefter sin egen virksomhed i en periode, hvorefter han var ledig igen. Han er i dag salgsdirektør i en virksomhed, der sælger LED belysning. Virksomheden har tre medarbejdere.

Han har ikke på noget tidspunkt fået uddannelse i bankdrift, kreditbehandling eller varetagelse af bestyrelshverv. Udover i forbindelse med arbejdet i Amagerbankens bestyrelse har han ikke haft noget at gøre med behandling af kreditandragender. Da han tiltrådte i bestyrelsen, fik han udleveret en pæn stak papirer og blev bedt om at læse dem inden næste bestyrelsesmøde. På det førstkomende bestyrelsesmøde blev han spurgt, om han havde nogen indsigelser eller noget, han ikke forstod i det udleverede materiale. Forevist brev af 11. november 2010 fra Jørgen Brændstrup til Niels Heering, hvori er angivet forskelligt materiale vedrørende Amagerbanken (ekstrakten bind VI, s.

541) har han forklaret, at det materiale, der er nævnt i dette brev, ligner det materiale, han modtog. Da han blev medlem af bestyrelsen, var han opmærksom på, at der gjaldt regler for banker og drift heraf, herunder lov om finansiel virksomhed. Han erindrer, at han skulle indsende ting til en "fit and proper"-vurdering. Han mener, at han på et tidspunkt fik dette materiale tilsendt fra Amagerbankens administration, og at han skulle godkende, at det var korrekt. Bestyrelsen fik svar om, at det indsendte var i orden.

Sagens generelle omstændigheder

Til brug for bestyrelsesmøderne i Amagerbanken fik han materiale tilsendt. Dette kom med posten om lørdagen eller mandagen forud for bestyrelsesmøderne, der fandt sted om onsdagen. Han gennemlæste materialet og brugte fornøden tid på det. Han mener, at han mødte velforberedt op. Man kunne godt stille spørgsmål på bestyrelsesmøderne, og der var en god stemning og god tone. Hans primære fokus i forhold til bestyrelsesarbejdet var, at han sad i bestyrelsen som valgt af medarbejderne. Han følte en forpligtelse til at varetage medarbejdernes interesser, når der var forhold, der vedrørte dem. Han havde en forpligtelse til at skærpe sin opmærksomhed og byde ind, når der på bestyrelsesmøderne var forhold om personalet, der blev drøftet. Forevist referat af bestyrelsesmødet den 26. april 2006, afsnittet "Status personaleforhold" (ekstrakten bind II, s. 779) har han forklaret, at dette afsnit er et eksempel på noget, hvor Anne Toksværd og han blev særligt inddraget. Særligt de aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer forventede, at Anne Toksværd og han bød ind med noget, når der var forhold, der vedrørte medarbejderne. Amagerbanken var hans arbejdsgiver, og det var derfor lidt en dobbeltrolle at være medlem af bestyrelsen. Han var opmærksom på, at han havde pligter som bestyrelsesmedlem. Han var ganske bevidst om den struktur og de regler, der var for bestyrelsesarbejde. Dette blev også klart igennem bestyrelsesarbejdet. Det materiale, som bestyrelsen blev præsenteret for, var gennemgået mange gange af kompetente mennesker, inden det nåede bestyrelsen. Han vidste godt, hvem der sad i Kreditkomitéen. På bestyrelsesmøderne blev de store engagementer typisk gennemgået af Knud Christensen eller Jørgen Brændstrup, og den, der gennemgik engagementet, fortalte samtidig, hvorfor det blev båret til bestyrelsen og indstillet til godkendelse. Han husker ikke præcist, hvordan store engagementer ellers blev gennemgået. Han har ikke sit eget bestyrelsesmateriale længere, da det blev makuleret umiddelbart efter, han udtrådte af bestyrelsen. Han mener, at der var tilstrækkelig tid til at sætte sig ind i materialet forud for bestyrelsesmøderne, og han læste materialet igennem. Der blev lyttet til ham i forbindelse med bevillingssager, når han havde noget at bidrage med. Han har kun mødt John Weibull i forbindelse med bestyrelsesmøderne, og Weibull virkede som en kompetent medarbejder. Det, Weibull forelagde, lød fornuftigt og velovervejet.

Østerfælled-engagementet

Han husker Østerfælled-engagementet i hovedtræk. Amagerbanken startede med engagementet som en sag vedrørende Schaumann-koncernen. På et tidspunkt kort efter, at engagementet kom ind, begyndte projektet at udvikle sig negativt, fordi salgshastigheden ikke blev opfyldt. Amagerbanken forsøgte at hjælpe sagen på vej med noget rekonstruktion, hvilket dog heller ikke virkede. På et tidspunkt blev bestyrelsen forelagt, at der var tre formuende personer, der kunne overtage Østerfælled-engagementet. De tre personer blev beskrevet som tre dygtige ejendomsfolk. Han husker, at han tænkte, at dette både var det bedste for engagementet og for Amagerbanken. Det sidste, der kom til, var også noget med finansiering i udenlandsk valuta, og engagementet blev senere nødlidende.

Han husker ikke præcist de konkrete ting, der blev drøftet vedrørende Østerfælled-engagementet, da det ligger så mange år tilbage. Men han husker, at engagementet og de beslutninger, der blev taget,

blev drøftet. Han har læst Villy Rasmussens protokollerede forklaring, afsnittet ”Østerfælled-engagementet”, jf. ovenfor s. 336-340, 1. afsnit, og han kan ikke være uenig i denne forklaring. Han husker dog ikke de samme detaljer, som Villy Rasmussen husker. Villy Rasmussen giver også udtryk for ting på et teknisk niveau, som John Skafte ikke kan gengive, men det billede, som Villy Rasmussen har tegnet, ser retvisende ud. Han har ikke noget at tilføje til dette billede.

Foreholdt Amagerbankens brev af 28. april 2006 til Schaumann Investment A/S (ekstrakten bind II, s. 784) har han forklaret, at han ikke husker at have set dette. Som han erindrer det, ville bestyrelsen heller ikke normalt se et sådant brev. Foreholdt oplysningerne i brevet om et ”succes fee” til Amagerbanken på 10 % har han forklaret, at han ikke husker at have hørt herom. Foreholdt ”Prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S udbud af nominelt DKK 175.600.000 Obligationer” (ekstrakten bind II, s. 1172) har han forklaret, at han ikke husker at have set det.

Foreholdt sit svarskrift, pkt. 4.9.1 ”Finansiering af Østerfælledparken i april 2006”, afsnittene om en koncernintern avance (ekstrakten bind I, s. 670, 2. og 3. afsnit) har han forklaret, at han ikke husker, hvornår han blev oplyst om Schaumann-koncernens koncerninterne avance. Han husker, at denne ikke fremgik af det oprindelige materiale.

Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 28. september 2007, første side, næstsidste afsnit (ekstrakten bind II, s. 3124) har han forklaret, at han husker, at bestyrelsen skulle bruge ekstern bistand til at vurdere holdbarheden i en nedbrudssituation. Han husker ikke, om han fik en tilbagemelding om holdbarheden.

Foreholdt Management Summary om finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled af 14. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1468 ff.) har han forklaret, at han ikke husker de nærmere konkrete drøftelser heraf. Han mener at man gik ind i finansiering i CHF med henblik på, at kunden skulle få en lavere rente. Dette er så godt, som han husker det. Han husker godt, at der var en valutaramme på 100 mio. kr. Han erindrer ikke, at bestyrelsen i 2008 og 2009 hørte om tal vedrørende tab på valutarammen. Foreholdt referatet af bestyrelsesmødet den 11. marts 2009, afsnittet ”Status”, underafsnittet ”Østerfælledparken A/S” (ekstrakten bind IV, s. 1453) har han forklaret, at han erindrer, at det tal vedrørende overskridelse af rammen blev oplyst.

Foreholdt Management Summary om forlængelse af driftskredit og ramme for valutaterminer/-optioner af 14. december 2009 (ekstrakten bind V, s. 910 ff.) har han forklaret, at han ikke husker den konkrete drøftelse af justering af rammen for valutaterminer/-optioner nærmere. Han var på daværende tidspunkt klar over, at tingene gik den forkerte vej i forhold til Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen, og at de pågældende ikke var lige så gode kunder, som de havde været tidligere. Amagerbanken ville naturligvis gerne forsøge at få sine penge igen, og bestyrelsen traf en beslutning om at fortsætte engagementet med henblik herpå. Indstillingen til bestyrelsen var, at Amagerbanken skulle forsøge at få sine penge igen.

I første halvår 2010 blev der holdt mange bestyrelsesmøder, og han har svært ved at huske de forskellige bestyrelsesmøder fra hinanden. Han husker, at valuta blev nævnt løbende, men han husker ikke hvor ofte. Som han erindrer det, blev han på et tidspunkt, hvor der var kommet noget fra intern revision, der viste, at tabet på valutaen i Østerfælled-engagementet var noget over 100 mio. kr., klar over dette. Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 25. april 2010 vedrørende perioderegnskabet for perioden 1. januar til 31. marts 2010, afsnittet ”Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta” (ekstrakten bind V, s. 2116) har han forklaret, at det var dette, der fæstnede sig

i hukommelsen hos ham. Han erindrer ikke, at han forud herfor hørte eller så tal, der viste, hvad tabet på valutaen i Østerfælled-engagementet var. Valuta var oppe til drøftelse i bestyrelsen, fordi det generelt gik den forkerte vej. Vedrørende afgivelse af marginkald har han forklaret, at han ikke erindrer at have hørt eller set breve herom før under denne retssag. Det er klart, at der var drøftelser i bestyrelsen af valuta, og så vidt han erindrer, kom direktionen med indstillinger herom, som der var drøftelser af. Udgangen på disse drøftelser var, at bestyrelsen fulgte direktionens indstillinger. Direktionens indstillinger var gennemarbejdede, og der blev typisk refereret til, hvad valutaafdelingen havde vurderet. Han havde et helt klart indtryk af, at tingene var gennemarbejdede. Han husker ikke de konkrete drøftelser, da valutarammen blev lukket ned. Han mener, at valutarammen blev lukket over to omgange.

Foreholdt sit svarskrift, pkt. 4.9.5 ”Tab på valutaramme i perioden december 2009 til juni 2010”, afsnittet om drøftelse på bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 (ekstrakten bind I, s. 682, 1. afsnit) har han forklaret, at han ikke mener, der lå et beslutningsgrundlag vedrørende stigningen i kursen på CHF før den 19. maj 2010. Han kan ikke svare på, om det var lidt sent at bede om det. Han husker ikke, hvad der var fremme på bestyrelsesmøderne om den forventede kursudvikling. Han husker ikke, at der var debat om kurserne. Han husker heller ikke, om der var nogen i bestyrelsen, der var mere fortalere for at fortsætte valutarammen, end andre var.

Vedrørende *Mols-Linien* og *Main Road* har han læst Villy Rasmussens protokollerede forklaring, afsnittet *Mols-Linien* og afsnittet *Main Road*, og han kan tiltræde denne forklaring. Det, Villy Rasmussen har forklaret, er i overensstemmelse med det, der blev drøftet. Han kan dog ikke genkalde alle de detaljer, som Villy Rasmussen har forklaret om.

Anne Toxværd har forklaret bl.a., at hun blev ansat i Amagerbanken i 1989 som vikar i Kontant- / Valutaafdelingen. Derefter blev hun i august 1989 fastansat som ufaglært kontorassistent på Kreditkontoret. Hun var på Kreditkontoret i et år, hvorefter hun blev kasserer i filialen Søndre Afdeling. Man skulle ikke have en bankuddannelse, og hun fik det heller ikke. Der var bankassistenter nok, fik hun at vide. Hun stillede op og blev valgt som tillidsmand for at få en personlig udvikling, nu hvor hun ikke kunne få en bankuddannelse. Det var vist i 1992. Opgaven fangede hende, og hun var glad for at forhandle. Opgaven greb om sig både i Amagerbankens regi, hvor hun kom ind i den faglige klub, og i Finansforbundet, hvor hun kom ind i en kreds. Hun brugte stadig mere tid på tillidsmandsarbejdet. Efter aftale med banken flyttede hun til filialer med færre kasseekspeditioner, hvilket var bedre foreneligt med det faglige arbejde. I 1998 blev hun valgt som Amagerbankens fællestillidsmand og til medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem. I 1999 blev hun valgt til formand for kredsen i Finansforbundet og til forbundets hovedbestyrelse. Nu var det faglige arbejde et fuldtidshverv. Hun kom ind i bestyrelsen, fordi der var en kutyme for, at den til enhver tid værende fællestillidsmand var med i bestyrelsen i Amagerbanken. Da John Skafte blev fællestillidsmand i 2004, standsede hun sit faglige arbejde og trådte følgelig ud af bestyrelsen i 2005. Herefter blev hun afdelingschef for Filialservice, der var en administrativ funktion i Amagerbanken, der supporterede filialer på privatkundeområdet. Der var 45 ansatte i afdelingen, som havde en bred række funktioner. De havde herunder boligproduktionsområdet; når en kunde ville købe bolig eller omlægge lån, var det Filialservice, der forestod papirarbejdet. Tilsvarende stod de for papirarbejdet i pensionssager. Privatkunders netbank lå også hos dem. Derudover var der en række øvrige funktioner. Afdelingens ”kunder” var filialerne. Afdelingen havde intet med erhvervskunder eller investeringer at gøre. Hun fik ikke efteruddannelse i boliglån, pension eller andet. Hun fik tilbudt en akademiuddannelse i ledelse, som hun påbegyndte i 2006 og afsluttede i 2008. Det var en generel lederuddannelse. Hun lærte ikke noget om bestyrelsesarbejde på den uddannelse. Hun sagsbehandlede ikke i sin afdeling

og havde ikke nærmere kundskab inden for afdelingens opgaver. Hendes opgave var at lede, at få medarbejderne tættere på banken, og at få gjort nogle arbejds gange mere smidige og tidsrettede. Filialservice lå til start på Store Møllevej på Amagerbro ved siden af hovedkvarteret. I 2007 flyttede afdelingen til Christianshavn. I marts 2006 kom hun igen i bestyrelsen i Amagerbanken. Det skyldtes hendes store kendskab til organisationen og medarbejderne, hvorfor hun mente fortsat at kunne bidrage. Hun og John Skafte havde et godt samarbejde i bestyrelsen. Den 22. marts 2010 udtrådte hun af bestyrelsen, da hendes valgperiode udløb, og hun ikke blev genvalgt. I hele bestyrelsesperioden var hun leder af Filialservice. Hun blev gravid med tvillinger kort tid efter sin udtræden af bestyrelsen. Hun gik fra i september 2010 og kom ikke tilbage igen. Hun har i januar 2016 afsluttet en uddannelse som sygeplejerske, og hun arbejder i dag inden for dette fag.

Da hun kom i bestyrelsen første gang, blev hun budt velkommen og bedt om at kigge på nogle papirer, som hun tiltrådte. Da hun startede igen i 2006, var der ikke den store forskel. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 26. april 2006 (ekstrakten bind II, s. 778), hvoraf fremgår, at hun var valgt ind som medarbejderrepræsentant med virkning fra den 28. marts 2006, havde fået diverse materiale, herunder forretningsorden, instrukser, m.v., og bekræftede sin tiltrædelse heraf, har hun forklaret, at det var således, det foregik. Der var en "fit and proper-godkendelse". Hun fik nogle papirer til godkendelse om, hvad hun havde lavet. Hun skulle blot skrive under.

Bestyrelsesarbejdet

Materiale til de ordinære møder fik hun normalt om fredagen via intern post i banken; nogle gange fik hun det med posten om lørdagen. Hun læste papirerne igennem i weekenden. Der var en god og fri tone på bestyrelsesmøderne, og man var velkommen til at stille spørgsmål. Hendes primære fokus i bestyrelsesarbejdet var medarbejderspørgsmål. Hendes kompetence var jo kendskab til organisationen og medarbejderne. Hun oplevede det ikke således, at det var hendes primære rolle at holde direktionen i ørerne. Hun mener, at hun og de øvrige bestyrelsesmedlemmer var bevidste om, at hun som medarbejdervalgt adskilte sig fra de aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 15. november 2006, punkt 8 (ekstrakten bind II, s. 1415), hvoraf fremgår, at hun havde stillet spørgsmål om tegning af bestyrelsesansvarsforsikring, har hun forklaret, at hun rejste spørgsmålet på baggrund af drøftelser i Finansforbundet. Det handlede ikke om, at hun frygtede, at noget var ved at gå galt. Formanden svarede, at en forsikring ikke var relevant, hvis bestyrelsesmedlemmerne udførte deres hverv korrekt.

Hun var bekendt med bankens bevillingssystem, herunder hvem der sad i Kreditkomitéen. Hun kendte John Weibull, som hun havde arbejdet sammen med i 1989-90. Hun kendte ham også fra det professionelle arbejde i banken. Hun har ikke siddet på kontor ved siden af Weibull eller lignende.

Gennemgang af større engagementer i bestyrelsen foregik en gang om året, hvor alle de store engagementer blev fremlagt af de forskellige områdedirektører.

Amagerbanken var en byggebank. Den lå i Hovedstadsområdet, hvor der var en vækst, som banken var en del af. Banken havde ekspertise inden for netop det område.

Østerfælled-engagementet

Hun husker dette engagement, der var en "case" med mange løbende drøftelser i bestyrelsen. Overordnet husker hun forløbet således, at det var en attraktivt beliggende boligejendom på Østerbro, der

var udlejet til pædagoger. ”Casen” var at omdanne lejelejlighederne til ejerlejligheder. Sagen kørte rimeligt hurtigt lidt skævt. Der blev gjort forskelligt for at få rettet op på det.

Hun har læst Villy Rasmussens forklaring om Østerfælled-engagementet, jf. ovenfor s. 336-340, 1. afsnit. Hun kan overordnet set genkende dette billede, selv om der er detaljer, hun i dag ikke husker. Der er ikke noget af det, Villy Rasmussen har forklaret, som hun ikke er enig i.

Foreholdt bevillingsbrev af 26. april 2006 fra Amagerbanken til Schaumann Investment A/S (ekstrakten bind II, s. 784 f.) har hun forklaret, at hun ikke har set dette brev før i forbindelse med denne retssag. Det i brevet omtalte ”succes fee” har hun ikke hørt om før.

Foreholdt Prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S udbud af obligationer (ekstrakten bind II, s. 1172 ff.) har hun forklaret, at hun ikke har set dette før i forbindelse med denne retssag. Hun husker ikke at have hørt om det koncerninterne videresalg før retssagen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 28. september 2007 (ekstrakten bind II, s. 3124, næstsidste afsnit), hvoraf fremgår, at bestyrelsesformanden bad hvert enkelt bestyrelsesmedlem om stillingtagen til bevillingen til Schaumann-koncernen, har hun forklaret, at hun husker, at hun personligt blev bedt om en stillingtagen. Sagen var ved at blive kompliceret, og de blev i bestyrelsen enige om, at deres ekspertise ikke strakte til, hvorfor der var behov for at konsultere ekstern ekspertise.

Foreholdt Management Summary af 14. maj 2008 vedrørende finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 1468 f.) har hun forklaret, at hun i dag ikke i detaljer husker drøftelserne vedrørende denne bevilling. Hun husker, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker kom ind over. Man anvendte valutarammen for at spare renter. Hun husker tabsgrænsen på 100 mio. kr. Fra maj 2008 til december 2009 var spørgsmål om valuta løbende oppe til drøftelse i bestyrelsen, men hun husker det ikke mere konkret. Hun husker ikke, at der konkret blev nævnt, hvilket tab, der var på valutaen i Østerfælled.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde af 11. marts 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1453) har hun forklaret, at det kan passe, at bestyrelsen som anført i referatet fik oplyst, at terminsforretningen i CHF på Østerfælled-engagementet lå i underskud på 130 mio. kr.

Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. og ændring af ramme for valutaterminer/-optioner (ekstrakten bind V, s. 910 f.) har hun forklaret, at ”casen” var et problembarn. Overvejelserne i december 2009 gik på at lukke sagen ned og tage tabet eller at videreføre sagen og få pengene hjem ved at forsøge at gøre noget andet. Det var en svær beslutning, men bestyrelsen troede på det. Hun og den øvrige bestyrelse var klar over, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker var nødlidende. Det var hele bankens bestyrelse, der vurderede, at det var rigtigt at køre videre med Østerfælled. Hun husker ikke drøftelsen i detaljer.

Anne Toxværd var ikke til stede i retten under Villy Rasmussens forklaring. Foreholdt følgende afsnit i Villy Rasmussens forklaring om bestyrelsesmøderne i perioden januar-marts 2010:

”Han kan ikke i detaljer huske, hvad der blev drøftet om valuta på bestyrelsesmøderne den 4. og 7. februar 2010 samt den 10. og 22. marts 2010, men der blev drøftet valuta. Valutaen steg i denne periode, og derfor drøftede man det. Der blev ikke drøftet konkrete tal eller kunder i den periode, og der blev ikke oplyst om, at der var sendt marginkald i denne periode.”

har hun forklaret, at hun kan tilslutte sig Villy Rasmussens forklaring.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010, pkt. 1.3 (ekstrakten bind V, s. 1546):

”1.3. Valutarisici

Det var aftalt at drøfte valutarisici på et møde i bestyrelsen i april måned, men den seneste tids udvikling i CHF og Yen havde gjort det relevant med en kort orientering om eksponeringen for enkelte af bankens kunder og bankens samlede risikobillede. Bestyrelsen drøftede markedsvurderinger på omtalte valutaer samt risikobillede over for renteforskelle mellem EUR og CHF. Der var enighed om i april måned at vedtage en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere.”

har hun forklaret, at der på mødet var en kort drøftelse om valuta. Der var enighed om, at man skulle arbejde videre med drøftelsen på mødet i april 2010.

Foreholdt følgende afsnit i Villy Rasmussens forklaring:

”Valutaen blev drøftet så grundigt, som man nu kunne lige før generalforsamlingen. Jørgen Brændstrup havde nogle plancher med, der viste udviklingen og problemstillinger vedrørende nogle kurser i den sammenhæng samt vurderinger fra specialister på dette område. Anbefalingen fra direktionen og deres specialister var ikke til at gøre noget. Han husker ikke, om det blev sagt, at Østerfælled-engagementets valutaramme var væsentligt overskredet, men det må være blevet sagt, at der var et problem. Han husker ikke, at der blev oplyst konkrete tal, og han husker ikke, at problemets omfang blev vist i kroner og øre. Han har ikke haft grund til at tvivle på, at Amagerbanken var grundig i det, som banken foretog sig. Amagerbanken havde indsiget i valuta, og direktionen havde spurgt sig til råds hos specialister”.

har hun forklaret, at hun kan tilslutte sig det anførte. Der blev ikke nævnt noget konkret tal på eksempelvis 189 mio. kr.

Main Road og Mols-Linien

Foreholdt Villy Rasmussens forklaring vedrørende disse to engagementer (det konsoliderede forklaringsdokument s. 106-108) har hun forklaret, at hun ikke er uenig i noget af det, som Villy Rasmussen har forklaret, men hendes erindring er ikke lige så detaljeret som hans.

4.3 Vidneforklaringer

John L. Weibull har forklaret bl.a., at han oprindeligt er sparekasseuddannet i Egnssparekassen i Horsens. Han blev færdiguddannet i 1971 og forblev ansat i sparekassen frem til 1979. Sideløbende hermed læste han HD. Den 1. september 1979 blev han ansat i Sparekassen Bikuben i København. Efter et års tid blev han ansat i Bikubens kreditkontor, hvor han til en start bl.a. arbejdede med gennemgang af regnskabsmateriale. Senere fik han beslutningskompetence i bevillingssager mv. I 1984 ændrede man strukturen i Bikuben, og han blev chef for et fælles erhvervs- og kreditkontor, hvor han beskæftigede sig med bl.a. samarbejdet mellem kredit og IT. Han blev i 1985 udnævnt til kontorchef i Bikubens centrale kreditkontor, og han fungerede samtidig som souschef for sparekassens landsdækkende kredit. Sideløbende med sin ansættelse i Bikuben gennemførte han i perioden 1981-1986 jurastudiet. Han blev cand.jur. i 1986.

I 1989 fik han en henvendelse fra Amagerbanken, og han blev ansat som kreditchef i banken den 1. juli 1989. Et skifte til Amagerbanken tiltalte ham, da jobbet som kreditchef både ville give ham muligheden for et samlet overblik over driften af en bank og give ham mulighed for at forblive i Københavnsområdet. Han blev ansat som kreditchef med titel af underdirektør. Han refererede frem til 1993 til den daværende kreditdirektør Jan Andersen og herefter til Bent Schøn Hansen, som kom fra Sparekassen Nordjylland. Bent Schøn Hansen var kreditdirektør frem til ultimo 2002, hvor bestyrelsen traf beslutning om ændringer i bankens direktion. Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen indtrådte på det tidspunkt i direktionen. Der blev foretaget en organisationsændring i den forbindelse, og han refererede herefter til administrerende direktør Knud Christensen. Han fik i 2009 og 2010 omkring 1,5 mio. kr. i årsløn. Han fik enkelte bonusbeløb, men ikke procentbonus eller lign. Han forblev i rollen som kreditchef frem til oktober 2010. Han fratrådte i banken i 2013 og er i dag pensionist.

Østerfælled-engagementet

Forevist Management Summary af 10. april 2006 omhandlende bl.a. efterfinansiering med 225 mio. kr. (ekstrakten bind II, s. 706) har han forklaret, at han ikke husker at have set dette før, det blev modtaget på Kreditkontoret første gang den 12. april 2006. Han har ikke bidraget til indholdet. Han kan ikke huske, om han havde hørt om sagen før dens modtagelse den 12. april 2006. Hvis han havde haft adgang til Kreditkontorets protokol, havde han kunne se, om der var bevillinger til Østerfælled-engagementet inden den 12. april 2006. En garanti burde have siddet i protokollen. Han kan ikke afvise, at han talte med Jørgen Brændstrup om Østerfælled-ejendommen inden april 2006.

Han husker ikke, om Kreditkontoret modtog materiale udover Management Summary'et og rekapitulationen. Udgangspunktet var, at Kreditkontoret i forbindelse med behandling af kreditsager modtog de to nævnte dokumenter, hvortil kom et ejendomsskema og diverse diagrammer. Kreditkontoret kunne herefter rekvirere yderligere materiale, hvis man ønskede det.

Han husker ikke, om han arbejdede med sagen mellem den 12. april 2006 og frem til mødet i Kreditkomitéen den 19. april 2006, hvor sagen ikke var genstand for mange drøftelser. Det blev under Kreditkomitémødet nævnt, at der var tale om en ejendom på Østerbro. Han havde måske gerne set, at Kreditkontoret havde haft mere tid til kreditsagsbehandling med analyser mv., men han havde ikke selv bemærkninger til sagen under Kreditkomitéens behandling af sagen, da objektet var lejligheder på Østerbro, der altid var salgbare. Sagen blev behandlet hurtigt, og det var Knud Christensen, som var ordstyrer. Knud Christensen kom vist med en skarp bemærkning om, at "det bare var en stak boliger på Østerbro", og han følte ikke trang til selv at fremkomme med yderligere.

Foreholdt, at der i det omtalte Management Summary (samme bind, s. 708) var en diskrepans/manko på ca. 70 mio. kr. i budgettet omhandlende en mellemhandleravance til Schaumann, har han forklaret, at han efterfølgende blev gjort opmærksom herpå under et møde med Jørgen Brændstrup. Han husker ikke tidspunktet for dette møde. Han husker noget om, at han blev forevist nogle diagrammer over, hvorledes pengene vandrede. Forevist plancher med titlen "Schaumann – Østerfælled Torv struktur" (ekstrakten bind II, s. 1000) har han forklaret, at det må være disse diagrammer med pengevandring, han har set. Han har dog ingen præcis erindring herom. Der var i øvrigt almindelig enighed om, at sagen var fornuftig, men hvis man spørger ham i dag, så burde beløbet nok have indestået til understøttelse af lånesagen i en nærmere angivet periode. Han ved ikke, om oplysningen om mellemhandleravancen blev kommunikeret til bestyrelsen eller andre. Man opdagede ikke mankoen under sagens behandling i Kreditkontoret. Måske hang det sammen med, at materialet var udarbejdet af Erhvervsafdelingen, som havde de fornødne kompetencer. Kreditkonto-

ret gik generelt mere i dybden ved behandlingen af kreditsager, som ikke var behandlet af Erhvervsafdelingen, da bankens øvrige afdelinger ikke var så rutinerede mv., som det var tilfældet i Erhvervsafdelingen.

Forevist Management Summary af 10. april 2006 vedrørende Schaumann Danmark 1 K/S (ekstrakten bind II, s. 706 f) har han forklaret, at han var enig i, at de væsentligste risikofaktorer var renteudvikling og salgstakt. Han ville gerne have haft, at der var blevet udarbejdet nogle udvidede følsomhedsberegninger i forhold til restlejligheder. Der vil altid være en del af lejere, som er umulige at komme af med, og som derfor kunne være en "showstopper". Han ville gerne have set mere på fraflytningstakten, som var et vigtigt parameter. Han har ikke nogen mening om, hvorvidt dette ville have gjort en forskel. Sagen forekom ikke at have en voldsom risiko, og han ved ikke, om der var nogen, der ville have regnet med faldende priser på Østerbro dengang. Man kunne måske have taget nogle "lidt mere pessimistiske briller" på ved beregningen af fraflytningstakten - og måske også for så vidt angår et evt. vigende marked, men det var der ingen forventning om dengang. Kreditkomitéen var nok blevet "lidt trætt", hvis noget sådant var markeret. Det var mere kreditmæssigt, at han ærgrede sig over, at de ikke havde arbejdet mere med sagen. Der var ikke andre forhold, han gerne ville have haft verificeret yderligere.

Forevist "Prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S udbud af nominelt DKK 175.600.000 Obligationer i to Trancher" (ekstrakten bind II, s. 1172) har han forklaret, at han meget muligt har set prospektet, som jo var udbudsmaterialet. Forevist skema i samme prospekt (samme bind, s. 1194) har han forklaret, at han hverken har set skemaet eller selv foretaget tilsvarende beregninger. Det er efter hans opfattelse ikke sædvanligt at foretage budgetopstillinger, som først begynder flere år ud i fremtiden - i dette tilfælde fra år 2011 og frem. Man plejer at tage afsæt i prospekttidspunktet og frem. Forudsætningen var i øvrigt, at ejendomsprojektet skulle køre løst fra Schaumann-koncernen. Det var således ikke tanken, at ejendomsprojektet skulle udvikle sig sammen med Schaumann-koncernen. Han undrede sig ikke over det sikkerhedsmæssige set-up.

Forevist Amagerbankens brev af 2. maj 2006 til Schaumann Investment A/S (ekstrakten bind II, s. 836f, herunder femte afsnit på side 837) omhandlende bl.a. succes fee, har han forklaret, at dette hænger sammen med, at selskabet ikke stillede kautioner. På daværende tidspunkt var det i den situation ikke usædvanligt, at der blev beregnet et succes fee i form af en ekstra aflønning af Amagerbanken. Succes fee ser man i forskellige former og med forskellige satser. Det handler alt sammen om en forhandling med kunden.

I forhold til forløbet i 2007 husker han de møder, han deltog i, men han har svært ved at huske rækkefølgen af møderne. Forevist referat af møde den 29. marts 2007 vedrørende Schaumann Østerfælled (ekstrakten bind II, s. 1967) har han forklaret, at det er hans håndskrift, der er nederst på referatet. Han erindrer ikke, hvordan ejendommen var genstand for drøftelse i Kreditkomitéen. Forevist notat udarbejdet af Jørgen Brændstrup vedrørende drøftelser om restrukturering af finansieringen af Østerfælled-engagementet (ekstrakten bind II, s. 2393) har han forklaret, at de talte herom i Kreditkomitéen i foråret 2007, men han erindrer det ikke nærmere. Han tror ikke, at han talte med Jens Schaumann i foråret 2007. Foreholdt mail af 17. maj 2007 fra Jørgen Brændstrup til Annette Hansen og ham vedrørende udkast til et velvillighedsbrev til Schaumann Holding A/S (samme bind, s. 2238) har han forklaret, at det ikke er noget, han specifikt kan huske. Forevist notat af 13. august 2007 fra Kreditkontoret ved ham (samme bind, s. 2812) har han forklaret, at han husker, at han var med til udformningen og "fintuningen" af nogle forretningsbetingelser. Han havde også en kreditmæssig overvejelse i den forbindelse. Forevist mail af 29. august 2007 fra advokat Peer Meisner til

Jørgen Brændstrup og ham samt hans mail til Jørgen Brændstrup den 29. august 2007 (samme bind, s. 2876) har han forklaret, at hans bemærkninger primært var af juridisk eller kreditmæssig karakter. De var også interesserede i Jens Schaumanns incitament til at arbejde med engagementet.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 om refinansiering af nuværende driftskredit på 225 mio. kr. samt obligationslån på 175,6 mio. kr. (ekstrakten bind II, s. 3069) har han forklaret, at den udgave, som foreligger i sagen, er modtaget den 29. november 2007. Det er Knud Christensens signatur, der er på forsiden. Han erindrer ikke, at han har læst et evt. tidligere udkast af dette Management Summary før sagens modtagelse på Kreditkontoret den 29. november 2007. Han erindrer heller ikke, om sagen eventuelt blev behandlet på Kreditkontoret helt tilbage i september 2007. Det ville fremgå af Kreditkontorets protokol, hvis Management Summary'et var tilgået Kreditkontoret tidligere.

Forevist Management Summary af 17. september 2007 om udlån af 400 mio. kr. på anfordring indtil den 1. oktober 2017 (ekstrakten bind II, s. 3075) har han forklaret, at han heller ikke erindrer, at dette Management Summary blev modtaget før den 29. november 2007, som det fremgår af stemplet.

Forevist side 4 i Management Summary af 12. september 2007 om refinansiering af nuværende driftskredit på 225 mio. kr. samt obligationslån på 175,6 mio. kr. (ekstrakten bind II, s. 2917) har han forklaret, at han mener, at håndskriften på side 4 tilhører Jørgen Brændstrup. Vidnet er 99 % sikker på, at han har formuleret teksten, og han bygger dette på ordlyden, herunder den "lille pegefinger" som ligger i formuleringen. Han erindrer ikke hvilke drøftelser, han måtte have haft med Jørgen Brændstrup i den forbindelse. Tilføjelsen på den første side af "foreløbig" foran ansøgning var med henblik på at få de relevante risikoelementer med i beskrivelsen. Da han tilføjede det, var de i gang med arbejdet med dokumenter, og det er mest sandsynligt, at han så den pågældende side i den forbindelse. Han husker ikke, om han fik det pågældende Management Summary i hånden eller på mail. Denne udgave ville ikke nødvendigvis være blevet indsat i Kreditkontorets protokol. Der var knyttet vilkår til kautionsforpligtelsen længere oppe i Schaumann-koncernen. Der forelå et budget, der viste et likviditetsbehov henover nogle år. Banken havde betinget sig, at likviditetsbehovet blev iagttaget, men var også klar over, at der var en risiko for, at kautionisten i så fald ville påberåbe sig bristede forudsætninger. Det indgik i Amagerbankens overvejelser, om der var tale om et betinget tilsagn. Det beroede på et valg, hvor skarpt man ville udtrykke sig i en intern indstilling. Han husker ikke tidsforløbet, som knytter sig til drøftelserne med Schaumann om det endelige lånetilsagn. Han var helt sikkert dybt involveret i drøftelserne med Schaumann og Schaumanns advokat.

Forevist advokat Peer Meisners mail af 6. november 2007 kl. 09.06 til Jørgen Brændstrup, som blev sendt c.c. bl.a. til ham samt hans mail af 6. november 2007 kl. 10.40 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind II, s. 3302), hvoraf fremgår bl.a.:

"Med hensyn til ændringen/præciseringen af begrebet genopretningsperiode kan det ikke udelukkes at forslaget kan medføre, at nogle - uanset den årlige genforhandling - vil mene, at vores eksponering er lig med det amortiserede cash-flow ifølge budgettet.",

har han forklaret, at "nogle" var en udefinerbar kreds omfattende f.eks. revisorer, Finanstilsynet og Amagerbanken internt.

Forevist mail af 13. november 2007 fra ham til Annette Hansen og Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 11) har han forklaret, at han ikke husker, hvad han mente med det, der er anført om, at budgettet var stærkt uambitiøst. Det kan have gået på, at Jens Schaumann kunne være interesseret i at dokumentere størst muligt likviditetsbehov. Forevist mail af 22. november 2007 fra ham til Annette Hansen og Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 69) har han forklaret, at han løbende fik tilsendt materiale i udkast, men at han ikke har en erindring om at have deltaget i møder, hvor budgettet blev drøftet specifikt. Han mener ikke, at han deltog i sådanne møder.

Forevist sin mail af 6. april 2008 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s.1205), hvori han skrev: ”Idet jeg tager det for givet, at Schaumann Holding hermed indfries, mener jeg, at det beskrevne vil betyde en styrkelse”, har han forklaret, at tiderne nok ikke var 100 % med Schaumann, der måske var spinkelt funderet. Amagerbanken fik nu som kunde en ejerkreds, der var velfunderede. Amagerbanken vurderede tillige, at den nye ejerkreds ville gå mere engageret ind i genudlejningsspørgsmålet, end det havde været tilfældet for Schaumann, som ikke var gået seriøst nok ind i det. Han havde således deltaget i møder med Schaumanns organisation, som havde svært ved at interessere sig for noget så jordnært som udlejning. Han havde et negativt indtryk af Schaumanns organisation. Det var helt essentielt at få genudlejet lejlighederne til en højere leje. Det var hans opfattelse, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen ville være bedre hertil. Han kendte de tre personer fra Amagerbanken. Hans-Henrik Palm havde været kunde i banken helt tilbage fra sin opstart af fitnesscentre. Hans-Henrik Palm havde vist sig at være god til at sælge med fortjeneste. Banken anså Hans-Henrik Palm som en dygtig forretningsmand. De to andre, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, kendte han mest fra papirer. Henrik Ørbekker havde vist et stort talent for de finansielle markeder. Dertil kom, at de tre personer havde kautioneret med deres formue. Dermed var incitamentet voldsomt styrket. Han mener at huske, at Henrik Ørbekker i forbindelse med et andet engagement havde måttet trække på sine frie midler til dækning af margin-kald. Efter salget af Handelshøjskolen fik Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen vist en fortjeneste i omegnen af 100 mio. kr. Amagerbanken stillede ikke krav om, at fortjenesten blev stillet som sikkerhed, men de stillede hver en sikkerhed på 10 mio. kr.

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 om finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 1468) har han forklaret, at han er rimelig sikker på, at han ikke har set et Management Summary før den 15. maj 2008 og henviser til datostemplet for sagens modtagelse på kreditkontoret. Der var en dialog om sagen før den 15. maj 2008.

Forevist notat af 20. oktober 2008 fra ham til Kreditkomitéen vedrørende Finanstilsynets indikering af øget kapitaldækningskrav, pkt. 11 ”Østerfælled” (ekstrakten bind III, s. 2532) har han forklaret, at han er ret overbevist om, at oplysningerne om Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classens formueforhold var i Amagerbankens besiddelse. Amagerbanken fik løbende regnskaber fra sine kunder. I foråret 2008 havde Henrik Ørbekker et betydeligt indestående i banken. Det var hans overbevisning, at de tre personers økonomi og kaution kunne tillægges betydning.

Forevist Management Summary af 14. december 2009 omhandlende forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. (ekstrakten bind V, s. 910) har han forklaret, at han ikke erindrer at have læst Management Summary’et før modtagelsen på Kreditkontoret den 15. december 2009. Sagen var dog løbende oppe til drøftelse, og han kan ikke i dag med sikkerhed sige, hvorvidt han måtte have set et udkast forud for den 15. december 2009. Der var ikke nogen dybere drøftelser af, hvorvidt Amagerbanken skulle tage engagementet på ”egne bøger”, men han overvejede dog muligheden, idet banken i så fald selv ville få del i en evt. ”upside”.

Foreholdt uddrag af samme Management Summary (samme bind, s. 913):

”I 2009 forrentes nettotrækket på driftskreditten forøget med ca. kr. 16,5 mio. svarende til kr. 10 mio. til Nykredit til nedbringelse af realkreditlån og kr. 6,5 mio. til Nykredit til nedbringelse af renteswap-tab.

...

I foråret 2009 lukkede Nykredit mod Østerfælledparken A/S’ vilje en renteswap, der var etableret medio 2008 efter krav fra Nykredit for renteafdækning frem til 2013. Lukningen har medført, at der er opstået et realiseret tab på kr. 115 mio., som indtil videre er finansieret via en EUR-kredit hos Nykredit. Lukningen af swappen har medført en betydelig lavere terminsydelse aktuelt på Nykredit-lånet. Den som følge heraf i forhold til de oprindelige budgetter sparede renteomkostning har Nykredit dog betinget sig går til nedbringelse af deres engagement. Det er indtil videre accepteret af banken at lægge likviditet til, mod at nedbringelse sker på de foranstående realkreditlån. Afdraget til Nykredit er ved renteniveau 4,0% ca. 15 mio. årligt.”,

har han forklaret, at Management Summary’et måske nok kunne have tålt en sproglig præcisering. Formuleringen, hvorefter nedbringelse skulle ske på de ”foranstående” realkreditlån, er nok ikke juridisk holdbar.

Forevist Management Summary af 15. december 2009 vedrørende Ejendomsselskabet Øresundshøj mfl. (ekstrakten bind V, s. 918), hvoraf fremgår, at der blev bevilget en likviditetsfacilitet til Henrik og Tine Ørbekker privat, har han forklaret, at han ikke ved, om Amagerbanken havde en bestemt politik herom. Det var et stort beløb, men det var ikke lommepege. Det er ikke usædvanligt, at en bank gerne vil holde driftsherren i en virksomhed flydende, mens man har et kreditengagement i virksomheden.

Forevist Amagerbankens brev af 30. december 2008 til Nykredit omhandlende Østerfælled (ekstrakten bind IV, s. 774) har han forklaret, at han kun i meget begrænset omfang deltog i dialogen med Nykredit. Han har således ikke deltaget i beslutninger om, hvad Amagerbanken ville acceptere.

Kreditkontoret var ikke involveret i beslutningen om at forblive i valutarammen. Den beslutning henhørte under Kreditkomitéen, som hidkaldte forskellige interne eksperter inden beslutningen blev taget. Spørgsmålet om, hvorvidt man skulle forblive i valutarammen, blev behandlet ganske ofte, måske på hvert andet, tredje eller fjerde møde. Han havde dog kendskab til tabet, som blev opgjort vist nok på daglig basis af Investeringsområdet og ham bekendt sendt til direktionen. Han ved ikke specifikt, om Allan Ottsen fik disse. Det var investeringsområdet, der udarbejde dem, og investeringsområdet sagde, at de blev sendt til direktionen. Han ved ikke, hvem direktionen var i den sammenhæng. En beslutning om evt. at lukke valutarammen henhørte under Kreditkomitéen. Beslutningen om at blive i CHF var sammenfaldende med eksperternes råd. Han har ikke deltaget i arbejdet med eksterne rådgiveres syn på markedet mv., men han hørte referatet heraf, og det bestyrkede ham i, at det var rigtigt at forblive i CHF. Kreditkomitéen var ikke involveret i beslutningen om at lukke valutarammen ned i juni 2010.

Kreditkontoret og Kreditkomitéen

Da han startede i Amagerbanken, var der et kreditkontor i banken, men alle medarbejderne var i Odense for at få styr på Bendix Bank. Han forsøgte at videreudvikle Kreditkontoret, og kontoret fik lidt større indflydelse end hidtil. Han var også involveret i brancheforeningernes udvalgsarbejde, og da der blev etableret et kreditudvalg i Finansrådet, blev han permanent medlem heraf, hvilket han

forblev i hele forløbet. I halvandet års tid var han også medlem af Finansrådet juridiske udvalg. I Kreditudvalget forholdt man sig til alt, hvad der kunne have relevans for kreditgivning, herunder lovgivning, udviklinger i samfundet, misligholdelsestilbøjeligheder og lignende. Man drøftede ikke normer og standarder for kreditsagsbehandling. Et spørgsmål om, hvorvidt der var en boligboble på vej, kunne godt være et emne til drøftelse i Kreditudvalget.

Der lå ikke nogen instruks om, hvorledes Kreditkontoret skulle udøve sin kontrol i Amagerbanken. Forevist "Funktionsplan for kreditkontoret" af 20. januar 2006 (ekstrakten bind II, s. 446) har han forklaret, at han udarbejdede denne funktionsplan. Det var ham, der besluttede, hvilke medarbejdere der skulle bestride hvilke funktioner. Blandt de ressourcer, der var, besluttede han, hvem der skulle lave hvad. Første gang han udarbejdede et sådant skema var i forbindelse med Bent Schøn Hansens tiltrædelse, hvor alle afdelingschefer skulle fremkomme med forslag til bemanningen af de enkelte afdelinger. Hvad angår Kreditkontoret, var Amagerbanken nødt til at forholde sig til, at mange medarbejdere varetog opgaver, som ikke omhandlede kreditarbejde, men som var nødvendige for bankens drift mv. Det konkrete skema var nyttigt, når Amagerbanken overfor nyansatte skulle forklare, hvilken "rodebutik" Kreditkontoret egentlig var. Som det ses af skemaet, varetog Kreditkontoret nemlig mange forskellige typer af opgaver. "Forvaltningsafdelingen" varetog administrationen mv. af indskud fra umyndige, og afdelingen havde kontakten til de relevante myndigheder. Disse opgaver fordrede, at der var en jurist tilknyttet. Dette var Christel Hove. Medarbejderne i "Inkassoafdelingen" havde intet at gøre med kreditsagsbehandling. Denne afdeling behandlede klager fra bankkunder, ankenævnsager mv. "Sekretariatsfunktionen" blev varetaget af bl.a. Gitte Lilleøre. Hun forestod bl.a. forskellige typer af administrative opgaver, herunder politianmeldelser mv. Heller ikke denne afdeling beskæftigede sig med kreditsagsbehandling. "Engagementsafdelingen" var bl.a. bemanded med Ole Beier, som var kontorchef. Ole Beier var ansat som en form for souschef og stedfortræder for vidnet. Ole Beier fungerede i vidt omfang som vejleder i forhold til den kreditsagsbehandling, som blev forestået af filialerne. Ole Beier behandlede også de lidt mindre kreditsager, som blev behandlet i Kreditkontorets regi. Gert Mailand var kun ansat i Kreditkontoret i en relativ kort periode. Tanken var, at Gert Mailand, som tidligere havde været direktør i en andelskasse, skulle aflaste Ole Beier. Erik Husted havde en bred profil og forestod bl.a. behandling af kreditsager, men varetog også senere compliancefunktioner i forhold til lovgivningen om hvidvask, terrorfinansiering mv. Erik Husted bidrog også ved behandlingen af kreditsager. Heidi Lange havde i vidt omfang kontakten til Datacentralen omkring værdiansættelsen af udlån, men beskæftigede sig kun lejlighedsvis med kreditsagsbehandling.

I 2008, hvor tingene begyndte at trække sig sammen, og hvor likviditeten var presset, var det opfattelsen i Amagerbanken, at Kreditkontoret skulle styrkes. Krisen affødte imidlertid en række nye opgaver, og hvis disse ikke var kommet til, ville afdelingen reelt være blevet styrket for så vidt angår kreditsagsbehandlingen.

Han mener, at kravene fra myndighederne til Amagerbanken ændrede sig i perioden, og at myndighedernes fokus gik over mod den regnskabsmæssige vinkel. Til sidst i perioden kom der også en udvikling i forhold til § 71 i lov om finansiel virksomhed og vejledningen hertil (Vejledning nr. 10114). Han var godt inde i disse regler, og han mente, at det var vigtigt, at Amagerbanken overholdt reglerne, hvilket banken gjorde. Hvis han havde erfaret, at Amagerbanken ikke overholdt reglerne, ville han have overvejet, hvordan han kunne stikke af derfra. Forevist vejledningens pkt. 108, hvoraf fremgår, at det skal sikres, at kreditororganisationens opbygning indrettes således, at der er klart definerede ansvars- og arbejdsområder, har han forklaret, at han mener, at Amagerbanken havde en sådan opbygning og dermed opfyldte dette punkt. Sagsgangen var kendt og sikret. Der var

ingen tvivl om, hvilken vej sagerne skulle. Der skulle være adskillelse af opgaver og kontrol, og han synes, at det er vigtigt at sige, at de i sjælden grad opfyldte dette i Amagerbanken. Der var en klar adskillelse, hvor Kreditkontorets medarbejdere ikke var kundeansvarlige og heller ikke havde egentlig selvstændig kundekontakt, dog bortset fra kundekontakt i form af inkasso. Dertil kom, at der var en lang række kontroller og målepunkter. På et tidspunkt fik de listet omkring 30 kontroller og målepunkter op. Han har ikke dette materiale længere. Det var de mange små ting, som også var vigtige, som f.eks. den daglige overtrækskontrol, overholdelse af margin på investeringsengagementer samt kontrolbesøg i afdelingerne. Dette gav et kontrolmiljø, hvor de personer, der udførte kontrol, ikke havde nogen interesse i de sager, de udførte kontrol af. Dette gjaldt også sager fra Erhvervsafdelingen. Det er ikke et krav, at en bank har et kreditkontor eller en kreditkomité. Hvis der ikke er et kreditkontor i en bank, ville kontrollen ligge efterfølgende i form af revision. En bank skal have en selskabsretlig ledelse og en direktion, der er ansat af bestyrelsen. Derudover er der ikke specifikke offentligtretlige krav. Udgangspunktet for en bank vil teoretisk set være, at medarbejderen med kundekontakt går til direktionen.

Vedrørende Amagerbankens rapport ”Fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov” fra oktober 2008 (ekstrakten bind IV, s. 9) har han forklaret, at denne skulle bruges til skriftligt at dokumentere opgørelsen af bankens solvensbehov, hvilket man skulle efter lov om finansiel virksomhed. Han ved ikke, om Finanstilsynet fik rapporten. Han har ikke givet den til Finanstilsynet. Foreholdt fra afsnittet ”Interne kontroller på kreditområdet” (samme bind, s. 73 til og med de to første afsnit på s. 74) har han forklaret, at han er rimelig sikker på, at han medvirkede ved tilblivelsen af dette afsnit. Han mener, at afsnittet giver et retvisende billede af Amagerbankens bevillingssystem og af Kreditkontorets funktion. Der kunne dog være enkelte sager, der af forretningsmæssige årsager var af hastende karakter, og hvor banken derfor ikke nåede at behandle sagen i henhold til den beskrevne procedure. Det, der er anført i afsnittet, er udtryk for en målsætning, og den kan konkret være fraveget med god begrundelse. Det er korrekt, at det som oftest var ham, der behandlede kreditter over 100 mio. kr. Der kunne godt være en forudgående dialog herom, og det var udtryk for, at Amagerbanken havde en organisation med begrænset antal medvirkende, som helt uformelt kunne tale om tingene. Sagsbehandlingen var således af gode grunde ikke styret af formaliteter. I andre sammenhænge kunne det dog blive meget formelt, og Kreditkontoret kunne f.eks. også deltage på mere formelt grundlag med juridisk bistand. Ved forudgående dialog med Erhvervsafdelingen fik han de oplysninger, han aktuelt skulle bruge. Det er svært at svare entydigt på, om han fik alle oplysninger ved uformelle drøftelser, men han kan sige, at han aldrig har været ude for, at han ikke fik de oplysninger, han ville have. Det er svært at svare generelt på, om han ikke sendte sagen videre til Kreditkomitéen, hvis han ikke var tilfreds med det modtagne materiale, idet en sag kunne være af hastende karakter, og der derfor ikke var tid til at indhente yderligere materiale. Som udgangspunkt sendte han ikke sagen videre, hvis han mente, at der manglede noget. Han mener helt bestemt, at det materiale, som bestyrelsen fik fra Kreditkomitéen var forsvarligt til, at bestyrelsen kunne træffe afgørelse.

Foreholdt dokumentet benævnt ”Amagerbanken – 7.6 kreditpolitik” (ekstrakten bind IV, s. 814) har han forklaret, at denne tekst har været brugt i forbindelse med årlige revisioner. Han har skrevet i hvert fald 90 % af teksten. Det var bankens ledelse, dvs. direktionen og bestyrelsen, der godkendte kreditpolitikken. Foreholdt dokumentets første side, andet afsnit hvoraf fremgår:

”Nedenfor er gengivet bankens kreditpolitik for 2009. Politikken, der er af generel karakter og primært vendt mod bankens afdelinger, har et indhold, der gør at politikken kan fastholdes over en længere periode uden nævneværdige ændringer.”,

har han forklaret, at dokumentet var en instruks til afdelingerne. Det var ikke beregnet til offentliggørelse. Kreditkomiteen kunne ikke fravige kreditpolitikken. Efter hans opfattelse kunne direktionen og bestyrelsen fravige kreditpolitikken.

Forevist "Funktionsplan for kreditkontoret" af 1. september 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2591) har han forklaret, at organisationsdiagrammet blev ændret. Som det fremgår, blev Kreditkontorets opgaver nu rubriceret i tre søjler (Kredit, Inkasso og Jura), hvortil kom bl.a. sekretariatsfunktion mv. Som det fremgår, var Bo Christensen kommet til som ny medarbejder i "Kredit". Bo Christensen var en meget kompetent kreditsagsbehandler. Ole Beier var fortsat kreditsagsbehandler. Heidi Lange varetog kun i begrænset omfang kreditsagsbehandling, da hun havde ansvaret for kontakten til Finanstilsynet. Ghita Nørsø og Thomas Lundholm var også kommet til som nye medarbejdere. Thomas Lundholm var nyuddannet finansøkonom og superbruger af Excel. Kreditkontoret blev tilført flere opgaver i perioden, og der skete en styrkelse af medarbejderstaben, men der skete ikke en styrkelse af den egentlige kreditsagsbehandling, da opgavevaretagelse bl.a. i forhold til Finanstilsynet, revisionen mv. optog meget af medarbejdernes tid. Omvendt skete der heller ikke en svækkelse af kreditsagsbehandlingen i perioden. Det var primært vidnet, som tog sig af de sager, der kom fra Erhvervsafdelingen. Der var megen dialog mellem de to afdelinger. Han havde således dialog med Erhvervsafdelingen om de enkelte sager. Dialogen var af beskrivelsesmæssig eller afklarende karakter, f.eks. hvis der var forhold, som skulle bearbejdes, undersøges nærmere osv. Kreditkontoret havde ikke været i stand til at foretage en kritisk sagsbehandling uden den anførte bistand mv. fra Erhvervsafdelingen, som besad et højt kundskabsniveau. I Kreditkontoret prioriterede man kreditsagernes behandling. Som tidligere forklaret blev de sager, der kom fra andre afdelinger end Erhvervsafdelingen, mere indgående behandlet, end de sager, som kom fra Erhvervsafdelingen.

Kreditkontorets rolle var kendetegnet ved, at det i vidt omfang fungerede som kontor for hele Amagerbanken. Amagerbankens medarbejdere kunne således søge råd om mange forskellige problemstillinger i Kreditkontoret. Med tiden kom der lidt knopskydning til i form af et direktionssekretariat. Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring om Kreditkontoret:

”Når en kundeansvarlig havde behandlet en sag og afstemt den med sin teamleder, gik teamlederen eller den ansvarlige medarbejder til Kreditkontoret, hvor der var en dialog med den eller de relevante medarbejdere der. Viste der sig et behov om tilpasning af ansøgningen, blev ansøgningen tilpasset og afleveret som endelig ansøgning på Kreditkontoret.”,

har han forklaret, at han kan tilslutte sig Jørgen Brændstrups forklaring. Det var udtryk for faglig sparring for hele banken.

Det er hans opfattelse, at Kreditkontoret var uafhængigt af Erhvervsafdelingen, men han er samtidig klar over, at Kreditkontoret ikke var uafhængigt af Amagerbankens direktion. Det var ikke et problem, at Jørgen Brændstrup både var chef for Erhvervsafdelingen og medlem af direktionen. Han havde en udmærket og åben dialog med Jørgen Brændstrup, og det var ikke vanskeligt for ham at sige Jørgen Brændstrup imod. Det er dog samtidig klart, at når man nåede til en beslutningstagning, var det direktøren, der bestemte. Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring:

”Kreditchef og erhvervschef i det interne hierarki var på samme niveau. John Weibull refererede til Knud Christensen frem til dennes død. Jørgen Brændstrup var som følge af bankens retningslinjer underordnet John Weibull i kreditmæssig sammenhæng, da denne skulle godkende sagerne før forelægning for Kreditkomiteen.”,

har han forklaret, at han ikke mener, at det forholdt sig som forklaret af Jørgen Brændstrup. Vidnet var medarbejder i banken, og han havde ikke opfattelsen af, at han havde godkendelsesbeføjelser i forhold til direktionen. Det er korrekt, at Kreditkontoret ikke udarbejdede skriftlige kreditindstillinger. Kreditkontoret fungerede som en støttefunktion. Kreditkontorets holdning blev kommunikeret videre i form af dialog med den enkelte afdeling, som i nogle tilfælde i yderste konsekvens trak en sag tilbage. Hvis en kreditsag i øvrigt kunne bære i forhold til kunden, var det nok vanskeligt af materialet at udlede, hvilke input der kom fra henholdsvis Erhvervsafdelingen og Kreditkontoret. Forretningsgangen i Amagerbanken adskilte sig fra den måde, han havde arbejdet på i Bikuben, hvor man sagsbehandlede en kreditsag parallelt i henholdsvis kreditafdeling og øvrige afdelinger og uden drøftelse med den kundeansvarlige. Både på det formelle og reelle plan adskilte sagsbehandlingsgangen sig i de to pengeinstitutter.

Han havde ordnede arbejdsforhold i midten af 00'erne. Det forretningsmæssige accelererede ret hurtigt, hvilket kunne have kaldt på flere ressourcer. Det er hans opfattelse, at der blev lyttet til ham i Amagerbanken, og han havde indtryk af, at direktionen lyttede til ham. Jørgen Brændstrup spurgte ham eksempelvis forlods om forskellige ting, f.eks. hans mening om potentielle kunder. I sager, hvori indgik dokumentforhandling, var det ikke usædvanligt, at han eller andre fra Kreditkontoret deltog i drøftelser med direktionen. Han så sig selv som bankens chefjurist. Han har ikke ved behandling af sager i Kreditkontoret medvirket til noget, hvor han i dag ikke kan stå inde for den indstilling, der dengang blev afgivet.

Forevist Management Summary af 12. juni 2006 i forhold til kunden Nedco Ejendomme (ekstrakten bind II, s. 970) har han forklaret, at datoen den 13. juni 2006, som fremgår af stemplet på forsiden, er den dag, hvor et færdigt Management Summary blev modtaget på Kreditkontoret. Det fremgår videre af stemplet, at sagen blev behandlet på Kreditkomitémøde den 14. juni 2016. Datoerne i stemplet er imidlertid ikke ensbetydende med, at Kreditkontoret ikke forinden kunne have fået forelagt et udkast til Management Summary. Den endelige lånesag er dog først modtaget den 13. juni 2006. Komitémøderne blev typisk afholdt om mandagen, og det ville være underligt, hvis sagen var blevet modtaget dagen før, altså om søndagen. Han erindrer dog ikke den konkrete sag, og han bemærker, at det fremgår af signaturen i stemplet, at det var Ole Beier, som har sendt sagen videre til Kreditkomitéen.

De sager, som blev behandlet på højeste niveau i Erhvervsafdelingen, blev ofte videresendt til behandling på Kreditkomitémøde kort efter modtagelsen i Kreditkontoret, f.eks. samme dag eller dagen efter. Typisk syntes hverken han eller andre medarbejdere, at sagerne var problematiske, netop fordi kvaliteten var på et niveau, som ikke fordrede bearbejdning. Kreditkontoret tog hånd om den mere praktiske ekspedition af sagen så som kopiering mv. til brug for Kreditkomitéens behandling.

Forevist Brita Sommers mail af 29. november 2002 til samtlige medarbejdere omhandlende udnævnelse af Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup til bankdirektører og medlemmer af direktionen og etablering af en Kreditkomité (ekstrakten bind II, s.16) har han forklaret, at sagsbehandlingen på Kreditkontoret ikke ændrede sig, men at der med Kreditkomitéens indførelse kom et mere formelt forum, hvor Kreditkontoret var repræsenteret. Han så sin rolle som værende fagansvarlig og intern rådgiver ansat af direktion samt som en form for udvidelse af direktionssekretariatet.

På Kreditkomitémøderne medbragte han de bilag, herunder Management Summaries, rekapitulationer, indstillinger, diagrammer mv., som Kreditkontoret havde modtaget fra Erhvervsafdelingen.

Den fysiske lånesag lå typisk i Erhvervsafdelingen og blev ikke medbragt til møderne.. Typisk havde alle Kreditkomitéens medlemmer det samme materiale. Knud Christensen og siden hen Jørgen Brændstrup var ordstyrer på møderne. Der forelå ikke skriftlig instruks for mødernes afvikling. Sagerne blev gennemgået, og hvis der var spørgsmål, blev de drøftet. Sagerne var i nogle tilfælde alment kendte. Østerfælled-engagementet blev forelagt af Jørgen Brændstrup.

Allan Ottsen var medlem af direktionen. Han formoder, at Allan Ottsen kunne komme med indvendinger under Kreditkomitémøderne, men sagernes karakter, indhold mv. henhørte jo ikke under Allan Ottsens daglige ansvarsområder. Han erindrer ikke, at Allan Ottsen havde bemærkninger til Østerfælled-sagen under møderne i Kreditkomitéen. Foreholdt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Hans rolle i forhold til Amagerbankens kredit- og långivning vil han selv karakterisere som værende begrænset til hans medlemskab af Kreditkomitéen.”,

har han forklaret, at det lyder rigtigt. Han kender dog ikke til drøftelser på direktionsniveau. Foreholdt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Der blev fast afholdt kreditkomitémøde hver mandag eftermiddag, og hvis man ikke fik færdiggjort behandlingen, blev mødet genoptaget om torsdagen. Han modtog forud for hvert møde materiale i form af Management Summaries mv. fra Kreditkontoret. Han forberedte sig ved gennemlæsning, og havde i nogle tilfælde tillige en forudgående drøftelse med John Weibull, hvis han fandt det nødvendigt. John Weibull forelagde som oftest sagerne under møderne og medbragte store bunker af materiale. Medlemmerne tilstræbte at opnå enighed under møderne, og der var derfor ikke afstemning. Han og de øvrige medlemmer var ligeværdige medlemmer – det gjaldt også i forhold til den administrerende direktør, som først var Knud Christensen og sidenhen Jørgen Brændstrup. Han har aldrig oplevet at have været udsat for pres i forbindelse med stillingtagen til lånesagerne. Han oplevede også, at han havde fornøden tid til forberedelse samt, at der var fornøden tid på møderne.”,

har han forklaret, at han ikke følte, at han egentlig forelagde sagerne. Det var ikke nødvendigvis store bunker, han medbragte, og det var ikke systematisk, at han kom med hele sagen. Derudover er han enig.

Foreholdt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Når en lånesag var behandlet i Kreditkomitéen, så han sagen igen, når denne blev behandlet i bestyrelsen. Det var i hans egenskab af referent for bestyrelsen. Han havde ikke opgaver i den forbindelse hverken før eller under bestyrelsesmøderne.”,

har han forklaret, at han ikke husker at have haft kontakt med Allan Ottsen forud for forelæggelsen for bestyrelsen. Foreholdt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Han havde kun kontakt med John Weibull i relation til kredithåndtering, når der var tale om låneansøgninger, som skulle behandles af bestyrelsen.”,

har han forklaret, at det er korrekt, at der ikke var anden kontakt. Foreholdt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Grundighed var kendetegnende for Amagerbankens måde at arbejde på. Grundighed var en del af bankens kultur. Alt skulle være i orden mv. under Knud Christensens ledelse, og alle ansatte var meget

grundige. Der skulle være styr på tingene. Han oplevede generelt, at de ansatte havde de fornødne kompetencer. Der herskede respekt om opgavefordelingen, og han var selv komfortabel med den måde, som opgaverne var organiseret på.”,

har han forklaret, at han er enig i dette.

Foreholdt uddrag af Amagerbankens årsrapport for 2008 (ekstrakten bind IV, s.1233) indeholdende en beskrivelse af kreditorganisationen, hvori er anført bl.a.:

”Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kundevendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen. Herudover har banken en kreditkomité, hvor engagementer over en vis størrelse behandles.”,

har han forklaret, at der i forhold til tidligere ikke var den store ændring. Der vil aldrig kunne være fuldstændig adskillelse mellem funktionerne i en bank. Foreholdt samme årsrapport afsnittet ”Kreditrisikostyring” (samme bind, s. 1234) samt afsnittet ”Løsøre, andre sikkerheder”, sidste afsnit (samme bind, s. 1235) har han forklaret, at de anvendte formuleringer ikke er hans. Det, der er anført, var også en del af Amagerbankens kreditpolitik. Det var en del af Amagerbankens politik at overtage aktiver, som banken mente, der var potentiale i, og som midlertidigt var skadet pga. konjunktursvingninger. Der kunne i den situation ofte være fordele ved at have is i maven og vente med realisation.

Efter Knud Christensens død og efter udnævnelsen af Jørgen Brændstrup til ny administrerende direktør refererede han til Jørgen Brændstrup. Det indebar ikke nogen egentlig ændring i hans arbejdsforhold, idet Jørgen Brændstrup jo i forvejen havde været medlem af direktionen. Som forklaret tidligere, havde han en fornuftig dialog med Jørgen Brændstrup både før og efter 2008. Det var hans opfattelse, at Jørgen Brændstrup var Amagerbankens mand. Han har ikke oplevet, at Jørgen Brændstrup varetog usaglige hensyn. Før Knud Christensens død, var det hans indtryk, at Jørgen Brændstrups faglige ambition egentlig var den, han havde opnået ved at blive fagdirektør og kundeansvarlig.

Finanstilsynet

Han havde den umiddelbare kontakt til Finanstilsynet. Han havde en aktiv rolle og varetog bankens interesser under møderne med Finanstilsynet. Han havde ikke oplevelsen af, at Amagerbanken var under en tættere kontrol end øvrige pengeinstitutter. Særligt § 71 i lov om finansiel virksomhed afvødte fokus på kreditområdet, og der blev fulgt op på, om Amagerbanken opfyldte den tilhørende vejledning, hvilket de gjorde, dog lige knap i forhold til adskillelse af funktioner. Han har læst sig til, at Finanstilsynet mente, at der helt op på direktionsniveau skulle være adskillelse. Det var mest de konkrete kreditsager, der var genstand for tilsynet, og Finanstilsynet fik de oplysninger, Finanstilsynet bad om. Han samarbejdede fuldt ud med Finanstilsynet, og der var et godt samarbejde med Finanstilsynet.

Forevist ”Notat fra afsluttende møde med Finanstilsynet efter ordinær undersøgelse i november 2005 (ekstrakten bind II, s. 402f) har han forklaret, at han så denne rapport, da han var i Amagerbanken. Han deltog løbende i møder i forbindelse med undersøgelsen, men han deltog ikke i de afsluttende møder. Foreholdt pkt. 4.10 ”Kreditområdet – fortsat”, afsnittet ”Undersøgelsens resultater” (samme bind, s. 419) var det hans opfattelse, at Amagerbanken kun kunne være enig med Finanstilsynet i denne tilbagemelding. Foreholdt pkt. 4.10 ”Kreditområdet (samme bind, s. 418) har han forklaret, at han deltog i de møder, Finanstilsynet afholdt med Kreditkontoret. Han husker ikke,

om der var andre fra Amagerbanken, der deltog, men afhængigt af det konkrete emne, der skulle drøftes på et møde, kan det godt have været tilfældet. Han husker ikke, hvilke forretningsgange, Finanstilsynet mente, var gamle, og dette har han ikke drøftet med Finanstilsynet. Det var et meget generelt påbud om ajourføring af forretningsgange, og det kunne man ikke som sådan diskutere, da alle kun kunne være enige heri. Finanstilsynet havde adgang til det samme materiale, som der er i denne sag, og han mener ikke, at der var specifikke drøftelser om, at materialet ikke var godt nok. Jørgen Brændstrups roller var kendt for Finanstilsynet, og dette er der ingen fra Finanstilsynet, der har sagt noget til ham om. Finanstilsynet er relativt formelt, så han mener heller ikke, at det var et emne, som Finanstilsynet ville tage op med ham. Han mener ikke, at Finanstilsynet kan have været i tvivl om hans samarbejde med Erhvervsafdelingen. Det fremgik også af sagerne, hvordan dette samarbejde var foregået. Han erindrer ikke drøftelser med Finanstilsynet herom. Han har aldrig hørt kritik fra Finanstilsynet af, at der manglende skriftlige indstillinger fra Kreditkontoret. Han tror ikke, at Finanstilsynet ønskede at blande sig i, hvordan den interne dialog i Amagerbanken var.

Forevist brev af 3. februar 2006 fra Finanstilsynet til pengeinstitutterne og realkreditinstitutterne (ekstrakten bind II, s. 473), tredje afsnit sammenholdt med Finanstilsynets brev af 2. november 2006 til bestyrelsen og direktionen i Amagerbanken, første og andet afsnit (samme bind, s. 1391) og Amagerbankens brev af 15. november 2006 til Finanstilsynet (samme bind, s. 1418) har han forklaret, at det mest sandsynligt var ham, der skrev det tredjesidste afsnit i brevet af 15. november 2006. Han var på dette tidspunkt tryk ved bankens kreditbog.

Forevist Finanstilsynets rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed af 20. januar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1038) har han forklaret, at den konkrete undersøgelse var en undersøgelse fra A til Z. Kreditområdet vejede tungt. Han oplevede ikke, at denne undersøgelse adskilte sig fra tidligere undersøgelser bortset fra, at Amagerbanken nu havde behov for likviditet. Finanstilsynet havde meldt ud, at tilsynet ville undersøge de danske banker hvert fjerde år. Finanstilsynets tidligere undersøgelse fandt sted i 2005, så det var naturligt, at der kom en ny undersøgelse. Der var i forbindelse med denne konkrete undersøgelse fokus på flere konkrete sager, som Finanstilsynet så negativt på. Dermed var der fra han side også yderligere arbejde forbundet med undersøgelsen. Finanstilsynet kiggede på data vedrørende Østerfælled. Finanstilsynet havde også sin egen ejendomssagkyndige, som kunne foretage egne vurderinger, hvis tilsynet fandt det nødvendigt. Han ved ikke, om Finanstilsynets ejendomssagkyndige selv var ude at vurdere Østerfælled-ejendommen, eller om man gennemgik ejendommen ”på skrivebordet”. Han mener, at Finanstilsynets gennemgang begrænsede sig til gennemgang af Management Summary’et. Han husker ikke, om Finanstilsynet anmodede om yderligere dokumenter om Østerfælled-engagementet. Finanstilsynets gennemgang lignede ikke en due diligence.

Foreholdt yderligere uddrag af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (samme bind, s. 1049):

”5.5. Afhængighed af nøglepersoner

Tilsynet bemærkede, at banken ses at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse. Større engagementer ses at forudsætte væsentlig løbende involvering af bankens administrerende direktør og kreditchef.

Videre bemærkede tilsynet blandt andet, at bankens kreditkontor ikke ses at have været aktivt involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag m.v. i engagementer bevilget af bestyrelsen.

Denne udsædvanlige arbejdsdeling måtte i konsekvens heraf indebære, at bankens bestyrelse og direktion i vidt omfang skulle indgå i den egentlige sagsbehandling. Dette ses dog ikke at have været tilfældet, og tilsynet må antage, at bankens betydelige risiko på større engagementer i et vist omfang er forårsaget heraf.”

har han forklaret, at Kreditkontoret ikke foretog selvstændig analyse af engagementerne. Han er ikke enig i Finanstilsynets udlægning af, at der var tale om en usædvanlig arbejdsdeling. Amagerbanken havde således ikke en væsentlig anderledes sammensætning end banker af lignende størrelser. Arbejdsdelingen skal ses i sammenhæng med, hvilke ressourcer der er til rådighed. Han vil gerne anfægte anvendelsen af ordet ”usædvanligt”, som han ikke er enig i.

Foreholdt yderligere uddrag af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009, pkt. 5.1 ”Overskridelse af grænsen i store engagementer”, tredje afsnit (samme bind, s. 1043) har han forklaret, at Finanstilsynet havde fokus på, om valutalån var bogført rigtigt. Container Leasing var et stærkt engagement, og der var ikke en reel risiko i det engagement. Han gennemgik de store engagementer sammen med Jørgen Brændstrup og Finanstilsynet. Han og Jørgen Brændstrup delte bunken med de store engagementer mellem sig. Jørgen Brændstrup tog ejendommene, og han tog resten. Det må derfor have været Jørgen Brændstrup, der tog Østerfælled-engagementet. Både han og Jørgen Brændstrup var begge meget inde over de sager, der var problemer i. Han tror, at han var den i Amagerbanken, der var bedst rustet i konsolidering, men han bryder sig ikke om at blive kaldt ekspert.

Det er helt sikkert ham, der har forfattet Amagerbankens brev af 31. marts 2009 til Finanstilsynet om opfyldelse af påbud mv. (ekstrakten bind IV, s. 1718 f). Foreholdt afsnittet ”Arbejds- og ansvarsområder”, hvoraf fremgår:

”Arbejds- og ansvarsområder

Finanstilsynet påpeger under henvisning til vejledningen ad Fil § 71, at der skal være klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelsen af opgaver adskilles fra kontrollen af samme, og således at det skal sikres, at bevillingsprocessen er betryggende.

Banken mener allerede at opfylde dette gennem de bestående procedurer, men har for at tilsikre en konsekvent efterlevelse af disse besluttet at opnormere kreditkontoret, med øget fokus på, at alle engagementer gennemgår en fuld kreditmæssig behandling, uafhængig af den kundeansvarlige, inden forelæggelse til bevillingsbeslutning.

Til støtte for beslutningsprocessen vil banken indføre et ratingsystem, baseret på en uvildig ekspertrating ud fra vedtagne parametre, således at beslutningsprocessen tilføres yderligere et objektivt element.

For at kunne opfylde ovenstående mål er det besluttet, at gennemføre en udvidelse af kreditkontorets kapacitet, herunder ved ansættelse af minimum 1 person med indsigt og erfaring i implementering af ratingsystemer.”,

har han forklaret, at Amagerbanken var af den opfattelse, at intentionerne i § 71-vejledningen havde været opfyldt i hele forløbet. Drøftelse heraf var oppe at vende hver gang Amagerbanken havde møde med Finanstilsynet, vist nok også helt tilbage fra 1997. Finanstilsynet havde ikke tidligere valgt at udstede påbud mv. Der var således helt fredsommelige drøftelser med Finanstilsynet herom gennem årene, hvor Finanstilsynet havde taget Amagerbankens meldinger mv. om procedurer til efterretning. Om indførelse af et ratingsystem har han forklaret, at Amagerbanken fik et ratingsystem noget senere. Der var nogen vaklen i forhold til, hvor stor denne opgave egentlig var, men det blev etableret ultimo 2009, og var til porteføljerating og gruppevise nedskrivninger. Et individuelt kundevurderingssystem var under udvikling, men blev ikke færdigt. De brugte mange kræfter på at deltage i udviklingsprocessen, og det viste sig at være en sværere opgave, end de troede, da de skrev det pågældende afsnit i brevet af 31. marts 2009. Foreholdt Finanstilsynet brev af 12. maj 2009 til direktionen og bestyrelsen i Amagerbanken, pkt. 4 ”Bankens Kreditorganisation” (ekstrakten bind

IV, 2059) har han forklaret, at han aldrig har hørt kritik fra Finanstilsynets side af produktet af Jørgen Brændstrups og hans indsats eller af funktionen som sådan, men at de principielt skulle aflastes, og det mener han, at man dårligt kunne være uenig i, at de skulle.

Forevist Finanstilsynets notat af 29. september 2009 med overskriften "Liste over store og svage engagementer med korrektion", afsnittet "Østerfælledparken A/S" (ekstrakten bind IV, s. 2659) har han forklaret, at Finanstilsynet har udarbejdet opgørelsen, og at han har skrevet kommentarer til i hånden. Det må være valutarammen, der refereres til med posten "Ikke realiseret tab under tabsramme (100 mio. kr.)" under overskriften "Risikoberegning". Foreholdt Finanstilsynets afgørelse vedrørende fastsættelse af frist til opfyldelse af det af Finanstilsynets fastsatte individuelle solvenskrav af 5. oktober 2009, afsnittet "Boks 4.1 Østerfælled-engagementet", tredjesidste afsnit (ekstrakten bind IV, s. 2887) har han forklaret, at han ikke tror, at satsen ville have været anderledes, hvis finansieringen havde været i danske kroner. Finanstilsynet var helt klart opmærksomt på, at der var finansiering i udenlandsk valuta.

Foreholdt Finanstilsynets afgørelse vedrørende opgørelse af Amagerbanken A/S' engagement med Østerfælledparken A/S samt ejerne heraf i medfør af § 145 i lov om finansiel virksomhed af 31. maj 2010, pkt. 2.2 "Om engagementet og dets relationer til ejerne", sidste afsnit (ekstrakten bind V, s. 2582) har han forklaret, at Amagerbanken ham bekendt ikke sendte direkte redegørelser til Finanstilsynet om tab. Han erindrer ikke at have drøftet valutatab med Finanstilsynet i foråret 2010. Engagementet var på dette tidspunkt fuldt nedskrevet, og valutatabet var i praksis nedskrevet til 0. Han tror ikke, at Finanstilsynet blandede sig heri. Som han husker det, forelagde Jørgen Brændstrup og han i foråret 2010 ejendomsengagementerne for Finanstilsynet sammen. Han husker dog ikke, om de begge var til stede hele tiden. De var ikke på samme måde som ved tidligere undersøgelser opdelt i hold.

Foreholdt uddrag af Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010 om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S (ekstrakten bind V, s. 2751f), hvoraf fremgår bl.a.:

"2.1. Konklusion på gennemgangen af enkeltengagementer

Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at de af banken opstillede betalingsrækker ved beregning af individuelle nedskrivninger indeholder en lang løbetid, ligesom betalingsrækkernes forudsætninger har væsentlig indflydelse på resultatet af beregningerne. Dette indebærer blandt andet, at nedskrivningerne skal øges, såfremt renten stiger.",

har han forklaret, at Amagerbanken ikke var enig i den anførte risikoplysning. Der var selvfølgelig en risiko, men han mener ikke, at der var tale om en reel øget risiko. Han mener at huske, at Finanstilsynet var fokuseret på engagementer, som krævede yderligere nedskrivning, men ikke på Østerfælled-engagementet, der allerede var nedskrevet. Han kan ikke huske, om der var fokus på Østerfælled-engagementets valutaramme. Det, der er anført i rapporten om bankens organisation, er en generel ting, som man generelt set ikke kan være uenig om, men han har aldrig oplevet, at det havde udmøntet sig i noget reelt.

Foreholdt Amagerbankens redegørelse om inspektion i Amagerbanken af 24. juni 2010 til Finanstilsynet, hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind V, s. 2837):

"Afslutningsvist foreslår Finanstilsynet at ville offentliggøre sit syn på visse uhensigtsmæssigheder i bankens overordnede organisation. Vi skal henlede opmærksomheden på, at bankens planer i så henseende allerede blev offentliggjort i prospektet udsendt i anledning af kapitalrejsningen i december

2009. I øvrigt har vi ikke nogen erindring om, at dette emne var genstand for drøftelse under undersøgelsen. Hvis det skal være omtalt, mener vi, det vil være passende at henvise til, at "Som banken selv i forbindelse med sit prospekt har gjort opmærksom på, så er der i bankens organisation personafhængighed og personsammenfald...".

har han forklaret, at det, der er anført, må være en kommentar til den meddelelse, som Finanstilsynet skulle udsende. Han redigerede redegørelsen efter indsamling af input fra stort set alle. Det var i hvert fald ikke noget, der var blevet drøftet med ham. Redegørelsen var Amagerbankens svar på Finanstilsynets udkast til notat til offentliggørelse tillige med Finanstilsynets rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken.

Der var almindelig konsensus i direktion og bestyrelse om, at man ville styrke direktionen.

Forevist sin mail af 13. december 2008 til Jørgen Brændstrup om Østerfælled (ekstrakten bind IV, s. 67), hvori han skrev bl.a.: "Det faktiske er jo, at vi siden finansieringen blev etableret de facto har været ejere. Der er blot forsøgt et par modeller, der ikke holdt.", har han forklaret, at der er tale om en intern mail og ikke et færdigslebet dokument. Han husker, at der kom nogle penge ud i forbindelse med salget af Dalgas Have. Han har ingen anelse om, hvad den videre dialog gik på. Mailen var et led i en intern dialog, og han har ingen anelse om, hvorvidt scenarier mv. var urealistiske.

Mols-Linien:

Forevist Management Summary af 27. december 2007 vedrørende Classen Koncernen og Figaro Aktieinvest ApS (ekstrakten bind III, s. 296) har han forklaret, at han ikke erindrer, at dette blev behandlet på hans kontor. Forevist Management Summary af 25. januar 2008 vedrørende ansøgning om ændring af porteføljeengagement, Ejendomsselskabets Øresundhøj A/S (ekstrakten bind III, s. 368) har han forklaret, at det er Ole Beiers initialer i stemplet. Han er ikke helt sikker på, hvis håndskrift det er, men måske er det Gitte Lilleøres håndskrift.

Forevist Management Summary af 29. januar 2008 vedrørende Mols-Linien (modpartsrisiko) (ekstrakten bind III, s. 387) har han forklaret, at Kreditkontoret ikke var involveret i udarbejdelsen af dette. Han tror ikke, at han så dette Management Summary, før det kom frem til Kreditkontoret. Han erindrer ikke sagsgangen som sådan, men det vedrører modpartsrisiko, og det krævede en bevilling eller indberetning, når man nåede over en vis eksponering i forhold til belåning af aktier i ét selskab. Det er et kreditsspørgsmål, hvornår der skal ske indberetning. Han erindrer ikke de specifikke drøftelser om modpartsrisikoen. I Kreditkomitéen talte de selvfølgelig om Mols-Linien, men han husker ikke de præcise drøftelser. Der var dog ikke tale om dybtgående drøftelser med analyser og lignende, men i stedet mere konstaterende drøftelser. Han husker ikke nærmere, hvad de drøftede om opgørelsen over belåningen i Kreditkomitéen. Han husker ikke, om der blev drøftet alternativer og vurderinger. Han kan ikke afvise det. Der har ikke været tale om en aktiv beslutning i Amagerbanken om at gå aktivt ind i Mols-Linien. Beslutningen har i stedet ligget i de enkelte kundeengagementer vedrørende lån til investering i værdipapirer, og kunderne har herefter investeret i aktier i Mols-Linien. Han mener ikke, at man i Amagerbanken har siddet og overvejet, om banken ønskede at have denne portefølje i Mols-Linien. Det er hans initialer JW, der er i stemplet.

Foreholdt samme Management Summary, sidste linje i afsnittet "Tillæg til ansøgninger om øget belåning af aktier i Molslinien" (samme bind, s. 388), hvoraf fremgår:

"Med nærværende vil banken potentielt samlet have belånt 20,46% af kapitalen i Molslinien A/S",

har han forklaret, at han ikke havde nogen speciel holdning til dette. Kunderne havde en del aktier i forvejen samt belåning i andre pengeinstitutter, og hans tilgang til det var ikke så meget, om han syntes, det var god ide, men om risikoen var for stor i forhold til det, der lå. Han har med sikkerhed ment, at risikoen var rimelig og afdækket. Det er korrekt, at Amagerbanken var tilbageholdende med udlån til investering i luftfart og skibe, da de regler, der gælder for f.eks. vedligeholdelse af fly og skibe, medførte, at det var forbundet med ret betydelige vanskeligheder at håndtere panter. Dertil kom diverse søfartsregler mv. Den vurdering, Amagerbanken foretog, gik ikke på rederiet Mols-Linien som sådan, men på om aktien kunne afsættes, hvilket det var opfattelsen, at den kunne. De fleste børsnoterede aktier er udstedt af virksomheder, som den bank, der finansierer investering i en mindre aktiepost i den pågældende virksomhed, ikke kan få en dybtgående indsigt i til brug for sin stillingtagen til finansieringen. Det, der var næsten eneafgørende for Amagerbanken, var bankens vurdering af, hvad banken troede, at aktierne kunne afsættes til.

Foreholdt Management Summary af 25. januar 2008 vedrørende ansøgning om ændring af porteføljengagement, Ejendomsselskabets Øresundhøj A/S (ekstrakten bind III, s. 368f), hvoraf fremgår bl.a.:

”Ansøgning om ændring af følgende

...

Ændringen søges, idet finansieringen af følgende aktieposter ejet af Kyster Invest ApS flyttes fra Kaupthing Bank:

- 124.600 stk. aktier i Molslinien, kursværdi kr. 920 pr. stk., i alt kr. 114,6 mio. – belånes med 75% - spredningskrav fraviges”

har han forklaret, at en belåningsgrad på 75 % ikke var sædvanlig. I forhold til Henrik Ørbekker var det sædvanligt med 100 % belåning med daglig opfølgning og vilkår om indbetaling ved krav, og belåningen på 75 % var kompensation for fravigelse af spredningskravet. Han husker ikke, hvad kravet var ved porteføljekreditter. Der var ikke et produkt som sådan, som man kunne kalde en porteføljekredit. Porteføljekreditter var individuelle engagementer. Fravigelse af spredningskravet blev evident ud fra en forretningsmæssig vinkel, og ud fra en kreditmæssig vurdering var det acceptabelt. Det var ikke en hensigtsmæssighedsvurdering, og Amagerbanken forholdt sig til, om det var forsvarligt. Han mener, at det var rimelig kompensation for fravigelsen af spredningskravet, at belåningsgraden var mindre.

Foreholdt samme Management Summary, hvoraf fremgår bl.a., at aktiehandlen mellem Scandlines og Clipper Group skete til kurs 600,7 (samme bind s. 369, tredjesidste afsnit) har han forklaret, at han ikke havde grundlag for at vurdere, at kursen var for høj. Amagerbanken forholdt sig til de kursvurderinger, der forelå fra forskellige andre bankers vurderingsafdelinger. Det er korrekt, at kursen var noget højere end ved handlen mellem Scandlines og Clipper Group, og de har muligvis drøftet det, men han husker det ikke. Det burde have stået i summariet, hvis Amagerbanken havde ment, at kursen var for høj. Kursen var formentlig præget af, at der kun havde været få handler, da det ikke var den mest likvide aktie.

Forevist Management Summary af 14. februar 2008 vedrørende Hans-Henrik Palm mfl. - HHP Finans og Hans-Henrik Palm Holding ApS (i forbindelse med belåning af aktier i Mols-Linien) (ekstrakten bind III, s. 566), Management Summary af 15. februar 2008 vedrørende Henrik Mørck mfl. – Ejd. H. O. Mørck A/S (i forbindelse med belåning af aktier i Mols-Linien) (samme bind, s. 573) samt Management Summary af 3. marts 2008 vedrørende Schaumann Holding A/S – overtagelse af

finansieringen af aktier i Mols-Linien fra Roskilde Bank (samme bind, s. 668) har han forklaret, at det var hans indtryk, at Amagerbanken havde rimelig styr på risikoen på daværende tidspunkt. Han husker ikke forløbet i foråret 2008 vedrørende Mols-Linien.

Forevist Management Summary af 6. september 2008 vedrørende Olav Damkiær-Classen m.fl. (ekstrakten bind III, s. 2235) har han forklaret, at en efterbevilling var relativ sjælden, og at inden sagen var kommet frem til bevilling, var de ting, der blev ansøgt om, effektueret. Det ville på dette tidspunkt være for sent for Amagerbanken at have en anden holdning, og alternativet ville være at trække tilsagnet med de risici, dette ville have. Forevist Management Summary af 6. september 2008 vedrørende Ejendomsselskabet Øresundshøj mfl. (ekstrakten bind III, s. 2224) har han forklaret, at han næppe var involveret i spørgsmålet om margininddækning i to andre banker, idet Ole Beier var ansvarlig for denne sag. Mere generelt kan han fortælle, at man i en sådan situation vil vurdere, om det er en fornuftig disposition at støtte kunden med henblik på at undgå en situation, hvor kunden ellers falder om. Han kan ikke svare konkret på ræsonnementet i forhold til dette engagement.

Main Road:

Han har vanskeligt ved at bidrage med andet end det, der står i de Management Summaries, der er vedrørende Main Road. Det første Management Summary var meget velbeskrevet og velgennemarbejdet (ekstrakten bind III, s. 581). Han har ingen erindring om, at de skulle have tjekket de baggrundsoplysninger, der er heri. Han kan ikke afvise, at de gjorde det, men det ville ikke have været det sædvanlige at gøre. Det er næppe tænkeligt, at de ville have lavet en dybtgående gennemgang, og man kan også spørge, hvor de i så fald skulle holde op med at grave.

Forevist den forside af Management Summary af 10. juni 2009 vedrørende Main Road Invest ApS, der er i ekstrakten bind IV, s. 2185, har han forklaret, at det fremgår, at dette blev modtaget på Kreditkontoret den 11. juni 2009. Han er ikke sikker på, hvem der har skrevet under ved datoen 17. juni 2009. Forevist den forside af Management Summary af 10. juni 2009 vedrørende Main Road Invest ApS, der er i samme bind, s. 2213, har han forklaret, at det også her fremgår, at dette blev modtaget på Kreditkontoret den 11. juni 2009, men at der derudover ikke er de samme påtegninger, som på den anden udgave af denne forside. Forevist den forside af Management Summary af 10. juni 2009 vedrørende Main Road Invest ApS, der er i samme bind, s. 2242, har han forklaret, at der er de samme påtegninger som i den første forside, han blev forevist. Han har aldrig oplevet, at det samme Management Summary havde forskellige forsider. Hans initialer er på alle tre forsider, så de må alle have været omkring Kreditkontoret. De har tilsyneladende også været med på møde i Kreditkomiteen. Det ser ud til, at det er den forside, der er i ekstraktens bind IV, s. 2213, der var vedlagt Amagerbankens brev af 12. juni 2009 til Finanstilsynet sammen med resten af det pågældende Management Summary, jf. samme bind, s. 2270. Han kan ikke svare på, hvorfor der eksisterer forskellige forsider. Der står forhåbentlig ikke noget forskelligt i de underliggende management summaries. Han tør ikke sige, om der var særlig hastværk i denne situation. De forskellige forsider med underliggende management Summaries burde være sat ind i Kreditkontorets protokol.

Opbevaring af materiale

Der var en protokol i Kreditkontoret, hvor alle sager blev sat ind. Sagerne blev sat ind i ringbind, og det gjorde, at man altid kunne følge en sag. Ringbindene stod på Kreditkontoret, da han fratrådte. Han tror ikke, at denne praksis med at sætte sagerne i ringbind blev fulgt efter hans fratrædelse som kreditchef. Ringbindene må enten findes på Finansiell Stabilitets arkiv eller være blevet makuleret.

Det materiale, der blev sat ind i ringbindene, var bevillingssagen, dvs. Management Summary, Rekapitulation samt diverse koncerndiagrammer, ejendomsskemaer og konsolideringsskemaer mv. Opklarende spørgsmål fra Kreditkontoret ville yderst sjældent blive sat ind i ringbindene. Han mener, at der var orden i Amagerbankens papirer. Der var bedre orden i Amagerbankens papirer, end han havde oplevet, at der var i Bikubens papirer.

Foreholdt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Både direktionen og bestyrelsen genererede meget materiale, dokumenter mv. Alt blev arkiveret. ... Direktionssekretariatet og som han så det Kreditkontoret førte et udførligt arkiv, ... Der var også et fjernarkiv på Oliebladsgade (sidenhen Yderlandsvej), og her blev bl.a. ældre kreditindstillinger og ikke igangværende lånesager mv. opbevaret som supplement til arkivering i den kontoførende afdeling. Nogle sager skulle opbevares i 20 år. Hans opfattelse var, at arkivet var meget velorganiseret. Det var nemt at fremfinde materiale. Kun to personer havde adgang til arkivet i Oliebladsgade, som var meget systematisk indrettet. Mailkorrespondance blev opbevaret i BEC i en periode, men printede mails blev bevaret permanent.”,

har han forklaret, at dette stemmer overens med hans opfattelse. Han ved ikke, hvordan mails blev opbevaret. Efter et år blev det kørt til Oliebladsgade, når der ikke var plads på hylderne. Frem til sin afgang kunne han med eminent præcision få sagerne frem fra dag til dag.

Revisionen

I 2006 var han bekendt med dele af revisionsbekendtgørelsen, og han har givet vis på et tidspunkt læst bekendtgørelsens § 6. Han anså revisionen for at være en naturlig og nyttig del af kontrolmiljøet. Der var også uformelle kontakter fra revisionen om at være opmærksom på forskellige ting i afdelingerne. Han tror ikke, at revisionen gennemgik kreditområdet som sådan. Drøftelser var mest om enkeltsager fra Kreditkontorets synspunkt, hvor Kreditkontoret fik nyttige input. Han har ikke drøftet Jørgen Brændstrups funktioner i Amagerbanken med revisionen, men revisionen har naturligvis haft viden herom.

Finansiel Stabilitet og tiden efter november 2010

Foreholdt referat af møde den 6. april 2010 mellem Amagerbanken og Finansiell Stabilitet af 25. august 2010, (ekstrakten bind V, s. 1966) har han forklaret, at han ikke nærmere husker dialogen. Det var et meget generelt og ukonkret møde, og det bar ikke præg af drøftelse af enkelte sager. Det var mere et holdningsbåret møde, og han gik derfra med et indtryk af, at Finansiell Stabilitet ikke havde behov for at drøfte noget med dem, idet Finansiell Stabilitet havde besluttet sig for, hvad der skulle ske. Efter Finansiell Stabilitets overtagelse af Amagerbanken var det hans indtryk, at Finansiell Stabilitet gjorde det, Finansiell Stabilitet allerede havde besluttet. Han blev en måneds tid efter overtagelsen sat fra kreditområdet. Han blev degraderet til seniorkreditkonsulent og skulle ikke arbejde med løbende kredit. Han valgte selv at komme til juridisk afdeling, da han godt kunne forudskikke, hvad der var dagsordenen; nemlig en revurdering af Amagerbankens engagementer, hvor der ville ske en væsentlig nedvurdering af mange af engagementernes værdi. Han har set en liste, som Finansiell Stabilitet skulle have haft med, da Finansiell Stabilitet overtog banken.

Fra november 2010 var hans position på Kreditkontoret at være der og være til rådighed. Han varetog helt andre opgaver end hidtil. I forhold til selve behandlingen af sagerne kunne han se, hvad dagsordenen ville blive, og han holdt sig længst muligt væk herfra, hvilket blev respekteret. Udover at svare på enkelte spørgsmål, havde han ikke noget med sagernes behandling at gøre. Den nye ledel-

ses dagsorden var, at kreditengagementerne skulle revurderes i lyset af Finansiell Stabilitets holdning. Mens han var kreditchef, blev der hentet et antal eksterne kreditkonsulenter ind, og de refererede senere til Michael Ahm. Han hørte, at der skete en kraftig nedvurdering af engagementerne. Han tror, at de personer, der sad med det, var fagligt funderet. Forudsætningerne for arbejdet var vigtige. Hvis banken f.eks. var død, vidste man jo, at ejendommenes værdi ville falde ganske væsentligt. I forhold til hans position oplevede han ikke et kvalitetsløft på Kreditkontoret efter, at der kom en ny ledelse. Nogle nye mennesker rykkede ind og beskrev nogen sager, men han har ikke set deres produkt. Amagerbanken havde en dialog med Finansiell Stabilitet, hvorefter hans indtryk var, at Finansiell Stabilitet fra et tidspunkt i foråret 2010 mente, at banken var død, og at det herefter var en afviklingsvirksomhed.

Han var involveret i salget af Østerfælled-ejendommen til den svenske ejendomskoncern Balder. Han var sat lidt på afstand af ledelsen, så han deltog ikke i drøftelserne for grundlaget. Men det var holdningen gennem alt, at der var tale om et afviklingsselskab. Der pågik et samarbejde med Nykredit og advokatfirmaet Gorrissen Federspiel, og sidstnævnte havde en koordinerende rolle. Der blev udsendt salgsprospekt, og man indkredsede en mulig ejerkreds. Han er sikker på, at man – med den forudsætning der var om, at ejendommen skulle sælges inden for en kortere periode – gjorde, hvad man kunne, og at banken opnåede den på det tidspunkt bedst tænkelige pris. Det var kendt, at der var forudsat en mindstepris på 850 mio. kr., og det var svært for Finansiell Stabilitet at finde en køber, der ville give mere end det. Han ved ikke, hvordan den forudsatte mindstepris var kommet frem. Østerfælled-ejendommen virkede til at være i god udvikling, da den blev solgt. Hvis der havde været tale om et frit kommercielt valg, tror han ikke, at man ville have drømt om at sælge på det tidspunkt. Han kan ikke vurdere, om salget af Østerfælled-ejendommen i 2011 fandt sted på et godt tidspunkt. I forhold til markedet var det ikke et godt tidspunkt, men han ved ikke, om man havde kunnet finde en anden finansiering. Forevist mail af 16. januar 2012 fra advokat Rasmus Barkholt til ham og hans mails af 16. og 23. januar 2012 til Marianne Sørensen herom (ekstrakten bind VII, s. 3731-3732) har han forklaret, at han bad Marianne Sørensen om at se på det. Han har ikke specifikt hørt nogen nævne EU-statsstøttereglerne på dette tidspunkt.

Han var ikke involveret i overvejelserne om at holde på aktierne i Mols-Linien til 2015.

Hvis Finansiell Stabilitet har spurgt ham om noget, har han svaret. Han har ikke uopfordret leveret oplysninger til Finansiell Stabilitet. Han har heller ikke deltaget i den direkte proces om behandling af sagerne, efter at den nye ledelse kom til. Han har i flere omgange været interviewet af Finansiell Stabilitets advokat vedrørende denne sag. Han husker ikke, om han har oplyst, at Kreditkontoret havde en protokol, hvori materiale blev indsat. Han blev interviewet i februar eller marts 2013, men han har ikke en helt skarp erindring om, hvad han sagde i den sammenhæng. Han mener ikke, at han nævnte det dengang. Han har nævnt det for FS Finans A/S' advokat under forberedelsen af denne sag. Han blev interviewet af advokatundersøgeren ved nogle møder i banken. Interviewet var rede sammenlagt mere end en almindelig arbejdsdag.

Annette Hansen har forklaret bl.a., at hun er bankuddannet i Aktivbanken, hvor hun startede i 1979. Hun skiftede til Amagerbanken i 1986, hvor hun først arbejdede i depotafdelingen. I december 1987 startede hun i Amagerbankens erhvervsafdeling i bankens hovedkontor, hvor hun var frem til konkursen. Efter konkursen arbejdede hun videre i Finansiell Stabilitet til april-maj 2015. Hendes ansættelse udløb den 1. juli 2015. I dag arbejder hun i Situs Nordic Services ApS.

I perioden 2002-2008 var der vel 30 ansatte i Erhvervsafdelingen. De var inddelt i teams på fem til otte medarbejdere. Hun sad i teamet vedrørende de største kunder, der refererede til Jørgen Brændstrup. Over hende var en teamchef ved navn Søren Bang. Senere fik hun en chef, der hed Per Kirk-Andersen. I hendes afdeling har der altid været et højt arbejdsniveau. Hun kunne nå sit arbejde. Nogle gange måtte hun bruge ekstra tid, men selvfølgelig kunne hun nå sit arbejde.

I perioden 2008-2011 var hun fortsat i teamet vedrørende de største kunder, herunder de største ejendomskunder. I den periode refererede hun først til Per Kirk-Andersen og siden til Jørgen Brændstrup.

Sædvanligvis lavede de en indstilling i Erhvervsafdelingen og afleverede den til Kreditkontoret med de relevante bilag. Kreditkontoret vendte tilbage, hvis der manglede noget. Enkelte gange tog Kreditkontoret en snak med dem. Normalt fik man blot skriftlige bemærkninger tilbage fra Kreditafdelingen. Hvis der var et problem, kunne man henvende sig til Kreditafdelingen på forhånd. Det var primært John Weibull, der havde med hendes sager at gøre hos Kreditkontoret. Det kunne være juridiske eller sikkerhedsmæssige forhold, man drøftede med Kreditkontoret. Kreditkontorets medarbejdere var meget professionelle.

Hun oplevede Jørgen Brændstrup som bankens mand. Det var ikke hendes indtryk, at Jørgen Brændstrup var for gode venner med nogle af kunderne.

Hun fandt, at John Weibull var en, man kunne gå til med sine spørgsmål. Han var grundig og kompetent og kunne give svar på hendes spørgsmål. Det var John Weibull, der læste tingene igennem, og det var hans bemærkninger, der lå til grund for eventuelle ændringer i de endelige Management Summaries.

Hun har ikke haft samarbejde med den eksterne revision eller Finanstilsynet

Main Road

Foreholdt mail af 17. juli 2008 fra hende til Per Kirk-Andersen (ekstrakten bind III, s. 1856), hvoraf fremgår følgende:

”Jeg har ifm. overtrukket ved rentetilskrivning kikket lidt på Main Road - sagen, og er faldet over følgende

- driften kører ikke over kontoen p.t.; det skulle der komme styr på, når en Thomas Jensen er retur fra ferie; se særskilt mail af i dag
- for at få helt styr på likviditeten har jeg også bedt om budgetter 2008, da det ikke ser ud til vi har modtaget det tidligere?
- der er ikke denuncieret fsv vores transport i lejerne; for at kunne gøre det har jeg også bedt om en samlet oversigt over lejere + kopi af kontrakterne (kan ikke se vi har modtaget det tidligere?) jvf. samme mail

jeg har lavet et udkast til denunciation, der evt. kan bruges

- der mangler en samlet oversigt over vores sikkerheder m.v.; så jeg har prøvet at samle oplysningerne i et skema ud fra de oplysninger jeg har kunnet finde i sagen; se vedhæftede -

jeg har ... taget udgangspunkt i de oplysninger der er i vurderingerne fra medio 2007; startforr. 7,5% på nettoleje +50% af ca. 3.000/etm byggeret og så bliver samlet BV ca. 115 mio. -

og der er jo et stykke op til 211 mio. !! likviditeten rummer også kun forrentning af AMBK med 3,13%?

Når budget 2008 og oplysningerne om lejerne er modtaget hjælper det nok på begge dele - og så skal der jo nok der ændres noget i startforr. og etm-pris ? ”

har hun forklaret, at det ikke var hendes sag, men hun fungerede som Per Kirk-Andersens ferieafløser. Pr. 30. juni 2008 gik engagementet i minus, hvorfor det dukkede op på hendes skærm. Hun fandt det vigtigt at skrive, fordi driften ikke foregik over kontoen. Hun selv skulle på ferie dagen efter. Der manglede penge på kontoen. Hun husker ikke, hvad der skete, men hun ved, at der skete denuntiationer m.v. Det materiale, som hun efterlyste, kan have befundet sig et andet sted. Hun ved, at der efterfølgende var kopi af lejekontrakter, denuntiationer og indbetalinger af leje direkte til kontoen. Hun ved ikke, om det skyldes hendes mail.

Østerfælled-engagementet

Når hun kom med på sagen vedrørende Østerfælled, skyldtes det, at hun i forvejen sad med Schaumanns øvrige sager. Hun sad primært med den administrative del af sagen, herunder dokumenthåndtering. Hun har skrevet indstillinger i samarbejde med Jørgen Brændstrup, og hun har siddet med de daglige opfølgninger. Det er Jørgen Brændstrup, der har haft de konkrete drøftelser med kunden. Hun har udført beregninger. Det var Jørgen Brændstrup, der traf de endelige beslutninger i sagen. Ud over hende og Jørgen Brændstrup var der ikke andre involveret i engagementets start. Senere kom der andre på i mindre administrative opgaver.

Foreholdt Management Summary af 10. april 2006 vedrørende efterfinansiering af Østerfælled-ejendommen med 225 mio. kr., 25 mio. kr. kontant afdækket garanti og ramme for obligationsudstedelse på 180 mio. kr. (ekstrakten bind II, s. 706) har hun forklaret, at hun har skrevet teksten, der er afstemt med Jørgen Brændstrup. Hun husker ikke, om hun har drøftet et udkast til dette Management Summary med John Weibull eller andre fra Kreditkontoret. Hun husker ikke, om der i øvrigt var dialog på det tidspunkt med Kreditkontoret om engagementet. Hun har videre forklaret, at John Weibull ville ringe til hende eller skrive ned på papir, hvis der var noget, han havde at bemærke. Derefter tog de en drøftelse og nåede til enighed om, hvad der skulle stå. Det Management Summary, der går afsted til Kreditkontoret, er det endelige. Der kunne godt være to eller tre tidligere versioner. Sædvanligvis fik John Weibull mere med end blot Management Summary, eksempelvis budgetter og regnskaber. Hun husker, at garantien på 25 mio. kr. blev stillet, men ikke noget nærmere om processen.

Foreholdt tilsagnsbrev af 2. maj 2006 til Schaumann Invest A/S vedrørende den finansiering, der var omfattet af Management Summary af 10. april 2006 (ekstrakten bind II, s. 836) har hun forklaret, at hun mener at have skrevet dette brev. Det ”succes fee”, der er nævnt i brevet, husker hun ikke nærmere. Hun husker ikke, hvilke drøftelser, der var med kunden om dette. Jørgen Brændstrup må have været inde over. Hun har lavet brevudkastet ud fra de oplysninger, hun havde i sagen. Tilsagnsbrevet kan have været drøftet forudgående med John Weibull, men hun husker det ikke konkret.

Foreholdt mail af 4. maj 2006 fra hende til Anders Halberg (ekstrakten bind II, s. 844), hvoraf fremgår følgende:

”Hej Anders

I modtaget kopi af due diligence rapporten mangler siderne nr. 12/14 og 29/34.

Sender du mig venligst en kopi af disse sider også? ”,

har hun forklaret, at der nok er flere hundrede andre mails fra hende i denne sag. Hun forsøgte at oplyse sagen 100 % sammen med Jørgen Brændstrup. Den opgave lykkedes efter hendes mening. Hun og Jørgen Brændstrup var ikke uenige på noget punkt i sagen.

Foreholdt følgende mailkorrespondance af 19 og 22. juni 2006 (ekstrakten bind II, s. 991):

Fra: Klaus Landstrøm ...
Sendt: 19. juni 2006 17:58
Til: Jørgen Brændstrup; Annette Hansen
Cc: Jens Schaumann; Anders Halberg; Peer Meisner ...
Emne: Østerfælledsagen

Kære Jørgen Brændstrup, Annette Hansen og John Weibull (jeg fik ikke Johns mail-adresse).
 Vi har efter mødet d.d. overvejet hvorledes vi kunne give EKS ApS' 51% ejerskab af Østerfælled Holding A/S mere reelt indhold.

Vi foreslår nu (jf vedhæftede regneark), at EKS ApS' investeringsbeløb forhøjes til 23 mio. kr. EKS ApS' overskudsandel øges, til et forventet beløb på 46,8 mio. kr. (svarende til 19% af det samlede overskud).

Der indgås ingen aktionæroverenskomst med EKS ApS.

Vi tager ikke pant i EKS ApS' aktier i Østerfælled Holding A/S.

Vi udlåner dog 23 mio. kr. til EKS ApS med et gældsbrief uden sikkerhed, ligesom vi foreslår at vedtægterne i Østerfælled Holding A/S suppleres med pantsætningsforbud og forkøbsret til øvrige aktionærer ved overdragelse af Aktierne.

Skal vi gå videre ad dette spor?

Fra: Jørgen Brændstrup
Sendt: 22. juni 2006 06:24
Til: Klaus Landstrøm; Anders Halberg
Cc: Peer Meisner ...; Jens Schaumann; John L. Weibull; Annette Hansen
Emne: SV: Østerfælledsagen

Kære Klaus og Anders,

Det nu foreslåede er et klart skridt i den rigtige retning.

Det bør fremgå, at A-aktiernes udbyttet er "forlods" (i forhold til B-aktierne), så det ikke får karakter af fremmedkapital.

De 81% til B-aktierne bør begrundes i dokumentationsmaterialet.

Lad venligst adv. Per Meisner fremsende et nyt samlet sæt dokumenter til vores endelige kommentering/godkendelse. ”,

har hun forklaret, at hun ikke var involveret aktivt i dialogen med kunden. Hun blev holdt orienteret. Det var Jørgen Brændstrup, der havde dialogen med kunden.

Fra april til september 2006 har hun ikke haft med sagen at gøre, ud over at hun har effektueret nogle dokumenter.

Foreholdt Jørgen Brændstrups notat af 4. december 2006 vedrørende projektejerboliger finansieret og håndteret af Amagerbanken (ekstrakten bind II, s. 1457 f.), hvoraf fremgår blandt andet følgende:

”Til belysning af status for Erhvervsafdelingens aktuelle involvering i projektejerboliger vedlægges:

1. aktuel oversigt over følsomheden i finansierede projektboliger
2. aktuel grafisk oversigt over finansierede projektejerboliger
3. aktuel grafisk oversigt over håndtering af projektejerboliger
4. aktuel oversigt over finansierede ejerboligprojekter
5. aktuel oversigt over håndterede ejerboligprojekter
6. grafisk oversigt salgstakten for 9 projekter

7. grafisk oversigt over boliger til salg på "boligsiden.dk" i perioden 2000 – 2006”

har hun forklaret, at hun ikke husker dette notat. Hun har sandsynligvis udarbejdet nogle af de oversigter, der er nævnt i notatet.

Hun husker ikke at have været involveret i drøftelser med Schaumann i det første halve år af 2007.

Foreholdt referat af 23. januar 2007 af møde i Erhvervsafdelingen den 18. januar 2007 (ekstrakten bind II, s. 1559) har hun forklaret, at hun ikke husker dette møde nærmere.

Foreholdt Management Summary af 12. september 2007 med håndskrevne rettelser (ekstrakten bind II, s. 2914) har hun forklaret, at det viser den gang, der har været. Der har været kommentarer til de udkast, der har været. Hun husker dog ikke processen nærmere. Hun har ikke tidligere fået forevist dokumentet før i dag.

Foreholdt Management Summary af 17. september 2007 om refinansiering af Østerfælled-engagementet (ekstrakten bind II, s. 3069 ff. og 3075 ff.) har hun forklaret, at hun har været med til at skrive disse summaries. Det kan tænkes, at disse summaries har været drøftet forudgående med Kreditkontoret. Hun har nok ikke haft fat i Kreditkontoret for at drøfte selve konstruktionen; men Kreditkontoret har sandsynligvis haft kommentarer. John Weibull er nok vendt tilbage til hende med sine kommentarer, men hun husker det ikke konkret. Der var en dialog med Kreditkontoret; men hun kan ikke sige, hvad hun har talt med hvem om hvornår. Forud for dagens retsmøde har hun ikke haft lejlighed til at gennemgå baggrunden for refinansieringen i 2007. Hun har ikke set John Weibulls mails fra denne periode. Hun husker, at advokat Sjørsløv var inde over sagen. Hun vil gå ud fra, at kontakten til denne advokat skete gennem John Weibull. Det var en kompliceret sag at strikke sagen samme med holdingselskab og driftsselskab. Hun husker ikke, om lige netop dette dokument har været drøftet med Kreditkontoret. Selvfølgelig har Kreditkontoret været involveret i sagen.

Foreholdt hendes notat af 13. november 2007 om Schaumann Østerfælled A/S med kommentarer og spørgsmål til budget for perioden 2007-2022 (ekstrakten bind III, s. 13) har hun forklaret, at hun ikke erindrer omstændighederne omkring notatet nærmere. Hun kan ikke i dag fortælle nærmere om sine tanker bag notatet.

Foreholdt mails af 13. november 2007 fra hende til John Weibull og fra John Weibull til hende begge med kopi til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 11), hvoraf følgende fremgår:

”Hej John
Er du enig i spørgsmål og kommentarer - meld venligst tilbage til Jørgen
Med venlig hilsen
Annette Hansen”

”Hej begge,
Jeg er enig i, at budgettet er stærkt uambitiøst, og dertil (muligvis) mangelfuldt/fejlbehæftet. Jeg savner hertil revisionspåtegningen hhv. udkast til samme. Jeg savner også Jens Schaumanns vurdering.

Det fremsendte kan naturligvis ikke opfylde den mission budgettet i forhold til aftalekomplekset er tiltænkt.

Ellers har jeg ikke p.t. noget at supplere med. Men det kan evt. komme, når/hvis vi får et mere egnet beslutningsgrundlag.

John”,

har hun forklaret, at det ville undre hende meget, hvis John Weibull havde udarbejdet et budget. Hun har ikke fået mailen forevist før i dag.

Hun var ikke primær sagsbehandler i forhold til kunderne Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Clas- sen og Henrik Ørbekker. Det var Marianne Sørensen.

Foreholdt Management Summary af 14. maj 2007 vedrørende finansiering af ejendommen Øster- fælled nu i regi K/S Østerfælled (ekstrakten bind III, s. 1468) har hun forklaret, at hun ikke var med i de drøftelser, der gik forud. Valutadelen af engagementet har hun vel tænkt over, men hun kan ikke redegøre nærmere for det i dag. Management Summary’et er skrevet i udkast af hende. Hun husker ikke, om hun specifikt har drøftet dette med John Weibull.

Foreholdt følgende mailkorrespondance af 14.- 16. oktober 2008 mellem Jørgen Brændstrup, John Weibull og hende (ekstrakten bind III, s. 2508):

”Fra: John L. Weibull

...

Til: Jørgen Brændstrup

...

Hej Jørgen,

Jeg er igang med en finlæsning af vore argumenter og forudsætninger.

Vedrørende Østerfælled fører det mig til, at vi har et stærkt behov for et nyt budget, der tager udgangs- punkt i de nu faktisk foreliggende omstændigheder.

Det der ligger i sagen stammer fra den tid, da engagementet lå i Schaumann-regi, hvor der bl.a. forud- sattes løbende likviditetstilførsel fra ejeren i form af renteafkast fra sikringskontoen, samt et vist frasalg af lejligheder. Til gengæld er den forudsatte genudlejningsleje pr. etagekv. noget/langt under den der p.t. faktisk opnåes.

Tror du eventuelt administrator har noget brugeligt? Der må da være en mening i, at Olav Damkiær- Classen mener, at der er plads til afdrag kr. 2,5 mill til Nykredit.”

”Fra: Jørgen Brændstrup

...

Til: Annette Hansen

...

Hej Annette,

Vil du venligst kikke på om vi har oplysninger nok til at lave et regneark analog Amalieparken for Østerfælledparken?

Og ja, det er ganske vigtigt :-)”

”Fra: Annette Hansen

...

Til: Jørgen Brændstrup

...

Vedhæftede filer: kopi af østerfælled – 28.09.2008.xls

har jeg ligesom allerede prøvet ... for snart 3 uger siden !”,

har hun forklaret, at hun ikke husker mailen og den vedhæftede fil specifikt. Det kan have angået Østerfælled-engagementet. Hun har tilsyneladende ønsket at være på forkant.

Foreholdt mail af 11. november 2008 fra afdelingsdirektør Henrik Jensen til Jørgen Brændstrup og hende (ekstrakten bind IV, s. 299), hvoraf fremgår følgende:

”Hej Jørgen og Annette,

Til orientering har jeg i dialog med Ørbekker, lukket den ene EUR/DKK forretning af igen, da det fysiske lån hos os ligger i EUR og der teoretisk kunne være en risiko for at Østerfælled ville blive dobbelt-eksponeret i EUR/DKK for 50,0 mio. EUR, hvis EUR/CHF optionen ville blive gjort. Endvidere vil han gerne beholde sine oprindelige EUR/CHF forretninger ved udløb og derfor giver det mest mening at beholde det fysiske EUR-lån, som jo tillige har en billigere funding end DKK. Forretningen er lukket af med en difference på 0,- kr.

Endvidere vil Ørbekker gerne have lov til at forlænge de enkelte forretninger hver for sig, d.v.s. EUR/CHF terminen, EUR/CHF optionen og EUR/DKK terminen i stedet for at nette det til en CHF/DKK med en CHF/DKK option, da EUR/CHF optioner er nemmere at komme rundt i og giver en bedre betaling. Risikoen er den samme. Jeg går ud fra at det er OK selvom overblikket bliver lidt mere grumset.

De næste forretninger forfalder på fredag. ”,

har hun forklaret, at det er hende, der har tilføjet det håndskrevne. Der står ”Jeg forstår ingenting. P.t. yderligere kurstab 3 mio. kr.” Hun husker i dag ikke længere denne mail. Det er otte år siden.

Foreholdt hendes notat af 11. november 2008 (ekstrakten bind IV, s. 356), hvoraf følgende fremgår:

”Det ser ud til, at den seneste gode ide, der skulle give 12 mio. i plus på rente (hvordan det så end hænger sammen) aktuelt giver et ekstra kurstab på 3 mio.

Eller er det bare mig, der stadig ikke forstå noget som helst ??

Vi har ingen opfølgning fået på kurstab i dag fra Investering.

Men CHF er så vidt jeg kan se steget i dag (og EUR faldet, så der er tab begge veje!!)

Der skal vel opkræves igen i morgen ?? ”,

har hun forklaret, at hun ikke husker notatet eller hvem, det er rettet til. Jørgen Brændstrup har i hånden ud for det afsluttende spørgsmål skrevet ”ja”, og hun har i hånden tilføjet bemærkningen ”Arr. Møde fredag eftermidd. ”.

Hun var ikke involveret i drøftelserne med Nykredit. Valutainvesteringerne var ikke en del af hendes arbejdsområde. Det rådgav hun ikke om.

Foreholdt marginkald af 19. januar 2010 fra Amagerbanken til Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker (ekstrakten bind V, s. 1145) har hun forklaret, at det var Amagerbankens edb-system, der dagligt viste, hvordan forretningerne udviklede sig. Systemet sendte dagligt en overtræksliste ud vedrørende valutammerne. Den kom op på hendes skærm om morgenen. Hun

forholdt sig dagligt til, om der skulle reageres. Der blev sendt mange marginkald. Det var afdelingen, der besluttede at meddele den indbetalingsfrist på 10 dage, der fremgår af marginkaldet.

Da der ikke blev betalt, måtte de tage stilling til, hvad der så skulle ske. Det var nødvendigt at sende marginkald ud for at have en opfølgning og for at underrette kunderne om engagementets stilling. Hun drøftede det med Jørgen Brændstrup. Hun har ikke selv arbejdet meget med valutaterminer og valutarammer. Hun går ud fra, at man også har sendt marginkald til andre kunder i samme situation.

Foreholdt hendes mails af 12. januar 2010, 12. februar 2010, 15. marts 2010, 19. marts, 7. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 1098, 1414, 1534, 1540, 2649), hvori hun har orienteret Jørgen Brændstrup om overskridelser af valutarammens maksimum på 100 mio. kr., har hun forklaret, at hun sendte disse mails på baggrund af overtrækslistens udvisende. Hun talte hver dag med Jørgen Brændstrup om dette. Nogle gange kommunikerende de via mails. Der blev taget hånd om problemet et andet sted, men hun måtte orientere om, hvordan det så ud. Det var en generel udfordring, for der var jo også andre engagementer i CHF. Hun var ikke involveret i beslutningen om nedlukning af valutarammen.

Hun har forud for denne afhøring fået nogle af de foreholdte dokumenter udleveret. Hun har måske også fået enkelte andre dokumenter tilsendt.

Marianne Sørensen har forklaret bl.a., at hun er bankuddannet og har en supplerende merkonomuddannelse. Hun er uddannet i Amagerbanken, hvor hun har været siden 1984. Fra 1989 til 2003 var hun dog i Forstædernes Bank. Fra 2003 til konkursen var hun tilbage i Amagerbanken. Derefter var hun i Amagerbanken af 2011 A/S. Hun stoppede i Finansiell Stabilitet i begyndelsen af september 2013. Hun arbejder i dag i et privat firma. Hun har, siden hun startede, været rundt i Amagerbankens filialer og kom så til bankens Investeringsafdeling. Da hun kom retur fra barsel i 1993, kom hun til Erhvervsafdelingen, hvor hun har været siden.

Foreholdt Organisationsdiagram af 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har hun forklaret, at hun arbejdede på Hovedkontoret under Søren Bang. I begyndelsen af januar 2011 blev hun i kort tid placeret i en særlig afdeling.

Søren Bang blev sygemeldt på et tidspunkt. Hendes overordnede blev herefter John Weibull, der sad på Kreditkontoret. Med de opgaver hun sad med, var han naturligt hendes overordnede. Hun har ikke haft samarbejde med Søren Bang på enkeltsagsniveau. Hendes bevillingssager gik via teamchefen til bestyrelsen. Hun har arbejdet direkte for Jørgen Brændstrup i en kort periode efter sin genansættelse i 2003. Jørgen Brændstrup opfattede hun som yderst professionel, meget påpasselig og korrekt. Han var fagligt meget dygtig. Jørgen Brændstrup var bankens mand 100 %. Hun har aldrig oplevet, at han var for gode venner med kunderne. Det brugte man ikke i Amagerbanken.

John Weibull var uddannet jurist. Han var en stor hjælp i faglig sparring i de store sager. Han var dygtig og professionel. Hun opfattede John Weibull i deres samarbejde som en meget grundig mand, der satte sig godt ind i sagerne. John Weibull var regelret og skar ingen hjørner. Når hun lagde store sager op til John Weibull, afleverede hun Management Summary med tilhørende bilag. Det var ikke hele sagen. John Weibull kendte sagerne og bad ikke om supplerende bilag. Meget af deres dialog var mundtlig. Samarbejdet med Kreditkontoret efter John Weibulls ophør var meget anderledes. Det blev til en mere uformel arbejdsgang, hvilket hun protesterede imod. Hun blev kaldt

op til den nye kreditchef, der var sur over at have ti ansøgninger liggende til behandling. Han spurgte ”Hvad skal jeg med alt det papir?”, og han mente, at hun bare selv kunne bevillige.

Hun har ikke samarbejdet med Allan Ottsen.

I Erhvervsafdelingen havde hun egne kunder, som hun havde ansvaret for. Når en sag skulle bevilliges, indstillede hun sagerne efter drøftelse med kunden. Hun beskrev tingene og sendte sagen til Kreditkontoret, der kunne have spørgsmål til hende. Derefter gik sagen til Kreditkomitéen og videre til bestyrelsen. Man afleverede indstillingen, som man selv syntes, den skulle være. Der kunne dog mangle noget, og det kunne Kreditkontoret så spørge ind til. Hun sendte ikke indstillinger i udkast. Hendes kontakt på Kreditkontoret var John Weibull og Ole Beier og en jurist, hvis navn hun ikke husker. Det var primært John Weibull og Ole Beier, hun arbejdede sammen med. Der kom ikke selvstændige indstillinger fra Kreditkontoret. I Forstædernes Bank var det Kreditkontoret, der lavede hele indstillingen på baggrund af materiale fra hende. Når hun i Amagerbanken havde afleveret sagen til Kreditkontoret, så hun kun sagen før endelig bevilling, hvis der var spørgsmål.

Hans-Henrik Palm Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen

Foreholdt engagementsliste af 17. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 560) har hun forklaret, at ”Team 1” sad med de største kunder. Det var placeret på Hovedkontoret. Hun var kundeansvarlig for de ni øverste kunder på listen. Hun har ikke set listen før, hvorfor hun ikke kan fortælle nærmere om den. Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen var store kunder, der havde direktionens bevågenhed, men det var hendes kunder, som hun selvstændigt behandlede. Hun var ikke kundeansvarlig for Østerfælled Holding A/S; men hun fortsatte som kundeansvarlig for Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen vedrørende deres øvrige forretninger i banken. Det blev ikke drøftet i banken, om hun også skulle være kundeansvarlig vedrørende Østerfælled. Hun har ikke haft med dette engagement at gøre.

Hans-Henrik Palm var kunde, da hun kom tilbage til Amagerbanken i 2003. Han blev overført til Hovedkontoret kort tid efter. Hun kom i kontakt med Hans-Henrik Palm i 2003 og arbejdede sammen med ham i ti år derefter. Palm var en dygtig, ordholdende og meget professionel kunde. Foreholdt formueopgørelser for de tre kunder i John Weibulls notat af 20. oktober 2008 (ekstrakten bind III, s. 2532) har hun forklaret, at Hans-Henrik Palm i foråret 2008 havde et tocifret millionbeløb stående i banken. Da Hans-Henrik Palm var blevet nødlidende, blev han ved med at tage sig af panterne og bistod med at få solgt ejendomme, nogle gange til priser over mæglerens.

Henrik Ørbekker kom ind kort tid efter på foranledning af Henrik Jensen, der kendte Ørbekker fra en anden bank. Hun blev kundeansvarlig for ham med det samme. Olav Damkiær-Classen kom ind nogenlunde på samme tid. Da hun havde de to andre, blev hun også kundeansvarlig for ham. Olav Damkiær-Classen var i 2008 eksponeret i ejendomme. Han var begyndt at sælge ud, og han leverede materiale til hende i fyldestgørende omfang. Han blev ved med at leve op til sine forpligtelser, i det omfang han kunne. I foråret 2008 havde hun et godt indblik i Henrik Ørbekkers forretninger. Han var dygtig og ordholdende. Da han var gået ned, blev han ved med at bistå banken med realisering af panter.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 14. maj 2008 (ekstrakten bind III, s. 1471):

”Kautionisterne

Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen er alle formuende.

Hans-Henrik Palm

Hans-Henrik Palms formue udgør medio 2007 I niveau kr. 140 mio. efter udskudt skat. Aktiverne er primært placeret i ejendomme, via ejerandele i K/S'er samt værdipapirer, herunder aktieposter i Parken Sport og Entertainment A/S samt Mols-Linien A/S.

Henrik Ørbekker

Privat regnskab for 2006 udviser en personlig formue (fælles med hustruen) på kr. 225 mio. efter udskudt skat. Aktiverne er primært placeret i ejendomme, bl.a. via et holdingselskabet Ejd.selskabet Øresundshøj A/S og ejerandele i K/S'er.

Olav Damkiær-Classen

Privat regnskab for 2006 udviser en personlig formue i niveau kr. 160 mio. efter udskudt skal Aktiverne er primært placeret i ejendomme, bl.a. via et holdingselskab og ejerandele i K/S'er.",

har hun forklaret, at det lyder som noget, hun har skrevet. Det lyder som en korrekt gengivelse af hendes oplysninger. Henrik Ørbekker havde et trecifret millionbeløb i kontanter i Amagerbanken i foråret 2008.

Bevilling af "lommepenge" til eksempelvis Hans-Henrik Palm havde som baggrund, at ånden i kreditoraftalerne var, at disse kunder skulle bistå med vedligeholdelse og afvikling af de pantsatte aktiver. Kreditor kredsen blev enige om at betale et beløb til gengæld. Alle frie aktiver blev sat til sikkerhed for kreditoraftalerne. Det foregik i en dialog med kreditorerne. Der var en jysk bank, der var særlig nidkær omkring netop de private betalinger.

Mols-Linjen

Foreholdt Management Summaries af 27. december 2007, 25. januar 2008 og 14. februar 2008 vedrørende belåning af aktier i Mols-Linien (ekstrakten bind III, s. 296, 368 og 566) har hun forklaret, at hun sammen med Søren Bang har udarbejdet disse summaries uden andres medvirken. Hun og Søren Bang har forhandlet fravigelse af spredningskrav m.v. Det har de indstillet over for bestyrelsen

Til følgende oplysning i Management Summary i samme bind på s. 369

"124.600 stk. aktier i Mols-Linien, kursværdi kr. 920 pr. stk., i alt kr. 114,6 mio. — belånes med 75% spredningskrav fraviges",

har hun forklaret, at belåning på 75 % var lavere end sædvanligt, og at baggrunden for den lavere belåning var, at spredningskravet var fraveget. Det skyldtes igen, at de havde en tiltro til business casen. Forevist beskrivelsen af business casen i samme bind på s. 388 har hun forklaret, hun ikke husker andet, end det der står. Det er blevet virkelighed i dag. Hun har ikke fortrudt noget af det skrevne. Der var altid en dialog med Kreditkontoret. Hun husker ikke, om der var mails frem og tilbage eller mundtlige drøftelser.

Foreholdt Management Summaries af 8. september 2008 vedrørende hhv. Henrik Ørbekkers og Olav Damkiær-Classens investeringer i Mols-Linjen A/S, der er underskrevet af Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 2223 ff. og 2235 ff.), har hun forklaret, at hun ikke husker, hvorfor Jørgen Brændstrup har skrevet disse summaries under. Hun kan have været på ferie på daværende tidspunkt. Jørgen Brændstrup overtog ikke på noget tidspunkt kundens ansvaret. Den marginindbetaling, der er omhandlet i Management Summary'et i samme bind på s. 2225 hang som andre tilsvarende

marginbetalinger til andre banker sammen med business casen vedrørende Mols-Linien. Det var vigtigt, at man var over 50 % i ejerskab. Der skulle være bestemmende indflydelse. Til ordet ”efterbevilling” i Management Summary af 8. september 2008 (samme bind, s. 2236) har hun forklaret, at en efterbevilling angår en ganske særlig situation, hvor en bevilling er effektueret, før den er givet. Det skete altid via Kreditkontoret.

Sagshåndtering og -opbevaring

Der foregik en systematisk sagshåndtering og sagsopbevaring i Amagerbanken. I den enkelte sag lå papirerne i orden i farvechartekker. Der var et helt rum med kartoteksskabe, og rummet blev løbende udvidet på grund af sagernes mængde. Ved sagsbehandling hentede man sin sag i skabet og lagde den på plads efter endt brug.

Foreholdt følgende afsnit fra Allan Ottens forklaring:

”Både direktionen og bestyrelsen genererede meget materiale, dokumenter mv. Alt blev arkiveret. ... Direktionssekretariatet og som han så det Kreditkontoret førte et udførligt arkiv, ... Der var også et fjernarkiv på Oliebladsgade (sidenhen Yderlandsvej), og her blev bl.a. ældre kreditindstillinger og ikke igangværende lånesager mv. opbevaret som supplement til arkivering i den kontoførende afdeling. Nogle sager skulle opbevares i 20 år. Hans opfattelse var, at arkivet var meget velorganiseret. Det var nemt at fremfinde materiale. Kun to personer havde adgang til arkivet i Oliebladsgade, som var meget systematisk indrettet. Mailkorrespondance blev opbevaret i BEC i en periode, men printede mails blev bevaret permanent.”,

har hun forklaret, at den forklaring stemmer helt præcis. Hun er bekendt med Kreditkontorets protokol. Man kunne via den tage de relevante Management Summaries ud. Da banken lukkede, fik de fra Finansiell Stabilitet i 2013 ordre til, at alle sager skulle på fjernarkiv. De protesterede, men Finansiell Stabilitet holdt fast. Hun var bange for, at papirer blev væk. Sager blev forsynet med stregkoder af en ekstern, polsk medarbejder, som ikke talte eller stavede dansk særlig godt. Det bekymrede hende. I ugevis kørte lastbiler væk med materiale. Bankens edb-system blev konverteret fra et system i BEC til et andet system i BEC i 2013. Det burde derfor have været samme system, men der forsvandt mange oplysninger. Hun havde stadig adgang til sin gamle mailboks. Der er hende bekendt stadig adgang til den.

Den afsluttende periode

Under den gamle ledelse benyttede banken forskellige advokatkontorer. Den nye ledelse gav direktiv om, at man kun måtte bruge Gorrissen Federspiel. De sad sammen med Gorrissen Federspiel og gennemgik sager. De fik ikke at vide, hvad advokaterne fra Gorrissen Federspiel kiggede efter. Efter den nye ledelses overtagelse, men før konkursen, sad Gorrissen Federspiel massivt i banken og gennemgik sagerne. De fleste af hendes sager blev gennemgået. Der var et skiftende antal advokater til stede. Det var mellem to og fem advokater. Der var også sager, der blev bragt over til advokater. Da hun kom på Kalvebod Brygge i 2013, blev store mængder sager sendt fra fjernarkiv til Kromann Reumert. Hun havde pakket sagerne ordentligt; men da de kom tilbage var de rodet.

Ved bankens ophør blev der realiseret panter. Hun søgte selv at realisere bedst muligt. Der er stort set kun solgt til de priser, som mægler havde vurderet. Det var hendes opdragelse, at der skulle være enighed ved realisering. Da ledelsen i banken skiftede, blev realiseringsbeslutninger truffet af direktionen. Det var Niels Vestermark, der var hendes foresatte. Han var involveret i et enkelt møde om realisering. Han besluttede på et tidspunkt uden videre at sætte prisen ned med 5 mio. kr. Det var et

pant tilhørende Hans-Henrik Palm. Hun tog derfor ikke Niels Vestermark med til flere tilsvarende møder.

Marianne Sørensen har under en genafhøring i retten den 13. januar 2017 og efter at være foreholdt rettens gengivelse af Niels Vestermarks første vidneforklaring fra den 18. november 2016 med tilknytning til hendes tidligere afgivne forklaring den 29. september 2016 om salg af et pant tilhørende Hans-Henrik Palm, hvorunder hun forklarede:

”... Det var Niels Vestermark, der var hendes foresatte. Han var involveret i et enkelt møde om realisering. Han besluttede på et tidspunkt uden videre at sætte prisen ned med 5 mio. kr. Det var et pant tilhørende Hans-Henrik Palm. Hun tog derfor ikke Niels Vestermark med til flere tilsvarende møder.”,

supplerende forklaret, at den ejendom, som hun forklarede om, var en ejendom på Blangstedgårdsvej i Odense. Det var en domicilejendom ejet af Hans-Henrik Palm og Bjarne Jørgensen. Lemvigh-Müller var lejer. Hun husker, at Niels Vestermark deltog i ét af mange møder om denne ejendom. Hendes forklaring omhandlede ikke salget af Hans-Henrik Palms private villa.

Hans-Henrik Palms villa

Vidnet stod for salget af Hans-Henrik Palms private villa. Der var fire interesserede købere. Den ene var Henrik Rossing, som endte med at købe ejendommen. Henrik Rossing havde ikke problemer med at stille med pengene. Henrik Rossing fik ikke et afslag på 5 mio. kr., og ejendommen blev solgt for 50 mio. kr.

Ejendommen var på 350-400 m². Der var en stor foranstående prioritet fra en kreditforening på ejendommen. Amagerbanken betalte i henhold til kreditforeningens lån, ejendomsskatter samt vedligeholdelsesudgifter indtil salget. Hans-Henrik Palm boede i huset indtil kort tid før salget. Da Hans-Henrik Palm flyttede, måtte Amagerbanken engagere et ejendomsselskab til at se efter huset. Det var ret dyrt. Mens Hans-Henrik Palm boede i huset, stod Hans-Henrik Palm for tage hånd om pasning af hus og have mv. Hans-Henrik Palm var ikke vild med at bo i huset, da der var megen presse omkring ham og huset. Hun ved ikke, hvorfor Niels Vestermark har forklaret, at Hans-Henrik Palm var svær at få ud af huset. Det var hende, som havde kontakten til Hans-Henrik Palm.

Hun mener, at Hans-Henrik Palms hustru, Majbrit Palm, ejede en mindre del af ejendommen på Hambros Alle.

Henrik Ørbekkers forklaring

Foreholdt Henrik Ørbekkers forklaring under dennes genafhøring den 13. januar 2017 om margin-kald, herunder Henrik Ørbekkers opfattelse af, at Amagerbanken var forpligtet til nedlukning af et låneengagement, når debitor ikke foretog inddækning inden den af banken fastsatte frist, har hun forklaret, at Amagerbanken ikke var forpligtet til at foretage nedlukning. Hun henviser til låneaftalerne, hvoraf fremgår, at banken har en ret, men ikke en pligt. Hun vil i den forbindelse pointere, at lånet med tilknytning til Østerfælled-ejendommen ikke var en spekulationsramme. Henrik Ørbekker anmodede på et tidspunkt om en ren spekulationsramme, og den anmodning afslog Amagerbanken.

Henrik Ørbekkers ejendom i Høje Sandbjerg

Ejendommen i Høje Sandbjerg var ejet af Henrik Ørbekker. Det var en meget speciel liebhaverejendom med et stort hovedhus, et stort gæstehus på mere end 200 m² og en meget stor ridehal. Der var også et hønsehus, som var belagt med chaussesten, der lå i mønster. Hun har aldrig set noget lignende. Amagerbanken fik pant i ejendommen. Forevist Management Summary af 17. marts 2009

omhandlende bl.a. låneansøgning fra ejendomsselskabet Øresundshøj på bl.a. driftskredit på 2 mio. kr. (ekstrakten bind IV, s.1480f) har hun forklaret, at hun, som det fremgår af dokumentet, har underskrevet dette. Det var ejendomsmægler Jan Fog, som havde vurderet ejendommen. Den første vurdering var fra 2008, og det er den vurdering, der henvises til i rekapitulationen af 17. marts 2009, hvor der oplyses om en vurdering på 75 mio. kr. foretaget af Jan Fog i oktober 2008 (ekstrakten bind IV, s. 1486). Det var en ejendom, der var svært omsættelig. Der blev senere indhentet en ny vurdering af ejendommen i 2010.

Forevist Management Summary af 9. juni 2010 omhandlende ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl. (ekstrakten bind V, s. 2666f), hvoraf fremgår (s. 2668):

”Ejendommen Høje Sandbjerg 13, Holte (privatejendom)

...

Der er indgået kommissionsaftale med statsaut. Ejendomsmægler Jan Fog med en pris på kr. 75 mio. Efter råd fra mægleren vil ejendommen ikke blive annonceret til salg. Der arbejdes p.t. med 2 interesserede købere til ejendommen, hvoraf den ene har besigtiget ejendommen 1. gang den 4. juni, og skal have 2. fremvisning i næste uge.”,

har hun forklaret, at Jan Fog i 2010 forsøgte at sælge ejendommen til interesserede købere. Han skulle ud og finde diskrete købere. De potentielle købere ønskede ikke, at ejendommen var annonceret til salg i pressen med adgang til fotos mv. Den vurdering, der fremgår af det omtalte Management Summary (samme bind, s. 2670), er den nye vurdering fra maj 2010, som hun omtalte tidligere. Som det fremgår, vurderede Amagerbanken, at pantesikkerheden var 60 mio. kr.

Ejendommen i Høje Sandbjerg blev solgt. Da Henrik Ørbekker gik konkurs, gik kurator, som var advokatfirmaet Kromann Reumert, ind i salget af ejendommen. Der blev taget kontakt til tre liebhavermæglere, som skulle komme med hver deres bud på ejendommens værdi. Kurator valgte ejendomsmægler Ivan Eltoft Nielsen som mægler, men der skete absolut intet. Der blev herefter afholdt nyt møde med ejendomsmæglere, hvorunder også ejendomsmægler Pernille Sams var indbudt, men Finansiell Stabilitet ville ikke acceptere hende som mægler. Ejendomsmægler Jan Fog var også inde over salgsbestræbelserne, men det lykkedes heller ikke ham at sælge ejendommen. Niels Vestermærk var ikke inde over salget af ejendommen i Høje Sandbjerg.

Østerfælled-ejendommen

Forevist kontoudskrifter af 30. september 2008 og 30. december 2008 angående Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind VII, s. 5716-5717), hvoraf fremgår posteringer med teksten: ”Iflg. nota”, har hun forklaret, at disse posteringer omhandler afregning af udlånslån. Beløbene på ca. 6,2 mio. kr. er gået til bankens udenlandske modpart. Posteringer med teksten: ”AR” er arbitrageafregninger. Lotte Pind har forklaret bl.a., at hun er uddannet cand.merc.aud. med HD i regnskab og har arbejdet 11 år som revisor forskellige steder. Hun stoppede med det i 1999, hvor hun blev koncernregnskabschef i Deloitte. I 2004 kom hun til Amagerbanken som økonomichef. I 2007 blev hun økonomidirektør. Da den nye ledelse kom til, blev hun vicedirektør med ansvar for økonomi.

Foreholdt organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har hun forklaret, at hun i 2009 havde Jørgen Brændstrup som sin direkte overordnede. Før da refererede hun til Knud Christensen frem til dennes ophør i banken. Der var ikke en økonomidirektør over hende. Hendes afdeling voksede sig større, hvorfor hun fik den nye titel. Hun havde samarbejde med Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen.

Jørgen Brændstrup brugte hun i hele perioden til at komme ind i det forretningsmæssige i banken. Han var ekstremt dygtig med stor indsigt og viden om banken og dens processer. Allan Ottsen havde ansvaret ud mod direktørerne i filialnettet. Han styrede privatområdet og HR. Han var sparingspartner, når der var sager med Gitte Andreasen og Niels Olsen fra Region København og Region Amager. I 2009 var de 12 i alt i økonomifunktionen. Til at starte med var der fem medarbejdere. Efter to år kom to yderligere medarbejdere til. Da lovgivningen blev mere kompliceret, kom der flere ressourcer til. Afdelingen voksede, efterhånden som hendes eget ansvarsområde også blev bredere. Økonomiafdelingens hovedopgaver fra 2008 og frem var rapportering over for Fondsbørsen, Finanstilsynet, direktionen, bestyrelsen og filialnettet, opfølgning på egenbeholdningen, dvs. bestyrelsesinstruksen på investeringsområdet, individuel solvens og insolvenssimuleringer. Hun tog gerne nye opgaver på sig, efterhånden som de kom til. Hun var involveret i børsprospekter, ansøgning til bankpakker, stresstests, likviditetsopfølgninger, bankens datterselskaber, rating til Moody's m.v.

Alt hænger sammen i en bank. Hun havde derfor samarbejde med bl.a. John Weibull og Peder Krag. Hun kunne jo ikke lave tingene alene. Nogle af hendes opgaver ville i dag ligge i en risikofunktion, men en sådan havde man ikke dengang. Hun fik oplysninger fra Kreditkontoret og fra Investeringsområdet. Da Amagerbanken blev pålagt at lave model for gruppevise nedskrivninger, kan man argumentere for, at den burde have ligget hos Kreditkontoret; men opgaven blev placeret hos hende i økonomifunktionen. Tidligere blev de pågældende oplysninger trukket fra edb-systemet af Kreditkontoret.

John Weibull var ekstremt dygtig med stor viden inden for kredit. Han havde lang erfaring. Hun samarbejdede ikke med John Weibull om creditsager.

N. E. Nielsen var ekstremt meget i Amagerbanken siden Knud Christensens død. Hun har derfor haft megen dialog med, herunder om bankpakker. N. E. Nielsen var ekstremt dygtig, meget fremsynet. Hun har lært rigtig meget af ham. Hun er også ved lejlighed stødt på bestyrelsesmedlemmer, som hun har talt med. Der kom et revisionsudvalg med Carsten Ehlers, hvor hun formentlig har talt med ham. I øvrigt gik hendes kontakt til bestyrelsen via direktionen.

Hun havde et omfattende samarbejde med Amagerbankens interne og eksterne revision. Den eksterne revision reviderede alle kvartalsregnskaber, i hvilken forbindelse hun havde tæt kontakt med dem, fordi hun lavede Amagerbankens kvartalsmeddelelser.

Hendes indtryk af den eksterne og den interne revision var, at de tilknyttede personer var fagligt kompetente. Hun har ikke eksempler på, at revisionen er trådt forkert. De var meget dygtige og meget grundige. De endevendte alt. Den interne revision var ikke så mange. De arbejdede meget hårdt. Gitte Buchholz var detaljeorienteret og kunne mangle fremdrift. Hun gik meget dybt ned i nogle ting.

Hun rapporterede over for Finanstilsynet. Det foregik således, at man var færdig med sine tal dagen før fristen. De blev så tastet ind og indsendt elektronisk. Der var ikke nogen interaktion i øvrigt. Der kom en mail retur, hvis der var noget, som ikke stemte. Hun var med på de seneste års møder med tilsynet, når Amagerbanken blev undersøgt. Hun har været inde og fortælle Finanstilsynet om modellen for gruppevise nedskrivninger.

Foreholdt Internt notat af 5. januar 2006 fra afsluttende møde med Finanstilsynet efter ordinær undersøgelse i november 2005 (ekstrakten bind II, s. 402) har hun forklaret, at da hun var tiltrådt i maj 2004, var der en stor gennemgang med SKAT. Hun havde derfor rigeligt at gøre, hvorfor hun ikke var involveret i Finanstilsynets undersøgelse af Amagerbanken i 2005. Ved Finanstilsynets undersøgelse i 2008 var hun med til et møde med Finanstilsynet i slutningen af året.

I forbindelse med Finanskrisens indtræden blev alting meget ændret. Før var der slet ikke fokus på likviditet; men siden skulle der laves stresstests og likviditetsoverblik. En stresstest af likviditeten skal vise, hvad der sker, hvis indlån falder hurtigere end sædvanligt, eller hvis udlån ikke kommer tilbage i forudsat takt. Det var følsomhedstests. Det var Nationalbanken, der krævede dette. Der blev lavet en model for disse tests. Det fortsatte også efter den nye ledelse. Der var ikke væsentlige ændringer i modellen.

Der skulle hele tiden laves materiale til Finanstilsynet. Hun stod for at lave materiale til bankpakker og prospekter m.v. Op til Finanskrisen havde de arbejdet på at få en rating hos Moody's. Det var en meget stor opgave, men der blev mere arbejde efter september 2008. Hun lavede prospekter, "viability report" til staten, ansøgninger til bankpakker m.v. Der var travlt. Hun ringede og skrev ikke sammen med Finanstilsynet. Når der var tilsyn, deltog hun i møder, hvis hendes område var omfattet af en gennemgang.

Foreholdt bestyrelsesmødereferat af 18. december 2008 (ekstrakten bind IV, s. 684), hvoraf fremgår bl.a. følgende:

"Ad punkt 5. Afrapportering Finanstilsynet

Mødet med Finanstilsynet indledtes kl. 10.00. Under dette punkt deltog foruden bestyrelse og direktion: fra Finanstilsynet: Flemming Nytoft Rasmussen, Lars Stage, Jørgen Jørgensen, Mikkel Holle, Allan Nielsen og Peter Bjørnø

fra ekstern revision: Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen

fra intern revision: Gitte Buchholtz, samt

fra Amagerbanken i øvrigt: John Løgager Weibull og Lotte Pind.",

har hun forklaret, at hun vil tro, at hun har været med til mødet. Der var imidlertid mange møder med Finanstilsynet, hvorfor har svært ved at huske det ene møde fra det andet.

Forevist en planche, som Finanstilsynet havde med til mødet (ekstrakten samme bind, s. 703), har hun forklaret, at hun ikke husker disse drøftelser nærmere.

Foreholdt følgende afsnit i bestyrelsesmødereferat af 22. oktober 2010 (ekstrakten bind VI, s. 307):

"Formanden supplerede, at adspurgt om bankens største risici havde Lotte Pind nævnt behovet for en hurtig styrkelse af organisationen, som havde været under et betydeligt arbejdspress de sidste to år. Herudover skulle privatdelen af banken vækste samtidig med at balancereduktion gennemføres, men dette ville kræve at organisationen blev styrket, så der var flere til at løfte.",

har hun forklaret, at de arbejdede i døgndrift for at redde den bank. Der var behov for flere medarbejdere. Hun husker ikke, om hun havde noget konkret i tankerne. I 2010 væltede det ind over dem med krav fra omverden. De knoklede med kunder og bankpakker.

Bankens organisation og kreditrisici har hun ikke drøftet med Finanstilsynet. Hun har været med ved møder, hvor det blev drøftet, men hun var ikke en del af drøftelsen.

Hun har ikke haft med sagsbehandling af enkeltengagementer at gøre.

Østerfælled-engagementet

Østerfælled-engagementet var kendt af alle. Hun har siddet på møder, hvor det var omtalt. Hun var klar over, at engagementet var ”fundet” i CHF. Det vidste Finanstilsynet og revisorerne også. De var jo dybt nede i engagementet. Hun er ikke blevet spurgt til dette.

Foreholdt Notat af 27. december 2007 fra Jørgen Brændstrup til hende med den konklusion, at forrentningen i lån fra Amagerbanken til Schaumann Holding A/S var af en fastrentestruktur og ikke variabelt forrentet samt forudgående mails af 20. og 23. december 2007 mellem hende og Jørgen Brændstrup med oplysning fra hende til Jørgen Brændstrup om, at bestyrelsesinstruksen til direktionen var overskredet, hvis lånestrukturen var fastrente (ekstrakten bind III, s. 280-286), har hun forklaret, at hun husker, at de ikke indberettede forholdet som en overskridelse til bestyrelsen. Der må være en mail om, hvorfor det ikke blev indberettet. Der har helt sikkert været en forklaring. Økonomi må have skrevet rundt, hvorfor de ikke indberettede til bestyrelsen. Hun husker det ikke nærmere.

Foreholdt Amagerbankens ansøgning af 17. december 2009 til Finansiell Stabilitet om individuel statsgaranti, hvor hun står på som en af bankens kontaktpersoner (ekstrakten bind V, s. 1017-1021), har hun forklaret, at der med ansøgningen fulgte to A4-mapper med materiale. Til ansøgningens pkt. 3.1.4.2 om ”udlån og garantier opdelt på typer af låntagere” må der have været materiale vedrørende de store engagementer. Hun husker det dog ikke konkret. Østerfælled-engagementet må have været nævnt. Under ansøgningens pkt. 3.1.1.3 om opgørelse af instituttets individuelle solvensbehov med den underliggende dokumentation har en del af Østerfælled-engagementet været omtalt, men ikke i detaljer. Hun kan ikke forestille sig andet, end at Amagerbanken har vedlagt opgørelsen af individuelt solvensbehov, hvor tabsrisiko på alle individuelt vurderede engagementer var med.

Foreholdt mail af 27. maj 2010 fra Jørgen Brændstrup til hende om underdækning på forskellige valutarammer, herunder Østerfælled (ekstrakten bind V, s. 2498 f.) har hun forklaret, at hun har lavet nogle grafer over udvikling af valutaer og analyser af valutaudviklinger. Hun husker ikke, hvorfor hun havde den opgave. Det var en historisk gennemgang af valutaudsving. Foreholdt referat af og plancher anvendt ved bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2473 og s. 2467 ff.) har hun forklaret, at det ikke er plancher, som hun har lavet. Det er noget som Investering Udland har lavet. Hun lavede nogle andre plancher, der mindede om disse, men med kortere tidsintervaller.

Forholdet til Finansiell Stabilitet

Hendes rolle i dialogen med Finansiell Stabilitet i forbindelse med opnåelse af individuel statsgaranti bestod i deltagelse i et indledende møde, hvor Amagerbanken fremlagde noget materiale. Det kan have været i april 2010.

Foreholdt mailkorrespondance af 11. februar 2010 mellem hende og Ulrik Bjerre Andersen, Finansiell Stabilitet, med fremsendelse af opgørelse over Amagerbankens store engagementer fra Amagerbanken til Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind V, s. 1408 ff.) har hun forklaret, at hun sendte en

standardudskrift fra BEC til Ulrik Bjerre Andersen. Den siger ikke noget om kvaliteten af de pågældende engagementer. Man kan ikke se, om et engagement på listen er nødlidende. Hun ved ikke, om materialet fremsendt i december 2009 har været mere detaljeret end dette.

Foreholdt referat af møde af 6. april 2010 mellem Amagerbanken og Finansiell Stabilitet med deltagelse af Jørgen Brændstrup, John Weibull, hende selv, Henrik Bjerre-Nielsen, Leif Busk og Jette Styrihave (ekstrakten bind V, s. 1966) har hun forklaret, at Amagerbanken før mødet havde fremsendt en masse materiale. De var som bankens repræsentanter inde hos Finansiell Stabilitet og gennemgik engagementer samt oplysninger om datterselskaber. Der blev stillet spørgsmål fra Finansiell Stabilitet. Hun har gennemlæst mødereferatet. Hun husker, at Leif Busk havde en ret farvet fremtoning på mødet. Hun syntes ikke, at Amagerbanken blev hørt. Leif Busk sad nærmest og grinede ad deres tal. Hans opfattelse var meget negativ. Han havde sin egen negative holdning til de tal, der var sendt frem. Det var hendes indtryk, at Leif Busk fandt nedskrivningerne for små. Det var et ubehageligt møde. Det virkede, som om Finansiell Stabilitet havde en fast dagsorden.

Individuelt solvensbehov

Forevist den af hende udarbejdede rapport af 22. oktober 2008 om fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov (ekstrakten bind IV, s. 9) har hun forklaret, at disse solvensopgørelser blev udarbejdet kvartalsvis. Det var hendes opgave at udarbejde dem. De blev sendt til John Weibull, direktionen, bestyrelsen og Finanstilsynet. Foreholdt afsnittet "interne kontroller på kreditområdet" i rapporten af 22. oktober 2008 (samme bind, s. 73 f.) har hun forklaret, at det var Kreditkontoret, der havde leveret dette bidrag til rapporten. Det anførte i afsnittet svarede også til hendes egen opfattelse.

Forevist ansøgning af 17. december 2009 fra Amagerbanken til Finansiell Stabilitet om individuel statsgaranti (ekstrakten bind V, s. 1014) har hun forklaret, at der var en instruks om, hvad der skulle medsendes. Hun vil tro, at solvensopgørelsen har været med.

Foreholdt følgende afsnit i bestyrelsesmødereferat af 30. juni 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2328):

"Gennemgangen afsluttedes med at anføre en række engagementer med stor forskel i bankens solvensreservation og finanstilsynets. Der var således efter tilsynets vurdering ikke tale om dårlige engagementer, men bankens solvensvurdering ansås simpelthen for at være for lav. "

har hun forklaret, at hun ikke husker dette nærmere. Der var flere forskellige personer fra Finanstilsynet, som de drøftede model for individuelt solvensbehov med. Hun var enig i Deloitte's model, som Amagerbanken også anvendte.

Arkivering og sagsopbevaring

Da der blev skiftet ledelse i Amagerbanken, blev der nedskrevet mere end 400 mio. kr. Fra midten af december 2010 regnede de på meget store nedskrivninger.

Bankens arkiverings- og sagsopbevaringssystem var godt. KPMG oplyste, at det var bedre end i andre banker. Det var også i overensstemmelse med hendes egen opfattelse.

Foreholdt følgende afsnit fra Allan Ottens forklaring:

”Både direktionen og bestyrelsen genererede meget materiale, dokumenter mv. Alt blev arkiveret. ... Direktionssekretariatet og som han så det Kreditkontoret førte et udførligt arkiv, ... Der var også et fjernarkiv på Oliebladsgade (sidenhen Yderlandsvej), og her blev bl.a. ældre kreditindstillinger og ikke igangværende lånesager mv. opbevaret som supplement til arkivering i den kontoførende afdeling. Nogle sager skulle opbevares i 20 år. Hans opfattelse var, at arkivet var meget velorganiseret. Det var nemt at fremfinde materiale. Kun to personer havde adgang til arkivet i Oliebladsgade, som var meget systematisk indrettet. Mailkorrespondance blev opbevaret i BEC i en periode, men printede mails blev bevaret permanent.”,

har hun forklaret, at hun er meget enig i det, der står. Hun har ikke nærmere kendskab til Kreditkontorets protokol.

I forbindelse med flytningen til Kalvebod Brygge kom stort set alt på fjernarkiv bortset fra åbningsbalancen. De pakkede selv ned og forestod registrering. Hun kender ikke nærmere til nedpakningen af bankens edb-system. Mon ikke BEC havde back up-procedure?

Det afsluttende forløb

De dispositioner, som bestyrelsen foretog i 2009 og 2010, har hun ikke kritik af. Det foregik efter hendes opfattelse professionelt. Hun var referent i revisionsudvalget. Det foregik også professionelt. Der er ingen kritik fra hendes side.

Det er hendes indtryk, at der efter den nye ledelses overtagelse var advokatgennemgang af nærmest hvad som helst. Det var i forbindelse med, at Steen Hove blev administrerende direktør. Hun var til et fire timer langt møde med en detailgennemgang af hendes arbejde.

Foreholdt følgende afsnit i bestyrelsesmødereferat af 25. november 2010 (Ekstrakten bind VI, s. 579, øverst):

”2.2. Bankens likviditet

Lotte Pind tiltrådte mødet under dette dagsordenspunkt og gennemgik solvenssimulering på baggrund af omdelt oversigt over scenarier for kapitalsammensætning og basiskapital ved forskellige forudsætninger for nedskrivninger, herunder nedskrivninger på DKK 380 mio. med solvenseffekt (jf. dagsordenens pkt. 5.4.) og DKK 750 mio. med og uden solvenseffekt.

Det blev fastslået, at banken kunne tåle nedskrivninger på op mod DKK 1,2 mia. afhængig af forudgående solvensdækning, og samtidig bekræftede Lotte Pind, at beregningerne i prospektet stod ved magt, om end der var tale om en anden beregning.

...

På baggrund af et omdelt notat gennemgik Lotte Pind en ny skærpet stresstest, der var aftalt med direktionen, udarbejdet pr. 16. november 2010. Den skulle danne grundlag for en vurdering af, om banken havde brug for en yderligere likviditetsgaranti inden udløbet af Statens likviditetsgarantiordning ultimo december 2010.”,

har hun forklaret, at ”anden beregning” i slutningen af andet afsnit handler om de forudsætninger, man lagde ind. Selve modellen var den samme som hidtil. Den omtalte stresstest angik en forudsætning om et kraftigt fald i indlån. Diskussionen handlede om, hvorvidt banken havde brug for hele den likviditetsgaranti, der var opnået. Der var dog ingen, der turde sætte den ned.

Foreholdt følgende afsnit i sit notat af 10. december 2010 til Steen Hove og Allan Ottsen (ekstrakten bind VI, s. 654):

”Prognosen er således et mindre positivt syn på 2011, og disse forudsætninger bør diskuteres i forhold til bankens hensigter mv.”,

har hun forklaret, at det mindre positive syn på 2011 ikke blev forklaret. Hun husker det i hvert fald ikke.

Foreholdt følgende afsnit i bestyrelsesmødereferat af 15. december 2010 (ekstrakten bind VI, s. 710 f.):

”2.2. Bankens likviditet

Lotte Pind tiltrådte mødet og gennemgik udviklingen i bankens §152-overdækning de næste 12 måneder, herunder med øget stresstest på indlån fra 1% til 2% og udvikling over tid. Det var bestyrelsens vurdering, at likviditetssituationen var mindre kritisk end tidligere antaget, men der var samtidig enighed om at anlægge en konservativ linje i rapporteringen. Bestyrelsen drøftede muligheder for realkreditbelåning, nedbringelse af store engagementer, indlånsudviklingen og forventninger til interbank-markedet. Det var direktionens skriftlige indstilling efter drøftelse med formanden og finansiel stabilitet, at banken ikke skulle igangsætte ansøgningsproces om yderligere statsgaranti. Bestyrelsen tilsluttede sig, idet man samtidig noterede sig, at muligheden dermed bortfaldt.”,

har hun forklaret, at der ikke skulle ansøges om yderligere, da der var masser af likviditet. Muligheden for at opnå yderligere likviditetsgaranti udløb på det tidspunkt.

Foreholdt månedsrapport til bestyrelsen – December 2010 (ekstrakten bind VI, s. 1257 ff.) har hun forklaret, at det er hendes afdeling, der har udarbejdet den. Efter ledelsesskiftet skete der ikke ændring i rapporterne. Hun ved ikke, om der blev anvendt andre principper i nedskrivningerne. Hun fik leveret nedskrivningerne fra Kreditkontoret. Fra december 2010 lavede hun en masse solvenssimuleringer. Steen Hove ville ikke frigive nedskrivningerne, hvorfor hun ikke kunne færdiggøre arbejdet med månedsrapporten. Foreholdt rapportens afsnit ” Likviditetsrisici Investering/Udlands kommentarer til bankens likviditetssituation” (ekstrakten bind VI, s. 1266) har hun forklaret, at Amagerbanken havde masser af likviditet.

Foreholdt budgetopfølgning ultimo 2010 (ekstrakten bind VI, s. 1279) hvoraf fremgår:

”Resultat før nedskrivninger for december udgør 33,6 mio. kr., hvilket er 0,8 mio.kr. højere end budget.”

har hun forklaret, at budgettet for 2010 ikke blev justeret løbende. Man kørte med fast budget. Amagerbanken realiserede bedre end budgettet. Omkostninger til kapitalrejsning var indregnet i tallene. I 2010 tjente Amagerbanken således penge. Hun ved ikke, hvordan Amagerbanken tog tabene på de enkelte engagementer. Hun ved ikke af, at man skubbede tab foran sig.

Da nedskrivningerne blev frigivet i januar 2011, havde hun fået en anden rolle. Hun var ikke længere involveret i alle de store ting. Hun fik ikke nogen forklaring på denne ændring. Der var sat et nyt hold.

Efter ledelsesskiftet blev hun forfremmet med bedre vilkår end før. Hendes løn steg. Før havde hun fået en månedsløn på 140.000 kr. Den blev hævet til 160.000 kr. om måneden, og hendes opsigelsesvarsel blev forlænget. Hun havde ikke planer om at forlade banken. Da banken gik konkurs, ville hun gerne væk. Hun fik så en ny lønforhøjelse til 185.000 kr. om måneden.

Advokat Michael Sten Jensen fra Gorrissen Federspiel var en af de advokater, der forestod undersøgelse. Materialet blev efter hendes indtryk sendt ud af huset. Ud fra en advokatregning kunne hun se, at de tidligt startede på stiftelse af en ny bank. Hun havde ansvaret for dem, der betalte regninger. Det var ca. 9 mio. kr. i ubetalte advokatregninger, der blev betalt lige før konkursen. Det var til Gorrissen Federspiel. Det var blandt andet vedrørende stiftelse af en ny bank. Hun forelagde for Steen Hove, at det vel ikke kunne passe, at Amagerbanken skulle betale for det. Hun antog, at det var en fejl. Hun skrev til advokaten, om det var en fejl. Hun fik vist en ny regningstekst. Regningerne blev betalt. Fakturaen fra Gorrissen Federspiel angav, at arbejdet med stiftelse af ny bank startede i midten af december 2010. Ifølge advokatens oplysning ved telefonsamtalen var arbejdet klart startet i december 2010. Alle regninger var dateret den 4. februar 2011. Regningerne blev håndbåret ned til hende af Steen Hove.

Foreholdt faktura nummer 163513 af 4. februar 2011 fra Gorrissen Federspiel til Amagerbanken på 85.000 kr. inklusiv moms (ekstrakten bind VII, s. 2973) med følgende fakturetekst:

”Honorar for juridisk bistand i perioden 21. december 2010 til 31. januar 2011 vedrørende gennemgang af engagementet med Østerfælledparken A/S og deltagelse i møder”,

har hun forklaret, at fakturaen er stemplet med et stempel fra hendes afdeling. Det var den periode, hvor der var advokatundersøgelse, og materiale blev båret ud fra Amagerbanken. Regningen var ikke forfalden. De øvrige advokatregninger, der blev betalt lige inden konkursen, var heller ikke forfaldne. Der var også et spørgsmål om et indskud på 500.000 kr.

Hun stoppede i Amagerbanken i marts 2012, da tingene blev flyttet ind i Finansiell Stabilitet.

I mail af 2. oktober 2016 fra Lotte Pind til FS Finans III A/S' advokat har Lotte Pind præciseret sin forklaring som følger:

”Jeg nævnte, at regningen på undersøgelse af stiftelse af en ny bank fra medio december var foretaget af Gorrissen Federspiel. Det er ikke korrekt. Det var advokatfirmaet Kromann Reumert. Hvorvidt denne regning kom på dagen for bankens konkurs eller efterfølgende, kan jeg ikke huske.”

Tina Fogh Aagaard har forklaret bl.a., at hun blev indvalgt i Amagerbankens bestyrelse på bankens generalforsamling den 22. marts 2010. Hun havde ingen erfaring inden for den finansielle sektor, da hun blev indvalgt i bestyrelsen. Hun er uddannet cand.jur. Hun arbejdede inden for den offentlige forvaltning frem til 2008. Hun var ansat i bl.a. Forsvarsministeriet, Statsministeriet og Folketinget.

I 2008 fik hun ansættelse hos Karsten Ree. I 2010 arbejdede hun i Karsten Rees holdingselskab. Hun havde forud for bestyrelsesposten i Amagerbanken siddet i bestyrelsen i et af Karsten Rees holdingselskaber, ligesom hun havde været bestyrelsesmedlem i helejede datterselskaber, bl.a. Zepto og eTilbudsavis. Hun var ikke involveret i Karsten Rees køb af aktier i Amagerbanken. Hun var heller ikke en del af due diligence-processen.

Da hun blev indvalgt i Amagerbankens bestyrelse, læste hun op på banklovgivning mv. og rådførte sig hos Ree-koncernens advokat. Hun tog også imod tilbud fra Jørgen Brændstrup om at lære ”basic”.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 kl. 23.00 (ekstrakten bind V, s.1548), hvoraf fremgår, at hun blev valgt som næstformand for Amagerbankens bestyrelse, har hun forklaret, at hun ikke selv var klar over, at hun skulle være næstformand. Formanden havde forinden clearet det spørgsmål af med hendes arbejdsgiver.

Fra marts 2010 og frem til november 2010 blev der afholdt væsentligt flere bestyrelsesmøder i Amagerbanken, end hun havde forventet. Det udviklede sig, som det gjorde, på grund af Amagerbankens situation. En likviditetsgaranti skulle sikres. Bestyrelsen havde forventet, at likviditetsgarantien kom tidligere. Den lod vente på sig. Der var en række vilkår knyttet til likviditetsgarantien, hvilket kom som en bombe for bestyrelsen. Det var et utroligt intenst forløb - nogle gange med flere bestyrelsesmøder på én dag. Hun deltog samlet i 90 møder i Amagerbankens regi i denne periode, hvoraf hovedparten var bestyrelsesmøder. Det var en utroligt velfungerende bestyrelse. Det var dedikerede folk. Bestyrelsesmedlemmerne kendte hinanden rigtigt godt. Der var en indforståethed. Bestyrelsen var kampklar og kæmpede virkelig for Amagerbanken. Der var lagt en plan for, hvordan banken skulle klare krisen.

Hun blev taget godt i mod af bestyrelsen. Hun og de øvrige bestyrelsesmedlemmer var klar over, at hun var det medlem, som den øvrige bestyrelse måtte "acceptere". Alle bestyrelsesmedlemmer vidste, at der var indgået en "deal" om hendes indsættelse som bestyrelsesmedlem.

N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup havde et meget tæt parløb.

Allan Ottsen og Jørgen Brændstrup var to meget dedikerede og professionelle bankfolk, som arbejdede for, at Amagerbanken skulle lykkes. Hun var bekymret over Jørgen Brændstrups forskellige "kasketter" og hun havde en snak med N. E. Nielsen herom. Tiden var imidlertid ikke til store organisationsændringer. Det var et spørgsmål om at holde fast i det hold, som var sat.

Jørgen Brændstrup forelagde bevillingssagerne. Hun var ny og sugede til sig. Det var ikke mærkeligt, at den mand, som vidste mest om engagementerne, forelagde disse.

Østerfælled-engagementet

Der var drøftelser af valutarammen i Østerfælled-engagementet. Hun syntes ikke, at valutaspørgsmålet fyldte meget i perioden fra hendes indtræden i bestyrelsen til nedlukningen af valutarammen i juni 2010. Al fokus var på at få likviditetsgarantien igennem. Valutaen blev kun drøftet på et fåtal af bestyrelsesmøderne.

Hun kan ikke huske, om hun fik udleveret materiale med henblik på at læse op på Østerfælled-engagementet.

Hun erindrer ikke, at hun blev oplyst om, at tab over 100 mio. kr. på valutarammen skulle bæres af Amagerbanken. Hun kan ikke huske, om hun blev orienteret om konkrete valutatab før nedlukningen i juni 2010.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde afholdt den 22. marts 2010 kl. 17.00 forud for generalsamlingen samme dag (ekstrakten bind V, s. 1546):

"1.3. Valutarisici

Det var aftalt at drøfte valutarisici på et møde i bestyrelsen i april måned, men den seneste tids udvikling i CHF og YES havde gjort det relevant med en kort orientering om eksponeringen for enkelte af bankens kunder og bankens samlede risikobillede. Bestyrelsen drøftede markedsvurderinger på omtalte valutaer samt risikobilleder over for renteforskelle mellem EUR og CHF. Der var enighed om i april måned at vedtage en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere.”,

har hun forklaret, at hun ikke husker, at der blev vedtaget en strategi i den periode, hvor hun var medlem af bestyrelsen. Hun husker heller ikke drøftelser om risikostrategi.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 14. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 1979f):

”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010

Budgetopfølgning for februar 2010 var udsendt og Jørgen Brændstrup orienterede om det foreløbige resultat for marts 2010. I relation til bankens valutaeksponering i CHF og JPY blev der endvidere redet gjort for vurderingen af udviklingen.

Bestyrelsen drøftede eksponering, aggressivitet i markedet og markedsudvikling.

Formanden fastslog, at der i bestyrelsen var behov for en generel drøftelse af den ønskede risikoprofil i banken, og at denne drøftelse måtte finde sted efter opnåelse af statslig likviditetsgaranti og aflæggelse af kvartalsrapport.”,

har hun forklaret, at hun ikke husker, om der blev drøftet yderligere. Der var, som tidligere forklaret, fokus på likviditetsgarantien.

Forevist valutakursplancher (samme bind, s. 1976f) har hun forklaret, at hun kan huske, at der blev forevist plancher, men hun kan ikke huske hvornår. Hun kan ikke sige, om det var de plancher, som fremgår af ekstrakten, der blev forevist. Hun kan huske, at hun har set plancher over CHF.

Indimellem deltog eksterne i bestyrelsesmøderne. Hun kan ikke huske, om der var eksterne deltagere tilstede under drøftelser af valutaspørgsmål.

Det var hendes indtryk, at Amagerbanken fulgte valutaudviklingen tæt.

Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 29. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2191f):

”Ad punkt 4. Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende delårsrapport 1. kvartal 2010

...

Gitte Buchholtz gennemgik det interne revisionsprotokollat af 25. april 2010 som forsynedes med en revisionspåtegning uden forbehold og supplerende oplysninger. Bestyrelsen rejste enkelte afklarende spørgsmål, herunder vedrørende engagementer, nedskrivninger og ikke-korrigerede forhold, som dog ansås for uvæsentlige i forhold til bedømmelsen af det samlede perioderegnskab.”,

har hun forklaret, at hun ikke har nogen erindring om drøftelsen.

Forevist Internt revisionsprotokollat af 25. april 2010 vedrørende perioderegnskabet for perioden 1. januar til 31. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 2110f), hvoraf fremgår bl.a., at Amagerbanken nu

havde et samlet tab på 165 mio.kr. på Østerfælled-engagementet (s. 2116), har hun forklaret, at hun ikke husker, om tallet på 165 mio. kr. har været drøftet. Hun må henvide til det, som fremgår af referaterne.

Foreholdt følgende afsnit i det omtalte interne revisionsprotokollat (samme bind, s. 2116):

”Udviklingen i CHF og JPY valutakursen har medført, at den negative markedsværdi på valutaterminsforretninger m.v. indgået af følgende kunder [bl.a. Østerfælledparken A/S] er forøget med 102 mio. kr. i forhold til 31. december 2009:

...

Eftersom ovenstående kunder [bl.a. Østerfælledparken A/S] er nedskrivningsengagementer, medfører stigningen i den negative markedsværdi, at bankens nedskrivninger på disse engagementer er forøget tilsvarende.”,

har hun forklaret, at hun ikke kan huske, om hun havde læst materialet forud for bestyrelsesmødet. Det sidste afsnit forstår hun således, at banken havde lidt tab. I bagklogskabens klare lys stiller dette afsnit skarpt på nogle ”kedelige” engagementer. Hun var dengang helt ny. Det har været meget kompliceret stof for hende på det tidspunkt.

Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2471f):

”4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års udvikling i valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt sig p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens [kunders] positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”,

har hun forklaret, at Jørgen Brændstrup anvendte plancher ved gennemgangen. Hun kan ikke huske hvilke beslutninger, Jørgen Brændstrup orienterede om. Hun erindrer ikke, hvorfor man ikke nedlukkede CHF i maj 2010. Hun må henholde sig til det, som fremgår af referatet. Hun var helt ny i bestyrelsen. Hun havde ikke overblik over Østerfælled-engagementet. Hun havde ikke kendskab til, hvor vigtigt det var at følge kursen.

Hun var ikke involveret i beslutningen om nedlukningen af valutarammen.

Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 5. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2962):

”Søndag den 4. juli 2010 havde formanden, Tina Fogh Aagaard, Jesper Reinhardt og Jørgen Brændstrup afholdt møde med Karsten Ree. Mødet var afviklet i en urban tone, men Karsten Ree var stærkt kritisk over for de omtalte valutadispositioner samt visse ejendomsengagementer, og han fandt det vigtigt at give bankens bestyrelse et billede af, hvad der bliver talt om. Det var vurderingen, at Karsten Ree havde brug for betænkningstid, og med henblik på at betrygge Karsten Ree, blev det på mødet aftalt, at Jørgen Brændstrup m.fl. på et møde med Karsten Rees rådgiver, Hans Nielsen, skulle gennemgå, baggrunden for valutadispositionerne samt visse ejendomsengagementer, herunder Østerfælledparken.”,

har hun forklaret, at hun mener at huske, at mødet blev afholdt for at orientere Karsten Ree om, hvorfor det var gået så galt med valutaen. Måske var spørgsmålet om likviditetsgarantien også til

drøftelse. Valutatabet kom som en overraskelse for Karsten Ree. Hun havde ikke orienteret Karsten Ree herom, da hun jo havde tavshedspligt om drøftelserne i bestyrelsen.

Hun havde et udmærket samarbejde med Steen Hove og Steen Hemmingsen. De to havde en noget mere kritisk holdning til tingene. De havde kritiske spørgsmål til organisationen, herunder Jørgen Brændstrups forskellige "kasketter".

Forevist Management Summary af 15. december 2010 om Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind VI, s. 689) omhandlende en betaling på 17,1 mio. kr. til Nykredit ultimo december 2010, har hun forklaret, at Amagerbanken valgte at betale de 17,1 mio. kr. til Nykredit. Der ikke var nogen vej udenom. Amagerbanken risikerede en retssag, hvis banken ikke betalte.

Forevist Hans Boye Clausens mail af 29. december 2010 til direktionen (ekstrakten, bind VI, s. 694) omhandlende Østerfælledparken A/S, hvoraf fremgår: "Jeg har forstået at bevillingen er formel da det allerede følger af det tilsagn banken gav ved brev den 28. december 2009", har hun forklaret, at hun også erindrer, at det forholdt sig sådan.

Hun kan ikke huske, om Allan Ottsen har forelagt bevillinger under bestyrelsesmøderne.

Hun kender ikke til baggrunden for, hvorfor hun ikke er sagsøgt under denne sag. Hun har imidlertid læst advokat Jens Christensens advokatundersøgelse og henviser til følgende ræsonnement mv. fra advokaten (ekstrakten bind VII, s. 4001):

"På grund af det korte tidsrum og af hensyn til forholdets kompleksitet har jeg ikke vurderet, at en handlepligt må antages at være indtrådt for de ny bestyrelsesmedlemmer, der indtræder den 22. marts 2010."

Hun vil tro, at det er baggrunden for, at hun ikke er sagsøgt. Hun kendte ikke til låneengagementerne og var helt ny i en bankbestyrelse. Hun blev indvalgt, fordi en storaktionær havde bedt om en bestyrelsespost. Hun var ikke en del af den tætte styring af banken.

Michael Nellemann Pedersen har forklaret bl.a., at han forud for vidneafhøringen i dag har fået tilsendt bl.a. støttebilag E2 fra advokat Søren Lundsgaard.

Han blev indvalgt i Amagerbankens bestyrelse på bankens generalforsamling den 22. marts 2010 og udtrådte af bestyrelsen den 10. november 2010.

Forevist N. E. Nielsens omtale af ham under generalforsamlingen den 22. marts 2010, hvilken beskrivelse er gengivet i det stenografiske referat af generalforsamlingen (ekstrakten bind V, s. 1716f):

"Om Michael Nellemann Pedersen kan jeg oplyse, at han er født i 1961. Han er også dansk statsborger. Han er direktør i PKA's investeringsafdeling. Michael Nellemann Pedersen er cand.polit. fra Københavns Universitet i 1989 og blev samme år ansat i PKA, hvor han i 2001 blev udnævnt til direktør. Han har forud for sin tilknytning i PKA i en årrække været beskæftiget som revisor. Derudover har Michael Nellemann følgende bestyrelsesposter: PKA+Pension Forsikringsselskab A/S med tilhørende koncernselskab, Britannia Invest A/S, Dan-Ejendomme Holding A/S med tilhørende koncernselskab, Genan A/S, Genan Business & Development A/S, Genan Global A/S, Refshaleøen Holding A/S med tilhø-

rende koncernregnskab, DTE Komplementar ApS, Det tyske Ejendomsselskab P/S. Desuden er han direktionsmedlem i Pensionskassernes Projektselskab A/S og A/S Københavns Ejendomsselskab med tilhørende koncernselskab.”,

har han forklaret, at oplysningerne er korrekte. Han er fortsat direktør i PKA's investeringsafdeling og har fortsat et antal bestyrelsesposter.

Forevist N. E. Nielsens omtale og vurdering mv. af hans kompetencer mv. under den før omtalte generalforsamling (samme ekstrakt, s. 1721):

”Michael Nellemann Pedersen sidder i sin dagligdag som direktør i PKA og er dermed en del af hele den finansielle verden i Danmark. Han har derfor i sin dagligdag indblik i de problemstillinger og problemkredse, der er en væsentlig del af den finansielle sektors fremadrettede udfordring – herunder også af de regulatoriske forhold. At han så samtidig har viden om fast ejendom, betragter vi som en yderligere fordel i denne situation.”,

har han forklaret, at N. E. Nielsens beskrivelse og vurdering passer fint. Opdraget fra N.E. Nielsen var, at han som bestyrelsesmedlem primært skulle have fokus på forholdet til Finanstilsynet og risikostyring.

Han har lang erfaring med investering mv. i fast ejendom. Pensionsselskabet PKA har altid været meget aktiv i forhold til investering i fast ejendom. Siden han startede i PKA i 1989, har han således været beskæftiget med mange investeringsopgaver inden for fast ejendom. PKA's investeringer i fast ejendom er kendetegnet ved, at pensionsselskabet prøver at fastholde de indkøbte ejendomme i pensionsselskabets portefølje. Han har igennem årene deltaget i diverse undersøgelser, vurderinger vedrørende køb og afkast af fast ejendom, risikovurderinger mv. PKA har i dag en ejendomsportefølje på ca. 20 mia. kr., og han har igennem årene nok været involveret i ejendomsinvesteringer på sammenlagt mere end 10 mia. kr.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 17. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1537), hvoraf fremgår:

”Formanden orienterede om sine drøftelser med investeringsdirektør Michael Nellemann Pedersen, PKA, som forventeligt ville give tilsagn om at ville opstille som bestyrelseskandidat på den kommende generalforsamling. Der var fuld tilslutning fra bestyrelsen og direktion.”,

samt referat af bestyrelsesmøde dagen efter den 18. marts 2010 (samme bind, s. 1538), hvorunder N. E. Nielsen nævnte, at han havde accepteret at opstille som kandidat til bestyrelsen, har han forklaret, at han blev kontaktet af N. E. Nielsen primo 2010. N. E. Nielsen spurgte, om han kendte til egnede kandidater med erfaring i risikostyring, som kunne indtræde i Amagerbankens bestyrelse. N. E. Nielsen tilkendegav, at vidnet også selv kunne være en mulig kandidat. Han var lidt skeptisk i starten. Amagerbanken var presset, og han var klar over, at en bestyrelsespost ville kræve mange ekstra arbejdstimer. Dertil kom overvejelser om, hvorvidt en bestyrelsespost i en bank ville kunne føre til et negativt omdømme for PKA. Han tænkte, at PKA's direktør Peter Damgaard Jensen og PKA's bestyrelsesformand måske derfor ville være skeptisk over for hans mulige indtræden i Amagerbankens bestyrelse. Han havde drøftelser med sit bagland, som imidlertid var positive og vurderede, at bestyrelsesarbejdet også kunne være en anledning til at danne nye netværk mv. Han var klart af den opfattelse, at han kunne tilføre Amagerbankens bestyrelse erfaring mv., bl.a. i forhold til bankens kontakt med Finanstilsynet og med hensyn til risikostyringsværktøjer.

Han blev indvalgt i bestyrelsens ”Kredit- og risikoudvalg” (ekstrakten bind V, s. 1538). Det var helt naturligt, at han blev medlem af netop dette udvalg.

Han deltog i 56 ud af i alt 60 bestyrelsesmøder i sin bestyrelsesperiode. Aktivitetsniveauet var værre, end han havde forventet.

Bestyrelsen havde efter hans opfattelse en fornuftig sammensætning og bestod af folk med forskellige kompetencer, bl.a. folk, som havde drevet selvstændig virksomhed, folk med godt netværk, ligesom revisionsfolk var repræsenteret. Der var mange kompetencer, som komplementerede hinanden.

Der var en aftale om, at materialet til brug for bestyrelsesmøderne blev udsendt fem-seks dage forinden bestyrelsesmødet. Denne frist blev overholdt i de fleste tilfælde.

Arbejdet med at opnå statsgaranti prægede bestyrelsesarbejdet. Der blev arbejdet benhårdt for at opnå garantien. Det var fokusområdet, men bestyrelsen behandlede også kreditsagerne. Man holdt sig til de eksisterende kunder, og der var fokus på going concern. Møderne blev afviklet meget effektivt.

Jørgen Brændstrup var en meget erfaren bankmand, som havde styr på sine sager. Jørgen Brændstrup havde styr på de enkelte engagementer og disses udvikling. Det var hans opfattelse, at Jørgen Brændstrup var overbebyrdet, men det var ikke uforsvarligt. Det blev også drøftet i bestyrelsen. Han så en risiko heri, hvis Amagerbanken ville til at begive sig ud i nye forretningsområder. Jørgen Brændstrup var indstillet på, at direktionen skulle udvides. Der havde også været noget sygdom hos John Weibull.

Allan Ottsen havde styr på de interne forhold i banken, men det var ikke Allan Ottsen, som man hørte mest til på bestyrelsesmøderne. Allan Ottsen var referent til bestyrelsesmøderne. Referaterne afspejlede drøftelserne på møderne.

Han var involveret i få bevillinger, i form af tillægsbevillinger, i sin tid som bestyrelsesmedlem. Den grundlæggende filosofi i tillægsbevillingerne var going concern. Til brug for behandlingen af bevillingssagerne forelå en ekstrakt af sagen i form af et Management Summary. Kvaliteten af disse Management Summaries var tilfredsstillende, og de gav en god indføring i sagen. Der lå derudover fire til fem sider andet materiale, der var vedlagt det pågældende Management Summary. Det var typisk Jørgen Brændstrup, som gennemgik Management Summary’et, og der var lejlighed til at stille uddybende spørgsmål. Formanden opfordrede til, at bestyrelsesmedlemmerne gav deres holdning til kende. Der var således generelt en fortrolig stemning i bestyrelseslokalet indtil det tidspunkt, hvor Steen Hove og Steen Hemmingsen begyndte at overvære bestyrelsesmøderne. Der blev benyttet overheadprojektor til fremvisning af plancher.

Arbejdet i bestyrelsen fungerede tilfredsstillende, trods den trussel, som hvilede over Amagerbanken. Niveauet for rapportering var på niveau med andre selskaber, som ikke havde tilsvarende trusler mv. hængende over hovedet. Han fik ikke indtryk af, at der var indspisthed i hverken direktion eller bestyrelse, og heller ikke indtryk af, at direktion og bestyrelse havde et for tæt forhold til kunderne. Han fik ej heller indtryk af, at direktion eller bestyrelse skubbede problemer foran sig.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 kl. 23.00 (ekstrakten bind V, s. 1548) har han forklaret, at bestyrelsen blev konstitueret i forlængelse af generalforsamlingen, som var afholdt samme aften. Der blev ikke talt om valuta under dette møde.

Som nyvalgt bestyrelsesmedlem deltog han i et formiddagsmøde med Steen Jensen, hvor han fik en indføring i bestyrelsesarbejdet mv. Han mener, at også Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen deltog i dette møde. Han følte sig godt klædt på til bestyrelsesarbejdet.

Han kendte fra start til Østerfælled-ejendommen, som var et meget stort ejendomsprojekt startet i PBU regi. Det var i sin tid startet med nedrivning af en vist nok fredet fægtehal, hvilket påkaldte sig opmærksomhed. Det var en velplaceret ejendom, men det var ikke en ejendom, som PKA havde kigget på. Han kendte også til PBU's salg af ejendommen og vidste, at køberne af ejendommen havde købt med udsigt til et relativt lavt afkast, men samtidig med udsigt til realisering af lejlighederne i form af salg til ejerlejligheder. Det er et helt almindeligt rationale. Han kendte kun Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen fra avisomtale, da han indtrådte i bestyrelsen. Han har aldrig mødt disse personer.

Han var klar over, at der var valuta involveret i Østerfælled-engagementet, og han havde læst og gennemgået materiale om engagementet, herunder et Management Summary, hvor han kunne se udviklingen i den samlede eksponering i Østerfælled-engagementet. Det var i øvrigt ikke bemærkelsesværdigt at finansiere ejendoms køb mv. i fremmed valuta. Det har han også set i forhold til andre ejendomme. Det var en del af bankernes produktpalette. Mange kommuner optog også lån i CHF og JPY.

Forevist Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit med 75 mio. kr. (ekstrakten bind V, side 910f) har han forklaret, at det virker ham bekendt. Han var klar over, at rammen var over 100 mio. kr., da han indtrådte i bestyrelsen. Han husker ikke, hvor han havde denne viden fra.

Forevist uddrag af ekstern revisions revisionsprotokollat af 2. februar 2010 omhandlende Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind V, s. 1318) hvoraf fremgår bl.a.: ”På engagementet er der ultimo 2009 foretaget individuel nedskrivning på kr. 540,6 mio.”, har han forklaret, at han var bekendt med revisionsprotokollatet, og han var også bekendt med, at der var sket hensættelser og foretaget nedskrivninger. Han var således bekendt med, at engagementet var fuldt nedskrevet. Han vidste også, at der var aktive og åbne valutelines på engagementet. Filosofien var, at Amagerbanken havde ydet lån til en låntager, hvis forretningsmodel ikke holdt på grund af Finanskrisen. Tanken var, at Amagerbanken ville forbedre kundens samlede økonomi ved at optage et lån i fremmed valuta og udnytte rentefordelen på 1-2% p.a. Valutaen kunne håndteres, og der var ikke forventning om, at kursen på CHF ville stige. Det var også valutaekspertes forventning, at kursen på CHF ikke ville stige. CHF havde ligget i et snævert bånd i hen ved 20 år op til 2010. Meget talte derfor for, at kursen ville falde tilbage til det historiske niveau. Det var en kontrolleret og fornuftig disposition at blive i CHF, idet man ville opnå gevinst ved kursfald. Der var ikke udsigt til, at CHF-kursen ville stige. Når man så på Amagerbankens samlede kapitalforhold, havde banken råd til at tage den kontrollerede risiko at forblive i CHF. Bestyrelsen vurderede, at Amagerbanken – med en egenkapital på omkring 2 mia. kr. - også havde den fornødne kapital til at kunne håndtere en evt. yderligere stigning i kursen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 14. april 2010 (ekstrakten bind V, s.1979f), hvoraf fremgår:

”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010

Budgetopfølgning for februar 2010 var udsendt og Jørgen Brændstrup orienterede om det foreløbige resultat for marts 2010. I relation til bankens valutaeksponering i CHF og JPY blev der endvidere redegjort for vurderingen og udviklingen.

Bestyrelsen drøftede eksponering, aggressivitet i markedet og markedsudvikling.

Formanden fastslog, at der i bestyrelsen var behov for en generel drøftelse af den ønskede risikoprofil i banken, og at denne drøftelse måtte finde sted efter opnåelse af statslig likviditetsgaranti og aflæggelse af kvartalsrapport.”,

samt valutagraferne, som fremgår af ekstrakten bind V, s. 1975 til s. 1978, har han forklaret, at han ikke husker, om det var netop disse valutagrafer, som blev præsenteret. Han forstod, at Amagerbankens valutaeksponering relaterede sig til Østerfælled-ejendommen. Han var klar over, at margin lå over 100 mio. DKK. Han husker ikke, hvorfra han havde denne viden. Det kan have været fra en budgetopfølgning og estimering af solvensen ultimo 2010. Bestyrelsen definerede en margingrænse, hvor bestyrelsen skulle tage stilling til, om man ville øge risikoen yderligere. Der var ikke noget, som talte for at låse tabet fast, da forholdene talte for, at CHF ville falde tilbage. Bestyrelsen vurderede, at man skulle have is i maven. Der blev løbende indhentet udtalelser mv. fra analytikere og valutaeksperter fra de førende banker. Analyserne blev forelagt for bestyrelsen. Alle eksperter kom med enslydende anbefalinger. Eksperternes vurdering var, at man ikke fortsat ville se en så stærk CHF, med mindre den schweiziske nationalbank ville ændre politik. Han mener, at det var Jørgen Brændstrup, som redegjorde for udviklingen af valutaen. Under bestyrelsesmødet den 14. april 2010 besluttede man at fortsætte med uændret strategi og med fortsat overvågning. Beslutningen gav god mening og var stringent i forhold til Amagerbankens langsigtede strategi i forhold til fast ejendom.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 29. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2189f), hvor der bl.a. skete gennemgang af delårsrapport og revisionsprotokollater, har han forklaret, at han ikke deltog i dette møde, da der samme dag var generalforsamling i en af PKA's pensionskasser. Han havde mødepligt til denne generalforsamling. Han har efterfølgende underskrevet referatet (samme bind, s. 2194). Han har i den forbindelse også gennemlæst samt forstået indholdet af Internt Revisionsprotokollat af 25. april 2010, hvoraf fremgik bl.a., at Østerfælled-engagementet havde udviklet sig negativt med 66 mio. kr. i første kvartal 2010 (samme bind, s. 2116), og hvoraf tillige fremgik, at Østerfælled-engagementet nu havde forværret bankens samlede situation med 165 mio. kr. Som det fremgår, havde valutauroen samlet set medført en forværring af Amagerbankens situation med 102 mio. kr. i første kvartal 2010.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, side 2471) har han forklaret, at han ikke deltog i dette møde, da han var i Kina med PKA på mødetidspunktet. Han har underskrevet referatet, som det fremgår af side 2475. Han har således læst referatet, herunder afsnit:

”4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års udvikling i valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens [kunders] positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”,

og har forklaret, at han opfattede referatet således, at der også blev orienteret om Østerfælled-engagementet under mødet. CHF havde ligge relativt roligt i april og maj 2010. Han opfattede referatet således, at der fra bestyrelsens side blev ”rejst et flag” trods det, at CHF havde ligget relativt roligt i en periode. Bestyrelsen udfordrede bestyrelsens egen filosofi om at forblive i CHF. Han opfattede ikke referatet som om, at bestyrelsen ikke hidtil havde haft et relevant beslutningsgrundlag. Der havde været grundlag for at fastholde valutapositionen, men bestyrelsen måtte nu se på, om der var grundlag for en anden filosofi.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 12. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2683) samt Klaus Bachs notat af 8. juni 2010 omhandlende ”Prognoser på CHF/DKK og JPY/DKK fra udvalgte Banker” (samme bind, s. 2662f), hvoraf fremgår:

”På trods af de seneste dages udvikling er vi fortsat af den overbevisning, at både CHF og især JPY skal korrigeres nedad fra de nuværende niveauer, om end risikoen for at begge valutaer på kort sigt vil blive styrket yderligere er absolut overhængende.”,

har han forklaret, at det kan godt passe, at det er notatet af 8. juni 2010, som der henvises til i referatet af bestyrelsesmødet [den sidste bullet i referatets andet afsnit]. Som han husker det, så bestyrelsen på prognoserne for CHF. Loftet på kurs 400 var blevet brudt. Det afstedkom ikke en forventning om, at CHF ville stige voldsomt yderligere. Til gengæld burde JPY falde. Den hidtidige strategi kunne fastholdes. Valutaeksponeringen havde imidlertid fået en ny dimension, i og med at Amagerbanken stod for at skulle øge basiskapitalen med 750 mio. kr. Hvis der kom yderligere uventede tab på valutaen, ville Amagerbanken skulle rejse kapital ud over de krævede 750 mio. kr. Det satte den oprindelige forudsætning om, at banken skulle have ”råd” til tage yderligere tab, under pres.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 16. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2699) sammenholdt med Klaus Bachs notat af 15. juni 2010 ”Seneste nyt i valutamarkedet” (samme bind, s. 2690), hvoraf fremgår:

”CHF

Stor fokus på rentemødet i SNB (centralbanken) på torsdag den 17. juni. Der forventes ingen ændring i renten, men de efterfølgende udtalelser kan få stor betydning.”,

har han forklaret, at CHF var steget. Det var annonceret, at der var et vigtigt møde i den schweiziske centralbank. Det var forventningen, at der ville komme ro over CHF efter mødet, da det forlød, at den schweiziske nationalbank ville gøre alt for at holde CHF-kursen nede af hensyn til den schweiziske eksport. Derfor skød bestyrelsen beslutningen om evt. nedlukning.

Nedlukning

Forevist referat af bestyrelsesmøder den 26., 27. og 28. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2858f og s. 2861f), herunder følgende afsnit i referatet fra den 26. juni 2010:

”Valuta

Jørgen Brændstrup orienterede om, at banken i lyset af udviklingen i CHF – og efter aftale med formanden samt Kent Madsen og Jesper Reinhardt – havde lukket halvdelen af bankens udsatte kundepositioner i CHF, svarende til en tredjedel af bankens positioner. Efter drøftelse besluttede bestyrelsen tillige at lukke halvdelen af JPY-positionerne. Opfølgning på situationen ville ske.”,

samt referatet fra den 27. og 28. juni 2010:

”I fortsættelse af drøftelse på bestyrelsesmødet den 26. juni 2010 oplystes det, at den tilbageværende del af den omtalte valutaeksponering var lukket ned om formiddagen den 28. juni 2010.”,

har han forklaret, at man valgte at lukke valutaen af flere årsager. Dels var der kommet en uventet melding fra den schweiziske centralbank om, at centralbanken alligevel ikke ville gøre alt, hvad der stod i centralbankens magt for at få CHF ned i kurs. Dels var der under et netop afholdt G20 møde heller ikke kommet meldinger, som kunne tyde på ændringer i CHF-kursen. Dertil kom, at man havde oplevet en fortsat stigning i CHF i løbet af juni, og tabet var blevet forværret. Endelig lå der et krav om den før omtalte kapitalforhøjelse på 750 mio. kr. Derfor var tiden inde til at lukke valuta-rammen ned. Tabet måtte låses fast.

Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 3. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2959), hvorunder Jørgen Brændstrup redegjorde for Østerfælled-engagementet:

”Ideelt skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere marginkald. De gennemførte forretningsmæssige beslutninger havde været baseret på analyse m.v. – interne såvel som eksterne – tillige med ensartede handle-mønstre i større pengeinstitutter, hvilket havde ligget til grund for rapporteringen af udviklingen.”,

har han forklaret, at den første sætning er et korrekt udsagn. Det er vigtigt at pointere, at strategien bygger på vurderinger mv. Det kan være fornuftigt at blive i positionen, selvom loftet er brudt. Man må vurdere konkret og tage bestik af situationen. Der findes ikke mekaniske handle-mønstre. Ellers vil det også være svært at drive forretning. Amagerbanken kendte til 1. kvartals tab på Østerfælled, men det samlede tab antog nu et højere niveau, da også andre engagementer var eksponeret mod valuta. Amagerbanken havde ikke et system, som kunne samle oplysninger mv. på tværs af engagementerne. Det var utilfredsstillende, og det gjorde, at tabet var øget med 65-70 mio. kr. Det var ikke det, banken havde brug for i en tid, hvor valutaen var ude i en rivende udvikling.

Østerfælled-engagementet i øvrigt

Han var enig i strategien om ikke at tvangsrealisere Østerfælled-ejendommen. Han kender fra sit daglige virke til både store nedture og store opture, når folk skal ud at realisere ejendom meget hurtigt. Det fører i nogle tilfælde til irrationelle beslutninger. Han var enig i en langsigtet strategi, hvor man ventede på, at Finanskrisens virkninger aftog. Herved ville engagementet blive bedre. Amagerbanken havde også råd til en langsigtet strategi. Egenkapitalen var på mere end 2 mia. kr.

I 2010 sad man i PKA på den anden side af bordet som en stærk pensionskasse. Der blev udbudt ejendomsprojekter, hvor sælger var tvunget til at sælge med meget kort tidsfrist. Bankerne pressede sælgerne. PKA erhvervede således attraktive ejendomme, mens priserne var helt i bund. Den situation ville han ikke bringe Amagerbanken i.

Realisering af Østerfælled-ejendommen i 2011 var efter hans opfattelse ikke optimal. PKA købte på det tidspunkt ejendomme til priser, som i dag er væsentlig højere. 2011 var et ringe realisationstidspunkt. PKA blev ikke indbudt til forhandlinger om køb af Østerfælled-ejendommen. PKA var meget aktive på daværende tidspunkt og købte mange andre ejendomme til i alt omkring 10 mia. kr.

Oskar Jensen

Forevist følgende afsnit i Management Summary af 26. august 2009 om bl.a. forhøjelse af anlægs-lån til i alt 144 mio. kr. til Main Road Invest ApS (ekstrakten bind IV, s. 2541):

”I forbindelse med salget af 2 andre ejendomme til Essex Invest A/S er indgået aftale om, at Essex overtager yderligere ejendom i Main Road Invest-projektet.”,

samt N. E. Nielsens duplik (ekstrakten bind I, s. 1338), hvoraf fremgår:

”Bevilling af projektfinansieringsramme og forhøjelse af anlægslån, september 2009

...

Det fremgår af bilag 545, at ejendommen Vibeholmsvej 17 kunne afhændes til PKA for en købesum på i alt kr. 50,9. Købesummen var sammensat som en betaling for ejendommen med tillæg af værdien af en entreprisaftale.”,

har han forklaret, at han kan bekræfte, at PKA så på ejendommen på Vibeholmsvej 17. PKA købte i 2012 naboejendommen til Vibeholmsvej 17. Det er gået glimrende med ejendommene. Ejendommene er beliggende i et område, som trængte til udvikling. PKA udarbejdede en langsigtet lejekontrakt med kommunen om udleje af den ene ejendom som behandlingsinstitution for autistiske børn. Essex- ejendommen er en større sag, som PKA har investeret i ad flere omgange. PKA købte 144 lejligheder i ejendommen. Der var lidt tomgang i starten, men ejendommen er i dag fuldt udlejet. Begge ejendomme har været rigtig fornuftige investeringer for PKA.

Forevist Jørgen Brændstrups mail af 1. november 2009 til Henrik Wessmann omhandlende bl.a. Empireejendommen (ekstrakten bind IV, s. 3234) har han forklaret, at Oskar Jensen-gruppen også var involveret i denne ejendom. Ejendommen blev forelagt for PKA. Det var en kompleks ejendom med forskellige lejeaftaler, men med en fantastisk beliggenhed. PKA var lidt skeptisk, da man var i tvivl om, hvorvidt Oskar Jensen havde kræfterne til at løfte sagen. PKA så gerne en anden køber. PKA var interesseret i at købe ejendommen, men fik ikke mulighed herfor. Det endte med et salg til anden side. Han kan ikke huske, om det var før eller efter bankens konkurs.

Bankens langsigtede strategi i forhold til Østerfælled-ejendommen må siges at have været den rigtige, når man ser hvordan ejendomsmarkedet har udviklet sig i København og Århus siden hen. Hvis Amagerbanken havde haft Østerfælled-ejendommen i dag, ville ejendommen kunne realiseres til en højere pris, end det var tilfældet i 2011.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets notat af 10. september 2014 om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner udarbejdet til brug for SØIK's behandling af Finanstilsynets politianmeldelse af Amagerbankens ledelse (Tillægsekstrakten, s. 41):

”Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån – hvorved kunden ”spiller på”, at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutarelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.”,

har han forklaret, at det er et typisk lærebogsudsagn, der imidlertid ikke er bekræftet af virkeligheden. Det giver i økonomisk teori god mening at antage, at markeder vil udligne sig, men det er historisk set imidlertid ikke det, man har set. CHF havde i 2010 ligget i et stabilt bånd i mere end 20 år. CHF havde haft en systematisk lav rente gennem mange år. Man må konstatere, at nogle valutaer har en styrke i sig, der er anderledes end andre valutaers. Historien har i forhold til CHF vist noget andet end det, som fremgår af de økonomiske lærebøger.

Gitte Buchholz har forklaret bl.a., at hun er uddannet cand.merc.aud. fra Handelshøjskolen i København i 1993. Hun startede i Amagerbanken den 1. juni 2006. Før det var hun ansat i KPMG, UniBank og DLR. Fra september 2000 til sin tiltrædelse i Amagerbanken var hun revisionschef i DLR. Hun fulgte med til Finansiell Stabilitet i forbindelse med virksomhedsoverdragelsen i efteråret 2011. Efter Amagerbankens konkurs og indtil efteråret 2011 sad hun fysisk i Amagerbanken. Der blev i efteråret 2011 oprettet en koncernintern revision, og der arbejdede hun med de forhold, der var i Finansiell Stabilitet. Hun har indgået en fratrædelsesaftale med Finansiell Stabilitet, og hun blev fritstillet den 16. september 2016.

Intern revision – generelle forhold

Intern revisions arbejde er reguleret i revisionsbekendtgørelsen. I denne bekendtgørelse er hjemlet udarbejdelse af funktionsbeskrivelser, der er bestyrelsens beskrivelse af Intern Revisions opgaver. Fra 2008 var der funktionsbeskrivelsen af 20. juni 2007, hvoraf fremgår, at intern revision skulle udarbejde revisionsplan, revisionsstrategi, udføre revision, rapportere, udarbejde notater samt udarbejde revisionsprotokollater til bestyrelsen, hvori Intern Revision anførte de væsentligste forhold, revisionen havde givet anledning til. Bestyrelsen besluttede endvidere, at intern revision tillige skulle lave påtegning på årsrapporterne. Der kunne indgås særlige aftaler om revision eller review af perioderegnskaber, hvilket der blev vedrørende bl.a. 1. og 3. kvartal 2009 samt 1. og 2. kvartal 2010. Intern Revision rapporterede i form af notater, der blev sendt til de ansvarlige chefer. De svar, Intern Revision fik på de forhold, der blev rejst, blev indarbejdet, og det samlede notat blev sendt til direktionen. Revisionsprotokollaterne blev diskuteret i bestyrelsen og efter 2009 tillige i Revisionsudvalget. Intern Revision havde ikke ansvaret for at vurdere den individuelle solvens.

Forevist Amagerbankens organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har hun forklaret, at syv tallet i boksen, hvor der står Intern Revision, betyder, at der var syv personer ansat i Intern Revision. Da hun startede i Amagerbanken, var der to medarbejdere og hende i Intern Revision. Forud for hendes tiltrædelse havde der været nogle måneder uden revisionschef, så på daværende tidspunkt var afdelingen nede på et minimum. En af hendes første opgaver var at opbygge afdelingen medarbejdermæssigt. Hun mener, at hun var på plads med den opgave i 2007, hvor der var fem personer. De var herefter et kernteam af disse fem personer frem til slutningen 2010. Hun afholdt barselsorlov fra den 1. august 2007 til den 1. februar 2008.

I forhold til Amagerbankens organisatoriske forhold er der efter hendes opfattelse en skillelinje mellem tiden før og tiden efter den 2. oktober 2008, hvor Knud Christensen døde. Frem til Knud Christensens død var der en sædvanlig og god funktionsadskillelse i Amagerbanken. Derefter indtrådte der en ny situation, og de hårde tider for Amagerbanken begyndte. Efter Knud Christensens død blev Jørgen Brændstrup administrerende direktør, og han fortsatte samtidig som erhvervschef. Kreditchefen begyndte at referere til Jørgen Brændstrup. Dette var et andet kontrolmiljø end hidtil. Både Finanstilsynet og revisionen var opmærksom på dette, og både intern og ekstern revision har skrevet herom i revisionsprotokollaterne.

Forevist Revisionsaftale for revisionens udførelse i Amagerbanken Aktieselskab-koncernen (ekstrakten, bind II, s. 2343f) har hun forklaret, at denne er hjemlet i revisionsbekendtgørelsen. Foreholdt aftalens § 3, femte afsnit (samme bind, s. 2345), hvoraf fremgår:

”Revisionschefen skal endvidere i samarbejde med den eksterne revision være opmærksom på forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- og strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører koncernen, med henblik på at kunne give supplerende oplysning herom i revisionspåtegningen jf. bekendtgørelse nr. 1537 af 22. december 2004 om statsautoriserede og registrerede revisorers erklæringer mv. (erklæringsbekendtgørelsen).”

har hun forklaret, at hun ikke husker, om denne bestemmelse er direkte hjemlet i bekendtgørelsen. Aftalen er udarbejdet af intern og ekstern revision. Som revisor skal man erklære sig om, hvorvidt man er blevet bekendt med forhold i strid med lovgivningen. ”At være bekendt med” er ikke det samme som at have en undersøgelsespligt, og revisionen havde ikke pligt til at indhente legal opinions. Afsnittet skal forstås bogstaveligt, dvs. som en opmærksomhedspligt. Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 7. februar 2007, pkt. 6.8.3 (ekstrakten bind II, s. 1636) har hun forklaret, at det, der står her, er det, hun netop har forsøgt at sige.

Finanstilsynet

Der var en omfattende korrespondance mellem Amagerbanken og Finanstilsynet fra starten af efteråret 2008 til primo 2011. Denne korrespondance udsprang af forskellige undersøgelser, og Finanstilsynet skulle godkende prospekter og andet. Ekstern og intern revision deltog i den anledning, og hun har anført det i protokollaterne, når de deltog. Den 27. og 28. september 2008 blev der lavet en gennemgang af Amagerbankens store engagementer, og revisionen afgav en erklæring herefter. Der blev senere lavet en gennemgang af Amagerbankens mindre engagementer til Finanstilsynet. Dette var vidst i sommeren 2009.

Forevist brev af 2. november 2006 fra Finanstilsynet til bestyrelsen og direktionen for Amagerbanken (ekstrakten bind II, s. 1392) samt Amagerbankens svar herpå af 15. november 2006 (samme bind, s. 1418) har hun forklaret, at hun modtog kopi af brevet fra Finanstilsynet. Hun var ikke med til at skrive svaret. Det var ledelsen, der besvarede henvendelsen. Årsrevisionsprotokollaterne blev sendt samtidig med årsrapporterne til Finanstilsynet. Revisionsprotokollaterne i årets løb skulle ikke sendes til Finanstilsynet, men Finanstilsynet kunne spørge til disse, når Finanstilsynet kom på besøg i årets løb. Hun tror, at Finanstilsynet fik revisionsprotokollaterne i årets løb i forbindelse hermed. Hun deltog i de centrale afrapporteringsmøder. Derudover deltog hun, hvis der var møder specifikt om Intern Revision.

Hun deltog i mødet den 26. september 2008 med Finanstilsynet. Baggrunden for mødet var, at Finanstilsynet havde meddelt sin ankomst, og tilsynet ville vide, om Amagerbanken havde likviditetsproblemer. Det kom frem på mødet, at banken havde likviditetsproblemer, og det var Intern Revision ikke klar over. Flemming Nytoft fra Finanstilsynet anmodede om, at Amagerbanken samlede materialet vedrørende de største engagementer med henblik på gennemgang, hvor både intern og ekstern revision deltog.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 30. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2327), hvoraf fremgår bl.a., at eksterne revisorer og Finanstilsynet havde vurderet OIV (Objektiv Indikation for Værdiforringelse) på bl.a. seks engagementer, herunder Østerfælle-engagementet, har hun forklaret, at hun forud for denne vidneforklaring har haft rådighed over revisionsprotokollaterne, men ikke de underliggende arbejdsrapporter. Hvis hun havde haft sidstnævnte, havde hun kunne sige,

hvorfor der var konstateret OIV. Der er fire kriterier, man ser på i den forbindelse, og disse er betydelige økonomiske vanskeligheder, truende konkurs, lempeligere lånevilkår eller misligholdelse. Hun kan ikke huske, hvilke der forelå her. Der er ingen tvivl om, at der var konstateret OIV, idet de ellers ikke havde skrevet det. Hun deltog i afrapporteringsmødet den 18. december 2008 med Finanstilsynet vedrørende den senere rapport. Som hun erindrer det, var der en til en mellem afrapporteringsmødet og den senere rapport fra januar 2009.

Forevist Finanstilsynets notat af 9. september 2009 med overskriften ”Liste over store og svage engagementer med korrektion (ekstrakten bind IV, s. 2648) har hun forklaret, at hun ikke husker, om hun har modtaget denne. Forevist samme notat, afsnittet ”Østerfælledparken A/S” (samme bind, s. 2659) har hun forklaret, at hun ikke husker drøftelserne med Finanstilsynet i denne periode. Det havde været naturligt at drøfte valutaen. Finanstilsynet var bekendt med valutadelen i Østerfælledengagementet, da det var en væsentlig del af engagementet.

Intern Revisions arbejde og samarbejde med ekstern revision

Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 5. februar 2009, afsnittet ”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet” (ekstrakten bind IV, s. 1377), hvoraf fremgår:

”Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ’Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko’. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”,

har hun forklaret, at Intern Revision fandt det nødvendigt at skrive dette, fordi der var krisetid, og Amagerbanken var efter sin egen beskrivelse en byggebank, der var hårdt eksponeret i forhold til ejendomsmarkedet. Det var derfor et spørgsmål om at finde de rigtige sammenlignelige priser på ejendommene. Ejendommene blev nedskrevet via nogle betalingsrækker, og der var et illikvidt ejendomsmarked. Den supplerende oplysning var medtaget for at henlede læserens opmærksomhed på, at der var en usikkerhed, selv om de havde gjort deres bedste for at tage højde herfor. Foreholdt samme revisionsprotokollat, pkt. 2.2. ”Usikkerhed ved måling af udlån” (samme bind, s. 1377) har hun forklaret, at det er det samme, der gør sig gældende for dette afsnit. Foreholdt samme revisionsprotokollat, de to sidste linjer i afsnittet ”Øvrige individuelle udlån” (samme bind, s. 1381), hvoraf fremgår: ”Ovenstående er ikke fuldt ud i overensstemmelse med Finanstilsynets minimumskrav vedrørende individuelt vurderede udlån” har hun forklaret, at Intern Revision anførte dette, fordi der i regnskabsbekendtgørelsen er krav om, at der skal være betalingsrækker, og det var der ikke i alle tilfælde. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 5. februar 2009, afsnittet ”Bankens eksterne og interne revision tiltrådte mødet”, 8. afsnit, (samme bind, s. 1216, 5. afsnit) har hun forklaret, at det er dette, hun er refereret for at henvise til.

Foreholdt samme revisionsprotokollat, pkt. 4.2.2 (ekstrakten bind IV, s. 1380) har hun forklaret, at hun her redegjorde for engagementer, der oversteg 50 mio. kr. De så på et langt større antal engagementer end dem, der fremgår her. Hun husker ikke, hvorfor Mols-Linien er medtaget i teksten. I Østerfælledengagementet indgik en omlæggelse til CHF, og der var derfor en risiko, som var et opmærksomhedspunkt, og derfor var denne medtaget. Swaps og valutaterminsforretninger opgøres altid til markedsværdien. En positiv markedsværdi betyder, at der er et tab – i dette tilfælde på 105 mio. kr. Foreholdt, at det af Eksternt revisionsprotokollat af 5. februar 2009, pkt. 7 ”Bilag: Gengivelse af oversigt over engagementer”, underpunkt 10 ”Østerfælledparken A/S” (samme bind, s.

1335) fremgår, at der var et aktuelt tab på terminsforretningerne på 119,5 mio. kr., har hun forklaret, at hun ikke kan forklare denne diskrepans.

Foreholdt samme revisionsprotokollat, pkt. 4.2.2. ”Måling af individuelt vurderede udlån”, underafsnittet ”Østerfælledparken A/S” (ekstrakten bind IV, s. 1380) og internt revisionsprotokollat af 29. april 2009, pkt. 4.2.2. ”Måling af individuelt vurderede indlån”, underafsnittet ”Østerfælledparken A/S” (samme bind, s. 2011) har hun forklaret, at Intern Revision var enig i ledelsens måling af dette engagement, hvilket de også har erklæret sig om. Samtidig har Intern Revision anført, at der var visse usikkerheder, og at disse usikkerheder skulle henføres til den daværende markedssituation, hvor der var et illikvidt ejendomsmarked. Foreholdt det, der er anført i det interne revisionsprotokollat af 29. april 2009 om Amagerbankens betalingsrækker (samme bind, s. 2011), har hun forklaret, at Intern Revision i forbindelse med Østerfælled-engagementet også fik en opgørelse af engagementet og sikkerheder, og at der nedenunder lå et ejendomsskema, der havde de elementer med, som Intern Revision har omtalt som et budget. Det var Amagerbankens ledelses intention at holde engagementet i en rum tid, og dette skulle afspejles i betalingsrækkerne. Hun erindrer ikke, at Intern Revision fandt fejl i dette. Hun ved ikke, hvorfor det ikke her er nævnt, at der var finansieret i CHF.

Foreholdt samme revisionsprotokollat, pkt. 2.1. ”Revisionspåtegning”, underafsnittet ”Konklusion” (ekstrakten bind IV, s. 1377), hvoraf fremgår:

”Det er vores opfattelse, at de etablerede forretningsgange og interne kontroller, herunder den af ledelsen tilrettelagte risikostyring, der er rettet mod koncernens og moderselskabets rapporteringsprocesser og væsentlige forretningsmæssige risici, fungerer tilfredsstillende.

Det er tillige vores opfattelse, at årsrapporten giver et retvisende billede af koncernens og moderselskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2008 samt af resultatet af koncernens og moderselskabets aktiviteter og koncernens pengestrømme for regnskabsåret 2008 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU, og yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede finansielle selskaber.”

har hun forklaret, at de undersøgelser, Intern Revision foretog, var den revision i årets løb, som hun sammen med ekstern revision havde fundet anledning til, herunder foretagelse af en række revisionshandlinger og undersøgelse af de etablerede forretningsgange i forhold til aflæggelse af regnskab og nedskrivninger. De interne kontroller omfattede også Kreditkontoret.

Foreholdt Eksternt revisionsprotokollat af 5. februar 2009, pkt. 3.5 ”Bankens organisation” (ekstrakten bind IV, s. 1312), hvoraf fremgår:

”Vi har fået oplyst, at banken arbejder med en styrkelse af bankens kreditorganisation med et antal kreditspecialister, herunder kreditspecialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer. Vi har endvidere fået oplyst, at banken overvejer at styrke ressourcerne på solvensområdet. Vi er enige i behovet herfor.”

har hun forklaret, at den måde, hvorpå intern og ekstern revision arbejdede sammen, var, at de for at skåne bestyrelsen for at læse det samme to gange, henviste til hinandens protokollater, når de var enige. Dette er et eksempel herpå.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 5. februar 2009, afsnittet ”Ad pkt. 4. Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende årsrapport 2008” og afsnittet ”Ad punkt 5. Årsrapport 2008” (samme bind s. 1214f) har hun forklaret, at det var på dette bestyrelsesmøde, at man diskuterede revisionsprotokollaterne af 5. februar 2009 og forløbet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 2. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1208) har hun forklaret, at hun ikke erindrer at have været til stede ved dette. Foreholdt andet afsnit under punktet ”Afsluttende møde med KPMG” har hun forklaret, at hun husker drøftelser mellem intern og ekstern revision samt bankens ledelse om CHF og Mols-Linien. Det var til tider stressende i banken, og dette var en af perioderne. Etableringen af et revisionsudvalg ændrede ikke markant på hendes rapportering, og hun refererede stadig til N. E. Nielsen. Etableringen af Revisionsudvalget tog lidt af stresset ud af bestyrelsesmøderne, og det gav et andet forum at drøfte de svære engagementer i. Hun var ikke med til beslutningen om at inddrage Deloitte i sommeren 2009. Intern Revision reviderede ikke det individuelle solvensbehov.

Foreholdt Eksternt revisionsprotokollat af 2. februar 2010, pkt. 2.3 ”Kontrolmiljø”, sidste afsnit (ekstrakten bind V, s. 1279) og Internt revisionsprotokollat af 2. februar 2010, pkt. 6 ”Kontrolmiljø m.v.” (samme bind, s. 1345) har hun forklaret, at man kan sige, at der fra efteråret 2008 var tale om nødsituation. I februar 2010 var der nu gået en vis tid siden efteråret 2008, og forholdet var uændret. De fandt derfor anledning til at drøfte spørgsmålet om funktionsadskillelse med banken igen. Hun ved ikke, hvorfor dette punkt ikke var med i 2009, men det, at der går en rum tid, gør, at der kommer et øget fokus på at få det på plads. Man kan sige, at når bankens kunder har det dårligt, kræver det ekstra arbejde og ekstra hænder.

Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 2. februar 2010, pkt. 3.2 ”Usikkerhed ved måling af udlån og garantier” (bind V, s. 1339) har hun forklaret, at hun kan stå ved denne tekst i dag. Ellers skulle der have været taget et forbehold. Amagerbankens kapitalforhold var også anderledes i 2010 end i 2008. Foreholdt samme revisionsprotokollat, pkt. 5.2.1. ”Revision af udlån”, næstsidste og sidste afsnit (samme bind, s. 1341) har hun forklaret, at det er et eksempel på, at de har henvist til det, som ekstern revision har skrevet. Foreholdt samme revisionsprotokollat, pkt. 5.2.2. ”Måling af udlån og garantier” (samme bind, s. 1342) har hun forklaret, at hendes vurdering i dag er uændret. Amagerbankens kapitalssituation var helt anderledes ved udgangen af 2009 end ved udgangen af 2008, idet der var kommet kapitaltilførsel. Dette gjorde en forskel for bankens tabsabsorberingsevne, der var større. Vedrørende de erklæringer fra direktionen, der er henvist til, har hun forklaret, at man indhentede ledelsens regnskaberklæring, og den blev underskrevet af hele direktionen.

Foreholdt Eksternt revisionsprotokollat af 2. februar 2010, pkt. 10 ”Bilag: Gengivelse af oversigt over engagementer”, underpunkt 6 ”Østerfælledparken A/S” (ekstrakten bind V, s. 1318) har hun forklaret, at dette er Amagerbankens beskrivelse af engagementet, der er gengivet. Revisionen skulle erklære sig om, hvorvidt engagementet var målt korrekt. Revisionen kiggede hver gang på betalingsrækkerne, og hvis de havde fundet faktuelle fejl, var det blevet påpeget. Der kunne også have været skønselementer, som der kunne være usikkerhed omkring, og det kunne være påtalt.

Hun var i februar 2010 bekendt med, at der var en ramme på 100 mio. kr. for Østerfælled-engagementets valutaterminforretning. Man skal indregne markedsværdien for denne, og det blev gjort i samtlige regnskaber, og det stod intern og ekstern revision på mål for sammen med ledelsen. Hun vidste godt, at kursen på CHF var stigende med få udsving i 2010. I Internt revisionsprotokollat af 25. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2116) redegjorde hun for, at udviklingen i CHF og JPY havde

medført, at den negative markedsværdi på valutaterminsforretninger indgået af Østerfælledparken A/S, Classen-koncernen, Ejendomsselskabets Øresundshøj og Hans-Henrik Palm m.fl. var forøget med 102 mio. kr. i forhold til den 31. december 2009. Intern revision gjorde ikke mere end det, og hun synes, at det i det interne revisionsprotokollat er meget tydeligt, at der var et opmærksomhedsfelt. En bank lever af at tage risici, og det er ledelsen, der må beslutte, hvordan banken dækker sine risici af. Hun fandt ikke anledning til at bemærke yderligere end det, der blev bemærket i det pågældende interne revisionsprotokollat.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 29. april 2010, afsnittet ”Ad punkt 4. Revisionsprotokollater fra bankens interne og eksterne revision vedrørende delårsrapport 1. kvartal 2010” (ekstrakten bind V, s. 2191, næstsidste afsnit), hvoraf fremgår bl.a.:

”Gitte Buchholtz gennemgik det interne revisionsprotokollat af 25. april 2010 som forsynedes med en revisionspåtegning uden forbehold og supplerende oplysninger. Bestyrelsen rejste enkelte afklarende spørgsmål, herunder vedrørende engagementer, nedskrivninger og ikke-korrigerede forhold, som dog ansås for uvæsentlige i forhold til bedømmelsen af det samlede perioderegnskab.”,

har hun forklaret, at hun ikke husker, hvilke engagementer, der blev rejst spørgsmål til.

Intern Revision udarbejdede 24 interne notater i 2007, 20 interne notater i 2008, 19 interne notater i 2009 og 16 interne notater i 2010. Baggrunden herfor var, at Intern Revision skulle revidere de væsentlige risikofyldte områder i banken, og dette udløste disse notater. Det interne notat, der blev udarbejdet ultimo 2010, var et af de større. Notaterne var i forskellig størrelse. Det var magtpåliggende, at Intern Revision udførte deres arbejde på omhyggelig vis og uafhængigt af bestyrelsen. Intern Revision fik feedback fra ekstern revision, og det var hendes opfattelse, at ekstern revision var enig i Intern Revisions protokolindførelser samt revision i årets løb. Ekstern revision erklærede sig én gang om året om, at Intern Revision havde udført sit arbejde, som den skulle, og at ekstern revision var enig i protokolindførelserne. Hvis ekstern revision påpegede forhold, der ikke var i orden, havde Intern Revision i henhold til revisionsbekendtgørelsen pligt til at følge op på det, hvilket den også gjorde. Amagerbankens ledelse havde mulighed for at sige, at ledelsen ikke var enig med Intern Revision i et forhold, hvis det var tilfældet.

Hun kendte ikke fra sin tidligere ansættelse de medarbejdere i KPMG, der forestod revision af Amagerbanken. Hendes vurdering var, at der var tale om et godt og velfungerende samarbejde. Deloitte kom til i efteråret 2009, hvilket medførte en større koordinering, men det fungerede.

Intern og ekstern revision reviderede de større engagementer og i mindre omfang andre engagementer, som, de mente, påkaldte sig opmærksomhed. De tog udgangspunkt i de oplysninger, de fik fra Erhvervsafdelingen og Kreditafdelingen samt de seneste opgørelser. Intern og ekstern revision havde adgang til hinandens arbejdsoplysninger, og de lavede et arbejdsoplysning pr. engagement. Intern og ekstern revision gennemgik hinandens arbejde. Der blev afholdt en række møder mellem Kreditafdelingen, revision og direktionen. Som hun husker det, var Allan Ottsen ikke med til alle møder. Det tog vel knap et par måneder at lave et regnskab. For så vidt angår de store engagementer var der nogen, der havde hovedansvaret herfor, men der var en kontrol, hvor den anden revision skulle være enig i det, der var anført. Østerfælled-engagementet, Main Road og Mols-Linien var en del af disse store engagementer. Det var typisk Intern Revision, der forestod disse. Foreholdt Internt revisionsprotokollat af 5. februar 2009, afsnit 4.2.2. ”Måling af individuelt vurderede udlån”, afsnittet om Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind IV, s.1380) har hun forklaret, at der ikke ud over det, der er

anført i dette afsnit, blev udtalt kritik fra Intern Revisions side af denne finansiering. Det, der fremgår af dette afsnit, er det, Intern Revision har udtalt.

Hun fulgte med i dette via korrespondancen med Finanstilsynet. Hun mener, at Amagerbanken sendte sine revisionsprotokollater til Finanstilsynet sammen med årsrapporten. Nogle af de forhold, der var anført i revisionsprotokollaterne, var også temaer for Finanstilsynet, og der kunne være drøftelse af deres observationer. I efteråret 2008 afgav hun en erklæring om, at de opgørelser, der blev sendt til Finanstilsynet, var afstemt med bankens bogholderi.

Tiden efter den nye ledelse tiltrådte

Forevist Intern Revisions revisionsnotat nr. 15/2010 (ekstrakten bind VI, s. 591f) - Engagementsrevision i Hovedkontorets Erhvervsafdeling har hun forklaret, at sådanne revisionsnotater fra Intern Revision alle blev sendt til ekstern revision. Der blev sendt et udkast til notat til den afdeling, der blev revideret. Der var typisk en direkte dialog mellem Intern Revision og den reviderede part. Foreholdt, at det fremgår af pkt. 2.1 "Hovedkonklusion" i notatet, at Intern Revision vurderer, at 12 engagementer med OIV samt fire svage engagementer burde have været indberettet til Kreditkontoret (samme bind, s. 593), og at det af afsnittet "Behandling af bonitet" fremgår, at der på revisions-tidspunktet var ni engagementer med OIV og fire engagementer med væsentlige svaghedstegn, der burde være indberettet til Kreditkontoret (samme bind, s. 610), har hun forklaret, at det er en detalje, som hun ikke lige kan redegøre for. Foreholdt afsnittet "Afdelingens svar" (samme bind, s. 594), hvoraf fremgår bl.a.:

"Med hensyn til antallet af bemærkninger om manglende OIV og SV registreringer skal desuden bemærkes:

- Indberetningerne samles på Kreditkontoret og registreres derfor ikke på tidspunktet for indberetningen. Flere af indberetningerne har således været sendt frem, men ikke registreret.
- Af de 15 bemærkninger om OIV var de 3 allerede registreret SV."

har hun forklaret, at indberetningerne skulle have været registreret i Amagerbankens systemer, og Kreditkontoret skulle have gjort dette. Der lå åbenbart nogle blanketter på Kreditkontoret, der ikke var registreret.

Efter der kom en ny kreditchef, var der et andet fokus. Da man gjorde klar til at aflægge årsregnskab for 2010, var det mere nedskrivninger, der var i fokus. En nedskrivning skal jo afspejle intentionen med engagementet, og den nye ledelse havde en strategi om hastigere afvikling af engagementerne. Dette kom til udtryk i december 2010 og januar 2011, og det blev drøftet på de møder, der var på daværende tidspunkt. Hun mener, at det nok blev drøftet både på Revisionsudvalgsmøder, bestyrelsesmøder samt interne møder i Amagerbanken.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 25. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 577) har hun forklaret, at det tidligere Revisionsudvalg var fratrukket, og at der derfor ikke var et Revisionsudvalg på dette tidspunkt. Forevist referat af bestyrelsesmøde den 15. december 2010 (samme bind, s. 710) har hun forklaret, at hun ikke erindrer, hvorfor det nye Revisionsudvalg ikke havde konstitueret sig endnu.

Hun har ikke oplevet, at nogen i Finansiell Stabilitet har kritiseret hverken intern eller ekstern revisions arbejde.

Hun har i sit arbejde ikke fremsat kritik af nogen af personerne i denne sag, og Intern Revision har ikke haft nogen bemærkninger om, at nogen nærmede sig et ledelsesansvar. Intern Revision har rejst et flag om kontrolmiljøet i Amagerbanken.

Øvrige generelle forhold:

Hun mener ikke, at revisionsbekendtgørelsen indeholder bestemmelse om, at intern revision skal foretage kontrol af, om lov om finansiel virksomhed er overholdt. Funktionsadskillelse var et område, som Intern Revision skulle erklære sig om. Hvis Intern Revision var blevet bekendt med forhold, der indebar en overtrædelse af lovgivningen, ville den gøre opmærksom på det. Hvis intern revision var blevet opmærksom på forhold, der var usædvanlige, ville de gøre opmærksom på det, hvis det var af interesse for deres afgivelse af erklæring. Hvis der var tale om f.eks. en hel usædvanlig risiko på bøgerne, ville Intern Revision have fundet anledning til at kommentere det i revisionsprotokollaterne.

Foreholdt Allan Ottosen forklaring, hvoraf fremgår:

”Både direktionen og bestyrelsen genererede meget materiale, dokumenter mv. Alt blev arkiveret. ... Direktionssekretariatet og som han så det Kreditkontoret førte et udførligt arkiv, ... Der var også et fjernarkiv på Oliebladsgade (sidenhen Yderlandsvej), og her blev bl.a. ældre kreditindstillinger og ikke igangværende lånesager mv. opbevaret som supplement til arkivering i den kontoførende afdeling. Nogle sager skulle opbevares i 20 år. Hans opfattelse var, at arkivet var meget velorganiseret. Det var nemt at fremfinde materiale. Kun to personer havde adgang til arkivet i Oliebladsgade, som var meget systematisk indrettet. Mailkorrespondance blev opbevaret i BEC i en periode, men printede mails blev bevaret permanent.”

har hun forklaret, at hun ikke har præcist kendskab til, hvordan Kreditkontoret opbevarede ting, men når hun ønskede adgang til materiale, kunne Kreditkontoret altid finde det. Hendes eget materiale blev også opbevaret på Yderlandsvej. Når det fysiske arkiv ikke kunne rumme mere, blev materialet kørt dertil. Hun har aldrig selv været på arkivet på Yderlandsvej, og hun har heller ikke haft brug for at få hentet materiale derfra. Hun havde orden i sit eget arkiv. Amagerbankens sager var låst inde i bokse, og når de var på revisionsbesøg og åbnede sagerne, var der en bestemt måde, som sagerne var ordnet. Sikringsakter mv. var altid iagttaget.

Jørgen Brændstrup var afholdt i Amagerbanken. Han var meget arbejdsom, og da han blev administrerende direktør krævede det en endnu større indsats fra hans side. Jørgen Brændstrup var en fightertype, og Amagerbanken var hans liv. Hun har ikke oplevet, at Jørgen Brændstrup varetog usaglige hensyn.

Gitte Buchholtz har under en genafhøring i retten den 13. januar 2017 supplerende forklaret, at hun efter sin vidneforklaring i retten den 6. oktober 2016 tog kontakt til advokatfirmaet Kromann Reumert og anmodede om at få rettens gengivelse af sin forklaring fremsendt til gennemlæsning. Hun sendte herefter en mail til advokatfirmaet Kromann Reumert, hvori hun tilkendegav, at hun ikke var helt enig i protokollatet.

Af forklaringen fremgår, at ”Hun husker ikke, hvorfor Mols-Linien er medtaget i teksten. I Østerfælled-engagementet indgik en omlæggelse til CHF, og der var derfor en risiko, som var et opmærksomhedspunkt, og derfor var denne medtaget.”, og hun har hertil forklaret, at hun var fuldt be-

vidst om, hvilke oplysninger, som blev medtaget i revisionsprotokollatet. Når en oplysning var væsentlig for regnskabet, blev den medtaget i revisionsprotokollatet. Mols-Linien var en sikkerhed, som gik på tværs, og derfor blev oplysningen medtaget.

Af forklaringen fremgår, at ”Funktionsadskillelse var et område, som Intern Revision skulle erklære sig om.”, og hun har hertil forklaret, at hun meget muligt har sagt dette, men ønsker at pointere, at funktionsadskillelse rent faktisk ikke var et forhold, som Intern Revision skulle erklære sig om i henhold til den på det tidspunkt gældende revisionsbekendtgørelse (nr. 1348/2009). Det var dog naturligt, at Intern Revision forholdt sig til spørgsmålet. Intern Revision så på funktionsadskillelsen med henblik på den senere regnskabsaflæggelse. Ekstern Revision har pligt til at erklære sig om funktionsadskillelse.

Hun kan fortsat erklære sig enig i indholdet af Internt revisionsprotokollat af 5. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1374ff.).

Peer Meisner har forklaret bl.a., at han er advokat i advokatfirmaet Plesner. Han blev cand.jur. i 1988 og har arbejdet i advokatbranchen siden. Siden 2002 har han næsten udelukkende arbejdet med rådgivning inden for fast ejendom. Han har forud for sin afgivelse af vidneforklaring i denne sag orienteret sig i sin egen sag på kontoret samt i materiale, han har fået udleveret af advokat Søren Lundsgaard.

Forevist mail af 19. juni 2006 fra Klaus Landstrøm til bl.a. Jørgen Brændstrup, der er sendt c.c. til bl.a. Jens Schaumann og ham (ekstrakten bind II, s. 989) har han forklaret, at han kom ind i sagen nogle dage før denne mail. Advokatfirmaet Plesner ved advokaterne Leif Djurhuus og Jette Tang havde bistået Jens Schaumann med at købe Østerfælled-ejendommen, og han skulle bistå med, hvordan den selskabsretlige struktur skulle sættes op. Jens Schaumann ville helst have ejendommen liggende i Schaumann Properties, da der her var et skattemæssigt underskud. Vidnet udarbejdede den grundlæggende model hertil. Obligationsfinansiering blev foreslået af Anders Halberg og advokatfirmaet Accura. Selve finansieringen var advokatfirmaet Plesner ikke meget involveret i, da Anders Halberg fra Schaumann-koncernen selv er finansieringsmand og derfor kørte det selv.

Jens Schaumann var oprigtigt interesseret i at blive ejer af Østerfælled-ejendommen, der var en investeringsejendom. Østerfælled-ejendommen var grundlæggende set en god forretning med mulighed for frasalg af ejerlejligheder og en mulig forretning på 200 til 300 mio. kr., hvis budgetterne holdt. I 2006 var det markedskonformt med ejendomsobligationer, og der var ikke noget ved denne model, der ikke var markedskonformt. Det var sådan man gjorde dengang. Dengang var ”driveren” langt hen ad vejen, at der var et stort marked for obligationsfinansiering. Omfanget af Jens Schaumanns egenfinansiering afveg heller ikke fra det, man ellers så dengang. Der var dengang koncernintern avance på at lave disse strukturer, og det var der ikke noget usædvanligt i. At en ejendom havde et negativt ”cash flow” medførte ikke, at det var uinteressant at erhverve eller finansiere den, og det var ikke til hinder for en god forretning. I forhold til Østerfælled-ejendommen så man på, at den ikke gav et negativt ”cash flow”, når man så på lejen sammenlagt med muligheden for frasalg. Forevist vurderingsrapport fra home Erhverv af 5. juli 2006 (ekstrakten bind II, s. 1019f) har han forklaret, at han kan genkende den måde at vurdere og værdiansætte en ejendom, der består af lejligheder, der er beboet, og hvor køber ønsker at sælge fraflyttede, tomme lejligheder som ejerlejligheder. Sådan vurderer man fortsat sådanne ejendomme.

På ny forevist mail af 19. juni 2006 fra Klaus Landstrøm til bl.a. Jørgen Brændstrup, der blev sendt c.c. til bl.a. ham (ekstrakten bind II, s. 989), har han forklaret, at Schaumann Properties var børsnoteret, og at Jens Schaumann pga. børskursen ikke ønskede, at koncernens balance blev alt for høj. Der var forskellige hensyn. Om der også var noget i forhold til, hvor stor en kunde Jens Schaumann i givet fald blev i Amagerbanken, ved han ikke, men man bevægede sig hen til, at det skulle være en associeret virksomhed, som Jens Schaumann ikke kontrollerede. Dette var baggrunden for, at Erik Skjødt kom ind i billedet. Erik Skjødt var revisor og havde en del af at gøre med Small Cap Danmark A/S, der investerede i små og mellemstore virksomheder. Erik Skjødt var en forstandig mand, og han var således ikke en tilfældig stråmand, man trak ind fra gaden. Da vidnet kom ind i sagen, havde Jens Schaumann haft en initialdrøftelse med Amagerbanken, og banken havde sagt, at den ikke var tilfreds med denne model. Der blev derfor afholdt et møde om, hvordan man kunne lave en struktur, som både Amagerbanken og Jens Schaumann ville være tilfredse med. I dette møde deltog Jørgen Brændstrup, Annette Hansen, John Weibull, Anders Halberg, Klaus Landstrøm og vidnet. Han spurgte direkte, hvad der skulle til for, at Amagerbanken var tilfreds. Jørgen Brændstrup svarede hertil, at Amagerbanken ikke blandede sig i en kommerciel handel og ikke ville forhandle med parterne, og at de kunne sende et udkast til banken, der så kunne tage stilling hertil. Det var lidt irriterende, fordi de gerne ville have lidt vejledning. John Weibull var juristen i Amagerbanken, og det var ham, der skulle sige, om det var godt nok for banken. Da finansieringen faldt på plads i 2006, undrede han sig ikke over Amagerbanken. Det var "business as usual", som tiden var dengang.

Jens Schaumann var dengang fast klient hos Advokatfirmaet Plesner, og Jens Schaumann fyldte rigtigt meget i advokatfirmaets ejendomsafdeling. Han og Leif Djurhuus havde løbende kontakt med Jens Schaumann og hørte løbende om Østerfælled-ejendommen.

I forhold til refinansieringen var situationen forud herfor den, at der var indtrådt to hovedpunkter. For det første var Lars Wismann i aviserne lige før, at salget med obligationerne skulle gå i gang, hvor Wismann sagde, at det var tosset at købe obligationen. Dette medførte, at det blev svært at komme af med obligationerne. For det andet droslede salget af ejerlejligheder ned, og Østerfælled-ejendommen blev mere eller mindre nødlidende. Amagerbanken havde lavet en fuldtegningsgaranti, men Jens Schaumann var alligevel ikke helt ude af det, da ejendommen ikke skulle ligge under en fuldtegningsgaranti. Dette medførte også, at der ikke var det "cash flow", som man havde regnet med, og likviditeten var ikke, som den skulle være. Som udgangspunkt kunne Jens Schaumann vel have ladet det sejle, men han er aktør og udvikler, han havde også andre lån i Amagerbanken og var tillige kunde i andre banker, og det var derfor ikke så realistisk bare at lade det sejle. Jens Schaumann og Amagerbanken havde dermed et fælles problem, som skulle løses tilfredsstillende for begge. En tilfredsstillende løsning kunne man opnå ved refinansieringsmodellen. Set med Amagerbankens øjne ville man have Schaumann Properties ind over med de muskler, man troede, at dette selskab havde. Jens Schaumann ville være sikker på, at det ikke var på standardbetingelser, og at Amagerbanken ikke bare kunne opsige, da dette ville indebære for stor en risiko. Man fandt en balance, som begge parter kunne leve med. Som advokat på sagen mente han, at det var en fornuftig model, og at man fandt en løsning, så det kunne bære igennem. Modellen var som udgangspunkt til Jens Schaumanns ulempe, da han gik fra ikke at hæfte til nu at hæfte. Dette var til gengæld til Amagerbankens fordel. Jens Schaumann havde helst været foruden, men det var ikke muligt. Jens Schaumann troede stadig på ejendommen og sin investering.

Han var advokat for Jens Schaumann i forbindelse med salget af Østerfælled-ejendommen i 2008. Det er hans opfattelse, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen var reelt interesserede i at blive ejere af ejendommen. Da han kom ind i sagen, var parterne blevet enige om

at handle ejendommen. Olav Damkiær-Classen var endog meget interesseret i at købe ejendommen, og de brugte kræfter på at finde ud af, hvorfor han var så interesseret. Der viste sig, at der var et skatteelement for Olav Damkiær-Classen i handlen her og nu. Det var hans opfattelse, at det samtidige køb af Handelshøjskolen ikke skete til en opskruet værdi. Da han kom ind i sagen, lå priserne fast. Peter Winther, der er partner i Sadolin & Albæk, havde forinden været inde og vurdere på afkastet og hvilket afkast, det burde handles til.

Amagerbankens ageren på det praktiske plan virkede ordentligt. Der var styr på alle transporter, pantsikkerheder mv. Amagerbanken var også nede i detaljen på refinansieringen. Han havde ikke indtryk af, at Jens Schaumann så Jørgen Brændstrup privat.

Man måtte formode, at ejendomsmarkedet ramte bunden i 2011. Det var en meget dyb bund. Så vidt han ved, blev Østerfælled-ejendommen i 2011 solgt for det beløb, som Nykredit havde til gode. Østerfælled-ejendommen nærmer sig at være det dobbelte værd i dag. Priserne på ejendomsmarkedet har ikke været lavere end i 2011 – dog med undtagelse af de sidste tre måneder i 2008. Han har hørt i medierne, at mange mener, at der er en prisboble på ejendomsmarkedet i dag. Der bliver dog stadig handlet ejendomme på livet løs i dag.

Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har forklaret bl.a., at Anders Duedahl-Olesen er uddannet statsautoriseret revisor fra 1999. Siden da har han arbejdet meget med finansielle virksomheder og banker. Han har været ansat i sit nuværende firma siden 1995. Firmaet blev tidligere drevet i navnet KPMG, men har siden 1. juli 2014 heddet EY. Han er i dag certificeret af Finanstilsynet til at revidere finansielle virksomheder. Han har været revisor for 26 forskellige kreditinstitutter ud af landets 76. Har været revisor i nogle af de mindste sparekasser og i de to største banker. Han har tillige været revisor i specialbanker. Han har derfor haft en bred berøring i bankverdenen. Han arbejdede med Amagerbanken først som ”manager” med 2005-regnskabet, siden som underskrivende revisor fra 2007-regnskabet og frem. Det blev til en periode fra 2005 til 2011.

Torben Bender blev i 1991 ansat som revisor i samme firma. Han blev statsautoriseret revisor i 1997. Han har et bredt arbejdsfelt som revisor, men med en betydelig andel inden for finansielle virksomheder, herunder banker. Han er af Finanstilsynet certificeret til at kunne revidere finansielle virksomheder. Han har haft med Amagerbanken at gøre siden 2008, da han afløste Flemming Brokhattingen, som rokerede ud som revisor i henhold til de gældende regler herom. Han har revideret og har påtegnet regnskaber i 15-20 forskellige finansielle virksomheder.

I en bank har revisorerne nogle legale reaktionspligter. Pengeinstitutter er underlagt offentligt tilsyn, hvilket er særligt i forhold til andre virksomheder. Revisor har pligt til at komme med afrapportering i forhold til bestyrelsen i en bank. Revisionsprotokollen skal årligt sendes til Finanstilsynet. Det er banken, der indsender protokollatet. I princippet ved revisor ikke, om Finanstilsynet læser protokollatet. Der har været forskellige konkrete, afklarende spørgsmål fra Finanstilsynet afledt af deres protokoller.

Arbejdet som Amagerbankens eksterne revisor var meget omfattende. Det overordnede formål var at forsyne bankens regnskab med påtegning om, at regnskabet ud fra sine egne forudsætninger gav et retvisende billede. Det er revisors dominerende fokus. Foreholdt følgende afsnit i revisionsaftaler for revisionens udførelse i Amagerbanken Aktieselskabs-koncernen (ekstrakten bind II, s. 261, 3. afsnit):

”Revisionschefen skal endvidere i samarbejde med den eksterne revision være opmærksom på forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- og strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører koncernen, med henblik på at kunne give supplerende oplysning herom i revisionspåtegningen.”,

har de forklaret, at de kender aftalerne, som de har skrevet under. Formuleringen har afsæt i erklæringsbekendtgørelsen. Det er gengivet i aftalen efter normal skik, da det er et opmærksomhedspunkt for revisor. Omfanget af forpligtelsen er, at revisor ikke skal udføre særlige handlinger for at afdekke spørgsmålet om ansvar. Men ser revisor noget i forbindelse med det øvrige arbejde, skal revisor gøre en bemærkning herom. Det skal være relativt objektivt, at et straf- eller erstatningsansvar kan ifaldes. Det gælder eksempelvis ved konstatering af et ulovligt aktionærlån. Revisor skal gøre opmærksom på det, hvis revisor falder over noget. Der findes en vejledning til bekendtgørelsen, hvoraf fremgår, at det handler om arbejdet i forbindelse med årsregnskabet. De er ikke jurister. Derfor skal der være tale om relativt objektive forhold. De skal ikke indhente advokatvurderinger etc.

Hvis et forhold var behandlet i Intern Revisions protokol, var aftalen, at det kun skulle stå ét sted. Det var for at skåne læser af revisionsprotokollerne for dobbeltoplysninger. De har anført, at de har læst og var enige i det, der var anført af Intern Revision.

Efter Finanskrisens start kom der en likviditetskrise, der udviklede sig til en økonomisk krise, fordi en række sikkerheder sandede til. Frem til september 2008 var der stor tillid institutterne imellem. Den forsvandt med en likviditetskrise til følge. Det blev mere og mere transformeret til en økonomisk krise, der påvirkede Amagerbanken og mange andre banker. På mødet den 26. september 2008 mellem repræsentanter for Finanstilsynet og Amagerbankens ledelse og revision var spørgsmålet om likviditet i fokus. Der gælder et 10 % -krav, der fastslår, at 10 % af indlånet skal være til stede i likvide aktiver. Efter Finanskrisens start indtrådte der en anden og mere tidskrævende arbejdsform. Deres tidsforbrug eksploderede. Normalt har de haft en række medarbejdere og har baseret sig på oplysninger fra Intern Revision. Men de underskrivende revisorer rykker meget længere frem i arbejdsprocessen, når der er krise. De har brugt de ressourcer, de skulle. Der er ikke ting, de ville have gjort anderledes, når de ser tilbage. De repræsenterer et revisionsfirma, hvor man internt har andre, der er med i beslutningsprocessen, altså en intern kvalitetskontrol, der har kigget dem over skulderen. Der har været en meget omfattende intern dialog for at sikre, at de ikke var blevet for påvirket emotionelt af, hvad de havde oplevet ude i banken.

Det var deres opfattelse, at deres revisionsprotokollater blev taget alvorligt af Amagerbankens ledelse. Der var en omfattende dialog med bankens direktion, ledende medarbejdere og Intern Revision. Der er ikke væsentlige forhold, der ikke er kommet med i deres protokollater. Amagerbankens ledelse forstod, hvad de kommunikerende til dem. Efter 20. juli 2010 er der ikke afgivet yderligere revisionsprotokollater.

Når der i revisionsprotokollater står ”direktionen” menes der almindeligvis den anmeldte direktion. De fleste møder var med Jørgen Brændstrup.

Bankens organisation

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 5. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1312):

”3.5 Bankens organisation

Vi har flet oplyst, at banken arbejder med en styrkelse af bankens kreditorganisation med et antal kredit-specialister, herunder kreditspecialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer. Vi

har endvidere fået oplyst, at banken overvejer at styrke ressourcerne på solvensområdet. Vi er enige i behovet herfor. ”,

har de forklaret, at de var enige i behovet for styrkelse af ressourcer i forbindelse med regnskabet for 2008. Finanskrisen havde ramt Danmark meget hårdt. Mængden af arbejde i kreditorganisationen i en bank var derfor eksploderet. Mange engagementer krævede behandling fra ledelsens side. Der var derfor et behov for en stigende medarbejdermængde i kreditorganisationen. Det gjaldt i særdeleshed i Amagerbanken, men var også tilfældet i andre banker. Tilsvarende formuleringer i andre bankers protokoller har de ikke kendskab til. Der var en særlig risikoprofil hos Amagerbanken i form af stor eksponering mod ejendomssektoren. Amagerbanken havde et meget betydeligt antal engagementer, der blev nødlidende. Når et engagement har OIV (objektiv indikation for værdiforringelse), skal der kigges på nedskrivningsbehov og dokumentationsbehov. Der var i Amagerbanken et behov for en styrkelse på dette område. Foreholdt følgende afsnit fra revisionsprotokollat af 28. oktober 2009 (samme bind s. 3094):

”Det er vor opfattelse, at banken har behov for styrkelse af kreditfunktionen, hvilket bankens bestyrelsesformand har oplyst vil blive iværksat. ”,

har de forklaret, at Amagerbanken på daværende tidspunkt var en kriseram bank. Det var objektivt set vanskeligt at ansætte medarbejdere. Der var derfor ikke sket en betydelig styrkelse af kreditorganisationen på det tidspunkt. Der havde været en dialog om nedskrivninger, og de mente, at der manglede en del nedskrivninger.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 17. november 2009 (ekstrakten bind V, s. 196, nederst):

”5.1 Bankens organisation

Vi forstår, at bankers ledelse har besluttet at styrke bankers kreditorganisation med et antal kredit-specialister, herunder kredit-specialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer, jf. omtalen heraf i KPMG's revisionsprotokollater af 5. februar 2009 afsnit 3.5 samt af 28. oktober 2009, afsnit 1. ”,

har de forklaret, at det er udtryk for, at Deloitte nu var blevet valgt som medrevisor. Deloitte var enig i den kommentar, som de havde afgivet to gange tidligere.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1280):

”Direktionen har endvidere oplyst, at der på visse områder mangler ressourcer og kompetencer i kreditfunktionen, hvorfor der vil blive tilført yderligere ressourcer (herunder specialister med indsigt i regnskabsmæssige forhold vedrørende engagementer). ”,

har de forklaret, at der ikke ligger nogen gradsforskel i forhold til de tidligere bemærkninger. Der havde været en dialog om nedskrivninger og engagementsmålinger. De mente, at banken havde behov for flere ressourcer. De har ikke kendskab til tilsvarende forhold i andre banker.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (samme bind, s. 1279):

”2.3 Kontrolmiljø

Vi har som led i vores revision drøftet visse af bankens forretningsgange og interne kontroller med direktionen med udgangspunkt i et af os udarbejdet notat. Direktionen har i den forbindelse oplyst, at der

vil blive iværksat en systematisk gennemgang af forretningsgange. Vi kan tilslutte os dette og vil følge op herpå i 2010.

Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner. Direktionen har oplyst, at der er igangsat aktiviteter i forbindelse hermed. ”,

har de forklaret, at Amagerbanken i efteråret 2008 havde mistet den hidtidige administrerende direktør. Han havde hidtil udført én rolle, og Jørgen Brændstrup havde udført en anden. Jørgen Brændstrup blev ny administrerende direktør af naturlige årsager. Dette medførte, at den formelle funktionsadskillelse mellem administrerende direktør og leder af Erhvervsafdelingen forsvandt. Dette problem fik man ikke løst. Der var en selvstændig kreditchef. De havde ikke konstateret faktiske problemer, men der var et formelt problem. De har haft en dialog med formanden om den manglende funktionsadskillelse. De ved, at der var forsøg på at skaffe en ny direktør, men at det ikke lykkedes at finde en god kandidat i processen. Forholdet er tilsvarende omtalt i revisionsprotokol af 20. juli 2010 (samme bind, s. 3045). Ledelsen udfoldede efter deres opfattelse rimelige bestræbelser på at rekruttere en ny direktør. Østerfælled-engagementet blev ikke væsentligt ændret i perioden efter efteråret 2008. Engagementet blev behandlet på direktions- og bestyrelsesniveau, hvorfor det næppe ville være blevet behandlet anderledes med en bedre funktionsadskillelse.

Amagerbanken er utroligt skriftligt dokumenteret, hvilket er et udslag af den ”orden i penallhuset”, der var i Amagerbanken.

Amagerbankens kreditchef var efter deres vurdering kompetent.

Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 5. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1215, sidste afsnit):

”På formandens forespørgsel kunne Torben Bender bekræfte, at kredithåndværket i banken var i orden, men risikoeksponeringen sammenholdt med det hastige fald i værdier medførte en ny situation. ”,

har de forklaret, at de er enige om denne vurdering. Kredithåndværket handler også om bevillingsgrundlag var i orden, og at bevillingshierarki var overholdt. ”Var der orden i penallhuset?” som bestyrelsens formand udtrykte det. Der var styr på kredithåndværket i den periode, da Jørgen Brændstrup var direktør. Det er primært Intern Revision, der har set på, at bevillingshierarkiet var overholdt. De har kigget Intern Revision over skulderen. Der var det formelle problem med afhængighed af nøglepersoner. Amagerbankens kredithåndværk var i orden. Der var således orden på engagementerne, sikkerheder mv. Bankens situation var afstedkommet af, at man kom med fuld fart ind i Finanskrisen med en risikoeksponering. Kreditorganisation har efter deres vurdering ikke været uforsvarlig.

Finanstilsynet

Som udgangspunkt havde de ikke dialog med Finanstilsynet. Et pengeinstituts revisorer har tavshedspligt og går derfor ikke rundt og taler med offentlige myndigheder om deres viden. De kommunikerer ved regnskabspåtegninger og protokoltilførsler. De har nogle rapporteringspligter efter lov om finansiel virksomhed. Eksempelvis sendte de den 26. september 2008 en sådan meddelelse, da de konstaterede, at Amagerbanken ikke overholdt kravene til likviditet. Finanstilsynet har ret til at spørge revisor om forhold, jf. lov om finansiel virksomhed, og de har haft ret til at svare.

Der er ikke principiel forskel på normal år og kriseår. Forskellen ligger i mødeintensiteten. Efter krisen var der mange møder med Finanstilsynet, men selve samarbejdsformen var ikke anderledes end i normale år. Amagerbanken var under ”skærpet overvågning” fra Finanstilsynet. Det medførte hyppigere møder med Finanstilsynet. Et møde med Finanstilsynet var typisk mellem bankens ledelse og tilsynet, hvor de var inviteret med som revisorer.

Forevist brev af 2. november 2006 fra Finanstilsynet til Amagerbankens bestyrelse og direktion (ekstrakten bind II, s. 1391), hvilket brev var tilgået den valgte revision i kopi, har de forklaret, at det var helt sædvanligt, at de blev kopieret med på korrespondance fra Finanstilsynet til Amagerbanken.

Foreholdt følgende udsagn i revisionsprotokollat af 13. februar 2006 (ekstrakten bind II, s. 510), der omhandler gennemgang af måling af engagementer:

”Der er ved gennemgangen anlagt en relativ restriktiv linie, således at kun meget sikre betalingsrækker er lagt til grund, hvor der har kunnet konstateres objektiv indikation på værdiforringelse.”,

har de forklaret, at protokollatet er underskrevet af den tidligere revisor, Flemming Brokhattingen. Anders Duedahl-Olesen var dog med i revisionsteamet og kan derfor oplyse, at der var kommet nye regler på dette tidspunkt. Amagerbanken var overgået til internationale regnskabsstandarder pr. 1. januar 2005. Fra dette tidspunkt og frem til 2010 havde Finanstilsynet et relativt restriktivt syn på, hvornår man måtte nedskrive på engagementer. Finanstilsynet udsendte årligt signaler til bankerne herom ved nogle såkaldte julebreve. Bemærkningen på dette sted i revisionsprotokollatet er et røgsignal til bestyrelsen herom. De nedskrivninger, der havde været før 2008, var af ganske ubetydelig størrelse. Det var derfor et formalistisk signal om, at banken havde været forsigtig ved at nedskrive lidt mere, end man havde været nødt til efter Finanstilsynets retningslinjer.

Foreholdt det tilsvarende udsagn i revisionsprotokollat af 7. februar 2007 (samme bind, s. 1641, sidste afsnit) har de forklaret, at det var samme hensyn, der gjorde sig gældende. Den tilsvarende bemærkning optræder ikke senere. Der var et enkelt engagement i regnskabet for 2007, hvor der var nedskrevet lidt mere end nødvendigt; men ikke noget, der påvirkede regnskabets retvisende billede.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 5. oktober 2008 (ekstrakten bind III, s. 2382):

”På møde den 26. september 2008 med deltagelse af Finanstilsynet og bankens interne og eksterne revision oplyste bankens direktion, at banken ikke opfyldte 10 % -likviditetskravet i lov om finansiel virksomhed § 152 stk. 1, nr. 2.

På denne baggrund meddelte vi den 26. september 2008 Finanstilsynet, at banken kunne risikere ikke at have tilstrækkelig likviditet til fortsat aktivitet, hvilket vi er forpligtet til i medfør af lov om finansiel virksomhed § 200.

I weekenden den 27. - 28. september 2008 foretog Finanstilsynet en overordnet gennemgang af bankens 40 største engagementer. Vi foretog efter aftale parallelt med Finanstilsynet tilsvarende en overordnet gennemgang af de samme engagementer.

Den 29. september 2008 deltog vi i møde med Finanstilsynet og bankens direktion vedrørende Finanstilsynets foreløbige kommentarer til de gennemgåede engagementer.”,

har de forklaret, at baggrunden for mødet den 26. september 2008 var, at der var rygter i pressen om, at Amagerbanken havde likviditetsproblemer. Finanstilsynet rettede henvendelse til Amagerbanken for at drøfte situationen. På mødet deltog fra Amagerbanken Knud Christensen og Lotte Pind. Derudover deltog Intern Revision og de to selv. I slutningen af mødet spurgte en repræsentant fra Finanstilsynet til 10 %-likviditetskravet. Banken oplyste, at kravet ikke aktuelt var overholdt. Der var en frist på 10 dage til at få bragt det på plads. Den frist ville udløbe relativt kort tid efter mødet. Finanstilsynet spurgte, om revisorerne var bekendt med dette, hvilket de fortalte, at de ikke var. Der skulle akut skaffes midler. I den forbindelse meddelte Finanstilsynet, at tilsynet ville foretage en hastende gennemgang dagen efter for at undersøge bankens situation. Tilsynet krævede, at revisorerne deltog. Om aftenen sendte de meddelelsen til Finanstilsynet for at overholde rapporteringskravet. Knud Christensen var skidt tilpas på mødet og blev indlagt dagen efter. Han afgik kort tid efter ved døden. Knud Christensen var på mødet meget påvirket af situationen.

De 40 største engagementer blev gennemgået i dagene efter. De har formentlig drøftet Østerfælled. De sad i samme lokale som Finanstilsynets medarbejdere, gennemgik sagerne hver for sig og havde til slut en dialog med Finanstilsynet om sagerne. De vurderede herunder, om der var OIV eller nedskrivningsbehov. Det er den eneste gang, hvor han har gennemgået engagementer sammen med Finanstilsynet. Det skyldtes den helt særlige situation i kølvandet på Lehman Brothers' konkurs. Det var en nødsituation, hvor målet var at nå frem til en hurtig vurdering af nogle forhold. En gang imellem måtte de minde Finanstilsynet om deres egne julebreve, idet tilsynet havde fået en ny holdning til nedskrivninger. Der var således en dialog, men grundlæggende var de meget på linje med Finanstilsynet.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 30. september 2008 (ekstrakten bind III, s. 2327):

”Eksterne revisorer og Finanstilsynet havde vurderet OIV - Objektiv Indikation for Værdiforringelse på følgende engagementer:

- Østerfælled
- Amalieparken
- Toki koncernen
- Newpond
- Bent Müller
- Olav Damkiær-Classen

Det var også revisionens opfattelse, at Finanstilsynet havde haft den brede pensel på ved gennemgangen lørdag og søndag. ”,

har de forklaret, at de ikke husker, hvorfor de anså Østerfælled for at være i OIV. Bemærkningen om den brede pensel handlede om, at mange personer gennemgik mange og vanskelige engagementer på meget kort tid. Det er ikke under de forhold muligt at følge den nøjagtighed, som man ellers ville have tilstræbt. OIV handlede om, at man skulle kigge på, om der kunne være et nedskrivningsbehov.

Foreholdt Finanstilsynets plancher til brug for Amagerbankens bestyrelsesmøde den 18. december 2008 (ekstrakten bind IV, s. 691 ff.) har de forklaret, at de deltog på dette bestyrelsesmøde, hvor disse plancher blev gennemgået. De blev anvendt som baggrund for den mundtlige gennemgang. Senere afgav Finanstilsynet en rapport. Finanstilsynet vurderede, at der var et nedskrivningsbehov

på et ganske betydeligt beløb. De havde ikke selv et konkret syn på, om Finanstilsynets nedskrivningsbehov var for stort eller småt. Bankens håndtering af sager var ikke kriseramte. Det var bankens sager, der var kriseramte. Der var ikke kommentarer fra Finanstilsynet om bankens funktion ud over problemet med nøglepersonsafhængighed.

Foreholdt oplysning i rapport af 20. januar 2009 fra Finanstilsynet til bestyrelsen og direktionen for Amagerbanken om møde den 18. december 2008 med deltagelse af bankens bestyrelse, direktion og revision (ekstrakten bind IV, s. 1038, 3. afsnit) har de forklaret, at mødet var et normalt møde i en særlig situation. Tilsynet redegjorde for sine vurderinger over for bestyrelse og revision. Det var en afrapportering over for ledelse og revisor. Efterfølgende kom der en egentlig rapport.

Foreholdt deres supplerende oplysning i revisionspåtegningen på Amagerbankens regnskab for 2008 (ekstrakten bind IV, s. 1292), hvoraf følgende fremgår:

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”

har de forklaret, at de var enige i, at regnskabet gav et retvisende billede. De gav som supplerende oplysning en særlig risikooplysning til regnskabslæser vedrørende usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer. Usikkerheden gik på vanskeligheden ved at værdiansætte fast ejendom. Der var på dette tidspunkt betydelig usikkerhed om, hvorvidt man overhovedet kunne afsætte fast ejendom. Der var et akut finansieringsproblem i samfundet, og markedet for fast ejendom var borte. Det var en helt ekstraordinær situation, og det var en helt ekstraordinær supplerende oplysning. En supplerende oplysning skal henhænde regnskabslæser på et særligt punkt, som har ligget revisor særligt på sinde.

Ved 2008-regnskabet var likviditetskrisen løst med bankpakke 1 den 5. oktober 2008. Den supplerende oplysning i 2008-regnskabet handlede derfor ikke om den krise. Der var ikke behov for at rapportere kritisk om likviditetssituationen i Amagerbanken efter dette tidspunkt.

Foreholdt afsnit om usikkerhed ved måling af engagementer i revisionsprotokollat af 5. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1301, 2. afsnit) har de forklaret, at grundlaget for den særlige usikkerhed var, at det var vanskeligt at værdiansætte sikkerheder. Her er der tale om en mere teknisk problemstilling. Det her anførte handler om metode mere end om den usikkerhed, der er omtalt i den supplerende oplysning i regnskabspåtegningen. Foreholdt følgende afsnit i samme revisionsprotokollat (samme bind, s. 1302):

”1.4 Finanstilsynets undersøgelser i banken

Finanstilsynet har i november og december 2008 gennemført undersøgelser i banken og har rapporteret herom til bankens bestyrelse og direktion i rapport af 20. januar 2009.

Finanstilsynet har foretaget gennemgang af samtlige engagementer større end 100 mio. kr. og en stikprøvevis gennemgang af andre engagementer, svarende til ca. 70 % af bankens udlån.

Det er Finanstilsynets sammenfattende indtryk fra undersøgelsen, at bankens udlånsporteføljer er præget af mange meget store engagementer med dårlig kreditkvalitet.

Finanstilsynet har baseret på deres undersøgelser konkluderet, at fordelingen af bankens engagementer afspejler en dårlig bonitet med betydelig risiko for tab, således at banken er meget sårbar over for en negativ konjunkturudvikling.

Finanstilsynet har konkluderet, at banken har et samlet yderligere nedskrivningsbehov på minimum 860 mio. kr. for individuelt vurderede engagementer.

Efter Finanstilsynets gennemgang har direktionen på baggrund af betalingsrækker og skøn over betalingsstrømme for individuelt og gruppevist vurderede engagementer fastlagt et samlet nedskrivnings- og hensættelsesbehov på 1.096 mio. kr. til brug for årsrapporten for 2008, hvoraf individuelle nedskrivninger udgør 1.040 mio. kr.) og gruppevise nedskrivninger udgør 56 mio. kr. ”,

har de forklaret, at der var sket en udvikling på nogle af engagementerne, hvorfor banken og de havde foretaget en revurdering. Der er et par måneders forskel. Forholdt opgørelse over årets største nedskrivninger af udlån og hensættelser på garantier i punkt 2.2. i samme revisionsprotokollat (samme bind, s.1304) har de forklaret, at dette var en rapportering til bestyrelsen, der også blev tilstillet Finanstilsynet.

Foreholdt følgende afsnit fra referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 2. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1208):

”Afsluttende møde med KPMG

Der orienteredes om drøftelser med intern og ekstern revision vedrørende udvalgte engagementer. Der redegjordes for problemstillinger vedrørende TOKI, Amalieparken, Østerfælled og Mols Linien samt konklusionerne herpå, som indebærer yderligere nedskrivninger på udlån på 165 mio. kr.

Formanden anførte, at det for banken havde været et uacceptabelt forløb, at revisorerne så sent som den 29. januar 2009 meddeler yderligere nedskrivningsbehov, når der også fra revisorerne side har været fokus på disse engagementer siden ultimo september 2008 også i ekstreme sammenhænge. ”,

har de forklaret, at denne kritik fra formanden var dem bekendt. Det var en ekstraordinær situation, som Amagerbanken var i. De yderligere nedskrivninger var udtryk for, at Finanskrisen tog til. Det tager desuden sin tid at gennemgå en lånebog som Amagerbankens. Formanden havde ønsket en hurtigere regnskabsaflæggelse, men det var ikke muligt. I 2008 var der nedskrivninger for over 1 mia. kr. mod 27 mio. kr. året før. Dette gav naturligt anledning til frustration. Revisorer arbejder helt frem til påtegningstidspunktet, og tingene ændrede sig fra dag til dag.

Foreholdt afsnit 6.4 om regnskabskontROLSAG vedrørende årsrapport 2008 i redegørelse af 24. august 2011 fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 i lov om finansiel virksomhed (ekstrakten bind VII, s. 3509-11), hvoraf fremgår bl.a. følgende:

”Man drøftede her særligt bankens model for gruppevise nedskrivninger. Amagerbanken havde valgt på kort sigt at benytte brancheorganisationen Lokale Pengeinstitutters model for gruppevise nedskrivninger tilpasset bankens forhold.

...

Finanstilsynet kunne på det foreliggende grundlag ikke vurdere, hvorvidt det skønnede beløb var rimeligt, men kunne heller ikke afvise bankens skøn over størrelsen af de gruppevise nedskrivninger.

På denne baggrund meddelte tilsynet banken, at man ikke ville foretage sig yderligere for så vidt angik bankens årsrapport for 2009, men at banken skulle arbejde videre med modellen for gruppevis nedskrivninger, således at den i højere grad kunne dække bankens nedskrivningsbehov. Dette omfattede tillige et krav om, at banken gennemgik og opdaterede sit datagrundlag for modellen. ”,

har de forklaret, at de havde modtaget kopi af løbende korrespondance og var orienteret om, hvordan Amagerbanken forholdt sig til Finanstilsynets henvendelser. De havde været sammen med banken til møder i Finanstilsynet. Der var et kapitaltilførselsbehov, og Amagerbanken var ikke interesseret i at afgive prospekt med en åben fondsrådssag. Derfor endte banken med at acceptere de påbud, der kom fra Finanstilsynet. Man kunne have fortsat en dialog, men det ville have forlænget forløbet. Man valgte derfor at imødekomme Finanstilsynets kommentarer. De var ikke enige i Finanstilsynets vurderinger. Finanstilsynet havde ikke rolle i relation til børsprospektet. Der var drøftelser med Finanstilsynet i relation til prospektet, men det var en anden afdeling i Finanstilsynet end den, der havde med regnskab at gøre.

Foreholdt afsnit 8.4 om opsummering af påbud fra Finanstilsynet i revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1296 ff.) har de forklaret, at der var krav om at komme med en opsummering af påbud delt op på efterlevede og åbentstående. De havde ikke drøftelser med Finanstilsynet om, hvorvidt der var efterlevelse. De drøftede det med bankens ledelse. De husker ikke at have fået kommentarer fra Finanstilsynet på denne opfølgning. Det var heller ikke sædvanligt.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 25. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2123f.):

”2.2 Usikkerhed ved måling af engagementer

De samlede nedskrivninger og hensættelser andrager 2.813 mio. kr. pr. 31. marts 2010. Nedskrivninger på udlån m. v. i 1. kvartal 2010 udgør i alt 193 mio. kr. og kan henføres til yderligere nedskrivninger som følge af valutakursregulering samt nedskrivning på engagementer med sikkerhed i investeringer i ejendomme og værdipapirer m.v. På øvrige engagementer er nedskrivningerne relativt set begrænsede.

I note 2 i perioderegnskabet for perioden 1. januar til 31. marts 2010 omtales, at de beregnede værdier af sikkerhederne har væsentlig indvirkning på opgørelse af nedskrivningsbehovet på disse engagementer, hvorfor der for disse engagementer fortsat er en særlig usikkerhed og risiko.

På baggrund af vores gennemgang kan vi tilslutte os ledelsens vurdering af, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå har en betydelig følsomhed over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.

Vi henviser i øvrigt til omtalen i afsnit 3 vedrørende engagementer, herunder beskrivelsen af model for gruppevis nedskrivninger.

Bankens direktion har bekræftet, at den finder de foretagne skøn over fremtidige betalingsstrømme ved individuelle og gruppevist vurderende engagementer for rimelige og realistiske under hensyntagen til den givne usikkerhed, samt at disse skøn ligger inden for rammerne af IFRS.

Vi har ikke supplerende bemærkninger hertil. ”,

har de forklaret, at der henvises til, at der som følge af valutakursreguleringer har der været yderligere nedskrivninger. Det er deres forsøg på at opsummere årsagen til nedskrivninger i regnskabet.

Foreholdt afsnit 2.3 i revisionsprotokollat af 20. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 3043, nederst), hvoraf fremgår bl.a., at revisorerne har deltaget i møde med Finanstilsynet den 4. maj 2010, har de forklaret, at de ikke husker dette nærmere.

De har ikke haft drøftelser med Finansiell Stabilitet overhovedet. Fra banken er de gjort bekendt med, at Finansiell Stabilitet havde været på besøg. De var ikke involveret og har ikke fået rapportering herom. Det har de først hørt om meget senere. De skal selv tage stilling til nedskrivninger uden påvirkning fra andre. Der var ikke væsentlig forskel mellem Finanstilsynets holdning til nedskrivninger og den måde, som det endte ud. De har påset, om engagementerne var målt korrekt. De ved ikke, om Finansiell Stabilitet har anlagt en anden målestok. Et kendskab hertil ville ikke have ændret deres vurdering.

Forholdet til Intern Revision, Revisionsudvalget og Deloitte

Da Gitte Buchholtz kom til som intern revisionschef i 2007, kom der et godt samarbejde i stand. Hun har virket som deres forlængede arm. De var synkron og havde nogenlunde ensartede vurderinger af forholdene. Protokollaterne fra Intern Revision og deres protokollater skulle anses som én samlet afrapportering. De oplevede Intern Revision som uafhængige af bankens ledelse. Der var et tæt og tillidsfuldt forhold til Gitte Buchholtz og hendes medarbejdere i Intern Revision. Det var et usædvanlig godt forhold.

Nedsættelsen af Revisionsudvalget ændrede ikke deres arbejdsmetode eller tilførte nye dimensioner. De var i forvejen i en situation, der var helt særlig. Der var i forvejen en betydelig kontakt til bestyrelse og direktion. Revisionsudvalgets nedsættelse gav ikke anledning til betydeligt mere arbejde.

Amagerbanken var i en helt speciel situation. Normalt fokus i et revisionsudvalg ville angå bankes skøn m.v., men det blev i vidt omfang allerede drøftet med bestyrelse og direktion. Amagerbankens ledelse forstod, hvad der blev sagt, selv om man måske ikke nødvendigvis var enig. Der var et lovkrav om revisionsudvalg; men det fik ikke så stor betydning som i dag, hvor der er en mere fast rytme for, hvad revisionsudvalgets rolle er. De præsenterede deres protokollater over for den samlede bestyrelse og for revisionsudvalget. Som følge af den særlige situation var der en meget tæt kontakt mellem hele bestyrelsen og revisionen. Der blev holdt rigtigt mange bestyrelsesmøder, og de deltog i mange af dem.

Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 29. juni 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2312):

”Finanstilsynet havde givet bankens direktion en indledende afrapportering den 19. juni 2009, og sammen med referat fra møde med bankens interne og eksterne revision den 26. juni 2009 tegnede der sig et billede af en markant forskellig opfattelse af det af banken opgjorte individuelle solvensbehov.

Finanstilsynet havde således foreløbigt tilkendegivet et individuelt solvensbehov i størrelsesordenen 14% hvorved banken ikke ville opfylde kriterierne for at kvalificere sig til Bank-pakke II, herunder kravene om en kernekapital på mindst 6%, en individuel solvens som er mindre end den opgjorte solvens, samt at banken vurderes som sund og veldrevet.

Bestyrelsen fastslog, at KPMG og bankens interne revision havde vedkendt sig, at bankens årsrapport for 2008 samt kvartalsrapporten for 1. kvartal 2009 var retvisende, og ekstern revisor havde da også angiveligt anført, at tilsynet var hårde i deres vurdering af banken. Det var opfattelsen, at bankens eksterne og interne revision stod vage og agtpågivende over for tilsynet. ”,

har de forklaret, at de ikke erindrer at være mødt med kritikken. De er ikke enige i udtrykket ”vage”. De kan måske erklære sig enige i udtrykket ”agtpågivende”. De lytter naturligvis til Finanstilsynet i deres rolle som offentlighedens repræsentant. Det er en rolle, som revisor udfylder. Revisor skal være objektiv, ikke argumentere bankens sag.

Foreholdt følgende afsnit fra referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 30. juni 2009 (samme bind side 2329):

”Finanstilsynets repræsentanter forlod mødet.

Bestyrelsen drøftede Finanstilsynets gennemgang med ekstern og intern revision. Formanden gav udtryk for, at han savnede revisorernes bemærkninger henset til at de havde påtegnet kvartalsrapporten for første kvartal 2009, og han fandt det uhyre vigtigt, at alle budskaber og kvaliteten i revisorernes arbejde står klart for alle beslutningstagere i Finanstilsynet. Torben Bender oplyste, at han havde meddelt Finanstilsynet dette ved flere lejligheder. ”,

har de forklaret, at der som konsekvens af det skærpede tilsyn havde været adskillige møder med Finanstilsynet. De havde givet udtryk for deres holdning over for tilsynet. Det individuelle solvensbehov er ikke omfattet af revisionen, men er udelukkende et forhold mellem bank og tilsyn. De havde derfor en mere passiv rolle ved disse møder.

De var ikke involveret i beslutningen om at indvælge en ekstra revisor. Det blev de blot orienteret om. Det er en banks valg, hvor mange revisorer, der skal være. De overvejede, om de skulle trække sig som revisorer, men valgte at blive som offentlighedens repræsentant. Det har ikke påvirket deres arbejde som revisorer. De havde dialog med Deloitte om nedskrivninger m.v. Der var nuanceforskelle, men de endte altid med at blive enige. Det var et fint og konstruktivt samarbejde. Deloitte havde ikke bemærkninger til værdierne på tidspunktet for deres revisions begyndelse.

Foreholdt følgende anbefalinger i Deloitte's rapport ”Gennemgang af nedskrivninger på udvalgte udlån pr. 30. juni 2009” (ekstrakten bind IV, s. 2469):

”Ved udførelsen af vores gennemgang er vi blevet opmærksomme på følgende forhold/områder, hvor vi finder, at banken med fordel kan igangsætte tiltag til at udbedre eller styrke bankens kreditprocesser.

- Banken synes at være særdeles afhængig af nøglepersoner inden for styring, opfølgning og vurdering af nedskrivningsbehovet på kreditområdet. Afhængigheden af nøglepersoner medfører forøget risiko for, at ledelsesmæssig vurdering mv. foretaget af disse nøglepersoner ikke undergår den yderligere kontrol og vurdering, der synes nødvendig - bankens kreditkoncentration taget i betragtning. Vores arbejde har dog ikke dokumenteret fejl eller udeladelser i de for os præsenterede opgørelser eller oplysninger, der kan antages væsentligt at medføre fejl eller udeladelser i registrering af OIV eller ved beregning af nedskrivningsbehovet på de enkelte sager.
- Opstilling af betalingsrækker er i varierende grad baseret på skøn over betalingstidspunkt og beløbsstørrelser. Vi har løbende i forbindelse med vores gennemgang drøftet de udøvede skøn med bankens ledelse. Dette har i visse tilfælde ført til, at banken har suppleret med redegørelser, beregninger mv., der underbygger de udøvede skøn. Vi skal anbefale, at der udarbejdes en egentlig forretningsgang for bankens egen opgørelse af værdier for sikkerheder eller for konkret indhentning af eksterne vurderinger, i det omfang dette skønnes nødvendigt. Det er imidlertid samlet vores opfattelse, at de

udøvede skøn - efter den indhentede yderligere dokumentation - fremstår velunderbygget, og således giver et rimeligt grundlag for opgørelse af de konkrete nedskrivningsbehov

- Bankens identifikation af, hvorvidt der konkret er indtrådt OIV på de enkelte sager, fremstår som veldokumenteret. Imidlertid hviler registreringen i betydeligt omfang på de skøn og den indsigt, de ovenfor anførte nøglepersoner har i de enkelte sager/kundeforhold. Vi skal anbefale, at der i banken arbejdes konkret med en forretningsgang for, hvornår der indtræder objektiv indikation, således at det sikres, at bankens løbende identifikation af OIV og opgørelse af det konkrete nedskrivningsbehov sikres en ensartet behandling, uanset hvem der behandler de konkrete kundeforhold. Vores arbejde har dog ikke dokumenteret fejl eller udeladelser i de for os præsenterede opgørelser eller oplysninger, der kan antages væsentligt at medføre fejl eller udeladelser i registrering af OIV eller ved beregning af nedskrivningsbehovet på de enkelte sager. ”,

har de forklaret, at notatet er udarbejdet af Deloitte på baggrund af et rådgivningsforløb omhandlende solvensbehov og nedskrivning. De har set notatet, men har ikke tillagt det vægt eller brugt det til noget. Det flugter meget godt med de ting, som de selv havde sagt om tilførsel af yderligere resourcer m.v. De var ikke nødvendigvis uenige. De har taget det ad notam.

Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde af 26. oktober 2009 (ekstrakten bind IV, s. 3049):

”Formanden var imidlertid umiddelbart inden mødet blevet kontaktet af Torben Bender, KPMG, der meddelte, at revisorerne fandt at der var risiko for mernedskrivninger og at der således var en anden situation end antydnet overfor Karsten Ree. Jørgen Brændstrup var samtidig blevet kontaktet af revisorerne. ”

har de forklaret, at det var et møde en tidlig morgen. Amagerbanken havde på forskellige måder søgt at rejse ny kapital. Karsten Ree havde tilbudt en kapitaltilførsel. De var i gang med kvartalsregnskab for 3. kvartal 2009 til brug for et prospekt. De følte, at der var behov for at give bestyrelsesformanden deres delkonklusioner. De var ikke enige i det, der lå på bordet fra den daglige ledelse, idet de mente, at der var behov for yderligere nedskrivninger.

Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde af 28. oktober 2009 (samme bind s. 3054):

”Der var blevet afholdt møde om nedskrivninger pr. 30. september 2009 med Torben Bender og Anders Duedahl-Olesen, KPMG, samt Gitte Buchholtz og Maike Plenge fra bankens interne revision.

Revisorerne havde opfattet det korte kommunikationsforløb omkring investor-planerne som et pres fra bankens side, som berøvede dem muligheden for at færdiggøre deres arbejde. Ved fornyet mødeaktivitet med gennemgang af talgrundlag, kapitalplan, redegørelse for drøftelser med Finanstilsynet og dokumentation for betalingsrækker, havde revisorerne tilkendegivet et større nedskrivningsbehov end banken. ”,

har de forklaret, at banken var i en kritisk situation. Amagerbanken ønskede hurtigt at modtage regnskaber, så der kunne rejses kapital. De ønskede tid til at få gjort arbejdet ordentligt. Der var således et pres i form af et tidspres; men de kunne modstå presset. Bankens ledelse ville gerne sikre bankens videre drift af naturlige årsager og ønskede, at banken kunne komme godt ud af situationen. I deres rolle som revisorer skulle de imidlertid forholde sig objektivt.

Østerfælled-engagementet

De var bekendt med, at der var en valutaramme i Østerfælled-engagementet med en "stop loss" på 100 mio. kr. De reviderer pr. en balancedato. Hvad der sker fra dag til dag, tager de ikke stilling til. Den negative værdi kom over 100 mio. kr. Det medførte ikke en reaktionspligt hos Amagerbanken, men gav banken nogle rettigheder. De har ikke taget stilling til, om der var tale om en overskridelse eller ej. De så på, om engagementet blev målt korrekt. Der var tale om et engagement med nedskrivning. De rådgav ikke Amagerbanken om valutaforhold. De har oplyst banken om, hvordan valutaen skulle behandles regnskabsmæssigt. Det var bankens ledelse i første række ikke enig i. Østerfælled-engagementet var omfattet af denne dialog, der fandt sted i 2009 i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 2008. Det var bankens oprindelige opfattelse, at man ikke skulle nedskrive til den fulde negative markedsværdi, da tabet ikke var realiseret.

Østerfælled-engagementet var afgjort et kriseram engagement, som de selvfølgelig har været tæt på. Det var formentlig det største nedskrivningsengagement i Amagerbanken. De har drøftet den regnskabsmæssige behandling af valutarammer eller rettere sagt af den eksponering, den indebar. Det ligger ikke i revisors rolle at blande sig i driften. Deres fokus var på, om forholdet landede rigtigt i regnskabet. Det var normal praksis, at der kunne ydes valutabaserede engagementer. Det er i sig selv ikke usædvanligt. Det var en type af instrument, man benyttede sig af for at opnå en lavere rente. De har ingen holdning til, hvorvidt CHF var en volatil valuta. Der var mange, der mente, at det var attraktivt at låne i CHF.

Foreholdt omtale af "spekulative terminsforretninger" i relation til Østerfælled-engagementet i revisionsprotokollat af 7. februar 2007 (ekstrakten bind II, s. 1689, næstsidste afsnit) har de forklaret, at "spekulative terminsforretninger" var Amagerbankens engagementsbeskrivelse, som de kopierede ind. Det var således ikke deres egen formulering. De har blot påset, at der ikke var noget, der var forkert. De har vurderet, at "Spekulative terminsforretninger" ikke var en forkert betegnelse, men det var ikke et revisorudtryk. Det spekulative har ligget i, at det ikke var en afdækket forretning. I Østerfælled-engagementet har man fået omlagt et dansk lån til CHF via en swap. Det er ikke spekulativt forstået som usædvanligt. Det er gjort med henblik på at opnå en lavere rente. Der er påtaget en risiko.

Foreholdt følgende afsnit fra referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (ekstrakten bind VII, s. 9):

"Vedrørende ejendomme anførte Lars Højrup Nielsen, at bankens grundlag for vurdering var godt og sobert, og at der modsat tidligere nu også var anvendt eksterne vurderinger og udtalelser.

Jens Peter Toft forespurgte til sektorstandard for åremål i betalingsrækker, og Steen Hove redegjorde for valg af parametre, hvor der var anvendt en gennemsnitsbetragtning i forhold til sektoren.

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3 - 5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år. ",

har de forklaret, at Duedahl-Olesen er korrekt citeret vedrørende betalingsrækker. Der var kommet en ny ledelse, der påtænkte et andet afviklingsarrangement end den tidligere ledelse. Det var en mere kortsigtet strategi. Det skal afspejle sig i de opstillede betalingsrækker. Det er korrekt, at Amagerbanken havde haft en usædvanlig lang horisont på sine afviklingsarrangementer. De har ikke set

mere end fem år i andre banker end Amagerbanken. Finanstilsynet havde vurderet, at de lange betalingsrækker var i overensstemmelse med de dagældende regler.

Foreholdt følgende afsnit fra samme bestyrelsesmøde (samme bind, side 10):

”Anders Duedahl-Olesen bemærkede, at bankens engagementer var meget komplekse, og på spørgsmålet om, hvorvidt bankens engagementer var mere komplekse end hvad der normalt ses i andre pengeinstitutter, kunne revisionen entydigt bekræfte dette.”

har Duedahl-Olesen forklaret, at han ikke er enig i begrebet ”entydigt”. Der var en høj grad af kompleksitet med mange legale enheder og sikkerheder.

Foreholdt følgende afsnit på samme side:

”Det var Anders Duedahl-Olesen's vurdering, at det er en mere normaliseret måde engagementerne håndteres på nu. Tidligere havde der været en stor tillid til, at kunderne selv løste problemerne.”

har Duedahl-Olesen forklaret, at han husker dette, dog ikke at kunderne selv løste problemerne. Den forrige ledelse havde en meget aktiv rolle i forhold til at bistå kunderne med at løse problemer. Den nye ledelse havde en væsentlig anden strategi. Den normaliserede måde handlede om betalingsrækernes længde.

Den nye ledelse i Amagerbanken havde en mindre tålmodig tilgang til engagementers afvikling. De var i færd med arbejdet med årsregnskabet for 2010. Hvis man indlægger en forudsætning om, at faste ejendomme skal afvikles inden for kort tid, vil nedskrivningsbehovet stige. Den nye ledelse havde i et vist omfang en forceret præmis for afvikling, hvilket pressede værdierne. I konsekvens heraf kom der nye, store nedskrivninger. Der skete samtidig en forværring i konjunkturforløbet. Det er svært at sige, hvilken af de to komponenter, der vejede mest. De var ikke inde over spørgsmålet om, hvorvidt de store nedskrivninger kunne være ansvarspådragende. Man kan ikke sige noget generelt om, hvilke betalingsrækker, den nye ledelse ønskede. Det var konkret. Det var længere end 6 måneder.

Per Rolf Larssen har forklaret bl.a., at han begyndte som revisor i 1993 og blev statsautoriseret revisor i 1999. I de sidste 17 år har han især beskæftiget sig med den finansielle sektor. Han er certificeret af Finanstilsynet til at revidere banker. Han har revideret 5-8 banker, og han har godt kendskab til ca. 20 pengeinstitutter i kraft af sit arbejde som revisor. Frem til 2003 var Deloitte revisor for Amagerbanken. I 2003 besluttede banken at gå fra to revisorer til én. Det var før hans tid på sagen.

I sommeren 2009 blev Deloitte antaget af Amagerbanken til at bistå med opgørelse af solvensbehov. Der blev også lavet et notat om dokumentation på nogle engagementer. I november 2009 blev Deloitte igen generalforsamlingsvalgt revisor for Amagerbanken sammen med KPMG. Der blev lavet en arbejdsdeling med KPMG, hvor opgaverne blev delt, således at de to firmaer ikke lavede det samme. Det ene firma blev udførende og det andet foretog eftersyn på de enkelte forhold.

Ved indtræden som revisor har han forholdt sig til sammenligningstallene fra 2008. Han gennemgik bl.a. KPMG's arbejdsrapporter og 2008-tallene korrigeret for Fondsrådets afgørelse. Han kunne godt erklære sig som revisor på den baggrund.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 9. november 2009 (ekstrakten bind IV, s. 3307):

”Bliver vi under vores arbejde bekendt med forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller udeladelser, der berører virksomheden, skal vi give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen.”,

har han forklaret, at denne forpligtelse ikke handler om en almindelig lovlighedskontrol. Bliver han opmærksom på et muligt ulovligt forhold, skal han gøre en bemærkning om det. Han er ikke jurist, og det er ikke en selvstændig undersøgelsespligt. Hvis han er i tvivl om et muligt straf- eller erstatningsansvar, kan han foranstalte en juridisk undersøgelse.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1294):

”Vi har i afsnit 8.1 erklæret, at vi ikke er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lovgivningen vedrørende finansielle virksomheder (lov om finansiell virksomhed).

Vi har ikke foretaget en særskilt gennemgang af, hvorvidt Amagerbanken overholder lov om finansiell virksomhed. Vores erklæring dækker alene forhold, som vi er blevet opmærksomme på i forbindelse med revision af koncernregnskab og årsregnskab.

Vi er herudover ikke blevet bekendt med lovovertrædelser i øvrigt, der har indvirkning på vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet.”,

har han forklaret, at dette udtrykker den forpligtelse, han har.

Bankens organisation

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 17. november 2009 (ekstrakten bind V, s. 196)

”5.1 Bankens organisation

Vi forstår, at bankers ledelse har besluttet at styrke bankers kreditorganisation med et antal kreditspecialister, herunder kreditspecialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer, jf. omtalen heraf i KPMG's revisionsprotokollater af 5. februar 2009 afsnit 3.5 samt af 28. oktober 2009, afsnit 1.”

har han forklaret, at han havde nogle kommentarer til nøglepersonsproblematik. Amagerbanken var afhængig af få nøglepersoner, men det var ikke nemt at skaffe nye.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten samme bind s. 1280):

”Direktionen har endvidere oplyst, at der på visse områder mangler ressourcer og kompetencer i kreditfunktionen, hvorfor der vil blive tilført yderligere ressourcer (herunder specialister med indsigt i regnskabsmæssige forhold vedrørende engagementer).”,

har han forklaret, at en nøglepersonsafhængighed for en revisor fremstår som en svaghed i kontrollen. I det foreliggende tilfælde var der tale om en konkret svaghed. Dette medfører, at han som revisor har været nødt til at udføre ekstra arbejde.

Foreholdt følgende anbefalinger i Deloitte's rapport ”Gennemgang af nedskrivninger på udvalgte udlån pr. 30. juni 2009” (ekstrakten bind IV, s. 2469):

”Ved udførelsen af vores gennemgang er vi blevet opmærksomme på følgende forhold/områder, hvor vi finder, at banken med fordel kan igangsætte tiltag til at forbedre eller styrke bankens kreditprocesser.

- Banken synes at være særdeles afhængig af nøglepersoner inden for styring, opfølgning og vurdering af nedskrivningsbehovet på kreditområdet. Afhængigheden af nøglepersoner medfører forøget risiko for, at ledelsesmæssig vurdering mv. foretaget af disse nøglepersoner ikke undergår den yderligere kontrol og vurdering, der synes nødvendig - bankens kreditkoncentration taget i betragtning. Vores arbejde har dog ikke dokumenteret fejl eller udeladelser i de for os præsenterede opgørelser eller oplysninger, der kan antages væsentligt at medføre fejl eller udeladelser i registrering af OIV eller ved beregning af nedskrivningsbehovet på de enkelte sager.
- Opstilling af betalingsrækker er i varierende grad baseret på skøn over betalingstidspunkt og beløbsstørrelser. Vi har løbende i forbindelse med vores gennemgang drøftet de udøvede skøn med bankens ledelse. Dette har i visse tilfælde ført til, at banken har suppleret med redegørelser, beregninger mv., der underbygger de udøvede skøn. Vi skal anbefale, at der udarbejdes en egentlig forretningsgang for bankens egen opgørelse af værdier for sikkerheder eller for konkret indhentning af eksterne vurderinger, i det omfang dette skønnes nødvendigt. Det er imidlertid samlet vores opfattelse, at de udøvede skøn - efter den indhentede yderligere dokumentation - fremstår velunderbygget, og således giver et rimeligt grundlag for opgørelse af de konkrete nedskrivningsbehov
- Bankens identifikation af, hvorvidt der konkret er indtrådt OIV på de enkelte sager, fremstår som veldokumenteret. Imidlertid hviler registreringen i betydeligt omfang på de skøn og den indsigt, de ovenfor anførte nøglepersoner har i de enkelte sager/kundeforhold. Vi skal anbefale, at der i banken arbejdes konkret med en forretningsgang for, hvornår der indtræder objektiv indikation, således at det sikres, at bankens løbende identifikation af OIV og opgørelse af det konkrete nedskrivningsbehov sikres en ensartet behandling, uanset hvem der behandler de konkrete kundeforhold. Vores arbejde har dog ikke dokumenteret fejl eller udeladelser i de for os præsenterede opgørelser eller oplysninger, der kan antages væsentligt at medføre fejl eller udeladelser i registrering af OIV eller ved beregning af nedskrivningsbehovet på de enkelte sager.”

han har forklaret, at han er medforfatter til notatet. Han gennemgik en række engagementer udvalgt af Amagerbanken samt nogle yderligere. Problemet med nøglepersoner angår her kreditområdet, hvorfor det ikke kan angå Jørgen Brændstrup. Det må handle om kreditchefen og nogle af dennes medarbejdere. Han ville gerne være sikker på, at man i banken fulgte de samme principper og regler. Han husker ikke, at de fandt noget, der har fået dem til at ændre opfattelse i forhold til 2010.

Indførelsen af revisionsudvalg skete samtidig med Deloittes indtræden som revisor. Der var forskellige møder i revisionsudvalget.

Revisionsarbejdet

Behandlingen af spørgsmål om OIV (objektiv indikation for værdiforringelse) er rigtig svær. Der skulle laves en forretningsgang for, hvornår der forelå OIV. Det var et forbedringspunkt. Der var på det tidspunkt ingen officielle guidelines for OIV.

Amagerbankens opgørelse af solvensbehov skulle ske under opgørelse af et udgangspunkt på 8% og med tillæg om følge af forskellige forhold. Han skulle bistå med at konstatere at der ikke var fejl i bankens modeller vedrørende solvensberegning.

Som valgt revisor har han haft møder med Finanstilsynet fra tid til anden.

Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (ekstrakten bind VII, s. 10):

”Anders Duedahl-Olesen bemærkede, at bankens engagementer var meget komplekse, og på spørgsmålet om, hvorvidt bankens engagementer var mere komplekse end hvad der normalt ses i andre pengeinstitutter, kunne revisionen entydigt bekræfte dette.

Det var Anders Duedahl-Olesen's vurdering, at det er en mere normaliseret måde engagementerne håndteres på nu. Tidligere havde der været en stor tillid til, at kunderne selv løste problemerne.”,

har han forklaret, at han ikke husker, om han var til stede, men han er enig i udsagnet. ”Meget kompleks” betyder, at der var mange forhold at tage stilling til. Udsagnet ”normaliseret” forstår han godt. I juni 2010 kom en rapport fra Finanstilsynet, hvoraf fremgår, at bankens nedskrivning lå i den lave ende. Det var nogle temmelig lange betalingsrækker. Finanstilsynet har efterfølgende gjort spillebanen for nedskrivninger smallere. Det var ikke unormalt, men begrebet ”normaliseret” forstår han godt.

Deloitte anvendte de fornødne antal ressourcer på revisionen. De var tilstrækkeligt omhyggelige i deres revisionsarbejde. Set fra i dag mener han, at der ikke er noget, der burde have stået anderledes. Ledelsen fulgte op på Deloitte's anbefalinger. Han er ikke stødt på noget, der er udeladt i protokollater, der burde have været medtaget.

Foreholdt følgende afsnit i revisionsprotokollat af 25. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2123f.):

”2.2 Usikkerhed ved måling af engagementer

De samlede nedskrivninger og hensættelser andrager 2.813 mio. kr. pr. 31. marts 2010. Nedskrivninger på udlån m.v. i 1. kvartal 2010 udgør i alt 193 mio. kr. og kan henføres til yderligere nedskrivninger som følge af valutakursregulering samt nedskrivning på engagementer med sikkerhed i investeringer i ejendomme og værdipapirer m.v. På øvrige engagementer er nedskrivningerne relativt set begrænsede.

I note 2 i perioderegnskabet for perioden 1. januar til 31. marts 2010 omtales, at de beregnede værdier af sikkerhederne har væsentlig indvirkning på opgørelse af nedskrivningsbehovet på disse engagementer, hvorfor der for disse engagementer fortsat er en særlig usikkerhed og risiko.

På baggrund af vores gennemgang kan vi tilslutte os ledelsens vurdering af, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå har en betydelig følsomhed over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.

Vi henviser i øvrigt til omtalen i afsnit 3 vedrørende engagementer, herunder beskrivelsen af model for gruppevis nedskrivninger.

Bankens direktion har bekræftet, at den finder de foretagne skøn over fremtidige betalingsstrømme ved individuelle og gruppevist vurderende engagementer for rimelige og realistiske under hensyntagen til den givne usikkerhed, samt at disse skøn ligger inden for rammerne af IFRS.

Vi har ikke supplerende bemærkninger hertil.”,

har han forklaret, at det typisk var de største engagementer, de var fokuseret på. Det gjaldt både KPMG, Deloitte og Intern Revision. De kendte alle tre alle de store engagementer.

Foreholdt afsnit 2.3 i revisionsprotokollat af 20. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 3043, nederst), hvoraf fremgår bl.a., at revisorerne har deltaget i møde med Finanstilsynet den 4. maj 2010, har han forklaret, at han i dag ikke husker mødet den 4. maj.

Han var klar over, at Finansiell Stabilitet i 2010 havde vurderet en række engagementer. Det havde banken oplyst. Han var ikke på daværende tidspunkt klar over, at der var forskel på Finansiell Stabilitets vurdering af nedskrivningsbehov.

Han var opmærksom på, at der var tilknyttet en valutaramme til Østerfælled-engagementet. Han har spurgt ind til det og påset, at det regnskabsmæssige var behandlet korrekt. Det endte med., at engagementet blev nedskrevet. Der var også andre, der ”fundede” sig i CHF; men han husker ikke, om de studsede over valget af denne valuta.

Han mødte første gang den nye ledelse kort tid efter generalforsamlingen i 2010. Der blev i løbet af november 2010 lavet nogle justerede nedskrivninger. I januar 2011 kom der flere ændringer til. Der var nu en anden tilgang til engagementerne fra en afventende til en hurtigere afvikling. Dette medførte en stigning i nedskrivningsbehovet.

Han har foretaget revision af betalingsrækkerne, som den tidligere ledelse anvendte, og han har ikke fundet anledning til kritik.

Foreholdt følgende afsnit i brev af 4. februar 2011 fra KPMG, Deloitte og Intern Revision til Finanstilsynet (ekstrakten bind VII, s. 2972):

”Nedskrivningerne hidrører efter vores vurdering primært fra:

- en nyligt indtruffet negativ udvikling i en række engagementer,
- en væsentlig ændring i planer og intentioner for en række engagementer, herunder en kortere tidshorisont for afvikling af engagementerne og de stillede sikkerheder. ”,

han har forklaret, at han ikke husker hvor meget kortere den nye ledelses afviklingshorisont var. Den var kortere end fem år, Han er forpligtet til at orientere Finanstilsynet, hvis banken ikke kan køre videre som ”going concern”. Det var ledelsens egen beslutning at ændre betalingsrækkerne. Det er en fejl, at der står ”Steen” i brevets overskrift. Ordlyden er nok blevet ændret nogle gange hen over den weekend, da det blev skrevet. Oplysningen om behov for nedskrivning af yderligere 3 mia. kr. fik han i løbet af januar 2011. I løbet af december 2010 – januar 2011 påpegede de nogle fejl i nedskrivningerne, hvilket blev rettet. Det kredsede i niveau 3 mia. kr. i hele perioden. Da brevet blev skrevet, havde de gennemgået alle engagementer, men revisionen var ikke overstået. Der var udført et stort arbejde hos revisionen, da dette brev blev skrevet. Han arbejdede tæt op til den 3./4. februar 2011 med de store engagementer. Der var ikke drøftelser om, hvor store nedskrivninger banken kunne tåle. Det var primært den kortere tidshorisont, der spillede en rolle.

Han mener ikke, at der var indhentet ejendomsmæglervurderinger til brug for den ændrede værdiansættelse. Der var ansat en række ”kreditbisser”, som forestod dette vurderingsarbejde. Kreditbisserne kom fra en ansættelse i Finansiell Stabilitet. De havde alle en bankbaggrund. Andre igen kom helt udefra. Han kan ikke navngive kreditbisser fra Finansiell Stabilitet.

Kreditchefen vurderede han som kompetent. Det samme gælder Jørgen Brændstrup.

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 7. januar 2011 (ekstrakten bind VI, s. 1248), hvoraf det fremgår, at protokol fra ekstern revision, hvortil der ikke var tilføjelser, blev fremlagt, har han forklaret, at det stadig er protokollen fra 20. juli 2010, der er tale om.

Henrik Ørbekker har forklaret bl.a., at hans uddannelsesmæssige baggrund består i en 10. klasses afgangseksamen, en handelsskoleeksamen samt en eksamen fra bankeskolen. Han fik i 1980 som 17-årig ansættelse hos en fondsbørsmægler. I 1983 fik han licens til at handle på børsen. I perioden 1993-1996 var han ansat som børsmægler i London. I 1996 slog han sig ned som selvstændig i Danmark.

I 1998 etablerede han Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S. Investering i valuta udgjorde en stor del af selskabets forretning. Han var ejer af selskabet indtil, selskabet og han gik konkurs i 2010, hvor han fik ansættelse i en bank i Luxembourg. I 2012 fik han ansættelse som direktør i et selskab i Luxembourg, som bl.a. børsnoterer selskaber i USA. Han er fortsat ansat i dette firma. Han har været bosat i Luxembourg de sidste 3 år.

Han har forud for sit fremmøde i retten modtaget uddrag af sagens akter fra advokatfirmaet Kromann Reumert, ligesom han har deltaget i to møder på Kromann Reumerts kontor.

Henrik Ørbekkers kundeforhold i Amagerbanken

Han var i sin tid en stor kunde i Spar Nord Bank, hvor han havde en tæt kontakt til Henrik Jensen. Henrik Jensen fik ansættelse som chef i Amagerbankens fondsafdeling, og han valgte at flytte med som kunde. Det var omkring 2000. Han fortsatte den tætte kontakt med Henrik Jensen i forbindelse med valutainvesteringer mv. Henrik Jensen var meget kompetent og vidende. Han havde i sager om valuta kontakt med Klaus Bach Jensen, som også var meget kompetent og vidende. Når det drejede sig om handel med ejendomme, var hans kontaktperson som oftest Jørgen Brændstrup. Jørgen Brændstrup var knivskarp, meget arbejdsom og bankens mand. Jørgen Brændstrup varetog på ingen måde andre interesser end bankens. Marianne Sørensen tog sig af det rent praktiske. Det var et rent professionelt samarbejde, og han sås ikke med nogen af personerne privat.

Han har kun mødt Peder Kragh én gang, og han har derfor svært ved at udtale sig om dennes kompetencer mv.

Amagerbanken var meget ordentlig. Amagerbanken var ikke mere risikovillig end andre banker.

Samarbejdet med Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen

Han har haft et tæt venskab med Hans-Henrik Palm gennem mange år.

Han, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen havde en fast rollefordeling i deres indbyrdes samarbejde. Olav Damkiær-Classen var advokat og stod for administration mv. af ejendommene og varetog alle juridiske spørgsmål mv. Hans-Henrik Palm var "the dealmaker" og fandt frem til forretningerne. Han var selv finansmanden, som stod for alt på lånesiden, herunder omlægning af lån, renteswaps mv. De investerede primært i fast ejendom, da fast ejendom gav mulighed for andre forretninger. Ejendommene kunne belånes, og investeringerne kunne geares. Alle banker var vilde med at finansiere fast ejendom i udenlandsk valuta. Han har aldrig haft en ejendom, som ikke var finansieret i udenlandsk valuta.

Handelshøjskolen

Han, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen erhvervede Handelshøjskolen i slutningen af 2007. Sadolin & Albæk præsenterede projektet med meldingen om, at denne ejendom skulle de købe. Olav Damkiær-Classen så med det samme, at ejendommen, som var annonceret til salg for

490 mio. kr., var sat alt for billigt til salg. Der havde ikke været gennemført lejeforhøjelser de seneste 12 år. Der var således en stor lejerreserve. De købte ejendommen samme dag. Amagerbanken finansierede handelen. De varslede lejeforhøjelse med det samme. Lejen blev hævet med 5 mio. kr. årligt. På baggrund af den gennemførte lejeforhøjelse blev der foretaget en ny ekstern vurdering af ejendommen i januar 2008. Nybolig vurderede nu ejendommen til 530 mio. kr.

Købet af Østerfælled-ejendommen

Hans-Henrik Palm var tæt på Jens Schaumann, som var ejer af Østerfælled-ejendommen. Hans-Henrik Palm præsenterede Østerfælled-ejendommen for ham og Olav Damkiær-Classen. De syntes, at det var en fantastisk sag med potentiale, både hvad angår leje og salg. Der var ingen tomgangsrisiko, og der var mulighed for at frasælge lejligheder som ejerlejligheder.

I starten af 2008 drøftede de og Jens Schaumann muligheden for at lade Østerfælled-ejendommen indgå i en byttehandel med deres aktier i Mols-Linen. Byttehandelen med aktierne blev dog ikke til noget.

Forevist Birgitte Brandt Pedersens mail af 3. april 2008 til bl.a. ham (ekstrakten bind III, s.1200) indeholdende et regnestykke har han forklaret, at han har set denne i forbindelse med forberedelsen af sin vidneafhøring i denne sag. Birgitte Brandt Pedersen var sekretær for Olav Damkiær-Classen. Han har gennemlæst mailen et par gange. Han forstår ikke regnestykket.

Forevist Olav Damkiær-Classens mail af 4. april 2008 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, side 1206-1207) har han forklaret, at han har modtaget kopi af denne fra advokatfirmaet Kromann Reumert. I denne mail ligger der ikke nogen forudsætning om, at Jens Schaumann skulle overtage Dalgas Have. I sætningen ”Når den varslede lejestigning i Dalgas Have er en retlig realitet, belånes ejendommen op iht. anerkendt mæglervurdering, fratrukket en risikomargin.” ligger heller ikke en forudsætning om, at Jens Schaumann skulle overtage Dalgas Have. Hvis Amagerbanken ville belåne Dalgas Have op, så ville de have beholdt Dalgas Have. Det ville Amagerbanken dog ikke. Derfor blev Dalgas Have solgt.

Forevist Olav Damkiær-Classens brev af 11. april 2008 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s.1219) har han forklaret, at han har set brevet i forbindelse med forberedelsen af sin vidneafhøring. Han kan ikke se noget om en byttehandel i brevet.

Forevist Olav Damkiær-Classens mail til bl.a. ham og Hans-Henrik Palm vedhæftet overdragelsesaftale (ekstrakten bind III, s.1225) har han forklaret, at han også modtog denne i forbindelse med forberedelsen af sin vidneafhøring. Der er heller ikke nogen byttehandel involveret i denne mailkorrespondance. Jens Schaumann ville ikke sælge Østerfælled-ejendommen billigere end svarende til gælden i ejendommen.

Foreholdt Jørgen Brændstrups mail af 21. april 2008 til Hans-Henrik Palm (ekstrakten bind III, s. 1254) om drøftelser med Jens Schaumann om et muligt salg af Østerfælled-ejendommen i en ”ren handel” har han forklaret, at han ikke har været involveret i sådanne overvejelser eller drøftelser.

Det var dem selv, som ønskede at købe ejendommen. De blev ikke på nogen måde påduttet ejendommen af Amagerbanken. Kontakten var - som forklaret - mellem Hans-Henrik Palm og Jens Schaumann.

Foreholdt Olav Damkiær-Classens udkast til et ejendomsswap med Schaumann (ekstrakten bind III, s. 1300-1301), hvoraf fremgår, at der betales en overpris på 310 mio. kr. for Østerfælled-ejendommen, har han forklaret, at de ikke kun købte ejendommen. De købte en ejendom med ”ekstraudstyr”. Der medfulgte således god realkredit- og bankfinansiering. Lånet i Amagerbanken var uopsigeligt vist nok frem til 2022. Der var tillige mulighed for en valutarenteswap på 1,5 mia. kr. Hvis de tabte penge, skulle Amagerbanken på årsbasis dække de første 20 mio. kr. af et tab. De valgte at betale en overpris, da de selv havde fået en overpris på 120 mio. kr. i forbindelse med salget af Handelshøjskolen, som blev solgt for 650 mio. kr. Forrentningen skulle ligge på ca. 4,5-5%.

Forevist mail af 15. april 2008 fra Olav Damkiær-Classen til Jørgen Brændstrup og cc. ham og Hans-Henrik Palm (ekstrakten bind III, s. 1228) har han forklaret, at han ikke husker, om denne mail indgår i det materiale, som han har fået tilsendt fra advokatfirmaet Kromann Reumert.

Forevist Amagerbankens brev af 21. maj 2008 omhandlende tilbud om omlægning af finansiering af boligkomplekset Østerfælled, København Ø (ekstrakten bind III, s.1511f) har han forklaret, at han har skrevet under, som det fremgår af ekstrakten side 1513. Han husker ikke, om han modtog dette dokument fra advokatfirmaet Kromann Reumert til brug for sin forberedelse af vidneafhøringen. Aftalen afspejler de drøftelser, som fandt sted, men der var ikke drøftelse om forholdet til Nykredit. De overtog selskabet uden ”change of control-klausul”.

Foreholdt uddrag af artikel i Jyllands-Posten den 5. august 2015 (tillægsekstrakten, s. 192), hvori han er citeret for følgende:

”Havde vi ikke haft mulighed for at sælge handelshøjskolen til en opskruet pris, var vi aldrig gået med til at gå ind i den handel. Faktisk havde vi umiddelbart inden salget fået vurderet ejendommen hos Nykredit, der satte værdien til 120 mio. kr. under det, som vi blev betalt,” siger Henrik Ørbekker.

Det var ifølge spekulanten dog ikke den eneste belønning fra banken for at få de tre til at kautionere for Amagerbankens lån, der lå yderst.

”Hver af os endte med 30 mio. kr. i lommen ved den byttradehandel. Samtidig havde vi fået det hele finansieret med lån, der ikke kunne opsiges i 20 år. Og så havde vi forhandlet os til en valutaramme på 1,5 mia. kr., der kunne gå ned i et minus på 100 mio. kr., før vi skulle skyde penge ind,” siger Henrik Ørbekker.”

har han forklaret, det er en korrekt gengivelse. De fik således hver en nettofortjeneste på 30 mio. kr. ved salget af Handelshøjskolen. De tjente i alt 160 mio. kr. på salget, hvoraf der blev betalt 40 mio. kr. i skat. De 30 mio. kr. var fri likviditet. Han, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen skulle i alt indbetale 30 mio. kr. til Amagerbanken i forbindelse med købet af Østerfælled-ejendommen. Banklånet var uopsigeligt frem til 2022.

Forevist erklæring af 13. juni 2008 (ekstrakten bind III, s. 1670) om krav om årlig indbetaling af 20 mio. kr. kontant til Østerfælledparken A/S, har han forklaret, at han har underskrevet erklæringen.

Valutarammen

Det var ham, som bragte valutarammen på banen. Østerfælled-ejendommen hang ikke sammen. Der var negativ likviditet i ejendommen. Han foreslog en valutarenteswap, som ville give en rentebesparelse på 4 % p.a. for Østerfælled-ejendommen. En sådan finansiel kontrakt ville heller ikke belaste

bankens likviditet. Med en valutaramme på 1,5 mia. kr. svarende til 200 mio. euro ville hele belåningen kunne håndteres, herunder også lånet i Nykredit. Der var dialog med Amagerbanken om, hvorledes der kunne opnås mest mulig rentebesparelse. Risikoen ved valutarenteswappen var, at hvis kursen på CHF steg med mere end den forventede rentebesparelse på 4% p.a., så ville det resultere i forøgede omkostninger for ejerne af Østerfælled-ejendommen. I en periode mixede man valutarenteswappen, så også JPY indgik.

Han kan generelt om setuppet i tilknytning til etablering mv. af en valutarenteswap fortælle, at det først er bankkunden - i dette tilfælde ejerne af Østerfælled-ejendommen -, der redegør for ønsket om en terminsforretning over for banken - i dette tilfælde Amagerbanken. Banken går derefter til sin "counterpart", som f.eks. kunne være UBS, når der er tale om en valutarenteswap i CHF. Amagerbanken indgår selv en kontrakt med "counterparten", og bankkunden er ikke part i denne aftale. Banken formidler herefter terminsforretningen til bankkunden mod betaling af et såkaldt "haircut". I forhold til Østerfælled-ejendommen havde Amagerbankens "counterpart" således intet at gøre med ejerne af Østerfælled-ejendommen.

Forevist Henrik Jensens mail af 16. juni 2008 til Annette Hansen og Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 1689) omhandlende valutaterminer/options har han forklaret, at der var dialog med Amagerbanken om valg af valuta med lavest mulig rente. Det var CHF og i mindre omfang JPY. Risikoen lå i en stigende kurs på CHF.

Efter hans opfattelse er der i øvrigt en udtalt misforståelse omkring optioner. Det er således en udbredt opfattelse, at optioner er forbundet med en kæmpe risiko, men rent faktisk nedbringer optionspræmien en del af risikoen ved en terminsforretning samt giver likviditet. Optionerne i denne sag var dog ikke en afdækning. Ved salg af en option går man glip af en mulig upside i forløbet. De solgte optioner på et fald i kursen på CHF mod en præmie, som de modtog fra optionskøberne.

Henrik Ørbekkers økonomiske situation.

Forevist John Weibulls notat af 20. oktober 2008 vedrørende Finanstilsynets indikering af øget kapitaldækningskrav (ekstrakten bind III, s. 2532), hvori er gengivet, at hans formue i henhold til regnskab pr. 31. december 2007 er opført til 449 mio. kr. efter skat, har han forklaret, at det beløb også svarer til hans eget indtryk. Han havde ikke egentligt indseende i Hans-Henrik Palms og Olav Damkiær-Classens økonomiske forhold, men det var hans indtryk, at de begge var økonomisk stærke.

I første halvår 2008 var hans økonomi fortsat god. Han havde både formue og god likviditet. Lehman Brothers' krak i midten af september 2008 gik hårdt ud over ham. Han havde nok valutelines for samlet 25 mia. kr. på dette tidspunkt. Den største på 10 mia. kr. havde han i Forstædernes Bank. Han tabte 80 mio. kr. på denne ene line dagen efter krakket i USA. Normalt har man 24 timer til at inddække marginkald. Han blev lukket ned og tabte stort. Han havde også engagementer med bl.a. Nykredit og Saxo Bank. I Saxo Bank har man en time til at foretage inddækning. Ellers er der automatisk exit. Han havde valutelines på 6-7 mia. kr. i Nykredit. Hans valutelines i Forstædernes Bank, Ringkøbing Bank, Fionia Bank, Saxo Bank og Nykredit blev alle lukket ned med dags varsel. Disse lines var ren valutaspekulation. Der var således ingen bagvedliggende ejendomme eller et andet aktiv knyttet til disse lines. Man kan sige, at det på daværende tidspunkt var nemmere at få en dansk bank til at yde en valutaline end at få en dansk bank til at yde et billån, da Finanstilsynet ikke stillede krav om, at bankerne afdækkede ved valutelines, der således ikke belastede balancen. Han erlagde ingen sikkerhed, bortset fra valutalinen i Nykredit, hvor der var et krav på 2 % sikkerhed.

Hans økonomiske situation fra 15. september 2008 og frem udviklede sig dårligt. Han blev sat under administration af stort set alle banker. Der blev indgået en såkaldt ”standstill” aftale den 11. september 2009 med advokat Henrik Sjørlev, som kreditorbankerne valgte som administrator. I december 2009 havde hverken han eller de øvrige ejere af Østerfælled-ejendommen mulighed for at honorere marginkald, hvilket Amagerbanken var klar over. Både Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S’ konkursbo og hans eget konkursbo er afsluttede. Dividenden var stort set 0.

Forevist mail af 13. juli 2009 fra Annette Hansen til bl.a. ham om inddækning på valutaforretninger (ekstrakten bind IV, s. 2437f) har han forklaret, at der allerede var JPY inde i billedet på dette tidspunkt. Som han læser tallene på side 2439, var man meget tæt på en fordeling på 50-50.

Forevist Amagerbankens brev af 19. januar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1145) omhandlende marginkald og krav om inddækning af minimum 13,2 mio. kr. senest den 29. januar 2010 har han forklaret, at han modtog en masse af den slags breve fra de banker, hvor han havde valutelines. Han, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen talte sammen herom. De var sikre på, at valutaterminsforretningen nu ville blive lukket ned, da de ikke kunne betale. De regnede med nedlukning den 29. januar 2010. Det er normalt sådan, at et marginkald enten indebærer indbetaling fra debtors side eller nedlukning fra bankens side.

Med marginkaldet i brevet af 19. januar 2010 sendte Amagerbanken et signal om rødt lys. Amagerbanken gjorde opmærksom på, at banken ikke ville være med længere. Når Amagerbanken valgte at sende et marginkald, var banken forpligtet til at lukke ned, når der ikke skete indbetaling i henhold hertil. Foreholdt uddrag af artikel af 30. oktober 2014 i Finanswatch (tillægsekstrakten, s. 811), hvori han er citeret for følgende:

”Sat ud af spillet

”Amagerbanken kendte jo os tre og vores situation særdeles godt. Og vi var altså sat ud af spillet. Reelt handlede det om, at banken spekulerede videre i vores navn. Enhver normal bank ville have lukket aftalen ned og taget tabet. Alternativt kunne man have flyttet forretningen over i bankens eget navn.”,

har han forklaret, at det er en korrekt gengivelse. Banken valgte at spekulere videre i deres navne, idet man jo normalt smides ud efter et ikke honoreret marginkald, hvorefter banken kan fortsætte engagementet alene med sin ”counterpart”, hvis banken ønsker det. Amagerbanken bevarede rentesvæmmen og valgte at spille videre trods marginkaldet.

Foreholdt følgende uddrag af Uffe Gardels bog: ”Amagerbanken – en unødvendig undergang” (tillægsekstrakten, s. 816-817):

”På mødet spurgte vicedirektøren ham direkte hvorfor i alverden Ørbekker overhovedet interesserede sig for at begrænse tabet?

’Det er jo ikke dine penge, men bankens,’ bemærkede han.”,

har han forklaret, at det er en korrekt gengivelse af episoden. Han sendte forslag til, hvordan man kunne ”drible” ud af terminsforretningen på en fornuftig måde. Han havde drøftelser med først Jørgen Brændstrup, som imidlertid foreslog et møde med Peder Krag. Under dette møde spurgte Peder

Krag ham, hvorfor han overhovedet interesserede sig for disse penge. Han var som tidligere forklaret sat under administration, men han havde dog en interesse i at nedbringe sin gæld. Hans gæld steg dag for dag. Han bad ikke Amagerbanken om at lukke terminsforretningen. Efter hans opfattelse tilkom det ikke ham, men de tilsynsførende advokater. Han var teknisk set ”sat uden for døren”. Dertil kom, at han som tidligere forklaret ikke havde betalingsevnen. Han havde også drøftelser med advokat Henrik Sjørlev, der ville tale med Amagerbanken. Han fik ikke alt at vide i forløbet.

Forvist sin mail af 10. januar 2010 til Henrik Jensen (ekstrakten bind V, side 1095) omhandlende omlægning af CHF til JPY, har han forklaret, at han tydeligt husker denne mail. På et tidspunkt lagde man noget af valutaen over i JPY; vist nok halvdelen i JPY og halvdelen i CHF. Datoerne dækker over terminsforretningernes afslutning. Man skal forlænge hver gang. Det er fire gange om året.

Foreholdt sin mail af 23. marts 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten, bind V, s. 1757), hvoraf fremgår følgende:

”Kære Jørgen, vedrørende valuta er mit forslag at omlægge EUR/YEN til TRY/YEN og derved få 6,8% i rente pr. Kvartal! TRY er meget stabil! Jeg ved godt jeg har nævnt det før, men det er det eneste rigtige! Blive hængende i CHF den holder ikke! Ringer senere!
Mvh Henrik”

har han forklaret, at han kunne se, at der var en rentefordel i at omlægge til en valuta uden for Eurozonen, da euroen på det tidspunkt var på vej ned på grund af den græske gældskrise. Euroen stod svækket over for alle valutaer. Derfor foreslog han TRY. Peder Kragh brød sig ikke herom, da der efter Kraghs opfattelse i så fald var tale om valutaspekulation. Han mener, at valutarammen i Østerfælled-engagementet ikke var udtryk for spekulation, da man alene var ude efter en lavere rente. Ved spekulation går man efter kursgevinster ved hyppige handler. Det er korrekt, at CHF også stod uden for euroen, men hans personlige vurdering var, at CHF ikke ville falde igen. Det var dog en meget vanskelig vurdering og fuldstændigt umuligt at afgøre. Han havde daglig kontakt med valutaafdelingen, men hvis der var noget, som lå ham på sinde, skrev han til Jørgen Brændstrup. CHF er stadig en ”safe haven”-valuta. Når der er utryghed, søger investorer hen i CHF.

Foreholdt sin mail af 1. april 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s.1962), hvoraf fremgår følgende:

”På nær TRY er pengemarkedsrenterne i ovenstående valutaer indsnævret så meget at der ikke længere er den store rentefordel i at omlægge fra EUR til CHF eller YEN.

...

Jeg er fortsat af den holdning at vi skal holde vores 2 positioner i EUR/YEN og udstede optioner indtil vi bliver ”RAMT, herefter kan vi neddrosle uden tab eller igen indgå nye positioner”

har han forklaret, at det efter hans opfattelse ikke længere gav rentemæssigt mening at blive i CHF. Han var på det tidspunkt enig i, at man holdt sig i JPY. Han havde også disse diskussioner med valutaafdelingen. Hans Jensen mente, at CHF ville falde igen, og valutaafdelingen var meget sikre på, at CHF ville blive svækket igen. Det var primært vedrørende CHF, at han og Amagerbanken havde forskellig opfattelse. Normalt styrkes valutaen i et land, hvis renten stiger. Foreholdt hans mail af 1. april 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 1962), hvoraf fremgår bl.a.:

”Omkring situationen i EUR/CHF er situationen stadig kritisk, stik imod alt fornuft, styrkes CHF overfor EUR. Vi er derfor ikke i stand til at udstede optioner med præmier for øje.”

har han forklaret, at ”fornuften” tilsagde, at CHF blev svækket igen. Det er hans erfaring, at der er en sammenhæng mellem rente og valutakurs. For valuta gælder det, at tingene kan ændre sig time for time. Man kan sige, at der er et marked, fordi der er folk med forskellige meninger om, hvad der vil ske.

Forevist Klaus Bach Jensens mail af 6. april 2010 til bl.a. Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 1964f) vedhæftet notat om Østerfælledparkens valutaeksponering, har han forklaret, at han ikke modtog denne mail og dette notat som et led i sin forberedelse af vidneafhøringen. Problemstillingerne i notatet er ikke de problemstillinger, som han drøftede med Peder Krag, Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen. Notatet må være kommet efter hans møde med Peder Krag.

Nedlukning af Østerfælled-engagementet

Han var ikke involveret i beslutningen om nedlukning af valutarammen, men han blev orienteret herom.

Sensommeren 2008

Forevist Management Summary af 8. september 2008 om bl.a. kredit på 29 mio. til Kyster Invest ApS (ekstrakten bind III, s. 2225f), hvoraf fremgår følgende:

”Efterbevilling – der henvises til Jørgens Brændstrups notat af 31. august 2008:
I forbindelse med kursfald i aktierne i Mols-Linien A/S, ansøges om følgende kreditfacilitet:

Kyster Invest ApS:

- tkr. 29.000 kredit, som indfries senest den 31. januar 2009 – beløbet er anvendt til margin afdækning i Ringkøbing Bank og Fionia Bank
- tkr. -29.000 nedskrivning af eksisterende porteføljekredit I/Ejd.selskabet Øresundshøj A/S og Kyster Invest ApS, maksimum før nedskrivning kr. 250 mio., og efter nedskrivning kr. 221 mio.”,

har han forklaret, at baggrunden var, at Ringkøbing Bank og Fionia Bank ønskede, at han nedbragte sit engagement med aktier i Mols-Linien. Amagerbanken fik sekundær pant i aktierne. Han erindrer ikke, at de to jyske banker havde sagt, at de ville sælge aktierne, men det kunne bankerne jo have gjort. Ingen havde dog en interesse i, at aktierne skulle bankes ud til favørpris.

Han har været indkaldt til politiafhøring hos SØIK. Foreholdt uddrag af hans forklaring afgivet den 30. januar 2014 (tillægsekstrakten, s. 194), hvoraf fremgår:

”Hans-Henrik Palm, som havde fortsat ”snakken” vedr. ”Østerfælled” med Jens Schaumann, kom senere i 2008 igen i gang med forhandlingerne ... og denne gang med en anden løsningsmodel, nemlig at Palm sammen med afhørte og Classen skulle foretage et ejendomsswap med Handelshøjskolen på Frederiksberg (K/S Dalgas Have), som de 3 sammen havde købt i slutningen af 2007 for kr. ca. 490 mio. – afhørte syntes om ideen, hvis man kunne blive enige om en pris, ligesom der i øvrigt ikke på dette tidspunkt – jfr. afhørte – var mere økonomisk potentiale i Handelshøjskolen for afhørte m.fl. ... og derfor en god ide at bytte denne fra.

Afhørte oplyste, at man foretog nævnte ejendomsswap således, at man byttede med Handelshøjskolen til en pris på kr. 650 mio. mod at man købte Østerfælled for kr. 1.550 mia. – det er korrekt at prisen på Østerfælled var ca. kr. 50 mio. højere end, hvad Schaumann selv havde købt denne for 2 år tidligere (i

2006). Der var dog, jfr. afhørte, en fornuftig forklaring på denne prisstigning ... Schaumann havde allerede selv efter overtagelsen i 2006 foretaget forbedringer på ejendomskomplekset og havde hertil haft en del udgifter, hvorfor prisstigningen bl.a. herudfra kunne forklares.

Afhørte oplyste dog, at da man byttede ovenstående ejendomme, var driften i Østerfælled negativ – afhørte havde på dette tidspunkt aldrig tidl. købt en ejendom med negativ drift.”,

har han forklaret, at han kan vedstå forklaringen, som han har underskrevet.

På ny foreholdt uddrag af den omtalte artikel i Jyllands-Posten den 5. august 2015 (tillægsekstrakten, s. 812), hvoraf fremgår, at han har en verserende skattesag i Landsskatteretten, har han bekræftet, at han har en verserende skattesag omhandlende sit salg af Dalgas Have til sit selskab. Han købte oprindeligt sin andel af Dalgas Have personligt. Han solgte ejendommen til sit selskab efter, at der var indhentet vurdering af ejendommen fra Nybolig Erhverv. Han skal i Landsskatteretten den 16. december 2016. Det er SKATs synspunkt, at selskabet ved salget modtog en gave. Sagen omhandler ham personligt.

Henrik Ørbekker har under en genafhøring i retten den 13. januar 2017 supplerende forklaret, at han efter sin vidneforklaring i retten den 4. november 2016 tog kontakt til advokatfirmaet Kromann Reumert og anmodede om at rettens gengivelse af hans forklaring fremsendt til gennemlæsning. Han mener, at hans forklaring på visse punkter er gengivet sprogligt anderledes i forhold til den måde, som han udtrykte sig på i retten, ligesom ikke alt det, han sagde, er medtaget. Der er dog ikke fejl i protokollatet.

I første afsnit i hans forklaring fremgår alene, at han er uddannet børsmægler. Det fremgår derimod ikke, at uddannelsen havde en varighed på tre år, og at han fuldførte uddannelsen hos fondsbørsmægler H.C. Møller i perioden fra 1980-1983. Han blev uddannet i at handle med aktier, obligationer og valuta, herunder i kutymen, fairness og marginkald.

Af forklaringen fremgår endvidere, at ”Normalt har man 24 timer til at inddække marginkald”, og han ønsker i den forbindelse at pointere, at når der fastsættes en frist på 24 timer, skyldes det, at der ofte skal ske inddækning via overførsel fra anden bank, og at en sådan overførsel normalt tager én valørdag.

Yderligere fremgår af hans forklaring, at ”Forevist Amagerbankens brev af 19. januar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1145) omhandlende marginkald og krav om inddækning af minimum 13,2 mio. kr. senest den 29. januar 2010 har han forklaret, at han modtog en masse af den slags breve fra de banker, hvor han havde valutelines.”, og han ønsker at pointere, at han i den periode kun modtog marginkald fra Amagerbanken. Han modtog mange, nok 10 marginkald fra Amagerbanken i den periode. Han har gennem tiden nok modtaget op mod 1.000 marginkald fra forskellige banker. Amagerbankens marginkald havde en længere løbetid end i andre banker, dvs. længere end 24 timer. Amagerbanken valgte – i modsætning til, hvad man gjorde i andre banker - ikke at lukke engagementet ned, ved fristens udløb.

Af forklaringen fremgår tillige, at ”Det er normalt sådan, at et marginkald enten indebærer indbetaling fra debtors side eller nedlukning fra bankens side.”. Det er hans opfattelse, at han i retten udtrykte sig stærkere, idet det efter hans opfattelse er et ufravigeligt krav fra bankens side, at et marginkald opfyldes.

Endelig fremgår det af forklaringen, at ”Banken valgte at spekulere videre i deres navne, idet man jo normalt smides ud efter et ikke honoreret marginkald, hvorefter banken kan fortsætte engagementet alene med sin ”counterpart”, hvis banken ønsker det. Amagerbanken bevarede rentesvappen og valgte at spille videre trods marginkaldet.”. Han ønsker at pointere, at Amagerbanken ville have fortsat forretningen med sin ”counterpart”, uanset om bankens engagementet med Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og ham var blevet lukket ned eller ej.

Handelshøjskolen

Han tabte den sag, som var til behandling i Landsskatteretten den 16. december 2016. SKATs synspunkt var, at han skulle sættes i skat af yderligere 40 mio. kr., og det synspunkt tiltrådte Landsskatteretten. Også Landsskatteretten nåede frem til, at Handelshøjskolens markedsværdi var 650 mio. kr. Sagen er nu indbragt for domstolene.

Forevist Årsrapport for perioden 25. juni 2007 til 31. december 2007 for K/S Dalgas Have (ekstrakten bind III, s. 548), hvoraf fremgår, at Handelshøjskolen blev optaget til en bogført værdi pr. 31. december 2007 på 530 mio. kr., har han forklaret, at værdiansættelsen skete på baggrund af en vurdering foretaget af Nybolig.

Forevist Olav Damkiær-Classens mail af 4. april 2008 til Jørgen Brændstrup angående Østerfælled, som var vedhæftet et notat udarbejdet af vidnet (ekstrakten bind III, s.1201), hvoraf fremgår bl.a.:

”Når den varslede lejestigning i Dalgas Have er en retlig realitet, belånes ejendommen op iht. anerkendt mæglervurdering, fratrukket en risikomargin.”,

har han forklaret, at denne sætning også er baseret på vurderingen på 530 mio. kr. Ejendommen blev købt for 490 mio. kr. Med en risikomargin på 10% var der ikke meget tilbage. Han husker ikke, hvornår lejestigningen var en realitet.

Forevist uddrag af ”Aftale om overdragelse af 100% af selskabskapitalen i K/S Dalgas Have 15” (ekstrakten bind III, s.1637), hvoraf fremgår:

”8.3. Sælgeren har med Lejeren af Ejendommen den 17. april 2008 indgået tillæg til lejeaftalen, der vedlægges som bilag 8.3. vedrørende forhøjelse af lejen med kr. 5.853.700, når lejeforhøjelsen er fuldt implementeret pr. 1. marts 2013, idet lejen hæves gradvist over perioden fra 1. marts 2009 frem til 1. marts 2013, som nærmere beskrevet i bilag 8.3.”,

har han forklaret, at lejeforhøjelsen var på 5,8 mio. kr. Han husker ikke mere, end hvad der fremgår.

Østerfælled-ejendommen

Forevist ”Rammeaftale vedrørende Valutaterminsforretninger, valutabaserede options samt rente- og valutaswaps” for K/S Østerfælled”, som er underskrevet af bl.a. vidnet, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen den 13. juni 2008 (ekstrakten bind III, side 1653), har han forklaret, at en bank har en ret, men ikke en pligt til at nedlukke et engagement ved manglende honorering af et marginkald. Men hvis banken sender et marginkald, har marginkaldet efter hans opfattelse karakter af en opsigelse fra bankens side, der kun kan trækkes tilbage i to tilfælde. Opsigelsen kan dels trækkes tilbage, hvis debitor foretager kontant indbetaling i henhold til marginkaldet. Dels kan opsigelsen trækkes tilbage, såfremt valutakursudviklingen ændrer sig i debitors favør i opsigelsesperioden. Sådan er det.

Forevist udateret Valutalån/Gældsbrief udstedt af K/S Østerfælled og underskrevet af bl.a. vidnet og Olav Damkiær-Classen (ekstrakten III, s.1683f), hvori Amagerbankens almindelige betingelser for lån m.v. er optrykt på side 1685ff, har han forklaret, at han bare ved, at et marginkald er en opsigelse. Dette gælder uanset, hvad der fremgår af de almindelige betingelser. Han forstod ikke, hvorfor Amagerbanken sendte flere marginkald med tilknytning til Østerfælled-ejendommen. Han videregav marginkaldene til advokat Henrik Sjørlev.

Han havde tidligere modtaget marginkald fra Amagerbanken omhandlende Østerfælledparken A/S både den 26. og 29. januar 2009 (ekstrakten bind IV, s.1074 og s. 1195). I disse tilfælde blev marginkaldene håndteret korrekt af Amagerbanken, idet valutakursen faldt i opsigelsesperioden.

Olav Damkiær-Classen har forklaret bl.a., at han blev færdiguddannet som cand.merc. med speciale i revision i 1983. Han arbejdede i Deloitte fra 1980-1988. Undervejs læste han jura. Han blev uddannet som advokat i 1994 og fik møderet for Højesteret i 1999. Han har arbejdet som selvstændig advokat siden 1994 med speciale i fast ejendom og skatteret. Han har hovedsageligt haft kun én klient, og det er ham selv. Han købte således sin første udlejningsejendom som 24-årig i 1980'erne og har siden beskæftiget sig med køb og salg af fast ejendom mv.

Han har forud for sit fremmøde i retten deltaget i to møder hos advokatfirmaet Kromann Reumert. Han har endvidere modtaget uddrag af sagens akter.

Olav Damkiær-Classens kundeforhold i Amagerbanken

Han havde sit første møde med Jørgen Brændstrup kort efter, at Jørgen Brændstrup var blevet udnævnt som direktør i Amagerbanken. Det var nok omkring 2002.

Ud over sit kundeforhold med Amagerbanken, havde han også kundeforhold i 10 andre banker. Amagerbanken var ikke hans hovedbankforbindelse. Det var Spar Nord Bank. Hans valg af bank afhang lidt af hvilken ejendomstype, der var tale om. Han benyttede sig også af flere kreditforeninger.

Hans primære kontaktperson i Amagerbanken var Jørgen Brændstrup, men han havde også kontakt med Marianne Sørensen, som var erhvervskunderådgiver. Han havde en udelukkende professionel relation til de ansatte i Amagerbanken. Han har nok i alt mødt Jørgen Brændstrup 10-15 gange gennem årene. Han har aldrig spist en frokost eller middag med Jørgen Brændstrup. Hans indtryk var, at Jørgen Brændstrup levede og åndede for Amagerbanken. Jørgen Brændstrup varetog altid kun hensynet til banken. Han var bankens mand. Jørgen Brændstrup er den mest kompetente bankdirektør, som han har mødt gennem årene. Amagerbanken havde orden i bankens panter mv. Han har aldrig oplevet, at Amagerbanken ikke foretog en grundig kreditvurdering, forinden långivning fandt sted. Han mødte Marianne Sørensen flere gange, end han mødte Jørgen Brændstrup.

Olav Damkiær-Classens økonomiske situation

I første halvår 2008 havde han stadig en egenkapital på et trecifret millionbeløb, men likviditeten strammede til. Han har kunnet servicere sine ejendomme i hele forløbet. Han har således kunnet betale renter og afdrag hele vejen igennem.

Forevist Kreditkontorets notat af 20. oktober 2008 omhandlende Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind III, side 2537), hvori hans personlige formue i henhold til regnskabet for 2007 er angivet til 119 mio. kr. efter udskudt skat, har han forklaret, at han er enig i formueopgørelsen.

Det gik meget ned ad bakke i 2009. Han blev sat under administration ved advokat Frantz Palludan. På et tidspunkt kom advokat Søren Ingerslev ind som administrator. I 2009 kunne han ikke svare enhver sit. Han var heller ikke i stand til at honorere marginkald. Det vidste Amagerbanken. Hans regnskab for 2009 var ikke godt.

I forløbet gjorde han, hvad bankerne sagde, at han skulle gøre. Det er nok derfor, at han overlevede. Han er ikke blevet erklæret konkurs i forløbet.

Samarbejdet med Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker

Han, Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker havde en indbyrdes rollefordeling i deres samarbejde. Henrik Ørbekker og Hans-Henrik Palm fandt frem til de ejendomme, som skulle købes. De to fandt også efterfølgende ”tyren”, som var den, som siden hen skulle købe de indkøbte ejendomme.

Det var ham, som tog stilling til, om en foreslået ejendom skulle købes. Han så på, om det var en god forretning; om der var muligheder i ejendommen. I ni ud af 10 tilfælde var der ikke noget at opnå. På de store ejendomme kan der være store potentialer. Der kan tjenes flere penge på en ejendom til 50-100 mio. kr. end på en ejendom til 3 mio.kr.

Henrik Ørbekker havde forstand på valutaen.

Købet af Handelshøjskolen

Han, Henrik Ørbekker og Hans-Henrik Palm købte ejendommen i efteråret 2007 for 480 mio. kr. Ejendommen havde et realkreditlån i Nykredit og et lån i Amagerbanken.

Henrik Ørbekker kom med salgsoptillingen. Det første, han kiggede på, var lejekontrakten. Han konstaterede, at lejen ikke var hævet gennem mange år. Hans melding var, at de roligt kunne købe ejendommen, da der var en lejerreserve. Det var ham, som forhandlede med Amagerbanken. Jørgen Brændstrup så muligt på ejendommen på samme måde som han, Hans-Henrik Palm og Henrik Ørbekker gjorde - nemlig at ejendommen var billig.

Han fik til opgave at få hævet lejen, og de fik lejen hævet på baggrund af en vurdering foretaget af to vurderingsmænd. Lejen blev hævet med 6,8 mio. kr. på årlig basis. Da lejestigningen lå fast, vurderede Nybolig ejendommen. Vurderingen lød nu på 530 mio. kr. svarende til en værdistigning på ca. 50 mio. kr. På baggrund af denne vurdering anmodede de Amagerbanken om en forhøjelse af banklånet. Jørgen Brændstrup afslog imidlertid. Forevist notat, som var vedhæftet hans mail af 23. april 2008 til Jørgen Brændstrup omhandlende ejendomsswap (ekstrakten bind III, s. 1301), hvori omtales en lejestigning på kun godt 5,8 mio. kr. og en beregnet værdi på 653 mio. kr., har han forklaret, at der allerede var gennemført en vis stigning, da notatet blev skrevet. Den samlede lejestigning var således 6,8 mio. kr. som tidligere forklaret. Nyboligs vurdering var til markedspris og blev anvendt til brug for udarbejdelse af årsregnskabet.

Han købte oprindeligt Handelshøjskolen personligt. Sidenhen handlede han ejendommen over i et af ham ejet selskab. Han anvendte ikke Nyboligs vurdering i forbindelse med salget til selskabet, men handlede ejendommen over i selskabet til en pris på kun 490 mio. kr., selvom denne pris var under markedsvurderingen. Han turde ikke andet. Han er bekendt med, at Henrik Ørbekker har en verserende skattesag.

Købet af Østerfælled-ejendommen og den efterfølgende drift heraf mv.

Det var Hans-Henrik Palm, som fandt frem til ejendommen. Hans-Henrik Palm kendte Jens Schaumann. Han fik præsenteret salgsmaterialet. Forslaget var først, at ejendommen skulle købes med deres aktier i Mols-Linien som betaling. Det forslag blev ikke til noget. Det endte med et mageskifte med Handelshøjskolen. Han så på købet af ejendommen som en langsigtet investering. Den tilknyttede finansieringspakke var god. Bl.a. kunne kautionen først gøres gældende i 2022.

Forevist mail af 3. april 2008 fra hans sekretær Birgitte Bandt Pedersen til Klaus Landstrøm (ekstrakten bind III, s. 1200) omhandlende Schaumann Østerfælled A/S, hvori er anført bl.a.: ”Er vi enige om, at vores købspris pr. 01.05.2008 er negativ med kr. 14.051.598?...”, har han forklaret, at han lavede dette regnestykke for at opnå enighed om selskabets værdi forud for købet. Datterselskabets aktiver kunne enten værdiansættes til indre værdi eller til anskaffelsesprisen. Det viste sig, at værdien reelt var negativ.

Forevist Birgitte Brandt Pedersens mail af 4. april 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s.1206), har han forklaret, at det er ham, som har skrevet denne. I hans bemærkning om, at kontraktmaterialet er ret ”langhåret”, ligger der ingen forudsætning om, at Schaumann skulle købe Dalgas Have.

Forevist hans brev af 11. april 2008 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 1219) om køb af Østerfælled-ejendommen, har han forklaret, at han har set brevet som et led i forberedelsen. Af brevet fremgår heller intet om en modhandling fra Schaumanns side som en del af handlen.

Jørgen Brændstrup blandede sig ikke i handlen mellem Schaumann på den ene side og Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og ham på den anden side.

Forevist hans mail af 15. april 2008 til Jørgen Brændstrup om Østerfælled-ejendommen (ekstrakten bind III, s.1228) har han forklaret, at han har set mailen under sin forberedelse af vidneafhøringen.

Forevist Hans-Henrik Palms mail af 21. april 2008 til Jørgen Brændstrup, hvori Hans-Henrik Palm redegør for drøftelser med Jens Schaumann om en ”ren handel” (ekstrakten bind III, s.1254), har han forklaret, at han ikke husker drøftelser om køb af ejendommen i ”ren handel”.

Forevist hans mail af 23. april 2008 til Jørgen Brændstrup vedhæftet notat omhandlende ejendoms-swap (ekstrakten bind III, side 1299-1301), hvori der omtales bl.a. en overpris på 310 mio. kr., har han forklaret, at det nok var første gang, at salget af Dalgas Have kom ind i billedet som en del af handlen. Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og han skulle betale den pris for Østerfælled-ejendommen, som Schaumann krævede. Så måtte de se, om de kunne få en tilsvarende pris for Dalgas Have. Der var tale om en finansieret handel. De forventede, at priserne ville være oppe før 2022, hvor finansieringspakken udløb. De tænkte, at de med finansieringspakken havde en finansiering, der kunne hænge sammen, og hvor der var plads til både syv gode og syv dårlige år. Erfaringen til-sagde, at en krise typisk varer omkring syv år. Det har vist sig at holde stik også med den netop overståede finanskrisen.

Finansieringspakken var afgørende for betalingen af en overpris på 310 mio. kr., men der var også en sammenhæng med den pris, som de opnåede for salget af Handelshøjskolen. Det var jo et mages-

skifte. Den såkaldte ”upside” var udnyttet, da de solgte Handelshøjskolen. De havde købt Handelshøjskolen med udsigt til et afkast på 4,25 %. Da de solgte ejendommen, var det til et afkast på 4,75 %.

Forevist Management Summary af 14. maj 2008 omhandlende restfinansiering af køb af Handelshøjskolen (ekstrakten bind III, side 1476-1477), har han forklaret, at Schaumann købte ejendommen for 655 mio. kr. mod betaling af 15 mio. kr. over refusionsopgørelsen. Afkastet var derfor reelt 4,75 %. De så muligheder i ejendommen.

Med købet af Østerfælled-ejendommen overtog de som tidligere forklaret finansieringspakken i ejendommen. Oveni kom en valutaramme. Det var helt normalt. Bankerne var generelt helt vilde med at yde lån via valutarammer, da disse ikke talte med i bankernes balance. Han har sågar oplevet, at han har fået valutarammer, som han end ikke havde ansøgt om. Lånet var uopsigeligt frem til 2022. De hæftede for de første 20 mio. kr. pr. år. De havde hver stillet en personlig garanti på 10 mio. kr., i alt 30 mio. kr. Amagerbanken fik omvendt nogle personlige kautionister. Kautionen kunne dog først kaldes i 2022, hvis de ikke var i betalingsmora på over 100 mio. kr.

Driften af Østerfælled-ejendommen skulle optimeres. De fik ryddet op i bl.a. viceværtfunktionen. De fyrede folk og ansatte nye. Der var nogen tomgang i lejlighederne. Fra 2009 var det advokat Søren Ingerslev, som stod for driften.

Forevist Amagerbankens brev af 19. januar 2010 til Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og ham omhandlende marginkald i anledning af tab på 113,2 mio. kr. og inddækning af minimum 13,2 mio. kr. kontant (ekstrakten bind V, s.1145) har han forklaret, at han ingenting foretog sig, da han modtog dette. Han foretog sig heller ikke noget, da han modtog de senere marginkald. Det var Henrik Ørbekker, som tog sig af marginkald. Han spurgte Henrik Ørbekker, hvorfor Amagerbanken ikke stoppede, da tabet nåede 100 mio. kr., idet banken jo først kunne kalde kautionen i 2022. Henrik Ørbekker svarede, at han prøvede at få Amagerbanken til at stoppe. Han sagde ikke selv noget tilsvarende til Amagerbanken. Det gør man ikke som bankkunde. Han var i kontakt med Henrik Ørbekker i forløbet. Han ”tævede” løbende løs på Henrik Ørbekker. Han var nok mere tilhænger af en nedlukning af valutarammen, end Henrik Ørbekker var. Han var ikke i stand til at betale i tilfælde af en nedlukning, og skulle ikke nyde noget af at foreslå det. Han havde forventet en lukning, da de ikke betalte den 29. januar 2010. Normal kutyme i en bank er, at banken lukker ned i tilfælde af manglende betaling. Han har ikke i andre banker set eksempler på, at banken fortsatte et engagement efter et ikke honoreret marginkald. Han ved ikke, hvorfor Amagerbanken valgte at fortsætte, men han formoder, at Amagerbanken håbede, at kursen rettede sig.

Henrik Ørbekker ønskede ikke, at valutalinen skulle gå tilbage i danske kroner. Henrik Ørbekker ville købe en option til vist nok 27 mio. kr.

Forevist Henrik Ørbekkers mail af 23. marts 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 1757) om omlægning af EUR/YEN til TRY/YEN, har han forklaret, at denne mail er en af de mails, hvori Henrik Ørbekker fremkom med forskellige forslag til finansiering. Han husker ikke, at han blev orienteret om Henrik Ørbekkers ønske om at gå over i TRY.

Han blev undervejs bedt om at udtræde af bestyrelsen i Østerfælled-ejendommen. Det foregik helt udramatisk. Han var ikke involveret i nedlukningen af valutarammen.

Han har ikke indfriet kautionen. Han har ikke hørt mere til sagen. Han er i dag ”blokket” for aktiver. Det er hans opfattelse, at han under de anførte omstændigheder ikke hæfter for tab i henhold valutalinen ud over 100 mio. kr. Henrik Ørbekker skrev jo netop til Amagerbanken, at banken skulle stoppe ”det frosne vandfald”. Det er i øvrigt hans opfattelse, at der må være indtrådt forældelse og/eller udvist passivitet i forhold til et evt. krav mod ham.

Det er hans vurdering, at Østerfælled-egendommen i dag har en værdi på i hvert fald 2,1 mia. kr. Han har således kendskab til, at nuværende ejer skulle have takket nej til et salg for 2,2 mia. kr.

Mols-Linien

Forevist Management Summary af 8. september 2008 omhandlende kredit til Figaro Aktieinvest ApS i anledning af kursfald i aktierne i Mols-Linien A/S (ekstrakten bind III, s. 2235f) har han forklaret, at han havde nogle problemer med Kaupthing Bank, som anmodede ham om indfri en kredit. Ringkøbing Bank, Spar Nord, Fionia Bank og ebh bank A/S havde anmodet om inddækning i henhold til marginkald. Han mener, at kreditten i Amagerbanken skulle anvendes hertil for at undgå et evt. tvangssalg af aktierne. Amagerbanken ville vel hjælpe ham. Han stillede bl.a. sit hus i Lyngby til sikkerhed. Der var dog ikke dækning. Endvidere var der stillet sikkerhed i form af aktier i Mols-Linien. De pantsatte aktier var en del af posten på 50,1 % af aktierne i Mols-Linien, som var købt for at opnå majoritet i Mols-Linien. Man var i fuldt gang med at sælge aktieposten samlet. Hvis Ringkøbing Bank m.fl. havde tvangssolgt aktierne i Mols-Linien, var markedet blevet smadret og derved ville Amagerbankens sikkerhed være blevet ødelagt.

På sagsøgers og Jørgen Brændstrups advokaters foranledning og efter fornyet gennemgang af dommerens noter er der foretaget enkelte rettelser i ovenstående referat af Olav Damkiær-Classens forklaring i forhold til det oprindeligt udsendte. Endvidere kan følgende tilføjes til Olav Damkiær-Classens forklaring:

Forevist brev af 21. maj 2008 fra Amagerbanken til Olav Damkiær-Classen (ekstrakten bind III, s. 1511) har han forklaret, at tilbuddet om omlægning af finansiering af Østerfælled-egendommen udtrykker den aftale, som blev indgået med Amagerbanken. Tilbuddet blev udmøntet i en konkret låneaftale.

Steen Hove har om *personlige forhold* forklaret bl.a., at han er uddannet cand.jur. og advokat. Frem til 1993 arbejdede han som advokat i det advokatfirma, der i dag hedder Dahl Advokatfirma. I 1993 blev han ordførende direktør for Midtbank. Han har været medlem af bestyrelsen i bl.a. Bankernes EDB Central (BEC), Totalkredit og Finanssektorens Undervisningssektor. I begyndelsen af 1990'erne var banksektoren kriseram. Foreningen af mellemstore banker – der omfattede bl.a. Midtbank og Amagerbanken – var også kriseram, og foreningen havde et fagligt samarbejde i den anledning. Han lærte i den sammenhæng Knud Christensen godt at kende, og periodevis har han også været sammen med Bent Schøn Hansen. Midtbank og Amagerbanken havde et markedsførings-samarbejde omkring Rasmus Klump, ligesom begge banker var karakteriseret ved at have en stærk aktionærstøtte. Han havde ofte kontakt med Knud Christensen. I 2001 blev Midtbank solgt til Svenska Handelsbanken, og han blev medlem af Handelsbankens danske bestyrelse. Hans tid i Midtbank endte med en alvorlig sag om insiderhandel, hvor han blev frifundet. Dette forløb var ganske voldsomt og har ændret hans syn på mange ting. Derefter sad han i Svenska Handelsbankens kreditgivende bestyrelse. Da han blev direktør i Amagerbanken i november 2010, kunne han ikke længere være medlem af Svenska Handelsbankens bestyrelse. Han husker ikke, hvor lang tid han

sad i bestyrelsen i Totalkredit, men han sad der ikke fra Totalkredits start. Han fratrådte i forbindelse med, at Midtbank blev solgt til Svenska Handelsbanken. Siden 2011 har han levet en privilegeret seniortilværelse.

Midtbank havde en filial i København. Han husker ikke, om Midtbank havde ejendomsinvesteringsengagementer i København, men dette var ikke et særskilt forretningsområde.

Bestyrelsesmedlem i Amagerbanken

Foreholdt den del af pkt. 8.1.12 i Aftale om vilkår for ydelse af statsgaranti mellem Finansiell Stabilitet A/S på vegne af staten og Amagerbanken af 28. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2875), hvoraf fremgår:

”Instituttet er forpligtet til at sikre, at to af Garanten udpegede kandidater vælges til Instituttets bestyrelse, og de udpegede kandidater skal kunne indtræde i bestyrelsen senest 15. september 2010”,

har han forklaret, at han mener, at han i starten af 2010 tilfældigt stødte på Henning Kruse Pedersen, der dengang var formand for Finansiell Stabilitet. Henning Kruse Pedersen sagde, at der lige var noget, som vidnet skulle hjælpe med. Det, han skulle hjælpe med, var at indtræde som formand for bestyrelsen i Capinordic Bank, der var gået ned, og stå for afviklingen af banken samt etableringen af advokatundersøgelsen af den. Henning Kruse Pedersen talte godt for sig og sagde, at vidnet skyldte den finansielle sektor dette. Han var ikke særlig interesseret, men han lod sig overtale. Han mener, at de fik udmærket has på opgaven vedrørende Capinordic Bank hen ad vejen, og at afviklingen af denne bank blev rettet til. Da han senere fik en henvendelse om Amagerbanken, var det første, han hørte, at man fra Finansiell Stabilitets side var usikker på Amagerbankens fremtid. Amagerbanken havde søgt om statsgaranti, og der var drøftelse af, hvilke vilkår der skulle stilles. Han accepterede at udtræde af formandskabet i Capinordic Bank, og han blev introduceret til det tema, der lå i pkt. 8.1.12 i aftalen om ydelse af statsgaranti til Amagerbanken. Derudover havde han ikke noget forhold til Finansiell Stabilitet.

Foreholdt N. E Nielsen forklaring, hvoraf fremgår:

”Han talte i flere omgange med Henning Kruse Petersen i forløbet op til september 2010. De have et vist friskprog over for hinanden, og Henning Kruse Petersen fortalte, at da Finansiell Stabilitet i 2009 troede, at Finansiell Stabilitet skulle overtage Amagerbanken, var Steen Hove blevet udpeget som den, der skulle være ny formand i banken.”

har han forklaret, at han ikke var involveret heri.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 20. juli 2010, afsnittet ”Ad punkt 1. Formelle forhold” (ekstrakten bind V, s. 3009) har han forklaret, at han oplevede det sådan, at Steen Hemmingsen og han skulle fungere som almindelige bestyrelsesmedlemmer, men at deres tilgang til det ville være, at man ved garantiperiodens udløb skulle kunne aflevere garantierklæringen uden, at den havde været i brug. Dette hvilede på den forudsætning, at der ikke var en interessekonflikt mellem dem og den øvrige bestyrelse, idet målet var at bringe Amagerbanken på fode og genskabe bankens renommé. Da hele bestyrelsen skulle samme vej, ville dette ikke være problematisk. I forhold til rapportering var der en vis diskussion om, hvorvidt Finansiell Stabilitet måtte få referaterne af bestyrelsesmøderne. Formanden for Amagerbankens bestyrelse lagde meget vægt på, at det måtte Finansiell Stabilitet ikke, men han husker ikke, hvad resultatet af disse drøftelser blev. Han mener, at hvis man

i et ledelsesarbejde tilsidesatte sit ansvar i forhold til statsgarantien, måtte han og Steen Hemmingsen reagere. Der var en interesse i bestyrelsen for, hvem de to mennesker var, der var blevet påduttet bestyrelsen af en organisation – Finansiell Stabilitet –, som bestyrelsen var skeptisk over for.

Foreholdt Advokatundersøgelse af visse forhold i Amagerbanken A/S udarbejdet af advokat Jens Christensen, afsnittet ”Perioden 28. juni – 13. september 2010” (ekstrakten bind VII, s. 4140), hvoraf fremgår bl.a., at Steen Hemmingsen og han første gang blev introduceret for Amagerbankens bestyrelse og medarbejdere den 15. juli 2010, har han forklaret, at han mener, at de mødte formanden og Jørgen Brændstrup til et møde i Finansiell Stabilitet på et tidligere tidspunkt end den 15. juli 2010. Dette med henblik på, at formanden kunne se, hvilke personer han blev påtvunget. Måske var Tina Aagaard også med til dette møde. Det var aftalt, at de kunne hilse på direktionen, dvs. Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, samt John Weibull den 15. juli 2010. Det var vist den 15. og 16. juli 2010, at man fra direktionens side ville præsentere Amagerbankens engagementer for dem. Han mener ikke, at han mødte den samlede bestyrelse eller medarbejderne – dog på nær John Weibull – den 15. juli 2010. På daværende tidspunkt var det hans indtryk af Amagerbanken, at banken kunne bringes på fode. Da han senere fandt ud af, at Amagerbanken var uhelbredelig syg, så han tingene i et andet lys, og det kan være vanskeligt at skille ad nu.

Hvis man tænker tilbage på personerne i Amagerbankens bestyrelse og disse personers CV, var det kompetente mennesker. Kent Villadsen Madsen havde han mødt i Jylland tidligere. Han hørte senere Anders Dam i Jyske Bank sige, at Jyske Bank endelig var kommet af med Kent Villadsen Madsen dengang, og at banken ikke ville have ham tilbage. Amagerbanken havde en meget stærk formand og en meget stærk administrerende direktør. Der var tydeligvis et godt samspil mellem de to. Amagerbanken havde alle sine kræfter samlet omkring vilkårene for statsgarantien samt kapitalrejsningen, og det var givetvis de to, der trak læsset. Det var imidlertid også formanden og den administrerende direktør, der trak læsset i forhold til Amagerbankens engagementer, og han erindrer ikke, at andre end Steen Hemmingsen og han stillede kritiske eller opklarende spørgsmål til nogen af engagementerne.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 16. juli 2010, 3. til og med 6. afsnit (ekstrakten bind V, s. 3002), hvoraf fremgår:

”Torsdag den 15. juni 2010 var der i banken indledt møde med Steen Hemmingsen og Steen Hove. Formanden deltog om formiddagen og gennemgik dagsorden for generalforsamlingen, fortrolighedserklæring, RBS-notat med work-out organisation samt vilkårene i aftalen med Finansiell Stabilitet med problemstillingerne om kapitalfremskaffelse, veto-ret og borgfred. Steen Hemmingsen og Steen Hove var lyttende uden at tilkendegive holdninger. Formanden havde lejlighed til at drøfte ledelsesforhold uden direktionens tilstedeværelse.

I forlængelse heraf gennemgik direktionen og John Weibull den 15.-16. juli 2010 bankens creditside, herunder

- bevillingsbeføjelser/Instruks og kreditorganisation
- kreditpolitikken, herunder værdiansættelse af sikkerheder (ejendomme) samt
- bankens store engagementer med opfølgning af og handlingsplaner for de enkelte engagementer.

Der blev gennemgået 30 engagementer, og der forventes gennemgået yderligere 30 den 26. juli 2010. Det bemærkedes, at møderne fandt sted i en positiv, professionel tone, og det blev af Steen Hemmingsen og Steen Hove fremhævet, at praktikken ikke måtte sættes i stå.”

samt Allan Ottsens forklaring, hvoraf fremgår:

”Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 16. juli 2010, 3. afsnit (ekstrakten bind V, s. 3002) har han forklaret, at han deltog i det omtalte møde med Steen Hemmingsen og Steen Hove, og at mødet fandt sted den 15. juli 2010. Foreholdt samme referat, 4. til og med 6. afsnit har han forklaret, at det blev aftalt at gennemgå 60 af bankens store engagementer. 30 af disse blev gennemgået den 15. juli 2010, og de resterende 30 blev gennemgået den 26. juli 2010. Steen Hove og Steen Hemmingsen kunne i den forbindelse stille alle de spørgsmål, som de ønskede. Engagementerne omfattede også Østerfælled, Main Road og Mols-Linjen. De enkelte engagementer blev gennemgået på samme måde, som når bestyrelsen gennemgik Management Summaries, og han mener, at det gav et godt indblik i engagementerne”,

har han forklaret, at det er korrekt, at det var de to fra direktionen og John Weibull, der præsenterede engagementerne. De startede fra toppen med de største, og Steen Hemmingsen og han fik indtryk af, at Amagerbanken var dybt forankret i ejendomsbranchen. De fik også indtryk af, at banken havde været ekstremt udfordret med milliardstore nedskrivninger det forrige år. De fik også gennemgået bevillingsbeføjelser og instruks samt kreditpolitik, men det var den virkelige verden, der var problemet for Amagerbanken. Det var ikke sådan, at han på grundlag af gennemgangen af engagementerne kunne sige, at han kunne dem. En af dagene var der et tidspunkt, hvor Jørgen Brændstrup var optaget af et andet møde, hvilket var naturligt nok, og han husker, at han så på Allan Ottsen og sagde, at Allan Ottsen kunne gå videre med gennemgangen af engagementerne. Det kunne Allan Ottsen imidlertid ikke. Det viste sig, at det ene direktionsmedlem ikke kunne fortælle om bankens engagementer, og at der var meget vandtætte skotter mellem direktionsmedlemmerne.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 15. august 2010, afsnittet ”ad punkt 1. Formelle forhold” (ekstrakten bind V, s. 3214) har han forklaret, at man var hæsleg langt bagud med protokolleringen af bestyrelsesmøderne på dette tidspunkt. Han skrev dette til bestyrelsesformanden, og sagde, at det ikke kunne fortsætte, idet de hver især så var nødsaget til at skrive lange notater selv. Det var Allan Ottsen, der tog notater til bestyrelsesmøderne. Foreholdt samme referat, afsnittet ”ad punkt 6. Ekstraordinær generalforsamling 17. august 2010”, underafsnittet ”6.3. Udkast til Prospekt august 2010”, 3. afsnit (samme bind, s. 3216), hvoraf fremgår:

”Steen Hove hverken ville eller kunne forholde sig til prospektet.”,

har han forklaret, at der i det udkast, der blev sendt ud, stod, at han ikke havde bemærkninger til prospektet. Den sætning medførte, at han blev noget fortrydelig. Dette var således manipulerende, idet man prøvede at fedte Steen Hemmingsen og ham ind i prospektet. De havde ikke forudsætninger for at forholde sig til prospektet, hvilket ikke var det samme som, at de ikke havde bemærkninger hertil. Hans bemærkninger til prospektet blev fremsendt på skrift, og han mener, at de gik til i hvert fald formanden, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen. Han tror, at bemærkningerne blev sendt pr. mail.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 6. september 2010, 3. afsnit (ekstrakten bind VI, s. 39), hvoraf fremgår bl.a.:

”Formanden søgte Steen Hemmingsen og Steen Hoves forståelse for bankens politik for nedskrivninger og bankens strategi om tålmodighed i sin engagementsbehandling særligt indenfor fast ejendom. De to repræsentanter for FS bemærkede, at de trak på samme hammel som bestyrelsen og ville arbejde for værdibevarelse, men Steen Hove tilkendegav, at der kunne være behov for større nedskrivninger.”,

har han forklaret, at han kan erindre udtrykket ”trak på samme hammel”, og at Steen Hemmingsen og han som bestyrelsesmedlemmer jo måtte have samme interesse som resten af bestyrelsen; nemlig at kunne aflevere garantierklæringen ubrugt. Der var et meget stort gab mellem indlån og udlån, og der var derfor et stort behov for funding. Dette skulle der rettes op på, og Amagerbanken skulle skaffe sig et ordentligt renommé, da banken var belastet renommémæssigt. F.eks. ville Jyske Bank ikke have lines med Amagerbanken, da Amagerbanken ikke var velanskreven. Dernæst havde Amagerbanken utroligt mange fights med Finanstilsynet, og man skulle derfor også skaffe sig et ordentligt renommé i forhold til Finanstilsynet. Der var meget kort tid til at få dette på plads. Det gik imidlertid i stedet den anden vej, og gabet mellem indlån og udlån voksede. Finanstilsynet havde sagt, at Amagerbanken lå i den lave ende vedrørende nedskrivninger, og det kunne man være enig eller uenig i, men Amagerbanken kunne ikke ligge i fight med Finanstilsynet. Amagerbanken lå også i fight med Finanstilsynet vedrørende de lange betalingsrækker.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 8. september 2010, afsnit ”ad punkt 6. Likviditet”, underafsnit ”Organisation” (ekstrakten bind VI, s. 44, 1. afsnit) har han forklaret, at han ikke husker den drøftelse, der var baggrund for dette afsnit. Det er stærkt demotiverende for bankmedarbejdere, hvis de kan se, at banken ikke engang har styr på sin egen økonomi, og i både 2008 og 2009 havde der været over 1 milliard i nedskrivninger i Amagerbanken. Foreholdt samme referat, afsnittet ”ad punkt 4. Notater fra Søren Lundsgaard”, 3. afsnit (samme bind, samme side) har han forklaret, at når man har tabt 350 mio. kr. på én kunde, har man behov for styrkelse af risiko- og kreditfunktioner. Der var noget, der ikke fungerede. Foreholdt de to sætninger i samme afsnit, hvoraf fremgår:

”Formanden forespurgte Steen Hove, om han besad viden, som indebar, at man ikke skulle gennemføre kapitaludvidelsen. Steen Hove fandt, at der på baggrund af hans foreløbige viden ikke var tale om så store mernedskrivninger, at banken umiddelbart skulle komme i solvensproblemer.”,

har han forklaret, at Steen Hemmingsen og han på det tidspunkt ikke kunne gøre sig kloge på enkeltengagements nedskrivningsbehov, da de ikke var inde i disse forhold. Han oplevede det sådan, at formanden forsøgte at fedte noget af på dem, da dette blev fulgt op af en mail fra formanden til dem, hvor det samme spørgsmål blev rejst. Der var en ganske anspændt atmosfære på bestyrelsesmøderne, og det er også illustreret ved, at der deltog mindst én ekstern advokat, hvilket ikke er almindeligt. Advokat Lundsgaard vejledte om prospektansvar. Advokat Steen Jensen fra formandens daværende advokatkontor deltog også ofte.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 27. september 2010 i Finansiell Stabilitet, afsnittet ”4.6. Orientering om Amagerbanken” (ekstrakten bind VI, s. 202, 3. og 4. afsnit), hvoraf fremgår:

”Herefter redegjorde Henrik Bjerre-Nielsen i henhold til det udleverede materiale om Amagerbankens bestyrelses forhøjelse af et engagement, uanset at de af Selskabet udpegede medlemmer af bestyrelsen stemte imod, hvilket Selskabet umiddelbart finder at være i strid med aftalen om ydelse af individuel statsgaranti. Selskabet har rettet henvendelse til Amagerbankens bestyrelses for at få en redegørelse for dette forhold.

Formanden redegjorde herefter for, at Steen Hove af Selskabet er blevet anmodet om at tiltræde som administrerende direktør for Amagerbanken, hvilket han dog ikke ønsker, så længe N.E. Nielsen er bestyrelsesformand.”,

har han forklaret, at det er korrekt at han har sagt det, der står i det andet afsnit. De talte ikke her om en konkurssituation. Finansiell Stabilitet lagde meget vægt på, at Jørgen Brændstrup skulle ophøre i Amagerbanken, og de må have drøftet denne situation i den periode.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 22. oktober 2010, hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind VI, s. 310, 2. til 4. afsnit), hvoraf fremgår:

”Steen Hove og Steen Hemmingsen ønskede følgende, som blev udleveret til alle bestyrelsesmedlemmerne indført i protokollen:

Som anført i vor mail af 15. september 2010 til formanden anførte vi bl.a. at ”det vil ikke overraske os, hvis en nærmere gennemgang vil vise et behov for nedskrivninger på 500 mio. kr., men vi kan ikke udelukke, at beløbet bliver væsentlig større”

Der er ikke i den efterfølgende periode blevet forelagt os en fornyet vurdering af engagementernes bonitet, som overbeviser os om at vor frygt var ubegrundet. På den anden side er vi ikke bekendt med konkrete forhold, som vi mener bør indregnes i regnskabet, og vi vil derfor undlade at stemme.

Såfremt kvartalsrapporten godkendes af bestyrelsen ønsker vi anført i selskabsmeddelelsen, at vi har undladt af stemme.”,

har han forklaret, at der var en diskrepans mellem Finansiell Stabilitet og Finanstilsynet om behovet for nedskrivninger. Finansiell Stabilitet udarbejdede et notat, der endte op i, at Finansiell Stabilitet mente, at der manglede nedskrivninger for mellem 1,7 til 2,5 mia. kr. Efter der var en stor drøftelse mellem Finansiell Stabilitet og Finanstilsynet, var Finanstilsynet ude at se i bøgerne i Amagerbanken en gang til, og derefter var det store gab på behovet for nedskrivninger skrumpet ind til 500 mio. kr. Det var dette tal, han havde hørt, at Finansiell Stabilitet mente, at Finansiell Stabilitet lå over Finanstilsynet. Denne viden erhvervede han henover sommeren 2010. Steen Hove og han videregav oplysninger om Finansiell Stabilitets vurdering af Amagerbankens økonomiske situation til bestyrelsen. Han mener, at Finanstilsynets rapport kom ultimo juni 2010. Forevist notat af 20. april 2010 udarbejdet af Leif Busk, Finansiell Stabilitet (ekstrakten bind V, s. 2003) har han forklaret, at han vil tro, at han blev bekendt hermed i maj 2010. Advokat Carsten Fode hjalp dem med at koncipere mailen af 15. september 2010. De fik advokat Carsten Fode bevilget af Finansiell Stabilitet til at bistå dem i det omfang, de fandt, at der var behov herfor.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 22. oktober 2010 (ekstrakten bind VI, s. 307f), afsnittet ”ad punkt 2. Opfølgning fra seneste møde” har han forklaret, at formanden egenhændigt havde indgået en aftale med Jørgen Brændstrup, og at formanden bagefter ville have bestyrelsens stillingtagen hertil. Efter afstemningen blev konklusionen, at den diskussion var ude af verden. Hvis han havde ment, at der var indgået en aftale med Jørgen Brændstrup, der var ugyldig, havde han nok kæmpet noget hårdere for det. Foreholdt brev af 11. november 2010 fra advokat Henning Aasmul-Olsen til Amagerbanken (ekstrakten bind VI, s. 547) har han forklaret, at han mener, at han blev præsenteret for dette brev. Den nye bestyrelse forholdt sig til brevet og nåede frem til, at det var sådan, det var, og at de derfor måtte udbetale fratrædelsesgodtgørelsen.

Forevist Advokatundersøgelse af visse forhold i Amagerbanken A/S udarbejdet af advokat Jens Christensen, afsnittet ”Vurdering” under afsnittet ”Perioden 28. juni – 13. september 2010” (ekstrakten bind VII, s. 4142f), hvoraf fremgår:

”Jeg lægger til grund, at Steen Hove og Steen Hemmingsen i Perioden er i et ansættelsesforhold med Finansiell Stabilitet A/S. Jeg lægger endvidere til grund, Steen Hove og Steen Hemmingsen er informeret om Finans Stabilitet A/S' vurdering af Bankens økonomiske situation, med nødvendigheden af betydelige yderligere nedskrivninger på en række engagementer.

Det fremgår ikke af de foreliggende oplysninger, hvorvidt Steen Hove og Steen Hemmingsen oplyser Bankens øvrige bestyrelse om Finansiell Stabilitet A/S' vurdering af Bankens økonomiske situation.

Såfremt det ikke er tilfældet, finder jeg, at oplysningen er af så væsentlig betydning for arbejdet i bestyrelsen, at Steen Hove og Steen Hemmingsen burde have delt deres viden med den øvrige bestyrelse, evt. ved en frigørelse af en mulig tavshedspligt.”

har han forklaret, at inden han blev associeret i bestyrelsen, fik han konsulentonorar af Finansiell Stabilitet. Da Steen Hemmingsen og han indtrådte i bestyrelsen var spørgsmålet om friholdelse ved eventuelt ansvar på plads på den måde, at de blev omfattet af Finansiell Stabilitets overordnede forsikring. Han er ikke klar over, hvad advokat Jens Christensen mener med ”betydelige” yderligere nedskrivninger. Det, der var afgørende, var, hvad de ”at the end of the day” var enige om, at behovet for nedskrivninger var.

Foreholdt Jesper Buster Reinhardts forklaring, hvoraf fremgår:

”Samarbejdet med Steen Hove og Steen Hemmingsen forløb skidt, da de havde et andet syn på bankdrift end den tidligere direktør og formand. De gamle bestyrelsesmedlemmer, den tidligere formand og den tidligere direktør havde en langsigtet going concern strategi. Steen Hove og Steen Hemmingsen havde derimod en kortsigtet strategi. Under bestyrelsesmøderne skulle Steen Hove og Steen Hemmingsen i flere tilfælde ringe til ”far”. Han tør ikke svare på, hvem ”far” var.”

har han forklaret, at han oplevede samarbejdet sådan, at formandens første modtagelse af dem var professionel, men at det herefter ellers accelererede den gale vej. Der var situationer, hvor han på daværende tidspunkt ikke forstod bestyrelsens tilgang, men da han bagefter kunne se, hvor galt det stod til i Amagerbanken, kunne han se, hvorfor bestyrelsen mente, som de gjorde. Han erindrer ikke noget tidspunkt, hvor han skulle have ringet til nogen under bestyrelsesmøderne. Da Steen Hemmingsen og han kom ind i bestyrelsen, bad han om at se de kontrakter, som bestyrelsen stod for dvs. kontrakten med intern revision samt direktionskontrakterne. Det var et stort besvær at få fundet disse frem. Da kontrakterne kom frem, kunne Steen Hemmingsen og han se, at der var særegne vilkår, og at det var noget, som formanden havde forhandlet på plads alene i henhold til en tidligere bemyndigelse. Der var en ganske markant diskussion af dette. Der var også en stor diskussion af tredjerkvartalsregnskabet for 2010. Han kunne ikke tiltræde og acceptere dette med de kortsigtede strategier, der var. Han så, at de gamle bestyrelsesmedlemmer bare ville forbi årsregnskabet, hvorimod de nye bestyrelsesmedlemmers strategi var at aflevere garantierklæringen ubrugt tre år senere. Steen Hemmingsen og han sad ikke i Amagerbankens bestyrelse for Finansiell Stabilitet. De havde selv ansvaret for deres arbejde og skrev selv under. Steen Hemmingsen og han stemte på et tidspunkt nej til en forhøjelse af et engagement til selskabet Scan Global Logistics på 5-600 mio. kr., hvor resten af bestyrelsen stemte ja. Der var tale om et engagement med forhøjet solvensbelastning, og der var derfor veto. Dette endte med en diskussion, hvor Finansiell Stabilitet skrev et brev til formanden om, at man skulle tænke sig godt om. Han erindrer ikke, at der var nogle engagementer, hvor de gamle bestyrelsesmedlemmer stemte nej til en forhøjelse af engagementet, og dette var stik imod strategien i prospektet. Grunden til, at Steen Hemmingsen og han undlod at stemme var, at de på den ene side ikke havde nok viden til at forkaste tredjerkvartalsrapporten, men på den anden siden heller ikke havde nok viden til at godkende den. Forinden havde de drøftet det med deres advokat,

advokat Carsten Fode. Hvis Finansiell Stabilitets udpegede medlemmer i bestyrelsen stemte nej til tredjekvartalsrapporten, ville det blive fortolket meget kritisk, og derfor skrev de under, men anvendte denne formulering om, at de undlod at stemme.

Vedrørende rekrutteringsmuligheder har han forklaret, at Steen Hemmingsen og han havde drøftelser om rekruttering på direktionsniveau, og det var hans indtryk, at formanden arbejdede herpå. Det er et andet behov at få dækket et akut hul på chefniveau end at få dækket huller i organisationen i øvrigt. Han mener, at man på kort sigt kan løse et hul i organisationen ved at låne medarbejdere fra advokatkontorer, revisionskontorer mv., og at når dette så har lejret sig, kan man finde en langsigtet løsning. Før Amagerbanken fik statsgarantien, var det et åbent spørgsmål, om banken overlevede, og Finansiell Stabilitet havde en plan B i skuffen. Det var en vanskelig periode for den daværende bestyrelse. Han er helt overbevist om, at hvis man havde villet det, kunne man have fået en styrkelse i organisationen i den overgangsperiode. På den korte bane skulle Amagerbanken komme igennem kapitalrejsningen og dernæst aflægge årsregnskab. Når dette var gennemført, kunne man have etableret varig ansættelse. Da han fandt ud af, hvordan Amagerbanken så ud, strejfede tanken ham, at den gamle ledelse ikke ønskede, at der kom nye ind, som så på bankens engagementer med nye øjne. Han mener ikke, at det var vanskeligt at få folk til kreditafdelingen.

Administrerende direktør i Amagerbanken

Tabet på valutarammen på 350 mio. kr. havde gjort Karsten Ree meget vred. Der kom et brev fra Karsten Ree til bestyrelsen, hvoraf fremgik, at der var to muligheder; enten trak formanden sig, eller også ville Karsten Ree indkalde til en ekstraordinær generalforsamling. Dette brev førte til en generalforsamling. Formanden ville ikke trække sig, og så rullede processen. Der var et formøde til generalforsamlingen, hvor han spurgte formanden, hvad formanden ville gøre. Formanden sagde, at man ikke havde besluttet sig. Bagefter kom Kent Villadsen Madsen og sagde, at man ville trække sig på generalforsamlingen.

Processen gik meget hurtigt efter, at den gamle bestyrelse fratrådte, og Jørgen Brændstrup havde afleveret sin opsigelse. Mange kiggede på ham som ny administrerende direktør, og det var han egentlig ikke så begejstret for. Da vilkårene i statsgarantien blev stillet, var der en plan B, og i den plan var det tanken, at hvis Finansiell Stabilitet overtog Amagerbanken, skulle han være administrerende direktør. Indtil han blev administrerende direktør, havde han ikke selv dette i tankerne. Han ved ikke, hvad Finansiell Stabilitet havde i tankerne.

Han mener, at Jørgen Brændstrup afleverede sin opsigelse ved et bestyrelsesmøde og bad om at få 12 mio. kr. i fratrædelsesgodtgørelse. På generalforsamlingen blev der valgt en ny bestyrelse, og efter en vis periode besluttede bestyrelsen at suspendere Jørgen Brændstrup. Forevist bilaget "HS Erhverv – Engagementsliste med større ejendomssager og Jørgen Brændstrups kunder på 'koncernniveau' i team 1 (ekstrakten bind VI, s. 560) har han forklaret, at han kender dette bilag og husker det udmærket. Han fik bilaget i hånden efter, at han var blevet direktør, og han og Allan Ottsen var trådt sammen som chefgruppe. Det var en vanskelig situation for den nye chefgruppe, og lige efter deres første møde kom Bente Hjorth med dette bilag og spurgte, hvad man skulle gøre med alle Jørgen Brændstrups sager. Han var godt klar over, at Jørgen Brændstrup havde arbejdet både som erhvervschef, kunderådgiver og administrerende direktør, og omfanget af det stod klart med dette bilag. Han sagde, at der var nye regler, og at han ikke var erhvervschef og kunderådgiver. Han fik få dage efter kontakt til Michael Ahm, og han påbegyndte arbejdet med at få styr på dette. Dette skete i efteråret, og man behandler som regel engagementerne om foråret i forbindelse med aflæggelse af årsregnskab.

Forevist ”Forretningsorden for kreditkomité i Amagerbanken” af 17. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 561) har han forklaret, at han blev medlem af Kreditkomitéen. Kreditkomitéen var aldrig nogensinde i funktion, og han betragtede den som en ejendommelig hybrid. I stedet for at anvende en kreditkomité gjorde man, som man gjorde i alle andre banker, hvor man har en kreditafdeling med en kreditchef. Indtil Lars Højrup Nielsen kom til som kreditchef, havde Amagerbanken en kreditchef i form af John Weibull, der blev understøttet af Ole Christensen og Michael Ahm. Han mener, at det er centralt for lånesagsbehandling, at der er en uafhængig erhvervskundechef, der sender en indstilling til en uafhængig kreditchef, der grubler over sagen og måske stiller yderligere krav, hvorefter sagen går videre til direktionen eller bestyrelsen. Før ledelsesskiftet i Amagerbanken var erhvervskundechefen tillige bankens administrerende direktør, og kreditchefens chef var dermed erhvervskundechefen. Han erindrer ikke, at han har set en eneste indstilling fra John Weibull til den tidligere ledelse. En erhvervskundechef skal kunne komme med sin egen uafhængige vurdering, og han skal være uafhængig af direktionen og kreditchefen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 25. november 2010, afsnittet ”ad punkt 1. Formelle forhold”, underafsnit ”1.2 Protokol og ny instruks fra intern revision”, næstsidste afsnit (ekstrakten bind VI, s. 577), hvoraf fremgår:

”Steen Hove og Allan Ottsen havde deltaget i møde med Gitte Buchholtz, Anders Duedahl-Olesen og Per Rolf Lassen, og det var vurderingen, at der nu holdningsmæssigt ville være parallelitet mellem direktion og revision”,

har han forklaret, at da han var blevet administrerende direktør, ville han have fat på alle dem, han skulle arbejde sammen med. Derfor var det naturligt for ham sammen med Allan Ottsen også at tage kontakt til Intern Revision for at høre, om der var løse ender. Han havde mødt Anders Duedahl-Olesen én gang tidlige. Han oplevede det sådan, at revisorerne havde haft idelige kampe med den tidligere ledelse om, hvor meget der skulle nedskrives. Det var den nye ledelses holdning, at der skulle drives almindelig bankvirksomhed. Foreholdt samme referat, afsnittet ”2.3. Organisation” (samme bind, s. 579), hvoraf fremgår:

”Den seneste periode havde været en stor belastning for bankens medarbejdere, og Steen Hove brugte en del resurser på at genskabe motivation blandt alle medarbejdere med stor synlighed og besøg i alle filialer og ro i organisationen.

Investeringsområdet, økonomifunktionen og stabsfunktionerne var velfungerende.

Der var imidlertid konstateret alvorlige svagheder i bankens centrale erhvervsområde, hvor Jørgen Brændstrup havde fungeret som både erhvervskundechef og sagsbehandler, samt i bankens kreditafdeling, hvor kreditchefen var vidende og velmenende, men slidt, træt og uden ledermæssig gennemslagskraft, Kreditområdet var allerede styrket med en seniorkreditmedarbejder, og Michael Ahm var knyttet tæt til området”,

har han forklaret, at man kan sige, at det skal læses i sin helhed med resten. Det var vigtigt for ham at fortælle den nye bestyrelse, hvordan huset så ud på organisatorisk plan, og at bankens medarbejdere havde det hårdt, og at der var blevet brugt ressourcer på at få dem op igen. Han måtte også fortælle, at kreditområdet med John Weibull ikke var velfungerende. Ved vurderingen af John Weibull så man en kreditchef, der sad i en bank, der havde foretaget nedskrivninger for tre mia. kr. på tre år, og det var i sig selv ikke særligt prisværdigt. Det afgørende for ham var, at John Weibull var slidt,

træt, velmenende og uden ledelsesmæssig gennemslagskraft. Når man mødte John Weibull, kunne man se i øjnene på ham, at han tænkte over, hvilket svar man ville have ham til at give. John Weibull havde stor viden om engagementerne, og derfor kunne han blive som seniorkonsulent. I forbindelse med gennemgangen af engagementerne den 15. og 16. juli 2010 havde han ikke gjort sig nærmere overvejelser i forhold til John Weibull. Han har ikke set John Weibull i aktion, men han mener, at John Weibull som kreditchef havde lod i, at der havde været behov for de store nedskrivninger, som der havde. Det er svært at forholde sig til, om John Weibull var god til at indstille låneansøgninger, når man ikke kunne finde hans indstillinger nogen steder. Hvis den nye ledelse havde bestridt John Weibulls faglige kompetencer, havde der ikke været grund til at beholde ham. Hvis der havde været grundlag for at mene, at John Weibull ikke passede sit arbejde, havde han skrevet det til bestyrelsen. Foreholdt samme referat, samme afsnit (samme bind, s. 579), hvoraf fremgår:

”Steen Hove kunne oplyse, at finansielle huse i København var parate til at stille med kvalificerede senior medarbejdere, og der blev arbejdet på hurtig afdækning af de alvorlige svagheder i kredit- og hovedkontorets erhvervsområde.”,

har han forklaret, at det ikke har noget for sig, at man ikke kunne finde medarbejdere. Det første, han og formanden gjorde, var at gå rundt med hatten i hånden og efterspørge folk. Dette gjorde de bl.a. i Nykredit, hvor Lars Højrup Nielsen var ansat. I en overgangsperiode lånte de to medarbejdere fra Finansiell Stabilitet. Disse to medarbejdere kom fra Nordea. I Danske Bank fik de fat på Flemming Vollertsen, som han mener tiltrådte primo januar 2011. Fra sin tid i Herning kendte han Niels Vestermark, der kom til den 1. december 2010. De var oppe at køre omkring 1. januar 2011. Han kan slet ikke følge, at det skulle have været svært at skaffe folk. Han og formanden havde en pejling af, hvor lønninger i markedet for de forskellige medarbejdere lå, og de sørgede for at ligge på niveau hermed. Lars Højrup Nielsen blev kreditchef og vicedirektør, og han kan derfor godt forestille sig, at Lars Højrup Nielsen fik et lønløft. Efter Amagerbanken gik konkurs, var det i nogle situationer nødvendigt at lave såkaldte ”stay on fees”.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 15. december 2010, afsnittet ”Præsentation af ny kreditchef”, sidste afsnit (ekstrakten bind VI, s. 712), har han forklaret, at det harmonerer meget godt med det, han har forklaret. Der er ikke noget, der er nemt i denne verden. Han synes, at det lykkedes ret hurtigt at rekruttere folk. Han ved ikke, om det var sværere at ansætte en erhvervschef end at ansætte en kreditchef, men det er klart, at der skulle arbejdes med det. Man kan sige, at den 15. december 2010 havde han endnu ikke løst rekrutteringsopgaven. Efterfølgende viste det sig, at det var ikke så vanskeligt, som han havde anført til dette bestyrelsesmøde.

Foreholdt Advokatundersøgelse af visse forhold i Amagerbanken A/S udarbejdet af advokat Jens Christensen, afsnittet ”Nedskrivningerne pr. 31/12-2010 og årsagerne hertil” (ekstrakten bind VII, s. 4149), hvoraf fremgår:

”Det kan konstateres, at Banken, på tidspunktet for vedtagelsen af nedskrivningerne, har overskud på sin ordinære bankdrift samt likviditet til at opfylde sine forpligtelser efterhånden som de forfaldt.

Med den ny ledelses tiltræden bliver det besluttet, at Banken i forbindelse med bevilling af udlån ikke vil påtage sig nævneværdige selvstændige risici.

På den baggrund finder jeg, at Bankens ledelse, såfremt dette er nødvendigt for at sikre Bankens overlevelse, uden væsentlig risiko for aktionærer og kreditorer kan have tilpasset sin strategi for nedskrivninger, så den i højere grad ligner tidligere ledelses, det vil sige ikke "konservativ", men dog indenfor de gældende, i høj grad skønsbaserede, nedskrivningsregler.

I den forbindelse har det formodningen imod sig, at en afvikling af Bankens aktiver i regi af Finansiell Stabilitet A/S indbringer et bedre provenu end en mere kontrolleret og langsigtet udlånsnedbringelse foretaget af Banken selv.”,

har han forklaret, at likviditeten var i orden efter, at Amagerbanken havde fået statsgarantien. Han har ikke kendskab til, at nogen i den nye ledelse skulle have besluttet, at Amagerbanken ikke ville påtage sig nævneværdige selvstændige risici. Den nye ledelse ville drive en ganske almindelig bank, der påtog sig risici på et kalkuleret grundlag. Den nye ledelse ville således drive en ordinær bank, og de var omkring alle ting i banken for at sikre sig, at de lå på den rigtige side.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (ekstrakten bind VII, s. 9), hvoraf fremgår:

”Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3 - 5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.”,

har han forklaret, at det, der er anført, ikke er urigtigt. Der skal hertil føjes, at Finanstilsynet havde sagt, at det var uforsvarligt. Den nye ledelse ville bringe Amagerbanken i en forsvarlig position, og den nye ledelse ville derfor skære betalingsrækkerne ned til gennemsnitligt 4 år. Når man anvender så lange betalingsrækker, som det var tilfældet i Amagerbanken, er man virkelig sårbar rentemæssigt.

Forevist Amagerbankens brev af 26. januar 2011 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind VI, s. 1301) har han forklaret, at han ikke kan huske, hvornår dette med at gennemgå Jørgen Brændstrups computer opstod. Det var omkring det tidspunkt, hvor de skulle have undersøgelser op til årsregnskabet færdig. Jørgen Brændstrups mailkonto blev gennemgået. Det er korrekt, at han har sagt til pressen, at Jørgen Brændstrup havde slettet mails fra sin mailkonto. Der blev lavet en undersøgelse af, om der var slettet mails fra mailkontoen, og nogle spor tydede på, at det var der. Meget kort tid efter, at han havde sagt dette til offentligheden, fortrød han at have sagt det.

Forevist Amagerbankens brev af 2. februar 2011 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind VI, s. 1336) har han forklaret, at mødet med Jørgen Brændstrup blev afholdt, og at Lars Højrup Nielsen og han deltog fra Amagerbanken. På mødet havde de en drøftelse af lånesagerne, og Lars Højrup Nielsen førte ordet. Han mener ikke, at Amagerbanken skrev andre breve eller mails til Jørgen Brændstrup herefter.

Østerfælled-engagementet

Østerfælled-engagementet havde været massivt beskrevet i pressen i forbindelse med valutatabet, men derudover havde han ikke kendskab til dette engagement. Første gang han skulle agere på dette engagement var i december 2010. Forevist Management Summary af 15. december 2010 vedrørende Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind VI, s. 689) har han forklaret, at han var involveret i

engagementet i forbindelse hermed, da han bevilligede den yderligere overtræksret. Det var en noget særegen oplevelse, at de fandt mails, der forpligtede Amagerbanken til dette beløb, idet beløbet hverken var bevilget eller bogført.

Foreholdt Tina Aagaards forklaring, hvoraf fremgår:

”Forevist Management Summary af 15. december 2010 om Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind VI, s. 689) omhandlende en betaling på 17,1 mio. kr. til Nykredit ultimo december 2010, har hun forklaret, at Amagerbanken valgte at betale de 17,1 mio. kr. til Nykredit. Der ikke var nogen vej udenom. Amagerbanken risikerede en retssag, hvis banken ikke betalte.”,

har han forklaret, at han er enig i, at de betalte, fordi Amagerbanken ellers risikerede en retssag. Man må sige, at det med at sende penge ind i et kriseengagement – og dette var det ultimative kriseengagement – der skulle man være sikker på, at der kunne komme noget godt ud af betale og engagere sig.

Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af formanden Niels Heering og ham (ekstrakten bind VII, s. 3219), hvoraf fremgår:

”En normaliseret og ordentlig tilgang til kreditter omfatter, efter den nye ledelses opfattelse, blandt andet, at man ikke tilfører likviditet til dårlige og nødlidende engagementer med mindre der kan skabes meget stor sikkerhed for, at engagementet kan afvikles over en kortere årrække uden eller med begrænsede tab.

Den nye ledelse ville således ikke fortsætte væsentlige likviditetstilførsler/engagementsudvidelser for at undgå sammenbrud i dårlige engagementer, således som det for eksempel var tilfældet i engagementet "Østerfælled", hvor der var sket betaling af betydelige beløb til efterstående kreditorer for at undgå et sammenbrud. På dette engagement blev der i begyndelsen af 2010 – for at undgå et sammenbrud i engagementet - bevilget en forøgelse på ca. 40 millioner kroner i ny likviditet på trods af, at engagementet var nedskrevet. Medio 2010 var engagementet fuldt nedskrevet med ca. 800 mio. kroner, hvoraf ca. 340 millioner kroner var tabt på valutaspekulation i 2009 og 2010. ”,

har han forklaret, at de fremhævede det, der er anført om Østerfælled-engagementet, fordi det var centralt for Rigsrevision at forstå, hvordan den nye ledelse reagerede på engagementerne. Det var det bedste skøn over deres behandling af sagerne. De 340 mio. kr. afspejlede i hans optik en meget hasarderet holdning til, hvordan man ville forsøge at trække en dybt ulykkelig sag tilbage. Da han begyndte at læse op på Østerfælled-engagementet, var det fuldt nedskrevet. Der var et lån i Euro, og der var en spekulationsramme på omkring 1,5 mia. kr. i CHF og JPY. Det var spekulationsrammen, der gik galt. Der var al mulig grund til at sikre sig, om alt var gået efter bogen, og de fik lavet en redegørelse helt fra Østerfælled-engagementets start over, hvad der var sket. Han husker ikke præcist, hvornår denne undersøgelse blev sat i gang. For så vidt angår forøgelsen på 40 mio. kr. i ny likviditet i begyndelsen af 2010 henviste de til et tilsagn, der var givet af Jørgen Brændstrup samt de penge, der tidligere var tilflydt det år til Nykredit.

For så vidt angår afviklingen af Østerfælled-ejendommen tog de kontakt til Nykredit for at finde ud af, hvad Nykredit ville. De forudsætninger, den nye ledelse havde, var, at der ikke var dækning for Amagerbankens engagement, og deres opgave var at få det bedst mulige ud af situationen. De kunne have lånet sig tilbage og ladet ejendommen blive solgt på tvangsauktion. De havde drøftelser med Nykredits direktion, og de fik indtryk af, at Nykredit ikke ville have så meget palaver ud af det,

og at Nykredit ville betale 25 til 30 mio. kr. for at undgå en tvangsauktion. Det var ikke et alternativ at vente med et salg, da det ville være at give sig i kast med ejendomsspekulation og dermed rentespekulation, og den risikotagning ville de ikke gå ind på. Dette ville svare til at spille roulette og sætte alle pengene på rød og derefter håbe på, at rød kom ud. Der var ikke stukket noget ud om, at Østerfælled-ejendommen skulle sælges inden for en bestemt frist. Der var tale om et almindeligt salg.

Main Road

Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af ledelsen i Amagerbanken af 2011 A/S (ekstrakten bind VII, s. 3221), hvoraf fremgår:

”Den nye ledelse måtte også konstatere, at den tidligere ledelse i sikkerhedsopgørelsen i et engagement havde indregnet 135 mio. kroner som sikkerhed med følgende tekst: ’merpotentiale efter færdigudvikling og udlejning af ejendommens byggeretter’. Den angivne sikkerhed forudsatte således, at projektet blev færdigudviklet, at projektet blev udlejet, at Amagerbanken bevilgede en byggekredit på 330 mio. kroner, at byggeriet blev gennemført indenfor den afsatte tid og økonomi og at projektet herefter kunne sælges med den kalkulerede fortjeneste på 135 mio. kroner. Den nye ledelse forkastede denne sikkerhedsopgørelse som værende helt urealistisk og der blev af den nye ledelse nedskrevet 242 mio. kroner på engagementet.”,

har han forklaret, at han mener, at det engagement, der er omtalt her, er Main Road. Det, der var helt urealistisk i det engagement, var, at den, der havde lavet projektet, havde sat sig hen og lavet nogle beregninger af, hvad fortjenesten på projektet kunne være, hvis en hel række af omstændigheder indtrådte. Dette var forbundet med så store usikkerhedsmomenter, og det var i hans optik meget forunderligt, at man havde indregnet denne fortjeneste som en sikkerhed.

Foreholdt indstilling til efterbevilling af 23. december 2010 vedrørende Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS/ Henrik Wessmann (ekstrakten bind VI, s. 1053), har han forklaret, at den omhandlede garanti var tilsagt og bogført, men at bevillingen ikke var givet. Der var derfor tale om en reparation heraf. Han husker ikke, hvornår Dansk Ejendoms kapital A/S købte ejendommene. Han husker ikke at have set dokumenter, der viste, at Amagerbanken var forpligtet til at stille garanti. Han ved ikke, om Amagerbanken var gået ind i det, hvis banken ikke havde været juridisk forpligtet hertil. Foreholdt næstsidste sætning i indstillingen, hvoraf fremgår:

”Provenuet ved salget af Pilestræde ejendommene var opr. budgetteret til ca. kr. 35 mio. Som følge af den nye konstruktion udgør provenuet ca. kr. 25 mio.”,

har han forklaret, at han ikke kan forholde sig til, om de skulle give bevillingen i det tilfælde. Han kan ikke sidde og behandle en lånesag her. Han har ingen erindring om den konkrete sag.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 7. januar 2011, afsnit ”5.2. Bevillinger” vedrørende Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS v/ Henrik Wessmann (ekstrakten bind VI, s. 1252), har han forklaret, at det nok havde været retvisende, hvis der havde stået, at garantien allerede var tilsagt, men ikke teknisk bevilget.

Mens han var i Amagerbanken, blev der realiseret ejendommen i måske størrelsesordenen 5 mia. kr. En stor del af handlerne angik såkaldte ”parkeringshandler”, hvor den reelle ejer af ejendommene var Amagerbanken. Der var tale om store transaktioner, og de skulle overholde gældende regler og

sikre sig et bredt udbud. Panter kunne ikke sælges til nærstående, og han fik at vide af Niels Heering, at Jeudan af den grund ikke ville afgive bud på nogen af Amagerbankens ejendomme. Der var en ejendom på Nørrebrogade, der var en del af Main Road, og den blev solgt til et selskab i Obel-koncernen. Han er ikke klar over, om det var et salg til nærstående, og han ved heller ikke, om Henning Kruse-Pedersen sad i bestyrelsen i det købende selskab

Amagerbankens konkurs

Fra han blev administrerende direktør i Amagerbanken og frem til bankens konkurs, arbejdede han 100 timer om ugen. Der blev holdt et afgørende bestyrelsesmøde i Amagerbanken den 3. februar 2011. Det var et daglangt møde, hvor det stod klart for bestyrelsen, at hvis man fulgte hans indstilling, ville banken gå konkurs. Det var derfor umådeligt vigtigt at have opdaterede oplysninger om bankens økonomiske forhold og være sikre på, at alle muligheder for at genskabe kapitalen var udtømt. Alle muligheder var udtømt, og den 7. februar 2011 var han i Sø- og Handelsretten for at aflevere en konkursbegæring. Efter konkursen var indtrådt, blev der holdt et aktionærmøde, og der var møde med medarbejderne samt Finansforbundet. De skulle have den nye bank til at virke igen, hvilket skulle sikres. Det var en meget krævende proces.

Foreholdt faktura af 4. februar 2001 udstedt af advokatfirmaet Gorrissen Federspiel til Amagerbanken (ekstrakten bind VII, s. 2973) samt Lotte Pinds forklaring om, at der blev betalt ikke-forfaldne fakturaer for omkring 9 mio. kr. til dette advokatfirma kort tid før Amagerbankens konkurs, og at han skulle have håndbåret disse fakturaer til Lotte Pind med besked om, at de skulle betales med det samme, har han forklaret, at det virker helt vildt. Han mener, at man nu er henne i sværteafdelingen. Han sad ikke og holdt øje med, hvornår de forskellige fakturaer skulle betales. Han skrev fakturaerne under og så sørgede andre for, at de blev betalt til tiden. Når han havde skrevet fakturaer under, skulle de ikke længere ligge på hans bord. Han underskrev fakturaer for at få disse videre. Han har ingen erindring om, at han skulle have sagt til Lotte Pind, at fakturaerne til advokatfirmaet Gorrissen Federspiel skulle betales med det samme. Han erindrer ikke, om der var fakturaer, der relaterede sig til Østerfælled-engagementet. Foreholdt, at Lotte Pind har forklaret, at "Advokat Michael Sten Jensen fra Gorrissen Federspiel var en af de advokater, der forestod undersøgelse.", har han forklaret, at advokat Michael Steen Jensen ikke lavede undersøgelser vedrørende Østerfælled-engagementet. Det gjorde advokat Anne Birgitte Gammeljord og John Sommer. Han husker ikke, hvornår disse undersøgelser gik i gang. Advokat Michael Steen Jensen rådgav i forbindelse med konkursen. Han kan ikke huske niveauet af de samlede advokatregninger.

Niels Heering har forklaret bl.a., at han er uddannet cand.jur. og advokat. Han har været advokat siden 1981. Han blev partner i advokatfirmaet Gorrissen Federspiel i 1986, og han har været bestyrelsesformand og managing partner i advokatfirmaet. Han har gennemført et Finansielt Management program på Stanford University. Han har i en periode efter Nationalbankens overtagelse af Roskilde Bank siddet i denne banks bestyrelse. Det var før, at han kom ind i Amagerbankens bestyrelse. Han har også siddet i bestyrelsen i Sankt Annæ bank. Han har alene været kunde i Amagerbanken via forskellige selskaber som f.eks. Jeudan, hvor han sad i bestyrelsen. Han fik en opringning fra Henrik Bjerre-Nielsen om at blive bestyrelsesformand i Amagerbanken, og det var sådan, at dette kom på tale. Denne samtale fandt sted i begyndelsen af oktober 2010. Han sagde ja hertil bl.a. fordi, han i foråret 2010 var stoppet som managing partner i advokatfirmaet Gorrissen Federspiel efter syv år. Han har i sin advokatkarriere beskæftiget sig meget med den finansielle sektor. Han var klar over, at Amagerbanken var ejendomsorienteret. Han var medlem af bestyrelsen i Jeudan på dette tidspunkt. Han blev ikke udstyret med noget mandat af Finansielt Stabilitet, og han blev valgt på ge-

neralforsamlingen og startede på normal vis som bestyrelsesformand. Han havde forinden sin indtræden i Amagerbankens bestyrelse talt med Finansiell Stabilitet i forskellige sammenhænge, herunder mens han sad i bestyrelsen i Roskilde Bank.

Han har haft et møde med FS Finans III A/S' advokater forud for sin afgivelse af forklaring i retten. Han har til brug for sin forberedelse læst advokatfirmaet Gorrissen Federspiels egen redegørelse samt en række bestyrelsesmødereferater. Han har medbragt et afhøringsstema, som han har fået udleveret af FS Finans III A/S' advokater, og han har selv skrevet ting til på dette.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 20. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 439), hvoraf fremgår:

”Jørgen Brændstrup havde bedt om tilladelse til at præsentere bevillingsansøgning vedrørende Skykort A/S.

Formanden forlod lokalet, idet han måtte erklære sig inhabil”,

har han forklaret, at der var tale om en nødlidende sag, og Jørgen Brændstrup ønskede at give yderligere en hastebevilling. Han ønskede ikke at diskutere den, da et selskab, som han havde meget at gøre med, var involveret. Han hørte om sagen i bilen fra Falkonercenteret til banken efter generalforsamlingen, hvor han fulgtes med Jørgen Brændstrup.

Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af administrerende direktør Steen Hove og ham (ekstrakten VII, s. 3194), hvoraf fremgår:

”Den nye ledelse måtte konstatere, at denne manglende opfyldelse af lovens krav om en klar organisatorisk struktur med veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling, fortsat henstod uopfyldt. Som følge af dette svigt fungerede blandt andet kreditafdelingen og erhvervskundeafdelingen ikke efter hensigten. Dette bekræftedes allerede ved Niels Heerings første møde med Jørgen Brændstrup, hvor Jørgen Brændstrup anførte, at alene han selv havde tilstrækkelig indsigt i en række af de større engagementer.”,

har han forklaret, at Jørgen Brændstrup både var erhvervschef og administrerende direktør. Dette var for ham en usædvanlig måde at organisere sig på i en bank. Jørgen Brændstrup viste sig at være den eneste, der rigtig kendte en række af Amagerbankens engagementer. Det forekom endvidere at være en underlig måde at organisere sig på i en bank, at man havde en kreditchef, der havde en erhvervschef over sig, fordi sidstnævnte også var bankens administrerende direktør. Vedrørende den sidste sætning i det foreholdte afsnit har han forklaret, at det ikke var i bilen fra Falkonercenteret til Amagerbanken efter generalforsamlingen, at Jørgen Brændstrup sagde, at alene han selv havde tilstrækkelig indsigt i en række af de større engagementer. Dette sagde Jørgen Brændstrup få dage efter, hvor de fik en opgørelse fra Bente Hjorth over, hvem der var på hvilke sager. På det første bestyrelsesmøde diskuterede de ikke sagerne konkret. Jørgen Brændstrup sagde ikke, at han var den eneste, der kendte til sagerne.

Forevist Amagerbankens brev af 15. november 2010 til Jørgen Brændstrup underskrevet af ham (ekstrakten bind VI, s. 559), har han forklaret, at baggrunden for suspensionen af Jørgen Brændstrup var, at der lå et pålæg fra Finanstilsynet om, at Jørgen Brændstrup skulle stoppe som direktør.

Det var nødvendigt at have den samme administrerende direktør til de drøftelser, der skulle finde sted på det tidspunkt, og regnskabsaflæggelsen for 2010.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 25. november 2010 (ekstrakten bind VI, s. 579), hvoraf fremgår:

”Der var imidlertid konstateret alvorlige svagheder i bankens centrale erhvervsområde, hvor Jørgen Brændstrup havde fungeret som både erhvervskundechef og sagsbehandler, samt i bankens kreditafdeling, hvor kreditchefen var vidende og velmenende, men slidt, træt og uden ledermæssig gennemslagskraft, Kreditområdet var allerede styrket med en senior kreditmedarbejder, og Michael Ahm var knyttet tæt til området”.

har han forklaret, at vurderingen af kreditchefen var baseret på, at han havde en direktør, der både var over og under sig, og en kreditchef, der accepterede dette, kunne ikke være en stærk person. Han har mødt John Weibull, og han fik ikke et indtryk af John Weibull som værende en stærk person. På dette tidspunkt var de i proces med at styrke centrale positioner i banken. De vidste i den nye ledelse, at de skulle gøre det hurtigt. De tog kontakt til Danske Bank, Nordea og Nykredit herom, og det er klart, at man bruger noget af sin personlige goodwill, når man ringer i en sådan situation. Der er dog også en kollegialitet i sektoren, hvor man hjælper hinanden, når der er behov. Foreholdt samme referat (samme bind, s. 581), hvoraf fremgår:

”ad punkt 4. Myndighedsforhold

4.1. Møde med Finanstilsynet 11.11.2010

Formanden havde taget initiativ til afholdelse af møde med direktør Ulrik Nødgaard, Finanstilsynet, med henblik på at normalisere forholdet til tilsynet og opnå bedre dialog.”.

har han forklaret, at der lå en række sager, som Amagerbanken havde med Finanstilsynet, og det var naturligt og oplagt at starte med at tale med de relevante myndigheder. På mødet nævnte han de sager, der var, herunder ”fit and proper”-sagen vedrørende Jørgen Brændstrup samt en række konkrete store sager. De drøftede ikke konsolidering. Han husker ikke, om der var verserende sager om, hvorvidt engagementer skulle konsolideres på dette tidspunkt. Tilsynet havde også udtalt sig om betalingsrækker, og der verserede en sag om betalingsrækker, der ikke var løst. Han er enig i, at der ikke pr. 30. juni 2010 var uenighed herom mellem Amagerbanken og Finanstilsynet, da Amagerbanken havde rettet ind, men de skulle foretage vurdering pr. 31. december 2010, og derfor var det relevant at se på igen. Det er dette møde med Ulrik Nødgaard, der er refereret til i Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af administrerende direktør Steen Hove og ham (ekstrakten VII, s. 3194, tredjesidste afsnit).

Østerfælled-engagementet

Da han indtrådte i Amagerbankens bestyrelse kendte han lidt til Østerfælled-engagementet fra pressen. Han havde også hørt om det fra Jeudan. Han havde ikke været professionelt involveret i engagementet. Forevist Management Summary af 15. december 2010 vedrørende Østerfælledparken A/S (ekstrakten bind VI, s. 689) har han forklaret, at det var en ”sjov” bevilling. Tilsagnet om betaling af 17 mio. kr. var givet til Nykredit, som var efterstillet Amagerbanken. Som han husker det, manglede der en bevilling af tilsagnet, og da der lå et bindende tilsagn, måtte de lave bevillingen. De mødtes med Nykredit og sagde, at der ikke ville blive betalt yderligere til noget, der var efterstillet Amagerbanken. Dette accepterede Nykredit.

Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af administrerende direktør Steen Hove og ham (ekstrakten VII, s. VII, s. 3219), hvoraf fremgår:

”Den nye ledelse ville således ikke fortsætte væsentlige likviditetstilførsler/engagementsudvidelser for at undgå sammenbrud i dårlige engagementer, således som det for eksempel var tilfældet i engagementet ”Østerfælled”, hvor der var sket betaling af betydelige beløb til efterstående kreditorer for at undgå et sammenbrud. På dette engagement blev der i begyndelsen af 2010 – for at undgå et sammenbrud i engagementet - bevilget en forøgelse på ca. 40 millioner kroner i ny likviditet på trods af, at engagementet var nedskrevet. Medio 2010 var engagementet fuldt nedskrevet med ca. 800 mio. kroner, hvoraf ca. 340 millioner kroner var tabt på valutaspekulation i 2009 og 2010.”,

har han forklaret, at de fremhævede valutaspekulation, fordi det var et meget stort engagement for en bank af Amagerbankens størrelse. Han havde den forståelse, at valutarammen helt uden for drift eller betalinger kunne bruges til at spekulere, som ejerne af Østerfælled-ejendommen ville. Han havde indtryk af, at de brugte rammen aktivt til at forbedre ejendommens resultat ved valutaspekulation. Den nye bestyrelse havde fået de store engagementer til gennemgang, og i Østerfælled-engagementet var der bl.a. en beskrivelse af valutadelen. Han kan ikke huske præcist, hvad der stod, men der stod ikke, hvad ejerne konkret spekulerede i. Rammen var i fem-seks valutaer. Den nye ledelse kunne se, at man havde været aktiv handlende i valuta. De kunne også se, at da engagementet var tabt, forsøgte den gamle ledelse i Amagerbanken alligevel at holde det i live. Den valutaramme, der blev givet, blev ikke givet til drift, men til spekulation, hvilket kan gå godt eller skidt. Der var ingen chance for, at debitorerne kunne betale, og det var helt usædvanligt med så stor valutaramme på en dansk ejendom. Der var tale om ejendomsspekulation fra Amagerbankens side i 2010, da der ikke længere var en underliggende kunde. Da de skrev det afsnit, som han er blevet foreholdt, havde de læste Jørgen Brændstrups redegørelse af 1. juli 2010 om kunder valutaeksponering (ekstrakten bind V, s. 2926). Han har ikke kendskab til, hvorfor den gamle ledelse valgte ikke at lukke valutarammen, da marginkald ikke blev honoreret. Det må have været et forsøg på at tjene penge, når det på et tidspunkt gik den anden vej. Han er enig i, at optagelse af lån i fremmed valuta ikke nødvendigvis er spekulation. Det er spekulation, hvis kunden ikke kan tage tabet. Mange kunder beder om en valutaramme med henblik på at få en lavere rentesats.

Dialogen med Nykredit fortsatte, og de skulle undgå, at Østerfælled-ejendommen kom på tvangsauktion. De var forholdsvis tålmodige, fordi de ville se, om de kunne skaffe noget provenu til Amagerbanken ved et salg. De fandt en ejendomsmægler, der satte ejendommen til salg, og det lykkedes at sælge den i slutningen af 2011.

Main Road

Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af administrerende direktør Steen Hove og ham (ekstrakten bind VII, s. 3221), hvoraf fremgår:

”Den nye ledelse måtte også konstatere, at den tidligere ledelse i sikkerhedsopgørelsen i et engagement havde indregnet 135 mio. kroner som sikkerhed med følgende tekst: ’merpotentiale efter færdigudvikling og udlejning af ejendommens byggeretter’. Den angivne sikkerhed forudsatte således, at projektet blev færdigudviklet, at projektet blev udlejet, at Amagerbanken bevilgede en byggekredit på 330 mio. kroner, at byggeriet blev gennemført indenfor den afsatte tid og økonomi og at projektet herefter kunne

sælges med den kalkulerede fortjeneste på 135 mio. kroner. Den nye ledelse forkastede denne sikkerhedsopgørelse som værende helt urealistisk og der blev af den nye ledelse nedskrevet 242 mio. kroner på engagementet.”,

har han forklaret, at dette afsnit drejer sig om Main Road. Det var et stort engagement i Amagerbanken på omkring en halv milliard kr., og det, der lå til grund for sikkerhedsstillingen, var, at selskabet ejede nogle faldefærdige ejendomme. Der var indregnet 135 mio. kr. med den tekst om merpotentiale efter færdigudvikling og udlejning af ejendommens byggeretter, der er nævnt i det foreholdte afsnit. Det betød, at kun hvis alle de nævnte forudsætninger holdt, kunne der beregnes en fortjeneste på disse 135 mio. kr. Det var helt usædvanligt at tage som sikkerhed. Man kunne have overvejet at give en kredit på 135 mio. kr., men man kunne ikke tage det som en sikkerhed. Han husker ikke, om nedskrivninger på Main Road var godkendt af Finanstilsynet. Der er indirekte kritik af den gamle ledelse i det foreholdte afsnit. Han ved ikke, om Finanstilsynet har set så grundigt på dette engagement, som den nye ledelse gjorde. I det omfang, der lå Management Summaries i sagen, har han set dem, inden det foreholdte afsnit blev skrevet. Han kan ikke svare på, om han har set et Management Summary, hvor der står, at Amagerbanken skulle bevilge en byggekredit på 330 mio. kr., men denne sag blev diskuteret i den nye bestyrelse flere gange. Sagen blev forelagt af Kreditchefen og medarbejdere.

Andre forhold

Da den nye bestyrelse var tiltrådt, startede de med at gennemgå de 50 største engagementer. Engagementerne var vedhæftet relevante oversigter, og oplysningerne var der. Materialet lignede generelt det, de forventede. Det var ikke det sagsbehandlingsmæssige, der var noget galt med.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (ekstrakten bind VII, s. 9), hvoraf fremgår:

”Vedrørende ejendomme anførte Lars Højrup Nielsen, at bankens grundlag for vurdering var godt og sobert, og at der modsat tidligere nu også var anvendt eksterne vurderinger og udtalelser.

Jens Peter Toft forespurgte til sektorstandard for åremål i betalingsrækker, og Steen Hove redegjorde for valg af parametre, hvor der var anvendt en gennemsnitsbetragtning i forhold til sektoren.

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3 - 5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.”,

har han forklaret, at de valgte betalingsrækker på fire år, da det lå i midten af det, som revisorerne sagde, var det normale. Han spurgte Torben Bender direkte, om der fandtes en bank, der anvendte betalingsrækker ud over fem år, og Torben Bender sagde, at det gjorde der ikke.

I januar 2011 fik ledelsen en række simuleringer af opstillinger fra kreditchefen, og i slutningen af januar 2011 kunne de se, at det kunne blive svært for Amagerbanken at overleve uden en kapitaltilførsel. De prøvede, om de kunne skaffe kapital til at køre Amagerbanken videre. De tog kontakt til andre banken for at høre om mulige redningsmodeller. Da de fik melding om, at statens tilgodehaver ikke kunne konverteres, foretog de nedskrivninger. Nedskrivningerne var så store, at Amagerbanken ikke kunne overleve. Ved nedskrivningerne forsøgte de at have et helt almindelig syn på betalingsrækker mv., og de måtte konstatere, at tabene var så store, at det ikke gav mening at tro, at banken kunne fortsætte. Det er korrekt, at man udøver et skøn ved beslutningen om størrelsen af

nedskrivninger, men det ville være svært at udøve et lovligt skøn, der medførte, at man kom under de ca. 1,6 mia. kr. i nedskrivninger, som Finanstilsynet skrev, at Amagerbanken kunne tåle. De mente, at der efter nedskrivningerne ville mangle mellem tre og fem mia. kr. Han mener, at det efterfølgende forløb har vist, at den nye ledelse havde ret.

Dividenden i Amagerbankens konkursbo ser ud til at blive omkring 90 % til de simple kreditorer. En dividende i denne størrelsesorden var i deres forestillingsverden, da de traf beslutningen om at indgive konkursbegæring. De ansvarlige kreditorer har tabt alle deres penge.

Forevist faktura af 4. februar 2011 fra advokatfirmaet Gorrissen Federspiel til Amagerbanken (ekstrakten bind VII, s. 2973) har han forklaret, at han har kendskab til denne. Efter Amagerbankens konkurs har advokatfirmaet Gorrissen Federspiel efter henvendelse fra advokat Boris Frederiksen betalt 1.597.000 kr. + moms tilbage til Amagerbankens konkursbo, som advokatfirmaet havde modtaget i honorar. Advokatfirmaet Gorrissen Federspiel har ikke sendt fakturaer til Amagerbanken for 9 mio. kr.

Den nye ledelse foranledigede ikke salg frem til konkursen. I 2011 skulle de sælge alle ejendommene. I forhold til nærstående til den nye ledelse håndterede de situationen sådan, at man var inhabil i den konkrete situation. De drøftede Jeudan, og han sagde, at så længe han sad i bestyrelsen i Jeudan, handlede Jeudan ikke med banken. Han husker ikke, om Nørrebrogade/Guldbergsgade-ejendommen blev solgt til et selskab i Obel-koncernen og Lundbeckfonden.

På Jørgen Brændstrups advokats foranledning og efter fornyet gennemgang af dommernes noter kan følgende tilføjes til Niels Heerings forklaring:

Vedrørende den sidste sætning i det foreholdte afsnit i Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af administrerende direktør Steen Hove og ham (ekstrakten VII, s. 3194) har han forklaret, at ordene ikke faldt, som de er refereret i den pågældende sætning.

Peder Krag har forklaret bl.a., at han er uddannet som bankelev i Provinsbanken, hvor han blev ansat i 1968. I 1981 blev han leder af Provinsbankens internationale afdeling i København. I 1988 blev han direktør for Provinsbanken i New York. I 1990 indgik Provinsbanken i den fusion, der blev til Danske Bank. Fra 1992 og tre år frem arbejdede han for Danske Bank i Tokyo. Siden kom han tilbage til Danske Bank i København i august 1994. I 1997 blev han fyret i Danske Bank. 1½ måned senere, den 2. april 1997, fik han ansættelse i Amagerbanken, hvor han var frem til bankens ophør. I hele perioden var han vicedirektør for investerings- og udlandsområdet.

Foreholdt Amagerbankens organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har han forklaret, at han refererede til Knud Christensen frem til dennes død. Siden refererede han til Jørgen Brændstrup. I hans afdeling var der ca. 80 medarbejdere. Afdelingen beskæftigede sig med forvaltning af bankens egenbeholdning af aktier, obligationer og valuta. Den risiko forvaltede han efter en instruks, som han selv havde skrevet, men som var udstedt af direktionen. Instruksen beskrev, hvilke risici han måtte påtage inden for de forskellige papirer. Kundeområdet i afdelingen betjente Amagerbankens største kunder i forretninger med valuta, aktier eller obligationer. Mindre kunder blev betjent i filialnettet. Amagerbanken var depotbank for mange investeringsforeninger. På et tidspunkt havde banken depot for 90 mia. kr. Amagerbanken havde udviklet en særlig ekspertise til at håndtere udenlandske papirer, hvilket blandt andet skyldtes hans egen erfaring fra arbejdet

i udlandet. De administrerede tillige udlandslån, rembursere og de udenlandske ”fundinglån”, der i stigende omfang blev nødvendige for at lukke gabet mellem indlån og udlån.

Østerfælled-forretningerne blev indgået i kundeområdet, der ikke havde med bevilling af valutarammen at gøre, men kun med udnyttelsen af rammen. I Kundeområdet havde de ikke et overblik over kundens samlede forretning med Amagerbanken. Marginkald på en forretning skete efter en dialog mellem en medarbejder i Kundeområdet og en medarbejder i Erhvervsafdelingen. Det ville være hans medarbejder i Kundeområdet, der opdagede overskridelsen, men det var Erhvervsafdelingen, der tog stilling til, om der skulle sendes marginkald. Man monitorerede dette ved at se på nogle skærme. Der blev løbende fulgt med i, om rammer blev overskredet. I Erhvervsafdelingen havde man ikke en Reuters-skærm stående med løbende oplysninger om valutakurser. Det havde man i hans afdeling

Foreholdt mail af 22. juni 2010 fra Klaus Bach Jensen til Marianne Sørensen og Annette Hansen med kopi til bl.a. ham med oplysning om underdækning på bl.a. Østerfælled-engagementet (ekstrakten bind V, s. 2803) har han forklaret, at de pågældende tal er genereret i hans afdeling. Det er formentlig Klaus Bach Jensen, der har beregnet dem i et regneark. Det er ikke ”rocket science”. Beslutningen om at stille en valutaramme til rådighed er ikke truffet i hans afdeling. I 2008 var der ikke noget usædvanligt i at optage lån i fremmed valuta. Det kunne hænge sammen med, at den pågældende kunde havde et naturligt flow i den pågældende fremmede valuta. Havde man ikke det, tilføjede man et vist spekulativt element i sin forretning; men det kan også være i sin orden. Det var sædvanlig praksis, at man ikke ydede lån i fremmed valuta til svage kunder. Sådan var det i Amagerbanken og i alle andre banker. Det var Klaus Bach Jensen, der rundsendte disse investeringstal. De blev ikke sendt til Allan Ottsen

Han husker ikke, om der har været andre valutarammer af samme størrelse som den i Østerfælled. Amagerbanken havde afdækket sig bagud. Det fulgte af den instruks, som han skulle følge. Det var et lukket kredsløb. Når rammen på 100 mio. kr. blev overskredet, var det den erhvervskundeansvarlige og/eller direktionen og/eller kreditchefen, der traf afgørelse om en eventuel nedlukning. Hans område bistod med analyser af valutaudviklingen og vurdering af CHF’s udvikling i første halvår 2010. De hørte meget efter, hvad man i større banker mente om dette spørgsmål. Der var konsensus om, at CHF af forskellige grunde måtte komme ned i kurs igen. Det skete alligevel ikke. Forventningen var bygget på historik og på den schweiziske centralbanks forventelige intervention af hensyn til den schweiziske eksport. Det er ikke muligt at forudse en valutakursudvikling, men det er heller ikke som at læse i teblade. Klaus Bach Jensen har handlet valuta i mange år og har et meget godt kendskab til disse forhold. Problemet er, at ens argumenter og forventninger ikke altid holder stik.

Foreholdt følgende uddrag af Uffe Gardels bog: ”Amagerbanken – en unødvendig undergang” (tillægsektrakten, s. 816-817):

”På mødet spurgte vicedirektøren ham direkte hvorfor i alverden Ørbekker overhovedet interesserede sig for at begrænse tabet?

’Det er jo ikke dine penge, men bankens,’ bemærkede han.”

har han forklaret, at det godt kunne være ham, der hentydes til. Han er ikke enig i citatet. Han har ikke sagt som citeret. På mødet deltog Klaus Bach Jensen, Henrik Jensen og han. Mødet fandt sted den 18. maj 2010 på et tidspunkt, hvor den negative markedsværdi af valutarammen var tæt på 300

mio. kr. Jørgen Brændstrup havde bedt ham om at tage mødet med Henrik Ørbekker, som han ikke tidligere havde mødt. Mødet handlede om TRY (tyrkiske lira). Klaus Bach Jensen, Henrik Jensen og han havde udarbejdet et notat af 6. april 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 1964 f.), hvoraf fremgik, at de på ingen måde kunne anbefale TRY som investeringsvaluta. Alligevel blev han bedt om at holde mødet med Henrik Ørbekker. Der skulle ikke komme noget ud af mødet, for nemme han på Jørgen Brændstrup. Da mødet havde varet 10 minutter, vidste han, at han ikke gad tale mere med Henrik Ørbekker. Han brød sig ikke om Henrik Ørbekker, og der skulle jo ikke komme noget ud af mødet alligevel. Det var hans opfattelse, at manden aldrig havde tjent en ærlig krone. Han har hørt om Henrik Ørbekkers fortid. Han har ikke yderligere kommentarer til dette. Han opfattede Henrik Ørbekker som spekulant. En ærlig krone tjener man ved lønarbejde. Han har givetvis provokeret Henrik Ørbekker på mødet. Han kendte valutarammens negative markedsværdi på 300 mio. kr. Det betød ikke, at han kendte engagementet. Har han sagt noget i retning af det citerede, har det nok været en antydning om, at det formentlig ikke var Henrik Ørbekkers penge alle sammen. Jørgen Brændstrup skulle tidligere have sagt nej til Henrik Ørbekkers forslag, men at sige nej var ikke Jørgen Brændstrups stærke side.

Foreholdt følgende afsnit fra N. E. Nielsens redegørelse på Amagerbankens generalforsamling den 22. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 3086):

”Hvad var det så, der skete? Bankens vurderinger af kundernes valutapositioner har løbende været afstemt op imod interne og eksterne valutaekspertvurderinger. Konsensus blandt disse har været, at de pågældende valutaer i 2. kvartal 2010 ville vende tilbage til mere normale niveauer. Den fortsatte spekulation mod euroen fik banken til at miste troen på en snarlig tilbagevenden til normale niveauer for de pågældende valutaer. Efter orientering af de pågældende kunder tog banken i juni konsekvensen af den fortsatte valutakursudvikling, som i spring havde medført en overskridelse af de bevilgede kreditrammer. For de kunder, hvor de markante valutabevægelser ikke aktuelt har kunnet finde dækning inden for kundernes formuesfære, har banken reserveret til potentielle tab ved de stærkt utilfredsstillende nedskrivninger i 2. kvartal 2010, således som vi oplyste ved udgangen af juni måned. Direktionen har løbende drøftet valuta, og bankens bestyrelse har drøftet dette på bestyrelsesmøder.

Det er i juni måned konstateret, at bankens interne systemer ikke rapporterede på tværs i banken, hvorfor bankens konsoliderede valutarisiko var større end rapporteret.”

har han forklaret, at denne del af redegørelsen er formuleret på baggrund af et notat, som Jørgen Brændstrup havde skrevet den 1. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2926). Det notat var rent vrøvl.

Foreholdt følgende afsnit i Jørgen Brændstrups notat af 1. juli 2010 om kunders valutaeksponering til Amagerbankens bestyrelse (ekstrakten bind V, s. 2926):

”Baggrund

I fondsborrsmeddelelse af 28. juni 2010 meddelte banken valutakurstab for kunder i 2. kvartal 2010 i niveau kr. 300 mio. - hvilket naturligvis er stærkt utilfredsstillende.

Historisk har en lang række kunder bredt haft adgang til at optage deres lånefinansiering i fremmed valuta efter individuel bevilling.

Fra medio 2005 har Henrik Ørbekker på egne og en række af hans og bankens kunders vegne forestået disponering af sådanne låneoptagelser, og på egne vegne haft bevillingsmæssig adgang til at udstede optioner på en fremtidig valutakurs. Den samlede vurdering heraf er, at Henrik Ørbekker har optimeret finansieringen for sig selv og for disse kunder.

Risikostyring

På kundeindividuet niveau skal låneoptagelse i fremmed valuta bevilges, og den kundeansvarlige skal løbende ved risikovurdering af sin portefølje følge den individuelle kundes risikoudvikling.

Kreditkontoret overvåger løbende på individuelt og tværgående niveau bankens risikoudvikling inden for det spektrum af risikoklasser banken bevilger, og hvor det er naturligt, at der løbende og ad hoc skabes tværgående risikoanalyser for den samlede portefølje. For finansiering i fremmed valuta har overvågningen pågået på kundeindividuet niveau, og ikke tværgående. Der etableres fremadrettet instrumenter til tværgående risikoovervågning.

Investeringsområdet overvåger dagligt forretningerne, danner sig et samlet billede af bankens eksponering og sammenholder den med bankens eventuelle risikotagning på egne bøger og sikrer sig, dels at instruksen følges, dels at der er et afstemt risikobillede, når bankens egenrisiko og kunders eksponering vurderes. På kundeniveau har overvågningen af finansiering i fremmed valuta pågået på kundeindividuet niveau, og ikke tværgående. Der etableres fremadrettet instrumenter til tværgående risikoovervågning, således at bankens samlede 'modpartsrisiko' følges.

...

I analyser og risikovurdering af kundeeksponeringen, har bankens interne eksperter, tilgængelige analyser og eksterne ekspertvurderinger kontinuerligt gennem 1. halvår 2010 bekræftet en klar forventning om, at kursniveauet for CHF og YEN skulle falde ikke ubetydeligt. Analyser der løbende er bekræftet, også ved de i første halvår konstaterede pludselige og til tider voldsomme kursudsving.”,

har han forklaret, at der i andet afsnit mangler sætningen ”under forudsætning af, at kundens bonitet er i orden”. Det tredje afsnit kan han ikke kommentere. I fjerde afsnit fremgår, at det er den kundeansvarlige, der løbende skal følge op på sin kunde. Om femte afsnit bemærkede han, at overvågning ikke henhørte under Kreditkontoret. Det lå under hans område. Om sjette afsnit bemærkede han, at han rapporterede dagligt til økonomikontoret, om han holdt sig under de udstukne rammer. Der var instrumenter til tværgående risikoanalyse. Der var bare ikke nogen, der tog sig den ulempe at kigge på det. I hans afdeling, der administrerede alle lån i fremmed valuta, kunne man på daglig basis få en liste over alle lån specificeret på valuta. Dem kunne man lægge ved siden af hinanden, hvis man ville. Den mulighed brugte de i afdelingen mest, når de skulle budgettere. 3. afsnit under overskriften ”Risikostyring” passer overhovedet ikke. Bankens egen risiko blev rapporteret til ham og med kopi til direktionen. Der blev ikke holdt øje med det samlede billede over bankens risiko og kundernes risiko. De fremadrettede instrumenter fandtes allerede. Alt kan lade sig gøre i et regneark. Man kunne lave en konkret overvågning på en kundegruppe eller på det samlede billede. Det var først fra 1. januar 2010, at der var fokus på større kunders eksponering. Det, som står i sidste afsnit af det citerede, er ikke forkert. Det, der er forkert, er det, der handler om rapporteringsmuligheden. Derudover var det som nævnt en fejl at undlade at skrive, at svage kunder ikke kunne få finansiering i fremmed valuta. Svage kunder kunne ikke få lån i banken og slet ikke i fremmed valuta.

Notatets udvisende ligger til grund for N. E. Nielsens tale på generalforsamlingen den 22. juli 2010. Det blev ikke vel modtaget blandt Amagerbankens medarbejdere, da man følte, at der var noget, der blev tørret af på organisationen. Der var travlt ved håndvasken. Han oplevede det i nogen grad som et personligt angreb på sig og sit arbejde. Det var han ikke ene om.

Han fik Jørgen Brændstrup notat efter generalforsamlingen den 22. juli 2010. Han har taget notatets indhold op med Jørgen Brændstrup. Der var en drøftelse af, at mange medarbejdere fandt, at det der foregik på generalforsamlingen var en gang ”håndvask”. Efter denne drøftelse blev der ikke

sendt tværgående rapportering op til ledelsen. Østerfælled-engagementet var jo blevet lukket, og det var den største forretning. Havde direktionen bedt om den tværgående rapportering, havde den fået en sådan. Han kunne se, at det var på Østerfælled-engagementets valutaramme, at der var den største negative markedsudvikling. Det betyder ikke, at han kendte til, om der var et problem på det samlede Østerfælled-engagement. Han havde ikke adgang til at se engagementet. Han holdt møde med direktionen hver mandag. Møderne startede kl. 12. Der blev talt om almindelige ting først. Herefter blev han bedt om at gå, fordi der skulle være kreditkomitémøde. I foråret 2010 var han ikke klar over, at Østerfælled-engagementet var nødlidende. Han havde ikke specifik viden om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen var nødlidende. Da han afgav sit notat af 6. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 1964 f.) havde han et indtryk af, at der var problemer i engagementet. Foreholdt, at han i sit notat af 1. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 2912) har skrevet, at der for kreditmæssigt svagere kunder var en helt naturlig meget tæt dialog om udviklingen internt i investeringsområdet og videre til bankens kreditorganisation og direktion har han forklaret, at han fik at vide fra Kreditkontoret, hvis en kunde var svag. Han blev bedt om at rapportere på Østerfælled-engagementet, så denne kunde må have været kreditmæssigt svag. På vandrørene kunne han høre, at der var problemer med kunden.

Foreholdt sit notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF (ekstrakten bind V, s. 2912) med følgende konklusion:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer.”,

har han forklaret, at han i dag fortsat mener, at notatet er korrekt. Notatet var bl.a. vedlagt et andet notat benævnt Consensus vedr. CHF/DKK af 5. januar 2010. Det er en sammenlægning af en række eksterne bankers vurdering af, hvordan det vil gå med CHF. Den skulle falde.

Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter den nye ledelse tiltrådte den 10. november 2010, har han forklaret, at han ikke har medvirket til at udarbejde redegørelsen og ikke har leveret oplysninger til den.

Det var erkendt i Amagerbanken, at det var et problem, at Jørgen Brændstrup både var administrerende direktør og leder af Erhvervsafdelingen. Det var noget, som man søgte at ændre på.

Klaus Bach Jensen har forklaret bl.a., at han er bankuddannet i Provinsbanken, hvor han startede i 1976. De sidste 30 år har han beskæftiget sig med valuta med korte afbrydelser. I juli 2006 kom han til Amagerbanken.

Foreholdt Amagerbankens organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har han forklaret, at han var placeret i Kundeområdet under Henrik Jensen. Han betjente de kunder, der handlede valuta, aktier og obligationer. Området var også servicecenter for den øvrige del af Amagerbanken. De var delt op efter opgavetyper, så han beskæftigede sig kun med valuta.

Han var bekendt med, at der i Østerfælled-engagementet var en valutaramme. Han bistod kunden med handlerne under rammen. Han kendte ikke den præcise ramme for tab. De løbende valutaforretninger blev dagligt opgjort til markedsværdi i tilfælde af nedlukning. Det lå i et regneark, der løbende blev opdateret ud fra valutakurser, der dagen igennem blev fodret ind i regnearket. Der var derfor et løbende overblik. Han rapporterede til Marianne Sørensen og Annette Hansen i Erhvervsafdelingen. Han kendte ikke den reelle finansiering i Østerfælled-engagementet til bunds. Valutaforretningerne genererede en teknisk omlægning af lånene til valutalån. I foråret 2010 kendte han ikke den reelle økonomiske situation i Østerfælled-engagementet. Han havde ikke viden nok til at sige, at det var nødlidende.

Foreholdt følgende afsnit fra planche med titlen "Situationen på valutamarkedet lige nu" fra bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 i Amagerbanken (ekstrakten bind V, s.1743):

"Sagt ganske kort er det lige nu euroen mod alle andre. Gældskrisen i Grækenland er det dominerende tema og påvirker tiltroen til euroen i meget negativ grad. Frygten for at den "græske tragedie" skal brede sig til de øvrige såkaldte PIIGS-lande (Portugal, Irland, Italien, Grækenland, Spanien) får investorerne til at flygte ud af euroen og ind i de traditionelle safe-haven valutaer - us-dollar, japanske yen og schweizerfranc. Endvidere er der en tiltagende tvivl om hvorvidt den økonomiske vækst i Euroland for alvor vil bide sig fast. ",

har han forklaret, at det er et notat, som han har udarbejdet. Han havde ingen mulighed for at vide, hvor længe denne situation ville vare ved. Han husker ikke, hvornår notatet er udarbejdet. Det er mellem den 18. og den 22. marts 2010. Han var i jævnlig telefonkontakt med Henrik Ørbekker. Han husker ikke at have deltaget i fysiske møder med denne. Henrik Ørbekker var af samme holdning som han, nemlig at CHF var voldsomt overvurderet, og at der ville komme et tilbagefald, når der kom ro på markedet.

Foreholdt følgende afsnit fra samme planche:

"SNB har med jævne mellemrum kommunikeret denne politik ud til markedet, senest efter rentemødet d. 11. marts, og har dermed haft held til at holde sin valuta relativt stabil, om end på et højt niveau. En tilsyneladende uenighed blandt eurolandene om hvorvidt, og i givet fald i hvilken form, der skal ydes hjælp til Grækenland har de seneste uger forstærket investorerne's flugt ind i CHF. Helt galt gik det torsdag d. 18. marts hvor det nyudnævnte medlem af direktionen i SNB - Jean-Pierre Danthine - holdt sin tiltrædelsestale.

...

Det foruroligende i hele dette forløb er, at der på intet tidspunkt har været nogen form for intervention fra SNB. Markedet er nu i total forvirring - har SNB forladt sin hidtidige politik, eller er det en bevidst taktik for at kunne "ramme" markedet med intervention når det mindst ventes? Svaret får man kun ved at blive ved med at efterspørge CHF, derfor kan en yderligere styrkelse på kort sigt ikke udelukkes.",

har han forklaret, at der den 18. marts 2010 kom et nyt medlem af den schweiziske centralbank (SNB). Han sagde, at man skulle til at vænne sig til en stærkere CHF. Det var stik mod den hidtidige politik i centralbanken. Det skulle vedkommende nok ikke have sagt, og dagen efter var han ude at moderere sin udtalelse.

CHF er pr. definition en risikobetonet valuta, da den ikke er styret af sædvanlige mekanismer. Den styrkes uforholdsmæssigt i krisetider. Det samme gælder langt hen ad vejen for JPY. I dag er JPY og CHF fortsat voldsomt overvurderet på grund af kapitalflugt ind i valutaerne.

I marts 2010 havde han ikke en viden eller erkendelse af, at markedet var stærkere end SNB. Han gik ud fra, at SNB ville forsøge at vende trenden, og at de nok ville have held med det.

Foreholdt, at Henrik Ørbekker i en mail af 1. april 2010 til Jørgen Brændstrup har skrevet, at det var stik imod al fornuft, at CHF blev styrket over for EUR (ekstrakten bind V, s. 1961) har han forklaret, at han er enig i denne vurdering. Det var ikke blot i strid med teori; alle havde også glemt alt om fornuften. Markedet var i panik. Det gik galt med gældskrisen i Grækenland og fortsatte siden. Det blev næsten umuligt at lave retvisende prognoser. Dette er en efterrationalisering. I markedet erkendte man ikke denne umulighed.

Foreholdt følgende afsnit i notat af 6. april 2010 med titlen ”Vurdering af Østerfælledparkens valutaeksponering” udarbejdet af Peder Krag, Henrik Jensen og ham (ekstrakten bind V, s. 1965):

”Efter at CHF steg til nye højder i løbet af Skærtorsdag, (CHF/DKK 526,50) fik det endelig centralbanken til at reagere. Intervention, om end ubekræftet, fandt helt sikkert sted, og førte lynhurtigt til en svækkelse af CHF, som faldt til 519 over for DKK. Dermed må det stå klart, at SNB holder fast i sin politik om at imødegå enhver tendens til overdreven styrkelse af sin valuta. De kommende uger vil vise, om SNB nu står fast og langsomt flytter tolerancetærsklen nedad. Markedet vil uden tvivl teste SNB's handlekraft. Under alle omstændigheder ligner det en mere langsigtet case med en større svækkelse af CHF.”,

har han forklaret, at SNB pludselig kom på banen igen med intervention den 1. april 2010. Det lykkedes SNB at få svækket CHF. Markedet troede nu igen på SNB's politik. Det viste sig dog, at SNB ikke var stærk nok i forhold til markedet. Ingen centralbanker er i dag stærke nok i forhold til markedet. Schweizerne har ikke været tilstrækkeligt taktisk dygtige til at styre deres valuta. På daværende tidspunkt troede han på, at SNB ville få vendt udviklingen.

Foreholdt følgende afsnit i samme notat:

”Ørbekker har set sig lun på TRY som placeringsvaluta på aktivsiden. Selvfølgelig p.g.a. det attraktive renteniveau. Makroøkonomisk ser tingene ganske fornuftige ud i Tyrkiet, og en tiltagende global vækst vil gavne tyrkisk økonomi. Bunden for renterne er formentlig nået, og renteforhøjelser ligger i kortene.

Men lad det være sagt med det samme: Den politiske risiko er den altafgørende faktor. Hvis den nuværende armlægning mellem det islamiske regeringsparti AK og de sekulære kræfter (generaler og dommere) eskalerer, vil der være en overvejende risiko for at udenlandske investorer forlader Tyrkiet. Så sent som i dag iværksatte tyrkisk politi en større operation, som skulle føre til anholdelse af op mod 90 højtstående militærfolk, men operationen blev dekretet stoppet af chefanklageren for Istanbul. Det siger noget om den anspændte situation.

Som vi ser situationen i Tyrkiet er det altså ikke den makroøkonomiske risiko der vejer tungest, men derimod den politiske. Da den er umulig at vurdere, samt at vi i øvrigt ikke mener at TRY passer ind i et engagement som Østerfælledparkens, kan vi derfor ikke anbefale, at der indgår TRY på aktivsiden i valutaeksponeringen.”,

har han forklaret, at TRY ikke var en typisk finansieringsvaluta. TRY var og er ustabil. Der er såvel en økonomisk som en politisk risiko, hvilket udviklingen i indeværende år [2016] er et tydeligt eksempel på.

Når man arbejder med valuta, forsøger man at samle så mange informationer som muligt og søger på den baggrund at lave prognoser med angivelse af relevante forudsætninger. Ofte og oftere sker der helt uventede ting, der smadrer forudsætningerne og dermed prognoserne. Det må man bare lære at leve med. Sådan har det været i adskillige år efterhånden. Liberaliseringen af kapitalbevægelser har gjort udviklingen vanskeligere at forudse. Valutamarkedet er aldrig lukket. I april 2016 var den globale omsætning i valutahandler på 6.000 mia. USD pr. døgn. De skrev ikke om dette i notatet fra 2010.

Foreholdt mail af 22. juni 2010 fra ham til Marianne Sørensen og Annette Hansen med oplysning om underdækning på bl.a. Østerfælled-engagementet (ekstrakten bind V, s. 2803) har han forklaret, at det er et eksempel på indrapportering. En beslutning om at lukke en valutaramme ned lå ikke hos ham. Han blev løbende bedt om at vurdere udviklingen i valutamarkedet, og han er kommet med sine bedste vurderinger.

I første halvår 2010 havde han en forventning om fald i CHF og JPY, der var de mest overvurderede valutaer. De finansielle markeder var ramt af en tsunami. I sådanne tilfælde søger aktører på markedet til "safe haven" valutaer som CHF og JPY, hvilket giver en voldsom styrkelse af disse valutaer. Der var derfor en tro på et tilbagefald, når der igen kom ro på markederne. Udviklingen i CHF var mere et udslag af udviklingen i Eurozonen end udtryk for schweizisk nationaløkonomi. De kunne ikke forudse udviklingen, slet ikke at det ville gå så galt, som det gjorde. Der var masser af mennesker i Danmark og globalt set, der tabte mange penge.

Foreholdt Peder Krag's notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF (ekstrakten bind V, s. 2912) med følgende konklusion:

"Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer. ",

har han forklaret, at han har leveret hændelsesforløbet til Peder Krag. Han er enig i det, der står i notatet. Det var sådan, som de opfattede tingene. Han kan bekræfte, at situationen blev drøftet såvel på de regelmæssige likviditetsmøder hver mandag som på direktionens møder, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.

Foreholdt følgende uddrag af Uffe Gardels bog: "Amagerbanken – en unødvendig undergang" (tillægsekstrakten, s. 816-817):

"På mødet spurgte vicedirektøren ham direkte hvorfor i alverden Ørbekker overhovedet interesserede sig for at begrænse tabet?

'Det er jo ikke dine penge, men bankens,' bemærkede han.",

har han forklaret, at det godt kan være, at han har deltaget på mødet. Han husker ikke, at der er sagt noget i stil med det citerede.

Foreholdt følgende afsnit fra N. E. Nielsens redegørelse på Amagerbankens generalforsamling den 22. juli 2010 (ekstrakten bind V, s. 3086):

”Hvad var det så, der skete? Bankens vurderinger af kundernes valutapositioner har løbende været afstemt op imod interne og eksterne valutaekspertvurderinger. Konsensus blandt disse har været, at de pågældende valutaer i 2. kvartal 2010 ville vende tilbage til mere normale niveauer. Den fortsatte spekulation mod euroen fik banken til at miste troen på en snarlig tilbagevenden til normale niveauer for de pågældende valutaer. Efter orientering af de pågældende kunder tog banken i juni konsekvensen af den fortsatte valutakursudvikling, som i spring havde medført en overskridelse af de bevilgede kreditrammer. For de kunder, hvor de markante valutabevægelser ikke aktuelt har kunnet finde dækning inden for kundernes formuesfære, har banken reserveret til potentielle tab ved de stærkt utilfredsstillende nedskrivninger i 2. kvartal 2010, således som vi oplyste ved udgangen af juni måned. Direktionen har løbende drøftet valuta, og bankens bestyrelse har drøftet dette på bestyrelsesmøder.

Det er i juni måned konstateret, at bankens interne systemer ikke rapporterede på tværs i banken, hvorfor bankens konsoliderede valutarisiko var større end rapporteret. ”

har han forklaret, at de dagligt rapporterede profit/loss. Har der ligget andre forretninger, burde det have været rimelig nemt at sammenregne det samlede billede. Den samlede valutarisiko for alle kunder blev ikke genereret ved et tryk på en knap i hans afdeling. De opgjorde risikoen på de største engagementer. Det, der lå derudover, var småpenge. Der var derfor styr på risikoen i afdelingen.

Forevist det af advokat Helle Carlsen udarbejdede hjælpebilag 6 om afkast på CHF lån i perioden 2000 til ultimo 2010 har han forklaret, at det sikkert er retvisende. Når man optager finansiering i fremmed valuta, skal det passes og plejes aktivt. Det hænder, at man rammer skævt. Sådan er det jo desværre.

Bankers arbitrageafdelinger tjener penge. Særligt store banker tjener mange penge på dette forretningsområde. Det er de store hovedvalutaer, der handles i. Danske Bank er blandt verdens ti største valutahandlere. De tjener milliarder på valutaarbitrage. Prognoser kan påvirke valutamarkedet, men ikke så meget som på andre markeder. Krydset DKK/CHF har været stort set lige så volatilt som krydset DKK/USD i perioden fra 1982 til 2009.

Henrik Jensen har forklaret bl.a., at han er bankuddannet. Han sad som investeringsrådgiver i Aktivbanken og siden Sydbank. Derudover har han været investeringschef i Spar Nords afdeling i København. Han kom til Amagerbanken i juni 2005. Han kom med over i BankNordik, da den efter konkursen overtog en del af Amagerbanken.

I SparNord havde han blandt sine kunder Henrik Ørbekker, der var en professionel finans- og investeringskunde. Det var en mand, der holdt sit ord. Henrik Ørbekker kom selv over til Amagerbanken, efter han var blevet ansat der. Han har ikke kendskab til, om Henrik Ørbekker ikke har tjent en ærlig krone.

Formålet med valutarammen i Østerfælled-engagementet var at få en lidt billigere finansiering via noget valuta. Man fik en syntetisk omlægning til lån i CHF og JPY. Han var ikke klar over, hvordan økonomien i Østerfælled-engagementet stod til. Han var klar over, at der var en margin på rammen, men husker ikke hvor stor. Han husker ikke præcis, hvornår den blev overskredet. Der blev indberettet på den på daglig basis. Han har ikke haft kendskab til, om Henrik Ørbekker kunne honorere marginkald.

Foreholdt følgende afsnit fra sin mail af 13. januar 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 1099):

”Vi ser på om det giver mening at gå 20 år tilbage. Vi befinder os i et nuværende konjunkturforløb der ikke er set lige de seneste 60 år. Hvad prisen bliver for at få økonomierne op at kører igen og hvem/hvad skal betale for det, er svært at sige, men en del af prisen i de enkelte lande bliver betalt over reguleringer og renten/inflationen men nogle af valutaerne kommer også til at betale en del af prisen. Vi ser jo også p.t. at alle stort set prøver at tale deres valutaer ned - uden dog speciel stor succes.”,

har han forklaret, at baggrunden for hans bemærkning var den europæiske gældskrise, der gav nogle historiske udsving og historiske tiltag med hjælpepakker m.v. Bemærkningen om, at nogle valutaer kommer til at betale prisen handler om, at der altid er nogen, der kommer til at betale for andre.

Foreholdt planche med titlen ”Situationen på valutamarkedet lige nu” fra bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 i Amagerbanken (ekstrakten bind V, s.1743 f.) har han forklaret, at han ikke husker, om han er kommet med input til dette notat.

Til følgende afsnit i planchen:

”Sagt ganske kort er det lige nu euroen mod alle andre. Gældskrisen i Grækenland er det dominerende tema og påvirker tiltroen til euroen i meget negativ grad. Frygten for at den "græske tragedie" skal brede sig til de øvrige såkaldte PIIGS-lande (Portugal, Irland, Italien, Grækenland, Spanien) får investorerne til at flygte ud af euroen og ind i de traditionelle safe-haven valutaer - us-dollar, japanske yen og schweizerfranc. Endvidere er der en tiltagende tvivl om hvorvidt den økonomiske vækst i Euroland for alvor vil bide sig fast. ”,

har han forklaret, at det ser meget rigtigt ud.

Til bemærkningen i planchen om, at markedet var i total forvirring, har han forklaret, at der var forvirring i markedet på grund af de forskellige udtalelser, der kom fra alle mulige kanter.

Foreholdt Henrik Ørbekkers mail af 1. april 2010 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind V, s. 1961 f.) har han forklaret, at han ikke nærmere husker, hvad det var, Henrik Ørbekker ville. Han husker ikke, at der var andre forretninger, end dem, der var knyttet til finansieringen af Østerfælled-ejendommen.

Foreholdt notat af 6. april 2010 med titlen ”Vurdering af Østerfælledparkens valutaeksponering” udarbejdet af Peder Krag, Klaus Bach Jensen og ham (ekstrakten bind V, s. 1965) har han forklaret, at han ikke husker baggrunden for notatet Der var møder med Jørgen Brændstrup og Klaus Bach en fem til otte gange om valutaudviklingen i foråret 2010. Deres vurderinger i notatet er bygget på de informationer, de har hentet i markedet. De har set på, hvad andre banker vurderede. De hentede prognoser i markedet og hos deres samarbejdspartnere.

I første halvår 2010 var markederne ekstremt svære at forudsige. Derfor var de også ude at søge information hos deres samarbejdspartnere.

Foreholdt følgende uddrag af Uffe Gardels bog: ”Amagerbanken – en unødvendig undergang”, side 201-202:

”På mødet spurgte vicedirektøren ham direkte hvorfor i alverden Ørbekker overhovedet interesserede sig for at begrænse tabet?

’Det er jo ikke dine penge, men bankens,’ bemærkede han.”

har han forklaret, at han ikke husker, om han deltog i mødet den 18. maj 2010 med Henrik Ørbekker og Peder Krag. Han husker ikke at have hørt udsagn af den citerede art. Henrik Ørbekker var aktiv i forhold til valutalinen i 2010.

Forevist Peder Krag's notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF (ekstrakten bind V, s. 2912) har han forklaret, at han ikke husker, om han så dette notat, før det blev sendt ud. Han husker det i det hele taget ikke så godt.

Til følgende afsnit i notatet:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.”

har han forklaret, at udsagnet svarer til den opfattelse, han havde i foråret 2010.

Foreholdt skema (ekstrakten bind V, s. 1755) har han forklaret, at han tidligere har set sådanne udskrifter. Det er et registreringsredskab.

Hans-Henrik Palm har forklaret bl.a., at han forud for sit fremmøde i retten har deltaget i to møder hos advokat Kolja Staunstrup fra advokatfirmaet Kromann Reumert. Han har endvidere modtaget uddrag af sagens akter.

Uddannelse, beskæftigelse mv.

Hans uddannelse er ”livet”. Han var i sin tid i lære som elektriker, men færdiggjorde ikke uddannelsen. Han blev siden hen ansat i KTAS. Derefter fik han beskæftigelse i fitnessbranchen. Det var sideløbende med hans boksekarriere i midten af 1970’erne. Han har været ejer af flere fitness-kæder, og han blev derigennem kunde i Amagerbanken. Det var tilbage i 1989 i forbindelse med et lån til et fitness-studie på SAS Globetrotter hotellet på Amager. Hans ejendomsinvesteringer startede i forbindelse med hans etablering mv. af fitnesscenteret ”Form & Fitness”. I 1990 begyndte han at opkøbe de ejendomme, hvori han etablerede fitnesscentre.

I forbindelse med hans salg af en fitnesskæde til et amerikansk firma, blev han mødt med en konkurrenceklausul. Han købte sig fri af klausulen, og i 2001 købte han sig ind i fitnesskæden fitnessdk. I den forbindelse købte han ejendommen på Nygårdsvej på Østerbro, hvori fitnessdk er beliggende i dag. Han solgte fitnessdk til Parken Sport & Entertainment den 19. juli 2006.

Hans-Henrik Palms kundeforhold med Amagerbanken og Hans-Henrik Palms samarbejde med Jens Schaumann

Som forklaret, blev han kunde i Amagerbanken i 1989. Det var første gang, han mødte Jens Schaumann, som på det tidspunkt var ansat i Amagerbanken.

Amagerbanken blev hans hovedbank fra omkring 2000. Hans primære kontaktperson var Marianne Sørensen, men hvis der var tale om lidt større engagementer mv., var hans kontaktperson Jørgen Brændstrup. Det har altid været et rent professionelt samarbejde. Han har aldrig mødt de bankansatte privat.

Han havde fortsat en tæt kontakt med Jens Schaumann, da Schaumann skiftede ansættelse til Keops. Da Jens Schaumann brød ud af Keops, etablerede Jens Schaumann kontor i en af hans ejendomme på Østerbrogade.

Hans-Henrik Palms økonomiske forhold

I løbet af efteråret 2007 kom der ”krusninger” på ejendomsmarkedet. I starten af 2008 var hans økonomiske situation dog stadig fornuftig. I løbet af 2008 blev ejendomsmarkedet noget ”mørkere”.

Foreholdt oplysningerne om hans økonomiske forhold i Amagerbankens Kreditkontors notat af 20. oktober 2008, hvorefter hans og hans hustrus økonomiske formue i henhold til regnskabet for 2007 var på 191 mio. kr. efter udskudt skat og pensionsmidler, har han forklaret, at det lyder rigtigt.

Han gik personligt konkurs i november 2010. Det samme gjorde hans selskaber. Dividenden var vist ikke højere end 1 %.

Samarbejdet med Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker

Om samarbejdet med Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker har han forklaret, at de hver især kom med projekter. Nogle gange kom én af de tre med et projekt. Andre gange kom to af de tre med et projekt. I nogle tilfælde var de tre om et projekt. De havde ikke et fasttømret samarbejde, men de var alle tre involveret i aktiehandel og valutahandel.

Handelshøjskolen

Det var Olav Damkiær-Classen, som præsenterede projektet med Handelshøjskolen. Der lå en ikke ubetydelig lejerreserve i ejendommen. De købte ejendommen for vist nok 480 mio. kr., hvilket var en yderst favorabel pris. Ejendommens værdi ville blive forøget efter gennemførelsen af lejeforhøjelsen. Lejeforhøjelsen blev effektueret. Ejendommen blev vurderet efter lejeforhøjelsen. Det var ikke umiddelbart tanken, at ejendommen skulle sælges kort efter.

Forevist Olav Damkiær-Classens mail af 23. april 2008 til Jørgen Brændstrup vedhæftet notat om bl.a. lejefastsættelse på Handelshøjskolen (ekstrakten bind III, s. 1301), hvorefter lejen på Handelshøjskolen pr. 1. juli 2008 var 23.806 [tkr.], og hvori der regnes med en lejestigning på 5.854 [tkr.], har han forklaret, at han ikke husker, om lejestigningen var på 5,8 mio. kr. eller 6,8 mio. kr. Foreholdt Olav Damkiær-Classens beregning, hvorefter de opnåede en fortjeneste på ca. 150 mio. kr. for Handelshøjskolen, har han forklaret, at det lyder fornuftigt. Han vurderede, at ejendommen kunne sælges for lidt mere end 600 mio. kr. Det var en ejendom, som kunne sælges i markedet.

Det var ikke Amagerbankens idé, at de skulle købe Handelshøjskolen.

Østerfælled-ejendommen

På et tidspunkt var det på tale, at Olav Damkiær-Classen, Henrik Ørbekker og han skulle købe Østerfælled-ejendommen i en ren handel mod et bytte af deres aktier i Mols-Linien. Det var Jens Schaumann dog ikke interesseret i. Jens Schaumann ønskede ikke at modtage betaling i form af aktier. Handelen blev først aktuel, da der skete et mageskifte med Handelshøjskolen.

Forevist følgende mailkorrespondance mellem ham og Jørgen Brændstrup den 21. april 2008 (ekstrakten bind III, side 1254):

”Hej Hans

Jeg har talt med Jens her til aften (Squash), og Jens var mere eller mindre overrasket over, at I var indstillet på at tale om Østerbro sagen i en ren handel. Jeg sagde til ham, at jeg havde forstået det sådan at man da burde se om man kunne ramme et prisspænd som begge parter kunne finde attraktivt. Jeg tror han vil tage kontakt til dig. ...”,

”Hej Jørgen, tak for din tilbagemelding, med hensyn til Jens forundrer det mig meget, selv samme aften hvor han meldte tilbage vedrørende Mols spurgte jeg ham om det var den samme indstilling han havde til en ren handle, hvorefter han svarede at sagen var lige for ham, og han at ikke var indstillet på at ændre vilkår på Østre Fælled???...”,

har han forklaret, at han har haft lejlighed til at læse disse mails forud for retsmødet i dag. Som det fremgår af mailkorrespondancen, overvejede de at handle Østerfælled-ejendommen med betaling af aktier i Mols- Linien som betalingsmiddel. Det var således aldrig på tale at købe Østerfælled-ejendommen i en ren kontanthandel.

Forevist Olav Damkiær-Classens mail af 23. april 2008 om ejendomsswap vedhæftet notat, hvori omtales, at der betales en overpris på 310 mio. kr. for Østerfælled-ejendommen (ekstrakten bind III, s. 1299f), har han forklaret, at Østerfælled-ejendommen blev mageskiftet med Handelshøjskolen, som havde givet dem en fortjeneste på 120 mio. kr. De vurderede, at Østerfælled-ejendommen var en fremtidig god sag – og han ville da også gerne have ejet den i dag. Det gav mening at betale en overpris på 310 mio. kr., idet ejendommen var opdelt i ejerlejligheder. Hvis tingene udviklede sig, som det så ud, var de ret sikre på, at de kom hjem på ejendommen med lidt til. Prisen på ejendommen var således høj, med det var en fornuftig og god sag at gå ind i. Den aftalte pris på Handelshøjskolen var en forudsætning for handelen. Det er det nok tvivlsomt, om handelen var blevet til noget, hvis Jens Schaumann ikke havde betalt, hvad de forlangte for Handelshøjskolen.

Forevist Amagerbankens brev af 21. maj 2008 til Olav Damkiær-Classen omhandlende tilbud om omlægning af finansiering af boligkomplekset Østerfælled, København Ø (ekstrakten bind III, s. 1511f) har han forklaret, at han ikke har set dette brev før retsmødet i dag. Det er hans underskrift, som ses på side 1513. Brevet er udtryk for den aftale, som blev indgået om den fremadrettede finansiering. Som det fremgår af side 1512, skulle Olav Damkiær-Classen, Henrik Ørbekker og han hver indbetale 20 mio. kr. årligt til dækning af påløbne renter på engagementet med banken, såfremt der ikke var driftslikviditet til dækning heraf.

I forbindelse med købet af Østerfælled-ejendommen blev der etableret en valutaline. Til afdækning af denne line skulle de alle tre hver indbetale 10 mio. kr., i alt 30 mio. kr. til Amagerbanken. Den øvrige del af fortjenesten fra salget af Handelshøjskolen, kunne de frit disponere over.

Han enig i Henrik Ørbekkers forklaring om, at valutalinen var udtryk for en omlægning af et DKK-lån til et CHF/JPY-lån.

De overtog finansieringspakken på Østerfælled-ejendommen. Den var fornuftig. Ejendommen var fuldfinansieret og med fornuftige vilkår. De overtog således et realkreditlån i Nykredit samt et lån i Amagerbanken. Som forklaret fik de tillige etableret en valutaline, hvilket var en forudsætning for

handelen. Driften på ejendommen var i minus, og valutalinen muliggjorde forretninger, der kunne genere penge på optioner og valutahandler. Disse penge skulle anvendes til drift af ejendommen, herunder betaling af lånet i ejendommen. Amagerbanken har nok medvirket til at få enderne til at mødes ved mageskiftet med Handelshøjskolen, og banken opnåede vel også noget fortjeneste.

Henrik Ørbekker administrerede valutahandlerne og var den, som var dagligt ansvarlig for valutalinen. Henrik Ørbekker havde kontakten med Amagerbanken om valuta.

Han stod for administrationen af Østerfælled-ejendommen. Advokat Søren Ingerslev blev ansat som administrator. Han ansatte en ny ejendomsinspektør. Der blev også ”ryddet op” i de slidte medarbejdere, som ikke mødte ind hver dag.

Udlejningssituationen blev vanskeligere end forventet. Den budgetterede leje blev sværere at opnå i slutningen af 2008 og begyndelsen af 2009. Der var tomgang, og når det var værst, var der 20-25 ledige lejligheder i komplekset.

Forevist Søren Ingerslevs mail af 3. februar 2009 til ham, Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm og med kopi til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen (ekstrakten bind IV, s. 1211), hvoraf fremgår:

”Udlejning

Jeg vedhæfter rapportering vedr. udlejningssituationen. Som det fremgår er det p.t. 13 tomgangs lejemål samt yderligere 22 opsagte lejemål, som bliver ledige i løbet af de næste måneder.

Vi har været ”heldige”, at nogle af de lejemål, som har en meget lav leje (mindre end kr. 1.000 kvm/år) er blevet opsagt og disse lejemål kan derfor genudlejes til en væsentlig højere leje. De fleste af de lejemål, som bliver opsagt er imidlertid lejemål, som i 2009 har en kvadratmeterleje på ca. kr. 1515 (for en lejlighed på 100 kvm. Svarer det fx til en månedlig leje på kr. 12.625, hvortil kommer aconto vand/varme med kr. 750).

Som I vil erindre, så er lejeniveauet hvert år fastlagt på grundlag af det budget, som Schaumann har udarbejdet for ejendommens drift. I budgettet er indeholdt en ”trappeleje”, hvorefter lejen automatisk stiger med 4% om året. For en lejlighed på 100 kvm. Betyder det fx, at den månedlige husleje ved årsskiftet steg med ca. kr. 500.

Vores vurdering er, at en stor del af de opsigelser, vi modtager er begrundet i den automatiske lejestigning, ligesom det er det højere lejeniveau, som gør det vanskeligt at genudleje lejlighederne i den nuværende situation, hvor der er kommet væsentligt flere leje-lejligheder på markedet”.

har han forklaret, at det anførte var udtryk for, at der dengang var krise. I dag er der overhovedet ingen tomgang i ejendommen.

Forevist hans mail af 6. maj 2010 til bl.a. Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker og med kopi til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen (ekstrakten bind V, s. 2258):

”Kære alle.

Efter at have talt med Søren i går, og her til morgen med ØFP’s inspektør Steen Henningsen om udlejningssituationen, mener jeg der er grund til at råbe vagt i gevær, og at der må drøftes en ny strategi. Det må konstateres at vi ikke længere kan få den lejepris der ønskes i det nuværende marked, da køb af en lejlighed i samme område, giver en væsentlig lavere ydelse med den nuværende rente.

Spørgsmålet er om tiden nu er moden til, seriøst, at lægge en slagplan om at udbyde lejlighederne til salg, med en fastlagt finansieringspakke, og en effektiv markedsføring af muligheden, køb kontra leje.

Der vil indenfor en måneds tid være mere end 50 ledige lejligheder, plus løbende opsagte lejligheder, det klart højeste i vores periode.

Mener at de kræfter der er planlagt i et udlejningsfremstød, eventuelt i stedet kunne bruges til et salg-fremstød.

Ved selvfølgelig ikke om der er igangværende salgsbetræbelser af hele ØF, uden alles viden, men ellers mener jeg vi må reagere omgående.”,

har han forklaret, at maj 2010 nok var det allerværste tidspunkt. Indholdet af mailen er udtryk for hans vurdering af situationen.

Forevist Amagerbankens brev af 19. januar 2010 omhandlende marginkald om inddækning af minimum 13,2 mio. kr. kontant (ekstrakten bind V, s. 1145) har han forklaret, at han husker, at Olav Damkiær-Classen, Henrik Ørbekker og han inddækkede et af de første marginkald, men han husker ikke, om netop marginkaldet fra den 19. januar 2010 blev inddækket.

I slutningen af 2009 var han økonomisk ”under vand”. I januar 2010 var han således ikke i stand til at betale. Det vidste Amagerbanken. Han foretog sig ikke noget. Det var ikke hans ”call”. Han havde ryggen mod muren. Han kunne ikke betale sin del. De to andre kunne heller ikke. De var i samme båd. Han håbede på, at CHF rettede sig.

Der var ikke drøftelser med ham forud for nedlukningen af valutarammen i juni 2010. Han blev underrettet om nedlukningen.

Han havde også valutaterminsforretninger i andre banker, bl.a. i Forstædernes Bank og Spar Nord. Nogle valutaterminsforretninger blev lukket ned med tab ud over den sikkerhed, han havde stillet. Han fik noget respit før nedlukning, men det var som oftest kun et par dage. Flere af valutaterminsforretningerne var bundet op på ejendomme.

Den 26. maj 2010 udtrådte han af bestyrelsen i Østerfælledparken A/S. Han brugte ikke længere kræfter på Østerfælled-ejendommen. Han brugte kræfterne på at redde stumperne. Man skulle have rent bord. Der var intet drama forbundet med hans udtræden af bestyrelsen. Efter hans udtræden af bestyrelsen fik Østerfælled-ejendommen mindre ”attention” fra hans side.

Henrik Priskorn har forklaret bl.a., at han er uddannet statsautoriseret revisor. Han påbegyndte sin uddannelse i 1975. Han fratrådte sin stilling i Deloitte i 2012. Han har arbejdet med revision af finansielle virksomheder, herunder pengeinstitutter, i mange år. Han har gennem årene brugt mere end halvdelen af sin arbejdstid med pengeinstitutter.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 29. juni 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2312):

”På baggrund af de store spænd der arbejdedes ud fra i opgørelsen af solvenskrav og behov for nedskrivninger, besluttede bestyrelsen at anmode Deloitte v/partner Henrik Priskorn og partner Jens Hoeck om en uvildig gennemgang af bankens opgørelse af sin individuelle solvens, men henblik på - baseret på denne rådgivning - at præsentere et bredere statistisk og objektiviseret grundlag for fastsættelse af den individuelle solvens.”,

har han forklaret, at han er enig i det anførte.

Deloitte blev valgt som revisor på generalforsamlingen i Amagerbanken i 2009.

Forevist uddrag af KPMG's og Deloittes revisionsprotokollat af 9. november 2009 (ekstrakten bind IV, s. 3307):

”Bliver vi under vores arbejde bekendt med forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller udeladelser, der berører virksomheden, skal vi give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen.”,

har han forklaret, at revisorerne gjorde Finanstilsynet opmærksom på, at det var vanskeligt at opfylde denne forpligtelse, idet revisorer ikke har nogen juridisk baggrund. Revisorerne var klar over, at de skulle agere, hvis de opdagede noget ved det almindelige arbejde.

Forevist følgende uddrag af KPMG's og Deloittes revisionsprotokollat af 17. november 2009 (ekstrakten bind V, s. 196):

”Bankens organisation

Vi forstår, at bankens ledelse har besluttet at styrke bankens kreditorganisation med et antal kredit specialister, herunder kredit specialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer, jf. omtalen heraf i KPMG's revisionsprotokollater af 5. februar 2009 afsnit 3.5. samt af 28. oktober 2009, afsnit 1”,

samt uddrag af KPMG's og Deloittes revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (samme bind, s. 1280):

”Direktionen har endvidere oplyst, at der på visse områder mangler ressourcer og kompetencer i kreditfunktionen, hvorfor der vil blive tilført yderligere ressourcer (herunder specialister med indsigt i regnskabsmæssige forhold vedrørende engagementer).”,

har han forklaret, at revisorerne skrev som anført, da kravet om objektivitet ved nedskrivning på engagementer var blevet accentueret, idet nedskrivninger skulle baseres på objektive kriterier. Bankens kunder skulle ”frontlines”. Man skulle være i stand til at identificere et engagement, hvis det var blevet svagere. Revisorerne syntes, at der var en række svagheder på de mindre engagementer i filialafdelingerne i forhold til vurdering af OIV.

Forevist yderligere uddrag af det før omtalte revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1279):

”Kontrolmiljø

Vi har som led i vores revision drøftet visse af bankens forretningsgange og interne kontroller med direktionen med udgangspunkt i et af os udarbejdet notat. Direktionen har i den forbindelse oplyst, at der vil blive iværksat en systematisk gennemgang af forretningsgange. Vi kan tilslutte os dette og vil følge op herpå i 2010.

Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner. Direktionen har oplyst, at der er igangsat aktiviteter i forbindelse hermed. Der vil i den forbindelse blive foretaget en vurdering af, hvorledes nøglepersoners viden bedre kan sikres i banken, ligesom tiltag til mindskelse af afhængighed af enkeltpersoner overvejes. Vi kan tilslutte os dette.”,

har han forklaret, at inden Deloitte tiltrådte som revisor, var Deloitte blevet bedt om at gennemgå nogle udvalgte store engagementer med henblik på at konstatere, om de foretagne nedskrivninger var fornuftige og veldokumenterede. I forbindelse med denne gennemgang konstaterede Deloitte det samme, som KPMG havde gjort, nemlig at revisionen hele tiden skulle have fat i den samme personkreds i Amagerbanken. Amagerbankens vurdering var ikke baseret på skriftlige kilder. Det var uheldigt. Det var et forhold, som var meget højt på dagsordenen. Amagerbanken ville gerne have løst problemet med en styrkelse af bankens øverste ledelseslag. Revisionen konstaterede dog ikke fejl eller mangler ved gennemgangen.

Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (ekstrakten bind VII, s. 8-9) om gennemgang af engagementer:

”Bestyrelsen drøftede materialet grundigt.

Vedrørende ejendomme anførte Lars Højrup Nielsen, at bankens grundlag for vurdering var godt og sobert, og at der modsat tidligere nu også var anvendt eksterne vurderinger og udtalelser.

Jens Peter Toft forespurgte til sektorstandarden for åremål i betalingsrækker, og Steen Hove redegjorde for valg af parametre, hvor der var anvendt en gennemsnitsbetragtning i forhold til sektoren.

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3-5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.”,

har han forklaret, at Amagerbanken havde en holdning om, at det kunne være bedre for banken ikke at tvangsrealisere engagementer inden for en kort tidshorisont og i stedet anlægge en længerevarende tidshorisont. Der var lange forhandlinger med Finanstilsynet herom. Finanstilsynet accepterede de længere betalingsrækker. Det var dog vigtigt for ham, at de længere betalingsrækker ikke i sig selv medførte et bedre resultat. Amagerbankens brug af lange betalingsrækker hang sammen med Amagerbankens strategi. Længden medførte ikke i sig selv større eller mindre nedskrivninger.

Forevist følgende yderligere uddrag af referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2010 (samme bind, s. 10):

”Anders Duedahl-Olesen bemærkede, at bankens engagementer var meget komplekse, og på spørgsmålet om, hvorvidt bankens engagementer var mere komplekse end hvad der normalt ses i andre pengeinstitutter, kunne revisionen entydigt bekræfte dette.

Det var Anders Duedahl-Olesens vurdering, at det er en mere normaliseret måde engagementerne håndteres på nu. Tidligere havde der været en stor tillid til, at kunderne selv løste problemerne.”,

har han forklaret, at engagementerne var komplekse, idet der var flere forskellige finansieringer i hvert enkelt engagement. Der var også tale om store engagementer i forhold til bankens størrelse. "Normaliseret" var udtryk for en mere sektorsædvanlig fremgangsmåde. Han bygger dette på sin erfaring fra andre pengeinstitutter.

Jens Schaumann har forklaret bl.a., at han ikke har deltaget i møder hos advokatfirmaet Kromann Reumert forud for retsmødet i dag, men har været i kontakt med advokatfirmaet vedrørende modtagelse af uddrag af sagens akter.

Uddannelse og ansættelsesforhold mv.

Han er bankuddannet fra starten af 1980'erne. Han har været ansat i forskellige banker. Han kom til København i 1984. Han var bl.a. ansat i Sydbank. Han blev ansat i Amagerbanken i 1986 og var ansat dér et par år frem. Han traf ikke Jørgen Brændstrup under sin ansættelse i banken. Herefter fik han ansættelse i Sparekassen Sydjylland og senere i Baltica Bank, hvor han var ansat frem til 1993, hvor Baltica gik ned. Derefter fik han ansættelse hos Investment Partners, som var ejet af Ole Vagner. Han var med til at omdanne Investment Partners til ejendomsselskabet Keops, hvor han var direktør frem til 2002. Han startede som selvstændig i 2002 sammen med Mikael Goldschmidt.

Forevist diagram over Schaumann Holding A/S (ekstrakten bind II, s. 3079) har han forklaret, at holdingselskabet var ejer af 82 % af aktierne i Schaumann Properties A/S. Schaumann Properties A/S befattede sig med eksisterende ejendomme, som var i drift, herunder en tysk og finsk portefølje. Schaumann Development A/S varetog udvikling af projekter. Hvert projekt lå i sit eget selskab.

Schaumann Properties A/S måtte lukke i 2013. Parallelt med lukningen havde han startet en ny virksomhed, som fortsat bygger boliger og erhvervsbyggeri. Han er i dag fortsat beskæftiget inden for ejendomsbranchen.

Kundeforhold i Amagerbanken

Han husker ikke, hvornår Schaumann-koncernen blev kunde i Amagerbanken, men det kan godt have været omkring 2004. Schaumann-koncernen havde kundeforhold med flere banker, herunder Roskilde Bank. Han havde et netværk i flere banker tilbage fra sin tid i Investment Partners. Han benyttede sig heraf, da han etablerede sig som selvstændig.

Hans kontaktpersoner i Amagerbanken var Jørgen Brændstrup og Annette Hansen. Hans ansatte havde den daglige kontakt med Amagerbanken, men han var inde over, når det var tale om noget større, og da var det som oftest Jørgen Brændstrup, som var kontaktpersonen. Han har fra tid til anden spillet en squashkamp med Jørgen Brændstrup, men ellers har de ikke haft nogen omgang med hinanden privat. Jørgen Brændstrup er et meget privat menneske.

Forevist prospekt af 8. november 2004 for Schaumann Boligudvikling K/S omhandlende udbud af obligationer (ekstrakten bind II, s. 103f), har han forklaret, at det var den første ejendomsobligation, som Schaumann-koncernen udstedte. Schaumann-koncernen var en relativ lille virksomhed, selvom den var børsnoteret. Der var brug for kapital, og obligationsinstrumentet kunne skaffe finansiering. Investorerne blev på oplyst grundlag inviteret til at investere i obligationer og dermed deltage i tilvejebringelse af finansieringen. Obligationen havde en rente på 11,5 %, hvortil kom et succesfee. Investorerne fik et afkast, der nærmede sig 13 %. Obligationen omhandlede et projekt på Irlandsvej. Det var et rigtigt udviklingsprojekt, hvor der skulle ske oprensning af en grund, opførelse af et byggeri og salg af boliger. Der var en højere grad af risiko i dette projekt for investorerne. Der var en udviklingsavance knyttet til projektet. Amagerbanken var involveret i dette projekt, og banken havde samme rolle som ved Østerfælled-ejendommen.

Forevist yderligere uddrag af det før omhandlede prospekt af 8. november 2004 (ekstrakten bind II, s. 114):

"Kapitalforhold m.v.

Schaumann A/S har indskudt Projektselskaberne i Udsteder som apportindskud. Værdien af de Projektselskaberne tilhørende Projektgrunde er i forbindelse hermed, fastsat på baggrund af Mæglervurderingen med tillæg af afholdte bygge- og salgsomkostninger m.v. i forbindelse med Birkerød I-projektet. Merværdien af Projektgrundene på DKK 28 mio., i forhold til Schaumann-koncernens kostpris, er indskudt som egenkapital i Udsteder. Som det fremgår af afsnit 4, "Obligationsvilkår", kan Udsteder dog udlåne et beløb svarende til egenkapitalen til Schaumann A/S.",

har han forklaret, at der fandt en vurdering sted, forinden udstedelsen af obligationen. Hvis projektet var kørt skævt, ville de 28 mio. kr. være tabt for den resterende del af Schaumann-koncernen.

Østerfælled-ejendommen

Østerfælled-ejendommen var en af Schaumann-koncernens første ejendomme med ejendomsobligationer. I 2006 havde der været en lang og ubrudt periode med fremgang i ejendomsbranchen. Det var vanskeligt at få fat i jord til udvikling af nye ejendomsprojekter. Der var høj aktivitet i byggebranchen, og det var svært at få bygget til en fornuftig pris og i en ordentlig kvalitet. De ledte derfor efter projekter, hvor man slap for byggeprocessen. De kriterier opfyldt Østerfælled-ejendommen. Der blev taget kontakt til PBU, som var ejer af ejendommen. PBU var til en start afvisende, men det endte med et salg. Der forelå en dokumenteret fraflytningsrate på 50 lejligheder om året. Der var således udsigt til, at mange af ejendommens lejligheder ville blive frie. Man nåede først frem til en købspris efter en behård og langstrakt forhandling.

Forevist home erhvervs vurderingsrapport af 5. juli 2006 (ekstrakten bind II, s.1019-1022), hvoraf fremgår en kontant markedsværdi på 1,49 mia. kr., har han forklaret, at vurderingsrapporten blev bestilt, idet Schaumann-koncernen havde fokus på opdeling i ejerlejligheder. Der er et værdispring mellem en almindelig udlejningsejendom contra en ejendom med mulighed for frasalg af tomme lejligheder som ejerlejligheder. De købte til en pris på 33.000 kr. pr. m². Salgsprisen resulterede i 43.000 pr. m².

Forevist homes prospekt af 25. april 2006 (ekstrakten bind II, side 752f), hvori der omtales en samlet pris på 1,876 mia. kr., har han forklaret, at vurderingstemaet her var et andet, idet værdiansættelsen skete med udgangspunkt i, at ejendommen var fri for lejemål (s. 756).

Han erindrer ikke baggrunden for forskellen i de to vurderingstemaer på henholdsvis 1,49 mia. kr. og 1,876 mia. kr., men den sidste vurdering harmonerer med hans erindring. Så vidt han erindrer, foreligger der tillige en tredje vurdering af ejendommen.

Der lå en mellemhandleravance på 75 mio. kr. i Schaumann-koncernen, hvoraf de ca. 50 mio. kr. gik tilbage til i koncernen som egenkapital. De resterende 25-30 mio. kr. gik til dækning af selskabets omkostninger og avance. Omkostningerne i forbindelse med køb, udvikling, etablering af selskab mv. var betydelige, idet der medvirkede rådgivere. Opdelingen i ejerlejligheder kostede også meget. Han husker ikke det eksakte beløb.

Forevist uddrag af prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S omhandlende udbud af ejendomsobligationer (ekstrakten bind II, s. 1172f), hvoraf s. 1245 fremgår, at udsteders ejer har indskudt 45 mio. kr. i likvider i udsteder, har han forklaret, at dette beløb er det før omtalte beløb, som gik tilbage i koncernen. Det var en gængs praksis på det tidspunkt. Han pointerede, at de 30,3 mio. kr. er det beløb, som blev afholdt inden for projektet. Der blev som forklaret brugt oceaner af tid på projektet. Beløbet dækker de før omtalte udgifter, herunder udgift til tinglysning mv.

Om selskabet EKS ApS, som var ejet af Erik Skjødt, forklarede han, at Schaumann-koncernen ikke ønskede at få denne sag på balancen, og at Schaumann-koncernen derfor solgte en andel til Erik Skjødt. Herved undgik koncernen konsolidering.

Forevist følgende afsnit i Jørgen Brændstrups mail af 13. juni 2006 til Anders Halberg omhandlende selskabets set up Østerfælled (ekstrakten bind II, s. 982):

”Kære Anders.
Vi har været igennem dokumentsættet.

Vores konklusion er

- aftalesættet rummer ikke reel ejer- og risikodeling
- hele den økonomiske interesse/involvering ligger hos Schaumann
- hele den reelle indflydelse ligger hos Schaumann
- ...”

og Klaus Landstrøms mail af 19. juni 2006 til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen og med kopi til ham, Anders Halberg og Peer Meisner:

”Kære Jørgen Brændstrup, Annette Hansen og John Weibull (jeg fik ikke Johns mail-adresse).
Vi har efter mødet d.d. overvejet hvorledes vi kunne give EKS ApS's 51% ejerskab af Østerfælled Holding A/S mere reelt indhold
...”

har han forklaret, at Anders Halberg var finanschef i Schaumann Properties. Klaus Landstrøms stillingsbetegnelse var bogholder, men han var nok mere økonomichef. Jens Schaumann erindrer ikke, at han deltog i et møde den 19. juni 2006. Han ved ikke, hvad "reelt indhold" sigter til. Anders Halberg arbejdede meget selvstændigt med projektet, og Jens Schaumann beskæftigede sig ikke med detaljer.

Forevist yderligere uddrag af prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S omhandlende udbud af ejendomsobligationer (ekstrakten bind II, s. 1172f), hvor der på s. 1194 er en følsomhedsanalyse omhandlende perioden fra 2011-2016, har han forklaret, at han ikke er klar over, hvorfor der ikke er indgået følsomhedsberegninger for perioden 2007-2010.

Lånemodellen i 2006, som indeholdt både realkreditlån, banklån og obligationslån, var en helt normal finansieringsmodel på det tidspunkt. Det var normalt at opnå fuldfinansiering. Lånemarkedet var meget konkurrencepræget. Som ejendomsudvikler prøvede man at opnå den bedste pris. Intet var nemt med Amagerbanken, og der var forhandlinger, hvor der blev ”givet og taget”. Jørgen Brændstrup varetog aldrig hensyn, som ikke tjente banken. Det var ofte nemmere at få en forhandling igennem i andre banker. Processen i forhold til Nykredit reflekterede også konkurrencemarkedet, idet der blev tilbudt en bidragsats på 0,22 %. Nykredit vurderede, at det var en ret sikker sag.

Projektet fik dårlig presseomtale fra start. Lars Wissmann, som var hans tidligere medarbejder i Keops, udtalte sig ufordelagtigt om projektet. Det spiste pressen råt. Den omtale var ikke befordrende for salget, og obligationerne solgte derfor ikke som forventet.

Forevist brev af 22. januar 2007 (ekstrakten bind II, s. 1570) fra Peter Norvig, Nybolig til ham og Kurt Kahla, hvori Peter Norvig bl.a. skrev, at salget af Østerfælled ikke var nogen succes, har han forklaret, at Kurt Kahla var en overordnet medarbejder i Investment Partners. Peter Norvig var antaget til at sælge lejlighederne.

Forevist følgende afsnit i den af Kurt Kahla udarbejdede handlingsplan (ekstrakten II, s. 1573-1574):

”Nybolig Peter Norvig har udarbejdet vedlagte notat om Østerfælled, der giver anledning til overvejelse om udskiftning af Nybolig eller anvendelse af 2 ejendomsmæglere.”,

har han forklaret, at de ofte satte to ejendomsmæglere på, hvis det er vanskeligt at sælge. Det gør man også i dag. Der kom en opbremsning i ejerlejlighedsmarkedet i slutningen af 2006. Det var baggrunden for indholdet af Peter Norvigs brev af 22. januar 2007.

Forevist ”Schaumann Østerfælled A/S - Oplæg til ændret finansieringsstruktur” (ekstrakten bind II, s. 2233f), hvoraf fremgår:

“Baggrund

- Stærkt faldende omsætning i det københavnske ejerlejlighedsmarked til vigende priser nødvendiggør en ændring af finansieringsstrukturen i Schaumann Østerfælled A/S, idet det forudsatte cash flow i den nuværende struktur er baseret på et betydeligt løbende frasalg af ejerlejligheder til uændrede - eller let stigende priser.
- Salgsbestrebelse indstilles derfor indtil videre, og samtlige p.t. ledige lejligheder udlejes. Prioritet 1 vil være udlejning i møbleret stand - evt. tillige som "serviced apartments", idet vi herved opnår den højeste leje. Prioritet 2 vil være udlejning til markedsleje med årlig indeksering.
- Sigtet med den ændrede finansieringsstruktur er nedbringelse af rentebyrden, hvilket opnås dels gennem indfrielse af obligations og bankgæld, som erstattes med egenkapital, dels gennem omlægning af realkreditlånet til CHF [køb af en 10-årig valutaswap (3,5%)]. Effekten af den ændrede struktur er belyst i bilag 1, hvoraf det fremgår, at cash flow før renter er: DKK -10,9 mio. (2007), DKK -4,5 mio. (2008), DKK -2,6 mio. (2009), DKK -0,8 mio. og positivt fra 2011 og frem. ...”,

har han forklaret, at oplægget, herunder skemaet på s. 2235, kan være et forslag til refinansiering udarbejdet af Schaumann-koncernen. Det er sandsynligt, at det stammer fra 2007. Baggrunden for overvejelserne, som angivet i den tredje bullet, var, at CHF var en lavrente valuta. Man overvejede derfor omlægning til CHF. Afkastet på Østerfælled-egendommen var lavt, fordi der var foretaget udlejning til kun halvdelen af markedsprisen. Hvis der skulle opnås indtægter, skulle det ske ved frasalg, hvilket heller ikke var muligt. Her var der en mulighed for at spare på renteudgiften ved omlægning af lån i CHF. Schaumann ønskede ikke at begive sig ind i valutafinansiering. Schaumann Holdings holdning var, at man ville holde sig til det, man var god til, og det var opførelse og salg af boliger. Det var en overordnet politik. Han var bekendt med, at det var udbredt i branchen at finansiere med valutalån i CHF.

Forevist Schaumann Østerfælled A/S' årsrapport for perioden 6. juli 2006 til 31. december 2007 (ekstrakten bind III, s. 419f) og Østerfælled Holding A/S' årsrapport for perioden 6. juli 2006 til 31. december 2007 (ekstrakten bind III, s. 408f), hvoraf fremgår (s. 417), at Østerfælled Holding A/S' datterselskab er optaget til en værdi på 45 mio. kr., har han forklaret, at han ikke umiddelbart kan erindre baggrunden herfor.

Salget af Østerfælled-ejendommen i 2008

I samråd med Amagerbanken valgte Schaumann at indfri bankens finansiering i 2007. Den nye finansieringsstruktur gjorde, at selskabet skulle bidrage med 20 mio. kr. om året. Der var sket forsurring af ejendomsmarkedet. De havde kun solgt to lejligheder til de budgetterede priser, og nu var man var ovre i et udlejningsscenario. Derfor var det interessant, hvis de kunne sælge til den rette pris, og dermed også slippe for den årlige likviditetsbelastning på 20 mio. kr., som var indeholdt i allongen af 6. december 2007 til låneaf tale stor 400 mio. kr. mellem Schaumann Holding A/S og Amagerbanken (ekstrakten bind III, s. 219).

Han blev kontaktet af Hans-Henrik Palm. Han blev nærmest rendt på dørene, da Hans-Henrik Palm var meget optaget at købe ejendommen. Mageskiftet med Handelshøjskolen var en af flere muligheder.

Der blev strikket en handel sammen, som indebar et mageskifte med Handelshøjskolen. Forevist bilag til Olav Damkiær-Classens mail af 23. april 2008 til Jørgen Brændstrup (ekstrakten bind III, s. 1299f), hvor der på side 1301 omtales en overpris på 310 mio. kr. i forhold til Østerfælled-ejendommen, har han forklaret, at han ikke har fået oplysning herom. Der var en sædvanlig dialog mellem køber og sælger, hvor køber forsøgte at få ejendommen så billigt som muligt. Omvendt forsøgte sælger at anprise varen. Amagerbanken blandede sig ikke i prisfastsættelsen på nogen måde.

Schaumann-koncernen videresolgte Handelshøjskolen til Jeudan for en pris, som kun lå 10 % lavere end købsprisen. Det skyldtes Finanskrisen. Det siger også noget om, hvor vanskeligt det er at anfægte den pris, Schaumann-koncernen gav for Handelshøjskolen, som værende for høj. Det er hans opfattelse, at begge ejendomme blev handlet til markedspriser, men der var en "connection" mellem de to handler.

Forevist følgende afsnit i Peter Winthers mail af 25. april 2008 til ham (ekstrakten bind III, s. 1321) og hans mail af 26. april 2008 til Jørgen Brændstrup omhandlende Handelshøjskolen (samme bind, s. 1320):

”Kære Jørgen.

Den aftale, som jeg fornemmer kan laves rimeligt hurtigt med "Mols-gruppen" er følgende:

- Vi køber handelsskolen for 655 mill. - svarende til 4,25%'s afkast. Sælger "fylder op" i relation til lejestigningen i.f.m. den netop vundne lejesag. Sælger færdiggør og betaler igangværende tagrenovering mv. (De kr. 655 mill. er gruppens udspil, som vi naturligvis vil gøre til genstand for forhandling)

...”

har han forklaret, at han gik videre med den pris. Det er hans opfattelse, at der ikke var tale om en egentlig vurdering i mailen. Markedsværdien lå inden for et vist spænd. Det var to uafhængige parter, og spændet lå indenfor markedsværdi.

Leif Busk har forklaret bl.a., at han er bankuddannet i Aalborg Omegnsbank. Efter sin uddannelse kom han i 1974 til Sparekassen Nordjylland, og herefter har han været i Bikuben, FIH Erhvervsbank, SDS i Århus (som kreditchef), Midtbank (som kreditdirektør) og Unibank (indlands- og kreditkontoret). I begyndelsen af 1993 påtog han sig at afvikle Baltica Bank. Derefter var han i Nykredit BG bank og Danske Bank. I 2007 blev han direktør i FIH Erhvervsbank, og i 2008 blev han

spurgt, om han ville påtage sig opgaven i ebh bank. Senere blev Finansiell Stabilitet etableret, og efter ebh bank kom han til Løkken Sparekasse, Gudme Raaschou Bank, Fionia Bank, Eik Bank Danmark, Eik Bank Færøerne, Capinordic Bank m.fl.

Foreholdt Dagsordenspunkt 4.3 til Finansiell Stabilitets bestyrelsesmøde den 26. marts 2010 (ekstrakten bind V, s. 1789) har han forklaret, at de fik adgang til det materiale, de skulle bruge til analysen af Amagerbankens kreditrisici, formentlig i slutningen af den uge, hvor tirsdag den 23. marts 2010 indgik. De fik materialet i adskillige flyttekasser. Han gætter på, at Erhvervsankenævnets afgørelse af 29. oktober 2009 var i det materiale, de fik. Ellers har de selv fundet den. Han deltog ikke i behandlingen af Amagerbankens ansøgning om statsgaranti. Han blev kreditchef i teamet, og han sammensatte et team, der kunne løse opgaven. Hans opdrag var at efterprøve, om Amagerbankens nedskrivningsniveau var realistisk, og han skulle lave vurderingen på baggrund af, hvordan han så verden. Amagerbanken var på dette tidspunkt stadig i live og børsnoteret, og det var derfor vanskeliggere at sammensætte teamet, da man ikke bare kunne låne medarbejdere fra andre banker til at bistå. Allan Jørgensen, der efter Fionia Banks kollaps var udnævnt til kreditchef dér, var den første, der kom til, og den anden var Palle Villadsen, som vidnet selv havde ansat i sin tid i FIH Erhvervsbank. Den tredje, der kom til, var Michael Ahm, der havde været underdirektør i Danske Bank og netop var fratrukket. Hans team var klar til at gå i gang med arbejdet relativt hurtigt. Han kan se i sin kalender, at de gik i gang senest ugen efter den uge, hvor den 26. marts 2010 indgik. Da Finansiell Stabilitet og Amagerbanken holdt møde den 6. april 2010, var teamet igennem materialet. De så på materialet på begge sider af påsken 2010, men ikke i påsken. De havde nogle lange dage, og de arbejdede mere end fuldtid.

Det var pænt og ordentligt materiale, der blev udleveret. Det var dømmekraften og ikke materialet, den var gal med. Forevist Management Summary vedrørende Schaumann Danmark 1 K/S af 10. april 2006 (ekstrakten bind II, s. 706f) har han forklaret, at det også var denne slags materiale, de fik. Der var også rene kreditindstillinger i materialet. Han gik ud fra, at de fik den seneste indstilling på de enkelte engagementerne. Han tror ikke, at materialet blev sendt tilbage til banken, og han gætter på, at materialet ligger hos Finansiell Stabilitet.

Ved gennemgang af det materiale, de fik, kunne de konstatere, at nedskrivningerne generelt var lave. Det var meget karakteristisk, at der tilsyneladende blev kæmpet en voldsom kamp for at holde liv i en række problemfyldte engagementer, og at det medførte en række usædvanlige forretningsmæssige tiltag. Den anden ting, der var meget karakteristisk, var, at man i Amagerbanken tilsyneladende ikke gjorde noget aktivt for at reducere risici i de risikofyldte engagementer. Der var mange lån i udenlandsk valuta, og disse lån lod Amagerbanken bare køre videre. Der var aktive åbne lines til spekulative derivatforretninger, og det var helt usædvanligt på nedskrevne engagementer. De steder, han har været ansat, har det altid været sådan, at når man foretog nedskrivning, vekslede man samtidig lån i udenlandske valuta om til danske kroner i det omfang, lånene ikke var optaget til finansiering af udenlandske aktiver. Udlandslån til danske aktiver blev således lukket, ligesom spekulative derivatforretninger blev nedlukket, da det hele jo ellers skete for bankens risiko.

Foreholdt referat af møde den 6. april 2010 mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken (ekstrakten bind V, s. 1966), hvoraf fremgår bl.a.:

”LB anførte, at banken umiddelbart anvender mange forskellige metoder til værdiansættelse af ejendomsplanter og at brugen af dem ikke er konsistent.”,

har han forklaret, at Amagerbanken brugte én metode til at vurdere nedskrivninger og foretage kreditvurderinger og en anden metode til at vurdere det individuelle solvensbehov. Der havde været en længere diskussion om sidstnævnte med Finanstilsynet, hvor Amagerbanken og tilsynet ikke kunne blive enige om nogle konkrete sager. Mødet den 6. april 2010 var et midtvejsmøde, og på dette tidspunkt mente han også, at der var nedskrevet alt for lidt. Foreholdt Lotte Pinds forklaring, hvoraf fremgår:

”Hun husker, at Leif Busk havde en ret farvet fremtoning på mødet. Hun syntes ikke, at Amagerbanken blev hørt. Leif Busk sad nærmest og grinede ad deres tal. Hans opfattelse var meget negativ. Han havde sin egen negative holdning til de tal, der var sendt frem. Det var hendes indtryk, at Leif Busk fandt nedskrivningerne for små. Det var et ubehageligt møde. Det virkede, som om Finansiell Stabilitet havde en fast dagsorden.”,

har han forklaret, at dette kan han kun sige nå til. Han har ikke nogen kommentarer til, at referatet af mødet den 6. april 2010 er dateret den 25. august 2010. Finansiell Stabilitet bestod af en lille skare af personer, der var voldsomt arbejdsmæssigt belastet.

Foreholdt notatet ”Gennemgang af kreditporteføljen i Amagerbanken” af 20. april 2010 (ekstrakten bind V, s. 2003) har han forklaret, at han har forfattet notatet. Foreholdt følgende afsnit i notatet (samme bind, s. 2004):

”Banken anvender en række forskellige metoder til værdiansættelse af sikkerheder primært pant i fast ejendom. Det nødvendige grundlag for en egentlig efterprøvning af værdiansættelserne er i en række sager ikke til stede. Det er imidlertid vort generelle indtryk, at banken er ganske optimistisk i valg af kriterier for værdiansættelserne, og samlet set er det vores opfattelse, at sikkerhederne i den overvejende del af engagementerne er vurderet for højt.”,

har han forklaret, at det er det, som han netop har forklaret. Foreholdt følgende afsnit i notatet (samme bind, s. 2005):

”Rente- og valutarisici

...

Vi har endvidere konstateret, at banken i en række engagementer, hvorpå der er foretaget nedskrivning, har finansiering i valutalån, primært CHF, ligesom der i flere af engagementerne aktivt *spekuleres i valuta* gennem brug af forskellige former for derivater. I flere engagementer indgår således både urealiserede kurstab og store Mark to Market værdier af derivatforretninger.

På mødet med banken den 6. april 2010 bekræftede man, at såvel politikken om at finansiere ejendomsengagementerne med kort rente som spekuleringen i valuta er aktive valg fra bankens side.”,

har han forklaret, at ”man” i sidste afsnit er Jørgen Brændstrup. Jørgen Brændstrup bekræftede, at bestyrelsen var vidende om det, der er anført i afsnittet, samt at Amagerbanken spekulerede i valuta. Det var ingen uenighed i temaet om konklusionen på deres gennemgang. Han var ikke i kontakt med Steen Hove og Steen Hemmingsen i denne periode, og han ved ikke, om de fik notatet.

Foreholdt Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S’ konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiell virksomhed af 24. august 2011, afsnittet ”7.4.1. Finansiell Stabilitets nedre skøn for nedskrivninger”, hvoraf fremgår (ekstrakten bind VII, s. 3542):

”7.4.1. Finansiell Stabilitets nedre skøn for nedskrivninger

...

Overordnet set kan det således konkluderes, at det ikke var identifikationen af OIV, der havde betydning for forskellen mellem det behov for nedskrivninger, som Finanstilsynet havde identificeret, og Finansiell Stabilitets nedre skøn for nedskrivninger. Forskellen skulle findes i vurderingen af den forsigtigt opgjorte blanco på engagementet, og hvor stor en del af denne der skulle nedskrives. Her fandt Finanstilsynet, at det ifølge regnskabsreglerne alene var det neutralt vurderede blanco/tab, der kunne stilles krav om at nedskrive.”,

har han forklaret, at han mener, at de anvendte regnskabsreglerne, som de står skrevet og på den måde, som han altid har været med til at administrere dem. Vedrørende den sidste sætning tror han, at Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet var enige i det principielle. På det konkrete plan var der forskelle, og han spørger også en gang imellem sig selv, hvorfor der var det. Når Finansiell Stabilitet lagde et interval ind, var det fordi, de måtte erkende, at de i Amaliegade ikke havde det nødvendige grundlag for at foretage en eksakt vurdering, da de ikke havde set ejendommene mv.

Foreholdt samme redegørelse, hvoraf fremgår (samme bind, s. 3542):

”Sammenlignes de knap 1,7 mia. kr., som Finansiell Stabilitet vurderede som det nedre skøn for mernedskrivninger, med Finanstilsynets skøn for nedskrivninger og solvensreservationer på samme engagementer findes, at Finansiell Stabilitet fandt mernedskrivninger, der oversteg summen af nedskrivninger og solvensbehovsreservationer, på 207 mio. kr. Dette er dog et nettotal, hvor Finanstilsynet på en række engagementer afsatte mere end Finansiell Stabilitet, der omvendt på andre engagementer afsatte mere end Finanstilsynet. Denne forskel på 207 mio. kr. ville imidlertid, hvis Finanstilsynets nye ”Vejledning for opgørelse af tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for kreditinstitutter” af 14. januar 2011 havde været gældende på tidspunktet, ikke have været der. Det skyldes at 4 engagementer med OIV ville have fået en PO på 100 i stedet for 50 i opgørelsen af solvensbehovet med den nye vejledning. Denne fordobling af solvensreservationerne på disse 4 engagementer havde svaret til ca. 200 mio. kr.”,

har han forklaret, at han ikke kan forholde sig til dette. Han ved ikke, hvilke engagementer de nævnte forskelle vedrører. Det kom voldsomt bag på ham, at Finanstilsynet accepterede lavere nedskrivningsberegninger end, hvad der var anført i Erhvervsankenævnets kendelse. Finanstilsynet havde højere sikkerhedsværdier, end Finansiell Stabilitet havde regnet sig frem til. Det står uklart for ham, hvor Finanstilsynet fandt hjemmel til at finde det, som Finanstilsynet fandt.

Foreholdt notatet ”Amagerbanken Risikovurdering” udarbejdet af ham den 7. juni 2010, hvoraf fremgår (ekstrakten bind V, s. 2643):

”Det er vurderingen, at det nødvendige solvensbehov til specifikke kreditrisici på de gennemgåede engagementer bør udgøre min. kr. 300 mio.”,

og foreholdt note 14 i Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S’ konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiell virksomhed af 24. august 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3542), hvoraf fremgår:

”Finansiell Stabilitet fandt også behov for en form for solvensreservation udover nedskrivningerne på den gennemgåede engagementer. Finansiell Stabilitet konkretiserede dog ikke dette nærmere. I forbindelse med udarbejdelsen af denne redegørelse har Finansiell Stabilitet oplyst, at selskabet ud over nedskrivninger fandt behov for en ikke nærmere specificeret solvensreservation på 300 mio. kr.”,

har han forklaret, at dette angår, at Amagerbanken i betydelig omfang havde fokuseret på en række alternative og specifikke forretningsmetoder, der var voldsomt risikoforøgende, og at man er nødt til at reservere solvens til den slags ting. Finansiell Stabilitet skulle alene forholde sig til, hvordan nedskrivninger skulle være. Når nedskrivningerne efter deres opfattelse skulle være meget større, kunne dette være dækket af bankens solvensreservationer. Men man bør også afsætte penge til det, der ikke måtte være dækket af solvensreservationen. Det er et spørgsmål om regler for markedsrisici og opgørelse af solvensrisici, og det er klart, at når man driver forretning med de elementer, som Amagerbanken gjorde, afføder det betydelige risici.

Foreholdt samme redegørelse (samme bind, s. 3544), hvoraf fremgår:

”At Finansiell Stabilitets skøn for nedskrivninger var ganske forsigtigt, understreges af, at hvis Finansiell Stabilitets nedre skøn for nedskrivninger sammenlignes med de nedskrivninger, som Amagerbankens nye ledelse foretog i februar 2011, kan det konstateres, at i størrelsesordenen ½ mia. kr. af det af Finansiell Stabilitet vurderede nedre skøn for nedskrivninger ikke blev realiseret på de engagementer, som de var afsat til.”,

har han forklaret, at han ikke har nogen kommentar til det. Foreholdt samme side i redegørelsen, hvoraf fremgår:

”Her vurderede Finansiell Stabilitet, at der skulle nedskrives ud fra en hel kortsigtet realisation af engagementerne, mens den nye ledelse valgte, hvad man selv betegnede som en sektorkonform tilgang, hvor der opstilledes en 4-årig horisont for afvikling af engagementet. Denne forskel medfører alene, at Finansiell Stabilitets skøn for nedskrivninger var over 350 mio. kr. højere end det skøn, den nye ledelse i Amagerbanken anlagde i februar 2011”,

har han forklaret, at han ikke mener, at fire år for afvikling af et engagement var sektorkonformt. Han mener, at løbende kvartal plus 12 måneder var sektorkonformt. Finansiell Stabilitet regnede med en hel kortsigtet realisation. Foreholdt samme redegørelse (samme bind, s. 3546), hvoraf fremgår:

”Endvidere var der i flere af Finansiell Stabilitets skøn over mulige nedskrivninger anvendt skøn over ejendomsværdier, som var mere pessimistiske end Finanstilsynets vurderinger, som helt overvejende var sket ved fysisk besigtigelse af ejendommene, foretaget af Finanstilsynets vurderingschefer”,

har han forklaret, at han ikke kan afvise, at de vurderede ejendomsværdierne mere pessimistisk. Han har fra andre sager set, at det var tilfældet, og at de endda vurderede ejendomsværdier markant mere pessimistisk end Finanstilsynet. Tilsynets evne til at vurdere ejendomme er ikke den rette sandhed. Han har ikke været ude og vurdere de forskellige ejendomme, og han har vurderet dem ud fra, hvad forrentningskravene var i markedet.

Foreholdt, at det fremgår af dagsordenpunkt 4.3 af 24. marts 2010 til bestyrelsesmøde den 26. marts 2010 i Finansiell Stabilitet, at der var udarbejdet en vurdering af Amagerbankens økonomiske stilling (ekstrakten bind V, s. 1789), har han forklaret, at det ikke kan være hans vurdering, der refereres til her. Han går ud fra, at der refereres til en vurdering til brug for garantiansøgningen, men han ved det ikke.

Forevist Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af Niels Heering og Steen Hove den 31. marts 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3190) har han forklaret, at han ikke medvirkede til at udarbejde denne redegørelse.

Han er ikke blevet interviewet til en artikel i Jyllands-Posten i 2015.

Lars Højrup Nielsen har forklaret bl.a., at han har beskæftiget sig med erhverv og kredit siden 1989. Han har været først ansat i FIH Erhvervsbank og derefter var han i en treårig periode i udlandet. Fra 1995-1997 var han ansat i BG Bank, hvor han også beskæftigede sig med erhverv og kredit. I 1997 kom han til kreditfunktionen i Nykredit, og han har siden 2000 haft forskellige lederstillinger i Nykredit inden for kreditområdet. I slutningen af 2010 blev han kontaktet af sin chef, der bad ham tage et møde med Steen Hove om ansættelse i Amagerbanken. Han blev i første omgang ansat i Amagerbanken for seks måneder, men denne ansættelse blev efterfølgende forlænget. Han er ansat i Nykredit i dag.

Han har deltaget i et møde med Kromann Reumert forud for afgivelse af denne vidneforklaring, og han har fået noget materiale udleveret, herunder referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (ekstrakten bind VII, s. 9f).

Han blev ansat i Amagerbanken som vicedirektør med ansvar for kredit, compliance, inkasso mv., og da han startede i banken, var det hans indtryk, at det var en presset organisation. I Amagerbanken var der meget loyale medarbejdere, der over en lang periode havde været pressede, og det havde sat sin spor. Han tog over efter John Weibull, der absolut var kompetent, men var slidt og virkede træt samt presset af situationen. Han fik omkring 40 % højere løn som vicedirektør i Amagerbanken end, hvad han havde fået i løn i sin lederstilling i Nykredit, som dog også var på et lavere niveau end stillingen i Amagerbanken. Han beholdt ikke denne højere løn, da han vendte tilbage til Nykredit.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 15. december 2010, afsnit 2.7. ”Præsentation af ny kreditchef”, 3. afsnit, hvoraf fremgår (ekstrakten bind VI, s. 712):

”Lars Højrup Nielsen bemærkede, at personalsituationen i bankens kreditfunktion var lidt tynd, men de nu i alt 26 medarbejdere arbejder hårdt og loyalt. Steen Hove bemærkede, at der fortsat arbejdes på en styrkelse af kreditafdelingens bemanning. Det kunne endvidere oplyses, at der stort set ingen bevillingsbeføjelser var i afdelingsnettet, idet 3-4 personer havde bevilget stort set alt.”,

har han forklaret, at ikke alle 26 medarbejdere arbejdede med kredit. Kreditområdet havde omkring 6 medarbejdere.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011, afsnittet ”Ad punkt 6. Gennemgang af engagementer IV” (ekstrakten bind VII, s. 9), hvoraf fremgår:

”Bestyrelsen drøftede materialet grundigt.

Vedrørende ejendomme anførte Lars Højrup Nielsen, at bankens grundlag for vurdering var godt og sikkert, og at der modsat tidligere nu også var anvendt eksterne vurderinger og udtalelser.”,

har han forklaret, at på langt de fleste af de nødlidende sager eller sager med OIV var der en udmærket beskrivelse både med hensyn til cash flow og andre ting, men at det var Amagerbankens

egen vurdering af f.eks. afkastkrav. Vedrørende de eksterne vurderinger forelå de mundtligt fra Jeudan og Nykredit, mens der var skriftlige vurderinger fra mæglere. Han formoder, at de skriftlige vurderinger ligger i materialet fra Amagerbanken.

Foreholdt samme referat, samme afsnit (samme bind, s. 10), hvoraf fremgår:

”Lars Højrup Nielsen bemærkede supplerende, at efter hans opfattelse havde banken tidligere muligvis fokuseret mere på problemløsning end kreditvurdering.”,

har han forklaret, at det er en korrekt gengivelse af det, han sagde. Det relaterer sig primært til den periode, hvor Amagerbanken havde kunder, der ikke kunne passe sit eget engagement, og hvor man brugte mere tid på at finde købere til engagementerne end på deres kreditvurdering. Foreholdt samme referat af bestyrelsesmøde, samme afsnit (samme bind, s. 10), hvoraf fremgår:

”Der havde været daglige møder med ekstern revision i den sidste uges tid. Lars Højrup Nielsen fremhævede, at der ikke var anvendt en konservativ vurdering”,

har han forklaret, at der ikke var en generel rapportering til bestyrelsen vedrørende de store engagementer, hvor man kom ned i detaljen i det enkelte engagement. Hvis Amagerbanken havde anvendt en konservativ vurdering, havde nedskrivningerne været endnu større. Han mener, at det ikke er meningen, at man skal være konservativ ved nedskrivninger, men at man skal være retvisende. Der er et skøn forbundet herved. Ved udøvelsen af dette skøn var det vigtigt, at man ikke var konservativ. Han synes, at den nye ledelse lykkedes med det. Han ved, at Finanstilsynet mente, at det, den nye ledelse havde gjort, var konservativt, og han er uenig med tilsynet heri. Foreholdt samme referat af bestyrelsesmøde, samme afsnit (samme bind, s. 10), hvoraf fremgår:

”Der var ifølge Lars Højrup Nielsen mulighed for at lave større nedskrivninger, såfremt der skulle laves ’rent bord’. Den forrige ledelses strategi, om at undlade at realisere sikkerheder var efter hans opfattelse et resultat af bankens manglende handlefrihed. De utilstrækkelige nedskrivninger har medført, at banken ikke have ’råd’ til at realisere sikkerheder”,

har han forklaret, at det, han mente med ”manglende handlefrihed” var, at en realisering af sikkerheder ville have påført banken yderligere tab.

På ny foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011, afsnittet ”Ad punkt 6. Gennemgang af engagementer IV” (ekstrakten bind VII, s. 10), hvoraf fremgår:

”Det var generel praksis at større engagementer blev behandlet en gang årligt, men ikke med en almindelig opfølgning med sædvanlig økonomirapportering. Lars Højrup Nielsen kunne oplyse, at det for mindre mere almindelige kunder i banken var en forsvarlig rapportering.”,

har han forklaret, at han ikke mente, at gennemgangen af de større engagementer med bestyrelsen havde været grundigt nok. Han mener, at manglende rapportering ville have været uforvarselig. Der er pligt til at gennemgå de største engagementer med bestyrelsen, og det mener han ikke, at man havde gjort særligt grundigt. Det var hans indtryk, at den tidligere bestyrelse ikke havde fået en særlig detaljeret gennemgang, herunder af risici ved hvert enkelt af de største engagementer. Denne opfattelse baserer han på det materiale, han havde tilgængeligt, og som han gennemgik. Han havde adgang til materiale, der var blevet præsenteret på både direktions- og bestyrelsesmøder. Han mener, at detaljeringsgraden i forhold til regnskaber og sikkerheder ikke var grundigt nok. Han kan ikke

give konkrete eksempler herpå. Han og medarbejderne omkring ham skulle rapportere, hvis de ved deres gennemgang fandt noget i engagementerne, der var uforsvarligt, og det har han også kommunikeret videre til medarbejderne, at de skulle. I takt med, at de fik kendskab til en sag, lavede de påtegninger på den enkelte sag om facts i sagen og ting, man skulle være opmærksom på. Han skulle ikke rapportere, hvis han konstaterede uforsvarlige forhold i forhold til den tidligere bestyrelse. Han rapporterede til direktionen. Forinden han mødte i retten, vidste han, at han ville blive spurgt om det netop foreholdte afsnit.

Main Road

Foreholdt Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011, afsnit 1.6 "Amagerbankens nedskrivninger i 4. kvartal 2010" (ekstrakten bind VII, s. 3462), hvoraf fremgår:

"Den nye ledelses brug af eksterne vurderinger af de pantsatte ejendomme har derimod kun en beskedent betydning for nedskrivningerne. Betydeligt under 10 pct. af nedskrivningerne kan tilskrives brugen af eksterne ejendomsvurderinger, hvilket blandt andet skal ses i sammenhæng med, at det er under 20 pct. af ejendomsporteføljen, hvor der har været indhentet eksterne vurderinger",

har han forklaret, at det virker realistisk, at der var indhentet eksterne vurderinger i under 20 % af ejendomsporteføljen. Den tidligere ledelse havde kun indhentet eksterne vurderinger vedrørende ganske få procent af ejendomsporteføljen. Han mener, at det på det tidspunkt, hvor der konstateres OIV, er nødvendigt at få foretaget vurdering af en ejendom i forhold til sikkerhederne. Han tror, at det var almindeligt, at man indhentede eksterne vurderinger på de nødlidende engagementer. Situationen i forhold til Amagerbanken var imidlertid den, at der kun gik to måneder, fra han blev ansat til, at banken gik konkurs, og det var praktisk umuligt i den periode at indhente vurderinger på alle engagementer, hvor der var OIV. Eksterne vurderinger blev derfor indhentet på de største engagementer, og hvor de ønskede en tredjemands eller fjerdemands vurdering af de pågældende ejendomme. Han mener, at der blev indhentet ekspertudtalelser om, hvad byggeretter var værd i 2010. I forhold hertil bestod engagementet overvejende af tomme ejendomme og byggegrunde, og værdien af byggeretter var det væsentligste i det engagement. Det essentielle var de forudsætninger, der var lagt ind i form af potentielle byggeretsværdier. De indhentede eksterne vurderinger af, hvad disse byggeretter kunne handles til i det daværende marked i 2010/2011. Han husker ikke, hvem der foretog disse eksterne vurderinger, og han ved ikke om de blev vedlagt til bestyrelsen, men de blev i hvert fald gengivet.

Foreholdt dokument af 31. januar 2011 til Finanstilsynet fra ham med indledningen "Svar: Nedenfor kommenteres på de engagementer, hvor vi nu har lavet nedskrivningsberegning ud fra betalingsrækker", afsnittet "Eng nr. 17 MainRoad" (ekstrakten bind VII, s. 60), hvoraf fremgår bl.a.:

"Nørrebrogade/Guldbergsgade medtages nu med kr. 22,4 mio."

sammenholdt med dokumentet vedrørende Engagement nr. 17, Koncernnavn Main Road Invest (samme bind, s 648), har han forklaret, at de 22,4 mio. kr. er sikkerhedsværdien af ejendommen. Han ved ikke, hvem der har udarbejdet dokumentet vedrørende Engagement nr. 17. Forevist bilaget benævnt "Betalingsstrøm – Kassekredit" vedrørende P/S Guldergade (samme bind, s. 692), hvoraf fremgår en realisationsværdi på 22,4 mio. kr., har han forklaret, at det er det samme beløb, der er nævnt her. Det var ikke unormalt at arbejde med en realisationstid på 12 måneder, og det afspejlede, hvad ejendommen havde kunnet handles til inden for den tidshorisont.

Niels Vestermark har forklaret bl.a., at han startede som elev i Midtbank i 1965. Han har en HD i kredit og finansiering. Han var souschef i Danske Bank i Herning tre år fra 1978. Derefter blev han underdirektør i SDS i Herning, hvor han var i 10 år, hvorefter han blev regionsdirektør for Sydbank i Herning, hvilket han var til 2010. Han var således i banker i Herning fra 1978 til 2010. Den 1. august 2010 gik han på pension. I midten af november 2010 blev han kontaktet af Leif Busk vedrørende ansættelse i Amagerbanken, og han startede i banken den 1. december 2010. Han blev ansat i Amagerbanken med et tidsperspektiv på to til tre måneder, men han endte med at være der i 25 måneder. Baggrunden for et tidsperspektiv på to til tre måneder var, at det var den tid, det ville tage at gennemgå de engagementer, han skulle gennemgå. Han fortsatte herefter i Amagerbanken 2011 A/S som afdelingsdirektør med ansvar for at realisere ejendomme. Op til konkursen vurderede de ejendommene, og efter konkursen skulle de realisere ejendommene. Hans løn var markedskonform. Han bad om den samme løn, som han havde fået i Sydbank. Han tør ikke svare på, hvorfor han fik henvendelsen fra Leif Busk, men hans karriere sammenholdt med, at han lige var gået på pension, har nok haft betydning. Leif Busk sagde noget med, at han måske fik brug for gråhårede bankfolk. Han havde tidligere arbejdet på Kreditkontor med Jakob Brogaard fra Danske Bank.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 25. januar 2011, afsnit ”2.7. Organisation og personale” (ekstrakten bind VI, s. 1285), hvoraf fremgår:

”2.7. Organisation og personale

Den nye organisation på erhvervsområdet var på plads, og Flemming Vollertzen og Niels Vestermark havde formeret de to grupper i Work-Out funktionen, således at der var ro om det fremtidige arbejde.”,

har han forklaret, at der var en række erhvervsengagementer, og at han fik de engagementer, hvor der var en væsentlig ejendomsportefølje, mens Flemming Vollertzen fik dem, der ikke indeholdt ejendomme. Han startede med at gennemgå engagementerne og se, om boniteten var tilstrækkelig. Grundlæggende var der god orden i tingene, men han blev forskrækket over den optimisme, der havde været ved en række vurderinger, der var helt ude af trit med virkeligheden. Han tænker her på bl.a. Main Road, og Fiolstræde.

Han havde med John Weibull at gøre i Amagerbanken, og John Weibull var rar, men ikke en markant mand. John Weibull var intelligent og omgængelig, men satte ikke sin mening igennem.

Han var ikke involveret i Østerfælled-engagementet.

Main Road

Engagementet Main Road bestod af en række forfaldne ejendomme i Glostrup, og i den sag var der opskrevet værdier med 135 mio. kr., der var taget til fuld sikkerhed. Det, man havde forestillet sig, var, at hvis man byggede kontorbygninger, som man kunne leje ud samt sælge med en forrentning på omkring 6 %, lå der en merværdi på 135 mio. kr. Han fik ansvaret for Main Road. Forevist Rekapitulation af 26. april 2010 vedrørende Main Road (ekstrakten bind V, s. 2138), hvoraf fremgår bl.a.:

”Merpotentiale efter færdigudvikling og fuld udlejning af ejendommens byggeretter baseret på leje kr. 1.000-1.200/etm kontor og kr. 500/etm kælder samt startforr.6,5% p.a. (merpotentiale ikke beregnet for ejendommene Tavleholmsvej 2 og Priorparken 220, ligesom eventuel værdi af udlejning af p.t. uudlejede p-pladser ikke indgår i belåningsværdierne)

134.850”,

har han forklaret, at det er det, han netop har omtalt. Han mener ikke, at denne værdi på omkring 135 mio. kr. var der, idet den forudsatte opførelse af bygninger, udlejning samt salg til den nævnte forrentning.

Forevist brev af 5. april 2011 fra Sadolin & Albæk A/S til ham vedrørende Main Road (ekstrakten bind VII, s. 3229) har han forklaret, at Amagerbanken af 2011 A/S indhentede denne konklusion vedrørende salgsvurderinger, og at sådanne vurderinger blev indhentet ved gennemgangen af deres kreditter i øvrigt. De skulle have ejendommene solgt på dette tidspunkt, og de skulle derfor se, hvor prisniveauet lå. Sadolin & Albæk A/S fik ikke et bestemt opdrag. Banken skulle bare have markedsværdien. Kunderne fik at vide, at de skulle medvirke til salget af deres ejendomme, og at hvis de ikke gik mere aktivt ind i dette, ville banken overtage ejendommene. Han vil mene, at Main Road var et nødlidende selskab, og at der ingen andre væsentlige kreditorer var end Amagerbanken af 2011 A/S. Main Road var reelt under bankens kontrol på dette tidspunkt i foråret 2011, og Henrik Wessmann var i realiteten bankens forlængede arm. Henrik Wessmann fik solgt en ejendom til PKA for 15 mio. kr. Sadolin & Albæk A/S havde vurderet denne ejendom til 13,5 mio. kr. Henrik Wessmann bad ikke om penge til at vedligeholde ejendommene på Hovedvejen. Vidnet var ude at se på ejendommene, og de, der var lejet ud, blev vedligeholdt. De ikke-udlejede så ikke godt ud. Banken betalte i begrænset omfang til vedligeholdelse. Foreholdt tredjesidste afsnit i brevet (samme bind s. 3234), hvoraf fremgår:

”Det bemærkes, at der ved realisering af projekter på ejendommene potentielt vil kunne realiseres ikke ubetydelige gevinster. Dette vil især gælde, såfremt der – i overensstemmelse med de foreløbige planer – vil blive etableret en S-togs station ved Priorparken.”,

har han forklaret, at de ikke overvejede at sætte Henrik Wessmann til at ombygge ejendommene. De satte i stedet Sadolin & Albæk A/S til at sælge ejendommene. Ejendommene var svære at sælge. Han husker ikke, hvorfra det tal på 330 mio. kr. kommer, som man sagde, at der skulle investeres, før der kunne ske en ombygning. Han kan ikke svare på, om de ejendomme, som Henrik Wessmann byggede, blev solgt med tab. Forevist indstilling af 23. december 2010 fra Kreditkontoret til bestyrelsen (ekstrakten bind VI, s. 719) har han forklaret, at der nok kom et mindre fribeløb ved Henrik Wessmanns salg af Pilestræde-ejendommen.

Forevist mail af 20. april 2012 fra Peter Winther til ham vedrørende Main Road (ekstrakten bind VII, s. 4279) har han forklaret, at Amagerbanken af 2011 A/S ikke havde ejerskab til ejendommene, og at banken ikke sådan kunne skalte og valte med dem uden ejerne. Likviditeten var stram. Han mener, at de med få midler fik nogen til at slå græsset. Han så ikke mailen som en kritik af ham. I 2010 så dette engagement således også forfærdeligt ud, og ejendommene var en ruin med rotter. Han har svært ved at huske, hvad de rent faktisk gjorde på ejendommene. Der var en ejendomsservice, som han sendte ud for at rydde op og fjerne affald. De fleste ejendomme skulle bare jævnes med jorden, men ikke ejendommene på Hovedvejen og Vibeholmsvej, der var lejet ud. Forevist brev af 20. april 2012 fra Sadolin & Albæk A/S til ham (ekstrakten bind VII, s. 4280), hvori er anført bl.a., at der var konstateret en større vandskade, hvilket har ført til angreb af skimmelsvamp på ejendommen Hovedvejen 3/Vibeholms Allé 12, har han forklaret, at han ikke erindrer, hvorfor denne vandskade ikke blev udbedret. Henrik Wessman har ikke bedt om penge til at vedligeholde ejendommen.

I Amagerbanken af 2011 A/S arbejdede de med salg af ejendommene, men de forcerede det ikke. De sagde også nej til mange tilbud, og de kæmpede for at få de højeste priser. Foreholdt Marianne Sørensens forklaring, hvoraf fremgår:

”Ved bankens ophør blev der realiseret panter. Hun søgte selv at realisere bedst muligt. Der er stort set kun solgt til de priser, som mægler havde vurderet. Det var hendes opdragelse, at der skulle være enighed ved realisering. Da ledelsen i banken skiftede, blev realiseringsbeslutninger truffet af direktøren. Det var Niels Vestermark, der var hendes foresatte. Han var involveret i et enkelt møde om realisering. Han besluttede på et tidspunkt uden videre at sætte prisen ned med 5 mio. kr. Det var et pant tilhørende Hans-Henrik Palm. Hun tog derfor ikke Niels Vestermark med til flere tilsvarende møder.”,

har han forklaret, at han næsten kun kan gætte på, at det er Hans-Henrik Palms private villa, der her er tale om. Han husker, at der lå et tilbud på omkring 50 mio. kr. på villaen, der af en eller anden grund ikke kunne realiseres. De ting, der blev realiseret, blev realiseret i en dialog med kreditafdelingen, direktionen og bestyrelse. Det var ikke sådan noget hundehandel, og han forstår ikke denne forklaring.

Forevist Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3438) har han forklaret, at han ikke har set denne redegørelse før. Foreholdt følgende afsnit i boksen med overskriften ”Værdiansættelse af byggeretter” (samme bind, s. 3532):

”Som eksempel på Finanstilsynets værdiansættelse af byggeretsværdier kan nævnes værdiansættelse af et antal erhvervsjendomme samt grunde med byggeretsværdier tilhørende en kunde i Amagerbanken. Ejendommene er meget central placeret og velplaceret trafikalt. Området er bebygget med ældre erhvervsjendomme, hvoraf nogle er færdigudviklet og udlejet. Andre er tomme, klar til udvikling, ligesom der er byggeklare grunde samt nybyggede kontorbygninger til eksempelvis hovedsæder for virksomheder. Grundene i dette område må ifølge lokalplan anvendes til erhvervsformål herunder industri, værksted, handels-, transport- samt servicevirksomhed med tilknyttet salg og til de til virksomhederne hørende lager og kontorfunktioner. På ejendommene (udeladt) kan der, udover ovennævnte erhvervsformål, efter kommunalbestyrelsens særlige godkendelse i hvert enkelt tilfælde placeres virksomheder med detailhandel, for eksempel byggemarkeder (ikke isenkræmmerhandel), bilsalg, salg af trailere og campingvogne og lignende med tilknyttet værkstedsfunktion”,

har han forklaret, at dette meget vel kunne være Main Road. Foreholdt det følgende afsnit, hvoraf fremgår:

”Finanstilsynet har værdiansat byggeretsværdierne på grundene i dette område i intervallet kr. 2.000 - 2.500 og for to grunde beliggende direkte til (udeladt) til kr. 3.000 pr. byggeretsmeter.”,

har han forklaret, at han ikke tør svare på, om de nåede frem til de samme tal. Henrik Wessmann lagde byggeretsværdien oveni grundkøbet og grundværdien. I Amagerbanken af 2011 A/S havde de ejendomsmæglere, der havde forstand på det, til at bistå dem. Han havde ikke selv noget kendskab til gamle ejendomme i Glostrup. Foreholdt de to næste afsnit, hvoraf fremgår:

”Værdiansættelsen er sket med udgangspunkt i de få arealhandler, der trods alt er foretaget i de mest relevante tilstødende områder, samt på grundlag af den generelle markedsovervågning som nævnt nedenfor. Herved adskiller værdiansættelse af byggeretsværdier sig ikke nævneværdigt fra værdiansættelse af anden fast ejendom, hvor der kun finder meget få handler sted, men hvor der alligevel skal fastsættes en

værdi.

Det kan i øvrigt nævnes, at Finanstilsynet har anvendt denne praksis i forbindelse med værdiansættelse af byggeretter i forbindelse med inspektion af en lang række pengeinstitutter gennem de seneste ca. 3 år. Prisniveauet for byggerettighederne bliver naturligvis løbende justeret i overensstemmelse med markedsudviklingen.”,

har han forklaret, at selve øvelsen, som de foretog, var den samme. Der er ikke noget i det, som Finanstilsynet her har gjort, der metodemæssigt adskiller sig fra det, som han skulle gøre.

Der skulle sælges inden for en tidshorisont på seks til 12 måneder. Han fik indtryk af, at det var en meget fornuftig tidshorisont. Det er altid bedre, hvis kunden selv afhænder ejendommen. Han har ikke hørt om fireårige betalingsrækker. Det var vanskelige tider, men hvis de ikke kunne få prisen for en ejendom, ventede de lidt. De var heller ikke færdige med at sælge ejendomme ved udgangen af 2011. Han kan ikke huske, om de bad om at få vurderet markedsprisen på basis af et salg inden for seks til 12 måneder. Han vidste godt, at Finanstilsynet havde vurderet engagementerne den 30. juni 2010, men han var ikke bekendt med, hvad tilsynet havde vurderet Main Road-engagementet til. Deres opgave var at vurdere engagementerne ud fra de erfaringer, de havde, samt om der var nedskrevet tilstrækkeligt. De kom med friske øjne og vurderede engagementerne, og det interesserede dem ikke, hvad Finanstilsynet havde ment et halvt år før.

Han solgte ikke nogen af ejendommene til personer, han kendte. Han kendte Henning Kruse Pedersen. Ejendommen på Nørrebrogade/Guldbergsgade blev solgt til C. W. Obel Ejendomme og Lundbeckfonden. Det er muligt, at Steen Hemmingsen sad i Lundbeckfonden, da dette salg fandt sted, men det vidste vidnet i givet fald ikke. Han mødte Henning Kruse Pedersen engang i 2012 på Steen Hoves kontor. Han var ikke klar over, at Henning Kruse Pedersen var formand for bestyrelsen i C. W. Obel Ejendomme. Det var ikke ham, der bestemte, at ejendommen skulle sælges til C. W. Obel Ejendomme og Lundbeckfonden. Han er ikke positivt vidende om, at dette salg blev godkendt i bestyrelsen. Det var ham, der indstillede C. W. Obel Ejendomme. Det var et stort problem, at der var et pant i ejendommen, som forfaldt til fuld indfrielse den 1. januar 2012. Sadolin & Albæk A/S havde vurderet ejendommen til 195 mio. kr., og en anden mægler havde vurderet den til 145-150 mio. kr. De havde prøvet på at finde købere til ejendommen, og til sidst fik de 175 mio. kr. samt en ”upside” for den. Han mener, at Henrik Wessmann var en ukuelig optimist. Henrik Wessmanns troværdighed var ikke til stede, da han havde sagt ting, der ikke passede. Vidnet fik ikke at vide, at KEA (Københavns Erhvervsakademi) havde fået godkendelse fra Undervisningsministeriet til at købe ejendommen. Han var ikke selv i kontakt med KEA. KEA blev lejere i ejendommen efter salget til C. W. Obel Ejendomme og Lundbeckfonden.

Han arbejdede sammen med Henning Kruse Pedersen i et år fra 1980 til 1981, og de mødte hinanden på Steen Hoves kontor i 2012. Henning Kruse Pedersen blandede sig ikke i, hvordan ejendommene skulle afhændes. Foreholdt mail af 19. marts 2012 fra ham til Birgit Zwergius (ekstrakten bind VII, s. 3836) hvoraf fremgår:

”Jeg bad om 1 udskrift af ejendomslisten.

Jeg vil gerne have 4 stk., da jeg skal have møde med Henning Kruse Pedersen i morgen aften.”,

har han forklaret, at der må han så have været sammen med Henning Kruse Pedersen, og at han har sagt noget ukorrekt herom tidligere. Han må have taget ejendomslisterne med for at orientere Hen-

ning Kruse Pedersen om, hvordan salget gik. Han tror ikke på, at Henning Kruse Pedersen fik udleveret ejendomslisterne. Han kan ikke svare på, om det møde, der er omtalt i mailen, er det møde, som Henning Kruse Pedersen også skulle have med Steen Hove. Han erindrer ikke, at han har diskuteret Nørrebrogade/Guldbergsgade-ejendommen med Henning Kruse Pedersen.

Niels Vestermark har under en genafhøring, som foregik via videolink til Retten i Herning den 13. januar 2017 forklaret, at han via iPad har adgang til sagens bilag.

Ejendommen i Guldbergsgade

Han har supplerende forklaret, at han ikke modtog et konkret tilbud fra KEA om køb af ejendommen i Guldbergsgade på Nørrebro. Han har aldrig været i kontakt med KEA.

Forevist advokatfirmaet Plesners brev af 29. februar 2012 til ham og advokat Uffe Bøgelund Jensen (ekstrakten bind VII, s. 3807) om ejendommen i Guldbergsgade, har han forklaret, at forhandlingerne mellem Henrik Wessmann Jensen og KEA havde stået på i mere end et år på dette tidspunkt. Der var ikke kommet noget konkret ud af disse forhandlinger. Mødet, som blev afholdt den 27. januar 2012 med deltagelse af bl.a. C.W Obel Ejendomme, var et forsøg på at presse Henrik Wessmann Jensen til at fremkomme med noget mere konkret. Der kom imidlertid ikke noget konkret. Han har således ikke modarbejdet et salg af ejendommen til KEA. Der skete bare ingenting. Det blev bare ved snak, snak og snak.

Det er hans opfattelse, at Amagerbanken af 2011 A/S' salg af ejendommen til C.W. Obel Ejendomme skete på de bedst mulige vilkår set med bankens øjne. Tiden var knap, og der havde ikke vist sig andre muligheder. Sadolin & Albæk havde været på sagen. Salget til C. W. Obel var den sidste mulighed. Ombygningen af ejendommen skulle påbegyndes inden udgangen af juni 2012, idet man ellers ville blive grebet af reglerne i et nyt bygningsreglement. Foreholdt rettens gengivelse af vidnets tidligere afgivne forklaring:

”Det var ikke ham, der bestemte, at ejendommen skulle sælges til C.W Obel Ejendomme og Lundbeck-fonden. Han er ikke positivt vidende om, at dette salg blev godkendt i bestyrelsen. Det var ham, der indstillede C.W Obel Ejendomme.”

har han forklaret, at det rent faktisk var ham, som bestemte, at ejendommen blev solgt til C.W Obel. Han har godkendt salget. Han vil tro, at salget har været til behandling i bestyrelsen. Det var kort tid efter Amagerbankens konkurs.

Forevist mail af 29. april 2011 fra Peter Winther [Sadolin & Albæk] til ham (tillægsekstrakten, s. 935) vedhæftet en betinget købsaftale angående ejendommen i Guldbergsgade, har han forklaret, at Peter Winther havde vurderet ejendommen. Peter Winther vidste godt, at ejendommen skulle sælges. Han havde mange drøftelser med Peter Winther om salg af ejendommen. Peter Winther måtte gerne sælge ejendommen, hvis han kunne finde en køber. Peter Winther havde indhentet tilbud fra ejendomsselskabet Norden, som bød 207 mio. kr. Ejendomsselskabet Norden havde, som et led i en byttehandel med Henrik Wessmann Jensen, selv solgt ejendommen nogle måneder forinden til en pris på 283 mio. kr., som altså var næsten 80 mio. kr. højere end den pris, som Norden nu bød. Et sådant salg, som ville indebære et ”haircut” på ca. 80 mio. kr., kunne banken selvfølgelig ikke være med til. Peter Winther handlede således på egen hånd. Han havde på fornemmelsen, at Peter Andreasen fra Ejendomsselskabet Norden ville snyde vidnet.

Foreholdt sin forklaring, hvorefter fremgår:

”Han solgte ikke nogen af ejendommene til personer, han kendte. Han kendte Henning Kruse Pedersen. Ejendomme på Nørrebrogade/Guldbergsgade blev solgt til C.W Obel Ejendomme og Lundbeckfonden. Det er muligt, at Steen Hemmingsen sad i Lundbeckfonden, da dette salg fandt sted, men det vidste vidnet i givet fald ikke”.

gentog han, at han ikke vidste, at Steen Hemmingsen sad i bestyrelsen for Lundbeckfonden. Hvis han havde vidst, at Steen Hemmingsen sad i bestyrelsen, skulle Steen Hemmingsen have forladt bestyrelseslokalet under bestyrelsens drøftelse mv. af salget. Finansiell Stabilitet skulle muligvis også have været orienteret.

Liste over ejendomme

Forevist sin mail af 19. marts 2012 til Birgit Zwergius omhandlende en ejendomsliste (ekstrakten bind VII, s. 3836) og foreholdt sin tidligere forklaring herom:

”Henning Kruse Pedersen blandede sig ikke i, hvordan ejendommene skulle afhændes. Foreholdt mail af 19. marts 2012 fra ham til Birgit Zwergius ... har han forklaret, at der må han så have været sammen med Henning Kruse Pedersen, og at han har sagt noget ukorrekt herom tidligere. Han må have taget ejendomslisterne med for at orientere Henning Kruse Pedersen om, hvordan salget gik.”.

han har forklaret, at Henning Kruse Pedersen ikke interesserede sig for enkeltejendomme i Amagerbankens ejendomsportefølje. Efter sin tidligere afhøring i retten den 18. november 2016 irriterede det ham, at det kom til at fremstå som om, at Henning Kruse Pedersen interesserede sig for ejendommene. Han tog derfor kontakt til Steen Hove, og Steen Hove gjorde ham opmærksom på bl.a., at Steen Hove havde syntes, at listen gav et godt overblik, og at Henning Kruse Pedersen ønskede at se listen for at overveje, om Finansiell Stabilitet med fordel kunne anvende en tilsvarende liste i andre af de banker, som Finansiell Stabilitet havde overtaget. Det var altså konceptet og ikke de enkelte ejendomme, som interesserede Henning Kruse Pedersen. Efter samtalen med Steen Hove kunne han godt huske, at det forholdt sig som forklaret af Steen Hove.

Han havde nok ét møde med Henning Kruse Pedersen før Amagerbankens konkurs. Det var et løst møde uden dagsorden. Det foregik på Henning Kruse Pedersens private kontor, hvor de talte om ”gamle dage” – og kun meget lidt om Amagerbanken. Han husker ikke, om de talte om ejendomslisten under dette møde. Han havde et møde på Steen Hoves kontor, hvor der var en drøftelse af ejendomslisten. Steen Hove havde nævnt listen på møder i Finansiell Stabilitet. Henning Kruse Pedersen så listen, og han forklarede Henning Kruse Pedersen, hvordan listen var bygget op. Han husker ikke, hvorfor han skulle medbringe fire eksemplarer af listen.

Det er kun Steen Hove, som han har drøftet sin vidneforklaring med.

Salget af Henrik Ørbekkers ejendom

Forevist tingbogsattest af 4. januar 2017 omhandlende Henrik Ørbekkers tidligere ejendom beliggende Høje Sandbjergvej 13 i Holte (bilag X-EA, endnu ikke indsat i tillægsekstrakt), hvoraf fremgår, at ejendommen blev solgt i henhold til auktionsskøde den 30. november 2012 for en pris på 37 mio. kr., har han forklaret, at han var involveret i salget af Henrik Ørbekkers ejendom. Ejendomsmægler Jan Fog havde vurderet ejendommen til 45 mio. kr. Der indgik et bud på 1. auktionen på 30 mio. kr. Amagerbanken af 2011 A/S begærede afholdelse af 2. auktion, hvor der indkom et bud på 37,5 mio. kr. Det gav et beskedent provenu til Amagerbanken af 2011 A/S.

Salget af Hans-Henrik Palms villa

Foreholdt rettens gengivelse af hans forklaring om et pant tilhørende Hans-Henrik Palm, og hvorunder han gættede på, at det næsten kun kunne være Hans-Henrik Palms private villa, som der var tale om, har han supplerende forklaret, at han fortsat mener, at det var salget af Hans-Henrik Palms private villa på Hambros Alle, som der blev refereret til. Han husker ikke, hvornår handelen fandt sted. Der var nogle meget langstrakte forhandlinger med Rossing. Der lå også nogle tilbud, men Rossing kunne ikke opnå finansiering i henhold hertil. Der blev derfor givet et afslag på fem mio. kr. for at få en handel igennem rent finansieringsmæssigt. Det kan godt passe, at finansieringen kom på plads i september 2012. Det var Marianne Sørensen, som tog sig af det rent praktiske. Hans-Henrik Palm blev boende i huset indtil kort tid før salget, vist nok frem til sommeren 2012. Hans-Henrik Palm betalte ikke husleje. Han husker ikke, hvad det kostede at drive ejendommen. Det var vanskeligt at få Hans-Henrik Palm ud af huset. Måske Hans-Henrik Palms hustru ejede en del af ejendommen.

Per Kirk-Andersen har om *generelle omstændigheder* forklaret bl.a., at han har mødtes med advokat Kolja Staunstrup en enkelt gang før forklaringen i retten og har fået udleveret relevante akter. Han er bankuddannet og har suppleret med HD i regnskab og ejendomsmægleruddannelse. I 1986 blev han bankelev i Roskilde Bank. Han kom til at beskæftige sig med fast ejendom og leasing. Han skiftede til Baltica, hvor han lavede det samme. Siden var han otte år i en pensionskasse, hvor han også arbejdede med fast ejendom. Herefter kom han til HSH Nordbank, hvor han arbejdede med fast ejendom, herunder markedsvurderinger. I 2007 kom han til Amagerbanken, hvor han var frem til 30. juni 2010.

Foreholdt Amagerbankens organisationsdiagram pr. 1. februar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1205) har han forklaret, at han var i Erhvervsafdelingen, der var placeret på Hovedkontoret. De var tre teams. Hans team havde med fast ejendom at gøre. Det var alle ejendomsengagementer, der lå i den afdeling, store som små. De to andre teams var mindre virksomheder, henholdsvis alt øvrigt erhverv. Jørgen Brændstrup var ansvarlig for alt erhverv, herunder Hovedkontoret. Jørgen Brændstrup var hans umiddelbare overordnede. Hans tætteste samarbejdsrelationer var kollegerne på Hovedkontoret, Jørgen Brændstrup og kollegerne på Kreditkontoret. Han har haft meget samarbejde med Annette Hansen.

I Amagerbanken var der god ro og orden i arkiveringen. Der var styr på, hvor en indstilling havde været hvor og hvornår. Bevillingssager kørte i Amagerbanken efter de samme principper som i andre banker, hvor han har arbejdet.

John Weibull var ikke nogen hidsigprop. Kreditkontoret var en sparringspartner. Man kunne have op til flere samtaler med Kreditkontoret, før man afleverede en underskrevet indstilling. Han har ikke grundlag for at statuere, at John Weibull ikke var kompetent.

Main Road

Oskar Jensen-koncernen var gennem mange år drevet af Henrik Wessmann. Den havde med nyopførelse, ombygning og renovering af fast ejendom at gøre. Det var ejendomsudvikling af alle typer. Han havde haft med koncernen at gøre, da han arbejdede i HSH Nordbank. Det var bestemt ikke nogen landevejsrøvere. Henrik Wessmann og øvrige ejere var seriøse og professionelle. Det var ikke sådan, at hele koncernen var rykket med ham over til Amagerbanken. På det tidspunkt var der sjældent tale om et totalt kundeforhold. Det var typisk projekter, som kundeforholdet var til. Oskar Jensen-koncernens gamle projekter blev i HSH Nordbank.

Main Road havde kørt i en årrække. Tanken var at opsamle købsaftaler på forskellige matrikler i et afgrænset geografisk område. Der var gennemført ny lokalplan i den ene af de kommuner, som området var placeret i, da Amagerbanken kom ind i billedet. I den anden kommune, Brøndby Kommune, blev der fortsat arbejdet på ny lokalplan. Alle sager blev behandlet af flere medarbejdere i Amagerbanken. Hele arbejdet med at se på sagen og etablere sikkerheder foregik i teamet. I forbindelse med indstillinger var der samarbejde med Kreditkontoret. Jørgen Brændstrup blev involveret i forbindelse med indstillinger. Det var ham, der udarbejdede indstillinger sammen med sit team. Jørgen Brændstrup udførte ikke sagsbehandling på denne sag eller nogen andre sager.

Forevist Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (ekstrakten bind III, s. 581) har han forklaret, at det ikke var kundeforholdets start i forhold til Oskar Jensen-koncernen, men det var Amagerbankens første forretning vedrørende Main Road projektet. Han husker ikke, hvordan sagen kom ind til Amagerbanken. Den første sag, som Amagerbanken havde haft for Oskar Jensen-koncernen, havde været en succes.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary'et (ekstrakten bind III, s. 583):

”CBRE har vurderet markedislejen på de ledige lejemål i projektejendommene til tkr. 1.524. Den samlede aktuelle leje i dag udgør således tkr. 20.584 og markedislejen på de ledige lejemål er tkr. 3.735.”,

sammenholdt med CBRE's vurderingsskema af 17. juli 2007 (ekstrakten bind II, s. 2438) har han forklaret, at det er tallene fra dette skema, der henvises til i det pågældende Management Summary. Han husker ikke, at der er lavet opdateringer eller ændringer til skemaet. Det pågældende Management Summary er primært lavet af ham med bistand fra andre kolleger end Jørgen Brændstrup. Jørgen Brændstrup har været involveret i sagen på orienteringsniveau, når der var noget konkret at drøfte.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary'et (ekstrakten bind III, s. 583):

”CBRE har gennemgået samtlige ejendomme og har beregnet en markedsværdi på tkr. 300.840 på de færdigudviklede ejendomme”,

har han forklaret, at dette omhandler de fire første ejendomme.

Foreholdt næste linje i Management Summary'et (ekstrakten bind III, s. 583):

”og en markedsværdi på projektejendommene på tkr. 271.266”,

har han forklaret, at dette omhandler de ikke-færdigudviklede ejendomme.

På sikkerhedssiderne kan beløbet på 271 mio. kr. genfindes. Det fremgår af de enkelte ejendoms-vurderingsskemaer.

De 300 mio. kr. vedrørende de færdigudviklede ejendomme stammer fra Amagerbankens ejendoms-vurderingsskemaer, ikke fra CBRE, men han tror nu, at der er overensstemmelse. Der blev i banken arbejdet ud fra ejendoms-vurderingsskemaerne, der var en egenproduktion i banken.

Foreholdt de af Amagerbanken udarbejdede ejendomsskemaer (ekstrakten bind III, s. 590-601) har han forklaret, at disse blev udarbejdet på samtlige matrikler i Main Road-engagementet. Det var Amagerbankens værktøj til værdiansættelsen. Det var hans team, der udarbejdede disse ansættelser. Man brugte ikke blindt den værdi, som en ejendomsmægler kom frem til. De har til brug for værdiansættelsen beset ejendommene. Derudover har de analyseret det eksterne materiale i form af bl.a. lokalplaner, byggeretter og lejekontrakter. Sidetallet er påsat af Kreditkontoret i forbindelse med skemaerne blev videresendt til Kreditkomitéen og bestyrelsen.

Foreholdt vurderingen på 47,711 mio. kr. i ejendomsskemaet vedrørende Vibeholms Alle 12 (ekstrakten bind III, s. 591) har han forklaret, at han ikke på stående fod kan fortælle, hvordan dette tal er fremkommet.

Foreholdt, at det i Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (ekstrakten bind III, s. 583) er anført, at CBRE har vurderet en samlet værdi af ejendommene på 572,106 mio. kr., og foreholdt, at dette tal er på linje med den samlede værdi i sikkerhedsoversigten (ekstrakten bind III, s. 1234), men at Vibeholm Alle 18-20 i sikkerhedsoversigten er vurderet til 57 mio. kr., medens samme ejendom i ejendomsskemaet (ekstrakten bind III, s. 598) er vurderet til 19,5 mio. kr., har han forklaret, at han ikke husker, hvad denne forskel skyldes. Sikkerhedsoversigten eller et tilsvarende dokument har været bilagt rekapitulation af 18. februar 2008 (ekstrakten bind III, s. 587).

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (ekstrakten bind III, s. 583):

”Såfremt driftskrediten på tkr. 10.000 er trukket fuldt op, vil der ved en rente på 7% være et årlig likviditetsmæssigt underskud på tkr. 834 beregnet ud fra den aktuelle leje”,

har han forklaret, at de har beregnet cash flow ud fra lejekontrakter og midlertidige lejekontrakter og finansiering/driftsudgifter.

Foreholdt årsrapporten for 2007 aflagt af Oskar Jensen Holding ApS (ekstrakten bind III, s. 1691ff.), hvor Main Road Invest A/S og Tavleholmsvej ApS var optaget til værdier på henholdsvis 497 og 69 mio. kr. (s. 1698) har han forklaret, at Amagerbanken modtog regnskabet fra Oskar Jensen-koncernen. Han mindes ikke at have set vurderinger fra Sadolin & Albæk.

Foreholdt Management Summary af 9. juni 2008 vedrørende køb af Priorparken (ekstrakten bind III, s. 1610) har han forklaret, at man her var i den kommune, hvor lokalplanprocessen endnu ikke var på plads. Den pågældende grund lå som nabo til den grund, der var udset til ny S-togstation. Det gav derfor mening at erhverve grunden som led i det samlede projekt.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary'et (samme bind, s. 1613):

”Ejendommen er i dag fuldt udlejet. Main Road har fået vurderet markedslejen til minimum ca. tkr. 1.000 p.a. og hvis Bøgeskov ikke vil acceptere, at betale denne markedsleje, er der andre lejere der ønsker at overtage lejemålet. Markedslejen vil kunne betale de løbende renteudgifter på lånet (op til en årlig rente på 9 %) og ejendommens drift.”,

har han forklaret, at han ikke husker, om vurdering er foretaget af ekstern mægler. De har selv været inde og foretage en konkret vurdering af, hvad ejendommen kunne lejes ud til. Det er ikke utænkeligt, at kunden har været ude og få lejeniveauet vurderet. Det har dog ikke været et bilag til bankens vurdering af ejendommens værdi. Markedslejen er vurderet af Peter Winther hos Sadolin & Albæk. Han husker ikke, om vurderingen var skriftlig eller mundtlig. Bøgeskov ville gerne fortsætte som lejer, men kundegrundlaget forsvandt, hvorfor Bøgeskov ønskede at flytte. Han husker ikke, om lejen kom op på 1 mio. kr.

Forespurgt, hvordan det sidste led i det citerede hænger sammen med følgende oplysning to sider tidligere i summary'et (samme bind, s. 1611):

”Ejendommen købes for tkr. 24.000, hvor tkr. 16.000 forfalder til betaling ved overtagelsen. For den resterende del på tkr. 8.000 udstedes der et gældsbevis til sælger. Gældsbeviset henstår afdragsfrit til den 01.04.2010 og forrentes med 7 % p.a. der forfalder til betaling med kvartårige ydelser.”,

har han forklaret, at han ikke husker, om kunden af egne midler skulle betale renten på den efterstående finansiering. Han husker det ikke konkret. Det kan også være, at der har været en aftale med sælger om, at renterne blev oprullet. Han mindes ikke, at der kom nogen lejer i Priorparken.

Forevist følgende afsnit i mail af 17. juli 2008 fra Annette Hansen til ham (ekstrakten bind III, s.1856):

”jeg har taget udgangspunkt i de oplysninger der er i vurderingerne fra medio 2007; startforr. 7,5% på nettoleje +50% af ca. 3.000/etm byggeret og så bliver samlet BV ca. 115 mio. - og der er jo et stykke op til 211 mio. !! likviditeten rummer også kun forrentning af AMBK med 3,13%? Når budget 2008 og oplysningerne om lejerne er modtaget hjælper det nok på begge dele - og så skal der jo nok der ændres noget i startforr. og etm-pris?”,

har han forklaret, at forhistorien bag mailen kan have været, at der har været ferie, hvorfor Annette Hansen har været inde og se på hans sag. Den forrentningsprocent, der er nævnt i mailen, har ikke givet ham anledning til noget særligt, så vidt han erindrer. Engagementet kørte videre, bortset fra, at der blev rettet op på nogle formelle ting.

Forevist mail af 28. august 2008 fra Michael Mazzoni fra Oskar Jensen koncernen til ham (ekstrakten bind III, s. 2149) omhandlende udeståender med bl.a. arkitekter m.fl., som androg lidt over 2 mio. kr., har han forklaret, at håndskriften på papiret ikke er hans. Han kan ikke genkende håndskriften. Baggrunden for de overforfaldne fakturaer husker han ikke. Han husker ikke, at der var noget særligt omkring dette. Kunden forsøgte vel at spørge, om banken var villig til at betale disse penge under finansieringen.

Foreholdt brev af 9. september 2008 fra Amagerbanken til Main Road Invest A/S m.fl. (ekstrakten bind III, side 2252) har han forklaret, at Jørgen Brændstrup er medunderskriver sammen med ham; men det var efter hans erindring ikke udtryk for nogen ændring i Amagerbankens håndtering af sagen. Der skete heller ikke nogen ændring på et senere tidspunkt i engagementets forløb. De var et lille team, og der blev talt om sagerne altid. Der behøvede ikke at være nogen særlig anledning til, at både han og Jørgen Brændstrup skrev under på et brev. Jørgen Brændstrup har ikke foretaget sagsbehandling i Main Road-sagen.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 4. november 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om forhøjelse af driftskrediten med 17 mio. kr. (ekstrakten bind IV, s. 272):

”Baggrund

B-nr. 008.037 blev bevilget finansiering til projektselskabet Main Road Invest A/S vedrørende køb og udvikling af ejendomme beliggende i Vibeholms Erhvervsområde i Glostrup. Engagementet blev bevilget med den forudsætning om at der var sammenhængende likviditet i projektet. Denne forudsætning har vist sig ikke at holde grundet fejl i budgetforudsætningerne. Dette sammenholdt med den ændrede markedssituation samt ændringen i renteniveauet betyder, at Main Road i dag har behov for tilførsel af yderligere likviditet.”

har han forklaret, at renteniveauet var steget betydeligt, og lejeindtægten på de ikke-udviklede ejendomme holdt ikke stik, idet lejere fraflyttede uden genudlejning fandt sted. Han erindrer ikke, at der var fejl i selve budgetforudsætningerne. Det var de andre ting, der var af betydning. Der var tre ting, der gik skævt: Finansieringsomkostninger gik op. Genudlejning svigtede, og udlejning blev mindre end forventet. Han erindrer intet, der begrunder ordet ”fejl”.

Foreholdt følgende afsnit i samme Management Summary (samme bind, s. 273):

”Med det nuværende udlejningsniveau udgør den aktuelle leje tkr. 19.010 ... et årligt likviditetsmæssigt underskud i niveauet tkr. 16.000 for den samlede finansiering ”,

sammenholdt med følgende afsnit i Management Summary’et (ekstrakten bind III, s. 583):

”CBRE har vurderet markedslejen på de ledige lejemål i projektejendommene til tkr. 1.524. Den samlede aktuelle leje i dag udgør således tkr. 20.584 ... et årligt likviditetsmæssigt underskud på tkr. 834 ...”,

har han forklaret, at forskellen i beregnet likviditetsmæssigt underskud på ca. 15 mio. kr. udgøres af leje for ca. 1 mio. kr. Han kan ikke pege på andet end øgede finansieringsomkostninger, der udgør det resterende. Der kan også være arkitektomkostninger.

Foreholdt at Main Road ejendommene i Management Summary af 10. juni 2009 omhandlende forhøjelse af bl.a. driftskreditramme til Main Road Invest ApS og forhøjelse af bl.a. driftskredit til P40C ApS (ekstrakten bind IV, side 2193) er vurderet til 143,3 mio. kr., medens de i Rekapitulation af 20. april 2009 var vurderet til 236,6 mio. kr. har han forklaret, at han ikke husker, hvad ændringen skyldes. Forevist skemaet: ”Ejendomsoversigt – samleskema”, som indgår i summary’et (ekstrakten bind IV, s. 2196-2197), som blev omdelt i papirkopi, har han forklaret, at belåningsværdien på 22 mio. kr. i første kolonne er fremkommet på grundlag af de forudsætninger, der er anført i kolonnen, herunder en startforrentning på 6,5 %. Belåningsværdien af byggeret på 8 mio. kr. i anden kolonne svarer til værdien af de uanvendte byggeretter, der havde en værdi på 2.600 kr. pr. kvadratmeter. Den potentielle samlede merværdi på 91,2 mio. kr. i sidste kolonne er beregnet ud fra en forudsætning om fuld udbygning og fuld udlejning fratrukket færdiggørelsesomkostninger. De samlede færdiggørelsesomkostninger er i sidste kolonne opgjort til i alt 414,5 mio. kr.

Foreholdt sit notat af 10. juni 2009 til Kreditkontoret vedrørende Main Road Invest ApS - principperne i belåningsværdierne (ekstrakten bind IV, s. 2198) har han forklaret, at de principper, man her har anvendt ved værdiansættelse af pant er markedskonforme. Værdi af byggeret sætter man ud fra

den mulighed, der er. Drøftelserne i eftersommeren 2009 med Finanstilsynet om belåningsprincipper erindrer han ikke.

Forevist betinget aftale af 26. marts 2010 om salg af ejendom beliggende Nørrebrogade 66 C og Meinungsgade 6 (ekstrakten bind V, s.1806) har han forklaret, at han ikke har arbejdet med denne handel.

Foreholdt Management Summary af 26. april 2010 benævnt ”PC40C ApS – efterbevilling af mellemfinansieringsramme frem til 01.09.2010 (vedr. Sværtegade 3)” (ekstrakten bind V, s. 2134 ff.), hvor der på s. 2138 fremgår, at engagementet med Main Road Invest ApS var på 248,457 mio. kr., medens sikkerhed var på 249,400 kr., har han forklaret, at dette som anført indebar, at der var en sikkerhedsmæssig overdækning på 943.000 kr. Det samme gør sig gældende på næste side, hvor man ser, at der var en sikkerhedsmæssig overdækning på 14,73 mio. kr. i engagementet med P40C. På s. 2141 ser man, at der den 26. april 2010 på koncernniveau var et sikret mellemværende på i alt 375 mio. kr. Han kan ikke svare på, om de yderligere sikkerheder, der var forudsat i kundens ansøgning, var etableret.

Henrik Wessmann Jensen har vedrørende *generelle omstændigheder* forklaret bl.a., at han har haft et forudgående møde med advokat Lars Kjeldsen forud for afhøringen, hvor han har fået forevist relevante dokumenter.

Oskar Jensen-koncernen er en ejendomsudviklingsforretning, der blev startet i 1955 af hans fader. Den er fortsat aktiv. Han er uddannet som ejendomsmægler. Ved årsskiftet 2007/08 havde koncernen det godt med den største ordrebeholdning nogensinde. De havde gode lejere.

Om sin relation til Amagerbanken har han forklaret, at han i starten af 1990’erne havde benyttet Amagerbanken i et enkelt projekt. Per Kirk-Andersen kom til Amagerbanken. Han havde han haft meget med at gøre i HSH Nordbank. Han fandt det naturligt at fortsætte samarbejdet med Per Kirk-Andersen i den nye bank. Han havde samtidig et ønske om at komme til at benytte færre banker. Han har mødt Jørgen Brændstrup, men i det daglige var det Per Kirk Andersen og Annette Hansen, han talte med. Jørgen Brændstrup var slet ikke involveret i starten. Da de skulle restrukturere i efteråret i 2008, mødte de Jørgen Brændstrup, da det var en alvorlig sag.

Private forhold

Han har personligt kautioneret over for Amagerbanken. Det var i 2010, at han kom til at hæfte personligt.

Foreholdt Management Summary af 20. april 2009 vedrørende indfrielse af hans private engagement i Danske Bank på 14 mio. kr. (ekstrakten bind IV, s. 1847), hvoraf fremgår bl.a., at hans ejendom på Hambros Allé i Hellerup og hans hustrus ejendom på Kystvej i Hornbæk blev stillet som pant, har han forklaret, at den nye ledelse i Amagerbanken gav ham lov til at blive boende i ejendommen på Hambros Allé. Han havde gældsat sig af egen fri vilje. Han havde tilbagebetalt udloddede udbytter for at undgå omstødelse. Han havde tillid til, at der var mulighed for at tjene penge på projekterne.

I april – maj 2015 blev fordringerne på ham solgt fra Finansiell Stabilitet til Cerberus. På det tidspunkt kunne man nok få 33-35 mio. kr. for ejendommen på Hambros Allé. Kystvejen 40 blev sat til

salg på foranledning af Amagerbankens nye ledelse. Prisen var fastsat af Finansiell Stabilitet i samarbejde med Nybolig. Den blev udbudt til 28 mio. kr. Han selv mener, at ejendommen kan sælges til en pris på godt 20 mio. kr. Han har ikke fået nogen forklaring på, hvorfor ejendommene ikke blev solgt.

Main Road generelt

Idéen i Main Road-projektet var en fantastisk beliggenhed. Der skulle opføres en ny S-togsstation. Det var et gammelt faldefærdigt industriområde, hvorfor der med en ændret lokalplanlægning var et stort værditilvækstpotentiale. Koncernen købte 12-13 ejendomme i området. I hans forretning skal lejemaal være aftalt, før byggeriet går i gang. Han bygger ikke i spekulation om kommende lejere.

Finansieringen i Amagerbanken i 2008 var en refinansiering af en finansiering, han havde haft i to andre banker. Han fik samlet sin finansiering i en ganske almindelig finansieringsløsning.

Forevist Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (ekstrakten bind III, s. 581ff.) har han forklaret, at regnskabstallene med tilhørende bemærkninger, der er på s. 603, efter hans erindring ikke er lavet af hans koncern. Han ville ikke have formuleret sig på den måde. Omsætning på 14,37 mio. kr. er alene udgjort af lejeindtægter. Ejendomsomkostninger på godt 1 mio. kr. virker korrekt.

Foreholdt, at der i årsrapport for 2007 aflagt af Main Road Invest A/S er anført et "øvrigt bruttore-sultat" på 12,338 mio. kr. (ekstrakten bind III, s. 365) har han forklaret, at dette tal er lejeomsætning fratrukket ejendomsomkostninger.

Foreholdt, at det i Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (ekstrakten bind III, s. 583) er anført, at den aktuelle leje er på knapt 20,6 mio. kr., har han forklaret, at det er for 2008, hvilket ikke er det samme tal som i årsrapporten for 2007. Michael Mazzoni ville bedre end han kunne redegøre for det. Den aktuelle leje kan i 2008 have været på 20,6 mio. kr. Der var et særskilt selskab vedrørende Tavleholm, og en del af omsætningen i årsrapporten for 2007 kan have været kontrakter, der ikke havde været hele året.

I september 2008 kom der til at mangle likviditet i projektet. Der var flere årsager. Den vigtigste var verdenssituationen. Renterne steg, banker gik konkurs, og lejere begyndte at blive væk. Der kunne ikke genudlejes i samme tempo som tidligere. Det var noget, der gjorde meget ondt i koncernen.

Foreholdt brev af 9. september 2008 fra Amagerbanken til Main Road Invest A/S m.fl. (ekstrakten bind III, s. 2252) med svar på anmodning om dækning af beløb til overforfaldne fakturaer på 2,1 mio. kr. under finansieringsrammen, har han forklaret, at hans ansatte, Michael Mazzoni har bedre styr på de overforfaldne fakturaer, da det var denne, der var nede i detaljen i projektet. Det var almindelige projektomkostninger.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 4. november 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om forhøjelse af driftskreditten med 17 mio. kr. (ekstrakten bind IV, s. 273):

"Der er behov for tilførsel af likviditet til projektet. Årsagen til dette skyldes primært følgende 3 ting. De budgetterede finansieringsomkostninger i projektet er steget væsentligt, Det har ikke tidsmæssigt været muligt at få indgået/lukket lejekontrakter som først budgetteret og lejen på de udviklingsegnede ejendomme har været mindre end budgetteret. ",

har han forklaret, at det efter hans erindring må være dækkende for årsagerne. Det var det vanskeligste tidspunkt for en ejendomsudviklingsvirksomhed i 100 år.

Han er fra Amagerbanken blevet mødt med kritik af en fejl i sit allerførste materiale vedrørende en pantstilling, der gav en forkert likviditet. Det var en fejl, som han selv gjorde banken opmærksom på. Det kan have haft betydning for det forudsatte cash flow.

De oplevede, at store aktører sprang fra handler med koncernen. De måtte se i øjnene, at de måtte starte en restrukturering af den samlede koncern. Det bad de advokat Michael Ziegler fra Plesner om at bistå med. De havde 10 forskellige finansieringsinstitutter, der deltog i en restrukturering. Der blev i slutningen af 2008 lavet en aftale med Amagerbanken om Main Road. Han troede fortsat på projektet. Der blev derfor indgået en aftale om en fortsættelse af projektet. Der var fortsat lejekontrakter undervejs. Det gik blot ikke så stærkt som tidligere med at få dem effektueret. Havde man frem for en fortsættelse valgt at sælge ejendommene bedst muligt i løbet af 2009, ville det have været vanskeligt, da det var udviklingsejendomme. Man ville have tabt penge, men ikke så vanvittigt mange, hvis salget skete kontrolleret.

Forevist projektbeskrivelse i Management Summary af 10. juni 2009 omhandlende forhøjelse af bl.a. driftskreditramme til Main Road Invest ApS og forhøjelse af bl.a. driftskredit til P40C ApS (ekstrakten bind IV, side 2187) har han forklaret, at to ejendomme var solgt. Det var endelige handler. Salgene skete til en mindre fortjeneste og en stor nedbringelse af gæld. Ejendommen i projektet "Region Hovedstaden" blev solgt til PKA, der byggede den færdig til Region Hovedstaden. Han fik overskud på handlen.

Ledelsesændringen i Amagerbanken i 2010 påvirkede ikke samarbejdet så meget i begyndelsen. De skulle have et møde med den nye ledelse, men det var vanskeligt at få et mødetidspunkt, selv om de havde en ny lejekontrakt med firmaet Johnson Controls vedrørende lokaler på Hovedvejen 9. Den nye ledelse i Amagerbanken mente ikke, man skulle gå efter den nye lejer. Han selv mente, at det var en god lejer. De kom så langt, at de fik gennemført nedrivning af vægge i ejendommen. Han husker ikke nogen specifik årsag til Amagerbankens negative indstilling. Han havde møde med Lars Højrup Nielsen og Niels Vestermark. Amagerbanken ønskede, at ejendommen skulle sælges som projektejendom. Men i starten af 2011 var det blevet meget svært at sælge denne type ejendomme. På dette tidspunkt kunne Oskar Jensen-koncernen for så vidt agere selvstændigt, men efter meget nøjere kontrol fra bankerne end normalt. De penge, der blev brugt på Main Road, skulle forudgående drøftes med Amagerbanken. Under den tidligere ledelse i Amagerbanken, måtte de bruge det nødvendige for at holde skidtet fra dørene. De ejendomme, der skulle rives ned, blev kun i begrænset omfang vedligeholdt.

Foreholdt mail af 20. april 2012 fra Peter Winther, Sadolin & Albæk, til Niels Vestermark vedrørende Main Road (ekstrakten bind VII, s. 4279) med følgende besked:

"Vedhæftet en opdatering af værdier.

Det gør godt nok ondt, når man i den grad lader stå til, så ejendommene står og forfalder.",

har han forklaret, at paradigmeskiftet vedrørende ejendommenes vedligeholdelse indtraf, da den nye ledelse i Amagerbanken kom til. Der var en tæt kontakt til Niels Vestermark. Kassen til vedligeholdelse blev smækket i. Det skete i perioden lige før Amagerbankens konkurs.

Da ejendommene i Main Road blev afhændet, var han involveret.

Foreholdt ejendomsoversigten i Management Summary af 10. juni 2009 omhandlende forhøjelse af bl.a. driftskreditramme til Main Road Invest ApS og forhøjelse af bl.a. driftskredit til P40C ApS (ekstrakten bind IV, side 2192) har han forklaret, at de enkelte ejendomme er blevet realiseret som følger:

- Vibeholms Alle 12: Solgt af Amagerbanken
- Hovedvejen 9: Solgt på tvangsauktion til Nordea
- Vibeholmsvej 17: Solgt af ham med overskud
- Roskildevej 519: Solgt af ham med underskud
- Vibeholms Alle 19-23: Solgt på tvangsauktion
- Tavleholmsvej 2: Lå i sit eget selskab, som SKAT fik erklæret konkurs
- Priorparken 220: Solgt af Amagerbanken
- Vibeholms Alle 14: Solgt af Amagerbanken
- Vibeholms Alle 7-9: Solgt af Amagerbanken, med hans medvirken
- Roskildevej 547: Solgt af Amagerbanken, med hans medvirken
- Vibeholms Alle 18-20: Solgt af ham til PKA med overskud
- Evas Alle 24: Solgt af Amagerbanken.

Pilestræde m.fl.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 23. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2829):

”Ejendommen Nørrebrogade 66 Købes for tkr. 285.000. Der er et betydeligt udviklingspotentiale i ejendommen, og over de kommende 2 år er der afsat tkr. 205.500 i projektudviklingsomkostninger for at optimere ejendommen med henblik på salg. Som et led i aftalen stiller ejendomsselskabet Norden en leje garanti på tkr. 10.000 over for P40C ApS, hvilket tilsikrer en tilfredsstillende likviditet i udviklingsperioden.”,

har han forklaret, at kontakten mellem Norden og ham kom i stand via Jytte Bille, der er selvstændig ejendomsmægler. Amagerbanken var ikke involveret i forhandlingen ud over, at banken var involveret i finansieringen. Amagerbanken og Norden mødtes og drøftede inter-kreditorforhold, da Norden skulle have et stort pantebrev i ejendommen. Prisen blev fastsat på baggrund af et prisforlangende ud fra de 5 % afkast, som man på det tidspunkt handlede ejendomme til. Det skete dels ud fra et prospekt dels ud fra deres egne beregninger. Han mindes ikke, at der lå en ekstern vurdering.

Pilestræde og Sværtegade blev solgt til Barfoed, som er et fynsk ejendomsinvesteringsselskab.

Foreholdt følgende afsnit i Amagerbankens indstilling af 23. december 2010 til efterbevilling af garanti over for Dansk Ejendoms kapital A/S på 6,25 mio. kr. (ekstrakten bind VI, s.1053):

”Provenuet ved salget af Pilestræde ejendommene var opr. budgetteret til ca. kr. 35 mio. Som følge af den nye konstruktion udgør provenuet ca. kr. 25 mio.”,

har han forklaret, at dette svarede også til hans forventninger. På projektbasis var der derfor fri likviditet på 25 mio. kr., der ville gå til nedbringelse af anden gæld. Beløbet blev ikke 25 mio. kr. Han har ikke set den endelige opgørelse. Den er vist ikke endelig opgjort endnu på grund af en vaserende retssag. Det blev vist en del lavere end 25 mio. kr.

I et udviklingsprojekt, hvor man sælger ejendomme med en udviklingsaftale er tidslementet væsentligt. Det var det, der svigtede i denne sag.

Ejendommene skulle leveres istandsat med udlejning til afkast på 5 %. Det ville give en købesum på 156 mio. kr. Hovedparten af komplekset blev leveret. I det sidste halve år var Barfoed imidlertid meget interesseret i at trække tiden, således at de ville kunne hæve de stående garantier. Han forsøgte at få ejendommen gjort færdig, men Barfoed ville ikke godkende de lejere, som de kom med forslag til. Dette var Barfoed i sin gode ret til. Amagerbanken pressede ham. De kom i konflikt med entreprenøren og kunne derfor ikke gøre projektet færdigt. Derfor fik man ikke 156 mio. kr. for ejendommen men et mindre beløb. Han mener ikke, at der blev tabt penge på projektet. Amagerbanken ville ikke give kredit til betaling af enkelte nødvendige arbejder.

Nørrebrogade

Foreholdt følgende punkter i referat af møde afholdt den 12. december 2011 i Amagerbanken af 2011 A/S (ekstrakten bind VII, s. 3668 ff.):

- ”at det vedrørende P/S Guldbergsgades udlejning af arealer til KEA er aftalt, at ikrafttrædelsestidspunktet udskydes fra 1. december 2012 (aftalt i tillæg nr. 1 til lejekontrakten) til 30. juni 2013. Denne udskydelse af ikrafttrædelsestidspunktet vil give P/S Guldbergsgade tidsmæssig bedre mulighed for at få gennemført den ombygning af lejemålet, der er en forudsætning for lejekontraktens ikrafttrædelse. Tillæg nr. 2 til lejekontrakten, hvorved ikrafttrædelsestidspunktet udskydes til den 30. juni 2013, var på mødetidspunktet endnu ikke underskrevet af parterne,
 - at KEA har ytret ønske om at købe hele eller dele af det lejemål, som KEA har indgået lejekontrakt vedrørende,
 - at der derudover stadig forhandles med PKA vedrørende køb af ejendommen ejet af P/S Guldbergsgade, idet PKA dog har oplyst, at man ønsker at færdiggøre det mulige køb af ejendommen Vibeholms Allé 18-20, inden der indgås en aftale om køb af Guldbergsgade-ejendommen,
 - at der desuden føres forhandlinger med andre mulige investorer om køb af ejendommen ejet af P/S Guldbergsgade samt om udlejning af ledige lokaler i Guldbergsgade-ejendommen.
- ...
- Oskar Jensen & Co. har en gæld til Amagerbanken på ca. 19 mio. kr. Det foreslås, at denne gældsforpligtelse overgår til P/S Guldbergsgade som ny debitor for lånet. Gælden hos P/S Guldbergsgade beløber sig i givet fald til 114 mio. kr. (19 mio. kr. + 95 mio. kr.). ”,

har han forklaret, at Amagerbankens holdning til oplægget var, at man skulle forsøge at gå videre med det. Det var en meget stor ejendom på i alt 30.000 kvadratmeter. Ejendomshandler tog dog meget lang tid på dette tidspunkt. Det er en helt særlig ejendom. KEA driver en internationalt kendt undervisningsvirksomhed fra lokalerne i dag. De var så langt med KEAs køb af ejendommen, at KEA kun manglede at få vedtaget et aktstykke i Finansudvalget

Foreholdt mail af 6. februar 2012 fra Jesper Rasmussen, KEA, til ham (tillægsekstrakten, s. 224) med følgende ordlyd:

”På givne foranledning skal jeg hermed bekræfte KEA's interesse i at erhverve ejendommen i Guldbergsgade til en foreløbigt aftalt pris på 365 mio. kr.

Som du ved, forudsætter købet både bestyrelsens godkendelse og Finansudvalgets tiltrædelse af aktstykke herom. Jeg forventer, at bestyrelsen på grundlag af den businesscase, der er udarbejdet, og som jeg d.d. har drøftet med Nykredit, vil give sin tilslutning til køb.

Jeg forudser efter drøftelser med Uddannelsesministeriets embedsmænd heller ingen vanskeligheder i forbindelse med fremsættelse og godkendelse af aktstykke.

Jeg håber og forventer på den baggrund, at KEA kan afslutte handlen i løbet af foråret. ”,

har han forklaret, at baggrunden for denne tilkendegivelse var, at KEA ikke kunne indgå en aftale på dette tidspunkt. De ønskede derfor at få et billede af, hvor KEA stod. Dette orienterede han Niels Vestermark hos Amagerbanken om. På dette tidspunkt regnede han med, at man ville handle med KEA. Han blev dog standset af Niels Vestermark, der fortalte ham, at han skulle underskrive en aftale om salg til C. W. Obel Ejendomme. Han havde på et meget tidligere tidspunkt vist ejendommen frem for folk fra C. W. Obel Ejendomme, men han havde ikke deltaget i salgsforhandlinger med dette selskab. Han har sendt de dokumenter frem til Amagerbanken, som Amagerbanken bad om. Han bifaldt ikke handlen. Man burde have solgt til en højere pris til KEA. Man kunne sagtens få frigjort ejendommen fra lejere. De skulle dog have penge for at flytte, og de penge ville Niels Vestermark ikke stille til rådighed. C. W. Obel Ejendomme tømte på samme måde ejendommen for lejere til samme pris, som den han havde aftalt med lejerne.

Foreholdt følgende afsnit i brev af 29. februar 2012 fra advokat Michael Ziegler til Niels Vestermark og advokat Uffe Bøgelund Jensen (ekstrakten bind VII, s. 3807 f.):

”KEA-løsningen kræver selvfølgelig, at også andre dele af projektet sælges, men isoleret set (alene på KEA-delen) er denne løsning bedre end C.W. Obel Ejendomme-løsningen.

...

På den anden side må Henrik Wessmann Jensen også bøje sig for Bankens krav om at finde en løsning nu, og i den forbindelse kan en overdragelse til C.W. Obel Ejendomme være et fornuftigt skridt, ... ”,

har han forklaret, at KEA ville optage 20.000 af de 30.000 kvadratmeter. Resten skulle sælges til anden side. De var i kontakt til forskellige mulige købere af disse lokaler. C. W. Obel Ejendomme købte alle 30.000 kvadratmeter. Der blev talt om, at de skulle være involveret i den fortsatte udvikling. Sådan blev det imidlertid ikke, hvorfor salget til C. W. Obel Ejendomme ikke viste sig som et fornuftigt skridt.

Søren Ingerslev har forklaret bl.a., at han er advokat. Han driver egen advokatvirksomhed, men beskæftiger sig også med ejendomsadministration, der varetages af Balder Administration ApS, som tidligere havde navnet BO2100 ApS.

Han overtog administrationen af Østerfælled-ejendommen ultimo 2008. Det var ejendomsadministratorerne i BO2100 ApS, som tog sig af udlejning af lejlighederne.

Forevist BO2100's brev af 26. november 2015 til advokat Lars Kjeldsen vedhæftet oversigt over ledige lejemål i Østerfælled-ejendommen (ekstrakten bind VII, s. 5677f), har han forklaret, at listen er udarbejdet på foranledning af advokat Lars Kjeldsen. Af oversigten fremgår antal ledige lejemål i ejendomskomplekset ved udgangen af hvert kvartal i perioden fra udgangen af 1. kvartal 2008 og frem til udgangen af 3. kvartal 2015. Ejendomskomplekset er karakteriseret ved, at det er en stor ejendom med 525 lejligheder. Det har på intet tidspunkt været svært at udleje lejlighederne.

Forevist sin mail af 9. oktober 2008 til Annette Hansen og med kopi til Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm vedhæftet tomgangslister (ekstrakten bind III, s. 2498) har

han forklaret, at kommunikationen mellem hans advokatkontor og Amagerbanken var kendetegnet ved, at administrationen af Østerfælled-ejendommen alene omhandlede udlejning og forvaltning af driftsudgifter, herunder vedligeholdelse. Ejendomsadministrationen rapporterede til ejeren om både udlejningssituationen og den primære drift. Ejendomsinspektøren og ejendomsfunktionærerne fremkom med forslag til istandsættelse, vedligeholdelse mv. Amagerbanken blandede sig ikke i detaljerne, men lyttede til de personer, som var tættest på ejendommen.

Forevist den før omtalte tomgangsliste, som angår opsagte boliglejemål i perioden fra den 30. september 2008 og til den 1. januar 2009 (samme bind III, s. 2499) har han forklaret, at de lejekontrakter, som var indgået, efter at Jens Schaumann overtog ejendommen, havde såkaldt trappeleje, hvilket indebar en årlig huslejestigning på 4 % med start den 1. januar hvert år. Derfor opsagde flere lejere deres lejemål, når lejestigningstidspunktet nærmere sig, dvs. op til årets udgang. Samme mønster ser man også i ejendommen i dag. Lejligheder med "gammel" leje blev istandsat ved fraflytning og herefter udlejet til en højere leje. Typisk skete der udskiftning af det oprindelige køkken fra 1996, dørgreb og lignende. Amagerbanken var indforstået med, at der skete modernisering af lejemålene.

Forevist Hans-Henrik Palms mail af 6. maj 2010 til ham, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker og med kopi til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen (ekstrakten bind V, s. 2258), hvoraf fremgår:

”Kære alle

Efter at have talt med Søren i går, og her til morgen med ØFP's inspektør Steen Henningsen om udlejningssituationen, mener jeg der er grund til at råbe vagt i gevær, og at der må drøftes en ny strategi. Det må konstateres at vi ikke længere kan få den lejepris der ønskes i det nuværende marked, da køb af en lejlighed i samme område, giver en væsentlig lavere ydelse med den nuværende rente.

Spørgsmålet er om tiden nu er moden til, seriøst, at lægge en slagplan om at udbyde lejlighederne til salg, med en fastlagt finansierings pakke, og en effektiv markedsføring af muligheden, køb kontra leje. Der vil indenfor en måneds tid være mere end 50 ledige lejligheder, plus løbende opsagte lejligheder, det klart højeste i vores periode.”,

han har forklaret, at han ikke kan genkende Hans-Henrik Palms billede af, at der var 50 ledige lejemål. Som det fremgår af den før omtalte oversigt over ledige lejemål i ejendommen i perioden fra udgangen af 1. kvartal 2008 til udgangen af 3. kvartal 2015 (ekstrakten bind VII, s. 5678), var der 19 ledige lejemål ved udgangen af 2. kvartal 2010. Antallet af ledige lejemål var ekstraordinær højt på dette tidspunkt.

Forevist Karsten Rasmussens [PWC] mail af 29. januar 2009 til ham og med kopi til bl.a. Hans-Henrik Palm om renteswap (ekstrakten bind IV, s. 1196), hvoraf fremgår:

”Søren

Foranlediget af dit spørgsmål vedrørende Amagerbankens ønske om at udeholde renteswappen fra årsrapporten, har min faglige afdeling undersøgt det fra Kim fremsendte materiale. Svaret er gengivet nedenfor, og konklusionen er at renteswappen skal indregnes.

Jeg var i første omgang forundret over størrelsen på swappen, men renteniveauet falder drastisk op til 31-12-2008 fra et niveau over 5 til niveauet 3,5-4, hvilket er baggrunden for det store negative beløb.

Jeg beklager, at vi ikke med lov i hånd kan løse problemstillingen. Den eneste konstruktive løsning jeg kan se, er at lade årsrapporten udarbejde som Amagerbanken ønsker, og så må man leve med at revisor tager et forbehold for forholdet i revisionspåtegningen.”,

og hans mail af 4. februar 2009 til Johnny Nørskov og Bjørn Bengtsson med kopi til Henrik Ørbekker og Kim Eriksson (ekstrakten bind IV, s. 1210), hvoraf fremgår:

”Kære Bjørn og Johnny,
Efter aftale med ejerne af Østerfælledparken A/S og Østerfælled Holding A/S retter jeg henvendelse til jer med henblik på at planlægge udarbejdelse af årsrapport for 2008. Jeg har uden held forsøgt at træffe jer begge telefonisk og derfor får I istedet denne mail.

Til brug for planlægningen vil jeg gerne drøfte:

1. hvornår og hvor kommer revisionen til at foregå? (vedhæftede Q4 rapportering er lavet af Kim Eriksson her på adressen, men alle driftsbilag for 2008 ligger hos Dan-Ejendomme),
2. ejerne mener ikke, at den negative markedsværdi af renteswappen (-101 mio.) skal medtages i resultatopgørelsen, men evt. kun fremgå af en note i årsrapporten,
3. hvilken udgift til udarbejdelse af årsrapporten skal jeg afsætte til revisor, jfr. nedenfor.”,

har han forklaret, at han forud for retsmødet i dag har genopfrisket sin hukommelse og herunder gennemset sin mailboks. Han kan se, at han dagen forud for den omtalte mail af 4. februar 2009 sendte mail af 3. februar 2009 til bl.a. Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm og med kopi til Jørgen Brændstrup og Annette Hansen (ekstrakten bind IV, s. 1211), hvoraf fremgår bl.a.:

”Udlejning

Jeg vedhæfter rapportering vedr. udlejningssituationen. Som det fremgår er der p.t. 13 tomgangs lejemål samt yderligere 22 opsagte lejemål, som bliver ledige i løbet af de næste måneder.

Vi har været "heldige", at nogle af de lejemål, som har en meget lav leje (mindre end 1.00 kvm/år) er blevet opsagt og disse lejemål kan derfor genudlejes til en væsentlig højere leje. De fleste af de lejemål, som bliver opsagt er imidlertid lejemål, som i 2009 har en kvadratmeterleje på ca. kr. 1.515 (for en lejlighed på 100 kvm. svarer det fx til en månedlig leje på kr. 12.625, hvortil kommer aconto vand/varme med kr. 750).

Som I vil erindre, så er lejeniveauet hvert år fastlagt på grundlag af det budget, som Schaumann har udarbejdet for ejendommens drift. I budgettet er indeholdt en "trappeleje", hvorefter lejen automatisk stiger med 4% om året. For en lejlighed på 100 kvm. betyder det fx, at den månedlige husleje ved årsskiftet steg med ca. kr. 500.

Vores vurdering er, at en stor del af de opsigelser, vi modtager er begrundet i den automatiske lejestigning, ligesom det er det højere lejeniveau, som gør det vanskeligt at genudleje lejlighederne i den nuværende situation, hvor der er kommet væsentligt flere leje-lejligheder på markedet.

Udover skilte i vinduerne på de ledige lejligheder og annoncering på www.bo2100.dk annonceres de ledige lejligheder også på andre boligportaler på internettet, som i dag er den mest anvendte måde at finde ledige lejemål. Vi foreslår, at vi fortsætter med aktivt at annoncere lejlighederne til leje på internettet, men at der anvendes yderligere et beløb i 2009 på at gøre opmærksom på de ledige lejligheder, fx ved bannere på ejendommen og skilte på vejen på Østerbrogade. Hvis ikke det med udgangen af Q1-2009 er lykkedes at nedbringe antallet af tomgangslejemål væsentligt foreslår vi endvidere, at den årlige

kvadratmeterpris ved genudlejning nedsættes fra kr. 1.515 kr. til kr. 1.396, så en 100 kvm. lejlighed kan lejes for en startleje på kr. 11.635 pr. måned med tillæg af aconto vand/varme.

Jeg har i dag haft en kort telefonsamtale med Jørgen Brændstrup vedr. ovenstående med følgende konklusioner:

1. Yderligere markedsføring iværksættes nu (bannere og skilte, men også fx annoncering i Ældre Sagen), men nedsættelse af startlejen afventer resultatet heraf som anført ovenfor.
2. De udgifter, der afholdes af ejerforeningerne, skal gennemgås med henblik på at vurdere, om nogle af disse tal kan spares. Det er Dan-Ejendomme, der administrerer de tre ejerforeninger og jeg tager nu kontakt til Dan-Ejendomme med henblik på at gennemgå budgetterne for de tre ejerforeninger med en tæt-kam.
3. Jeg tager nu kontakt til IN-Revision, Bjørn Bengtsson, med henblik på, at han kan iværksætte udarbejdelse af årsrapport for 2008. I den forbindelse vil jeg igen tage en drøftelse med Bjørn Bengtsson vedr. den bogføringsmæssige behandling af den negative værdi af renteswappen. Det vil være at foretrække, hvis den negative værdi af renteswappen kan holdes ude af resultatopgørelsen.”.

Han har herom forklaret, at han ikke erindrer yderligere om samtalen med Jørgen Brændstrup end det anførte i mailkorrespondancen. Han må således henholde sig til det anførte om en kort telefonsamtale. Administrationsselskabet var mere urolig i forhold til udlejningssituationen, end Jørgen Brændstrup var. Jørgen Brændstrup havde mere is i maven og havde fremskaffet sammenligningspriser med en ejendom i Nordre Frihavngade. På denne baggrund fortsatte man med en leje på de anførte 1.515 kr. Man nåede aldrig til en nedsættelse af lejen. I dag er lejen ca. 2.000 kr. pr. m².

Han blev indvalgt i bestyrelsen for Østerfælledparken A/S og Østerfælled Holding A/S i maj 2010. Han erindrer ikke, hvorfor han indtrådte.

Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 26. august 2010 i Østerfælledparken A/S og Østerfælled Holding A/S (ekstrakten bind V, s. 3529f):

”Ad 2 - Drøftelser med finansieringskilder

...

Jørgen Brændstrup oplyste endvidere på mødet, at der umiddelbart før afslutningen af 2. kvartal var realiseret et valutatab i størrelsesordenen ca. 400 mio. i selskabet, hvilket væsentligt har forværret selskabets økonomiske situation. Selskabets ledelse har ikke været orienteret herom, og det aftales derfor, at KER [Kim Eriksen] retter henvendelse til Amagerbanken herom med henblik på at indhente den fornødne dokumentation således, at selskabets bogføring kan opdateres med det realiserede tab.

På forespørgsel fra bankdirektør Bjørn Mortensen om hvorvidt, man fra Amagerbankens side kunne betrykke ledelsen i selskabet i, at der fortsat vil være tilstrækkelig likviditet til rådighed til at betale selskabets forpligtelser efterhånden som de forfalder, bekræftede adm. direktør Jørgen Brændstrup, at dette - som hidtil har været tilfældet - fortsat vil være gældende, hvortil Bjørn Mortensen svarede, at ledelsen i så henseende kan sidde "roligt i stolen",

har han forklaret, at han ikke var involveret i drøftelser om valutaspørgsmålet, og han kender heller ikke til Henrik Ørbekkers evt. rolle heri. Han havde dog hørt om valutatabet før mødet den 26. august 2010. Han har forud for retsmødet i dag gennemset sin mailboks og kan heraf se, at han i en mail af 6. juli 2010 til Jørgen Brændstrup skrev, at han dagen forinden under et møde med Hans-

Henrik Palm havde fået oplysning om et valutatab. Han anmodede Jørgen Brændstrup om at få nærmere oplysning herom, da han ikke havde tilstrækkelige oplysninger om tabet. Når det i referatet fra mødet den 26. august 2010 står anført: "Selskabets ledelse har ikke været orienteret herom ..." betyder det, at der ikke var sket orientering før den 6. juli 2010.

Michael Sander Baagø har forklaret bl.a., at han forud for retsmødet i dag har modtaget uddrag af sagens akter, ligesom han har deltaget i et møde på advokat Søren Lundsgaards kontor sammen med sin advokat Mette Hjøllund Schousboe, Finansforbundet.

Forevist uddrag af Amagerbankens prospekt af 2010, Registreringsdokument (ekstrakten bind V, s. 3316), hvori der er en beskrivelse af bestyrelsesmedlemmerne i Amagerbanken, har han forklaret, at det er korrekt, at han blev ansat i banken i 1994 som bankelev. Han blev udlært som bankassistent i 1996. I 1998 flyttede han til Amagerbankens centrale investeringsområde. Han arbejdede som investeringsrådgiver inden for aktier, obligationer, terminsforretninger mv., men arbejdede primært på obligationssiden. Han er i dag ansat hos BankNordik.

Han var medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem i Amagerbankens bestyrelse i perioden fra den 22. marts 2010 til den 7. februar 2011.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 afholdt i forlængelse af generalforsamlingen samme dag (ekstrakten bind V, s. 1548), hvori der omtales et introduktionsseminar for nye bestyrelsesmedlemmer, har han forklaret, at han deltog i et sådant seminar, hvorunder reglerne for bestyrelsesarbejde blev gennemgået, ligesom de nye medlemmer fik en overordnet gennemgang af Amagerbankens forretning.

Foreholdt oplysningen i referatet af bestyrelsesmødet den 22. marts 2010, som blev afholdt før generalforsamlingen (ekstrakten bind V, s. 1546), hvoraf fremgår, at bestyrelsen i april ville vedtage en strategi for valuta, har han forklaret, at han ikke husker, at der var drøftelser herom. Han havde hørt om Østerfælled-ejendommen før han blev indvalgt i bestyrelsen. Nogle af hans kunder i Amagerbanken havde købt Jens Schaumanns ejendomsobligationer. Han vidste, at ejendommen lå på Østerbro. Han ved ikke meget om erhvervs ejendommen. Han har set ejendommen. Han fik tillige gennemgået forretningscasen. Da han kom ind i bestyrelsen vidste han, at Østerfælled-ejendommen var udfordret, men ikke, at den var decideret nødlidende. Han kendte ikke til detaljerne omkring ejendommen, men kendte til Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. Han havde vist også mødt Henrik Ørbekker og Hans-Henrik Palm. Han vidste, at der var et lån og en valutaramme, men han vidste ikke, hvor stor rammen var. Han vidste heller ikke, hvilken valuta den var bygget op om.

Forevist KPMG's og Deloitte's revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1318), hvoraf fremgår, at der ultimo 2009 blev foretaget en individuel nedskrivning på 540,6 mio. kr., har han forklaret, at han ikke husker, hvornår han har set dette dokument. Han vidste, at der var nedskrevet meget på engagementet, da han indtrådte i bestyrelsen. Han vidste ikke, om engagementet var fuldt nedskrevet.

Han kan huske forløbet om Østerfælled-engagementet, men han kan ikke huske, hvad der skete på eksakte datoer. På et af de første bestyrelsesmøder var der en drøftelse af, at valutaudviklingen mildt sagt ikke gik bankens vej. Det blev tilkendegivet, at bestyrelsen skulle følge dette nøje. Man skulle have styr på dette. Valutaudviklingen blev belyst af forskellige notater om forventninger til

valutaudviklingen, bl.a. udarbejdet af en kollega fra Investeringsafdelingen. Der var kraftig fokus herpå i valutaafdelingen. Der blev afholdt en del fælles møder med Investeringsafdelingen for at få ”syretestet” Investeringsafdelingens holdning til valuta. Meldingerne fra Investeringsafdelingen var entydige i hele forløbet. I finansmarkedet var der konsensus om, at valutaen skulle falde igen. I bestyrelseslokalet blev det undervejs mere og mere ubehageligt at se på tallene. Det blev tydeligt, at man blev nødt til at lukke ned, men bestyrelsen skulle være sikker. Det er ikke rart at trække ”stop loss”. Tålmodigheden løb ud til sidst. Bestyrelsen så sig nødsaget til at trække en streg i sandet. Man havde risikeret nok.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2473):

”4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt sig p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens [kunders] positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”,

har han forklaret, at markedet aktuelt var stresset, men der var fortsat konsensus om den fremtidige prognose på 6-9-12 måneder, hvorefter kursen skulle falde igen. Det var nok uforudsigeligt på den korte bane, men der var fortsat konsensus om prognosen på den lange bane.

Efter nedlukningen var der nogen utilfredshed i bestyrelsen over, at tabet var større end forventet, da man trak i nødbremsen. Tabet var dog ikke meget større. Mertabet lå omkring 50-60 mio. kr., hvilket ikke er noget enormt beløb, når man tænker på Østerfælled-mellemværendets størrelse mv.

Der var ikke andre ting end at begrænse tabet, som spillede ind i forløbet.

Jannik Skovgaard Hindsbo har forklaret bl.a., at han forud for retsmødet i dag har modtaget uddrag af sagens akter, ligesom han har deltaget i et møde på advokat Søren Lundsgaards kontor sammen med sin advokat Mette Hjøllund Schousboe, Finansforbundet.

Forevist uddrag af Amagerbankens prospekt af 2010, Registreringsdokument (ekstrakten bind V, s. 3316), hvori der er en beskrivelse af bestyrelsesmedlemmerne i Amagerbanken, har han forklaret, at det er korrekt, at han i perioden fra 2002-2006 var medarbejdervalgt medlem af bestyrelsen. Han valgte selv at udtræde i 2006. Han var filialchef i Amagerbankens afdeling på Frederiksberg, da han på ny blev valgt som medarbejdervalgt medlem af Amagerbankens bestyrelse på generalforsamlingen den 22. marts 2010.

Han blev indvalgt i strategiudvalget, men der blev aldrig afholdt møder.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 afholdt i forlængelse af generalforsamlingen samme dag (ekstrakten bind V, s. 1548), hvori der omtales et introduktionsseminar for nye bestyrelsesmedlemmer, har han forklaret, at han deltog i et sådant seminar, hvorunder der blev orienteret om bestyrelsesarbejdet mere generelt, ligesom de nye medlemmer fik en orientering om nogle af bankens sager.

Han kendte ikke til Østerfælled-engagementet, da han indtrådte i bestyrelsen. Bestyrelsen fik en orientering om Østerfælled-engagementet på et af de første bestyrelsesmøder, herunder blev det nævnt, at der var en valutaproblematik, som blev fulgt tæt. Han husker ikke noget om udarbejdelse af en strategi om valutapositioner. Drøftelserne af valutapositionerne fyldte en del på bestyrelsesmøderne, og de angik primært Østerfælled-engagementet.

Han har svært ved at adskille de enkelte bestyrelsesmøder fra hinanden. Mange af tingene flyder sammen for ham nu.

Forevist KPMG's og Deloitte's revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1318), hvoraf fremgår, at der ultimo 2009 blev foretaget en individuel nedskrivning på 540,6 mio. kr., har han forklaret, at han husker, at bestyrelsen fik oplyst, at engagementet var væsentligt nedskrevet. Han erindrer, at bestyrelsen skulle forholde sig til valutaspørgsmålet. Kent Villadsen Madsen sagde, at bestyrelsen skulle se på valutaen, hvilket N. E. Nielsen bekræftede. Efterfølgende blev bestyrelsen sat ind i situationen. Hans oplevelse var, at situationen blev fulgt tæt. Både interne og eksterne eksperter fremkom med anbefalinger. Det var Jørgen Brændstrup, som formidlede disse ekspertudtalelser. Det skete løbende over perioden. Han så et klart billede af, at eksperternes råd var, at de skulle holde hesten. Eksperterne havde en tro på, at tingene ville vende. Situationen var atypisk. Bestyrelsen valgte at følge disse råd.

Tingene kom endnu mere ud af kontrol i juni 2010. Bestyrelsen var nødt til at reagere og trække en streg. Bestyrelsen baserede beslutningerne på de råd, som de fik. Der blev truffet beslutning om nedlukning.

Efter nedlukningen var der nogen kritik af den tværgående rapportering fra nogle af bestyrelsesmedlemmerne. Der blev udarbejdet et notat. Følelsen i huset var, at rapporteringen havde været i orden. Han erindrer ikke denne del af forløbet så godt.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2473):

”4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt sig p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens [kunders] positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”,

har han forklaret, at han i dag stadig husker drøftelserne. Han husker, at der var et ønske om at tackle problemet. Det var presserende. N. E. Nielsen nævnte flere gange, at det var uholdbart, og at problemstillingen om valuta skulle løses. Bestyrelsen støttede sig på eksperternes meldinger.

Når bestyrelsen ikke foretog nedlukning allerede i maj, skyldtes det, at bestyrelsen fulgte eksperternes råd. Det var uholdbart, fordi man ikke vidste, hvilken vej det gik, men bestyrelsen støttede sig til eksperternes råd.

Når bestyrelsen drøftede valuta, drejede det sig primært om Østerfælled-engagementets valutaramme.

Dan Roland Hansen har forklaret bl.a., at han forud for retsmødet i dag har modtaget uddrag af sagens akter, ligesom han har deltaget i et møde på advokat Søren Lundsgaards kontor sammen med sin advokat Mette Hjøllund Schousboe, Finansforbundet.

Han blev indvalgt som medarbejdervalgt medlem af Amagerbankens bestyrelse den 22. marts 2010.

Forevist uddrag af Amagerbankens prospekt af 2010, Registreringsdokument (ekstrakten bind V, s. 3316), hvori der er en beskrivelse af bestyrelsesmedlemmerne i Amagerbanken, har han forklaret, at det er korrekt, at han blev ansat i Amagerbanken som bankelev i 1994. Han blev sidenhen rådgiver i den såkaldte medarbejderbank.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 afholdt i forlængelse af generalforsamlingen samme dag (ekstrakten bind V, s. 1548), hvori der omtales et introduktionsseminar for nye bestyrelsesmedlemmer, har han forklaret, at han ikke deltog i dette seminar, da han var på ferie på det tidspunkt, hvor seminaret blev afholdt.

Han kendte ikke til Østerfælled-engagementet, da han blev valgt til bestyrelsen

Forevist KPMG's og Deloitte's revisionsprotokollat af 2. februar 2010 (ekstrakten bind V, s. 1318), hvoraf fremgår, at der ultimo 2009 blev foretaget en individuel nedskrivning på 540,6 mio. kr., har han forklaret, at han ikke kan huske, at han har læst det, men han husker, at der i bestyrelsen var drøftelser om, at engagementet var fuldt nedskrevet.

Han husker, at der var en valutaramme knyttet til Østerfælled-engagementer, og at denne fortsat var åben. Denne viden fik han under de mange bestyrelsesmøder, som blev afholdt over ret kort tid.

Fra den 22. marts 2010 og frem kom direktionen med anbefalinger baseret på materiale, hvor forventningen var, at kursen ville rette sig. Eksperternes råd ændrede sig ikke. Vurderingen var, at valutaen ville rette sig, da CHF lå i en alt for høj kurs. De drøftede ikke en strategi om at træde ud af CHF. Han synes ikke, at der var nogen egentlig strategi. Direktionen orienterede om eksperternes råd mv., og bestyrelsen drøftede spørgsmålet. Der var mulighed for at drøfte for og imod.

Frem til juni 2010 fulgte bestyrelsen direktionens anbefaling i håbet om, at kursen på CHF ville rette sig. Møderne varede typisk fra kl. 9-16. Orienteringen om valuta tog nok en halv times tid. Det fik en seriøs behandling. Bestyrelsen håbede på, at man kunne minimere tabet. Bestyrelsen bakkede op om direktionens indstilling. Han husker ikke, at der var uenighed. Bestyrelsen fulgte enstemmigt indstillingen om at forblive i CHF.

På et tidspunkt nåede bestyrelsen frem til, at man måtte lukke valutarammen. Man havde meget længe hørt, at CHF ville falde tilbage, men det gjorde den ikke. Bestyrelsen turde ikke længere forblive i CHF trods anbefalingerne om, at kursen på CHF ville falde tilbage.

Efter nedlukningen var der nogle drøftelser om, hvorfor tabet var, som det var. Der var noget polemik i medierne om, hvorfor man ikke havde styr på valutaen. Han så ikke grafer og lignende i det forløb. Der blev ikke specifikt talt om Østerfælled ved disse efterfølgende drøftelser.

Foreholdt følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstrakten bind V, s. 2473):

”4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt sig p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens [kunders] positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”,

han har forklaret, at han ikke specifikt husker drøftelserne. Det ”uforudsigelige” refererede til valutakurserne. Ekspertterne sagde ét, men kurserne noget andet.

Han kendte ikke valutarammens størrelse. Han husker kun drøftelser af JPY og CHF. Han husker ikke, at der blev drøftet andre valutaer.

Han havde kendskab til, at der også var andre kunder med valutarammer, men husker ikke navnene. Forevist Amagerbankens Interne Revisions måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta (ekstrakten bind V, s. 2116), hvoraf fremgår nedskrivninger pr. 31. marts 2010 på bl.a. Classen Koncernen, Ejendomsselskabet Øresundshøj og Hans-Henrik Palm, har han forklaret, at han ikke husker evt. drøftelser om Damkiær-Classen, Øresundshøj eller Hans-Henrik Palm.

Kristian Vie Madsen har forklaret bl.a., at han er uddannet matematikøkonom i 1996. Efter endt uddannelse kom han til Økonomiministeriet, og fra 2007 har han arbejdet i Finanstilsynet. Forud for sin tiltrædelse i Finanstilsynet var han i to år chef for ministeriets lovarbejde i forhold til den finansielle lovgivning. I marts/april 2009 blev han chef for Finanstilsynets kontor for tilsynet med mindre og mellemstore pengeinstitutter. Han var fortsat kontorchef, da Amagerbanken lukkede. I dag er han vicedirektør i Finanstilsynet. Han deltog i går i et møde hos advokatfirmaet Kromann Reumert vedrørende afgivelse af denne vidneforklaring.

I et mindre eller mellemstort pengeinstitut starter et traditionel tilsynsbesøg med Finanstilsynets beslutning om iværksættelse af en undersøgelse. Omkring tre måneder før undersøgelsens start laver Finanstilsynet en risikovurdering for at se, hvad man i det pågældende pengeinstitut skal se på. Finanstilsynet varsler pengeinstitutttet, at tilsynet kommer på tilsynsbesøg. Finanstilsynet får fra pengeinstitutttet udleveret forretningsgange på områder, der skal gennemgås, ligesom tilsynet får lister over pengeinstitutttets engagementer til brug for tilsynets beslutning om, hvad tilsynet vil se på. Når Finanstilsynet har modtaget materiale fra pengeinstitutttet, læser de materialet igennem og danner sig nogle hypoteser. Det er ikke muligt for Finanstilsynet at se på alt ved ét tilsynsbesøg, og tilsynet ser typisk på de store engagementer samt foretager stikprøver af andre forhold. Ved selve undersøgelsen i pengeinstitutttet er Finanstilsynet i pengeinstitutttet i måske tre uger. Af disse tre uger bruger Finanstilsynet et par uger på konkrete låneforhold og én uge på andre forhold. Finanstilsynet taler med pengeinstitutttets ledelse og medarbejdere og danner sig herved et indtryk. Vedrørende engagementerne ligger der en beskrivelse af disse fra ledelsen, og der ligger også regnskabsmateriale, ligesom et pengeinstitut bør have regnskabsanalyse liggende. Finanstilsynet ser også beskrivelser af sikkerhederne. Finanstilsynets medarbejdere sidder fysisk sammen med pengeinstitutttets medarbejdere og gennemgår dette materiale, og tilsynet danner sig en holdning til det, de ser. Hvor dybt Finanstilsynet går ind i det enkelte engagement, afhænger af de oplysninger, der er om engagementet. Hvis pengeinstitutttets oplysninger peger på, at det er et rigtig godt engagement, er der ikke meget at

spørge til. Hvis oplysningerne viser, at det er et meget dårligt engagement, der er fuldt nedskrevet, bruger Finanstilsynet heller ikke meget tid på det. Hvis Finanstilsynet derimod er uenig i enten pengeinstituttets vurdering af engagementet, eller hvor meget der skal nedskrives, går tilsynet dybere til værks. Den dybde, hvormed Finanstilsynet går ind i et enkelt engagement, vil således afspejle tilsynets foreløbige vurdering. Det, der er centralt for Finanstilsynet at se på, er pengeinstituttets bevillingsindstilling, og tilsynet ser på ledelsens beskrivelse af engagementet. Finanstilsynet er interesseret i at se, hvad pengeinstituttet har lavet på sagen, da det viser, hvordan pengeinstituttet styrer sagen. Det sker også nogen gange, at pengeinstituttet beskriver sagen mundtligt for Finanstilsynet. Han husker ikke, om Finanstilsynet så Amagerbankens bevillingsindstillinger, men det vil han tro, at de gjorde.

Amagerbanken blev undersøgt af Finanstilsynet ret ofte, da den var under skærpet tilsyn. Finanstilsynet greb derfor tilsynet med Amagerbanken anderledes an, og tilsynet gik ikke ind i alle de forhold ved hvert besøg, som tilsynet går ind i ved ordinære tilsyn hvert fjerde år. Ved undersøgelsen i foråret/sommeren 2009 var Finanstilsynet meget fokuseret på at måle kvaliteten af udlånene, og tilsynet så ikke på markedsrisici mv. på det tidspunkt. Kreditrisiko var det væsentlige, som Finanstilsynet så på ved denne undersøgelse.

Foreholdt Finanstilsynets Rapport om undersøgelse i Amagerbanken A/S af 1. juli 2009 (ekstrakten bind IV, s. 2427), hvoraf fremgår af tabellen ”Tabel 1 Yderligere nedskrivninger, mio. kr.” bl.a., at Finanstilsynet skønnede behovet for yderligere nedskrivninger på Main Road Invest ApS til at være 50 mio. kr., har han forklaret, at den undersøgelse, der lå til grund for udarbejdelsen af denne tabel, var todelt. Finanstilsynet undersøgte først, om der var OIV på engagementet, og derefter så tilsynet på, om låntager fortsat betalte, samt om der var givet lempelser. Hvis der var OIV, tog Finanstilsynet udgangspunkt i, hvad banken selv mente om nedskrivningsbehovet. Lidt afhængig af forløbet lavede Finanstilsynet enten selv et skøn over nedskrivningsbehovet eller bad banken lave dette skøn, hvorefter tilsynet vurderede det. I forhold til Main Road fulgte fremgangsmåden nogenlunde det, han netop har forklaret. Finanstilsynet så på en opstilling af nedskrivningsrækker, som Amagerbanken havde lavet, og tilsynet tilsidesatte nogle forudsætninger i forhold til vurdering af ejendomme, som tilsynet ikke fandt tilstrækkeligt retvisende. Han har ikke selv lavet beregningerne, men har han set på, hvad hans kolleger havde gjort. På dette tidspunkt var hans kontor i Finanstilsynet relativt nyt, og han deltog i undersøgelsen i Amagerbanken sammen med vicekontorchef Jens Østergaard. Derudover deltog Jørgen S. Jørgensen og Mikkel Holle, der begge havde været med ved tilsynet med Amagerbanken to år tidligere. Han var tovholder, og han samlede op på konklusionerne.

Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

”Den 30. juni 2009 blev der afholdt ekstraordinært bestyrelsesmøde (...). I forlængelse af bestyrelsesmødet afholdt bestyrelsen møde med Finanstilsynet, hvorfra deltog Ulrik Nødgaard, Flemming Nytoft Rasmussen, Kristian Vie Madsen, Jørgen Jørgensen og Per Kaiser Jørgensen. Endvidere deltog ekstern og intern revision samt John Weibull og Lotte Pind (ekstrakten bind IV, s. 2327ff). Som det fremgår af referatet, blev bl.a. engagementerne Østerfælledparken A/S og Main Road Invest ApS gennemgået. Af referatet fremgår bl.a.:

”Gennemgangen afsluttedes med at anføre en række engagementer med stor forskel i bankens solvensreservation og finanstilsynets. Der var således efter tilsynets vurdering ikke tale om dårlige engagementer, men bankens solvensvurdering ansås simpelthen for at være for lav.”

Hertil har han forklaret, at det var Kristian Vie Madsen, som præsenterede engagementerne. Der var ingen bemærkninger ud over det anførte.”,

har han forklaret, at han husker dette møde, og at han er enig i, at Finanstilsynet sagde, at solvensvurderingen var for lav. Han erindrer også, at Amagerbanken på en række engagementer havde fastsat en PD (”probability of default”), der lå under 100, og han for flere af disse sagde, at dette ikke var retvisende, og at PD skulle sættes til 100, da engagementet var gået galt.

Foreholdt Finanstilsynets Rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2751), hvoraf fremgår bl.a.:

”Hvor der efter Finanstilsynets vurdering er tale om, at banken ikke fuldt ud opfylder de krav, der følger af lov om finansiel virksomhed eller øvrige gældende regelsæt, giver Finanstilsynet banken påbud om at ændre det pågældende forhold.

På andre områder, hvor banken ikke handler i strid mod lovgivningen, men dog afviger fra andre sammenlignelige institutter eller på anden vis har udsat sig for risici, giver Finanstilsynet en risikooplysning ved at henlede bankens opmærksomhed på det pågældende forhold.”,

samt foreholdt Økonomi- og Erhvervsministerens svar til Folketinget af 24. marts 2010 (samme bind, s. 1775), hvoraf fremgår bl.a.:

”Svar:

Finanstilsynet anvender følgende tilsynsreaktioner overfor pengeinstitutterne:

Påbud anvendes i de situationer, hvor Finanstilsynet påbyder en bestemt adfærd eller handling fremover. Det kan både være, fordi en virksomhed handler på en lovstridig måde, eller fordi virksomheden undlader at handle, hvor handling er påkrævet.

...

Risikooplysninger anvendes, når Finanstilsynet vurderer, at der er behov for at henlede en virksomheds opmærksomhed på, at virksomheden afviger fra andre sammenlignelige virksomheder eller har en særlig forøget risiko på et område, uden at der foreligger en egentlig lovovertrædelse. Det kan fx være en høj udlånsvækst i forhold til resten af sektoren. Hvis Finanstilsynet vurderer, at risikoen er særligt høj, kan Finanstilsynet anmode instituttet om en redegørelse.”,

har han forklaret, at han er enig i denne beskrivelse. Risikooplysninger til Amagerbanken var ikke mindre alvorlige end påbud. For det første var der tale om ret alvorlige forhold. For det andet gælder det, at når Finanstilsynet giver et påbud, har tilsynet hjemmel til at gøre det. Ved en risikooplysning har Finanstilsynet set noget, der er risikabelt, men tilsynet har ikke hjemmel til at sige, at banken skal gøre det anderledes. Når der anvendes en risikooplysning, skal der således en højere grad af alvor til, idet Finanstilsynet ikke har loven i ryggen.

Foreholdt Finanstilsynets Rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010 (ekstrakten bind V, s. 2754), hvoraf fremgår bl.a.:

”Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt videreføres for bankens risiko, idet banken udvider engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver.”,

har han forklaret, at Finanstilsynet gav en risikoplysning, hvor tilsynet henledte bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken havde valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver. Dette afspejlede både det med, at Amagerbanken de facto ikke havde fået solgt panter ud og ikke fået begrænset valutalån, som kunder ikke kunne dække, ligesom Amagerbanken fortsatte udlån til nye investeringer og nye risici. Finanstilsynet skrev dette, fordi tilsynet kunne se, at det var det, som Amagerbanken gjorde. Amagerbanken lagde heller ikke skjul på, at dette var bankens strategi. Amagerbanken prøvede at mindske tab og nedskrivninger ved at fortsætte nødlidende engagementet i stedet for at lukke disse engagementer ned. Dette kan gå godt eller gå skidt, men det er en risiko at løbe, og det var vigtigt for Finanstilsynet at gøre Amagerbanken opmærksom på, at banken burde fokusere på at lukke denne risiko ned.

Foreholdt påbuddet på samme side i rapporten, hvoraf fremgår:

”• Påbud

Banken skal sikre, at der løbende sker en tilstrækkelig og forsigtig identifikation af de risici, som banken er udsat for ved opgørelsen af det individuelle solvensbehov, herunder særligt ved engagementsudvidelser og ved den løbende opfølgning på de enkelte engagementer.”,

har han forklaret, at man ikke kan læse ud af dette, at man skulle lukke valutarammen ned, men at dette fremgår af afsnittene over påbuddet.

Foreholdt samme rapport (samme bind, s. 2755), hvoraf fremgår bl.a.:

”Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for Erhvervsafdelingen.

Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.

- Risikoplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.”,

har han forklaret, at han var bekendt med, at Amagerbanken siden tilsynet den 21. januar 2009 havde oplyst, at der ville ske opnormering af kreditafdelingen. Problemet var imidlertid, at Jørgen Brændstrup både var erhvervschef og administrerende direktør. Dette var ikke løst, hvilket Amagerbanken ellers havde stillet Finanstilsynet i udsigt. En bank af Amagerbankens størrelse skal have en erhvervsafdeling og et kreditkontor. Erhvervsafdelingen står for kontakten til kunderne og indtjeningen. Kreditkontoret skal være en modvægt hertil, så risiciene ikke bliver for store. Problemet ved, at den administrerende direktør tillige var chef for Erhvervsafdelingen, var, at det medførte, at der ikke var to ligeværdige parter over for hinanden, idet chefen for Erhvervsafdelingen som følge heraf stod over chefen for kreditkontoret. Han har ikke nogen dokumentation for, at Jørgen Brændstrup i nogen tilfælde har sagt til kreditchefen, hvad kreditchefen skulle eller ikke skulle gøre. Risikoprofilen var høj i Amagerbanken, og der manglede en handlingsplan fra Kreditkontoret for, hvad

der ville ske ved afvikling af et engagement. Han har ikke set beskrivelse af engagementerne og beslutningsgrundlag herom, som er blevet forelagt bestyrelsen. Det er bestyrelsen, der skal træffe afgørelse om strategi, og det betyder for ham at se, at bestyrelsen skal have en beskrivelse af konsekvenserne af forskellige strategier. Ledelsen kan forelægge en bestyrelse forskellige former for beslutningsoplæg. Bestyrelsens beslutning vil afspejle det forelagte. Hvis en bestyrelse ikke får forelagt et oplæg til at mindske en risiko hurtigst muligt, er det vanskeligt for bestyrelsen at træffe beslutning herom. Finanstilsynet har ham bekendt ikke spurgt John Weibull, hvem han anså for kreditchef i Amagerbanken, og hvordan John Weibull oplevede sin rolle i organisationen. For ham at se havde man herved stillet kreditchefen i en loyalitetskonflikt. Ham bekendt er der ikke lavet spørgeundersøgelser med henblik på at afdække, om Jørgen Brændstrup i realiteten satte John Weibull ud af kraft. Finanstilsynet kunne også høre, at Jørgen Brændstrup var godt inde i engagementerne. Finanstilsynet fandt, at forholdet var tilstrækkeligt underbygget til, at tilsynet kunne give risikoplysning.

Foreholdt N. E. Nielsens forklaring, hvoraf fremgår bl.a.:

”Foreholdt følgende afsnit i Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011 (...):

”Finanstilsynet afholdt den 8. juni 2010 et møde med bankens formand om problemstillingen. Formanden oplyste, at bestyrelsen havde fokus på at styrke direktionen, dels for at aflaste Jørgen Brændstrup og dermed mindske personafhængigheden, og dels for at sikre uvildige øjne i bevillingsprocessen ved, at Jørgen Brændstrup ikke skulle lede Erhvervsafdelingen.”,

har han forklaret, at man allerede på et møde den 13. april 2010 med Finanstilsynet drøftede denne problemstilling med Finanstilsynet. Tilsynet var helt enige i, at det først var muligt at få den korrekte bemanding, når likviditetstilsagn fra Finansiell Stabilitet var opnået.”,

har han forklaret, at han ikke husker de nøjagtige mødedatoer. Han husker problemstillingen, men han er ikke fuldt ud enig i det, der er anført i det sidste punktum. Finanstilsynet havde en holdning til, at der skulle ske en øget bemanding, men tilsynet havde forståelse for, at det på den korte bane kunne være svært at finde de nødvendige kræfter til at styrke bemandingen henset til den situation, som Amagerbanken var i.

Foreholdt Amagerbankens brev af 24. juni 2010 til Finanstilsynet (ekstrakten bind V. s. 2837), hvoraf fremgår bl.a.:

”Afslutningsvis foreslår Finanstilsynet at ville offentliggøre sit syn på visse uhensigtsmæssigheder i bankens overordnede organisation. Vi skal henlede opmærksomheden på, at bankens planer i så henseende allerede blev offentliggjort i prospektet udsendt i anledning af kapitalrejsningen i december 2009. I øvrigt har vi ikke nogen erindring om, at dette emne var genstand for drøftelse under undersøgelsen”,

har han forklaret, at han ikke erindrer, om dette blev drøftet i forbindelse med undersøgelsen i 2010. Det vil som regel være sådan, at når Finanstilsynet giver en risikoplysning, da vil det, som denne risikoplysning angår, også være blevet drøftet på det afsluttende møde med banken.

Foreholdt Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011, afsnittet ”8.4. Fit and proper-vurdering af administrerende direktør Jørgen Brændstrup” (ekstrakten bind VII, s. 3560), hvoraf fremgår bl.a.:

”Den risikable udlånsportefølje var i vidt omfang opstået ved Jørgen Brændstrups mellemkomst, da han siden 2002 var erhvervschef og reelt fungerede som kreditchef ved siden af jobbet som administrerende direktør.”,

har han forklaret, at han var ansvarlig for udarbejdelsen af redegørelsen og har skrevet store dele af den. Han husker ikke, om han har skrevet lige dette afsnit. Det, de har prøvet at forklare, er, at kreditchefen er sat ud af funktion i engagementer, som den administrerende direktør har et særligt forhold til. Det er svært for kreditchefen at sige, hvis han er uenig i et engagement, der kommer fra Erhvervsafdelingen, når chefen for Erhvervsafdelingen og den administrerende direktør er en og samme person, da den administrerende direktør er kreditchefens chef. Første gang Finanstilsynet skrev herom var i slutningen af 2008, og de skrev, at de havde forståelse for, at da den administrerende direktør lige var død, måtte man løse tingene på den bedst mulig måde under de forudsætninger. Som tiden gik, uden at der skete noget, blev Finanstilsynet mere bekymret. Udsagnet i det foreholdte afsnit er baseret på den forudsætning, at kreditchefen var sat ud af funktion. Finanstilsynet kom med denne observation første gang i slutningen af 2008, og tilsynet gentog den i 2010. Det var således noget, Finanstilsynet havde observeret lang tid før, at den nye ledelse i Amagerbanken kom til. Han kan ikke svare på, om Jørgen Brændstrup reelt fungerede som kreditchef før 2008. Problemstillingen blev under alle omstændigheder værre efter 2008. Man kan diskutere, om det var mere et teoretisk problem, at Jørgen Brændstrup fra efteråret 2008 var både erhvervschef og administrerende direktør. Amagerbanken påtog sig mange risikable udlån og dermed opstod spørgsmålet, om kreditchefen var sat ud af funktion. Finanstilsynet kan ikke bevise, at en anden organisation i Amagerbanken ville have gjort det anderledes. Men Finanstilsynet kan bevise, at Amagerbanken foretog risikable udlån. Afsnittet sigter reelt til, at Jørgen Brændstrup var medvirkede til den risikable udlånsportefølje, og at Jørgen Brændstrup havde stor indflydelse på den risikoprofil, Amagerbanken havde. Vidnet har ikke set vurderingerne af engagementerne i 2005, 2006 og 2007, men han mener, at man kan konstatere, at der blev opbygget stor eksponering mod ejendomssektoren, og at der var en risikabel udlånsportefølje. Han var bekendt med vurderinger af engagementerne i 2008. Han har ikke undersøgt, om det var nye engagementer i 2008 og senere, eller om det var eksisterende engagementer ramt af Finanskrisen. Han var bekendt med, at der var svagheder i 2008. Han var ikke bekendt med rating af engagementerne i 2005. Han kan udtale sig om perioden efter 1. januar 2009, og der er eksempler på, at Amagerbanken indfrie andre pengeinstitutters mellemværende med nødlidende kunder. Han mener, at det ville være usædvanligt, hvis nogen banker samlede op for andre banker, men han kan ikke afvise, at man kan se eksempler på, at nogen banker i nogen tilfælde indfri andre banker. Man ser aftaler mellem banker vedrørende nødlidende kunder. I forhold til Amagerbanken gik det imidlertid kun i en retning, idet Amagerbanken overtog flere engagementer fra andre banker, end Amagerbanken afgav. Han var ikke selv bekendt med, at der var en Kreditkomité i Amagerbanken. Det er et værn, at bestyrelsen træffer den endelige beslutning om udlån, og det afhænger af de konkrete omstændigheder, om det er et tilstrækkeligt værn. Han ved ikke, hvad Kreditkomitéen i Amagerbanken i givet fald lavede, herunder om Kreditkomitéen holdt øje med kreditchefen, Jørgen Brændstrup eller andre.

Foreholdt samme redegørelse af 24. august 2011, afsnittet ”8.4. Fit and proper-vurdering af administrerende direktør Jørgen Brændstrup” (ekstrakten bind VII, s. 3560), hvorefter fremgår bl.a.:

”Amagerbanken havde tillige haft en strategi om ikke bare at understøtte nødlidende kunder med henblik på at mindske tabene, men også at fortsætte med spekulative udlån, hvilket havde været med til at udsætte banken for højere risici end nødvendigt.”,

har han forklaret, at Finanstilsynet her sigtede til, at når en kunde bliver svag og nødlidende, vil en bank foretage en vurdering af, hvordan banken kommer videre og begrænser sit tab. Efter Finanstilsynets opfattelse fortsatte Amagerbanken imidlertid som om, at kunden var levende og sund og med henblik på, at der en dag kom penge ud af det. Det er spekulativt at fortsætte for egen regning, og hvis dette skal lykkes, skal der komme ny kapital.

Foreholdt samme redegørelse af 24. august 2011, afsnittet ”7.3.3.8. Afventende holdning” (ekstrakten bind VII, s. 3537), hvoraf fremgår bl.a.:

”Det er Finanstilsynets vurdering, at den af Amagerbanken fulgte strategi ikke i alle tilfælde var risikominimerende, idet der syntes at være en tendens til, at banken modtog flere delengagementer, end den afgav til andre.”,

har han forklaret, at han ikke kan sige noget mere kategorisk eller afvisende, end der står her. Finanstilsynet har ikke foretaget en mere præcis måling af en tendens, og han kender ikke noget nærmere til omfanget af den anførte tendens. Der var tale om risikable, nødlidende engagementer, og når noget er risikabelt, vil alle gerne ud. Når flere banker har lånt ud til den samme kunde, og en af disse banker siger stop, er de øvrige banker nødt til at købe engagementet af den bank, der ikke vil være med mere, eller tåle, at det bliver solgt. Finanstilsynet har i det foreholdte afsnit udtrykt, at Amagerbanken havde en mere afventende holdning end andre banker. Amagerbanken afgav også engagementer til andre banker, men nok ikke så mange, som Amagerbanken tog ind.

Foreholdt samme redegørelse af 24. august 2011, afsnittet ”7.3.3.8. Afventende holdning” (ekstrakten bind VII, s. 3535), hvoraf fremgår bl.a.:

”Ejendomsmarkedet var fortsat meget stillestående, og kun få ejendomsengagementer var blevet nedbragt. Ejendomsengagementerne med negativ likviditet var vokset siden seneste inspektion. Dette var ikke usædvanligt i det daværende marked, jf. også det store omfang af interkreditoraftaler.”,

har han forklaret, at det, der ikke var usædvanligt, var, at ejendomsengagementerne med negativ likviditet var vokset. Finanstilsynet har ikke hermed sagt, at det ikke var usædvanligt at udvide engagementer med henblik på at undgå et nedbrud hos debitor.

Foreholdt samme redegørelse af 24. august 2011, afsnittet ”7.3.3.8. Afventende holdning” (ekstrakten bind VII, s. 3536), hvoraf fremgår bl.a.:

”Allerede ved fastsættelsen af solvenskravet for Amagerbanken i efteråret 2009 blev bankens praksis med at forøge engagementer til nødlidende ejendomskunder konstateret og indregnet i solvenskravet.”,

har han forklaret, at det blev indregnet i solvenskravet, hvis en bank havde en ejendom eller andet aktiv, der var nødlidende, og Finanstilsynet lavede en mere forsigtig vurdering af, hvor galt det kunne gå, end hvad der fulgte af nedskrivningsreglerne. Dette gjorde man også for Amagerbanken.

Forevist Finanstilsynets Notat om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner af 10. september 2014 (tillægsekstrakten, s. 40f) har han forklaret, at han var involveret i udarbejdelsen af dette notat. Det var nogle medarbejdere, der skrev det, og han har læst det. Foreholdt følgende afsnit i notatet (tillægsekstrakten, s. 41):

”Det er tilsynets erfaring, at pengeinstitutter normalt sonderer mellem valutelines til kommercielle formål og mere spekulativt baserede valutelines”,

har han forklaret, at Finanstilsynets definition af ”spekulativt” ikke er super præcis her. Det skal her forstås som modsætningen til risikoafdækning. Hvis både indtjening og udgifter f.eks. er i USD, er der tale om en grad risikoafdækning, fordi en kursændring rammer både indtægts- og udgiftssiden. Hvis indtægts- og udgiftssiden ikke er i samme valuta, er det spekulativt. Han mener, at man skal anlægge en forsigtig betragtning i forhold til, hvilken risiko der er. Finanstilsynet har ikke en generel definition af, hvad der forstås ved ”spekulativt”, og han mener ikke, at det har noget at gøre med det såkaldte spekulationsforbud i lov om finansiel virksomhed § 77, og det er ikke med henvisning til denne bestemmelse, at ordet ”spekulativt” er anvendt her. Han har ikke set fortolkninger af § 77, stk. 1, nr. 4, i lov om finansiel virksomhed, og han kan ikke svare på, om et bestyrelsesmedlem må finansiere køb af ejendom i fremmed valuta.

På ny foreholdt følgende afsnit i Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011 samme redegørelse, afsnittet ”8.4. Fit and proper-vurdering af administrerende direktør Jørgen Brændstrup” (ekstrakten bind, s. 3560):

”Amagerbanken havde tillige haft en strategi om ikke bare at understøtte nødlidende kunder med henblik på at mindske tabene, men også at fortsætte med spekulative udlån, hvilket havde været med til at udsætte banken for højere risici end nødvendigt.”

har han forklaret, at det er svært helt at svare på, om ordet ”spekulative” skal forstås på samme måde som i Finanstilsynets Notat om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner af 10. september 2014 (tillægsekstrakten, s. 41). Spekulativt udlån i redegørelsen fra august 2011 dækker over, at Amagerbanken fortsatte med at bevillige forøgelse af engagementer, og derved var risikoen større, end hvis engagementerne var blevet lukket ned. Foreholdt Henrik Ørbekkers forklaring, hvoraf fremgår:

”Disse lines var ren valutaspekulation. Der var således ingen bagvedliggende ejendomme eller et andet aktiv knyttet til disse lines. Man kan sige, at det på daværende tidspunkt var nemmere at få en dansk bank til at yde en valutaline end at få en dansk bank til at yde et billån, da Finanstilsynet ikke stillede krav om, at bankerne afdækkede ved valutelines, der således ikke belastede balancen.”

har han forklaret, at han ikke forstår, hvad Henrik Ørbekker mener med, at det ikke belaster balancen. Et udlån er et aktiv på balancen.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets Notat om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner af 10. september 2014 (tillægsekstrakten, s. 41):

”Motsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden "spiller på", at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.”

har han forklaret, at han mener, at dette følger af almindelig økonomisk teori. Hvis man låner i CHF, er det rart, at renten er lav, men der er samtidig nogen på den anden side, der er villig til at låne pengene ud i CHF, og da långivere vil have et afkast, låner de ud i CHF fordi, de forventer en stigning i kursen på CHF, der løbende udligner de lavere renteindtægter. Der er således en betaling i form af en kursstigning på sigt, så det går op. Dette er baseret på en opfattelse af, at investorer er rationelle, og de placerer kun penge med den ene hånd, hvis de får en eller anden gevinst med den anden hånd. Gevinsten kan være stigning i kursen på CHF. Han mener, at det lyder rimeligt at antage, at der er en sammenhæng mellem renten og kursen, således at hvis renten stiger, stiger kursen også. Det, Finanstilsynet har forholdt sig til, er, at der i en længere periode havde været en lavere rente på lån i CHF, og tilsynet har ikke forholdt sig til kursudviklingen. Forevist hjælpebilag VI.2 har han forklaret, at han mener, at når långiver accepterer en lavere rente, er det i forventning om en kursstigning på CHF.

Forholdt følgende afsnit i samme notat (tillægsektrakten, s. 44):

”Hvis pengeinstituttet vurderede, at kunden ikke havde fornøden finansiell styrke, ville det være usædvanligt at tillade væsentlig forøgelse af lånerestgælden som følge af kursstigning i lånevalutaen målt i forhold til DKK. Dermed ville det forhold, at der var foretaget nedskrivning på et lån normalt føre til, at lånet blev omlagt til DKK, eller at der kun tillades en marginal stigning, førend lånet kræves omlagt til DKK. I forhold til svagt økonomisk funderede kunder med valutalån, har pengeinstitutter sædvanligvis stor risikofokus og en tæt løbende opfølgning.”

har han forklaret, at dette er baseret på, at den almindelig strategi er, at når et lån bliver dårligt, vil en bank mindske risikoen og ikke bevillige yderligere trækingsret til kunden, med mindre det er nødvendigt for at redde tingene. I det tilfælde, hvor der er et valutalån, vil en bank vælge at få lånet omlagt til danske kroner. Dette udsagn bygger ikke på en statistisk gennemgang, men på hvad Finanstilsynet ser ude i bankerne. Han mener, at en bank kan være mere langmodig, hvis banken f.eks. har et rådgivningsansvar over for kunden, og banken derfor risikerer, at kunden bliver sur og forlader banken. Foreholdt følgende afsnit i rapporten (tillægsektrakten, s. 45, 2. afsnit, 1. og 2. pkt.):

”Hvis lånet har en størrelse, som er væsentlig for pengeinstituttet, og kunden er finansielt svag, er det Finanstilsynets opfattelse, at pengeinstituttet normalt ikke tillader en yderligere forhøjet risiko. Det skal dog nævnes, at det ikke nødvendigvis er entydigt, at enhver engagementsforøgelse, der foretages til nødlidende kunder i øvrigt, vil blive stoppet.”

har han forklaret, at hvis man har et ejendomsengagement med en swap til fast rente, og banken vurderer, at kunden kan betale den faste rente, kan det være fornuftigt nok at sige, at kunden har renterisikoen og øge rammen for, at kunden kan betale. Den faste rente er i det tilfælde mere en af-dækning. Foreholdt følgende afsnit i rapporten (tillægsektrakten, s. 44-45):

”Den faktiske reaktionstid for pengeinstituttet indebærer skøn. Medmindre der er tale om marginale forøgelser af risikoen (øget restgæld pga. valutakursstigning), må det være forventeligt, at pengeinstituttet har disponeret i løbet af en måneds tid efter pengeinstituttet har konstateret forøgelsen – også afhængigt af i hvilket omfang forhandlinger med kunden er påkrævet. Hvis kunden er så finansielt svag, at en risikoforøgelse utvivlsomt skal bæres af pengeinstituttet, bør pengeinstituttets reaktionstid være ganske kort.”

har han forklaret, at ”ganske kort” betyder dage eller uger. En bank må følge sine svage kunder ganske nøje. Når Finanstilsynet har anvendt ordet ”bør”, er det baseret på tilsynets opfattelse af, hvad

en bank bør gøre. Det er ikke en henvisning til en lov, men det er delvist baseret på regelgrundlaget, idet det følger heraf, at en bank skal kende sine kunder og følge dem tæt, lave handleplaner for, hvordan banken handler i forhold til svage kunder mv. Der ligger også heri, at det, der er anført i det foreholdte afsnit, er Finanstilsynets opfattelse af, hvad der ligger i god bankdrift. Det er en bred spilleplade, hvad der i den konkrete situation er bedst for banken, og han mener, at det, der står i den sidste sætning i det foreholdte afsnit, er, at man ikke vil begære et ejendomsselskab konkurs, hvis man kan sælge ejendommen inden for rimelig tid. Man skal forsøge at få det solgt, der er, inden for rimelig tid. Hvis der er tale om en illikvid aktie, skal man ikke bare smide den på markedet. Om man skal sælge den afhænger også af, hvad man har af alternativer.

Foreholdt Finanstilsynet Notat om markedsstandarder for marginkald af 10. september 2014 (tillægsekstrakten, s. 47), hvoraf fremgår:

”Hvis kursrelationen mellem den fremmede valuta og DKK ændres, så pengeinstituttets risiko på kunden derved øges udover, hvad der var taget stilling til ved bevillingen, er der tale om en ny kreditbeslutning. Det gælder for denne kreditbeslutning ligesom for andre, at instituttet må vurdere, om kunden vil være i stand til at tilbagebetale sin gæld ved forfald.

Som nævnt kan pengeinstitutteres risikoprofil være forskellig, men i alle tilfælde skal der foretages en vurdering, hvis der er tale om en væsentlig kreditudvidelse. Eftersom vurderingen beror på kundens forhold, dvs. kundens evne og vilje til fremadrettet at tilbagebetale gælden om nødvendigt gennem realisation af sikkerhed, er det ikke udtryk for forsvarlig bankdrift, hvis instituttet primært baserer sin kreditbeslutning på sin egen forventning til, hvorledes valutarelationen over tid kan udvikle sig.”,

har han forklaret, at det ikke er nok, at en bank monitorerer situationen. En bank yder lån, som kunden skal have mulighed for at tilbagebetale. Hvis banken laver valutaspekulation for egen regning og risiko, da skal det ske inden for egne rækker med en styring sat op omkring det. Foreholdt det følgende afsnit (tillægsekstrakten, s. 47), hvoraf fremgår:

”Er der tale om en kunde, som ret åbenbart ikke vil være i stand til at påtage sig yderligere risiko uden tab for instituttet, eller hvor aftalegrundlaget er således, at det ikke er kunden, men instituttet, der bærer risikoen, må det anses for meget usædvanligt - og uforsvarligt - at tillade øget risiko, uanset om det er i form af kurstab, afkald på margin eller anden kreditbevilling.”,

har han forklaret, at han synes, at det er det samme, som han allerede har forklaret; nemlig at hvis kunden ikke kan tilbagebetale lånet, da er det uden for rammerne for, hvordan en bank styrer sine markedspositioner, hvis banken tillader øget risiko. Hvis Finanstilsynet ser noget, der er uforsvarligt eller usædvanligt, må tilsynet se på lovgivningen, og hvis det, tilsynet har set, indebærer en risiko for den pågældende bank, giver tilsynet en risikooplysning. Hvis det, Finanstilsynet ser, er i strid med lovgivningen, giver tilsynet et påbud. Han vil mene, at det, der er beskrevet i det netop foreholdte afsnit, er en risikooplysning. En bank må gerne give et uforsvarligt udlån, hvis banken ved, at det er det, den gør, og har råd til det. Hvis banken ikke har råd til det, lever den ikke op til solvensreglerne.

Det er er risikoafvejning, om en bank skal gå ud af eller blive i et nødlidende engagement, og det har betydning, hvilket aktiv, der er tale om. Valutamarkeder er forholdsvis stabile og likvide, hvilket vil sige, at man kan gå ud og lukke et valutaengagement til de priser, man kan se. Hvis der er tale om, at man skal ud at sælge f.eks. et par procent af en likvid aktie, skal man også gøre det hur-

tigt. Han mener, at selv om banken har et pant, er det ikke legitimt at blive i engagementet med kunden forstået på den måde, at hvis en bank gerne vil spekulere i, at udviklingen vender, bør banken overtage aktivet fra kunden og putte det over i sin egen portefølje, således at bankens egne folk kan sætte styring op omkring engagementet, og bestyrelsen kan blive inddraget. I modsat fald spekulerer banken i sin kreditbog i stedet for i bankens egne bøger. Han mener, at hvis en bank overvejer at overtage aktivet fra kunden, vil det korrekte være, at banken først vurderer, om det er forsvarligt med en højere eksponering, og at banken derefter med de eventuelle nødvendige ændringer af sine politikker og forretningsmodel træffer beslutning om at lukke engagementet ned og rykke det over til sig selv. Hvis der f.eks. er tale om et landbrug, forholder det sig dog anderledes på grund af kompleksiteten ved at overtage et landbrug og drive det. En bank kan også lave en aftale med kunden om afvikling, hvis det er mest fornuftigt i forhold til at komme ud af engagementet. Et valutilån kan man komme ud af hurtigt. Finanstilsynet tager ved sine vurderinger af, hvad der er fornuftigt at gøre i den konkrete situation, højde for, hvad der er praktisk at gøre, og hvad banken i praksis kan gøre. Han mener ikke, at det fremgår af offentlige regelsæt, at et nødlidende engagement ikke kan fortsætte, medmindre banken tager det på egne bøger. Der er en generel regel om, at en bank skal have en god risikostyring, og at risici skal måles korrekt, og derfor mener han, at et nødlidende engagement skal over på bankens egne bøger, hvis det i realiteten er bankens risiko.

Foreholdt Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011 (ekstrakten bind VII, s. 3542), hvoraf fremgår:

”Overordnet set kan det således konkluderes, at det ikke var identifikationen af OIV, der havde betydning for forskellen mellem det behov for nedskrivninger, som Finanstilsynet havde identificeret, og Finansiell Stabilitets nedre skøn for nedskrivninger. Forskellen skulle findes i vurderingen af den forsigtigt opgjorte blanco på engagementet, og hvor stor en del af denne der skulle nedskrives. Her fandt Finanstilsynet, at det ifølge regnskabsreglerne alene var det neutralt vurderede blanco/tab, der kun stilles krav om at nedskrive.”,

har han forklaret, at man kunne tillade sig at indlægge forskellige forventninger. Finanstilsynets opfattelse var, at Finansiell Stabilitets vurderinger indebar en højere grad af forsigtighed, og efter Finanstilsynets opfattelse var det ifølge regnskabsreglerne alene det neutralt vurderede blanco/tab, der kun stilles krav om at nedskrive. Finanstilsynet havde en vurdering af, at tilsynet og Finansiell Stabilitet ikke havde opgjort nedskrivningsbehovet efter samme princip.

Foreholdt samme redegørelse (ekstrakten bind VII, s. 3572), hvoraf fremgår bl.a.:

”Den 3. februar 2011 afholdtes et møde med Finansiell Stabilitet om processen med henblik på at sikre en teknisk korrekt afvikling af Amagerbanken, hvis dette måtte blive nødvendigt”,

har han forklaret, at han ikke husker, hvornår Finanstilsynet spurgte Kammeradvokaten om, hvorvidt tilsynet havde pligt til at agere. Han husker heller ikke, hvilken hændelse, der medførte, at Finanstilsynet spurgte Kammeradvokaten herom. Han synes også, at det lyder som kort tid, hvis Finanstilsynet spurgte Kammeradvokaten den 3. februar 2011 og fik svar den 4. februar 2011, men han husker det ikke nærmere.

Foreholdt samme redegørelse (ekstrakten bind VII, s. 3564), hvoraf fremgår bl.a.:

”Det er endvidere Finanstilsynets vurdering, at også i forhold til de fleste andre banker må den nye ledelses tilgang betegnes som konservativ”,

har han forklaret, at Finanstilsynet med sikkerhed har drøftet dette med den nye ledelse. Den nye ledelse gav ikke udtryk for et særligt ønske om at være konservativ, men den gav udtryk for et ønske om at være retvisende. Finanstilsynet har spurgt ind til, hvorfor der blev nedskrevet så meget, og en sådan dialog er ret usædvanlig på den måde at forstå, at det var usædvanligt, at det var tilsynet, der ville have nedskrevet mindre. Han erindrer ikke, hvad den nye ledelse sagde herom. Han siger ikke, at den nye ledelse ikke har sagt noget om, at den nye ledelse var konservativ. Finanstilsynet og den nye ledelse drøftede de skiftede vurderinger, der havde været.

Østerfælled-engagementet

Foreholdt Finanstilsynets afgørelse af 31. maj 2010 vedrørende opgørelse af Amagerbanken A/S' engagement med Østerfælledparken A/S samt ejerne heraf i medfør af § 145 i lov om finansiel virksomhed (ekstrakten bind V, s. 2582), hvoraf fremgår bl.a.:

”Bankens væsentligste nye nedskrivninger i 1. kvartal 2010 er i alt overvejende grad relateret til Østerfælledparken A/S og de tre ejeres respektive engagementer, og kan tilskrives tab på valutaforretninger (primært CHF), som de respektive engagementer er eksponeret overfor.”,

har han forklaret, at han ikke husker, hvilke oplysninger Finanstilsynet på dette tidspunkt havde om tabet på Østerfælled-engagementets valutaramme. De oplysninger, Finanstilsynet havde, vil han tro, at de havde modtaget fra Amagerbanken. Finanstilsynet modtog ikke interne revisionsprotokollater for banker i Amagerbankens størrelse. Han kan ikke svare på, om Finanstilsynet modtog revisionsprotokollater ved tilsynet i Amagerbanken i foråret 2010. Hvis revisionsprotokollaterne forelå, har Finanstilsynet læst dem i forbindelse med forberedelsen af tilsynet.

Foreholdt Finanstilsynets Rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed af 20. januar 2009 (ekstrakten bind IV, s. 1044), hvoraf fremgår bl.a.:

”Tilsynet vil træffe afgørelse i sagen, og formentlig skal sagen i den forbindelse forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd.”,

har han forklaret, at han ikke har deltaget i udformningen af dette og ikke har kendskab til, hvorfor der står, som der står. Forevist Finanstilsynets brev af 12. maj 2009 til Amagerbanken (ekstrakten bind IV, s. 1056f) har han forklaret, at han ikke var skribent på dette brev, men at han i Finanstilsynet var ansvarlig for Amagerbanken på daværende tidspunkt. Han erindrer ikke at have været involveret i dette brev. Foreholdt pkt. 2.3. i brevet vedrørende bankens engagement med Østerfælledparken A/S og de 3 aktionærer (samme bind, s. 1058) har han forklaret, at han var involveret i overvejelser vedrørende koncipering af en afgørelse. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 4. februar 2010, afsnittet ”ad punkt 3: Finanstilsynet”, underafsnit ”3.4. Møde den 29. januar 2010” hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind V, s. 1363):

”Vedrørende store engagementer orienterede Kristian Vie Madsen om, at Finanstilsynet fortsat fandt, at Østerfælled-engagementet måtte konsolideres med de enkelte ejere, og et udkast til afgørelse herom ville blive fremsendt til banken. Såfremt der var uenighed herom, måtte sagen forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd.”,

har han forklaret, at han på grund af sin tavshedspligt ikke kan svare udtømmende på, hvad baggrunden var for, at Finanstilsynet skulle bruge næsten ni måneder på at overveje denne sag. Nogle forhold, der spillede ind, var, at der var meget travlt i Finanstilsynet, og at opgaverne måtte prioriteres. Han opfattede det ikke sådan, at der var tvivl om, hvad der på daværende tidspunkt gjaldt for store engagementer i forhold til konsolidering.

Foreholdt Amagerbankens rapport i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed, hvoraf fremgår bl.a. (ekstrakten bind IV, s.1045):

”Finanstilsynet bemærker, at pengeinstitutter, hvis der er tvivl om konsolidering af engagementer, normalt vil foretage en konsolidering ud fra forsigtighedshensyn.”,

har han forklaret, at dette er en henstilling og leveregel. Grundlæggende skal konsolidering laves ud fra risikostyringsformål. Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring, hvoraf fremgår:

”Der var forud for afgørelsen drøftelser med Finanstilsynet, som ønskede en praksisændring som følge af finanskrisen. Det er hans opfattelse, at Finanstilsynet ønskede en skærpelse, og at afgørelsen af 31. maj 2010 er udtryk herfor.”,

har han forklaret, at han ikke tør udtale sig om, hvorvidt der var en praksisændring i forhold til § 145 i lov om finansiel virksomhed. Finanstilsynet implementerede på et tidspunkt nogle guidelines fra CEBS (Committee of European Banking Society), men han erindrer ikke, hvornår dette var.

Main Road:

Foreholdt Finanstilsynets notat af 9. september 2009 med overskriften ”Liste over store og svage engagementer med korrektion” (ekstrakten bind IV, s. 2648) har han forklaret, at han var ansvarlig for udarbejdelsen af dette. Han var primært skribent og fik input fra andre til brug herfor. Han samlede notatet. Forevist tabellen ”Store engagementer §145” har han forklaret, at Finanstilsynet mente, at Main Road var nødlidende, og at PD (probability of default) derfor var sat til 100. LGD (”loss given default”) er tabet ved misligholdelse af et engagement. Kolonnen ”solvens – 5,88 pct.” er knyttet til solvensbehovsopgørelse, og kolonnen ”Mersolvens” er LGD fratrukket solvens 5,88 %. Disse tal har ikke noget at gøre med nedskrivninger. Værdiansættelse af panter indgår også heri.

Forevist samme notat, afsnittet ”MainRoad Invest” (samme bind, s. 2676) har han forklaret, at det første, Finanstilsynet så på, var Amagerbankens beskrivelse af engagementet, og om der havde været ejendomsfolk til at vurdere ejendommene. Finanstilsynet spurgte sine egne ejendomsinspektører om værdien af ejendommene. Værdien af sikkerhederne var lig med den aktuelle markedsværdi af ejendommen med fradrag af handelsomkostninger og et ”hair cut”. For Finanstilsynet er byggeretsværdier ikke odiøse. En byggeretsværdi er lig med det, som en developer vil betale for en byggeret. Finanstilsynet ser på, hvad der har været af handler i det pågældende område, og så laver de på den baggrund en vurdering af byggeretsværdien. Der er sjældent sådan, at der er foregået en handel lige ved siden af den pågældende grund, og han erindrer ikke, hvad der nøjagtigt blev gjort i forhold til Main Road. Forevist Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S’ konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011, afsnittet ”Værdifastsættelse af byggeretter” (ekstrakten bind VII, s. 3532) har han forklaret, at det er dette afsnit, han henviser til.

Foreholdt Finanstilsynets notat af 9. september 2009 med overskriften ”Liste over store og svage engagementer med korrektion”, afsnittet ”MainRoad Invest”, underafnittet ”Vibeholms Alle 7-9,

2605 Brøndby” (ekstrakten bind IV, s. 2676) har han forklaret, at Finanstilsynets værdiansættelse af ejendommen var på 19,156 mio. kr. En ejendom af den pågældende type og med den pågældende beliggenhed havde en startforrentning på 7 %. Der var en tomgangsleje, da ejendommen ikke aktuelt var lejet ud. Han husker ikke, hvordan renoveringsomkostninger er fremkommet. Der blev lagt en yderligere byggeret til. Den anførte ”sikkerhedsmæssige værdi” er en mellemregning til brug for beregningen af, hvor stor risikoen var på engagementet. Om engagementet var forsvarligt ville afhænge af, hvor stor renoveringsudgiften var. Hvis ejendommen skulle rives ned, var det rigtige tal en byggeretsvurdering. Hvis ejendommen skulle renoveres, var det forsvarligt at gøre som her. Han ved ikke, hvor typisk dette ville være at gøre på et nedskrivningsengagement.

Foreholdt Notat af 10. juni 2009 til Kreditkontoret fra Per Kirk-Andersen, afsnittet ”Generel beregning af værdi byggeret” (ekstrakten bind IV, s. 2282) har han forklaret, at som han forstår denne beregning, handler den om en grund, som man vil opføre en ejendom på, og hvad man mener, at man kan leje ejendommen ud til. Der er i den situation ikke foretaget renovering. Den metode, der er beskrevet i afsnittet ”Helt eller delvist udlejede projektejendomme” i samme notat, ligner mere den metode, som Finanstilsynet har anvendt.

Foreholdt Finanstilsynets notat af 9. september 2009 med overskriften ”Liste over store og svage engagementer med korrektion”, afsnittet ”MainRoad Invest”, underafsnittet ”Vibeholms Alle 12, 2605 Brøndby” (ekstrakten bind IV, s. 2677) har han forklaret, at han ikke ved, hvorfor der for denne ejendom er valgt en startforrentning på 6,5%, når den ligger i samme område som ejendommen Vibeholms 7-9, hvor startforrentning er angivet til 7 %. En forskellig startforrentning vil typisk kunne være begrundet med potentialet i ejendommen, og at nogen beliggenheder er bedre end andre.

Foreholdt Finanstilsynets Rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010, afsnittet ”pkt. 8 MainRoad Invest” (ekstrakten bind V, s. 2757), hvoraf fremgår:

”8. MainRoad Invest

Banken havde pr. 31. december 2009 opgjort LGD til 75 mio. kr. og PD til 100 pct. Desuden havde banken pr. 31. marts 2010 nedskrevet i alt 4 mio. kr. på engagementet.

Det er Finanstilsynets vurdering, at LGD på engagementet skal øges med mindst 19 mio. kr.”,

har han forklaret, at det tal er udtryk for en opgørelse af en tabsrisiko. Det er en mekanisk opgørelse af, hvor meget banken risikerer at tabe, hvis man sælger dette aktiv, som det nu er, inklusive en forsigtig vurdering af det. Hvis man kender dette tal, ved man, hvad banken efter et konservativt skøn vil tabe ved at realisere panterne i det aktuelle marked. Tillige foreholdt Finanstilsynets notat af 9. september 2009 med overskriften ”Liste over store og svage engagementer med korrektion”, tabellen ”Store engagementer §145” (ekstrakten bind IV, s. 2648), hvoraf fremgår vedrørende Main Road bl.a., at PD er fastsat til 100, og LGD er fastsat til 74,5 mio. kr., har han forklaret, at han ikke kan svare på, hvad Finanstilsynets vurdering i juni 2010 om, at LGD skal øges med mindst 19 mio. kr., er baseret på. Hans bedste bud er, at der var tale om en forværring af engagementet eller markedssituationen. Til brug for rapporten fra juni 2010 gennemgik Finanstilsynet Management Summaries, regnskabsoplysninger, regnskabsanalyser og bevillinger. Man kan se af det foreholdte afsnit fra Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010, at Amagerbanken pr. 31. december 2009 havde tilpasset sig og sat PD til 100. Han erindrer ikke, om der var metodemæssig forskel på Finanstilsynets opgørelse fra 2009 og tilsynets opgørelse fra 2010.

Jørgen Steen Jørgensen har forklaret bl.a., at han er uddannet cand.oecon. fra 1976. Han blev ansat i Monopoltilsynet i Nørregade, hvor han var til slutningen af 1984. Herefter kom han til Tilsynet med Banker og Sparekasser, hvor han har været siden. Han har haft med Amagerbanken at gøre fra 2000 frem til og med undersøgelsen i sommeren 2009. Ansvar for Amagerbanken var på det tidspunkt overgået til Kristian Vie Madsen. Efter sommeren 2009 har han ikke haft mere med Amagerbanken at gøre.

Arbejdet med Amagerbanken i 2005

Foreholdt Finanstilsynets brev af 1. august 2005 til Amagerbanken med varsling af tilsynsbesøg (ekstrakten bind II, s. 271) har han forklaret, at det var et ordinært tilsynsbesøg.

Foreholdt Finanstilsynets brev af 1. august 2005 til Amagerbanken med anmodning om fremsendelse af forskelligt materiale (ekstrakten bind II, s. 273) har han forklaret, at det er Finanstilsynets indkaldelsesbrev. Han mener, at Finanstilsynet fik det ubedte materiale. Han husker ikke, i hvilket omfang materialet var rodet eller ordentligt.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets plancher til brug for møde den 14. december 2005 med Amagerbankens bestyrelse, direktion og revision (ekstrakten bind II, s. 329):

- ” Undersøgelsens omfang
- Branchefordeling
 - Møder med kreditkontoret
 - Kreditpolitik
 - Instrukser
 - Forretningsgange
 - Gennemgang af engagementer”

har han forklaret, at han ikke husker, hvem fra Kreditkontoret, han mødtes med, men det har formentlig været John Weibull. Hvis man bad John Weibull om oplysninger, fik man dem også. Et møde med Kreditkontoret indebar også en gennemgang af kontorets materiale og arbejdsgange. Finanstilsynet vurderede Kreditkontorets funktion i forhold til resten af banken. Hvis Finanstilsynet havde haft bemærkninger, ville de fremgå af plancherne.

Han fik altid oplyst størrelse på engagementet, sikkerhederne og en beskrivelse af engagementet. Finanstilsynet fik bankens bevillingsindstillinger, som Finanstilsynet bad om i indkaldelsesbrevet. Når selve engagement blev gennemgået, blev der stillet spørgsmål til den relevante medarbejder i banken.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets plancher til brug for møde den 14. december 2005 med Amagerbankens bestyrelse, direktion og revision (ekstrakten bind II, s. 331):

- ”Kreditområdet
- Undersøgelsens resultater - 1
 - Gennemgående godt og anvendeligt materiale til beskrivelse af engagementerne
 - Mange gamle, forretningsgange
 - § 71, stk. 1, jf. indledning til vejledning
 - forretningsgange skal være ajourførte
 - » påtale
 - » påbud om snarest ajourføring
 - Mange fejlregistreringer i stikprøven

- Kontrolmiljøet på kreditområdet skønnes at kunne bedres.”,

har han forklaret, at han ikke konkret husker de gamle forretningsgange, der er beskrevet i denne planche. Det kan have handlet om, hvornår forretningsgangene var udstedt, og om, at lovhensvisninger var for gamle. Bemærkningen om kontrolmiljøet på kreditområdet kan han i dag ikke huske den nærmere baggrund for. Det skal nok ses i forlængelse af det forrige punkt om mange fejlregistreringer. En fejlregistrering kan være en manglende ajourføring af sikkerhedsbeskrivelse eller lignende.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets rapport af 26. januar 2006 om undersøgelse i Amagerbanken A/S (ekstrakten bind II, s. 458):

”7.1. Forretningsgange

På undersøgelsen konstaterede Finanstilsynet, at banken har mange forældede forretningsgange på kreditområdet.

I henhold til Fil § 71, stk. 1, samt vejledningens side 2 (overordnede krav til forretningsgange) skal disse være ajourførte.

Finanstilsynet skal påtale den manglende ajourføring af visse forretningsgange og påbyde banken inden udløbet af 1. halvår 2006 at sørge for, at disse bliver ajourført.”,

har han forklaret, at de her beskrevne forhold er de centrale forhold, for så vidt angår kreditområdet. Plancherne var til brug for den forudgående drøftelse med banken. I selve rapporten har Finanstilsynet taget højde for de svar, som banken har givet ved drøftelsen.

Amagerbankens kreditkontor hang lidt på forskellige steder i 2005. Det er afspejlet i Finanstilsynets bemærkninger.

Foreholdt følgende afsnit i samme rapport (samme bind, s. 459):

”Gennemgangen af de indberettede og nye engagementer over 50 mio. kr. gav anledning til nedenstående karakterfordeling:

Karakter	... Fordeling (antal)
3	... 28 pct.
2a	... 56 pct.
2b	... 4 pct.
1a	... 9 pct.
...	...

har han forklaret, at de gennemgik alle Amagerbankens engagementer over 50 mio. kr. Den anførte karaktergivning er udtryk for Finanstilsynets karaktergivning på daværende tidspunkt. Han vurderede kreditboniteten som medium i forhold til branchen. Det gik jo bragende derudaf på det tidspunkt. Den pågældende fordeling så man også mange andre steder. Det var almindeligt, at kreditboniteten så god ud på det tidspunkt.

Han var klar over, at Jørgen Brændstrup var chef for Amagerbankens Erhvervsafdeling på daværende tidspunkt.

Arbejdet med Amagerbanken i 2006

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets brev af 2. november 2006 til Amagerbanken (ekstrakten bind II, s. 1391):

”Finanstilsynet har i forbindelse med gennemgangen af kvartalsindberetningerne konstateret, at der har været en betydelig stigning i udlånsporteføljen hos nogle pengeinstitutter i gruppe 1-4.

Finanstilsynet har bemærket, at instituttet har haft en vækst i udlån fra ultimo juni 2005 til ultimo juni 2006 på 55 %. Til sammenligning udgjorde den gennemsnitlige vækst i udlån for alle grupper 22,6 % på institutniveau og 20,1 % på koncernniveau.”,

har han forklaret, at der var stigning i udlånsporteføljen i pengeinstitutter i alle grupper. Da Finanstilsynet sendte brevet, kan nogen i tilsynet have været vidende om, hvordan det så ud i hele branchen. Der blev sendt mange af denne slags breve ud.

Foreholdt følgende afsnit i Amagerbankens brev af 15. november 2006 til Finanstilsynet (ekstrakten bind II, s. 1419):

”Det er således ikke bankens ledelses vurdering, at de nævnte vækstområder udgør nogen væsentlig kreditmæssig risiko relativt til deres indtjeningsmæssige betydning for banken.

Hvis der bortses fra væksten på de ovenfor beskrevne segmenter, er væksten i bankens udlån i den beskrevne periode på kr. 3.555 mill. svarende til en stigning på 26 %.

Yderligere har der i perioden været en stigning i udlån til ejendomsinvesteringer på 56 %, svarende til en vækst på kr. 1.950 mill.

Gruppen består dels af private andelsboligforeninger og dels af ejendomsinteressenter.

Inden for sidstnævnte segment lægger banken vægt på en kombination af en betydelig egenkapital hos investor kombineret med en udlejning, der tilsikrer, at bankens engagement kan forrentes og over en rimelig periode afvikles gennem ejendommenes drift, også uden bidrag fra ejeren.

For god ordens skyld bemærkes, at en del af de engagementer, der har medført den beskrevne udlåns-vækst, vil blive beskrevet i den eksterne revisions protokollat i forbindelse med bankens årsrapport. En væsentlig del af de større engagementer, der har medvirket til udlånsstigningen, er bevilget i 4. kvartal 2005 og er således indgået i Finanstilsynets undersøgelse i banken i november 2005, i hvilken forbindelse det konstateredes, at engagementerne var af god bonitet.”,

har han forklaret, at svaret fra Amagerbanken blev taget til efterretning af Finanstilsynet. Det er almindelig brugt i bankverdenen, at risiko sættes i forhold til indtjeningsmæssig betydning. Amagerbankens oplysning om bonitet blev ikke efterprøvet af Finanstilsynet. Der var ikke anledning til at tro, at udsagnet ikke var korrekt.

Arbejdet med Amagerbanken i 2008

Finanstilsynet blev antagelig orienteret om Jørgen Brændstrups udnævnelse til administrerende direktør efter Knud Christensen. Hvis Jørgen Brændstrup på det tidspunkt allerede var ”fit and proper”-vurderet, skulle denne vurdering ikke foretages igen.

Foreholdt Amagerbankens rapport om fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov pr. oktober 2008 (ekstrakten bind IV, s. 9 ff.) har han forklaret, at denne rapport er udstedt samme dag, som Lars Stage hos Finanstilsynet sendte et konklusionsbrev til Amagerbanken. Rapporten blev udleveret i kopi til Finanstilsynet.

Arbejdet med Amagerbanken i 2009

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets Rapport af 20. januar 2009 i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed (ekstrakten bind IV, s. 1038 f.):

”I rapporten stiller tilsynet krav (Påbud) om ændringer på områder, hvor dette følger af lovgivningen.

Hvert af tilsynets krav er suppleret med en frist for ændring af forholdet. Som udgangspunkt er fristen den 31. marts 2009, medmindre der nedenfor er angivet en kortere frist.

Inden fristens udløb skal direktionen erklære over for tilsynet, at forholdet er bragt i orden.

Der henvises i det følgende til § 71-vejledningen, som er en forkortelse af "Vejledning for pengeinstitutter i henhold til § 71, stk. 1, nr. 1-8, i lov om finansiel virksomhed". Henvisningen skal forstås således, at hjemlen til tilsynets påbud findes i lov om finansiel virksomhed § 71, stk. 1, nr. 1-8. § 71-vejledningen er en præcisering af det konkrete indhold af tilsynets påbud.

På andre områder vurderer tilsynet, at bankens forhold ikke er i strid med lovgivningen, men afviger fra forholdene i andre sammenlignelige institutter. I disse tilfælde giver tilsynet en risikooplysning. Risikooplysninger indebærer ikke en forpligtelse til at gennemføre ændringer.”,

har han forklaret, at det er en standardtekst, der på daværende tidspunkt blev indsat i Finanstilsynets afrapporteringer.

Et påbud er alvorligere end en risikooplysning. Ved risikooplysninger overlader man det til instituttets ledelse at drage de relevante følger af det konstaterede forhold. I dag kan et institut få en risikooplysning én gang. Foretager instituttets ledelse ikke noget i den anledning, meddeler Finanstilsynet et påbud næste gang.

Foreholdt følgende afsnit i samme rapport (samme bind, s. 1040):

”2. Generelt indtryk af bankens kreditgivning

Det er tilsynets sammenfattende indtryk fra undersøgelsen, at bankens udlånportefølje er præget af mange meget store engagementer med dårlig kreditkvalitet. Banken har indtil medio 2008 haft en betydelig risikoappetit, og kreditkvaliteten i de store engagementer er markant ringere end ved tilsynets seneste undersøgelse af banken i efteråret 2005.

Medvirkende til bankens betydelige kreditrisiko i forhold til sammenlignelige institutter er en skæv udlånsfordeling: Ca. 40 pct. af bankens udlån er koncentreret omkring fast ejendom, hvilket er forbundet med stor rente- og konjunkturfølsomhed og problematisk i en periode med store prisfald på fast ejendom. Kun ca. 20 pct. er baseret på privatkunder, som er karakteriseret ved stor risikospredning og typisk også en større robusthed ved konjunkturskift.”,

har han forklaret, at oplysningen om de 40 % stammer fra bankens egne indberetninger.

Foreholdt et skema i Amagerbankens rapport om fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov pr. oktober 2008 over ejendomseksponerings andel af samlet kreditformidling

i årene 2005, 2006, 2007 og første 3 kvartaler af 2008 fordelt på projektf finansiering, udlejning af boligejendomme henholdsvis udlejning af erhvervs ejendomme (samme bind, s. 25) har han forklaret, at han ikke vil udtale sig om risikoen ved finansiering af boligejendomme i forhold til projektejendomme.

Foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets Rapport af 20. januar 2009 i henhold til § 346, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed (ekstrakten bind IV, s. 1044):

”Tilsynet vil træffe afgørelse i sagen, og formentlig skal sagen i denne forbindelse forelægges for Det Finansielle Virksomhedsråd. Det følger således af § 344, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed, at rådet træffer afgørelser i tilsynssager af principiel karakter samt i tilsynssager, der har videregående betydelige følger for finansielle virksomheder.”

har han forklaret, at dette afsnit af rapporten ikke er konciperet af ham. Han var ikke involveret i overvejselsen om konsolidering. Det lå i Lars Stages kontor.

Kristian Vie Madsen var ikke med i tilsynet vedrørende Amagerbanken på dette tidspunkt. Kristian Vie Madsen fik senere ansvaret for Amagerbanken i forbindelse med en ændret opgavefordeling i Finanstilsynet.

Foreholdt afsnit 5.4 om styring og overdækningskrav for porteføljekreditter i samme rapport (samme bind, s.1048) har han forklaret, at han ikke har udarbejdet dette punkt.

Foreholdt følgende afsnit i samme rapport (samme bind, s.1049):

”Tilsynet bemærkede, at banken ses at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse. Større engagementer ses at forudsætte væsentlig løbende involvering af bankens administrerende direktør og kreditchef.

Videre bemærkede tilsynet blandt andet, at bankens kreditkontor ikke ses at have været aktivt involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag m.v. i engagementer bevilget af bestyrelsen. Denne usædvanlige arbejdsdeling måtte i konsekvens heraf indebære, at bankens bestyrelse og direktion i vidt omfang skulle indgå i den egentlige sagsbehandling. Dette ses dog ikke at have været tilfældet, og tilsynet må antage, at bankens betydelige risiko på større engagementer i et vist omfang er forårsaget heraf.

Banken har oplyst, at den hidtidige arbejdsdeling mellem direktion og kreditororganisation ikke er en blivende situation, men at det i tidsrummet mellem administrerende direktør Knud Christensens bortgang og tilsynets besøg ikke har været muligt at indrette sig anderledes.”

har han forklaret, at han ikke husker, hvilke oplysninger udsagnet er baseret på. Dette afsnit er konciperet i et andet kontor. Han husker ikke, om han havde drøftelserne med John Weibull om Kreditkontorets funktion. Iagttagelsen bag bemærkningen ”banken ses at være” er gjort af dem, der har konciperet afsnittet. Det er ikke en iagttagelse, han selv har gjort. I december 2008 tog han sig af de engagementer i Amagerbanken, der ikke havde med fast ejendom at gøre. Nogle dele af undersøgelsen var fælles gods, andet blev udarbejdet særskilt af de enkelte kontorer. Han kan ikke sige, hvilke forskelle, der var mellem Amagerbankens kreditgivning i 2005 og 2008.

Foreholdt følgende afsnit i Amagerbankens brev af 31. marts 2009 til Finanstilsynet vedrørende opfyldelse af påbud (ekstrakten bind IV, s. 1719 f.):

”Arbejds- og ansvarsområder

Finanstilsynet påpeger under henvisning til vejledningen ad Fil § 71, at der skal være klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelsen af opgaver adskilles fra kontrollen af samme, og således at det skal sikres, at bevillingsprocessen er betryggende.

Banken mener allerede at opfylde dette gennem de bestående procedurer, men har for at tilsi- kre en konsekvent efterlevelse af disse besluttet at opnormere kreditkontoret, med øget fokus på, at alle engage- menter gennemgår en fuld kreditmæssig behandling, uafhængig af den kundeansvarlige, inden forelæg- gelse til bevillingsbeslutning.

Til støtte for beslutningsprocessen vil banken indføre et ratingsystem, baseret på en uvildig ekspertra- ting ud fra vedtagne parametre, således at beslutningsprocessen tilføres yderligere et objektive element. For at kunne opfylde ovenstående mål er det besluttet, at gennemføre en udvidelse af kreditkontorets kapacitet, herunder ved ansættelse af minimum 1 person med indsigt og erfaring i implementering af ratingsystemer.”,

har han forklaret, at han læste brevet, da han modtog det. Det pågældende afsnit blev taget til efter- retning. Andre afsnit blev der reageret overfor. Der var en bevægelse hos Amagerbanken i forhold til det, Finanstilsynet konstaterede, da de var derude.

Foreholdt følgende afsnit i brev af 12. maj 2009 fra Finanstilsynet til Amagerbanken (ekstrakten bind IV, s. 2059):

”Finanstilsynet tager bankens redegørelse til efterretning. Tilsynet skal dog ikke undlade at påpege, at dette tiltag umiddelbart vurderet kun vil give en mindre aflastning af bankens administrerende direktør og bankens vicedirektør på kreditområdet.”,

har han forklaret, at han har konciperet dette brev. Det var meningen, at der skulle ansættes en er- statning for Knud Christensen. Det var hans opfattelse, at Amagerbanken manglende en mand af Knud Christensens statur til at udøve opgaven som administrerende direktør.

Finanstilsynet kunne ikke gøre andet end at acceptere, at organisationen så ud som den gjorde efter Knud Christensens død. Finanstilsynets iagttagelser var gennemgået med N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, så naturligvis var Finanstilsynet vidende om, at der manglede en mand i toppen. Han erindrer ikke, at organisationsstrukturen har givet anledning til konkrete problemer. Han vil antage, at han har vendt dette brev til Amagerbanken med Lars Stage. Han har ikke været involveret i drøf- telser med Amagerbanken om at finde en ny administrerende direktør.

Foreholdt følgende afsnit i samme brev (samme bind, s. 2058):

”2.3. Finanstilsynet skrev vedrørende bankens engagement med Østerfælledparken A/S og de 3 aktio- nærer:

”Tilsynet har ikke truffet afgørelse i sagen, men vurderer umiddelbart, at bestyrelsen og direktionen i Østerfælledparken A/S har bestemmende indflydelse på de beslutninger, der tages i selskabet, og at der som udgangspunkt er tale om en gruppe af indbyrdes forbundne kunder, jf. artikel 4 i direktiv 2006/48/EF.”

Finanstilsynet overvejer fortsat sagen. Tilsynet vil snarest vende tilbage om sagen om eventuel overtræ- delse af § 145 i lov om finansiel virksomhed. Konsolideringsproblemstillingerne er aktuelle i bankens

engagement med Østerfælledparken A/S og i bankens engagementer med forbindelse til Torben Andreasen.”,

har han forklaret, at han ikke rigtigt husker forløbet. Han var ikke sagsbehandler på den del af brevet, der havde med konsolidering at gøre. Flemming Nytoft Rasmussen var med inde over, hvorimod Kristian Vie Madsen vist ikke var med.

Han mener, at han har kommenteret forhold omkring Amagerbankens kreditkomité i en undersøgelse. Han tilkendegav ved den lejlighed, at en beslutning i en komité ikke kan erstatte en bestyrelsesbeslutning.

KAPITEL 5 ANBRINGENDER

5.1 Sagsøgers anbringender

5.1.1 Afvisningspåstanden

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende den af Kent Villadsen Madsen nedlagte afvisningspåstand:

”Kent Villadsen Madsen har som den eneste af de sagsøgte opretholdt en afvisningspåstand under henvisning til, at de under denne sag rejste erstatningskrav ikke tilkommer Banken og dermed sagsøger. Kent Villadsen Madsens synspunkter bestrides af sagsøger, idet de ansvarspådragende handlinger har medført et tab for Banken, og idet det udtrykkeligt fremgår af punkt 4 i overdragelsesaftalen, ..., at sagsøger har fået overdraget sådanne erstatningskrav, jf. også U.2013.2338H og Østre Landsrets kendelse af 23. oktober 2014 ...

Kent Villadsen Madsens synspunkt kan i øvrigt efter sagsøgers opfattelse aldrig føre til afvisning, idet der reelt er tale om et anbringende til støtte for den nedlagte frifindelsespåstand.”

5.1.2 Generelt vedrørende erstatningspåstandene

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende generelle forhold i sagen:

”Bankens organisation

Bestyrelsen

...

Sagsøger gør ikke gældende, at selve bestyrelsessammensætningen var uhensigtsmæssig. Det er dog sagsøgers opfattelse, at bankens ledelse bar præg af et usædvanligt tæt samspil mellem en stærk bestyrelsesformand og en stærk administrerende direktør, jf. bl.a. Tina Fogh Aagaard[s vidneforklaring], og at dette samarbejde indebar, at bestyrelsesformanden og den administrerende direktør ikke fik det nødvendige modspil fra de øvrige bestyrelsesmedlemmer, jf. også Steen Hoves forklaring fra sin tid som observatør i bestyrelsen, ...

Det er sagsøgers opfattelse, at erhvervsengagementerne, der blev forelagt af erhvervschef Jørgen Brændstrup og ikke havde været underkastet en reel kontrol i kreditkontoret eller kreditkomitéen ... heller ikke blev underkastet en reel kritisk behandling fra bestyrelsens side.

Dette understøttes af, at der ikke i bestyrelsesprotokollen fra primo 2006 til 10. november 2010 er blevet givet et eneste bevillingsafslag. Sagsøger har endvidere alene været i stand til at identificere to tilfælde, hvor en bevillingsansøgning ikke gik direkte igennem, nemlig en ansøgt bevilling til Essex Inc., som direktionen selv trak tilbage, jf. bestyrelsesmødereferat af 15. august 2007 ... og en ansøgt bevilling til Best Poultry International A/S, som ikke blev bevilget "på nuværende tidspunkt", ...

I øvrigt hæfter sagsøger sig ved, at ca. 45 % af bestyrelsens bevillinger i perioden 2006 - 2010 fandt sted på skriftligt grundlag, jf. nedenstående oversigt, til trods for, at bestyrelsens forretningsorden kun tillod sådanne skriftlige bevillinger i haste-/undtagelsestilfælde, jf. bestyrelsens forretningsorden § 4 ...

	2006	2007	2008	2009	2010	I alt
Skriftlige bevillinger	84	96	85	44	63	372
"Behandlede" bevillinger	120	97	96	80	55	448
Efterbevillinger	5	10	18	4	2	39
I alt	209	203	199	128	120	859

Det er sagsøgers opfattelse, at det er udtryk for en uforsvarlig forretningsgang, når der ydes bevillinger på skriftligt grundlag i så stort et omfang, idet den kollegiale behandling og diskussion på bestyrelsesmøderne er den måde, hvorpå bestyrelsens samlede kompetencer, viden og diversitet udnyttes.

De medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, John Skafte og Anne Toxværd, synes i særlig grad af have stået uden for det reelle bestyrelsesarbejde. John Skafte og Anne Toxværd har således begge forklaret, at de hverken er uddannet i bankdrift, kreditsagsbehandling eller varetagelse af bestyrelseshverv, og at deres primære fokus i bestyrelsesarbejdet var medarbejderansvar, ... Anne Toxværd forklarede endvidere ..., at hun ikke så det som sin opgave at efterse direktionens arbejde ...

Direktionen

...

Allerede i forbindelse med Jørgen Brændstrups og Allan Ottssens indtræden i direktionen den 29. november 2002 skete der en klar opdeling af deres ansvarsområder. Jørgen Brændstrup blev ansvarlig for Bankens erhvervsaktiviteter, mens Allan Ottssens ansvarsområde var privatkunder og Bankens stabsfunktioner, ... I tråd hermed forelagde Jørgen Brændstrup ingen privatkundesager, og Allan Ottsen forelagde ingen erhvervskundesager på bestyrelsesmøderne, jf. N.E. Nielsens forklaring ... Allan Ottsen har endvidere herom forklaret, at "Hans rolle i forhold til Amagerbankens kredit- og långivning vil han selv karakterisere som værende begrænset til hans medlemskab af Kreditkomitéen", ...

Efter Knud Christensens død i 2008 fortsatte den skarpe opdeling mellem Jørgen Brændstrups og Allan Ottssens ansvarsområder dog således, at Jørgen Brændstrup også overtog ansvaret for Knud Christensens områder, herunder kreditkontoret og investerings-/udlandsområdet, ...

Der er således enighed om, at John Weibull fra oktober 2008 refererede til Jørgen Brændstrup, og at Jørgen Brændstrup dermed var kreditchefens direkte overordnede, ...

Til trods for Allan Ottssens virke som direktør i Banken, havde han ikke et egentligt kendskab til erhvervskundeområdet, herunder behandlingen af erhvervskundeengagementer. Steen Hove har herom forklaret, at det allerede i forbindelse med den foreløbige engagementsgennemgang forud for hans indtræden som observatør i bestyrelsen i sommeren 2010, stod ham klart, hvor opdelt direktionen var, og at Allan Ottsen intet kendskab havde til erhvervsengagementer, ...

Kreditkomitéen

...

På trods af sine manglende kompetencer på økonomi- og kreditområdet ..., har Allan Ottsen forklaret, ..., at "Han og de øvrige medlemmer [af kreditkomitéen] var ligeværdige medlemmer – det gjaldt også i forhold til den administrerende direktør, som først var Knud Christensen og sidenhen Jørgen Brændstrup."

Sagsøger bestrider, at det er en retvisende beskrivelse, hvilket bl.a. fremgår af John Weibulls forklaring, forklaringsdokumentet, ..., "Han formoder, at Allan Ottsen kunne komme med indvendinger under Kreditkomitémøderne, men sagernes karakter, indhold mv. henhørte jo ikke under Allan Ottssens daglige ansvarsområder. Han erindrer ikke, at Allan Ottsen havde bemærkninger til Østerfælle-sagen under møderne i Kreditkomitéen."

Det er sagsøgers opfattelse, at den skarpe ansvarsfordeling mellem Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen, og Allan Ottssens deraf manglende kendskab til erhvervsengagementerne, medførte, at kreditkomitéen i hvert fald fra oktober 2008 som organ var uden selvstændig betydning, idet der alene sad to personer i

kreditkomitéen med indsigt og viden inden for erhvervs- og kreditområdet, nemlig kreditchef John Weibull og Jørgen Brændstrup. Jørgen Brændstrup var herudover chef for erhvervsafdelingen, som havde behandlet lånesagerne, inden de nåede til kreditkontoret, samt administrerende direktør og dermed John Weibulls direkte overordnede. Det er i et sådant [scenario] udelukket, at der fandt en uafhængig og kritisk creditsagsbehandling sted i kreditkomitéen.

Selv inden oktober 2008 fungerede kreditkomitéen ikke efter hensigten. John Weibull har således om den oprindelige bevilling til Østerfælledparken i 2006 forklaret, at "Sagen blev behandlet hurtigt, og det var Knud Christensen, som var ordstyrer. Knud Christensen kom vist med en skarp bemærkning om, at "det bare var en stak boliger på Østerbro", og han følte ikke trang til selv at fremkomme med yderligere", ... John Weibull har endvidere mere generelt om sin rolle i kreditkomitéen forklaret, at "Han så sin rolle som værende fagansvarlig og intern rådgiver ansat af direktion samt som en form for udvidelse af direktionsekretariatet.", ...

Jørgen Brændstrup forklarede, at der var eksempler, hvor kreditkomitéen afslog bevillinger, som han havde ansøgt, ... Jørgen Brændstrup var imidlertid ikke i stand til at give noget eksempel på et sådant afslag, og sagsøger er da heller ikke i forbindelse med behandlingen af denne sag stødt på et sådant eksempel. Tværtimod fremgår det af e-mail af 28. oktober 2010 fra Gitte Lilleøre til Jørgen Brændstrup, at hun uden held havde søgt efter "notat/oversigt/liste" på emner Banken havde sagt nej til vedrørende ejendomsbranchen, ...

Jørgen Brændstrup gav under sin forklaring udtryk for, at han ikke var John Weibulls overordnede i kreditmæssig henseende, ... Der er imidlertid ingen holdepunkter til støtte for det udsagn, og foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring forklarede John Weibull, at "... han ikke mener, at det forholdt sig som forklaret af Jørgen Brændstrup. Vidnet var medarbejder i banken, og han havde ikke opfattelsen af, at han havde godkendelsesbeføjelser i forhold til direktionen.", ..., og "Det er dog samtidig klart, at når man nåede til en beslutningstagnung, var det direktøren, der bestemte.", ... Dette understøttes tillige af Allan Ottens forklaring, ..., "Hvis der opstod en konflikt på kredit- eller erhvervsområdet, siger det sig selv, at det var det den administrerende direktør, der bestemte."

Jørgen Brændstrup forklarede endvidere, at det oftest var John Weibull, der forelagde sagerne på kreditkomitémøderne, ..., og Allan Ottens forklarede uddybende, at "John Weibull forelagde som oftest sagerne under møderne og medbragte store bunker af materiale", ... Foreholdt dette udsagn forklarede John Weibull, "... at han ikke følte, at han egentlig forelagde sagerne. Det var ikke nødvendigvis store bunker, han medbragte, og det var ikke systematisk, at han kom med hele sagen", ... John Weibull forklarede endvidere, "På Kreditkomitémøderne medbragte han de bilag, herunder Management Summaries, rekapitulationer, indstillinger, diagrammer mv., som Kreditkontoret havde modtaget fra Erhvervsafdelingen. Den fysiske lånesag lå typisk i Erhvervsafdelingen og blev ikke medbragt til møderne.", ..., "Knud Christensen og siden hen Jørgen Brændstrup var ordstyrer på møderne." og "Østerfælled-engagementet blev forelagt af Jørgen Brændstrup.", ...

Foreholdt Bankens kreditpolitik om, at "Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kundevedtede funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen", ..., svarede Jørgen Brændstrup, at "kreditkomitéen [ikke] havde nogen kontrolfunktion", ... I anden sammenhæng forklarede Jørgen Brændstrup imidlertid det modsatte, nemlig at "Han ønskede at pointere, at Kreditkomitéen hvert halvår gennemgik alle større engagementer, og det var direktionens vurdering, at der således i forvejen var en kontrolfunktion.", ... Det er på den baggrund sagsøgers opfattelse, at Banken ikke levede op til kreditpolitikken om at have "organisatorisk adskillelse mellem de kundevedtede funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen", idet Jørgen Brændstrup både var chef for erhvervsafdelingen og medlem af det kontrollerende organ, kreditkomitéen.

Kreditkontoret

Bankens kreditkontor havde bl.a. til opgave at forestå engagementsbehandlingerne, herunder i form af kontrol af bevillingsansøgninger. Kreditkontoret varetog imidlertid også mange andre opgaver, jf. John Weibulls forklaring, ..., "Hvad angår Kreditkontoret, var Amagerbanken nødt til at forholde sig til, at mange medarbejdere varetog opgaver, som ikke omhandlede kreditarbejde, men som var nødvendige for bankens drift mv. Det konkrete skema ... var nyttigt, når Amagerbanken overfor nyansatte skulle forklare, hvilken "rodebutik" Kreditkontoret egentlig var. Som det ses af skemaet, varetog Kreditkontoret nemlig mange forskellige typer af opgaver."

Af kreditkontorets funktionsplaner – udarbejdet af John Weibull - fremgår, at den daglige leder af kreditkontoret i perioden fra 2005 til november 2010 var John Weibull, ...

Hverken "forvaltningsafdelingen", "inkassoafdelingen" eller "sekretariatsfunktionen" beskæftigede sig med klassisk kreditsagsbehandling, og eftersom nogle personer i "engagementsafdelingen" varetog andre opgaver, var det derfor af de 10 personer, der fremgår af funktionsplanen, ... alene John Weibull, Ole Beier, Gert Mailand og Erik Husted (delvist), som varetog den egentlige kreditbehandling, jf. John Weibulls forklaring, ... John Weibull har endvidere forklaret, at det hovedsageligt var ham, der tog sig af de sager, som kom fra erhvervsafdelingen, ...

De sagsøgte har forklaret, at finanskrisen resulterede i et paradigmeskift i Amagerbanken, og at kreditkontoret som følge heraf blev tilført yderligere ressourcer i perioden efter 2008, jf. bl.a. Allan Ottens forklaring, ... Faktum er dog, at de ekstra medarbejdere, som blev tilført kreditkontoret, blev tilført for at løse helt andre opgaver end egentlig kreditsagsbehandling, og at der derfor ikke skete en egentlig styrkelse af kreditkontoret, jf. også John Weibulls forklaring, ..., "Kreditkontoret blev tilført flere opgaver i perioden, og der skete en styrkelse af medarbejderstaben, men der skete ikke en styrkelse af den egentlige kreditsagsbehandling, da opgavevaretagelse bl.a. i forhold til Finanstilsynet, revisionen mv. optog meget af medarbejdernes tid."

De sagsøgte erkendte endvidere selv i starten af 2009, at "kreditorganisationen omkring kredithåndteringen skal styrkes", og at der var behov for at "styrke kreditkontorets gennemgang samt opfølgning på bankens største engagementer, således at kreditkontoret sikres tæt indblik i og en kritisk tilgang til bevillinger og i håndteringen af opfølgningen på også dette segment", jf. Bankens solvensopgørelse fra januar 2009, ...

På samme tidspunkt påpegede Finanstilsynet, at kreditkontoret ikke var velfungerende, jf. Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009, ... "... bankens kreditkontor [ses] ikke at have været aktivt involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag mv. i engagementer bevilget af bestyrelsen. Denne usædvanlige arbejdsdeling måtte i konsekvens heraf indebære, at bankens bestyrelse og direktion i vidt omfang skulle indgå i den egentlige sagsbehandling. Dette ses dog ikke at have været tilfældet, og tilsynet må antage, at bankens betydelige risiko på større engagementer i et vist omfang er forårsaget heraf."

Herudover bemærkede de eksterne revisorer, Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender, i eksternt revisionsprotokollat af 5. februar 2009, ..., at kreditkontoret var underbemandet, "Vi har fået oplyst, at banken arbejder med en styrkelse af bankens kreditorganisation med et antal kreditspecialister, herunder kreditspecialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer. [...] Vi er enige i behovet herfor." Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har supplerende herom forklaret, at "Tilsvarende formuleringer i andre bankers protokoller har de ikke kendskab til.", ...

Deloitte omtalte endvidere i sit notat af 10. august 2009 Bankens afhængighed af nøglepersoner, ..., "Banken synes at være særdeles afhængig af nøglepersoner inden for styring og vurdering af nedskrivningsbehovet på især kreditområdet. Afhængigheden af nøglepersoner medfører forøget risiko for, at

ledelsesmæssig vurdering m.v. foretaget af disse nøglepersoner ikke undergår den yderligere kontrol og vurdering - der synes nødvendig - bankens kreditkoncentration taget i betragtning.”

Per Rolf Larssen har supplerende forklaret, at "... en nøglepersonsafhængighed for en revisor fremstår som en svaghed i kontrollen. I det foreliggende tilfælde var der tale om en konkret svaghed.", ...

Den eksterne revision fremhævede igen behovet for styrkelse af kreditororganisationen i eksternt revisionsprotokollat af 28. oktober 2009, ... ”Det er vor opfattelse, at banken har behov for styrkelse af kreditfunktionen, hvilket bankens bestyrelsesformand har oplyst vil blive iværksat” og allerede igen et par måneder senere i eksternt revisionsprotokollat af 17. november 2009, ... ”Vi forstår, at bankers ledelse har besluttet at styrke bankers kreditororganisation med et antal kreditspecialister, herunder kreditspecialister med indsigt i regnskabsmæssig behandling af engagementer, jf. omtalen heraf i KPMG's revisionsprotokollater af 5. februar 2009 afsnit 3.5 samt af 28. oktober 2009, afsnit 1.”

Endelig blev behovet for styrkelse af kreditororganisationen påpeget i eksternt revisionsprotokollat af 2. februar 2010, ..., ”Direktionen har endvidere oplyst, at der på visse områder mangler ressourcer og kompetencer i kreditfunktionen, hvorfor der vil blive tilført yderligere ressourcer (herunder specialister med indsigt i regnskabsmæssige forhold vedrørende engagementer).” Foreholdt protokollatet forklarede Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender, at der ikke ligger nogen gradsforskel i forhold til de tidligere bemærkninger, og at de ikke har kendskab til tilsvarende forhold i andre banker, ...

Det fremgår af organisationsdiagrammet, ..., at der pr. 1. februar 2009 var 96 medarbejdere i erhvervsafdelingen, og sagsøger betragter den fuldstændige manglende proportionalitet mellem bemandingen af erhvervsafdeling og kreditkontor som et selvstændigt organisatorisk problem, der medførte, at kreditafdelingen umuligt kunne varetage sin kontrolfunktion. Dette er da også understøttet af John Weibull, som bl.a. forklarede, at ”De sager, som blev behandlet på højeste niveau i Erhvervsafdelingen, blev ofte videresendt til behandling på Kreditkomitémøde kort efter modtagelsen i Kreditkontoret, f.eks. samme dag eller dagen efter.” og ”Kreditkontoret tog hånd om den mere praktiske ekspedition af sagen så som kopiering mv. til brug for Kreditkomitéens behandling.”,...

Dette understøttes også af, at kreditkontoret i langt hovedparten af bevillingssagerne videresendte sagerne samme dag eller dagen efter modtagelsen. ...

Der er derfor tale om en forkert forudsætning, når Villy Rasmussen har lagt til grund, at ”Bestyrelsen havde Kreditkontoret til at tjekke, at oplysningerne er rigtige”, ... hvilket i øvrigt skal ses i sammenhæng med, at Villy Rasmussen også forklarede om "...det mere aggressive salg, der skete i Erhvervsafdelingen.", ... og det forhold, at "at sige nej var ikke Jørgen Brændstrups stærke side.", jf. Peder Krag's forklaring, ...

Kreditkontoret fungerede altså i højere grad som sparringspartner for erhvervsafdelingen frem for som et egentligt selvstændigt fungerende kontrolorgan, jf. også John Weibull's forklaring, ..., "Kreditkontoret fungerede som en støttefunktion" og Marianne Sørensen's forklaring, ... "Han [John Weibull] var en stor hjælp i faglig sparring i de store sager."

Sammenblandingen af erhvervsafdeling og kreditkontor illustreres også af, at erhvervsafdelingens medarbejder, Marianne Sørensen, refererede til kreditchef John Weibull, jf. Marianne Sørensen's forklaring, ... "Hendes overordnede blev herefter John Weibull, der sad på Kreditkontoret.", og Jørgen Brændstrups forklaring,

Kreditkontorets manglende aktive involvering i kreditsagsbehandlingen og manglende funktion som modvægt til erhvervsafdelingen ses endvidere af det forhold, at kreditkontoret ikke udarbejdede selvstændige skriftlige kreditindstillinger, og det var således ikke muligt for efterfølgende led i bevillings-

processen at se, hvilke input, forslag og bekymringer kreditkontoret måtte have haft, jf. også Villy Rasmussens forklaring, ..., "Man kunne ikke umiddelbart se Kreditafdelingens fingeraftryk på de enkelte Management Summaries; de fremstod som et samlet dokument."

Det er sagsøgers opfattelse, at de manglende skriftlige indstillinger fra kreditkontoret i sig selv udgør en uforsvarlig forretningsgang. Både John Weibull og Marianne Sørensen, der havde haft ansættelser i henholdsvis Bikuben og Forstædernes Bank, har således også forklaret, hvordan forretningsgangen adskilte sig fra, hvad de i øvrigt havde oplevet, ..., "Hvis en kreditsag i øvrigt kunne bære i forhold til kunden, var det nok vanskeligt af materialet at udlede, hvilke input der kom fra henholdsvis Erhvervsafdelingen og Kreditkontoret. Forretningsgangen i Amagerbanken adskilte sig fra den måde, han havde arbejdet på i Bikuben, hvor man sagsbehandlede en kreditsag parallelt i henholdsvis kreditafdeling og øvrige afdelinger og uden drøftelse med den kundeansvarlige. Både på det formelle og reelle plan adskilte sagsbehandlingsgangen sig i de to pengeinstitutter." ..., "Der kom ikke selvstændige indstillinger fra Kreditkontoret. I Forstædernes Bank var det Kreditkontoret, der lavede hele indstillingen på baggrund af materiale fra hende."

De sagsøgte har under sagen forsøgt at karakterisere John Weibull som en kompetent kreditchef, der var i stand til at sige sin overordnede, Jørgen Brændstrup, imod, jf. bl.a. N.E. Nielsen og Henrik Zimino, ... Sagsøger bestrider, at det billede, der søges tegnet af de sagsøgte, er retvisende.

Retten har under sagen selv fået mulighed for at danne sig et indtryk af John Weibull, og John Weibull er i øvrigt af personer uden en personlig interesse i sagens udfald blevet beskrevet på anden vis, jf. referat af bestyrelsesmøde den 25. november 2010, hvor John Weibull blev beskrevet som værende "vidende og velmenende, men slidt, træt og uden ledermæssig gennemslagskraft", ... Steen Hoves forklaring, ... "Ved vurderingen af John Weibull så man en kreditchef, der sad i en bank, der havde foretaget nedskrivninger for tre mia. kr. på tre år, og det var i sig selv ikke særligt prisværdigt. Det afgørende for ham var, at John Weibull var slidt, træt, velmenende og uden ledelsesmæssig gennemslagskraft. Når man mødte John Weibull, kunne man se i øjnene på ham, at han tænkte over, hvilket svar man ville have ham til at give.", og Niels Heerings forklaring, ... "vurderingen af kreditchefen var baseret på, at han havde en direktør, der både var over og under sig, og en kreditchef, der accepterede dette, kunne ikke være en stærk person. Han har mødt John Weibull, og han fik ikke et indtryk af John Weibull som værende en stærk person."

De sagsøgtes skildring af John Weibull under retssagen modsiges i øvrigt af Bankens brev af 8. september 2010, underskrevet af N.E. Nielsen, til Finansiell Stabilitet, hvori der oplyses om, at Banken konkret havde planlagt ansættelse af en ny kreditchef, ...

Erhvervsafdelingen

Jørgen Brændstrup var sagsbehandler/kundeansvarlig i og chef for erhvervsafdelingen. Af liste over engagementer med "større ejendomssager og Jørgen Brændstrups kunder på "koncernniveau" fra Bankens erhvervsafdeling af 17. november 2010, ... fremgår det, at Jørgen Brændstrup var "kundekontakt" på en række engagementer, og at Jørgen Brændstrup endvidere havde den reelle kundekontakt i yderligere tre engagementer (Palm, Classen og Ørbekkers).

På alle engagementer, hvor Jørgen Brændstrup ikke var anført som kundekontakt, var det med en fodnote oplyst, at engagementet kunne "håndteres uden Jørgen." Bemærkningen viser, at alle væsentlige engagementer blev defineret i forhold til Jørgen Brændstrups rolle i forhold til engagementet, og Steen Hove har om bilaget forklaret, "Han var godt klar over, at Jørgen Brændstrup havde arbejdet både som erhvervschef, kunderådgiver og administrerende direktør, og omfanget af det stod klart med dette bilag.", ...

Det er sagsøgers opfattelse, at Jørgen Brændstrups rolle som sagsbehandler/kundeansvarlig i og chef for erhvervsafdelingen var uforsvarlig set i lyset af hans rolle som direktør og senere som administrerende direktør i Banken, og Bankens ledelse burde derfor have sikret ansættelse af en chef for erhvervsafdelingen, der var uafhængig af direktionen og kreditkontoret.

Manglende funktionsadskillelse

Den manglende funktionsadskillelse mellem de kundevendte funktioner og kreditfunktionen

Erhvervschefen - der er chef for et pengeinstituts kundevendte funktioner - og kreditchefen - der er chef for et pengeinstituts kreditmæssigt kontrollerende organ - bør være sidestillet i pengeinstituttets hierarki. Dette er nødvendigt, for at kreditkontoret kan foretage den fornødne uafhængige kontrol af de kreditindstillinger, som erhvervsafdelingen videregiver til kreditkontoret.

I Banken var der enten de facto identitet mellem erhvervs- og kreditchefen, jf. Finanstilsynet i § 352 a-redegørelsen, ... eller også var erhvervschefen kreditchefens overordnede. Den formelle kreditchef, John Weibull, skulle således, for at gennemføre en fornøden kontrol, reelt kontrollere sin egen direktør, hvilket indebar, at den kreditmæssige behandling af engagementerne ikke var uafhængig.

Formålet med at have en kreditchef, der fungerer uafhængigt og på samme niveau som erhvervs-kundechefen er netop, at direktionen og bestyrelsen dermed får input fra to ligeværdige personer med hver deres ansvarsområde, og at kreditchefen har mulighed for at udføre en kritisk sagsbehandling og selvstændigt tage stilling til erhvervsafdelingens indstilling, inden sagen skal behandles af direktionen/kreditkomitéen eller bestyrelsen. Med en erhvervs-kundechef, der samtidig er kreditchefens overordnede, er det udelukket, at kreditchefen er i stand til at foretage en sådan kritisk og uafhængig sagsbehandling, jf. også Kristian Vie Madsens forklaring, ... "Det, de har prøvet at forklare, er, at kreditchefen er sat ud af funktion i engagementer, som den administrerende direktør har et særligt forhold til. Det er svært for kreditchefen at sige, hvis han er uenig i et engagement, der kommer fra erhvervsafdelingen, når chefen for erhvervsafdelingen og den administrerende direktør er en og samme person, da den administrerende direktør er kreditchefens chef."

Også advokatundersøgelsen fandt anledning til at kritisere den manglende funktionsadskillelse i praksis, ... "Imidlertid finder jeg det ikke forsvarligt, at der i Perioden er et personsammenfald mellem Bankens direktion og Bankens erhvervsafdeling. Bankens administrerende direktør er således i Perioden ligeledes fungerende daglig chef for erhvervsafdelingen, ligesom han er medlem af Bankens Kreditkomite, som forestår Bankens kreditbehandling. Dette forhold indebærer risiko for, at den kreditmæssige behandling af engagementerne ikke bliver foretaget tilstrækkelig uafhængigt."

Forholdet blev endvidere af advokatundersøgeren betegnet som "en væsentlig mangel i Bankens organisatoriske struktur og ansvarsfordeling og dermed en overtrædelse af bestemmelserne i FIL.", ..., mens professor Steen Hildebrandt i en artikel af 30. juni 2010 i Jyllands-Posten beskrev forholdet som følger ...: "Jeg håber, at man retter ind i Amagerbanken. Det er højst usædvanligt at have to kasketter på, og der er ikke grænser for de problemer den sammenblanding kan medføre."

Dertil kommer, at kreditkontoret, som nærmere beskrevet i afsnit 0 var stærkt underbemandet, kun havde ringe tid til at forholde sig til modtagne bevillingsansøgninger og i det hele taget fungerede som sparringspartner for erhvervsafdelingen frem for som et egentligt kontrolorgan.

Det ovenfor anførte viser, at Banken blev drevet uden et egentligt kreditkontor, idet kreditkontoret de facto var en integreret del af, og en støttefunktion for, erhvervsafdelingen. Sagsøger finder, at dette udgør en åbenbar overtrædelse af FIL § 71, jf. vejledningens punkt 108 og punkt 14 i CEBS' retningslinjer, der udtrykkeligt henviser til, at i) det kontrollerende organs medarbejdere ikke må udføre opgaver, der falder inden for anvendelsesområdet for de aktiviteter, som kontrolfunktionen forventes at overvåge og kontrollere, ii) kontrolfunktionen skal være organisatorisk adskilt fra de aktiviteter, som det påhviler den

at overvåge og kontrollere, og iii) den ansvarlige for kontrolfunktionen skal være underordnet en person, der ikke har noget ansvar for at håndtere de aktiviteter, som kontrolfunktionen overvåger og kontrollerer.

Bankens organisation var et særsyn i forhold til andre banker, jf. bl.a. Niels Heering, ... Også Tina Fogh Aagaard fandt Jørgen Brændstrups forskellige roller problematisk, ... " ...

John Weibull har da også erkendt, at Banken efter hans opfattelse kun "lige knapt" opfyldte FIL § 71-vejledningen i forhold til adskillelse af funktioner, ... og Peder Krag har i overensstemmelse hermed forklaret, at "Det var erkendt i Amagerbanken, at det var et problem, at Jørgen Brændstrup både var administrerende direktør og leder af Erhvervsafdelingen.", ...

N.E. Nielsen har om den manglende funktionsadskillelse forklaret, "Foreholdt teksten til § 71 i lov om finansiel virksomhed af 1. januar 2007 og vejledningens nr. 10114, pkt. 108-109, har han forklaret, at disse regler var overholdt fra 1. januar 2007 frem til Knud Christensens død." og "Efter Knud Christensens død opstod et problem", ... I tråd hermed har Villy Rasmussen forklaret, at "frem til Knud Christensens død var bestemmelsen og vejledningen overholdt", ...

N.E. Nielsen har endvidere forklaret, at "Det var ikke et problem for bankens kreditfolk, at man kunne være nødt til at gå i rette med et direktionsmedlem. Kreditchefens styrke og kreditorganisationens opbygning sikrede, at bestyrelsen kunne være betrygget.", ... Sagsøger må forstå denne del af N.E. Nielsens forklaring således, at han anerkender en overtrædelse af FIL § 71, men finder den berettiget pga. "kreditchefens styrke" og "kreditorganisationens opbygning."

N.E. Nielsen forklarede også, at "Han oplevede ikke, at der på det tidspunkt var et reelt problem, da banken i realiteten ikke fik nye creditsager. Banken forsvarede interesserne i eksisterende creditsager.", ... Det er sagsøgers opfattelse, at funktionsadskillelsen er mindst lige så vigtig, når engagementer i krise skal håndteres, som når det overvejes, hvorvidt nye engagementer skal tages ind.

Finanstilsynets og revisionens påtale af den manglende funktionsadskillelse

Finanstilsynet gav allerede i januar 2009 Banken et påbud om at sikre opfyldelse af FIL § 71-vejledningens punkt 108 om, at udførelsen af opgaver adskilles fra kontrollen heraf, ...

I eksternt revisionsprotokollat af 2. februar 2010 ..., bemærkede revisionen, at "Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner." Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har om dette revisionsprotokollat forklaret, at "Amagerbanken i efteråret 2008 havde mistet den hidtidige administrerende direktør. Han havde hidtil udført én rolle, og Jørgen Brændstrup havde udført en anden. Jørgen Brændstrup blev ny administrerende direktør af naturlige årsager. Dette medførte, at den formelle funktionsadskillelse mellem administrerende direktør og leder af Erhvervsafdelingen forsvandt. Dette problem fik man ikke løst."

Intern revision tilsluttede sig eksternt revisions bemærkninger om den manglende funktionsadskillelse, ... Gitte Buchholtz har herom forklaret, at "man kan sige, at der fra efteråret 2008 var tale om nødsituation. I februar 2010 var der nu gået en vis tid siden efteråret 2008, og forholdet var uændret. De fandt derfor anledning til at drøfte spørgsmålet om funktionsadskillelse med banken igen", ...

Også i revisionsprotokollat af 20. juli 2010 blev den manglende funktionsadskillelse påpeget af eksternt revision, ...

I Finanstilsynets rapport om funktionsundersøgelse i Banken af 21. juni 2010 fik Banken følgende risikooplysning, ...:

"Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for erhvervsafdelingen. Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.

- Risikooplysning
Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft."

Kristian Vie Madsen har supplerende herom forklaret, at "han var bekendt med, at Amagerbanken siden tilsynet den 21. januar 2009 havde oplyst, at der ville ske opnormering af kreditafdelingen. Problemet var imidlertid, at Jørgen Brændstrup både var erhvervschef og administrerende direktør. Dette var ikke løst, hvilket Amagerbanken ellers havde stillet Finanstilsynet i udsigt. En bank af Amagerbankens størrelse skal have en erhvervsafdeling og et kreditkontor. Erhvervsafdelingen står for kontakten til kunderne og indtjeningen. Kreditkontoret skal være en modvægt hertil, så risiciene ikke bliver for store. Problemet ved, at den administrerende direktør tillige var chef for erhvervsafdelingen, var, at det medførte, at der ikke var to ligeværdige parter over for hinanden, idet chefen for erhvervsafdelingen som følge heraf stod over chefen for kreditkontoret.", ...

Kristian Vie Madsen har endvidere redegjort for, at risikooplysningerne til Amagerbanken ikke var mindre alvorlige end påbud, ... herunder fordi der konkret var tale om alvorlige forhold, og fordi der skal en højere grad af alvor til, for at Finanstilsynet giver risikooplysninger, eftersom risikooplysninger bliver givet uden en konkret lovhjemmel i ryggen.

De sagsøgte manglende reaktion

Det er ubestridt, at de sagsøgte var opmærksomme på problematikken med den manglende funktionsadskillelse, jf. bl.a. angivelsen af et ekstra medlem af direktionen "NN" i Bankens organisationsdiagram fra 2009, ... og N.E. Nielsens forklaring om det eksterne revisionsprotokollat af 2. februar 2010, ... "Det var en drøftelse, som bestyrelsen havde haft internt og med såvel revisionen som Finanstilsynet. Den fra protokollatet citerede tekst overraskede derfor ikke bestyrelsen."

Den manglende berigtigelse af forholdet er blevet begrundet med, at det på grund af finanskrisen og Bankens situation ikke var muligt at finde kompetente personer til de relevante stillinger i Banken, jf. bl.a. N.E. Nielsens forklaring, ...

Sagsøger bestrider, at der ingen mobilitet var i ledelseslaget i pengeinstitutsektoren i 2008 - 2010. ... [Der] fandt ... en række udskiftninger sted i direktion og bestyrelse i de 20 største danske banker i 2008 - 2010. Det har således formodningen imod sig, at Banken ikke kunne have fundet kvalificerede medarbejdere til at sikre den krævede funktionsadskillelse, såfremt de sagsøgte havde gjort et reelt forsøg, jf. også fx Steen Hoves forklaring, ... "Han mener, at man på kort sigt kan løse et hul i organisationen ved at låne medarbejdere fra advokatkontorer, revisionskontorer mv., og at når dette så har lejret sig, kan man finde en langsigtet løsning.", ... "Han kan slet ikke følge, at det skulle have været svært at skaffe folk." "Niels Heering har endvidere forklaret, at den nye ledelse konkret løste problemet ved at tage kontakt til Danske Bank, Nordea og Nykredit, samt at der er "en kollegialitet i sektoren, hvor man hjælper hinanden, når man ringer i en sådan situation", ...

At der var tale om et løsbart problem, fremgår med tydelighed af, at det lykkedes den nye ledelse at ansætte seks nøglemedarbejdere inden for ca. en måned, nemlig Michael Ahm (CRO), Lars Højrup Nielsen (kreditchef), Niels Vestermark, Flemming Vollertsen, Ole Christensen og Palle Villadsen, jf. også Allan Ottensens forklaring, ... Det bestrides, at disse personer skulle have fået en unaturlig høj løn, jf. også Lars Højrup Nielsen, ... "Han fik omkring 40 % højere løn som vicedirektør i Amagerbanken end, hvad han havde fået i løn i sin lederstilling i Nykredit, som dog også var på et lavere niveau end stillingen i Amagerbanken" og Niels Vestermark, ... "Hans løn var markedskonform. Han bad om den samme løn, som han havde fået i Sydbank."

I øvrigt er det sagsøgers opfattelse, at selv hvis det havde været nødvendigt at betale en "overpris" for en kvalificeret erhvervs-kundechef, udgør det ikke en undskyldelig omstændighed i forhold til ikke at have sikret den lovpligtige funktionsadskillelse.

Sagsøger kan derfor kun konkludere, at de sagsøgte manglende vilje og evne til at løse problemet skyldes, at Bankens ledelse enten ikke mente, at funktionsadskillelse var et reelt behov, eller ikke ønskede, at Bankens engagementer, organisation og risikoprofil skulle ses på med nye udefrakommende øjne, jf. også Steen Hoves forklaring, ... "Han er helt overbevist om, at hvis man havde villet det, kunne man have fået en styrkelse i organisationen i den overgangsperiode. På den korte bane skulle Amagerbanken komme igennem kapitalrejsningen og dernæst aflægge årsregnskab. Når dette var gennemført, kunne man have etableret varig ansættelse. Da han fandt ud af, hvordan Amagerbanken så ud, strejfede tanken ham, at den gamle ledelse ikke ønskede, at der kom nye ind, som så på bankens engagementer med nye øjne."

Sammenfattende om Bankens organisation

Det er ubestridt, at Jørgen Brændstrup varetog følgende roller/funktioner i Banken:

1. Sagsbehandler og kundeansvarlig i Bankens erhvervsafdeling
2. Chef for Bankens erhvervsafdeling
3. Medlem af Bankens kreditkomité
4. Direktør, og fra 2008 administrerende direktør, i Banken
5. Forelægger af lånesager for Bankens bestyrelse

Sagsøger er desuden enig med Finanstilsynet i, at Jørgen Brændstrup reelt også fungerede som kreditchef i Banken, ..., og at der allerede af den grund ikke var den fornødne opdeling mellem erhvervsafdeling og kreditkontor.

Jørgen Brændstrups mange roller indebar under alle omstændigheder en "kortslutning" af den væsentlige kontrolfunktion, som sædvanligvis varetages af en banks kreditkontor. Hverken kreditkontoret eller kreditkomitéen forholdt sig således reelt til de sager, Jørgen Brændstrup i sin egenskab af kundeansvarlig/chef i erhvervsafdelingen indstillede til bevilling, og som han i sin egenskab af administrerende direktør herefter forelagde for bestyrelsen på bestyrelsesmøderne, eller som blev rundsendt til individuel skriftlig bevilling i bestyrelsen. Banken var derved organiseret på en måde, der tillod, at Management Summaries fra Jørgen Brændstrup/Jørgen Brændstrups medarbejdere i erhvervsafdelingen ikke på noget tidspunkt fik et kvalificeret modspil fra kreditafdelingen eller kreditkomitéen.

En sådan kreditorganisation og kreditsagsbehandling er klart uforsvarlig, og de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved ikke at sikre, at Banken de facto havde den lovkrævede funktionsadskillelse, jf. kravene herom i FIL § 71, med tilhørende vejledninger og guidelines, ASL § 54 og SL §§ 115 - 118.

De sagsøgte har under sagen gjort gældende, at sagsøger ikke kan påvise en årsagssammenhæng mellem den uforsvarlige kreditsagsbehandling og de lidte tab i de for sagen relevante låneengagementer. Sagsøger gør heroverfor gældende, at en sådan sammenhæng er påvist, og at ledelsens tilsidesættelse af reglerne om funktionsadskillelse i øvrigt medfører, at det må påhvile de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den årelange uforsvarlige kreditorganisation og kreditsagsbehandling og de tab, sagsøger gør gældende, subsidiært, at sagsøgers bevisbyrde for årsagssammenhæng lempes.

Intern og ekstern revision

I perioden 2006 - 2010 var intern og ekstern revisions arbejde for Banken reguleret af to revisionsaftaler, revisionsaftale af 11. maj 2005, ..., og revisionsaftale af 12. juni 2007, ... Efter Deloitte's medindtræden som generalforsamlingsvalgt revisor underskrev Banken, KPMG og Deloitte eksternt revisionsprotokollat af 9. november 2010, ... hvori vilkårene for det fremadrettede samarbejde blev fastlagt.

Revisionsaftalerne fra 2005 og 2007 indeholdt begge en bestemmelse om, at "Revisionschefen skal endvidere i samarbejde med den eksterne revision være opmærksom på forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- og strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører koncernen, med henblik på at kunne give supplerende oplysning herom i revisionspåtegningen.", ...

Formuleringen har afsat i erklæringsbekendtgørelsen § 7, stk. 2 ... De sagsøgte har påberåbt sig, at hverken den interne revisionschef eller den eksterne revision har gjort opmærksom på ansvarspådragende forhold i perioden 2006 - 2010, og at dette skulle udgøre en diskulperende omstændighed, jf. også Carsten Ehlers forklaring, ...

Sagsøger bestrider, at revisionens manglende bemærkninger om ansvarspådragende forhold på nogen måde kan udgøre en berettiget indsigelse fra de sagsøgtes side.

Som Gitte Buchholtz forklarede, er formuleringen "At være bekendt med" ikke "...er det samme som at have en undersøgelsespligt, og revisionen havde ikke pligt til at indhente legal opinions. Afsnittet skal forstås bogstaveligt, dvs. som en opmærksomhedspligt.", ..., jf. også punkt 6.8.3 i revisionsprotokollat af 7. februar 2007, ... Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har i overensstemmelse hermed forklaret, at "Omfanget af forpligtelsen er, at revisor ikke skal udføre særlige handlinger for at afdække spørgsmålet om ansvar. Men ser revisor noget i forbindelse med det øvrige arbejde, skal revisor gøre en bemærkning herom. Det skal være relativt objektivt, at et straf- eller erstatningsansvar kan ifaldes. Det gælder eksempelvis ved konstatering af et ulovligt aktionærlån. Revisor skal gøre opmærksom på det, hvis revisor falder over noget.", ...

Foruden kravet i erklæringsbekendtgørelsen § 7, stk. 2, fremgår det af revisionsbekendtgørelsen § 6 ..., at, den eksterne revision i forbindelse med årsregnskabet skal afgive erklæring om, hvorvidt "den eksterne revision er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lovgivningen vedrørende finansielle virksomheder og foreninger." Bestemmelsen medfører imidlertid ikke, at revisionen skal undersøge og foretage kontrol af, om lov om finansiell virksomhed er overholdt, og revisors erklæringer dækker således alene forhold, som revisionen er blevet opmærksom på i forbindelse med revisionen, ...

Særligt henset til karakteren af de forhold, de nedlagte påstande er baseret på, og den omstændighed, at revisionen påtalte forhold som kreditkontorets underbemanding, den manglende funktionsadskillelse og risikoen forbundet med videreførelsen af Østerfælledparkens valutaramme, ... er det sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte ikke med mening kan påberåbe sig, det skulle udgøre en diskulperende omstændighed, at revisionen ikke har udtalt kritik.

Bankens risikoprofil

...

Sammenfatning

I udkast til fit & Proper-afgørelse, anførte Finanstilsynet, at "Kombinationen af bankens indlånsunderskud og bankens strategi om at finansiere projekter med en høj grad koncentration på en konkjunkturfølsom branche som ejendomsbranchen, har samlet set været en særdeles risikobetonet strategi, idet banken ikke på forhånd har sikret sig den kapitalmæssige styrke til at kunne modstå et konjunkturmæssigt tilbageslag."...

Den risikobetonede strategi og den manglende risikoerkendelse skal også ses i sammenhæng med Bankens mangelfulde organisation og mangler ved risikostyringen, ... Bankens samlede risikoprofil var derfor af en sådan karakter, at Banken var dårligt polstret til at modstå en finansiel krise, og de sagsøgte burde derfor have udvist en større grad af forsigtighed end normalt i sin vurdering af, hvilke risici banken skulle påtage sig.

Det er sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte handlinger [i engagementerne om Østerfælledparken, Main Road og Mols-Linien] skal vurderes i lyset af, at de sagsøgte ikke udviste en sådan forsigtighed. Tværtimod.

Den finansielle krise

Det bestrides, at finanskrisen kan påberåbes af de sagsøgte som diskulperende for deres erstatningsretlige ansvar for tab lidt af Banken. De sagsøgte var tværtimod forpligtede til at sikre, at Bankens forretningsmodel beskyttede imod, at uforudsete konjunkturændringer, herunder en økonomisk krise svarende til finanskrisen, kunne bringe Bankens eksistens i fare. Det er sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte ikke har levet op til denne forpligtelse.

Økonomiske eller finansielle kriser er resultat af konjunktursvingninger. Økonomien er som udgangspunkt cyklisk, og perioder med vækst afløses derfor af nedgangsperioder. Der er således en nærliggende risiko for, at der indtræder en finansiel krise efter en længere periode med vækst. Denne risiko kan banker værne sig mod ved at have en forsvarlig kreditorganisation, ikke at have en for risikobetonet strategi og ved at erkende og forholde sig til risici, og en række regler i FIL er netop beregnet til at sikre, at banker er polstret til at imødegå finansielle kriser.

Hvis en bank har forbrudt sig imod FIL's regler, har handlet i modstrid med Finanstilsynets tilkendegivelser, har haft en mangelfuld organisation og mangler ved risikostyringen og har haft en risikobetonet strategi og en manglende risikoerkendelse, vil instituttets risiko for at lide tab i forbindelse med en finansiel krise være stærkt forøget.

Det er sagsøgers opfattelse, at de i [ovenstående anbringender om bankens organisation og bankens risikoprofil] beskrevne forhold medførte, at Banken var afgørende svækket, da finanskrisen indtrådte og dermed ikke var i stand til at absorbere konjunkturudsvingene, som lå inden for det Banken kunne og burde have forventet.

Hvis de sagsøgte havde handlet forsvarligt i deres tilrettelæggelse af Bankens drift, herunder i relation til bankens udlånspraksis og bevilling, videreførelse og udvidelse af de [i anbringenderne om Østerfælledparken, Main Road og Mols-Linien beskrevne] bevillinger, ville de af sagsøger kritiserede lån ikke være blevet bevilget på de i [anbringender til de enkelte engagementer] beskrevne uforsvarlige vilkår. De sagsøgte kan således ikke påberåbe sig finanskrisen som værende årsag til de lide tab.

Hertil kommer, at en række af de kritiserede handlinger og undladelser, herunder videreførelsen og udvidelsen af Østerfælledparkens valutaramme, ... har fundet sted efter finanskrisens indtræden, hvor de sagsøgte burde have været særligt opmærksomme på de øgede risici forbundet med driften af Banken.

...

*ANSVARSNORM OG SAGENS RAMME**Grundlaget for den nedlagte påstand*

De af sagsøger nedlagte påstande er baseret på de konkrete fejl og forsømmelser fra de sagsøgte side, der er beskrevet i [anbringenderne om Østerfælledparken, Main Road og Mols-Linien] nedenfor. De sagsøgte handlinger og undladelser skal imidlertid bedømmes under hensyn til og i lyset af de forhold, der er redegjort for ... ovenfor.

Ansvarsnormen

Ansvarsnormen for ledelsesansvar tager udgangspunkt i den almindelige culpanorm, jf. ASL § 140, stk. 1, og SL § 361, stk. 1. Det afgørende er derfor, hvorvidt de sagsøgte i deres adfærd som bestyrelses- og direktionsmedlemmer har udvist den omhu og den faglige dygtighed, som man med rimelighed kan forlange af ledelsesmedlemmer i en dansk bank, henset til de særlige krav, der stilles til medlemmernes egnethed, erfaring og kyndighed.

Ansvarsvurderingen og målestokken for culpa skal bl.a. inddrage det forhold, at der knytter sig en betydelig samfundsmæssig interesse i at sikre og opretholde en finansiel stabilitet i Danmark. Der gælder således en skærpet ansvarsnorm for ledelsen i et pengeinstitut i forhold til ansvarsnormen for ledelsen i andre typer virksomheder, som følge af de særlige forpligtelser, der påhviler en bankledelse, og de særlige krav, der gælder for et medlem af ledelsen i en bank, ...

I ansvarsvurderingen indgår i øvrigt, om ledelsen har overholdt de regler og forpligtelser, der gælder for ledelsen efter lovgivningen, selskabets vedtægter, bestyrelsens forretningsorden og selskabets interne forretningsgange og politikker. Særligt i relation til interne forretningsgange og politikker er det centralt, at disse netop er etableret med henblik på at sikre det bedst mulige beslutningsgrundlag, og at den rigtige beslutning træffes. I forsvarlighedsbedømmelsen indgår derfor en vurdering af, om disse regler er overholdt eller tilsidesat af ledelsen.

Sagsøger finder, at der er påvist en sammenhæng mellem de uforsvarlige forhold beskrevet [ovenfor], og de lidt tab i de for sagen relevante låneengagementer. Det er dog sagsøgers opfattelse, at karakteren og omfanget af de uforsvarlige forhold beskrevet [ovenfor], medfører, at det må påhvile de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem disse forhold og de tab sagsøger gør gældende, subsidiært, at sagsøgers bevisbyrde for årsagssammenhæng lempes.

Som redegjort for [ovenfor] har de konjunkturmæssige udsving i Bankens levetid (finanskrisen) ingen retlig betydning for de sagsøgte erstatningsansvar. De regler, som de sagsøgte på ansvarspådragende vis konsekvent og systematisk har forbrudt sig imod, har i øvrigt netop til formål at sikre finansiel stabilitet derved, at banker og finansielle virksomheder drives og ledes på en forsvarlig måde som et værn mod væsentlige risici og tab, bl.a. som følge af markedsmæssige og konjunkturmæssige udsving.

The Business Judgement Rule

En række af de sagsøgte har henvist til, at de ikke kan holdes ansvarlige på grund af "The Business Judgement Rule." Sagsøger er enig i, at dansk rets almindelige regler for ledelsesansvar, herunder den almindelige culparegel, indeholder principper, der minder om den amerikanske "Business Judgement Rule." Ansvarsfrihed forudsætter imidlertid, at den konkrete disposition eller beslutning er truffet af ledelsen på et kvalificeret og forsvarligt grundlag. I vurderingen af, om en beslutning er truffet på et forsvarligt grundlag, indgår bl.a. en bedømmelse af, om ledelsen har iagttaget de regler og pligter, der gælder for ledelsen efter lovgivningen og selskabets interne regler og forretningsgange, idet sådanne interne regler og forretningsgange bl.a. har til formål at sikre en forsvarlig beslutningsproces.

Idet de sagsøgte konsekvent og systematisk har ageret uforsvarligt i relation til tilrettelæggelsen og eksekveringen af Bankens organisation og drift, kan de sagsøgte ikke friholdes for ansvar med henvisning til "The Business Judgement Rule."

De medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer

De sagsøgte medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, Anne Toxværd og John Skafte, har gjort gældende, at "der ved vurderingen af John Kim Skafte og Anne Toxværds ansvar skal tages hensyn til deres individuelle forudsætninger for at bestride hvervet som bestyrelsesmedlem", ... De har endvidere supplerende forklaret, at de ikke på noget tidspunkt har fået nogen uddannelse i bankdrift, kreditbehandling eller varetagelse af bestyrelseshverv,...

Sagsøger bestrider, at ansvarsnormen for bestyrelsesansvaret skal fastsættes under hensyntagen til bestyrelsesmedlemmernes individuelle forudsætninger. Ansvarsnormen for ledelsesansvar fastsættes som udgangspunkt objektivt ud fra de krav, der stilles til den adfærd og de kundskaber, som med rimelighed kan fordres af et bestyrelsesmedlem inden for det konkrete område, der bedømmes, ... Ansvarsnormen skal således ikke fastlægges ud fra John Skafte og Anne Toxværds individuelle forudsætninger.

Ved at påtage sig hvervet som bestyrelsesmedlem i Banken har Anne Toxværd og John Skafte accepteret det ansvar og de forpligtelser, der var forbundet hermed, og såfremt de ikke følte sig kvalificerede, havde de en forpligtelse til at udtræde af bestyrelsen. At de på tidspunktet for deres indtræden i bestyrelsen var opmærksomme på forpligtelserne forbundet med hvervet, understøttes i øvrigt af John Skaftes forklaring ..., "Da han blev medlem af bestyrelsen, var han opmærksom på, at der gjaldt regler for banker og drift heraf, herunder lov om finansiel virksomhed."

Allan Ottsen

Allan Ottsen har ikke siddet i Bankens bestyrelse, men har i hele den relevante periode siddet i Bankens direktion og kreditkomité. Allan Ottsen kan ikke som frifindelsesgrund påberåbe sig, at "Hans rolle i forhold til Amagerbankens kredit- og långivning [var] begrænset til hans medlemskab af Kreditkomitéen", ... allerede fordi det fremgår direkte af Allan Ottssens ansættelsesaftale, at han "sammen med den øvrige direktion [skal] varetage og sørge for, at der sker en kyndig og forsvarlig ledelse af Banken, uanset om de herunder indbefattede pligter måtte falde uden for Direktørens særlige ansvarsområde.", ... Det fremgår endvidere af bestyrelsens forretningsorden, at "Direktionen overværer bestyrelsens møder og deltager i forhandlingerne, medmindre sager forhandles, der angår en direktør personligt."

...

Opfordringer

De sagsøgte har i alt fremsat 373 opfordringer inden hovedforhandlingen. Som sagsøger har redegjort for i tidligere processkrifter, ... er det sagsøgers opfattelse, at en stor del af opfordringerne er irrelevante, af juridisk karakter og/eller for brede og uspecificerede til at kunne besvares. Hertil kommer, at de sagsøgte i vidt omfang har undladt at redegøre nærmere for relevansen af opfordringerne, herunder hvilket faktum af betydning for sagens afgørelse, de sagsøgte ønsker (yderligere) belyst med de enkelte opfordringer. Endelig vedrører en række af opfordringerne materiale, som de sagsøgte enten selv er i besiddelse af eller har adgang til.

På trods heraf har sagsøger anvendt betydelige ressourcer på at fremskaffe det materiale, de sagsøgte har efterspurgt, idet sagsøger igennem hele sagens forberedelse har bestræbt sig på at give de sagsøgte fuld indsigt i alt materiale tilgængeligt for sagsøger, som de sagsøgte måtte finde relevant. Sagsøger har

imidlertid ikke været i stand til at fremskaffe det fulde materiale til besvarelse af samtlige de sagsøgte opfordringer.

... sagsøger [har] forholdt sig til alle de sagsøgte opfordringer, og manglende opfyldelse af enkelte opfordringer er således ikke udtryk for, at sagsøger ikke har ønsket at opfylde opfordringerne.

Sagsøger er i øvrigt af den opfattelse, at det under hovedforhandlingen er kommet tydeligt frem, at det for sagen relevante materiale i al væsentlighed er fremlagt, og manglende fuldstændig besvarelse af samtlige 373 opfordringer kan derfor ikke tillægges nogen betydning ved sagens afgørelse."

5.1.3 Østerfælled-engagementet

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

"Bankens finansiering af Schaumann-koncernens køb af Ejendommen i 2006

Schaumann-koncernen modtog en mellemhandleravance på ca. 75 mio. kr., hvoraf ca. 30 mio. kr. var en risikofri præmie, idet dette beløb blev holdt helt uden for projektet. Jørgen Brændstrup var bekendt med denne mellemhandleravance, og de øvrige sagsøgte var eller burde have været bekendt hermed.

Schaumann-koncernen var endvidere som følge af den indgåede management aftale sikret et årlig management fee på mellem ½ og 1 mio. kr. i 10 år. Hertil kommer, at Schaumann-koncernen havde en betydelig upside, hvis strategien med frasalg af udstykkede enkeltlejligheder til en høj pris lykkedes. Den budgetterede gevinst til Schaumann-koncernen oversteg således ½ mia. kr., mens Banken i et sådant succes scenarie ville modtage en begrænset fortjeneste i form af betalingen af renter, gebyrer og provision samt et succes fee på 10 %.

Der var altså tale om en attraktiv business case for Schaumann-koncernens side med en garanteret større tocifret gevinst, selv hvis projektet kørte skævt, idet risiciene ved at strategien ikke kunne gennemføres udelukkende påhvilede Banken (og obligationsejerne), og det er sagsøgers opfattelse, at risiciene var så store og uafbalancerede, at det var uforsvarligt at yde bevillingen på de pågældende vilkår. Bevillingen er dermed også udtryk for, at den tilgang til bevillingsansøgninger, som er beskrevet af Villy Rasmussen ..., "Det var vigtigt for ham, at den enkelte business case hang sammen, og heri var en bedømmelse af sagen i forhold til, om den var god for kunden, idet den i givet fald også var god for Amagerbanken.", er udtryk for en misforståelse af Bankens risikoeksponering.

De sagsøgte, der medvirkede til beslutningen om at bevilge kreditten, har derfor handlet ansvarspådragende. Ved denne vurdering tillægges sagsøger navnlig følgende forhold betydning:

- 1) Den samlede finansieringsramme ydet til Østerfælledparken beløb sig til 1.535 mio. kr., ..., og finansieringen rakte dermed ca. 120 mio. kr. ud over den pris på 1.415 mio. kr., som to uafhængige parter havde handlet ejendommen til.
- 2) Ejendommen gav som boligudlejningsejendom et betydeligt likviditetsunderskud. Det budgetterede afkast beroede således på forventede avancer ved videresalg af boligerne som individuelle ejerlejligheder, i takt med at de eksisterende lejere fraflyttede. Ejendommens drift som boligudlejningsejendom kunne derimod alene forrente anskaffelsessummen med under 1,8 % p.a., hvilket skal ses i lyset af, at Ejendommens finansieringsudgifter i form af realkreditfinansiering (minimum ca. 3,5 %, ...), bankfinansiering (minimum ca. 4,6 %, ...) og obligationsfinansiering (effektiv rente på mellem 7 og 9 %, ...). Det var således på finansieringstidspunktet klart, at Ejendommens drift ville medføre et stort løbende likviditetsunderskud, der alene

kunne undgås, hvis forudsætningen om løbende frasalg af et betydeligt antal lejligheder til høje priser kunne opfyldes.

- 3) Østerfælledparkens evne til at tilbagebetale kreditten og obligationslånene baserede sig på en forventning om betydelige avancer ved videresalg af Ejendommens 521 boliger som individuelle ejerlejligheder, i takt med at de eksisterende lejere fraflyttede. Det var således forudsat, at de 521 boliger kunne sælges som ejerlejligheder for en gennemsnitlig pris på 43.300 kr. pr. etagemeter med tillæg af 2,5 % p.a. over en 10-årig periode og med liggetider på under 4 måneder. Anskaffelsesprisen var ca. 33.300 kr. pr. etagemeter (efter mindre istandsættelser), og den forudsatte frasalgspris var dermed ca. 30 % højere end anskaffelsesprisen.
- 4) I modsætning til potentielle obligationskøbere og personkredsen bag artiklerne ..., forholdt Bankens ledelse sig overhovedet ikke til risikoen for et svækket ejendomsmarked, og Banken foretog end ikke en følsomhedsanalyse, der kunne afdække konsekvensen ved faldende salgspriser.
- 5) Banken garanterede tegningen af obligationerne og påtog sig dermed også risikoen for, at disse kunne videresælges i markedet.
- 6) Det i punkt 1) - 5) anførte skal ses i lyset af, at de af Banken modtagne sikkerheder udelukkende relaterede sig til selve Ejendommen og aktierne i Østerfælledparken, hvis eneste aktiv var ejerskabet til Ejendommen, og hvor der ingen reel egenkapital var. Banken modtog ingen former for kaution fra selskaber i Schaumann-koncernen, der var den ultimative ejer af Ejendommen, eller personer i øvrigt, og Banken havde derfor den fulde risiko for, at projektet ikke kunne gennemføres som planlagt.
- 7) Finansieringen var dermed i strid med Bankens kreditpolitik om ikke at ville, "påtage sig risici for drift af andres virksomhed eller finansiere privatforbrug ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorizont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue."
- 8) Ledelsen forsømte herudover at forholde sig til og afdække den med projektet forbundne betydelige konjunkturfølsomhed. Dette var i sig selv i strid med Bankens kreditpolitik om, at Banken i sine krav til egenkapital, sikkerhed, spredning og risikostyring tilstræber afdækning af konjunkturfølsomheden.
- 9) Banken betingede sig endvidere et "succes fee", svarende til 10 % af Østerfælledparkens avance ved frasalg af Ejendommens boliger som ejerlejligheder. En aftale om "succes fee" eller lignende resultatbaseret vederlagsmodel, hvor Bankens vederlag ikke udelukkende er bestemt af en rentemarginal, er egnet til at øge Bankens risikovillighed, og det er sagsøgers opfattelse, at aftalen om "succes fee" var medvirkende til, at Banken påtog sig risici, som Banken ikke ellers ville have påtaget sig.
- 10) Finansieringen blev bevilget på baggrund af en kreditsagsbehandling, der på grund af den ... beskrevne utilstrækkelige funktionsadskillelse i Bankens kreditorganisation indebar en "kortslutning" af væsentlige kontrolfunktioner i Bankens kreditsagsbehandling. Jørgen Brændstrup havde således følgende roller i kreditsagsbehandlingen:
 - 1) Kundeansvarlig og sagsbehandler i Erhvervsafdelingen
 - 2) Chef for Erhvervsafdelingen og dermed ansvarlig for Erhvervsafdelingens indstilling
 - 3) Medlem af Bankens kreditkomité
 - 4) Medlem af Bankens direktion
 - 5) Forelægger af lånesagen for bestyrelsen til bevilling

Der forelå ingen indstilling fra Bankens kreditkontor, og det fremgår af John Weibulls forklaring, at hverken kreditkontoret eller kreditkomitéen havde foretaget en egentlig kreditmæssig behandling af lånesagen, ...

Som redegjort for ... er det sagsøgers opfattelse, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditororganisation og kreditsagsbehandling og det lidte tab.

Det er endvidere sagsøgers opfattelse, at der ingen realitet var i konstruktionen, hvorefter EKS ApS blev ejer af 51 % af aktierne i Østerfælled Holding, og konstruktionen alene var designet med henblik på at undgå konsolidering i medfør af FIL § 145, stk. 1. Såfremt Bankens engagementer med Østerfælledparken og Schaumann-koncernen var blevet konsolideret, ville det konsoliderede engagement have overskredet 25 %-engagementsgrænsen i FIL § 145, stk. 1, og såfremt Banken havde iagttaget konsolideringsreglerne i FIL § 145, kunne Banken derfor ikke have gennemført finansieringen som gjort. At der burde have været sket konsolidering, understøttes af, at Banken i 2007, under uændrede ejer- og administrationsforhold mv., konsoliderede Bankens engagementer med Østerfælledparken og Schaumann-koncernen.

...

Bankens refinansiering af Østerfælledparken i 2007

...

Bankens refinansiering af Østerfælledparken i december 2007 var – med Jørgen Brændstrups egne ord – "en formålsbestemt finansiering der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik", ... Det karakteristiske for finansieringsmodellen var, at refinansieringen blev foretaget udelukkende med henblik på at undgå, at Banken skulle foretage en nedskrivning af betydelig størrelse.

Prisen for at undgå en sådan nedskrivning var, at Banken ved refinansieringen påtog sig væsentligt forøgede risici, idet Banken forpligtede sig til at finansiere Østerfælledparkens budgetterede likviditetsunderskud frem til 2022. Det budgetterede driftsunderskud var på mellem ca. 30 og 40 mio. kr. om året for perioden frem til og med år 2012, ..., dvs. et samlet likviditetsbehov på ca. 200 mio. kr., hvorefter driftsresultatet blev positivt – men alene fordi der var indregnet væsentlige værdistigninger på 5 % p.a. fra og med 2013, ... Det fremgår således også af linjen, "Resultat før værdireguleringer", at den egentlige drift først ville give overskud i 2019.

Banken var forpligtet til at finansiere det løbende budgetunderskud, hvis "budgettet er opfyldt indenfor +/- 10% målt på "resultat før rente, skat, afskrivninger og amortisering (EBITDA)", Da værdireguleringer ikke er relevant for beregning af EBITDA, var Banken forpligtet til at finansiere et fortsat løbende driftsunderskud frem til 2019, hvis blot EBITDA-forudsætningerne i budgettet holdt, uanset om Ejendommen fortsatte med at falde i værdi, og Bankens eneste reelle sikkerhed dermed blev yderligere forringet.

Det samlede resultat før værdireguleringer for perioden 2007 - 2019 var negativt med ca. 355 mio. kr. og set-up'et medførte således, at Banken var forpligtet til potentielt at stille ca. 390 mio. kr. (355 mio. kr. med tillæg af 10 %) i likviditet til rådighed frem til 2019 uden sikkerhed for, hvordan værdien af Ejendommen udviklede sig. De sagsøgte ledelsesmedlemmer ses ikke på nogen måde at have forholdt sig til denne risiko.

Risikoen skal ses i lyset af, at det endelige budget - pga. Bankens, herunder Jørgen Brændstrups aktive involvering i budgettets tilblivelse - var væsentligt mere optimistisk end det af Schaumann først fremsendte budgetudkastet, som opererede med årlige negative driftsresultater i hele perioden på mellem 55 og 68 mio. kr., hvilket gav et samlet negativt driftsresultat på over 1 mia. kr., ...

Risikoen skal endvidere ses i lyset af, at Bankens to lån på hver 392,5 mio. kr. til henholdsvis Østerfælledparken og Schaumann Holding henstod uden afdrag frem til den 1. oktober 2022. Dermed påtog Banken sig reelt alle risici forbundet med Østerfælledparkens drift og værdiudviklingen på Ejendommen og det endda på et tidspunkt, hvor ejendomsmarkedet helt åbenbart var for nedadgående, og hvor det havde vist sig vanskeligt at få økonomi i Østerfælled-projektet.

Endelig skal risikoen ses i lyset af, at Banken ikke benyttede refinansieringen til at kræve yderligere relevant sikkerhedsstillelse fra andre selskaber i Schaumann-koncernen eller Jens Schaumann personligt.

Det er efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at en ansvarlig bankledelse under de givne omstændigheder ville have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter og taget det dermed forbundne tab frem for at deltage i en refinansiering på de pågældende vilkår. Ledelsen var imidlertid ikke indstillet på at tage et sådant tab, og ledelsen valgte i stedet at indgå i et særdeles risikabelt og utraditionelt arrangement i strid med Bankens kreditpolitik om, at Banken ikke ønskede at påtage sig risici for drift af andres virksomhed. De sagsøgte ledelsesmedlemmer, der deltog i denne beslutning, har derfor pådraget sig et ansvar.

Refinansieringen blev i bevilget på baggrund af en kreditsagsbehandling, der på grund af den ... beskrevne utilstrækkelige funktionsadskillelse i Bankens kreditorganisation indebar en "kortslutning" af væsentlige kontrolfunktioner i Bankens kreditsagsbehandling. Jørgen Brændstrup havde således følgende roller i kreditsagsbehandlingen af Bankens refinansiering:

- 1) Kundeansvarlig og sagsbehandler i Erhvervsafdelingen
- 2) Chef for Erhvervsafdelingen og dermed ansvarlig for Erhvervsafdelingens indstilling
- 3) Medlem af Bankens kreditkomité
- 4) Medlem af Bankens direktion
- 5) Forelægger af lånesagen for bestyrelsen til bevilling

Som redegjort for ... er det sagsøgers opfattelse, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditorganisation og kredit-sagsbehandling og det lidte tab.

Det forhold, at det formelt var direktionen, der bevilgede refinansieringen den 7. december 2007, ..., fritager ikke bestyrelsesmedlemmerne for ansvar, herunder fordi bestyrelsen løbende var blevet orienteret om refinansieringen og bl.a. havde behandlet lånesagen på bestyrelsesmøde den 18. september 2007, ..., og bevilget den betinget den 28. september 2008, ..., og Villy Rasmussens forklaring, ... Hertil kommer, at bestyrelsen blev orienteret om refinansieringens gennemførelse på bestyrelsesmødet den 12. december 2007...

Det er sagsøgers opfattelse, at K/S Frederikssundsvej 378, Brønshøj, alene blev udeladt i det samlede engagement med Schaumann-koncernen, for at engagementet kunne komme under FIL § 145-grænsen. Dette understøttes af, at der findes to versioner af rekapitulationen fra den 14. september 2007. Det konsoliderede engagement ville have overskredet 25 %-engagementsgrænsen i FIL § 145, stk. 1, og såfremt Banken havde iagttaget FIL § 145, kunne Banken derfor ikke have gennemført refinansieringen som gjort.

Bankens finansiering af Palms, Classens og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding

...

Palms, Classens og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding (og dermed Ejendommen) fra Schaumann-koncernen og samtidige salg af Dalgas Have (og dermed Handelshøjskolen) til Schaumann-koncernen var udtryk for en byttehandel, hvorved ejendommene skiftede ejer til opskruede priser.

De sædvanlige markedsmæssige mekanismer til fastsættelse af en markedsbestemt værdi af et aktiv sættes ud af kraft ved en sådan byttehandel, hvilket helt tydeligt også var tilfældet ved denne byttehandel,

idet Ejendommen og Handelshøjskolen blev byttet på baggrund af aftalte høje og ikke markedsmæssige værdier på henholdsvis 1.546.080.769 kr. for Ejendommen, ..., og 650.000.000 kr. for Handelshøjskolen, Dette understøttes bl.a. af følgende forhold:

- 1) Det af begge Management Summaries af 14. maj 2008, ..., fremgår, at "Med dette ejendomsswap opnår begge realisation til et lavt startafkast", hvilket er en udtrykkelig erkendelse af, at byttet skete til opskruede priser, jf. også definitionen af et ejendomsbyt i kreditkontorets notat af 13. april 2011, ..., og Jørgen Brændstrups forklaring, ...
- 2) Ejendommens pris på 1.546.080.769 kr. var ca. 50 mio. kr. højere end den bogførte værdi på salgstidspunktet (1.496.158.146 kr.), og næsten 56 mio. kr. højere end den pris, Østerfælledparken erhvervede Ejendommen for i 2006, som igen var 75,2 mio. kr. højere end den oprindelige købspris for Ejendommen fra PBU. Prisen for ejendommen i juni 2008 var således ca. 131 mio. kr., eller næsten 10 %, højere end prisen, da ejendommen blev erhvervet fra den uafhængige tredjemand, PBU, i 2006. Aftalen om overdragelse til denne høje pris blev indgået til trods for i) de ændrede perspektiver for Ejendommen, som var overgået til at være en udlejningsejendom, ii) at der fra Ejendommen var frasolgt enkelte lejligheder og p-kælderen, og iii) tidernes ugunst for ejendomsmarkedet, jf. bl.a. Jørgen Brændstrups forklaring, ..., "Fra foråret og hen over sommeren i 2007 blev det klart for alle, at der var en fuld opbremsning på boligejendomsmarkedet."
- 3) Salgsprisen svarede til en ca. pris på 41.217 kr. pr. m², jf. Management Summary af 14. maj 2008, ..., hvoraf det også fremgår, at ejerlejligheder på Østerbro på daværende tidspunkt blev udbudt til en gennemsnitlig m²-pris på 34.550 kr., jf. statistik fra Boliga. Salgsprisen var således næsten 20 % højere, end de aktuelle udbudspriser gav grundlag for.
- 4) Den faktiske kvadratmeterpris, som lejligheder på Østerbro blev handlet til, var på dette tidspunkt i underkanten af 30.000 kr. per etagemeter, ..., og Classens brev af 14. marts 2008, ..., og salgsprisen var således mere end 25 % højere end den reelle markedsværdi, jf. også Classens notat af 23. april 2008, ...
- 5) Banken var også selv af den opfattelse, at Ejendommen havde en værdi, der var langt under den værdi, den blev handlet til. Af Bankens beregninger ..., fremgår det således, at Ejendommen med den daværende nettoleje på 28,078 mio. kr. ved fuld udlejning ville have en handelsværdi på 1,175 mia. kr. ved et forrentningskrav på 2,39 % og en værdi på ca. 824 mio. kr. ved et forrentningskrav på 4,5 %.
- 6) Den aftalte pris for Dalgas Have på 650.000.000 kr. var ca. 160,5 mio. kr. - eller ca. 32,8 % - højere end de ca. 489,5 mio. kr., som Palm, Classen og Ørbekker havde erhvervet Handelshøjskolen for 9 måneder tidligere, den 1. september 2007.
- 7) Af e-mail fra Peter Winther, Sadolin & Albæk, af 25. april 2008, om Handelshøjskolen fremgår det, "Jeg er sikker på at jeg kan sælge den til 5%, og jeg tror den ryger til 4,75." På trods heraf blev Handelshøjskolen handlet til et afkast på 4,25 %, ...
- 8) I e-mail af 13. december 2008 henviste John Weibull til "merprisen fra Dalgas Have", ...

Både Schaumann-koncernen - som fik slanket sin balance og slap af med en yderst problematisk ejendom uden at lide tab, og Palm, Classen og Ørbekker, der samlet modtog en kontant gevinst på ca. 160 mio. kr. som følge af byttehandlen, og i forbindelse med overtagelsen af Ejendommen fik en attraktiv finansieringspakke med i købet – nød - i modsætning til Banken - godt af ejendomsbyttet.

Finansieringen af Ejendommen var således fortsat baseret på en "genopretningsperiode" frem til 2022, og der blev ikke udarbejdet noget selvstændigt budget i forbindelse med Palms, Classens og Ørbekkers

overtagelse af Østerfælled Holdning, jf. John Weibulls e-mail af 14. oktober 2008 til Jørgen Brændstrup, ..., og Jørgen Brændstrups forklaring, ... Banken var derfor fortsat forpligtet til at dække det budgetterede driftsunderskud frem til 2019, ..., og Banken fortsatte således med at have den fulde risiko ved Østerfælledparkens drift og Ejendommens værdiudvikling i strid med Bankens kreditpolitik.

De af Classen, Palm og Ørbekker udstedte selvskyldnerkautioner, ..., forbedrede ikke eller kun i yderst beskedent omfang Bankens sikkerhedsmæssige position, idet Banken havde påtaget sig at dække likviditetsunderskuddet i Østerfælledparken, og kautionerne kunne derfor først kaldes, hvis tabene i projektet blev så store, at det under alle omstændigheder var urealistisk, at kautionisterne kunne dække tabene, jf. også Jørgen Brændstrups og Classens forklaringer, ... Det fremgår da også af rekapitulation af 14. maj 2008, ..., at kautionerne ikke blev tillagt nogen økonomisk værdi, jf. også John Weibulls notat af 17. oktober 2008 til kreditkomitéen, ..., hvor det anførtes, at kautionerne hverken var "aktualiserede eller bestemmende for engagementet."

Af det provenu på ca. 160 mio. kr. Palm, Classen og Ørbekker fik i forbindelse med salget af Handelshøjskolen, krævede Banken endvidere alene, at de 30 mio. kr. blev indsat på en sikringskonto, og resten af beløbet var således fri likviditet, jf. også Ørbekker, ...

Det følger af Bankens beregninger, ..., at selv ved et forrentningskrav på 2,5 % ville Ejendommens værdi kun lige være tilstrækkelig til at dække 1. prioritetspanthaver. På trods heraf undlod Banken at nedskrive på engagementet pr. 30. juni 2008, således at Banken i forbindelse med fremlæggelsen af halvårsrapporten kunne oplyse til markedet, at "Nedskrivninger på udlån m.v. er fortsat på et lavt niveau og udgør 10 mio.kr. Nedskrivningerne er lavere end forventet og kan henføres til en god bonitet blandt bankens udlånskunder.", ... Først efter Finanstilsynets undersøgelser af Banken i andet halvår 2008 nedskrev Banken på engagementet, ...

Bankens risiko blev endvidere forøget betragteligt ved udstedelse af en valutaramme, dækkende hele ejendomsfinansieringen på ca. 1,55 mia. kr., med en tabsramme på op til 100 mio. kr. til Østerfælledparken, som allerede var nødlidende, jf. også N.E. Nielsens bemærkning på bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 om, at der var tale om en risikoudvidelse på 100 mio. kr., ... De sagsøgte har ikke løftet bevisbyrden for, at en sådan tabsramme var gængs og forekommende i branchen.

Det bestrides, at valutarammen udgjorde en anlægsfinansiering. Valutarammen blev derimod ydet som et spekulativt supplement til Ejendommens anlægsfinansiering, der allerede var etableret, hvilket bl.a. understøttes af, at Classen i notat af 23. april 2008, ..., anførte, at "Iht. budgettet, er der et årligt driftsunderskud på 46 mio. kroner, hvilket svarer til, at der skal tjenes 3 % på valutarammen - hvilket vel er svært, men historisk set ikke umuligt.", samt af at der i Bankens egne beregninger, ..., var indeholdt en post på ca. 30 mio. kr. som en "anslået gevinst" på 2 % på CHF-optionsterminer. Det understøttes også af Palms forklaring, ..., "Driften på ejendommen var i minus, og valutalinen muliggjorde forretninger, der kunne genere penge på optioner og valutahandler."

Daværende nationalbankdirektør Nils Bernstein beskrev i Altinget.dk den 28. august 2010 lån i CHF som følger (...), "Mit overordnede budskab er, at lån i schweizerfranc er forbundet med betydelig risiko. Der er tale om ren spekulation. Man påtager sig en valutarisiko og bevægelser i valutamarkedet kan hurtigt udligne gevinsten ved den lavere rente."

At der ikke var tale om en anlægsfinansfinansiering understøttes af Finanstilsynets notat af 14. september 2014, ..., hvor det ... konstateres, "Det er tilsynets erfaring, at pengeinstitutter normalt sondrer mellem valutelines til kommercielle formål og mere spekulativt baserede valutelines." og "Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden "spiller på", at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK." Kristian Vie Madsen har om sondringen mellem kommercielle og spekulative valutelines forkla-

ret, ..., spekulativt skal "forstås som modsætningen til risikoafdækning. Hvis både indtjening og udgifter f.eks. er i USD, er der tale om en grad risikoafdækning, fordi en kursændring rammer både indtægts- og udgiftssiden. Hvis indtægts- og udgiftssiden ikke er i samme valuta, er det spekulativt."

De sagsøgte anførte i overensstemmelse med denne sontring i Bankens præsentation over for Moody's, ..., at "Banken har ingen udlån i valutaer uden for Europa og USA. Ved finansiering i anden valuta end danske kroner, lægges der vægt på, at det finansierede aktiv er eksponeret mod samme valuta, alternativt tillægges engagementet et risikotillæg." Banken tillagde imidlertid ikke engagementet et risikotillæg på trods af, at Ejendommen, som følge af valutarammen, ikke var eksponeret mod samme valuta, som den var finansieret i.

Det har eller burde have stået de sagsøgte klart, at gevinstmuligheden (lavere renteomkostninger og optionspræmier) var modsvaret af en tilsvarende risiko for, at Østerfælledparken ville lide kurstab, og at driften dermed ville blive forringet udover det underskud på over 40 mio. kr., der allerede var budgetteret med. På trods heraf var risikoen forbundet med valutarammen ikke omtalt under risikoafsnittet i Management Summary af 14. maj 2008, ..., ligesom ledelsen ikke i øvrigt ses at have forholdt sig til risikoen for kurstab. Sagsøger finder det symptomatisk for de sagsøgtes tilgang til risiko, at Banken alene indregnede den mulige upside uden overhovedet at have forholdt sig til risiciene ved valutarammen.

Sagsøger finder på den baggrund, at de sagsøgte, der var med til at bevilge valutarammen, har handlet ansvarspådragende, og til yderligere støtte herfor henvises til Finanstilsynets notat af 10. september 2014, hvor det ... er anført:

"Ved spekulativt at opnå en lånerente, som er lavere end ved finansiering i DKK, kan man skabe ejendomsprojekter baseret på et lavt afkast fra ejendomsudlejningen, og som derfor ikke ville fremstå som finansielt sammenhængende ved finansiering i DKK. Forudsætningen for, at det tilsyneladende "hænger sammen" er, at man undlader at indregne risikoen for en kursstigning i lånevalutaen målt i forhold til DKK.

God bankpraksis er ifølge Finanstilsynets erfaring fra tilsyn med pengeinstitutter, at projekters økonomiske sammenhæng ikke baseres på kunstigt lave lånerenter som følge af valutaspekulation. En forsvarlig kreditbevilling vil således kræve, at en kundes eller et projekts økonomi er så solid, at den kan baseres på en finansiering i DKK. Kun hvis der herudover er fornøden finansiell styrke, som kan bære en forøget risiko, vil kunden efter forhandling kunne opnå finansiering i fremmed valuta for en periode."

Bankens bevilling til Palm, Classen og Ørbekkers blev bevilget på baggrund af en kreditsagsbehandling, der på grund af den ... beskrevne utilstrækkelige funktionsadskillelse i Bankens kreditorganisation indebar en "kortslutning" af væsentlige kontrolfunktioner i Bankens kreditsagsbehandling. Jørgen Brændstrup havde således følgende roller i kreditsagsbehandlingen af Bankens finansiering:

- 1) Kundeansvarlig og sagsbehandler i Erhvervsafdelingen
- 2) Chef for Erhvervsafdelingen og dermed ansvarlig for Erhvervsafdelingens indstilling
- 3) Medlem af Bankens kreditkomité
- 4) Medlem af Bankens direktion
- 5) Forelægger af lånesagen for bestyrelsen til bevilling

Som redegjort for ... er det sagsøgers opfattelse, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditorganisation og kreditsagsbehandling og det lidte tab.

Det er sagsøgers opfattelse, at Banken efter FIL § 145 var forpligtet til at konsolidere Østerfælledparken engagementet med engagementerne med Palm, Classen og Ørbekker enkeltvist. Finanstilsynet afgjorde,

i overensstemmelse med sagsøgers synspunkt, i maj 2010, at Østerfælledparken skulle anses for at være indbyrdes forbundet med engagementerne med Palm, Classen og Ørbekker, ...

Såfremt Banken havde haft samme tilgang som Finanstilsynet, herunder ved ud fra forsigtighedshensyn at foretage konsolidering i tvivlstilfælde, ..., ville Banken ikke kunne have gennemført finansieringen af Palms, Classens og Ørbekkers overtagelse af Østerfælled Holding i juni 2008, jf. også Finanstilsynets bemærkninger herom, ...

Det bestrides, at der var tvivl om, hvorvidt der skulle ske konsolidering, ligesom det bestrides, at Finanstilsynets afgørelse er udtryk for en ændring/stramning af praksis, jf. også Kristian Vie Madsens forklaring, ..., ”Han opfattede det ikke sådan, at der var tvivl om, hvad der på daværende tidspunkt gjaldt for store engagementer i forhold til konsolidering.”

Forløbet fra medio 2008 med undtagelse af valutarammen

...

Forholdet til Nykredit og renteswappen

...

Anbringender

De af Jørgen Brændstrup indgåede aftaler med Nykredit er udtryk for, at Banken ikke blot servicerede foranstående panthavere men også en efterstillet långiver. Banken havde således på det nødlidende Østerfælled-engagement medvirket til betaling af ca. 279 mio. kr. til Nykredit, hvoraf 57.188.653,70 kr. (7.518.735,77 kr. + 6.776.959,52 kr. + 6.761.720,15 kr. + 8.722.032,19 kr. + 8.702.330,41 kr. + 9.364.061,87 kr. + 9.342.813,75 kr., ...) var til det efterstillede swap-lån. Banken forøgede derved væsentligt sin eksponering på et i forvejen nødlidende engagement.

Jørgen Brændstrup gav i flere tilfælde misvisende oplysninger til bestyrelsen om, hvorvidt det efterstillede swap-lån blev serviceret, ..., samt Villy Rasmussens forklaring, ..., ”Han kan ikke uddybe yderligere, hvorfor de øgede omkostninger til Nykredit ikke var Amagerbankens risiko, men han har forstået det sådan, at banken ikke skulle betale disse.”, ...

På trods heraf modtog sagsøgte 1 - 9 og 11 tilstrækkelige oplysninger til, at de var eller burde have været bekendte med, at betalingerne til Nykredit både gik til servicering af det foranstående realkreditlån og det efterstillede swap-lån.

Det er på den baggrund sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte har pådraget sig et ansvar for hele eller dele af betalingerne til Nykredit.

Valutarammen

...

Anbringender

Hovedanbringender

1. Sagsøger gør gældende, at de sagsøgte handlede ansvarspådragende ved bevillingen af en forlængelse af Østerfælledparkens engagement, herunder valutarammen, i december 2009, idet der var tale om et nedskrivningsengagement, og idet debitor og kautionister ikke var i stand til at dække eventuelle tab.

2. Subsidiært gør sagsøger gældende, at de sagsøgte handlede ansvarspådragende ved ikke at lukke Østerfælledparkens valutaramme senest ultimo januar/primio februar, da det stod klart, at tabsrammen på de 100 mio. kr. var overskredet, og at debitor og kautionister ikke kunne honorere margin-kald.
3. Mere subsidiært gør sagsøger gældende, at de sagsøgte handlede ansvarspådragende ved ikke at lukke Østerfælledparkens valutaramme på et senere tidspunkt, men før ultimo juni 2010.

Som redegjort for ..., er det sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte ikke kan friholdes for ansvar med henvisning til "The Business Judgement Rule." Dette gælder i særlig grad i relation til valutatabet, idet dette tab på ingen måde kan siges at være udløst af et forretningsmæssigt fejlskøn fra de sagsøgte side, men derimod af en bevidst beslutning om at foretage spekulation i et ufunderet håb om at nedbringe et tab.

Som redegjort for ..., er det sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte ikke kan friholdes for ansvar med henvisning til finanskrisen. Dette gælder i særlig grad i relation til valutatabet, idet beslutningerne om forlængelse og videreførelse træffes længe efter finanskrisens indtræden.

Bankens beslutning om at forlænge og videreføre Østerfælledparkens valutaramme blev truffet på baggrund af en kreditsagsbehandling, der på grund af den ... beskrevne utilstrækkelige funktionsadskillelse i Bankens kreditororganisation indebar en "kortslutning" af væsentlige kontrolfunktioner i Bankens kreditsagsbehandling. Jørgen Brændstrup havde således følgende roller i kreditsagsbehandlingen:

- 1) kundeansvarlig og sagsbehandler i Erhvervsafdelingen
- 2) chef for Erhvervsafdelingen og dermed ansvarlig for Erhvervsafdelingens indstilling
- 3) medlem af Bankens kreditkomité
- 4) administrerende direktør

Baggrunden for, at Jørgen Brændstrup ikke forelagde denne sag for bestyrelsen var, at den af bestyrelsen blev behandlet og bevilget på skriftligt grundlag.

Ad hovedanbringende 1

Ved bevillingen i december 2009 accepterede de sagsøgte, at engagementet med Østerfælledparken, herunder valutarammen, blev videreført. Det er sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte dermed har handlet ansvarspådragende, og sagsøger kan i den henseende tilslutte sig advokatundersøgelsens konklusion om, at det for ansvarsbedømmelsen ikke er af væsentlig betydning, hvorvidt en bevilling sker i form af en forlængelse af en eksisterende kredit, ...

De sagsøgte havde i december 2009 fuldt kendskab til, at i) Banken havde foretaget store nedskrivninger på Bankens engagementer med Østerfælledparken og de tre kautionister Palm, Classen og Ørbekker, der alle var nødlidende, ii) at valutarammen havde udviklet sig negativt og i december 2009 lå på grænsen af det accepterede tabsmaksimum på 100 mio. kr., iii) engagementet gav et betydeligt løbende likviditetsunderskud, og iv) der generelt var en stor risiko på valutamarkedet, jf. Prospekt 2009, ..., "Det er Bankens forventning, at der i en mere globaliseret verden kan opstå større volatilitet end tidligere."

På trods heraf bevilgede bestyrelsen – efter indstilling fra kreditkomitéen – forlængelsen velvidende, at yderligere tab på valutarammen ville skulle bæres af Banken, ... Sagsøger kan derfor tilslutte sig Finanstilsynets udsagn i brev af 14. januar 2013 til SØIK, "Da kunderne derfor ikke har været i stand til at dække tabene på valutaeksposeringerne, er det Finanstilsynets vurdering, at bevillingerne til foretagelse af valutaeksposeringerne reelt er sket for bankens egen regning", ...

Jørgen Brændstrup har om forlængelsen forklaret, at "Grunden til, at Amagerbanken ikke gik ud af finansieringen i CHF, var, at det på daværende tidspunkt ikke var usædvanligt at finansiere fast ejendom i valuta", ... Sagsøger bestrider, at det på noget tidspunkt har været sædvanligt at finansiere nødlidende kunders faste ejendom i fremmed valuta, jf. også Peder Krags forklaring, ..., og Banken burde derfor have undladt at forlænge valutarammen. Det fremgår udtrykkeligt af Henrik Håkonssons forklaring, at det var en mulighed at forlænge kreditten uden at forlænge valutarammen, ...

Forlængelsen af valutarammen skal ses i lyset af, at valutarammen allerede mindst tre gange tidligere - i efteråret 2008, foråret 2009 og sommeren 2009 - havde været over 100 mio. kr., ..., og de sagsøgte var således fuldt ud bekendt med, hvor volatil og risikabel valutarammen var.

I foråret 2009 havde de sagsøgte således valgt at fortsætte Østerfælledparkens eksponering over for CHF på trods af et tab på 130 mio. kr. i håb om, at kursen på CHF ville falde. I stedet for at bringe sig i en lavere risikoprofil (EUR) som drøftet på bestyrelsesmødet den 11. marts 2009, ..., traf bestyrelsen beslutning om at lade valutarammen fortsætte, og kreditkomitéen accepterede fem dage senere, at Østerfælledparken blev eksponeret over for JPY, ..., som ellers af Jørgen Brændstrup i efteråret 2008 var blevet betegnet som "yderligere spekulation", ...

Forlængelsen skal endvidere ses i lyset af, at Banken regelmæssigt havde befundet sig i økonomiske problemer, og på bevillingstidspunktet i december 2009 med Finanstilsynets ord befandt sig i en "dårlig økonomisk situation", ... Det fremgår endvidere af Finanstilsynets fit & proper vurdering af Jørgen Brændstrup af 15. september 2010, ..., at "Det må understreges, at denne risiko blev løbet og nedskrivninger realiseret på et tidspunkt, hvor banken havde alvorlige problemer på grund af den svage likviditet, jf. tidligere. Dette var et tidspunkt, hvor banken havde behov for tiltro fra markedet, Finansiell Stabilitet A/S og kommende investorer.", og i § 352 a-redegørelsen, ..., er det anført, "Efter undersøgelsen i 2009, kapitaludvidelsen og det statslige kapitalindskud havde banken fået forbedret sin solvensmæssige situation. Det ændrede dog ikke på, at banken havde betydelige udfordringer som følge af en risikofyldt lånebog og en meget svag likviditet set i lyset af udløbet af den generelle statsgaranti 1. oktober 2010."

Det er sagsøgers opfattelse, at dette forhold bevirker, at de sagsøgte burde have udvist en større grad af forsigtighed end normalt i sin vurdering af, hvilke risici banken skulle påtage sig. En sådan forsigtighed udviste de sagsøgte imidlertid ikke i forbindelse med forlængelsen af Østerfælled-engagementet. Tværtimod.

Som også anført af Finanstilsynets fit & proper-vurdering af Jørgen Brændstrup af 15. september 2010, ..., "Et eksempel på risikoen ved denne strategi findes ved aflæggelse af halvårsrapporten 2010. Her måtte banken nedskrive betydeligt på en række i forvejen nødlidende engagementer, hvilket tilskrives, at banken bevidst har tilladt, at nødlidende kunder kunne fortsætte med at finansiere sig i udenlandsk valuta, hvorved kunderne løb en risiko, som de for nærværende ikke havde mulighed for at honorere, hvorved risikoen reelt set blev taget af banken, hvilket vidner om en udpræget grad af risikovillighed hos bankens ledelse."

Bankens forlængelse af Østerfælledparkens valutaramme for egen regning og risiko var i strid med Bankens interne kreditpolitik, jf. creditsagsbehandling 2006, ..., creditsagsbehandling 2009, ..., 7.6. kreditpolitik, ..., og bevillingsinstruks 2009, ..., "I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risikobelastning indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssigt afdækket på linie med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko."

Forlængelsen var endvidere i strid med Bankens i årsrapporter og prospekter offentliggjort kreditpolitik, jf. årsrapporter for 2006, 2007, 2008 og 2009, ..., og Prospekt 2009, ..., hvor det under overskriften, "Kreditpolitik" er anført, at "Banken ønsker hverken over for privatkunder eller erhvervskunder at påtage sig kreditrisici ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen

indtjening eller likvide formue.”, samt årsrapporter for 2007, 2008 og 2009, ..., samt Prospekt 2009, ..., hvor det er anført, ”Det er bankens investeringsstrategi at have begrænsede nettopositioner i fremmed valuta.”

Dette understøttes af professor Søren Friis Hansens udtalelser i juli 2010, jf. artikler i Børsen og Berlingske Business, ”Amagerbankens mulige brudte løfter i børsprospektet fra november sidste år, åbner nu mulighed for, at milliardæren Karsten Ree sammen med en række andre investorer kan vinde en erstatningssag mod banken, som i disse uger kæmper for sin overlevelse. Det vurderer flere juridiske eksperter, blandt andre professor Søren Friis Hansen fra Syddansk Universitet, der har gennemgået løfterne i prospektet, skriver dagbladet Børsen. Inden kapitaludvidelsen i november sidste år lovede Amagerbanken de kommende investorer, at banken hverken selv eller på vegne af kunderne ville påtage sig risici i forbindelse med valutaspekulation. Det står i skærende kontrast til det realiserede tab på knap 400 mio. kr., som blev afsløret i sidste uge.”...

Sagsøger kan i denne henseende i øvrigt tilslutte sig konklusionerne i advokatundersøgelsen, ...:

”Det er min vurdering, at bankens bevillingsrammer for valutaterminer/valutoptioner samt bevilling af valutalån som samlet har påført banken et tab 394 mio. kr. må anses for uforsvarlige. Det er endvidere min vurdering, at bankens ledelse er erstatningsansvarlig for tabet. Jeg lægger derved til grund, at nedskrivningerne på i alt 394 mio. kr. er udtryk for tilsvarende formuetab for banken, idet nedskrivningerne efterfølgende bliver afskrevet fuldt ud. Jeg har i min vurdering især lagt vægt på,

- a) at bevillingerne var af en sådan størrelse, at den deraf følgende risiko for nedskrivninger og de faktisk foretagne nedskrivninger har en betydelig negativ indvirkning på bankens samlede økonomiske stilling,
- b) at bevillingerne er af en størrelse, som lå langt ud over den af banken offentligt definerede kredit- og risikopolitik,
- c) at bevillingerne skete til nødlidende engagementer,
- d) at bevillingerne skete til en kundekreds uden realøkonomisk formåen,
- e) at bevillingerne skete uden reel sikkerhed i øvrigt, og
- f) at det væsentligste tab af valutapositioner i betydeligt omfang oversteg den bevilligede kreditramme, hvilket i det hele burde have stået bankens ledelse klart.”

Ad hovedanbringende 2

Sagsøger gør subsidiært gældende, at de sagsøgte har handlet ansvarspådragende ved ikke at lukke Østerfælledparkens valutaramme, da de blev bekendt med, at tabsgrænsen på 100 mio. kr. var overskredet, og at debitor og kautionister ikke var i stand til at inddække tabet. Dette tidspunkt indtrådte for Jørgen Brændstrup senest i januar 2010, og for de øvrige sagsøgte senest primo februar 2010.

Sagsøger gør endvidere gældende, at Jørgen Brændstrup handlede ansvarspådragende ved ikke senest primo februar 2010 at oplyse den øvrige ledelse om det eksakte tab på Østerfælledparkens valutaramme. Sagsøger er imidlertid samtidig af den opfattelse, at de øvrige sagsøgte senest primo februar 2010 var, eller burde have været, bekendt med, at tabet på valutarammen væsentligt oversteg 100 mio. kr., ...

I relation til ansvarsgrundlaget kan sagsøger tiltræde tilsynsmyndighedens opfattelse, jf. Finanstilsynets notat af 10. september 2014, ..., hvor det bl.a. anføres, ”Er der tale om en kunde, som ret åbenbart ikke vil være i stand til at påtage sig yderligere risiko uden tab for instituttet, eller hvor aftalegrundlaget er således, at det ikke er kunden, men instituttet som bærer risikoen, må det anses for meget usædvanligt – og uforsvarligt – at tillade øget risiko, uanset om det er i form af kurstab, afkald på margin eller anden kreditbevilling.”

Uforsvarligheden forstærkes af, at der ikke blevet taget stilling til overskridelsen, herunder i hvilket omfang Banken ville acceptere en overskridelse, i form af en fornyet bevilling, og at Banken ikke havde - og heller ikke senere fik - en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere, ...

At fortsættelsen var uforsvarlig understøttes tillige af, at Jørgen Brændstrup i juli 2010 erklærede sig enig i, at Østerfælledparkens valutaramme skulle have være lukket ned i begyndelsen af februar 2010, jf. ..., "Ideelt set skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned seneste primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere marginkald."

Sætningen er tillige gengivet i referat af bestyrelsesmøde af 3. juli 2010, ..., og det kan derfor lægges til grund, at de sagsøgte på daværende tidspunkt var enige med sagsøger i, at i hvert fald på det tidspunkt, hvor Østerfælledparken ikke kunne honorere marginkald, skulle valutaeksponeringen have været lukket ned, jf. også Kent Villadsen Madsen, ..., "Det ville være en reel begrundelse for nedlukning, at debitor ikke kunne honorere marginkald."

Jørgen Brændstrup har om første del af udsagnet – "Ideelt skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010" – forklaret, "t dette var refleksion over, at man havde lyttet til eksperter og på den baggrund gjort som gjort, og at det set i bakspejlet - der jo er eksakt videnskab – havde været bedre at nedlukke valutaeksponeringen primo februar.", ... Det er sagsøgers opfattelse, at hvis anden del af udsagnet – "idet debitor reelt ikke kunne honorere margin kald" – medtages, så er der netop tale om en eksakt videnskab, idet eksponeringen skulle lukkes ned, når Østerfælledparken ikke kunne honorere marginkald.

Dette understøttes af en række udsagn:

- 1) Finanstilsynets notat af 10. september 2014, ...:

"Medmindre der er tale om marginale forøgelse af risikoen (øget restgæld pga. valutakursstigning), må det være forventeligt, at pengeinstituttet har disponeret i løbet af en måneds tid efter pengeinstituttet har konstateret forøgelsen - også afhængigt af i hvilket omfang forhandlinger med kunden er påkrævet. Hvis kunden er så finansielt svag, at en risikoforøgelse utvivlsomt skal bæres af pengeinstituttet, bør pengeinstituttets reaktionstid være ganske kort."

Kristian Vie Madsen har bekræftet, at Finanstilsynet med "ganske kort" mener dage eller uger, ...

- 2) Professorer Peter Løchte Jørgensen og formueforvalter Thomas Berngrubers udtalelser i artikel i Berlingske den 30. juni 2010 (...):

...

- 3) Professor Jan Bartholdys udtalelse i Børsen den 2. juli 2010 (...):

...

- 4) Ørbekkers forklaring, ...:

"De var sikre på, at valutaterminsforretningen nu ville blive lukket ned, da de ikke kunne betale. De regnede med nedlukning den 29. januar 2010. Det er normalt sådan, at et marginkald enten indebærer indbetaling fra debtors side eller nedlukning fra bankens side.

Med marginkaldet i brevet af 19. januar 2010 sendte Amagerbanken et signal om rødt lys. Amagerbanken gjorde opmærksom på, at banken ikke ville være med længere. Når Amagerbanken valgte at sende et marginkald, var banken forpligtet til at lukke ned, når der ikke skete indbetaling i henhold hertil. Foreholdt uddrag af artikel af 30. oktober 2014 i Finanswatch [...], hvori han er citeret for følgende:

”Sat ud af spillet

”Amagerbanken kendte jo os tre og vores situation særdeles godt. Og vi var altså sat ud af spillet. Reelt handlede det om, at banken spekulerede videre i vores navn. Enhver normal bank ville have lukket aftalen ned og taget tabet. Alternativt kunne man have flyttet forretningen over i bankens eget navn.”,

har han forklaret, at det er en korrekt gengivelse. Banken valgte at spekulere videre i deres navne, idet man jo normalt smides ud efter et ikke honoreret marginkald, hvorefter banken kan fortsætte engagementet alene med sin ”counterpart”, hvis banken ønsker det. Amagerbanken bevarede renteswappen og valgte at spille videre trods marginkaldet.””

Ørbekker har under sin genafhøring, ..., præciseret, at det efter hans opfattelse er et ufravigeligt krav fra bankens side, at et marginkald opfyldes. Af samme side fremgår endvidere, at "Amagerbanken valgte – i modsætning til, hvad man gjorde i andre banker - ikke at lukke engagementet ned, ved fristens udløb."

5) Classens forklaring, ...:

”Han havde forventet en lukning, da de ikke betalte den 29. januar 2010. Normal kutyme i en bank er, at banken lukker ned i tilfælde af manglende betaling. Han har ikke i andre banker set eksempler på, at banken fortsatte et engagement efter et ikke honoreret marginkald. Han ved ikke, hvorfor Amagerbanken valgte at fortsætte, men han formoder, at Amagerbanken håbede, at kursen rettede sig.”

6) Palms forklaring, ...:

”Han havde også valutaterminsforretninger i andre banker, bl.a. i Forstædernes Bank og Spar Nord. Nogle valutaterminsforretninger blev lukket ned med tab ud over den sikkerhed, han havde stillet. Han fik noget respit før nedlukning, men det var som oftest kun et par dage. Flere af valutaterminsforretningerne var bundet op på ejendomme.”

7) Niels Heerings forklaring, ...:

”De kunne også se, at da engagementet var tabt, forsøgte den gamle ledelse i Amagerbanken alligevel at holde det i live. Den valutaramme, der blev givet, blev ikke givet til drift, men til spekulation, hvilket kan gå godt eller skidt. Der var ingen chance for, at debitorerne kunne betale, og det var helt usædvanligt med så stor valutaramme på en dansk ejendom. Der var tale om ejendomsspekulation fra Amagerbankens side i 2010, da der ikke længere var en underliggende kunde. Da de skrev det afsnit, som han er blevet foreholdt, havde de læste Jørgen Brændstrups redegørelse af 1. juli 2010 om kunder valutaeksponering (...). Han har ikke kendskab til, hvorfor den gamle ledelse valgte ikke at lukke valutarammen, da marginkald ikke blev honoreret. Det må have været et forsøg på at tjene penge, når det på et tidspunkt gik den anden vej. Han er enig i, at optagelse af lån i fremmed valuta ikke nødvendigvis er spekulation. Det er spekulation, hvis kunden ikke kan tage tabet.”

8) Steen Hoves forklaring, ...:

”De 340 mio. kr. afspejlede i hans optik en meget hasarderet holdning til, hvordan man ville forsøge at trække en dybt ulykkelig sag tilbage.”

De risici, Banken påtog sig ved for egen regning og risiko at videreføre Østerfælledparkens valutaramme, overskred såvel rammen for Bankens samlede teoretiske valutarisici som risikorammen for CHF og JPY, der var fastlagt i markedsrisikoinstruksen, ...

De sagsøgte har påberåbt sig, at denne instruks er uden betydning, idet den valutarisiko, der var forbundet med at videreføre valutarammen var på kundeniveau. Sagsøger bestrider, at en banks ledelse – uden at handle uforsvarlig – kan omgå sine egne retningslinjer og kreditpolitik ved at bibeholde en risiko, som utvivlsomt de facto er Bankens egen, på kundeniveau i stedet for at tage risikoen på egne bøger, hvorved der havde været nogle foruddefinerede rammer for, hvorledes risikoen skulle behandles.

Dette understøttes af, at Banken havde faste procedurer for, hvordan markedsrisici skulle beregnes og behandles, jf. fx Bankens solvensopgørelse af 22. oktober 2008, ..., hvoraf det fremgår, at ”Beregning af de aktuelle markedsrisici sker med udgangspunkt i bankens IT-systemer og rapporteringen foretages via en database. Derudover foretages stikprøvevis Intra-dag kontrol af de enkelte markedsrisici. Der er i forbindelse med den daglige styring sat limits for såvel den totale markedsrisiko samt for områdechefernes markedsrisici. Disse bliver systematisk overvåget og der er etableret procedurer til den efterfølgende rapportering.”

Denne kontrol- og overvågningsmekanisme blev sat ud af funktion ved, at Banken havde valutarisiko på kundeniveau, og var baggrunden for, at Banken ultimo juni 2010 måtte konstatere større valutatab end forudset, jf. ..., og Peder Krags forklaring, ...

Kristian Vie Madsen har herom forklaret, ...:

”En bank yder lån, som kunden skal have mulighed for at tilbagebetale. Hvis banken laver valutaspekulation for egen regning og risiko, da skal det ske inden for egne rækker med en styring sat omkring det.”

”Hvis kunden ikke kan tilbagebetale lånet da er det uden for rammerne for hvordan en bank styrer sine markedspositioner hvis banken tillader en øget risiko.”

”Han mener, at selv om banken har et pant, er det ikke legitimt at blive i engagementet med kunden forstået på den måde, at hvis en bank gerne vil spekulere i, at udviklingen vender, bør banken overtage aktivet fra kunden og putte det over i sin egen portefølje, således at bankens egne folk kan sætte styring op omkring engagementet, og bestyrelsen kan blive inddraget. I modsat fald spekulerer banken i sin kreditbøg i stedet for i bankens egne bøger.”

”Der er en generel regel om at en bank skal have en god risikostyring og at risici skal måles korrekt, og derfor mener han at et nødlidende engagement skal over på bankens egne bøger hvis det i realiteten er bankens risiko.”

Østerfælledparkens valutaramme blev da også i praksis behandlet som var den direkte på Bankens egne bøger, idet Østerfælledparken og dets ejere ingen form for medbestemmelsesret havde i forhold til, hvordan valutarammen blev håndteret, jf. Ørbekkers forklaring, ..., ”Han var teknisk set ”sat uden for døren.” Valutarammen blev endvidere af Banken lukket den 25. og 28. juni 2010 om formiddagen uden involvering fra Palms, Classens og Ørbekkers side, ..., på trods af at Østerfælledparken i det senest fremsendte marginkald havde fået frist frem til den 28. juni 2010 til at indbetale, ...

Det fremgår endvidere af det maskinskrevne referat af bestyrelsesmødet den 19. maj 2010, at ”Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”, ... Referatet var skrevet af Allan Ottsen og efterfølgende gennemgået af Jørgen Brændstrup og N.E. Nielsen inden det blev udsendt til de øvrige bestyrelsesmedlemmer, jf. Allan Ottsens forklaring, ... I hvert fald disse tre personer var derfor oprindeligt enige i, at der var tale om ”Bankens positioner”, hvilket i forbindelse med bestyrelsens underskrivelse af referatet, i hånden blev ændret til ”Bankens kunders positioner.”

Bankens manglende nedlukning af Østerfælledparkens valutaramme har på baggrund af det i dette afsnit anførte utvivlsomt også været i strid med Bankens internt og eksternt kommunikerede kreditpolitik som beskrevet ...

Advokatundersøgelsen indeholder en opstilling af, hvilke personer, der efter undersøgerens opfattelse har pådraget sig et erstatningsansvar. Det fremgår af opstillingen, ..., at Allan Ottsen er blandt de personer, advokatundersøgeren mener, har pådraget sig et erstatningsansvar for at have medvirket til bevillingerne. Sagsøger er derfor ikke enig i Allan Ottsens fortolkning af advokatundersøgelsen, "Han læser advokatundersøgelsen sådan, at han blev frifundet for ansvar", ..., men sagsøger er enig i, at advokatundersøgelsen konkluderer, at der ikke for Allan Ottsen var indtrådt en handlepligt.

Sagsøger bestrider dog rigtigheden af advokatundersøgerens konklusion om den manglende handlepligt fsva. Allan Ottsen. Advokatundersøgeren har således ikke været bekendt med kreditkomitéens aktive rolle i forbindelse med beslutningen om ikke at lukke valutarammen i første halvår af 2010, og sagsøger fastholder derfor, at der for samtlige sagsøgte - med undtagelse af Jørgen Brændstrup, hvor handlepligten indtrådte tidligere - indtrådte en handlepligt primo februar 2010, hvor de sagsøgte blev bekendt med - eller burde være blevet bekendt med - at tabet på Østerfælledparkens valutaramme var væsentligt over 100 mio. kr. I relation til Allan Ottsen henvises der særligt til hans forklaring ..., "Kreditkomitéen indstillede ikke en nedlukning af valutaterminsrammen, idet man rådførte sig med interne og eksterne eksperter, og på den baggrund havde man en forventning om, at valutaterminsrammen kom tilbage på plads. Han var enig i indstillingen i Kreditkomitéen om ikke at anbefale en nedlukning."

Ad hovedanbringende 3

På trods af at samtlige sagsøgte fra senest primo februar 2010 var eller burde have været bekendt med, at tabet på Østerfælledparkens valutaramme oversteg de bevilgede 100 mio. kr., lod de sagsøgte valutarammen fortsætte frem til ultimo juni 2010 i et ufunderet håb om, at kurserne på CHF og JPY ville falde, og at Banken dermed kunne reducere sit tab. Dette udgør valutaspekulation i den reneste form, idet tabet ikke er udløst af et forretningsmæssigt fejlskøn fra de sagsøgtes side, men derimod af en bevidst beslutning om at opretholde åbenstående positioner i CHF og JPY i en periode på ca. fem måneder.

At der var tale om valutaspekulation understreges med tydelighed af, at Banken ikke lukkede valutarammen i marts/april 2010, hvor der ikke længere bestod en nævneværdig rentefordel ved at have Ejendommen finansieret i CHF og JPY frem for i EUR eller DKK, jf. ovenfor ..., og Ørbekkers forklaring, ...

De sagsøgte har påberåbt sig, at deres beslutning om at videreføre valutarammen skete på baggrund af rådgivning om, at særligt CHF var overvurderet. Dette er imidlertid efter sagsøgers opfattelse uden betydning for ansvarsvurderingen, idet de sagsøgte under alle omstændigheder på uforsvarlig vis accepterede, at Banken deltog i valutaspekulation i strid med Bankens internt og eksternt kommunikerede kreditpoliti som beskrevet ..., og dermed har pådraget sig et ansvar, jf. også advokatundersøgerens konklusion, ..., "Jeg har endvidere ved min samlede vurdering af ansvar, ikke tillagt det betydning, at den stedfundne kursudvikling på de angivne valutaer generelt ikke var almindelig forudset blandt aktørerne på valutamarkedet. Det er således min vurdering, at bevillingerne af rammer for valutaterminer/valutaoptioner samt valutalån i volatil valuta i sig selv indebar en uforsvarlig risiko for Banken på grund af den meget betydelige eksponering, som derved skete i de pågældende valutaer."

Finanstilsynet nåede i sit notat af 10. september 2014 frem til samme konklusion, ...:

"Eftersom vurderingen beror på kundens forhold, dvs. kundens evne og vilje til fremadrettet at tilbagebetale gælden om nødvendigt gennem realisation af sikkerhed, er det ikke udtryk for forsvarlig bankdrift, hvis instituttet primært baserer sig kreditbeslutning på sin egen forventning til, hvorledes valuta-realisationen kan udvikle sig."

”Hvis en sådan handlemåde pågår gennem længere tid, således at instituttets risiko for tab væsentligt forøges, er det vanskeligt at se argumenter for, at der ikke er tale om uforsvarlig bankdrift. Det må sidestilles med, at et institut tillader en finansielt svag kunde at trække over på sin konto, uden det er sandsynliggjort, at kunden vil kunne inddække overtrækket igen.”

Herudover bestrider sagsøger, at de sagsøgte havde modtaget noget der blot mindede om et sikkert grundlag for, at CHF ville falde til et lavere kursniveau.

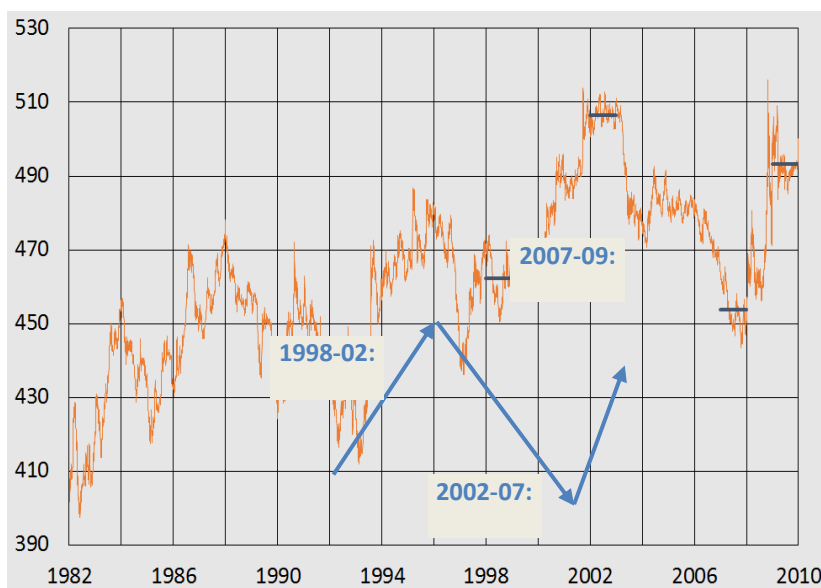
For det første var en forventning om, at CHF ville falde i værdi ikke i overensstemmelse med almen økonomisk teori, jf. Finanstilsynets notat af 10. september 2014, ..., ”Modsætningen til kommercielle lines af de spekulative lines – eller samme effekt gennem finansielle valutalån – hvorved kunden ”spiller på”, at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansieringen i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk indebærer en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansieringen i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var at lånet medens det var det dominerede i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.”

N.E. Nielsen har forklaret, ”at han er enig i, at der kan være den nævnte sammenhæng mellem rente og valuta-risiko.”, ..., hvor der dog ved en fejl er indsat et citat fra en anden side i tillægsekstrakten...

Citatet fra Finanstilsynet er uddybet af Kristian Vie Madsen, ..., ”Hvis man låner i CHF, er det rart, at renten er lav, men der er samtidig nogen på den anden side, der er villige til at låne pengene ud i CHF, og da långivere vil have et afkast, låner de ud i CHF fordi, de forventer en stigning i kursen på CHF, der løbende udligner de lavere renteindtægter. Der er således en betaling i form af en kursstigning på sigt, så det går op. Dette er baseret på en opfattelse af at investorer er rationelle, og de placerer kun penge med den ene hånd, hvis de får en eller anden gevinst med den anden hånd. Gevinsten kan være en stigning på kursen på CHF.”

For det andet kan det lægges til grund, at valutakurser, herunder ikke mindst CHF, er volatile, hvorfor det er almindelig praksis at afdække en valutarisiko. I 2010 var godt 60 % af omsætningen på valutamarkedet i Danmarks såkaldte FXSwaps med en løbetid under 7 dage, der tillader virksomheder at forestå transaktioner i fremmed valuta og samtidig undgå eller afdække valutarisikoen, jf. Danmarks Nationalbank, kvartaloversigt, 4. kvartal 2010, valutamarkedet 2010 (...). Det viser, at det er normen – selv for ikke-finansielle virksomheder – at afdække valutakursrisiko.

CHF fluktuerede også i betydeligt omfang i årene op til det tidspunkt, hvor Banken påtog sig den udækkede valutarisiko i CHF, jf. nedenstående graf:

Prisen på 100 CHF i DKK. Kilde: Danmarks Nationalbank

Som det fremgår steg CHF 9,6 % fra 1998 til 2002, hvorefter CHF faldt 10,4 % frem til 2007 for derefter at stige 8,7 % frem til 2009 (disse procenter af opgjøret på basis af årsgennemsnit – udsvingene på dagsbasis kan være betydeligt større).

Volatiliteten i CHF blev med tydelighed understreget den 15. januar 2015, hvor den schweiziske nationalbank uden varsel ophævede sin fastkurspolitik over for euroen, hvilket medførte en pludselig og kraftig stigning på næsten 39 % i kursen på CHF over for EUR/DKK, jf. fx Lars Erik Skovgaard i Business den 15. januar 2015 (...).

For det tredje afhænger valutakursudvikling af en lang række makroøkonomiske faktorer, som er vanskeligt at forudsige og umulige at styre for almindelige aktører på valutamarkederne, herunder:

1. Spekulation. Spekulation mod en valuta, fx opkøb i et forsøg på at hæve valutakursen, kan i sig selv påvirke forventningen til den fremtidige kurs, hvorved valutaen apprecierer.
2. Intervention. Intervention - eller forventning om intervention - fra en centralbank, fx ved renteforhøjelse eller et direkte støtteopkøb, øger efterspørgslen efter en valuta, hvorved valutaen apprecierer.
3. "Safe harbour". En position som "safe harbour" pga. politisk stabilitet, vil føre til øget efterspørgsel ved uro, hvor andre valutaer anses for usikre, og derved apprecierer valutaen.
4. Inflation. Et valutaområde med en lav inflationstakt vil bevare købekraften i valutaen bedre og derfor appreciere i forhold til andre valutaområder med en højere inflationstakt.
5. Vare- og tjenestebalancen. Et underskud på betalingsbalancen betyder, at der bruges mere på import, end der tjenes på eksport. Dvs. at den udenlandske efterspørgsel efter valutaen til betaling af eksport er begrænset, mens det indenlandske udbud af valutaen til betaling af import er stor. Begrænset efterspørgsel og stort udbud betyder, at valutaen deprecierer.
6. Den offentlige gæld. En høj offentlig gæld, der i hvert fald delvist finansieres af udenlandske investorer, kan føre til bekymring om, at pengemængden vil blive øget, valutaen vil blive devalueret, eller at gælden ikke vil blive vedligeholdt. Sådanne bekymringer vil få valutaen til at deprecere.
7. Bytteforholdet. Bytteforholdet er forholdet mellem eksportpriser og importpriser. Hvis eksportpriserne stiger mere end importpriserne, så øges efterspørgslen efter valutaen, der apprecierer.
8. Konkurrenceevnen. En forbedret konkurrenceevne, fx forbedret produktivitet og deraf følgende forbedrede produkter, vil føre til større udenlandsk efterspørgsel på eksportvarer, og det vil betyde, at valutaen apprecierer.

At valutakurser er vanskelige at forudsige fremgår også af en række af de afgivne forklaringer, jf. Peder Krag, ..., "Det er ikke muligt at forudse en valutakursudvikling [...] Problemet er, at ens argumenter og forventninger ikke altid holder stik.", Klaus Bach Jensen, ..., "CHF er pr. definition en risikobetonet valuta, da den ikke er styret af sædvanlige mekanismer. Den styrkes uforholdsmæssigt i krisetider. Det samme gælder langt hen ad vejen for JPY. I dag er JPY og CHF fortsat voldsomt overvurderet på grund

af kapitalflugt ind i valutaerne.”, og ..., ”Oftere og oftere sker der helt uventede ting, der smadrer forudsætningerne og dermed prognoserne. Det må man bare lære at leve med. Sådan har det været i adskillige år efterhånden. Liberaliseringen af kapitalbevægelser har gjort udviklingen vanskeligere at forudse.”, Henrik Jensen, ..., ”... har han forklaret, at der var forvirring i markedet på grund af de forskellige udtalelser, der kom fra alle mulige kanter.” og ..., ”I første halvår 2010 var markederne ekstremt svære at forudsige.”, Michael Sander Baagø, ..., ”Det var nok uforudsigeligt på den korte bane, men der var fortsat konsensus om prognosen på den lange bane.” og Dan Roland Hansen, ..., ”Det ”uforudsigelige” [i referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010, ...] refererede til valutakurserne. Eksperterne sagde ét, men kurserne noget andet.”

For det fjerde modtog de sagsøgte input, der talte imod en svækkelse af CHF, ... Ørbekker har om forventningerne til CHF i første halvår af 2010 forklaret, at det var hans personlige vurdering, at CHF ikke ville falde igen, men at det var en meget vanskelig vurdering og fuldstændigt umuligt at afgøre, ..., hvilket også understøttes af Ørbekkers e-mails til Jørgen Brændstrup igennem første halvdel af 2010,

For det femte har ingen af de sagsøgte redegjort nærmere for, hvordan Østerfælledparkens valutaforretninger var fordelt. Tværtimod fremgår det af Carsten Ehlers svarskrift, ..., at ”Henrik Håkonsson/Jesper Reinhardt/Carsten Ehlers har på intet tidspunkt været vidende om, hvorvidt Østerfælled Projektets valutaforretninger lå i CHF, JPY eller USD endside i hvilket valutasplit.” Jesper Reinhardt har supplerende herom forklaret, at ”Han behøvede ikke at have viden om splittet mellem valutaerne”, Michael Sander Baagø har forklaret, at ”Han vidste, at der var et lån og en valutaramme, men han vidste ikke, hvor stor rammen var. Han vidste heller ikke, hvilken valuta den var bygget op om.”, ..., og Dan Roland Hansen har forklaret, at ”Han kendte ikke valutarammens størrelse.”, ...

Det bestrides, at de sagsøgte har kunne træffe afgørelse på et oplyst grundlag, når de øjensynligt end ikke har haft konkret kendskab til, hvordan Østerfælledparkens valutaforretninger var fordelt.

Det er på baggrund af det ovenfor anførte sagsøgers opfattelse, at det var udtryk for uforsvarlig bankdrift, fra de sagsøgte side, at de fæstnede afgørende lid til visse rådgiveres ufunderede og udokumenterede tro på, at kursen på CHF var overvurderet, og at kursen på CHF derfor ville falde.

Det er endvidere sagsøgers opfattelse, at fortsættelse af valutarammen er i strid med FIL's forsvarligheds- og forsigtighedsprincip, som bl.a. kommer til udtryk i § 71-vejledningens punkt 94 (...), ”Det er bestyrelsen og direktionens ansvar, at pengeinstitutter kun påtager sig risici, som instituttet i fornødent omfang kan vurdere konsekvensen af.”

N.E. Nielsen bekræftede under sin forklaring, at ”Åbenstående valutapositioner har teoretisk set ikke noget loft for risikoen.”, ..., og sagsøger finder det på den baggrund åbenbart, at de sagsøgte ikke har levet op til § 71-vejledningens punkt 94. Sagsøger hæfter sig i den forbindelse særligt ved, at Bankens markedsrisikoinstruks, ..., netop fastlagde snævre rammer for de valutarisici Banken kunne påtage sig, og at Bankens risiko forbundet med Østerfælledparkens valutaramme overskred såvel rammen for Bankens samlede teoretiske valutarisici som risikorammen for CHF og JPY,

De sagsøgte har påberåbt sig, at det skulle udgøre en diskulperende omstændighed, at Finanstilsynet var på tilsynsbesøg den 28. april og 3. og 4. maj 2010, jf. rapport af 21. juni 2010, ... Sagsøger bestrider, at dette er tilfældet.

Finanstilsynet har i notat af 9. juli 2014 oplyst, ..., ”Inspektionsformålet ved denne inspektion var begrænset til alene at fokusere på, om engagementerne var værdiansat korrekt (om nedskrivningerne var i overensstemmelse med reglerne), og om banken i sit individuelle solvensbehov havde afsat tilstrækkeligt med kapital til at afdække risiciene. Ved denne inspektion blev der således ikke foretaget særskilte undersøgelser af bankens valutaeksponeringer – hverken direkte (bankens åbenstående valutapositioner) eller indirekte (kreditrisiko afledt af valutakursrisiko).”

Østerfælled-engagementet var på dette tidspunkt fuldt nedskrevet, ..., og Finanstilsynet kunne således uden videre konstatere, at engagementet var værdiansat korrekt, jf. også Kristian Vie Madsens forklaring, ..., "Hvis oplysningerne viser, at det er et meget dårligt engagement, der er fuldt nedskrevet, bruger Finanstilsynet heller ikke meget tid på det." Det fremgår i overensstemmelse hermed, at Østerfælledparken ikke er blandt de 14 engagementer, Finanstilsynet havde kommentarer til,

Ikke desto mindre indeholder Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010 et afsnit, der bl.a. adresserer problemstillingen omkring åbenstående valutapositioner på nødlidende kunder, ...:

"Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt videreføres for bankens risiko, idet banken udvider engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver."

Kristian Vie Madsen har om denne risikooplysning forklaret, ..., "Finanstilsynet gav en risikooplysning, hvor tilsynet henledte bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken havde valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver. Dette afspejlede både det med, at Amagerbanken de facto ikke havde fået solgt panter ud og ikke fået begrænset valutalån, som kunder ikke kunne dække, ligesom Amagerbanken fortsatte udlån til nye investeringer og nye risici. Finanstilsynet skrev dette, fordi tilsynet kunne se, at det var det, som Amagerbanken gjorde. Amagerbanken lagde heller ikke skjul på, at dette var bankens strategi. Amagerbanken prøvede at mindske tab og nedskrivninger ved at fortsætte nødlidende engagementet i stedet for at lukke disse engagementer ned. Dette kan gå godt eller gå skidt, men det er en risiko at løbe, og det var vigtigt for Finanstilsynet at gøre Amagerbanken opmærksom på, at banken burde fokusere på at lukke denne risiko ned."

Om betydningen af Finanstilsynets tilsyn i foråret 2010 udtalte SØIK, ...:

"På baggrund af sagens oplysninger er det min opfattelse, at man må lægge til grund, at Finanstilsynets tilsynsbesøg ikke har haft fokus på valutaeksponeringerne. Det må endvidere lægges til grund, at Finanstilsynet formentligt ikke har modtaget daglige underretninger om udviklingen i valutaeksponeringerne vedrørende Østerfælledengagementet. Det er imidlertid min opfattelse, at Finanstilsynet i hvert fald i forbindelse med tilsynet i foråret 2010 blev bekendt med, at tabsgrænsen for valutaeksponeringer vedrørende Østerfælledengagementet var væsentligt overskredet.

Henset til den rolle Finanstilsynet siden 2008 havde haft i forbindelse med, at Amagerbanken har været under et skærpet tilsyn, og hvor bl.a. bestyrelsesformanden har opfattet Finanstilsynet som en af bankens tætteste samarbejdspartnere, finder jeg herefter, at det ikke kan udelukkes, at bestyrelsen er blevet bragt i den tro, at Finanstilsynet ville have reageret - i det mindste med en risikooplysning - hvis tilsynet havde fundet valutaspækulationerne risikable eller ulovlige. Det kan derfor gøres gældende, at direktionen og bestyrelsen med føje kunne tro, at grænsen til det strafbare ikke var overskredet."

...

Tabsopgørelse

Bankens samlede tab på engagementet med Østerfælledparken, der gøres gældende over for sagsøgte 1 - 5 og 10 - 11, kan opgøres som følger:

Tab på valutarammen:	-340.041.715,08 kr.
Tab på lånet:	-392.707.362,84 kr.

Tab på driftskreditten:	-89.244.603,17 kr.
Provenu ved salg af Østerfælled Holding:	20.000.000,00 kr.
Samlet tab	<u>-801.993.681,09 kr.</u>

Den del af tabet, der gøres gældende over for sagsøgte 6 - 9 [Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Buster Reinhardt], som indtrådte i bestyrelsen i henholdsvis august 2008 og marts 2009, ..., dvs. på et tidspunkt hvor en del af tabet var indtrådt, jf. nærmere herom ..., kan opgøres som følger:

Tab på valutarammen:	-235.041.715,08 kr.
Tab på driftskreditten:	-57.091.447,40 kr.
Samlet tab	<u>-292.133.162,48 kr.</u>

Valutarammen

Der blev den 16. og 22. september 2010 foretaget afregning af terminsforretninger under Østerfælledparkens valutaramme med henholdsvis 65.929.659,50 kr., 69.682.211 kr. og 204.429.844,58 kr., samlet 340.041.715,08 kr., ... Beløbet er stort set identisk med, hvad der fremgår af kreditkontorets opgørelse af 20. juli 2010, ...

Det fremgår ..., at det urealiserede tab på Østerfælledparkens valutaramme var 105 mio. kr. den 23. december 2009, dvs. på tidspunktet for bestyrelsens bevilling af forlængelsen. Den del af Bankens tab på Østerfælledparkens valutaramme, der kan henføres til perioden efter den 23. december 2009, kan således opgøres til (340.041.715,08 - 105.000.000 kr.) 235.041.715,08 kr.

Udlånet

Der blev den 28. december 2010 foretaget afregning af Bankens lån på 392,5 mio. kr. til Østerfælledparken, opgjort til 392.707.362,84 kr., over samme konto, som Østerfælledparkens valutaramme blev afregnet, ... Bankens tab på udlånet til Østerfælledparken kan således opgøres til 392.707.362,84 kr.

Dette tab var allerede lidt på tidspunktet, hvor sagsøgte 6 – 9 [Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Buster Reinhardt] indtrådte i bestyrelsen, og tabet gøres derfor ikke gældende over for sagsøgte 6 – 9 [Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Buster Reinhardt].

Driftskreditten

Det fremgår af kontoudskrift for Østerfælledparkens driftskonto i Banken, ..., at der den 28. december 2010 blev foretaget afregning af Bankens driftskredit på 75 mio. kr. til Østerfælledparken med 73 mio. kr.,

Den 25. januar 2012 blev der indsat 20 mio. kr. på Østerfælledparkens driftskonto hidrørende fra salget af anparterne i Østerfælled Holding til Balder Danmark ApS ved aftale af 30. december 2011, ... Driftskontoen var på daværende tidspunkt udnyttet med 16.244.603,17 kr. (ud over de tidligere afskrevne 73 mio. kr.), ... De overskydende 3.006.318,91 kr. på Østerfælledparkens driftskonto blev ligeledes den 25. januar 2012 overført til nedbringelse af afskrivningskontoen for Bankens samlede engagement med Østerfælledparken, ...

Det samlede tab på Bankens driftskredit til Østerfælledparken kan således opgøres til 89.244.603,17 kr.

Driftskreditten var pr. 23. december 2009 udnyttet med 32.153.155,77 kr., ... Den del af Bankens tab på Østerfælledparkens driftskredit, der kan henføres til perioden efter den 23. december 2009, er derfor (89.244.603,17 - 32.153.155,77 kr.) 57.091.447,40 kr.

Afskrivningskontoen

Afskrivningskontoen, ..., for Bankens samlede engagement med Østerfælledparken var pr. 28. december 2010 opgjort til 805 mio. kr., ... Kontoen blev efterfølgende nedbragt med 3.006.318,91 kr. til 801.993.681,09 kr., ..., hvilket udgør Bankens samlede tab på engagementet med Østerfælledparken.

Påståede fradrag i opgørelsen

Sagsøger har noteret sig præmisserne i Østre Landsrets dom af 9. oktober 2015 i sag nr. B-877-11 og B-876-11 (Capinordic), og nedenfor er udarbejdet en opgørelse over muligt relevante modtagne renter, gebyrer og provisioner på driftskontoen, ...

Renter			Gebyrer		Provision	
Tilskrevne	Betalte	Dato	Tilskrevet	Dato	Tilskrevet	Dato
404.636,18		29.06.2006	800,00	01.05.2007	6.171.000,00	14.09.2006
	40.742,79	29.06.2006	5.000,00	24.07.2007	1.125.000,00	14.09.2006
2.197.428,49		29.12.2006	51,00	30.06.2008	82.191,78	19.09.2006
2.356.253,00		30.03.2007	50,00	31.07.2008	54.794,52	19.09.2006
2.746.549,33		29.06.2007	50,00	29.08.2008	2.500.000,00	14.10.2006
12.292.000,00		14.09.2007	50,00	30.09.2008		
2.970.399,68		28.09.2007	600,00	23.02.2009		
2.590.665,70		28.12.2007	600,00	18.03.2010		
	5.108,13	28.12.2007	600,00	15.02.2011		
106.256,38		31.03.2008	200,00	31.03.2011		
5.330.847,06		30.06.2008				
143.337,17		30.06.2008				
	6.899,36	30.06.2009				
196.439,20		30.09.2008				
331.384,00	3.545,74	14.10.2008 30.12.2008				
	1.660,24	30.12.2009				
395.565,41		31.03.2009				
346.157,65		30.06.2009				
322.239,41		30.09.2009				
276.734,28		30.12.2009				
300.971,88		31.03.2010				
354.210,63		30.06.2010				
403.577,05		30.09.2010				
463.333,43		30.12.2010				
97.322,99		31.03.2011				
110.186,74		30.06.2011				

	110.186,74	30.06.2011				
34.736.495,66	168.143,00		8.001,00		9.932.986,30	

Af rentebeløbet på 34.736.495,66 kr. fremstår i hvert fald beløbet på 12.292.000 kr. i "VP-rente" den 14. september 2007, og beløbet på 5.330.847,06 kr. i "Overført rente 0215196" den 30. juni 2008 ikke som beløb, der er tilfaldet Banken. Det samlede rente-, provisions- og gebyrbeløb modtaget af Banken kan derfor maksimalt opgøres til 26.886.492 kr. (baggrunden for, at gebyrbeløbet er så beskedent, er, at Banken løbende "favørmæssigt" fraskrev sig gebyrer).

Af det tilskrevne rentebeløb vedrører størstedelen Bankens egne fundingomkostninger (cost of funds) og ikke den fortjeneste (margin), Banken havde ved at videreudlåne penge, ..., hvoraf det fremgår, at Bankens margin er 1,5 % p.a., mens Østerfælledparkens samlede renteudgift var 4,62 % p.a.

Da sagsøger kræver, at Banken skal stilles, som om engagementet med Østerfælledparken ikke var blevet bevilget, kan Banken uden videre kræve fundingomkostninger dækket. Hertil kommer, at Banken har betalt renter til Østerfælled Holding på sikringskontoen på samlet 9.976.592,56 kr., ..., og at Banken har afholdt omkostninger til eksterne rådgivere, herunder advokater, mv., hvilket ikke er medtaget i erstatningsopgørelsen. På denne baggrund er det sagsøgers opfattelse, at der ikke er grundlag for at foretage fradrag i sagsøgers tabsopgørelse under henvisning til, at banken har modtaget renter, gebyrer og provisioner.

Østerfælledparkens indtægter på tidligere indgåede og afsluttede terminsforretninger indgik på Østerfælledparkens driftskredit i Banken og nedbragte dermed saldoen på driftskrediten, ...

De sikkerheder, der er stillet til fordel for Banken, har alene medført et provenu på 20 mio. kr. (salget af Østerfælled Holding til Balder Danmark ApS), som er fradraget i sagsøgers tabsopgørelse. Ved salget blev Ejendommen solgt for 1.096.751.549 kr.

Der er intet, som understøtter de sagsøges synspunkt om, at sagsøger ikke skulle have iagttaget sin tabsbegrænsningspligt i forbindelse med salget af Ejendommen. Tværtimod fremgår det af det fremlagte salgsmateriale, ..., at sagsøger med bistand fra kvalificerede rådgivere havde iværksat en seriøs salgsproces med henblik på opnå den bedst mulige pris for Ejendommen. Steen Hove har endvidere om salgsprocessen forklaret, "For så vidt angår afviklingen af Østerfælled-ejendommen tog de kontakt til Nykredit for at finde ud af, hvad Nykredit ville. De forudsætninger, den nye ledelse havde, var, at der ikke var dækning for Amagerbankens engagement, og deres opgave var at få det bedst mulige ud af situationen. De kunne have lånet sig tilbage og ladet ejendommen blive solgt på tvangsauktion. De havde drøftelser med Nykredits direktion, og de fik indtryk af, at Nykredit ikke ville have så meget palaver ud af det, og at Nykredit ville betale 25 til 30 mio. kr. for at undgå en tvangsauktion. Det var ikke et alternativ at vente med et salg, da det ville være at give sig i kast med ejendomsspekulation og dermed rente-spekulation, og den risikotagning ville de ikke gå ind på. Dette ville svare til at spille roulette og sætte alle pengene på rød og derefter håbe på, at rød kom ud. Der var ikke stukket noget ud om, at Østerfælled-ejendommen skulle sælges inden for en bestemt frist. Der var tale om et almindeligt salg.", ...

De større udvidelser på driftskrediten, der fandt sted efter den 10. november 2010, skyldes betalinger til Nykredit, som Banken tilbage i 2009 havde forpligtet sig til at afholde, ..., og frasat betalingerne til Nykredit blev driftskontoen efter den 10. november 2010 krediteret beløb, der væsentligt oversteg de debiterede beløb. Engagementet er derfor reelt blevet reduceret efter den 10. november 2010.

Villy Rasmussen og Anne Toxværd udtrådte af bestyrelsen den 22. marts 2010. Sagsøger gør ikke gældende, at tab, der kan henføres til engagementsudvidelser besluttet efter et bestyrelsesmedlems udtræden af bestyrelsen, kan kræves dækket af det udtrædende bestyrelsesmedlem. Det er imidlertid sagsøgers opfattelse, at det samlede tab kan henføres til beslutninger truffet med deltagelse af Villy Rasmussen og Anne Toxværd, og at det fulde tab kan indtales over for Villy Rasmussen og Anne Toxværd, idet Villy

Rasmussen og Anne Toxværd ikke sikrede sig en nedlukning af Østerfælledparkens valutaramme forud for deres udtræden.

Tabet pr. 22. marts 2010 kan i øvrigt opgøres som følger:

Tab på valutarammen (...):	-190.600.000 kr.
Tab på lånet:	-392.707.362,84 kr.
Tab på driftskrediten (...):	-44.882.470,62 kr.
Samlet tab	<u>-618.189.833,46 kr.</u>

5.1.4 Main Road og P40C

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Om Main Road:

1. De sagsøgte havde ikke den fornødne kritiske tilgang til den reelle usikkerhed og risiko forbundet med finansieringen af Main Road, herunder den manglende likviditetsmæssige sammenhæng i projektet. Bestyrelsens bevilling af engagementet med Main Road i marts 2008 skete således på baggrund af et mangelfuldt, fejlbehæftet og misvisende materiale, ... Det er sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte kunne og burde have opdaget den manglende sammenhæng i de oplyste økonomiske data, og det forhold, at ledelsen på trods heraf bevilgede et lån, der fra start af ikke hang sammen likviditetsmæssigt, medfører, at de sagsøgte har pådraget sig et ansvar.
2. Den manglende kritiske tilgang til den reelle usikkerhed og risiko forbundet med finansieringen af Main Road illustreres også af, at direktionen oprindeligt havde indstillet bevillingen til skriftlig godkendelse.
3. De sagsøgte blev i efteråret 2008 udtrykkeligt gjort opmærksomme på den manglende likviditetsmæssige sammenhæng i projektet, og at der var fejl i budgetforudsætningerne som skyldtes ren anvendelsen af kundens oplysninger, ... (Jørgen Brændstrup opnåede senest en sådan viden henover sommeren 2008, ...). På trods af de blotlagte fejl og det konstaterede store likviditetsunderskud forsøgte de sagsøgte at afdække konsekvenserne ved at opsigte engagementet på dette tidspunkt, hvor ejendommene formentlig kunne være solgt uden nævneværdigt tab for Banken. I stedet fortsatte de sagsøgte i 2009 og 2010 med at udvide engagementet.
4. Den uforsvarlige kreditsagsbehandling illustreres også af, at Banken den 17. juni 2008 bevilgede en forhøjelse på 11 mio. kr. til køb af en ejendom, hvor der selv efter en fordobling af lejeindtægten, ikke var likviditet til overhovedet at servicere rentebetalinger til Banken, ...
5. Fra og med 10. juni 2009 opererede Banken med begrebet, "merpotentiale" i forbindelse med opgørelsen af værdien af Bankens sikkerheder. "Merpotentialet" var en af Banken defineret og opgjort hypotetisk sikkerhed, der forudsatte, at i) Banken bevilgede en yderligere byggekredit i størrelsesordenen 330 - 450 mio. kr., ii) projektet blev færdigudviklet og byggeriet gennemført inden for den afsatte tid og økonomi, iii), at projektet blev udlejet til de budgetterede priser, og iv) at projektet herefter kunne sælges med den kalkulerede fortjeneste på op imod 135 mio. kr. Sagsøger finder det helt igennem uforsvarligt at operere med et sådant "merpotentiale" i sikkerhedsmæssig sammenhæng, og det er sagsøgers opfattelse, at såfremt Banken havde lagt realistiske forudsætninger til grund for sikkerhedsvurderingen, ville ejendommenes sikkerhedsværdi have været opgjort væsentligt lavere, hvilket, i hvert fald sammenholdt med det tempo, hvorved Main Road tabte penge, burde have medført, at engagementet ikke var blevet videreført. En realisation af engagementet i løbet af 2009 kunne formentlig være sket uden nævneværdigt tab for Banken.

6. Banken servicerede betaling af terminer til andre panthavere, ... Banken frafaldt endvidere de sikkerheder, som ikke havde tilknytning til Main Road, P40C eller ejendomme ejet af selskaberne, ... Der var dermed tale om et "lukket kredsløb", således at Banken bar den fulde risiko for værdiudviklingen på ejendommene, hvilket var i strid med Bankens kreditpolitik om ikke at ville påtage sig risici for drift af andres virksomhed ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue.
7. Det var på baggrund af den uforsvarlige creditsagsbehandling, at engagementet blev etableret og efterfølgende udvidet og videreført med det resultat, at Banken blev påført tab. Hvis de sagsøgte ikke havde handlet uforsvarligt, var engagementet ikke blevet etableret, udvidet og forlænget, hvorved Banken ikke ville have lidt et tab eller i hvert fald begrænset sit tab væsentligt. Det fremstår i særdeleshed tydeligt, at såfremt Bankens kreditkontor havde været velfungerende ville de åbenbare fejl i det oprindelige Management Summary være blevet opdaget, og engagementet ville ikke være blevet bevilliget på uforsvarlige vilkår. Som redegjort for ... er det i øvrigt sagsøgers opfattelse, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditororganisation og creditsagsbehandling og tabet lidt på Main Road-engagementet.

...

Om P40C

1. Banken ydede oprindeligt i april 2008 en finansiering på 10,77 mio. kr. af "kortvarig karakter" til P40C, ... Bestyrelsen beskrev endvidere allerede i november 2008 hele Main Road-engagementet som et afviklingsengagement, ... og Main Road/P40C-engagementet er også beskrevet på denne vis i Management Summaries, jf. fx ... (8. december 2008) og ... (10. juni 2009). Bestyrelsen gav endvidere på bestyrelsesmøde i oktober 2009 udtryk for, at engagementet ikke måtte stige, ... På trods heraf valgte Banken at øge sin risiko og eksponering fra 10,77 mio. kr. i 2008 til over 100 mio. kr. i 2010 ved at finansiere P40C's køb af udviklingsejendommene, Pilestræde 40C, Pilestræde 40A-B og Sværtegade 3. Det er sagsøgers opfattelse, at de sagsøgte ikke har haft den fornødne kritiske tilgang til den reelle usikkerhed og risiko forbundet med de bevilgede engagementsforøgelser, og de sagsøgte forsøgte på intet tidspunkt at afdække konsekvenserne ved at opsiges engagementet frem for at fortsætte udvidelserne af engagementet.
2. Banken servicerede betaling af terminer til andre panthavere ... og Bankens finansiering af P40C's køb af Pilestræde 35, ... var udtryk for en "placering" (parkeringshandel), ... De sagsøgte har ikke dokumenteret, at Banken ved et tvangssalg af Pilestræde 35 i efteråret 2008 ikke kunne have opnået betaling Bankens tilgodehavende på ca. 27 mio. kr., som Banken havde pant for i ejendommen Pilestræde 35.
3. Banken frafaldt de sikkerheder, som ikke havde tilknytning til Main Road, P40C eller ejendomme ejet af selskaberne... Der var dermed tale om et "lukket kredsløb", således at Banken bar den fulde risiko for værdiudviklingen på ejendommene, hvilket var i strid med Bankens kreditpolitik om ikke at ville påtage sig risici for drift af andres virksomhed ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue.
4. Ejendomsbyttet, hvorved P40C's datterselskab P/S Guldbergsgade blev ejer af ejendommen Nørrebrogade 66C, skete til opskruede priser og medførte en yderligere eksponering for Banken.
5. Det var på baggrund af den uforsvarlige creditsagsbehandling, at engagementet blev udvidet og videreført med det resultat, at Banken blev påført tab. Hvis de sagsøgte ikke havde handlet uforsvarligt, var engagementerne ikke blevet udvidet og forlænget, hvorved Banken ikke ville have lidt et tab eller i hvert fald begrænset sit tab væsentligt. Som redegjort for ... er det i øvrigt sagsøgers opfattelse, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditororganisation og creditsagsbehandling og tabet lidt på P40C-engagementet.

...

Tabsopgørelse

Engagementerne med konkursboerne efter Main Road, P40C og P/S Guldbergsgade, inkl. sikkerheder og kautioner, indgik i den portefølje af engagementer, som Finansiell Stabilitet ultimo 2014 solgte til Promontoria, jf. meddelelse af 11. december 2014 fra Finansiell Stabilitet, ... Finansiell Stabilitet har for salget af porteføljen modtaget et samlet beløb, der ikke er specificeret ud på det enkelte engagementer. Det er ikke muligt for sagsøger at oplyse nærmere om salget til Promontoria, idet salgsvilkårene i henhold til den indgåede aftale er fortrolige.

Særlig henset til, i) at Main Road, P40C og P/S Guldbergsgade alle var gået konkurs, ii) at dividenden var 0 eller tæt på 0 i alle tre konkursboer, iii) at alle relevante faste ejendomme, der lå til sikkerhed for engagementerne var solgt, og iv) at der ikke var kautioner eller anden sikkerhed stillet af solvente tredjemænd, fremstår det oplagt, at det indkomne provenu under alle omstændigheder er ubetydeligt i forhold til restudeståendet på engagementerne. Sagsøger bestrider på den baggrund, at salget til Promontoria kan medføre et fradrag i det indtalte krav, og et eventuelt skønsmæssigt fradrag må i givet fald være yderst beskedent.

Det bestrides, at Henrik og Angelina Wessmann Jensens personlige kautionsforpligtelser kan tillægges værdi. Det fremgår således af den indgåede henstands- afviklings- og akkordaftale mellem bl.a. sagsøger og Henrik Wessmann, ..., "Det er parternes hensigt, at der med denne aftale gøres endeligt op med parternes mellemværende. Skulle der være kautioner eller sikkerheder, der ikke er nævnt ovenfor, vil FS og/eller AMB være forpligtede til at kvittere disse, når betingelserne i punkt 6 er opfyldt.", jf. punkt 1.16, ... I punkt 6, ..., henvises til den 31. december 2013 som "frigørelsesdato", og kautionerne fra Henrik og Angelina Wessmann Jensen har derfor ikke været i kraft ved salget af engagementet til Promontoria.

Det er på den baggrund sagsøgers opfattelse, at tabet kan opgøres som det beløb, der er overført til Promontoria.

Main Road:

Beløb overført til Promontoria i kr.	Kontonr.
1.963.350,64	9980 2003206
10.000.000	9980 0305205
165.566.800	99800305019
12.598.533,08	9980 2002358
I alt 190.128.683,72	

P40C:

Beløb overført til Promontoria	Kontonr.
95.175.248,32	9980 2002889
I alt 95.175.248,32	

Det samlede overførte beløb udgør altså 285.303.932 kr. Beløbet stemmer således inden for en promille overens med det beløb, der fremgår af afviklingsplan af 8. oktober 2014, Af side ... fremgår det således under overskriften:

"Virksomhedsbeskrivelse og engagementsstatus", at "1. 285.594 [tkr.] selskaber under konkurs uden personlig kaution/sikkerhedsstillelse fra HWJ/AWJ [Henrik Wessmann Jensen/Angelina Wessmann Jensen]" og, at 1. vedrører:

"Main Road Invest ApS under konkurs: boet ventes afsluttet Q3 2014 uden dividende, hvorefter engagement kan afskrives, bortset fra 138 [tkr.] i form af arbejdsgaranti med udløb 01.04.2015 P/S

Guldbergsgade: opløst 23.08.2013, diverse transporter medfører ikke betaling til FS, p.t. afventes alene mindre efterudlodning, 132 [tkr.] - engagement kan afskrives."

Videre er det på side 4560, under overskriften "Handlingsplan", anført, "afskrivning af 285.594 [tkr.] vedr. Main Road Invest ApS u/konkurs og P/S Guldbergsgade."

Beløbet er yderligere specificeret i bilag 2 til afviklingsplanen, "Engagement og sikkerheder før ændring samt prisfastsættelse", jf.

Engagement (1.000 kr.)			
	Maksimum eller højere skyld	Blanco	Nedskrivning
Personlige/personligt kautionssikrede engagementer - SO3 salg			
Henrik Wessmann Jensen (inkl. Ramblaselskabet ApS kautioner)	120.954	96.321	96.321
P40C ApS u/konkurs	4.271	4.271	4.271
Oskar Jensen & Co A/S u/konkurs (opløst 11.05.2014)	21.812	21.812	21.812
W. Jensen Group Holding ApS u.konkurs (opløst 16/9-11)	743	743	743
Okapi Invest A/S u/konkurs (opløst 23.08.2013)	8.585	8.585	8.585
	(156.365)	(131.732)	(131.732)
Virksomhedsengagementer uden personlig kaution – afskrivning			
Main Road Invest ApS u/konkurs	190.275	190.275	190.275
P/S Guldbergsgade u/konkurs (opløst 23/8-2013)	95.319	95.319	95.319
	(285.594)	(285.594)	(285.594)

Sagsøger har noteret sig præmisserne i Capinordic dommen, og sagsøger har derfor ... udarbejdet en opgørelse over muligt relevante modtagne renter, gebyrer og provisioner, jf. ... Som det fremgår, er Main Road samlet blevet opkrævet et beløb på 86.401,58 kr. i provision og 27.361.503,78 kr. i renter, jf. ..., mens P40C samlet er blevet opkrævet et beløb på 500 kr. i gebyr og 7.152.632,75 kr. i rente, jf. ...

Af det tilskrevne rentebeløb vedrører størstedelen Bankens egne fundingomkostninger (cost of funds) og ikke den fortjeneste (margin), Banken har ved at videreudlåne pengene, jf. også herom i ... Da sagsøger kræver at bliver stillet, som om engagementerne ikke var blevet bevilget/udvidet, kan Banken uden videre kræve fundingomkostninger dækket.

Når der herefter henses til det tab sagsøger led på at overtage syv af Main Roads ejendomme på tvangsauktion, jf. nærmere ... ovenfor, samt de omkostninger sagsøger har haft til administration og inddrivelse, er det efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at der ikke er grundlag for at foretage fradrag i sagsøgers tabsopgørelse under henvisning til, at banken har modtaget renter, gebyrer og provisioner.

Sagsøger er enig i, at de af de sagsøgte ledelsesmedlemmer, der kun var medlem af bestyrelsen i perioden fra henholdsvis 11. august 2008 og 23. marts 2009 (Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Michael Buster Reinhardt), alene er ansvarlige for tab, der kan relateres til uforsvarlige handlinger/undladelser i de respektive perioder, og sagsøger har derfor nedlagt en reduceret påstand over disse sagsøgte.

Særlig henset til Henrik Wessmanns forklaring om, at ejendommene øjensynligt kunne have været solgt i 2009 uden nævneværdigt tab for Banken, ..., er det imidlertid sagsøgers opfattelse, at der alene er grundlag for at foretage en beskedent reduktion over for disse sagsøgte. Det kan supplerende oplyses, at

[Kent Villadsen Madsen, Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt] har medvirket til at bevillige over 200 mio. kr. til Main Road og P40C.

Villy Rasmussen og Anne Toxværd udtrådte af bestyrelsen den 22. marts 2010. Sagsøger gør ikke gældende, at tab, der kan henføres til engagementsudvidelser besluttet efter et bestyrelsesmedlems udtræden af bestyrelsen, kan kræves dækket af det udtrædende bestyrelsesmedlem. Det er imidlertid sagsøgers opfattelse, at hele eller i hvert fald langt størstedelen af tabet på engagementerne med Main Road og P40C kan henføres til beslutninger truffet med deltagelse af Villy Rasmussen og Anne Toxværd.
..."

5.1.5 Mols-Linien

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

"De sagsøgte fraveg i forbindelse med finansieringen af de fem kunders aktier i Mols-Linien Bankens krav om, at maksimalt 20 % af en kundes porteføljekredit kunne anvendes til investering i samme aktie. Dette krav var udtryk for et erkendt behov for diversitet og risikospredning, og fravigelsen af kravet i forbindelse med finansiering af over 20 % af en illikvid aktie, som Mols-Linien-aktien medførte, at Banken handlede i strid med sin kreditpolitik om ikke "at ville påtage sig risici for drift af andres virksomhed eller finansiere privatforbrug ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue."

At Banken påtog sig store og uafbalancerede risici understøttes af, at aktiekursen var steget eksplosivt op imod 2007/2008 årsskiftet, ... og det må derfor have stået de sagsøgte klart, at der var tale om en særdeles volatil og risikobetonet aktie, jf. også

- a) ... Management Summary af 27. december 2007 ..., hvor investeringscasen blev beskrevet som havende et "klart spekulativt indhold",
- b) bestyrelsesformandens tilkendegivelse på bestyrelsesmøde den 6. februar 2008 om, "at den største risiko var at komme til at sidde på en illikvid aktiepost", ... og
- c) ... Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 ..., hvor Finanstilsynet under en overskrift om porteføljekreditter konstaterede, at Bankens "investeringspakker" var baseret på usædvanlige værdipapirer, som viste sig at være volatile og i et vist omfang illikvide.

De sagsøgte handlede dermed i strid med i hvert fald følgende dele af Bankens kreditpolitik:

- a) "Banken ønsker ikke at påtage sig risici for drift af andres virksomhed eller finansiere privatforbrug ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue."
- b) "Såvel projektf finansiering inden for boligbyggeri som investeringskreditter indeholder naturligvis et vist konjunktorelement. Banken har i sine krav til egenkapitalen, sikkerhed, spredning og risikostyring i de respektive finansieringsmodeller tilstræbt afdækning af konjunkturfølsomheden."

Bankens engagementer med Ørbekker, Classen og Palm blev nødlidende ultimo 2008/2009. Til trods for at det derfor burde have stået de sagsøgte klart, at kunderne ikke var i stand til at inddække en fremtidig underdækning på porteføljekreditterne, valgte Banken at forlænge og udvide kreditterne for Bankens egen regning og risiko, at acceptere manglende marginindbetalinger, at overtage engagementer fra andre

Banker og at finansiere marginbetalinger til andre pengeinstitutter, herunder også efterstillede panthavere, jf. særligt bevillingerne til Ørbekker og Classen i september 2008, ... Banken påtog sig herved en væsentlig forøget risiko for kursudviklingen i Mols-Linien-aktien, hvilket også var i strid med kreditpolitikens bestemmelser om ikke at ville påtage sig risici for drift af andres virksomhed, ligesom det var i modstrid med bestyrelsesformandens tilkendegivelse den 6. februar 2008, hvor han "understregede, at bankens inddækningskrav ved kursfald bør opretholdes", ...

Forlængelserne og udvidelserne skal endvidere ses i lyset af, at Banken i denne periode værdiansatte aktierne til en væsentlig højere værdi end børskursen, ... for dermed at undgå yderligere nedskrivninger. Denne ugrundede høje værdiansættelse er ansvarspådragende i sig selv, idet "Uforsigtig værdiansættelse af sikkerhed kan indebære, at banken ikke i tilstrækkeligt omfang fokuserer på låntagers evne til på anden vis at kunne servicere gælden" og "Uforsigtig værdiansættelse af sikkerhed sammenholdt med lave overdækningskrav og uensartet/inkonsekvent kreditstyring har samlet set en væsentligt risikoforøgende effekt.", jf. ... Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 ... Finanstilsynet og Fondsrådet tilsidesatte da også denne høje værdiansættelse, ... Det er på den baggrund sagsøgers opfattelse, at det er de sagsøgte, som må påvise, at den ugrundede høje sikkerhedsmæssige værdiansættelse ikke er årsag til, at Banken accepterede at forlænge og udvide engagementerne med sikkerhed i Mols-Linien-aktier fra ultimo 2008 til 2010. Denne bevisbyrde er ikke løftet.

Et salg af Mols-Linien-aktierne i løbet af 2009 til børskursen ville have indbragt et væsentligt højere provenu, end det sagsøger var i stand til at opnå ved salget i august 2015. På baggrund af det [om værdiansættelse af aktierne] anførte er det sagsøgers opfattelse, at det er de sagsøgte, som må påvise, at den ugrundede høje sikkerhedsmæssige værdiansættelse ikke er årsag til, at aktierne ikke blev afhændet i løbet af 2009, og at afhændelse til børskursen ikke kunne have fundet sted. Denne bevisbyrde er ikke løftet.

Det var på baggrund af den uforsvarlige kreditsagsbehandling, at engagementerne med sikkerhed i Mols-Linien aktier blev etableret og efterfølgende udvidet og videreført med det resultat, at Banken blev påført tab. Hvis de sagsøgte ikke havde handlet uforsvarligt, var engagementet ikke blevet etableret, udvidet og forlænget, hvorved Banken ikke ville have lidt et tab eller i hvert fald begrænset sit tab væsentligt. Som redegjort for i [anbringenderne vedrørende bankens organisation] er det i øvrigt sagsøgers opfattelse, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditorganisation og kreditsagsbehandling og tabet lidt på finansieringen af Mols-Linien aktier.

Tabsopgørelse

De ansvarspådragende bevillinger fra Bankens bestyrelse kan skematisk opsummeres som følger:

Kunde	Dato	Ydet kredit (mio. kr.)	Antal Mols-Linien-aktier
Ørbekker	6.2.08	86	124.600 (623.000)
Ørbekker	17.9.08	29	0 (marginafdækning)
Classen	17.9.08	49,3	217.480
Palm	12.3.08	137,25 (forhøjelse med 77)	200.000 (1.000.000)
Schaumann	12.3.08	40 (efterfølgende nedbragt til 22,587)	59.000 (295.000) (efterfølgende nedbragt til 292.950)
I alt		324.137	2.133.430

Bankens bestyrelse bevilgede altså i den relevante periode finansiering til de fem kunders samlede erhvervelse af 2.135.480 aktier i Mols-Linien (efterfølgende nedbragt til 2.133.430), og den samlede finansiering relateret hertil udgjorde 341,55 mio. kr. (efterfølgende nedbragt til 324,137 mio. kr.). Idet

aktierne er blevet afhændet til 40 kr. pr. stk., kan sagsøgers samlede tab på denne del af finansieringen opgøres til:

$$324.137.000 \text{ kr.} - (2.133.430 \text{ kr.} \times 40) = 238.799.800 \text{ kr.}$$

Herudover ydede kreditkomitéen følgende ansvarspådragende bevillinger:

Kunde	Dato	Ydet kredit (mio. kr.)	Antal Mols-Linien-aktier
Classen	3.1.08	68,8	109.400 (547.000)
Mørck	25.2.08	6,8	10.000 (50.000)
I alt		75,6 mio. kr.	597.000

Kreditkomitéen bevilgede altså finansiering til samlet 597.000 aktier i Mols-Linien, og den samlede finansiering relateret hertil udgjorde 75,6 mio. kr. Det fremgår, at bestyrelsen også har behandlet og bevilget disse to sager, og sagsøger finder på den baggrund, at krav også kan rettes imod bestyrelsesmedlemmerne. Kravet kan opgøres til:

$$75.600.000 \text{ kr.} - (597.000 \text{ kr.} \times 40) = 51.720.000 \text{ kr.}$$

Endelig ydede kreditkontoret bevilling af et beløb på 7 mio. kr. til overtagelse af Nordeas fordring på Classen mod sikkerhed i 57.650 aktier i Mols-Linien. Bestyrelsen blev oplyst om denne bevilling, ..., og sagsøger finder på den baggrund, at krav også kan rettes imod bestyrelsesmedlemmerne. Kravet kan opgøres til:

$$7.000.000 \text{ kr.} - (57.650 \text{ kr.} \times 40 \text{ kr.}) = 4.694.000 \text{ kr.}$$

Det samlede tab kan dermed opgøres til:

$$238.799.800 \text{ kr.} + 51.720.000 \text{ kr.} + 4.694.000 \text{ kr.} = 295.213.800 \text{ kr.}$$

Herfra skal fradrages provenu på 4,5 mio. kr. for Bankens sikkerhed i Skovvej 27.

Sagsøger er ikke ud fra de i sagen tilgængelige oplysninger i stand til at udarbejde en opgørelse over de af Banken opkrævede renter og gebyrer. Det fremgår dog, at Banken fsva. Ørbekker, Palm og Mørck opkrævede et rentetillæg på 1,25 % p.a. samt et etableringsgebyr på 0,5 % fsva. Ørbekker og et etableringsgebyr på 0,25 % fsva. Palm og Mørck, og at Banken fsva. Schaumann opkrævede et rentetillæg på 2,50 %.

Det fremgår ikke i øvrigt, hvilke renter og gebyrer Banken har opkrævet. Henset til, at alle fem kunder kom i økonomiske vanskeligheder ultimo 2008/2009 og derefter ikke kunne betale påløbne renter, finder sagsøger, at det eventuelle fradrag, der kan finde sted som følge af betalte renter og gebyrer, under ingen omstændigheder kan overstige ca. 10 mio. kr. I den forbindelse skal det i øvrigt understreges, at sagsøger har undladt at medtage omkostninger forbundet med håndtering af engagementerne, afhændelse af aktierne etc., der kunne have forøget kravet.

Sagsøgers samlede krav kan dermed opgøres til *ikke under 280 mio. kr.*

Banken udvidede i perioden ultimo 2008/2009 Palms, Ørbekkers og Classens engagementer med sikkerhed i Mols-Linien-aktier med i alt 85,3 mio. kr. (29 mio. kr. + 49,3 mio. kr. + 7 mio. kr.). Banken fik i

den forbindelse primær sikkerhed i sammenlagt 275.140 Mols-Linien-aktier samt pant i diverse ejendomme, hvoraf alene pantet i Skovvej 27 har indbragt et provenu, jf. ovenfor. Det samlede tab på disse forlængelser kan på den baggrund opgøres til:

85,3 mio. kr. – (275.140 x 40 kr.) – 4,5 mio. kr. = 69.794.400 kr.

I perioden fra oktober 2008 til december 2009 blev sikkerhedsværdien af Bankens pant i aktier i Mols-Linien opgjort til hhv. kurs 120 og kurs 90, på trods af at børskursen i perioden var væsentligt lavere. Var de aktier, der indgår i sagsøgers tabsopgørelse, søgt afhændet til børskursen i denne periode, ville tabet kunne have været væsentlig mindre.

Hvis afhændelse var sket til kurs 100 ultimo 2008, ville tabet have været formindsket med ca. 165 mio. kr., var afhændelse sket til kurs 80 ultimo 2008, ville tabet have været formindsket med ca. 111 mio. kr., var afhændelse sket til kurs 70 i 2009, ville tabet have været formindsket med ca. 84 mio. kr., og var afhændelse sket til kurs 60 i 2009, ville tabet have været formindsket med ca. 55 mio. kr.

Dette tab gøres gældende over for [Kent Villadsen Madsen, Jesper M. B. Reinhardt, Carsten Dahl Ehlers og Henrik Ole Håkonsson], over for [Jesper M. B. Reinhardt, Carsten Dahl Ehlers og Henrik Ole Håkonsson] dog kun fsva. 84 mio. kr., ligesom det gøres gældende subsidiært over for N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skaftø, Anne Toxværd, Jørgen Brændstrup og Allan G. Ottosen]"

5.1.6 Forældelse, passivitet og lempelse

FS Finans III A/S har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

“Forældelse og passivitet

Forældelse - generelt

De sagsøgte har påberåbt sig, at sagsøgers krav var forældet den 22. marts 2013, da stævningen blev indgivet. Sagsøger bestrider, at nogen del af kravet er forældet.

I sager om erstatning uden for kontrakt regnes den 3-årige forældelsesfrist fra skadens indtræden, jf. forældelseslovens § 2, stk. 4. Hvis der er forskel på tidspunktet for den skadevoldende handling og tidspunktet for den skadelige følges indtræden, fremgår det af Bo von Eyben, Forældelse efter forældelsesloven af 2007, s. 276 ... med henvisning til forarbejderne til forældelseslovens § 2, at fristen løber "...fra det tidspunkt, hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et - eventuelt foreløbigt - erstatningskrav."

Vurderingen af, hvorvidt skadelidte havde "rimelig anledning til og mulighed for" at forfølge sit krav, skal foretages ud fra en subjektiv vurdering af skadelidtes situation. "Som det fremgår af citatet, er det - efter § 2, stk. 4 - ikke nok, at følgen har 'vist sig' (i objektiv forstand), idet det afgørende er, om den har vist sig på 'en sådan måde', at den konkrete skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse krav i anledning af følgen", jf. Bo von Eyben, Forældelse efter forældelseslovens af 2007, side 277...

Det var først i forbindelse med gennemgangen af Banken efter Bankens konkurs, at det viste sig, at Bankens tab skyldes ansvarspådragende forhold. Hertil kommer, at en række tab først blev konstateret efter den 22. marts 2010.

De følger, sagsøger kræver erstatning for, har således ikke vist sig på en sådan måde, at sagsøger har haft anledning til og mulighed for at forfølge sit krav mere end tre år forud for stævningens indlevering den 22. marts 2013, hvilket også understreges af, at sagsøger først blev stiftet den 4. februar 2011 og

først ved indgåelse af overdragelsesaftalen den 6. februar 2011, ..., overtog Bankens aktiver, herunder eventuelle erstatningskrav.

I overensstemmelse hermed synes der i litteraturen at være enighed om, at forældelsesfristen for et konkursbo ikke kan regnes fra tidligere end konkurstidspunktet, jf. Morten Samuelsson m.fl., Bestyrelsesansvaret, 1997, side 255 ... Det ændrer ikke på denne konklusion, at sagsøger, på grund af den særlige afviklingsform for nødlidende banker mv., der er indført i lov om finansiell stabilitet, i denne sag ikke er et konkursbo, men et selvstændigt og til lejligheden etableret aktieselskab.

Forældelseslovens § 2, stk. 4, suppleres af den særlige regel i § 10 om, at forældelse af selskabers krav mod ledelsen tidligst indtræder, når der er forløbet 3 år efter hvervets ophør eller efter det tidligere tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på dennes vegne, er eller burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes. Reglen i § 10 kan under ingen omstændigheder føre til et tidligere forældelsestidspunkt end efter de almindelige regler, jf. også betænkning 1460/2005, side 235f...: "Hvis de almindelige forældelsesregler fører til et senere forældelsestidspunkt, er det disse regler, som gælder. Det foreslås derfor, at det angives i bestemmelsen, at forældelse "tidligst" indtræder 3 år efter hvervets ophør eller det tidligere tidspunkt, da fordringshaveren eller den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på fordringshaverens vegne, blev eller burde være blevet bekendt med de omstændigheder, hvorpå kravet støttes."

Hensynene bag reglen om selskabsforhold i forældelseslovens § 10 omtales af Bo von Eyben, Forældelse efter forældelsesloven af 2007, side 392 ...

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i selskabslovens § 131 (tidligere aktieselskabslovens § 58) ..., hvorefter et bestyrelsesmedlem eller en direktør ikke må deltage i behandlingen af søgsmål mod den pågældende selv. Dette understøtter, at forældelsesfristen for et krav rejst af et selskab – eller selskabets successor - mod personer i selskabets ledelse under ingen omstændigheder kan regnes fra et tidspunkt, hvor sådanne personer, der ville have været inhabile ved behandlingen af søgsmålet om søgsmål mod dem selv, udgjorde hele direktionen og hele eller størstedelen af bestyrelsen.

Det er således åbenbart urigtigt, når de sagsøgte gør gældende, at sagsøgers erstatningskrav er forældet som følge af, at sagsøgte indbyrdes har kendt til hinandens ansvarspådragende handlinger forud for den 22. marts 2010, og at det skulle have betydning, at der blev indvalgt nye bestyrelsesmedlemmer den 22. marts 2010.

Finansiell Stabilitets viden og identifikation med sagsøger

[Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt] har anført, at der må ske identifikation mellem sagsøger og Finansiell Stabilitet, og at Finansiell Stabilitet forud for den 23. marts 2010 var bekendt med de omstændigheder, som danner grundlag for sagen.

Sagsøger bestrider, at der kan ske identifikation mellem sagsøger og Finansiell Stabilitet, blot fordi sagsøger er et datterselskab til Finansiell Stabilitet. Den indsigt Finansiell Stabilitet fik i løbet af 2010 i forbindelse med Finansiell Stabilitets behandling af Bankens ansøgning om individuel statsgaranti har således intet som helst at gøre med sagsøger, hvis formål er "at sikre det bedst mulige økonomiske udbytte af afviklingen af aktiviteter overtaget fra Amagerbanken Aktieselskab", jf. ...

Selv hvis retten finder grundlag for at foretage identifikation mellem sagsøger og Finansiell Stabilitet, fører dette ikke til, at de under denne sag indtalte krav er forældede, idet Finansiell Stabilitet først fik adgang til materiale relateret til en række af Bankens store engagementer i perioden efter den 23. marts 2010:

1. Referat af møde mellem Banken og Finansiell Stabilitet den 23. marts 2010,..., hvor Jacob Brogaard anførte, "at FS sammen med banken gerne ville have mulighed for at gennemgå f.eks. bankens 25 største engagementer, samt andet materiale der udgør et repræsentativt udsnit af bankens øvrige engagementer."
2. Henrik Bjerre-Nielsens forklaring, ... , "Foreholdt ekstrakten bind VII, s. 3607, første afsnit med overskriften "Undersøgelsens hovedkonklusion" i Beretning til Statsrevisorerne om tildelingen af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S, har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at beskrivelsen i første og anden linje er ufuldstændig, da det først var efter den 23. marts 2010, at Finansiell Stabilitet igangsatte en gennemgang af Amagerbankens 35 største engagementer."
3. Leif Busks forklaring, ... , "Foreholdt Dagsordenspunkt 4.3 til Finansiell Stabilitets bestyrelsesmøde den 26. marts 2010 ... har han forklaret, at de fik adgang til det materiale, de skulle bruge til analysen af Amagerbankens kreditrisici, formentlig i slutningen af den uge, hvor tirsdag den 23. marts 2010 indgik."

Da sagsøger indleverede stævning den 22. marts 2013, dvs. mindre end tre år efter Banken havde fået en vis indsigt i Bankens engagementer, kan de sagsøgte synspunkt om identifikation under alle omstændigheder ikke føre til, at de rejste krav er forældede på tidspunktet for stævningens indlevering den 23. marts 2010.

Sagsøger bestrider endvidere, at den indsigt Finansiell Stabilitet fik i forbindelse med udarbejdelsen af notat af 20. april 2010, ... , er tilstrækkelig til, at forældelsesfristen begynder at løbe, idet materialet – nyeste kreditindstilling, engagementsoversigt og regnskabsoplysninger, jf. Leif Busks forklaring, ... og [Finansiell Stabilitets notat af 20. april 2010 "Gennemgang af kreditporteføljen i Amagerbanken"] – kunne give et vist indblik i, hvordan Bankens situation var, men ikke hvorfor.

Finansiell Stabilitet havde forud for ultimo marts 2010 alene et helt overfladisk indblik i Bankens enkeltengagementer.

Henrik Bjerre-Nielsen har således forklaret, at oplysningerne til brug for den økonomiske analyse i oplæg til handlingsplan af 13. oktober 2009, ... , var offentligt tilgængeligt materiale, som stammede fra Amagerbankens 2008-årsrapport samt halvårsrapport fra 2009, og at Finansiell Stabilitet ikke havde oplysninger om enkelte engagementer i Banken, jf. ...

Det bestrides, at det forhold, at Østerfælled-ejendommen er nævnt i Erhvervsankenævnets kendelse af 29. oktober 2009, ... , er relevant for forældelsesfristens starttidspunkt, allerede på grund af karakteren af omtalen.

Heller ikke Bankens ansøgning af 17. december 2009,... , er relevant for forældelsesfristens starttidspunkt, da materialet alene indeholder en opgørelse af Bankens største engagementer, ... , og den opdaterede opgørelse fremsendt af Lotte Pind den 11. februar 2010, ... , men ikke kreditindstillinger, engagementsbeskrivelser, el.lign.

Om dette materiale har Henrik Bjerre-Nielsen [forklaret] ...

Finansiell Stabilitet har således ikke været i besiddelse af den underliggende dokumentation til notatet, "Amagerbanken - store engagementer" af 8. marts 2010,... , hvilket understøttes af første sætning, hvoraf det fremgår, at det er Banken, der har udarbejdet den i notatet indeholdte tabel.

Finansiell Stabilitet modtog endvidere ikke revisionsprotokollat af 2. februar 2010 i forbindelse med Bankens tillægsansøgning den 16. februar 2010, jf. Henrik Bjerre-Nielsens forklaring, ... Det fremgår af

Finansiell Stabilitets foreløbige redegørelse til Rigsrevisionen af 10. marts 2011, at Finansiell Stabilitet efter anmodning fik sendt revisionsprotokollen i maj 2010, ...

Den oprindelige påstand 3

Det bestrides som grundløst, at stævningen af 22. marts 2013 ikke skulle have afbrudt forældelsesfristen for de i afsnit ... og afsnit ... omtalte engagementer (Main Road og Mols-Linien).

Det fremgår af forældelsesloven § 16, stk. 1, at en sagsøger kan afbryde forældelsesfristen ved at nedlægge påstand om fordringens størrelse. En sagsøger har derudover mulighed for – særligt hvis det ikke på tidspunktet for indgivelse af stævningen er muligt at opgøre påstanden – at nedlægge en anerkendelsespåstand om *grundlaget for fordringen*, hvilket foreløbigt afbryder forældelsesfristen efter § 21, stk. 1.

Sagsøger er enig med de sagsøgte i, at der ikke er sket endelig afbrydelse af fristen efter forældelseslovens § 16, stk. 1, men fristen er uden videre afbrudt efter § 21, stk. 1.

Indførslen af § 21, stk. 1, skete netop i erkendelse af, at en sagsøger – særligt henset til den relativt korte forældelsesfrist på tre år – ikke altid ved indlevering af stævning har fuldt overblik over og dermed mulighed for at opgøre sit erstatningskrav, og erstatningsansvarssager falder derfor inden for kernen af bestemmelsens anvendelsesområde, jf. bemærkningerne til § 21 i lovforslag nr. 165 af 28. februar 2007 til forældelsesloven.

...

Det er dog ikke en betingelse for anvendelse af § 21, at tabet ikke kan opgøres, og det står således en sagsøger frit for alene at nedlægge en anerkendelsespåstand selvom det skulle have været muligt at opgøre kravet.

Da sagsøger indleverede stævningen den 22. marts 2013, havde sagsøger imidlertid - bl.a. på grund af sagens størrelse og kompleksitet – ikke den fornødne indsigt i alle Bankens engagementer til at kunne nedlægge en samlet endelig erstatningspåstand, og sagsøger nedlagde derfor en anerkendelsespåstand med et udtrykkeligt forbehold for at konvertere påstanden til en betalingspåstand.

Hvis ikke en sådan anerkendelsespåstand virker forældelsesafbrydende vil det have som konsekvens, at sagsøgere i denne type store og komplekse sager i stedet for at nedlægge en anerkendelsespåstand tvinges til at nedlægge en meget høj erstatningspåstand, der omfatter samtlige de forhold, sagsøger potentielt vil inddrage i sagen. En sådan fortolkning vil alene medvirke til at komplicere sådanne sager og vil være i strid med formålet bag § 21, stk. 1.

Reglen om midlertidig afbrydelse i § 21 vil reelt være helt indholdsløs, hvis den ikke – som det mindste – finder anvendelse på en situation som den foreliggende, hvor sagsøger ved indlevering af stævningen ikke havde mulighed for at opgøre det samlede tab.

Det gøres gældende, at den oprindelige påstand 3, ... , indeholdt en klar og specificeret angivelse af grundlaget for fordringen, nemlig "sagsøgte 1-11's ansvarspådragende adfærd som direktions- og bestyrelsesmedlemmer i banken i perioden fra de sagsøgtes indtræden, dog tidligst fra primo 2006, og frem til de respektive sagsøgtes udtræden af bestyrelsen og direktionen i løbet af 2009 og 2010." De forhold, som efterfølgende er blevet inddraget, falder utvivlsomt under denne beskrivelse. Sagsøger bestrider derfor, at den oprindelige påstand 3 blot indeholdt en generel reservation til brug for endnu ikke definerede erstatningsretlige fordringer, som hævdede af Kent Villadsen Madsen under henvisning til U.2001.481V...

At påstanden har virket forældelsesafbrydende understøttes også af retspraksis, særligt U.2001.317H ... I sagen var der ved stævningen alene nedlagt påstand om betaling af 10.000 kr. (som senere blev hævet til 1 mio. kr.), og af stævningen fremgik det: ...

Modsat hvad de sagsøgte hævder, er denne beskrivelse på ingen måde mere udførlig end beskrivelsen i sagsøgers oprindelige påstand 3. De sagsøgte i U.2001.317H gjorde bl.a. gældende:

...

Om problemstillingen udtalte Højesteret: ...

På denne baggrund bestrides det, at der skulle være et juridisk grundlag for at hævde, at den i stævningen nedlagte påstand 3 er for bredt formuleret til at kunne have foreløbig forældelsesafbrydende effekt i forhold til de i afsnit ... og ... omtalte engagementer.

Det er ubestridt, at såfremt retten er enig i, at stævningen har haft foreløbig forældelsesafbrydende effekt i forhold til [engagementerne vedrørende Main Road, P40C og Mols-Linien].

Jørgen Brændstrup og Allan Ottens passivitetsindsigelse

Jørgen Brændstrup og Allan Ottens har gjort gældende, at deres forhold under sagen skal bedømmes på samme måde, som hvis Amagerbanken fortsat havde eksisteret, og Bankens bestyrelse havde besluttet et sagsanlæg mod Jørgen Brændstrup, jf. ... Jørgen Brændstrup og Allan Ottens har ligeledes gjort gældende, at sagsøger har givet dem grundlag for at tro, at der ikke ville blive rejst et erstatningskrav mod dem.

Jørgen Brændstrup og Allan Ottens synspunkter er udokumenterede, uhjemlede og forkerte.

For det første er det meningsløst at påberåbe sig rettigheder som følge af, at bestyrelsen ikke har rejst et krav mod Jørgen Brændstrup og Allan Ottens for forhold, som bestyrelsesmedlemmerne selv har medvirket til.

For det andet er det uden betydning, at den nye ledelse ikke tog et erstatningsforbehold over for Jørgen Brændstrup i forbindelse med eller efter suspenderingen den 15. november 2010, ... Den nye ledelse havde således en lang række andre mere presserende opgaver end at vurdere, hvorvidt Jørgen Brændstrup havde handlet ansvarspådragende, og det forhold, at den nye ledelse ikke i perioden på tre måneder inden Bankens konkurs over for Jørgen Brændstrup gav udtryk for, at der muligvis ville blive rejst et erstatningskrav, kan ikke have givet Jørgen Brændstrup en berettiget forventning om, at et sådant krav ikke ville blive rejst.

For det tredje blev Banken erklæret konkurs mindre end tre måneder efter Jørgen Brændstrups fratreden som administrerende direktør, og mens Allan Ottens fortsat var ansat, og allerede kort tid herefter påbegyndte et større undersøgelsesarbejde af Banken, ... Såvel Finanstilsynets § 352 a-redegørelse af 24. august 2011, ... , som Rigsrevisionens beretning af 1. oktober 2011, ... , og advokatundersøgelsen af 30. marts 2012, ... , udtaler kritik af den måde, Banken var blevet drevet på. Af advokatundersøgelsen fremgår det endda direkte, at det var vurderingen, at der kunne gøres et erstatningsansvar gældende over for bl.a. Jørgen Brændstrup og Allan Ottens, ...

Mindre end et år efter advokatundersøgelsen blev afsluttet, indleverede sagsøger stævning, og der er derfor intet i hændelsesforløbet, som kan have givet Jørgen Brændstrup eller Allan Ottens en berettiget forventning om, at et muligt krav imod dem var opgivet af sagsøger.

De under 2½ år, der gik fra Jørgen Brændstrups fratredelse og Bankens konkurs til indlevering af stævning i sagen er inden for forældelsesfristen, og det har formodningen meget kraftigt imod sig, at sagsøgers krav skulle være bortfaldet ved passivitet, når kravet ikke falder inden for den lovhjemlede - korte - treårige forældelsesfrist, ...

Lempelse

De sagsøgte har påberåbt sig lempelse af erstatningspligten efter erstatningsansvarsloven § 24 og/eller selskabsloven § 363. En forudsætning for lempelse er imidlertid blandt andet, at der foreligger dokumenterede oplysninger om de sagsøgtes økonomiske situation, jf. bestemmelsernes ordlyd. Sagsøger havde forstået på de sagsøgte, at den nødvendige dokumentation vedrørende deres økonomiske forhold ville blive fremlagt under den sidste del af bevisførelsen, men dette er indtil videre ikke sket.

Sagsøger tager derfor forbehold for at fremkomme med supplerende oplysninger og anbringender, hvis de sagsøgte fremkommer med oplysninger om deres økonomiske forhold.
...”

Sagsøger har under proceduren endeligt gjort gældende, at betingelserne for lempelse ikke er opfyldt under denne sag.

5.2 De sagsøgtes anbringender

5.2.1 Afvisningspåstanden

Kent Villadsen Madsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende afvisningspåstanden:

”Til støtte for den nedlagte påstand om afvisning (subsidiært frifindelse) på grund af Sagsøgers manglende søgsmålskompetence gøres det gældende, at det opgjorte erstatningskrav, jfr. påstand 2, for så vidt angår foreløbigt kr. 272.133.162,48 tilkommer en del af de kreditorer, som er efterladt i konkursboet efter Amagerbanken A/S.

Det gøres herunder gældende, at det indtalte krav mod de Sagsøgte for så vidt angår foreløbigt kr. 272.133.162,48 er et tab lidt af de aktionærer, som ejede aktier på tidspunktet for konstateringen af tabet forud for kapitalforhøjelsen gennemført i september 2010. De aktionærer, der har tegnet aktier i forbindelse med kapitaludvidelsen i september 2010, kan naturligvis ikke kræve erstatning for et tab, som allerede fremgik af det tegningsprospekt, der dannede grundlag for deres aktiekøb.

Det gøres gældende, at Sagsøger via aftalen ... alene har overtaget Bankens eventuelle erstatningskrav og ikke kreditorernes eventuelle erstatningskrav.

Det gøres derfor gældende, at Sagsøger ikke er rette Sagsøger for det rejste krav i anledning af bankens tab på den etablerede valutaramme.

Det gøres på baggrund heraf gældende, at Sagsøger ikke har søgsmålskompetencen for den nedlagte påstand 2 for så vidt angår det rejste erstatningskrav på kr. 246.052.715,08.”

5.2.2 Generelt om erstatningspåstandene

N. E. Nielsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

”N. E. Nielsen fastholder de i påstandsdokument af 2. marts 2016 fremførte indsigelser således, at det bestrides, at N. E. Nielsen ved varetagelsen af sit hverv som bestyrelsesformand i Banken på ansvarspådragende vis har tilsidesat nogen ham påhvilende forpligtelse med noget relevant tab til følge for Banken ...:

Bestyrelsesmedlemmerne var uafhængige og højt kvalificerede erhvervsfolk eller i øvrigt personer med relevant baggrund og kompetence.

Banken blev organiseret på en måde, som indebar en klar ansvarsfordeling mellem bestyrelsen, direktionens enkelte medarbejdere, de ledende medarbejdere i øvrigt og revisionen. Det er uomtvistet, at der til opfyldelse af kravene i FIL § 71 var udarbejdet relevante skriftlige forretningsgange.

Arbejdsdelingen mellem bestyrelsen og direktionen var fastlagt i forretningsordener og skriftlige forretningsgange, alt i overensstemmelse med FIL § 71.

Bankens bestyrelse traf beslutning henhørende under bestyrelsens bevillingskompetence baserende sig på en creditsagsbehandling, som fremtrådte – og var – i overensstemmelse med de for creditsagsbehandlingen gældende sagsprocedurer.

Der blev sikret en forsvarlig arbejdsform i bestyrelsen, der indebar, at der ikke blev truffet afgørelser på et grundlag, der fremtrådte som ufyldstgørende eller uforsvarligt.

I perioden fra januar 2006 til N. E. Niensens udtræden af ledelsen den 10. november 2010 afholdtes ikke under 179 bestyrelsesmøder, svarende til næsten fire bestyrelsesmøder om måneden, hvori bestyrelsesmedlemmerne deltog aktivt og velforberedte og med et højt og ens informationsniveau til alle for at sikre effektiv beslutningstagen.

Der er ikke grundlag for, at N. E. Nielsen personligt skal hæfte for tab, Banken har lidt som følge af engagementer vedrørende Østerfælledparken, Oskar Jensen-koncernen og Mols-Linien. Engagementerne blev etableret på grundlag, som N. E. Nielsen ikke fandt uforsvarlige. De forandringer, tilpasninger og udvidelser, der efterfølgende fandt sted, var et udtryk for en fortsat varetagelse af Bankens interesser i lyset af de allerede påtagne engagementer.

Der er endvidere ikke grundlag for at kritisere, at N. E. Nielsen ikke på et tidligere tidspunkt end juni 2010 bragte en langvarigt bestående valutaramme til ophør for Østerfælledparken.

Finanstilsynet havde ikke forinden ”fit and proper”-sagen mod Jørgen Brændstrup i sidste halvdel af 2010 udtalt sig negativt om Bankens ledelse, organisation eller kreditter i valuta.

Det gøres gældende, at der ved bedømmelsen af N. E. Niensens adfærd skal henses til den viden om Bankens forhold, som N. E. Nielsen var bekendt med forelå i Finansiell Stabilitet, Finanstilsynet, Finansministeriet og Nationalbanken – samt Bankens eksterne og interne revision.

Det bestrides, at der gælder et skærpet ansvar i form af et professionsansvar for bestyrelses- og direktionsmedlemmer.

Det bestrides, at Banken har haft en uforsvarlig kreditorganisation, ligesom det bestrides, at N. E. Nielsen har forsømt nogen pligt til indretning af en forsvarlig kreditorganisation i Banken, jf. kravene herom i FIL § 71, ASL § 54 og SL § 115.

Det bestrides, at Banken har haft en uforsvarlig creditsagsbehandling.

Det bestrides, at Kreditkontoret har haft en ansvarspådragende underbemanding.

Det bestrides, at der har foreligget en uforsvarlig risikoprofil, uforsvarlig strategi eller anvendelse af uforsvarlige forretningsmetoder, som N. E. Nielsen har været ansvarlig for.

Det bestrides, at N. E. Nielsen var bekendt med uforsvarlige omstændigheder, som han undlod at gribe ind over for.

Det gøres gældende, at Banken blev nødlidende som følge af en upåkrævet ændring af nedskrivningspraksis fra den nye ledelses side.

Det gøres gældende, at kreditorerne i Bankens konkursbo enten alle eller dog (alt)overvejende ved etableringen af deres gældsforhold til Banken var bekendt med de nu kritiserede dispositioner. Det gøres i tilknytning hertil gældende, at der skal ske identifikation mellem transportgiver – Bankens konkursbo – og kreditorerne.

Det gøres gældende, at ethvert krav støttende sig på handlinger eller unkladelser forinden 22. marts 2010, subsidiært et tidligere tidspunkt, er forældet og/eller bortfaldet som følge af passivitet.

Det gøres herunder gældende, at sagsøgers anerkendelsespåstand (påstand 3) nedlagt i stævning af 22. marts 2013 ikke havde forældelsesafbrydende virkning, hverken endeligt eller foreløbigt. Det gøres som konsekvens heraf gældende, at de krav vedrørende Oskar Jensen-koncernen og Mols-Linien, sagsøger indtalte ved processkrift af 18. september 2014 ved forhøjelse af betalingspåstand 1 med kr. 34.136.904,85 og betalingspåstand 2 med kr. 63.869.414,06, er forældede og/eller bortfaldet som følge af passivitet.

Sagsøgers tabsopgørelse bestrides for så vidt angår dens sum, delposter og relevans.

Hvis retten måtte finde, at N. E. Nielsen har pådraget sig et erstatningsansvar, gøres det gældende, at ansvaret skal bortfalde i sin helhed, subsidiært delvist, i medfør af selskabslovens § 363 samt erstatningsansvarslovens § 24.

I den udstrækning N. E. Nielsen måtte blive dømt, skal ansvaret lempes efter erstatningsansvarslovens §§ 19 og 23.

Det gøres til støtte for den subsidiære modifikation gældende, at det ovenfor anførte i det mindste skal føre til, at kravet reduceres til en beskeden brøkdel.

N. E. Nielsen inkorporerer de øvrige sagsøgte indsigelser som sine egne i den udstrækning, de øvrige sagsøgte indsigelser kan finde anvendelse for N. E. Nielsen.

SAMMENFATNING

N. E. Nielsens anbringender indeholder følgende essens:

Hvilke krav, der skal stilles til en debtors økonomiske forhold og dokumentation herfor, for at en bevilling af et låneengagement kan anses for forsvarlig, beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Det er ikke ved syn og skøn, sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer søgt be-lyst, hvilke krav der generelt kan stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i en bank. Det er ikke ved syn og skøn, sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer søgt be-lyst, hvilke krav der specifikt kan stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i de tre af Finansiell Stabilitet konkret kritiserede engagementer. Der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån og den efterfølgende behandling af dette. Der foreligger ikke tilfælde, hvor en bevilling af et lån eller en anden disposition foretaget af N. E. Nielsen har været til fordel for et medlem af Bankens ledelse eller til et selskab kontrolleret af et medlem.

Ved vurderingen af, om bevillingen af et lån har været ansvarspådragende, gøres det gældende, at det forhold, at et låneengagement har været genstand for vurdering fra såvel Bankens eksterne som interne revision, som fra Finanstilsynets side i forbindelse med tilsynets undersøgelser af Banken, må indgå med en ikke ubetydelig vægt i rettens vurdering. Både revisionen og Finanstilsynet har været bekendt

med en række af de forhold, der gøres gældende af Finansiell Stabilitet som uforsvarlig långivning, herunder oplysninger om debitorers og kautionisters kapitalforhold og cash flow, finansiering i fremmed valuta, sikkerheder for lånet - blandt andet om disse var baseret på kautioner frem for anden sikkerhed - og i hvilket omfang, der var spredning i værdipapirer stillet som sikkerhed.

Finansiell Stabilitet har på en række punkter gjort gældende, at der er sket overtrædelse af lov om finansiell virksomhed og regler fastsat i medfør heraf såsom Bankens kreditpolitik. Sådanne overtrædelser ville ikke i sig selv indebære, at de ansvarlige for overtrædelsen havde pådraget sig erstatningspligt. Finansiell Stabilitet har ikke ført bevis for, at hverken lovgivning eller Bankens politikker er overtrådt.

Retten i Lyngby må for hvert af de engagementer, hvor Finansiell Stabilitet gør gældende, at der er lidt et tab, foretage en konkret vurdering af, om N. E. Nielsen kan pålægges erstatningsansvar. Vurderingen må foretages på grundlag af N. E. Niensens viden om engagementet og medvirken til bevillingen.

...

Forældelse i relation til engagementerne vedrørende Mols-Linien og Main Road blev først afbrudt ved Finansiell Stabilitets replik af 18. september 2014, på hvilket tidspunkt forældelse allerede var indtrådt. I øvrigt kan Finansiell Stabilitet ikke anses at have ført bevis for, at de kritiserede bevillinger var uforsvarlige.

SAGEN I EN NØDDESKAL

Efter 45 retsdage kan det være af værdi at søge efterlevet højesteretsdommer Jens Peter Christensens ord om, at kernen i en sag kan sammenfattes på få minutter:

N. E. Nielsen har i perioden 2006-2010 som bestyrelsesformand deltaget i 859 kreditbevillinger og fornyelser. Samtlige lån er bevilget i overensstemmelse med de interne retningslinjer og den omfattende og detaljerede legale regulering overvåget af Finanstilsynet.

Til og med første halvår 2008 genererede Banken betydelig indtjening herved, og Banken oparbejdede en milliardstor egenkapital. I 2005 gennemførte Finanstilsynet sin næstsidste ordinære inspektion i Banken, hvilken inspektion dokumenterede en solid udlånsportefølje af høj bonitet og en bankdrift uden organisatoriske problemer.

Siden 2006 blev der ikke afholdt under 179 bestyrelsesmøder, hvori bestyrelsesmedlemmerne deltog aktivt og velforberedte og med et højt og ens informationsniveau til alle for at sikre effektiv beslutningstagen.

N. E. Nielsen var en hårdtarbejdende, vidende og kompetent bestyrelsesformand, som aktivt og flittigt fulgte med i Bankens anliggender.

Bevisførelsen har dokumenteret en bank drevet på alle niveauer af flittige personer med orden i papirerne, og hvor forretningsgange blev efterlevet. Alle var engageret i at gøre det bedst mulige for Banken uden inddragelse af personlige interesser. Der er ingen anmærkninger og ingen advarselssignaler af relevans fra hverken revision – det være sig intern såvel som ekstern – eller Finanstilsynet, som havde Banken under skærpet tilsyn siden ultimo 2008.

Finansiell Stabilitets procesveksling afslører en forventning om, at forhenværende vicedirektør og kreditchef John Weibull kunne tages til indtægt for, at Kreditkontoret ikke fungerede. Vidneforklaringen – afgivet efter ophøret af ansættelsen under Finansiell Stabilitet – underbyggede imidlertid ikke Finansiell Stabilitets hævdelser; Kreditkontoret fungerede, og uden at kreditchefen oplevede en risiko ved, at er-

hvervschefen tillige var med i direktionen og siden ultimo 2008 fungerede som administrerende direktør. De dokumentbeviser, Finansiell Stabilitet har påberåbt sig til underbygning af sin hævdeelse om et svigt i Kreditkontoret, har Finansiell Stabilitet fejlfortolket.

Ved den ordinære inspektion i 2005 var Finanstilsynet opmærksom på, at Jørgen Brændstrup var erhvervschef og medlem af direktionen. Dette gav ikke anledning til nogen form for omtale i tilsynets udførlige og pligtmæssige rapportering. Der er under sagen ingen hævdeelse af, at dette beror på en lapsus fra tilsynets side.

Ved årsskiftet 2008/2009 tilkendegav tilsynet som en risikooplysning, at Banken var afhængig af nøglepersoner. Bevisførelsen har ikke kastet nærmere lys over, hvad tilsynet observerede, og hvad der nærmere sigtedes til, og der er næppe heller et behov herfor henset til, at tilsynet tog Bankens reaktion på risikooplysningen til efterretning; nemlig at opnormere Kreditkontoret - hvilket skete.

Medio 2010 fremkom tilsynet med en risikooplysning, som alene angik og baserede sig på en observation af det formelle forhold, at Jørgen Brændstrup fortsat fungerede som både erhvervschef og administrerende direktør. Heri er intet holdepunkt for en overtrædelse af FIL § 71, hvilket allerede følger af, at Finanstilsynet i pågældende fald skulle have afgivet et påbud.

Finanstilsynets retorik er – inspireret af den nye ledelse og situationens udvikling – væsentlig skærpet i tilsynets § 352 a-redegørelse, hvor tilsynet benævner Jørgen Brændstrup som reel kreditchef. Bevisførelsen har vist, at der faktisk og indholdsmæssigt ikke heri skal lægges noget, udover det af Finanstilsynet i 2010 anførte.

Den enkle sandhed bag Bankens skæbne var Bankens strategiske eksponering inden for ejendomssektoren, der kom under pres under den finanskriser, som globalt og nationalt tog livet af stort set alle banker, der ikke blev redet af statsmidler, i kombination med den ugunstige nedskrivningspolitik, Finansiell Stabilitets håndplukkede bestyrelse gennemtvang i klar modstrid med Bankens strategi og opfordringerne til at fortsætte denne.

Når Retten i Lyngby i 2017 skal bedømme, om der blandt Amagerbankens udlån for mange milliarder gennem årene blev begået fejl i tre engagementer, som kom på Bankens bøger i 2006 og frem, kan der ikke påvises nogen legal krænkelse. Ingen regler er tilsidesat – Finansiell Stabilitet argumenterer alene for, at ledelsen ved sin forretningsudøvelse skulle have gjort det anderledes.

Finansiell Stabilitet har ej heller søgt støtte i sagkyndige vurderinger eller udtalelser, og Finanstilsynets forsøg på retfærdiggørelse af den nu skibbrudne politianmeldelse kan på ingen vis erstatte dette.

Finansiell Stabilitet har ved sin prioritering under forelæggelsen og bevisførelsen signaleret, at de i replikken senest inddrage, da forældede, engagementer vedrørende Main Road og Mols-Linien ikke påregnes at kunne tjene til domfældelse for noget selvstændigt beløb, men snarere skal tjene til demontering af en subsidær indsigtelse om, at én dårlig dag på kontoret ikke skal kunne føre til et trecifret millio-nkrav. Der kan allerede derfor dettesteds bortses fra disse engagementer.

Når der under retssagen er dokumenteret og afhørt om tusindvis af detaljer, er det værd at erindre om, at N. E. Nielsen var formand for en stor banks bestyrelse og ikke en betroet kreditmedarbejder.

En bestyrelse skulle efter den dagældende selskabslovgivning og finansielle regulering samt anerkendte governance principper varetage aktionærernes interesse og skabe værdi samt sikre en strategisk forsvarlig ramme og styring af Banken. Bestyrelsen skulle deslige tage stilling til kreditsager over en vis størrelse. Men bestyrelsen var ikke operationel – derfor havde Banken en velfungerende organisation og mere end 600 medarbejdere. Banken havde historisk vist sin evne til som byggebank ved tålmodighed

og forståelse af sit marked at komme sikkert igennem tidligere samfundsmæssige kriser. Banken ville ved en fastholdelse af denne strategi også have overlevet finanskrisen.

...

BETYDNINGEN AF CAPINORDIC-DOMMEN(E)

Østre Landsrets 13. afdeling afsagde den 9. oktober 2015 dom i sagerne B-876-11 og B-877-11 (Capinordic-dommen). Dommen er anket til Højesteret, men det er usikkert, hvorvidt – og i givet fald hvornår – ankesagen gennemføres til afgørelse. Dommen blev den første i rækken af omfattende erstatningssager anlagt af Finansiell Stabilitet på grundlag af de gennemførte advokatundersøgelser i de krakkede banker, som blev overtaget af Finansiell Stabilitet under bankpakkerne.

Retten i Lyngby har i sag 1-3303/2014 den 19. april 2016 affattet sine præmisser i overensstemmelse med Capinordic-dommen. I dommen er indeholdt yderligere relevante, selvstændige præmisser.

Fraværet af syn og skøn, sagkyndige erklæringer og udtalelser fra brancheorganisationer

I Capinordic-dommen noterer landsretten sig, at det ikke ved syn og skøn, sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer er søgt belyst, hvilke krav der generelt kan stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i en bank. I umiddelbar forlængelse heraf finder landsretten:

”[...] at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.”

Det er på dette grundlag forsvarligt at fastslå, at bevisbyrden har påhvilet Finansiell Stabilitet, og at fraværet af syn og skøn, sagkyndige erklæringer og udtalelser fra brancheorganisationer er en alvorlig ulempe for den sagsøger, der søger at påvise en erstatningspådragende adfærd.

Hvem har bevisbyrden?

Bankregulatoriske overtrædelser indebærer ikke, at bevisbyrden lempes for, at de kritiserede organisatoriske driftsmæssige forhold har influeret på de kritiserede dispositioner eller for, at sådanne dispositioner har medført et adækvat og kausalt tab.

”Sagsøgerne har på en række punkter gjort gældende, at der er sket overtrædelse af lov om finansiell virksomhed og regler fastsat i medfør heraf, såsom Bankens kreditpolitik. Sådanne mulige overtrædelser indebærer ikke i sig selv, at de ansvarlige for overtrædelserne har pådraget sig erstatningsansvar.”

Bevisbyrden er uændret ligefrem – og ikke enkel at løfte:

”[...] der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn [...]. ”

Finanskrisens betydning

”Endvidere er tidspunktet for bevillingerne indgået i vurderingen, herunder om bevillingerne er sket efter finanskrisen [...].

[...]

Endelig har landsretten lagt vægt på, at en væsentlig årsag til EuroTrusts økonomiske problemer fra og med sommeren 2008 og den senere betalingsstandsning og konkurs, var finanskrisen og Roskilde Banks økonomiske vanskeligheder, som de sagsøgte ikke kunne forudse, da engagementet blev påbegyndt. ”

Det synes forsvarligt på dette grundlag at udlede, at der ved bedømmelsen af bevillinger sket før finanskrisen skal inddrages finanskrisens påvirkning af engagementet, og at ledelsen ikke havde pligt til på bevillingstidspunktet at forudse finanskrisen.

Forretningsmodel

”Landsretten finder, at Bankens forretningsmodel med store lån til forholdsvis få kunder, der i betydeligt omfang har været indbyrdes forbundet, har været risikabel og gjort Banken særligt sårbar for konjunkturændringer, herunder finanskrisen i 2008. Efter bevisførelsen finder landsretten imidlertid ikke, at den valgte forretningsmodel, der tillige indebar et betydeligt indtjeningspotentiale for Banken, i sig selv kan anses for ansvarspådragende.”

Selv Capinordic Banks særegne forretningsmodel førte således ikke til, at der herved var etableret et ansvarsgrundlag.

Ved landsrettens opstilling af de omstændigheder, der har indgået i landsrettens vurdering af, om bevillinger er blevet anset som erstatningspådragende, er ikke medtaget bankens forretningsmodel.

Det må på dette grundlag være forsvarligt at udlede, at selv en risikabel forretningsmodel, der gjorde en bank sårbar for finanskrisen i 2008, hverken er selvstændigt ansvarspådragende eller indgår som et bebyrdende element i ansvarsvurderingen. Ved bedømmelsen af bevillinger meddelt forinden finanskrisen skal der også i denne situation henses til finanskrisens påvirkning, og således at denne påvirkning ikke kan klandres ledelsen.

Bankregulatoriske overtrædelser

”[Finansiel Stabilitet] har på en række punkter gjort gældende, at der er sket overtrædelse af lov om finansiel virksomhed og regler fastsat i medfør heraf, såsom bankens kreditpolitik. Sådanne mulige overtrædelser indebærer ikke i sig selv, at de ansvarlige for overtrædelserne har pådraget sig erstatningsansvar. Det afgørende er, om overtrædelserne har været årsag til et tab for banken.”

”Landsretten bemærker i øvrigt, at bankens interne politikker udgør retningslinjer for bankens virksomhed. Disse retningslinjer udgør således vejledende kriterier ved vurderingen af, om banken har udøvet et forsvarligt skøn ved en given bevilling, og indgår herefter i et samlet overordnet skøn af bevillingens forsvarlighed, der navnlig må baseres på den række af konkrete faktorer vedrørende de økonomiske forhold og risici, der karakteriserer det enkelte engagement.”

”Det forhold, at beslutningen om at bevilge et lån reelt må anses for truffet af [det pågældende bestyrelsesmedlem] eller det forhold, at han på anden måde har påvirket beslutningsprocessen, er imidlertid ikke i sig selv ansvarspådragende. Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at bevilge lånet.”

”Det forhold, at et lån er udbetalt forud for bestyrelsens bevilling medfører imidlertid ikke i sig selv erstatningsansvar. Det afgørende er, om bevillingen ud fra det grundlag, der forelå for [ledelsen] på tidspunktet for bevillingen, må anses for uforsvarlig. Hvis det ikke på det grundlag, der forelå for bestyrelsen, var ansvarspådragende at bevilge lånet, vil der ikke være årsagssammenhæng mellem udbetalingen af lånet før bevillingen og et eventuelt tab. Disse lån må undergives samme erstatningsretlige vurdering som de øvrige låneengagementer.” ([] min indsættelse)

Det er på dette grundlag forsvarligt at udlede, at både lovreglerne (lov om finansiel virksomhed m.v.) og bankens interne regler (kreditpolitik m.v.) altovervejende skal betragtes som tekniske (ordens) forskrifter, der i realiteten kun har yderst begrænset erstatningsretlig relevans. Den blotte overtrædelse af reglerne kan således ikke i sig selv føre til erstatningsansvar/erstatningspligt for ledelsen. Overtrædelserne

kan alt andet lige indgå som et element i forsvarlighedsvurderingen, men det afgørende er fortsat en konkret vurdering i det enkelte tilfælde af, hvorvidt bevillingen af det enkelte låneengagement var forretningsmæssig/kreditmæssig forsvarlig for banken eller ej på tidspunktet for selve bevillingen.

The Business Judgment Rule

”Landsretten finder, at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.”

Revisionens betydning

”Landsretten har også lagt vægt på revisionens vurdering af låneengagementer og behov for nedskrivning herpå.”

Heraf må forsvarligt kunne udledes, at der ved den vurdering af lånets bonitet, der indgår i ansvarsbedømmelsen, skal henses til revisionens vurdering, således som den løbende er kommet til udtryk i revisionsprotokollen.

Finanstilsynets betydning

”Ved vurderingen af, om bevillingen af et lån har været ansvarspådragende, finder landsretten, at det forhold, at et låneengagement har været genstand for vurdering fra Finanstilsynets side i forbindelse med tilsynets undersøgelser af Banken, må indgå med en ikke ubetydelig vægt i landsrettens vurdering. Finanstilsynet har således været bekendt med en række af de forhold, der gøres gældende af sagsøgeren som uforsvarlig långivning, herunder oplysninger om debitorers og kautionisters kapitalforhold og cash flow, sikkerheder for lånet, blandt andet om disse var baseret på kautioner frem for anden sikkerhed, og i hvilket omfang der var spredning i værdipapirer stillet som sikkerhed. Finanstilsynets karaktergivning må således anses for en vurdering af lånets bonitet på grundlag af de oplysninger, der var til rådighed for Finanstilsynet, herunder i hvert fald oplysningerne i kreditindstillingerne.”

Præmissens første punktum udtrykker ganske generelt, at der ved vurderingen af en lånebevillings forsvarlighed skal indgå, at låneengagementet efterfølgende er vurderet af tilsynet. Det anførte er ikke begrænset til Finanstilsynets karaktergivninger, men kan sprogligt også dække påbud, herunder påbud om nedskrivninger – og fraværet af sådanne.

Præmissens andet punktum fremhæver betydningen af, at Finanstilsynet var bekendt med de faktiske omstændigheder, hvorpå Finansiell Stabilitets kritik bygger.

Præmissens tredje og sidste punktum angår eksplicit betydningen af Finanstilsynets karaktergivning.

Betydningen af advarsler fra Finanstilsynet

”Endvidere er tidspunktet for bevillingerne indgået i vurderingen, herunder om bevillingerne er sket [...] efter at Finanstilsynet den 25. september 2008 havde advaret Banken om omfattende ejendomssponering og den 19. december 2008 havde advaret generelt om manglende nedbringelser trods forringelser af bonitet.”

Det anførte angår en fortsættelse af en adfærd, hvorom Banken er blevet advaret af Finanstilsynet.

Bestyrelsesindstillingerens betydning

”I modsætning til Lasse Lindblad og Henrik Juul har Claus Ørskov ikke deltaget i de indledende drøftelser med Bo Kristensen, og hans ansvar skal derfor bedømmes alene på grundlag af de oplysninger, der fremgår af kreditindstillingen, og de oplysninger, der er givet på bestyrelsesmødet.”

Uanset de bankregulatoriske kritikpunkter blev således fastslået, at et bestyrelsesmedlem, der ikke har deltaget i drøftelser med kunden eller på anden vis forudgående har været involveret i den bevillingsansøgning, der fremkommer til bestyrelsens beslutningstagning, alene skal bedømmes på grundlag af kreditindstillinger (Management Summaries) suppleret med de oplysninger, der i øvrigt måtte være fremkommet på bestyrelsesmødet.

Ikke alle fejl er af betydning

”Der er i forbindelse med behandlingen af lånesagen i Banken begået flere fejl.
[...]

Landsretten finder det således ikke godtgjort, at der i Banken er begået fejl, der har haft betydning for bevillingerne af lån til EuroTrust eller i øvrigt for forløbet af engagementet.”

Bevilling af engagementer med betydelig risiko

”Uanset at der har været tale om et engagement forbundet med en betydelig risiko, finder landsretten således ikke, at det har været uforsvarligt for Banken at påtage sig denne risiko.”

At et bevilget engagement påfører banken tabsrisiko og endog betydelig tabsrisiko er ikke i sig selv ansvarspådragende.

Betydningen af eksterne vurderinger

”Landsretten har herved navnlig lagt vægt på de eksterne vurderinger af [...]”.

I det omfang en bestyrelses beslutning hviler på eksterne vurderinger, må dette tillægges vægt, for så vidt angår de faktiske forhold, der er vurderet eksternt.

Betydningen af, at Banken i kreditindstillinger har behandlet risici

”Landsretten har endvidere lagt vægt på, at Banken i kreditindstillingerne har foretaget en analyse af de risici, der har været forbundet med blandt andet det negative cash flow i selskabet og søgt at tage højde herfor [...]”.

Betydelig risikotagning, som realiseres, er ikke i sig selv ansvarspådragende, og der skal ved ansvarsbedømmelsen lægges vægt på, hvorvidt risikoen har været identificeret – dette uanset, at bevillingen viser sig ikke i tilstrækkelig omfang at have taget højde for risiciene.

Betydningen af dominerende nøglepersoner

”Det forhold, at beslutningen om at bevilge et lån reelt må anses for truffet af Lasse Lindblad eller det forhold, at han på anden måde har påvirket beslutningsprocessen, er imidlertid ikke i sig selv ansvarspådragende. Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at bevilge lånet.”

Det forhold, at Lasse Lindblad kortsluttede bankens kontrolfunktioner ses ikke at blive tillagt nogen betydning overhovedet.

Risici ved bankdrift

”Det er et vilkår for bankdrift og kreditgivning at arbejde med risikotagning og styring, herunder med kreditrisici. Al kreditgivning, hvor der ikke er fuldgod sikkerhed, er forbundet med en tabsrisiko. I en bank skal denne risiko modsvares af bankens prissætning samtidig med, at den skal dækkes af en tilstrækkelig basiskapital.”

Syn og skøn til belysning af værdien af pantsatte aktiver

”Det er heller ikke ved syn og skøn eller lignende søgt belyst, hvilke værdier de af anklageskriftet omhandlede selskaber eller selskabernes underliggende aktiver havde på et givent tidspunkt.”

Tabet

”Tabsopgørelsen må efter almindelige erstatningsretlige principper ske således, at sagsøgeren stilles som om, det uforsvarlige lån ikke var blevet bevilget. Det indebærer, at tabet skal opgøres som det samlede beløb, Banken har udbetalt, med fradrag af det samlede beløb, der er indbetalt af kunden til Banken.”

DEN INDIVIDUELLE ANSVARSVURDERING

Hvert ledelsesmedlem skal vurderes individuelt. Der er principielt ikke forskel på bestyrelsesformanden, generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer og medarbejdervalgte medlemmer.

”Landsretten har for hvert af de engagementer, hvor sagsøgerne gør gældende, at der er lidt et tab, foretaget en konkret vurdering af, om en eller flere af de sagsøgte kan pålægges erstatningsansvar. Vurderingen er foretaget for hver enkelt af de sagsøgte på grundlag af den enkelte sagsøgtes viden om engagementet og medvirken til bevillingen.”

Der er anledning til at gøre følgende bemærkninger vedrørende N. E. Nielsens rolle som bestyrelsesformand ..., N. E. Nielsens øvrige virke som advokat ... og den eventuelle tilstedeværelse af informationer tilgået N. E. Nielsen, som ikke tillige måtte være tilgået den øvrige bestyrelse ... De nedenfor anførte konstateringer vedrørende tilgangen til informationer m.v. angår ikke den forskel i tid, der har bestået i forholdet mellem de respektive ledelsesmedlemmer baserende sig på individuelle forskelle i indtrædelses- og fratrædelsestidspunkt.

Bestyrelsesformand

Den for Bankens bestyrelse gældende forretningsorden såvel af 20. april 2005, af 23. april 2008 og af 30. marts 2009 pålægger formanden følgende særlige pligter:

”Bestyrelsens møder
[...]
Bestyrelsen sammenkaldes af formanden.

Formanden leder møderne.”

Forretningsordenen er i overensstemmelse med dels den dagældende aktieselskabslov og dels den dagældende særlige finansielle regulering, som ikke pålægger formanden yderligere særlige pligter.

I perioden 10. januar 2006 – 10. november 2010 blev afholdt 179 bestyrelsesmøder, og der foreligger referat fra hvert evig eneste af disse bestyrelsesmøder. Bestyrelsesmedlemmerne deltog aktivt og velforberedte og med et højt og ens informationsniveau til alle for at sikre effektiv beslutningstagen.

Vedrørende sagsøgers kritik af omfanget af skriftlige bevillinger henvises til [anbringenderne om Bestyrelsens behandling af skriftlige bevillinger] hvoraf fremgår, at kritikken er ubeføjet.

Vedrørende pligten for formanden til at lede møderne bemærkes, at Finansiell Stabilitet intetsteds har fremført kritik af N. E. Nielsens ledelse af bestyrelsesmøderne. I øvrigt henvises herom nedenfor til [anbringender om bestyrelsen i bankens organisation], hvori er nærmere redegjort for de forklaringer, der er afgivet om forløbet af bestyrelsesmøder.

Ingen del af noget kritiseret engagement er bevilget eller disponeret på baggrund af en involvering af N. E. Nielsen, medmindre denne involvering har indbefattet den samlede bestyrelse. N. E. Nielsen var ikke medlem af Kreditkomitéen og udøvede ingen beslutningskompetence udover den bevillingskompetence, som tilkom bestyrelsen som et kollektiv. Samtlige kritiserede engagementer og samtlige kritiserede beslutninger er bevilget og truffet enten af en énstemmig Kreditkomité eller af en enig bestyrelse. Eneste undtagelse herfra foreligger i forhold til lukningen af halvdelen af valutaforretningen den 26. juni 2010, idet alene Jørgen Brændstrup, N. E. Nielsen og bestyrelsesmedlemmerne Kent Villadsen Madsen og Jesper Reinhardt nåede at blive involveret i denne beslutning, men dette er uden betydning henset til, at intet ikke-inddraget bestyrelsesmedlem har fremsat nogen bebrejdelse af den truffede beslutning, hvilken beslutning, Finansiell Stabilitet ej heller kritiserer, men alene mener, burde være truffet tidligere og for den samlede valutaforretning.

Selve formandserhvervet giver således ikke anledning til individuel og særlig bedømmelse af N. E. Nielsen i forhold til den øvrige bestyrelses virke og funktion.

Advokat

N. E. Nielsen har ikke rådgivet bestyrelsen som juridisk rådgiver:

”Direktionen og medarbejderne i Amagerbanken kunne frit vælge advokat til at løse de juridiske opgaver, der var, og Bech Bruun var ikke det eneste firma, banken anvendte. Han udførte ikke selv juridisk arbejde for banken.”

Yderligere henvises til Marianne Sørensens forklaring:

”Under den gamle ledelse benyttede banken forskellige advokatkontorer.”

Finansiell Stabilitets kritik af Bankens håndtering af de kritiserede engagementer angår ikke legale forhold men mere holdningspræget kritik af det forretningsmæssige skøn og risikoprofilen – og således omstændigheder og forhold, hvorom en advokat ikke præceptivt kan hævde at besidde en særlig indsigt i forhold til de krav og forventninger, der generelt bør stilles til bestyrelsesmedlemmer.

Det vil være urigtigt at anse konsolideringsproblematikken som en undtagelse herfra, ...

N. E. Nielsen har i visse henseender som følge af sit advokatmæssige virke nyttiggjort den herved opnåede indsigt og inddraget dette i sit virke i Bankens bestyrelse. Dette gælder særligt i relation til Østerfællid:

”I samme periode rådgav han som advokat en stor dansk institutionel ejer af en stor ejendomsportefølje bl.a. på Østerbro, der ønskede at sælge hele sin ejendomsportefølje, og derfor havde han et indgående kendskab til den forventede boligudvikling i Storkøbenhavn og resten af Danmark som følge af arbejdet med salgsmateriale og salgsprospekt.”

N. E. Nielsen har forklaret følgende:

”Som nævnt tidligere var han i foråret 2006 som advokat involveret i salg af en ejendomsportefølje for omkring 3,6 mia. kr. for en institutionel investor, og der var i den forbindelse udarbejdet et gennemarbejdet prospekt af bl.a. Sadolin & Albæk. Der var heri også en gennemgang af, hvilke områder, der var attraktive, kvadratmeterpriser mv., og en række af de omhandlede ejendomme lå på Østerbro. Østerfælled-ejendommen var af samme karakter som disse ejendomme. I forbindelse med udbuddet i den sag, hvor han var rådgiver, fik han et tæt indblik i markedet for køb og salg af sådanne velbeliggende ejendomme, der kunne opdeles i ejerlejligheder. Han mødte Jens Schaumann for første gang i forbindelse med den sag, hvor han var rådgiver [for Schaumanns modpart].” ([] min indsættelse)

N. E. Nielsen har endvidere inddraget og nyttiggjort den som følge af sit advokatmæssige virke opnåede indsigt i relation til Mols-Linien-engagementet, jf. N. E. Nielsens forklaring under bevisførelsen:

”Igennem sit virke i andre fora i dansk erhvervsliv kendte han til interessen for at samle den danske færgesfære. Han var bl.a. bekendt med, at formanden for Bornholmstrafikken gerne ville etablere samarbejde med Cimber om transport til og fra Bornholm. Fra sit arbejde for rederiet Torm havde han også hørt, at stærke kræfter var i gang for at samle dansk færgesfære, herunder at rederiet Clipper var interesseret. Clipper havde erfaring med færgesfære andre steder i verden. Under et møde med rederiet Clipper deltog han i korridor snak omkring overvejelserne om at samle af dansk færgesfære.”

Det anførte giver ikke anledning til en særlig og skærpet ansvarsbedømmelse.

Er der tilgået bestyrelsesformanden oplysninger af betydning for sagen, som ikke tillige er tilgået den samlede bestyrelse?

Bestyrelsen var et kollektiv, og det blev anset som helt afgørende, at alle blev informeret og var med i alle beslutninger. N. E. Nielsen søgte at holde et meget højt informationsniveau i hele bestyrelsen. Frem til 2008 holdt bestyrelsen ét bestyrelsesmøde om måneden, og disse møder foregik i en meget kontrolleret form med mulighed for information. Baggrunden for, at der herefter tillige blev holdt mange telefonmøder i weekender og på aftener, var det pres, som Banken blev udsat for. For at sikre at alle i bestyrelsen fik den rigtige information, aftalte bestyrelsen at holde disse telefonmøder.

Altovervejende viser sagens dokumenter og samtlige afgivne forklaringer, at N. E. Nielsen ikke i sit virke som bestyrelsesformand for Amagerbanken deltog i møder med Bankens kunder og tredjemænd i øvrigt. Der gælder alene enkelte undtagelser herfra, som angår omstændigheder uden relevans for sagens afgørelse.

N. E. Nielsen var i sin egenskab af bestyrelsesformand i løbende dialog med den administrerende direktør. Dette i et omfang, der ganske modsvarede, hvad N. E. Nielsen anså som normalt i lighed med samarbejde i andre finansielle og ikke finansielle virksomheder.

Vedrørende kreditsagerne gjorde N. E. Nielsen så vidt muligt den administrerende direktør bekendt med sine bemærkninger mandag morgen, så direktionen havde mulighed for at inddrage disse i deres forberedelse af bestyrelsesmødet. Den omstændighed, at N. E. Nielsen allerede forinden bestyrelsesmødet havde videregivet sine bemærkninger til den administrerende direktør, således at direktionen var bekendt med de synspunkter, bestyrelsesformanden for sit vedkommende ville kommunikere til den samlede bestyrelse, er uden betydning. Det bemærkes ordensmæssigt, at bevisførelsen entydigt har vist, at

bestyrelsesmøderne indebar en reel behandling af dagsordenens punkter og ikke var udtryk for en proforma godkendelse af beslutninger forhåndsafstemt mellem direktion og bestyrelsesformand.

N. E. Nielsens ovennævnte adfærd var sædvanlig, og fremgangsmåden blev anvendt også vedrørende behandling af andre forhold end creditsager i Banken, ligesom fremgangsmåden i øvrigt afspejler N. E. Nielsens almindelige håndtering af et formandsvirke.

Som de øvrige bestyrelsesmedlemmer stillede N. E. Nielsen herunder lejlighedsvis forinden bestyrelsesmøderne spørgsmål i forbindelse med sin gennemgang af det udsendte materiale. Det fremgår af de afgivne forklaringer, at dette blandt andet var tilfældet, for så vidt angår bevillingen af Østerfælled-engagementet i 2006, 2007 og 2008 samt Mols-Linien engagementet:

”Forevist grafen på s. 709 i samme bind har han forklaret, at da han inden bestyrelsesmødet læste Management Summariet og reflekterede over det, var der forhold, han gerne ville have afklaret. Han ringede derfor mandag morgen til Knud Christensen og sagde, at han ville være sikker på, at han forstod grafen og risikoparametrene.”

”Foreholdt afsnittet ”Økonomi” i Management Summary af 10. april 2006 ... har han forklaret, at han så, at der manglede et tal et eller andet sted, da en sammenlægning af tallene over strengen ikke gav tallet under strengen, og det talte han med Jørgen Brændstrup om. Der var tale om en likviditetsreserve, og han bad om, at det blev vist som en selvstændig linje, hvilket det senere blev i Management Summary af 17. september 2007, del 1 om refinansiering ...”

”[...] han var blevet orienteret om indstillingen [refinansieringen, Management Summary af 17. september 2007] løbende, herunder at der blev arbejdet med en model, som var mere langsigtet end den tidligere.” ([] min indsættelse)

”[...] advokat Henrik Sjørøvs notat blev ikke udleveret og fremlagt på mødet, men han vil tro, at hans almindelige nysgerrighed som advokat har gjort, at han nok bad om at få det tilsendt.”

”Forevist Management Summary af 14. maj 2008 om finansiering af ejendommen Østerfælled, nu i regi K/S Østerfælled ... har han forklaret, at han havde hørt om sagen før bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 ... Østerfælled var et naturligt samtaleemne med Knud Christensen i foråret 2008 på linje med andre større engagementer.”

”[...] han havde en drøftelse med Knud Christensen om Mols-Linien-sagen inden bevillingen.”

Der er ikke oplysninger om eller holdepunkter for, at N. E. Nielsen herved har modtaget relevante oplysninger, som ikke er tilgængelige for den samlede bestyrelse, idet N. E. Nielsens løbende dialog med den administrerende direktør er sædvanlig i selskaber af denne karakter.

Særligt vedrørende valutarammen knyttende sig til Østerfælled-engagementet foreligger ingen oplysninger om en individuel oplysning til N. E. Nielsen til og med 2009. For så vidt angår 2010, har Jørgen Brændstrup forklaret:

”N. E. Nielsen var sygemeldt i omkring 14 dage på dette tidspunkt, og han havde i weekenden forud for mødet [bestyrelsesmøde den 10. marts 2010] en samtale med N. E. Nielsen om forløbet af mødet.” ([] min indsættelse)

”I foråret 2010 blev der udvekslet en lang række mails mellem investeringsområdet, Annette Hansen og ham om valutapositionerne, der blev fulgt nøje. Disse mails illustrerer, hvor meget han blev orienteret om aktuelle tab, og han drøftede de aktuelle tab med bestyrelsesformanden.”

N. E. Nielsen har forklaret, at han ikke modtog marginkald og ej heller erindrer, at der ved bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 fandt en omtale sted af marginkald, men at han forstod, at grænsen for marginkald var passeret:

”Forevist mail af 6. april 2010 fra Klaus Bach Jensen til bl.a. Jørgen Brændstrup og John Weibull ... har han forklaret, at han ikke har modtaget denne mail, men han kan genkalde sig indholdet fra samtaler med Jørgen Brændstrup henover foråret 2010, hvor Brændstrup omtalte tyrkiske lira.”

Vedrørende Bankens involvering af valutaekspert Carsten Valgreen, har N. E. Nielsen forklaret følgende:

”Der blev afholdt et møde den 10. maj 2010 mellem ham og Carsten Valgreen, som han fik kendskab til via sit bestyrelsesarbejde i Rederiet Torm. I den sammenhæng var han blevet foreslået at møde Carsten Valgreen, som på det tidspunkt udarbejdede finansielle analyser om bl.a. valutamarkedet. Carsten Valgreen havde de nordiske briller på. Han tænkte, at det kunne være en idé, at Amagerbanken lyttede til Carsten Valgreen.”

”Han deltog ikke i mødet med Carsten Valgreen, Jørgen Brændstrup m.fl. den 20. maj 2010, men er givetvis blevet orienteret om forløbet.”

For så vidt angår N. E. Nielsens særlige orientering om og særlige indgriben i relation til valutarisikoen ultimo juni 2010 henvises til [anbringenderne om N. E. Nielsens rolle som bestyrelsesformand] ovenfor.

Det ovenfor dokumenterede individuelle oplysningsniveau for N. E. Nielsen bør ikke give anledning til en særlig ansvarsbedømmelse.

I relation til den af Finansiell Stabilitet rejste kritik af Bankens generelle organisation foreligger ingen oplysning om en særlig og individuel viden hos N. E. Nielsen.

BANKENS FORRETNINGSMODEL

Efter at Finansiell Stabilitet opgav at gøre ansvar gældende som følge af Bankens konkurs, er Bankens forretningsmodel uden selvstændig betydning ved sagens pådømmelse.

Østre Landsret tillagde det i Capinordic-dommen ingen betydning, at denne bank blev drevet efter en forretningsmodel, der mere end modsvarede den, som Finansiell Stabilitets kritik af Amagerbankens forretningsmodel afspejler.

I det omfang et tab kan anses som udslag af en iboende risiko i en i øvrigt ansvarsfri forretningsmodel, idet tabet under en række ugunstige omstændigheders indtræden under forretningsmodellen kan blive realiseret, vil selve realiseringen af et sådant tab ikke være erstatningspådragende. Det forhold, at en tabsrisiko uomgængeligt knytter sig til forretningsmodellen i kombination med en påvisning af i forhold hertil ugunstige omstændigheders indtræden, vil således snarere afsvække end bestyrke en antagelse om, at tabet er lidt som følge af ledelsens svigt; når fjerkræproducenter lider tab i tider præget af fugleinfluenza, iværksættes ikke advokatundersøgelser til afdækningen af ledelsesansvar.

Heri ligger ikke, at enhver risiko relaterende sig til forretningsmodellen ansvarsfrit kan påtages, eller at enhver modgang er diskulperende, men det er nødvendigt for en ansvarsvurdering at kunne påvise særlige dadelværdige forhold, som ikke blot knytter sig til en forretningsmodel som den kritiserede.

I dette lys bør og kan forretningsmodellen nærmere behandles.

Amagerbanken var en bygge- og ejendomsbank først på Amager og senere tillige i resten i Storkøbenhavn og senere igen i Odense og Århus.

Bankens DNA var store engagementer med store kunder. Banken var således som et element i sin forretningsstrategi karakteriseret ved mange store ejendomsrelaterede engagementer.

I Finanstilsynets rapport af 26. januar 2006 om undersøgelse i Amagerbanken blev kreditboniteten vurderet som god. Dette følger tillige af Jørgen S. Jørgensens forklaring under bevisførelsen.

Bankens forretningsmodel bestod således ikke i at have en høj risikoprofil ved at tiltrække kunder af dårlig bonitet. Finansiell Stabilitets hævde af, at Banken havde en høj risikoprofil med ekstraordinært mange store og svage engagementer rammer ikke plet.

Banken havde i 2006 og 2007 en høj udlånsvækst. På det pågældende tidspunkt fandt der i sammenlignelige pengeinstitutter en væsentlig vækst i udlån sted. Selve konstateringen af (udlåns-)vækst er ikke et kritikpunkt ved bedømmelse af forretningsaktivitet - ej heller ved bedømmelsen af en forretningsstrategi. Bankregulatorisk er der særligt taget højde herfor dels ved krav om nedskrivninger på enkelt-engagementer og dels ved krav til likviditetsoverdækning og solvensprocenter. Ingen del af Finansiell Stabilitets kritik relaterer sig til overtrædelse af denne bankregulering. Udlånsvæksten fandt sted inden for et område, som Banken havde erfaring indenfor, og som Banken kunne følge fra "kirketårnet".

Ved Bankens forretningsmodel blev i 2006 der opnået et resultat på mere end 0,5 mia. kr. og i 2007 var det tilsvarende tal 393 mio. Ved udgangen af 1. halvår 2008 blev opnået et resultat på knap 200 mio. kr. Banken konsoliderede sig i samme periode. Fra og med 2007 ændrede Bankens forretningsstrategi sig, idet Banken principielt ikke optog nye engagementer relaterende sig til nye projekter inden for boligbyggeri.

Finanskrisen indtrådte uomtvistet i 2. halvår 2008 og førte ligeledes uomtvistet til voldsomt fald i såvel omsætning som værdi af fast ejendom. Bankens sager blev kriseramte. Bankens forretningsstrategi ændredes fra dette tidspunkt, og nye engagementer blev herefter i realiteten ikke taget på Bankens bøger.

Finansiell Stabilitets kritik af forretningsmodellen udgør sammen med kritikken af Bankens organisation det væsentligste element i, hvad sagsøger benævner som de "organisatoriske og driftsmæssige forhold", jf. ...

Den anførte kritik er uunderbygget og grundløs. N. E. Nielsen kan henvise til Retten i Lyngbys ovenfor i [anbringende om risici ved bankdrift] citerede præmisser i Capinordic-straffesagen:

"Det er et vilkår for bankdrift og kreditgivning at arbejde med risikotagning og styring, herunder med kreditrisici. Al kreditgivning, hvor der ikke er fuldgod sikkerhed, er forbundet med en tabsrisiko."

Værdien af sikkerheder ændrede sig under finanskrisen men kun for en periode.

BANKENS INDTJENING AFSPEJLENDE RESULTATET AF RISIKOTAGNING OG FORRETNINGS-MODEL

Som fastslået af Retten i Lyngby skal Bankens risikotagning modsvares af Bankens prissætning (samtidig med, at den skal dækkes af en tilstrækkelig basiskapital).

Bankens risikotagning og vederlaget herfor vil ikke for et pengeinstitut kunne bedømmes med udgangspunkt i det enkelte nødlidende engagement; når et større engagement viser sig tabsforvoldende, vil dette have en så betydelig gennemslagskraft, at tabene ikke kan opvejes af de gebyrer, marginer og fees, som

banken har betinget sig for at påtage risikoen. Bankens prissætning set i forhold til den forretningsmæssigt påtagne risiko må således nødvendigvis bedømmes i forhold til Bankens evne til at generere indtægter under den bestående forretningsmodel som helhed.

Om Bankens indtjening kan fastslås følgende:

Bankens årsrapport for 2006 udviste et resultat på kr. 502,9 mio.

Bankens årsrapport for 2007 udviste et resultat på kr. 393 mio.

Bankens halvårsrapport for 1. halvår 2008 udviste et resultat på kr. 197 mio., en basisindtjening på kr. 301 mio. før nedskrivninger på udlån m.v., hvilket var den hidtil bedste i Bankens historie.

I perioden fra 2002 til 1. halvår 2008 realiserede Banken et akkumuleret driftsresultat på kr. 3,6 mia.

I andet halvår 2008 satte finanskrisen ind ...

BANKENS STRATEGI

Finansiell Stabilitet gør med baggrund i kritiske bemærkninger fra Finanstilsynet gældende, at Banken fulgte en uforsvarlig strategi ved ikke at stoppe nødlidende udlån i tide, men tværtimod i stedet holdt hånden under disse ved den såkaldte ”tålmodige strategi”.

Det er således et tema generelt og konkret, hvorledes Banken faktisk agerede, og hvilke retlige normer – om nogen – der måtte være påvist for en bankledelses strategi i forhold til nødlidende kunder.

Finanstilsynet og vidnet Kristian Vie Madsen har tillige behandlet Bankens håndtering af Østerfælled-engagementets valutaramme som et element i en strategi. Dette er for så vidt ikke retvisende. Bankens håndtering af valutarammen i hvert fald i 2010 var et resultat af en konkret vurdering af, hvad der vurderedes at være i Bankens bedste interesse belyst ved indhentede ekspertudtalelser tilgæet Bankens ledelse. Der vil desuagtet nedenfor ... blive knyttet kommentarer til det af Finanstilsynet og vidnet Kristian Vie Madsen anførte.

Bankens historiske erfaringer med den langsigtede og tålmodige strategi

Ved vurderingen af forsvarligheden af en given strategi må indgå de historiske resultater, der konkret er opnået ved den pågældende strategi.

I perioden 1980 til ultimo 2007 genvandt Banken kr. 727,2 mio. ud af et samlet bruttotab på kr. 1.245 mio. ved anvendelse af Bankens strategi for håndtering af sikkerheder.

På ejendomsområdet genvandt Banken mere end sine tilgodehavender.

Amager Øst er et eksempel herpå. Den succesfulde håndtering af dette ejendomsengagement indebar genvinding på over kr. 108 mio.

N. E. Nielsen har om den af Banken anvendte strategi forklaret følgende:

”Hvis et engagement viste sig at blive svagt eller nødlidende, lagde bestyrelsen vægt på at få så mange penge som muligt hjem. Fokus blev rettet mod den pågældende sag, og der skulle følges op på de sikkerheder, der nu var, for at se, om man kunne trække på dem. Det er klart, at bestyrelsen vurderede sikkerhederne fra sag til sag, herunder ud fra den erfaring, man fik over tid. Det var også vigtigt at have en vis form for tålmodighed, da det ville være dårligt købmandskab at sælge noget i et marked,

der ikke fandtes. Hvis bestyrelsen kunne se, at der var behov for at få ro på for at få nogen penge hjem, skulle man gøre det. Bankens "varer" blev jo ikke på den måde fordærvet. Disse overvejelser hviler på et erfaringsgrundlag, og det er vigtigt at forstå, at det ikke i alle tilfælde tjener en banks interesser at trække tæppet væk under et nødlidende engagement."

N. E. Nielsen har på Bankens ekstraordinære generalforsamling den 10. november 2010 udtalt:

"Bankens succes med den strategi er vist ved skabelsen af ejendomsselskabet Jeudan efter ejendoms-krisen i 90'erne, under dot-com krisen i begyndelsen af dette årtusinde ved tålmodig salg af pantsatte aktier i den børsnoterede virksomhed SimCorp og ved en række realisationer af visse - heldigvis ikke af offentligheden kendte - kunderelationers aktiver her under finanskrisen."

Carsten Dan Ehlers har under bevisførelsen forklaret:

"Bankens strategi

Bankens strategi vedrørende nødlidende engagementer var affødt af bankens gode historie med langmodig håndtering af kunder, der arbejdede loyalt med. Banken havde gode erfaringer med strategien fra byggekrisen i starten af 90'erne og fra dot.com-krisen."

Tilsvarende har John Weibull forklaret:

"Det var en del af Amagerbankens politik at overtage aktiver, som banken mente, der var potentiale i, og som midlertidigt var skadet pga. konjunktursvingninger. Der kunne i den situation ofte være fordele ved at have is i maven og vente med realisation."

Denne strategi har været tilkendegivet eksternt [i bl.a. Amagerbankens årsrapporter for 2008 og 2009]:

"Når overtræk opstår, vurderes det, i hvilket omfang overtrækket kan accepteres. På mange gode kunder accepterer banken i perioder af praktiske grunde overtræk, når der foreligger et validt vurderingsgrundlag afpasset efter kundens forventede betalingsstrømme.

[...]

Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab. Konjunktur- og markedsforholdene for realisation af aktiver kan variere betydeligt. Banken overtager derfor fra tid til anden aktiver, som banken har haft stillet som sikkerhed, i hvert enkelt tilfælde baseret på en nøgtern vurdering af, hvad der bedst muligt mindsker bankens risiko."

Finansiel Stabilitet har ikke imødegået, at Banken ved anvendelse af en langsigtet og tålmodig strategi historisk havde opnået positive erfaringer ved denne strategis tabseliminerende eller dog -reducerende virkning, ikke mindst og måske endog særligt inden for ejendomsområdet.

Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009

Finanstilsynet hævdede den 20. januar 2009, at Banken meget sent skulle have reageret på problemerne i ejendomssektoren.

Tilsynet henviser i tilsynets kritiske bemærkninger herom til tilsynets standardiserede skrivelser i årene 2006, 2007 og 2008 til banker med særlig stor udlånsvækst samt tilsynets brev i maj 2008 i forbindelse med tilsynet undersøgelse om ejendomsbaseret udlån i pengeinstitutter.

Tilsynets tilkendegivne opfattelse kan ikke tiltrædes.

Tilsynets skrivelse af 2. november 2006 angik perioden medio 2005 til 2006 og er således, for så vidt angår boniteten af Bankens udlånsportefølje i alt væsentlig, dækket af Finanstilsynets ordinære inspektion ultimo 2005. Det er uomtvisteligt, at boniteten af udlånsporteføljen da blev vurderet som god.

Tilsynets skrivelse af 19. september 2007 angik, at Banken i perioden 1. halvår 2006 til 1. halvår 2007 havde haft en udlånsvækst på 33,9 pct., og at det var Finanstilsynets erfaring, at der kunne være en sammenhæng mellem høj udlånsvækst og dårlig kreditbonitet i udlånsporteføljerne med risiko for større fremtidige kredittab.

Forinden Finanstilsynets nævnte skrivelse havde Banken stoppet kreditgivningen til opførelse af nye boligprojekter.

Hverken Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet har undersøgt, hvorvidt Bankens bestyrelse i perioden 1. halvår 2006 til 1. halvår 2007 bevilgede engagementer, som savnede bonitet. I mangel af bevisførelse herom kan Finanstilsynets skrivelse af 19. september 2007 ikke tillægges betydning.

Finanstilsynets skrivelse af 13. maj 2008 var en standardiseret skrivelse til banker med en større eksponering inden for ejendomssektoren. Det var et velkendt element i Bankens forretningsstrategi at være eksponeret inden for ejendomssektoren, og som anført ovenfor ... skal denne strategi ikke have negativ indvirkning på bedømmelsen af ansvarsgrundlaget.

Finanstilsynets brev af 25. september 2008 angik Bankens brutto- og nettoeksponering mod ejendomsrelaterede engagementer. Det var velkendt, at Banken var eksponeret mod fast ejendom som led i Bankens forretningsstrategi.

Finanstilsynets samtidige brev af 25. september 2008 angik Bankens udlånsvækst i perioden 1. halvår 2007 til 1. halvår 2008. Alene de tre kritiserede engagementer er belyst af Finansiell Stabilitet under nærværende sag.

I mangel af anden bevisførelse herom kan Finanstilsynets skrivelse af 25. september 2008 ikke tillægges betydning.

Bankens besvarelse af tilsynets ovennævnte standardiserede skrivelser afstedkom ingen reaktion fra tilsynet.

Forinden Finanstilsynets skrivelser af 25. september 2008 var den finansielle krise blevet en realitet ved Lehmann Brothers kollaps den 15. september 2008, og Bankens strategi ændredes i konsekvens heraf således, at alt handlede om at bevare værdien i eksisterende engagementer fremfor at tage nye engagementer på bøgerne.

Bankens stop for finansiering af nye boligprojekter ved udgangen af 2006 blev således fulgt op af endnu et strategiskift i 2008 afspejlende den indtrådte finanskrisens betydning.

Finanstilsynets § 352 a-redegørelse

Det forhold, at ejendomsengagementerne med negativ likviditet voksede, var en sædvanlig og ukritisabel konjunkturbestemt branchekonsekvens. Dette er anerkendt af Finanstilsynet i tilsynets § 352 a-redegørelse:

”Ejendomsengagementerne med negativ likviditet var vokset siden seneste inspektion. Dette var ikke usædvanligt i det daværende marked, jf. også det store omfang af interkreditoraftaler”

”[...] bankens praksis med at forøge engagementer til nødlidende ejendomskunder [blev] konstateret og indregnet i solvenskravet.” ([] min indsættelse)

Det forhold, at Banken lejlighedsvis overtog engagementer fra andre pengeinstitutter i tilfælde, hvor Banken i forvejen havde et engagement med kunden, er fremført til kritik af Bankens strategi. Det er imidlertid uomtvisteligt og af Finanstilsynet fastslået, at pengeinstitutter i varetagelsen af deres forretningsmæssige interesser overtog sådanne engagementer fra hinanden. Bankens adfærd var således, for så vidt angår sit indhold, branchekonform. Til dokumentation heraf henvises til Finanstilsynets § 352 a-redegørelse, hvoraf netop fremgår, at andre banker overtog sådanne engagementer fra Amagerbanken:

”[...] at banken modtog flere delengagementer, end den afgav til andre.” ()

Vidnet Kristian Vie Madsens forklaring forekommer inkonsekvent både i forhold til tilsynets fremhævede konstatering og vidnets egen forklaring:

”Han mener, at det ville være usædvanligt, hvis nogen banker samlede op for andre banker, men han kan ikke afvise, at man kan se eksempler på, at nogen banker i nogen tilfælde indfrier andre banker. Man ser aftaler mellem banker vedrørende nødlidende kunder.”

Vidnet vil ikke afvise, at man kan se eksempler på indfrielse af andre banker, hvilket forekommer fornuftigt henset til, at vidnet samtidig konstaterer, at man ser sådanne aftaler. Det anførte søges karakteriseret som usædvanligt. § 352 a-redegørelsens konstatering af, at andre banker overtog Amagerbankens engagementer har ikke påvirket vidnet i forhold til denne anførsel.

Vidnet angiver samtidig at være bekendt med følgende bankmæssige adfærd:

”Når flere banker har lånt ud til den samme kunde, og en af disse banker siger stop er de øvrige banker nødt til at købe engagementet af den bank, der ikke vil være med mere, eller tåle, at det bliver solgt.”

Vidnet fremkommer samtidig med en kvantitativ kritik af Bankens adfærd:

”I forhold til Amagerbanken gik det imidlertid kun i en retning, idet Amagerbanken overtog flere engagementer fra andre banker, end Amagerbanken afgav.”

Bemærkningen om, at det kun gik i én retning, modsiges for så vidt af vidnet selv derved, at det af vidnets forklaring fremgår, at det netop gik begge veje, og at den angivne retning var det hævdede resultat af en nettopåvirkning.

Finanstilsynets § 352 a-redegørelse ses ikke at have undersøgt nettopåvirkningen:

”[...] idet der syntes at være en tendens til, at banken modtog flere delengagementer, end den afgav til andre.” ...

Vidnet Kristian Vie Madsen havde ingen supplerende indsigt heri:

”Amagerbanken afgav også engagementer til andre banken, men nok ikke så mange, som Amagerbanken tog ind.” ()

”Finanstilsynet har ikke foretaget en mere præcis måling af en tendens, og han kender ikke noget nærmere til omfanget af den anførte tendens.”

På ovennævnte baggrund må det lægges til grund, at det forhold, at ejendomsengagementerne med negativ likviditet voksede, var sædvanlig i den af Finanstilsynet kritiserede periode, og at indfrielse af andre bankers engagementer var udtryk for en sædvanlig bankmæssig disposition, og således at der kun kan gisnes om, hvorvidt Banken overtog flere engagementer, end den afgav.

Bankregulatoriske forskrifter om strategi for nødlidende engagementer?

Der findes regler om OIV, nedskrivninger og solvens, som ikke er genstand for tvist under nærværende sag, idet der ikke er fremført kritik heraf fra Finansiell Stabilitets side.

Sagsøgers kritik af Bankens strategi i relation til udsatte eller nødlidende engagementer nødvendiggør en påvisning fra sagsøgers side af yderligere regelsæt.

Det er ikke muligt af Finansiell Stabilitets procesveksling endsige af Finanstilsynets tilsynsrapporter, Finanstilsynets § 352 a-redegørelse eller Rigsrevisionens redegørelse at udlede, hvilke bankregulatoriske forskrifter, der eventuelt måtte være krænket ved Bankens tålmodige strategi for udsatte og nødlidende engagementer.

Ingen branchenorm er søgt afdækket ved sagkyndige erklæringer.

En konkret faglig bedømmelse er ikke søgt gennemført ved udmeldelse af syn og skøn.

Sagsøgers bevisførelse har alene inddraget Finanstilsynets notater til SØIK i forsøget på at bakke tilsynets egen politianmeldelse op samt vidneførelse af Kristian Vie Madsen og Jørgen S. Jørgensen. Herved er ikke fremkommet noget brugbart fundament for at fastslå nogen form for kritik af Bankens strategi.

Vidnet Kristian Vie Madsen var ikke i stand til at påvise regelgrundlag som basis for Finanstilsynets anførsler af, hvordan en bank ”bør” agere:

”Det er ikke en henvisning til en lov, men det er delvist baseret på regelgrundlaget, idet det følger heraf, at en bank skal kende sine kunder og følge dem tæt, lave handleplaner for, hvordan banken handler i forhold til svage kunder mv.” ()

En ”delvis” hjemmel er ikke en tilstrækkelig hjemmel. De meget vage henvisninger til regelgrundlaget synes i forhold til relevans umiddelbart at kunne forkastes. Bankens adfærd er ikke i kontradiktion til, at Banken kender sine kunder, følger dem tæt eller laver handlingsplaner for, hvorledes Banken skal agere - tværtimod. Såfremt det fulgte af regelsættet, at Banken skulle reagere ved at skride til tvangsrealisation, i det omfang kunden var nødlidende, var der vel i virkeligheden mindre behov for at fordre, at Banken skulle lave handlingsplaner. Når et regelsæt fastslår, at der skal laves handleplaner for svage kunder, ville det være et særkende, såfremt regelsættet samtidig kun tillod én handlemulighed for samtlige svage kunder.

Vidnet Kristian Vie Madsen forklarede korrekt følgende:

”Hvis det, Finanstilsynet ser, er i strid med lovgivningen, giver tilsynet et påbud.”

Det er uomtvistet, at Finanstilsynet siden 2008 har været bekendt med rammens etablering og eksistens.

Finanstilsynet har ikke på noget tidspunkt meddelt noget påbud til Banken vedrørende valutarammen i Østerfælled. Det er uklart, hvorvidt vidnet Kristian Vie Madsen måtte være af en i forhold hertil afvigende opfattelse, jf. dennes forklaring:

”[...] man [kan] ikke læse ud af dette [påbud], at man skulle lukke valutarammen ned, men at dette fremgår af afsnittene over påbuddet.” ([] min indsættelse)

Det må under alle omstændigheder afvises, at der foreligger et påbud relaterende sig til valutarammen.

Det kan således lægges til grund, at valutarammens etablering, eksistens og håndtering ikke er i strid med bankregulatoriske forskrifter.

Finanstilsynet og siden Finansiell Stabilitet har anført en del om, hvordan disse betragter bankdrift.

Om almindelig strategi har vidnet Kristian Vie Madsen udtalt, at:

”[...] den almindelig strategi er, at når et lån bliver dårligt, vil en bank mindske risikoen og ikke bevilge yderligere trækingsret til kunden, med mindre det er nødvendigt for at redde tingene.”

Heri ligger nødvendigvis, at Banken ved håndteringen af et nødlidende engagement skal foretage en vurdering af, om der skal bevilges yderligere trækingsret for at redde tingene. Heri er N. E. Nielsen netop enig.

Vidnet Kristian Vie Madsen udtaler tillige:

”Det er en bred spilleplade, hvad der i den konkrete situation er bedst for banken [...]”

Heri er N. E. Nielsen for så vidt tillige enig, men dog således at spillepladen næppe skal være så bred, at den muliggør realisation af konjunkturramte ejendomme, så Banken går glip af en milliardværdi, medmindre Bankens forhold tvingende nødvendiggør dette.

Om realisation af illikvide aktier udtaler vidnet Kristian Vie Madsen:

”Hvis der er tale om en illikvid aktie, skal man ikke bare smide den på markedet. Om man skal sælge den afhænger også af, hvad man har af alternativer.”

Heri er N. E. Nielsen enig. Hvorvidt vidnet finder, at det anførte specifikt og særligt gælder illikvide aktier er uklart, men der ses ikke anledning til at sondre mellem arten af aktiver.

Vidnet Kristian Vie Madsen udtaler endvidere:

”Det er en risikoafvejning, om en bank skal gå ud af eller blive i et nødlidende engagement [...]”

Heri er N. E. Nielsen enig.

Sideløbende med disse udsagn er vidnet Kristian Vie Madsen fremkommet med udtalelser, som synes at måtte forstås således, at Banken bør tage et nødlidende engagement over på egne bøger:

”Han mener, at selv om banken har et pant, er det ikke legitimt at blive i engagementet med kunden forstået på den måde, at hvis en bank gerne vil spekulere i, at udviklingen vender, bør banken overtage aktivet fra kunden og putte det over i sin egen portefølje, således at bankens egne folk kan sætte styring op omkring engagementet, og bestyrelsen kan blive inddraget. I modsat fald spekulerer banken i sin kreditbog i stedet for i bankens egne bøger. Han mener, at hvis en bank overvejer at overtage aktivet fra kunden, vil det korrekte være, at banken først vurderer, om det er forsvarligt med en højere eksponering, og at banken derefter med de eventuelle nødvendige ændringer af sine politikker og forretningsmodel træffer beslutning om at lukke engagementet ned og rykke det over til sig selv.”

Det anførte indeholder et betydeligt element af frihåndstegning:

”Han mener ikke, at det fremgår af offentlige regelsæt, at et nødlidende engagement ikke kan fortsætte, medmindre banken tager det på egne bøger.”

Udsagnet forekommer overraskende henset til, at banker under finanskrisen og senere under landbrugs-krisen erfaringsmæssigt ikke har tilegnet sig nødlidende kunders aktiver og herefter drevet disse i eget regi. Vidnet modificerede i lyset heraf sit udsagn således, at dette ikke angik aktiver, hvor adfærden er upraktisk henset til kompleksiteten.

Formentlig inspireret af de milliardengagementer, hvor udlån er foretaget med renteswap, og hvor nødlidende engagementer er understøttet af bankerne, uden at disse er taget på egne bøger, fandt vidnet, at der tillige kunne henses til, i hvilket omfang Banken havde handlet ansvarspådragende over for kunden ved engagementets bevilling:

”Han mener, at en bank kan være mere langmodig, hvis banken f.eks. har et rådgivningsansvar over for kunden, og banken derfor risikerer, at kunden bliver sur og forlader banken.”

Hvorfor, det skulle være et problem for en bank – og være af relevans for Finanstilsynet – at en nødlidende kunde skulle forlade banken, blev ikke nærmere belyst.

Bankens helt overordnede princip var baseret på følgende: hvem er bedst til at håndtere det pågældende aktiv - Banken selv eller Bankens kunde? Så længe der var tillid til, at kunden loyalt varetog Bankens interesser, var det altovervejende kunden, der skulle håndtere aktivet.

Vidnet Kristian Vie Madsen omtalte en risikooplysning

”Han vil mene, at det, der er beskrevet i det netop foreholdte afsnit [Finanstilsynets notat om markedsstandarder for marginkald], er en risikooplysning.” ([] min indsættelse)

Vidnet refererede således i sin omtale af meddelte risikooplysninger ikke til nogen inspektion af Banken, men som en karakteristik af et afsnit i et tilsynsnotat af 2014.

Om Finanstilsynets anvendelse af risikooplysning har vidnet Kristian Vie Madsen supplerende forklaret:

”Hvis Finanstilsynet ser noget, der er uforsvarligt eller usædvanligt, må tilsynet se på lovgivningen, og hvis det, tilsynet har set, indebærer en risiko for den pågældende bank, giver tilsynet en risikooplysning.”

Finanstilsynet har ikke meddelt Banken nogen risikooplysning relaterende sig til valuta.

Risikooplysningen i Finanstilsynets rapport udarbejdet 21. juni 2010 angik realisation af finansierede aktiver. Valutarammen var ikke et finansieret aktiv, der skulle realiseres.

I Finanstilsynets uunderskrevne notat af 10. september 2014, forfattet af en ukendt medarbejder, vedrørende markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner fremgår følgende:

”Hvis lånet har en størrelse, som er væsentlig for pengeinstituttet, og kunden er finansielt svag, er det Finanstilsynets opfattelse, at pengeinstituttet normalt ikke tillader en yderligere forhøjet risiko. Det skal dog nævnes, at det ikke nødvendigvis er entydigt, at enhver engagementsforøgelse, der foretages til nødlidende kunder i øvrigt, vil blive stoppet. F.eks. hvis den pågældende engagementsudvidelse på

længere sigt forventes at kunne reducere pengeinstituttets risici. Et eksempel herpå er f.eks. likviditetstilførsel for at undgå totalt sammenbrud i en ejendomskoncern, idet debitor/pengeinstituttet forudsætningsvist vil få mere ud af aktiverne i et mere kontrolleret salg.”

Heri er N. E. Nielsen enig. Særligt, for så vidt angår Østerfælled-engagementet, ville Banken have indvundet sit eksisterende udlån, sit forøgede udlån og tabet på valutaengagementet, såfremt ledelsens strategi om fortsat likviditetstilførsel for at undgå totalt sammenbrud i ejendomsselskabet ikke var blevet saboteret.

Finanstilsynets ovennævnte notat af 10. september 2014 tillige med tilsynets tillægsnotat af samme dato vedrørende markedsstandarder for marginkald, ligeledes uunderskrevet og ligeledes af ukendt forfatter, angår særligt valutalån og marginkald.

De pågældende notater blev afgivet til SØIK i et forgæves forsøg på at understøtte de indgivne politianmeldelser.

Uanset, at notaterne tilsigter at fremtræde som et fundament for kritik af Bankens strategi i forbindelse med nedlukningen af valutarammen på Østerfælled-engagementet, giver notaterne efter eget indhold i realiteten ikke støtte for en sådan kritik.

I notatet vedrørende markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner er, som anført, fremhævet, at yderligere risikopåtagelse kan være relevant for at undgå sammenbrud, hvis det vurderes, at Banken står sig ved at undgå et sådant sammenbrud.

I tillægsnotatet vedrørende markedsstandarder for marginkald sidestilles kreditbeslutningen relaterende sig til valutakursændringer med, hvad der gælder for andre kreditbeslutninger, og der henvises eksplicit til, at den afgørende vurdering beror på det i førstnævnte notat anførte.

Karakteristisk for begge notater er, at disse hævder at angå markedstandarder, men netop ikke påviser eksistensen af nogen markedsstandard.

Vidnet Kristian Vie Madsen er blevet forespurgt hertil og svarede:

”Dette udsagn bygger ikke på en statistisk gennemgang, men på hvad Finanstilsynet ser ude i bankerne.”

Medmindre udsagnet angår, at Finanstilsynet ikke foretager registrering af de observationer, som ligger til grund for notaterne, synes udsagnet at savne mening.

Finanstilsynet synes i nævnte notater at tillægge det betydning, hvorvidt et valutalån er spekulativt.

Vidnet Kristian Vie Madsen har forklaret:

”[...] at Finanstilsynets definition af ”spekulativt” ikke er super præcis her.”

”Finanstilsynet har ikke en generel definition af, hvad der forstås ved ”spekulativt””

Vidnet Kristian Vie Madsen tilbød sin egen definition af spekulation:

”Hvis indtægts- og udgiftssiden ikke er i samme valuta, er det spekulativt.”

Denne definition savner hjemmel. Der er ingen regulatorisk anledning til at søge en disposition karakteriseret som spekulation.

Vidnet Kristian Vie Madsen gik ganske langt i sin forklaring

”En bank må gerne give et uforsvarligt udlån, hvis banken ved, at det er det, den gør, og har råd til det.”

Banken havde råd til at tabe, hvad der blev tabt på de tre engagementer, men N. E. Nielsen har ikke disponeret ud fra en opfattelse af, at Bankens bestyrelse skulle give uforsvarlige udlån – og har heller ikke gjort noget sådant.

Det er påfaldende, at Finanstilsynet – om end på uklart grundlag og med skiftende retningsans – og Finansiel Stabilitet søger at påvise en retlig norm om en pligt for en bank til at lukke ned for nødlidende engagementer og ikke at poste flere penge i nødlidende kunder. Banker skal ikke satse på at få kunden igennem en krise ud fra et ønske om, at Bankens pant efter krisens forhåbentlige overvindelse atter kommer i pengene.

Dette sideløbende med, at Nykredit er gået til Højesteret med en sag, som angår Nykredits bestræbelse på at servicere en nødlidende andelsboligforening med penge til ejendommens drift i en lang fremtid.

Nykredit havde bevilget lån til en andelsboligforening uden hæftelse for andelsboligforeningens medlemmer baserende sig på et budget, som forudsatte successive salg af lejeboliger til nye andelshavere. Til finansieringen var knyttet en renteswap, som udviklede sig, og renteswappen fik en negativ markedsværdi, som tilnærmelsesvis fordoblede foreningens prioritetsgæld.

Det fremgår af sagen, at Nykredit siden 2011 havde givet afkald på bidrag på realkreditlån og renter på banklån (anlægslån og kassekredit) og alene opkrævet renter på realkreditlån og renteswapaftale. I tillæg hertil bestod tilsagnet i, at Nykredit ved tilskud ville dække driftsunderskud i 2015 og 2016 i overensstemmelse med budgetter, som Nykredit havde udarbejdet, samt at Nykredit yderligere frem til udgangen af 2021 ville sikre en positiv drift og dække ekstraordinære udgifter, herunder nødvendig vedligeholdelse og opfyldelse af Duegårdens forpligtelser, efterhånden som de forfaldt. Nykredit lukkede ikke renteswappen, og Nykredits fremadrettede finansieringstilsagn til andelsboligforeningen indbefattede den risiko, der måtte blive aktualiseret ved en fortsat forøgelse af den negative markedsværdi af renteswappen.

Nykredits kunde søgte således ly i skifteretten under konkursreglerne, Nykredit påduttede kunden, dels henstand på gælden til Nykredit og dels tilsagn om dækning af fremtidige driftsunderskud for herved at tvinge kunden ud af skifterettens beskyttelse – alt imens en renteswap stadig bestod. Nykredit ville vinde tid - målt i år.

Denne praksis har ikke været særegen for den konkrete sag.

En sådan praksis er upåtalte af Finanstilsynet.

Vidnet Kristian Vie Madsen anførte delvist herom:

”[...] hvis man har et ejendomsengagement med en swap til fast rente, og banken vurderer, at kunden kan betale den faste rente, kan det være fornuftigt nok at sige, at kunden har renterisikoen og øge rammen for, at kunden kan betale.”

A/B Duegården kunne ikke betale nogen fast rente, og Nykredit bar risikoen for renteswappen – dog således at ”the sky was the limit” – og yderligere således, at Nykredit garanterede finansieringen i en fremtidig lang årrække.

På den ovenfor anførte baggrund er der ikke sandsynliggjort noget grundlag for kritik af Bankens strategi i relation til håndtering af nødlidende kunder. Den objektivt rigtige strategi for Østerfælled-engagementet var at overvinde finanskrisen, fordi aktivet var sundt. Østerfælled-ejendommen repræsenterer i dag en værdi over kr. 2 mia. efter frasalg af parkeringskælder.

Den ledelse, der [på Amagerbankens generalforsamling den 10. november 2010] appellerede til aktionærerne og en ny ledelse om at udvise tålmodighed, fordi dette ville være værdibevarende, bør ikke klandres for, at der ikke blev lyttet med fatale følger for Bankens interesser:

”Strategien er meget enkel: Hvorfor tvangssælge de til banken pantsatte og måske nedskrevne aktiver inden for 6 måneder til en dårlig pris, når banken kan få langt mere ud af at vente med at kræve et salg, indtil de pantsatte aktiver er klar, og markedet er til stede?

[...]

Bankens succes med den strategi er vist ved skabelsen af ejendomsselskabet Jeudan efter ejendoms-krisen i 90'erne, under dot-com krisen i begyndelsen af dette årtusinde ved tålmodig salg af pantsatte aktier i den børsnoterede virksomhed SimCorp og ved en række realisationer af visse - heldigvis ikke af offentligheden kendte - kunderelationers aktiver her under finanskrisen.

[...]

Tålmodighed, forretningsmæssig tæft og dygtig håndtering bringer banken godt igennem sådan et engagement.

Og Palm og Ørbekker, som har tilladt, at jeg nævner dem specifikt. Selvfølgelig er banken utilfreds med, at engagementerne med disse to herrer fylder så meget i pressen, og selvfølgelig havde banken gerne været en del af disse engagementer foruden. Men det ændrer ikke på, at banken også i disse kunderelationer gør det, der intelligent er bedst for banken, uanset mediepres, og samtidig værdiansætter engagementerne i overensstemmelse med Finanstilsynet vejledninger. Hvorfor et pantebrevsselskab under Finansiell Stabilitet og staten som skatteopkræver ønsker på nuværende tidspunkt at erklære de pågældende konkurs, er for mig at se uforståeligt. Der er ingen ubehæftede aktiver. Og igen kan Amagerbanken glæde sig over at have de bedste sikkerheder og dermed den bedste retsstilling. Når lånene nu engang er ydet, har det været godt kredithåndværk, og godt at tiden er gået, og priserne ikke længere er så pressede, men uheldigvis spild af værdier, når den, der erklærer konkursen, ikke får noget ud af det.”

...

BANKENS ORGANISATION

Det kan af Capinordic-dommen udledes, at både lovreglerne (lov om finansiell virksomhed m.v.) og bankens interne regler (kreditpolitik m.v.) altovervejende skal betragtes som tekniske (ordens-) forskrifter, der i realiteten kun har yderst begrænset erstatningsretlig relevans. Den blotte overtrædelse af reglerne kan således ikke i sig selv føre til et erstatningsansvar/en erstatningspligt for ledelsen. Overtrædelsen kan alt andet lige indgå som et element i forsvarlighedsvurderingen, men det afgørende er fortsat en konkret vurdering i det enkelte tilfælde af, hvorvidt bevillingen af det enkelte låneengagement var forretningsmæssig/kreditmæssig forsvarlig for banken eller ej på tidspunktet for selve bevillingen.

Selv hvis sagsøgers ubeføjede kritik af kreditorganisationen havde været beføjet, ville betydningen heraf ved Retten i Lyngbys stillingtagen være uhyre begrænset. Det kan derfor være en fristelse blot at forbigå den rejste kritik og i stedet alene fokusere på de konkrete kritiserede engagementer.

Herved vil der imidlertid fortabes et vigtigt element, som med styrke skal indgå ved bedømmelsen af, hvorvidt N. E. Nielsen har handlet uforsvarligt; de bevillinger, på hvilke N. E. Nielsen kritiseres, er baseret på indstillinger fremkommet til bestyrelsen som et resultat af Bankens kreditorganisations arbejde og således, at de kritiserede lån er fremkommet som resultat af, at bestyrelsen har tiltrådt kreditorganisationens indstilling. I den udstrækning Bankens kreditorganisation har fungeret i overensstemmelse med

det bankregulatoriske regelsæt – og i det hele taget som resultatet af en hensigtsmæssig, velfungerende og kyndig behandling med involvering af en flerhed af kompetente personer – taler dette med styrke imod, at N. E. Nielsens tilslutning til bevillingen skulle være udtryk for en uforsvarlig beslutning.

I den udstrækning kreditororganisationen ud fra en bankregulatorisk bedømmelse og en konkret hensyntagen til de involveredes faglige sagkundskab ikke kan kritiseres, da må der påhvile sagsøger en særlig forpligtelse til at bevise og påvise fejl ved beslutningen.

Nedenfor gendrives Finansiell Stabilitets misopfattelse af Finanstilsynets karakteristik af Jørgen Brændstrup som reel kreditchef, det påvises, at Kreditkontoret fungerede i hele den kritiserede periode, og det klargøres, at den formelle problemstilling relaterende sig til Jørgen Brændstrups virke som kundechef og direktionsmedlem ikke indebærer nogen overtrædelse af FIL § 71, og at Finanstilsynet ingensinde har været af nogen anden opfattelse. Hensigtsmæssigheden af den formelle struktur blev der ikke fra Finanstilsynets side sat spørgsmålstejn ved, så længe Knud Christensen fungerede som administrerende direktør. Efter Knud Christensens dødsfald fremtrådte den formelle struktur ikke som optimal, men ingen bankregulatoriske forskrifter blev overtrådt, og intet reelt problem er blevet påvist. Revisionen har stedse anset organisationen som forsvarlig, og afhængigheden af nøglepersoner blev kompenseret med en aftalt yderligere kontrolinstans fra revisionens side.

På nedennævnte baserede grundlag gøres det på vegne N. E. Nielsen gældende, at Bankens kreditororganisation ikke var uforsvarlig, og at det ved ansvarsbedømmelsen af N. E. Nielsen tværtimod bør tillægges betydning, at bestyrelsen tiltrådte indstillinger fremkomne gennem en forsvarlig opbygget kreditororganisation bearbejdet af særligt uddannede og bankkyndige personer.

Generelt om bankens organisation

Indledning

Det følger af FIL § 71, stk. 1, at finansielle virksomheder skal have effektive former for virksomhedsstyring, herunder en klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling, skriftlige forretningsgange for alle de væsentlige aktivitetsområder samt fyldestgørende interne kontrolprocedurer.

Af Finanstilsynets vejledning nr. 10114 af 22. december 2006, punkt 108, fremgår følgende:

”Det skal sikres, at kreditororganisationens opbygning indrettes således, at der er klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelse af opgaver adskilles fra kontrollen af samme.”

Den hidtidige vejledning havde et stort set ensartet meningsindhold.

Bankens bevillingssystem

Banken havde et hierarkisk opbygget bevillingssystem, hvor engagementer på indtil kr. 2,5 mio. og ændringer af disse kunne bevilges lokalt.

Engagementer på mellem kr. 2,5 og kr. 7,5 mio. og ændringer af disse kunne bevilges af Bankens Kreditkontor på grundlag af en indstilling fra en kundeansvarlig og med efterfølgende rapportering til Bankens Kreditkomité.

Engagementer på mellem kr. 7,5 og kr. 25 mio. og ændringer af disse kunne siden 10. januar 2006 bevilges af direktionen, medens engagementer på over kr. 25 mio. eller ændringer af disse kun kunne bevilges af bestyrelsen.

Bankens rapport "Fastsættelse af tilstrækkelig basiskapital og individuelt solvensbehov" af 22. oktober 2008, afsnittet "Interne kontroller på kreditområdet" giver et retvisende billede af Bankens bevillingssystem og af Kreditkontorets funktion:

"Bankens risikostyring og måling af kreditrisici varetages af kreditkontoret, og der er jævnligt møder i kreditkomitéen.

Banken har en mangeårig stabil kreditpolitik, med indarbejdede kreditprocedure, og uafhængig kontrol fra kreditkontoret samt intern revisionside. De indarbejdede kreditprocedurer indeholder skriftlighed i aftalegrundlaget såvel internt som eksternt, og et andet afgørende parameter er at der er likviditet/cashflow og kendskab til ledelsen. Herudover kræver det, at banken har indsigt i virksomhedens dagligdag, og vi er således alene med hvor vi er en del af driften. Endvidere er det en helt naturligvis af kreditgivningen af bankens medarbejdere foretager såvel bevidste tilvalg men også fravalg. Engagement med kunden accepteres alene såfremt vi er i stand til at forstå kunden forretning/forretningsside/markede e.lign. samtidig hermed skal banken kunne sandsynliggøre en exit. Det stærke ved bankens kreditpolitik er, at denne er stabil over årene således at den både tager højde for at konjunkturudsving, men det medfører også at kreditpolitikken er kendt i organisationen. Alle væsentlige risikoområder overvåges løbende ud fra temabaserede udvælgelser.

[...]

Inden et engagement forelægges for bestyrelsen, er det behandlet i bankens kreditkomité bestående af den samlede direktion og kreditchefen på grundlag af en indstilling fra en kundeansvarlig forretningsenhed. Banken lægger betydelig vægt på, at direktionen/kreditkomite alene forholder sig til engagementer, der er indstillet af en kundeansvarlig, idet det herigennem sikres, at såvel det subjektive indtryk af kunden som den objektive vurdering af dokumenterede fakta indgår i beslutningsgrundlaget.

Kreditkomiteen tager stilling til større kundeengagementer og har indsigt i sammenhænge mellem de enkelte kundeforhold, kreditkomiteen er et vigtigt værktøj i styringen af bankens samlede eksponering og bevirker, at topledelsen har indblik i kreditporteføljen ned til et lavt signifikansniveau.

Inden kreditkomiteen tager stilling til en indstilling, er denne behandlet i bankens kreditkontor, der kontrollerer at relevante fakta er medtaget i indstillingen og i øvrigt er behørigt dokumenteret gennem kundens regnskaber og kontrakter mv., som kunden måtte have indgået med sine medkontrahenter. Det kontrolleres ligeledes i denne proces, at det juridiske grundlag i form af offentlige tilladelser og plangrundlag er til stede."

Kreditsager omfattende af bestyrelsens bevillingskompetence blev først behandlet i Bankens Kreditkomité, inden sagen blev forelagt for bestyrelsen til bevilling.

Inden Kreditkomitéen behandlede en indstilling fra en kundeansvarlig forretningsenhed, blev den kundeansvarliges indstilling behandlet i Bankens Kreditkontor.

Erhvervsafdelingen

Rammerne for Erhvervsafdelingens kreditsagsbehandling er beskrevet i dokumenterne "Kreditbehandling i Amagerbanken 2006" og "Kreditbehandling i Amagerbanken 2009". Det fremgår af disse dokumenter, at den kundeansvarlige medarbejder i Erhvervsafdelingen var ansvarlig for at oplyse og dokumentere kreditsagen, herunder forhold til regnskaber, budgetter, sikkerhedsstillelser m.v. Den kundeansvarlige medarbejder var forpligtet til at forholde sig kritisk til kreditsagens oplysninger og til at sikre sig afdelingsledelsens tilslutning til kreditsagens videreførelse.

På sager, der skulle præsenteres for Bankens bestyrelse, skulle Erhvervsafdelingen udfærdige et Management Summary og en Rekapitulation efter en fast skabelon. Management Summaryet erstattede over for bestyrelsen bevillingsansøgningen.

Kreditkontoret

Ifølge Bankens Forretningsgang vedrørende kreditsagsbehandling 2009 havde Kreditkontoret til opgave at foretage behandling af ansøgninger:

"[...] med henblik på 3. mands syn på sagen fsv.

- registrering og anvendelse af data og fakta
- argumentation og juridiske problemstillinger"

John Weibull var chef for Bankens Kreditkontor og var ansat som vicedirektør i Banken.

Inden sin ansættelse i Banken var John Weibull ansat som kreditmedarbejder i Bikuben. Han er oprindeligt uddannet jurist og var tillige chef for Bankens juridiske kontor. Han så sig selv som Bankens chefjurist.

Der var en klar adskillelse, hvor Kreditkontorets medarbejdere ikke var kundeansvarlige og heller ikke havde egentlig selvstændig kundekontakt, dog bortset fra kundekontakt i form af inkasso.

Der var i 2007 gennemsnitligt ansat 11,4 medarbejdere i Kreditkontoret. I 2008 var tallet 15,5 medarbejdere, og i januar 2009 var der beskæftiget 18,8 heltidsmedarbejdere i Kreditkontoret.

Der var en protokol i Kreditkontoret, hvor alle sager blev sat ind. Sagerne blev sat ind i ringbind, og det gjorde, at man altid kunne følge en sag. Ringbindene stod på Kreditkontoret. Det materiale, der blev sat ind i ringbindene, var bevillingssagen, dvs. Management Summary, Rekapitulation samt diverse koncerndiagammer, ejendomsskemaer og konsolideringsskemaer m.v.

Protokollen er ikke fremlagt af Finansiell Stabilitet.

Kreditkomitéen

Inden en kreditsag blev forelagt for bestyrelsen til bevilling, blev den behandlet i Bankens Kreditkomité. Kreditkomitéen bestod af den samlede direktion og af kreditchefen.

Etableringen af Kreditkomitéen ændrede ikke sagsbehandlingen på Kreditkontoret.

Kreditkomitéen er ingensinde nævnt af Finanstilsynet i noget tilgængeligt materiale, og ingen af vidnerne Jørgen S. Jørgensen eller Kristian Vie Madsen kendte til Kreditkomitéens eksistens, tilsigtede funktion eller faktiske virke.

Efter behandling i Kreditkomitéen gik kreditsagen videre til bestyrelsen, i det omfang bevillingen oversteg kr. 25 mio.

Bestyrelsen

I perioden 10. januar 2006 – 10. november 2010 blev afholdt 179 bestyrelsesmøder, og der foreligger referat fra hvert af disse bestyrelsesmøder. Det fremgår heraf, at bestyrelsesmedlemmerne deltog aktivt og velforberejede i de mange bestyrelsesmøder, der har været i den periode, som denne sag drejer sig om.

Bestyrelsens medlemmer mødte velforberejede, og der fandt en aktiv behandling sted af dagsordenens punkter, og således at N. E. Nielsen drog omsorg for at involvere hvert enkelt bestyrelsesmedlem.

Bestyrelsen gennemførte bestyrelsesevalueringer og sikrede god governance, herunder ved rekruttering af nye bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsen må anses at have besiddet de relevante kompetencer enkeltvist og kollektivt. De afgivne forklaringer understøtter og komplementerer dette billede, som er af betydning for den generelle og konkrete bedømmelse af N. E. Niensens ansvar ...

Bestyrelsen respekterede tillige den governance-struktur, der følger såvel af dansk selskabslovgivning som FIL, og kortsluttede ikke Bankens kreditorganisation ved at sagsbehandle opgaver henhørende under den daglige ledelses ansvarsområde. Den daglige drift henhørte således under direktionen. Bestyrelsen udfærdigede ikke kreditindstillinger til Kreditkontoret, foretog ikke på vegne Kreditkontoret de under Kreditkontorets kompetence henhørende analyser og intervererede ikke i Kreditkomitéens behandling. Bestyrelsen mødte ikke Bankens kunder, besigtigede ikke kundernes ejendomme, lavede ikke kundernes budgetter og udfærdigede ikke Bankens kreditdokumenter. Bestyrelsen sikrede derimod, at Banken var forsvarligt organiseret, førte kontrol med den daglige ledelse og behandlede de bevillingsindstillinger – og alene de bevillingsindstillinger – der fremkom til bestyrelsen i overensstemmelse med den for bestyrelsen tilkomne bevillingskompetence.

Særligt vedrørende N. E. Nielsens forhold i relation til Bankens organisation

Finansiel Stabilitet har, som nærmere belyst nedenfor ..., rejst kritik af Bankens kreditorganisation.

Finansiel Stabilitet har ikke fremført anden kritik af Bankens organisation, dog bortset fra en kritik af skriftlige bevillinger, hvilken kritik imødegås nedenfor ... Det er så vidt ses ubestridt, at der generelt blev sikret en forsvarlig arbejdsform i bestyrelsen.

Det er ubestridt, at de i FIL §§ 70 og 71 omhandlede retningslinjer har foreligget, og at Banken har udarbejdet skriftlige instrukser og retningslinjer, som opfylder forpligtelserne i FIL §§ 70 og 71.

N. E. Nielsen havde en klar forståelse af, at Kreditkomitéen udførte deres arbejde.

N. E. Nielsen var tillige af den opfattelse, at Bankens Kreditkontor var involveret i analyse, bevillingsforudsætninger, opfølgningstiltag m.v. i engagementet bevilget af bestyrelsen forinden Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009. N. E. Nielsen fandt ikke ved rapportens fremkomst det af Finanstilsynet anførte for dokumenteret, men Banken valgte at fremkomme med en løsning, som Finanstilsynet tog til efterretning. Løsningen tog afsæt i, at det var Knud Christensens nylige dødsfald, der havde foranlediget tilsynets bemærkninger.

Kreditorganisationens funktioner og opbygning til og med 2. oktober 2008

Bestyrelsens behandling af skriftlige bevillinger

Sagsøgers kritik

Finansiel Stabilitet har kritiseret, at en betydelig del af bestyrelsens bevillinger skulle have fundet sted på skriftligt grundlag, hvilket skulle være ensbetydende med en uforsvarlig creditsagsbehandling.

Imødegåelse af sagsøgers kritik

Finansiel Stabilitets kritik grunder sig ikke på Finanstilsynets inspektioner, interne eller eksterne revisionsobservationer, Finanstilsynets § 352 a-redegørelse, Rigsrevisionens beretning eller advokat Jens Christensens advokatundersøgelse, som ikke med ét ord kritiserer tilstedeværelsen af skriftlige bevillinger i Banken. Kritikken inddrager ej heller, at der sideløbende med tilstedeværelse af skriftlige bevillinger i perioden 2006-2010 gennemførtes 179 bestyrelsesmøder. Kritikken indeholder ingen belysning af, til hvilke lånesager – og med hvilken baggrund – skriftlige bevillinger blev anvendt. Kritikken søger ikke at påvise nogen årsagssammenhæng mellem den skriftlige behandling og det hævdede tab ud over en almindelig holdt bemærkning om, at det er bedst at mødes. Det er uoplyst, hvorvidt der overhovedet indtrådte tab på engagementer, der har været genstand for skriftlige bevillinger ud over en enkelt bemærkning om, at der i visse af de kritiserede engagementer i enkelte tilfælde blev anvendt skriftlige bevillinger.

Hver gang bestyrelsen foretog en skriftlig bevilling, blev pågældende bevilling medtaget på det efterfølgende bestyrelsesmøde.

En sådan kritik er efter sin natur og præsentation uegnet til at indgå i en ansvarsvurdering, men herudover har bevisførelsen bevist, at kritikken er grundløs.

Finansiell Stabilitet bortser fra, at der til opretholdelse af den daglige bankdrift også må kunne ske bevillinger de uger, hvor bestyrelsen ikke mødes.

Bevisførelsens resultat

Bestyrelsens forretningsorden af 20. april 2005 § 4, forretningsorden af 23. april 2008 § 5, og forretningsorden af 30. marts 2009 § 5 indeholdt alle følgende regulering af adgangen til og muligheden for at anvende skriftlige bevillinger:

”Beslutning om bevilling af lån og kreditter m.v. kan, i tilfælde, hvor sagens afgørelse ikke kan afvente førstkommande bestyrelsesmøde, træffes skriftlig under iagttagelse af følgende procedure:

[...]

Såfremt blot ét direktions- eller bestyrelsesmedlem fremsætter ønske herom, udsættes behandlingen til førstkommande bestyrelsesmøde.

[...]”

Ordinært bestyrelsesmøde blev afholdt én gang om måneden.

Bevillinger på skriftligt grundlag blev alene foretaget de uger, hvor der ikke blev afholdt ordinært bestyrelsesmøde.

Efter tilsynets ordinære undersøgelse i Banken i november 2005 påpegede Finanstilsynet, at kreditinstruksens grænse med fordel kunne hæves fra kr. 15 mio. til kr. 50 mio. for at imødegå det store antal andragender til efterbevillinger og andragender, der ugentligt udsendes til skriftlig bevilling i bestyrelsen.

På bestyrelsesmøde den 10. januar 2006 blev det besluttet at udvide beføjelsen til kr. 25 mio., idet bestyrelsen ikke ønskede at blive afskåret fra indsigt i bredden af kreditengagementerne i Banken.

Den vedtagne udvidelse af direktionens bevillingsbeføjelse blev implementeret i direktioninstruksen fra januar 2006, og denne blev fremlagt, godkendt og underskrevet på bestyrelsesmøde i Banken den 30. januar 2006. Det er ikke af Finansiell Stabilitet belyst, i hvilket omfang de skriftlige bevillinger angik bevillinger inden for den beløbsgrænse på kr. 50 mio., som Finanstilsynet havde anbefalet Banken som en nedre grænse for bestyrelsesinvolvering.

Der er ikke siden 2005, herunder ved tilsynets skærpede tilsyn siden ultimo 2008, fremkommet bemærkninger – hverken direkte eller indirekte fra tilsynet – relaterende sig til bestyrelsens anvendelse af skriftlige bevillinger.

Skriftlige bevillinger blev ikke anvendt i forhold til nye kunder.

Jørgen Brændstrups hævdede rolle som kreditchef

Sagsøgers kritik

Finansiell Stabilitet hævder, at Finanstilsynet har været af den opfattelse, at der forelå de facto identitet mellem erhvervschefen og kreditchefen, hvilken hævdede opfattelse Finansiell Stabilitet dels tilslutter sig og dels kritiserer de sagsøgte i anledning af:

”I Banken var der enten de facto identitet mellem erhvervs- og kreditchefen, som Finanstilsynet angiver [...].”()

I denne kritik ligger andet og mere end selve konstateringen af, at Jørgen Brændstrup siden 2002 virkede som direktør og siden oktober 2008 som administrerende direktør i Banken, jf. ovennævnte citats fortsættelse:

”[...] eller også var erhvervschefen overordnet i forhold til kreditchefen.” ...

Imødegåelse af sagsøgers kritik

Finanstilsynet har ikke været af den hævdede opfattelse, som i øvrigt ville være urigtig.

Bevisførelsens resultat

Finanstilsynet anfører i tilsynets § 352 a-redegørelsen i 2011 følgende:

”Den risikable udlånsportefølje var i vidt omfang opstået ved Jørgen Brændstrups mellemkomst, da han siden 2002 var erhvervschef og reelt fungerede som kreditchef ved siden af jobbet som administrerende direktør.”

Vidnet Kristian Vie Madsen fra Finanstilsynet har om den anførte passage udtalt:

”Finanstilsynet kom med denne observation første gang i slutningen af 2008, og tilsynet gentog den i 2010.”

Den 20. januar 2009, efter det ordinære tilsyn i 2008, fremkom Finanstilsynet med bemærkninger om Bankens afhængighed af nøglepersoner, og i juni 2010 gav Finanstilsynet Banken følgende risikoplysning:

”Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på [...] risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.”

Af vidnet Kristian Vie Madens forklaring følger således, at Finanstilsynet ikke med benævnelsen ”reel kreditchef” har tilsigtet at påpege andet end, at Jørgen Brændstrup siden oktober 2008 fungerede som erhvervschef og administrerende direktør.

Vidnet Jørgen S. Jørgensen forklarede, at essensen var, at ”[...] Amagerbanken manglende en mand af Knud Christensens statur til at udøve opgaven som administrerende direktør.”

Ingen forklaring og intet dokument fremlagt under sagen underbygger nogen hævdede af, at kreditchefen ikke var John Weibull.

Hævdet tilsidesættelse af FIL § 71

Sagsøgers kritik

Det er Finansiell Stabilitets opfattelse:

”[...] at Jørgen Brændstrups mange roller indebar en "kortslutning" af den væsentlige kontrolfunktion, som sædvanligvis varetages af en banks kreditkontor. Hverken kreditkontoret eller kreditkomiteen forholdt sig således reelt til de sager, Jørgen Brændstrup i sin egenskab af kundeansvarlig/chef i erhvervs-

afdelingen indstillede til bevilling, og som han i sin egenskab af direktør herefter forelagde for bestyrelsen på bestyrelsesmøderne, eller som blev rundsendt til individuel skriftlig bevilling i bestyrelsen. Banken var derved organiseret på en måde, der tillod, at Management Summaries fra Jørgen Brændstrup/Jørgen Brændstrups medarbejdere i erhvervsafdelingen ikke på noget tidspunkt fik et kvalificeret modspil fra kreditafdelingen.

En sådan kreditororganisation og kreditsagsbehandling er klart uforsvarlig, og de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved ikke at sikre, at Banken de facto havde den lovkrævede funktionsadskillelse, jf. kravene herom i FIL § 71, ASL § 54 og SL §§ 115-118.”

Det anførte synes at måtte læses således, at Finansiell Stabilitet gør gældende, dels at Jørgen Brændstrup havde mange roller, og dels at dette førte til, at kreditchefen ikke passede sit arbejde, og at denne kombination – denne årsag/virkning – var i strid med FIL § 71, og dette for så vidt angår begge vejledninger til FIL § 71.

Uanset at det fremtræder som uklart, hvorvidt Finansiell Stabilitet er af den opfattelse, at det skulle være i strid med FIL § 71, jf. vejledningens punkt 108, at Jørgen Brændstrup fungerede som erhvervschef og (adm.) direktør, kan det være formålstjenligt at afklare, hvorvidt selve sådan en funktionstilrettelæggelse objektivt – ved den blotte konstatering af nævnte stillingsbetegnelser uden inddragelse af kreditchefens faktiske virke under disse forhold – skulle være bankregulatorisk kritisabelt. Dette behandles nedenfor ...

Imødegåelse af sagsøgers kritik

Jørgen Brændstrups stilling som erhvervschef og direktør indebærer ikke i sig selv nogen tilsidesættelse af FIL § 71 – og udnævnelsen til administrerende direktør i oktober 2008 ændrer ikke herpå. Tilsynet, som på det pågældende nærmest havde fast ophold i Banken, fremkom ikke med nogen form for reaktion ved Jørgen Brændstrups udnævnelse til administrerende direktør.

Den opfattelse, John Weibull havde om regelanvendelsen, kan fundamentalt tiltrædes:

”Det er ikke et krav, at en bank har et kreditkontor eller en kreditkomité. Hvis der ikke er et kreditkontor i en bank, ville kontrollen ligge efterfølgende i form af revision. En bank skal have en selskabsretlig ledelse og en direktion, der er ansat af bestyrelsen. Derudover er der ikke specifikke offentligretlige krav. Udgangspunktet for en bank vil teoretisk set være, at medarbejderen med kundekontakt går til direktionen.”

Finanstilsynet har reageret på tilsynets observationer ved meddelelse af en risikoplysning i juni 2010, hvilken risikoplysning angår (netop) risikoen for, at Jørgen Brændstrups virke kunne have som årsag, at Kreditkontoret blev sat ud af kraft. Såfremt tilsynet havde været af den opfattelse, at selve Jørgen Brændstrups virke som erhvervschef og administrerende direktør indebar en overtrædelse af FIL § 71, ville tilsynets reaktion herpå have været et påbud.

Intet påbud er meddelt – med rette.

Bevisførelsens resultat

Ved Finanstilsynets ordinære inspektion i 2005 var Finanstilsynet bekendt med Jørgen Brændstrups virke som kundeansvarlig erhvervschef og direktør. Denne viden afstedkom ikke nogen tilsynsreaktion eller omtale overhovedet fra tilsynets side ved afrapporteringen.

Ved Finanstilsynets afrapportering den 20. januar 2009 af tilsynets ordinære inspektion i 2008 gav tilsynet i tilknytning til tilsynets bemærkninger om afhængighed af nøglepersoner følgende påbud:

”Det følger af punkt 108 i § 71-vejledningen, at banken skal sikre, at kreditororganisationens opbygning indrettes således, at der er klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelse af opgaver adskilles fra kontrollen af samme. Videre fremgår det af punkt 109 i vejledningen, at bestyrelse og direktion skal sikre, at bevillingsprocessen er betryggende. Banken skal senest ultimo marts 2009 sende tilsynet en redegørelse for, hvilke ændringer den vil foretage (Påbud).”

Påbuddet udtrykker ikke konstatering af en overtrædelse af FIL § 71, men er alene et påbud om en besvarelse. Påbuddet er herunder ikke et påbud om at bringe Jørgen Brændstrups virke til ophør, hverken helt eller delvist. Tværtimod udtrykkes, at direktionen ikke er tilstrækkeligt involveret, hvilket angives at kunne have været tjenligt til supplering af Kreditkontorets indsats:

”Videre bemærkede tilsynet blandt andet, at bankens kreditkontor ikke ses at have været aktivt involveret [...]. Denne usædvanlige arbejdsdeling måtte i konsekvens heraf indebære, at bankens [...] direktion i vidt omfang skulle indgå i den egentlige sagsbehandling. Dette ses dog ikke at have været tilfældet [...].”

Anførelsen angår, at Kreditkontorets angiveligt begrænsede indsats passende kunne afhjælpes ved en højere grad af involvering fra direktionen. På det pågældende tidspunkt havde Jørgen Brændstrup netop efter Knud Christensens dødsfald afløst denne som administrerende direktør, og såfremt udtalelsen skulle angå en kritik af, at Jørgen Brændstrup tidligere havde været medlem af direktionen eller angå en kritik af, at han netop da var udnævnt som administrerende direktør, savner det mening at efterlyse en arbejdsindsats fra direktionen til kompensation for Kreditkontorets indsats. Afsnittet er i det hele vanskeligt at forstå, idet afsnittet særegent kombinerer fraværet af indsats fra Kreditkontor, bestyrelse og direktion med en afhængighed af nøglepersoner. Det må i så fald konstateres, at en sådan nøgleperson ikke var undergivet nogen nævneværdig indsatsforpligtelse.

Ingen vidner fra Finanstilsynet har kunnet kaste lys over indholdet i rapporteringen.

Banken valgte at forstå tilsynets angivelse som et udtryk for, at tilsynet gerne så en opnormering af Kreditkontoret.

I brev af 12. maj 2009 fra Finanstilsynet til Banken tog tilsynet redegørelsen til efterretning. Tilsynet påpegede samtidig, at det for tilsynet umiddelbart forekom, at Bankens tiltag kun ville give en mindre aflastning af Bankens administrerende direktør. Hvorfor der bestod et behov for at aflaste Bankens administrerende direktør, når denne ikke sås involveret i egentlig sagsbehandling, er ikke søgt forklaret. Behovet for at aflaste den administrerende direktør er ikke kombineret med nogen problematisering af, at Jørgen Brændstrup var administrerende direktør, erhvervschef og kundeansvarlig.

Det er ikke ved bevisførelsen søgt fremført, at Finanstilsynet skulle være af den opfattelse, at tilsynet skulle kunne tage fortsatte krænkelse af FIL § 71 til efterretning.

Hverken intern eller ekstern revision har afgivet erklæringer i perioden 1. januar 2005 til 2. oktober 2008 vedrørende det forhold, at Jørgen Brændstrup var kundeansvarlig, erhvervschef og medlem af direktionen.

Fungerede Kreditkontoret?

Efter at have konstateret, at FIL § 71 ikke kan anses overtrådt alene ved en objektiv konstatering af, at Jørgen Brændstrup havde en flerhed af funktioner indtil den 2. oktober 2008, behandles nedenfor Finansiell Stabilitets kritik af Kreditkontorets faktiske virke som en af Finansiell Stabilitet hævdede konsekvens

af Jørgen Brændstrups roller. Efter at have afvist, at Jørgen Brændstrups roller i sig selv udgør en bankregulatorisk overtrædelse, inddrages nedenfor, hvorvidt Finansiell Stabilitet har bevist en faktisk kortslutning af Bankens kreditorganisation.

Sagsøgers kritikpunkt 1)

Finansiell Stabilitet kritiserer, at der ikke forelå indstillinger fra Kreditkontoret.

Imødegåelse af sagsøgers kritikpunkt 1)

Det er isoleret betragtet korrekt, at der ikke forelå indstillinger fra Kreditkontoret, men dette er ikke i strid med nogen bankregulatorisk forskrift – i hvert fald ikke i det omfang, at Kreditkontoret på anden vis end ved skriftlig indstilling har påvirket den ansøgte bevilling i et af Kreditkontoret ønsket omfang. Kreditkontorets arbejde har ukritisabelt givet sig til udtryk på anden vis end ved indstillinger fra Kreditkontoret.

Bevisførelsens resultat vedrørende kritikpunkt 1)

John Weibull har forklaret, at Finanstilsynet i hvert fald siden 2005 var bekendt med, at der ikke blev udfærdiget indstillinger i den af Finansiell Stabilitet efterlyste form.

Finanstilsynets rapport af 26. januar 2006 vedrørende det ordinære tilsyn i 2005 indeholder ingen bemærkninger eller kritik i denne anledning.

Finanstilsynets afrapportering vedrørende den ordinære kontrol 2008 indeholder ej heller kritiske bemærkninger relaterende sig hertil. Finanstilsynets bemærkning om, at Kreditkontoret ikke sås aktivt involveret, kan ikke læses som et påbud om udfærdigelse af indstillinger i den af Finansiell Stabilitet efterlyste form.

John Weibull har forklaret, at Kreditkontoret fremkom med Kreditkontorets holdning til sagerne. Dette skete ikke ved, at Erhvervsafdelingens oprindelige indstilling blev korrigeret, kommenteret eller vurderet i en selvstændig indstillingsskrivelse fra Kreditkontoret og således, at den bevilligende instans herefter skulle kombinere den oprindelige indstilling med Kreditkontorets indstilling, men i stedet således, at Kreditkontorets bemærkninger blev indarbejdet i en endelig indstilling.

Intern og ekstern revision har ingensinde efterlyst indstillinger i den af sagsøger efterlyste form.

Sagsøgers kritikpunkt 2)

Finansiell Stabilitet kritiserer, at bevillingsansøgningerne oftest blev videresendt fra Kreditkontoret samme dag eller dagen efter modtagelse.

Imødegåelse af sagsøgers kritikpunkt 2)

Selve det forhold, at en bevillingsansøgning kan ekspederes af en rutineret kreditchef på én dag er ikke udtryk for, at sagsbehandlingen skulle være mangelfuld.

Det kan ikke lægges til grund, at videresendelse oftest fandt sted samme dag eller dagen efter bevillingsansøgningens modtagelse.

Bevisførelsens resultat vedrørende kritikpunkt 2)

John Weibull har forklaret, at de sager, som blev videresendt til behandling på Kreditkomitémøde, kort efter modtagelsen i Kreditkontoret ikke var fundet problematiske, fordi kvaliteten var på et niveau, som ikke fordrede bearbejdning.

Det er dokumenteret, at Management Summaries skulle udfærdiges efter en helt detaljeret skabelon, herunder til sikring af oplysningernes fuldstændighed og kommunikationens klarhed, og de fremlagte Management Summaries ses at være udfærdiget med respekt heraf.

John Weibull har forklaret, at Kreditkontorets holdning i indstillede sager blev tilkendegivet i en løbende dialog med Erhvervsafdelingen og således, at en indgiven bevillingsansøgning blev tilrettet og forandret i lyset heraf og herefter tilgik Kreditkontoret i bearbejdet og endelig form. Tilsvarende er forklaret af Jørgen Brændstrup og Annette Hansen. Kreditkontorets modtagelse af en bevillingsansøgning vil i kraft heraf ikke afspejles i påtegningen om modtagelsen af den endelige bevillingsansøgning, men derimod ved modtagelsen af den første bevillingsansøgning (udkast til samme).

Den blotte sammenholdelse af Kreditkontorets modtagelsestidspunkt for den endelige ansøgning med Kreditkontorets videresendelsestidspunkt til Kreditkomitéen vil derfor nødvendigvis udtrykke et urigtigt og manipuleret billede. Det er dette urigtige billede, Finansiell Stabilitet har vist ved behandlingen af 35 engagementer.

Finansiell Stabilitet har undladt at fremlægge Kreditkontorets protokol, i hvilken tidligere udkast til Management Summaries er indeholdt.

Sagsøgers kritikpunkt 3)

Finansiell Stabilitet kritiserer, at Kreditkontoret ikke reelt forholdt sig til de sager, Jørgen Brændstrup indstillede til bevilling. Finansiell Stabilitet hævder, at John Weibull forinden hovedforhandlingens start havde oplyst:

”[...] at han ikke har følt, at han havde beføjelser til at indgå i en diskussion med direktionen om de overordnede forudsætninger for Bankens risikotagning ved den konkrete lånesag. Han har selv beskrevet sin opgave som vedrørende alene tekniske forhold og oplyst, at han følte, at han fungerede som sekretær for direktionen.”

Imødegåelse af sagsøgers kritikpunkt 3)

Kreditkontoret forholdt sig til de sager, Jørgen Brændstrup indstillede til bevilling, og kreditchefen passede sit arbejde.

Bevisførelsens resultat vedrørende kritikpunkt 3)

John Weibull har forklaret:

”Forevist vejledningens pkt. 108, hvoraf fremgår, at det skal sikres, at kreditorganisationens opbygning indrettes således, at der er klart definerede ansvars- og arbejdsområder, har han forklaret, at han mener, at Amagerbanken havde en sådan opbygning og dermed opfyldte dette punkt. Sagsgangen var kendt og sikret. Der var ingen tvivl om, hvilken vej sagerne skulle. Der skulle være adskillelse af opgaver og kontrol, og han synes, at det er vigtigt at sige, at de i sjælden grad opfyldte dette i Amagerbanken. Der var en klar adskillelse, hvor Kreditkontorets medarbejdere ikke var kundeansvarlige og heller ikke havde egentlig selvstændig kundekontakt, dog bortset fra kundekontakt i form af inkasso. Dertil kom, at der var en lang række kontroller og målepunkter. På et tidspunkt fik de listet omkring 30 kontroller og målepunkter op. Han har ikke dette materiale længere. Det var de mange små ting,

som også var vigtige, som f.eks. den daglige overtrækskontrol, overholdelse af margin på investeringsengagementer samt kontrolbesøg i afdelingerne. Dette gav et kontrolmiljø, hvor de personer, der udførte kontrol, ikke havde nogen interesse i de sager, de udførte kontrol af. Dette gjaldt også sager fra Erhvervsafdelingen.

[...]

Kreditkontoret havde ikke været i stand til at foretage en kritisk sagsbehandling uden den anførte bistand mv. fra Erhvervsafdelingen, som besad et højt kundskabsniveau. I Kreditkontoret prioriterede man kreditsagernes behandling.

[...] Kreditkontoret var uafhængigt af Erhvervsafdelingen.

[...]

Han havde en udmærket og åben dialog med Jørgen Brændstrup, og det var ikke vanskeligt for ham at sige Jørgen Brændstrup imod.

[...]

Han har ikke ved behandling af sager i Kreditkontoret medvirket til noget, hvor han i dag ikke kan stå inde for den indstilling, der dengang blev afgivet.

[...]

Både han og Jørgen Brændstrup var begge meget inde over de sager, der var problemer i.”

John Weibull blev foreholdt et uddrag af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 vedrørende afhængighed af nøglepersoner og udtalte, at Kreditkontoret ikke foretog selvstændig analyse af engagementerne. Heri kan ikke indlægges nogen udtalelse om fravær af uafhængige vurderinger, idet John Weibull herved sigter til, at Kreditkontoret bearbejdede sagerne i en løbende dialog med Erhvervsafdelingen.

Kreditkontorets holdning blev kommunikeret videre i form af dialog med den enkelte afdeling, som i nogle tilfælde i yderste konsekvens trak en sag tilbage. Hvis en kreditsag i øvrigt kunne bære i forhold til kunden, var det nok vanskeligt af materialet at udlede, hvilke input der kom fra henholdsvis Erhvervsafdelingen og Kreditkontoret.

Annette Hansen, Marianne Sørensen, Lotte Pind og Allan Ottosen har udtrykt anerkendelse af John Weibulls virke i Banken.

De statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen, Torben Bender og Per Rolf Larsen anså alle John Weibull som værende kompetent. Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har udtalt, at der var en selvstændig kreditchef, og at de ikke havde konstateret faktiske problemer. Yderligere udtalte Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender:

”Foreholdt følgende afsnit i referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 5. februar 2009 ...

”På formandens forespørgsel kunne Torben Bender bekræfte, at kredithåndværket i banken var i orden, men risikoeksponeringen sammenholdt med det hastige fald i værdier medførte en ny situation.”,

har de forklaret, at de er enige om denne vurdering. Kredithåndværket handler også om bevillingsgrundlag var i orden, og at bevillingshierarki var overholdt. ”Var der orden i penalthuset?” som bestyrelsens formand udtrykte det. Der var styr på kredithåndværket i den periode, da Jørgen Brændstrup var direktør. Det er primært Intern Revision, der har set på, at bevillingshierarkiet var overholdt. De har kigget Intern Revision over skulderen. Der var det formelle problem med afhængighed af nøglepersoner. Amagerbankens kredithåndværk var i orden. Der var således orden på engagementerne, sikkerheder mv. Bankens situation var afstedkommet af, at man kom med fuld fart ind i finanskrisen med en risikoeksponering. Kreditororganisation har efter deres vurdering ikke været uforsvarlig.”

Den nye ledelses hævde af, at Kreditkontoret ikke fungerede, baserede sig ikke på konkret viden om Bankens hidtidige kreditororganisation:

Vidnet Steen Hove har forklaret, at han ikke har set John Weibull i aktion, at han ikke har bestridt John Weibulls faglige kompetencer, og at han ikke har haft grundlag for at mene, at John Weibull ikke passede sit arbejde. Steen Hoves negative indtryk af John Weibull baserede sig på, at Banken havde foretaget nedskrivninger på kr. 3 mia. på tre år, og hvad han kunne udlede af at se John Weibull i øjnene.

Vidnet Niels Heering har forklaret, at han ikke anser John Weibull som en ”stærk” person, og at bedømmelsen beror på, at John Weibull accepterede at have en direktør både over og under sig.

Vidnet Lars Højrup Nielsen har forklaret, at John Weibull var absolut kompetent, men at han virkede slidt og træt samt presset af situationen – idet vidnet sigter til John Weibulls fremtræden efter, at denne var blevet degraderet af den nye ledelse.

Vidnet Niels Vestermark har forklaret, at han anså John Weibull som værende rar, intelligent og omgængelig, men ikke markant, og han satte ikke sin mening igennem – også her sigtes til perioden efter degraderingen.

Sagsøgers kritikpunkt 4)

Finansiell Stabilitet kritiserer, at der ikke skete en kritisk kreditvurdering af sagerne i Kreditkomitéen.

”Han fandt desuden, at betegnelsen "kreditkomite" ikke var retvisende for komiteens arbejde, idet der nærmere var tale om et direktionsmøde, hvor kreditchefen deltog.”

Imødegåelse af sagsøgers kritikpunkt 4)

Udsagnet er udokumenteret.

Det kræves ikke, at pengeinstitutter overhovedet har en kreditkomité.

Finanstilsynet var uopmærksom på Kreditkomitéens eksistens.

Bevisførelsens resultat vedrørende kritikpunkt 4)

Kreditkomitémøde blev afholdt hver mandag eftermiddag, og hvis behandlingen ikke blev færdiggjort, blev mødet genoptaget om torsdagen.

Jørgen Brændstrup, Allan Ottsen og John Weibull har alle forklaret, at Kreditkomitéen fungerede som tilsigtet.

Ingen forklaring er afgivet til imødegåelse heraf.

Finansiell Stabilitets hævde af, at John Weibull skulle være af den opfattelse, at betegnelsen "kreditkomite" ikke var retvisende for komitéens arbejde, idet der nærmere var tale om et direktionsmøde, hvor kreditchefen deltog, blev ikke bekræftet af John Weibull, som derimod har forklaret:

”[...] med Kreditkomitéens indførelse kom et mere formelt forum, hvor Kreditkontoret var repræsenteret. Han så sin rolle som værende fagansvarlig og intern rådgiver ansat af direktion samt som en form for udvidelse af direktionssekretariatet.

På Kreditkomitémøderne medbragte han de bilag, herunder Management Summaries, rekapitulationer, indstillinger, diagrammer mv., som Kreditkontoret havde modtaget fra Erhvervsafdelingen. Den fysi-

ske lånesag lå typisk i Erhvervsafdelingen og blev ikke medbragt til møderne. Typisk havde alle Kreditkomitéens medlemmer det samme materiale. Knud Christensen og siden hen Jørgen Brændstrup var ordstyrer på møderne. Der forelå ikke skriftlig instruks for mødernes afvikling. Sagerne blev gennemgået, og hvis der var spørgsmål, blev de drøftet. Sagerne var i nogle tilfælde alment kendte.”

Vidnerne Kristian Vie Madsen og Jørgen S. Jørgensen fra Finanstilsynet var begge uopmærksomme på Kreditkomitéens eksistens.

Kristian Vie Madsen var:

”[...] ikke selv bekendt med, at der var en Kreditkomité i Amagerbanken. [...] Han ved ikke, hvad Kreditkomitéen i Amagerbanken i givet fald lavede, herunder om Kreditkomitéen holdt øje med kreditchefen, Jørgen Brændstrup eller andre.”

Jørgen S. Jørgensen forvekslede Kreditkomitéen med et bestyrelsesudvalg.

En minimums forudsætning for at fremkomme med kritik af Bankens kreditororganisation må indebære kendskab til Kreditkomitéens eksistens og virke, således som den er beskrevet dels i Banken internt og dels eksternt.

Særligt om spørgsmålet vedrørende eventuel bevismangel

Der foreligger vedrørende den fremsendte kritik kun i begrænset omfang spørgsmål om bevismangel, idet bevisførelsen overvejende har frembragt et resultat; nemlig at Finansiell Stabilitets kritik ikke er faktisk retvisende.

Finansiell Stabilitet har undladt ved sagkyndige udtalelser at belyse branchenormer for kreditororganisationers opbygning og virke.

Den manglende fremlæggelse af Kreditkontorets protokol må komme sagsøger til skade.

De juridiske krav til beviset for årsagssammenhængen mellem de påpegede generelle kritisable forhold og konkret hævdede tab

Det påhviler Finansiell Stabilitet at påvise eller dog sandsynliggøre, at bankregulatoriske svigt har forårsaget konkret hævdede tab. Som anført ovenfor i punkt 0, bortså Østre Landsret i Capinordic-dommen i det store hele fra den flerhed af bankregulatoriske overtrædelser, der var påberåbt af Finansiell Stabilitet.

Beviset for årsagssammenhængen mellem de kritiserede dispositioner og de af sagsøger hævdede kritisable forhold ved kreditororganisationen

Finansiell Stabilitet har ikke søgt at føre bevis for nogen sammenhæng mellem de af Finansiell Stabilitet hævdede kritisable forhold ved kreditororganisationen.

Det er vedrørende samtlige bevillinger ubestridt, at bevillingerne er tilblevet i overensstemmelse med det forventede bevillingssystem, og det er ikke påvist, at hverken Kreditkontoret eller Kreditkomitéen undlod at behandle sagen.

De kritiserede engagementer er overvejende bevilget af bestyrelsen, hvilket med føje foranledigede de statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender til følgende ræsonnement relaterende sig til Østerfælled-engagementet, men med en mere generel gyldighed:

”Engagementet blev behandlet på direktions- og bestyrelsesniveau, hvorfor det næppe ville være blevet behandlet anderledes med en bedre funktionsadskillelse.”

*Kreditororganisationens funktioner og opbygning fra 2. oktober 2008 til 30. juni 2010*Sagsøgers standpunkt

Det er Finansiell Stabilitets standpunkt, at den ovenfor ... behandlede kritik med forstærket kraft kan gøres gældende efter Knud Christensens død den 2. oktober 2008 og Jørgen Brændstrups forfremmelse til administrerende direktør.

Finansiell Stabilitet har kritiseret, at et yderligere medlem af direktionen ikke bliver tilknyttet Amagerbanken.

Finansiell Stabilitet har kritiseret, at kreditororganisationen ikke blev styrket, således som Finanstilsynet var blevet stillet det i udsigt.

Kritik af sagsøgers standpunkt

Knud Christensen var en stærk og dominerende direktør, som indtil sin død havde sæde i Kreditkomitéen og deltog i alle bestyrelsesmøder.

Ved Knud Christensens død opstod der et behov for tilførsel af yderligere ressourcer til direktionen. Dette behov reflekterede ikke et krav efter FIL § 71 eller nogen anden bankregulatorisk bestemmelse. Det allerede ovenfor i det punkt 0 anførte er også dækkende for den tilsvarende bedømmelse efter den 2. oktober 2008.

Bortset herfra søgte Banken et nyt direktionsmedlem. Finanstilsynet var bekendt med det manglende resultat af disse bestræbelser.

Banken styrkede sin kreditororganisation og udfoldede alle rimelige bestræbelser herpå.

Bevisførelsens resultat

Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009

I forbindelse med den inspektion, som Finanstilsynet foretog i perioden 17. november til 9. december 2008, afgav Finanstilsynet rapport, jf. FIL § 346, stk. 3, den 20. januar 2009. Rapporten er behandlet oven for i punkt 0, idet rapporten angik forholdene umiddelbart efter Knud Christensens død. De engagementer, som er genstand for gennemgang, var således engagementer påtaget under Knud Christensens virke som administrerende direktør.

På rapporteringstidspunktet var Finanstilsynet imidlertid ubestridt bekendt med, at Jørgen Brændstrup fungerede som erhvervschef og nu tillige som administrerende direktør. Finanstilsynet fremkom, som anført, ikke med påbud i denne anledning, hvilket tilsynet ville have gjort, såfremt tilsynet havde anset forholdet som en overtrædelse af FIL § 71.

Finanstilsynets rapport om funktionsundersøgelse i Banken af 21. juni 2010

”Finanstilsynet kunne endvidere konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for erhvervsafdelingen.

Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne.

- Risikoplysning
Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på, dels den sårbarhed, som bankens organisation er udsat overfor, og dels risikoen for, at kreditkontorets behandling af sager, hvor den administrerende direktør er kundeansvarlig, reelt bliver sat ud af kraft.”

Vidnet Kristian Vie Madsen har herom forklaret:

”[...] at han var bekendt med, at Amagerbanken siden tilsynet den 21. januar 2009 havde oplyst, at der ville ske opnormering af kreditafdelingen. Problemet var imidlertid, at Jørgen Brændstrup både var erhvervschef og administrerende direktør. Dette var ikke løst, hvilket Amagerbanken ellers havde stillet Finanstilsynet i udsigt.”

Finanstilsynet fremkom således ikke med et påbud, men påpegede en risiko.

Finanstilsynet har ikke befattet sig med, hvorvidt risikoen blev aktualiseret.

Bevisførelsen for retten har ikke vist, at risikoen blev aktualiseret, ... og suppleret med John Weibulls forklaring om forholdene efter Knud Christensens død:

”Efter Knud Christensens død og efter udnævnelsen af Jørgen Brændstrup til ny administrerende direktør refererede han til Jørgen Brændstrup. Det indebar ikke nogen egentlig ændring i hans arbejdsforhold, idet Jørgen Brændstrup jo i forvejen havde været medlem af direktionen. Som forklaret tidligere, havde han en fornuftig dialog med Jørgen Brændstrup både før og efter 2008.”

Bankens tilkendegivne ønske om en styrkelse af Bankens organisation på kredit- og erhvervsområdet blev bakket op af revisionen.

De statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har blandt andet forklaret følgende om dette tema – konkluderende at kreditororganisationen ikke var uforsvarlig:

”Finanskrisen havde ramt Danmark meget hårdt. Mængden af arbejde i kreditororganisationen i en bank var derfor eksploderet. Mange engagementer krævede behandling fra ledelsens side. Der var derfor et behov for en stigende medarbejdermængde i kreditororganisationen. Det gjaldt i særdeleshed i Amagerbanken, men var også tilfældet i andre banker.”

”[...] der ikke ligger nogen gradsforskel [mellem revisionsprotokollat af 2. februar 2010] i forhold til de tidligere bemærkninger [revisionsprotokollat af 28. oktober 2009].” ([] mine indsættelser)

”De havde ikke konstateret faktiske problemer, men der var et formelt problem. De har haft en dialog med formanden om den manglende funktionsadskillelse. De ved, at der var forsøg på at skaffe en ny direktør, men at det ikke lykkedes at finde en god kandidat i processen. [...] Ledelsen udfoldede efter deres opfattelse rimelige bestræbelser på at rekruttere en ny direktør. Østerfælled-engagementet blev ikke væsentligt ændret i perioden efter efteråret 2008. Engagementet blev behandlet på direktions- og bestyrelsesniveau, hvorfor det næppe ville være blevet behandlet anderledes med en bedre funktionsadskillelse.”

”Kredithåndværket handler også om bevillingsgrundlag var i orden, og at bevillingshierarki var overholdt. ”Var der orden i penallhuset?” som bestyrelsens formand udtrykte det. Der var styr på kredithåndværket i den periode, da Jørgen Brændstrup var direktør. Det er primært Intern Revision, der har set på, at bevillingshierarkiet var overholdt. De har kigget Intern Revision over skulderen. Der var det formelle problem med afhængighed af nøglepersoner. Amagerbankens kredithåndværk var i orden. Der var således orden på engagementerne, sikkerheder mv. Bankens situation var afstedkommet af, at

man kom med fuld fart ind i finanskrisen med en risikoeksponering. Kreditororganisation har efter deres vurdering ikke været uforsvarlig.”

Statsautoriseret revisor Per Rolf Larsen har forklaret blandt andet følgende – fremhævende, at afhængigheden af nøglepersoner afstedkom, at revisionen udførte mere arbejde:

”Problemet med nøglepersoner angår her [Deloitte's rapport ”Gennemgang af nedskrivninger på udvalgte udlån pr. 30. juni 2009”] kreditområdet, hvorfor det ikke kan angå Jørgen Brændstrup.” ([] min indsættelse)

”[...] en nøglepersonsafhængighed for en revisor fremstår som en svaghed i kontrollen. I det foreliggende tilfælde var der tale om en konkret svaghed. Dette medfører, at han som revisor har været nødt til at udføre ekstra arbejde.”

Statsautoriseret revisor Henrik Priskorn har forklaret blandt andet følgende:

”Amagerbanken ville gerne have løst problemet med en styrkelse af bankens øverste ledelseslag. Revisionen konstaterede dog ikke fejl eller mangler ved gennemgangen.”

Den gennemførte styrkelse af Kreditkontoret fra januar 2008 fremgår af personalekontorets oversigt over medarbejdere i Kreditkontoret og Økonomiafdelingen i perioden fra januar 2008 - januar 2010.

Antallet af medarbejdere i Kreditkontoret blev forøget fra 7 til 13 i foråret 2008. Fra januar til april forøgedes antallet af medarbejdere i Kreditkontoret fra 13 til 14, fra april til juli 2009 forøgedes antallet fra 14 til 17, fra juli til oktober 2009 forøgedes antallet fra 17 til 18, og fra januar til april 2010 forøgedes antallet fra 18 til 19. Hvad angår medarbejderantallet i Økonomiafdelingen, viser oversigten, at medarbejderantallet forøgedes fra 7 til 11 fra januar til april 2009, fra april til juli 2009 forøgedes antallet fra 11 til 13, fra oktober 2009 til januar 2010 forøgedes antallet fra 13 til 14, og fra januar til april 2010 forøgedes medarbejderantallet fra 14 til 16. Om det samlede medarbejderantal i både Kreditkontoret og Økonomiafdelingen viser oversigten, at antallet forøgedes fra 14 til 20 fra april til juli 2008. Fra januar til april 2009 forøgedes antallet fra 20 til 25, og fra april til juli 2009 forøgedes antallet fra 25 til 30. Fra juli til oktober 2009 forøgedes antallet fra 30 til 31, fra oktober 2009 til januar 2010 forøgedes antallet fra 31 til 32, og fra januar til april 2010 forøgedes antallet fra 32 til 35 medarbejdere.

Såvel Jørgen Brændstrup, Allan Ottsen som John Weibull har afgivet forklaring om Kreditkontorets styrkelse – med fremhævelse af, at Kreditkontoret i finanskrisens skygge modtog yderligere opgaver til håndtering.

Med N. E. Nielsens ord sikrede bestyrelsen sig, at kreditafdelingen var behørigt bemandet i den nye situation, som indtraf, efter finanskrisen begyndte i efteråret 2008.

Bankens problemer var alment kendt i perioden, hvilket medførte ikke ubetydelige vanskeligheder med at gennemføre rekruttering af kvalificeret personale på et højt niveau samt et betydeligt arbejdspress på det eksisterende personale.

Vidnet Steen Hove forklarede:

”[...] at det ikke har noget for sig, at man ikke kunne finde medarbejdere.”

hvilket af ikke forståelige grunde skulle ”harmonere meget godt” med vidnets udtalelse refereret i bestyrelsesreferat af 15. december 2010:

”[...] det måtte erkendes, at det var vanskeligt at hente en overordnet erhvervschef og øvrige kompetencer udefra.”

Den nye ledelses tiltrækning af medarbejdere fandt sted på et stærkt forøget omkostningsgrundlag. De pågældende medarbejdere udgjorde som følge af tidsbegrænsede ansættelser og orlov samt virke som pensionister alene en midlertidig løsning, hvilken løsnings duelighed i øvrigt fremtræder som i bedste fald tvivlsom.

Bankens bestræbelser på at erstatte Knud Christensen kunne ikke bære frugt, forinden der var ro om Bankens fremtid.

Ved et møde i Finanstilsynet den 13. april 2010 redegjorde N. E. Nielsen for planerne om udbygningen af direktionen og den øverste ledelse. Finanstilsynet tilkendegav ikke på daværende tidspunkt, at Jørgen Brændstrup efter Finanstilsynets opfattelse ikke kunne være direktør eller administrerende direktør.

N. E. Nielsen deltog yderligere den 8. juni 2010 i et møde med Finanstilsynet som et led i afrapporteringen vedrørende Finanstilsynets inspektion i april 2010.

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”I foråret 2010 afholdt han to møder henholdsvis den 13. april 2010 og 8. juni 2010 med Finanstilsynet om bl.a. bankens planer mv. på det organisatoriske område, herunder bemanningen af direktion. Under møderne redegjorde han på bestyrelsens vegne for tiltag mv. på kreditområdet, compliance mv. Han gav over for Finanstilsynet udtryk for, at det ikke var muligt at gennemføre disse tiltag mv., før der var vished for fornøden kreditfacilitet fra Finansiell Stabilitet. Finanstilsynet var enig heri, herunder enig i, at tiltag mv. først kunne gennemføres, når der var vished for, om banken eksisterede efter den 15. september 2010. På møderne blev endvidere oplyst af N. E. Nielsen, at der stod tre personer klar til at indgå i ledelsen, der kunne styrke banken, men at de afventede afklaringen.”

Statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender forklarede, at ledelsen udfoldede rimelige bestræbelser på at rekruttere en ny direktør.

Særligt om spørgsmålet vedrørende eventuel bevismangel

...

De juridiske krav til beviset for årsagssammenhængen mellem de påpegede generelle kritisable forhold og konkret hævdede tab

...

Efter den 2. oktober 2008 bestod kreditsagsbehandlingen altovervejende i håndteringen af de i Banken allerede eksisterende engagementer.

Finanstilsynet har ikke undersøgt, om der var tale om nye engagementer i 2008 og senere, eller om det var eksisterende engagementer ramt af Finanskrisen.

Advokatundersøgeren Jens Christensen fandt ikke grundlag for, at en manglende funktionsadskillelse i sig selv skulle have været årsag til tab i Banken.

Beviset for årsagssammenhængen mellem de kritiserede dispositioner og de af sagsøger hævdede kritisable forhold i Kreditkontoret

Der har ikke kunnet identificeres nogen bestræbelse på at bevise nogen årsagssammenhæng.

BANKENS REVISION

N. E. Nielsen deltog fra 2006 til 2010 i ikke mindre end 35 møder med Bankens eksterne revision, enten i bestyrelsen eller i revisionsudvalget, og han kendte disse revisorer fra arbejdet i Banken. Han kendte endvidere KPMG og deres systemer fra en række andre virksomheder. Der var kontinuitet i KPMG's arbejde, og KPMG havde et indgående kendskab til Bankens kreditstyring og forretning. N. E. Nielsen er selv søn af en statsautoriseret revisor og er vokset op med en forståelse af betydningen af revisionsprotokollater, revisionspåtegninger og erklæringer, og han lagde derfor betydelig vægt på, at der ikke var anmærkninger fra revisionens side.

Bestyrelsen afholdt mindst 27 møder med intern revision fra 2006 til 2010, og intern revision opnåede kendskab til Banken og dens forhold, herunder var intern revision løbende inde over Bankens store som små engagementer.

Ovenfor ... er behandlet revisionens opfattelse af Bankens kreditorganisation, og det fremgår heraf, at kreditorganisationen ikke af revisionen på noget tidspunkt blev anset som uforsvarlig.

Nedenfor ... behandles de tre af Finansiell Stabilitet kritiserede engagementer, og hverken ekstern eller intern revision har på noget tidspunkt i relation til disse engagementer fremsat kritik. Banken har løbende ved håndtering af engagementerne indrettet sig i overensstemmelse med enhver tilkendegivelse fremsat af revisionen.

Henset til de revisionen påhvilende forpligtelser i kombination med det af Finansiell Stabilitet ukritiserede fravær af advarsler fra revisionen, og henset til den af Østre Landsret i Capinordic-dommen fastslåede betydning af revisionens vurderinger gøres det gældende, at dette må indgå med betydelig vægt i N. E. Niensens favør ved ansvarsbedømmelsen af denne.

N. E. Nielsen henviser vedrørende revisionens betydning yderligere til Carsten Dan Ehlers, Jesper Reinhardt og Henrik Ole Håkonssons sammenfattende processkrift af 9. februar 2017, punkt 17."

Jørgen Brændstrup har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

"Det bestrides, at Jørgen Brændstrup ved varetagelse af sine forpligtelser som direktør i Amagerbanken på ansvarspådragende vis har tilsidesat en ham påhvilende forpligtelse med et deraf relevant og dokumenteret tab for Amagerbanken til følge.

Engagementerne vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest A/S, P40C og Mols-Linien A/S blev etableret ved bestyrelsesbeslutninger på et forsvarligt grundlag. De efterfølgende dispositioner skete i en fortsat forsvarlig varetagelse af Amagerbankens interesser i relation til engagementerne.

Engagementer vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest A/S, P40C og Mols-Linien A/S var alle bevilget af bestyrelsen inden den 2. oktober 2008, hvor Jørgen Brændstrup tiltrådte som administrerende direktør. De omhandlede engagementer lå alle inden for det virksomhedsområde, som bestyrelsen i Amagerbanken havde fastlagt som bankens arbejdsområde. Engagementerne havde en risikoprofil, der lå inden for de rammer, som bestyrelsen fandt acceptable. Jørgen Brændstrup har ikke medvirket til de omhandlede bestyrelsesbeslutninger på en sådan måde, at han af den grund har pådraget sig et selvstændigt erstatningsansvar.

Bestyrelsens arbejde var forsvarligt organiseret og foregik på forsvarlig vis. Det bemærkes, at Jørgen Brændstrup ikke er ansvarlig for, hvorledes bestyrelsen tilrettelægger og udfører sit arbejde.

Et eventuelt forretningsmæssigt fejlskøn er ikke ansvarspådragende for Jørgen Brændstrup. Det skal i den forbindelse noteres, at det ikke er gjort gældende og heller ikke er tilfældet, at Jørgen Brændstrup i forbindelse med sit arbejde i Amagerbanken har ladet sig påvirke af uvedkommende hensyn.

Ved vurderingen af Jørgen Brændstrups forhold bør det tillægges betydning, at såvel Finanstilsynet som sagsøger (Finansiell Stabilitet A/S) løbende og detaljeret har haft indseende i Amagerbankens forhold gennem hele forløbet, uden at dette har givet sig udslag i, at der har været udtalt kritik i forhold til Amagerbankens etablering eller håndtering af engagementerne vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest A/S, P40C eller Mols-Linien A/S.

Jørgen Brændstrup gør gældende, at der ved vurderingen af de sagsøgte forhold skal tages tilbørligt hensyn til, at de af sagsøger hævdede kritisable forhold i det væsentlige har været velbeskrevet over for myndighederne.

Sagsøger har ikke godtgjort de af sagsøgeren hævdede kritisable forhold i Amagerbanken, herunder den påståede uforsvarlige kreditorganisation og kreditsagsbehandling.

Det er ikke godtgjort, at de af sagsøgeren hævdede kritisable forhold i Amagerbanken har medført, at de engagementer, der er omfattet af påstand 1 og 2, blev bevilget.

Det er ikke godtgjort, at de af sagsøgeren hævdede kritisable forhold i Amagerbanken har medført, at de engagementer, der er omfattet af påstand 1 og 2, har resulteret i et tab for sagsøger, end sige at tabet er en adækvat følge af disse hævdede forhold.

Det påberåbte tab skyldes helt eller delvist, at Amagerbanken blev nødlidende som følge af upåkrævede nedskrivninger foretaget af den nye ledelse.

Sagsøgers tabsopgørelse kan ikke lægges til grund.

Ved opgørelsen af tabet kan der ikke bortses fra de indtægter, Amagerbanken har haft i forbindelse med de engagementer, der nu udløser de i denne sag omhandlede erstatningskrav.

Ved beregningen af tabet kan der ikke bortses fra eventuelt skattemæssige fordele i tilknytning hertil.

Jørgen Brændstrup gør gældende, at der er indtrådt forældelse for så vidt angår krav, der knytter sig til handlinger eller undladelser før den 22. marts 2010.

Det gøres gældende, at sagsøgers anerkendelsespåstand (påstand 3) nedlagt i stævning af 22. marts 2013 ikke har haft forældelsesafbrydende virkning.

I det omfang det findes, at Jørgen Brændstrup på ansvarspådragende vis har misligholdt sine forpligtelser som direktør i Amagerbanken med et deraf følgende adækvat og kausalt tab, gøres det gældende, at sagsøger på grund af retsfortabende accept og/eller passivitet er afskåret fra at kræve erstatning.

Det gøres gældende, at selskabslovens § 363 og erstatningsansvarslovens §§ 19, 23 og 24 finder anvendelse i forhold til Jørgen Brændstrup.

Jørgen Brændstrup gør de øvrige sagsøgte indsigelser og anbringender til sine, i det omfang de finder anvendelse for ham.

Samtlige de af sagsøger fremsatte anbringender bestrides.

Til støtte for disse overordnede anbringender fremføres bl.a. følgende argumenter:

*INDLEDENDE BEMÆRKNINGER**Jørgen Brændstrups helt overordnede synspunkt*

Jørgen Brændstrup har igennem hele det forløb, denne sag vedrører, ubestridt til stadighed søgt at varetage bankens interesser og har i den forbindelse på ingen relevant måde overtrådt de pligter, der gælder for den stilling, han på et givet tidspunkt har varetaget. Jørgen Brændstrup har fulgt de instruktioner, han har modtaget fra bestyrelsen og medvirket til at udføre den strategi om bankens virke, som bestyrelsen havde fastlagt. Jørgen Brændstrup har til stadighed virket inden for de rammer og overholdt de regler, der gjaldt for hans stilling.

Erstatningskravets beskaffenhed

Det følger af sagsøgers tilkendegivelse i [tre processkrifter] at det krav, som sagsøger indtaler under nærværende sag bl.a. mod Jørgen Brændstrup, er det eventualkrav, man erhvervede i forbindelse med virksomhedsoverdragelsesaftalen af 6. februar 2011, herunder særligt pkt. 4.8 ... der har følgende ordlyd:

”4.8 Øvrige aktiver

Datterselskabet overtager endvidere samtlige Bankens øvrige aktiver, herunder øvrige materielle aktiver, overdragelige skatteaktiver, tilgodehavende skatter, periodeafgrænsningsposter og eventueltaktiver. Datterselskabet overtager således også Bankens eventuelle erstatningskrav af enhver art hidrørende fra handlinger eller undladelser forud for Overtagelsesdagen.”

Sagsøger har flere gange præciseret, at det indtalte krav ikke udspringer af kreditorinteressen, men alene har sin hjemmel i det krav, der blev overdraget fra Amagerbanken A/S til sagsøger, inden selskabet gik konkurs. Dette illustrerer bemærkningerne i replikken ... :

”En evt. egen skyld eller accept af risiko udvist af enkelte kreditorer kan ikke komme sagsøger til skade. Der er ikke hjemmel til at foretage identifikation imellem sagsøger og Bankens enkelte kreditorer.”

Det under denne sag indtalte krav er således erhvervet ved en aftale med en juridisk person, der ikke var under konkurs. Erhververen får ikke bedre ret end overdrageren.

Jørgen Brændstrups forhold under denne sag skal derfor som udgangspunkt bedømmes på samme måde, som hvis Amagerbanken A/S den 6. februar 2011 var blevet opkøbt af en privat aktør – f.eks. en udenlandsk bank, der gerne ville ind på det danske marked – og denne private aktør den 22. marts 2013 besluttede at anlægge sag mod Jørgen Brændstrup m.fl. med den sagsfremstilling og de anbringender, som sagsøger har fremsat under nærværende sag.

SÆRLIGT VEDRØRENDE JØRGEN BRÆNDSTRUPS FORHOLD

Jørgen Brændstrup har alene varetaget bankens interesser.

Efter afhøring af mere end 40 personer efterlades et entydigt billede af Jørgen Brændstrup som en hårdt-arbejdende, dedikeret og kvalificeret person, der viede sit liv til Amagerbanken. John Weibull udtrykte det ... således:

"Som forklaret tidligere, havde han en fornuftig dialog med Jørgen Brændstrup både før og efter 2008. Det var hans opfattelse, at Jørgen Brændstrup var Amagerbankens mand. Han har ikke oplevet, at Jørgen Brændstrup varetog usaglige hensyn. Før Knud Christensens død, var det hans indtryk, at Jørgen Brændstrups faglige ambition egentlig var den, han havde opnået ved at blive fagdirektør og kundeansvarlig."

Marianne Sørensen forklarede ... :

"Jørgen Brændstrup opfattede hun som yderst professionel, meget påpasselig og korrekt. Han var fagligt meget dygtig. Jørgen Brændstrup var bankens mand 100 %. Hun har aldrig oplevet, at han var for gode venner med kunderne. Det brugte man ikke i Amagerbanken."

Det er i den forbindelse væsentligt at holde sig for øje, at de engagementer, der er omfattet af nærværende sag, alle er blevet bevilliget, mens Knud Christensen var administrerende direktør og direkte foresat for John Weibull.

Efter Knud Christensens pludselige død og finanskrisens indtræden har Jørgen Brændstrup haft et overordentligt stort arbejdspress. Han skulle nu dække sit fagområde såvel som stillingen som administrerende direktør – to poster, der i sig selv var krævende – og samtidig hermed skulle han i et parløb med bankens bestyrelse sikre bankens overlevelse efter finanskrisen, herunder medvirke til at gennemføre kapitaludvidelser og forhandlinger med Finansiell Stabilitet mv.

Det arbejdspress, som Jørgen Brændstrup var udsat for efter Knud Christensens død, må indgå ved vurderingen af Jørgen Brændstrups forhold.

Det må også indgå ved vurderingen, at det ikke er Jørgen Brændstrups ansvar, at direktionen ikke blev styrket efter Knud Christensens død, således som der har været en række forsøg på. Det forhold, at det ikke, som følge af Amagerbankens vanskelige situation efter finanskrisens indtræden, var muligt at udvide direktionen, bør ikke komme Jørgen Brændstrup til skade.

Jørgen Brændstrups arbejdssituation var den, at han dagligt skulle træffe beslutninger om en række væsentlige forhold. Hans arbejdssituation rummede ikke muligheden for, at han kunne sætte sig ind i detaljerne i alle de sager, han skulle træffe beslutninger om. Jørgen Brændstrup var nødt til at agere i tillid til de oplæg, han modtog fra sine kolleger og medarbejdere i en række spørgsmål. Det er vigtigt, at man holder sig for øje, at beslutningerne i relation til Østerfælledparken, Main Road Invest og Mols-Linien blev truffet sideløbende med håndteringen af en lang række andre forhold af ledelsesmæssig og organisatorisk karakter.

De forhold, som Jørgen Brændstrup skulle tage stilling til, var alle komplicerede, bankmæssige forhold. Som det fremgår af bevisførelsen, støttede Jørgen Brændstrup sig vedrørende regulatoriske spørgsmål i høj grad til bankens ekspert, John Weibull, og de advokater, der i øvrigt rådgav banken. De spørgsmål, som Jørgen Brændstrup i høj grad stod med, var netop håndteringen af vanskelige bankforretningsmæssige forhold, hvor der er et stort skønselement. Når man skal vurdere forhold omkring risiko inden for bestemte sektorer og brancher, er det væsentligt, at man holder sig for øje, at der selv inden for fagområder med højt specialiserede og professionelle aktører – såsom bankdrift – er betydelige usikkerhedsmomenter ved de beslutninger, der træffes.

Hvis man er i tvivl om dette, kan man blot studere Højesterets embedsregnskab for 2015. Her afgjorde Højesteret 61 ankesager fra Østre Landsret. Ingen af disse sager blev stadfæstet i henhold til grundene. 10 sager blev stadfæstet i det væsentligste i henhold til grundene. 27 sager blev stadfæstet med en ny begrundelse. 24 sager (39 %) blev ændret. Resultatet er ikke så overraskende henset til, at de sager, der kan indbringes for Højesteret, er principielle og dermed af vanskelig karakter.

For at forstå den situation, danske bankdirektører, herunder Jørgen Brændstrup stod i i efteråret 2008, kan man læse Peter Straarups tale i Politikens Hus fredag den 12. november 2010 Her anfører Peter Straarup ... :

"Havde Danske Bank klaret den uden Bankpakke I og II? Vores kapitalsituation var stærk nok til at tage de tab, der kom. Men jeg må desværre vedstå, at havde regeringer og centralbanker ikke generelt grebet ind for at redde deres finansielle sektor, så er det i dag min opfattelse, at vi ville have oplevet et finansielt sammenbrud i hele systemet."

Læsning af Peter Straarups tale efterlader ikke et indtryk af, at han stod i en situation, hvor han blot kunne trække på sine erfaringer og så i øvrigt gå på arbejde, som om intet var hændt.

Jørgen Brændstrup har noteret sig den Fit & Proper-sag, som sagsøger har fremlagt. Her skal der alene bemærkes, at Finanstilsynet frafaldt at gennemføre sagen, og at en samlet bestyrelse stod bag et energisk forsvar for Jørgen Brændstrup og med stor dygtighed tilbageviste alle Finanstilsynets ubegrundede hæv- delse.

Kristian Vie Madsen var heller ikke i stand til at forklare, på hvilket grundlag han i § 352 a-redegørelsen betegnede Jørgen Brændstrup som "kreditchef" ... :

"Foreholdt Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Amagerbanken A/S' konkurs i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed af 24. august 2011, afsnittet "8.4. Fit and proper-vurdering af administrerende direktør Jørgen Brændstrup" ..., hvoraf fremgår bl.a.:

"Den risikable udlånsportefølje var i vidt omfang opstået ved Jørgen Brændstrups mellemkomst, da han siden 2002 var erhvervschef og reelt fungerede som kreditchef ved siden af jobbet som admini- strerende direktør."

har han forklaret, at han var ansvarlig for udarbejdelsen af redegørelsen og har skrevet store dele af den. Han husker ikke, om han har skrevet lige dette afsnit. Det, de har prøvet at forklare, er, at kredit- chefen er sat ud af funktion i engagementer, som den administrerende direktør har et særligt forhold til."

Kristian Vie Madsen kunne alene forsvare den betragtning ved at fremhæve, at sådan antog man, at det var, fordi Jørgen Brændstrup som administrerende direktør var John Weibulls overordnede. Det bemær- kes, at Kristian Vie Madsen også forklarede, at man ikke havde foretaget undersøgelser af spørgsmålet.

Også på dette punkt var Finanstilsynets konklusioner således baseret på antagelser og ikke faktum.

BEVISBYRDE/OPFYLDELSE AF PROVOKATIONER/BEVISMANGEL

Bevisbyrden i sagen

Det er sagsøgtes opfattelse, at sagsøger har bevisbyrden i nærværende sag for alle de relevante forhold og omstændigheder, der er påkrævet for at kræve erstatning for et tab. Sagsøger har ført denne sag med en betydelig energi. Der har under sagens forberedelse været en række tilfælde, hvor sagsøger har fundet sig foranlediget til at fremkomme med en række nedvurderende betragtninger om de sagsøgte, og dette er fortsat også i sagsøgers sammenfattende processkrift som et særligt anbringende, der skulle støtte et synspunkt om omvendt bevisbyrde ... :

"Idet de sagsøgte konsekvent og systematisk har ageret uforsvarligt i relation til tilrettelæggelsen og eksekveringen af Bankens organisation og drift, kan de sagsøgte ikke friholdes for ansvar med henvis-

ning til "The Business Judgement Rule". Det er endvidere sagsøgers opfattelse, at karakteren og omfanget af de sagsøgtes uforsvarlighed indebærer, at det må påhvile de sagsøgte at påvise, at de organisatoriske og driftsmæssige forhold, der er beskrevet i afsnit 5-9, ikke har influeret på de i afsnit 11 til 13 beskrevne dispositioner, eller at sådanne dispositioner ikke har medført et kausalt og adækvat tab."

Hertil skal blot bemærkes, bevisbyrden for at der er lidt et kausalt og adækvat tab efter fast praksis påhviler skadelidte/sagsøger – også selv om det måtte lykkes denne at godtgøre, at de sagsøgte har handlet uforsvarligt.

Fremlæggelse af materiale og opfyldelse af provokationer

I forbindelse med afgivelse af [tre processkrifter] har de sagsøgte fremsat en række provokationer, der navnlig har haft til formål at få sagsøger til at fremlægge lånesager og anden relevant dokumentation vedrørende de tre engagementer, der nu indgår i sagen. Som en generel besvarelse af disse opfordringer fremkom sagsøger med følgende erklæring i replikken ... :

"Til trods herfor har sagsøger anvendt meget betydelige ressourcer på at fremskaffe det materiale, de sagsøgte har søgt fremprovokeret, og dermed i videst muligt omfang søgt at medvirke til sagens oplysning. Sagsøger har imidlertid ikke været i stand til at fremskaffe alt materiale til besvarelse af opfordringerne, herunder ikke mindst pga. en utilstrækkelig opbevaring af bl.a. lånesager og bilag til bestyrelsesmøderne." (...)

På baggrund af det ovenfor anførte kan en eventuel manglende fuldstændig besvarelse af samtlige de sagsøgtes opfordringer ikke komme sagsøger til skade."

Dette her tilkendegivne synspunkt gentages af sagsøger mange gange i forbindelse med sagsøgers stilningtagen til de sagsøgtes provokationer vedrørende fremlæggelse af "lånesagerne". Således Jørgen Brændstrups opfordring nr. 11, ... :

"Det forhold, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer ikke oprindeligt har foranstaltet en protokollering og arkivering af det nævnte materiale, efterlader sagsøger uden mulighed for at imødekomme de nævnte opfordringer."

Sagsøger stillede herefter et såkaldt "datarum" til rådighed for de sagsøgte. Datarummets rodede tilstand og uanvendelighed er beskrevet i advokat Jacob Goldschmidts brev af 10. oktober 2014 ...

I forbindelse med de sagsøgtes gennemgang af det såkaldte "datarum", der reelt var en uordentlig samling bilag med tvivlsom relevans for sagen, kunne undertegnede endvidere konstatere, at når der blev udvalgt materiale, som man udbad sig kopi af, foretog sagsøger en yderligere sortering og gennemgang af det materiale, der blev udvalgt. Der henvises herved til min e-mailkorrespondance med Advokatfirmaet Kromann Reumert i december 2014 ... Det omhandlede brev fra Finansiell Stabilitet blev blot udtaget for at vise, at dokumenterne vandrede fra det såkaldte "datarum" og tilbage til Finansiell Stabilitet uden nogen form for registrering og uden nogen form for sikring.

Efter forløbet med "datarummet" udspandt der sig en ordveksling på retsmødet den 4. juni 2015 gengivet i retsbogen ... i relation til opfyldelse af provokationer og fremskaffelse af bilagsmateriale. Det fremgår bl.a. heraf:

"Advokat Lundsgaard bemærkede, at det efter hans opfattelse er meget mærkeligt, at selve lånesagen "Østerfælledsagen" endnu ikke har kunnet fremskaffes. Han har vanskeligt ved at forestille sig, at lånesagen ikke fremlægges på et eller andet tidspunkt. Advokat Kjeldsen tilsluttede sig dette. Advokat Rostock-Jensen tilkendegav, at man vil gøre alt, hvad man kan for at finde frem til yderligere, herunder den omtalte lånesag." ()

Herefter afgav sagsøger processkrift 1 den 1. september 2015, hvori sagsøger igen kommenterede på opfyldelsen af provokationerne og afsluttede med følgende bemærkning ... :

"Manglende opfyldelse af enkelte opfordringer er således i al væsentlighed ikke udtryk for sagsøgers manglende vilje til at opfylde opfordringerne men udtryk for, at materiale ikke har kunnet fremskaffes, og der kan således ikke være nogen processuel skadevirkning forbundet med manglende fuldstændig besvarelse af samtlige 359 opfordringer."

Det kan konstateres, at det til dato ikke er lykkedes sagsøger at producere "lånesagerne" vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest og Mols-Linien. Sagsøger har fremlagt dokumenter, der knytter sig til lånesagerne, men selve lånesagerne har man ikke fremlagt.

I min duplik fremsatte jeg bl.a. opfordring 52 ..., hvor jeg gjorde gældende, at det relevante materiale i forhold til Østerfælledparken havde været udlånt til Advokatfirmaet Gorrissen Federspiel, Kammeradvokaten, Rigsrevisionen, Finanstilsynet og advokat Jens Christensen samt Advokatfirmaet Kromann Reumert, og at dette materiale i forbindelse med udlånet ikke havde været registreret, ligesom der i øvrigt ikke havde været foretaget tiltag, der kunne sikre materialets integritet.

Sagsøgte blev herefter opfordret til at fremlægge de aftaler med de førnævnte, der skulle sikre materialets integritet. Sagsøger har herefter blot bestridt, at materialet ikke skulle være behørigt sikret. Sagsøger har i forbindelse med en række opfordringer fra de sagsøgte, herunder i særdeleshed fra undertegnede side, henvist til, at materialet ikke kunne fremfindes.

Under afhøringen afgav direktør Allan Ottsen bl.a. følgende forklaring ... :

"Både direktionen og bestyrelsen genererede meget materiale, dokumenter mv. Alt blev arkiveret. Han havde derudover selv et ret omfattende arkiv i form af ca. 100 ringbind på sit eget kontor. Direktionssekretariatet og som han så det Kreditkontoret førte et udførligt arkiv, og der ifølge hans sekretær undren over, at han selv sideløbende førte et så omfattende arkiv. Han foretrak dog at have egne håndskrevne noter mv. Der var også et fjernarkiv på Oliebladsgade (sidenhen Yderlandsvej), og her blev bl.a. ældre kreditindstillinger og ikke igangværende lånesager mv. opbevaret som supplement til arkivering i den kontoførende afdeling. Nogle sager skulle opbevares i 20 år. Hans opfattelse var, at arkivet var meget velorganiseret. Det var nemt at fremfinde materiale. Kun to personer havde adgang til arkivet i Oliebladsgade, som var meget systematisk indrettet. Mailkorrespondance blev opbevaret i BEC i en periode, men printede mails blev bevaret permanent. I forbindelse med Jørgen Brændstrups suspension besluttede Steen Hove, at det var vigtigt at sikre Jørgen Brændstrups mailkorrespondance. Banken rettede skriftlig henvendelse til BEC, og banken sikrede sig derved Jørgen Brændstrups mailkorrespondance. Det er ikke muligt efter en karenperiode manuelt at slette mailkorrespondancen. Han har forstået, at nogen efterfølgende gennemgik Jørgen Brændstrups mailkorrespondance."

Kreditchef John Weibull forklarede vedrørende arkivering følgende ... :

"Opbevaring af materiale

Der var en protokol i Kreditkontoret, hvor alle sager blev sat ind. Sagerne blev sat ind i ringbind, og det gjorde, at man altid kunne følge en sag. Ringbindene stod på Kreditkontoret, da han fratrådte. Han tror ikke, at denne praksis med at sætte sagerne i ringbind blev fulgt efter hans fratrædelse som kreditchef. Ringbindene må enten findes på Finansiell Stabilitets arkiv eller være blevet makuleret. Det materiale, der blev sat ind i ringbindene, var bevillingssagen, dvs. Management Summary, Rekapitulation samt diverse koncerndiagrammer, ejendomsskemaer og konsolideringsskemaer mv. Opklarende spørgsmål fra Kreditkonteret ville yderst sjældent blive sat ind i ringbindene. Han mener, at der var orden i Amagerbankens papirer. Der var bedre orden i Amagerbankens papirer, end han havde oplevet, at der var i Bikubens papirer."

Kreditchef John Weibull blev foreholdt og tiltrådte Allan Ottssens forklaring som citeret ovenfor ...

Marianne Sørensen blev foreholdt og tiltrådte Allan Ottssens forklaring og forklarede følgende i tilknytning hertil ... :

"Hun er bekendt med Kreditkontorets protokol. Man kunne via den tage de relevante Management Summaries ud. Da banken lukkede, fik de fra Finansiell Stabilitet i 2013 ordre til, at alle sager skulle på fjernarkiv. De protesterede, men Finansiell Stabilitet holdt fast. Hun var bange for, at papirer blev væk. Sager blev forsynet med stregkoder af en ekstern, polsk medarbejder, som ikke talte eller stavede dansk særlig godt. Det bekymrede hende. I ugevis kørte lastbiler væk med materiale. Bankens edb-system blev konverteret fra et system i BEC til et andet system i BEC i 2013. Det burde derfor have været samme system, men der forsvandt mange oplysninger. Hun havde stadig adgang til sin gamle mailboks. Der er hende bekendt stadig adgang til den."

Marianne Sørensen forklarede videre ... :

"Efter den nye ledelses overtagelse, men før konkursen, sad Gorrissen Federspiel massivt i banken og gennemgik sagerne. De fleste af hendes sager blev gennemgået. Der var et skiftende antal advokater til stede. Det var mellem to og fem advokater. Der var også sager, der blev bragt over til advokater. Da hun kom på Kalvebod Brygge i 2013, blev store mængder sager sendt fra fjernarkiv til Kromann Reumert. Hun havde pakket sagerne ordentligt; men da de kom tilbage var de rodet."

Lotte Pind har ... forklaret:

"Bankens arkiverings- og sagsopbevaringssystem var godt. KPMG oplyste, at det var bedre end i andre banker. Det var også i overensstemmelse med hendes egen opfattelse."

Hun tiltrådte videre Allan Ottssens forklaring som gengivet ovenfor.

Ekstern revisor Gitte Buchholz forklarer ... :

"Hendes eget materiale blev også opbevaret på Yderlandsvej. Når det fysiske arkiv ikke kunne rumme mere, blev materialet kørt dertil. Hun har aldrig selv været på arkivet på Yderlandsvej, og hun har heller ikke haft brug for at få hentet materiale derfra. Hun havde orden i sit eget arkiv. Amagerbankens sager var låst inde i bokse, og når de var på revisionsbesøg og åbnede sagerne, var der en bestemt måde, som sagerne var ordnet. Sikringsakter mv. var altid iagttaget."

Statsautoriseret revisor Anders Duedahl-Olesen og Torben Bendner forklarede samstemmende ... :

"Amagerbanken er utroligt skriftligt dokumenteret, hvilket er et udslag af den ”orden i penallhuset”, der var i Amagerbanken."

I en sag af denne karakter bør det komme sagsøgerne overordentlig til skade, at de ikke har ønsket at fremlægge de udbedte relevante dokumenter, herunder lånesagerne vedrørende de kritiserede forhold.

Sagsøgte har noteret sig, at sagsøger har været i stand til at fremlægge en række e-mails udskrevet fra e-postbokse, herunder fra de sagsøgte medarbejdere i banken.

Sagsøgte har i en række tilfælde anmodet om få fremlagt hele mailstrengene, når det kunne konstateres, at det alene var en enkelt mail ud af en mailstreng, der var fremlagt, eller i øvrigt få adgang til mailkorrespondance, hvor dette skønnedes relevant. Sagsøger har afvist dette med henvisning til, at det ikke var

muligt. Spørgsmålet blev blandt andet taget op på retsmødet den 28. september 2015, hvoraf der fra retsbogen ... fremgår følgende:

"Advokat Lars Kjeldsen ønskede svar på, om sagsøgeren har adgang til bankens medarbejderes mailbokse.

Advokat Kolja Staunstrup oplyste, at sagsøgerens advokater har fået oplyst, at sagsøgeren ikke havde adgang til mailboksene elektronisk. De kan ikke afvise, at indholdet af mailboksene ligger i kasser et sted, men de har ikke kendskab hertil."

I forbindelse med min varetagelse af Jørgen Brændstrups interesser under straffesagen kom undertegnede i besiddelse af en e-mailkorrespondance mellem politiet og Finansiell Stabilitet vedrørende Finansiell Stabilitets udlevering af e-mailbokse til SØIK. Denne korrespondance blev fremlagt som bilag X-DP den 14. januar 2016 ...

Det gav anledning til følgende bemærkning i sagsøgers sammenfattende processkrift ... :

"For så vidt angår [Jørgen Brændstrups] bilag X.DP, som sagsøger formoder er fremlagt for at indikere, at sagsøger kunne have opfyldt Allan Ottsens opfordringer XI.AD, XI.AE og XI.AF, kan sagsøger oplyse, at den backup kopi af John Weibulls mailboks, som sagsøger er i besiddelse af, alene indeholder e-mails for perioden 3. maj 2010 - 21. april 2013. Sagsøger kan endvidere oplyse, at der findes en backup kopi af Irene Binders mailboks for så vidt angår perioden 10. januar 2011 - 11. marts 2013, mens sagsøger ikke har en backup kopi af Gitte Lilleøres mailboks."

Sagsøgte noterer sig, at sagsøger har været i stand til at fremlægge mails fra John Weibulls mailboks fra perioden før maj 2010, ligesom sagsøger har været i stand til at fremlægge e-mails fra en række andre medarbejdere i banken i tilknytning til sagsøgers stævning, replik og processkrift 1.

Forklaringer

I relation til vidneforklaringer kan der ikke ses bort fra det naturlige modsætningsforhold, der er mellem "gammel ledelse" og "ny ledelse". Ud over at ny ledelse traditionelt altid synes, at den gamle ledelse var ufornuftig, er der i denne situation den yderligere problemstilling; at ny ledelse – hjulpet af Finansiell Stabilitets medarbejdere – umiddelbart efter magtovertagelsen lod banken gå konkurs. En frifindende dom i nærværende sag efterlader ny ledelse og Finansiell Stabilitet med et betydeligt forklaringsproblem.

Det kan konstateres, at Steen Hove og Niels Heering umiddelbart efter konkursen forsøgte at sværte Jørgen Brændstrup og N.E. Nielsen og den øvrige gamle ledelse til i offentligheden.

Den 19. februar 2011 gik Steen Hove ud i en artikel i Berlingske Tidende ... og beskyldte Jørgen Brændstrup for at have slettet sine computerfiler. Som det fremgår af artiklen, bestred Jørgen Brændstrup dette forhold. Allan Ottsen forklarede ... at han skaffede Jørgen Brændstrups mails fra deres IT-leverandør.

I relation til spørgsmålet om undersøgelsen af Jørgen Brændstrups mailboks henvises der endvidere til Amagerbankens brev af 26. januar 2011 ... samt Jørgen Brændstrups forklaring om et møde d. 8. februar 2011 ... :

"Steen Hove oplyste, at man var i gang med at undersøge hans mailboks, hvilket, han sagde, var fint. Han blev spurgt, om han har brug for nogle personlige mails fra sin mailboks, og han bad om en mappe, han havde lavet med mails fra Stanford University. Han fik denne mappe på et USB-stik."

Steen Hove har i retten forklaret om dette forløb ... :

"Jørgen Brændstrups mailkonto blev gennemgået. Det er korrekt, at han har sagt til pressen, at Jørgen Brændstrup havde slettet mails fra sin mailkonto. Der blev lavet en undersøgelse af, om der var slettet mails fra mailkontoen, og nogle spor tydede på, at det var der. Meget kort tid efter, at han havde sagt dette til offentligheden, fortrød han at havde sagt det."

I en stort opsat artikel i Politiken søndag den 13. februar 2011 ... bliver ansvaret for Amagerbankens sammenbrud entydigt placeret hos gammel ledelse. Der er ikke nogen tvivl om, at Steen Hove og Niels Heering medvirkede i forbindelse med artiklen. Således udtalte Niels Heering på et pressemøde:

"Der var tale om ekstremt dårligt kredithåndværk. Det er svært at forstå, at det kunne finde sted."

Det kan også konstateres, at advokater fra Niels Heerings kontor, Gorrissen Federspiel, jf. de afgivne forklaringer og de fremlagte regninger, straks gik i gang med at gennemgå engagementerne.

Steen Hove og Niels Heering udarbejdede sammen en redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet op til Amagerbankens konkurs. Af redegørelsen fremgår en passus Af denne passus fremgår bl.a.:

"Den nye ledelse måtte konstatere, at denne manglende opfyldelse af lovens krav om en klar organisatorisk struktur med veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling, fortsat henstod uopfyldt. Som følge af dette svigt fungerede blandt andet kreditafdelingen og erhvervskundeafdelingen ikke efter hensigten. Dette bekræftedes allerede ved Niels Heerings første møde med Jørgen Brændstrup, hvor Jørgen Brændstrup anførte, at alene han selv havde tilstrækkelig indsigt i en række af de større engagementer." ()

I relation til dette forklarede Niels Heering følgende under kontraafhøringen, efter at han var blevet afhørt meget tæt om, hvor Jørgen Brændstrup skulle have fremkommet med dette udsagn ... :

"Jørgen Brændstrup sagde ikke, at han var den eneste, der kendte til sagerne."

Den opgørelse fra Bente Hjorth, der endvidere henvises til i forklaringen ... er dateret 17. november 2010, 2 dage efter at Jørgen Brændstrup var blevet suspenderet. Niels Heering kan således ikke have haft dette notat, mens han har talt med Jørgen Brændstrup.

Udsagnet i redegørelsen til Rigsrevisionen er naturligvis egnet til at skabe et billede af Jørgen Brændstrup som en enevældig hersker i banken, der sørger for at holde medarbejderne i mørket vedrørende de store og vigtige engagementer. Baggrunden for, hvorfor Steen Hove og Niels Heering fandt det nødvendigt at pådutte Jørgen Brændstrup denne rolle i en erklæring til en offentlig myndighed, er uklar.

I redegørelsen gør man sig endvidere til talsmand for, at der foregik spekulation i Østerfælledparken, jf. Niels Heerings forklaring ... Ifølge Niels Heerings forklaring var han af den opfattelse, at der fra ejernes side blev spekuleret aktivt i en 5-6 valutaer. Vedrørende denne forklaring henvises der nærmere til afsnittet ... om Østerfælleds valutaramme. Her skal det blot konstateres, at Niels Heerings forklaring om dette forhold ikke er i overensstemmelse med de faktiske forhold.

I det sammenfattende processkrift ... er der gengivet et udsnit af Rigsrevisionens beretning vedrørende risikable forretningsmetoder. Det kan her konstateres, at disse "risikable forretningsmetoder" er "opfundet" i Finansiell Stabilitet i samarbejde med Amagerbankens nye ledelse, jf. den mailkorrespondance, der er fremlagt i ... Det er i den forbindelse interessant at konstatere efter bevisførelsen, at også ny ledelse har praktiseret disse opfundne "risikable forretningsmetoder".

Det kan således konstateres, at der er sket renteoprul bl.a. i relation til Østerfælledparken, hvor man er vedblevet med at tilføre likviditet til engagementet.

Det kan endvidere konstateres, at der er sket renteoprul i relation til Palms villa.

Det kan konstateres, at Palm fik lov til at bo gratis i sin villa, ligesom Ørbekker fik lov til at bo gratis på sit landsted (lommepenge).

Det kan konstateres, at ny ledelse tillod betaling af forestående panter bl.a. på Østerfælledparken, Ørbekkers ejendom og Palms villa på Hambros Allé (betalt foranstående panter).

Det kan på ovennævnte baggrund konstateres, at repræsentanter for ny ledelse og Finansiell Stabilitet i samarbejde har ønsket i offentligheden at skabe et billede af, at gammel ledelse var aldeles uegnet til at tage vare på banken og var årsagen til bankens forlis.

At Steen Hove tilsyneladende finder anledning til at fortsætte med at søge at sværte medlemmer af gammel ledelse til blev demonstreret ved vidneafhøringen ... :

"Kent Villadsen Madsen havde han mødt i Jylland tidligere. Han hørte senere Anders Dam i Jyske Bank sige, at Jyske Bank endelig var kommet af med Kent Villadsen Madsen dengang, og at banken ikke ville have ham tilbage."

Kent Villadsen Madsens advokat, Helle Carlsen, rettede på den baggrund henvendelse til Jyske Banks administrerende direktør, Anders Dam, og forelagde ham udtalelserne. Anders Dam svarede i en mail af 4. december 2006 ... og anførte:

"Jeg kan ikke erindre, at jeg skulle have fremsat en sådan udtalelse. Det forekommer endvidere meget usandsynligt al den stund, at Kent Madsen mig bekendt har haft kontinuerlige kunderelationer til Jyske Bank i de seneste ca. 20 år. Senest har vi bevilget en større kredit i forbindelse med opførelsen af en række udlejningsboliger på Kingo Carlsen grunden i Silkeborg. Jeg står derfor uforstående overfor Steen Hoves udsagn."

Det kan naturligvis ikke her afgøres, om Steen Hove taler sandt, og Anders Dams erklæring er usand. Det bemærkelsesværdige i den forbindelse er, at Steen Hoves kommentar var helt unødvendig og ikke foranlediget af noget spørgsmål.

Vedrørende salget af ejendommen på Nørrebrogade forklarede Steen Hove ... :

"Panter kunne ikke sælges til nærstående, og han fik at vide af Niels Heering, at Jeudan af den grund ikke ville afgive bud på nogen af Amagerbankens ejendomme. Der var en ejendom på Nørrebrogade, der var en del af Main Road, og den blev solgt til et selskab i Obel-koncernen. Han er ikke klar over, om det var et salg til nærstående, og han ved heller ikke, om Henning Kruse-Pedersen sad i bestyrelsen i det køvende selskab"

Dette udsagn er bemærkelsesværdigt henset til en e-mail af 21. marts 2012 fra Steen Hove til Niels Vestermark ..., hvori følgende er anført:

"Hej Niels og Anette
Steen Hemmingsen er næstformand i Obel LFI ejendomme A/S."

Tidligere bankdirektør i Herning, Niels Vestermark, der var blevet kaldt ind for at bistå i forbindelse med afviklingen af Amagerbanken, stod for salget af ejendommen på Nørrebrogade. Han forklarede under den første afhøring vedrørende dette forhold ... :

"Han solgte ikke nogen af ejendommene til personer, han kendte. Han kendte Henning Kruse Pedersen. Ejendommen på Nørrebrogade/Guldbergsgade blev solgt til C. W. Obel Ejendomme og Lundbeckfonden. Det er muligt, at Steen Hemmingsen sad i Lundbeckfonden, da dette salg fandt sted, men det vidste vidnet i givet fald ikke. Han mødte Henning Kruse Pedersen engang i 2012 på Steen Hoves kontor. Han var ikke klar over, at Henning Kruse Pedersen var formand for bestyrelsen i C. W. Obel Ejendomme. "

Under genafhøringen blev dette udsagn foreholdt Niels Vestermark ... , hvor han anfører:

"(...) gentog han, at han ikke vidste, at Steen Hemmingsen sad i bestyrelsen for Lundbeckfonden. "

Niels Vestermarks to forklaringer og genafhøring om ejendomslisterne og begrundelsen for, at disse skulle forevises for Finansiell Stabilitets formand, Henning Kruse Petersen (der ligeledes er formand for Obel Fonden, der er en af Danmarks største ejendomsinvestorer), behøver ikke at blive gennemgået i detaljer.

Efter den første afhøring af Niels Vestermark fremlagde sagsøgte ... en mail fra statsautoriseret ejendomsmægler Peter Winther fra det velrenommerede ejendomsmæglerfirma Sadolin & Albæk ..., som havde et tæt samarbejde med Amagerbanken i afviklingsfasen. Med denne e-mail fulgte der et underskrevet købstilbud på 207,5 mio. kr. eller ca. 30 mio. kr. mere end det, man valgte at sælge ejendommen Nørrebrogade til det selskab, som Steen Hemmingsen sad i ledelsen af, og som den fond, som Henning Kruse Petersen var formand for, ejede halvdelen af.

Afhørt af sagsøgers advokat forklarede Niels Vestermark ... følgende:

"Forevist mail af 29. april 2011 fra Peter Winther [Sadolin & Albæk] til ham [...] vedhæftet en betinget købsaftale angående ejendommen i Guldbergsgade, har han forklaret, at Peter Winther havde vurderet ejendommen. Peter Winther vidste godt, at ejendommen skulle sælges. Han havde mange drøftelser med Peter Winther om salg af ejendommen. Peter Winther måtte gerne sælge ejendommen, hvis han kunne finde en køber. Peter Winther havde indhentet tilbud fra ejendomsselskabet Norden, som bød 207 mio. kr. Ejendomsselskabet Norden havde, som et led i en byttehandel med Henrik Wessmann Jensen, selv solgt ejendommen nogle måneder forinden til en pris på 283 mio. kr., som altså var næsten 80 mio. kr. højere end den pris, som Norden nu bød. Et sådant salg, som ville indebære et "haircut" på ca. 80 mio. kr., kunne banken selvfølgelig ikke være med til. Peter Winther handlede således på egen hånd. () Han havde på fornemmelsen, at Peter Andreasen fra Ejendomsselskabet Norden ville snyde vidnet."

Den foreviste kontrakt viser sig at være en del af en mailkorrespondance mellem Peter Winther og Niels Vestermark, ..., hvor Peter Winther den 26. april 2011 fremsendte et af Norden underskrevet købstilbud på 200 mio. kr. med acceptfrist til den 4. maj 2011.

Den 27. april 2011 ... skrev Niels Vestermark til Peter Winther:

"Skal jeg overveje det seriøst for nærværende skal tilbuddet forhøjes med 10 mio. kr."

Herefter modtog Niels Vestermark det omhandlede tilbud på 207,5 mio. kr. ... Peter Winther foranledigede, at tilbudsfristen blev udsat, jf. mailkorrespondance ...

Niels Vestermarks forklaring om forløbet som gengivet ovenfor stemmer ikke overens med den fremlagte mailkorrespondance.

Ingen fra ny ledelse har været i stand til at fremkomme med en troværdig forklaring på, hvorfor denne ejendom skulle sælges til nærtstående, eller hvorfor ejendommen ikke blev solgt bedre.

Afsluttende bemærkninger

I det omfang der er bevistivl, må de forhold, jeg her har gennemgået, indgå ved rettens overvejelser.

Finansiel Stabilitet er involveret i retssager vedrørende årsagerne til Amagerbankens sammenbrud. Hvis ansvaret for Amagerbankens sammenbrud ikke bliver placeret ved gammel ledelse, er det åbenbart, at Finansiell Stabilitet og ny ledelse har et forklaringsproblem. Disse forhold må indgå i Rettens overvejelser, hvis der er bevistivl eller bevismangel.

ANSVAR OG TAB*Om bestyrelsens ansvar*

For så vidt angår bestyrelsens ansvar henvises der til det, de sagsøgte bestyrelsesmedlemmers advokater har anført herom.

Ansvarsnormen for den administrerende direktør

Aktieselskabsledelsens, herunder den administrerende direktørs, erstatningsansvar var indtil den 1. marts 2010 reguleret i aktieselskabslovens § 140 og herefter i selskabslovens § 361, stk. 1. Ingen af bestemmelserne indeholder en særlig ansvarsregel på det selskabsretlige område. Ledelsens ansvar følger således dansk rets almindelige erstatningsregel, dvs. den almindelige culperegul.

Som led i den almindelige culpavurdering er det nødvendigt at identificere de krav, der bør stilles til forsvarelig adfærd inden for det område, hvor den angiveligt skadevoldende adfærd er udvist. Inden for den finansielle sektor vil kravene skulle fastlægges ved inddragelse af den selskabsretlige lovgivning, lov om finansiell virksomhed og de branchekutymer, der gælder på det pågældende område. Dette er ikke udtryk for en skærpelse af vurderingen, men alene et udslag af culpansormens relativitet.

Der sondres ikke i selskabslovens § 361, stk. 1, mellem direktionen og bestyrelsen ("medlemmer af ledelsen"). Det følger imidlertid af dansk rets almindelige erstatningsregler, at indholdet af culpansormen, når den anvendes på ansvar for udførelse af et særligt hverv, f.eks. hvervet som direktør, bestyrelsesmedlem eller revisor i et selskab, beror på, hvilke opgaver og krav hvervet stiller, jf. Gomard og Schaumburg-Müller: Kapitalselskaber, Aktie- og anpartsselskaber ...

Der kan endvidere henvises til Karnov-note 1506 til selskabslovens § 361, stk. 1 ...

"Personer, som er medlemmer af de forskellige typer af ledelsesorganer (direktion, bestyrelse og tilsynsråd), er underlagt en ansvarsvurdering, som afspejler de respektive funktioner, som personerne i den pågældende type ledelsesorgan udøver."

Det er herefter ikke tilstrækkeligt at foretage en vurdering af låneengagementets kreditmæssige forsvarlighed på bevillingstidspunktet. Der skal endvidere foretages en separat vurdering af, om hver enkelt ledelsesmedlem har handlet ansvarspådragende i forhold til medlemmets respektive opgaver.

Som anført [ovenfor] om bevisbyrden, påhviler det sagsøger at dokumentere de krav, der bør stilles til forsvarelig adfærd samt at godtgøre, at de sagsøgte har handlet i strid hermed. Sagsøger har ikke løftet denne bevisbyrde. ...

Krav ifølge selskabsloven

I aktieselskaber var direktionens opgaver indtil den 1. marts 2010 defineret i aktieselskabslovens § 54, stk. 2. Bestemmelsen havde følgende ordlyd:

”§ 54.

...

Stk. 2. Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet og skal derved følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den truffne disposition.”

Siden den 1. marts 2010 har direktionens opgaver i (kapitalselskaber med bestyrelse) været defineret i selskabslovens § 117, stk. 1, og § 118.

Selskabslovens § 117, stk. 1, har følgende ordlyd:

...

Selskabslovens § 118 har følgende ordlyd:

...

Ifølge lovens forarbejder er der i vidt omfang tale om en videreførelse og præcisering af de regler, der gjaldt efter aktieselskabsloven.

Sagsøger har ikke bevist, at Jørgen Brændstrup har forsømt de pligter, der påhviler direktionen ifølge selskabsloven og den nu ophævede aktieselskabslov.

Individuel bedømmelse

Det er ikke tilstrækkeligt at foretage en vurdering af låneengagementets kreditmæssige forsvarlighed på bevillingstidspunktet. Der skal endvidere foretages en separat vurdering af, om hver enkelt ledelsesmedlem har handlet ansvarspådragende i forhold til medlemmets respektive opgaver.

Bestyrelsens opgaver fremgår af selskabslovens § 115. Direktionens opgaver fremgår af selskabslovens § 117, stk. 1, og § 118. Opgavefordelingen mellem de to ledelsesorganer er i grundtræk den samme som i den tidligere aktieselskabslov, der blev ophævet ved lov nr. 470 af 12. juni 2009.

For finansielle virksomheder suppleres selskabslovens regler om ledelsens opgaver af §§ 70-71 i lov om finansiell virksomhed.

Sondring mellem ansvarsområder

Til bestyrelsens opgaver hører først og fremmest varetagelsen af den overordnede og strategiske ledelse. I dette begreb ligger, at der ikke alene er tale om tilsyns- og kontrolopgaver, men også den overordnede planlægning og kommercielle ledelse af virksomheden.

Det tilfalder i den forbindelse bestyrelsen at fastlægge selskabets generelle forretningspolitik. Det er således bestyrelsen – og ikke direktionen – der beslutter, om tiden er inde til at erobre nye markeder eller styrke de eksisterende. Om selskabets lagre bør fyldes eller tømmes. Om konjunkturerne kræver ”konsolidering og forsigtighed” eller ”initiativ, satsning og dristighed”.

Til bestyrelsens opgaver hører endvidere ansættelse af en direktion, der kan virkeliggøre den generelle forretningspolitik. Bestyrelsen har pligt til at påse, at direktionen udøver sit hverv på en behørig måde og efter bestyrelsens retningslinjer.

Direktionen har en tilsvarende pligt til at sikre, at selskabet i den daglige drift følger den kurs, der er udstukket af bestyrelsen samt at forsyne bestyrelsen med de oplysninger, der er nødvendige for, at denne kan foretage den nødvendige kontrol.

Er kursen kvalificeret forsømmelig, lov- eller vedtægtsstridig, har direktionen pligt til at sige fra. Men herudover tilfalder det ikke direktionen at fravige bestyrelsens kurs. Det er bestyrelsen, der ansætter direktionen til at virkeliggøre sin forretningspolitik, og ikke omvendt.

Det accepteres i retspraksis og litteraturen, at bestyrelsesmedlemmer ikke er direkte ansvarlige for indsamling af oplysninger og udarbejdelse af beslutningsgrund eller for den fagmæssigt korrekte gennemførelse af enkelte operationer eller generelle beslutninger, jf. Gomard og Schaumburg-Müller: Kapitalselskaber, Aktie- og anpartsselskaber ...

Tilsvarende må det gælde for direktionen, at denne som klart udgangspunkt ikke kan gøres ansvarlig for udmøntningen af en generel forretningspolitik, der viser sig at være tabsgivende.

En direktør kan ikke handle uforsvarligt i forhold til opgaver og krav, der påhviler bestyrelsen. En direktør ifalder først ansvar, når denne har handlet uforsvarligt i forhold til de opgaver og krav, direktørhvervet stiller. Dette er bl.a. kommet til udtryk i UfR 2012.2533H ..., hvor Højesteret slog fast, at det var en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for en administrerende direktørs erstatningsansvar efter culpereglen, at denne havde misligholdt sine forpligtelser som direktør.

Paul Krüger Andersen udlægger UfR 1981.973H således, at direktøren undertiden vil kunne begrænse et eventuelt erstatningsansvar ved at orientere bestyrelsen, jf. Paul Krüger Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret, Kapitalselskaber ...

...

Den norske højesteretsdommer Kristin Normann Aarum gør i sin doktorafhandling om bestyrelsesmedlemmers erstatningsansvar gældende, at den administrerende direktør almindeligvis ikke ifalder ansvar, når han handler efter bestyrelsens instruks. Dette gælder navnlig i forhold til beslutninger, som direktøren ikke ville kunne træffe på egen hånd. I de situationer, hvor der er delt kompetence, eller hvor direktøren reelt må anses for initiativtager til en given disposition, modificeres udgangspunkt om ansvarsfrihed. Kristin Normann Aarum tillægger det endvidere betydning for culpavurderingen, hvorledes sagerne er blevet forelagt bestyrelsen, jf. Kristin Normann Aarum: Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaber ... :

...

Om Jørgen Brændstrups faktiske forhold skal i denne sammenhæng fremhæves, at engagementerne vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest A/S, P40C og Mols-Linien A/S alle var bevilget af bestyrelsen inden den 2. oktober 2008, hvor Jørgen Brændstrup tiltrådte som administrerende direktør.

Jørgen Brændstrup tog over efter Knud Christensen, der siden 1980 havde varetaget hvervet som administrerende direktør for Amagerbanken. Under Knud Christensens og den daværende bestyrelses ledelse, skete der en ekspansion i København og på Amager, ligesom der blev oprettet filialer i Aarhus og Odense. Navnlig i den sidste del af perioden blev udlånet til bygge- og ejendomsbranchen øget med for tjeneste, hvilket aktionærerne i mange år nød godt af.

Beslutningen om at positionere sig i markedet som byggebank med de deraf afledte risici og indtjeningsmuligheder blev truffet af bestyrelsen i 1990'erne længe før Jørgen Brændstrup tiltrådte som direktør. Indtil tiltrædelsen hjalp Jørgen Brændstrup – ligesom en række øvrige medarbejdere – med at udfinde og forberede de låneengagementer, der passede til bankens profil.

Som det fremgår af bevisførelsen, blev der til brug for bestyrelsens stillingtagen udarbejdet detaljerede og fyldestgørende beslutningsgrundlag i form af de såkaldte Management Summaries. Disse beslutningsgrundlag indeholdt en grundig redegørelse for engagementet, herunder de risikomomenter og indtjeningsmuligheder, der var forbundet hermed. Management Summaries indeholdt som faste bestanddele endvidere en rekapitulation med alle relevante taloplysninger samt opdaterede ejendomsskemaer.

Der blev således fra direktionens side taget alle relevante skridt for at gøre bestyrelsen i stand til også selv at vurdere, om der var et rimeligt forhold mellem risici og indtjeningspotentialer i de indstillede engagementer.

Som det fremgår af bestyrelsesmødereferaterne var Jørgen Brændstrup endvidere en hyppig gæst til de meget talrige bestyrelsesmøder. Bestyrelsen havde her mulighed for at spørge ind til og få uddybet oplysningerne i de omtalte Management Summaries.

Engagementerne vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest, P40C og Mols-Linien havde alle en risikoprofil, der lå inden for de rammer, som bestyrelsen fandt acceptable. Alle kendte risici blev beskrevet åbent og professionelt i beslutningsgrundlaget til bestyrelsen.

Sagsøger har ikke kunnet påvise eksempler på, at Jørgen Brændstrup har varetaget uvedkommende interesser i forbindelse med forberedelsen af lånesagerne.

Jørgen Brændstrup kan herefter ikke anses for at have handlet ansvarspådragende.

Krav ifølge lov om finansiel virksomhed mv.

Lov om finansiel virksomhed indeholder en række særlige krav, der stilles til ledelsen i banker. Det bemærkes, at disse krav naturligvis har relevans for fastlæggelsen af den ansvarsnorm, der bør gælde inden for det pågældende område, men at overtrædelse af forskrifter – i overensstemmelse med den almindelige erstatningsret – ikke per automatik indebærer, at der er handlet ansvarspådragende.

Landsretten tiltrådte dette synspunkt i Capinordic-dommen ...

”Sagsøgerne har på en række punkter gjort gældende, at der er sket overtrædelse af lov om finansiel virksomhed og regler fastsat i medfør heraf, såsom Bankens kreditpolitik. Sådanne mulige overtrædelser indebærer ikke i sig selv, at de ansvarlige for overtrædelsen har pådraget sig erstatningsansvar.”

Finansielle virksomheder er i lovgivningen, underlagt særlige pligter. Finansielle virksomheder er og bliver imidlertid virksomheder, og virksomheder udøver økonomisk aktivitet i konkurrence med andre virksomheder og med det formål at tjene penge til ejerne.

Den eneste forskel er, at finansielle virksomheder udøver deres økonomiske aktivitet under nogle særegne rammevilkår. Så længe rammevilkårene overholdes, er den finansielle virksomhed dog lige så frit stillet som andre virksomheder til at vælge en forretningspolitik og positionering, der sikrer, at virksomheden tjener penge.

En kapitalejer, der ønsker at købe aktier i en finansiel virksomhed, kan ligesom enhver anden investor vælge, hvilke og hvor store risici, han eller hun ønsker at påtage sig. Inden for enhver branche, vil der

være sektorer, og herunder virksomheder, der foretrækker konsolidering og status quo og andre, der sætter og ekspanderer. Finansielle virksomheder er ingen undtagelse. Amagerbanken positionerede sig allerede i 1990'erne som byggebank med de indtjeningsmuligheder og risici, det indebar.

Ved fastlæggelsen af den ansvarsnorm, der må gælde for ledelsen i Amagerbanken, er det ikke muligt at opstille en standard, der gælder for alle pengeinstitutter. Fastlæggelsen af en ansvarsnorm må nødvendigvis ske ud fra den adfærd, der blev udvist af de øvrige aktører, der formåede at positionere sig som byggebanker.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at sagsøger ikke opnår en bedre retsstilling, end enhver anden erhverver ville have fået. Den investor, der købte aktier i Amagerbanken, kunne ikke forvente at få byggebankens afkast og sparekassens forsigtighed, og sagsøger bør ikke stilles anderledes.

Amagerbanken formåede ikke desto mindre at sikre en høj kvalitet i låneengagementerne set i forhold til sammenlignelige banker. Der henvises til gennemgangen af låneengagementerne under pkt. 7-13. Som det fremgår heraf, måtte samtlige låneengagementer på baggrund af den tilgængelige viden på bevillingstidspunktet anses for forsvarlige.

Ved vurderingen af den kreditmæssige forsvarlighed må der navnlig advares imod at justere culpanormen ud fra diverse overvejelser om finansielle virksomheders position i samfundet. Der er allerede taget hensyn hertil ved etablering af de rammevilkår, hvorunder finansielle virksomheder opererer. En skærpet ansvarsvurdering vil således ramme dobbelt.

Den ansvarsnorm, retten skal anvende, er den almindelige culparegel. Heri ligger, at der må ses på, hvordan sammenlignelige banker klarede sig. Heri ligger endvidere, at forretningsmæssige fejlskøn som udgangspunkt kun medfører erstatningsansvar, hvis der kan påvises interessekonflikter.

Sagsøger har under bevisførelsen ikke kunnet påvise et eneste eksempel på, at ledelsen i forbindelse med bevillingerne har varetaget uvedkommende hensyn. Bevisførelsen har tværtimod bekræftet, at samtlige bevillinger er foretaget med ønske om at stille banken økonomisk bedst muligt. Selv for det tilfælde, at der måtte foreligge eventuelle forretningsmæssige fejlskøn, kan de sagsøgte således ikke anses for at have handlet ansvarspådragende.

Krav ifølge branchekutymen mv.

Sagsøger har ikke godtgjort, at ledelsens håndtering af de omtvistede engagementer afveg fra, hvad der var sædvanligt i branchen, herunder navnlig sædvanligt for en byggebank som Amagerbanken.

Sagsøger har end ikke forsøgt at dokumentere hvilke krav, der generelt stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i en bank. Sagsøger kunne til brug herfor have foranlediget syn og skøn eller indhentet sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer.

Sagsøger har i stedet identificeret en række angiveligt tabsgivende engagementer og herefter stemplet den forudgående creditsagsbehandling som "uforsvarlig". Sagsøger har ikke forsøgt at definere dette begreb, f.eks. ved at angive de kriterier, der sædvanligvis skal være opfyldt, for at en creditsagsbehandling må anses som "uforsvarlig". Der er således tale om en vurdering, der udelukkende beror på sagsøgers egne retrospektive og subjektive standarder. Det bestrides, at en sådan vurdering kan tillægges nogen bevismæssig værdi.

Sagsøger har endvidere identificeret syv forhold som eksempler på "risikable forretningsmetoder". Det drejer sig om 1) "Renteoprul/forhøjelse af engagement", 2) "Valutaspekulation", 3) "Indfrielse af delengagement hos andre pengeinstitutter", 4) "Stråmands-/parkeringshandel", 5) "Opgørelse af sikkerheder, fx ved lange betalingsrækker", 6) "Lomme penge" og 7) "Betalt foranstående panter", ...

Der er også i dette tilfælde tale om, at sagsøger opfinder et begreb til brug for retssagen i stedet for at forsøge at dokumentere de krav, der generelt stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i banker.

Det bestrides, at de såkaldte ”risikable forretningsmetoder” skulle være usædvanlige, i strid med branchekutymer eller særligt risikable. Der er tale om forretningsmetoder, som banken anvendte over for nødlidende kunder, og som var båret af tabsbegrænsningshensyn. Sagsøger undlader at forholde sig til den omstændighed, at eneste reelle alternativ til de nævnte forretningsmetoder var, at kunderne gik konkurs, således at et næsten sikkert tab blev til et fuldstændig sikkert tab.

Der henvises til, at advokat Jens Christensen i sin advokatundersøgelse heller ikke fandt begrebet ”risikable forretningsmetoder” hensigtsmæssigt, ...

”Jeg finder som udgangspunkt ikke, at denne definition af de omtalte dispositioner tegner et retvisende billede af hensigten bag og hvad der af Rigsrevisionen betegnes som det egentlige alternativ nemlig at: ”løse problemerne i engagementerne” ved at gennemføre konkurser eller tvangsrealisationer af pantsatte aktiver, er ikke nødvendigvis den økonomisk bedste løsning for Banken, herunder dennes kreditorer og aktionærer.”

Krav til kvaliteten af de forretningsmæssige beslutninger

Generelt om ”the business judgement rule”

Det forhold at ledelsen har handlet i overensstemmelse med lovgivningen og branchekutymer mv. udelukker ikke et erstatningsansvar, men det skærper vurderingen til ugunst for sagsøger.

Domstolene er efter fast praksis forsigtige med at efterprøve forsvarligheden af lovlige og forretningsmæssigt begrundede dispositioner. Dette må navnlig gælde i en situation, hvor det er udokumenteret, at den pågældende disposition var usædvanlig inden for det livsområde, hvor disposition blev foretaget.

Denne regel er bl.a. kommet til udtryk i forarbejderne til selskabsloven og i Capinordic-dommen.

Moderniseringsudvalgets betænkning fra 2008 anfører følgende om reglen ... :

”Domstolene synes således at vise en vis tilbageholdenhed med at foretage en vurdering af de forretningsmæssige skøn, som ledelsen har foretaget, når dispositioner er foretaget i selskabets interesser. Selv i en for selskabet vanskelig økonomisk situation antages ledelsen at være berettiget til at søge at vende udviklingen, såfremt det sker på en efter omstændighederne forsvarlig måde. Litteraturen fremhæver også, at kreditvurdering og kreditrisiko ikke kun påhviler selskabet, men også dets medkontra-henter. Domstolene overlader således som udgangspunkt et betydeligt skøn til ledelsen. Hvis ledelsen har været i en interessekonflikt, sådan at dispositionerne ikke nødvendigvis kun er båret af selskabets interesser, synes efterprøvelsen af dispositionernes retsmæssighed dog at blive skærpet.”

I Capinordic-dommen er anført følgende ... :

”Landsretten finder, at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.”

...

I øvrigt bemærkes, at en gennemgang af Capinordic-dommens begrundelser for at statuere erstatningsansvar viser, at ledelsen i vidt omfang bevilgede lån til nærtstående og plejede uvedkommende interesser. Sagsøger i nærværende sag har ikke godtgjort, at ledelsen i Amagerbanken i et eneste tilfælde bevilgede lån til nærtstående eller plejede uvedkommende interesser.

Domstolens systematik i forbindelse med anvendelse af Business Judgement Rule

Der er flere domme, hvor domstolene går ind og foretager en efterprøvelse af et forretningsmæssigt skøn. Efter min opfattelse er dommen U.1962.814H ..., der blev afsagt med syv dommere, retningsgivende. Det kan her nævnes, at Højesteret ikke ses efterfølgende med så stor en dommerbesætning at have forholdt sig til det principielle spørgsmål om, hvornår en bankledelse ifalder erstatningsansvar for uforsvarlig långivning.

Faktum i sagen var som følger:

Sagsøgte havde både været bestyrelsesformand i Valby Glasværk A/S (herefter glasværket) og i glasværkets primære bankforbindelse København Kreditbank A/S (herefter banken). Direktøren i glasværket henvendte sig til banken og ansøgte om et lån på 200.000 kr. til brug for en kapitalforhøjelse i glasværket. Som sikkerhed skulle banken have håndpant i de nytegnede aktier i glasværket. Bankens krav var, at sikkerheden skulle være anden end den stillede sikkerhed.

Efter kapitalforhøjelsen forværredes glasværkets økonomi markant, og glasværket blev til sidst taget under konkursbehandling. Lånet, der blev ydet til direktøren, blev ikke tilbagebetalt. Bankens krav var herefter erstatning af bestyrelsesformanden, der havde deltaget i bevillingen af lånet. Under bevisførelsen kom det frem, at låneprovenuet ikke var blevet anvendt som forudsat, men det blev samtidig lagt til grund, at bestyrelsesformanden ikke havde eller burde have været bekendt hermed. Landsretten og Højesteret tog således udelukkende stilling til, om lånet til direktøren ud fra de tilgængelige oplysninger om låntagers økonomi, den stillede sikkerhed samt forholdene i øvrigt havde været forsvarlig.

Efter bevisførelsen blev lagt til grund, at banken ikke havde indhentet nogen oplysninger om direktørens økonomi. Bankens krav var heller ikke indhentet nogen oplysninger om glasværkets økonomiske forhold til belønning af den stillede sikkerheds værdi, til trods for at selskabet havde visse udfordringer. Sagsøger pegede bl.a. på, at glasværkets aktier kort tid forinden var blevet handlet under nominel kurs, at det seneste regnskab udviste et underskud, og at glasværket budgetterede med et offentligt lån (Marshall-lån), der ikke kunne opnås.

Både landsretten og Højesteret frifandt den tidligere bestyrelsesformand.

Følgende kan udledes af Højesterets præmisser ... :

- Bedømmelsen af ledelsens forhold skal ske ved lånets etablering og på grundlag af de oplysninger, der foreligger på dette tidspunkt, jf. Højesterets bemærkning: "Indstævnte findes herefter ikke på grundlag af sit forhold ved lånets stiftelse ...".
- Kravet til agtpågivenhed er skærpet, når der er tale om, at der ydes et lån til nærtstående.. jf. Højesterets bemærkning: "at indstævnte efter banklovens § 9 [vedrørende lån til nærtstående] skulle udvise en særlig agtpågivenhed, og at han, der tillige var bestyrelsesformand i glasværket, havde en særlig opfordring til og mulighed for at skaffe sig kendskab til glasværkets forhold."
- Højesteret pålægger skadelidte at dokumentere, hvilken værdi de til sikkerhed for engagementet stillede aktier havde på långivningstidspunktet. jf. Højesterets bemærkning: "Det henstår imidlertid som uklart, hvilken værdi den stillede sikkerhed kunne være ansat til efter en forsvarlig bedømmelse på långivningens tidspunkt" ()

- Højesteret understreger den ligefremme bevisbyrde med ordene "og det findes navnlig ikke på det tilvejebragte grundlag at kunne bedømmes, om finansieringsplanen, herunder dennes medtagelse af statslånet for glasværkets fortsættelse påkrævet af nybyggeri var forsvarlig. Højesteret tilkendegiver, at selv i en sag hvor der er en klar overtrædelse af en skærpet pligt, skal skadelidtes bevisbyrde ikke lempes.
- Højesteret understreger kravene til årsagssammenhængen og adækvans med ordene: "og om i det hele de omstændigheder, der senere fører til glasværkets sammenbrud og dermed til kreditbankens tab, med rimelighed burde være forudset af indstævnte ved långivningen i december 1956".

Der ligger også i Højesterets bemærkning hertil, at Højesteret er af den opfattelse, at det ikke er bevist, at tabet er hidført ved beslutningen om belåning, men netop som følge af de efterfølgende begivenheder, som i dette tilfælde det efterfølgende sammenbrud i finansieringer fordi Glasværket ikke fik Marshall-lånet.

Det bemærkes, at Højesteret ikke fandt grund til at bebrejde bestyrelsesformanden, at han, uanset det skærpede agtpågivenhedskrav, ikke havde sikret, at lånet ikke blev bevilget før der var sikkerhed for, at den forudsatte lånefinansiering kunne opnås.

Forberedelsen af den forretningsmæssige beslutning

Den, der disponerer, har pligt til at gøre dette på et tilstrækkeligt oplyst og dermed kvalificeret grundlag. Hvad der udgør et "tilstrækkeligt" oplyst grundlag beror på en konkret vurdering, hvor der må foretages en afvejning af fordele og ulemper ved at udskyde beslutningen.

Morten Samuelsson og Kjeld Søgaard bemærker, at det kan have negativ indvirkning på et selskabs konkurrenceevne, hvis ledelsen udskyder beslutningstagning, indtil det optimale beslutningsgrundlag er til stede, jf. Morten Samuelsson og Kjeld Søgaard: Bestyrelsesansvaret ... :

...

Jan Schans Christensen anfører, at ledelsesbeslutninger som udgangspunkt indebærer risici, og at man ved fastlæggelse af ansvarsreglerne ikke må afskrække ledelsen fra at træffe sunde og fornuftige beslutninger. Jan Schans Christensen peger ligesom Morten Samuelsson og Kjeld Søgaard også på de snævre tidsmæssige rammer, inden for hvilke beslutningerne typisk træffes, jf. Jan Schans Christensen: Kapital-selskaber, Aktie- og anpartsselskabsret ... :

...

Mette Neville og Karsten Engsig Sørensen anfører bl.a., at et fejlskøn sjældent vil medføre ansvar, hvis ikke der kan rejses faglig kritik af ledelsens forberedende arbejde, jf. Mette Neville og Karsten Engsig Sørensen: Den nye selskabslov ... :

...

Som det fremgår af bevisførelsen, blev der til brug for bestyrelsens stillingtagen udarbejdet særdeles detaljerede og fyldestgørende beslutningsgrundlag i form af de såkaldte Management Summaries. Disse beslutningsgrundlag indeholdt en grundig redegørelse for engagementet, herunder de risikomomenter og indtjeningsmuligheder, der var forbundet hermed. Management Summaries indeholdt som faste bestanddele endvidere en rekapitulation med alle relevante taloplysninger samt opdaterede ejendomsskemaer.

Der blev således fra direktionens side taget alle relevante skridt for at gøre bestyrelsen i stand til også selv at vurdere, om der var et rimeligt forhold mellem risici og indtjeningspotentiale i de indstillede engagementer. Det forhold, at en oplyst/kalkuleret risiko realiseres, er en helt normal begivenhed i forretningsforhold og medfører ikke noget erstatningsansvar for den, der har besluttet, at selskabet skulle påtage sig den nævnte risiko.

Som det fremgår af bestyrelsesmødereferaterne var Jørgen Brændstrup endvidere en hyppig gæst til de meget talrige bestyrelsesmøder. Bestyrelsen havde her mulighed for at spørge ind til og få uddybet oplysningerne i de omtalte Management Summaries.

Manglende fremsyn, kløgt og held

Kvaliteten af den forretningsmæssige beslutning lader sig typisk først bedømme, når der er gået noget tid. Ledelsen ifalder ikke erstatningsansvar for beslutninger, der viser sig at være tabsgivende – også selv om det må lægges til grund, at ledelsen kunne have udvist større dygtighed.

Erik Werlauff anser marginen for fejlskøn som ”ganske bred” og peger bl.a. på, at der træffes mange beslutninger i selskabsforhold, og at det ikke kan undgås, at en del af dem er fejlbehæftede og tabsforvoldende, jf. Erik Werlauff: Selskabsret ... :

...

Gomard og Schaumburg-Müller bemærker, at ledelsens arbejde kan udføres med større eller mindre fremsyn, kløgt og held, ligesom en almindelig forretningspolitik og enkelte handlinger kan være præget af ønsket om konsolidering og forsigtighed eller initiativ, satsning og dristighed. Konsekvensen af mangel på kløgt, held eller forsigtighed i forretningsforhold er sædvanligvis, at man ikke lykkes med sit forhavende. Et erstatningsansvar kommer først på tale, når der foreligger uhæderlig og grov forsømmelighed, jf. Gomard og Schaumburg-Müller: Kapitalselskaber, Aktie- og anpartsselskaber ... :

...

Efter bevisførelsen må det lægges til grund, at engagementerne vedrørende Østerfælledparken, Main Road Invest, P40C og Mols-Linien alle havde en risikoprofil, der lå inden for de rammer, som bestyrelsen fandt acceptable. Alle kendte risici blev beskrevet åbent og professionelt i beslutningsgrundlaget til bestyrelsen. Sagsøger har ikke kunnet påvise eksempler på, at Jørgen Brændstrup har fortiet oplysninger, eller at Jørgen Brændstrup har varetaget uvedkommende interesser i forbindelse med forberedelsen af lånesagerne.

Valg af forretningsstrategi

Finansielle virksomheder er som beskrevet ovenfor underlagt særlige pligter. Finansielle virksomheder er og bliver imidlertid virksomheder, og virksomheder udøver økonomisk aktivitet i konkurrence med andre virksomheder og med det formål at tjene penge til ejerne.

Den eneste forskel er, at finansielle virksomheder udøver deres økonomiske aktivitet under nogle særegne rammevilkår. Så længe rammevilkårene overholdes, er den finansielle virksomhed dog lige så frit stillet som andre virksomheder til at vælge en forretningspolitik og positionering, der sikrer, at virksomheden tjener penge.

Capinordic-dommen viser, at domstolene respekterer, at der også inden for banksektoren findes forskellige forretningsmodeller, og at det ikke i sig selv er ansvarspådragende at have en forretningsodel, hvor man accepterer en højere grad af risiko til gengæld for et højere indtjeningspotentiale, jf. dommens præmisser ... :

”Landsretten finder, at Bankens forretningsmodel med store lån til forholdsvis få kunder, der i betydeligt omfang har været indbyrdes forbundet, har været risikabel og gjort Banken særligt sårbar for konjunkturændringer, herunder finanskrisen i 2008. Efter bevisførelsen finder landsretten imidlertid ikke, at den valgte forretningsmodel, der tillige indebar et betydeligt indtjeningspotentiale for Banken, i sig selv kan anses for ansvarspådragende.”

Selv i en situation, hvor et engagement har været forbundet med en ”betydelig risiko”, er det ikke ensbetydende med, at ledelsen ved bevillingen har handlet ansvarspådragende ... :

”Uanset at der har været tale om et engagement forbundet med en betydelig risiko, finder landsretten således ikke, at det har været uforsvarligt for Banken at påtage sig denne risiko.”

Olav Fr. Perland peger på, at forretningsmæssige risici er uundgåelige, hvis man ønsker at opnå et afkast, der ligger over den risikofri rente. Realiseres disse risici, vil det som udgangspunkt ikke udløse et ledelsesansvar, jf. Olav Fr. Perland: Styremedlemmers erstatningsansvar ... :

...

En kapitalejer, der ønsker at købe aktier i en finansiel virksomhed, kan ligesom enhver anden investor vælge, hvilke og hvor store risici, han eller hun ønsker at påtage sig. Inden for enhver branche, vil der være sektorer, og herunder virksomheder, der foretrækker konsolidering og status quo, og andre der satser og ekspanderer. Finansielle virksomheder er ingen undtagelse. Amagerbanken positionerede sig allerede i 1990'erne som byggebank med de indtjeningsmuligheder og risici, det indebar.

Ved fastlæggelsen af den ansvarsnorm, der må gælde for ledelsen i Amagerbanken, er det ikke muligt at opstille en standard, der gælder for alle pengeinstitutter. Fastlæggelsen af en ansvarsnorm må nødvendigvis ske ud fra den adfærd, der blev udvist af øvrige sammenlignelige aktører.

Som anført ovenfor ..., har sagsøger ikke opnået en bedre retsstilling, end enhver anden erhverver ville have fået. Den investor, der købte aktier i Amagerbanken, kunne ikke forvente at få byggebankens afkast og sparekassens risici, og sagsøger bør ikke stilles anderledes.

Ved vurderingen af den kreditmæssige forsvarlighed må der navnlig advares imod at justere culpanormen ud fra diverse overvejelser om finansielle virksomheders position i samfundet. Der er allerede taget hensyn hertil ved etablering af de rammevilkår, hvorunder finansielle virksomheder opererer.

Finanskrisen samt Finanstilsynets tilkendegivelser

Som det fremgår ovenfor, skal vurderingen af ledelsens beslutninger foretages på baggrund af den viden, der var tilgængelig, da beslutningen blev truffet. Finanskrisen i 2008 var en begivenhed som kom bag på samtlige finansielle aktører, herunder Nationalbanken.

Det må således indgå i vurderingen af ledelsens ansvar, hvorvidt en bevilling blev givet før eller efter finanskrisens udbrud. Dette standpunkt blev tiltrådt af landsretten i Capinordic-dommen ... :

”Endvidere er tidspunktet for bevillingerne indgået i vurderingen, herunder om bevillingerne er sket efter finanskrisen, og efter at Finanstilsynet den 25. september 2008 havde advaret Banken om omfattende ejendomseksponering og den 19. december 2008 havde advaret generelt om manglende nedbringelser trods forringelser af bonitet.

...

Endelig har landsretten lagt vægt på, at en væsentlig årsag til EuroTrusts økonomiske problemer fra og med sommeren 2008 og den senere betalingsstandsning og konkurs, var finanskrisen og Roskilde Banks økonomiske vanskeligheder, som de sagsøgte ikke kunne forudse, da engagementet blev påbegyndt.”

Det gøres gældende, at finanskrisen var den væsentligste årsag til, at engagementerne blev nødlidende, og at de efterfølgende tillægsbevillinger baserede sig på tabsbegrænsningshensyn og udelukkende blev givet for at stille banken bedst muligt.

Anklagemyndighedens vurdering af ledelsens dispositioner

Finanstilsynet indgav den 14. januar 2013 politianmeldelse mod ledelsen i Amagerbanken for overtrædelse af § 373, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed i forbindelse med bankens håndtering af Østerfælledparken-engagementet i 1. halvår af 2010.

Bestemmelsen har følgende ordlyd:

”Stk. 6. Undlader et medlem af en finansiel virksomheds, en finansiel holdingvirksomheds eller en forsikringsholdingvirksomheds bestyrelse eller direktion at træffe nødvendige foranstaltninger i tilfælde af tab eller nærliggende fare for tab af væsentlig størrelse, straffes vedkommende med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, for så vidt højere straf ikke er forskyldt efter den øvrige lovgivning. Tilsvarende gælder et medlem af bestyrelsen eller direktionen i en sparevirksomhed eller administrator i et administrationsbo oprettet i medfør af § 247 a.”

SØIK besluttede den 31. august 2015, at opgive påtalen mod Jørgen Brændstrup m.fl. med følgende begrundelse ... :

”Begrundelsen for min afgørelse er dels, at jeg ikke forventer, at en domstol vil finde de pågældende skyldige i overtrædelse af § 373, stk. 6, i lov om finansiel virksomhed, dels at vanskelighederne, omkostningerne eller den tid, det vil kræve at gennemføre sagen, ikke står i rimeligt forhold til sagens betydning og den straf, som jeg forventer, at de pågældende personer eventuelt ville blive idømt.”

Bestemmelsen i § 373, stk. 6, er en videreførelse af den nu ophævede bank- og sparekasselovs § 54, stk. 5, der blev indsat ved lov nr. 1061 af 23. december 1992.

I det bagvedliggende lovforslags specielle bemærkninger (FT 1992-1993, tillæg A, spalte 1644) er anført følgende om bestemmelsen ... :

”I forslaget § 54, stk. 5, foreslås indført hjemmel til at straffe pengeinstituttets ledelse, hvis der ved passivitet påføres pengeinstituttet tab eller nærliggende fare for tab af væsentlig størrelse. Baggrunden for forslaget er, at der i en række af de pengeinstitutter, der har haft problemer, har været udvist en passivitet fra ledelsens side, der har medført tab af væsentlig størrelse for pengeinstituttet. Man har i flere tilfælde måttet undlade at strafforfølge det pågældende instituts ledelse for den udviste passivitet, hvorfor en udtrykkelig hjemmel til strafforfølgning af passivitet foreslås indført.”

Der er tale om en bestemmelse med et særdeles bredt objektivi gerningsindhold, idet der indføres en ikke nærmere specificeret, strafsanktioneret handlepligt i tilfælde af tab eller nærliggende fare for tab af væsentlig størrelse. De specielle bemærkninger understøtter, at det brede gerningsindhold var tilsigtet fra lovgivers side.

Da der ikke er anført noget i bestemmelsen om det subjektive gerningsindhold, finder straffelovens § 19, 2. pkt., jf. § 2, anvendelse. Det betyder, at der kan straffes for både grove og simpelt uagtsomme overtrædelser af handlepligten.

Der er naturligvis ikke noget juridisk principielt til hinder for, at en erstatningssag mod bankens ledelse fortsætter, selv om SØIK ikke ønsker at rejse tiltale.

SØIK's vurdering af sagen skal ikke mindst ses i lyset af de ganske omfattende afhøringer, SØIK har foretaget af bankens tidligere medarbejdere og ledelse, samt den dialog, der efter det oplyste har været mellem SØIK og anmelder under efterforskningen i sagen. Der henvises i den forbindelse til det notat af 9. juli 2014 om Finanstilsynets inspektioner, der ifølge SØIK's afgørelse ... er modtaget efter anmeldelsen, ligesom der henvises til oplysningen i afgørelsen, om at SØIK den 10. juni 2015 gennemførte et møde med Finanstilsynet ...

Kravene til tabets opgørelse og øvrige erstatningsbetingelser

...

Sagsøger har trods gentagende opfordringer, ikke fremlagt dokumentation, for størrelsen af de endeligt tabte beløb, dokumentation vedrørende indvundne renter mv., provenuer fra sikkerhed, herunder kautioner. Det er ikke dokumenteret, at pantsatte ejendommene er handlet til markedsværdi og at sagsøger overhovedet iagttaget sin tabsbegrænsningspligt. Dette må komme sagsøger til skade.

BANKENS ORGANISATION

Generelt om bankens organisation

...

... tilrettelæggelsen og eksekveringen af bankens organisation og drift [var] ekstremt omhyggelig. Det kom bl.a. til udtryk ved antallet af bestyrelsesmøder, direktionmøder og møder i kreditkomiteen og den meget omfattende skriftlige dokumentation, der ifølge de afgivne forklaringer lå til grund for lånesagerne.

Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender udtrykte det måske mest præcist, da de forklarede ..., at der var "orden i penalt huset".

Det afvises generelt, at banken har lidt af organisatoriske svagheder, der i relation til de under denne sag hævdede tab har haft nogen relevant betydning. Sagsøger har ikke godtgjort, at der er en sådan årsags-sammenhæng mellem eventuelt hævdede organisatoriske svagheder og de lidte tab.

De forhold vedrørende bankens kreditorganisation som Finanstilsynet har kritiseret går på perioden, efter Jørgen Brændstrup tiltrådte som administrerende direktør den 2. oktober 2008 og vedrørte navnlig Jørgen Brændstrups formelt overordnede stilling i forhold til kreditchefen John Weibull.

Finanstilsynet bad i januar 2009 ... banken sikre, at kreditorganisationen var indrettet med klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelse af opgaver adskilles fra kontrollen af samme. Finanstilsynet bad samtidig om en redegørelse for, hvilke ændringer, banken ville foretage.

Banken svarede i en redegørelse af 31. marts 2009 følgende ... :

"Banken mener allerede at opfylde dette gennem de bestående procedurer, men har for at tilsikre en konsekvent efterlevelse af disse besluttet at opnormere kreditkontoret, med øget fokus på, at alle engagementer gennemgår en fuld kreditmæssig behandling, uafhængig af den kundeansvarlige, inden forelæggelse til bevillingsbeslutning.

Til støtte for beslutningsprocessen vil banken indføre et ratingsystem, baseret på en uvildig ekspertrating ud fra vedtagne parametre, således at beslutningsprocessen tilføres yderligere et objektivt element.

For at kunne opfylde ovenstående mål er det besluttet, at gennemføre en udvidelse af kreditkontorets kapacitet, herunder ved ansættelse af minimum 1 person med indsigt og erfaring i implementering af ratingsystemer."

Som det fremgår af Finanstilsynets brev til banken af 12. maj 2009 ... tog man bankens redegørelse vedrørende kreditororganisationen til efterretning. Problemstillingen blev først bragt op igen ved Finanstilsynets rapport af 21. juni 2010 ...

Endelig skal det bemærkes, at det ikke var Jørgen Brændstrups ansvar, at direktionen havde den fornødne sammensætning og størrelse.

Villy Rasmussen har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

”Sagsøgers tilrettelæggelse af sagen:

På trods af sagens enorme omfang, sagsøgers lange beskrivelse og mange anbringender om de generelle forhold i Banken, omhandler nærværende sag i realiteten alene, hvorvidt bestyrelsen og herunder Villy Rasmussen på en snes bestyrelsesmøder skulle have stemt for eller imod en konkret bevilling relaterende sig til et konkret lånearrangement, eller i øvrigt skulle have reageret anderledes end gjort i relation til enkelte engagementer.

Sagsøgers overordnede synspunkt er, at den kompetente og erfarne bestyrelse i Banken ud af mange hundrede bevillinger, opfølgninger, beslutninger mv., som bestyrelsen foretog i perioden 2006-2010, har handlet ansvarspådragende og uforsvarligt i forbindelse med nogle få enkelte engagementer. Beslutninger der i vidt omfang blev truffet, mens finanskrisen eskalerede, indebærende et voldsomt pres på hele den finansielle sektor, og hvor der skete historisk store og uforudsigelige fald på både aktiemarkederne og markedet for fast ejendom samt voldsomme udsving i pengemarkedet.

Sagsøger gør alene et erstatningskrav gældende i relation til 3 af sagsøger ensidigt udvalgte ”engagementer”. Sagsøgers besvarelse af Opfordring II AG, ... må forstås således, at sagsøger ikke gør gældende, at Villy Rasmussen har handlet ansvarspådragende i relation til andre af Bankens engagementer og bevillinger end ”Østerfælledparken”, ”Main Road Invest m.fl.” og ”Bankens finansiering af 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S”.

For at sætte sagen i perspektiv bemærkes det hertil, at Bankens bestyrelse, ifølge sagsøgers oplysninger, i perioden 2006-2010 foretog i alt 859 bevillinger, ...

Sagsøger har i sin behandling af engagementerne og Banken i øvrigt i vidt omfang undladt at redegøre for og dokumentere, hvilke oplysninger og dokumenter der var tilgængeligt for bestyrelsen henholdsvis direktionen henholdsvis Bankens organisation i øvrigt.

Sagsøger har tilrettelagt sagen således, at samtlige de sagsøgte påstås erstatningsansvarlige på det samme grundlag, uden hensyn til om den enkelte sagsøgte har modtaget den oplysning eller det dokumentgrundlag, som sagsøger inddrager i sin sagsfremstilling eller påberåber sig til støtte for sit krav.

Villy Rasmussen udførte sit arbejde gennem deltagelse i og ageren på bestyrelsesmøderne. Bestyrelsen varetog alene den overordnede og strategiske ledelse af Banken samt fastlagde de generelle retningslinjer for Bankens drift, mens den daglige ledelse og drift af Banken blev varetaget af direktionen efter de retningslinjer, som bestyrelsen gav.

Villy Rasmussens viden om Bankens daglige drift og forhold i øvrigt bestod i alt væsentlighed af de informationer, som bestyrelsen modtog på bestyrelsesmøderne eller i øvrigt fra

- (i) Direktionen,

- (ii) Intern og ekstern revision (samlet benævnt Revisionen) samt
- (iii) Finanstilsynet.

Sagsøger ses ikke klart at have forholdt sig hertil i forbindelse med sagens tilrettelæggelse og bevisførelsen i øvrigt.

Det bemærkes hertil indledningsvist, at det selvfølgelig alene er relevant i forhold til en ansvarsbedømmelse af Villy Rasmussen, hvilken viden han havde på det relevante tidspunkt, og ikke hvilken viden direktionen eller andre medarbejdere i Banken besad.

...

SÆRLIGT VEDRØRENDE VILLY RASMUSSENS FORHOLD:

Villy Rasmussens overordnede anbringender:

Det gøres overordnet gældende, at Villy Rasmussen ikke har handlet ansvarspådragende overfor Banken. Det bestrides således, at Villy Rasmussen på nogen vis har handlet ansvarspådragende i forbindelse med Bankens engagementer benævnt (i) ”Østerfælled”, (ii) ”Main Road” og (iii) ”5 kunders køb af aktier i Mols-Linien”.

Villy Rasmussens centrale og overordnede anbringender til støtte herfor er i oversigtsform følgende:

- 1) Ansvarsbedømmelsen er individuel, og det er sagsøger, der har bevisbyrden for, at Villy Rasmussen har handlet ansvarspådragende. Sagsøger har ikke løftet denne bevisbyrde.
- 2) Villy Rasmussen er underlagt et almindeligt culpaansvar i henhold til ASL § 140, og Villy Rasmussens handlinger og undladelser skal vurderes ud fra, hvad der med rimelighed kan kræves af et bestyrelsesmedlem i en bank, som dennes ansvarsområder og pligter var fastsat i ASL § 54 og FIL.
- 3) Det bestrides, at Villy Rasmussen har handlet i strid med de pligter, der påhviler et bestyrelsesmedlem i en bank.
- 4) Villy Rasmussen kan alene bedømmes ud fra den viden, som han havde på tidspunktet for en eventuel handling eller undladelse. Villy Rasmussens viden udgøres alene af de skriftlige oplysninger, han modtog i forbindelse med bestyrelsesmøderne, og de mundtlige oplysninger, han modtog på bestyrelsesmøderne.
- 5) Villy Rasmussens beslutninger, herunder bevillinger, skal bedømmes efter den i retspraksis udviklede ”Business Judgement Rule”.
- 6) Det bestrides, at de forretningsmæssige skøn som Villy Rasmussen har foretaget som led i bestyrelsesarbejdet, har ligget udenfor det forretningsmæssige skøn, der tilkommer bestyrelsen i en bank.
- 7) Bankens kreditorganisation var organiseret og fungerede forsvarligt. Der var etableret interne regler og forretningsgange i Banken i overensstemmelse med reglerne i ASL og FIL, og disse blev efterlevet.

...

Derudover gøres det som overordnet gældende, at:

- 1) Sagsøger ikke har dokumenteret at have lidt et tab.
- 2) Der ikke er årsagssammenhæng mellem nogen handling eller undladelse foretaget af Villy Rasmussen og et eventuelt tab.
- 3) Et eventuelt erstatningskrav er under alle omstændigheder forældet.

...

Villy Rasmussens baggrund og erfaring:

Villy Rasmussen var medlem af Bankens bestyrelse i perioden fra d. 30. marts 1998 til sin udtræden d. 22. marts 2010. Villy Rasmussen var i perioden valgt som næstformand i bestyrelsen.

Bevisførelsen har påvist, at bestyrelsen i Banken var professionel og kompetent og besad en bred forretningsmæssig viden og erfaring, herunder også i forhold til drift af finansielle virksomheder.

Indtil 2008 var Villy Rasmussen, ved siden af hvervet som bestyrelsesmedlem i Banken, administrerende direktør for Dagrofa A/S, og han har mere end 30 års erfaring som direktør indenfor dagligvaresektoren. Derudover har Villy Rasmussen besat bestyrelsesposter i flere mellemstore danske virksomheder, herunder som bestyrelsesformand i Toms Gruppen A/S, Schur International A/S, Orifarm Group A/S, Vital Petfood Group A/S, Færch Holding A/S mv. og som bestyrelsesmedlem i bl.a. Nic. Christiansen Gruppen, Tøjeksperten mv.

Villy Rasmussen har derudover sideløbende med sine øvrige hverv fungeret som sagkyndig dommer ved Sø- og Handelsretten.

...

GENERELT OM ÅRSAGSFORBINDELSE OG ADÆKVANS:

Det er et grundlæggende erstatningsretligt princip, at der skal være årsagssammenhæng mellem den ansvarspådragende handling og det tab, der kræves erstattet.

Det gøres gældende, at ethvert tab som Banken måtte have lidt som hovedårsag er en følge af den ekstraordinære negative udvikling på ejendomsmarkedet, pengemarkedet og aktiemarkedet, generelt benævnt finanskrisen.

Det er sagsøger, der har bevisbyrden for, at der foreligger årsagsforbindelse. Det bestrides, at bevisbyrden for årsagsforbindelse i nærværende sag kan eller skal vendes, som det er gjort gældende af sagsøger. Sagsøger må således føre bevis for tab kr. for kr., og videre godtgøre kr. for kr., at der er årsagsforbindelse mellem den af Villy Rasmussen foretagne handling eller undladelse og det påståede tab.

Det bestrides, at Banken har lidt et adækvat tab som følge af nogen handling eller undladelse foretaget af Villy Rasmussen.

Det er sagsøger, der har bevisbyrde for, at der foreligger adækvans. Det bestrides, at bevisbyrden for adækvans i nærværende sag kan eller skal vendes, som det er gjort gældende af sagsøger.”

Henrik Zimino har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

”...

Henrik Zimino havde en berettiget forventning om, at der ikke var anledning for ham (eller for bestyrelsen i øvrigt) til at foretage sig andre dispositioner end de, som blev foretaget, idet

- i. Bankens direktion ikke har meddelt ham oplysninger, som gav ham anledning til at formode, at der var anledning for ham til at foretage sig andre dispositioner end de, som blev foretaget. Bevisførelsen har på intet område godtgjort, at Henrik Zimino skulle have haft nogen skellig grund til at betvivle hverken boniteten af de oplysninger, han modtog fra direktionen og Kreditkomiteen mv. eller, at materiale eller indstillinger mv., havde til hensigt at varetage andet end bankens bedste forretningsmæssige interesser i den givne situation,
- ii. Bankens eksterne revision hverken i de aflagte årsregnskaber, i halvårsregnskaber, i revisionsprotokollater eller i kommentarerne til prospekterne i forbindelse med kapitaludvidelserne i 2009 og 2010 fremkom med kritiske bemærkninger om de forhold, der er omfattet af nærværende sag. Bankens eksterne revision deltog i bestyrelsens møder med Finanstilsynet og havde således i tillæg til dens i forvejen indgående kendskab til Banken, også indsigt i Finanstilsynets vurderinger,
- iii. Bankens interne revision heller ikke fremkom med kritiske bemærkninger og
- iv. Finanstilsynet trods konkret og indgående kendskab til de forhold, der er omfattet af nærværende sag, ikke foretog sig andet eller mere, end at præcisere behovet for, hvad der skulle hensættes til nedskrivning på hvert enkelt engagement, hvilke nedskrivninger Banken fulgte. Banken opfyldte punktligt og rettidigt de påbud, den modtog fra Finanstilsynet. [Henrik Zimino] havde derfor god grund til at antage, at der ikke var udeståender i relation til områder, som var underlagt Finanstilsynets ressort.

Bankens revision spiller en vigtig rolle i dette.

I medfør af FIL § 193, jf. § 199, fastsætter Finanstilsynet særlige bestemmelser om revisionens gennemførelse i banker. Revisionen skal udføre ”forvaltningsrevision”, der er langt mere grundig og omfattende, end hvad der gælder for andre selskaber.

Finanstilsynet har herved nærmere udstedt en revisionsbekendtgørelse.

Revisionsbekendtgørelsen i den relevante periode, der er omfattet af denne sag, er:

Bkg. nr.	Dato	Vedr. regnskabsår
1298	13/12 2005	1. januar 2005
1363	11/12 2006	1. januar 2006
1224	22/10 2007	1. januar 2007
1304	16/12 2008	1. januar 2008
1348	11/12 2009	1. januar 2009
4	5/1 2012	1. januar 2011
1024	21/8 2013	1. januar 2013
1392	15/12 2014	1. januar 2016

Det fremgår af revisionsbekendtgørelsen § 4, stk. 2, at

I protokollatet vedrørende årsrapporten skal der redegøres for den udførte revision samt konklusionen herpå. I et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten skal den eksterne revision opsummere samtlige bemærkninger, som revisionen har givet anledning til at fremføre over for bestyrelsen.

Opsummeringen skal indeholde en status vedrørende de bemærkninger, der er fremført vedrørende det pågældende regnskabsår, samt en status vedrørende de bemærkninger, der fremgik som åbenstående i protokollatet vedrørende den foregående årsrapport, jf. bilag 2.

I afsnittet ”Erklæringer”, under § 6 fremgår det videre, at der i protokollatet vedrørende årsrapporten skal afgives erklæring om følgende:

1) Virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal den eksterne revisor endvidere erklære sig om

...

d) den eksterne revision er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lovgivningen vedrørende finansielle virksomheder og foreninger.

Revisionsbekendtgørelsen § 14 bestemmer, at der skal foreligge en funktionsbeskrivelse for intern revision, der er godkendt af bestyrelsen og § 15, at

I virksomheder (henholdsvis koncerner,) der har en intern revision, skal revisionsarbejdet udføres i overensstemmelse med god revisionsskik og i henhold til en revisionsaftale mellem den eksterne revision og revisionschefen.

...

Stk. 2. Hvis revisionschefen påtegner årsrapporten, jf. § 11, stk. 4, og § 19, stk. 2, skal det fremgå af revisionsaftalen, at revisionschefen deltager i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder. Med deltagelse forstås, at revisionschefen på disse områder udfører en del af det arbejde, som i virksomheder, hvor revisionschefen ikke afgiver påtegning på årsrapporten, alene ville være udført af den eksterne revision.

Om den interne revisors protokol bestemmer revisionsbekendtgørelsen tilsvarende, hvad der fremgår af revisorloven § 17, at

Til brug for bestyrelsen i virksomheder med hjemsted i Danmark skal den interne revision føre en revisionsprotokol. Der skal i protokollen redegøres for den i årets løb udførte revision, som kan danne grundlag for revisionsmæssige delkonklusioner. Protokollen skal fremlægges på ethvert bestyrelsesmøde, og enhver protokoltilførsel skal underskrives af den samlede bestyrelse.

Stk. 2. I det interne revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten skal der redegøres for den udførte revision samt konklusionen herpå. I et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten skal den interne revision opsummere samtlige bemærkninger, som revisionen har givet anledning til at fremføre over for bestyrelsen. Opsummeringen skal indeholde en status vedrørende de bemærkninger, der er fremført vedrørende det pågældende regnskabsår samt en status vedrørende de bemærkninger, der fremgik som åbenstående i protokollatet vedrørende den foregående årsrapport, jf. bilag 2.

...

Stk. 4. I protokollatet vedrørende årsrapporten skal det oplyses, om den interne revision har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

...

Om den eksterne revisors protokol bestemmer revisionsbekendtgørelsens § 25 videre, at

Den eksterne revision skal i protokollatet vedrørende årsrapporten erklære sig, om den af pengeinstituttet udarbejdede opgørelse over pengeinstituttets 10 største engagementer og øvrige betydelige engagementer, der overstiger 10 pct. af basiskapitalen opgjort efter reglerne i § 145 i lov om finansiel virksomhed, hver for sig er målt korrekt. Engagementer med realkreditinstitutter og inden- og udenlandske pengeinstitutter, medtages dog kun, når særlige forhold tilsiger dette.

Stk. 2. Opgørelsen efter stk. 1 skal indeholde oplysninger om engagementernes størrelse, eventuelle tilsagte rammer for terminsforretninger og andre forretninger med finansielle instrumenter, indlagte sikkerheder og deres skønnede værdi, om der er nedskrevet på engagementerne, om der i regnskabsåret eller de to foregående regnskabsår har været afskrevet eller nedskrevet på engagementerne, og debitors økonomiske forhold.

Stk. 3. Den eksterne revisions erklæring efter stk. 1, skal omtale de i stk. 2 nævnte oplysninger.

Stk. 4. Revisors samlede vurdering af risikoen på hvert enkelt engagement under hensyntagen til samtlige foreliggende forhold skal oplyses.

Stk. 5. Hvis pengeinstituttet har andre betydelige engagementer, der giver anledning til bemærkninger, skal den eksterne revision afgive en erklæring for disse svarende til den, der afgives efter stk. 1.

Stk. 6. I koncerner, jf. § 1, stk. 2, skal erklæringerne efter stk. 1-5 tillige gives på koncernbasis.

Stk. 7. Den af pengeinstituttet udarbejdede opgørelse efter stk. 1, skal sammen med oplysningerne efter stk. 2 og 3, gengives i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten.

Der optræder grundlæggende de samme krav – med (beskedne) skærper hen over årene – i alle de revisionsbekendtgørelser, der er gældende gennem den periode, sagen vedrører.

Finanstilsynet har senest udstedt revisionsbekendtgørelse - bkg. 1392 15/12 2014.

Formålet med ændringen af den hidtidige bekendtgørelse var iflg. Finanstilsynets hjemmeside primært at indføre et eksplicit krav om, at den af intern revision udførte revision skal omfatte virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på alle væsentlige og risikofyldte områder i virksomheden.

Her har Finanstilsynet altså i 2014 identificeret et behov for en stramning. Det understøtter min påstand om, at intern revision i Amagerbanken ikke har givet anmærkninger til bestyrelsen om forhold inden for dette område.

Når revisor optræder som revisor, er han eller hun underlagt den revisionsfaglige ansvarsnorm, der følger af revisorlovens § 16. Jeg gør derfor gældende, at både offentligheden og – konkret i denne sag – ledelsen må kunne lægge vægt på og i meget vidt omfang kunne støtte ret på revisors erklæringer og på, at revisor påpeger og tager forbehold, hvis der er forhold, der ikke findes at være i orden; eller hvor revisor ikke kan få tilstrækkelig indsigt.

Bankens revisionsaftale ..., siger i § 3, at

Revisionschefen skal endvidere i samarbejde med den eksterne revision være opmærksom på forhold, som giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- og strafansvar for handlinger eller undladelser, der berører koncernen, med henblik på at kunne give supplerende oplysning herom i revisionspåtegningen jf. bekendtgørelse nr. 1537 af 22. december 2004 om statsautoriserede og registrerede revisors erklæringer mv. (erklæringsbekendtgørelsen)

Revisionen er således pålagt en række ganske vidtrækkende pligter til at ikke alene at forholde sig til de rent tal-/regnskabsmæssige forhold, men også til administrative forhold mv. i et bredere perspektiv.

Det kan konstateres, at revisionen i denne sag ikke på noget punkt er fremkommet med kritik af Bankens administrative eller regnskabsmæssige praksis!

Som Henrik Zimino forklarede i retten, indførte N. E. Nielsen som formand den sunde praksis, at der på alle møder skulle være et punkt om tilførsler til revisionsprotokollen. Bestyrelsen ville sikre sig, at oplysninger fra revisionen kom hurtigst muligt til bestyrelsens kundskab. Som Henrik Zimino forklarede i retten, s. 116,

Der kom en lovændring, hvorefter man kunne nøjes med én ekstern revisor, hvilket blev besluttet i Amagerbanken. Da krisen satte ind og fortsatte, besluttede bestyrelsen igen at antage to eksterne revisorer i stedet for én.

I det omfang retten måtte finde det godtgjort, at der har været foretaget forretningsmæssige fejlskøn, som har medført tab for Banken og som kan tilregnes [Henrik Zimino] – hvilket jeg bestrider, er tilfældet – gør jeg gældende, at de er foretaget ud fra et forsvarligt og rimeligt vurderingsgrundlag og alene i hensigten at varetage Bankens interesser.

Sagsøgerens bevisførelse har ikke dokumenteret de mange hævdelser, der er fremsat i stævningen, replikken og påstandsdocumentet.

...

Tabsopgørelse

Sagsøgers tabsopgørelse bestrides både for så vidt angår det samlede tab og de enkelte delposter; og mht. både størrelse, relevans og årsagsforbindelse.

Sagsøgeren har ikke påvist, at der er kausalitet mellem de påståede handlinger eller undladelser, som Henrik Zimino påstås at være erstatningsansvarlig for som bestyrelsesmedlem, og det påståede lidte tab.

Jeg gør gældende, at sagsøgeren i en række tilfælde ikke har levet op til sin tabsbegrænsningspligt.

Særligt vedrørende Henrik Ziminos forhold

... Henrik Zimino, var medlem af Amagerbankens bestyrelse fra den 30. marts 1998 til den 10. november 2010.

Henrik Zimino er uddannet folkeskolelærer og har siden 1974 været medlem af kommunalbestyrelsen og siden 1994 været borgmester i Tårnby Kommune.

Henrik Ziminos post i Amagerbanken baserede sig dels på en langvarig tradition for at Tårnby Kommunes borgmester sad i Amagerbankens bestyrelse (Henrik Ziminos forgænger var således formand for banken), dels på hans kendskab til Amager og øens erhvervsliv i særdeleshed, samt hans politiske indsigt i kommunal planlægning og kendskab til det offentliges erhvervs politik.

Udover bestyrelsesposten i Amagerbanken bestrider Henrik Zimino bestyrelsesposter i offentlige bestyrelser (som baserer sig på andre retlige forudsætninger).

Henrik Zimino er ikke dækket af forsikring, der har relevans i forhold til det påståede ansvar i forbindelse med arbejdet i Amagerbankens bestyrelse.

BEVISBYRDE/OPFYLDELSE AF PROVOKATIONER/BEVISMANGEL

Efter bevisførelsen må det konstateres, at sagsøgeren ikke på noget punkt har godtgjort, at bestyrelsen har foretaget dispositioner, som havde andet end Bankens interesse for øje eller er truffet på et uforsvarligt grundlag.

Som [Henrik Zimino] forklarede, var der ikke bestyrelsesmedlemmer, der ”kæmpede for specielle standpunkter”. Hvis et medlem havde en personlig eller arbejdsmæssig relation til et spørgsmål, tilkendegav han eller hun det og ”rykkede ud af kredsen” og erklærede sig inhabil.

Sagsøgeren baserer sin sag imod de sagsøgte på en generel og retrospektiv kritik af forretningsmæssige skøn, som de sagsøgte har foretaget i nogle få sager, der er ”håndplukket” blandt de mange tusinde engagementer, der har været behandlet af bestyrelsen gennem årene. Sagsøgerens argumentation synes at være, at hvis der er lidt et tab, må der også være en, der skal gøres ansvarlig for det. Jeg bestrider, at det forholder sig sådan.

Der er tale om engagementer, der blev etableret i årene 2005-2008 – alle før den verdensomspændende økonomiske krise satte ind i september 2008 med Lehmann Brothers’ kollaps som afsæt.

Henrik Zimino har ... om det ”paradigmeskifte”, der fandt sted, da finanskrisen indtrådte forklaret, at

Da Finanskrisen satte ind, havde bestyrelsen et ønske om at få nedbragt balancen i banken. Det skyldtes, at fundingen kunne blive rasende dyr eller sande til. Det talte man meget om i bestyrelsen, ligesom det var omtalt i pressen. Det er ikke så enkelt at reducere balancen. Amagerbanken var meget eksponeret på ejendomsmarkedet, og det forsøgte de at få nedbragt, men det var svært, da det var langsigtede forretninger. Der var jo ikke nogen, der ville sælge et hus i 2008. Det viste sig jo også senere, at man kunne sælge de ejendomme videre, som banken havde finansieret; men da var der jo sket så meget i mellemtiden.

Sagsøgerens kritik af bankens dispositioner er alene funderet i et normsæt, som er opfundet til formålet af sagsøgeren selv, og som ikke har sit udspring i faktisk kendskab til bankdrift i praksis.

End mindre er sagsøgerens postulater om, hvad der måtte være praksis, sædvanlig bankdrift eller branchekutymmer mv. understøttet ved syn og skøn, sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer.

Det må processuelt komme sagsøgeren til skade, således at retten bør lægge til grund, at ingen af sagsøgerens postulater om, at sagsøgte dispositioner var udtryk for uforsvarlig, uhensigtsmæssig eller usædvanlig mv. bankdrift, kan anses for godtgjort.

Finanstilsynet har i forbindelse med sine inspektioner i banken gennemgået de engagementer, der er omfattet af denne sag men er ikke fremkommet med kritik heraf. Finanstilsynet har – som udtryk for forsigtighed – i enkelttilfælde pålagt Banken at foretage nedskrivninger på engagementer, hvilket Banken har efterlevet.

...

GENERELT OM ANSVARSBEDØMMELSEN

Om bestyrelsens ansvar

...

[Henrik Zimino] har under sin partsforklaring i retten forklaret, at han som bestyrelsesmedlem altid har følt sig og sørget for at være vel orienteret om Amagerbankens forhold, og at han fik grundige orienteringer på bestyrelsesmøderne. Hvis han i forbindelse med sin forberedelse til bestyrelsesmøder havde uddybende spørgsmål til det fremsendte materiale, kontaktede han den administrerende direktør for at få – og fik – svar herpå. Han mødte altid velforberedt til bestyrelsesmøderne.

Henrik Zimino var medlem af bankens revisionsudvalg og havde således en del interaktion med bankens revision og havde i forbindelse med revisionsudvalgsmøder anledning til også uformelle drøftelser med revisionen. På intet tidspunkt er revisionen imidlertid hverken formelt eller uformelt kommet med kritiske bemærkninger om de forhold, der er omfattet af denne sag eller bemærkninger, som gav Henrik Zimino anledning til at tro, at det var behov for at han eller den øvrige bestyrelse foretog andet, end hvad der skete.

Henrik Zimino lyttede til og lagde vægt på de input, han og den øvrige bestyrelse modtog fra direktionen, intern og ekstern revision, Finanstilsynet, som han betragtede som en samarbejdspartner, og fra anerkendte sagkyndige/eksperter, som i øvrigt bistod bestyrelsen. Det indgik med behørig vægt i hans beslutninger.

Henrik Zimino blev bestyrket i sin vurdering bl.a. ved Finanstilsynets inspektion i efteråret 2005, hvor tilsynet ved sin gennemgang af alle engagementer over MDKK 50 tildelte 91 % af det gennemgåede karakteren 3 eller 2a, dvs. "Utvivlsomt gode engagementer eller gode/middelgode engagementer"

I det omfang, der måtte være lidt tab sfa. sådanne beslutninger, der på bevillingstidspunktet fremstod som lødige og velunderbyggede, er det ikke erstatningspådragende, men henhører under det nødvendige spillerum for en bestyrelses arbejde, der følger af Business Judgement Rule-doktrinen. Sagsøgerens undertiden noget hårdtrukne kritik, der i det hele er udviklet med den viden, som det senere forløb har bragt, har karakter af efterrationaliseringer og kan ikke tillægges juridisk værd.

BANKENS ORGANISATION

Generelt om bankens organisation

Det må konstateres, at bankens organisation var velordnet og på plads, og at der ikke under bevisførelsen er blevet påpeget fejl eller mangler i relation til den generelle opbygning af bankens organisation.

Særligt vedrørende Henrik Ziminos forhold i relation til dette spørgsmål

Henrik Zimino har i sin forklaring bekræftet, at Amagerbanken var en mindre bank, hvor man kunne overskue forretningen og kendte medarbejderne.

Det var hans opfattelse, at bankens medarbejdere var både dygtige og engagerede og havde et godt lokalkendskab. Der var mange medarbejdere med lang anciennitet og godt kundekendskab. Det var solide medarbejdere, der turde sige både til og fra, og som havde en høj integritet.

...

Kreditororganisationens funktioner og opbygning fra 2. oktober 2008 til 30. juni 2010

I tillæg til det ovenfor anførte henviser jeg til, at Henrik Zimino foreholdt følgende afsnit i Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 ...

5.5 Afhængighed af nøglepersoner

Tilsynet bemærkede, at banken ses at være meget afhængig af få nøglepersoner i relation til kreditstyring og risikoanalyse. Større engagementer ses at forudsætte væsentlig løbende involvering af bankens administrerende direktør og kreditchef,

... har forklaret, at der var den nødvendige funktionsadskillelse.

John Weibull havde (fortsat) sin rolle, som han varetog uafhængigt. Det var meningen, at direktionen skulle udvides; men det var ikke muligt på det pågældende tidspunkt. Henrik Zimino havde fuld tillid til, at John Weibull udfyldte og varetog sin funktion som kreditchef. Efter hans opfattelse var problematiseringen af spørgsmålet om funktionsadskillelse derfor mere formel end reel.

[Henrik Zimino] forklarede videre, at banken efter hans opfattelse opfyldte kravet i lov om finansiel virksomhed § 71, stk. 1, nr. 1 og 6, for så vidt angår klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling. Han fandt tillige, at der var foretaget de relevante skridt

til at forebygge interessekonflikter. Man drøftede løbende i bestyrelsen, om der var styr på organisationen – og fandt, at det var tilfældet.

Foreholdt følgende afsnit i Revisionsprotokollat af 2. februar 2010 ...,

Direktionen har endvidere oplyst, at den nuværende funktionsadskillelse ikke vurderes tilstrækkelig på alle områder, herunder uhensigtsmæssigheden ved at bankens administrerende direktør tillige er ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt er afhængig af nøglepersoner. Direktionen har oplyst, at der er igangsat aktiviteter i forbindelse hermed

har [Henrik Zimino] forklaret, at der var en situation, som alle var enige om, skulle ændres ved ansættelse af en ny direktør – men at bankens situation gjorde, at det trods bestræbelser herpå ikke umiddelbart var muligt at finde den relevante, kvalificerede kandidat.

Finanstilsynet skrev i sit brev af 21. juni 2010 til bestyrelsen og direktionen ..., at det kunne

... konstatere, at bankens administrerende direktør fortsat fungerer som daglig chef for erhvervsafdelingen. Det er Finanstilsynets vurdering, at bankens organisation derved er udsat for en sårbarhed, ligesom der er risiko for, at der ikke sker en tilstrækkelig uafhængig kreditmæssig behandling af sagerne

Henrik Zimino forklarede, at det var et udsagn, som man var nødt til at forholde sig til. Han var imidlertid ikke enig i, at Kreditkontoret var ”sat ud af kraft”. Der var medarbejdere i Kreditkontoret, som var stærke nok til selv at kunne stå på mål for deres sager. John Weibull havde efter hans opfattelse fuldt styr på Kreditkontoret, og der var ikke fra ... Jørgen Brændstrups side nogen påvirkning af Kreditkontorets daglige drift.

...”

John Kim Skafte og Anne Toxværd har i deres sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

”...

1.2 OVERORDNEDE ANBRINGENDER

...

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende,

...

at der ved den individuelle ansvarsvurdering og i relation til lempelse blandt andet skal tages væsentligt hensyn til, at John Skafte og Anne Toxværd var i bestyrelsen som medarbejdervalgte,

...

at John Skafte og Anne Toxværd under alle omstændigheder ikke kan ifalde et ansvar for bevillinger og beslutninger, de ikke har medvirket til,

at Anne Toxværd således ikke kan ifalde erstatningsansvar for bevillinger eller andre beslutninger, som er truffet efter hun udtrådte af bestyrelsen den 22. marts 2010,

...

at i det omfang retten måtte finde John Skafte og Anne Toxværd erstatningsansvarlige, bør der ske lempelse, således at sagsøgers erstatningskrav nedsættes eller bortfalder på grundlag af John Skafte

og Anne Toxværd's rolle, forudsætninger, økonomiske formåen, manglende forsikringsdækning og sagens øvrige omstændigheder, ligesom der ved en eventuel fordeling af erstatningsbyrden mellem solidarisk ansvarlige må tages betydelig hensyn til samme forhold, således at John Skaft og Anne Toxværd ikke skal udrede den endelige erstatning.

INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

John Skaft og Anne Toxværd er under denne sag sagsøgt for 900 mio. kr., altså for sagsøgers fulde krav. Dette fulde krav er rejst overfor syv ud af de i alt 11 sagsøgte.

Foruden John Skaft og Anne Toxværd, der var medlemmer af bankens bestyrelse som følge af reglerne om medarbejderrepræsentation, består disse syv sagsøgte af tre aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer, herunder den tidligere bestyrelsesformand og den tidligere næstformand for bestyrelsen, samt to direktionsmedlemmer, herunder den tidligere administrerende direktør i Banken.

De øvrige fire sagsøgte var alle aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer. De er sagsøgt for et mindre beløb, fordi de trådte ind i bestyrelsen på et senere tidspunkt end de øvrige syv sagsøgte.

Der kan generelt for alle de sagsøgte gøres en række indsigelser mod sagsøgers erstatningskrav.

I flæng kan nævnes, at de konkrete beslutninger, der kritiseres, generelt har været forretningsmæssige skøn, der er truffet på et forsvarligt grundlag, at der er ikke redegjort for eller dokumenteret årsagsforbindelse mellem de enkelte påståede ansvarspådragende handlinger eller undladelser og et konkret tab, og at sagsøgers krav er ramt af væsentlige forældelsesproblemer.

Ved siden af dette må det specifikt for John Skaft og Anne Toxværd konstateres, at sagsøger ikke har kunnet eller ikke har ønsket at redegøre for, hvilke nærmere forhold, der skulle kunne begrunde, at netop John Skaft og Anne Toxværd skal betale erstatning, som krævet af sagsøger.

Hverken John Skaft eller Anne Toxværd er uddannet inden for finansiering eller kredit, og ingen af dem har en bankuddannelse. De var ansat i Banken og aktive i det faglige arbejde, og de blev valgt af medarbejderne til at sidde i Bankens bestyrelse.

De tog deres bestyrelsesarbejde alvorligt, forberedte sig grundigt og bidrog med, hvad de kunne, med respekt af deres rolle som medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer.

De arbejdede i en bank, der for dem fremstod velordnet og velfungerende, med orden i papirerne og gode forhold i bestyrelsen, i direktionen og i banken i øvrigt.

Det er en fortsat uløst gåde, hvad det er for et realistisk alternativt hændelsesforløb, sagsøger mener kan opstilles og skulle være fulgt af John Skaft og Anne Toxværd, for at holde dem ansvarsfri.

John Skaft og Anne Toxværd har uden nogen form for varetagelse af egne personlige interesser deltaget ved behandlingen af en række bevillinger, som, forinden bevillingerne er foretaget, er blevet beskrevet og vurderet grundigt skriftligt og mundtligt i et miljø, hvor der blev stillet spørgsmål og gjort relevante overvejelser. En række af de behandlede engagementer har været præget af stor teknisk kompleksitet, og John Skaft og Anne Toxværd har ikke kunnet forholde sig til alle detaljer af ethvert engagement, de har set på. Sagsøger synes heller ikke at være af den opfattelse, at dette var deres rolle, eller at det skulle være forventningen til en bestyrelse som sådan, men det bidrager jo kun til gåden.

Et af de forhold, der kritiseres fra sagsøgers side, er etableringen, justeringen og den manglende nedlukning af en ramme for valutaterminer, som blev etableret i relation til engagementet vedrørende Østerfælledparken i 2008 og lukket ned i juni 2010. Finanstilsynet, samt intern og ekstern revision, har haft fuld kendskab til valutaterminsrammen og har ikke taget afstand fra denne.

Sagsøgers krav overfor John Skaftte og Anne Toxværd kan kun forstås sådan, at de skulle have gjort, hvad Finanstilsynet og revisionen ikke gjorde.

Sagsøgers synspunkt i relation til forholdene vedrørende valutaterminsrammen er – ligesom det er tilfældet for de øvrige kritikpunkter, sagsøger er fremkommet med – ikke understøttet af en uafhængig sagkyndig vurdering.

Sagsøger er blevet gjort opmærksom på, at Anne Toxværd forlod bestyrelsen den 22. marts 2010, men selvom en væsentlig del af det tab, sagsøger har indtalt under sagen, er lidt efter det pågældende tidspunkt, har det ikke ført til ændring i den overfor Anne Toxværd nedlagte påstand.

Uanset hvorfor sagsøger har valgt at stævne John Skaftte og Anne Toxværd, som det er sket, og uanset, at sagsøger ikke har besvaret en række af de spørgsmål, sagsanlægget mod John Skaftte og Anne Toxværd rejser, står det klart, at sagsøgers krav mod dem savner materielt indhold og bevismæssig styrke.

John Skaftte og Anne Toxværd må følgelig frifindes.

SÆRLIGT OM JOHN SKAFTE OG ANNE TOXVÆRD

John Skaftte startede i 1984 som bankbetjent i Bendix Bank A/S, som efterfølgende blev overtaget af Banken. Han var ansat i Odense afdeling. Hans arbejde bestod oprindeligt blandt andet i at styre bankens arkiv og transportere kontanter.

I slutningen af 1980'erne blev John Skaftte ansat som vurderingsmand i Odense afdeling. Han arbejdede her med at vurdere private ejendomme for Totalkredit, som var ejet af blandt andet Amagerbanken. John Skaftte havde en håndværksmæssig baggrund, og det var som følge heraf, at han fik tilbudt jobbet som vurderingsmand. I tilknytning hertil fik han en kortere uddannelse i byggeteknisk gennemgang af privatboliger. Han har ikke haft noget med erhvervsjendomme eller boligudlejningsejendomme at gøre.

Omkring 2000 blev John Skaftte valgt som lokal tillidsmand i Odense afdeling. Da Anne Toxværd opførte som formand for den faglige personaleforening og dermed som fællestillidsmand for alle ansatte i banken, jf. nedenfor, overtog John Skaftte dette hverv. Der var i Banken tradition for, at fællestillidsmanden også var medlem af bestyrelsen.

Den 1. maj 2005 blev John Skaftte da også valgt til Bankens bestyrelse som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem. Han har ikke på noget tidspunkt fået uddannelse i bankdrift, kreditbehandling eller varetagelse af bestyrelseshverv.

Ved varetagelsen af sine almindelige pligter som bestyrelsesmedlem havde John Skaftte en naturlig interesse navnlig for spørgsmål, hvor han kunne drage fordel af sit kendskab til medarbejdernes forhold og bankens almindelige funktion.

John Skaftte fortsatte i bestyrelsen frem til Bankens konkurs den 7. februar 2011. Han har ikke erfaring fra bestyrelsesarbejde i andre banker.

John Skaftte blev den 1. januar 2015 ansat som salgsdirektør i Highlux, der er en nystartet virksomhed med 3 ansatte. Han er på nuværende tidspunkt fortsat i arbejde som salgsdirektør i HighLux, men har dog været sygemeldt siden august 2016.

John Skaftte er bosiddende i ... Han hæfter for realkreditgælden, der ved udgangen af 2015 er opgjort til ...

John Skaftø er ikke omfattet af en forsikring, der er relevant for nærværende sag.

Anne Toxværd (tidligere Borre) blev ansat i Banken i marts 1989 som kontorassistentvikar. I august 1989 blev hun fastansat som kontorassistent på kreditkontoret.

I sommeren 1990 flyttede hun til Søndre afdeling, hvor hun blev ansat som kasserer, det vil sige, at hun sad ved kassen.

I de efterfølgende år prøvede hun at få opfyldt et ønske om at komme ind på en bankuddannelse, men uden held.

I 1992 blev Anne Toxværd valgt som lokal tillidsrepræsentant i Søndre afdeling.

I 1995 flyttede Anne Toxværd til Lyngby afdeling, hvor hun ligeledes arbejdede som kasserer. Her var hun også lokal tillidsrepræsentant.

I 1998 blev Anne Toxværd valgt som formand for den faglige personaleforening og dermed fællestillidsmand. Idet der som nævnt var en kutyme for, at bankens fællestillidsmand også var medlem af bestyrelsen, blev Anne Toxværd omtrent samtidig valgt ind som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem.

I 2004 blev Anne Toxværd tilbudt en stilling som afdelingschef i Filialservice, som supporterer bankens filialer på administrative områder. Samtidig hermed stoppede hun som fællestillidsmand. Hun stoppede som medlem af bestyrelsen pr. 1. maj 2005. I marts 2006 blev hun på ny valgt ind i bestyrelsen som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem.

I 2006 betalte Banken for en akademiuddannelse i ledelse til Anne Toxværd. Hun tog uddannelsen sideløbende med sit arbejde, én dag hver 14. dag. Hun færdiggjorde uddannelsen i 2008.

Anne Toxværds arbejde som afdelingschef i Filialservice bestod i ledelse. Hun var ikke sagsbehandler. De ansatte i afdelingen tog sig af behandlingen af de konkrete sager. Hun har ikke på noget tidspunkt fået uddannelse i bankdrift, kreditbehandling eller varetagelse af bestyrelseshverv.

Ved varetagelsen af sine almindelige pligter som bestyrelsesmedlem havde Anne Toxværd en naturlig interesse navnlig for spørgsmål, hvor hun kunne drage fordel af sit kendskab til medarbejdernes forhold og bankens almindelige funktion.

Anne Toxværd ophørte som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem den 22. marts 2010.

Anne Toxværd har ikke erfaring fra bestyrelsesarbejde i andre banker.

...

GENERELT OM ANSVARSBEDØMMELSEN, ÅRSAGSFORBINDELSE OG TAB

...

INDIVIDUELT ANSVAR – MEDARBEJDERVALGTE BESTYRELSESMEDLEMMER

Når den enkelte sagsøgte individuelle rolle skal inddrages ved vurderingen af, om vedkommende er erstatningsansvarlig, er det relevant at tage i betragtning, hvad grundlaget var for John Skaftø og Anne Toxværds deltagelse i bestyrelsesarbejdet.

John Skaftø og Anne Toxværd deltog i bestyrelsesarbejdet som medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, jf. den dagældende aktieselskabslov § 49, stk. 2, og § 177.

Retten for medarbejderne til at få indvalgt bestyrelsesmedlemmer blev introduceret med aktieselskabsloven af 1973. I bemærkningerne til lovforslaget hedder det:

”At de af arbejdstagerne valgte repræsentanter får sæde i selve bestyrelsen betyder, at man er sikker på, at arbejdstagerne for indflydelse på og en mere omfattende indsigt med selskabets ledelse, uden at man besværer selskabets daglige drift med oprettelse af nye selskabsorganer.”

I relation til længden af valgperioden for de af arbejdstagerne valgte bestyrelsesmedlemmer, er det i bemærkningerne til lovforslaget anført, at man ved en forholdsvis kort valgperiode bedst kan fremme reglernes ”nærdemokratiske sigte”.

Der er intet krav om, at en bestyrelse i et aktieselskab af en størrelse som Bankens skal have medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, idet der alene er tale om en ret for arbejdstagerne til – om ønsket – at vælge repræsentanter blandt arbejdstagerne.

Der findes ikke særregler om medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmers ageren i bestyrelsesarbejdet, og medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer har derfor de samme rettigheder og pligter som øvrige bestyrelsesmedlemmer.

Det ligger imidlertid også fast, at medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer alene supplerer den i øvrigt valgte bestyrelse og således ikke træder ind i bestyrelsen i stedet for aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer. Opbygningen af bestyrelsens sammensætning, når der er medarbejdervalgte, og hensynet bag lovgrundlaget for medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, understreger, at medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer adskiller sig fra øvrige bestyrelsesmedlemmer på en måde, der også erstatningsretligt har relevans.

John Skafte og Anne Toxværd er ikke kommet ind i bestyrelsesarbejdet på grund af særlige kreditfaglige, bankfaglige eller forretningsmæssige kompetencer. De har til fulde opfyldt de krav, der kan stilles til bestyrelsesmedlemmer i deres situation, men grundlaget for deres valg har været et ønske om medarbejderrepræsentation.

Det gøres gældende, at der ved den individuelle ansvarsbedømmelse af John Skafte og Anne Toxværd må tages hensyn til deres rolle som medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer og deres forudsætninger. Der er i forlængelse af finanskrisen iværksat politiske tiltag til at styrke ledelsen i banker m.v., herunder til at styrke bestyrelserne.

Finanstilsynets daværende direktør, Ulrik Nødgaard, har i relation til disse regler udtalt følgende til en artikel:

”Vi kan ikke forlange, at de [medarbejderrepræsentanter, min tilføjelse] går ind og trækker på samme måde som de aktionærvalgte.”

John Skafte og Anne Toxværd har på bedste vis forvaltet deres rolle som medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer. De har forberedt sig til bestyrelsesmøderne, været relevant kritiske ud fra deres forudsætninger, og alene søgt at tjene Bankens interesser, alt med respekt af deres rolle som valgt af medarbejderne.

...”

Kent Villadsen Madsen har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

” ...

Med hensyn til baggrunden for den situation, Amagerbanken – og dermed Bankens bestyrelse – befandt sig i i den relevante periode, henvises til den redegørelse, der er indeholdt i [N. E. Nielsens] Påstandsdokument. I den forbindelse bemærkes særligt, at ... Kent Villadsen Madsen, indtrådte i Bankens bestyrelse den 11. august 2008 – ganske kort før Lehmann Brothers krakkede, og dermed på et særdeles kritisk tidspunkt for dansk bankvæsen.

...

SÆRLIGT VEDR. KENT VILLADSEN MADSENS FORHOLD

Det gøres gældende, at Sagsøger ved bindende proceserklæring har nedlagt påstand 1 således, at betalingspåstanden for så vidt angår kr. 265.863.095,15 alene angår Sagsøgers anbringender om erstatningsansvar for [Kent Villadsen Madsen] for dennes ansvar for Bankens tab i anledning af Bankens engagement med Østerfælledparken ApS.

Det gøres ligeledes gældende, at Sagsøger ved bindende proceserklæring har nedlagt påstand 1 således, at betalingspåstanden for så vidt angår kr. 34.136.904,85 alene angår Sagsøgers anbringender om erstatningsansvar for [Kent Villadsen Madsen] for dennes ansvar for tab for Banken i anledning af Bankens engagement benævnt Main Road Invest A/S m.fl. og Bankens engagement benævnt Mols-Linien A/S.

Det gøres på baggrund heraf gældende, at Sagsøger er afskåret fra at kræve erstatning for Bankens eventuelle tab i anledning af engagementerne Main Road Invest A/S m.fl. og Mols-Linien A/S med mere end kr. 34.136.904,85 over for [Kent Villadsen Madsen].

Sagsøger synes at gøre gældende, at Bankens ledelse i 2007 burde have besluttet at nedlukke engagementet vedr. Østerfælledparken og realisere aktivet (ejendommen), hvilket kunne være sket med et formentlig beskedent tab.

Sagsøger anfører samtidig vedrørende anlægsudlånet:

”Dette tab var allerede lidt på tidspunktet, hvor [Kent Villadsen Madsen, Jesper M. B. Reinhardt, Carsten Dahl Ehlers og Henrik Ole Håkonsson] indtrådte i bestyrelsen, og tabet gøres ikke gældende over for [Kent Villadsen Madsen, Jesper M. B. Reinhardt, Carsten Dahl Ehlers og Henrik Ole Håkonsson].”

... Kent Villadsen Madsen, indtrådte i Bankens bestyrelse den 11. august 2008. Det bestrides derfor, at [Kent Villadsen Madsen], kan have noget ansvar for tab der relaterer sig til Østerfælledparken, hvis ”engagementet burde have været lukket ned i 2007”. I så fald er ethvert efterfølgende tab jo relateret til den manglende nedlukning i 2007, hvorfor [Kent Villadsen Madsen] – der endnu ikke var indtrådt i Bankens bestyrelse i 2007 – ikke kan have noget (med)ansvar herfor.

Det bestrides, at [Kent Villadsen Madsen] besidder en særlig viden vedrørende valutaforhold. Når [Kent Villadsen Madsen] på bestyrelsesmødet den 28. oktober 2008 rejste spørgsmålet om valutarisici og fulgte op på spørgsmålet på mødet den 12. november 2008, er det således ikke et udtryk for særlig viden, men tværtimod et ønske om at få forhold, som krævede særlig viden, belyst. Og en sådan belysning fandt efterfølgende sted via eksterne eksperter.”

Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Michael Buster Reinhardt har i deres sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

”Carsten Ehlers’, Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts overordnede synspunkter

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har i snart fire år måttet forholde sig til, at et statsejet selskab med opbakning fra Finanstilsynet og statens advokat har forsøgt at skabe et grundlag for at få dem dømt til at betale DKK 300 millioner i erstatning for påståede tab knyttet til deres korte, men intense indsats i bestyrelsen for Banken.

Det er tillige forsøgt at få dem tiltalt for overtrædelse af straffeloven og FIL, hvilket ikke lykkedes, da SØIK ikke fandt, at grundlaget for en tiltale var til stede. De er endvidere blevet processtilvarslet i en række sager anlagt mod Finansiell Stabilitet, og fra offentlig side har man endvidere udtalt sig negativt om deres arbejde i bestyrelsen i medierne.

Kravet i nærværende sag tog udgangspunkt i en meget omfattende, men ikke overbevisende stævning med en række postulater, som har vist sig at være grundløse, om bl.a. en skærpet ansvarsnorm for bestyrelsesmedlemmer i banker, omvendt bevisbyrde, Bankens organisation, ledelsens motiver og sagsbehandlingen generelt i Banken. Bevisførelsen fra april 2016 til januar 2017 har kun underbygget Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts og de øvrige sagsøgte anbringender og frifindelsespåstande, og har endvidere efterladt et uskønt billede af Finansiell Stabilitet og deres folks indsats og hensigter i relation til Banken, afhændelsen af Bankens aktiver og i relation til kravene mod de sagsøgte.

Finansiell Stabilitet indtalte ikke deres krav i tide og står nu tilbage med en forældet sag på et smuldret grundlag, som ikke vil kunne styrkes ved afgivelse af et nyt sammenfattende processkrift, efter bevisførelsen er afsluttet. Sagens hovedspørgsmål er fortsat, om det var culpøst for ledelsen at fortsætte med valutarammen På Østerfælled-engagementet, alene fordi kunderne var blevet nødlidende. Svaret og retsstillingen er uforandret; fortsættelsen af valutarammen var ikke i strid med hverken lovgivning eller Bankens egne regler, og må herefter afgøres efter den almindelige business judgment-regel, inden for hvilken ledelsen i Banken bevægede sig såvel i forhold til Østerfælled-engagementet som i forhold til alle andre engagementer.

...

Karens

Af de 11 sagsøgte er Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt de senest indtrådte bestyrelsesmedlemmer. Retten må ved ansvarsbedømmelsen tage højde for, at de kun havde begrænset kendskab til engagementerne, som i øvrigt var etableret før deres tid, og som ved den senere behandling foregik i en periode, hvor bestyrelsen var beskæftiget med en række forhold af afgørende betydning for Bankens videre drift.

...

SÆRLIGT VEDRØRENDE CARSTEN EHLERS', HENRIK HÅKONSSONS OG JESPER REINHARDTS FORHOLD

Beskrivelse af Carsten Ehlers

Carsten Ehlers trådte ind i Bankens bestyrelse den 23. marts 2009.

Baggrunden for Carsten Ehlers' indtræden i Bankens bestyrelse var en henvendelse fra N.E. Nielsen i februar 2009.

Forinden Carsten Ehlers' indtræden i bestyrelsen og henvendelsen fra N.E. Nielsen havde Carsten Ehlers kun kendskab til Bankens forhold gennem dagspressen.

Carsten Ehlers kendte i forvejen N.E. Nielsen igennem de mange år, hvor Carsten Ehlers arbejdede som revisor. N.E. Nielsen og Carsten Ehlers havde blandt andet arbejdet sammen om pensionskassers og private equity fondes investering i og salg af virksomheder, MBO, rekonstruktioner m.m. Dette samarbejde var med Carsten Ehlers som rådgiver og revisor og N.E. Nielsen som medlem af bestyrelsen i de konkrete virksomheder.

Carsten Ehlers kendte tillige Villy Rasmussen, som var næstformand i Banken, fra Dagrofa A/S, hvor Villy Rasmussen var administrerende direktør indtil 2006, og Carsten Ehlers var revisor.

Carsten Ehlers fik oplyst af N.E. Nielsen, at Banken havde brug for et medlem, der var uafhængig af Banken og med kvalifikationer inden for regnskabsvæsen eller revision, som kunne blive godkendt af Finanstilsynet som fit and proper til at træde ind i Bankens kommende revisionsudvalg. Banken skulle netop umiddelbart efter generalforsamlingen den 23. marts 2009 nedsætte et revisionsudvalg.

N.E. Nielsen gjorde over for Carsten Ehlers rede for en række punkter omkring Banken, herunder at Banken ønskede at etablere en ny governance struktur, og overordnet for Bankens situation i relation til dennes likviditetsproblemer i efteråret 2008, regnskabsaflæggelsen for 2008, samarbejdet med Finanstilsynet og Bankens kapitalstruktur i forhold til ændringerne af kapitaldækningsreglerne.

Carsten Ehlers blev oplyst, at Banken havde været en ”mønsterbank” indtil den pludseligt opståede likviditetskrise i Banken i slutningen af september 2008.

Ifølge det til Carsten Ehlers oplyste var krisen blevet afværget gennem et godt samarbejde med Nationalbanken og andre myndigheder. N.E. Nielsen citerede over for Carsten Ehlers i den forbindelse den daværende nationalbankdirektør for en udtalelse om, at der var andre banker, der var i større krise end Banken.

Carsten Ehlers’ bevæggrunde for at indtræde i bestyrelsen var, at han anså det som en interessant udfordring – ”på den anden side af bordet” i forhold til sin tidligere karriere som revisor og partner i PwC – i samarbejde med blandt andre N.E. Nielsen og Villy Rasmussen, som Carsten Ehlers kendte professionelt. Endvidere havde Carsten Ehlers netop tid til rådighed, da han var gået på early retirement fra PwC.

Forinden Carsten Ehlers blev valgt ind i bestyrelsen, blev der den 3. marts 2009 afholdt et møde med N.E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, hvor Bankens situation blev drøftet.

Inden mødet havde Carsten Ehlers læst bestyrelsens regnskabsmeddelelse om årsrapporten for 2008.

På mødet blev Bankens årsrapport for 2008 udleveret. Det allerførste afsnit i ledelsesberetningen på side 6 i årsrapporten ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko” blev drøftet. I forlængelse heraf blev de supplerende oplysninger i påtegningerne fra såvel den interne som den eksterne revision på side 74-75 i årsrapporten drøftet ...

Endvidere spurgte Carsten Ehlers til, hvorvidt Banken havde tegnet bestyrelsesansvarsforsikring, hvilket blev besvaret benægtende.

Carsten Ehlers blev oplyst, at Banken tidligere havde været i kritiske situationer, blandt andet i forbindelse med kartoffelkuren og dot.com-krisen, men at Banken var kommet igennem disse kriserperioder gennem en konstruktiv og afventende tilgang til udfordringerne i samarbejde med kunderne. Siden disse krisetider havde Banken udviklet sig fra en stor lokalbank på Amager til en bank i danske pengeinstitutters top 10 med aktiviteter i landets største byområder i København, Aarhus og Odense med stor fokus som ”byggebank”.

Jørgen Brændstrup understregede på mødet Bankens mantra ”Vi skal gøre tingene ordentligt.”

Umiddelbart efter dette møde fremsendte Carsten Ehlers en liste til Jørgen Brændstrup over det supplerende materiale, han ønskede at gennemgå, forinden han kunne give sit tilsagn om indtræden i Bankens bestyrelse.

Der var blandt andet tale om årsrapporten for 2007, revisionsprotokollater til årsrapporterne og revisionsprotokollater afgivet i løbet af 2008 fra såvel den eksterne som den interne revision samt korrespondance, der kunne belyse væsentlige udeståender med Finanstilsynet, herunder fra gennemgangen i Banken i efteråret 2008.

Carsten Ehlers modtog materialet forud for mødet med bestyrelsen den 11. marts 2009.

Carsten Ehlers rekvirerede endvidere love, cirkulærer, bekendtgørelser og vejledninger for regnskabsafleggelse m.v. og revision i pengeinstitutter, ligesom han fik PwC's danske og internationale udgivelser specielt rettet mod pengeinstitutsektoren, herunder materiale om etablering og drift af revisionsudvalg i pengeinstitutter.

Forinden Carsten Ehlers besluttede sig for at indtræde i Bankens bestyrelse, drøftede han henvendelsen med blandt andre tidligere partnerkolleger hos PwC og andre fra sit netværk.

Carsten Ehlers lagde blandt andet selv vægt på, at KPMG, som en af landets førende revisions- og rådgivningsvirksomheder inden for den finansielle sektor havde været mangeårig revisor for Banken.

Da Carsten Ehlers i foråret 2009 modtog early retirement-tydelse fra PwC, var han forpligtet til at indhente tilladelse fra PwC's partnerkomité, før han kunne påtage sig opgaven.

På ovenstående baggrund og med PwC's partnerkomité's tilladelse valgte Carsten Ehlers at påtage sig opgaven, herunder med fokus på opgaven, som formand for det kommende revisionsudvalg, hvor han havde de faglige forudsætninger og erfaringer til at deltage i løsningen af opgaven sammen med de øvrige medlemmer af den kommende bredt sammensatte bestyrelse.

På bestyrelsesmødet den 11. marts 2009 deltog Carsten Ehlers sammen med Jesper Reinhardt i et møde med bestyrelsen, hvor bestyrelsen, Carsten Ehlers og Jesper Reinhardt præsenterede sig, og hvor N.E. Nielsen redegjorde for Bankens situation ...

På dette møde gentog N.E. Nielsen på Jesper Reinhardts forespørgsel sit svar vedrørende bestyrelsesansvarsforsikring, som var givet til Carsten Ehlers på mødet den 3. marts 2009.

”Det var formandens opfattelse, at man i en dansk virksomhed som arbejder i Danmark ikke ifalder ansvar, såfremt man overholder formalia og bruger sund fornuft. Det besluttedes at undersøge mulighederne nærmere.”

Carsten Ehlers købte i april 2009 kapitalandele for DKK 22.099 og tegnede i 2010 yderligere kapitalandele for DKK 21.816. Umiddelbart efter købet i 2010 solgte Carsten Ehlers sine kapitalandele til sit ratpensionsdepot i Danske Bank. I Carsten Ehlers' regnskab for 2010 er denne investering nedskrevet til DKK 0.

Carsten Ehlers' arbejde for og deltagelse i Banken

De første bestyrelsesmøder

Det var Carsten Ehlers' indtryk fra de første bestyrelsesmøder, at møderne blev indkaldt, afviklet og refereret efter en helt fast indarbejdet procedure. Bestyrelsesformanden ledede møderne meget professionelt, direktionen forekom velforberedt og med detaljeret materiale parat til at underbygge eller nærmere

forklare det fremsendte materiale. Alle bestyrelsesmedlemmer havde mulighed for at komme til orde, og N.E. Nielsen lagde vægt på at inddrage alle medlemmerne i drøftelserne og i beslutningerne.

De ordinære bestyrelsesmøder, der som udgangspunkt skulle finde sted én gang om måneden, blev hurtigt suppleret med weekend- og aftenmøder og et væld af telefonmøder med særlige problemstillinger på dagsordenen og ofte med et stort materiale til forberedelse. Allerede Carsten Ehlers' andet bestyrelsesmøde fandt således sted lørdag den 25. april 2009 som et ekstraordinært bestyrelsesmøde med behandling af Bankens ansøgning under Bankpakke II på dagsordenen ... Der blev hertil fremsendt materiale bestående af to fyldige ringbind, der skulle gennemgås og overvejes inden det ekstraordinære møde.

Arbejdsopgaver

I perioden fra valget på den ordinære generalforsamling den 23. marts 2009 til hans fratrædelse på den ekstraordinære generalforsamling den 10. november 2010, en periode på ca. 19 måneder, deltog Carsten Ehlers i 159 møder i kraft af at være blevet indvalgt som menigt bestyrelsesmedlem i Bankens bestyrelse. Det svarer til mere end 8 møder pr. måned.

Møder i 2009

Carsten Ehlers deltog i 20 bestyrelsesmøder og 23 telefonbestyrelsesmøder, i alt 43 bestyrelsesmøder med 100% mødedeltagelse. Det svarer til næsten 5 møder gennemsnitligt pr. måned i 2009.

Herudover deltog Carsten Ehlers i 2009 i 5 møder i revisionsudvalget, og i 8 andre møder med bl.a. den interne og den eksterne revision samt i 4 møder i forbindelse med ordinær og ekstraordinær generalforsamling og aktionærmøder.

I 2009 deltog Carsten Ehlers samlet i 61 møder over ca. 9 måneder.

Møder i 2010

Carsten Ehlers deltog i 2010 i 32 bestyrelsesmøder og 31 telefonbestyrelsesmøder, i alt 63 bestyrelsesmøder. Det svarer til ca. 6 møder gennemsnitligt pr. måned. Carsten Ehlers var alene forhindret i at deltage i 3 telefonbestyrelsesmøder.

Det betyder, at der i perioden 1. januar 2010 til 10. november 2010 blev afholdt i alt 66 bestyrelsesmøder.

Ud over bestyrelsesmøderne deltog Carsten Ehlers i 2010 i 5 møder i revisionsudvalget, 5 møder med Finanstilsynet og 4 møder med Finansiell Stabilitet samt i 14 andre møder, foruden 7 møder i forbindelse med afholdelse af ordinære og ekstraordinære generalforsamlinger og aktionærmøder.

I 2010 deltog Carsten Ehlers således i 98 møder.

Det var stillet i udsigt, at der normalt ville være 12-14 bestyrelsesmøder i løbet af et regnskabsår.

Imidlertid viste det sig, at bestyrelsesmødeaktiviteten var væsentligt større i hele perioden og mødeaktiviteten var overvældende i særligt følgende tre perioder:

År	Kvartal	Bestyrelsesmøder i Banken	Bestyrelses-telefonmøder	I alt pr. kvartal
2009	4. kvartal	9	14	23 ...
2010	2. kvartal	8	12	20 ...
2010	3. kvartal	13	14	27 ...

Fjerde kvartal 2009 var især påvirket af arbejde forbundet med afgørelserne fra Erhvervsankenævnet og Fondsrådet (fra 1. januar 2013 Det Finansielle Råd), dvs. arbejdsopgaver i tiden op til afgørelserne blev truffet samt tiden derefter, respektive kendelsen fra Erhvervsankenævnet af 29. oktober 2009 ... og Fondsrådets afgørelse af 18. november 2009 ...

Afgørelsen fra Erhvervsankenævnet medførte en væsentlig forhøjelse af Bankens individuelle solvensbehov og indirekte medførte det betydelige merhensættelser til imødegåelse af tab, hvorefter Banken ikke længere opfyldte solvenskravet.

Afgørelsen fra Fondsrådet medførte krav om udarbejdelse af supplerende og korrigerende information til årsrapporten for 2008 ... og korrigerede perioderegnskaber for 1.-3. kvartal 2009 ...

Bankens børsprospekt blev offentliggjort medio november 2009 ..., og kapitalforhøjelsen blev gennemført lige før julen 2009 med et samlet nettoprovenu til Banken på DKK 986 mio. samtidig med modtagelsen af det statslige hybride kapitalindskud på DKK 1.106 mio., eller samlet en styrkelse af Bankens ansvarlige kapital med DKK 2.092 mio. Børsprospektet blev forinden godkendt af Finanstilsynet.

Der var tale om et ekstremt højt aktivitetsniveau i Banken og i Bankens bestyrelse, hvor Bankens ressourcer var presset til det yderste. For bestyrelsens vedkommende havde ovennævnte problemstillinger af åbenbare årsager en central plads i forhold til meget andet bestyrelsesarbejde i denne periode.

Af bestyrelsesprotokollens i alt 122 sider for 2009 omhandler tiden 7. august til 17. december 2009 størstedelen svarende til 91 sider, eller 75% af 12 måneders periodens referater for en periode på kun 4 måneder. Det er et klart udtryk for problemstillingernes omfang og kompleksitet og det arbejde, der var i fokus på dette tidspunkt.

Andet kvartal 2010 var i særlig grad domineret af forhandlingerne med Finansiell Stabilitet om tildeling af likviditetsgaranti under Bankpakke III samt Finanstilsynets gennemgang af Banken og indledende drøftelser om opfyldelse af Finansiell Stabilitets krav om yderligere kapitalindskud på DKK 750 mio., og sidst i kvartalet afvikling af en række kunders valutaforretninger, som medførte tab for Banken på ca. DKK 400 mio.

Tredje kvartal 2010 var præget af følgende arbejdsopgaver:

- implementering af de særlige vilkår fra aftalen med Finansiell Stabilitet;
- konflikt med Bankens største aktionær, Karsten Ree, der var blevet yderligere accentueret af ovennævnte valutatab;
- overvejelser om tilrettelæggelse og gennemførelse af kapitaludvidelsen midt i en sommerperiode;
- udarbejdelsen af børsprospekt, der blev offentliggjort medio august 2010; og
- den efterfølgende gennemførelse af kapitalforhøjelsen medio september 2010.

Revisionsudvalget

Ud over det sædvanlige bestyrelsesarbejde havde Carsten Ehlers accepteret hvervet som formand for det nyetablerede revisionsudvalg. I revisionsudvalget sad N.E. Nielsen og Henrik Zimino foruden Carsten Ehlers.

Det var en opgave, der lå inden for Carsten Ehlers' hidtidige virke, og samtidig besad revisionsudvalgets øvrige medlemmer en betydelig erfaring med Banken og dens forhold og for bestyrelsesformandens vedkommende tillige stor erfaring fra revisionsudvalg i andre sammenhænge.

I perioden april til december 2009 afholdtes 5 møder i revisionsudvalget. Tilsvarende antal møder blev afholdt i perioden januar til oktober 2010.

Udvalgets medlemmer blev enige om hovedlinjerne i et kommissorium for revisionsudvalget, hvorefter den endelige indstilling herom til den samlede bestyrelses godkendelse var klar i juni 2009.

Det var Carsten Ehlers, der i løbet af de første par måneder i sin bestyrelsestid i Banken havde udarbejdet skitsen til planen for udvalgets arbejde gældende for de første par år.

Carsten Ehlers havde ligeledes gennemgået den gældende revisionsaftale mellem intern og ekstern revision, idet denne trængte til opdatering, ligesom funktionsbeskrivelsen for den interne revision fik et eftersyn.

På de første bestyrelsesmøder efter sin indtræden ultimo marts 2009 orienterede Carsten Ehlers den øvrige bestyrelse om planerne for revisionsudvalgets arbejde og fik bestyrelsens tilslutning til at igangsætte og forestå det arbejde.

Revisionsudvalget holdt sit første egentlige møde ca. 1 måned efter Carsten Ehlers' indtræden i bestyrelsen den 26. april 2009, hvor dagsordenen bl.a. var gennemgang af det reviderede perioderegnskab for 1. kvartal 2009 og dertil hørende revisionsprotokollater. I forbindelse hermed drøftede Carsten Ehlers KPMG's revisionspåtegning på årsrapporten for 2008 ... KPMG's revisionspåtegning på årsrapporten for 2008 havde været uden forbehold og med følgende supplerende oplysninger:

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko.”

Carsten Ehlers var enig i behovet for den supplerende oplysning i påtegningen på årsrapporten for 2008, og der blev herefter tillige indsat en supplerende oplysning i påtegningen på delårsregnskabet for 1. kvartal 2009, dog formuleret i overensstemmelse med gældende revisorvejledninger som følger ... :

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i perioderegnskabet

Uden at det har påvirket vores konklusion, henviser vi til omtalen i ledelsesberetningens...”

Møder med Finanstilsynet

Som anført ovenfor deltog Carsten Ehlers i sommeren 2010 i 5 møder med Finanstilsynet.

4 af disse 5 møder var etableret på Bankens foranledning, mens Finanstilsynet havde indkaldt til ét statsmøde i august 2010.

3 af de nævnte 4 møder blev afholdt før indgåelsen af aftalen med Finansiell Stabilitet, og det sidste møde blev afholdt efter indgåelsen af aftalen den 28. juni 2010 ... om likviditetsgaranti på DKK 13,5 mia.

Bankens formål med at holde den tætte kontakt med Finanstilsynet under forhandlingsforløbet med Finansiell Stabilitet i foråret 2010 og efterfølgende under forberedelse af kapitaludvidelsen i sensommeren 2010 var:

- (i) dels at holde Finanstilsynet orienteret om alle væsentlige forhold, der kunne påvirke tilsynets holdning til Banken;

- (ii) dels løbende at få tilsynets bekræftelse på, at der ikke var væsentlige uoverensstemmelser mellem tilsynet og Banken; og
- (iii) dels muligheden for at få gode råd eller opfange værdifulde signaler fra tilsynet.

Under møderne med Finanstilsynet fik Banken flere gange tilsynets bekræftelse på hensættelsernes tilstrækkelighed og solvensopgørelsernes bonitet, samt at der ikke var væsentlige udeståender mellem tilsynet og Banken.

Som det fremgår af referaterne fra møderne, nævnte såvel Banken som Finanstilsynet risikoen for, at Banken ikke kunne fortsætte driften, såfremt det måtte vise sig umuligt at gennemføre den planlagte kapitaludvidelse. Carsten Ehlers understreger, at han på intet tidspunkt har hørt Finanstilsynet opfordre Banken til at søge fremtiden hos Finansiell Stabilitet.

I det følgende er oplistet de 5 møder, Carsten Ehlers deltog i med Finanstilsynet (med henvisning til bestyrelsesprotokollen for nærmere referat og mødedeltagere):

Møde hos Finanstilsynet 16. juni 2010:

Orientering om Bankens forhandlinger med Finansiell Stabilitet, ...

Møde hos Finanstilsynet 21. juni 2010:

Aflevering af Bankens notat af samme dato, orientering om Bankens handlingsalternativer og ansvarsforhold, ...

Møde hos Finanstilsynet 24. juni 2010

Orientering om Finansiell Stabilitets brev af 21. juni 2010 og Bankens generelle situation herefter, ...

Møde hos Finanstilsynet 19. juli 2010

Statusmøde indkaldt af Finanstilsynet, ...

Møde hos Finanstilsynet 11. august 2010

Orientering om Bankens situation generelt. Dette møde er ikke omtalt i bestyrelsesprotokollen. Det følgende er baseret på Carsten Ehlers egne notater fra mødet:

N.E. Nielsen orienterede om Bankens likviditet, den forestående ekstraordinære generalforsamling den 18. august 2010 og planerne for offentliggørelse af prospektet i umiddelbar forlængelse heraf.

Endvidere orienterede N.E. Nielsen om forløbet af den due diligence, der var blevet gennemført af tre seriøst interesserede investorer, og vurderingen var, at det næppe ville være realistisk at regne med "firm commitment" inden den ekstraordinære generalforsamling.

Finanstilsynet blev orienteret om henvendelsen til Erhvervs- og Økonomiministeriet vedrørende en løsningsmulighed med hensyn til Statens hybrid kernekapital samt tidsplan herfor.

Endelig orienteredes Finanstilsynet om baggrunden for de lidte valutakurstab og andre potentielle systemiske risici i Banken.

Andre møder og opgaver for Banken

Udover ovenstående bestyrelsesmøder og møder i revisionsudvalget og med Finanstilsynet deltog Carsten Ehlers endvidere i møder med intern og ekstern revision, såvel fællesmøder som separate møder, samt møder med Bankens økonomiafdeling.

I foråret og sommeren 2010 deltog Carsten Ehlers sammen med bestyrelsesformanden i 4 møder med Finansiell Stabilitet. ...

I sommeren 2010 deltog Carsten Ehlers endvidere i en række møder sammen med bestyrelsesformanden, den administrerende direktør og økonomidirektøren og Carsten Heinild fra Royal Bank of Scotland, som var antaget som Bankens finansielle rådgiver i forbindelse med kapitaludvidelsen i 2010.

19 ”produkter” leveret på 19 måneder

Udover selve deltagelsen tidsmæssigt i de mange møder var der stort set til alle møder et omfattende skriftligt materiale, hvortil kom den ugentlige skriftlige bevilling af skriftlige kreditindstillinger modtaget med bud om fredagen og med frist for skriftlig indstilling pr. e-mail den følgende mandag inden frokost samt forberedelse til møderne med et ofte meget omfangsrigt materiale.

For at belyse aktivitetsomfanget og arbejdsbelastningen i Banken kan supplerende oplyses, at de væsentligste ”produkter”, som Banken udsendte i løbet af de omtalte 19 måneder var følgende:

- Årsrapport 2009;
- Tre reviderede kvartals-delårsrapporter;
- Tre ikke-reviderede kvartals-delårsrapporter;
- Korrigerende og supplerende informationer til årsrapporten for 2008 samt korrigerede kvartalsrapporter for 1.-3. kvartal 2009;
- To børsprospekter, november 2009 og august 2010;
- To prospektillæg til børsprospektet i 2010;
- To ansøgninger om deltagelse i Bankpakkerne, hhv. Bankpakke II og Bankpakke III;
- Omfattende indlæg i sagen, der blev prøvet først i det Finansielle Virksomhedsråd og efterfølgende ved Erhvervsankenævnet i oktober 2009;
- Tilsvarende til Fondsrådssagen i november 2009; og
- Viability Report til Staten til fremsendelse til EU.

I alt producerede Banken 19 væsentlige ”produkter” på de ca. 19 måneder, Carsten Ehlers sad i bestyrelsen, hvilket i gennemsnit svarer til et ”produkt” pr. måned.

For god ordens skyld skal det supplerende anføres, at der herudover tilgik bestyrelsesmedlemmerne de sædvanlige interne rapporter, solvensopgørelser, risikoreporter, følsomhedsberegninger m.m.

En supplerende indgangsvinkel til aktivitetsomfanget kunne være antallet af de af Banken udsendte selskabsmeddelelser:

Den 5. november 2009 blev selskabsmeddelelse nr. 21/2009 udsendt. Den sidste selskabsmeddelelse i 2009 var meddelelse nr. 49/2009 af 28. december 2009, dvs. at der i løbet af mindre end to måneder ultimo 2009 blev udsendt 29 selskabsmeddelelser.

I 2010 blev selskabsmeddelelse nr. 53/2010, ”Bestyrelsesformand N. E. Nielsens supplerende indlæg i forbindelse med Amagerbankens ekstraordinære generalforsamling”, afgivet den 10. november 2010.

På ét år – fra primo november 2009 til primo november 2010 – udsendte Banken således 82 selskabsmeddelelser.

Beskrivelse af Henrik Håkonsson

Henrik Håkonsson er født i 1960, og er uddannet cand.merc. med speciale i strategisk planlægning og international afsætning, og har en HA fra Handelshøjskolen i København.

Henrik Håkonsson var fra 1982 til 1986 lægemiddelkonsulent og markedschef i Ciba-Geigy A/S. Efterfølgende fra 1986 og frem til 1993 fungerede Henrik Håkonsson som konsulent i McKinsey & Co. I den

efterfølgende periode frem til 2001 var Henrik Håkonsson først direktør og senere administrerende direktør i virksomheden Brüel & Kjør A/S.

I 2001 indtrådte Henrik Håkonsson i Phase One A/S, hvor han fungerede som administrerende direktør. I 2006 købte Henrik Håkonsson og den øvrige ledelse Phase One A/S i et management buy-out. Phase One A/S producerer og sælger digitale kameraer til professionelle fotografer. I 2017 har Phase One A/S omkring 180 ansatte og omsætter for DKK 425 mio.

Henrik Håkonsson har været formand for bestyrelsen i reklamebureauet Kunde & Co A/S siden 1988. Endvidere har Henrik Håkonsson fra 1998 været bestyrelsesmedlem i FOSS A/S, som fremstiller måleudstyr til bestemmelse af fødevarers kvalitet. I samme periode har Henrik Håkonsson været bestyrelsesformand i Floracup ApS.

I 2009 blev Henrik Håkonsson på opfordring af Amagerbanken formand for henholdsvis Gerhardt International A/S og Gerhardt Holding A/S, en koncern, der havde påført Banken meget betydelige tab.

Henrik Håkonssons indtræden i bestyrelsen

Henrik Håkonsson blev valgt ind i Bankens bestyrelse den 23. marts 2009.

Forinden Henrik Håkonssons indtræden i bestyrelsen havde han et vist kendskab til Banken. Fra 2001 var Banken hovedbankforbindelse for Henrik Håkonssons selskab Phase One A/S.

Som kunde i Banken opfattede Henrik Håkonsson Banken som en responsiv og serviceminded bank, hvor der var et godt samarbejde mellem kunde og bank. Fra 2001 til 2008 udviklede Phase One A/S sig kraftigt med god lønsomhed til følge. Phase One A/S var en af Bankens mindre, men mere succesfulde kunder.

I 2007 og 2008 blev Henrik Håkonsson af Jørgen Brændstrup anmodet om at bistå Banken med, hvorledes man kunne forbedre en række industriselskaber, som Banken var blevet ejer af. Det drejede sig bl.a. om Gerhardt Gruppen, som havde været et stærkt tabsgivende engagement for Banken.

Henrik Håkonsson blev i første omgang tilknyttet Banken som industriel rådgiver i 2008 og forsøgte i denne kapacitet at sælge Gerhardt Gruppen, men uden held. Henrik Håkonsson blev flere gange i 2007-2009 af Jørgen Brændstrup anmodet om at overtage formandskabet i Gerhardt Gruppen, hvilket Henrik Håkonsson dog først accepterede i 2009.

I februar 2009 blev Henrik Håkonsson kontaktet af Jørgen Brændstrup omkring indtræden i Bankens bestyrelse. Jørgen Brændstrup anførte blandt andet, at Banken ønskede at starte på en frisk med ny governance og ny struktur oven på Bankens problemer i 2008.

Formålet fra Bankens side i relation til Henrik Håkonssons deltagelse i bestyrelsen var, ifølge Henrik Håkonsson, at han skulle tage ansvar for Bankens industrielle engagementer, og at Banken ønskede flere teknologiske vækstvirksomheder som Phase One A/S, og i den forbindelse skulle Henrik Håkonsson bidrage med sin viden omkring disse virksomheders behov.

På et møde den 28. februar 2009 blev Henrik Håkonsson præsenteret for en ny strategi og plan for Banken omkring governance og kapitalstruktur, som efter Henrik Håkonssons umiddelbare vurdering virkede fornuftig. Det fremgår af oplæg ... vedrørende ændret governance og kapitalstruktur i Banken omkring bestyrelsen, at der blandt andet blev stillet forslag om, at bestyrelsen skulle udvides fra 4 medlemmer til 6-8 medlemmer ud over medarbejderrepræsentanter, og at der ideelt skulle vælges 3 nye, herunder en regnskabskyndig, en samfundsorienteret økonom og en aktionærrepræsentant/forretningsmand.

Henrik Håkonsson ønskede at indtræde i Bankens bestyrelse af flere årsager, herunder som kvittering for Bankens bistand i 2006 i relation til finansieringen af Management Buy Out'et af Phase One A/S. Endvidere var en af bevæggrundene for at indtræde en tiltro til den plan, som Jørgen Brændstrup og N.E. Nielsen havde præsenteret for Henrik Håkonsson, som beskrev, hvorledes Banken kunne blive en professionel bank for mindre og mellemstore virksomheder.

Over for Henrik Håkonsson blev krisen fra 2008 nærmest bagatelliseret, og ifølge N.E. Nielsen ventede nu nye tider med bankpakke II.

Efter at Henrik Håkonsson blev vurderet fit and proper af Finanstilsynet til at indtræde i Bankens bestyrelse, erhvervede Henrik Håkonsson kapitalandele i Banken for DKK 300.000. Henrik Håkonsson investerede tillige i begge de kapitalrejsninger, som Banken gennemførte i 2009 og 2010. Henrik Håkonsson har tabt mere end DKK 1 mio. på sine aktieinvesteringer i Banken i perioden 2009-10.

Forinden deltagelsen i første bestyrelsesmøde modtog Henrik Håkonsson sammen med Carsten Ehlers og Jesper Reinhardt en orientering fra Bankens advokat Steen Jensen vedrørende de forhold, der gør sig gældende i forbindelse med bestyrelsesarbejde i en bank.

Endvidere modtog Henrik Håkonsson to ringbind med diverse procedurer, retningslinjer, vedtægter, regnskaber og strategidokumenter. Forud for det første bestyrelsesmøde modtog han det samme materiale, som de øvrige medlemmer af bestyrelsen modtog, vedrørende de kreditsager, som skulle behandles på det kommende bestyrelsesmøde. Dette materiale bestod af 50 til 100 sider, der skulle læses, for at man kunne være forberedt til bestyrelsesmødet.

Det bemærkes, at Henrik Håkonssons store og kvalificerede engagement som medlem af bestyrelsen ikke var motiveret af at hytte egne eller andre uvedkommendes interesser i relation til Banken.

Henrik Håkonssons arbejde for og deltagelse i Banken

Arbejdsopgaver

Henrik Håkonssons arbejde i bestyrelsen bestod bl.a. af følgende opgaver:

At løse særlige forhold vedrørende Bankens industrielle kunder, f.eks. Gerhardt koncernen;

At stille mange spørgsmål til Bankens udfordringer med bl.a. myndigheder og kunder baseret på Henrik Håkonssons erfaring som virksomhedsleder, herunder fremsende sådanne forinden bestyrelsesmøderne til formanden og Jørgen Brændstrup;

At forestå bestyrelsens strategiudvalg som formand;

Henrik Håkonsson arbejdede sammen med ledelsen i Gerhardt koncernen på dels at få reduceret tabene, dels at få professionaliseret koncernens forretningsplan, og senere i forløbet fik han i 2011 solgt virksomheden til en amerikansk køber for DKK 63 mio. Henrik Håkonsson var tillige formand for bestyrelsen i Gerhardt koncernen på opfordring fra Jørgen Brændstrup.

Henrik Håkonsson blev fra starten udpeget som formand for bestyrelsens strategiudvalg. Udvalget nåede aldrig at få en mødestruktur, idet Bankens betydelige daglige udfordringer overtog dagsordenen i bestyrelsen.

Henrik Håkonsson havde flere drøftelser med Jørgen Brændstrup og N.E. Nielsen foruden en række industrieksperter om og i givet fald, hvorledes Banken kunne blive dygtigere til at tiltrække attraktive mellemstore virksomheder, samt drøftelser vedrørende Bankens muligheder for at styrke organisationen. Bl.a. mødtes Henrik Håkonsson og Jørgen Brændstrup med kommunikationsvirksomheder for at

afklare muligheder for at tiltrække flere nye lønsomme kunder til Banken. Tiltagene baseret på disse drøftelser nåede imidlertid aldrig at blive gennemført grundet de andre presserende opgaver, som bestyrelsen blev præsenteret og udsat for. Dette arbejde omfattede bl.a. at afsøge og kontakte nye kandidater til henholdsvis Bankens bestyrelse og daglige ledelse.

Antal møder

Henrik Håkonsson rejser ca. 100 dage om året i kraft af sit virke som administrerende direktør for Phase One A/S, der opererer på globalt plan, og derfor har Henrik Håkonsson ikke deltaget i alle de mange indkaldte møder. Henrik Håkonsson anslår at have meldt afbud til ca. lidt over 20 bestyrelsesmøder fordelt over de 19 måneder, hvor han var menigt bestyrelsesmedlem.

Henrik Håkonsson har ikke deltaget i nogle af møderne med de forskellige myndigheder.

Henrik Håkonsson har deltaget i i alt 89 bestyrelsesmøder i perioden fra hans indtræden i bestyrelsen i marts 2009 til hans udtræden i november 2010.

I tillæg har Henrik Håkonsson deltaget i mere end 50 møder som Bankens repræsentant/formand for Gerhardt koncernen i perioden 2009-2011. Endelig har Henrik Håkonsson deltaget i ca. 10 møder med investorer, ledelsesemner og bankens leverandører.

Henrik Håkonsson blev i 2010 af Bankens nye direktør Steen Hove og nye formand Niels Heering anmodet om at fortsætte med arbejdet som formand for Gerhardt Koncernen, som førte til at Amagerbanken af 2011 A/S fik solgt Gerhardt Koncernen for DKK 63 mio. i april 2011.

Henrik Håkonsson har således i perioden marts 2009 - april 2011 deltaget i mere end 149 møder (ca. 6 møder pr. måned) for og om Banken med betydelig forberedelse og opfølgning.

Beskrivelse af Jesper Reinhardt

Jesper Reinhardt indtrådte i Bankens bestyrelse den 23. marts 2009 efter opfordring fra N.E. Nielsen i januar 2009.

Baggrunden for Jesper Reinhardts indtræden var, at Bankens repræsentantskab, hvori Jesper Reinhardt var medlem, skulle nedlægges, og bestyrelsen skulle i den forbindelse udvides. Det var fra repræsentantskabets kreds, man traditionelt havde rekrutteret bestyrelsesmedlemmer til Banken.

Jesper Reinhardts selskab C. Reinhardt A/S havde været kunde i Banken siden 1995. Banken bistod med og muliggjorde Jesper Reinhardts køb af 100% af selskabskapitalen i Buster - Holding A/S i 1995.

Jesper Reinhardt skulle bidrage med sine kompetencer inden for forretningsforståelse og erfaringer fra erhvervslivet, som han havde oparbejdet gennem sit ejerskab af en række virksomheder. Derudover var Jesper Reinhardt aktionær i Banken, hvorfor hans deltagelse i bestyrelsen var knyttet til hans rolle som aktionærernes repræsentant.

Jesper Reinhardt deltog i bestyrelsesmøde den 11. marts 2009 sammen med Carsten Ehlers, hvor bestyrelsen, Carsten Ehlers og Jesper Reinhardt præsenterede sig, og hvor N.E. Nielsen redegjorde for Bankens situation ...

Inden deltagelsen i det første bestyrelsesmøde modtog Jesper Reinhardt en gennemgang af det ansvar, der er forbundet med at sidde i bestyrelsen i en bank, fra Bankens advokat Steen Jensen. Endvidere fik Jesper Reinhardt udleveret et brev af 26. marts 2009 vedlagt en række dokumenter om Banken ...

Buster - Holding A/S havde inden Jesper Reinhardts indtræden i Amagerbankens bestyrelse ultimo marts 2009 kapitalandele for nominelt DKK 140.939. I forbindelse med kapitaludvidelsen i december

2009 erhvervede Jesper Reinhardt yderligere kapitalandele for henholdsvis nominelt DKK 140.930 og DKK 173.243. I forbindelse med kapitaludvidelsen i 2010 erhvervede Jesper Reinhardt kapitalandele for nominelt DKK 4.095.927 og DKK 500.000.

Buster - Holding A/S' samlede tab fra Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen på ovenstående kapitalandele udgør ca. DKK 11. mio.

Foruden køb af kapitalandele erhvervede Jesper Reinhardt også obligationer (hybrid kapital) i december 2009 for DKK 10.000.000, hvilket beløb ligeledes er tabt. Hertil kommer tab, som Jesper Reinhardts børn og hustru led som følge af Bankens konkurs i 2011, i alt ca. DKK 40 mio. ...

Jesper Reinhardts arbejde for og deltagelse i Banken

Arbejdsopgaver

I bestyrelsen skulle Jesper Reinhardt bidrage med forretningsmæssige input vedrørende særligt mellemstore virksomheder baseret på Jesper Reinhardts mangeårige erfaring som virksomhedsleder foruden at være aktionærernes repræsentant i bestyrelsen.

Jesper Reinhardt var, før Jesper Reinhardt indtrådte i Bankens bestyrelse, af Jørgen Brændstrup blevet opfordret til at indtræde i bestyrelsen for den nødlidende virksomhed Svenningsens Maskinforretning A/S. Som eksternt hverv fortsatte Jesper Reinhardt bl.a. som bestyrelsesmedlem i denne virksomhed. Svenningsens Maskinforretning A/S havde et engagement med Banken på over DKK 50 millioner, og Jesper Reinhardts arbejde bidrog væsentligt til, at denne virksomhed overlevede med positive konsekvenser for Bankens engagement med virksomheden.

Jesper Reinhardt blev ligeledes et vigtigt link til Karsten Ree, bl.a. fordi Jesper Reinhardt via sin egen virksomhed med import af bl.a. motorcykler og scootere havde været storkunde i Karsten Rees virksomhed, Den Blå Avis, med annoncering for Jesper Reinhardts virksomhed igennem mange år.

De første bestyrelsesmøder

På et bestyrelsesmøde den 11. marts 2009, det vil sige før Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen, spurgte Jesper Reinhardt til en bestyrelsesansvarsforsikring, hvortil N.E. Nielsen oplyste, at det ville han undersøge nærmere og vende tilbage til. Herudover nævnte N.E. Nielsen, at der ikke var nogen risiko for bestyrelsen, hvis "man opførte sig ordentligt". I forbindelse med de efterfølgende undersøgelser om, hvorvidt en forsikringsmægler ville sælge en bestyrelsesforsikring til Bankens bestyrelse, blev det oplyst, at sådanne forsikringer "slet ikke var sædvanlige i den finansielle verden".

Under de første bestyrelsesmøder var Jesper Reinhardt som nyt bestyrelsesmedlem mest lyttende bl.a. henset til, at størstedelen af bestyrelsens øvrige medlemmer var personer, der havde siddet i Bankens bestyrelse igennem adskillige år og dermed havde omfattende viden om Bankens organisation, kundeengagementer og Bankens udfordringer foruden, hvordan man leder en bank.

Det var Jesper Reinhardts opfattelse, at Banken havde tilstrækkelige forretningsgange og styreformuler til at håndtere de forskellige bankopgaver.

Det var endvidere Jesper Reinhardts opfattelse, at Knud Christensen i høj grad havde tegnet Banken, indtil han døde pludseligt primo oktober 2008, hvor Jørgen Brændstrup prompte havde overtaget direktørhvervet, da der ikke umiddelbart var andre til at overtage dette. Jørgen Brændstrup arbejdede i døgn-drift, og der lå reelt for meget arbejde på hans skuldre, heriblandt alt arbejdet, der fulgte med Finanstilsynets kontrolbesøg, de to nødvendige kapitaludvidelser, bankpakkeansøgningerne, pressehetz m.m. Det

var i perioden svært at få lov til at drive almindelig bankforretning. Således var der en mening i offentligheden – herunder medierne – af, at Banken skulle sælges eller lukke, hvilket umuliggjorde ønsket om at få ansat de rigtige kompetente folk i Banken i perioden fra 2009 og fremefter.

Deltagelse i møder

Jesper Reinhardt har deltaget i næsten alle bestyrelsesmøderne i perioden fra sin indtræden den 23. marts 2009 til sin udtræden 10. november 2010, dvs. ca. 107 bestyrelsesmøder i perioden på ca. 19 måneder, hvortil kommer en lang række telefonmøder.

Cirka 3-7 dage før de ordinære bestyrelsesmøder blev materiale i form af dagsorden, bevillinger m.v. udsendt til gennemgang. Dette materiale kunne nemt udgøre 50-100 sider kompliceret læsning. Det har været nødvendigt at afholde mange ekstraordinære bestyrelsesmøder, som i stort omfang har været påtvunget bestyrelsen som følge af ”den konstante belejring fra myndighedernes side”. Hertil kom ugentlige bevillinger, der skulle bekræftes skriftligt fra medlemmernes side på fax. I forbindelse med disse var der ingen mundtlig gennemgang af bevillingsønskerne forud.

Jesper Reinhardt anslår, at den ugentlige indsats til bestyrelsesarbejdet i Banken udgjorde gennemsnitligt 10-20 timer, hvortil der adskillige gange skulle tillægges yderligere timer, når det brændte på.

Det var Jesper Reinhardts oplevelse, at bestyrelsen i vid udstrækning var henvist til at læse bevillingsansøgningerne. Baggrunden herfor var, at langt den største del af bestyrelsesarbejdet kom til at bestå i krisestyring i den periode, hvor Jesper Reinhardt var bestyrelsesmedlem, herunder i udstrakt grad arbejde relateret til det øgede fokus fra Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet.

Jesper Reinhardt har deltaget i et par møder med Finanstilsynet, hvor tilsynet afrapporterede til Bankens bestyrelse efter tilsynets kontrolbesøg.

Herudover har Jesper Reinhardt deltaget i 2 møder i Finansiell Stabilitet. Det sidste møde var i juli 2010 sammen med Karsten Ree og hans rådgiver Hans Nielsen med det formål at søge det påtvungne kapitaludvidelseskrav på ca. DKK 750 millioner nedbragt. Kapitaludvidelseskravet var fremsat af Finansiell Stabilitet som et af vilkårene for at få statsgaranti.

I dette juli-møde deltog fra Bankens side – ud over Jesper Reinhardt – tillige Bankens storaktionær Karsten Ree og dennes mangeårige revisor Hans Nielsen. Fra Finansiell Stabilitet deltog Henning Kruse Petersen, Henrik Bjerre Nielsen, Jakob Brogaard og som referent Finansiell Stabilitets husjurist Marianne Simonsen. Jesper Reinhardt spurgte, om han kunne få en kopi af referatet, men fik oplyst, at det ikke var muligt. Under mødet spurgte Karsten Ree Henning Kruse Petersen, om kravet om den betydelige kapitalrejsning skyldtes valutatabet, hvortil Henning Kruse Petersen meddelte, at det ”intet havde med sagen at gøre”. Herudover oplyste Henning Kruse Petersen, at han ”i øvrigt var sikker på, at der var store tab på valuta i alle banker” på dette tidspunkt i sommeren 2010. Henning Kruse Petersen meddelte, at alt var forhandlet på plads med N.E. Nielsen, og at intet var til forhandling.

For øvrige møder med Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet var det Jesper Reinhardts oplevelse, at det var meget formelle møder. Respektfuldt, men anstrengt. Disse organer var klar over, at deres vurderinger var skrappe og væsentligt skærpet i forhold til tidligere tider før finanskrisen, og det var Jesper Reinhardts opfattelse, at ikke alle banker på samme tidspunkt blev ”vurderet med samme skærpede briller”.

Det var på ingen måde Jesper Reinhardts indtryk, at Finanstilsynet opfordrede bestyrelsen til at ophøre med bankvirksomheden. Finanstilsynet havde et regelsæt at følge, som tilsynet fulgte så stramt som muligt.

Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts oplevelser af møder og arbejdsomfang

Allerede to dage efter Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts første bestyrelsesmøde i april 2009 afholdt N.E. Nielsen og Jørgen Brændstrup et møde med Finanstilsynet, hvor Banken til N.E. Niensens overraskelse blev pålagt en lang række nye krav og ændringer. Virkeligheden fra krisens indtog i efteråret 2008 var således fortsat meget aktuel.

Konsekvensen heraf blev, at Banken i hele den periode, hvor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt deltog i Bankens bestyrelsesarbejde, var under et massivt pres og en høj stressfaktor fra Finanstilsynets side, og at arbejdet trak store vekslere på hele Bankens organisation. Der blev fremsat nye myndighedskrav, der var bankpakkeansøgninger, en lang række sager med myndighederne, en lånebog med mange svage engagementer, hvilket alle var forhold, der skulle håndteres på toppen af en normal daglig bankdrift, og var forhold, der krævede en stor indsigt fra alle i Banken samt Bankens eksterne rådgivere for at sikre de bedst mulige valg.

Der var et stort arbejdspress forbundet med forberedelsen af og deltagelsen i ordinære og ekstraordinære bestyrelsesmøder. Typisk blev der udsendt 50-100 siders materiale, der skulle læses, forstås og forholdes til for at kunne møde forberedt til et bestyrelsesmøde.

Henrik Håkonsson oplevede ikke hele relationen med myndighederne direkte, da han ikke deltog i flere af møderne med disse undervejs i sin 19 måneders bestyrelsesperiode.

Det var Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts oplevelse af de mange bestyrelsesmøder, at de blev drevet professionelt af især bestyrelsesformanden i samspil med Jørgen Brændstrup. Næstformanden var ligeledes godt inde i mange af de store sager, der havde levet længe i Banken.

Efter Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts tiltræden i bestyrelsen i marts 2009 opstod hurtigt et godt og tillidsfuldt bestyrelsessamarbejde, hvor alle medlemmer var optaget af at gøre det bedst mulige for at redde og sikre Bankens beståen.

Alle i bestyrelsen var enige om, at den primære strategiske præmis var at gentage Bankens succesfulde strategi fra senest "dot.com" krisen i 2001, som Banken havde formået at komme godt igennem ved at tænke langsigtet og holde de store kunder i live, herunder ved bevidst at have undgået at tage tabene i de dårligste perioder med de laveste priser på aktiver.

Banken anvendte en række eksterne rådgivere, især jurister, men også en række kunder, der var medvirkende til at sikre, at Banken kunne håndtere meget forskellige og store arbejdsbelastninger over korte perioder.

På trods af de ofte udfordrende arbejdsvilkår for Bankens ledelse så lykkedes det i hele perioden for bestyrelsesformanden at håndtere et godt samarbejde med revisorerne og Finanstilsynet, der igen og igen bakkede op om Bankens løsningsforslag på de mange problemer. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var overraskede over, hvor meget tid der skulle anvendes til proces og dialog med myndighederne.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var imponerede over den kampgejst og vilje til overlevelse, som hele Banken – fra bestyrelsesformand til Bankens kassemedarbejdere – udviste under meget svære betingelser.

Det var Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts opfattelse, at Banken generelt havde gode procedurer og systemer, men at Banken blev meget presset af det omfattende arbejdspress. Bestyrelsen havde flere ønsker om at forbedre Bankens virksomhed, herunder blev der etableret en lang række nye systemer til f.eks. måling af gruppevis nedskrivninger (sammen med Deloitte), hvorved nye procedurer blev indført. Desværre blev mange af bestyrelsens ønsker til ændringer af organisationen og

strategien hele tiden udsat som direkte konsekvens af de mange overlevelseskampe Banken skulle igennem i Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts korte bestyrelsesperiode.

Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts overordnede vurdering af Finanstilsynet var, at tilsynet var kritisk, men at der var fuld opbakning til Bankens strategi om at styrke og videreudvikle Banken.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt modtog hver DKK 200.000 årligt i honorar for deres arbejde som menige bestyrelsesmedlemmer.

Henrik Håkonsson har ikke modtaget særskilt honorering for at sidde som formand i strategiudvalget, mens det årlige honorar for hvervet som formand for Revisionsudvalget til Carsten Ehlers først var DKK 75.000 i 2009 (fra 23. marts 2009 til 23. marts 2010) og siden DKK 100.000 i 2010 (den forholds-mæssige andel af DKK 100.000 fra 23. marts 2010 til 10. november 2010).

...

Karens

Overordnede anbringender vedrørende karensperiode

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør principalt gældende, at de i erstatningsretlig sammenhæng som bestyrelsesmedlemmer er omfattet af en karensperiode på 10,5 måneder. Karensperioden medfører, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt først ville kunne gøres erstatningsansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget senere end primo februar 2010.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør subsidiært gældende, at de er omfattet af en karensperiode på 7,5 måneder. Dette medfører, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt tidligst vil kunne blive gjort erstatningsansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget senere end medio november 2009.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør mest subsidiært gældende, at de som minimum er omfattet af en karensperiode på 3 måneder. Dette medfører, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt tidligst vil kunne blive gjort erstatningsansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget efter den 23. juni 2009.

Ovenstående anbringender uddybes nedenfor.

Om karensperioder

Der skal efter retspraksis indrømmes et nytiltrådt bestyrelsesmedlem en periode, hvori bestyrelsesmedlemmet får mulighed for at opnå kendskab til indholdet i det pågældende selskabs bestyrelsesarbejde, før bestyrelsesmedlemmet kan blive gjort medansvarlig for de handlinger og undladelser, som den pågældende bestyrelse træffer eller undlader at træffe. Ethvert nyt bestyrelsesmedlem skal have en vis indledende periode, hvor denne kan få behørig tid og mulighed til at gøre sig bekendt med forholdene i den pågældende virksomhed. Denne periode benævnes sædvanligvis karensperioden.

Dette støttes af Jan Schans Christensen i *Kapitalselskaber – Aktie- og anpartsselskabsret*, 4. udgave 2014 (herefter benævnt Jan Schans Christensen), side 701 ... [og] ... af *Dansk Selskabsret 2, Kapitalselskaber*, 3. udgave 2011, af Søren Friis Hansen og Jens Valdemar Krenchel, side 549 ...

Denne karensperiode må i særdeleshed gælde i en situation som den nærværende, hvor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indtræder i et pengeinstitut, kun 6 måneder efter en omfattende global finanskrise er indtrådt og har væltet betydelige finansierings-/pengeinstitutter omkuld på rekordtid. Det giver sig selv, at der venter et omfattende bestyrelsesarbejde, hvor der ikke kan forventes opnået

et indgående kendskab til alle specifikke forhold eller engagementer i det pågældende pengeinstitut før efter en længere periode, end det ellers ville være sædvanligt.

Generelt indrømmes længere karenperioder, når der er tale om komplekse og omfattende forretningsforhold, hvilket var tilfældet i Banken, ligesom der konkret er tale om en periode, hvor der hvilede et usædvanligt stor arbejdspress på bestyrelsens medlemmer. Hertil kommer, at sagsøgers krav vedrører engagementer, der allerede var bevilget og etableret, før Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev valgt ind i bestyrelsen.

Finansiel Stabilitets direktør Henrik Bjerre, gav i sin forklaring for retten karens som begrundelse for ikke at have medindstævnt de to bestyrelsesmedlemmer, Michael Nellemann Pedersen og Tina Fogh Aagaard, der blev valgt ind i bestyrelsen i marts 2010 ... :

”I forhold til Michael Nellemann Pedersen og Tina Aagaard, der kom ind i bestyrelsen i marts 2010, ved han, at der var nogle konkrete overvejelser om, hvorvidt de skulle stævnes, og at Finansiell Stabilitet i vid udstrækning lyttede til deres advokat, der skulle udarbejde stævningen. Han mener dog at vide om praksis, at man som nyt medlem af en bestyrelse, har en vis tid til at sætte sig ind i sagerne, inden man kan holdes ansvarlig for noget.” ...

Tina Fogh Aagaard henviste i sin forklaring ligeledes til karens, således som det er anført i advokatundersøgelsen af advokat Jens Christensen ... :

”Hun kender ikke til baggrunden for, hvorfor hun ikke er sagsøgt under denne sag. Hun har imidlertid læst advokat Jens Christensens advokatundersøgelse og henviser til advokatens ræsonnement mv. ... : ”På grund af det korte tidsrum og af hensyn til forholdets kompleksitet har jeg ikke vurderet, at en handlepligtigt må antages at være indtrådt for de ny bestyrelsesmedlemmer, der indtræder den 22. marts 2010.”

Hun vil tro, at det er baggrunden for, at hun ikke er sagsøgt.”

De af sagsøger anvendte karenperioder

I denne sag indtrådte Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt som nye medlemmer af Bankens bestyrelse den 23. marts 2009. Den globale finanskrisen ramte verden i september 2008, og Finansiell Stabilitet og Bankpakke I blev etableret til håndtering af krisen i de danske banker primo oktober 2008.

Det er Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts forståelse, at sagsøger i nærværende sag har sagsøgt Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt for deres handlinger og undladelser lige fra starten af deres bestyrelsestid. Til gengæld er der bestyrelsesmedlemmer – indtrådt i bestyrelsen i marts 2010 – der ikke er blevet sagsøgt af sagsøger, uagtet de sad i bestyrelsen i en periode på knap 1 år. Det er indres, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt sad i Bankens bestyrelse i en periode på ca. 1 ½ år.

Det er yderligere relevant hertil at erindre, at en væsentlig andel af sagsøgers tab, som gjort gældende over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, hidrører fra det valutatab, som Bankens engagement med Østerfælledparken måtte lide som følge af den dramatiske udvikling af såvel CHF som JPY i særligt 2. kvartal 2010.

Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen - 3 måneder

Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen tiltrådte således Bankens bestyrelse den 22. marts 2010, men Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen er ikke sagsøgt i nærværende sag. Tina Fogh Aagaard blev endda næstformand i bestyrelsen umiddelbart efter sin indtræden (på foranledning af

investor Karsten Ree), og Michael Nellemann Petersen var på tidspunktet for sin indtræden i bestyrelsen investeringsdirektør i PKA med betydelig indsigt i finansielle virksomheders forhold.

Det må formodes, at et væsentligt element i sagsøgers beslutning om ikke at inddrage disse to bestyrelsesmedlemmer har været en indrømmelse af en karenperiode som, uanset at Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen havde klare og relevante forudsætninger for at påtage sig bestyrelsesarbejdet i Banken, konkret bedømt svarer til minimum 3 måneder fra deres indtræden i bestyrelsen i marts 2010, og til valutaeksponeringen på engagementet med Østerfælledparken blev lukket ultimo juni 2010.

En tilsvarende karenperiode er ikke indrømmet Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt tiltrådte Bankens bestyrelse den 23. marts 2009. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er sagsøgt for deres handlinger og påståede undladelser fra den første dag efter deres tiltrædelse.

...

Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen - 10 ½ og 7 ½ måneder
Ovennævnte argumentation er baseret på en karenperiode på kun 3 måneder.

Imidlertid skal i stedet anlægges den argumentation, som forekommer mere realistisk, nemlig at de to personer, Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen, der sad i bestyrelsen i en periode på henholdsvis 10 ½ måneder (fra 22. marts 2010 til 6. februar 2011, da Banken blev erklæret konkurs) og 7 ½ måneder (fra 22. marts 2010 til 10. november 2010), har opnået en karenperiode for hele deres bestyrelsestid i Banken, herunder er de således ikke blevet sagsøgt for deres handlinger og/eller undladelser, som bestyrelsesmedlemmer i hele andet kvartal 2010 eller for nogen andre forhold i øvrigt.

Sagsøger har vurderet, at disse to personers handlinger og undladelser i relation til Bankens forhold, behandling af kundeengagementer, kreditororganisation m.v. ikke er ansvarspådragende.

Henset til den aktuelle situation, hvor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indvilgede i at indtræde som bestyrelsesmedlemmer i Banken i marts 2009, skal en tilsvarende karenperiode på 10 ½ måneder anlægges i ansvarsbedømmelsen af Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts handlinger og undladelser.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at karenperioden for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt i nærværende sag udgør 10 ½ måneder. Såfremt Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt tillige meddeles en tilsvarende ansvarsfri karenperiode på 10 ½ måneder, ville Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ikke være ansvarlige for deres handlinger eller undladelser førend efter primo februar 2010, ...

Kent Villadsen Madsen – 7 ½ måneder

Ud over den til Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann Petersen indrømmede karenperiode er ... Kent Villadsen Madsen, tillige indrømmet en karenperiode.

Sagsøger har i sin stævning, side 5 samt i sit processkrift af den 18. september 2014, side 1, opdelt de sagsøgte i flere grupper. Dels er der en gruppe, der omfatter samtlige de sagsøgte ... Hertil kommer opdelingen på to grupper, hvor den ene gruppe omfatter [Niels Erik Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Jørgen Christian Brændstrup og Allan George Ottsen], og den anden gruppe omfatter [Kent Villadsen Madsen, Jesper M. B. Reinhardt, Carsten Dahl Ehlers og Henrik Ole Håkonsson].

Sagsøger har således placeret ... Kent Villadsen Madsen i gruppe med Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, uagtet Kent Villadsen Madsen tiltrådte Bankens bestyrelse den 11. august

2008, og således 7½ måneder tidligere end Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, der tiltrådte Bankens bestyrelse den 23. marts 2009.

Kent Villadsen Madsen må således konstateres at være blevet meddelt en ansvarsfri periode på 7 ½ måneder i nærværende sag.

Såfremt Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt tilsvarende meddeles en ansvarsfri karensperiode på 7 ½ måneder, ville Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ikke være ansvarlige for handlinger eller undladelser før efter medio november 2009, ...

Sammenfattende bemærkninger - karensperiode

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør på baggrund af ovenstående **principalt** gældende, at de er omfattet af en karensperiode på 10 ½ måneder. Dette medfører, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt maksimalt kan blive ansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget efter primo februar 2010.

...

REVISION

Indledning

En del af grundlaget for Bankens bestyrelses overordnede ledelse af Banken var revisorernes revision, herunder deres undersøgelser og vurderinger. Intern revision fungerede selvstændigt og rapporterede til den eksterne revision og til bestyrelsen. Derfor skal intern revision i forhold til bestyrelsen anses som en ekstern aktør med en ekstern vurdering i lighed med Bankens eksterne revision, uanset at de er ansat af bestyrelsen i modsætning til de eksterne, som er valgt af generalforsamlingen.

Revisionen af Banken er udført af den generalforsamlingsvalgte eksterne revision og af bankens interne revision, og deres rapportering herom i form af revisionspåtegninger og revisionsprotokollater var en væsentlig del af grundlaget for bestyrelsens overordnede ledelse af Banken.

En revision omfatter handlinger for at opnå revisionsbevis for de beløb og de oplysninger, der er anført i regnskabet. De valgte handlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurderingen af risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Ved risikovurderingen overvejer revisor interne kontroller, der er relevante for Bankens udarbejdelse og aflæggelse af regnskab, der giver et retvisende billede med henblik på at udforme revisionshandling, der er passende efter omstændighederne, men ikke med det formål at udtrykke konklusion om effektiviteten af Bankens interne kontrol. En revision omfatter endvidere en stillingtagen til, om den af ledelsen anvendte regnskabspraksis er passende, og at de af ledelsen udøvede skøn er rimelige samt en vurdering af den samlede præsentation af regnskabet.

Bankens revision reviderede Bankens årsrapporter for 2007 og 2009 uden forbehold og uden supplerende oplysninger. For årsrapporten 2008 havde Bankens revision meddelt en supplerende oplysning (om usikkerhed ved værdierne af Bankens sikkerheder i faste ejendomme) som en naturlig følge af den i mellemtiden indtrådte finanskriser.

Revisionen havde adgang til og kendskab til alle væsentlige kundeengagementer, herunder engagementerne omfattet af nærværende sagsanlæg og i særdeleshed tillige Østerfælledparken-engagementet.

Revisionen har ikke fundet anledning til at kritisere eller påtale de sagsøgte dispositioner eller værdiansættelser og har ikke fundet forhold i deres revision af Banken, der har givet anledning til at opregne mulige erstatningspådragende forhold for de sagsøgte.

Revisionens arbejde er ikke blevet kritiseret af Finansiell Stabilitet, og revisionen har udført deres arbejde fyldestgørende og på korrekt vis.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt samt øvrige sagsøgte har været af den berettigede overbevisning, at revisionen løbende forholdt sig til, at forholdene var i orden i forbindelse med deres revision.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har desuden som menige bestyrelsesmedlemmer været berettigede til at gå ud fra, at revisionen udførte de opgaver, som revisionen skulle udføre, og at bestyrelsen blev orienteret herom på tilfredsstillende vis bl.a. i revisionsprotokollerne og i revisionsudvalget, hvor Carsten Ehlers var formand, og at der ikke var væsentlige forhold, som revisionen burde have behandlet på anden vis.

Såvel Bankens eksterne som interne revision har haft fokus på valutakurstabets udvikling i 1. halvår 2010, uden at der af den årsag har været nogen markering af, at bestyrelsens beslutninger i perioden lå uden for en ledelses almindelige "business judgement rule" eller i øvrigt kunne være i risikozonen for potentielt ansvarspådragende beslutninger.

Ovenstående konstateringer uddybes i de følgende afsnit med inddragelse af relevante citater fra såvel den mundtlige som den skriftlige bevisførelse i sagen, der til fulde understøtter ovenstående.

Revisionen ved Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen 23. marts 2009

Ved Carsten Ehlers', Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen den 23. marts 2009 ... var Gitte Buchholz intern revisor i Banken, og KPMG var Bankens eksterne revisor ved de statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender.

Gitte Buchholz havde været intern revisor i Banken siden 1. juni 2006, og KPMG's statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender havde været revisorer for Banken siden henholdsvis 2005 og 2008.

Efter finanskrisens opståen og i forbindelse med solvensdiskussionerne med Finanstilsynet i forsommeren 2009 valgte Bankens ledelse at inddrage Deloitte som konsulent for Banken med henblik på at gennemgå Bankens model til at opgøre Bankens individuelle solvensbehov. I forlængelse af denne konsulentopgave valgte Bankens ekstraordinære generalforsamling i november 2009 at få Deloitte som medrevisor sammen med KPMG ... Denne udvidelse af Bankens revisionsbistand til at have to uafhængige eksterne revisionshuse til at revidere Bankens regnskaber var ikke forårsaget af lovkrav eller krav i øvrigt fra myndighedsside, men var alene et valg, Banken selv traf for at sikre det optimale oplysningsniveau for bl.a. Bankens ledelse.

Såvel Gitte Buchholz som KPMG's statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender havde været med i forløbet, da finanskrisen brød ud i september 2008, og Banken blev udsat for akut likviditetskrise, herunder var de dybt involveret i forløbet ultimo september 2008, hvor revisorerne sammen med Finanstilsynet gennemgik Bankens 40 største engagementer, inklusive Østerfælledparken-engagementet, i hvilken forbindelse Finanstilsynet konstaterede OIV på Østerfælledparken-engagementet.

Tilsvarende havde Gitte Buchholz og KPMG været med til Finanstilsynets afrapportering ved møde i Banken et par måneder senere, den 18. december 2008 ..., om Finanstilsynets funktionsundersøgelse af det samlede nedskrivnings- og solvensbehov på Bankens kunder.

Der havde uomtvisteligt været fokus på Østerfælledparken-engagementet fra revisorerne side forinden Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indtrådte i bestyrelsen i marts 2009.

Finansiel Stabilitet har ikke rejst kritik af revisionen i Banken, herunder revisorernes habilitet, revisionens tilrettelæggelse og gennemførelse, revisorernes rapportering via erklæringer i form af revisionspåtegninger på reviderede års- og delårsrapporter og i form af revisionsprotokollater, hvortil kommer referater fra bestyrelsesmøder og møder i revisionsudvalget, ligesom der ikke er rejst kritik af den måde Banken revisionsmæssigt havde organiseret sig på. Finansiel Stabilitet har dermed ikke rejst kritik af det revisionsmæssige arbejde, der er udført, eller af den revisionsmæssige rapportering, der er sket til Bankens ledelse – de sagsøgte.

Det er et faktum, at Banken igennem alle de relevante år havde en intern og ekstern revision, der afrapporterede til ledelsen, og fra november 2009 var den eksterne revision udvidet til at bestå af de to mest erfarne revisionshuse i Danmark til at revidere danske pengeinstitutter.

Bankens årsrapport for 2009 blev således påtegnet af 4 statsautoriserede revisorer ...

Om KPMG's revisorer skal nedenstående noteres fra deres vidneforklaring ... :

...

Og om Deloitte's revisorer skal noteres følgende, jf. forklaringsdokumentet ... :

...

Det kan lægges til grund, at Finansiel Stabilitets sammenfattende processkrift af 2. marts 2016 ikke nævner noget om:

- a) at den interne og den eksterne revision skulle have ageret anderledes end sket i de relevante år, eller
- b) at revisorerne skulle have meddelt andre oplysninger i protokollaterne, eller
- c) at revisionen i øvrigt skulle have været forpligtet til at varsle bestyrelsen om, at de kunne pådrage sig et erstatningsansvar, hvis bestyrelsen ikke agerede anderledes.

Revisionen, såvel den interne som den eksterne, må derfor antages at have udøvet et stykke arbejde, der ikke skulle have været gjort væsentligt anderledes, et stykke arbejde som Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt derfor har kunnet forlade sig på.

Der har fra revisionen heller ikke været rejst kritik af Bankens ledelse, ligesom forklaringerne fra samtlige revisorer understreger, at der ikke er forhold, de selv ville have ageret anderledes på over for de sagsøgte.

Fra Gitte Buchholz' vidneforklaring skal bl.a. følgende fremdrages ... :

"Hun har ikke oplevet, at nogen i Finansiel Stabilitet har kritiseret hverken intern eller ekstern revisions arbejde. ...

Hun har i sit arbejde ikke fremsat kritik af nogen af personerne i denne sag, og Intern Revision har ikke haft nogen bemærkninger om, at nogen nærmede sig et ledelsesansvar. Intern Revision har rejst et flag om kontrolmiljøet i Amagerbanken ...

Øvrige generelle forhold:

Hun mener ikke, at revisionsbekendtgørelsen indeholder bestemmelse om, at intern revision skal foretage kontrol af, om lov om finansiel virksomhed er overholdt. Funktionsadskillelse var et område, som Intern Revision skulle erklære sig om. Hvis Intern Revision var blevet bekendt med forhold, der indbar en overtrædelse af lovgivningen, ville den gøre opmærksom på det. Hvis intern revision var blevet opmærksom på forhold, der var usædvanlige, ville de gøre opmærksom på det, hvis det var af interesse for deres afgivelse af erklæring. Hvis der var tale om f.eks. en hel usædvanlig risiko på bøgerne, ville Intern Revision have fundet anledning til at kommentere det i revisionsprotokollaterne." ...

Og fra KPMG's vidneforklaring ...

.... Efter Finanskrisens start indtrådte der en anden og mere tidskrævende arbejdsform. Deres tidsforbrug eksploderede. Normalt har de haft en række medarbejdere og har baseret sig på oplysninger fra Intern Revision. Men de underskrivende revisorer rykker meget længere frem i arbejdsprocessen, når der er krise. De har brugt de ressourcer, de skulle. Der er ikke ting, de ville have gjort anderledes, når de ser tilbage. De repræsenterer et revisionsfirma, hvor man internt har andre, der er med i beslutningsprocessen, altså en intern kvalitetskontrol, der har kigget dem over skulderen. Der har været en meget omfattende intern dialog for at sikre, at de ikke var blevet for påvirket emotionelt af, hvad de havde oplevet ude i banken. ...

Det var deres opfattelse, at deres revisionsprotokollater blev taget alvorligt af Amagerbankens ledelse. Der var en omfattende dialog med bankens direktion, ledende medarbejdere og Intern Revision. Der er ikke væsentlige forhold, der ikke er kommet med i deres protokollater. Amagerbankens ledelse forstod, hvad de kommunikerende til dem. Efter 20. juli 2010 er der ikke afgivet yderligere revisionsprotokollater." ...

Den samlede revision har i perioden 2006-2010 afgivet ca. 700 siders revisionsprotokollater til Bankens ledelse. Om disse har Gitte Buchholz bl.a. forklaret, ... :

"Intern Revision rapporterede i form af notater, der blev sendt til de ansvarlige chefer. De svar, Intern Revision fik på de forhold, der blev rejst, blev indarbejdet, og det samlede notat blev sendt til direktionen. Revisionsprotokollaterne blev diskuteret i bestyrelsen og efter 2009 tillige i Revisionsudvalget." ...

Om samarbejdet med ekstern revision har Gitte Buchholz bl.a. forklaret, at de havde et godt og velfungerende samarbejde, jf. hendes forklaring ... :

"...

Og KPMG har om intern revision forklaret tilsvarende ... :

...

Situationen pr. 31. december 2008 (årsrapporten 2008 og revisionsprotokoller)

Såvel ekstern som intern revision meddelte blanke påtegninger på Bankens årsrapport for 2009 ..., dette regnskab behandles nedenfor.

Det er kun i årsrapporten for 2008, afgivet den 5. februar 2009, at intern og ekstern revision har afgivet en supplerende oplysning i Bankens regnskab. Revisionen tog ikke forbehold i årsrapporten for 2008 ...

Den supplerende oplysning i årsrapporten 2008 var forårsaget af usikkerheden ved de ændrede konjunkturforskel i kølvandet på finanskrisen og deraf naturlig usikkerhed vedrørende måling af sikkerheder i ejendomme, og omfattede således ikke en supplerende oplysning i medfør af erklæringsbekendtgørelsens § 7, stk. 2 om, at "ledelsen var i farezonen for at ifalde erstatnings- eller straffeansvar for handlinger eller undladelser, der berører banken".

...

Revisionen har for 2008 ikke fremsat kritiske bemærkninger over for Bankens ledelse. Revisionen meddelte en supplerende oplysning i årsregnskabet, men som bl.a. Henrik Håkonsson forklarede sin opfattelse for retten, var dette udtryk for en professionel revision, der var deres ansvar og opgave som offentlighedens tillidsrepræsentant bevidst ... :

...

Kvartalsrapporten - 1. kvartal 2009

Efter Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var indtrådt som nye medlemmer i bestyrelsen den 23. marts 2009, blev det første revisionsudvalgsmøde afholdt den 26. april 2009 med Carsten Ehlers som formand bl.a. til gennemgang af udkast til delårsrapporten for 1. kvartal 2009 ... med tilhørende to revisionsprotokollater ...

Det følger af revisionsprotokollaterne, at Østerfælled-engagementet var blevet nedskrevet med DKK 189 mio. pr. 31. marts 2009 ... Der anføres om engagementet, at dette udgjorde DKK 533 mio. med en blanco på DKK 468 mio., dvs. sikkerhederne var skønnet opgjort pr. 31. marts 2009 til DKK 65 mio.

Ekstern revision (KPMG) erklærede sig enige med Bankens måling af Bankens væsentlige enkeltengagementer, hvorunder hører Østerfælledparken ... :

"Vi har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden samlet vurdering af målingen af bankens og koncernens engagementer, hvorfor vi kan tilslutte os den regnskabsmæssige behandling i perioderegnskab. Gennemgangen af dokumenter, herunder sikringsakter, i forbindelse med den stikprøvevise revision af væsentlige enkeltengagementer har ikke givet anledning til bemærkninger." ...

...

Om de af Banken anvendte betalingsrækker har revisorerne under vidneforklaringerne samstemmende forklaret, at de var godkendt både af revisorerne og af Finanstilsynet, jf. KPMG's forklaring ... :

"Foreholdt følgende afsnit fra referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 ... :

"Vedrørende ejendomme

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3 - 5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.",

har de forklaret, at Duedahl-Olesen er korrekt citeret vedrørende betalingsrækker. Der var kommet en ny ledelse, der påtænkte et andet afviklingsarrangement end den tidligere ledelse. Det var en mere kortsigtet strategi. Det skal afspejle sig i de opstillede betalingsrækker. Det er korrekt, at Amagerbanken havde haft en usædvanlig lang horisont på sine afviklingsarrangementer. De har ikke set mere end fem år i andre banker end Amagerbanken. Finanstilsynet havde vurderet, at de lange betalingsrækker var i overensstemmelse med de dagældende regler." ...

Og Per Rolf Larssen fra Deloitte's forklaring ...:

"I juni 2010 kom en rapport fra Finanstilsynet, hvoraf fremgår, at bankens nedskrivning lå i den lave ende. Det var nogle temmelig lange betalingsrækker. Finanstilsynet har efterfølgende gjort spillebanen for nedskrivninger smallere. Det var ikke unormalt, men begrebet "normaliseret" forstår han godt. ... samt ... :

"Han har foretaget revision af betalingsrækkerne, som den tidligere ledelse anvendte, og han har ikke fundet anledning til kritik." ...

Og Henrik Priskorn fra Deloitte's forklaring ...:

"Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 ... om gennemgang af engagementer:

"Bestyrelsen drøftede materialet grundigt.

...

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3-5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.",

har han forklaret, at Amagerbanken havde en holdning om, at det kunne være bedre for banken ikke at tvangsrealisere engagementer inden for en kort tidshorizont og i stedet anlægge en længerevarende tidshorizont. Der var lange forhandlinger med Finanstilsynet herom. Finanstilsynet accepterede de længere betalingsrækker. Det var dog vigtigt for ham, at de længere betalingsrækker ikke i sig selv medførte et bedre resultat. Amagerbankens brug af lange betalingsrækker hang sammen med Amagerbankens strategi. Længden medførte ikke i sig selv større eller mindre nedskrivninger.” ...

Konkluderende om Bankens valg af en lang betalingsrække på Østerfælledparken-engagementet har dette forhold været fuldt ud oplyst og godkendt af såvel Bankens revisorer som af Bankens tilsynsførende myndighed; Finanstilsynet.

I perioden fra Finanstilsynets tilsyn i Banken 2.-4. juni 2009, jf. Finanstilsynets rapport af 1. juli 2009 ... og til november 2009 arbejdede Banken inklusive Bankens revision intenst med spørgsmålet om forudsætningerne for at måle Bankens individuelle solvensbehov korrekt, hvilket mandede ud i en endelig prøvelse heraf for Erhvervsankenævnet, der afgjorde spørgsmålet den 29. oktober 2009 ... i overensstemmelse med det af Finanstilsynet fastsatte skøn.

Prospekt 2009 – kapitalforhøjelse 18. november 2009

Foranlediget af kravet om at højne det individuelle solvensbehov, således at Banken kunne opfylde det af Finanstilsynet (og af Erhvervsankenævnet) fastsatte individuelle solvenskrav på 13,6%, gennemførte Banken en kapitaludvidelse i november 2009, og Banken udarbejdede i den forbindelse et prospekt, som ekstern revision erklærede sig om med følgende konklusion ...:

”Konklusion

Baseret på Nasdaq OMX Copenhagen A/S’ regler skal vi herved bekræfte, at alle væsentlige forhold vedrørende Amagerbanken Aktieselskab, som er os bekendt, og som efter vores opfattelse kan påvirke vurderingen af koncernens aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultatet af koncernens aktiviteter og pengestrømme, som angivet i årsrapporten for 2008 inklusive den supplerende og korrigerende information til årsrapporten for 2008 dateret den 17. november 2009 og i årsrapporterne for 2007 og 2006, og i perioderegnskabet for perioden 1. januar - 30. september 2009 (indeholdt i den korrigerede delårsrapport for 1.-3. kvartal 2009 dateret den 17. november 2009) er indeholdt i Registreringsdokumentet.

Supplerende oplysning

Revisionspåtegningen til årsrapporten for 2008 inklusive den supplerende og korrigerende information til årsrapporten for 2008 dateret den 17. november 2009 og reviewpåtegning til perioderegnskabet for perioden 1. januar - 30. september 2009 (indeholdt i den korrigerede delårsrapport for 1.-3. kvartal 2009 dateret den 17. november 2009) er modificerede med supplerende oplysninger, der omtaler visse forhold af afgørende betydning for Bankens aktuelle situation, herunder forudsætningen om fortsat drift samt særlig usikkerhed ved måling af engagementer med sikkerhed i ejendomme, hvorfor der henvises særskilt hertil. ...

København, den 18. november 2009

KPMG Deloitte”

Det bemærkes, at ekstern revision på dette tidspunkt var blevet udvidet til at omfatte Deloitte, og at det således var fire statsautoriserede revisorer, der erklærede, at prospektet indeholdt alle væsentlige oplysninger om Banken.

Kapitaludvidelsen resulterede i, at Banken opnåede netto DKK 962 mio., der blev registeret i december 2009.

Dagen forinden ekstern revision afgav ovennævnte erklæring på prospektet, dvs. den 17. november 2009, havde den samlede revision afgivet revisionsprotokollater til ledelsen vedrørende review af Bankens korrigerede perioderegnskab for 1.-3. kvartal 2009. Fra ekstern revisions protokollat er om målingen af Bankens samlede engagementer anført følgende ... :

”3.3 Samlet konklusion vedrørende engagementer

Vi har samlet set - individuelt og gruppevist vurderede udlån under ét - ikke fundet grundlag for at anlægge et andet skøn end det af ledelsen fastlagte niveau for nedskrivninger af bankens udlån. ...

Det er uanset de foretagne nedskrivninger vores vurdering, at der fortsat er særlig usikkerhed om målingen af bankens engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme, herunder relateret til afkastkrav samt illikviditet. ...

Det er endvidere vores vurdering, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå er følsomme over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente. En række udlån er finansieret af banken med variabel rente.”

Ingen af revisionsprotokollaterne i 2009 har indeholdt kritiske bemærkninger vedrørende Østerfælledparken-engagementet, og revisorerne har ikke anført nogle bemærkninger i relation til Østerfælledparken-engagementet i 2009, som kunne give Bankens ledelse anledning til at genoverveje beslutningerne truffet vedrørende dette engagement.

Situationen pr. 31. december 2009 (årsregnskab 2009 og revisionsprotokoller)

Årsregnskabet for 2009 blev påtegnet uden forbehold og uden supplerende oplysninger fra den samlede revisions side ...

Til årsregnskabet 2009 afgav revisionen sine revisionsprotokollater den 2. februar 2010. Revisionsprotokollaterne blev på dette tidspunkt udvidet med et nyt afsnit benævnt ”Særlige forhold”; henholdsvis som nyt afsnit 2 i ekstern revisions protokollat og nyt afsnit 3 i intern revisions protokollat, ligesom revisorerne erklærede at have modtaget alle de oplysninger de havde anmodet Banken om ...

Om målingen af engagementerne tilsluttede ekstern revision sig i sit protokollat af 2. februar 2010 ... ledelsens vurdering vedrørende Bankens store og komplekse engagementer, hvorunder Østerfælledparken hørte:

”På baggrund af vores gennemgang kan vi tilslutte os ledelsens vurdering, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå har en betydelig følsomhed over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.

Vi henviser i øvrigt til omtalen i afsnit 3 vedrørende engagementer...”

Og under afsnit 3 om engagementerne var anført følgende ...

”Samlede nedskrivninger og hensættelser til imødegåelse af tab udgør pr. 31. december 2009 2.693 mio. kr. (2008: 1.521 mio. kr.) inkl. hensættelse vedrørende Det Private Beredskab.

En række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er meget komplekse, og baserer sig på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme. Vi kan på baggrund af vores gennemgang tilslutte os det af ledelsen anlagte skøn.” ...

...

Intern revision anførte tilsvarende i dets protokollat af 2. februar 2010 ..., at være enige med ledelsen i målingen af Bankens engagementer, jf. under afsnit 3.2 ... :

”Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. december 2009.”

Og vedrørende de store erhvervsengagementer henviste intern revision til ekstern revisions protokollat, jf. afsnit 5.2.1 ...

Der var således fuld overensstemmelse mellem intern og ekstern revision, herunder var der ingen kritik af Bankens ledelse i relation til Østerfælledparken-engagementet.

Kvartalsrapport 1. kvartal 2010

Banken aflagde kvartalsrapport for 1. kvartal 2010 den 29. april 2010 ... Såvel ekstern revision som intern revision afgav i den forbindelse blanke påtegninger uden forbehold.

I de tilhørende protokollater erklærede såvel ekstern revision som intern revision, at de ikke havde grundlag for at anlægge en anden vurdering end den, Bankens ledelse anlagde vedrørende måling af Bankens engagementer ved udgangen af 1. kvartal 2010.

Ekstern revision anførte følgende ... :

”3.2 Gennemgang af måling af engagementer

Vi har gennemgået Amagerbankens engagementer ultimo marts 2010 i samarbejde med bankens interne revision med henblik på at vurdere, hvorvidt den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn i overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Gennemgangen har primært fokuseret på væsentlige enkeltengagementer samt stikprøvevis gennemgang af øvrige engagementer.

...

En række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er af stor kompleksitet, og det beregnede nedskrivningsbehov baserer sig i betydeligt omfang på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme.”

I intern revisions protokollat var anført nedenstående konklusion samt oplyst om status på Østerfælledparkens valutaramme, at denne nu var forøget til DKK 165 mio. ... :

”5.2. Engagementer

5.2.1. Konklusion

...

Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. marts 2010.

5.2.2. Måling af individuelt vurderede engagementer

Vi har i samarbejde med ekstern revision revideret målingen af 46 større erhvervsengagementer samt 35 mindre erhvervs-/privatengagementer. Revisionen har omfattet bankens specifikation af engagementer med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), stikprøvevis gennemgang af betalingsrækker m.v. samt drøftelser med bankens ledelse og kreditfunktion. ...

...

Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta

Bankens nedskrivninger pr. 31. marts 2010 er som følge af udviklingen i CHF og JPY kursen forøget i forhold til 31. december 2009.

Udviklingen i CHF og JPY valutakursen har medført, at den negative markedsværdi på valutaterminsforretninger m.v. indgået af følgende kunder er forøget med 102 mio. kr. i forhold til 31. december 2009: ...

<u>Mio. kr.</u>	Markedsværdi afledte fin. instr. 31. 03. 2010	Markedsværdi afledte fin. instr. 31. 12. 2009	Ændring i perioden
Østerfælledparken A/S	165	99	66
Classen Koncernen	43	26	17
Ejendomselskabet Øresundshøj m.fl.	31	19	12
Hans Henrik Palm m.fl.	15	8	7
	254	152	102

Eftersom ovenstående kunder er nedskrivningsengagementer, medfører stigningen i den negative markedsværdi, at bankens nedskrivninger på disse engagementer er forøget tilsvarende.” ...

...

Behandling af delårsrapporten for 1. kvartal i Bankens revisionsudvalg

Delårsrapporten for 1. kvartal 2010 og de dertil hørende revisionsprotokollater i udkast blev behandlet på mødet i Bankens revisionsudvalg den 25. april 2010.

I mødet deltog foruden udvalgets medlemmer; Bankens direktion og økonomidirektør Lotte Pind samt Bankens interne revisor Gitte Buchholz og statsaut. revisor Anders Duedahl-Olesen fra KPMG, samt statsaut. revisor Per Rolf Larssen fra Deloitte.

Af referatet fra mødet i revisionsudvalget fremgik om dagsordenens pkt. 1-3 (Delårsrapport 1. kvartal 2010, intern og ekstern revisionsprotokol) som behandlede under ét ... :

”Delårsrapporten blev gennemgået for bemærkninger hertil.

Herefter blev først intern og derefter ekstern revisionsprotokol gennemgået punkt for punkt. Der var alene tale om mindre rettelser. Banken modtager således nye revisionsprotokollater til udsendelse til bestyrelsen, senest mandag formiddag.” ...

Der hersker ingen tvivl om, at alle væsentlige punkter i revisionsprotokollaterne har været drøftet og gennemarbejdet, og at såvel intern som ekstern revision har udført deres arbejde fyldestgørende og på korrekt vis.

Halvårsrapporten 2010

Halvårsrapporten for 1. halvår 2010 blev revideret af intern og ekstern revision og blev afgivet uden forbehold den 22. juli 2010 og med en supplerende oplysning under henvisning til kravet fra Finansiell Stabilitet om, at Banken skulle øge kapitalen med DKK 750 mio. for at kunne få tildelt den ønskede statsgaranti på DKK 13,5 mia. ...

...

I de tilhørende revisionsprotokollater afgivet den 20. juli 2010 oplystes det konstaterede samlede valutatab for 1. halvår til i alt DKK 394 mio.

Ekstern revision angav under et særligt fremhævet punkt i deres protokollat, at der var foretaget nedskrivninger direkte som følge af kunders valutaterminsforretninger og valutalån i 1. halvår 2010 ... :

...

I intern revisions protokollat stod angivet følgende specifikation ... :

”3. SÆRLIGE FORHOLD VEDRØRENDE PERIODEREGNSKABET FOR PERIODEN 1. JANUAR - 30. JUNI 2010

3.1. Nedskrivninger afledt af kunders valutaeksponeringer

Som omtalt i ledelsesberetningen er resultatet for perioden 1. januar - 30. juni 2010 væsentligt påvirket af nedskrivninger afledt af kunders tab på valutaterminsforretninger og valutalån. Kunders tab på valutaterminsforretninger og valutalån som følge af ændringer i CHF og JPY i perioden 1. januar - 30. juni 2010 har resulteret i nedskrivninger på 394 mio. kr.

Nedenstående kunders tab på terminsforretninger og valutalån kan specificeres således på henholdsvis 1. og 2. kvartal 2010: ...:

<u>Mio. kr.</u>	Restgæld valutalån/ markeds- værdi afl. fin. instr. 31.12.2009	Restgæld valutalån/ markeds- værdi afl. fin. instr. 31.03.2010	Restgæld valutalån/ markeds- værdi afl. fin. instr. 30.06.2010	Valuta- kurstab 1. kvrt. 2010	Valuta- kurstab 2. kvrt. 2010	Valuta- kurstab 1. halvår 2010
Østerfælledparken A/S	99	165	340	66	175	241
Classen Koncernen	55	74	112	19	38	57
Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl.	115	131	160	16	29	45
Hans Henrik Palm m.fl.	199	214	237	15	23	38
Henrik Mørck	1	2	4	1	2	3
TOKI	82	85	91	3	6	9
Strandgrunden Juelsminde	12	12	13	0	1	1
	563	683	957	120	274	394
<u>Beløbet kan specificeres således:</u>						
Udlandslån	410	427	457	17	30	47
Afledte finansielle instru- menter	153	256	500	103	244	347
	563	683	957	120	274	394

Bankens direktion har oplyst, at ovennævnte nedskrivningsengagementer samt øvrige svage engagementers valutaeksponeringer er blevet lukket ultimo juni 2010.”

Det samlede valutakurstab på kundeengagementet med Østerfælledparken i 1. halvår 2010 udgjorde således DKK 241 mio.

Størstedelen af tabet, svarende til DKK 175 mio. (73%), var tabt i 2. kvartal 2010.

Af intern revisions oversigt, jf. skemaet citeret ovenfor, over kunders tab på terminsforretninger og valutalån for henholdsvis 1. og 2. kvartal 2010 ... kan ses, at samtlige tab opgjort ved udløbet af 1. kvartal, dvs. pr. 31. marts 2010, var fordoblet i 2. kvartal 2010.

Det var således valutatab, der blev lidt inden for en meget kort periode.

...

Konklusion på revisionen af Bankens halvårsregnskab pr. 30. juni 2010

Revisorerne afgav revisionspåtegninger på delårsregnskabet for 1. halvår 2010 uden forbehold med udtalelse om ledelsesberetningen og med supplerende oplysninger om forudsætningerne for aflæggelse af delårsregnskabet med fortsat drift for øje (going concern).

Baseret på gennemgangen af de til halvårsregnskabet hørende revisionsprotokollater samt på behandlingen på mødet i revisionsudvalget og på bestyrelsesmødet over tre dage 20.-22. juli 2010 kan det konstateres, at revisionspåtegningerne – bortset fra de supplerende oplysninger i relation til going concern – blev afgivet uden supplerende oplysninger om andre forhold, fordi samtlige revisorer i forbindelse med revisionen ikke var blevet bekendt med forhold, der betingede supplerende oplysninger vedrørende andre forhold.

Revisionsprotokollaterne udarbejdes til bestyrelsens brug, men i finansielle virksomheder tilgår de tillige Finanstilsynet.

Henset til informationsindhold og detaljeringsgrad i såvel den eksterne som den interne revisions revisionsprotokollater kan det konstateres, at de var et værdifuldt supplement for Finanstilsynet til den viden, Finanstilsynet i øvrigt erhvervede sig om Banken og dens forhold i forbindelse med inspektionerne i Banken og den omfattende skriftlige og mundtlige kontakt mellem Banken og Finanstilsynet på alle niveauer i 2010.

Samlet konklusion om revisors rolle 1. halvår 2010

En revisor skal særskilt give supplerende oplysninger i revisionspåtegningen om forhold, som revisor i forbindelse med sit arbejde er blevet bekendt med og som giver begrundet formodning for, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der vedrører virksomheden.

Det kan efter nærværende forløb konstateres, at sådan supplerende information ikke blev givet af revisorerne i relation til valutakurstabet eller til andre forhold i øvrigt i revisionspåtegningerne på delårsrapporterne for 1. kvartal og for 1. halvår 2010.

Gennemgangen af de nævnte delårsregnskaber og de dertil knyttede revisionsprotokollater samt referater fra møder i Bankens revisionsudvalg og bestyrelsen viser, at Bankens revisorer havde indgående kendskab til tabene og den regnskabsmæssige præsentation heraf, såvel pr. 31. marts som pr. 30. juni 2010.

Endvidere viser revisionsprotokollaterne, at revisorerne i forbindelse med revisionen af kvartalsregnskabet pr. 31. marts og halvårsregnskabet pr. 30. juni 2010 ikke fandt anledning til at vurdere, at valutatabene kunne medføre erstatnings- eller strafansvar for nogen person i Bankens ledelse.

Konkluderende har der fra alle relevante parter, herunder Bankens eksterne uafhængige revisorer, været fuld fokus på valutakurstabets udvikling i 1. halvår 2010, særligt i 2. kvartal 2010, uden at der af den årsag har været nogen markering af, at bestyrelsens beslutninger i perioden lå uden for en ledelses almindelige ”business judgment rule”.

Det erindres i den forbindelse, at Bankens eksterne revisorer deltog i utallige møder hos Finanstilsynet og med Bankens daglige ledelse samt Bankens interne revision foruden deltagelse i en række møder med Bankens bestyrelse særligt i perioden fra finanskrisens indtræden i efteråret 2008 og frem til efteråret 2010, inden for hvilken periode Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var medlemmer af bestyrelsen.

Ydermere skal erindres, at engagementet Østerfælledparken var et nedskrivningsengagement i hele den periode, hvor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var bestyrelsesmedlemmer, og at der løbende blev nedskrevet, hvad der skulle nedskrives på dette engagement, hvilket ovenstående gennemgang af revisionens rolle ligeledes fuldt ud dokumenterer.

Prospekt 2010 – kapitalforhøjelse i september 2010

I forløbet efter halvårsregnskabet 2010, og efter at tabet på valutarammen i bl.a. Østerfælledparken-engagementet var en realitet, afgav revisorerne en erklæring på det prospekt, som Banken udarbejdede til brug for opfyldelse af Finansiell Stabilitets krav om at rejse DKK 750 mio.

Bankens eksterne revision (KPMG og Deloitte) fastslog på dette tidspunkt ... – og i fuld lighed med erklæringen på prospektet i november 2009 – at alle væsentlige forhold vedrørende Banken, som efter de eksterne revisors opfattelse vil kunne påvirke vurderingen af Bankens finansielle stilling, var indeholdt i prospektet.

Ekstern revision har således erklæret sig om 2 prospekter til offentligheden, hvoraf den sidste erklæring er afgivet den 17. august 2010 – ikke lang tid efter, at banken måtte realisere det store tab på valutarammen i Østerfælledparken-engagementet.

Generelt om revisors virksomhed – begrebsrammer for revision af pengeinstitutter i Danmark

Revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant

Revisorloven (lovn. 468 af 17. juni 2008) omfatter bl.a. vilkårene for udførelse af opgaver i forbindelse med revision og finder anvendelse ved revisors afgivelse af revisionspåtegninger m.v.

Ifølge revisorlovens § 16, stk. 1 ... er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant, og der fremgår følgende om revisors virksomhed:

...

Ifølge revisorlovens § 16, stk. 3 ... skal revisor under udførelse af opgaver udvise professionel kompetence og fornøden omhu.

Alle bestemmelser vedrørende revisionsprotokollen for den relevante periode i denne sag var samlet i revisorlovens §§ 20-22 ..., jf. bl.a. følgende citat:

...

Revisorerne har været underlagt en lovmæssig pligt til at gøre Bankens ledelse – og offentligheden – opmærksom på forhold, hvis revisorerne var blevet bekendt med forhold, der kunne give dem begrundet formodning for et erstatningsansvar mod ledelsesmedlemmerne. Denne lovmæssige pligt var som nævnt ovenfor implementeret i Bankens revisionsaftale med revisionen.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt bestrider, at der har været sådanne forhold, og understreger, at Bankens revisorer heller ikke har fundet forhold i deres revision af Banken, der har givet anledning til at opregne mulige erstatningspådragende forhold for de sagsøgte.

Det forhold, at Finansiell Stabilitet efter Bankens konkurs har fundet anledning til at prøve et erstatningsansvar mod den tidligere ledelse, fratager ikke gyldigheden af Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts synspunkt om, at alle professionelle eksterne aktører involveret i Banken på samme tidspunkt som de sagsøgte, herunder i særlig grad revisorerne, ikke har fundet forhold af mulig erstatningspådragende karakter.

Et bestyrelsesmedlem er berettiget til at have tillid til den eksterne og interne revision, og er berettiget til at have tillid til, at revisionen angiver de bemærkninger i revisionsprotokollaterne, som revisionen anser nødvendige at oplyse ledelsen om vedrørende alle relevante forhold af mulig negativ karakter, da disse protokollater afgives som led i det interne to-partsforhold, der består mellem Bankens ledelse og Bankens revision.

Revisors forbehold og/eller supplerende oplysninger i reviderede regnskaber

Erhvervs- og selskabsstyrelsen udstedte en "Vejledning om bekendtgørelse om godkendte revisors erklæringer (erklæringsbekendtgørelsen)" den 24. marts 2009, hvori afsnit 5 omhandler revisors påtegninger på reviderede regnskaber. Afsnittet fastlægger som minimumskrav til revisors påtegning bl.a.:

- 1) Identifikation af det reviderede regnskab og den regnskabsmæssige begrebsramme
- 2) Revisors ansvar og den udførte revision
- 3) Forbehold eller oplysning om, at påtegningen er uden forbehold
- 4) Konklusion vedrørende den udførte revision
- 5) Supplerende oplysninger
- 6) Udtalelse om ledelsesberetningen

Om revisors forbehold fremgår det af vejledningen, at:

”Er revisor uenig med ledelsen om oplysninger i regnskabet, som er omfattet af revisionen eller er der utilstrækkeligt revisionsbevis, skal revisor tage forbehold.”

Som eksempler på forhold, der kan føre til forbehold, er i vejledningen nævnt:

- Regnskabet giver ikke et retvisende billede
- Manglende lovkrævede oplysninger
- Utilstrækkelig oplysning om usikkerhed eller usædvanlige forhold
- Revisor finder, at ledelsens forudsætning om fortsat drift ikke er opfyldt.

Om supplerende oplysninger fremgår det af vejledningen, at:

”Når revisor vil påpege forhold, der ikke er forbehold, men som vil gavne modtagerens forståelse af regnskabet, skal der gives supplerende oplysninger.”

Det kan konkluderes, at alle af de af Banken aflagte års- eller delårsrapporter, der blev revideret i perioden 2008-medio 2010 er forsynet med revisionspåtegning uden forbehold.

Årsrapporten 2009 og delårsrapporten for 1. kvartal 2010 er forsynet med revisionspåtegning uden forbehold og uden supplerende oplysninger.

Årsrapport 2008 og delårsrapporterne for 1. kvartal 2009 og 1. halvår 2010 er forsynet med revisionspåtegning uden forbehold og med supplerende oplysninger.

I alle tilfælde – og i sidstnævnte tilfælde med supplerende oplysninger – er der tale om såkaldte ”blanke påtegninger”.

I de tre nævnte regnskaber, hvor revisorerne afgav supplerende oplysninger, bestod de af en henvisning til ledelsesberetningens omtale af henholdsvis kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerhed i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer (årsrapporten 2008 og 1. kvartalsrapporten 2009) og fortsat drift (going concern, halvårsrapporten 2010).
...”

Allan Ottsen har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende de generelle forhold i sagen:

”Allan Ottsens rolle i sagen adskiller sig fra de øvrige på grund af hans reference til den adm. direktør og bestyrelsen og på grund af hans ansvarsområder udenfor erhvervskreditområdet. For at starte med at præcisere dette udgangspunkt følger umiddelbart under denne indledning en beskrivelse af Allan Ottsens hovedsynspunkter. Heri indgår underpunkterne, at Allan Ottsen ikke på erstatningsretlig relevant måde har medvirket til bestyrelsens forretningsmæssige skøn; at han løbende er vurderet af tre forskellige ledelser, uden at der er påpeget pligtforsømmelse og det uddybes, at Allan Ottsen stadig ikke ved, hvad han reelt kritiseres for ud over et abstrakt medvirkens ansvar. Under indledningen er også kommentarer vedrørende begrebet ”ledelse” og ”direktion”.

Allan Ottsens hovedanbringender

Allan Ottsens hovedanbringende i sagen er, at betingelserne for at ifalde et erstatningsansvar ikke er opfyldt. Allerede fordi Finansiell Stabilitet ikke kan gøre et erstatningskrav gældende mod bestyrelsen eller

den adm. direktør, skal Allan Ottsen frifindes. Forholdene for Allan Ottsen er imidlertid væsentligt forskellige fra nogen anden sagsøgt i denne sag, da han var underordnet den adm. direktør og bestyrelsen.

Højesteret har fastslået, at det er en nødvendig men ikke tilstrækkelig betingelse for, at Allan Ottsen kan dømmes, at han har misligholdt sin ansættelse. Det har han ikke. Derfor skal han frifindes.

Det fremgår entydigt af teori og praksis, at der skal foretages en individualiseret prøvelse af, om betingelserne for at ifalde ansvar er opfyldt. Det skal ske for hver enkelt af de sagsøgte. Det bestrides, at Allan Ottsen kan dømmes, alene fordi han var registreret medlem af direktionen.

...

Hertil kommer, at Finansiell Stabilitet har ventet alt for længe med at rejse krav, eller tage forbehold for at rejse krav, overfor Allan Ottsen. Særligt den omstændighed, at Finansiell Stabilitet ansatte Allan Ottsen i ny bank, har betydet, at Allan Ottsen har haft en beskyttelsesværdig berettiget forventning om, at han ikke ville blive mødt med erstatningskrav. Ud over et anbringende om, at kravene i denne sag er forældede, er Allan Ottsens anbringende om, at ethvert krav er fortabt på grund af passivitet et centralt anbringende.

Allan Ottsens hovedsynspunkt tager sit udgangspunkt i hans kontrakt med Amagerbanken, og de pligter han var ansat til at udføre. Hierarkisk arbejdede Allan Ottsen i henhold til sin kontrakt efter de af bestyrelsen fastsatte retningslinjer efter aftale med den adm. direktør. Både før og efter Knud Christensens død blev kontraktens udgangspunkt nøje overholdt. Det gjaldt også bestemmelsen om, at evt. underretninger fra Allan Ottsen til bestyrelsen skulle gå gennem den adm. direktør.

Det gøres gældende, at Allan Ottsen gennem hele sin ansættelsesperiode loyalt og samvittighedsfuldt har udført de arbejdsopgaver, han var ansat til at varetage, og at han allerede som følge heraf ikke kan gøres erstatningsansvarlig for bankens tab.

Helt i overensstemmelse med den af bestyrelsen vedtagne bevillingskompetence er bevillinger omfattet af denne sag truffet af bestyrelsen. Udover opgaven med at tage referat af bestyrelsesmøderne havde Allan Ottsen efter den pålagte ansvarsfordeling ikke pligter i forhold til kreditsagsbehandlingen i bestyrelsen. Ingen i bestyrelsen har stillet spørgsmål til Allan Ottsen eller anmodet ham om at uddybe forhold fra Kreditkomitéens behandling af lånesager eller på anden måde inddraget ham i grundlaget for bestyrelsens beslutninger. Allan Ottsen er ikke pålagt og havde det ikke som sin pligt på eget initiativ konkret at vejlede bestyrelsen om strategi eller i udøvelsen af det forretningsmæssige skøn i bevillingssagerne. Det skulle i givet fald være sket i konkurrence med den vejledning, der lå i Erhvervsafdelingens, Kreditafdelingens og den adm. direktørs vejledning. Det var også derfra fremlæggelse af låneansøgningerne og dialogen med bestyrelsen blev varetaget. Det ville indebære en upassende indtrængen på andres domæne; være i strid med aftalt arbejdsdeling og i strid med ansættelseskontraktens udvisende.

Ansvarsfordelingen er entydigt bekræftet af bevisførelsen i sagen og hviler både på kontrakt og mangeårig fast praksis konfirmeret af bestyrelsen.

Bestyrelsen havde fastlagt Allan Ottsens arbejdsopgaver således, at de var uden berøring med erhvervs-kundeforhold, bortset fra, at en mindre del af hans arbejde var at deltage i Kreditkomitéens møder. Allan Ottsen havde en formel kompetence til långivning på privatkundeområdet, der kun blev udnyttet til personalelån.

Allan Ottsen har aldrig mødt nogen af de kunder, denne sag vedrører. Han har aldrig deltaget i møder med dem. Han så dem første gang i retten.

Kreditkomitéen udførte sit arbejde som udtryk for solidt bankhåndværk. Kritik fra Finansiell Stabilitet om kvaliteten af og omfanget af de management summaries, der forlod Kreditkomitéen med et stempel

og en underskrift, må forstumme efter bevisførelsen i retten. Det samme gælder i øvrigt alt, hvad der kan gemmes under en paraply-betegnelse ”rod i banken”.

Bestyrelsen pålagde Allan Ottsen opgaven som medlem af Kreditkomitéen med den baggrund og med de kvalifikationer, han havde, og med henblik på anvendelse af den viden og baggrund, han fik gennem varetagelse af de øvrige opgaver indenfor hans ansvarsområde. Allan Ottsens pligter i Kreditkomitéen kan ikke udstrækkes ud over de af disse rammer flydende berettigede krav. I hvert fald har Allan Ottsen udført sin del af arbejdet i Kreditkomitéen uden forsømmelse af de pligter, der kan udledes af bestyrelsens krav og forventninger til ham.

Intet bestyrelsesmedlem, uanset om det er medarbejdervalgt, særlig kyndigt eller formand, har på noget tidspunkt gjort gældende, at de følte sig forpligtet til at følge indstillingen fra Kreditkomitéen eller at bestyrelsen ikke foretog en tilbunds gående, selvstændig vurdering af sagerne. Tværtimod fremgår det af bevisførelsen i denne sag og af påstandsdokumenterne fra bestyrelsesmedlemmerne, at alle bestyrelsesmedlemmer gør gældende, at de har truffet beslutninger i bestyrelsen på et tilstrækkeligt oplyst og kvalificeret grundlag ud fra et velovervejede, forretningsmæssigt skøn. Heri indgår at de var klædt ordentligt på fra Kreditkomitéen og øvrige aktører. Allan Ottsens pligter kan ikke i en erstatningsretlig sammenhæng strækkes videre end det.

Selv hvis Finansiell Stabilitet kan overbevise retten om, at noget i et management summary kunne være skrevet mere præcist, er det ikke ansvarspådragende for Allan Ottsen. Bestyrelsen deler ikke den opfattelse. Der er ikke påvist årsagssammenhæng. Der er ikke udvist tilstrækkelig uagtsomhed fra Allan Ottsens side. Der er ikke forfulgt usaglige hensyn. Alt materiale er lavet efter bedste evne og lever op til både interne og eksterne regler.

I det omfang Kreditkomitéen har foretaget forretningsmæssige skøn, er grundlaget for dette skøn viderekommunikeret til bestyrelsen. Det bestrides, at dette skøn som følge af den efterfølgende behandling i bestyrelsen i sig selv kan være ansvarspådragende. For fuldstændighedens skyld noteres dog, at skønnet også i Kreditkomitéen er udtryk for et business judgement indenfor de rammer, der er ansvarsfrie. Under alle omstændigheder har bestyrelsen i alt væsentligt efterfølgende truffet den endelige beslutning om bevilling. Allan Ottsen har ubestridt ikke haft noget med processen efter behandling i Kreditkomitéen at gøre. Allan Ottsen har ikke haft viden om forhold, der ikke er kommet til bestyrelsens kundskab.

Med baggrund i pligtbeskrivelsen for Allan Ottsen ovenfor har Allan Ottsen derfor ikke noget erstatningsretligt relevant ansvar, hverken direkte eller indirekte, for bestyrelsens efterfølgende bevilling.

Bestyrelsens endelige bevilling falder indenfor det ansvarsfrie, forretningsmæssige skøn (business judgement). Selv hvis retten når frem til, at det ikke er tilfældet, har Allan Ottsen ikke forsømt nogen pligt relateret til bestyrelsens udøvelse af dette skøn. Indenfor de rammer, bestyrelsen og lovgivningen har sat for Allan Ottsens arbejde, har han ikke misligholdt sine pligter. Han har ikke handlet culpøst.

Der er ikke årsagssammenhæng mellem nogen pligtstridig handling eller undladelse fra Allan Ottsen og bestyrelsens beslutning.

Allan Ottsen har derfor ikke på erstatningsretlig relevant måde medvirket til bestyrelsens bevillinger, der også var klart udenfor hans ansvarsområde.

Generisk anvendelse af betegnelsen "ledelse" og "direktion"

Den omstændighed, at Allan Ottsen er en del af direktionen og er anmeldt direktør i Erhvervsstyrelsen, er ikke tilstrækkeligt til at gøre ham erstatningsansvarlig. Erstatningsansvaret skal fortsat baseres på en konkret handling eller undladelse, og skal udgøre en pligtstridig handling, hvorved direktøren har misligholdt sin ansættelse.

Finansiel Stabilitet og andre anvender i flæng formuleringen, at "de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved ... " uden at differentiere de forskellige medlemmer af ledelsens opgaver og rolle i relation til det konkrete emne. I relation til Allan Ottsen har det særlig betydning på flere niveauer.

Allan Ottsen har arbejdet i en klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling i alt, hvad Allan Ottsen havde ansvaret for. Det har Finansiell Stabilitet ikke bestridt, og der har da heller ikke været bevisførelse herom. Finansiell Stabilitet har eksempelvis ikke i relation til de punkter vedrørende bankens organisation og struktur, som Finansiell Stabilitet finder kritisable, specificeret, hvem inden for "ledelsen", der havde reel viden om og kompetence til at ændre herpå. Da de overordnede strukturer, som Finansiell Stabilitet lægger særligt vægt på, har været tydelige for og behandlet af overordnede ledelseslag, kan Allan Ottsen ikke ifalde ansvar på et kollektivt eller solidarisk grundlag.

Anvendelsen af betegnelsen "direktion" er på tilsvarende vis gennemgående under sagen anvendt uden at specificere, hvem der er tale om som person, og uden respekt af de arbejdsdelinger i direktionen, der var aftalt og godkendt af bestyrelsen.

Muligheden for at identificere, hvad der gøres gældende som en kvalificeret medvirken, der opfylder betingelserne for at ifalde ansvar, og mulighederne for at konstatere, om en given bevisførelse også omfatter forhold vedrørende Allan Ottsen, er ikke til stede, når ledelsen, hhv. direktionen betegnes generisk.

Under den mundtlige bevisførelse har jeg gentagne gange opfordret til, at det under spørgsmål og forklaringer søges præciseret, hvem temaet vedrørte, når den generiske betegnelse "direktion" eller den generiske betegnelse "ledelse" blev anvendt. I alle tilfælde var konklusionen, at det ikke var møntet på Allan Ottsen.

SÆRLIGT VEDRØRENDE ALLAN OTTSEN

Allan Ottsens karriereforløb og kvalifikationer

...

Allan Ottsens karriereforløb i banken var i den første årrække inden for HR og uddannelse. Han fik med den baggrund et bredt indblik i banken. Han avancerede frem til stillingen som vicedirektør med ansvar for bankens stabsområder, som han bestred i 14 år, indtil han i 2002 blev udnævnt til direktør med overordnet ansvar for privatkundeområdet og bankens stabsområder. Han fortsatte med stort set samme områder, som han havde ansvaret for som vicedirektør. Bestyrelsesformand N.E. Nielsen har om udnævnelsen forklaret, at for "den samlede bestyrelse var det helt naturligt, at Jørgen Brændstrup blev chef for erhvervsafdelingen, og Allan Ottsen blev chef for privatkundeafdelingen".

Ansættelseskontrakten

Direktørkontrakten ..., hvor det af pkt. 2.1 fremgår, at ansvarsområdet fastlægges efter de af bestyrelsen fastsatte retningslinjer og efter aftale med den adm. direktør. Det fremgår, at efteruddannelse i pkt. 7.1 skal godkendes af den adm. direktør og af pkt. 8.2, at ferie aftales med den adm. direktør.

Af pkt. 2 fremgår, at Allan Ottsen er forpligtet til at holde bankens bestyrelse underrettet "gennem den adm. direktør".

Allan Ottsens arbejdsopgaver

Allan Ottsens arbejdsopgaver var veldefinerede, gennemskuelige og konsekvent opretholdt med en præcis ansvarsfordeling i direktionen. Der var en klar organisatorisk struktur, som den eksempelvis er kommet til udtryk i bankens organisationsdiagram pr. 1. februar 2009, ...

Opgave- og ansvarsfordelingen var kendt af bestyrelse, revision, tilsyn og i øvrigt alle relevante parter, uden at det på noget tidspunkt har givet anledning til bemærkninger. Beskrivelsen og den faktiske udførelse af Allan Ottssens opgaver opfylder kravene i FIL § 71.

Den interne arbejdsfordeling er i overensstemmelse med selskabsretlig regulering, særlig regulering for pengeinstitutter, sædvanlig praksis i andre selskaber og pengeinstitutter, og i overensstemmelse med principper for god ledelse og bankvirksomhed, hvilket ikke er bestridt af Finansiell Stabilitet.

Allerede i orienteringen til Fondsbørsen af 29. november 2002, ..., fremgik Allan Ottssens ansvarsområde som "bankens privatkunde- og stabsområde". Dette ansvarsområde forblev uændret gennem hele ansættelsen.

Bortset fra i relation til personalebanken har Allan Ottsen aldrig udnyttet sin bevillingskompetence til noget lån. Kreditgivning inden for de områder i privatkundesegmentet, der hørte under Allan Ottssens ansvarsområde, blev afgjort af den for området ansvarlige regionsdirektør. Hvis engagementet nåede en vis størrelse eller kompleksitet, henhørte det under erhverv. Allan Ottsen havde derfor ikke i ledelsesstrukturen arbejdsopgaver eller kompetencer i relation til kreditgivning, bortset fra i relation til Kreditkomitéen.

Det er helt i overensstemmelse med det i kontrakten anførte, at direktionen også i praksis agerede i forhold til bestyrelsen. Allan Ottsen har herom forklaret, ..., at han var referent på bestyrelsesmøderne. Enkelte gange bad bestyrelsen ham under møderne om at redegøre for initiativer på filialområdet eller andre af hans ansvarsområder. Han har aldrig forelagt lånesager for bestyrelsen og er aldrig blevet spurgt til forhold under behandlingen af lånesager. Allan Ottssens forklaring er heller ikke på det punkt modsagt under forklaringerne, og forholdet er ikke bestridt af Finansiell Stabilitet.

Retten kan derfor lægge til grund, at Allan Ottsen – bortset fra, at han var med i Kreditkomitéen, som behandles nedenfor, ikke havde arbejdsopgaver eller ansvar i relation til erhvervskundeområdet og kreditsagsbehandling, og at han ikke var tiltænkt nogen rolle vedrørende disse områder i relation til bestyrelsen, udover at fungere som referent.

Der skete ingen ændringer, da Jørgen Brændstrup blev adm. direktør.

Helt frem til Allan Ottsen holdt op i banken i 2011, herunder i perioden med Steen Hove som ny adm. direktør før og efter konkursen, var arbejdsfordelingen den samme; som anført af bestyrelsesformanden var det "den samlede bestyrelses opfattelse", at det var en naturlig arbejdsfordeling. Det gælder implicit den rolle, som Allan Ottsen kunne byde ind med som medlem af Kreditkomitéen.

Kreditkomitéen

Kreditkomitéen er en ikke regelbestemt af bestyrelsen i Amagerbanken indført mødestruktur. Sammensætningen og kompetencerne hos de enkelte deltagere er bestyrelsen bekendt. Bevillingskompetencen mellem bestyrelse og Kreditkomité er fikseret på beløb.

Allan Ottsen beskriver ..., arbejdet i Kreditkomitéen med afslag til kunder i forskellige faser af kreditsagsbehandlingen, at man støttede sig til både interne og eksterne rådgivere, at ingen var presset af andre i forbindelse med stillingtagen til lånesagerne, at han havde fornøden tid til forberedelsen, og at Kreditkomitéen derfor samlet efterlod en velgennemarbejdet lånesagsindstilling til bestyrelsen baseret på et kvalificeret og oplyst grundlag.

Det må noteres, at banken på det tidspunkt havde en kreditorganisation, der historisk havde medvirket til at skabe vækst og god indtjening til banken og aktionærerne. Og banken var ikke vant til at tabe penge. Tværtimod havde banken en god "track record" i forhold til at genvinde bogførte tab og undgå

tab ved langsigtet planlægning og tålmodighed som led i en bevidst strategisk beslutning. Der er ikke forhold vedrørende de bevillinger, som denne sag vedrører, hvor håndværket adskiller sig fra den tradition.

Om sammensætningen i Kreditkomitéen har han forklaret, at den samlet udgjorde en god pallet af kompetencer. Det har ikke på noget tidspunkt været meningen, at Allan Ottsen skulle bidrage med kompetencer udover dem, der lå som del af hans ansvarsområde og erfaring fra banken. Som beskrevet ovenfor var opgaverne ud fra en bevidst beslutning fra bestyrelsen ikke på erhvervskreditområdet.

Allan Ottsen har siden 1984 været ansat i banken som vidne til et kreditkontor, der har fungeret tilfredsstillende, siden 1989 under ledelse af John Weibull. Han havde ikke i 2006 eller senere anledning til at betvivle den generelle kvalitet af arbejdet, og der er ikke i de konkrete sager, som denne sag vedrører, opdaget fejl, der har medført, at behandlingen i Kreditkomitéen skete på forkert eller mangelfuldt grundlag. Det gælder på tidspunktet, hvor Kreditkomitéen behandlede sagerne; på tidspunktet hvor bestyrelsen behandlede og bevilgede lån i sagerne, og det gælder frem til i dag, hvor bevisførelsen er afsluttet. Hverken arbejdet i erhvervsafdelingen eller i kreditkontoret er omfattet af Allan Ottsens ansvarsområde.

Allan Ottsen har ikke haft som opgave at kontrollere rigtigheden af oplysninger forelagt Kreditkomitéen. Denne kvalitetssikring foregik, før sagerne blev forelagt Kreditkomitéen. Allan Ottsen har ubestridt ikke deltaget i behandlingen af lånesager fra de forlod Kreditkomitéen til de var bevilget af bestyrelsen.

Allan Ottsen bestrider, at han i forbindelse med arbejdet i Kreditkomitéen skulle have medvirket til at træffe beslutninger eller meddele bevillinger på en ansvarspådragende måde, som indgår i opgørelsen af tabet i denne sag. I hvert fald er alle beslutninger truffet af Kreditkomitéen - om ikke andet efterfølgende - præsenteret for og godkendt af bestyrelsen.

...

Løbende tilfredshed

Allan Ottsen har ved flere lejligheder i den periode, sagen vedrører, modtaget anerkendelser og diskretionært tilkendte bonusbeløb som omtalt i det perspektiverede hjælpebilag.

Fysisk placering mv.

Ikke blot var Allan Ottsens ansvar klart adskilt fra erhvervskundebetjening. Han var også fysisk placeret på Christianshavn, og derfor også uden for den løbende dialog og løbende opfølgning på kreditsagsbehandlingen imellem de møder, hvori han deltog. Der henvises til forklaringsdokumentet, s. 123, 3. afsnit. Bankens hovedsæde var på Amagerbrogade 25, hvor bl.a. Erhvervsafdelingen, Kreditafdelingen, Investeringsområdet, Økonomiafdelingen og også Direktionssekretariatet og de øvrige direktionsmedlemmer var placeret.

...

BEVISBYRDE/OPFYLDELSE AF PROVOKATIONER/BEVISMANGEL

Omfanget af den mundtlige bevisførelse

Den mundtlige bevisførelse blev tilrettelagt ud fra de uenighedspunkter om faktuelle forhold, der kunne udledes af processkrifterne. En gennemgang af processkrifterne viser, at de sagsøgte samlet havde en række indsigelser mod Finansiell Stabilitets sagsfremstilling og konklusioner baseret på et ufuldstændigt faktisk grundlag.

Efter gennemførelse af alle partsforklaringer synes den faktuelle uenighed nærmest elimineret. En konsekvens heraf var fornyet dialog mellem parterne med frafald af en lang række vidner fra begge sider.

Særligt for så vidt angår Allan Ottsen fremgår den bevisførelse, der var adviseret fra min side ... med angivelse af 8 vidner. Temaet for afhøringen af disse vidner var kvaliteten af John Weibulls arbejde og hans position i banken, "orden i penallhuset", arkiv, kreditorganisation og kreditsagsbehandling samt rekrutteringsforsøg vedrørende ny direktør.

På direkte forespørgsel til Finansiell Stabilitets advokater blev det oplyst, at der ikke var forhold i Allan Ottsens mundtlige forklaring, som Finansiell Stabilitet gør gældende ikke kan lægges til grund. Med bemærkning herom frafaldt Allan Ottsen samtlige vidner.

Retten kan på den baggrund lægge Allan Ottsens forklaring til grund.

Det er centralt, at den troværdighed, der har været om Allan Ottsen, kan udstrækkes så langt. Han gøres jo af Finansiell Stabilitet til en central figur i ledelsen.

Allan Ottsens private arkiv

Allan Ottsen har forklaret, ..., at han selv havde et ret omfattende arkiv i form af ca. 100 ringbind på sit eget kontor. Heri indgik det materiale, han havde fra møder i Kreditkomitéen med håndskrevne bemærkninger. Allan Ottsen har forklaret:

Han slettede ingen mails i sin egen mailbox i forbindelse med sin fratræden i 2011. Hans "fysiske arkiv" på hans eget kontor forblev intakt i forbindelse med hans fratræden. Efter oplysning fra hans sekretær blev det makuleret i forbindelse med rydningen af Amagerbankens lokaler på Christianshavn.

I forbindelse med forberedelsen af denne sag har Allan Ottsens private arkiv og mailboks været savnet. Det er særdeles uheldigt, at Finansiell Stabilitet har ladet så væsentlige bevismidler makulere samtidig med, at Finansiell Stabilitet havde iværksat undersøgelser af, om ansvar kunne gøres gældende over for Allan Ottsen og efterfølgende besluttede at udtage stævning mod ham. Allan Ottsen er frataget muligheden for at dokumentere den grundighed i Kreditkomitéens arbejde, som han har forklaret om. Det skal i enhver henseende komme Finansiell Stabilitet til skade, og Allan Ottsens forklaring om grundigheden af arbejdet må lægges til grund.

Der henvises specifikt til Allan Ottsens forklaring, ..., hvoraf fremgår:

Han talte i 2006 indgående med John Weibull om Østerfælled engagementet, og han har også stillet spørgsmål og bedt om yderligere materiale. Han ærgrer sig over, at hans arkiv er blevet makuleret, da han havde den vane, at han skrev ned på det modtagne materiale, hvad hans spørgsmål til John Weibull var, og hvad udkommet heraf blev. Han kan ikke længere i detaljer sige, hvilket materiale han modtog. Han har set store budgetskemaer, men han kan ikke præcist sige, hvilke han har set hvornår.

Denne problemstilling er lige så relevant i forhold til hvert eneste management summary og hvert eneste bestyrelsesmødereferat mv., som indgår i sagen.

Direktionssekretariatet havde et særligt direktionsarkiv. Herom forklarer Allan Ottsen, ... Brita Sommer, der var leder af direktionssekretariatet, havde ansvaret for direktionsarkivet. I duplikken blev Finansiell Stabilitet opfordret til ... at redegøre for, hvilke dokumenter, der blev opbevaret i arkivet på tidspunktet for konkursen, og til at redegøre for, hvor dokumenterne befinder sig nu. Disse oplysninger er heller ikke fremkommet.

Det gøres gældende, at der er ligefrem bevisbyrde. Mine kollegers bemærkninger til imødegåelse af det i øvrigt noget overraskende synspunktet om omvendt bevisbyrde tiltrædes.

Banken blev, som det er forklaret af Allan Ottsen og støttet af alle andre vidner, efterladt i eminent orden. Det er på den baggrund udgangspunktet, at alle opfordringer fra de sagsøgte i sagen burde være besvaret. Det må konstateres, at bankens dokumenter i perioden efter 7. februar 2011 af Finansiell Stabilitet er bragt i en tilstand, der er uacceptabel og uforståelig. ...

Når det sammenholdes med den beskrivelse, der er i stævningen af bankens tilstand, som slet ikke genkendes af vidner, efterlader det et indtryk af, at Finansiell Stabilitets advokater er efterladt med et ufuldstændigt materiale til vurdering af sagen.

Noget så simpelt som en logbog over materialets "whereabouts" efter konkursen er aldrig etableret.

Også for Allan Ottsen gælder, at en lang række provokationer forbliver ubesvarede. Det har betydning både for muligheden for at genopfriske hukommelsen, men også for det manglende bevis. Det skal i enhver henseende komme Finansiell Stabilitet til skade.

ANSVAR OG TAB

Om direktionens ansvar

...

Lovligt at opdele ansvaret i direktionen

Centralt for Allan Ottsens erstatningsansvar er at notere, at teori og praksis er enige om, at ansvarsvurderingen skal afspejle de funktioner, som han havde. Det samme følger af selskabslovenes krav til direktionen, der bygger på og anerkender,

- at direktionens medlemmer ikke er ligestillede, men kan være i et over/underordningsforhold, og
- at en opgavefordeling mellem bestyrelsens medlemmer er i overensstemmelse med lovens udgangspunkt og sædvanlig praksis, og at ansvar ikke ifaldes for dispositioner truffet af andre medlemmer af direktionen, med mindre direktøren selv på ansvarspådragende vis har tilsidesat en anledning til at gribe ind.

Bestyrelsens opdeling af bankens forretninger på direktionens medlemmer er i overensstemmelse med lovgivningen og har ikke givet anledning til bemærkninger fra Finanstilsynet eller ekstern revision.

Konkret afgrænsning af direktørens pligter

Det er en forudsætning for at konstatere erstatningsretligt ansvar, at der først er defineret en erstatningsretlig relevant pligt, som kan misligholdes og som er misligholdt. Derudover skal der i tilfælde af misligholdelse tages stilling til, hvad den relevante retsfølge heraf er.

Vedrørende de konkrete pligter, som påhviler Allan Ottsen, er disse fastsat i et samspil mellem den adm. direktør og bestyrelsen, som beskrevet ovenfor. Det omfatter bankens privatkunde- og stabsfunktioner og medlemskab af Kreditkomitéen.

Herudover havde Allan Ottsen opgaver relateret til lovgivningens beskrivelse af direktørens ansvar. Disse opgaver var klart adskilt fra erhvervskundeområdet, kreditsagsbehandlingen og bestyrelsens stillingtagen til låneansøgninger.

Allan Ottsen har ved udmøntningen af opgaverne været under reference til den adm. direktør. Det er direkte bestemt i ansættelseskontrakten og er derfor ikke underlagt fortolkningstvív. I praksis er arbejdsfordelingen nøje overholdt i overensstemmelse hermed.

Bestyrelsen er i forbindelse med hvert eneste møde i bestyrelsen de facto mindet om arbejdsfordelingen. Betydningen har været,

- at bestyrelsen har anerkendt Allan Ottens ikke eksisterende funktion indenfor kreditområdet, udover Kreditkomitéen,
- at bestyrelsen har godkendt den måde, han har varetaget opgaven i Kreditkomitéen,
- at bestyrelsen vidste, at Allan Ottsen ikke havde opgaver fra indstillingen forlod Kreditkomitéen, og
- at bestyrelsen ikke fordrer en indsats fra Allan Ottsen efter sagen havde forladt Kreditkomitéen.

En sådan mangeårig fast praksis fastlægger pligterne også uden specifik angivelse i kontrakt eller instruks. Det gælder specielt, når den er i fuld overensstemmelse med kontraktens udvisende.

Det er derfor åbenbart ikke omfattet af de pligter, som Allan Ottsen havde, at fastlægge bankens overordnede udlånspolitik og strategi, bankens udlånsvolumen, strategien for branchevalg og i sidste ende bevilling af de lån, der beløbsmæssigt hørte under bestyrelsens kompetence. Bestyrelsens dialog herom har altid været med den adm. direktør og med de dele af banken, der havde erhvervsudlån som ansvarsområder.

Allan Ottens pligter afgrænses derfor snævert af disse rammer.

Direktionens varetagelse af den daglige drift

Direktionen har derudover en pligt til at sikre, at den daglige drift er i overensstemmelse med bestyrelsens retningslinjer. Det er ikke gjort gældende, at denne funktion har svigtet.

...

Misligholdelse

...

Om ansvarsgrundlaget har Højesteret fastslået, at det er en nødvendig – men ikke tilstrækkelig - betingelse for, at Allan Ottsen som medarbejder kan ifalde ansvar, at han har misligholdt sin ansættelse (U2012.2533H). Det er bl.a. i anerkendelse af en grundforudsætning om, at direktøren ikke skal have opfyldt sine pligter, og at der specifikt kan påvises en erstatningsretlig relevant forsømmelighed, der har forårsaget tab (U2014.345H). Det skal være retsstridigt.

Allan Ottens pligter, som netop beskrevet, er ikke omtvistet. De var i en klar organisatorisk struktur veldefinerede, gennemskuelige og konsekvent opretholdt (jf. FIL § 71, (2)).

Det er ikke gjort gældende, at Allan Ottsen har forsømt nogen pligt indenfor sit ansvarsområde, privatkunde- og stabsområdet.

Strukturelle uhensigtsmæssigheder som af Finansiell Stabilitet er gjort gældende under denne sag betegnet som ”for mange kasketter”, har Allan Ottsen ikke konkret oplevet som problematiske. Den generelle problemstilling har bestyrelse og eksterne tilsyn været opmærksom på, og det falder uden for nogen erstatningsretlig relevans at definere en yderligere handlepligt for Allan Ottsen i relation til problemstillingen, og en sådan handlepligt er ikke misligholdt.

Allerede fordi der ikke er påvist væsentlige fejl i Kreditkomitéens indstillinger, har Allan Ottsen ikke forsømt nogen pligt som medlem af Kreditkomitéen. Erstatningsretligt skal en eventuel fejl endvidere have haft bestemmende indflydelse på og konkret årsagssammenhæng til en bevilling fra bestyrelsen.

Det er ikke individualiseret i forhold til Allan Ottsen og er ikke bevist af Finansiell Stabilitet. Derfor er der heller ikke her tale om erstatningsretligt relevant misligholdelse.

Allan Ottsens ansvar for, som direktør, at underrette bestyrelsen om væsentlige forhold vedrørende banken, er efter ansættelseskontraktens pkt. 2.4 foreskrevet at skulle ske gennem den adm. direktør ... Det er ikke af Finansiell Stabilitet gjort gældende, at Allan Ottsen ved undladelse har forsømt denne pligt. Som banken var struktureret, som kreditsagsbehandlingen var organiseret, og som der er forklaret under sagen, kan det da også udelukkes, at Allan Ottsen har haft relevant viden, som den adm. direktør ikke havde på det relevante tidspunkt.

Allan Ottsen har deltaget i bestyrelsesmøderne som referent. Han har ubestridt ikke deltaget aktivt i kreditsagsbehandlingen i bestyrelsen. Det er ikke gjort gældende, at Allan Ottsen på noget tidspunkt har haft viden om et forhold, der ikke har været bestyrelsen bekendt. Allan Ottsen har da heller ikke på noget tidspunkt oplevet, at han eller den adm. direktør havde relevant viden, der ikke var forelagt bestyrelsen.

Retten må allerede på det grundlag derfor lægge til grund, at Allan Ottsen har opfyldt de pligter han havde som direktør, og ikke ved handling eller undladelse i strid med pligterne har misligholdt ansættelsesforholdet og etableret et ansvarsgrundlag.

...

Culpanormen

Individuel vurdering af culpa – men hvad gør Finansiell Stabilitet gældende?

...

Allan Ottsen har uden held efterlyst en individualisering af, hvad der gøres gældende mod ham. ...

Eneste uddybning af den juridiske betydning af det af Finansiell Stabilitet anvendte udtryk ”medvirket til” i forbindelse med Allan Ottsens påståede erstatningsansvar, findes i replikkens afsnit 1, hvor det anføres, at Allan Ottsen

”sad imidlertid i hele den relevante periode i Bankens direktion og kreditkomité og deltog i langt hovedparten af Bankens bestyrelsesmøder. [Allan Ottsen] burde derfor bl.a. have sikret en forsvarlig kreditororganisation og kreditsagsbehandling, samt at de i afsnit 26-27 beskrevne bevillinger, forlængelser og udvidelser ikke havde fundet sted, ...”

Allan Ottsen er nævnt én gang i Finansiell Stabilitets sammenfattende processkrift ... relateret til de kvalifikationer, han bibragte Kreditkomitéen.

Finansiell Stabilitet har positivt tilkendegivet, at man ikke bestrider indholdet i Allan Ottsens forklaring for retten, hvorefter Allan Ottsen frafaldt sin samlede bevisførelse. Der var ingen relevant kontraafhøring. Der er ikke ved afhøringer af andre parter eller vidner forfulgt noget forhold individualiseret i forhold til Allan Ottsen.

Retten må lægge til grund, at Finansiell Stabilitet ikke har kunnet og fortsat ikke kan individualisere Allan Ottsens forsømmelighed i forhold til hans pligter, herunder hvilke præcise handlinger eller undladelser fra Allan Ottsen, der er ansvarspådragende. Allerede af den grund skal han frifindes. Processuelt er konsekvensen, at Allan Ottsen reelt er frataget muligheden for en målrettet bevisførelse, hvilket i enhver henseende skal komme Finansiell Stabilitet til skade.

Under den mundtlige bevisførelse er billedet af Allan Ottsens rolle og opgaver i banken tydeligt kommet frem. Det er derved et bemærkelsesværdigt indtryk, at ingen del af den bevisførelse, som Finansiell Stabilitet har foretaget, har været rettet mod Allan Ottsen.

...

Finansiel Stabilitet, Hove, Hemmingsen og Heering fra 2010 til 7. februar 2011

Når man er oprydder indsat fra et statsdrevet ”skraldespandsselskab”, beholder man ikke en person i direktionen og i Kreditkomitéen, hvis man ikke har tillid til vedkommende. Finansiel Stabilitet havde om ikke før, så i hvert fald i forbindelse med gennemgang ved Hove og Hemmingsen af de 60 største engagementer i juli 2010, uanset hvad Steen Hove måtte mene herom, fuldt indblik i bestyrelsens beslutninger og Allan Ottssens rolle, og i hvert fald en tilstrækkelig viden om Allan Ottssens rolle til, at han kunne handle herpå.

Allan Ottsen blev ikke mødt med kritik. Der skete ingen ændringer i hans arbejdsområder. Han forblev medlem af Kreditkomitéen.

Det kan lægges til grund, at den ny ledelse ikke fandt, at Allan Ottsen havde misligholdt sin ansættelse, eller at der i øvrigt var anledning til, at han ikke fortsat skulle indgå i ledelsen.

Ansættelsen i Amagerbanken af 2011

Ansættelsen af Allan Ottsen med samme ansvar og A-prokura efter, at banken gik konkurs, er en helt naturlig følge af, at hverken den adm. direktør Steen Hove, bestyrelsesformand Niels Heering eller ejeren Finansiel Stabilitet fandt, at Allan Ottsen tidligere havde tilsidesat sine pligter. I erstatningsretlig sammenhæng er ansættelsen så bemærkelsesværdig, at det i sig selv understøtter, at Allan Ottsen ikke havde tilsidesat nogen pligt under sin ansættelse. Han havde siden 1984 været ansat og siden 2002 direktør og medlem af Kreditkomitéen i banken. Ingen tog forbehold for, at der kunne komme et erstatningskrav mod Allan Ottsen.

Arbejdsgiveren var samme juridiske ejer, som har anlagt denne retssag. Der gik mere end to år fra ansættelsen til Allan Ottsen første gang blev præsenteret for et muligt krav, hvilket skete ved, at Allan Ottsen kunne finde stævningen i sin postkasse. Det har Finansiel Stabilitets advokat efterfølgende undskyldt men ikke imødegået.

Som samme juridiske ejer og som følge af personsammenfald i ledelsen, og ud fra principper om fortsat ansættelse efter virksomhedsoverdragelse, er det åbenbart, at Finansiel Stabilitet ikke har bedre ret end den, som tidligere ledelser har haft.

Konklusion på betydningen af fortsat ansættelse

Vurderingen af, om Allan Ottsen under sin ansættelse har tilsidesat sine pligter, skal ske ud fra forholdene på det tidspunkt, hvor handlingen eller undladelsen fandt sted.

- En entydig bevisførelse har tegnet et billede af en ansvarsfuld, arbejdsom og kyndig direktør, der levede op til de krav, der blev stillet til ham. Der er ikke forud for dette sagsanlæg rejst kritik på noget plan af det produkt, han leverede – heller ikke i forhold til de bevillinger, denne sag omhandler.
- Dette billede understøttes i væsentlig grad af de forhold, der netop er gennemgået med forskellige ledelsers syn på Allan Ottsen.
- Beviset for forsømmelighed kan derfor ikke løftes.

De faktuelle forhold relateret til ansættelsen giver anledning til følgende juridiske implikationer:

- Der kan ikke statuere pligtforsømmelse og dermed ikke misligholdelse.

- Der er ikke af nogen, som Allan Ottsen under sin ansættelse refererede til, påpeget pligtforsømmelse, endsige misligholdelse, og Finansiell Stabilitet kan ikke opnå en bedre ret.
- Det er et almindeligt ansættelsesretligt grundprincip hidrørende fra elementær obligationsret, at når man vælger at fortsætte et ansættelsesforhold (løbende kontraktforhold) efter, at arbejdsgiveren har fuldt indblik i adfærd udvist af medarbejderen, mister arbejdsgiveren adgangen til at basere krav på det forhold.
- Da denne sag ikke er baseret på nye oplysninger eller oplysninger, som ikke var den til enhver tid værende overordnede ledelse bekendt, er kravet definitivt tabt på grund af retsfortabende passivitet. Ved siden af det almindelige obligationsretlige princip om retsfortabende passivitet gælder en kvalificeret norm i ansættelsesforhold.

Allan Ottsen er den eneste person omfattet af de sagsanlæg, der har fulgt i kølvandet på bankkrisen, der er blevet sagsøgt af Finansiell Stabilitet efter at have været ansat af Finansiell Stabilitet. Der er ingen retspraksis for, at en direktør under de omstændigheder fortsat kan gøres erstatningsansvarlig.

Årsagssammenhæng

Krav om årsagsforbindelse er et krav om, at en konkret handling eller undladelse, der i sig selv er ansvarspådragende, har foranlediget tabet. Det betyder, at der skal være ført bevis for eller sikkert grundlag for at statuere, at en anden adfærd fra Allan Ottsen havde medført en anden beslutning fra bestyrelsen, som havde medført, at tabet ikke var opstået.

Hvis synspunktet er, at Allan Ottsen ”bare skulle have stoppet det” må det vurderes, hvordan han skulle kunne have gjort det. I sidste ende er det ensbetydende med, at han skulle have forladt banken. I lyset af, at han ansættes af den nye ledelse og i den nye bank, forekommer synspunktet temmelig søgt og er da heller ikke konkret gjort gældende. På anden måde må det betragtes som en ikke reel mulighed, at Allan Ottsen skulle være gået op imod den adm. direktør, hele bankens erhvervsdel og modsat det, som bestyrelsen reelt ønskede. Der er da heller ikke i lyset af de flere gange fremhævede vurderinger af dispositionerne noget grundlag for et sådant synspunkt.

Vurderingen af Allan Ottsens handlingers eller undladers årsagssammenhæng skal foretages ved hver enkelt beslutning truffet af bestyrelsen. Eksempelvis har Finansiell Stabilitet i proceserklæring vedrørende etablering af lånet i Østerfælledparken – som tilført retsbog af 30. september 2016 – erklæret, at det ikke gøres gældende, at grundlaget for långivningen var ufyldstgørende. Implicit heri må ligge en anerkendelse af, at indstillingen fra Kreditkomitéen og management summary var udtryk for godt eller i hvert fald tilstrækkeligt bankhåndværk. Allerede af den grund kan Allan Ottsen ikke gøres ansvarlig for den bevilling. Og der er ikke årsagssammenhæng mellem nogen handling eller undladelse, som Allan Ottsen har foretaget, og bevillingen. Det samme gælder efterfølgende beslutninger.

Årsagssammenhængen skal vurderes nøje i forhold til de pligter, som Allan Ottsen havde som led i sit ansættelsesforhold.

Det bestrides derfor, at der er nogen erstatningsretlig relevant årsagssammenhæng mellem en pligtforsømmelse og noget tab indtalt i sagen.

...”

5.2.3 Østerfælled-engagementet

N. E. Nielsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”SAMMENFATNING

...

Det kan ikke lægges til grund, at N. E. Nielsen har handlet ansvarspådragende ved bevillingen af Østerfælled-engagementet i 2006, refinansieringen af dette engagement i 2007 eller bevillingen i 2008 til Palm, Ørbekker og Classen. Disse bevillinger er foretaget på et oplyst og underbygget grundlag, hvor information påkrævet og fornøden for at træffe beslutning har foreligget.

Finansiell Stabilitet har anerkendt, at grundlaget for etableringen af lånet i 2006 var fyldestgørende, og bevillingens indhold kan ikke i sig selv føre til erstatningspligt.

Formålet med refinansieringen i 2007 var samlet at forbedre Bankens situation, og Finansiell Stabilitet har ikke bevist tilstedeværelsen af omstændigheder, som kan give grundlag for at bedømme refinansieringen som uforsvarlig.

Bevillingen til Palm, Ørbekker og Classen i 2008 indeholdt et blanco-element, som på bevillingstidspunktet fremtrådte som sikret særligt ved de stillede kautioner af Palm, Ørbekker og Classen. Finansiell Stabilitet har ikke ved syn og skøn over Østerfælled-egendommens værdi, eller ved sagkyndige vurderinger af kautionisters økonomiske stilling på bevillingstidspunktet, ført bevis for, at bevillingen var uforsvarlig, og at Banken ville have været bedre stillet ved at fortsætte engagementet i Schaumann-koncernens regi.

Bevillingen af valutarammen på kr. 1,5 mia. med en tabsramme på kr. 100 mio. indebar en principiel udvidelse af engagementet på kr. 100 mio., men Finansiell Stabilitet har ikke ført bevis for, at denne forøgelse af Bankens risici var uforsvarlig på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, i hvilken forsvarlighedsvurdering må indgå, at valutarammen genererede en teknisk (syntetisk) omlægning af lånene til lån i CHF, og siden tillige JPY, med henblik på at opnå en lavere rente, at bevillingen af anlægsfinansiering i CHF på bevillingstidspunktet var en sædvanlig bankforretning, at CHF og JPY blev anset som sikre og stabile, at tabsrammen blev afdækket ved kontant depot på i alt kr. 30 mio., og at de tre kautionister - som på bevillingstidspunktet måtte anses som formuende - hæftede personligt for valutalånet. Hverken Finanstilsynet eller intern og ekstern revision, som ved deres respektive tilsyn med og kontrol af Banken var bekendte med valutarammen, fremkom med nogen kritisk reaktion i denne anledning.

Finansiell Stabilitet har gjort gældende, at det var uforsvarligt at undlade at lukke valutarammen i december 2009 og subsidiært senest i 1. halvår 2010. Finansiell Stabilitet har ikke ført bevis for, at hverken bankregulatoriske normer eller Bankens rammer og retningslinjer pålagde Banken en pligt hertil.

Der er ikke påvist et grundlag for at tilsidesætte Kreditkomitéens, direktionens og bestyrelsens forretningsmæssige skøn af, at det var i Bankens bedste interesse ikke at lukke valutarammen forinden ultimo juni 2010 efter indhentelse af relevant rådgivning fra interne og eksterne eksperter vedrørende forventninger til valutaudviklingen, og efter at Bankens ledelse hyppigt og gentagent havde behandlet problemstillingen.

...

SAGEN I EN NØDDESKAL

...

Østerfælled-engagementet kom på Bankens bøger fra medio 2006 og påførte ultimativt Banken et tab, som successivt ved nedskrivninger siden 31/12 2008 efter gældende regler var passiveret. Intet tab eller nogen hensættelse blev skubbet foran af Banken, men blev bogført løbende.

Det er et vilkår for bankdrift og kreditgivning at arbejde med risikotagning. Al kreditgivning, hvor der ikke er fuldgod sikkerhed, er forbundet med en tabsrisiko. Tab – herunder betydelige tab – er et uomgængeligt element i bankdrift. Alle regler om OIV, hensættelser, nedskrivninger og solvensprocenter er

basalt udtryk for en erkendelse og håndtering heraf. Selve det forhold, at et engagement er tabsforvoldende, er således ingen indikation for tilstedeværelse af et ledelsesansvar.

Finansiel Stabilitet gør gældende, at enhver ubetalt krone på engagementet nu skal betales af Bankens ledelse, og at enhver disposition relaterende sig til engagementet siden medio 2006 har været ansvarspådragende; lånet skulle ikke være ydet i 2006, refinansieringen skulle have været afvist i 2007, engagementsovertagelsen til Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen i 2008 skulle have været nægtet, og valutarammen skulle aldrig være bevilget og i hvert fald være stoppet forinden juni 2010. At Schaumann i 2006 anså erhvervelsen af Østerfælled-ejendommen som en attraktiv forretning – og ikke baserede denne vurdering på manglende kautionstilsagn over for Amagerbanken – at Schaumann ved refinansieringen i 2007 ikke henholdt sig til fraværet af kautionstilsagn, men indgik i en løsning, der forpligtede koncernen, at Palm, Ørbekker og Classen i 2008 anså ejendomsinvesteringen som en attraktiv investering og påtog sig personlig hæftelse herfor med deres på dette tidspunkt betydelige formue, og at ejendommen i dag repræsenterer en værdi i størrelsesordenen to milliarder DKK, tillægger Finansiell Stabilitet ingen vægt.

I fraværet af regelbrud, branchekyndige udtalelser eller påvisning af misopfattelser tilbyder Finansiell Stabilitet sin egen holdningsbaserede målestok for bankdrift, hvilken målestok helt principielt må afvises som et brugbart værktøj, men som også konkret er udtryk for fejlanalyser.

Østerfælled-engagementet fik en skæbne dikteret af finanskrisen. Markedet forsvandt i en årrække fra 2008 til 2011, og ved finanskrisens overvindelse er ejendommen igen blevet økonomisk attraktiv bedømt efter enhver målestok. Engagementet viste sig under disse ekstreme omstændigheder, kombineret med den nye ledelses nedskrivningspolitik, ikke modstandsdygtigt på den korte bane, men heri er intet grundlag for at gennemføre ruinerende krav over for den ledelse, som uomtvisteligt bestræbte sig på at varetage Bankens interesser bedst muligt.

Den valutaramme, der i 2008 blev tilført engagementet, indebar en syntetisk omlægning af ejendommens samlede lån til fremmed valuta, oprindeligt CHF og siden tillige JPY. Der er intet belæg for at kritisere selve etableringen af denne valutaramme med en tabsmargin på kr. 100 mio. bakket op af kontantindestående på 3 x kr. 10 mio. og personlige kautioner. Realiteten i valutarammen er blevet misopfattet af den nye ledelse (og advokatundersøgeren) og har ført til dennes miskommunikation med Finanstilsynet. Valutarammens funktion var at nedbringe finansierings-omkostningerne, og valutarammen viste sig i store perioder tjenlig hertil.

At der blev nedskrevet på engagementet med virkning pr. 31/12 2008 indebar ikke en forpligtelse for N. E. Nielsen til at bringe valutarammen til ophør. Finanstilsynet var ej heller af nogen sådan opfattelse. Tilsynet havde siden ultimo 2008 Amagerbanken under skærpet tilsyn og var ubestridt bekendt med og opmærksom på valutarammens eksistens og fortsatte opretholdelse uanset stedfundne nedskrivninger. Tilsynet udtrykte aldrig nogen kritik heraf eller meddelte nogen risikoplysning relaterende sig hertil. Vidnet Kristian Vie Madsens efterfølgende forsøg på at udstrække forståelsen af risikoplysningen af 21. juni 2010 må afvises.

Denne bedømmelse er uændret i relation til bestyrelsesbeslutningen den 23. december 2009. Når valutaen overhovedet behandlede på dette tidspunkt, beroede det alene på, at der blev bevilget adgang til låneomlægning til USD. Denne ændring er ikke kritiseret af Finansiell Stabilitet (formentlig alene som følge af, at muligheden aldrig blev udnyttet). I dette lys er det forståeligt, at valuta ikke drøftedes mere tilbunds gående den 23. december 2009. Dette er ikke en fejl – også fordi disse drøftelser fandt sted straks i 2010.

Det kan lægges til grund, at bestyrelsen fra 6. januar til 28. juni 2010 berettiget var af den opfattelse, at Østerfælled-engagementet på sædvanlig vis via Erhvervsafdelingen fulgtes, at Bankens valutaafdeling nu tillige mindst på ugentlig basis var inddraget i relation til analyser af den forventede kursudvikling på

CHF og JPY, at Bankens valutaafdeling i behørig og relevant udstrækning inddrog eksterne samarbejdspartnere og eksperter, og at Kreditkontorets og Jørgen Brændstrups anbefaling baserende sig herpå til bestyrelsen var, at Banken stod sig bedst ved at have is i maven. Der er påvist et tilstrækkeligt opmærksomhedsniveau fra bestyrelsens side ved de gentagne behandlinger og drøftelser, og der er påvist – også efter Finansiell Stabilitets erkendelse – relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til kursudviklingen.

Når Finansiell Stabilitet heroverfor gør gældende, at der kan helt bortses fra dette, fordi kunden ikke kunne betale, og at risikoen lå uden for Bankens retningslinjer og fastsatte rammer, så må denne argumentation afvises. Der består ingen pligt til at nedlukke et valutaengagement hos en nødlidende kunde, når førende eksperter mener, at valutakurserne vil rette sig. Der kan ikke opstilles nogen firkantet regel om en objektiv handlepligt uafhængig af relevant rådgivning om, hvad der forventeligt er til Bankens bedste. Bortset herfra har Finansiell Stabilitet misforstået Bankens retningslinjer og fastsatte rammer.

Finansiell Stabilitet har udnyttet sin pengerigelighed til at foranledige Amagerbanken endevendt og afholdt to- og snart trecifrede millionbeløb hertil. Efter 45 dage i Retten i Lyngby er der imidlertid tegnet et billede af en ordentlig bank, der havde taget Østerfælled på bøgerne på et velanalyseret grundlag, som imidlertid ikke kunne overleve finanskrisen, såfremt Banken tabte tålmodigheden, og af en bestyrelse der sikrede, at Banken årvågent fulgte valutarammen og lyttede til eksperter - i bagklogskabens ulideligt klare skær lidt for længe. Men bagklogskab hører ikke hjemme i danske retssale.

...

FINANSKRISENS BETYDNING MED SÆRLIGE FOKUS PÅ ØSTERFÆLLED

Det påhviler sagsøger at føre bevis for, at Bankens engagement med Østerfælled var uforsvarligt. Sagsøger har ikke ved syn og skøn belyst værdien af Østerfælled-ejendommen, hvilket i sig selv vanskeliggør en bevisførelse for den hævdede konkrete uforsvarlighed.

Det kan konstateres, 1) at der foreligger tre ejendomsmæglervurderinger fra 2006, som udviste, at der var fuld murstensværdi for en hver udlånskroner på tidspunktet for engagementets påtagelse, 2) at der ikke blev nedskrevet på engagementet pr 31/12 2006 og 31/12 2007, 3) at der første gang nedskrives på engagementet pr 31/12 2008 4) at engagementet fuldt og helt nedskrives pr 31/12 2009 5) at Finansiell Stabilitet afhændede ejendommen i 2011 på det værste tænkelige tidspunkt for kr. 1,1 mia., og 6) at ejendommen i dag, efter finanskrisens ophør og efter bortsalg af parkeringskælder, er et par milliarder værd.

I det omfang, at debtors økonomiske problemer og det heraf følgende tab for Banken ved et salg i 2011 i væsentlig grad var forårsaget af finanskrisen, udelukker dette et ansvar for N. E. Nielsen. Dette må i hvert fald gælde for et engagement, som kom på Bankens bøger i 2006, det vil sige mere end et par år forinden finanskrisens opståen.

Sagsøger har ikke foretaget bevisførelse med henblik på at belyse finanskrisens betydning for engagementet. Sagsøger har – uanset Capinordic-dommens præmisser – i stedet indtaget det standpunkt, at sagsøger kan opnå domfældelse uden overhovedet at inddrage finanskrisens eksistens og betydning. Dette må tillægges bevismæssig skadevirkning for sagsøger.

N. E. Nielsen kan for sit vedkommende om finanskrisens generelle betydning henviser til [afsnittet nedenfor om Finanskrisen].

Særligt i relation til Østerfælled-engagementet var finanskrisen egnet til at have betydning på to forhold; dels låntagernes/kautionisternes formodede betalingssevne og dels ejendommens handelsværdi.

- 1) Da finanskrisen i 2. halvår 2008 satte ind, var kautionisterne Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen eksponeret inden for fast ejendom. Tilsvarende gjaldt for Schaumann-koncernen, som var ejer forinden maj 2008, og som på intet tidspunkt fandt at kunne isolere ejendommens problemer til Østerfælled Holding.

Værdien af de tre kautionisters personelle sikkerhed blev således reduceret i kraft af finanskrisens opståen og tilsvarende ville have været gældende for Schaumann-koncernen, såfremt ejerskabet var forblevet i det tidligere regi.

- 2) Handelsværdien af Østerfælled-ejendommen blev negativt påvirket af finanskrisen, hvilket afspejlede sig i Bankens nedskrivninger.

1) Påvisningen af finanskrisens egnethed til negativt at påvirke engagementet, 2) fraværet af noget holdpunkt for, at denne egnethed ikke havde gennemslagskraft på engagementet, 3) den sagsøger påhvillende bevisbyrde for samtlige erstatningsbetingelsers tilstedeværelse må føre til, at det lægges til grund, at finanskrisen forårsagede økonomiske problemer for engagementet.

Bevisførelsen har vist, at finanskrisen førte til et fuldstændigt ophør af de tre kautionisters evne til at honorere kautionsforpligtelser.

Derimod har sagsøger ikke ved syn og skøn belyst Østerfælled-ejendommens værdi eller finanskrisens betydning for denne værdiansættelse efter finanskrisens opståen. I fraværet af et sådant syn og skøn gøres det gældende, at det bør lægges til grund, at værdireduktioner indtrådte efter finanskrisens opståen var et resultat af netop finanskrisen - særligt henset til, at der ingensinde forinden 31/12 2008 er nedskrevet på engagementet, at ejendommen efter finanskrisen er et par milliarder værd, og at antagelsen harmonerer med almindelige erfaringer.

Det gøres på ovennævnte baggrund gældende, at tabet på Østerfælled-engagementet, i hvert fald når bortses fra tabet på den bevilgede valutaramme i væsentlig grad var forårsaget af finanskrisen, og at N. E. Nielsen ikke kan pålægges erstatningspligt for et sådant tab.

Finanskrisen umuliggjorde derimod ikke, at Banken gennemførte en strategi om at holde engagementet i live for ikke at realisere et salg af ejendommen i finanskrisens skygge. Det var N. E. Niensens standpunkt, at Banken stod sig ved at udvide engagementet i nødvendigt omfang for at forhindre en tvangsrealisation af ejendommen, og at Banken ved at udvise denne tålmodighed ville indvinde allerede bevilgede lån samt nybevilligede lån. Det er i dag uomtvisteligt, at denne strategi objektivt var den rigtige, og at en gennemførelse af denne strategi ville have ført til, at Banken intet tab havde lidt på Østerfælled. Finanskrisen umuliggjorde ikke denne strategi, og strategien blev alene hindret som følge af netop et strategiskift hos den nye ledelse. Hvorvidt dette strategiskift kan føre til kritik af de besluttende skal ikke afgøres under nærværende sag, men det kan blot ikke lægges til grund, at finanskrisen umuliggjorde, at Banken gennemførte den objektivt rigtige strategi.

...

BOLIGBOBLE?

Imødegåelse af sagsøgers kritik

I sagsøgers sammenfattende processkrift er anført:

”Finanstilsynet havde i årene forud for finanskrisen stort fokus på risici på ejendomsmarkedet, og Finanstilsynet skrev allerede den 3. februar 2006 til alle pengeinstitutter om risikoen for en boligboble (...). Denne advarsel blev dog i det hele ignoreret af Banken og Bankens ledelse, der fortsatte med en omfattende finansiering af ejendomsprojekter mv.”

Det gøres heroverfor gældende, at den hævdede risiko for en boligboble ikke var almindelig anerkendt, at Banken til stadighed var opmærksom på risikoen for faldende boligpriser og tog højde herfor ved meddelelse af bevillinger (...), og at Banken reagerede hurtigt og adækvat på dels boligmarkedets udvikling ved i ultimo 2006 at stoppe for nye engagementer for boligbyggeri (...), og dels på finanskrisens opståen ved siden 2. halvår 2008 i realiteten kun at håndtere bestående engagementer (...).

Særligt om følgende afsnit i Finanstilsynets skrivelse af 3. februar 2006:

”Finanstilsynet gør derfor opmærksom på, at institutternes bestyrelse og direktion i deres risikovurdering ikke længere kan se bort fra den mulighed, at der kan være tale om en prisboble, og at der på et tidspunkt kan ske et prisfald. Det kan ske i forbindelse med en rentestigning, men det kan også ske uafhængigt heraf.”

har N. E. Nielsen forklaret følgende:

”[...] at dette ham erindret var første gang, der kom et sådant brev fra Finanstilsynet. Godt en uge før brevet havde banken modtaget den endelige rapportering fra Finanstilsynet vedrørende den gennemførte inspektion af banken i efteråret 2005. Der var givet positive karakterer på samtlige engagementer vedrørende fast ejendom. Finanstilsynets brev blev forelagt bestyrelsen og direktionen. Banken havde tradition for at styre sine boligbyggerier, hvorfor man følte sig komfortabel på det tidspunkt.”

Finanstilsynets skrivelse blev besvaret af Banken, uden at dette afstedkom nogen kritik fra tilsynets side.

Det følger af notat af 5. januar 2006 fra afsluttende møde med Finanstilsynet efter ordinær undersøgelse i Banken, at Finanstilsynet konkluderede, at Banken placerede sig ganske pænt med topkarakterer (gruppe 3 og 2a) til i alt 84 % af engagementerne.

Risikoen for en boligboble?

På vegne N. E. Nielsen kan vedrørende dette punkt henvises til Jørgen Brændstrups påstandsdokument af 9. februar 2017...

Bankens fokus på boligprisudvikling

Banken ignorerede ikke risikoen for en boligboble, men fulgte løbende ejendomsmarkedets udvikling og traf ultimo 2006 beslutning om ikke at gå ind i opførsel af nye boligprojekter. Bankens engagementer blev ikke ydet i en forventning om stigende boligpriser; tværtimod var engagementerne robuste i forhold til prisfald. Et herfra forskelligt spørgsmål er finanskrisens betydning for boligpriserne, og der henvises herom punkt 6. Dette fremgår af nedenstående referater fra bestyrelsesmøder i Banken med hertil knyttede forklaringer fra bevisførelsen.

Bestyrelsesmødereferat af 30. januar 2006

”ad: b.nr. 006.032: Michael Johansen

På formandens forespørgsel om, hvor mange kunder, der har mere end én lejlighed, blev det oplyst, at banken er bekendt med ca. 5-7 % ud af en population på mellem 1100 og 1200 lejligheder.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 30. januar 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at det på daværende tidspunkt var blevet populært blandt yngre medarbejdere i advokatfirmaer i spekulationsøjemed at købe en eller to lejligheder i tillid til, at prisen steg. Det var vigtigt for bestyrelsen at vide, at banken fulgte nøje med i, hvor mange kunder, der var gået i gang hermed, og om der var andre kunder, der lå med to ejendomme.”

Bestyrelsesmødereferat af 13. februar 2006

”Formanden ønskede en senere gennemgang og drøftelse af bankens garantistillelse overfor realkredit og ønskede oplyst hvilken indtjening, der var på dette område. Knud Christensen oplyste, at banken har en forholdsvis lav markedsandel af boliggarantier. En samlet redegørelse vil blive fremlagt på et senere møde.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 13. februar 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at for at få det fulde risikobillede var det vigtigt også at finde ud af risici påtaget i forbindelse med realkredit på parcelhusmarkedet, der var vigende.”

Bestyrelsesmødereferat af 27. marts 2006

”ad punkt 1: Prognose for 1. kvartal 2006

På boligområdet opleves en opbremsning i udviklingen, hvorimod udlån til erhverv fortsat udvikler sig positivt og med en fornuftig marginal.

[...]

På formandens henvisning til den risiko, der kan ligge i et stagnerende boligmarked blev oplyst, at banken har usvækket efterspørgsel og interesse omkring de områder, banken arbejder med indenfor projektsalg, ejerlejlighedssalg m.v. Der er alene tale om vigende interesse på parcelhusmarkedet, som p.t. ikke har aflejret problemsager i banken.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 27. marts 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at de i forbindelse med drøftelse af punkt 1 ”Prognose for 1. kvartal 2006” selvfølgelig talte om aktivitetsniveauet i samfundet, og at de hidtil sete prisstigninger var på et mere afdæmpet niveau, samt at banken skulle være opmærksom på om ejendomsmarkedet stagnerede.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 27. marts 2006 har Jørgen Brændstrup forklaret:

”På bestyrelsesmødet den 27. marts 2006 drøftede man under punkt 1 spørgsmålet om et eventuelt vigende marked, hvilket fremgår af referatet (...). Amagerbankens ledelse fulgte meget tæt med i spørgsmålet. Der var branchenormer for, hvor stor en indtægt man skulle have for at kunne købe en bolig. Amagerbanken fulgte branchenormen. Kreditkontoret fulgte med i sager om såkaldte dobbeltboligsager. Ledelsen fulgte med i projekter med udbud af lejligheder, idet man holdt øje med, at den samme person ikke købte mere end én lejlighed. Dette så man vel at mærke efter på tværs af alle de projekter, som Amagerbanken finansierede.”

Bestyrelsesmødereferat af 26. april 2006

”Næstformanden savnede en markedsvurdering omkring eksempelvis behov for bolig, antal familier o.s.v. I den forbindelse blev henvist til foreliggende prognoser, hvor behovet for boliger i København er markant stigende i de kommende år.

Jørgen Brændstrup omtalte supplerende HUR's rapport for udviklingen frem til 2018, og oplyste, at der p.t. ikke opføres tilnærmelsesvis det antal nye boliger, der er behov for."

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 26. april 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

"Den rapport fra HUR, der er nævnt i referat af bestyrelsesmødet den 26. april 2006, afsnittet "ad punkt 6: Individuelt solvensbehov", femte afsnit (...) modtog han og bestyrelsen senere. Han erindrer, at samtlige prognoser dengang viste, at tilflytningen til København ville stige over de kommende år. Rapporten fra HUR udgjorde et godt grundlag for bestyrelsens drøftelse, og det var baggrunden for, at Jørgen Brændstrup henviste til den."

Bestyrelsesmødereferat af 24. maj 2006

"Boligsalg

På formandens forespørgsel blev bekræftet, at boligsalget går mere trægt, men der er fortsat efterspørgsel."

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 24. maj 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

"Boligsalg var et punkt på dagsordenen på bestyrelsesmødet den 24. maj 2006 (...). I samme periode rådgav han som advokat en stor dansk institutionel ejer af en stor ejendomsportefølje bl.a. på Østerbro, der ønskede at sælge hele sin ejendomsportefølje, og derfor havde han et indgående kendskab til den forventede boligudvikling i Storkøbenhavn og resten af Danmark som følge af arbejdet med salgsmateriale og salgsprospekt."

Bestyrelsesmødereferat af 7. juni 2006

"Der blev givet en orientering om udviklingen på boligmarkedet i de forskellige områder af København. Salget er ikke gået i stå, men der er tegn på en vis træghed."

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 7. juni 2006 har N. E. Nielsen forklaret, at:

"[...] han [kan] bekræfte, at der på mødet blev givet oplysning om, at der var træghed på boligmarkedet i København.

Bestyrelsesmødereferat af 23. oktober 2006

"Bestyrelsen glædede sig over den fortsat gode udvikling, idet der dog blev peget på problematikken omkring det store fokus på fast ejendom."

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 23. oktober 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

"[...] at det siden 2002 havde været et mål i banken, at ledelsen gerne ville rette banken mod andre aktiviteter end de hidtidige, hvor fast ejendom fyldte meget. De ville gerne have tilgang af engagementer fra en bredere kreds af erhvervslivet, hvilket lykkedes, således at der var erhvervskunder i banken, som indtjeningsgrundlag i perioder, hvor fast ejendomsmarkedet ikke var så attraktivt at finansiere."

Bestyrelsesmødereferat af 15. november 2006

"Bankens udlånsvækst i perioden 2001 til 2006, sammenholdt med gruppe-2 pengeinstitutterne og sektoren i alt blev kommenteret. Endvidere blev udviklingen i bankens store engagementer og basiskapital i årene 2004-2006 gennemgået. I forhold til lovkrav om likviditet er banken godt placeret.

[...]

Ad punkt 6: Bestyrelsens engagementsgennemgang

Det blev aftalt, at bestyrelsen på næste møde vurderer, hvor mange engagementer, der ønskes gennemgået. Der vil endvidere blive fremsendt et materiale omkring de ejendommen og ejerlejlighedsprojekter, banken er involveret i, inklusive beskrivelse af de bagvedstående koncerner, til gennemgang på mødet i december.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 15. november 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at når der kom et brev fra Finanstilsynet til bestyrelsen og direktionen, fik bestyrelsen det udsendt oftest samme dag, som det blev modtaget, selv om der ikke var bestyrelsesmøde den pågældende dag. Bestyrelsen var selv fokuseret på udlånvæksten og vidste, at der var kraftig vækst i boligudlån. Det var vigtigt for bestyrelsen at vide, om der var kontrol over den situation, som banken var i, og der var en dybtgående drøftelse af de enkelte engagementer. Finanstilsynets brev kom ikke bag på bestyrelsen.”

Bestyrelsesmødereferat af 13. december 2006

”ad punkt 8: status for projektboliger

Det forud for mødet fremsendte notat blev gennemgået og drøftet. Til bestyrelsens tilfredshed blev det oplyst, at der er plads til en reduktion i prisen i alle de projekter, banken er involveret i, og formanden anerkendte det informative notat, som vil blive udbygget og yderligere belyst.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 13. december 2006 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] Der var opmærksomhed på forholdene vedrørende fast ejendom. På bestyrelsesmødet den 13. december 2006 (...) fik bestyrelsen en detailgennemgang af bankens involvering i projektejerboliger, og Jørgen Brændstrup havde udarbejdet et notat til brug for denne drøftelse (...). Det var vigtigt for bestyrelsen at kunne komme ned i detaljerne, således at de blev betrygget i, at der ikke var noget uoplyst. Bestyrelsen blev betrygget heri i den information, der blev givet på bestyrelsesmødet, og informationen gav grundlag for at træffe fornuftige beslutninger fremadrettet. Bestyrelsen blev endvidere bekræftet i, at banken havde tænkt sig om, da bevillingerne fandt sted, og at selv med en opbremsning var der plads til, at banken ikke ville få problemer fremadrettet. Den 13. december 2006 var Finanskrisen ikke et tema, og de prisfald, der var vist på de udarbejdede oversigter, viste, at banken kunne tåle et prisfald på 25 % før sikkerhedsværdier kom i fare. Forskellen til tiden efter Finanskrisen var, at da Finanskrisen var indtrådt, eksisterede markedet ikke længere.”

Bestyrelsesmødereferat af 31. januar 2007

”Drøftelse og orientering om bankens opfølgning, herunder dobbeltfinansiering af boliger fandt sted.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 31. januar 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at der var særlig fokus på dobbeltfinansiering og spekulation på ejendomsmarkedet. Bestyrelsen havde været optaget heraf også før modtagelsen af Finanstilsynets brev af 3. februar 2006 (...), da det var et væsentligt område for hele bankens omsætning, og bestyrelsen fulgte med i de områder, der kunne give problemer”

Bestyrelsesmødereferat af 13. marts 2007

”Salg af boliger går meget trægt medens udlejning udvikler sig fornuftigt.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 13. marts 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at det var vigtigt at overvåge boligområdet løbende, og at bestyrelsen kunne se, at udlejningsmarkedet stadig eksisterede og fungerede.”

Bestyrelsesmødereferat af 25. april 2007

”Påskens salg af ejerlejligheder

Jørgen Brændstrup orienterede om, at der var stor træghed i salget, men der var en vis udlejningsaktivitet. Der har været salg på Østerbro Kaserne, [...]”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 25. april 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[At udlejningsmarkedet stadig eksisterede og fungerede] blev også bekræftet på bestyrelsesmødet den 25. april 2007.”([min indsættelse)

Bestyrelsesmødereferat af 23. maj 2007

”Formanden rejste generelle spørgsmål til strategisk risiko samt risiko koncentration, hvor f.eks. konjunkturskift giver et fuldstændig ændret billede af risiko. Bestyrelsen drøftede boligbyggeriområdet, herunder punktrisici, som man skal være varsom med. Formanden afsluttede punktet med at konstatere at ejendomsområdet og det bagvedliggende netværk kan have en væsentlig effekt som fremstår uaf-dækket i materialet.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 23. maj 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at når man laver opgørelsen af basiskapitalen og det individuelle solvensbehov, vurderer man risiko-koncentrationen. Han mente, at det skulle beskrives mere firkantet i materialet vedrørende opgørelsen af det individuelle solvensbehov, at banken havde så store engagementer på ejendomsområdet.”

Bestyrelsesmødereferat af 20. juni 2007

”På baggrund af konkrete eksempler kunne man konstatere pæne m²-priser og et bedre salg end forventet.

[...]

Konklusionen på det generelle salg er, at der endnu ikke har været et opsving på markedet om end der er bevægelse.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 20. juni 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at deres vurdering af lejlighedsmarkedet i København var, at der havde været en opbremsning, men at tilstrømningen af mennesker var uændret, og at der derfor stadig var behov for det samme antal boliger. Deres forventning var, at markedet var uændret, og at opbremsningen ville være forbigående.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 20. juni 2007 har Jørgen Brændstrup forklaret:

”[...] der [var] en drøftelse af boligmarkedet i København, og han orienterede om de boligprojekter, som Amagerbanken var involveret i, herunder gav han en statusopdatering om Østerfælled.”

Bestyrelsesmødereferat af 15. august 2007

”Der ses et fald i dobbeltbolig finansiering, og sundhedstilstanden i bankens boligportefølje som helhed vurderes at være god.

Der ses en høj grad af udlejning i det nye projektbyggeri og det er vurderingen, at projekterne vil hænge sammen med realkreditfinansiering og 100 % udlejning.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 15. august 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at konklusionen om, at sundhedstilstanden i bankens boligportefølje som helhed blev vurderet til at være god, blev draget efter en helhedsvurdering.”

Bestyrelsesmødereferat af 18. september 2007

”Ejendomsmarkedet, generelt
Formanden forespurgte til den generelle situation på ejendomsmarkedet efter JM Danmark A/S’ annoncerede prisnedsættelser.”

Det var vurderingen, at der p.t. ikke sporede ændringer i forhold til det i forvejen træge marked.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 18. september 2007 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at bestyrelsens overvejelser hele tiden var, om der skete noget i form af et sammenbrud, der ændrede forudsætningerne for bankens bevillinger.”

Bestyrelsesmødereferat af 12. marts 2008

”Salg af ejerlejligheder – Storkøbenhavn
Bestyrelsen drøftede situationen med udgangspunkt i et TV-indslag med Jesper Thulin og at der fortsat var gang i udlejningen. Jørgen Brændstrup kunne supplerende oplyse, at der ikke var salg i projektbyggeriet i Storkøbenhavn p.t. men at lejeindtægterne holder i forhold til det budgetterede eller højere. Der orienteredes specifikt om Bøgholm-projektet og Brombærparken i Valby, hvor der til sidstnævnte var opnået realkredittilbud, som var 25 mio.kr. højere end budgettet.”

Vedrørende bestyrelsesmødereferat af 12. marts 2008 har N. E. Nielsen forklaret:

”[...] at Jesper Thulin var kunde i banken og havde startet projektbyggeri langs havnen til udlejning. Undervejs i projektet var det blevet ændret til et ejerlejlighedsbyggeri, og da ejerlejlighedssalget stagnerede, blev det ændret tilbage til et udlejningsbyggeri.”

Banken stoppede ejendomsfinansiering i to omgange

Finansiell Stabilitet – og af uforklarlige grunde muligt tillige Finanstilsynet – synes at være uopmærksomme på, at Banken i to omgange stoppede for ejendomsfinansiering.

Banken traf ultimo 2006 beslutning om principielt ikke at gå ind i opførelse af nye boligprojekter.

Fra 2. halvår 2008 blev nye engagementer i realiteten ikke taget på Bankens bøger medmindre de skulle understøtte Bankens eksisterende engagementer/kunder.

...

*ØSTERFÆLLED**Østerfælled bedømt i lyset af Capinordic-dommen*

Finansiel Stabilitet har ikke påberåbt sig sagkyndige erklæringer, udtalelser fra branchekyndige eller foretaget syn og skøn. Der henvises til det ovenfor ... anførte om den retlige betydning heraf.

Bevisbyrden påhviler Finansiell Stabilitet. Der henvises til det ovenfor ... anførte.

Finansiell Stabilitet har gjort gældende, at der skal fastslås en omvendt bevisbyrde:

...

Det bestrides, at der i nærværende sag skal være omvendt bevisbyrde, både for så vidt angår bevisbyrden for, om N. E. Nielsen konkret har handlet ansvarspådragende, og om der foreligger kausalitet og adækvans i forhold til det påståede tab.

I Capinordic-dommen forelå uforsvarlige organisatoriske forhold, og dette havde ikke den hævdede retsvirkning. Hertil kommer, at Finansiell Stabilitet i nærværende sag ikke har sandsynliggjort nogen overtrædelse – endsige klar overtrædelse - af noget regelgrundlag, lige som Finansiell Stabilitet ikke har påvist nogen uforsvarlige organisatoriske forhold.

...

Fraværet af syn og skøn, sagkyndige erklæringer og udtalelser fra brancheorganisationer er en alvorlig ulempe for Finansiell Stabilitet.

Finansiell Stabilitet kritiserer bevillingen af en ejendomsfinansiering uden at gennemføre syn og skøn over ejendommens værdi i den kritiserede periode – og uden at fremkomme med oplysninger eller synspunkter vedrørende samme.

Ved vurderingen af engagementets bonitet skal henses til revisionens vurdering, således som den løbende er kommet til udtryk i revisionsprotokollen.

Fravær af påbud fra Finanstilsynet kan tillægges betydning. Banken nedskrev første gang på Østerfælled-engagementet i 2008, og det er ikke af Finanstilsynet kritiseret, at nedskrivningen ikke tidligere fandt sted, lige som Finanstilsynet ikke har kritiseret nedskrivningens størrelse fra 31/12 2008 og frem.

Selve det forhold, at der er betydelig risiko forbundet med et engagement, er ikke ansvarsudløsende, og erkendte risici, som der er søgt taget højde for, indebærer ikke ansvar.

Eksterne vurderinger, der har indgået i beslutningsgrundlaget, må (naturligvis) tillægges vægt. Det gælder ejendomsrådgiver vurderinger og revisorerklæringer, herunder regnskaber.

Vedrørende finanskrisens betydning henvises til [dette punkt], og vedrørende Bankens relevante håndtering af den kommunikation fra Finanstilsynet, der fejlagtigt af Finansiell Stabilitet påberåbes som advarsler fra tilsynet, henvises til [punktet Finanstilsynets rapport af 2009].

N. E. Nielsen skal bedømmes som bestyrelsesmedlem

Den bestyrelsen tillagte bevillingskompetence fordrer, at der er tilgået bestyrelsen et beslutningsgrundlag.

Dette beslutningsgrundlag er udarbejdet i den kreditorganisation, som er beskrevet ovenfor... Det fremgår heraf, hvorledes beslutningsgrundlaget skulle udformes og præsenteres for bestyrelsen, og hvilke undersøgelser og overvejelser vedrørende faktiske og kreditmæssige forhold, herunder kreditrisici, der skulle være klarlagt, bedømt og behandlet i kreditorganisationen. Det fremgår, at bestyrelsen ikke modtog indstillinger til behandling uden, at indstillingen havde passeret Kreditkontoret og Kreditkomitéen. Der var således sikret en kreditfaglig bearbejdning i gennem en flerhed af instanser og personer, forinden en bevillingsansøgning blev præsenteret for bestyrelsen af direktionen.

Østerfælled-engagementet blev bevilget med respekt heraf.

Der er enighed om, at ingen uvedkommende hensyn har spillet ind på bevillingsresultatet – det gælder lige fra den kundeansvarlige, den kundeansvarliges chef, Kreditkontoret, Kreditkomitéen, direktionen og til bestyrelsens samlede og fulde personkreds.

Finansiel Stabilitet baserer ikke erstatningspligten på tilsidesættelse af legale regler eller faktuelle misforståelser, men på at Finansiell Stabilitet mener, at der skulle være truffet en anden beslutning. Det er en dristig øvelse år efter bevillingen at sætte sit eget jugement op over for Bankens samlede kreditorganisation og hævde, at arbejdsomme, loyale, branche- eller forretningskyndige personers bedømmelse er erstatningsudløsende. The Business Judgment Rule sikrer netop imod krav på et sådant smagsdommergrundlag.

Når en flerhed af personer uden noget forkert motiv nåede frem til, at det var i Bankens forretningsmæssige interesse at løbe en kreditrisiko ved bevillingen og håndteringen af Østerfælled-engagementet, må en sådan beslutning behandles med en vis juridisk respekt, når der ikke foreligger fejl i beslutningsgrundlaget, og når der er et fuldstændigt fravær af usaglige motiver. Jørgen Brændstrup, John Weibull, Allan Ottsen og Knud Christensen, som havde forholdt sig til bevillingen, forinden den tilgik bestyrelsen, gik på arbejde hver dag for at tjene Bankens interesser, og alle bestyrelsesmedlemmer traf beslutninger ud fra en opfattelse af, hvad der var i Bankens bedste interesse.

Finansiell Stabilitets kritik er altoverskyggende et udtryk for, at Finansiell Stabilitet hævder, at bankledelsen ”greb forkert i posen”. Et sådant synspunkt er uden juridisk relevans – men også grundløs i øvrigt.

Ved bedømmelsen af N. E. Nielsen skal indgå den kreditindstilling, som bestyrelsen fik forelagt og skulle tage stilling til bestående i: 1) et Management Summary, 2) Rekapitulation og 3) øvrigt relevant materiale, herunder evt. regnskabsmateriale, sagkyndige vurderinger m.v. Hertil kommer de yderligere oplysninger, N. E. Nielsen modtog i forbindelse med bestyrelsens behandling i tilknytning til bestyrelsesmødet. De for ansvarsbedømmelsen af N. E. Nielsen centrale dokumenter udgøres således af kreditindstillinger og bestyrelsesreferater.

Det er uomtvistet, at bestyrelsen agerede i overensstemmelse med den til en hver tid gældende forretningsorden, og Finansiell Stabilitet bestrider ikke, at kreditindstillingerne fremkom, som de skulle til bestyrelsen, blev læst omhyggeligt af N. E. Nielsen, og at bestyrelsen - med høj mødehyppighed - aktivt og ved spørgsmål forholdt sig til kreditindstillingen.

Ved bedømmelsen af N. E. Nielsen skal for så vidt ikke indgå resultatet af de daglange afhøringer, der har fundet sted af Bankens kunder, og det omfattende materiale, som i dagevis er blevet forelagt og gennemgået i Retten i Lyngby vedrørende Østerfælled-engagementet, idet en sådan undersøgelse og en sådan detailgennemgang falder helt uden for, hvad der ligger i bestyrelseshvervet. Bestyrelsen skulle ikke møde kunderne, forstå sagens oplysning eller sagsbehandle. Det er desuagtet tilfredsstillende at konstatere, at bevisførelsen har afdækket orden i penallhuset, veldokumenterede lånesager og en fornuftig sagsbehandling også i Bankens maskinrum.

N. E. Nielsen kan for sit vedkommende her henvise til den i Jørgen Brændstrups påstandsdokument af 9. februar 2017 ... indeholdte beskrivelse af Østerfælled-engagementets behandling og lødigheden af de trufne beslutninger i lyset heraf.

En gennemlæsning af Jørgen Brændstrups detaljerede imødegåelse af den faktuelle kritik af bevillingerne bør i forhold til N. E. Nielsen finde sted under stedse erindring om, at N. E. Nielsen var formand for en stor banks bestyrelse og ikke en betroet kreditmedarbejder.

2006-bevillingen

Finansiell Stabilitets proceserklæring af 23. september 2016

Af Retten i Lyngbys retsbog af 30. september 2016 fremgår følgende:

”2. Proceserklæring

...

”Sagsøger afgiver hermed følgende proceserklæring:

[...]

Med henblik på at skære bevisførelsen til kan sagsøger bekræfte, at sagsøger i relation til etableringen af lånet vedrørende Øster Fælledparken i 2006 på det foreliggende grundlag ikke gør gældende, at grundlaget for långivningen var ufyldestgørende.””

Grundlaget for långivningen var i forhold til N. E. Nielsen Management Summary af 10. april 2006 og Rekapitulation af 11. april 2006.

Management Summaryet indeholder følgende konklusion:

”Ansøgte anses samlet vurderet ikke at indeholde risiko.”

Det er herefter ikke muligt at kritisere bevillingen i 2006.

Forklaringer om bevillings tilblivelse

Om bevillingens tilblivelse er afgivet en række forklaringer.

Jens Schaumann var en eksisterende kunde i Banken. Banken havde haft et succesfuldt samarbejde med Schaumann Boligudvikling K/S om fire individuelle boligkomplekser, som havde involveret en obligationsudstedelse. Sagen blev præsenteret for Amagerbanken den 9. marts 2006. Annette Hansen og Jørgen Brændstrup forestod sagen.

Sagen tilgik Kreditkontoret senest den 12. april 2006. Jørgen Brændstrup har forklaret, at Kreditkontoret havde været involveret forinden dette tidspunkt. John Weibull og Annette Hansen kunne ikke bidrage med erindring herom. John Weibull behandlede efter alle afgivne forklaringer sagen på Kreditkontoret. Der var ikke noget forhold, John Weibull ville have yderligere verificeret end fraflytningstaksten.

Kreditkontoret støttede bevillingen:

”Der var i øvrigt almindelig enighed om, at sagen var fornuftig [...]”

”Han har ikke ved behandling af sager i Kreditkontoret medvirket til noget, hvor han i dag ikke kan stå inde for den indstilling, der dengang blev afgivet.”

Sagen blev forelagt Kreditkomitéen og var genstand for behandling i denne den 19. april med deltagelse af Knud Christensen, Jørgen Brændstrup, Allan Ottsen og John Weibull. Kreditkomitéen støttede ansøgningen og indstillede det ansøgte til bevilling.

Management Summary og Rekapitulation blev udsendt til bestyrelsen i overensstemmelse med forretningsordenen. N. E. Nielsen havde hørt om sagen i forvejen og stillede telefonisk spørgsmål til Jørgen Brændstrup forinden bestyrelsesmødet. Ud over Management Summary og Rekapitulation havde N. E. Nielsen set Nyboligs vurdering af Østerfælled-ejendommen. N. E. Nielsen kendte ejendommen, havde kendskab til Schaumann og Erik Skjøtt (som modparter) og havde en aktuel indsigt i prisdannelsen og markedet for tilsvarende ejendomme, herunder erfaring med ejendomsobligationer. Det var Jørgen Brændstrup, der forelagde sagen, og Knud Christensen supplerede. Engagement blev gennemgået grundigt på bestyrelsesmødet, og der var en generel drøftelse af ejendommens kvalitet, risikoen ved engagementet m.v.

En enig bestyrelse fulgte en enig Kreditkomité's indstilling.

Imødegåelse af Finansiell Stabilitets kritik

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævningen af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

”1) Den samlede finansieringsramme ydet til Østerfælledparken beløb sig til 1.535 mio. kr., jf. bilag 108, og finansieringen rakte dermed ca. 120 mio. kr. ud over ejendommens reelle anskaffelsespris (Schaumann Properties' købspris).”

Der blev indgået en kreditaftale på kr. 225 mio., ligesom der blev indgået en tegningsgaranti på ca. kr. 176 mio. – i alt en samlet ramme på kr. 401 mio. Den konkrete anvendelse af lånerammen fremgår af prospektet.

Østerfælledparken A/S' anskaffelsespris fremgår af den af revisionen påtegnede vurderingsberetning i forbindelse med indskud af ejendommen i Schaumann Østerfælled den 7. september 2006. Af vurderingsberetningen fremgår det, at ejendommen er sat til en værdi af kr. 1.490.200.000.

Finansiell Stabilitet omtaler ikke ejendommens værdi således, som denne er værdiansat af eksterne eksperter i 2006. Der forelå i 2006 følgende vurderinger af ejendommen:

- 1) Vurdering foretaget af Nybolig - udateret, men udarbejdet i foråret 2006 - på 45.000 kr. pr. bruttokvadratmeter. Vurderingstema: fri for lejemål. Dette svarede til en samlet værdi af ejendommen i enkeltlejligheder på ca. kr. 1,95 mia.
- 2) Vurdering af 25. april 2006 foretaget af Home på kr. 40.871 pr. bruttokvadratmeter pr. den 25. april 2006 og kr. 43.323 pr. bruttokvadratmeter ved et tillæg på 6 %, som var Homes forventning til prisudviklingen i den resterende del af 2006. Dette svarede til en samlet værdi af ejendommen i enkeltlejligheder på kr. 1.770.336.135, henholdsvis kr. 1.876.556.303. Vurderingstema: fri for lejemål.
- 3) Vurdering af 5. juli 2006 foretaget af Michael Lind Olesen, Home Erhverv, på kr. 1.490 mio. (svarende til kr. 34.399 pr. bruttokvadratmeter). Vurderingstema: ikke fri for lejemål.
- 4) Deloitte Statsautoriseret Revisionselskabs erklæring:

"Det er vores opfattelse, at overtagelsesbalancen giver et retvisende billede af de overtagne aktiver og forpligtelser pr. 7. september 2006"

Nykredit belånte ejendommen med kr. 1.133.000.

Finansiell Stabilitet har ikke godtgjort, at ejendommen havde en væsentligt lavere værdi end den, som anvendtes ved transaktionerne i september 2006.

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

"2) Ejendommen gav som boligudlejningsejendom et betydeligt likviditetsunderskud. Det budgettede afkast beroede således på forventede avancer ved videresalg af boligerne som individuelle ejerlejligheder, i takt med at de eksisterende lejere fraflyttede. Ejendommens drift som boligudlejningsejendom kunne derimod alene forrente anskaffelsessummen med 1,8 % p.a., hvilket skal ses i lyset af, at Ejendommens finansieringsudgifter i form af realkreditfinansiering (minimum ca. 3,5 %), bankfinansiering (minimum ca. 4,6 %) og obligationsfinansiering (7 %). Det var således allerede på tidspunktet for Bankens bevilling af finansieringen klart, at Ejendommens drift ville medføre et større løbende likviditetsunderskud, der alene kunne undgås, hvis forudsætningen om løbende frasalgs af et betydeligt antal lejligheder kunne opfyldes."

Ejendommen skulle ikke fungere som boligudlejningsejendom på de dagældende favørpriser til pensionskassens lejere. En likviditetsberegning på sådant grundlag ville være uden relevans. Management Summaryet redegør i detaljer for forretningscasen og det tilknyttede likviditetsbehov samt dettes finansiering.

De kritiserede budgetforudsætninger muliggjorde, at bankfinansieringen på kr. 225 mio. ville være nedbragt til kr. 0 i løbet af 2008.

Management Summaryet indeholder følgende udtalelse om forretningscasen i en mere presset pris- og salgsudvikling:

"Selv i et forventningsbillede, hvor pris- og salgsudvikling for fast ejendom jævner sig markant ud anses erhvervsprisen kr. 33.000/etm som attraktiv og levner betydelig margin i relation til det forventede videresalg af lejlighederne enkeltvis. En mere markant opbremsning i fraflytningen vil have en væsentlig likviditetseffekt."

I Bankens bevillingsbrev af 2. maj 2006 blev netop fremhævet som et vilkår for finansieringen, at fraflytningstakten kunne dokumenteres til at være 64 boliger pr. år gennem de seneste 3 år. Dette blev dokumenteret, og Kreditkontorets manglende fordybelse heri forinden Kreditkomitéens behandling var dermed endegyldigt afhjulpet.

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

"3) Østerfælledparkens evne til at tilbagebetale kreditten og obligationslånene baserede sig på en forventning om betydelige avancer ved videresalg af Ejendommens 521 boliger som individuelle ejerlejligheder, i takt med at de eksisterende lejere fraflyttede. Det var således forudsat, at de 521 boliger inden for en periode på 10 år kunne sælges som ejerlejligheder for en gennemsnitlig pris på 45.000 kr. pr. m² og med liggetider på under 4 måneder. Anskaffelsesprisen var ca. 33.300 kr. pr. m² (efter mindre istandsættelse), og den forudsatte frasalgspris var dermed ca. 35 % højere end anskaffelsesprisen. ... I modsætning til potentielle obligationskøbere og forfatterne til bilag 696-artiklerne synes Bankens

ledelse ikke at have forholdt sig kritisk til opstillede forudsætninger, og under alle omstændigheder forsømte ledelsen fuldstændig at forholde sig til og afdække den med projektet forbundne betydelige konjunkturfølsomhed. Dette var i sig selv i strid med oplysningerne i Bankens 2006 og 2007 årsrapporter, hvoraf det fremgik, at Banken i sine finansieringsmodeller tilstræbte at afdække konjunkturfølsomheden, ...”

Det anførte om behovet for betydelige avancer og salg til en gennemsnitspris på kr. 45.0000 pr. m² er urigtigt.

Det følger af prospektet, at realkreditlånet på kr. 1.133.000.066 blev optaget som et 30-årigt rentetilpassningslån, der henstod afdragsfrit frem til den 15. september 2016.

Det fremgår af det af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab reviderede budget, at Banken forventedes fuldstændig indfriet ved udgangen af 2007.

Prospektet indeholder en detaljeret risikoanalyse, der i høj grad medregner de faktorer, der er fremhævet i Management Summaryet.

Af prospektet fremgår endvidere, at der er indhentet en analyse af boligmarkedet i København foretaget af det velrenommerede ejendomsfirma Sadolin & Albæk. Analysen gennemgås i prospektet og konkluderer stigende efterspørgsel på boliger i København. Analysen er ikke fremlagt af Finansiell Stabilitet.

Det er grundløst at hævde, at Bankens ledelse ikke forholdt sig kritisk til budgetforudsætningerne, og ingen del af bevisførelsen har afdækket noget sådant. At obligationerne altovervejende viste sig uom sættelige som følge af en noget uafbalanceret artikel er en realitet, som ikke kan bebrejdes Bankens kreditororganisation og bevilligende myndighed. Finansiell Stabilitet har ikke foranstaltet bevisførelse til understøttelse af, at noget sådant burde være forudset på bevillingstidspunktet.

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

”4) De af Banken modtagne sikkerheder mv. relaterede sig udelukkende til selve Ejendommen og aktierne i det nystiftede SPV, Østerfælledparken, hvis eneste aktiv var ejerskabet til Ejendommen, og hvor der ingen reel egenkapital var. Banken modtog ingen former for kaution fra selskaber i Schaumann-koncernen, der var den ultimative ejer af Ejendommen, eller personer i øvrigt.”

Af det af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab påtænkte budget fremgår det, at egenkapitalen i selskabet udgjorde kr. 45 mio., i hvilken forbindelse den i selskabet indskudte ejendom var optaget til kr. 1.490.200.000. Ejendommen var særskilt vurderet i forbindelse med apportindskuddet, jf. den af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab udarbejdede vurderingsberetning.

Finansiell Stabilitet har ikke under bevisførelsen søgt at føre bevis for, at omfanget af egenfinansieringen afveg fra, hvad der var sædvanligt i 2006. Advokat Peer Meisner har forklaret, at omfanget af Jens Schaumanns egenfinansiering ikke afveg fra det, man ellers så dengang. Jens Schaumann forklarede, at lånemodellen var en helt normal finansieringsmodel på det pågældende tidspunkt, hvor lånemarkedet var meget konkurrencepræget. At udsteders ejer indskød kr. 45 mio. i likvider i udsteder efter at have oppebåret koncernintern avance var tillige gængs praksis.

Fraværet af en formel kautionsforpligtelse indebar ikke, at Schaumann-koncernen kunne tilegne sig en upside, men lade Banken stå tilbage med en downside, hvis investeringen gik dårligt. Finansiell Stabilitet er uopmærksom på forretningsmæssige, renommemæssige og kundemæssige relationers betydning ved en ensidig iagttagelse af den formelle juridiske struktur.

Advokat Peer Meisner har forklaret, at det ikke var realistisk for Jens Schaumann "bare at lade det sejle" henset til dennes virke som aktør, udvikler og bankkunde såvel i Amagerbanken som i andre banker.

Finansiel Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

"5) Banken garanterede tegningen af obligationerne og påtog sig dermed også risikoen for, at disse kunne videresælges i markedet."

På det pågældende tidspunkt var en obligationsemission normalt forekommende.

Obligationerne var ikke fortegnede, fordi ejendommen kun var solgt betinget, og den heraf følgende bankmæssige risiko var et element i Bankens kreditbehandling.

Der sad en arbejdsgruppe med blandt andre Peder Krag fra Investeringsområdet bag prospektet – som havde erfaringer med tidligere obligationsudbud – og den arbejdsgruppe havde forventninger om, at obligationerne ville kunne afsættes i markedet. Finansiel Stabilitet anfægtede ikke denne opfattelse under afhøringen af Peder Krag, som ikke blev stillet spørgsmål herom af Finansiel Stabilitet.

Finansiel Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

"6) Banken betingede sig endvidere et "succes fee", svarende til 10 % af Østerfælledparkens avance ved frasalg af Ejendommens boliger som ejerlejligheder,"

N. E. Nielsen har forklaret følgende:

"Han bad ikke om succes fee og vidste ikke, at det vilkår blev fremsat. Det var på daværende tidspunkt meget almindelig med succes fees, og mange banker tjente stort herpå."

Bestyrelsens beslutning var således ikke et resultat af en øget risikoappetit i lyset af muligheden for at oppebære succes fee. Finansiel Stabilitet har ikke ved bevisførelsen dokumenteret, at Bankens kreditorganisation på utilsigtet vis i øvrigt har henset hertil.

Det er sagsøgers opfattelse,

"[...] at der ingen realitet var i konstruktionen, hvorefter EKS ApS blev ejer af 51 % af aktierne i Østerfælled Holding. Konstruktionen var således alene designet med henblik på at undgå konsolidering i medfør af FIL § 145, stk. 1. Såfremt Bankens engagementer med Østerfælledparken og Schaumann-koncernen var blevet konsolideret, ville det konsoliderede engagement have overskredet 25 %-engagementsgrænsen i FIL § 145, stk. 1, og såfremt Banken havde iagttaget konsolideringsreglerne i FIL § 145, kunne Banken derfor ikke have gennemført finansieringen som gjort. ..."

Det er uklart, hvorvidt den hævdede underliggende konsolidering gøres gældende som et anbringende, og hvad anbringendet i påkommende fald gøres gældende til støtte for.

Det er (naturligvis) ikke Finansiel Stabilitets standpunkt, at en hævdet manglende iagttagelse af FIL § 145 i sig selv skulle indebære en hæftelse for det bevilgende organ.

Af indstillingen til bestyrelsen fremgik således, at konsolideringen ikke ville blive aktuel. Sagsøger har i proceserklæring af 23. september 2016 afstået fra at gøre gældende, at grundlaget for långivningen ikke var dækkende.

Som følge heraf anses kritikpunktet for frafaldet.

I øvrigt er sagsøgers hævde ikke korrekt. Der er ikke noget grundlag for at antage, at engagementet skulle have været konsolideret med Schaumann-koncernens engagement.

Den endelige fastlæggelse af en struktur, der respekterede det over for Bankens bestyrelse tilkendegivne om, at strukturen ville blive tilrettelagt således, at der ikke skulle konsolideres, blev godkendt af John Weibull.

Finansiel Stabilitet valgte ikke at stille spørgsmål om konsolideringen til John Weibull.

Efterskrift

Banken nedskrev ikke på engagementet pr. 31/12 2006, hvilket ingensinde er mødt med kritik og ej heller ses kritiseret af Finansiel Stabilitet.

Den eksterne revision erklærede, at engagementet med Schaumann Holding A/S m.fl. og engagementet med Erik Skjøtt/Østerfælled var målt korrekt.

2007-refinansiering

Indledning

Finansiel Stabilitets kritik af refinansieringen er uklar. Det er ej heller muligt at udlede, hvilke økonomiske konsekvenser – om nogen – Finansiel Stabilitet gør gældende, der skal være en følge af kritikken af refinansieringen.

Banken havde i 2006 stillet en forpligtende tegningsgaranti for obligationsudstedelsen, og en opfyldelse af denne forpligtelse er således ingensinde en disposition, der kan fremføres til støtte for et ansvarsgrundlag.

Forøgelsen af udlånet til Schaumann Holding A/S blev sikret ved tilsvarende indsættelse på en depotkonto i Banken. Dette udlån blev indfriet fuldt og helt i forbindelse med videresalget i 2008.

Yderligere blev etableret en driftskredit på kr. 35 mio. Den forudsatte mulighed for fremadrettet forhøjelse af driftskrediten blev ikke aktualiseret som følge af afhændelsen i 2008. Hensigtsmæssigheden af forhøjelser efter afhændelsen i 2008 må behandles i tilknytning til dette engagement.

Forklaringer om refinansieringens tilblivelse

Om refinansieringens tilblivelse er afgivet en række forklaringer.

I samråd med Amagerbanken valgte Schaumann at indfri bankens finansiering i 2007. Den nye finansieringsstruktur gjorde, at selskabet skulle bidrage med 20 mio. kr. om året. Der var sket forsuring af ejendomsmarkedet.

Advokat Peer Meisner har forklaret:

”Jens Schaumann og Amagerbanken havde dermed et fælles problem, som skulle løses tilfredsstillende for begge. En tilfredsstillende løsning kunne man opnå ved refinansieringsmodellen. Set med Amagerbankens øjne ville man have Schaumann Properties ind over med de muskler, man troede, at dette selskab havde. Jens Schaumann ville være sikker på, at det ikke var på standardbetingelser, og at

Amagerbanken ikke bare kunne opsiges, da dette ville indebære for stor en risiko. Man fandt en balance, som begge parter kunne leve med. Som advokat på sagen mente han, at det var en fornuftig model, og at man fandt en løsning, så det kunne bære igennem. Modellen var som udgangspunkt til Jens Schaumanns ulempe, da han gik fra ikke at hæfte til nu at hæfte. Dette var til gengæld til Amagerbankens fordel. Jens Schaumann havde helst været foruden, men det var ikke muligt. Jens Schaumann troede stadig på ejendommen og sin investering.”

Jørgen Brændstrup har forklaret, at oplægget til refinansiering oprindeligt fremkom fra Jens Schaumann, og at der blev afholdt møder til drøftelse heraf med deltagelse af repræsentanter fra Schaumann og Banken.

Modellen blev igennem fem-seks måneder drøftet med involvering af Kreditkomitéen. Kreditkontoret var involveret.

John Weibull kunne ikke erindre, hvornår han var blevet involveret, men har forklaret, at han helt sikkert var dybt involveret i drøftelserne med Schaumann og Schaumanns advokat.

Allan Ottsen huskede med sikkerhed, at lånesagen blev behandlet af Kreditkomitéen før behandlingen på bestyrelsesmødet, og at Kreditkomitéen var mest stemt for oplægget om et fortsat samarbejde med Schaumann-koncernen.

N. E. Nielsen har forklaret følgende:

”[...] han var blevet orienteret om indstillingen løbende, herunder at der blev arbejdet med en model, som var mere langsigtet end den tidligere. Han så først Management Summary'et under mødet, som var en foreløbig ansøgning. Management Summary'et blev fysisk omdelt på mødet og var ikke udsendt forinden og blev derfor ikke behandlet af bestyrelsen på det møde, hvor der alene skete orientering.

Som det fremgår af forsiden af Management Summary af 17. september 2007 (...) omhandlende refinansiering af nuværende driftskredit på 225 mio. kr. og obligationslån på 175,6 mio. kr., blev lånesagen gennemgået af direktionen på det før omtalte bestyrelsesmøde den 18. september 2007 og behandlet af bestyrelsen på et efterfølgende telefonisk møde den 28. september 2007 (...), hvorunder der fremkom en supplerende bemærkning om indhentelse af udtalelse fra uvildig advokat.”

”Forevist referat af bestyrelsesmødet den 28. september 2007 (...) omhandlende bevilling til Schaumann-koncernen har han forklaret, at referatets gengivelse af, at det var Knud Christensen, som førte ordet, er korrekt. Referatet gengiver korrekt forløbet af mødet. Dette bestyrelsesmødereferat er mere ordrigt og med mere tekst end normale referater. Det skyldes, at der var tale om et telefonisk bestyrelsesmøde. Ikke alle bestyrelsesmedlemmer var fysisk til stede. Det var endvidere en bevillingssag, hvor bestyrelsen skulle ændre en tidligere godkendt indstilling til en mere langsigtet finansiering. Der skulle derfor være vished om, hvorvidt alle bestyrelsesmedlemmer kunne bakke op om indstillingen. Knud Christensen kendte sagen i alle detaljer [...]”

”Tilsagnet var en fordel for banken, også selvom banken gik fra en kortsigtet til en langsigtet finansiering.”

Bankens valg – handlingsalternativet - konsekvenser

Bevillingen af refinansieringen blev anset som en styrkelse af Bankens stilling, men behovet for en styrkelse grundedes på en opfattelse af, at Banken alternativt kunne være i risiko for at lide et tab. Denne risiko for at lide tab blev anset for løst ved bevillingen, og således at risikoen i tilfælde af manglende løsning dels ikke blev aktualiseret og dels ikke blev kvantificeret eller kvalificeret mere detaljeret.

Bestyrelsens drøftelse herom er blandt andet refereret således:

”Bankens mål var som beskrevet, snarest at indfri de obligationer, hvor banken har hovedparten og etablere sikkerhed ned i Schaumann Østerfælled A/S og kredit op i Schaumann Holding A/S, for på denne måde, at skubbe commitments op i Holdingselskabet.

Formanden fremhævede, at såfremt der ikke skabes en løsning vil der kunne opstå misligholdelse fra Jens Schaumanns side i forhold til Nykredit, med heraf følgende risiko for, at banken taber et betydeligt beløb. Det er ikke p.t. forventningen, at banken i en tvangssituation kan disponere dette ejendomskompleks uden tab.”

N. E. Nielsen har i tilknytning hertil forklaret:

”[...] der var drøftelse af det alternative scenario, som var en tvangsrealisation igangsat af Nykredit. Hans bemærkning tog højde for det alternative scenario. Han havde vanskeligt ved at se, at Amagerbanken kunne overtage projektet i tilfælde af en tvangsrealisation fra Nykredits side, hvor der skulle ske håndtering af mange problemstillinger. Banken havde en forpligtelse til at undgå tab.”

Jørgen Brændstrup har forklaret:

”Han ved ikke i dag, hvordan det havde set ud, hvis Amagerbanken i foråret 2007 havde forsøgt at sælge hele den pantsatte ejendom. Kunden var indstillet på at tilføre 20 mio. kr. likviditet om året, og udsigten var, at alle bankens penge ville komme hjem. De 20 mio. kr. servicerede rentebetalinger. I 2007 i forbindelse med refinansieringen var casen en anden end i 2006. Planen var nu at fortsætte udlejning af ejendommen. Det var muligt at regulere lejerne op. Der var ikke behov for mæglervurdering på dette tidspunkt.”

Finansiel Stabilitet har ej heller fundet behov for en mæglervurdering af ejendommens værdi i efteråret 2007.

Dét handlingsalternativ, Finansiell Stabilitet hævder, var pligtmæssigt for bestyrelsen, består i, at Banken skulle have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter.

For en bedømmelse af refinansieringens betydning under denne sag er det af afgørende vigtighed at få fastslået, hvad Finansiell Stabilitet mener, at de økonomiske konsekvenser heraf ville have været:

1) Såfremt mange eller alle udlånte penge var tabt ved et salg af Østerfælled-ejendommen på det pågældende tidspunkt, må refinansieringen og det senere salg i 2008 bedømmes som et objektivt tjenligt redningsforsøg, og tab lidt på engagementet ved et salg i 2007 kan ingensinde støttes på refinansieringen eller salget i 2008.

2) Såfremt derimod et salg stort set havde fyldstgjort Banken - og Bankens frygt for at lide tab ved en realisation må anses som udtryk for en for forsigtig og nervøs fokusering på problemer - kan der ske en bedømmelse af refinansieringen og det senere salg i 2008 med udgangspunkt i, at ejendommens værdi i 2007 stort set var tilstrækkelig til, at det af Banken bevilligede engagement - selv under disse pressede omstændigheder - var robust.

Finansiell Stabilitets standpunkt hertil er i påstandsdokumentet og under forelæggelsen tilkendegivet som følger:

”Det er efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at en ansvarlig bankledelse under de givne omstændigheder ville have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter og taget det dermed forbundne (formentlig beskedne) tab frem for at deltage i en refinansiering på de pågældende vilkår.”

Finansiel Stabilitet har således valgt ”forklaringsmodel 2)” - alene med en ubetydelig reservation for ”beskedne tab”. Heri ligger, at engagementet efter Finansiell Stabilitets bedømmelse måtte have vist sig robust nok til at klare den siden bevillingen i 2006 realiserede risiko for, at ejerlejlighederne ved ledighed ikke var salgbare i det budgetterede omfang. I konsekvens heraf er en kritik af bevillingen i 2006 efter Finansiell Stabilitets egen argumentation uholdbar, hvilket proceserklæring af 23. september 2016 formentlig har sin baggrund i.

N. E. Nielsen er ikke i stand til at belyse ejendommens værdiforhold ud over det allerede tilkendegivne og har ikke foranlediget iværksat bevisførelse med henblik på eventuel dokumentation af, at penge skulle være tabt ved et salg i 2007, men det fastholdes, at det berettiget i Bankens bedømmelse indgik, at der bestod en risiko for tab. Processuelt procederes ikke på, at et salg i 2007 ville have påført Banken et tab, men det gøres gældende, at Banken var berettiget til at disponere ud fra en erkendelse af risiko for et sådant tab.

Imødegåelse af Finansiell Stabilitets kritik

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

”Det karakteristiske for finansieringsmodellen var, at refinansieringen blev foretaget udelukkende med henblik på at undgå, at Banken skulle foretage en nedskrivning af betydelig størrelse på Bankens nødlidende engagement med Østerfælledparken, hvilket i væsentlig grad ville have påvirket Bankens resultat for 2007.”

N. E. Nielsen bestrider ikke, at dispositionerne i efteråret 2007 i relation til Østerfælled-ejendommen blev foretaget bl.a. med henblik på at afværge risikoen for tab for Banken. Der er ikke foretaget bevisførelse til belysningen af, hvorvidt denne risiko ville have været aktualiseret – allerede som følge af Finansiell Stabilitets eget tilkendegivne standpunkt om ejendommens værdi, jf. ovenfor - og ingen bevisførelse har fundet sted til belysning af, hvorledes engagementet skulle have været behandlet pr. 31/12 2007 i relation til OIV og nedskrivninger under andre hypotetiske scenarier end det faktiske hændelsesforløb.

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

”De forøgede risici Banken påtog sig, illustreres af budgettet vedlagt som bilag 2 til låneaftalen (...), der viste negative driftsresultater på mellem 30 og 40 mio. kr. for perioden frem til og med år 2012, dvs. et samlet likviditetsbehov på mellem 160 og 170 mio. kr., hvorefter driftsresultatet blev positivt - men alene fordi der var indregnet væsentlige værdistigninger på Ejendommen. Dette skal sammenholdes med, at det fremgår af allongen til låneaftalen (...), at fortsat drift uden videre anses for forsvarligt, og at Banken dermed var forpligtet til at finansiere det løbende budgetunderskud, hvis "budgettet er opfyldt indenfor +/-10% målt på "resultat før rente, skat, afskrivninger og amortisering (EBITDA)". Da værdireguleringer ikke er relevant for beregning af EBITDA, var Banken således forpligtet til at finansiere et fortsat løbende driftsunderskud frem til 2022, hvis blot EBITDA-forudsætningerne i budgettet holdt, selvom Ejendommen ikke steg i værdi over hele perioden.”

Finansiell Stabilitet opponerer mod Bankens kreditorganisation og revisorpåtegnede budgetter udarbejdet efter en forretningsmæssig dialog af parter med modsatrettede interesser uden noget fagligt fundament.

Budgetterne var uden fejl, budgetforudsætningerne har vist sig bæredygtige, og ejendommen er i dag for dens ejer en attraktiv forretning. ...

Finansiell Stabilitet tillægger til støtte for hævdelser af erstatningsansvar navnlig følgende forhold betydning:

”Banken benyttede ikke refinansieringen til at kræve yderligere sikkerhedsstillelse fra andre selskaber i Schaumann-koncernen.”

Forpligtelsen til at betale renter til Banken blev løftet op fra Schaumann Østerfælled A/S til Schaumann Holding A/S. Schaumann-koncernen var på tidspunktet for aftalen særdeles velkonsolideret. ...

Efterskrift

Banken nedskrev ikke på engagementet pr. 31/12 2007, hvilket ingensinde er mødt med kritik og ej heller ses kritiseret af Finansiell Stabilitet.

Den eksterne revision erklærede, at engagementet var målt korrekt.

Finansiell Stabilitet har fra sagens start lagt megen vægt på følgende passage i Management Summary af 17. september 2007:

”Der er tale om en formålsbestemt finansiering der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik.”

Jørgen Brændstrup har forklaret:

”[...] Amagerbankens ønske om at drive forretning var baseret på ydelse af kortvarig finansiering, men her bevægede banken sig ind i mellemlang finansiering.”

N. E. Nielsen har forklaret:

”[...] det er en helt korrekt gengivelse af bankens forretningspolitik. Bankens politik var at finansiere produkter, som kunne omsættes på kort sigt. Her bevægede banken sig ind i en langsigtet finansiering. Der var tale om en ændring fra et omsætningsprodukt til et mere langsigtet produkt. Da finansieringen ændrede karakter, skulle bestyrelsen loyalt orienteres. Der ligger således intet suspekt eller andet i finansieringen end det forhold, at finansieringen ændrede karakter”.

2008-bevillingen

Forklaringer om bevillingens tilblivelse

Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen anså ejendommen som en attraktiv investering.

Jens Schaumann har forklaret, at han nærmest blev rendt på dørene, da Hans-Henrik Palm var meget optaget af at købe ejendommen.

Henrik Ørbekker har forklaret, at Hans-Henrik Palm præsenterede Østerfælled-ejendommen for ham og Olav Damkiær-Classen, og at de syntes, at det var en fantastisk sag med potentiale, både hvad angik leje og salg.

Hans-Henrik Palm har forklaret, at Østerfælled-ejendommen var en fremtidig god sag – og han ville da også gerne have ejet den i dag.

Advokat Peer Meisner har forklaret:

”Det er hans opfattelse, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen var reelt interesserede i at blive ejere af ejendommen. [...]. Olav Damkiær-Classen var endog meget interesseret i at købe ejendommen [...].”

Jørgen Brændstrup har forklaret, at han var orienteret om sagen fra marts 2008.

Annette Hansen skrev et udkast til Management Summaryet.

Marianne Sørensen var kundeansvarlig for Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, og hun står formentlig bag et afsnit i Management Summary af 14. maj 2008 vedrørende de tre kautionisters økonomi.

John Weibull har forklaret, at Kreditkontoret var i dialog om sagen forinden Kreditkontorets modtagelse af Management Summary af 14. maj 2008. John Weibull anså allerede den 6. april 2008 overdragelsen som en styrkelse.

Sagen har efter Jørgen Brændstrups noter været drøftet på et Kreditkomitémøde før den 15. maj 2008. På denne dato blev sagen med sikkerhed behandlet på Kreditkomitémøde.

Banken havde et årelangt og indgående kendskab til Hans-Henrik Palm, Olav-Damkiær Classen og Henrik Ørbekker. Henrik Ørbekker havde et trecifret millionbeløb i kontanter indestående i Banken i foråret 2008.

N. E. Nielsen havde via Knud Christensen hørt om sagen før bestyrelsesmødet den 21. maj 2008. Han kendte til Hans-Henrik Palm. Han kendte til ejendommen i Dalgas Have, herunder at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker meget dygtigt havde fået forhøjet huslejen efter købet af ejendommen af DIP. Han vurderede begge ejendomme som attraktive.

Bestyrelsens behandling af indstillingen fremkommet gennem Kreditkontor og Kreditkomité resulterede i en énstemmig tiltrædelse af bevillingen, og med følgende tilførsel til referatet:

”Ud fra en risikovurdering og en håndteringssynsvinkel vurderedes banken samlet set at være bedre stillet.”

Banken bevilgede kreditfaciliteten ud fra det synspunkt, at det var en god løsning for banken som kreditor.

Kaution

Finansiell Stabilitets kritik af fraværet af kaution i forbindelse med 2006-bevillingen kan ikke fremføres i relation til 2008-bevillingen, hvor der uomtvisteligt meddeles personlig kaution.

Finansiell Stabilitet søger at eliminere kautionens betydning med følgende argumentation:

”De af Classen, Palm og Ørbekker udstedte selvskyldnerkautioner (...) forbedrede ikke Bankens sikkerhedsmæssige position nævneværdigt, idet Banken havde påtaget sig at dække likviditetsunderskuddet i Østerfælledparken, jf. ovenfor, og kautionerne kunne derfor først kaldes, hvis tabene i projektet blev så store, at det var urealistisk, at kautionisterne kunne dække tabene.”

Det må følge heraf, at Finansiell Stabilitet ikke bestrider, at kautionerne på kautionstidspunktet måtte anses som ”fuldgode”. Det gøres således ikke gældende, at kautionisterne ikke skulle være overordentlig velhavende på tidspunktet for kautionens påtagelse. Finansiell Stabilitet hævder alene, at kautionerne først kunne kaldes, når tabene var blevet så store, at kautionisterne ikke ville kunne dække tabene. Det anførte om Bankens finansieringsforpligtelse er uden lødig støtte, men argumentationen inddrager indirekte kautionisternes økonomiske formåen, idet der udtrykkes en uklar grænse for disses økonomiske formåen.

Selv om Finansiell Stabilitet således i sit udgangspunkt ikke anfægter de tre kautionisters betalingsevne, er der derfor behov for og anledning til at vurdere de fremkomne oplysninger herom.

Palm, Classen og Ørbekkers økonomi

Ved etableringen af valutarammen i maj 2008 fremgik det af det til indstillingen tilhørende Management Summary, at Hans-Henrik Palms formue medio 2007 udgjorde i niveauet kr. 140 mio., Henrik Ørbekkers private regnskab for 2006 udviste en personlig formue på kr. 225 mio., og Olav Damkiær-Classens personlige formue i 2006 udgjorde i niveauet kr. 160 mio.

Til belysning af Hans-Henrik Palm Holding ApS’ formueforhold foreligger 1) selskabets årsrapport for 2006, godkendt på selskabets generalforsamling den 31. maj 2007, hvoraf fremgår et resultat på over kr. 34,4 mio. og en egenkapital på over kr. 110,7 mio., 2) selskabets årsrapport for 2007 godkendt på selskabets generalforsamling den 23. juni 2008, hvoraf fremgår et resultat på kr. 89,9 mio. og en egenkapital på over kr. 200 mio., 3) notat udarbejdet af bankens erhvervsafdeling v/Marianne Sørensen, hvoraf fremgår, at Hans-Henrik Palms formue ifølge en ”forsigtig” værdiansættelse pr. 10. marts 2008 beløb sig til over kr. 136 mio., 4) Kreditkontorets notat af 20. oktober 2008, hvoraf fremgår, at Hans-Henrik Palms formue udgjorde kr. 206,4 mio. efter skat.

Hans-Henrik Palm har forklaret:

”I løbet af efteråret 2007 kom der ”krusninger” på ejendomsmarkedet. I starten af 2008 var hans økonomiske situation dog stadig fornuftig.”

Til belysning af Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S’ formueforhold foreligger selskabets årsrapport for 1. juli 2007 – 30. juni 2008 godkendt på selskabets generalforsamling den 18. november 2008, hvoraf fremgår et samlet resultat på over kr. 12 mio. og en egenkapital stor kr. 231 mio.

Til belysning af Kyster Invest ApS’ formueforhold foreligger selskabets årsrapport for 1. juli 2007 – 30. juni 2008 godkendt på selskabets generalforsamling den 18. november 2008, hvoraf fremgår en egenkapital stor kr. 106 mio.

Henrik Ørbekker og dennes hustrus formue udgjorde pr. 31. december 2007 kr. 469,7 mio. efter skatteansættelse på kr. 126 mio. ifølge Management Summary af 8. september 2008.

Af referat af bestyrelsesmøde i Banken den 5. februar 2009 fremgår:

”Ørbækker

Ifølge Ørbekkers egne oplysninger udgør hans formue pr. 31.12.2008 148 mio.kr. [...]”

Af Kreditkontorets notat af 20. oktober 2008 fremgår, at Henrik Ørbekkers formue udgjorde kr. 449 mio. efter skat.

Henrik Ørbekker har forklaret:

”I første halvår 2008 var hans økonomi fortsat god. Han havde både formue og god likviditet.”

Af Kreditkontorets notat af 20. oktober 2008 fremgår, at Olav Damkiær-Classens formue udgjorde kr. 135,9 mio. efter skat.

Olav Damkiær-Classen har forklaret:

”I første halvår 2008 havde han stadig en egenkapital på et trecifret millionbeløb, men likviditeten strammede til. Han har kunnet servicere sine ejendomme i hele forløbet. Han har således kunnet betale renter og afdrag hele vejen igennem.”

Finansiel Stabilitet har ikke godtgjort, at der foreligger forhold, der i maj/juni 2008 gav banken anledning til at stille spørgsmål ved kautionisternes evne og vilje til at opfylde deres forpligtelser. Under forelæggelsen og ved de løbende afhøringer har Finansiell Stabilitet givet indtryk af at kunne tilslutte sig, at Bankens billede på bevillingstidspunktet af kautionisternes økonomi var korrekt.

En kritik af et udlån med sikkerhed i fast ejendom med kaution fra tre velhavende kautionisters side - og således, at Banken på tidspunktet for kautionens afgivelse for én af kautionisterne havde et trecifret millionbeløb stående i likvider - må forudsætte tilstedeværelse af helt særlige og særegne omstændigheder.

Finansiell Stabilitet har ikke påvist tilstedeværelse af sådanne omstændigheder og har ikke 1) ved syn og skøn over Østerfælled-ejendommens værdi, 2) ved de tre kautionisters formue og aktivsammensætningen for disse eller 3) ved branchekyndige erklæringer præsenteret noget kritikgrundlag.

Når yderligere henses til, at engagementet allerede var på Bankens bøger, og at engagementet - når bortses fra valutarammen, som behandles særskilt ... - ikke blev udvidet ved 2008-bevillingen, må den rejste kritik i realiteten allerede på dette grundlag afvises. Finansiell Stabilitets kritik foranlediger dog følgende bemærkninger:

Imødegåelse af Finansiell Stabilitets kritik

Finansiell Stabilitet anfører som sit første anbringende, at ejendommene er handlet til overpris.

Den principielle betydning heraf må være yderst behersket i en situation, hvor Banken allerede havde engagementet på bøgerne, og dette ikke blev udvidet væsentligt. Således tillige N. E. Nielsens opfattelse:

”Hvordan parterne handlede indbyrdes, var ikke så vigtigt for ham og banken. Det vigtige for banken var, at gælden blev overtaget [...]”

Det bestrides yderligere, at det kan anses som dokumenteret, at ejendommene blev handlet til overpris.

Der foreligger ikke syn og skøn vedrørende ejendommens respektive værdier, og de fremkomne forklaringer giver ikke et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå hverken eksistensen eller størrelsen af en overpris. Der henvises til det i Jørgen Brændstrups sammenfattende processkrift af 9. februar 2017 anførte herom.

Finansiell Stabilitet anfører som sit andet anbringende:

”Såvel Schaumann-koncernen, som fik slanket sin balance og slap af med en yderst problematisk ejendom uden at lide tab - som Palm, Classen og Ørbekker, der samlet modtog en kontant gevinst på ca. 130 mio. kr. som følge af byttehandlen, og i forbindelse med overtagelsen af Ejendommen fik en attraktiv finansieringspakke og en valutaramme med i købet - nød - i modsætning til Banken - godt af ejendomsbyttet.”

Det forhold, at kautionisterne oppebar en fortjeneste på den succesrige ejendomsinvestering, kan ikke fremføres som en kritik af Bankens bevilling i en situation, hvor disse kautionerede over for Banken med deres nu med fortjenesten yderligere forbedrede formue.

At Schaumann-koncernen blev frigjort fra engagementet ved salget, som samtidig reducerede balancen, er en naturlig konsekvens af salget. Når henses til Finansiell Stabilitets kritik af bevillingen i 2006 og refinansieringen i 2007, er det inkonsekvent, at Schaumann-koncernens afgang som debitor på engagementet fremføres som en ulempe.

Banken opnåede i forbindelse med transaktionen at få Palm, Classen og Ørbekker som kautionister for hele engagementet. Banken opnåede en langsigtet ejer af ejendommen, der var entusiastisk omkring administration og drift af ejendommen. Huslejestigninger, optimering af Østerfælled-ejendommen m.v. kunne gennemføres ved denne løsning af meget ”committede” personer.

Finansiell Stabilitet anfører som sit tredje anbringende:

”Finansieringen af Ejendommen var således fortsat baseret på en ”genopretningsperiode” frem til 2022, og der blev endda ikke udarbejdet noget selvstændigt budget i forbindelse med Palm, Classen og Ørbekkers overtagelse, jf. bl.a. e-mail af 14. oktober 2008 fra John Weibull til Jørgen Brændstrup (...). Banken var derfor fortsat forpligtet til at dække det løbende driftsunderskud i perioden frem til 2022, jf. nærmere herom i afsnit 11.3, dvs. at Banken fortsatte med at have den fulde risiko ved Østerfælledparkens drift og Ejendommens værdiudvikling.”

Det er uklart, hvorfor Finansiell Stabilitet efterlyser et nyt budget i forbindelse med overtagelsen. Det af Jørgen Brændstrup herom forklarede kan tiltrædes:

”Der blev ikke udarbejdet nyt budget i forbindelse med handelen, da det tidligere udarbejdede budget af den 26. november 2007 (...) var relativt nyt. Der var ingen nye parametre.”

Finansiell Stabilitets kritik af det eksisterende budget og Bankens forpligtelse relaterende sig hertil er imødegået ovenfor i forbindelse med behandlingen af refinansieringen i 2007, hvortil henvises.

Efterskrift

Pr. 31/12 2008 blev engagementet nedskrevet med kr. 223,9 mio., hvilken nedskrivning var påvirket af Finanstilsynet og behandlet og bedømt af revisionen.

Engagementsudvidelser efter 2008-bevillingen

Pr. 31/12 2008 blev Østerfælled-engagementet nedskrevet første gang, og engagementet var på dette tidspunkt delvist nødlidende, men dog således, at Finansiell Stabilitets hævde af, at engagementet fra den 11. august 2008 var tabt, ikke kan lægges til grund.

Finansiell Stabilitets hævde er uforeneligt med Finanstilsynets stillingtagen til nedskrivning på engagementet og revisionens tiltræden af Bankens nedskrivning.

Hertil kommer, at Finansiell Stabilitets synspunkt er uforeneligt med Østerfælled-selskabets ledelsesberetning i årsregnskabet for 2010 afgivet efter, at Finansiell Stabilitet havde overtaget aktiekapitalen i selskabet. I ledelsesberetningen afgivet 30. maj 2011 plæderes for, at Østerfælled-ejendommens værdi overstiger kr. 1,5 mia. ...

Først ved udgangen af 2009 blev engagementet fuldt nedskrevet.

Det var i hele forløbet Bankens strategi at medvirke til, at engagementet kunne overvinde finanskrisen, fordi aktivet var sundt. Det er kernen i al kreditgivning at forstå, hvilke aktiver der er kernesunde, og som på den længere bane vil kunne overvinde konjunkturfald og sikre Banken fyldestgørelse.

På den ovenfor anførte baggrund er der ikke sandsynliggjort noget grundlag for kritik af Bankens strategi i relation til håndteringen af Østerfælled-engagementet i perioden efter Palm, Ørbekker og Classens overtagelse af engagementet. Banken forfulgte den objektivt rigtige strategi, og Østerfælled-egendommen repræsenterer nu en værdi over kr. 2 mia. efter frasalg af parkeringskælder. Den ledelse, der så rigtigt, kan end ikke kritiseres for, at strategien blev ændret af en senere ledelse, jf. også ovenfor.

...

VALUTARAMMEN

Valutarammen bedømt i lyset af Capinordic-dommen

Finansiel Stabilitet har ikke påberåbt sig sagkyndige erklæringer, udtalelser fra branchekyndige eller foretaget syn og skøn. Der henvises til det ovenfor ... anførte om den retlige betydning heraf.

Bevisbyrden påhviler Finansiell Stabilitet. Der henvises til det ovenfor ... anførte.

Fraværet af syn og skøn, sagkyndige erklæringer og udtalelser fra brancheorganisationer er en alvorlig ulempe for Finansiell Stabilitet.

Ved vurderingen af engagementets bonitet skal henses til revisionens vurdering således, som den løbende er kommet til udtryk i revisionsprotokollen.

Fravær af påbud fra Finanstilsynet kan tillægges betydning. Det er uomtvistet, at Finanstilsynet ikke har meddelt noget påbud til Banken vedrørende valutarammen i Østerfælled på noget tidspunkt uanset, at Finanstilsynet siden 2008 har været bekendt med rammens etablering og eksistens.

Eksterne vurderinger, der har indgået i beslutningsgrundlaget, må (naturligvis) tillægges vægt. Det gælder tillige ekspertudtalelser vedrørende valutaens påregnede udvikling og denne udviklings konsekvens for Bankens engagement.

Finansiell Stabilitet har påberåbt sig 1) Finanstilsynets uunderskrevne notat af 10. september 2014 vedrørende markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner samt 2) Finanstilsynets uunderskrevne notat af samme dato vedrørende markedsstandarder for marginkald, begge forfattet af en ukendt medarbejder.

De pågældende notater er behandlet ovenfor ... og vidnet Kristian Vie Madsens forklaring relaterende sig til de tilsvarende problemstillinger er ligeledes behandlet ovenfor...

Det kan heraf udledes, at ingen legale regler er krænket ved den af Finansiell Stabilitet kritiserede adfærd, at ingen påbud, påtaler, risikoplysninger eller kritik af nogen art er fremkommet fra Finanstilsynets side vedrørende valutarammens etablering og fortsatte eksistens, uanset at Finanstilsynet var bekendt med forholdene siden 2008, herunder var bekendt med, at der pr. 31/12 2008 blev nedskrevet på engagementet, at banker bestræber sig på ikke at låne penge ud til svage kunder – hvilket ej heller generelt eller konkret var Bankens forretningsstrategi, jf. ... - og at banker vil foretage engagementsforøgelse til nødlidende kunder, f.eks. hvis den pågældende engagementsudvidelse på længere sigt forventes at kunne reducere pengeinstituttets risici.

Vidnet Kristian Vie Madsens opfattelse af, at banker i visse tilfældegrupper skulle tage engagementer/risikoen på egne bøger, måtte afvises som frihåndstegning, men der er tale om en helt teoretisk diskussion, idet Bankens stilling under de anførte omstændigheder i økonomisk henseende var uforandret.

Bevilling af valutarammen indebar en forsvarlig forøgelse af Bankens risiko

Finansiel Stabilitet anfører:

”Bankens risiko blev endvidere forøget betragteligt ved udstedelse af en valutaramme med en tabsramme på op til 100 mio. kr. til et selskab, som allerede var nødlidende. [...]”

Det bestrides, at lånet blev ydet til et nødlidende selskab, og det gøres med henvisning til det over ... gældende, at kautionerne på bevillingstidspunktet måtte anses for fuldgode. Det er bemærkelsesværdigt, at Finansiel Stabilitet gør gældende, at det i første halvdel af 2008 skulle være erstatningspådragende at bevilge en valutaramme til finansiering af et (pantsikret) engagement, for hvilket blandt andet Henrik Ørbekker personligt kautionerede (og som havde pantsikkerhed i fast ejendom), når Henrik Ørbekker samtidig hermed ukritiseret har haft valutaforretninger for kr. 25 mia. på samme tidspunkt hos Nykredit, Saxo Bank, Forstædernes Bank, Fionia Bank og Ringkøbing Bank.

Der foreligger ikke oplysninger om, at Henrik Ørbekker i disse pengeinstitutter samtidig havde et likvidt indestående på et trecifret millionbeløb, således som det var tilfældet i Amagerbanken.

Finansiel Stabilitets kritik af, hvorledes Amagerbanken efterfølgende håndterede marginkald må ikke sammenblandes med nærværende kritikpunkt, og det er derfor uden betydning for nærværende kritikpunkt, hvorledes øvrige pengeinstitutter håndterede disses marginkald.

Yderligere fremhæves, at tabsrammen blev afdækket ved et kontant depot på i alt kr. 30 mio.

Bankens kreditorganisation og bestyrelsen var opmærksom på – og havde taget højde for – den påpegede risiko, som udtrykkeligt blev fremhævet af N. E. Nielsen i forbindelse med bevillingen:

”Ud fra en risikovurdering og en håndteringssynsvinkel vurderedes banken samlet set at være bedre stillet. Formanden bemærkede, at banken i realiteten giver en driftskredit på 175 mio. kr. – en risikoudvidelse på 100 mio. kr.”

Det bør bemærkes, at bevillingen havde to beløbsmæssige afgrænsninger, dels en valutaramme på kr. 1,5 mia. i nærmere angivne valutaer og dels en tabsramme på kr. 100 mio. Der er enighed om, at sådanne begrænsninger – på forskellige beløbsmæssige niveauer – er almindelige og gængse ved bevillingen af valutelines. Allerede heri ligger en indbygget anerkendelse af, at bevillingen af en valutaramme ikke for Banken er en ukontrollabel, uforudsigelig og ubegrænset risiko. Fastsættelse af en tabsramme forudsætter netop, at Bankens tabsrisiko kan defineres, måles og håndteres. Fastsættelse af en tabsramme er en kontradiktion til en opfattelse af, at ”the sky is the limit” i forhold til Bankens muligheder for at håndtere en tabsrisiko. Hvorledes banken vælger at håndtere en tabsrisiko i lyset af bankens egne interesser er et herfra forskelligt spørgsmål.

Spekulation eller syntetisk låneomlægning?

Finansiel Stabilitet anfører:

”Østerfælledparkens valutaramme var endvidere udtryk for valutaspekulation.”

Dette er ukorrekt og misvisende, idet valutarammen skal anses som en syntetisk låneomlægning til CHF og YEN af anlægsfinansieringen.

Som påvist ovenfor ... er begrebsrammen valutaspekulation i bankregulatorisk henseende uden betydning, og der er ikke påvist branchekutymmer eller sædvaner, som tillægger en sådan karakteristisk relevans.

Det anførte dækker imidlertid over en misopfattelse af betydning for N. E. Nielsens standpunkt under sagen:

Det gøres fra N. E. Nielsens side gældende, at bevillingen af valutarammen tilsigtede at etablere en syntetisk låneomlægning af anlægsfinansieringen til lavt forrentede og erfaringsmæssigt stabile valutaer, hvilket var sædvanligt på det pågældende tidspunkt.

Den nye ledelse kommunikerede til Rigsrevisionen den misopfattelse, at valutarammen blev anvendt til ren spekulation:

”Medio 2010 var engagementet fuldt nedskrevet med ca. 800 mio. kroner, hvoraf ca. 340 millioner kroner var tabt på valutaspekulation i 2009 og 2010.”

Vidnet Niels Heering forklarede om baggrunden herfor følgende:

”Han havde den forståelse, at valutarammen helt uden for drift eller betalinger kunne bruges til at spekulere, som ejerne af Østerfælled-ejendommen ville. Han havde indtryk af, at de brugte rammen aktivt til at forbedre ejendommens resultat ved valutaspekulation. Den nye bestyrelse havde fået de store engagementer til gennemgang, og i Østerfælled-engagementet var der bl.a. en beskrivelse af valutadelen. Han kan ikke huske præcist, hvad der stod, men der stod ikke, hvad ejerne konkret spekulerede i. Rammen var i fem-seks valutaer. Den nye ledelse kunne se, at man havde været aktiv handlende i valuta.”

Bankens investeringschef Henrik Jensen har forklaret:

”Formålet med valutarammen i Østerfælled-engagementet var at få en lidt billigere finansiering via noget valuta. Man fik en syntetisk omlægning til lån i CHF og JPY.”

Bankens seniorrådgiver Klaus Bach Jensen har forklaret:

”Valutaforretningerne genererede en teknisk omlægning af lånene til valutalån.”

Henrik Ørbekker har forklaret:

”Han mener, at valutaterminsrammen i Østerfælled-engagementet ikke var udtryk for spekulation, da man alene var ude efter en lavere rente.”

Allan Ottsen har forklaret:

”At lånet blevet ydet i CHF er efter hans opfattelse ikke udtryk for spekulation.”

Finansiel Stabilitet har valgt ikke at fremlægge materiale til nærmere belysning af valutarammens anvendelse, alle handelsnotaer eller i det hele taget påvist noget faktisk grundlag til imødegåelse af disse vidners forklaring, som tillige modsvarer det til Bankens bestyrelse meddelte.

Salg af valutaoptioner ændrer ikke denne bedømmelse.

Henrik Ørbekker har forklaret:

”Det er således en udbredt opfattelse, at optioner er forbundet med en kæmpe risiko, men rent faktisk nedbringer optionspræmien en del af risikoen ved en terminsforretning samt giver likviditet. Optionerne i denne sag var dog ikke en afdækning. Ved salg af en option går man glip af en mulig upside i forløbet. De solgte optioner på et fald i kursen på CHF mod en præmie, som de modtog fra optionskøberne.”

Valutarammens formål var ikke at generere spekulative gevinster ved at spekulere i et kursfald på CHF, men at nyttiggøre den lave schweiziske rente. Hvis kursen på CHF endog faldt, kunne dette nyttiggøres ved salg af optioner, og således at provenuet herved nedbragte risikoen i engagementet med et hertil svarende beløb.

En yderligere belysning af optionssalget har ikke fundet sted, der er ikke afgivet yderligere forklaringer til nærmere beskrivelse eller belysning heraf, og der er ikke indhentet sag- eller branchekyndig bedømmelse af forholdet.

Finansiell Stabilitets henvisning til bilagene ... indebærer ikke en belysning af optionssalget.

En gennemgang af bilagene viser, at de hverken enkeltvis eller tilsammen udgør nogen form for indikation af, at Banken i relation til administrationen af valutarammen for Østerfælledparken er gået videre end en ”teknisk” låneomlægning til udenlandsk valuta. Visse af bilagene angår end ikke valutaproblestillingen.

Management Summary af 14. maj 2008 indeholder følgende beskrivelse af likviditeten:

”Likviditet		
Nuværende nettoleje		28.078
Forrentning, Nykredit	4,65 %	(52.775)
Forrentning, AMBK – CHF-lån, anslået	3,75 %	(14.719)
Forrentning AMBK	5,00 %	<u>(1.750)</u>
Årligt likviditetsunderskud		(41.168)
Anslået besparelse på driftsomk. pr. etm	110	4.155
Merleje v/genudl. Af 10 % til merleje pr. etm	550	2.078
Anslået gevinst på CHF-optionsterminer	2 %	<u>20.550</u>
Nyt årligt likviditetsunderskud		(4.388)”

Jørgen Brændstrup har herom forklaret:

”Det er således en lapsus, når der i budgettet er anført en rentesats på 3,75 % ved et CHF-lån. Der skulle rettelig have stået et DKK-lån.”

Gevinsten på CHF-optionsterminer angik således rentebesparelsen ved en syntetisk låneomlægning og ikke et salg af valutaoptioner.

Bevilling af anlægsfinansiering i CHF var en sædvanlig bankforretning i 2008 - 2010

Af Finanstilsynets notat om markedsstandarder for afdækning af kunders valutapositioner af 10. september 2014 fremgår:

”Det er ikke usædvanligt, at en kunde optager lån i fremmed valuta.”

I forbindelse med SØIK’s påtaleopgivelse er i konklusionen anført følgende:

”Jeg har lagt vægt på, at det ikke var usædvanligt i danske banker, at kunder havde lån i CHF enten i valutalån eller som terminsforretninger. CHF har således været en anerkendt lånevaluta på grund af det lave renteniveau, og samtidig blev valutaen i almindelighed opfattet som sikker og stabil.”

Peder Krag har forklaret:

”I 2008 var der ikke noget usædvanligt i at optage lån i fremmed valuta.”

Jørgen Brændstrup har forklaret:

”Det var på det tidspunkt normalt for pengeinstitutter at finansiere lån til fast ejendom i fremmed valuta.”

N. E. Nielsen har forklaret:

”At finansiere fast ejendom med valutalån har været helt sædvanligt i al den tid, hvor han har været advokat.
[...]

Lån optaget i fremmed valuta var en professionelt anvendt tilgang til at finansiere fast ejendom.”

Michael Nellemann Pedersen har forklaret:

”Det var i øvrigt ikke bemærkelsesværdigt at finansiere ejendoms køb mv. i fremmed valuta. Det har han også set i forhold til andre ejendomme. Det var en del af bankernes produktpalette. Mange kommuner optog også lån i CHF og JPY.”

Carsten Dan Ehlers har forklaret:

”Anvendelsen af finansiering med CHF var helt sædvanlig på dette tidspunkt. Det havde han også set hos sine kunder i sin tid som revisor. Han har ikke som revisor taget forbehold i en revisionspåtegning som følge af en kundes benyttelse af valutarammer i CHF. [...] Det var bestemt ikke et udtryk for risikoappetit. Valutaen var valgt, netop fordi den blev betragtet som stabil.”

Statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har forklaret:

”Det var normal praksis, at der kunne ydes valutabaserede engagementer. Det er i sig selv ikke usædvanligt. Det var en type af instrument, man benyttede sig af for at opnå en lavere rente.”

Henrik Ørbekker har forklaret:

”Alle banker var vilde med at finansiere fast ejendom i udenlandsk valuta. Han har aldrig haft en ejendom, som ikke var finansieret i udenlandsk valuta.”

CHF og JPY blev anset som sikre og stabile

I forbindelse med SØIK's påtaleopgivelse er i konklusionen anført følgende:

”CHF har således været en anerkendt lånevaluta på grund af det lave renteniveau, og samtidig blev valutaen i almindelighed opfattet som sikker og stabil.”

For så vidt angår CHF henvises til støttebilag 17 til dokumentation for den stabile kursudvikling fra 1953.

Til illustration af det historiske provenu ved optagelse af lån i CHF henvises til nedenfor viste graf.

[Gengivet i afsnit 3.1.6 i sagsfremstillingen]

Valutarammen bedømt 31/12 2008

Finansiel Stabilitet kritiserer bevillingen af valutarammen, og dernæst behandler Finansiell Stabilitet på kritisk vis bestyrelsens beslutning ultimo december 2009 alene med fremhævelse af mellemkomne marginkald.

Der ses således ikke isoleret kritik af håndteringen af valutarammen ultimo 2008. Dette beror ikke på en lapsus fra Finansiell Stabilitets side, men derimod formentlig på, at en belysning og bedømmelse af situationen pr. ultimo 2008 ud fra de parametre, Finansiell Stabilitet anser som relevante, udviser et ”skævt” resultat.

Det er Finansiell Stabilitets standpunkt, at en valutaramme skal lukkes, hvis kunden mangler betalings-e-vne, og en fastholdelse af risiciene – ”the sky is the limit” – lå langt uden for Bankens retningslinjer og fastsatte rammer.

Pr. 31/12 2008 blev kr. 223,9 mio. nedskrevet på engagementet indebærende, at der manglede betalings-e-vne hos kunden efter hensyntagen til stillede sikkerheder. Banken kunne altså ikke med sikkerhed sikre sig betaling af engagementet ved indfordring hos kunden, og udviklingen i engagementets rente- og valutaposition ville dermed ikke blot have betydning for kunden, men tillige kunne have betydning for Banken.

Det er Finansiell Stabilitets standpunkt, at Banken i kraft heraf blev underlagt en objektiviseret handlepligt til at lukke valutarammen – tage risikoen ud af engagementet.

Pr. 31/12 2008 havde valutaterminsforretningerne imidlertid ikke en negativ værdi, og frem til udgangen af 2009 bidrog valutahåndteringen positivt til driften af Østerfælled med i alt kr. 72 mio.

I perioden frem til ultimo 2009 lå CHF nogenlunde stabilt og gav reduktion på finansieringsomkostningerne i Østerfælled over perioden.

Det anførte illustrerer, at det forhold, at et kundeforhold er nødlidende, ikke kan føre til en pligt for Banken til enten at risikoeliminere fuldt og helt uden hensyntagen til omkostningerne herved eller at tage engagementet på egne bøger indebærende, at Banken skulle erhverve Østerfælledparken og forestå driften af denne.

Betydningen af marginkald

Bestyrelsen modtog ikke de som bilag 284-289 fremlagte marginkald. N. E. Nielsen var ikke modtager af de som bilag 290-314 fremlagte e-mails. N. E. Nielsen modtog den 25. juni 2010 den som bilag 315 fremlagte e-mail, jf. bilag 316.

Marginkaldet udgør et påkrav til modtager, men indebærer ingen forpligtelse for Banken (bortset fra det tilfælde, at kunden fejlagtigt bliver bibragt den opfattelse, at valutarammen de facto er lukket, hvilket ikke har relevans for nærværende tvist) og har ingen betydning for beslutningen om, hvad Banken vil gøre i anledningen af, at marginen er overskredet.

Det gøres under nærværende sag gældende på vegne af N. E. Nielsen, at Banken som enhver anden forretning skal håndtere tabsrisiko i lyset af, hvad der vurderes at være i Bankens interesse, og at denne forretningsmæssige vurdering hverken er – eller skal være – reguleret af juridiske doktriner.

December 2009

Indledning

Finansiel Stabilitet forekommer at lægge afgørende vægt på bestyrelsesbeslutningen den 23. december 2009. Etablering af et ansvar på dette tidspunkt i forhold til valutarammen vil godt nok ikke statuere betalingspligt for så vidt angår det allerede på dette tidspunkt lidte tab, men Finansiell Stabilitet søger at nyttiggøre, at der ikke på selve bestyrelsesmødet forelå ekspertudtalelser til undersøgelse af, at det skønnes at være i Bankens interesse at fastholde valutarammen.

Forklaringer om bevillingens tilblivelse

Jørgen Brændstrup har forklaret:

”Baggrunden for udarbejdelsen af Management Summary af 14. december 2009 vedrørende forlængelse af driftskredit og ramme for valutaterminer/-optioner var todelt. For det første skulle driftsfaciliteten en gang årlig forelægges til bevilling og forlængelse, og for det andet skulle der etableres mulighed for, at låneoptagelse efter nærmere aftale kunne ske i USD.”

John Weibull har forklaret:

”Forevist Management Summary af 14. december 2009 omhandlende forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. (...) har han forklaret, at han ikke erindrer at have læst Management Summary'et før modtagelsen på Kreditkontoret den 15. december 2009. Sagen var dog løbende oppe til drøftelse, og han kan ikke i dag med sikkerhed sige, hvorvidt han måtte have set et udkast forud for den 15. december 2009. Der var ikke nogen dybere drøftelser af, hvorvidt Amagerbanken skulle tage engagementet på ”egne bøger”, men han overvejede dog muligheden, idet banken i så fald selv ville få del i en evt. ”upside”.”

Allan Ottsen har forklaret:

”Efter rekonstruktionen [refinansieringen 2007] talte de hyppigt om Østerfælled-engagementet i både direktionen, bestyrelsen og Kreditkomiteen.” ([]min indsættelse)

Sagen blev behandlet på Kreditkomitémødet den 18. december 2009, uden at Kreditkomitéens behandling har foranlediget spørgsmål fra Finansiell Stabilitets side.

N. E. Nielsen har forklaret:

”Om Management Summary af 14. december 2009 (...) omhandlende forlængelse af driftskreditten på 75 mio. kr. har han forklaret, at der var tale om en ordinær forlængelse af driftskreditten på uændrede vilkår, idet der samtidig blev åbnet for, at rammen for valutaterminer også kunne ske i USD. Én gang årligt skulle der tages stilling til forlængelse af driftskreditten. Det var hovedårsagen til, at kreditten kom op på dette tidspunkt. Selvom verden havde ændret sig som følge af Finanskrisen, så var det opfattelsen, at Hans-Henrik Palm m.fl. stadig ville kæmpe for Østerfælled-ejendommen. Tvangsrealisation i et ikke eksisterende marked var ikke en løsning. Som det fremgår af summary'et side 2 (...), var det lykkedes for Hans-Henrik Palm m.fl. at holde planen om huslejestigning. Planen havde således vist sig holdbar, og det var i hans optik ikke muligt ikke at forlænge driftskreditten. Som det videre fremgår af summary'et side 3 (...), havde der også været positiv driftseffekt på ca. 39 mio. kr. som følge af valutaen. Som det fremgår af summary'et side 6 (...), svingede valutaen, og der var et aktuelt tab på

ca. 93 mio. kr. Banken lå således fortsat inden for den ramme, som oprindeligt var bevilget. Der var positiv udvikling på driften. Derfor var der fra bestyrelsens side ingen bemærkninger til valutarammen, som i øvrigt ikke var oppe til fornyelse. Bevilling fandt sted den 23. december 2009.

Kent Villadsen Madsen har forklaret:

”Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 (...) har han forklaret, at dette blev udsendt, og at han tænkte, at det ikke var ny viden. Bestyrelsen havde talt om Østerfælled-engagementet mange gange, og han erindrer også, at Jørgen Brændstrup på det foregående bestyrelsesmøde havde sagt, at denne creditsag ville blive udsendt under hensyntagen til den kommende juleferie. Han tænkte, at det ansøgte var helt i tråd med bestyrelsens strategi om at støtte de gode ejendomsaktiver. Bestyrelsen havde tillid til, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker arbejdede for sagen, og det var helt i overensstemmelse med strategien at forlænge.”

Villy Rasmussen har forklaret:

”Forevist Management Summary af 14. december 2009 om Østerfælledparken A/S (...) har han forklaret, at det var et projekt, bestyrelsen kendte særdeles godt på dette tidspunkt, og der var tale om en årlig forlængelse. Der var umiddelbart ingen ændringer i forhold til, hvad bestyrelsen havde set tidligere, og bestyrelsen havde stadig troen på, at markedet ville komme tilbage. Der var tale om en genbevilling af noget, som bestyrelsen kendte. Foreholdt andet afsnit i afsnittet ”Økonomi” (...) har han forklaret, at han kunne konstatere, at valutaterminsforretningerne gik lidt frem og tilbage. Alternativet til en forlængelse havde været, at engagementet var faldet sammen, og at man skulle tvangssælge ejendommen i et marked, der ikke var der. Det havde ikke været godt købmandskab.”

”Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 (...) har han forklaret, at der var sket den ændring, at kautionisterne ikke var formuende længere. Ved at holde hånden under engagementet beskyttede Amagerbanken pantet.”

Henrik Zimino har forklaret:

”Forevist Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af finansieringen af Østerfælledparken A/S (...) har han forklaret, at han har læst dette. Han opfattede det som en helt ordinær ansøgning om forlængelse. Der skete ikke nogen vilkårsændring. [...] Det var således en forretningsmæssig beslutning at holde engagementet i live. Bestyrelsen havde en klar forventning om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen ville arbejde videre på engagementet i bankens og ikke mindst deres egen interesse. De ville gøre alt for at køre engagementet hjem. De pågældende kunder havde tidligere håndteret tilsvarende problemer på en fin måde.”

Carsten Dan Ehlers har forklaret:

”Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. og ændring af ramme for valutaterminer/-optioner (...) har han forklaret, at der var tale om en forlængelse af en driftskredit og en udvidelse af valutarammen til også at omfatte USD. Det var et oplæg fra den daglige ledelse, og han anså det som fornuftigt, at kunden fik mulighed for at gå i en tredje valuta. Han satte sig ind i grundlaget for beslutningen om forlængelse. Bestyrelsen havde været igennem engagementet tidligere. Der var ikke nogen markant udvikling i engagementet, der var langsigtet. ”Fundingen” var på plads, og budgetterne viste, at driften i sig selv ikke kunne servicere de likviditetsmæssige forpligtelser. Det var derfor en forventelig bevilling. Rentestørrelsen havde betydning for likviditeten. Han var klar over, at kautionisterne ikke længere var solide, og han var opmærksom på, at yderligere tab ville bæres af banken. [...] Beslutningen i december 2009 var helt i overensstemmelse med Amagerbankens strategi.”

Anne Toxværd har forklaret:

”Foreholdt Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. og ændring af ramme for valutaterminer/-optioner (...) har hun forklaret, at ”casen” var et problem-barn. Overvejelserne i december 2009 gik på at lukke sagen ned og tage tabet eller at videreføre sagen og få pengene hjem ved at forsøge at gøre noget andet. Det var en svær beslutning, men bestyrelsen troede på det. Hun og den øvrige bestyrelse var klar over, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker var nødlidende. Det var hele bankens bestyrelse, der vurderede, at det var rigtigt at køre videre med Østerfælled. Hun husker ikke drøftelsen i detaljer.”

Bestyrelsens behandling af indstillingen fremkommet gennem Kreditkontor og Kreditkomité resulterede i en enstemmig tiltrædelse af bevillingen.

Kunden passede engagementet uanset, at dette var nødlidende

Uanset, at engagementet var nødlidende ultimo 2009, forestod kunden uændret driften; ejendommen blev passet, administrationen virkede, lejlighederne blev moderniseret og nyudlejet, og personerne bag ejerkredsen håndterede i det hele taget fortsat engagementet med uformindsket ejerinteresse. Banken havde ikke anledning til at formene, at Bankens organisation med succes kunne erstatte en sådan ejerinteresse, endsigse at tilkøbte konsulenter skulle kunne tilføre ejendomshåndteringen større succes.

Personerne bag engagementet manglede penge, men Banken havde ingen forretningsmæssig interesse i at tage engagementet og forretningsdriften på egne bøger.

Kunden holdt fast i valutarammen

Det kan ikke lægges til grund, at kunden ønskede valutarammen stoppet, og at Banken til trods herfor fastholdt valutarisiciene i kundens regi.

Der foreligger ingen opsigelse eller tilsvarende instruktion fra kundens side til Banken om at lukke valutarammen. Tværtimod fremgår det af sagens bilag, at kunden langt ind i 1. halvår 2010 befattede sig med valutarammen.

Vidneforklaringerne har yderligere underbygget dette.

Klaus Bach Jensen har forklaret:

”Han var i jævnlig telefonkontakt med Henrik Ørbekker. Han husker ikke at have deltaget i fysiske møder med denne. Henrik Ørbekker var af samme holdning som han, nemlig at CHF var voldsomt overvurderet, og at der ville komme et tilbagefald, når der kom ro på markedet.”

Henrik Ørbekker har forklaret følgende:

”Han bad ikke Amagerbanken om at lukke terminsforretningen. Efter hans opfattelse tilkom det ikke ham, men de tilsynsførende advokater.”

”Han var på det tidspunkt [1. april 2010] enig i, at man holdt sig i JPY.” ([] min indsættelse)

Olav Damkiær-Classen har forklaret følgende:

”Henrik Ørbekker ønskede ikke, at valutalinen skulle gå tilbage i danske kroner.”

Finanstilsynet

Finanstilsynet var bekendt med valutarammens eksistens, og at valutarammen ikke var lukket uanset foretagens hensættelse. Der kan herom henvises til det ovenfor ... anførte. Yderligere kan henvises til Finanstilsynets notat om tilsynets inspektioner i 2008-2010 af 9. juli 2014:

”2008

[...]

Ved kreditgennemgangen er fokus generelt (og i relation til valutaterminsforretningerne) på, om de negative beløb er med i engagementet, herunder også en yderligere ramme for yderligere udsving af valutaen. Ud fra det samlede engagementsbeløb foretages således en vurdering af, hvor meget der skal henholdsvis nedskrives/afsættes i solvensbehovet.

Østerfælled-engagementet var med i gennemgangen, men med ovenstående fokus. Der blev således ikke foretaget en særskilt inspektion af bankens valutarisici.

2009

[...]

Ved kreditgennemgangen er fokus generelt (og i relation til valutaterminsforretningerne) på, om de negative beløb er med i engagementet, herunder også en yderligere ramme for yderligere udsving af valutaen. Ud fra det samlede engagementsbeløb foretages således en vurdering af, hvor meget der skal henholdsvis nedskrives/afsættes i solvensbehovet.

Østerfælled-engagementet var med i gennemgangen, men med ovenstående fokus. Der blev således ikke foretaget en særskilt inspektion af bankens valutarisici.”

Den ikke særskilte inspektion af Bankens valutarisici inddrog således en yderligere ramme for yderligere udsving på valutaen – senest i 2009. Noget sådant ville være meningsløst, såfremt valutarammen var bragt til ophør, eller såfremt Finanstilsynet mente, at Banken var forpligtet hertil.

Finansiell Stabilitets kritik

Finansiell Stabilitets anbringende er følgende:

”Det bestrides ikke fra sagsøgers side, at de sagsøgte i løbet af 1. halvår 2010 modtog relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til kursudviklingen på CHF, men det ændrer ikke ved, at de sagsøgte ved at forlænge og fortsætte Østerfælledparkens valutaramme på trods af den åbenbare manglende betalingsevne hos kunden påførte Banken risici, der lå langt uden for Bankens retningslinjer og de fastsatte rammer, og dermed har pådraget sig et ansvar.”

De retningslinjer, der hævdes overskredet, er nærmere specificeret af Finansiell Stabilitet i sammenfattende processkrift af 2. marts 2016, ...

De rammer for risici, der hævdes overskredet, er nærmere specificeret af Finansiell Stabilitet i sammenfattende processkrift af 2. marts 2016, ...

Finansiell Stabilitets anbringende knytter sig til, at Banken ved at forlænge og fortsætte valutarammen har påført Banken risici i modstrid med Bankens retningslinjer og de fastsatte rammer.

Det bestrides, at Bankens retningslinjer og fastsatte rammer blev overskredet.

Bankens retningslinjer blev ikke overskredet

De retningslinjer, der hævdes overskredet, er nærmere specificeret af Finansiell Stabilitet i sammenfattende processkrift af 2. marts 2016, ...:

”Bankens videreførelse af valutarammen for egen regning og risiko var i strid med Bankens egne retningslinjer, jf. f.eks. Kreditsagsbehandling 2009 (...):

”I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risikobelastning indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssigt afdækket på linie med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko.”

og beskrivelsen af kreditrisikoen i Bankens årsrapport for 2008 (...) og Bankens risikorapport for 2009 (...):

”Banken ønsker hverken over for privatkunder eller erhvervs kunder at påtage sig kreditrisici ud over, hvad der inden for en rimelig tidshorisont er dækning for i kundens egen indtjening eller likvide formue.””

Instruksens ”kreditsagsbehandling 2009” er rettet mod afdelinger/filialers brug.

Instruksen er ikke bindende for bestyrelsen, allerede fordi instruksen er udarbejdet af bestyrelsen selv – og retter sig mod kreditmedarbejderne.

Bankens årsrapporter for 2008 og 2009 indeholder følgende gengivelse af Bankens strategi for håndtering af misligholdelsestilfælde:

”Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab. Konjunktur- og markedsforholdene for realisation af aktiver kan variere betydeligt. Banken overtager derfor fra tid til anden aktiver, som banken har haft stillet som sikkerhed, eller sikrer, at kunden viderefører sin virksomhed og dermed servicere og udvikler de stillede sikkerheder, i hvert enkelt tilfælde baseret på en realistisk vurdering af, hvad der bedst muligt mindsker bankens risiko.

I 2010 er det et væsentligt indsatsområde i banken, at eventuelle overtagne aktiver sælges igen, når banken vurderer, at risikoen for tab er reduceret mest muligt.”

Bankens rammer blev ikke overskredet

De rammer for risici, der hævdes overskredet, er nærmere specificeret af Finansiell Stabilitet i sammenfattende processkrift af 2. marts 2016, ...:

”De risici, Banken påtog sig ved for egen regning og risiko at videreføre valutarammen, overskred endvidere såvel rammen for Bankens samlede teoretiske valutarisici som risikorammen for CHF og JPY, der var fastlagt i ... instruksen, ...”

Instruksen er på forsiden benævnt ”Bestyrelsens instruks til direktionen i Amagerbanken Aktieselskab vedrørende [...]”.

Instruksen retter sig mod direktionen og medarbejdernes dispositioner i relation til Bankens egenbeholdninger af aktier, valuta, likviditet og renterisici.

Det gøres gældende, at instruksen ikke er bindende for bestyrelsen, allerede fordi bestyrelsen selv har udarbejdet instruksen og til enhver tid kan ændre denne, og at instruksen ikke angår valutarisici på kundens engagementer.

Konsekvens

Da hverken Bankens retningslinjer eller rammer blev overskredet, ..., må Finansiell Stabilitets anbringende, som beskrevet ovenfor ..., allerede i konsekvens heraf forkastes.

December 2009-bevillingens indhold

Bevillingen af december 2009 dækker ikke over, at der i forhold til vilkårene for den allerede bevilligede ramme var indtrådt nogen form for udløb eller ophør.

Alene driftskreditens maksimum skulle genforhandles årligt, jf. lånetilbuddet af 21. maj 2008.

Bevillingen muliggjorde som noget nyt, at Østerfælledparken kunne ligge i USD.

Udviklingen siden 31/12 2008

Bedømmelsen af valutarammen 31/12 2008 er behandlet ovenfor ..., og bedømmelsen i december 2009 må i sit udgangspunkt være tilsvarende. I løbet af 2009 var indtrådt en yderligere forværring af engagementet, som førte til yderligere nedskrivninger, og marginens maksimum var tæt på at være nået, men dette påvirker hverken den bankregulatoriske eller den materielle bedømmelse af beslutningens forsvarlighed, og det påvirker navnlig ikke bedømmelsen af, hvorvidt Bankens rammer og retningslinjer blev overskredet.

Der forelå ikke til brug for december 2009-bevillingen eksterne ekspertvurderinger af den påregnede valutaudvikling til brug for bedømmelsen af, hvorvidt en fastholdelse af rammen i lyset heraf måtte anses at være i Bankens interesse, idet sådanne ekspertudtalelser først tilgik Bankens bestyrelse efter overskridelsen af marginens maksimum. Denne overskridelse fandt imidlertid sted i 2010, og således at Bankens bestyrelse herefter netop traf beslutning i lyset af ekspertvurderinger.

Fraværet af ekspertvurderinger i december 2009 etablerer ikke en mangel i beslutningsgrundlaget på dette tidspunkt, men et forsøg på at etablere en kritik støttende sig herpå vil under alle omstændigheder være uden relevans henset til tilstedeværelsen af sådanne ekspertvurderinger fra primo 2010 og yderligere således, at det må lægges til grund, at ekspertvurderinger, såfremt sådanne var blevet indhentet i december 2009, ville have haft et tilsvarende indhold som de i primo 2010 indhentede.

Valutarammen 1. halvår 2010

Tilstedeværelsen af relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til kursudviklingen på CHF

Finansiell Stabilitet har anerkendt, at der har foreligget relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til kursudviklingen på CHF.

Anerkendelsen fremkom efter afgivelsen af N. E. Nielsens processkrift A, hvorfra citeres:

”...”

Efter Finansiell Stabilitets anerkendelse af, at der har foreligget relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til kursudviklingen på CHF, består der ikke behov for nærmere at eftersøge omfang og karakter af de indhentede ekspertvurderinger; analyserne og rådgivningen har foreligget og været relevante.

Af Jørgen Brændstrups notat af 1. juli 2010 fremgår:

”Markedsvurderinger, interne og eksterne ekspertvurderinger har ligget til grund og støttet de konkrete forretningsmæssige beslutninger i relation til den gennem 2010 kontinuerlige vurdering, at et kursfald i CHF og YEN var forestående.”

Tilstedeværelsen af disse for Bankens kreditororganisation og bestyrelse afgørende ekspertvurderinger er veldokumenteret fra de afgivne forklaringer:

Jørgen Brændstrup har herom forklaret:

”[...] man havde lyttet til den ene ekspert efter den anden”

Allan Ottsen har forklaret:

”Han mener [...], at de indhentede saglige vurderinger fra de største eksperter i landet, og at Amagerbanken også selv havde de nødvendige kompetencer til at vurdere finansiering i fremmed valuta.”

John Weibull har forklaret:

”Den beslutning henhørte under Kreditkomitéen, som hidkaldte forskellige interne eksperter inden beslutningen blev taget. Spørgsmålet om, hvorvidt man skulle forblive i valutarammen, blev behandlet ganske ofte, måske på hvert andet, tredje eller fjerde møde. [...] En beslutning om evt. at lukke valutarammen henhørte under Kreditkomitéen. Beslutningen om at blive i CHF var sammenfaldende med eksperternes råd. Han har ikke deltaget i arbejdet med eksterne rådgiveres syn på markedet mv., men han hørte referatet heraf, og det bestyrkede ham i, at det var rigtigt at forblive i CHF.”

Bankens vicedirektør Peder Krag, som havde ansvaret for Bankens investerings- og udlandsområde, har forklaret:

”Hans område bistod med analyser af valutaudviklingen og vurdering af CHF’s udvikling i første halvår 2010. De hørte meget efter, hvad man i større banker mente om dette spørgsmål.

[...]

Foreholdt sit notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF (...) med følgende konklusion:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer. ”,

har han forklaret, at han i dag fortsat mener, at notatet er korrekt.”

Bankens seniorrådgiver Klaus Bach Jensen har forklaret:

”Foreholdt Peder Krags notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF (...) med følgende konklusion:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer.”

har han forklaret, at han har leveret hændelsesforløbet til Peder Krag. Han er enig i det, der står i notatet. Det var sådan, som de opfattede tingene. Han kan bekræfte, at situationen blev drøftet såvel på de regelmæssige likviditetsmøder hver mandag som på direktionsmøder, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.”

Bankens investeringschef Henrik Jensen har forklaret:

”Der var møder med Jørgen Brændstrup og Klaus Bach en fem til otte gange om valutaudviklingen i foråret 2010. Deres vurderinger i notatet er bygget på de informationer, de har hentet i markedet. De har set på, hvad andre banker vurderede. De hentede prognoser i markedet og hos deres samarbejdspartnere.

[...]

Til følgende afsnit i notatet [Peder Krags notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering]:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.”

har han forklaret, at udsagnet svarer til den opfattelse, han havde i foråret 2010.” ([] min indsættelse)

N. E. Nielsen har forklaret:

”Det var helt naturligt, at hele ledelsesgruppen var involveret i overvejelserne omkring CHF og valuta-terminsforretningerne. Investeringsafdelingen rapporterede på sagen til direktionen. Som det videre fremgår af duplikkens side 25 (...) indhentede bankens valutaafdeling analyser om både CHF og JPY fra såvel danske som udenlandske banker. Bestyrelsen deltog ikke heri. Bag direktionen stod således en backinggruppe af dygtige og kompetente folk fra valutaafdelingen. Flere bestyrelsesmedlemmer finansierede også deres virksomheder i valuta og benyttede sig i den forbindelse også af bankens valutarádgivere. Meldingen var generelt, at de var dygtige.

Forevist notat af 1. juli 2010 omhandlende interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering, primært i CHF, som er udarbejdet af Peder Krag, hvoraf fremgår bl.a. (...):

”Såvel de regelmæssige (hver mandag) likviditetsmøder som på direktionsmøder (JB, AO, JLW, PK) har situationen været drøftet, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.”

har han forklaret, at Jørgen Brændstrup informerede om valutaens udvikling på bestyrelsesmøderne, og han betragtede informationen således, at det var bankens holdning, som kom til udtryk. Jørgen Brændstrup vidste, at valutaekspertterne skulle tages i ed.”

Jesper Reinhardt har forklaret:

”Amagerbanken anvendte mange rådgivere og eksperter på valutaområdet, herunder rådgivere fra Danske Bank og en uafhængig valutaekspert.”

Michael Nellemann Pedersen har forklaret:

”Der blev løbende indhentet udtalelser mv. fra analytikere og valutaekspertter fra de førende banker. Analyserne blev forelagt for bestyrelsen”

Michael Sander Baagø har forklaret:

”Valutaudviklingen blev belyst af forskellige notater om forventninger til valutaudviklingen, bl.a. udarbejdet af en kollega fra Investeringsafdelingen. Der var kraftig fokus herpå i valutaafdelingen. Der blev afholdt en del fælles møder med Investeringsafdelingen for at få "syretestet" Investeringsafdelingens holdning til valuta.”

Jannik Skovgaard Hindbo har forklaret:

”Både interne og eksterne eksperter fremkom med anbefalinger.”

Dan Roland Hansen har forklaret:

”Fra den 22. marts 2010 og frem kom direktionen med anbefalinger baseret på materiale, hvor forventningen var, at kursen ville rette sig.”

Bankens kreditorganisations indstilling og bestyrelsens beslutninger var et resultat af de modtagne ekspertvurderinger

Bankens kreditorganisation og bestyrelse lyttede til de fremkomne ekspertvurderinger.

Jørgen Brændstrup har forklaret:

”De indhentede vurderinger talte for, at tålmodighed ville føre engagementet tilbage inden for de rammer, der var tilsagt kunden. Man besluttede derfor at lade eksponeringen blive på kunden.

[...]

Han videregav naturligvis disse oplysninger til bestyrelsen. Bestyrelsen bakkede efter drøftelse op om denne vurdering.”

Allan Ottsen har forklaret:

”Kreditkomitéen indstillede ikke en nedlukning af valutaterminsrammen, idet man rådførte sig med interne og eksterne eksperter, og på den baggrund havde man en forventning om, at valutaterminsrammen kom tilbage på plads.”

John Weibull har forklaret:

”Han har ikke deltaget i arbejdet med eksterne rådgiveres syn på markedet mv., men han hørte referatet heraf, og det bestyrkede ham i, at det var rigtigt at forblive i CHF.”

N. E. Nielsen har forklaret:

”Det var hans opfattelse, at man måtte følge de samstemmende vurderinger fra en række eksperter. Både den gang og siden var der kvalificerede mennesker, som fulgte med i de forhold, der påvirker valutakurser. Deres råd burde man følge.

[...]

Hvis banken havde lukket valutapositionerne i strid med eksperternes råd, ville man have påført banken en anden form for risiko, nemlig risikoen for ikke at drage fordel af et forventet valutakursfald.”

Henrik Zimino har forklaret:

”Generelt valgte man i bestyrelsen at have tillid til de af direktionen indhentede ekspertudtalelser vedrørende valutakursernes sandsynlige udvikling. Han betragtede ikke sig selv som et orakel, der kunne forudse denne udvikling bedre end eksperterne.

[...]

Hver gang spørgsmålet var oppe i bestyrelsen, blev det drøftet, og bestyrelsen tog bestik af direktionens og eksperternes råd.”

Kent Villadsen Madsen har forklaret:

”Efter råd fra eksterne eksperter vurderede de, at valutaterminsrammen ikke skulle lukkes ned.

[...]

[...] han havde ikke grundlag for at være bedrevidende i forhold til eksperterne. Han havde selv nogle holdninger, men han kunne ikke komme med bedre vurderinger end de eksperter, der sad med det hver dag.

[...]

Det blev drøftet grundigt, og bestyrelsen henholdt sig til, hvad eksperterne sagde.”

Henrik Ole Håkonsson har forklaret:

”Afgørende for at lukke eller ikke lukke valutarammen var, om det ville være en god forretning. På det her tidspunkt forventede man på baggrund af råd fra eksperter, at kursen på CHF ville falde tilbage.”

Jesper Reinhardt har forklaret:

”Alle eksperters råd var, at CHF var en sikker valuta. Det var derfor opfattelsen, at det var en fornuftig beslutning, som bestyrelsen traf i december 2009.”

Michael Nellemann Pedersen har forklaret:

”Det er vigtigt at pointere, at strategien bygger på vurderinger mv. Det kan være fornuftigt at blive i positionen, selvom loftet er brudt. Man må vurdere konkret og tage bestik af situationen. Der findes ikke mekaniske handlemønstre. Ellers vil det også være svært at drive forretning.”

Jannik Skovgaard Hindbo har forklaret:

”Hans oplevelse var, at situationen blev fulgt tæt. Både interne og eksterne eksperter fremkom med anbefalinger. Det var Jørgen Brændstrup, som formidlede disse ekspertudtalelser. Det skete løbende over perioden. Han så et klart billede af, at eksperternes råd var, at de skulle holde hesten. Eksperterne havde en tro på, at tingene ville vende. Situationen var atypisk. Bestyrelsen valgte at følge disse råd.

[...]

Bestyrelsen støttede sig på eksperternes meldinger.

Når bestyrelsen ikke foretog nedlukning allerede i maj, skyldtes det, at bestyrelsen fulgte eksperternes råd. Det var uholdbart, fordi man ikke vidste, hvilken vej det gik, men bestyrelsen støttede sig til eksperternes råd.”

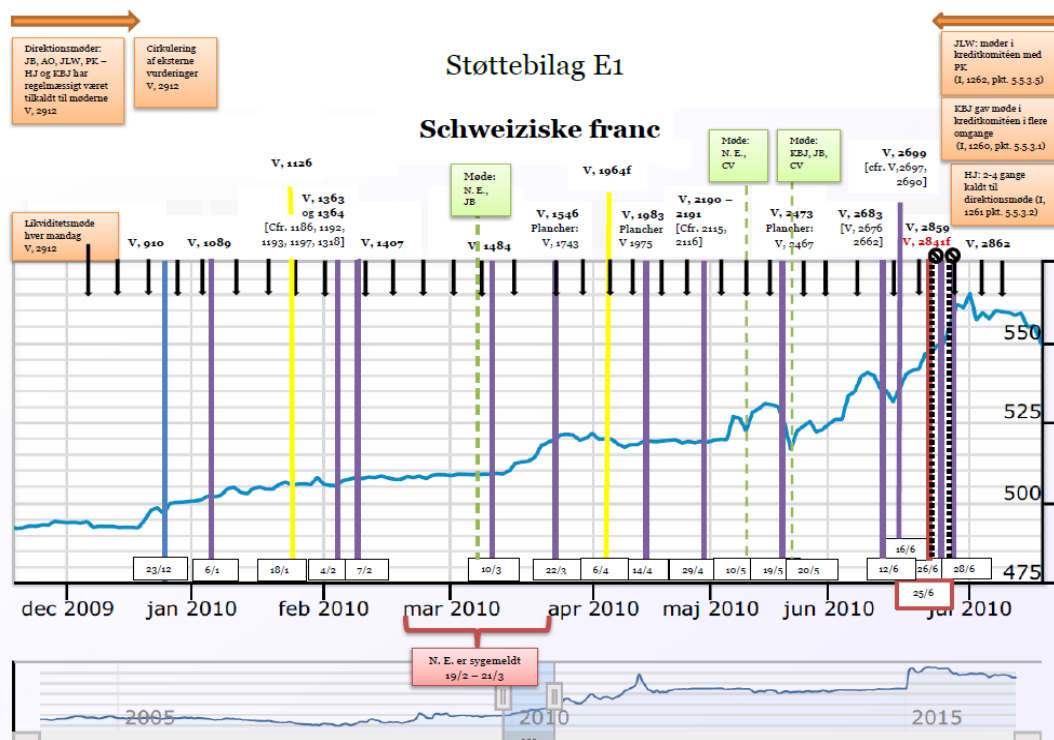
Michael Nellemann Pedersen var enig i strategien

Michael Nellemann Pedersen, som indtrådte i Bankens bestyrelse den 22. marts 2010, havde i kraft af sit virke som direktør i PKA's investeringsafdeling blandt andet erfaring med og indsigt i dels ejendomsinvesteringer og dels finansiering heraf. Det må tillægges betydning, at Michael Nellemann Pedersen som nyt bestyrelsesmedlem - fuldt oplyst om de foretagne nedskrivninger på engagementet - vurderede, at det var i Bankens interesse at fastholde valutarammen.

I tilknytning hertil bemærkes, at Kent Villadsen Madsen, som under hele forløbet var en enig del af bestyrelsen, ved sin vurderinger tillige kunne trække på sin erfaring som uddannet vekselerer og tidligere ejer af fondsmæglervirksomhed og desuden havde arbejdet med finans- og ejendomsmarkedet hele sin karriere.

Omfanget af overvågning

Såvel Bankens kreditororganisation som Bankens bestyrelse har hyppigt og løbende overvåget, behandlet, indstillet og truffet beslutning vedrørende valutarammens opretholdelse i 1. halvår 2010. Det udfærdigede støttebilag ... er illustrativt herfor, og støttebilagets indhold er ikke modsagt af nogen part.

Hver mandag morgen blev der afholdt direktionensmøde, hvorefter der blev holdt likviditetsmøde med deltagelse af Jørgen Brændstrup, Lotte Pind og Peder Krag, efterfulgt af frokostmøde mellem Jørgen Brændstrup, John Weibull og Peder Krag.

Som dokumenteret ... ovenfor var valuta genstand for behandling på disse regelmæssige likviditetsmøder og direktionensmøder.

Bankens investeringschef Henrik Jensen og Bankens seniorrådgiver Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt de ugentlige mandagsmøder.

Der blev afholdt kreditkomitémøde hver mandag eftermiddag, hvilke møder ved behov blev genoptaget om torsdagen.

Som dokumenteret ... ovenfor var valuta genstand for hyppig behandling på kreditkomitémøder.

I hele perioden blev eksterne vurderinger af såvel CHF som JPY cirkuleret, straks de forelå.

N. E. Nielsen mødte den 10. maj 2010 ekstern valutarådgiver Carsten Valgreen i anden forbindelse og foranledigede, at denne valutarådgiver den 20. maj 2010 deltog i et møde i Banken, hvori fra Bankens side deltog Jørgen Brændstrup, Klaus Bach Jensen og Henrik Jensen.

Valuta blev i tilknytning hertil behandlet på i alt 12 bestyrelsesmøder i 1. halvår 2010.

N. E. Niensens forklaring om bestyrelsens behandling af valutarammen i 1. halvår 2010 – bortset fra dennes nedlukning

Det gøres gældende, at bestyrelsens behandling af valutarammen i 1. halvår 2010 er foregået i overensstemmelse med det af N. E. Nielsen detaljerede forklarede herom:

Bestyrelsesmøde den 6. januar 2010

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Foreholdt referat af bestyrelsesmødet den 6. januar 2010 [...], hvoraf fremgår, at der blev orienteret om Østerfælled, har han forklaret, at han ikke husker orienteringen i detaljer, men han kan ikke forestille sig, at valutadelen ikke blev berørt.”

Bestyrelsesmøde den 4. februar 2010

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”CHF var steget. Der blev ikke orienteret om marginkald. Hvis Amagerbanken valgte at lukke engagementer med nedskrivninger, ville banken forventeligt skulle realisere tab. De nedskrevne værdier ville således være tabt endeligt uden mulighed for at blive genvundet efter en tvangsrealisation. Amagerbanken betragtede ejendoms krisen som midlertidig. Det ville være dumt og forretningsmæssigt uforvarsomt at gå ud og tage et tab, når det var vurderingen, at det kunne undgås. Amagerbanken skubbede ikke et tab foran sig, idet tab i form af valutakursjusteringer løbende og på daglig basis blev bogført på engagementerne. Hvis valutakurserne rettede sig - som eksperterne forventede - ville der ske tilbagesels af allerede foretagne nedskrivninger, hvilket ville være til fordel for banken.”

Bestyrelsesmøde den 7. februar 2010

”Eventuelt

Kent Madsen rejste spørgsmål vedrørende styring af valutaterminsforretninger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet. Der var tilslutning til formandens forslag om snarest at tage en samlet drøftelse heraf på et bestyrelsesmøde.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”[...] at der som anført havde været bestyrelsesmøde den 4. februar 2010, hvor dagsordenen var så lang, at bestyrelsen ikke kunne nå at færdiggøre alle bevillingssager. Der blev derfor afholdt et telefonisk møde den 7. februar 2010. Det var helt i tråd med Kent Villadsen Madsens ekspertise at rejse spørgsmålet om valutaterminsforretningerne. Bestyrelsen skulle imidlertid ikke behandle spørgsmålet uden at være behørigt forberedt.”

Bestyrelsesmøde den 10. marts 2010

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Jørgen Brændstrup aflagde efter aftale et kort besøg en søndag eftermiddag som optakt til bestyrelsesmødet den 10. marts 2010. De havde en snak om, hvad der skulle ske på bestyrelsesmødet, og det blev aftalt, at når han vendte tilbage efter sin sygdom, skulle der også tales om valuta.”

Bestyrelsesmøde den 22. marts 2010, kl. 17.00

”1.3. Valutarisici

Det var aftalt at drøfte valutarisici på et møde i bestyrelsen i april måned, men den seneste tids udvikling i CHF og Yen havde gjort det relevant med en kort orientering om eksponeringen for enkelte af bankens kunder og bankens samlede risikobillede. Bestyrelsen drøftede markedsvurderinger på om-talte valutaer samt risikobillede over for renteforskelle mellem EUR og CHF. Der var enighed om i april måned at vedtage en strategi for, hvilken risikosituation bankens ville acceptere.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Han erindrer ikke, at der under mødet var omtale af marginkald. Med stigningen i CHF måtte man have passeret grænsen for marginkald, som var 100 mio. kr. Som det fremgår af referatet, var der enighed om, at bestyrelsen skulle drøfte forhold om valuta på aprilmødet. Han og resten af bestyrelsen fik under mødet præsenteret plancher (...). Det var bankens, direktionens og efter drøftelse bestyrelsens indstilling, at man ville fortsætte engagementet på de samme positioner. Banken havde ikke selv risiko på valuta, da den ikke havde egne positioner. Det var altid på kundeniveau, at risikoen lå. Det må have været Østerfælled, der blev talt om under mødet den 22. marts 2010, selv om det ikke fremgår direkte af referatet (...). Der var behov for en drøftelse ikke kun på enkeltkundeniveau, men også af den samlede valutaeksponering, som alle kunder havde i banken og konsekvenserne for banken af denne eksponering. Der var i banken behov for et tværgående blik.

[...]

[A]t det åbenbart i marts 2010 var aftalt i bestyrelsen, at der skulle drøftes valuta på aprilmødet. Som følge af valutaudviklingen i slutningen af marts, kom den i referatet citerede udmelding. Der skulle være en samlet vurdering af valutarisici for banken og bankens kunder. Denne drøftelse fandt sted i bestyrelsen i maj måned 2010, men notatet for det samlede risikobillede forelå ikke på dette tidspunkt. Bestyrelsen bad igen om dette notat for at få det samlede risikobillede. Valutapositionerne nåede imidlertid at blive lukket, før notatet fremkom. Det var hans opfattelse, at man måtte følge de samstemmende vurderinger fra en række eksperter. Både den gang og siden var der kvalificerede mennesker, som fulgte med i de forhold, der påvirker valutakurser. Deres råd burde man følge.”

Bestyrelsesmøde den 14. april 2010

”Ad punkt 4. Budgetopfølgning for moderselskabet februar 2010

Budgetopfølgning for februar 2010 var udsendt og Jørgen Brændstrup orienterede om det foreløbige resultat for marts 2010. I relation til bankens valutaeksponering i CHF og JPY blev der endvidere redegjort for vurderinger af udviklingen.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Bestyrelsesmødet den 14. april 2010 var det første møde med den nye bestyrelse. Under dagsordenspunktet om budgetopfølgning fremkom der idéer til oplæg om den fremtidige bank fra bestyrelsen. Han måtte kalde til orden og sige, at Amagerbanken skulle have den statslige likviditetsgaranti på plads, før man satte for meget i gang i banken. Dette fremgår tidligere af samme referat. Valuta og statslig likviditetsgaranti kan således ikke kædes sammen. Valuta var i øvrigt et emne, som stod højt på bestyrelsens dagsorden i hele foråret 2010. Også på dette møde blev der talt om valuta, og direktionens indstilling til bestyrelsen var den samme som hidtil, nemlig at positionerne skulle fastholdes, da man forventede, at kurserne ville falde tilbage til normalt niveau. Bestyrelsen tilsluttede sig direktionens indstilling.”

Videre fremgår det af punktet under budgetopfølgning:

”Bestyrelsen drøftede eksponering, aggressivitet i markedet og markedsudvikling.

Formanden fastslog, at der i bestyrelsen var behov for en generel drøftelse af den ønskede risikoprofil i banken, og at denne drøftelse måtte finde sted efter opnåelse af statslig likviditetsgaranti og aflægelse af kvartalsrapport.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”[...] at de to [...] afsnit ikke havde noget at gøre med valuta, men knyttede sig til drøftelsen om likviditetsgaranti.”

Bestyrelsesmøde den 29. april 2010

”Bestyrelsen drøftede valutaeksponeringen sammenholdt med renterisiko.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”[...] at han ikke erindrer drøftelsen i detaljer, men der blev drøftet valuta, og også valuta i relation til Østerfælled, idet internt revisionsprotokollat af 25. april 2010 for første kvartal 2010 var fremlagt under mødet (...). Af det interne revisionsprotokollat fremgik det (...), at der havde været et valutatab på 66 mio. kr. på Østerfælled. Det var dog et mindre tab end det tab, der blev oplyst om under mødet den 22. marts 2010. Indstillingen var fortsat den samme både i Amagerbanken, i direktionen og i bestyrelsen, nemlig at man ikke skulle lukke kundernes valutapositioner.”

Bestyrelsesmøde den 19. maj 2010

”4.3. Valutakursudvikling

Jørgen Brændstrup belyste de seneste 2 års udvikling i valutakurserne EUR/USD, CHF/DKK samt JPY/DKK. Der orienteredes om baggrunden for bankens beslutninger, hvor der hos sagkyndige var en forventning om, at JPY og CHF skal falde. Der var i bestyrelsen enighed om, at banken skulle ud af disse risici, men man befandt sig p.t. i en fuldstændig uforudsigelig situation. Bestyrelsen udbad sig snarest en plan fra banken, hvor man sigtede mod at lukke bankens positioner eller sikre et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Der blev afholdt et møde den 10. maj 2010 mellem ham og Carsten Valgreen, som han fik kendskab til via sit bestyrelsesarbejde i Rederiet Torm. I den sammenhæng var han blevet foreslået at møde Carsten Valgreen, som på det tidspunkt udarbejdede finansielle analyser om bl.a. valutamarkedet. Carsten Valgreen havde de nordiske briller på. Han tænkte, at det kunne være en idé, at Amagerbanken lyttede til Carsten Valgreen.

På bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 (...) var der igen en drøftelse af valutakursudviklingen. Under mødet så han formentlig de plancher, som fremgår af ekstrakten bind V, side 2467ff. De drøftelser, som fandt sted under mødet i maj, skulle som tidligere forklaret oprindeligt have fundet sted på mødet i april. Bestyrelsen ønskede et bredt tværgående billede af markedet til brug for stillingtagen til lukning eller bibeholdelse af valutapositioner. Der var mange analyser fremme på mødet, herunder internationale analyser (bl.a. fra Danske Bank, Nordea, JPMorgan Goldman Sachs m.fl.). Kursen på CHF var steget, selv om alle analyser entydigt sagde, at valutaen ville falde tilbage. Beslutningen blev truffet på baggrund af relevante oplysninger, analyser mv. Det er ham, som med håndskrift har påført ”kunders” [positioner] (...). Bestyrelsen valgte at fastholde positionerne efter drøftelse og indstillingen fra direktionen.

Han deltog ikke i mødet med Carsten Valgreen, Jørgen Brændstrup m.fl. den 20. maj 2010, men er givetvis blevet orienteret om forløbet.”

Bestyrelsesmøde den 12. juni 2010

”Formålet med mødet var general orientering i forlængelse af telefonbestyrelsesmødet tirsdag den 8. juni 2010 samt drøftelse på baggrund af omdelt materiale:

[...]

- Notat indeholdende prognoser på udvalgte valutaer.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Forevist referat af bestyrelsesmødet af 12. juni 2010 (...) og Klaus Bach Jensens notat af 8. juni 2010 om ”Prognoser på CHF/DKK og JPY/DKK fra udvalgte Banker” (...) har han forklaret, at han formoder, at notatet var en del af materialet. Mødet den 12. juni 2010 blev afholdt en lørdag formiddag. Det skyldtes, at Amagerbanken mandagen forinden var blevet præsenteret for et krav fra Finansiell Stabilitet om kapitaludvidelse. Realismen i kravet om forøgelse af basiskapitalen med 750 mio. kr. blev drøftet, herunder solvens. Også valuta blev drøftet. Det var et led i den samlede drøftelse af bankens situation. Der forelå ikke nogen ændring i indstillingen til bestyrelsen. Prognosen var fortsat, at CHF og JPY ville falde tilbage.”

Bestyrelsesmøde den 16. juni 2010

”Formanden foreslog, at bestyrelsen gik direkte til behandling af situationen omkring bankens ansøgning om individuel statsgaranti. Dagsordenens punkt 2-4 blev udskudt til senere behandling.”

N. E. Nielsen har herom forklaret:

”Som det fremgår af referat af bestyrelsesmødet den 16. juni 2010 under punkt 1.6 (...), var bestyrelsen nødsaget til at behandle bankens ansøgning om individuel statsgaranti, hvorfor dagsordenens punkt 2-4 omhandlende bl.a. valutakursudvikling (...) måtte udskydes til senere behandling. Han er dog ret overbevist om, at der var en drøftelse af valuta i tilknytning til dagsordenens punkt 6 (Eventuelt), hvor man drøftede stresstest.”

Øvrige afgivne forklaringer

N. E. Nielsens forklaring understøttes i alt væsentlighed af øvrige afgivne forklaringer og modsiges alene delvist af Villy Rasmussen.

De i marts 2010 til bestyrelsen valgte medarbejderrepræsentanter afgav vidneforklaring som følge af Finansiell Stabilitets fastholdte krav herom, og disse kunne for så vidt angår perioden efter deres indtræden i bestyrelsen understøtte, at begivenhedsforløbet var, således som forklaret af N. E. Nielsen. Henset til disse vidners status netop som vidner og henset til, at disse vidner lige som vidnet Michael Nellemann Pedersen indtrådte som nye bestyrelsesmedlemmer, kan der være anledning til kort at fremhæve disses forklaringer:

Som dokumenteret ovenfor punkt ... og punkt ... bekræftede samtlige tre vidner den udviste agtpåivenhed, den successive tilstedeværelse af ekspertvurderinger og kreditororganisationens og bestyrelsens inddragelse af ekspertvurderingerne i beslutningsgrundlaget.

De tre vidner blev alle af Finansiell Stabilitet foreholdt referatet af bestyrelsesmødet den 19. maj 2010. De pågældende forklarede herom:

”[...] at markedet aktuelt var stresset, men der var fortsat var konsensus om den fremtidige prognose på 6-9-12 måneder, hvorefter kursen skulle falde igen. Det var nok uforudsigeligt på den korte bane, men der var fortsat konsensus om prognosen på den lange bane.”

”[...] at han i dag stadig husker drøftelserne. Han husker, at der var et ønske om at tackle problemet. Det var presserende. N. E. Nielsen nævnte flere gange, at det var uholdbart, og at problemstillingen om valuta skulle løses. Bestyrelsen støttede sig på eksperternes meldinger.

Når bestyrelsen ikke foretog nedlukning allerede i maj, skyldtes det, at bestyrelsen fulgte eksperternes råd. Det var uholdbart, fordi man ikke vidste, hvilken vej det gik, men bestyrelsen støttede sig til eksperternes råd.

Når bestyrelsen drøftede valuta, drejede det sig primært om Østerfælled-engagementets valutaramme.”

”[...] at han ikke specifikt husker drøftelserne. Det ”uforudsigelige” refererede til valutakurserne. Ekspertene sagde ét, men kurserne noget andet.

Han kendte ikke valutarammens størrelse. Han husker kun drøftelser af JPY og CHF. Han husker ikke, at der blev drøftet andre valutaer.”

Ikke blot de bestyrelsesmedlemmer, som historisk var involveret i lånebevillingen, kunne således enstemmigt tiltræde kreditororganisationens indstilling, men tillige fire nyvalgte bestyrelsesmedlemmer tilsluttede sig håndteringen fremadrettet på et oplyst grundlag.

Har Bankens kreditororganisation erkendt en fejl?

I notat af 1. juli 2010, underskrevet af Jørgen Brændstrup, er anført:

”Ideelt set skulle valutaeksponeringen i Østerfælledparken have været lukket ned senest primo februar 2010, idet debitor reelt ikke kunne honorere marginkald.”

Det anførte udtrykker ikke en erkendelse af, at det må anses som en fejl at fastholde valutarisikoen, når kunden ikke kunne betale. Det anførte udtrykker en efterrationalisering i lyset af, at strategien havde påført Banken tab.

Savnede Banken en strategi for håndteringen af Østerfælleds valutaramme?

Som refereret i referatet af bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 udbad bestyrelsen sig en plan sigtende mod at lukke Bankens positioner eller sikrende et relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne. Det anførte angik bestyrelsens ønske om et bredt tværgående billede af markedet til brug for stillingtagen til lukning eller bibeholdelse af valutapositioner. For så vidt angår den konkrete håndtering af Østerfælled var beslutningen forinden, på og efter dette tidspunkt baseret på indhentede ekspertvurderinger.

Således forklarede Michael Nellemann Pedersen:

”Han opfattede ikke referatet som om, at bestyrelsen ikke hidtil havde haft et relevant beslutningsgrundlag. Der havde været grundlag for at fastholde valutapositionen, men bestyrelsen måtte nu se på, om der var grundlag for en anden filosofi.”

Kendte bestyrelsen valutasplittet?

N. E. Nielsen blev ikke af Finansiell Stabilitet forespurgt om sit kendskab til splittet mellem CHF og JPY. Et sådant spørgetema ville under alle omstændigheder være uden betydning, idet Bankens kreditororganisation til hver en tid var bekendt hermed og foranledigede, at de indhentede ekspertvurderinger afspejlede det relevante valutasplit.

Spår valutaeksperter i kaffegrums/the-blade?

Det gøres ikke af N. E. Nielsen gældende, at valutaeksperter indestår for - endsige bestemmer - hvordan valutaer efterfølgende udvikler sig. Heri ligger imidlertid ikke, at valutaeksperters arbejde, analyser og

konklusioner er udtryk for gætværk. Finansiell Stabilitet har erkendt, at den indhentede rådgivning om CHF's forventede fremtidige udvikling var "relevant", hvori ligger en anerkendelse af, at valutaeksperters vurdering og herpå hvilende rådgivning netop er relevant.

Det må yderligere lægges til grund, at der var en almindelig konsensus om, at såvel CHF som JPY forventedes at falde tilbage i et lavere kursniveau.

Valutarammens lukning

Om det forløb, der førte til valutarammens lukning ultimo juni 2010 og bevæggrundene herfor, består der så vidt ses ingen uenighed eller bevisvivl.

I referatet af bestyrelsesmøder af 26. juni 2010 og 28. juni 2010 er følgende anført herom:

"Valuta

Jørgen Brændstrup orienterede om, at banken i lyset af udviklingen i CHF - og efter aftale med formanden samt Kent Madsen og Jesper Reinhardt - havde lukket halvdelen af bankens udsatte kundepositioner i CHF, svarende til en trediedel af bankens positioner. Efter drøftelse besluttede bestyrelsen tillige at lukke halvdelen af JPY-positionerne. Opfølgning på situationen ville ske."

"I fortsættelse af drøftelse på bestyrelsesmødet den 26. juni 2010 oplystes det, at den tilbageværende del af den omtalte valuta eksponering var lukket ned om formiddagen den 28. juni 2010."

N. E. Nielsen har herom forklaret:

"Den 25. juni 2010 modtog han fra Jørgen Brændstrup en mail af samme dag fra Klaus Bach Jensen til flere ansatte i Amagerbanken, herunder Jørgen Brændstrup (...), omhandlende underdækning som følge af ny rekord for CHF. Han havde en drøftelse med Jørgen Brændstrup herom. Der blev afholdt et rentemøde i Schweiz lige omkring den 20. juni 2010, hvilket møde alle ventede på. CHF eksploderede opad efter mødet. Der var meget fokus herpå. Han har utvivlsomt også talt med Jørgen Brændstrup herom i løbet af ugen op til den 25. juni 2010. Indstillingen hos både ham og Jørgen Brændstrup var, at banken måtte nu gøre noget uanset de foreliggende analyser mv. Jørgen Brændstrup forsøgte at få kontakt til de bestyrelsesmedlemmer, som havde størst indsigt i valuta, og det lykkedes at holde telefonisk møde med Kent Villadsen Madsen, Jesper Reinhardt og ham selv. Det blev efter dette møde besluttet at lukke valutalinjerne. Kunderne blev underrettet. Den øvrige bestyrelse blev underrettet under bestyrelsesmødet dagen efter, lørdag den 26. juni 2010 (...) Det, som gjorde, at de besluttede at lukke halvdelen af positionerne, var, at ingen kloge mennesker - eksperterne - længere ville give et råd om, hvilken vej CHF-kursen gik i modsætning til tidligere. Som det fremgår af referat af bestyrelsesmødet den 26. juni 2010 under afsnittet "Valuta" (...), lukkede banken valutalinjerne i etaper. Det var ikke længere forsvarligt at videreføre den oprindelige plan. Bestyrelsen besluttede på dette bestyrelsesmøde også at lukke halvdelen af JPY-positionerne. Det viste sig, at det var rigtigt at lukke positionerne om fredagen, og banken fortsatte derfor med at gøre det samme med den tilbageværende del af positionerne mandag morgen, som det også fremgår af referatet fra bestyrelsesmødet den 27. og 28. juni 2010 (...) Det var mandag fortsat ikke forsvarligt at blive på positionerne."

Da valutaekspertene ikke længere ville give råd om, hvilken vej CHF-kursen gik, blev valutarammen lukket.

FINANSKRISEN

...

RISIKO FOR BOLIGBOBLE?

N. E. Nielsen havde ikke nogen anledning til at antage, at Bankens engagement i finansieringen af Østerfælled ikke var forsvarlig, hvilket bl.a. også understreges af, at Nykredit ydede fuld realkreditfinansiering med 80 % af en anskaffelsesværdi på kr. 1.415.000.000.

Finanstilsynet var ikke i besiddelse af nationaløkonomisk specialkompetence eller havde særlig indsigt i boligmarkedet. Endsigte var Finanstilsynet i besiddelse af et statistisk forsvarligt grundlag til at fremkomme med advarsler om den prognosticerede fremtidige ejendomsudvikling, hvis indhold ikke er nærmere belyst.

Banken var som omtalt fra dens etablering en byggebank og havde meget stor erfaring med kredit- og sikkerhedsmæssig vurdering af byggerier. Banken finansierede i 2006 primært nybyggeri af beboelsesejendomme i hovedstadsområdet eller storbyområder, som Banken var bekendt med og kunne følge udviklingen i. Der var og er betydelig forskel på de risici, der er forbundet med byggerier, afhængig af beliggenhed, kvalitet m.v., som Banken i sin kreditgivning var opmærksom på og tog hensyn til.

Direktøren for Nationalbanken, Nils Bernstein, udtalte i en tale på Realkreditrådets årsmøde den 27. april 2006 blandt andet:

”Realkreditinstitutterne og den øvrige finansielle sektor er i god form og tjener mange penge. Det er bl.a. et resultat af stor aktivitet på boligmarkedet, hvor den lave rente sammen med andre forhold har drevet priserne opad og sat gang i nybyggeriet. Priserne på parcel- og rækkehuse er det seneste år steget med 24 pct. Ejerlejligheder er steget endnu mere. Prisstigningerne har været ujævnt fordelt over landet med særligt store stigninger i hovedstadsområdet og i de større provinsbyer.

Er de stærke prisstigninger så tegn på en prisboble, der er ved at sprænges? Næppe generelt. Med udsigt til fortsat høj beskæftigelse er der ingen grund til at vente, at boligpriserne vil styrtdykke. Ud over den gunstige udvikling i beskæftigelsen og realindkomster kan prisstigningerne indtil nu i hovedtræk forklares med den lave rente, nye låneformer, herunder lån med afdragsfrihed og rentetilpasning samt stærke ønsker om at bo i bestemte områder, hvor udbuddet af boliger er begrænset. Endelig er der fastfrysninger af ejendomsværdiskatte, som især har haft betydning for priserne de særligt attraktive steder, hvor den progressive ejendomsværdiskat har eller ville få betydning.

Trods den seneste stigning er renten, både nominelt og realt, fortsat meget lav. Med udsigt til bedre konjunkturer i Europa og fortsat høje energipriser, er det en udbredt forventning i kapitalmarkedet, at renten vil stige yderligere i den kommende tid. Det vil betyde lavere huspriser end ellers, måske også let faldende priser, men så længe den gunstige konjunktursituation varer ved, er der ikke udsigt til betydelige generelle prisfald.”

Danske Bank var på det tidspunkt den mest respekterede danske finansielle institution, og i Danske Banks årsrapport fra 2005 aflagt i foråret 2006 udtryktes en betydelig optimisme i forventningerne til 2006. Således anføres det blandt andet:

”På baggrund af den forventeligt gunstige økonomiske udvikling og tilfredsstillende bonitet i låneporteføljen ventes beskedne tab på udlån i 2006”

Denne optimisme var generelt accepteret i 2006 – således også fremhævet i nationalbankdirektør Nils Bernsteins tale på Finansrådets årsmøde den 6. december 2006, hvor han specifikt anførte om boligmarkedet:

”Boligmarkedet tiltrækker sig med rette stor opmærksomhed. Vi har set meget stærke prisstigninger på fast ejendom, ikke mindst i Hovedstadsområdet. De seneste tal tyder på, at prisstigningerne fortsætter, men i afdæmpet tempo. I nogle af de dyreste områder er der spredte tegn på svagt vigende priser, og det er blevet mere udbredt at give afslag i forhold til den udbudte pris.

En af de vigtigste faktorer bag de stigende boligpriser har været den lave rente.”

Også regeringen delte optimismen omkring den økonomiske udvikling, jf. således statsminister Anders Fogh Rasmussens nytårstale den 1. januar 2007, hvor han bl.a. anfører:

”Det går bedre i Danmark end nogensinde. Aldrig har der været så mange i beskæftigelse som nu. Og arbejdsløsheden er den laveste i over 30 år.
...”

Det gøres gældende, at der ved vurderingen af Bankens beslutning om at medvirke til finansieringen af de kritiserede engagementer ikke kan bortses fra de signaler og forventninger til den økonomiske udvikling, der kom fra regeringen og Nationalbanken, der er landets højeste autoritet på området.”

Jørgen Brændstrup har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”ØSTERFÆLLEDPARKEN (LÅNETS ETABLERING 2006)

Indledende bemærkninger, herunder vedrørende sagsøgers proceserklæring (Lånets etablering 2006)

Af Retten i Lyngbys retsbog af 30. september 2016 fremgår følgende:

...

”Sagsøger afgivet hermed følgende proceserklæring:

Sagsøger har i det sammenfattende processkrift af 2. marts 2016 redegjort for sine anbringender i sagen. Som det er aftalt mellem sagens parter og retten, vil sagsøger, ligesom sagens øvrige parter, inden den mundtlige procedure indgive et nyt sammenfattende processkrift, der tager højde for den gennemførte bevisførelse.

Sagsøger henviser i det hele til sine anbringender i det afgivne sammenfattende processkrift.

Med henblik på at skære bevisførelsen til kan sagsøger bekræfte, at sagsøger i relation til etableringen af lånet vedrørende Øster Fælledparken i 2006 på det foreliggende grundlag ikke gør gældende, at grundlaget for långivningen var ufyldestgørende.

På den baggrund afgiver de sagsøgte følgende proceserklæring:

I lyset af den hidtil skete bevisførelse sammenholdt med sagsøgers proceserklæring accepterer de sagsøgte, at en række vidner foreløbigt udgår af tidsplanen.

Det er de sagsøgtes forventning, at vidnerne endeligt frafaldes. Såfremt resultatet af den kommende bevisførelse måtte tilsige det, forbeholdes det at indkalde en eller flere af vidnerne. De afsatte reservedage rummer mulighed herfor.”

Det bemærkes i den forbindelse, at sagsøgers proceserklæring blev afgivet i umiddelbar tilknytning til, at John Weibull og Annette Hansen blev afhørt.

Sagsøgte har herefter forstået, at sagsøger ikke retter kritik mod grundlaget for bankens beslutning om at medvirke til finansiering af erhvervelsen af Østerfælledparken, men alene imod de forretningsmæssige overvejelser, der lå bag beslutningen om at medvirke i forbindelse med erhvervelsen af ejendommen.

Sagsøgte har tilrettelagt sin bevisførelse på baggrund af denne forståelse.

Sagsøgers standpunkt og kritik heraf (Lånets etablering 2006)

Sagsøger har i det sammenfattende processkrift fremsat nedenstående anbringende vedrørende forsvarligheden af de forretningsmæssige overvejelser, der lå bag bankens beslutning om at bistå med finansiering i 2006 (...):

”Schaumann-koncernen og EKS ApS havde endvidere mulighed for en betydelig upside, hvis strategien med frasalg af udstykkede enkeltlejligheder til en høj pris lykkedes, i hvilket tilfælde Banken alene ville modtage en begrænset fortjeneste i form af betalingen af renter, gebyrer og provision samt det succes fee på 10 %, der fremgår af bilag 112. Risiciene ved at strategien ikke kunne gennemføres, påhvilede på den anden side stort set udelukkende Banken (og obligationsejerne), og det er sagsøgers opfattelse, at risiciene var så store og uafbalancerede, at det var uforvarligt at yde kreditten på de pågældende vilkår. De sagsøgte, der medvirkede til beslutningen om at bevillige kreditten, har derfor handlet ansvarspådragende. Ved denne vurdering tillægger sagsøger navnlig følgende forhold betydning:”

Til støtte for anbringendet har sagsøger fremhævet en række forhold, der gennemgås og kommenteres i det følgende ... Selv anbringendet gennemgås og kommenteres til sidst... Mine bemærkninger skal læses med ovennævnte proceserklæring in mente.

”1) Den samlede finansieringsramme ydet til Østerfælledparken beløb sig til 1.535 mio. kr., ..., og finansieringen rakte dermed ca. 120 mio. kr. ud over ejendommens reelle anskaffelsespris (Schaumann Properties' købspris).”

Den nævnte bevillingsramme fremgår af det relevante Management Summary (...). Bestyrelsens godkendelse af et Management Summary udgør reelt bestyrelsens bemyndigelse til direktionen, og dermed udgør det den ramme, inden for hvilken direktionen kan indgå den endelige aftale med låntager. Det er ikke i alle tilfælde sikkert, at rammen bliver opbrugt, hvilket den da heller ikke blev i den foreliggende sag.

For så vidt angår den konkrete ramme kan det konstateres, at der blev indgået en kreditaftale på 225 mio. kr., ligesom der blev indgået en tegningsgaranti på ca. 176 mio. kr., i alt en samlet ramme på 401 mio. kr. Den konkrete anvendelse af lånerammen fremgår af prospektet (...), hvor der er redegjort for den endelige finansiering af erhvervsen af ejendommen:

*”Figur 3-2 Finansieringsspecifikation
...”*

Schaumann Østerfælled A/S' anskaffelsespris fremgår af den af revisionen påtegnede vurderingsberetning (...) i forbindelse med indskud af ejendommen i Schaumann Østerfælled A/S den 7. september 2006. Af vurderingsberetningen fremgår det, at ejendommen er sat til en værdi af 1.490.200.000 kr., i hvilken forbindelse Deloitte Statsautoriseret Revisionselskab udtaler (...):

”Det er vores opfattelse, at overtagelsesbalancen giver et retvisende billede af de overtagne aktiver og forpligtelser pr. 7. september 2006....”

Denne vurdering er bl.a. baseret på en vurderingsrapport udarbejdet af Home Erhverv (...), hvori ejendommen værdisættes til 1.490.000.000 kr. (...).

Sagsøger synes i denne forbindelse yderligere helt at se bort fra, at af det beløb, som Schaumann-koncernen modtog, ca. 75 mio. kr., i fortjeneste i forbindelse med handlen af ejendommen, blev der tilbageført 45 mio. kr. i egenkapital til Schaumann Østerfælled A/S (...).

Sagsøger har ikke godtgjort noget grundlag for at antage, at ejendommen havde en væsentligt lavere værdi end den, som er anvendt i forbindelse med transaktionen i september 2006. Hertil kommer, at man med føje forventede en betydelig likviditetsreserve i ejendommen ved et hurtigt frasalg af de lejligheder, der var blevet ledige i 2006. Det fremgår af et mødereferat af 29. marts 2007 (...), at der pr. 1. februar 2007 var i alt 65 opsagte lejligheder. Ifølge aftalen med Nykredit skulle der alene ske tilbagebetaling af Nykredits gæld i forbindelse med salg svarende til 26.000 kr. pr. m².

Såfremt den af ejendomsmæglerne fastsatte salgspris, 45.000 kr. pr. m², lægges til grund, svarer det til en fri likviditet på 19.000 kr. pr. m², der i henhold til indgåede aftaler skulle afdrages på lånet fra Amagerbanken.

Ved en forsigtig antagelse om, at en lejlighed gennemsnitligt er 70 m² svarer dette til et frasalg på ca. 4.550 m². Derved ville der blive indvundet et provenu, efter indfrielse af realkreditlånet, i størrelsesordenen ca. 85 mio. kr., der i henhold til indgåede aftaler skulle anvendes til at nedbringe gælden til Amagerbanken.

"2) Ejendommen gav som boligudlejningsejendom et betydeligt likviditetsunderskud. Det budgetterede afkast beroede således på forventede avancer ved videresalg af boligerne som individuelle ejerlejligheder, i takt med at de eksisterende lejere fraflyttede. Ejendommens drift som boligudlejningsejendom kunne derimod alene forrente anskaffelsessummen med 1,8 % p.a., hvilket skal ses i lyset af, at Ejendommens finansieringsudgifter i form af realkreditfinansiering (minimum ca. 3,5 %), bankfinansiering (minimum ca. 4,6 %) og obligationsfinansiering (7 %). Det var således allerede på tidspunktet for Bankens bevilling af finansieringen klart, at Ejendommens drift ville medføre et større løbende likviditetsunderskud, der alene kunne undgås, hvis forudsætningen om løbende frasalg af et betydeligt antal lejligheder kunne opfyldes."

Sagsøgte bestrider ikke, at de budgetter, der lå til grund for beslutningen om at medvirke til finansieringen, forudsatte, at der skete et løbende frasalg af lejligheder i Østerfælledparken. Ved vurderingen af hvorvidt lejlighederne ville kunne sælges, indgår der to elementer, nemlig 1) om lejlighederne kan forventes at blive solgt, når de bliver frigjort, og 2) om lejlighederne kan forventes at blive frigjort i den forudsatte takt.

For så vidt angår salget af lejlighederne forelå der på tidspunktet for bestyrelsens bevilling af lånet to uafhængige mæglervurderinger fra velanskrevne ejendomsmæglere med stor indsigt i salg/projektsalg af ejerlejligheder.

...

Af det i forbindelse med obligationsudstedelsen udarbejdede prospekt (...) fremgår, at budgettet og prospektet er gennemgået af Deloitte Statsautoriseret Revisionselskab, som påførte budgettet og prospektet blanke påtegninger (...).

...

I Management Summaryet af 10. april 2006 er der afslutningsvis anført bl.a. følgende vedrørende frasalgspriser (...):

"Selv i et forventningsbillede, hvor pris- og salgsudvikling for fast ejendom jævner sig markant ud anses erhvervesprisen kr. 33.000/etm som attraktiv og levner betydelig margin i relation til det forventede videresalg af lejlighederne enkeltvis. En mere markant opbremsning i fraflytningen vil have en væsentlig likviditetseffekt."

Sagsøger har ikke godtgjort noget grundlag for at antage, at Jørgen Brændstrup eller for den sags skyld øvrige ledende personer i Amagerbanken på tidspunktet for finansieringens gennemførelse havde nogen

rimelig grund til at tvivle på rigtigheden af den opstillede forudsætning om frasalgspriser. Sagsøgte henleder i den forbindelse opmærksomheden på Jørgen Brændstrups opfordring nr. 14 og sagsøgers besvarelse heraf (...):

”...

Sagsøger er ikke bekendt med, at der i forbindelse med bevillingen/udbetalingen af lånet forelå oplysninger for bestyrelsen/Banken, der tilkendegav, henholdsvis indikerede, at de foreliggende vurderinger af Ejendommen var urealistiske eller fejlbehæftede, henholdsvis at fraflytningsprocenten var mindre end 10 % pr. år.”

Der er ikke noget grundlag for at antage, at de i budgetterne anvendte kvadratmeterpriser var urealistiske.

For så vidt angår spørgsmålet om fraflytningstakten var denne problemstilling fremhævet i Management Summaryet (...), herunder ved den ovenfor citerede bemærkning ...

Jørgen Brændstrup har om disse problemstillinger forklaret (...):

”De risici, der er omtalt på s. 3 i summary’et går på, at afkastet af ejendommen var lavere end finansieringsomkostningerne, hvorfor der var et likviditetsunderskud, så længe ejendommen kørte som udlejningsejendom. Det var derfor vigtigt, at forudsætningerne om fraflytningstakt og salgstakt kunne holde. Som en del af due diligence-materialet var oplysninger om de seneste års fraflytningstakt. Den var på 12 % pro anno. Dette var hele kernen for beregningen af den mulige salgstakt. Der var på dette tidspunkt intet, der tilsagde, at den forudsatte salgspris pr. kvadratmeter ikke kunne holde.”

John Weibull har vedrørende risikofaktorerne forklaret (...):

”Forevist Management Summary af 10. april 2006 vedrørende Schaumann Danmark 1 K/S (...) har han forklaret, at han var enig i, at de væsentligste risikofaktorer var renteudvikling og salgstakt. Han ville gerne have haft, at der var blevet udarbejdet nogle udvidede følsomhedsberegninger i forhold til restlejligheder. Der vil altid være en del af lejere, som er umulige at komme af med, og som derfor kunne være en ”showstopper”. Han ville gerne have set mere på fraflytningstakten, som var et vigtigt parameter. Han har ikke nogen mening om, hvorvidt dette ville have gjort en forskel. Sagen forekom ikke at have en voldsom risiko, og han ved ikke, om der var nogen, der ville have regnet med faldende priser på Østerbro dengang.”

Vedrørende bestyrelsens bevilling af rammen den 26. april 2006 er anført følgende i referatet (...):

”Udviklingen i historisk fraflytningstakt verificeres under fortsat due diligence.”

I bankens bevillingsbrev af 2. maj 2006 (...) bliver det netop fremhævet som et vilkår for finansieringen, at fraflytningstakten kan dokumenteres til at være 64 boliger pr. år gennem de seneste 3 år.

Af det af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab påtegnede prospekt fremgår (...):

”Administrator oplyser at, i 2003 fraflyttede i alt 69 lejere lejemålene i Ejendommen eller opsagde lejekontrakten på en parkeringsplads. I 2004 flyttede i alt 71 lejere, i 2005 flyttede i alt 79 lejere og i 2006 er der indtil videre flyttet i alt 47.”

Det kan således konstateres, at den forudsætning, som John Weibull fremhæver som relevant og væsentlig i forbindelse med vurderingen af projektet, nemlig fraflytningstakten, også havde direktionens og bestyrelsens opmærksomhed, og at denne fraflytningstakt blev verificeret. Sagsøger har ikke bestridt

denne antagelse om fraflytning. Sagsøgte henleder i den forbindelse opmærksomheden på Jørgen Brændstrups opfordring nr. 13 og sagsøgers besvarelse heraf (...).

Det er i denne forbindelse ikke uden interesse, at også anerkendte finansielle virksomheder i den samme periode medvirkede til fuld finansiering af ejendoms køb, f.eks. etablering af andelsboligforeninger, baseret på budgetter, der kun ville balancere, hvis det var muligt at opnå et betydeligt frasalg af lejligheder. Således vedrørende A/B Duegården, jf. U.2016.2802H (...) og A/B Klostergården, jf. U.2015.217/2H (...). Disse afgørelser omtales nærmere ...

”3) Østerfælledparkens evne til at tilbagebetale kreditten og obligationslånene baserede sig på en forventning om betydelige avancer ved videresalg af Ejendommens 521 boliger som individuelle ejerlejligheder, i takt med at de eksisterende lejere fraflyttede. Det var således forudsat, at de 521 boliger inden for en periode på 10 år kunne sælges som ejerlejligheder for en gennemsnitlig pris på 45.000 kr. pr. m² og med liggetider på under 4 måneder. Anskaffelsesprisen var ca. 33.300 kr. pr. m² (efter mindre istandsættelse), og den forudsatte frasalgspris var dermed ca. 35 % højere end anskaffelsesprisen. Umiddelbart efter obligationsudbuddet i september 2006 blev der offentligt stillet spørgsmålstejn ved realismen i forudsætningerne i projektet, ..., og obligationerne blev da heller aldrig solgt i nævneværdigt omfang. I modsætning til potentielle obligationskøbere og forfatterne til bilag 696-artiklerne synes Bankens ledelse ikke at have forholdt sig kritisk til opstillede forudsætninger, og under alle omstændigheder forsøgte ledelsen fuldstændig at forholde sig til og afdække den med projektet forbundne betydelige konjunkturfølsomhed. Dette var i sig selv i strid med oplysningerne i Bankens 2006 og 2007 årsrapporter, hvoraf det fremgik, at Banken i sine finansieringsmodeller tilstræbte at afdække konjunkturfølsomheden, ...”

Sagsøgte er ikke bekendt med, hvorfra de i dette punkt af sagsøger hævdede forudsætninger stammer. Sagsøger har ikke villet fremlægge hele lånesagen, men kun dele heraf. Sagsøger har ikke fremlagt budgetter eller andet, som Amagerbanken har modtaget i forbindelse med lånebehandlingen ud over de budgetter, der knytter sig til prospektet.

Prospektet var færdigbearbejdet, da banken udbetalte lånet, jf. her også vilkårene for lånets udbetaling, herunder at banken skulle godkende prospektet m.m., som fastsat i bankens tilsagnsbrev af 2. maj 2006 (...).

Det fremgår af prospektet under pkt. 10.8 (...), at der (til og med 2012) forudsættes følgende afdragsprofil på lånekapitalen i Schaumann Østerfælled A/S:

”Figur 10-8 Afdragsprofilen på Realkreditlånet, Kassekreditten og Obligationerne

Figur 10-8 Afdragsprofilen på Realkreditlånet, Kassekreditten og Obligationerne

	15.09.06	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Realkreditlån	1.133,1	1.109,3	958,8	852,2	745,7	639,2	532,7	426,1	319,6	213,1	106,5	0,0
Kassekredit	158,8	121,3	26,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7% Schaumann Østerfælled 2013	87,8	87,8	87,8	87,8	87,8	87,8	87,8	87,8	-	-	-	-
7% Schaumann Østerfælled 2016	87,8	87,8	89,6	91,5	93,5	95,8	98,3	101,0	104,0	107,1	110,6	114,5

”

Det følger af prospektet (...), at realkreditlånet på 1.133.066.000 kr. bliver optaget som et 30-årigt rentetilpasningslån, der henstår afdragsfrit frem til den 15. september 2016. Grunden til, at der er anført afdrag i Figur 10-8 (...), er, at realkreditlåningen delindfries i takt med, at der frasælges lejligheder.

Spørgsmålet om følsomheden i projektet var allerede inddraget i Management Summaryet af 10. april 2006 (...). Det fremgår også heraf (...):

...

Det fremgår af budgettet, der er revideret af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, og som prospektet henviser til, at banken forventes fuldstændig indfriet ved udgangen af 2008 (...).

Af prospektet fremgår der en omfattende følsomhedsanalyse (...). I Figur 1-4 (...) er der foretaget en følsomhedsanalyse, der i høj grad medregner de faktorer, der for så vidt angår de væsentligste punkter omfatter de samme faktorer som de, der er fremhævet i Management Summaryet.

Jørgen Brændstrup har vedrørende følsomhedsanalysen (...) forklaret følgende:

”Revisorpåtegningen i prospektet var en del af lakmustesten på de forudsætninger, der lå til grund for hele sagen. Revisorerne havde vurderet, at budgetforudsætningerne var holdbare. De risici, der er omtalt i prospektets punkt 4 (...), svarer til Amagerbankens egne vurderinger. Man anså renter og frasalgstakt som de væsentligste risici. Prospektet indeholdt følsomhedsanalyser på stigende rente, faldende lejeindeksning, stigende vedligeholdelsesudgifter, faldende frasalgsrate og faldende salgspriser. I figur 4.1 (...) ser man effekten af kumulerede risici. Hvis både salgspriser og salgsrate faldt, ville likviditeten i 2016 falde fra 491 mio. kr. til 312 mio. kr.”

Om de tilsvarende overvejelser i relation til Management Summaryet har Jørgen Brændstrup forklaret (...):

”De risici, der er omtalt på s. 3 i summary’et går på, at afkastet af ejendommen var lavere end finansieringsomkostningerne, hvorfor der var et likviditetsunderskud, så længe ejendommen kørte som udlejningsejendom. Det var derfor vigtigt, at forudsætningerne om fraflytningstakt og salgstakt kunne holde. Som en del af due diligence-materialet var oplysninger om de seneste års fraflytningstakt. Den var på 12 % pro anno. Dette var hele kernen for beregningen af den mulige salgstakt. Der var på dette tidspunkt intet, der tilsagde, at den forudsatte salgspris pr. kvadratmeter ikke kunne holde.”

Bestyrelsesformanden har (...) forklaret:

”Følsomhedsanalysen i det senere prospekt for obligationsudstedelsen i forhold til renten og salgstakten var resultatet af hans samtale med Jørgen Brændstrup idet det var disse forhold, de drøftede i samtalen. Han havde set Nyboligs vurdering af Østerfælled (...) inden bestyrelsesmødet.”

Bestyrelsesformanden forklarede videre (...):

”Finansieringen af købet af Østerfælled-ejendommen i 2006 var et stort engagement, som blev gennemgået grundigt på bestyrelsesmødet, og der var en generel drøftelse af ejendommens kvalitet, risikoen ved engagementet, mv.

...

Han ville være helt sikker på, at han forstod grafen på s. 709 i ekstrakten bind II, og han fik at vide, at det bærende i den graf var, om de kunne føle sig betryggende i den fraflytningstakt, der var lagt op til. Han er enig i den vurdering, der er i andet afsnit i konklusionen i det pågældende Management Summary, og han mener, at det tredje afsnit i konklusionen er velbegrunderet. Hvis bestyrelsen ikke havde troet på projektet, havde den ikke bevilget finansieringen.”

Bestyrelsens næstformand, Villy Rasmussen, har i relation til bevillingen til Østerfælledparken bl.a. forklaret (...):

”Foreholdt konklusionen, sidste afsnit, hvoraf fremgår, at det ansøgte ”anses samlet vurderet ikke at indeholde risiko” (samme bind, s. 710), har han forklaret, at med den gennemgang, der var, og på baggrund af dette Management Summary anså han det som en god business case. Han kunne godt se, at der kunne skabes værdi for ejerne og banken. Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 26. april 2006, afsnittet ”ad: b.nr.006.073: Schaumann Danmark 1 K/S – bevilget” (...) har han forklaret, at et af de væsentligste elementer var fraflytningstakten, og at bestyrelsen drøftede, om man kunne få denne verificeret i selskabets bøger. Hvis prisen og fraflytningstakten holdt, ville business casen køre snorlige igennem.”

Henrik Zimino har forklaret, at han fuldt ud kan tilslutte sig N.E. Nielsens forklaring (...).

Direktør Allan Ottsen har forklaret (...):

”Forevist uddrag af prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S (...) har han forklaret, at Amagerbanken havde iagttaget risikofaktorer, hvilket også fremgår af det skema, Jørgen Brændstrup fremviste under sin partsforklaring. Ingen havde drømt om, at frasalgraten ville falde så markant.”

Allan Ottsen har i øvrigt vedrørende overvejelserne om følsomhed mv. tilsluttet sig Jørgen Brændstrups forklaring.

Der henvises til det ovenfor ... anførte vedrørende verifikationen af prisniveauet og fraflytningstakten.

Af prospektet fremgår endvidere (...), at der er indhentet en analyse af boligmarkedet i København foretaget af det velrenommerede ejendomsfirma Sadolin & Albæk. Analysen gennemgås i prospektet (...) og konkluderer stigende efterspørgsel på boliger i København.

Jørgen Brændstrup har herom (...) forklaret:

”Firmaet Sadolin & Albæk, der er omtalt i prospektets punkt 7 om boligmarkedet i København (...), er en stor erhvervsejendomsmægler i København. Ved siden af har firmaet introduceret analyse af ejendomsmarkedet og var allerede dengang referencen for analyser i ejendomsmarkedet. Sadolin & Albæks konklusion i prospektet var, at der fortsat ville være en efterspørgsel på ejerboliger, der oversteg udbuddet af ejerlejligheder. Der ville være stigende indbyggertal og stigende lejeniveau. I prospektets figur 7-6 (...) kan man se, at der blev forudset et højt lejeniveau på Østerbro. Han havde den gang ikke anledning til at betvivle Sadolin & Albæks vurderinger. Sadolin & Albæk var for ham at se en del af lakmustesten på, at Amagerbankens vurdering af markedet var korrekt.”

Sagsøger har valgt ikke at fremlægge Sadolin & Albæks analyse.

Som det fremgår nedenfor, var ejendomsmæglerfirmaet Sadolin & Albæk medvirkende til prospektets udarbejdelse samt til udbuddet af de omhandlede ejendomsobligationer. Det er næppe sandsynligt, at et velrenommeret firma som Sadolin & Albæk ville have medvirket i forbindelse med et projekt, hvis de havde fundet, at det var behæftet med sådanne fejl eller fejlvurderinger, at det var en nærliggende mulighed, at det ville ende i en fiasko.

Sadolin & Albæk deltog den 12. september 2006 i et introduktionsmøde vedrørende ejendomsobligationerne og udarbejdede de plancher, der findes i Der henvises i den forbindelse ved vurderingen af boligmarkedet særligt til konklusionen (...).

En gennemgang af de udaterede avisartikler fra Børsen, sagsøger henviser til, der er fremlagt i sagen, viser en meget uartikuleret kritik af projektet.

Det er vanskeligt for de sagsøgte nærmere at svare på, hvilke forhold ud over de ovenfor nævnte der skulle have været undergivet en nærmere granskning.

Sagsøger har i relation til dette punkt endvidere henvist til oplysninger i bankens årsrapporter for 2006 og 2007. Det er vanskeligt se, hvad en oplysning i en årsrapport, der er afgivet efter långivningens gennemførelse, har af betydning for vurderingen af den pågældende långivning. Under alle omstændigheder er henvisningerne til de nævnte passager i årsrapporterne for 2006 og 2007 ikke relevante for vurderingen af den konkrete långivning, men relevante for sammensætningen af bankens generelle eksponering.

En læsning af Østre Landsrets dom i Capinordic-sagen efterlader ikke indtrykket af, at en eventuel adfærd, der ikke er forenelig med forskellige løse tilkendegivelser i interne instrukser, bemærkninger i årsregnskaber eller andet, skulle kunne etablere et ansvarsgrundlag (...):

...

"4) De af Banken modtagne sikkerheder mv. relaterede sig udelukkende til selve Ejendommen og aktierne i det nystiftede SPV, Østerfælledparken, hvis eneste aktiv var ejerskabet til Ejendommen, og hvor der ingen reel egenkapital var. Banken modtog ingen former for kaution fra selskaber i Schaumann-koncernen, der var den ultimative ejer af Ejendommen, eller personer i øvrigt."

Sagsøgte er enig i, at de sikkerheder, som banken modtog, relaterer sig til debitor (Schaumann Østerfælled A/S) og ejendommen Østerfælledparken samt lejeindtægter, konti mv. knyttet hertil. Sagsøgte er også enig i, at der ikke blev stillet kaution fra selskaber i Schaumann-koncernen eller fra enkeltpersoner.

Der er ikke regler, der foreskriver, at der skal stilles kautioner fra tredjepart i forbindelse med långivning, heller ikke i forbindelse med blankolån. Spørgsmålet om vurderingen af sikkerhedsstillelsen indgår i den samlede kommercielle vurdering af, hvorvidt banken vil påtage sig risikoen, herunder set i lyset af den fremadrettede forretning banken opnår i kraft af engagementet.

Sagsøgte er ikke enig i sagsøgers betragtninger om, at der ikke var egenkapital i selskabet.

Sagsøgers "formodning" om, at der ikke fandtes reel egenkapital i Schaumann Østerfælled A/S, er ikke underbygget. Sagsøgers standpunkt udspringer formentlig af, at Schaumann i april måned 2006 indgik aftale om køb af ejendommen for 1.415.000.000 kr. og efterfølgende overdrog den til Schaumann Østerfælled A/S for 1.490.000.000 kr.

Af det af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab påtegnede budget fremgår (...), at egenkapitalen i selskabet udgør 45 mio. kr., i hvilken forbindelse den i selskabet indskudte ejendom optages til 1.490.200.000 kr. Ejendommen er særskilt vurderet i forbindelse med apportindskuddet, jf. den af Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab udarbejdede vurderingsberetning, som oplyst ovenfor ...

Sagsøgte henviser videre til den vurdering, der er foretaget af Home (...), i hvilken forbindelse Home ansatte værdien af ejendommen til 1.490.000.000 kr. (...).

Sagsøgte noterer sig, at sagsøger ikke har fremlagt nogen form for bevis for, at den indskudte ejendom skulle have haft en mindre værdi end det, som Home og Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab vurderede den til i forbindelse med kapitalindskud og budgetteringen. Det noteres endelig, at der umiddelbart før budgettet blev aflagt, var foretaget et kontant kapitalindskud på 44,5 mio. kr., jf. generalforamlingsprotokollat af 4. september 2006 (...).

I forbindelse med overvejelser om, hvorvidt der er egenkapital i et ejendomsselskab, er spørgsmålet om den korrekte vurdering af ejendommen afgørende. Særligt i forbindelse med vurderingen af en pantesikkerhed er spørgsmålet om ejendommens vurdering af interesse. Det kan konstateres, at sagsøger ikke

har fremlagt dokumentation for, at ejendommen skulle have haft en anden værdi end den, der er fastslået af Home og Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab.

Til gengæld har sagsøger i relation til refinansieringen i 2007 i det sammenfattende processkrift ... anført følgende erklæring (...):

”Det er efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at en ansvarlig bankledelse under de givne omstændigheder ville have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter og taget det dermed forbundne (*formentlig beskedne*) tab frem for at deltage (...)

 (Min fremhævning).

Sagsøger tilkendegiver her, at banken kunne have foranlediget Østerfælledparken afhændet i efteråret 2007 med et beskedent tab. Heri ligger nødvendigvis samtidig en tilkendegivelse om, at ejendommens værdi i efteråret 2007 fortsat var i niveau med værdiansættelsen i 2006, uanset at det måtte konstateres, at det siden januar 2007, hvor udstykningen blev gennemført, ikke havde været muligt at sælge ejerlejligheder.

Der henvises i denne relation ligeledes til det ovenfor ... anførte, vedrørende muligheden for at opnå en hurtig ekstraordinær likviditet ved salg af de pr. ultimo 2006 frigjorte lejligheder, og herunder ligeledes til Jørgen Brændstrups forklaring herom (...), hvoraf fremgår:

”Erhvervsprisen var på 33.000 kr. pr. kvadratmeter, medens salgsprisen var estimeret til 45.000 kr. pr. kvadratmeter. Med det tilgængelige antal lejligheder til at sælge, ville det kunne skabe likviditet i projektet. I slutningen af 2006 skulle der være 50 lejligheder klar til salg. Når en lejlighed blev solgt, skulle realkreditselskabet have ca. 26.000 kr. pr. solgt kvadratmeter, medens resten skulle gå til Amagerbanken.”

”5) Banken garanterede tegningen af obligationerne og påtog sig dermed også risikoen for, at disse kunne videresælges i markedet.”

Bankens beslutning om at medvirke til tegningen må ses i lyset af den vurdering, som banken har foretaget af projektet i øvrigt. For så vidt angår omsætteligheden og prissætningen af obligationerne henvises der til Jørgen Brændstrups forklaring herom i relation til inddragelsen af ekspertisen fra bankens investeringsafdeling (...):

”Obligationsdelen var drøftet med Peder Krag fra Investeringsområdet, og det var vigtigt for Amagerbanken, at der var en sober forventning om, at markedet ville tage godt imod obligationen. På det pågældende tidspunkt var en obligationsemission som denne normalt forekommende. Det var et sædvanligt produkt på bankernes hylder. De havde sagt nej, hvis de havde vurderet, at obligationerne ikke kunne sælges.

Obligationerne var ikke fortegnede, fordi man i Storkøbenhavn ville have vanskeligt ved at sælge obligationer, hvis base var en andens mands ejendom, og så længe ejendommen kun var solgt betinget, tilhørte ejendommen fortsat BUPL. Der sad en arbejdsgruppe med blandt andre Peder Krag bag projektet, og den arbejdsgruppe havde forventninger om, at obligationerne ville kunne afsættes i markedet.

...

Peder Krag havde tidligere deltaget i prospektarbejdsgruppen for K/S Schaumann Boligudvikling. Peder Krag havde drøftelsen af vilkårene for obligationsejerne med Schaumann. Obligationerne blev udbudt på markedsvilkår. Salget af obligationer skulle delvis ske blandt Amagerbankens kunder og samarbejdspartner samt via Schaumann-koncernens øvrige relationer.

...

Den forskellige rente til obligationsejerne i de to prospekter afspejler en udvikling i renten. Han har ikke selv været med til at fastsætte renten. Det var Peder Krag, der undersøgte markedet. I 2004 var niveauet 11-11½ %. I 2006 var niveauet 7 %.”

Jørgen Brændstrup har yderligere forklaret (...):

”Forevist prospekt af 8. september 2006 for Schaumann Østerfælled A/S, (...) har han forklaret, at prospektet er udarbejdet af en prospektarbejdsgruppe med deltagere fra Schaumann, Plesner, Sadolin & Albæk samt Peder Krag fra Amagerbanken. Peder Krag søgte bistand hos Weibull i fornødent omfang.”

Det kan konstateres, at sagsøger under afhøringen af sagsøgers vidne, Peder Krag, ikke fandt anledning til at stille spørgsmål til Peder Krag vedrørende etableringen af finansieringen på Østerfælledparken i 2006.

Peder Krag's engagement i obligationsudbuddet er veldokumenteret ...

Der henvises endvidere til det ... anførte, vedrørende det velrenommerede ejendomsmæglerfirma Sadolin & Albæk's engagement i obligationsudbuddet.

”6) Banken betingede sig endvidere et ”succes fee”, svarende til 10 % af Østerfælledparkens avance ved frasalg af Ejendommens boliger som ejerlejligheder, jf. bilag 112. En aftale om ”succes fee” eller lignende resultatbaseret vederlagsmodel, hvor Bankens vederlag ikke udelukkende er bestemt af en rentemarginal, er egnet til at øge Bankens risikovillighed, og det er sagsøgers opfattelse, at aftalen om ”succes fee” var medvirkende til, at Banken påtog sig risici, som Banken ikke ellers ville have påtaget sig.”

En gennemgang af det Management Summary, som var grundlaget for bestyrelsens bevilling af bemyndigelsen til at indgå lånet (...) viser, at Management Summaryet ikke omtaler, at der skal betales et ”success fee” i tilfælde af, at finansieringen tilvejebringes. Udsigten til at opnå et ”success fee” kan således ikke anses at have motiveret bestyrelsen til at bevilge lånet.

Det er et gennemgående tema i den foreliggende sag, at risikoen ved et udlån skal afvejes i forhold til de fordele, som udlånet medfører for banken, herunder de gebyrer og renteindtægter, der flyder af lånet. I den forbindelse kan det konstateres, at det lykkedes banken at aftale de honorarer og de ”fees”, der fremgår af bankens tilsagnsbrev af 2. maj 2006 (...) samt den garantiprovision på 3,5 %, der fremgår af tegningsaftalen (...), som den 14. september 2006 (...) blev afregnet med et samlet beløb på 6.171.000 kr. Jørgen Brændstrup har herom forklaret (...):

”Amagerbankens rentemargin på 1,5 % var en sædvanlig margin. Etableringsprovisionen på 0,5 % var ikke unormal. Det var en forhandlet pris. For deltagelsen i obligationsudstedelsen fik Amagerbanken 5-6 mio. kr. Ekspeditionsgebyrerne indeholdt også et element af fortjeneste. Aftalen om succes fee på 10 % kom på plads som led i en forhandling efter bestyrelsen havde foretaget bevillingen. Amagerbanken ville kun få sin andel, hvis der blev en avance, og først med betaling efter 10 år. Succes fee er ikke nævnt i Management Summary. Det var ikke en del af beslutningsgrundlaget. Der er aftaler om succes fee i andre sager end denne. Det var ikke usædvanligt.”

Bestyrelsesformand N.E. Nielsen har om spørgsmålet om ”success fee” i relation til Østerfælledparken forklaret (...):

”Han bad ikke om succes fee og vidste ikke, at det vilkår blev fremsat. Det var på daværende tidspunkt meget almindelig med succes fees, og mange banker tjente stort herpå.”

Sagsøger har som sit eneste anbringende vedrørende bankens medvirken til finansiering af Østerfælled-parken i 2006 anført følgende:

”Schaumann-koncernen og EKS ApS havde endvidere mulighed for en betydelig upside, hvis strategien med frasalg af udstykkede enkeltlejligheder til en høj pris lykkedes, i hvilket tilfælde Banken alene ville modtage en begrænset fortjeneste i form af betalingen af renter, gebyrer og provision samt det succes fee på 10 %, der fremgår af bilag 112. Risiciene ved at strategien ikke kunne gennemføres, påhvilede på den anden side stort set udelukkende Banken (og obligationsejerne), og det er sagsøgers opfattelse, at risiciene var så store og uafbalancerede, at det var uforsvarligt at yde kreditten på de pågældende vilkår. De sagsøgte, der medvirkede til beslutningen om at bevillige kreditten, har derfor handlet ansvarspådragende.”

Indledningsvis ved vurderingen af dette anbringende henvises der til gennemgangen ovenfor af sagsøges begrundelser for anbringendet.

Sagsøgte finder, at der ved gennemgangen ..., at det er påvist, at sagsøgers argumentation ikke kan bære frem til det af sagsøger ønskede resultat. Sagsøgers hovedargument i denne situation er, at der ikke var balance mellem de risici, som banken påtog sig, og – må man forstå det – det vederlag, som banken modtog.

Der er ikke fremlagt sagkyndige erklæringer eller på anden måde godtgjort, hvad der er et sædvanligt vederlag for påtagelse af risici i forbindelse med en belånings sag af denne karakter.

Det er alment anerkendt, at den juridiske prøvelse af det forretningsmæssige skøn skal være yderst forsigtigt. Der henvises herved til det ovenfor ... anførte, ligesom der henvises til det nedenfor ... anførte. Der henvises endvidere til det af Jørgen Brændstrup forklarede vedrørende de honorarer og betalinger, banken modtog i forbindelse med finansieringen (...), som er gengivet ovenfor ...

Det er ikke domstolenes opgave at afgøre, hvornår en forretningsmæssig risiko bliver balanceret i forhold til vederlaget. Al forretningsmæssig virksomhed er et spørgsmål om at fastsætte et vederlag for at påtage sig en opgave/risiko. Domstolene har ikke mulighed for konkret at tage stilling til, hvorvidt det er forsvarligt at påtage sig en risiko, hvis man modtager et vederlag på 50 mio. kr., men uforsvarligt hvis man kun modtager et vederlag på 20 mio. kr. for den samme risiko.

Særligt vedrørende Jørgen Brændstrups forhold i relation til dispositionen (Lånets etablering 2006)

I denne relation skal igen fremhæves, at Jørgen Brændstrup på tidspunktet for denne bevilling ikke var administrerende direktør. Jørgen Brændstrup handlede inden for rammerne af bankens forretningsområder og i overensstemmelse med de instrukser, han havde modtaget fra bankens administrerende direktør, Knud Christensen, og bestyrelsen. Jørgen Brændstrup havde kendskab til Schaumann-koncernen og tillid til, at Jens Schaumann ville sikre, at hans virksomheder levede op til deres forpligtelser. Jørgen Brændstrup havde kendskab til, at banken tidligere havde medvirket til en tilsvarende finansieringsmodel med obligationer, og at denne finansieringsmodel ikke havde givet anledning til bemærkninger hverken fra revision eller Finanstilsynet i forbindelse med tilsynet i 2005.

Jørgen Brændstrup støttede sig for så vidt angår obligationsdelen af finansieringen på den rådgivning, som han modtog fra bankens eksperter inden for dette område med Peder Krag i spidsen. Jørgen Brændstrup noterer sig, at sagsøger ikke kritiserer grundlaget for bevillingen, men alene den forretningsmæssige vurdering. Jørgen Brændstrup har foretaget sine vurderinger efter bedste evne og alene ud fra et motiv om at varetage bankens interesser bedst muligt.

Hvilket faktum kan lægges til grund (bevisførelsens resultat) (Lånets etablering 2006)

For så vidt angår bevisførelsens resultat i relation til lånets etablering i 2006 henvises til, det faktum der er fremdraget ovenfor ... under kritikken af sagsøgers standpunkter.

Det juridiske grundlag for bedømmelsen (Lånets etablering 2006)

Den almindelige situation i samfundet på tidspunktet for dispositionen

Amagerbanken var fra dens etablering en byggebank og havde meget stor erfaring med kredit- og sikkerhedsmæssig vurdering af byggerier. Amagerbanken finansierede i 2006 blandt andet, nybyggeri af beboelsesejendomme i hovedstadsområdet eller storbyområder, som Amagerbanken var bekendt med og kunne følge udviklingen i. Der var og er betydelig forskel på de risici, der er forbundet med byggerier, afhængig af beliggenhed, kvalitet mv., som Amagerbanken i sin kreditgivning var opmærksom på og tog hensyn til.

På Realkreditrådets årsmøde den 28. april 2005 fremkommer den ordførende nationalbankdirektør, Bodil Nyboe Andersen, den på det tidspunkt højeste økonomiske autoritet i Danmark, bl.a. med denne udtalelse om økonomiske bobler (...):

...

Sagsøger har hæftet sig ved et hyrdebrev, som sagsøger oplyser er udsendt til alle danske pengeinstitutter den 3. februar 2006 fra Finanstilsynet (...). Dokumentet er ikke underskrevet eller påført adressat. Af dette dokument fremgår det, af Finanstilsynet ser med bekymring på prisstigningen generelt på ejendomsmarkedet. En gennemgang af dokumentet viser, at der ikke bliver sondret mellem de forskellige typer af ejendomsmarkeder, herunder den geografiske spredning, der er på ejendomsmarkedet i hele Danmark.

Hvilket grundlag Finanstilsynet har for at dele sin bekymring om, at der er mulighed for en prisboble på ejendomsmarkedet, er uklart. Det er endvidere uklart, hvilken ekspertise Finanstilsynet råder over for at kunne fremkomme med en sådan vurdering. Det er klart, at Finanstilsynet ikke har læst nationalbankdirektørens tale refereret ovenfor.

Jørgen Brændstrup hæfter sig ved, at den nye nationalbankdirektør, Nils Bernstein, i en tale på Realkreditrådets årsmøde den 27. april 2006 (...) bl.a. udtalte:

...

Jørgen Brændstrup henviser yderligere til forventningerne til 2006 i den på det tidspunkt mest respekterede danske finansielle institution, Danske Banks års-rapport fra 2005 aflagt i foråret 2006 (...). I forventningerne til 2006 udtrykkes en betydelig optimisme. ...

...

Det er sagsøgtes opfattelse, at denne optimisme generelt var accepteret i 2006, således også fremhævet i nationalbankdirektør Nils Bernsteins tale på Finansrådets årsmøde den 6. december 2006 (...), hvor han specifikt anfører om boligmarkedet:

...

Det er endvidere Jørgen Brændstrups opfattelse, at også regeringen delte optimismen omkring den økonomiske udvikling, jf. således statsminister Anders Fogh Rasmussens nytårstale den 1. januar 2007 ...

...

I denne forbindelse er det måske af særlig interesse at vurdere ejendomsefterspørgslen i København, således som dette er omtalt i prospektet for Østerfælledparken, hvor Sadolin & Albæks analyse af ejendomsudviklingen er omtalt (...). I denne forbindelse bør det også nævnes, at Amagerbankens ledelse i november 2006 udarbejdede en større analyse af det københavnske ejendomsmarked, i hvilken forbindelse de inddrog en analyse fra Hovedstadens Udviklingsråd HUR (...), hvoraf det fremgik, at der frem til 2017 skal nybygges 75.000 boliger i Storkøbenhavn.

Dette sammenholdt med at det fremgår af bankens undersøgelse af ejendomsmarkedet, at der i perioden fra 2001 til 2006 er blevet bygget 6.700 boliger i København (...).

På denne baggrund finder sagsøgte, at sagsøger ikke har godtgjort, at der var sådanne indikatorer i ”markedet”, der medførte, at bankens ledelse måtte indse, at medvirken til finansiering af erhvervelsen af Østerfælledparken i 2006 ville resultere i et tab for banken.

Var dispositionen usædvanlig (Lånets etablering 2006)

Sagsøger har ikke gjort gældende, at der var tale om en usædvanlig disposition fra Amagerbankens side. Sagsøger har heller ikke godtgjort, at dette skulle være tilfældet.

At fuldfinansiere erhvervelse af beboelsesejendomme i midten af 00'erne indgik som et sædvanligt led i større finansielle institutioners forretningspraksis. Det fremgår bl.a. af afgørelsen U.2016.2802H (...), og gik ikke ud over på tidspunktet almindeligt anerkendte forretningsmetoder inden for bankverdenen. Af denne afgørelse, der vedrører A/B Duegårdens konkursbegæring, fremgår det bl.a. af dommens nar-ratio ...

...

Det kan således konstateres, at en af landets allerstørste institutioner i 2007 fuldfinansierede et køb af en boligejendom uden at kræve hæftelse af ejerne og på grundlag af et budget, der indebar, at der skulle sælges et væsentligt antal lejligheder årligt for at opnå sammenhæng i budgettet, samt at det optagne lån ikke ville kunne afdrages over en 30-årig periode, men skulle refinansieres med et nyt 30-årigt lån efter 20 år.

At finansiering uden personlig hæftelse og på basis af budgetter, der forudsatte frasalg af lejligheder, var sædvanligt i midten af 00'erne, fremgår yderligere af Højesterets kendelse i sagen vedrørende A/B Klostergården, jf. U.2016.217/2H (...), ...

...

Sagsøger har ikke godtgjort, at den anvendte finansieringsmodel var usædvanlig i midten af 00'erne. Det noteres, at revisionen ikke kom med bemærkninger til finansieringen, jf. det nedenfor ... anførte.

Revisionens behandling af engagementet (Lånets etablering 2006)

I forbindelse med aflæggelsen af Amagerbankens årsregnskab for 2006 har Intern Revision gennemgået udlånsengagementerne pr. 31. december 2006. Ved en gennemgang af revisionsprotokollen (...) kan det konstateres, at der ikke er foretaget nedskrivninger, hensættelser eller fremsat bemærkninger i relation til engagementet for Østerfælledparken. Intern Revision har gennemgået gruppevis og individuelle nedskrivninger i revisionsprotokollen (...). Intern Revision afgiver følgende konklusion vedrørende nedskrivninger og hensættelser på udlån (...):

”Konklusion

De samlede revisionshandlinger vedrørende udlån og andre tilgodehavender samt garantier har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

Bankens direktion har overfor os erklæret, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn over risikoen for tab på engagementer.

Vi skal oplyse, at bankens måling af udlån og garantier pr. 31. december 2006 er foretaget i overensstemmelse med reglerne herfor.”

Ekstern Revision har afgivet revisionsprotokol i tilknytning til årsregnskabet for 2006 (...).

Ekstern Revision anfører vedrørende måling af engagementerne (...):

”Vi har gennemgået Amagerbanken Aktieselskabs engagementer ultimo 2006 med henblik på at vurdere, hvorvidt den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn i overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Gennemgangen har primært omfattet væsentlige enkeltengagementer.

.....

Samlede nedskrivninger til imødegåelse af tab på udlån udgør 31. december 2006 341 mio. kr. (2005: 342 mio. kr.).

Bankens direktion har over for os erklæret, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn. Direktionen har endvidere erklæret, at bankens engagementer, der er omtalt neden for, hver for sig er målt korrekt.

Vi kan på baggrund af vores gennemgang tilslutte os det af direktionen anlagte skøn, jf. neden for vedrørende gruppevist vurderede udlån.”

Det kan videre konstateres, at Ekstern Revision udtaler sig om engagementet med Schaumann Holding A/S m.fl. (...) samt erklærer, at engagementet er målt korrekt, ligesom man udtaler sig om engagementet med Erik Skjøtt/Østerfælled, hvor man ligeledes erklærer, at engagementet er målt korrekt.

Revisor oplyser ved den konkrete gennemgang af engagementet for Erik Skjøtt/Østerfælled, at der ikke er foretaget nedskrivninger på lån, afskrevet på udlån eller hensat på garantier (...).

Særligt for så vidt angår konsolideringen, jf. FIL § 145 (Lånets etablering 2006)

Det bemærkes, at denne problemstilling ikke er blevet gjort til genstand for særskilt bevisførelse under hensyn til sagsøgers proceserklæring, jf. ovenfor ...

Intern Revision

Intern Revision har for så vidt angår konsolidering afgivet følgende erklæring (...):

”I henhold til Revisionsbekendtgørelsens § 25 skal det erklæres at:

- den af pengeinstituttet udarbejdede opgørelse, der er over pengeinstituttets 10 største engagementer og øvrige betydelige engagementer, der overstiger 10 % af basiskapitalen opgjort efter reglerne i § 145 i Lov om finansiel virksomhed (gengivet i ekstern revisions revisionsprotokollat) hver for sig er målt korrekt. Der henvises til ekstern revisions protokollat med bilag.”

Ekstern Revision

Ekstern Revision har gennemgået engagementet for så vidt angår Schaumann Holding A/S m.fl. (...) og for så vidt angår Erik Skjøtt/Østerfælled (...) og ikke der fundet anledning til at foretage antegnelser for så vidt angår den af Amagerbanken foretagne konsolidering af engagementet.

Forklaringer

Jørgen Brændstrup har for så vidt angår spørgsmålet om konsolidering forklaret følgende (...):

”Foreholdt mail af 21. juni 2006 fra John Weibull til Jørgen Brændstrup, hvorved Weibull godkender Landstrøms forslag til at give EKS ApS’ ejerskab mere reelt indhold (...) har han forklaret, at Weibull var den i Amagerbanken, der vidste noget om problemstillingen vedrørende konsolidering. Weibull var med i hele processen. Konsolideringsproblemstillingen er en helt naturlig overvejelse i en bank. Der er flere mulige løsninger. Man kan bede Finanstilsynet om dispensation; man kan spørge en kollega om en back up garanti, så engagementet deles, eller man kan bede kunden få løst sagen et andet sted. Weibull har tidligere haft drøftelser med Finanstilsynet om konsolideringsspørgsmål. Det var drøftelser, som Jørgen Brændstrup ikke selv havde deltaget i. Weibull blev i den forbindelse særdeles velbevandret inden for spørgsmålet om konsolidering og Finanstilsynets vurdering af konsolideringsspørgsmål.”

N.E. Nielsen har for så vidt angår konsolideringsproblemstillingen (...) forklaret følgende:

”Han så sådan på det, at når John Weibull var med, og der ikke blev talt om konsolidering, var det fordi, at dette var i orden.”

John Weibull har omkring sin egen rolle i relation til konsolidering (...) udtalt generelt om sin viden om området:

”Han tror, at han var den i Amagerbanken, der var bedst rustet i konsolidering, men han bryder sig ikke om at blive kaldt ekspert.”

Det følger endvidere af en mailkorrespondance mellem John Weibull og Jørgen Brændstrup, at den foreslåede struktur i relation til konsolideringsspørgsmålet blev forelagt for John Weibull, og at han godkendte denne, jf. John Weibulls mail af 21. juni 2006 kl. 23.58 (...). Ejerstrukturen er illustreret i det planchesæt, der blev forevist for John Weibull under afhøringen (...).

Sagsøger valgte ikke at stille spørgsmål til John Weibull om konsolidering jfr. FIL § 145.

Der er ikke noget grundlag for at antage, at engagementet skulle have været konsolideret med Schaumann-koncernens engagement, eller at Jørgen Brændstrup eller andre skulle have haft noget grundlag for at antage, at der skulle være sket en sådan konsolidering.

Sagsøger er gentagne gange opfordret til at fremlægge sagen ”vedrørende Schaumann-koncernens anskaffelse af Østerfælledparken”.

Finanstilsynets behandling af engagementet (Lånets etablering 2006)

Finanstilsynet har ikke taget stilling til engagementet før oktober 2008.

Vurdering (Lånets etablering 2006)

Lånet er bevilget af bestyrelsen og forudsætningerne for bevillingen blev opfyldt. Sagsøger har ikke gjort gældende, og har i øvrigt ikke søgt at godtgøre, at grundlaget for bevillingen og lånets udbetaling var mangelfuldt.

Lånet blev bevilget efter behandlingen i kreditkomite og bestyrelse. Sagsøger har ikke godtgjort, at denne behandling har været fejlagtig eller mangelfuld.

Sagsøger har endelig ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup ved sine handlinger har forfulgt andre interesser end bankens.

Sagsøger har ikke godtgjort et grundlag for, at Jørgen Brændstrup i forbindelse med det arbejde han udførte for banken, i relation til Østerfælledparken, i 2006, har optrådt ansvarspådragende i forhold til det hævdede men udokumenterede tab.

Tabet i forbindelse med dispositionen/bevillingen (Lånets etablering 2006)

Sagsøger har ikke nærmere ønsket at konkretisere, hvilken del af tabet, der kan henføres til hvilke dispositioner. ...

Det kan således konstateres, at sagsøger helt i overensstemmelse med sagsøgers sammenfattende processkrift ikke har ønsket at oplyse, hvilken del af det hævdede tab, sagsøger finder skal henføres til dispositionerne i forbindelse med lånenes bevilling. Der henvises i denne relation til Højesterets dom U.1962.814H (...), og her særligt til Højesterets henvisning til, at sagsøger ikke har godtgjort værdien af de stillede sikkerheder ved lånets etablering. Der henvises herved til omtalen af dommen ovenfor under ...

Beviset for at der er lidt et tab ved dispositionen/unladelse (Lånets etablering 2006)

For så vidt angår overvejelserne i relation til denne disposition henvises der i særdeleshed til dommen U.1962.814H ... Det fremhæves igen her, at Højesteret i en principiel afgørelse har fastslået, at en forudsætning for at pålægge ansvar er, at der påvises en værdi af sikkerhederne ved engagementets indgåelse. Med andre ord: Der skal være et udgangspunkt for opgørelsen af tabet. Dette udgangspunkt skal fastlægges ved dispositionens foretagelse.

Henset til at sagsøger ikke har villet oplyse, hvilken del af tabet der kan henføres til dispositionerne, følger det heraf ligeledes, at sagsøger ikke kan føre noget bevis for, at der er opstået et tab ved dispositionen.

I denne forbindelse spiller sagsøgers erklæring, vedrørende værdien af ejendommen i december 2007, hvor salget er gået i stå, ind ...:

”Det er efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at en ansvarlig bankledelse under de givne omstændigheder ville have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter og taget det dermed forbundne (*formentlig beskedne*) tab frem for at deltage(...)” (Min fremhævning)

De juridiske krav til beviset for årsagssammenhængen mellem de/det kritiserede forhold i forbindelse med den foretagne disposition /unladelse og det hævdede tab (Lånets etablering 2006)

Sagsøger har i sit sammenfattende processkrift under pkt. 10 afslutningsvis anført (...):

”Idet de sagsøgte konsekvent og systematisk har ageret uforsvarligt i relation til tilrettelæggelsen og eksekveringen af Bankens organisation og drift, kan de sagsøgte ikke friholdes for ansvar med henvisning til ”The Business Judgement Rule”. Det er endvidere sagsøgers opfattelse, at karakteren og omfanget af de sagsøgtes uforsvarlighed indebærer, at det må påhvile de sagsøgte at påvise, at de organisatoriske og driftsmæssige forhold, der er beskrevet i afsnit 5-9, ikke har influeret på de i afsnit 11 til 13 beskrevne dispositioner, eller at sådanne dispositioner ikke har medført et kausalt og adækvat tab.”

Det er sagsøgtes opfattelse, at sagsøger ikke har ført noget bevis for det standpunkt, der er forudsætningen for den af sagsøger angivne fordeling af bevisbyrden.

Sagsøgte bestrider, at der er et juridisk grundlag for at pålægge sagsøgte en omvendt bevisbyrde i denne relation.

Beviset for årsagssammenhængen mellem den kritiserede disposition og de af sagsøger hævdede kritisable forhold (Lånets etablering 2006)

Det er sagsøgtes opfattelse, at sagsøger ikke har godtgjort, og end ikke forsøgt at godtgøre, at de kritiserede dispositioner i 2006 har medført noget kausalt eller adækvat tab.

ØSTERFÆLLEDPARKEN (LÅNETS REFINANSIERING 2007)

Sagsøgers standpunkt og kritik heraf (Lånets refinansiering 2007)

Indledende bemærkninger (Lånets refinansiering 2007)

Det noteres indledningsvis, at sagsøgers anbringende i relation til, hvem der kan holdes erstatningsansvarlig for dispositionerne i 2007, fremgår af sagsøgers sammenfattende processkrift pkt. 11.3.2 (...), ...

Det kan her noteres, at det af sagsøger gøres gældende, at det er bestyrelsesmedlemmerne, der deltog i beslutningen, der skal holdes ansvarlige herfor.

Sagsøger har ikke gjort gældende, at Jørgen Brændstrup har et ansvar i relation til beslutningen om at refinansiere Østerfælledparken i 2007. Dette i modsætning til andre ”anbringender” fremsat af sagsøger, f.eks. pkt. 11.2.2. i sagsøgers sammenfattende processkrift. Der henvises til bestemmelsen i retsplejelovens § 363.

...

Det bemærkes endvidere, at den bevilling, der refereres til af 7. december (...), er foretaget af adm. bankdirektør Knud Christensen og ikke af Jørgen Brændstrup.

Sagsøger har lagt rammerne for sin bevisførelse i overensstemmelse hermed.

Det kan videre noteres, at sagsøger ikke gør gældende, at der var fejl i grundlaget for beslutningen om at medvirke til refinansieringen.

Hensigten med refinansieringen (Lånets refinansiering 2007)

...

Jørgen Brændstrup bestrider ikke, at dispositionerne i efteråret 2007 i relation til Østerfælled-egendommen blev foretaget bl.a. med henblik på at afværge et potentielt tab for banken. Dette fremgår af bestyrelsesprotokollen fra 28. september 2007 (...), hvor bl.a. følgende anføres:

”Knud Christensen sammenfattede, at sagen var gennemforhandlet med Jens Schaumann og hans rådgivere, og det var vurderingen, at Jens Schaumann ikke ville lægge navn til at vælte sagen i dagens marked, og derfor heller ikke ville løbe fra tingene.

Bankens mål var som beskrevet, snarest at indfri de obligationer, hvor banken har hovedparten og etablere sikkerhed ned i Schaumann Østerfælled A/S og kredit op i Schaumann Holding A/S, for på denne måde, at skubbe commitments op i Holdingselskabet.

Formanden fremhævede, at såfremt der ikke skabes en løsning vil der kunne opstå misligholdelse fra Jens Schaumanns side i forhold til Nykredit, med heraf følgende risiko for, at banken taber et betydeligt beløb. Det er ikke p.t. forventningen, at banken i en tvangssituation kan disponere dette ejendoms-kompleks uden tab.

Knud Christensen supplerede, at det i dagens marked ville være at foretrække at få lukket sagen ned i fred og ro, samtidig med at banken undgår at blive ejer af en stor ejendom.”

Som det er beskrevet under bevisførelsen, har bankens eventuelle hensættelser, herunder hensættelser til solvens, eller andre dispositioner af regnskabsmæssig karakter ikke nogen betydning for det faktiske resultat i relation til det enkelte engagement. Der er ikke noget grundlag for at antage, at dispositionen er foretaget med henblik på at undgå at foretage ”nedskrivninger”, med andre ord med henblik på at undgå at tage et ”regnskabsmæssigt tab” i et årsregnskab, der udviser et af de bedste resultater i bankens historie i øvrigt, herunder med en forrentning af egenkapitalen på ca. 25 %.

Sagsøger har ikke gjort gældende eller godtgjort, at dispositionerne er foretaget ud fra andre motiver end ønsket om at varetage bankens interesser.

Sagsøger har ikke godtgjort, at dispositionen er foretaget ud fra uvedkommende motiver.

Budgettet (...) (Lånets refinansiering 2007)

...

Ved vurderingen af det budget (...), der indgår som en integreret del af aftalesættet med Schaumann koncernen, indgår der to elementer:

Var budgettet korrekt udarbejdet?

Var budgettets forudsætninger inden for rammen af, hvad der måtte anses for realistisk?

Ad 1

Det kan konstateres, at det under bevisførelsen ikke er påvist, at budgettet er behæftet med fejl, der forhindrer det i at være anvendt som grundlag for det aftalesæt, der blev indgået med Schaumann-koncernen. Budgettet har korrekt indre sammenhæng og er ikke behæftet med fejl.

Budgettet blev gennemgået af revisor.

Ad 2

Det kan endvidere konstateres, at budgettets væsentligste forudsætninger, som gennemgås nedenfor, var realistiske.

Udviklingen i lejen ved nyudlejning

For så vidt angår den væsentlige forudsætning om muligheden for at forøge huslejen kan det konstateres, at budgettet var baseret på en nyudlejningshusleje på 1.400 kr. pr. m², reguleret årligt med 2 %.

Advokat Søren Ingerslev har herom forklaret (...), at man til stadighed har indgået lejekontrakter, hvor lejen reguleres med 4 % årligt.

Den af ejendomsadministrationen udarbejdede oversigt (...) viser større stigninger i nyudlejningspriserne end forudsat i budgettet, ligesom Søren Ingerslev (...) forklarede, at Østerfælledparken i dag (december 2016) nyudlejer for ca. 2.000 kr. pr. m².

Det fremgår af oversigten (...), at den samlede lejeindtægt i 3. kvartal 2015 udgjorde 15.930.257 kr. eller ca. 64 mio. kr. pr. årligt. Det er åbenbart, at ved en huslejestigning på 4 % p.a. vil dette beløb vokse meget betydeligt frem til og med budgetteringsperiodens afslutning i 2022.

Der henvises også i denne forbindelse til advokat Olav Damkiær-Classens forklaring (...), hvor han anfører:

”Det er hans vurdering, at Østerfælled-ejendommen i dag har en værdi på i hvert fald 2,1 mia. kr. Han har således kendskab til, at nuværende ejer skulle have takket nej til et salg for 2,2 mia. kr.”

Fraflytningstakt

Da de nye ejere valgte ikke at sælge lejlighederne, efterhånden som de blev tomme, er det ikke muligt at efterprøve budgettets forudsætninger om frasalg af lejligheder.

Det kan imidlertid konstateres, at den anvendte antagelse om fraflytningstakt i budgettet er baseret på den til brug for prospektet efterprøvede fraflytningstakt.

Om baggrunden for forhandlingerne vedrørende dette spørgsmål henvises i øvrigt til Jørgen Brændstrup's forklaring (...).

”Foreholdt sin e-mail af 19. november 2007 til Jens Schaumann med kopi til bl.a. advokat Peer Meisner m.fl. (...), hvori han har skrevet bl.a.:

”Det synes meget forsigtigt kun at budgettere med fraflytning af 20 lejligheder til gammel leje pr. år.”

har han forklaret, at fraflytningstakten var meget højere i det prospekt, som forelå året før. Derfor synes han, at en årlig fraflytningstakt med 20 lejligheder var uambitiøs. Det ville være for nemt for Schaumann-koncernen at opfylde dette mål. Schaumann-koncernen skulle ambitiøst arbejde for den bedst mulige økonomi. Set med bankens øjne skulle forudsætningen om genudlejning være realistisk - og derved være tættere på de oprindelige 60 lejligheder årligt end de nu omtalte 20.”

Om bankens forpligtelse til at tilføre likviditet

Det fremgår af allongen til låneaftalen (...), at Amagerbanken var forpligtet – under en række betingelser – til, at yde en løbende driftkredit til finansiering af det løbende likviditetsunderskud i Schaumann Østerfælled A/S. Det fremgår imidlertid også af allongen, at en af betingelserne herfor var (...), at de i budgettet påtagne indbetalingsforpligtelser skal overholdes, herunder at Schaumann skal tilføre 20 mio. kr. årligt som et koncerninternt lån, hvorpå renten oprulles.

En gennemgang af balancen for budgettet (...) viser, at bankens lån ”Bank Payment-In-Kind” viser et træk, der vokser frem til 2012 til 117.681.000 kr. Herefter falder trækket på kreditten.

I perioden frem til 2012 kan det konstateres, at budgettet forudsætter, at realkreditlånet nedbringes fra 1.118.149.000 kr. til 1.000.270.000 kr. eller med ca. 118 mio. kr., svarende til det beløb, som banken har påtaget sig i henhold til budgettet at tilvejebringe. Bankens prioritetsstilling forbedres tilsvarende, naturligvis med fradrag af værdien af de i perioden eventuelt solgte lejligheder - men uden antagelse om værdistigning i denne del af perioden.

I perioden 2007-2012 forudsatte budgettet, at Amagerbanken modtog ca. 115 mio. kr. i rentebetalinger.

Det kan videre konstateres, at budgettet i perioden fra 2012 til 2018 forudsatte, at realkreditbelåningen nedbringes til 0, i hvilken forbindelse bankens kredit i denne periode alene forøges fra ca. 117 mio. kr. til 143 mio. kr. mod samtidig at rykke helt op på en 1. prioritet for Amagerbankens samlede belåning, der på dette tidspunkt ville udgøre ca. 500. mio. kr.

Schaumann-koncernens tilførsel af likviditet på op til 20 mio. kr. årligt var en forudsætning for, at banken skulle stille yderligere likviditet til rådighed. Det fremgår således af budgettet under balancen, passiver, at "intergroup-lån" i perioden vokser til 450 mio. kr. Det nævnte intergroup-lån står prioritetsmæssigt bag bankens belåning, der er pantsikret. Renterne på "intergroup-lånet" tilskrives hovedstolen i modsætning til lånene fra Amagerbanken, hvor renterne betales løbende. Derfor vokser "intergroup-lånet" med mere end de årlige tilførsler på 20. mio. kr.

Den reelle risiko for driften lå ikke hos Amagerbanken, men hos det kontrollerende selskab i Schaumann-koncernen, der i den samme periode skulle tilføre 20 mio. kr. om året til finansieringen.

Betydningen af værdistigningerne i forbindelse med budgetteringen

Sagsøgers synspunkt om betydning, for vurderingen af bankens stilling, af den værdistigning på ejendommen der indregnes i budgettet fra 2012, afvises. Forudsætningen i budgettet er, at det er Schaumann-koncernen, der lider tabet, hvis det mod alle rimelige forventninger måtte vise sig, at lejlighederne værdi ikke steg i perioden fra 2012 og frem til budgetperiodens udløb.

Det fremgår af budgettets tekstafsnit (...) under overskriften "Investeringsejendomme", at der forudsættes en værdiregulering fra og med 3. kvartal 2013 og frem til 2022. Det fremgår af budgettet (...), at der budgetteres med en salgspris på tomme lejligheder på 39.000 kr. pr. m² til og med 3. kvartal 2013.

Det fremgår af den af sagsøger fremlagte statistik over ejerlejlighedspriser på Østerbro (...), at gennemsnitsprisen pr. m² i 2. kvartal 2006 var 35.000 kr., og i 2. kvartal 2016 var den 40.000 kr. Da lejlighederne i Østerfælledparken, både i henhold til vurderingerne fra mæglerne og på baggrund af den handel der blev foretaget til ca. 49.000 pr. m² (...), må antages at ligge væsentligt højere end gennemsnitsprisen, er der intet grundlag for at antage, at forudsætningen om prisstigninger på lejlighederne ikke holdt. Det fremgår af Management Summary af 14. december 2009 (...), at lejlighederne i Østerfælledparken ifølge mæglervurderinger kan sælges til ca. 10.000 kr. pr m² over gennemsnitsprisen på Østerbro.

Det kan i dag konstateres, at udbudspriserne på nyere ejerlejligheder på Østerbro udbydes til ca. 45.000 kr. pr. m², jf. bilag ... Det kan således konstateres, ca. 10 år efter at budgettet blev lagt, at budgettets forudsætninger om værditilvækst i forbindelse med salg af lejlighederne ikke er blevet skuffet. Der henvises endvidere til Olav Damkiær-Classens forklaring (...), hvor han anslår, at ejendommen i dag har en værdi på 2,1 mia. kr., og at han har kendskab til, at ejeren har afslået et tilbud på 2,2 mia. kr.

Realiteten i konstruktionen blev, at rentebetalingen til Amagerbanken på 20 mio. kr. årligt blev løftet fra Schaumann Østerfælled A/S til Schaumann Holding A/S.

Afsluttende kommentarer til budgettet

Det kan i dag konstateres, at de væsentligste forudsætninger for det budget, der blev lagt i forbindelse med refinansieringen af Østerfælledparken i december 2007, har kunnet holde frem til i dag. Således har man kunnet opnå større lejestigninger end forudsat i budgettet. Man har i en lang periode kunnet realisere den fraflytning, der var forudsat i budgettet, og man har kunnet opnå et driftsresultat, der uden det forudsatte frasalg alligevel har svaret til det, man havde forventet i henhold til budgettet inkl. frasalg.

Værdireguleringen har ikke haft nogen betydning for Amagerbankens stilling, men det kan konstateres, at den værdiregulering, der er forudsat, ikke ligger over det der i dag kan opnås ved handel af tomme lejligheder. Sagsøger har ikke godtgjort væsentlige huller eller fejl i det budget, der indgik som grundlaget for beslutningen om refinansieringen.

De stillede sikkerheder (Lånets refinansiering 2007)

...

Som nævnt ovenfor ... hvilede refinansieringen bl.a. på den forudsætning, at forpligtelsen til at betale renter til Amagerbanken blev løftet op fra Schaumann Østerfælled A/S til Schaumann Holding A/S.

Vurderingen af dette element ved refinansieringen bør tage udgangspunkt i Schaumann Holding A/S' økonomiske situation ved årsskiftet 2007/8. I henhold til det for Schaumann Holding A/S aflagte regnskab pr. 31. december 2007 udgjorde selskabets nøgletal for 2005-2007, ..., følgende:

Resultatopgørelse	2007	2006	2005
Nettoomsætning	487.467	479.711	231.781
Resultat af ordinær drift	102.987	87.194	23.295
Resultat af finansielle poster	-19.095	32.351	66.595
Årets resultat	125.038	106.437	68.284
Balance			
Balancesum	4.405.217	2.723.071	1.030.659
Investeringer i materielle anlægsaktiver	28.772	7.443	942
Egenkapital	513.899	265.534	143.032

Det er i denne forbindelse værd at notere sig, at koncernens likvide beholdning pr. 31. december 2007 udgjorde 775.785.228 kr. Schaumann-koncernen var på tidspunktet for aftalen særdeles velkonsolideret.

I forhold til sagsøgers bemærkninger om manglende hæftelse fra det børsnoterede Schaumann Properties A/S i forhold moderselskabet Schaumann Holding A/S' gæld bemærkes, at det altid i et børsnoteret selskab vil være en problematisk forpligtelse at påtage sig at hæfte for det ikke børsnoterede moderselskabs gæld set i forhold til det børsnoterede selskabs minoritetsaktionærer. En sikkerhedsstillelse var i det foreliggende tilfælde ligeledes udelukket som følge af selskabsretlige forhold.

Det bemærkes videre, at en gennemgang af Schaumann Holding A/S' regnskab for 2007 vil vise, at Amagerbanken var den største kreditor i Schaumann Holding A/S.

Sagsøger henviser til, at advokat Sjørsløv i oktober 2007 skulle have konstateret, at Schaumann Holding A/S ikke havde et likvidt beredskab, der var tilstrækkeligt til at indfri lånet som forudsat. En vurdering af dette udsagn forudsætter, at det læses i sin kontekst, idet der anføres (...):

”I det omfang der ikke længere vil bestå et låneforhold mellem Schaumann Holding A/S og Schaumann Properties A/S vil en kapitalafgang fra Schaumann Properties A/S til Schaumann Holding A/S således alene kunne ske ved deklarering af udbytter, kapitalnedsættelse eller likvidationsprovenu. Likviditet kan således ikke længere frit tilgå Schaumann Holding A/S fra Schaumann Properties A/S, hvilket vanskeliggør Schaumann Holding A/S' opfyldelse af sin forpligtelse over for banken til nedbringelse af lånet på 400 MDKK i takt med frigivelse af kautionen/sikringskontoen fra Østerfælled Holding A/S.

I denne forbindelse bemærkes, at den seneste offentliggjorte årsrapport for Schaumann Holding A/S ikke viser et likviditetsberedskab, der umiddelbart muliggør en nedbringelse af det nye lån som forudsat.”

Det regnskab, advokat Sjørsløv henviser til, er det senest aflagte, dvs. regnskabet for 2006. Regnskabet for 2007 for moderselskabet Schaumann Holding A/S udviser en likvid beholdning på ca. 81 mio. kr. og værdipapirer for et tilsvarende beløb. Henset til at lånet var uopsigeligt i 15 år, er det ikke ”øjeblikkets” likvide beredskab, der er afgørende for evnen til at indfri lånet om 15 år, men derimod forventningerne til fremtiden. Det kan konstateres, at der var likvide midler til at dække rentebetalingen i en lang periode.

Det er heller ikke rigtigt, at det børsnoterede Schaumann Properties A/S ikke var eksponeret i forhold til refinansieringen. Schaumann Properties A/S havde netop modtaget 400 mio. kr. og videreudlånt dette beløb gennem Schaumann Investment A/S til Østerfælled Holding A/S. Østerfælled Holding A/S inde stod over for Amagerbanken for Schaumann Østerfælled A/S' gæld til banken og havde til sikkerhed herfor deponeret de 400 mio. kr., man havde modtaget. Hvis sikkerhedsstillelsen blev udløst, ville Schaumann Properties A/S lide tab både som kreditor for de udlånte 400 mio. kr. og som moderselskab for Schaumann Investment A/S/Østerfælled Holding A/S.

Gennem den foretagne forhandling opnåede man at få hele Schaumann-koncernen eksponeret i forhold til lånet gennem påtagelsen af forpligtelserne i det ultimative holdingselskab, Schaumann Holding A/S.

Schaumanns Advokat, Per Meisner forklarede følgende om konstruktionen (...):

”Man fandt en balance, som begge parter kunne leve med. Som advokat på sagen mente han, at det var en fornuftig model, og at man fandt en løsning, så det kunne bære igennem. Modellen var som udgangspunkt til Jens Schaumanns ulempe, da han gik fra ikke at hæfte til nu at hæfte. Dette var til gengæld til Amagerbankens fordel. Jens Schaumann havde helst været foruden, men det var ikke muligt. Jens Schaumann troede stadig på ejendommen og sin investering.”

Tabet ved refinansieringen (Lånets refinansiering 2007)

...

For så vidt angår rationalet for bankens beslutning om at indgå refinansieringsaftalen med Jens Schaumann henvises der til det ovenfor [i afsnittet om hensigten med refinansieringen] anførte. Der skal her blot henvises til, at det anførte citat fra instruksen om kreditsagsbehandling ikke har nogen relevans i relation til bestyrelsens beslutninger. Der henvises herved til den ... foretagne gennemgang af betydningen af disse interne instrukser i banken.

Det kan konstateres, at sagsøger ikke er i stand til eller ikke ønsker nærmere at konkretisere, hvilke tab man finder, der kan henføres til beslutningen om at medvirke til refinansieringen i december måned 2007.

Amagerbanken led intet tab ved gennemførelsen af refinansieringen i december 2007. I kraft af aftalen om refinansieringen i december 2007 blev obligationerne førtidsindfriet. Dette skete til overkurs (...) og med betaling af yderligere påløbne renter med i alt 188.521.868,86 kr., der den 10. december 2007 blev trukket på Østerfælledparkens kassekredit (...).

Banken fik tværtimod en gevinst på 12.921.868,86 kr. som følge af, at bankens obligationer blev indfriet i kraft af aftalerne med Schaumann.

Konkret behandling i bankens kreditkontor (Lånets refinansiering 2007)

...

Bevisførelsen har vist, at Kreditkontoret ved dets leder, vicedirektør John Weibull, var dybt involveret i forhandlingerne omkring refinansieringen af Østerfælledparken.

Afhøringen af John Weibull vedrørende dette forhold (...) viser, at John Weibull har været involveret i alle centrale forhold i forbindelse med refinansieringen. Herunder bemærkes, at John Weibull forklarede, at han måtte have været forevist udkast til de nævnte Management Summaries. John Weibulls forklaring på dette punkt var præget af det lange tidsrum, der er medgået, siden forholdene udspillede sig i 2007. I denne forbindelse henviser John Weibull igen til, at det materiale, der er tilgået Kreditkontoret, kunne fremfindes i Kreditkontorets protokol (...). Som det er omtalt har sagsøger valgt ikke at fremlægge Kreditkontorets protokol.

Sagsøger har ikke godtgjort noget grundlag for at antage, at beslutningen om refinansieringen ikke har været undergivet en fyldestgørende behandling i Kreditkontoret.

Sagsøger har ikke godtgjort, at beslutningen om at medvirke til refinansieringen hviler på et grundlag, der på relevante punkter var ufyldstgørende.

Konsolidering (Lånets refinansiering 2007)

...

Der henvises nedenfor ... til det anførte vedrørende revisionens behandling af engagementet i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet for 2007. Det skal blot her nævnes, at sagsøger tilsyneladende overser, at kontante indeståender medregnes i forbindelse med opgørelsen af engagementet, jf. Bekendtgørelse om store engagementer.

Særligt vedrørende Jørgen Brændstrups forhold i relation til dispositionen (Lånets refinansiering 2007)

Det fremhæves, at sagsøger ikke har gjort gældende, at Jørgen Brændstrup har noget ansvar i forbindelse med refinansieringerne i 2007.

Jørgen Brændstrup ikke var administrerende direktør på tidspunktet for denne bevilling. Jørgen Brændstrup handlede inden for rammerne af bankens forretningsområder og i overensstemmelse med de instrukser, han havde modtaget fra bankens administrerende direktør, Knud Christensen, og bestyrelsen. Jørgen Brændstrup havde kendskab til Schaumann-koncernen og sikrede, at Jens Schaumann sikrede, at hans virksomheder levede op til deres forpligtelser.

Hvilket faktum kan lægges til grund (bevisførelsens resultat) (Lånets refinansiering 2007)

Jørgen Brændstrup noterer sig, at det ikke er gjort gældende, at det grundlag, de kritiserede beslutninger er truffet på, er mangelfuldt.

Der henvises i øvrigt til det ovenfor ... anførte vedrørende sagsøgtets opfattelse af det relevante faktum.

Det juridiske grundlag for bedømmelsen (Lånets refinansiering 2007)

Den almindelige situation i samfundet (Lånets refinansiering 2007)

Uanset at problemerne på de udenlandske finansmarkeder begynder at dukke op i løbet af sommeren 2007, var der fortsat optimisme i dansk økonomi, således nationalbankdirektør Nils Bernstein på Finansrådets årsmøde den 5. december 2007 (...)

...

Heller ikke den danske regering anså den generelle økonomiske konjunktur eller den danske økonomi som værende under pres. Således anførte statsminister Anders Fogh Rasmussen i nytårstalen den 1. januar 2008:

...

Det er Jørgen Brændstrups opfattelse, at det i efteråret 2007 var mest realistisk at antage, at Danmark fortsat befandt sig i en højkonjunktur, og at stilstanden på ejendomsmarkedet var forbigående, og derfor var indgåelsen af aftalekomplekset med Schaumann-koncernen vedrørende den fremadrettede finansiering af Østerfælledparken den bedste løsning på det, som Amagerbanken på det tidspunkt anså som en opbremsning i ejendomsmarkedet.

Var dispositionen usædvanlig (Lånets refinansiering 2007)

Som det er anført af Jørgen Brændstrup i management summaryet af 17. september 2007, indebar finansieringsaftalen et engagement der lå i grænseområdet af bankens normale forretningsområde, der sædvanligvis omfattede engagementer med kortere løbetid.

Dispositionen blev foretaget, således som det fremgår af bestyrelsesmødereferatet med henblik på at varetage bankens interesser. Således som dette fremgår af bestyrelsesprotokollen af 28. september 2007 ...

En disposition hvor en bank i samarbejde med sin debitor med henblik på, at afværge potentielle tab for så vel debitor som for sig selv, og som led heri indgår en aftale om en længere sigtet finansiering, kan næppe betegnes som usædvanlig. Slet i hvor dette betyder en styrkelse af engagementet. Der henvises også i denne relation til Højesterets afgørelse i sagen om A/B Duegården, jf. U.2016.2802H (...).

Revisionens behandling af engagementet (Lånets refinansiering 2007)

Intern revisions vurdering af risikoen ved engagementet

En gennemgang af Intern Revisions protokol i tilknytning til aflæggelsen af årsregnskabet (...) viser, at hverken engagementet med Schaumann Holding A/S i det hele eller Schaumann Østerfælled A/S har givet anledning til bemærkninger fra Intern Revisions side. Det bemærkes her, at Intern Revision (...) gennemgår årets nedskrivninger såvel gruppevis som individuelle.

Intern Revision afgiver følgende erklæring (...) vedrørende måling af udlån, hensættelser mv.:

”Konklusion

De samlede revisionshandlinger vedrørende udlån til amortiseret kostpris samt garantier har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

Bankens direktion har overfor os erklæret, at den samlede måling af engagementerne anses for at afspejle det bedste aktuelle skøn over risikoen for tab på udlån og garantier.

Vi skal i henhold til revisionsbekendtgørelsens § 23 oplyse, at bankens måling af udlån og garantier pr. 31. december 2007 er foretaget i overensstemmelse med reglerne herfor.”

Ekstern revisions vurdering af risikoen ved engagementet

Amagerbankens eksterne revisor har ligeledes afgivet revisionsprotokol i tilknytning til årsregnskabet for 2007. I revisionsprotokollen (...) anføres:

”Schaumann Holding A/S m.fl.

Baseret på de indlagte sikkerheder kan vi efter vores gennemgang tilslutte os den af banken foretagne måling af engagementet.

I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3, skal vi baseret på vores gennemgang erklære, at:

Ovennævnte engagement er målt korrekt.”

Amagerbankens eksterne revisor har i revisionsprotokollen (...) endvidere vedrørende Schaumann Østerfælled A/S anført:

”På engagementet er der ikke foretaget individuel nedskrivning på udlån eller hensat på garantier.

På engagementet er der i 2005-07 ikke foretaget individuel nedskrivning på udlån, afskrevet på udlån eller hensat på garantier.

Baseret på koncernens indtjenings- og kapitalforhold samt de stillede sikkerheder er det ledelsens opfattelse, at engagementet er målt korrekt, og at der ikke er særlige risici forbundet hermed.”

Det fremgår af den af Ekstern Revision udarbejdede revisionsprotokol (...), at det konsoliderede engagement med Schaumann Holding A/S var Amagerbankens største.

Finanstilsynets vurdering af engagementet (Lånets refinansiering 2007)

Finanstilsynet har efter de foreliggende oplysninger ikke gennemgået engagementet vedrørende Schaumann Østerfælled A/S i 2007.

Vurdering (Lånets refinansiering 2007)

Indgåede aftaler med Schaumann koncernen understreger, at bankens vurdering af Schaumann koncernens integritet var retvisende. Schaumann påtog sig sit ansvar i relation til Østerfælledparken.

Uanset at sagsøger ikke har afgivet en proceserklæring ... i relation til refinansiering i 2007, har Sagsøger har ikke gjort gældende, at det grundlag, de kritiserede beslutninger er truffet på, er mangelfuldt. Sagsøger har heller ikke godtgjort, at noget sådant skulle være tilfældet.

Jørgen Brændstrups indstilling til Kreditkomiteen og bestyrelsen, om at banken skulle medvirke til refinansieringen, indebærer ikke en overtrædelse af de pligter, der gælder for Jørgen Brændstrups varetagelse af hans stilling.

Sagsøger har ikke gjort gældende, at Jørgen Brændstrup har varetaget usaglige hensyn i relation til Østerfælled-engagementet på noget tidspunkt.

I en situation hvor et engagement ikke udvikler sig som forventet, skal enhver bank foretage en forretningsmæssige vurdering af de muligheder banken har. En sådan afvejning vil altid indebære et valg mellem flere muligheder, herunder at tage et muligt tab så snart som muligt. Men situationen indebærer også en mulighed for, at forbedre bankens stilling.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Amagerbankens stilling blev forringet ved indgåelsen af aftalerne om refinansiering af Østerfælled i 2007.

Tabet i forbindelse med dispositionen (Lånets refinansiering 2007)

Det kan konstateres, at sagsøger ikke ønsker at konkretisere, hvilke tab man finder, der kan henføres til beslutningen om at medvirke til refinansieringen i december måned 2007.

...

I den sammenhæng er sagsøgers besvarelse af Jørgen Brændstrups opfordring 89.2 vedrørende hvilken del af tabet, som sagsøger finder der skal henføres til refinansieringen af Østerfælledparken i 2007, bemærkelsesværdig (...):

”Det er sagsøgers opfattelse, at det fulde tab på lånet (392.707.362,84 kr.) kan henføres til bevillingen af lånet i 2006, refinansieringen i 2007 og finansieringen af Palm, Classen og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding i 2008. Også henset til at samtlige de sagsøgte, der er kritiseret for disse handlinger, sad i ledelsen i hele den pågældende periode, finder sagsøger det ikke relevant at besvare de sagsøgte opfordringer om kr. for kr. at opgøre tabet på forskellige af de sagsøgte definerede tidspunkter og handlinger.”

Beviset for at der er lidt et tab ved dispositionen/unladdelsen (Lånets refinansiering 2007)

Sagsøger har ikke søgt at bevise, at der er lidt et tab ved de dispositioner, der er foretaget i forhold til refinansieringen i 2007.

Amagerbanken led intet tab ved gennemførelsen af refinansieringen i december 2007.

I kraft af aftalen om refinansieringen i december 2007 blev obligationerne førtidsindfriet. Det skete til overkurs (...) og med betaling af yderligere påløbne renter med i alt 188.521.868,86 kr., der den 10. december 2007 blev trukket på Østerfælledparkens kassekredit (...).

Banken fik tværtimod en gevinst på 12.921.868,86 kr. som følge af, at Bankens obligationer blev indfriet i kraft af aftalerne med Schaumann.

Sagsøger har ikke tilvejebragt eller søgt at tilvejebringe noget bevis for værdien af de sikkerheder, som banken opnåede ved aftalerne, herunder værdien af at få Schaumann Holding A/S som hæftende for lånet. Der henvises herved til Højesterets dom i U.1962.814H (Mat., side 3076), omtalt under pkt. 5.2.6.2.

....

Beviset for årsagssammenhængen mellem den kritiserede disposition og de af sagsøger hævdede kritiske forhold (Lånets refinansiering 2007)

Det er sagsøgtes opfattelse, at der ikke er påvist nogen årsagssammenhæng mellem dispositionerne i relation til refinansieringen i 2007 og de hævdede tab.

ØSTERFÆLLEDPARKEN (BEVILLING 2008)

Sagsøgers standpunkt og kritik heraf (Bevilling 2008)

Sagsøger har i det sammenfattende processkrift ... anført sine anbringender vedrørende beslutningen om at bevilge, at Palm, Classen og Ørbekker kunne overtage finansieringen af Østerfælledparken. Disse anbringender gennemgås i det følgende.

Sagsøger anfører som sit første ”anbringende”, at ejendommene er handlet til overpris:

...

Sagsøgte bestrider at der var tale om et ejendomsswap hvor priserne lå uden for det forsvarlige område.

Forklaringer

Henrik Ørbekker har omkring spørgsmålet om prissætningen på Østerfælledparken i forbindelse med handlen med Schaumann forklaret (...):

”Jens Schaumann ville ikke sælge Østerfælled-ejendommen billigere end svarende til gælden i ejendommen.

.....

Det var dem selv, som ønskede at købe ejendommen. De blev ikke på nogen måde påduttet ejendommen af Amagerbanken. Kontakten var - som forklaret - mellem Hans-Henrik Palm og Jens Schaumann.”

Videre forklarede Ørbekker (...):

”De valgte at betale en overpris, da de selv havde fået en overpris på 120 mio. kr. i forbindelse med salget af Handelshøjskolen, som blev solgt for 650 mio. kr. Forrentningen skulle ligge på ca. 4,5-5%.”

Henrik Ørbekkers forklaring om overpris på 120 mio. kr. skal forstås i lyset af den skattemæssige situation, som Henrik Ørbekker befinder sig i, og som er beskrevet i en artikel i Jyllands-Posten onsdag den 5. august 2015 (...), hvorom han har forklaret (...).

Situationen er den, at Ørbekker overdrog sin andel af ejendommen til sit eget selskab efter anskaffelsen modsvarende en pris på 530 mio. kr. for hele ejendommen. Skattevæsenet har efterfølgende sat ham personligt i skat i forhold til hans andel af fortjenesten ved salget af hele ejendommen (maskeret indskud). Dette medfører, at Henrik Ørbekker er blevet opkrævet en skat på sin tredjedel af differencen mellem 530 mio. kr. og 650 mio. kr. (skødesummen på Dalgas Have) svarende til en yderligere personlig beskatning af en gevinst på 40 mio. kr.

Henrik Ørbekker har under afhøringen den 12. januar 2017 oplyst, at Landsskatteretten har ansat handelsværdien på Dalgas Have 15/Handelshøjskolen til 650 mio. kr.

Olav Damkiær-Classen har forklaret (...):

”Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og han skulle betale den pris for Østerfælled-ejendommen, som Schaumann krævede. Så måtte de se, om de kunne få en tilsvarende pris for Dalgas Have. Der var tale om en finansieret handel. De forventede, at priserne ville være oppe før 2022, hvor finansieringspakken udløb. De tænkte, at de med finansieringspakken havde en finansiering, der kunne hænge sammen, og hvor der var plads til både syv gode og syv dårlige år. Erfaringen tilsagde, at en krise typisk varer omkring syv år. Det har vist sig at holde stik også med den netop overståede finanskrisen.

Finansieringspakken var afgørende for betalingen af en overpris på 310 mio. kr., men der var også en sammenhæng med den pris, som de opnåede for salget af Handelshøjskolen. Det var jo et mageskifte. Den såkaldte ”upside” var udnyttet, da de solgte Handelshøjskolen. De havde købt Handelshøjskolen med udsigt til et afkast på 4,25 %. Da de solgte ejendommen, var det til et afkast på 4,75 %.”

Olav Damkiær-Classen forklarede videre (...):

”Forevist Management Summary af 14. maj 2008 omhandlende restfinansiering af køb af Handelshøjskolen (...), har han forklaret, at Schaumann købte ejendommen for 655 mio. kr. mod betaling af 15 mio. kr. over refusionsopgørelsen. Afkastet var derfor reelt 4,75 %.”

Olav Damkiær-Classen forklarede yderligere (...):

”Han fik til opgave at få hævet lejen, og de fik lejen hævet på baggrund af en vurdering foretaget af to vurderingsmænd. Lejen blev hævet med 6,8 mio. kr. på årlig basis.”

Uanset hvilken afkastprocent der anvendes, forekommer det åbenbart, at en huslejestigning på 6,8 mio. kr. udgør en ganske betydelig værditilvækst på ejendommen, der ved et afkast på f.eks. meridianen på mellem 4,25 % og 4,75 %, som Olav Damkiær-Classen omtaler, f.eks. ved en afkastgrad på 4,5 % udgør en værditilvækst på 151 mio. kr.

Hans Henrik Palm har om værdiansættelsen af Dalgas Have/Handelshøjskolen forklaret (...):

”Det var Olav Damkiær-Classen, som præsenterede projektet med Handelshøjskolen. Der lå en ikke ubetydelig lejerreserve i ejendommen. De købte ejendommen for vist nok 480 mio. kr., hvilket var en yderst favorabel pris. Ejendommens værdi ville blive forøget efter gennemførelsen af lejeforhøjelsen. Lejeforhøjelsen blev effektueret. Ejendommen blev vurderet efter lejeforhøjelsen. Det var ikke umiddelbart tanken, at ejendommen skulle sælges kort efter.

Forevist Olav Damkiær-Classens mail af 23. april 2008 til Jørgen Brændstrup vedhæftet notat om bl.a. lejefastsættelse på Handelshøjskolen (...), hvorefter lejen på Handelshøjskolen pr. 1. juli 2008 var 23.806 [tkr.], og hvori der regnes med en lejestigning på 5.854 [tkr.], har han forklaret, at han ikke husker, om lejestigningen var på 5,8 mio. kr. eller 6,8 mio. kr. Foreholdt Olav Damkiær-Classens beregning, hvorefter de opnåede en fortjeneste på ca. 150 mio. kr. for Handelshøjskolen, har han forklaret, at det lyder fornuftigt. Han vurderede, at ejendommen kunne sælges for lidt mere end 600 mio. kr. Det var en ejendom, som kunne sælges i markedet.

Det var ikke Amagerbankens idé, at de skulle købe Handelshøjskolen.”

Jens Schaumann har om værdifastsættelsen af Handelshøjskolen og Østerfælledparken forklaret følgende (...):

”Der blev strikket en handel sammen, som indebar et mageskifte med Handelshøjskolen. Forevist bilag til Olav Damkiær-Classens mail af 23. april 2008 til Jørgen Brændstrup (...), hvor der på side 1301 omtales en overpris på 310 mio. kr. i forhold til Østerfælled-ejendommen, har han forklaret, at han

ikke har fået oplysning herom. Der var en sædvanlig dialog mellem køber og sælger, hvor køber forsøgte at få ejendommen så billigt som muligt. Omvendt forsøgte sælger at anprise varen. Amagerbanken blandede sig ikke i prisfastsættelsen på nogen måde.

Schaumann-koncernen videresolgte Handelshøjskolen til Jeudan for en pris, som kun lå 10 % lavere end købsprisen. Det skyldtes Finanskrisen. Det siger også noget om, hvor vanskeligt det er at anfægte den pris, Schaumann-koncernen gav for Handelshøjskolen, som værende for høj. Det er hans opfattelse, at begge ejendomme blev handlet til markedspriser, men der var en ”connection” mellem de to handler.”

Det kan noteres, at alle vidner har forklaret, at Amagerbanken på ingen måde blandede sig i eller forsøgte at påvirke de priser, som parterne aftalte.

Det kan endvidere konstateres, at det lykkedes Jens Schaumann under finanskrisen at videresælge Handelshøjskolen til Jeudan med et nedslag på 10 % i forhold til den pris, man selv havde erhvervet ejendommen for i 2008. Herom forklarede Jørgen Brændstrup (...):

”Uddybende om Handelshøjskolen har han forklaret, at Amagerbanken siden hen i foråret 2009 indledte forhandlinger med Jeudan om salg af ejendomme til Jeudan. Handelshøjskolen blev i den forbindelse i efteråret 2009 solgt af Schaumann Properties A/S for 575 mio. kr., og bankens lod i den samlede handel var, at banken erhvervede nytegnede aktier i Jeudan. Disse aktier blev solgt kort før Amagerbankens konkurs med en gevinst på 70-80 mio. kr.”

Denne gevinst synes ikke at være medregnet i opgørelsen af det tab, der kræves godtgjort under denne sag.

Dokumentbevis vedrørende overpris for Dalgas Have

En forudsætning for, at der med rimelighed kan tales om en handel til opskruede priser, er, at begge aktiverne er værdiansat urealistisk højt med henblik på at opnå en belåning af ejendommene, der ikke modsvarer ejendommens værdi eller de samlede sikkerheder, der i øvrigt måtte blive stillet i forbindelse med en sådan belåning, således som sagsøger anfører i sit sammenfattende processkrift.

I den forbindelse er det af interesse at notere sig, at Schaumann som sælger og Palm, Classen og Ørbekker som køber, jf. nedenfor ..., først opnåede enighed om værdien af Østerfælledparken i relation til et bytte med Mols-aktier/fri handel. Det er videre af interesse at notere sig, at den første gang spørgsmålet om en ”byttehandel” i relation til Handelshøjskolen omtales, er i Damkiær-Classens notat af 23. april 2008 (...), hvor han værdisætter Handelshøjskolen til 659 mio. kr.

Såvel overdragelsen af Østerfælledparken som overdragelsen af Handelshøjskolen blev gennemført som selskabsoverdragelser. Det kan i den forbindelse konstateres, at Schaumann-koncernen modtog 16 mio. kr., jf. aktieoverdragelsesaftalen af 10. juli 2008 som betaling for aktierne i Østerfælled Holding A/S (...), jf. det i aftalens § 1 anførte. Det fremgår af aktieoverdragelsesaftalen (...), at købesummen fremkommer ved, at der foretages en værdiregulering af Østerfælledparken fra 1.496.158.146 kr. til 1.546.080.769 kr. Derved fremkommer en kontant betaling på 16 mio. kr. for aktierne i Østerfælled Holding A/S, som Schaumann-koncernen modtager.

Denne betaling indgår i ”byttehandlen”. Den tilsvarende aftale vedrørende Schaumann-koncernens betaling for andelene i K/S Dalgas Have findes i aftalens pkt. 7 (...). Det fremgår heraf, at den kontante købesum for kommanditandele udgør 145.555.493 kr., i hvilken forbindelse Handelshøjskolen er sat til 650 mio. kr.

Det kan konstateres, at Schaumann-koncernen igennem hele forhandlingen vedrørende Østerfælledparken havde krævet en pris på 16 mio. kr. for aktiekapitalen i Østerfælled Holding A/S, jf. nedenfor ..., og Schaumann opnåede den pris, han ønskede. Uanset hvorledes sagen anskues, vil en vurdering af, hvorvidt Schaumann har betalt ”for meget” for Handelshøjskolen, indebære, at Palm, Classen og Ørbekkers betaling for aktierne i Østerfælled Holding A/S skal medregnes i denne vurdering.

Realiteten er derfor, at betalingen af de 16 mio. kr. som følge af den opskrivning, der blev foretaget af værdien af Østerfælledparken, skal modregnes i værdien på Handelshøjskolen, således at den reelle værdiansættelse for ”betalingsmidlet”, Handelshøjskolen, er 634 mio. kr., således som også Olav Damkiær-Classen var inde på i sin forklaring (...), hvor han netop fremhæver, at Schaumann modtog 15 mio. kr. over refusionen i forbindelse med ejendommen.

Da sagsøger har undladt at fremlægge bilagene til købekontrakten vedrørende anparterne i K/S Dalgas Have 15, er det ikke muligt at komme lejefastsættelse mv. nærmere. En eventuel bevismangel i denne relation må komme sagsøger til skade.

Det kan imidlertid konstateres, at der kan beregnes en forrentning på Dalgas Have på basis af den husleje, der er opgivet i Olav Damkiær-Classens notat af 23. april 2008 (...) på 27.747.000 kr. som er i forhold til en pris på ejendommen på 634 mio. kr., hvilket svarer til en forrentning på 4,38 % ($27.747.000/634.000.000 = 4,38\%$).

Der er ikke fremlagt vurderinger, udtalelser fra sagkyndige eller syn og skøn, der godtgør, at et afkast på Handelshøjskolen ved en handel i maj/juni 2008 på 4,38 % var uden for det, der i maj/juni 2008 kunne betegnes som en prissætning, der lå udenfor et rimeligt prissætningsspænd.

Sagsøgte er for en gangs skyld enig i et udsagn, der fremgår af sagsøgers sammenfattende processkrift, nemlig (...):

”... som Palm, Classen og Ørbekker, der samlet modtog en kontant gevinst på ca. 130 mio. kr. som følge af byttehandlen ...”.

Det er nemlig korrekt, at Palm, Classen og Ørbekker modtog en samlet gevinst på 130 mio. kr., der kan opgøres som forskellen mellem købesummen på 16 mio. kr. for Østerfælledparken Holding A/S og købesummen for andelene i K/S Dalgas Have 15 (Handelshøjskolen) på 145.555.493 kr.

Set i lyset af, at det lykkedes Palm, Classen og Ørbekker at gennemføre en huslejeforhøjelse i størrelsesordenen 6,8 mio. kr., i perioden fra de erhvervede Handelshøjskolen, til den blev overdraget til Schaumann, forekommer det ikke urimeligt, at de derved skulle kunne oppebære en fortjeneste i størrelsesordenen 130 mio. kr. Sagsøger har ikke godtgjort, at denne fortjeneste er usædvanlig eller uden for rammerne af, hvad der kunne være opnået i et almindeligt velfungerende marked.

Sagsøgte er opmærksom på, at ejendomsmægler Peter Winther i e-mail af 25. april 2008 løseligt har anslået, at han mener, at ejendommen kan omsættes til et afkast på 4,75 %. Dette kan imidlertid efter sagsøgtes opfattelse ikke indebære, at banken havde pligt til at afstå fra at medvirke til en transaktion på grundlag af de priser, som parterne uden bankens indblanding havde aftalt.

Det er i den forbindelse væsentligt at holde sig for øje, at bankens opgave ikke er at fastsætte priserne i handler mellem uafhængige parter, men at tage stilling til, hvorvidt banken skal medvirke til transaktionen. Sagsøger har ikke godtgjort, at prisen på Handelshøjskolen i den transaktion, der blev foretaget mellem Schaumann på den ene side og Palm, Classen og Ørbekker på den anden side, gav grundlag for at antage, at Handelshøjskolen blev ansat til pris, der var så høj, at der er grundlag for at antage, at bankens medvirken ved transaktionen var uforsvarlig.

Det er i den forbindelse også af interesse at konstatere, at den umiddelbart efterfølgende gennemgang af bankens forhold af Finanstilsynet og revisionen ikke gav anledning til kritik af bankens medvirken ved transaktionen.

Efter finanskrisens udbrud i september/oktober 2008 gennemgik Finanstilsynet bankens forhold og bankens største engagementer. Af det materiale, der er foreliggende, kan det konstateres, at Finanstilsynet hverken ved gennemgangen i oktober/november 2008 eller ved den store gennemgang i november/december 2008 fandt anledning til at påtale værdiansættelse eller andre forhold i relation til K/S Dalgas Have 15. Det kan videre konstateres, at Finanstilsynet ikke fandt anledning til at kræve, at der skulle foretages nedskrivninger i relation til Schaumann-koncernen.

I forbindelse med aflæggelsen af Amagerbankens årsregnskab for 2008 gennemgik Ekstern Revision Amagerbankens største engagementer, herunder engagementet med Schaumann Holding A/S (...). Det kan i den forbindelse konstateres, at der ikke blev foretaget nedskrivninger på engagementet med Schaumann-koncernen i det hele taget, og der er i den forbindelse særlig grund til at hæfte sig ved bemærkningerne vedrørende K/S Dalgas Have 15 (...):

”Engagement med K/S Dalgas Have 15 kr. 248,0 mio. sikret ved pant i ejendommen (Handelshøjskolen), 3. mands sikkerhedsstillelse KV i alt 110,2 mio. aktier i Schaumann Properties A/S, transport i indtægter fra ejendommen, kaution af selskaber i Schaumann Koncernen samt indestående fra Schaumann Holding A/S og Schaumann Properties A/S for inddækning af likviditetsunderskud.

Engagementet er efterfølgende nedbragt til kr. 114,0 mio. gennem optagelse af gældsbevslån hos Wagner Holding A/S næstefter bankens engagement.”

Det er i denne relation af særlig interesse, at den kendte ejendomsinvestor, Ole Wagner, gennem Wagner Holding A/S ifølge revisionsprotokollen, efter finanskrisens indtræden havde ydet et lån på 114 mio. kr. til indfrielse af Amagerbanken med prioritetsstilling i ejendommen efter Amagerbanken. Efter sagsøgtets opfattelse understreger dette, at værdiansættelsen af ejendommen i forbindelse med handlen i juni 2008 ikke var kritisabel.

Sagsøger finder yderligere anledning til at fremhæve, at det fremgår af regnskabet for K/S Dalgas Have 15 pr. 31. december 2008, der aflægges den 27. februar 2009 (...), og som er påtegnet af statsautoriseret revisor Thomas Nislev (...), at der er foretaget en værdiregulering af ejendommen fra 530 mio. kr. til 600 mio. kr. (side 1418). Af regnskabsbemærkningerne fremgår i øvrigt (side 1416):

”Investerings ejendomme indregnes efterfølgende til dagsværdien ved at regulere regnskabsmæssig værdi ved op- eller nedregulering over resultatopgørelsen. Ved beregning af dagsværdien anvendes en individuelt fastsat diskonteringsfaktor ved en kapitalisering af det forventede, fremtidige løbende driftsafkast af ejendommen.”

Det kan i den forbindelse noteres, at revisionen i K/S Dalgas Have godkender en værdiansættelse til 600 mio. kr. på et tidspunkt, hvor finanskrisen er på sit højeste. Det er i den forbindelse ikke bemærkelsesværdigt, at værdiansættelsen sker til en værdi, der er mindre end den, der er anvendt som anskaffelsessummen ved handlen i juni måned 2008. Værdiansættelsen er således ca. 8 % lavere end den værdi, som ejendommen blev ansat til i forbindelse med handlen. At revisionen i K/S Dalgas Have i februar 2009 vælger at værdiansætte ejendommen til en lavere værdi end den, den er anskaffet for i maj/juni 2008, er ikke udtryk for, at anskaffelsesprisen i maj/juni 2008 var kritisabelt høj.

Til illustration af finanskrisens betydning for værdisætningen i perioden kan det oplyses, at aktierne i Danske Bank den 10. juni 2008 blev handlet til kurs 137,42, og at de samme aktier den 27. februar 2009 blev handlet til kurs 34,5.

Nybolig-vurderingen omtalt af Ørbekker og Classen

Sagsøgers vidner Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen omtalte under afhøringen en vurdering udfærdiget af Nybolig. Ifølge forklaringerne skulle Nybolig have ansat ejendommen til 530 mio. kr. Sagsøger har ikke fremlagt den omhandlede vurdering.

Det kan konstateres, at Palm, Classen og Ørbekker i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet for K/S Dalgas Have 15, den 15. januar 2008 (...) lod ejendommens værdi opskrive fra ca. 489 mio. kr. til 530 mio. Olav Damkiær-Classen forklarede (...), at vurderingen blev indhentet til brug for aflæggelsen af årsregnskabet for 2007 i K/S Dalgas Have. Som ovenfor anført ... er der grund til at antage, at denne vurdering bl.a. blev indhentet af skattemæssige årsager i forbindelse med Ørbekkers, og måske Classens, overdragelse af andele af ejendommen til deres personligt ejede selskaber.

Det må endvidere lægges til grund, at den lejestigning, der skulle danne grundlag for en højere vurdering af Handelshøjskolen, ikke var gennemført på tidspunktet for regnskabets aflæggelse, hvilket bl.a. kan udledes af det i Olav Damkiær-Classens e-mail af 4. april 2008 (...) under pkt. 3 anførte:

”Når den varslede lejestigning i Dalgas Have er en retlig realitet, belånes ejendommen op iht. anerkendt mæglervurdering, fratrukket en risikomargin.”

Classen var af den opfattelse at den vurdering han havde fået fra Nybolig ikke kunne danne grundlag for en yderligere belåning af ejendommen, men at der skulle indhentes en ny vurdering når lejeforhøjelsen var en ”retlig realitet”. Det kan kun skyldes, at der var en forventning om, at når lejeforhøjelsen var en ”retlig realitet”, kunne Handelshøjskolen ansættes til en højere værdi end det Nybolig havde vurderet den til før januar 2008.

At lejeforhøjelsen på Handelshøjskolen ikke var en retlig realitet den 4. april 2008, understreges af det i overdragelsesaftalen af 10. juni 2008 i pkt. 8.3 (...) anførte om indgåelse af aftale om lejeforhøjelse med lejeren den 17. april 2008.

Den af vidnerne omtalte vurdering fra Nybolig, som ikke er fremlagt under sagen, er indhentet før den 15. januar 2007 på et tidspunkt, hvor lejeforhøjelsen ikke er gennemført.

Henrik Ørbekker forklarede under afhøringen den 12. januar 2017, at Landsskatteretten havde fastslået, at Handelshøjskolen skulle ansættes til en værdi på 650.000.000 kr. (...)

Den omtalte vurdering fra Nybolig, der ikke er fremlagt i denne sag, bør ikke tillægges betydning.

Værdifastsættelsen af Østerfælledparken

Ved vurderingen af forklaringerne omkring transaktionen mellem Palm, Classen og Ørbekker på den ene side og Schaumann på den anden side og de afgivne forklaringer henvises der endvidere til Henrik Ørbekkers forklaring (...), hvor Henrik Ørbekker, foreholdt den af ham underskrevne politirapport, hvor bl.a. følgende fremgår, forklarer:

”Afhørte oplyste, at man foretog nævnte ejendomsswap således, at man byttede med Handelshøjskolen til en pris på kr. 650 mio. mod at man købte Østerfælled for kr. 1.550 mia. – det er korrekt at prisen på Østerfælled var ca. kr. 50 mio. højere end, hvad Schaumann selv havde købt denne for 2 år tidligere (i 2006). Der var dog, jfr. afhørte, en fornuftig forklaring på denne prisstigning ... Schaumann havde allerede selv efter overtagelsen i 2006 foretaget forbedringer på ejendomskomplekset og havde hertil haft en del udgifter, hvorfor prisstigningen bl.a. herudfra kunne forklares.

....

har han forklaret, at han kan vedstå forklaringen, som han har underskrevet.”

Det må således lægges til grund, at Henrik Ørbekker var af den opfattelse, at Østerfælledparken ikke var for højt værdisat, da han sammen med Palm og Classen erhvervede denne i sommeren 2008.

I relation til værdien af Østerfælledparken på transaktionstidspunktet noterer sagsøgte sig Østerfælledparken A/S' regnskab for 2010 aflagt den 30. maj 2011. Det fremgår af regnskabet (...), at selskabet er ejet af sagsøger og indgår i koncernregnskabet for Finansiell Stabilitet A/S.

Regnskabet er underskrevet af direktør Jens Vandborg Mathiasen (...). Jens Vandborg Mathiasen var på tidspunktet partner hos Gorrissen Federspiel.

Af ledelsesberetningen (...) fremgår bl.a.:

”Selskabets ejendomme er optaget til 1.522.573 tkr. Værdien er behæftet med betydelig usikkerhed, grundet den nuværende likviditet på ejendomsmarkedet. Vi har valgt at værdiansætte ejendommene efter den handlede værdi i maj 2008 i lighed med sidste år, *da vi vurderer, at denne værdiansættelse bedst afspejler den langsigtede og realistiske værdi af ejendommene.* (Min fremhævning) Anvendelsen af den handlede værdi i maj 2008 skyldes, at der ikke har været sammenlignelige handler efterfølgende til brug for vurdering af dagsværdien, da markedet for så store ejendomme ikke har fungeret på normale markedsvilkår. Desuden vurderer vi, at de lave priser på boligmarkedet i høj grad skyldes, at der er få aktører på købesiden lige for tiden.”

Sagsøgte antager, at en udtalelse i en ledelsesberetning fra den af sagsøger indsatte direktion afspejler sagsøgers opfattelse af forholdene på tidspunktet.

Sagsøgte henviser til revisionspåtegningen i regnskabet (...), hvori de statsautoriserede revisorer Lars Rohd Søndergaard og Thomas Bruun Kofoed fra KPMG Statsautoriseret Revisorpartnerselskab udtaler:

”*Udtalelse om ledelsesberetningen*

Vi har i henhold til årsregnskabsloven gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den gennemførte revision af årsregnskabet. Det er på denne baggrund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet.”

Sagsøgte noterer sig i denne sammenhæng sagsøgers tilkendegivelse vedrørende ejendommens værdi i sagsøgers sammenfattende processkrift under pkt. 11.7.3, ...

Når handlingsforløbet vedrørende værdifastsættelsen af Østerfælledparken skal fastlægges, er det væsentligt at holde sig det tidsmæssige perspektiv for øje.

Det ligger efter bevisførelsen fast, at der i marts/april 2008 ikke var tale om, at Handelshøjskolen/K/S Dalgas Have 15 skulle indgå i handlen.

Som nævnt ovenfor ... blev prisen for aktierne i Østerfælled Holding A/S endeligt fastsat til 16 mio. kr. (...). Parternes forhandlinger vedrørende denne del af prisfastsættelsen er illustreret af nedennævnte forløb:

Den 3. april 2008 fremsender Olav Damkiær-Classen en e-mail til Schaumann (...), hvori følgende anføres:

”Er vi enige om, at vores købspris pr. 01.05.2008 er negativ med kr. 14.051.598? – opgjort således”.

Den 11. april 2008 fremsender Olav Damkiær-Classen to aftaler til Klaus Landstrøm (Schaumann) (...). Sagsøger har valgt ikke at fremlægge de to nævnte aftaler.

Af Klaus Landstrøms svar den 14. april 2008 (...) fremgår bl.a.:

”Vedr. prisen på Østerfælled Holding A/S har det fra starten været en forudsætning på vor side, at Østerfælled-sagen skulle kunne afhændes uden tab for Schaumann Properties A/S, hvilket fordrer at prisen på Østerfælled Holding A/S må være 16 mio. kr. og ikke - 8,5 mio. kr.”

Man kan endvidere ud af mailen se, at den ”anden handel” tilsyneladende vedrører en optionsaftale om Palm, Classen og Ørbekkers aktier i Mols-Linien. Det kan ikke afgøres, hvilken pris disse aktier eventuelt skal handles til, eller om der er tale om en call- eller put-option. En eventuel bevismangel i denne relation må komme sagsøger til skade, der ikke har fremlagt de til mailen vedhæftede aftaler.

Olav Damkiær-Classen besvarer Klaus Landstrøms mail samme dag (...) og anfører følgende:

”Nej, de +16 mill er et helt nyt tal der aldrig har været i spil før, men det skal da ikke være noget problem – så skriver vi det bare præcist som jeres egen advokat har formuleret det, med at købesummen fastsættes på baggrund af et regnskab pr. 1. maj opgjort på den måde som advokaten beskriver.

Du og jeg ved jo, at så vil vi formentlig ende i et tal der er noget mere negativt end de 8,5 mill.”

Det kan konstateres, at det prisinterval, parterne medio april 2008 forhandler om, ligger mellem +16 mio. kr. til ÷8,5 mio. kr. for aktierne i Østerfælled Holding A/S.

I en intern mail fra Olav Damkiær-Classen til Henrik Ørbekker og Hans Henrik Palm den 14. april 2008 (...) anføres bl.a.

”Det korte og det lange er at Schaumann nu har hævet prisen med 24,5 mill kr svarende til at ejerlejlighederne skal opskrives yderligere med 32,7 mill før skat ud over de 20 mill som de allerede er opskrevet med i forhold til regnskabet pr. 31.12.07.

Der er 27.776 m² tinglyst areal hvilket svarer til at vi køber til kr 40.340 pr m². Handesprisen i dag er iflg Home og alle andre jeg har spurgt 33.000 kr pr m² eller 307 mill. kr mindre end det Schaumann nu forlanger. Hertil kommer at der er aktiveret (vi skal købe) et skattemæssigt underskud på 15,7 mill kr og at vi skal betale mægleromkostninger ved salg af 531 lejligheder samt at der er 6 lejligheder der skal totalt renoveres og sidst, men bestemt ikke mindst, at der er relativt stort finansieringsunderskud før lejlighederne er solgt.

Når man herefter betænker at vi foreløbig har måttet give os én gang da prisen blev hævet fra 1,48 mia til 1,5 mia uden at vi har fået noget igen og nu så bare skal give os yderligere med 33 mill ud over det aftalte og uden at vi har fået noget igen eller noget bevis på at han kan løfte sin del må jeg sige at min smertegrænse er overskredet.”

Det bemærkes, at det i de mægler vurderinger der er fremlagt vedrørende 2006 antages, at ejerlejlighederne i Østerfælledparken i udbudsprisen ligger ca. 10.000 kr. højere pr. m² end gennemsnittet af Østerbro.

At Handelshøjskolen/K/S Dalgas Have ikke indgik i parternes overvejelser på dette tidspunkt, hvor prisintervallet for Østerfælledparken var lagt fast, fremgår med al tydelighed af Olav Damkiær-Classens e-mail til Jørgen Brændstrup den 4. april 2008 (...), hvori følgende anføres:

”Når den varslede lejestigning i Dalgas Have er en retlig realitet, belånes ejendommen op iht. anerkendt mæglervurdering, fratrukket en risikomargin.

.....

Lejlighederne sælges ud til K/S Dalgas Have 15 - igen mod, at låneaftalen og den fulde kaution oprettholdes. (Skødet vil formentligt ikke blive tinglyst af omkostningshensyn).”

At dette også var Jørgen Brændstrups indtryk, fremgår klart af en e-mail af 15. april 2008 (...), hvori han anfører:

”I min indstilling vil jeg ligge vægt på at finansieringen af ejendommen basere sig på d'herres kaution og som drøftet at ejendommen påtænkes lagt ind i det K/S der i dag ejer Handelshøjskolen, således at jeg har forstået at der blandt andet herigennem i videst muligt omfang sikres den potentielle likviditetstilførsel kr. 5 mio. i kvartalet som aftalekomplekset rummer.”

Bl.a. fordi sagsøger har valgt ikke at fremlægge de aftaleudkast, der refereres til i breve, e-mails mv., er det ikke muligt klart at fastlægge, hvilken pris parterne drøftede på dette tidspunkt. Det må imidlertid være realistisk at antage, at den prisdifference, parterne på dette tidspunkt diskuterede, svarede til det, der er angivet, altså en prisdifference i størrelsesordenen ca. 25 mio. kr. Den er man tilsyneladende blevet enig om.

Som det ligeledes fremgår af de ovennævnte citater fra Olav Damkiær-Classen og Jørgen Brændstrup, var det i hvert fald frem til ultimo april 2008 ikke hensigten, at Handelshøjskolen/ K/S Dalgas Have 15 skulle indgå i handlen, og det må derfor lægges til grund, at Palm, Classen og Ørbekker var interesserede i at erhverve Østerfælledparken til et niveau svarende til den prisindikation, som Schaumann var fremkommet med i den korrespondance, der er citeret ovenfor.

Dette kan tilskrives Olav Damkiær-Classens bemærkninger i brevet af 11. april 2008 til Jørgen Brændstrup (...), hvori han anfører:

”Købet af ejerlejlighederne synes umiddelbart ikke at være den bedste forretning man kan indgå i øjeblikket, men vi tror så meget på, at vi kan køre sagen hjem, at vi alle tre er indstillet på at kautionere for sagen med hele vore formuer – en kraftigere tilkendegivelse af at vi mener at kunne komme hjem i fin form kan vi jo ikke give.”

...

Som anført ovenfor bestrider sagsøgte ikke, at Schaumann-koncernen fik slanket sin balance i forbindelse med salget af Østerfælledparken og erhvervelsen af Handelshøjskolen. Sagsøgte bestrider heller ikke, at Palm, Classen og Ørbekker samlet modtog en kontant fortjeneste på 130 mio. kr. i forbindelse med handlen.

Som nævnt ovenfor er en fortjeneste på 130 mio. kr. på Handelshøjskolen som følge af den skete leje-forhøjelse ikke urealistisk.

Palm, Classen og Ørbekker overtog den hidtidige finansiering i Østerfælledparken. Banken udvidede ikke engagementet synderligt i forbindelse med, at Palm, Classen og Ørbekker overtog finansieringspakken på Østerfælledparken. Valutarammen er omtalt nedenfor under pkt. 10.

Banken opnåede i forbindelse med transaktionen at få Palm, Classen og Ørbekker som kautionister for hele engagementet, jf. nedenfor ...

Banken opnåede en mere nærværende ihærdig udlejning og en bedre pasning af ejendommen, således som Jørgen Brændstrup forklarede (...).

Banken opnåede yderligere en langsigtet ejer af ejendommen, der var entusiastisk omkring administration og drift af ejendommen, således som det er fremført i Olav Damkiær-Classens brev af 11. april 2008 til Jørgen Brændstrup som citeret ovenfor ...

Banken opnåede endvidere en bedre sikkerhed for sit engagement, ...

Når sagsøger anfører, at banken i modsætning til de øvrige parter ikke ”nød godt af ejendomsbyttet”, skylder sagsøger nærmere at forklare, hvad banken i stedet for at medvirke til denne transaktion, kunne have nydt bedre af.

Sagsøger har ikke redegjort for, hvilke alternative handlemuligheder banken havde efter sagsøgers opfattelse, endside godtgjort, at sådanne handlemuligheder ville have været mere fordelagtige for banken. Der henvises også her til, at sagsøger har afvist at redegøre for, hvilke tab Amagerbanken led ved, at sagsøger medvirkede til transaktionen. Et sådant tab må under alle omstændigheder skulle relateres til, hvilken alternativ handlemulighed der var realistisk i situationen (og ikke i bagklogskabens forklarende lys), og åbenbart mere nærliggende i situationen end den, der blev valgt.

...

Sagsøgte tiltræder, at finansieringen var baseret på de samme forudsætninger som ved indgåelsen af aftalen med Schaumann-koncernen i efteråret 2007, herunder det samme budget. For så vidt angår en gennemgang af forudsætningerne for budgettet og den der påtænkte finansiering henvises til det ovenfor ... anførte. Sagsøger har ikke påvist, at der var nogen grund til, at der skulle udarbejdes et nyt budget i forbindelse med indgåelsen af aftalen med Palm, Classen og Ørbekker. Jørgen Brændstrup har herom forklaret (...):

”Der blev ikke udarbejdet nyt budget i forbindelse med handelen, da det tidligere udarbejdede budget af den 26. november 2007 (...) var relativt nyt. Der var ingen nye parametre.”

For så vidt angår Palm, Classen og Ørbekkers forpligtelser til at tilføre likviditet til Østerfælledparken og bankens forpligtelser til at tilføre likviditet i henhold til budgettet henvises til det nedenfor ... anførte. Her skal blot bemærkes, at sagsøgers standpunkt bestrides som udokumenteret.

Særligt vedrørende Jørgen Brændstrups forhold i relation til dispositionen (Bevilling 2008)

Der henvises til det nedenfor ... anførte.

Hvilket faktum kan lægges til grund (bevisførelsens resultat) (Bevilling 2008)

Det noteres, at sagsøger ikke har gjort gældende, og heller ikke har godtgjort, at bestyrelsens beslutning om at medvirke til Palm, Classen og Ørbekkers overtagelse af Østerfælledparken i juni måned 2009 hviler på et relevant mangelfuldt grundlag.

Der henvises til det ... ovenfor og nedenfor ... anførte vedrørende omstændighederne i forbindelse med dispositionerne og sagsøgtes kritik af sagsøgers standpunkt.

Det juridiske grundlag for bedømmelsen (Bevilling 2008)

...

Revisionens behandling af engagementet (Bevilling 2008)

Intern Revision

I Intern Revisions protokol (af 5. februar 2009) (...) anfører Intern Revision bl.a. vedrørende Østerfælledparken A/S:

”Banken har opgjort et nedskrivningsbehov på 224 mio. kr. Målingen af udlånet er baseret på følgende skøn foretaget af bankens ledelse; afkastkrav på 4 %, gennemsnitlig leje på 1.150 kr. pr. etm. – som indeksreguleres, 10 % årlig genudlejning på markedsvilkår.

Direktionen har overfor os erklæret, at måling af udlånet er baseret på ledelsens bedste skøn over de forventede betalingsstrømme.”

Videre har Intern Revision i revisionsprotokollat af 29. april 2009 (...) vedrørende Østerfælledparken A/S anført:

”Banken har opgjort et nedskrivningsbehov på 189 mio. kr. Målingen af udlånet er baseret på følgende skøn foretaget af bankens ledelse; 10 % årlig genudlejning på markedsvilkår, 3 % årlig lejeregulering, fuld udlejning (aktuelt udlejet 95 %) samt salg af ejendommen i 2023 til et afkastkrav på 3,8 %.

Bankens betalingsrækker pr. 31. marts 2009 tager udgangspunkt i budget for ejendommen for perioden 2010 til 2021 udarbejdet af banken ultimo 2008. Bankens ledelse har som følge af usikkerhed vedrørende cashflow, jf. det af banken udarbejdede budget, foretaget en samlet korrektion på 85 mio. kr.

Direktionen har overfor os erklæret, at måling af udlånet er baseret på ledelsens bedste skøn over de forventede betalingsstrømme.”

Intern revisor, Gitte Buchholz, har vedrørende disse tilførsler forklaret følgende (...):

”Foreholdt det, der er anført i det interne revisionsprotokollat af 29. april 2009 om Amagerbankens betalingsrækker (...), har hun forklaret, at Intern Revision i forbindelse med Østerfælled-engagementet også fik en opgørelse af engagementet og sikkerheder, og at der nedenunder lå et ejendomsskema, der havde de elementer med, som Intern Revision har omtalt som et budget. Det var Amagerbankens ledelses intention at holde engagementet i en rum tid, og dette skulle afspejles i betalingsrækkerne. Hun erindrer ikke, at Intern Revision fandt fejl i dette.”

Det kan konstateres, at den interne revision har gennemgået de budgetter, banken har ladet udarbejde vedrørende Østerfælledparkens drift efter finanskrisens indtræden. Det kan konstateres, at Intern Revision ikke har haft bemærkninger til disse budgetter, deres forudsætninger eller hvorvidt de har været korrekte. Det kan konstateres, at Intern Revision har tilsluttet sig bankens direktionens nedskrivninger på engagementet og derved også efterprøvet bankens direktionens grundlag for nedskrivningerne samt de forudsætninger, der er indgået i denne forbindelse. Det noteres her, at Intern Revision ikke har haft bemærkninger hertil.

Sagsøgte noterer sig videre, at sagsøger ikke har fremlagt de budgetter, der henvises til af Intern Revision.

Det kan endvidere noteres, at revisor i dette tilfælde godkender, at banken laver en yderligere korrektion på grund af usikkerhed på samlet 85 mio. kr.

Ekstern Revision

Ekstern Revision erklærer i revisionsprotokollatet af 5. februar 2009 (...):

”Baseret på forventet optimering af udlejning på markedsvilkår er det ledelsens opfattelse at engagementet er værdisat korrekt, og at fremtidige usikkerheder er dækket af den indikerede reservede kapital.”

Ekstern Revision tiltræder bankens ledelses vurderinger.

I revisionsprotokollen af 29. april 2009 kommer ekstern revisor ikke særskilt ind på Østerfælledparken og en vurdering heraf, men ekstern revisor tiltræder generelt ledelsens skøn.

Finanstilsynets behandling af engagementet (Bevilling 2008)

Finanstilsynet havde i forbindelse med inspektionen i efteråret 2008 anledning til at gennemgå Østerfælledparken og afgav den 21. januar 2009 rapport om tilsynet (...). Det fremgår af skemaet til rapporten (...), at Finanstilsynet tiltræder den allerede stedfundne nedskrivning på 200 mio. kr. på engagementet. Det er ikke muligt heraf at konstatere, hvorvidt nedskrivningen er foretaget som følge af et skøn over ejendomsværdien, valutarammens betydning eller kautionisternes bonitet. Finanstilsynet tilslutter sig den af banken allerede foretagne hensættelse.

Det fremgår af Finanstilsynets rapport af 1. juli 2009 (...), at der pr. 31. marts 2009 foretages yderligere nedskrivning på 189 mio. kr. på engagementet. Det fremgår ikke af Finanstilsynets rapport, til hvilke forhold den nedskrivning henføres.

I et notat af 9. september 2009, et år inde i finanskrisen, (...) fastsættes værdien af ejendommen til 853 mio. kr. Værdiansættelsen sker på basis af en budgetleje opgivet til 42.661.000 kr.

Som følge af Finanstilsynets beslutning vedrørende afhøring af vidnerne var det ikke muligt under afhøringen af Kristian Vie Madsen nærmere at få uddybet, hvilke oplysninger der lå til grund for beregningen af værdien af ejendommen i Finanstilsynets notat. Det kan imidlertid konstateres, at det i Management Summaryet af 14. december 2009 fremgår, at der budgetteres med en bruttohusleje på 48.373.000 kr. (...).

Det kan konstateres, at Finanstilsynet efter finanskrisens indtræden i efteråret 2008 foretager en radikalt forandret vurdering af engagementet. Da der ikke foreligger oplysninger om grundlaget for Finanstilsynets fastsættelse af afkastprocenter etc., er det ikke muligt nærmere at vurdere boniteten af Finanstilsynets vurderinger.

...

Tabet i forbindelse med dispositionen/dispositionerne (Bevilling 2008)

Sagsøger har konsekvent afvist at oplyse, hvor stor en del af tabet der skal henføres til de enkelte dispositioner, således også i relation til dispositionerne i 2008. I duplikken fremsatte sagsøgte opfordring nr. 89.3, ... Heri anføres bl.a. følgende besvarelse vedrørende sagsøgte opfordring:

”Det er sagsøgers opfattelse, at det fulde tab på lånet (392.707.362,84 kr.) kan henføres til bevillingen af lånet i 2006, refinansieringen i 2007 og finansieringen af Palm, Classen og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding i 2008. Også henset til at samtlige de sagsøgte, der er kritiseret for disse handlinger, sad i ledelsen i hele den pågældende periode, finder sagsøger det ikke relevant at besvare de sagsøgte opfordringer om kr. for kr. at opgøre tabet på forskellige af de sagsøgte definerede tidspunkter og handlinger.”

Sagsøgers proceserklæring skal sammenholdes med sagsøgers andre erklæringer, herunder sagsøgers erklæring vedrørende 2007 i det sammenfattende processkrift (...):

”Det er efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at en ansvarlig bankledelse under de givne omstændigheder ville have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter og taget det dermed forbundne (formentlig beskedne) tab frem for at deltage i en refinansiering på de pågældende vilkår.”

Det kan således konstateres, at sagsøger er af den opfattelse, at havde man realiseret ejendommen i efteråret 2007, ville banken alene have realiseret et ”beskedent tab”. Sagsøger synes her at bortse fra, at transaktionen i 2007 netop indebar, at man ud over ejendommen opnåede sikkerhed ved fuld indeståelse fra det øverste selskab i Schaumann-koncernen samt et tilsagn om tilførsel af op til 20 mio. kr. årligt til dækning af renteudgifter.

Denne processtilkendegivelse skal sammenholdes med sagsøgers erklæring i det sammenfattende proceskrift under pkt. 11.7.2 (...):

”Bankens tab på udlånet til Østerfælledparken kan således opgøres til 392.707.362.84 kr. Dette tab var allerede lidt på tidspunktet, hvor sagsøgte 6-9 indtrådte i bestyrelsen, og tabet gøres derfor ikke gældende over for sagsøgte 6-9.”

Kent Villadsen Madsen, indtrådte i Amagerbankens bestyrelse 11. august 2008.

I forhold til sagsøgers erklæringer kan det således konstateres, at sagsøger har tilkendegivet, at tabet på anlægslånet vedrørende Østerfælledparken er lidt inden den 11. august 2008, og henset til sagsøgers erklæring vedrørende refinansieringen i 2007 som citeret ovenfor må det lægges til grund, at sagsøger tilige er af den opfattelse, at tabet er lidt efter december 2007.

Beviset for at der er lidt et tab ved dispositionen (Bevilling 2008)

Sagsøger har ikke, og kan efter sagsøgtes opfattelse ikke, føre noget bevis for, at der ved indgåelsen af aftalen med Palm, Classen og Ørbekker blev påført banken noget tab.

Sagsøger har ikke godtgjort, at engagementet ikke var i fuld bankmæssig stand, da aftalerne med Palm, Classen og Ørbekker blev indgået.

Sagsøger har ikke godtgjort, at kautionisterne ikke ”var pengene værd” ved finansieringsaftalens indgåelse.

Sagsøger har ikke påvist noget grundlag for, med hvilken grad af sikkerhed, retten kan vurdere handelsværdien af Østerfælled ejendommen til en så nedskrevet værdi, at dette kunne give anledning til at overveje hvorvidt der opstod et tab for banken i forbindelse med indgåelse af dispositionerne i 2008.

Henset til de tilkendegivelser, der er i ledelsesberetningen i årsrapporten for Østerfælledparken A/S i 2010 (...), aflagt i maj 2011, hvor sagsøger har overtaget aktiemajoriteten i selskabet, og Østerfælledparken A/S herefter indgår i koncernregnskabet for Finansiell Stabilitet, synes der ikke at være noget grundlag for at antage, at retten har et tilstrækkeligt grundlag til at tilsidesætte den mellem parterne fastsatte handelsværdi, ... Selv hvis retten måtte finde, at handelsværdien for Østerfælledparken skal ansættes til en anden værdi end den mellem køber og sælger aftalte, er det dog ikke ensbetydende med, at banken har lidt et tab ved dispositionen.

Det ville i så fald fordre, at sagsøger godtgør at bankens engagement ville være bedre tjent med, at have beholdt Schaumann Holding A/S som realdebitor i stedet for at få Palm, Classen og Ørbekker. Sagsøger har ikke ført noget bevis i så henseende.

Som nævnt har sagsøger heller ikke ført noget bevis for, at Palm, Classen og Ørbekker ikke skulle være fuldgode solidariske kautionister ved transaktion ved aftalernes indgåelse.

For så vidt angår overvejelserne i relation til denne disposition henvises der i særdeleshed til dommen U.1962.814H ...

....

Beviset for årsagssammenhængen mellem den kritiserede disposition og de af sagsøger hævdede tab (Bevilling 2008)

Ligesom sagsøger ikke har godtgjort, at Schaumann Holding A/S ikke ville kunne have opfyldt de forpligtelser som Schaumann Holding A/S påtog sig i 2007, har sagsøgte godtgjort, at der er endnu en sammenhæng mellem de efterfulgte lidte tab og det forhold, at Palm, Classen og Ørbekker erhvervede ejendommen og indgik en finansieringsaftale med banken.

Efterfølgende indtrufne tab vedrørende ejendommen skal efter sagsøgtes opfattelse henføres til finanskrisen.

DISPOSITIONERNE I FORHOLD TIL ØSTERFÆLLEDPARKEN-ENGAGEMENTETS VALUTA DEL I (BEVILLING AF VALUTARAMMEN 2008)

Sagsøgers standpunkt og kritik heraf (Bevilling af valutarammen 2008)

...

Indledende bemærkninger (Bevilling af valutarammen 2008)

Det noteres, at sagsøger ikke i de ”anbringender”, der anføres i pkt. 11.4.2. [i det sammenfattende processkrift] (...), anfører, hvilke af de handlinger eller undladelser, der omtales og kommenteres i disse anbringender, der skulle kunne konstituere et ansvarspådragende forhold. Dette i modsætning til andre ”anbringender” fremsat af sagsøger, ... Der henvises til bestemmelsen i retsplejelovens § 363.

Meddelelse af valutarammen medførte en forsvarlig forøgelse af Bankens risiko (Bevilling af valutarammen 2008)

...

Henvisningen til formandens bemærkning på bestyrelsesmødet bør læses i sin helhed, idet der i bestyrelsesmødereferatet fra den 21. maj 2008 (...) er anført:

”Ud fra en risikovurdering og en håndteringssynsvinkel vurderedes banken samlet set at være bedre stillet. Formanden bemærkede, at banken i realiteten giver en driftskredit på 175 mio. kr. – en risiko-udvidelse på 100 mio. kr.”

Jørgen Brændstrup bestrider ikke, at der var tale om en udvidelse af bankens risiko i forbindelse med engagementet på 100 mio. kr.

Det afgørende er imidlertid i denne relation ikke, hvorvidt der er sket en risikoudvidelse på 100 mio. kr., men i hvilket omfang den skete risikoudvidelse må karakteriseres som uforsvarlig. ...

Sagsøger fremdrager efterfølgende nedenfor to forhold uden nærmere at tilkendegive, om disse to forhold konstituerer noget uforsvarligt forhold, nemlig 1) at valutarammen er en valutaspekulation og ikke et element i en omlægning af lånet på Østerfælledparken fra DKK til CHF/JPY, ... og 2) at de afgivne tilsagn fra Palm, Classen og Ørbekkers side om kaution og tilførsel af likviditet var værdiløse ...

Særligt om spekulation (Bevilling af valutarammen 2008)

...

Det første udsagn, sagsøger anfører i denne forbindelse, er: "Østerfælledparkens valutaramme var endvidere udtryk for valutaspekulation".

Om begrebet "spekulation" anføres der i Gyldendals Encyclopedia "Den store Danske":

...

Det er muligt, at sagsøgerne anvender begrebet "spekulation", fordi det i nogles ører har en negativ klang. Det afgørende ved bedømmelsen af Amagerbankens beslutning om at bevilge en valutaramme i maj 2008 må imidlertid være de forhold, der er blevet bevist under sagen, ikke den mærkat der sættes på dispositionen.

Uanset at vurderingen af de sagsøgte forhold i relation til beslutningen om at meddele en valutaramme er uafhængig af, hvilket "mærkat" der kan sættes på dispositionen, er det ikke desto mindre af interesse nærmere at få fastlagt baggrunden for, at "spekulationsbegrebet" bringes ind i sagen.

Den nyudnævnte formand, Niels Heering, forklarede under afhøring, foreholdt den af ham og Steen Hove udarbejdede redegørelse til Rigsrevisionen, følgende (...):

"Foreholdt Redegørelse til Rigsrevisionen om forløbet i Amagerbanken efter ny ledelse tiltrådte den 10. november 2010 udarbejdet af administrerende direktør Steen Hove og ham (...), hvoraf fremgår:

"Den nye ledelse ville således ikke fortsætte væsentlige likviditetstilførsler /engagementsudvidelser for at undgå sammenbrud i dårlige engagementer, således som det for eksempel var tilfældet i engagementet "Østerfælled", hvor der var sket betaling af betydelige beløb til efterstående kreditorer for at undgå et sammenbrud. På dette engagement blev der i begyndelsen af 2010 – for at undgå et sammenbrud i engagementet - bevilget en forøgelse på ca. 40 millioner kroner i ny likviditet på trods af, at engagementet var nedskrevet. Medio 2010 var engagementet fuldt nedskrevet med ca. 800 mio. kroner, hvoraf ca. 340 millioner kroner var tabt på valutaspekulation i 2009 og 2010.",

har han forklaret, at de fremhævede valutaspekulation, fordi det var et meget stort engagement for en bank af Amagerbankens størrelse. Han havde den forståelse, at valutarammen helt uden for drift eller betalinger kunne bruges til at spekulere, som ejerne af Østerfælled-ejendommen ville.... Han havde indtryk af, at de brugte rammen aktivt til at forbedre ejendommens resultat ved valutaspekulation. Den nye bestyrelse havde fået de store engagementer til gennemgang, og i Østerfælled-engagementet var der bl.a. en beskrivelse af valutadelen. Han kan ikke huske præcist, hvad der stod, men der stod ikke, hvad ejerne konkret spekulerede i. Rammen var i fem-seks valutaer. (...)"

Det er bemærkelsesværdigt, at det er i Steen Hoves og Niels Heerings indberetning til Rigsrevisionen af 31. marts 2011, jf. ovenfor, at belåningen af Østerfælledparken første gang betegnes som spekulation.

Man kan konstatere, at betegnelsen hviler på den misforståelse af dispositionerne over valutarammen, som Niels Heerings forklaring ovenfor afspejler. Heering og Hove har tilsyneladende troet, at Ørbekker brugte valutarammen til aktive handler uden forbindelse til finansieringen af ejendommen. Som det fremgår nedenfor ... var dette ikke tilfældet.

Kristian Vie Madsen forklarede (...) foreholdt følgende afsnit i notatet (...):

"Det er tilsynets erfaring, at pengeinstitutter normalt sondrer mellem valutelines til kommercielle formål og mere spekulativt baserede valutelines",

har han forklaret, at Finanstilsynets definition af ”spekulativt” ikke er super præcis her. Det skal her forstås som modsætningen til risikoafdækning. Hvis både indtjening og udgifter f.eks. er i USD, er der tale om en grad risikoafdækning, fordi en kursændring rammer både indtægts- og udgiftssiden. *Hvis indtægts- og udgiftssiden ikke er i samme valuta, er det spekulativt* (Min fremhævning)..... Finanstilsynet har ikke en generel definition af, hvad der forstås ved ”spekulativt.....”.

Finanstilsynets notats anvendelse af ”spekulationsbegrebet” synes endvidere ikke at være kongruent med det spekulationsbegreb, der anvendes i lov om finansiel virksomhed (FIL). I FIL § 77 findes der et forbud mod, at medlemmer af en banks ledelse foretager ”spekulationsforretninger”. Bestemmelsen har sit udspring i bank- og sparekasselovens § 19, stk. 4, hvor det anføres:

”Direktører og funktionærer i et pengeinstitut må ikke for egen regning udføre eller deltage i spekulationsforretninger.”

I noten til Karnov (...) anføres, at der i Finanstilsynets beretning for 1991 fremgår et notat, i hvilket spekulation defineres som:

”dispositioner, hvor et formuegode anskaffes alene for at sælge det videre og derved opnå en gevinst.”

I bekendtgørelse nr. 1002 af 17. december 2001, der blev udstedt i henhold til FIL § 19, stk. 2, fremgår under overskriften ”Spekulationsforretninger”, jf. stk. 3, nr. 3, at spekulationsforretninger ikke omfatter optagelse af lån til finansiering af en fast ejendom i landets valuta. Med andre ord: Man må gerne finansiere en fast ejendom beliggende i Danmark med et lån optaget i DKK. Bestemmelsen havde følgende ordlyd (...):

...

Spekulation omfattede på det tidspunkt finansiering af en dansk ejendom i CHF.

I en af Økonomiministeriet udvalg i forbindelse med revisionen af FIL i foråret 2001 afgivet meddelelse om udvalgets rapport (...) fremføres følgende, ...:

”Spekulationsforbuddet foreslås ændret således, at der i højere grad end i dag gives de omfattede personer mulighed for at foretage almindelig formuepleje, der ikke umiddelbart kan medføre en konflikt mellem den pågældendes egne og den finansielle virksomheds interesser.”

Den nugældende bestemmelse i FIL § 77, stk. 1, nr. 4, ... er et resultat af rapportens anbefalinger. Det er således klart, at et ledelsesmedlem i en finansiel virksomhed i dag kan optage lån i udenlandsk valuta til finansiering af fast ejendom, og dette forhold ville således ikke i FIL's terminologi blive betragtet som ”spekulation”.

...

Der er ikke nogen grund til at antage, at Finanstilsynets usikre definition af ”spekulationsbegrebet” har nogen forankring i lovgivningen. Det bemærkes i den forbindelse, at Finanstilsynets ”ekspert”, Kristian Vig Madsen (...), ikke var i stand til at forklare, hvad den indledende sondring, der er foretaget i Finanstilsynets notat mellem spekulative og kommercielle lines, skulle bruges til hverken af Finanstilsynet eller bankerne. Den opstillede sondring i Finanstilsynets redegørelse forekommer at være uden nogen relevans.

Valutarammen blev brugt til en ’teknisk’ omlægning til et valutalån (Bevilling af valutarammen 2008)

Sagsøger anfører videre, som dokumentation for, at der er forgået dispositioner, der går videre, end hvad der er sædvanligt ved en ”teknisk” låneomlægning:

”Østerfælledparkens valutaramme var endvidere udtryk for valutaspekulation. Banken har da også på et møde med Finansiell Stabilitet den 6. april 2010, hvor bl.a. Jørgen Brændstrup deltog, bekræftet, at ”spekulationen i valuta er aktive valg fra bankens side”, jf. Finansiell Stabilitets notat af 20. april 2010 (...).”

Jørgen Brændstrup har om indholdet af dette interne notat udarbejdet af Finansiell Stabilitet forklaret (...):

”Der var ingen, der sagde, at dette var spekulativt. Han har aldrig modtaget referatet af dette møde (...). Forevist notatet ”Gennemgang af kreditporteføljen i Amagerbanken” udarbejdet af Finansiell Stabilitet, afsnittet ”Rente- og valutarisici” (...) har han forklaret, at han har på ingen måde kan bekræfte, at der var tale om spekulation i valuta.”

Leif Busk har (...) forklaret anderledes. Det afgørende i denne relation er, at der var kunder i Amagerbanken, der havde valutalinje, der blev brugt til aktiv handel. Selv om man lægger Busks forklaring til grund, så er der ikke dermed godtgjort, at udsagnet sigter til Østerfælledparken, og dermed kan det ikke tages som en erkendelse af noget forhold fra Brændstrups side. Det bemærkes, at sagsøger undlod at spørge Busk om, hvilke engagementer bemærkningen sigtede til.

Det noteres endelig, at problemstillingen ikke er omtalt i det af Finansiell Stabilitet udarbejdede referat fra mødet (...)

Sagsøger anfører yderligere:

”Det bestrides, at Østerfælledparkens valutaramme kan karakteriseres som en ”anlægsfinansiering”, således som det er forsøgt af de sagsøgte, og som det blev udlagt af N.E. Nielsen på Bankens ekstraordinære generalforsamling den 22. juli 2010 (bilag 326). Det fremgår da også med tydelighed af f.eks. bilag 212, 213, 235, 760-765, 778, 780, 782, 783, 790-794, 796-799 og 801....”

En gennemgang af bilagene viser, at de hverken enkeltvis eller tilsammen udgør nogen form for indikation af, at man i relation til administrationen af valutarammen for Østerfælledparken er gået videre end en ”teknisk” låneomlægning til udenlandsk valuta. Visse af bilagene, ..., omtaler slet ikke valutaproblemstillingen, men derimod f.eks. Swap aftalen med Nykredit.

Det forhold, at Ørbekker på et tidspunkt vælger at foretage en disposition, hvorved man sælger en eventuel gevinst ved et valutakursfald fra på et tidspunkt i 2008, kan ikke betegnes som aktiv handel, men en disposition i forhold til finansieringen. Uanset dette er der her tale om en enkeltstående disposition, der ikke ændrer på det bevisresultat, der i øvrigt foreligger.

Henrik Ørbekker har forklaret herom (...):

”Efter hans opfattelse er der i øvrigt en udtalt misforståelse omkring optioner. Det er således en udbredt opfattelse, at optioner er forbundet med en kæmpe risiko, men rent faktisk nedbringer optionspræmien en del af risikoen ved en terminsforretning samt giver likviditet. Optionerne i denne sag var dog ikke en afdækning. Ved salg af en option går man glip af en mulig upside i forløbet. De solgte optioner på et fald i kursen på CHF mod en præmie, som de modtog fra optionskøberne.”

Sagsøger kunne have – men har undladt – at lade hele dokumentationsmaterialet vedrørende valuta dispositionerne gennemgå ved et syn og skøn med henblik på ved en uafhængig, sagkyndig skønsmænd at få fastslået, hvorvidt der er foregået andre dispositioner over valutarammen end dispositioner, der var knyttet til den forømtalte ”tekniske” låneomlægning.

Sagsøger kunne have – men har undladt – at fremlægge hele dokumentationsmaterialet vedrørende valutadispositionerne.

...

Der foreligger ikke nogen opgørelse over, i hvilke perioder valutarammen har været overskredet i 2009. Det kan konstateres, at det skete i marts 2009, hvor det konstateredes, at valutarammen var negativ med 130 mio. kr. den 10. marts, men allerede den 12. marts var rammen negativ med 77,2 mio. kr. Hvad bankens undladelse af at lukke den ”tekniske” låneomlægning i 2009 skulle betyde for forståelsen af dispositionerne i lånerammen, henstår som uklart.

For så vidt angår baggrunden for at banken lod valutarammen fortsætte i foråret 2010, henviser jeg til ... bemærkninger nedenfor ...

Under alle omstændigheder kan det forhold, at banken lader valutarammen fortsætte på trods af, at der er betydelige overskridelser af rammen, ikke tages som dokumentation for, hvilke dispositioner der foregår under valutarammen.

...

Henrik Ørbekkers bemærkninger i e-mail af 23. april 2008 (...) (...) fremsat på et tidspunkt, hvor man er i gang med at forhandle prisen på overtagelsen af Østerfælledparken, har ikke betydning. Der er ikke grundlag for at antage, at Ørbækker refererede til andet end renteforskellen. Sagsøgte spurgte ikke Ørbækker om, hvad han havde i tankerne med dette udsagn.

Jørgen Brændstrup har om dette forhold forklaret (...):

”Foreholdt oplysningerne om adgangen til at tjene penge på CHF-optionsterminer i henholdsvis notat om ejendomsswap af 23. april 2008 fra Olav Damkiær-Classen og likviditetsberegning i Management Summary af 14. maj 2008 (...) har han forklaret, at der var tale om, at driften ville gå i 0, hvis man kunne tjene 3 % på valutarammen. Der var historisk belæg for, at man kunne spare 2 % på at optage lån i fremmed valuta.”

Det bemærkes i den forbindelse, at 2 %, i øvrigt svarer til den historiske renteforskel,...

Om betydningen af sikkerhedsstillelserne i forbindelse med Palm, Classen og Ørbekkers overtagelse af engagementet (Bevilling af valutarammen 2008)

...

Den værdi, som banken på beslutningstidspunktet tillagde selvskyldnerkautionerne, fremgår af Management Summary af 14. maj 2008 (...). Heri findes der en opgørelse af kautionisternes formuer på basis af deres regnskaber for 2006, i hvilken forbindelse den samlede formue for de tre kautionister opgøres i størrelsesordenen ca. 700 mio. kr. Af den konkluderende indstilling fremgår der (...):

”Kautionisterne hæfter med deres fulde formue, og anses for professionelle aktører i ejendomsmarkedet, og i stand til at håndtere sagen til den aftalte handelspris.”

Af bestyrelsesprotokollen fra den 21. maj 2008 (...) fremgår følgende:

”Ud fra en risikovurdering og en håndteringssynsvinkel vurderedes banken samlet set at være bedre stillet.”

Sagsøgers synspunkt i denne relation synes at hvile på en misforståelse af kautionserklæringerne og de øvrige aftalevilkår for lånet, der er afgivet, og som er gennemgået nedenfor ... om risikoen. Gennemgang her viser, at der ikke var tale om en kaution, der først kunne gøres gældende ved udløbet, eller at

de forudsatte indbetalinger på op til 20 mio. kr. årlig ikke var en løbende forpligtelse. Henvisningen til de to dokumenter udfærdiget af John Weibull støtter ikke standpunktet om, at kautionerne ikke blev tillagt en værdi på etableringstidspunktet.

John Weibull havde følgende kommentarer til Palm, Classen og Ørbekkers evne som kautionister i sommeren 2008 (...):

”Forevist notat af 20. oktober 2008 fra ham til Kreditkomitéen vedrørende Finanstilsynets indikering af øget kapitaldækningskrav, pkt. 11 ”Østerfælled” (...) har han forklaret, at han er ret overbevist om, at oplysningerne om Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classens formueforhold var i Amagerbankens besiddelse. Amagerbanken fik løbende regnskaber fra sine kunder. I foråret 2008 havde Henrik Ørbekker et betydeligt indestående i banken. Det var hans overbevisning, at de tre personers økonomi og kaution kunne tillægges betydning.”

Afsluttende bemærkninger vedrørende sagsøgers standpunkt (Bevilling af valutarammen 2008)

Sagsøger har ikke ført bevis for anbringendet om, at valutarammen, der blev meddelt i tilknytning til Østerfælledparken, er brugt til aktivt at spekulere i valuta (forstået som aktive handler der ikke foretages som led i en teknisk låneomlægning).

Jørgen Brændstrup er enig i, at valutarammen blev ydet med henblik på at omlægge ejendommens finansiering til en finansiering i udenlandsk valuta (CHF/JPY) med henblik på optimering af finansieringsrenten.

Sagsøgers standpunkt vedrørende bevillingen af valutarammen i maj/juni 2008 synes at hvile på den misforståelse af de faktiske forhold, som bankens nye bestyrelsesformand, advokat Niels Heering, gav udtryk for under afhøringen i retten, således som det er gengivet ovenfor Sagsøger er tilsyneladende af den opfattelse, at dispositionerne over valutarammen var udtryk for spekulative handler i modsætning til en omlægning af finansieringen til udenlandsk valuta. Sagsøger har ikke dokumenteret, at dette skulle være tilfældet.

Tværtimod har alle vidner, der beskæftigede sig med valutarammen, mens det pågik, samstemmende forklaret, at der var tale om en ”teknisk” låneomlægning til udenlandsk valuta, jf. det nedenfor ... Det er alene Niels Heering, der har tilkendegivet, at der efter hans opfattelse foregik ”aktiv handel” under valutarammen. Hvad Niels Heering baserer dette ”indtryk” på, er uklart. Imidlertid finder jeg, at det uden tøven kan lægges til grund, at Niels Heering ikke selv har foretaget nogen gennemgang af dispositionerne under valutarammen, jf. hans forklaring ...: ”Han havde indtryk af, at de brugte rammen aktivt ...”. Hvorfra dette indtryk stammer, forklarede Niels Heering imidlertid ikke noget om.

Sagsøger havde mulighed for at lade valutarammen og de dertil knyttede dispositioner gennemgå ved et syn og skøn og dermed få afklaret, hvorvidt der var foretaget dispositioner, der var uforenelige med en ”teknisk” låneomlægning af finansieringen. Dette skal ses i samklang med, at sagsøger har haft fuld adgang til kontoudtog samt alle handelsnotater vedrørende dispositionerne over valutarammen. Disse dokumenter er ikke fremlagt.

Særligt vedrørende Jørgen Brændstrups forhold i relation til dispositionen (Bevilling af valutarammen 2008)

Jørgen Brændstrup var på tidspunktet for bevillingens gennemførelse fortsat undergivet bestyrelsen og den administrerende direktør, Knud Christensens instruktioner. Beslutningen blev truffet af bestyrelsen.

Jørgen Brændstrup havde ikke grund til at antage, at bevillingen af en valutaramme til en teknisk omlægning af belåningen i Østerfælledparken påførte banken usædvanlige eller på anden vis uforsvarlige risici.

Det bemærkes også her, at ingen andre på dette tidspunkt eller for den sags skyld på et senere tidspunkt i forløbet har påpeget, at den tekniske omlægning skulle være af uforsvarlig karakter.

Jørgen Brændstrup noterer sig, at sagsøger ikke har gjort gældende, at der er fejl, mangler eller undladelser i det grundlag, Jørgen Brændstrup medvirkede til at etablere for beslutningen i forbindelse med Palm, Classen og Ørbekkers erhvervelse af Østerfælledparken i 2008.

Hvilket faktum kan lægges til grund (Bevilling af valutarammen 2008)

Hvad var baggrunden for, at der blev ydet en valutaline til Østerfælled i juni 2008 (Bevilling af valutarammen 2008)

Baggrunden for at Palm, Classen og Ørbekker anmodede om en valutaline, og banken medvirkede til det var, som Jørgen Brændstrup forklarede (...), at:

”Der var historisk belæg for at man kunne spare 2 % på at optage lånet i fremmed valuta.”

Jørgen Brændstrup har om årsagen til meddelelsen af valutarammen forklaret (...):

”Det var et vilkår fra Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, at de kunne finansiere den fulde finansieringsramme af Østerfælled i fremmed valuta. Henrik Ørbekker var god til at se ind i markedet og Amagerbanken vurderede, at Henrik Ørbekker kunne finansiere til en lavere rente, f.eks. ved optagelse af lån i udenlandsk valuta.”

Blev Østerfælleds valutaline anvendt til aktiv handel (spekulation) eller til en ”teknisk” omlægning til et valutalån (Bevilling af valutarammen 2008)

Det er Jørgen Brændstrups opfattelse, at det hele tiden har været hensigten, at den bevilgede valutaramme alene skulle bruges til en ”omlægning” af den samlede belåning af Østerfælledparken, der var optaget i DKK, til belåning i udenlandsk valuta. Sagsøger har ikke godtgjort, at der er foregået dispositioner under valutarammen, der havde noget andet formål.

N.E. Nielsen har forklaret, ... Kent Villads Madsen har forklaret samstemmende herom (...): ”Valutarammen blev stillet til rådighed med henblik på at opnå lavere finansieringsomkostninger”

Det forklarede støttes også af de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Således Michael Nellemann Pedersen (...), hvor det anføres:

”Han var klar over, at der var valuta involveret i Østerfælled-engagementet, og han havde læst og gennemgået materiale om engagementet, herunder et Management Summary, hvor han kunne se udviklingen i den samlede eksponering i Østerfælled-engagementet. Det var i øvrigt ikke bemærkelsesværdigt at finansiere ejendoms køb mv. i fremmed valuta. Det har han også set i forhold til andre ejendomme. Det var en del af bankernes produktpalette. Mange kommuner optog også lån i CHF og JPY.

.....

Tanken var, at Amagerbanken ville forbedre kundens samlede økonomi ved at optage et lån i fremmed valuta og udnytte rentefordelen på 1-2% p.a.”

Det var ligeledes revisionens opfattelse, at valutalinen var bevilget med henblik på at etablere en ”teknisk” låneomlægning. Således forklarer de statsautoriserede revisorer, Anders Duedahl-Olesen og Torben Bendner (...):

”Der var mange der mente, at det var attraktivt at låne i CHF.

.....

I Østerfælled-engagementet havde man fået omlagt et dansk lån til CHF via en swap. Det er ikke spekulativt forstået som usædvanligt. Det er gjort med henblik på at opnå en lavere rente. Der er påtaget en risiko.”

Statsautoriseret revisor Per Rolf Larssen forklarede (...):

”Han var opmærksom på, at der var tilknyttet en valutaramme til Østerfælled-engagementet. Han har spurgt ind til det og påset, at det regnskabsmæssige var behandlet korrekt. Det endte med., at engagementet blev nedskrevet. Der var også andre, der ”fundede” sig i CHF; men han husker ikke om de studsede over valget af denne valuta.”

Hensigten med den meddelte valutaline er efter kundernes forklaring også at foretage en omlægning af lånene til udenlandsk valuta. Henrik Ørbekker har således forklaret (...):

”.....Han foreslog en valutarenteswap, som ville give en rentebesparelse på 4% p.a. for Østerfælled-ejendommen. En sådan finansiel kontrakt ville heller ikke belaste bankens likviditet. Med en valutaramme på 1,5 mia. kr. svarende til 200 mio. euro ville hele belåningen kunne håndteres, herunder også lånet i Nykredit. Der var dialog med Amagerbanken om hvorledes der kunne opnås mest mulig rentebesparelse.....”

Videre forklarer Henrik Ørbekker (...):

”.....Han mener, at valutaterminsrammen i Østerfælled-engagementet ikke var udtryk for spekulation, da man alene var ude efter en lavere rente. Ved spekulation går man efter kursgevinster ved hyp-pige handler.....”

At dette var Henrik Ørbekkers opfattelse, understøttes af hans mail til Jørgen Brændstrup d. 24. marts 2010 (...), hvor Ørbekker i forbindelse med en anmodning om omlægning af positionerne fra CHF til Tyrkiske Lira anfører:

”Da vi indtil nu kun har indgået valutatermins forretninger ud fra en kommerciel betragtning (Låneomlægning)....”

Også Classen og Palm har forklaret enslydende med Ørbekker, således Classen (...):

”De så muligheder i ejendommen. Med købet af Østerfælled-ejendommen overtog de som tidligere forklaret finansieringspakken i ejendommen. Oveni kom en valutaramme. Det var helt normalt. Bankerne var generelt helt vilde med at yde lån via valutarammer, da disse ikke talte med i bankernes balance.”

Og Palm (...):

”Han enig i Henrik Ørbekkers forklaring om, at valutalinen var udtryk for en omlægning af et DKK-lån til et CHF/JPY-lån”

Medarbejderne i bankens investeringsafdeling har samstemmende forklaret, at valutarammen blev brugt til at omlægge finansieringen fra DKK til udenlandsk valuta, således Peder Krag (...):

”Beslutningen om at stille en valutaramme til rådighed er ikke truffet i hans afdeling. I 2008 var der ikke noget usædvanligt i at optage lån i fremmed valuta.”

Mest markant er den, der var primært ansvarlig for valutadispositionerne i banken, Klaus Bach Jensens udtalelse (...):

”Valutaforretningerne genererede en teknisk omlægning af lånene til valutalånet.”

Henrik Jensen, der var den kundeansvarlige vedrørende investeringer på området, forklarede (...):

”Formålet med valutarammen i Østerfælled-engagementet var at få en lidt billigere finansiering via noget valuta. Man fik en syntetisk omlægning til lån i CHF og JPY.....”.

Det juridiske grundlag for bedømmelsen (Bevilling af valutarammen 2008)

Den almindelige situation i samfundet på tidspunktet for bevillingen (Bevilling af valutarammen 2008)

Amagerbankens accept af, at engagementet vedrørende Østerfælledparken går over til Palm, Classen og Ørbekker skal dels ses i lyset af deres store interesse for at overtage ejendommen, dels på baggrund af de generelle økonomiske forventninger i foråret 2008.

I en tale til Realkreditrådet holdt af nationalbankdirektør Nils Bernstein den 24. april 2008, omtales den internationale økonomiske krise.

...

Det var ikke alene nationalbankdirektøren, der udtrykte en behersket optimisme. Også den på det tidspunkt mest respekterede finansielle institution i Danmark, Danske Bank, udtalte i foråret 2008 i sin årsrapport for 2007, side 7, følgende forventninger til 2008 (...):

”Forventninger 2008

Med den aktivitetsmæssige fremgang i bank-, markeds- og forsikringsaktiviteterne gennem 2007 går koncernen styrket ind i 2008. Det er derfor forventningen, at 2008 bliver et tilfredsstillende år for Danske Bank koncernen, til trods for forventet lavere økonomisk vækst og den aktuelle uro på kapital- og likviditetsmarkederne.

...”

Nationalbankdirektøren og Danske Bank stod ikke isoleret med dette synspunkt, der også deltes af Nykredits direktion. ...

...

Var dispositionen usædvanlig (Bevilling af valutarammen 2008)

Jørgen Brændstrup har herom forklaret (...):

”Det var på det tidspunkt helt sædvanligt at finansiere i lavrentevaluta.”

N. E. Nielsen (...):

”At finansiere fast ejendom med valutalån har været helt sædvanligt i al den tid, hvor han har været advokat. Der lå således intet bekymrende eller foruroligende i denne finansieringsform.”

Borgmester Henrik Zimino har om sine erfaringer som bestyrelsesmedlem i Kommunekredit forklaret om finansiering i CHF (...):

”I forbindelse med arbejdet i Kommunekredit var han bekendt med kommuner, der havde optaget lån i CHF, hvilket de blev bebrejdet. Det var et stort tema på det tidspunkt. Han betragtede ikke optagelse af lån i fremmed valuta som en spekulationsforretning. Der er strenge regler for, hvordan kommuner kan håndtere deres økonomi; men der gjaldt ikke forbud mod optagelse af lån i fremmed valuta, da det ikke blev betragtet som spekulativt.”

Henrik Håkonsson har forklaret tilsvarende (...):

”Det var i den periode næsten altid reglen, at man i større investeringsprojekter fundede i fremmed valuta.”

Carsten Dan Ehlers har ligeledes forklaret (...):

”Anvendelsen af finansiering med CHF var helt sædvanlig på dette tidspunkt. Det havde han også set hos sine kunder i sin tid som revisor. Han har ikke som revisor taget forbehold i en revisionspåtegning som følge af en kundes benyttelse af valutarammer i CHF.”

Jesper Michael Buster Reinhardt har ligeledes forklaret (...):

”Han er ikke enig i, at engagementer, hvori der er lån i fremmed valuta, kan karakteriseres som ”valutaspekulation”. Det har været helt almindeligt gennem årtier, at dansk erhvervsliv, kommuner, foreninger og landmænd har været ”fundet” i fremmed valuta.”

Jesper Michael Buster Reinhardt (...):

”Alle investorer havde ”fundet” sig i CHF og fremmed valuta med henblik på at opnå en rentegevinst. Alle eksperters råd var, at CHF var en sikker valuta.”

Michael Nellemann Pedersen, der er den investeringsansvarlige direktør i en af landets største pensionskasser, forklarede (...):

”Han var klar over, at der var valuta involveret i Østerfælled-engagementet, og han havde læst og gennemgået materiale om engagementet, herunder et Management Summary, hvor han kunne se udviklingen i den samlede eksponering i Østerfælled-engagementet. Det var i øvrigt ikke bemærkelsesværdigt at finansiere ejendoms køb mv. i fremmed valuta. Det har han også set i forhold til andre ejendomme. Det var en del af bankernes produktpalette. Mange kommuner optog også lån i CHF og JPY.”

KPMG revisorerne Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender har forklaret tilsvarende (...):

”De har ingen holdning til, hvorvidt CHF var en volatil valuta. Der var mange, der mente, at det var attraktivt at låne i CHF.”

Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender (...):

”I Østerfælled-engagementet har man fået omlagt et dansk lån til CHF via en swap. Det er ikke spekulativt forstået som usædvanligt. Det er gjort med henblik på at opnå en lavere rente. Der er påtaget en risiko.”

Deloitte revisoren Per Rolf Larssen forklarede (...):

”Der var også andre, der ”fundede” sig i CHF; men han husker ikke, om de studsede over valget af denne valuta.”

Henrik Ørbekker forklarede (...):

”Alle banker var vilde med at finansiere fast ejendom i udenlandsk valuta. Han har aldrig haft en ejendom, som ikke var finansieret i udenlandsk valuta.”

Advokat Niels Heering forklarede (...):

”Mange kunder beder om en valutaramme med henblik på at få en lavere rentesats.”

Om risikoen (Bevilling af valutarammen 2008)

Jørgen Brændstrup (...):

”Der var historisk belæg for, at man kunne spare 2 % på at optage lån i fremmed valuta. Det var på det tidspunkt normalt for pengeinstitutter at finansiere lån til fast ejendom i fremmed valuta..... Det var et vilkår for køberne for at tiltræde handlen, at der kunne etableres en valutaramme i den størrelsesorden. Amagerbanken havde en professionel og god erfaring med de pågældende kunders håndtering af lån i fremmed valuta, hvorfor man accepterede kravet.”

...

Carsten Dan Ehlers (...):

”For år tilbage i det gamle PriceWaterhouse skulle alle partnerne i regionen for Europa, Mellemøsten og Afrika foretage et kapitalindskud, og der var i den forbindelse forhandlet adgang til lån i Royal Bank of Scotland. Kapitalindskud og lån samt firmaets pensionstilsagn over for partnerne var denomineret i CHF. Det var bestemt ikke et udtryk for risikoappetit. Valutaen var valgt, netop fordi den blev betragtet som stabil. Han betragtede ikke valget af en fremmed valuta som CHF som en væsentlig risiko i sig selv.”

Michael Nellemann Pedersen (...):

”CHF havde i 2010 ligget i et stabilt bånd i mere end 20 år. CHF havde haft en systematisk lav rente gennem mange år”

Henrik Ørbekker (...):

”Forevist Henrik Jensens mail af 16. juni 2008 til Annette Hansen og Jørgen Brændstrup (...) omhandlende valutaterminer/optioner har han forklaret, at der var dialog med Amagerbanken om valg af valuta med lavest mulig rente. Det var CHF og i mindre omfang JPY. Risikoen lå i en stigende kurs på CHF.”

Finanstilsynet udtaler i notat indhentet af SØIK til brug for den opgivne straffesag (...):

”Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK”

Finanstilsynet redegør ikke for det videnskabelige grundlag for denne observation, eller om Finanstilsynet er i besiddelse af den fornødne ekspertise til at fastslå en sammenhæng mellem lav rente og valutakursstigning. Grundlaget for notatet er helt uklart. Dette bliver ikke klarere ved Kristian Vig Madsens forklaring, hvor han forklarer (...):

”Han mener, at det lyder rimeligt at antage, at der er en sammenhæng mellem renten og kursen, således at hvis renten stiger, stiger kursen også. Det, Finanstilsynet har forholdt sig til, er, at der i en længere periode havde været en lavere rente på lån i CHF, og tilsynet har ikke forholdt sig til kursudviklingen.”

Et studie af de grafer over kursudviklingen mellem CHF og DKK viser, at kursintervallet er ret snævert i en lang periode. I 20 år før aftalen i juni 2008 var kursen CHF/DKK den 1. juni 1988 4.57 og den 1. juni 2008 4.65.

...

Ved vurderingen af risikoen indgår Kristian Vig Madsens forklaring med interesse. Netop om bankers risiko ved valutalån forklarer han (...):

”Hvis Finanstilsynet ser noget, der er uforsvarligt eller usædvanligt, må tilsynet se på lovgivningen, og hvis det, tilsynet har set, indebærer en risiko for den pågældende bank, giver tilsynet en risikoplysning. Hvis det, Finanstilsynet ser, er i strid med lovgivningen, giver tilsynet et påbud. Han vil mene, at det, der er beskrevet i det netop foreholdte afsnit, er en risikoplysning.”

Som det er anført nedenfor ... har Finanstilsynet ikke på noget tidspunkt gennem de mange inspektioner, der var i 2008 og 2009, påtalt eller omtalt, at der skulle være en risiko endside en usædvanlig risiko forbundet med valutarammen på Østerfælledparken.

Sagsøgte afviser ikke, at der i forbindelse med finansiering i udenlandsk valuta tilgår låneengagementet en risiko for, at valutaen stiger, hvorved engagementet belastes i tilfælde af, at debitor viser sig betalingsudygtig. Omvendt kan der også opstå den mulighed, at valutaen falder, i hvilken forbindelse værdien af gælden i DKK reduceres.

Denne problemstilling er i sin natur ikke anderledes end den problemstilling, der opstår, hvis man i forbindelse med erhvervelsen af en fast ejendom vælger at låse renten over finansieringsperioden, f.eks. 30 år, med en renteswap. Som bekendt har mange store pengeinstitutter og kreditforeninger tilbudt renteswaps til nystiftede andelsboligforeninger. Det kan i dag konstateres, at denne finansieringsstrategi ikke var hensigtsmæssig set i lyset af den efterfølgende renteutvikling.

Således fremgår det af Højesterets kendelse i sagen om A/S Duegården jf. U.2016.2802H, at der ved stiftelsen af A/B Duegården blev optaget et realkreditlån på 288 mio. kr., i hvilken forbindelse der blev etableret en 30-årig renteswap (...). På tidspunktet for Højesterets kendelse i 2016 var den negative værdi af renteswappen 200 mio. kr. (.).

...

Der foreligger i sagen ikke sagkyndige erklæringer, syn og skøn eller andet, der nærmere belyser risikoen ved et udlån i udenlandsk valuta, herunder CHF eller JPY.

Hvad der imidlertid kan konstateres, er omfanget af den sikkerhed, der blev stillet for engagementet i forbindelse med, at Palm, Classen og Ørbekker overtog dette.

Vilkårene for lånet er beskrevet i Amagerbankens lånetilbud af 21. maj 2008 (...). Det fremgår heraf (...), at der for lånet stilles følgende sikkerheder:

”Sikkerheder

Til sikkerhed for engagementet, herunder forrentning, rammen for finansielle instrumenter samt eventuelt succesfees m.v. forudsættes:

- ejerpantebrev kr. 35,0 mio. med pant i Østerfælled-ejendommen næst efter lån opr. Kr. 1,135 mia. til Nykredit
- ejerpantebreve kr. 400,6 mio. næst efter ovennævnte
- transport i nettoprovenuet ved frasalg af lejligheder fra ejendommen
- pant i selskabskapitalen i K/S Østerfælled
- pant i komplementarselskabet for K/S Østerfælled
- 3 x kr. 10.000.000 kontant indestående, pantsat af ejerkredsen
- selvskyldnerkaution fra Henrik Ørbekker, Hans Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen

Derudover forudsættes afgivet følgende erklæringer:

- erklæring fra ejerkredsen om årlig indbetaling af op til kr. 20 mio. til dækning af påløbne renter på engagementet med banken, såfremt der ikke er driftslikviditet til dækning heraf
- ikke-pantsætningserklæring vedr. ejendommen ”Østerfælled”
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring vedrørende aktiviteter og aktiver i K/S Østerfælled
- negative pledge / ikke-pantsætningserklæring vedrørende anparterne i K/S Østerfælled”

... Palm, Classen og Ørbekker tiltrådte aftalen. Der er ingen af de afhørte, der har fragået, at dette skulle være aftalens indhold. Således bekræfter Ørbekker (...), at brevet gengiver aftalens indhold, hvilket Palm ligeledes gør (...). Olav Damkiær-Classen bekræfter videre under afhøringen (...):

”De hæftede for de første 20 mio. kr. pr. år.”

ligesom han (...) bekræftede, at brevet af 21. maj 2008 (...) udgjorde parternes aftale.

At de påtagne forpligtelser indebar, at der årligt fra de tre skulle indbetales op til 20 mio. kr. til dækning af renter til banken mv., fremgår tillige af lånedokumentationen. (...), der har følgende indhold:

”I forbindelse med Amagerbankens deltagelse i finansiering af den af Østerfælledparken A/S' ejendom ”Østerfælled”, 2100 København Ø erklærer undertegnede

- Hans Henrik Palm
- Henrik Ørbekker
- Olav Damkiær-Classen

hermed overfor Amagerbanken Aktieselskab, at vi årligt indskyder/indbetaler kr. 20.000.000 kontant i det af os indirekte ejede

Østerfælledparken A/S, cvr.nr. 28664184

til betaling af påløbne renter på engagementet med banken...”

Der er således utvivlsomt indgået aftale mellem Amagerbanken, Palm, Classen og Ørbekker om, at disse årligt skal indbetale op til 20 mio. kr. til dækning af påløbne renter til banken.

Olav Damkiær-Classen, Henrik Ørbekker og Hans Henrik Palm har alle forklaret, at det, der fremgår af bankens aftalebrev af 21. maj 2008 (...), udgør den aftale, der er indgået med banken, således at de var forpligtet til at betale op til 20 mio. kr. årligt til Østerfælledparken til dækning af renter mv. til banken.

At dette var tilfældet, fremgår ligeledes af Schaumanns forklaring (...):

”Derfor var det interessant, hvis de kunne sælge til den rette pris, og dermed også slippe for den årlige likviditetsbelastning på 20 mio. kr., som var indeholdt i allongen af 6. december 2007 til låneaftale stor 400 mio. kr. mellem Schaumann Holding A/S og Amagerbanken (...).”

Ved vurderingen af bankens forhold i forbindelse med engagementets indgåelse i maj/juni 2008 indgår også en vurdering af kautionister Palm, Classen og Ørbekkers formueforhold. Det fremgår af et af John Weibull udarbejdet notat af 20. oktober 2008 (...), at de tre kautionister i henhold til deres årsregnskaber pr. 31. december 2007 havde følgende formueforhold:

Henrik Ørbekker, formue før skat	575,4 mio. kr.
Hans Henrik Palm, formue før skat	364,2 mio. kr.
Olav Damkiær-Classen, formue før skat	229,9 mio. kr.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der foreligger forhold, der i maj/juni 2008 gav banken anledning til at stille spørgsmål ved de forpligtedes evne og vilje til at opfylde deres forpligtelser, således som de er beskrevet ovenfor.

Det kan således konstateres, at de tre personer, der på tidspunktet for aftalens indgåelse må antages at have en samlet nettoformue før skat på over 1 mia. kr., har valgt personligt at kautionere for engagementet, fordi de som anført i Olav Damkiær-Classens brev af 11. april 2008 til Jørgen Brændstrup (...) var af den opfattelse, at købet af Østerfælledparken på tidspunktet måske ikke var den bedste forretning, men at de troede på, at de kunne køre sagen hjem, og derfor var de indstillet på at hæfte for sagen med hele deres formue.

Det kan videre konstateres, at de tre personer havde forpligtet sig til at tilføre op til 20 mio. kr. årligt i yderligere likviditet til engagementet, hvorfor bankens forudsætninger for at deltage i den fortsatte finansiering af Østerfælledparken ikke var forandret.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der i sommeren 2008 ikke var fuld bankmæssig dækning for engagementet.

Sagsøger har ikke godtgjort, at værdien af de ejendomme, der indgik i transaktionen, blev sat til værdier, der ikke var markedsmæssige.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Amagerbanken har medvirket til en transaktion, hvorved banken påtog sig risici, der var uforsvarlige.

Revisionens efterfølgende behandling af engagementet (Bevilling af valutarammen 2008)

Intern revision

Henrik Håkonsson (...):

”Han har aldrig fra revisorerne hørt om, at der var anledning til bekymring vedrørende valutarammen i Østerfælled-engagementet.

.....

Intern revision har på intet tidspunkt meddelt, at valutarammen i Østerfælled-engagementet var et problem.”

Carsten Dan Ehlers (...):

”Store engagementer var bl.a. Østerfælled. KPMG havde ingen bemærkninger til ”fundingen” i fremmed valuta i Østerfælled-engagementet.”

(...):

”Da revisionschefen i Intern Revision også underskrev årsrapporten, skulle hun sætte sig ind i de eksterne revisors arbejde. Intern Revision havde ingen bemærkninger til ”funden” i fremmed valuta i Østerfælled-engagementet.”

Revisionsprotokollater fra Intern Revision i perioden fra sommeren 2008 frem til vinteren 2009/10 viser, at Intern Revision har afgivet en række revisionsrapporter, uden at spørgsmålet om funden af Østerfælled-engagementet havde været omtalt. Således 7. november 2008 (...), den 29. april 2009 (...), den 11. september 2009 (...), den 17. november 2009 (...).

Intern Revision har endvidere afgivet to protokoller i perioden, hvor Østerfælled-engagementets valutaeksposering er omtalt. Således den 5. februar 2009 (...) lige efter modtagelsen af rapporten fra Finanstilsynet den 20. januar 2009, side 1380, hvor der af revisionsprotokollatet fremgår følgende:

”Østerfælledparken A/S

Engagementet udgør 551 mio. kr. I engagementet indgår valutaterminsforretninger med positiv markedsværdi på i alt 105 mio. kr. Ved indgåelse af valutaterminsforretninger har kunden omlagt 1.587 mio. kr. til CHF, og har dermed en valutarisiko.” (...)

Intern revisionschef Gitte Buchholz har i relation til denne bemærkning anført følgende (...):

”I Østerfælled-engagementet indgik en omlæggelse til CHF, og der var derfor en risiko, som var et opmærksomhedspunkt, og derfor var denne medtaget. Swaps og valutaterminsforretninger opgøres altid til markedsværdien.”

Gitte Buchholz har (...) forklaret, at Intern Revision var enig i ledelsens måling af Østerfælled-engagementet i forbindelse med afgivelsen af revisionsprotokollaterne fra 5. februar 2009 og 29. april 2009.

Herefter forklarer Gitte Buchholz (...):

”Samtidig har Intern Revision anført, at der var visse usikkerheder, og at disse usikkerheder skulle henføres til den daværende markedssituation, hvor der var et illikvidt ejendomsmarked.

.....

Hun ved ikke, hvorfor det ikke her er nævnt, at der var finansieret i CHF.”

I det interne revisionsprotokollat af 1. februar 2010 (...) er følgende anført:

”Revisionens formål er at vurdere, om handel, afvikling, afstemning og bogføring af afledte finansielle instrumenter sker i overensstemmelse med de tilrettelagte forretningsgange, om disse er tilstrækkelige, samt om de etablerede interne kontroller er betryggende og tilstrækkelige.

Det er vores vurdering, at Investerings- og Udlandsafdelingens tilrettelagte processer for afledte finansielle instrumenter fungerer acceptabelt.”

Det kan konstateres, at Intern Revision ikke har fundet anledning til at fremkomme med bemærkninger om, at der skulle være tilknyttet særlige risici til finansieringen i udenlandsk valuta, eller at der skulle foretages særlige hensættelser til sikring af de fremadrettede risici i tilknytning til en sådan finansiering.

Ekstern Revision

Ekstern Revision har afgivet en række revisionsprotokollater i perioden sommeren 2008 til vinteren 2009. En gennemgang af disse revisionsprotokollater viser, at Ekstern Revision ikke har omtalt spørgsmålet om risici i forbindelse med finansieringen af Østerfælledparken ved et udenlandsk valutalån. Således revisionsprotokollatet af 4. august 2008 (...), revisionsprotokollat af 4. februar 2009 (...), hvor det for så vidt angår Østerfælledparken alene er anført ...:

”Selskab med det udelukkende formål at eje, udleje og sælge 521 lejligheder til beboelse i ejendommen Øster Fælled Torv, København Ø.

Engagementet består af anlægslån kr. 392, 5 mio., driftskredit kr. 35 mio. (trukket med kr. 39 mio.) samt ramme for tab på terminsforretninger kr. 100 mio. (aktuelt tab kr. 119,5 mio.)”

En gennemgang af Ekstern Revisions protokol af 5. februar 2009 viser i øvrigt, at Ekstern Revision har valgt at omtale valutaspørgsmålet i relation til en række andre engagementer (...).

Revisionsprotokollat af 10. august 2009 (...) omtaler ikke valutaspørgsmålet. Dette er heller ikke tilfældet for protokollatet af 28. oktober 2009 (...), endsiges protokollatet af 9. november 2009 (...), protokollatet af 17. november 2009 (...) eller protokollatet af 13. december 2009 (...).

I revisionsprotokollatet af 2. februar 2010 (...) er der anført følgende...:

”Engagementet består af anlægslån stort kr. 392,5 mio., driftskredit i alt kr. 35 mio., yderligere intern trækingsret kr. 40 mio. (udnyttet med kr. 14,5 mio.) samt ramme for tab på termins- og optionsforretninger på kr. 100,0 mio. (aktuelt tab kr. 100,4 mio.)”

Herudover har revisorerne ikke bemærkninger til, at Østerfælledparken er finansieret i udenlandsk valuta.

Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender (...):

”De så på, om engagementet blev målt korrekt. Der var tale om et engagement med nedskrivning. De rådgav ikke Amagerbanken om valutaforhold. De har oplyst banken om, hvordan valutaen skulle behandles regnskabsmæssigt.”

Per Rolf Larssen (...):

”Han var opmærksom på, at der var tilknyttet en valutaramme til Østerfælled-engagementet. Han har spurgt ind til det og påset, at det regnskabsmæssige var behandlet korrekt. Det endte med., at engagementet blev nedskrevet.”

Finanstilsynets efterfølgende behandling af engagementet (Bevilling af valutarammen 2008)

At Finanstilsynet allerede i efteråret 2008 var klar over, at Østerfælledparken var finansieret gennem en teknisk låneomlægning i udenlandsk valuta, fremgår tydeligt af Finanstilsynets kommunikation med Amagerbanken. Således fremgår det af Finanstilsynets brev af 6. oktober 2008 (...), at Finanstilsynet beder om at få opgjort rente- og valutakursrelaterede poster i de store engagementer, jf. bilaget til skrivelsen (...). Det er ligeledes samstemmende forklaret af såvel Kristian Vig Madsen og Jørgen S. Jørgensen, at man i forbindelse med engagementerne gennemgik Management Summaries, hvor valutalånet ligeledes er omtalt.

I forbindelse med afrapporteringen af gennemgangen af Amagerbankens største engagementer den 27. og 28. september 2008, hvor Østerfælledparken utvivlsomt har været omfattet, har Finanstilsynet ikke på nogen måde nævnt eller inddraget spørgsmålet om finansieringen af Østerfælledparken i udenlandsk valuta, se Finanstilsynets skrivelse af 13. oktober 2008 (...), John Weibulls notat til Kreditkomiteen (...) 20. oktober 2008.

Uagtet at Finanstilsynet i en skrivelse af 28. oktober 2008 (...) meddeler, at der skal ske en solvensreservation på Østerfælledparken, omtales valutaproblemstillingen ikke i brevet.

Bemærkelsesværdigt er de slides, der blev anvendt af Finanstilsynet i forbindelse med præsentationen den 18. december 2008 (...). Heri konstateres ..., at Finanstilsynet noterer sig, at der er et tab på valutalånet på 98 mio. kr., uden at dette tilsyneladende giver anledning til nogen bemærkninger fra Finanstilsynets side i øvrigt.

I Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 omtales Østerfælledparkens valutalån ikke (...). Det bør i den forbindelse noteres, at i bilaget til rapporten (...) er Østerfælled-koncernen omtalt.

Valutafinansieringen af Østerfælledparken omtales heller ikke i korrespondancen i løbet af foråret.

Det er yderligere bemærkelsesværdigt, at Finanstilsynet heller ikke i forbindelse med inspektionen foretaget i sommeren 2009 som afrapporteret i rapporten af 1. juli 2009 (...) har fundet anledning til at fremkomme med bemærkninger i relation til valutalånet til Østerfælledparken.

Jørgen Brændstrup forklarede herom (...):

”Brevet var ledsaget af et notat (s. 2648) bl.a. omhandlende Østerfælled, hvoraf ses tab på valutarammen. Valutaeksposering blev ikke drøftet yderligere. Det blev ikke fra Finanstilsynet fremført, at det var tale om usædvanlig fremfærd fra Amagerbankens side.”

Heller ikke efter de omfattende drøftelser, hvor også revisionsfirmaet Deloitte var involveret, i august/september 2009 fandt Finanstilsynet anledning til at reagere over for, at Østerfælledparken var finansieret i udenlandsk valuta. Problemstillingen er ikke nævnt eller omtalt i Finanstilsynets afgørelse af 9. september 2009 (...). Tværtimod kan man konstatere, ved en gennemgang af skemaet i afgørelsen under pkt. 4.7, ..., at Finanstilsynet ikke finder anledning til at korrigere Amagerbankens solvensreservationer i forhold til valutarisici, herunder risici knyttet til engagementer.

At dette var en bevidst beslutning fra Finanstilsynets side illustreres af Finanstilsynets notat af 9. september 2009 ”Liste over store og svage engagementer med korrektion” (...). hvor Finanstilsynet anfører, ..., vedrørende Store Frederikslund Holding A/S, at :

”Engagementet indeholder desuden en betydelig rente- og valutafølsomhed.”

I modsætning hertil kan det vedrørende Østerfælledparken (...) konstateres, at Finanstilsynet ikke har en tilsvarende observation vedrørende finansieringen af Østerfælledparken, men at Finanstilsynet alene noterer sig, at der er et tab under tabsrammen på 65 mio. kr.

Finanstilsynet behandler Østerfælledparken i afgørelsen af 5. oktober 2009 (...) Der fremkommer ikke bemærkninger vedrørende spørgsmålet om ejendommens finansiering i udenlandsk valuta. Finanstilsynet finder, at bankens tilbagediskonteringsats i forbindelse med værdisætningen af ejendommen er lav, men der kan ikke derudaf læses en kritik eller bekymring knyttet til, at ejendommen er finansieret i udenlandsk valuta.

Det kan konstateres, at Finanstilsynet ikke ved gennemgangen i januar, juni eller september 2009 nærmere tager stilling til den tekniske omlægning af lånene til CHF/JPY. Det noteres, at Finanstilsynet ikke finder anledning til nærmere at gå ind i en vurdering af risici eller andre forhold knyttet til belåningen i den meddelte valutaramme

Ved vurderingen af Finanstilsynets bemærkninger til engagementets valutafinansiering kan det endvidere konstateres, at Finanstilsynet i hele forløbet i 2009 har været klar over, at kautionisternes hæftelse ikke kunne tillægges den store betydning.

Ved godkendelse af bankens korrigerede regnskaber 18. november 2009 (...), bankens prospekt 18. november 2009 (...) og ved godkendelse af bankens individuelle solvens 14. december 2009 (...) krævede Finanstilsynet ikke bankens nedskrivning på kr. 400 mio. forøget.

Forklaringer vedrørende Finanstilsynets holdning

Henrik Håkonsson (...):

”Han har aldrig nogensinde fra Finanstilsynet hørt, at der var et problem med Østerfælled og valuta. Det har aldrig været et tema i den meget tætte dialog.”

Carsten Dan Ehlers (...):

”Finanstilsynet var godt nede i Amagerbankens engagementer. Han har aldrig hørt kritik fra tilsynet i relation til Østerfælled-engagementets ”funding” i fremmed valuta.”

John Weibull (...):

”Foreholdt yderligere uddrag af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009, pkt. 5.1 ”Overskridelse af grænsen i store engagementer”, tredje afsnit (...) har han forklaret, at Finanstilsynet havde fokus på, om valutalån var bogført rigtigt..... Foreholdt Finanstilsynets afgørelse vedrørende fastsættelse af frist til opfyldelse af det af Finanstilsynets fastsatte individuelle solvens-krav af 5. oktober 2009, afsnittet ”Boks 4.1 Østerfælled-engagementet”, tredjesidste afsnit (...) har han forklaret, at han ikke tror, at satsen ville have været anderledes, hvis finansieringen havde været i danske kroner. Finanstilsynet var helt klart opmærksomt på, at der var finansiering i udenlandsk valuta.”

Vurdering (Bevilling af valutarammen 2008)

Sagsøger har ikke godtgjort, at bankens beslutning om at medvirke til at finansiere Palm, Classen og Ørbekkers overtagelse af Østerfælledparken i 2008, samt i den forbindelse at meddele en valutaramme til en teknisk låneomlægning, hvilede på et relevant mangelfuldt grundlag.

Det fremhæves i denne forbindelse, at det ikke er godtgjort, at engagementet ikke var i forsvarlig stand ved bevillingen. Jørgen Brændstrup har i forbindelse med arbejdet i relation til dispositionen fulgt de anvisninger, der er fastsat af bankens bestyrelse og den administrerende direktør, og har i det hele arbejdet indenfor de regler der gjaldt for hans stilling.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup ved at indstille til Kreditkomité og bestyrelse i Amagerbanken, medvirkede i forbindelse med finansieringen af Palm, Classen og Ørbekkers overtagelse af Østerfælledparken på relevant vis og har tilsidesat en væsentlig forpligtelse i forhold til banken.

Det var Jørgen Brændstrups skøn, at banken ved at medvirke til dispositionen varetog sine interesser bedst muligt. Det bemærkes i denne forbindelse, at ved vurderingen af, hvad der tjener bankens interesser, inddrages der ikke alene bankens konkrete interesse i det netop bevilligede konkrete engagement.

Banken har i den forbindelse lov til også at inddrage hensynet til Bankens interesser i bredere forstand, herunder f.eks. interessen i relationerne til andre kunder og hensynet til bankens generelle placering i det marked, hvor den befinder sig.

Sagsøger har ikke godtgjort, at banken ved at medvirke til dispositionen har varetaget uvedkommende interesser.

Banken har foretaget en vurdering af, hvad der tjente bankens interesser bedst inden for de på bevillingstidspunktet mulige løsninger, og i den forbindelse har bankens bestyrelse valgt, fuldt bevidst om de problemstillinger der knyttede sig til engagementet, at meddele bevillingen, jf. bestyrelsesreferat af 21. maj 2008 (...).

Sagsøger har ikke påvist noget grundlag for at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet i denne forbindelse.

Tabet i forbindelse med dispositionen (Bevilling af valutarammen 2008)

Sagsøgers besvarelse af Jørgen Brændstrups opfordring 89.3 vedrørende hvilken del af tabet, som sagsøger finder der skal henføres til finansieringen af Østerfælledparken i 2008 ...:

”Det er sagsøgers opfattelse, at det fulde tab på valutarammen (340.041.715,08 kr.) kan henføres til bevillingen af valutaramme til Østerfælledparken i juni 2008. Pr. 23. december 2009 (tidspunktet for forlængelsen) var det urealiserede kurstab på 105 mio. kr. (bilag 530), og det tab, der kan henføres til forlængelsen, kan dermed opgøres til 235.041.715,08 kr.”

Beviset for at der er lidt et tab ved bevillingen af valutarammen i 2008 (Bevilling af valutarammen 2008)

Sagsøger har ikke, og kan efter sagsøgtes opfattelse ikke, føre noget bevis for, at der ved indgåelsen af aftalen om valutarammen med Palm, Classen og Ørbekker blev påført banken noget tab.

Sagsøger har ikke godtgjort, at engagementet ikke var i fuld bankmæssig stand, da aftalerne med Palm, Classen og Ørbekker blev indgået.

Sagsøger har ikke godtgjort, at kautionisterne ikke ”var pengene værd” ved finansieringsaftalens indgåelse.

...

Beviset for årsagssammenhængen mellem den kritiserede disposition og de af sagsøger hævdede tab (Bevilling af valutarammen 2008)

Sagsøger har ikke ført det fornødne bevis for, at der er en årsagssammenhæng mellem det tab sagsøger gør gældende og bankens dispositioner i foråret 2008.

ØSTERFÆLLEDPARKEN (DECEMBER 2009/FORÅRET 2010)

Sagsøgers standpunkt og kritik heraf (December 2009/foråret 2010)

Jørgen Brændstrup noterer sig, at det ikke er gjort gældende, at det grundlag, de kritiserede beslutninger er truffet på, er mangelfuldt.

Sagsøgers anbringender i relation til dispositionerne i forhold til Østerfælledparken i perioden december 2009 frem til sommeren 2010 ... gennemgås og kommenteres i de følgende afsnit.

Anbringender vedrørende Østerfælledparkens finansielle tilstand i december 2009 (December 2009/foråret 2010)

...

Jørgen Brændstrup bestrider ikke, at der var foretaget store nedskrivninger på engagementet med Østerfælledparken i efteråret 2009, og at de tre kautionister var nødlidende. Dette fremgår af Management Summaryet af 14. december 2009 (...).

Jørgen Brændstrup har herom forklaret (...):

”I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken.”

Efter Jørgen Brændstrups opfattelse har ingen af de øvrige sagsøgte forklaret, at man i starten af 2010 havde en anden opfattelse af dette spørgsmål..

Som det fremgår af bestyrelsesmødereferatet af 6. januar 2010 (... pkt. 2.3.3 ”Særlige engagementer”), gennemgik Jørgen Brændstrup historikken omkring Østerfælled samt forholdet til Nykredit. Jørgen Brændstrup har herom (...) forklaret:

”Den gennemgang af historikken omkring Østerfælled-handlerne, som det er anført i referatets pkt. 2.3.3., at han gav, omfattede tiden fra starten i 2006 med Schaumann-koncernen, refinansieringen i 2007, handlen i 2008 samt forløbet omkring renteswappen. Foreholdt punkt 6 i referatet (...), hvor det er anført, at bestyrelsen blev orienteret om Henrik Ørbekkers samlede bankgæld, har han forklaret, at gælden var fuldt finansieret i fremmed valuta.”

Henrik Håkonsson er som ”menigt bestyrelsesmedlem” (...) fremkommet med sin personlige vurderinger af situationen i forbindelse med forlængelsen af engagementet i december 2009/januar 2010:

”Han var på juleferie, da Amagerbankens bestyrelse holdt det møde, hvor Østerfælled-engagementet blev forlænget, hvorfor han først den 5. januar 2010 tiltrådte indstillingen. Han har læst Management Summaryet grundigt, da det var en omfattende sag af stor vigtighed for Amagerbanken. Han var indforstået med at tiltræde forlængelsesbevillingen på skriftligt grundlag. Der var primært tale om en forlængelse af et engagement, der skulle være ro om. Han fandt Management Summaryet fyldestgørende til at træffe afgørelse på grundlag af. En udvidelse fra to til tre valutaer var ud fra en klassisk porteføljeteorien en positiv ting. Han kunne have sagt fra over for bevillingen, men han mente, at det var rigtigt at tiltræde den. Han var enig i den grundlæggende business case. Et afslag ville have kastet engagementet ud i usikkerhed. Man kunne have forlænget kreditten uden at forlænge valutarammen; men det ville ikke have været fornuftigt ud fra, hvad man hørte i markedet. Det ville have ført til en betydelig forhøjelse af engagementets rentebelastning. Ved forlængelsen var han opmærksom på, at banken ville tage tabene, hvis udviklingen gik skævt. Selv om engagementet var nødlidende, så var aktivet af en sådan karakter, at det ville kunne komme tilbage ”i pengene”. Det har den efterfølgende prisudvikling bekræftet.”

Alle øvrige sagsøgte har, i det omfang de er blevet spurgt om deres observationer og deres vurderinger af situationen i december 2009/januar 2010, forklaret tilsvarende som Henrik Håkonsson, og Jørgen Brændstrup tilslutter sig denne forklaring.

Bankens retningslinjer og disses betydning (December 2009/foråret 2010)

...

En samlet læsning af instruksens ”kreditsagsbehandling 2009” viser, at dokumentet (...) er rettet mod afdelinger/filialers brug. Således indledningen (...):

”Udlåns- og garantifaciliteter skal primært disponeres til kunder og formål, der ligger inden for den enkelte afdelings/filials definerede forretningsområde.

.....

I øvrigt henvises der til retningslinierne i kreditgivning 2009 (bilag 1), som tillige kan findes på intranettet under ”værktøjer-kredit”, klik her. Retningslinierne ajourføres årligt i forbindelse med budgetudarbejdelse.”

Det dokument, der henvises til, findes i Heraf fremgår bl.a.:

”Nedenfor er gengivet bankens kreditpolitik for 2009. Politikken, der er af generel karakter og primært vendt mod bankens afdelinger, har et indhold, der gør at politikken kan fastholdes over en længere periode uden nævneværdige ændringer.”

Det ovenfor citerede dokument findes også i en anden version i ...

Karakteristisk for disse dokumenter er, at det er instrukser rettet mod filialer og afdelinger, altså medlemledere og underordnede medarbejdere.

Det er sagsøgtes opfattelse, at disse instrukser ikke er bindende for bestyrelsen, og uanset at det måtte lægges til grund, at bestyrelsen måtte have vedtaget disse, kan bestyrelsen i enkelttilfælde beslutte at fravige dem.

Jørgen Brændstrup blev under afhøringen foreholdt den passus, sagsøger refererer til (...), og som det fremgår af Jørgen Brændstrups forklaring, fandt han, at denne instruks ikke var rettet imod den situation, banken befandt sig i december 2009/januar 2010 i forhold til Østerfælledparken. Der blev i den forbindelse henvist til det i årsregnskabet 2009, side 36, anførte (...), hvoraf følgende fremgår:

”Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab. Konjunktur- og markedsforholdene for realisation af aktiver kan variere betydeligt. Banken overtager derfor fra tid til anden aktiver, som banken har haft stillet som sikkerhed, eller sikrer, at kunden viderefører sin virksomhed og dermed servicerer og udvikler de stillede sikkerheder, i hvert enkelt tilfælde baseret på en realistisk vurdering af, hvad der bedst muligt mindsker bankens risiko.

I 2010 er det et væsentligt indsatsområde i banken, at eventuelle overtagne aktiver sælges igen, når banken vurderer, at risikoen for tab er reduceret mest muligt.”

En tilsvarende passus findes i årsregnskabet for 2008 (...). Det er sagsøgtes opfattelse, at alle de sagsøgte har forklaret, at man forfulgte den i årsregnskabet tilkendegivne strategi.

Sagsøger har ikke godtgjort, at regler, der bandt bestyrelsen, blev overtrådt i denne forbindelse.

Overskridelse af rammer for egen risiko (December 2009/foråret 2010)

Sagsøger har anført:

”De risici, Banken påtog sig ved for egen regning og risiko at videreføre valutarammen, overskred endvidere såvel rammen for Bankens samlede teoretiske valutarisici som risikorammen for CHF og JPY, der var fastlagt i bilag 328 instruks, jf. bilag 283.”

Sagsøgers tanke her synes at være den, at de rammer, der er fastlagt i de nævnte instruktioner fra bestyrelsen til direktionen, er bindende for bestyrelsen.

Den instruks, der er henvist til (...), ... er på forsiden benævnt ”Bestyrelsens instruks til direktionen i Amagerbanken Aktieselskab vedrørende”. En læsning af instruktionen vil afsløre, at den netop retter sig mod direktionen og medarbejdernes dispositioner i relation til bankens egenbeholdninger af aktier, valuta, likviditet og renterisici.

I relation til en overvejelse om, hvorvidt denne instruks også retter sig imod valutarisici på kunders engagementer, er en læsning af pkt. 2 i instruksens (...) hensigtsmæssig. Det fremgår heraf, at koncernens markedsrisici netop relaterer sig til koncernens egne beholdninger. Af den sidste bullet fremgår følgende:

”For så vidt angår midlertidige overtagne selskaber, (...) vil disse som hovedregel være overtaget via en kreditbevilling og derfor er der allerede taget stilling til risici mv. Disse selskaber vil derfor ikke være omfattet af 5 % 's kravet, men eventuelle markedsrisici i sådanne selskaber vil blive overvåget og håndteret individuelt (...).”

Denne del af instruksens retter sig netop imod selskaber, som Amagerbanken måtte overtage, fordi der var et nødlidende engagement. Det er i den forbindelse interessant at notere sig, at markedsrisici i sådanne selskaber skal overvåges og håndteres individuelt, og at der for så vidt angår disse selskaber allerede er taget stilling til risici mv. gennem kreditbevillingen. Der er grund til at tro, at man i forbindelse med overvejselsen af instruksens netop har gjort op med, hvad der sker, hvis man ”overtager” nødlidende engagementer/selskaber.

Det kan noteres, at det var præcis hvad man foretog sig i forhold til Østerfælledparken A/S, nemlig individuel overvågning.

Sagsøgte forstår ikke henvisningen til bilag 283 (...) i denne relation.

Sagsøgte noterer sig det i instruksens (...) anførte vedrørende kontrol af instruksens overholdelse (...), hvoraf det fremgår, at det pålægges Økonomiafdelingen at overvåge instruksens overholdelse. Det kan noteres, at sagsøger ikke har fremlagt dokumenter, der viser, at Økonomiafdelingen fandt anledning til påtale, at engagementet med Østerfælledparken ikke fulgte de i instruksens fastsatte rammer.

Det noteres, at sagsøger ikke fandt anledning til at stille spørgsmål til økonomidirektør Lotte Pind vedrørende denne problemstilling.

En tilsvarende instruks vedrørende bankens egne risici har været udstedt i hele den relevante periode. Den instruks, der var gældende frem til fastsættelsen af instruksens fra 11. november 2009 ... [er] dateret 20. juni 2007 (...). Det følger også af denne instruks, at Økonomiafdelingen skulle forestå kontrollen med overholdelsen af instruksens.

En gennemgang af redegørelser modtaget i perioden 2008 til medio 2010 vedrørende bankens forhold, herunder Intern Revisions protokoller, Ekstern Revisions protokoller, redegørelser fra Finanstilsynet, viser, at ingen af de nævnte tilsynsorganisationer, Økonomiafdeling, Intern Revision, Ekstern Revision eller Finanstilsynet, i den relevante periode har fået den tanke, at nødlidende valutaengagementer skal behandles efter disse instrukser og medregnes i opgørelsen af bankens egenbeholdning.

Fortsættelsen af valutaeksponeringen i Østerfælledparken i perioden frem til juni 2010 (December 2009/foråret 2010)

Sagsøger har her anført:

”På trods af at de sagsøgte, og i særlig grad Jørgen Brændstrup, i løbet af 1. halvår 2010 løbende blev holdt opdateret om tab på valutaterminsforretninger, og at dette var et tema på en række bestyrelsesmøder - herunder den 7. februar 2010 (...), den 10. marts 2010 (...), den 22. marts 2010 (...), den 14. april 2010 (...) og den 19. maj 2010 (...) - valgte de sagsøgte at fortsætte forretningerne frem til ultimo juni 2010.”

Det bemærkes, at der ikke her anføres et anbringende (i lighed med en række andre ”anbringender”), men alene foretages en observation af faktum. Sagsøgte er enig i, at dette faktum kan lægges til grund med den modifikation, at ordvalget ”fortsætte forretningerne” ikke skal ses som en anerkendelse af, at forretningerne var andet og mere end en teknisk låneomlægning af det danske kronelån til lån i JPY eller CHF.

Sagsøgers reale anbringende i relation til beslutningen om at lade engagementet med Østerfælledparken fortsætte frem til juni 2010 (December 2009/foråret 2010)

Sagsøgers anbringende i relation til forløbet i december 2009/1. halvår 2010 er:

”Det bestrides ikke fra sagsøgers side, at de sagsøgte i løbet af 1. halvår 2010 modtog relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til kursudviklingen på CHF, men det ændrer ikke ved, at de sagsøgte ved at forlænge og fortsætte Østerfælledparkens valutaramme på trods af den åbenbare manglende betalingsevne hos kunden påførte Banken risici, der lå langt uden for Bankens retningslinjer og de fastsatte rammer (...), og dermed har pådraget sig et ansvar.”

Sagsøgte noterer sig med tilfredshed, at sagsøger er enig i, at sagsøgte modtog relevante analyser og rådgivning i relation til kursudviklingen på CHF. Da sagsøgte modtog den samme rådgivning og de samme analyser i relation til udviklingen af JPY, antager sagsøgte, at sagsøger kan tiltræde, at den samme rådgivning er ydet for så vidt angår kursudviklingen i 1. halvår 2010 på JPY.

Sagsøgte tiltræder, at dette faktum skal lægges til grund ved sagens afgørelse. Sagsøgte vil herefter ikke i dette påstandsdokument nærmere komme ind på arten og omfanget af den rådgivning, der er modtaget i relation til valutaeksponeringen på Østerfælledparken.

Det kan konstateres, at sagsøgers anbringende alene knytter sig til, at banken ved at forlænge og fortsætte valutarammen har påført banken risici i modstrid med bankens retningslinjer og de fastsatte rammer.

Det kan indledningsvis konstateres, at sagsøger ikke har godtgjort, at dispositionerne i december 2009/første halvår 2010 i relation til valutarammen på noget punkt har overskredet de retningslinjer, der gjaldt for bestyrelsens beslutninger i denne relation.

Det kan videre konstateres, at det ikke er godtgjort, at andre rammer er overskredet. Det bemærkes i den forbindelse, at det forhold, at bestyrelsen accepterer, at en til kunden meddelt tabsramme overskrides, næppe kan karakteriseres som overtrædelse af en handlingsnorm af en sådan karakter, at dette i sig selv kan udløse et erstatningsansvar.

Det er sagsøgtes opfattelse, at sagsøger ikke har ført det fornødne bevis for sit anbringende.

Det er sagsøgtes opfattelse, at de dispositioner, der er foretaget, alene er foretaget i varetagelsen af bankens interesser i overensstemmelse med de gældende retningslinjer. Sagsøgte finder i den anledning grund til at fremhæve, at de beslutninger, der er truffet vedrørende valutarammen, er truffet efter indhentelse af relevante analyser og rådgivning, således som sagsøger også anerkender.

Sagsøgte noterer sig yderligere, at der ikke er rettet kritik mod grundlaget for sagsøgtes beslutninger.

Kreditkontorets sagsbehandling (December 2009/foråret 2010)

Sagsøger har gjort følgende argument gældende vedrørende Kreditkontorets sagsbehandling:

”Bankens beslutning om forlængelse af Østerfælledparkens driftskredit og valutaramme i december 2009 og om ikke at nedlukke Østerfælledparkens valutaterminsforretninger før ultimo juni 2010 blev truffet på baggrund af en kreditsagsbehandling, der på grund af den i afsnit 6 beskrevne utilstrækkelige funktionsadskillelse i Bankens kreditorganisation indebar en ”kortslutning” af væsentlige kontrolfunktioner i Bankens kreditsagsbehandling. Jørgen Brændstrup havde således følgende roller i kreditsagsbehandlingen:

- 1) kundeansvarlig og sagsbehandler i Erhvervsafdelingen
- 2) chef for Erhvervsafdelingen og dermed ansvarlig for Erhvervsafdelingens indstilling
- 3) medlem af Bankens kreditkomité i sin egenskab som direktør

Baggrunden for, at Jørgen Brændstrup ikke forelagde denne sag var, at den af bestyrelsen blev behandlet på skriftligt grundlag. Der forelå ingen indstilling fra Bankens kreditkontor, hvilket indikerer, at Bankens kreditkontor ikke foretog en kreditmæssig behandling af lånesagen.”

Det bemærkes her, at dette ”generiske argument” svarer til sagsøgers tilsvarende argumenter vedrørende beslutningen i 2006, 2007, 2008 og nu i 2009. Sagsøger har ikke gjort gældende, at beslutningsgrundlaget, der blev forelagt for bestyrelsen i december 2009/foråret 2010 vedrørende Østerfælled-engagementet, er behæftet med relevante fejl, mangler eller undladelser.

Sagsøgers standpunkt er kommenteret af kreditchef John Weibull (...):

”Forevist Management Summary af 14. december 2009 omhandlende forlængelse af driftskredit på 75 mio. kr. (...) har han forklaret, at han ikke erindrer at have læst Management Summary’et før modtagelsen på Kreditkontoret den 15. december 2009. Sagen var dog løbende oppe til drøftelse, og han kan ikke i dag med sikkerhed sige, hvorvidt han måtte have set et udkast forud for den 15. december 2009. Der var ikke nogen dybere drøftelser af, hvorvidt Amagerbanken skulle tage engagementet på ”egne bøger”, men han overvejede dog muligheden, idet banken i så fald selv ville få del i en evt. ”upside”.”

John Weibull har forklaret følgende vedrørende overvejelserne i Kreditkomiteen/bestyrelsen (...):

”Spørgsmålet om, hvorvidt man skulle forblive i valutarammen, blev behandlet ganske ofte, måske på hvert andet, tredje eller fjerde møde. Han havde dog kendskab til tabet, som blev opgjort vist nok på daglig basis af Investeringsområdet og ham bekendt sendt til direktionen.”

Sagsøgte bemærker, at John Weibull var medlem af Kreditkomiteen.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der er nogen sammenhæng mellem det lidte tab og det anbringende, man gør gældende vedrørende Kreditkontorets involvering i dispositionerne i december 2009/foråret 2010.

Sagsøger har ikke gjort gældende og har ikke godtgjort, at der er sket fejl, mangler eller udeladelser i relation til grundlaget for de foretagne dispositioner i denne periode.

Nykredit (December 2009/foråret 2010)

...

Jørgen Brændstrup har i relation til bankens beslutning om at fortsætte og vedligeholde samarbejdet med Nykredit i relation til Østerfælledparken forklaret følgende (...):

”Baggrunden for, at Amagerbanken tog initiativ til brevet af 28. december 2009 (...), som var en ændring af aftalen i forbindelse med nedlukning af renteswappen i 2009, var et ønske om at opnå den situation, der er beskrevet i brevet. Amagerbanken testede herved om Nykredit var villig til at ændre den tidligere indgåede aftale, hvilket det viste sig, at Nykredit ikke var. Der var herefter skrivi frem og tilbage. Ved brev af 18. januar 2010 (...) til Nykredit oplyste Amagerbanken, at Amagerbanken var indstillet på, at bankens likviditetstilsagn til Østerfælledparken A/S omfattede betaling til afløsningslånet i Nykredit for den nedlukkede renteswapforretning inden for de rammer, der var skitseret i brevet. Det var en forudsætning herfor, at Amagerbanken kunne udvide sit pant for så vidt angår disse betalinger, og Amagerbanken fandt således på den måde en salomonisk løsning. Det er korrekt, at Nykredit ved en tvangsauktion i 2010 næppe ville have fået dækning for sit lån til dækning af tabet på renteswappen til Østerfælledparken A/S, men Amagerbanken mente, at det med den forhandlede løsning med Nykredit på mellemlang sigt så fornuftigt ud, og Amagerbanken var ikke interesseret i at tvinge Østerfælledparken A/S ud i en tvangsauktion. På dette tidspunkt havde Amagerbanken lige været igennem en kapitaludvidelse, hvor Nykredit havde bakket banken op, og der var med den anførte løsning fundet en fornuftig løsning mellem to professionelle pengeinstitutter i en situation, hvor ingen af dem ønskede at skabe surhed hos den anden, og ingen af dem havde interesse i at få Østerfælledparken A/S på tvangsauktion.”

En gennemgang af kontoudtoget vedrørende kontonr. 5201-2068336 (kassekredit vedrørende Østerfælledparken A/S) (...) viser følgende betalinger i perioden 1. januar 2008 til 31. december 2008 fra kontoen til Nykredit:

Dato	Tekst	Indsat/Hævet
31.03.2008	Indb. kort Nykredit	÷14.622.426,17
30.06.2008	Indb. kort termin, NK	÷14.616.026,17
30.09.2008	Nykredit	÷16.219.074,20
30.12.2008	BS NYKREDIT REALKREDIT A/S	÷16.778.699,98

I alt overføres der til Nykredit i perioden 1. januar 2008 til 31. december 2008 62.236.226,52 kr.

En gennemgang af kontoudtoget vedrørende kontonr. 5201-2068336 (kassekredit vedrørende Østerfælledparken A/S) (...) viser følgende transaktioner, der kan forbindes til Nykredit i perioden 1. januar 2009 til 31. december 2009:

Dato	Tekst	Indsat/Hævet
05.01.2009	LIVK. NYKREDIT	+ 2.000.000,00
31.03.2009	BS NYKREDIT REALKREDIT A/S	÷15.298.489,81
30.06.2009	BS NYKREDIT REALKREDIT A/S	÷15.298.489,81
06.07.2009	Nykredit, ex.ordinært afdrag	÷7.518.735,77
29.09.2009	Nykredit, nedbr. v/swap-tab	÷6.776.959,52
30.09.2009	BS NYKREDIT REALKREDIT A/S	÷7.953.748,53

09.10.2009	INDFRIELSE NY-KREDIT	+15.260,63
29.12.2009	nykredit, nedbr. v/swap-tab	÷6.761.720,15
30.12.1009	BS NYKREDIT REALKREDIT A/S	÷7.935.862,90

I alt overføres der til Nykredit i perioden 1. januar 2009 til 31. december 2009 65.528.745,86 kr.

Som det er påpeget flere andre gange, udgør kontoudtoget for kontonr. 5201-2068336 ikke en udskrift over hele likviditetsflowet i Amagerbanken vedrørende Østerfælledparken. De øvrige konti, hvoraf det fremgår af kontoudtoget vedrørende konto 5201-2068336, der overføres til og fra, f.eks. overføres der fra K/S Østerfælled eller overførsel kredit og andre overførsler, hvor der går penge til og fra kontoen, kan ikke nærmere følges. Sagsøger har valgt at fremlægge dette ene kontoudtog.

Som Jørgen Brændstrup har forklaret flere gange, blev der i forbindelse med finansieringen af Østerfælledparken i 2006 indgået aftale om en renteswap, der indebærer, at der skulle betales en rente på lånet til Nykredit på lidt under 5 %. Rentebetalingen er sikret ved førsteprioriteten, hvorfor Nykredit havde et sikret pant for disse betalinger. Ved at indgå en aftale, der indebærer, at der fortsat skal betales et beløb til Nykredit svarende til det, der er budgetteret med, og som Nykredit kunne have fastholdt betalingen af som et led i betalingerne af realkreditlånet, forringes Amagerbankens situation ikke.

Jørgen Brændstrup har yderligere forklaret vedrørende forhandlingerne med Nykredit i efteråret 2009 (...):

”Foreholdt mailkorrespondance af 10. november og 3. december 2009 mellem Jakob Wind-Hansen, Nykredit og Jørgen Brændstrup (...) har han forklaret, at Amager-banken accepterede at betale af på det bagvedstående lån. Det var det, der var aftalt, da renteswappen blev opsagt. Banken havde fremsat et ønske om, at der i stedet skulle ske tilbagebetaling på det foranstående lån, men det ville Nykredit ikke acceptere. Da renteswappen blev lukket, blev det aftalt, at likviditeten i sagen skulle flyde som hidtil. Renteforskellen kom til at gå til afbetaling på tabet på renteswappen. Det var et forhandlingsudfald. Når han benytter ordet ”misforståelse” i sin mail til Wind-Hansen er det et led i forhandlingen.”

Det er i denne relation væsentligt at holde sig for øje, at de aftaler, der blev indgået med Nykredit vedrørende betalinger til Nykredit ud over ydelserne på det foranstående realkreditlån, skete med henblik på at varetage bankens interesser.

Det er i denne relation væsentligt også at holde sig for øje, at de betalinger, der blev foretaget, holdt sig inden for den likviditetsramme, der var budgetteret med, således at Østerfælled skal betale en samlet ydelse til Nykredit, som om swappen ikke var blevet opsagt. Der er således ikke tale om, at Nykredit opnår ekstraordinære betalinger, der ikke var forudsat.

Ved en vurdering af det samlede likviditetstræk i forbindelse med at holde hånden under Østerfælled i perioden fra finanskrisens indtræden og frem til december 2009 er det ikke tilstrækkeligt blot at tage udgangspunkt i den kontoudskrift, der er fremlagt som bilag 132 (...). En gennemgang af kontoudskriften vil vise, at der er overførsler fra K/S Østerfælled i 2008, ligesom det viser, at Østerfælledparken A/S havde andre konti i banken, herunder huslejekonti og driftskonti.

At der via driftskontoen foregår betalinger af ydelserne til Nykredit, kan ikke kritiseres. Al likviditet i forbindelse med driften af ejendommen, herunder huslejeopkrævninger samt betalinger af driftsomkostninger, sker via de pantsatte konti i Amagerbanken. Der ligger derfor som en forudsætning, at da konti i Amagerbanken oppebærer alle ejendommens indtægter, skal ejendommens udgifter også disponeres via disse konti. Alternativet ville være at Nykredit kunne tage ejendommen til brugelig pant.

Det spørgsmål, der alene udestår i denne relation, er, om det kan anses for uforsvarligt, at Amagerbanken besluttede at videreføre det budgetterede likviditetsflow i forhold til Nykredit efter Nykredits opsigelse af renteswappen.

En gennemgang af det fremlagte kontoudtog for Østerfælledparken, bilag 132 (...), (der efter sagsøgtes opfattelse ikke viser det fulde billede af likviditetssituationen i Østerfælledparken A/S) viser, at der på overtagelsestidspunktet var en negativ saldo pr. overtagelsesdagen (1. juni 2008) på 10.946.723,72 kr.

Pr. 23. december 2009 udviser driftskontoen ifølge det af sagsøger i det sammenfattende processkrift ... anførte, en saldo på ÷ 32.153.155,77 kr.

Det samlede likviditetstræk på driftskontoen udgjorde derfor i denne periode godt 22 mio. kr., inkl. betalinger til Nykredit i perioden.

Hvis Nykredit ikke havde opsagt aftalen om renteswap, havde de kontante likviditetsstrømme været de samme i perioden primo 2009 til ultimo 2010 som de, det endte med at blive.

Særligt vedrørende Jørgen Brændstrup forhold i relation til dispositionen (December 2009/foråret 2010)

Som omtalt ... af sagsøgte og nævnt af de øvrige sagsøgte, var arbejdspresset i Amagerbanken i 2009 og 2010 overordentligt.

Sagsøger har ikke gjort gældende, eller godtgjort, at Jørgen Brændstrup havde en selvstændig handleforpligtelse i forhold dispositionerne, eller havde en selvstændig pligt til at foranledige, at nedlukke valutaengagementet på et givet tidspunkt i løbet af foråret 2010. Som det fremgår af de afgivne forklaringer, og sagens dokumentation i øvrigt, har Jørgen Brændstrup, for så vidt angår vurderingen af valutarammen på Østerfælledparken støttet sig til den relevante sagkyndige rådgivning han modtog. Hans indstillinger til bestyrelsen har hvilet på denne rådgivning.

Jørgen Brændstrup har, ligesom bestyrelsens medlemmer, noteret sig revisionens vurderinger af risikoen i forbindelse valutaengagementet i Østerfælledparken.

Hvilket faktum kan lægges til grund (bevisførelsens resultat) (December 2009/foråret 2010)

Beslutningen i december 2009/januar 2010

Om fortsættelsen af at tilføre likviditet til Østerfælledparken

Under afhøringen af Jørgen Brændstrup vedrørende beslutningen i december 2009 om at udvide driftskrediten m.m. og derved også beslutte ikke at bringe engagementet med Østerfælledparken til ophør forklarede Jørgen Brændstrup (...) (om rationalet bag beslutningen):

”Det er korrekt, at kvadratmeterprisen skulle stige, hvis Amagerbanken skulle have alle sine penge hjem igen. Konklusionen var, at det fortsat var en god ide at lægge penge i Østerfælled, og de vurderede uændret, at budgettet fra refinansieringen i 2007 mere end fulgtes. Situationen var den, at driftsomkostningerne var på niveau, og at kvadratmeterprisen ved udlejning steg. Den ekstra sten med tab på renteswappen kunne med en væsentlig lavere rente på lånet til Nykredit elimineres på tre til fire år, hvorefter driften ville være tilbage i 0. Hvis udviklingen i lejepriser steg, ville Amagerbanken på 10 til 15 år være kommet tilbage fuldt og helt. Amagerbanken anså det for at være et lukket system, hvor banken havde hånd om likviditeten, og banken ønskede hermed at sikre sit tilgodehavende, hvilket naturligvis var i bankens bedste interesse.”

Bestyrelsesformanden, N.E. Nielsen, har om beslutningen forklaret (...):

”Selvom verden havde ændret sig som følge af Finanskrisen, så var det opfattelsen, at Hans Henrik Palm m.fl. stadig ville kæmpe for Østerfælled-ejendommen. Tvangsrealisation i et ikke eksisterende marked var ikke en løsning. Som det fremgår af summary'et side 2 (...), var det lykkedes for Hans Henrik Palm m.fl. at holde planen om huslejestigning. Planen havde således vist sig holdbar, og det var i hans optik ikke muligt ikke at forlænge driftskrediten”

Investeringsdirektør Michael Nellemann Pedersen tiltræder bestyrelsen den 22. marts 2010 og er ikke sagsøgt i nærværende sag. Michael Nellemann Pedersen har generelt forklaret vedrørende strategien i forhold til Østerfælled-engagementet (...):

”Han var enig i strategien om ikke at tvangsrealisere Østerfælled-ejendommen. Han kender fra sit daglige virke til både store nedture og store opture, når folk skal ud at realisere ejendom meget hurtigt. Det fører i nogle tilfælde til irrationelle beslutninger. Han var enig i en langsigtet strategi, hvor man ventede på, at Finanskrisens virkninger aftog. Herved ville engagementet blive bedre. Amagerbanken havde også råd til en langsigtet strategi. Egenkapitalen var på mere end 2 mia. kr.

.....

Realisering af Østerfælled-ejendommen i 2011 var efter hans opfattelse ikke optimal. PKA købte på det tidspunkt ejendomme til priser, som i dag er væsentlig højere. 2011 var et ringe realisationstidspunkt. PKA blev ikke indbudt til forhandlinger om køb af Østerfælled-ejendommen. PKA var meget aktive på daværende tidspunkt og købte mange andre ejendomme til i alt omkring 10 mia. kr.”

I relation til strategien om at beholde Østerfælled-ejendommen henvises der endvidere til Olav Damkiær-Classens forklaring (...) om, at efter hans opfattelse var værdien på 2 mia. kr.:

”Det er hans vurdering, at Østerfælled-ejendommen i dag har en værdi på i hvert fald 2,1 mia. kr.”

Der henvises endvidere til advokat Per Mejsners forklaring (...):

”Man måtte formode, at ejendomsmarkedet ramte bunden i 2011. Det var en meget dyb bund. Så vidt han ved, blev Østerfælled-ejendommen i 2011 solgt for det beløb, som Nykredit havde til gode. Østerfælled-ejendommen nærmer sig at være det dobbelte værdi i dag. Priserne på ejendomsmarkedet har ikke været lavere end i 2011 – dog med undtagelse af de sidste tre måneder i 2008.”

Vedrørende beslutningen om at fortsætte engagementet i forhold til ejendommen henvises i øvrigt til de øvrige sagsøgte forklaringer, der giver udtryk for de samme opfattelser, som der fremgår af de givne forklaringer ovenfor. Der henvises i denne relation til advokat Søren Lundsgaards gennemgang af vidneforklaringerne i hans sammenfattende processkrift, ...

Om fortsættelsen af valutarammen

Jørgen Brændstrup forklarer videre (...) om årsagen til, at man ikke nedlukkede finansieringen i udenlandsk valuta:

”Grunden til, at Amagerbanken ikke gik ud af finansieringen i CHF, var, at det på daværende tidspunkt ikke var usædvanligt at finansiere fast ejendom i valuta. Renten var på daværende tidspunkt i et mere moderat niveau, og fremadrettet kunne den lige så godt være steget. Der var derfor samlet set ikke noget usædvanligt i den fortsatte finansiering i CHF, og der var ingen alarmklokker, der ringede. Forevist ..., har han bekræftet, at det aktuelle urealiserede tab på valutaterminsforretningen i december 2009 var på omkring 93,9 mio. kr.”

Om risikovurderingen i forbindelse med bevillingen af valutarammen henvises der til det ... anførte vedrørende bevillingen i 2008.

Det er sagsøgtes opfattelse, at valutakursudviklingen i CHF og JPY over en længere periode havde været stabil. Dette illustreres for så vidt angår CHF's kursudsving ved de kursgrafer, der er fremlagt... Således fremgår det, at CHF havde følgende kurs de foregående 25 år:

Dato	Kurs
23.12.1984	4,3620 (side 349)
23.12.1989	4,3008 (side 350)
23.12.1994	4,6426 (side 351)
23.12.1999	4,6469 (side 352)
23.12.2004	4,8186 (side 353)
23.12.2009	4,9972 (side 353)

Hvis man antager, at rentebesparelsen gennemsnitligt er 2 %, hvad der svarer til den historiske renteforskel mellem CHF og DKK i de foregående 10 år (...), er den årlige rentebesparelse ved at finansiere et lån på 1.500.000.000 kr. i CHF ca. 30.000.000 kr. pr. år.

Den beslutning, som bestyrelsen skulle træffe i forhold til valutarammen, var således ikke blot en beslutning mellem at lade valutalånet fortsætte eller at tage et allerede hensat tab på 93 mio. kr. Beslutningen indebar, at man afskar sig fra muligheden for at opnå en fremtidig besparelse i rentebetalingerne.

Hvis det forudsættes, at besparelsen anvendes til nedbringelse af øvrig gæld, der finansieres ved 3 % (p.a. ved kvartårlig rentetilskrivning), udgør besparelse over 5 år 161.184.000 kr. og over 10 år, 348.348.000 kr.

Det valg, som bestyrelsen skulle foretage, var således mellem på den ene side:

At lukke valutarammen ned med følgende konsekvenser:

- Banken tager tabet på 93 mio. kr.
- Banken slipper for risikoen for yderligere tab på lånevalutaerne.
- Banken fraskriver sig muligheden for den fremadrettede rentebesparelse og skal dermed tilføjer ca. 30. mio. kr. årligt til dækning heraf.

eller

At lade valutarammen fortsætte med følgende konsekvenser:

- Banken fortsætter med at bære risikoen for, at tabe mere end 93. mio. kr. på lånevalutaerne.
- Banken beholder muligheden for den fremadrettede rentebesparelse, og undgår derved at tilføjer 30 mio. kr. årligt til dækning heraf.

Beslutningerne skal vurderes på det tidspunkt, hvor de træffes. På tidspunktet hvor beslutningen blev truffet, var der ikke noget, der indikerede, at de historiske erfaringer i forhold til rentespændet mellem CHF/JPY skulle ændre sig.

Denne erfaring stemmer overens med investeringsdirektør i PKA Michael Nellemann Pedersens erfaring (...):

”Filosofien var, at Amagerbanken havde ydet lån til en låntager, hvis forretningsmodel ikke holdt på grund af Finanskrisen. Tanken var, at Amagerbanken ville forbedre kundens samlede økonomi ved at optage et lån i fremmed valuta og udnytte rentefordelen på 1-2% p.a. Valutaen kunne håndteres, og der var ikke forventning om, at kursen på CHF ville stige. Det var også valutaeksperternes forventning, at kursen på CHF ikke ville stige. CHF havde ligget i et snævert bånd i hen ved 20 år op til 2010. Meget talte derfor for, at kursen ville falde tilbage til det historiske niveau.” Det var en kontrolleret og fornuftigt disposition at blive i CHF, idet man ville opnå gevinst ved kursfald. Der var ikke udsigt til, at CHF-kursen ville stige.”

Der henvises her til, at Michael Nellemann Pedersen er investeringsdirektør i det store pensionsselskab PKA og dermed har dyb indsigt i disse forhold.

Bestyrelsesformanden, N.E. Nielsen, har om beslutningen forklaret (...):

”Som det videre fremgår af summary'et side 3 (...), havde der også været positiv driftseffekt på ca. 39 mio. kr. som følge af valutaen. Som det fremgår af summary'et side 6 (...), svingede valutaen, og der var et aktuelt tab på ca. 93 mio. kr. Banken lå således fortsat inden for den ramme, som oprindeligt var bevilget. Der var positiv udvikling på driften. Derfor var der fra bestyrelsens side ingen bemærkninger til valutarammen, som i øvrigt ikke var oppe til fornyelse.”

Bestyrelsens næstformand, Villy Rasmussen, har (...) forklaret:

”Forevist Management Summary af 14. december 2009 om Østerfælledparken A/S (...) har han forklaret, at det var et projekt, bestyrelsen kendte særdeles godt på dette tidspunkt, og der var tale om en årlig forlængelse. Der var umiddelbart ingen ændringer i forhold til, hvad bestyrelsen havde set tidligere, og bestyrelsen havde stadig troen på, at markedet ville komme tilbage. Der var tale om en genbevilling af noget, som bestyrelsen kendte. Foreholdt andet afsnit i afsnittet ”Økonomi” (...) har han forklaret, at han kunne konstatere, at valutaterminsforretningerne gik lidt frem og tilbage. Alternativet til en forlængelse havde været, at engagementet var faldet sammen, og at man skulle tvangssælge ejendommen i et marked, der ikke var der. Det havde ikke været godt købmandskab.”

Henrik Zimino har (...) bl.a. forklaret om beslutningen:

”Han var klar over, at der var nedskrevet på engagementet. Bestyrelsen blev orienteret om de økonomiske problemer, som Hans Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen havde på det tidspunkt. Der var også andre engagementer, der var i krise. Man lukkede ikke engagementet, blot fordi der var problemer. Der var forventning om, at engagementet ville rette sig. Det var således en forretningsmæssig beslutning at holde engagementet i live. Bestyrelsen havde en klar forventning om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen ville arbejde videre på engagementet i bankens og ikke mindst deres egen interesse. De ville gøre alt for at køre engagementet hjem. De pågældende kunder havde tidligere håndteret tilsvarende problemer på en fin måde.”

Henrik Zimino har videre forklaret (...) i relation til bestyrelsesmødet den 6. januar 2010, at hvis man har talt om Østerfælled, har man med sikkerhed også talt om valuta.

Allan Ottsen har (...) forklaret:

”Foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring om eventuelt tab på valutaterminsrammen og drøftelse af ny bevillingsprocedure, da valutaterminsrammen blev overskredet, hvoraf fremgår:

”I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken.

Der blev ikke iværksat ny bevillingsprocedure med nyt maksimum. Dette blev imidlertid drøftet hele tiden i bestyrelsen. Der var ikke grund til at skrive bevillingen om.”

har han forklaret, at det også var hans opfattelse, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken. Overskridelsen af denne ramme blev drøftet hele tiden – det var jo årsagen til at det var på dagsordenen - og han mener ikke, at der var grund til at skrive bevillingen om. Hvis man skrev bevillingen om, ville man således forhøje den pågældende kundes mulighed for at køre videre. Ved at fastholde rammen, fastholdt man derimod fokus.”

Kent Madsen har for så vidt angår belåningen i CHF mv. forklaret (...):

”Det, der også typisk sker, er, at når valutakurs laver en stor bevægelse, kommer der en korrektion, hvor markedet falder tilbage. Det handler også om at have is i maven. Forevist bilag over CHF-kursen i perioden april 2008 til udgangen af 2010 har han forklaret, at man kan se, at kursen den 27. oktober 2008 var 5,16, og at der kom en korrektion efterfølgende, hvorefter kursen lå stabilt og lidt lavere i de næste år.”

Kent Madsen forklarer vedrørende beslutningen (...):

”Bestyrelsen havde talt om Østerfælled-engagementet mange gange, og han erindrer også, at Jørgen Brændstrup på det foregående bestyrelsesmøde havde sagt, at denne kreditsag ville blive udsendt under hensyntagen til den kommende juleferie. Han tænkte, at det ansøgte var helt i tråd med bestyrelsens strategi om at støtte de gode ejendomsaktiver. Bestyrelsen havde tillid til, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker arbejdede for sagen, og det var helt i overensstemmelse med strategien at forlænge. Han mener ikke, at Amagerbanken skulle have lukket valutaterminsrammen på dette tidspunkt med baggrund i den viden, som man havde på dette tidspunkt.”

Henrik Håkonsson har vedrørende beslutningen forklaret (...):

”I bestyrelsen blev det oplyst, at de tre personer havde økonomiske problemer. Han var også bekendt med, at de tre fortsat var aktive i Østerfælledsagen. Han var opmærksom på valutarammen og dens størrelse. Han opfattede ikke valutarammen som spekulativ. Det var i den periode næsten altid reglen, at man i større investeringsprojekter fundede i fremmed valuta. Foreholdt den af Kent Villadsen Madsen udarbejdede graf over kursudvikling og rentedifference har han forklaret, at der over perioden 1990 til 2009 var en 30 % fordel ved at være fundet i CHF i stedet for DKK. Det havde rigtig mange været opmærksomme på i perioden. I den konkrete sag var der tale om et femårigt perspektiv, hvorfor det var økonomisk forsvarligt og fornuftigt at funde sig i CHF. Foreholdt graf over kursudviklingen i CHF/DKK (...) har han forklaret, at CHF i stort set hele 2009 har ligget fladt, hvorfor man i den periode havde den fulde fordel af renteforskellen.”

Carsten Ehlers har om beslutningen i december 2009 forklaret (...):

”Han satte sig ind i grundlaget for beslutningen om forlængelse. Bestyrelsen havde været igennem engagementet tidligere. Der var ikke nogen markant udvikling i engagementet, der var langsigtet. ”Fundingen” var på plads, og budgetterne viste, at driften i sig selv ikke kunne servicere de likviditetsmæssige forpligtelser. Det var derfor en forventelig bevilling. Rentestørrelsen havde betydning for likviditeten. Han var klar over, at kautionisterne ikke længere var solide, og han var opmærksom på, at yderligere tab ville bæres af banken. Spørgsmålet om risikoen for valutatab var ikke oppe at vende ved den lejlighed. Han mente ikke, at det ville være klogere at flytte det hele over i DKK. Strategisk var det

fornuftigt at blive i det etablerede ”setup”. I givet fald ville banken have råd til at bære et eventuelt tab.”

Jesper Reinhardt har for så vidt angår beslutningen i december 2009 forklaret (...):

”Han læste Management Summary’et, og hæftede sig ved, at man også kunne gå over i USD. Det var således et ekstra værktøj i kassen. Casen var ikke ”spændende” set med bankens øjne, men der var opstået et problem, og der skulle tages hånd om problemet. Amagerbanken anlagde en langsigtet strategi. Man troede på, at ejendomsmarkedet ville komme tilbage. Amagerbanken vurderede, at det var bedre at fortsætte engagementet end at realisere, mens markedet var i bund. Dertil kom, at debitor havde en god ”track record” på valuta. Alle investorer havde ”fundet” sig i CHF og fremmed valuta med henblik på at opnå en rentegevinst. Alle eksperter’s råd var, at CHF var en sikker valuta. Det var derfor opfattelsen, at det en fornuftig beslutning, som bestyrelsen traf i december 2009.”

De efterfølgende beslutninger i relation til valutaengagementet

Det fremgår af bevisførelsen, at Amagerbanken løbende vurderede udviklingen i valutalånet på Østerfælledparken. Sagsøger har tiltrådt, at vurderingen af valutalånet på Østerfælledparken skete efter indhentelse af relevant rådgivning og analyser.

Det er sagsøgtes opfattelse, at spørgsmålet omkring udviklingen af valutaengagementet på Østerfælledparken var i fokus såvel på medarbejderniveau som på direktionsniveau og på bestyrelsesniveau. Jørgen Brændstrup har ... omhyggeligt og detaljeret forklaret om drøftelserne og overvejelserne i bankens ledelse og i bankens bestyrelse vedrørende udviklingen på valutaengagementet. Jørgen Brændstrups forklaring kan opsummeres med følgende udsagn (...):

”Valutasituationen omkring Østerfælled blev drøftet gennem hele foråret 2010 på baggrund af den helt særegne situation, der var opstået. Bankens ledelse vurderede til stadighed, hvad man burde gøre.”

”I starten af 2010 var han ikke i tvivl om, at et eventuelt tab ud over 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken. Det foretog man også reservationer ud fra. Forespurgt, hvordan dette harmonerede med følgende passus i skrivelsen Kreditbehandling i Amagerbanken 2009 under overskriften Markedsrisici:

”I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risiko-belastning indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssigt af-dækket på linje med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko. ”

(...), har han forklaret, at svaret på dette findes beskrevet i årsregnskabet for Amagerbanken for 2009, s. 36. (...). Det fremgår her, at Amagerbanken i hvert enkelt tilfælde vurderede, om tvangsrealisation var det, der tjente banken bedst. Amagerbanken tog ikke valutarisikoen ind på egne bøger. De indhentede vurderinger talte for, at tålmodighed ville føre engagementet tilbage inden for de rammer, der var tilsagt kunden. Man besluttede derfor at lade eksponeringen blive på kunden. Banken målte løbende engagementet og forhøjede hensættelserne efterhånden, som tabet steg. Der blev ikke iværksat ny bevillingsprocedure med nyt maksimum. Dette blev imidlertid drøftet hele tiden i bestyrelsen. Der var ikke grund til at skrive bevillingen om.”

En gennemgang af Jørgen Brændstrups forklaring på de ovennævnte sider viser, at der til stadighed blev arbejdet seriøst med at vurdere situationen og foretaget vurdering af udviklingen på de to lånevalutaer, der var de centrale i forhold til Østerfælledparken, nemlig CHF og JPY.

Som et kuriosum hertil kan det endvidere fremhæves, at da Henrik Ørbekker i marts 2010 (...) foreslår, at man skal lægge finansieringen om i Tyrkiske Lira med henblik på at forfølge en anden valutastrategi end den hidtidige og påbegynde aktiv handel, bliver dette afslået. Jørgen Brændstrups forklaring herom ses [ovenfor i gengivelsen af hans forklaring].

Bestyrelsesformand N.E. Nielsen har vedrørende rationalet bagved at fortsætte engagementet med Amagerbanken forklaret (...):

”Hvis Amagerbanken valgte at lukke engagementer med nedskrivninger, ville banken forventeligt skulle realisere tab. De nedskrevne værdier ville således være tabt endeligt uden mulighed for at blive genvundet efter en tvangsrealisation. Amagerbanken betragtede ejendoms krisen som midlertidig. Det ville være dumt og forretningsmæssigt uforvarsomt at gå ud og tage et tab, når det var vurderingen, at det kunne undgås. Amagerbanken skubbede ikke et tab foran sig, idet tab i form af valutakursjusteringer løbende og på daglig basis blev bogført på engagementerne. Hvis valutakurserne rettede sig - som eksperterne forventede - ville der ske tilbageførsel af allerede foretagne nedskrivninger, hvilket ville være til fordel for banken.”

Videre har bestyrelsesformand N.E. Nielsen (...) forklaret:

”Foreholdt pkt. 94) i vejledning nr. 10114 af 22. december 2006, hvorefter bestyrelsen og direktionen i et pengeinstitut er ansvarlig for, at instituttet kun påtager sig risici, som instituttet i fornødent omfang kan vurdere konsekvensen af, har han forklaret, at bankens bestyrelse og direktion løbende fulgte situationen. Havde man ikke gjort det, ville det have stridt mod vejledningens pkt. 94. Valutaudsving var en risiko, der kunne ramme banken. Da der ikke var en handlingsplan for det i starten af 2010, fulgte bestyrelsen løbende med i situationen og fik løbende indstillinger og udbad sig en samlet plan.”

Bestyrelsens næstformand, Villy Rasmussen, har bl.a. om forløbet frem til sin fratreden den 22. marts 2010 (...) forklaret:

”Han deltog ikke i bestyrelsesmøderne den 6. og 10. januar 2010 pga. ferieafholdelse. Han kan ikke i detaljer huske, hvad der blev drøftet om valuta på bestyrelsesmøderne den 4. og 7. februar 2010 samt den 10. og 22. marts 2010, men der blev drøftet valuta. Valutaen steg i denne periode, og derfor drøftede man det. Der blev ikke drøftet konkrete tal eller kunder i den periode, og der blev ikke oplyst om, at der var sendt marginkald i denne periode.

.....

Han husker fra bestyrelsesmødet, at der blev drøftet en strategi. Valutaen blev drøftet så grundigt, som man nu kunne lige før generalforsamlingen. Jørgen Brændstrup havde nogle plancher med, der viste udviklingen og problemstillinger vedrørende nogle kurser i den sammenhæng samt vurderinger fra specialister på dette område. Anbefalingen fra direktionen og deres specialister var ikke at gøre noget. Han husker ikke, om det blev sagt, at Østerfælled-engagementets valutaramme var væsentligt overskredet, men det må være blevet sagt, at der var et problem.”

Henrik Zimino forklarer vedrørende mødet den 7. februar 2010 (...) efter at have kommenteret på forløbet af mødet den 7. februar 2010:

”På hvert eneste bestyrelsesmøde i den følgende periode blev valutakurser drøftet i bestyrelsen.”

I relation til bestyrelsesmødet den 10. marts 2010 forklarer Henrik Zimino følgende (...):

”Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 10. marts 2010 (...) har han forklaret, at Villy Rasmussen var mødeleder. Han er helt sikker på, at dette bestyrelsesmøde blev holdt i banken.

Han har aldrig været i Dagrofas lokaler. De må have talt om valutakurser, jf. det, der er anført i referatet under punkt 4 om budgetopfølgning – januar 2010. Amagerbanken havde ikke egne positioner, så valuta handlede primært om Østerfælled.”

Allan Ottsen har, foreholdt Jørgen Brændstrups forklaring (...) vedrørende drøftelserne om Østerfælled-engagementet og dets valutaramme mv. i foråret 2010, forklaret, at han kan tilslutte sig Jørgen Brændstrups forklaring. Allan Ottsen anfører videre (...):

”Han kan i det hele tiltræde Jørgen Brændstrup og N. E. Nielsens forklaring om valutaterminsrammen i 2010 samt lukningen heraf.”

Henrik Håkonsson har vedrørende forløbet i foråret bl.a. forklaret (...):

”De to nye bestyrelsesmedlemmer, der indtrådte i foråret 2010, så uændret på engagementets funding i CHF. Michael Nellemann Petersen, der var investeringsdirektør i PKA og var vant til at arbejde med valutarammer, anbefalede at holde is i maven og køre videre. Den anbefaling lagde han stor vægt på.”

Henrik Håkonsson forklarede endeligt (...):

”De forklaringer, som er afgivet af Jørgen Brændstrup N. E. Nielsen, Henrik Zimino og Kent Villadsen Madsen vedrørende forholdene i bestyrelsen i foråret 2010, kan han tiltræde. Han har i sine år som forretningsdrivende arbejdet med forskellige former for valutaforretninger.”

Carsten Ehlers har (...) forklaret:

”Han vidste, at valutarammen i december 2009 var udnyttet i JPY og/eller CHF. Han var klar over, at Østerfælled var finansieret i udenlandsk valuta. Der var ikke andre valutakunder i tilnærmelsesvis samme størrelsesorden. Når man i bestyrelsen drøftede valuta, var han opmærksom på, at der primært var tale om et mindre antal kunder, herunder Østerfælled-engagementet.”

Jesper Reinhardt har (...) forklaret:

”At han under bestyrelsesmødet den 22. marts 2009 fik oplyst et specifikt tal, men at han også forud for mødet havde viden om, at valutaen havde det vanskeligt.”

Der henvises videre til Michael Nellemann Pedersens detaljerede forklaring (...) vedrørende rationale bag beslutningen om ikke at lukke Østerfælledparkens valutaengagement ned i perioden fra den 22. marts 2010 og frem til at det endelig skete ultimo juni 2010.

Jørgen Brændstrup lægger særlig vægt på Michael Nellemann Pedersens vurdering, da han træder ind i bankens bestyrelse den 22. marts 2010 med helt friske øjne. Afgørende er det også i den forbindelse, at Michael Nellemann Pedersen utvivlsomt har en omfattende indsigt i investeringsforhold og herunder valutariske forhold.

Alle forklaringer, der er afgivet vedrørende perioden fra beslutningen om at fortsætte engagementet i december 2009 og frem til valutarammens nedlukning ultimo juni 2010, rummer en række elementer, der går igen, herunder:

- at alle involverede var enige i, at det var hensigtsmæssigt at videreføre engagementet.
- at der er sket en løbende evaluering af situationen både i direktion og bestyrelse.
- at banken var robust nok til at påtage sig risikoen ved engagementet.

- at man fulgte den entydige og relevante rådgivning, man modtog fra eksperterne.

Marginkald

Sagsøger har afhørt alle de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer om deres kendskab til udsendelse af konkrete marginkald i forhold til Østerfælledparken. Alle de sagsøgte har svaret, at de ikke mener, de har modtaget sådanne marginkald.

Om marginkald er det videre forklaret, at banken har den praksis, at marginkald ikke forelægges for bestyrelsen. Det skete heller ikke i forbindelse med at valutarammen blev overskredet i marts måned 2009. Alle bestyrelsesmedlemmer har forklaret, at man drøftede valuta også i det tidlige forår 2010. Valutaarrangementet med Østerfælledparken var bankens suverænt største valutaengagement.

Ved beslutningen om at lukke engagementet ned eller lade det fortsætte er det ikke nødvendigt at kende ”øjeblikkets tal”, da dette i øvrigt forandrer sig hele tiden, men derimod at kende problemets omfang.

Det bemærkes endvidere, at afgivelse af marginkald ikke medfører en forpligtelse for banken til at lukke engagementet ned, men alene giver banken en ret til at lukke engagementet ned, og hvad mere interessant er i denne forbindelse, muligheden for at fastholde en misligholdelsessituation overfor kunden og derved at fastholde fokus på engagementet.

Der er ikke godtgjort regler, der kræver at rammen skal forøges i et sådant tilfælde.

Kent Villadsen Madsen forklarer om marginkald (...):

”Han husker ikke de specifikke drøftelser af overvejslen om lukning af valutaterminsrammen. Han fortsat var tryk ved engagementet, men samtidig super opmærksom på, at dette skulle håndteres på bedst mulig måde. Bestyrelsen var meget opmærksom på valutaterminsforretningen. I forhold til de engagementer, hvor kunderne var under pres, var der særlig høj opmærksomhed, da det kunne betyde øget tab for banken, hvis engagementerne udviklede sig negativt. Efter råd fra eksterne eksperter vurderede de, at valutaterminsrammen ikke skulle lukkes ned. Han husker ikke, om Jørgen Brændstrup orienterede om, at der var blevet sendt marginkald ud. Man kan sige, at dette ville være at gå ned i Amagerbankens daglige maskinrum, og den daglige detaljerede styring af engagementer drøftede man ikke i bestyrelseslokalet.”

Annette Hansen har vedrørende marginkald forklaret (...):

”Foreholdt marginkald af 19. januar 2010 fra Amagerbanken til Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker (...) har hun forklaret, at det var Amagerbankens edb-system, der dagligt viste, hvordan forretningerne udviklede sig. Systemet sendte dagligt en overtræksliste ud vedrørende valutarammerne. Den kom op på hendes skærm om morgenen. Hun forholdt sig dagligt til, om der skulle reageres. Der blev sendt mange marginkald.”

Jørgen Brændstrup afviser, at han skulle have tilbageholdt relevant viden for bestyrelsen i relation til relevante omstændigheder vedrørende forvaltningen af Østerfælledparkens valutaramme. Der henvises i denne forbindelse videre til den løbende kontakt mellem Jørgen Brændstrup og bestyrelsesformanden, som de begge har forklaret om, naturligvis med respekt af bestyrelsesformandens sygeorlov i en del af den relevante periode, Således N.E. Nielsens forklaring (...):

”Da Jørgen Brændstrup blev administrerende direktør, var der meget krisestyring i banken, og mange relationer til Finanstilsynet, hvorfor han naturligt også arbejdede tæt sammen med Jørgen Brændstrup.

Der foregik rigtig mange ting, og han søgte at holde et meget højt informationsniveau i hele bestyrelsen. Jørgen Brændstrup og han talte løbende sammen mellem bestyrelsesmøderne.”

Videre forklarer N.E. Nielsen fra bestyrelsesmødet den 4. februar 2010, hvor rapporten om nedskrivninger, afskrivninger og hensættelser pr. 31. december 2009 blev drøftet (...) (...):

”Bestyrelsen drøftede også det seneste kvartals udvikling, herunder at der var en mulig ændring i ejendomsmarkedet. CHF var steget. Der blev ikke orienteret om marginkald. Hvis Amagerbanken valgte at lukke engagementer med nedskrivninger, ville banken forventeligt skulle realisere tab. De nedskrevne værdier ville således være tabt endeligt uden mulighed for at blive genvundet efter en tvangsrealisation. Amagerbanken betragtede ejendoms krisen som midlertidig. Det ville være dumt og forretningsmæssigt uforsvarligt at gå ud og tage et tab, når det var vurderingen, at det kunne undgås. Amagerbanken skubbede ikke et tab foran sig, idet tab i form af valutakursjusteringer løbende og på daglig basis blev bogført på engagementerne. Hvis valutakurserne rettede sig - som eksperterne forventede - ville der ske tilbageførsel af allerede foretagne nedskrivninger, hvilket ville være til fordel for banken.”

Det juridiske grundlag for bedømmelsen (December 2009/foråret 2010)

Den almindelige situation i samfundet på tidspunktet for bevillingen (December 2009/foråret 2010)

Det var i julen 2009 og foråret 2010 den almindelige opfattelse, at udviklingen var ved at vende....

Var dispositionen usædvanlig (December 2009/foråret 2010)

Som fremhævet ovenfor ... var det en del af Amagerbankens politik i hvert enkelt tilfælde at vurdere, hvorledes et nødlidende engagement skulle håndteres. Banken har historisk haft god erfaring med en til tider endog meget langsigtet håndtering af nødlidende ejendomsengagementer. ...

I forbindelse med håndteringen af et nødlidende engagement skal de ansvarlige foretage den ubehagelige opgave at vurdere hvilke af flere alternative beslutninger, som vil være mindst tabsforvoldende; Skal kunden lukkes ned nu, eller skal tiden ses an, eroderes værdier ved tvangsrealisation, kastes gode penge efter dårlige ved at forsøge på at bevare værdierne? Skal Nykredit tvangsrealiserer de nødlidende andelsboligforeninger frem for gennem retssager at søge at påtvinge andelsboligforeningerne deres redning?

At det i forbindelse med en realisation store aktiver kan det være nødvendigt at begive sig ind i en langvarig proces, illustreres af Henrik Bjerre-Nielsens forklaring (...). Henrik Bjerre-Nielsen forklarede i relation til realisationen af Mols-Linien:

”Indtil sommeren 2015 vurderede Finansiell Stabilitet, at man kun kunne få en meget dårlig pris for aktierne i Mols-Linien. Det var meget svært at komme af med den aktiepost, og Finansiell Stabilitet foretog et skøn over, om det var en rimelig pris at sælge aktierne til”

Det fremgår af Henrik Bjerre-Nielsens forklaring, at man først i 2015 vurderede, at man kunne komme af med så stor en aktiepost. I forhold til den salgspris, som sagsøger opnåede i sommeren 2015 på aktieposten, forklarer Henrik Bjerre-Nielsen (...):

”Han er godt klar over, at kursen er steget siden, men han mener ikke, at situationen i dag kan sammenlignes med den situation, der forelå, før de solgte, hvor markedet havde viden om, at Finansiell Stabilitet, Clipper Group og Nykredit tilsammen gerne ville sælge omkring 75 % af aktierne i Mols-Linien. Når der i markedet er viden om, at nogen gerne vil sælge en stor aktiepost, påvirker det prisen, og kursen kan derfor godt være forskellig fra aktiens reelle værdi. (...)”

Sagsøger har i forhold til Østerfælledparken anerkendt, at det kan være nødvendigt over en længere periode at holde et engagement flydende i forbindelse med at opnå det bedst mulige resultat ved en realisation af aktiverne. Sagsøger solgte først Østerfælledparken i begyndelsen af 2012 og tilførte i denne periode yderligere midler for at holde engagementet i live.

I ledelsesberetningen for Østerfælledparken A/S i 2010, afgivet medens selskabet indgik i sagsøgers koncernregnskab, fremhæver ledelsen således bl.a. (...):

”Anvendelsen af den handlede værdi i maj 2008 skyldes, at der ikke har været sammenlignelige handel efterfølgende til brug for vurdering af dagsværdien, da markedet for så store ejendomme ikke har fungeret på normale markedsvilkår. Desuden vurderer vi, at de lave priser på boligmarkedet i høj grad skyldes, at der er få aktører på købesiden lige for tiden.”

At en strategi, der indebærer at et pengeinstitut understøtter en nødlidende debitor, der ejer en fast ejendom gennem en længere periode, er almindelig anvendt, er illustreret i Højesterets kendelse om A/B Duegården, jf. U.2016.2802H (...).

...

Også ifølge Kristian Vie Madsen kan en bank lægge en længerevarende strategi for afviklingen af et nødlidende engagement. Kristian Vie Madsen var blot af den opfattelse, at hvis risikoen for, at udviklingen på engagement reelt lå på banken, skulle det føres over på bankens egne bøger. Der henvises i det hele til Kristian Vie Madsens forklaring (...), hvor han afslutningsvis også forklarer:

”Han mener ikke, at det fremgår af offentlige regelsæt, at et nødlidende engagement ikke kan fortsætte, medmindre banken tager det på egne bøger. Der er en generel regel om, at en bank skal have en god risikostyring, og at risici skal måles korrekt, og derfor mener han, at et nødlidende engagement skal over på bankens egne bøger, hvis det i realiteten er bankens risiko.”

Det kan således konstateres, at Finanstilsynets repræsentant ikke finder det usædvanligt, at en bank holder et nødlidende engagement i live med henblik på at opnå en bedre realisation på et senere tidspunkt, men at det hensyn, som Finanstilsynet finder, der skal varetages i denne forbindelse, er et risikostyringshensyn og ønske om at måle risiciene korrekt.

Det kan noteres, at Finanstilsynets repræsentant ikke ønskede at udtale sig om bankens konkrete håndtering af Østerfælledparken.

Der henvises endelig til Finanstilsynets redegørelse (...), hvor følgende anføres:

”Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt blev videreført for bankens risiko, idet banken udvidede engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor. Ejendomsmarkedet var fortsat meget stillestående, og kun få ejendomsengagementer var blevet nedbragt. Ejendomsengagementerne med negativ likviditet var vokset siden seneste inspektion. Dette var ikke usædvanligt i det daværende marked (...), jf. også det store omfang af interkreditoraftaler.”

Det er sagsøgtes opfattelse, at der ikke var tale om en usædvanlig disposition, men at situationen var usædvanlig, og at dispositionerne svarer til det, andre banker foretog sig i en tilsvarende situation. Sagsøger har ikke godtgjort, at den udviste langmodighed i forholdet til Østerfælledparken ligger uden for grænserne af, hvad en bank kan påtage sig.

Sagsøger har ikke godtgjort, at den udviste langmodighed i forholdet til Østerfælledparken ligger uden for grænserne af, hvad Amagerbanken i foråret 2010 kunne påtage sig.

Spørgsmålet bliver herefter, om det er usædvanligt, at en bank fastholder et finansielt instrument i forhold til en nødlidende kunde i forbindelse med en langvarig understøttelse af et nødlidende engagement fremfor at tage ”tabet” og derefter videreføre engagementet med en anden risikoprofil.

I denne relation er Højesterets kendelse i A/B Duegården illustrativ.

...

Sagsøgte er opmærksom på, at Finanstilsynet i det af SØIK i 2014 rekvirerede notat (...) gør sig til talsmand for, at i tilfælde af at en nødlidende kunde har en valutaeksponering, da bør risikoen lukkes ned eller overføres til bankens egne bøger. Det skal i den forbindelse igen fremhæves, at Kristian Vie Madsen (...) har oplyst, at denne holdning ikke er fæstet i noget regelsæt.

Det er i den forbindelse værd at notere sig den fulde anonyme udtalelse fra Finanstilsynet (...):

”Hvis lånet har en størrelse, som er væsentlig for pengeinstituttet, og kunden er finansielt svag, er det Finanstilsynets opfattelse, at pengeinstituttet normalt ikke tillader en yderligere forhøjet risiko. Det skal dog nævnes, at det ikke nødvendigvis er entydigt, at enhver engagementsforøgelse, der foretages til nødlidende kunder i øvrigt, vil blive stoppet. F.eks. hvis den pågældende engagementsudvidelse på længere sigt forventes at kunne reducere pengeinstituttets risici. Et eksempel herpå er f.eks. likviditetstilførsel for at undgå totalt sammenbrud i en ejendomskoncern, idet debitor/ pengeinstituttet forudsætningsvist vil få mere ud af aktiverne i et mere kontrolleret salg.”

Det kan her noteres, at Finanstilsynet også i 2014 er enig i, at det ikke er usædvanligt, at en bank holder en ejendomskoncern i live også på længere sigt.

Det bemærkes yderligere her, at Finanstilsynet efter grundige studier af banken hverken i 2008, 2009 eller foråret 2010 har givet udtryk for, at Østerfælledparkens valutarisiko burde bringes til ophør, eller i det mindste at Østerfælledparken-engagementet burde føres over på bankens egne bøger.

Under sin forklaring nævnte Kristian Vie Madsen en række eksempler, hvor han angav, at banken i forbindelse med et nødlidende valutilån kunne være mere langmodig og ikke skulle lukke ned eller tage engagementet på egne bøger, herunder ..., hvor han kommenterer et udsagn i Finanstilsynets notat (...), og hvor han bl.a. tilføjer (...):

”.... har han forklaret, at dette er baseret på, at den almindelig strategi er, at når et lån bliver dårligt, vil en bank mindske risikoen og ikke bevillige yderligere trækingsret til kunden, *med mindre det er nødvendigt for at redde tingene*. (Min fremhævning) I det tilfælde, hvor der er et valutilån, vil en bank vælge at få lånet omlagt til danske kroner. Dette udsagn bygger ikke på en statistisk gennemgang, men på hvad Finanstilsynet ser ude i bankerne (...). Han mener, at en bank kan være mere langmodig, hvis banken f.eks. har et rådgivningsansvar over for kunden, og banken derfor risikerer, at kunden bliver sur og forlader banken.”

Kristian Vie Madsen uddybede ikke, hvorfor banken efter Finanstilsynets vurdering kan være mere langmodig, hvis banken havde et rådgivningsansvar over for kunden.

Det er sagsøgtes opfattelse, at de elementer, der indgik i Nykredits redningsforsøg i forhold til A/B Duegården, på mange måder har svaret til de værktøjer, som Amagerbanken anvendte i december 2009/foråret 2010.

Sagsøger har ikke godtgjort, at bankens håndtering af Østerfælledparken, herunder beslutningen om fastholdelsen af valutarammen i december 2009/ januar 2010, var usædvanlig eller lå udenfor rammerne der gjaldt for banken.

*Revisionens behandling af engagementet (December 2009/foråret 2010)*Intern Revision

Intern Revision omtaler ikke engagementet i protokollen af 1. februar 2010.

Intern Revision omtaler ikke engagementet i revisionsprotokollat af 2. februar 2010.

Intern Revision omtaler engagementet i revisionsprotokollat af 25. april 2010 (...), hvori det anføres, at udviklingen i bankens nedskrivninger pr. 31. marts 2010 er forøget som følge af udviklingen i CHF og JPY. Dette omfatter bl.a. Østerfælledparken, Classen-koncernen, Øresundshøj og Hans Henrik Palm med et samlet tab på 102 mio. kr. i forhold til valutaeksponeringen. Gitte Buchholz forklarer i tilknytning hertil (...):

”Intern revision gjorde ikke mere end det, og hun synes, at det i det interne revisionsprotokollat er meget tydeligt, at der var et opmærksomhedsfelt. En bank lever af at tage risici, og det er ledelsen, der må beslutte, hvordan banken dækker sine risici af. Hun fandt ikke anledning til at bemærke yderligere end det, der blev bemærket i det pågældende interne revisionsprotokollat.”

Ekstern Revision

Ekstern revisor omtaler Østerfælledparkens valutaramme i revisionsprotokollen af 2. februar 2010 (...), hvor det alene nævnes, at tabsrammen udgør aktuelt 100.400.000 kr.

Foreholdt ekstern revisors opgørelse af Østerfælled-engagementet (...) har intern revisor Gitte Buchholz forklaret (...):

”Foreholdt Eksternt revisionsprotokollat af 2. februar 2010, pkt. 10 ”Bilag: Gengivelse af oversigt over engagementer”, underpunkt 6 ”Østerfælledparken A/S” (...) har hun forklaret, at dette er Amagerbankens beskrivelse af engagementet, der er gengivet. Revisionen skulle erklære sig om, hvorvidt engagementet var målt korrekt. Revisionen kiggede hver gang på betalingsrækkerne, og hvis de havde fundet faktuelle fejl, var det blevet påpeget. Der kunne også have været skønselementer, som der kunne være usikkerhed omkring, og det kunne være påtalt.”

Det kan således konstateres, at Intern Revision og formentlig også Ekstern Revision har gennemgået de for ejendommen og engagementet foreliggende budgetter og betalingsrækker uden at finde fejl heri.

For så vidt angår valutaengagementet har de eksterne revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender forklaret (...):

”Deres fokus var på, om forholdet landede rigtigt i regnskabet. Det var normal praksis, at der kunne ydes valutabaserede engagementer. Det er i sig selv ikke usædvanligt. Det var en type af instrument, man benyttede sig af for at opnå en lavere rente. De har ingen holdning til, hvorvidt CHF var en volatil valuta. Der var mange, der mente, at det var attraktivt at låne i CHF.”

Finanstilsynets behandling af engagementet (December 2009/foråret 2010)

Vedrørende Finanstilsynets tilkendegivelser i rapporten af 21. juni 2010 (...) i forhold til Østerfælledparkens valutaengagement har Kristian Vie Madsen forklaret følgende (...):

” Foreholdt påbuddet på samme side i rapporten, hvoraf fremgår:

”• Påbud

Banken skal sikre, at der løbende sker en tilstrækkelig og forsigtig identifikation af de risici, som banken er udsat for ved opgørelsen af det individuelle solvensbehov, herunder særligt ved engagementsudvidelser og ved den løbende opfølgning på de enkelte engagementer.”,

har han forklaret, at man ikke kan læse ud af dette, at man skulle lukke valutarammen ned, men at dette fremgår af afsnittene over påbuddet.”

De afsnit, som kontorchef Kristian Vie Madsen henviser til, findes ... i de to afsnit, der er anført lige over påbuddet.

Uanset hvilken læsning teksten i de to afsnit over påbuddet undergives, er det ikke muligt at udlede, at der heri ligger et påbud om at lukke valutarammen på Østerfælledparken. Det kan tværtimod konstateres, at de to afsnit oven over påbuddet beskæftiger sig med bonitetsmæssig forværring af øvrige af bankens større engagementer. Det noteres, at det første afsnit indledes med sætningen:

”Udover den negative udvikling i bankens ejendomsengagementer kunne Finanstilsynet konstatere, at der siden seneste undersøgelse også var sket en bonitetsmæssig forværring i øvrige af bankens større engagementer.”

Det kan her konstateres, at Finanstilsynet netop ikke omtaler ejendomsengagementerne eller valutaeksponeringen.

Det næste afsnit drejer sig om engagementer, hvor der er svaghedstegn, og hvor der ikke er foretaget nedskrivninger og hensættelser. Også her må det konstateres, at netop på Østerfælledparken var der foretaget fulde nedskrivninger og hensættelser, også for så vidt angår tabet på valutarammen, og det må konstateres, at disse hensættelser blev taget løbende. Allerede af den årsag kan det udelukkes, at denne tekst kan omfatte Østerfælledparken eller dens valutaramme.

Det kan i det hele konstateres, at Finanstilsynet i Rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010 på intet tidspunkt omtaler valutarammen. Det kan videre konstateres, at Finanstilsynet heller ikke i denne rapport omtaler engagementet med Østerfælledparken, Palm, Classen eller Ørbekker.

At Finanstilsynet var klar over, at der var tab på valutarammen, der gik udover bevillingen, fremgår af Finanstilsynets afgørelse af 31. maj 2010 (...), hvor følgende fremgår:

”Bankens væsentligste nye nedskrivninger i 1. kvartal 2010 er i alt overvejende grad relateret til Østerfælledparken A/S og de tre ejeres respektive engagementer, og kan tilskrives tab på valutaforretninger (primært CHF), som de respektive engagementer er eksponeret overfor.”

Finanstilsynet kan ikke have anført det ovenfor citerede uden at have gjort sig et overblik over årsagen til og omfanget af de førømtalte nedskrivninger. Det ville være usædvanligt, hvis Finanstilsynet havde foretaget en funktionsundersøgelse af banken uden at gøre sig bekendt med det relevante materiale i denne relation.

Kristian Vie Madsens forklaring og de skriftlige henvendelser, der er citeret, afgørelsen af 31. maj 2010 og funktionsrapporten af 21. juni 2010 må læses og forstås i forhold til de indledende afsnit i rapporten af 21. juni 2010 (...), hvor der indledes med at redegøre for, hvornår der afgives påbud, og hvornår der afgives risikooplysninger. Således anføres der i rapporten:

”Hvor der efter Finanstilsynets vurdering er tale om, at banken ikke fuldt ud opfylder de krav, der følger af lov om finansiel virksomhed eller øvrige gældende regelsæt, giver Finanstilsynet banken påbud om at ændre det pågældende forhold.

På andre områder, hvor banken ikke handler i strid med lovgivningen, men dog afviger fra andre sammenlignelige institutter eller på anden vis har udsat sig for risici, giver Finanstilsynet en risikooplysning ved at henlede bankens opmærksomhed på det pågældende forhold.”

Det her angivne skal sammenholdes med Økonomi- og Erhvervsministeriets svar til Folketinget af 24. marts 2010 (...), hvor der anføres følgende vedrørende risikooplysninger:

”Risikooplysninger anvendes, når Finanstilsynet vurderer, at der er behov for at henlede en virksomheds opmærksomhed på, at virksomheden afviger fra andre sammenlignelige virksomheder eller har en særlig forøget risiko på et område, uden at der foreligger en egentlig lovovertrædelse. Det kan fx være en høj udlånsvækst i forhold til resten af sektoren. Hvis Finanstilsynet vurderer, at risikoen er særligt høj, kan Finanstilsynet anmode instituttet om en redegørelse.”

Sagsøgte hæfter sig ved, at Finanstilsynet, der på dette tidspunkt har haft fokus netop på Østerfælledparken, dens ejerskab og engagementets sammensætning, herunder valutadelen, ikke i sommeren 2010 vurderede, at Amagerbankens håndtering af engagementet med Østerfælledparken afveg fra andre sammenlignelige banker eller medførte en forøget risiko.

Kristian Vie Madsen forklarede derimod (...):

”Foreholdt Finanstilsynets Rapport om funktionsundersøgelse i Amagerbanken A/S af 21. juni 2010 (...), hvoraf fremgår bl.a.:

”Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt videreføres for bankens risiko, idet banken udvider engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver.”

har han forklaret, at Finanstilsynet gav en risikooplysning, hvor tilsynet henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken havde valgt en afventende strategi ved realisation af de finansierede aktiver.”

Uanset hvordan man læser de skriftlige tilkendegivelser fra Finanstilsynet modtaget frem til valutaengagementets nedlukning, kan det ikke deri indlæses, at Finanstilsynet har fundet, at valutadispositionerne i forhold til Østerfælledparken var risikable eller usædvanlige.

I tilknytning til Finanstilsynets redegørelser har Jørgen Brændstrup (...) forklaret, efter at funktionsundersøgelsen af 21. juni 2010 og afgørelsen vedrørende konsolideringen af 3. juni 2010 var blevet foreholdt:

”Han har ingen erindring om, at valutaeksponering i forhold til hverken Østerfælledparken A/S, Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm eller Olav Damkiær-Classen blev omtalt. Finanstilsynet har ikke på nogen måde indikeret, at valutaeksponeringen var en usædvanlig disposition fra bankens side.”

Vurdering (December 2009/foråret 2010)

Sagsøger har ikke gjort gældende og heller ikke godtgjort, at det materiale, som Jørgen Brændstrup præsenterede bestyrelsen for, som grundlag for bestyrelsens beslutning om ikke at bringe hverken engagementet med Østerfælled eller den dertil knyttede valutaramme til ophør, var mangelfuldt.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrups indstilling til bestyrelsen om at forhøje driftskrediten og dermed videreføre engagementet med Østerfælledparken i december 2009/januar 2010, samt at undlade at indstille til bestyrelsen at bringe valutarammen til ophør før i juni 2010, indebærer en overtrædelse af de regler, der gælder for Jørgen Brændstrups varetagelse af hans stilling.

Sagsøger har ikke gjort gældende og har i øvrigt ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup har varetaget usaglige hensyn i relation til Østerfælled-engagementet på noget tidspunkt.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup har misligholdt sit ansættelsesforhold i forhold til banken i forbindelse med sin varetagelse af stillingen som administrerende direktør i relation til engagementet med Østerfælledparken i perioden december 2009 til og med juni 2010.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der påhviler banken en forpligtelse til at nedlukke et engagement i en situation, hvor det konstateres, at en videreførelse af engagementet påfører banken yderligere risiko.

Beslutningerne i forhold til valutarammen blev truffet efter grundige overvejelser og indhentelse af relevant sagkyndig rådgivning. Det er godtgjort, at banker i andre vanskelige situationer kan foretage et skøn over de muligheder der foreligger, herunder hvorvidt man skal videreføre et engagement med yderligere risiko til følge eller lukke det ned.

Der skal foreligge meget tungvejende grunde, hvis man efterfølgende vil pålægge ansvar for en sådan skønsmæssig afgørelse, der er baseret på relevant og forsvarlig rådgivning.

I den situation skal enhver bank foretage en vurdering af de forretningsmæssige muligheder i at videreføre et engagement med henblik på at udviklingen vender. En sådan beslutning vil altid indebære en risiko for, at de midler, der medgår til at videreføre engagementet ved den endelige beslutning om realisation, kan gå tabt, ligesom det indebærer en risiko for, at markedet på det tidspunkt, hvor man endelig træffer beslutningen om realisation er væsentligt ringere, og at det pantsatte aktiv dermed realiseres til en mindre værdi.

Som det fremgår ovenfor ..., har Finansiell Stabilitet i en række tilfælde udskudt realisation af aktiverne, hvis man fandt, at markedet var for dårligt. Det skete også i relation til Østerfælledparken, blot ikke længe nok.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der foreligger regler eller i øvrigt klare handlenormer, der tilsiger, at en bank hurtigt skal realisere pantet, når der ligger klart, at sikkerhederne på et givet tidspunkt ikke er tilstrækkelige til at afdække engagementet. Det er dokumenteret i sagen med A/B Duegården, at finansielle institutioner har en betydelig handlefrihed i sådanne situationer til at vurdere, hvorledes man skal håndtere et nødlidende engagement. Der foreligger ikke regler, der tilsiger, at banken straks skal tage tabet, når det truer.

Tabet i forbindelse med dispositionen/dispositionerne (December 2009/foråret 2010)

Sagsøgers tabsopgørelse bestrides herudover i det hele både for så vidt angår grundlaget som for så vidt angår metoden.

...

Villy Rasmussen har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende Østerfælled-engagementet:

”ØSTERFÆLLEDPARKEN 2006:

Bankens finansiering af Ejendommen:

Det bestrides, at Villy Rasmussen har handlet ansvarspådragende i forbindelse med bestyrelsens bevilling af lån til køb af Ejendommen.

Bestyrelsen bevilligede engagementet d. 26. april 2006, Villy Rasmussens beslutning om at stemme for bevilling af lånet blev taget på baggrund af Villy Rasmussen kendskab til engagementet, dvs. de oplysninger om engagementet, der blev forelagt bestyrelsen og især oplysningerne i Management Summary af 10. april 2006,

Det er ubestridt, at beslutningsgrundlaget var fyldestgørende, jf. sagsøgers proceserklæring af 23. september 2016 og retsbog af 30. september 2016.

Sagsøgers hovedanbringende er herefter følgende, ..., sidste afsnit:

”det er sagsøgers opfattelse, at risiciene var så store og uafbalancerede, at det var uforsvarligt at yde kreditten”. [understregning min markering]

Sagsøgers ”opfattelse” bestrides.

Det gøres gældende, at bevillingen af lånet var sædvanlig og fuldt forsvarligt. Det gøres videre gældende, at beslutningen om bevilling af lånet blev taget på baggrund af et velovervejet forretningsmæssigt skøn, hvorigennem Bankens risiko i engagementet blev opvejet overfor Bankens indtjeningsmuligheder.

Det er ubestridt, ..., at Ejendommen fri for boliglejemål på tidspunktet for bevillingen havde en markedsværdi i intervallet 1.770.336.135 – 1.950.000.000 kr., ..., og at Ejendommen udstykket i ejerlejligheder på tidspunktet for bevillingen havde en markedsværdi på 1.490.000.000 kr.

Det fremgår videre af revisionspåtegnet vurderingsberetning af 7. september 2006, ..., at ejendommen heri var sat til en værdi af 1.490.200.000 kr.

Nykredit realkreditfinansierede 80 % af anskaffelsesværdien af Ejendommen, og Nykredit vurderede ejendommen til en værdi af ikke under 1,415 mia. kr. Banken fik sekundær pant i ejendommen efter Nykredit Bank A/S.

Retten kan lægge til grund, at Villy Rasmussen på beslutningstidspunktet var bekendt med, at der var et likviditetsbehov i perioden, indtil lejlighederne i Ejendommen blev solgt, De 70 mio. kr. der mangler i investering og finansieringsplanen i Management Summary af 10. april 2006, ..., var til dækning heraf.

Det bestrides, at aftalen om succes-fee på 10 %, som beskrevet i finansieringstilbud af 26. april 2006, ..., var en del af Villy Rasmussens beslutningsgrundlag, idet aftalen først blev indgået efter bestyrelsens bevilling af lånet.

Det bestrides, at Villy Rasmussen på bestyrelsesmødet den 26. april 2006 var eller burde have været vidende om det efterfølgende koncerninterne videresalg i Schaumannkoncernen, hvorved Ejendommen blev overdraget til Østerfælledparken A/S for 1.490 mio. kr. Det bestrides videre, at det koncerninterne videresalg har nogen erstatningsretlig relevans eller har medført et erstatningsretligt relevant tab.

Det bestrides, at Banken i medfør af FIL § 145 var forpligtiget til at konsolidere Østerfælledparken med Schaumannkoncernen, Ligesom det bestrides, at Villy Rasmussen kendte eller burde kende til forholdet. Det gøres gældende, at konsolideringsspørgsmålet er uden erstatningsretlig relevans.

Sagsøger har ikke dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab:

Det gøres gældende, at sagsøger ikke har dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab i relation til bestyrelsens bevilling af finansieringen af købet af Ejendommen.

Sagsøger har ikke opgjort den del af tabet, der specifikt kan henføres til denne bevilling.

Det gøres gældende, at det bevilgede lån til køb af Ejendommen d. 26. april 2006, ..., blev 100 % indfriet i forbindelse med bevillingen af refinansieringen af Ejendommen d. 28. september 2007, ..., hvorfor sagsøger ikke har lidt noget tab.

....

ØSTERFÆLLEDPARKEN 2007:

Bankens refinansiering af Ejendommen:

Det bestrides, at Villy Rasmussen har handlet ansvarspådragende i forbindelse med bestyrelsens bevilling af refinansieringen af Ejendommen.

Bestyrelsen bevilligede refinansieringen d. 28. september 2007, ... Villy Rasmussens beslutning om at stemme for bevillingen blev taget på baggrund af Villy Rasmussens kendskab til engagementet, dvs. de oplysninger om engagementet, der blev forelagt bestyrelsen og især oplysningerne i Management Summary's af 17. september 2007, Del I ... og Del II ...

Det gøres gældende, at Villy Rasmussens beslutning om at stemme for refinansieringen blev taget på et tilstrækkeligt oplyst og dermed kvalificeret grundlag og videre, at Villy Rasmussen under alle omstændigheder ikke havde anledning til at gå ud fra andet.

Villy Rasmussen foretog et velovervejede forretningsmæssigt skøn.

Retten kan lægge til grund, at de udstykkede lejligheder i Ejendommen ikke blev solgt med den hastighed, der var forventet og forudsat ved bevillingen af lånet til købet af Ejendommen. Retten kan videre lægge til grund, at bestyrelsen løbende blev orienteret om situationen, jf. bl.a. bestyrelsesmødereferater, ... Det var Villy Rasmussens opfattelse, at Brændstrup og Bankens medarbejdere havde et stærkt og vedvarende fokus på forholdene omkring Østerfælledparken, jf. tillige Brændstrup egen forklaring, ...

Formålet med refinansieringen var, som Villy Rasmussen vurderede det at sikre ro om projektet. Der var på daværende tidspunkt ikke den fornødne likviditet i projektet grundet det vigende salg. Det var Villy Rasmussen vurdering, at den for Banken bedste løsning var at støtte op om en mere langsigtet finansiering for at understøtte business-casen og sikre værdierne, ...

Bevillingen blev givet under den betingelse, at refinansieringen var juridiske holdbarhed, idet bestyrelsen ville sikre sig, at Banken havde fat i de sikkerheder, der var, og at disse sikkerheder kunne holde i en nedbrudssituation, jf. Villy Rasmussen ... og bestyrelsesmøde referat af 28. september 2008, ... Den juridiske holdbarhed blev bekræftet på bestyrelsesmøde af 31. oktober 2007, ...

Sagsøger har ikke dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab:

Det gøres gældende, at sagsøger ikke har dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab i relation til bestyrelsens bevilling af refinansieringen af Ejendommen.

Sagsøger har ikke opgjort den del af tabet, der specifikt kan henføres til denne bevilling.

Sagsøger har for det første oplyst følgende om tabsopgørelsen, ...:

Det er efter sagsøgers opfattelse åbenbart, at en ansvarlig bankledelse under de givne omstændigheder ville have opsagt Østerfælledparkens kreditfaciliteter og taget det dermed forbundne (formentlig beskedne) tab frem for at deltage i en refinansiering på de pågældende vilkår.”

Det kan således ubestridt lægges til grund, at det af sagsøger påberåbte udokumenterede tab er beskedent.

Sagsøger har for det andet oplyst følgende om tabsopgørelsen i sit svar på opfordring II H ...:

”Det er ikke muligt at udskille tabet på dette lån [Refinansiering af Ejendommen jf. afsnit 8.1.] med tabet på lånet og driftskreditte, der blev ydet i forbindelse med Bankens finansiering af Schaumann-koncernens køb af Ejendommen i marts 2006 [Købet af Ejendomme afsnit 7.1.]”

Det bestrides. Hvis sagsøger påstår, at der er et konkret tab, må tabes opgøres.

Det gøres gældende, at de bevilgede kreditter i forbindelse med Refinansieringen af Ejendommen d. 28. september 2007, ..., blev 100 % indfriet i forbindelse med Finansiering i forbindelse med overdragelse af Ejendommen til Palm, Ørbekker og Classen d. 21. maj 2008, ..., hvorfor sagsøger ikke har lidt noget tab.

....

ØSTERFÆLLEDPARKEN 2008:

Bankens finansiering af overdragelsen af Ejendommen til Palm, Ørbekker og Classen:

Det bestrides, at Villy Rasmussen har handlet ansvarspådragende i forbindelse med bestyrelsens bevilling af finansiering af overdragelse af Ejendommen til Palm, Ørbekker og Classen.

Bestyrelsen bevilligede finansieringen d. 21. maj 2008, jf. referat af bestyrelsesmødet, ... Villy Rasmussens beslutning om at stemme for bevilling af lånet blev taget på baggrund af Villy Rasmussens kendskab til engagementet, dvs. de oplysninger om engagementet, der blev forelagt bestyrelsen og især oplysningerne i Management Summary,

Det gøres gældende, at Villy Rasmussens beslutning om at stemme for bevillingen blev taget på et tilstrækkeligt oplyst og dermed kvalificeret grundlag og videre, at Villy Rasmussen under alle omstændigheder ikke havde anledning til at gå ud fra andet.

Villy Rasmussen foretog et velovervejede forretningsmæssigt skøn.

Formålet med finansieringen af overdragelsen af Ejendommen til Ørbekker, Palm og Classen var, som Villy Rasmussen vurderede det, at Banken herved ville få en bedre stilling. Ørbekker, Palm og Classen var alle formuende, og der var mulighed for at få selvskyldnerkaution fra de tre ejere, samt at de derudover arbejdede positivt og ihærdigt med sagen,

Sagsøger har ikke nogetsteds gjort et tab gældende vedrørende finansieringen af Schaumann-koncernens erhvervelse af Handelshøjskolen d. 21. maj 2008, ..., hvorfor der ikke skal gøres anbringender hertil.

Det kan lægges til grund, at det var et krav fra Ørbekker, Palm og Classen, at der blev etableret en valutaramme, der gjorde det muligt at opnå en lavere rente. Se rammeaftale ...

Det gøres gældende, at valutarammen blev anvendt som en teknisk omlægning af belåningen af Ejendommen fra DKK til CHF, ..., således at kunderne blev stillet som om, lånet var optaget i CHF. Det gøres under alle omstændigheder gældende, at Villy Rasmussen ikke have anledning til at vurdere forholdet anderledes, se tillige Revisionen v/ Anders Duedahl-Olesen og Torben Bendtner, ..., der forklarer følgende om forholdet:

”I Østerfælled-engagementet har man fået omlagt et dansk lån til CHF via en swap. [...] Det er gjort med henblik på at opnå en lavere rente.”

Sagsøger har ikke godtgjort, at der er grundlag for at tilsidesætte Revisionens vurdering af forholdet, hverken faktisk eller retligt, jf. præmisserne i U.2016.3307H, ...

Det kan lægges til grund, at risikoudvidelsen på DKK 100 mio., ..., var mere end fuldt afdækket med værdien af de kautioner, der blev stillet i forbindelse med bevillingen, jf. Managements Summary af 14. maj 2008, ..., hvor den samlede værdi af kautionerne opgøres til ikke under DKK 500 mio. Se kautionserklæringer ...

Det var Villy Rasmussens vurdering, at Banken samlet set var bedre stillet med de nye ejere. Boniteten ville efter Villy Rasmussens vurdering blive bedre med de nye ejere af Ejendommen,...

I Rekapitulation af 14. maj 2008, ..., er 2. prioritetspantebrevet i Ejendommen optaget til 35 mio. kr. og de personlige kautioner til 0 kr., hvilket medfører, at engagementet opgørelsesmæssigt har et blanco element på DKK 610 mio. Den banktekniske opgørelse (solvensbelastning) af sikkerhederne i Rekapitulationen er imidlertid ikke udtryk for den faktiske værdi af sikkerhederne.

Sagsøger har ikke foretaget syn og skøn angående Ejendommens værdi og/eller realværdien af de personlige kautioner på bevillingstidspunktet, hvorfor det fremstår uklart og udokumenteret, hvilken værdi de antagne sikkerheder kunne opgøres til efter en forsvarlig bedømmelse på bevillingstidspunktet, jf. hertil præmisserne i U.1962.814, Det er den faktiske værdi af sikkerhederne, der har erstatningsretlig relevans.

Det må lægges grund, at værdien af kautionerne på bevillingstidspunktet kunne ansættes til ikke under DKK 500 mio., det må under alle omstændigheder lægges til grund, at Villy Rasmussen på baggrund af de for ham forelagte oplysninger ikke havde anledning til at vurdere forholdet anderledes.

Sagsøger har ikke dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab:

Det gøres gældende, at sagsøger ikke har dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab i relation til bestyrelsens bevilling af finansieringen af overdragelsen af Ejendommen til Palm, Ørbekker og Classen.

Sagsøger har ikke opgjort den del af tabet, der specifikt kan henføres til denne bevilling.

...

Tabsopgørelsen [udarbejdet af sagsøger] bestrides i sin helhed.

...

Særligt vedrørende det påståede tab på driftskreditten:

For så vidt angår sagsøgers tabsopgørelse angående tab på driftskreditten, gøres det gældende, at det tab sagsøger kan have lidt i relation til Villy Rasmussens deltagelse i

- (i) Bevilling af driftskreditten d. 28. september 2007, ..., og
- (ii) Forhøjelse af driftskreditten d. 21. maj 2008, ..., ovenfor,

ikke kan overstige 75 mio. kr., ...

Villy Rasmussen har alene accepteret, at Banken ydede en driftskredit på i alt 75 mio. kr.

Hverken d. 22. marts 2010, hvor Villy Rasmussen trådte ud af Bankens bestyrelse eller på noget tidspunkt i den mellemliggende periode, har driftskreditten oversteget maksimummet på 75 mio. kr., ...

De forhold der førte til, at Banken efter Villy Rasmussens udtræden af bestyrelsen d. 22. marts 2010 led et tab på driftskreditten på 89.244.603,17 kr., har Villy Rasmussen ikke været vidende om og ikke haft indflydelse på.

Særligt vedrørende det påståede tab på valutarammen:

For så vidt angår sagsøgers tabsopgørelse angående tab på valutarammen, gøres det gældende, at det tab sagsøger kan have lidt i relation til Villy Rasmussens deltagelse i bevillingen af etableringen af valutarammen ikke kan overstige 100 mio. kr.

Den bevilling som Villy Rasmussen deltog i vedrørte en etablering af en valutaterminsramme med et kreditmaksimum på 100 mio. kr., ...

...

*DISPOSITIONERNE I FORHOLD TIL ØSTERFÆLLEDPARKEN-ENGAGEMENTETS VALUTADEL I 2009/2010**Prolongeringen af driftskreditten og valutarammen:*

Det bestrides, at Villy Rasmussen har handlet ansvarspådragende i forbindelse med bestyrelsens beslutning om prolongering af Østerfælleds driftskredit og valutaramme.

Bestyrelsen bevilgede prolongeringen skriftligt d. 22. december 2009, ... Villy Rasmussens beslutning om at stemme for bevilling af lånet blev taget på baggrund af Villy Rasmussens kendskab til engagementet, dvs. de oplysninger om engagementet, der var tilgået bestyrelsen og især oplysningerne i Management Summary af 14. december 2009, ...

Det gøres gældende, at bestyrelsens beslutning om at forlænge driftskreditten og valutarammen til Østerfælled blev taget på et tilstrækkelig oplyst og dermed kvalificeret grundlag og videre, at Villy Rasmussen under alle omstændigheder ikke havde anledning til at gå ud fra andet.

Villy Rasmussen foretog et velovervejede forretningsmæssigt skøn.

...

Det bestrides, at forlængelsen var i strid med de nævnte retningslinjer og beskrivelser. Det gøres i øvrigt gældende, at det står bestyrelsen frit for at vælge at træffe en beslutning, der ikke følger tidligere af bestyrelsens udstukne retningslinjer eller i øvrigt ændre retningslinjerne, såfremt dette findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt.

Det urealiserede tab på valutarammen havde i hele den periode, hvor valutarammen havde eksisteret svinget en del som følge af udsvingene i valutakurserne. Det urealiserede tab på valutarammen havde også oversteget 100 mio. kr., hvilket direktionen orienterede bestyrelsen om d. 11. marts 2009, ..., det urealiserede tab faldt umiddelbart herefter igen, ...

Som det fremgår af Management Summary havde valutarammen samlet haft en væsentlig positiv effekt på driften/likviditeten i de 3 første kvartaler af 2009, ...

Forlængelsen af Østerfælleds valutaramme og driftskredit medførte ikke nogen forøgelse af risikoen for Banken. Det var uændret et vilkår for valutarammen, at Banken alene accepterede et tab/underdækning på op til 100 mio. kr. uden marginopkrævning.

Det er ubestridt, at engagementerne med både Østerfælled samt kautionisterne Palm, Classen og Ørbekker alle var nødlidende, og kautionerne blev på daværende tidspunkt ikke tillagt nogen værdi. Dette fremgår også direkte af Management Summary af 14. december 2009, ...

Perioden slut december 2009 til 22. marts 2010:

Bestyrelsen havde ingen pligt til at lukke Østerfælleds valutaramme:

Det bestrides, at Villy Rasmussen ved nogen handling eller undladelse har ageret ansvarspådragende overfor Banken i perioden slut december 2009 til sin udtræden af bestyrelsen d. 22. marts 2010.

Det bestrides, at bestyrelsen og Villy Rasmussen på noget tidspunkt i perioden 23. december 2009 til 22. marts 2010 var retligt forpligtiget til at lukke Østerfælleds valutaramme. Sagsøger har ikke påvist eller anvist en utvetydig og klar retlig relevant adfærdsnorm, hvorefter der i en situation som den foreliggende var en handlepligt for bestyrelsen til at lukke valutarammen.

Der er ikke foretaget syn og skøn, indhentet sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer, der påviser eller på anden måde godtgør, at der i perioden 23. december 2009 til 22. marts 2010 var en klar retlig relevant pligt til at aktualisere et uaktualiseret tab på en valutaramme, som den foreliggende, jf. U.1962.814H, ..., og Capinordic,

Det gøres gældende, at etableringen af en retlig handlepligt kræver et sikkert grundlag. Sagsøger har ikke påvist et sådant sikkert grundlag.

Sagsøger har i øvrigt ikke oplyst nøjagtigt, hvornår og på hvilken baggrund, sagsøger mener, at Villy Rasmussen burde have skredet til handling i forhold til valutarammen.

I det omfang sagsøger gør gældende, at der var en konkret handlepligt for Villy Rasmussen, der var knyttet til en konkret viden om størrelsen på det konkrete tab på Østerfælledsparkens valutaramme på et givet tidspunkt, før Villy Rasmussen trådte ud af bestyrelsen, har der ikke været en sådan viden ved Villy Rasmussen.

Villy Rasmussen havde ikke konkret anledning til handling i perioden:

Sagsøger har ikke godtgjort, at Villy Rasmussen i perioden fra den 23. december 2009 og frem til d. 22. marts 2010 var eller burde have været vidende om, hvorledes valutakursudviklingen havde påvirket Østerfælledsparkens valutaramme.

Der blev i perioden afholdt i alt 8 bestyrelsesmøder. De 8 bestyrelsesmøder blev afholdt:

...

Villy Rasmussen deltog ikke i bestyrelsesmøderne d. 6. og 10. januar 2010, men han har læst og underskrevet referaterne, ...

Villy Rasmussen har videre aldrig modtaget, godkendt eller underskrevet referaterne af bestyrelsesmøderne d. 10. marts, 17. marts, 18. marts eller 22. marts 2010, ..., som følge af hans udtræden af bestyrelsen d. 22. marts 2010.

På bestyrelsesmøderne den 4. og 7. februar 2010 samt den 10. og 22. marts 2010 blev der drøftet valuta, jf. referaterne ... Sagsøger har i sammenfattende processkrift af 2. marts 2016 anført, at sagsøger ikke bestrider, at de sagsøgte ”i løbet af” 1. halvår 2010 modtog relevante analyser og rådgivning om kursudviklingen i CHF, ...

Det bemærkes, at Villy Rasmussen ikke på bestyrelsesmøder i perioden modtog oplysninger om, hvorvidt Østerfælleds valutaramme lå i CHF, JPY eller USD eller i hvilket valutasplit.

Det bemærkes yderligere, at det ikke på noget bestyrelsesmøde i perioden blev oplyst, hvad der var det aktuelle urealiserede tab på Østerfælleds valutaramme.

Det bemærkes endvidere, at Villy Rasmussen var uden viden om, at Banken sendte marginkald til kunderne i perioden.

Det gøres gældende, at det efter bevisførelsen må lægges til grund, at valutarammen blev overvåget på daglig basis i såvel Investeringsafdelingen som i regi kreditkontoret. Det gøres videre gældende, at der løbende blev rapporteret til Bankens administrerende direktør, Jørgen Brændstrup, jf. bl.a. Anette Hansen ... Det var således etableret et forsvarligt tilsyn med valutarammen. Villy Rasmussen har forklaret, at han ikke selv fulgte med i markedet, ...

Villy Rasmussens forklaring for Retten om perioden:

Villy Rasmussen har om bestyrelsesmøderne i perioden 23. december 2009 til 22. marts 2010 bl.a. forklaret følgende, ...:

”Han deltog ikke i bestyrelsesmøderne den 6. og 10. januar 2010 pga. ferieafholdelse. Han kan ikke i detaljer huske, hvad der blev drøftet om valuta på bestyrelsesmøderne den 4. og 7. februar 2010 samt den 10. og 22. marts 2010, men der blev drøftet valuta. Valutaen steg i denne periode, og derfor drøftede man det. Der blev ikke drøftet konkrete tal eller kunder i den periode, og der blev ikke oplyst om, at der var sendt marginkald i denne periode. Foreholdt pkt. 1.3 i referat af bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 (...) har han forklaret, at han ikke har set dette referat før under denne sag. Han husker fra bestyrelsesmødet, at der blev drøftet en strategi. Valutaen blev drøftet så grundigt, som man nu kunne lige før generalforsamlingen. Jørgen Brændstrup havde nogle plancher med, der viste udviklingen og problemstillinger vedrørende nogle kurser i den sammenhæng samt vurderinger fra specialister på dette område. Anbefalingen fra direktionen og deres specialister var ikke at gøre noget. Han husker ikke, om det blev sagt, at Østerfælled-engagementets valutaramme var væsentligt overskredet, men det må være blevet sagt, at der var et problem. Han husker ikke, at der blev oplyst konkrete tal, og han husker ikke, at problemets omfang blev vist i kroner og øre. Han har ikke haft grund til at tvivle på, at Amagerbanken var grundig i det, som banken foretog sig. Amagerbanken havde indsigt i valuta, og direktionen havde spurgt sig til råds hos specialister. Der var ikke et oplæg til strategi på dette møde, men der blev flaget et problem, som man måtte lave en strategi for. Han deltog i generalforsamling, og derefter fratrådte han som bestyrelsesmedlem. Dagen efter fyldte han sin bil med de ting, han havde fra Amagerbanken og afleverede dette i banken.”

Og ...

”[...] oplysningerne om den negative markedsværdi ikke blev videregivet til bestyrelsen på de to bestyrelsesmøder i februar 2010.”

Forklaringerne fra de øvrige sagsøgte:

Det fremgår ikke af Jørgen Brændstrups forklaring, at han i perioden 23. december 2009 frem til 22. marts 2010 skulle have orienteret bestyrelsen om det konkrete og aktuelle tab på Østerfælledparkens valutaramme.

I overensstemmelse hermed fremgår det heller ikke af N.E. Nielsens forklaring, at bestyrelsen i perioden frem til 22. marts 2010 blev orienteret om det konkrete og aktuelle tab på Østerfælledparkens valutaramme.

Forklaringerne om hvad der passerede på bestyrelsesmødet d. 22. marts 2010 før generalforsamlingen viser, at bestyrelsesmedlemmerne, Kent Madsen, ..., Carsten Dan Ehlers, ..., Anne Toxværd, ... og John Skaftø, ..., i tråd med Villy Rasmussen, ikke mener at have fået oplyst et konkret tal for tabet på Østerfælledparkens valutaramme på det pågældende møde.

Sagsøger har ikke godtgjort, at bestyrelsen før d. 29. april 2010 var orienteret om, hvorledes valutakursudviklingen konkret havde påvirket Østerfælledparkens valutaterminsramme efter d. 1. januar 2010. Det kan i den forbindelse lægges til grund, at Intern revisions protokollat for 1. kvartal 2010 blev behandlet på bestyrelsesmødet d. 29. april 2010, ... Det fremgår heraf, ..., at tabsrammen var overskredet med 65 mio. kr.

Statsadvokatens vurdering af Villy Rasmussens viden:

Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet har efter forklaringer afgivet af parterne i denne sag blandt andet skrevet følgende i påtaleopgivelse af 31. august 2015, ...:

”Afhøringen af de sigtede i sagen har vist, at bestyrelsen formentlig først blev orienteret om, at tabsgrænsen var overskredet i slutningen af marts eller april måned 2010.

Og videre ...:

”Nogle bestyrelsesmedlemmer [...] er af den opfattelse, at det først stod bestyrelsen klart, at der var store tab på Østerfælledengagementet i april 2010.”

Statsadvokaten anfører herefter, ..., at han ikke finder, at der kan føres det fornødne bevis for, at Villy Rasmussen har haft kendskab til det konkrete tab på valutaeksponeringen.

Sagsøger har ikke dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab:

Det gøres gældende, at sagsøger ikke har dokumenteret et erstatningsretligt relevant tab.

...

Sagsøgers tabsopgørelse bestrides i sin helhed.

...

....

Særligt om det påståede tab på valutarammen:

Det bestrides, at sagsøger har lidt noget tab i relation til

- (i) Prolongeringen af valutarammen d. 22. december 2009, ... og
- (ii) Bestyrelsesarbejdet i perioden d. 23. december 2009 til d. 22. marts 2010, ...

der kan gøres gældende overfor Villy Rasmussen.

Den prolongering som Villy Rasmussen deltog i vedrørte en valutaterminsramme med et kreditmaksimum på 100 mio. kr., På tidspunktet for bevillingen var det urealiserede tab på valutarammen på 94 mio. kr., ... Sagsøger kan således alene have lidt et tab på maksimalt 6 mio. kr. i relation til prolongeringen af valutarammen d. 23. december 2009.

For så vidt angår det passerede i perioden 23. december 2009 til 22. marts 2010 gøres det gældende, at et erstatningskrav baseret på en påstået undladelse skal beregnes på baggrund af forskellen mellem (i) det konstaterede resultat med undladelsen, og (ii) det resultat, der var opnået, hvis der var handlet uden undladelsen (det alternative hændelsesforløb). Sagsøger har i øvrigt ikke oplyst nøjagtigt, hvornår og på hvilken baggrund sagsøger mener, at Villy Rasmussen burde have skredet til handling eller har undladt at handle i forhold til valutarammen.

Det gøres hertil videre gældende, at Villy Rasmussen ikke kan være ansvarlig for tab, der allerede var opstået på valutarammen, da den af sagsøger påberåbte handlepligt indtrådte, idet det bemærkes, at Villy Rasmussen bestrider, at der faktisk som retligt var en sådan handlepligt.

Det bestrides, at Villy Rasmussen kan være ansvarlig for et tab, der måtte være opstået eller forårsaget af handlinger, undladelser eller beslutninger om ikke at lukke valutarammen, der måtte være pågået efter Villy Rasmussen udtræden af bestyrelsen den 22. marts 2010.

De forhold der førte til, at Banken efter Villy Rasmussens udtræden af bestyrelsen d. 22. marts 2010 led et tab på valutarammen på 340.041.715,08 kr., alternativt på kr. 235.041.715 kr. har Villy Rasmussen ikke været vidende om og ikke været medvirkende til.

Særligt om det påståede tab på driftskreditten:

Villy Rasmussen har ved prolongeringen af driftskreditten alene accepteret, at der kunne udbetales en driftskredit på 75 mio. kr., ...

Det kan ubestridt lægges til grund, at driftskreditten pr. 23. december 2009 var udnyttet med 32.153.155,77 kr., ... Det af sagsøger lidte tab i relation til prolongeringen af driftskreditten kan således ikke overstige 42.846.844,23 kr. (75.000.000,00 - 32.153.155,77).

Hverken d. 22. marts 2010, hvor Villy Rasmussen trådte ud af Bankens bestyrelse eller på noget tidspunkt i den mellemliggende periode, har driftskreditten oversteget maksimummet på 75 mio. kr., ...

De forhold der førte til, at Banken efter Villy Rasmussens udtræden af bestyrelsen d. 22. marts 2010 led et tab på driftskreditten på 89.244.603,17 kr., har Villy Rasmussen ikke været vidende om og ikke haft indflydelse på.

Der er ikke årsagsforbindelse og adækvans:

Det bestrides, at det på bevillingstidspunktet den 23. december 2009 var påregneligt for Villy Rasmussen, at en forlængelse af valutarammen med vilkår om maksimalt tab på op til DKK 100 mio., skulle kunne føre til et tab, der oversteg denne tabsramme.”

Henrik Zimino har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende Østerfælled-engagementet:

”ØSTERFÆLLEDPARKEN

...

Jeg gør overordnet gældende, at Bankens engagement vedr. Østerfælledparken udsprang af forretningsmæssige overvejelser og begrundelser, og at det ikke afveg fra, hvad der i øvrigt var sædvanligt i markedet på de pågældende tidspunkter mht. fremgangsmåder, vilkår mv. Jeg gør gældende, at beslutningerne blev truffet på et vel oplyst og forsvarligt grundlag.

I 2005/06 gennemgik Finanstilsynet Bankens forhold, i hvilken forbindelse alle engagementer over 50 mio. kr. blev gennemgået.

Finanstilsynet havde ikke bemærkninger til Bankens engagementer med Schaumann-koncernen uanset Schaumann-koncernens to ejendomsselskaber, K/S Frederikssundsvej og K/S Irlandsvej, havde lånerammer i Banken på tilsammen ca. 330 mio. kr., og uanset at der ikke var indskudt egenkapital i disse K/S'er.

Finanstilsynet havde ikke bemærkninger til Bankens engagementer inden for finansiering af fast ejendom og projektudvikling ved sit tilsynsbesøg i 2005/06.

Engagementet vedrørende Østerfælledparken fremstod for sagsøgte 3 som et velkonsolideret projekt. Sagsøgte 3 havde ikke nogen anledning til at antage, at Bankens engagement i finansieringen ikke var forsvarligt, hvilket bl.a. også understreges af, at Nykredit ydede fuld realkreditfinansiering med 80 % af en anskaffelsesværdi på 1.415.000.000 kr.

Jeg gør gældende, at Banken efter refinansieringen i december 2007 havde en bedre stilling såvel juridisk som sikkerhedsmæssigt, idet man opnåede den situation, at debitor for engagementet reelt blev holdingselskab i Schaumann-koncernen (og dermed ejeren af samtlige selskaber og aktiviteter i Schaumann-koncernen) i modsætning til tidligere, hvor debitor alene var selskaber, der havde tilknytning til Østerfælledparken.

Det er min opfattelse, at baggrunden for, at Banken accepterede, at engagementet vedrørende Østerfælledparken overgik til Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Clasen, dels skal ses i lyset af de nævntes interesse i ejendommen, dels skal ses på baggrund af generelle positive økonomiske forventninger i foråret 2008.

Bankens finansiering af Palm, Clasen og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding var hverken uforsvarlig eller ansvarspådragende, og Banken havde ikke påtaget sig at dække likviditetsunderskuddet i Østerfælledparken, ligesom den af Palm, Clasen og Ørbekker påtagne personlige kautionforpligtelse var og havde en realitet.

De tre kautionister var i foråret 2008 alle særdeles velhavende med egenkapitaler på 3-cifrede millionbeløb.

....

Særligt vedrørende Henrik Ziminos forhold i relation til dispositionen

Som Henrik Zimino forklarede, fandt han ikke noget kreditmæssigt usædvanligt i sagen, da han modtog materialet til bestyrelsens behandling. Det eneste, der reelt adskilte sig fra tilsvarende sager, var, at det angik en allerede eksisterende bygning, som allerede var udlejet og forsvarligt administreret. Der var således ikke nogen opførelsesrisiko forbundet med købet – og dermed med kreditbevillingen.

Behandlingen i bestyrelsen foregik på linje med tilsvarende store engagementer i banken.

Foreholdt det afsluttende afsnit i Management Summary af 17. september 2007, hvoraf fremgår, at der er tale om en formålsbestemt finansiering, der ligger i et grænseområde af bankens normale forretningspolitik (...) har Henrik Zimino forklaret, at Amagerbanken ikke tidligere var gået ind i finansiering af virksomhed med udlejning af eksisterende lejligheder; bortset fra det opfattede han ikke sagen som særlig i kreditmæssig henseende.

Der skulle være likviditetsmæssigt oprul på sagen frem til 2020, hvilket gjorde engagementet mere langsigtet end normalt. Det var dog i sin orden, da boliger jo har karakter af varige forbrugsgoder. Nykredit var fortsat med på projektet. Det tillagde han betydning – eller han ville i hvert fald have hæftet sig ved det, hvis Nykredit ikke ville have været med.

Der var ikke noget i Management Summariet, der gav ham anledning til tvivl. Sagen blev behandlet på linje med andre store engagementer.

Henrik Zimino forklarede bl.a. at bestyrelsen i foråret 2008 drøftede Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbækker og Olav Damkiær-Clasens erhvervelse af Østerfælled. De tre herrer var kendt af bestyrelsesmedlemmerne, om end ikke personligt. Hans-Henrik Palm kendte han som kunde i banken. Bestyrelsen fik præsentere de tre og fik oplyst, at de var formuende personer.

Bestyrelsen var oplyst om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbækker og Olav Damkiær-Clasen tidligere havde haft en heldig hånd med et tilsvarende engagement. Det drejede sig om Handelshøjskolen på Frederiksberg. Det var de tre, der selv havde risikoen på projektet. Amagerbanken blev ikke stillet ringere, da de tre overtog ejendommen. I så fald ville bestyrelsen ikke have tiltrådt finansiering af erhvervelsen. På det pågældende tidspunkt var Amagerbanken holdt op med at finansiere opførelse af nye boligejendomme som følge af Finanstilsynets tilkendegivelser.

Bevillingen i forbindelse med ”Ejendomsswapet” var en normal bestyrelsesbeslutning. Der var tale om en forretningsmæssigt begrundet handel.

Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 14. maj 2008 vedrørende finansiering af Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbækker og Olav Damkiær-Clasens overtagelse af Østerfælled-ejendommen (...):

”Med dette ejendomsswap opnår begge realisation til et lavt startafkast”

har han forklaret, at det lave startafkast viste, at der var tale om en mere langsigtet finansiering. Amagerbanken blev ikke stillet ringere. Han husker ikke præcis, hvad der blev sagt på bestyrelsesmødet, men fæstnede sig ved, at bankens stilling ikke blev ringere.

Henrik Zimino var betrygget ved, at der nu var tre, der ville ”lægge hånden på kogepladen” i dette engagement. Tre sæt øjne ser bedre end et, og tre bankkonti er bedre end en. Han betragtede handlen som en forbedring af bankens stilling.

Han var betrygget ved de oplysninger om sikkerheder, der fremgår af Management Summariet og til-lagde de personlige kautioner vægt, da kautionisterne havde store personlige formuer. Der var også sik-kerhed i form af negativ pledge. Han fik svar på alle de spørgsmål, han måtte have haft til sagen.

Finansieringen blev genforhandlet i december 2009. Som Henrik Zimino forklarede, fandt han det ikke mærkeligt, at der skulle genforhandles, da det jo var aftalt i den oprindelige bevilling.

Sagen kom frem for bestyrelsen i december 2009 som led i den aftalte årlige genforhandling.

Bestyrelsen var bekendt med, at kautionisterne formentlig måtte anses som nødlidende, og at der var foretaget nedskrivninger på engagementet, men det var ikke i misligholdelse på det tidspunkt.

Forevist Management Summary af 14. december 2009 om forlængelse af finansieringen af Østerfælled-parken A/S (...) har han forklaret, at han har læst dette. Han opfattede det som en helt ordinær ansøg-ning om forlængelse. Der skete ikke nogen vilkårsændring.

Som Anne Toxværd forklarede i retten, ...,

”Overvejelserne i december 2009 gik på at lukke sagen ned og tage tabet eller at videreføre sagen og få pengene hjem ved at forsøge at gøre noget andet. Det var en svær beslutning, men bestyrelsen troede på det.”

Bestyrelsen behandlede den opståede situation med behørig omhu og alvor.

Valutarammen på 100 mio. kr. blev ikke forandret. Der blev ændret fra en valuta til en anden.

Rammen på 100 mio. kr. kan ikke have været overskredet på tidspunktet for forlængelsen. Det ville i givet fald have været omtalt i Management Summary. Henrik Zimino husker ikke, hvad tabet var på dette tidspunkt. Banken påtog sig således ikke nogen forøget risiko ved forlængelsen. Det ville med sik-kerhed have fremgået af de papirer, der var forelagt for bestyrelsen.

Henrik Zimino var klar over, at der var fuldt nedskrevet på engagementet sfa. den økonomiske krise. Bestyrelsen var orienteret om de økonomiske problemer, som Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbækker og Olav Damkiær-Clasen havde på det tidspunkt.

Der var også mange andre engagementer, der var i krise i tidens løb.

Man lukkede imidlertid ikke nødvendigvis engagementet, blot fordi der var problemer. Der var forvent-ning om, at engagementet ville rette sig. Det var således en forretningsmæssig beslutning at holde enga-gementet i live. Bestyrelsen havde en klar forventning om, at Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbækker og Olav Damkiær-Clasen ville arbejde videre på engagementet i også bankens interesse.

...

Proceserklæringen

Sagsøgeren afgav den 23. september 2016 en proceserklæring, hvorefter sagsøgeren bekræftede, at

[citeret under Jørgen Brændstrups anbringender]

Sagsøgeren kritiserer således alene den forretningsmæssige beslutning om at bevilge lånet.

Det juridiske grundlag for bedømmelsen

Det juridiske grundlag for rettens vurdering af bestyrelsens dispositioner i forbindelse med Østerfælledparken må tage afsæt i ovenstående.

Retten må således vurdere, om de på bevillingstidspunkterne måtte anses for så usædvanlige eller usikre, at det kan begrunde et erstatningsansvar.

Jeg gør gældende, at det ikke er tilfældet.

...

Var dispositionen usædvanlig?

Som forklaret af Henrik Zimino var der ikke noget usædvanligt i dispositionen.

Som vidnet, advokat Peer Meisner desuden forklarede, ..., var det i 2006 markedskonformt med ejendomsobligationer, og der var ikke noget ved denne model, der ikke var markedskonformt.

Omfanget af Jens Schaumanns egenfinansiering afveg heller ikke fra det, man ellers så dengang. Der var dengang koncerntern avance på at lave disse strukturer, og det var der ikke noget usædvanligt i.

Det forhold, at en ejendom havde et negativt "cashflow" medførte ikke, at det var uinteressant at erhverve eller finansiere den, og det var ikke til hinder for en god forretning.

I forhold til Østerfælled-ejendommen så man på, at den ikke gav et negativt "cashflow", når man så på lejen sammenlagt med muligheden for frasalg.

Revisionens behandling af engagementet

Revisionen havde i revisionsprotokollatet for 2006 (...) noteret følgende enslydende bemærkning for de 10 største engagementer, der bl.a. omfattede Østerfælledparken:

"Vi er enige i ledelsens vurdering af risikoen på engagementet og skal i henhold til revisionsbekendtgørelsen § 25, erklære, at ovenstående engagement er målt korrekt."

Revisionen havde således ikke kritiske bemærkninger til engagementet.

Finanstilsynet anfører i § 352-a- redegørelsen (...), at

"... Revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten skal sendes i kopi til Finanstilsynet.

Finanstilsynet læser som fast praksis dette med henblik på at opnå en øget viden om pengeinstituttets drift, praksis, kapital mv. og vurderer på baggrund af protokollatet, om der er områder, der giver grundlag for en tilsynsmæssig reaktion"

Retten kan således lægge til grund, at Finanstilsynet i alle årene havde kendskab til bankens revisionsprotokollater.

Revisionens erklæringer vedrørende årsrapporten 2007 var uden forbehold, ligesom revisionen påtænkte regnskabet uden forbehold.

Finanstilsynet foretog i november/december 2008 en undersøgelse med hovedvægt på kredit-, solvens- og likviditetsområderne.

Undersøgelsen omfattede bl.a. samtlige engagementer, der var større end 100 mio. kr. Undersøgelsen resulterede i et øget solvensbehovstillæg men ikke i påbud, der rettede sig imod Østerfælledparken. På baggrund af Finanstilsynets skønnede nedskrivningsbehov på minimum 860 mio. kr. havde ledelsen på baggrund af betalingsrækker og skøn valgt at anlægge en endnu mere forsigtig linje og nedskrive i alt 1.096 mio. kr.

Ekstern revision havde (...) gennemgået en række engagementer i banken med henblik på at vurdere, om den samlede måling af engagementer afspejlede det bedste skøn i henhold til regnskabsreglerne, herunder også ført drøftelser med bankens bestyrelsesformand og bankens direktør. Revisionen tilsluttede sig på baggrund af gennemgangen direktionens skøn.

Ekstern revision havde i protokollatet for 2008 (...) noteret følgende enslydende bemærkning for de 10 største engagementer med henvisning til de af banken udarbejdede engagementskemaer:

”I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3, skal vi baseret på vores gennemgang erklære, at:

- Ovennævnte engagement er målt korrekt”

Finanstilsynet fremsendte den 11. september 2009 et notat med liste over store og svage engagementer med korrektion. Finanstilsynet gennemgik heri bl.a. Østerfælledparken. Tilsynet gav i den forbindelse sin beskrivelse, gennemgik sikkerheder og foretog en konkret risikoberegning af hvert enkelt engagement.

Tilsynet var således fuldt bekendt med forholdene om bl.a. Østerfælledparken.

Revisionens erklæringer i årsrapporten for 2009 var uden forbehold, ligesom revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold og supplerende oplysninger.

Ekstern revision oplyste i revisionsprotokollatet, at den havde påset, at banken havde efterlevet samtlige påbud, som Finanstilsynet havde afgivet over for banken i 2009 (samt påbud fra foregående år, som ikke var efterlevet pr. 31. december 2008).

Ekstern revision oplyste i revisionsprotokollatet, at den havde gennemgået bankens udarbejdede opgørelse over 14 engagementer.

Ekstern revision havde noteret forskellige bemærkninger for de 14 engagementer:

Revisionen havde gruppevist forskellige indledninger til disse 14 engagementer, men erklærede for dem alle, at

- ”• Ovennævnte engagement er målt korrekt”

Finanstilsynets behandling af engagementet

Finanstilsynets indkaldte i brev af 24. april 2009 (...), materiale vedrørende bankens engagementer på 100 mio. kr. og derover, dvs. bl.a. Østerfælledparken, herunder

Seneste beslutningsmateriale vedrørende bevilling

Seneste årsrapport, el. senere perioderegnskab, budgetmateriale samt analyser af og kommentarer til materialet.

For de enkelte engagementer ønskes nærmere oplysninger om de bevilgede faciliteter, herunder f.eks. nærmere belysning af låne-formål og likviditetsforløb i forbindelse med den forventede indfrielse

Der ønskes materiale fra bevillingstidspunktet, så tilsynet kan se grundlaget for bevillingen, og opdaterede informationer

Finanstilsynet vurderede (...), at

”Det er derfor sammenfattende vores opfattelse, baseret på vores gennemgang af de udvalgte dokumenter og sagsfremstillinger, jf. vores efterfølgende kommentarer til kvaliteten heraf, at bankens beregning af de konkrete nedskrivningsbehov og dermed nedskrivningerne er opgjort i overensstemmelse med de gældende regnskabsmæssige regler herfor. Vi er således ikke ved vores gennemgang blevet bekendt med forhold, der efter vores opfattelse kunne indikere, at nedskrivningsbehovet på bankens engagementer pr. 30. juni 2009, skulle afvige væsentligt fra de af banken foretagne nedskrivninger.

Vi skal endvidere anføre, at vi anser den forelagte dokumentation som overbevisende og på et niveau eller over, det man må forvente af et institut med Amagerbankens forretningsomfang og risici.”

Finanstilsynet havde således et indgående kendskab til engagementet siden dets opståen. Det har ikke resulteret i kritik fra tilsynets side.

Vurdering

Jeg gør gældende, at retten bør foretage sin vurdering af bankens engagement vedr. Østerfælledparken i lyset af den ovenfor skitserede og påberåbte *Business Judgement Rule*.

Som det er dokumenteret ved bevisførelsen, var der tale om et forsvarligt og forretningsmæssigt begrundet engagement.

Beviset for årsagssammenhængen mellem den kritiserede disposition, og de af sagsøger hævdede kritiske forhold

Det er sagsøgeren, der punkt for punkt må dokumentere, at og hvordan sagsøgte 3's dispositioner i forhold til Østerfælledparken har medført tab for banken, og krone for krone redegøre for hvilket tab hvert kritiseret forhold har forvoldt.

Det er ikke sket.

Jeg henviser i øvrigt til det ovenfor anførte.

DISPOSITIONERNE I FORHOLD TIL ØSTERFÆLLED-ENGAGEMENTETS VALUTADEL I 2009/2010

...

Kritik af sagsøgers standpunkt

Etableringen af valutarammen bevilget som anlægsfinansiering med henblik på renteoptimering var sædvanlig på bevillingstidspunktet.

Lån i CHF enten som valutalån eller som swaps har og havde i 2009 i mange år været meget udbredt og anvendt, herunder indenfor ejendomssektoren, landsbrugserhvervet og andre såvel eksporterende som ikke eksporterende erhvervsområder, da det har givet mulighed for at opnå store rentebesparelser. Også mange kommuner i Danmark har i vid udstrækning optaget lån i CHF. CHF var en populær lånevaluta på grund af det lave renteniveau, og samtidig opfattes valutaen som meget sikker og stabil.

En sådan i øvrigt ikke usædvanlig renteoptimering ved udnyttelse af valuta kan ikke anses som ufor-svarlig eller ansvarspådragende.

Bestyrelsens opgave i løbet af 1. halvår 2010, som den fremstod og som den efter bedste evne blev søgt håndteret, bestod i at træffe afgørelse om, hvorvidt Banken stod sig ved - i lyset af den bevilgede kredit og de eksisterende valutapositioner - at påtvinge Østerfælledparken en lukning med et sikkert realiseret tab for banken til følge, eller om banken snarere stod sig ved ikke at lukke faciliteterne på et muligt ugunstigt tidspunkt.

Jeg gør gældende, at der under alle omstændigheder ikke påhvilede Henrik Zimino eller den øvrige be-styrelse en handlepligt.

Jeg henviser videre til, at Henrik Zimino i foråret 2015 – ligesom de øvrige sagsøgte bestyrelsesmed-lemmer – var sigtet for overtrædelse af FIL § 373, stk. 6. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

...

SØIK nåede efter en omfattende efterforskning frem til, at der ikke var grundlag for tiltalerejsning; og dermed, at det ikke kunne anses for godtgjort, at Henrik Zimino eller de øvrige sigtede ledelsesmedlem-mer havde undladt at træffe de nødvendige foranstaltninger.

Særligt vedrørende Henrik Ziminos forhold i relation til dispositionen

Som Henrik Zimino forklarede, har han ikke personlig erfaring med lån i fremmed valuta. I forbindelse med sit arbejde i Kommunekredit var han bekendt med adskillige kommuner, der havde optaget lån i CHF. Det var et velkendt tema på det tidspunkt. Han betragtede ikke optagelse af lån i fremmed valuta som en spekulationsforretning, men en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Der er strenge regler for, hvordan kommuner kan håndtere deres økonomi; herunder må kommuner ikke engagere sig i spekulationsforretninger. Men der gjaldt ikke forbud mod optagelse af lån i fremmed va-luta, som ikke blev betragtet som spekulativt. Mange kommuner har i årenes løb tjent mere på den la-vere rente, end de havde tabt på kursstigningen.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde den 8. januar 2010 (...) har han forklaret, at han ikke specifikt hu-sker det drøftede; men hvis man i bestyrelsen har talt om Østerfælledparken, har man med sikkerhed også talt om valuta.

Generelt valgte man i bestyrelsen at have tillid til de interne og eksterne ekspertudtalelser direktionen indhentede vedrørende valutakursernes sandsynlige udvikling. Han betragtede ikke sig selv som et ora-kel, der kunne forudse denne udvikling bedre end eksperterne.

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 7. februar 2010, hvor det under punktet even-tuelt fremgår, at Kent Villadsen Madsen rejste spørgsmål vedrørende styring af valutaterminsforretnin-ger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet, og at der var tilslutning til formandens forslag om sna-rest at tage en samlet drøftelse heraf på et bestyrelsesmøde (...) har han forklaret, at spørgsmålet om va-lutakurser skulle tages op på et kommende møde. Det var revisionsprotokollatet, der gav anledning til, at Kent Villadsen Madsen stillede spørgsmål til valuta. På hvert eneste bestyrelsesmøde i den følgende periode blev udviklingen i CHF kursen drøftet i bestyrelsen.

Foreholdt referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 10. marts 2010 (...) har han forklaret, at be-styrelsen på det møde må have talt om valutakurser, jf. det, der er anført i referatet under punkt 4 om budgetopfølgning – januar 2010. Amagerbanken havde ikke egne positioner, så valuta handlede primært om Østerfælledparken. Det har været CHF, som bestyrelsen drøftede.

Forevist referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 (...) har han desuden forklaret, at mødet cirka varede en times tid. Før hver generalforsamling, der begyndte kl. 19.00, blev der holdt et bestyrelsesmøde kl. 17, hvor man drøftede, hvad der kunne komme op på generalforsamlingen. Han husker ikke de konkrete drøftelser om valutakurser.

Det var iflg. Henrik Ziminos forklaring fortsat således, at "alle" forventede, at CHF ville falde. Hver gang spørgsmålet var oppe i bestyrelsen, blev det drøftet, og bestyrelsen tog bestik af direktionens og eksperternes råd. Man kunne spørge ind til det, men bestyrelsen var bekendt med holdningen i markedet, hvorfor der ikke var grunde til at stille mange supplerende spørgsmål. Det var ikke kun direktionens egen vurdering. Således forholdt det sig helt frem til lukningen af terminsforretningerne. Der skulle komme et oplæg til en valutastrategi på et senere møde.

Som bestyrelsesmedlem i en bankbestyrelse er man forpligtet til at lytte til eksperter i den situation. Han husker ikke konkret, hvilke eksperter direktionen rådførte sig med. I bestyrelsen var man bekendt med holdningen hos den schweiziske centralbank, hvorefter CHF *skulle* falde. Den holdning havde centralbanken helt frem til to dage før, Amagerbanken lukkede terminsforretningen.

Så længe centralbanken pengepolitisk stod bag sin valutapolitik, måtte der være grænser for, hvor meget CHF kunne stige. Da den schweiziske centralbank den 26. juli 2010 ændrede holdning, kunne der ske hvad som helst, hvorfor terminsforretningen omgående blev lukket.

Bestyrelsen vurderede i lyset af de sagkyndige vurderinger, den modtog fra forskellige sider, herunder ikke mindst den schweiziske centralbanks udmeldinger, at det var bedre at fortsætte positionen og have "hands on" i forventningen om at kursen ville rette sig og bankens tab derved ville blive reduceret eller undgået, end at lukke positionen med den deraf følgende sikkerhed for at realisere et tab.

Den hændelse, der indtraf den 15. januar 2015 vedrørende CHF, kunne ikke indtræffe i 2010, da den schweiziske centralbank på daværende tidspunkt havde som officiel politik, at CHF skulle falde. Den politik blev opgivet i slutningen af juni 2010. I januar 2015 opgav den schweiziske centralbank at forhindre CHF i at stige.

Det juridiske grundlag for bedømmelsen

Civilretligt må det vurderes i overensstemmelse med "The Business Judgement Rule"-doktrinen, om der består et ledelsesansvar for et sådant forhold.

Et eventuelt ansvar for de sagsøgte skal alene bedømmes ud fra et sædvanligt professionsansvar for bestyrelses- og direktionsmedlemmer, og uden, at det kan lægges til grund, at denne ansvarsnorm er skærpet.

Jeg gør gældende, at der ikke er grundlag for noget ansvar.

Vurdering

Sagsøger har ikke fremlagt dokumentation for, at det frem til i hvert fald 1. halvdel af 2008 ikke var sædvanlig praksis/kutyme for danske banker at bevilge en valutaramme (som anlægsfinansiering) ved eller i forbindelse med låntagers erhvervelse af (større) faste ejendomme mhp. renteoptimering eller at det ikke var praksis at anse etableringen af en låneramme som anlægsfinansiering.

Jeg gør gældende, at der efter "The Business Judgement Rule"-doktrinen ikke består et ansvar for bestyrelsen, fordi det flere år senere viser sig, at banken som følge af en udefra påført finanskriser lider et tab. ..."

John Skafte og Anne Toksværd har i deres sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende Østerfælled-engagementet:

"ØSTERFÆLLEDPARKEN ETABLERING AF LÅNET 2006

Beslutningen om at bevilge lånet blev taget af Banken bestyrelse den 26. april 2006.

Anne Toxværd var indtrådt som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem med virkning fra den 28. marts 2006, og bestyrelsesmødet den 26. april 2006 var hendes første efter valget.

Det kan som ubestridt lægges til grund, at beslutningsgrundlaget for at yde lånet var fyldestgørende. Sagsøgers anbringender om erstatningsansvar synes således alene båret af en opfattelse af, at Banken påtog sig en "for stor" risiko.

Det fremgår af Management Summary af 10. april 2006, at de væsentligste risici var forbundet med likviditeten, primært udtrykt ved salgstakten og renteutviklingen samt fraflytningstakten. Fraflytningstakten skulle verificeres og blev det i den efterfølgende due diligence-proces.

Det fremgår endvidere, at erhvervsprisen betragtedes som attraktiv, og at den levede en betydelig margin i relation til det forventede videresalg af lejlighederne enkeltvis.

Der forelå ekstern vurdering af ejendommens værdi, som understøttede værdiansættelsen. Nykredit foretog sædvanlig realkreditfinansiering af ejendommen med 80 % af overdragelsessummen.

Schaumann-koncernen var endvidere blevet gennemgået af Finanstilsynet i forbindelse med det ordinære tilsyn i 2005 og havde opnået karakteren 2A svarende til et engagement med almindelig risiko.

Bankens organisation overvågede det Københavnske boligmarked på baggrund af såvel interne som eksterne kilder.

Det gøres gældende, at Banken på et – ubestridt – fyldestgørende grundlag foretog en forretningsmæssig vurdering af risikoen sammenholdt med den potentielle indtægt for Banken, og at retten skal være tilbageholdende med at tilsidesætte dette forretningsmæssige skøn som ansvarspådragende.

Sagsøger har i påstandsdokument af 2. marts 2016 fremhævet nogle forhold, der tilsyneladende efter sagsøgers opfattelse understøtter, at bevillingen var "for risikabel", blandt andet, at

1. Banken ikke konsoliderede Østerfælledparken-engagementet med Schaumannkoncernens øvrige engagementer, men medvirkede til etablering af en ejerstruktur, hvor EKS ApS ejede 51% af kapitalen.

Det må på baggrund af bevisførelsen lægges til grund, at konsolideringshensynet ikke var Bankens, men derimod foranlediget af Schaumannkoncernen på grund af dennes status som børsnoteret.

Det bestrides endvidere som udokumenteret, at Banken i henhold til FIL § 145 var forpligtet til at konsolidere Østerfælledparken med Schaumannkoncernen, ligesom det bestrides, at John Skafte og Anne Toxværd i så fald var eller burde være bekendt hermed.

2. Bankens primære sikkerhed var pant i ejendommen og dermed ejendommens værdi.

Østerfælledparken blev overdraget i fri handel med et pensionsselskab som sælger. Den betingede købsaftale mellem Schaumann og Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoger (...) var ikke betinget af, at køber kunne opnå finansiering. Begge dele indikerer, at ejendommen blev handlet til dens reelle værdi per foråret 2006, hvorfor det ikke kan betragtes som uforsvarligt, at den primære sikkerhed var ejendommen selv.

Det bemærkes hertil også, at der blev opnået realkreditfinansiering for 80% af anskaffelsesværdien.

Det må således også have været Nykredit A/S' vurdering, at Østerfælledparken i 2006 havde en værdi på ikke under 1,415 mia. kr.

Det bestrides, at det var ansvarspådragende at bevilge lånet uden kautioner fra Schaumannkoncernen eller Jens Schaumann personligt.

Da sagsøger ikke har redegjort for, endsige dokumenteret et tab, forårsaget af, at bestyrelsen bevilgede uden, at der blev stillet krav om kaution, må enhver bevismæssig usikkerhed herom komme sagsøger processuelt til skade.

Det bestrides som udokumenteret, at Banken har lidt et kausalt og adækvat tab forårsaget af, at der ikke blev krævet kautioner, som er større end det tab, Banken ville have lidt, såfremt kautionerne var krævet og etableret.

- 3 Schaumannkoncernen efter bevillingen foretog et koncerninternt videresalg af ejendommen, hvilket medførte en bogført avance til moderselskabet på 75,2 mio. kr.

Mankoen i Management Summary af 10. april 2006 er af Jørgen Brændstrup betegnet som fri likviditet, og N.E. Nielsen har under sin forklaring bekræftet, at det var den oplysning han fik, da han spurgte til differencen.

John Skaft og Anne Toxværd var den 26. april 2006 ikke og burde ikke være bekendt med det koncerninterne videresalg, der først blev fastlagt efter bestyrelsens bevilling.

Det bestrides, at det koncerninterne videresalg skulle være udtryk for en ansvarspådragende risiko, men under alle omstændigheder kan der ved vurderingen af John Skaft og Anne Toxværd's erstatningsansvar ikke lægges vægt på et koncerninterne videresalg, som de ikke var bekendt med.

- 4 Banken fik et successfee på 10%.

Det må lægges til grund, at aftalen om successfee skete efter bestyrelsens bevilling på baggrund af forhandling med kunden og således ikke var en del af beslutningsgrundlaget.

Det bestrides, at aftalen om successfee skulle være udtryk for, at Banken påtog sig en ansvarspådragende risiko, men under alle omstændigheder kan der ved vurderingen af John Skaft og Anne Toxværd's erstatningsansvar derfor ikke lægges vægt på aftalen om successfee.

ØSTERFÆLLEDPARKEN 2007

Bankens bestyrelse bevilgede den 28. september 2007 betinget refinansieringen af Østerfælledparken og dermed den ændrede lånestruktur, som også involverede Schaumann Holding A/S på baggrund af Management Summary (del 1 og del 2) af 17. september 2007.

Engagementet med Østerfælledparken udviklede sig ret hurtigt efter den oprindelige bevilling problematisk, idet de udstykkede lejligheder ikke blev frasolgt, og virksomhedsobligationerne, som Banken havde garanteret tegning af, ikke blev solgt til anden side i tilstrækkeligt omfang.

Bankens organisation var i 2006 og 2007 særdeles opmærksom på de opståede problemer, hvilket førte til løbende drøftelser med kunden, som såvel administrerende direktør Knud Christensen som Kreditkomitéen blev underrettet om.

Bestyrelsen blev i samme periode orienteret om Bankens og kundens bestræbelser på at løse problemerne.

Målet med bevillingsansøgningen var at sikre en længere afviklingshorisont, herunder en periode, hvor ejendommen reelt var en udlejningsejendom.

Kreditchef John Weibull var involveret i den løbende proces og medvirkede til udarbejdelse af aftaledokumenterne, der var en del af grundlaget for refinansieringen.

Bankens bestyrelse betingede sig, at det ved ekstern bistand vurderedes holdbart i en nedbrudssituation.

John Skaftø og Anne Toxværd følte sig betrygget ved, at den komplicerede refinansieringskonstruktion skulle vurderes af ekstern advokat.

På bestyrelsesmødet den 14. november 2007 blev bestyrelsen orienteret om, at aftalekomplekset var blevet gennemgået af ekstern advokat, og at konklusionen var, at Banken ikke påtog sig en større risiko, heller ikke i en nedbrudssituation.

Det bestrides, at John Skaftø og Anne Toxværd skulle have handlet ansvarspådragende ved at medvirke til bevillingen i september 2007.

John Skaftø og Anne Toxværd var ikke bekendt med forhandlingerne omkring budgetforudsætningerne for genopretningsperioden, hvorfor dette ikke kan indgå i vurderingen af deres erstatningsansvar. Det bestrides dog, at Bankens forhandling om, hvilke budgettal, der kunne give anledning til en "opsigelse" af lånet, skulle udgøre et ansvarspådragende forhold.

ØSTERFÆLLEDPARKEN 2008

Bankens bestyrelse bevilgede Palm, Ørbekker og Classens køb af Østerfælledparken ApS ved bestyrelsesmødet den 21. maj 2008 og det samtidige salg af Dalgas Have til Schaumannkoncernen.

Det fremgår af Management Summary af 14. maj 2008, at Palm, Ørbekker og Classen var formuende med et større trecifret millionbeløb, hvilket i øvrigt er ubestridt. Det må på baggrund af bevisførelsen lægges til grund, at kunderne samlet havde et trecifret millionbeløb likvidt indestående i Banken.

Som en del af aftalen betingede de tre nye ejere sig af, at de fik stillet en valutaramme til rådighed, der gjorde det muligt at opnå en lavere rente af den samlede finansiering af ejendommen.

Palm, Ørbekker og Classen hæftede som selvskyldnerkautionister og stillede med en kontant sikkerhed på 30 mio. kr., ligesom de forpligtigede sig til om nødvendigt at tilføre engagementet 20 mio. kr. årligt i likviditet.

Det var Bankens opfattelse, at man samlet var bedre stillet risikomæssigt, og at Palm, Ørbekker og Classen ville være bedre til at sikre, at engagementet blev optimeret og dermed kom i land med den længere tidshorisont, der allerede var forudsat ved refinansieringen i 2007.

Sagsøger synes særligt at kritisere etableringen af valutarammen og ”byttehandlen” med Dalgas Have til for høje salgspriser. Valutarammen behandles særskilt nedenfor.

Det må på baggrund af bevisførelsen lægges til grund, at Banken ikke var involveret i forhandlingen om priserne på Dalgas Have og Østerfælledparken, som foregik mellem Schaumann og Palm, Ørbekker og Classen. Det bestrides, at Banken som følge af de mellem parterne aftalte salgspriser påtog sig en forhøjet risiko på Østerfælledengagementet, hvor de nye ejere reelt overtog finansieringen af ejendommen og driftskrediten. Det bemærkes, at sagsøger ikke har gjort gældende at have lidt et tab på engagementet med Dalgas Have.

ØSTERFÆLLEDPARKEN DECEMBER 2009

Bankens bestyrelse bevilgede en forlængelse af Palm, Ørbekker og Classens finansiering af Østerfælledparken på skriftligt grundlag den 21. og 23. december 2009 på baggrund af Management Summary af 14. december 2009.

Bestyrelsen, herunder John Skafte og Anne Toxværd, var bekendt med, at engagementet og kautionsterne var nødlidende, da bevillingen blev foretaget.

Det fremstod som og var en forlængelse på uændrede vilkår for så vidt angik driftskrediten, mens valutarammen fik udvidet sin udnyttelsesmulighed til også at omfatte USD. Valutarammen har ikke været anvendt til USD.

Banken kunne konstatere, at den negative markedsværdi af valutarammen i tiden fra sin oprettelse til december 2009 havde fluktueret og i flere tilfælde oversteg rammen for tab på 100 mio. kr. for derefter at falde igen. Valutarammen havde tilført driften af Østerfælledparken en betydelig likviditet. Det bestrides, at der i december 2009 forelå oplysninger for John Skafte og Anne Toxværd, som indebærer, at de var eller burde være bekendt med, at Banken ud fra en forretningsmæssig overvejelse ikke fortsat var bedst stillet med at lade ejendommen være finansieret i fremmed valuta, jf. tillige nedenfor afsnit 11.

VALUTA

Sagsøger har under sagens forberedelse betegnet valutarammen som en særlig risikabel spekulation og gjort gældende, at det har været ansvarspådragende for de sagsøgte, herunder John Skafte og Anne Toxværd, at medvirke til etableringen og justeringen heraf. Det er endvidere gjort gældende, at det har været ansvarspådragende ikke at nedlukke valutarammen, da den fik en negativ markedsværdi, navnlig på ikke nærmere specificerede tidspunkter i første halvdel af 2010.

Sagsøger har ikke ført bevis for relevant retsstridighed i relation til etableringen og justeringen af valutarammen eller for, at der skulle foreligge strid med relevante bankregulatoriske normer.

Sagsøger har heller ikke ført bevis for, at etableringen og justeringen af valutarammen skulle være uforvarselig på en sådan måde, at grænserne for det ansvarsfrie forretningsmæssige skøn skulle være overtrådt.

Sagsøger har desuden ikke bevist, at der på noget tidspunkt – og navnlig i første halvdel af 2010 indtil valutarammen blev lukket ned i juni 2010 – har været en erstatningsretlig relevant pligt for John Skafte og Anne Toxværd til at handle, således at valutaterminsrammen blev lukket ned tidligere.

Sagsøger har hævdet, at valutarammen var særligt spekulativ og risikabel, men har ikke ført sagkyndigt bevis i form af syn- og skøn for sin opfattelse.

...

Valutarammen er i øvrigt under sagen blevet beskrevet som et på daværende tidspunkt helt normalt finansielt instrument for erhvervskunder med investering i fast ejendom.

Jørgen Brændstrup har beskrevet valutarammen som et instrument, der stillede kunden som om, at ejendommen var finansieret i fremmed valuta med det mål at skabe en billigere finansiering.

Dette er understøttet af de øvrige forklaringer fra kunderne og Bankens ansatte i Investeringsafdelingen.

John Skafte og Anne Toxværd har forklaret, at de opfattede valutarammen som et middel til at spare renteudgifter.

...

John Skafte og Anne Toxværd havde udover den rådgivning, de modtog fra Bankens direktion og organisation, kendskab til, at Bankens store engagementer også i perioden efter valutarammens etablering løbende blev gennemgået af intern revision, ekstern revision og Finanstilsynet.

FINANSTILSYNET

Finanstilsynet havde som offentlig myndighed pligt til at påse, at Banken overholdt FIL, jf. § 344. Konstaterede overtrædelser af FIL medfører udstedelse af påbud og fastsættelse af frister, jf. FIL §§ 349-351. Derudover kunne Finanstilsynet meddele risikooplysninger, eksempelvis hvis man mente, at Bankens risikoprofil adskilte sig fra sammenlignelige pengeinstitutter.

Banken var fra september 2008 underlagt et skærpet tilsyn fra Finanstilsynet, der undersøgte Banken og Bankens store engagementer helt frem til nedlukningen af Østerfælledparkens valutaramme ultimo juni 2010. I forbindelse med disse gennemgange modtog Bankens bestyrelse rapporter og mundtlige afrapporteringer fra Finanstilsynet.

I forlængelse af Bankens likviditetskrise i september 2008 foretog Finanstilsynet en undersøgelse af Banken i perioden 17. november til 9. december 2008.

Undersøgelsen omfattede samtlige engagementer over 100 mio. kr. Det fremgår eksplicit af rapporten af 20. januar 2009, at Østerfælledparken også blev gennemgået. Finanstilsynet var fuldt ud bekendt med eksistensen af valutarammen, og at denne havde en negativ markedsværdi.

Finanstilsynet fandt anledning til at afgive 15 påbud og 3 risikooplysninger, men kritiserede eller problematiserede ikke Østerfælledparkens valutaramme.

I tilknytning til Bankens ansøgning om statsligt kapitalindskud udbad Finanstilsynet sig den 24. april 2009 materiale omfattende samtlige engagementer over 100 mio. kr., herunder nødvendigvis også Østerfælledparken, med henblik på en undersøgelse af Banken. Materialet blev fremsendt den 15. maj 2009.

Undersøgelsen blev gennemført den 2. til 4. juni 2009, og der blev afrapporteret til Bankens bestyrelse den 30. juni 2009. Selve rapporten er dateret 1. juli 2009.

Finanstilsynet kritiserede eller problematiserede ikke eksistensen af valutarammen.

Finanstilsynet traf den 5. oktober 2009 afgørelse om, at Bankens individuelle solvensbehov var 13,6%. Forud for afgørelsen gennemgik Finanstilsynet Bankens store engagementer, herunder Østerfælledparken. Finanstilsynet fastsatte for engagementet LGD til 480 mio. kr., svarende til bruttoengagementet efter fradrag for sikkerheder og uudnyttet ramme. Der blev ikke krævet afsat solvensreservationer på valutarammen udover den allerede eksisterende negative markedsværdi.

Finanstilsynet kritiserede eller problematiserede ikke eksistensen af valutarammen, heller ikke i forbindelse med de løbende drøftelser med Bankens direktion.

Finanstilsynet var ifølge John Weibull helt klart opmærksom på, at der var finansiering i fremmed valuta.

Finanstilsynet blev, som følge af Finansiell Stabilitet A/S' opfattelse af behov for mernedskrivninger, kontaktet i begyndelsen af april 2010.

Dette foranledigede, at Finanstilsynet rekvirerede det materiale, som Finansiell Stabilitet A/S have fået udleveret af Banken. Finanstilsynet må således have været bekendt med, at tabet på valutarammen overskred tabsrammen med 74 mio. kr.

Der blev afrapporteret overfor Bankens ledelse den 11. maj 2010, og den skriftlige rapport er udarbejdet den 21. juni 2010.

Finanstilsynet pålagde Banken at foretage yderligere nedskrivninger og solvensreservationer med i alt knapt 400 mio. kr., men hverken kritiserede eller problematiserede Østerfælledparkens valutaramme.

John Skafte har noteret sig, at daværende kontorchef Kristian Vie Madsen under sin forklaring har anført, at der i rapporten udarbejdet den 21. juni 2010 skulle være afgivet såvel påbud som risikooplysning om Bankens håndtering af valutarammer med følgende formulering

”Videre konstaterede Finanstilsynet, at visse engagementer reelt videreføres for bankens risiko, idet banken udvider engagementerne for derved at undgå et finansielt sammenbrud hos debitor.

- Risikooplysning

Finanstilsynet skal henlede bankens opmærksomhed på risikoen for yderligere tab som følge af, at banken har valgt en afventende strategi ved realisationen af de finansierede aktiver.”

Kristian Vie Madsen henviste til afsnittene over et konkret foreholdt påbud, og anførte, at det fremgik af disse afsnit, at Banken skulle lukke valutarammen ned. Det fremgår af disse afsnit følgende

”Udover den negative udvikling i bankens ejendomsengagementer kunne Finanstilsynet konstatere, at der siden seneste undersøgelse også var sket en bonitetsmæssig forværring i øvrige af bankens større engagementer, som banken ikke i alle tilfælde havde taget højde for i den løbende risikoidentifikation.

Det følge af pkt. 39 i bilag 1 til bekendtgørelse om kapitaldækning, at ved vurdering af kreditområdet vil en vurdering af aktivernes kvalitet være afgørende, ligesom det af samme bilags pkt. 40 følger, at fokus ved vurderingen af boniteten skal være på den andel af engagementer, der udviser svaghedstegn.

Videre følger det, at "Særligt gælder det risikobetonede udlån, kreditter og garantier, hvor der ikke er foretaget nedskrivninger eller hensættelser i regnskabet, eller hvor der kun er foretaget delvise nedskrivninger eller hensættelser. Hvis kvaliteten af udlånene, kreditterne og garantierne er forringet eller vurderes at være på vej mod forringelse, skal der tages højde herfor ved opgørelse af den tilstrækkelige basiskapital".

Det bestrides, at de citerede udsagn indeholder et påbud eller en risikoplysning, der direkte relaterer sig til valutarammen. Det bestrides desuden, at John Skafte som følge af disse afsnit var eller burde være bekendt med, at Finanstilsynet havde bemærkninger til eksistensen af valutarammen.

REVISIONEN

I henhold til revisionsaftalen med ekstern revision, skulle revisorerne give supplerende oplysninger i revisionspåtegningerne, såfremt revisionen blev bekendt med forhold, der giver en begrundet formodning for, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der vedrører virksomheden.

Intern revision var ansat af bestyrelsen og refererede direkte til bestyrelsen.

Intern og ekstern revision gennemgik løbende Bankens store engagementer med henblik på Bankens udarbejdelse af årsrapporter og delårsrapporter.

Det kan konstateres, at såvel intern som ekstern revision løbende har redegjort for Østerfælledparken i revisionens protokollater.

Ekstern revision påtog sig som led i revisionsopgaven også at gennemgå bestyrelsesmødereferaterne.

Protokollaterne tilgik bestyrelsen, herunder John Skafte og Anne Toxværd.

Den 5. oktober 2008 foretog ekstern revision, KPMG, en gennemgang af Bankens 40 største engagementer, herunder Østefælledparken, foranlediget af Finanstilsynets tilsvarende gennemgang, ...

KPMG udtrykte ingen særskilt kritik eller bekymring over Østerfælledparkens valutaramme og tiltrådte i øvrigt Bankens måling af engagementet.

Den 5. februar 2009 udarbejdede intern og ekstern revision protokollaterne vedrørende årsrapporten 2008, der var det første regnskabsår, hvori valutarammen havde eksisteret.

Østerfælledparken fremgår af intern revisions protokollat som havende en valutarisiko. Ekstern revision var bekendt med, at grænsen for tab på valutarammen var overskredet ved opgørelsen den 30. december 2008.

Hverken intern eller ekstern revision gav overfor John Skafte og Anne Toxværd udtryk for, at eksistensen af valutarammen eller overskridelsen af tabsrammen var kritisabel eller problematisk i forhold til bestyrelsens forpligtelser i FIL.

Den 29. april 2009 udarbejdede intern revision sit protokollat til det reviderede regnskab for 1. kvartal 2009. Østerfælledparken var på dette tidspunkt et nedskrivningsengagement, og den negative markedsværdi på valutarammen blev løbende nedskrevet. Tabsrammen var i 1. kvartal 2009 flere gange overskredet.

På trods af, at Østerfælledparken specifikt er oplyst af intern revision, gav revisionen ikke udtryk for, at valutarammen var et kritikpunkt. Heller ikke ekstern revision udtrykte nogen bekymring, selvom man var positivt bekendt med overskridelsen af tabsrammen.

Deloitte, der på dette tidspunkt ikke var Bankens eksterne revisor, blev i forbindelse med sagen om Bankens individuelle solvensbehov anmodet om at gennemgå en række af Bankens største engagementer, herunder Østerfælledparken, i august 2009.

Deloitte gav overfor bestyrelsen udtryk for, at Bankens egen fastsættelse af det individuelle solvensbehov levede op til best practice. Deloitte hverken kritiserede eller problematiserede eksistensen af valutarammen, ligesom den ikke gav anledning til en anbefaling af yderligere solvensreservationer.

I ekstern revisions protokollat af 17. november 2009 fremgår, at revisionen har gennemgået Bankens største engagementer. Ekstern revision tilkendegav ikke overfor bestyrelsen, at eksistensen af valutarammen var problematisk.

I revisionsprotokollater til årsregnskabet 2009 fremgår det, at revisionen har konstateret, at rammen for tab på valuta var overskredet med et aktuelt tab pr. 30. december 2009 på 100,4 mio. kr.

Hverken intern eller ekstern revision gav overfor bestyrelsen udtryk for, at den fortsatte eksistens af valutarammen var kritisabel eller problematisk.

I revisionsprotokollater vedrørende 1. kvartal i 2010 fremgår det, at såvel intern som ekstern revision var bekendt med, at der var foretaget yderligere nedskrivninger på Østerfælledparkens engagement med 66 mio. kr., direkte foranlediget af den negative kursudvikling, og at den negative markedsværdi oversteg rammen for tab med 65 mio. kr.

Heller ikke på dette tidspunkt gav intern eller ekstern revision overfor bestyrelsen udtryk for, at den fortsatte eksistens af valutarammen var kritisabel eller problematisk.

BANKEN

Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at valutarammen blev overvåget på daglig basis i såvel Investeringsafdelingen som i regi af kreditkontoret.

Det må endvidere lægges til grund, at der blev rapporteret i relevant omfang på daglig basis enten skriftligt eller mundtligt til Bankens administrerende direktør, Jørgen Brændstrup.

Der blev i foråret 2010 løbende indhentet interne og eksterne ekspertvurderinger omkring forventningen til valutaernes udvikling, ligesom Investeringsafdelingens valutaeksperter blev indkaldt til drøftelser med Kreditkomitéen.

Bankens organisation, direktion og bestyrelse var klar over, at der var en risiko forbundet med en negativ udvikling af valutarammen, og at denne risiko påhvilede Banken fra det tidspunkt, hvor Palm, Ørbekker og Classen blev nødlidende.

Det ikke realiserede tab på valutarammen – den negative markedsværdi – blev dagligt bogført som en del af nedskrivningen på engagementet og indgik derfor i Bankens regnskab som et tab.

Banken og bestyrelsen fulgte de indstillinger, der kom fra de interne og eksterne helt frem til det tidspunkt, hvor valutarammen blev lukket ned i juni 2010.

BESTYRELSEN, JOHN SKAFTE OG ANNE TOXVÆRD

John Skaft og Anne Toxværd blev i maj 2008 præsenteret for en potentiel ny ejerkreds i relation til Østerfælled, der var betydeligt formuende, og som var villige til at give selvskyldnerkautioner. De blev præsenteret som havende en historik med i andre projekter at kunne optimere ejendomsdrift i forhold til eksisterende lejere.

Blandt vilkårene for etableringen af engagementet var, at der skulle stilles en valutaramme til rådighed med henblik på at opnå en rentebesparelse.

John Skaft og Anne Toxværd havde med de foreliggende oplysninger ikke grundlag for at mene andet, end at Banken samlet set var bedre stillet i et allerede på dette tidspunkt problematisk engagement.

Bestyrelsen har løbende, fra forlængelsen den 22. december 2009 frem til og med den 22. marts 2010, drøftet udviklingen på valutakursen på bl.a. CHF.

Anne Toxværd og John Skaft er ikke blevet orienteret om margin kald fremsendt til Østerfælledparken og dennes ejerkreds, men bestyrelsen modtog i første halvår 2010 ubestridt relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til udviklingen i CHF.

Sagsøger har ikke bevist, at John Skaft og Anne Toxværd før den 29. april 2010 var orienteret på kundeindividuel niveau om, hvorledes valutakursudviklingen konkret havde påvirket Østerfælledparkens valutaterminsramme efter den 1. januar 2010, herunder i hvilket konkret omfang rammen for tab var overskredet. Den 29. april 2010 blev Intern Revisions protokollat vedrørende 1. kvartals regnskab gennemgået, og tabsrammen var anført at være overskredet med 65 mio. kr. Forklaringerne i forhold til, hvad der passerede på bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 før generalforsamlingen viser, at ingen af de menige bestyrelsesmedlemmer mener at have fået oplyst et konkret tal for tabet på Østerfælledparkens valutaramme på det pågældende møde.

Det er ikke helt klart for John Skaft og Anne Toxværd, hvorledes og hvornår, sagsøger mener, at de konkret skulle have skredet til handling i forhold til valutarammen, således så denne blev lukket ned tidligere end ultimo juni 2010.

Det er John Skaft og Anne Toxværd opfattelse, at beslutninger om valutarammen er truffet på et forsvareligt og fornuftigt oplysningsgrundlag. I det omfang sagsøger mener, at en påstået handlepligt for John Skaft og Anne Toxværd er knyttet til konkret viden om størrelsen på det konkrete tab på Østerfælledparkens valutaramme på et givet tidspunkt, har der i 1. halvdel af 2010 ikke været sådan viden for Anne Toxværd vedkommende på noget tidspunkt og for John Skaftes vedkommende ikke før den 29. april 2010.

I det omfang retten finder, at der forelå en erstatningsretlig relevant handlepligt for Anne Toxværd og John Skaft den 22. marts 2010, gøres det gældende, at denne pligt blev imødekommet ved det den 22. marts 2010 besluttede.

Det kan da også konstateres, at tabet på valutarammen var faldet fra 190,6 mio. kr. til 155,25 mio. kr., da bestyrelsen genoptog drøftelsen vedrørende den generelle valutaeksponering den 14. april 2010.

Det må lægges til grund, at Banken også i perioden fra 22. marts 2010 løbende indhentede og forholdt sig professionelt til de vurderinger, der blev modtaget fra kyndige interne og eksterne eksperter.

John Skafte forholdt sig også i denne periode til de oplæg, der blev forelagt bestyrelsen. Oplæggene virkede gennemarbejdede, og John Skafte havde ikke noget grundlag for at tro, at Banken ikke var bedst stillet ved ikke at lukke valutarammen.

TABET VEDRØRENDE ØSTERFÆLLEDPARKEN

DET SAMLEDE TAB

Sagsøger har oplyst, at den oprindelige påstand 1 og 2, samlet kr. 801.993.681,09, alene relaterer sig til engagementerne vedrørende Østerfælledparken.

Det bemærkes, at beløbet – der er opgjort på baggrund af saldi i [forskellige] bilag ... ikke synes at tage hensyn til Østerfælledparken A/S' øvrige konti. Disse konti omtales i [et af bilagene] som blandt andet "fra drift", "driftskonto" og "huslejekonto". John Skafte og Anne Toxværd er ikke bekendt med, hvor mange konti, dette dækker over.

Sagsøger har således ikke fremlagt kontoudskrifter fra samtlige Østerfælledsparkens konti i banken, hvoraf der på den ene, "huslejekontoen", den 31. marts 2011 tilsyneladende henstod ca. kr. 4 mio.

John Skafte og Anne Toxværd bestrider tillige sagsøgers opgørelse af "nettotabet".

Sagsøgers har opgjort renter, gebyrer og provenuer til i alt kr. 36.174.625,96.

Sagsøger har dog anført, at posten 12.292.000,00 kr., bogført 14.09.2007 under "VP-rente", og 5.330.847,06 kr., bogført den 30. juni 2008 under "overført rente 0215196", ikke fremstår som rentebeløb, der tilgik Banken.

Det er John Skafte og Anne Toxværd's opfattelse, at 12.292.000,00 kr. dækkede forrentningen af obligationerne, som Banken var ejer af som følge af garantiaftalen. Det bemærkes, at "VP" fremgår som betegnelse i tegningsaftalen. Obligationerne blev forrentet nominelt med 7% p.a. og skulle betales én gang årligt, første gang den 14. september 2007.

Dertil kommer, at kunden som følge af aftalen om forlængelsen i december 2007 har førtidsindfriet obligationerne, som Banken på grund af garantien i det væsentligste selv havde tegnet. Dette skete til overkurs og med betaling af yderligere påløbne renter med i alt kr. 188.521.868,86, der 10.12.2007 blev trukket på Østerfælledparkens kassekredit. Herved fik Banken som følge af obligationsejerskabet en realiseret gevinst på 12.921.868,86 kr.

Beløbet på 5.330.847,06 fremstår som tilgået Banken. Det bemærkes hertil, at indsættelsen af anlægslånet 10.12.2007 på kassekrediten skete med angivelsen "overført 0215196".

Sagsøgers opgørelse inddrager for den resterende del af lånets løbetid alene renter, gebyrer og provisioner, der er relateret til kassekrediten.

Det er John Skafte og Anne Toxværd's opfattelse, at der med relation til selve lånet (kr. 392.500.000,00) er betalt betydelige renter, gebyrer og provisioner.

Fra kassekrediten, ..., figurerer der, udover de af sagsøger opgjorte beløb, under betegnelsen "ifølge nota", "ifølge nota 8001536" og "FEE" beløb med i alt kr. 41.475.459,90. Det er John Skafte og Anne Toxværd's opfattelse, at disse beløb eller en ubestemt del heraf tilgik Banken som følge af engagementet.

I henhold til bankkontoudskrift tilskrev banken renter til engagementet med Schaumann Holding A/S med kr. 1.182.876,71, kr. 4.879.439,89 og kr. 3.914.275,96 i december 2007, samt marts og juni 2008, hvilket formentlig var ifølge låneaftalen af 6. december 2007.

John Skafto og Anne Toxværd har noteret sig, at der er betalt tilsvarende beløb i renter til sikringskontoen i Østerfælled Holding A/S. Realiteten var imidlertid, at Banken i december 2007 til Schaumann-koncernen og Østerfælled Holding A/S lånte 2 x 392.500.000 kr., hvoraf de 392.500.000 kr. blev indsat på sikringskontoen og optjente renter svarende til et lån på 392.500.000 kr. (disse konti har rentemæssigt udlignet hinanden).

De sidste 392.500.000 kr. har sagsøger ikke redegjort for placeringen eller forrentningen af, men det er nærliggende at antage, at beløbet blev indsat på "driftskonto", "huslejekonto" eller den konto, der dækker over "fra drift". John Skafto og Anne Toxværd gør gældende, at disse sidste 392.500.000 kr. selv sagt også blev forrentet, og at det medførte ovenstående indtægt til Banken.

Sagsøger har end ikke fratrukket den likvide sikkerhed, som de tre kautionister stillede ved indgåelsen af engagementet i juni 2008, der den 15. december 2010 udgjorde kr. 33.959.000,00.

Det er John Skafto og Anne Toxværd's opfattelse, at alle disse beløb tilgik Banken som følge af engagementet, og at de derfor skal fratrækkes ved en eventuel tabsopgørelse. For så vidt angår det af sagsøger anførte om "cost of funds", bestrides det som udokumenteret.

Såfremt der ses bort fra den betydelige usikkerhed, der fortsat er omkring, hvilke øvrige indtægter og indeståender Banken har haft på for John Skafto og Anne Toxværd ukendte konti, kan det samlede tab som følge af Østerfælledparken engagementet opgøres som følger

Slutsaldo valutaramme	kr. - 340.041.715,08
Slutsaldo udlån	kr. - 392.707.362,84
Slutsaldo driftskredit	kr. - 89.244.603,17
Provenu ved salg af Østerfælled Holding	kr. + 20.000.000,00
Bankens indtægter ifølge sagsøger	kr. + 36.174.625,96
Bankens yderligere indtægter, ...	kr. + 41.475.459,90
Bankens yderligere indtægt, ...	kr. + 9.976.592,56
Bankens indtægt som følge af førtidsindfrielse	kr. + 12.921.868,86
Husleje konto	kr. + 4.000.000,00
Likvid sikkerhedsstillelse pr. 15.12.2010	kr. + <u>33.959.000,00</u>
I alt	kr. - 663.485.833,81

Der er i denne opgørelse ikke taget hensyn til sagsøgers tilsidesættelse af sin tabsbegrænsningspligt i forhold til skyldneren Olav Damkiær Classen eller ved håndteringen af aktivet, ejendommen Østerfælledparken. Der henvises til nedenstående afsnit herom.

TABET SKAL VÆRE FORÅRSAGET AF EN ANSVARSPÅDRAGENDE HANDLING ELLER UNDLADELSE – KRAVET OM KAUSALITET

Engagementet med Østerfælledparken bestod af en række handlinger (bevillinger) og undladelser (beslutninger om ikke at lukke engagementet og/eller valutarammen) i perioden fra april 2006 til juni 2010.

Sagsøgers tabsopgørelse eller anbringender tager ikke stilling til, hvad sagsøger gør gældende, såfremt retten ikke finder det bevist, at alle de kritiserede handlinger og undladelser har været ansvarspådragende.

Sagsøger er blevet opfordret til at præcisere og dokumentere hvilket tab, sagsøger gør gældende er forårsaget af hver enkelt af de kritiserede handlinger og undladelser.

Sagsøger har ikke besvaret disse opfordringer, og de fremlagte dokumentbeviser indeholder kun i begrænset omfang de fornødne oplysninger til, at retten selv kan foretage en sådan fastsættelse af tabet.

Under forudsætning af, at én eller flere – men ikke alle - bevillingerne findes ansvarspådragende for John Skafte og Anne Toxværd, gøres gældende, at de kun kan blive erstatningsansvarlige for det konkrete tab, der er forårsaget heraf.

Det gøres endvidere gældende, at enhver bevisusikkerhed om et eventuelt konkret lidt tab må komme sagsøger processuelt til skade.

Sagsøger er blevet opfordret til at redegøre for hvilket tab, der har været forbundet med den enkelte beslutning i og undladelse i Østerfælled engagementet, ...

...

Sagsøger har under forelæggelsen end ikke forsøgt at redegøre for, hvilket tab, der er foranlediget af de enkelte dispositioner.

Det er John Skafte og Anne Toxværd's opfattelse, at retten som følge heraf må frifinde dem for krav i relation til Østerfælled engagementets anlægslån og valutaramme, medmindre de anses som erstatningsansvarlige for alle de kritiserede bevillinger, der har relation hertil.

Ved etableringen af engagementet påtog Bankens sig at efterfinansiere ejendommen med en ramme på 225 mio. kr. og forhåndsgarantere tegningen af obligationsudstedelsen med en ramme på 180 mio. kr.

Nykredit havde som realkreditinstitut foranstående pant med i alt 1.134.723.000 kr.

Obligationsudstedelsen blev på i alt 175,6 mio. kr., jf. prospekt af 8. september 2006. Som følge af manglende salg af obligationerne blev garantien relevant, og Banken havde således reelt en ramme på 400,6 mio. kr. som følge af den oprindelige etablering.

På grund af den markante opbremsning i handel med ejerlejligheder i København måtte det konstateres, at der ikke skete frasalg af enkeltlejlighederne i ejendommen.

Sagsøger synes at gøre gældende, at Bankens ledelse i 2007 burde have besluttet af nedlukke engagementet og realisere aktivet (ejendommen), hvilket kunne være sket med et formentlig beskedent tab.

Sagsøger anfører samtidig vedrørende anlægsudlånet:

”Dette tab var allerede lidt på tidspunktet, hvor sagsøgte 6-9 indtrådte i bestyrelsen, og tabet gøres ikke gældende overfor sagsøgte 6-9.”

Kent Villadsen Madsen, indtrådte i Bankens bestyrelse den 11. august 2008.

Bevisbyrden for, hvad resultatet af en realisation ville have medført af provenu til Banken på alternative tidspunkter, påhviler sagsøger, jf. U.2016.1S. Sagsøger har ikke understøttet sin opfattelse med sagkyndige beviser.

Bankens bestyrelse besluttede den 28. september 2007 – under forudsætning af, at eksternt bistand vurderede modellen som holdbar, ... – ikke at realisere aktivet, men at acceptere en mere langsigtet finansiering i Schaumanns regi.

Allerede i juni 2008 blev ejendommen imidlertid solgt til Palm, Ørbekker og Classen, hvilket Bankens bestyrelse accepterede i maj 2008.

I perioden fra etableringen af forlængelsen i december 2007 frem til Palm, Classen og Ørbekkers overtagelse af engagementet medio juni 2008 faldt trækket på kassekreditten til 10.946.723,73 kr.

Som følge af førtidsindfrielsen af obligationerne havde Banken opnået en indtægt på 12.921.868,86 kr.

Samtidig var anlægslånet blevet separeret ud af kassekreditten og obligationsgarantien indfriet.

Dertil kommer, at Banken sandsynligvis har haft en yderligere rentegevinst vedrørende anlægslånet, der ikke er trukket på de konti, som sagsøger har fremlagt, men én af de øvrige konti, som sagsøger har undladt at fremlægge dokumentation fra.

Da kundens træk på kreditfaciliteterne og dermed Bankens eksponering ved forlængelsen frem til videresalget til Palm, Ørbekker og Classen medio juni 2008 således var blevet mindre, end ved forlængelsen i december 2007, er der ikke bevis for et tab forbundet med beslutningen om forlængelsen i december 2007.

Ved Bankens accept og finansiering af Palm, Ørbekker og Classens køb af Østerfælledparken modtog Banken selvskyldnerkautioner fra de tre låntagere og en likvid sikkerhedsstillelse delvist i form af værdipapirer.

Palm, Ørbekker og Classen stillede endvidere garanti for tilførelse af likviditet på 20 mio. kr. årligt, såfremt der var et likviditetsunderskud. Engagementet og likviditeten skulle endvidere understøttes af den rentebesparelse, som blev opnået ved den samtidige etablering af valutarammen.

Engagementet blev efterfølgende ikke forelagt bestyrelsen med henblik på ny bevilling forud for den skriftlige bevilling 22. december 2009. Sagsøger ses ikke at have gjort gældende, at John Skaft og Anne Toxværd har handlet ansvarspådragende ved at undlade at nedlukke engagementet i perioden fra medio 2008 til ultimo 2009.

Det er John Skaft og Anne Toxværd opfattelse, at markedet for handel med større boliginvesteringsejendomme i december 2009 var stillestående, og at realisering af ejendommen på dette tidspunkt ville betyde, at hele trækket på kreditfaciliteterne og anlægslånet ville være tabt. Det bemærkes, at Finanstilsynet i forbindelse med gennemgangen i november og december 2008 vurderede, at handelsværdien i det daværende marked var væsentligt under den foranstående prioritetsgæld.

Bevisbyrden for, at engagementet på ikke nærmere konkretiserede tidspunkter kunne likvideres med et bedre provenu end i 2011, hvor sagsøger selv medvirkede til at realisere aktivet, påhviler sagsøger, jf. U.2016.1S. Sagsøger har ikke understøttet sin opfattelse med sagkyndige beviser.

Dertil kommer, at en nedlukning af valutarammen selvsagt ville have aflejret et yderligere tab på engagementet svarende til den negative markedsværdi.

Den 23. december 2009 var den negative markedsværdi af valutarammen 105,5 mio. kr. og trækket på driftskreditten var 32.153.155,77 kr. Kautionisternes likvide sikkerhed var opgjort til 30.896.000 kr.

UDVIKLING AF ENGAGEMENTSRAMMER FRA FORLÆNGELSE I DECEMBER 2009 FREM TIL ANNE TOXVÆRDS UDTRÆDEN 22.03.2010

I perioden frem til den 22. marts 2010 udviklede den negative markedsværdi af valutarammen sig således, at det urealiserede tab på rammen udgjorde 190,6 mio. kr. Trækket på kassekreditte udgjorde 44.882.470,62 kr.

Der var således i perioden fra 23. december 2009 til 22. marts 2010 et yderligere træk på kreditfaciliteter og rammer på 95.589.072,42 kr.

UDVIKLING AF ENGAGEMENTSRAMMER FRA FORLÆNGELSE I DECEMBER 2009 FREM TIL DRØFTELSE AF VALUTAÆKSPONERING DEN 14. APRIL 2010

Bankens fortsættende bestyrelse drøftede som aftalt på mødet den 22. marts 2010 Bankens valutaeksponering på bestyrelsesmødet den 14. april 2010.

På dette tidspunkt udgjorde den negative markedsværdi af valutarammen 155,25 mio. kr. Trækket på driftskreditte udgjorde 58.857.430,57 kr.

I perioden fra 22. december 2009 til 14. april 2010 var der et yderligere træk på kreditfaciliteter og rammer på 73.913.060,49 kr.

Engagementet havde således i perioden fra 22. marts 2010 til 14. april 2010 udviklet sig positivt med 21.676.011,93 kr.

UDVIKLING AF ENGAGEMENTSRAMMER FRA FORLÆNGELSEN I DECEMBER 2009 FREM TIL GENNEMGANGEN AF INTERN REVISIONSPROTOKOLLAT 1. KVARTAL 2010 DEN 29. APRIL 2010

Ved bestyrelsesmødet den 29. april 2010 blev intern revisions protokollat af 25. april 2010 vedrørende Bankens regnskab for 1. kvartal 2010 gennemgået.

Den negative markedsværdi af valutarammen udgjorde den 28. april 2010 174,65 mio. kr. Trækket på kassekreditte var uændret 58.857.430,57 kr.

Der var ikke yderligere (oplyste) indtægter til Banken, hvorfor det yderligere træk fra 14. til 29. april 2010 udgjorde 19,4 mio. kr.

For perioden 22. december 2009 til 29. april 2010 var trækket således fortsat mindre, end det var den 22. marts 2010.

UDVIKLING AF ENGAGEMENTSRAMMER TIL SALGET AF ØSTERFÆLLEDPARKEN TIL BALDER I 2011

Sagsøgers samlede tab kan som anført ovenfor højst være 663.485.833,81 kr., når blandt andet bortses fra sagsøgers tilsidesættelse af sin tabsbegrænsningspligt.

I perioden fra den 29. april 2010 til salget af Østerfælledparken er der således påløbet et yderligere nettotræk på engagementet med 162.133.071,48 kr.

Det samlede nettotræk efter forlængelsen i december 2009 udgør 255.446.131,97 kr.

TABET PÅ VALUTARAMMEN

Såfremt retten mod forventning måtte mene, at der på et tidspunkt forud for den 28. juni 2010 er indtrådt en handlepligt i forhold til nedlukning af valutarammen, gøres det gældende, at John Skafte og Anne Toxværd kun kan idømmes et erstatningsansvar for den del af tabet, der skyldes den manglende iagttagelse af handlepligten.

Det gøres således gældende, at de ikke vil være ansvarlige for det tab, der allerede var på valutarammen, da en sådan (hypotetisk) handlepligt indtrådte.

I relation til Anne Toxværd gøres det yderligere gældende, at hun ikke kan være erstatningsansvarlig for et tab, der er forårsaget af den ved generalforsamling den 22. marts 2010 indvalgte bestyrelses beslutninger om ikke at lukke valutarammen i perioden fra 14. april 2010 til den 26., henholdsvis 28. juni 2010.

Sagsørgtes opgørelse af tabet på valutarammen bestrides. Banken opnåede indtægter som følge af etableringen og anvendelse af valutarammen, som skal fragå ved det mod valutarammen opgjorte tab.

Sagsøger synes at overse, at der til brug for driften af ejendommen – således som det var formålet med valutarammen – blev opnået en række indtægter på valutarammen i perioden 2008 – 2010 svarende til rentebesparelsen, der i hvert fald udgjorde kr. 72.905.457,63.

Dertil kommer kr. 18.579.172,50, der er indgået på K/S Østerfælleds konto 5201-2103263. Valutarammen havde således tilført engagementet likviditet på knapt 91,5 mio. kr., der i modsat fald skulle være fundet ved udvidelse af driftskrediten. Tabet på valutarammen er derfor ikke kr. 340.041.715,08, men derimod kr. 248.557.084,95.

Medmindre selve etableringen af valutarammen betragtes som selvstændigt ansvarspådragende, vil et tab for en senere ansvarspådragende tilsidesættelse af en opstået handlepligt kun udgøre forskellen mellem den negative markedsværdi af valutarammen på tidspunktet for handlepligten og det efterfølgende konstaterede samlede tab.

Tabets opgørelse vil i så fald afhænge af, hvornår denne hypotetiske handlepligt er indtrådt.

Sagsøger synes at gøre gældende, at ethvert tab knyttet til valutarammen er en kausal og adækvat følge af Anne Toxværd's handlinger og undladelser, selvom hun ikke konkret kendte til størrelsen af tabet knyttet til valutarammen før sin udtræden af bestyrelsen den 22. marts 2010, og på trods af, at overskridelsen af tabsrammen i det væsentligste foregik efter hendes udtræden af bestyrelsen.

Synspunktet er ikke af sagsøger blevet underbygget eller dokumenteret, og det må afvises. Det bemærkes, at den negative markedsværdi af valutarammen, der den 22. marts 2010 var på 190,6 mio. kr., faldt til 155,25 mio. kr. frem til bestyrelsen drøftede valuta igen den 14. april 2010, og at Bankens tab ved bestyrelsesmødet den 29. april 2010 fortsat var mindre, end da hun forlod bestyrelsen.

TILSIDESÆTTELSE AF TABSBEGRÆNSNINGSPLIGTEN

Bankens væsentligste sikkerhed i forhold til engagementet med Østerfælledparken A/S var, udover selvskyldnerkautionerne, ejendommen.

Sagsøger har oplyst, at anparterne i Østerfælled Holding (og dermed Østerfælledparken A/S og ejendommen) skulle være solgt til Balder Danmark ApS med virkning fra den 1. januar 2012 til en aftalt

værdi af ejendommen på kr. 1.096.751.549, og at sagsøger som led i en aftale med Nykredit fik 20 mio. kr. på trods af, at der ikke skete fuld dækning af pantet.

Sagsøger har endvidere i forbindelse med retsmødet den 15. december 2016, hvor Kristian Vie Madsen skulle afhøres, oplyst, at sagsøger var ejer af anparterne og således havde fuld råderet over ejendommen Østerfælledparken.

Det gøres gældende, at sagsøger ved sin håndtering af sikkerheden har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt.

Det var således en tilsidesættelse af tabsbegrænsningspligten at gennemtvinge et salg i det daværende marked.

Det bemærkes i den forbindelse, at det var muligt – hvilket efterfølgende blev gennemført af Balder Danmark ApS – at omlægge realkreditfinansieringen, sådan at lejeindtægterne ikke bare dækkede den foranstående prioritetsgæld, men derudover genererede et overskud på to cifrede millionbeløb i 2013, 2014 og 2015. Da selskabet samtidig blev solgt med et skattemæssigt underskud, har der ikke skullet betales skat af overskuddet.

Den 26. november 2015 oplyste udlejeren, BO2100, at de samlede lejeindtægter over de seneste 4 kvartaler udgjorde i alt 61.363.184 kr., og at de samlede driftsudgifter i samme periode udgjorde 21.163.343 kr. svarende til en bruttofortjeneste på 41.199.841 kr.

Ved et afkastkrav på 2-3% svarer det til en kontant handelsværdi som udlejningsejendom i 2015 på mellem 2,059 mia. kr. og 1,373 mia. kr., selv hvis der bortses fra muligheden for yderligere lejeoptimering. Ejendommens værdi som udstykkede lejligheder ved enkeltsalg udgør et par mia.

John Skaftø og Anne Toxværd bemærker endvidere, at Olav Damkiær Classen fortsat er selvstændig praktiserende advokat og må formodes at have en betalingsevne, der overstiger deres.”

Kent Villadsen Madsen har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende Østerfælled-engagementet:

”SÆRLIGT VEDR. KENT VILLADSEN MADSENS FORHOLD

Det gøres gældende, at Sagsøger ved bindende proceserklæring har nedlagt påstand 1 således, at betalingspåstanden for så vidt angår kr. 265.863.095,15 alene angår Sagsøgers anbringender om erstatningsansvar for [Kent Villadsen Madsen] for dennes ansvar for Bankens tab i anledning af Bankens engagement med Østerfælledparken ApS.

...

Sagsøger synes at gøre gældende, at Bankens ledelse i 2007 burde have besluttet at nedlukke engagementet vedr. Østerfælledparken og realisere aktivet (ejendommen), hvilket kunne være sket med et formentlig beskedent tab.

Sagsøger anfører samtidig vedrørende anlægsudlånet:

”Dette tab var allerede lidt på tidspunktet, hvor sagsøgte 6-9 indtrådte i bestyrelsen, og tabet gøres ikke gældende overfor sagsøgte 6-9.”

Kent Villadsen Madsen, indtrådte i Bankens bestyrelse den 11. august 2008. Det bestrides derfor, at [Kent Villadsen Madsen], kan have noget ansvar for tab der relaterer sig til Østerfælledparken, hvis ”engagementet burde have været lukket ned i 2007”. I så fald er ethvert efterfølgende tab jo relateret til den manglende nedlukning i 2007, hvorfor [Kent Villadsen Madsen] – der endnu ikke var indtrådt i Bankens bestyrelse i 2007 – ikke kan have noget (med)ansvar herfor.

Det bestrides, at [Kent Villadsen Madsen] besidder en særlig viden vedrørende valutaforhold. Når [Kent Villadsen Madsen] på bestyrelsesmødet den 28. oktober 2008 rejste spørgsmålet om valutarisici og fulgte op på spørgsmålet på mødet den 12. november 2008, er det således ikke et udtryk for særlig viden, men tværtimod et ønske om at få forhold, som krævede særlig viden, belyst. Og en sådan belysning fandt efterfølgende sted via eksterne eksperter.

...

GENERELT OM ANSVARSBEDØMMELSE OG TAB

...

Østerfælledparken ApS' engagement

Driftskreditten

Det gøres gældende, at Banken ikke skal stilles bedre end hvis engagementet var blevet bragt til ophør ultimo 2009.

Det gøres i forlængelse heraf gældende, at realisationsperioden for den pantsatte ejendom ville have udgjort mindst samme periode, som Sagsøger senere måtte anvende.

Det gøres derfor gældende, at betalingen til Nykredit A/S på kr. 12.060.976,80 foretaget af Sagsøger med henblik på at afholde Nykredit A/S fra at overtage ejendommen til brugelig pant/tvangsrealisation skal fradrages Sagsøgers tab.

Det gøres gældende, at frugten af pantet i form af positivt driftsresultat for 2011 opgjort til kr. 39.093.000,00 skal fradrages Sagsøgers tab.

Det gøres på baggrund heraf gældende, at Sagsøger ikke kan dokumentere et tab i anledning af forlængelsen af omhandlede driftskredit bevilliget af Bankens bestyrelse, herunder [Kent Villadsen Madsen], ultimo 2009.

Valutarammen

Det gøres gældende, at tab under valutarammen indtrådt efter marts 2010 er inadækvate.

Det gøres på baggrund heraf gældende, at [Kent Villadsen Madsen] ikke er erstatningsansvarlig for de indtrådte tab under valutarammen.

Det gøres subsidiært gældende, at de overskydende indkomne midler fra pantet, jfr. ovenfor, skal fragå det af Sagsøger opgjorte tab.

Det gøres gældende, at de stillede sikkerheder i form af kontantindeståender svarende til kr. 30.937.028,00, ..., skal fragå.

Bevisbyrden for, at engagementet kunne afvikles med et bedre provenu til følge end det, der blev opnået i 2011, hvor Sagsøger selv medvirkede til at realisere aktivet, påhviler Sagsøger, jf. U.2016.1S, ... Sagsøger har ikke løftet denne bevisbyrde endsige forsøgt at gøre det ved indhentelse af sagkyndige beviser.

...

ØSTERFÆLLEDPARKEN 2009

Det gøres gældende, at den meddelte bevilling til forlængelse og forhøjelse af engagementets driftskredit var begrundet i [Jørgen Brændstrups] indstilling og vurdering af Bankens risiko på lang sigt i forhold til forventede stigninger i Bankens pant, jfr. Bankens kreditpolitik, ...

Det gøres gældende, at denne indstilling var velbegrundet og baseret på dokumenterede oplysninger og en erfaren kreditmedarbejders vurderinger af bl.a. sikkerhedernes værdi.

Det gøres gældende, at den af Bankens kreditmedarbejder på daværende tidspunkt foretagne vurdering var fuldt forsvarlig, og har i øvrigt vist sig at være korrekt,

Det gøres herunder gældende, at Bankens beslutning om at servicere det foranstående Nykreditlån derfor ligeledes var fuldt forsvarlig.

Det gøres videre gældende, at bevillingen af driftskrediten til betaling af løbende udgifter på ejendommen samt foranstående panthaver var i overensstemmelse med Bankens kreditpolitik, idet en afståelse af ejendommen på daværende tidspunkt i form af et tvangssalg ikke var forretningsmæssigt velbegrundet.

Det gøres på den baggrund gældende, at Bestyrelsens meddelelse af bevillingen af driftskrediten den 23. december 2009 blev truffet på et fuldt forsvarligt oplyst grundlag i overensstemmelse med Bankens kreditpolitik og bevillingen var et udtryk for ledelsens bedste forretningsmæssige skøn under de givne omstændigheder.

Det gøres derfor gældende, at Kent Villadsen Madsen ikke har handlet ansvarspådragende ved sin deltagelse i at meddele denne bevilling.

DISPOSITIONERNE I FORHOLD TIL ØSTERFÆLLEDPARKEN ENGAGEMENTS VALUTADEL I 2009/2010

Det gøres særskilt gældende, at Sagsøger ikke er rette Sagsøger for det rejste krav i anledning af tabet på den etablerede valutaramme for Østerfælledparken ApS ...

Det bestrides, at Bankens bestyrelse, herunder [Kent Villadsen Madsen], burde have opsagt Bankens engagement med Østerfælledparken ApS for så vidt angår valutarammedelen pr. december 2009.

Det gøres i den forbindelse gældende, at [Kent Villadsen Madsen] ikke ved undladelsen heraf udsatte Banken for en større risiko for tab end det, som Banken ville lide ved en lukning af valutarammen på bevillingstidspunktet.

Det gøres gældende, at de efterfølgende tab på valutarammen skyldes et på daværende tidspunkt aldeles uforudsigeligt valutamarked.

Det bestrides, at Bankens valutapolitik har relevans for bedømmelsen af Bankens bestyrelses beslutninger i forhold til Østerfælledparken ApS' engagement, inkluderende valutarammen, idet denne politik relaterede sig til Bankens egne dispositioner, hvorimod Bankens kunders valutapositioner var inkluderet i den kreditvurdering, som Banken foretog på den enkelte kundes engagementer. Bankens vurdering heraf indgår således enten i de for året gennemførte nedskrivninger eller indgår i fastsættelsen af Bankens individuelle solvensbehov.

Det fremhæves i den forbindelse, at SØIK heller ikke har fundet anledning til at rejse tiltale i anledning heraf.

Det gøres gældende, at [Kent Villadsen Madsen] sammen med resten af bestyrelsen lukkede de åbne valutapositioner under den omhandlede valutaramme på det under de givne omstændigheder forsvarligste tidspunkt.

Det understreges, at en lukning på et tidligere tidspunkt af de under rammen etablerede valutaforretninger ville have været i strid med den rådgivning, som bestyrelsen modtog, da spørgsmålet første gang blev bragt til vurdering og beslutning i Bankens bestyrelse.

Det bestrides, at der skulle være indtrådt en handlepligt på et tidligere tidspunkt i relation til lukning af de åbne valutapositioner under valutarammen.

Det gøres på baggrund heraf gældende, at [Kent Villadsen Madsen] i forbindelse med de truffede beslutninger omkring Bankens bestyrelses håndtering af urealiserede tab under den omhandlede valutaramme traf disse i overensstemmelse med den indhentede ekspertrådgivning og dermed på et forsvarligt grundlag.

Det gøres derfor gældende, at [Kent Villadsen Madsen] ikke har handlet ansvarspådragende i forbindelse med sin og den samlede bestyrelses håndtering af udviklingen i tabene under den omhandlede valutaramme.

Det bestrides, at [Kent Villadsen Madsen] hæfter for et eventuelt ansvar for Bankens direktion's eventuelle ansvarspådragende handlinger i denne sammenhæng.

Der henvises i øvrigt for så vidt angår Østerfælledparken til det i [Jørgen Brændstrups] påstandsdokument anførte herom.

...

ÅRSAGSSAMMENHÆNG OG ADÆKVANS

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende, at Sagsøger har bevisbyrden for årsagssammenhæng mellem en eventuelt ansvarspådragende handling fra [Kent Villadsen Madsens] side og et eventuelt tab.

Det gøres gældende, at Sagsøger ikke har løftet denne bevisbyrde.

Østerfælledparken ApS' engagement

Det bestrides i denne forbindelse særskilt, at Sagsøger har dokumenteret, at [Kent Villadsen Madsens] angivelige ansvarspådragende undladelse af at ophæve valutarammeaftalen ultimo 2009 i Østerfælledparken ApS' engagement har forårsaget et tab for Banken.

Det gøres i den forbindelse ligeledes gældende, at de under omhandlede valutaramme konstaterede tab fra marts til juni 2010 var inadækvate.”

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har i deres sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende Østerfælled-engagementet:

”ANSVAR OG TAB

Tab

...

Finansiell Stabilitet har vedrørende Østerfælledparken ikke i relation til Carsten Ehlers, Henrik Håkonsen og Jesper Reinhardt lidt et tab på DKK 292 mio. som påstået af Finansiell Stabilitet (...),

- idet Finansiell Stabilitet ikke har indregnet værdien af det skattemæssige fradrag knyttet til tabet,
- idet Finansiell Stabilitet ikke har grundlag for at indregne tabet på driftskrediten,
- idet tabet på valutarammen og driftskrediten blev elimineret ved kapitalforhøjelsen i september 2010,
- idet Finansiell Stabilitet ikke har fradraget Bankens indtægter i form af gebyrer og renter på engagementet med Østerfælled Parken,
- idet Banken har haft en besparelse ved placering af engagementet i lavere forrentede valutaer end i DKK,
- idet Banken efterfølgende burde have sikret en afhændelse af Østerfælled med et langt højere provenu end DKK 20 mio. til følge.

Finansiell Stabilitet har ikke foretaget nogen reduktion i de opgjorte tab i relation til den negative udskudte skat, uanset at dette regnskabsprincip var gældende på det tidspunkt, og uanset at tabet blev lidt i 1. halvår 2010, hvor Banken stadig var en going concern. Således blev også det reviderede delårsregnskab for 1. halvår 2010 aflagt under forudsætning om going concern, hvorfor der blev beregnet fuld negativ udskudt skat af periodens underskud (...), hvor værdien af skatten på DKK 215,6 mio. tillægges resultatet.

Det er Bankens situation på tidspunktet for tabets konstatering, der er afgørende for tabsopgørelsen og ikke efterfølgende begivenheder, herunder en efterfølgende afvikling af Banken.

I den reviderede delårsrapport pr. 30. juni 2010 (...) udgjorde periodens underskud før skat DKK -478,2 mio. Negativ udskudt skat udgjorde som anført DKK 215,6 mio., hvoraf DKK 96,4 mio. vedrørte korrektion til tidligere år, hvor der af forsigtighedshensyn var hensat skat på aktieavance, som i løbet af 1. halvår 2010 kunne tilbageføres. Skatteprocenten på periodens negative resultat udgør herefter 24,9%.

I revisionspåtegningen på side 40 i delårsregnskabet (...) var følgende anført:

”Revisors ansvar og den udførte revision

”Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at perioderegnskabet for perioden 1. januar – 30. juni 2010 er aflagt i overensstemmelse med IAS 34 ”Præsentation af delårsregnskaber” som godkendt af EU og yderligere danske oplysningskrav for finansielle selskaber.

Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til note 1 i perioderegnskabet for koncernen for perioden 1. januar – 30. juni 2010 vedrørende forudsætninger for fortsat drift (going concern). For at banken kan opfylde lovens krav til likviditet efter udløbet af Bankpakke I den 30. september 2010, har banken modtaget individuel statsgaranti for 13,5 mia. kr. fra Finansiell Stabilitet A/S. Statsgarantien er ledsaget af flere vilkår, herunder især, at bankens kapitalgrundlag skal styrkes med yderligere mindst 750 mio. kr.

Selskabets ledelse forventer, at styrkelse af kapitalgrundlaget i form af yderligere basiskapital kan opnås ved offentligt udbud af aktier og ansvarlig lånekapital og har aflagt perioderegnskabet for perioden 1. januar – 30. juni 2010 med fortsat drift for øje (going concern).

Såfremt den krævede styrkelse af bankens kapitalgrundlag ikke gennemføres, eller andre af de stillede vilkår ikke kan opfyldes, vil bankens mulighed for fremskaffelse af nødvendig likviditet (funding) være væsentlig forringet eller ikke til stede, hvilket kan medføre, at den ved perioderegnskabsaflægningen anlagte forudsætning om fortsat drift kan vise sig at være fejlagtig.”

Banken gennemførte kapitalforhøjelsen i september 2010 med tilførsel af ny kapital på brutto DKK 898 mio., og opfyldte dermed ovenstående forudsætning.

I den eksterne revisions protokollat af 20. juli 2010 (...) til perioderegnskabet for perioden 1. januar til 30. juni 2010 er ... anført:

”Direktionen har i balancen pr. 30. juni 2010 indregnet et udskudt skatteaktiv med 330. mio. kr. I beregningen af det udskudte skatteaktiv indgår tilbageførsel af hensættelse til udskudt skat af Jeudan-aktier med 94 mio. kr. Direktionen har på basis af budgetter og prognoser samt en forudsætning om fortsat drift vurderet, at det er sandsynligt, at skatteaktivet kan udnyttes inden for de kommende 4 år. Vi har taget direktionens vurdering til efterretning.”

At Banken efterfølgende måtte nedskrive det nævnte udskudte skatteaktiv i forbindelse med konkursens indtræden i februar 2011 kan henføres til den ændrede forudsætning om going concern i forbindelse med bankens konkurs i februar 2011.

Baseret på ovenstående skal der således fradrages en værdi af det udskudte skatteaktiv med 24,9% svarende til DKK 54.693.526.

...

Banken og dermed Finansiell Stabilitet (som følge af identifikationen) har ikke lidt et tab på valutarammen og driftskreditten vedrørende Østerfælled-engagementet, da et sådant tab blev elimineret af aktionærerne ved kapitalforhøjelsen i september 2010 jf. ... [nedenfor].

...

Karens

...

Sammenfattende bemærkninger – karensperiode

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør på baggrund af ovenstående principalt gældende, at de er omfattet af en karensperiode på 10½ måneder. Dette medfører, at Carsten Ehlers, Henrik

Håkonsson og Jesper Reinhardt maksimalt kan blive ansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget efter primo februar 2010. Dette vil i givet fald omfattet følge handlinger:

For så vidt angår Østerfælledparken:

Den for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt relevante handling er foretaget ved godkendelse af ændringsbevillingen af engagement den 23. december 2009. Ved anvendelsen af en 10 ½ måneders karensperiode vil Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt således ikke være ansvarlige for denne bevilling.

Ved anvendelsen af en 10 ½ måneders karensperiode vil Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt således kun potentielt kunne holdes ansvarlige for en manglende lukning af valutaeksponeringen på et tidspunkt i perioden mellem februar og juni 2010.

...

Subsidiært gør Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gældende, at de er omfattet af en karensperiode på 7 ½ måneder. Dette medfører, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt maksimalt kan blive ansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget efter medio november 2009. Dette vil i givet fald omfatte følgende handlinger:

For så vidt angår Østerfælled:

Forlængelsen og ændringen af valutarammen samt driftskreditten den 23. december 2009.

...

Mest subsidiært gør Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gældende, at de som minimum er omfattet af en karensperiode på 3 måneder. Dette medfører, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt maksimalt kan blive ansvarlige for handlinger og/eller undladelser foretaget efter den 23. juni 2009. Dette vil i givet fald omfatte følgende handlinger:

For så vidt angår Østerfælled:

Forlængelsen og ændringen af valutarammen samt driftskreditten den 23. december 2009.

...

ØSTERFÆLLEDPARKEN (DECEMBER 2009/FORÅRET 2010)

...

Særligt vedrørende de enkelte sagsøgte forhold i relation til dispositionen

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev ikke specifikt indsat i eller gjort bekendt med Østerfælled Projektet ved deres indtræden i Bankens bestyrelse. Tilsvarende havde Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ingen specifik viden om Østerfælled Projektet ved det første bestyrelsesmøde den 23. marts 2009 (...).

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt kan ikke erindre, hvornår bestyrelsen første gang behandlede Østerfælled Projektet på et bestyrelsesmøde, men der gik angiveligt ca. 6-12 måneder, før end Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde opnået viden om det samlede og meget komplekse kundeforhold, der var til Østerfælled projektet, samt de investorer, der stod bag projektet.

I december 2009 havde Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt været medlemmer af bestyrelsen i Banken i 9 måneder. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde ikke noget særligt kendskab til Østerfælled-engagementet eller til dets investorer Hans Henrik Palm, Olav

Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker. Engagementet var et blandt mange andre faste ejendomsengagementer, som var indgået før finanskrisen, og Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde ikke i 2009 deltaget i drøftelser, hvor engagementet havde været genstand for nogen særskilt behandling.

En væsentlig årsag til, at det tog mange måneder at få et grundigt overblik over lige præcis engagementet med Østerfælled Projektet, var de mange andre hastesager, bestyrelsen skulle behandle, vurdere og tage stilling til, herunder dialog med myndigheder, prospektudarbejdelse, fremskaffelse af ny aktiekapital, ny nedskrivningsmodel m.m.

De tre investorer bag Østerfælled Projektet var som bekendt involveret i en række sager med Banken og i øvrigt med mange andre banker i samme periode. Alle sagerne var startet op i Bankens regi, mens investorerne var meget formuende.

Hvilket faktum kan lægges til grund (bevisførelsens resultat)

...

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indtrådte først i Bankens bestyrelse, efter at Østerfælled Projektet var bevilget og etableret nogle år tidligere (...), og den valutaramme, som Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er indstævnt for tabet af, var ligeledes bevilget, inden (...) Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indtrådte i bestyrelsen den 23. marts 2009.

I relation til Østerfælled Projektet var Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt som bestyrelsesmedlemmer kun medvirkende til at bevilge følgende (bevilling nr. 009.145) (...):

- en forlængelse af Østerfælled Projektets driftskredit frem til november 2011, samt
- en ændring i den allerede bevilgede valutaramme, hvorefter valutaterminsforretningerne fremover tillige kunne placeres i USD udover CHF og/eller JPY.

Denne bevilling blev, sammen med 5 andre kundeengagementer, meddelt ved underskrift på fax af bestyrelsesmedlemmerne den 22. og 23. december 2009 (...), hvilket var den sædvanlige procedure for bevillinger på allerede etablerede engagementer, efter at disse havde været behandlet i kreditkomitéen. Ovennævnte bevillingsansøgning (...) var forinden bestyrelsens bevilling behandlet og indstillet af direktionen den 14. december 2009 (...), behandlet på kreditkontoret i perioden 15.-18. december 2009 samt behandlet i Bankens kreditkomité den 18. december 2009 (...).

Henrik Håkonsson var bortrejst på bevillingstidspunktet og underskrev ikke bevillingen ved sædvanlig procedure på fax. Henrik Håkonsson har angiveligt tiltrådt bevillingen efterfølgende i januar 2010, idet Banken altid har sørget for at indhente behørig dokumentation for en bevilling efterfølgende.

Af det materiale, som bestyrelsen fik tilsendt efter kreditkomitéens behandling til brug for stillingtagen til den ansøgte bevilling, fremgik det, at der til valutarammen allerede var tilknyttet en bevilget tabsrisiko på op til DKK 100 mio., før marginopkrævninger ville blive udsendt af Banken.

På det tidspunkt, hvor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt modtog bevillingsansøgningen, var det desuden oplyst, at valutarammen var i underdækning med ca. DKK 94 mio., dvs. beløbet lå under den allerede bevilgede tabsgrænse på DKK 100 mio. Valutarammen havde ikke været over den bevilgede tabsgrænse i hele perioden fra Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen 9 måneder tidligere.

I perioden efter bevillingen, dvs. fra den 1. januar 2010 og frem til 30. juni 2010, blev der afholdt 31 bestyrelsesmøder, jf. de af sagsøger fremlagte mødereferater (...), hvoraf 15 af møderne afholdtes alene i juni måned. ...

Der blev i samme halvår afholdt et stort antal møder med offentlige myndigheder både i forbindelse med Finanstilsynets gennemgang af Banken og om ansøgning til Finansiell Stabilitet om statslig likviditetsgaranti under Bankpakke II, jf. eksempelvis (...). Herudover var fastsættelse af det individuelle solvensbehov/solvenskrav fortsat et væsentligt emne på dagsordenen på bestyrelsesmøderne i forbindelse med Finanstilsynets krav om at konsolidere de tre kautionister med Østerfælled Projektet.

I bestyrelsesmødereferaterne fra denne periode fylder orientering af den øvrige bestyrelse om møderne med de offentlige myndigheder meget, ligesom det af referaterne kan ses, at der i bestyrelsen var mange drøftelser om Bankens næste skridt. Ansøgningen om Bankpakke II var indsendt i december 2009 (...) med et supplement i februar 2010 (...). Banken måtte vente til slutningen af maj 2010, inden ansøgningen blev besvaret.

I slutningen af foråret/starten af sommeren 2010 var der således intensive undersøgelser vedrørende forsøg på at finde andre løsninger som supplement til en aftale med Finansiell Stabilitet. Det drøftedes blandt andet, om Banken kunne udskille sine ejendomsengagementer til et datterselskab, og om der var mulighed for, at et andet pengeinstitut kunne overtage Banken.

Emnerne, der blev behandlet på bestyrelsesmøderne i perioden januar-juni 2010, drejede sig således i væsentlig grad om Bankens fremtidige eksistens, og ikke konkret kun om engagementet med Østerfælled Projektet.

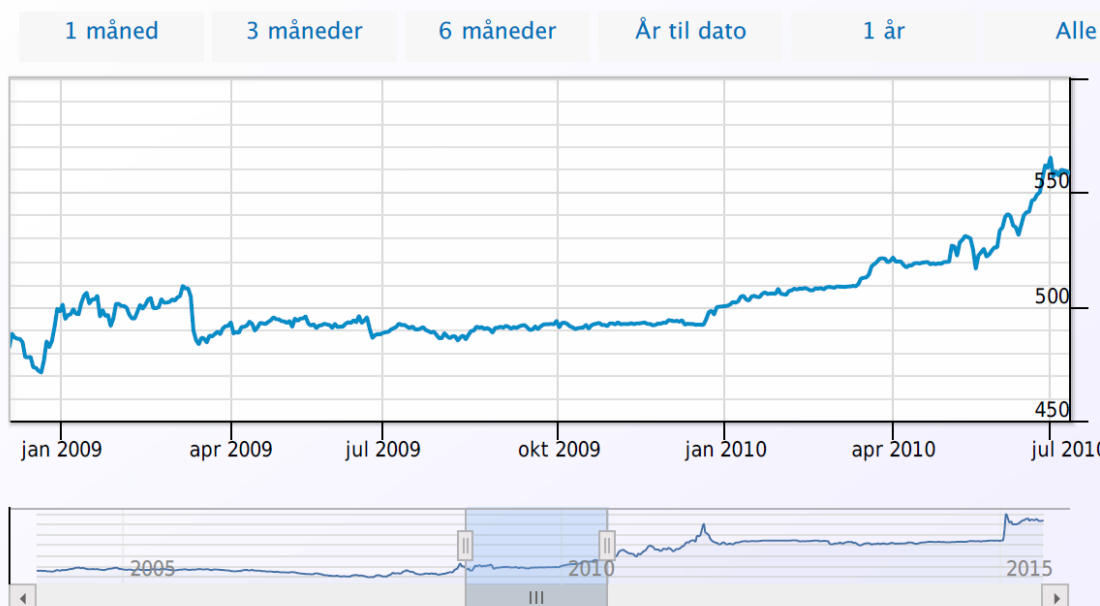
Fra bestyrelsesmøderne i perioden fra januar 2010, indtil valutarammen blev lukket ultimo juni 2010 (...), fremdrages nedenfor citater fra de møder, hvor valutaudviklingen angiveligt var på dagsordenen:

...

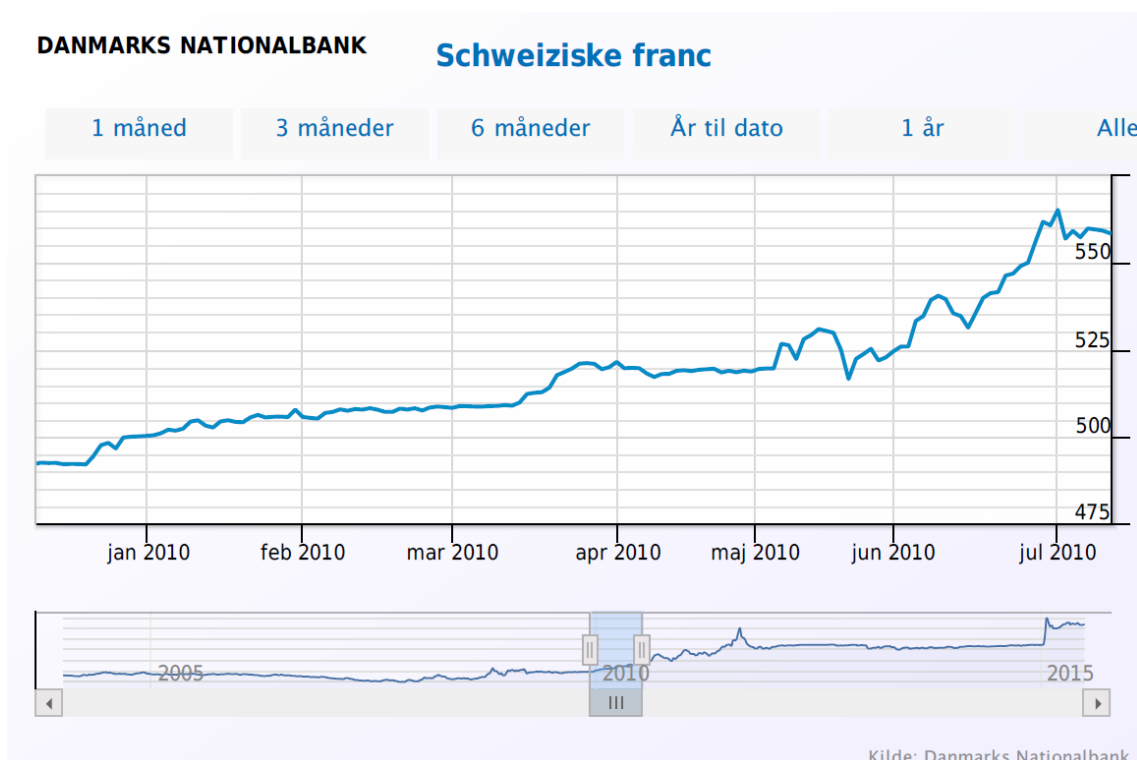
Som det fremgår af udviklingen i CHF-kursen i første halvdel af 2010, var kursen steget betydeligt fra nytår til den 22. marts 2010. Det ses ligeledes, at kursen efter Carsten Ehlers, Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen den 22. marts 2009 i den resterende del af 2009 faktisk var faldet til et lavere niveau, hvorfor man frem til udgangen af 2009 havde noteret en indtægt på kursen.

DANMARKS NATIONALBANK

Schweiziske franc

Kilde: Danmarks Nationalbank

I den efterfølgende periode ses det af ovenstående grafer, at kursen varierede og flere gange faldt i overensstemmelse med Bankens og andre finansielle institutioners forventninger. Kursen faldt således tilbage efter mødet den 22. marts 2010. Den steg så efterfølgende, men omkring bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 faldt kursen så igen markant fra kurs 531 til kurs 517 med en trend helt i overensstemmelse med eksperternes forventninger. Faldet på nogle få dage i anden halvdel af maj 2010 var det største fald i mere end et år.

...

Første halvår 2010 samlet set

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var i foråret 2010 af den opfattelse – fra Bankens interne såvel som fra eksterne valutarådgivere – at udviklingen på valutamarkedet ville vende i forhold til den konstaterede negative udvikling, som var tilfældet i perioden fra januar til marts/april 2010, og at forventningerne til udviklingen ville være til Bankens fordel.

Som det fremgår ..., steg CHF over for den danske krone dramatisk særligt i perioden, efter at Banken havde lukket valutarammen på Østerfælled Projektet ultimo juni 2010:

...

De marginkald, som Bankens udsendte til Østerfælled Projektet i perioden fra 1. januar 2010, indtil valutarammen blev lukket ultimo juni 2010 (...), har Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ikke modtaget kopi af eller orientering om.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har ikke været vidende om, hvilket valutasplit Østerfælled Projektets valutaforretninger lå i. Det kan lægges til grund, at udvidelsen til USD jf. bevilningen fra december 2009 (...), ikke blev udnyttet, hvorefter valutarammen forblev i CHF og JPY.

Det bemærkes, at valutarammen på Østerfælled Projektet tidligere havde været i underskud, men efterfølgende havde rettet sig. Eksempelvis fremgår det af mødereferat fra bestyrelsesmøde den 11. marts 2009, dvs. 12 dage før Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indtrådte som bestyrelsesmedlemmer i Banken, (...), at valutarammen på dette tidspunkt var i underskud med DKK 130 mio., dvs. valutarammen i perioden fra marts 2009 til december 2009 var blevet nedbragt med ca. DKK 36 mio., fra DKK 130 mio. til DKK 93,9 mio. I eksternt revisionsprotokollat af 5. februar 2009 vedrørende årsregnskabet for 2008 havde underskuddet været nede på DKK 119,5 mio. (...). Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var ikke bekendte med, at valutarammen tidligere havde oversteg den bevilgede ramme.

...

Valutamarkedet ultimo 2009 og 1. halvår 2010

For så vidt angår valutarammen, bemærkes, at de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer traf deres beslutninger i lyset af den tid og udvikling, der var på det pågældende tidspunkt, og de sagsøgte beslutninger var i overensstemmelse med, hvad blandt andre Finansministeriet vurderede i dets økonomiske redegørelser i henholdsvis december 2009 (...) og foråret 2010 (...). Der var således i den tid generelt en spirende optimisme i samfundet.

Af økonomisk redegørelse fra 11. december 2009, (...) fremgår følgende af forordet fra finansministeren:

”Det seneste år har vi været vidne til det kraftigste tilbageslag siden 1930’erne både herhjemme og i de fleste andre lande. Det ser nu ud til, at udviklingen er ved at vende. Takket være omfattende indgreb i den finansielle sektor og ekstraordinært lempelig økonomisk politik i store dele af verden er den globale økonomi nu i bedring.”

... [I] samme redegørelse (...) vedrørende råvare- og valutamarkeder fremgår følgende vedrørende valutamarkederne:

”I løbet af året har den effektive kronkurs svinget lidt, men har fortsat de seneste års stigende trend. Stigningen har blandt andet været foranlediget af et stort set kontinuerligt fald i dollaren siden foråret, jf. figur 2.42a og b. I prognoseperioden antages valutakurserne at ligge uændret på samme niveau som i perioden 28. oktober til 10. november, jf. tabel 2.8. Amerikanske dollars er således blevet nedjusteret en smule i forhold til augustredøgørelsen. I starten af december handlede den amerikanske dollar til 5,0 kroner.”

Af Nils Bernsteins tale ved Realkreditrådets årsmøde den 22. april 2010 (...) fremgår det tillige ..., at der er fremgang for økonomien:

...

Af økonomisk redegørelse [fra Finansministeriet] fra maj 2010 (...) fremgår om dansk økonomi følgende af forordet:

”Det går fremad i dansk økonomi. Tilliden er vendt tilbage, boligmarkedet er stabiliseret, og det private forbrug er i fremgang. Også eksporten ser ud til at være på vej op, trukket af den gradvise genopretning af verdensøkonomien.”

...

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt traf således deres valg i december 2009 om forlængelse af engagementet og efterfølgende i foråret 2010 om ikke straks at afvikle valutapositionerne,

da det stod klart, at bevillingens ramme var overskredet, i en periode, hvor der var større optimisme om dansk økonomi og valutamarkederne blandt andet i Finansministeriet og i Nationalbanken.

Beslutningens karakter

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt handlede inden for bankens formål

I relation til bestyrelsesansvar i et kapitalselskab er det indledningsvis væsentligt at forholde sig til, om en beslutning træffes inden eller uden for selskabets formål.

Beslutningerne i december 2009 og første halvår 2010 vedrørte et kreditandragende knyttet til et ejendomsprojekt i København. Det var siden 2008 blevet finansieret via en valutaramme i gængse valutaer, som det var sædvanligt for et pengeinstitut som Amagerbanken at forholde sig til, og som Banken havde en investeringsafdeling med relevante kompetencer og kapaciteter til at forholde sig til.

Ind- og udlån var bankens hovedformål, og ejendomme udgjorde en af kernerne i bankens forretningsområder, da banken med rette kunne betegne sig selv som byggebank efter udviklingen af hele Amager i det forrige århundrede, hvor Banken havde været en central spiller vedrørende finansieringen med deraf følgende omfattende sektorviden og et bredt netværk inden for fast ejendom.

Jørgen Brændstrup har herom bl.a. forklaret (...) følgende:

”Amagerbankens forretningsområder var i hele bankens levetid at være byggebank på Amager. Der var privatkunder og erhvervs-kunder. Man bistod ved generationsskifte af virksomheder og ved al kortere og mellemlang finansiering vedrørende virksomhedsdrift. Kun i mindre grad bistod Amagerbanken personer, der købte ejendomme med henblik på investering. De store developere i 80’erne var for en dels vedkommende kunder i Amagerbanken. I slutningen af 80’erne blev ejendomsbranchen trængt. Der var behov for at rebe sejlene. I 1992 og frem blev der arbejdet på at sikre, at en række ejendomsforretninger ikke blev nødlidende. Man indgik i samarbejde med det selskab, der senere blev til Jeudan. Her samlede man nødlidende ejendomme og modtog delvist aktier som vederlag. I starten af 90’erne valgte nogle pengeinstitutter en langsigtet strategi, medens andre forsøgte at komme hurtigt ud af markedet. Amagerbanken sikrede, at nedbrud hos den enkelte udvikler ikke ramte banken. I enkelte tilfælde sikrede Amagerbanken, at nødlidende kunders ejendomme blev færdigbygget, således at panternes værdi blev sikret.”

Og N.E. Nielsen forklarede tilsvarende (...):

”Som det allerede er blevet sagt, var banken en bygge- og ejendomsbank, først på Amager og senere tillige i resten af Storkøbenhavn og senere igen i Odense og Århus. Banken var vant til at håndtere konjunkturudsving og de problemer, der opstår i forbindelse hermed. Bankens DNA var store engagementer med store kunder. Samtidig er det også interessant og vigtigt at holde sig for øje, at banken var en ganske almindelig virksomhed med medarbejdere og en organisation. Mens han var formand for bestyrelsen, udviklede banken sig gennem skiftende konjunkturforskel i både gode og dårlige tider. Banken havde mere end 100.000 kunder, og altså ikke blot de fem kunder, som denne sag drejer sig om. Denne retssag er vigtig for alle involverede, men det er samtidig vigtigt at erindre om, at banken omfatte[n]de meget andet end de låneengagementer, som er omhandlet i denne retssag. Ser man på den historiske udvikling fra det tidspunkt, hvor han indtrådte i bestyrelsen, var situationen i midten af halvfemserne den, at banken led af efterveer fra den finansielle krise, hvorunder bl.a. Hafnia gik konkurs. Banken arbejdede sig stille og roligt ud af denne krisesituation, der var optimisme. Efter den 11. september 2001 faldt verden i grus, og samtidig kom den såkaldte dot.com-krise. I forbindelse med dot.com-krisen viste banken, at den kunne arbejde sig ind i gode tider, og disse gode tider varede efter frem til 2008.”

Og næstformanden Villy Rasmussen (...):

”... har han forklaret, at Amagerbanken havde mange byggesager, og at banken var en del af den verden i København, hvor man fik mange byggesager ind. Amagerbanken havde også arbejdet på at blive en byggebank, og banken havde drevet mange byggesager igennem til glæde for både kunden og banken.”

Det kan herefter lægges til grund, at de af Finansiell Stabilitet kritiserede beslutninger lå inden for Bankens kerneformål, og der kan således ikke gøres et erstatningsansvar gældende ud fra en betragtning om, at man handlede uden for eller i strid med Bankens formål.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt handlede i overensstemmelse med Bankens interesser og kun Bankens interesser

Det fremgår senest af Capinordic-dommen fra Østre Landsret, at det kan være en skærpende omstændighed ved ansvarsbedømmelsen, hvis et ledelsesmedlem har handlet ud fra egne interesser eller andre interesser, som må anses som usaglige i forhold til kapital selskabets interesser.

Som det fremgik af forklaringerne fra Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, havde ingen af dem mødt de tre investorer bag Østerfælled-projektet hverken før, under eller efter deres tid i bestyrelsen i Banken. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde ingen økonomiske interesser i Østerfælled-projektet, og var som bestyrelsesmedlemmer og i øvrigt også som aktionærer i Banken alene drevet af en saglig varetagelse af Bankens interesser.

Henrik Håkonsson forklarede således følgende (...):

”Han oplevede ikke på noget tidspunkt, at der blev plejet andre interesser end bankens.”

Og Carsten Ehlers forklarede tilsvarende (...):

”Bestyrelsesarbejdet

Han kan tilslutte sig de forklaringer, der er afgivet vedrørende arbejdet i bestyrelsen. Der var en fast struktur på arbejdet. Dagsordener var fastlagt på forhånd, og materialet kom i omfattende form ud til de fastsatte frister. Direktionen forelagde mange af dagsordenspunkterne. Der var en meget åben dialog, og det var tydeligt meget vigtigt for bestyrelsesformanden, at alle fik lejlighed til at komme til orde. Der var meget materiale, men med korrekt prioritering var der tid til at sætte sig ind i det. Materialet havde en meget høj standard. Han har ikke taget direktionen i konkrete fejl. Han har ikke konstateret, at nogen i bestyrelsen på noget tidspunkt har arbejdet for andet end bankens interesser.

...

Forholdet til direktionen og kreditchefen

Han kendte ikke direktionen på forhånd... Han havde adgang til at stille spørgsmål til direktionen både før og under bestyrelsesmøderne. Direktionen har aldrig varetaget andre interesser end bankens.”

Og konkret vedrørende overskridelsen af valutarammen på Østerfælled Projektet (...):

”... Formålet var alene at optimere bankens interesser bedst muligt. Bestyrelsesmedlemmerne fik informationer løbende, efterhånden som de havde behov for dem for at træffe beslutninger. Verden havde næppe set anderledes ud, hvis han tidligere havde fået oplysningerne...”

Fortsat Carsten Ehlers (...):

”Han arbejdede flittigt og ansvarsbevidst og varetog kun bankens og aktionærernes interesser.”

I nærværende sag må det på trods af oprindelige antydninger fra Finansiell Stabilitets side lægges til grund, at alle sagsøgte alene var motiverede af Bankens interesser. Det må utvivlsomt afvises, at usaglige hensyn til egne interesser eller til Bankens kunders interesser eller til andre tredjemænd er blevet tilgodeset eller søgt tilgodeset af de sagsøgte ledelsesmedlemmer.

Antydningerne fra Finansiell Stabilitet om dette står i skærende kontrast til den tvivl, der efter bevisførelsen knytter sig til, i hvilket omfang Finansiell Stabilitets ledelse og Bankens sidste ledelse derimod selv har varetaget usaglige interesser i relation til Bankens overlevelse, den efterfølgende dividende og til opgaver for og aktiver i Banken.

Når ledelsen skal bedømmes efter culpa-normen i forhold til beslutningen i december 2009 og det efterfølgende forløb i første halvår 2010 vedrørende Østerfælled-engagementet, kan det lægges til grund, at beslutninger alene har været motiveret af et ønske om at varetage Bankens interesser på saglig vis.

Beslutningen var i overensstemmelse med Bankens strategi

Det er bemærkelsesværdigt, at den efterfølgende bestyrelse med advokat Niels Heering som formand også besluttede at forlænge og forøge driftskrediten på Østerfælled Projektet, jf. kreditkontorets indstillingspåtegning af den 21. december 2010 (...) – formentlig ud fra samme bevæggrunde som for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt året før i december 2009 - hvorefter Finansiell Stabilitet i 2011 besluttede at afhænde projektet til en pris, som ligger betydeligt under markedsprisen på et hvilket som helst efterfølgende tidspunkt. Havde den nye bestyrelse ikke indgivet konkursbegæring kort tid efter dens tiltræden, og havde man fastholdt Bankens strategi om at fastholde sikkerhederne, indtil markedsforholdene havde forbedret sig, havde man ikke lidt et tab på Østerfælled Projektet. Denne strategi er bl.a. afspejlet i Bankens Risikorapport fra februar 2010 (...) på side 3:

”Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab. Konjunktur- og markedsforholdene for realisation af aktiver kan variere betydeligt. Banken overtager derfor fra tid til anden aktiver, som banken har haft stillet som sikkerhed eller sikrer, at kunden viderefører sin virksomhed og dermed servicerer og udvikler de stillede sikkerheder, i hvert enkelt tilfælde baseret på en realistisk vurdering af, hvad der bedst muligt mindsker bankens risiko. I 2010 er det et væsentligt indsatsområde i banken, at eventuelle overtagne aktiver sælges igen, når banken vurderer, at risikoen for tab er reduceret mest muligt.”

N. E. Nielsens forklaring (...):

”Foreholdt uddrag af advokat Jens Christensens undersøgelse af visse forhold i Amagerbanken A/S af 30. mart 2012, hvoraf fremgår bl.a. (...):

”I den forbindelse har det formodningen imod sig, at en afvikling af Bankens aktiver i regi af Finansiell Stabilitet A/S indbringer et bedre provenu end en mere kontrolleret og langsigtet udlånsnedbringelse foretaget af Banken selv. ”,

har han forklaret, at han deler advokatundersøgerens opfattelse, således som det også kom til udtryk på den generalforsamling, hvor der blev redegjort for, at banken havde sikret sig en langsigtet funding. Det var opfattelsen, at når man var kommet ud på den anden side af konjunkturcyklussen, så ville værdierne blive tilbageført til banken. Den langsigtede strategi var udtryk for sund bankdrift i et konjunkturforløb. Den nye bestyrelse burde efter hans opfattelse have fortsat den langsigtede strategi. Når man

ser på aktivernes værdi i dag, så ville Amagerbanken have været en af de mest velkonsoliderede banker i Danmark, hvis strategien havde været fastholdt.”

Og fra Henrik Håkonssons forklaring (...):

”Det kom bag på ham, at Amagerbanken gik konkurs. Havde man fortsat bankens strategi, ville banken have haft gode overlevelsesmuligheder.”

Og Henrik Håkonsson (...):

”I december 2009 og januar 2010 havde han bankens overordnede strategi for nødlidende engagementer i baghovedet. Den langsigtede strategi vedrørende ejendomsengagementer havde tidligere vist sig givtig. Han havde ikke forestillet sig, at strategien ville blive omlagt af en ny ledelse.”

Og Carsten Ehlers (...):

”Bankens strategi

Bankens strategi vedrørende nødlidende engagementer var affødt af bankens gode historie med langmodig håndtering af kunder, der arbejdede loyalt med. Banken havde gode erfaringer med strategien fra byggekrisen i starten af 90'erne og fra dot.com-krisen.”

Og Carsten Ehlers (...):

”Beslutningen i december 2009 [indsat: videreførelse af Østerfælled Projektet] var helt i overensstemmelse med Amagerbankens strategi.”

Og Jesper Reinhardt (...):

”... Casen var ikke "spændende" set med bankens øjne, men der var opstået et problem, og der skulle tages hånd om problemet. Amagerbanken anlagde en langsigtet strategi. Man troede på, at ejendomsmarkedet ville komme tilbage. Amagerbanken vurderede, at det var bedre at fortsætte engagementet end at realisere, mens markedet var i bund.”

Og Michael Nellemann Pedersen (...):

”Under bestyrelsesmødet den 14. april 2010 besluttede man at fortsætte med uændret strategi og med fortsat overvågning. Beslutningen gav god mening og var stringent i forhold til Amagerbankens langsigtede strategi i forhold til fast ejendom.”

...

”Østerfælled -engagementet i øvrigt

Han var enig i strategien om ikke at tvangsrealisere Østerfælled-ejendommen. Han kender fra sit daglige virke til både store nedture og store opture, når folk skal ud at realisere ejendom meget hurtigt. Det fører i nogle tilfælde til irrationelle beslutninger. Han var enig i en langsigtet strategi, hvor man ventede på, at Finanskrisens virkninger aftog. Herved ville engagementet blive bedre. Amagerbanken havde også råd til en langsigtet strategi. Egenkapitalen var på mere end 2 mia. kr.”

...

”Bankens langsigtede strategi i forhold til Østerfælled-ejendommen må siges at have været den rigtige, når man ser hvordan ejendomsmarkedet har udviklet sig i København og Århus siden hen. Hvis Amagerbanken havde haft Østerfælled-ejendommen i dag, ville ejendommen kunne realiseres til en højere pris, end det var tilfældet i 2011.”

Banken havde særdeles positive erfaringer med denne strategi bl.a. fra ejendoms krisen i begyndelsen af 1990'erne og fra dot.com-krisen. Konkret havde Henrik Håkonsson arbejdet med at genvinde noget af Bankens tab på Gerhardt-koncernen, hvilket engagement ellers var nedskrevet til DKK 0 i Bankens bøger. I modsætning til Østerfælled-engagementet, som i december 2009 og første halvår 2010 fortsat var ejet af investorerne, var Gerhardt-koncernen taget på egne bøger i Banken, og det lykkedes ved en indsats i overensstemmelse med Bankens strategi om nødlidende engagementer at genvinde en del af det tabte, og gevinsten kunne have været endnu større, hvis også den nye ledelse i Banken efter november 2010 havde fulgt denne strategi stringent. Der henvises her til Henrik Håkonssons forklaringer på ...:

”Havde man fortsat bankens strategi, ville banken have haft gode overlevelsesmuligheder.”

...

”Om sin egen rolle i bestyrelsen har han forklaret, at han fik til opdrag på den længere bane at sikre dialog med mindre og mellemstore virksomheder. Han endte dog som den øvrige bestyrelse med at sidde med et kalejdoskop af opgaver, men for hans vedkommende med et særligt fokus på industrielle aktiver. Gerhardt Gruppen havde været en mangeårig kunde i banken. Tingene var gået galt, og banken havde overtaget alle aktiver i værktøjsvirksomheden. Det lykkedes ham sammen med den administrerende direktør at få virksomheden forbedret og solgt til en amerikansk køber. Det skete dog først i andet kvartal 2011. Han var blevet bedt om at fortsætte med denne opgave af bankens nye ledelse. Det gav banken en betydelig ekstra indtægt i juni 2011. Virksomheden var taget på bankens egne bøger. I løbet af 2010 var de kommet i tæt forhold til en amerikansk køber, der ville betale omkring 100 mio. kr. på almindelig going concern vilkår. Amagerbanken skulle garantere, at Amagerbanken ejede aktierne, og at virksomheden havde betalt sin skat. Denne indeståelse ville den nye bestyrelse i Amagerbanken ikke give. Så faldt prisen til 63 mio. kr. altså et tab på 40 % af prisen. Virksomheden var optaget til 0 i bøgerne. Det er et eksempel på, hvordan bankens strategi med udvikling af nødlidende aktiver skabte en gevinst for banken.

...

... Forklaringerne afgivet af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup vedrørende bankens strategi, herunder vedrørende nødlidende engagementer, kan han tiltræde.”

Kriterierne for at disponere i overensstemmelse med Bankens strategi på dette område var bl.a., at der var udsigt til, at engagementet med en vis sandsynlighed kunne rette sig, og at Bankens kunde arbejdede loyalt i relation til Bankens interesser. Disse kriterier var opfyldt i relation til Østerfælled på det pågældende tidspunkt.

Der kan bl.a. henvises Henrik Ziminis forklaring (...):

”De nødlidende engagementer, som opstod i forbindelse med Finanskrisen, fandtes inden for flere forskellige brancher og altså ikke kun inden for boligmarkedet. Det var Amagerbankens holdning, at det var bedre at forsøge at hjælpe folk gennem krisen frem for at begære dem konkurs. Banken var en forretning, der havde kunder, som de havde hjulpet gennem tidligere kriser. Det var således en økonomisk vurdering, der lå til grund for bankens politik. Man definerede ”nødlidende”, når en kunde ikke kunne svare enhver sit. Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen kom også i en svær situation. Kunder, der ikke fulgte bankens krav, blev smidt ud; men kunne man håndtere et samarbejde om et nødlidende engagement, var banken klar til et sådant samarbejde. Amagerbanken fortsatte således samarbejdet med Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen. I 2009 fornyede banken kreditten. Der var ikke noget nyt på det tidspunkt.”

Strategien på dette område udmøntede sig bl.a. i de betalingsrækker, som er blevet gjort til genstand fra en række afhøringer under bevisførelsen i 2016. Herefter kan det konkluderes, at længden af disse betalingsrækker ikke var i strid med nogen regler, og at de skulle ses i sammenhæng med Bankens strategi. Der kan herom bl.a. henvises til følgende forklaringer fra revisorerne:

Gitte Buchholz (...):

”... Foreholdt det, der er anført i det interne revisionsprotokollat af 29. april 2009 om Amagerbankens betalingsrækker (...), har hun forklaret, at Intern Revision i forbindelse med Østerfælled-engagementet også fik en opgørelse af engagementet og sikkerheder, og at der nedenunder lå et ejendomsskema, der havde de elementer med, som Intern Revision har omtalt som et budget. Det var Amagerbankens ledelses intention at holde engagementet i en rum tid, og dette skulle afspejles i betalingsrækkerne. Hun erindrer ikke, at Intern Revision fandt fejl i dette.” ...

Fra intern revisions protokollat vedrørende delårsrapporten for 1. kvartal 2009, dateret den 29. april 2009 (...), står bl.a. angivet, at Østerfælledparken-engagementet opererede med et budget med en betalingsrække på over 10 år for perioden 2010-2021 (citater):

”Østerfælledparken A/S

Bankens betalingsrækker pr. 31. marts 2009 tager udgangspunkt i budget for ejendommen for perioden 2010 til 2021 udarbejdet af banken ultimo 2008...” ...

Og fra KPMG’s forklaring (...):

”Foreholdt følgende afsnit fra referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (...):
...

har de forklaret, at Duedahl-Olesen er korrekt citeret vedrørende betalingsrækker. Der var kommet en ny ledelse, der påtænkte et andet afviklingsarrangement end den tidligere ledelse. Det var en mere kortsigtet strategi. Det skal afspejle sig i de opstillede betalingsrækker. Det er korrekt, at Amagerbanken havde haft en usædvanlig lang horisont på sine afviklingsarrangementer. De har ikke set mere end fem år i andre banker end Amagerbanken. Finanstilsynet havde vurderet, at de lange betalingsrækker var i overensstemmelse med de dagældende regler.” ...

Og Per Rolf Larssen fra Deloittes forklaring (...):

”I juni 2010 kom en rapport fra Finanstilsynet, hvorefter fremgår, at bankens nedskrivning lå i den lave ende. Det var nogle temmelig lange betalingsrækker. Finanstilsynet har efterfølgende gjort spillebanen for nedskrivninger smallere. Det var ikke unormalt, men begrebet ”normaliseret” forstår han godt. ...

samt (...):

”Han har foretaget revision af betalingsrækkerne, som den tidligere ledelse anvendte, og han har ikke fundet anledning til kritik.” ...

Og Henrik Priskorn fra Deloittes forklaring (...):

”Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (...) om gennemgang af engagementer:

...
har han forklaret, at Amagerbanken havde en holdning om, at det kunne være bedre for banken ikke at tvangsrealisere engagementer inden for en kort tidshorisont og i stedet anlægge en længerevarende tidshorisont. Der var lange forhandlinger med Finanstilsynet herom. Finanstilsynet accepterede de længere betalingsrækker. Det var dog vigtigt for ham, at de længere betalingsrækker ikke i sig selv medførte et bedre resultat. Amagerbankens brug af lange betalingsrækker hang sammen med Amagerbankens strategi. Længden medførte ikke i sig selv større eller mindre nedskrivninger.” ...

Konkluderende om Bankens valg af en lang betalingsrække på Østerfælledparken-engagementet har dette forhold været fuldt ud oplyst og godkendt af såvel Bankens revisorer som af Bankens tilsynsførende myndighed; Finanstilsynet.

Beslutningerne blev truffet på baggrund af og i overensstemmelse med en indstilling

Såvel beslutningen i december 2009 som i første halvår 2010 blev truffet af bestyrelsen efter indstillinger fra Bankens direktion. Bankens direktions indstillinger var baseret på oplysninger, anbefalinger og indstillinger fra Bankens medarbejdere og baseret på eksterne eksperter vurderinger og centrale aktørers udmeldinger og handlinger.

Bestyrelsesmedlemmerne deltog aktivt i beslutningerne, og beslutningerne blev truffet enstemmigt i overensstemmelse med indstillingerne.

Beslutningen i december 2009 og derefter var et udslag af et vanskeligt valg, som måtte træffes af ledelsen. Der skulle træffes en beslutning

Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts tiltrædelse af indstillingen i december 2009/januar 2010 indebar tillige en forlængelse og en mindre allerede forudsat forhøjelse af driftskredit-ten (...). Hvis bestyrelsen havde besluttet ikke at forlænge og forhøje driftskredit-ten, må det antages, at projektet var kollapsede på et tidspunkt, hvor ejendomspriserne var i bund, hvor projektet ikke var færdig-udviklet, og hvor der ikke var forberedt nogen afvikling og afhændelse af projektet. En sådan beslutning havde ikke været i overensstemmelse med Bankens strategi, og Finansiell Stabilitet har ikke løftet bevis-byrden for, at Bankens endelige tab havde været mindre, hvis man måtte have iværksat en afhændelse på det tidspunkt, end da det rent faktisk skete.

Hvis bestyrelsen, imod forudsætningerne for det oprindelige engagement og i strid med aftalen med kunderne og kundernes ønsker, havde valgt at konvertere valutarammen til DKK i december 2009/januar 2010, men i øvrigt understøttet engagementet yderligere, havde det være nødvendigt at forhøje driftskredit-ten med et betydelige højere beløb end forretningscasen ellers forudsatte p.g.a. renteforskellen mellem DKK på den ene side og CHF/JPY på den anden side. Alene ved en renteforskel til danske renter på 2% havde det betydet en forhøjet omkostning og et likviditetstræk på mere end DKK 30 mio. årligt.

Når bestyrelsen efterfølgende i første halvår 2010 skulle forholde sig til udviklingen på valutarammen, er det kun gennem bakspejlet, at man kan konstatere, hvilken hypotetisk beslutning der havde ført til reducerede tab. Man må i bedømmelsen af dette forhold forsøge at sætte sig i ledelsens sæde i 2010, inden man kan pålægge et erstatningsansvar på potentielt flere hundrede millioner DKK.

Bestyrelsen måtte forholde sig til, at DKK som følge af EUR-krisen var faldet over for CHF og JPY. Indstillingen fra den daglige ledelse og eksperterne var klar og entydig frem til ultimo juni; kurserne ville rette sig, og det ville derfor være ufornuftigt og stridende mod Bankens økonomiske interesser at konvertere, når man stod over for en reduktion af tabet. Man besluttede derfor at forholde sig afventende, i overensstemmelse med alle anbefalinger, da risikoen for at realisere et kurstab ved at konvertere måtte vurderes at være større, end hvis man afventede en korrektion i markedet. Det har været klart for bestyrelsen, at der var en risiko ved begge typer beslutninger – realisere kontra afvente – men risikoen for realisering af kurstab måtte på et objektivt grundlag vurderes som mindre ved at følge anbefalingerne om at forholde sig afventende.

Beslutningen i december 2009 var en årlig standardbeslutning om en forlængelse – ikke en udvidelse (undtagen i mindre grad driftskrediten – som også blev forlænget af den nye ledelse i december 2010)

Der blev ikke afholdt noget bestyrelsesmøde i december 2009 om dette, og der havde ikke været nogen behandling af indstillingen om forlængelsen af valutarammen og driftskrediten forud for faxfremsendelsen den 23. december 2009 (...). Den pågældende dag blev Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt anmodet om at tiltræde denne og en række andre bevillinger, der skulle træffes beslutning om umiddelbart inden den forestående juleferie. Indstillingen om Østerfælled lagde ikke op til nogen alternativer.

Det var ikke i sig selv usædvanligt, at denne beslutning skulle træffes på et skriftligt grundlag i stedet for på et fysisk bestyrelsesmøde, da der var tale om beslutninger knyttet til et eksisterende engagement, som var bestyrelsen bekendt. Det var fra engagementets etablering forudsat, at det skulle behandles årligt, og det var i den forbindelse, at bestyrelsen modtog indstillingen fra Bankens daglige ledelse.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde ikke i forbindelse med deres stillingtagen til indstillingen i december 2009 nogen anledning til at mene, at det var mere rigtigt at nægte at tiltræde denne ud fra ovenstående forhold, og sagsøger har i øvrigt heller ikke løftet bevisbyrden for, at andre i den hypotetiske situation i givet fald så havde fulgt Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts linje med den følge, at et flertal i bestyrelsen havde stemt indstillingen ned. Hvis kun Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde stemt nej, kunne flertallet stadig gennemføre beslutningen, hvorefter tabet alligevel ville være opstået.

Indstillingen indebar udover forlængelsen af valutarammen og den mindre forhøjelse af driftskrediten, at man kunne anvende en yderligere valuta, nemlig USD, i tillæg til CHF og JPY. Det bemærkes, at USD efter det oplyste, efterfølgende aldrig blev anvendt i engagementet, hvorfor der ikke er nogen årsagssammenhæng mellem denne tilføjelse af USD og noget efterfølgende tab, men det var objektivt set et tiltag, som gav yderligere fleksibilitet og manøvrerum i relation til valutarammen og derfor mulighed for at arbejde mod en optimering af sammensætning af valutarammen med en yderligere lavereforrentet valuta i forhold til DKK.

Beslutningens rationale

Det var ikke usædvanligt at finansiere en ejendomsinvestering i fremmed valuta

Udgangspunktet for hele Østerfælledparken-engagementet fra før Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts indtræden i bestyrelsen var, jf. rekapitulationen af 20. oktober 2008 (...), at finansieringen til udviklingen af lejlighedsprojektet skulle fundes i CHF med DKK 1,55 mia. med en "underdækning op til kr. 100 mio. uden marginopkrævning". Dette var helt sædvanligt på det pågældende tidspunkt og i overensstemmelse med kutyme i hele byggesektoren, hvor såvel private som offentlige bygherrer fulgte finanssektorens råd om at reducere renteomkostninger ved at optage lånet i CHF og/eller JPY, som på tidspunktet var kendetegnet ved og opfattet som meget stabile valutaer med en meget lav rente i forhold til DKK og EUR. Navnlig i ejendomsudviklingsprojekter som Østerfælled Projekt var det hensigtsmæssigt at vælge den lavest mulige rente i de år, hvor projektet var under udvikling, og der derfor ikke var nogen nævneværdige nettoindtægter.

Udover ejendomsbranchen var også især landbruget i vid udstrækning præget af lån i fremmed valuta. Begge erhverv er præget af meget betydelige anlægsaktiver, som kun giver et beskedent afkast, og som samtidig har en meget høj belåning. Det er derfor næppe noget tilfælde, at det navnlig var i disse sektorer, at man i årtier anvendte valutalån i så vid udstrækning, da man var nødsaget til at holde et meget højt fokus på at reducere renteomkostninger, da likviditeten i øvrigt var udfordret.

Det fremhæves endvidere, at kommuner, som i øvrigt er særligt forpligtede til at varetage deres økonomiske interesser sagligt og forsvarligt, også i vid udstrækning anvendte valutalån til anlægsfinansieringer. Der henvises i den forbindelse bl.a. til Henrik Ziminos forklaring ...

...

Det antages, at flertallet af danske kommuner har anvendt valutalån ud fra de samme grundlæggende overvejelser om risiko for kursstigninger i traditionelt stabile valutaer mod fordelene ved at begrænse renteomkostningerne. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er ikke bekendt med tilfælde, hvor en kommunalbestyrelse, som i den henseende er underlagt en strengere regulering i henseende til kommunens økonomi, end bankerne er, er blevet forsøgt gjort ansvarlig for noget isoleret tab som følge af optagelse af valutalån.

Michael Nellemann Pedersen forklarede således om brug af en valutaramme i forhold til Østerfælled (...):

”Han kendte fra start til Østerfælled-ejendommen, som var et meget stort ejendomsprojekt startet i PBU regi. Det var i sin tid startet med nedrivning af en vist nok fredet fægtehal, hvilket påkaldte sig opmærksomhed. Det var en velpliceret ejendom,...

...

Han var klar over, at der var valuta involveret i Østerfælled-engagementet, og han havde læst og gennemgået materiale om engagementet, herunder et Management Summary, hvor han kunne se udviklingen i den samlede eksponering i Østerfælled-engagementet. Det var i øvrigt ikke bemærkelsesværdigt at finansiere ejendoms køb mv. i fremmed valuta. Det har han også set i forhold til andre ejendomme. Det var en del af bankernes produktpalette. Mange kommuner optog også lån i CHF og JPY.

...

... Han var således bekendt med, at engagementet var fuldt nedskrevet. Han vidste også, at der var aktive og åbne valutilines på engagementet. Filosofien var, at Amagerbanken havde ydet lån til en låntager, hvis forretningsmodel ikke holdt på grund af Finanskrisen. Tanken var, at Amagerbanken ville forbedre kundens samlede økonomi ved at optage et lån i fremmed valuta og udnytte rentefordelen på 1-2% p.a. Valutaen kunne håndteres, og der var ikke forventning om, at kursen på CHF ville stige. Det var også valutaekspertes forventning, at kursen på CHF ikke ville stige. CHF havde ligget i et snævert bånd i hen ved 20 år op til 2010. Meget talte derfor for, at kursen ville falde tilbage til det historiske niveau. Det var en kontrolleret og fornuftig disposition at blive i CHF, idet man ville opnå gevinst ved kursfald. Der var ikke udsigt til, at CHF-kursen ville stige.”

Henrik Jensen (investeringschef) forklarede således om formålet med valutarammen (...):

”Formålet med valutarammen i Østerfælled-engagementet var at få en lidt billigere finansiering via noget valuta. Man fik en syntetisk omlægning til lån i CHF og JPY.”

Og Henrik Ørbekker (...):

”Amagerbanken var meget ordentlig. Amagerbanken var ikke mere risikovillig end andre banker.

...

... Alle banker var vilde med at finansiere fast ejendom i udenlandsk valuta. Han har aldrig haft en ejendom, som ikke var finansieret i udenlandsk valuta.”

...

”Han mener, at valutaterminsrammen i Østerfælled-engagementet ikke var udtryk for spekulation, da man alene var ude efter en lavere rente. Ved spekulation går man efter kursgevinster ved hyppige handler.... CHF er stadig en ”safe haven”-valuta. Når der er utryghed, søger investorer hen i CHF...”

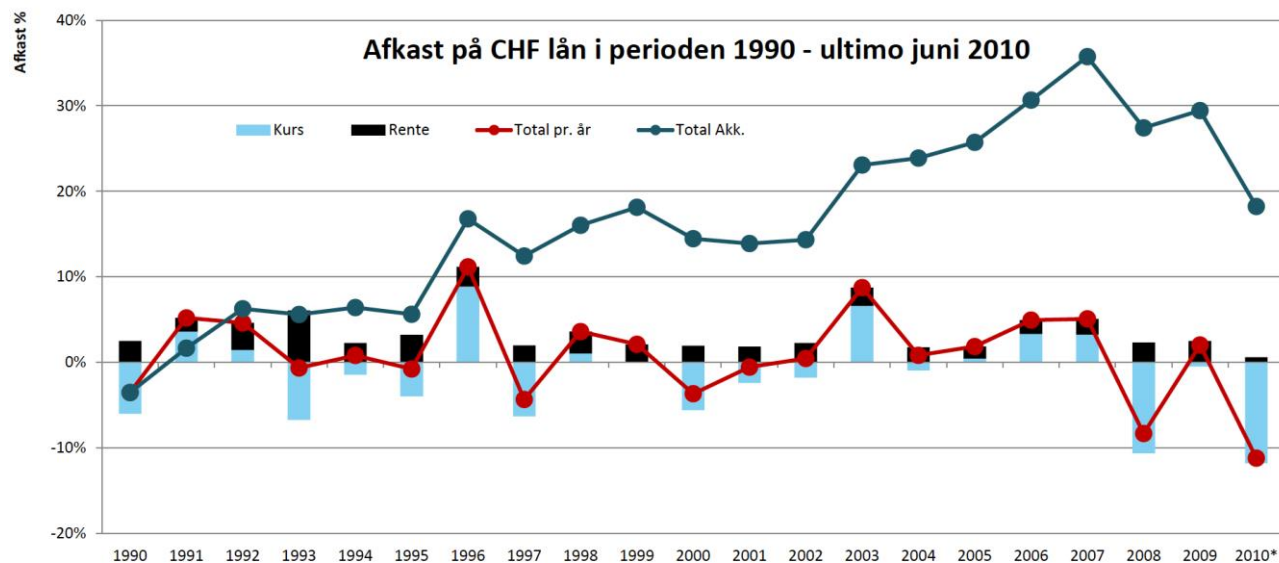
Det var sagligt at vælge finansiering i CHF og JPY med historisk set lave renter og stabile valutakurser

Historisk havde Danmark en periode i 1970'erne med løbende devalueringer af DKK efter ophøret af Bretton Woods i 1971. Bretton Woods var et internationalt samarbejde, som havde en politik om faste kurser som mål. I 1971 suspenderede USA "the Gold Standard" og dermed sammenhængen mellem USD og guldprisen.

Frem til Schlüter-regeringens indførelse af fastkurspolitikken fra 1982 var der således betydelige fluktuationer på kurserne i forhold til DKK, ikke mindst som følge af tidligere regeringers DKK-devalueringer. Efter 1982 blev DKK låst fast til DEM og senere til EUR i den europæiske Økonomiske og Monetære Union (ØMU'en) der afløste "valutaslangen". I praksis betyder det, at DKK kun må bevæge sig inden for et spænd på 2,25% på hver side af EUR. Denne mekanisme og denne politik har medført en betydelig stabilisering af valutakurserne set fra dansk side, da EUR-kursen - og før det DEM-kursen - som DKK har været knyttet til, har været forholdsvis stabil.

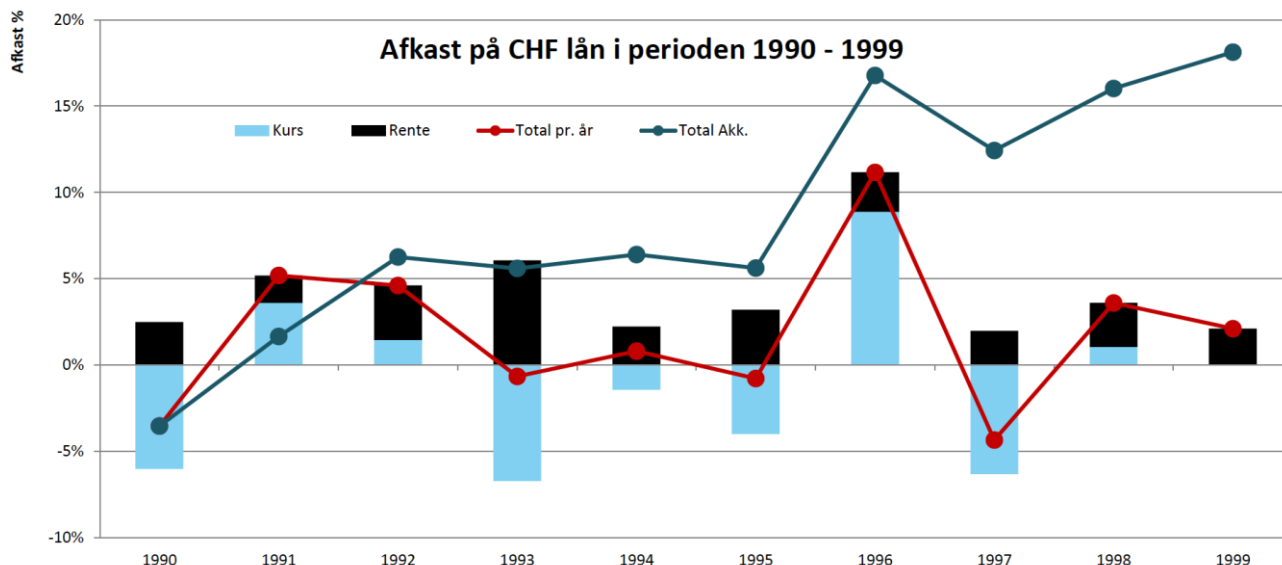
I forhold til større udenlandske valutaer af betydning for Danmark, har SEK og NOK bevæget sig en del, bl.a. som følge af olieprisen i relation til NOK og devalueringer i forhold til SEK. USD-kursen var også volatil historisk set med en kurs over for DKK på 1243 i februar 1985. I december 2009 kostede 1 USD ca. DKK 5. Disse store udsving over en 25 års periode, som kan noteres i forhold til USD, gjorde sig på ingen måde gældende i forhold til CHF, som traditionelt havde ligget meget tættere på først DEM og siden EUR – og dermed DKK, når man skulle forholde sig til denne valuta i december 2009.

Følgende grafer (...) viser, at udviklingen i CHF ikke i forhold til DKK dels ikke kunne betegnes som meget volatil, og dels var forbundet med betydelige rentebesparelser i forhold til finansiering i DKK:

Ovenfor er illustreret det afkast, man har opnået ved at låne penge i schweizerfranc i perioden 1990 - ultimo juni 2010. Det årlige "afkast" er fremkommet som summen af 4 kvartalsvise "afkast" pr. år, svarende til at man refinansierer 4 gange årligt til en 3 måneders rente. "Kurs" stolpen angiver, hvad man har tjent/tabt på, at kursen har bevæget sig over året. "Rente" stolpen angiver, hvad man her tjent på renteforskellen imellem en 3 måneders schweizisk pengemarkedsrente og en tilsvarende dansk rente. "Total pr. år" angiver summen af hhv. rente og valutaafkastet pr. år, og "Total Akk." angiver den rullende sum af de årlige totale afkast. *Bemærk at 2010 kun dækker over de 2 første kvartaler.
Kilde: Danmarks Nationalbank og Swiss National Bank

[Grafen over afkast på CHF lån i perioden 2000 til ultimo juni 2010 er medtaget under N. E. Nielsens anbringender]

Ovenfor er illustreret det afkast, man har opnået ved at låne penge i schweizerfranc i perioden 1990 - 1999. Det årlige "afkast" er fremkommet som summen af 4 kvartalsvise "afkast" pr. år, svarende til at man refinansierer 4 gange årligt til en 3 måneders rente. "Kurs" stolpen angiver, hvad man har tjent/tabt på, at kursen har bevæget sig over året. "Rente" stolpen angiver, hvad man har tjent på renteforskellen imellem en 3 måneders schweizisk pengemarkedsrente og en tilsvarende dansk rente. "Total pr. år" angiver summen af hhv. rente og valutaafkastet pr. år, og "Total Akk." angiver den rullende sum af de årlige totale afkast.

Kilde: Danmarks Nationalbank og Swiss National Bank

Uanset udsving i CHF/DKK kursen viser graferne, at besparelsen på de lavere renter i CHF over tid overstiger også større tab, som måtte blive realiseret ved kursstigninger:

Det er det rationale, som bestyrelsen inden for spektret af business judgment-reglen baserede sin beslutning på i december 2009 i overensstemmelse med indstillingen, kutyme og praksis og uden at overtræde nogen lovgivning, instrukser, påbud, henstillinger eller regulativer m.m.

Fra primo 1990'erne til ultimo 2009 havde JPY hovedsageligt bevæget sig forholdsvis stabilt i et bånd mellem DKK 5 og 6 for 100 JPY. Hverken CHF eller JPY kunne således historisk betragtes som meget volatile sammenlignet med f.eks. USD – eller mere eksotiske valutaer, som f.eks. TRY, som Ørbekker fra ultimo marts 2010 (...) uden held forsøgte at få Banken til at omlægge til.

Finansiell Stabilitets forsøg på at fremstille CHF som en valuta, der op til december 2009 havde udviklet sig ad en mere stejl kurve over for DKK, er således et postulat uden hold i de faktiske forhold. Der har været kursbevægelser frem til december 2009, men de var beherskede i forhold til de betydelige stigninger, som viste sig henover første halvår 2010, og som, efter at ledelsen i juni 2010 konverterede til DKK, udviklede sig endnu mere drastisk frem til CHF/DKK-niveauet i dag på godt 700, efter at det har været helt oppe på 750 primo 2015.

Finansiell Stabilitet har gjort gældende, at de sagsøgte er erstatningsansvarlige, da beslutningen i december 2009 i relation til Østerfælled er at betragte som valutaspekulation. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsen og Jesper Reinhardt er ikke enig i, at beslutningen om at fortsætte finansieringen med valutarammen var udtryk for spekulation.

Finansiell Stabilitets anvendelse af begrebet spekulation er i den forbindelse ikke i overensstemmelse med den gængse brug af udtrykket spekulation, som er defineret således f.eks. i Gyldendals Den Store Danske:

”...”

Det afgørende for etableringen af valutarammen, og efterfølgende fortsættelsen af denne, var at opnå en lav rente, hvilket mål blev opnået. Det var ikke et mål at spekulere i ændringer på hverken kursen eller renten i valutaerne, og det er derfor misvisende, når Finansiell Stabilitet anvender begrebet spekulation i denne sag.

Finanstilsynets efterrationaliseringer i notatet af 10. september 2014 til SØIK (...), hvor Finanstilsynet forgæves forsøgte at overbevise SØIK om, at bl.a. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt skulle tiltales for overtrædelser af både FIL og Straffeloven i forbindelse med nærværende engagement, hvorefter det med nedenstående betragtning skulle være åbenbart, at både CHF og JPY ville stige over for DKK, er grundløse og løsrevet fra virkeligheden:

[Citeret under N. E. Nielsens anbringender]

Det må afvises, og der er da heller ingen dokumentation for, at beslutningen i december 2009/januar 2010 har afstedkommet eller var båret af planer om valutaspekulation i forhold til valutarammen for Østerfællid. Beslutningen var alene motiveret af at forblive i valutaer med lave renter, ikke at påbegynde en spekulation i ændringer af hverken renter eller valutakurser.

Hvis de økonomiske teorier, som Finanstilsynet mener skulle være gældende, reelt også var det, er det påfaldende, at Finanstilsynet ikke gjorde opmærksom på eksistensen af disse, når de kendte til Bankens eksponering med valutarammen i hele perioden frem til foråret 2010. Det er endvidere påfaldende, at de mange eksperter og analytikere i første halvår 2010 tilsyneladende heller ikke fandt, at ovenstående teori skulle være evident og relevant som rettesnor for den forventede udvikling. Dette hænger sammen med, at virkeligheden forholder sig modsat af, hvad Kristian Vie Madsen og Finanstilsynet efterfølgende har forsøgt at argumentere for.

En renteforskel mellem to lande betyder, at valutaen for det land, hvor renten er lavest, skal styrkes, hvis der ikke skal opstå en arbitragemulighed. I den økonomiske litteratur kaldes denne teori den ”udækkede renteparitet”. Rent teoretisk betyder denne, at der vil opstå en arbitragegevinst ved at låne til den lave rente og placere til den høje rente, hvis ikke valutakursen stiger tilsvarende. Kristian Vie Madsen mente (...), at det herefter var evident, at valutaen med den lave rente før eller siden ville stige, som følge af den udækkede renteparitet:

”har han forklaret, at han mener, at dette følger af almindelig økonomisk teori. Hvis man låner i CHF, er det rart, at renten er lav, men der er samtidig nogen på den anden side, der er villig til at låne pengene ud i CHF, og da långivere vil have et afkast, låner de ud i CHF fordi, de forventer en stigning i kursen på CHF, der løbende udligner de lavere renteindtægter. Der er således en betaling i form af en kursstigning på sigt, så det går op. Dette er baseret på en opfattelse af, at investorer er rationelle, og de placerer kun penge med den ene hånd, hvis de får en eller anden gevinst med den anden hånd. Gevinsten kan være stigning i kursen på CHF. Han mener, at det lyder rimeligt at antage, at der er en sammenhæng mellem renten og kursen, således at hvis renten stiger, stiger kursen også. Det, Finanstilsynet har forholdt sig til, er, at der i en længere periode havde været en lavere rente på lån i CHF, og tilsynet har ikke forholdt sig til kursudviklingen. Forevist hjælpebilag VI.2 har han forklaret, at han mener, at når långiver accepterer en lavere rente, er det i forventning om en kursstigning på CHF.”

Selv om dette argument måtte holde rent teoretisk, forholder det sig omvendt i praksis. Således skriver Hibiki Ichiue (fra Monetary Affairs Department i den japanske nationalbank) og Kentaro Koyama (tidligere den japanske nationalbank og Booz & Company, i dag økonom i Deutsche Bank) (2011) i artiklen *Regime switches in exchange rate volatility and uncovered interest parity*, *Journal of International Money and Finance*, 30,:

...

I artiklen bekræfter forfatterne, at UIP ikke holder for 3 måneders JPY/USD, CHF/USD og GBP/USD for en periode på 30 år fra januar 1980 til december 2009.

Østerfælleds cash flow forudsatte lave renteomkostninger, hvorfor det var en belastning, hvis man konverterede til DKK og dermed højere renter

Businesscasen for Østerfælled var baseret på en projiceret periode med negativ indtjening og et løbende likviditetstræk som følge heraf. Dette indebar forlængelser og forhøjelser af driftskrediten, når finanskrisen havde påvirket boligmarkedet, og når fraflytningstaksten i en periode var lavere end forventet. En stigning i renterne på f.eks. 2% p.a. ved konvertering til DKK fra primo 2010 ville belaste både driften og likviditeten i projektet ganske betydeligt (mere end DKK 30 mio. p.a.) og meget højere end forudsat. Hvis man skulle omlægge til DKK, måtte risikoen for, at hele projektet kuldsejlede som følge af denne uforudsete stigning i de løbende omkostninger, umiddelbart vurderes som værende større end udsigten til eventuelle måske midlertidige og urealiserede valutakurstab jf. ovenstående.

Der var en større risiko for rentestigning i DKK end i CHF

I fjerde kvartal 2008 var Danmarks Nationalbanks diskonto steget til 4,5%, og året efter var den i december 2009 faldet til 1%. Disse voldsomme renteudsving i DKK måtte føre til en vurdering af danske renter som betydeligt mere volatile end f.eks. renter i CHF, navnlig når man til diskontoen måtte lægge den margin, som bankkrisen i Danmark afstedkom på det danske pengemarked.

Ved beslutningen i december 2009 var forholdet omkring renter således ikke kun et spørgsmål om finansiering i lavtforrentede valutaer som CHF og JPY kontra i en højere forrentet valuta som DKK, men også et spørgsmål om, hvor man kunne forvente stigninger i renten. Det pres, som DKK blev udsat for i fjerde kvartal 2008, og som havde medført stigningen i de danske renter, kunne jo gentage sig i 2010 med deraf yderligere forhøjede renteomkostninger og dermed pres på likviditeten i Østerfælled-engagementet.

Østerfælled Projektets ejendom var et solidt aktiv

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er som anført ikke enige i, at finansieringen med valutarammen var udtryk for spekulation, uanset at der ikke var nogen sammenhæng mellem pengestrømmene i Østerfælled og de pågældende valutaer. Vurderingen af det underliggende aktiv er imidlertid relevant i forhold til beslutningen om fortsættelsen af finansieringen, og her har Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt lagt vægt på, at aktivet i form af en større udlejningsejendom af god kvalitet i centrum af Østerbro med kurante lejligheder muligvis midlertidigt værdimæssigt kunne rammes af lavkonjunkturer, men værdien og cash-flowet ville alt andet lige med betydelig sikkerhed rette sig ad åre, hvilket det jo også i den grad har gjort, jf. bl.a. de mange udtalelser herom fra bl.a. Olav Damkiær-Classen (...):

”Det er hans vurdering, at Østerfælled-ejendommen i dag har en værdi på i hvert fald 2,1 mia. kr. Han har således kendskab til, at nuværende ejer skulle have takket nej til et salg for 2,2 mia. kr.”

Og Peer Meisner (...):

”... Man måtte formode, at ejendomsmarkedet ramte bunden i 2011. Det var en meget dyb bund. Så vidt han ved, blev Østerfælled-ejendommen i 2011 solgt for det beløb, som Nykredit havde til gode. Østerfælled-ejendommen nærmer sig at være det dobbelte værd i dag. Priserne på ejendomsmarkedet har ikke været lavere end i 2011 – dog med undtagelse af de sidste tre måneder i 2008.”

Og Hans Henrik Palm (...):

”... De vurderede, at Østerfælled-ejendommen var en fremtidig god sag – og han ville da også gerne have ejet den i dag.”

Der henvises endvidere til Realkreditrådets Statistikbank (...) i relation til udviklingen i m2-priserne på Østerbro, hvoraf det fremgår, at m2-gennemsnitspriserne i tredje kvartal 2016 i gennemsnit var ca. DKK 39.000 mod ca. DKK 26.000 i gennemsnit i 2011. Det må i denne forbindelse lægges til grund, at m2-priserne for Østerfælled-ejendommen var højere end disse generelle m2-gennemsnitspriser for Østerbro.

Henset til de berettigede forventninger til det underliggende aktiv og den værdistigning, som var i udsigt, og som kunne være blevet realiseret af Banken, hvis man havde fastholdt den vedtagne strategi, var man også som bestyrelse inden for beslutningsrammen af det forretningsmæssige skøn i december 2009 og efterfølgende, selvom man ikke kunne udelukke perioder med urealiserede tab på valutarammen og ved projektets afslutning også realisation af et valutatab.

Bestyrelsens situation

Beslutningerne blev ikke truffet for egen vindings skyld

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var som anført ovenfor ikke drevet af motiver om egen vinding. Dette var vilkåret såvel i december 2009/januar 2010 som i hele foråret 2010. Det samme må antages at gælde for den øvrige ledelse i Banken, hvorfor beslutningerne knyttet til valutarammen ikke var båret af uvedkommende hensyn.

Engagementet var etableret, inden Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev medlemmer af bestyrelsen

Ved vurderingen af Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts potentielle erstatningsansvar over for Finansiell Stabilitet i relation til Østerfælled må det også tages i betragtning, at de ikke havde været med til at etablere det pågældende engagement. De havde som følge heraf også et mindre kendskab til casen og måtte i højere grad forlade sig på indstillingen, og de kan samtidig ingen motiver have haft om at forsøge at rette op på tidligere skader i relation til de foregående bevillinger.

De skulle i princippet alene tage stilling til en fortsættelse af et engagement, som andre havde bevilget.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var professionelle, kompetente og flittige

Det gøres gældende, at vurderingen af det potentielle erstatningsansvar må foretages i lyset af Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts generelle habitus, deres kompetencer og deres indsats for Banken i bestyrelsen. Som det fremgår af afsnittene om de tre bestyrelsesmedlemmers baggrund og deres indsats i Bankens bestyrelse, var arbejdet præget af oprigtighed, professionalisme, ordentlighed, engagement, saglighed og en usædvanlig byrdefuld og omfattende arbejdsindsats, som ikke kan sammenlignes med sædvanligt bestyrelsesarbejde efter nogen dansk målestok. Det er åbenbart, at bestyrelser i andre sager kan nærme sig eller pådrage sig et erstatningsansvar, hvis de ikke har været sig deres forpligtelser og opgaver bevidste; hvis man ikke har haft de relevante kompetencer, hvis man ikke har været parat til at stille de kritiske spørgsmål, hvis man sjældent har deltaget i bestyrelsesmøder, hvis man ikke har modtaget eller sat sig ind i fyldestgørende materiale, eller hvis man ikke har forstået de forhold, man skulle tage stilling til, så kan disse parametre tynde i vurderingen af, om et bestyrelsesansvar foreligger for det enkelte bestyrelsesmedlem.

I denne sag er det det modsatte, som gør sig gældende i en helt usædvanlig grad, og det må omvendt føre til, at manøvrerummet for det acceptable skøn i de konkrete beslutninger om Østerfælled Projektet må være tilsvarende større.

Beslutningerne om Østerfælled Projektet i december 2009, og første halvår 2010 skal vurderes i lyset af de mange andre beslutninger, som skulle træffes i samme periode

Østerfælled Projektet var et stort engagement, og beslutningerne vedrørende engagementet var vigtige, og Bankens ledelse har som følge heraf også behandlet engagementet med den fornødne opmærksomhed og alvorlighed.

Beslutningerne i december 2009/januar 2010 og første halvår 2010 vedrørende engagementet må imidlertid vurderes i respekt af de mange andre beslutninger, som skulle træffes i samme periode, og de utallige emner, som ledelsen skulle forholde sig til, herunder forholdet og kontakten til Finansiell Stabilitet A/S, revisorerne, Finanstilsynet, investorerne, kunderne, medarbejderne, potentielle fusionspartnere m.v. Endvidere skulle ledelsen aflægge årsrapport og delårsrapport samt udarbejde prospekt i november 2009 og tillæg til ansøgning om Bankpakke II. Bestyrelsen blev ændret med fra- og tilgang af medlemmer i marts 2010, og starten af året 2010 var også præget af, at formanden for bestyrelsen var sygemeldt i en periode.

I grundlaget for vurderingen af et bestyrelsesansvar må der tages højde for omfanget af de aktiviteter, som bestyrelsen i øvrigt skulle beskæftige sig med, og arbejdsforholdene for bestyrelsen, herunder det pres arbejdet var forbundet med, hvilket bl.a. kan illustreres med Tina Fogh Agaards forklaring (...):

”Fra marts 2010 og frem til november 2010 blev der afholdt væsentligt flere bestyrelsesmøder i Amagerbanken, end hun havde forventet. Det udviklede sig, som det gjorde, på grund af Amager-bankens situation. En likviditetsgaranti skulle sikres. Bestyrelsen havde forventet, at likviditetsgarantien kom tidligere. Den lod vente på sig. Der var en række vilkår knyttet til likviditetsgarantien, hvilket kom som en bombe for bestyrelsen. Det var et utroligt intenst forløb - nogle gange med flere bestyrelsesmøder på én dag. Hun deltog samlet i 90 møder i Amagerbankens regi i denne periode, hvoraf hovedparten var bestyrelsesmøder. Det var en utroligt velfungerende bestyrelse. Det var dedikerede folk. Bestyrelsesmedlemmerne kendte hinanden rigtigt godt. Der var en indforståethed. Bestyrelsen var kampklar og kæmpede virkelig for Amagerbanken. Der var lagt en plan for, hvordan banken skulle klare krisen.”

Direktionsinstruksen fra november 2009 om markedsrisici er ikke relevant

Finansiell Stabilitet gør gældende, at dispositionerne i december 2009 og første halvår 2010 bl.a. skal bedømmes i relation til bestyrelsens instruks fra den 11. november 2009 (...) om markedsrisici, da man må lægge til grund, at Finansiell Stabilitet finder, at ledelsen har tilsidesat instruksen.

Dette synspunkt afvises, dels fordi Banken ikke, jf. ovenstående, havde taget Østerfælled-engagementet på egne bøger, uanset at man løbende hensatte til tab, og dels fordi man ikke som ledelse er bundet af sin egen instruks. Det ses ikke, at Finansiell Stabilitet gør gældende, at argumentet om direktionsinstruksen (...) kun er relevant i forhold til direktionen, hvorfor Finansiell Stabilitet må mene, at bestyrelsen også var bundet af instruksen. Et ledelsesorgan, som fastsætter en instruks til et underordnet ledelsesorgan, er for det første frit stillet til at ændre eller dispensere generelt eller konkret fra instruksen over for den, som instruksen retter sig til. For det andet er afsenderen af instruksen ikke selv bundet af de begrænsninger og retningslinjer, som en instruks må indeholde.

Det må lægges til grund, at heller ikke Peder Krag, mod hvem direktionens tilsvarende instruks (...) var rettet, og som har underskrevet instruksen den 11. november 2010 (...), har fundet, at instruksen var relevant i forhold til valutarammen på Østerfælled-engagementet, uanset hvor solide investorerne var på et givent tidspunkt.

Direktionsinstruksen (...) er et internt dokument, som ikke har været tilgængeligt for tredjemand eller gengivet i årsrapporter eller prospekter, men det har angiveligt været kendt af såvel revisorerne (interne

og eksterne) og af Finanstilsynet, uden at disse hverken i 2009 eller 2010 har bemærket, at der skulle have foreligget nogen overtrædelse fra Bankens ledelses side af relevante interne retningslinjer i den forbindelse.

Rammen på DKK 100 mio. er underordnet i relation til en handlepligt for bestyrelsen. Bestyrelsen kan selv internt træffe beslutninger om overskridelser, men eksternt over for kunden gav det nogen rettigheder

Det gøres gældende, at bestyrelsen ikke var forpligtet til at bevilge en overskridelse af valutarammen over for kunderne i første halvår 2010. Bevilling af valutarammen i december 2009/januar 2010 havde en retsvirkning over for kunderne, og i det omfang, at valutarammen efterfølgende blev overskredet, medførte det nogle rettigheder for Banken over for kunderne, herunder retten til at ophæve engagementet, hvis ikke valutaen rettede sig, eller et marginkald afstedkom indbetalinger. Der henvises i den forbindelse til forklaringen fra KPMG (...):

”Østerfælled-engagementet

De var bekendt med, at der var en valutaramme i Østerfælledengagementet med en ”stop loss” på 100 mio. kr. De reviderer pr. en balancedato. Hvad der sker fra dag til dag, tager de ikke stilling til. Den negative værdi kom over 100 mio. kr. Det medførte ikke en reaktionspligt hos Amagerbanken, men gav banken nogle rettigheder. De har ikke taget stilling til, om der var tale om en overskridelse eller ej. De så på, om engagementet blev målt korrekt. Der var tale om et engagement med nedskrivning.”

Banken var ikke forpligtet til at ophæve engagementet efter en overskridelse af engagementet, jf. bl.a. genafhøringen af Ørbekker (...):

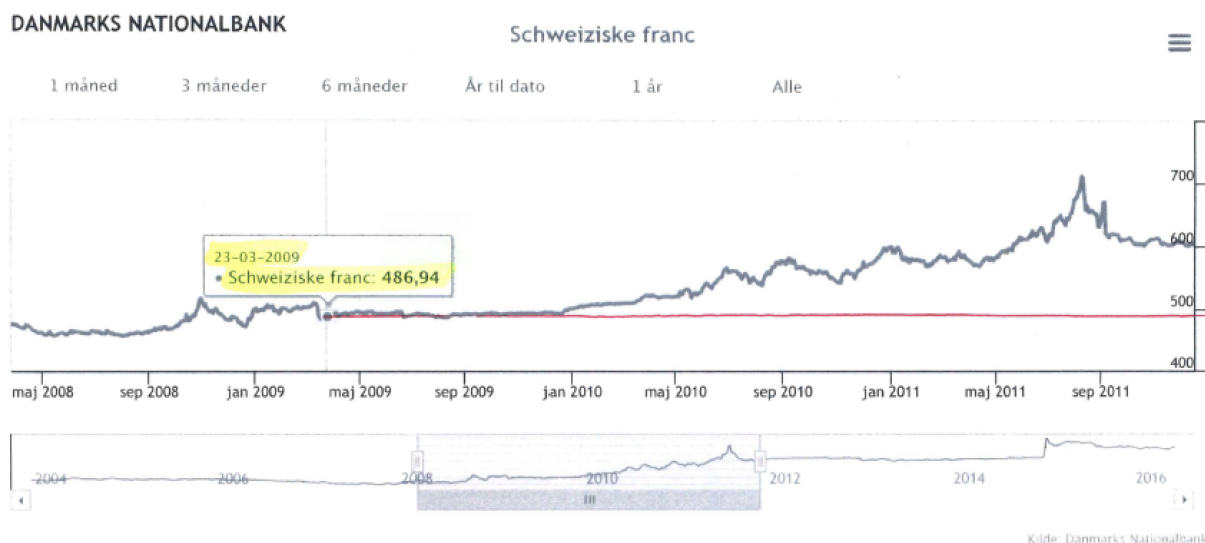
”Østerfælled-ejendommen

Forevist ”Rammeaftale vedrørende Valutaterminsforretninger, valutabaserede options samt rente- og valutaswaps” for K/S Østerfælled”, som er underskrevet af bl.a. vidnet, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen den 13. juni 2008 (...), har han forklaret, at en bank har en ret, men ikke en pligt til at nedlukke et engagement ved manglende honorering af et marginkald. Men hvis banken sender et marginkald, har marginkaldet efter hans opfattelse karakter af en opsigelse fra bankens side, der kun kan trækkes tilbage i to tilfælde. Opsigelsen kan dels trækkes tilbage, hvis debitor foretager kontant indbetaling i henhold til marginkaldet. Dels kan opsigelsen trækkes tilbage, såfremt valutakursudviklingen ændrer sig i debitors favør i opsigelsesperioden. Sådan er det.”

Havde bestyrelsen i første halvår 2010 foretaget en ny bevilling, havde det ikke begrænset Bankens tab, og der er ingen årsagssammenhæng mellem ikke at foretage en ny bevilling og noget efterfølgende tab. Havde bestyrelsen bevilget en forhøjelse af valutarammen, kunne det derimod have flyttet fokus og forringet Bankens position, således Banken ikke herefter på det hidtidige grundlag kunne have gjort misligholdelse gældende. Og havde man forhøjet valutarammen, kunne Banken efterfølgende ikke blot uden videre sætte rammen ned, hvis valutaen rettede sig.

Endelig bemærkes det, at Banken, heller ikke før Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev medlemmer af bestyrelsen den 22. marts 2009, havde fundet anledning til at træffe beslutning om en bevilling af en forhøjet valutaramme på Østerfælled-engagementet, uanset at valutarammen på DKK 100 mio. i perioder var overskredet, f.eks. pr. 30. december 2008, hvor den var DKK 119 mio. (...) og den 11. marts 2009, hvor den var DKK 130 mio. efter i månedsvis at have ligget over den bevilgede ramme (...). Der var således allerede etableret en praksis i Banken, hvor overskridelser konkret i perioder kunne finde sted, uden at det gav anledning til forhøjede bevillinger eller ophævelse af valutarammen, jf. grafen for perioden maj 2008 til september 2011 (...).

Hjælpebilag A-VII (Philip S. Thorsen)

Bankens situation

Banken havde en sund likviditet i december 2009

Når der skal tages stilling til om, Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har handlet culpøst, må man også tage højde for forsvarligheden af beslutningen i december 2009/ januar 2010 og første halvår 2010 set i lyset af Bankens generelle situation på det pågældende tidspunkt.

I december 2009 havde man netop gennemført en kapitalforhøjelse i Bankens samt modtaget hybrid kernekapital fra staten, som havde medført tilførsel af yderligere DKK 2 mia. i kapital og likviditet. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt kunne således lægge til grund, at Bankens var i en økonomisk velpolstret situation, hvor man fortsat kunne træffe beslutninger på et langsigtet grundlag, og hvor man måtte forvente, at grundlaget for Bankens hidtidige langsigtede strategi med understøttelse af visse nødlidende engagementer med de lange betalingsrækker ville blive opretholdt. Bankens var i going concern, og man kunne disponere ud fra dette i relation til, om man kunne opretholde forudsætninger om f.eks. valutarammen i et engagement som Østerfælled, som ville blive mere nødlidende, hvis man forhøjede renteomkostningerne ved en konvertering.

Banken bogførte dagligt tabene, så der var ikke tale om at skubbe urealiserede tab foran sig

Bankens bogførte løbende tabene, og der forelå således ikke en situation, hvor Bankens kunne udskyde et eventuelt tab til et senere tidspunkt ved ikke at konvertere til DKK. Tabet blev løbende taget og påvirkede dermed løbende Bankens solvens. Det har tidligere været antydnet, at ledelsen i Bankens skulle have været motiveret af et usagligt hensyn om at udskyde et tab for bankens ved at opretholde finansieringen på Østerfælled i CHF og JPY. Hvis regnskabsprincippet havde været, at Bankens ikke skulle bogføre hensættelser på urealiserede valutatab på et kundeengagement, måtte man forholde sig til et sådant postulat. Som følge af regnskabsprincippet kan ingen dog have været motiverede heller ikke af sådanne usaglige hensyn i Bankens ledelse.

Kundernes situation

Det var og forblev kundernes engagement

Finansiell Stabilitet argumenterer for, at man skal lægge til grund, at Østerfælled-engagementet blev Bankens eget engagement, da kunderne var i økonomiske vanskeligheder. Dette var imidlertid ikke tilfældet; engagementet forblev kundernes engagement i den periode, hvor de sagsøgte her kritiseres fra december 2009 til juni 2010. I modsætning til f.eks. Gerhardt-engagementet, som Henrik Håkonsson bistod Banken med både under og efter sin bestyrelsesperiode, blev Østerfælled-aktiverne i denne periode ikke overtaget af Banken.

Hverken Bankens økonomiafdeling, revisorer, Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet A/S har betragtet Østerfælled-engagementet, som værende Bankens egne aktiver, og det er heller ikke regnskabsmæssigt behandlet som sådan af Banken.

Finansiell Stabilitet gør i sit påstandsdokument (...) gældende, at Østerfælledengagementet fra december 2009 var for Bankens regning og risiko. Dette bestrides af Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt. Det er som anført ovenfor korrekt, at Banken behørigt hensatte til tab, men hvis det havde været for egen regning og risiko, skulle dette jo være ensbetydende med, at Banken også kunne overtage den potentielle fortjeneste ved Østerfælled-engagementet, hvilket ikke var tilfældet. Der er således heller ikke ud fra den betragtning grundlag for at kategorisere engagementet og valutarammen som Bankens eget, uanset hensættelserne til tab.

I relation til Bankens kreditpolitik i 2009, som Finansiell Stabilitet refererer til i påstandsdokumentet (...), bemærkes indledningsvis, at dette var et internt dokument om "Kreditbehandling i Amagerbanken" (...). På dokumentets side 6 (...) er bl.a. følgende anført:

"Markedsrisici

I det omfang banken på kundens vegne påtager sig valuta- eller renterisici, skal den beregnede risikobelastning indgå i kreditvurderingen på kunden og i fornødent omfang kræves sikkerhedsmæssigt afdækket på linie med anden kreditydelse. Det gælder i særlig grad i denne sammenhæng, at banken ikke ønsker at påtage sig kundens risiko.

Samme forhold gør sig gældende, såfremt kunden ønsker at finansiere investeringer i anden valuta, end den investering giver afkast i. Som udgangspunkt skal der i det mindste kræves løbende indbetaling af kurstab."

Det gøres gældende, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ikke tilsidesatte hverken eksterne eller interne retningslinjer i forbindelse med bevillingen i december 2009/januar 2010 om valutarammen for Østerfælled. Engagementet var som bekendt allerede bevilget af den tidligere bestyrelse, og valutarisikoen var krævet sikkerhedsmæssigt afdækket. Det var hverken hensigten eller ønsket, at Banken ved bevillingen skulle påtage sig kundernes risiko i relation til valuta ved bevillingen, men Banken kom i 2010 i en situation, hvor Banken måtte hensætte til kundernes tab på valutarammen.

Andet afsnit i det ovenfor citerede uddrag fra kreditpolitikken forudsætter specifikt, at Banken kunne bevilge finansiering til kunders investeringer i fremmed valuta, selvom aktivet som f.eks. Østerfælled gav et afkast i DKK. Kreditpolitikken i 2009 indeholdt således ikke et forbud mod anlægsinvestering i f.eks. CHF og JPY, men den fastlagde et udgangspunkt om, at der skulle kræves løbende indbetaling af kurstab. Dette udgangspunkt blev også fastholdt og administreret ved marginkaldene efterfølgende. Det var dog ikke muligt i den periode at få inddækning ved marginkaldene. Det bemærkes i den henseende, at der er forskel på et udgangspunkt og en fast regel. Når referencen er, hvad man skal gøre som "ud-

gangspunkt”, er der netop lagt op til, at de konkrete omstændigheder kan medføre, at man ud fra et forretningsmæssigt skøn og på et oplyst grundlag efter anbefalinger og i Bankens interesse vælger at fravige udgangspunktet, uden at man i den forbindelse tilsidesætter en bestemmelse i et ufravigeligt regelsæt.

På samme vis som anført ovenfor i relation til direktionsinstruksen kunne bestyrelsen selv vælge at fravige bestemmelserne i kreditsagsbehandlingen, som rettede sig med underordnede lag i Banken. Heller ikke i forhold til nogen principper i dokumentet ”Kreditsagsbehandling i Amagerbanken” fra 2009 har hverken revisorer eller Finanstilsynet tilkendegivet over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson eller Jesper Reinhardt, at de har forbrudt sig mod disse ved bevillingen i december 2009/januar 2010 eller i første halvår 2010.

Finansiel Stabilitet har ligeledes ... anført, at videreførelsen af valutarammen for Østerfælled var i strid med beskrivelsen af Bankens kreditpolitik som anført i årsrapporten for 2008 (...). Finansiel Stabilitet har ikke nærmere forsøgt at dokumentere, på hvilken måde bevillingen i december 2009/januar 2010 og handlingerne i første halvår 2010 skulle være i strid med angivelsen af kreditpolitikken i årsrapporten for 2008. Afsnittet i årsrapporten indledes med følgende:

”Den samlede kreditrisiko styres efter politikker og rammer, der er vedtaget og fastlagt af bankens bestyrelse, og som ved delegering tilsikrer direktionen et bevillingssystem med høj grad af ledelsesinvolvering. Ansvar for overvågning, overordnet risikotagning og rapportering til bankens ledelse er forankret centralt i banken.”

Det gøres gældende, at ovenstående blev efterlevet i relation til bevillingen og det efterfølgende forløb, og det bestrides, at de var i strid med kreditpolitikken.

På side 18 i årsrapporten for 2008 (...) oplyses læseren om følgende i relation til risikoafdækning og risikoreduktion:

”Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab.”

Denne vurdering blev foretaget i december 2009/januar 2010, og denne vurdering blev løbende foretaget af Banken i første halvår 2010, og denne vurdering førte inden for rammerne af et ”business judgment” baseret på anbefalingerne til, at valutarammen blev fortsat, da man vurderede, at det tjente banken bedst i relation til minimering af Bankens risici, og siden førte vurderingen til, at Banken var bedst tjent med at omlægge valutarammen i juni 2010.

Endelig har Finansiel Stabilitet anført, at videreførelsen af valutarammen i ultimo 2009 og første halvår 2010 skulle stride mod kreditpolitikken som gengivet i Bankens Risikorapport for 2009 (...). Heller ikke i forhold til dette dokument, har Finansiel Stabilitet ... (...) konkretiseret, på hvilket punkt videreførelsen skulle være i strid med kreditpolitikken. Rapporten, som er fra februar 2010, indeholder følgende afsnit på side 3:

”Banken vurderer i hvert enkelt misligholdelsestilfælde, om tvangsrealisation af en sikkerhed er det, der tjener banken bedst i relation til minimering af bankens risici og risiko for tab. Konjunktur og markedsforholdene for realisation af aktiver kan variere betydeligt. Banken overtager derfor fra tid til anden aktiver, som banken har haft stillet som sikkerhed, eller sikrer, at kunden viderefører sin virksomhed og dermed servicere og udvikler de stillede sikkerheder, i hvert enkelt tilfælde baseret på en realistisk vurdering af, der bedst muligt mindsker bankens risiko.

I 2010 er det et væsentligt indsatsområde i banken, at eventuelle overtagne aktiver sælges igen, når banken vurderer, at risikoen for tab er reduceret mest muligt.”

Denne uddybning i forhold til omtalen af kreditpolitikken fra årsrapporten for 2009, omtaler den situation, hvor kunder i misligholdelse serviceres og udvikler sikkerhederne. Det var netop tilfældet i Østerfælled, hvor investorerne fortsatte med at servicere og udvikle aktivet i foråret 2010. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson eller Jesper Reinhardt har således også på dette punkt ageret i overensstemmelse med Bankens kreditpolitik i forhold til valutarammen for Østerfælled. Hvis Banken overtog aktiver, var det også her den konkrete vurdering for at reducere risiko for tab, der var styrende for en beslutning. Dette er et forretningsmæssigt sundt princip i en hvilken som helst virksomhed. Når en sådan vurdering ikke er i strid med lovgivning eller ufravigelige regler for virksomheden selv, er det ikke ansvarspådragende at foretage en sådan vurdering ud fra et sagligt hensyn til Bankens interesser. Bevillingen i december 2009/ januar 2010 og opretholdelsen af valutarammen i foråret 2010 var ikke i strid med lovgivningen eller nogen uafvigelige regler, forretningsgange, principper, regler etc., og som anført var hverken revision, Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet A/S med deres indgående kendskab til forholdene af anden opfattelse på det daværende tidspunkt.

Investorerne var professionelle og aktive også i 2010

De tre investorer var som anført økonomisk udfordret i første halvår 2010, men de var ikke konkurs, og de anså med rette fortsat sig selv som ejere af Østerfælled.

F.eks. skrev Hans Henrik Palm således i maj 2010 (...) til Olav Classen og Henrik Ørbekker om valg af en ny strategi:

”Efter at have talt med Søren i går, og her til morgen med ØFP's inspektør Steen Henningsen om udlejningssituationen, mener jeg der er grund til at råbe vagt i gevær, og at der må drøftes en ny strategi. Det må konstateres at vi ikke længere kan få den lejepris der ønskes i det nuværende marked, da køb af en lejlighed i samme område, giver en væsentlig lavere ydelse med den nuværende rente.

Spørgsmålet er om tiden nu er moden til, seriøst, at lægge en slagplan om at udbyde lejlighederne i salg, med en fastlagt finansierings pakke, og en effektiv markedsføring af muligheden, køb kontra leje. Der vil indenfor en måneds tid være mere end 50 ledige lejligheder, plus løbende opsagte lejligheder, det klart højeste i vores periode.”

Denne mail, som er også sendt til investorernes advokat og cc til Banken, understreger, at investorerne i maj 2010 fortsat var aktive i projektet og opfattede sig som beslutningstagere i forhold til Østerfælled, selvom de var i misligholdelse, og selvom de ikke kunne honorere marginkaldene.

Såvel Hans Henrik Palm, som Olav Classen og Henrik Ørbekker havde erfaring med investering i og udvikling af ejendomme i Danmark, og de var særdeles formuende og med samlede store indeståender i Banken, da engagementet blev etableret, hvilket var et års tid før, Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev medlemmer af bestyrelsen.

Henrik Ørbekker havde også i foråret 2010 løbende holdninger til valutarammens sammensætning, og han forsøgte lejlighedsvis, at ændre på denne og få Banken til at ændre på positionerne, hvilket imidlertid blev afvist jf. Jørgen Brændstrup (...):

”Han modtog den 24. marts 2010 en mail fra Henrik Ørbekker, der gerne ville finansiere i tyrkiske lira (...). Hans opfattelse er, at det ikke var noget fornuftigt forslag. Amagerbanken havde i hele perioden været enige med sine kunder om, at rammen var traditionel og sædvanlig finansiering i sædvanlige lånevalutaer, og det var hans opfattelse, at tyrkiske lirs aldrig skulle være en del af den ligning. Udgangen på dette blev også, at investeringsområdet anbefalede, at banken ikke skulle ind i at lade Henrik Ørbekker finansiere i tyrkiske lira.”

*De eksterne aktører*Revisionen havde ikke bemærkninger

Med henvisning til bl.a. Capinordic-dommens præmisser gøres det gældende, at det skal tillægges væsentlig betydning, at hverken de interne eller de eksterne revisorer på noget tidspunkt har givet Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt anledning til at forholde sig anderledes, end de gjorde, i relation til bevillingen i december 2009/januar 2010 og første halvår 2010 vedrørende valutarammen på Østerfælled.

Der henvises i øvrigt til afsnittet nedenfor om revisionens behandling af engagementet.

Finanstilsynet havde ikke bemærkninger

På samme vis gøres det gældende, at det skal tillægges væsentlig betydning, at heller ikke Finanstilsynet havde bemærkninger til det forhold, at Østerfælled-engagementet var finansieret via først CHF og siden CHF og JPY. Så længe valutarammen eksisterede, forholdt Finanstilsynet sig ukritisk til denne finansieringsmodel, også efter de tre investorer blev nødlidende. Selv om Finanstilsynet var på kontrolbesøg i april 2010, og dér gennemgik de større låneengagementer inkl. Østerfælled, gav det ikke anledning til bemærkninger om valutarammen.

...

Finanstilsynets notat af den 10. september 2014 (...) til SØIK om markedsstandarder for afdækning af kunders valutaforhold er et mislykket forsøg på at fremstille forholdene i strid med faktum og i strid med Finanstilsynets egen ageren i 2009 og 2010. Det er ikke klædeligt for en offentlig myndighed.

Finanstilsynet angiver bl.a. følgende i notatet:

”Modsætningen til kommercielle lines er de spekulative valutelines – eller samme effekt gennem finansiering ved valutalån - hvorved kunden "spiller på", at renten i en fremmed valuta er lavere end ved finansiering i DKK. Det er naturligvis ikke uden risiko, fordi lang tids ubalance typisk vil indebære en ændring i valutakursrelationen. Når det f.eks. i en længere periode var muligt at opnå finansiering i CHF til en væsentlig lavere rente end finansiering i DKK, burde det ikke overraske, at der over tid var en kursstigning for CHF målt i forhold til DKK. Konsekvensen af dette var, at lånet, mens det var denomineret i CHF havde en lav rente, men til gengæld var lånets restgæld målt i DKK forøget i løbet af perioden.”

Kristian Vie Madsen forsøgte at underbygge dette under sin forklaring for retten (...), men dette må afvises, når henses til de faktiske omstændigheder med en valutakurs på CHF, som i årtier var meget stabil over for bl.a. DEM og EUR, og som først påbegyndte sin stigning som følge af EUR'ens fald i forbindelse med den græske gældskrise primo 2010 og den efterfølgende usikkerhed om EU's leders evne til at bringe EUR-zonen effektivt ud af recession. Det var således ikke som følge af mange års lav rente, at CHF og JPY steg i 2010, men som følge af helt andre forhold. Det har givetvis også medvirket til en lav rente i CHF, at det traditionelt har været en valuta og et land, som mange udlændinge brugte enten som skjulested for kontanter p.g.a. den strenge bankhemmelighed eller som en sikker placering p.g.a. landets neutralitet og historie. Dette har skabt en betydelig overskudslikviditet, som alt andet lige har medført, at bankerne ikke har villet betale en høj rente, da man ganske enkelt i mindre grad end for så mange andre lande havde behov for indlån i forhold til de uforholdsmæssigt betydelige midler fra de mange indlånere.

Banken var i den periode, som Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var medlemmer af bestyrelsen i, herunder fra december 2009 til juni 2010, under et skærpet tilsyn fra Finanstilsynet. Der

er ikke indikationer på, at Finanstilsynet har svigtet deres tilsyn i relation til Banken generelt i den periode og konkret ikke i hensyn til Østerfælled, herunder i relation til valutarammen. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er i deres egenskab af medlem af bestyrelsen i Banken på intet tidspunkt blevet orienteret om, at Finanstilsynet fandt, at bevillingen af valutarammen og videreførelsen af denne i første halvår 2010 var i strid med hverken lovgivning, Bankens egne regler eller praksis og kutyme fra Finanstilsynet eller banksektoren generelt. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt måtte kunne fæste lid til, at de ikke foretog sig noget erstatningspådragende i relation til valutarammen, hvis et engagement blev gransket i den udstrækning som, Østerfælled-engagementet konkret blev, uden at det gav anledning til bemærkninger fra det kompetente sektortilsyn om valutafundingen.

Finansiel Stabilitet A/S havde ikke bemærkninger

Finansiel Stabilitet A/S havde ikke til opgave at udøve tilsyn med pengeinstitutterne i Danmark, men selskabet granskede forholdene i de banker, som søgte om støtte under de bankpakker, som Finansiel Stabilitet A/S administrerede. Banken havde i december 2009 søgt om støtte under Bankpakke II (...), og i februar 2010 havde Banken søgt om forhøjet støtte under denne bankpakke (...). Ansøgningen blev behandlet nidkært af Finansiel Stabilitet A/S, som bl.a. granskede Bankens større engagementer, herunder Østerfælled med valutarammen i første halvår 2010. Finansiel Stabilitet A/S var bekendt med valutarammen, mens den eksisterede, og Finansiel Stabilitet A/S var bekendt med, at engagementet var misligholdt og investorerne nødlidende. Dette gav muligvis anledning til overvejelser om behov for højere hensættelser, som dog ikke blev kommunikeret videre til Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt eller andre i Bankens ledelse, men det gav ikke anledning til forbehold eller bemærkninger i øvrigt, hverken mens valutarammen var opretholdt, eller efter den blev afviklet i juni 2010.

Formanden for Finansiel Stabilitet A/S Henning Kruse Petersen sagde endda til bl.a. Jesper Reinhardt på et møde i juli 2010, at mange andre banker også havde tabt på valuta i første halvår 2010 som kommentar til det valutatab, som var opgjort pr. 30. juni 2010 efter afviklingen af valutarammen for Østerfælled. Der henvises til Jesper Reinhardts forklaring (...) om mødet med bl.a. Henning Kruse Petersen og Henrik Bjerre-Nielsen den 19. juli 2010:

”Henning Kruse Petersen sagde også, at han var sikker på, at der også var store tab på valuta i andre banker.”

Under disse forhandlinger med Finansiel Stabilitet A/S, hvor Finansiel Stabilitet A/S kendte til tabet på valutarammen, således som det havde udviklet sig i første halvår 2010, og hvor kravet til kapitalforhøjelsen i 2010 blev fastsat af Finansiel Stabilitet A/S som vilkår for at opnå støtte under Bankpakke II, blev det på intet tidspunkt tilkendegivet fra Finansiel Stabilitet A/S, at det var kritisabelt endsige erstatningspådragende for Bankens ledelse, at man havde bevilget og videreført valutarammen for Østerfælled fra december 2009 til juni 2010.

Banken brugte rådgivere og eksperter i valutaspørgsmålet

Det kan, ..., lægges til grund, at Banken anvendte analyser og anbefalinger fra både eksterne og interne rådgivere og eksperter som grundlag for beslutningerne i relation til valutarammens videreførelse:

...

Finansiel Stabilitet finder dog, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt desuagtet er erstatningsansvarlige for tab opstået i forbindelse med bevillingen og videreførelsen af valutarammen.

Finansiel Stabilitet har under hovedforhandlingen flere gange givet udtryk for, at man vel lige så godt kunne ”se i teblade” (tasseologi), når man skulle analysere forventninger til udvikling i en valuta, og at i øvrigt var ”the sky the limit”, når man skulle forholde sig til risikoen for kursstigninger i relation til valutarammen.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at det er sagligt at inddrage og fornuftigt at inddrage rådgivere og analytikeres vurderinger på valutaområdet, når der skal træffes beslutning om dispositioner i forhold til en finansiering i fremmed valuta. Både Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt havde selv i deres virksomheder anvendt valutarådgivere, og havde traditionelt kunnet forlade sig på disse råd, i relation til deres virksomheders dispositioner i forhold til bl.a. JPY. Der er på verdensplan et meget betydeligt antal valutarådgivere og eksperter ansat til gode lønninger i bl.a. banker, og man må lægge til grund, at hvis man ligeså godt kunne se i en tekop for at tilvejebringe et oplyst grundlag at disponere ud fra, ville de pågældende eksperter angiveligt ikke være anvendt i det omfang, som er tilfældet.

Uanset om de nationaløkonomiske og/eller politiske forudsætninger, som måtte ligge til grund for en forventning til udviklingen for en given valuta, måtte holde for analytikerne, er der en grad af selvopfyldelse forbundet med vurderingerne. Dette er en naturlig konsekvens af, at der generelt (dog ikke fra Finansiell Stabilitets side) er stor tiltro til valutaeksperternes forventninger. Når toneangivende analytikere udtrykker den samme forventning, f.eks. til at CHF skal stige, vil den forventning i sig selv påvirke CHF i opadgående retning, for de mange aktører på markedet lytter til disse eksperter, og forventer at deres forventninger som oftest indfries. Når efterspørgslen efter CHF stiger som følge af dette, medfører det alt andet lige automatisk, at kursen på CHF stiger. Der kan dog være andre kræfter eller begivenheder i markedet, som er større, og som opvejer eller er endnu tungere end de bevægelser, som påvirkes af eksperternes forventninger.

I tillæg til dette har det stor betydning, hvordan de centrale aktører selv agerer i markedet og kommunikerer om dette. I den forbindelse fremhæves den schweiziske nationalbanks udmeldinger og betydelige støtteopkøb i foråret 2010.

Således oplyste den schweiziske nationalbank følgende i en pressemeddelelse den 11. marts 2010 (...):

”...”

Hovedaktøren i relation til CHF, nemlig den schweiziske nationalbank, tilkendegav således offentligt i marts 2010, at de ville forsvare CHF over for den faldende EUR ved at intervenere i valutamarkedet for at få CHF kursen ned og samtidig holde tre-måneders renten på 0 til 0,75% med en Libor rente mod 0,25%.

På den ordinære generalforsamling den 30. april 2010 (...) udtalte nationalbankens direktør i tråd med ovenstående bl.a. følgende under en optimistisk overskrift ”The recession has run its course”:

”...

”The room for manoeuvre using the traditional interest rate instrument was thus effectively exhausted in March 2009. To relax monetary conditions further, the SNB significantly increased liquidity. It did so via a number of unconventional monetary policy instruments. It concluded longer term repos and purchased bonds issued by private sector borrowers. It also bought foreign exchange on the foreign currency market and acted to prevent the Swiss franc from appreciating further against the euro up to the end of the year.

Against the background of the economic recovery, following its monetary policy assessment in December the SNB is acting only to decisively counter an excessive appreciation of the Swiss franc against the euro. In addition, it has discontinued its purchases of Swiss franc bonds issued by private sector borrowers. Indeed, movements in the Swiss franc against the euro over the past few months have caused monetary conditions to tighten somewhat. Yet, overall, monetary policy is still expansionary. The three-month Libor remains at a low-water mark of 0.25%, and we continue to supply the banks with generous amounts of liquidity.”

...

”Over the past few years, Switzerland has benefited from the advent of the euro and the associated increase in European currency stability. Any threat to this currency stability would, by definition, have a negative impact on Switzerland, above all if the Swiss franc were to appreciate sharply due to its role as a safe haven currency. The SNB will not, however, allow such a development to turn into a new deflation hazard for Switzerland. For this reason, it is acting decisively to prevent an excessive appreciation of the Swiss franc.”

Nationalbanken vil altså ikke acceptere en stigning i CHF over for EUR og vil handle for at imødegå en sådan udvikling.

Den schweiziske nationalbank satte handling bag ord i andet halvår 2010 og i redegørelsen for begivenhederne i 2010 (...) anføres følgende af nationalbanken:

”On 18 January, the SNB, the European Central Bank, the National Bank of Poland and the Hungarian central bank announce that they will discontinue EUR/CHF foreign exchange swaps. This move is in reaction to the fact that demand for Swiss francs has declined and that conditions in the financial markets have improved (p. 45).”

På dette tidspunkt i januar 2010 var det altså opfattelsen, at der var ro om CHF.

I marts 2010 har forholdene ændret sig, og følgende er oplyst i redegørelsen om intervention svarende til godt DKK 150 mia. i første kvartal for at holde CHF nede:

”By means of interventions in the foreign exchange market, the SNB purchased around CHF 31 billion of foreign exchange in the first quarter of 2010.”

I andet kvartal anvendtes yderligere ca. DKK 600 mia. på intervention:

”By means of interventions in the foreign exchange market, the SNB purchased around CHF 113 billion of foreign exchange against Swiss francs in the second quarter of 2010.”

I første halvår 2010 anvendte alene den schweiziske nationalbank således et beløb svarende til niveauet for det danske bruttonationalprodukt for samme periode på at reducere EUR/CHF kursen. Hertil kommer de øvrige nationalbankers interventioner.

I foråret 2010 var eksperternes forventninger, at kursen på EUR og dermed DKK ville rette sig over for CHF og JPY. Der var ikke uenighed blandt eksperterne om det overordnede billede, hvorefter Banken havde grundlag for at forvente, at det var mest sandsynligt, at CHF og JPY på trods af stigningerne i første halvår 2010 ville rette sig igen.

Parterne og en række af vidnerne har forklaret nærmere om dette, herunder følgende:

Michael Nellesmann Pedersen (...):

”..... Bestyrelsen definerede en margingrænse, hvor bestyrelsen skulle tage stilling til, om man ville øge risikoen yderligere. Der var ikke noget, som talte for at låse tabet fast, da forholdene talte for, at CHF ville falde tilbage. Bestyrelsen vurderede, at man skulle have is i maven. Der blev løbende indhentet udtalelser mv. fra analytikere og valutaeksperter fra de førende banker. Analyserne blev forelagt for bestyrelsen. Alle eksperter kom med enslydende anbefalinger. Eksperternes vurdering var, at man ikke fortsat ville se en så stærk CHF, med mindre den schweiziske nationalbank ville ændre politik. Han mener, at det var Jørgen Brændstrup, som redegjorde for udviklingen af valutaen. Under bestyrel-

sesmødet den 14. april 2010 besluttede man at fortsætte med uændret strategi og med fortsat overvågning. Beslutningen gav god mening og var stringent i forhold til Amagerbankens langsigtede strategi i forhold til fast ejendom.”

Og samme (...):

”Forevist referat af bestyrelsesmøde den 16. juni 2010 (...) sammenholdt med Klaus Bachs notat af 15. juni 2010 ”Seneste nyt i valutamarkedet” (...), hvoraf fremgår:

”*CHF*

Stor fokus på rentemødet i SNB (centralbanken) på torsdag den 17. juni. Der forventes ingen ændring i renten, men de efterfølgende udtalelser kan få stor betydning.”

har han forklaret, at CHF var steget. Det var annonceret, at der var et vigtigt møde i den schweiziske centralbank. Det var forventningen, at der ville komme ro over CHF efter mødet, da det forlød, at den schweiziske nationalbank ville gøre alt for at holde CHF-kursen nede af hensyn til den schweiziske eksport. Derfor skød bestyrelsen beslutningen om evt. nedlukning.”

Og Michael Sander Baagø (...):

”Han kan huske forløbet om Østerfælled-engagementet, men han kan ikke huske, hvad der skete på eksakte datoer. På et af de første bestyrelsesmøder var der en drøftelse af, at valutaudviklingen mildt sagt ikke gik bankens vej. Det blev tilkendegivet, at bestyrelsen skulle følge dette nøje. Man skulle have styr på dette. Valutaudviklingen blev belyst af forskellige notater om forventninger til valutaudviklingen, bl.a. udarbejdet af en kollega fra Investeringsafdelingen. Der var kraftig fokus herpå i valutaafdelingen. Der blev afholdt en del fælles møder med Investeringsafdelingen for at få ”syretestet” Investeringsafdelingens holdning til valuta. Meldingerne fra Investeringsafdelingen var entydige i hele forløbet. I finansmarkedet var der konsensus om, at valutaen skulle falde igen. I bestyrelseslokalet blev det undervejs mere og mere ubehageligt at se på tallene. Det blev tydeligt, at man blev nødt til at lukke ned, men bestyrelsen skulle være sikker. Det er ikke rart at trække ”stop loss”. Tålmodigheden løb ud til sidst. Bestyrelsen så sig nødsaget til at trække en streg i sandet. Man havde risikeret nok.”

Og Jannik Skovgaard Hindsbo (...):

”... Drøftelserne af valutapositionerne fyldte en del på bestyrelsesmøderne, og de angik primært Østerfælled-engagementet.

...

... han husker, at bestyrelsen fik oplyst, at engagementet var væsentligt nedskrevet. Han erindrer, at bestyrelsen skulle forholde sig til valutaspørgsmålet. Kent Villadsen Madsen sagde, at bestyrelsen skulle se på valutaen, hvilket N. E Nielsen bekræftede. Efterfølgende blev bestyrelsen sat ind i situationen. Hans oplevelse var, at situationen blev fulgt tæt. Både interne og eksterne eksperter fremkom med anbefalinger. Det var Jørgen Brændstrup, som formidlede disse ekspertudtalelser. Det skete løbende over perioden. Han så et klart billede af, at eksperternes råd var, at de skulle holde hesten. Eksperterne havde en tro på, at tingene ville vende. Situationen var atypisk. Bestyrelsen valgte at følge disse råd.

Tingene kom endnu mere ud af kontrol i juni 2010. Bestyrelsen var nødt til at reagere og trække en streg. Bestyrelsen baserede beslutningerne på de råd, som de fik. Der blev truffet beslutning om nedlukning.

...

Når bestyrelsen ikke foretog nedlukning allerede i maj, skyldtes det, at bestyrelsen fulgte eksperternes råd. Det var uholdbart, fordi man ikke vidste, hvilken vej det gik, men bestyrelsen støttede sig til eksperternes råd.”

Og Dan Roland Hansen (...):

”Fra den 22. marts 2010 og frem kom direktionen med anbefalinger baseret på materiale, hvor forventningen var, at kursen ville rette sig. Eksperternes råd ændrede sig ikke. Vurderingen var, at valutaen ville rette sig, da CHF lå i en alt for høj kurs. De drøftede ikke en strategi om at træde ud af CHF. Han synes ikke, at der var nogen egentlig strategi. Direktionen orienterede om eksperternes råd mv., og bestyrelsen drøftede spørgsmålet. Der var mulighed for at drøfte for og imod.

Frem til juni 2010 fulgte bestyrelsen direktionens anbefaling i håbet om, at kursen på CHF ville rette sig. Møderne varede typisk fra kl. 9-16. Orienteringen om valuta tog nok en halv times tid. Det fik en seriøs behandling. Bestyrelsen håbede på, at man kunne minimere tabet. Bestyrelsen bakkede op om direktionens indstilling. Han husker ikke, at der var uenighed. Bestyrelsen fulgte enstemmigt indstillingen om at forblive i CHF.

På et tidspunkt nåede bestyrelsen frem til, at man måtte lukke valutarammen. Man havde meget længe hørt, at CHF ville falde tilbage, men det gjorde den ikke. Bestyrelsen turde ikke længere forblive i CHF trods anbefalingerne om, at kursen på CHF ville falde tilbage.”

Og Peder Krag (vicedirektør for investerings- og udlandsområdet) (...):

”Hans område bistod med analyser af valutaudviklingen og vurdering af CHF’s udvikling i første halvår 2010. De hørte meget efter, hvad man i større banker mente om dette spørgsmål. Der var konsensus om, at CHF af forskellige grunde måtte komme ned i kurs igen. Det skete alligevel ikke. Forventningen var bygget på historik og på den schweiziske centralbanks forventelige intervention af hensyn til den schweiziske eksport. Det er ikke muligt at forudse en valutakursudvikling, men det er heller ikke som at læse i teblade. Klaus Bach Jensen har handlet valuta i mange år og har et meget godt kendskab til disse forhold...”

Og samme (...):

”Foreholdt sit notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksposering – primært i CHF (...) med følgende konklusion:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer.”,

har han forklaret, at han i dag fortsat mener, at notatet er korrekt. Notatet var bl.a. vedlagt et andet notat benævnt Consensus vedr. CHF/DKK af 5. januar 2010. Det er en sammenlægning af en række eksterne bankers vurdering af, hvordan det vil gå med CHF. Den skulle falde.”

Klaus Bach Jensen (valutaekspert i kundeområdet under Henrik Jensen) (...):

”... De løbende valutaforretninger blev dagligt opgjort til markedsværdi i tilfælde af nedlukning.

...

Foreholdt følgende afsnit fra planche med titlen "Situationen på valutamarkedet lige nu" fra bestyrelsesmøde den 22. marts 2010 i Amagerbanken (...):

"Sagt ganske kort er det lige nu euroen mod alle andre. Gældskrisen i Grækenland er det dominerende tema og påvirker tiltroen til euroen i meget negativ grad. Frygten for at den "græske tragedie" skal brede sig til de øvrige såkaldte PIIGS-lande (Portugal, Irland, Italien, Grækenland, Spanien) får investorerne til at flygte ud af euroen og ind i de traditionelle safe-haven valutaer - us-dollar, japanske yen og schweizerfranc. Endvidere er der en tiltagende tvivl om hvorvidt den økonomiske vækst i Euroland for alvor vil bide sig fast. "

har han forklaret, at det er et notat, som han har udarbejdet. Han havde ingen mulighed for at vide, hvor længe denne situation ville vare ved. Han husker ikke, hvornår notatet er udarbejdet. Det er mellem den 18. og den 22. marts 2010. Han var i jævnlig telefonkontakt med Henrik Ørbekker. Han husker ikke at have deltaget i fysiske møder med denne. Henrik Ørbekker var af samme holdning som han, nemlig at CHF var voldsomt overvurderet, og at der ville komme et tilbagefald, når der kom ro på markedet."

Og samme (...):

"I marts 2010 havde han ikke en viden eller erkendelse af, at markedet var stærkere end SNB. Han gik ud fra, at SNB ville forsøge at vende trenden, og at de nok ville have held med det.

...

Foreholdt følgende afsnit i notat af 6. april 2010 med titlen "Vurdering af Østerfælledparkens valutaeksponering" udarbejdet af Peder Krag, Henrik Jensen og ham (...):

"Efter at CHF steg til nye højder i løbet af Skærtorsdag, (CHF/DKK 526,50) fik det endelig centralbanken til at reagere. Intervention, om end ubekræftet, fandt helt sikkert sted, og førte lynhurtigt til en svækkelse af CHF, som faldt til 519 over for DKK. Dermed må det stå klart, at SNB holder fast i sin politik om at imødegå enhver tendens til overdreven styrkelse af sin valuta. De kommende uger vil vise, om SNB nu står fast og langsomt flytter tolerancetærsklen nedad. Markedet vil uden tvivl teste SNB's handlekraft. Under alle omstændigheder ligner det en mere langsigtet case med en større svækkelse af CHF. "

har han forklaret, at SNB pludselig kom på banen igen med intervention den 1. april 2010. Det lykkedes SNB at få svækket CHF. Markedet troede nu igen på SNB's politik. Det viste sig dog, at SNB ikke var stærk nok i forhold til markedet. Ingen centralbanker er i dag stærke nok i forhold til markedet. Schweizerne har ikke været tilstrækkeligt taktisk dygtige til at styre deres valuta. På daværende tidspunkt troede han på, at SNB ville få vendt udviklingen."

Og samme (...):

"Han blev løbende bedt om at vurdere udviklingen i valutamarkedet, og han er kommet med sine bedste vurderinger.

I første halvår 2010 havde han en forventning om fald i CHF og JPY, der var de mest overvurderede valutaer. De finansielle markeder var ramt af en tsunami. I sådanne tilfælde søger aktører på markedet til "safe haven" valutaer som CHF og JPY, hvilket giver en voldsom styrkelse af disse valutaer. Der var derfor en tro på et tilbagefald, når der igen kom ro på markederne. Udviklingen i CHF var mere et udslag af udviklingen i Eurozonen end udtryk for schweizisk nationaløkonomi. De kunne ikke forudse udviklingen, slet ikke at det ville gå så galt, som det gjorde. Der var masser af mennesker i Danmark og globalt set, der tabte mange penge.

Foreholdt Peder Krag's notat af 1. juli 2010 om interne aktiviteter vedrørende overvågning af bankens kunders valutaeksponering – primært i CHF (...) med følgende konklusion:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen - specielt på de svagere engagementer.”

har han forklaret, at han har leveret hændelsesforløbet til Peder Krag. Han er enig i det, der står i notatet. Det var sådan, som de opfattede tingene. Han kan bekræfte, at situationen blev drøftet såvel på de regelmæssige likviditetsmøder hver mandag som på direktionmøder, og Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen har regelmæssigt været tilkaldt til møderne for at belyse situationen.”

Og samme (...):

”Forevist det af advokat Helle Carlsen udarbejdede hjælpebilag 6 om afkast på CHF lån i perioden 2000 til ultimo 2010 har han forklaret, at det sikkert er retvisende. Når man optager finansiering i fremmed valuta, skal det passes og plejes aktivt. Det hænder, at man rammer skævt. Sådan er det jo desværre.

Bankers arbitrageafdelinger tjener penge. Særligt store banker tjener mange penge på dette forretningsområde. Det er de store hovedvalutaer, der handles i. Danske Bank er blandt verdens ti største valutahandlere. De tjener milliarder på valutaarbitrage. Prognoser kan påvirke valutamarkedet, men ikke så meget som på andre markeder. Krydset DKK/CHF har været stort set lige så volatilt som krydset DKK/USD i perioden fra 1982 til 2009.”

Og Henrik Jensen (investeringschef) (...):

”Foreholdt notat af 6. april 2010 med titlen ”Vurdering af Østerfælledparkens valutaeksponering” udarbejdet af Peder Krag, Klaus Bach Jensen og ham (...) har han forklaret, at han ikke husker baggrunden for notatet. Der var møder med Jørgen Brændstrup og Klaus Bach en fem til otte gange om valutaudviklingen i foråret 2010. Deres vurderinger i notatet er bygget på de informationer, de har hentet i markedet. De har set på, hvad andre banker vurderede. De hentede prognoser i markedet og hos deres samarbejdspartnere.

I første halvår 2010 var markederne ekstremt svære at forudsige. Derfor var de også ude at søge information hos deres samarbejdspartnere.”

Op til G20 mødet den 26. og den 27. juni 2010 i Toronto var der oprindeligt forhåbninger, om at G20 lederne kunne nå til enighed om en række tiltag, som forventeligt bl.a. kunne føre til en styrkelse af EUR-økonomierne og dermed også valutaen over for bl.a. CHF og JPY. Usikkerheden om udfaldet bredte sig op til den pågældende weekend, og i konsekvens heraf valgte Banken at afvikle en del af valutarammen den 25. juni, og da topmødet ikke afstedkom de resultater, som markedet havde håbet, blev det besluttet at afvikle den resterende del af rammen den 28. juni. Indtil det pågældende tidspunkt havde eksperterne som anført sammenfaldende forventninger, men op til weekenden blev eksperterne i stigende grad usikre og uenige. Bankens ledelse reagerede i høj grad i konsekvens af, at man herefter ikke kunne inddrage sammenfaldende forventninger i grundlaget for en beslutning om videreføre valutarammen.

Direktionens rolle

Udover signaler og rapporter fra interne og eksterne revisorer, Finanstilsynet, Finansiell Stabilitet A/S og interne og eksterne eksperter, forholdt Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt sig ligeledes til Bankens direktionens indstillinger og anbefalinger. Disse var entydige, at Banken skulle videreføre valurammen, hvilket heller ikke gav anledning til uenighed i bestyrelsen. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var i den sammenhæng ikke del af et flertal, men en del af en samlet og enig bestyrelse, som med individuelle meninger og baggrund alligevel nåede til de samme konklusioner.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt måtte lægge til grund, at valutarammen blev administreret af Bankens daglige ledelse i overensstemmelse med aftalen med kunderne og konkret med bevillingen. Det måtte endvidere lægges til grund, at marginkald blev udsendt, at valutaens udvikling blev fulgt på daglig basis og at valutarammen ikke blev anvendt til spekulation af investorerne. Finansiell Stabilitet har ikke ført bevis for andet, og det må lægges til grund, at Bankens ledelse har fulgt udviklingen løbende og i stigende grad har involveret bestyrelsen i første halvår 2010 i spørgsmålet. Der er ikke ført bevis for, at Bestyrelsen kunne og burde have involveret sig mere eller anderledes på et tidligere tidspunkt, og/eller at dette ville have medført et andet resultat for Banken i denne sammenhæng.

Bestyrelsens konsekvenser

Engagementet følges tæt og overvåges. Der tages løbende stilling til det

Efter tiltrædelsen af indstillingen december 2009/januar 2010, udviklede valutakurserne sig tilsyneladende ufavorabelt. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev nærmere orienteret om betydningen heraf på bestyrelsesmødet den 22. marts 2010 i relation til Bankens generelle valutaeksponering (...). Frem til afviklingen i juni 2010 (...) forholdt bestyrelsen sig løbende til den konkrete udvikling, og i den forbindelse indhentede Banken oplysninger om andre finansielle institutioners forventninger til udviklingen i bl.a. kursen på CHF og JPY. På baggrund af disse forventninger og anbefalinger valgte Henrik Håkonsson og den øvrige bestyrelse i Banken at bevare den oprindelige funding i fremmed valuta på Østerfælled-engagementet, og hverken revisionen, Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet havde bemærkninger til dette på det tidspunkt.

Vicedirektør Peder Krag anførte i overensstemmelse hermed følgende i sit notat af 1. juli 2010 (...) om interne aktiviteter vedr. overvågning af bankens kunders valutaeksponering:

”Det har således kollektivt været bankens opfattelse, i øvrigt i overensstemmelse med de fleste andre aktørers, at det historisk set ekstremt høje CHF niveau skyldtes spekulative kræfter, og at Schweiz som en lille afgrænset økonomi ikke ville kunne leve med en valuta på så højt et niveau.

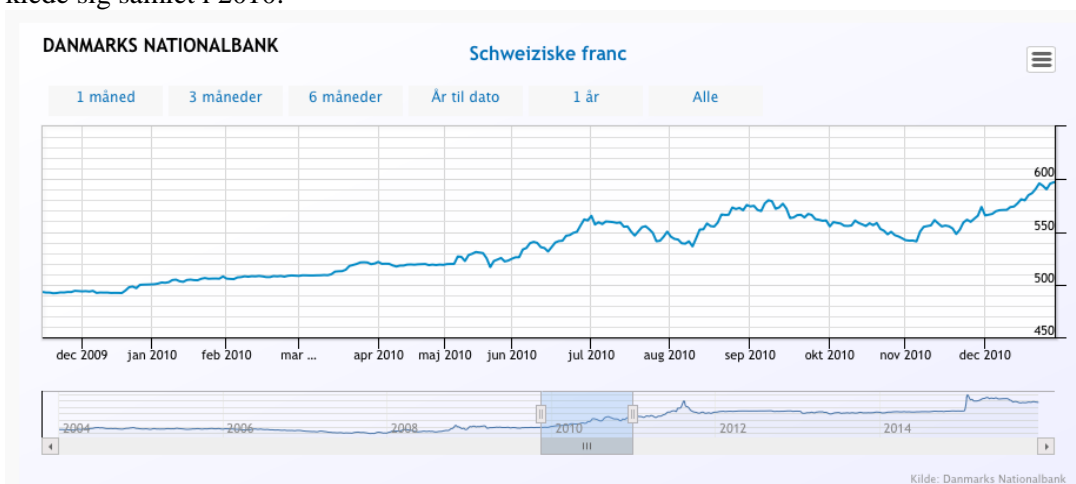
Jeg kan således bekræfte, at der har været et særdeles højt opmærksomhedsniveau omkring valutakursudviklingen – specielt på de svagere engagementer.”

Bestyrelsen vælger selv at konvertere i juni 2010

Den 25. og den 28. juni 2010 valgte Bankens ledelse at konvertere fundingen på Østerfælled Torv til DKK (...). På det tidspunkt havde bestyrelsen fulgt valutaudviklingen tæt i tre måneder, og uanset andres forventninger om en stabilisering med et faldende CHF og JPY-niveau og en styrket EUR besluttede man at eliminere risikoen for yderligere tab mod til gengæld at give afkald på muligheden for en indtægt ved et fald i CHF og JPY. Banken havde mulighed for at tage dette tab i juni 2010, hvor kursen i nogle uger havde været stigende, og uanset at man kunne have begrænset tabet yderligere ved at konvertere på et tidligere tidspunkt, viste det sig i betragtning af den efterfølgende fortsatte stigning i bl.a. CHF at være en god beslutning.

Det bemærkes, at CHF-kursen den 23 januar 2015 nåede op på DKK 758, efter den i de forgangne 3 år havde ligget meget stabilt mellem 590 og 620. Baggrunden for den voldsomme stigning primo 2015 tilskrives, at den schweiziske nationalbank opgav at intervenere til fordel for en lavere kurs. Som anført ovenfor i vicedirektør Peder Krags notat (...) var det netop forventningen, at den schweiziske nationalbank i foråret 2010 ville fortsætte med at holde kursen nede, men på det pågældende tidspunkt lykkedes det så kun delvis, men nationalbanken fortsatte dog endnu fem år med kraftige interventioner frem til januar 2015, hvilket bekræfter grundlaget for analytikernes forventninger til en stabil og faldende kurs i foråret 2010.

Man kan efter sådanne forløb altid efterfølgende ønske sig andre scenarier, men det væsentlige i erstatningsretlig sammenhæng er, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt forholdt sig sagligt til problemstillingen på et oplyst grundlag og uden egne direkte økonomiske interesser i forholdet. De tog aktivt stilling til dilemmaet, og bestyrelsen valgte af egen drift aktivt at afvikle valutaengagementet for Østerfælled Torv. Havde de gjort det tidligere, var tabet blevet mindre; havde de gjort det senere, viste det sig, at tabet så var blevet betydeligt større. Nedenfor vises grafisk, hvordan CHF udviklede sig samlet i 2010:

Man må hypotetisk stille det spørgsmål, om ikke Finansiell Stabilitet havde haft større incitament til nærværende søgsmål, hvis CHF- og JPY-kursen efter bestyrelsens beslutning om konverteringen var faldet efter juni 2010, således som eksperterne forudsagde, at de ville. I givet fald skulle man måske kritisere Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt og den øvrige bestyrelse for at have gået glip af en fortjeneste på faldende valutakurser ved at agere imod mange eksperters anbefalinger, således som bestyrelsen gjorde det ved sin endelige beslutning i juni 2010.

Tabet på valuta blev endeligt håndteret ved kapitalforhøjelsen i september 2010 af de aktionærer, som tegnede aktier og indskød kontanter der. Herefter var tabet elimineret

Østerfælled var et nedskrivningsengagement, og derfor havde de daglige kursudsving påvirket bankens hensættelser til tab løbende.

Af bankens selskabsmeddelelse den 28. juni 2010 (...) fremgik:

”Amagerbanken indgår aftale med Finansiell Stabilitet A/S om statsgaranti på 13,5 mio. kr. på nærmere vilkår

Offentliggørelse af Finanstilsynets vurdering af Amagerbanken i forbindelse med undersøgelse af banken i april og maj 2010

Ekstraordinær generalforsamling 22. juli 2010

Nedskrivninger i 2. kvartal påvirkes af kunders tab på valutakursudvikling”.

Bankens delårsrapport for 1. halvår 2010 (...) viste et underskud før skat på DKK -478 mio. og et underskud efter skat på DKK -263 mio. I underskuddet før skat indgik nedskrivninger på udlån med DKK -590 mio., hvoraf DKK -394 mio. vedrørte kunders anlægsfinansiering i fremmed valuta.

Det fremgik af selskabsmeddelelse nr. 15 af 22. juli 2010, at banken bl.a. havde accepteret krav om indskud af mindst DKK 750 mio. i ny basiskapital som led i forhandlingerne om opnåelse af likviditetsgaranti fra Finansiell Stabilitet A/S. På den ekstraordinære generalforsamling samme dag bemyndigedes bestyrelsen til at udvide Bankens aktiekapital ad én eller flere omgange med indtil DKK 1 mia. med eller uden fortegningsret for aktionærene, samt optagelse af lån på samme beløb mod udstedelse af konvertible gældsbreve (...).

Den ekstraordinære generalforsamling den 17. august 2010 vedtog med mere end 99% af de afgivne stemmer bestyrelsens forslag om nedsættelse og forhøjelse af bankens aktiekapital (...):

- Aktiekapitalen blev nedsat med nom. DKK 565,6 mio. til kurs 100 til nom. DKK 99,8 mio. ved henlæggelse af nedsættelsesbeløbet på DKK 565,6 mio. til en særlig reserve under egenkapitalen og samtidig nedsættelse af de eksisterende aktiers nominelle værdi fra DKK 20 til DKK 3.
- Reserven kunne alene anvendes til dækning af underskud og således ikke benyttes til udlodning til aktionærene, så længe der udestod individuel statsgaranti eller statsligt lån i form af hybrid kernekapital – forventeligt frem til ultimo 2014.
- Bankens aktiekapital forhøjes samtidig med kapitalnedsættelsen med mindst nom. DKK 565,6 mio. og højst nom. DKK 898,4 mio. ved udbud af nye aktier med fortegningsret for aktionærene à nom. DKK 3 til pari kurs, idet provenuet fra udbuddet skal udgøre et beløb, der kan opfylde det under pkt. 4 nævnte krav om indskud af mindst DKK 750 mio.
- Ved fuldtegning af udbuddet vil Bankens fremtidige aktiekapital være fordelt med 10 % til de gamle og 90 % til de nye aktionærer.

Prospektet i forbindelse med aktieudbuddet (...) blev offentliggjort samme dag, og prospekttilæg 1 blev offentliggjort den 3. september 2010 (...).

Den 6. september meddelte Karsten Ree Holding ApS i en pressemeddelelse, at selskabet ville udnytte sin fortegningsret og opretholde sin ejerandel.

...

I selskabsmeddelelse nr. 32 af 12. september 2010 redegjorde Banken forud for den ekstraordinære generalforsamling dagen efter, den 13. september 2010, for

- basisindtjening og nedskrivninger i juli og august 2010,
- ledelsens plan for implementering af styrkelse af centrale dele af organisationen, og
- tillægsprospekt 2 af 12. september 2010.

I selskabsmeddelelse nr. 36. redegjorde banken den 15. september 2010 for det endelige resultat af bankens udbud af nye aktier. Det maksimale antal nye aktier, jf. pkt. 5 ovenfor, blev tegnet, med en overtegning på ca. 36,7%, og med et provenu på DKK 878 mio. efter omkostninger på DKK 20 mio. Bankens bestyrelse besluttede på denne baggrund at gennemføre kapitalforhøjelsen og samtidig gennemføre kapitalnedsættelsen, jf. ovenfor pkt. 5.

Bankens Delårsrapport for 1.-3. kvartal (...) blev offentliggjort med selskabsmeddelelse nr. 46 den 26. oktober 2010.

3. kvartal viste efter nedskrivninger på DKK -183 mio. et resultat før skat på DKK -88 mio. og efter skat på DKK -65 mio.

Resultatet for årets første 3 kvartaler efter skat udgjorde DKK -328 mio., og egenkapitalen efter kapitaltilførslen på DKK 878 mio. og andre egenkapitalbevægelser på DKK 3 mio. netto udgjorde DKK 2.441 mio., mod DKK 1.888 mio. ved regnskabsårets start.

Egenkapitalbevægelserne i de første tre kvartaler af 2010 specificeres således (mio. DKK):

			31.12.09	30.09.10
Aktiekapital 31.12.09		665		
Kapitalnedsættelse	-565			
Kapitalforhøjelse	<u>898</u>	<u>333</u>		
Aktiekapital 30.9.10		<u>998</u>		998
Særlig reserve 31.12.09		0	0	
Overført fra aktiekapital		<u>565</u>		
Særlig reserve 30.9.10		<u>565</u>		566
Opskrivningshenlæggelse 31.12.09		2	2	
Bevægelser		<u>0</u>		
Opskrivningshenlæggelse 30.9.10		<u>2</u>		2
Overført resultat 31.12.2009		<u>1.221</u>	1.221	
Periodens resultat	-328			
Omkost. v. kapitalforhøjelse	-20			
Øvrige bevæg. på egenk.	<u>2</u>	<u>-346</u>		
Overført resultat 30.9.10		<u>875</u>		<u>875</u>
<i>Egenkapital i alt 31.12.09</i>			<u>1.888</u>	
<i>Egenkapital i alt 30.9.10</i>				<u>2.441</u>

Udviklingen i antal aktier og aktiekapital specificeres således:

Tiden frem til kapitalnedsættelsen	33.273.284 stk. à DKK 20,-	DKK 665.465.680
Kapitalnedsættelse	DKK -17,-	DKK -565.645.828
Før kapitalforhøjelsen	33.273.284 stk. à DKK 3,-	DKK 99.819.852
Kapitalforhøjelse	299.459.556 stk. à DKK 3,-	DKK 898.378.668
Efter kapitalforhøjelsen	332.732.840 stk. à	DKK 998.198.520

DKK 3,-

Udvandingen af de ”gamle aktionærer” kan opgøres således baseret på delårsrapporten pr. 30. september 2010:

	Før	Efter
Andel af bankens egenkapital	DKK 1.532 mio.	DKK 244 mio.
Indre værdi pr. aktie	DKK 46,96	DKK 7,33

Spejlbilledet heraf for nye aktionærer viser:

Tegningskurs	DKK 3,00	
Indre værdi pr. aktie		DKK 7,33

Sammenfatning af hvorfor tabet er elimineret:

Den kapitaltilførsel på minimum DKK 750 mio., som var en af Finansiell Stabilitet A/S' betingelser for ydelse af statsgarantien på DKK 13,5 mia., blev gennemført den 15. september 2010 med et provenu på DKK 878 mio. efter omkostninger.

Merprovenuet på DKK 128 mio. kr. overstiger resultatet for 3. kvartal 2010 på DKK -65 mio. med DKK 63 mio.

Bankens nedskrivninger som følge af kunders tab på valutaudviklingen blev udgiftsført løbende, alle væsentlige åbentstående positioner blev lukket ultimo juni 2010, og nedskrivningerne udgiftsført i bankens halvårsregnskab pr. 30. juni 2010 (...). Bankens daværende aktionærer bar tabet og skabte på den ekstraordinære generalforsamling den 17. august 2010 med vedtagelse af bestyrelsens forslag om nedsettelse og samtidig forhøjelse af bankens aktiekapital (...) grundlaget for retablering og yderligere styrkelse af bankens kapitalforhold.

Bestyrelsens forslag, som betød en meget væsentlig udvanding af de daværende aktionærer, var begrundet i de meget vanskelige betingelser for gennemførelse af et så betydeligt aktieudbud henover sommeren 2010 i et kriseramte børs- og finansmarked og et selskab med længere tids uro.

Aktionærerne støttede desuagtet op om bestyrelsens forslag, som blev vedtaget på den ekstraordinære generalforsamling i august 2010 med mere end 99% af de afgivne stemmer (...). Mange af bankens aktionærer deltog efterfølgende i aktieudbuddet, herunder bankens største aktionær, som med nytægningen opretholdt sin aktieandel.

Det af sagsøger påståede tab blev således båret af bankens aktionærer, som ved efterfølgende nytægning i september 2010 retablerede og yderligere styrkede bankens kapitalgrundlag med i alt DKK 878 mio. efter omkostninger. Finansiell Stabilitet, som overtog et potentielt påstået bestyrelsesansvar fra Banken efter dennes konkurs i februar 2011, har således ikke lidt et økonomisk tab, som kan søges erstattet af Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt og/eller andre tidligere medlemmer af Bankens ledelse. Det tab, som blev lidt som følge af videreførelsen af valutarammen, blev således dækket ind af aktionærerne, som ikke har indtalt kravet, og som ikke, hvis Finansiell Stabilitet i øvrigt måtte få medhold, vil få andel af en erstatning for det tab, som de dækkede ind i september 2010. Aktionærerne, som dækkede dette tab ind, rejste ikke krav mod Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt og/eller andre i Bankens daværende ledelse, og tog end ikke forbehold om dette efter generalforsamlingen i august 2010 og den efterfølgende tegning i september 2010.

Det må herefter lægges til grund, at disse aktionærer ikke fandt, at den daværende ledelse var ansvarlig, hvorfor de gav afkald på at gøre et ansvar gældende. Det bemærkes, at konkursboet heller ikke gjorde et

krav gældende over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt før mere end 25 måneder efter konkursen, uanset at selskabslovens § 365 stk. 2, fastsætter en frist på 3 måneder til at anlægge en sag, hvis aktionærerne inden konkursen havde givet et afkald på at gøre et krav gældende. Det bemærkes, at der ikke formelt blev taget stilling til decharge eller krav mod ledelsen på generalforsamlingerne i juli, august og september 2010, men der blev dog drøftet valutatab og kritik af ledelsen i Banken, uden at dette udmøntede sig i krav efter selskabsloven i den forbindelse, hvorfor den gennemførte kapitalned-sættelse og -forhøjelse må tages som udtryk for en decharge af Bankens ledelse, når der ikke efterfølgende blev fremsat krav eller taget forbehold om sådanne mod ledelsen.

Finansiel Stabilitet har ikke påpeget, hvornår ledelsen skulle have ageret anderledes og hvordan i relation til Østerfælledparken

Når den danske stat via et af sine selskaber sagsøger en række borgere for et påstået erstatningsansvar for et trecifret millionbeløb, må man forlange, at sagsøger ganske præcist kan anvise, hvornår og hvordan ledelsen skulle have ageret anderledes, end de gjorde. Det er et af mange grundlæggende præmisser for at kunne fastlægge et ledelsesansvar.

Finansiel Stabilitet har ganske vist over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gjort gældende, at de ikke burde have støttet bevillingen i december 2009/januar 2010 af valutarammen (og forhøjelsen af driftskrediten). Finansiel Stabilitet har imidlertid også kritiseret, at valutarammen blev videreført i foråret 2010, og man må lægge til grund, at Finansiel Stabilitet finder, at rammen skulle have været omlagt til DKK på et tidligere tidspunkt end i juni 2010. Finansiel Stabilitet forsømmer imidlertid nærmere at anvise og redegøre for, hvornår og hvordan Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt skulle have gjort noget andet end det, de gjorde i første halvår 2010. På hvilket grundlag, i forbindelse med hvilken begivenhed eller oplysning skulle de have ageret anderledes hver især, og hvilken årsagssammenhæng ville der i givet fald have været med tabet på valutarammen. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til SØ- og Handelsrettens præmisser i Traugott Møller-sagen fra juni 2015 (U.2016.1S) (...):

...

I den pågældende sag havde sagsøger således heller ikke nærmere angivet præcist, hvornår en sagsøgt ledelse efter sagsøgers opfattelse burde have truffet en anden beslutning, og dette forhold sammen med bl.a. manglende dokumentation i form af f.eks. syn og skøn førte til frifindelse.

...

REVISION

...

Situationen pr. 31. december 2008 (årsrapporten 2008 og revisionsprotokollater)

Såvel eksternt som intern revision meddelte blanke påtegninger på Bankens årsrapport for 2009 (...), dette regnskab behandles nedenfor.

Det er kun i årsrapporten for 2008, afgivet den 5. februar 2009, at intern og eksternt revision har afgivet en supplerende oplysning i Bankens regnskab. Revisionen tog ikke forbehold i årsrapporten for 2008 (...).

Den supplerende oplysning i årsrapporten 2008 var forårsaget af usikkerheden ved de ændrede konjunkturforskel i kølvandet på finanskrisen og deraf naturlig usikkerhed vedrørende måling af sikkerheder i ejendomme, og omfattede således ikke en supplerende oplysning i medfør af erklæringsbekendtgørelsens § 7, stk. 2 om, at "ledelsen var i farezonen for at ifalde erstatnings- eller straffeansvar for handlinger eller undladelser, der berører banken".

I de til årsrapporten 2008 tilhørende revisionsprotokoller, henholdsvis afgivet af intern revision den 5. februar 2009 (...) og af ekstern revision (...) samme dato står om Østerfælledparken nedenstående. Fra internt revisionsprotokollat (...):

”Østerfælledparken A/S

Engagementet udgør 551 mio. kr. I engagementet indgår valutaterminsforretninger med positiv markedsværdi på i alt 105 mio. kr. Ved indgåelse af valutaterminsforretninger har kunden omlagt 1.587 mio. kr. til CHF, og har dermed en valutarisiko.

...

Banken har opgjort et nedskrivningsbehov på 224 mio. kr. ..

Direktionen har over for os erklæret, at måling af udlånet er baseret på ledelsens bedste skøn over de forventede betalingsstrømme.”

Og fra det eksterne revisionsprotokollat (...):

”2.4.10 Østerfælledparken A/S

Vi har gennemgået nedskrivningen på engagementet og har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden vurdering end direktionen. Vi skal fremhæve, at værdi af sikkerheder og dermed nedskrivningen er forbundet med usikkerhed.”

Og videre i eksternt revisionsprotokollat (...):

”10) Østerfælledparken A/S

På engagementet er der foretaget individuel nedskrivning på kr. 200 mio. samt reserveret yderligere kr. 200 mio. kapitaldækning...”

Som det fremgår af skemaet, var således oplyst, at valutarammen på Østerfælled-engagementet var overskredet med ca. DKK 19 mio. på dette tidspunkt, hvilken faktisk oplysning er tilgået Finanstilsynet som følge af Bankens pligt til at fremsende revisionsprotokollaterne til tilsynet samt naturligvis revisorerne selv, foruden bestyrelsen primo februar 2009, uden at det er belyst eller dokumenteret, at der har været rejst kritik heraf.

Revisionen har for 2008 ikke fremsat kritiske bemærkninger over for Bankens ledelse. Revisionen meddelte en supplerende oplysning i årsregnskabet, men som bl.a. Henrik Håkonsson forklarede sin opfattelse for retten, var dette udtryk for en professionel revision, der var deres ansvar og opgave som offentlighedens tillidsrepræsentant bevidst (...):

”Foreholdt følgende oplysning fra revisor i Amagerbankens årsrapport for 2008 (...):

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til omtalen i ledelsesberetningens afsnit om ”Nedadgående konjunkturer og dermed særlig usikkerhed og risiko”. Heri redegør ledelsen for kapitalforhold og særlig usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerheder i ejendomme samt aktier og virksomhedsobligationer.

Vi er enige i ledelsens beskrivelse af usikkerhed og risiko. ”,

har han forklaret, at han tog det som en professionel udmelding fra revisionen.”

Der kan desuden henvises til bl.a. Jesper Reinhardts forklaring (...).

Kvartalsrapporten - 1. kvartal 2009

Efter Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var indtrådt som nye medlemmer i bestyrelsen den 23. marts 2009, blev det første revisionsudvalgsmøde afholdt den 26. april 2009 med Carsten Ehlers som formand bl.a. til gennemgang af udkast til delårsrapporten for 1. kvartal 2009 (...) med tilhørende to revisionsprotokollater (...).

Det følger af revisionsprotokollaterne, at Østerfælled-engagementet var blevet nedskrevet med DKK 189 mio. pr. 31. marts 2009 (...). Der anføres om engagementet, at dette udgjorde DKK 533 mio. med en blanco på DKK 468 mio., dvs. sikkerhederne var skønnet opgjort pr. 31. marts 2009 til DKK 65 mio.

Ekstern revision (KPMG) erklærede sig enige med Bankens måling af Bankens væsentlige enkeltengagementer, hvorunder hører Østerfælledparken (...):

"Vi har ikke fundet grundlag for at anlægge en anden samlet vurdering af målingen af bankens og koncernens engagementer, hvorfor vi kan tilslutte os den regnskabsmæssige behandling i perioderegnskab. Gennemgangen af dokumenter, herunder sikringsakter, i forbindelse med den stikprøvevise revision af væsentlige enkeltengagementer har ikke givet anledning til bemærkninger."

Intern revision var ligeledes enige i målingen af Østerfælledparken-engagementet ved udgangen af 1. kvartal 2009, og Gitte Buchholz har om dette forklaret følgende (...):

"Foreholdt samme revisionsprotokollat [*indsat: 5. februar 2009*], pkt. 4.2.2. "Måling af individuelt vurderede udlån", underafsnittet "Østerfælledparken A/S" (...) og internt revisionsprotokollat af 29. april 2009, pkt. 4.2.2. "Måling af individuelt vurderede indlån", underafsnittet "Østerfælledparken A/S" (...) har hun forklaret, at Intern Revision var enig i ledelsens måling af dette engagement, hvilket de også har erklæret sig om. Samtidig har Intern Revision anført, at der var visse usikkerheder, og at disse usikkerheder skulle henføres til den daværende markedssituation, hvor der var et illikvidt ejendomsmarked. Foreholdt det, der er anført i det interne revisionsprotokollat af 29. april 2009 om Amagerbankens betalingsrækker (...), har hun forklaret, at Intern Revision i forbindelse med Østerfælled-engagementet også fik en opgørelse af engagementet og sikkerheder, og at der nedenunder lå et ejendomsskema, der havde de elementer med, som Intern Revision har omtalt som et budget. Det var Amagerbankens ledelses intention at holde engagementet i en rum tid, og dette skulle afspejles i betalingsrækkerne. Hun erindrer ikke, at Intern Revision fandt fejl i dette. Hun ved ikke, hvorfor det ikke her er nævnt, at der var finansieret i CHF."

Fra intern revisions protokollat vedrørende delårsrapporten for 1. kvartal 2009, dateret den 29. april 2009 (...), står bl.a. angivet, at Østerfælledparken-engagementet opererede med et budget med en betalingsrække på over 10 år for perioden 2010-2021 (citater):

"Østerfælledparken A/S

Engagementet udgør 533 mio. kr. Sikkerheder består primært af ejerpanter i 528 lejligheder i ejendommen Øster Fælled Torv, København Ø.

Banken har opgjort et nedskrivningsbehov på 189 mio. kr. Målingen af udlånet er baseret på følgende skøn foretaget af bankens ledelse; 10 % årlig genudlejning på markedsvilkår, 3 % årlig lejeregulering, fuld udlejning (aktuelt udlejet 95 %) samt salg af ejendommen i 2023 til et afkastkrav på 3,8 %.

Bankens betalingsrækker pr. 31. marts 2009 tager udgangspunkt i budget for ejendommen for perioden 2010 til 2021 udarbejdet af banken ultimo 2008..."

Om de af Banken anvendte betalingsrækker har revisorerne under vidneforklaringerne samstemmende forklaret, at de var godkendt både af revisorerne og af Finanstilsynet, jf. KPMG's forklaring (...):

"Foreholdt følgende afsnit fra referat af Amagerbankens bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (...):

”Vedrørende ejendomme

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3 - 5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.”

har de forklaret, at Duedahl-Olesen er korrekt citeret vedrørende betalingsrækker. Der var kommet en ny ledelse, der påtænkte et andet afviklingsarrangement end den tidligere ledelse. Det var en mere kortsigtet strategi. Det skal afspejle sig i de opstillede betalingsrækker. Det er korrekt, at Amagerbanken havde haft en usædvanlig lang horisont på sine afviklingsarrangementer. De har ikke set mere end fem år i andre banker end Amagerbanken. Finanstilsynet havde vurderet, at de lange betalingsrækker var i overensstemmelse med de dagældende regler.”

Og Per Rolf Larssen fra Deloittes forklaring (...):

”I juni 2010 kom en rapport fra Finanstilsynet, hvoraf fremgår, at bankens nedskrivning lå i den lave ende. Det var nogle temmelig lange betalingsrækker. Finanstilsynet har efterfølgende gjort spillebanen for nedskrivninger smallere. Det var ikke unormalt, men begrebet ”normaliseret” forstår han godt.

samt (...):

”Han har foretaget revision af betalingsrækkerne, som den tidligere ledelse anvendte, og han har ikke fundet anledning til kritik.”

Og Henrik Priskorn fra Deloittes forklaring (...):

”Forevist følgende afsnit i referat af bestyrelsesmøde den 3. februar 2011 (...) om gennemgang af engagementer:

”Bestyrelsen drøftede materialet grundigt.

...

Anders Duedahl-Olesen anførte, at betalingsrækken skal afspejle den lagte handlingsplan, og henviste til, at Finanstilsynet specifikt havde godkendt de i banken anvendte modeller. Torben Bender nævnte supplerende, at man i sektoren typisk ser maksimalt 3-5 år. Kun Amagerbanken havde revisionen bekendt anvendt mere end 5 år.”

har han forklaret, at Amagerbanken havde en holdning om, at det kunne være bedre for banken ikke at tvangsrealisere engagementer inden for en kort tidshorisont og i stedet anlægge en længerevarende tidshorisont. Der var lange forhandlinger med Finanstilsynet herom. Finanstilsynet accepterede de længere betalingsrækker. Det var dog vigtigt for ham, at de længere betalingsrækker ikke i sig selv medførte et bedre resultat. Amagerbankens brug af lange betalingsrækker hang sammen med Amagerbankens strategi. Længden medførte ikke i sig selv større eller mindre nedskrivninger.”

Konkluderende om Bankens valg af en lang betalingsrække på Østerfælledparken-engagementet har dette forhold været fuldt ud oplyst og godkendt af såvel Bankens revisorer som af Bankens tilsynsførende myndighed; Finanstilsynet.

I perioden fra Finanstilsynets tilsyn i Banken 2.-4. juni 2009, jf. Finanstilsynets rapport af 1. juli 2009 (...) og til november 2009 arbejdede Banken inklusive Bankens revision intenst med spørgsmålet om

forudsætningerne for at måle Bankens individuelle solvensbehov korrekt, hvilket mundede ud i en endelig prøvelse heraf for Erhvervsankenævnet, der afgjorde spørgsmålet den 29. oktober 2009 (...) i overensstemmelse med det af Finanstilsynet fastsatte skøn.

...

Situationen pr. 31. december 2009 (årsregnskab 2009 og revisionsprotokoller)

Årsregnskabet for 2009 blev påtegnet uden forbehold og uden supplerende oplysninger fra den samlede revisions side (...).

...

Om målingen af engagementerne tilsluttede ekstern revision sig i sit protokollat af 2. februar 2010 (...) ledelsens vurdering vedrørende Bankens store og komplekse engagementer, hvorunder Østerfælledparken hørte:

”På baggrund af vores gennemgang kan vi tilslutte os ledelsens vurdering, at bankens engagementer med sikkerheder i ejendomme og nedskrivningerne herpå har en betydelig følsomhed over for udviklingen i såvel afkastkrav som den korte rente.

Vi henviser i øvrigt til omtalen i afsnit 3 vedrørende engagementer...”

Og under afsnit 3 om engagementerne var anført følgende (...):

”Samlede nedskrivninger og hensættelser til imødegåelse af tab udgør pr. 31. december 2009 2.693 mio. kr. (2008: 1.521 mio. kr.) inkl. hensættelse vedrørende Det Private Beredskab.

En række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er meget komplekse, og baserer sig på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme. Vi kan på baggrund af vores gennemgang tilslutte os det af ledelsen anlagte skøn.”

Tilsvarende gælder det konkret for Østerfælledparken-engagementet, jf. afsnit 3.3.8 i ekstern revisions protokollat (...):

”Østerfælledparken A/S

I henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3 skal vi baseret på vores gennemgang erklære, at:

- Ovennævnte engagement er målt korrekt.”

Og i det uddybende bilag til protokollatet anførtes følgende om Østerfælledparken (...):

Banken har pr. 30. december 2009 opgjort engagementet med Østerfælledparken A/S således:

	mio.kr.
Engagement	567,5
Sikkerheder vurderet til	73,4
Blanco	494,1
Tilsagte rammer for termins- og optionsforretninger	100,0
Rammer for andre afledte finansielle instrumenter	-
Udstederrisiko	-
Resultat før skat i henhold til årsrapporten for 2008	
Østerfælled Holding A/S	neg. -0,0
Østerfælledparken A/S	23,4
Egenkapital pr. 31. december 2008	
Østerfælled Holding A/S	45,0
Østerfælledparken A/S	19,8
Olav Damkiær-Classen (Formueopgørelse)	-
Hans-Henrik Palm (Formueopgørelse)	-
Henrik Ørbekker (Formueopgørelse)	-
Engagementsbelastning jf. FIL § 145	520,3

...

Engagementet består af anlægs lån stort kr. 392,5 mio., driftskredit i alt kr. 35 mio., yderligere intern trækingsret kr. 40 mio. (udnyttet med kr. 14,5 mio.) samt ramme for tab på termins og optionsforretninger på kr. 100,0 mio. (aktuelt tab kr. 100,4 mio.).

...

På engagementet er der ultimo 2009 foretaget individuel nedskrivning på kr. 540,6 mio. Pr. 31/12 2008 var der foretaget individuel nedskrivning på kr. 223,9 mio. og i 2007 var der ikke foretaget individuel nedskrivning.”

På dette tidspunkt oplystes valutarammen i Østerfælledparken-engagementet således at være marginalt overskredet med DKK 0,4 mio.

Intern revision anførte tilsvarende i dets protokollat af 2. februar 2010 (...), at være enige med ledelsen i målingen af Bankens engagementer, jf. under afsnit 3.2 (...):

”Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. december 2009.”

Og vedrørende de store erhvervsengagementer henviste intern revision til ekstern revisions protokollat, jf. afsnit 5.2.1 (...).

Der var således fuld overensstemmelse mellem intern og ekstern revision, herunder var der ingen kritik af Bankens ledelse i relation til Østerfælledparken-engagementet.

Kvartalsrapport 1. kvartal 2010

Banken aflagde kvartalsrapport for 1. kvartal 2010 den 29. april 2010 (...). Såvel ekstern revision som intern revision afgav i den forbindelse blanke påtegninger uden forbehold.

I de tilhørende protokollater erklærede såvel ekstern revision som intern revision, at de ikke havde grundlag for at anlægge en anden vurdering end den, Bankens ledelse anlagde vedrørende måling af Bankens engagementer ved udgangen af 1. kvartal 2010.

Ekstern revision anførte følgende (...):

”3.2 Gennemgang af måling af engagementer

Vi har gennemgået Amagerbankens engagementer ultimo marts 2010 i samarbejde med bankens interne revision med henblik på at vurdere, hvorvidt den samlede måling af engagementer afspejler det bedste aktuelle skøn i overensstemmelse med regnskabsreglerne.

Gennemgangen har primært fokuseret på væsentlige enkeltengagementer samt stikprøvevis gennemgang af øvrige engagementer.

...

En række af bankens væsentlige engagementer, hvorpå der skal foretages nedskrivninger, er af stor kompleksitet., og det beregnede nedskrivningsbehov baserer sig i betydeligt omfang på ledelsens skøn over fremtidige betalingsstrømme.”

I intern revisions protokollat var anført nedenstående konklusion samt oplyst om status på Østerfælledparkens valutaramme, at denne nu var forøget til DKK 165 mio. (...):

”5.2. Engagementer

5.2.1. Konklusion

...

Vi har på baggrund af vores gennemgang ikke grundlag for at anlægge en anden vurdering end bankens ledelse af den samlede måling af bankens engagementer pr. 31. marts 2010.

5.2.2. Måling af individuelt vurderede engagementer

Vi har i samarbejde med ekstern revision revideret målingen af 46 større erhvervsengagementer samt 35 mindre erhvervs-/privatengagementer. Revisionen har omfattet bankens specifikation af engagementer med objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), stikprøvevis gennemgang af betalingsrækker m.v. samt drøftelser med bankens ledelse og kreditfunktion.

...

Måling af engagementer med afledte finansielle instrumenter i valuta

Bankens nedskrivninger pr. 31. marts 2010 er som følge af udviklingen i CHF og JPY kursen forøget i forhold til 31. december 2009.

Udviklingen i CHF og JPY valutakursen har medført, at den negative markedsværdi på valutaterminsforretninger m.v. indgået af følgende kunder er forøget med 102 mio. kr. i forhold til 31. december 2009:

<u>Mio. kr.</u>	Markedsværdi afledte fin. instr. 31. 03. 2010	Markedsværdi afledte fin.instr. 31. 12. 2009	Ændring i perioden
Østerfælledparken A/S	165	99	66
Classen Koncernen	43	26	17
Ejendomsselskabet Øresundshøj m.fl.	31	19	12
Hans Henrik Palm m.fl.	15	8	7
	254	152	102

Eftersom ovenstående kunder er nedskrivningsengagementer, medfører stigningen i den negative markedsværdi, at bankens nedskrivninger på disse engagementer er forøget tilsvarende.”

Som det fremgår, var valutarammen på Østerfælledparken-engagementet ved udgangen af marts 2010 trukket over med DKK 65 mio.

Behandling af delårsrapporten for 1. kvartal i Bankens revisionsudvalg

Delårsrapporten for 1. kvartal 2010 og de dertil hørende revisionsprotokollater i udkast blev behandlet på mødet i Bankens revisionsudvalg den 25. april 2010.

I mødet deltog foruden udvalgets medlemmer; Bankens direktion og økonomidirektør Lotte Pind samt Bankens interne revisor Gitte Buchholz og statsaut. revisor Anders Duedahl-Olesen fra KPMG, samt statsaut. revisor Per Rolf Larssen fra Deloitte.

Af referatet fra mødet i revisionsudvalget fremgik om dagsordenens pkt. 1-3 (Delårsrapport 1. kvartal 2010, intern og ekstern revisionsprotokol) som behandlede under ét (...):

”Delårsrapporten blev gennemgået for bemærkninger hertil.

Herefter blev først intern og derefter ekstern revisionsprotokol gennemgået punkt for punkt. Der var alene tale om mindre rettelser. Banken modtager således nye revisionsprotokollater til udsendelse til bestyrelsen, senest mandag formiddag.”

Der hersker ingen tvivl om, at alle væsentlige punkter i revisionsprotokollerne har været drøftet og genbearbejdet, og at såvel intern som ekstern revision har udført deres arbejde fyldestgørende og på korrekt vis.

Halvårsrapporten 2010

Halvårsrapporten for 1. halvår 2010 blev revideret af intern og ekstern revision og blev afgivet uden forbehold den 22. juli 2010 og med en supplerende oplysning under henvisning til kravet fra Finansiell Stabilitet om, at Banken skulle øge kapitalen med DKK 750 mio. for at kunne få tildelt den ønskede statsgaranti på DKK 13,5 mia. (...):

”Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Vi henviser til note 1 i perioderegnskabet for koncernen for perioden 1. januar -30. juni 2010 vedrørende forudsætningerne for fortsat drift (going concern) for at banken kan opfylde lovens krav til likviditet efter udløbet af Bankpakke I den 30. september 2010 har banken modtaget individuel statsgaranti

for 13,5 mia. kr. fra Finansiell Stabilitet A/S. Statsgarantien er ledsaget af flere vilkår, herunder især at bankens kapitalgrundlag skal styrkes kontant med yderligere mindst 750 mio. kr.

Selskabets ledelse forventer, at styrkelse af kapitalgrundlaget i form af yderligere basiskapital kan opnås ved offentligt udbud af aktier eventuelt ved ansvarlig lånekapital og har aflagt perioderegnskabet for perioden 1. januar - 30. juni 2010 med fortsat drift for øje (going concern).

Såfremt den krævede styrkelse af bankens kapitalgrundlag ikke gennemføres, eller andre af de stillede vilkår ikke kan opfyldes, vil bankens mulighed for fremskaffelse af nødvendig likviditet (funding) være væsentlig forringet eller ikke til stede, hvilket kan medføre, at den ved perioderegnskabsafslæggelsen anlagte forudsætning om fortsat drift kan vise sig at være fejlagtig.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Vi har gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den gennemførte revision af perioderegnskabet. Det er på denne baggrund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med perioderegnskabet.”

I de tilhørende revisionsprotokollater afgivet den 20. juli 2010 oplystes det konstaterede samlede valutatab for 1. halvår til i alt DKK 394 mio.

Ekstern revision angav under et særligt fremhævet punkt i deres protokollat, at der var foretaget nedskrivninger direkte som følge af kunders valutaterminsforretninger og valutalån i 1. halvår 2010 (...):

Nedskrivninger afledt af kunders valutaterminsforretninger og valutalån

Banken har gennem en længere periode haft en række åbne valutaterminsforretninger og valutalån med kunder. Værdien af disse kontrakter og lån er løbende værdiansat til den opgjorte negative markedsværdi, og tabet er således løbende indregnet i resultatopgørelsen under nedskrivninger. Tab herpå, som følge af ændringer i valutakurser i perioden 1. januar - 30. juni 2010, udgør i alt 394 mio. kr.

Bankens samlede tab fra etablering til 30. juni 2010 afledt af ændringer i valutakurser på afledte finansielle instrumenter på engagementerne med Østerfælledparken, Hans Henrik Palm, Øresundhøj, Classen, Henrik Mørch, TOKI og Strandgrunden Juelsminde udgør i alt 500 mio. kr. [min understregning]

Vi har fået oplyst, at valutakursrisikoen på de nævnte valutaterminsforretninger og valutalån nu er afdækket via lukning af de enkelte valutaterminsforretninger og omlægning af valutalån.

Vi henviser til intern revisions revisionsprotokollat af 20. juli 2010 for specifikation af de realiserede tab.”

I intern revisions protokollat stod angivet følgende specifikation (...):

”3. SÆRLIGE FORHOLD VEDRØRENDE PERIODEREGNSKABET FOR PERIODEN 1. JANUAR - 30. JUNI 2010

3.1. Nedskrivninger afledt af kunders valutaeksponeringer

Som omtalt i ledelsesberetningen er resultatet for perioden 1. januar - 30. juni 2010 væsentligt påvirket af nedskrivninger afledt af kunders tab på valutaterminsforretninger og valutalån. Kunders tab på valutaterminsforretninger og valutalån som følge af ændringer i CHF og JPY i perioden 1. januar - 30. juni 2010 har resulteret i nedskrivninger på 394 mio. kr.

Nedenstående kunders tab på terminsforretninger og valutalån kan specificeres således på henholdsvis 1. og 2. kvartal 2010: [min understregning]:

<u>Mio. kr.</u>	Restgæld valutalån/ markeds- værdi af l. fin. instr. 31.12.2009	Restgæld valutalån/ markeds- værdi af l. fin. instr. 31.03.2010	Restgæld valutalån/ markeds- værdi af l. fin. instr. 30.06.2010	Valuta- kurstab 1. kv. 2010	Valuta- kurstab 2. kv. 2010	Valuta- kurstab 1. halvår 2010
Østerfælledparken A/S	99	165	340	66	175	241
Classen Koncernen	55	74	112	19	38	57
Ejendomselskabet						
Øresundshøj m.fl.	115	131	160	16	29	45
Hans Henrik Palm m.fl.	199	214	237	15	23	38
Henrik Mørck	1	2	4	1	2	3
TOKI	82	85	91	3	6	9
Strandgrunden Juelsminde	12	12	13	0	1	1
	563	683	957	120	274	394
<u>Beløbet kan specificeres således:</u>						
Udlandslån	410	427	457	17	30	47
Afledte finansielle instru- menter	153	256	500	103	244	347
	563	683	957	120	274	394

Bankens direktion har oplyst, at ovennævnte nedskrivningsengagementer samt øvrige svage engagementers valutaeksponeringer er blevet lukket ultimo juni 2010.”

Det samlede valutakurstab på kundeengagementet med Østerfælledparken i 1. halvår 2010 udgjorde således DKK 241 mio.

Størstedelen af tabet, svarende til DKK 175 mio. (73%), var tabt i 2. kvartal 2010.

Af intern revisions oversigt, jf. skemaet citeret ovenfor, over kunders tab på terminsforretninger og valutalån for henholdsvis 1. og 2. kvartal 2010 (...) kan ses, at samtlige tab opgjort ved udløbet af 1. kvartal, dvs. pr. 31. marts 2010, var fordoblet i 2. kvartal 2010.

Det var således valutatab, der blev lidt inden for en meget kort periode.

Valutatabet på Østerfælledparken-engagementet var løbende blevet nedskrevet på engagementet, og intern revision oplyste den samlede nedskrivning pr. 30. juni 2010 i sit protokollat (...):

”1. Østerfælledparken A/S

Banken har nedskrevet det faktiske træk på 795 mio. kr. pr. 30. juni 2010.”

Konklusion på revisionen af Bankens halvårsregnskab pr. 30. juni 2010

Revisorerne afgav revisionspåtegninger på delårsregnskabet for 1. halvår 2010 uden forbehold med udtalelse om ledelsesberetningen og med supplerende oplysninger om forudsætningerne for aflæggelse af delårsregnskabet med fortsat drift for øje (going concern).

Baseret på gennemgangen af de til halvårsregnskabet hørende revisionsprotokollater samt på behandlingen på mødet i revisionsudvalget og på bestyrelsesmødet over tre dage 20.-22. juli 2010 kan det konstateres, at revisionspåtegningerne – bortset fra de supplerende oplysninger i relation til going concern – blev afgivet uden supplerende oplysninger om andre forhold, fordi samtlige revisorer i forbindelse med revisionen ikke var blevet bekendt med forhold, der betingede supplerende oplysninger vedrørende andre forhold.

Revisionsprotokollerne udarbejdes til bestyrelsens brug, men i finansielle virksomheder tilgår de tillige Finanstilsynet.

Henset til informationsindhold og detaljeringsgrad i såvel den eksterne som den interne revisions revisionsprotokollater kan det konstateres, at de var et værdifuldt supplement for Finanstilsynet til den viden, Finanstilsynet i øvrigt erhvervede sig om Banken og dens forhold i forbindelse med inspektionerne i Banken og den omfattende skriftlige og mundtlige kontakt mellem Banken og Finanstilsynet på alle niveauer i 2010.

Samlet konklusion om revisors rolle 1. halvår 2010

En revisor skal særskilt give supplerende oplysninger i revisionspåtegningen om forhold, som revisor i forbindelse med sit arbejde er blevet bekendt med og som giver begrundet formodning for, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der vedrører virksomheden.

Det kan efter nærværende forløb konstateres, at sådan supplerende information ikke blev givet af revisorerne i relation til valutakurstabet eller til andre forhold i øvrigt i revisionspåtegningerne på delårsrapporterne for 1. kvartal og for 1. halvår 2010.

Gennemgangen af de nævnte delårsregnskaber og de dertil knyttede revisionsprotokollater samt referater fra møder i Bankens revisionsudvalg og bestyrelsen viser, at Bankens revisorer havde indgående kendskab til tabene og den regnskabsmæssige præsentation heraf, såvel pr. 31. marts som pr. 30. juni 2010.

Endvidere viser revisionsprotokollaterne, at revisorerne i forbindelse med revisionen af kvartalsregnskabet pr. 31. marts og halvårsregnskabet pr. 30. juni 2010 ikke fandt anledning til at vurdere, at valutatabene kunne medføre erstatnings- eller strafansvar for nogen person i Bankens ledelse.

Konkluderende har der fra alle relevante parter, herunder Bankens eksterne uafhængige revisorer, været fuld fokus på valutakurstabets udvikling i 1. halvår 2010, særligt i 2. kvartal 2010, uden at der af den årsag har været nogen markering af, at bestyrelsens beslutninger i perioden lå uden for en ledelsesalmindelige ”business judgment rule”.

Det erindres i den forbindelse, at Bankens eksterne revisorer deltog i utallige møder hos Finanstilsynet og med Bankens daglige ledelse samt Bankens interne revision foruden deltagelse i en række møder med Bankens bestyrelse særligt i perioden fra finanskrisens indtræden i efteråret 2008 og frem til efteråret 2010, inden for hvilken periode Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var medlemmer af bestyrelsen.

Ydermere skal erindres, at engagementet Østerfælledparken var et nedskrivningsengagement i hele den periode, hvor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var bestyrelsesmedlemmer, og at der løbende blev nedskrevet, hvad der skulle nedskrives på dette engagement, hvilket ovenstående gennemgang af revisionens rolle ligeledes fuldt ud dokumenterer.”

Allan Ottsen har i sit sammenfattende processkrift ud over anbringender, der i det væsentlige er sammenfaldende med anbringender fremsat af N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup, anført bl.a. følgende anbringender vedrørende Østerfælled-engagementet:

”DISPOSITIONER I FORHOLD TIL ØSTERFÆLLEDPARKEN-ENGAGEMENTETS VALUTADEL I 2009/2010

Vedrørende valutadelen gøres gældende, at Allan Ottssens pligter og ansvar ikke adskiller sig fra de øvrige forhold og det ovenfor anførte.

I advokatundersøgelsen udarbejdet af advokat Jens Christensen behandler han fra side 190 og frem ansvarsvurderingen vedrørende valutaspørgsmålet, ... Som det fremgår af tidligere processkrifter afgivet på vegne Allan Ottsen, gøres gældende, at advokat Jens Christensen i det hele finder, at der ikke kan gøres ansvar gældende vedrørende disse dispositioner over for Allan Ottsen.

I forbindelse med forelæggelse af sagen gav advokat Kolja Staunstrup udtryk for, at han ikke fuldt ud kunne tiltræde dette synspunkt.

Allan Ottsen kan vedrørende valutadelen vedstå den forklaring, der er gengivet i forklaringsdokumentet. Efterfølgende bevisførelse giver ikke anledning til at ændre forklaringen. Det er Allan Ottssens opfattelse, at den efterfølgende bevisførelse tværtimod har støttet hans forklaring.

Foranlediget af advokat Kolja Staunstrups bemærkning er der anledning til supplerende at bemærke følgende:

Særligt vedrørende et evt. tab på valutaterminsrammen i foråret 2010 har Allan Ottsen forklaret, som det fremgår af ... [forklaringen]. Han forklarer, at alle de valutadrøftelser, der var i bestyrelsen, omhandlede Østerfælled engagementet. Der var i hele perioden frem til juli 2010 stor fokus herpå. Overskridelsen af rammen blev drøftet hele tiden – det var jo årsagen til, at det var på dagsordenen. Han fandt ikke, at der var grund til at skrive bevillingen om. Hvis man skrev bevillingen om, ville man således forhøje den pågældende kundes mulighed for at køre videre. Ved at fastholde rammen, fastholdt man fokus.

Allan Ottsen var under hele denne proces vidne til, at der blev indhentet ekspertudtalelser fra bankens egne valutakyndige og fra eksterne valutakyndige. Der har ikke på noget tidspunkt i denne proces været anledning for Allan Ottsen til at betvivle den kvalificerede rådgivning, banken indhentede. I mandagsfrokostmøderne deltog fast vicedirektør Peder Kragh, der var chef for valutaafdelingen. Herudover blev Henrik Jensen og Klaus Bach Jensen, der var afdelingsleder og valutaspecialist, tilkaldt til mandagsfrokostmøderne. Allan Ottsen har heller ikke i denne periode været bekendt med informationer, som ikke blev videreformidlet til bestyrelsen. Alle beslutninger i perioden blev truffet på et oplyst grundlag baseret på eksperterts indstillinger, hvor det forretningsmæssige skøn var, at valutakurserne ville rette sig. Beslutningsprocessen er ikke baseret på konkrete bidrag fra Allan Ottsen, og ingen forventede, at han selvstændigt skulle bidrage med oplysninger, der adskilte sig fra eksperternes udsagn.

Også for denne periode gælder, at bestyrelsens fastlæggelse af Allan Ottssens ansvarsområde afgrænser de pligter, der påhvilede Allan Ottsen. Han har heller ikke i den periode i forhold til bestyrelsen haft en anden rolle end i det hidtidige forløb.

Særligt vedrørende fremmedvaluta er der ikke fra bestyrelsens medlemmer eller fra de øvrige medlemmer af Kreditkomitéen eller i øvrigt fra specialisterne i banken nogen forventning til, at Allan Ottsen selvstændigt kunne bidrage med ekspertviden på området. Selve den omstændighed, at der lånefinansieres i udenlandsk valuta, er som nævnt en sædvanlig bankforretning. Allan Ottsen har derfor ikke på noget tidspunkt under sit virke i banken haft anledning til at betvivle, at grundlaget for de indstillinger, der blev lavet, var på et tilstrækkeligt kvalificeret fagligt niveau. Henset til de arbejdsopgaver, der var henlagt til Allan Ottsen, kan hans pligter umiddelbart i relation til fremmedvaluta ikke gå videre end hertil.

Mere konkret vedrørende valutaproblemstillingen i foråret 2010 henvises til forklaringsdokumentet med gengivelse af Allan Ottssens forklaring, hvoraf som en del kan fremhæves følgende:

”Efter rekonstruktionen talte de hyppigt om Østerfælled-engagementet i både direktionen, bestyrelsen og Kreditkomitéen. I foråret 2010 blev valutaen og Østerfælled-engagementet drøftet i stort omfang.

Udgangspunktet for drøftelsen var altid engagementets status. Der var tale om et stort engagement, som tillige blev drøftet med både intern og ekstern revision samt Finanstilsynet. Der var stor fokus på engagementet, da det nåede rammen på 100 mio. kr. Det gælder generelt, at alle, der havde med Østerfælled-engagementet at gøre, var inde i det.”

...

”... det var også hans opfattelse, at eventuelt tab udover 100 mio. kr. på valutaterminsrammen måtte bæres af banken. Overskridelsen af denne ramme blev drøftet hele tiden – det var jo årsagen til, at det var på dagsordenen – og han mener ikke, at der var grund til at skrive bevillingen om. Hvis man skrev bevillingen om, ville man således forhøje den pågældendes kundes mulighed for at køre videre.”

...

”[foreholdt et længere referat fra Jørgen Brændstrups forklaring] Han var ikke involveret i indhentelsen af materiale fra Consensus og Nordea. Hans viden herom stammer derfor fra bestyrelsesmøderne og møder afholdt forud herfor.”

...

”han ikke mener, at han i 2009 deltog i at påtage sig en risiko, som han og den øvrige ledelse i Amagerbanken ikke kunne vurdere konsekvensen af. Han mener heller ikke, at andre gjorde det. Han mener derimod, at de indhentede saglige vurderinger fra de største eksperter i landet, og at Amagerbankens også selv havde de nødvendige kompetencer til at vurdere finansiering i fremmed valuta.”

...

”Kreditkomitéen indstillede ikke en nedlægning af valutaterminsrammen, idet man rådførte sig med interne og eksterne eksperter, og på den baggrund havde man en forventning om, at valutaterminsrammen kom tilbage på plads. Han var enig i indstillingen i Kreditkomitéen om ikke at anbefale en nedlukning. Bestyrelsen fik indblik i overvejelserne.”

...

”Han mener, at finansiering i fremmed valuta er et helt almindeligt produkt i forhold til erhvervskunder. Det var ikke et produkt, man tilbød privatkunder. Han er ikke selv ekspert på dette område, men det er der andre, der er.”

Allan Ottsen var ikke involveret i dag-til-dag håndteringen af valuta. Han modtog ikke de daglige underretninger. Han blev kun involveret, når han deltog i møder, hvor emnet blev behandlet.

Sammenfattende vedrørende valutaspørgsmålet bemærkes som følge af det ovenfor anførte, at der også her var klar overensstemmelse mellem de pligter, som Allan Ottsen var pålagt at udføre, og den rolle, han rent faktisk udførte. De bevillinger der blev meddelt til fastholdelse af valutarammen på 100 mio. kr. og udvidelse af driftskreditten på Østerfælled engagementet i december 2009, var baseret på et korrekt og grundigt udarbejdet management summary og den fulde skønsmæssige overvejelse lå hos bestyrelsen. Der er ikke på det møde eller forud herfor en særlig pligt for Allan Ottsen til at disponere imod bankens organisation, indstillingen fra eksperterne til kreditudvalget, forelæggelsen for bestyrelsen i overensstemmelse med sædvanlig praksis og en klar og enstemmig beslutning fra bestyrelsen.

Vedrørende dispositionerne henover foråret 2010 har Allan Ottsen heller ikke haft konkrete pligter, der er forsømt, og har handlet i overensstemmelse med de af bestyrelsen og den adm. direktør fastsatte retningslinjer for hans arbejde.

Vedrørende spørgsmålet om et ansvar i øvrigt for valutadelen omtaler advokat Jens Christensen spørgsmålet, ..., med en generisk henvisning til den samlede ledelse. Han fremhæver derefter følgende:

”Ved vurderingen af et muligt ansvar, skal der ske en individuel vurdering af hver enkelt ledelsesmedlems handling/undladelser, hvilken vurdering jeg ikke har foretaget.”

I advokatundersøgelsen fremhæver advokat Jens Christensen, at Allan Ottsen ikke havde nogen handlepligt i foråret 2010. Således fremgår...:

”Det bemærkes, at der efter det foreliggende ikke ses at være indtrådt en handlepligt for Allan George Ottsen.”

Det kan som følge heraf ikke tiltrædes, at advokatundersøgelsen peger på et ansvar for Allan Ottsen.

Under alle omstændigheder fastholdes, at Allan Ottsen ikke har handlet ansvarspådragende i forbindelse med lånefinansiering i fremmed valuta. Det bemærkes for fuldstændighedens skyld, at beslutningen i 2009 alene var at opretholde belåningen i fremmed valuta i overensstemmelse med en tidligere vedtaget bevilling og at lånet ved udgangen af 2010 ikke overskred den allerede tidligere af bestyrelsen givne bevilling. Realiteten er i Allan Ottsens optik, at banken havde truffet en beslutning om at beholde Østerfælled engagementet ud fra en langsigtet forventning om, at det var det bedste for banken. Der var ikke signaler, der på det tidspunkt indikerede, at lånefinansieringen i fremmed valuta på lang sigt var ufor-svarlig.”

5.2.4 Main Road og P40C

N. E. Nielsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”*Main Road*

Finansiel Stabilitet har under hovedforhandlingen i Retten i Lyngby i betydelig grad forbigået en nærmere behandling af dette engagement ud over den almindelige forelæggelse, og engagementet blev først inddraget i sagen i replikken på et tidspunkt, hvor kravet forinden var forældet.

N. E. Nielsen blev ikke af Finansiel Stabilitet stillet spørgsmål til engagementet.

N. E. Nielsen kan for sit vedkommende henvise til Jørgen Brændstrups redegørelse for kreditorganisations behandling af engagementet i dennes sammenfattende processkrift af 9. februar 2017, ..., og yderligere henholde sig til, at N. E. Nielsen ikke ved en gennemgang af de i overensstemmelse med Bankens retningslinjer udarbejdede Management Summaries og Rekapitulationer – endsige ved det ved bestyrelsesmøder oplyste – modtog oplysninger, som gjorde det kritisabelt for N. E. Nielsen at tiltræde de for bestyrelsen forelagte indstillinger.

Som bilag... [Management Summary af 30. november 2007 vedr. finansiering af Pilestræde 40C, Management Summary af 17. april 2010 vedrørende P40C, Management Summary af 9. juni 2008 vedr. køb af Priorparken 230 og Management Summary af 27. april 2010 vedr. entreprisegaranti på Vibeholmsvej 17] er fremlagt indstillinger, som er bevilget af Kreditkomitéen. Bevillingerne har ikke været et bestyrelsesanliggende og kan ikke danne grundlag for et bestyrelsesansvar.”

Villy Rasmussen har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”

Main Road

...

Det bestrides helt overordnet, at Villy Rasmussen på nogen vis har handlet ansvarspådragende i forbindelse med Bankens engagement med Main Road Invest ApS m.fl. (i-iii), og i øvrigt at Banken har lidt et erstatningsretligt relevant tab angående engagementerne:

- (i) Main Road Invest ApS
- (ii) P40C ApS

...

Det bestrides, at Villy Rasmussen kan gøres erstatningsansvarlig for bevillinger foretaget af kreditkomiteén eller kreditkontoret. I relation til Villy Rasmussen relaterer nærværende sag sig alene til bevillinger, der er behandlet i bestyrelsen, inden Villy Rasmussen trådte ud af bestyrelsen d. 22. marts 2010.

Det gøres overordnet gældende, at Villy Rasmussens beslutninger om at stemme for bevillingerne blev taget på et tilstrækkeligt oplyst og dermed kvalificeret grundlag og videre, at Villy Rasmussen under alle omstændigheder ikke havde anledning til at gå ud fra andet. Villy Rasmussen foretog et velovervejet forretningsmæssigt skøn.

Beslutningsgrundlaget var i orden:

De bevillinger, der er foretaget inden Villy Rasmussens udtræden d. 22. marts 2010 kan i oversigtsform opstilles som følger:

(i) *Main Road Invest ApS:*

1. Etablering af engagementet vedr. "Vibeholms Erhvervsområde", jf. bestyrelsesmødereferat af d. 12. marts 2008 og Management Summary af 18. februar 2008.
2. Forhøjelse af driftskredit, jf. referat af bestyrelsesmødereferat af d. 26. november 2008 og Managements Summary af 4. november 2008.
3. Omstrukturering og yderligere forhøjelse af driftskredit, jf. bestyrelsesmødereferat af 18. december 2008 og Management Summary af 8. december 2008.
4. Yderligere forhøjelse af driftskredit, jf. bestyrelsesmødereferat af d. 17. juni 2009 og Management Summary af 10. juni 2009.
5. Omlægning og yderligere forhøjelse af lån, jf. bestyrelsesmødereferat d. 8. september 2009 og bestyrelsesmøde referat af 2. oktober 2009 og Management Summary af 26. august 2009.

Det var Villy Rasmussens vurdering, at "Vibeholms Erhvervsområde" var en god business case. Markedet ændrede sig efter den første bevilling grundet finanskrisen. De efterfølgende bevillinger var nødvendige for komme i mål og dermed sikre værdierne.

På bevillingstidspunktet d. 12. marts 2008, hvor engagementet med "Vibeholms Erhvervsområde" blev bevilliget var Villy Rasmussen ikke bekendt med, at der skulle være en eventuel fejl i beslutningsgrundlaget. Der blev først oplyst om den eventuelle fejl i november 2008, jf. bestyrelsesmøde af 26. november 2008. Det bestrides, at Villy Rasmusen burde have været bekendt med, at der var en eventuel fejl på beslutningstidspunktet. Sagsøger har ikke fremlagt lånesagen, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der godtgør karakteren og omfanget af den eventuelle fejl.

(ii) *P40C ApS:*

1. Forhøjelse af driftskredit vedr. Pilestræde 40C og 35, jf. bestyrelsesmødereferat af d. 18. december 2008 og Management Summary af 8. december 2008.
2. Yderligere forhøjelse af driftskredit vedr. Pilestræde 40C og 35, jf. bestyrelsesmødereferat af d. 17. juni 2009 og Management Summary af 10. juni 2010.
3. Forhøjelse af projektfansieringsramme vedr. Pilestræde 40C, jf. bestyrelsesmødereferat af d. 9. september 2009, og Management Summary af 26. august 2009.

4. Lån til køb og udvikling af Pilestræde 40A-B/Sværtegade 1 A-C, jf. bestyrelsesmødereferat af 2. oktober 2009 og Management Summary af 24. september 2009.

Det var Villy Rasmussens vurdering, at det var en fornuftig business case. Bevillingerne var nødvendige for at sikre og bevare værdierne.

...

Henrik Zimino har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”...

Overordnet gør jeg gældende, at Bankens engagement i Main Road projektet var båret af forretningsmæssige interesser og hensyn.

Jeg bestrider, at det forhold, at der *efter* etableringen af projektfinansieringen viste sig, at der måtte være et likviditetsmæssigt underskud, kan begrunde et ansvar for [Henrik Zimino].

I øvrigt henvises til sammenfattende processkrifter indgivet af sagens øvrige sagsøgte.

...”

John Kim Skaftø og Anne Toxværd har i deres sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”MAIN ROAD INVEST A/S (P40C)

...

Når John Skaftø og Anne Toxværd's erstatningsansvar for hver enkelt bevilling skal vurderes, skal retten først vurdere, om der i forbindelse med den enkelte bevilling er forårsaget et kausalt og adækvat tab, som er større end det tab, Banken ville lide ved ikke at bevilge låneindstillingen.

Da sagsøger ikke har redegjort for endsigende dokumenteret tabet på de enkelte bevillinger, må enhver bevismæssig usikkerhed herom komme sagsøger processuelt til skade.

Dernæst skal retten vurdere, om bevillingen var uforsvarlig og dermed lå udenfor et ansvarsfrit forretningsmæssigt skøn.

Endeligt skal retten vurdere, om en sådan bevilling kan tilskrives et uagtsomt forhold hos John Skaftø og Anne Toxværd.

John Skaftø og Anne Toxværd's ansvar skal vurderes på baggrund af de oplysninger, som de havde til rådighed på tidspunktet for den enkelte bevilling.

Den mundtlige bevisførelse har ikke afdækket uforsvarlige forhold eller i relation til det skriftlige materiale væsentlige nye oplysninger, hvorfor Rettens afgørelse i høj grad må baseres på det skriftlige grundlag.

Sagsøger har trods opfordret hertil været ude af stand til at fremlægge lånesagerne for de kritiserede bevillinger. Den manglende fremlæggelse af lånesagerne og kreditkontorets protokol må medføre bevismæssig skadevirkning for sagsøger.

Etablering i marts 2008

...

Lånesagen er ikke fremlagt, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der dokumenterer, at grundlaget for bevillingen skulle være fejlbehæftet, endsige at John Skaftø eller Anne Toxværd var eller burde være bekendt hermed. Det må bevismæssigt lægges til grund, at Banken bevilgede lånet på oplyst grundlag og på baggrund af en forretningsmæssig overvejelse om Bankens indtægtsmulighed i forhold til risikoen ved engagementet.

Det bestrides, at der objektivt set skulle foreligge en uforvarlig beslutning, ligesom det bestrides, at John Skaftø og Anne Toxværd har været eller burde være bekendt med eventuelle fejl i bevillingsindstillingen.

Ændringen af den sikkerhedsmæssige placering i april 2008

John Skaftø og Anne Toxværd medvirkede ikke til denne beslutning, der i overensstemmelse med Bankens bevillingsstruktur blev foretaget af Kreditkomitéen, og de kan allerede af den grund ikke ifalde et erstatningsansvar.

Købet af ejendommen Priorparken 230, juni 2008

John Skaftø og Anne Toxværd medvirkede ikke til denne beslutning, der i overensstemmelse med Bankens bevillingsstruktur blev foretaget af Kreditkomitéen, og de kan allerede af den grund ikke ifalde et erstatningsansvar.

Forhøjelse af driftskreditten, november 2008

...

Alternativet til at bevilge udvidelsen af driftskreditten var et sammenbrud i Main Road Invest A/S.

Lånesagen er ikke fremlagt, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der dokumenterer, at grundlaget for bevillingen skulle være fejlbehæftet, endsige at John Skaftø eller Anne Toxværd var eller burde være bekendt hermed. Det må bevismæssigt lægges til grund, at Banken bevilgede lånet på oplyst grundlag og på baggrund af en forretningsmæssig overvejelse.

Det bestrides, at der objektivt set skulle foreligge en uforvarlig beslutning, ligesom det bestrides, at John Skaftø og Anne Toxværd har været eller burde være bekendt med eventuelle fejl i bevillingsindstillingen.

...

Restrukturering af Main Road Invest, december 2008

...

Sagsøger ikke fremlagt lånesagen, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der dokumenterer, at grundlaget for bevillingen skulle være fejlbehæftet, endsige at John Skaftø eller Anne Toxværd var eller burde være bekendt hermed. Det må bevismæssigt lægges til grund, at Banken bevilgede lånet på oplyst grundlag og på baggrund af en forretningsmæssig overvejelse.

Det bestrides, at der objektivt set skulle foreligge en uforvarlig beslutning, ligesom det bestrides, at John Skaftø og Anne Toxværd har været eller burde være bekendt med eventuelle fejl i bevillingsindstillingen.

...

Forhøjelse af driftskreditten og intern ramme, juni 2009

...

Sagsøger har ikke fremlagt lånesagen, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der dokumenterer, at grundlaget for bevillingen skulle være fejlbehæftet, endsige at John Skaftø eller Anne Toxværd var eller

burde være bekendt hermed. Det må bevismæssigt lægges til grund, at Banken bevilgede lånet på oplyst grundlag og på baggrund af en forretningsmæssig overvejelse.

Sagsøger synes særskilt at kritisere Bankens opgørelse af sikkerhedsværdien i relation til ”merpotentiale efter færdigudvikling og fuld udlejning”

Det bemærkes i den forbindelse, at Finanstilsynet anvendte den samme metode til opgørelsen af sikkerhedsværdien i efteråret 2009 og ikke i forbindelse med gennemgangen i foråret 2010 fandt anledning til at kritisere Bankens opgørelse af sikkerhedsværdierne.

Dette blev endvidere bekræftet af det af Finanstilsynet udpegede relevante vidne, daværende kontorchef Kristian Vie Madsen.

Det bestrides, at der objektivt set skulle foreligge en uforvarlig beslutning, ligesom det bestrides, at John Skaftø og Anne Toxværd har været eller burde være bekendt med eventuelle fejl i bevillingsindstillingen.

...

Bevilling af projektfiancieringsramme på 47,8 mio. kr. og forhøjelse af anlægslån med 7 mio. kr. september 2009

...

Main Road Invest solgte den 9. oktober 2009 ejendommen Vibeholmsvej 17, og det er ubestridt, at Banken fik dækket sit pant og ikke havde et tab som følge af projektfiancieringsrammen, som køberen overtog som led i købsaftalen. Banken fik i overensstemmelse med sin strategi således reelt tilendebragt projektet og afhændet ejendommen med et overskud, der indgik i det af Banken etablerede sluttede kredsløb omkring engagementet.

Supplerende arbejdskapital vedrørende Vibeholmsvej 17, april 2010

John Skaftø og Anne Toxværd medvirkede ikke til denne beslutning, der i overensstemmelse med Bankens bevillingsstruktur blev foretaget af Kreditkomitéen, og de kan allerede af den grund ikke ifalde et erstatningsansvar. Det bemærkes, at Anne Toxværd var udtrådt af Bankens bestyrelse den 22. marts 2010.

...

Forlængelse af driftskreditrammen og forhøjelse med 22 mio. kr. samt forhøjelse af kreditramme med 5,4 mio. kr., maj 2010

Anne Toxværd udtrådte af bestyrelsen den 22. marts 2010 og medvirkede således ikke til beslutningen, og hun kan følgelig ikke gøres ansvarlig.

...

Sagsøger har ikke fremlagt lånesagen, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der dokumenterer, at grundlaget for bevillingen skulle være fejlbehæftet, endsige at John Skaftø var eller burde være bekendt hermed. Det må bevismæssigt lægges til grund, at Banken bevilgede lånet på oplyst grundlag og på baggrund af en forretningsmæssig overvejelse.

Sagsøger synes særskilt at kritisere Bankens opgørelse af sikkerhedsværdien i relation til ”merpotentiale efter færdigudvikling og fuld udlejning”.

Det bemærkes i den forbindelse, at Finanstilsynet anvendte den samme metode til opgørelsen af sikkerhedsværdien i efteråret 2009 og ikke i ved gennemgangen i foråret 2010 fandt anledning til at kritisere Bankens opgørelse af sikkerhedsværdierne.

Dette blev endvidere bekræftet af det af Finanstilsynet udpegede relevante vidne, daværende kontorchef Kristian Vie Madsen.

Det bestrides, at der objektivt set skulle foreligge en uforsvarlig beslutning, ligesom det bestrides, at John Skaftø har været eller burde være bekendt med eventuelle fejl i bevillingsindstillingen.

...

P40C – PILESTRÆDE- & SVÆRTEGADEEJENDOMMENE I INDRE KØBENHAVN

Bankens engagement med P40C i indre København blev fuldt indfriet i 2011. Det bestrides følgelig som udokumenteret, at Banken har lidt et tab som følge af sit engagement vedrørende disse ejendomme.

FINANSIERING AF KØB AF NØRREBROGADE 66C

...

Anne Toxværd udtrådte af bestyrelsen den 22. marts 2010, og hun kan ikke gøres ansvarlig for denne bevilling.

John Skaftø noterer sig, at de bestyrelsesmedlemmer, der blev indvalgt den 22. marts 2010, herunder investeringschefen i PKA Michael Nellemann Pedersen, ikke er forsøgt gjort ansvarlig for denne bevilling.

Sagsøger har ikke fremlagt lånesagen, og der er intet i den øvrige bevisførelse, der dokumenterer, at grundlaget for bevillingen skulle være fejlbehæftet, endsige at John Skaftø var eller burde være bekendt hermed. Det må bevismæssigt lægges til grund, at Banken bevilgede lånet på oplyst grundlag og på baggrund af en forretningsmæssig overvejelse.

Det bestrides, at der objektivt set skulle foreligge en uforsvarlig beslutning, ligesom det bestrides, at John Skaftø har været eller burde være bekendt med eventuelle fejl i bevillingsindstillingen.

Da sagsøger ikke har redegjort for endsige dokumenteret tabet på de forårsaget ved denne bevilling må enhver bevismæssig usikkerhed herom komme sagsøger processuelt til skade.

Det bemærkes i den forbindelse også, at sagsøger trods opfordret hertil, ikke har dokumenteret hvilke bestræbelser, der blev iværksat for at sælge ejendommen bedst muligt i marts 2012 under henvisning til, at man ikke har kunnet lokalisere materialet. Sagsøger har dermed afskåret John Skaftø fra at indhente en sagkyndig erklæring om ejendommens handelsværdi. Det må lægges til grund, at sagsøger ikke har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt, og at der ikke foreligger bevis for et tab forårsaget af John Skaftøes medvirken til bevillingen.

TABSOPGØRELSEN VEDRØRENDE MAIN ROAD INVEST M.FL

Sagsøger har i sammenfattende processkrift af 2. marts 2016 opgjort tabet vedrørende Main Road Invest til samlet til 247.170.598,00 kr.

Tabet vedrørende P40C/Nørrebrogade 66 C er opgjort til 114.500.000 kr. ...

Sagsøger har trods opfordret hertil ikke redegjort for, hvilke dele af de påståede tab, der kan relateres til de enkelte bevillinger. Medmindre John Skaftø og Anne Toxværd findes at være erstatningsansvarlige for samtlige de kritiserede bevillinger, gøres det på den baggrund gældende, at John Skaftø og Anne Toxværd må frifindes allerede som følge af, at der ikke er opgjort et årsagsforbundet, erstatningsretligt relevant tab. Sagsøger har under forelæggelsen oplyst, at (brutto)tabet er opgjort på baggrund af lånerammerne. Sagsøger kunne ikke redegøre for det faktiske træk på rammerne. I denne ramme indgår blandt andet et ansvarligt lån nominelt 10 mio. kr., der blev overtaget af Banken for 1 kr., ligesom rammen løbende blev ændret og nedbragt i engagementets løbetid.

Sagsøger har trods opfordret hertil ikke fremlagt dokumentation for bruttotabet, (alle) Bankens indtægter som følge af engagementerne eller provenuer ved håndteringen af de etablerede sikkerheder, jf. den manglende reelle besvarelse af bl.a. opfordring ...

Sagsøger har således blandt andet alene fremlagt udskrifter fra bankkonti for dele af 2010 og perioden frem.

I relation til Main Road Invest har sagsøger oplyst, at man i forbindelse med tvangsauktion i 2012 har overtaget 7 ejendomme for en samlet budsum på 29 mio. kr., men har ikke fremlagt nogen dokumentation herfor. Endvidere har man oplyst efterfølgende at have videresolgt de 7 ejendomme til et lavere beløb. Såfremt oplysningen er korrekt, hvilket på det foreliggende grundlag bestrides, har sagsøger solgt ejendommene langt under den professionelle uafhængige vurdering. Banken havde i engagementet med Main Road Invest sikkerheder i 11 ejendomme på tidspunktet for sagsøgers overtagelsen af Banken, opgjort af den nye ledelse til en sikkerhedsværdi på 90,9 mio. kr. den 31. januar 2011. Det er uoplyst, hvad der er sket med de øvrige ejendomme.

Det kan endvidere konstateres, at sagsøger ikke sikrede en forsvarlig vedligeholdelse af ejendommene, hvilket medførte en værdiforringelse i tiden frem til den oplyste tvangsauktion.

Sagsøger har ikke fremlagt en komplet udskrift af Main Road Invest bankkonti, og de sagsøgte er allerede af den grund blevet afskåret fra at lave en opgørelse over de indtægter, som Banken har opnået som følge af engagementet med Main Road Invest.

Det kan endvidere konstateres, at sagsøger har solgt sit tilgodehavende til selskabet Promonteria. Sagsøger har ikke ønsket at oplyse salgsprisen eller de øvrige vilkår for overdragelsen af hensyn til en fortrolighedsklausul.

Som beskrevet ovenfor ... bevilgede Banken bestyrelsen i perioden fra november 2008 til maj 2010 en række ændringer i driftskreditrammen. På dette tidspunkt var engagementet påvirket af finanskrisen. Sagsøger har ikke trods opfordret hertil redegjort for, hvilket tab det gøres gældende er forårsaget af den enkelte bevilling.

Det er ikke på baggrund af det foreliggende materiale muligt at udlede, om og i givet fald i hvilken udstrækning ændringerne i driftskreditrammen har været udnyttet, eller om det har medført et selvstændigt tab for Banken, endsige et tab, der overstiger Bankens indtægter. Det bemærkes, at Banken har opretholdt ganske betydelige indtægter i Main Road Invest engagementets løbetid.

Da bevisbyrden også i den relation påhviler sagsøger, er der dermed ikke et dokumenteret erstatningsretligt relevant tab for ændringerne efter den oprindelige bevilling i marts 2008.

I relation til P40C er tabet relateret til rammen for købet af Nørrebrogade 66C. Anne Toxværd medvirkede ikke til denne bevilling og kan derfor ikke gøres ansvarlig for det tab, som eventuelt har sammenhæng med finansieringen af Nørrebrogade 66C-ejendommen.

Sagsøger har ikke redegjort for, hvordan man har søgt ejendommen afhændet bedst muligt på trods af, at man processuelt er blevet opfordret til det. Derved er de sagsøgte blevet afskåret fra at indhente en sagkyndig erklæring om ejendommens handelsværdi.

[Jørgen Brændstrup] anførte i processkrift A (opfordring 98)

”Jeg kan i forlængelse af det i duplikken, side 90, anførte oplyse, at ejendommen blev solgt til Obel-LFI Ejendomme A/S ifølge skøde af 2. april 2012 ... Det fremgår af tingbogsattest, der fremlægges som sagens ... Ifølge attesten blev ejendommen solgt for ca. kr. 177 mio.

Sagsøger opfordres (98) til at redegøre for, hvad banken som panthaver nærmere foretog sig for at sikre, at ejendommen ikke blev solgt til under markedsværdi”

Sagsøger har besvaret opfordringen i hjælpebilag 4bb

”Dette må i relevant omfang afdækkes under parts- og vidneforklaringerne”

Det fremgår af bilag ..., at Steen Hemmingsen var medlem af Finansiell Stabilitet A/S’ bestyrelse og Obel-LFI Ejendomme A/S på tidspunktet for salget af ejendommen.

Henning Kruse Petersen, der var formand for Finansiell Stabilitet A/S på tidspunktet for gennemførelsen af salget, var samtidig medlem af bestyrelsen af C.W. Obel A/S, der gennem datterselskabet C.W. Obel Ejendomme A/S ejede 50% af Obel-LFI Ejendomme.

Det følger af bilag ..., at sagsøger modtog et købstilbud fra Norden på 207,5 mio. kr.

Det må endvidere konstateres, at der omkring årsskiftet 2011/2012 fra KEA var en reel interesse i at afhænde ejendommen med en prisindikation på 365 mio. kr.

Henrik Wessmann har om dette forløb forklaret

”De var så langt med KEAs køb af ejendommen, at KEA kun manglede at få vedtaget et aktstykke i Finansudvalget.

.....

De ønskede derfor at få et billede af, hvor KEA stod. Dette orienterede han Niels Vestermark hos Amagerbanken om. På dette tidspunkt regnede han med, at man ville handle med KEA. Han blev dog standset af Niels Vestermark, der fortalte ham, at man skulle underskrive en aftale med C.W. Obel Ejendomme.

.....

Han bifaldt ikke handlen. Man burde have solgt til en højere pris til KEA”

Det kan endvidere konstateres, at Niels Vestermark ved mail af 19. marts 2012 udbad sig yderligere kopier af en ejendomsliste til brug for et møde med Henning Kruse Petersen samme dag.

Niels Vestermark, der hos sagsøger forestod den konkrete håndtering af engagementerne omkring Henrik Wessmann, har ikke kunnet give en forklaring på, hvorfor sagsøger valgte at sælge ejendommen til nærtstående til en lavere pris.

I hvert fald under disse omstændigheder har sagsøger ikke løftet bevisbyrden for, at et eventuelt tab som følge af engagementet med P40C/Nørrebrogade 66C skyldes de bevillinger, som John Skafte og Anne Toxværd har medvirket til.

Sagsøger har ikke fremlagt en komplet udskrift af P40C’ bankkonti, og de sagsøgte er allerede af den grund blevet afskåret fra at lave en opgørelse over de indtægter, som Banken har opnået som følge af engagementet med P40C. Indtægterne herfra må betragtes som en afledt indtægt, der i henhold til Capi-nordic dommen vil skulle fragå ved opgørelsen af tabet på engagementerne.

Henrik Wessmann hæftede personligt for P40C/Nørrebrogade 66C’ engagement i Banken.

Sagsøger har også overdraget dette tilgodehavende til Promonteria.

Som nævnt har sagsøger frafaldet at gøre gældende, at det private engagement med Henrik Wessman har været ansvarspådragende for de sagsøgte.

Det har betydning for tabsopgørelsen, selvom sagsøger samtidig har meddelt, at det ikke giver anledning til ændring af påstandene.

Henrik Wessmann og Angelina Wessmann hæftede som kautionist for engagementet vedrørende P40C og Henrik Wessmanns personlige formueforhold og sikkerheder forbundet hermed, er uændret relevant ved opgørelsen af det tab, der er forbundet med Bankens påståede tab vedrørende engagementet omkring Henrik Wessmann og hans selskaber.

For så vidt angår Henrik Wessmanns private engagement har sagsøger heller ikke fremlagt en komplet udskrift af hans bankkonti, og de sagsøgte er allerede af den grund blevet afskåret fra at lave en opgørelse over de indtægter, som Banken har opnået som følge af engagementet med Henrik Wessmann.

Bankens engagement med Henrik Wessmann og P40C var sikret blandt andet ved pant i ejendommene Hambros Allé 14, Kystvej 40B og Blidahpark 18, 1.th.

Henrik Wessmann var stadig ejer af ejendommene Hambros Alle 14 og Kystvej 40B den 15. april 2015. [Jørgen Brændstrup] fremførte i sin duplik processuel opfordring 86

”Jeg noterer mig, at sagsøger på trods af de meget kritiske bemærkninger vedrørende bankens bevillinger af lån til Henrik og Angelina Wessmann Jensen fortsat har ladet parret bebo ejendommene Hambros Allé 14, 2900 Hellerup, samt Kystvej 40 B, Hornbæk, jf. vedlagte tingbogsattest (...). Sagsøger opfordres (86) at oplyse baggrunden for, at man ikke omgående efter bankens konkurs har udsat parret af ejendommene med henblik på omgående salg, og hvorfor sagsøger fortsat godt 4 år efter konkursen fortsat har fundet det hensigtsmæssigt at unnlade at realisere sit pant.”

Sagsøger henviste til det anførte i afsnit ... i sagsøgers processkrift 1.:

Engagementerne med Main Road, P/S Guldbergsgade (P40C) og Henrik Wessman er indgået i den portefølje af engagementer, som Finansiell Stabilitet A/S ultimo 2014 indgik aftale med Promontoria om salg af, jf. meddelelse fra Finansiell Stabilitet A/S af 11. december 2014 (...). Finansiell Stabilitet har for salget af porteføljen modtaget et samlet beløb, der ikke er specificeret ud på det enkelte engagement, og sagsøger kan derfor ikke oplyse, hvilken pris, der er opnået for salget af de enkelte engagementer. Det er efter sagsøgers opfattelse imidlertid indlysende, at den relevante del af salgsprisen alene udgør en mindre brøkdel af restudeståendet på engagementerne, og under alle omstændigheder har sagsøger kun valgt at indbetale en så lille del af det samlede restudestående på engagementerne med Main Road Invest, P/S Guldbergsgade (P40C) og Henrik Wessmann, jf. nedenfor, at købesummen fra Promontoria i sammenhængen er uden praktisk betydning.

[Jørgen Brændstrup] anførte efterfølgende
Opfordringen anses ikke for besvaret.

Sagsøger opfordres (86.1) til at oplyse baggrunden for, at man ikke omgående efter bankens konkurs udsatte parret af ejendommene med henblik på omgående salg, og hvorfor sagsøger i perioden indtil indgåelsen af aftalen med Promontoria ultimo 2014 fortsat har fundet det hensigtsmæssigt at unnlade at realisere sit pant.

Sagsøger opfordres (86.2) til at oplyse købesummen fra Promontoria.

Hvis ikke sagsøger besvarer denne opfordring, skal det ved sagens afgørelse lægges til grund, at banken opnåede fuldstændig indfrielse på engagementerne med Main Road Invest, P/S Guldbergsgade (P40C) og Henrik Wessmann.

Sagsøger har som det fremgår af besvarelsen af provokationen også overdraget dette tilgodehavende til Promonteria.

Vedrørende overdragelsen af alle fordringerne til Promonteria bemærkes det endvidere, det er John Skaftø og Anne Toxværd uvedkommende, at sagsøger ultimo 2014 har indgået en kollektiv overdragelsesaftale vedrørende fordringer med Promonteria, der blandt andet har omhandlet fordringerne mod Main Road Invest A/S, Ejendomsselskabet Nørrebrogade 66 P/S og Henrik Wessmann, ligesom det er dem uvedkommende, at denne aftale er hemmelighedsklassificeret.

Såfremt sagsøger ønskede en forudgående accept af, at der herved var relevant tabsbegrænset eller en aftale om, hvilken betydning det ville have for tabsopgørelsen i nærværende sag, kunne sagsøger have henvendt sig til John Skaftø og Anne Toxværd med henblik på at indgå en procesaftale.

Ansvarssagen mod Bankens tidligere ledelse havde på daværende tidspunkt verseret i mere end 1½ år og været under forberedelse i 4 år.

Østre Landsret fik i Capinordic dommen anledning til behandle ét engagement, hvori Finansiell Stabilitet A/S efter overtagelsen af Capinordic havde indgået en samlet aftale med tidligere låntagere om deres engagement i banken, herunder givet afkald på kautioner. Den tidligere låntager havde anmeldt et erstatningskrav i konkursboet. Østre Landsret udtalte følgende ...:

”KBUS’ krav for mistede indtægter på 88 mio. kr. på vindmølleprojekter i Ungarn vedrører navnlig følgerne af Bankens opsigelse af engagementet den 25. januar 2010, som de sagsøgte Claus Ørskov og Lasse Lindblad i tiden frem til deres fratreden ikke har haft indflydelse på og derfor ikke kan gøres erstatningsansvarlige for. Derfor kan sagsøgers opgivelse af sikkerheder og kautioner begrundet i dette erstatningskrav fra KBUS ikke gøres gældende som led i tabsbegrænsningspligten over Claus Ørskov og Lasse Lindblad.

....

Landsretten har i øvrigt ikke tilstrækkeligt grundlag for at bedømme berettigelsen af erstatningskravet og dermed, om det som påstået af sagsøgeren var nødvendigt at indgå forlig for at undgå at betale erstatning. Sagsøger kan derfor heller ikke gøre opgivelsen af sikkerheder og kautioner begrundet i den øvrige del af det af KBUS fremsatte erstatningskrav gældende over for Claus Ørskov og Lasse Lindblad, Ligesom opgivelsen af sikkerheder og kautioner i det hele ikke kan gøres gældende over for Henrik Juul.

De efterfølgende oplysninger om Dandrit i pressemeddelelse af 22. december 2011 er med til at give en formodning for, at aktierne på forligstidspunktet havde en betydelige værdi, om end ikke 120 mio. kr. Der foreligger ikke oplysninger om, at kautionisterne, hverken helt eller delvist, kunne opfylde deres kautionsforpligtelser.

Under disse omstændigheder finder landsretten ikke, at sagsøgeren har godtgjort at have et erstatningsberettiget tab som påstået, hvorfor de sagsøgte allerede af den grund frifindes for erstatningskrav vedrørende dette engagement.

Det giver på det foreliggende grundlag ikke mening, at søge at opgøre et samlet reelt relevant erstatningskrav, endsige at opgøre relevante mulige krav i forhold til de enkelte kritiserede dispositioner vedrørende Main Road Invest, P40C/Nørrebrogade 66C og Henrik Wessmann.

De nærmere eventuelle krav savner sådan understøttelse, konkretisering og dokumentation, at de allerede af den grund ikke kan fremmes.”

Kent Villadsen Madsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Main Road Invest A/S M.FL.

Det gøres gældende, at dette engagement efter [Kent Villadsen Madsens] indtræden i Bankens bestyrelse er blevet håndteret i overensstemmelse med Bankens politik for afviklingsengagementer, jfr...

Det fremhæves, at Finanstilsynet i både 2008 og 2009 gennemgik dette engagement, og de i forbindelse hermed af Bankens bestyrelse foretagne dispositioner vedrørende engagementet, og at engagementet ikke gav anledning til krav om nedskrivninger eller påtale for anvendelse af uforsvarlige forretningsmetoder.

Det fremhæves videre, at SØIK heller ikke har fundet anledning til at rejse tiltale i anledning heraf.

...

Der henvises i øvrigt i det hele til det af [Jørgen Brændstrup] i dennes påstandsdokument anførte vedr. Main Road Invest m.fl.

Det gøres på baggrund heraf gældende, at [Kent Villadsen Madsen] og den øvrige bestyrelse på grundlag af de for bestyrelsen kendte oplysninger behandlede engagementet ud fra et forsvarligt forretningsmæssigt skøn, hvorved Bankens interesser blev varetaget bedst muligt.

Det gøres derfor gældende, at [Kent Villadsen Madsen] ikke har optrådt ansvarspådragende i forbindelse med dette engagement.”

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har i deres sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

“MAIN ROAD

Indledende bemærkninger

Generelt for dette forhold henvises til Jørgen Brændstrups sammenfattende processkrift...

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har ikke været en del af samtlige af de af Finansiell Stabilitet kritiserede handlinger og undladelser, idet Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt som tidligere anført blot var medlem af bestyrelsen fra den 23. marts 2009 til den 10. november 2010. ...

Før Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt blev medlem af bestyrelsen, afgav den eksterne revisor revisionsprotokollat af 5. februar 2009, til årsrapporten for 2008, i hvilket bl.a. Bankens største engagementer mv. blev kommenteret. ...

Direktionens vurdering er gengivet i bilaget til revisionsprotokollatet. ...

Ledelsen tog således konkret stilling til målingen af engagementet, ligesom revisionen ikke påtalte direktionens håndtering heraf. Både ledelsen og den eksterne revision var af den opfattelse, at håndteringen af dette engagement var korrekt. Dette var således grundlaget, da Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt trådte ind i bestyrelsen.

Main Road-engagementet

For så vidt angår Main Road, var Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ikke involveret i det følgende forløb, ...:

- Etableringen af Bankens engagement ved bevilling af de af Finansiell Stabilitet omtalte lån og kreditter på samlet DKK 250 mio. (marts 2008);
- Den af Finansiell Stabilitet påståede manglende vurdering af ejendommene i forbindelse med lånesagen (april 2008);
- Ændringen af den sikkerhedsmæssige placering (april 2008);
- Main Roads køb af ejendommen Priorparken 230 (juni 2008);
- Engagementets likviditetsmæssige underskud, der ifølge Finansiell Stabilitet allerede eksisterede ved engagementets etablering (marts 2008);
- Forhøjelsen af driftskrediten fra DKK 10 mio. til DKK 27 mio. (november 2008);
- Restruktureringen af Main Road under Oskar Jensen & Co. (december 2008). ...

Inden for den periode, Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var medlemmer af Bankens bestyrelse, blev der foretaget følgende handlinger, ... :

- 1) Forhøjelse af driftskrediten fra DKK 42 til DKK 64 mio. og bevilling af intern ramme på DKK 3 mio. (juni 2009);
- 2) Bevilling af projektf finansieringsramme på DKK 47,8 mio. og forhøjelse af anlægslån med DKK 7 mio. (september 2009);
- 3) Supplerende arbejdsgaranti vedrørende Vibeholmsvej 17 (april 2010);
- 4) Forlængelse af driftskreditrammen og forhøjelse med DKK 22 mio. samt forhøjelse af kreditrammen med DKK 5,4 mio. i forbindelse med omstrukturering af Oskar Jensen-koncernen (maj 2010).

Ad 1) Forhøjelse af driftskrediten fra DKK 42 til DKK 64 mio. og bevilling af intern ramme på DKK 3 mio. (juni 2009)

...

Forholdet blev bl.a. drøftet på et bestyrelsesmøde den 17. juni 2009, ...

Der henvises endvidere til Management Summary af 10. juni 2009 ... under afsnittet "Ansøgning", hvor der henvises til de elementer, som forhøjelsen af de DKK 22 mio. søges til dækning af. ...

Om side 8 i rekapitulationen vedhæftet Management Summary'et ... at sikkerhedsværdien af pantet bl.a. blev opgjort på baggrund af "merpotentiale". Det er korrekt, at dette merpotentiale udgjorde en del af sikkerhedsværdien. Det fremgår imidlertid på side 8, at der også var givet selvskyldnerkautioner fra en række virksomheder, der dog var forbundet med Main Road (samme koncern).

Henrik Håkonsson henviser endvidere til Management Summary af 26. august 2009... På side 7 i den medfølgende rekapitulation ... er belåningsværdien angivet til TDKK 131.400 og merpotentialet til TDKK 101.550. I replikken ... er det angivet, at

"Banken fortsatte med at opgøre sikkerhedsværdien af dette pant på baggrund af ejendommens "merpotentiale". Se f.eks. rekapitulationen i management summaries af 26. august 2009."

...

”Dette skete, til trods for at udsigten til at realisere et ”merpotentiale” var blevet forringet og til trods for tidernes ugunst for ejendomsmarkedet i det hele taget.”

Det bemærkes, at siden det forrige management summary fra den 10. juni 2009 ... var den generelle belåningsværdi i management summary'et fra den 26. august 2009 ... reduceret fra TDKK 143.300 til TDKK 131.400, mens sikkerhedsværdien i merpotentialet var steget fra TDKK 91.200 til TDKK 101.550. Der er således blevet nedjusteret i den generelle belåningsværdi med TDKK 11.900. Til gengæld blev merværdipotentialt hævet med TDKK 10.350. I alt er sikkerhedsværdien på belåningsværdien og merpotentialet altså reduceret med TDKK 1.550. Alt i alt er sikkerhedsværdien (forskellen på engagementet og de opgjorte sikkerheder) dog steget fra TDKK +1.833 på side 8 i ... til TDKK +11.950 på side 7 i ...som følge af ejerpantebrev i Vibeholmsvej 17.

P40C-engagementet

For så vidt angår P40C, var Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt således ikke involverede i det følgende... :

- Finansiering af P40C's køb af Pilestræde 40 C (december 2007);
- Bevilling af kredit på DKK 10,77 mio. vedrørende Pilestræde 40 C (april 2008);
- Restrukturering af Main Road og P40C under Oskar Jensen & Co. (december 2008)....

Inden for den periode, Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var medlemmer af Bankens bestyrelse, blev der foretaget følgende... :

- 1) Forhøjelser af driftskreditter m.v. (juni 2009);
- 2) Forhøjelse af projektfansieringsramme med DKK 7 mio. vedrørende Pilestræde 40 C (september 2009);
- 3) Finansiering af køb og udvikling af Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C (oktober 2009);
- 4) Mellefinansiering i forbindelse med køb af Sværtegade 3 (april 2010);
- 5) Finansiering af køb af Nørrebrogade 66C (juni 2010). ...”

Jørgen Brændstrup har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

“MAIN ROAD INVEST

Sagsøgers standpunkt og kritik heraf

Sagsøger har i sit sammenfattende processkrift ... anført sine anbringender vedrørende bankens finansiering af Main Road Invest A/S' køb og udvikling af ejendomme i Vibeholms Business Park. Disse anbringender gennemgås og kommenteres i det følgende ...

"Sagsøger gør gældende, at Banken ikke havde den fornødne kritiske tilgang til den reelle usikkerhed og risiko forbundet med finansieringen af Projektet, herunder den manglende likviditetsmæssige sammenhæng."

Det gøres over for sagsøgers uklare anbringende gældende, at engagementet blev omhyggeligt forberedt og indstillet til bevilling, da der var et betydeligt indtjeningspotentiale, og da risikoen primo 2008 måtte anses for forsvarlig på grund af den stillede sikkerhed, herunder selvskyldnerkautionen fra Oskar Jensen Holding ApS.

Sikkerheden er beskrevet i Management Summaryet [af 18. februar 2008](...). Vedrørende værdien af den nævnte selvskyldnerkaution henvises til Oskar Jensen Holding ApS' årsrapport 2007, hvoraf bl.a. fremgår, at koncernen i 2007 havde en egenkapital på 274 mio. kr. og et resultat på 123,1 mio. kr. (...).

Der henvises endvidere til Jørgen Brændstrups forklaring vedrørende sikkerheden i engagementet (...):

”Af årsregnskab 2007 for Oskar Jensen Holding ApS (...) fremgår, at koncernen i 2007 havde en egenkapital på 274 mio. kr. Oscar Jensen Holding ApS og Oscar Jensen Ejendomme A/S stillede selvskyldnerkaution i forbindelse med det før omtalte anlægs lån mv. til Main Road Invest A/S (...). Vurderingen af selvskyldnerkautionen sammenholdt med oplysningerne i årsregnskabet for 2007 var, at moderselskabet stod bag datterselskaberne.

Amagerbanken fik transport i lejekontrakterne (...). Der var fra bankens side et ønske om at have adgang til alle frugter fra det finansierede aktiv. Hermed kunne banken tage nøglerne til aktivet og selv arbejde videre, hvis forhindringer måtte opstå. Selvskyldnerkautionen fra bl.a. holdingselskabet gjorde, at der var et interessefællesskab mellem Main Road og moderselskabet, som var formuende. Amagerbanken fik også pant i ejerantebreve i flere ejendomme svarende til en samlet værdi på 25 mio. kr. Bestyrelsen blev præsenteret for en oversigt over ejerantebrevene i de ejendomme, som udgjorde en værdi på minimum 200 mio. kr., hvilket fremgår af Management Summary'et på side 6 (...), hvor der henvises til separat bilag.”

Det er sagsøgtes opfattelse, at det beror på en fejl, når Jørgen Brændstrup er citeret for at have sagt, at banken fik pant i ejerantebreve i flere ejendomme svarende til en samlet værdi på ”25 mio.” kr. Der skulle have stået ”250 mio.” kr. – hvilket understøttes af rekapitulationen i Management Summaryet (...).

Vedrørende den likviditetsmæssige sammenhæng henvises til bemærkningerne under pkt. ...

Sagsøger har ikke godtgjort, at beslutningsgrundlaget for engagementet med Main Road Invest var hverken mangelfuldt eller utilstrækkeligt.

”Bankens bevilling af etablering af engagementet med Main Road byggede på et mangelfuldt og utilstrækkeligt beslutningsgrundlag.”

Sagsøger har ikke godtgjort, at beslutningsgrundlaget for engagementet med Main Road Invest var hverken mangelfuldt eller utilstrækkeligt.

Jørgen Brændstrup blev præsenteret for Main Road Invest-projektet i december 2007 under et møde med Henrik Wessmann (...). Det blev oplyst, at der var forventning om en ny S-togstation i området og forventning om udvidelse af bebyggelsesprocenten. Oplysningerne blev understøttet af en vedtaget lokalplan (...).

Per Kirk-Andersen blev ansat i sommeren 2007 og havde ansvaret for teamet med fast ejendom. Per Kirk-Andersen kendte Henrik Wessmann og Oscar Jensen koncernen fra sin tidligere ansættelse hos den nordtyske bank HSH Nordbank AG, der havde Oscar Jensen koncernen som kunde. Per Kirk-Andersen var faglig dygtig og velrenommeret inden for ejendomsbranchen (...).

Efter mødet i december 2007 gik Per Kirk-Andersen og dennes team i gang med at forberede lånesagen til behandling i Kreditkontoret, Kreditkomitéen og bestyrelsen.

Som det fremgår af Jørgen Brændstrups forklaring (...) og forsiden til Management Summaryet (...) var sagen forbi Kreditkontoret og Kreditkomitéen ad flere omgange. Sagen blev første gang indleveret til Kreditkontoret den 17. januar 2008 og forelagt Kreditkomitéen den 18. januar 2008. Kreditkontoret modtog sagen anden gang den 19. februar 2008 og Kreditkomitéen den 20. februar 2008. Sagen blev diskuteret på et Kreditkomitémøde den 25. februar 2008.

Kreditchef John Weibull har forklaret følgende om beslutningsgrundlaget (...):

”Det første Management Summary var meget velbeskrevet og velgennemarbejdet (...).”

Den 12. marts 2008 blev engagementet bevilget af bestyrelsen efter indstilling fra Kreditkomitéen. Det beror på en misforståelse, når sagsøger gør gældende, at engagementet blev bevilget på skriftligt grundlag (...). Der henvises til Jørgen Brændstrups forklaring herom (...):

”Den før omtalte bevilling fra februar 2008 (...) blev ikke bevilget på skriftligt grundlag. Sagen var udsendt til bestyrelsen med oplæg til skriftlig bevilling, men ét bestyrelsesmedlem ønskede gennemgang af sagen på et fysisk bestyrelsesmøde. Sagen blev derfor drøftet og kommenteret på bestyrelsesmødet den 12. marts 2008 (...).”

”Der henvises særligt til, at Main Roads egne oplysninger om Projektets likviditet blev lagt ukritisk til grund af Banken, selvom de var åbenbart forkerte, og allerede fra start hang engagementet ikke sammen likviditetsmæssigt, hvilket støttes af emails i bilag 537-541.”

Sagsøger har hverken ført bevis for, at banken har lagt relevante forkerte oplysninger fra kunden til grund for bevillingen, eller at disse oplysninger er blevet lagt ukritisk til grund af banken.

Til støtte for standpunktet har sagsøger navnlig henvist til bestyrelsesmødereferatet af 26. november 2008 (...), hvori er anført følgende vedrørende engagementet med Main Road Invest:

”Der er ikke likviditetsmæssig sammenhæng, hvilket fejlagtigt blev angivet ved behandling i bestyrelsen primo 2008. Formålet er nu at sikre likviditet til fornuftig afvikling. Bestyrelsesformanden spurgte til fejl i budgetforudsætningerne, som skyldes ren anvendelse af kundens oplysninger. Engagementet blev bevilget.”

Henrik Wessmann har i sin forklaring endvidere bekræftet, at der var en fejl i det allerførste materiale, han sendte til banken, og at det kan have haft betydning for bankens vurdering af likviditeten (...):

”Han er fra Amagerbanken blevet mødt med kritik af en fejl i sit allerførste materiale vedrørende en pantstilling, der gav en forkert likviditet. Det var en fejl, som han selv gjorde opmærksom på. Det kan have haft en betydning for det forudsatte cash flow.”

Efter sagsøgtens opfattelse, er det den samme fejl, der er omtalt i e-mailen af 23. oktober 2008 fra Mads Skaarup til Amagerbanken, hvoraf fremgår (...):

”En lille brist havde desværre sneget sig i vores cash burn oversigt, nærmere betegnet i renteudgifterne efter et evt. frasalg af de to ejendomme. Jeg beklager dette og har vedhæftet en korrigeret oversigt.”

Det er tilsyneladende sagsøgers opfattelse, at den omtalte ”lille brist” – og ikke finanskrisen – var årsag til, at kunden kom i likviditetsvanskeligheder i efteråret 2008, ligesom sagsøger uden nærmere argumentation gør gældende, at Jørgen Brændstrup har handlet ansvarspådragende ved ikke at opdage bristen, hvori den så end måtte bestå.

Sagsøger kan kun pege på oplysningen i bestyrelsesreferatet om ”ren anvendelse af kundens oplysninger”. Det forhold, at en eller flere oplysninger måtte være blevet anvendt ”rent” kan imidlertid ikke ses som udtryk for, at banken ukritisk lagde åbenbart forkerte oplysninger til grund.

Den tid, der gik med forberedelse af sagen, understøtter i sig selv, at kundens forhold blev undersøgt nøje. Det savner det sandsynliges kendetegn, at en person med Per Kirk-Andersens erfaring og professionelle baggrund skulle have brugt over to måneder på at forberede en lånesag, hvor man baserede sig rent på kundens oplysninger.

Bevisførelsen viser da også, at Per Kirk-Andersens afdeling indhentede al relevant og sædvanlig dokumentation til brug for vurderingen.

Der kan i den forbindelse henvises til Jørgen Brændstrups forklaring (...):

”De værdier, som fremgår af Management Summary’et af 18. februar 2008 under afsnittet: ”Markedsværdier og likviditet” (...), stammer fra ejendomsskemaerne. Amagerbanken havde næsen helt nede i de enkelte lejekontrakter. Det var Per Kirk-Andersen, som udarbejdede skemaerne.”

Der kan endvidere henvises til Per Kirk-Andersens forklaring om, hvordan ”cash flow” er beregnet (...):

”... har han forklaret, at de har beregnet cash flow ud fra lejekontrakter og midlertidige lejekontrakter og finansiering/driftsudgifter.”

Endelig kan der henvises til Per Kirk-Andersens forklaring om, hvordan banken foretog værdiansættelser (...):

”Der blev i banken arbejdet ud fra ejendomsvurderingsskemaerne, der var en egenproduktion i banken.

Foreholdt de af Amagerbanken udarbejdede ejendomsskemaer (...) har han forklaret, at disse blev udarbejdet på samtlige matrikler i Main Road-engagementet. Det var Amagerbankens værktøj til værdiansættelsen. Det var hans team, der udarbejdede disse ansættelser. Man brugte ikke blindt den værdi, som en ejendomsmægler kom frem til. De har til brug for værdiansættelsen beset ejendommene. Derudover har de analyseret det eksterne materiale i form af bl.a. lokalplaner, byggeretter og lejekontrakter. Sidetallet er påsat af Kreditkontoret i forbindelse med skemaerne blev videresendt til Kreditkomitéen og bestyrelsen.”

Som i alle andre gensidige, vedvarende kontraktforhold var banken afhængig af, at man fik korrekte oplysninger om kundens økonomiske situation. Det vil bero på en konkret vurdering, hvorvidt en given oplysning umiddelbart kan lægges til grund, eller om banken bør foretage yderligere undersøgelser.

Sagsøger har ikke godtgjort, at bankens undersøgelser var utilstrækkelige. Sagsøger har ikke tilnærmelsesvis godtgjort, at banken lagde kundens åbenbart forkerte oplysninger ukritisk til grund.

”Der henvises særligt til, at Main Roads egne oplysninger om Projektets likviditet blev lagt ukritisk til grund af Banken, selvom de var åbenbart forkerte, og allerede fra start hang engagementet ikke sammen likviditetsmæssigt, hvilket støttes af emails ...”

Det bestrides, at engagementet allerede fra starten ikke hang sammen likviditetsmæssigt. Sagsøger har til støtte for standpunktet navnlig henvist til et to siders bilag med regnskabstal, der er lagt bag Management Summaryet ... [af 18. februar 2008]. Sagsøger har hæftet sig ved, at Main Road Invests lejeindtægter ifølge bilaget forventes på samme niveau for 2008 som for 2007, dvs. 14,37 mio. kr., hvorimod den samlede aktuelle leje ifølge Management Summaryet udgør 20,58 mio. kr.

Som beskrevet nedenfor, må det efter bevisførelsen lægges til grund, at oplysningerne i Management Summaryet om lejeindtægterne var korrekte eller i hvert fald stort set korrekte, hvorimod oplysningen i bilaget om de forventede lejeindtægter savner ethvert grundlag.

Det er ikke afgørende – men bestrides ikke desto mindre – at bilaget indgik i bestyrelsens beslutningsgrundlag. Som det fremgår af dokumentet, stopper pagineringen på side 20 med sidste ejendomsskema vedrørende Vibeholms Vej 31 (...). Per Kirk-Andersen har forklaret følgende om pagineringen (...):

”Foreholdt de af Amagerbanken udarbejdede ejendomsskemaer (...) har han forklaret, at disse blev udarbejdet på samtlige matrikler i Main Road-engagementet. ... Sidetallet er påsat af Kreditkontoret i forbindelse med skemaerne blev videresendt til Kreditkomitéen og bestyrelsen.”

Jørgen Brændstrup fik under afhøringen tillige foreholdt bilaget og forklarede i den forbindelse (...):

”... at en lejeindtægt på 14 mio. kr. ikke hænger sammen. Tallet må stamme fra et af Per Kirk-Andersens tidligere udarbejdede arbejds papirer, formentlig fra januar 2008. Han fæster mere lid til oplysningerne i ejendomsskemaerne. Det pågældende bilag (...) var ikke en del af Management Summary’et, der ifølge litreringen var på 20 sider.”

Dertil kommer:

at Management Summaryet intetsteds henviser til de to sidste sider,

at det har formodningen imod sig, at man uden nærmere forklaring ville vedlægge et bilag med oplysninger, der er delvist overlappende, delvist modstridende med beskrivelsen i Management Summaryet,

at opbygningen af Management Summarys følger en fast skabelon, og at der ikke i sagens bilag ses at være andre eksempler på, at man vedlægger et bilag med regnskabstal efter ejendomsskemaerne, at de to sidste sider ikke er litreret som forklaret af Per Kirk-Andersen, jf. ovenfor, jf. ovenfor (dette styrker formodningen for, at det er nogle sider, der er blevet hæftet bagpå i forbindelse med sagsøger og sagsøgers advokaters mange behandlinger af dokumentet).

På denne baggrund må det påhvile sagsøger, der har haft rådighed over bankens materiale at godtgøre, at de to sider har indgået i bestyrelsens beslutningsgrundlag. Sagsøger har end ikke forsøgt at løfte denne bevisbyrde, og oplysningen i bilaget kan derfor heller ikke indgå i vurderingen af ledelsens ansvar. Der henvises herved til det under ... anførte.

I Management Summaryet er anført følgende om lejeindtægterne fra de omfattede ejendomme (...):

”De i dag færdigudviklede ejendomme genererer en årlig nettoleje på tkr. 13.906 og CBRE har vurderet markedslejen på de ledige lejemål i de færdigudviklede ejendomme til tkr. 2.211. Nogle af projekt-ejendommene genererer også en leje indtil de skal rives ned eller ombygges. Den aktuelle leje er tkr. 6.678 og CBRE har vurderet markedslejen på de ledige lejemål i projektejendommene til tkr. 1.524. Den samlede aktuelle leje i dag udgør således tkr. 20.584 og markedslejen på de ledige lejemål er tkr. 3.735.”

Sagsøger har ikke bevist, at disse beløbsmæssige angivelser [om lejeindtægterne] var åbenbart forkerte. Bevisførelsen har tværtimod vist, at bankens forventninger primo 2008 til indtægtsniveauet for 2008 i al væsentlighed var korrekte.

Ifølge Per Kirk-Andersens forklaring (...) kommer tallene i relation til vurdering af markedslejen på de ledige lejemål fra CBRE’s vurderingsskema af 17. juli 2007 (...):

”Foreholdt følgende afsnit i Management Summary’et (...): ... har han forklaret, at det er tallene fra dette skema, der henvises til i det pågældende Management Summary. Han husker ikke, at der er lavet opdateringer eller ændringer til skemaet.”

En gennemgang af oplysningerne fra CBRE’s vurderingsskema bekræfter, at oplysningerne i al væsentlighed er korrekte.

De fire færdigudviklede ejendomme omfattede Hovedvejen 1, Vibeholms Allé 15, Hovedvejen 9 og Vibeholms Alle 12.

Ifølge ejendomsskemaerne for de pågældende ejendomme (...), var det alene Vibeholms Alle 12, der havde ledige lejemål (...). Heraf fremgår, at et lejemål er udlejet til FSS, hvorimod de tre øvrige lejemål er ledige. Ser man på CBRE’s vurdering (...), kan man konstatere, at den samlede markedsleje for de tre ledige lejemål af CBRE blev opgjort til 2,220 mio. kr., der skal sammenlignes med de 2,211 mio. kr., der er anført i Management Summaryet (...).

Projektejendommene bestod af Vibeholms Allé 19-23, Vibeholms Vej 17, Vibeholms Allé 18-20, Vibeholms Alle 7-9, Vibeholms Alle 8, Vibeholms Alle 14, Roskildevej 519, Roskildevej 547, Vibeholms Vej 31 og Tavleholmsvej 2.

Ifølge ejendomsskemaet for Tavleholmsvej 2 (...) havde ejendommen et ledigt lejemål på 1.605 etm. Ser man på CBRE’s vurdering (...), kan man konstatere, at CBRE har vurderet markedslejen på lejemålet til 1.524 mio. kr. svarende til det, der er anført i Management Summaryet om ledige lejemål i projektejendomme (...).

En gennemgang af de øvrige projektejendomme viser ovenikøbet, at der var yderligere tre ejendomme med ledige lejemål, der ikke er medtaget i Management Summaryet. Det drejer sig om Roskildevej 519 (...), Vibeholms Allé 19-23 (...) og Vibeholmsvej 31 (...).

Markedslejen for det ledige lejemål i ejendommen på Roskildevej 519 blev af CBRE vurderet til 132.300 kr. (...). Markedslejen for det ledige lejemål i ejendommen på Vibeholms Allé 19-23 blev af CBRE vurderet til 144.000 kr. (...). Markedslejen for det ledige lejemål i ejendommen på Vibeholmsvej 31 blev ikke vurderet af CBRE, men nettolejen for det ledige lejemål er i ejendomsskemaet opgjort til 401.000 kr. (...).

Per Kirk-Andersens angivelse af markedslejen for ledige lejemål ligger således ca. 675.000 kr. under de tilgængelige vurderinger.

Den aktuelle leje for de udlejede lejemål i både de færdigudviklede ejendomme og projektejendommene er i Management Summaryet opgivet til 20,584 mio. kr. Ifølge ejendomsskemaerne (...) kan nettolejen for de udlejede lejemål på bevillingstidspunktet opgøres til i alt 20,280 mio. kr. Der henvises til Per Kirk-Andersens forklaring om, at hans team til brug for udarbejdelsen af ejendomsskemaerne analyserede lejekontrakter mv. (...). Ejendomsskemaerne indeholder følgende oplysninger om nettolejen for de udlejede lejemål:

[skema er gengivet i sagsfremstillingen]

Henrik Wessmann har endvidere forklaret følgende om forskellen på den aktuelle leje primo 2008 og oplysningerne i årsrapporten for 2007 (...):

”Foreholdt, at det i Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S’ ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (...) er anført, at den aktuelle leje er på knapt 20,6 mio.

kr., har han forklaret, at det er for 2008, hvilket ikke er det samme tal som i årsrapporten for 2007. Michael Mazzoni ville bedre end han kunne redegøre for det. Den aktuelle leje kan i 2008 have været på 20,6 mio. kr. Der var et særskilt selskab vedrørende Tavleholm, og en del af omsætningen i årsrapporten for 2007 kan have været kontrakter, der ikke havde været hele året.”

Hvad angår beregningen af likviditeten har Per Kirk-Andersen forklaret følgende (...):

”Foreholdt følgende afsnit i Management Summary af 18. februar 2008 omhandlende Main Road Invest A/S' ansøgning om bl.a. anlægslån, driftskredit mv. (...):

”Såfremt driftskrediten på tkr. 10.000 er trukket fuldt op, vil der ved en rente på 7% være et årlig likviditetsmæssigt underskud på tkr. 834 beregnet ud fra den aktuelle leje”,

har han forklaret, at de har beregnet cash flow ud fra lejekontrakter og midlertidige lejekontrakter og finansiering/driftsudgifter.”

Da oplysningerne i Management Summaryet om lejeindtægter i al væsentlighed var korrekte, er der heller ikke grundlag for at anfægte bankens vurdering af den likviditetsmæssige sammenhæng i engagementet.

Det bemærkes i denne forbindelse, at det ikke kan betegnes som usædvanligt at meddele en kredit på de anførte vilkår. En ejendomsudvikler, opkøber ejendomme med henblik på istandsættelse, udlejning og videresalg. I perioden mens denne udvikling af ejendommen foregår, vil der ofte være et negativt cashflow på samme vis som i andre situationer, hvor der udvikles store aktiver med henblik på salg.

Det bestrides, at det var uforsvarligt for ledelsen at tillade et årligt likviditetsmæssigt underskud i størrelsesordenen 834.000 kr. som beskrevet i Management Summaryet. Der henvises i den forbindelse også til den stillede sikkerhed.

”Der henvises særligt til, at Main Roads egne oplysninger om Projektets likviditet blev lagt ukritisk til grund af Banken, selvom de var åbenbart forkerte, og allerede fra start hang engagementet ikke sammen likviditetsmæssigt, hvilket støttes af e-mails i bilag [Annette Hansens mail af 17. juli 2008, Michael Mazzonis mail af 28. august 2008, Amagerbankens brev af 9. september 2008 til Main Road, Oskar Jensen Holding A/S og Oskar Jensen Ejendomme Holding A/S, Amagerbankens referat af mødet den 3. oktober 2008 og mailen af 23. oktober 2008 fra Oskar Jensen Gruppen til Amagerbanken].”

Det bestrides, at [Annette Hansens mail af 17. juli 2008, Michael Mazzonis mail af 28. august 2008, Amagerbankens brev af 9. september 2008 til Main Road, Oskar Jensen Holding A/S og Oskar Jensen Ejendomme Holding A/S, Amagerbankens referat af mødet den 3. oktober 2008 og mailen af 23. oktober 2008 fra Oskar Jensen Gruppen til Amagerbanken] understøtter, at der ikke var likviditetsmæssig sammenhæng i engagementet, da det blev bevilget primo 2008.

Sagsøger har brugt betydelige kræfter på at udlægge Annette Hansens e-mail fra juli 2008 (...) som en bekræftelse af sagsøgers kritik af engagementet. Bevisførelsen har bekræftet, at driften indledningsvist ikke foregik over kontoen, hvilket selvfølgelig var en fejl, men det er på ingen måde godtgjort, at de øvrige kritikpunkter havde nogen substans.

Annette Hansen forklarede tværtimod, at hun kun kiggede på sagen i sin egenskab af Per Kirk-Andersens ferieafløser, og at det materiale hun efterlyste, kunne have befundet sig et andet sted. Hun har efterfølgende set kopi af den efterspurgte dokumentation, herunder lejekontrakter og denuntiationer (...):

”Foreholdt mail af 17. juli 2008 fra hende til Per Kirk-Andersen (...), hvoraf fremgår følgende:

”....har hun forklaret, at det ikke var hendes sag, men hun fungerede som Per Kirk-Andersens ferieafløser. Pr. 30. juni 2008 gik engagementet i minus, hvorfor det dukkede op på hendes skærm. Hun fandt det vigtigt at skrive, fordi driften ikke foregik over kontoen. Hun selv skulle på ferie dagen efter. Der manglede penge på kontoen. Hun husker ikke, hvad der skete, men hun ved, at der skete denuntiationer m.v. Det materiale, som hun efterlyste, kan have befundet sig et andet sted. Hun ved, at der efterfølgende var kopi af lejekontrakter, denuntiationer og indbetalinger af leje direkte til kontoen. Hun ved ikke, om det skyldes hendes mail.”

I relation til den af sagsøger fremhævede mail [Anette Hansens mail af 17. juli 2008] (...) fremsatte underrettede i replikken opfordring 69 (...). Opfordringen gik på, at sagsøger skulle fremlægge mailkorrespondance mellem Anette Hansen og Per Kirk-Andersen vedrørende Main Road Invest i den relevante periode.

Sagsøger svarede: ”Det er ikke muligt for sagsøger at foretage en søgning på en sådan korrespondance”.

I en e-mail fra Finansiell Stabilitet til SØIK med kopi til Kammeradvokaten af 5. februar 2014 (...) meddeles indholdet af Anette Hansens mailboks på ca. 38 GB klar til udlevering til SØIK.

Michael Mazzonis e-mail af 28. august 2008 (...) understøtter ikke andet end, at kunden på dette tidspunkt på grund af den ændrede markedssituation var kommet i likviditetsvanskeligheder.

Amagerbankens brev af 9. september 2008 til Michael Mazzoni og Henrik Wessmann (...) viser blot, at banken reagerede hurtigt og hensigtsmæssigt på et pludselig opstået likviditetsunderskud. Sagsøger har ikke godtgjort, at banken i forbindelse med bevillingen primo 2008 kunne eller burde have forudset, at kunden ville komme i likviditetsvanskeligheder, der i al væsentlighed skyldtes finanskrisens opståen.

Amagerbankens referat af mødet den 3. oktober 2008 med Henrik Wessmann og Michael Ziegler (...) understøtter heller ikke, at likviditetsvanskelighederne kunne have været forudset i forbindelse med bevillingen. Referatet illustrerer tværtimod den ændrede markedssituation, idet det fremgår, at kundens moderselskab og kautionist i den seneste periode havde oplevet ”en stor tilbageholdenhed fra banker, investorer og potentielle lejere”, ligesom en kontraktpartner havde ønsket ”at annullere en ellers færdigforhandlet ejendomshandel på ca. tkr. 450.000...”

I e-mailen af 23. oktober 2008 fra Oskar Jensen Gruppen A/S (...), erkender kunden, at der desværre er sneget sig ”en lille brist” ind i deres cash burn oversigt, ”nærmere betegnet i renteudgifter efter et evt. frasalg af de to ejendomme”. Denne oplysning understøtter hverken, at banken har lagt åbenbart forkerte oplysninger ukritisk til grund, eller at der ikke var likviditetsmæssig sammenhæng i projektet, da det blev bevilget.

For det første er det aldeles uklart, hvilken type fejl, der er tale om, herunder fejlens størrelse.

For det andet er der ikke godtgjort, at der var tale om en fejl, Jørgen Brændstrup kunne eller burde have opdaget.

For det tredje er det ikke godtgjort, at det likviditetsmæssige underskud, der opstod i efteråret 2008, kunne have været forudset, hvis fejlen var blevet opdaget inden bevillingen.

Som Jørgen Brændstrup har forklaret, skyldtes det likviditetsmæssige underskud i september den ændrede markedssituation. Det var således de samfundsmæssige forudsætninger og ikke kundens forudsætninger, der svigtede (...):

”Det var gået galt meget hurtigt, fordi erhvervsområdet bestod af en række enkeltjendomme, som hver især skulle udvikles. Der var en masse aktivitet bl.a. med stillingtagen til, hvor der skulle bygges nyt

osv. Det fordrede udgiftsafholdelse til arkitekt, byggerådgiver osv. Hvis verden havde udviklet sig, som man forventede i starten af 2008, ville udgifter til arkitekttegninger mv. have været en del af projektf finansieringen. I september 2008 var verden så småt begyndt at gå i stå, og virksomhederne ønskede ikke at skifte domicil. Disse forhold forklarer en del af budgetafvigelsen. En anden årsag til budgetafvigelsen var, at Main Road havde ladet lejere fraflytte uden samtidig at sikre sig nye lejere. Lejeindtægten var derfor også faldet. Samtidig var finansieringsomkostningerne steget. Summen af disse faktorer gjorde, at der var et likviditetsunderskud på 15 mio. kr.”

Jørgen Brændstrup hverken kunne eller burde have forudset disse forhold i forbindelse med bevillingen primo 2008.

”Main Road havde et meget betydeligt likviditetsmæssigt underskud og var senest i oktober 2008 – blot 7 måneder efter engagementet blev etableret – insolvent i konkurslovens forstand.”

Sagsøger har ikke bevist, at Main Road Invest A/S i oktober 2008 var insolvent i konkurslovens forstand. Anbringendet er i øvrigt uden betydning for ansvarsvurderingen.

Det afgørende er, om Jørgen Brændstrup kunne og burde have handlet anderledes ud fra de oplysninger, der var tilgængelige på bevillingstidspunktet. Det bestrides, at Jørgen Brændstrup kunne eller burde have forudset de markant ændrede markedsf forhold i efteråret 2008, der var den altovervejende årsag til kundens likviditetsvanskeligheder.

Der henvises til det ovenfor anførte og til Jørgen Brændstrups forklaring om den ændrede markedssituation (...)

”Hertil kommer, at Main Roads tilbagebetalingsevne afhang af, om Projektets såkaldte ”merpotentiale” kunne realiseres. Kun hvis ”merpotentialet” kunne realiseres, kunne lånet tilbagebetales til Banken, hvorimod Banken ville lide tab, hvis ikke ”merpotentialet” kunne realiseres. De af Banken modtagne sikkerheder, som udelukkende relaterede sig til ejendommene, var ikke tilstrækkelig sikkerhed, og det samme gjaldt de af Banken modtagne kautioner, idet kautionisternes økonomiske formåen var afhængig af værdien af kautionisternes anparter i Main Road.”

Sagsøger omtaler endvidere begrebet ”merpotentiale” i det sammenfattende processkrifts sagsfremstilling (...). Sagsøger fremhæver her problemstillingen i relation til bilag 544 (Management Summaryet af 10. juni 2009, ...), der er omtalt nedenfor, samt bilag 545 (Management Summary af 26. august 2009, ...), samt tillige bilag 546, 547 og 548.

Det fremhæves her, at det alene er bevillingerne vedrørende bilag 544 og 545, der indgår i tabsopgørelsen for Main Road Invest, således som denne fremgår af sagsøgers sammenfattende processkrift under pkt. ... (...).

Indstillingen af 10. juni 2009 (...) er baseret på et overordentligt grundigt forarbejde, hvori alle relevante elementer indgår. Sagsøger har ikke godtgjort, at indstillingen er mangelfuld. I indstillingen (...) er der en redegørelse for principperne for beregningen af byggerettens værdi. Beregningen af merpotentialet svarer i korte træk til, at man ved opgørelsen af sikkerheden foretager en beregning af, hvad det vil koste at istandsætte eller bebygge en ejendom. Der foretages endvidere en vurdering af, hvad lejen på ejendommen kan være efter istandsættelse. Herefter foretages der en værdiansættelse af ejendommen som istandsat og udlejet. Fra denne værdi fratrækkes istandsættelsesomkostninger og liggetiden mv. Herefter får man en værditilvækst, der indgår som en faktor i belåningsgrundlaget.

Indstillingen af 10. juni 2009 blev den 12. juni 2009 (...) overbragt til Finanstilsynet.

Det ovenfor beskrevne princip anvendes også i Finanstilsynets notat af [9.] september 2009, for eksempel vedrørende Vibeholms Allé 18-20, 2605 Brøndby (...):

”Vibeholms Alle 18-20, 2605 Brøndby

Ejendom som skal totalrenoveres før udlejning til kontor.

Finanstilsynet:

Ansl. bruttoleje 2.658 m2 kontor x kr. 1.200	tkr. 3.200
Ansl. nettoleje 85 %	tkr. 2.710
Værdiansættelse v. startforrentning 6,75 %, ca.	tkr. 40.000
Tomgangsleje 1 år	tkr. 3.200
Renoveringsudgifter 2.658 m2 x kr. 8.000, ca.	<u>tkr. 24.000</u>
Samlet værdiansættelse	tkr. 12.800
Handelsomkostninger (5 %)	tkr. -640
Foranstående gæld m.v.:	tkr. 0
Sikkerhedsmæssig værdi:	tkr. 12.200”

Amagerbanken anmodede, i tilknytning til drøftelserne med Finanstilsynet i løbet af sommeren 2009, Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab om at foretage en uvildig gennemgang af bankens væsentligste engagementer pr. 30. juni 2009.

I Deloitte's afrapportering oplyses der følgende (...):

”Engagementer udvalgt af banken

Bankens ledelse har til brug for vores gennemgang specifikt udvalgt i alt 32 engagementer. Kendetegende for disse er engagementer er, at der efter bankens opfattelse er indtrådt hel eller delvis objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), og at der derfor skal opstilles betalingsrækker til brug for opgørelse af et eventuelt nedskrivningsbehov. Vores gennemgang af disse sager har været baseret på følgende af banken udarbejdet materiale:

"Rekapitulationer" over de enkelte engagementer med en samlet oversigt over engagementets størrelse, sammensætning og sikkerheder

Opstillede betalingsrækker udskrevet fra BEC's systemer

Management kommentarer til de enkelte engagementer

Årsrapporter for de omhandlede låntagere.”

Det anføres videre (...):

”I forbindelse med opgørelse af konkrete nedskrivninger og nedskrivningsbehov vil der være en række faktorer, som vil være behæftet med usikkerhed både af beløbsmæssig og tidsmæssig karakter. Vi har i forbindelse med vores gennemgang søgt at vurdere, hvorvidt de af banken udøvede skøn synes velbegrundede og så vidt muligt hviler på fyldestgørende dokumentation.”

Deloitte konkluderer herefter, at banken har opgjort engagementerne korrekt, og at der ikke er behov for yderligere nedskrivninger på bankens engagementer.

Der er til Deloitte's rapport vedhæftet en liste over de engagementer, der er gennemgået (...) og det fremgår heraf, at Main Road Invest er opført som nr. 13 på listen.

Det kan konstateres, at Finanstilsynet anvender opgørelsesprincipper, der svarer til de, som Amagerbanken har anvendt i relation til Main Road Invest. Det kan endvidere konstateres, at Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, som var antaget til at lave en uvildig gennemgang, herunder af Main Road Invest, ikke har fundet anledning til bemærkninger i den relation.

Sagsøger har ikke godtgjort, at de af Amagerbanken anvendte opgørelsesmetoder i Main Road Invest har været usædvanlige eller uforsvarlige.

Ifølge bankens opgørelse af nedskrivninger mv. (...), hvor Main Road Invest figurerer som ”position kunde nr. 25”, fremgår det, at der pr. 30. september 2009 og pr. 31. december 2009 alene er foretaget en nedskrivning på engagementet med i alt 4 mio. kr.

Nedskrivningerne er blevet gennemgået af Finanstilsynet og revisionen i forbindelse med prospektet 2009 og af revisionen i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet for 2009, uden at dette har givet anledning til bemærkninger.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der er nogen forbindelse mellem de hævdede dispositioner og de hævdede tab.

”Havde Banken lagt realistiske forudsætninger til grund for kreditsagsbehandlingen, ville ejendommenes sikkerhedsværdi have været opgjort væsentligt lavere, hvilket burde have medført, at et engagement af den pågældende karakter og størrelsesorden ikke var blevet bevilget. At ejendommenes sikkerhedsværdi blev opgjort for højt støttes også af det faktum, at ejendomme beliggende Hovedvejen 1, Vibeholms Allé 15 og Vibeholmvej 17 alle blev solgt for under den værdi, banken havde pant for i de enkelte ejendomme.”

Det bestrides, at ejendommenes sikkerhedsværdi primo januar 2008 burde have været opgjort væsentligt lavere.

Det bestrides derudover, at et eventuelt tab skyldes, at ejendommenes sikkerhedsværdi var opgjort for højt.

Sagsøgers kritik går på, at ejendomsporteføljen i Management Summaryet af 18. februar 2008 er værdifastsat til 572,1 mio. kr., til trods for at ejendommene ifølge årsrapport 2007 for Main Road Invest A/S er opgjort til 497,05 mio. kr. (...), og ejendommene ifølge CBRE's vurdering i juli 2007 (...) er opgjort til 500,6 mio. kr.

Sagsøgers henvisning til opgørelsen i årsrapport 2007 for Main Road Invest A/S beror på en misforståelse, da ejendommen beliggende Tavleholmsvej 2 indgik i bankens engagement og sikkerhed, men ikke var ejet af Main Road Invest A/S og derfor heller ikke var medtaget i den påberåbte årsrapport. Ejendommen beliggende Tavleholmsvej 2 var ejet af datterselskabet Tavleholmsvej ApS, der i årsregnskabet 2007 for Oscar Jensen Holding ApS var optaget til en værdi på 69 mio. kr.

Der henvises til Jørgen Brændstrups forklaring herom (...):

”Årsregnskabet for Oscar Jensen Holding ApS forelå den 2. april 2008 (...), hvor Main Road Invest A/S og Tavleholmsvej ApS var optaget til værdier på henholdsvis 497 og 69 mio. kr. (...)”

Den konkrete side i regnskabet er side [6], hvor der refereres til ejendommens værdi, og det bemærkes, at det fremgår af regnskabet, at ejendommene i Main Road Invest A/S og Tavleholmsvej ApS er vurderet af Sadolin & Albæk med en samlet værdi af 566 mio. kr.

Sadolin & Albæk vurderede i april 2008 markedsværdien på ejendommen beliggende Tavleholmsvej 2 til 75 mio. kr. (...)

Hvad angår CBRE's vurdering bemærkes, at ejendomsporteføljen i Management Summaryet af 18. februar 2008 ikke er identisk med de ejendomme, der indgik i CBRE's vurdering. Ejendommen beliggende Vibeholmsvej 31, der af banken blev værdiansat til 15,9 mio. kr. (...) blev således ikke vurderet af CBRE.

Som Per Kirk-Andersen forklarede, foretog hans team selv en værdiansættelse af samtlige ejendomme, til brug for udarbejdelse af de såkaldte ejendomsvurderingsskemaer. Per Kirk-Andersen har om fremgangsmåden forklaret følgende (...):

”Der blev i banken arbejdet ud fra ejendomsvurderingsskemaerne, der var en egenproduktion i banken. Foreholdt de af Amagerbanken udarbejdede ejendomsskemaer (...) har han forklaret, at disse blev udarbejdet på samtlige matrikler i Main Road-engagementet. Det var Amagerbankens værktøj til værdiansættelsen. Det var hans team, der udarbejdede disse ansættelser. Man brugte ikke blindt den værdi, som en ejendomsmægler kom frem til. De har til brug for værdiansættelsen beset ejendommene. Derudover har de analyseret det eksterne materiale i form af bl.a. lokalplaner, byggeretter og lejekontrakter.”

Per Kirk-Andersen har om den nærmere opgørelse af ejendommens værdi forklaret følgende (...):

”Foreholdt følgende afsnit i Management Summary'et (...):

”CBRE har gennemgået samtlige ejendomme og har beregnet en markedsværdi på t.kr. 300.840 på de færdigudviklede ejendomme”, har han forklaret, at dette omhandler de fire første ejendomme. Foreholdt næste linje i Management Summary'et (...):

”og en markedsværdi på projektejendommene på tkr. 271.266”,

har han forklaret, at dette omhandler de ikke-færdigudviklede ejendomme.”

Og videre (...):

”På sikkerhedssiderne kan beløbet på 271 mio. kr. genfindes. Det fremgår af de enkelte ejendomsvurderingsskemaer. De 300 mio. kr. vedrørende de færdigudviklede ejendomme stammer fra Amagerbankens ejendomsvurderingsskemaer, ikke fra CBRE, men han tror nu, at der er overensstemmelse.”

Som det fremgår af rekapitulationen til Management Summaryet af 18. februar 2008 (...) findes der et separat bilag, der belyser det modtagne ejerpant i de forskellige ejendomme (”tkr. 200.000 ejerpantebreve fordelt på flere ejendomme jf. separat bilag”).

Per Kirk-Andersen blev under afhøringen foreholdt den sikkerhedsoversigt, der var vedlagt Management Summaryet af 17. april 2008 (...), og bekræftede i den forbindelse, at Management Summaryet af 18. februar 2008 ligeledes indeholdt en sikkerhedsoversigt (...):

”Sikkerhedsoversigten eller et tilsvarende dokument har været bilagt rekapitulation af 18. februar 2008.”

Sikkerhedsoversigten, der var vedlagt Management Summaryet af 18. februar 2008, er trods opfordringer, om at fremlægge den samlede lånesag ikke fremlagt af sagsøger.

Det bestrides på ovennævnte baggrund, at sagsøger har godtgjort, at der var fejl i bankens opgørelse af

sikkerhedsværdien i ejendommene primo 2008. Den efterfølgende udvikling understøtter tværtimod, at bankens opgørelse var retvisende, idet det i 1. kvartal 2009 lykkedes kunden at sælge to af de færdigudviklede ejendomme til eller over den bogførte værdi.

Hovedvejen 1 blev således solgt for kr. 97,6 mio. (bogført værdi kr. 95,8 mio.) og Vibeholms Alle 15 blev solgt for kr. 56,7 mio. (bogført værdi kr. 54 mio.). Der henvises til Management Summary af 10. juni 2009 (...) med en samlet forventet nedbringelse af gælden til banken på 29 mio. kr. (...), hvori det anføres:

”ud af anslået provenu kr. 34 mio. vedr. frasalg af 2 ejendomme forventes 4-5 mio. at kunne frigives til driften efter nedbringelse af engagementet med kr. 29,0 mio.”

Der henvises endvidere til Jørgen Brændstrups forklaring (...):

Forevist Management Summary af 10. juni 2009 omhandlende forhøjelse af bl.a. driftskreditramme til Main Road Invest ApS og forhøjelse af bl.a. driftskredit til P40C ApS (...) har han forklaret, at der var sket frasalg af to ejendomme til Essex Invest A/S marginalt over de bogførte værdier. Bankens tilgodehavender blev fuldt dækket. Amagerbankens lakmusprøve var, at ejendommene var solgt til de i oversigten (...) anførte værdier.

Det fremgår af oversigten pr. 31. december 2008 (...), at den samlede gæld i Hovedvejen 1 og Vibeholms Alle 15 udgjorde henholdsvis 88,6 mio. kr. og 49,3 mio. kr. ved udgang af 2008. Alle panthavere blev således dækket i forbindelse med salget af de to ejendomme.

”Engagementet med Main Road illustrerer også Bankens anvendelse af risikable forretningsmetoder, jf. ... Banken servicerede eksempelvis betaling af terminer til foranstående panthavere, og anvendte endvidere renteoprul og ved at finansiere renteindbetalingerne undgik Banken at konstatere OIV (for nærmere beskrivelse om OIV henvises til afsnit ...) og dermed at foretage nedskrivning...”

En gennemgang af de kontoudtog, som sagsøger har fremlagt vedrørende Main Road Invest (...) viser, at der er tilskrevet endog meget store renter og gebyrer på Main Road Invests konti i 2010. Sagsøger har ikke fremlagt kontoudtog for 2008 og 2009. Der henvises herved til sagsøgtes opfordring nr.

Den samlede kreditramme steg ikke i perioden ultimo 2008 til og med medio 2010, hvilket kan konstateres på basis af rekapitulationerne.

Det fremgår således, af rekapitulationen til bevilling af 18. december 2008 (...), at rammen for engagementet udgjorde 236.567.000 kr.

Det fremgår endvidere af en rekapitulation af [23. juni 2010] [til Management Summary af 23. juni 2010 vedrørende P40C] (...), at engagementet på det tidspunkt udgjorde 247.257.000 kr. I den forbindelse fremhæves det, at der i dette engagement indgår et ansvarligt lån overtaget fra Roskilde Bank på 10 mio. kr. for 1 kr., således at den reelle engagementsramme på dette tidspunkt for så vidt angår Main Road Invest ApS udgjorde 237.257.000 kr.

Henset til, at det i henhold til kontoudtogene (...) kan konstateres, at der alene i 2010 er opkrævet mere end 13 mio. kr. i renter og bidrag i forhold til Main Road Invests kassekredit og driftskonto, idet det på det foreliggende grundlag ikke har været muligt at opgøre øvrige årsrenter- og bidragsopkrævninger i forhold til Main Road Invest, er det ikke retvisende at hævde, at engagementets udvidelser er medgået til ”renteoprul”.

Kunden har været i økonomiske vanskeligheder siden efteråret 2008 som følge af finanskrisens indtræden og bankens bestræbelser har i det hele været at understøtte engagementet og dermed indirekte kunden og engagementet med henblik på at undgå at tage tab. Sagsøger har ikke godtgjort dispositionerne, der har været foretaget i andet end bankens interesse.

Betaling af foranstående panter er ikke en usædvanlig disposition, når banken har transport i samtlige indtægter mv. på ejendommene, og alternativet derfor ville være, at den foranstående panthaver selv tog ejendommen til brugelig pant eller begærede tvangsauktion over ejendommen. Den nye ledelse fortsatte med at betale foranstående panter i relation til såvel Østerfælledparken, Main Road Invest, Nørrebro-gade 66, Palm og Ørbækker, endog med kreditudvidelser til følge.

Sagsøger har ikke godtgjort, at sagsøgte har forfulgt andre interesser i relation til betaling af foranstående panter end bankens.

”De sagsøgte har gjort gældende, at det i forbindelse med ansvarsvurderingen skal tillægges betydning, at Banken tidligere have gennemført et projekt med den samme kunde, som ikke havde været tabsgivende. Sagsøger bestrider dette synspunkt, og gør gældende, at der i forbindelse med vurderingen af, om ledelsen i Banken handlede forsvarligt i relation til engagementer med Main Road, skal bedømmes konkret i forhold til det konkrete engagement. En enkelt sag med et tilfredsstillende forløb giver ikke grundlag for, at Bankens ledelse ikke skal forholde sig kritisk i forbindelse med, at der bliver taget stilling til, hvorvidt der skal bevilges lån til de nye projekter.”

Bankens ledelse forholdt sig kritisk til alle låneansøgninger, herunder ansøgninger fra eksisterende kunder. Dette understøttes af de talrige dokumenterede Management Summaries, hvortil der henvises.

Sagsøgte er enig i, at et låneengagements forsvarlighed vil afhænge af en konkret vurdering af det enkelte engagement. Sagsøgte finder imidlertid – modsat sagsøger – at relationen til kunden, herunder kundens hidtidige succesrate, naturligvis kan og bør indgå som et blandt flere parametre i vurderingen af låneengagementets forsvarlighed.

Denne opfattelse stemmer overens med bankens kreditpolitik. Der kan i den forbindelse henvises til dokumentet ”Kreditbehandling i Amagerbanken”, hvoraf fremgår, at relationen til kunden skal beskrives ved udarbejdelse af Management Summaries (...):

”Relation

Beskriv hvor længe kundeforholdet har eksisteret og hvordan det er opstået (har indehaver eller andre ledende medarbejdere en særlig tilknytning til banken, er kundeforholdet opstået ved opsøgende salgsarbejde, m.v. (etableringsår, børsnoteret)”

”Sagsøger gør desuden gældende, at der er årsagsforbindelse mellem Bankens uforsvarlige kreditsagsbehandling, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer er ansvarlige for, og det samlede tab på Bankens engagement med Main Road. Det var på baggrund af den uforsvarlige kreditsagsbehandling, at engagementerne blev etableret og efterfølgende udvidet og forlænget med det resultat, at Banken blev påført tab. Hvis Bankens ledelse ikke havde handlet uforsvarligt, var engagementerne ikke blevet etableret, udvidet og forlænget, hvorved Bankens tab ikke ville være opstået.”

Sagsøger har ikke godtgjort, at der er årsagsforbindelse mellem de af sagsøgeren hævdede kritisable forhold i Amagerbanken og bevillingen af de tabsgivende engagementer.

Det påståede tab skyldes i første række den voldsomme forværring i markedssituationen, der indtraf efter finanskrisen i 2008. Banken fulgte generelt en strategi med at understøtte engagementet for at realisere panterne bedst muligt. Denne strategi blev radikalt forandret, da Amagerbanken fik ny ledelse i

efteråret 2010.

Beslutningen om ikke at vedligeholde panter og lade Main Road Invest forfalde og dermed realisere tabet frem for at gennemføre projekter, kan henføres til ny ledelses beslutninger. Der henvises i denne forbindelse bl.a. til det af statsautoriseret ejendomsmægler Peter Winther anførte vedrørende Main Road Invests sørgelige tilstand i 2012. Således sendte han en e-mail af 20. april 2012 til Niels Vestermark med sin nyeste vurdering af Main Road Invest og følgende bemærkning (...):

”Det gør godt nok ondt, når man i den grad lader stå til, så ejendommene reelt står og forfalder ...”.

Det fremgår videre af den fremsendte vurdering (der er fejldateret) (...), at ejendommen beliggende Vi-beholms Allé 12, der er ramt af en større vandskade, der har ført til et skimmelsvampeangreb, vurderedes til at være ca. 27,3 mio. kr. værd fuldt udlejet, men ansættes til 4,2 mio. kr. i nuværende tilstand.

Det forhold må retten inddrage i forbindelse med sin vurdering af, hvad der har hidført tabene i relation til Main Road Invest. Det bemærkes, at Peter Winther året inden, den 5. april 2011 (...), havde vurderet den samme ejendom på roden til 17,6 mio. kr. og i udlejet stand til 33 mio. kr.

Henrik Wessmann forklarede, da han blev foreholdt Peter Winthers e-mail til Niels Vestermark (...):

”Kassen til vedligeholdelse blev smækket i. Det skete i perioden lige før Amagerbankens konkurs.”

”På baggrund af synspunkterne gennemgået i afsnit ..., gør sagsøger desuden gældende, at såvel kreditorganisationen som den konkrete kreditsagsbehandling, som beskrevet i afsnit ..., var ansvarspådragende og påførte Banken et tab.”

Sagsøger har ikke godtgjort, at den konkrete kreditsagsbehandling vedrørende bevillingerne til Main Road Invest var uforsvarlige.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der er nogen årsagssammenhæng mellem de af sagsøger påståede forhold og det efterfølgende, lidte tab.

”Eksempelvis varetog Jørgen Brændstrup i forbindelse med Bankens engagement med Main Road flere forskellige roller i Banken. Dette kortsluttede de kontrolfunktioner, som var væsentlige for opretholdelsen af en forsvarlig kreditsagsbehandling i Banken. Der forelå endvidere ingen indstilling fra Bankens kreditkontor i forbindelse med bevillingerne, hvilket indikerer, at Bankens kreditkontor ikke foretog en kreditmæssig behandling af engagementet.”

Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrups varetagelse af stillingen som direktør erhvervsområdet indtil Knud Christensens død i oktober 2008 har påvirket kreditorganisationens arbejde i relation til bevillingerne på Main Road Invest indtil da.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrups varetagelse af stillingen som administrerende direktør har påvirket kreditsagsbehandlingen eller kontrolfunktionerne i banken i relation til bevillingerne vedrørende Main Road Invest efter oktober 2008. Sagsøger har fremlagt en række bevillinger med dobbelt forside, hvoraf det fremgår, at nogle bevillinger, efter at de har været i sagsøgers varetægt tilsyneladende kan have flere forsider. John Weibull forklarede herom, at det kunne han ikke forstå (...). John Weibull henviste i denne forbindelse til Kreditkontorets protokol, der præcist ville kunne vise, hvilke engagementer der er passeret forbi Kreditkontoret. Sagsøger har ikke fremlagt denne protokol.

Det er ikke godtgjort, at der ikke er foretaget forsvarlig kreditsagsbehandling i bankens kreditkontor. Det forhold, at sagsøger har fremlagt nogle bevillinger, der tilsyneladende bærer forskellige forsider,

skyldes formentlig i højere grad de forhold, der er omtalt vedrørende sagsøgers forvaltning af bankens materiale under pkt. ...

”Hertil kommer, at nogle bevillinger blev bevilget direkte af bestyrelsen uden forudgående behandling i kreditkomitéen, hvilket var i strid med Bankens forretningsgang vedrørende kreditsagsbehandlingen 2009, ... Dette medførte, at de påståede lånesager ikke var underlagt en sædvanlig kreditmæssig behandling.”

Som forklaret af Jørgen Brændstrup har Kreditkontoret og Kreditkomitéen været inde over samtlige Management Summaries i sagen (...)

Det gøres gældende, at samtlige bevillinger har fulgt de korrekte procedurer.

Der kan ikke umiddelbart gives nogen forklaring på, hvorfor der i nogle tilfælde ikke er nogen påtegning på en lånesag om, at sagen har været behandlet i Kreditkontoret/Kreditkomitéen. Det stempel, der blev anvendt på forsiden af de dokumenterede Management Summaries lå fysisk i Kreditkontoret, hvorfor det med sikkerhed kan fastslås, at en sag med stempel har været modtaget på Kreditkontoret.

Som det er fremgået af bevisførelsen, har sagsøger i mere end et tilfælde påberåbt sig Management Summaries uden påtegninger som bevis for, at en sag ikke eller kun delvist er blevet behandlet i de relevante fora. Sagsøgtes bevisførelse har imidlertid demonstreret, at der i forskellige arkiver tilsyneladende kan eksistere flere versioner af det samme dokument med forskellige noteringer. Som eksempel kan nævnes Bevilling 009.103 vedrørende finansiering af P40C ApS' køb af Pilestræde 40 A-B mv., der af sagsøger er fremlagt i en version uden Kreditkomitéens påtegning (...) og af sagsøgte er fremlagt i en version med Kreditkomitéens påtegning (...).

En lånesag uden påtegning kan således ikke ses om udtryk for, at sagen ikke har været forelagt det relevante organ.

...

Merbevillingerne til Main Road Invest

Sagsøgers kritik af engagementet med Main Road Invest synes koncentreret om selve etableringen af engagementet i 2008. Sagsøgers sammenfattende processkrift indeholder således ikke særskilte anbringender vedrørende merbevillingerne.

Sagsøger er i sin sagsfremstilling fremkommet med en række bemærkninger vedrørende merbevillingerne forsvarlighed. Disse bemærkninger vil blive adresseret i det følgende.

Om den generelle baggrund for merbevillingerne kan indledningsvis oplyses, at bevillingerne blev givet for at sikre, at engagementet med Main Road Invest kunne afvikles på en måde, der bedst muligt sikrede bankens tilgodehavende. Det var ledelsens plan, at salgsprovenuene fra de færdigudviklede ejendomme kunne anvendes til løbende at renovere projektejendommene, der så kunne sælges med henblik på at nedbringe bankens tilgodehavende. Der var således ikke – som anført af sagsøger – tale om, at banken ukritisk skulle levere yderligere finansiering til færdigudviklingen af ejendommene. Hensigten var tværtimod at afværge et tvangssalg, nedbringe bankens tilgodehavende og undgå lige præcis den form for værdiforringelse af pantet, der indtrådte under sagsøgers ledelse.

Vedrørende baggrunden for de enkelte bevillinger, henvises i øvrigt til Jørgen Brændstrups forklaring (...) og den dokumentation, der i den forbindelse henvises til. Det bemærkes, at forklaringen efter vidneførelsen fremstår uimodsagt.

Bevilling 008.277 - Køb af Priorparken 230 (...)

Det fremgår af bevillingen (...), at det er en ansøgning om træk af 11 mio. kr. på den allerede i foråret 2008 bevilgede ramme. Det fremgår videre, at der ikke er tale om, at der sker en udvidelse af kreditten ved denne bevilling.

Det fremgår endvidere, at ejendommen erhverves for 24 mio. kr., samt at Amagerbanken modtager et ejerpantebrev på første prioritet på 11 mio. kr. samt kautioner fra moderselskaber og transport i lejebetalingen.

Sagsøgte forstår ikke, hvorfor denne bevilling påberåbes i forbindelse med opgørelsen af tabet.

Det fremgår af Management Summary (...) at kunden havde fået vurderet markedsløjen til ca. kr. 1 mio. Jørgen Brændstrup havde ingen grund til at betvivle rigtigheden af denne oplysning.

Ifølge ejendomsskemaet var ejendommen udlejet til Bøgeskov Flytteforretning for kr. 275.000 årligt svarende til kr. 127/etm (...) Dette lejeniveau skyldtes uopsigelighed og afspejlede på ingen måde markedsløjen i området. Dette illustreres ved det forhold, at kunden i efteråret 2008 – uanset finanskrisen – formåede at indgå tre lejekontrakter, hvorved lejen blev hævet til i alt kr. 655.100 (...)

Bevilling 008.182 - Forhøjelse af driftskredit i november 2008 (...)

Sagsøger har hæftet sig ved, at forhøjelsen skulle dække likviditetsunderskud frem til den 30. juni 2009 samt restance til Nordea, som var foranstående panthaver.

Som forklaret af Jørgen Brændstrup (...) blev beslutningen om at forhøje driftskredit foretaget efter grundige overvejelser og undersøgelser i dialog med kundens advokat Michael Ziegler og bankens advokat Ulrik Holsted-Sandgreen, som også var rekonstruktør. Disse undersøgelser og overvejelser fandt sted i perioden fra den 3. oktober og frem til bevillingen i november. Banken undersøgte parallelt sine panter. Det var vurderingen, at det ikke var muligt at tvangsrealisere panter på grund af den særlige markedssituation.

Jørgen Brændstrup forklarede endvidere (...):

”Bankens vurdering var, at man ved at udvise tålmodighed kunne få pengene arbejdet hjem igen. Som det fremgår af summary’et (...), blev der arbejdet på gennemførelse af restruktureringsaftaler med alle finanskreditorerne, som foruden Amagerbanken omfattede otte andre pengeinstitutter. De enkelte pengeinstitutter varetog således hver deres pant og stod bag hver deres pant. I forbindelse med forhøjelse af kreditten sikrede Amagerbanken sig på flere måder, herunder også i form af salgfuldmagter (...).”

Det bestrides, at ledelsen ved at vælge denne strategi skulle have handlet ansvarspådragende. Hvis banken ikke havde forhøjet driftskreditrammen, kunne Nordea have begæret tvangsauktion. Da Amagerbankens pant var efterstillet Nordeas pant, og da der ikke var et marked for udviklingsejendomme på dette tidspunkt, var det i bankens interesse, at terminsbetalingerne til Nordea blev betalt.

Bevilling 008.188 – Restrukturering af engagementet med MRI ApS og P40C A/S under nyt udviklingselskab ”Oskar Jensen & Co.” (...)

Det fremgår bl.a. af sagsfremstillingen i sagsøgers sammenfattende processkrift, at 10 mio. kr. af bevillingen skulle anvendes til indfrielse af Roskilde Banks tilgodehavende hos Main Road Invest A/S. Det er ikke korrekt. Amagerbanken købte Roskilde Banks fordring for 1 kr.

Der henvises til Jørgen Brændstrups forklaring, der efter vidneførelsen fremstår som uimodsiget (...):

”Der var i januar 2009 et helt ringbind, som afspejlede den nye konstruktion. I summary’et (...) nævnes det, at Roskilde Bank havde et tilgodehavende i Main Road på 10 mio. kr. Amagerbanken havde drøftelser med Roskilde Bank herom. Det endte med, at Amagerbanken købte Roskilde Banks fordring for 1 kr. Hvis rekonstruktionen måtte vise sig at blive en succes langt ude i fremtiden, var der en potentiel afkastmulighed for Amagerbanken. Fordringen stod bogført med 1 kr. i Amagerbankens bogholderi.”

Der henvises i øvrigt til sagsøgers eget sammenfattende processkrift (...), hvor sagsøger selv omtaler den købte fordring i forbindelse med en beskrivelse af det samlede engagement med Main Road Invest:

”Det samlede engagement med Main Road bestod herefter af ... og ansvarligt lån på 10 mio. kr. (overtaget af Banken for 1 kr.), samlet 268,8 mio. kr.”.

Bevilling 009.063 - Forhøjelse af driftskredit i juni 2009 (...)

I 1. kvartal af 2009 lykkedes det kunden at sælge to af de færdigudviklede ejendomme (Hovedvejen 1 og Vibeholms Allé 15) for henholdsvis 97,6 mio. kr. og 56,7 mio. kr. Salget af beskrevet i Management Summaryet 10. juni 2009 (...)

Sagsøger har i det sammenfattende processkrift fastholdt, at salgsprisen ikke dækkede bankens pant (...):

”Denne salgspris dækkede ikke Bankens pant. Der var samlet pant i Hovedvejen 1 for 104,931 mio. kr., heraf havde Banken 2. prioritetspant for 35 mio. kr., og der var dermed en underdækning ved salget på 7,331 mio. kr. Der var samlet pant i Vibeholms Allé 15 for 69,555 mio. kr., heraf havde Banken 2. prioritetspant for 30 mio. kr., og salget resulterede i en underdækning på 12,855 mio. kr. for denne ejendom”

Det bestrides, at de to ejendomme blev solgt med underdækning. Det er uden betydning, at banken ved tinglysning/overtagelse af ejerpantebrev havde skaffet sig en sikkerhedsmæssig ramme, der beløbsmæssigt oversteg salgssummen. Det afgørende er naturligvis, om der i salgssummen var dækning for Amagerbankens tilgodehavende.

Som det fremgår af oversigten pr. 31. december 2008 over Amagerbankens tilgodehavende fordelt på Main Road Invest A/S' ejendomme (...), var gælden i ejendommen beliggende Hovedvejen 1 på 19 mio. kr., hvorimod gælden i ejendommen beliggende Vibeholms Allé 15 var på 10 mio. Amagerbanken fik således dækket sit tilgodehavende.

Denne positive udvikling var medvirkende til, at banken i juni 2009 gik med til igen at forhøje driftskrediten. Som det fremgår af projektbeskrivelsen i Management Summaryet (...), blev der forhandlet med lejeremner til 6 af ejendommene, og forhandlingerne var efter det oplyst fremskredne. Der var endvidere lagt en plan for frasalg af yderligere tre ejendomme (Vibeholms Alle 12, Vibeholmsvej 17 og Tavleholmsvej 2) i 1. kvartal 2010 (...)

Sagsøger har endvidere gjort gældende, at banken ved opgørelsen af ejendommenes sikkerhedsværdi – i bevillingen juni 2009 og i efterfølgende bevillinger – har baseret sig på et hypotetisk scenarie, og at opgørelsen derfor var uforsvarlig. Dette synspunkt afvises. Banken har baseret sig på den metodik, der er beskrevet i bankens notat om grundprincipper for belåningsværdier af 10. juni 2009 (...), og som ingen havde bemærkninger til – heller ikke Finanstilsynet. Der henvises til mine bemærkninger vedrørende begrebet ”merpotentiale” ovenfor (...)

Bevilling 009.091 - Forhøjelse af anlægslån/projektfinansierings-ramme samt nedbringelse af anlægslån i september 2009 (...)

Som det fremgår af Management Summaryet af 26. august 2009 (...), blev anlægslånet forhøjet med 7 mio. kr. for at indfri Nordeas tilgodehavende i den delvist udlejede ejendom beliggende Hovedvejen 9. Forhøjelsen var nødvendig for at undgå et tvangssalg, der fortsat ikke skønnedes at være i bankens interesse.

Formålet med bevillingen af en projektfinansieringsramme, der netto medførte forhøjelse på 19,367 mio. kr., var at gøre Vibeholmsvej 17 klar til salg, hvilket lykkedes den 9. oktober 2009, da ejendommen blev solgt for 27,6 mio. kr. (...) Hvis banken ikke havde bevilget rammen, havde det ikke været muligt for kunden at overholde sine forpligtelser i henhold til de indgåede lejekontrakter, og ejendommen var følgelig ikke blevet solgt.

Udover salgssummen på 27,6 mio. kr. opnåede Main Road Invest en entreprisekontrakt vedrørende ombygning af ejendommen, der er holdt ude af købskontrakten af afgiftsmæssige årsager. Entreprisekontrakten var i niveau 25 mio. kr., og der var således tale om et samlet nettoprovenu for kunden på ca. 47,8 mio. kr.

Der henvises til Jørgen Brændstrups forklaring (...):

”Ejendommen var i 2009 blevet købt af PKA for 27,6 mio. kr. (...) med tillæg af en entreprisekontrakt på i niveau 25 mio. kr., som samlet var en optimal pris.”

Sagsøger har ikke bestridt oplysningen om entreprisekontrakten.

Michael Nellemann Pedersen forklarede følgende om Vibeholmsvej 17:

”...at han kan bekræfte, at PKA så på ejendommen på Vibeholmsvej 17. PKA købte i 2012 naboejendommen til Vibeholmsvej 17. Det er gået glimrende med ejendommene. Ejendommene er beliggende i et område, som trængte til udvikling. PKA udarbejdede en langsigtet lejekontrakt med kommunen om udleje af den ene ejendom som behandlingsinstitution for autistiske børn. Essex- ejendommen er en større sag, som PKA har investeret i ad flere omgange. PKA købte 144 lejligheder i ejendommen. Der var lidt tomgang i starten, men ejendommen er i dag fuldt udlejet. Begge ejendomme har været rigtig fornuftige investeringer for PKA.”

Bevilling 2010.153 - Entreprisegaranti vedr. Vibeholmsvej 17 (...)

I forbindelse med salget af Vibeholmsvej 17 skulle Main Road Invest stille en arbejdsgaranti på 2 mio. kr. med tillæg af moms i alt 2,5 mio. kr. Til opfyldelse af forpligtelsen modtog køberne den garanti, Main Road Invest fik fra deres entreprenør. Den garanti var imidlertid kun på 1,8 mio. kr. Banken stillede en garanti på differencen, dvs. 690,5 tkr. Der henvises til beskrivelsen i bevillingsansøgningen, hvoraf fremgår, at der i sagens natur kun bliver tale om et træk på garantien, hvis der opstår krav, der ikke dækkes af entreprenørens garanti (...)

”Der skal derfor stilles en supplerende yderligere garanti på kr. 690.500, som køberne dog først vil kunne trække på, såfremt der opstår krav der ikke dækkes af entreprenøren direkte eller af førnævnte garanti kr. 1,8 mio.”

Sagsøger har ikke godtgjort, at det var uforsvarligt at stille den nævnte entreprisegaranti.

Sagsøger har ikke godtgjort, at bevillingen har medført et tab.

Om Jørgen Brændstrups ansvar for konkrete medarbejderfejl

Hvis retten lægger til grund, at engagementet med Main Road Invest A/S byggede på et mangelfuldt beslutningsgrundlag, bestrides det, at Jørgen Brændstrup havde kendskab hertil eller burde have haft kendskab hertil.

Den kritik, sagsøger har rejst, vedrører navnlig fejl i Management Summaryet af 18. februar 2008 (...) vedrørende vurdering af sikkerhedsværdi og likviditet. Selv hvis det måtte lægges til grund, at der er begået fejl, kan Jørgen Brændstrup ikke gøres ansvarlig herfor, idet der i givet fald er tale om konkrete medarbejderfejl, der ikke kan bebrejdes ledelsen.

Der henvises til Morten Samuelsson og Kjeld Søgaard: Bestyrelsesansvaret, hvoraf fremgår (...)

Afdelingsdirektør Per Kirk-Andersen var kundeansvarlig for Oscar Jensen-koncernen og udarbejdede de Management Summaries, der udgjorde beslutningsgrundlaget for ledelsen. Sagsøger har ikke gjort gældende, at det var ansvarspådragende for Jørgen Brændstrup at overlade dette arbejde til Per Kirk-Andersen. Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup var eller burde have været bekendt med eventuelle fejl i beslutningsgrundlaget, herunder Management Summaryet af 18. februar 2008 (...)

Jørgen Brændstrup har forklaret følgende om Per Kirk-Andersens forbindelse til Oscar Jensen-koncernen (...):

”Det var Per Kirk-Andersen, som i 2007 introducerede Oscar Jensen koncernen, der havde investeret i en ejendom på Købmagergade, hvorfra den amerikanske tøjkedde Abercrombie & Fitch skulle drive forretning.”

Per Kirk-Andersen har forklaret følgende om sin professionelle baggrund (...):

”Han er bankuddannet og har suppleret med HD i regnskab og ejendomsmægleruddannelse. I 1986 blev han bankelev i Roskilde Bank. Han kom til at beskæftige sig med fast ejendom og leasing. Han skiftede til Baltica, hvor han lavede det samme. Siden var han otte år i en pensionskasse, hvor han også arbejdede med fast ejendom. Herefter kom han til HSH Nordbank, hvor han arbejdede med fast ejendom, herunder markedsvurderinger. I 2007 kom han til Amagerbanken, hvor han var frem til 30. juni 2010.”

Det var Jørgen Brændstrups vurdering, at Per Kirk-Andersen var fuldt ud kvalificeret til at udføre det arbejde, han blev sat til. Indtil finanskrisen brød ud i efteråret 2008, deltog Jørgen Brændstrup følgelig ikke i sagsbehandlingen på engagementet med Main Road Invest A/S (...):

”Indtil september 2008 havde han ikke selv ansvaret for indholdet af Management Summaries mv., men læste kun disse. Herefter blev han inddraget i håndteringen af engagementet og fik udkast forelagt.”

Jørgen Brændstrup har om forberedelsen af den oprindelige bevilling primo 2008 forklaret følgende (...):

”Der var drøftelser mellem Per Kirk-Andersen og Henrik Wessmann Jensen om finansieringen. Per Kirk-Andersen valgte i første omgang at præsentere sagen samlet for Kreditkomitéen. Han har mest sandsynligt selv set denne udgave af dette Management Summary den 20. februar 2008, hvor sagen var på Kreditkomitémøde anden gang. Han så en tidligere udgave den 18. januar 2008.”

Og videre (...):

”Det er Per Kirk-Andersen, som har påført Management Summary’et oplysninger om ejendommens markedsværdier (ekstrakten bind III, s. 583). Der var ikke anledning til at tro, at de af CBRE foretagne vurderinger ikke var korrekte. Han studsede ikke over oplysningerne om Main Roads økonomiske udvikling (...).”

Per Kirk-Andersen har om Jørgen Brændstrups involvering i sagsbehandlingen forklaret følgende (...):

”Jørgen Brændstrup blev involveret i forbindelse med indstillinger. Det var ham, der udarbejdede indstillinger sammen med sit team. Jørgen Brændstrup udførte ikke sagsbehandling på denne sag eller nogen andre sager.”

Om forberedelsen af den oprindelige bevilling til Main Road Invest, dvs. Management Summaryet af 18. februar 2008 (...) har Per Kirk-Andersen endvidere forklaret følgende (...):

”Det pågældende Management Summary er primært lavet af ham med bistand fra andre kolleger end Jørgen Brændstrup. Jørgen Brændstrup har været involveret i sagen på orienteringsniveau, når der var noget konkret at drøfte.”

Henrik Wessmann har om kontakten til Jørgen Brændstrup forklaret følgende (...):

”Han har mødt Jørgen Brændstrup, men i det daglige var det Per Kirk Andersen og Annette Hansen, han talte med. Jørgen Brændstrup var slet ikke involveret i starten. Da de skulle restrukturere i efteråret i 2008, mødte de Jørgen Brændstrup, da det var en alvorlig sag.”

Det bestrides, at Jørgen Brændstrup burde have foretaget en nærmere undersøgelse af de oplysninger og forudsætninger, der indgik i beslutningsgrundlaget for bevillingerne til Main Road Invest A/S. Som det fremgår af kreditchef John Weibulls forklaring var der ikke noget at udsætte på kvaliteten af Management Summaryet af 18. februar 2008, og det ville have været usædvanligt at kontrollere baggrundsoplysningerne (...):

”Det første Management Summary var meget velbeskrevet og velgennemarbejdet (...). Han har ingen erindring om, at de skulle have tjekket de baggrundsoplysninger, der er heri. Han kan ikke afvise, at de gjorde det, men det ville ikke have været det sædvanlige at gøre. Det er næppe tænkeligt, at de ville have lavet en dybtgående gennemgang, og man kan også spørge, hvor de i så fald skulle holde op med at grave.”

Finanstilsynets behandling af engagementet

Ved en gennemgang af Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 (...) kan det konstateres, at Finanstilsynet ikke har bemærkninger til bankens vurdering af engagementerne Main Road Invest A/S. Det kan endvidere konstateres, at Finanstilsynet ikke omtaler engagementet med Main Road Invest.

For så vidt angår Finanstilsynets behandling i øvrigt af engagementet henvises til det ovenfor (...) anførte.

Ekstern Revision

Af Ekstern Revisions protokol af 5. februar 2009 (...) fremgår det i næstsidste afsnit, at der ikke er foretaget individuelle nedskrivninger på udlån til Main Road Invest. Af protokollen (...) fremgår det (...), at revisionen tilslutter sig det af direktionen anlagte nedskrivningsskøn.

For så vidt angår revisionens videre behandling af Main Road Invest henvises der til det ovenfor (...) anførte, idet det bemærkes, at nedskrivningen på Main Road Invest pr. 31. december 2009 i henhold til det reviderede regnskab udgjorde 4 mio. kr.

Intern Revision

Intern Revision har ligeledes gennemgået engagementerne og nedskrivningerne pr. 31. december 2008, og det fremgår af Intern Revisions protokol ..., at Intern Revision tilslutter sig direktionens skøn over nedskrivningerne.

Vurdering af Jørgen Brændstrups forhold

Sagsøger har ikke godtgjort, at grundlaget for de beslutninger, som banken traf i relation til Main Road Invest på relevante punkter var mangelfulde.

Det fremgår af bevisførelsen, at Jørgen Brændstrup ikke var involveret i udarbejdelsen af de indstillinger, der blev forelagt for bestyrelsen vedrørende Main Road Invest i foråret. Der er ikke noget grundlag for at antage, at Jørgen Brændstrup havde, eller burde have haft, kendskab til forhold, der kunne forandre bestyrelsens beslutning om at bevilge engagementerne vedrørende Main Road.

De omstændigheder der begrundet bankens beslutning om, at fortsætte udviklingen af Main Road, knyttes til de samme hensyn, som der er redegjort for i forhold til Østerfælledparken.

Der er ikke grund til at antage, at beslutningsgrundlaget i forbindelse med bankens efterfølgende dispositioner på relevant vis har været mangelfulde.

Det er ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup på nogen relevant måde har misligholdt sine forpligtelser overfor Amagerbanken ved varetagelsen af sin stilling i forholdet til dispositionerne vedrørende Main Road Invests engagement med banken.

Tabsopgørelse

Som følge af de forhold der er fremhævet af bl.a. advokat Asger Tue Pedersen i hans sammenfattende processkrift, er det betænkeligt at lægge sagsøgers tabsopgørelse til grund, herunder bl.a. fordi der er udeholdt renter og gebyrer. Sagsøger kan heller ikke blot ved at henvise til bevillingsrammer i Management Summary dokumenterer tabet.

Det bemærkes, at det forhold at en kredit bevilges, ikke er at sidestille med at der herved er dokumentation for det præcise tab på kreditten.

Sagsøger har fuld rådighed over alle data, der må udgøre en præcis opgørelse af det hævdede tab.

Sagsøger har heller ikke ved at henvise til bevillingsrammer i Management Summary, der reelt er indstillinger til bestyrelsen, godtgjort noget tab i relation til Main Road Invest. Det bemærkes her, at det forhold, at en kredit bevilges, ikke er at sidestille med dokumentation for præcise tab på kreditten. Sagsøger har fuld rådighed over alle data, der muliggør en præcis opgørelse af det hævdede tab.

Kautioner

Ved opfordring 76) (...) anmodede sagsøgte sagsøger om, at fremlægge samtlige kautioner der var udstedt vedrørende Main Road Invest ApS, P40C ApS, Tavleholmsvej ApS m.fl., jf. bankens tilsagnsbrev af 22. januar 2009. Der henvises endvidere til et Management Summary af 8. december 2008, der er refereret til krydshæftelser mellem samtlige ovenstående sikkerheder.

Sagsøger fremlagde til besvarelse heraf (...), kautioner udstedt den 30. december 2009 (...)

Heraf kan det konstateres, at sagsøger ikke har fremlagt kautionsdokumenter vedrørende Main Road Invest A/S, Tavleholmsvej ApS eller dokumenter knyttende til krydshæftelser.

Under henvisning til Henrik Wessmanns forklaring (...), hvorom at han personligt har kautioneret over for Amagerbanken og under henvisning til, at det mange steder fremgår, at der opereres med krydskauti-
oner, er det ubetænkeligt at lægge til grund, at Henrik Wessmann hæfter for Main Road Invests gæld til Amagerbanken.

Af Management Summary i forbindelse med bevillingen af 29. april 2010 (...) vedrørende en garanti stillet for Main Road Invest, som indgår i tabsopgørelsen, jf. sagsøgers påstandsdokument pkt.12.6.1, fremgår at P40C ApS har afgivet 100 % solidarisk selvskyldnerkaution for Main Road Invest ApS' hæftelse over for banken (...)

Det kan konstateres, (...), at Main Road Invest har afgivet en tilsvarende kaution over for P40C (...)

Henset til bankens ufravigelige krav om krydskauti-
on er det, når sagsøger undlader at fremlægge kautionsdokumenterne efter præcise opfordringer, ubetænkeligt at lægge til grund, at Main Road Invest ApS har kautioneret for P40C, ligesom P40C har kautioneret for Main Road Invest ApS (...)

Som det er redegjort for nedenfor (...) har Henrik Wessmann afgivet en selvskyldnerkaution for enhver gæld som P40C måtte pådrage sig overfor Amagerbanken (...)

Sagsøger har derfor pligt til i tilfælde af Main Road Invests misligholdelse at søge kautionen inddrevet hos P40C. I tilfælde af, at P40C ikke betaler (hvilket de ikke gør, fordi de er erklæret konkurs) har sagsøger pligt til at søge tabet inddrevet hos Henrik Wessmann, som det er nærmere beskrevet nedenfor (...)

Sagsøger har ikke opfyldt sin forpligtelse til at søge noget krav inddrevet hos Henrik Wessmann og kan som følge deraf ikke gøre noget krav gældende overfor de sagsøgte.

Der henvises i øvrigt til det af advokat Asger Tue Pedersen anførte vedrørende tabets størrelse og sagsøgers forpligtelser i denne forbindelse.

P40C

Indledende bemærkninger

Sagsøger henviser i sit sammenfattende processkrift, (...) til, at anbringenderne for så vidt angår Main Road Invest A/S tillige gøres gældende for så vidt angår P40C.

Sagsøgte har vanskeligt ved at følge sagsøgers tankegang henset til, at sagsøger i sin tabsopgørelse (...) henviser til rammen på 115 mio. kr. for så vidt angår erhvervelsen af Nørrebrogade, jf. Management Summary af 23. juli 2010 (...) (...), som dokumentation for tabet.

Sagsøger har ved tabsopgørelsen endvidere henvist til en række andre bevillinger, der alle knytter sig til erhvervelse af ejendomme i Pilestræde/Sværtegade:

- ... Management Summary af 30. november 2007 (...), bevilling til erhvervelse af aktieposten i Scribona Danmark A/S (Pilestræde 40C)

- ... Management Summary af 17. april 2008 (...), bevilling som led i omprioritering af finansieringen af P40C A/S, tidligere Scribona Danmark A/S
- ... Management Summary af 10. juni 2009 (...), bevilling vedrørende Pilestræde 35/40 C
- ... Management Summary af 24. september 2009 (...), bevilling vedrørende Pilestræde 40 A-B/Sværtegade 1 A-C
- ... Management Summary af 12. maj 2010 (...), bevilling vedrørende Sværtegade 3

I forhold til Pilestræde/Sværtegade-komplekset, skulle dette engagement have været fuldstændigt indfriet i forbindelse med salget af ejendommene til Ejendomsselskabet Norden og P40C's erhvervelse af ejendommen beliggende Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8.

Det fremgår af en bevilling af 23. december 2010 vedrørende garantistillelse, (...), at Pilestræde/Sværtegade-komplekset i stedet blev solgt til Dansk Ejendomskapital A/S (Barfoed). Som det fremgår af bevillingen, blev denne vedtaget af den nye ledelse.

Der er anført følgende på forsiden (...):

”Provenuet ved salget af Pilestræde ejendommene var opr. budgetteret til ca. kr. 35 mio. Som følge af den nye konstruktion udgør provenuet ca. kr. 25 mio.

Jævnfør opr. bevilling skal kr. 25 mio. af provenuet anvendes til nedbringelse af finansiering kr. 115 mio. ydet i forbindelse med købet af Nørrebrogade-ejendommen.”

Det fremgår af rekapitulationen (...), at engagementet vedrørende Pilestræde/Sværtegade-komplekset fortsat forventedes indfriet af salgsprovenuet:

”-engagement vedr. 4 solgte ejendomme; indfries af provenu 110.093 (tkr.)”

Dokumentet er signeret af og tiltrådt af Steen Hove den 31. december 2010.

Hvis engagementerne og bevillingerne i relation til Pilestræde/Sværtegade-komplekset ikke er blevet indfriet i forbindelse med denne transaktion, kan det ikke henføres til Jørgen Brændstrups forhold.

Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8

Prissætning i juni 2010

Sagsøgte er efter bevisførelsen ikke klar over, hvorvidt sagsøger fastholder, at Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8 blev erhvervet til overpris.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der er fejl, mangler eller udeladelser i grundlaget for bevillingen, der er udfærdiget af Henning Nørgaard den 23. juni 2010 (...)

Det fremgår af bestyrelsesmødereferatet fra den 28. juni 2010 (...), at bevillingen til købet af Nørrebrogade-ejendommen skete under forudsætning af frasalg af Pilestræde-ejendommene.

Det fremgår af Management Summaryet (...), at engagementet ved salg af Pilestræde-ejendommene skulle nedbringes med ca. 100 mio. kr.

Af den af Steen Hove den 31. december 2010 (...) påtegnede bevilling fremgår som nævnt ovenfor, at Dansk Ejendoms kapital A/S (Barfoed) var indtrådt som køber i den oprindelige aftale vedrørende Pilestræde-ejendommene i stedet for Ejendomsselskabet Norden. Barfoed der er en uafhængig tredjepart i forhold til Ejendomsselskabet Norden og P40C ApS, ville ikke være indtrådt i ejendomshandlen på Nordens vilkår i købet af ejendommene i Pilestræde, hvis der havde været tale om en handel til opskruede priser.

Sagsøger har ikke godtgjort (og muligvis heller ikke gjort gældende), at ejendommen Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8 skulle være erhvervet til en pris der ligger uden for "markedsniveau".

Det er sagsøgtes opfattelse, at bevillingen af lånet til erhvervelsen af ejendommen Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8, alene var foretaget i bankens interesse.

Sagsøger har ikke godtgjort, at der foreligger noget usædvanligt eller uforsvarligt i denne disposition.

Kravets opgørelse

Dokumentation for kravet

Kravet er rejst og opgjort på baggrund af den meddelte bevilling. Der er ikke fremlagt kontoudtog eller andet, der nærmere dokumenterer, hvilke renteindtægter/gebyrindtægter banken har oppebåret i perioden.

Der er ikke fremlagt kontoudtog eller andet, der godtgør omfanget af de udbetalte og indbetalte beløb over den konto der var knyttet til bevillingen. Sagsøger har således ikke nærmere godtgjort tabets omfang.

Som det fremgår af det af Steen Hove påtegnede notat af 23. december 2010, er det forudsat, at der skulle fremkomme et provenu på 25 mio. kr. ved handlen af ejendommene, der skulle medgå til nedbringelse af engagementet.

Det er ikke muligt at fastslå, hvorledes sagsøger har disponeret over det omtalte provenu.

Afståelsen af Nørrebrogade 66/Meinungsgade 6 og 8

Som der er redegjort for ovenfor (...), kunne ejendommen være solgt i foråret 2011 med et provenu på ca. 30 mio. kr. til banken (...). Banken valgte ikke at tage imod det foreliggende tilbud, men indgik i foråret 2012 i stedet en handel med et selskab med tilknytning til bestyrelsesmedlemmet Steen Hemmingsen og FS' formand, Henning Kruse Petersen til et beløb af 177,5 mio. kr. Der henvises i det hele vedrørende denne del af forløbet til det ovenfor under (...) anførte herom.

Under disse omstændigheder påhviler det sagsøger at godtgøre, at ejendommen ikke kunne være afstået på bedre vilkår end de opnåede. Sagsøger har ikke godtgjort noget sådant.

Kautioner

Som opfordring 76 (...) anmodede sagsøgte sagsøger om, at fremlægge samtlige kautioner der var udstedt vedrørende Main Road Invest ApS, P40C ApS, Tavleholmsvej ApS m.fl., jf. bankens tilsagnsbrev af 22. januar 2009. Der henvises endvidere til et Management Summary af 8. december 2008, der er refereret til krydshæftelser mellem samtlige ovenstående sikkerheder.

Sagsøger fremlagde til besvarelse heraf (...), kautioner udstedt den 30. december 2009 (...)

Heraf kan det konstateres, at sagsøger ikke har fremlagt kautioner vedrørende Main Road Invest A/S, Tavleholmsvej ApS eller dokumenter knyttende til krydshæftelser.

Det kan af de fremlagte kautioner konstateres, at følgende har afgivet fuldstændig indeståelse for enhver forpligtelse som P40C ApS har eller måtte påtage sig for banken:

- Oskar Jensen Ejendomsudvikling ApS
- Oscar Jensen og Co A/S
- Main Road Invest ApS
- Tavleholmsvej ApS
- Oskar Jensen Ejendomme ApS
- Angelina Wessmann Jensen
- Wessmann Holding ApS

Af Tillægsekstrakten, (...), fremgår endvidere, at Henrik Wessmann Jensen samtidig den 30. december 2009 afgav en fuldstændig indeståelse for enhver forpligtelse som P40C har eller måtte påtage sig overfor banken. Sagsøger har undladt at fremlægge denne kautionserklæring.

Henrik Wessmann Jensen har (...) forklaret, at han personligt har kautioneret over for Amagerbanken.

Det fremgår af sagens materiale, og er ubestridt af sagsøger, at Henrik Wessmann og hans hustru Angelina fortsat ejer ejendommen beliggende Hambros Alle 14 i Hellerup, og Angelina Wessmann fortsat ejer ejendommen beliggende Kystvejen 40 B i Hornbæk.

Af rekapitulationen til den af Steen Hove den 31. december 2010 underskrevne bevilling (...) fremgår det, at ejendommen Hambros Alle 14 ifølge en mæglervurdering fra Peter Nordvig har en værdi på 35 mio. kr. og er belånt med 22 mio. kr. til Realkredit Danmark, at Kystvejen 40 B ifølge ejendomsmægler Peter Leander har en værdi på 33 mio. kr. og er belånt med 12 mio. kr. til Realkredit Danmark.

Friværdierne i disse ejendomme udgør tilsammen, ifølge den af Steen Hove påtegnede bevilling, ca. 33 mio. kr.

Der er i øvrigt ikke dokumenteret oplysninger om Henrik og Angelina Wessmanns personlige forhold. Der foreligger heller ikke oplysninger om de øvrige kautionisters forhold, ud over at det må antages, at nogen af dem er gået konkurs.

Sagsøger har i det sammenfattende processkrift (...) oplyst, at alle sagsøgers krav mod Henrik og Angelina Wessmann, Main Road Invest, P40C etc. er overdraget til Promontoria. Sagsøger har nægtet at oplyse, hvad man har modtaget for kravene.

Under disse omstændigheder kan der ikke gøres noget krav gældende mod sagsøgte for så vidt angår de engagementer, som kautionisterne i henhold til deres kautionsaftaler hæfter for.”

Allan George Ottsen har i sit sammenfattende processkrift henvist til de anbringender han har gjort gældende i forbindelse med Østerfælled-engagementet, afsnittet om lånets etablering i 2006.

5.2.5 Mols-Linien

N. E. Nielsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Finansiel Stabilitet har under hovedforhandlingen i Retten i Lyngby i al væsentlighed forbigået en nærmere behandling af dette engagement ud over den almindelige forelæggelse, og engagementet blev først inddraget i sagen i replikken på et tidspunkt, hvor kravet forinden var forældet.

N. E. Nielsen blev ikke af Finansiel Stabilitet stillet spørgsmål til engagementet.

N. E. Nielsen kan for sit vedkommende henvise til Jørgen Brændstrups redegørelse for kreditorganisationens behandling af engagementet i dennes sammenfattende processkrift af 9. februar 2017, punkt 12 og yderligere henholde sig til, at N. E. Nielsen ikke ved en gennemgang af de i overensstemmelse med Bankens retningslinjer udarbejdede Management Summaries og Rekapitulationer - endsige ved det ved bestyrelsesmøder oplyste - modtog oplysninger, som gjorde det kritisabelt for N. E. Nielsen at tiltræde de for bestyrelsen forelagte indstillinger.

Som bilag ... er fremlagt indstillinger, som er bevilget af enten Kreditkontoret eller Kreditkomitéen. Bevillingerne har ikke været et bestyrelsesanliggende og kan ikke danne grundlag for et bestyrelsesansvar.”

Villy Rasmussen har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Det bestrides, at Villy Rasmussen på nogen vis har handlet ansvarspådragende i forbindelse med Bankens finansiering af 5 kunders aktier i Mols-Linien A/S, og i øvrigt at Banken har lidt et erstatningsretligt relevant tab som en følge af finansieringen.

Det bestrides, at Villy Rasmussen kan gøres erstatningsansvarlig for bevillinger foretaget af kreditkomitéen eller kreditkontoret. I relation til Villy Rasmussen relaterer nærværende sag sig alene til bevillinger, der er behandlet i bestyrelsen, inden Villy Rasmussen trådte ud af bestyrelsen d. 22. marts 2010.

Det gøres overordnet gældende, at Villy Rasmussens beslutninger om at stemme for bevillingerne, blev taget på et tilstrækkeligt oplyst og dermed kvalificeret grundlag, og videre at Villy Rasmussen under alle omstændigheder ikke havde anledning til at gå ud fra andet. Villy Rasmussen foretog et velovervejede forretningsmæssigt skøn.

...

Det fremgår af sagsøgers sammenfattende processkrift, ..., at Banken havde finansieret aktier i Mols-Linien A/S lang tid før den første kritiserede bestyrelsesbevilling d. 6. februar 2008. Banken havde i perioden fra 2006 finansieret bl.a. Ørbekker, Palm, Schaumann og Classens aktier i Mols-Linien A/S, uden at sagsøger har fundet, at dette var ansvarspådragende.

Det kan således lægges til grund, at sagsøger ikke gør gældende, at det i sig selv var uforsvarligt og/eller ansvarspådragende, at Banken bevilgede lån til køb af aktier i Mols-Linien A/S. Der skal derfor ikke gøres bemærkninger til den generelle værdi og potentiale for Mols-Linien A/S-aktien ...

Det kan yderligere lægges til grund, at sagsøger ikke gør gældende, at belåningsprocenten i bevillingerne var ansvarspådragende. ...

Det gøres gældende, at bestyrelsen frit kan beslutte at fravige Bankens eget ”spredningskrav”, hvis bestyrelsen måtte finde dette formålstjenstligt. Det var bestyrelsen, der traf beslutning om at opstille et

”spredningskrav”, og denne beslutning kan selvfølgelig ændres af bestyrelsen. I denne sag var beslutningen om fravigelse af ”spredningskravet”, som Villy Rasmussen vurderede det, båret af en forretningsmæssig vurdering af den business case, der lå i et ”take over” og de forretningsmuligheder, der var forbundet hermed.

Det kan lægges til grund, at aktierne lå til sikkerhed for lånene. Det kan videre lægges til grund, at belåningen på bevillingstidspunktet, 6. februar 2008 og 12. marts 2008, lå i intervallet 75-85% af værdien af aktierne, hvorfor belåningen skete på fuldt dækket basis.

Det kan lægges til grund, at aktiernes værdi faldt markant i perioden fra Roskilde Banks krak og Danske Banks rapport af d. 25. august 2008 og frem til Lehmann Brothers krak d. 15. september 2008, hvorefter den finansielle sektor og aktiemarkederne gik i sort.

Bevillingerne til Classen og Ørbekker den 17. september 2008 var efter Villy Rasmussens vurdering nødvendig for, at holde ro om aktien og dermed sikre værdierne ...

Det bemærkes, at Schaumann i vidt omfang løbende indbetalte margininddækninger, at Ørbekker løbende foretog afdækning via indskud af frie midler og værdipapirer, ... og at Banken d. 30. oktober 2008 foretog modregning i Palm's kontante indestående i Banken til brug for margininddækning for i alt 22,8 mio. kr. ...

Det bestrides, at Villy Rasmussen på nogen vis har handlet ansvarspådragende i forbindelse med forlængelser, margininddækninger eller realisation af sikkerhederne.

...”

Henrik Zimino har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Overordnet gør jeg gældende, at Bankens engagement vedr. Mols-Linien var båret af forretningsmæssige interesser og hensyn. Der var tale om, at en konstellation af bankens kunder besad en bestemmende aktiepost, som det var relevant at bevare ”intakt” for at sikre den værdi der lå i det.

Bankens revision forholdt sig konkret til engagementet vedr. Mols-Linien uden at det gav anledning til kritik eller forbehold. [Henrik Zimino] forlod sig som forklaret på, at revisionen ville have gjort bemærkninger, hvis man fandt, at der var kritisable forhold.

... Bankens bevilling af forlængelser af engagementerne med Ørbekker, Clasen, Palm og Mørck [skete] i perioden april - december 2009 i forbindelse med tiltrædelse af kreditoraftaler med et betydeligt antal andre banker.

Det forhold, at en række andre banker (ligeledes efter en præsumptivt forretningsmæssig beslutning) havde betydelige engagementer med Ørbekker, Clasen, Palm og Mørck afkræfter desuden sagsøgers påstand om, at Banken ved sit engagement har handlet uforsvarligt eller ansvarspådragende.

Bankens forlængelse af engagementet havde i ikke ringe grad karakter af en ”afværgedagsorden” for at hindre, at et truende tab blev et sikkert tab.”

Carsten Dan Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har i deres sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har ikke været en del af samtlige af de af Finansiel Stabilitet kritiserede handlinger og undladelser, idet Henrik Håkonsson som tidligere anført blot var medlem af bestyrelsen fra den 23. marts 2009 til den 10. november 2010.

For så vidt angår Mols-Linien, var Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt således ikke involverede i det følgende ...:

- Etableringen af finansieringen af Ørbekker og Classens aktier i Mols-Linien A/S (2005);
- Bankens overtagelse af kundernes engagementer i Kaupthing Bank, Roskilde Bank og Ringkjøbing Bank (december 2007-marts 2008);
- Clipper Groups køb af aktier i Mols-Linien A/S (januar 2008);
- ...
- Kundernes indgåelse af mandataftale med Handelsbanken (august 2008);
- Bankens krav om kundernes inddækning ved kursfald og Bankens bevilling af kreditter til kundernes margininddækning i andre banker (august 2008-februar 2009);

Inden for den periode, Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt var medlemmer af Bankens bestyrelse, blev der foretaget følgende, ...:

1. Bankens overtagelse af de 5 kunders engagementer i Sydbank og Nordea (januar-april 2009);
2. Bankens værdiansættelse af pant i aktier i Mols-Linien (februar-december 2009);
3. Bankens bevilling af forlængelser af engagementerne med Ørbekker, Classen, Palm og Mørck (april-december 2009);
4. ...

Ad 1) Bankens overtagelse af de 5 kunders engagementer i Sydbank og Nordea (januar-april 2009)

...

Dette underengagement vedrører en række forskellige handlinger, henholdsvis handlinger foretaget den 14. januar 2009, den 17. marts 2009 samt den 5. april 2009. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt indtrådte først i bestyrelsen den 23. marts 2009, hvorfor det således kun er sidstnævnte handling den 5. april 2009, der er foretaget i Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts bestyrelsesperiode. Den 5. april 2009 blev Classen-koncernen bevilget DKK 7 millioner til overtagelse af en fordring i Nordea. Det fremgår imidlertid ... af det dertil hørende management summary ..., at bevillingen blev foretaget af kreditkontoret, det vil sige uden om bestyrelsens virke.”

Jørgen Brændstrup har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup i forhold til dispositionerne i foråret 2008 i relation til Mols-Linie-aktierne har begået noget ansvarspådragende forhold med deraf flydende, relevant tab.

Det samme gør sig gældende i forhold til Jørgen Brændstrups efterfølgende dispositioner i september 2008/januar 2009. Sagsøger har ikke godtgjort, at de beslutninger, banken traf i forhold til bevillinger af lån/understøttelse af kunder i banken i forhold til aktier i Mols-Linien, hvilede på et mangelfuldt grundlag, endsige at Jørgen Brændstrup skulle have noget ansvar herfor. Sagsøger har ikke ønsket nogen bevisførelse herom.

I september 2008 var der voldsom uro på de finansielle markeder, og ingen kunne forudse det forløb, Amagerbanken og dens kunder kom ind i. Sagsøger har ikke godtgjort, at beslutningen om at antage Handelsbanken Capital Market til at søge en samlet afhændelse hvilede på et mangelfuldt grundlag.

De beslutninger, der blev foretaget med henblik på et samlet salg af aktieposten i Mols-Linien A/S, var i bankens interesse.

Sagsøger har ikke godtgjort, at Jørgen Brændstrup har handlet ansvarspådragende ved udøvelsen af det skøn, han som direktør var berettiget til at foretage i forbindelse med indstillingen til bestyrelsen om fortsat at støtte kunderne i banken i relation til finansieringen af aktierne i Mols-Linien A/S.”

De øvrige sagsøgte har tilsluttet sig de anførte anbringender.

5.2.6 Forældelse, passivitet og lempelse

Niels Erik Nielsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Forældelse og passivitet

Det gøres gældende, at de af Finansiell Stabilitet rejste erstatningskrav, der relaterer sig til handlinger eller undladelser før den 22. marts 2010, er forældede og var det ved stævningens indgivelse den 22. marts 2013, at forældelse i relation til erstatningskravene vedrørende Main Road og Mols-Linien ikke er blevet afbrudt endeligt eller foreløbigt før tidligst den 15. august 2014, og at disse erstatningskrav således under alle omstændigheder er forældede.

Forældelsesfristen for en stor del af de rejste krav er begyndt at løbe væsentligt før den 22. marts 2010.

Det gøres endvidere gældende, at Finansiell Stabilitets krav vedrørende Østerfælled engagementet var forældet, da stævningen blev indgivet den 22. marts 2013, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1 og § 2, stk. 4 for så vidt angår det tab, der er indeholdt i sagsøgers påstand 2 i stævningen, kr. 536.130.585,94, jf. forældelseslovens § 10.

Endelig gøres det gældende, at Finansiell Stabilitet før den 22. marts 2010 havde en sådan viden eller burde have viden om de faktiske omstændigheder, som Finansiell Stabilitet støtter sit krav på, og at ethvert krav som følge heraf var forældet forinden stævningens udtagelse.

N. E. Nielsen kan nærmere herom henvise til John Kim Skafte og Anne Toxværd's påstandsdokument ...

Lempelse

Såfremt Retten i Lyngby måtte finde, at N. E. Nielsen har pådraget sig erstatningspligt, gøres det gældende, at ansvaret skal bortfalde i sin helhed, subsidiært delvist, i medfør af selskabslovens § 363 samt erstatningsansvarslovens § 24.

N. E. Nielsen er via en af advokatfirmaet Bech-Bruun tegnet forsikring dækket for erstatningskrav med et maksimum på kr. 100 mio. inkl. Renter ...

Bortset herfra har N. E. Nielsen ingen reel mulighed for at fyldestgøre et erstatningskrav. Der henvises herom til N. E. Niensens vedståelse af erklæring udfærdiget af PwC af 9. februar 2017 ... N. E. Nielsen vil ikke fremadrettet kunne oppebære indtægter ved advokatvirksomhed i tilfælde af domfældelse.

N. E. Nielsen har ikke gjort og kan ikke gøre krav om solidarisk hæftelse gældende mod hverken Bech-Bruun eller daværende interessenter heri. Der består efter dansk ret intet kompagnonansvar for en advokatkompagnons bestyrelsesansvar.”

Villy Rasmussen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”...

Forældelse og passivitet

Eventuelt erstatningskrav var forældet ved stævningens indgivelse:

Det gøres gældende, at sagsøgers eventuelle erstatningskrav mod Villy Rasmussen var helt eller delvist forældet ved stævningens indgivelse d. 22. marts 2013.

Der henvises generelt til bemærkningerne og anbringenderne om forældelse i [John Kim Skafte og Anne Toxværd] påstandsdokument, der i det hele tillige gøres gældende af Villy Rasmussen.

Sagsøgers anerkendelsespåstand var ikke forældelsesafbrydende:

Det gøres gældende, at sagsøgers eventuelle erstatningskrav mod Villy Rasmussen relaterende sig til engagementerne Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S var forældet ved sagsøgers forhøjelse af fuldbyrdelsespåstandene d. 18. september 2014, og at forældelsesfristen ikke var foreløbigt afbrudt som følge af den af sagsøger nedlagte anerkendelsespåstand (påstand 3).

Det fremgår af sagsøgers sammenfattende processkrift af 2. marts 2016:

”Sagsøger er enig med de sagsøgte i, at der ikke er sket endelig afbrydelse af fristen efter forældelseslovens § 16, stk. 1, men fristen er uden videre afbrudt efter § 21 stk. 1”

Det er således ubestridt, at den af sagsøger nedlagte anerkendelsespåstand (påstand 3) ikke havde endelig forældelsesafbrydende virkning, og forældelsen derfor ikke blev afbrudt ved stævningens indgivelse d. 22. marts 2013, jf. FL § 16 stk. 1 jf. § 16 stk. 2 nr. 1, samt at endelig afbrydelse af forældelsesfristen først kunne ske ved sagsøgers forhøjelse af fuldbyrdelsespåstandene d. 18. september 2014, jf. FL § 16 stk. 1 jf. § 16 stk. 2 nr. 2.

Villy Rasmussen forstår endvidere det citerede således, at der er enighed om, at krav relaterende til Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S ville have været forældet inden sagsøgers forhøjelse af fuldbyrdelsespåstandene d. 18. september 2014, såfremt der ikke var sket foreløbig afbrydelse af forældelsesfristen efter FL § 21.

Det gøres dog ex tuto gældende, at krav relaterende til Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S var forældet d. 18. september 2014, jf. FL § 3 stk. 1. Det gøres i den forbindelse gældende, at forældelsesfristen senest begyndte at løbe på tidspunktet for Bankens konkurs d. 7. februar 2011, jf. FL § 3 stk. 2.

Det er herefter alene et tvistepunkt, om anerkendelsespåstanden (påstand 3) medførte en foreløbig afbrydelse af forældelsesfristen, jf. FL § 21.

Det gøres overordnet gældende, at den af sagsøger nedlagte anerkendelsespåstand (påstand 3) ikke havde foreløbig forældelsesafbrydende virkning for så vidt angår erstatningskrav relaterende sig til Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S, jf. FL § 21.

De erstatningskrav sagsøger indtalte ved processkrift af 18. september 2014 gennem forhøjelse af fuldbyrdelsespåstand 1 med kr. 34.136.904,85 og fuldbyrdelsespåstand 2 med kr. 63.869.414,06, og som

relaterer sig til Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S, er derfor forældede.

...

Bestemmelsen [forældelseslovens § 21] omfatter søgsmål, hvor påstanden ikke går på anerkendelse af fordringens eksistens og størrelse men på anerkendelse af grundlaget for fordringen. Som det fremgår af betænkning 1460/2005, s. 491, som citeret af sagsøger i processkrift 1, finder bestemmelsen eksempelvis anvendelse ved sagsanlæg med påstand om anerkendelse af, at der foreligger et erstatningsansvar.

Bestemmelsen er imidlertid formuleret med henvisning til ”grundlaget for fordringen”. Dette medfører, at FL § 21, stk. 1, ikke kan tages til indtægt for, at der i dansk ret er etableret en ordning, hvorefter der med forældelsesafbrydende virkning kan foretages generelreservationer for ubestemte og udefinerede erstatningsretlige fordringer. Fordringen skal være konkretiseret i anerkendelsespåstanden, eller skal fremgå klart af stævningens sagsfremstilling.

Dette er beskrevet således i betænkning 1460/2005, som ligeledes omtalt af sagsøger i processkrift 1: ”(...) et anerkendelsessøgsmål vedrørende grundlaget for fordringen - f.eks. et erstatningsansvar – er et retsligt skridt, der afbryder forældelsen, hvis der er en sådan sammenhæng mellem anerkendelsessagen og den efterfølgende fuldbyrdelsessag, at sagerne udgør en helhed.”

Det bestrides, at der er en sådan sammenhæng mellem (i) den anerkendelsessag, der blev anlagt med stævningen d. 22. marts 2013, og (ii) den efterfølgende fuldbyrdelsessag, der blev anlagt med sagsøgers processkrift af 18. september 2014, at sagerne udgør en helhed.

Det er ubestridt, at den anerkendelsespåstand (påstand 3), der blev nedlagte med stævning af 22. marts 2013 alene vedrørte Østerfælledparken, jf. sagsøger tilkendegivelse i retsbog af 23. januar 2014, hvoraf fremgår følgende:

”Retten tilkendegav, at sagsøgers påstand 3 [anerkendelsespåstanden] er meget bredt formuleret.

Sagsøgers advokat tilkendegav, at man for så vidt er enig heri og oplyste, at påstanden i øjeblikket alene bygger på sagsøgers gennemgang af projektet om Østerfælled”. [min indsættelse]

Det er ubestridt, at fuldbyrdelsessagen dvs. forhøjelsen af påstandene d. 18. september 2014 alene vedrører engagementerne Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S.

Allerede af de ovenfor anførte grunde er der ikke en sådan sammenhæng mellem anerkendelsespåstanden og fuldbyrdelsespåstanden, at sagerne udgør en helhed, hvorfor anerkendelsespåstanden (angående Østerfælled) ikke havde forældelsesafbrydende virkning for fuldbyrdelsespåstanden angående engagementerne Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S.

Til supplerende støtte for forældelsesanbringendet skal der anføres følgende:

Den i stævningen anlagte anerkendelsessags indhold må fastlægges ud fra ordlyden af anerkendelsespåstanden samt stævningens indhold.

Sagsøger har i stævning af 22. marts 2013 nedlagt følgende anerkendelsespåstand (påstand 3):

”Sagsøgte 1-11 tilpligtes desuden, principalt in solidum, subsidiært alternativt at anerkende at være erstatningsansvarlige for tab, som Amagerbanken, Aktieselskab, nu under konkurs, har lidt, ud over de i påstandene 1 og 2 fordrede beløb på henholdsvis 265.863.095,15 kr. og 536.130,94 kr. som følge af de sagsøgte 1-11’s ansvarspådragende adfærd som direktions- og bestyrelsesmedlemmer i banken i

perioden fra de sagsøgtes indtræden, dog tidligst fra primo 2006, og frem til de respektive sagsøgtes udtræden af bestyrelsen og direktionen i løbet af 2009 og 2010.”

I anerkendelsespåstanden (påstand 3) er det således anført, at de sagsøgte skal anerkende at være erstatningsansvarlig for ”tab” generelt. Grundlaget for fordringen er i anerkendelsespåstanden konkretiseret til de sagsøgtes ”adfærd som direktions- og bestyrelsesmedlemmer i banken”. Den tidsmæssige ramme for denne adfærd er konkretiseret til perioden 2006 til 2010 (for Villy Rasmussens vedkommende).

Der kan ikke herske tvivl om, at anerkendelsespåstanden er affattet meget generelt, jf. hertil retsbog af 23. januar 2014, hvoraf det fremgår, at retten tilkendegav, at sagsøgers anerkendelsespåstand var meget bredt formuleret. Dommer Ib Hounsgaard Trabjergs mundtlige formulering på retsmødet d. 23. januar 2014 var; at påstanden – kunne indeholde kongemordet i Finderup Lade. Flere af de sagsøgte bemærkede, ”at der i realiteten var tale om en ny stævning”.

At der i realiteten er tale om en ny stævning (en ny sag) skyldes det forhold, at hverken anerkendelsespåstandens ordlyd eller den indleverede stævning indeholder nogen som helst oplysninger om, at påstanden relaterer sig til tab forvoldt ved ansvarspådragende handlinger i engagementerne Main Road Invest, m.fl. og Finansiering af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S. Engagementerne bliver stort set ikke nævnt i stævningen, som i øvrigt er over 300 sider lang.

Engagementet vedrørende Finansiering af 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S er ikke nævnt noget sted i stævningen, endsige kommenteret eller kritiseret. Engagementet er først beskrevet i replik af 15. august 2014, ...

Engagementet vedrørende Main Road Invest m.fl. er ikke nævnt noget sted i stævningen.

Som beskrevet ovenfor i afsnit 8.3. dækker betegnelsen Main Road Invest m.fl. i realiteten over engagementerne med Main Road Invest ApS, P40C ApS og Henrik Wessmann.

Main Road Invest ApS er nævnt ét sted i stævningen, se skemaet ...

Der fremgår følgende, stævningen:

”

<i>Nr.</i>	<i>Engagement</i>	<i>Finansiell Stabilitet</i>	<i>Finanstilsynet</i>	<i>Bankens nye ledelse</i>
<i>18</i>	<i>Main Road Invest ApS</i>	<i>Renteoprul</i>	<i>Renteoprul</i>	<i>Renteoprul</i> <i>Parke- ringshan- del</i> <i>Opskruede priser</i>

”

Engagementet med P40C ApS og ... er ikke nævnt noget sted i stævningen, endsige kommenteret eller kritiseret. Engagementerne er først beskrevet i replik af 15. august 2014, ...

Det gøres gældende, at der ikke er nogen sammenhæng mellem den anerkendelsessag, som sagsøger anlagde d. 22. marts 2013 og den efterfølgende fuldbyrdelsessag, der blev anlagt ved forhøjelse af påstand 1 og 2 d. 18. september 2014.

Den anerkendelsessag sagsøger anlagde d. 22. marts 2013 omhandlede de forhold, der er beskrevet i stævningen.

Den fuldbyrdelsessag som sagsøger anlagde d. 18. september 2014 vedrører engagementerne Main Road Invest, m.fl. og finansieringen af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S, hvilke ikke er nævnt noget sted i stævningen, endsiige kommenteret eller kritiseret, bortset fra opstillingen i skemaet, jf. lige ovenfor. Stævningen indeholder ikke en fornøden beskrivelse af ”grundlaget for fordringen”, som vedtaget i FL § 21, stk. 1.

Subsidiært gøres det gældende, at grundlaget for de fordringer der relaterer sig til Main Road Invest, m.fl. og finansieringen af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S først med replikken af 15. august 2014 er konkretiseret så tilstrækkeligt, at de efter FL § 21, stk., 1 kan siges at angå grundlaget for en fordring.

Det er først med replik af 15. august 2015, at sagsøger fremlægger de bilag (Management Summarys mv.), som sagsøger basere sin kritik af ledelsen på. Disse bilag var således ikke en del af anerkendelsessagen.

Det gøres hertil gældende, at der den 18. september 2014, ligeledes var indtrådt forældelse, idet den 3-årige forældelsesfristen senest begyndte at løbe på tidspunktet for Bankens konkurs d. 7. februar 2011, jf. FL § 3 stk. 2.

Sagsøger har anført i sagsøgers sammenfattende processkrift af 2. marts 2016:

”Reglen om midlertidig afbrydelse i § 21 vil reelt være indholdsløs, hvis den ikke finder anvendelse på en sådan situation, hvor det er helt oplagt, at sagsøger ikke ved indlevering af stævningen ikke havde mulighed for at opgøre det samlede tab. I øvrigt er det ingen betingelse for anvendelse af § 21, at tabet ikke kan opgøres.”

Villy Rasmussen er enig i, at det må tillægges betydning i relation til anvendelse af FL § 21, om det er oplagt, at sagsøgeren ved stævningens indgivelse ikke havde mulighed for at opgøre sit tab, dvs. den beløbsmæssige opgørelse.

Sagsøger gør dog gældende, at det faktum som retten må lægge til grund er følgende:

”Da sagsøger indleverede stævningen den 22. marts 2013, havde sagsøger således - bl.a. på grund af sagens størrelse og kompleksitet - ikke den fornødne indsigt i alle Bankens engagementer til at kunne nedlægge en samlet endelig erstatningspåstand, og sagsøger nedlagde derfor en anerkendelsespåstand med et udtrykkeligt forbehold for at konvertere påstanden til en betalingspåstand.”

Dette bestrides.

Det gøres derimod gældende, at det er helt oplagt, at sagsøger faktisk havde den fornødne indsigt eller under alle omstændigheder burde have haft den fornødne indsigt til at kunne nedlægge et samlet erstatningspåkrav ved indlevering af stævning d. 22. marts 2013 eller i det mindste have foretaget en beskrivelse af de forhold, som sagsøger gjorde gældende var ansvarspådragende.

Det fremgår af den ”nye ledelses” redegørelse til Rigsrevisionen af 31. marts 2011, at den nye ledelse ved opgørelsen af nedskrivninger for 4 kvartal 2010 konstaterede, at den tidligere ledelse i et engagement havde indregnet 135 mio. kr. som sikkerhed med følgende tekst: ”merpotentiale efter færdigudvikling og udlejning af ejendommens byggeretter”. Det var Main Road Invest ApS engagementet, den nye ledelse henviste til samt de af Steen Hove og Niels Heering afgivne forklaringer.

Det fremgår af advokatfirmaet Gorrissen Federspiel's foreløbige redegørelse af 17. juni 2011 "Executive Summary", ..., at det var forhold vedrørende engagementerne Main Road Invest, m.fl. og finansieringen af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S, der var genstand for undersøgelse.

Det er anført i redegørelsen:

"Bestyrelsen i Amagerbanken af 2011 A/S, CVR nr. 32 32 15 77, ("Amagerbanken 2011") har anmodet Gorrissen Federspiel ("GF") om at foretage en undersøgelse af en række væsentlige engagementer/kundeforhold i Amagerbanken, som var medvirkende til Amagerbanken Aktieselskabs ("Amagerbanken") konkurs den 8. februar 2011. De pågældende kundeforhold og engagementer, som danner grundlag for nærværende undersøgelse, er som udgangspunkt engagementerne vedrørende Henrik Ørbekker under konkurs ("Ørbekker"), Hans-Henrik Palm under konkurs ("Palm"), Olav Damkiær-Classen ("Classen"), Jens Schaumann ("Schaumann") og Henrik Wessmann ("Wessmann") samt disses selskaber." [min understregning]

På tidspunktet for indleveringen af stævningen havde de af nærværende sag omfattede forhold yderligere været behandlet af advokat Jens Christensen i knap 1 år og 2 måneder, hvilket endte ud i en dybdegående rapport på over 200 sider. Rapporten blev offentliggjort d. 30. marts 2012. Herefter havde sagsøgers advokat 1 år til at gennemgå advokatundersøgelse samt forhold i Banken i øvrigt, forinden stævningen blev indgivet d. 22. marts 2013.

Uanset nærværende sags størrelse og kompleksitet er det helt åbenbart, at sagsøger havde eller burde have haft den fornødne indsigt i sagen til at kunne nedlægge en samlet endelig erstatningspåstand ved indgivelse af stævningen d. 22. marts 2013 eller i det mindste have foretaget en beskrivelse af de forhold, som sagsøger gjorde gældende var ansvarspådragende, herunder have fremlagt de Management Summaries, det beslutningsgrundlag, der danner grundlag for den af sagsøger rejste kritik angående engagementerne Main Road Invest, m.fl. og finansieringen af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S.

...

Lempelse, bortfald og intern fordeling

Nedsættelse og bortfald

Det gøres ex tunc gældende, at der skal ske nedsættelse eller bortfald i medfør af EAL § 24 og/eller dagældende aktieselskabslovs § 143, stk. 1 og/eller SEL § 363, stk. 1.

Ansaret kan lempes eller helt bortfalde, hvis det vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt.

Det er karakteristisk for bestyrelsesarbejdet i banker, at bestyrelsen træffer konkrete beslutninger om konkrete udlån. Det er videre karakteristisk, at bestyrelsen altid træffer beslutninger om bankens største lån. Det er en kendsgerning ved bankforretning, at nogle kunder bliver nødlidende, og det er derfor en realitet for enhver bankbestyrelse, at den over tid vil medvirke til bevilling af tabsgivende udlån.

Økonomisk ansvar for store tab kan være ruinerende. En konsekvens af et for strengt ansvar vil være, at dygtige folk ikke ønsker at påtage sig bestyrelsesarbejdet i finansielle virksomheder, hvilket er samfundsmæssigt uheldigt, idet veldrevne banker er en forudsætning for samfundsmæssig stabilitet.

Grundtanken bag lempelsesreglerne er, at skadevolder ikke skal blive ruineret ved at blive gjort ansvarlig for skade på andre. Derfor skal man ved erstatningsudmålingen og lempelsesvurderingen forholde sig til to centrale ting, dels skadevolders formue/egenkapital (aktiver fri for gæld) dels skadevolders fremtidige indtægtsmulighed.

Det gøres gældende, at ansvaret ville være urimeligt tyngende for Villy Rasmussen, hvis han ikke vil have mulighed for at betale kravet via sin formue tillagt den fremtidige indtægtsmulighed med fradrag af rimelige leveomkostninger, inden han går på pension.

Villy Rasmussens personlige skatteoplysninger er vedlagt til dokumentation for hans formue og indkomstforhold. Villy Rasmussens lønindkomst er summen af de honorarer, han modtager fra de fire bestyrelsesposter, han besidder. Inden for de næste 3 år trappes lønindkomsten ned til kr. 0, idet Villy Rasmussen endeligt stopper fra sit erhvervsmæssige arbejdsliv, når han bliver 75 år. Villy Rasmussens indtægt vil herefter bestå af pension.”

Henrik Zimino har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”Forældelse og passivitet

Jeg gør gældende, at ethvert krav, der støtter sig på handlinger eller undladelser fra ledelsens side, og som er foretaget inden den 22. marts 2010, (subsidiært et tidligere tidspunkt), er forældet. Jeg henviser til og tilslutter mig det af de øvrige sagsøgte fremførte.

Lempelse

Hvis retten måtte finde, at [Henrik Zimino] har pådraget sig et personligt erstatningsansvar, gør jeg gældende, at ansvaret skal bortfalde i sin helhed, subsidiært delvist, i medfør af selskabslovens § 363 samt erstatningsansvarslovens § 24. ...

Det afgørende for, om ansvaret kan lempes, er især erstatningens størrelse set i forhold til skadevolderens økonomiske situation. De øvrige momenter, der er nævnt i 2. pkt. [i erstatningsansvarslovens § 24], har efter praksis kun sekundær betydning for vurderingen af, om byrden ved at skulle betale fuld erstatning kan anses for at være urimeligt tyngende.

Det er Staten, som i denne sag søger at pålægge en uforsikret og uformuende privatperson et erstatningsansvar på op imod 1 mia. kr.

Der må tages hensyn til det voldsomt ulige styrkeforhold mellem sagsøgeren og [Henrik Zimino], og til at staten har i princippet ubegrænsede ressourcer og selv har valgt at bære et de tab, som sagen omhandler.

Det vil være aldeles velfærdsødelæggende og for resten af [Henrik Ziminos] levetid indebære, at han står uden mulighed for at kunne forsørge sig selv og sin familie.

En tvangsfuldbyrdelse vil ikke tage hensyn til sagsøgerens sandsynlige uhyre ringe udkomme heraf.

En regulering af disse spørgsmål skal ske ved, at retten benytter den adgang til lempelse, som er forudsat i lovgivningen, og som netop i sager som den foreliggende har et helt centralt og ganske oplagt anvendelsesområde.

Henrik Ziminos årsopgørelse er ... vedlagt nærværende processkrift til dokumentation for hans indkomst og formueforhold.

Hvis retten måtte finde flere af de sagsøgte erstatningsansvarlige, anmoder jeg retten om at træffe afgørelse om den endelige fordeling af erstatningspligten mellem disse.”

John Skafte og Anne Toxværd har i deres sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”...

FORÆLDELSE

INDLEDNING

Sagsøger har indledt denne erstatningssag ved stævning af 22. marts 2013. Det krav, der var omfattet af sagsøgers oprindelige påstand 1 og 2, relaterer sig til tab vedrørende Østerfælledparken, mens sagsøgers brede, oprindelige anerkendelsespåstand, påstand 3, ved sagsøgers processkrift af 18. september 2014 blev konverteret til en forhøjelse af påstand 1 og 2. Forhøjelsen relaterede sig til Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S.

De handlinger og undladelser, som sagsøger støtter sit krav om erstatning på, ligger mere end 3 år forud for den 22. marts 2013, bortset fra forhold relateret til valutarammen i perioden 22. marts 2010 til 28. juni 2010 og bortset fra beslutningen om at erhverve Nørrebrogade 66C-ejendommen i regi af P40C. Alle handlinger og undladelser, som sagsøger støtter sit erstatningskrav på, ligger mere end 3 år før sagsøgers påstandsforhøjelse den 18. september 2014.

Det er John Skafte og Anne Toxværd's opfattelse, at de af sagsøger rejste erstatningskrav, der relaterer sig til handlinger eller undladelser før den 22. marts 2010, er forældede, og var det ved stævningens indgivelse den 22. marts 2013.

Det er derudover John Skafte og Anne Toxværd's opfattelse, at forældelse i relation til erstatningskravene vedrørende Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S, ikke er blevet afbrudt endeligt eller foreløbigt før tidligst den 15. august 2014, og at disse erstatningskrav således under alle omstændigheder er forældede.

Sagsøger synes at være af den opfattelse, at forældelse tidligst kan begynde at løbe fra det tidspunkt, hvor Banken endeligt realiserede sine tab, angiveligt i juni 2010 for så vidt angår engagementerne, der relaterer sig til Østerfælledparken. Sagsøger synes videre at være af den opfattelse, at stævningen af 22. marts 2013 har afbrudt forældelsen også i relation til erstatningskrav relateret til Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien A/S. John Skafte og Anne Toxværd er uenige i disse opfattelser.

FORÆLDELSE DEN 22. MARTS 2013

Udgangspunktet

Sagsøgers krav er et erstatningskrav uden for kontrakt. Det følger af forældelseslovens § 3, stk. 1, at et sådant krav forælder 3 år efter forældelsesfristens begyndelsestidspunkt.

Efter forældelseslovens § 2, stk. 1, regnes forældelsesfristen fra det tidligste tidspunkt til hvilket fordringshaveren kunne kræve at få en fordring opfyldt. I § 2, stk. 4, er det som eksemplificering, for så vidt angår erstatningskrav uden for kontrakt, anført, at forældelsesfristen regnes fra tidspunktet for skadens indtræden.

Det er en misforståelse, hvis formuleringen bliver opfattet sådan, at forældelsesfristen først begynder at løbe fra den endelige realisering eller fra den mulige endelige opgørelse af et samlet krav.

Forældelseslovens § 2 og § 2, stk. 4, er i relation til begyndelsestidspunktet udtryk for en videreførelse af den retspraksis, der var gældende i forhold til 1908-forældelseslovens § 2, stk. 1, 1. pkt., jf. Folke-tingstidende 2006-2007, tillæg A, side 5613f.

Bestemmelsen er ikke udtryk for, at tabet skal være realiseret, for at en skade betragtes som indtrådt, jf. f.eks. U2010.1068H. Ukendskab til størrelsen af tabet er heller ikke en suspensionsgrund i henhold til forældelseslovens § 3, stk. 2.

I Betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen er det på side 441 anført:

”Fristen løber i disse tilfælde fra det tidspunkt, hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning og mulighed for at rejse et – eventuelt foreløbigt – erstatningskrav.”

Det er således udløsende for forældelsesfristens begyndelse, at en skadegørende handling eller undladelse har vist sådanne følger, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for – eventuelt foreløbigt – at rejse et erstatningskrav. Kravet skal ikke være endeligt realiseret og end ikke kunne gøres op for at udløse forældelsesfristen.

Udgangspunktet for fastlæggelsen af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt er i nærværende sag det tidspunkt, hvor de påståede ansvarspådragende handlinger blev foretaget, nemlig for så vidt angår Østerfælledparken

- Ved Bankens finansiering af Schaumann-koncernens køb af Ejendommen i marts 2006,
- Ved Bankens refinansiering af Østerfælledparken i december 2007,
- Ved Bankens finansiering af Palm, Classen og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding (og dermed ejendommen) fra Schaumann-koncernen samt bevilling af valutaramme til Østerfælledparken i juni 2008, og
- Ved Bankens forlængelse af Østerfælledparkens driftskredit og den påståede forlængelse af Østerfælledparkens valutaramme i december 2009

For så vidt angår Main Road Invest m.fl

- Ved Bankens finansiering af Main Road Invest A/S' ejendomsprojekt i Brøndby i juni 2008 og Glostrup i marts 2008 og sener engagementsændringer i 2008 og 2009,
- Ved Bankens Finansiering af P40C ApS' køb af ejendomme beliggende i København 4. december 2007 til 2. oktober 2009,
- Ved Bankens finansiering af Henrik Wessmann Jensens private kredit 18. december 2008 til 6. maj 2009,

For så vidt angår aktier Mols-Linien A/S

- Ved Bankens finansiering af Schaumann Holding A/S' (m.fl.) køb af aktier for kr. 40,0 mio. den 12. marts 2008,
- Ved Bankens finansiering af Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S' (m.fl.) køb af aktier for kr. 86,0 mio. den 6. februar 2008 og senere engagementsændring i september 2008
- Ved Bankens finansiering af Figaro Aktieinvest ApS' (Classen) køb af aktier for kr. 112,9 mio. frem til 3. januar 2008 og senere engagementsændringer i 2008 og 2009,
- Ved Bankens finansiering af Hans Henrik Palms (m.fl.) køb af aktier for kr. 77,0 mio. den 8. januar 2008,
- Ved bankens finansiering af Ejendomsselskabet H.O. Mørcks køb af aktier for kr. 6,8 mio. den 15. februar 2008.

Kombinerer man disse tidspunkter med kravet om, at der skal have været rimelig anledning til og mulighed for at rejse et – eventuelt foreløbigt – erstatningskrav, og forsøger man derudfra at fastlægge et begyndelsestidspunkt for forældelsesfristens løb, bliver det klart, at forældelsesfristen for en stor del af det rejste krav er begyndt at løbe væsentligt før den 22. marts 2010.

Den oprindelige påstand 1 og 2, samlet kr. 801.993.681,09, relaterer sig til engagementerne vedrørende Østerfælledparken.

Det følger for så vidt allerede af sagsøgers egen sagsfremstilling og egne anbringender, at det efter sagsøgers opfattelse på ganske tidlige tidspunkter havde vist sig, at der ikke ville ske eller kunne ske indfrielse af de relevante engagementer, og der således har været grund til at tro, at Banken ville lide tab.

Sagsøger har i stævningen ... anført:

”Der forelå utvivlsomt OIV og nedskrivningsbehov på Bankens engagement med Østerfælledparken i 2007, hvor Østerfælledparken var i betydelig økonomiske vanskeligheder, og hvor Ejendommen var overgået til at være udlejningsejendom.”

På side ... i stævningen, ... anfører sagsøger:

”Forlængelsen af Østerfælledparkens driftskredit og forhøjelsen og forlængelsen af Østerfælledparkens valutaramme blev bevilget på skriftligt grundlag den 23. december 2009, på et tidspunkt, hvor såvel Bankens engagement med valutarammens debitor Østerfælledparken, som Bankens engagementer med valutarammens kautionister Palm, Classen og Ørbekker, var nødlidende og under afvikling og havde været det i en længere periode gennem 2009.

Banken havde således kort forinden foretaget meget betydelige nedskrivninger på sine engagementer med Østerfælledparken, Palm, Classen og Ørbekker.”

Sagsøger skriver i replikken ..., at den bevilling, bestyrelsen besluttede den 23. december 2009, aldrig skulle have været foretaget, fordi:

”... det stod klart, at det urealiserede tab på valutarammen oversteg den af Banken på forhånd fastsatte grænse for accepteret tab/underdækning... og at hverken debitor eller kautionisterne kunne inddække tabet. Subsidiært burde Østerfælledparkens valutaramme have været lukket tidligere i 2010”

Dertil kommer, at der i februar 2009 kunne konstateres et konkret tab i forbindelse med Bankens engagement med Hans Henrik Palm.

...

For så vidt angår Main Road Invest m.fl. og finansieringen af 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien, jf. sagsøgers processkrift af 18. september 2014, må det selv efter bevisførelsen konstateres, at der ikke foreligger nogen reel redegørelse eller dokumentation for de påståede tab på kr. 98.006.318,91.

John Skaftø og Anne Toxværd forstår opdelingen af påstandsforhøjelsen således, at et påstået tab på kr. 34.136.904,85 skal henføres til bestyrelsens og direktionens arbejde i perioden fra den 23. marts 2009 til den 22. marts 2010, hvor sagsøgte 1-11 alle var medlemmer af Bankens ledelse.

Et påstået tab på kr. 63.869.414,06 skal således forstås henledt til dispositioner før den 11. august 2008, hvor sagsøgte 6 – som ikke er omfattet af påstand 2 – indtrådte i bestyrelsen.

Sagsøger er blevet opfordret til nærmere at redegøre for, hvorledes tabsopgørelsen er fremkommet, herunder hvad fordelingen på de enkelte engagementer er, og hvordan opdelingen på de to perioder er fremkommet. Udover, at sagsøger under forelæggelsen har meddelt, at tabsopgørelsen er skønsmæssig og lavet

med udgangspunkt i lånerammerne – og altså ikke i det reelle tab på kunderne – har det ikke været muligt at formå sagsøger at redegøre for påstandens nærmere sammenhæng med de enkelte tab eller dispositioner.

Den manglende redegørelse for påstand 2's sammensætning vanskeliggør mere konkrete henvisninger til, hvornår det var muligt at rejse et foreløbigt erstatningskrav, hvorfor det gøres gældende, at det senest var tilfældet, da engagementerne i Banken blev registreret som OIV-engagementer.

Main Road Invest A/S var registreret med OIV og nedskrevet med 4 mio. kr. den 30. juni 2009 og med 242 mio. den 31. december 2010.

Bankens engagementer vedrørende 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien var registreret med OIV den 30. september 2008 for så vidt angår Classen, 31. december 2008 for så vidt angår Hans Henrik Palm, og 31. marts 2009 for så vidt angår Henrik Mørck. Der blev foretaget nedskrivning på Schaumann Holding A/S' engagement ultimo 2009, og i 2008 for så vidt angår Øresundshøj (Ørbekker).

Det skal samtidig fremhæves, at sagsøger i sin replik af 15. august 2014 på side 110 angiver:

”...Main Road havde således et meget betydeligt likviditetsmæssigt underskud og var senest i oktober 2008 – blot 7 måneder efter engagementet blev etableret – insolvent i konkurslovens forstand.”

På side ... i replikken skriver sagsøger:

”..De færdigudviklede ejendomme beliggende Hovedvejen 1 og Vibeholms Allé 15 var forinden ved skøder af henholdsvis 25. og 26. marts 2009 blevet solgt for henholdsvis 97,6 mio. og 56,7 mio.kr.

Salgsprisen for ejendommene dækkede ikke Bankens pant.....

Samlet blev de to ejendomme således solgt for 20,186 mio. kr. mindre end Bankens samlede pant i ejendommene.”

Og videre på side ...:

”...”Merpotentialet” var en – af Banken – opgjort hypotetisk sikkerhed. Den reelle handelsværdi – og dermed udgangspunktet for sikkerhedsværdien - af ejendommene var mindre, og lånets blanco var tilsvarende højere.”

Udgangspunktet må således også for så vidt angår Main Road Invest m.fl. og aktier i Mols-Linien A/S være, at fristen for forældelse af eventuelle erstatningskrav er begyndt at løbe før den 22. marts 2010.

Forældelseslovens § 10

Sagsøger har til støtte for, at sagsøgers erstatningskrav ikke er forældet, henvist til forældelseslovens § 10. Bestemmelsen findes i forældelseslovens afsnit om særlige forældelsesfrister og tillægsfrister og omhandler den situation, at et selskab har et erstatningskrav mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør i et selskab.

...

For at fastlægge, hvornår et erstatningskrav mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør forældes i en situation som den foreliggende, er det altså nødvendigt klarlægge, om der på et tidspunkt – tidligere end 3 år før hvervets ophør – var mulighed for selskabet eller for personer, der kunne handle på selskabets vegne, for at gøre erstatningskravet gældende.

I betænkning nr. 1460/2005 om revision af forældelseslovgivningen er indeholdt et udkast til forældelseslov. Udkastet indeholder en § 9, der svarer til den nugældende § 10 i forældelsesloven.

På side 461 i betænkningen er det om bestemmelsen anført:

”Sidste led indebærer, at der f.eks. ikke vil kunne rejses krav mod en direktør i et selskab i indtil 3 år efter dennes fratræden for et ansvarspådragende forhold, der har fundet sted længe forinden, hvis selskabet (dettes bestyrelse) allerede dengang var bekendt med forholdet.”

Når der er i betænkningens udkast til § 9 og i den nugældende § 10 i forældelsesloven henvises til ”...den, der i øvrigt kan gøre fordringen gældende på [fordringshaverens] vegne”, sigtes der ifølge betænkningen navnlig på andre bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet. Det hedder således på betænkningens side 461:

”For så vidt angår krav mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør i et selskab m.v., sigtes der navnlig til andre (ikke medansvarlige) bestyrelsesmedlemmer eller direktører i selskabet.”

Det samme fremgår af Folketingstidende 2006-2007, tillæg A, s.5623.

Bent Müller var bestyrelsesmedlem i en del af den periode, nærværende sag omhandler, ligesom Kent Villadsen Madsen, sagsøgte 6, samt Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Michael Buster Reinhard, sagsøgte 7-9, ikke er omfattet af påstand 2, jf. nærmere nedenfor. Disse er således ikke potentielt ansvarlige i forhold til en lang række af de forhold, der behandles under sagen.

John Skaft og Anne Toxværd gør gældende, at den ikke ansvarlige del af Bankens ledelse forud for den 22. marts 2010 var eller burde være bekendt med de faktiske omstændigheder, som sagsøger støtter sit krav på, hvorfor der på tidspunktet for indgivelsen af stævningen den 22. marts 2010 var indtrådt forældelse.

Sagsøgeren er opfordret, ..., til at redegøre for, hvilke faktiske omstændigheder, der efter sagsøgerens opfattelse begrundes, at forældelsesfristen ikke skulle begynde at løbe før den 22. marts 2010 i relation til henholdsvis Bent Müllers og [Kent Villadsen Madsens, Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts] viden og burde viden.

Sagsøger har aldrig besvaret denne provokation.

Bent Müller er ikke blevet stævnet i nærværende sag og er derfor at betragte som en ikke ansvarlig del af ledelsen. Bent Müller var bestyrelsesmedlem fra den 7. august 1991 til den 11. juli 2008, men deltog i sit sidste bestyrelsesmøde den 24. juni 2008.

Det er John Skaft og Anne Toxværd's opfattelse, at Bent Müller, for så vidt angår de af Bankens bestyrelse truffede beslutninger i perioden fra marts 2006 til juni 2008, havde mindst samme kendskab som John Skaft og Anne Toxværd til de faktiske omstændigheder, som sagsøger påberåber sig til støtte for, at der er handlet ansvarspådragende.

Det bemærkes, at Bent Müller i henhold til bestyrelsesprotokollaterne har deltaget i samtlige bestyrelsesmøder, dog har han ikke underskrevet protokollatet for mødet den 24. juni 2008.

Kent Villadsen Madsen, ..., var bestyrelsesmedlem fra den 11. august 2008, og er ikke omfattet af påstand 2. Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Michael Buster Reinhardt blev medlemmer af bestyrelsen den 23. marts 2009 og er heller ikke omfattet af påstand 2. I forhold til de ansvarspådragende forhold, der relaterer sig til påstand 2, kan disse fire bestyrelsesmedlemmer således ikke betragtes som ansvarlige ledelsesmedlemmer.

Det gøres overordnet set gældende, at Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Michael Buster Reinhardt har haft eller burde have haft en sådan viden om de påståede ansvarspådragende forhold, at forældelsesfristen var begyndt at løbe inden den 22. marts 2010, altså mere end 3 år før stævningen blev udtaget.

Kent Villadsen Madsen deltog i første bestyrelsesmøde den 4. september 2008 og var allerede bekendt med Østerfælledengagementet og eksistensen af valutarammen. Kent Villadsen Madsen har forklaret, at engagementet i bestyrelsestiden frem til bevillingsansøgningen i december 2009 blev behandlet mange gange, og at indholdet af Management Summary'et ikke var ny viden.

Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Michael Buster Reinhardt indtrådte i bestyrelsen den 23. marts 2009 og deltog i deres første bestyrelsesmøde samme dag.

Henrik Håkonsson har forklaret, at Østerfælledengagementet var et stort engagement, som bestyrelsen havde overordentligt stort fokus på.

Carsten Dan Ehlers har forklaret, at havde behandlet engagementet forud for forlængelsen i december 2009, og at han i december var bekendt med, at ejendommen var fundet i fremmed valuta.

Jesper Reinhardt har forklaret, at han i december 2009 var klar over, at kunderne Palm, Ørbekker og Classen var nødlidende, og at der til engagementet var en valutaramme, samt at der var nedskrevet med 400 mio. kr.

Det gøres gældende, at de bestyrelsesmedlemmer, der ikke forsøges gjort ansvarlige for etableringen af lånet med Jens Schaumann koncernen i 2006, omstruktureringen i 2007 og Palm, Ørbekker og Classens køb af ejendommen i 2008 herunder etableringen af valutarammen, inden den 22. marts 2010 har haft et kendskab til de faktiske forhold, som sagsøger kritiserer.

Det gøres med henvisning hertil gældende, at sagsøgers krav vedrørende Østerfælled engagementet under alle omstændigheder var forældet, da stævningen blev indgivet den 22. marts 2013, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1 og § 2, stk. 4 for så vidt angår det tab, der er indeholdt i sagsøgers påstand 2 i stævningen, kr. 536.130.585,94, jf. forældelseslovens § 10.

Sagsøgers – fulde – krav vil så meget desto mere være forældet, i det omfang retten måtte finde, at enkelte eller en større del af de sagsøgte må frifindes.

Finansiel Stabilitet

Som anført tidligere, er det krav, der er rejst under sagen, Bankens erstatningskrav. Der er tale om et krav, som Finansiell Stabilitet har fået overdraget som følge af Lov om Finansiell Stabilitet.

Sagsøger blev under navnet Amagerbanken af 2011 A/S stiftet af Finansiell Stabilitet den 6. februar 2011. Det skete med henblik på at gennemføre den overdragelse, som i medfør af Lov om Finansiell Stabilitet var en konsekvens af Bankens manglende reetablering af bankens kapital.

Amagerbanken af 2011 A/S har senere skiftet navn til det sagsøger nu hedder, FS Finans III A/S. Sagsøger er det selskab, Finansiell Stabilitet har oprettet til brug for den overdragelse, der er sket i medfør af Lov om Finansiell Stabilitet § 8, der er sålydende:

”§8. Finansiell Stabilitet A/S kan i stedet for at indgå aftale med et nødlidende pengeinstitut efter § 7 vælge at afholde udgifter til eller indskyde kapital i et pengeinstitut, der helt eller delvist overtager det

nødlidende pengeinstitut, eller på anden måde medvirke til afvikling af det omhandlede pengeinstitut i overensstemmelse med lovens formål.”

Garantiordningen var og er baseret på en model, hvor Finansiell Stabilitet som klar hovedregel fungerer som køber af aktiviteterne i det nødlidende pengeinstitut med henblik på afvikling. Dette sker, når det ikke har været muligt at afhænde den nødlidende virksomhed til et andet pengeinstitut.

En erhverver af en fordring kan ikke opnå en i forældelsesmæssig henseende bedre retsstilling end overdrageren, jf. også princippet i gældslovens § 27, og der er intet særligt retsgrundlag i denne sag, der gør nogen forandring i dette. Sagsøgers krav er således forældet, hvis det ville være forældet som gennemført af Banken.

Spørgsmålet er imidlertid, om sagsøger kan have en retsstilling, der er dårligere end Banken ville have haft. Sagsøger må i forældelsesmæssig henseende identificeres med Finansiell Stabilitet og den viden, Finansiell Stabilitet havde eller burde have haft, er således også sagsøgers viden. I det omfang sagsøger eller Finansiell Stabilitet før den 22. marts 2013 havde sådan viden eller burde viden om de faktiske omstændigheder, som sagsøger støtter sit krav på, må det komme sagsøger til skade i forældelsesmæssig henseende.

Sagsøger kan således ikke få bedre ret, end Banken ville have haft, men efter omstændighederne kan sagsøger have en ringere retsstilling i forældelsesmæssig henseende.

Når forældelsesfristen i forhold til sagsøgers krav mod de sagsøgte i hvert fald begyndte at løbe på det tidspunkt, hvor Finansiell Stabilitet opnåede eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøger støtter sit krav, må det tages i betragtning, hvornår de opnåede viden eller burde viden om

- A. Bankens påståede risikable forretningsmetoder
- B. Bankens påståede uforsvarlige kreditorganisering og creditsags-behandling
- C. Jørgen Brændstrups varetagelse af rollerne/funktionerne som
 - a. Sagsbehandler/kundeansvarlig i Bankens erhvervsafdeling
 - b. Chef for Bankens erhvervsafdeling
 - c. Medlem af Bankens kreditkomité
 - d. Direktør, og fra 2008, administrerende direktør
 - e. Forelæggelse af lånesager for Bankens bestyrelse
- D. Bankens finansiering af Schaumann-koncernens køb af Ejendommen i marts 2006
- E. Bankens finansiering af Østerfælledparken i december 2007
- F. Bankens finansiering af Palm, Classen og Ørbekkers køb af Østerfælled Holding (og dermed Ejendommen) fra Schaumann-koncernen i juni 2008, og
- G. Bankens påståede forlængelse af Østerfælledparkens driftskredit og forlængelse og forhøjelse af Østerfælledparkens valutaramme i december 2009

Banken ansøgte den 17. december 2009 hos Finansiell Stabilitet om individuel statsgaranti under Bankpakke II.

Det følger af lov om Finansiell Stabilitet, § 16b, stk. 2, at ansøgningen skulle vedlægges følgende dokumenter:

- 1) En redegørelse for opgørelsen af det individuelle solvensbehov
- 2) En redegørelse fra kreditinstituttet om instituttets økonomiske stilling og fremtidsudsigter samt en udtalelse fra instituttets godkendte revisor herom
- 3) Den seneste årsrapport og det seneste kvartalsregnskab.

Det fremgår af bilagsoversigten til ansøgningen, at der blev sendt materiale udover det i § 16b, stk. 2 beskrevne.

Det følger af Rigsrevisionens Beretning til Statsrevisorerne om tildeling af individuel statsgaranti til Amagerbanken A/S oktober 2011 ..., at

”29. Finansiell Stabilitet har oplyst, at selskabet – som beskrevet i lov om finansiell stabilitet – herefter foretog en kreditvurdering af Amagerbanken.....

Derudover havde Amagerbanken udarbejdet en redegørelse om bankens økonomiske stilling og fremtidsudsigter samt en oversigt over Finanstilsynets påbud og påtaler vedrørende likviditet, solvens og regnskab, som banken havde modtaget inden for det seneste år”.

Oversigten til Finansiell Stabilitet er ligeledes dateret den 17. december 2009.

Finansiell Stabilitet var eller burde således ved modtagelsen af ansøgningen i december 2009 være bekendt med, at Finanstilsynet havde afgivet påbud om en række af de forhold, som sagsøger kritiserer som ansvarspådragende, herunder nedskrivninger på en række engagementer den 20. januar 2009, derunder på Østerfælledparken og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien.

Dertil kommer, at Finansiell Stabilitet var bekendt med, at Erhvervsankenævnet havde truffet afgørelse om Bankens individuelle solvensbehov den 29. oktober 2009, og at afgørelsen var blevet offentliggjort med Finansiell Stabilitets formand Henrik Bjerre-Nielsens viden.

FORÆLDELSE I FORHOLD TIL PÅSTANDSFORHØJELSEN DEN 18. SEPTEMBER 2014

Påstand 3 og den senere påstandsforhøjelse

...

Baggrunden for påstand 3 er behandlet i stævningens ... Til støtte for påstand 3 henviser sagsøger til fem såkaldt ”risikable forretningsmetoder”, og i den forbindelse fremhæver sagsøger undersøgelser foretaget af Finansiell Stabilitet i foråret 2010 og af Finanstilsynet i maj 2010 af 35 ikke nærmere beskrevne engagementer, ...

De 35 engagementer, som var fælles for Finansiell Stabilitets og Finanstilsynets undersøgelser, er helt summarisk oplistet, ...

Ved indgivelse af svarskrifter blev der rejst forældelsesmæssige indsigelser, herunder mod den meget bredt formulerede påstand 3.

Ved afgivelsen af replikken den 15. august 2014 blev der i anledning af påstand 3 – som noget nyt – henvist til specifikke engagementer, ”Main Road Invest A/S”, ... , og ”Mols-Linien A/S”, ... , uden at det i øvrigt gav anledning til præcisering af påstand 3.

Sagsøger har i processkrift af 18. september 2014 konverteret påstand 3 til en påstandsforhøjelse både af påstand 1, der relaterer sig til alle de sagsøgte, og af påstand 2, der alene relaterer sig til sagsøgte 1-5 samt sagsøgte 10 og 11.

Det fremgår af bemærkningerne til de reviderede påstande, at forholdene i punkt 27 (Main Road Invest A/S og finansieringen af fem kunders køb af aktier i Mols-Linien) er inkluderet i sagsøgers reviderede påstande.

Ser man bort fra spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgers krav også relateret til Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien var forældede pr. 22. marts 2013, rejser den oprindelige påstand 3 og

den senere påstandsforhøjelse i relation til påstand 1 og 2 et selvstændigt og væsentligt spørgsmål om forældelse af sagsøgers krav i relation til disse engagementer.

Det er John Skafte og Anne Toxværds opfattelse, at sagsøgers påstand 3 har haft et så bredt og ubestemt indhold, at påstanden hverken endeligt eller foreløbigt kan have afbrudt forældelsen i relation til erstatningskrav relateret til Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien. Forældelsen i relation til disse krav kan tidligst være afbrudt den 15. august 2014, og da forældelsesfristen for kravene begyndte at løbe mere end 3 år forud for dette tidspunkt, er de krav, sagsøger har indtalt ved påstandsforhøjelsen den 18. september 2014, forældede.

Forældelsesfristens start

Ovenfor ... er udgangspunktet for starttidspunktet for forældelsesfristen beskrevet. Det følger allerede af beskrivelsen heraf, at fristen for forældelseskravet vedrørende Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien var begyndt at løbe før den 22. marts 2010.

Hvis der ses bort fra dette, ligger det stadig klart, at forældelsesfristen under alle omstændigheder begyndte at løbe før den 15. august 2011, altså mere end tre år før sagsøgers replik.

Amagerbanken A/S gik konkurs den 7. februar 2011, og sagsøger overtog Banken den 6. februar 2011. I hvert fald i april 2011 iværksatte sagsøger en gennemgang af Jørgen Brændstrups mailboks, hvilket blandt andet vedrørte Mols-Linien.

Reelt havde sagsøger imidlertid kontrolleret Banken fra efteråret 2010, og de af sagsøger indsatte bestyrelsesmedlemmer blev med sikkerhed allerede fra november 2010 bekendt med engagementet med Main Road Invest. I januar 2011 bevilgede bestyrelsen 6,25 mio. kr. til indfrielse af en garanti vedrørende Nørrebrogadeejendommen på baggrund af en indstilling fra 23. december 2010.

Den 16. december 2010 holdt Steen Hove møde med Per Gullestrup fra Clipper Group om Mols-Linien og samme dag gennemgik medarbejderen "OC" Classens engagement med Banken, som 1 af de 169 engagementer, der senere førte til store nedskrivninger og beslutningen om Bankens konkurs. Det kan konstateres, at også de øvrige fire kunder, som havde investeret i Mols-Linien var blandt de engagementer, der blev gennemgået.

I redegørelsen af 31. marts 2011 til Rigsrevisionen, udarbejdet af den nye ledelse, nu i regi af Amagerbanken af 2011 A/S, blev Main Road Invest fremhævet som et særskilt problem i relation til blandt andet værdiansættelse af sikkerheder. Der var foretaget nedskrivninger på alle engagementerne i Banken i perioden frem til den 23. marts 2010.

Sagsøger og den ikke-ansvarlige ledelse i Banken var eller burde altså have været bekendt med de forhold, som sagsøger kritiserer vedrørende Main Road Invest m.fl. og Mols-Linien før den 15. august 2011. Det følger heraf, at sagsøgers replik af 15. august 2014 og den senere påstandsforhøjelse af 18. september 2014 ikke kan have forældelsesafbrydende virkning i sig selv. En forudsætning for, at der ikke er indtrådt forældelse af sagsøgers krav vedrørende disse engagementer, er således, at stævningen havde forældelsesafbrydende virkning i forhold til disse engagementer, selv hvis retten måtte finde, at kravet ikke var forældet allerede den 22. marts 2013.

Stævningen af 22. marts 2013 afbrød ikke forældelsen for Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien

Forældelseslovens § 16 omhandler endelig afbrydelse af forældelse ved indgivelse af stævning. Det følger af lovens § 16, stk. 1, at "forældelse afbrydes, når fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren med henblik på at erhverve dom..., der fastslår fordringens eksistens og størrelse...".

Afbrydelsen sker ved indlevering af stævning, jf. forældelseslovens § 16, stk. 2, nr. 1, eller – som det følger af forældelseslovens § 16, stk. 2, nr. 2 – når påstanden forhøjes.

Opfylder en stævning ikke betingelserne for at afbryde forældelsen endeligt efter forældelseslovens § 16, kan en stævning have foreløbig afbrydelsesvirkning efter forældelseslovens § 21, stk. 1, der forudsætter, at der er anlagt retssag om grundlaget for fordringen.

Det er John Skafte og Anne Toxværds opfattelse, at stævningen af 22. marts 2013 ikke opfyldte hverken § 16, stk. 1, eller § 21, stk. 1, og således ikke var forældelsesafbrydende i forhold til Main Road Invest m.fl. og fem kunders køb af aktier i Mols-Linien.

Sagsøgers påstand 1 og 2 i stævningen af 22. marts 2013 angik alene engagementet vedrørende Østerfælledparken. Det kan konstateres ved gennemgang af stævningen, og stemmer overens med sagsøgers meddelelse på retsmødet den 23. januar 2014, jf. retsbogen af samme dag. Retsbogen er sålydende:

”Retten tilkendegav, at sagsøgers påstand 3 er meget bredt formuleret.

Sagsøgerens advokater tilkendegav, at man for så vidt var enig heri og oplyste, at påstanden i øjeblikket alene bygger på sagsøgerens gennemgang af projektet om Østerfælledparken. Man er ved at gennemgå andre projekter og i forbindelse med replikken vil der eventuelt blive medtaget yderligere projekter, som efter sagsøgers opfattelse kan medføre erstatningsansvar for de sagsøgte.”

En hævdet forældelsesafbrydende virkning i forhold til Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien, skal således basere sig på påstand 3 i stævningen og stævningens anførsler i den forbindelse. Påstand 3's brede, uklare og ubestemte indhold er i sig selv utilstrækkelig i den forbindelse, og der er ikke anførsler i stævningen i øvrigt, der betyder, at påstanden sammenholdt med anførslerne lever op til de krav, der følger af §§ 16 og 21 i forældelsesloven for at afbryde forældelsesfristen.

Som nævnt fordrer afbrydelse efter forældelseslovens § 16, at stævningen skal søge at fastslå fordringens eksistens og størrelse for at afbryde forældelsen, og hverken påstand eller stævning i øvrigt indeholder noget, der blot antydningssvis peger på størrelsen på fordringen relateret til de relevante engagementer.

Som påstand 3 er formuleret og stævningen udformet, vedrører sagen imidlertid heller ikke grundlaget for fordringen i relation til et erstatningskrav relateret til Main Road Invest m.fl. og 5 kunders køb af aktier i Mols-Linien. Det følger af § 21, at et søgsmål med en bred og ubestemt anerkendelsespåstand, der reelt blot fremtræder som en generel reservation for mulige erstatningskrav for en given tid, ikke kan afbryde forældelsesfristen.

Ved gennemgang af stævningen er det ikke muligt at udlede, at påstand 3 relaterer sig til konkrete forhold eller fordringer vedrørende Main Road Invest m.fl. eller Mols-Linien.

5 kunders køb af aktier i Mols-Linien er slet ikke nævnt i stævningen, men blev først omtalt i replikken af 15. august 2014.

Main Road Invest m.fl. er nævnt ét sted i stævningen, nemlig på side 296 i skemaets punkt 18 ved den summariske opstilling af 35 undersøgte engagementer.

I replikkens afsnit 27,..., er følgende anført

”Bankens engagement med Main Road Invest m.fl. bestod medio 2010 især af følgende:

1. Bankens finansiering af Main Road Invest A/S. Ejendomsprojektet i Brøndby og Glostrup, 250 mio. kr. (herefter ”Main Road”)

2. Bankens finansiering af P40C ApS' køb af ejendommen beliggende København, 115 mio. kr. (herefter "P40C")
3. Bankens finansiering af Henrik Wessmann Jensens privatforbrug, 21 mio. kr. (herefter "Henrik Wessmann")."

P40C ApS er ikke nævnt noget sted i stævningen, og det er Henrik Wessmann heller ikke.

Det, der er anført i stævningen, er ikke tilstrækkeligt til, at det ved indgivelse af stævningen kunne udledes, hvad grundlaget var for den fordring, som nu har ført til en påstandsforhøjelse på mere end 98 mio. kr.

Lempelse

John Skaft og Anne Toxværd er ikke omfattet af en forsikring, der dækker deres arbejde i Bankens bestyrelse, og et eventuelt domsbeløb vil således skulle erlægges af dem personligt.

Såfremt retten mod forventning måtte nå frem til det bevisresultat, at John Skaft og Anne Toxværd har handlet ansvarspådragende, og at sagsøger har ført det fornødne bevis for et erstatningsretligt relevant tab, så er der grundlag for at lempe erstatningskravet, jf. selskabslovens § 361, stk. 1 og EAL § 24, således at kravet helt bortfalder eller nedsættes væsentligt.

Det bør ved vurderingen af lempelse tages hensyn til, at John Skaft og Anne Toxværd var medarbejderrepræsentanter, og at de var valgt som sådan, uden særlig fokus på deres bankfaglige kompetencer.

Det bemærkes i den forbindelse også, at lovgiver ved LBKG 2014 928 har fundet anledning til at ændre FIL, således, at der med virkning fra den 1. januar 2015 stilles krav om, at bestyrelsesmedlemmer i finansielle virksomheder som udgangspunkt skal gennemgå et grundkursus for at kunne påtage sig hvervet.

Der bør endvidere lægges vægt på, at ingen af de kritiserede handlinger eller undladelser på noget tidspunkt har haft et andet sigte end at værne Bankens interesser, og således ikke har tilgodeset uvedkommende personlige interesser hos Bankens ledelse, endsige hos John Skaft og Anne Toxværd.

Der er ovenfor ... redegjort for deres opdaterede økonomiske forhold. Det er noteret, at det helt åbenlyse misforhold mellem det fremsatte erstatningskrav og John Skaft og Anne Toxværd's betalingsevne ikke har givet anledning til en ændring af påstandene.

Det vil helt åbenbart være urimeligt byrdefuldt at pålægge John Skaft og Anne Toxværd at udrede et erstatningskrav, som de ikke kan og aldrig vil kunne betale, hvorfor der også af denne årsag er grundlag for at lempe et eventuelt erstatningskrav.

Det gøres gældende, at det tillige må tillægges betydning i relation til lempelse overfor John Skaft og Anne Toxværd, at sagsøger ikke har foranstaltet inddrivelse mod kautionisterne Olav Damkiær-Classen og Henrik Wessmann Jensen (Angelina Wessmann Jensen), på trods af at kautionisterne utvivlsomt har bedre betalingsevne end dem.

Dertil kommer, at der ved fastlæggelsen af John Skaft og Anne Toxværd's eventuelle erstatningspligt skal tages hensyn til foreliggende forsikringsdækninger, jf. EAL § 25, stk. 2. Efter det oplyste, er alene ... N. E. Nielsen, omfattet af bestyrelsesansvarsforsikring.

Endelig skal der ved fastlæggelsen af John Skaft og Anne Toxværd's eventuelle endelige erstatningspligt, såfremt de dømmes solidarisk erstatningsansvarlige med andre sagsøgte, tages hensyn til ansvarets beskaffenhed og sagens omstændigheder i øvrigt, jf. EAL § 25, stk. 1."

Kent Villadsen Madsen har i sit sammenfattende processkrift anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

"Forældelse og passivitet

Til støtte for de nedlagte frifindelsespåstande gøres det gældende, at de af Sagsøger indtalte krav udgør krav på erstatning uden for kontrakt.

Det gøres gældende, at forældelsesfristen for krav på erstatning uden for kontrakt regnes fra skadens indtræden, jfr. forældelseslovens § 2, stk. 4.

Det gøres i den forbindelse gældende, at skadens indtræden konkret udgør tidspunktet for den ansvarspådragende handling eller undladelse.

Det bestrides, at fristen generelt eller konkret skal regnes fra tabets indtræden.

Det gøres i forlængelse heraf gældende, at forældelsesfristen for krav på erstatning uden for kontrakt er 3 år, jfr. forældelseslovens § 3, stk. 1.

Det gøres på den baggrund gældende, at alle krav i anledning af eventuel ansvarspådragende adfærd udøvet af [Kent Villadsen Madsen] forud for den 22. marts 2010, er bortfaldet som følge af forældelse, jfr. forældelseslovens § 3, stk. 1.

Det gøres i den forbindelse gældende, at Sagsøger har bevisbyrden for, at suspensionsbetingelserne har været opfyldte inden for den 3-årige forældelsesfrist, jfr. herved også bilag 22, side 34 særskilt for så vidt angår Sagsøgers indsigelser vedrørende [Jørgen Brændstrups] rolle som såvel erhvervschef, medlem af kreditkomiteen og administrerende direktør i Banken.

Det gøres gældende, at Sagsøger ikke har løftet denne bevisbyrde.

Det gøres i denne forbindelse særskilt gældende, at Sagsøger og Sagsøgers moderselskab selvstændigt var vidende eller burde være vidende om de ansvarsgrunde, som Sagsøger påberåber sig i nærværende sag, inden den 22. marts 2010,

Det gøres gældende, at Sagsøger og Sagsøgers moderselskabs viden eller burde-viden om grundlaget for Sagsøgers påstande skal komme Sagsøger til skade, jfr. forældelseslovens § 3, stk. 2.

Det gøres derfor gældende, at suspension ikke er indtrådt i perioden, fra de angiveligt ansvarspådragende handlinger/undladelser er sket og til forældelsens indtræden, jfr. forældelseslovens § 3, stk. 2.

Afslutningsvist gøres det overordnet gældende, at forældelseslovens § 10 ikke finder anvendelse i relation til [Kent Villadsen Madsens] indsigelse om forældelse, idet denne bestemmelse udgør en undtagelse fra den absolutte forældelsesfrist på 10 år, som ikke er udløbet i denne sag.

Det gøres særskilt gældende for så vidt angår foreløbigt kr. 27.866.837,52 af den nedlagte betalingspåstand over for [Kent Villadsen Madsen], at forældelsesfristen for denne del af Sagsøgers erstatningskrav først blev afbrudt ved Sagsøgers indlevering af processkrift af 18. september 2014.

Det gøres i den forbindelse gældende, at forældelseslovens § 21, stk. 1 ikke forlænger den 3-årige forældelsesfrist for Sagsøgers søgsmål for så vidt angår Sagsøgers betalingspåstand angående Mols-Linien A/S og Main Road Invest A/S m.fl.

Det gøres gældende, at tillægsfristens anvendelse i forældelseslovens § 21 forudsætter, at den nedlagte anerkendelsespåstand i stævningens sagsfremstilling samtidig indeholder en nærmere beskrivelse af den ansvarspådragende handling og tidsrummet herfor, jfr. herved U.2001.317H.

Det bestrides, at Sagsøger med nedlæggelsen af påstand 3 i stævning af 22. marts 2013 uden samtidig præcisering af de ansvarspådragende handlinger, som påberåbes, og tidsrummet herfor har afbrudt forældelsesfristen, jfr. forældelseslovens § 21, stk. 1.

Det gøres derfor gældende, at denne del af Sagsøgers betalingspåstand er forældet, jfr. forældelseslovens § 3, stk. 1, jfr. § 2, stk. 4, idet [Kent Villadsen Madsen] fratrådte sit hverv som bestyrelsesmedlem i Banken i november 2010, hvorfor enhver handling eller undladelse fra [Kent Villadsen Madsens] side, som Sagsøger måtte påberåbe sig til støtte for den nedlagte påstand, er foretaget mere end 3 år før påstandens nedlæggelse.

Det bestrides i den forbindelse, at Sagsøgers nedlæggelse af påstand 3 i den indleverede stævning af 22. marts 2010 udgør en afbrydelse eller foreløbig afbrydelse, jfr. forældelseslovens § 16, stk. 1, stk. 2, nr. 2 eller § 21, stk. 1.

Det gøres subsidiært gældende, at Sagsøgers krav på erstatning for så vidt angår Bankens eventuelle tab i anledning af påtagelsen af og fortsættelsen af engagementerne benævnt Main Road Invest A/S m.fl. og Mols-Linien A/S er bortfaldet som følge af retsfortabende passivitet.

...

Lempelse

Kent V. Madsen er ikke omfattet af en forsikring, der dækker hans arbejde i Bankens bestyrelse, og et eventuelt domsbeløb vil således skulle erlægges af ham personligt.

Såfremt retten mod forventning måtte nå frem til det resultat, at Kent V. Madsen har handlet ansvarspådragende, og at Sagsøger har ført det fornødne bevis for et erstatningsretligt relevant tab, så er der grundlag for at lempe erstatningskravet, jf. selskabslovens § 361, stk. 1 og EAL § 24, således at kravet helt bortfalder eller nedsættes væsentligt.

Der bør endvidere lægges vægt på, at ingen af de kritiserede handlinger eller undladelser på noget tidspunkt har haft et andet sigte end at værne Bankens interesser, og således ikke har tilgodeset uvedkommende personlige interesser hos Bankens ledelse, endsige hos Kent V. Madsen selv.

Det gøres gældende, at det tillige må tillægges betydning i relation til lempelse overfor Kent V. Madsen, at Sagsøger ikke har foranstaltet inddrivelse mod kautionisterne Olav Damkiær-Classen og Henrik Wessmann Jensen (Angelina Wessmann Jensen) på trods af at kautionisterne utvivlsomt har en vis betalingssevne.

Dertil kommer, at der ved fastlæggelsen af Kent V. Madsens eventuelle erstatningspligt skal tages hensyn til foreliggende forsikringsdækninger, jf. EAL § 25, stk. 2. Efter det oplyste, er alene N. E Nielsen, omfattet af en bestyrelsesansvarsforsikning.”

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt har i deres sammenfattende processkrift bl.a. anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

“FORÆLDELSE OG PASSIVITET

Indledning

...

Der henvises tillige til de øvrige sagsøgtes afsnit om forældelse, særligt henvises til Anne Toxværd og John Skaftes sammenfattende processkrift. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør, i det omfang dette måtte være relevant og gunstigt for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, de samme anbringender gældende i relation til forældelse som de andre sagsøgte i sagen.

Det erindres, at Finansiell Stabilitet oprindeligt nedlagde tre påstande i stævningen, hvoraf påstand 1 lød på en betalingspåstand over for samtlige de sagsøgte på DKK 265.863.095,15 med tillæg af procesrenter fra stævningens dato. Påstand 2 var endnu en betalingspåstand, men den blev ikke nedlagt over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt. Og påstand 3 var en generel anerkendelsespåstand om, at samtlige de sagsøgte skulle findes erstatningsansvarlige for tab udover det i påstand 1 og 2 angivne uden nærmere konkretisering af på hvilket grundlag. ...

Finansiell Stabilitets påstande blev revideret i Finansiell Stabilitets processkrift af 18. september 2014, hvor anerkendelsespåstanden i påstand 3 udgik, og betalingspåstandene i påstand 1 og 2 blev forhøjet til henholdsvis DKK 300 mio. og DKK 600 mio. ...

Overordnet vedrørende forældelse

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør overordnet gældende, at Finansiell Stabilitets krav vedrørende Østerfælledparken, Main Road og Mols-Linien alle er forældede.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt skal allerede af denne årsag frifindes for Finansiell Stabilitets påstand 1.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør nærmere i relation til kravet vedrørende Østerfælledparken overordnet gældende:

- at forældelsesfristen begyndte at løbe den 23. december 2009, da dette både udgør tidspunktet for den påståede skades indtræden og det tidspunkt hvor de følger, der kræves erstatning for, viste sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningskrav (forældelseslovens § 2, stk. 4)...
- at forældelsesfristen under alle omstændigheder begyndte at løbe før den 22. marts 2010, da Finansiell Stabilitet A/S, som forældelsesretligt skal identificeres med sagsøger, før dette tidspunkt havde opnået eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå Finansiell Stabilitet støtter sit krav (forældelseslovens § 3, stk. 2)...
- at krav vedrørende Østerfælledparken derfor under alle omstændigheder var forældede ved stævningens indlevering den 22. marts 2013.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør nærmere i relation til kravet vedrørende Main Road og Mols-Linien overordnet gældende:

- at forældelsesfristen under alle omstændigheder begyndte at løbe før den 22. marts 2010 og senest den 7. februar 2011 (Bankens konkurs), da de følger, der kræves erstatning for, på disse tidspunkter havde vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningskrav (forældelseslovens § 2, stk. 4), samt da Finansiell Stabilitet A/S, som forældelsesretligt skal identificeres med sagsøger, før disse tidspunkter havde opnået eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder hvorpå Finansiell Stabilitet støtter sit krav (forældelseslovens § 3, stk. 2);
- at stævningens påstand 3 hverken endeligt eller foreløbigt afbrød forældelsesfristen for krav relateret til Main Road og Mols-Linien, (forældelseslovens § 16, stk. 1 og § 21, stk. 1);

at den 3-årige forældelsesfrist under alle omstændigheder var udløbet på tidspunktet for replikkens afgivelse den 15. august 2014 og følgelig også på tidspunktet for Finansiell Stabilitets afgivelse af processkrift om sagsøgers påstande den 18. september 2014;

Ovennævnte anbringender uddybes nedenfor under punkt ... i relation til Østerfælledparken og under punkt ... i relation til Main Road og Mols-Linien.

Østerfælledparken

Indledende bemærkninger (enighed og uenighed)

Finansiell Stabilitet og de sagsøgte er uenige om en række både faktuelle og juridiske forhold i relation til forældelse af krav relateret til Østerfælledparken. Nedenfor redegøres overordnet for, hvad der er enighed henholdsvis uenighed om.

Overordnet set er uenighederne mellem Finansiell Stabilitet og de sagsøgte for så vidt angår spørgsmålet om forældelse af Finansiell Stabilitets krav vedrørende Østerfælledparken centreret om en uenighed om, hvornår forældelsesfristen skal regnes fra, altså beregningen af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt.

Hvis dette tidspunkt ligger *før* den 22. marts 2010, er Finansiell Stabilitets krav relateret til Østerfælledparken forældede. Hvis dette tidspunkt ligger *den 22. marts 2010 eller derefter*, er Finansiell Stabilitets krav relateret til Østerfælledparken ikke forældede.

Der er mellem parterne enighed om, at forældelse kan afbrydes ved indlevering af en stævning til en domstol og ved nedlæggelse af påstand om fordringen under retssagen, jf. forældelseslovens § 16, stk. 2, nr. 1 og 2.

Finansiell Stabilitet har i denne sag den 22. marts 2013 indleveret en stævning med påstand om erstatning for skade forvoldt uden for kontraktforhold for krav relateret til Østerfælledparken. Den almindelige forældelsesfrist for kravene nedlagt i Finansiell Stabilitets stævning er 3 år, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1. Dette er der enighed om mellem parterne.

Afgørende for, om stævningen afbryder forældelsen for krav relateret til Østerfælledparken, er dernæst, om forældelsesfristen for disse krav begynder at løbe tidligere end 3 år før stævningens indlevering, det vil sige før den 22. marts 2010. Om dette er tilfældet, er parterne ikke enige om.

Der er mellem parterne enighed om, at de relevante bestemmelser i relation til beregning af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt er forældelseslovens § 2, stk. 4 om "tidspunktet for skadens indtræden" og forældelseslovens § 3, stk. 2 om "suspension af forældelsesfristen" i tilfælde, hvor fordringshaveren var ukendt med fordringen.

I relation til forældelseslovens § 2, stk. 4 er parterne ikke enige om, hvorledes begrebet "skadens indtræden" i forældelseslovens § 2, stk. 4 skal fortolkes.

Der er mellem parterne enighed om, at hvis der er forskel på tidspunktet for den skadevoldende handling og tidspunktet for den skadelige følges indtræden, løber fristen fra det tidspunkt hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningsansvar. Der er mellem parterne uenighed om, hvornår dette tidspunkt indtrådte. De sagsøgte gør gældende, at skaden indtrådte på tidspunktet for foretagelsen af de ansvarspådragende handlinger og/eller unladelser, det vil sige den 23. december 2009 eller under alle omstændigheder tidligere end den 22. marts 2010.

Hvis retten måtte finde, at begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen ikke skal regnes fra tidspunktet for de skadegørende handlinger og/eller undladelser, det vil sige fra den 23. december 2009, men heller ikke først fra juni 2010, er det afgørende at få vurderet, om der er sket suspension af forældelsesfristens begyndelsestidspunkt i henhold til forældelseslovens § 3, stk. 2.

Der er enighed mellem parterne om, at det ved denne vurdering er afgørende at få afklaret, hvornår fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til fordringen. Der er mellem parterne ikke enighed om, hvornår dette tidspunkt indtrådte, samt hvis viden og/eller burde-viden, der er afgørende.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at der foreligger identitet i forældelsesmæssig sammenhæng mellem Finansiell Stabilitet A/S og sagsøger, samt at Finansiell Stabilitet A/S fik denne viden eller burde-viden før den 22. marts 2010. Dette bestrider sagsøger.

Forældelsesfristens begyndelsestidspunkt

Tidspunktet for skadens indtræden

Forældelsesfristen for fordringer på erstatning uden for kontraktforhold – som sagsøgers påstande – regnes fra tidspunktet for skadens indtræden, jf. forældelseslovens § 2, stk. 4. Hvis der er forskel på tidspunktet for den skadevoldende handling og tidspunktet for den skadelige følges indtræden, løber fristen fra det tidspunkt hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningsansvar.

Tidspunktet for skadens indtræden er i denne sag sammenfaldende med tidspunktet for den ansvarspådragende handling. Den ansvarspådragende handling består i dette tilfælde i beslutningen om ændringen af valutarammen og forlængelse af driftskrediten, og er således foretaget den 23. december 2009.

Dette støttes også af det faktum, at Finansiell Stabilitet tilsyneladende ikke finder, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson, Jesper Reinhardt eller de øvrige sagsøgte har gjort sig skyldige i nogen ansvarspådragende handlinger og/eller undladelser efter den 22. marts 2010, da sagsøger har nedlagt påstand 1 in extenso over for Villy Rasmussen og Anne Toxværd, uanset at de trådte ud af Bankens bestyrelse pr. denne dato. Herefter må den 22. marts 2010 betragtes som skæringsdato for ansvarspådragende forhold.

Hvis retten måtte komme frem til, at tidspunktet for skadens indtræden i denne sag ikke er sammenfaldende med tidspunktet for ændringen af valutarammen og forlængelsen af driftskrediten den 23. december 2009, gøres det gældende, at de følger, der kræves erstatning for, under alle omstændigheder viste sig på en sådan måde, at sagsøger havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningskrav, før den 22. marts 2010. Selvom denne vurdering rent juridisk henhører under forældelseslovens § 2, stk. 4 om skadens indtræden, henvises til gennemgangen af Finansiell Stabilitet A/S' viden eller burde-viden i relation til suspension af forældelsesfristen under punkt ... nedenfor.

Finansiell Stabilitet gjorde som nævnt gældende i sin replik ..., at tidspunktet for skadens indtræden, og dermed tidspunktet for forældelsesfristens begyndelsestidspunkt, udgør det tidspunkt, hvor tabet er blevet realiseret. Finansiell Stabilitet mener på denne baggrund, at forældelsesfristen tidligst skal regnes fra juni 2010, da de tab, der kræves erstatning for, først er realiseret fra dette tidspunkt og fremefter. Dette synspunkt bestrides som værende udtryk for gældende ret. Forældelsesfristen begynder ikke først at løbe, fra der foreligger et realiseret tab, jf. ovenfor, men fristen begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor der har vist sig sådanne skadelige følger, at skadelidte havde rimelig anledning til at rejse et (eventuelt foreløbigt) erstatningskrav. Sagsøgers synspunkt er ikke gentaget i sagsøgers sammenfattende proceskrift af 2. marts 2016, og betragtes derfor som frafaldet.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør konkluderende gældende, at forældelsesfristen begyndte at løbe den 23. december 2009, jf. forældelseslovens § 2, stk. 4.

Tidspunktet for Finansiell Stabilitet A/S' viden eller burde-viden om fordringen

Hvis fordringshaveren var ubekendt med fordringen, regnes forældelsesfristens begyndelsestidspunkt først fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab til dertil, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2. Det er ved denne vurdering afgørende, hvornår fordringshaveren opnåede eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøgeren støtter sine krav.

I denne sag må det altså kunne konstateres, at hvis Finansiell Stabilitet forud for den 22. marts 2010 (3 år før stævningens indlevering den 22. marts 2013) opnåede eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøgeren støtter sit krav, er sagsøgers krav forældet.

Ved vurderingen af sagsøgers viden og burde-viden skal der tages udgangspunkt i, at der er identitet mellem *sagsøgers* viden og burde-viden samt *Finansiell Stabilitet A/S'* viden og burde-viden. Sagsøger blev efter konkursen oprettet af Finansiell Stabilitet A/S og fik overdraget Bankens aktiviteter på grundlag af lov om Finansiell Stabilitet, og efter princippet i gældslovens § 27 kan en erhverver (sagsøger) ikke opnå en bedre retsstilling end overdrageren (Finansiell Stabilitet A/S), hvilket tilsvarende gælder i forældelsesmæssig henseende. For en uddybning heraf henvises til Anne Toxværd og John Skaftes sammenfattende processkrift om forældelse.

I det følgende foretages derfor en redegørelse for væsentlige dele af den viden, Finansiell Stabilitet A/S var i besiddelse af forud for den 22. marts 2010. Denne redegørelse vil illustrere, at Finansiell Stabilitet A/S, og dermed sagsøger, opnåede viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøgeren støtter sine krav, førend den 22. marts 2010.

Oktober 2009

I oktober 2009 forberedte Finansiell Stabilitet A/S sig på en mulig overtagelse af Banken. Dette fremgår af Finansiell Stabilitet A/S' oplæg til handlingsplan side 1, dateret den 13. oktober 2009, ..., drøftet på bestyrelsesmøde i Finansiell Stabilitet A/S den 21. oktober 2009. Som bilag til denne handlingsplan var vedlagt en økonomisk analyse af Banken ... dateret den 9. oktober 2009.

Finansiell Stabilitet A/S' bestyrelse var bekendt med denne handlingsplan og dermed tillige den økonomiske analyse af Banken, jf. referat af bestyrelsesmødet den 21. oktober 2009 i Finansiell Stabilitet A/S ..., hvoraf det på side 2 fremgår, at bestyrelsen tog den fremlagte handlingsplan til efterretning.

Finansiell Stabilitet A/S anerkendte således i denne økonomiske analyse ..., at Banken var i vanskeligheder. ... Videre fremgår det, at bestyrelsen i Finansiell Stabilitet A/S blev oplyst om, 1) at der bag de i analysen opgjorte nøgletal gemte sig "(..)en række underliggende forretningsforhold." ..., 2) at der blev oplistet en række udvalgte nøgletal for Banken, herunder for bankudlån og udlånsvækst ... samt 3) at Finansiell Stabilitet A/S i forbindelse med denne økonomiske analyse foretog en vurdering af Bankens ejendomsrelaterede udlån ..., hvilket indikerer, at Finansiell Stabilitet A/S allerede på dette tidspunkt i oktober 2009, var bekendt med Bankens problemskabende engagementer, herunder de engagementer, der er inddraget i nærværende sag, og dermed bekendt med eller burde have været bekendt med de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøger støtter sine krav.

...

Banken opnåede først den fornødne kapitalrejsning medio december 2009, hvorfor det må have en formodning for sig, at Finansiell Stabilitet A/S på de interne linjer i den mellemliggende periode havde fuld fokus på Bankens situation.

December 2009 - marts 2010

Den 17. december 2009 ansøgte Banken Finansiell Stabilitet A/S om individuel statsgaranti ... og fremsendte som påkrævet i den forbindelse oplysninger og oversigter vedrørende Bankens udlån, herunder

om ”Udlån plus nedskrivninger herpå i forhold til indlån” ..., ”Udlån og garantier med nedskrivninger/hensættelser i forhold til samlede udlån og garantier” ..., en ”Oversigt over instituttets udlån og garantier, opdelt på typer af låntagere m.v.” ..., en ”Oversigt over forventede nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier for en etårig periode fra ansøgningstidspunktet” ... Bankens tillægsansøgning blev indleveret til Finansiell Stabilitet den 16. februar 2010.

I overensstemmelse hermed forklarede Lotte Pind under hovedforhandlingen af sagen følgende ...

Og Henrik Bjerre forklarede herom ...

Det understreges, at Østerfælled-engagementet i Finansiell Stabilitet A/S' eget dokument over store engagementer af 8. marts 2010 ... er angivet som et OIV engagement med en 100% angivet misligholdelsesgrad (PD).

I forbindelse med Finansiell Stabilitet A/S' behandling af Bankens ansøgning om modtagelse af den individuelle statsgaranti fik Finansiell Stabilitet A/S på forespørgsel af den 11. februar 2010 samme dag fremsendt en opdateret opgørelse over Bankens store engagementer... Af opgørelsen tilsendt Finansiell Stabilitet A/S, att. Ulrik Bjerre-Andersen, er engagementet med Østerfælledparken oplyst som et engagement, der pr. 4. kvartal 2009 udgør 12,27% af basiskapitalen.

Finansiell Stabilitet A/S havde således kendskab til Bankens store engagementer i februar 2010, herunder Østerfælledparken, samt, må det formodes, tidligere end dette, da den fremsendte opgørelse udgjorde en opdateret version.

Det må desuden kunne lægges til grund, at en direktør i en virksomhed, in casu Finansiell Stabilitet A/S og direktør Henrik Bjerre, først får viden om konkrete forhold efter de er analyseret af underordnede medarbejdere i virksomheden, hvilket imidlertid ikke fritager virksomheden, in casu Finansiell Stabilitet A/S, for at have opnået den viden eller burde viden forinden den 22. marts 2010, som kræves til at kunne statuere forældelse.

...

Det fremgår tillige af selve referatet af Finansiell Stabilitet A/S' bestyrelsesmøde den 23. februar 2010 ..., at Finansiell Stabilitet A/S' bestyrelse for at kunne meddele den individuelle statsgaranti til Banken:

”(..)påpegede nødvendigheden af en særlig detaljeret og dybdegående kreditvurdering af Amagerbanken.”

Finansiell Stabilitet A/S udarbejdede i denne forbindelse et notat dateret den 8. marts 2010 om nogle af Bankens store engagementer inklusive Bankens engagement med Østerfælledparken A/S... Ifølge notatet var de i notatet oplyste tal baseret på de oplysninger, Banken havde indsendt til Finansiell Stabilitet A/S nogle uger tidligere den 11. februar 2010.

Engagementet med Østerfælledparken A/S står i notatet angivet som det engagement, der har klart den største nedskrivning – stort set svarende til størrelsen af bruttoengagementet – og ud af det samlede angivne forventede tab på alle de oplyste store engagementer på i alt ca. DKK 2 mia. udgør det forventede tab på Østerfælledparken-engagementet, som det eneste af engagementerne, over en fjerdedel af det samlede forventede tab. Engagementet er derfor også oplyst som et OIV-engagement på dette tidspunkt.

De i notatet angivne tal tilsiger, at Østerfælledparken ”stak ud” i februar/marts 2010 fra de øvrige store engagementer, og det må kunne lægges til grund, at dette engagement har haft en vis bevågenhed hos Finansiell Stabilitet A/S i februar og marts 2010 og angiveligt endnu tidligere.

I tilknytning hertil kan anføres, at formanden for Finansiell Stabilitet A/S Henning Kruse Petersen, ifølge referatet af et ekstraordinært bestyrelsesmøde i Finansiell Stabilitet A/S den 7. juni 2010..., selv var af den opfattelse, at:

”(..)der var tale om en god og grundig sagsbehandling [af Bankens ansøgning], og at Selskabet [Finansiell Stabilitet] havde orienteret såvel Danmarks Nationalbank, Økonomi- og Erhvervsministeriet som Finanstilsynet om Selskabets [Finansiell Stabilitet] konklusioner.”

I Finansiell Stabilitets eget referat fra mødet mellem Finansiell Stabilitet A/S og Banken den 23. marts 2010..., er angivet

”..., at FS forventer at kunne behandle bankens ansøgning på bestyrelsesmøde den 17. april 2010.”

I referat fra bestyrelsesmøde i Finansiell Stabilitet A/S den 26. marts 2010 ... angives

”Henrik Bjerre-Nielsen orienterede om, at Selskabet [Finansiell Stabilitet] er i gang med en nærmere gennemgang af udvalgte engagementer i Amagerbanken...

Formanden [Kruse-Petersen] bemærkede, at både Danmarks Nationalbank og Økonomi- og Erhvervsministeriet havde bedt om at blive orienteret om resultatet af Selskabets vurdering.”

I referatet fra bestyrelsesmøde i Finansiell Stabilitet A/S den 20. maj 2010 ... er ... angivet følgende om Banken:

”Formanden orienterede om, at Selskabet [Finansiell Stabilitet A/S] havde afholdt møde med Økonomi- og Erhvervsministeriet. Finanstilsynet havde nu fastsat Amagerbankens solvensbehov og vurderet, at banken er solvent. Ministeriet havde derfor tilkendegivet, at banken var berettiget til at søge om individuel statsgaranti (...)

Næstformanden og Visti Nielsen bemærkede, at Selskabet [Finansiell Stabilitet A/S] var i en situation, hvor det skulle stille garanti for en bank, som der ikke var tillid til.

I forlængelse heraf anførte Formanden, at opgaverne for Selskabet [Finansiell Stabilitet A/S] nu var dels at dokumentere sagsbehandlingen dels sørge for god kommunikation og endelig at identificere de nødvendige og tilstrækkelige vilkår.”

I øvrigt fremgår det af referatet, at Danske Bank samme dag fik bevilget en forlængelse af et allerede bevilget garantitilsagn på DKK 100 mia.

I Finansiell Stabilitet A/S' brev til Banken af 22. juni 2010 ... fremgår bl.a. følgende:

” Finansiell Stabilitet har siden indgivelse af ansøgningen været i løbende dialog med banken, herunder drøftet beregning af bankens solvens- og nedskrivningsbehov.”

Konklusion om Finansiell Stabilitet A/S' viden og burde-viden

Det kan på baggrund af ovenstående konstateres, at Finansiell Stabilitet A/S havde stor fokus på Bankens forhold fra efteråret 2009, hvor beredskabsplanen for Bankens afvikling blev udarbejdet af Finansiell Stabilitet A/S og lå klar i skuffen, og i særlig grad havde Finansiell Stabilitet A/S fokus på Bankens forhold fra det tidspunkt, hvor Banken indgav sin ansøgning om at opnå individuel statsgaranti i december 2009.

Finansiel Stabilitet A/S var allerede i begyndelsen af oktober 2009 bekendt med Bankens vanskelige engagementer, herunder de engagementer, der er inddraget i nærværende sag, og dermed bekendt med eller burde have været bekendt med de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøger støtter sine krav.

Finansiel Stabilitet A/S havde tillige kendskab til Bankens store engagementer, herunder til Østerfælledparken, i februar 2010 samt, må det formodes, tidligere end dette tidspunkt, da den i februar 2010 til Finansiel Stabilitet A/S fremsendte opgørelse over Bankens store engagementer ... udgjorde en ”opdateret version”, hvilket selvsagt må forudsætte, at der også har eksisteret en tidligere version.

Dertil kommer, at tallene i Finansiel Stabilitet A/S notat af 8. marts 2010 ... tilsiger, at Østerfælledparken i februar/marts 2010 skilte sig ud fra de øvrige store engagementer, og det må kunne lægges til grund, at netop dette engagement har haft en vis bevågenhed hos Finansiel Stabilitet A/S i februar og marts 2010 og angiveligt endnu tidligere.

Derudover havde Finansiel Stabilitet A/S fra juli 2010 2 repræsentanter – Steen Hove og Steen Hemmingsen – der deltog i Bankens bestyrelsesmøder, hvorfor Finansiel Stabilitet A/S fra sommeren 2010 også på dette grundlag må antages at have kendt til eller burde have kendt til Bankens forskellige engagementer.

Det kan på denne baggrund konstateres, at Finansiel Stabilitet A/S har haft fornøden viden eller burde-viden tillige før 22. marts 2010 om de forhold i Banken, herunder engagementet med Østerfælledparken, som sagsøger under nærværende sag – der først er anlagt i marts 2013 – gør gældende er specifikt erstatningspådragende for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør konkluderende gældende, at forældelsesfristen begyndte at løbe før den 22. marts 2010, da Finansiel Stabilitet, som forældelsesretligt skal identificeres med sagsøger, før dette tidspunkt fik eller burde have fået kendskab til den påståede fordring relateret til Østerfælledparken, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2.

Sagsøgers synspunkt i sit sammenfattende processkrift af 2. marts 2016 om, at forældelsesfristen for et konkursbo ikke kan regnes fra tidligere end selve konkurstidspunktet, skal afvises i nærværende sag under henvisning til de markant anderledes og konkrete forhold om Finansiel Stabilitet A/S' viden eller burde-viden som opregnet ovenfor.

Main Road og Mols-Linien

Indledende bemærkninger (enighed og uenighed)

Sagsøger og de sagsøgte er uenige om en række både faktuelle og juridiske forhold i relation til forældelse af krav relateret til Main Road og Mols-Linien. Nedenfor redegøres overordnet for, hvad der er enighed henholdsvis uenighed om.

Overordnet set er uenighederne mellem sagsøger og de sagsøgte, for så vidt angår spørgsmålet om forældelse af sagsøgers krav relateret til Main Road og Mols-Linien, centreret om en uenighed om, hvad der skal til for at anse forældelsesfristen som afbrudt.

Spørgsmålet er, om påstand 3 som nedlagt som en anerkendelsespåstand i stævningen afbrød forældelsesfristen for at rejse krav baseret på Main Road og Mols-Linien-engagementerne. ...

Der er mellem parterne enighed om, at forældelse kan afbrydes endeligt ved indlevering af en stævning til en domstol og ved nedlæggelse af påstand om fordringen under retssagen, jf. forældelseslovens § 16, stk. 2, nr. 1 og 2... Der er mellem parterne også enighed om, at stævningen ikke endeligt afbrød forældelsesfristen efter forældelseslovens § 16 for krav relateret til Main Road og Mols-Linien.

Forældelse kan derudover afbrydes foreløbigt ved anlæggelse af en retssag om grundlaget for fordringen i henhold til forældelseslovens § 21, stk. 1 ... Der er mellem parterne ikke enighed om, hvorvidt en retssag om ”grundlaget for fordringen” blev anlagt ved indlevering af stævningen og dermed om, hvorvidt forældelsesfristen blev foreløbigt afbrudt.

Sagsøger gør i den forbindelse gældende, at sagsøger med stævningens påstand 3 anlagde en retssag om grundlaget for fordringen relateret til Main Road og Mols-Linien.

Heri er Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt helt uenige og gør gældende, at stævningens påstand 3 hverken isoleret set eller set i sammenhæng med stævningens indhold i sin helhed, fastslår grundlaget for denne fordring, og at forældelsesfristen på ingen måde blev foreløbigt afbrudt ved indleveringen af stævningen.

Hvis retten måtte komme frem til, at stævningens påstand 3 ikke afbrød forældelsesfristen for krav relateret til Main Road og Mols-Linien, har de sagsøgte gjort gældende, at den 3-årige forældelsesfrist under alle omstændigheder var udløbet på tidspunktet for replikkens afgivelse den 15. august 2014 og dermed også på tidspunktet for sagsøgers afgivelse af sit processkrift om sagsøgers påstande den 18. september 2014. Da sagsøger ikke har kommenteret endsi- g bestridt dette, må det lægges til grund, at sagsøger er enig heri.

Der er således enighed om, at det afgørende er, om stævningen, herunder dennes påstand 3, foreløbigt afbrød forældelsesfristen i henhold til forældelseslovens § 21, stk. 1.

Fra Henrik Bjerres forklaring kan desuden lægges til grund, at sagsøger ikke har haft fokus på at rejse erstatningskrav baseret på Main Road-engagementet og engagementet vedrørende Mols-Linien, førend stævningen blev afgivet den 22. marts 2013, jf. hans forklaring herom ...

Forældelsesfristens begyndelsestidspunkt

Tidspunktet for skadens indtræden

Forældelsesfristen for fordringer på erstatning uden for kontraktforhold – som sagsøgers påstande – regnes fra tidspunktet for skadens indtræden, jf. forældelseslovens § 2, stk. 4. Hvis der er forskel på tidspunktet for den skadevoldende handling og tidspunktet for den skadelige følges indtræden, løber fristen fra det tidspunkt, hvor de følger, der kræves erstatning for, har vist sig på en sådan måde, at skadelidte havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningsansvar.

Dette tidspunkt må under alle omstændigheder, for så vidt angår krav relateret til Main Road og Mols-Linien, senest regnes fra tidspunktet for Bankens konkurs den 7. februar 2011, jf. både § 2, stk. 4 og § 3, stk. 2. Dette indebærer, at krav relateret til Main Road og Mols-Linien under alle omstændigheder var forældede 3 år senere den 7. februar 2014.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at de følger, der kræves erstatning for, under alle omstændigheder viste sig på en sådan måde, at sagsøger havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et eventuelt foreløbigt erstatningskrav, tidligere end 3 år før indleveringen af henholdsvis stævningen af 22. marts 2013, replikken af 15. august 2014 og processkriftet om sagsøgers påstande af 18. september 2014. Selvom denne vurdering rent juridisk henhører under forældelseslovens § 2, stk. 4 om skadens indtræden, henvises til gennemgangen af Finansiell Stabilitet A/S' viden eller burde-viden i relation til suspension af forældelsesfristen nedenfor.

Tidspunktet for Finansiell Stabilitet A/S' viden eller burde-viden om fordringen

Sagsøger gør gældende, at sagsøger og/eller Finansiell Stabilitet A/S ikke havde viden eller ikke burde have haft viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå kravet relateret til Main Road og Mols-Linien støttes, tidligere end 3 år før indleveringen af henholdsvis stævningen, replikken og processkriftet om sagsøgers påstande den 22. marts 2013, den 15. august 2014 og den 18. september 2014.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at dette netop er tilfældet.

Hvis fordringshaveren var ubekendt med fordringen, regnes forældelsesfristens begyndelsestidspunkt først fra den dag, da fordringshaveren fik eller burde have fået kendskab dertil, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2. Det er ved denne vurdering afgørende, hvornår fordringshaveren opnåede eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøgeren støtter sine krav.

Ved vurderingen af sagsøgers viden og burde-viden skal der tages udgangspunkt i, at der er identitet mellem sagsøgers viden og burde-viden samt Finansiell Stabilitet A/S' viden og burde-viden.

I det følgende foretages en redegørelse for væsentlige dele af den viden Finansiell Stabilitet A/S var i besiddelse af mere end 3 år før replikkens indgivelse den 15. august 2014.

Det fremgår således af referatet af bestyrelsesmødet den 20. juli 2010 ..., at Finansiell Stabilitet A/S fra dette tidspunkt havde to repræsentanter i Bankens bestyrelse. Fra den 20. juli 2010 deltog Steen Hove og Steen Hemmingsen således i en række bestyrelsesmøder indledningsvis som observatører med rapporteringsadgang til Finansiell Stabilitet A/S, og fra den 13. september 2010 som generalforsamlingsvalgte medlemmer af bestyrelsen.

Der kan derudover henvises til:

- at Finansiell Stabilitet A/S allerede den 6. juni 2010 vurderede, at der forelå OIV på Main Road, og at dette således burde have givet Finansiell Stabilitet A/S anledning til at undersøge dette engagement nærmere ...;
- at Steen Hemmingsen og Steen Hove var bekendt med forholdene i Banken og havde fået introduceret Bankens engagementer allerede den 15. september 2010 ...;
- at Finansiell Stabilitet A/S ved sin engagementsgennemgang i foråret 2010 fik kendskab til forholdene vedrørende Østerfælledparken og Mols-Linien ...;
- at Finansiell Stabilitet A/S også den 20. april 2010 kendte til den store eksponering i ejendomsengagementer med stor kreditrisiko ...;
- at Finansiell Stabilitet A/S gennemgik Bankens store engagementer i foråret 2010, og at denne gennemgang blandt andet inkluderede Main Road og Østerfælledparken...;
- at Finansiell Stabilitet og tillige Finanstilsynet således allerede i foråret 2010 var bekendt med Bankens brug af, efter sagsøgers opfattelse, risikable forretningsmetoder;
- at der allerede i juni 2010 var fuldt fokus på og vurdering af Main Road i Finansiell Stabilitet A/S ...;
- at sagsøger (repræsenteret ved Steen Hove og Steen Hemmingsen) desuden dissekerede samtlige engagementer, efter at den tidligere ledelse (de sagsøgte) var trådt ud af bestyrelsen i november

2010, hvilket foregik i perioden frem til Bankens konkurs primo februar 2011, sammen med de øvrige ”nye” ledelsesmedlemmer i Banken.

Finansiell Stabilitet A/S, og dermed sagsøger, havde således fuldt ud fornødent kendskab til Main Road og Mols-Linien i 2010 og primo 2011, dvs. mere end 3 år før sagsøger afgav sin replik den 15. august 2014, hvori sagsøger første gang behandlede Main Road og Mols-linien-engagementerne.

Sagsøger kunne og burde således have specificeret og identificeret de enkelte handlinger og/eller påståede undladelser samt de enkelte krav knyttet til sagsøgers påstande vedrørende disse engagementer på et langt tidligere tidspunkt end først i replikken den 15. august 2014...

Da sagsøger tilsyneladende finder, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er erstatningsansvarlige baseret på en viden eller burde-viden om enkelte engagementer i Banken allerede fra de pågældende sagsøges indtræden i bestyrelsen i Banken, må det samme synspunkt med omvendt fortegn gøre sig gældende i relation til Steen Hoves og Steen Hemmingsens viden eller burde-viden og dermed til Finansiell Stabilitet A/S’ viden eller burde-viden, og dermed sagsøgers, viden eller burde-viden om Main Road samt Mols-Linien.

Denne viden eller burde-viden var således allerede til stede fra 2010 efter sagsøgers egen argumentation. Det lægges i den forbindelse til grund, at der er identifikation mellem sagsøger, Steen Hove, Steen Hemmingsen og Finansiell Stabilitet A/S. Dette forhold skal ses i sammenhæng med, at sagsøger først godt fire år efter Steen Hoves og Steen Hemmingsens indtræden i Banken som ny ledelse nedlagde påstanden knyttet til Main Road og Mols-Linien. Det bemærkes, at Steen Hove og Steen Hemmingsen umiddelbart inden deres tiltræden i juli 2010 fik en eksklusiv gennemgang af i hvert fald de 50 største engagementer med Bankens kreditafdeling. Steen Hove og Steen Hemmingsen opnåede dermed en væsentlig konkret viden om disse engagementer, herunder om Main Road og Mols-Linien. Denne undersøgelse af engagementerne skal yderligere ses i lyset af, at Finansiell Stabilitet A/S allerede i foråret 2010 havde foretaget en omfattende gennemgang af engagementerne. Der henvises desuden til Allan Ottens forklaring

...

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør konkluderende gældende, at forældelsesfristen for krav rejst baseret på disse to engagementer under alle omstændigheder begyndte at løbe i 2010, da Finansiell Stabilitet A/S, som forældelsesretligt skal identificeres med sagsøger, på dette tidspunkt havde opnået eller burde have opnået viden om de faktiske omstændigheder, hvorpå sagsøger støtter sit krav (forældelseslovens § 3, stk. 2).

Forældelsesfristens afbrydelse

Sagsøger gør gældende, at stævningens indlevering afbrød forældelsen for krav relateret til Main Road og Mols-Linien. Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt bestrider dette.

Forældelsesfristen kan afbrydes endeligt ved indlevering af en stævning til en domstol og ved nedlæggelse af påstand om fordringen under retssagen, jf. forældelseslovens § 16, stk. 2, nr. 1 og 2 samt foreløbigt ved anlæggelse af en retssag om grundlaget for fordringen i henhold til forældelseslovens § 21, stk. 1.

Forældelseslovens § 16 omhandler retslige skridt foretaget med henblik på at erhverve en dom, der fastslår fordringens eksistens og størrelse, hvorimod forældelseslovens § 21 omhandler retssager om grundlaget for en fordring, eksempelvis en sag, hvor påstanden indebærer et krav om anerkendelse af, at der foreligger et erstatningsansvar. Et sådant anerkendelsessøgsmål, som kun omfatter grundlaget for en fordring, kan følgelig ikke føre til afbrydelse efter forældelseslovens § 16. I disse tilfælde indtræder imidlertid foreløbig afbrydelse efter forældelseslovens § 21, stk. 1.

...

Hvis der inden forældelsesfristens udløb af eller mod fordringshaveren er anlagt rets- eller voldgiftssag om grundlaget for fordringen, indtræder forældelse således tidligst 1 år efter sagens endelige afgørelse. Det er på denne baggrund indiskutabelt, at påstand 3 ikke fastslår fordringens eksistens og størrelse som påkrævet efter forældelseslovens § 16, stk. 1. Forældelsesspørgsmålet i forhold til Main Road og Mols-Linien relaterer sig derimod til forældelseslovens § 21, stk. 1, idet der er tale om et positivt anerkendelsessøgsmål, således at forældelsesfristen under alle omstændigheder kun ville kunne afbrydes foreløbigt.

Overordnet set er Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt af den opfattelse, at den af sagsøger indleverede stævning ikke i tilstrækkelig grad vedrørte grundlaget for fordringen og således ikke afbrød forældelsesfristen. Begrundelsen herfor er som nævnt ovenfor, at stævningen og dennes påstand 3 er for bred og uklar, samt at indholdet af stævningen samt dennes påstand 3 er for ubestemt.

Forældelseslovens § 21, stk. 1 – ”Grundlaget for fordringen”

I nærværende sag, for så vidt angår de to engagementer Main Road og Mols-linien, er sagsøgers eneste mulighed for at påstå, at forældelsen er afbrudt, at gøre gældende, at betingelserne i forældelseslovens § 21, stk. 1, er opfyldt. Dette betyder, at påstanden skal være nedlagt om ”grundlaget for fordringen”, dvs. et positivt anerkendelsessøgsmål, jf. forældelseslovens § 21, stk. 1. Spørgsmålet er, om udsagnet i påstand 3 (citater)

”(..)at anerkende at være erstatningsansvarlige for det tab, som Amagerbanken (..) har lidt (..) som følge af sagsøgte 1-11’s ansvarspådragende adfærd som direktions- og bestyrelsesmedlemmer i banken i perioden (..)”

vedrører ”grundlaget for fordringen” som påkrævet i forældelseslovens § 21, stk. 1.

Grundlaget for fordringen må anses at være de to engagementer – Main Road og Mols-Linien, idet det er i forbindelse med disse engagementer, at de sagsøgte påstås at have handlet erstatningspådragende. Da stævningen ikke nævner nogen specifikke handlinger og/eller undladelser, som de sagsøgte skulle være ansvarlige for i relation til de to engagementer, kan der end ikke siges at være anlagt sag om grundlaget for fordringen. Det er således blot påstået, at de sagsøgte har handlet ansvarspådragende på et helt overordnet generelt plan.

Hverken litteratur eller praksis giver noget klart svar på, hvad der skal forstås ved ”grundlaget for en fordring”. Det angives således blot, at et sådant krav eksempelvis kan være en påstand om, at en sagsøgt skal anerkende at være erstatningsansvarlig. Som forudsætning for, at en sådan påstand kan godtages, må det imidlertid forudsættes, at de retlige og faktiske omstændigheder, der begrundet påstanden, er nærmere beskrevet i stævningen.

Forældelseslovens bestemmelse i § 21, stk. 1 om, at sager vedrørende grundlaget for fordringen kan afbryde forældelsesfristen foreløbigt, må således antages at have til formål at muliggøre sagsanlæg, hvorved eksempelvis et erstatningskrav ikke nærmere gøres op, men hvori den eller de ansvarspådragende handlinger dog beskrives nærmere. Her ville en påstand om grundlaget for fordringen eksempelvis lyde, at de sagsøgte tilpligtes at anerkende at være erstatningsansvarlige over for sagsøger, hvorefter det nærmere, i stævningens sagsfremstilling, ville fremgå, for hvilke handlinger sagsøgte påstås at være ansvarlig.

Et sådant sagsanlæg er der imidlertid *ikke* tale om i nærværende sag, da de nærmere omstændigheder, hvorved de sagsøgte påstås at have handlet erstatningsansvarligt, ikke er beskrevet. Tværtimod er der kun taget et meget bredt og vidtrækkende forbehold for at fremsætte yderligere erstatningskrav, jf. påstand 3 i stævningen ...:

...

Hvis et sådant sagsanlæg skulle afbryde forældelsen, selv foreløbigt, ville forældelsesloven miste sin betydning, idet man i et sådant tilfælde altid ville kunne anlægge sager med angivelse af eksempelvis ”Murermester X tilpligtes at anerkende at være erstatningsansvarlig for de skader, han har påført ejendommen som led i byggeriet i perioden 2010-2014.” Dette er tydeligvis uhensigtsmæssigt og har ikke været formålet med forældelsesloven, som netop indførte en skærpelse af forældelsesreglerne i form af blandt andet forkortelse af forældelsesfrister og fjernelse af andre muligheder for at afbryde forældelsesfristen, f.eks. den tidligere eksisterende mulighed for at afbryde forældelsesfristen ved ”påmindelse”. ...

I nærværende sag forstærkes påstand 3's vidtgående og ubestemte karakter af, at der er tale om en lang periode, og at der er tale om et meget betydeligt antal kundeengagementer i Banken, uden at stævningen har præciseret eller specificeret sagsfremstilling eller anbringender hertil. I en sådan situation må der stilles langt større krav til påstandens præcision, sagsfremstillingen og anbringenderne.

For at påstand 3 med sin åbenbart meget generelle, ubestemte og uklare karakter skal kunne afbryde forældelsen, må der således under alle omstændigheder stilles krav om, at stævningens sagsfremstilling identificerer de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden støttes, meget udførligt. Dette var tillige baggrunden for, at sagsøger i forbindelse med retsmødet den 23. januar 2014 blev pålagt at konkretisere påstanden.

På dette retsmøde, som blev afholdt umiddelbart efter, svarskrifterne var indgivet til retten, tilkendegav sagsøgeren, at sagsøger ikke havde forholdt sig til andre engagementer end Østerfælledparken, jf. citat fra retsbogen af 23. januar 2014, ...:

”Retten tilkendegav, at sagsøgers påstand 3 er meget bredt formuleret.

Sagsøgerens advokater tilkendegav, at man for så vidt er enig heri og oplyste, at påstanden i øjeblikket alene bygger på sagsøgerens gennemgang af projektet om Østerfælledparken. Man er ved at gennemgå andre projekter, og i forbindelse med replikken vil der eventuelt blive medtaget de yderligere projekter, som efter sagsøgerens opfattelse kan medføre erstatningsansvar for de sagsøgte. Der bliver dog næppe tale om en udvidelse af betalingspåstandene, også når henses til, at det kun er sagsøgte Niels Erik Nielsen, som har forsikringsdækning.

...

Retten tilkendegav... [udeladt].... Sagen er anlagt i marts 2013, og sagsøger har således på nuværende tidspunkt allerede haft knap 10 måneder til at overveje spørgsmålet.” [undertegnede fremhævelse]

I forlængelse af afgivelsen af sagsøgers replik den 15. august 2014 blev der afholdt yderligere et retsmøde den 4. september 2014, hvor sagsøger på retsformandens forespørgsel om baggrunden for, at der endnu ikke var en endelig stillingtagen til at erstatte anerkendelsespåstanden med en betalingspåstand, oplyste følgende, jf. retsbogen ...:

”Advokat Fode bemærkede supplerende, at Main Road Invest og Mols-Linien er særskilte engagementer og ikke bare engagementer til støtte for påstanden. Sagsøger ender nok med at opgøre et skønsmæssigt samlet krav. De nye lånesager, der er medtaget i replikken, skal belyse, at der var en generel uforsvarlig adfærd i bankens kredithåndtering.”

Sagsøger var således den 4. september 2014 af den opfattelse, at Main Road og Mols-Linien var særskilte engagementer. Sagsøger må have haft eller burde have haft samme opfattelse, allerede da stævningen blev afgivet. Sagsøger kunne eller burde derfor allerede i stævningen have konkretiseret en påstand, en sagsfremstilling og anbringender herom i relation til Main Road og Mols-Linien. Dette valgte sagsøger tilsyneladende af tidsmæssige årsager imidlertid at udskyde til replikken og processkrift om sagsøgers påstande af 18. september 2014, hvilket i relation til forældelse må komme sagsøger til skade.

Som det vil fremgå af det følgende, har sagsøger hverken forsøgt at dokumentere endsige dokumenteret, at de sagsøgte har handlet erstatningspådragende. I relation til Main Road og Mols-Linien er der således ingen angivelser i stævningen af, at de sagsøgte skulle have udvist nogen erstatningspådragende adfærd. Stævningen behandler, på dennes side ..., ”De sagsøgte ledelsesmedlemmers erstatningsansvar i relation til øvrige engagementer”, jf. sagsøgers påstand 3. Denne behandling indeholder en generel gennemgang af det, som sagsøger mener, udgør en uforsvarlig kreditorganisation og kreditsagsbehandling samt risikable forretningsmetoder. I ingen af disse afsnit er de nærmere engagementer – Main Road og Mols-Linien – specificeret, endsige nævnt. Den eneste ”specifikation” fra sagsøgers side er det sammenfattende skema ... i stævningen ... Dette skema opstiller 35 af Bankens engagementer, idet det meget simpelt angives, hvilke forretningsmetoder der i disse forskellige forbindelser er blevet fundet risikable af sagsøger. Der er ingen steder henvist til konkrete dispositioner eller undladelser fra ledelsens side.

For så vidt angår Mols-Linien, er dette engagement udelukkende perifært nævnt to steder i citater på henholdsvis side ... og ... Derudover er de fem kunders engagementer med diverse banker kun nævnt enkelte steder i stævningen. Denne omtale har desuden ikke relateret sig til eventuelle ansvarspådragende handlinger eller lignende begået i forbindelse med disse engagementer, men udelukkende til Østerfælledparken og dets sagsforløb.

Sagsøger har ikke identificeret og specificeret de nærmere dispositioner og/eller undladelser, der skulle udgøre sådanne risikable forretningsmetoder. I nærværende sag har sagsøger således hverken dokumenteret eller forsøgt at dokumentere, at de sagsøgte har handlet erstatningspådragende.

Sagsfremstillingen skal individualisere og præcisere sagsøgerens krav, således at sagsøgte kan tage stilling til sagen. Hvis sagsøgte udebliver eller ikke rettidigt afgiver svarskrift, bliver spørgsmålet, hvorvidt stævningen kan tjene som grundlag for en udeblivelsesdom. For at kunne danne grundlag herfor skal stævningen indeholde sådanne oplysninger, at retten har mulighed for at foretage bedømmelse af, om sagsøgerens påstand er tilstrækkeligt begrundet i sagsfremstillingen og det i øvrigt fremkomne. Sagsfremstillingen skal således indeholde tilstrækkelige oplysninger til, at det kan vurderes, f.eks. om fordringen er forældet efter forældelsesloven.

Nærværende stævning og dennes påstand 3 lever ikke op til disse krav.

Når det ikke er muligt at identificere de kendsgerninger, hvorpå påstanden støttes, kan det grundlæggende forældelsesretlige hensyn – indrettelsehensynet med henblik på at sikre, at fordringer afvikles og afklares inden for en vis rimelig tid – heller ikke antages at blive varetaget.

Parallel til forældelseslovens § 17

En parallel til forældelseslovens § 17, stk. 1, nr. 2 ..., kan endvidere drages. Ifølge denne bestemmelse, afbrydes forældelsen:

”(..)ved anmeldelse af fordringen i et konkursbo(..)”.

For at en sådan anmeldelse kan være forældelsesafbrydende, må der ikke være tale om en foreløbig anmeldelse, som ikke identificerer kravet.

Til illustration heraf henvises til afgørelsen trykt i U2001.481V ..., som vedrørte forældelse af krav over for et konkursbo.

...

Det i dommen udtrykte synspunkt kan overføres til nærværende sag. Således er det også i nærværende sag et krav, at de enkelte krav identificeres. Dette kunne eksempelvis være sket ved en nærmere specifikation af de sagsøgtes ansvarspådragende handlinger og/eller undladelser i forbindelse med disses håndtering af engagementerne Main Road samt Mols-Linien. Forholdet var imidlertid det, at sagsøger endnu

ikke havde afsluttet sine undersøgelser, da stævningen blev indgivet, hvilket faktum i relation til forældelse ikke kan komme de sagsøgte til skade.

Konklusion vedrørende forældelsens afbrydelse

Sagsøgers krav vedrørende engagementerne Main Road og Mols-Linien, som blev anført i replikken af 15. august 2014 og siden hen konkretiseret i sagsøgers processkrift om påstandene af 18. september 2014, er forældede.

Stævningens påstand 3 afbrød ikke forældelsesfristen, og den 3-årige forældelsesfrist var under alle omstændigheder udløbet på tidspunktet for replikkens afgivelse den 15. august 2014 og følgelig også på tidspunktet for sagsøgers afgivelse af processkrift om sagsøgers påstande den 18. september 2014.

Stævningens påstand 3 havde hverken endelig eller foreløbig forældelsesafbrydende virkning for forhold relateret til Main Road og Mols-Linien, da påstand 3 hverken isoleret set eller set i sammenhæng med stævningen i sin helhed, fastslår fordringens eksistens eller størrelse eller grundlaget for denne fordring, hvilket er et krav efter forældelsesloven.

Stævningens påstand 3 havde et meget bredt, uklart og ubestemt indhold, og stævningen indeholdt ikke i øvrigt nogen sagsfremstilling eller anbringender knyttet til erstatningskrav vedrørende Main Road og Mols-Linien.

Sagsøger forsømte i stævningen at identificere og specificere dispositioner og/eller unkladelser, der angiveligt skulle udgøre erstatningspådragende handlinger og/eller unkladelser i relation til Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, og forældelsesloven hjemler ikke en adgang til at tage brede og vidtrækkende forbehold for at fremsætte yderligere erstatningskrav, da dette ville medføre, at forældelsesreglerne mistede deres betydning. Dette princip understreges i forældelseslovens § 17, stk. 1, nr. 2, vedrørende anmeldelser af fordringer i et konkursbo, hvorefter en foreløbig anmeldelse, der ikke identificerer kravet ikke er tilstrækkeligt til, at en anmeldelse af en fordring kan være forældelsesafbrydende.

Sagsøger blev allerede ved retsmødet den 23. januar 2014 pålagt at konkretisere stævningens brede og uklare påstand 3. Der henvises til retsbogen ...:

”Retten tilkendegav, at sagsøgers påstand 3 er meget bredt formuleret.

Sagsøgerens advokater tilkendegav, at man for så vidt er enig heri og oplyste, at påstanden i øjeblikket alene bygger på sagsøgerens gennemgang af projektet om Østerfælledparken. Man er ved at gennemgå andre projekter, og i forbindelse med replikken vil der eventuelt blive medtaget de yderligere projekter, som efter sagsøgerens opfattelse kan medføre erstatningsansvar for de sagsøgte. Der bliver dog næppe tale om en udvidelse af betalingspåstandene, også når henses til, at det kun er sagsøgte Niels Erik Nielsen, som har forsikringsdækning.”

Faktisk tilkendegav retsformanden på mødet, at påstand 3 var så bred, at den kunne rumme ”Mordet i Finderup Lade”. Det ses af ovenstående, at Finansiell Stabilitet på det tidspunkt ikke var færdig med at gennemgå de andre projekter, som de allerede havde kendskab til.

Sagsøger burde i stævningen have konkretiseret en påstand, en sagsfremstilling samt anbringender relateret til Main Road og til Mols-Linien, hvilket det tillige må lægges til grund, at sagsøger faktisk havde været i stand til, jf. sagsøgers udtalelser på retsmødet den 4. september 2014. Det bemærkes i den forbindelse, at tidsnød hos sagsøger ikke i den henseende er forældelsesafbrydende.

Finansiell Stabilitet havde før tidspunktet for replikkens indgivelse den 15. august 2014 den fornødne viden og/eller burde-viden til at kunne specificere og identificere de enkelte handlinger/unkladelser samt de enkelte krav knyttet til påstanden tillige vedrørende Main-Road og Mols-Linien.

Finansiell Stabilitet, og dermed sagsøger, havde således fuldt ud fornødent kendskab til ovennævnte engagementer i 2010 og primo 2011, dvs. mere end 3 år før sagsøger afgav sin replik den 15. august 2014. Sagsøger kunne og burde således have specificeret og identificeret de enkelte handlinger og/eller undladelser samt de enkelte krav knyttet til sagsøgers påstande vedrørende disse engagementer på et langt tidligere tidspunkt end i replikken den 15. august 2014, hvilket var næsten halvandet år efter, stævningen blev udtaget i marts 2013.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at stævningen, herunder dennes påstand 3, ikke afbrød forældelsesfristen for krav relateret til Main Road og Mols-Linien, da stævningen, herunder dennes påstand 3, ikke fastslog grundlaget for fordringen i henhold til forældelseslovens § 21, stk. 1. Dette skyldes, at sagsøgers påstand 3 har et meget bredt, uklart og ubestemt indhold, og sammenholdt med, at der ikke i stævningen er angivet hverken en sagsfremstilling eller anbringender knyttet til disse to engagementer, som det er tilfældet for engagementet Østerfælledparken.

...

Lempelse

Overordnede anbringender vedrørende lempelse

...

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at såfremt retten måtte finde, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er erstatningsansvarlige for noget tab, skal et sådant ansvar lempes under hensyntagen til Finansiell Stabilitets, Bankens, dens aktionærers og kreditorens kendskab og dermed accept af risiko til de forhold, som retten måtte finde, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er erstatningsansvarlige for.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør tillige gældende, at såfremt retten måtte finde, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og/eller Jesper Reinhardt er erstatningsansvarlige, skal dette erstatningsansvar bortfalde helt, subsidiært delvist. Der skal således ske en lempelse af erstatningspligten efter selskabslovens § 363, stk. 1 over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, idet det vil være urimeligt under hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt at gøre erstatningsansvaret gældende og/eller efter erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, idet erstatningsansvaret vil være urimeligt tyngende for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, og/eller da andre særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt at nedsætte erstatningsansvaret eller helt at lade det bortfalde.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at i det omfang medsagsøgte med forsikringsdækning dømmes in solidum med Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, skal denne forsikringsdækning fragå det beløb, som Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt i øvrigt måtte skulle dømmes til at betale.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør gældende, at hvis deres erstatningsansvar lempes i overensstemmelse med selskabslovens § 363, stk. 1, er Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt kun ansvarlige med det nedsatte beløb over for de øvrige erstatningsansvarlige, jf. selskabslovens § 363, stk. 2.

Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gør endvidere gældende, at ansvarsfordelingen mellem de sagsøgte bl.a. skal tage højde for Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts korte tid i bestyrelsen, jf. erstatningsansvarslovens § 25 og selskabslovens § 363, stk. 2, i hvilken forbindelse det bemærkes, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt alene havde været medlem af bestyrelsen i Banken i ni måneder, da bevillingen i forhold til Østerfælledparken blev besluttet i december 2009.

Retsgrundlaget for lempelse

...

Retten kan nedsætte erstatningen, hvis dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt, jf. selskabslovens § 363, stk. 1.

Vurderingen af, hvorvidt der skal foretages en lempelse af erstatningsansvaret, er meget lig den vurdering, der skal foretages ifølge erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1. ...

Det skal dog for selskabslovens § 363, stk. 1 specifikt bemærkes, at det afgørende ifølge bestemmelsen er, om lempelse er "rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt" i modsætning til ved vurderingen under erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, hvor det afgørende er, om "ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den eller de erstatningsansvarlige", eller om "ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt."

Den erstatningsansvarliges økonomiske forhold synes således ikke på samme måde at være i forgrunden i vurderingen knyttet til selskabslovens § 363, stk. 1. Dette synspunkt understøttes af, at det ikke i litteraturen vedrørende selskabslovens § 363, stk. 1 specifikt nævnes, at skadevolderens økonomiske forhold er afgørende, hvorimod litteraturen vedrørende erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1 meget tydeligt lægger vægt herpå.

At skadevolderens økonomiske forhold er mindre i forgrunden, end for erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1's vedkommende må indebære, at retten har adgang til at lempe erstatningsansvaret over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og/eller Jesper Reinhardt, selvom retten måtte finde, at disses økonomiske situation ikke måtte berettige til en lempelse deraf.

...

Retten kan desuden foretage en lempelse efter erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, 1. eller 2. led, hvis erstatningen ikke kan nedsættes efter selskabslovens § 363, stk. 1, ...

Erstatningsansvaret kan således lempes eller helt bortfalde, hvis enten 1) betaling af fuld erstatning vil virke urimeligt tyngende for skadevolder, og/eller hvis 2) ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt. Retten kan tillige foretage en samlet vurdering, hvori der lægges vægt på såvel, at ansvaret er urimeligt tyngende, og at der foreligger ganske særlige omstændigheder, jf. Erstatningsansvarsloven med kommentarer...

Der vil i det følgende blive redegjort for 1) "urimeligt tyngende" og 2) "ganske særlige omstændigheder".

Erstatningsansvar vil være urimeligt tyngende

Reglen i erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1 kan finde anvendelse, hvis betaling af fuld erstatning vil pålægge skadevolderen en byrde, der ud fra sociale og humanitære hensyn virker uacceptabel. Der kan henvises til [Erstatningsansvarsloven med kommentarer]. Det er således først og fremmest skadevolderens økonomiske forhold set i sammenhæng med erstatningens størrelse, som er afgørende ved vurderingen af, om lempelse bør ske.

De øvrige momenter nævnt i bestemmelsens andet punktum om blandt andet ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse mv. har tillige betydning ved vurderingen af, om byrden vil være urimeligt tyngende for skadevolderen, om end de dog er subsidiære i forhold til skadevolderens økonomiske forhold.

Ved vurderingen af, om erstatningsansvaret skal lempes eller bortfalde, kan det således eksempelvis tillægges vægt, om de ansvarspådragende handlinger har medført et økonomisk udbytte for skadevolderne, og om skadelidte er det offentlige eller en større virksomhed; dette uanset om der foreligger selvforsikring eller ej.

Lempelse af ansvar udelukkes desuden ikke af, at der er sket faglige fejl, jf. Karnovs ... til erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1...

Lempelsesreglen kan principielt anvendes på alt erstatningsansvar uanset ansvarsgrundlagets karakter, om end der skal udvises tilbageholdenhed med at anvende reglen på kontraktsretligt misligholdelsesansvar.

Særlige omstændigheder i øvrigt

Reglen i erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1 kan tillige finde anvendelse, selvom erstatningsbyrden ikke er urimeligt tyngende for skadevolderen, men hvis det forekommer urimeligt, at skadevolder skal betale erstatning eller fuld erstatning. Ved denne vurdering skal de omstændigheder, der i forhold til vurderingen af, om ansvaret vil virke ”urimeligt tyngende”, kun har subsidiær betydning, tillægges større vægt.

Af Karnovs ... til erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1 ... fremgår det, at reglen om, at erstatningsansvaret uanset dette ikke vil være urimeligt tyngende, men såfremt særlige omstændigheder gør sig gældende, kan tænkes anvendt i tilfælde, hvor der er et udtalt misforhold mellem skadens omfang eller tabets størrelse i øvrigt og karakteren af ansvarsgrundlaget eksempelvis ved en ringe grad af uagtsomhed.

Konkrete forhold der understøtter lempelse/bortfald af erstatningsansvaret

Der vil i det følgende blive redegjort for, at der for Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts vedkommende foreligger sådanne forhold, som berettiger til et bortfald eller lempelse af erstatningsansvaret i medfør af selskabslovens § 363, stk. 1 og/eller erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1.

Økonomiske forhold

...

Hvis retten giver Finansiell Stabilitet medhold i sin påstand 1, vil Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt gå personligt konkurs, ligesom det under alle omstændigheder vil være velfærdstruende for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt. Denne antagelse bestyrkes af, at hvis retten måtte give Finansiell Stabilitet medhold i sin påstand 1, vil samtlige de sagsøgte blive dømt solidrisk, og at de øvrige sagsøgte efter det oplyste vil have ringe mulighed for at dække sagsøgers krav udover en begrænset forsikringsdækning, hvorfor Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt vil komme til at hæfte for broderparten af Finansiell Stabilitets krav.

I relation til Carsten Ehlers kan særligt bemærkes, at Carsten Ehlers ikke længere er erhvervsaktiv, og at hans formue i relation til et potentielt krav fra Finansiell Stabilitet vil være begrænset.

Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardts formuer er i al væsentlighed knyttet til deres respektive holdingselskaber. En dom mod dem personligt vil skulle opfyldes af beskattede midler, hvilket vil indebære udbytte fra eller likvidation af holdingselskaberne med en skat på 42%. Endvidere vil dette forudsætte, at aktierne i driftsselskaberne under holdingselskabet kan realiseres. Denne realisation vil være påvirket af den kendte situation, som henholdsvis Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt vil være i efter en domfældelse, og af den tidshorison og omstændighederne i øvrigt, som aktierne skal sælges under, herunder i relation til værdien af de indeståelser, som Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt som ultimative ejere måtte kunne afgive. Disse forhold vil have en væsentlig negativ indvirkning på provenuet ved et aktiesalg.

Det er således indiskutabelt, at hverken Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson eller Jesper Reinhardt har en formue af en sådan størrelse, at den vil kunne dække hele det påståede erstatningsbeløb. Det må desuden antages at være udelukket, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson eller Jesper Reinhardt kan tilbagebetale erstatningen over en kortere eller længere årrække, heller ikke ved optagelse af lån, salg af aktiver mv.

Der er således ikke hverken i nær eller fjern fremtid udsigt til, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt kan betale det påståede beløb.

Påleggelse af helt eller delvist erstatningsansvar vil for resten af Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts levetid indebære, at de står uden erhvervs muligheder og uden mulighed for at kunne forsørge sig selv og deres familie bl.a. som følge af den stigmatisering, som en domfældelse i sagen vil afstedkomme i erhvervslivet.

Selv en betaling af kun en del af den påståede erstatning ville være ruinerende for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt. Den del af erstatningen, som Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt i givet fald ville kunne betale, ville under alle omstændigheder kun udgøre en meget beskednen del af det samlede påståede beløb og ville således reelt være en ubetydelig ørefrunding for sagsøger. En sammenholdelse af den opofrelse Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt ville skulle foretage, med den betydning, denne opofrelse ville have for sagsøger, understøtter anbringendet om en lempelse af erstatningsansvaret.

Det gøres på denne baggrund gældende, at erstatningsansvaret vil være urimeligt tyngende for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt, og at erstatningsansvaret skal bortfalde eller nedsættes.

Andre forhold

Adgangen til lempelse understøttes også af en række andre forhold end Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts økonomiske forhold.

I denne sag er der tale om erstatning uden for kontrakt, hvorfor ansvarsgrundlagets karakter således ikke i sig selv bevirker, at der skal udvises tilbageholdenhed med at anvende lempelsesreglen.

Ansvarets beskaffenhed og graden af den udviste skyld må under alle omstændigheder – hvis retten måtte komme frem til, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og/eller Jesper Reinhardt har handlet ansvarspådragende – have karakter af en meget mild grad af uagtsomhed, som desuagtet har ført til et erstatningsansvar af en meget betydelig – og i forhold til den udviste uagtsomhed – uforholdsmæssig størrelse.

Der eksisterer således et klart misforhold mellem karakteren af ansvarsgrundlaget og skadens omfang.

Dertil kommer, at Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og/eller Jesper Reinhardt, når bortses fra det i forhold til den anvendte tid beskedne honorar for bestyrelsesarbejdet, ikke har opnået noget økonomisk udbytte af de påståede ansvarspådragende handlinger – tværtimod. Således har de lidt tab ved aktieinvesteringer og indeståender som følge af konkursen i 2011, efter at ledelsen indsat af Finansiell Stabilitet A/S indgav konkursbegæring. Således led Jesper Reinhardt og hans familie og selskaber et tab på ca. DKK 40 mio. Henrik Håkonssons selskab Phase One A/S led tillige et betydeligt tab i 2010, ligesom Henrik Håkonsson tillige tabte på sin investering.

Det skal desuden fremhæves, at skadelidt (sagsøger) er offentligt ejet. Afvejningen af Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt og skadelidte (sagsøgers) interesse bør således føre til, at erstatningsansvaret over for Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt lempes under henvisning til sagsøgers økonomiske styrke, idet sagsøger er bedre i stand til at bære tabet – eller en del af tabet – end Carsten Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er, jf. [Erstatningsansvarsloven med kommentarer side 500 f].

Det gøres også på denne baggrund gældende, at sagens øvrige forhold berettiger til et bortfald eller lempelse i Carsten Ehlers', Henrik Håkonssons og Jesper Reinhardts erstatningsansvar.”

Jørgen Brændstrup har i sit sammenfattende processkrift anført bl.a. følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”FORÆLDELSE

Jørgen Brændstrup gør gældende, at der er indtrådt forældelse for så vidt angår krav, der knytter sig til handlinger eller undladelser før den 22. marts 2010.

Det gøres gældende, at sagsøgers anerkendelsespåstand (påstand 3) nedlagt i stævning af 22. marts 2013 ikke har haft forældelsesafbrydende virkning.

Jørgen Brændstrup tilslutter sig det af de øvrige sagsøgte anførte vedrørende forældelse, der tillige gøres gældende for så vidt angår Jørgen Brændstrup med de fornødne tillem্পninger.

PASSIVITET

Generelt om passivitetsanbringendet

I det omfang det findes, at Jørgen Brændstrup på ansvarspådragende vis har misligholdt sine forpligtelser som direktør i Amagerbanken med et deraf følgende adækvat og kausalt tab, gøres det gældende, at sagsøger på grund af retsfortabende accept og/eller passivitet er afskåret fra at kræve erstatning.

Passiviteten er både udvist af ledelsen før overdragelsen og af sagsøger. På tidspunktet for overdragelsen den 6. februar 2011 var et evt. erstatningskrav allerede bortfaldet på grund af passivitet.

En passivitetsvirkning indtrådte senest under sagsøgers ejerskab og ledelse, og inden sagsøger ved sin stævning af 22. marts 2013 for første gang gjorde Jørgen Brændstrup opmærksom på, at man agtede at holde ham erstatningsretligt ansvarlig for håndteringen af engagementerne vedrørende Østerfælled, Main Road Invest og Mols-Linien. Indtil dette tidspunkt havde ingen rejst, varslet eller taget forbehold for at gøre et erstatningskrav gældende.

Hvad angår de faktiske omstændigheder, henvises til gennemgangen i sagsøgtes processkrift A... Jørgen Brændstrup har forklaret i overensstemmelse med det i processkriftet anførte. Det bemærkes, at forklaringen efter vidneførelsen fremstår uimodsagt, og at sagsøger ikke har fundet anledning til at stille spørgsmål til Jørgen Brændstrup eller nogen anden vedrørende det fremførte.

Sagsøger har bestridt anbringendet om passivitet uden at imødegå de sagsøgtes argumentation. I sagsøgers sammenfattende processkrift ... er blot anført:

”De sagsøgtes synspunkter om, at sagsøgers erstatningskrav er bortfaldet på grund af accept og retsfortabende passivitet, bestrides som udokumenterede og uhjemlede, da de sagsøgte ikke har haft en berettiget forventning om, at kravet skulle være bortfaldet eller tilsvarende.”

Det er almindelig accepteret i retspraksis og litteraturen, at forældelsesreglerne suppleres af en ulovlig-hjemlet passivitetsvirkning.

Det er efter bevisførelsen godtgjort, at der både fra den tidligere ledelse og sagsøgers side forelå tilkendegivelser og undladelser, der for Jørgen Brændstrup nødvendigvis måtte opfattes som en afståelse fra at forfølge et evt. erstatningskrav. Navnlig i en situation, hvor den skadevoldende adfærd er udøvet i et gensidigt bebyrdende kontraktforhold, og kontraktparterne vælger ikke at bringe kontraktforholdet til ophør, men tværtimod fortsætter med at udveksle ydelser, må den skadelidte part anses for at have afgivet et stiltiende og bindende løfte om ikke at gøre misligholdelsesbeføjelser gældende.

Jørgen Brændstrup disponerede ud fra dette løfte, idet han fortsatte med at levere sin arbejdsydelse. Havde han vidst, at banken ville gøre misligholdelsesbeføjelser gældende, ville han have disponeret anderledes. Den fortsatte ansættelse udgør kun en af mange omstændigheder, der for banken var reaktionskrævende i den forstand, at banken for at holde liv i et evt. erstatningskrav, måtte gøre det klart for Jørgen Brændstrup, at man trods det fortsatte samarbejde hverken havde frafaldet eller opgivet kravet.

Det under denne sag indtalte er krav erhvervet ved en aftale med en juridisk person, der ikke var under konkurs. Sagsøger kan således ikke forfølge krav, der allerede var bortfaldet på tidspunktet for overdragelsen, og den tidligere ledelses adfærd har derfor også betydning for sagsøger.

Til støtte for passivitetsanbringendet gøres i *første række* gældende, at adgangen til at rejse erstatningskrav mod Jørgen Brændstrup bortfaldt ved passivitet løbende og i takt med, at bestyrelsen blev orienteret om udviklingen på de omhandlede engagementer, men ikke desto mindre lod ansættelsesforholdet og lønudbetalingen fortsætte uden at tage forbehold for at gøre misligholdelsesbeføjelser gældende.

Til støtte for passivitetsanbringendet gøres i *anden række* gældende, at adgangen til at rejse erstatningskrav mod Jørgen Brændstrup bortfaldt ved passivitet senest i januar 2011, idet den nye bestyrelse – uanset den indgående viden, man havde om Jørgen Brændstrups dispositioner – vedblev med at udbetale løn i opsigelsesperioden uden at tage forbehold for evt. erstatningskrav.

Til støtte for passivitetsanbringendet gøres i *trede række* gældende, at adgangen til at rejse erstatningskrav mod Jørgen Brændstrup bortfaldt ved passivitet på et senere tidspunkt, men inden den 22. marts 2013, idet sagsøger, der havde fået overdraget den gamle Amagerbanks eventualaktiver, herunder evt. erstatningskrav, på intet tidspunkt over for Jørgen Brændstrup varslede eller tog forbehold for at gøre noget erstatningskrav gældende.

Omstændigheder af betydning for passivitetsvurderingen Tidspunktet for passivitetsvirkningens indtræden

Der er i litteraturen enighed om, at passivitet tidligst kan indtræde, når den berettigede får eller burde have fået kendskab til sit krav. Dette svarer til begyndelsestidspunktet for beregningen af den almindelige forældelsesfrist, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2.

Viden foreligger utvivlsomt i de situationer, hvor den berettigede agerer på sin viden, f.eks. ved at reklamere, fremsætte krav eller indlede undersøgelser, jf. UfR 1989.194H... Af større betydning er vurderingen af, hvornår der foreligger "burde-viden".

Højesterets praksis viser, at kravene er beskedne, jf. UfR 1997.1693H ...

Som det fremgår af bevisførelsen, havde sagsøger et indgående kendskab til Jørgen Brændstrups dispositioner, men undlod ikke desto mindre at varsle eller som minimum at tage et forbehold for senere at rejse et erstatningskrav. Det gøres gældende, at sagsøger – der var bekendt med det forhold, at Jørgen Brændstrup fik udbetalt løn i opsigelsesperioden – havde anledning og mulighed for at meddele Jørgen Brændstrup, at man nu gik i gang med en grundig undersøgelse af bankens forhold, og at man i den forbindelse forbeholdt sig retten til at gøre et erstatningskrav gældende for tabsforvoldende dispositioner.

Fordringen hviler på et uklart grundlag

Praksis viser endvidere en højere tilbøjelighed hos domstolene til at statuere retsfortabende passivitet, når fordringen hviler på et for skyldneren uklart grundlag. I denne type sager vil den berettigede have større anledning til at gøre kravet gældende inden rimelig tid.

I U 1983.505/2H ... havde en betonvarefabrikant C i 1974 købt en blokstensmaskine af maskinfabrikant KVM. I maj 1975 gjorde C KVM opmærksom på, at arbejdstilsynet havde krævet støjniveauet nedbragt og bad samtidig KVM om at redegøre for, hvad KVM havde tænkt sig at gøre for at nedbringe støjniveauet. C rykkede for svar i juli 1975. KVM henviste C til selv at foranstalte målinger af støjniveauet. C forlangte i maj 1978, at samtlige omkostninger ved støjdemping skulle dækkes af KVM. Højesteret anså kravet for bortfaldet ved passivitet.

Det gøres gældende, at sagsøgers erhvervede "eventualkrav" havde et for Jørgen Brændstrup aldeles uklart grundlag. Sagsøgers krav blev erhvervet som led i regeringens anvendelse af den såkaldte "Exit-pakke", og Amagerbanken var den første bank, der blev overtaget af staten efter de nye regler. Som det fremgår af sagsfremstillingen i processkrift A ..., rejste Jørgen Brændstrup sit lønkrav vedrørende marts-juni 2011 over for sagsøger, der alene henviste til, at man ikke var indtrådt i rettigheder eller forpligtelser over for Jørgen Brændstrup i henhold til hans kontrakt. Sagsøger havde her mulighed for at præcisere, at man til gengæld var indtrådt i bankens "eventualkrav", men fandt tilsyneladende ikke anledning hertil.

Jørgen Brændstrup deltog i et møde den 8. februar 2011, kl. 16.30, hvor Steen Hove og Lars Højrup Nielsen også deltog. På mødet gennemgik man en række kunder, og Jørgen Brændstrup blev spurgt, om der var personlige e-mails, han gerne ville have udleveret, men sagsøger fandt heller ikke her anledning til at omtale det erhvervede "eventualkrav"...

Fordringen er opstået som led i et løbende kontraktforhold

Dertil kommer det forhold, at sagsøger var bekendt med, at det "eventualkrav", man måtte have mod Jørgen Brændstrup var opstået under et løbende kontraktforhold.

I kontraktforhold fortages den berettigedes rettigheder og indsigelser hurtigere end uden for kontraktforhold. Dette fænomen kan enten udtrykkes som en ulovhjemlet reklamationspligt eller et udslag af den almindelige passivitetsgrundsætning. Uanset hvad medfører passiviteten retsfortabelse, hvis den berettigede ikke reagerer inden rimelig tid.

Sagsøger vidste eller burde allerede i februar 2011 vide, at en stor del af det erstatningskrav mod Jørgen Brændstrup, man eventuelt måtte have erhvervet, var opstået for adskillige år siden, og at Jørgen Brændstrup havde fortsat sit arbejde og accepteret stillingen som administrerende direktør i tillid til, at han ikke efterfølgende ville blive mødt med et erstatningskrav. Såfremt sagsøger ønskede at gøre et eventuelt krav gældende, havde man enhver tænkelig anledning til og mulighed for at bringe ham ud af denne vildfarelse så hurtigt som muligt.

Det forhold, at Jørgen Brændstrup efter overtagelsen af banken mødtes med sagsøgers repræsentanter og drøftede deres indbyrdes forhold uden at nævne eller et tage forbehold for "eventualkravet" taler i sig selv for en hurtig passivitetsvirkning.

...

I UfR 2011.507H anså Højesteret to teleselskabers indbyrdes krav for bortfaldet ved passivitet, uanset at den ene part på et tidspunkt havde taget forbehold for at kræve erstatning. Højesteret nævner udtrykkeligt det løbende forretningsforhold i præmisserne. ...

Det er de samme hensyn, der fører til den meget hurtige fortabelse af arbejdsgivers bortvisningsadgang ved passivitet. Her vil selv ganske få dages passivitet fra kreditors side indebære, at bortvisningsadgangen fortages, jf. f.eks. U 1985.101H ..., hvor en underdirektør havde kastet en urtepotte efter selskabets adm. direktør og eneaktionær. 9 dage efter omtalte den adm. direktør episoden på et bestyrelsesmøde, hvorefter bestyrelsens formand bortviste underdirektøren den efterfølgende dag. Højesteret fandt, at adgangen til bortvisning var fortabt ved passivitet.

Afslutning af et hidtidigt samarbejde/kontraktforhold

Et samarbejdes/kontraktforholds ophør er en naturlig anledning for den berettigede til at fremsætte sine krav.

...

I UfR 1989.194H ... anså Højesteret et selskabs erstatningskrav mod en filialleder for bortfaldet ved passivitet, idet selskabet hverken i fratrædelsesaftalen eller efter undersøgelse af den pågældende leders dispositioner havde taget forbehold om, at man ville gøre erstatningskrav gældende. Selskabets konkursbo var derfor også afskåret fra at rejse kravet.

I UfR 1993.11H ... fandt Højesteret, at erhververen af en virksomhed havde fortabt retten til at gøre eventuel misligholdelse gældende mod den hidtidige direktør i virksomheden, allerede fordi erhververen i forbindelse med direktørens fratrædelse havde udbetalt et beløb til direktøren svarende til tre måneders løn.

...

Lempelse ...

De synspunkter der overordnet og generelt er gjort gældende af advokat Philip Thorsen i dennes sammenfattende processkrift vedrørende jura og generelle omstændigheder i banken, gøres tillige gældende for så vidt angår Jørgen Brændstrup.

...

Forsikring

Jørgen Brændstrup er ikke dækket af nogen i relation til denne sag relevant forsikring.

Det var Amagerbankens politik, ikke at tegne ansvarsforsikring for bestyrelse og direktion. Det var ikke Jørgen Brændstrup der traf beslutningen om hvorvidt der skulle tegnes bestyrelses/direktionsansvarsforsikring.

Personlige forhold

Jørgen Brændstrups forhold vil blive belyst ved den erklæring der fremlægges i tilknytning til hovedforhandlingen.

...

Det må også ved spørgsmålet om lempelse indgå, at Jørgen Brændstrup på intet tidspunkt har varetaget egne interesser, at Jørgen Brændstrup på intet tidspunkt har været motiveret af økonomisk gevinst, herunder gennem aktieoptionsordning, samt at Jørgen Brændstrup reelt har eksekveret den strategi, der blev lagt i banken i mange år inden, at han indtog en ledende position i banken, samt at han i det hele har fulgt de overordnede politikker for så vidt angår bankens eksponering som bestyrelsen har fastlagt. En samlet vurdering af alle sagens omstændigheder tilsiger, at der sker bortfald eller lempelse for Jørgen Brændstrup i tilfælde af domfældelse.”

Allan Ottsen har i sit sammenfattende processkrift bl.a. anført følgende anbringender vedrørende denne del af sagen:

”FORÆLDELSE OG PASSIVITET

Forældelse

Den 3-årige forældelsesfrist for det af sagsøgeren rejste erstatningskrav begyndte at løbe før den 22. marts 2010. Da nærværende retssag først blev anlagt den 22. marts 2013, er sagsøgerens erstatningskrav overfor Allan Ottsen forældet helt eller delvist.

Allan Ottsen tilslutter sig, hvad de øvrige kolleger har anført.

Under henvisning til, hvad der nedenfor er anført om passivitet, gøres gældende, at 3 års fristen for forældelse af krav for Allan Ottsen begynder at løbe allerede fra det tidspunkt, hvor de medsagsøgte havde eller burde have haft viden om den pligtforsømmelse, der har afstedkommet kravet.

Passivitet

Ansættelsesretlig passivitet

Som beskrevet ovenfor er udgangspunktet i den gensidigt bebyrdende kontrakt, at man først definerer ydelsen, der skal leveres, derefter konstaterer, om pligten til at levere ydelsen, er misligholdt, for derefter at vurdere hvilken misligholdelsesbeføjelse, der kan bringes i anvendelse.

Når den ansattes karakteristiske ydelse skal identificeres, er udgangspunktet de aftaler, der er indgået. Aftalerne er ikke kun de skriftlige aftaler, men en accepteret praksis er over tid blevet en del af aftalegrundlaget. Accepterer arbejdsgiveren, at den ansatte kommer 10-15 min. for sent over en længere periode, er denne fleksibilitet blevet en del af aftalen. Der kan derfor ikke reageres med en misligholdelsesbeføjelse, men aftalen må bringes tilbage til udgangspunktet. Man kan med andre ord ikke give en advarsel.

Når den karakteristiske ydelse og normpligten er identificeret, er en tilsidesættelse heraf misligholdelse. Misligholdelsesbeføjelsen afhænger af graden af misligholdelse. Ansættelsesretligt er mulighederne advarsel, opsigelse eller ophævelse, afhængigt af graden af misligholdelse.

En pligtforsømmelse i et ansættelsesforhold, der medfører et tab på 900 mio. kr. eller blot en lille del heraf, er en væsentlig misligholdelse. Det betyder, at muligheden for at bringe misligholdelsesbeføjelser i anvendelse er etableret.

Anvendelsen af beføjelsen ophævelse kræver, at der reageres straks efter det tidspunkt, hvor arbejdsgiveren bliver bekendt med forholdet, eller hvor arbejdsgiveren ved sædvanlig agtpågivenhed burde være bekendt med forholdet. Adgangen til at ophæve fortabes, hvis der ikke reageres straks. Den vejledende dom er urtepotte dommen, UfR 1985.101 H. En underdirektør kastede en urtepotte efter direktøren. Bortvisning 10 dage efter var fortabt på grund af passivitet ... Baggrunden for, at retten fortabes er, at den ansatte selv efter få dages passivitet fra arbejdsgiveren indretter sig i tillid hertil.

Anvendelsen af beføjelsen opsigelse bevares i længere tid. Vælger arbejdsgiveren imidlertid ikke at påtale, at arbejdsgiveren mener, at der er tale om misligholdelse, mister arbejdsgiveren muligheden for at gennemføre en saglig opsigelse begrundet i forholdet. Retspraksis viser ikke en entydig grænse for hvor lang tid, der går. Har arbejdsgiveren viden om forholdet, og gives der heller ikke en advarsel, kan den ansatte relativt hurtigt indrette sig i tillid til, at der ikke sker opsigelse.

Vælger arbejdsgiveren at give en advarsel, er efterfølgende anvendelse af en af de andre misligholdelsesbeføjelser fortabt. Begrundelsen er, at den ansatte med rette kunne gå ud fra, at forholdet ikke af arbejdsgiveren er anset som mere alvorligt, end at det kun kunne danne grundlag for en advarsel. En advarsel forældes. Det sker typisk indenfor 6-12 måneder afhængigt af typen af advarsel, men alvorligere forhold forældes først efter 1-2 år. Se herom Lars Svenning Andersen, Funktionærret, 5. udgave, side 902.

Vælger arbejdsgiveren intet at gøre, men fortsætter ansættelsesforholdet, indretter medarbejderen sig i tillid til, at der ikke er tale om en misligholdelse.

Finder arbejdsgiveren, at der er behov for at undersøge forhold nærmere, skal medarbejderen underrettes herom. Ellers fortabes retten til at bringe misligholdelsesbeføjelsen i anvendelse i overensstemmelse med det anførte.

Det er i udgangspunktet arbejdsgiveren, der vælger hvilken misligholdelsesbeføjelse, der skal bringes i anvendelse. Når Højesteret derfor har udtalt, at det en nødvendig betingelse for, at der kan kræves erstatning, at der er sket misligholdelse, ligger heri ikke et kvalificeret krav om, hvilken beføjelse arbejdsgiveren har valgt at bringe i anvendelse, herunder et krav om, at medarbejderen skal være bortvist.

Men det er en forudsætning, at adgangen til at påberåbe misligholdelse ikke er fortabt.

Rejses et erstatningskrav, er det den mest alvorlige misligholdelsesbeføjelse, som en arbejdsgiver kan bringe i anvendelse. Det betyder, at fristen for at rejse kravet, skal ligge i den korte ende af reklamationsregistret, for at undgå, at erstatningskravet er fortabt på grund af passivitet.

På intet tidspunkt før med stævning af 22. marts 2013 blev der så meget som taget forbehold for at rejse erstatningskrav mod Allan Ottsen.

Sagsøger i denne sag var Allan Ottsens arbejdsgiver fra den 7. februar 2011 til den 31. oktober 2011. Undervejs blev der 2 gange forhandlet vilkår for ansættelse. Første gang var ved indgåelsen af kontrakten som stabsdirektør pr. 1. marts 2011, ..., der var tidsbegrænset til 31. august 2011. Det var efter Allan Ottsen havde arbejdet i 3 uger for banken. Anden gang var ved den efterfølgende forlængelse med 2 måneder efter udløbet af kontrakten. I forhandlingerne var der bl.a. bistand af undertegnede som advokat, med kontakt både til den adm. direktør Steen Hove og til bestyrelsesformand Niels Heering.

Det gøres gældende, at allerede ansættelsen af Allan Ottsen i ny bank har medført, at et eventuelt erstatningskrav mod Allan Ottsen kan anses for endeligt opgivet. I det gensidigt bebyrdende kontraktforhold har Finansiell Stabilitet opnået deres del af ydelsen. Det kunne ikke være sket, hvis der var taget forbehold for eller var rejst et erstatningskrav. Finansiell Stabilitet har derfor under falske forudsætninger opnået en ydelse, der ellers ikke kunne opnås.

I perioden fra 7. februar 2011 og frem til 31. oktober 2011 mødte Allan Ottsen på arbejde hver dag. Arbejdsopgaverne var fortsat med A-prokura ... Denne periode er så lang, at ethvert krav allerede i forbindelse med ansættelsens ophør er endeligt fortabt.

Hertil kommer at perioden mellem 7. februar 2011 og 22. marts 2013 er så lang, at ethvert krav i hvert fald på det tidspunkt er fortabt på grund af passivitet.

Finansiell Stabilitet overtog Amagerbanken dagen før konkursen. Overtagelsen under disse vilkår betyder, at der er identitet mellem Finansiell Stabilitet og Amagerbanken. Allan Ottsen var i et uafbrudt ansættelsesforhold. Der er tale om virksomhedsoverdragelse.

Ikke mindst på grund af personsammenfald mellem ledelsen i banken inden 7. februar 2011 og i ny bank, starter begyndelsestidspunktet for passivitetsperioden væsentligt før. Starttidspunktet for passivitet i et løbende kontraktforhold opstår løbende.

Det gøres gældende, at allerede den fortsatte ansættelse af Allan Ottsen efter, at Finansiell Stabilitet havde indsat Steen Hove og Steen Hemmingsen i bestyrelsen i september 2010 uden reaktion eller forbehold har medført, at et eventuelt erstatningskrav mod Allan Ottsen kan anses for endeligt opgivet. Og det gælder i hvert fald fra Steen Hove blev administrerende direktør i november 2010. I det gensidigt

bebyrdende kontraktforhold, har Amagerbanken opnået deres del af ydelsen. Det kunne ikke være sket, hvis der var taget forbehold for eller var rejst et erstatningskrav. Amagerbanken har derfor under falske forudsætninger opnået en ydelse, der ellers ikke kunne opnås.

Som underlagt den adm. direktør og bestyrelsen i Amagerbanken havde også den tidligere ledelse en pligt til at påtale misligholdelse. Ovenfor har jeg ... anført:

Vedrørende de bevillinger, der er omfattet af denne sag, har følgende anledninger hertil ikke medført nogen påtale om mangelfuldt arbejde: I forbindelse med bevillingen, ved konstatering af OIV, ved kundens manglende betaling eller ved kundens konkurs. Det er heller ikke sket i forbindelse med, at nye medlemmer er indtrådt i bestyrelsen i september 2008 (Kent Villadsen Madsen), marts 2009 (Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsen og Jesper Reinhardt) og marts 2010 (Tina Fogh Aagaard og Michael Nellemann). Det er heller ikke sket

- på foranledning af Finansiell Stabilitets gennemgang af kreditporteføljen i banken i april 2010,
- i forbindelse med Steen Hemmingsen og Steen Hoves gennemgang af 60 engagementer i juli 2010,...
- ved Steen Hemmingsen og Steen Hoves indtræden i bestyrelsen den 13. september 2010,
- ved udskiftning af bestyrelsen den 10. november 2010,
- ved Steen Hoves udnævnelse til adm. direktør den 15. november 2010,

I hvert fald ikke senere end på det tidspunkt, hvor banken endeligt måtte erkende, at der var tab på engagementerne, burde der være reageret. Et synspunkt om, at det måtte forudsætte ekstern vurdering udenfor ledelsen afvises. Det kan i øvrigt først kvalificeres, når der er taget stilling til, hvad grundlaget for at statuere ansvar er. Beror det på en tilsidesættelse af de pligter, som var Allan Ottssens ansvarsområde, burde det have stået klart for ledelsen, at Allan Ottsen havde forsømt sine pligter. At det eventuelt kunne medføre et tab burde om ikke andet på det tidspunkt give anledning til at tage forbehold for senere at undersøge forholdet nærmere. Hensynet er til Allan Ottssens berettigede forventning om, at der ikke rejstes krav mod ham, og den har været berettiget.

Hvad der er gjort gældende af de øvrige sagsøgte til støtte for viden eller burde viden om kravenes eksistens ved behandling af spørgsmålet om forældelse påberåbes tilsvarende. Det gøres som anført gældende, at starttidspunktet i relation til Allan Ottsen ligger tidligere end for de øvrige sagsøgte, på grund af de arbejdsopgaver, han havde.

Det er ikke tilfældigt, at litteratur og praksis henviser til ansættelsesaftaler, som området, hvor retsfortabende passivitet eller manglende reklamation er særligt hyppigt forekommende.

Der er ikke et sidestykke i retspraksis til en så oplagt uacceptabel adfærd, som Allan Ottsen har været udsat for.

Jeg tiltræder de litteratur og domshenvisninger, som advokat Lars Kjeldsen henviser til og til de almindelige obligationsretlige principper for fortabelse af ret ved passivitet.

Lempelse

...

Allan Ottsen er som arbejdstager omfattet af erstatningsansvarslovens § 23, stk. 3. Bestemmelsen omfatter også ansvar for misligholdelse af ansættelsesforholdet. Ifølge bestemmelsen kan erstatning kun kræves betalt af Allan Ottsen, i det omfang det findes rimeligt under hensyntagen til den udviste skyld, arbejdstagerens stilling og omstændighederne i øvrigt.

Det følger således af erstatningsansvarslovens § 23, stk. 3, at bestemmelsen i § 23, stk. 1, tilsvarende finder anvendelse på arbejdsgiverens erstatningskrav mod "arbejdstageren" for skade, denne i øvrigt forvolder arbejdsgiveren i tjenesten. Bestemmelsen findes i lovens kapitel 3 under overskriften "Arbejdstageres erstatningsansvar", og det er anført i Karnovs note til § 23, stk. 3, at arbejdstagere er den samme personkreds, som omfattes af lovens § 19, stk. 3, (om arbejdstageres ansvar, når skaden er omfattet af en forsikring.)

I Karnovs note til erstatningsansvarslovens 19, stk. 3, er det anført, at "Arbejdstager er enhver person, for hvis skadegørende handlinger en arbejdsgiver kan blive ansvarlig i medfør af DL 3-19-2." Synspunktet i noten gentages [i Erstatningsansvarsloven med kommentarer]

...

Det blev allerede fastslået i Højesterets dom af 4. november 1958, trykt i UfR 1959.1/H, at en direktør er omfattet af DL 3-19-2. Dommen er omtalt i Betænkning 1964 nr. 352 om arbejdsgiveres erstatningsansvar for ansattes skadegørende handlinger m.v. p. 3, ...

Bestemmelsen i erstatningsansvarslovens § 23, stk. 3, skal ses i sammenhæng med den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24, hvorefter erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt. Ved afgørelsen skal der tages hensyn til skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadevolderens forhold, skadelidtes interesse, foreliggende forsikringer samt omstændighederne i øvrigt.

Lempelse er også hjemlet i selskabslovens § 363, stk. 1, og i den forudgående bestemmelse i aktieselskabslovens § 143, hvorefter erstatningen kan nedsættes, når det findes rimeligt under hensyntagen til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Udgangspunktet i erstatningsansvarslovens § 23, stk. 3, er at medarbejderen ikke skal betale erstatning. Det er i udgangspunktet en bortfaldsbestemmelse, der også hjemler lempelse. Erstatning skal kun betales hvis det findes rimeligt under hensyntagen til den udviste skyld, arbejdstagerens stilling, og omstændighederne i øvrigt.

Under henvisning til hvad der er anført ovenfor om Allan Ottssens rolle i denne sag, må et evt. ansvar af retten være placeret ud fra anvendelse af den laveste grad af culpa og simpel uagtsomhed. Allan Ottsen har ikke forfulgt usaglige hensyn, og der er hverken internt eller eksternt udtryk kritik af Allan Ottssens handlinger eller undladelser. Hvis handlingerne overhovedet opfylder kravet til kunne defineres som skyld, er det en meget begrænset andel.

Selvom Allan Ottsen var anmeldt direktør, havde han et af bestyrelsen godkendt klart defineret ansvarsområde udenom erhvervskreditter. Han havde ikke kompetence til at bevilge eller medvirke ved bevilning af sagens kreditter. Han havde det ikke som sin pligt på eget initiativ konkret at vejlede bestyrelsen i udøvelsen af det forretningsmæssige skøn i konkurrence med den vejledning, der lå i erhvervsafdelingens, kreditafdelingens og den adm. direktørs vejledning. Det var også derfra fremlæggelse af låneansøgningerne og dialogen med bestyrelsen blev varetaget. Bestyrelsen har ikke henvendt sig til Allan Ottsen med anmodning herom. Der er ikke fra andre rejst kritik af denne fordeling af opgaverne. Allan Ottssens stilling er således udfyldt af ham i overensstemmelse med hans kontrakt og de af bestyrelsen og den adm. direktør krævede opgaver, uden at rådgivning i erhvervsforhold er omfattet heraf. Det er derfor ikke rimeligt at gøre Allan Ottsen ansvarlig for handling eller udladelse i den yderste periferi af hans veldefinerede stilling. Vurderingen heraf må ske med accept af, at der skal være fordeling af opgaver i enhver organisation.

Omstændighederne i øvrigt er i relation til Allan Ottssens ageren i sagen beskrevet ovenfor. I øvrigt gælder det samme, som er anført af de øvrige sagsøgte til støtte for lempelse, og der henvises hertil.

Som afvejningskriterie indgår skadelidtes forhold, hvilket i denne sag er identisk med Finansiell Stabilitet.

Vedrørende Finansiell Stabilitet gøres særskilt gældende, at Finansiell Stabilitets ansættelse af Allan Ottsen i ny bank har givet Allan Ottsen en berettiget forventning om, at han ikke kunne ifalde ansvar. Hvis Finansiell Stabilitet på trods heraf kan opnå dom over Allan Ottsen, bør erstatningen allerede af den grund bortfalde, subsidiært nedsættes. En direkte eller analog anvendelse af principperne bag retsfortabende passivitet, fortabelse af retten til at påberåbe sig misligholdelse i ansættelsesforhold, når de fortsættes på fuldt oplyst grundlag, samt ikke mindst Allan Ottsens berettigede og bestyrkede forventning om, at der ikke ville blive rejst et krav, tilsiger dette.

Det forekommer i enhver henseende absurd at stævne Allan Ottsen for 900 mio. kr., når henses til hans formueforhold. Allerede af den grund må det lægges til grund, at det primære formål med førelse af sagerne og inddragelse af Allan Ottsen under denne sag er at få afprøvet juridiske grænser.

Finansiell Stabilitet er ejet af det offentlige.

Finansiell Stabilitet har ved aktiv handling tilsidesat den langsigtede strategi, som bankens hidtidige ledelse havde lagt. Finansiell Stabilitet har uden andet grundlag end et andet syn på behovet for nedskrivninger, fremprovokeret bankens konkurs. I konkursboet er en dividende på ca. 90%. Om ikke andet, så er disse handlinger af tvivlsom nødvendighed og berettigelse.

Uanset om hjemmelen skal findes i den ene eller den anden af de påberåbte bestemmelser, vil det ud fra en relativ vurdering af sagens samlede omstændigheder ud fra et grundlæggende socialt og humanitært hensyn være urimeligt, at ødelægge Allan Ottsens liv for evigt. Det er de hensyn bortfalds og lempelsesbestemmelserne hviler på.

Videre gøres gældende, at der, under hensyn til forsikringsdækning og forskellig økonomisk formåen hos de sagsøgte, skal ske lempelse henholdsvis fordeling af erstatningen. Der henvises herom til det der er anført af de øvrige sagsøgte.

Der skal derfor ske bortfald af erstatningen. Alt andet end bortfald forekommer i forhold til den nedlagte påstand ikke at opfylde de hensyn, der ligger bag bestemmelserne.

Subsidiært gøres gældende, at der skal ske lempelse af Allan Ottsens ansvar til et i den store sammenhæng symbolsk beløb. Staten opnår derved stillingtagen til de juridiske spørgsmål som sagen vedrører i en passende balance med de omtalte hensyn.”

KAPITEL 6 RETTENS BEGRUNDELSE OG RESULTAT

6.1 Søgsmålskompetence

I henhold til overdragelsesaftale af 6. februar 2011 overdrog Amagerbanken dagen før sin konkurs samtlige aktiver og passiver, bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital til det selskab, der i dag hedder FS Finans III A/S, i overensstemmelse med de dagældende regler i Bankpakke III i lov om finansiel stabilitet.

Efter aftalens punkt 4.8 omfattede overdragelsen bl.a. Amagerbankens eventuelle erstatningskrav af enhver art hidrørende fra handlinger eller undladelser forud for overtagelsesdagen. Retten finder, at denne formulering omfatter erstatningskrav mod Amagerbankens tidligere ledelse.

Kent Villadsen Madsen har ikke identificeret omstændigheder vedrørende den kapitalnedsættelse og kapitalforhøjelse, som Amagerbankens aktionærer vedtog på den ekstraordinære generalforsamling den 17. august 2010, der kan begrunde, at Amagerbanken skulle være afskåret fra at gøre erstatningskrav gældende i anledning af ledelsesmedlemmers muligt ansvarspådragende handlinger forud for generalforsamlingen. Retten finder derfor, at FS Finans III A/S gyldigt har kunnet erhverve og retsforfølge de erstatningskrav, der ligger til grund for selskabets påstande i denne sag.

Retten tager derfor ikke afvisningspåstanden til følge.

6.2 Generelle bemærkninger om grundlaget for erstatningsansvar

Østre Landsret har i dom af 9. oktober 2015 (13. afd. nr. B-876-11 og B-877-11, Capinordic) fastlagt nogle generelle principper for vurderingen af ledelsesansvaret i forbindelse med tabsforvoldende bankdrift. Med udgangspunkt i disse principper finder retten, at ansvarsvurderingen for de tidligere ledelsesmedlemmer i Amagerbanken må foregå inden for følgende ramme:

Hvilke krav, der skal stilles til en debtors økonomiske forhold og dokumentation herfor, for at en bevilling af et låneengagement kan anses for forsvarlig, beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Det er ikke ved syn og skøn, sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra brancheorganisationer søgt belyst, hvilke krav der generelt kan stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i en bank. Retten finder, at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Amagerbanken bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån. Retten lægger efter parternes enighed herom til grund, at ingen af de dispositioner, der er omfattet af den foreliggende sag, har været til fordel for et medlem af Amagerbankens ledelse eller et selskab kontrolleret af et ledelsesmedlem eller for et andet selskab i Amagerbanken-koncernen. Bevisførelsen i sagen har fastslået, at de sagsøgte alene har handlet i saglig varetagelse af Amagerbankens interesser. Der er derfor i denne sag ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om forsigtighed i prøvelsen af det forretningsmæssige skøn.

Ved vurderingen af, om bevillingen af et lån har været ansvarspådragende, finder retten, at det forhold, at et låneengagement har været genstand for vurdering fra Finanstilsynets side i forbindelse med tilsynets undersøgelser af Amagerbanken, må indgå med en ikke ubetydelig vægt i rettens vurdering. Finanstilsynet har således været bekendt med de forhold, der gøres gældende af FS Finans III A/S som uforsvarlig långivning, herunder oplysninger om debtors og kautionisters kapitalforhold og cash flow, sikkerheder for lånet, og i hvilket omfang der var spredning i værdipapirer stillet som sikkerhed. Retten har også lagt vægt på revisionens vurdering af låneengagementer og behov for nedskrivning herpå.

Endvidere er tidspunktet for bevillingerne indgået i vurderingen, herunder at hovedengagementerne alle blev etableret før Finanskrisen, og før Finanstilsynet den 25. september 2008 advarede Amagerbanken om omfattende ejendomseksponering.

Endelig er det indgået i vurderingen, at Amagerbankens strategi med en relativt langsigtet håndtering af nødlidende engagementer inden for ejendomsfinansiering var funderet i bankens konkrete erfaringer fra en tidligere, generel krise inden for ejendomsfinansiering og blev støttet ved Amagerbankens evne til også under en finanskriser at rejse ny aktiekapital i et betydeligt omfang.

FS Finans III A/S har på en række punkter gjort gældende, at der er sket overtrædelse af lov om finansiel virksomhed og regler fastsat i medfør heraf, såsom Amagerbankens kreditpolitik. Sådanne mulige overtrædelser indebærer ikke i sig selv, at de ansvarlige for overtrædelsen har pådraget sig erstatningsansvar. Det afgørende er, om overtrædelsen har været årsag til et tab for Amagerbanken.

FS Finans III A/S har specifikt gjort gældende, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved ikke at sikre, at Amagerbanken de facto havde den lovkrævede funktionsadskillelse, jf. kravene herom i lov om finansiel virksomhed §71, med tilhørende vejledninger og guidelines, den dagældende aktieselskabslovs § 54 og selskabslovens §§ 115 - 118. Anbringendet støttes særligt på, at Amagerbankens væsentligste kontrolfunktion skulle have været kortsluttet ved, at Jørgen Brændstrup varetog roller som chef, sagsbehandler og kundeansvarlig i Amagerbankens Erhvervsafdeling, var medlem af Amagerbanken Kreditkomité, var direktør, henholdsvis administrerende direktør for Amagerbanken og forestod forelæggelse af lånesager for Amagerbankens bestyrelse. FS Finans III A/S har i proceduren særlig henvist til punkt 108 om kreditorganisation i vejledning nr. 10114 af 22. december 2006 for pengeinstitutter i henhold til § 71, stk. 1, nr. 1-8, i lov om finansiel virksomhed. FS Finans III A/S har videre gjort gældende, at det påhviler de sagsøgte at påvise, at der ikke er sammenhæng mellem den uforsvarlige kreditorganisation og kreditsagsbehandling samt tabet.

Det forhold, at kreditorganisationen måtte have været indrettet på en måde, der ikke adskilte udførelsen af opgaver fra kontrollen af samme, er ikke i sig selv ansvarspådragende. Da Jørgen Brændstrup overtog stillingen som administrerende direktør for Amagerbanken i forbindelse med Knud Christensens død i oktober 2008, bortfaldt funktionsadskillelsen mellem den administrerende direktør og lederen af Erhvervsafdelingen. I forbindelse med aflæggelse af årsrapport for 2009 og halvårsrapport for 2010 har Amagerbankens ledelse over for bankens revisorer tilkendegivet, at funktionsadskillelsen var utilstrækkelig og uhensigtsmæssig på visse områder, herunder ved at bankens administrerende direktør tillige var ansvarlig for erhvervsområdet, samt at banken på en række andre for banken centrale områder i øvrigt var afhængig af nøglepersoner. Bankens revision har tilsluttet sig vurderingen. De statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender fra KPMG har som vidner forklaret, at den manglende adskillelse udgjorde et formelt problem, men at de ikke havde konstateret faktiske problemer. De statsautoriserede revisorer Per Rolf Larssen og Henrik Priskorn fra Deloitte har som vidner heller ikke kunnet forklare om faktiske problemer i anledning af manglende funktionsadskillelse, men Per Rolf Larssen har forklaret, at den konstaterede nøglepersonsafhængighed var en konkret svaghed i kontrollen, hvilket medførte, at han som revisor var nødt til at udføre ekstra arbejde. Ved Finanstilsynets rapport af 20. januar 2009 fik Amagerbanken med henvisning til vejledningens punkt 108 og 109 påbud om at sende tilsynet en redegørelse for, hvilke ændringer Amagerbanken ville foretage med henblik på at sikre, at udførelse af opgaver blev adskilt fra kontrollen af samme. Ved brev af 31. marts 2009 svarede Jørgen Brændstrup og

John Weibull tilsynet, at Amagerbanken efter deres mening allerede opfyldt dette gennem de bestående procedurer, men at det var besluttet at opnormere Kreditkontoret og at indføre et ratingsystem. Ved brev af 12. maj 2009 meddelte Finanstilsynet, at tilsynet tog bankens svar til efterretning. Ved afgørelse af 5. oktober 2009 om opgørelse af Amagerbankens individuelle solvensbehov har Finanstilsynet i sin begrundelse anført bl.a., at Finanstilsynets vurdering af kontrolmiljøet i Amagerbanken ikke adskilte sig afgørende væsentligt fra andre sammenlignelige pengeinstitutter. Disse oplysninger ligger på linje med de forklaringer om kreditororganisationen, der er afgivet af de sagsøgte og af de vidner, der var ansat i Amagerbanken i perioden for meddelelsen af de i sagen omhandlede bevillinger, herunder John Weibull og Marianne Sørensen. På den baggrund finder retten ikke grundlag for at lempe den bevisbyrde, der påhviler FS Finans III A/S i relation til ansvarsgrundlag og årsagssammenhæng.

Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevilling af de enkelte engagementer, var forsvarligt at meddele bevilling. For så vidt angår tabet på Østerfælled-engagementets valutaramme i første halvår 2010 er det afgørende, om forvaltning af engagementet på grundlag af de oplysninger, der forelå i den pågældende periode, var forsvarlig. Retten har for hvert af de engagementer, hvor FS Finans III A/S gør gældende, at der er lidt et tab, foretaget en konkret vurdering af, om en eller flere af de sagsøgte kan pålægges erstatningsansvar. Vurderingen er foretaget for hver enkelt af de sagsøgte på grundlag af den enkelte sagsøgtes viden om engagementet og medvirken til bevillingen. Rettens vurdering har i væsentligt omfang grundlag i den omfattende og gennearbejdede dokumentation, som Amagerbankens Erhvervsafdeling har udarbejdet i tilknytning til de enkelte bevillinger i form af såkaldte Management Summaries med tilhørende bilag.

Rettens vurdering fremgår af nedenstående afsnit vedrørende hvert enkelt engagement.

Når der i nedenstående afsnit bruges formuleringen ”de sagsøgte” henvises der alene til den del af de sagsøgte, der var med i Amagerbankens ledelse på det tidspunkt, udsagnet angår.

6.3 Østerfælled-engagementet

6.3.1 Schaumann Østerfælled A/S' erhvervelse af Østerfælled-ejendommen i 2006

Schaumann Properties A/S erhvervede Østerfælled-ejendommen for 1.415.000.000 kr., og ejendommen blev indskudt i Schaumann Østerfælled A/S med en anskaffelsespris på 1.490.200.000 kr. Det fremgår af vurderingsberetning af 7. september 2006 fra Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, at det var revisorernes opfattelse, at værdien af den indskudte virksomhed mindst svarede til det aftalte vederlag. Home Erhverv havde den 5. juli 2006 vurderet ejendommens markedsværdi som udlejningsejendom udstykket i ejerlejligheder til 1.490.000.000 kr. Ved den endelige finansiering blev ejendommen realkreditbelånt i Nykredit med 1.133.000.000 kr. FS Finans III A/S har på den baggrund ikke dokumenteret, at ejendommen havde en lavere værdi end den, der blev anvendt i forbindelse med, at ejendommen blev indskudt i Schaumann Østerfælled A/S i september 2006. Det er derfor ikke godtgjort, at de sagsøgte har begået fejl ved at muliggøre, at Amagerbankens finansiering til Schaumann Østerfælled A/S sammenlagt med realkreditfinansieringen oversteg det beløb, som Schaumann Properties A/S havde erhvervet ejendommen af PBU for. Retten har herved tillige lagt vægt på Jørgen Brændstrups forklaring om, at når en lejlighed i ejendommen blev solgt, skulle Nykredit have ca. 26.000 kr. pr. solgte m², mens resten skulle gå til Amagerbanken, hvilket, hvis forudsætningerne i projektet holdt, ville betyde, at Amagerbankens lån ville blive påbegyndt nedbragt i betydeligt omfang i løbet af kort tid.

Om den mellemhandleravance på omkring 75 mio. kr., som Schaumann-koncernen modtog ved den samlede transaktion, har Jens Schaumann forklaret, at omkring 30 mio. kr. tilfaldt Schaumann-koncernen, mens omkring 45 mio. kr. endte som egenkapital i Schaumann Østerfælled A/S. Forklaringen har støtte i bl.a. oplysningerne om kapitalforhøjelsen i Schaumann Østerfælled A/S i september 2006. Navnlig efter advokat Peer Meisners forklaring, der ikke er imødegået af FS Finans III A/S ved den øvrige bevisførelse, lægger retten til grund, at der i 2006 ikke var noget usædvanligt i, at der var en koncernintern avance på at lave en struktur som den foreliggende. Der er derfor ikke grundlag for at antage, at det i sig selv var uforsvarligt, at der i finansieringen indgik en mellemhandleravance til Schaumann-koncernen.

Til brug for Kreditkomitéens og bestyrelsens behandling af ansøgning om bevilling af bankfinansiering på 225 mio. kr. samt en ramme for obligationsudstedelse på 180 mio. kr. til – sammen med realkreditfinansiering – erhvervelsen af Østerfælled-ejendommen forelå Management Summary af 10. april 2006. I dette er anført bl.a., at købet af Østerfælled-ejendommen skete med henblik på frasalg af boliger efter opsagte lejemål, at frasalgstakten de seneste tre år havde været på 12 % årligt, at nettolejeindtægten kunne forrente anskaffelsessummen med ca. 1,7 % p.a., at likviditet skulle opnås i forbindelse med frasalg af boliger efter opsigelser af lejemål, at anskaffelsesprisen svarede til ca. 32.900 kr. pr. etagemeter, og at Nybolig Peter Norvig Projektsalg havde vurderet, at lejlighederne ville kunne sælges for gennemsnitligt 45.000 kr. pr. etagemeter efter en minimal istandsættelse. Det er endvidere anført, at risikoen i engagementet primært bestod i, om der var tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne, og at fremskaffelse af likviditet ville ske via lejeindtægterne og salgsprovenuier ved frasalg af lejligheder, der var baseret på 45.000 kr. pr. etagemeter efter mindre istandsættelsesomkostninger stigende med 2,5 % årligt. Endelig er det anført, at væsentligste risikofaktorer syntes at være renteudvikling og salgstakt, ligesom det i konklusionen er anført, at erhvervelsesprisen på 33.000 kr. pr. etagemeter levnede betydelig margin i relation til det forventede videresalg af lejligheder, og at en mere markant opbremsning i fraflytningen ville have en væsentlig likviditetseffekt.

Jørgen Brændstrup har herom forklaret, at frasalgstakt og renteændring var de to væsentligste risikofaktorer, og at også faldende salgspriser var en væsentlig risiko. Han har endvidere forklaret, at der var et likviditetsunderskud, så længe ejendommen var en udlejningsejendom, og at det derfor var vigtigt, at forudsætningerne om fraflytningstakt og salgstakt kunne holde, ligesom han har forklaret, at John Weibull havde den kritiske bemærkning generelt, at salgstakten og salgsprisen var nøglefaktorer i sagen. John Weibull har forklaret, at han var enig i, at de væsentligste risikofaktorer var renteudvikling og salgstakt, og at der dengang ingen forventning var om et vigende marked. N. E. Nielsen har forklaret, at han sagde til daværende adm. direktør Knud Christensen, at det var interessant, at Amagerbanken i denne sag ikke havde opførelsesrisiko, men alene en risiko for om folk flyttede samt en afhændelsesrisiko. N. E. Nielsen har endvidere forklaret, at det var vigtigt, at der blev solgt lejligheder fra start, hvilket var dokumenteret ud fra de historiske fraflytningstal og skulle dokumenteres i due diligence, ligesom det var helt fundamentalt for ham, at pantet havde den værdi, som banken vurderede, og at Schaumann-koncernen var en velfungerende organisation. Villy Rasmussen har forklaret, at ved vurdering af business casen var prisniveauet vigtigt, og det havde Amagerbanken fået en ekstern vurdering af, ligesom fraflytningstakten var vigtig, og den havde Amagerbanken fået fra en statistik. De af de øvrige sagsøgte, der var i Amagerbanken på daværende tidspunkt, har i det væsentlige tilsluttet sig disse forklaringer i det omfang, de nærmere husker forløbet, og ingen har forklaret i modstrid hermed. Forklaringerne har tillige støtte i den graf i Management Summary af 10. april 2006, der viser likviditeten og gælden i projektet ved bl.a. en salgstakt på 10 % under budget. Retten lægger herved til grund, at det må have stået klart ved læsningen af

grafen, at ud over faldende frasalgstakt ville tillige faldende priser have negativ effekt på såvel likviditeten som afvikling af gælden. På denne baggrund og efter indholdet af det pågældende Management Summary i øvrigt lægger retten til grund, at det stod klart for de involverede sagsøgte, at Østerfælled-ejendommen som boligudlejningsejendom gav likviditetsunderskud, og at det var en forudsætning for fremskaffelse af likviditet til honorering af finansieringskilderne, at lejlighederne ved ledighed kunne sælges som ejerlejligheder til de anførte priser, og at frasalgstakt derfor var en væsentlig risikofaktor, ligesom faldende salgspriser var det.

For så vidt angår salgspriser er det i den omtalte vurdering fra Nybolig Peter Norvig Projektsalg anført bl.a., at Peter Norvig på baggrund af byggeriet, dets planløsninger, udtryk, arkitektur og beliggenhed vurderede, at prisniveauet på 45.000 kr. pr. bruttom² var realistisk i 2006/2007-priser, og han fandt dette yderligere bestyrket af de realiserede handelspriser på øvrige ejendomme i området. Ejendomsmæglerkæden Home vurderede den 25. april 2006, at den gennemsnitlige bruttopris pr. m² på baggrund af det aktuelle udbud med et tillæg på 6 % svarende til Homes forventede prisudvikling i den resterende del af 2006 udgjorde 43.323 kr. Denne vurdering er omtalt i det prospekt af 8. september 2006, hvorved Schaumann Østerfælled A/S udbød obligationerne, og det er anført, at der i budgettet var budgetteret med en salgpris på ejerlejlighederne på 43.000 kr. pr. m² i 2006. De to revisorer fra Deloitte Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, der afgav erklæring om budgettet, konkluderede, at de ikke var blevet bekendt med forhold, der afkræftede, at budgetforudsætningerne gav et rimeligt grundlag for budgettet.

På bestyrelsesmødet den 26. april 2006 blev omtalt en prognose fra HUR, hvoraf fremgik, at befolkningstallet frem til 2017 ville generere behov for 75.000 nye boliger, og denne prognose har støtte i oplysningerne fra Danmarks Statistik omtalt i punkt 7.5 i prospektet af 8. september 2006. På denne baggrund og efter bevisførelsen i øvrigt, herunder Jørgen Brændstrups forklaring om, at Amagerbanken på daværende tidspunkt i markedet oplevede en usvækket interesse for lejlighedskøb, hvilket ikke er modsagt ved den øvrige bevisførelse, var det ikke uforsvarligt, at de sagsøgte anså det prisniveau for salg af ejerlejligheder, som indgik i projektet, for at være realistisk. Finanstilsynets generelt formulerede brev af 3. februar 2006 til landets pengeinstitutter med overskriften ”Prisudvikling på fast ejendom og opgørelse af solvensbehov” kan ikke føre til en anden vurdering.

For så vidt angår fraflytningstakten, der i Management Summary af 10. april 2006 er oplyst til de seneste tre år at være i gennemsnit 64 boliger (12 % årligt), skulle denne verificeres under forudsat due diligence, jf. referatet af bestyrelsesmødet den 26. april 2006, hvor ansøgningen blev bevilget. Det fremgår af advokatfirmaet Plesners due diligence rapport af 27. april 2006, at der i perioden 2003 til 2005 i gennemsnit flyttede 75 lejere pr. år, svarende til ca. 14,39 % af det samlede antal beboelseslejere, ligesom det i prospektet af 8. september 2006 er anført, at der i perioden 2003-2005 fraflyttede ca. 66 lejere pr. år, svarende til ca. 14,5 % af det samlede antal beboelseslejere. Efter bevisførelsen lægger retten herefter til grund, at oplysningen om en fraflytningstakt på i gennemsnit 12 % om året blev verificeret. På den baggrund var det ikke uforsvarligt, at de sagsøgte anså den fraflytningstakt, der var forudsat i projektet, for at være realistisk.

Af de grunde, der er anført ovenfor, er det endvidere ikke godtgjort, at de sagsøgte skulle have undladt at forholde sig til risikoen for et svækket ejendomsmarked og konjunkturfølsomheden i projektet. Det kan ikke føre til en anden vurdering, at det først var i prospektet af 8. september 2006, at der blev udarbejdet en følsomhedsoversigt, der inddrog ændringer i frasalgspris som en af de udvalgte variabler i visningen af den disponible likviditet i budgettet.

Om det forhold, at Amagerbanken garanterede tegningen af obligationerne har Jørgen Brændstrup forklaret, at obligationsdelen var drøftet med Peder Krag fra Amagerbankens Investeringsafdeling, der også sad i en arbejdsgruppe bag prospektet, og denne arbejdsgruppe havde forventninger om, at obligationerne ville kunne afsættes i markedet. Videre har han forklaret, at på det pågældende tidspunkt var en obligationsemission som den foreliggende normalt forekommende. Endelig har han forklaret, at grunden til, at obligationerne ikke var fortegnede, var, at Østerfælled-ejendommen kun var solgt betinget og derfor fortsat tilhørte PBU. N. E. Nielsen har forklaret bl.a., at Amagerbanken tidligere havde solgt ejendomsobligationer med succes, og at bestyrelsen ikke havde bevilget kreditten, hvis ikke de havde troet på, at obligationen kunne afhændes. Disse forklaringer om, at ejendomsobligationer var markedskonforme i 2006, og at der dengang var et marked for obligationsfinansiering, er bekræftet ved den øvrige bevisførelse. På den baggrund er der ikke grundlag for at antage, at de involverede sagsøgte handlede uforsvarligt ved at garantere tegningen af obligationerne.

Amagerbanken modtog sikkerhed for sine lån i form af bl.a. pant i Østerfælled-ejendommen efter Nykredits realkreditlån. Der blev ikke stillet kaution af selskaber i Schaumann-koncernen. For så vidt angår værdien af Østerfælled-ejendommen i september 2006 henviser retten til det, der er anført ovenfor. Retten lægger på den baggrund til grund, at der på tidspunktet for lånenes bevilling i hvert fald i det væsentlige var fuld dækning for de ydede lån inden for pantet i ejendommen, ligesom Amagerbankens lån, hvis forudsætningerne holdt, ville blive påbegyndt nedbragt i betydeligt omfang i løbet af kort tid, jf. ligeledes ovenfor. På denne baggrund, og da FS Finans III A/S heller ikke i øvrigt har dokumenteret, at der ingen reel egenkapital var i Schaumann Østerfælled A/S den 15. september 2006, er der ikke grundlag for at antage, at de sagsøgte handlede uforsvarligt ved at undlade at stille krav om yderligere sikkerhed i form af kaution fra selskaber i Schaumann-koncernen. Det forhold, at der ikke blev stillet kaution, kan på denne baggrund heller ikke føre til en ændret vurdering af forholdene behandlet i afsnittene ovenfor.

Det succes fee på 10 % af nettoavancen, der fremgår af Amagerbankens tilsagnsbrev af 2. maj 2006, er ikke omtalt i Management Summary af 10. april 2006. Sammenholdt med navnlig N. E. Nielsens forklaring om, at han ikke vidste, at vilkåret om succes fee blev fremsat, lægger retten til grund, at dette succes fee ikke indgik i grundlaget for bestyrelsens bevilling af ansøgningen. På den baggrund, og da det heller ikke ved bevisførelsen i øvrigt er godtgjort, at aftalen om "succes fee" skulle have medvirket til, at Amagerbanken påtog sig risici, som banken ellers ikke ville have påtaget sig, er der ikke grundlag for at antage, at de sagsøgte handlede uforsvarligt ved aftalen om "succes fee".

Vedrørende spørgsmålet om konsolidering af Østerfælled-engagementet og Amagerbankens engagement med Schaumann-koncernen, jf. § 145 i lov om finansiel virksomhed, har Jørgen Brændstrup forklaret, at John Weibull var med i processen vedrørende dette spørgsmål og at John Weibull var vidende om konsolideringsspørgsmål. N. E. Nielsen har forklaret, at han så sådan på det, at når John Weibull var med, og der ikke blev talt om konsolidering, var det fordi, det var i orden. John Weibull blev ikke under sin afhøring spurgt til konsolideringsspørgsmålet. Jens Schaumann har om konstruktionen, hvorefter EKS ApS og Schaumann Investment A/S ejede Østerfælled Holding A/S i forholdet 51:49, forklaret bl.a., at Schaumann-koncernen ikke ønskede at få sagen på balancen, og advokat Peer Meisner har yderligere herom forklaret, at det var på grund af børskursen, at Jens Schaumann ikke ønskede dette. På denne baggrund og efter bevisførelsen i øvrigt har FS Finans III ikke dokumenteret, at der burde være sket konsolidering af engagementerne.

På denne baggrund finder retten, at FS Finans III A/S ikke har godtgjort, at risiciene ved den ydede finansiering til erhvervelse af Østerfælled-ejendommen i 2006 var så store eller uafbalancerede, at der er grundlag for at antage, at det var uforsvarligt at yde bevillingen på de pågældende vilkår, og de involverede sagsøgte har derfor ikke handlet ansvarspådragende ved denne finansiering.

Retten har herefter ikke anledning til at tage stilling til rækkevidden af FS Finans III A/S' proceserklæring af 23. september 2016.

6.3.2 Refinansiering af Østerfælled-engagementet i 2007

Salget af lejligheder i Østerfælled-ejendommen gik ikke som forudsat efter Schaumann Østerfælled A/S' erhvervelse af ejendommen, og likviditetsforudsætningerne i den indgåede finansieringsaftale holdt derfor ikke. Jørgen Brændstrup har forklaret, at der var drøftelser med Jens Schaumann fra marts 2007 om relancering af salget af lejligheder og alternative løsninger, hvis dette ikke lykkedes, samt at det hen over sommeren 2007 blev klart for alle, at der var en fuld opbremsning på bolig-ejendomsmarkedet. Jørgen Brændstrup har videre forklaret, at der pågik kontinuerlig dialog med Jens Schaumann over flere måneder, og at Jens Schaumann ønskede at få sagen løst og var udfarende i drøftelserne, da han kunne se, at Østerfælled-ejendommen løb tør for likviditet, hvis der ikke kom gang i salget. Endelig har Jørgen Brændstrup forklaret, at forhandlingerne afspejlede en model, som skulle være acceptabel for både Schaumann-koncernen og Amagerbanken. Forklaringen har støtte i de dokumenter, der er fremlagt fra denne periode. N. E. Nielsen har forklaret, at det på bestyrelsesmødet den 28. september 2007 blev drøftet, at alternativet til en refinansiering var en tvangsrealisation igangsat af Nykredit, jf. også det, der er anført i referatet herom. Han har videre forklaret, at Amagerbanken havde en forpligtelse til at undgå tab, og at den foreliggende løsning var bedre end blot at lade Nykredit påberåbe sig misligholdelse. På den baggrund og efter bevisførelsen i øvrigt har FS Finans III A/S ikke godtgjort, at refinansieringen blev foretaget udelukkende med henblik på at undgå, at Amagerbanken skulle foretage en nedskrivning af betydelig størrelse i årsrapporten. Retten lægger tilsvarende til grund, at refinansieringen havde til formål at undgå tab som følge af, at forudsætningerne i den allerede bevilgede finansiering ikke holdt, og at alternativet til en refinansiering må antages at have været tvangsrealisation af Østerfælled-ejendommen.

Til brug for behandlingen af foreløbig ansøgning om refinansiering af driftskreditte på 225 mio. kr. og obligationslån på 175,6 mio. kr. forelå Management Summary af 17. september 2007 (Del 1) fra Erhvervsafdelingen. Det er anført heri, at refinansieringen skulle ske ved etablering af et nyt udlån på 400 mio. kr. samt en ny driftskredit på 30 mio. kr. budgetteret til likviditetsunderskud ét år frem og med oplysning om, at driftskreditte forventedes forhøjet årligt med ca. 30 mio. kr. over de efterfølgende fire år. På den baggrund lægger retten til grund, at det stod klart for de involverede sagsøgte, at hvis ansøgningen blev bevilget og refinansieringen gennemført, ville Amagerbanken påtage sig at dække et forventet likviditetsunderskud på årligt omkring 30 mio. kr. i fem år, og det er derfor uden betydning, at der på forsiden af dette Management Summary om den nye driftskredit er anført 30 mio. kr. og ikke 150 mio. kr. Efter Jørgen Brændstrups forklaring lægger retten endvidere til grund, at Management Summary'ets oplysning om, at der var tale om en formålsbestemt finansiering i et grænseområde af Amagerbankens normale forretningspolitik, skyldtes at banken med denne sag bevægede sig fra traditionel ydelse af kortvarig finansiering ind i mellemlang finansiering. Endelig lægger retten efter Jørgen Brændstrups forklaring til grund, at banken årligt skulle re-vurdere strategien ét år frem, fordi man forventede, at markedet som følge af en uændret boligefter-spørgsel igen ville vende, og at det derfor kunne være relevant at gå tilbage til et spor, hvor man solgte ud af lejlighederne. Villy Rasmussen har ligeledes forklaret, at bestyrelsen i september 2007

stadig havde troen på, at man inden for en periode kunne komme tilbage i forhold til et salg af lejligheder i området.

Navnlig efter Jørgen Brændstrups forklaring og den fremlagte korrespondance i 2007 mellem Amagerbanken og Schaumann-koncernen samt dennes advokat lægger retten til grund, at den indgåede aftale om refinansiering faldt på plads efter langvarige forhandlinger parterne imellem både før og efter behandlingen af de to Management Summaries af 17. september 2007 (Del 1 og Del 2) på bestyrelsesmøderne i september 2007.

Af allongen til låneaftalen mellem Schaumann Holding A/S og Amagerbanken fremgår bl.a., at Amagerbanken forpligtede sig til at finansiere Schaumann Østerfælled A/S' løbende likviditetsunderskud i genopretningsperioden i overensstemmelse med budget for perioden 2007-2022, og at parterne mindst én gang årligt i fællesskab skulle vurdere forsvarligheden i fortsat drift, hvilket altid ville være tilfældet, hvis budgettet var opfyldt indenfor +/- 10 % målt på resultatet før renter, skat, afskrivninger og nedskrivninger (EBITDA). Budgettet indeholdt forudsætning om bl.a. årligt frasalgs af lejligheder, og det fremgår, at der fra 2013 til og med 2015 var budgetteret med en avance ved salg på mellem omkring 22 og 20 mio. kr. om året, mens EBITDA i disse år var opgjort til mellem omkring 53 og 46 mio. kr., og at der fra 2016 til og med 2019 var budgetteret med en avance ved salg på mellem omkring 18 og 20 mio. kr. om året, mens EBITDA i disse år var opgjort til mellem omkring 39 og 43 mio. kr. Det fremgår af budgetforudsætningerne bl.a., at det var forudsat, at ejendommens værdi steg med 5 % fra 2013, og at den forudsatte salgpris ved frasalgs af lejligheder på 39.000 kr. pr. bruttokvadratmeter blev reguleret med 5 % om året i perioden fra 2013 og 2022.

Jørgen Brændstrup har om budgettet forklaret bl.a., at han accepterede at ændre målepunktet for budgetopfyldelse fra resultat før skat (EBT) til EBITDA, fordi det ikke gjorde nogen forskel for Amagerbanken, da det afgørende for banken var, om der var ændringer på driften på ejendommen, og at disse holdt sig under 10 %. Videre har han forklaret, at Amagerbanken kun var bundet, hvis budgettet holdt, og hvis budgettet holdt, var udviklingen i ejendommens værdi fornuftig for banken.

På denne baggrund har FS Finans III A/S ikke godtgjort, at de sagsøgte ikke forholdt sig til risikoen for, at Amagerbanken ville være forpligtet til at finansiere et løbende driftsunderskud, fordi budgettet målt på EBITDA var opfyldt, uanset hvordan værdien af ejendommen udviklede sig. Retten lægger efter Jørgen Brændstrups forklaring således til grund, at det afgørende for Amagerbanken var, at driften på ejendommen ikke kom under 10 % af det budgetterede, og at hvis budgettet holdt, var udviklingen i ejendommens værdi fornuftig for banken. Retten har herved tillige lagt vægt på, at der ikke har været bevisførelse om sandsynligheden for, at budgettet målt på EBITDA kunne være opfyldt, hvis ejendommen faldt i værdi. Retten har uden bevisførelse herom ikke grundlag for at antage, at dette udfald var nærliggende.

Det kan ikke føre til en anden vurdering, at det endelige budget indeholdt mindre årlige negative driftsresultater end det budgetudkast, som Jens Schaumann tidligere fremsendte til Amagerbanken, idet retten efter Jørgen Brændstrup og John Weibulls forklaringer lægger til grund, at de i forhandlingerne om budgettet var opmærksomme på, at Jens Schaumann skulle have et incitament til at arbejde med engagementet, og at Jens Schaumann, som forklaret af Jørgen Brændstrup, havde et incitament til, at budgettet skulle se forsigtigt ud.

Det kan endvidere ikke føre til en anden vurdering, at Amagerbankens lån til Schaumann Østerfælled A/S og Schaumann Holding A/S henstod uden afdrag i op til 15 år, eller at banken ikke krævede

sikkerhedsstillelse fra andre selskaber i Schaumann-koncernen eller Jens Schaumann. Retten lægger herved vægt på, at det var forudsat i budgettet, at realkreditlånet blev indfriet i 2019, hvor der efter budgettet fortsat var mere end 200 lejligheder, der endnu ikke var frasolgt. Retten lægger endvidere vægt på, at Schaumann Holding A/S i en 15-årig periode fra udbetaling af lånet på 400 mio. kr. skulle betale 5 mio. kr. ultimo hvert kvartal til dækning af påløbne renter, og at forpligtelsen til at betale renter i dette omfang dermed blev løftet fra Schaumann Østerfælled A/S til Schaumann Holding A/S. Det er på den baggrund ikke godtgjort, at Amagerbanken reelt påtog sig alle risici forbundet med Østerfælled-ejendommens drift og værdiudviklingen på ejendommen.

Det, FS Finans III A/S har anført om sin opfattelse af, at et engagement blev udeladt i Amagerbankens samlede engagement med Schaumann-koncernen med henblik på, at Amagerbankens samlede engagementet med Schaumann-koncernen kunne komme under grænsen i § 145 i lov om finansiel virksomhed, kan ikke føre til en anden vurdering.

På denne baggrund finder retten, at det ikke er godtgjort, at Amagerbankens refinansiering af Østerfælled-engagementet i 2007, som anført af FS Finans III A/S, var et særdeles risikabelt og utraditionelt arrangement, hvor Amagerbanken påtog sig drift af andres virksomhed. Der er herefter ikke grundlag for at antage, at det var uforsvarligt at medvirke hertil på de aftalte vilkår. De involverede sagsøgte har derfor ikke handlet ansvarspådragende ved refinansieringen.

6.3.3 Palm, Classen og Ørbekkers ultimative erhvervelse af Østerfælled Holding A/S i 2008

Hans-Henrik Palm Holding ApS, Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S og Classen Holding A/S købte aktiekapitalen i Østerfælled Holding A/S af Schaumann Investment A/S, og Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker blev herved de ultimative ejere af Østerfælled-ejendommen. Retten lægger efter det oplyste til grund, at Schaumann Holding A/S' forpligtelser overfor Amagerbanken i forhold til lånet på 400 mio. kr. herved ophørte. Samtidig indgik Classen Finans A/S, Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S og Hans-Henrik Palm aftale med Schaumann Investment A/S om overdragelse af 100 % af selskabskapitalen i K/S Dalgas Have. I forhold til Amagerbankens eksisterende finansiering af Østerfælled-ejendommen fortsatte denne, ligesom valuta-rammen med en tabsramme på 100 mio. kr. blev etableret.

Om værdifastsættelsen af de to ejendomme har Jørgen Brændstrup forklaret, at Amagerbanken ikke blandede sig heri, da parterne var professionelle og havde udfordret hinanden på priserne. N. E. Nielsen har forklaret, at det ikke var så vigtigt for ham og Amagerbanken, hvordan parterne handlede indbyrdes, og at det vigtige for banken var, at gælden blev overtaget, og at der blev stillet personlig kaution af Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, der var særdeles formuende. Forklaringerne har støtte i de forklaringer, der er afgivet af Jens Schaumann, Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker, og er ikke modsagt ved den øvrige bevisførelse. På den baggrund lægger retten til grund, at handlen blev indgået efter en forhandling mellem køber og sælger, og at Amagerbanken ikke blandede sig i værdifastsættelsen af ejendommene.

I Management Summary af 14. maj 2008 om finansieringen af Østerfælled-ejendommen efter handlen, der tog udgangspunkt i en model, hvor Østerfælled-ejendommen blev solgt over i et kommanditselskab, er anført bl.a., at med det forudsatte ejendomsswap opnåede begge realisation til et lavt startafkast, at ved overtagelsen af Østerfælled Holding A/S var værdisætningen baseret på en bogført værdi af Østerfælled-ejendommen på 1.557 mio. kr., at det blev vurderet muligt at opnå en hurtigere realisation af projektet end i det daværende ejerregi bl.a. baseret på en vurdering af, at Henrik Ørbekker, Olav Damkiær-Classen og Hans-Henrik Palm med personlig hæftelse ville være meget

nærværende i administration, håndtering og optimering af ejendommen, at væsentligste risikofaktorer fortsat var renteutviklingen, prisniveau for genudlejningslejen og på sigt niveau for salgspriser, samt derudover om værdiansættelsen af ejendommen kunne fastholdes, at ved den forudsatte overtagelse var ejendommen bogført til ca. 41.217 kr. pr. etagemeter, og at aktuelt blev ejerlejligheder på Østerbro udbudt til gennemsnitligt 34.550 kr. pr. etagemeter, at det var afgørende for sammenhængen i Østerfælled-engagementet, at den finansielle struktur blev opretholdt og understøttet gennem aktiv håndtering af valutarammen i et ejerregi, der havde forpligtet sig til en længere løsningshorisont, at kautionisterne, der hæftede med deres fulde formue, ansås for professionelle aktører i ejendomsmarkedet og i stand til at håndtere sagen til den aftalte handelspris, og at der var en forventning om, at der indenfor en 5-årig periode på ny ville være en rimelig omsættelighed på ejerlejligheder på Østerbro.

Jørgen Brændstrup har forklaret, at han i dette Management Summary indikerede, at begge ejendomme ville blive solgt til høje priser, og at Amagerbanken godt kunne leve med den aftalte værdi af Østerfælled-ejendommen på den lange bane, ligesom han har forklaret, at den værdi af Østerfælled-ejendommen, som sælger og køber havde aftalt, ikke påvirkede finansieringsbehovet, idet køberne af Østerfælled Holding A/S krone til krone skulle overtage Amagerbankens finansiering. Han har videre forklaret, at der fra Amagerbankens side var et ønske om en mere nærværende administration for at sikre maksimering af leje mv., og at det var et vilkår for køberne for at tiltræde handlen, at der kunne etableres en valutaramme i den pågældende størrelsesorden, hvilket banken accepterede, fordi banken havde en professionel og god erfaring med de tre nye ejeres håndtering af lån i fremmed valuta. Endelig har han forklaret, at Amagerbanken opfattede de tre nye ejeres kautioner som en bedre sikkerhed for banken end de sikkerheder, der var stillet i forbindelse med finansiering til Schaumann Østerfælled A/S. N. E. Nielsen har forklaret, at finansiering af fast ejendom med valutalån var helt sædvanligt, og vurderingen var, at der ikke var nogen reel risiko ved valutarammen, da Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker hver påtog sig en personlig kaution. Videre har han forklaret, at bestyrelsen bevilgede kreditfaciliteten ud fra det synspunkt, at det var en god løsning for banken som kreditor, idet huslejestigninger og optimering af Østerfælled-ejendommen kunne gennemføres ved denne løsning af de pågældende personer. De af de øvrige sagsøgte, der var i Amagerbanken på daværende tidspunkt, har i det væsentlige tilsluttet sig disse forklaringer i det omfang, de nærmere husker forløbet, og ingen har forklaret i modstrid hermed.

På denne baggrund lægger retten til grund, at den værdi, som Østerfælled-ejendommen indgik med ved Hans-Henrik Palm Holding ApS, Ejendomsselskabet Øresundshøj A/S og Classen Holding A/S' køb af aktiekapitalen i Østerfælled Holding A/S, og som de involverede sagsøgte var vidende om, ikke var bestemmende for etableringen af valutarammen med ramme for tab på 100 mio. kr. For så vidt angår den allerede etablerede finansiering medfører det forhold, at handlen endte med at blive gennemført ved køb af aktiekapitalen i Østerfælled Holding A/S, at der efter det oplyste ikke blev tale om en gældsovertagelse af allerede etablerede lån. Retten finder herefter, at det ved bedømmelsen af, om de involverede sagsøgte har handlet ansvarspådragende, ikke er af væsentlig betydning, om Østerfælled-ejendommen – eller i øvrigt Handelshøjskole-ejendommen – indgik i handlen med en opskruet pris.

Der er enighed om, at finansieringen var baseret på budgettet af 26. november 2007 (Budget for Genopretningsperioden 2007-2022) og dermed de samme forudsætninger, som ved indgåelsen af refinansieringsaftalen med Schaumann Østerfælled A/S i slutningen af 2007. Jørgen Brændstrup har herom forklaret, at det udarbejdede budget var relativt nyt, og at der ikke var nye parametre, hvilket

FS Finans III A/S ikke har bestridt. Amagerbanken forpligtede sig i henhold til allongen til låneaftalen vedrørende lånet på 392,5 mio. kr. til at finansiere Østerfælledparken A/S' løbende likviditetsunderskud i genopretningsperioden i overensstemmelse med budgettet, ligesom parterne mindst én gang årligt i fællesskab skulle vurdere forsvarligheden i fortsat drift, hvilket altid ville være tilfældet, hvis budgettet var opfyldt indenfor +/- 10 % målt på EBITDA. Jørgen Brændstrup har i overensstemmelse hermed forklaret, at de selvskyldnerkautioner, som henholdsvis Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen stillede, ikke kunne kaldes, hvis budgettet holdt. Vedrørende kautionerne lægger retten efter FS Finans III A/S' anbringender til grund, at det er ubestridt, at de tre personer på kautionstidspunktet var formuende i det omfang, som det er anført i Management Summary af 14. maj 2008. Spørgsmålet er, om de involverede sagsøgte måtte indse, at kautionisternes øvrige forretninger ville være nødlidende, hvis budgettet ikke holdt +/- 10 % målt på EBITDA. Uden nærmere bevisførelse herom, har retten ikke grundlag for at antage, at denne sammenhæng var nærliggende. På den baggrund finder retten, at der ikke er grundlag for at antage, at det i maj-juni 2008 burde have stået de involverede sagsøgte klart, at hvis Østerfælled-engagementet blev nødlidende, ville kautionisterne også være det. Det, FS Finans III A/S i øvrigt har anført herom, kan ikke føre til en ændret vurdering.

Efter indholdet af Management Summary af 14. maj 2008, hvoraf fremgår, at tab på valutarammen op til 100 mio. kr. ville blive accepteret uden marginopkrævning, samt referatet af bestyrelsesmødet den 21. maj 2008, hvoraf fremgår, at N. E. Nielsen bemærkede, at der var tale om en risikoudvidelse på 100 mio. kr., lægger retten til grund, at de involverede sagsøgte var klar over, at der med etableringen af valutarammen skete en risikoudvidelse på Østerfælled-engagementet på 100 mio. kr. Efter oplysningerne i Management Summary'et om, at en aktiv valutahåndtering af finansieringen ville kunne skabe rentabilitet i ejendommen, og at risikoen i engagementet uændret bestod i, om der er tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne sammenholdt med, at der blev bevilget en ramme på 100 mio. kr. til tab, lægger retten endvidere til grund, at det stod klart for de sagsøgte, at der var en risiko for, at Østerfælledparken A/S led kurstab, hvilket i givet fald ville forringe likviditeten. I forhold til om de sagsøgte har handlet ansvarspådragende ved etablering af valutarammen, er spørgsmålet herefter, om der var tale om en uforsvarlig risikoudvidelse.

Der er ikke fremlagt dokumenter, der nærmere belyser valutarammens anvendelse, og der er ikke indhentet syn og skøn eller anden sag- eller branchekyndig bedømmelse heraf. Efter den stedfundne bevisførelse, herunder navnlig forklaringerne afgivet af N. E. Nielsen, Jørgen Brændstrup, de statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender, Henrik Ørbekker samt Klaus Bach Jensen og Henrik Jensen fra Amagerbankens Investeringsafdeling, lægger retten til grund, at valutarammen blev anvendt til en teknisk omlægning af belåningen i Østerfælled-ejendommen til lån i CHF (og senere tillige JPY) med henblik på at opnå lavere finansieringsomkostninger og salg af valutaoptioner. N. E. Nielsen og Jørgen Brændstrup har forklaret, at finansiering af fast ejendom med valutalån på daværende tidspunkt var sædvanligt, og disse forklaringer har støtte i forklaringerne afgivet af bl.a. Michael Nellemann Pedersen og de statsautoriserede revisorer Anders Duedahl-Olesen og Torben Bender, ligesom de ikke er modsagt ved den øvrige bevisførelse.

Som anført ovenfor, lægger retten til grund som ubestridt, at Henrik Ørbekker, Hans-Henrik Palm og Olav Damkiær-Classen på kautionstidspunktet var formuende i det omfang, det er anført i Management Summary af 14. maj 2008. De tre personer indsatte i forbindelse med købet af Østerfælled-ejendommen endvidere 30 mio. kr. på en sikringskonto i Amagerbanken, ligesom retten efter indholdet af deres erklæring af 13. juni 2008 lægger til grund, at de forpligtede sig til årligt at indbetale

20 mio. kr. i Østerfælledparken A/S til betaling af påløbne renter på engagementet med Amagerbanken. Endelig lægger retten efter Marianne Sørensens forklaring til grund, at Henrik Ørbekker i foråret 2008 havde et indskud på et trecifret millionbeløb i Amagerbanken.

På den baggrund og efter bevisførelsen i øvrigt, herunder forklaringerne afgivet af Henrik Ørbekker, Michael Nellemann Pedersen og Carsten Ehlers om CHF og anvendelse af denne valuta sammenholdt med grafen over afkast på CHF lån i perioden 2000 til ultimo juni 2010, finder retten, at det ikke er godtgjort, at etableringen af valutarammen med en tabsramme på 100 mio. kr. i foråret 2008 forøgede Amagerbankens risiko ved Østerfælled-engagementet i et sådant omfang, at der er grundlag for at fastslå, at de involverede sagsøgte har handlet uforsvarligt ved denne udvidelse af engagementet. Retten har herved tillige lagt vægt på, at Finanstilsynet ved sine inspektioner i Amagerbanken i 2008 og 2009 ikke har omtalt, at der skulle være en usædvanlig risiko forbundet med valutarammen i Østerfælled-engagementet, ligesom hverken intern revision eller ekstern revision har anført dette.

Det, som FS Finans III A/S i øvrigt har anført, om Amagerbankens undladelse af nedskrivninger på Østerfælled-engagementet pr. 30. juni 2008 samt, at banken af det provenu på omkring 160 mio. kr., som Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen fik i forbindelse med salget af Handelshøjskole-ejendommen, alene krævede 30 mio. kr. indsat på en sikringskonto, kan ikke føre til en anden vurdering. Det, FS Finans III A/S har anført om, at Amagerbanken i medfør af § 145 i lov om finansiel virksomhed var forpligtet til at konsolidere Østerfælled-engagementet med hver af de tre ejere af Østerfælledparken A/S, kan heller ikke føre til en anden vurdering allerede fordi, FS Finans III A/S ikke alene med henvisning til Finanstilsynets afgørelse af 27. maj 2010 om konsolidering har dokumenteret, at de sagsøgte i foråret 2008 burde have indset, at engagementerne skulle konsolideres eller burde have konsolideret engagementerne ud fra et forsigtighedsprincip.

Sammenfattende er der herefter ikke grundlag for at fastslå, at de involverede sagsøgte har handlet ansvarspådragende ved denne finansiering.

6.3.4 Betalinger til Nykredit Bank vedrørende den nedlukkede renteswap

Efter forhandlinger med Nykredit Bank i slutningen af 2009 og starten af 2010 accepterede Amagerbanken, at Amagerbankens likviditetstilsagn til dækning af et 1. prioritetslån med en fast rente på 4,88 % p.a. tillige med kvartalsvis afdrag på 2,5 kr. mio. på 1. prioritetslånet omfattede betaling på den kreditfacilitet, som Østerfælledparken A/S havde fået i Nykredit Bank efter nedlukningen af renteswappen med et tab på omkring 115 mio. kr. Den renteforskel, der var mellem den faktiske rentebetaling på realkreditlånet og den rente på 4,88 %, der var budgetteret med, skulle således anvendes til afvikling af kreditfaciliteten. Jørgen Brændstrup har forklaret, at det var en forudsætning herfor, at Amagerbanken kunne udvide sit pant for så vidt angår disse betalinger, hvilket også fremgår af Amagerbankens brev af 18. januar 2010 til Nykredit Bank. Han har endvidere forklaret, at Amagerbanken ikke var interesseret i at tvinge Østerfælledparken A/S ud i en tvangsauktion. På den baggrund lægger retten til grund, at de betalinger, der blev foretaget til Nykredit på realkreditlånet og til Nykredit Bank på kreditfaciliteten, holdt sig inden for den likviditetsramme, der var budgetteret med, og at der således samlet blev betalt det samme, som der skulle være betalt, hvis renteswappen ikke var blevet opsagt. Retten lægger endvidere til grund, at omfanget af Amagerbankens pantsikkerhed i Østerfælled-ejendommen for de skete betalinger ikke blev forringet i forhold til, hvis betalingerne i stedet var anvendt til betaling af renter på realkreditlånet.

Efter disse omstændigheder, og da det er ubestridt, at aftalen med Nykredit Bank blev indgået med henblik på at varetage Amagerbankens interesser, er der ikke grundlag for at antage, at de sagsøgte har handlet uforsvarligt ved efter nedlukningen af renteswappen at videreføre det budgetterede likviditetsflow således at den renteforskel, der var mellem den faktiske rentebetaling på realkreditlånet i Nykredit og den rente på 4,88 %, der var budgetteret med, blev anvendt til nedbringelse af kreditfaciliteten i Nykredit Bank. De sagsøgte har derfor ikke handlet ansvarspådragende ved at acceptere disse betalinger til Nykredit Bank. Det kan under de foreliggende omstændigheder ikke føre til en anden vurdering, at kreditfaciliteten i Nykredit Bank var efterstillet Amagerbankens lån i prioritetsrækkefølgen i Østerfælled-ejendommen.

6.3.5 Forlængelse af driftskrediten og valutarammen i december 2009

Det er ubestridt, at der i december af 2009 var foretaget store nedskrivninger på Østerfælled-engagementet, og at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker på dette tidspunkt var økonomisk nødlidende. Flere af de sagsøgte har i overensstemmelse hermed forklaret, at de var klar over, at yderligere tab på valutarammen efter forlængelsen måtte bæres af Amagerbanken. Det er endvidere ubestridt, at tabsrammen i slutningen af 2009 lå tæt på grænsen på 100 mio. kr., og at Amagerbanken i løbet af 2009 til Østerfælledparken A/S havde sendt flere marginkald med krav om inddækning, som efterfølgende var blevet tilbagekaldt, da tabsrammen faldt til under 100 mio. kr.

N. E. Nielsen har om Management Summary af 14. december 2009 forklaret, at hovedårsagen til, at kreditten kom op i bestyrelsen på dette tidspunkt var, at der én gang årligt skulle tages stilling til forlængelse af driftskrediten, og at selv om verden havde ændret sig som følge af Finanskrisen, var det opfattelsen, at Hans-Henrik Palm, Olav Damkiær-Classen og Henrik Ørbekker stadig ville kæmpe for Østerfælled-ejendommen, ligesom en tvangsrealisation i et ikke eksisterende marked ikke var en løsning. Han har videre forklaret, at der havde været en positiv driftseffekt på ca. 39 mio. kr. som følge af valutaen, og at det aktuelle tab lå inden for den ramme, der oprindeligt var bevilget, ligesom det var lykkedes at holde planen om huslejestigning. Begge de sidstnævnte forhold har støtte i oplysningerne i Management Summary af 14. december 2009. Villy Rasmussen har i overensstemmelse hermed forklaret, at bestyrelsen stadig havde troen på, at markedet ville komme tilbage, og at det ikke havde været godt købmandskab at sælge Østerfælled-ejendommen i et marked, der ikke var der, hvilket havde været alternativet til en forlængelse. Jørgen Brændstrup har forklaret, at situationen var den, at driftsomkostningerne var på niveau, og at kvadratmeterprisen ved udlejning steg, ligesom tabet på renteswappen med en væsentlig lavere rente på lånet til Nykredit kunne elimineres på tre til fire år, hvorefter driften ville være tilbage i 0. Han har videre forklaret, at Amagerbanken anså det som et lukket system, hvor banken havde hånd om likviditeten, og at banken ikke gik ud af finansieringen i CHF, da det på daværende tidspunkt ikke var usædvanligt at finansiere fast ejendom i valuta. Ingen af de øvrige sagsøgte har forklaret i modstrid hermed. Henrik Håkonsson har tillige forklaret, at man kunne have forlænget driftskrediten uden at forlænge valutarammen, men at det ikke ville have været fornuftigt ud fra, hvad man hørte i markedet, og at det ville have ført til en betydelig forhøjelse af Østerfælled-engagementets rentebelastning.

På denne baggrund, og da forklaringerne ikke er imødegået ved bevisførelsen i øvrigt, lægger retten til grund, at beslutningen om bevilling af forlængelsen af driftskrediten og valutarammen blev truffet efter en afvejning af risiciene ved en forlængelse over for alternativerne hertil og ud fra, hvad de sagsøgte anså som den bedste varetægelse af Amagerbankens interesser. Det er derfor ikke godtgjort, at bevillingen skulle være udtryk for en beslutning om at foretage spekulation i et uforudset håb om at nedbringe et tab. Herefter, og da det ved vurderingen af forsvarligheden af den trufne beslutning må indgå, at der var tale om et allerede etableret engagement, der tillige med kautionisterne

var blevet nødlidende, er der ikke grundlag for at antage, at de sagsøgte handlede uforsvarligt ved forlængelsen af driftskrediten og valutarammen i 2009. Det, der er anført om betydningen af Amagerbanken økonomiske situation generelt på daværende tidspunkt i forhold til beslutningen samt om Amagerbankens kreditpolitik, kan under disse omstændigheder ikke føre til en anden vurdering. Efter oplysningerne om navnlig nedskrivningerne på Østerfælledparken A/S og kautionisternes økonomiske situation finder retten imidlertid samtidig, at fortsættelsen af valutarammen i december 2009 medførte en skærpet pligt for de sagsøgte til løbende at overvåge og tage stilling til udviklingen i de åbentstående valutapositioner.

6.3.6 Valutarammen i 2010

Efter den mailkorrespondance, der foregik i første halvår 2010 mellem bl.a. Jørgen Brændstrup og Annette Hansen, Erhvervsafdelingen, samt referaterne af bestyrelsesmøderne i samme periode, lægger retten til grund, at såvel direktionen som bestyrelsen løbende blev holdt orienteret om udviklingen i tabet på valutarammen samt de underliggende kursudsving, der var årsag til tabets udvikling. På den baggrund er det uforholdsmæssigt at tage stilling til, hvornår de sagsøgte blev bekendt med eller burde være blevet bekendt med, at tabsrammen på 100 mio. kr. var overskredet, herunder hvornår Jørgen Brændstrup første gang oplyste de øvrige sagsøgte herom.

Der skete ikke indbetaling til Amagerbanken i henhold til de marginkald, der blev sendt til Østerfælledparken A/S, Hans-Henrik Palm, Henrik Ørbekker og Olav Damkiær-Classen fra den 19. januar til den 16. juni 2010 som følge af, at tabet på valutarammen oversteg 100 mio. kr. Uanset at Østerfælledparken A/S og kautionisterne på dette tidspunkt var økonomisk nødlidende, finder retten, at den manglende honorering af disse marginkald ikke i sig selv indebærer, at der er grundlag for at antage, at de sagsøgte har handlet uforsvarligt ved først at lukke valutarammen i slutningen af juni 2010. Retten har herved lagt vægt på bl.a., at det ikke af kontraktgrundlaget mellem Amagerbanken, Østerfælledparken A/S og kautionisterne fremgår, at Amagerbanken havde pligt til at lukke valutarammen i den situation. Retten finder endvidere, at det forhold, at der ikke blev udarbejdet en formel forhøjelse af bevillingen til Østerfælledparken A/S på størelsen af overskridelsen af tabsrammen, når valutarammen blev fortsat, ikke i sig selv indebærer, at der er grundlag for at antage, at de sagsøgte har handlet uforsvarligt. Om de sagsøgte herved har handlet uforsvarligt må afgøres efter en vurdering af baggrunden for, at valutarammen først blev lukket i slutningen af juni 2010.

Det er ubestridt, at direktionen i første halvår af 2010 løbende indhentede relevante analyser og rådgivning i relation til forventningerne til CHF's og JPY's kursudvikling og løbende videreformidlede disse oplysninger til bestyrelsen.

N. E. Nielsen har forklaret, at valuta var et emne, der stod højt på bestyrelsens dagsorden i hele foråret 2010. Direktionens indstilling til bestyrelsen var i hele perioden, at banken skulle fastholde positionerne, da det var forventningen, at kurserne ville falde tilbage til normalt niveau. Bestyrelsen tilsluttede sig disse indstillinger. Jørgen Brændstrup har forklaret, at valutasituationen vedrørende Østerfælled-engagementet blev drøftet gennem hele foråret 2010 på baggrund af den helt særegne situation, der var opstået. Bankens ledelse vurderede til stadighed, hvad der burde gøres. Ingen af de øvrige sagsøgte eller vidner har, i det omfang de husker forløbet, forklaret i modstrid hermed. Retten lægger derfor til grund, at de sagsøgte løbende forholdt sig til spørgsmålet om, hvorvidt valutarammen i Østerfælled-engagementet skulle lukkes eller videreføres. De sagsøgte og Michael Nellemann Pedersen har samstemmende forklaret, at valutarammen ikke blev lukket, fordi de indhentede råd fra eksperter om forventet valutakursudvikling talte imod.

Det er oplyst, at tabet på valutarammen den 5. februar 2010 var 164 mio. kr. På det telefoniske bestyrelsesmøde den 7. februar 2010 rejste Kent Villadsen Madsen et spørgsmål om styring af valuta-terminsforretninger på baggrund af udviklingen siden årsskiftet. Det er oplyst, at det aktuelle tab på valutarammen den 19. marts 2010 var 182,4 mio. kr. Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet umiddelbart før den ordinære generalforsamling den 22. marts 2010, at der var en drøftelse om valuta på baggrund af den seneste tids udvikling i kursen på CHF og JPY, og at der var enighed om, at bestyrelsen i april 2010 skulle vedtage en strategi for, hvilken risikosituation Amagerbanken ville acceptere. Det er oplyst, at det aktuelle tab på valutarammen den 13. april 2010 var 155,25 mio. kr. Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet den 14. april 2010, at der i relation til bankens valutaeksponering blev redegjort for vurderinger af udviklingen, og at N. E. Nielsen oplyste, at der var behov for en generel drøftelse af den ønskede risikoprofil i Amagerbanken, men at denne drøftelse måtte afvente opnåelsen af statslig likviditetsgaranti og aflæggelse af kvartalsrapport. Det er oplyst, at det aktuelle tab på valutarammen den 28. april 2010 var 174,65 mio. kr. Af referatet af bestyrelsesmødet den 29. april 2010 fremgår, at Intern Revisions protokollat vedrørende første kvartal blev gennemgået, og at bestyrelsen i relation til Henrik Ørbekker drøftede valutaeksponering sammenholdt med renterisiko. Det fremgår ikke af referatet, at bestyrelsen vedtog en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere. Det er oplyst, at det aktuelle tab på valutarammen den 18. maj 2010 var 261,8 mio. kr. Jørgen Brændstrup har forklaret, at han er sikker på, at størrelsen af tabet på valutaeksponeringen blev drøftet på bestyrelsesmødet den 19. maj 2010, herunder vedrørende Østerfælled-engagementet. Af referatet af bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 fremgår, at bestyrelsen anmodede Amagerbanken om snarest at lave en plan, hvor man sigtede mod at lukke bankens kunders positioner eller sikre relevant beslutningsgrundlag for at fastholde positionerne. Det fremgår ikke af referatet, at bestyrelsen vedtog en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere.

Om baggrunden for ikke at lukke valutarammen omkring den 19. maj 2010 har Jørgen Brændstrup forklaret, at banken nu også havde rettet henvendelse til en valutaanalytiker ved navn Carsten Valgreen, der understøttede bankens hidtidige vurdering, hvorefter kursstigningen på CHF og JPY var midlertidig. N. E. Nielsen har forklaret, at der var mange analyser til stede på bestyrelsesmødet den 19. maj 2010, herunder fra Danske Bank, Nordea, JP Morgan og Goldman Sachs. Analyserne sagde entydigt, at valutaen ville falde tilbage. Henrik Håkonsson har forklaret, at bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 var ubehageligt, og at der på dette tidspunkt var sket en markant forværring af valutakurserne. Eksperternes råd var dog uændret at blive i positionen. Om baggrunden for, at bestyrelsen på bestyrelsesmødet den 19. maj 2010 ikke vedtog en strategi for, hvilken risikosituation Amagerbanken ville acceptere, har N. E. Nielsen forklaret, at notatet for det samlede risikobillede ikke forelå på dette tidspunkt, og at bestyrelsen derfor igen bad om at få dette notat for at få det samlede risikobillede. Valutapositionerne nåede imidlertid at blive lukket, før notatet fremkom.

Det er oplyst, at det aktuelle tab på valutarammen henholdsvis den 7. og 14. juni 2010 var henholdsvis 306,8 mio. kr. og 291,7 mio. kr. På baggrund af referaterne af bestyrelsesmøderne den 12. og 16. juni 2010 samt forklaringerne fra N. E. Nielsen og Michael Nellemann Pedersen lægger retten til grund, at der på ny fandt drøftelse af valutaspørgsmålet sted. Drøftelserne skete på grundlag af yderligere oplysninger og analyser. Bestyrelsen traf ikke beslutning om lukning af valutarammen eller strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere. Det er oplyst, at det aktuelle tab på valutarammen henholdsvis den 22., 23. og 24. juni 2010 var henholdsvis 314,9 mio. kr., 319,3 mio. kr. og 327,9 mio. kr. Fredag den 25. juni 2010, kl. 11.55, skrev Klaus Bach Jensen til bl.a. Jørgen Brændstrup, at tabet på valutarammen nu var 331,1 mio. kr., og en halv time senere videresendte Jørgen Brændstrup mailen til N. E. Nielsen med tilkendegivelse om, at de skulle drøfte spørgsmålet

igen i eftermiddag. På baggrund af referatet af bestyrelsesmødet lørdag den 26. juni 2010 lægger retten til grund, at halvdelen af Amagerbankens udsatte kundepositioner i CHF, svarende til en tredjedel af bankens positioner, var blevet lukket den 25. juni 2010. På dette bestyrelsesmøde blev det besluttet tillige at lukke halvdelen af JPY-positionerne. På baggrund af referatet af bestyrelsesmødet søndag den 27. juni 2010 og mandag den 28. juni 2010 lægger retten til grund, at Amagerbanken lukkede alle resterende positioner i CHF og JPY om formiddagen den 28. juni 2010. Amagerbanken realiserede herved et tab på valutarammen på Østerfælled-engagementet på ca. 340 mio. kr.

På den baggrund finder retten, at bestyrelsen ved adskillige lejligheder i løbet af første halvår 2010 havde anledning til at beslutte at lukke valutarammen i Østerfælled-engagementet. Retten lægger på denne baggrund endvidere til grund, at direktionen og bestyrelsen kontinuerligt overvågede, drøftede og tog stilling til udviklingen i de åbentstående valutapositioner. Ved de lejligheder, hvor bestyrelsen undlod at træffe beslutning om nedlukning af valutarammen, skete det på et grundlag, der var underbygget af relevante og aktuelle oplysninger om tab samt valutakursudvikling og prognoser fra interne og eksterne, herunder udenlandske, markedsanalytikere. Det er herefter ikke godtgjort, at bestyrelsens undladelse af at lukke valutarammen før i slutningen af juni 2010 var baseret på et ufunderet håb om kursfald, og der er derfor ikke grundlag for at antage, at de sagsøgte herved har handlet usagligt eller på anden måde uforsvarligt. Det, der oplyst om, at de sagsøgte herved fraveg bestyrelsens instruks til direktionen om bl.a. valutarisici kan endvidere ikke føre til en anden vurdering, idet beslutningen om at fortsætte valutarammen blev truffet af bestyrelsen. Det er under disse omstændigheder endvidere ikke godtgjort, at Amagerbankens kontrol- og overvågningsmekanisme skulle være sat ud af funktion ved, at valutarisikoen ikke var taget over på bankens egne bøger.

I strid med sin beslutning på mødet den 22. marts 2010 vedtog bestyrelsen i første halvår 2010 ikke en strategi for, hvilken risikosituation banken ville acceptere. Det er ikke godtgjort, at der var omstændigheder, der begrundede en ændring i denne beslutning. Tværtimod var udviklingen i valutakurserne og dermed tabet på valutarammen af et omfang, der fastholdt beslutningens nødvendighed. Retten finder derfor, at det var en fejl, at den forudsatte strategi ikke blev vedtaget senest på bestyrelsesmødet den 19. maj 2010. Der er imidlertid vide rammer for, hvilken strategi de sagsøgte kunne have vedtaget i saglig varetagelse af Amagerbankens kommercielle interesser inden for engagementet. Retten har derfor ikke grundlag for at antage, at en rettidig vedtagelse af en strategi ville have medført en tidligere lukning af valutarammen, end tilfældet var. Retten finder det herefter ikke godtgjort, at den manglende vedtagelse af en strategi har været tabsforvoldende.

Sammenfattende er der herefter ikke grundlag for at fastslå, at de sagsøgte har handlet ansvarspådragende ved først at nedlukke valutarammen i slutningen af juni 2010.

Herefter, og da det, der i øvrigt er anført, ikke kan føre til et andet resultat, tager retten de sagsøgtes frifindelsespåstand vedrørende denne del af sagen til følge.

6.4 Main Road og P40C

6.4.1 Main Road

6.4.1.1 Hovedbevillingen i marts 2008

Af Management Summary af 4. november 2008 fremgår bl.a., at engagementet blev bevilliget med en forudsætning om, at der var sammenhængende likviditet i projektet, og at denne forudsætning havde vist sig ikke at holde grundet fejl i budgetforudsætningerne. Engagementet var blevet bevilliget af bestyrelsen ved hovedbevilling af 12. marts 2008. Spørgsmålet er herefter, om de involverede sagsøgte i forbindelse med hovedbevillingen har begået fejl.

Jørgen Brændstrup har forklaret, at han fik præsenteret Main Roads byggeprojekt på Københavns Vestegn under et møde med Henrik Wessmann Jensen i december 2007. Der var tale om en refinansiering af en finansiering, som Main Road havde haft med andre banker. Oskar Jensen Holding koncernen, som Main Road indgik i, var allerede kunde i Amagerbanken. Efter bevisførelsen, herunder Jørgen Brændstrups og Per Kirk-Andersens forklaringer, lægger retten til grund, at Erhvervsafdelingen anvendte omkring to måneder på forberedelse af sagen indtil Management Summary af 18. februar 2008 forelå. Erhvervsafdelingen foretog herunder grundige undersøgelser af Main Road og selskabets ejendomsportefølje, ligesom Erhvervsafdelingen gennemgik alle lejekontrakterne og udarbejdede ejendomsskema på hver af ejendommene, som indgik i engagementet. Skemaerne indeholdt bl.a. Amagerbankens vurdering af lejeindtægter mv., og skemaerne blev ifølge Per Kirk-Andersen anvendt af Amagerbanken til værdiansættelsen. På den baggrund lægger retten til grund, at Amagerbanken foretog en selvstændig vurdering af ejendomsporteføljen og dermed ikke lagde de af CBRE foretagne vurderinger uprøvet til grund. Management Summary'et var forbi Kreditkontoret ad to omgange, første gang i januar 2008 og anden gang den 19. februar 2008. Jørgen Brændstrup har forklaret, at sagen tillige blev forelagt for Kreditkomitéen ad to omgange, henholdsvis den 20. og 25. februar 2008. Jørgen Brændstrups og Per Kirk-Andersens forklaringer støttes af John Weibulls forklaring om, at Management Summary af 18. februar 2008 fremstod som velgennemarbejdet og velbeskrevet.

Bevisførelsen, herunder forklaringerne afgivet af Henrik Wessmann Jensen, Per Kirk-Andersen, Jørgen Brændstrup, N. E. Nielsen og Villy Rasmussen, har ikke nærmere identificeret, hvori den fejl, der er omtalt i Management Summary af 4. november 2008 vedrørende hovedbevillingen, bestod, herunder hvilken betydning fejlen måtte have haft for budgetforudsætningerne. Efter Jørgen Brændstrups forklaring, der ikke er modsagt ved den øvrige bevisførelse, og pagineringen af Management Summary af 18. februar 2008, lægger retten til grund, at dokumentet benævnt "Bilag: Main Road Invest A/S", hvoraf fremgår, at Main Roads omsætning i 2007 var på 14,37 mio. kr., ikke var en del af dette Management Summary. De involverede sagsøgte havde i forbindelse med hovedbevillingen derfor ikke grundlag for at betvivle oplysningerne i Management Summary'et om likviditeten i engagementet, herunder oplysningen om, at den samlede aktuelle leje udgjorde 20,584 mio. kr. FS Finans III A/S har ikke godtgjort, at sikkerhederne, som er medtaget i Management Summary af 18. februar 2008, var misvisende. Retten finder det herefter ikke godtgjort, at de involverede sagsøgte burde have opdaget den omtalte fejl ved meddelelsen af hovedbevillingen eller på anden måde handlede uforsvarligt ved at meddele bevillingen.

6.4.1.2 Bevillingen i forbindelse med købet af Priorparken 230 i juni 2008

Bevillingen, som angik 11 mio. kr., blev meddelt af Kreditkomitéen og var således ikke et bestyrelsesanliggende. Retten lægger efter Per Kirk-Andersens forklaring til grund, at Amagerbanken fik foretaget en uvildig vurdering af lejeniveauet. Retten finder, at oplysningerne om lejeniveauet i Management Summary'et af 9. juni 2008 måtte anses for markedskonforme, og har herved navnlig inddraget, at Main Road - uanset Finanskrisen og den ændrede markedssituation fra september 2008 - i oktober 2008 formåede at få hævet lejen på ejendommen fra 275.000 kr. til i alt 655.100 kr. Retten finder derfor, at FS Finans III A/S ikke har godtgjort, at Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen i deres egenskab af medlemmer af Kreditkomitéen handlede uforsvarligt ved at meddele bevillingen i juni 2008.

6.4.1.3 Bevillingerne i november og december 2008 samt juni 2009

Baggrunden for forhøjelsen af driftskrediten med 17 mio. kr. i november 2008 er beskrevet i Management Summary af 4. november 2008, og navnlig Jørgen Brændstrup, Villy Rasmussen samt Henrik Wessmann Jensen har forklaret herom. Retten lægger efter denne bevisførelse til grund, at foranstående panthavere ville have kunnet begære tvangsauktion, såfremt Amagerbanken ikke havde forhøjet driftskrediten i november 2008. Herefter, og idet formålet med merbevillingen var at afværge et tvangssalg i en vanskelig markedssituation, finder retten, at de involverede sagsøgte handlede i saglig varetagelse af Amagerbankens interesser som nødlidende panthaver og dermed ikke uforvarsligt. Retten lægger herved vægt på, at det efter bevisførelsen ikke er godtgjort, at ejendommene, som indgik i Main Road-engagementet, kunne være solgt uden nævneværdigt tab i efteråret 2008. Henrik Wessmann Jensens forklaring kan ikke føre til en ændret vurdering.

Det fremgår ikke af rekapitulationen af 8. december 2008 vedrørende bevillingen den 18. december 2008 om forhøjelse af driftskrediten på 15 mio. kr., at der var stillet selvskyldnerkaution fra Oskar Jensen Holding ApS og Oskar Jensen Ejendomme A/S. Sådanne selvskyldnerkautioner fremgår af rekapitulationen i Management Summary af 4. november 2008 vedrørende forhøjelsen af driftskrediten i november 2008. Spørgsmålet er herefter, om dette var et udtryk for, at Amagerbanken frafaldt sikkerheder. Jørgen Brændstrup har forklaret, at Amagerbanken i forbindelse med omstruktureringen af Oskar Jensen koncernen til et nyt udviklingselskab, Oskar Jensen & Co. A/S, sikrede sig med alle tænkelige sikkerheder, herunder krydskautioner. Jørgen Brændstrups forklaring støttes bl.a. af indholdet af Amagerbankens brev af 22. januar 2009 til Oskar Jensen & Co. A/S samt af den fremlagte bevillingsansøgning af 13. april 2010, der indeholder en kautionsoversigt. Retten finder, at det heroverfor ikke er godtgjort, at Amagerbanken i forbindelse med omstruktureringen af Oskar Jensen koncernen og den i tilknytning hertil skete ændring af kautionisternes identitet accepterede en svagere kautionssikkerhed end før omstruktureringen.

Baggrunden for forhøjelsen af driftskreditrammen med 22 mio. kr. i juni 2009 er beskrevet i Management Summary af 10. juni 2009. Det fremgår, at 6 mio. kr. skulle anvendes til betaling af renter til Amagerbanken samt terminer til Nordea og HSH. Jørgen Brændstrup og Henrik Wessmann Jensen har forklaret, at forhøjelsen af driftskreditrammen blev bevilget efter, at det i 1. kvartal 2009 var lykkedes for Main Road at sælge ejendommene Hovedvejen 1 og Vibeholms Allé 15 for henholdsvis 97,6 og 56,7 mio. kr. Jørgen Brændstrup har videre forklaret, at Amagerbanken fik dækket sit tilgodehavende i forbindelse med de to salg. Der var endvidere forhandlinger i gang om lejere til seks af ejendommene, ligesom der var planer om frasalg af yderligere tre ejendomme. Jørgen Brændstrup har endelig forklaret, at det fortsat var Amagerbankens opfattelse, at man ved en tålmodig tilgang ville få gang i sagen igen. Villy Rasmussen har forklaret, at bestyrelsen gik med til forhøjelsen for at forsvare pantet. Bevisførelsen har ikke godtgjort, at engagementet kunne have været tvangsrealiseret uden nævneværdigt tab i 2009. Henrik Wessmann Jensens forklaring kan ikke føre til en ændret vurdering.

De principper for opgørelse af belåningsværdierne, som Amagerbanken anvendte, er beskrevet i Erhvervsafdelingen v/Per Kirk-Andersens "Notat – vedrørende Main Road Invest ApS – principperne i belåningsværdierne". Notatet indgik som en del af Management Summary af 10. juni 2009, som den 12. juni 2009 blev sendt til Finanstilsynet, og i brevet til tilsynet er henvist til notatet. Per Kirk-Andersen har forklaret, at de af Amagerbanken anvendte principper for belåningsværdierne af Main Roads ejendomsportefølje var markedskonforme. Forklaringen er ikke imødegået ved sagkyndig bevisførelse. Efter bevisførelsen, herunder Jørgen Brændstrups forklaring og bestyrelsens referat af det møde med Finanstilsynet, som bestyrelse, direktion og revision havde den 30. juni 2009, lægger

retten til grund, at Finanstilsynet ikke fremkom med bemærkninger til notatets indhold under dette møde, hvor bl.a. Main Road-engagementet blev gennemgået.

Herefter har FS Finans III A/S ikke godtgjort, at det var uforsvarligt, at Amagerbanken anvendte et såkaldt ”merpotentiale” ved opgørelse af sikkerheder fra juni 2009 eller i øvrigt handlede uforsvarligt ved bevillingerne i november og december 2008 eller ved bevillingen i juni 2009.

6.4.2 P40C

6.4.2.1 Kautionsikkerhed

Som anført ovenfor vedrørende Main Road er det ikke godtgjort, at Amagerbanken i forbindelse med omstruktureringen af Oskar Jensen koncernen og den i tilknytning hertil skete ændring af kautionisternes identitet accepterede en svagere kautionsikkerhed end før omstruktureringen. Af de samme grunde gør dette sig gældende vedrørende P40C.

6.4.2.2 Finansiering af P40C's køb af Pilestræde 35

Da P40C i juli 2009 overtog ejendommen i Pilestræde 35, var P40C i forvejen ejer af Pilestræde 40C. De nærmere omstændigheder er beskrevet i Management Summaries af 8. december 2008 og 10. juni 2009. Pilestræde 35 var ejet af en af Amagerbankens andre kunder, der var nødlidende, og retten lægger efter Jørgen Brændstrups forklaring til grund, at Amagerbanken havde et pant, der skulle håndteres. Jørgen Brændstrup har forklaret, at alternativet til at tillade Henrik Wessmann Jensen at købe ejendommen ville have været at lade ejendommen gå på tvangsauktion, hvilket ikke tjente bankens interesser. Retten lægger derfor til grund, at Amagerbanken havde en konkret, kommerciel interesse i finansieringen af P40C's køb af ejendommen i Pilestræde 35.

Af Management Summary af 10. juni 2009 fremgår, at ejendommen i Pilestræde 35 var finansieret med et DLR realkreditlån på 28 mio. kr. og en kredit i Amagerbanken på 28 mio. kr. Der blev ansøgt om en forhøjelse på 15 mio. kr. til dækning af restancer til DLR, ejerforening, skatter og afgifter mv., hvilke udgifter samlet blev anslået til 2,5 mio. kr. Det resterende beløb skulle anvendes til gennemførelse af videreopdeling og ombygning. Der har ikke været bevisførelse om, hvor stor en del af beløbet på 2,5 mio. kr., der blev anvendt til dækning af restancer til DLR.

Efter bevisførelsen er det ikke godtgjort, at Amagerbanken ved et tvangssalg af Pilestræde 35 i efteråret 2008 kunne have opnået betaling af sit tilgodehavende i ejendommen. Herefter er der ikke grundlag for at antage, at de involverede sagsøgte handlede uforsvarligt ved bevillingerne i december 2008 og juni 2009.

6.4.2.3 Bevillinger i oktober 2009 samt maj og juni 2010

Baggrunden for Amagerbankens finansiering af P40C's køb af ejendommen Pilestræde 40 A-B er beskrevet i Management Summary af 24. september 2009. Jørgen Brændstrup og Villy Rasmussen har forklaret, at business casen var, at man ved at få naboejendommen kunne gøre ejendommen i Pilestræde mere attraktiv for hele markedet.

Baggrunden for Amagerbankens finansiering af P40C's køb af ejendommen i Sværtegade 3 var, at denne ejendom indgik i rammeaftalen af 26. marts 2010 indgået mellem Ejendomsselskabet Norden og P40C om et ejendomsbytte mellem de to selskaber. Ejendomsbyttet indebar, at P40C/Oskar Jensen Ejendomme ApS købte ejendommen Nørrebrogade 66C af Ejendomsselskabet Norden mod samtidigt salg af Pilestræde 35, Pilestræde 40 A-B, Pilestræde 40 C og Sværtegade 3 til Ejendomsselskabet Norden.

Det er ikke godtgjort, at ejendomsbyttet skete til opskruede priser. Det forhold, at ejendomsselskabet Norden i april 2011 – efter Amagerbankens konkurs – fremsatte tilbud om tilbagekøb af ejendommen på Nørrebrogade 66 til en pris, som var lavere end den aftalte i forbindelse med ejendomsbyttet, kan ikke i sig selv føre til en ændret vurdering.

Efter bevisførelsen kan retten ikke lægge til grund, at engagementsudvidelserne blev bevilget på et ufyldstgørende grundlag eller uden den fornødne kritiske tilgang til Amagerbankens risici. Herefter er der ikke grundlag for at antage, at de involverede sagsøgte handlede uforsvarligt ved bevillingerne i oktober 2009 samt maj og juni 2010.

6.4.3 Konklusion vedrørende Main Road og P40C

Det følger af det ovenfor anførte, at der efter bevisførelsen ikke er grundlag for at fastslå, at de sagsøgte handlede ansvarspådragende i forbindelse med bevillingerne til Main Road og P40C. Herefter og da det, der i øvrigt er anført, ikke kan føre til et andet resultat, tager retten de sagsøgtes frifindelsespåstand vedrørende denne del af sagen til følge.

6.5 Mols-Linien

Som sagen er forelagt, må det lægges til grund, at Amagerbankens finansiering af fem kundegrupper erhvervelse af aktier i Mols-Linien A/S forud for 2008 alene eller primært foregik under såkaldte porteføljekreditter. Porteføljekreditterne havde et spredningskrav, der betød, at kursværdien af aktier med en og samme udsteder maksimalt måtte udgøre 20 % af kredittens maksimum på købstidspunktet. I begyndelsen af 2008 meddelte henholdsvis Kreditkomitéen og bestyrelsen i Amagerbanken en række bevillinger, hvorved spredningskravet på 20 % blev fraveget. Bevillinger blev meddelt på baggrund af Management Summaries med bilag udarbejdet af Søren Bang og Marianne Sørensen fra Amagerbankens Erhvervsafdeling. Derudover overtog Amagerbanken fra Roskilde Bank belåningen af en post aktier i Mols-Linien A/S tilhørende Schaumann Holding A/S. Denne bevilling blev meddelt af bestyrelsen på baggrund af et Management Summary udarbejdet af Jørgen Brændstrup. Der skete ved denne overtagelse ikke en fravigelse af et vilkår om spredningsgrad. Belåningen ved disse bevillinger tog udgangspunkt i en børskurs på mellem 935 og 915. Kreditororganisationen var opmærksom på, at en større handel med aktier i Mols-Linien A/S var indgået i november 2007 til en kurs på 600,7, hvilket i enkelte Management Summaries blev kommenteret med en bemærkning om, at der var tale om en samlet handel, hvor køberens ejerandel i et andet rederi indgik. Marianne Sørensen fra Amagerbankens Erhvervsafdeling har som vidne forklaret, at hun og Søren Bang forhandlede fravigelsen af spredningskravet med kunderne. Hun har forklaret, at kreditororganisationen havde tiltro til den forretningsidé, der lå til grund for investeringen, og at fravigelsen af spredningskravet blev modsvaret af en lavere belåningsgrad. John Weibull har som vidne forklaret, at det var rimelig kompensation for fravigelsen af spredningskravet, at belåningsgraden var mindre. Af de fremlagte Management Summaries fremgår, at kreditororganisationen har forholdt sig til spørgsmålet om pantets sikkerhed, herunder aktiekursens udvikling i månederne op til belåningstidspunktet. Kreditororganisationen har videre forholdt sig til kundens evne til at honorere Amagerbankens betalingskrav i tilfælde af kursfald og til dækning af den løbende renteforpligtelse. Kreditororganisationen har herunder foretaget en konkret kreditvurdering af den enkelte kunde. Kreditororganisationen har i Management Summaries forholdt sig til bankens samlede eksponering på tværs af kundegrupper i relation til belåning af aktier i Mols-Linien og har foretaget en vurdering af den samlede investerings rationale.

Retten finder på den baggrund, at de involverede sagsøgte i Kreditkomitéen henholdsvis bestyrelsen i Amagerbanken har haft et fyldestgørende grundlag for at meddele de omhandlede bevillinger i begyndelsen af 2008. Der er ikke identificeret fejl i dette grundlag, og retten finder ikke grund til at antage, at bevillingerne var uafbalancerede eller på anden måde uforsvarlige.

Amagerbankens bestyrelse bevilligede på møde den 17. september 2008 kreditbeløb til Kyster Invest ApS og Figaro Aktieinvest ApS, selv om kursfald havde medført, at kreditterne var kommet i sikkerhedsmæssig underdækning. Jørgen Brændstrup har forklaret, at det var til benefice for alle, at der var ro om Handelsbankens arbejde med at sælge en samlet post på 60 % af aktierne i Mols-Linien A/S. Jørgen Brændstrup har videre forklaret, at det ville være ødelæggende, hvis nogle af investorerne begyndte at spotsælge, og at bestyrelsen i Amagerbanken gerne ville understøtte det nødlidende engagement, hvis det tjente Amagerbanken bedst. Handelsbanken havde vurderet, at det var realistisk at sælge aktieposten til en kurs, der ville medføre fuld inddækning af Amagerbankens låning af de pågældende aktier.

Retten finder ikke grundlag for at tilsidesætte de oplysninger, som bevillingerne den 17. september 2008 blev meddelt ud fra, som forkerte eller ufyldstgørende, og finder ikke grund til at antage, at de involverede sagsøgtes vurdering var uforsvarlig.

Amagerbanken har fra oktober 2008 og frem til Fondsrådets påbud af 7. december 2009 fraveget børskursen ved værdiansættelsen af de belånte aktier i Mols-Linien. Den sidste af de kritiserede bevillinger, nemlig Amagerbankens erhvervelse af fordring med Classen Holding A/S og Damkiær-Classen Fonden som skyldner til 7 mio. kr., er meddelt i denne periode. Ved denne disposition anvendte Amagerbanken imidlertid den korrekte børskurs ved aktiernes værdiansættelse. N. E. Nielsen har forklaret, at revisionsbevis for den af banken i årsrapporten anvendte værdiansættelse blev drøftet mellem ham, Jørgen Brændstrup og KPMG. Revisor accepterede en erklæring fra Handelsbanken, der på det tidspunkt havde mandat til at sælge aktierne, som tilstrækkeligt revisionsbevis. Dette stemmer overens med oplysningerne i revisionsprotokollat af 5. februar 2009 fra KPMG. På den baggrund finder retten ikke grundlag for at anse Amagerbankens fravigelse af kursværdien i 2008 og 2009 for usaglig. Da den faktiske børskurs fortsat blev anvendt ved engagementsudvidelsen i april 2009 finder retten ikke de involverede sagsøgtes forvaltning inden for dette område for uforsvarlig.

Efter Handelsbankens forgæves forsøg på at sælge aktieposten i Mols-Linien A/S valgte Amagerbanken at beholde de pantsatte aktier frem for at søge dem tvangsrealiseret. Retten finder ikke grundlag for at anse denne strategi for uforsvarlig, ligesom retten ikke finder, at de involverede sagsøgte på anden vis har handlet ansvarspådragende i relation til finansieringen af aktier i Mols-Linien A/S. Retten frifinder derfor de sagsøgte for denne del af FS Finans III A/S nedlagte påstand.

6.6 Sagens resultat og sagsomkostninger

Retten har ikke fundet grundlag for at pålægge de sagsøgte, N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson, Jesper Michael Buster Reinhardt, Jørgen Christian Brændstrup eller Allan George Ottsen, pligt til at betale erstatning, og de sagsøgtes frifindelsespåstande tages derfor til følge.

Efter sagens udfald skal FS Finans III A/S betale sagsomkostninger til de sagsøgte. Kent Villadsen Madsen har som den eneste af de sagsøgte ikke fået medhold i sin principale påstand. Imidlertid har den nedlagte afvisningspåstand ikke haft reel indflydelse på sagens omfang og varighed.

Sagsgenstanden i forhold til N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen er på 900 mio. kr. Sagsgenstanden i forhold til Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Håkonsson og Jesper Reinhardt er på 300 mio. kr.

Sagsomkostninger til dækning af udgiften til advokatbistand i en sag om så store værdier må fastsættes skønsmæssigt efter en vurdering af, hvad der kan anses for rimeligt, bl.a. under hensyn til sagens karakter og omfang.

Sagens forberedelse varede fra marts 2013 til januar 2016. Under forberedelsen blev udvekslet processkrifter på i alt 2.631 sider, og der blev afholdt fem forberedende retsmøder. Med henblik på at lette sagen for overflødig dokumentation gennemgik parterne en betydelig mængde ikke-fremlagte bilag i et af FS Finans III A/S etableret datarum.

Sagens hovedforhandling var i perioden 6. april 2016 til 31. marts 2017 fordelt over 61 retsdage, hvoraf nogle varede kortere end en hel retsdag. Til brug for hovedforhandlingen var sagens bilagsmateriale samlet i ekstrakter på i alt 20.914 sider. Der blev under hovedforhandlingen afgivet partsforklaring af de 11 sagsøgte samt af en repræsentant for FS Finans III A/S. 31 vidner afgav forklaring.

Til brug for sagens procedure udarbejdede parterne sammenfattende processkrifter på i alt 1.176 sider samt materialesamling og tillægsmaterialesamlinger på i alt 5.232 sider.

De 11 sagsøgte har været repræsenteret af otte forskellige advokater. Som følge af sagens omfang og med henblik på at sikre sagens gennemførelse i tilfælde af en eller flere advokaters lovlige forfald, har hvert kontor i vidt omfang været repræsenteret ved mere end én advokat på de enkelte retsdage. De sagsøgtes advokater har i vidt omfang koordineret deres arbejde, således at forhold af fælles betydning for de sagsøgte er behandlet af udvalgte advokater på de sagsøgtes side. Antallet af advokater har efter rettens vurdering derfor ikke i sig selv forøget sagsførelsens omfang væsentligt.

Det er rettens vurdering, at ingen del af bevisførelsen eller proceduren i sagen har været åbenbart overflødig. Sagens parter har tværtimod ydet en stor indsats med henblik på at skære sagen bedst muligt til. FS Finans III A/S har i den sammenhæng udarbejdet oversigtsbilag, der har været til væsentlig gavn for hovedforhandlingens fremme. Det må imidlertid samlet lægges til grund, at det af FS Finans III A/S iværksatte søgsmål har nødvendiggjort en advokatindsats af et ekstraordinært omfang på de sagsøgtes side.

Det har været forbundet med et vist merarbejde for de advokater, der har repræsenteret flere end én sagsøgt. Advokaten, der har repræsenteret Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson og Jesper Reinhardt, har skullet forholde sig til en væsentligt lavere sagsgenstand og en væsentlig kortere tidsperiode end de parter, der er stævnet for 900 mio. kr. Til gengæld har denne advokat på alle de sagsøgtes vegne behandlet visse spørgsmål om valuta og revisionens betydning.

Som følge af Jørgen Brændstrups og N. E. Niensens centrale roller i sagen har det været forbundet med et væsentligt merarbejde at repræsentere disse sagsøgte, ligesom disse to sagsøgtes advokater i meget betydeligt omfang har påtaget sig at behandle forhold, der var relevante for alle de sagsøgte.

Heraf følger, at FS Finans III A/S skal betale sagsomkostninger til dækning af advokatsalærer (inklusive moms) som følger:

N. E. Nielsen	12.500.000 kr.
Villy Rasmussen	9.000.000 kr.
Henrik Zimino	9.000.000 kr.
John Kim Skafte og Anne Toxværd	10.000.000 kr.
Kent Villadsen Madsen	5.000.000 kr.
Jesper M. B. Reinhardt, Carsten Dan Ehlers og Henrik Ole Håkonsson	10.000.000 kr.
Jørgen Brændstrup	12.500.000 kr.
Allan Ottsen	9.000.000 kr.

Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Håkonsson, Jesper Reinhardt, Jørgen Brændstrup og Allan Ottsen har under sagen haft beskikkede advokater, og John Kim Skafte, Anne Toxværd har haft fri proces. Statskassen udreder salær til disse ti sagsøgte advokater. Den for Kent Villadsen Madsen beskikkede advokat har af statskassen tillige fået godtgjort udlæg for i alt 122.217,50 kr. Statskassens udreder derfor i alt 64.622.217,50 kr. til sagsøgte advokater.

FS Finans III A/S skal derfor betale sagsomkostninger som nedenfor bestemt.

Thi kendes for ret:

De sagsøgte, N. E. Nielsen, Villy Rasmussen, Henrik Zimino, John Kim Skafte, Anne Toxværd, Kent Villadsen Madsen, Carsten Dan Ehlers, Henrik Ole Håkonsson, Jesper Michael Buster Reinhardt, Jørgen Christian Brændstrup og Allan George Ottsen, frifindes.

Sagsøger, FS Finans III A/S, skal inden 14 dage betale sagsomkostninger til sagsøgte, N. E. Nielsen, med 12.500.000 kr.

Sagsøger, FS Finans III A/S, skal inden 14 dage betale sagsomkostninger til statskassen med 64.622.217,50 kr.

Jette Christiansen
Dommer

Seerup
Dommer

Tine Egelund Thomsen
Dommer